IONALE
14
3 Q
32
EMANUELE

Digitized by Google

14. 33. 9. 32

PHOTII BIBLIOTHECA.

SIVE

Lectorum à PHOTIO librorum

Recenſio, Cenſura atque Excerpta,

PHILOLOGORVM,
ORATORVM,
HISTORICORVM,
PHILOSOPHORVM,
MEDICORVM,
THEOLOGORVM,

è Græco Latinè reddita,

Scholiisque illuſtrata, operâ

ANDREAE SCHOTTI ANTVERPIANI,
De Societate IESV.

AVGVSTAE VINDELICORVM,
Ad inſigne pinus.

CVM PRIVILEGIO CÆSARIS PERPETVO.
Anno Chriſti MDCVI.

BONVM FACTVM.

ROGAT PHOTIVS, QVI IAM PRODIT INTEGER,
NE QVIS SE POSTHAC LANCINET AMPLIVS,
LACERET, AVT VELLICET IN PARTES, AVT EPITOMEN
CONCINNET HINC, OMNIVM INGRATIIS.
QVI FRAVDI DAMNOQVE FORET,
SIBI, LECTORI, POSTERIS.
COMPENDIA NAMQVE DISPENDIA SVNT VERIVS,
LIBRORVM PESTIS, LABES, PERNICIES,
ET TÆTRA AVCTORVM VVLNERA.
SIC BONIS BONA EVENIANT.
QVI SECVS FAXIT EXLEX VIVITO.

SI QVID HIC PRÆTER MAIORVM DICTVM FIDEM,
QVOD IMPRVDENTI EXCIDIT,
FACTVM NOLLEM, INDICTVMQVE VIDERI VOLO.
HAVE ET FAVE.

NOBI-

Digitized by Google

NOBILISSIMO

MARCO VELSERO

CAESARIS CONSILIARIO,

REIPVB. AVGVSTANÆ

II. VIRO PRÆFECTO,

AND. SCHOTTVS ANTVERP.

DE SOCIETATE IESV

LIB. MER. DD.

SI MAGNVM illud militantis in terris Eccleſiæ columen B. Hieronymum Presbyterum non piguit, MARCE Duumvir, catalogum Eccleſiaſticorum texere ſcriptorum, ex Euſebio Cæſarienſi, ac ſcriptis cuiusque, cur pudere me debeat, aut pœnitere laboris immenſi, tædiique conſtanter abſorpti in PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ interpretatione, quam tibi volens dedico conſecroque, nondum equidem animaduertere poſſum. Ille iam inde ab initio naſcentis Eccleſiæ telam orſus, altiusque à capite arceſſens, ſacrorum Eccleſiæ ſcriptorum ſeriem ad ſua vſq; tempora perduxit; vt legitima & pura à ſpuriis, & à palea triticum poſteri ſegregarent. Hunc dein glorioſum, publiceq; vtilem laborem, variarum gentium auctores continenter pertexendum rati, de ſuæ quiſque gentis ſcriptoribus catalogos conſcripſit. In Iberia quidem Iſidorus atque Ildefonſus ſanctiſſimi viri: in Gallia Gennadius Maſſilienſis, & Honorius Auguſtodunenſis: in Belgio noſtro Sigebertus Gemblacenſis: in Germaniaq; nuper Trithemius Abbas, excuſſis omnibus omnium Bibliothecarum angulis, id præſtiterunt. In Græcia vero primis illis, vt ætate, ſic & eruditione fortaſſe æqualis PHOTIVS, hanc cùm ſacrorum, tum externorum Bibliothecam concinnauit librorum, quos à ſe lectos, Taraſii fratris rogatu recenſuit, dum in Syria Conſtantinopolitani Imperatoris Orator verſaretur, idque prius, (vt ex opere quiſq; mecum iudicabit) quam aulicâ ambitione corruptus, præcipitauit. Verum hoc vtilior quam reliquorum in Occidente poſt Hieronymum PHOTII hic labor exſtitit, vt maius etiam longè quam ceterorum ſimul omnium volumen excreuit, quod non recenſeat modò veterum, qui in

)(a manus

manus inciderunt ſcripta, ſed & eclogas inde permultas, ſeu excerpta, totidem verbis, enumeratione ſola minimè contentus, tranſcripſerit: forte quod animo prouideret, menteq; præſagiret, fore vt temporum iniuria plerique, vt accidit, intercidérent funditusq; perirent, quorum certè ne nomina quidem, nedum ingenii monumenta, abſque Photio eſſet, noſtram ad ætatem perueniſſent. Quod opus ſeu theſaurum verius, pridem exoptatum, ac diu multumq; fruſtra inueſtigatum, cum Tarracone Procli Chreſtomathia Latinè à me redditâ, velut ex vngue leonem, æſtimare cœpiſſem, nactus tandem Romæ ſum. Deſcribendum enim arbitratu meo permiſit, quem honoris cauſa libenter nomino, Illuſtriſſ. Aſcanius Columna, purpuratorum patrum ornamentum. Poſt verò cum id diligenter ad variorum exemplarium fidem comparatum, typographus Auguſtanus elegantibus typis euulgaſſet, efflagitarunt pænè conuitio familiares, quibus multum & vellem & deberem, vt Latina donate ciuitate promptuarium eruditionis, quo ad plures emanaret vtilitas, pro virili contenderem. Ceſſi ergo amicorum precibus victus, & periculoſæ plenum opus aleæ aggreſſus, ad exitum tandem, Deo vires animumq; ſuppeditante, conſtanter adduxi. Quid ſim aſſequutus, ſequutus certè, tuũ vir doctiſſime lectorisq; non imperiti iudiciũ eſto. Num quid amplius? Etiam. Patrocinium adhæc laboris planè Herculei, more inſtitutoq; maiorum, abs te potiſſimum iuſtis de cauſis imploro. Quod enim Græcè apud vos Photius lumen primum aſpexerit, Latinam quoq; interpretationem ſubiungendam ius faſq; cenſui; tum quod Auguſtanæ Bibliothecæ nomen commune inuitarit: quæ Bibliotheca Vindelicorum, ciuitatis Germaniæ verè auguſtæ, cum alios alia ad ſpectandam vrbis ciuiumq; elegantiam moueant, me potiſſimum, ob librorum calamo in membranis exaratorum & copiam, & vetuſtatem, in ſui admirationem rapuit detinuitq;. Ad quã quidem ornandã Reſp. veſtra catalogum exemplarium quæ poſſideret, per Europam diſſeminaſſe non contenta, doctos etiam homines inuſitata & prorſus ſingulari humanitate inuitat, quo eos ipſos libros inuicem conferendo, ac veluti gladiatorum paria committendo, in hominum lucem aſpectumq; commodo publico producant. Quod vtinam exemplum dynaſtæ ac Reges ſequuti, in iiſdem pedem veſtigiis ponerent, ac libros SS. Patrum ineditos cognoſci atque euulgari ſinerent, næ plures longè Græcarum litterarum vſum interpretando reuocarent, nec amplius veluti muta tacerent, quæ in denſis hodie tenebris, tineas paſcendo, deliteſcunt. Sed id optare citius quam ſperare liceat; niſi ſi Velserorvm ſimiles exoriantur, qui concordiſſimi fratres (vos enim bona venia appello Antoni, Matthæe, ac

Paule)

Paule) rem litterariam longè lateq́; prouehitis, diſciplinarum pomœria profertis, doctisq́; hominibus doctiſſimi ipſi opem re conſilioque ferre non ceſſatis: vt iam vbique gentium non ſit *Phœbo gratior vlla,*

Quam quæ VELSERI *præſcripſit pagina nomen.*

Te te igitur MARCE quæſo obteſtorq́;, vt qua cœpiſti beneuolentia, noſtra complecti ne graueris; exſtetq́; apud poſteros pace tua, meæ in te obſeruantiæ memorisq́; animi hoc qualecunq; monumentum; quod locum, ſi videbitur, in Bibliotheca veſtra, ex qua cum tot aliis Græcè typis prodiit, Latinè quoq; reperiat. Si quis autem ex his vigiliis fructus ad alios legendo perueniet, quod ſtudium quidem certè, ad interpretationem locis obſcuris facem ſcholiis allucẽdo, tibi amice magne, grata poſteritas acceptum referat. Soles enim ἀκλείστους θύρας παρέχειν σοφοῖς ἀνδράσι, quod de ſe apud Philoſtratum Veſpaſianus Aug. profitetur, cum ſis ipſe ſpirans quædam Bibliotheca. Suſcipe itaque aduerſus obtrectatorum calumnias, operis vigiliarumq́; noſtrarum libens volensq́; tutelam. Sic tibi illuceſcant, DEVM venerans precor, ineuntis anni CIↃ IↃCVI. Calendæ feliciter. ANTVERPIÆ.

I. LIPSIVS MARCO VELSERO

S. M. D.

SEnecam noſtrum à te acceptum, & verè acceptum, id eſt gratum, fuiſſe, gaudeo. An non eſſet, Scriptor optimus viro optimo? Quod ais deſiderare quoſdam reliqua: pauca ſunt, & hodie mos obtinet reliquatores eſſe, imò conturbatores. Detur venia, aut certè mora aliqua, valetudini: & fortaſſe altera editio dabit. Sunt & in illis libris, quæ volenti haud peribunt. At tu de elogio debere profiteris. Et ſic loqueris? iudicio, dicere debebas: & ideò nihil debere. Mihi crede, vt ſi iuratus in Senatu ſententiam dicerem, ſic dixi. Amo te iamdudum mi Velſere, ſed affectus illam animi lucem non obtenebrat. Sed heus, eſt quod communi litteratorum nomine commendemus, vel petamus. Andreæ Schotti, magni amici noſtri, PHOTIVS, *Latinus iamdiu apud vos eſt, & quando ipſe lucem, nos eum videbimus? Certè inter paucos ille Scriptor meretur: qui ſolus tot clariſſimorum ingeniorum monumenta à fato eripuit: toto dico fato, & ſaltem nomina & ſcriptorum velut membra ſeruauit. Quàm multos ille legit, ex iis elegit &, vt ſic loquar, defloraauit, quos noſſe nobis aliter non eſſet? E ſacris, profanis, tractatoribus, hiſtoricis, oratoribus, poetis; & nihil eſt in Græcâ omni litteraturâ, aut vt verius dicam, librariâ, quod ille vir non libarit. Pulcherrimus mos in menſa legendi, vel audiendi: ſed iſte pulchrior vtiliórque, annotandi, cenſendi, excerpendi.* PHOTIVS *fecit, & qui ad nos peruenerunt, ſolus. Dauid Hæſchelius veſter, & veſtris etiam auſpiciis, Græcum primitus, & variè atque induſtriè caſtigatum, dedit: ſed noſti quò ventũ ſit ignauiâ æui; pauci hæc legunt aut capiunt, & niſi Latina addantur, pæne dicam non dediſſe. Ergo A. Schottus, vir bono publico natus, allaborauit, & Latinum totum dedit, & tibi commiſit. ecce iure te flagitamus. fac quod ſoles & natus es, rem publicam vel priuatæ tuæ damno iuua. Mi Velſere, da hanc operam, etſi quàm trepidis & pænè deſperatis Europæ rebus? Pannonia, & iam Illyricum finitimum, ſolicitos nos habent:*

Quò pondus iſtud verget? vbi ponet minas?

Vbicunque, ſtemus, & in Honeſto firmi, omnem Fati vim excipiamus, imò vincamus, id eſt, feramus. Vale. Louanii, poſtridiè Natalis Dominici, anno M DC VI.

Digitized by Google

IN PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ
Interpretationem, à R. P. Andrea Schotto de Societate Iesv Latinè editam.

ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπὸ σκολίοιο φερώνυμος ἐστὶν ὁμίχλης
ΦΩΤΙΟΣ ὡς λαμπροῦ κληδόνα φωτὸς ἔχει.
Τόνδ' ἐπειὴ καὶ ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπήγαγεν ἀχλύος αἰνῆς
Φωτικὰ λαμπρύνων γράμματα φωτὶ νέῳ.
(Τοῖσι παλαιγενέων σφραγίσσατο ΦΩΤΙΟΣ ἀνδρῶν
Μνήματα, τιμήσας στίγμασιν ἀμφαδίοις)
Εἰ θέμις ἀτρεκέεσσι πανατρεκὲς οὔνομα θεῖναι,
Ὅς ποτε ΣΚΟΤΤΟΣ ἔην, ΦΩΤΙΟΣ ἄλλος ἔοι.

IDEM LATINE.

Schottvs *ab obſcura ducit caligine nomen,*
Photivs *vt clari Luminis omen habet.*
Cum tamen hunc Schottvs *tenebroſis eximat vmbris,*
Lumine cum luſtret Photicá *ſcripta nouo:*
(Scripta quibus cenſor veterum monumenta virorum
Photivs *obſignat liberiore nota)*
Vera licet veris ſi ponere nomina rebus
Qui modò Schottvs *erat,* Photivs *alter erit.*

Feder. Iamotius Med.

FRANC. SCHOTTVS
Iureconſultus ac Senator Antuerp.

Photi *ſcripta, priùs qui cæco carcere clauſus,*
Horridus, inuiſus, nocte latebat iners,
Eduxti quoniam dias in luminis oras,
Frater amande, animi dimidiumque mei,
Gratulor & lætor, priſco dehinc more parentum
Grates grata velit ſoluere poſteritas.
Lux Tenebræ hîc fauſto conſpirant omine, lucent
Namque obſcura prius Bibliotheca *patet.*
Lux micat è tenebris en mutua: noxque viciſſim
Lumen, & atra dies à iubare accipiunt.

Fallor!

Digitized by Google

Fallor! an aſpicient pulſa caligine ocelli
Lucem, mente Deum iuſtitiæque iubar?
P HOTI *munus erit tot lecta volumina Graium,*
S CHOTTI *erit hæc Latio reddita poſſe legi.*

Ioannes Bochius S. P. Q. Antuerpienſi à Secretis.

NIl niſi nomen habens à lumine, luminis expers
P HOTIVS, *& tenebris obrutus atque ſitu,*
Squallebat, tineasque diu paſcebat inertes
Abditus, & patriis ſedibus exul erat.
Aſpectuque carens hominum, procul orbe latebat
Heſperio, clauſus carcere, lucis inops.
At S CHOTVS *obſcuris nomen qui ducit ab vmbris*
(Mira cano tenui carmine, vera tamen)
Eruit in denſa poſitam caligine lucem:
Sic reparant tenebræ lumina, noxque diem.
Oedipodioniæ redeunt ænigmata Sphingis,
Nec ſua noſtra minus ſecula monſtra ferunt.
Quiſquis at vmbrarum ſub nomine clara tuetur,
Quæ S CHOTVS *illuſtri lumina mente tegit,*
Inſignisque viri raras examinat artes,
Quas ſtupet & Latium, Græcia tota ſtupet:
Non mirum eſt illam radios emittere, dicet,
Lampada, lumen habet P HOTIVS *vnde ſuum.*
Nec rutilas præferre faces mirabitur vmbram,
Quæ lucem hanc aliis pluribus antè tulit.
Saluete, ô tenebræ, fulgenti luce coruſcæ,
Sit ſatis hoc veſtri muneris eſſe decus:
P HOTIVS *in medium quod purior exeat orbem,*
Lux è nube, redux carcere, nocte iubar.

Maximilianus Vriendius Senatui Gandauenſi à Secretis.

REs mira, at vera eſt, non claro lumine S CHOTTVM
Clarorem à nebulis ſpargere poſſe ſuis.
Lucis & expertem decus & iubar addere luci,
Scriptaque tot veterum detenebrare patrum.
Mentior! at vetus-ille-nouus modò P HOTIVS, *olim*
Clarus, at inde æuo nubilus atque ſitu.

Qui

Qui patriâ de nocte nouas modo lucis in oras
Emicat, Auſoniæ illuſtris honore togæ:
Ille ſuo ſolus dignam pro vindice cauſam
Dicet, & accepti luminis vſque memor,
Vni plus SCHOTTO *debere fatebitur, ipſi*
Quam ſibi, quam ſoli, quam patrióque ſolo.

HIEREMIAS PIERSSENÆVS
Iure-Conſultus.

Q*Vis credat* CÆCAS *progignere poſſe* TENEBRAS
LVMINA, *Phœbeis lucidiora oculis?*
Non ego, non PHYSICA *quisquam de gente Sacerdos,*
Vlláque non SOPHIÆ *docta magiſteria.*
Hoc niſi iam nobis iuſſiſſet credere SCHOTTVS,
PHOTIVS & CÆCIS LVCIDVS A TENEBRIS.
Qui nunc SCHOTTI *opera (antè nitentia nubilus ora, &*
Multis dente æui ſaucia vulner bus)
Integrior patrio prodit redimitus amictu
Nec minus Auſonia clarior in tunica.
Non ſecus ac noctis nigrâ cum veſte videmus
Obnuptum Solem, vel pluuiis nebulis,
Veſte tenebrarum ſciſsâ, & ſudo æthere, tela
Eiicere heſternâ lucidiora die.
Quare dum roſeo fulgebit Lucifer ore,
Et veniet fuſcum nox adoperta caput,
PHOTI *ab illuſtri radiabit* LVMINE SCHOTTVS,
ET SCHOTTI CÆCIS PHOTIVS A TENEBRIS.

Ἄδηλον.

I*te pii manes, &* PHOTI *nobile lumen*
Iudicii, quâ Sol porgit vtramque facem.
SCHOTTVS *te Heſperiis,* SCHOTTVS *te ſacrat Eois,*
SCHOTTVS *& Eois gratus & Heſperiis.*
Cuncta videns nimirum hæc mundo ſcita dabat MENS
Stare loco mundi prima elementa iubens,
Vt cæco lux alma Chao viduata ſerenet
Omnia, tum lucem nox inimica premat:
Inque vicem noctis noua lux ſuperenatet æquor,
Et niteat veteri grata parente magis.

In veterum molem ſcriptorum PHOTIVS *olim*
Indiderat lucem, iudicii radio:
At radium excipiens texit longinqua vetuſtas:
SCHOTTVS *ab ingenio rettulit ecce diem.*
Nunc tandem portis mundi bipatentibus inſer,
Damnatum tenebris nobile PHOTII *opus.*
PHOTIVS *ingenti potuit clarere nitela:*
Sed mage præſidii lumine SCHOTTE *tui.*
Ite pii manes SCHOTTO *duce, & auſpice* SCHOTTO,
Semiadaperta prius, nunc adaperta via eſt.

Ἄδηλον.

N*Omen habes,* SCOTE, *à tenebris, à lumine nomen*
PHOTIVS: *ille librum, conficis ipſe notas.*
Vmbra ſit interpres lucis, quis crederet vnquam?
Hoc lucem eſt tenebris gignere, nocte diem.
Quas non diſcutiet tua lux, ô SCOTE, *tenebras,*
Si lucem illuſtrat nominis vmbra tui!

Ἄδηλον.

D*Vm tua præclaros auctores ſcripta recenſent,*
Hos inter SCOTTO *debuit eſſe locus.*
Quid facias, docte ô PHOTI, *cum tempora noſtra*
Sint procul à veſtris diſſita temporibus?
Ne dubita: SCOTTVS, *quo nunc interprete prodis,*
Quot celebras homines, tot ſubit ipſe locos.
Si te, SCOTTE, *potes tranſacta in ſecula ferre,*
An taceant nomen ſecla futura tuum?

AND.

Digitized by Google

AND. SCHOTTI SOCIETAT. IESV.

IN PHOTII BIBLIOTHECAM.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

QVI ſibi ſcriptores antiquos interpretandi partes olim ſumpſerunt, vt qui Platonem atque Ariſtotelem Philoſophorum principes illuſtrandos Græci cenſuerunt, Alexander Aphrodiſæus, Themiſtios, Simplicius, Proclus, Olympiodorus, Ammonius, & Philoponus, ii ferè præfari ſolent copioſè, de auctore, ſcripto, argumento, modo, ac methodo, ordine, & tempore; tum de ſeipſis, ſuaque opera, & ita re flagitante, interdum de cauſis ſuſcepti operis diſſerunt. Idem mihi more inſtitutoque maiorum in præſens, etſi μετάφρασιν, non vt illi παράφρασιν adferam, viſum eſt faciundum. Equidem non ignorabam, ſimulatque arduam hanc PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ Latinè interpretandæ prouinciam efflagitantibus amicis ſuſcepi, fore pleroſque qui id mihi vitio verterent, parumque me dignum exiſtimarent, cæſa inter & porrecta, quod aiunt, alienis in veſtigiia pedem ponere. Quorum autem in reprehenſionem noſter hic labor incurret, ii ferè duorum generum ſunt. Alii enim me reprehendent; plures PHOTIVM infeſti damnabunt: vtriſque, ſi potero, faciam ſatis. certè ſi id non conſequar, dabo pro virili operam, vt à legendo minimè deterreantur. Principio itaque de me, paucis tamen, & ſine fuco ac modeſtè: mox de PHOTIO videbimus. Inaudieram pridem, vnum & item alterum in Iberia Græcarum literarum peritiſſimum, PHOTII Bibliothecam è Græco in Latinum ſermonem commodo publico conuertere cœpiſſe, ſed cœpiſſe tantum, ac vix dimidia operis parte ſuperſediſſe; ſiue Græci exemplaris mendis deterritos, ſeu laboris fuga in tanta voluminis, cùm mole, tum varietate, ſeu denique vtraque de cauſa ceſſiſſe. Romæ quoque tertium perfeciſſe quidem narrabant, ſed ad edendum adduci non potuiſſe. Græcum itaque codicem magno ære nactus, conſtantiam à DEO precatus, vrgendum opus aſſiduè ad extremum, ſi qua hinc ad alios vtilitas rediret, exiſtimaui. Neque me fugiebat, ex quo interiores haſce literas tractaui, quam difficile ſit bonum agere interpretem, alienique ſenſus metaphraſten; vt niſi par ſis in vtriuſque orationis facultate, iuſtam reprehenſionem non effugias: quoque maior hac in re de bonis Græcis Latina bona efficientium raritas, eò difficilior prouincia doctis hominibus, qui eam ipſi plerumque refugiunt, cenſeatur, vt ad hanc diem vſquequaq; qui ſatisfecerint, vix ſingulos ſingulæ ætates tuliſſe videantur: cum decem amplius Ariſtotelis Ethica Nicomachia, totidemque Rhetorica, noſtrâ parentumque memoria interpretari ſint conati, quod in ſingulis qui anteceſſiſſent, poſteriores aliquid deſiderarent. Quid ni igitur poſterorum de me iudicium reformidem? Elaboraui equidem, quoad eius fieri potuit, vt non ſenſa modò verbis comprehenſa ſequerer (num aſſequutusne ſim alii ſtatuent) & non tam verba numerarem, quam ſenſum ex fide bona appenderem; ſed etiam, vt res ipſas, fonteſque auctorum à PHOTIO lectorum ſtudioſè inueſtigarem. Verum cum eorum pleriqoe temporum iniuria interciderint, eò moleſtior interdum labor interpretandi extitit, vt hariolandum nonnunquam fuerit, dum, qui adhuc latent ſcriptores, PHOTII opera in apertum proferantur; quod vt cœptum nuper, ita futurum amplius doctorum hominum inueſtigatione non diffido. Diuerſorum item ſcriptorũ tanta varietas, quanta eſt in omni *Philologia, Oratoria, Hiſtoria cùm ſacra, tùm profana, in Philoſophia, arte medica, ac denique ſcientiarum regina Theologia*, negotium quoque faceſſiuit, quod DEO benè iuuante tandem ſuperauimus. Auxit & rei difficultatem in ſingulis auctoribus κρίσις, idque Hermogenis potiſſimum de Ideis methodo: quæ vt Ariſtotelea ac Tulliana longè ſubtilior eſt, ita admiratores quidem plurimos, ſed imitatores paucos hodie repperit. Præter Dionyſium enim Halicarnaſſeum in Rhetoricis, & Vlpianum Græcum Domeſthenis explanatorem, quotus eam quiſque hoc ſeculo tractat? Trapezuntii olim talem Rhetoricam cum ſtupore vidit Italia: duos fortaſſe Germania numerarit Sturmium & Erythræum: Gallia Iulium Scaligerum libris de Poëtica: Hiſpania vnum literis cognitum laudare poteſt Pet. Ioannem Nunneſium Rhetorem ac Philoſophum, editis Rhetoricorum libris IIII. Hermogenis quidem præceptionibus, & Aphthonii ac Theonis, ſed Tullianis exemplis. Sunt autem Hermogenis Idearum genera ſeptem Σαφήνεια, Μέγεθος, Κάλλος, Γοργότης, Ἦθος, Ἀλήθεια, Δεινότης. deinde Σαφήνειαν diuidit in καθαρότητα, καὶ εὐκρίνειαν: tandem τὸ μέγεθος in ſex alias formas partitur: in σεμνότητα,

Τραχύτητα, Λαμπρότητα, Σφοδρότητα, Ἀκμὴν καὶ Περιβολήν: poſt *moratam orationem* quatuor metitur dicendi formis: τῇ Ἀφελείᾳ, Γλυκύτητι, Δριμύτητι, καὶ Ἐπιεικείᾳ: Dici etiam vix poteſt quantum hic tædii abſorbendum, cum quot quantiſque mendorum monſtris conflictandum fuerit, vix vt amplius herculem fabuloſum illum Heroa in Augiæ ſtabulo perpurgando laboraſſe exiſtimem.

Ad ſtylum quod attinet, qui in PHOTIO pro re nata varius exſiſtit, equidem ſic temperaui, vt terſo caſtoque ſermone Latino, hoc eſt, Romanè, ſi poſſem, dicerem, ſenſaque mentis perſpicuè repræſentarem. Nam vel Tullii vmbram, ob dicendi perſpicuitatem iuxta ac ſuauitatem, libens amplector, præ horrido illo, huius æui atque obſcuro, quale Heracliti σκοτεινοῦ fuit, orationis genere. Scholia rei illuſtrandæ ad oram & ταυτολογούμενα identidem appoſui, ſumpto ſubſidio à memoria lectioneque ſcriptorum veterum: & in Critico hoc genere ſimilia inuicem componendo, digitum ad fontem, quod aiunt, intendere potius, quàm tranſcribere pretium operæ duxi. Interdum tamen longiora paulò Scholia adhibui, cum aut antidoto opus fuit, iique erant refellendi, qui in alia omnia diſcedunt; aut plura eiuſdem auctoris attulimus, vt eorum ex parte laborem minuerem, qui vel Eccleſiaſticos Annales magno Eccleſiæ commodo moliuntur; vel auctores ipſos longè quam antea auctiores melioreſque dabunt. Cum autem Enumeratio ac Cenſura PHOTIO eſſet principio duntaxat propoſita, poſt, quaſi metanœa ductus, eidem placuit Excerpta atque adeo opuſcula deſcribere, & in tomum alterum conicere, mentis augurio, quantum conicio, fore vt pleraque ſcripta temporum longinquitate fatiſcerent, aut funditus perirent. Nec fefellit augurium. Plerique enim auctores quà hominum incuriâ, quà vetuſtatis omnia vaſtantis iniuria, interciderunt. Quamobrem in Excerpta illa longiora pauciores notas in extremo opere apponendas curaui, vt in Plutarchi, Ariſtidis, Memnonis, & Agatharchidæ ἀποσπασμάτια: quorum interpretes eruditos, vt non contempſi, ſic & illorum obſeruationes admiſi. In Cteſiæ Perſicis atque Indicis, ne ſis neſcius, diuerſam interpretationem adhibui & illuſtraui ab ea, quæ in extremo Herodoto Typographorum σποράδην operâ circumfertur. Et verò curis ſecundis, poſterorumque induſtriæ aliquid hic fuit relinquendum. Nam quod verè togatorum ait doctiſſimus M. Varro in lege Mœnia: *Vt in bona ſegete neque nullum eſt ſpicum nequam, neque in mala non aliquod bonum; ita nemo eſt reprehenſus* (inquit VI. de lingua Latina) *qui è ſegete ad ſpicilegium reliquit ſtipulam.* Si quid autem hic peccatum, homo enim ſum, ne modicæ te

Offendant maculæ, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura.

Quæſo quoque rogoque doctiores, quibus hæc non elaboraui, vt meliora proferant; quod tantum abeſt vt laturus ſim moleſtè, vt gratiam ſim etiam habiturus maximam: noſque doceant; maledictis modo & calumniis abſtineant, ſtudiis φιλανθρωπίας nedum Chriſtiano homine indignis. Valeant verò qui tantum ſibi falſæ laudis arrogant, quantum de aliis per nefas detrahunt. Illis ego vetus illud accinam: Ἰδοὺ Ῥόδος, ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα.

Habes de interpretatione: venio ad alterum, grauius tamen ac difficilius ad profligandum quæſtionis caput, de PHOTIO Conſtantinopolitano, eiuſque ſcriptis; vt hanc BIBLIOTHECAM erroris labe vacare demonſtrem. Ac primum de moribus videamus, hinc de ingenii monumentis, quæ paucis demptis, ad hanc diem in tenebris nimis diu delituerunt; nunc illuſtris iuxta ac docti Duumuiri *Marci Velſeri* auſpiciis vtraque lingua exeunt, non leui prouentu fructuque, vt ſpero & opto, bonarum artium ac diſciplinarum, quo pauciores hoc ſeculo, cetera felicium ingeniorum feraci, interiores litteras, Græcas præſertim, pertractant. Auctores eius vitæ recenſendæ laudamus, ne quid falsò commenti videamur, de Græcis antiquis, ac penè æqualibus, Zonaram, Glycam, Manaſſem, Nicetam, Curopalatam, quique hunc magnam partem tranſcripſit Cedrenum; Metrophanis item & Styliani epiſtolas, acta denique Synodi octauæ legitimæ. Exſtaret Nicephori Calliſti liber Annalium Eccleſiaſt. tertius & viceſimus, quo de PHOTIO, eiuſdem æui rebus geſtis diſertè pertractarat, non admodum laboraremus; ſed extremi illi libri temporum calamitatem, ceteris ſaluis, minimè effugerunt: niſi fortè in Græciæ, quæ libertatem ſuam, ſtudiorumque ardorem pridem decoxit, angulo aliquo, puluere, ſitu, ac ſqualore obſiti, vt alia plurima veterum ſcripta, deliteſcant. Ab Ignatio igitur Patriarcha narrationis initium paulò altius repetamus.

Nicephori Auguſti, eius qui Irenem Auguſtam imperio expulit, ex filia Entropia atque Michaële Imperatore cognomento Rangabe, nepos fuit Ignatius. Hunc in minori ætate, & Theophylactum fratrem maiorem natu, virilibus exſecuit, + Leo Armenus quo facto, repetendi imperii, quamuis paterni atque auiti, ſpe penitus arcebantur: præterea Ignatium Monachi ritu tondendum curauit. Timeat enim Tyrannidis vis non minus quam metuatur neceſſe eſt; nec minus ſit ipſa ſollicita quam ſubditi

Omnino

Omnino rebus commutatis, imperioque ad Theophilum Michaëlis Traulí filium deuoluto, Theodora Theophili vxor, cum viro defuncto imperium pro Michaële filio Porphyrogeneta procuraret, famà quæ de Ignatii virtutibus celebris erat, permota, & alioqui pro muliebri ingenio nobiliſſimi viri calamitatem miſerata, nulla ipſius culpa, aliena tantũ prauitate contractam, Methodio Conſtantinopolitano Patriarcha vita functo, Ignatium ſalutis anno ɪↄcccxʟvɪɪ. magna bonorum omnium gratulatione, ſubſtituendum curauit. Initia ac media læta fuerunt, par ſpei fructus. Secuta eſt maior Porphyrogenetæ ætas; qua ſui compos, vitiis mancipatus, matre Theodora rerum procuratione amotâ, Bardæ ſeque & imperium regendum permiſit, nulla famæ cura, prauo homini perditus iuuenis: ſed in reliqua nequitia eam tamen laudẽ meruit, quod litteratũ profeſſores ſtipendio de publico deſignato, Conſtantinopoli erudiendæ iuuentuti conſtituit, Leone ſcholis præfecto, magni nominis eâ tempeſtate Philoſopho. Ceterum Bardam Cæſarem creatum, & acceptã poteſtatem non publica ſalute, ſed ſcelerum licentiâ definientem, vſq; eo, vt vxore repudiata cum nuru ſua ſtupri conſuetudinem haberet, piorum cœtu Ignatius anathematis ignominia notatum expulit, ac velnti Baptiſtes alter Herodẽ increpanit. Magnus ſanè vir, ſed meliore ſeculo dignus. Perculit ea ſeueritas impotentẽ hominis animũ, vt quem revereri, atq; vt medicũ amare debuerat, Synodo factâ, Epiſcopatu ſpoliatũ in Mytilenem inſulam relegarit. Subſtituitur per nefas PHOTIVS πρωτοασηκρῆτις Zonaræ, vſitata ſequiori ſeculo voce, à Commentariis & Senator vrbanus anno Chriſti ɪↄcccʟɪx. hoc eſt, poſt vndecimum Patriarchatus Ignatii, de foro repente in Eccleſiæ præfecturã translatus. Raptim omnia & perturbatè ſunt facta, neq; quid legibus ſanctum eſt conſiderant; Ira & ambitione peſſimis conſultorib. agitati. Nicolaus Rom. Pont. eo nomine primus, rei geſtæ nuncio commotus, Epiſcopos duos Rodoaldum & Zachariam Conſtantinopolim mittit, cum poteſtate ſacrarum imaginũ hoſtes (quæ peſtis latè in Oriente graſſabatur) nouis edictis coërcendi; atq; in Ignatii cauſſa eius legati, vt ex cognitione inſtituta, viſa modo explorataque in re præſenti renuntiarent. Adiungit litteras ad Auguſtum ſigillatim, quæ exſtant, in PHOTIVM grauiſſimas: contra fas æquumq;, atq; omnia vetuſtatis exempla in Eccleſiæ præfecturam irrupiſſe, ex profano repente Chriſti Paſtorẽ gregis prodiiſſe, vero præſertim Paſtore ſuperſtite. Legati fraude inducti, ſtudioue principibus gratificandi, Ignatium iure damnatum videri præuaricando pronunciant. Nicolaus quidem atroci nuncio famaque perculſus, præuaricationis factum legatorum accuſauit. Omnino ea temeritate pronuntiandi magis Ignatii cauſſa confirmari viſa eſt, prorſus vt Barda Cæſare deinceps, & Michaële Auguſto inſidiis Baſilii Macedonis ſublatis, Hadrianus II. Pont. Rom. Nicolai defuncti veſtigiis ſuccedens, Synodo Cõſtantinopoli habita CII. Epiſcoporũ, anno ſalutis ɪↄcccxxcvɪɪɪ. (quę inter generales octaua germana eſt, Gręceq; ac Latinè ſtudio Matthæi Raderi noſtræ Societatis presbyteri, poſt Anaſtaſii Bibliothecarii verſionem, lucem nuper aſpexit) PHOTIO amoto, Ignatius vt reſtitueretur perfecerit. Pontifex ſanè magni animi neq; minoris conſilii, qui exacta ſeneætate, rebus quamuis gerendis inutilem, maluit Eccleſiæ gubernaculis reſtitui, quàm concedere, vt nouo ac damnato exemplo diſciplinæ labefactandæ aditus relinqueretur. Etſi Nectarius, Taraſius PHOTII patruus, eiuſq; ſucceſſor Nicephorus, & in Occidente Ambroſius è laicis repente Epiſcopi ſint creati. Hæc ille præſtitit. Ignatii verò ſubſecuta morte, noua Cõſtantinopoli Synodus ἀνηγικὴ PHOTIVM reſtituit anno ɪↄcccʟxxvɪɪ. Epiſcoporũ cccʟxxxɪɪɪ. in priſtinum locum, initio conſenſu Rom. Pont. Ioannis VIII. vti eius Synodi ſeſſio prima declarat, his verbis: *Quod Dominus noſter Apoſtolicus admittit Dominum* PHOTIVM *in Patriarcham, teſtatur Pontificalis ſtola à ſummo Pont. Domino noſtro Ioanne ad eum miſſa: quam propterea direxit, vt omnes intelligant, & certo ſciant, Domnum* PHOTIVM *recipi à ſummo Pontifice in Patriarcham. Cumq; hoc dixiſſet, dedit* PHOTIO *pontificalem ſtolam, humerale indumentũ, penulam, & ſandalia.* Hæc Synodus: argumento conciliatæ initio cum Ioanne Pontifice gratiæ: qui cum eo nomine, vt parum virilis, audiret malè, re maturè cognitâ, in ambonẽ publicum progreſſus, PHOTIVM, veteri anathemate reperito, diris iterũ deuouit. Quare Eccleſiã ille præpoſterè, primum quidẽ occupatam, diu tenere non potuit. A Leone Auguſto cognomento Philoſopho, qui patri Baſilio ſucceſſit loco motus, in Armeniarum monaſterium anno ɪↄcccʟxxxvɪ. ad vitæ exitũ (ſic arbitror) ſiue à Catholicis coactus, ſeu ſpõte, incertũ, ſeceſſit. Santabareni amicitia in primis fraudi illi damnoq; fuit, venefici ac præſtigiatoris, multaq; ſcelera alia in ficta ſanctitatis ſpecie tegentis. Sic Auguſtus putabat; alii, in his ipſe Auguſti pater, in ſanctiſſimis Monachis numerare ſoliti erant. Sic ſunt hominum iudicia cum temporibus alternantia. Tametſi aliæ cauſæ affictæ ſunt, vt iure pelli videretur, illa exſtitit veriſſima; pœnis ſcelerum agentibus diuina vindicta, atque malè occupati honoris conſcientia dedêre præcipitem, Stephano Auguſti fratre in eius locum ſubrogato. Is controuerſiæ inter Romanos & Conſtantinopolitanos Pontifices, nobilis cum primis atque diuturnæ, exitus fuit. Is PHOTII Pſeudopatriarchæ caſus. Adhuc, breui tamen vitæ Photianæ ſcenam ſeu Tragœdiam verius

vtcunque exhibui, qui bis Patriarchatum per nefas, repugnante Pont. Max. pulſo Ignatio, inuaſit, bis quoque abdicare coactus: priuatus tandem & inglorius ſecedens periit. Nunc elogium eius, permiſtis tamen virtuti vitiis, è Niceta Paphlagone in vita B. Ignatii Patriarchæ apponam: Ἦν δὲ οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγεννῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ περιφανῶν, σοφίᾳ τε κοσμικῇ καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ στρεφομένων εὐδοκιμώτατος πάντων ἐνομίζετο. Γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ῥητορικῆς τε καὶ φιλοσοφίας ναὶ δὴ καὶ ἰατρικῆς, καὶ πάσης, ὀλίγου δεῖν, ἐπιστήμης τῶν θύραθεν, τοσοῦτον αὐτῷ τὸ περιὸν, ὡς μὴ μόνον σχεδὸν φάναι τῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ γενεὰν πάντων διενεγκεῖν, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς παλαιοὺς αὐτὸν διαμιλλᾶσθαι. Πάντα γὰρ συνέτρεχεν ἐπ᾽ αὐτῷ ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδὴ, ὁ πλοῦτος, δι᾽ ὃν καὶ βίβλος ἐπ᾽ αὐτὸν ἔρρει πᾶσα. πλέον δὲ πάντων, ὁ τῆς δόξης ἔρως δι᾽ ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες ἄυπνοι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐμμελῶς πεφυλακότι. *Erat* PHOTIVS *homo minimè obſcurus aut ignobilis, ſed claris & illuſtrib. oriundus natalibus, rerumq́; ciuilium & politicarum vſu prudentiaq́; & ſapientia clariſſimus; Grammatica quoque litteratura & carminis pangendi, dicendiq́; laude, quin & Philoſophia & Medicina, atque omnium propè liberalium diſciplinarum externarum ſtudio, cognitioneq́; tantopere floruit, vt aui ſui facilè princeps haberetur: imò & cum veteribus iam poſſet componi. Omnia quippe confluxerant in illum; aptitudo quadam, & naturæ vis & felicitas, opes, quibus ſibi librorum omnium maximam copiam comparabat: & quod præ cunctis, gloriæ laudiſq́; cupido, qua flagrans, totas noctes, vt lectioni aſſiduè vacaret, inſomnes ducebat.* Idemque Nicetas graphicè eum viuiſque coloribus depingit. Ex quo, ſcriptiſque Græcorum omnium, ampliſſ. Cæſar Card. Baronius, ſacræ pater hiſtoriæ tomo Annalium Eccleſiaſt. X. ſua eſt mutuatus. Equidem non ſum adeo demens, mentiſque inops, vt PHOTII vitia defendenda aut flagitia excuſanda ſuſcipiam. Iam enim iudicatus eſt. Grauis certè ira odiumque atque ambitio, hominem cetera ſeculi ſui doctiſſimum, egerunt tandem præcipitem. Hinc illæ lacrymæ. aula nimirum, quæ multis hodieque mentem eripit, & infatuat, PHOTIVM quoque excæcauit, vt non iniuria vetus Poëta, neſcio quis, aula exire, qui pius eſſe volet, ſuadeat.

Illud mihi in præſentia de BIBLOTHECA, quæ in manibus eſt, pace piorum præfari teſtarique liceat, ſcriptam à PHOTIO videri, imò effici, dum Cæſaris Legatum in Aſſyria agens, nondum Patriarchatus dignitatem per nefas ambiit. Argumenta ſunt: principiò de ſacrarum imaginum cultu paſſim illum Catholico ritu & ſentire & prædicare, vt in Euagrio Codice XXIX. in Synodo Sidetana Cod. LII. in Clemente Alexandrino Cod. CX. in Lucio Charino Cod. CXIV. in Pierio Cod. CXIX. in Procopio Gazeo Cod. CLX. Deinde, quod ſummos Rom. Eccleſiæ Pontifices, ſanctoſque occidentis patres B. Leonem, Irenæum, Ambroſium, Auguſtinum, ceteros, hoc in opere honorificè ſemper appellet. Tertiò quod initio ſeptem enumeret Synodos, ſingularique, tractatu, tomo primo Conciliorum, octauam autem veram, qua reſtitutus in Patriarchium Ignatius Hadriani II. auctoritate, ac ne alteram quidem ληστρικὴν, cui ipſe flagitioſè præfuit, damnataque, vt diximus, eſt & exploſa, vnſquã hic nominet; citatur tamen, etſi præpoſterè à Ioanne Zonara, Theodoro Balſamone, & Gratiano in Decretis c. 7. q. 1. c. Hoc nequaquam 45. Iactaret haud dubiè, prædicaretque, vt ſuo plerumque perire ſorex indicio conſueuit, ac tegere odii flammam præcordiis hærentem quin euomeret nequiſſet. Quidam tamen homines eruditi, quibus vt aſſentirer nondum mihi imperare potui, ſeceſſus opportunitate, cum iterum abdicare Patriarchatu coactus eſſet, inuitatum, ad ſcribendum acceſſiſſe arbitrantur, quo ſolatio literarum animum curis grauem ſuſtentaret, moleſtiaſque omnes in librorum lectione & ſuauitate deponeret. Mihi verò, ſalua amicitia, verior ſententia prior videatur. Tantum de ſcriptionis tempore: illud modò ἐν παρόδῳ adiiciam, centeſimo amplius anno poſt Ignatii PHOTIIQVE æuum, in eadem Byzantina ſede reſediſſe *Iohannem Xiphilinum* Trapezuntium, montis Olympi Monachum, annis XI. menſ. VII. cuius extent Auguſtorum vitæ è Dione Caſſio: qui Dion ea in parte epitomes operâ mutilatus intercidit, quemadmodum & T. Liuius multò maximam partem abbreuiatoris culpa, vt Iuſtini compendio Pompeium Trogum à ſtirpe amiſimus. Pòſt etiam Theodoſio, cui Maximi cognomentum Nicetes tribuit, Patriarcheium tenente, Euſtathius Theſſalonicenſis Epiſc. cum Manuele CP. Imperatore contentionem ſuper Deo Mahometi habuit; cuius & in Homerum poetarum propè Deum, & Dionyſii Afri περιήγησιν explicationes vberes, & multiplici doctrina refertas hodieque legimus, non autem PHOTIVS, vt ætate prior. Poëtas cetero quin, quos hoc in opere non attigit haud præteriiſſet, niſi quod fabuloſas narrationes, quæ ad hiſtoriam pertinere videantur, delibauit. Redeo à diuerticulo domum. Demus ſceleſtiſſimum mortalium PHOTIVM extitiſſe, turbaſſe Orientis Eccleſiam, ad defectionemque in τριαδίας contentionem Græcos primum ſollicitaſſe; quandoquidem verò nullum in hoc opere eius criminis veſtigium appareat, contrà plurima occurrant, quæ ſcriptorum nemo ne attigit quidem, nedum pertractauit, quæ, obſecro, inuidia ſit repudiare omnino, ac reiicere, & ne digito quidem tangere velle, cum acerrimos fidei Chriſtianæ perduelles Porphyrium, Lucianum, Eunapium, & Zoſimum legamus

mus. Hic verò Eccleſiæ orthodoxæ capitum Rom. Pontificum encomia reperies; Beatorum cœleſtini, Leonis, ac Gregorii: vt & Latinorum patres Ambroſios, Auguſtinos, alios, laudari diſimus. Hæreſes, ſectatioſque paſſim, vt dicis deuotos exectandosque, fugiendos PHOTIVS monet: Eunomios inquam, Nouatianos, Baſilium Cilicem, Philoſtorgium Arianum, ipſumque adeo ſceleſti Arii caput.

Offenditur quoque non nemo titulo BIBLIOTHECÆ, in ſpeciem arrogantiore. Neque enim volumen vnum Bibliothecam, vt nec mortalium vnum collegium efficere de plano pronunciat. Reprehendat alius ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ, inſcribi, ac veluti in limine quod aiunt impingat. At meminerit, vt *ſexcentos* Romanè, ſic & Græcè mille pro infinitis dieis gratia adhiberi. Priori verò reſpōdeo, ſi veterum exempla requirat (recētium enim Bibliothecarum pleni ſunt omnes omnium plutei, plena pulpita) Apollodori Athenienſis ſe PHOTIVS ac Diodori Siculi auctoritate, qui & ſic inſcribunt, tueatur. Ceterum inſtius titulum hunc foribus appendit: quod, cum fabuloſas Deorum hominumque narrationes venditent, hic ſacros iuxta ac profanos ſcriptores homo Chriſtianus, iucunda quadam viciſſitudine tædium omne leuante, partim recenſeat ſigillatim, iudiciumque ferat; partim excerpta accuratè exhibeat librorum, qui temporibus interciderunt: *βιβλιοθήκην* iure indigitando, quod Aegypti reges librorum optimorum cumulum ΨΥΧΗΣ ΙΑΤΡΕΙΟΝ *animi medicinas*, teſte Diodoro, nominarint, & Aſinius Pollio apud Plinium Romæ Bibliothecam dedicando, ingenia hominum rem publicā fecerit. Hoc autē in genere titulorum ſudarum antiquitus, vt, quod in mercibus vinoque ſolet, edera appenſa labor commendaretur. Tironis Tullii vigiliæ, quæq; exſtant prudentum in iure reſponſa, pandectæ, inſcripti. Omnigenam hiſtoriam, copiæq; cornu Phauorinus, Heſychius Illuſtris atque Aelianus ſua nuncupant. Ceſtum ſeu à Deæ baltheo, ſiue à pugilum armis, Iulius Africanus & Celſus, in quem ſtyli acumen Origenes ſtrinxit, ſcripta nominarunt; qui & Origenes Stromatā ſcripſerat, vt Stromatea Clemens Alexandrinus ab argumento variè picto, ſtragulisque belluati operis, quibus Themiſtocles hominis ſermonē comparare ſolitus. B. Cyrillus Alexandr. & ipſe Glaphyra ſuū in Pentateuchum, & alterum *περὶ ὁμουσίου* cōmentarium librorum quatuordecim theſaurū nominauit (quales eſſe libros omnes Domitius Piſo ante exoptarat) Vt & nouem Muſarum nominibus Herodotus & Cephalion apud hunc ipſum PHOTIVM ſcripta diſtinxerunt. Taceo prudens, ſunt enim propè innumerabiles, reliquos, qui titulis operi additis mira varietate luſerunt, tantumq; ſibi indulgendum rati, quantum ſua quisque miraretur ac prædicaret. Neque libris modò Bibliothecæ titulus datus, ſed hoc amplius, & hominibus, vt Dionyſium Longinum Rhetorem Eunapius Sardianus *ἔμψυχον βιβλιοθήκην ſpirantem Bibliothecam viuumq; adeo Muſæum* appellare non dubitat.

Verum de veterum Græcorum Romanorumque Bibliothecis non deſcribo, ſcrinia compilans, otioque abutens, quæ nuper Belgii ocellus Lipſius noſter diſertè ad Nobiliſſ. virum Carolum Croium diſſeruit: analecta duntaxat corollarii vice damus.

Miſſis itaque Paullo Aemilio, L. Corn. Sulla & L. Lucullo librorum ſeruandorum (vt generoſos maximè homines decuit, ſemperq; decebit) ſtudioſis, T. Pomponius Atticus elegans & ipſe Romanos inter & ſplendidus Bibliothecam inſtruens hermathenis, aliisque ſtatuis atque imaginibus ornauit. Quin & de imaginibus in Bibliothecis collocari ſolitis, paucis eſt verſibus commentatus. Ad quem & animo fratris loco coniunctiſſimus M. Tullius: *Libros*, inquit, *tuos conſerua, & noli deſperare eos meos facere poſſe: quod ſi aſſequor, ſupero Craſſum diuitiis, atq; omnium vicos & prata contemno.* Quid? prætereo Aſinii Pollionis illam è Dalmatarum manubiis publicatam Romæ Bibliothecam. Cæſarum quoque à C. Iulio inchoatam, perfectamque ab Auguſto Octauiam ac Palatinam ſileo, Traiani præterea Vlpiam. Hadrianux enim Imp. Pompeiano & Commodo Coſſ. cum inſignes & plurimas ædes Athenis Atticis feciſſet, & agonem inſtituiſſet, ſi faſtis Caſſiodori fides, Bibliothecam miri operis exſtruxit. Iuliani adhæc *τοῦ παραβάτου* cetera eruditi, in libris colligendis ſtudium exſtitit. Teſtis ipſe locuples Epiſt. ad Ecdicium Aegypti præfectum: *Ἄλλοι μὲν ἵππων, ἄλλοι δὲ ὀρνέων, ἄλλοι θηρίων ἐρῶσιν· ἐμοὶ δὲ βιβλίων κτήσεως ἐκ παιδαρίου δεινὸς ἐντέτηκε πόθος. Quidam equis, alii auibus, nonnulli feris voluptatem capiunt: ego iam inde à puerò librorum cupiditate flagraui.* Huius Auguſti Bibliothecam viciſſim Iouianus, hortante coniuge, & adiutante Theophilo Eunucho, ringentibus interim Antiochenis, vt auctor eſt Suidas, cremauit. Externa quid commemorem, Aegyptios, & Attalicos reges colligendis libris magnificos? notum Ptolemæum Philadelphum ſeptingentorum millium librorum cumulum contuliſſe, qui cumulus Alexandrino, pro dolor, tumultu conflagrauit. Ecquis adeò in literis hoſpes, qui LXX. Interpretum ſacras literas ex Hebræo eiuſdem iuſſu vertentium hiſtoriam ignoret? Tacitus tamen ſine flagitio præterire non poſſum, quantum ſtudii in conquirendis libris regio atque heroico animo idem Ptolemæus poſuerit, vt eſt à Galeno Medicorum principe lib. 1. de natura hominis, ruſumque lib. 3. Epidem. Hippocratis memoriæ proditum,

Athenien-

Athenienſibus nimirum, frumenti inopia annonæque caritate laborantibus, non prius frumentum conceſſiſſe (quod eſſet Aegyptus Græciæ, vt Sicilia Italiæ fertilitate ſuâ horreum) quam Tragicorum principum Aeſchyli, Sophoclis, atque Euripidis deſcribendorum copiam feciſſent. In qua quidem re eâ fide verſatum, vt præter vectigalium immunitatem, xv. talenta iisdem pignori dederit, quam quidem pecuniam poſt libens volensque dono miſit, & exempla deſcripta remiſit. Nam de Ariſtotelis Peripateticæ ſcholæ principis ac Theophraſti Bibliotheca à Neleo Coriſci F. coëmta, & hæredibus, ne ab Attalicis regibus auferretur, humi defoſſa, quia nuper in Parallelis diſſeruimus, verbum non addam. Clearchi quoque Heracleæ Ponticæ primi Tyranni, eius qui Platonis & Iſocratis auditor exſtitit, Bibliotheca à Memone apud hunc ipſum PHOTIVM mirè prædicatur, cuius laudis adorea ceteros omnes Tyrannos longo poſt ſe reliquerit interuallo. Sed vnde digreſſi paululum, eò redeamus. Tumultuarium quidem opus, ne quid taciturnitate præuaricari videar, PHOTIANAM hanc BIBLOTHECAM exſtitiſſe hæc indicant: eadem ſæpe repetita, hiatus interdum, atque hiulca loca, neglectus ſtylus, relecta denique in alteram operis partem, librorum, quos iam recenſuerat, excerpta longiora. Ad oram quoque nonnulla collocata: &, quod mireris, eoſdem libellus κατὰ πόδας penè repetitos, vt Dionyſii Aegei Dictyaca, Heraclis & Himerii aliorumque non pauca, prorſus vt credam PHOTIVM memoria ſuâ iuuanda potius, quam vt ceteris promiſcuè prodeſſet, hoc opus conſarcinaſſe; aut certè poſtremam manum non adieciſſe, limâ nitidiori opere futuro. Aulicis nimirum negotiis, atque ambitione tranuerſim raptum, mentem aliò, aliò animes diuiſiſſe.

Hactenus de PHOTII vita, & BIBLIOTHECA lectorum librorum: reſtat, vt cetera eius ſcripta in vulgus edita, quo vel in hoſte virtutem miremur, recenſeam. Scripſit *in B. Pauli epiſtolas Commentarium*: vnde pleraque hauſta in Catenam ſuam Oecumenius tranſtulit, vt non contemnendum Theologum agnoſcas: quòd eo gratior doctis hominibus (qui eo ſe adiutos in Paulo explanando fateantur ingenuè) labor hic exſiſtat, quo difficiliores in iis epiſtolis nodos occurrere B. Petrus Apoſtolatus Collega pronunciauit. Exſtant & PHOTII opera *Canones Apoſtolorum, Conciliorumq́; veterum leges ſacroſanctæ* in volumen vnum corpusque collata, diſtinctaque capitibus, quod & *Nomocanona* nominauit, opus ſpiſſum & varium, multæque lectionis, viſiturque Græcè in Germaniæ Bibliothecis; quod Theodorus Balſamon illuſtrandū cenſuit, verteruntque Latinè Gentianus Heruetus homo Gallus, itemque Belga Henricus Agylæus. Qualem inter Latinos diligentiam Burchardus Vormatienſis, Iuo Carnotenſis, ac Gratianus Monachus imitati ſunt longo interuallo, haud minore operæ pretiô. Edidit & ſeptem Oecumenicorum conciliorum acta, viſunturque principio conciliorum tomis digeſtorum, quæ Græcè in Belgicis Bibliothecis calamo exarata aſſeruantur. Epiſtolæ eius in Auguſtana Bibliotheca habentur. Encyclicam ad Patriarchales Orientis ſedes, ſiue eius eſt, ſeu Siſinnii, vt quidam putant, Apoſtolica ſedes, vt & prædatoriam eius Synodum, merito damnat. Exſtat item epiſtula ad Michaelem Bulgarorum principem, à Franc. Turriano Societatis noſtræ eruta, Latineque reddita, vt & *ſex diſſertationes de diuinitate, & incarnatione*, leguntur q́; tomo V. lectionum Antiq. Henrici Caniſii Iureconſulti clariſſ. Huc accedunt & eiuſdem PHOTII *Tractatus de voluntatibus in Chriſto*, quæ dicuntur γνωμικὰ θελήματα eodem Turriano interprete. Sed iam vela contrahamus, & PHOTIVM ſcriptores varios variè recenſentem audiamus, linguis animiſque fauete.

Facultas R.P. Prouincialis Societatis IESV, per ſuperiorem Germaniam.

HAnc Photianæ Bibliothecæ ex Græco verſionem, interprete P. Andrea Schotto, Societatis noſtræ Sacerdote, ab aliquot Patribus Græcarum litterarum peritis viſam & probatam, ego GREGORIVS ROSEFFIVS, *Societatis* IESV *per Germaniam ſuperiorem Prouincialis, poteſtate mihi ab admodum R. P. N. Generali* CLAVDIO AQVAVIVA *conceſſâ, typis mandari permitto: cui rei hoc teſtimonio manu mea ſubſcripto, & ſigillo munito, fidem facere volui. Auguſtæ, Calendis Septembris. Anno* MDCV.

Georgius Roſeffius.

INDEX

INDEX AVCTORVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ, ALPHABETI SERIE ET CODICVM NVMERO EX ORA INTERIORE ASSCRIPTO.

A.

Achilles Tatius de rebus Leucippes, & Clitophontis libri VIII. *Cod.* LXXXVII.
Acta diſputationis hæreticorum, coram Ioanne Patriarcha Conſtantinopolitano, Cod. XXIV.
Adriani Iſagoge S. Scripturæ II.
Aeneſidemi Aegei de Pyrrhoniis libri VIII. CCXII.
Aeſchinis orationes III *& epiſtolæ nouem* LXI. & CCLXIV.
Aetii Amideni operis Medici lib. XVI. CCXXI.
Agatharchidæ hiſtorica CCXIII *inde excerpta* CCL.
Alexandri admirabilium collectio CLXXXVIII.
Amyntianus in Alexandrum M. & alia CXXXI.
Andocidæ orationes CCLXI.
Andronicianus contra Eunomianos XLV.
Anonymus contra Iudæos & quartadecimanos CXV.
ANONYMI *teſtimoniorum de Chriſto è gentium ſcriptis libri* XV. CLXX.
Pythagoræ vita CCXLIX.
S. Gregorii vita CCLII.
Martyrium VII. *puerorum ſub Decio* CCLIII.
Martyrium Timothei Apoſtoli CCLIV.
Martyrium S Demetrii CCLV.
Acta SS. Metrophanis & Alexandri CCLVI.
Vita & martyrium Paulli Epiſc. Conſtantinop. CCLVII.
Vita & certamen Magni Athanaſii. CCLVIII.
Antiphontis Athenienſis Rhetoris orationes CCLIX
Antonii Diogenis incredibilium de Thule inſula lib. XXIV. CLXVI.
Aphthonii Sophiſtæ declamationes CXXXIII.
Apologia de Origene & eius dogmatibus libri V. CXVII.
Apollinarius Hierapolitæ de pietate & veritate aduerſus gentes XIV.
Apollodori Grammatici Bibliotheca CLXXXVI.
Appiani Alexandrini hiſtoria Romana libri XXIV. LVII.
Ariſtidis oratio Panathenaïca CCLVI. *Eiuſdem orationes quatuor pro Rhetorica* CCXLVII. *Eiuſdem oratio pro* IV. *viris* CCXLVIII.
Arriani Parthica & in Epictetum ſermones LVIII. *Eiuſdem de Alexandri Magni rebus geſtis libri* VII. & *Indica* XCI. *de rebus poſt Alexandrum geſtis libri* X. XCII. *Eiuſdem Bithynica* LVIII. & XCIII. *Eiuſdem geſta Dionis ac Timoleontis in Sicilia* XCIII.
Aſterii Amaſiæ Epiſc. homiliæ variæ 1. *Sermo de pœnitentia* 2. *in Stephanum Protomart.* 3. *De eo qui in latrones incidit* 4. *de Phariſæo & Publicano* 5 *De Zacchæo* 6 *de filio prodigo* 7. *de Centurionis ſeruo* 8. *de ieiunio* 9. *de cæco a natiuitate* 10 *de Iairo, & muliere ſanguinis profluuio laborante* CCLXXI.
S. Athanaſii epiſtolæ XXXII. *Eiuſdem in Eccleſiaſten, & Cantica canticorum commentarius* CXXXIX. *Eiuſdem contra Arium libri* V. CXL.
Auctoris incerti de ſacro Paſchæ feſto volum. III. CXVI.

B.

Baſilii Cilicis Eccleſ. hiſtoria libri III. XLII. *eiuſdem contra Ioannem Scythopolitam libri* XVI. CVII.
Baſilii Magni confutationis Eunomii hæretici libri III. CXXXIX *Eiuſdem Aſcetica* CXLIV. & CXCI. *Eiuſdem Hexaëmeron* CXLI. *Item orationes ethicæ* CXLII. & *epiſtolæ* CXLIII.
Baſilii Seleuciæ Epiſc. orationes XV. & *vita primæ Martyris Theclæ* CLXVIII.
Boëthii vocum Platonicarum collectanea CLIV. *Eiuſdem de dubiis apud Platonem vocibus opuſculū* CLV.

C.

Caius presbyter de Vniuerſo XLVIII.
Cæſarii capita eccleſiaſtica CCXX. CCX.
Candidi hiſtoriarum libri III LXXIX.
Caſſiani Monachi regulæ Monachorum Aegypti de octo (vitioſis) cogitationibus, libellus trium collationum CXCVII.
Cephaleonis Muſæ. ſiue hiſtorica epitomes lib. IX. LXVIII.
L. Charini Periodi Apoſtolorum. CXIV.
Choricii Sophiſtæ declamationes variæ CLX.

Chriſtianorum liber. Octoteuchi expoſitio libris XII.XXXVI.
Chryſippi Hieroſolymorum presb. hiſtoria de Gamaliele & Nicodemo CLXXI.
Chryſoſtomi: vide Ioannis.
Clementis Alexandrini presb. ſcripta, & Hypotypoſeon ſiue diſputationum libri VIII. CIX. *Einſdem liber contra gentes. & Pædagogi libri* III.CX. *Eiuſdem Stromates libri* VIII.CXI.
Clementis Rom. Pontificis conſtitutiones Apoſtolorum, recognitiones & alia CXII. & CXII. *Eiuſdem epiſtola ad Corinthios* II.CXXVII.
Cononis in Philoponum inuectiua XXIII.
Cononis narrationes L.CLXXXVI.
Cteſiæ Cnidii Perſicarum rerum libri XXIII.LXXII. *Eiuſdem Fragmenta pag. Lat.* 25. *Eiuſdem Indicorum liber pag.* 56.
B. Cyrilli Alexandrini contra Neſtorium libri V.XLIX. & CLIX. *Eiuſdem theſauri* CXXXVI. *Epiſtolæ variæ ac Scholion de incarnatione unigeniti* CLXIX.

D.

Damaſcii incredibilium libri IV.CXXX. *de vita Iſidori* CCXLII.
Demoſthenis orationes CCLXV.
Dexippi de rebus poſt Alexandrum geſtis lib. IV. *epitome hiſtorica vſque ad Claudii imperium, & Scythica* LXXXII.
Diadochi Photicæ veteris Epiri Epiſc. definitiones X. & *capita* C.CCIX.
Dinarchi orationes CCLXVII.
Diodori Lexicon è decem oratoribus CL.
Diodori Siculi hiſtoriarum libri XL.LXX. *indeque excerpta* CCXLIV.
Diodori Tarſenſis Epiſc. varia de Spiritu S. argumenta CII. *Idem contra fatum* CCXXIII.
Diogenis Antonii: vide Antonii.
Dionis Caſſii hiſtoriarum libri LXXX LXXI.
Dionis Chryſoſtomi orationes LXXX.CCIX.
Dionyſii Aegei Dictiaca CLXXXV. & CCXI.
Dionyſii Halicarnaſſei hiſtoriarum libri XX.LXXXIII. *Eiuſdem hiſtoriarum ſynopſeos libri* V.LXXXIV.
Aelii Dionyſii Halicarnaſſei dictionum Atticarum libri X.CLII.
Dorothei de vocibus externorum more vſurpatis libellus CLVI.

E.

S. *Ephraem Patriarchæ Theopolitani orationes variæ* CCXXVIII.
Ephraim Syri homiliæ XLIX.CXCVI.
S. Epiphanii panariorum libri VII.CXXII. *Eiuſdem Anchoratus* CXXIII. *Eiuſdem de menſuris & ponderibus liber* CXXIV.
Euagrii Scholaſtici eccleſiaſtica hiſtoria libri VII.XXIX.
Eudociæ Auguſtæ metaphraſis metrica in Octateuchum CLXXXIII. *Eiuſdem metaphraſis metrica in Zachariam & Danielem Prophetas, & in B. Cyprianum Martyrem libri* III.CLXXXIV.
Eugenii in Philoponum inuectiua XXIII.
Eulogii Alexandrini Archiepiſc contra Nauatianos libri. V.CCVIII. *indeque excerpta* CCLXXX. *Eiuſdem contra Seuerum & Timotheum hæreticos liber* CCXXV. *Item contra Theodoſium & Seuerum hæreticos Acephalos liber* CCXXVI. *Eiuſdem oratio inuectiua in Theodoſianos & Caïnitas* CCXXVII. *Eiuſdem orationes* XI.CCXXX.
Eunapii Chronicorum poſt Dexippum libri XIV.LXXVII.
Eunomii hæretici libellus CXXXVII. *Eiuſdem refutationis B. Baſilii libri* III. *Item epiſtola* XL.CXXXIIX.
Euſebii declamationes CXXXIV.
Euſebii Cæſarienſis Epiſc. ſcripta pleraque IX. X XI. XII. XIII. *Eiuſdem Eccleſiaſt. hiſtoria libri* X. XXVII. *Idem contra Hieroclem* XXXIX. *Eiuſdem Apologia pro Origine libri* VI. CXVIII. *Eiuſdem de vita Conſtantini Magni libri* IV.CXXVII.
Euſebii Epiſcopi Theſſalonicæ contra Andream quendam incluſum lib. X.CLXII.

Euſtratii

Index auctorum Bibliothecæ Photianæ.

Euſtratii Magnæ Eccleſ. Presb. de animis vita functorum tractatus III. CLXXI.
Exemplar actorum ab occidentis Epiſcopis contra Neſtorianos & Pelagianos LIV.

G.

GAlenus de ſectis medicorum CLXIV.
Gelaſius Cyzicenus Cæſareæ Paleſtinæ Epiſc. Synodi primæ ſcriptor XV. *Eiuſdem hiſtoria Eccleſiaſtica lib.* III. LXXXVIII. *Eiuſdem proœmium in additamentum ad Eccleſiaſt. hiſtoriam Euſebii Pamphili.* LXXXIX. *Eiuſdem liber contra Anomæos* CII.
Georgius Epiſc. Alexandr. de vita B. Chryſoſtomi XCVI.
Germani Patriarchæ CP. Apologia pro Gregorio Nyſſeno CCXXXIII.
Gregorii Nyſſeni pro S. Baſilio fratre contra Eunomium opera duo VI. & VII.

H.

HAdriani declamationes C.
Heliodori Aethiopicῶn libri X. LXXIII.
Helladii Bofantinoi Chreſtomathia CCLXXIX.
Helladii Lexicon CXLV. *fortè eiuſdem.*
Heracliani Epiſc. Chalcedonis contra Manichæos libri XX. LXXXV.
Hermias Sozomenus: vide Sozomenus.
Herodiani hiſtoriarum libri VIII. XCIX.
Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriarum lib. IX. LX.
Heſychii Illuſtris Mileſii omnigena atque Romana hiſtoria libri VI.
Item res à Iuſtino ſeniore Imp. geſtæ LXIX.
Heſychii presb. Conſtant. in æneum ſerpentem ſermones 4. LI.
Heſychii presb. Hieroſolym. Encomium in S. Thomam Apoſtolum CCLXIX. *Item in Iacobum & Dauidem pſalmographum* CCLXXV.
Hieroclis de prouidentia & fato libri VII. CCXIV. *Eiuſdem de prouidentia excerpta* CCLI.
Himerii Sophiſtæ declamationes CLXV. *indeque excerpta* CCXLIII.
Hippolyti libellus contra hæreſes CXXI.
Hippolyti Epiſc. & Mart. interpretatio Danielis, & homilia de Chriſto & Antichriſto CCII.
Hyperidis orationes CCLXVI.

I.

IAmblichi de rebus Rhodanis & Sinonidis lib. XVI. XCIV.
Ioannis Carpathii Conſolatorius ad India Monachos centum capitum CCI.
S. Ioannis Chryſoſtomi in mortem & aſcenſionem Chriſti, itemque in Pentecoſten orationes XXV. *Eiuſdem epiſtola ad Olympiadem & alios* LXXXVI. *Eiuſdem homiliarum in Geneſim volumina tria* CLXXII. CLXXIII. CLXXIV. *Eiuſdem oratio in S. Paulum* CCLXX. *& in* XL. *Martyres* CCLXXIV. *homiliæ, de Spiritu ſancto: in Natalem I. Chriſti: in dictum, ſufficit tibi gratia mea &c. Si qua ergo in Chriſto noua creatura: de pœnitentia* CCLXXVII.
Ioannis Moſchi Pratum, ſiue Hortulus nouus CXCIX.
Ioannes Philoponus de Reſurrectione XXI. *idem in Hexaëmeron* XLIII. *indeque excerpta* CCXL. *& contra quartam Synodum* LV. *Eiuſdem libellus contra Ioannem Patriarcham* CP. *cognomento Scholaſticum* LXXV. *Idem contra Iamblichi opus de ſimulacris* CCXV.
Ioannis presbyteri Aegeatæ Eccleſ. hiſtoria libri V. XLI. *Idem contra quartam Synodum.* LV.
Ioannis Scythopolitæ contra Eutychianos lib. XII. XCV.
Ioannis Stobæi Eclogarum, Apophthegmatum, & vitæ præceptionum libri IV. CLXVII.
Iobii Monachi commentarii de verbo *incarnato libri* IX. *capita* XLV. CCXXII.
Ioſephus & Caius Presbyter de vniuerſo XLVIII.
Ioſephi Iudæi de bello Iudaïco libri VII. XLVII. *Eiuſdem antiquitatum Iudaicarum libri* XX. LXXVI. *& excerpta* CCXXXVIII.
Irenæi aduerſus hæreſes libri V. CXX.
Iſæi orationes LXIV. CCLXIII.
Iſidori vita: vide Damaſcius.
Iſocratis orationes XXI *indeque excerpta* CCLX. *& epiſtolæ* IX. CLIX. *Eiuſdem ad Archidamum epiſtola nunc primum edita, ibid.*
Iuliani Lexicon è decem oratoribus CL.
Iulii Africani hiſtoria & alia XXXIV.

Iuſti Tiberienſis Iudæorum regum Chronicon XXXIII.
Iuſtini Martyris Apologia pro Chriſtianis, quæſtiones, & alia CXXV.

L.

Leontii Epiſc. Arabiſſi ſermo de creatione & Lazaro redivivo CCLXXII.
Lesbonactis orationes Politicæ XVI. *apud Themiſtium* LXXIV.
Lexicon puræ Ideæ, gravis ſtyli, ſermonis politici CXLVI. CXLVII. CXLVIII.
Lexica varia in decem Græc. oratores à CXLV. *uſque* CLIX.
Libanii ſophiſtæ orationes, & Epiſtola XC.
Lucii Patrenſis metamorphoſes CXXIX.
Luciani opera varia CXXIIX.
Lycurgi orationes CCLXVIII.
Lyſiæ orationes CCLXII.

M.

Malchi Sophiſtæ Byzantinæ hiſtoriæ libri VII. LXXVIII.
Marci Monachi Aſceticorum lib. VIII. *& adverſus Melchiſedecitas liber* I. CC.
Martyrium vide Anonymi.
Maximi declamationes CXXXV.
B. Maximi Monachi & confeſſoris quæſtionum è S. Scriptura CLXIV. *Solutiones* CXCII. *Eiuſdem epiſtolæ 27.* CXCIII. *Eiuſdem liber Aſceticus, & centuria de dilectione* CXCIII. *Eiuſdem epiſtola ad Georgium Eparchum: Theologicorum Moraliumque capitum centuria ſive libri* II. *& Epiſtola* V. CXCIV. *Eiuſdem Epiſt. ad Marianum & Dialogus cum Pyrrho de duabus in Chriſto voluntatibus* CXCV.
Memnonis hiſtorica excerpta de Heraclea Pontica Tyrannis CCXXIV.
S. Methodii Epiſc. & Mart. liber de reſurrectione CCXXXIV. *Eiuſdem de creatis* CCXXXV. *Item de libero arbitrio* CCXXXVI. *de caſtitate* CCXXXVII.
Metrodori calculus Paſchalis CXV.
Modeſtus Archiepiſc. Hieroſolym. in Marias unguenta ferentes & Hypapanten CCLXXV.
Moeridis Atticiſta. CLVII.

N.

S. Nicephori Patriarchæ Conſtant. hiſtorica epitome LXVI.
Nicias Monachus contra Philoponum, Severum. & contra gentes L.
Nicomachi Geraſini Theologia Arithmetica libri II. CLXXXVII.
Nili Monachi de oratione capita CLIII. *Eiuſdem orationes in reſurrectionem & aſcenſionem Domini* CCLXXVI.
Nonnoſi hiſtoria legationum III.

O.

Olympiodori hiſtoriarum libri XXII. LXXX.
in Oratores decem Græcia Lexica varia à CXLV. *uſque ad* CLIX.
Oribaſii Medici opera. Galeni compendium ad Iulianum Imp. CCXVI. *Eiuſdem medicinalium collectorum ad Iulianum Imp. libri* LXX. CCXVII. *Eiuſdem compendium ad Euſtathium F. libri* IV. CCXVII. *Eiuſdem ad Eunapium libri* IIII. CCXIX.
Origenis de principiis, libri IV. VIII.

P.

Palladii declamationes CXXXII.
Pamphili Martyris Apologia pro Origene libri V. CXVIII.
Pamphilæ hiſtoria Miſcella libri VIII. CLXXV.
Pauſaniæ Lexicon CLIII.
Philippi Sidetæ Chriſtiana hiſtoria libri XXIV. XXXV.
Philonis Iudæi legum ſacrarum Allegoria & viri civilis vita, hoc eſt, de Ioſeph. CIII. *Eiuſdem Eſſenorum & Therapeutarum vivendi ratio.* CIV. *Eiuſdem Caius Imp. reprehenſus & Flaccus reprehenſus, aliaque ſcripta* CV.

Philo-

Philoſtrati Tyrii de vita Apollonii Tyanei libri VIII.XLIV.*indeque excerpta* CCXLI. *Eiuſdem Lexicon è decem oratoribus* CL.
Philoſtorgii Eccleſiaſtica hiſtoria lib.XII.XL.
Phlegontis Tralliani Olympicorum & Chronicorum collectio XCVII.
Phrynichi Arabii apparatus oratorii libri XXXVI.CLVIII.
Pierii presb. ſcriptorum libri XII.CXIX.
Plutarchi vita Parallela CCXLV. *Eiuſdem vita decem Græcia oratorum a cod*.CCLIX.*ad* CCLXIX.
Pollionis Lexicon CXLIX.
Polycarpi Mart. Epiſtola ad Philippenſes CXXVI.
Praxagora Athenienſis de rebus Conſtantini Magni libri duo Ionica dialecto LXII.
Procli Chreſtomathia de Poëtica CCXXXIX.
Procopii Cæſarienſis Rhetoris hiſtoriarum lib.VIII.LXIII.
Procopii Gazai Homericorum verſuum metaphraſis CLX.
Procopii Sophiſtæ Schola commentariorum in Octateuchum,& in libros regum ac Paralipomena CCVI. *Idem in Eſaiam Prophetam* CCVII.
Prouinciarum Imperii poſt Alexandri Magni obitum diuiſio à variis facta ex Arriano, Dexippo, Iuſtino & Q. Curtio pag. Lat.85.
Ptolemæi Hephæſtionis nouarum hiſtoriarum libri VI.CX.

R.

de Republ. libri VI.XXXVII.

S.

Sergii Confeſſoris hiſtoria LXVII.CLXI.
Socratis Eccleſ. hiſtoria lib.VII.XXVIII.
Sopatri excerptorum variorum lib.XII.
Sophronii pro S.Baſilio aduerſus Eunomium V.
Sophronii Patriarcha Hieroſolym. Synodica Epiſt.CCXXXI.
Sotion de fluminibus &c.CLXXXIX.
Sozomeni hiſtor. Eccleſ. libri IX.XXX.
Stephani Gobari Tritheitæ heretici oppoſitarum quæſtionum liber CCXXXII.
Syneſii Cyrenai ſcripta XXVI.
Synodus III. IV. V. VI. VII. *Codd* XVI. XVII. XVIII. XIX.XX.
Synodus Sidetana,aliaque contra Meſſalianos LII.
Synodus ad quercum illegitima contra B.Ioan. Chryſoſtomum LIX.

T.

Themiſtii in Philoponum inuectiua XXIII.*Eiuſdem orationes ciuiles 36.Cod*.LXXIV.*Eiuſdem Apologia pro S.Theophobio* CVIII.
Theodorus Tarſenſis:vide Diodorus.
Theodorus presb. de ſcriptis S.Dionyſii Areopagita,I.
Theodori Antiocheni pro S. Baſilio aduerſus Eunomium lib. XXV. IV. *Eiuſdem interpretatio Geneſios* XXXVIII.
Theodori Monachi Alexandrini aduerſus Themiſtium libri III.CVIII.
Theodori Mopſueſtia de Perſarum Magia lib.3.LXXXI.
Theodoreti hiſtor. Eccleſ. libri V.XXXI. *Eiuſdem contra hæreticos libri* XXVII.XLVI.*rurſumque quinque* LVI. *& Eraniſta libri* III.XLVI. *Eiuſdem interpretatio Danielis, Octateuchi expoſitio , & in libros regum ac Paralipomenon* CCIV. *in* XII. *Prophetas minores* CCV. *Item in S.Ioan. Chryſoſtomum libri*.V. CCLXXIII.
Theodoſius Monachus contra Ioan. Philoponum XXII.
Theognoſti Alexandr. & ſacrorum librorum interpretis, Hipotypoſeon libri VII. CVI.
Theonis Archiatri Alexandrini HOMO CCXX.
Theophanis Byzantii hiſtoriarum lib.X.LXIV.CCIII.
Theophraſtus de animalibus qua colores mutant: De neruorum reſolutione: De animi defectione: De vertigine

tigine. Quare cruda oua conuerti non poſſint: De laſſitudine: De animantibus quæ cum copia viſuntur: De animantibus quæ inuidia laborare falsò dicuntur: De ſudoribus: De apibus CCLXXVIII.
Theophylacti Simocattæ hiſtoriarum libri VIII. LXV.
Theopompi hiſtoriarum libri. LIII CLXXVI.
Timæi Lexicon vocum Platonicarum CLI.

V.

Victorini Lampadii F. orationes conſulares. CI.
Vindanii Anatolii Beryti Collectaneorum de agricultura diſciplina libri XII. CLXII.
Vita SS. Patrum qui Magni Antonii tempore floruerunt CXCVIII.

Z

Zoſimi Comitis hiſtoriarum libri VI. XCVIII.

AVCTORVM PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ SERIES CLASSIBVS, ET ALPHABETO DISTINCTA. NVMERVS EST PAGINARVM.

Gr. exemplaris ex interiore margine.

Philologi et grammatici & Lexicographi.

Apollodorus Athen. 236.
Boethus 171.
Diodorus 170.
Aelius Dionyſius Halicarnaſſeus 170.
Dorotheus 171.
Helladius Boſantinous 864.
Iulianus 170.
Moerides 171.
Pollio 169.
Pauſanias 170.
Phrynichus Arabs 171.
Sopater 175.
Timaeus 170.

Metrica.

Eudociæ Centones Homerici 215.
Procli Chreſtomathia 521.
Procopii Gazæi Homerica metaphraſis 174.

Oratores.

x Græciæ oratores.

1 *Andocides* 795. 2 *Antiphon* 791.
3 *Aeſchines* 28.798. 4 *Demoſthenes* 799.
5. *Dinarchus* 809. 6 *Hyperides* 807.
7 *Iſocrates* 173.792. 8. *Iſæus* 798.
9 *Lyſias* 796. 10. *Lycurgus* 809.
Aphthonius Sophiſta 166.
Ariſtides 653.667.683.
Choricius Sophiſta 174.
Dion Chryſoſtomus 272.273.
Euſebius 166.
Hadrianus Imp. 149.
Himerius 182.
Lesbonactes 97.
Libanius Sophiſta 128.
Lucianus Samoſatenſis 161.189.
L. Malchus Sophiſta 166.
Palladius 116.
Victorinus Lampadius 149.

Historici sacri.

Baſilius Cilix 12.
Charinus 156.
Chryſippus presb. 189.
Euagrius 7.
Euſebius 5. 6. 7. &c.
Euſtratius 198.
Georgius Alex. Epiſc. 138.
Hermias Sozomenus 138.
Heſychius illuſtris 50.
Ioan. Presb. Aegeates 11.
Ioan. Moſchus 268.
Fl. Ioſephus Iudaeus 15.512.
Metrodorus 157.
Nicephorus 49.
Philippus Sideta 9.
Philo Iudaeus 150.
Philoſtorgius 10.
Sergius 49.
Theodoretus 8.
Theophanes Byzantius 38.

Profani.

Agatharchides 281.
Alexander 241.
Amyntianus 166.
Antonius Diogenes 184.
Appianus 22.
Arrianus 121. 123. 129.
Candidus 101.
Cephalaeon 50.
Conon 219.
Cteſias Cnidius 52.
Dexippus 115.
Diodorus Siculus 51.615.
Dion Caſſius 52.
Dionyſius Halicarnaſſeus 116. 170.
Eunapius 99.
Heliodorus 93.189.
Herodianus 148.
Herodotus Halicarnaſſeus 28.
Iulius Africanus 9.
Iuſtus Tiberienſis 8.
Memnon 365.
Nonnoſus 8.
Olympiodorus 103.
Pamphilus 157 201.
Philoſtratus 12 170.528.
Phlegon Trallianus 146.
Plutarchus 643.
Praxagoras Athen. 30.
Procopius Rhetor 31. 175.

Index auctorum Bibliothecæ Photianæ.

Ptolemæus Hephæſtio 243.
Theophylactus Simocatta 39.
Theopompus 202.

MEDICI ET PHILOSOPHI.

Aeneſideus Aegeenus 279.
Aetius Amidenus 290.
Caſius presb. 16.
Damaſcius 166.189.211.
Dionyſius Aegeus 217.278.
Galenus 181.
Hierocles 749.
Ioan. Philoponus 749.
Ioan. Stobæus 189.
Nicomachus Geraſenus 237.
Oribaſius 286.
Sotion 242.
Themiſtius 97.
Theon Archiatrus 291.
Theophraſtus 857.864.
Vindalius Anatolius 181.

THEOLOGI.

Adriani al. Andronici Iſagoge p. 1.
Andronicianus 14.
Apollinarius 5.
Athanaſius 8.168.
Aſterius Amaſiæ Epiſc. 812.813.818. &c.
Baſilius Magnus 168 169.254.
Baſilius Seleucienſis 195.
Caſſianus 265.
Cæſarius 277.
I. Chryſoſtomus CP. Epiſc. 20.118.201.830. 841.843.848.851.
Clemens Alexandr. 154.
Clemens Rom. 155.156.163.
Conon 6.
Cyrillus Alexandr Epiſc. 16.166.196.
Diadochus Photicæ Epiſc. 270.
Diodorus Tarſenſis, al. Theodorus 150.
Ephraem Theopolita 402.
Ephraim Syrus 264.
Epiphanius 162.
Eugenius 6.
Eulogius 213.272.394.400.401 437.878.
Euſebius Epiſc. Theſſal. 178.
Gelaſius 120.150.
Germanus Patriarch. 478.
Gregorius Nyſſenus 4.
Heracleanus 117.
Heſychii duo 17.267.811.833.
Hippolytus Epiſc. 277.
Hippolytus Irenæi diſcipulus 161 e63.
Iobius Monachus 298.
Ioan. Carpathius 269.
Ioan. Scythopolita 137.
Irenæus Epiſc. Lugdun. 161.
Iuſtinus Martyr 162.
Leontius Epiſc. 824.
Marcus Monachus 261.268.270.559.
Maximus Monachus 256.261.
Methodius Epiſc. 479.481 493.498 508.
Modeſtus Epiſc. Hieroſol 834.
Nicias Monachus 17.
Nilus Monachus 835.837.839.
Origenes 4.
Pamphilus Martyr 159.
Pierius presb. 160.
Polycarpus Martyr. 163.
Procopius 272.
Sophronius patriarcha Hieroſolym. 468.
Stephanus Gobarus 470.
Syneſius Cyrenæus Epiſc. 7.
Synodi variæ p. 5.6 17.19.20.25.
Theodorus Antioch. 3.10.115.205.
Theodorus Monachus 153.
Theodorus presb. 1.
Theodoſius Monachus 6.
Theognoſtus 15.

EROTICŌN SCRIPTORES.

Achilles Tatius Alexandr. 118.189.
Antonius Diogenes 184.
Heliodorus 94.
Iamblichus 130.189.
Lucius Patrenſis 165.189.

S. SCRI-

S. SCRIPTVRÆ LOCA, QVÆ A VARIIS THEOLOGIS IN HAC PHOTII BIBLIOtheca explanantur, appoſitis paginarum Gr. exemplaris numeris, qui in margine ſunt interiore.

GENESIS.

Cap 6. Non maneat Spiritus meus in illis quia caro ſunt pag. Gr. 878. m.

EXODI.

Cap. 12. v. 22. Tranſibit Dominus percutiens Aegyptios 461. f.

LEVITICI.

Cap. 8. 31. Comedite panes, qui poſiti ſunt in caniſtro conſecrationis 307. m.

DEVTERON.

Cap. 4. 24. Deus noſter ignis conſumens eſt 314. p.
32. 43. ſecundum LXX. Et adorent eum omnes Angeli Dei 314. m.

IOSVÆ.

Cap. 5. 13. Noſter es an aduerſariorum? 328. m.

REGVM.

Lib. 2. cap. 24. 1. Commouit Deus Dauid connumerare populum 461. m. 462. p.
& verſ. 10. Quia numerauit, ei indignatus eſt 461. m. 462 p.
Lib. 4. cap. 13. 21. Quidam ſepelientes hominem viderunt latrunculos 889. m. Eccli. 48. 14.

IOB.

Cap. 4. 11. Tigris periit, eo quod non haberet prædam 886. f.

PSALMI.

Pſalm. 1. v. 5. Ideo non reſurgent impii in iudicium 889. f. & ſequ.
2. 7. Filius meus es tu, hodie genui te 317 f.
17 31. Eloquium Domini igne examinatum 314 p.
18. 3. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam 315 p.
21. 1. Deus Deus meus quare me dereliquiſti 466 p.
30. 19. Muta fiant labia doloſa aduerſus iuſtum 888 f.
31. 1. Beati quorum remiſſa ſunt iniquitates, &c. 877 p.
32. 6. Verbo Domini cæli firmati ſunt 307. p.
33. 20. Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, vnum ex iis non confringetur 889 p.
77. 39. Spiritus vadens & non rediens 328 p.
102. 20. Potentes virtute facientes verbum illius 336. p.
117. 27. Deus Dominus & illuxit nobis 432. m.

ISAIÆ.

Cap. 1. 1. Viſio Iſaiæ filii Amos, quam vidit ſuper Iudam & Ieruſalem 854 p.
6. 6 Volauit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari 313 f.
14. 12. Quomodo cecidit Lucifer, qui manè oriebatur? 341 f.
40. 3. Vox clamantis in deſerto, parate viam Domini 299. m.

AMOS.

Cap. 3. 12. Quomodo ſi eruat Paſtor de ore Leonis &c. 884. f.

Digitized by Google

Ex nouo Teſtamento.

MATTHÆI.

Cap. 5. 29. *Si oculus dexter ſcandaliZet te &c.886.m.*
9. 5. *Quid eſt facilius dicere, dimittuntur tibi peccata tua, an dicere ſurge & ambula? 321.p.*
ibid.v.13. Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam 331 p.
10. 11. *In quamcunque ciuitatem intraueritis &c.882 p.*
12. 31. *Omne peccatum remittetur hominibus, ei autem qui blaſphemauerit in Spiritum non remittetur 322.f.*
13. 24. *Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem 884.p.*
ibid.v.32. Nemo ſcit diem illum, neque angeli, neque filius, niſi pater 465.f. & 475.p.
& verſ.58. Non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum 334.p.
16. 19. *Tibi dabo claues regni cœlorum. Cur vni Petro dictum 877.f.& ſequ.*
21. 25. *Baptiſmus Ioannis vnde 878 879 880.*
22. 11. *Parabola de vocatis ad nuptias 888.m.*

MARCI.

Cap. 5. 22. *Et venit quidam de archiſynagogis nomine Iairus 822.f.*
& v.25. Mulier quæ erat in profluuio ſanguinis annis duodecim 822.f.
13. 32. *De hora illa vel die nemo ſcit, neque filius 864 f.*

LVCÆ.

Cap. 1. 28. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris 426.f.*
2. 23. *Omne maſculinum adaperiens vuluam ſanctum Domino vocabitur 313.f.*
& v. 52. Ieſus autem proficiebat ſapientia & ætate, & gratia 425.p.
7. 2. *Centurionis autem cuiuſdam ſeruus &c.819.p.*
10. 30. *De eo qui in latrones incidit pag.814.p.& 876.f.*
15. *Parabola de filio prodigo 329.p.& 817.m.*
16. 21. *Canes Lazari vulnera lambebant 888.p.*
18. 10. *De Phariſæo & Publicano 815.f.*
v.13. Publicanus orans pectus cur percutit 877.m.
19. 1. *Ecce vir nomine Zachæus 816.f.*
v. 10. Venit Dominus quærere & ſaluum facere quod perierat 333.m.
22. 19. *Hoc facite in meam commemorationem. 884 p.*

IOANNIS.

Cap. 1. 14. *Verbum caro factum eſt 298.m.398.p.*
3. 16. *Sic Deus dilexit mundum vt filium ſuum vnigenitum dederit pro mundi vita 308.p.*
4. 24. *Spiritus eſt Deus &c. 322.f.*
9. 1. *Et præteriens Ieſus vidit hominem cæcum à natiuitate 820.m.*
13. 10. *Qui lotus eſt non indiget ſecundo baptiſmo 879.f.882.p.*
14. 9. *Qui vidit me, videt & patrem 414 m.*
21. 15 *Paſce oues meas 885.m.*
21. 22. *Si eum volo manere donec veniam, quid ad te? 418.p.*

B. PAVLI.

ad Rom. 6. 3. *An ignoratis quia quicunque ſumus &c.883.m.*
9. 3. *Optabam ego ipſe anathema eſſe 880..p.*
1. *Corinth.* 2.9. *Quod oculus non vidit nec auris audiuit 472.p.*
Cap. 3. 2. *Lac vobis potum dedi non eſcam: nondum enim poteratis 325.p.*
3. 15. *Cuius opus arſerit detrimentum patietur: ipſe autem ſaluabitur, ſic tamen quaſi per ignem 330.m.*

6. 2. *An*

Digitized by Google

6. 2. *An neſcitis quod ſancti de mundo iudicabunt? 889.f.*
ibid v.5. Angelos iudicabimus, quanto magis ſecularia? 305.p.
7. 9. *Melius eſt nubere quam vri 880 p.*
10. 16. *Calix cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? 307.*
11. 31. *Quod ſi noſmetipſos iudicaremus, non vtique iudicaremur 887.f.*
13.9. & 10. *Ex parte cognoſcimus. & ex parte prophetamus, &c. 312.p.*
2. Cor. cap. 1. v. 18 *Quia ſermo noſter, qui fuit apud nos, non eſt in illo 429.p.*
C.4.16. *Licet is qui foris noſter homo corrumpatur: tamen is qui intus eſt renouatur de die in diem 180 p.*
5. 17. *Si qua ergo in Chriſto noua creatura 851.f.*
12. 9. *Sufficit tibi gratia mea 851.f.*
Galat. 3. 13. CHRISTVS *maledictum pro nobis factus 465.*
3. 27. *Quicunque in Chriſto baptizati eſtis Chriſtum induiſtis 462.f.*
4. 19. *Filioli quos iterum pario &c. 880. m.*
ad Philipp. 2. *Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſſe ſe aqualem Deo &c. 484.f.*
1. Timoth. 1. 15. *Ieſus Chriſtus venit in mundum peccatores ſaluare &c. 877.p.*
2. Timoth. 2 13. *Deus ſeipſum negare non poteſt 301.f.*
4. 14. *Reddet illi Dominus in illa die 889.p.*
Hebr. 1. 6. *Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis 314.f.*
Cap. 6. 20. *Vbi præcurſor pro nobis introiuit Chriſtus 337.p.*
10. 20. *Initiauit nobis viam nouam & viuentem 337.p.*
& v. 21. *Voluntariè peccantibus nobis &c. 883.m.*

P E T R I.

1. Cap. 4. 6. *Vt iudicentur quidem carne, viuant autem Spiritu 330.p.*

I A C O B I.

1. 13. *Nemo cum tentatur dicat, quod à Deo tentatur 886.p.*

A P O C A L Y P S I S.

12. 9. *Et proiectus eſt draco ille magnus, ſerpens antiquus, qui vocatur diabolus 855.f.*

P H O-

PHOTII BIBLIOTHECA.

Seu deſcriptio atque enumeratio, lectorũ à Photio codicum. Quorum per ſummaſaltem capita, cognitionem quæſiuit, chariſsimus illi frater TARASIVS. Sunt ij, viginti & vno demptis, trecenti.

ANDREA SCHOTTO

Antuerp. de Societate IESV, interprete.

P. Gr. 891. PHOTIVS, DILECTO FRATRI SVO TARASIO, IN DOMINO SALVTEM.

CVM PRIMVM AB VNIVERSO Senatu, ipſoque adeo Imperatoris ſuffragio, legatus in Aſſyriam delectus ſum, eorum tibi codicum petiuiſti argumenta deſcribi, amantiſsime frater, quorum recitationi nõ interfuiſſes. Cupiebas enim habere tu, cum huius moleſtæ adeo tibi disiunctionis noſtræ ſolatium aliquod, tum leuiter ſaltem effictam ac generalem cognitionem eorum voluminum, quæ nondum apud nos præſentes audientesque legiſſes, ea ſunt in uniuerſum, uno duntaxat ſupra decimam quintam partem dempto, trecenta, tot enim, niſi fallor, te abſente legi contigit. Librarium igitur nacti, tuoque voto ac deſiderio quaſi debitum ſoluentes, edimus aliquando, quotquot horum argumentorum memoria noſtra conſeruarat. Serius id quidem forſitan, quàm ardens illud tuum deſiderium flagransq; cupiditas poſtulabat: attamen citius quàm aliorum quiſpiam ſperare poterat. Hoc autem ordine ſingula ſibi argumenta ſuccedent, quo eadem hæc memoria præoccuparit. Præſertim, cum difficile haudquaquam ſit (ſi quis ita malit) ſeorſim omnia quæ ad Hiſtoriam faciunt

Id eſt, CCLXXIX. Quod autem 280 notata reperiantur, id ex eo fortaſſis accidit, quod 89. numerus omiſſus fuerit, vt ex Indice Græco apparet.

A ciunt

ciunt, & rurſus quæ ad alium atque alium finem referuntur,

*　*　*　*　*　*
*　*　*　*　*

Quod ſi quandoque tibi, dum ipſamet ſtudioſius tractabis volumina, breuior videbitur, aut minus accurata quorundam argumentorum hîc eſſe facta mentio, ne id mireris velim; Nam unum aliquem librum ſingulatim legenti, argumentum eius animo complecti, illudque memoriæ ac litteris mandare, ... ei opus eſt, qui id modo velit; at complura ſimul, idque poſt temporis aliquod interuallum, accuratè meminiſſe, hoc ego non adeo arbitror eſſe facile. Iam verò quæcunque in lectis illis libris obuia ſunt, & neque tuas forſitan, ob inſitam iis facilitatem, fugerunt curas, his ne nos quidem tantum ſtudij quantum cæteris adhibuimus: Sed eorum maior accuratio de induſtria eſt prætermiſſa. An autem aliud quidpiam non inutile unà cum his argumentis ſupra tuam petitionem accedat, id tu melius intelliges. Vtilia ſane tibi hæc modo edita futura ſunt, cum ſummatim eorum tibi memoriam refricent, quæ tute per te legendo percurriſti: tum vt citius reperias, ſi quid in iis quæras; quin etiam, vt facilius adſequaris ea, quæ forte nondum intelligentia perceperis.

THEODORVS PRESBYTER

I. Cod. *De Scriptis S. Dionyſii Areopagitæ.*

LECTVS EST THEODORI PRESBYTERI *liber*, quo docet germanum eſſe S. DIONYSII *opus*. Soluuntur autem quatuor potiſſimum argumenta. *Primum* quidem: Si genuinus eſt, cur SS. Patrum nemo, qui poſt ſecuti ſunt, ex eo libro ſententias aut teſtimonia citarit? *Alterum* verò; quomodo Euſebius Pamphili, SS. Patrum ſcripta enumerans, huius nullam fecerit mentionem. *Tertium*; quomodo Traditionum earum, quæ in Eccleſia per incrementa, & diuturni temporis ſpatia creuerunt, liber hic ſigillatim texat narrationem. Magnus enim Dionyſius, vt ex Actis patet, Apoſtolorum æqualis
Act. 17. fuit; hic vero liber earum maximè Traditionum deſcriptionem continet, quæ poſtea ſenſim in Eccleſia inualuerunt. Non igitur veriſimile videri ait, imò falſo confictum, quæ longo poſt tempore à morte magni Dionyſij in Eccleſia orta ſint, atque excreuerint, ea Dionyſium deſcribenda ſuſcepiſſe. *Quartum*; cur epiſtolã B. IGNATII hic liber citat? Dionyſius enim [vt diximus] Apoſtolorum temporibus floruit: Ignatius verò Traiano Aug. imperante, martyrij certamen certauit, & paulò ante mortem eam epiſtolam, quã hic liber citat, conſcripſit. Quatuor his igitur argumentis controuerſa diſſoluere ſtudet Theodorus, efficitq; pro virili legitimum illum eſſe magni Dionyſij partum.

SCHOLION. EXTARET *utinam Theodorus iſte, De legitimis* B. DIONYSII *Areopagitæ libris; aut quam vellem inde ἐν ἐπιτομῇ excerpta Photius, vt alibi minus fortaſſe neceſſaria, repræſentaſſet. Quoniam vero noſtra tempeſtatis ſectarij eadem reciprocando iterant, ac veluti ab inferis reuocant, quatuor hiſce argumentis breuiter reſpondebo. Copioſius alij, vt ad Hilduini, Caroli Magni æqualis, Areopagitica Matthæus Galenus, & ad Pachymera paraphraſin Godofr. Tilmannus: denique Tomo II. Annalium Eccleſiaſticorum ad annum Chriſti* CIX. *Illuſtriß. Cæſar Card. Baronius, ſanè de omni ſacra antiquitate, atque adeò militante in terris Eccleſia, Dei ſponſa, optimè meritus.* Primò igitur à *SS. Patribus*

nunquam

nunquam aduocari B. DIONYSIVM *inficiamur. Laudat enim frequenter B. Cyrillus Alexandrinus, Origenes, Damaſcenus, Agatho & Gregorius I. Pontifices, aliiq́. Nam & Maximus Martyr, Michaël Syngelus, & Georgius Pachymerius, non modo defendunt à calumniis, ſed & ſcholiis eruditis illuſtrant. Adde quod infra quoque in non recenti opere, ſanctis ſcriptoribus adnumeratus legatur, pag. 469. II. Euſebij Pamphili ſilentium ſuſpectum meritò eſſe debet, quòd Arianiſmo infectus ille, eius ſcripta recenſere idcirco cauit, quia vel vno S.* DIONYSIO *Arij cauſam iugulari poſſe videret. III. Carimonias verò, ritusq́, Eccleſia iam inde ab Apoſtolorum temporibus exortas, ac veluti per manus traditas in Eccleſiam promanaſſe, atque in hæc uſque tempora apud pios homines perduraſſe, nemo negabit, niſi qui ab Eccleſia Catholica Romana deſciſcentes in Nouatorum caſtra transfugerunt: docetq́, copioſe Franc. Turrianus noſter, itemq́, Baronius Card. Tomo I. Annalium, de Eſſenis agens. IV. Quod verè B. Ignatii Martyris epiſtolam citet, qui Traiano imperante Martyr obiit, nemini mirum videbitur, qui ex eodem illo Baronio B.* DIONYSIVM *ad ea uſque tempora perueniſſe, certè cognorit. Sed nos de his ἐυϑέως copioſius libro de ſcriptis SS. Patrum in dubium reuocatis, ac vindicatis.*

ADRIANI

Iſagoge S. Scripturæ. II.

LECTA eſt ADRIANI *introductio in S. Scripturam.* Vtilis liber iis, qui ad eam primum aggrediuntur.

Hanc Græcè nuper repertam Auguſtæ Vindelicorum, editamq́, video cum Vitis XII. Prophetarum minorum. SCHOL.

NONNOSI

Hiſtoria Legationum. III.

LECTA eſt NONNOSI *Hiſtoria*, qua legationem ſuam complectitur ad Aethiopas, & Homeritas, atque Saracenos ſuſceptam, populos tum potentiſſimos; & ad alias item Orientis gentes. Iuſtinianus Romanum tunc imperium tenebat: Præfectus vero Saracenorum Kaïſus erat *a* Arethæ nepos; qui & ipſe Præfectus, ille fuit ad quem Nonnoſi auus ab Anaſtaſio Imperatore legatus fuerat, & pacis fœdera ſanxerat. Quin &
2. Nonnoſi pater, cui *b* Abramo nomen, ad Alamundarum Præfectum Saracenorum orator aliquando profectus, duos Romanorum duces, Timoſtratum, atque Ioannem, belli iure captos, vna liberauit; Iuſtino Imperatori in ducibus his liberandis ſubſeruiens. Porro Kaïſus, ad quem Nonnoſus miſſus, duabus præerat gentibus apud Saracenos clariſſimis, Chindinis, & Maadenis. Ad quem ipſum Kaïſum Nonnoſi quoque pater, antequam hæc Nonnoſo legatio mandaretur, à Iuſtiniano miſſus eſt; pacisque fœdera ita conſtituit, vt Kaiſi filium Mauiam nomine, obſidem acceperit, & Byzantium ad Iuſtinianum adduxerit. Poſt quæ duplici Nonnoſus nomine legatus miſſus eſt: Vt Kaïſum, ſi poſſet, ad Imperatorem adduceret: Et ad *c* Auxumitarum Regem (cui genti *d* Elesbaas tunc præerat) itemque ad *e* Homeritas proficiſceretur. Auxumis permagna eſt ciuitas, & quaſi Aethiopiæ totius metropolis, magis ad meridiem & orientem vergens, quam Romanum imperium. Nonnoſus verò, multis gentium ſuperatis inſidiis, ferarumque periculis (præter viæ incommoda, multaque diſcrimina, in quæ ſæpenumero incidit) tamen quæ voluit perfecit, & ſaluus eſt patriæ redditus.

a. De quo Procop. lib. I. inf. pag. 34. & lib. II. pag. 37.
b. Hic Abrahamius (quinque ſyllabis) vir pius & presbyter nominatur in Actis S. Aretha Martyris apud Sur. Tom. V. 24. Octob.
c. De quibus Niceph. Lib. XVII. cap. 32.
d. Cuius mentio in S. Aretha Actis ſup. citatis, & Niceph. lib. XVII. cap. 6.
e. Niceph. Lib. VIII. cap. 35. & XVII. cap. 32. Theophan. Byzant. inf. pag. 38

Kaiſum refert, miſſo iterum Abramo ad illum legato, Byzantium profectum eſſe, ſuamque Præfecturam Ambro & Iezido fratribus diuiſiſſe: ipſum vero Palæſtinæ Præfecturam ab Imperatore adminiſtrandam ſuſcepiſſe, infinitamque hominum ſubditorum ſecum multitudinem duxiſſe.

Quæ nunc Sandalia dicta, Arbylas appellaſſe Veteres ait; & *f* φακιόλιον, φακιόλιν.

f. Vide notas Græci exemplaris, Suidam, & Notas ad Curolapat. de Offic. Conſtatinop.

Saracenorum ait pleriqué, tam qui *g* in Phœnicone, quam qui vltra Phœniconem

g. Phœniconis Vrbis Aegypti meminit inf. Olympiodorus pag. 112. Diod. Sicul. Lib. III. Locum eſſe maritimum ad ſinum Arabicum ſcribit.

& Taurenos, quos vocant, montes degunt, *h* locum quendam pro ſacro habent, alicui Deorum conſecratum; quo bis quotannis conueniunt. Horum conuentuum ipſorum alter, menſem durat integrum, ad medium fere ver, quando Tauri ſignum Sol in Zodiaco tenet: alter vero in duos alteros menſes extenditur, agiturque poſt æſtiuum ſolſtitium.

h. Non omnino diſſimile, quod narrat Cteſias in Indicis inf. p. 68.

NONNOSVS.

tium. In his ait conuentibus, ſumma viget tranquillitas, non ſolum inter ipſos, ſed & cum omnibus aduenis. Quin etiam feras cum hominibus, non tantum inter ſe, pacate tunc degere fabulantur. Narrat & alia multa inopinata, & *a* fabulis non abſimilia.

a. Cteſiam fortaſſis imitatus, à quo nõnulla mutuari videtur.

Adulin ſcribit ab Auxumi quindecim itinere dierum diſtare. Proficiſcenti vero Auxumin Nonnoſo cum ſuis, maximum hoc obiectum ſpectaculum, ad regionem Aueu dictam, quæ media eſt inter Auxumin, & Adulin vrbes, elephantorum nimirum
multitudo non modica, imò millia ferme quinque. Paſcebant hi elephanti maximo in 3.
campo, propiuſque accedere nemini incolarum facile erat, neque paſto prohibere. Hoc illis interim ſpectaculum occurrit.

De cœli quoque conſtitutione dicere oportet, quæ eſt ab Aue ad Auxumin: contra enim æſtas illic & hiems accidit. Nam Sole Cancrum, Leonem, & Virginem obeunte, ad Auen vſque (vti & nobis) æſtas eſt, ſummaque cœli ſiccitas. At ab Aue Auxumin verſus, & reliquam Aethiopiam, hiems eſt vehemens, non integro quidem illa die, ſed quæ *b* à meridie ſemper & vbique incipiens, coactis nubibus aërem obducat, & horrendis imbribus oram illam inundet. Quo etiam tempore Nilus latè Aegyptum peruadens, maris in modum terram irrigat. Cum autem Sol Capricornum, Aquarium, & Piſces perambulat, aër vice verſa Adulitis in Auen vſque imbribus regionem inundat, ijs verò qui ab Aue Auxumin, cæteramque Aethiopiam verſus iacent, æſtas eſt, & maturos iam fructus terra præbet.

b. Simile quid in Indicis refert Cteſias Cnidius inf. 68.

Nauiganti à Pharſa Nonnoſo, & ad extremam vſque inſularum delatò, tale quid occurrit, vel ipſo auditu admirandum. Incidit enim in quoſdam forma quidem & figura humana; ſed *c* breuiſſimos, & cutem nigros, totumque piloſos corpus. Sequebantur viros æquales fœminæ, & pueri adhuc breuiores. Nudi omnes agunt, pelle tantum breui adultiores verenda tecti, viri pariter ac fœminæ: agreſte nihil, neque efferum quid præ ſe ferentes. Quin & vox illis humana, ſed omnibus, etiam accolis, prorſus ignota lingua, multoque amplius Nonnoſi ſocijs. Viuunt marinis oſtreis, & piſcibus è mari ad inſulam proiectis. Audaces minimè ſunt, vt noſtris conſpectis hominibus, quemadmodum nos viſa ingenti fera, metu perculſi fuerint.

c. De Pygmæis inf. Cteſias in Indicis pag. 68. Iuuenalis quoq; Plinius, & Solinus. Conſule etiam Notas ad Græcum exemplar.

THEODORI ANTIOCHENI

IV.

Pro S. Baſilio aduerſus Eunonium libri XXV.

LECTI ſunt THEODORI Antiocheni *Pro a Baſilio aduerſus Eunonium libri b viginti quinque.* Eſt illi phraſis non vſquequaque perſpicua; ſenſibus tamen & argumẽtis nimium quantum denſus, S. Scripturæ teſtimonijs egregiè abundat. Ad verbum ferè Eunomii rationes refellit, imperitum eum valde externarum diſciplinarum, multoque magis noſtræ Theologiæ, pluribus oſtendens. Hic verò Mopſueſtiæ, vt puto, Epiſcopus fuit.

a. Iam vita functo, vt docetur inf. pag. 167.
b. infra pag. 207 XXVIII. ſcripſiſſe commemoratur.

SOPHRONII

V.

De eadem re liber.

LECTVS ſimiliter SOPHRONII *Pro Baſilio contra Eunomium liber*, Theodoro a-
pertior, & multo doctior ac breuior. Neque enim per omnia Eunomium perſe- 4.
quitur; ſed illa potiſſimum exagitat, atque refellit, quæ ſumma capita hæreſis Eunomij continere videbantur. Characteré vſus eſt * diſtinguente ac definiente: & vt plurimum ſolutus illi, minimeque vinctus ſermo, non ingratus tamen, immo & logicis argumentationibus perquam floridus eſt.

* ἀφοριστικῷ.

GREGORII NYSSENI

VI.

Eiuſdem argumenti opera duo.

LECTVS eſt *a* GREGORII *Nyſſæ Epiſcopi* ſimiliter *pro Baſilio aduerſus Eunomium liber.* Stylus illi, ſi cui Rhetorum, illuſtris, & iucunditatem auribus inſtillans. Sed nec ipſe quidem ordine Eunomij ſcriptum reprehendit. Quamobrem & Theodoro conciſior eſt, & Sophronio latior, abundat enim enthymematiſe, atque exemplis. Illud

a. Exſtant eius Libri XIII. aduerſus Eunom. in Biblioth. Vaticana, Boica, & alibi.

autem

autem verè pronunciauerim, quantum Gregorius venuſtate, ſplendore, & mirifica iucunditate antecellit Theodoro, tantum etiam argumentorum copia & vbertate eundem vincere connititur.

Lectvm eſt alterum eiuſdem Gregorii *Nyſſeni opus*, de eadem ipſa re: in quo rationibus validioribus cum Eunomio manus conferens, eum vi expugnat, omnia impietatis firmamenta labefactans. Venuſtas verè orationis, & ſplendor iucunditate mixtus, etiam in hoc opere decenter ſe oſtendit. VII.

ORIGENIS

Dè Principiis libri IV. VIII.

Lecti ſunt Origenis [a] *De Principiis libri IV.* Horum *Primus* de Patre, & Filio, & Spiritu ſancto agit. Quo in libro plurima blaſpheme ſcribit: vt, Filium à Patre factum, Spiritum à Filio: & Patrem quidem per omnia quæ exiſtunt peruadere; Filium vero ratione duntaxat prædita; Spiritum autem ea rantum, quæ ſalua facta ſunt. Tradit & alia nimium abſurda, impietatiſque plena; animarum migrationes, & animata ſidera, pluraque id genus alia nugatus. *Primo* itaque libro [b] fabuloſe differit de Patre, & (vt ipſe appellat) de Christo, & de ſancto Spiritu; inſuper & de naturis ratione præditis. *Secundo* vero, de Mundo, rebuſque in eo conditis: præterea vnum eundemque eſſe Deum Legis, & Prophetarum: Vnum item eſſe veteris & noui Teſtamenti Deum: De Saluatoris Incarnatione: Eundem ſpiritum in Moyſe, & alijs Prophetis, ſanctiſque Apoſtolis fuiſſe. Adhæc de Anima, de Reſurrectione, de Pœna, de Præmijs. *Tertio* de Arbitrij libertate: Qua ratione diabolus, contrariæque poteſtates, iuxta Scripturarum doctrinam, cum humano genere pugnent: Mundum item ortum habere, & corruptioni obnoxium eſſe, vt qui à tempore initium ſumpſerit. *Quarto* item libro de fine vltimo: diuinas eſſe Scripturas: de Ratione denique legendi & intelligendi Scripturas.

a. Lege de his D. Baron. Card. To. V. ad A. C. 397. Exſtat elegans epiſtola B. Hieronymi ad Auitum de cauendis Origenis περὶ ἀρχῶν erroribus.
b. μυθολογέμενος.

EVSEBII CÆSARIENSIS EPISC.

[a] *Scripta pleraque.* IX.

Lecti ſunt *Euangelica præparationis* Evsebii *libri quindecim*: quibus vt plurimum inanem Gentium doctrinam vellicat, quamque diſſoni ipſi inter ſe perpetuò
5. fuerint. Meminit vero initio libri decimiquinti, & in eodem extremo, alterius Operis, quod *Euangelicam Demonſtrationem* nominat, quæ poſt *Euangelicam Præparationem* conſequitur; quod hæc quidem reprehenſio fere ſit erroris gentium, illa verò confirmatio præconij Euangelici.

a. Plura enumerat B. Hieron. in Catalogo cap. 81. & ex illo Sophrō. ac Suid.

Lecti ſunt Evsebii *Euangelicæ Demonſtrationis libri* [b] *viginti.* X.

Lecti ſunt & Evsebii [c] *Eccleſiaſticæ Præparationis libri* . . . . in quibus excerpta ſunt. XI.

Lecti ſunt item Evsebii *Eccleſiaſticæ Demonſtrationis libri* . . . . . XII.

Lecti ſunt Evsebii *Confutationis, & Apologiæ libri duo.* Alteri item duo, qui à prioribus duobus cum aſſertionibus quibuſdam differant, in cæteris dicendi genere, ac ſenſu ijdem ſunt. XIII.

Adfert verò, vt ab Ethnicis profecta, argumenta quædam aduerſus ſinceram noſtram religionem; eademque rectè, licet non per omnia, refellit. Phraſi neque iucundus uſpiam, neque perſpicuus: homo tamen multæ doctrinæ eſt: tametſi mentis acumine, affectuumque conſtantia, quantum in dogmatum accurata tractatione eſt opus, indigeat. Etenim & hic eum pluribus locis blaſphemum in Filium videas, eundemque ſecundam cauſam appellantem, ac ſummum Imperatorem; aliaque id genus Arianici furoris germina apparent. Conſtantini Magni temporibus floruiſſe clarum eſt, fuiſſeq; S. Martyris *Pamphili* virtutis ardentem amatorem, vnde & *Pamphili* cognomentum adeptum eſſe quidam affirmant.

b. Hodie decem duntaxat leguntur.
c. Vtrumq; hoc opus Eccleſiaſt. Præparat. ac Demonſtrat. intercidit, neque meminit B. Hieron.

APOLLINARIVS HIERAPOLITA

De Pietate & Veritate, aduerſus Gentes.

Lectvs eſt [a] Apollinarivs *aduerſus gentes, De Pietate, itemq; De Veritate.*

Digitized by Google

APOLLINAR. Hierapolita eſt ſcriptor hic, eius quæ io Aſia Hierapoleos creatus Epiſcopus: floruit vero Marci Antonini Veri Romæ imperantis temporibus. Vir ſane præſtans, & phraſi vſus non pœnitenda. Ferunt & [b] alia ipſius ſcripta cõmemoratu digna circumferri, ſed quæ in meas nondum manus peruenerint.

b. Vide Niceph. Lib. IV. cap. 11. & 32.

a. Cuius & B. Hieron. meminit in Catalogo. Cap. XXVI. Alius ab hoc & poſterior multo fuit Laodicenus ille Syrus, de quo Suidas. Sozomen. lib. V. cap. 17. Socrat. lib. III. cap. 13.

GELASIVS

Synodi primæ ſcriptor.

XV. LECTA & [a] *Prima Synodi actio*, tribus comprehenſa libris. GELASII titulum [b] opus præfert: neetam actio, quam hiſtoria eſt. Sermo vilis & humilis, niſi quod minima quæque in Synodo geſta narrer.

b. De quo infra copioſius Cod. LXXXVIII. pag. 119.

a. De ſeptem Synodis Oecumenicis Photij exſtat Libellus To. I. Concil. Qui & Græcè alibi itemque anonymus dato.

SYNODVS III.

XVI. LECTA eſt *actio tertia Synodi*, conſtaos ferè [a] epiſtolis Diui Cyrilli ad Neſtorium, & impij huius vicissim ad illum.

a. Quarum inf. quoque mentio Cod. CLXIX. pag. 198. Ipſam verò Synodum habemus in Germania editam Græcè, & Latinè Theod. Peltano interprete.

SYNODVS IV.

XVII. LECTA eſt *actio quarta Synodi*, varijs quidem libris comprehenſa, actionibus verò quindecim: quibus Dioſcorus, & Eutyches damnati, anathemate cum ipſis percuſſo & Neſtorio: Sanctus verò Flauianus etiam à morte innocens iudicio declaratus eſt; vti quoque Euſebius Dorylæi Epiſcopus, & Theodoretus, & Ibas. Geſta ſunt & alia quædam ſingulatim, & pietatis doctrina confirmata.

SYNODVS V.

6.

XVIII. LECTÆ quoque *actiones quinta Synodi*, quibus tractatum [a] de *Tribus*, vt vocant, *Capitulis*: de Origene, qui cum ſcriptis ſuis anathemate damnatus: de Diodoro Tarſenſi, & Theodoro Mopsueſtiæ, qui & ipſi ſimiliter excommunicati. Anathemate quoque damnata, quæ Theodoretus aduerſus Cyrillum *Capita* ſcripſit duodecim. Geſta ſunt ante haue quædam de Zóora, & Anthimo illo, qui ex Trapezuntina Conſtantioopolitanam ſedem inuaſit: aliaque præterea, quæ hac ipſa Synodo comprehenduntur.

a. De quib. legẽdus Card. Barõ. To. VII. Annal.

SYNODVS VI.

XIX. LECTA ſuot *acta ſexta Synodi*, Actionibus [a] . . : quibus Sergius, Cyrus, Pyrrhus Conſtantinopolitanus damoati; Honorius item Romanus, Polychronius, alijque cum illis, vnam voluotatem, vnamque [b] operationem io CHRISTO aſſerere auſi: veritatis vero dogma [c] confirmatum.

a. XVIII. vt D. Baron. To. VIII. ad annum Chr. 680. & 681.
b. ἐνέργειαν.

c. Præſertim comperta Polychronii Presbyt. ac Monachi monothelitæ in mortuo excitando impoſtura, quam leges Actione XV. apud Baron. Card.

SCHOL. HONORIVS item Romanus] *Antidoton huic calumniæ veneno adhibendum. Neque enim Honorius Pontifex, à ſui ſæculi ſcriptoribus laudatus, cum Monothelitis de vna in* CHRISTO *voluntate ſenſit, vt S. Maximus Martyr, ex ore etiamnum ſuperſtitis ſcribæ Pontificii, in Dialogo cum Pyrrho teſtatum reliquit: ſed inuidia quadam adducti Græci, quòd ſuos Patriarchas plurimos hac in Synodo errorum conuictos moleſtè ferrent, hanc notam Romanæ ſedi (cuius nunquam fides, promittente* CHRISTO, *defecit) per nefas inurere tentarunt. Igitur quod in plerisque aliis ſollemne iis fuit, ac manifeſto ſæpius deprehenſum, fraude ac fide Græca etiam hanc Synodum, addendo, curtando, & mutando inquinarunt. Cuius rei idoneos laudare teſtes poſſumus, atque adeo plurimos omni exceptione maiores. En tibi vnum de multis exemplum. Theodorus Patriarcha CP. erroris in hac ipſa Synodo conuictus, & abdicare coactus, vna cum Macario Antiocheno Patriarcha, cum primum poſt Gregorii ſibi ſuffecti mortem, edita fidei legitima profeſſione, poſtliminio reſtitutus eſt, ſuo*

ſublato

ſublato nomine, Honorii Pont. Rom. ab omni hæreſi alieni nomen, parua litterarum mutatione ſubiecit, pluraque Harpyis vnguibus contaminauit. Eius rei auctorem habemus Anaſtaſium Bibliothecarium. Et quinis actiones legens facile deprehendat, cum alias ſæpe interlocutum ſit, hic re tam graui non excuſſa, legatos nullum pro Pontifice verbum feciſſe. Imò & Agathonis epiſtolam Synodus probando, & Honorium damnando, ſecum ipſa profectò ſtolide nimis pugnaret. Atque his nixa fundamentis fabula, ad hæreticos vſque eo manauit, vt & Catholicos quosdam in fraudem induxerit.

Plura te, lector, legere cupiam, conſultis ampliſſ. Cardinalib. Roberto Bellarmino To. I. Controu. III. lib. IV. cap. XI. & Cæſare Baronio Tom. VIII. Annalium Eccleſ. ad annum Chriſti 680. & 681. & Stanislao Hoſio lib. II. contra Brentium. Mitto Franc. Turrianum lib. de VI. VII. & VIII Synodo. Albertũ Pigium lib. IV. Hierarchiæ, cap. VIII. & Ioan. Heſſel. lib. de cathedra Petri firmitate, cap. XI. & Onuphrium Panuinium ad Honorium Platinæ.

SYNODVS VII

XX.

LECTA ſunt *Geſta ſeptimæ Synodi*, actionibus a. . . quibus de Iconomachorum hæreſi triumphus ductus, & Orthodoxorum fides inclaruit.

a. VII. Vti acta teſtantur, quæ legas apud Card. Baron. To. IX. OCTAVAM *Synodum hic non recenſeri, argumentum eſt de multis, ſcriptam hanc à Photio Bibliothecam ante exortos de Patriarchatu tumultus.*

IOANNES PHILOPONVS

De Reſurrectione.

XXI.

LECTVS IOANNIS PHILOPONI *De Reſurrectione liber* Tomis. . quibus corporum Reſurrectionem reijcit, & multa inconſiderate iactat, SS. etiam Patrum auctoritatem riſu inſectari auſus. *Legẽdus Niceph. lib. XIIX. ca. 47*

THEODOSIVS MONACHVS

Contra Philoponum.

XXII.

LECTA eſt THEODOSII *Monachi* earum, quæ à Ioanne Philopono adductæ ſunt a citationum aduerſus corporum Reſurrectionem, elaborata *Confutatio*; in qua & loca ſacræ Scripturæ, ſanctorumque Patrum adducit, quibus Ioannis amentia refellitur. *a. χρήσεων.*

CONONIS, EVGENII, & THEMISTII

In Philoponum inuectiua.

XXIII.

LECTÆ ſunt a CONONIS, EVGENII, & THEMISTII aduerſus Ioannis Philoponi de carnis Reſurrectione delitamenta *Inuectiua*, quibus acriter adeo ipſum inſectantur, vt etiam omnino à Chriſtiana fide abhorrere hominem affirment, licet in eo cum illo ſentirent, quòd nec ipſi reciperent Chalcedonenſe Concilium.

a. Cuius non ſemel meminit Niceph. Calliſt. Themiſtius autem idem videtur ille, aduerſus quem ſcripſit Theodorus Monach. inf. Cod. CIIX. pag. 153. Card. porro Baron. pro Eugenio Euagrium habet Tom. VII. ad A. Chr. 535.

ACTA DISPVTATIONIS HAERETICORVM

coram Ioanne Patriarcha C P.

XXIV.

LECTVS liber *Acta* continens *diſputationis* initæ coram a Ioanne Regiæ vrbis Epiſcopo, Iuſtino imperante, *inter Cononem & b. Eugenium c* Tritheitas, *& Paulum ac Stephanum*, qui & ipſi d hæſitantiũ de numero erant. Hic viſuntur Conon, & Eugenius Philopono patrocinari. Cum enim Paulus & Stephanus ab ipſis poſtularent, vt Philopono anathema dicerent, recuſarunt.

a. Fuit hic Ioannes III. cognomẽte Scholaſticus *ſub Iuſtino Minore, de quo etiã inf. pa. 97. Vide Baron. Card. To. VII ad A. C. 564.*

b. Euagrium nominat D. Baron. Card. ad annum Chriſti 535. Tom. VII.

c. Ita Philoponi ſectatores dicti, quod tres naturas in ſacroſancta Trinitate profitendas cenſuerint. Leont. Act. V. extrema. Niceph. lib. XVIII. cap. 49. lege.

d. Quo nomine appellat Eutychianos atque Seuerianos, qui neque palam Eutychetis errores profiteri auſi, neque ad Catholicos ſeſe adiungere, niſi prius damnatis Tribus capitulis, voluerunt. Card. Baron. ſup. & Leont. Act. VI. extrema.

Quin

Acta Diſpvt. 8

Quin & proferunt teſtimonia, quod cum Seueto & Theodoſio ipſorum præceptoribus, eadem ſentiret. Hi quidem multas in Theologicis pias voces adhibent, vt Trinitatem conſubſtantialem eſſe, eiusdemq; naturæ, & vnum Deum, vnamq; Diuinitatem; blaſphemant vero, dum aiunt Patrē & Filium & Spiritum ſanctū partiales eſſe ſubſtantias, ptopriasque diuinitates, & ptoptias naturas. Ita ſecum ipſi, & cum veritate pu- 7.
gnantes, alia plura id genus deliramenta proferunt.

S. IOANNIS CHRYSOSTOMI

XXV.

In mortem & aſcenſionem CHRISTI, *itemque im Pentecoſten Orationes.*

LEGIMVS CHRYSOSTOMI nomine inſcriptum librum, *Notationes in mortem* CHRISTI. Snnt autem breues Orationes duæ & viginti. Habentur & in eodem volumine ſimiles *In aſcenſionem Domini* aliæ duæ & viginti: & *in Pentecoſten* quoque Orationes ſeptendecim.

SYNESII CYRENAEI

Scripta.

XXVI.

LECTAE ſunt Epiſcopi Cyrenes, cui SYNESIO nomen, *de Prouidentia*, *& de Regno*, [a] aliiſque nonnullis *Orationes*. Stylus illi ſublimis quidem & grandis, ſed qui ad [b] popularem ſimul dictionem aliquantum incliner.

b. al. poeticam.

a. Vt de Inſomniis, Caluicie, Dono, Conſtitutione, cæteriſq; à Gul. Cant. vna cum Hymnis Græce & L. [illegible] tim è vulgatis. Vide Suid. & Niceph. lib. XIV. cap. 55.

c. CLX. numerat Niceph ſupr.

LECTAE ſunt & eiusdem [c] Epiſtolæ vatiæ, venuſtate ac dulcedine fluentes, cum ſententiarum robore ac denſitate.

d. Epiſt. 105. quæ eſt ad Eutropiū fratrē, inter alias opiniones philoſophicas Chriſtianis dogmatibus aduerſantes, Theophilo non ignorandū ſcribit, longe ſe ab eo abeſſe, vt vulgi opinionibus de reſurrectione conſentiat.

Prodijt hic è Gentilium Philoſophorum ſchola, quem aiunt ad diuinam Chriſtianorum doctrinam inclinantem, alia quidem facile recepiſſe, ſed (quod equidem haud ſcio an [d] aliunde, certè ex epiſtola ipſius ad Theophilū manifeſtè deprehenditur) de Reſurrectione dogma ſuſcipere noluiſſe. Verū [e] ita ſentiens, noſtris tamen eſt dogmatibus initiatus, imò etiam ſummo ſacerdotio dignus habitus, cum ad aliam viri probitatem, pariterque actam vitam reſpectu habito, tum quod non poſſet non, qui ſic homo vitam inſtituiſſet, Reſurrectionis lumine illuſtrari. Nec ea ſpes fefellit. Facillimè enim ſimul atque Epiſcopus creatus eſt, [f] Reſurrectionis etiam doctrinam credidit. Cyrenem verò illuſtrauit, quo tempore Alexandriæ Theophilus præſidebat.

e. Finxiſſe hanc opinionem ſanctiſſimum virum, ad effugiendum hac arte onus Epiſcopale demonſtrat Baron. Card. To. V. ad A. Ch. 410.

f. Eam quam ſolerter Platonico Philoſopho cuipiam perſuaſerit, docebit te Limoniarij Ioan. Moſchi Euirati. cap. CXCV. lectu digniſſimum.

EVSEBII PAMPHILI

XXVII.

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri X.

LECTI ſunt EVSEBII *Eccleſiaſtica hiſtoria libri decem.* Auſpicatur à nato Chriſto vero Deo noſtro, & per Tyrannorum tempora accuratè progreſſus, ad Conſtantini Magni imperium pertingit, diligentius quæ in Eccleſijs ſub illo, & ab illo inſtituta, decretaque ſunt, pertractans.

SOCRATIS

XXVIII.

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri VII.

LECTA eſt SOCRATIS *Eccleſiaſtica hiſtoria*, Euſebium proximè excipiens: ducto quidem initio à Conſtantini Imperio, & ad Theodoſij minoris tēpora perducendo.
Scriptor hic *Ammonium & Helladium*, Alexandrinos Grammaticos frequentans, etiamnum puer Grammaticam edoctus eſt ab ethnicis doctoribus, ob ſeditionem patria profugis, & Conſtantinopoli agentibus. Continet verò hoc opus centum quadraginta annorum res geſtas, omnisque adeo hiſtoria ſeptem eſt libris comprehenſa.

Stylus

Stylus illi non admodum ſplendidus, ſed nec in dogmatibus valde accuratus SOCRATES eſt.

EVAGRII SCHOLASTICI

Eccleſiaſt. hiſtoriæ Libri VII.

LECTA EVAGRII *Scholaſtici*, ex-præfecti, nati [a] Epiphaniæ vrbe Cœleſyriæ, *Eccleſiaſtica hiſtoria libris ſex*: inchoans à fine Socratis & Theodoreti hiſtoriarũ, pertingenſque ad Mauricij annum [b] duodecimum imperij. Stylus huic non ingratus; tametſi interdum redundare quodammodo videatur: certè in doctrinæ veritate ceteris hiſtoricis accuratior eſt. Habet autem & de imaginibus quædam [c] exempla. XXIX.

a Vide Notas Græci exemplaris in extremo.
b Card. Baron. ἔνατον legit Tom. 8. ad annum 594.
c χεῖρον.

HERMIÆ SOZOMENI

Hiſtoriæ Eccleſiaſt. Libri IX.

LECTA eſt HERMIÆ SOZOMENI *Salaminij*, Scholaſtici, *Eccleſiaſtica hiſtoria libris nouem*; quam nuncupat Theodoſio minori. Auſpicatur à conſulatu Criſpi, eiuſque patris Conſtantini, & perducit ad Theodoſij Minoris imperium. Hic Conſtantinopoli ius olim dicebat: eſtque Socrate in ſtylo præſtantior; à quo etiam in narrationibus quibuſdam diſſentit. XXX.

THEODORETI

Hiſtoriæ Eccleſ. Libri V.

LECTA eſt THEODORETI *Hiſtoria Eccleſiaſtica*. Omnium quos proximè nominaui conuenientem magis hiſtoriæ ſtylum adhibet. Clarus enim, & grandis eſt, minimeque redundans; niſi quod tranſlationibus interdum audacius, & penè ineptè vtatur. Hic etiam quàm ceteri fuſiùs ſecundæ Synodi geſta commemorat; quæ alij tanquam in concurſu, dicis gratia, & obiter ferè narrant, quaſi de ea loqui refugiant. Veruntamen ne ipſe quidem omnia ſigillatim refert. Hiſtoriam inchoauit ab hæreſi Arij, pertexuitque & ipſe ad Theodoſij Minoris tempora, & vſque ad [a] Diodori exceſſum, quando Conſtantinopoli [b] ſacrorum Antiſtes Siſinnius fuit. XXXI.

a Θεοδώρου hic reponendum ex auctoritate Theodoreti lib. V, cap. vlt.
b Vid. inf. pag. 9 in Phil. Sideta.

S. ATHANASII

Epiſtolæ.

LECTÆ ATHANASII *Epiſtolæ variæ* (quas inter & de eius ſeceſſu, tanquam Apologia, collocantur nonnullæ) eleganter ſimul, & ſplendidè, clareque compoſitæ; perſuadendi inſuper vi, ac venuſtate floridæ, vt iucundum ſit, quam ibi Apologiam ſcribit, audire. XXXII.

IVSTI TIBERIENSIS

Iudæorum regum Chronicon.

LECTVM eſt IVSTI TIBERIENSIS [a] *Chronicon*, cuius hæc inſcriptio: IVSTI TIBERIENSIS *Regum Iudæorum, qui coronati fuerunt*. Hic è Tiberiade Galilææ opido ortum, nomenque traxit. Auſpicatur hiſtoriam à Moyſe, perducitque ad exitum vſque Agrippæ, ſeptimi è familia Herodis, & Iudaicorum Regum poſtremi. Qui regnum ſub Claudio accepit; creuit ſub Nerone, ampliuſque dein ſub Veſpaſiano; obiit autem tertio Traiani anno, quo & hiſtoriæ finis ducitur. Stylus huic maximè conci- XXXIII.

a Meminit in Catalogo B. Hieron cap. 14. Ioſephus item in Vita ſua, & Stephanus περὶ πόλεων, Suid. aliiq.

Ivstvs Tib. conciſus, & pleraque relatu cumprimis neceſſaria prætermittit. Communi autem Hebræorum vitio laborans, Iudæus genere cùm eſſet, de Christi aduentu, deq; iis quæ ipſi acciderunt, aut de miraculis ab illo patratis, nullam prorſus fecit mentionem. Parentem Hebræum quendam habuit, cui Piſto nomen; mortalium ipſe (vt Ioſephus ait) nequiſſimus, & pecuniæ cupiditati ac libidini ſeruiens. Contendit idem in Repub. cum Ioſepho, cui multas ſtruxiſſe inſidias fertur: Ioſephus tamen, etſi ſæpenumero hoſtem comprehendiſſet, verbis dumtaxat caſtigatum impune abire permiſit. Hiſtoriam verò, quam texuit, magnam partem confictam aiunt, eaque potiſſimum, quibus Romanorum aduerſus Iudæos bellum, & Hieroſolymorum excidium perſequitur.

IVLII AFRICANI

XXXIV. *Hiſtoria, & alia.*

Legimvs Africani illius *Hiſtoriam*, qui *Ceſtos*, vt nominant, libris quatuordecim compoſuit. Conciſus quidem eſt, nihil tamen cognitu neceſſarium omittit. Incipit à mundi creatione apud Moyſen, peruenitq; ad vſque Chriſti aduentum. Succinctè quoque commemorat geſta iam inde à Chriſti ætate, vſque ad Macrini Imp. tempora: quo tempore, vt idem affirmat, hoc *Chronicon* abſolutum eſt, annorum ſcil. quinquies mille, ſeptingentorum & viginti trium. Opus vniuerſum voluminibus quinque continetur.

a Vide Biblioth. Sixti Senenſ. lib. 8. hæreſ. 6. Iac. Pamel. ad cap. 4. Tertull. & corona milit. & Bened. Perer. noſtrũ Præfat. lib. 16. comment. in Daniel. Africani epiſt. cum reſp. Orig. exſtat in editione Pariſ. operum Origenis. b Dan. 13.

Hic & ad Origenem ſcripſit a de Suſannæ hiſtoria, quòd in Hebræorum libris non legatur; minimeq; conueniens ſit Hebraico veriloquio illud: b ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι. Quæ excipiens Origenes, ſcripto refellit.

Scripſit quoque Africanus ad Ariſtidem, vbi quæ de Saluatoris noſtri genealogia Matthæum inter & Lucam diſſenſio putabatur, nullam eſſe demonſtrat.

PHILIPPI SIDETÆ

XXXV. *Chriſtianæ hiſtoriæ libri XXIV.*

Genes. 1.

a Nam XXXVI edidiſſe auctor eſt Socrates, & ex illo Nicephorus.

b Cum quibus, vt & cum Neſtorio, de ſede Conſtantinopolitana contendit. Auctores Socrates, & Nicephorus.

Lectvm Philippi Sidetæ *Opus*, cuius titulus *Chriſtiana hiſtoria*: Ducto inde initio, *In principio creauit Deus cœlum & terram:* Et perſequitur Moſaicæ hiſtoriæ quædam ſuccinctè, quædam coploſè; multis vbique verbis vſus. Primus autem liber tomos continet quatuor & viginti: ſimiliter & reliqui tres & viginti libri, a quos quidem hactenus vidimus. Multum admodum verborum, ſine vlla tamen vrbanitate aut gratia profundit: quin & ſatietatem adfert, aut potiùs moleſtiam; atque oſtentationis plus habet, quàm vtilitatis. Inſeruit & plurima hiſtoriam nihil attinentia, vt non tam hiſtoriam eſſe, quàm alienorum negotiorum tractationem (adeò ineptè effunditur) dixeris. Æqualis fuit Siſinnij, & Procli, b Epiſcoporum Conſtantinopolis. Atque in hac quidem hiſtorica ſcriptione ſæpè c Siſinnium perſtringit; quod (vt ferunt) dum d idem munus vterque obiret, & eloquentia primas tenere Philippus videretur; Siſinnius tamen e in patriarchalem ſedem prælatus fuerit.

c Immò & Epiſcopos, qui ordinaſſent, & populum qui elegiſſet. Socrat. lib. 7. cap. 26. & Niceph. lib. 15. cap. 29.
d Presbyterij. e Defuncto Attico.

Scholion. *Viſum eſt inſerere Socratis lib. 7. Eccleſ. hiſtor. cap. 27. quod huic penè geminum ſit, & ex comparatione opera-pretium fiat.* Philippvs *Sidæ ortus fuit. Hæc quidem eſt ciuitas Pamphyliæ, in qua etiam Trophilus [Troilus melius habet Niceph.] Sophiſta natus dicitur, cui ſe Philippus cognatum eſſe gloriatus eſt. Hic Philippus cùm eſſet diaconus, Ioannis [Chryſoſtomi] Epiſcopi conſuetudine, qua multum vſus eſt, impulſus, in ſtudiis literarum permultum operis, & laboris collocauit, multoſq; & varios cuiuſq; generis libros in vnum collegit; atque Aſiaticum dicendi genus ſtudioſè imitatus, multa conſcripſit. Et quo Iuliani Imp. libros refelleret, opus etiam, quod* Historiam Christianam *inſcribebat, compoſuit, inq; triginta ſex libros diſtribuit. Singuli libri tomos complures continent, adeò vt omnes ſimul prope mille numero ſint. Argumentum etiam cuiuſq; tomi tomum ipſum adæquat. Nicephorum hic duo diſtinxiſſe opera, obſeruo: Opus,* inquit, *magnificum, in quo Iuliani contra ſacra Biblia ſcriptum euertit, reliquit. Aliud quoque volumen compoſuit, quod* Christianam Historiam *nominauit.*

Hoc opus non Historiam Ecclesiasticam, *ſed* Christianam *inſcripſit,*

ſcripſit, multaſq́; & varias in eo congeßit materias: eo quidem conſilio, vt ſe doctrina Philoſophorum non expertem fuiſſe declararet. Quapropter preceptiones Grammaticas, Aſtronomicas, Arithmeticas, & Muſicas crebro citat. Quin etiam inſulas, montes, & alias res non magni momenti deſcribit, vnde opus inflatum & plenum inanis oſtentationis factum eſt. Quare ſi quid ego iudico, neque doctis, neque indoctis prodeſſe poterit. Quippe indocti inſolentem illam, & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, qua in eo eſt, animaduertere nequeunt. Docti autem crebram eorundem verborum repetitionem, qua in illo vſurpatur, condemnabunt. Ceterum quiſq; de libris illis pro arbitratu ſuo iudicium faciat. Ordinem verò temporum, quibus res gerebantur, ab eo confuſum eſſe, audeo quidem affirmare. Nam temporibus Theodoſii commemoratis, ad tempora [*Magni*, addit Niceph.] *Athanaſii Epiſcopi recurrit. Quod quidem ab illo ſæpiſſimè factum eſt.* PHILIP. HIST.

CHRISTIANORVM LIBER,

Octateuchi expoſitio libris XII. XXXVI.

LECTVS liber eſt, qui inſcribitur CHRISTIANORVM LIBER, *Octateuchi expoſitio.* Pamphilo cuidam dedicauit eum ſuus auctor, qui Iuſtini Romanorum Imperatoris temporibus floruit. Incipit ſuper Eccleſiaſticis quibuſdam dogmatibus, S. Scripturæ, vt ipſi quidem videbatur, teſtimoniis contendere. Stylus illi humilis, & ſtructuram adhibet infra communem. Componit & incredibilia quædam, non ſatis ad hiſtoriæ fidem; ob quæ fabuloſus potius, quàm verus ſcriptor haberi meritò debeat. Inter illa, hæc ferè dogmata proponit: [a] Cœlum non eſſe orbiculari figura, ac neque terram; ſed illud fornicis ſimile, hanc altera parte longiorem, extremiſque partibus cum cœli terminis copulari. Ad hæc, omnia aſtra moueri, Angelis ad motum ſubſeruientibus, & id genus alia. Facit quoque mentionem, tanquam aliud agens, libri Geneſeos, & Exodi: plurimuſque eſt in narratione & ſpeculatione tabernaculi. Percurrit & Prophetas, indidemque Apoſtolos. Solis magnitudinem eſſe ait duorum [b] climatum. Angelos in cœlo non eſſe; ſed tantùm ſuper firmamentum, & nobiſcum verſari. CHRISTVM è terra aſcendentem, inter cœlum & firmamentum peruenisse, idque dumtaxat cœlorum regnum eſſe: aliaque his ſimilia abſurdè profert. Nuncupat priores ſex libros Pamphilo cuidam: de reliquis verò ſex (ſunt enim in vniuerſum duodecim,) ſeptimum quidem Anaſtaſio, quo cœlos minimè diſſolui aſſerit: octauum dein (qui eſt in Canticum Ezechiæ, & in Solis regreſſum) Petro inſcribit; quo in libro & Cantica Canticorum explicaſſe ſe commemorat. Reliqui quatuor certo nemini dedicantur.

[a] *Vide B.Baſilij Orat.tertiam Hexaem. & D.Ambroſ.*

[b] κλιμάτων.

DE REPVBLICA

Libri VI. XXXVII.

LECTVS DE REPVBLICA LIBER, Menam Patricium, & Thomam Referendarium per dialogum loquentes introducens. Continet opus hoc libros ſex, quibus δικαιαρχικὸν, vt hìc appellatur, nouum politiæ genus, diuerſum ab iis, quæ [a] veteres prodiderunt, introducitur; ac Platonis reſpublica non immeritò reprehenditur. Quam verò perſonæ illæ Politiam adferunt, ex tribus Politiæ ſpeciebus, Regia nimirum, & optimatium, ac popularium, componi oportere aiunt: vt cùm harum quælibet, quod purum atque ſincerum habet, huc contulerit, hæc tandem verè optima reipublicæ forma conſtituatur.

[a] *Plato, Ariſtoteles, Polybius, lib 6. & Plutarchus ſingulari libello. Heraclides quoque Ponticus, & Nicol. Damaſcenus.*

THEODORI ANTIOCHENI

Interpretatio Geneſeos. XXXIIX.

LECTVS THEODORI *Antiocheni* liber eſt cum hac inſcriptione: *Interpretatio Geneſeos*, libris ſeptem tomus primus abſoluitur. Stylus illi neque illuſtris, neque valde perſpicuus. Fugiens verò, quantum in ipſo eſt, allegorias, & hiſtoriarum dumtaxat expoſitionem tractans, putidè nimis eadem identidem repetit, & ingratus atque faſtidioſus legenti accidit. Quin & Neſtorij ſententiam, quamuis illo prior fuerit, ta-

THEOD. ANT.

a Inf. Cod. XLIII. pag. 11.

citè vomit. Hic eſt Theodorus ille Mopſueſtiæ, à quo ſæpenumero *a* conſtat Ioannem Philoponum (vt ipſemet fatetur) rationem huiuſmodi interpretationis bona fide, ac ſeriò exegiſſe, in ſuo *De vniuerſi creatione* opere.

EVSEBIVS

XXXIX.

Contra Hieroclem.

LECTA eſt EVSEBII PAMPHILI *Confutatio breuis a* librorum Hieroclis de Apollonio Tyaneo.

a) Septem eos fuiſſe colligere licet ex libello Euſebij, qui adhuc ſupereſt, hac inſcriptione: Euſebij Pamphili Cæſareæ Epiſc. confutatio ſcriptorum Hieroclis, Apollonium Tyaneum Chriſto ſeruatori comparantis.

PHILOSTORGII

XL.

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri XII.

LECTA eſt *a* PHILOSTORGII Ariani veluti *Hiſtoria Eccleſiaſtica.* Narrat ferè contraria omnibus Eccleſiaſticis hiſtoricis, laudibus extollēs, quos nouit Arianiſmo infectos, & conuiriis orthodoxos perfundens: vt eſſe hoc eius opus non tam hiſtoria videatur, quàm hæreticorum laudatio, cum nuda & mera vituperatione atq; accuſatione Catholicorum. Stylus illi comptior, & poëticis ſine tædio, minimeq; ingratis vocibus 11
vtitur. Tropi quoque, ac verba ſignificantia, gratiam ipſi cum iucunditate conciliant: niſi quod interdum temerè ipſis, vel nimium detortis vtendo, in frigidum & importunum ſermonem incidit. Ornatur ab eo variè oratio, vel ad ſatietatem; ita vt in obſcuritatem, nec eam ſemper gratam, occultè trahatur auditor: in multiſq; non incommodas loquitur ſententias. Incipit autem ab Arij ſtudio in hæreſim ac primo incœpto, vſq; ad *b* Aëtij impiiſſimi hominis reuocationem. Aëtius hic ab ipſis vnà ſentientibus hæreticis, quòd illos impietate ſuperaret (vt ipſe Philoſtorgius vel inuitus refert) miniſterio ſubmotus, poſtea ab impiiſſimo *c* Iuliano Imperatore reuocatus, humaniterq; acceptus eſt. Et hæc quidem ipſius hiſtoria vno volumine ſex libros complexa, ad hoc vſque tempus progreditur. Ipſe verò ſcriptor mendax eſt, & fabulis minimè abſtinens, prædicatq; doctrinæ maximè cauſa Aëtium, & Eunomium, quaſi ſoli repurgaſſent pietatis dogmata tempore contaminata, prodigioſè hoc ipſum mentiendo: ſignorum autem, & vitæ gratia laudat Euſebium Nicomediæ epiſcopum (quem etiam *Magnum* nominat) & Theophilum Indum, alioſq; complures. Reprehendit ad hæc Acacij in primis Cæſareæ Palæſtinæ epiſcopi ſeueritatem intolerandam, & inexpugnabilem *d* verſutiam: quibus artibus ait eum omnibus præualuiſſe, tam qui cum illo ſentirent, licet mutuo flagrarent odio, quam qui contrariam de religione ſententiam ſequerentur. Et hæc quidem in præſens legimus.

Poſt non diu in alio volumine ſex reliqui reperti; vt impleuiſſe totum opus duodecim libris videatur: *e* quorum librorum principes litteræ ſi connectantur, ſcriptoris Philoſtorgij nomen conficiunt. Peruenit ad Theodoſij vſque Minoris tempora: ac tum deſinit, cùm mortuo Honorio, *f* Theodoſius Romani imperij ſceptra Valentiniano Minori, Placidiæ & *g* Conſtantini filio, patrueli ſuo tradidit.

Quantumuis autem Philoſtorgius hic in orthodoxos fureret, *h* in Gregorium tamen, Theologi cognomento, incurrere non eſt auſus, cuius doctrinam vel inuitus prædicat: ſed Baſilio Magno calumniam texere conatus eſt; qua tamen clarum magis reddidit. Vim enim & venuſtatem agendi in Panegyricis ipſa rerum euidentia coactus eſt confiteri: attamen temerarium ipſum homo timidus appellare non veretur, quòd contentioſarum orationum rudis, vt ait, Eunomium ſcriptis oppugnare ſit auſus.

a Meminit eius Suidas in Leontio Tripolitano, allata & narratione quadam ex hac Philoſtorgij hiſtoria: rurſumq; in Phlegone Trallıano. Niceph. Calliſt. lib. 1. c. 1. init. Deo inuiſum *nominat, recitatq; ex eodem de Eunomio quædam, lib. 12. cap. 29. fin.*

b De quo plurima ſcitu digna non vno loco ſcripta reliquit Niceph. Calliſt. in hiſtor.

c Eius hac de re ad Aetiũ ipſum ſcripta epiſtola hodie exſtat, cum ceteris eiuſdem Imp. Græcè & Latinè, edita Pariſiis.

d πανουργίαν.

e Per ἀκροστιχίδα, vt Plautinarum argumenta comœdiarum, & Niceph. Calliſti XVIII. hiſt. libri, capitaq; Ethica Baſilij Maced.

f Lege Olympiod. inf. pag. 114. & Niceph. lib. XIV. c. 7. g Conſtantij ex hiſtoricorum ceterorum fide leges, eundemq; errorem etiam alibi in hoc Photio quod ad verbum corriges. h Lege de his, & Apollinario Laodicenſi, Philoſtorgij huius [illegible] *apud Suidam Baſilio, reperies repetitum in Apollinario.*

IOANNIS PRESBYTERI

Ægeatæ

XLI.

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri V.

LECTA eſt IOANNIS *Eccleſiaſtica hiſtoria*: quam à Theodoſij Minoris imperio inchoauit, atq; ab ipſa Neſtorij blaſphemia, & è ſede perturbatione; perduxitq; ad Zenonem

none͞ vſq; & a Petri hæretici, qui Antiochenā ſede͞ p nefas occuparat depoſitione͞. Huius
12 clatus eſt & flotidus ſtylus. Refert verò, ſingula excutiendo, tertiā Synodū, quæ in Epheſo eſt habita: quin & altetam ibide͞ coactam, Ληστρικὴν [id eſt, *prædatoriam ac latrocinantem*] appellatam, quam hic ſcriptor dininam facit, vt & eius præſide͞ Dioſcorum cum aſſeclis. Narrat item Chalcedonenſe concilium, ſed non ſine probris, atque calumnijs. Vnde colligere liceat Ioannem Presbyterum Aegeatem libri auctorem eſſe, qui, vti hæreticus, b peculiare aduerſus Chalcedonenſem ſynodum opus compoſuit. Huius hiſtoriæ libri decem ſunt, vt ille ipſe pollicetur, quorum quinque duntaxat legere mihi contigit, hiſtoriam continentes (vt iam dixi) à Neſtorij blaſphemia, vſque ad Petri hæretici è ſede deiectionem.

b. De quo infr. Cod. LV. pag. 28

a. *Qui & Gnapheus, ſeu Fullo dictus; itemq́; Impius. apud Candidum hiſtoricum, inf. pag. 103. diuerſus ab illo Mongo Alexandrina eccleſ. perturbatore, de quo ad ſeq. Vide Niceph.*

BASILII CILICIS

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri III.

XLII.

LECTA eſt a *Baſilij Cilicis hiſtoria Eccleſiaſtica*. Incipit ab interitu Simplicij vrbis Romæ Epiſcopi, qui ad Acacium Conſtantinopolitanum ſcripſit, ne cum Petro qui *Mongus* cognominatus eſt, & tunc Alexandriam corrumpebat, communicaret. Hic enim Petrus ſanctam Chalcedone habitam Synodum publicè atque in Eccleſia anathemate damnabat. Per quem & Acacins (rectè quidem initio contra ipſum permotus) poſt, quod ab illo non abhorreret, hæretici opinionem apud multos non effugit, à Romanls vero etiam ſede motus eſt, quæ res b ſub Zenone iterum regnante agitata fuit. Auſpicatur itaque ab his quidem temporibus, peruenitq́ue ad Anaſtaſij Imp. exceſſum, qui ſeptem & viginti annos, menſeſq́ue tres, vt hic ſcribit, imperauit, cuius imperium excepit Iuſtinus Thrax, vt ibidem refert. Verum ibi fere hic liber abſoluitur, à Zenone vſque ad Anaſtaſij exitum, & Iuſtini electionem pertingens. Refert item alios duos à ſe libros fuiſſe conſcriptos, primum & tertium: & illum quidem ab imperio Marciani ducto initio, ad Zenonem vſque perduci, vnde & ſecundum ſit auſpicatus, tertium vero huius alterius libri finem excipere, à Iuſtini temporibus incipiendo.

a. Meminit huius Niceph. Calliſt. lib. I. cap. I. init. Eius etiam eſt Cod CVII. inf. pag. 152.

b. Lege Card. Baron. Annal. To. VI. ad A. C. 484.

Eſt hic ſcriptor, ad ſtylum quod attinet, non valde accuratus, ſed & ſui interdum diſſimilis. Adfert autem maximè Epiſcoporum vltro citroq́ue miſſas epiſtolas, quo narrationi ſuæ, vt affirmat, fidem conciliet: quæ cum immenſum reddant volumen, in magno tamen verborum aceruo vix modicam adferunt hiſtoriam, & narrationis inſuper perſpicuitas, vi atque copia eorum quæ interijciuntur, reſcinditur.

IOAN. PHILOPONVS

In hexaëmeron.

XLIII.

LEGIMVS IOANNEM PHILOPONVM a *In Hexaëmeron*. quo in libro purus eſt & clarus, ſeque ipſe dicendi modo vincit, atq; vt Baſilio Magno plurimum fere conſentit, ſic per omnia Theodoro Mopſveſtiæ repugnat, qui idem ipſe argumentum aggreſſus, b *Interpretationem Geneſeos*, librum inſcripſit, cuius opiniones Philoponus reprehendens, contra nilus eſt.

a. Huius operis excerpta inuenies inf. Cod. CXL. pag. 526.

b. Sup. Cod. 38. pag. 10.

PHILOSTRATI TYRII

De vita Apollonij Tyaneï libri VIII.

XLIV.

13 LEGI PHILOSTRATI *Tyrii de* a *vita Apollonii Tyaneï* libros octo. Stylo vſus eſt aperto, gratioſo, b conciſo, pleno etiam dulcedine, ac cum ex priſci loquendi formis, tum ex recentioribus elegantijs laudem quærit.

Narrat Apollonium ad Indos (quos & *Brachmanas* nominat) profectum eſſe, ex quibus pleraque diuinæ eorum ſapientiæ didicerit. Profectum item ad Aethiopum ſapientes, quos & c Γυμνοὺς appellat, quod nudi ætatem perpetuo tranſigant, & ne cœli quidem tempeſtate atque inclementia vexari amictum induant. Indorum autem ſapientes longe ait his antecellere, tum quod Solis radijs propiores, mente ſint magis acuta, & pura, tum ex eo quoque, quod ætate ſint priores.

a. Quæ Græce atque Lat. extat, cuius etiam excerpta leges inf. cod. CCXLI pag. 528.

b. ἀφορισμώδη.

c. Philo, Laertius, & Lucianus Gymnoſophiſtas *nominant.*

PHILOSTRAT.

Ab Apollonio porro eorum nihil omnino geſtum refert, quæ fabuloſè de ipſo narrantur: tantum philoſophicam quandam temperatamque eius vitam extollit, qua Pythagoream ſectam, cum moribus tum doctrina expreſſerit. Mortem ipſius obſcuram fuiſſe, & à multis variè narratam ſcribit, ſtudioſè hoc ipſum Philoſtrato agente. Etenim & *a* viuentem dicere ſolitum, ſapientem oportere fallere omnes, ac latere in vita, id ſi nequeat, mori ſaltem latentem debere. Sepulcrum eius nuſquam oſtendi. Addit & diuitiarum mirificum contemptorem fuiſſe, vt & ſuas ipſe poſſeſſiones germano fratri alijſque ſponte conceſſerit, & à nemine *b* potentiorum pecunias acceperit, quantumnis illi multa merenti obtruderent. Famem Epheſi longe ante prouidiſſe, & ortam ſuſtuliſſe. Leone forte viſo, dixiſſe, Amaſydis Aegyptiorum Regis animam, pœnas vitæ ſcelerum dantem, in feram illam commigraſſe. *c* Empuſam item depreheudiſſe, ſub perſona meretricis Menippi ſe amore captam fingentem. Puellam Romæ pridem exſpiratę viſam, in vitam reuocaſſe. Soluiſſe compedes ſibi, dum in carcere conſtrictus teneretur. Apud Domitianum Imp. cauſam dixiſſe, pro ſe & Nerua, qui Domitiano in imperio ſucceſſit, cauſaque dicta è foro euanuiſſe, & ad Demetrium, ac Damin (ſic cum ijs pacto inito) nullo temporis ſpatio, ſed momento, acceſſiſſe, licet dierum aliquot itinere diſtantes. Talia de ipſo Philoſtratus comminiſcitur. Negat tamen pro *d* Initiatore habendum, propterea quòd eorum operum quædam effecerit, quæ ab illo confecta à quibuſdam iactabantur: ſed per philoſophiam, ac vitæ puritatem hæc etiam, quæ ipſe mox narrauerit, ab illo perfecta fingit. Quin potius exoſum Magis, ac *e* veneficis, non vero magicæ arti deditum fuiſſe.

a. Inſ. in excerptis Cod. CCXLI pag. 540. Λάθε βιώσας οἱ δὲ μή, Λάθε ἀποθανών. In q epicuri dictum ſingularis exſtat Plutar. libellus.
b. ἐπ᾽ ἐξουσίαις leg.
c. De empuſa fuſius agit Lil. Gyraldus hiſt. Deor. Syntag. XII. Vide & Phauor. in Lexico.
d. τελεστάς.
e. Lego φαρμακοῖς.

Iam de Indis omnia iſte, maxima abſurda, fideque indigna conſuit. Dolia enim apud iſtos ſtatuit, plena imbrium & ventorum, quibus datum ſit regionem compluere in imbrium penuria, iterumque diſcuſſis imbribus ſiccare, dum alternis aquam ventûque è dolijs ſuppeditant. His ſimilia, dementiæ plena, & alia plurima prodigioſè confingit, itaque libris octo omnis ab illo vaniſſimi laboris opera conſumitur.

ANDRONICIANVS

contra Eunomianos.

XLV. 14

LECTI ſunt ANDRONICIANI *aduerſus Eunomianos libelli duo.* Promittit quidê in procemijs grandia, quæ tamen non præſtirit, in altero præſertim libro. Philoſophiæ hic perſtudioſus eſt, cum moribus, tum mente, atque dicendi forma: Religione verò Chriſtianus.

THEODORETI

contra Hæreticos libri XXVII: & Eraniſtæ libri III.

XLVI.

LECTI THEODORETI *Epiſcopi Cyri libri ſeptem & viginti, aduerſus varias propoſitiones. Primus liber* agit contra aſſerentes, vnius fuiſſe naturæ Deum verbum, & quod ex ſemine Dauid ſumpſit principium, itemque aduerſus eos, qui diuinitati *a* paſſiones attribuunt.

a. τα πάθη.

Secundus liber, cum eiſdem è ſcriptura manum validius conſerit.

Tertius, de eadem re diſputat.

Quartus, ſanctorum Patrum continet doctrinam, de glorioſa Incarnatione Domini noſtri IESV Chriſti Filij DEI.

Quintus, hæreticorum colligit opiniones, quas componit cum opinione eorum, qui in Chriſto duas naturas minimè agnoſcunt, & oſtendit magnam eos inter ſe affinitatem habere.

Sextus, ponit vnum eſſe Filium Dominum noſtrum IESVM Chriſtum.

Septimus, Epiſtolæ locum tenet, quibus volumen primum abſoluitur.

Octauus verò, contra eos, qui multitudine duntaxat veritatem dijudicant.

Nonus, In eos qui iactant, non oportere è ſcripturis aut loqui, aut quærere, ſed fidem ſuam ſibi ſufficere.

Decimus

Digitized by Google

THEODORETVS XLVI.

Decimus, In male obijcientes illud: VERBVM caro factum eſt. Ioan. 1.

Vndecimus, aduerſus prohibentes duas capere in a Incarnatione naturas. a ἐνανθρωπήσεως

Duodecimus, in eos qui aſſerunt dicentem, Aliud eſſe verbum, Aliud eſſe Carnem, duos filios profiteri.

Decimus tertius, Contra dicentes, quod idem ſit CHRISTVM hominem agnoſcere, atque in homine ſpem collocare.

Decimus quartus, Aduerſus enunciantes: *Paſſus eſt ſine paſſione.*

Decimus quintus, In eos, qoi dicunt: *Paſſus eſt vti voluit.*

Decimus-ſextus, In aſſerentes, oportere voces ipſas accipere; non autem earum ſenſa, vt quæ omnium captum excedant, conſiderare.

Decimus-ſeptimus, Aduerſus dicentes: *Verbum per carnem paſſum eſt.*

Decimus octauus, Contra aſſerentes, quales Iudæi pœnas daturi fuiſſent, ſi Deum cruci non affixiſſent.

Decimus-nonus, In affirmantes Iudæum illum eſſe, qui Deum minimè crucifixum aſſerat.

Vicefimus, Contra aientes, Angelos eos, qui apud Abrahamum cibum ſumpſerunt, non continuo etiam carnis naturam attuliſſe. Geneſ. 18.

Vicefimus-primus, Aduerſus eos, qui miracula ſingulatim extenoant, dum carnem negant.

Vicefimus-ſecundus, Aduerſus eos, qui humano generi damnum irrogant, dum concedere nolunt ex noſtra natura principium ſumptum eſſe.

Vicefimus tertius, Contra iactantes, Credere ſimpliciter ijs, quæ dicuntur; & non attendere, quid decens ſit, aut indecens.

Vicefimus quartus, Aduerſus tollentes naturarum differentiam, poſt Paſſionem & Aſcenſionem.

Vigefimus-quintus, ſummatim ea repetit, qoæ per partes hactenus tradita ſunt.

Vicefimus-ſextus, De poſt-manifeſtata compoſitione ſeu conſubſtantiatione.

Vicefimus ſeptimus, De eo quod ſecundum communem hominem eſt, b exemplo. b. ὑπόδειγμα.
Clarum vero vel ex ſolo argumento quinam ex ſupraſcriptis libris Orthodoxam corro-
15. borent doctrinam, quique ab ea diſcedant.

Adhuc in eodem ipſo Volomine legi tres eiuſdem libros ſuperioribus maiores. Titulum præferunt: c ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ, ἢ Πολύμορφος [id eſt, *Sodalis*, ſeu *Multiformis*] Horum *primus*, Deum verbum immutabile eſſe docet. *Alter*, Inconfuſam, minimeque miſtam vnionem eſſe. *Tertius*, d Impaſſibilem ſiue imperturbabilem eſſe Deum verbum. Accedit *Quartus*, in quo ſyllogiſmis hæc eadem argumenta texexit. Atque hi quidem libri per dialogum ab ipſo conſcripti ſunt, reliqui vero continenti, ac perpetoa ſerie. Stylus ei in omnibus perſpicuus (eſt enim diſtinctus ac purus) neque iucunditatis expers: proportione vero ſenſibus exuberat.

c. Emendicator redditur à Gentiano Herueto ex ipſius Theodoreti Præfat. Sodalē ego voco, quaſi ſimul edalem, & eiuſdem participem ſymbola. d. ὅτι ἀπαθής.

IOSEPHI IVDAEI

De bello Iudaico libri VII.

XLVII.

LEGI IOSEPHVM IVDAEVM, *De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu*. Quo in libro extremo Hieroſolymorum excidium narrat, & Maſadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipſe Ioſephus captus: prærerea Giſchalorum euerſionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum deſolationem. Sunt autem huius operis libri ſeptem. Candidus illi ſermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere poſſit. In concionibus perſuadendi vi præditus eſt, ac gratioſus, tum etiam cum ſuadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copioſè enthymematis in vtramque partem utitur, ſententiasque, ſi quis alius, adhibet. Orationi inſuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdemq; mox leniendi, eſt peritiſſimus.

Multa vero ſigna atque prodigia Hieroſolymæ excidium præceſſiſſe commemorat. I. Bouem ad ſacrificium ductam agnum peperiſſe. II. Lucem in templo ſplenduiſſe. III. Vocem exinde auditam: *Hinc abeamus*. IV. Templi portas, quas ne viginti quidem viri aperire poterant, ſponte patuiſſe. V. Exercitū veſperi viſum armis indutū.

VI. Virum

Digitized by Google

VI. Virum, cui nomen Ieſus Ananiæ, nihil aliud annis ſex & menſibus tribus ſonuiſſe, tanquam furore percitum, quam identidem: *Va, va Ieruſalem*, eundemque cum ea de cauſa verberibus quoque cæderetur, præter hanc vnam vocem, nullam emiſiſſe aliam. Hunc item vrbis excidio cum intereſſet, eandemque apud ſe vocem ingeminaret, lapidis ictu ab hoſte occiſum eſſe.

Atque hæc quidem ante vrbem captam ſigna monſtrata fuere, inteſtini vero belli ſeditio & hoſtes vrbem euerterunt. In zelotarum enim factionem & ſicariorum diuiſi, ſe mutuo Iudæi interfecerunt, ipſumque adeo Reip. corpus vulgus, ab vtriſque acerbè eſt atque crudeliter dilaniatum. Fames item ſic vrbem inuaſit, vt & ad alia flagitia homines impulſi fuerint, & mulier ſuum ipſa filium comederit. Peſtis adhæc famem excipiens, ſatis omnibus clarè oſtendit, diuinæ id iræ opus eſſe, ac Dominicæ denunciationis

Luc. 19.

ruinarumque, fore nimirum vt vrbs funditus euerſa periret.

IOSEPHVS, & CAIVS PRESBYTER

XLVIII.

De vniuerſo.

LECTVS eſt IOSEPHVS *De Vniuerſo*, qui liber alibi inſcriptus legitur, *De vniuerſi cauſa*: in alijs vero libris, *De vniuerſi natura*, Suntque libelli duo, quibus ſecum 16.
pugnare Platonem docet. De Anima quoque, Materia, & Reſurrectione a Alcinoum, vt abſurde ac falſo diſſerentem, reprehendit, ſuas vero ipſe de his theſibus opiniones opponit; docetque Iudæorum nationem longe eſſe, quam Græcorum antiquiorem. Putat compoſitum hominem ex igne, terra, aqua, ac præterea è ſpiritu, quem *Animam* appellat. De Spiritu hiſce verbis vſus eſt: Huius principem partem apprehendens, vna cum corpore formauit, & per omnia membra artuſque viam ipſi patefecit. Qui ſpiritus corpori conformatus, totumque peruadens, eadem forma, qua corpus hoc ſpectatur, inſignitus eſt: naturam vero frigidiorem habet, ad tria illa, per quæ corpus compactum eſt. Hæc ille, non ſatis apte ad Hebræorum de hominis natura doctrinam, neque ſatis è dignitate reliquorum à ſe diſertè ſcriptorum elocutus. De mundi quoque generatione per compendium diſſerit. De CHRISTO autem vero Deo aptiſſimè loquitur, quando & ipſam CHRISTI appellationem illi attribuit, & inenarrabilem ex patre generationem citra reprehenſionem deſcribit. Quæ res ambigendi fortaſſe cuipiam cauſam præbeat, ſit ne hoc Ioſephi opuſculum: etſi nihil dicendi genere à reliquis einſdem ſcriptis diſcedit.

a. Caius de comparat. Platon. & Ariſtot. libellus Græcè atque Latinè in medio eſt.

CAIVS *Presbyt.*

Comperi annotatum fuiſſe, non eſſe Ioſephi hoc opus, ſed *Caii* cuiuſdam Presbyteri Romæ agentis, quem & auctorem faciunt Labyrinthi: cuius etiam dialogus eſt aduerſus Proclum quendam, hæreſis Montaniſtarum defenſorem.

Cum enim ſine titulo opus relictum eſſet, alij quidem Ioſepho inſcriptum referunt, alij Iuſtino Martyri, non-nulli Irenæo: quemadmodum & Labyrinthum Origeni quidam tribuere. Alioqui *Caij* eſt opus eiuſdem reuera, qui Labyrinthum compoſuit, quando ille ipſe in extremo Labyrintho teſtatum reliquit, eſſe ſe libri *De vniuerſi natura* auctorem. Verum hic ne liber ille ſit, de quo agitur, an alius nondum mihi liquet.

Hunc b Caium Presbyterum Romanæ Eccleſiæ fuiſſe affirmant, ſub Victore & Zephyrino Pontificibus, ordinatumque & gentium Epiſcopum, ſcripſiſſe quoque peculiarem alium librum contra c Artemonis hæreſim, & aduerſus Proclum, Montani ſtudioſum, accuratam diſputationem, in qua tredecim duntaxat B. Pauli Epiſtolas enumeret, d non recepta in cenſum ea, quæ eſt ad Hebræos.

b. Vide B. Hier. in Catalogo, cap. LIX. & Euſeb. lib. VI. cap. 14. & lib. II. cap. 14.
c. De qua lege Theodoret. atque Niceph.

d. Quæ item ſententia tribuitur Hippolyto inf. Cod. CXXI. pag. 162.

B. CYRILLI ALEXANDRINI

XLIX.

Contra Neſtorium libri V.

LECTVS eſt B. CYRILLVS *Alexandriæ Epiſcopus aduerſus blaſphemias Neſtorij, libris quinque*. Seruat in his quoque ſuum dicendi characterem, & ſermonis proprietatem.

CYRILL. ALEX.

tatem. Clarior vero eſt quam ad Hermiam ſcribens, aut in libris *a* *De adoratione in Spiritu*. Sermo illi confictus, & ad propriam dicendi formam contortus, ac veluti ſolutum numeroſque negligens metrum.

a. Exſtant hodie XVII. Dialogi De adoratione in ſpiritu & veritate, *Romæ editi interp. Ant. Agellio Epiſc.*

17 L.

NICIAS MONACHVS

Contra Philoponum, Seuerum ac Gentes.

LECTVS NICIAS MONACHVS, *Contra Philoponi capita ſeptem*, quorum meminerat in libro quem inſcripſit ΔΙΑΙΤΗΤΗΝ, [hoc eſt, *Arbitrum*, ſeu *Cognitorem*] Stylus ipſi ſimplex atque conciſus, & reſponſionibus ſatisfaciens, minimeq; redundans.

Legi eiusdem & *contra impium Seuerum*, adhuc etiam *contra gentes libros duos*.

LI.

HESYCHII PRESBYTERI CONSTANT.

In æneum ſerpentem libri IV.

LECTI ſunt *Heſychij Presbyteri Conſtantinopolitani in æneum ſerpentem libri quatuor*. Sermo illi ad oſtentationem comparatus, & concitandis affectibus meditatus videbatur. Hic orationes finguntur Moyſis ad populum, & huius viciſſim ad Moyſen artificioſa alloquia. Dei quoq; ad Moyſen & populum, & horum vtriusq; rurſum ad Deum, precationis atq; excuſationis forma ſermones compoſiti. Quibus orationibus magnam libri partem conſumit, ingens m[illegible]e volumen efficiens. Porro Scriptor ipſe, quantum ex hoc opere dijudicare licet, in Orthodoxis eſt numerandus.

LII.

SYNODVS SIDETANA, ALIAQ.

Contra Meſſalianos.

LECTA *Synodus Sidæ habita* aduerſus *a* hæreſim Meſſalianorum, hoc eſt, Euchetarũ, ſeu Adelphianorum. Præfuit ſynodo Amphilochius, Iconij Epiſcopus, conſidentibus & alijs viginti quinque Epiſcopis. In eodem ipſo libro lecta eſt ipſius ſynodi ad magnum Flauianum, Epiſcopum Antiochiæ, *Synodica epiſtola*, rerum geſtarum rationem reddens.

a. De qua Vide Theodoret. li. IV. hiſt. cap. 10. & Niceph. lib. XI. cap. 15. S. Epiph.

Quapropter etiam ipſe Flauianus Synodum indixit aduerſus eosdem illos hæreticos, accedentibus tribus Epiſcopis, *b* Biza Seleuciæ, & *c* Marutha gentis Supharenorũ, & Sami, ad quos ſe cum Presbyteri, tum diaconi ad triginta coniunxerunt. Noluit hæc Synodus Adelphium pœnitentiam profitentem, hæreſimque abiurantem admittere: quòd neque ea hæreſeos abiuratio, neque pœnitentia, vera atque ex animo facta probaretur. Hæreſis huius auctores fuêre Adelphius, quem dixi, neque monachorum, neq; ſacerdotum in ordinem lectus, ſed plebeius, ac priuatus, & Sabbas, Monachorum habitum præferens, quem ex rei euentu ἀπόκοπον [hoc eſt, *Reſectum*] nominarunt: alter item Sabbas, & Euſtathius Venerandus, & Dadoes, & *d* Semeſónes, dæmonis zizania, alijque his adhærentes. Condemnatus vero Adelphius, eiusque ſectatores: neq; pœnitentiæ locum (quamuis, vt diximus, quæſierint) propterea repperierunt, quod, quos anathemate tanquam Meſſalianos condemnarant, cum his veluti conſortibus ſcripto communicare deprehenſi ſunt.

b. F. Baſilio.
c. Ille forſitan Meſopotamiæ Epiſc. in hiſt. de rebus D. Chryſoſt. valde celebratus
d. Symeones Theodoreto atq; Niceph.

Porro ſcripſit Flauianus ad Osroïnenſes epiſtolam, ea quæ geſta eſſent, edocentẽ, in qua etiam hæreticos punitos, & excommunicatos refert, reſponſumq; eſt, acceptis ab Epiſcopis literis, & Flauiano pro his gratiæ actæ, atque aſſenſum.

Scripſit & *e* Litoius Armeniæ Epiſcopus, de Meſſalianis interrogans, miſſumque ad illum Synodicum de illis decretum atque ſententia.

Scripſit quoque magnus Flauianus Armenio cuidã Epiſcopo, iterũ de eadem ipſa
18 re: qua quidem altera epiſtola, etiam queritur & expoſtulat, patrocinij apud ipſum aliquid Meſſalianitas inuenire.

e. Letoïus eccleſiæ Melitinenſis Epiſc. *Theodoreto lib. IV. hiſt. cap. 10.* Latoius *Niceph.*

Scripſit & Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopis in Pamphylia exiſtentibus, vt vndique Meſſalianos veluti ſacros ac deteſtandos exturbarent. Quin & idem ad Amphilochium Sidæ præſidentem ſimiliter ſcripſit.

Siſinnius item Conſtantinopolitanus, & Theodorus Antiochenus, communem

Digitized by Google

SYNOD. SID.

epiſtolam ad Berinianum, & Amphilochium, cæteroſque in Pamphylia epiſcopos ſcripſere, cuius epiſtolæ hæc inſcriptio eſt: *Deo cariſſimis ſacrorum collegis, Berniano, & Amphilochio, omnibusq́; adeo in Pamphylia Epiſcopis, Siſinnius, atque Theodotus, & vniuerſa ſancta Synodus, quæ Dei gratia,* [a] *in magna vrbe Conſtantinopolitana coacta eſt, conſecrandi gratia Deo amantiſſimi Epiſcopi Siſinnij, iuſſu & auctoritate pientiſſimi,* & CHRISTO *cari Imperatoris noſtri Theodoſij, ſalutem in Domino.* In ea ipſa Synodica epiſtola Neon Epiſcopus exclamauit, vt, ſi quis poſt anathematiſmum vllo tempore deprehenſus fuerit, re aut verbo, in ſuſpicionem malæ huius ſectæ incidiſſe, nunquam poſtea locum teneat, ne ſi millies quidem pœnitentibus conſtitutas pœnas luiturum ſe polliceatur. Pari enim hoc periculo & eum ſubijcit, qui conſentiat applaudatque, ſiue Epiſcopus, ſiue quis alius ille fuerit.

a. ἐν τῇ μεγαλωνύμῳ Κωνσταντινουπόλει. Niceph. autem etiam ſola voce Μεγαλοπόλεως regiã κατ' ἐξοχὴν alicubi appellat. lib. XII. cap. 13.

Miſſa quoque epiſtola Ioannis [b] Antiocheni ad Neſtorium, de Meſſalianitis. Fecit item decretum [de hoc ipſo Adelphio hęretico] ſacra & œcumenica Synodus Epheſina tertia, quę & illum cum blaſphemijs capitibusque hæreſeos, quotquot in illorum libro Aſcetico eſſent, detexit, & anathemati ſubiecit.

b. Patriarcha, ac epiſc. qui Theodoto ſucceſſit, atque ad Neſtoriũ ſcripſiſſe legitur. Niceph. lib. XIV. cap. 33.

Scripſit & Archelaus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus quatuor & viginti anathematiſmos capitum ipſorum.

Compoſuit aduerſus illos & Heraclidas Nyſſenus Epiſcopus duas epiſtolas: quarũ in altera etiam [c] teſtimonium quoddam adfertur pro antiquitate ſacrarum imaginum. Inſequenti vero tempore Gerontius quoque Presbyter & præfectus Monachorum in Glitide, ſcripſit ad Alypium Archiepiſcopum Cæſareæ Cappadociæ querelas varias aduerſus Lampetium, qui primus ex dicta hæreſi ſuſcipere ſurrim ſacerdotij dignitatem, ac ſubire potuit, profanus ipſe cum eſſet, atque impoſtor. Quare Alypius, acceptis litteris, ad Hormizam Comanes Epiſcopum, quæ de Lampetio ſpargerentur, excutienda miſit. Accuſationis erant capita hæc: Puellam vlnis amplexum atque exoſculatum fuiſſe. Ipſum Lampetium narraſſe, Hieroſolymis ſe cum Diaconiſſa peccaſſe: Accedentibus dein non-nullis qui morbo medicinam quærerent, adducite, dixiſſe, pulcrã mihi puellam, oſtendamque tibi ſanctimoniam: Eos item, qui ſtatis horis pſallerent, fœdè irriſiſſe, & conuitijs inſectatum, tanquam legi adhuc ſeruientes: aliaque multa id genus nefaria in illo accuſata, quæ à Meſſalianis & fiunt, & dicuntur. Quemadmodum & nos, inquit, dum pro virili conamur quoſdam abducere ab hoc errore, qui nuper 19
iſtinc pullulare cœpit, ingentem ſanè putredinem perturbationum, atque improbitatis, eorum depaſcere animos deprehendimus. Verum hic Lampetius, Hormiza Epiſcopo indice, & Gerontio Presbytero actore, partim teſtibus conuictus, partim ſua ipſe confeſſione reus, omnium calculis ſacerdotij dignitate ſubmouetur: aſſentiente etiam Alypio Cæſarienſi, qui miſerum illum (deceptus ipſe) Presbyterum ordinarat.

c. χρῆσις.

Idem vero ſceleratiſſimus Lampetius librum quendam compoſuit, quem *Teſtamentum* nominauit, cui impietatis ſuæ dogmata quædam inſperſit, eum librum Seuerus, qui Antiochenam inuaſit ſedem, Presbyter etiam exſiſtens refutauit.

Alphêus tamen quidam, Rhinocorurorum Epiſcopus, Lampetium Apologia defendit, quaſi nihil eorum, de quibus accuſaretur, aut dixiſſet, aut feciſſet. Etſi autem in edito quodam à ſe libro Alphêus iſte nihil, quantum cognoſcere licet, calumniatur, abdicare nihilominus, tanquam ſentiens cum Lampetio, coactus eſt.

Alter Alphêus, præceptori cognominis, à Timotheo Alexandrino Presbyter ordinatus, ob eandem hæreſim ſubmouetur, vt Ptolemæi, Rhinocorurorum quoq; Epiſcopi, ad eundem ipſum Timotheum relatio reſtatur.

SYNODVS CARTHAGINENSIS & SCRIPTA QVAEDAM *Contra Pelagium, atque Celeſtium.*

LII.

LECTVS liber, ſeu [a] *Synodus aduerſus Pelagium & Celeſtium*, Carthagine in ſumma æde habita, Honorio [b] Felice Occidentis imperij clauum tenente. Præſedit in ea Aurelius Epiſcopus, & Dotianus Prentesij primæ ſedis Byzacenæ prouinciæ: quibus adfuerunt varijs è prouincijs ſacerdotio præſtantes viri, numero ducenti quatuor & viginti.

a. Cuius epiſtol. ſynodalẽ habes To. II. operũ D. Auguſt. epiſt. 90.
b. φαύστυ.

Damnat

Damnat hæc ſynodus anathemate eos, qui aſſererent *a* Adamum mortalē eſſe conditum, non autem præuaricationis cauſa, morte multatū. Similiter & eos, qui recens natos infantes baptiſmo minimè indigere dicerent, quòd illos peccato originis ex Adamo non putarent obnoxios. Eos quoque qui affirmarent, medio quodam loco Paradiſum inter & inferos non baptizatos infantes beatè viuere. Sex item alia his affinia capita, quæ à Pelagianiſtis & Celeſtianis traduntur, anathemate patres iugulant.

a. Quā ſententiā quoq; tenuiſſe dicitur Theodorus Antiochenus inf. pag. 206.

Scripſerunt vero & Theodoſius, & Honorius Imperatores contra eoſdem hæreticos ad Aurelium Epiſcopum. Poſt hæc etiam *b* Conſtantinus, Placidiæ coniunx, Valentiniani minoris pater, de Celeſtio hæretico in exſilium pellendo ſcripſit *c* decretum ad Voluſianum vrbis Præfectum. Qui quidem Voluſianus, ſanctæ *d* Melenæ patruus, cum gentibus quidem tunc ſentiebat: at dum eum mors Legatum Conſtantinopoli agentem inuaderet, ad Orthodoxam fidem tranſijt, *e* baptizatusq; eſt à B. Proclo Conſtantinopolitano. Quo item tempore illam ſanctam mulierem forte conuenit, cum ipſa Hieroſolymis in regiam vrbem aduenisset.

b. Conſtantius vt iam aliàs notatum.
c. Quod apud D. Baron. legitur To. V. Annal ad A. Ch. 420. initio
d. Melaniæ, cuius vitam Metaphr. vlt. Ianuar. & Sur. To. I.
e. φωτισθείς.

20 Scripſit & *Leo* Romanorum Pont. de Pelagianiſtis conuerſis, oportere, ſi iam redeuntes recipi velint, ſcriptis tabulis errorem ſuum deteſtari.

In epiſtola quoque *Celeſtini* Rom. Pontificis ad Neſtorium, ijdem hæretici reprehendnntur.

Scripſit idem & ad Galliarum Epiſcopos de fide B. Auguſtini, & contra eos, qui hæreſis licentia nimis elati inſoleſcerent.

Scripſit etiam *Hieronymus Presbyter* ad Cteſiphontem contra aſſerentes ἀπάθειαν [id eſt *f* impaſſibilitatem, vel imperturbationem] ſeu contra Pelagium. Hic autem Pelagius Monachus fuit, Celeſtium diſcipulum nactus.

f. Ita hoc loco D. Hieron. reddidit Tom. II.

EXEMPLAR ACTORVM

ab occidentis Epiſcopis. LIV.

CONTRA NESTORIANOS, & PELAGIANOS.

LECTVS eſt *liber contra Pelagianam, & Celeſtianam hæreſim*, cuius hæc inſcriptio: *a* EXEMPLAR ACTORVM ab Occidentis Epiſcopis aduerſus Neſtoriana dogmata. Hic refert eandem eſſe Neſtorianam & Celeſtianam hæreſim: teſtemq; laudat Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum, ad Theodoſium Imp. Neſtorianam & Celeſtianam hæreſes conſpirare ſcribentem. Planum id eſt, inquit. Celeſtiani enim de corpore, ſeu membris CHRISTI, hoc eſt de eccleſia petulanter iſta iactant: Non Deum ipſum, id eſt Spiritum ſanctum, fidem ipſis, omniaq; ad vitam, pietatem, & ſalutem neceſſaria, priuatim diuidere vnicuique, prout velit, ſed conſtitutam hominis naturam (quæ per tranſgreſſionem, & peccatum beatitudine excidit, atque à Deo ſeparata, morti tradita eſt) *b* pro merito voluntatis vniuſcuiuſque Spiritum ſanctum & appellare, & repellere. Neſtoriani vero de ipſo etiam corporis capite CHRISTO, eadem ſentire, & affirmare audent. Aſſerunt enim, quandoquidem noſtræ CHRISTVS naturæ ſit particeps factus, & Deus omnes homines ſimiliter ſaluos fieri velit, vnumquemlibet, etiam per arbitrij ſui libertatem, proprium peccatum corrigere, & Deo dignum ſe facere. Quamobrem qui ex MARIA ſit editus, non eſſe Verbum, ſed ex ea genitum, *c* ob naturalis voluntatis dignitatem, habere verbum concomitans: cum ſola iſta nobilitate, & eadem appellatione communicet cum *d* tatione filiationis.

a. ἴσα ὑπογεγραμμένων. Eadē forma, quam tertia generali ſynodo, quæ Ephesi habita, paſſim occurrit ἶσον γράμματος, ἶσον ἀποφορίας, ἶσον ὑπομνήματος, pro Exemplari *aut* Deſcripto.
b. κατὰ τὴν προαιρέσεως ἀξίαν.
c. διὰ τὴν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν.
d. τῷ λόγῳ τῆς υἱότητος.

Porro hæc quidem Pelagiana, ſeu Celeſtiana hæreſis, non in Oriente dumtaxat viguit, ſed etiam Occidentem pernaſit, & Carthagine in Africa ab Aurelio atq; Auguſtino deprehenſa, & conuicta, varijſque publicè concilijs damnata. Eiecti verò qui cum his ſentirent, tanquam hæretici, extra eccleſiam, temporibus Epiſcoporum Theophili Alexandriæ, & Innocentij vrbis Romæ, tàm à Romanis, quàm Africanis, cæteriſq; Occidentis Epiſcopis.

Attamen Pelagius hic, in ea Synodo, *e* quæ in Palæſtina conuenit, cui quatuordecim Præſules interérant, abſolutus eſt; cum alia quidem obiectorum capitum, vt ſtulta, omnino abnegaſſet, atq; damnaſſet, alia verò à ſe quidem dicta confeſſus eſſet, non eo
21 tamen ſenſu, quo accuſatores illa interpretarentur; at prout cum Eccleſiæ Catholicæ doctrina conſpirarent. Accuſatores erant Neporus, & Lazarus, Gallici Epiſcopi, qui

e. Dioſpoli V. D. Baron. Tom. V. ad an. Chr. 415.

Exempl. Acto.

a. Fortè libro de geſtis Pelagij, cuius ipſe meminit lib. II. Retract. cap. 47. Verū is putatur intercidiſſe.

b Quæ Epiſt. extat Tom. VII. B. Auguſtin.

quæſtioni de illo habitæ non interfuere, ob alterius eorum inualetudinem veniam precati, ne ſe ſiſterent. Sic *a* Auguſtinus in ijs quæ ad Aurelium Carthaginis Epiſcopum ſcripſit, refert.

Poſt ſancti Auguſtini mortē cœperunt quidam in clero impium illud dogma aſſerere; malè etiam loqui de Auguſtino, atque adeo conuicijs inceſſere, tanquam arbitrij libertatem tollendam docuiſſet. Verum Celeſtinus Pontifex Romanus, de ſancto viro, & contra eos qui hanc hæreſim reſuſcitarent, eius oræ Epiſcopis *b* ſcribens, errorem nuper reuocatum cohibuit.

c. Eius nominis primum.

Cum temporis dein progreſſu ſectæ huius homines per hæreſis ſuæ abiurationem Eccleſiæ reſtituti eſſent, iterum malum ab illis principium ſumpſit, vt Septimo Epiſcopo renaſcens eadem lues, antequam longius ſerperet, fuerit reprimenda, datis ad *c* Leonē, Romæ tum ſedem Apoſtolicam tenentem, litteris, qui Leo feruenti zelo contra impios depugnauit.

d. Quatuor, quos habes extremo To. VII. B. Aug.

Poſt non diu rurſum veluti exiſtere, atque enaſci è mala radice impudenter cum cœpiſſet, Romæ etiam quidam pro hæreſi liberè locuti ſunt: quos Proſper, homo ſanè diuinus, *d* libellis aduerſus eos in vulgus editis, facile diſſipauit, exſtinxitque, Leone etiamnum, quem diximus, Romanam ſedem gubernante.

Hæc eadem hæreſis anathemate item damnata eſt in ſacra Epheſina Synodo. Damnauit & Ioannes Alexandrinus Epiſcopus, in Apologia ad Gelaſium vrbis Epiſcopum, non ſolum Pelagianam hæreſim, verum etiam Pelagium ipſum, atque Celeſtium, vna cum Iuliano, qui in hac ipſis ſecta ſucceſſiſſe deprehenſus eſt.

LV.

IOANNES PHILOPONVS ET IOAN. AEGEATES *contra quartam Synodum.*

a: Conſule D. Baron. To. IV. Annal.

Lectvs eſt liber Ioannis ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ, aut potius ματαιοπόνου [id eſt, *laboris amantis*, ſeu potius *Amentis*,] *Aduerſus ſacram & Oecumenicam quartam Synodum*. Hic ſtylo ſui ſimilis eſt. *a* Impingere verò impudenter conatur ei ſynodo Neſtorij ſectam, atque ab illa huius anathematiſmum receptum eſſe, quòd nihil ſe putaret in hominem peccare, quando dogma [eius] ſanciatur. Quod factum etiam ipſe anathemati ſubiectus Neſtorius omnibus rebus anteponat, adametque, hoc agendo, atq; prodigiosè fingendo, quod eius ingenium, mentiſque inſtabilitatem deceat. Ac tales quidem hic ſcriptor nugas audacter iactitans, quattuor partibus totam comœdiam aduerſus ſynodum abſoluit, re nulla fide digna, neque adeo ſanæ mentis allata.

b. Meminit ſup. Cod. XLI. pag. 12

Lectvs eſt in eodem volumine & Ioannis, alterius de ſecta Neſtorij, *b Contra eandem ſacram quartam ſynodum liber*. cuius auctor *Aegeates* ille eſt, impius quidem homo, cæterum verborum ſplendore ac ſuauitate, cum perſpicuitate & claritate vſus.

LVI.

THEODORETI *Contra hæreſes libri V.*

Lectvs Theodoreti *Epiſcopi Cyri liber contra hæreſes*, quotquot à Simone Mago ad ipſius vſque iam confirmatam ætatem egerminarant. Dedicat hunc Sporacio poſtulanti talia audire: & pergit porro ad Neſtorium, eiuſque hæreſim, cuius metam fundit reprehenſionem; ad ipſam quoque Eutychianam hæreſim progrediens. In quin- 22
to vero libro (tot enim hocce conficiunt opus) diuinorum rectorumque dogmatum epitome per comparationem cum hæreticorum fabulis facta, quam non confuſum præ illis, ſed ſyncerum, atque irreprehenſibile Catholicum dogma ſit, demonſtrat. Stylus huic perſpicuus, minimeque redundans.

LVII.

APPIANI ALEXANDRINI *Hiſtoriæ Romanæ libri XXIV.*

a. De qua & Suidas: eandemq; ad verbum penè deſcriptā è Plut. Vetus obſeruarūt docti.

Lecta eſt Appiani *a Romana hiſtoria*, tribus quidem voluminibus, libri vero quatuor & viginti. quorum primus de ſeptem Regibus, Romulo, Numa Pompilio,

Auco

Anco Hoſtilio, & altero b Anco Marcio Numæ nepote, Tarquinio, c Seruio Tullio, & Lucio Tarquinio agens, eorum opera, reſque geſtas continet. Horum Regum primus, auctor licet vrbis Romæ, ac conditor fuerit, & paterno potius animo, quàm tyrannicè imperauerit; cæſus tamen eſt, vel (vt aliis placet) diſparuit. Alter, nihilo præcedente in imperando inferior, ac fortè præſtantior, vitam exacta ætate finiuit. Tertius fulmine ictus eſt. Quartus morbo vita deceſſit. Quintus à paſtoribus iugulatus periit. Sextus ſimiliter cæſus, vitam morte commutauit. Septimus & vrbe, & regno ob tyrannidem exactus eſt. Inde ſoluto regno, ad conſules imperium tranſlatum. Hæc quidem primus liber complectitur: vnde inſcriptio, ROMANORVM REGALIS.

APPIANVS. a *Lege* Tullo, *ex Liuio, Dionyſ. Halicarn. & alios.* b Τὴν ἀγκύλην πεπήρωτο, ὅθεν καὶ Ἄγκος ἐπωνυμίαν ἔσχεν. *Zonaras.* c *Quòd ſerua natus eſſet. Dion. Halicarn. lib. 4.*

Secundus liber habet, quæ in reliqua Italia, excepta ea, quæ ad mare Ionium eſt, geſta ſunt: eius titulus: ROMANORVM ITALICA.

Sequens liber Romanorum bella cum Samnitibus refert (quæ gens copioſa, expugnatuque difficilis, vt vix annis octoginta Romani bello ſubigere potuerint) quæq; gentes cum illis bellum geſſerint. inſcribitur: ROMANORVM SAMNITICA.

Quartus verò, quòd cum Gallis Romanorum bella referat, inſcribitur ROMANORVM CELTICA. Sic & reliqui ordine libri.

Quinctus, ROMANORVM SICVLA, & INSVLARIS; quòd cum Siculis & Inſulanis geſta commemoret.

Sextus, ROMANORVM IBERICA.

Septimus, ROMANORVM HANNIBALICA; quòd cum Hannibale Punicum bellum referat.

Octauus, LIBYCA, PVNICA, & NVMIDICA.

Nonus, ROMANORVM MACEDONICA.

Decimus, ROMANORVM GRÆCA & IONICA.

Vndecimus, ROMANORVM SYRIACA, & PARTHICA.

Duodecimus, ROMANORVM MITHRIDATICA.

Et hactenus quidem quæ aduerſus exteras gentes Romanis edita facinora, bellaque geſta, narrantur; eademque hoc ordine per libros diſtributa ſunt.

Quæ verò inter ſe Romani tumultuantes bella geſſerunt, deinceps libri commemorant. quorum inde titulus: CIVILIVM BELLORVM *Primus, Secundus, Tertius*, & ordine ad nonum vſque librum, qui in vniuerſum primus eſt & viceſimus.

Liber autem viceſimus ſecundus, inſcribitur ἙΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑ [id eſt, annorum centuria.]

Inſequens liber, DACICA.

Viceſimusquartus, ARABICA.

Atque iſta hiſtoriæ vniuerſæ partitio eſt.

23 Bellorum autem ciuilium libris ea primùm continentur, quæ Marius & Sulla inter ſe belligerantes patrarunt. Deinde quæ Pompeius & Iulius Cæſar geſſerunt, poſtquam etiam hi factionibus inter ſe contendere, prœliiſque ingentibus confligere cœperunt; quando & fortuna Iulio fauens, terga dare ac fugere Pompeium adegit. Poſt ab Antonio & Octauio Cæſare, qui & *Auguſtus* dictus, geſta cum Cæſaris Iulij percuſſoribus. qua etiam tempeſtate plerique Romanorum illuſtres, indicta cauſa, ad mortem raptabantur. Denique & quæ inter ipſos acciderunt, Antonium, inquam, & Auguſtum, horrendis inuicem bellis cum multorum exercituum ſtrage confligentes: etſi ab Auguſto tandem victoria ſtetit, qua etiam à ſociis deſertus Antonius, in Ægyptum profligatus, vbi manum ſibi adferens, vitam abrupit. Quo item librorum belli ciuilis vltimo Ægyptus deſcribitur, vt in Romanorum poteſtatem venerit: vtque res Romana in vnius Auguſti imperium reciderit.

Hiſtoriæ totius initium ducitur ab Ænea, filio Anchiſæ, filij Capyis, qui Troiano bello interfuit, Ilioque capto atque euerſo fugit, & variis iactatus erroribus, ad Italiæ quoddam littus ſe applicuit, quod Laurentum dictum; vbi & caſtra illius oſtenduntur, & ex ipſo ora illa maritima *Troiana* nominatur. Imperabat tum ibi Aboriginibus Italiæ populis Faunus, Martis filius: qui & Æneæ nuptum filiam ſuam Lauiniam dedit, d quadringentaque circum circa terræ ſtadia attribuit, vbi Æneas oppidum ædificauit, quod ab vxoris Lauiniæ nomine Lauinium vocauit. Tertio abhinc anno, extincto Fauno, imperium nactus Æneas eſt, iure affinitatis: & Aborigines ob affinitatem Latini

d *Lege* υ´, *ſiue* τετρακοσίων.

APPIANVS.

Fauni *Latinos* nominauit. Tertio iterum anno à Rutulis populis Tyrrhenlæ propter Lauiniam, illorum Regi antea deſponſam, bello tollitur Æneas; imperiumque Euryleon ſuſcepit, Aſcanins cognominatus. Hic Æneæ ex Creuſa Priami filia, quam in Ilio vxorem habuerat, filius fuit: etſi alij ex Lauinia natum illi Aſcanium ferunt, regni ſucceſſorem. Mortuo dein Aſcanio, quarto poſt anno quam Albam condiderat, (etenim & hic oppidum condidit, quod Albam nominauit, atque eo ex Lauinio coloniam deduxit) Syluius regni habenas accepit: huius Syluij filium Æneam Syluium faciunt; Æneæ dein filium Latinum Syluium nominant: cuius filium Capyn, Capyis verò Capetum fuiſſe aiunt, & Capeti Tiberium; huius rurſum Agrippam, cuius Romulum filium ferunt, fulmine ſublatum, relicto filio Auentino, ex quo Procas. Hiſce omnibus Syluij memorant additum cognomentum. Procæ duo erant liberi: natu maior *a* Nemetor, minor Amulius dictus. Cùm maior natu patris morte regnum hæreditate ſuſcepiſſet, iunior vi & per nefas illi ademit, fratriſque filium Egeſtum ſuſtulit; filiam verò 24
Rheam Syluiam ſacerdotem, ne qua liberorum ſpes eſſet, fecit. Et Nemetorem quidem, licet frater vitæ inſidiaretur, morum comitas, multaq; modeſtia periculo exemit: at Rheam, quòd contra ſacerdotij legem peperiſſet, Amulius, vt puniret, comprehendit; duos verò filios ex ea natos in vicinum fluuium, cui Tiberis nomen eſt, præcipitandos paſtoribus tradidit. Liberorum nomen *b* Romus, & Romulus, ab Ænea per matrem genus trahentes. Incertum enim parentem deteſtati, Æneæ magis nomine gloriabantur. Auſpicatur ergo, vti diximus, hiſtoriam ab Ænea, obiter ad hos vſque progreſſus; ſed à Romulo vrbis conditore accuratè ſingula perſecutus, perducit ad Auguſtum; immò, ſparſim ſaltem, & in tranſcurſu, vſque ad Traianum.

a Vulgò Numitor.

b Vulgò Remus.

Appianus hic genere Alexandrinus fuit, Romæque initio cauſas egit: mox dignus habitus qui Imperatorum nomine prouinciam adminiſtraret. Stylus illi tenuis, ac minimè redundans: ſed hiſtoriam quoad eius fieri poteſt, veram texit; & militaris diſciplinæ, ſi quis alius, enarrator eſt. Oratione deiectos militum animos erigere, & ardentiores mitigare, affectuſque exprimere, ac ſi quid aliud imitari dicendo licet, optimè nouit. Floruit autem Traiani & Adriani temporibus.

ARRIANI

Parthica, Bithynica, & alia.

LVIII.

LECTI ſunt *a* ARRIANI *Parthicorum libri ſeptendecim.* Hic item omnium optimè *b* res geſtas Alexandri regis Macedonum conſcripſit. Aliud item opus in gratiam Bithyniæ patriæ (hinc enim natus eſt) compoſuit, *Bithynicorum* titulo. Ediderat & ab Alanis geſta; quem librum *Alanicam* inſcripſit.

a Nicomedienſem facit hunc ſcriptorem Suidas in Arriano, quem lege.

b Libri VIII. qui hodieq; extant: Octauus tamen peculiari titulo INDICA inſcribitur. Vide pag. 121. 123. 129.

In primo illo opere bella à Parthis & Romanis geſta refert, ductu atque auſpicijs Traiani Imperatoris. Vult Parthos à Scythis originem ducere: Macedonum autem imperium excuſſiſſe, eùm pridem ſeruitutem ſeruiiſſent, Perſis vna rebellantibus, hac potiſſimum de cauſa. Arſaces, & Teridates fratres erant Arſacidæ, ex filio Arſacæ Phriapita geniti. Hi Phereclem ab Antiocho rege (quem *Deum* cognomento appellabant) eius oræ Satrapam conſtitutum, quòd altero fratrum abuti per vim fœdè conaretur, contumeliam non ferentes, necarunt; conſciis etiam aliis quinque. Gentem itaque Macedonum pellentes, imperium ipſi arripuerunt, magnamque ſunt potentiam conſecuti; vt & cum Romanis æquo ſæpè Marte contenderint, interdum etiam victoria bello potiti ſuperiores diſceſſerint. Narrat adhæc Parthos Seſoſtridis Ægyptiorum regis tempore, & Ianduſi Scytharum, ex Scythia in eum, quem nunc tenent, locum demigraſſe: quibus Traianus Romanorum Imp. per vim fractis, fœdere icto, regem conſtituit.

Hic Arrianus profeſſione Philoſophus, vnus in Epicteti familiaribus, Adriani, & 25
Antonini Pij, & Marci Antonini Impp. temporibus viguit; & ob ſingularem doctrinam (noui Xenophontis cognomentum adeptus) cùm alios in republica magiſtratus geſſit, tum ad ipſum quoque conſulatum aliquando peruenit.

Scripſit & alia volumina: *c Diſſertationum Epicteti* præceptoris, quos nouimus, *libros octo: Sermonum* verò ipſius *Epicteti libros duodecim.* Exilis illi dicendi character,

c Hodie quatuor duntaxat libros Arriani in Epicteti enchiridion legimus.

& reuera

& reuera Xenophontis imitator eſt. Alia item ſcripſiſſe ferunt; quæ tamen ad manus meas nondum peruenerunt. Certum ſanè illud, Rethoricæ nequaquam ſapientiæ ac facultatis imperitum fuiſſe. ARRIANVS.

SYNODVS [AD a QVERCVM] illegitima,

Contra B. Joannem Chriſoſtŏmum.

LIX.

LECTVM eſt illegitimè coactum aduerſus S. Ioannem Chryſoſtomum conciliabu-
lum: cui præſides adfuerunt Theophilus Alexandriæ, b Acacius Berrhoeæ, c An-
tiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum, & d Cyrinus Chalcedonis Epiſcopi:
qui infeſto in illum animo cum eſſent, ſimul omnia & iudices, & accuſatores, & teſtes
erant. Tredecim hæc actionibus peracta: duodecim quidem contra S. Chryſoſtomum,
tertiadecima contra Heraclidem, quem Epheſiis ille ordinarat epiſcopum: huius ta-
men depoſitionem validam reddere, aliis nonnullis prohibentibus, minimè potue-
runt. Heraclidæ accuſator Macarius quidam nomine fuit, Magnetum epiſcopus, B. Io-
annis verò palam hoſtis, primuſque accuſator, Ioannes eius diaconus.

Accuſat hic *primò* Chryſoſtomum actione illatæ ſibi iniuriæ; quòd ſe eieciſſet ob
domeſticum puerum Eulalium pulſatum. *Alterum* erat crimen, quòd e Ioannes qui-
dam monachus, iubente Chryſoſtomo verberatus eſſet, vt ait, ac raptatus ferreaque ca-
thena dæmoniacorum more adſtrictus. *Tertium*, quòd pretioſarum rerum magnam
vim diuendidiſſet. *Quartum* crimen, quòd marmora S. Anaſtaſiæ, quæ Nectarius illi
Eccleſiæ marmoribus ornandæ reliquerat, ipſe vendidiſſet. *Quintum*, quòd per con
tumeliam appellet clericos viles, corruptos, ſuis vſibus ſponte paratos, triobolareſque.
Sextum, quòd S. Epiphanium delirum & paruulum dæmonium appellarit. *Septimum*,
quòd f Seueriano calumniam ſtruxiſſet, incitatis contra eum g Decanis. *Octauum*,
quòd ſycophantiis plenum librum in clerum conſcripſit. *Nonum*, quòd totius cleri
habito conuentu, tres Diaconos citarit, Acacium, Edaphium, & Ioannem, & quaſi hu-
merale ipſius furati eſſent, accuſarit; quærens, vtrum & ad alium illud vſum aliquem
cœpiſſent. *Decimum*, quòd Antonium ſepulchrorum violatorem conuictum, Epiſco-
pum ordinarit. *Vndecimum*, quòd Ioannem Comitem in tumultu militari ipſe prodi-
derit. *Duodecimum*, quòd neque incedens ad templum, neque ingrediens, Deum pre-
catus ſit. *Decimumtertium*, quòd ſine altari Diaconorum & Presbyterorum ordina-
26 tiones fecerit. *Decimumquartum*, quòd vna ordinatione quatuor ſimul epiſcopos
crearit. *Decimumquintum*, quòd h mulieres ſuſcipiat, ſolus cum ſolis, aliis omnibus
foras emiſſis. *Decimumſextum*, quòd hæreditatem à Thecla relictam, per Theodulum
vendiderit. *Decimumſeptimum*, quòd Eccleſiæ reditus nemo nouerit quo abeant. *De-
cimumoctauum*, quòd Sarapionem i accuſatum, cauſamque etiam tum dicentem, Pres-
byterum ordinarit. *Decimumnonum*, quòd k communicantes cum orbe vniuerſo,
ipſius voluntate incluſos, & in cuſtodia mortuos, contempſerit vt ne corpora quidem
ipſorum ſepulturæ mandanda curarit. *Viceſimum*, quòd iniuria ſanctiſſimum l Aca-
cium affecerit, & ne ad colloquium quidem ipſum admiſerit. *Viceſimumprimum*,
quòd Porphyrium Presbyterum Eutropio, vt in exilium pelleret, tradiderit. *Viceſi-
mumſecundum*, quòd item Venereum ſacerdotem contumeliis multis malè acceptum
dediderit. *Viceſimumtertium*, quòd illi ſoli balneum ſuccendatur, & vbi lauerit, Sara-
pion claudat labrum, ita vt alius nemo lauet. *Quartum & viceſimum*, quòd ſine teſti-
bus multos ordinarit. *Quinctum & viceſimum*, quòd ¶ ſolus edat, intemperanter Cy-
clopum vitam degens. *Viceſimumſextum*, quòd idem ipſe accuſet, idemque teſtis ſit,
ac iudex. Planum id eſſe ex illis, quæ cum Martyrio Archidiacono, & cum Proæreſio
Lyciæ Epiſcopo geſta referuntur. *Viceſimumſeptimum*, quod m pugno contuderit
Memnonem in Apoſtolorum ſacra æde, & ſanguine ex ore ipſius manante, nihilomi-
nus Eu-

a Locus erat trans mare, ſic vocatus, Ruffini ſuburbanum, inquit Pallad. Helenopolitanus Epiſcopus, αὐτόπτης rerum B. Chryſoſt. primuſq. deſcriptor.

b Excitatum huius in Ioannem odiū refert Palladius, quod cum veniſſet in Vrbem, honeſto careret hoſpitio.

c Quorum facinora *(inquit Chryſoſt. in ſua ad pſeudoſynod. epiſt apud Pallad.) ſeculi quoque theatra canunt. Vide Pallad. atq. Niceph.*

d Huic à Deo immiſſam poſtea pœnā, lege apud Niceph. cap. 14. ſub fin.

e De iis fortaſſis vnus, qui Longos fratres accuſaturi, ab Theophilo ſubmiſſi fuerant. De quibus Pallad.

f De quo vide Niceph. lib. 13. cap. 9. ſub finem. Et Georg. Alexand. inf. pag. 141. & ſeq.

g Δεκανοὶ S. Epiphan. lib. 3. extremo contra hæreſes τὰ σώματα ἀποστέλλοντες τῶν κοιμωμένων. Et Nouel. LIX. qui cum ἀκολουθοῖς, καὶ ἀντικτείσαις, καὶ κοινωνικαῖς κάμνουσι περὶ τὴν τῶν λειψάνων ἐκφοράν.

h Olympiadem atq. Nicaretam, & alias B. Ioanni miniſtrantes intelligit. i Vide Socratem, lib. 7. k τοὺς κληρικούς, quos ſequentis libelli cap. 16. κοινωνικοὺς τῆς ἐκκλησίας, id eſt, ὀρθοδόξους, Iſaacius vocat. Illos nempe dicit monachos κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης à Theophilo ſubmiſſos Catholica communionis monachos, Longorum fratrum, velut Origeniſtarum accuſatores. Certum id ex Palladio, & Georg. Alexan. inf. pag. 143. l Berrhæenſem epiſc. m Cauſas adfert Georg. Alexan. in vita inf. pag. 143. m. Γρόνθοις ἰδοῦσα, συγκατακλεισθεῖσαν τῶν δακτύλων, vt deſcribit Theophylact. & vet. gloſſ reddit pugnum.

Digitized by Google

nus Euchariſtiæ obtulerit myſteria. *Viceſimumoctauum*, quòd in throno exuitur & induitur, & *a* paſtilinm edit. *Viceſimumnonum*, quod epiſcopis à ſe ordinatis pecunias largiatur, vt per illos laboribus clerum opprimat.

Hæc accuſationis in ſanctum virum capita ſunt: qui quidem quartùm appellatus non comparuit, citantibus *b* reſpondens: *Si apertos hoſtes iudicum ordine ſubmoueritis, praſtò*, inquit, *ſum, meq; ſiſtam; vt ſi quis me accuſarit, cauſam dicam: ſin id facere detrectaueritis, quoties citabitis, nihil proficietis.* Examinarunt itaq;, vt putabant, horum omnium caput primum ac ſecundum.

Hinc cœperunt in Heraclidem, & *c* Palladium Helenopolis, epiſcopos ambos, conquirere: & Ioannes monachus (cuius Ioannes diaconus *d* in ſuis B. Chryſoſtomi accuſationibus meminerat) libellum itidem porrexit, accuſans Heraclidem, quòd Origeniſta eſſet, & Cæſareæ Palæſtinæ in furto deprehenſus fuiſſet, Aquilini diaconi veſtimenta furatus; & quamuis talis eſſet, inquit, Ioannes epiſcopus Epheſiorum eum Epiſcopum ordinauit. Accuſat præterea ipſum Chryſoſtomum, quòd multa Origeniſtarum cauſa aduerſa paſſus ſit à Sarapione, quodq́ue hunc illic à ſe miſerit. Horum itaq; cognitione peracta, inquiſitum deinceps eſt in caput nonum accuſationum, mox in viceſimum ſeptimum.

Poſtea rurſum *e* Iſaacius epiſcopus Heraclidem accuſat vt Origeniſtam, minimeq́ue ſuſceptum à ſanctiſſimo Epiphanio, neque in precationis, neque in ciborum com- 27
munionem. Protulit & idem Iſaacius libellum contra Chryſoſtomum, hæc ferè continentem. *Primum*, de Ioanne monacho ſæpiùs iam nominato, quòd propter Origeniſtas vapulaſſet, & ferro vinctus fuiſſet. *Secundum*, quòd B. Epiphanius propter hos Origeniſtas, *f* Ammonium, Euthymium, Euſebium, Heraclidem, & Palladium, communicare cum illo noluiſſet. *Tertium*, quòd hoſpitalitatem, ſolus quotidie cibum capiens, deſereret. *Quartum*, quòd *g* in Eccleſia dicat, menſam eſſe furiarum plenam. *Quintum*, quòd in Eccleſia ſe ita iactet; *Depereo, inſanio. h Sextum*, oportuiſſe illum interpretari, quænam illæ furiæ eſſent; & quid ſit, *Depereo, inſanio*: has enim Eccleſia voces ignorat. *Septimum*, quòd licentiam peccantibus præbeat, ſic docens: *i Si iterùm peccaſti, pœniteat iterum: Et quoties peccaueris, veni ad me, ego te ſanabo. Octauum*, quòd in Eccleſia docens blaſphemet, Chriſtum orantem ideò nõ eſſe exauditum, quòd non vt oportet oraſſet. *Nonum*, quòd *k* ad ſeditionem populum concitaret, etiam aduerſus Synodum. *Decimum*, quòd ex gentibus quoſdam, qui Chriſtianos valde afflixiſſent, ſuſcepiſſet, & in Eccleſia haberet, atque defenderet. *l Vndecimum*, quòd *m* aliorum inuadat prouincias, ordinetq́ue ibidem epiſcopos. *n Duodecimum*, quòd epiſcopos iniuria afficiat, & *o* ἐκπιδιάτων domo ſua pelli iubeat. *Decimumtertium*, quòd clericos inuſitatis iniuriis contumeliiſq́ue affecerit. *Decimumquartum*, quòd aliorum depoſita vi rapuerit. *Decimumquintum*, quòd ſine conſenſu, prætérque cleri mentem, ordinet. *Decimumſextum*, quòd *p* Origeniſtas receperit: *q* communicantes verò cum Eccleſia monachos, etſi commendatitias litteras adferrent, in carcerem coniectos non dimiſerit: quin & in eo morientes, ne inuiſerit quidem. *Decimumſeptimum*, quòd aliena mancipia nondum manumiſſa, immò & accuſata, Epiſcopos ordinarit. *Decimumoctauum*, quòd ipſum hunc Iſaacium malè ſæpè multarit.

Harum accuſationum primum caput, quòd id anteà (vt rebantur) examinatum eſſet, excutere noluerunt; at in ſecundum & ſeptimum inquiſitum. Mox tertium quoque accuſationis à Ioanne diacono factæ caput examinatur. In eo capite Arſacius Archipresbyter *r* qui ipſi Chryſoſtomo ſucceſſit, & *ſ* Atticus presbyter, neſcio quo modo teſtes adhibiti, contra B. Chryſoſtomum teſtimonium dixerunt; vt & Elpidius presbyter. Iidem, & cum ipſis etiam Acacius presbyter, in quartum criminationis caput teſtati ſunt. Poſtquam ita excuſſa fuere hæc, prædicti presbyteri, ac præter eos Eudæmon & Oneſimus, ſententiam accelerari poſtularunt. Itaque *t* ſynodi præſes Paulus, Heracleæ

a. Poſt diuinorũ myſteriorũ perceptionem, addit Niceph. lib. 13. cap. 9. ex Palladio & aliis. Propter ſputum nimirum. Idemq; ceteris ſuaſiſſe tradunt, qui B. Chryſoſt. res ſcripſerunt.
b. Diſcrepat nõnihil B. Ioannis reſponſio, quæ eſt apud Niceph. lib. 13. cap. 15 ext.
c. Cuius inſignis ille dialogus in manibus de B. Chryſoſt. vita.
d. Supr. cap. 2.
e. D. Baron. ad annum Chriſti 403. tom. 5. legit hic: Acacius epiſcopum Heraclidem, &c. *Fortaſſis Iſaacius ille monachus, quem vna cum Theophilo Alexandriam venisſe refert Niceph. lib. 13. c. 17. Pallad. eundem Syrulum circumforaneum, falſorum monachorum ducem appellat.*
f. Omittit fortaſſis Dioſcorũ, quartum in Lõgis fratribus, adcenſere, quod is ante Synodum inchoatam mortuus eſſet, teſte Niceph. lib. 13. cap. 15. De quibus etiam inf. pag. 143.
g. ἐν ἐκκλησίαις.
h. Quædam exempl. hæc verba ſuperiori cap. 5. continenter adiungunt.
i. Socrat. lib. 6. cap. 21. Vide B. Baſil. de pœnit. & S. Epiphan. cont. Nouat.
k. Lege Niceph. lib. 13. cap 16. & 17.
l. ἐνδέκατον *in Græco legendum. Vide Notas Græci exempl.*
m. Niceph. lib. 13. cap. 9.
n. Hoc cap. in Baron. Annalib. deſideratur.
o. Repreſento vocem ignotã, atq; inauditam, ſi quis forſitan aliquid ex ea recte exſculpat.
p. Longos fratres intelligit.
q. Ad accuſandos Longos, à Theoph. Conſtantinop. miſſos, vt ex Palladio cõſtat, & Georg. Alexan. inf. pag. 143.
r. Nicephorus eum ſuis depingit coloribus lib. 13. cap. 28.
ſ. Ille puto, qui Arſacio ſucceſſit, de quo Niceph. ſupr. cap. 29.
t. Propterea opinor, quòd Patriarcha ſoleret ab Heraclea Metropolita Emanus impoſitionem accipere; quia Byzantium in huius epiſcopatu olim fuit, auctore Curopalat. de offic. Conſtantinopol.

Heracleæ Epiſcopus, omnes ſententiam dicere voluit; ſtatutumque vt ipſis viſum, bea-
28 tum virum ſede pellendum, incipiente Gymnaſio epiſcopo, & finiente Theophilo
Alexandrino; numero omnea quinq;, & quadraginta. Poſt miſſa eſt ad clerum Con-
ſtantinopolitanū, tanquā è Synodo, epiſtola de Chryſoſtomi è throno deiectione. Rela-
tio quoq; ad Imperatores facta. Ad hæc tres oblati libelli, à a Gerōtio, Fauſtino, & Eu-
gnomonio, qui ſe iniuſtè à Ioanne Epiſcopatu motos querebantur. Imperatorū viciſſim
ad Synodum miſſum eſt reſcriptum. Atq; in his ferè duodecima actio conſumitur. nam
decimatertia, vti diximus, ea cōtinet, quæ ad Heraclidem Epheſi Epiſcopū pertinebant.

HERODOTI HALICARNASSEI

Hiſtoriarum libri IX. LX.

LEGVNTVR *hiſtoriarum* HERODOTI *libri nouem*, numero & nomine totidem Muſarum. Hic Ionicæ dialecti norma eſſe queat, vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebraſq; digreſſiones, per quæ ſenſus ipſi atq; ſententiæ dulcedo fluit: quāquam pro hiſtoriæ modo, proprioq; ipſius, & conueniente charactere, hæc ipſa interdum obſcuritatem pariant, recuſante veritate fabulis ſuam obfuſcari accurationem, aut plus æquo à re propoſita ſcriptorem digredi.

Auſpicatur hiſtoriam à Cyri imperio, qui primus Perſarum regnū tenuit: vnde natus, quomodoq; educatus creuerit, atq; regnarit: & pertingit ad vſq; Xerxis imperium, eiuſq; cōtra Athenienſes expeditionem ac fugam. Quartus verò à Cyro rex fuit Xerxes: nam ſecundus Cambyſes erat, & tertius Darius. Qui enim interiectus eſt Smerdes magus, his non adnumeratur; quòd tyrannus fuerit, ſibiq; minimè debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occupatit. Darij ſucceſſor, Xerxes filius fuit, in quem hiſtoria a deſinit; neque ad regni eius finem vſque progreſſa: quia his temporibus Herodotus ipſe floruit, vt inter ceteros & Diodorus Siculus teſtatur. Thucydidem b ferunt cùm adoleſcens admodum apud patrem adſtans, hunc ſuam hiſtoriam recitantem audiret, illacrymaſſe, Herodotumque de illo ſubieciſſe: Quàm eſt tuus hic filius, Olure, ardenti ad diſcendum ingenio?

ÆSCHINIS

Orationes III. & Epiſtolæ IX. LXI.

LEGVNTVR ÆSCHINIS *orationes tres, contra Timarchum*, quæ princeps eſt orationum eius, & *falſa legationis*. Tertia verò & vltima *contra Cteſiphontem*. Tres enim dumtaxat legitimas eſſe haſce ferunt: Epiſtolas verò a nouem. Quamobrem nonnulli orationes eius *Gratias* nominarūt, cùm ob orationis gratiam, tum à numero Charitum: *Muſas* verò epiſtolas dixerunt, à numero nouem Muſarum. Circumfertur & eius alia oratio, *Deliaca lex* inſcripta; quam tamen b Cicilius nō recipit, ſed ad c alterum Æſchinem Athenienſem, eius æqualem, hanc orationem, vt partum, refert.

Æſchines hic vnus eſt in decem Græciæ oratoribus: qui accuſatus aliquando à
Demoſthene malè obitæ legationis, d damnatus ideò non eſt, quod Eubulus homo
popularis, cui ſubſeruierat aliquando Æſchines, Demoſthenem vna oppugnans, iſtum
effecerit, vt antequam dicendi finem Demoſthenes feciſſet, iudices exſurgerent. Poſt
verò cum reprehendiſſet Æſchines Decretum, ac ſi contra legem ſcriptum eſſet, e quod
ex Cteſiphontis ſententia, Demoſthenis bono ſcriptum fuerat; & multam ipſe ſibi præ-
29 finiuiſſet, ni contra legem ſcriptum eſſe oſtenderet: eo nō oſtenſo, vt promiſerat, patria
ceſſit. Quare f ad Alexandrum Philippi filium in Aſia belligerātem fugere animum in-
duxit; ſuſtinuit tamen, audito eius obitu, & cognito plenos eſſe turbarum ſucceſſores.
Ad Rhodum igitur adnauigauit, in eaq; diutius hærens inſula, pueros docuit. Mirantibus verò auditoribus, hærentibuſq;, tantus orator cùm eſſet, quomodo à Demoſthene victus ceſſiſſet: g *Si*, inquit, *beſtiam ipſam* (Demoſthenem nimirum feram appellans) *audiſſetis, nō vtiq; haſitaretis*. Fertur ibi primus & fictiones, & quas ferūt declamationes, illic in otio compoſuiſſe. Senex demum è Rhodo in Samum migrauit, fatiſq; conceſſit.

Obſcuris natus eſt parentibus; patre quidem Atrometo, matre verò Glaucothea a ſacerdote

Synod. illic.

a. De quo Niceph. lib. 13. cap. 9. metro.

a. In pugna ad Mycalen, & Seſti oppugnatione ſcribendi finem fecit, inquit Diod. lib. 11. Biblioth.

b. Suid. in Thucyd. & Marcellinus in Vita eiuſd.

Eſt & altera Æſchinis Vita inf. Cod. 264. pag. 798. ex Plutarchi opuſculo decem Græcis oratorum, ſi eius modo eſt, quam cum hac componere pretium operæ fuerit. De hoc aliiſq; nominis eiuſdem Suidas quoq; exſcripſit aliquæ.

a. Nunc 12. leguntur.

b. Forte Cæcilius, cuius oratoris meminit Plut. in Vita Demoſth. & Dionyſ. Halicarn. epiſt. ad Pomp. Deliacum autem hanc etiā Plut. Æſchini abiudicat, lib. de decem Orat.

c. Socraticū cognomēte, de quo & hic ſeq. pag. & Suid. d. Refert idem ἀνώνυμος, Vita Æſchinis ſcriptor, ὅτι οὐδὲ [illegible] τὴν κατηγορίαν Εὐβούλου συναγωνισαμένου. c. Emendo: ὁ κατὰ Κτησιφῶντα [illegible] Δημοσθένους, vel traiecta voce, ὃ ὑπὲρ Δημοσθένους [illegible] Κτησιφῶν. f. Vide Plut. opuſc. 10. orat. in Æſch. g. Vide Plin. hiſt. lib. 7. c. 30. & Plin. Secund. lib. 2. ep. 3. & Auct. Vide Æſch. ἀνώνυμον.

a ſacerdote. Fratres duos habuit, Aphobetum, & Philocharin. Ioitio, b tertiarum partium histrionem egit c, vt erat vocalis: delode tabellio Seoatui fuit: poſt verò non diu ad rempublicam ſe contulit: fuitque Athenis Atticis Philippicarum parrium ſtudioſus; qua etiam de cauſa à Demoſthene ciuili conteotione diſſenſit. Platonis quoque auditorem, & d Antalcidæ diſcipulum fuiſſe ferunt: & ſuot vtriuſque rei indicio Æſchinis orationes, cùm verborũ granditate, tum grauitate inuentionis. Dionyſius verò ſophiſta, cùm fortè io eius orationem, quam aduerſus Timarchum habuit, incidiſſet, lecto proœmij eius hoc principio: *Equidem nulli vnquam aut in iudicio periculum creaui, aut in rationibus exigendis moleſtus fui*: dixiſſe fertur: *Vtinam multis ſæpe periculum creaſſes: Vtinam multis moleſtus fuiſſes, vt multas id genus orationes nobis reliquiſſes.* adeò eſt oratoris huius charactere delectatus.

Eſt eius oratio tanqnam ſponte nata, & extemporaoea; noo tãtam artis, quantam iogeoij ipſius admirationem concitans. Etenim cùm grãdia omoia io eius orationibus reperias, tum quæ maximè oaturæ præſtantiam oſtendant. Io vocibus enim ſimplex, & candidus, clarus tamen, & in orationum cõpoſitione, neq; valde languidus, vt Iſocrates, neque contractus & aſtrictus, vt Lyſias: ipſo loſuper ſpiritu ac contentione nihil Demoſthene inferior. Schematibus præterea cùm ſententiarũ, tum verborum ita vſus eſt, non tam vt ex arte, quàm pro ſubiectę rei ac negotij oeceſſitate, dicere videatur. Quamobrem & ſimplex atq; inelaborata eius apparet dictio, ac veluti populari orationi, & priuato ſermoni maximè cooueniens. Non enim vel in ratiocinationibus, vel io enthymematis multus, nimiumq; coactus. Ceterum e Æſchinem Lyſaniæ filium, quem & Socraticum nominaor, eùm alij plures, tum f Phrynichus potiſſimum, in optimis oratoribus, vt regulam ſtatuit; eiuſque orationes poſt Attici ſermonis priocipes collocat.

a. ἱερεία, alibi τελεστρία, quaſi Initiatrix: apud Suid.
b. Cic. Diuina. in Verr. ſic reddit: τῶν τριταγωνιστῶν, qui rarius ad agendũ regrediebatur, quam, qui ſecundarum eſſet. Idem Tertiarius quoq; dictus legitur.
c. Quod ei Demoſth. exprobrauit orat. de falſa legat.
d. Inf. pag. 790. & in Plutarchi decẽ oratoribus Leodamãtis auditor dicitur. Suida verò Alcidamãtn Eleata.
e. Cuius vitam habes apud Laert. lib. 2.
f. Inf. pag. 173.

PRAXAGORÆ ATHENIENSIS

LXII. *De rebus Conſtantini Magni libri II.* 30

LECTI ſuot PRAXAGORÆ ATHENIENSIS *de geſtis Conſtantini Magni hiſtoriarum libri duo*: quibus narrat Conſtantini patrem Cõſtantium Britanoiæ, & a Hiſpaniæ imperaſſe; b Maximinũ Romæ, & ceteræ Italiæ, atq; Siciliæ regnum tenuiſſe: alterum verò Maximioum Græciam, Macedooiam, minoremq; Aſiam, ac Thraciam occupaſſe: Diocletianum autem, qui cæteros ætate anteibat, Bithyniam habuiſſe; Arabiam item, & Africam, atq; Ægypti omoẽ oram, quam Nilus alluit. Igitur Conſtantinum parẽe ad Diocletianum Nicomediam erudiendũ miſit. Aderat tum fortè Maximinus ille, qui inferiori Aſiæ imperitabat, & ioſidias adoleſcenti tendere animum inducens, ad pugnã cum fero leoue ineuodam compoſuit. Ille verò feram ſuperans, occidit; deprehenſiſq; inſidiis, ad patrem coufugit: quo vita ſimul & imperio functo, regnum filius excepit.

a. Ἰβηρίας hoc loco pro Σικελίας legendum, hiſtoria monent.
b. Maximianũ, Maximinum, & Licinium Impp videtur confundere.

Eo potitus, Gallos, & Germanos, gentes finitimas ac barbaras, io poteſtatem redegit. Cognito deio impotenter ac tyrannicè ſubditis imperare Maxentium (hic poſt Maximinum Romę domioabatur) expeditionem aduerſus eum ſuſcepit, pœnas tyrannidis in ſubditos exacturus. Mox prœlio ſuperior, in fugam tyrannum conuertit. Ille verò fugiens, quem hoſtibus per dolum interitum machinatus eſt, ipſe reperit; in foueam, quam aliis parauerat, delatus. Huius caput Romani à corpore reſectum, haſtæq; impoſitum, per vrbem geſtabant: & victori Couſtaotino libeotes ſe ac voleotes etiam huius regni incolæ dediderunt.

Audito rurſum Licinium quoque crudeliter & inhumaoè ſuis abuti, cui pars illa imperij obueoerat, quam Maximinus (is qui Conſtantino per leooem inſidias ſtruxerat) tenuerat, mortemq; obierat: non ferens intolerãdam ciuibus vim atq; iniuriam inferri, copias item contra hunc eduxit, quò tyraonidem legitimo commutaret imperio. Licinius verò, intellecta io ſe expeditione, metu perculſus, immanitatem texit, humanitatiſque ſpeciem præferens, iureiurando etiam ſe obſtrioxit, clementem deinceps ſubditis futurũ, quæq; fœdere icto promiſiſſet, integrè ſeruaturum. Quamobrem bello tũc Imperator abſtinuit. Poſt tamen (vt cõqnieſcere improbitas oequit) violati iuriſiurandi reum, atq; in omne flagitiorum geous delapſum, ingentibus prœliis oppugnans, Nicomediæ incluſum, obſedit. Hinc ſupplicis habitu ad Cõſtantinum fugienti, ademptũ imperium eſt, & Cõſtantino magno traditũ. ſic, q̃ſito pridẽ digno Imperatore, ſibi tandem ille iam dicta imperia omnia vindicauit. Patrium enim regnum hæreditatis iure adiit;

Romanum

Google

Romanum etiam, euerſo [a] Maximino; Græciæ quoque ac Macedoniæ, minoriſque Aſiæ, exuto, vt diximus, regno Licinio. Veruntamen & alterius partis, cui Diocletianus præfuerat, imperium ſibi adiunxit. Nam etiam hanc belli iure Maximino ademptam tenebat, qui Diocletiano ſucceſſerat, Licinius. Victor itaque, & vnum ex omnibus imperium conflans, mox Byzantium cognominem ſibi ciuitatem fecit. Refert autem Praxagoras, tametſi gentium ſectæ adhærens, omni virtutum atq; honeſtatis genere, omnique adeò felicitate, omnes omnino qui anteceſſerint Imperatores, facilè obſcuraſſe Conſtantinum: quibus & duo ipſius hiſtoriarum libri terminantur.

PRAXAGORAS.
a. Immò Verùm Maxentio, ex hiſtoria fide.

Annos natus erat duos admodum & viginti Praxagoras, vt de ſe ipſe teſtatur, cùm hæc commentaretur. Scripſerat & libris duobus *de regibus Athenarum*, annum agens vndeuiceſimum. Compoſuit quoque *hiſtoriarũ libros ſex, de rebus geſtis Alexandri Magni regis Macedonum*, primo & triceſimo ætatis anno. Stylus illi apertus eſt, ac iucundus; nonnihil tamen æquo languidior. Ionica verò & ipſe vſus eſt dialecto.

PROCOPII RHETORIS

Hiſtoriarum libri VIII.

LXIII.

LEGVNTVR [a] PROCOPII *Rhetoris hiſtoriarum libri octo*: Narrat quæ ſub Iuſtiniano Imperatore Romani cum Perſis, Vandalis ac Gotthis geſſerunt, ductu potiſſimùm Beliſſarij, belli Imperatoris: [b] cum quo Rhetor hic diu multumque familiariter verſatus, quæ oculis ſpectauerat, memoriæ mandauit.

a. Suid. Illuſtrij *cognomentum illi tribuit, patriamq́; Cæſaream Palæſtin. Lege ibi plura. b. Scribam fuiſſe Beliſſarii, teſtis Suid.*

PRIMO itaque libro iſthæc commemorat.

Arcadius Romanorum Imperator vita functus, Theodoſio filio tutorem Iſdigerdam regem Perſarum teſtamenti tabulis reliquit. Quibus ille tabulis acceptis, puerum liberaliter eduxit, regnumq́; illi ſartum tectum ſeruauit. Inde Vararanes, Iſdigerda mortuo, ſuccedens, contra Romanos bellum mouit; verùm Anatolio, duce Orientis, ad Perſas in legationem à Theodoſio miſſo, Vararanes Perſarum rex legatione audita, domum icto fœdere, reuertit. Poſt hæc Perozes Perſarum rex, Iſdigerdam alterum, Vararanæ filium excipiens, iis Hunnis bellum intulit, qui [c] Ephthalitæ, & Candidi nominantur: ſunt enim albi coloris: vtq; egregia ſpecie, ſic & ceteris Hunnis diſſimiles. Neq; [d] Numidarum ritu vagantur, vel agreſtes ſunt; ſed ciuilem inter ipſos ſocietatem legibus tuentur, regibusq́; ſuis ſubiiciuntur. Hi ad Boream Perſis finitimi ſunt; quamobrem etiam finium, terminorumq́ue cauſa in Ephthalitas Perozes exercitum duxit: ſed Ephthalitarum vafricie, ad iniqua primum loca delatus, ignominioſè, & vix ſalutem pactus, rediit. Adorans enim, tanquam dominum, Ephthalitarum regem, & nunquam poſtea bellum ſe moturum iureiurando confirmans, euaſit. Rupto tamen ille poſtea fœdere, ductiſq; iterum copiis, fœdè ſimul cum omni exercitu periit, foſſis quibuſdam ac puteis ab hoſte comparatis hauſtus, cum quartum & viceſimum regnaret annum; quando & [e] celebratus ille vnio, quem dextera geſtabat aure, periit.

c. Vide Notas exempl. Gr. & inf. pag. 38. d. Nomades dicuntur Plin. lib. V. cap. 3. à permutandis pabulis.

e. τὸν πολυθρύλλητον μάργαρον.

[*f* *Margarita*, & margari, & margaridæ *dicuntur. Inuenitur enim* Margarus *hîc apud Procopium rhetorem, aliosq́; claſſicos ſcriptores.* Margaridæ *eſt apud Praxagoram, Ionicum ſcriptorem, libro ſecundo hiſtoriarum de vita Conſtantini Magni; & alios item auctores.* Margaritæ *verò frequens eſt, & a multis vſurpatum.*]

f. Hoc Scholion alieno loco in exempl. Græco collocatum, huc tanquam in ſuã ſedem retraximus.

32 Dehinc poſt Perozen Cabades, minimus natu filius, regnum excepit. Is violatarum legum reus factus, in cuſtodiam, cui *Lethes* nomen, ab ipſis Perſis miſſus, vxoris tandem fraude dilapſus, ad Euthalitas confugit: quorum cum ingentem collegiſſet exercitum, quem in Perſas duxit, regnum ſine pugna recuperauit: & Blaſen Perozi fratrem iam tum pro ſe regnantem, deſertum à ſuis captumq́ue, oleo feruenti in oculos miſſo (ſic enim Perſis ſolemne eſt) excæcauit.

Quæ inſuper Pacurium inter Perſarum regem, & Arſacen Armeniorum contigerunt, deq́ue magorum conſilio Pacurio contra Arſacen dato, niſi fabuloſa hæc ſunt, ſcripſit auctor.

Idem ille Cabades Euthalitis ingenti ære obſtrictus, ab Anaſtaſio Imp. pecuniam mutuam poſtulauit. Quam vbi non impetrauit, nulla alia de cauſa repentina incurſione bonam Armeniæ partem vaſtauit, Amidamq́ue obſedit. Dum verò ab ea, potiundæ ſpe amiſſa, recedit, fœdum meretricularum ſpectaculũ iterandæ obſidionis cauſam præbuit.

Procopii Perſica.

bulc. Ira igitur ac furore percitus Cabades in obſidio perdurans, vrbem vi expugnat,
ciueſq; ſeruos eſſe iubet. Poſtea tamen pleroſq; captiuos gratis domum remiſit, quos
& Anaſtaſius omni eſt beneuolentiæ genere complexus.

Cognito verò Amidam obſideri, ingentes admodum aduerſus Perſas Anaſtaſius
copias miſit, creatis ducibus, Areobindo Orientis duce, qui Olybrij, eius qui paulo ante
in Occidente imperauerat, gener erat: Celere item magiſtro: Patricio quoque Phryge;
& Hypatio cognato patruele. Ad quatuor autem hoſce duces acceſſerunt & Iuſtinus,
qui Anaſtaſij imperium excepit, aliique plurimi bello præſtantes viri. Exercitum tan-
tum nunquam à Romanis in Perſas miſſum ferunt. At dum moram cũctando nectunt,
capta ciuitas eſt. neque ſimul omnes cum Cabade, conſerta manu, conflixerunt; ſed ſe-
orſim ſinguli turpiter victi, multis ſuorum deſideratis, diſceſſerunt. Tandem tamen,
ductis ad Amidam copiis, vrbem cinxerunt, diuque hærentes Romani, Perſas incluſos,
& rerum inopia laborantes, ad ſeptem annorum inducias compulerunt, auctoribus
Celere Romano, & Aſpeuede Perſa.

Taurus Cilicum mons per Cappadocas primum, & Armenios ſeſe extendit, ac
terram, quos vocant, Perſarmeniorum; dehinc per Albanos porrigitur, & Iberos, &
quaſcunque alias ſui iuris gentes, quæ Perſis dicto audientes, iis in locis habitant. Præ-
tergreſſo verò Iberorum fines, ſemita quædam occurrit anguſtiſſima, ſtadiis ferè *a* ſe-
xaginta producta, quæ in abruptum quendam penituſq; inuium deſinit locum: vbi neq;
tranſitus apparet vllus, præterquam porta tanquam manu conſtructa, ibidem à natura
conſtituta, quæ *b* *Caſpia* antiquitus dicta. Vltra eam portam campi ſunt equitationi ac-
commodi, & natiuis aquis referti, ac regio multa equis paſcẽdis, & plana: vbi Hunnorũ 33
ferè gentes omnes habitant, vſq; ad Mæotidem pertinentes paludem. Hi ſi quando per
Caſpiam portam (cuius modo memini) in Perſarum & Romanorum *c* regionem ten-
dunt, integris equis quàm incitatiſſimo curſu feruntur. Nã ſexaginta his dumtaxat, quæ
diximus, ſtadiis cum loci difficultate conflictantur, quotquot ad Iberiæ fines penetrare
volunt: cum tamen per alios quoſdam exitus profecti, magno labore ægrè aliquando in
Perſarum ac Romanorum *d* oram perueniant. Quod vbi Alexander Philippi filius ani-
maduertit, portas in dicto loco exædificauit: præſidioq; ibidem relicto, muniuit. Id mu-
nimẽtum Anaſtaſij Imp. temporibus Ambazuces tenuit, domo Hunnus, Romanorum
& Anaſtaſij amicus, qui & portas illas eidem principi tradidit. Ille beneuolentiam qui-
dem ſuſcepit, at loci curam non item. Itaque Cabades, mortuo Ambazuce, deiectis per
vim eius liberis, portas occupauit.

a. al. *quinquaginta.*

b. De Caſpiis portis Geographi videndi, & Q. Curt. Arrianus, &c.

c. γῆν.

d. γῆν.

Anaſtaſius, pactis cum Cabade induciis, vrbem [*de ſuo nomine*] Perſis repugnanti-
bus, ædificauit in regione Daras & Anchu: alteram item in Armenia, proximè ad Per-
ſarmeniæ fines, quæ prius Theodoſiopolis dicta; quòd Theodoſius Imp. vrbis digni-
tatem ignobili vico attribuiſſet.

Anaſtaſio vita functo, quamuis multi generis claritate imperio digni reperiren-
tur, ceteris repulſam paſſis, Iuſtinus ſuccedit: ad quem Cabades, quo filio natu minimo
Choſroæ regnum tutò relinqueret, literas dedit, adoptari ab ipſo Choſroẽn poſtulans.
Iuſtinus poſtulãtis votum libenter accepit; vt & Iuſtinianus ſororis eius filius, qui regni
heres ſperabatur. Sed Procli quæſtoris conſiliis ſententiam mutarunt; neq; à Iuſtino
Choſroes eſt adoptatus. Legibus enim filios bonorũ patris ſucceſſores, ſuoſq; hæredes
exſiſtere aiebat. Hinc pro Choſroe & pace, à Perſis Seoſes, qui Cabaden pri-
dem ſeruarat, & *e* Beodes, à Romanis verò Rufinus, & Hypatius, legati miſſi. Et Beo-
des quidem Seoſem apud Perſas calumniatus, vita priuandum curauit. Rufinus verò
Hypatium apud Imperatorem inſimulando, magiſtratu deiecit.

e. Aliter Mebodes, *in Procopio, Raphaele Volaterrano interprete.*

Quod inter Boſporum & Cherſonem dierũ viginti medium interiacet ſpatium,
Hunni incolunt: qui ſuis olim legibus degentes, in Iuſtini nuper poteſtatem venerunt:
vt iam Cherſon Romani terminus imperij eſſet. Acceſſerunt & Iberi Iuſtino Imp. vna
cum *f* Gurgogene eorum duce, à Perſis malè tractati. Qua de cauſa Romanos inter &
Perſas bellum exarſit.

f. Gurgenes *eſt in Procopio Volaterrani.*

Viuens etiamnum Iuſtinus in ſocietatẽ imperij adſciuit Iuſtinianum, qui mortuo
auunculo, ſolus imperio potitus eſt. Beliſſarius & *g* Sitas prætoriani milites fuerũt, quo
tẽpore Iuſtinianus copias ducebat: à Iuſtino verò militibus in Daras p̃fectus Beliſſarius 34
datus eſt; cùm & Procopius hic ſcriptor à conſiliis illi additus. Imperante poſt ſolo Iuſti-
niano,

g. aliter Sittas.

niano, dux Oriẽtis creatus Beliſſarius in Perſas mouere iuſſus eſt. Cabades Perozen genere Perſam, dignitate Meranem, exercitui ſuo pręfecit. Cùm aũt vterq; exercitũ circa Daras haberet, Beliſſario Perozes denũtiauit, paratũ ſibi in vrbe balneũ haberet; lauare enim poſtero die velle. Quamobrem Romani ad pugnam fortiter ſe cõpararunt. In acie dein vtriuſq; exercitu cõſtituto, Andreas quidam Byzantius, *a* gymnaſticis exercitationibus, atq; palæſtræ Byzantij præfectus (qui & Buzæ, militum cum Beliſſario tribuno, domeſticus hærebat, Buzæ corpus in balneo curare ſolitus) cum ad ſingulare certamen prouocatum eſſet, ignotus omnibus, bis depugnando victor deceſſit, cœptumq́ue prælium finierunt. Poſt iterum commiſſo inter eos prælio, Romani longe ſuperiores euaſerunt, cum ingenti Perſarum clade. Quo factum eſt, vt cum Romanis exinde iuſto prælio dimicare detrectarint, incurſiones tamen vtrinque factæ.

a. παιδοτρίβης, magiſter exercitor, apud Plaut. Trinum.

Cabades alterum in Armeniam Romanis ſubditam exercitum miſit, qui ex Perſamenis, & *b* Sauniris, & *c* Sabéris conſtabat. His Mermeroes copijs profectus. Dorotheus verò Armeniæ dux, & Sitas, qui & toti huic Romano exercitui præfuit, manu cum hoſte conſerta, pauci maiores longè copias ſuperarunt: vnde & domum Perſæ fugerũt. Hac occaſione Romani cum alia Perſicæ regionis occuparunt loca, tum Pharangium, quod vocant, ceperunt, vnde aurum Perſæ effodientes Regi pendunt. Zani vero, *Sanni* antiquitus appellati, liberi, & latronum ritu vicina populantes loca, Sitta duce victi, inius noſtrum, ditionemq́ue concedentes, Chriſtiani facti ſunt, & Romanis parent, vt etiam in horum caſtris vna permiſti militarint.

b. al. Sauritis. *c. Ita quoque Hunni vocati ſunt.*

Cabades, amiſſo vtroque exercitu, animi pendebat. Sed Alemundarus Perſicorum Saracenorum Rex, vir bello acer ac ſtrenuus, res Romanorum *d* valde infregit, annis quinquaginta. Hic Cabadi ſuggeſſit, Antiochiam præſidio nudatam, finitimaq; inuaderet. Beliſſarius, re cognita, quam maturrimè occurrit, eductis Iſaurorum copijs, & Aretha Romanarum partium Saracenorũ Rege, qui ſuam ipſe gentem ductabat. Alamundarus vero, & Azarethes metu perculſus, retro domum ſe recepit. Et Beliſſarius pone ſequebatur, non tam cum hoſte manus conſerere cupidus, quam vt eum inſequi ſe fingeret: donec multis vulgi conuitijs, primum quidem clam, deinde etiam palam laceſſitus, inuitus ad pugnam deſcendit. Cadentibus initio multis vtrinque, ac cæſis, anceps diu pugna fuit: verſis dehinc in fugam Arethæ copijs, atque Iſauris, à Perſis ſumma virtute pugnantibus, victoria ſtetit: vt niſi ex equo ad pedes Beliſſarius deſilijſſet, ac reliquis ſeſe adiungendo auxilium attuliſſet, debellatum eo die eſſet, cæſique ad vnum omnes internecione fuiſſent. Attamen Azarethes Perſarum dux, domum ad Cabaden reuerſus, victoriæ fructum non tulit. Suorum enim multos in prælio amiſerat, licet aduerſariorum plures cecidiſſent. Quamobrem inhonoratis adnumeratus eſt.

d. ἐς γόνυ ἔκλινεν.

Euocat Conſtantinopolim Iuſtinianus Imp. Beliſſarium, vt inde in Vandalos expeditionem ſuſcipiat: Orientique cuſtodem Sitam impoſuit. Hiſce temporibus & Perſæ cum Romanis concurrerunt, & Cabade mortuo, filius Choſroës regni habenas ſuſcepit. Miſſi ergo ad eum legati, Rufinus, Alexander, Thomas, & Hermogenes: quib⁹ pacem velle ſe facere dixit *e* perpetuam, centenariorum nimirum centum & decem. Verum re tum infecta diſceſſerunt: nec niſi poſtea conſtituta pactaq́ue pax illa eſt perpetua, imperante *f* ſextum iam annum Iuſtiniano. Per eam Romani pecunias, Pharangium, & Bolum arcem Perſis reddiderunt, et ſi viciſſim Romanis Laziorum in finibus opida, & Dagarem, virum bello ſtrenuum (tradito pro eo & altero non ignobili viro) remiſerunt. Mox vtrique Imperatori ſtructæ inſidiæ à ſubditis. Choſroen quidem, vt turbulenti intemperantiſq́ue ingenij virum, Perſæ inuiſum cum habent, Cabaden Zamæ fratris eius filium, Regem ſibi facere conſtituunt. Quo cognito, Choſroës Zamen fratrem, reliquoſq́ue germanos, & coniurationis ſocios necat. Sic tranquillata res eſt, quieſq́ue data. Cabades tamen, Zamæ filius, admodum adoleſcens, prudentia Chanarangi *g* Adergi-Dubantæ cædem effugit, quo nomine hic poſtea à Choſroë eſt interfectus. Iuſtiniano quoque Imp. plebs Romæ inſidias comparauit, creato Imperatore (tametſi repugnaret) Hypatio Anaſtaſij eius, qui imperarat, patruele; nata ſeditione, ortoq́ue tumultu è contentione ludorum Circenſium. *h* Cæſar itaque Iuſtinianus, Beliſario & Mundo ducibus vſus, Hypatium occidit, multoſq́ue coniurationis huius ſocios ſuſtulit, planè vt ciuium tunc ad triginta millia occubuerint. Imperatori ſuppetias adferebant Boraïdes, & Iuſtus Iuſtiniani fratris filius.

e. εἰρήνην ἀπέραντον. *f.* Septimo imperii anno, *inquit Procop.* *g.* Adeo quadubadi, *eſt in Procopio Latino.* *h.* Populus vbique factione veneta, & praſina diuiſus erat *Procopius.*

Procopii Perſica.

In eo ipſo libro narrat de Triboniano, qui è Pamphylia genus duxit, & Quęſtoris
munus obijt, deq́ue auaritia eiuſdem, ac blandiloquentia. De Ioanne item Cappado-
cum Præfecto prætorio, eiusq; vitijs plurimis. Vt Antonina Beliſarij coniux per Euphe-
miam filiam eius callidè Ioannem circumuenerit, & inſidias Imperatori ſtruere patefe- 36
cerit: vtq́ue demum, Euſebio Cyzici Epiſcopo ex inſidijs occiſo, impij ſceleris conſors
habitus, corpore quæſtionibus cruciato, inclementer tandem, ac ſeuerè proſcriptus ſit.

LIBRO SECVNDO RERVM

Perſicarum iſta refert.

CHoſroën inuidia ſtimulatum, quod Africæ ditionem Romani tenerent, pacisq́ue
propterea fœdera ſoluere parantem, Vitiges, Gotthorum Rex, per Ligures quos-
dam legatos, dein & per Baſacum collocutus, magis inflammauit. Quo cum item tem-
pore Armenij à Romanis defeciſſent, Sita duce pugnando interempto, Perſisq; ſe per-
miſiſſent, perpetua illa, vt vocant, pacis fœdera rumpere Choſroës, bellumq́ue gerere
animum induxit. Iuſtinianus Imp. re cognita, Anaſtaſium legatum miſit hortatum, ne
pacem ſolueret. Eadem tempeſtate & Vitiges à Beliſſario captus, Conſtantinopolim eſt
miſſus. Chosroës nihilominus Romanorum fines inuadens, Surorum opidum cepit,
Surinosq́ue in ſeruitutem abduxit. Sed tandem vndecim captiuorum millia ducentis au-
reis permutans, liberos omnes dimiſit, Candido Sergiopolis Epiſcopo pecuniam polli-
cito: qui cum promiſſis non ſtaret, ad iuſtam diſſolutionem adactus eſt. Choſroës dein
Hierapolim obſidere cœperat, cum illi Berrhoeæ Epiſcopus [cui Magno nomen] pon-
do argenti duo millia promiſit. Soluit itaque obſidionem Rex, pollicitus adhæc omni
adeo Orientis Romanorum ditione ſe exceſſurum, ſi milli auri pondo caperet. Interea
Buzes dux Orientis, viribus ſuis diffiſus, cum Choſroë pugnare detrectans, circum cir-
ca oberrabat. Ergo Berrhoeæ admoto exercitu, Choſroes pecuniarum nimium quan-
tum poſtulauit, acceptisq́ue pondo argenti millibus duobus, alterum tantum exegit:
quam quia ciues ſummam non pendebant, validè vrbem oppugnat. Verum accedente
Magno oppidi Epiſcopo, & Choſroën deprecante, Berrhœenſes immunes liberosq; ab-
ire permiſit, quo quisque vellet. hinc plerique etiam militum ad Chosroën ſua ſponte
tranſierunt, quòd ſtipendijs eos Imperator fraudaſſet. Ab Antiochenis ſimiliter pecu-
niam Choſroës poſtulans, nec impetrans, arctè Antiochiam cinxit. Cumq́ue rex vrge-
ret obſidium, Theoctiſtus, & Mulatzes, vna cum ijs militibus quos à Libano ſecum du-
xerant, clam vrbem egreſſi, fugerunt. Ita Choſroës ſine labore Antiochiam ad deditio-
nem compulit, [a] ciuesq́ue in ſeruitutem redegit.

a. Addit Procop. Vrbemq; præter templa incendit.

Inde legati ad illum miſſi, Ioannes Rufini filius, & Iulianus Secretorum ſcriba:
multisq́ue vltro citroq́ue de æquis conditionibus habitis ſermonibus, tandem conue-
nit: vt [b] Chosroæ ſtatim Romani quinque aureorum millia numerarent, quingentos
vero aureos quotannis, tributi alterius nomine, perpetuo penderent, nihil ſe deinceps
moleſtiæ allaturum promittenti: vtque miſſi iterum ab Imperatore legati, pacis conuē-
ta firmarent. Verumetiam his ita compoſitis, Choſroës Apameam profectus, vbi 37
Thomas Epiſcopus præſidebat, magnam ei pecuniarum vim impetrauit, ac tandem ſa-
cra vaſa, templisq́ue dedicata vniuerſa ſecum auferens, diſceſſit: inter quæ circa adoran-
dæ, ac [c] viuificæ crucis lignum miraculum contigit. Narratur etiam ludos equeſtres ibi-
dem ſpectaſſe. Inde ad Chalcidem vrbem progreſſus eſt, & ducentis aureis ab incolis ex-
actis, ſine obſidione receſſit. Venit hinc Edeſſam, & tantundem abſtulit: ac ſignis qui-
busdam diuinis deterritus, hanc quoque vrbem non obſedit. (Hæc Edeſſa illa eſt, in qua
[d] Augarus, quæq́ue in illo antiquitus per Chriſtum patrata; idemq́ue hic Augarus, qui
ad Auguſtum, tunc Romanorum Imp. profectus, amico eo in primis vſus, vt illi ad ſuos
reditè non niſi ſollertia quadam ſit datum.) Sic igitur Choſroës Edeſſa diſceſſit. Ea et-
iam tempeſtate legatis ſuis Iuſtinianus reſcripſit, paratum ſe pacta conuenta pacis per-
ficere. Choſroës nihilominus Conſtantiæis pecuniam impetrauit, & Daras delatus, vr-
bem cinxit, quam tamen, Martino duce hanc propugnante, de obſidionis ſucceſſu dif-
fidens, non oppugnauit, ſed acceptis mille argenti pondo, in Perſidem conceſſit. Antio-
chenos vero in recens à ſe condita vrbe in Aſſyria (quæ diei itinere à Cteſiphonte diſta-
bat,

b. Vt Choſroës in præſens quinquaginta millia nummū aureorū, ac totidem quotannis perpetuo accipiat, neq; eos ultra laceſſat. *Sic Procop. Volater. lib. 2.*

c. ζωοποιοῦ ξύλου. apparente deſuper ignis iubare.

d. De quo D. Baron. To. I. ad an. Chr. 31. ex Damaſceno lib. IV. Orthod. fidei ca. 17. vbi Abagarus nominatur. Et lib. I. contra Iconomachos. Euſeb. lib. I. cap. 13. Agbarus. alij Abgarus. Vide & Sur. 16. Aug.

bat, & *Antiochia Choſroa* appellabatur) a vna omnes habitare iuſſit, tanta beneuolentiæ ſignificatione ac gratia in eos vſus, vt Principum nemini, præterquam ſibi, parere voluerit: hippodromijs quoque, alijsq; voluptatibus illorum animos ibi oblectans.

a. lege συνῴκισε.

Beliſſarius ex Italia dux reuocatus, aduerſus Choſroën & Perſas ineunte verè miſſus, & in Meſopotamia verſans, nudum fere ab armis exercitum, & ad Perſarum nomẽ trepidantem, accuratè armauit, animauitque. Choſroës vero (Lazis eum inuitantibus, qui cum ſuo duce Gunaze iam Perſis ſeſe adiunxerant, propterea quod ſordidius b Ioannes cauponaretur, atque tributa exigeret) aduerſus Petras vrbem mouit: quæ vrbs Colchidis maritima eſt, ad Pontum Euxinum ſita. Hanc dum obſider, quamdiu quidem Ioannes ſuperſtes fuit, nihil profecit, cum vero iaculo Ioannes iugulum traiectus perijt, vrbem occupauit. Inquilinos tamen ab iniuria liberos dimiſit. Sponſione enim illos in deditionem accepit, & ſolius Ioannis bona plurima, quæ monopolijs ille quæſierat, inuaſit omnia. Beliſſarius interim, Niſibi fruſtra tentata, c Siſaurorum vrbẽ obſidens, viq; oppugnans, pactis conditionibus cæpit, & d Bleſchamen ducem, Perſarumque viros grauiſſimos ibi captos, Conſtantinopolim miſit. Arethas quoque cum exercitu contra Aſſyrios miſſus, eam oram deprædatus eſt: vnde magna pecuniarum vi ab Arethæ ſocijs parata, ad Beliſſarium redire detrectarunt. Beliſſarius ipſe (tentato morbis exercitu, & rebus ab Aretha geſtis nondum cognitis, Rhecitango inſuper, &
38 Theoctiſto diſcedere parantibus, ad Phœnicum oram cuſtodiendam, quam Alumandarus vaſtabat) ſic è Perſarum regione domum reuertit, & Conſtantinopolim ad Iuſtinianum Auguſtum accerſitus eſt.

b. Cognomento Zibus.

c. τὴν Σισαύρων πόλιν, Procop. Σισαύρανον. Fortaſſis idem locus qui Siſarbanum inf. Vocatur à Theophyl. Simocate lib.3.pag.43

d. Belesmaches Procopio, & Bleſchamus.

SCHOLION.

DVos dumtaxat *Hiſtoriarum* Procopij *libros, eosq; Perſicarum rerum*, in compendium *Photius* redegit, præteritis, *qui hoc eodem opere* ſequebantur, *De bello Vandalico* libris totidẽ cum quatuor *Gotthicarum rerum*, & *de ædificiis Iuſtiniani* libro ſingulari, *tametſi hic vulgo in ſex libros deducatur, fallente (vt fit) voce ambigua λόγου, qua ibi* Narrationem *ſignificat, vt & tranſitiones oſtendunt. Sunt igitur in vniuerſum nouẽ huius hiſtorici operis libri, teſte Photio ac Suida, quibus tamen hic decimũ adijcit ἀνέκδοτα vocatum.* Qui quidem hiſtoriarum libri, Græcè longè ſunt, quam Latinè editi, copioſiores, quos è liberali ſua Bibliotheca, vereque auguſta, adornantes Auguſtani nunc euulgant.

THEOPHANIS BYZANTII

Hiſtoriarum libri X.

LXIV.

LECTI ſunt THEOPHANIS *Conſtantinopolitani hiſtoriarum libri decem*, quorum primus initium ducit ab illo Perſico bello, quod ruptis iam fœderibus ijs exortum eſt, quæ a Iuſtinus Imp. & Choſroës Perſarum Rex inuicem conſtituerant. Soluerant ea Choſroës ipſe, & b Iuſtinus, Iuſtiniani iam ſucceſſor, exeunte altero imperij anno. Hinc ergo narrationem auſpicatus, pergit porrò ad annum vſque belli decimum. Meminit verò hoc ipſo primo voluminis libro, ſcripſiſſe quoque ſe quæ ſub Iuſtiniano geſta ſunt, immò & plures eum decem hiſce ſubiunxiſſe libros, ſatis manifeſtè apparet. Narrat autem hoc libro, qua ratione pacta conuenta ſint diſſoluta, cùm Iuſtinus per Comentiolum Suaniam à Choſroë repeteret, ipſe veró verbo quidem promitteret, nõ tamen re præſtaret. Refert & in tota Meſopotamia terram mouiſſe, initium nimirum calamitatum, quæ ſubſecutæ ſunt.

a. al. Iuſtinianus ſup. pag. 35. & 36

b. Iuſtinus iunior.

In Oriente ad Tanaïm Turci degunt, qui Maſagetæ antiquitus dicti à Perſis, ſua lingua *Kermichiónes* appellantur. Hi tempeſtate hac legatos cum muneribus ad Iuſtinũ Imp. legarunt, ne Abaros reciperet obſecrantes. Ille munera libenter accepit, omniq; adeo beneuolentiæ atq; humanitatis genere cõplexus, domum remiſit. Cumq; Abari mox acceſſiſſent (qui Pannoniam habitare, paceque frui Romanorum precabantur) ob datam Turcis fidem, pactaſque conditiones, repulſam tulerunt.

e Bombycum originem homo quidam Perſa, Iuſtiniano imperante, Conſtantinopoli oſtendit, nunquam antea Romanis cognitam. Hic Perſa è Serum regione profectus, vermium ſemen ferula incluſum, Conſtantinopolim ſaluum deportauit, ac vere ineunte, in alimentum mori folijs ſemina impoſuit: quæ folijs nutrita, & in alas ſe induerunt, & mirè cœperunt operari. Ergo Bombycum ortum, texendique artificium cum

e. De his & Theophyl. Simocates. lib.7. infra 47. & Procop. lib.4. Niceph. quoque lib.17.cap.32.

post

poſt Turcis Iuſtinus Imperator oſtendiſſet, vehementer obſtupuerunt: nam Serum illi tum emporia portusque tenebant, quæ Perſæ prius tenuerant. Ephthalanus enim E-
a. Vide ſup. Procop. pag. 31. phthalitarũ rex (à quo & appellationem vniuerſum genus traxit) a Perozen & Perſas cũ vicisset, ſubmoti his locis Perſæ, rerũ vero potiti ſunt Ephthalitæ: quos poſt paulo Turci prælio ſuperantes, his etiam finibus pepulerunt.

Iuſtinus Zemarchum ad Turcos legatum miſit: qui & publicè eos epulis excipiens, omnique adeo officij genere exceptus, Conſtantinopolim remiſſus eſt. Quamobrem etiam Choſroës in Aethiopas, amicos populi Romani (olim *Macrobios*, nunc *Homeritas* appellatos) expeditionem ſuſcepit, Regemque Homeritarum Sanaturcen, opera Meranis Perſarum ducis, viuum cepit, vrbeque eorum direpta, incolas ſubiugauit.

Armenij à Surina male accepti (maximè in pietatis religionisque negotio) Surinã 39
coniuratione facta per Vardanum (cuius fratrem Manuelem ille interfecerat) & alium quendam Verdum occiderunt; & à Perſis deficientes ad Romanos tranſiere, relictoq; opido, quod incolebant, Dubij nomine, in Romanorum regionem cõmigrarunt. Atque hæc ipſa potiſſimum cauſa Perſis fuit rumpendi fœderis, induciarumque cum Romanis. Deſciuerunt poſt hos ſtatim etiam Iberes, & Gorgone ipſos ducente, ad Romanos tranſierunt. Metropolis autem Iberorum Tiphilis tunc erat.

Marcianus Iuſtini Imp. patruelis, Orientis dux iam renunciatus, in expeditionem aduerſus Choſroën, octauo imperij Iuſtini anno miſſus eſt. Ioannes verò Armeniæ dux & Meranes Perſarum, qui & Baramaanes, exercitum colligebant. Et Armenijs quidem
b Iidem forte, qui ſup. Saberi, pag. 31. ſocios ſe coniunxerunt, Colchi, Abasgi, & Saroes Rex Alanorum: Meranæ vero b Sabiri, & Daganes, & Dilmaïna gens Marcianus ad Niſibenorum urbem, ſignis collatis, Meranem in fugam conuertit: eoque prælio mille & ducentos cæcidit, viuos cepit ſeptuaginta, Romanis ſeptem dumtaxat deſideratis. mox Niſibenorum mœnia obſidione cinxit. Choſroes, re maturè cognita, quadraginta equitum millia, peditum verò amplius centum conducens, auxilium ferre, & cum Romanis confligere properauit. Interea loci aqud Imperatorem Marcianus affectati imperij accuſatur, & calumniæ ſi.ě adhibens Iuſtinus, exercitus eum imperio ſubmouit, Theodorumque Iuſtiniani filium Tziron cognomento, ſuffecit. Hinc turbatis rebus, Romani quoque obſidionem ſoluerunt, & Choſroes Daras oppugnatam vrbem vi cepit.

THEOPHYLACTI SIMOCATTÆ

LXV. *Hiſtoriarum libri IIX.*

a. Suid. Θεοφύλακτος σοφιστὴς, ὁ ἐπώνυμος Σιμοκάττης. Lecti ſunt THEOPHYLACTI Ex-præfecti, & Scribę *Octo libri hiſtoriarum*. Eſt hic Theophylactus domo Ægyptius. Dictio illius Veneris aliquid habet, niſi quod figuratis vocibus, & allegoricis ſenſibus putidè nimis ac frequenter ad ſatietatem vſus, in frigiditatem quandam, ac iuueniles ineptias dilabatur. Veruntamen & ſententiarum illa interiectio minus opportuna, diligentiam arguit & curioſam, & ſupervacaneam. Cætera bonus, in reprehenſionem non incurrit. Auſpicatur à Mauricij imperio, pergitque dum Phocas creatus Imperator eſt.

[a] Nicephorus Calliſtus eadẽ narrat lib. XIIX. Eccleſ historiæ cap. 45. *Libro primo* hæc narrat. (a) Mauricius à Tiberio tunc imperante renunciatus Imperator eſt, b Ioanne eadem tempeſtate Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſedem tenente. Præcepta quædam Imperator Mauricio dedit, Ioannis quæſtoris ad eam rem opera vſus, qui ad Mauricium ipſum, populumque verba facere, Imperatoris loco iuſſus eſt.
b. Eius nominis IV. quem Ieiunatorẽ appellarunt. de quo inf. quoq; pag. 45. Filiam Mauricio Tiberius deſpondit, poſteroque die quam creatus Mauricius eſt, hic vita deceſſit. (b) Morti vicinus viſum vidit, hac edita voce: *Tibi, O Tiberi, Trinitas Deus nunciat, impietatis tyrannica tempora, te imperante, minimè ventura.* Denunciabat 40
nimirum Tragœdiam nefariæ tyrannidis à crudeli Phoca ſceleratoque occupandæ.

[b] Niceph. lib. XIIX. cap. 7. Cum Abaris, qui iam Sirmium obſidere cœperant, inducias Mauricius fecit, ea lege, vt Barbaris quotannis eum pecunia numerata, tum veſtibus, auri pondo millia octoginta penderet. quæ, cum biennium induciæ ſeruatæ fuiſſent, barbarica quadam & inexplebili cupiditate ſolutæ ſunt: viginti enim millia amplius [vt centum eſſent] additamenti vice poſtulabant. Hinc potiſſimum ruptę induciæ: captæque à Barbaris Singedon opidum, Auguſta item, & Viminacium: obſeſſa & Anchialos vrbs. Miſſi Romanorum

THEOPHYL. SIM.

manorum legati Elpidius, & Comentiolus ad Abarorum Chaganum, qui, quod liberius locutus apud Barbarum Comentiolus eſſet, contumelioſè accepti. Vertente anno Elpidius rurſum ad Chaganum in legationem profectus, viginti ſe millia additurum quotannis pollicetur: & Targetium quendam legatum ab Abaris accipiens, Conſtantinopolim miſit. Poſtquam vero Abari Romanorum agros, prædas magnas agentes, diripuiſſent, in Chalcidem inſulam Targetius deportatur, ſex menſium illi exſilio decreto. Comentiolus deinde *a* aduerſus Sclauos dux creatus, rem præclarè fortiterque geſſit. Pacem iterum cum Romanis Chaganus turbat. Refert Auctor de Boscólobra mago, & de multarum vrbium Romanorum per Barbaros expugnatione.

a. κατὰ Σκλαβηνῶν.

Narrat porrò Perſarum Romanorumq; prœlium ad Nymphium flumen. *b* Nuptias item Mauritij, & Conſtantinæ Tiberij filiæ. Refert & incendium in foro natum, ſub initium imperij Mauritij Auguſti. *c* De Paulini venefici nece, & miraculo in pelui Glyceriæ martyris. Quomodo & Ioannes patriarcha, quod Cæſaris lenior eſſet ſententia, ignibus eſſe tradendum præſtigiatorem pronunciarit, Apoſtoli etiam verbis in teſtimonium adhibitis, [*de veneficiis.*] Quare Paulinus cum filio, impietatis æquè reo, enſe percuſſi, capitis pœnas dederunt. Adhæc de præſidio Aphumorum, & Acbæ. In eodem libro Perſarum Romanorumque pugna commemoratur. vtque Ioannis filius Barbarorum aſtu oppreſſus fuerit. *d* Magnus item ille terræ motus, qui ſub initium quoque principatus Mauritij accidit: deque eiusdem conſulatu. *e* Vt Philippicus, Cæſaris ducta filia Gordia gener, Orientis imperij ſit dux renunciatus: reſque præclarè, ac fortiter geſſerit: deque egreſſu Romani exercitus è Media, vtque aquæ penuria vehementer Romani laborarint. Vt item Arzaninen regionem, Romanorum dux in prædam ſuis dederit, deque Romani exercitus fortitudine: & vti Perſarum dux quidquid ad Martyropolim agrorum eſt vaſtarit. Legatio etiam Perſarum vna, & item altera ad Romanos. Et hæc quidem libro primo.

b. Niceph. lib. XIIX. cap. 8.

c. Niceph. lib. XIIX. cap. 31.

Gal. 5. Apoc. 21. & 22.

d. Niceph. lib. XIIX. c. 13.

e. Niceph. lib. XIIX c. 10.

41 Libro Secundo, de monte *f* Izala agit: deque inſultatione atque iactantia Perſarum Cardarigæ, exercitus apud eos ducis. De pugna item Philippici, & Romanorum cum Cardariga, & Perſis ad Arzamonem pugnata: vtque Philippicus non manufactam imaginem geſtans obierit, luſtraritque exercitum, ac victoria perilluſtris penes Romanos fuerit: & vti imago illa non manufacta, ad Simeonem Amidæ Epiſcopum cum veneratione miſſa ſit. Barbarorum agrum Romani deprædati ſunt, fugitque Cardagiras ad vrbem Daras. Dareni ab vrbe ipſum profligarunt, viribus hoſtium iam fractum. *g* De Romanis militibus è Quarto Partheorum legione vulneratis. ita vocant eos, qui Berrhoeæ vrbe Syriæ, commorabantur. Romanorum expeditio in Arzaninem regionem. Maruthas & Iouius eius oræ duces ad Philippicum, & Romanos defecerunt. Primatas copias Cardarigas, quibus Romanos ex inſidijs adoriretur, collegit. Heraclius (eius Heraclij, qui pòſt Imperator fuit, pater) à Philippico ad hoſtem ſpeculatum emiſſus, mirificè ſeruatus eſt. De Zaberta homine Perſa hic agitur, vtque à Chlomatorum oppugnatione ceſſarint Romani. Adhuc de effuſa turpique Philippici fuga, turbatoque ordine Romani exercitus. De morbo quo Philippicus correptus eſt, & de Heraclio, Heraclij poſt Imperatoris patre, in exercitus curam aduocato, vtque in Meridianos Medos Romanorum exercitum Subimperator ille duxerit, & verè ineunte in Perſarum agros Romani irruperint. Complectitur & hic liber, vt contra Abaros Comentiolus expeditionem ſuſceperit, Sub-imperatores nactus Maximum, & Caſtum, vtque rebus ab his præclarè aduerſus Abaros geſtis, vnus tandem Caſtus in hoſtium venerit poteſtatem: vtque Anſimuth pedeſtrium copiarum Romanarum tribunum, Abari viuum ceperint, & in Thraciam incurſionem exercitus eorum fecerit, Comentiolo interim deliberante, an Abaris occurreret: habitaque eſt in eam ſententiam concio, & altera item contra, ne ſe hoſti obijceret. Quomodo ortus in caſtris Abarorum rumor, Comentioli aduerſus Chaganum irruptionem irritam fecerit. De Buſa milite, qui in venatione ab Abaris captus, & à ſuis neglectus, contemptusque, Barbaros eam ob cauſam oppugnandarum vrbium machinas fabricare primus docuit. Vti Chaganus Beroën obſederit, ſed nihil profecerit. Similiter & Diocletiani vrbem oppugnarit, neque ceperit tamen. Mauricium Imperato-

f. al. Ixala.

g. Vide Cedren. in Mauritio.

THEOPHYLAC. SIMOCAT.

peratorem Conſtantinopoli ab incondita Byzantiorum plebe conuitijs exceptum, quod
ob res infeliciter cum Barbaris geſtas, Europa afflicta eſſet. Miſiſſe itaque Ioannem, co-
gnomento *a* Myſtacôna, belli ducem; Droctone ipſi Sub-imperatore attributo: qui ob-
ſeſſam ab Abaris Adrianopolim, pugna cum hoſte commiſſa, præſens ſeruauit. Com- 42
plectitur etiam hic liber, vt arcem Perſarum quandam vi capere Heraclius ſit aggreſſus:
& de Beïudaës, ſic dicto caſtello, vtque incredibili Sapêris militis fortitudine, Romani
præſidium occuparint. Denique vt Philippicus in regia vrbe Conſtantinopoli reman-
ſerit.

TERTIO LIBRO. In Philippici locum Orientalis militiæ dux ſuffectus Pri-
ſcus: cui Philippicus inuidens Hiraclio ſcripſit, commeatum exercitui, cibariaque
minueret. Priſcus quoque in caſtra profectus, non *b* ad pedes, veteri more, ex equo
deſiliens milites ſalutauit. Itaque exercitus, cum quod annona acciſa eſſet, atque an-
guſta, *c* tum quod ſine honore eſſet ab illo habitus, militari ſeditione tumultuatus eſt.
Priſcus *d* eliphrepha non manufacta illa imagine ipſis tradita, placare per eam grega-
rium militem tentauit: ſed illam etiam lapidibus petierunt. Igitur Conſtantinam fu-
git. Inuitus interim ab exercitu dux eligitur Germanus. Dum hæc per vim atque
tumultum geruntur, multis interim Romani à Perſis calamitatibus afflicti.
Quare Priſco Imperator dignitatem adimit, eiuſque in locum Philippicum iterum
ducem mittit. Sed & hic rurſum, turbato exercitu, tumultuatum. *e* Conſtantina
à Perſis obſeſſa, periculiſque, Germano ſuppetias ferente, eximitur. Prælium Roma-
nos inter & Perſas ad Martyropolim commiſſum. Victoria illuſtris eo die penes
Romanos fuit, Maruza Perſarum duce, cum tribus ſuorum millibus, ad internecio-
nem cæſo, captis vero mille. Reconciliato, Ariſtobuli opera, cum Imperatore exer-
citu, ad arcem Gilgerdorum virtus captiuorum militum enituit: & *f* Gregorius An-
tiochiæ Epiſcopus, ſuſcepta legatione, Philippicum reſtituit exercitui. Martyropo-
lis, *g* Sittæ fraudibus à Perſis capta. Philippicus officio deijcitur, ſuffectuſque ab
Imperatore Mauricio in eius locum Comentiolus, cui mandatum commiſſumque
bellum eſt Perſicum. Getæ ſiue Sclaui, ea tempeſtate, vicina Thraciæ populaban-
tur: Roma aduerſus Longibardos arma induebat: Africa quoque *h* Maurusios ſu-
perauit. Comentiolo duce, pugnatum iuxta *i* Siſarbanum, prope Niſibin, à Perſis
atque Romanis. *k* Romani militari virtute ſuperiores euaſêre, Heraclio haſtam for-
titer tum vibrante. Cecidit eo prœlio Phraates ipſe Perſicarum copiarum dux, ca-
ſtriſque direptis opima ſpolia lecta.

l Baram, Turcis deuictis, magnas ex eis opes Hormiſdæ regi ſuppeditauit, & ſtricto
gladio Suaniæ minatus eſt. Romani autẽ, ductante *Romano* quodam nomine, conſerta
manu cũ exercitu Barami, collatiſq; inter ſe ſignis, viribus fortiores, illuſtrem retulêre
victoriã Hormiſdas ob cladem acceptã, per opprobrium, contumeliamq;, Baramo veſtẽ
miſit mulierem. Hic contumeliam viciſſim, & iniuriam vltus, *m* datis ad eum literis,
inſcripſit, *Choſroæ filia* (non filio) *Hormiſda*. Hoc bello & Armenij, Sabbatij perſua- 43
ſione adducti. *n* Ioannem ducem ſuum ſuſtulerunt, & ad Perſas deficere parabant. Do-
mentiolus interim ab Imperatore miſſus, & militarem ſedat tumultum, & Sabbatium
Conſtantinopolim ducit; qui ad beſtias ibi damnatus, Cæſaris tamen clementia morti
eripitur. Hormiſdas Saramen aduerſus Baramum mittit: pugnaq; victum Saramen Ba-
ramus elephantis deuorandum obiecit, & palam contra Hormiſdam arma tulit. Hic
Baramus eo honoris ante defectionem fuerat euectus, vt ei à rege ſecundo nemo omni-
um dignitate antecelluerit. *o* *Curopalata* enim, vt Romanis dicitur, ſummo Magiſtratu
functus eſt. Recenſentur hoc quoque libro obiter, quæ temporibus longè antiquiori-
bus geſta fuerunt: breuiterque narrantur ea, quæ ſub Iuſtino & Tiberio Auguſtis eue-
nerunt. Hormiſdæ quoque Perſarum Regis crudelitas exponitur, & Perſarum Regum
ſeries à capite arceſſitur. Atque hæc quidem libro tertio.

QVARTVS LIBER iſta cõplectitur. Vti apud Perſas bellũ inualuerit inteſtinũ, quæq;
in Barami tyrañide acciderint victoriæ, ac res ſecundæ. Cædẽ itẽ Pherechani, ſucceſſũq;
Zadeſpræ. *p* Quomodo à Bindoë regno exutus Hormiſdas, è vinculis cauſam dicere po-
ſtularit, cauſãq; dicta, concionatus ſit & Bindoës. In Hormiſdæ oculis iugulatus filius,
Regina quoq; *q* in partes diſſecta: ipſe excæcatus Hormiſdas: poſt etiam à Choſroë filio
ſuo, quem Perſæ regẽ ſibi cõſtituerant, fuſtib' necatus eſt. Tyrañidis Barama potentia,

Et

a. πωγὼ τὸν μύ-ϛακα, Vid. Suid.

b. Vide Cl. V. Iuſti Lipſii epiſt. in No-tis ad exemplar Græcum.

c. Niceph. lib. XIIX c. 11 aliam tumultus huius cauſam reddit

d. De aurea ima-gine accipiendã vocẽ barbaram ἰλφειφαſeu ἀχει-ρώποιον, quidam hic notarunt.

e. Niceph. lib. XIIX cap. 14.

f. Oratio Grego-rij eſt apud Niceph. li. XIIX. cap. 15. & 16.

g. De Sitta verò transfuga ca. 17 & hic inf. pa. 43.

h. Qui à Græcis Maurusij appel-lantur, eos Roma-ni & indigenæ Mauros vocant. Strabo lib. 17.

i. Siſaurorum vrbem ſup. no-minare Procop. lib. 2. pag. 37. vi-detur.

k. Niceph. lib. XIIX cap. 18.

l. Varamus hic eſt Nicephoro li. XIIX. cap. 19.

m. Niceph. lib. XIIX cap. 19.

n. Cuius & ſup. mentio, pag. 39.

o. Qui antea Prætorio præ-fectus Latinè dictus. iu lege Pet. Fabri Se-meſt. lib. 1. cap. 1. & duo ſeqq.

p. Niceph. lib. XIIX. cap. 19.

q. Vt & Roxane apud Cteſiam in Perſicis inf. p. 64.

Digitized by Google

transfugam repellunt: quare inde ad *Muros longos*, quoa vocant, ille ſe recepit. Barbari porro pone inſequentes Diziperam capiunt, a & Alexandri martyris templo incenſo, corpus capſa extrahentes contumeliis afficiunt. Verum diuina mox vltio martyris eſt violatores conſecuta. Septem enim Chagani filij vna die, inguinum morbo correpti, perierunt. Comentiolus in his turbis Conſtantinopoli hæret. Barbaris interim ad *Muros longos* propius accedentibus. Vnde tantus Conſtantinopolitanos terror inuaſit, vt de Europa deſerenda, & in Aſiam transmittendo deliberarint. Legationem itaq; extemplo Imperator per Harmatonam ad Chaganum mittendam cenſuit, ſplendidiſq; muneribus, & viginti millium auri pondo acceſſione, pacem ægrè redemit: dicente illo: *Iudicet Deus Chaganum inter, & Mauritium: Romanos item inter, ac Barbaros.* b De monſtris humana forma in Nilo flumine viſis: deque Nili incremento atque eluuione
47 variæ diſcrepanteſque ſententiæ. Hic verò ſcriptor c Agatharcidæ Gnidio aſſentitur. Quotannis enim ille ait in Æthiopiæ locis magnos continenteſque cœli imbres decidere ab æſtino ſolſtitio, ad vſque autumni æquinoctium. Non ſine cauſa itaque anguſtius hyeme Nilum fluere, quod ſuas dumtaxat è fontibus ſuapte natura natas vehat vndas: at æſtate, decurrentibus in Nilum ex Æthiopia imbribus, creſcere nimium quantum, atque augeri. Et hæc quidem libro ſeptimo.

Octavvs hæc ferè complectitur. Choſroen ob illorum Saracenorum, qui d Romanis parebant, incurſiones, rumpere inducias conatum: Georgij tamen legatione perſuaſum, fœdus ſartum tectum ſeruaſſe: e Georgium verò Cæſaris indignationem incurriſſe, quòd Choſroes dixiſſet, ſe Georgij potiſſimum gratia, non Imperatoris Mauritij cauſa, ratam pacem feciſſe. Vt Comentiolus proditionis reus actus, mox Romanorum ſibi militum animos conciliarit; atque eam ob rem dux iterum exercitus ab Imperatore creatus ſit. Romanorum pugna commemoratur & Abarorum, Priſco & Comentiolo ducibus: Comentiolo tamen neſcio quid cauſante, & à pugna abſtinente, Priſco verò copias ducente. Militum Romanorum fortitudo, & Abarorum cædes quatuor millium. Prœlium item alterum, eorundemque Abarorum millium nouem ſtrages. Tertia pugna cum quindecim millium clade Abarorum. Quartum rurſum prœlium illuſtrem Romanis victoriam conceſſit, cæſis ad internecionem Abarorum & f Gepædum triginta millibus. Quinta in pugna penes Romanos victoria quoque ſtetit: cæſi captique Abari, ac viui quidem in poteſtatem venêre ad tria millia, cæterorum Barbarorum quatuor; aliorum ad hæc duo millia & ducenti, & g Sclauorum octo millia. Poſtea tamen Chaganus, decepto Mauritio Imperatore, viuos Abaros recepit. h De Comentioli præfracto mœrore; vtque eius temeritate Romanorum copiæ, quas ad Philippopolim proficiſci iubebat, frigore ſint extinctæ. Quomodo Petrus iterum belli dux totius Europæ, ab Imperatore creatus ſit. i De nuptiis Theodoſij filij Mauritij & filiæ Germani. k Vrbem regiam fame ea tempeſtate laboraſſe; preceſque in Eccleſia fundente Mauritio, plebem eſſe tumultuatam. De eius manſuetudine ac lenitate, militumque ablegatione; vtque eodem ſint die reuocati. Petrum ab Auguſto miſſum, vt omni ope atque opere Thracicas copias ad oppoſitam Iſtri ripam l distineret: deque diuinitus m Petrum appellante voce. n Tumultuantem rurſum in caſtris Romanorum, & contra Mauritium factio inſtituta, electo ab incondita multitudine Phoca. Petrus fuga interim ſalutem quærit, & ſeditionis ad Imperatorem rumor defertur. Plebs autem à Sergio atque Coſma tribunis plebis primùm incitata, nouis ſtudere rebus incipit; repertique Praſinorum CIↃ.IↃ. Venetorum verò trecenti dumtaxat: hinc plebeiis donatiua Mauritius præbuit. Sequitur ad tumultuantes milites eiuſdem le-
48 gatio, & legationis repulſa; vtq; regiam vrbem præſidio munierit. Exercitus ad Theodoſium Mauritij F. legatio, ipſum, aut ſocerum illius Germanum dari ſibi Imperatorem poſtulans. Eius rei nuncius ad Mauritij aures accidit, indeque ſuſpectio in Germanum, vt tyrannidis auctorem. Minæ, minarumque Auguſti in Germanum per Theodoſium generum delatio: o & Germani in Deiparæ templum, vt in aſylum fuga. Hinc Cyrus, & Stephanus Eunuchus (qui Cæſaris liberis morum præfectus fuerat) ad Germanum miſſi, vt templo digrederetur; ſed irrita legatio fuit. p Fuſtibus cæſus Theodoſius à parente Mauritio, quòd ſocero ſuas minas indicaſſet. Germani è templo B. Virginis ad S. Sophiæ tranſitus; & iterata, vt inde digrediatur, hortatio; ſed qua nihil perſuadetur, Andrea quodam egreſſum diſſuadente, dum precandi gratia templum frequen-

 tat. q Tur-

a. Niceph lib. 18. c. 28.

b. Niceph. lib. 18. c. 36. De Nilo vide Herodotum, & Melam.

c. Al. Anarchida.

d. Duplicis generis Saracenos, alios Perſis, Romanis alios ſubditos, didiciſti ex Procop. ſupra pag. 34.

e. Niceph. lib. 18. cap. 37.

f. Vide ſup. pag. 45.

g. Σκλαβίνων lego.

h. Niceph. lib. 18. c. 37.

i. Niceph. lib. 18. c. 37.

k. Niceph. lib 18. c. 38.

l. Ἀλιτεῖσθαι.

m. Niceph. Chriſtum ipſum in ſomnus apparuiſſe, Mauritiumque appellaſſe narrat.

n. Niceph. lib. 18. c. 39.

o. Niceph. lib. 18. c. 39.

p. διὰ ῥάβδων.

THEOPHYL. SIMOCAT.

a. Niceph. lib. 18. cap. 39.
b. Niceph. lib. 18. cap. 40.
c. Podagra quoque dolores Niceph. adiungit.
d. Niceph. ibid.
e. Niceph. ibid.
f. [illegible] *Cedren.*
Mauritius XX. g. Subaudio Portum, qui erat Chalcedone, ex Zonar. init. Phoca.
h. Niceph. lib. 18. cap. 41.

tat. *a* Turbæ iterum, incendiumque Vrbanæ domus Conſtantini Patricij, quem Lardyn vulgò cognominabant. *b* Mauritij æſtuario, ac fuga, vtque *c* exorta maris tempeſtas fugam ipſi intercideriit. Theodoſij filij ad Choſroen miſſio, reductioque Nicæa ex indicio annuli, quem filio parens Mauritius ſigni teſſeræque loco tradiderat. Vrbanorum ad tyrannum, in quibus & Hebdomites erat, concurſus. Imperium Germanus affectans voto excidit, Praſinis ſe eum creaturos Imperatorem negantibus; quod, vt ipſi affirmabant, factionis eſſet Venetorum. *d* Ergo Phocas deinde in templo B. Ioannis, quod eſt in Septimo, Imperator renunciatur, Cyriaco regiæ vrbis patriarcha. *e* Phocæ in regiam ingreſſus, & Leontiæ eius vxoris, vt Auguſtæ conſalutatio. Tribunorum plebis ingens tum *f* de locorum ſtatione contentio atque altercatio. Coſmæ partis Venetæ tribuni plebis ab Alexandro propulſatio, & iniecta mentio, nondum obiiſſe Mauritium. Quo factum, vt impetu quodam ad Imperatoris cædem tyrannus ſe proripuerit. Hinc cædes liberorum Auguſti in parentis oculis ad *g* Entropij. Animi ſapientia Cæſaris, actis Deo gratiis; vtque à Lilio percuſſus obierit. Legitur & teſtamentum Mauritij Heraclio imperante inuentum. Quomodo regia corpora marinis commiſſa fluctibus; & funebris in Mauritium laudatio; *h* vtque diuinæ iudicio prouidentiæ, Romani milites, eorum, quæ in Mauritium flagitioſè patrarunt, pœnas dederint; quòd poſt non diu, cædis, tyrannidiſque ſociorum nemo, in tanta multitudine, ſuperfuerit: peſte enim alij, alij cœleſti igne, ferro ceteri ad vnum omnes perierunt: atque adeò Heraclius poſt paulò rerum potitus, cum Raſate Perſa bellum geſturus, delectu
habito, vix duos ex illis partium ſtudioſis relictos reperit. Ac tum demum Romani 48
Perſis ſuperiores eſſe cœperunt, qui dum illi nefarij ſuperſtites eſſent, à Perſis victi ſemper diſceſſerant. *i* Cædes à tyranno per Alexandrum intentata Theodoſio, Auguſti filio; Petro item, & Comentiolo, atque Conſtantino, Lardy cognomento. Falſus etiam rumor de Theodoſio exortus eſt, quaſi is tum non fuiſſet interfectus. *k* Quomodo Alexandriæ ſtatuæ ſuis ſedibus ſponte motæ, quæ Byzantij accidiſſent, nunciarint calligrapho cuidam (ſic fortè appellato) *l* à cœna domũ reuertenti. *m* Vt Mauritius tertiam vectigalium portionem ſubditis remiſiſſe feratur: triginta quoque Byzantinis donaſſe talenta, reficiendis aquæductibus. Quo honore, præmioque diſciplinarum ſtudioſos publicè affecerit. Quæ in fluxu ſanguinis Euphemiæ martyris admiranda acciderint: *n* vtque Mauritius, rei periculo facto, quòd initio non crediaiſſet, miraculum magis confirmarit. *o* Vti Phocas tyrannus Conſtantiam, Mauritij Auguſti coniugem, cum filiabus, priuatæ domui incluſerit. Phocæ ad Choſroen Perſarum regem miſſa legatio; ſed irrita. *p* Ruptæ enim induciæ ſunt, Choſroe prætexente, quòd Mauritium iuſtè vindicaret. Sic Lilius, qui legatus erat, re infecta domum retro reuertit. Cædes Alexandri rerum nouarum Phocæ ſocij, eo nomine ſuſpecti, quaſi Theodoſium, Mauritij filium, quem occidit, ſeruaſſet. Atque hic vniuerſæ finis hiſtoriæ.

i. Niceph. lib. 18. cap. 41.
k. Niceph. ibid.
l. Ex matutina Vigilia, inquit Diac.
m. Niceph. lib. 18. cap. 42.
n. Niceph. lib. 18. cap. 31.
o. Niceph. lib. 18. cap. 41.
p. Niceph. lib. 18. cap. 43.

SCHOLION.

EXſtant hi Theophylacti libri VIII. de vita Mauritij Imp. *Græcè compoſiti: quos nuperrimè Latinos fecit Auguſtæ Vindel. P. Iacobus Pontanus noſter, de re litteraria pridem optimè meritus. Circumferuntur & hæc eiuſdem Simocattæ, à nobis reperta.* Phyſica problemata, *Legationum* excerpta *ex libris illis hiſtoriarum: item* Epiſtolæ mixtæ, *ab Aldo maiore olim epiſtolarum Græcarum volumini inſerta. Meminit huius Sophiſta Suidas ac Cedrenus: & hinc Nicephorum Calliſtum pleraq; vita Mauritii ſublegiſſe obſeruando ad oram notaui.*

S. NICEPHORI PATRIAR. CONſtantinopolitani,

Hiſtorica Epitome.

LXVI.

Huius Chronologia Latinè excuſa, exſtat Græcè in Auguſtana Bibliotheca.

LECTA *Epitome hiſtorica* NICEPHORI *Conſtantinopolitanæ ſedis Antiſtitis.* A Mauritij Imp. interitu ducit initium, tenditque ad Leonis, & Irenes coniugium. Nihil ſtylus habet ſuperuacaneum, aut obſcurum: verborum delectu, orationiſque compoſitione neque nimis diſſoluta, neque contra nimis aſtricta, anxiè eſt vſus; ſed qualia adhibere poſſit rhetor quiuis, vel perfectus reuera orator. Vitat enim nouè ficta; neque antiquitate vſuque probata præterit. Iucunditas adhæc illi gratiam conciliat in di-

Digitized by Google

THEOPHYLAC. SIMOCAT.

& Choſroæ Perſarum Regis fuga, vtque ad Circeſium delatus, ad Mauricium Imperatorem tendens, legarionem ad eum miſerit. Ruſum de Baramo, vti dum aſtu ageret, vt rex ab illis crearetur, nec voti fieret compos, regem ſe ipſe pronunciarit. Quomodo Cæſar Hierapolim deduxerit Choſroën, addita etiam ª familia rege digna. De ijs, quæ geſta Choſroën inter, & Baramam, antequam cum Romanis fœdus fieret: vtque ad Mauricium Imp. legatione miſſa, Baramus repulſam tulerit, Choſroës contra imperarit. De legatione ᵇ Domitiani Meletinæ Epiſcopi, & Gregorij præſulis Antiochiæ, ab Imperatore ad Choſroen miſſa. De nece Baramo per fraudem à Zamerda, & Zoanamba parata, eorumque cæde, qui rei conſcii fuiſſent. De Bindoë homine Perſa, vtque è Perſide fugerit, quòd percuſſorum Barami ſocius eſſet, De Martyropoli à Choſroë Romanis reddita, deque Sitta ᶜ flammis exuſto. Oratio item ᵈ ſollemnis publicè de recepta vrbe habita à Domitiano Melitinenſium præſule.

a. Cum multis muneribus regijs, inquit Niceph. lib. XIIX. cap. 20.
b. Mauricij cognati. Niceph. ibidem.
c. In crucē actū Sittam refert Niceph. li. XIIX. c. 20 & prius etiam lapidib. obrutū Euagr. lib. VI. cap. 18.
d. ἐυχαριστήριος.

QVINTVS LIBER continet, vti animi dubius, & æger Choſroës Perſarum
44 rex, B. Sergium martyrem veneratus ſit, quem & Barbaræ nationes honore afficere conſueuiſſent, quo malorum liberationem reperiant. ª vtque Cruce aurea, margaritis diſtincta, eum honorarit: indeq; Zadeſpræ fraudulenta per Rhoſam cædes, conſilio Bleſchanis, aliaq;, quæ ex animi ſententia Choſroæ obuenerint. De auri pecunia mutua Choſroæ Perſarũ regi à Mauricio Imp. data, eiuſdemq; Regis chirographo acceptæ pecuniæ. Legatio itẽ Choſroæ vt Comentiolo exercitus præfectura adimeretur. ᵇ Narſen ergo Comentiolus ſucceſſorẽ habuit; fœderatumq; Romanorũ aduerſus Baram tyrannum bellũ. De regija Choſroæ ab Imperatore miſſis muneribus, vtq; claues vrbis Daras ille per Dolbam Legatum Cæſari remiſerit. Oratio Domitiani Melitinæ Epiſcopi, qua hortatur Romanos, vt belli ſocietatem fœduſq; ineant cum Choſroë contra Baram, quæ item ante congreſſum ac prælium Romanorum cum Perſis felicia Choſroi ſecundaque euenerint, vtque theſauros regios cum regia ipſa Perſica Choſroës receperit per Bindoën. Coniunctio Romanarum copiarum cum ex Armenia, tum ex Oriente. Pugna cum Baramo, victoriaque valde memoranda Romanorum. Quo in prælio, Narſis ductu, capti & Turci, ᶜ qui tum in fronte Crucis ſignum geſtabant, quod ſibi impreſſerant, vt ipſimet narrabant, depellendæ ſic olim luis peſtilentis cauſa. Quæ item in Perſide à ᵉ Golinduch acta, quamque illa ᵈ vitam monaſticam egerit auſterè. Choſroæ in priſtinam regiam poſtliminij reditus, quæque dona Sergio martyri miſerit. Ad eundem ſanctum virum legatio eiuſdem, vt ex Hierem, quæ religione Chriſtiana erat, liberos ſuſciperet, & quomodo voti compos redditus, dona iterum egregia templo eius martyris dedicarit. Choſroës tyrannidis conſortes, atque adeo Bindoën ipſum, vt qui in Regem manum armarat, mortis pœna vindicauit. ᶠ De ijs quæ præuunciauit Choſroes, fore, vt Romani tyrannide preſſi tumultuarentur. Legatio Probi Chalcedonenſis præfecti: & de imagine Deiparæ Virginis, quæque in ea legatione acciderint. ᵍ Imperatoris ad Auchialum Europæ vrbem profectio, & quod ei in ʰ ſue oblatum portentum; vtque domum ad palatium reuertit, cum Perſica legatio, cui Zalamban præerat, iam aduenisset.

a. Niceph. lib. XIIX. c. 21. & lib. XVII. cap. 17.
b. Niceph. lib. XIIX. cap. 20.
c. Narrat eadẽ Niceph. XIIX. cap. 20.
e. Lege vitam apud Niceph. lib. XIIX. cap. 25. à quo tamen nõ nihil recedit Gr. Menolog. 11. Iul.
d. βίον ἀσκητικόν
f. Niceph. lib. XIIX. cap. 27.
g. Niceph. ibidem. cap. 28.

h. Georg. Cedren. canini hic partus monſtroſi meminit. An ergo κυνὶ fortean hoc loco pro ὑἰ legam.

LIBRO SEXTO hæc inſunt: Vti exeuntem ex Vrbe Auguſtum, marina tempeſtas exceperit: ª vtq; ad Heracleam, dum ibi commoratur, monſtroſus partu natus: infans manibus, & oculis carens, adhæc & ſupercilijs ac palpebris, ad femur piſcis cauda appendente: & quomodo ſublatum hoc monſtrum. De tribus illis Sclauis, citha-
45 ras importantibus, qui ex Oceani partibus ad Chaganum miſſi ferebantur, & à Mauricio Imperatore ſpectati ſunt. Legatio item Francorum ad Cæſarem, qua ſtipendio ſe illi militaturos pollicitri, repulſam tulerunt. Boſſus, & Bettus legationem hanc à Theodoricho miſſi obibant. De grege ceruorum; vtque ingens quidam telo ictus in ſiluam ſe contulerit: inſequente vero haſtifero, & altero item ᵇ Gepæde, vt hic illum obau-

a. Niceph. lib. XIIX. c. 35.

b. ὑπὸ Γήπαιδος infra Gepades populi nominãtur, p. 47. Vt & Suid. Γήπαιδες, ſcribit Etymol. οἱ λογγίβαρδοι λογγίβαρδοι, εἰσὶ Γεπίπαιδες, οἱ Γετῶν παῖδες. & recentior quidam Græcus: οἱ Οὖγγροι ἐλέγοντο τὸ παλαιὸν Γήπαιδες.

THEOPHYLAC. SIMOCAT.

ob aurea ornamenta ex inſidijs interfecerit, & longo poſt interuallo cædis reus deprehenſus, flammis ſit traditus.

Abarorum contra Romanos expeditio, vrbiſque Singidonis obſidium. *a* Vti Priſcus belli dux delectus, & militiæ Europææ præfectus ſit. Vt Chaganus *b* Driziperam delarus B. Alexandrini martyris templum obſederit: & quomodo Tzurulo opido incluſos Romanos Chaganus cinxerit: vtque Mauricius aſtu deceptum Barbarum ab obſidione auerterit. Miſſa ab Abaris ad Romanos legatio, & quæ Ardagaſtus ab exercitu Romano acceperit incommoda, præterea quæ ſub Tatimero acta. Alexandri Tribuni militum fortitudo, Romanorumque res fortiter geſtæ, & Sclauorum interitus, horumque viciſſim in Romanos impetus. *c* De monſtris ad regiam vrbem natis, infantes, vnus biceps, alter quadrupes. Vti Priſco imperium fuerit abrogatum, *d* quod partem prædæ è Sclauis abductæ Chagano donaſſet, vtique pro illo Petrus Europæo bello dux præficiatur. De Theodoro item legato ad Chaganum à Priſco ire iuſſo, & de eius doctrina, atque rerum gerendarum dexteritate.

a. Niceph. hac eadem lib. XIIX cap. 28.

c. Niceph. lib. XIXX. c. 35.

d. Niceph. eod. cap. 29.

b. Suid. Δριζίπαρ. Dubitant alij, an hæc illa Δρουσίπαρα Ptolem. Cedren. hic, εἰς τὸ Δριζίπαρα, de Chagano agens.

LIBRO SEPTIMO agitur de turbatis Romanorum ordinibus, eorundemque rebus fortiter geſtis contra Sclauos, ſiue Getas: hoc enim nomine antiquitus appellati ſunt. De ijs quæ *e* in ignobili quodam Thraciæ opido Petro & incolis acciderunt: Vtque Sclauorum Præfectus Piragaſtus ſit interfectus. De militum Romanorum virtute, licet aquarum ingenti penuria premerentur. Petro à Sclauis pugna ſuperato, Priſcus iterum belli Imperator delectus eſt. Obitus *f* Ioannis cognomento *Ieiunatoris* patriarchæ Conſtantinopolitani: deque mutua à Mauricio Imperatore accepta pecunia, datoque æris accepti confeſſique chirographo: quantoque in pretio verè pius Auguſtus ille relictas à Præſule poſt mortem *g* pannoſas veſtes habuerit. De Maurusiorum aduerſus Carthaginem expeditione, vtque Gennadij fortitudine bellum illud extinctum ſit. De Cometa, qui dies complures viſus eſt. De inteſtino apud Turcos, & ciuili bello: Acceſſit de eorundem Republic. narratio, vt *h* Turcorum Chaganus, Ephthalitarum principe interfecto, totam eam gentem ſubegerit: vt Agarenorum adhæc, & Colchorum gentem trecentarum millium ſtrage ceciderit; vtque inſurgentem aduerſus ſe Turum interfecerit, quo 46
nomine victoriæ nunciam epiſtolam Mauricio Imp. ſcripſerit. Idem Abaros quoque ſub iugum victos miſit. *i* Refert & de gentibus, quæ Taugas incolunt, & de Nucri, in quas deuicti Abari diſperſi ſunt. Item de Var, & Chuni, quorum pars magna iam inde à Iuſtiniani temporibus, in Europa ſedes habent, Abaroſque ſeſe nominarunt. Turcorum regionem terræmotui, ac peſti minimè obnoxiam. De monte qui Aureus ſit dictus, ac de ipſa vrbe, Taugas. *k* De bombycibus, qui ex ſe veſtes gignunt ſericas, & quod *l* ſerici ingens gignatur ad Chubdam vrbem, quam appellant, copia, quæque in illis vermibus glomerandis fieri ſolita. De Indis, qui candido ſunt corpore. Diſceptatio Chagani cum Priſco, de Singidonenſibus in ſeruitutem abducendis, Priſcique contraria ſententia, vtque eam vrbem Priſcus ſeruarit. Quæ per Dalmatiam Barbari geſſerint, quaſque vrbes euerterint. Quomodo Gundoë; à Priſco aduerſus Barbaros in Dalmatiam miſſus, res fortiter geſſerit.

m Vndeviceſimo imperij Mauricij anno Monachus quidam mortem illi, liberiſque eius prædixit. Stricto enim gladio, à foro ad palatij veſtibulum procurrens, Mauricium vnà cum liberis ferro occiſum iri denunciat. *n* Quin & Herodianus quidam Imperatori euentura prænunciauit: famem ſcilicet illam, quæ poſt in caſtris orta. Vt incredibili Chaganus humanitate eſurienti exercitui quinque dierum inducias conceſſerit, quibus abſque metu Barbarorum, commeatus annonaque ferretur Romanis, vtque viciſſim à Priſco *o* donis honoratus, in proxima Myſiæ loca diſceſſerit. In Myſia Chaganus cum Comentiolo ſignis collatis conflixit, perfidaque Comentioli Romanorum exercitus, clade accepta, cæſus à Barbaris eſt, fuga interim dilapſo Comentiolo: quem ad *p* Driziperam vrbem delatum ciues, vt transfu-

e. ἐν ἀσήμῳ τῇ Θρᾳκικῇ πόλει.

f. Quarti huius nominis, de quo legendus Baron. Card. To. VII. & VIII.

g. Niceph. lib. XIIX. cap 34. lectulum addit ligneum. Hic non rectè à quibusdā cum Ioanne Eleemoſynario Alexandrino confunditur. Minus etiam rectè pro ſancto habitus à ſuis, teſte D. Baron. VIII. Annal ad an. Chr. 596. ex B. Gregorij Magni auctoritate.

h. Niceph. lib. XIIX. cap. 30.

i. Niceph. ibid.

k. De his etiam ſupra pag. 38. in Theophane Byzantio, & Procop. lib. 4 & Niceph. lib. XIIX. cap. 30.

l. τῆς μετάξης, Μετάξα ſericū eſſe crudū, nondum lotum, neque tinctū, ſed αὐτοφυὲς, ex qua veſtimenta ſerica conficiuntur docēt Lexicographi Vide Suidam voce Σῆρες & Σηρικοί. *m.* Niceph. lib. XIIX. cap. 35. *n.* Niceph. ibid. *o. Lego ἐλινυσάμενοι.*

p. Vide quæ notauimus ſup. pag. 45.

ſtat in dicendo. Denique, vt verbo expediam, pleroſque, qui anteceſſerunt, hiſtorica ſcriptione tranſeundo obſcurat; niſi quòd nimia breuitate non videatur omnes venuſtatis partes expleuiſſe.

SERGII CONFESSORIS

Hiſtoria.

LXVII.

LECTA eſt SERGII a CONFESSORIS *hiſtoria*, Incipit à Michaëlis Imp. rebus geſtis, recurritque ad impia & nefaria Copronymi facinora: à quibus porrò narrate ex ordine pergit ad octauum vſque Michaëlis annum, res ab eo partim in Republica, partim in Eccleſia geſtas. Quin & quæ militiæ geſſit, quidque de rebus diuinis ſenſerit, accuratè recenſet.

Dictio eius inprimis perſpicua, & non affectatè exornata, cùm verborum ſignificatu, atque compoſitione, tum cetera orationis diſpoſitione; vt ex tempore fuſus illi ſermo quodammodo videatur. Oratio enim natiua venuſtate florida nullam formæ mutationem ex anxia nimis accuratione admiſit. Qualis maximè dictio, quod & ſtudio illi fuit, Eccleſiaſticam hiſtoriam decet.

a. Ob defenſum enim cultum ſacrarum imaginum excruciatus, fortunis exutus, atq; in exſilij ærũnis mortuus eſt, vt docet Græcorum Menologium ad 13. Maij, idq; ſub Leonis Iſaurici tyrannide.

CEPHALÆONIS MVSÆ, SIVE

Hiſtoricæ epitomes libri IX.

LXVIII.

LECTA & a CEPHALÆONIS *hiſtorica epitome:* cuius arceſſit initium à Nino, & Semiramide, pergitque ad Alexandri magni tempora. Libris nouem vniuerſa comprehenſa eſt hiſtoria, inditis totidem Muſarum nominibus, Clius, Thaliæ, Polymniæ, Melpomenes, Terpſichoræ, Euterpes, Calliopes, b Eratus, & Vraniæ. quo in opere & Alexandri regis Macedonum geſta refert.

Ionica dialecto eſt vſus; tanta quoque citra decorum breuitate adhibita, vt præter nudam geſtarum rerum narrationem, nihil mirandum, aut imitandum adferat. Genus & patriam, vt & ipſe non infitiatur, Homeri exemplo, premit ſilentio. in Sicilia tamen exſilij cauſa degentem, hiſtoriam ſcripſiſſe apparet. Quod ergo neceſſarium erat, c patriam & genus profiteri, id omiſit, quod autem abiecti eſt animi iudicium, [exſilium] memoriæ prodidit. Animi quoque nondum prorſus inanem, puerilemque gloriam repudiantis, magnum ſatis argumentum eſt, è quot quantiſque ſcriptoribus hiſtoria collecta ſit, iactare. Ait enim compoſitum librum primum è libris quingentis & ſeptuaginta, quorum auctores vnum & triginta commemorat. Librum verò ſecundum è libris ducentis & octo, ſcriptorum XXV. Tertium è libris DC. ſcriptoribus verò ſex & viginti. Quartum è XXXVI. ſcriptorum libris octingentis & quinquaginta. Quintum, è ducentis libris, quorum ſcriptores ſex & viginti. d Sic de reliquis. Nonum è libris .... collectum affirmat, ſcriptoribus verò triginta. Atque hæc ferè Cephalæonis hiſtoria.

a. Al. Cephalionis, vt inf. pag. 51. & pag. 177. & apud Suid. qui Cephalonem quoq; dictũ ſcribit, ac de Cephalone etiam conſentit Strabo lib. 13.
b. Qui liber inf. aduocatur pag. 177.
c Strabo lib. 13. in Troade Gergethium fuiſſe hunc Cephalonem docet, vt & Suidas.
d. Quatuor hic librorum calculus auctorum, eorundemq; tomorum periit.

HESYCHII ILLVSTRIS MILESII

Hiſtoria omnigena atque Romanæ libri VI. & res à Iuſtino ſeniore Imp. geſtæ.

LXIX.

LECTVS & *hiſtoricus liber*, (autore a HESYCHIO ILLVSTRI, patria Mileſio, Heſychij & Sophiæ filio) qui veluti comprehenſiò quædam eſt totius de mundo hiſtoriæ, vt inde quoque titulus *Romanæ* ſimul, & *Omnigena* HISTORIÆ inſcriptionem præferat. Incipit à Belo Aſſyriorum rege, & in Anaſtaſij Romanorum Imperatoris exceſſum deſinit.

Conciſus eſt, atque diſertus. Nam & dictione vſus florida, ac ſignificante: & ipſa orationis ſtructura pari eſt ratione ab illo elaborata, dum verborum maximè gaudet proprietate. Sicubi verò dictionem ſignificantem, etiam cum maxima emphaſi, ſectatur, ita ſua translatione auditorem oblectat, vt nihilo obſcurius, quin fortè clarius,

a. De quo legendus Suidas. Extat Græcolatina huius epitoma Catalogi virorum doctrinæ laude clarorũ, *alphabeti ſerie typis Plantinianis edita.*

rem ob

HESYCHII ILLVST. rem ob oculos ponat, quàm ſi nulla figura vſus fuiſſet. Veritatis præterea ſe hic inprimis ſtudioſum promittit.

Ceterum opus ſex in partes diuiſum. Primus liber, quæ bellum Troianum anteceſſerunt, refert. Secundus, ab Ilio capto ad Romam vſque conditam, geſta. Tertius, quæ ab vrbe condita ſub Regibus acciderunt, donec conſulibus Romæ eteatis regnum eſſe deſiit, commemorat, Olympiade circiter ſexageſima octaua. Quartus, ex quo Cõſules Romæ præfuerunt, hoc eſt, à ſexageſima octaua Olympiade vſque ad CLXXXII. 51
cùm conſules, Iulio Cæſare ſolùm imperante, eſſe deſierunt. Quinto libro ea narrantur, quæ à Iulij Cæſaris imperio vſque dum Byzantinæ vrbis gloria ac virtus ad ſummum perducta eſt, contigerunt; Olympiade CCLXXVII. inchoante. Sexto libro, ex quo Conſtantinum Conſtantinopolis magno ſuo bono nacta eſt Imperatorem, vſque ad Anaſtaſij exceſſum geſta narrat; quem Cæſarem ſcriptor hic elementia, ac benignitate, ᵃ neſcio quomodo, m[illegible]is antecelluiſſe prædicat: cuius obitus in vndecimam incidit indictionem, Magno Conſule ſine collega. Temporum verò periodus, qua hiſtoria illa abſoluitur, annorum eſt CIↃ. CXC.

a. Fortaſſe ob Chryſargyrum tributi genus ſublatum. aliòqui minimè militarum.

Legimus item eiuſdem Hesychij [b] alterum opus, Iuſtini Imperat. res geſtas continens: quomodo Anaſtaſio mortuo ſuffectus Iuſtinus, & huius viciſſim imperium Iuſtinianus exceperit, aliaque annis aliquot ſub eo geſta. Ne cætera ſcriptor memoriæ mandaret, reuocatus eſt morte Ioannis filij, quæ mentem hominis adeò perculit, vt commentandi ſcribendique conatum infregerit.

b. Cuius nulla eſt apud Suidam mentio.

DIODORI SICVLI
Hiſtoriarum libri XL.

LXX.

Legimus Diodori Sicvli *hiſtoriarum libros* ᵃ *quadraginta*, qui vniuerſam quandam mundi continent hiſtoriam. Eſt Cephalione longe vberior, ſaltem cum eadem refert; vt & Heſychio illuſtri: Stylo vtitur perſpicuo, nec affectato, ſed qui hiſtoriam maximè deceat. Neque etiam, vt ſic dixerim, nimium Atticiſſat, aut antiquatius eſt ſupra modum; neque contra ad humile dicendi genus ſe demittit: ſed mediocri forma ſermonis delectatur, figuratam orationem, aliaque vitans; niſi quod de gentium diis, & heroibus, poëtarum more, fabulatur. Ducit hiſtoriæ initium à Græcorum, Barbarorumque fabuloſis temporibus, pergitque ad inchoatum bellum, quod cum Gallis Romani geſsêre: qua tempeſtate C. Iulius Cæſar (cui ob res geſt[illegible] *Diui* cognomentum addidêre Romani) plurimas, maximeque bellicoſas Gallorum nationes debellauit.

a. Horum XV. dumtaxat extant, cum paucis fragm. conſule edit. Rhodomanni.

Triginta annos, vt de ſe fatetur, huic ſcribendæ hiſtoriæ impendit, variis interim regionibus diſcendi gratia peragratis, periculiſque, vt fit, obitis, ac ſuperatis. Siculus verò fuit, Agyrio [vrbe] genus repetens; qui longo Romanorum vſu ac familiaritate, & linguam calluit, & precipuas quaſque res, ab ea gente feliciter infeliciterue geſtas, accuratè collegit.

Libris quadraginta hiſtoriam complexus eſt vniuerſam: quorum ſex prioribus, quæ ante Troiani belli tempora acciderunt, fabuloſaque commemorat: Vndecim verò inſequentibus, quæ à capto Ilio vbique gentium acciderunt, litteris conſignata reperies, vſque ad Alexandri Magni obitum. Reliquis tribus & viginti libris, quæ deinceps euenerunt, memoriæ prodita leges; dum exortum eſt Romanorum cum Gallis bellum, ductu Iulij Cæſaris geſtum; qui pleraſque & fortiſſimas eorum gentes debellauit, Romanumque prouexit imperium in Britanniam vſque: in qua expeditione hi- 52
ſtoria definit.

DIONIS CASSII
Hiſtoriarum libri LXXX.

LXXI.

Legimus Dionis Cassiani *Cocciani* ſeu *Coccii hiſtoriarum libros* ᵃ *octoginta*: Hic inchoando ab Æneæ in Italiam aduentu, & Alba vrbe, ac Roma condita, tendit continen-

a. De quibus XXV. modo extant, & vltimorum XLV. excerpta per Ioannem Xiphilinum.

continenter; finiens in Antonini, eius qui *b* *Elagabalus* eſt cognominatus, cædem: quem & *Tiberinum*, & *Sardanapalum*, & *Pſeudantoninum*, atque *Aſſyrium*, à flagitiis nominarunt. Quin & ad Alexandri principatum peruenit, qui percuſſo Antonino (qui cùm imperarat, ab illo in ſocietatem adſcitus) ſolus, periculum ſibi comparatum effugiendo, ſceptra ſuſceperat. Hunc Alexandrum conſulatum iterum ſecum geſſiſſe ſcriptor refert, ſumptuſque, quos in *b* magiſtratus adminiſtrationem Dionem impendiſſe oportuit, Imperatorem ipſum, collegam nimis honorandi cupidum, contuliſſe. Idem quoque hiſtoricus à Macrino Imperatore Pergamo ac Smyrnæ Præfectus, poſt in Africa dux fuit. Pannoniam hinc adminiſtrauit; Conſulque iterum, vt dictum eſt, creatus, reuertit domum pedibus iam æger, vitæ reliquum ibi (quod in Bithynia agenti Genius ille, vt ait, prædixerat) victurus:

c Ἔκ τ' ἀνδροκτασίης, ἔκ δ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ.

Extra hominum cædem, ſine ſanguine, & abſq; tumultu.

Patria illi Nicæa Bithyniæ, quam ex parte palus, *Aſcania* dicta, circumluit. Grandis eius ſermo, & tumidus, eò quòd rerum ingentium ſenſa adferat. Veteris item ipſi conſtructionis ſermo plenus, verborumque, quæ rerum magnitudini reſpondeant. Periodi parentheſibus traiectæ, & hyperbatorum opportunus vſus. *d* Numeri portò, & interciſio, etſi accuratè adhibita, ob orationis tamen perſpicuitatem, obiter legentibus non ſunt manifeſta. In narrationibus præterea & concionibus, Thucydidis maximè eſt æmulus; niſi quòd ad perſpicuitatem magis tendit: cetera ferè Thucydides illi norma eſt, ac regula.

DION COCCEIUS.
a. Herodiano Elagabalus. *Eutrop. Heliogabalus. Vide quæ notata in Indice Lat. ad Dion. &c. in Germania Græcè & Lat. editū in fol.*
b. Sic & Honorius Aug. ſumptus Conſtantij collegæ tolerauit ex Heraclianis bonis, apud Olympiodorū pag. 108.
c. Iliad. Λ. v. 164.
d. ῥυθμὸς καὶ ἀνάπαυσις.

CTESIÆ CNIDII

Perſicarum rerum libri XXIII.

LXXII.

LECTA CTESIÆ CNIDII *Perſica*, in libros diſtributa tres ſupra viginti. Attamen prioribus ſex libris Aſſyriorum res, & quæcunque Perſicum imperium anteceſſerunt, complexus, nonniſi à ſeptimo deinceps res Perſicas narrare pergit. Ipſoque itaque ſeptimo libro, octauo item ac nono, decimo, vndecimo, & duodecimo, ad tertium vſque decimum, quæ ad Cyrum, & Cambyſen, ac *a* Magum illum, itemque ad Darium & Xerxem pertinent, deſcripſit; in omnibus propemodum *b* Herodoto aduerſatus, quem (vt poſterior illo ſcripſit) mendacem in multis, & fabularum confictorem facit. De ſe verò prædicat, eorum quæ ſcribit maiorem partem coram vidiſſe; cetera, quæ videre non licuerit, ab ipſiſmet Perſis accepiſſe, atque ita ad hiſtoriam ſcribendam acceſſiſſe. At non ab Herodoti tantummodo hiſtoria diſcedit, ſed ab ipſo etiam Xeno-
53 phonte Grylli F. alicubi diſſentit. Floruit illius Cyri temporibus, qui *c* Dario & Paryſatide genitus, frater fuit *d* Artaxerxis, eius ad quem Perſicum regnum deuenit.

Mox ergo refert de *e* Aſtyage, quem & Aſtyigan vocat, nulla Cyrum *f* ipſi generis propinquitate iunctum fuiſſe. Fugiſſe autem Aſtyigam à Cyri conſpectu in Ecbatana, ibique in ipſis regiarum ædium *g* criſcranis ab *h* Amyti filia, & eius viro Spitama occultatum, latuiſſe. at ſuperuenientem Cyrum, non è Spitama ſolùm, atque Amyti, ſed ex eorum quoq; liberis Spitace & Megaberne, quæſtiones de Aſtyiga per tormenta exerceri imperaſſe. Ipſum igitur Aſtyigam, vt ne pueri nepotes eius cauſa torquerentur, ſeſe prodidiſſe, captumque grauibus ab OEbara compedibus oneratum fuiſſe. Solutum tamen non ita multo poſt ab ipſo Cyro, parentiſque loco habitum, obſeruatumque; quin & Aſtyigæ ipſius filiam Amytin, pro matre primùm in honore à Cyro habitam, eidemque tandem nupſiſſe; poſt virum eius Spitamam interfectum, propterea quòd dum quæreretur Aſtyigas, ignorare ſe illum mentitus fuiſſet. Hæc de Cyro Cteſias, ab iis diuerſa quæ Herodotus commemorat.

Addit aduerſus Bactrios Cyrum bellum geſſiſſe, & æquo Marte cum ipſis prœlium commiſiſſe. Bactrios dein, intellecto Aſtyigan, Cyro patrem factum, Amytin verò matrem atque vxorem, vltrò ſeſe lubenteſque Amyti ac Cyro dedidiſſe.

Narrat item Cyrum bellum *i* Sacis intuliſſe, regemque ipſorum Amorgen, Sparethræ reginæ maritum cœpiſſe. Hanc ergo, marito capto, exercitum collegiſſe, atque aduerſus Cyrum bellum ſuſcepiſſe, eductiſque in aciem virorum trecentis, mulierum ducentis millibus, Cyrum ſuperaſſe, & viuum cum aliis plurimis, Parmyſen Amytis

a. Sphendadaten *inf. nominat pag. 55. & 56. Herodot.* Smerden.
b. Qui de quatuor hiſce duntaxat ſcripſit: Cteſias verò his alios quinque adiecit.
c. Dariæum *hunc, non* Darium, *in iis quæ ſequuntur vocat, pag. 62. v. 25.*
d. De quo inf. pag. 64. & deinceps.
e. De Aſtyage, Amyti, Oebare, & Petiſaca (vt ibi ſcribitur) vide ex Cteſia quæ breuiter excerpſit Ioan. Tzetzes in Chiliad. hiſt. 1. in fine.
f. Cyrus hic Maior.
g. κεχυοφόροις. *al.*
h. al. Amyntis.
i. De Sacis & hoc Cyri bello varia ſcripſit Strabo lib. 11.

fratrem

Digitized by Google

Cteſia Perſica.

frattem,ac ternos eius liberos,cepiſſe. Horum autem cauſa poſtea Amorgen liberum dimiſſum,quòd ipſi prius omnes liberati fuiſſent.

a. Ξύλινα λόγῳ εἴδωλα Σαρδιανοῖς ἐπιδεῖξαι, Ἐν ὑπερμήκεσι κοντοῖς, κατὰ ἰδιώδη. Ioan. Tzetz. hiſt. 1.

b. Negantem hinc particulam in præcedentem verſum perperam tranſlatum plane mihi perſuadeo. Alij omiſſa voce Crœſus,hæc ad eius vxorem referũt.

c. ἀορᾶται.

Scribit æquè Cyrum,Amorgæ adiutum ope,Crœſum, atque Sardeis vrbem, bello petiuiſſe. Quomodo etiam OEbatæ conſilio *a* lignea Perſarum ſimulacra per muros exhibita, & incolis terrotem incuſſerint, & vrbis capiendæ cauſam dederint. Quo item pacto ante captam vrbem , pro obſide Crœſi filius datus fuerit, cùm Crœſus ipſe antea diuino quodam ſpectro deceptus fuiſſet. Rurſus quomodo,dolos nectente Crœſo,in parentis oculis[obſes]filius ſit interfectus ; vtque mater filij cædem intuita,è muro ſeſe præcipitem egerit,nec tamen occubuerit. Vt poſt captam vrbem ad Apollinis, quæ ibi erat, ædem Crœſus confugerit, *b* perieritque. Vt tertiùm in templo vinctus à Cyro Crœſus, tertiùm etiam *c* fallente oculos faſcino ſolutus ſit ; quamuis pluribus templum eſſet ſigillis obſignatum, OEbara ipſo ad horum cuſtodiam appoſito. Vti & illis, qui cum Crœſo vincti vnà fuerant,capita ſint amputata, quòd eorum proditione vinculis ſolutus eſſe Crœſus putaretur. Crœſum in regiam adductum, firmiuſque vinctum, cùm fulmina atque tonitrua irruiſſent, iterum fuiſſe ſolutum , ac tum demum à Cyro ægrè eſſe liberum dimiſſum. Ex eo itaque tempore Cyrum cum aliis eum humanitatis officiis proſecutum eſſe , tum vrbem ei magnam, *d* Barenen nomine, prope Ecbatana dediſſe,in qua quinque eſſent equitum , peltatorum verò iaculatorumque & ſagittariorum ad decem millia. 54

d. Hinc forſitan Steph. Byzant. Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων. Qui & de hunc verſu ſcripturu: Κτησίας περσικῶν τῶν περσικῶν, τὰ παρὰ Μήδοις Ἀγβάτανα διὰ τοῦ γ γραφεῖ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τοῦ κ. Vide ibi plura.

Refert prætetea Petiſacam eunuchum, magna apud Cyrum auctoritate pollentem, in Perſas amandatum , qui Aſtyigan à Barcaniis adduceret, quòd cum ipſe , tum Amytis filia parentem videre exoptaret. OEbaran autem cõſilium Petiſacæ dediſſe, vt in deſerto loco aliquo Aſtyigan relictum,fame ſitique conficeret. illudque etiam ita factum eſſe. Verùm ſcelere per ſomnia patefacto , Petiſacam à Cyro,identidem illud expoſcenti Amyti ad ſupplicium deditum eſſe,Illam oculos primum ſemiuiro exſculpſiſſe tum pellem detraxiſſe,ita deniq; in crucem egiſſe. Hinc OEbaran,ne idem aliquando pateretur,veritum(etſi certò illi affirmaret Cyrus,nihil ſe eiuſmodi vnquam permiſſurum) decem nihilominus dierum inedia ipſum ſibi mortem conſciuiſſe. Iam ipſum Aſtyigan ſplendidè cum primis atque magnificè ſepultum fuiſſe;intactum quippe feris eius cadauer locis illis deſertis permanſiſſe , quòd illud ibi leones,dum Petiſacas reuerſus auferret, conſeruaſſent.

e. Derbicca (inquit Steph. Byzant.) populus eſt Hyrcaniæ vicinus. Apollonius duplex cc. ſcribit. Cteſias vero Derbios vocat,aut Terbiſſos.

Cyrus in *e* Derbices, quorum tum rex Amoræus , exercitum ducit. at illi ex inſidiis productis elephantis,Cyri equitatum in fugam conuertunt. Ipſus ibi Cyrus ex equo decidit, & Indûs quidam (Derbicibus enim Indi opem in bello ferebant, atque ab his illi, quos ducebant elephantos , acceperant.) Indus igitur ille Cyrum delapſum iaculo ſub coxa in femore vulnerauit , quo ille ex vulnere poſtea moritur. Ipſum autem tum adhuc viuum familiares ſui ſuſtulerunt , atque in caſtra conceſſerunt. Occubuere hoc in prœlio Perſarum multi,neq; Derbicum pauciores. decem enim etiam horum millia cecidere. Amorges ibi,accepto de Cyro nuntio,properè ad Perſas accedit, Sacarum ducens equitum viginti millia. Prœlio ergo Perſas inter ac Derbices conſerto,à Perſis atq; Sacis fortiſſimè pugnantibus victoria ſtetit. Occumbit Derbicum rex ipſe Amoræus cum duobus filiis. Ceciderunt & Derbicum triginta millia, Perſarum nouem. ita regio illa in Cyri ditionem conceſſit. Cyrus verò ſub mortis tempus filium natu maximum Cambyſen,Regem creat : Iuniorem dein *f* Tanyoxarcen nomine, *g* Bactriorum dominum ipſiuſque regionis,necnon Choramniorum, Parthiorumque,& Carmaniorum conſtituit,immuneſq; ſuas ſibi regiones à tributo habere iubet. E Spitamæ verò liberis, *h* Spitaden Derbicibus præfecit, Megabernem Barcaniis, eoſque Amyti matri in omnibus obtemperare præcipit. Datis quoque dexteris,& inter ſe, & cum Amorge amicitiam inire voluit; fauſta illis omnia precatus,qui in mutua perſtarent beneuolentia; diriſq; illos deuouens,qui priores iniuriam illaturi eſſent. Iſta locutus,viuere deſiit, tertio ab accepto vulnere die,cùm annos iam regnaſſet triginta.

f. Smerden Cyri perpetuò Herodotus nominat.

g. Videndus de his Stephan. & Strabo.

h. Spitacen ſupra.

Hic finis vndecimi Cteſiæ Cnidij librorum.

Dvodecimvs liber à Cambyſis regno inchoatur. Hic regnum adeptus,patris mox corpus per Bagapaten eunuchum in Perſiam ſepeliẽdum miſit ; reliquaq; ex patris decreto adminiſtrauit. In iis autem,qui plurimum auctoritate apud Cãbyſen valebant, Artaſyras erat Hircanius,atque ex eunuchis Izabates, & Aſpadates, & qui apud patrem 55

etiam

etiam maximus fuerat, Bagapates. Hic enim poſt Petiſacæ mortem exercitum aduerſus Ægyptum, ipſumque Ægyptiorum regem Amyrtæum ducebat, quem & ſuperauit, cùm ei Combapheus, qui apud Ægyptiorum regem multum poterat, pontes ac ceteras Ægyptiorum res prodidiſſet, quò ipſe [per Cambyſen] Ægypti præfecturam conſequeretur. id quod & obtinuit. nam hæc ita ei Cambyſes conſtituerat, per Izabaten primùm Combaphei patruelem, & ſuis ipſe verbis poſtea. Viuus autem Amyrtæus cùm in Cambyſæ poteſtatem veniſſet, aliud ille nullum incommodum accepit, quàm quòd in Suſa cum ſex Ægyptiorum millibus, quos ipſemet delegiſſet, ablegatus ſit. Vniuerſa eſt itaque ſubacta Ægyptus, occiſis in prœlio Ægyptiorum millibus quinquaginta, Perſarum ſeptem, cum duobus viris.

Ctesiæ Persica.

Magus interim quidam, cui a Sphendadatæ nomen erat, tùm fuiſſet ob delictum à Tanyoxarce verberibus multatus, ad Cambyſen accedit, atque apud eum Tanyoxarcen fratrem ſtruxiſſe in ipſum inſidias calumniatur. addit argumentum rebellionis: non venturum Tanyoxarcen, ſi aduocetur. Iubet igitur Cambyſes fratrem ad ſe venire. Ille, vt tum fortè alia res quæpiam manere ſuadebat, venire diſtulit. Ergo magus eum audacius ex eo criminari. Amytis interea mater, id quòd erat de mago ſuſpicata, Cambyſen filium admonebat, ne quam fidem mago haberet. Et fingebat rex, nihil ſe horum credere: cùm tamen crederet maximè. Tertium igitur à Cambyſe accerſitus frater, venit tandem: & amplexatus eſt eum rex, nihilo tamen ſecius de illo interficiendo cogitans. maturat autem clam matre Amyti meditatum facinus ad exitum perducere: quod equidem perfectum eſt. Etenim magus, conſilium cum rege communicans, tale hoc ſuggeſſit. Simillimus Tanyoxarcæ magus ipſe cùm eſſet, ſuadet vt palam quidem atque in propatulo, tanquam falſo regij fratris delatori, caput ſibi amputari iubeat; clam verò atque in occulto Tanyoxarcen ipſum interfici curet, & illius ſibi veſtem indui, vt ex ipſo etiam veſtitu pro Tanyoxarce haberi poſſit. atque ita factum eſt. b Taurino enim hauſto ſanguine Tanyoxarces interit, & illius indutus veſtem magus pro Tanyoxarce agnoſcitur, diuque latet omnes, præter Artoſyran, Bagapaten, atque Izabaten. his quippe ſolis rem aperire Cambyſes auſus eſt. Rex inde Labyzum, qui inter Tanyoxarcæ eunuchos facilè primus erat) & præter hunc alios ad ſe vocat: Magum in illa veſte ſedentem exhibet, & numquid hunc Tanyoxarcen agnoſcerent, interrogat. Ad quæ Labyzus: Et quem nam, inquit, alium agnoſceremus? adeò texit magum corporis habituſque ſimilitudo. Mittitur ergo in Bactrios, omniaq; haud aliter quàm ſi ipſemet eſſet Tanyoxarces, adminiſtrat. Poſt quintum tandem annum res tota per Tibetheum eunuchum, quem magus pulſauerat, Amyti exponitur. Poſtulat hæc ſibi Sphendadaten à Cambyſe dedi. at rex dedere noluit. quamobrem diras illi imprecata,
56 epotoque veneno, moritur. Accidit deinde, vt ſacris operante Cambyſe, cùm victimæ iugularentur, ſanguis non flueret. qua ſanè ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam poſtea, quando ei Roxane carentem capite puerum peperit; & magi renunciarunt, nullum ab eo regni ſucceſſorem relictum iri, hiſce monſtris portendi. Quin & adſtans noctu in ſomnis mater, minaſque ob perpetratam cædem intentans, longè maximè regem perculit. Cùm itaque Babylonem veniſſet, atque ibi paruum lignum cultro poliens, quò tempus falleret, femoris muſculum percuſſiſſet, vndecimo poſt die mortem obiit, cùm annos regnaſſet duodeuiginti.

a. Smerden magum, conſtanter Herodot. vocat.

b. Venenoſum eum eſſe docent Medici: & non alio veneno extinctos Mnam, Themiſtocles, alij. Vide inf. pag. 246.

Bagapates autem & Artaſyras, conſilium, antequam Cambyſes moreretur, inierunt, de regno ad magum deferendo. & verò poſt illius mortem detulere. Corpus Cambyſæ Izabates ſumptum in Perſidem auexit. Vnde aliquando reuerſus, regnantem iam ſub Tanyoxarcæ nomine magum prodere apud vniuerſum exercitum, atque infamare aggreſſus, in templum confugit, verùm inde extractus, capite pœnas luit. Hinc ſeptem inter Perſas illuſtres viri vnà aduerſus magum conſpirauere, Onophas, Idernes, Norodabates, Mardonius, Bariſes, Ataphernes, & Darios Hyſtaſpae F. Hi cùm primi inter ſe fidem dediſſent, poſt etiam Artaſyras adſumitur, & Bagapates præterea, qui claues omnes regiarum ædium in poteſtate habebat. Septem ergo illi, Bagapatæ opera, in regias ædes ingreſſi, dormientem cum Babylonia pellice magum offendunt. Quos ille, vt vidit, ſubitò proſiliit, & cùm nullum ſeſe telum bellicum offerret (clam enim omnia Bagapates ſubtraxerat) ſedile fortè aureū confregit. eiuſq; arrepto pede pugnare cœpit, dum tandem à ſeptem illis viris confoſſus occubuit, ſeptimo regni aditi menſe.

Rᴇɢɴᴀᴛ deinde ex ſeptem illis viris Darius, cùm eius equus (ſic inter illos conuenerat) arte quadam adhibita, primus poſt ortum ſolem hinniuiſſet. Ceterum quo die Sphendadates magus interfectus eſt, feſtum ex eo apud Perſas, *a Magophonia* dictum, celebratur. Darius hic ſepulchrum ſibi in *b* bicipiti monte exſtrui imperabat, & iam exſtruebatur. quod videre ipſe cùm deſideraret, à Chaldæis atq; parentibus prohibitus eſt. eo tamen parentes eius aſcendere voluerũt: ſed in præceps acti mortui conciderũt, cùm ad ſerpentum aſpectum funes territi remiſiſſent, qui eos ſurſum trahebant Sacerdotes, quæ res ingentem Dario mœrorem attulit, & verò capita illis quadraginta viris amputata ſunt, qui hos attraxerant.

Ariammen præterea Cappadociæ Satrapam aduerſus Scythas proficiſci, & viros inde ac fœminas captiuos abducere Darius imperat. Ille cum triginta nauibus quinquaginta remorum traiiciens, mandata perfecit. Cœpit inter alios regis Scytharũ fratrem Maſageten, quem ob illata mala in vincula à rege fratre coniectum reperit. Ergo *c* Scytharces Scytharum rex indignatus, contumeliis plenas ad Darium litteras ſcripſit; & ſimili ad ipſum modo reſcriptum eſt. Darius tandem octingentorum millium coacto exercitu, & Boſporo Iſtroq; ponte conſtratis, aduerſus Scythas quindecim dierum itinere progreſſus eſt. Hic *d* arcus ſibi mutuo miſerunt. Sed cùm Scythicus validior eſſe deprehenderetur, fugiens per pontes Darius, feſtinãter eos, antequam totus tranſiſſet exercitus, diſſoluit. Qua re factum eſt, vt qui reliqui ad octoginta millia in Europa relicti erant, à Scytharce omnes interfecti fuerint. Darius autem ponte trãſmiſſo, flammis *e* Chalcedonenſium domos atque templa combuſſit: tum quòd eos, qui apud ipſos pontes erant, reſcindere tentaſſent: tum quòd aram, quam ipſe tranſmittens, in *Iouis f diabaterii* honorem ſtatuerat, illi euertiſſent. Datis verò ex Ponto reuertens, vt *g* Ponticæ præerat claſſi, inſulas paſſim Græciamq; vaſtabat. huic apud *h* Marathonem Miltiades occurrens Barbaros vicit, ipſo etiam occumbente Date, cuius vel cadauer petentibus Perſis denegatum eſt. Darius quoq; ad Perſas reuerſus, poſt oblatã ſacrificia, & dictum triginta morbum, vita functus eſt, cùm annos vixiſſet ante regnum XII. poſt regnum aditum triginta & vnum. Obiit item extremum vitæ diem Artaſyras. Bagates etiam, cùm ſeptem ad Darij ſepulchrum reſediſſet annos. 57

Rᴇɢɴᴠᴍ excipit Xerxes filius, apud quem magnam obtinet auctoritatem Artapanus Artaſyræ filius, æquè vt huius pater apud regis patrem olim obtinuerat: Itemque Mardonius *i* ille priſcus. De eunuchis autem potentia præſtabat Natacas. Vxorem deinde ducit *k* Xerxes Amiſtrin Onophæ filiam: ex qua illi filius naſcitur Dariaeus, & poſt duos annos alter, Hyſtaſpes nomine; itemque tertius, Artaxerxes: duæ quoque filiæ, quarum altera de auiæ nomine Amytis dicta; altera *l* Rhodogune.

Xerxes aduerſus Græcos expeditionem ſuſcepit, tum quòd Chalcedonenſes diſſoluere pontem, vt modò dictum eſt, conati eſſent: tum quòd aram, quam Darius excitarat, diſturbaſſent; tum etiam quòd Datin Athenienſes occidiſſent, eiuſque cadauer tradere recuſaſſent. Verùm antea Babylonem proficiſci, & *m* Belitanæ ſepulchrum inſpicere voluit; & inſpexit, Mardonio adiuuante; ſed vrnam olei non potuit (quemadmodum ſcriptum fuerat) implere. Inde Ecbatana profecto Xerxæ, nuntius adfertur de Babyloniorum defectione, deque Zopyro, belli apud illos duce, ab eiſdem necato. Atque hunc quidem in modum de his loquitur Cteſias, aliter atque Herodotus. Quæ verò de Zopyro ille refert (hoc vno excepto quòd mula ipſius pepererit) cetera ſaltem noſter hic auctor confecta narrat per Megabyzum, qui Xerxæ gener, ducta eius filia Amyti, iam factus erat. Ita Babylon per Megabyſum capta, cui Xerxes, præter alia multa, molam donauit auream ſex talentorum pondo. quod munus apud Perſas omnium habetur regiorum munerum præſtantiſſimum. Xerxes itaque Perſico exercitu coacto, (conſtabat is, præter currus, millibus hominum octingentis, & triremibus mille) cum Abydum ponte iunxiſſet, in Græciam copias duxit. Ibi primùm Demaratus Lacedæmonius ad eum acceſſit, atque vnà traiecit, & ne Lacedæmona Rex inuaderet, impediuit. Inde per Artapanum, decem hominum millia ducentem, conflixit Xerxes ad Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce. quo in prœlio cæſæ miſerè ſunt Perſarum copiæ, è Lacedæmoniis vix duobus aut tribus deſideratis.

Viginti

Ctesiæ Persica.
a. Herodotus lib. 3. & Agathias lib. 2.
b. ἐν τῷ δισσῷ ὄρει. Lege Perſepoleos arcis deſcriptionem apud Diod. Sicul. lib. 17. Biblioth. vbi βασιλικὸν ὄρος, hunc locum vocat. Potentiores autem in montibus fere ſepeliri ſolitos, multa veterum ſcriptorũ teſtimonia docent.
c. Iancyrum nominat Iuſtin. lib. 2.
d. ἀντέπεμψαν ἀλλήλοις τόξα. De arcu ab Æthiopum rege ſic ad Cambyſen miſſo, lege Herod. lib. 3 poſt init.
e. Al. Καρχηδονίων.
f. Solenne quippe gentibus fuit, tranſitus cauſſa diis ſacrificare. Sic Lucull. apud Plut. Euphrati taurum fecit.
g. Al. Μηδικῶ.
h. Marathonia pugna nihil vnquam celebratum magis, CCC. ad eam deſcribendam occupatis doctorum ingeniis, Plut. teſte.
i. ὁ παλαιός, quem Maiorem *etiam dixeris.*
k. Xerxem & Amiſtrin Scaliger Aſſuerum & Eſtherem interpretatur, quod Nic. Serarius confutat.
l. Rhodogunes cuiuſdam Perſicæ imaginem habes apud Philoſtratum lib 2. Icon. 5.
m. Ælian lib. 13. ποικίλης cap. 3. legend.

Ctesias Persica.

Viginti poſtea millia in aciem educi iubet: qui & ipſi ſuperantur. Cum autem verberi-
58 bus in pugnam adacti, victi nihilominus etiam tunc fuiſſent, quinquaginta poſtridie
millia educi præcepit. At cum ne hi quidem aliquid effeciſſent, pugnare vltra deſtitit.
Theſſalus & Trachenienſium principes Calliades atque Timaphernes, cum exercitu
aderant. His Xerxes ad ſe vocatis, vnaque Demarato, & Hegia Epheſio, nulla ratione
vinci poſſe Lacedæmonios intellexit, niſi copijs cincti in orbem pugnare cogantur.
Quadraginta ergo Perſarum millia, ducibus Trachenienſibus illis duobus, per inuia
transgreſſi, à tergo Lacedæmonios adoriuntur, qui hoc pacto circumdati, fortiter pu-
gnantes ad vnum omnes occubuere. Mittit rurſus exercitum Xerxes aduerſus Pla-
tæenſes centum & viginti millium, duce Mardonio. Thebani autem Regem in Platæ-
enſes concitabant. Mardonio occurrit Pauſanias Lacedæmonius, Spartanos non niſi
trecentos, accolas mille, & ex alijs vrbibus ad ſex millia ſecum ducens. Ibi Perſico ex-
ercitu ſuperato, Mardonius vulneratus aufugit. Idem hic Mardonius ad diripiendam
Apollinis ædem à Xerxe miſſus, ingenti oppreſſus grandine interijt, magno admodũ
Regis dolore. Xerxes deinde Athenas ipſas petit cum exercitu. Verum Athenien-
ſes, centum & decem triremibus instructis, ad Salaminam inſulam fugerunt. vrbem
itaque vacuam cum cepiſſet, incendit; præter ſolam arcem, quam aliquot adhuc ibi re-
licti propugnabant. Sed cum tandem & hi noctu fugiſſent, etiam illam exuſſit.
Rex inde ad anguſtiſſimum Atticæ locum, quem Heracleum appellant, profectus, ag-
gerem Salaminam verſus ducere cœpit, eo conſilio, vt pedeſtri ad inſulam itinere trans-
ire aliquando poſſit. At ex Themiſtoclis Athenienſis & Ariſtidæ conſilio ſagittarij ex
Creta acceſſuntur, & veniunt: deinde & nauali pugna Perſæ cum Græcis congrediun-
tur. Ducebant illi naues ſupra mille, quibus Onophas præerat, hi ſeptingentas. Vin-
cunt tamen Græci, & quingentas Perſæ naues amittunt. Ipſe quoque Xerxes, conſilio
rurſus & arte Ariſtidis atque Themiſtoclis, fugam arripit, interfectis de Perſico exerci-
tu, omnibus hiſce prœlijs, non minus centum viginti millibus.

Cum autem in Aſiam Rex traiecisset, & Sardeis pergeret, Megabyzum deſignat,
qui templum Delphicum diriperet. ſed detrectauit ille facinus. quare Matacas eunuch'
iniurias Apollini illaturus, omniaque expilaturus mittitur: qui confectis ita rebus, ad
Regem reuerſus eſt. In Perſiam interim Xerxes Babylone venerat, cum Megaby-
zus vxorem ſuam Amytin (quæ, vt iam antea dictum, Xerxæ filia erat) adulterij inſimu-
lat, quam ob rem illa acriter à parente increpita, ſpondet ſe caſtam eſſe. Artapanus
item, qui plurimum apud Xerxen auctoritate valebat, & cum eo Spamitres eunuchus
(qui ipſe quoque plurimum apud regem poterat) de Xerxe interficiendo conſilium a-
gitant, eademque patrant. Artaxerxæ interim filio perſuadent, à Dariæo altero filio
patrem eſſe necatum. Adducitur ergo ab Artapano in Artaxerxæ domum Dariæus,
59 multo cum clamore identidem pernegans ſe parricidam eſſe, is tamen capite plexus
moritur nihilominus.

a ARTAXERXES deinde Artapani opera regno potitur. Attamen etiam huius
vitæ Artapanus idem inſidias tendit, & communicato cum Megabyzo conſilio, (qui iam
ob ſuſpectam adulterij vxorem ſuam Amytin, magno in mœrore verſabatur) iureiuran-
do ſibi mutuo cauent. Verum re tota Megabyzi indicio prodita, eodem mortis genere
quo Artaxerxes tollendus fuerat, Artapanus ipſe tollitur, atque adeo, quæcunque in
Xerxen ac Dariæum perpetrata fuerant, pateſiunt omnia. quare b Aſpamitres quoque,
qui Xerxis atque Dariæi cædis conſcius fuerat, acerbo in primis ac duro c mortis gene-
re, adhibitis per ſcapham tormentis, afficitur. Poſt Artapani mortem pugna exoritur
inter coniurationis illius ſocios, reliquosque Perſas: qua in pugna Artapani filij cadũt,
Megabyzo quoque grauiter ſaucio. Quem huius caſum Artaxerxes, itemque Amytis
& Rhodogune, ipſarumque mater Amiſtris vehementer luxerunt. tandem tamen, etſi
ægrè admodum, inſigni diligentia Apollonidæ Coï medici ſeruatus eſt.

Deſciſcunt ab Artaxerxe Bactra, vna cum Satrapa Artapano altero, & pugnatur
æquo vtrimque Marte. Sed cum iam altero inito prœlio in Bactriorum faciem ventus
ſpiraret, ſuperior Artaxerxes efficitur, atque in eius ditionem Bactria concedit vni-
uerſa.

Defecit & Aegyptus, Inaro Lydio, alteroque Aegyptio quodam defectionis au-
ctoribus, & omnia bello gerendo neceſſaria comparantur. quin & Athenienſes Ianaro

a. *Longimanus cognomento.*

b. *Paulò ante* Spamitres *dict.*

c. *Habet id à Plut. deſcriptum in vita Artaxerxa, mox à principio.*

CTESIAE PERSICA.

petenti quadraginta naues ſubmittunt. Quam ob rem *Artaxerxes* ipſe in hanc expeditionem proficiſci cogitabat. Verum id ei amicis diſſuadentibus, Achæmenidem fratrem cum peditum millibus quadringentis, & nauibus octoginta in Aegyptum mittit. Confligit Inarus cum Achæmenide: ſuperant Aegyptij: Achæmenides ipſe ab Inaro percuſſus moritur, corpuſque ad Artaxerxen mittitur. In mari quoque victoriam Inarus obtinuit, magnam ibi gloriam indepto Charitimide, qui quadraginta illarum nauium, quæ ab Athenienſibus aduenerant, præfectus erat. Nam ex quinquaginta nauibus Perſicis, viginti cum ipſis hominibus captæ ſunt, reliquæ triginta periere. Mittitur poſt hæc Megabyzus aduerſus Inarum, qui ad copias quæ reliquæ fuerant, alium ducebat exercitum ducentorum millium, cum nauibus trecentis, quibus Oriſcus præerat: vt præter naues, reliquæ copiæ quingentorum millium numerum explerent. nam cum Achæmenides cecidit, è quadringentis millibus quæ duxerat, eentum vnà millia perierant. Pugnatur itaque modo acriter, ac multis vtrimque cadentibus, plures tamen Aegyptij occumbunt. Inarum tandem Megabyzus in femore vulnerat, atque in fugam vertit: & viribus Perſæ fortiores facti vincunt. Fugiens autem Inarus, Byblum ſe recepit (vrbs hæc in Aegypto eſt admodum munita) & cum eo Græci omnes, quicumque vel in prælio, vel cum Charitimide cæſi non fuerant. Qua ex re præter Byblum, Aegyptus vniuerſa ad Megabyzi partes ſe adiunxit. & quoniam Byblus expugnari non poſſe videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant ſupra ſex millia, fide data paciſcitur, nullum eos à rege incommodum accepturos, ac Græcos etiam, cum liberet, domum reuerſuros. 60
Sartaman igitur cum Aegypto præfeciſſet, adſumpto ſecum Inaro Græciſq; ad Artaxerxem proficiſcitur. quem inuenit Inaro vehementer iratum, quod is Achæmenidem regis fratrem interfecerat. Porro Megabyzus, quæ geſta fuerant, omnia narrat, & quomodo fide Inaro Græciſque data Byblum ceperit: precibus dein multis apud regem inſtando, vt ſaluos eos eſſe vellet, poſtulata impetrat: tandemque ad exercitum defertur, Inarum ac Græcos nihil mali eſſe paſſuros.

Enimverò *a* Amytis, præ dolore ex filij Achemenidæ interitu, indignam rem fore arbitrabatur, niſi cum Græcis Inarus quoque pœnas ſibi daret, quare ab rege ſibi illos popoſcit. Verum ille non tradidit. Deinde Megabyzum ipſum expoſcit, ſed æque repellitur. donec tandem, dum filio moleſta eſſe non deſinit, quod optabat confecit, quintumque poſt annum Inarum pariter & Græcos à rege accepit. Et crucibus quidem *b* tribus illum ſuffixit: de Græcis verò quinquaginta (tot enim capere potuit) capita curauit amputari.

a. F. Amiſtris, illa Onopha filia, Artaxerxa mater.

b. Ita Plut. in Artoxerxe refert Meſabata corpus tranſuerſum tribus fuiſſe ſuffixũ crucibus.

Magno ergo Megabyzus dolore luctuque oppreſſus, vt ſibi in Syriam regionem ſuam proficiſci liceret, petijt, quò iam occulte cæteros Græcorum præmiſerat, eoque aliquando profectus, à rege deſciuit, magnas omnino copias colligens, ad centum vſque & quinquaginta millia, *c* ſeorſum equitum peditumque. Aduerſus eum Oſiris mittitur, cum ducentis millibus. Conſerta dein manu, mutuo ſeſe vulnerant Oſiris ac Megabyzus. Ille iaculo Megabyzi femur attingens, duos altum digitos vulnus inflixit. Hic itidem iaculo Oſiris primũ femur, deinde & humerũ ita percuſſit, vt etiam ex equo ceciderit. at *d* complexus eum Megabyzus, ſublatum ſeruari iuſſit. Multi illic Perſæ ceciderunt, Zopyro atque Artiphyo Megabyzi filijs ſtrenuè pugnantibus, ingentique Megabyzus potitur victoria. Oſirin autem omni cura conſeruare ſtudet; quem etiam ad Artaxerxem, ipſum repetentem, dimiſit. Mittitur deinde & alter aduerſus Megabyzum exercitus, vnaque Menoſtrates Artarij filius. erat Artarius Babylonis Satrapa, & Artaxerxæ ipſius frater. Concurrunt iterum exercitus: ſed Perſæ fugiunt, & Menoſtates in humero à Megabyzo percutitur, poſt etiam in capite, at non lethali vulnere, ſagittam exeepit. fugit tamen cum ſuis omnibus, & Megabyzo illuſtrem victoriam concedit. His rebus ita geſtis, monet Megabyzum per legatos Artarius, cum Rege vt paciſcatur. Ille ſe paciſci quidem cum rege pararum oſtendit, non tamen ad eum proficiſci, ſed in ſua manere prouincia velle. Hæc regi nuntiantur, quem Artoxares, è Paphlagonia eunuchus, ipſaque adeo Amiſtris hortantur, properè vt paciſcatur. Ipſe itaque Artarius, & Amytis vxor, vnaque Artoxares, viceſimum iam agens annum, & Oſirios filius Petiſas, qui & Spitamæ pater, mittuntur. Hi multis ſermonibus ac iuramentis ſecurum Megabyzum reddentes, ægrè tamen perſuadent, vt ad regem proficiſcatur. Cui 61
tandem reuerſo, rex ſignificauit, veniam ſe illi eorum quæ admiſiſſet, dare. Egreſſus poſt

c. χωρὶς τῶν.

d. περισχὼν.

poſt hæc aliquando ad venationem rex, à leone inuaditur, quem in ſublime ſeſe attollentem, iaculo percutiens Megabyzus interficit. Id factum grauiter tulit Artaxerxes, quòd antequam ipſe feram nactus eſſet, eam Megabyzus confeciſſet, quare caput ei abſcindi imperat. Sed Amiſtris, & Amytis, & aliorum precibus, mortis ei pœna condonata, ad vrbem quandam Cyrtę nomine, circa mare rubrum, relegatur. Artoxares quoque eunuchus, quod ſæpius apud regem pro Megabyzo liberius locutus fuiſſet, in Armeniam mittitur exſulatum. At Megabyyus, quinque in exſilio tranſactis annis, pigaſan ſeſe ſimulando, aufugit (Pigaſas autem Perſis dicitur leproſus, ad quem nemini omnium accedere permittitur) domumque ad Amytin reuerſus, ægrè tandem agnitus eſt. Hinc per Amiſtrin atque Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, vti antea, ſuæ menſæ participem fecit. Verum cum ſex iam & ſeptuaginta vixiſſet annos, magno regis cum dolore mortuus eſt.

Poſt Megabyzi mortem, cum multis admodum viris Amytis conſueſcebat, vt ante eam mater quoque Amiſtris. Apollonides ergo, Cous ille medicus, cum Amytis leuiter ægrotaret, & eius ipſe amore captus eſſet, fore dixit, vt ea in priſtinam valetudinem reſtitueretur, ſi cum viris congrederetur, nam vulnæ vexari morbo. Quæ cum illi ars ea voto ſucceſſiſſet, atque cum ea concubuiſſet, vbi fœminam contabeſcere animaduertit, abſtinuit à conſuetudine. Igitur illa, morte accedente, matri indixit, Apollonidem vt ulciſceretur. Hæc regi ipſi Artaxerxi rem omnem expoſuit, & quomodo filia velle de Apollonide ſupplicium ſumi, ſibi indicaſſet. Rex, quidquid matri viſum agendi fecit poteſtatem: quæ cum vinctum Apollonidem integro bimeſtri excruciaſſet, viuum poſtea defodi, eodem ipſo tempore curauit, quo Amytis diem ſuum obijt.

Zopyrus autem, Megabyzi & Amytis filius, vtroque orbatus parente, à rege deſciuit, Athenaſque profectus eſt, propterea quod mater eius Athenienſes olim beneficijs affecerat. Caunum ergo ipſe, nauibus cum aſſeclis delatus, tradi ſibi vrbem poſtulat. Caunij tradere ſe ipſi quidem vrbem paratos reſponderunt; qui vero ipſum ſequebantur Athenienſibus, nequaquam. quare in Zopyri muros ſubeuntis caput, ſaxum Alcides Caunius coniecit, ex quo ille ictu mortuus eſt. Caunium hunc Amiſtris auia cruci affixit: ac tandem ipſa quoque ſenio confecta deceſſit. Quin & Artaxerxes vita abijt, cum duos & quadraginta regnaſſet annos. [Atque hic finis ſeptimi-decimi hiſtoriarum libri, inchoaturque octauus-decimus.]

REGNVM Artaxerxæ defuncti filius Xerxes excepit, ſolus legitimus è coniuge Damaſpia, quæ ipſo illo die quo Xerxes [poſtea] vita deceſſit. Bagorazus vero patris matriſq; corpus in Perſiã avexit. Septemdecim huic Artaxerxæ ſpurij filij fuerunt, in quib'
62 Secyndianus, ex Alogune Babylonia; & Ochus, atque Arſites ille ᵃ ex muliere quadam Martidene nomine, etiam ipſa Babylonia. Ochus autem hic poſt etiam regno potitur. Porro præter iam dictos ipſius æque liberi fuêre, Bagapæus & Paryſatis ex Andia, item Babylonia. Hæc Paryſatis Artaxerxæ poſtea Cyrique mater fuit. Ochum pater, dum adhuc in viuis eſſet, Hyrcaniorum Satrapã conſtituerat, data ei vxore cui Paryſati nomen, quæ Xerxæ filia, ipſiuſque Ochi ſoror erat.

a. ἐν Γ[illegible]

Secyndianus vero, adſcito ſibi Pharnacyo eunucho (qui Bagorazo, & ᵇ Menoſtane, ac quibuſdam alijs auctoritate inferior erat) cum Xerxes die quodam feſto ebrius in regia dormiret, ingreſſi vnà eum interficiunt, quadrageſimo quinto à patris morte die. Ita euenit, vt amborum ſimul corpora in Perſiam aueherentur. quæ enim antea mulæ currum, [*cum Artaxerxæ cadauere*] protracturæ, tanquam filij quoque cadauer exſpectarent, progredi noluerant, eædem, poſtquam iſta contigerunt, magna cum alacritate ſunt iter ingreſſæ.

b. Sap. Menoſtates.

ITA regno potitus Secyndianus, Menoſtanem ſibi creat azabariten: reuerſumq; deinde Bagorazum, quando vetus inter eos ſimultas ardebat, prætexens quod abſque ſuo conſilio patris cadauer ibi reliquiſſet, lapidibus obrui imperauit. Quod factum exercitus moleſtè admodum tulit: neque vllis largitionibus ille efficere potuit, vt non eum tum ob Xerxæ fratris, tum ob Bagorazi cædem, vehementer odiſſent. Dimittit poſtea Secyndianus qui Ochum accerſeret. Qui ſe venturum ſæpius pollicitus, non tamen venit, donec multis tandem munitus copijs, regnum occupaturus putaretur. Et vero Arbarius equitum Secyndiani præfectus, ab eo ad Ochum deficit, poſt hunc Aegypti Satrapa Arxanes: quin & Artoxares ab ipſa vſque Armenia ad Ochum acceſſit: cui etiam ᶜ inuito citarim, hi impoſuere.

c. De Citari ſiue cidari lege doctiſs. Briſſonium in Perſicis lib. 1.

OCHVS

OCHVS ergo regnum adit, mutatoque nomine *a* DARIAEVS appellatur. Hic dolis mox iuramentiſque, Paryſatidis monitu, Secyndianum aggreditur: ac multum licet Menoſtanes hortaretur, ne iuramentis Secyndianus crederet, néue cum fallacibus hominibus pactum vllum iniret, credit tamen. capitur itaque, & *b* in cinerem coniectus moritur, *c* cum menſes ſex, & dies XV. regnaſſet.

Solus inde regnat Ochus, qui & DARIAEVS, apud quem auctoritate valebant tres eunuchi: maximè quidem Artoxanes, poſt hunc Artibazanes, tertio loco Athôus. Sed vxorem potiſſimum in conſilium adhibebat: ex qua iam ante aditum regnum binos ſuſceperat liberos, Amiſtrin filiam, & filium Arſacan, qui mutato poſt nomine *d* ARTAXERXES dictus. Parit autem ipſi & alterum filium iam regnans vxor, cui à ſole *e* Cyri nomen imponitur: Deinde Artoſten, alioſque deinceps ad tredecim vſque liberos. (Hæc ſcriptor hic ex ipſamet ſe audiſſe Paryſatide refert.) Verum ceteri quidem cito viuere deſierunt, ſuperſtitibus relictis ijs, quos modo nominauimus, cum quarto inſuper filio, cui Oxendræ nomen fecerunt.

a. Alij Darius Nothus dictus
b. εἰς τὴν σποδὸν ἐμβληθεὶς.
c. Sequor verſionem editam, qua locum hunc ex hiſtoria ratione, reſtituit.
d. Cognomento Mnemon.
e. Cyrus hic Minor eſt.

Defecerunt à rege germanus eius frater Arſites, eodem patre, eademque matre prognatus, & Megabyzi filius Artyphius. Mittitur aduerſus hos Artaſyras, belloque 63
Artyphium inuadens, duobus è prœlijs victus abijt. tertio deinde congreſſus, Artyphium ſuperat, & quos ille ſecum habebat Græcos, ita muneribus ad ſe pellexit, vt tandem cum tribus admodum Mileſiis relictus fuerit. quare iureiurando fideque ab Artaſia data, regi ſeſe dedidit. Paryſatis vero regi ad Artyphium interficiendum incitato, id conſilij dedit, illo ne vt tempore occideret. per eam enim fraudem etiam Arſiten ipſum ſeſe dediturum. vbi hic quoque deceptus, captuſque eſſet, tum demum tempus vtriuſque necandi. Et vero ita factum eſt, dum ei conſilio optatus reſpondit exitus, & vterque *f* in cinerem conijcitur, etſi Arſiten rex perditum noluit, quod tamen Paryſatis partim precibus, partim vi, aliquando effecit. Pharnacyas quoque, qui cum Secyndiano Xerxem occiderat, lapidibus obrutus: & Menoſtanes ipſe ſibi mortem conſciuit, cum iam ad cædem comprehenderetur.

Deficit Piſuthnes, in quem Tiſſaphernes mittitur, atque Spithradatas, & Parmiſes. Tenditque aduerſus hos Piſuthnes, Lycônem Athenienſem, cum ijs Græcis quorum ille dux erat, ſecum educens, verum acceptis à regijs ducibus pecunijs, Lycon Græcique Piſuthnen deſerunt, quem duces deinde, fide data, acceptaque ad regem perducunt, qui ipſum in cinerem coniecit, eiuſque ſatrapiam Tiſſaphernæ tradidit. Lycon interim vrbes integras ac regiones pro huiuſce proditionis mercede accepit.

Artoxares quoque, qui plurimum apud regem poterat, regnandi cupiditate adactus, inſidias regi molitur. Hic eunuchus cum eſſet, barbam ſibi myſtacaſque vt conficeret, vxori imperauit, quò vir eſſe putaretur, ab ea ipſe proditus capitur, & Pariſatidi traditus necatur.

Regis autē filius Arſaces, qui ARTAXERXAE poſtea nomen tulit, Stateiram Idernæ filiā vxorē accipit, & huius viciſſim filius regis filiam. Hæc Amiſtris, eius ſponſus Terituchmes dicebatur, qui & in patris demortui locum Satrapa creatus eſt. Erat huic ſoror eodem patre genita, Roxanæ nomine, quæ cum forma, tum ſagittandi iaculandique peritia præſtabat. cuius amore captus Terituchmes, vſuſque conſuetudine, Amiſtrin ſcilicet oderat, vt eam tandem in ſaccum conijcere ſtatuerit, à trecentis ita viris, cum quibus ille defectionem meditabatur, confodiendam. Verum Vdiaſtes quidam, qui auctoritate apud Terituchmen pollebat, & litteras iam à rege acceperat promiſſis plenas, ſi ſua ipſi filia ſeruaretur incolumis, Terituchmen inuadit atque interficit, cum prius ipſe fortiter inuaſoribus reſiſtens, eorum multos ſtrauiſſet, ſeptem enim ſupra triginta mactaſſe traditur. Ipſius autem Vdiaſtæ filius Mithridates, qui Terituchmæ armiger erat, nec turbis hiſce interfuerat, vbi facinus intellexit, multas patri diras imprecatus eſt, captamque Zarin vrbem, Terituchmæ filio conſeruauit. At Paryſatis matrem Terituchmæ, fratreſque Mettoſten atque Helicum, ſorores item duas, quas præter Statiram habebat, *g* viuas defodi iuſſit; & ipſam Roxanen *h* viuam item ſecari. Tantundem 64
de Statira, Arſacæ filij vxore, rex coniugi imperauit. At cum Arſaces multis matrem patremque lacrymis atque planctibus mitigaſſet, poſtquam ipſa Paryſatis flexa eſt, etiam rex pœnam illi condonauit, hoc addito ad vxorem, fore aliquando, vt eam valde pœniteret.

f. Eodem hoc mortis genere ſublatus quoque Secyndianus ſup. pag. 62. & inf. Piſuthnes Briſſon. in Perſic. Viuos exuſtos cēſet. Lycophronis ſane Scholiaſtes φλεγυαῖος σποδὸν exponit πυρ... καὶ καπνόν. Sed numquid viuos flammis tradere licebat, ſubtem noxios, apud quos mortuum quid, aut cænū in ignem conijciens, morte puniebatur, vt refert Strabo lib. XV. ... forte in Pyratheorū copioſo cinere, ibid. deſcripto, extinctos iſtos ſuſpicari liceat.
g. Vſitato apud Perſas ſupplicio, vt ex Herod. non vno loco diſcimus.
h. Quod genus ſupplicij multis etiam poſt ſeculis ... eam gentē vſurpatū, vt quādo Regina, Hormiſda regis vxor ... dicitur ſup. pa. 43.

Decimo

Digitized by Google

Decimo nono deinde libro refert, vt Ochus Darizus ex morbo mortuus ſit Babylone, cum annos regnaſſet quinque ſupra trigiuta.

ARSACES, idemque [a] ARTAXERXES mutato nomine, regnum deinde ſuſcipit: & extracta retro [per ceruicem] lingua Vdiaſtæ exſecatur, atque ita moritur, Mithridate eius filio pro parente Satrapa creato. quæ quidem Statiræ ſtudio non ſine magno Paryſatidis dolore peracta ſunt.

a. Mnemon cognominatus, cuius vitam accuratè deſcriptā habemus apud Plut.

Tiſſaphernes criminatur Cyrum apud Artaxerxem fratrem, mox ille ad matrem confugit, atque ab obiecto crimine abſoluitur. Hac ergò à fratre affectus ignominia Cyrus, ad Satrapiam ſuam recedit, ac de rebellione cogitat.

Criminatur Oronden Satibarzanes cum Paryſatide conſuetudinem habere, cum alioquin illa caſtiſſimè viueret. Morte igitur mulcatur Orondes, & mater regi indignatur, venenoque Terituchmæ filium necat.

De eo quoque fit hic mentio, qui parentem [b] contra legem per ignem ſepeliuit. Vnde etiam Hellanicus atque Herodotus mendacij arguuntur.

b. Herodot. Thalia, & Strabo lib. XV.

Deficit à fratre Cyrus, [c] Græco ſimul & barbarico collecto exercitu. porro Clearchus Græcorum dux erat. Synenneſis vero Cilicum rex vtrumque, Cyrum dico & Artaxerxem, in bello adiuuabat. Cyrus ſuum, & Artaxerxes viciſſim ſuum exercitum cohortatus eſt. Clearchus Lacedæmonius, idemque Græcorum dux, & Menon Theſſalus, quorum vterque Cyrum ſequebatur, aſſiduè inter ſe diſſidebant, propterea quod Cyrus in omnibus Clearchi conſilio vteretur, nulla Menonis habita ratione. Cum multi ab Artaxerxe ad Cyrum transfugerent, nullus tamen ab hoc ad illum transibat. Quam etiam ob cauſam Arbarius, cum ad Cyrum ſeſe adiungere ſtatuiſſet, eoque nomine accuſatus eſſet, in cinerem coniectus eſt.

c. Cyri hanc aduerſus fratrem rebellionem perſecutus eſt diligentiſſimè Xenophon, lib. I. & II. Ἀναβάσεως.

Cyrus in regium exercitum impreſſionem facit, victoriaque potitus, dum Clearchum audire non vult, deinde occumbit. Indignis modis à fratre Artaxerxe in Cyri corpus ſæuitum. nam & caput, & manum ipſam, qua regem hic percuſſerat, abſcidit, eamque velut in triumpho circumtulit. Recedit cum ſuis Græcis nocte Clearchus Lacedæmonius, vnamque de Paryſatidis vrbibus occupat. Ita rex fœdus cum Græcis init. Paryſatis Babylonem profecta eſt, Cyrum lugens, cuius vix tandem caput atque manum recuperare potuit; quę illa funerum more curauit, & Suſa miſit. De Bagapate [*pergit narrare auctor*] qui regis iuſſu caput Cyri à trunco amputarat: quomodo item regis mater, cum filium in talorum luſu viciſſet, [d] Bagapaten ex pacto obtinuerit, & quomodo
65 idem [e] detracta pelle, in crucem deinde à Paryſatide ſit actus. quo item tempore magnum illa ſuum è Cyri morte luctum compreſſit, multis ad id Artaxerxæ precibus adducta. Vt Artaxerxes dona illi largitus ſit, qui Cyri tiaram attulerat: & Carem item illum honorificè exceperit, qui Cyrum à ſe vulneratum putabat, vtique illum ipſum miſerè excruciatum Paryſatis interfecerit. Vt rex petenti Paryſatidi Mithridaten quoque condonarit, qui ſe interfeciſſe Cyrum gloriatus in menſa fuerat: vtque hunc abreptum crudeliter necarit. Hæc libro XIX. atque XX. narrantur.

d. Plut. in Artoxer. vocat Meſabaten.

e. Pari ſupplicio affectus ſup. Petiſacas. pag. 54.

Viceſimo autem primo, itemque XXII. & XXIII. (qui totius etiam hiſtoriæ finis eſt) iſta continentur. Quonam pacto Tiſſaphernes Græcis inſidias ſtruxerit, adſcitoq; in ſocium ſibi Menone Theſſalo, per eum dolo ac iuramentis Clearchum cæteroſque duces in ſuam redegerit poteſtatem; etſi Clearchus inſidias præuideret, atque amoliri conaretur. Sed tum vulgus per Menonem deceptum, Clearchum vel inuitum coëgit ad Tiſſaphernen accedere: tum Próxenus quoque Bœotius, iam antea dolo circumuentus, hoc eum facere hortabatur. Clearchum ille cum cæteris vinctos compedibus, Babylonem miſit ad Artaxerxen, vbi omnes ad Clearchum conſpiciendum accurrerunt. Cteſias ipſe, medicus tum Paryſatidis, multa per eam illi humanitatis officia exhibuit. Et verò vinculis virum Paryſatis exemiſſet, dimiſiſſetque, ni Statira maritum Artaxerxen, ad eum interficiendum hortando compuliſſet. Necatus ergo Clearchus; ad cuius cadauer portentum hocce exſtitit, quod flante vento vehementiſſimo, magnæ altitudinis tumulus ſponte ſua ſupra illud coierit. Interfecti inſuper quotquot cum eo miſſi fuerant Græci, ſolo Menone excepto.

Conuitijs Paryſatis Statiram proſcindit, quam & veneno ſuſtulit, hunc in modum præparato. cauebat enim ſibi Statira diligenter ab eo malo, quod tamen ei aliquando contigit. [f] Cultelli alterum latus veneno illinitur, cæteris eo partibus non contactis,

f. Hoc ipſo circumuentū fuiſſe dolo à conſanguineo ſuo L. Verū Imp. finxerunt quidā vt refert Aurel. Victor. in hiſtor. Auguſta, in Anton. Philoſopho.

Cteſiae Perſica.

hoc cultello parua adiuſtat oui auicula (*rhyndacen* Perſæ appellant) in duas ſecatur partes, & veneno intactam partem ſibi ſumptam Paryſatis comedit, infectam alteram Statiræ porrexit. Hæc igitur, vt illam ipſam quæ porrexerat, ſuam vidit partem comedentem, neque ita quidquam potuiſſet mali ſuſpicari, etiam ipſa cœpit vnà mortiferum venenum comedere. Hinc matri ſuccenſet rex, miniſtrantesque ipſi eunuchi comprehenſi torquentur atque necantur. Ginge præterea comprehenditur, quæ Paryſatidi familiaris erat, iudicioque de ipſa inſtituto, iudicum quidem ſententijs innocens abſoluitur, ſed tamen à rege damnatur. quare & hæc cruciatibus inflictis necatur, qua de cauſa & Paryſatis filio, & hic viciſſim matri ſuccenſet.

Poſt annos octo palmis obſitus Clearchi tumulus apparuit, quos ibi clam Paryſatis, quo tempore ille mortuus eſt, per inſeruientes ſibi eunnchos defoderat.

Cauſæ ob quas ab Euagora Rege Salaminis Artaxerxes diſſenſerit. Euagoræ nuntij ad Cteſiam, a vt ab Abuleta epiſtolas acciperent: & Cteſiæ ad ipſum epiſtola de reconciliando ipſum cum Anaxagora Cypriorum rege. Nuntiorum Euagoræ aduentus in Cyprum, redditæque Euagoræ, quas ad ipſum Cteſias dederat, litteræ. Cononis ad Euagoram oratio de adeundo ad regem, & Euagoræ epiſtola de honoribus, quibus ab illo fuerat affectus. Cononis ad Cteſiam epiſtola, & tributum ab Euagora Regi datum. Epiſtolas Cteſias accipit, qui de Conone cum rege collocutus, epiſtolam ad illum mittit. Traduntur Satibarzanæ munera ab Euagora miſſa, nuntijque in Cyprum perueniunt. Cononis epiſtola ad regem ac Cteſiam. Lacedæmoniorum nuntij ad regem miſſi ab eo retenti ſunt. Regis ad Cononem ac Lacedæmonios epiſtola, quam Cteſias ipſe tulit. Conon à Pharnabazo Claſſi præfectus eſt. Cteſiæ in Cnidum patriam ſuam, deindeque Lacedæmonem aduentus. eius diſceptatio aduerſus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum, & vt Epheſo dimiſſus fuerit Bactra. 66

a. ὥστε τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλίτου τὰς ἐπιστολάς.

Indicæ regionis b manſionum, dierum, atque paraſangarum enumeratio. Catalogus item regum inde à Nino & Semiramide ad vſque Artaxerxen: quibus & c hoc opus abſoluitur.

b. σταθμῶν.

c. A Nino id & Semiramide inchoatum, ad magiſtratũ vſq; Ithycles, id eſt, Olym. XCV an. 3. deduxiſſe Cteſiam, auctor eſt Diod. lib. 14. pag. 421. edit. Grac.

Scriptoris hulus Cteſiæ candidus eſt ac valdè ſimplex ſermo, quo etiam fit, vt non iniucundus accidat. Vſus vero dialecto eſt Ionica, etſi non per omnia, vt Herodotus, ſed in quibusdam tantummodo vocibus. neque etiam in diuerticula quædam, vt ille importunè ſermonem auertit, quanquam à fabulis quas illi probroſè obijcere audet, ne ipſe quidem abſtinet, in eo præſertim libro, quem Indica inſcripſit. Iucunditas vero hiſtoriæ magnam illi partem in narrationum poſita eſt apparatu, qui multum habet & vehementiæ, & inexſpectati. quanquam illa etiam rebus penè fabuloſis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus æquo diſſoluta, vt & in idiotiſmum triuialemque ſermonem incidat. Herodoti autem ſtylus hac ipſa & ſimili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma eſt ac regula.

SEQVVNTVR ECLOGAE VARIAE, SCHOLIORVM LOCO.

REGVM PERSICORVM SERIES ex CTESIA.

Rex	*Vxor*	*Liberi*	*regnauit*	*Mortuus.*
I. Cyrus	Amytis.	Cambyſes, & Tanyoxarces	annos XXX.	*ex vulnere in prælio accepto.*
II. Cambyſes.	Roxane.		annos XVIII.	*caſu ictus ſuomet cultello.*
III. Sphendadates *magus, aliis* Smerd	es		menſes VII.	*à VII. coniuratis interfectus.*
IV. Darius Hyſtaſpæ F.		Xerxes.	annos XXXI.	*poſt XXX. dierum morbum.*
V. Xerxes.	Amiſtris.	Dariæus, Hyſtaſpes, Artaxerxes Achæmedides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos XXII. *aliis auctoribus*	*ab Artapane & Spamitre peremitus.*
Artapanus Xerxæ *percuſſor ab aliis*	*hic inſeritur, &*	*dicitur regnum tenuiſſe*	*menſes VII.*	*eadem morte, qua Artaxerxem ſtatuerat è medio tollere.*
VI. Artaxerxes, *Longimanus appellat⁹*	Damaſpia.	Xerxes, *ſolus legitimus: Spurii XVII. interques Secyndianus & Ochus poſtea in regnum ſucceſſerunt.*	annos XLII.	*morte naturali.*
VII. Xerxes alter.			dies XLV.	*Secyndiani & Pharnacia manu.*
IIX. Secyndianus, alijs *Sogdianus.*			menſ. VI. dies 15.	*in cinerem coniectus.*
IX. Ochus, qui & *Darius*, Darius Nothus alijs.	Paryſatis.	Arſaces, Cyrus, Artoſtes, Oxendras, *& alij XIII. qui cito vita abierunt. Amiſtris filia.*	annos XXXV.	*ex morbo, Babylone.*
X. Arſaces, *idemque mutato nomine* Artaxerxes, *alijs* Mĕnon *cognominat⁹*	Statira.	*Aduerſus hunc Cyrus frater conſurgĕs*	*in prælio occubuit.*	*Reliqua huius dabit Plutarch. in Artoxerxe.*

Quatuordecim porro Perſicorum Regum breuem ubi Catalogum exhibebit noſter P. Benedictus Perenus Comment. in Daniel. lib. XIII. initio.

CTESIAE

PHOTII
E CTESIAE PERSICIS VARIORVM
Auctorum EXCERPTA.

Clemens Alexandrinus Stromateo I.

Aſſyriorum res multis annis Græcorum rebus antiquiores ſunt, vt ex dictis Cteſiæ conſtat.

Athenagoras legatione pro Chriſtianis.

Propter Decerto [Semiramidis matrem] & columbas, & Semiramida venerantur Syri. Quod enim fieri nequit, in columbam verſa eſt Semiramidis, vt habet fabula apud Cteſiam.

Apud Athenæum Dipnoſoph. XII.

Cteſias libro Perſicorum tertio ſcribit, omnes quidem quotquot in Aſia regnarint, luxui & voluptatibus deditos fuiſſe, ſed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certè hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt a nemine conſpiceretur, præterquam ab eunuchis, & ſuis vxoribus. Talis autem erat & Sardanapalus, quem alii Anacindaraxis alii Anabaxaris filium fuiſſe memorant. Ac cum Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus qui illi ſuberant, egiſſet cum Parameize, &c.

Paulo poſt de eodem Sardanapolo.

Cteſias autem narrat, ipſum ad bellum deueniſſe. & cum collecto numeroſo exercitu ab Arbace regno eiectus eſſet, mortem obiiſſe, cum ſeipſum cremaſſet, exſtructo rogo ad quatuor iugerum altitudinem: cui impoſuerat lectos aureos CL. ac totidem menſas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipſa pyra cœnaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoq; lectos ſtrauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres, & duas filias, cum malum rerum ſuarum videret, antea miſerat in vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederatq; illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & craſſis, quin etiam multa ligna, & ea quidem craſſa, circumpoſuerat, ita vt nullus pateret exitus: quin etiam talentorum auri impoſuerat illi mille myriades, argenti decies mille: nec non veſtes & purpuras, & omne genus eorum, quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ cum feciſſet, accendere pyram iuſſit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant mirabantur, ac putabant illum ſacrificare: ſoli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigioſe voluptatibus deditus fuerat, quam potuit generoſiſſimè vitam finiuit.

Non multo poſt.

Cteſias vero Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerunt, veſte & ornatu muliebri vſum eſſe tradit. & ad eum cœnantem, cum regis ſeruus eſſet, accedere ſolitas centum quinquaginta pſallentes & canentes mulieres. Pſallebant autem hæ, & canebant ille cœnante.

Apud DEMETRIVM PHALEREVM in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur.

Stryaglius quidam Medus, cum ex equo Sacidem mulierem deieciſſet (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo præliantur) eamq; & formoſam, & ætate florentem eſſe vidiſſet, ſaluam dimiſit. At percuſſo poſtea fœdere, cum illa, quam alioqui deperibat, potiri non poſſet,, ſtatuerat quidem inedia vitam finire: ſcribit tamen prius illi hanc epiſtolam, qua expoſtulat: Ego te ſeruaui, & tu per me ſeruata es. At ego per te perij.

Stephanus Byzantius voce Δυρβαῖοι
ex Cteſia Perſicorum X.

Regio iuxta eum adiacet Dyrbæorum, beata planè gens, diues atq; iuſta. nam neq; iniuriam cuipiam inferunt, neque mortem. Quod ſi forte per viam aut aurum inuenerint, aut aliud quidquam. * *

Athenæus Dipnoſophiſt. X.

Amyntas quoque in libro qui Σταθμοὶ inſcribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditā eſſe tradidit, vt ne ad vnguendum quidem alia re vlla quam vino vtatur. Eadem autem & Cteſias commemorat in libro, quem de Aſiaticis tributis ſcripſit: qui & iuſtiſſimos eſſe illos tradit.

Apollonius hiſtor. mirab. XX.

Cteſias libro rerum Perſicarum decimo, Camelos eſſe in ea regione prodit, quarum pili mollitie lanas Mileſias æquant: Sacerdoteſq́ & alios proceres veſtes ex iis confectas geſtare.

Ex Steph. Byzant.

Choramnai, Perſica agreſtium hominum natio. Cteſias Perſicorum X. Tanta verò celeritate eſt genus illud hominum agreſtium, vt ceruos ipſos inſequendo capiat; aliaq́ multa de his narrat.

Apud Athenæum Dipnoſophiſt. lib. II.

Rex Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in potum ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit: atq; ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At Cteſias Cnidius, narrat etiam quomodo regia hæc Choaſpis fluuii aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. additq́, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Apud eundem Dipnoſoph. IV.

Rex autem Perſarum (vt ſcribunt Cteſias, & Dinon in Perſicis) cùm virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam quadraginta talenta inſumebantur.

Apud eundem libro II.

Cteſias autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo Regem vti, ait. Qui etiam in libro, quem de Aſiaticis tributis *ſcripſit, cœna regia apparatum deſcribens, neque piperis, neque aceti meminit, quod vnum inter condimenta eſt optimum.*

Et libro XI.

Verùm repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur Cteſias, quemcunq; rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilibus poculis vtitur.

Apud eundem, Dipnoſoph. XIII.

Quin etiam Cambyſi ſuſcipiendæ in Ægyptum expeditionis (vt ſcribit Cteſias) cauſa fuit mulier. Nam cùm Ægyptias mulieres in congreſſu præſtare cæteris intellexiſſet, ad Amaſim Ægypti regem miſit, vnam ex eius filiabus in vxorem poſcens. At hic è ſuis quidem vnam haud miſit, ſuſpicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, ſed pallacæ: verùm Apriæ filiam Neutetin. Exciderat autem regno Apries, propter cladem in pugna *aduerſus Cyrenenſes acceptam, & ab Amaſi fuerat interfectus. Cambyſes Neutetidis conſuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa diſcit: & cùm oraſſet eum, vt cædem Apriæ patris vlciſceretur, perſuadet vt bellum Ægyptiis inferat.*

Eiuſdem libro X.

Cteſias autem, apud Indos regi non licere inebriari tradit. At verò apud Perſas regi conceditur inebriari die vno, in quo ſacrificant Mithræ.

Libro XIV.

Beroſus autem Babyloniacorum libro primo, decimaſexta die menſis Loi, feſtum Babylone quinque dierum ſpatio celebrari ait, Saceas dictum: per quod tempus ſolere dominos famulis parere: vnumq́ ex his domui præeſſe, veſte, quæ regiæ ſimilitudinem referebat, indutum: quem & Zoganem appellari. Meminit huius feſti Cteſias quoque libro Perſicorum ſecundo.

Ex Xenophonte, lib. I. de expeditione Cyri.

Cùm Cyrus vna cum his eſſet, Regem & globum qui illum circumſtabat conſpicatur. Ac ſtatim continere ſe non potuit: ſed hæc locutus, Video hominem, *in eum inuadit, & infeſta haſta per loricam pectus verberat: vt refert Cteſias medicus, qui & vulnus illud ſe curaſſe dicit. Dum autem Regem ferit, in eum neſcio quis tragulam magno impetu iaculatur, & ſub oculo vulnerat. Hic pugnantibus Rege & Cyro, illisq́ qui circa illos erant, quàm multi quidem ceciderint eorum qui Regem circumſtabant, Cteſias commemorat (apud illum enim erat:) Cyrus autem & ipſe occubuit, & octo fortiſſimi eorum qui latus eius cingebant, ſuper illo iacebant.*

Digitized by Google

Ex Plutarcho in Artaxerxis vita.

Cteſiæ narratio, vt breuibus multa perſtringam, huiuſmodi eſt.

Cyrus, trucidato Artaxerxe, equum in regem permiſit, & hic in illum, ſilentio vterque. Occupat Cyri amicus Ariaus ferire regem, nec ſauciauit eum: Rex miſſa lancea à Cyro aberrauit, Tiſſaphernem autem fidum Cyro & fortem virum percuſſit atque interemit. Cyrus intorto per loricam regis iaculo, vulnus pectori illius ingeſſit, duos digitos altum. vnde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga & tumultu cohortis regia edito, rex aſſurgens, cum paucis (inter quos Cteſias) tumulum vicinum cœpit, vbi tenuit ſe quietum. Cyrum inter hoſtes volitantem equus ferox longè abſtulit: nec tenebris iam cognoſcebatur ab hoſtibus, & ab amicis quarebatur. Erectus autem victoria, ardoriſq́; & fiducia plenus, per medios vehebatur hoſtes, clamans, Cedite miſeri. *Dum hoc identidem lingua Perſica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi cùm tiara capiti eius defluxiſſet, pratercurrens adoleſcens Perſes (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo ſecundùm oculum ferit, inſcius qui ſit. Eructante vim ſanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & ſopore collabitur. Equus fugiens oberrabat. ſtratum equi prolapſum capit comes illius, qui Cyrum percuſſit, ſanguine redundans. Cyrum ex plaga agrè tandem colligentem ſe aſſiſtentes eunuchi pauci alteri equo impoſuere, quo eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibuſq́; connitentem ire, ſuſtinentes ducebant: corpore quidem, ob vulnus in capite acceptum, grauem ceſpitantemq́; ; ſed victorem arbitrantem ſe, quòd fugientes audiret, Cyrum regem alta voce appellantes, atq; vt parceret ipſi orantes. Interea Caunii quidam homines, tenues inopeſq́;, qui humilium miniſteriorum gratia regis caſtra ſequebantur, confuſi fortè vt amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. Hi vt tandem punicea ſagula eorum aduertere (cùm regii haberent omnes candida) intellexerunt hoſtes eſſe. Ita vnus eorum auſus eſt, ignarus qui eſſet, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapſus Cyrus, tempus ſimul ſaucium ad ſaxum offendit: vnde animam exhalauit.*

Apud Demetrium Phalereum libro περὶ ἑρμηνείας.

Oportet autem qua facta ſint, non ſtatim fateri facta eſſe; ſed paulatim ſuſpenſum tenendo auditorem, & nobiſcum angi cogendo. Quod Cteſias in allato de Cyri morte nuntio facit. Nec enim nuntius ſimul atq; ad Paryſatin venit, ei Cyrum mortuum eſſe dicit: hac enim eſt, qua Scythica oratio appellatur. Sed primum quidem, victoria potitum eum nuntiauit: qua verba illi gaudium anxietati mixtum attulerunt. Poſtea verò interrogat rex: At quomodo ſe nunc gerit? Tunc ille: Fuga ſe dedit, inquit. Hîc ille ſermonem excipiens: Tiſſaphernes horum ei malorum eſt auctor, inquit. Rurſumq́; interrogat: Cyrus verò vbi nunc eſt? Reſpondet nuntius: Vbi fortes viros diuerſari decet.

Ex Plutarcho in vita Artaxerxis.

Eduxerat autem Artaxerxes (vt Cteſias auctor eſt) in aciem quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuiſſe, qui conflixere, memorant. Inito caſorum numero Cteſias nouem millia capitum relata perhibet ad Artaxerxem: ſibi verò non minus viginti millia viſos, qui ceciderant. Verùm hac in controuerſia fuêre. Illud verò iam Cteſia nobile eſt mendacium, qui ſe cum Zacynthio Phayllo, & quibuſdam aliis miſſum refert ad Gracos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Cteſiam. Siquidem meminit eius, & conſtat hoſce libros eum voluiſſe. Quare nuntium eum, & tanta legationis interpretem non prateriſſet tacitum, qui Phaylli Zacynthii mentionem faciebat. Sed mirè ſcilicet ambitioſus Cteſias. Nec ſecius Laconum & Clearchi ſtudioſus, paſſim in hiſtoria aliquas etiam ſibi ipſe attribuit partes: in quibus cùm eſt, multa & praclara de Clearcho commemorat, & de Lacedamone.

Ex eodem Plutarcho in eadem vita.

Poſtquam autem Clearchum alioſq́; duces interpoſito iureiurando circumuenit Tiſſaphernes, comprehenſoſq́; & vinculis aſtrictos ad regem miſit: rogatum refert ſe à Clearcho Cteſias, vt pectinis copiam ſibi faceret. Quo accepto, curaſſe eum caput, oblectatumq́; pectinis vſu. Annulum item ſuum, amicitia mutua ad neceſſarios & familiares Lacedamone ſuos inſigne, ſibi dediſſe. Inſculptas in pala fuiſſe Caryatidas ſaltantes. Cibaria qua Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuerſa & conſumpta, pauca verò ex illis relicta Clearcho. Cui etiam rei adhibuiſſe ſe remedium Cteſias narrat, effeciſſeq; vt copioſiora mitterentur Clear-

Ctesiæ Persica.

tur Clearcho, ac militibus ſeparatim præberentur alia: atque hæc ſubminiſtraſſe, & ſuppeditaſſe ex beneficio & ſententia Paryſatidis. Cùm mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria, perna, craſſe ipſum Clearchum ac ſubieciſſe, modicum pugionem ut in carnem conditum clam ſibi mitteret, neq; ſineret ut Regia fata ſua paterent atrocitati. ceterùm abnuiſſe metu ſe. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate, iureiurando annuiſſe: verùm impulſu inde Statira cunctos fuiſſe ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statira tetendiſſe Paryſatidem inſidias, viruſq́; ei concinnaſſe. Verùm parum probabilia affert, & coniuncta cum abſurda cauſa, facinus admiſiſſe adeo nefarium, atque in periculum ſeſe præcipitauiſſe Paryſatidem Clearchi gratia, ſuſtinentem iuſtam regis coniugem, liberorumq́; conſortem ad regnum educatorum, necare. Ceterum non obſcurè exaggerat hæc ad Clearchi commendandam memoriam. Etenim attexit hoc quoq;, duces obtruncatos ceteros fuiſſe à canibus & alitibus laniatos, Clearchi cadaueri venti procellam cumulum terræ excitaſſe, atq; inieciſſe corpori, idq́; contexiſſe: quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuiſſe, ac locum eum inumbraſſe: itaq; magna ductum pœnitentia regem, quòd virum Diis carum peremiſſet Clearchum. Paryſatis ergo (cùm odium iam inde ab initio atq; æmulationem concepiſſet in Statiram, quòd cerneret potentiam ſuam, nonniſi a rege ſe reuerente & honorante proficiſci, illius vero amore & fide ſtabilem firmamq́; eſſe) inſtruxit ei inſidias; de ſumma, uti arbitrabatur, aleam iaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipſam poterat, Gigim dictam, quam adminiſtram veneni Dinon tradit fuiſſe, conſciam modò & quidem inuitam Cteſias. Illum qui venena dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Inſtituentes autem ex ſuperioribus ſuſpicionibus ac ſimultate congredi denuò, & una cœnare, cum metu tamen & cautione iiſdem epulis atque ab iiſdem utebantur paratis. Naſcitur apud Perſas exigua auis, quæ omni caret excremento, habetq́; inteſtina omnia adipe differta: unde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Cteſias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, diſſecuiſſe Paryſatidem, atq; infeciſſe alteram partem veneno; ſuam partem ſynceram & puram ori ingeſtam ipſam mandiſſe, Statiræ vero dediſſe virulentam. Dinon, non Paryſatidem, ſed Melantam medicatas carnes ſecuiſſe cultro, & Statiræ appoſuiſſe. Cùm animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipſa olfecit maleficium, & ſuſpicionem regi aduerſus matrem attulit, feritatem illius, & animum implacabilem cognoſcenti. Unde quæſtioni extemplo intentus, miniſtros matris & ſtructores corripuit, ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Paryſatis in cubiculo ſuo tenuit, depoſcentiq́; denegauit regi. Verùm cùm poſtea oraſſet illa, ut demum nocte dimitteretur, certior factus rex, locatis inſidiis comprehendit Gigim, eamq́; rei capitalis damnauit.

Ælianus de animalium natura, libro 7. cap. 1.

Suſidas boues numerandi ſcientiam tenere Cteſias ſcribit. Nam Suſis regi ſingulæ quotidie centum cados in hortos ſicciores, & minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, ſiue quòd eis ſit certus & conſtitutus, ſiue etiam quia diu multumq́; in eo ſe exercuerunt, promtiſſimè obeunt. nullam enim ad opus remolleſcere videres. At ſi ſupra quem diximus centenarium numerum, vel unum cadum inſtiteris ſubuehere, nullis iam eas, inquit, vel blanditiis inducere, vel verberibus adigere ad id poteris.

Apud eundem lib. 16. cap. 42.

Porrò Cteſias Gnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Perſicam Sittacen eſt, ſerpentes abundè gigni, capite albas, reliquo corpore nigras. quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percuſſerint interimere. Interdiu eas haudquaquam videri ſolere, ſub aqua natantes: noctu verò vel aquam haurientibus, vel lintea lauantibus, perniciem afferre. multi enim hoc adiguntur, aut propter aquæ deficientis neceſſitatem, aut quod negotiis impediti interdiu veſtes abluere non quiuerint.

Apud Diodor. Siculum lib. 2. Biblioth. aliquoties item citatum Cteſiam reperies: vti & apud Ioan. Tzetzen in Chiliadib. & Harpocrationem in Lexico.

CTESIÆ

CTESIÆ CNIDII

Indicorum liber.

LEGI & INDICA Cteſiæ, magis etiam Ionicè libro ſingulari deſcripta: 66
Refert *a* Indum fluuium, qua eſt anguſtiſſimus, quadraginta patere ſtadia; qua latiſſimus, ducenta. Indos ſolos, cæteros ferè mortales vniuerſos multitudine ſuperare. Scribit de verme quodam, qui in flumine eſt; & ſolum quidem hunc de cæteris animalibus, in eo naſci. Vltra Indos nullos habitare homines. Per Indicam præterea regionem nunquam pluere; ſed flumen eam rigare. De *b* *Pantarba* ſigillari gemma: atque inter cætera, vt hæc LXXVII. ſigillares gemmas, lapideſque pretioſos in flumen coniectos (erant ea Bactrij cuiuſdam inſtitoris) inuicem ſibi adhærentes retraxerit. De elephantibus, *c* qui muros diſſoluunt atque euertunt. De paruis ſimiis, quarum caudæ ad quatuor cubitos protenduntur. De *d* maximis gallis gallinaceis. De *e* bittaco 67
aue, humano ſermone ac voce prædita: accipitris eam eſſe magnitudine & fronte purpurea, barbamq́ue geſtare nigram; alioqui ad collum *f* cærulei coloris eſt, ad modum cinnabaris. Hominis item in morem Indicè hanc auem loqui: immò & Græcè, ſi hunc quoque ſermonem docta fuerit.

a. Hic ipſe locus ita citatus legitur ab Arriano lib. 5. de expedit. Alexandri. Ac Cteſias quidem aſſerit Indi, qua anguſtiſſimus is eſt, XL. ſtadiorum latitudine ripas inter ſe diſtare; qua verò latiſſimus, etiam centum ſummum ſtadiorũ ſpatium intermedium eſſe. *b. Ignem etiam extinxiſſe refert Heliod. inf. pag. 96. Vide & Philoſtrat. de Vita Apollonij, lib. 3. c. Pectore ſuo, cum rex Indicorum iubet, ſu incumbendo. Lege cap. 29. Æliani de anim. al. lib 17. vbi plura de his. d. Hinc ſumpſiſſe videtur, quæ de iiſdem refert Ælian. de animal. lib. 16. cap. 2. e. Pſittacum vocant alij. Meminit inf. quoque Olympiodorus pag. 112. & Ælian. non ſemel. f. κυάνεον.*

Agit de *g* fonte, qui humido quotannis auro ita impleatur, vt centum ex eo vrceí fictiles anni ſpatio hauriantur. Fictiles autem eſſe vrceos propterea oportere, quòd hauſtum mox aurum concreſcat, vt ad illud educendum vas ipſum confringere neceſſe ſit. Fontem ipſum quadratum eſſe refert, ſedecim cubitorum ambitu, vniuſque vlnæ altitudine: ſingulis portò vrceis ſingula talenta auri extrahi. De ferro, quod in huius fontis fundo reperitur; ex quo duos ſe habuiſſe aliquando gladios ipſe Cteſias commemorat; vnũ à *h* rege, alterum à Paryſatide regis ipſius matre ſibi donatum. Ferri autem huius eam eſſe vim, vt in terram depactum nebulas, & grandines, turbineſque auertat. hoc ſemel ſe iterumq́ue vidiſſe, cùm rex ipſe eius rei periculum faceret.

g. Falſa hæc eſſe ait Philoſtrat. lib. 3. de Vita Apollonij.

h. Artaxerxe, cognomento Mnemone.

De *i* canibus Indicis tantæ magnitudinis, vt cum ipſis quoque leonibus certamen ineant. De magnis illis montibus, ex quibus cum ſardo, tum onyches etiam, atque aliæ gemmæ effodiuntur. Ingentem illic ſæuire æſtum, ſolemq́ue ipſum decuplo quàm in aliis regionibus maiorem videri: ac multos in ea regione mortales æſtu præfocatos extingui. Mare ibi nihilo minus quàm Græcum *k* flatu tumere: verùm id in ſummo, ad quatuor vſque digitorum altitudinem, feruidum eſſe; adeoq́ue piſces iuxta calorem illum viuere nullo modo poſſe, ſed in imis degere.

i. Ælianum lege lib. 4. de animal. cap. 19. qui ſua hinc petiuiſſe videtur.

k. Φνεᾶς lego, pro Φνεῖν.

Indum fluuium per campeſtria delatum, ipſos quoque montes interlabi; in iiſq́, locis naſci *l* calamum, quem vocant Indicum, tantæ craſſitudinis, quantam duo ſimul homines expanſis vlnis complecti poſſint, altitudinis verò, quanta eſt mali ingentis onerariæ nauis. Eſſe tamen inter hos calamos maiores, minoreſque, quemadmodum in magno aliquo monte accidere ſolet. In marem item fœminamq́ue eoſdem diſtingui, & illum quidem admodum eſſe validum ac firmum, ſine medulla, quam tamen habeat fœmina.

l. Harundini Indicæ arborea amplitudo, *inquit Plin. lib. 16. cap. 36. quo te, lector, remitto.*

De regionis illius animali ſcribit *m* *martichora* dicto: humanũ id referre vultum, leonis magnitudine, colore cinnabaris in modum rubente. Triplicem illi eſſe dentium ordinem, aures humanis ſimilis, & oculos æquè noſtro more glaucos, caudam item cubitali maiorem habere, qualem ſcorpius *n* terreſtris, in qua & aculeus, etſi alioqui illa per tranſuerſum etiam ſpinis aſpera ſit. Aculeum item in vertice gerere, vt ſcorpius, eoq́ue accedentes ita pungere, vt nec mortem vllo pacto, quicunque percuſſus fuerit, euadere poſſit. Iam ſi quis eminus cum hoc animali pugnam ineat, non minus ab anteriori illud parte caudam prætendendo, inde velut ab arcu emiſſas ſagittas, aculeos ſuos ſpargere atque ferire, quàm à poſteriore parte tectam illam protendendo, ad iugeri autem ſpatium iaculari, omneſque quos attigerit certiſſimo interficere, vno dumtaxat excepto elephante. Ipſos verò aculeos pedali eſſe longitudine, tenuiſſimiq; funia latitudine. Addit *Martichora* Græcis ἀνθρωποφάγον [id eſt, hominiuorum] ſignificare, quòd ho-

m. Et hoc eſſe mẽdacium vult Philoſtr. Ælian. lib 4. de animal. cap. 21. poſtquam multa de Mantichora egit, penes Cteſiam fidẽ omnium eſſe vult. Meminit & Pauſan. huius Cteſianæ narrationis in Bœotic. Plin. item lib. 8. c. 21. apud quos Mantichora *legitur.*

n. ἑρπετοῦ.

mines vt plurimum interimat, voretque; etſi aliis quoque animalibus veſcatur. Vnguibus etiam hoc animal, non tantùm aculeis, pugnare; atque hos iaculando emiſſos identidem renaſci. Magnam item eſſe horum animalium copiam in India, eaque telis ab hominibus confici, quæ elephantis vecti in illud contorqueant.

68 De ſumma Iudorum iuſtitia; itemque de moribus ac ritibus eorum. De *a* loco illo ſacro, quem in tractu inhabitabili eius regionis ſub ſolis lunæque nomine venerantur: quo non niſi quindecim dierum itinere *b* à Sardus monte perueniri poſſit. Solem illic annis ſingulis per dies triginta quinque ientius vrendo refrigerare; ne ſcilicet dum celebrant feſtum ac reuertuntur, etiam adurantur. Nec tonitrua, nec fulgura, *c* nec pluuias vllas in India eſſe; ſed ventos bene frequentes ac turbines, qui etiam abripiant, quidquid apprehenderint. Solem orientem in pleriſque Indiæ locis, *c* alteri diei parti frigus, alteri vehementem æſtum adferre. Non à ſole, ſed à natura Indos eſſe nigros. eſſe enim inter illos viros quoſdam ac mulieres, etſi pauciores, ſupra omnes alios candidiſſimos. atque adeò eiuſmodi Indas duas & Indos quinque à ſe viſos auctor refert. In confirmationem porrò eius, quod ſupra de ſole dixerat, triginta eum & quinque dies in India frigidiorem auram adferre, addit: Ignem etiam illum, qui ex Ætna erumpit, *d* medium regionis tractum, quòd is iuſtorum hominum ſit, nequaquam infeſtare; cùm tamen alia circum loca infeſtet. Quin & apud Zacynthum piſcoſos inueniri fontes, ex quibus inſuper pix educatur. In Naxo quoque fontem eſſe, è quo vinum, & quidem ſuauiſſimum emanet. [Ita Phaſidis *e* fluuij aquam, ſi iuſtum ipſa diem in vaſe aliquo conſeruetur, in ſuauiſſimum vinum commutari.] Ignem præterea eſſe *f* in Lycia, non procul Phaſelide, perpetuum, noctes atque dies ſine intermiſſione ardentem; & eum aqua non exſtingui, ſed magis accendi: fimo tamen illum exſtingui. [Hoc item modo aſſiduè in Ætna atque Pruſa ignem aſcendere.]

Narrat præter iſta, in media India *g* homines repetiri nigros, qui Pygmæi appellentur. Eadem hos, qua Indi reliqui, lingua vti, ſed valde eſſe paruos, vt maximi duorum cubitorum, & plerique vnius duntaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam alere longiſſimam, ad ipſa vſque genua demiſſam, atque etiam infra, cum barba longiore, quàm apud vllos hominum. quæ quidem vbi illis promiſſior eſſe cœperit, nullo deinceps veſte vti; ſed capillos multò infra genua à tergo demiſſos, barbamque præter pectus ad pedes vſque defluentem, per totum corpus in orbem conſtipare & cingere, atque ita pilos ipſis ſuos veſtimenti loco eſſe. Veretrum illis eſſe craſſum ac longum, quod ad ipſos quoque pedum malleolos pertingat. Pygmæos hoſce ſimis eſſe naribus, & deformes. Ipſorum item oues *h* agnorum noſtrorum inſtar eſſe; boues & aſinos, arietum ferè magnitudine, equos item muloſq; & cætera iumenta omnia nihilo eſſe noſtris arietibus maiora. Tria horum Pygmæorum millia Indorum regem in ſuo comitatu habere, quòd ſagittarij ſint peritiſſimi. Summos eſſe iuſtitię cultores, iiſdemq; quibus Indi reliqui, legibus parere. Venari quoq; lepores vulpeſq;, non canibus, ſed coruis, miluis, cornicibus, aquilis *i* adhibitis. Lacum apud eos eſſe octingentorum ſtadiorum ambitu, *k* cui oleum [noſtro ſimile] ſupernatet, quoties nullus adſpirat ventus. per hunc ergo lacum paruulis nauigiis vectos, ex eius meditullio ſcaphiis oleum ad vſum haurire. Vti quidem & ex ſeſamo expreſſo oleo, vt & è nucibus: præſtantius tamen eſſe illud è lacu hauſtum. Piſces nihilominus habere hunc lacum.

Abundare quoque ſcribit hanc regionem argento, neq; profundas eius eſſe fodi-
69 nas; ſed Bactrias ipſas venas altiores haberi. Quin & aurum habere Indiam: non quod in fluminibus reperiatur, laueturq;, vt fit in Pactolo flumine; ſed quod multi vaſtique montes ſuppeditent. in quibus quòd *l* gryphes habitent (aues quadrupedes, lupi magnitudine, leoninis cruribus atque vnguibus, pennis toto corpore nigris, at in pectore rubris) hinc ſcilicet, quòd ibi tanta copia ſit aurum, difficulter adeò obtineri.

Indorum oues, capraſq; aſinis eſſe noſtris maiores, & plurimum quaternos, imò & ſenos, parere. Caudas verò adeò habere *m* magnas, vt fœtis amputandæ ſint, quo marem admittere poſſint. *n* Porcum item neq; cicurem neq; ſylueſtrem tota India reperiri. Palmas Indicas, earumq; fructus triplo eſſe quàm apud Babylonios maiores. Inſuper & fluuium ibi quendam è petra melle fluere.

a. Simile quid habet Nonnoſus ſup pag. 2.
b. ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Σαρδοῦς.
c. Nonnoſus ſup. pag 3. idem fere narrat.
d. Illum fortè, quem αὐτοῦ χώραν appellatum fuiſſe, docebit inf. Conon narrat. XLIII. pag. 232.
e. E Bauarico codice iſta ſunt incluſa inſeri hic, atq; alibi, non ingratum fore putaui.
f. Flagrat in Phaſelide mons Chimæra, *inquit Plin. dum hunc Cteſia locum adfert lib. 2. cap. 106.*
g. Similia Nonnoſus ſup. pag. 3. Et de Pygmæis Plin. Sidendus, Solinus, ac Iuuenalis.
h. Ælian. lib. 16. cap. 37. hiſt. animal. Pſyllis Indicis totum illud pumile pecoris genus attribuit.
i. Quo autem modo haſce aues venari doceant Indi, ex Cteſia tradit Ælian. lib. 4. cap. 26. de nat. animal.
k. Meminit huius loci Antigonus, mirabil. narrat. 165.
l. De gryphibus hac, & auri colligendi modo lege cap. 27. lib. 4. Æliani de animal.
m. Cubitum totum latas, vt hinc expreſſit Ælian. lib. 3. de animal. cap. 3.

n. Addit Ælian. lib. 16 c. 37. ex hoc Cteſia loco: Suilli generis vſum Indos deteſtari, & tantopere ab eo veſcendo, quàm ab humanis carnibus abhorrere.

CTESIÆ INDICA.

Multa refert de Indorum iuſtitia, & in ſuum regem beneuolentia, deque illorum mortis contemptu. Fontem quoque apud eos eſſe ait, euius aqua, ſimulatq; hauſta fuerit, caſei in morem coaguletur. huius autem coagulati ſi cui ad tres obolos contriueris, atque in vulgari aqua bibendos dederis, indicare mox illum quæcunque admiſit. *a* eo enim die mente alienatum iuſanire. Vti ergo eo regem in accuſatis, quoties certo cognoſcere velit, an obiectorum criminum affines ſint. Et ſi quidem ediderint crimen, imperate vt inedia mortem accerſant: ſi verò nihil deprehendatur, liberos dimitti.

Indorum neminem aut capitis, aut oculorum, aut dentium dolore vexari; neminem oris puſtulas, aut penitus vllum putreſcens vlcus pati.

b [De Seris ferri ait, itemque de vlterioribus Indis, immania prorſus illos habere corpora, vt tredecim ibi cubitos alti viri reperiantur, quorum æquè vita *c* ducenteſimum excedat annum. Viſos & in Gaitæ fluminis quadam parte ferinos homines, hippopotami ferè cute, quam ne tela quidem ipſa perfoderent. In illa ipſa India (vt ferunt) ad intimas marinæ infuſæ partes, *d* prælongas geſtare caudas incolas, quales vel Satyris adpingi ſolerent.]

Serpentem apud Indos eſſe quendam memorat, ſpithamæ longitudine, pulcerrimæ purpuræ ſpecie, capite candidiſſimo, nulliſq; omnino dentibus: quem in æſtuoſiſſimis illis montibus, ex quibus ſardo [gemma] effoditur, venatores capiant. Hunc non mordere quidē; ſed quemcunq; locū vomitu ſuo cōſperſerit, eum neceſſariò putredine vitiari. Eundē per caudam ſuſpenſum duplex emittere venenū; electri ſpecie prius, & alterum nigrum: illud vino effluere, hoc mortuo. Prius item illud, ſi ſeſamij tantùm grani quantitate detur, cōfeſtim interimere; eius qui illud ſumſerit cerebro per nares effluente: alterum verò ſi detur, lentam tabem adducere, quæ vix anni ſpatio hominē conficiat.

e Auem deſcribit δίκαιρον appellatam (δίκαιον, id eſt, *iuſtum*, Græcè dixeris) perdicis ouo non maiorem. hanc ſua defodere excremēta, ne inueniri poſſint. quòd ſi de inuentis, quantum ſeſami granum eſt, quiſpiam biberit, mane ſomno corripi, ſenſuſque expertem dormire, quoad occidente ſole moriatur.

Eſſe & ibi lignum, *f Parēbum* dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis dumtaxat hortis reperiatur, neq; florem vllum, neq; fructum producens. quindecim id tātùm habere ſub terra radices; ſed eas ita craſſas, vt tenuiſſima brachij craſſitudinē exæquet. Huius ergo radicis ſi partē aliquā vel *g* ſpithamam longā ſumſeris, quibuſcunq; eam rebus admoueris, omnia mox ad ſe rapturam, aurum, argentum, æs, lapides, ceteraq;, præter ſolum electrum. ſin cubitum longam partem reſecueris, iam agnos etiam [& boues; ac cetera animalia] ipſaſque adeò aues ad ſe pertracturam. nam huius potiſſimum auxilio maximam, quas venentur, auium partem incolas capere. Quin etiam, ſi aquæ vel congium integrum coagulare velis, obolum vnum huius radicis in aquam coniectum, eam 70
coacturum: idem & in vino euenturum, vt manu etiam velut ceram tenere poſſis; poſtridie tamen ſolutum iri. Addit etiam cœliacis auxiliari.

Interlui quoque Indiam flumine non ita magno, lato videl. duo ferè ſtadia, *h* ὕπαρχος Indis eſſe fluuio nomen, quod Græcè efferas, φέρων πάντα τὰ ἀγαθὰ, [id eſt, *adferens bona omnia*.] Triginta diebus hunc per annos ſingulos ſuccinū in vndis vehere. narrari enim in montibus, (qui & ipſi alluantur aqua) exſtare ex aqua arbores, quæ certo anni tempore, maximeq; per triginta continuos dies, amygdalæ, pinus, ſimiliſq; arboris in morem, lacrymas emittant, quæ in profluentem delapſæ concreſcant. Vocari eam arborem Indica lingua *i Sipáchora*, quæ vox Græcè ſignificet, γλυκὺ, vel ἡδὺ, [id eſt, *dulce, ſuaue*,] Hinc itaque ſuccinum ſuum Indos colligere. Vitis item inſtar racemos ferre arbores pro fructu: earumque acinos ponticæ nucis magnitudine eſſe.

k Degere iiſdem hiſce in mōtibus homines memorat canino capite, qui ferarum pellibus veſtiantur. Sermone hos nullo vti, canum tātùm more latratum edere, atq; ita mutuò ſeſe intelligere. Dentes illis eſſe quàm canibus maiores, & caninos ſimiliter vngues, ſed longiores, ac rotundiores. Montes incolere ad Indum fluuiū vſq; & colore eſſe nigro, inſigneſq; iuſtitiæ cultores, ceterorum Indorum more, inter quos verſentur. Intelligere quoq; quæ ab Indis dicātur, licet ipſi loqui minimè poſſint; vt propterea latratu, manibus, atque digitis ſigna dent, quemadmodū ferè ſurdi ac muti ſolent. *l* Vocari hos ab Indis *Calyſtrios*, quod Græci dicerent κυνοκεφάλυς, id eſt, *Canicipites*, [carnibus eoſdem veſci crudis] totiuſque gentis capita numerari ad centum & viginti millia.

Addit

a. An huc fortè facit Antigoni Narrat. mirab. 160. Cteſiā ſcribere, in Æthiopia fontem aquā habere inſtar cinnabaris rubentē, quæ pota vecordes reddat?

b. Addita & hæc è Bauarico Cod. quæ prætermittenda non duxi.

c. De Seris Lucian. quoq; proditum refert, ad trecenteſimum eos vita annum pertingere.

d. Vide inf. pag. 91.

e. Plura excerpſit de hac auicula Ælian. lib. 4. cap. 41. de animal.

f. Apud Apollonium, cùm huius loci mentionem facit, (hiſt. mirab. 17.) πάρηβος hodie legitur.

g. Cod. Bauaric. ὄντος δακτυλ@.

h. Hypobarus *legitur apud Plin. lib 37. cap. 2. extr. vbi &* vniuerſa ferre bona *ex hoc Cteſia loco reſtituas.*

i. Al. Σιπταχόρας, *&* Σιπταχόρος. *Plin. lib. 37. cap. 2.* Aphytacora *legit.*

k. Exſcripſit hæc (vt Indicorum Cteſia aliaq; pleraq;) Ælian. lib. 4. cap. 46. hiſt. animal.

l. Pro mendacio hæc habet Philoſtrat. Refert ea tamen ex Cteſia Plin. lib. 7. cap. 2.

Digitized by Google

Addit ad huius fluminis,[*iam proximè deſcripti*] fontes, florem naſci purpureum, ex quo purpura tingatur, Græca ipſa nihilo inferior, immò multo floridior. Ibidem & *a* animalia naſci ſcarabei magnitudine, inſtar cinnabaris rubentia, quæ pedes habeant longiſſimos, & vermium inſtar mollia ſint; naſci hæc in illis arboribus, quæ ſuccinum ferunt, earumque fructus ad eum modum depaſcere atque vitiare, quo phthires apud Græcos vites perdere ac vaſtare ſolent. Indos itaque, animalibus hiſce contritis, punicea ſua ſaga tunicaſque, & quidquid præterea velint, inficere, tinctura longè quàm Perſica præſtantiore.

a. Leges hæc apud Ælianum quoque lib. 4. cap. 46. de animal.

Narrat inſuper hos Cynocephalos in montibus habitantes nullum exercere opificium; ſed de venatione viuere, feraſque quas occiderint ad ſolem torrere. Magnam nihilominus pecoris copiam alere, caprarumque & ouium: quarum quidem ouium lac atque oxygala pro potu illis ſit. Veſci tamen etiam Sipachoræ fructu; è qua, *vti dictum eſt arbore*, ſuccinum emanat. dulcem enim illum eſſe. Hunc item illos fructum arefactum in corbes conſtipare, ad eum modum quo vuas paſſas Græci. Eoſdem illos Cynocephalos ratem quoque extemporariam conſtruere, qua impoſitum huius fructus onus, vt & purpuræ (ſed purgato prius eius flore) itemque electri, ad ducenta &
91 ſexaginta talenta, quotannis auehant; additis talentis totidem illius pigmenti, quo infectores puniceum colorem inducunt.' Electri præterea mille talenta quotannis ad Indorum regem aduehere. Immò & alia plura deuehere ad Indos venalia, pro quibus viciſſim panes, farinam, & xylinas veſtes accipiant. Habere quoque enſes venales, quibus ipſi ad venatum vtuntur, cum arcubus & iaculis. peritiſſimos enim eſſe iaculandi atque ſagittandi: & præterea etiam, quòd montes habitent altos atque inacceſſos, bello inſuperabiles. Regem ipſis pro munere quinto quoque anno præbere trecenta arcuum, totidemque iaculorum millia; iam peltarum centum viginti, & gladiorum quinquaginta millia. Nullas item apud hos eſſe domos, ſed in antris degere. In venatione iaculis potiſſimum feras, vel ſagittis petere; eaſdemque perſequendo, quòd curſus velocitate præſtent, etiam aſſequi. Horum vxores ſemel dumtaxat per menſem, cùm menſtrua patiuntur, lauare; aliàs nunquam. Neque viros vnquam omnino lauare; ſed manus tantummodò abluere. Oleo tamen ex lacte confecto ter ſaltem menſibus ſingulis vngi, & pellibus deinde abſtergi. Veſte ad hæc vti, non villoſa, ſed è glabris maceratiſque pellibus quàm tenuiſſimis, ipſos æquè atque vxores. exceptis fortè ditiſſimis inter eos, & iis quidem paucis, qui lineos geſtent amictus. Nec item lectorum nouiſſe vſum eos, qui extemporaneos ſibi toros exſtruant. Hunc apud eos ditiſſimum haberi, qui plurimum habeat pecoris; ac reliquas opes his propemodum eſſe ſimiles. Caudam *b* inſuper habere omnes, tam viros quàm mulieres, ſupra clunes, caninæ ſimilem, niſi quòd maior ſit, & pilis denſior. Quadrupedes item hos, canum more, cum mulieribus congredi, aliumque congrediendi modum omnem pro turpi habere. Iuſtiſſimos eoſdem eſſe, vitæque reliquos inter homines longiſſimæ. viuere namque ad centeſimum vſque & ſeptuageſimum, nonnulloſque ad ducenteſimum quoque annum.

A 70. numero ad hunc vſque 91. ſaltauit hic per incuriam Typographus Græcus.

b. Caudatorum hominum meminit quoque Plin. lib. 7. cap. 2. in fine.

Hos vltra ſcribit habitare alios ſupra fluuij illius fontes, reliquorum Indorum inſtar nigros, qui neq; ipſi quidquam operentur. quin nec cibo eos veſci vllo, aut aquam bibere. pecoris tantùm magnam alere copiam, boum, caprarum, ouium; horum lac bibere, ac nihil præterea. Infantes præterea, qui apud hos naſcantur, non habere perforatam corporis ſui ſedem, neque per eam excrementa eiicere: nam etſi clunes habeant, anus tamen ipſe coaluit. Itaque nihil ipſos quidem per annum excernere; ſed caſeoſum quid, illudque non conſpiſſatum, at feculentum tantummodo, per vrinæ meatum eiicere. Quod ſi lacte mane poto, etiam in meridie adbiberint, dulcem apud eos inueniri radicem quandam, quæ lac illud in eorum ventre coagulari non ſinat. huius ergo eſu vomitum ſibi veſperi prouocare, per quem omnia facilè eiiciant.

c Aſinos, ſcribit, habet India ſilueſtres, equis ipſis pares, & quandoq; maiores: qui totum albi corpus, caput ſolùm habent purpureum, oculoſque cæruleos. Cornu illis cubitale media procedit fronte, [cuius ſcobs in potu datur, tueturque à mortiferis venenis.] Eius inferior frontique proxima pars, ad duorum palmorum ſpatium egregiè candida; ſuprema in acumen deſinens, cum ſummo rubore punicea eſt; quæ verò inter
92 has media intercedit, nigra. Iam qui ex his bibunt (nam & in pocula tornantur ea cornua) ij neque ſpaſmo, vt ferunt, corripiuntur, nec morbo ſacro. Immò nec veneno

c. Totam hanc narrationem, mutatis dumtaxat aliquot vocabulis, retulit Ælian. in cap. 52. quarti ſui libri de animal.

poſſunt lædi vllo, qui modò ante vel poſt illud hauſtum, vinum, aquam, aut aliud quippiam ex hiſce poculis bibant. Ac cùm cæteri quidem ſiue manſueti, ſiue ſylueſtres aſini, aliaque quibus ſolida vngula eſt, animalia omnia, neque talos habeant, neque in iecore fel, hæc tamen vtraque in his inuenire eſt. & talum certè omnium, quos equidem viderim, pulcerrimum, bouis talo & ſpecie, & magnitudine ſimilem, ſed inſtar plumbi grauem, & minij colore ad intima vſque rubentem. Velociſſimum quoque eſt hoc animal, ac robuſtiſſimum; vt nec equus, nec aliud vllum aſſequi hoc perſequendo poſſit. Et remiſſius quidem initio currere ſolet: ſed miro quodam modo, quo diutius cnrrit, eo incitatur magis, vt plus atque velocius currat. Quod igitur alias nunquam per venationem capi poſſet, vbi ſuos pullos adhuc paruulos ad paſcua circumducere cœpit, multo cingitur equitatu; ac dum relictis pullis fuga ſibi conſulere non vult, ſed cornu, calcibus, morſibus ita certat, vt multos cum equos, tum viros interimat, ſagittis tandem & iaculis confoſſum (cùm viuum nequeat) capitur. Carnes ob amaritiem edi non poſſunt. Neque verò ob aliud quippiam, quàm propter ſolum cornu & talos hoc animal venantur.

a. Hæc ipſa, atq; alia de hoc Verme plura, excerpſit ex Cteſia Ælian. lib. 5. cap. 3. de animal.

Indorum in flumine *a* vermis naſcitur, ait, ſpecie quidem illi non abſimilis, qui innaſci ficui arbori ſolet: ſed cubitos ſeptem longus (etſi alius alio maior, minorque,) & ita craſſus, vt eum decem annorum puer vtraque vix brachio amplecti queat: Duos tantummodo habet dentes, ſuprà vnum, alterum infrà. his quidquid prehenderit, deuorat. Interdiu in cœno fluminis cõmorans, noctu tantùm egreditur. Quod ſi tum fortè in bouem aut camelum inciderit, morſu correptum in flumen trahit, totumq; præter ſolum ventrem, vorat. Capitur grandi hamo, cuius ferreis catenis hœdum ſiue agnum

b. Idem de eo & Philoſtratus refert.

alligauerint. Captum *b* per dies triginta ſuſpenſum tenẽt, ſuppoſitis vaſis; diſtillatq; interea temporis ex eo liquoris tantum, quantũ decem cotylæ Atticæ capiant. Poſt diem trigeſimum vermem ipſum abiiciunt, oleumq; probè ac tutò reconditum ad ſolum Indorum regem adferunt. nam aliorum nemini aliquid huius olei apud ſe habere licet. Cuicumque autem rei hocce oleum fuerit ſuperfuſum, eam accendit; adeoq; ligna ipſa atque animalia comburit: neq; aliter extingui poteſt, quàm multi craſſiq; luti iniectu.

c. καρχαλίς.

Sunt apud Indos arbores cedro aut cupreſſo proceritate pares, palmæ foliis; paulò tamen latioribus, & abſque *c* ſinu ſiue axilla. Florem habent lauri maſculæ ſimilem, ſed fructum nullum ferunt. Nomen illis Indicè *Carpion*, Græcè *μυρόρ̀όδα*. Diſtillant ex hac non admodum frequenti arbore, olei cuiuſdam guttę, quas lana de tronco abſterſas in lapideos deinde alabaſtros exprimunt. modicè illud rubrum eſt. & craſſiuſculum ſuauiſſimi prorſus odoris, quem etiam ad quintum vſque ſtadium diffundi aiunt. Soli 93
autem regi, eiuſque propinquis id habere conceditur. Ex eo cùm Indorum rex ad Perſarum regem aliquid miſiſſet, vidiſſe ſe narrat Cteſias, talemque odorem percepiſſe, qualis neque verbis exprimi, neque cum alio vllo conferri poſſet.

Caſeum item ac vinum omnium ſuauiſſimum habere hos narrat; idque ſe guſtando expertum didiciſſe.

d. Antigonus hiſt. mirab. 165. hanc narrationem attingit, additq; ὥς τι ἐμπίπτῃ πλάγιον, ὀρθὸν ἐκβάλλειν. Vitiosè autẽ ibi legi. ἢ εἰς αὐτὴν ἀφιεμένα καταδέχεσθαι, omiſſa negatione, pro μὴ καταδέχεσθαι ex hoc, puto, Cteſiæ loco intelliges.

Fons, ait, in Indiis eſt quadrata forma, quinque circiter vlnarum ambitu. huius aqua ita intra ſaxum continetur, vt à labro ad ipſam trium cubitorum ſpatium intercedat, aqua verò ipſa trium ſimiliter vlnarum altitudinem teneat. Lauant in ea [cùm purgandi corporis cauſa, tum vt morborum omne genus abarceant] Indorum ſpectatiſſimi quique, cùm vxoribus ac liberis: & natant in pedes ſeſe coniicientes. nam quando inſiliunt, eiaculatur eos aqua ſurſum. Neque homines ita ſolummodo in ſublime iacit ſed quoduis etiam animal, viuum illud ſit ſiue mortuum, in ſiccam eiicit terram: immò & *d* quæcunque in eam iniiciuntur; ſi ferrum, aurum, æs, atque argentum, (quæ ſola in fundum demittit) excipias. Aqua ipſa perfrigida eſt, & potu ſuauis; quæ & ſtrepitum edit magnum, qualis in lebete bullientis. Sanat hæc vitiligine & ſcabie laborantes: vocaturque lingua Indica *Ballade*, Græca *ὠφελίμη*, id eſt, *vtilis*.

e. Vide ſupra pag. 67. & Plin. lib. 7. cap. 2.

Verſatur in illis Indiæ montibus, *e* in quibus calamus Indicus naſcitur, genus hominum quoddam ad triginta millia, quorum fœminę ſemel dumtaxat in vita patiuntur fœtũ, pulcherrimè infra ſupraq; dẽtatum, omnibuſq; tam fœminis quàm maſculis, iam inde à natiuitate & capitis & ſuperciliorum pili canent. Vſque ad triceſimũ ergo ætatis annum, albos habet eorũ quilibet totius corporis pilos, qui deinceps nigreſcere incipiunt, dum ſexageſimo demum anno omnes omnino nigri facti conſpiciantur. Octonos

item ha-

habent iſti, viri æque vt mulieres, iu vtraque manu digiros, ac totidē in ſingulis quoque pedibus. Sunt eriam ſtrenuj admodum milites, vt Indorum ex his regem ſequantur quinque ſagittariorum iaculatorumq́ue millia. Aures vero illis tantæ ait eſſe magnitudinis, vt ad cubitum vſque depeu deutes brachia obtegant, & à tergo inuicem tangentes totos operiant humeros.

[Eſt autem iu Aethiopia ſtupendi protſus roboris animal quoddam *a crocottas* appellatum, vulgò *cynolycus*. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines euocare, & accedentes deuorare, habere idem leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, ac ferro quidem expugnari. In Eubœa quoque Chalcidica ſelle carere illius loci oues, carnesque harum admodum eſſe amaras, vt ne carnes quidem ijs veſci queant. Aiunt & vltra Mauruſias fauces æſtate complui regionem, hieme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontem eſſe quendam, qui pro aqua oleum ſcaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis vtantur. In regione adhæc, cui *Metadrida* nomen, nou ita propè mare, eſſe fontem, quì media uocte vehementiſſimè exundans, magnam eijciat piſcium copiam in terram, vt nec colligendis ijs incolæ ſufficientes, maximam partem in ſicco fœtere ſinant.]

Assutum hoc è Cod. Bauarico; ſi forte huc pertineat.

a. Huius etiam Diodorus Sicul. meminit lib. III. Biblioth. cap. 3. legendū Aeliani cap. 22 lib. VII. De natura animal.

Hęc dum ſcribit Cteſias atque fabulatur, vult tamen veriſſima ſcripſiſſe videri, additq́ue, vel *b* ipſummet ſuis ſpectaſſe oculis, quæ ſcribit, vel ab oculatis certè teſtibus accepiſſe: Immò & his longe magis admiranda prætermiſiſſe, ne cui forte, qui hæc nunquam viderit, indigna fide ſcripſiſſe videatur. Hic igitur illa deſinunt.

b. Contra refert Lucian. lib. I. Vera hiſtor. Cteſiam de Indis ſcripſiſſe, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε.

HELIODORI

Æthiopicōn libri X.

LXXIII.

94 LEGIMVS HELIODORI *Aethiopica*. Opus eſt dramaticum, ea phraſi, quæ argumentum conſcriptum deceat. multa etenim eſt iu eo ſine affectatione ſimplicitas, atque iucunditas. Affectibus præterea rerum partim præſentium, partim ſperatarum, aut inſperatarum, temperata narratio eſt, ſalute ſæpenumero præter opinionem in medijs calamitatibus allata. Verba quoque adhibentur ſignificantia, & pura, quæ ſi interdum, vt par eſt, in figuram deflectantur, perſpicua tamen ſunt, euidenterq́ue propoſitam rem exhibent. Periodi etiam, pro ſubiecta re, aptæ, quippe aliquanto breuiores, contractioresq́ue. Compoſitio denique, vt cætera omnia, narrationi ipſi accommodata, qua viri quidem, fœminæq́ue refertur amor, ſed qui caſtitatis præferat deſiderium, cuſtodiamq́ue accuratam.

Dramatis huius argumentum auctori præbuere Theagenes, & Chariclea, caſtè inter ſe ac pudicè amantes, cum vltro citroq́ue iactati errarunt, & capti eriam identidem, fidem tamen coniugalem conſtanter ſeruarunt. Ergo nomina horum adducuntur, & ſummatim quidquid paſſi ſunt, egeruntúe. Atheuienſium feſtus dies, quo, Chariclea ſacerdote, Theagenes curſu certat. ab oculis tunc natus inuicem amor, ortusq́ue ex eo morbus in Chariclea, quæ rapta, non inuita, è domo Chariclis, qui parens habebatur. Raptor verò, opera Calaſiridis, Theagenes. Abnauigatio atque appulſio in Zacynthum. Nauarchus Charicleæ amore capitur, & ficta promiſſio facta à Calaſiride coniugij In litore Chariclea hoſpitio accepta, & indicium factum è piſcatore, qui receperat, Trachinum quendam, latronum præfectum, virginis raptum meditari. Hinc Calaſiridis fuga & Charicleæ: quos Trachinus inſectatus, nauem capit, captusq́ue amore eſt, & Chariclea nuptias velle fingit. Expoſtulatio Theagenis vt fratris, Calaſiridis vero vt parentis, qui & voti compotes redditi. Maris hinc tempeſtate ſuborta, & naufragium vitant, & ad quandam Aegypti oram nauem appellunt. Charicleæ nuptiarum à Trachino facta mentio, & Calaſiridis ficti parentis promiſſa, atque deceptio, nuptiali epulo inſtituto. Pelōris amor, incitante Calaſiride, & contentio Trachini & Pelōris ſuper Chariclea. Strages hinc tandem nata, mutuaq́ue latronum internecio, quam ipſa quoque Chariclea mittendis in illos telis multum promouit. Luctus Charicleæ ſuper Theagene, vulneribus ſtrato. Aliorum iterum latronum incurſus, qui aſpectu Charicleæ conſternati animo, eam deinde rapiunt cum Theagene, & ad Thya-

Heliodorvs.

a. Bucolorum in Aegypto meminit Strabo lib. XVII.
b. Thermuthis eſt in libris excuſis.

min adducunt. Is erat lattonum *a* Bucolorum (ſic enim appellabantur, qui eam inſu-
lam tenebant) præfectus. Ardet & hic Charicleam, Theagenesque frater nominatur.
Impetus item in Bucolos fit, pugnaque excitata, horum oritur cædes: Thyamis fuga di-
lapſus, *b* Hermuthis quoque, & Cnemon, atque Theagenes. Chariclea interim illo in
antro [ad quod abducta fuerat] remanſit, ad cuius oſtium cæſa iacebat Thisbe, qua viſa,
tanquam ſuper Chariclea ingens Theagenis dolor exſtitit, donec ex imò antro Chari-
clea acclamaret. De Thisbes cæde hæſitatio, & ſuper ea Hermuthis luctus, ac fletus. 95
c Abitus Cnemonis atq; Hermuthis, aliaque ex parte Charicleæ atque Theagenis. Cne-
mon ab Hermuthi diſcedens Calaſiridi occurrit. narrant vtrimque, quæcumque acci-
derint: Cnemon quidem de Thisbe, & *d* Demenete nouerca, deque exſilio per teſtu-
larum ſuffragia, præter alia aduerſa: Calaſiris vero de Charicle & Chariclea, atq; Thea-
gene. Vtrimque comploratio ob hæc ipſa mala. Mox Cnemon lætum narrat nuncium,
Theagenem & Charicleam ſuperſtites etiamnum eſſe, ſe enim cum illis in Thyami ma-
nibus fuiſſe. Nauſicles autem, apud quem & Calaſiris habitabat, Charicleam adducit,
ſub Thisbes nomine. ad huius ergo nomen turbatur Cnemon, quod noſſet eam mor-
tem obijſſe: verùm mox gaudium oritur ſuper Chariclea. Inueſtigatio primum Thea-
genis, nuptiæque Cnemonis, & Nauſicleæ. Calaſiridis item peregrinatio cum Chari-
clea, vt Theagenem inueniant. Anus deprehenſa, quæ filium bello exſtinctum lamen-
taretur, magicisque artibus ac ſuperſtitione filij cadauer conſuleret: aſpicientibus Ca-
laſir & Chariclea quæ fierent. Interrogat illa iterum diris adhibitis cadauer, alterne
filius viueret, & imprecatur mortuus matri, quod vi ageret, ac per nefas: alterum ergo
filium occiſum iri, ſed illam prius, eo quod iniuriam mortuo feciſſet. Vetulæ interi-
tus, per haſtæ fragmentum inuitè morientis.

c. Lego ἀποπορεία, vt exigit Heliodori narratio.
d. Libri editi ſecundã ſyllabam per diphthongũ exprimunt, Demænete.

Thyamis & Theagenes cum reliqua latronum manu in Aegypti vrbem Memphim
ibant, vt ſacerdotium ille à fratre Petóſiri natu minore occupatum, repeteret. Hinc
tumultus ad vrbem excitatus. Arſace ad vrbem ſedens, ab armis diſcedere, duello ve-
ro fratres confligere iubet, victorem ſacerdotio dignum, idoneumque fore indicans.
Singulare dehinc fratrum certamen, Petoſiri inuito, vtpote armis ferendis inſueto,
Thyamide contra belligerandi peritiſſimo. Fratrem hic itaq; tergum vertere, abiectiſ-
que armis ſe proripere cogit. inſectatur Thyamis, & vrbem ſæpius curſu ambiunt.
Thyamin Theagenes ſequitur, quem viſum deperit Arſace Oroondati coniux. Super-
ueniunt Calaſiris & Chariclea. Et ille quidem liberos cognito in mutuam cædem rue-
re (Calaſiridis enim filij Thyamis ac Petoſiris erant) accurrit, & clamore ſublato, ægrè
cædem inhibuit, quod vix parentem liberi agnoſcerent. Chariclea ibi in Theagenem
incidit, *e* ac poſitis deinde armis, Sacerdotium Thyamis adeptus à patre eſt, qui mox vi-
ta deceſſit.

e. Lego, τῷ πολέμῳ συναλισθ.

En iterum inſidiæ Arſaces in Theagenem adoleſcentem, & Charicleam. Cybeles
quoque ancillæ promptum ad omnia obſequium, domum Arſaces eos euocantis, huius
quoque amor in Theagenem immodicus, machinis omnibus nequitiæ adhibitis, vijsq;
quæſitis omni delinimentorum genere. Prauum huc accedit conſilium Cybeles, quæ 96
venenatum Charicleæ poculum miſcuit, ſoſpite tamen Chariclea, ſibi necem attulit ve-
nefica. Cruciatus, atque ærumna Theagenis & Charicleæ, quòd Arſaces amorem
Theagenes detrectaret. Chariclea ignis pœna condemnatur, ſed is *f* Pantarbes lapidis
beneficio exſtinguitur. Sic euaſit in præſentia Chariclea. Arſace interim furibunda ne-
cem in poſterum diem machinatur Charicleæ. Oroondates, Arſaces maritus, mittit
[Bogoam eunuchum] qui noctu hos iuuenes ſecum ſumſit. Sic enim imperatum fue-
rat, poſtquam Cybeles filius, ſpe potiundi Charicleæ nuptijs fruſtratus, quæcunque ab
Arſace patrata eſſent, ad herum profectus nunciaſſet omnia.

f. De quo vide Cteſia Indica ſup. pag. 66. & Philoſtrat. lib. 3. de vita Apollonij.

Aethiopum mox irruptio, raptusque Theagenis & Charicleæ, atque ad Hydaſpen
Aethiopum regem abductio narratur, & vt ille quidem Soli Deo, Chariclea vero Lunæ
conſecretur victima. Hinc certamina, & ſacrificia, præſentibus Siſimithro, Gymnoſo-
phiſtarum principe, cum ſuis Gymnoſophiſtis, atque Perſina regis vxore. Poſtulat
Chariclea ſui defendendi poteſtatem fieri apud Hydaſpen. Cauſa dicta eſt, iudicante Si-
ſimithro, teſtibusque ſuperſtitibus probantibus, Hydaſpis ac Perſinæ filiam eſſe Cha-
ricleam. Regi non ſatis perſuadetur, qui etiam ſic hoſtiam, patriæ legi moribusq; obſe-
cutus, cædere illos parat. Populus contradicit. Sic rurſum libera abire iuſſa Chariclea,

quæ

quæ quidem liberatio incredibilem omnibus peperit lætitiam. Sed iterum Charicleæ diſcrimen creatum. Theagenes vinctus, vt hoſtia atis adhuc deſtinatur. Variæ multæq; eo nomine apud parentem preces, ſed ille liberationem Theagenis, impunitatemque abnuit. Animo itaque externata Charielea, omnia quæ ſibi, & Theageni aduerſa accidiſſent, matri enarrat. Theagenes interim taurum fortiter pugnando ſuperauit, ingenti ſpectantis plebis voluptate: Aethiopum item maximum palæſtra vicit, illuſtrique victoria parta, plauſum etiam populi meruit. Ducitur nihilominus ad aras coronatus, vt hoſtiæ inſtar cadat Theagenes. Charicles tum forte Athenis profectus, huic ſtadio adſtabat, filiamque vti credebat ſuam ab ipſo rege poſtulat. Spondet rex daturum, ſi amiſſam reperiſſet. Verum illam non inueniebat. Arripitur deinde, trahiturque Theagenes ab Charicle clamante: Hic meam Athenis rapuit filiam. Lata denique ſententia, qua & Theagenes tandem indemnis eſt declaratus, ipſo etiam adiudicante Siſimithro, néue poſt hac humanis victimis mortalium damno litaretur ſtatuente. Gaudio hinc cuncti atque lætitia exſultare, Theagenes etiam & Chariclea, quod tot tantiſque defuncti periculis inuicem potirentur. Sacerdotijs itaque illa quidem matris, hic ſoceri beneficio acceptis, & re diuina facta, nuptias adornant.

Hæc quidem Heliodorus Theodoſij F. domo Phœnix [a] Amindenus conſcripſit, finiuitque hiſtoriam: quem etiam [b] Epiſcopi poſt dignitate auctum ferunt.

a Emiſenus eſt in edito Heliodoro extremo.

b. Tricæ in Theſſalia. auctores Socrat. lib. V. cap. 21. & Niceph. lib. XII. cap. 34. Addit hic, Epiſcopatum deponere maluiſſe Heliodorum, quam ſua hac ἐρωτικὰ, olim in adoleſcentia conſcripta, ſupprimere.

97

THEMISTII

Orationes ciuiles XXXVI. LXXIV.

LECTAE ſunt *Ciuiles orationes* THEMISTII *ſex & triginta*. Harum aliæ ad Conſtantinum Imp. habitæ: in Valentem quoque, & Valentinianum minorem, ſed & in Theodoſium Aug. laudibus eos encomijsque celebrantes. Sermo illi apertus, ſuperuacaneis carens, ac floridus. Verbis vſus quidem eſt vulgaribus, ſed in grauitatem aliquantum flexis.

Floruit potiſſimum Valente rerum potito, vt vel orationes ipſæ loquuntur. Conſtantio imperante, iuuenis etiam-num erat, à quo & in Senatum Romæ lectus eſt, quemadmodum Cæſaris de illo ad Senatum Rom. miſſa epiſtola fidem facit. Pater Themiſtio Eugenius nomine, qui & ipſe Philoſophiæ operam dedit.

Huius Themiſtij in omnia ferè Ariſtotelis ſcripta feruntur, non ſolum commentaria, ſed etiam [b] Metaphraſes, vtiliter & compendio ſcriptæ: vt Analyticorum, vt librorum de Anima, & Phyſicæ auſcultationis, ſimiliumque operum. Platonis etiam quædam expoſuit: cætera Philoſophiæ amans in primis, ac perſtudioſus.

a XIV huius Orationes Græcè dedit H St. Alias præterea duodecim apud Pet. Pantinũ V. Cl. amicũ ſingularẽ. Vidimus, Legẽdas & D. Baronius Card. Tom IV. Annal. Eccleſiaſt.

b. Exſtat hodie Paraphraſis in Ariſtot. lib. VIII. Φυσικῆς ἀκροάσεως Græcè atque Latinè. Item in lib. de Cœlo, de Anima, paruaq; (vt vocant) Naturalia. lege Suidam.

LESBONACTIS

Orationes politicæ XVI.

LECTAE ſunt & LESBONACTIS *Orationes Politicæ ſedecim*. Hic autem Lesbonax * * *

Lesbonactis duæ leguntur Orationes: Politica vna, De bello Corinthio. *altera* Protreptica *ad pugnam cum Lacedæmonijs. Hiſtoriam refert Thucyd. lib. VII. Antiquior hic ille Lesbonacte eſt, quem ſub Auguſto Philoſophum egiſſe ſcribit Suidas.*

IOAN. PHILOPONI

Libellus contra IOANNEM *Patriarch. CP. Cognom.* Scholaſticum. LXXV.

LEGI IOAN. PHILOPONI *libellum* aduerſus ea, quæ pro certo dogmate, *De ſancta ac conſubſtantiali Trinitate* diuinè tradidit B. Ioannes Scholaſticus, Archiepiſcopus, Conſtantinopolitanus in oratione ſua Catechetica, quam Iuſtino [minore] imperante habuit [b] prima Indictione.

a. Huius Ioannis Patriarchæ mentio eſt ſup. Cod. XXIV. pag. 6. Quæ Sanctum *dictum puta ex formula tantum Græcorum. Vid. D. Bar. To. VII.*

b. ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπινεμήσεως. Gloſſarium vetus Indictionem *interpretatur. Sup. in Heſychio pag. 11* Dictionis *ἰνδικτίων ἰνδικτιῶνα exſtulit.*

Dictionis genere ſui ſimilis eſt, perſpicuus videlicet, nihilque intenſum habens, aut graue; Verum argumentationis forma, non impius modo, ſed & putidus, atque imbecillus eſt, vt ne vmbratili quidem veritatis ſpecie, propria potuerit colorate aduerſus pios ſophiſmata. Naturas etenim atque eſſentias, Deoſque commentus, nullas inde non ore infrenato *a* in Chriſtianam fidem blaſphemias vomit, iſtud identidem *b Vnum, quam multa ſignificat*? anxiè nimis, nimiumque minute conſectans. Ita per ſuam artificioſam, vt illi quidem videtur, nugacitatem, vel pueriles potius ineptias, Myſtagogiam noſtram Theologicam nihili ſe facere, inſolenter iactauit. At non in hoc ſolum argumentandi genere infirmus eſt, ac demens, ſed & in alijs omnibus ſuis, quorum quidem auctor eſt, ſcriptis. excipio illa, quæ, aliorum inuenta compilans, ſibi vindicauit. Longiſſimè enim infra eos auctores eſt, qui falſum norunt à vero dijudicare, & ad ipſa ſenſorum acumina pertingere. Quæ ergo ſibi ſubditicia arrogat, ſeruant illa quidem ſcriptorum characterem: attamen ſunt in ijs nonnulla, maligno improboque orationis veluti victu quodam, atque apparatu ab ipſo corrupta, id quod germanum erat in ipſis auctoribus, ac maſculum, amiſerunt: ſuntque ijs ſimilia *c* compoſitis, quæ quidem natura optima, ob cibi tamen victuſque rationem, illegitimum quid, & improbum præ ſe ferunt. Veruntamen in hoc ipſo libro ſanctorum Patrum dicta colligit: vt Gregorij cognomento Theologi, & Baſilij Magni, Athanaſij item illius varijs malis exerciti, ac B. Cyrilli, quæ tamen cauſam ipſius impiam, quam habet propoſitam, minimè promoueant.

a. Hinc atque aliunde merito, vt à fide Chriſtiana abhorrẽs traducitur à Conone, & ſocijs ſup. cod. XXIII. pag. 6.
b. τὸ ἓν πόσα σημαίνει, σμικρολογῶν. Quo ferè modo apud Caſſiod. in vita B. Chryſoſt. legim' Arianos cecinisſe: Vbi ſunt, qui dicunt tria virtute vnum.
c. συνθέτοις.

FL. IOSEPHI 98

LXXVI.

Antiquitatum Iudaicarum libri XX.

LEGIMVS FLAVII IOSEPHI *Iudaicæ antiquitatis libros XX.* A mundi creatione apud Moſen initium ducit, qui cum etſi magnam partem concinit, interdum tamen diuerſus abit, pergitque vſque ad bellum cum Romanis Iudaicum. Iudæis tum rex imperabat Agrippa, Agrippæ Magni F. qui Ieſum Gamalielis F. Pontificatu deiecit, ſuffecitque Matthiam Theophili F. Quo audaciæ poſt cognitam Hebræis Sacerdotij dignitatem primus omnium Antiochus, eiuſque dux Lyſias conando progreſſus eſt. Oniam enim illi, cui *Mendao* cognomentum fuit, Pontificio ſubmouerunt, necaruntque: quin & filium paternæ dignitatis ſucceſſione priuarunt, ſubrogato *a* Iacimo, è genere quidem Aaronis, ſed alterius familiæ. Olim verò per omnem vitam Pontificatum gerere, iam inde ab Aaronis temporibus, & filium in demortui patris dignitatem ſuccedere *b* lex iubebat. Mortuo autem poſt triennij Pontificatum Iacimo, ſeptennio deinde ciuitas Pontifice caruit. Quare cum ex *c* Aſamonæi ſtirpe *d* Matthiæ huiuſque filijs gentis Iudaicæ eſſet credita præfectura, bellumque ijdem cum Macedonibus geſſiſſent, Ionatham Pontificem creant. Ex qua ſtirpe & Iudas cognomento *Ariſtobulus* fuit, qui & diadema capiti primus impoſuit. Regis ergo idem hic iure ſimul, & ſacerdotij vſus, anno vno ſuperſtes, ſucceſſorem reliquit regni ſimul & Pontificatus fratrem, cui Alexandro nomen. Geſſit hic imperium annos ſeptem & viginti. Ab hoc peruenit deinceps regnum cum ſacerdotio, Aſamonæi poſteris ſeruatum, ad Hyrcanum vſque, quem Romanorum dux Pompeius, captis Hieroſolymis regno quidem ſpoliauit, ſacerdotium tamen ſummum Iudaicæ gentis gerere permiſit. Præfuit in vniuerſum annos tres & triginta, cum ſub Pharnabazo & Pácoro Parthorum præfectis captus eſt, ſuffectusq; ab illis rex Ariſtobuli fratris filius Antigonus. Hunc ipſum, cum annos tres, totidemque menſes imperaſſet, Soſius quidem Romanorum dux, & Herodes primus (is qui Antipatri Aſcalonitæ ſacerdotis, & Cypridis Arabicæ filius fuit) debellarunt. Antonius autem Antiochiam perductum necauit. Ita finem Aſamonæa ſoboles habuit, & imperium Iudæorum à Romanis Herodes ſumpſit. Ille cuius Pontificatum præbens, ſucceſſoribus, vt idem auderent, caput exſtitit atque exemplum. Pertingit itaque (vt ſupra diximus) hic ſcriptor libris viginti, ab orbe condito auſpicatus, ad initium vſque belli vltimi Iudæorum cum Romanis: qua tempeſtate in Iudæa regnauit, auctoritate Romanorum, Agrippa, Agrippæ F. Syriæ verò ac Iudææ præfectus fuit Geſius Florus, is qui Albino ſucceſſit. cuius impotentem dominatum, crudelitatemque Iudæorum natio non ferens, tumultuari cœpit, melius eſſe rata multos ſimul & in libertate, quam lentè 99
ac pau-

a. al. Alcimo, *vel* Iaccimo.
b. τὸ μὴ γίνεσθαι *addendum.*
d. De his multa doctiſſ. Orolan. Epiſc. Ioſeph. Stephanus in cap. 1. Macchabaeor.
e. al. Matathiæ.

ac paulatim, & in ſeruitute extingui. Altero certè Præfecturæ Flori, Neronis verò decimo anno, bellum agitari cœptum, finisque eſt Ioſephi hiſtoriæ: de cuius ſtylo *a* ſupra dicere memini.

Genus illi Iudaicum, & ſacerdos ipſe, patris quoque ſtirpem è ſacerdotibus longa maiorum ſerie ducebat: nam mater regij ſanguinis fuit ex Aſamonæorum illa ſobole, quæ diutiſſimè inter contribules ſacerdotio potita ſummo, & regno. Natus ergo Ioſephus ex illa matre, & Matthia, anno primo Caij Rom. Imperatoris, iam inde à teneris vnguiculis Philoſophiæ ſtudijs ſeſe dedidit. Annum deinde attingens ſextum decimum, animum quoque ad Iudæorum ſectas appulit (*a* tres autem numerantur) omnesque magno animi ſtudio perſecutus eſt, vt omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ ferè ſectæ illæ: Phariſæi, Sadducæi, & *b* Eſſeni. Quas cum percurriſſet, in ſolitudinem ſecedit, ibique *c* viro tres annos vtitur, qui ſolitariam erat vitam auſterè pridem complexus, cui veſtimentum arborum folia, alimentum verò herbæ ſponte natæ præbebant: & frigida inſuper ſæpius interdiu noctuque lauabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad vndeuiceſimum ætatis annum vrbem repetijt, Phariſæorum potiſſimum hæreſim ſecutus, quam ei ferè *d* ſimilem faciunt, quæ apud gentes Stoica eſt appellata.

Annum agens poſtea triceſimum, ab Hieroſolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Iam enim turbari res cœperant Iudæorum, multiſque ipſi agitari tumultibus. Dein Galilæorum ductor creatus, Remp. benè geſſit, & multas variasq; *e* æmulorum in Rep. adminiſtranda inſidias euitauit. Cum inimicis etiam moderatius agendo, non rarò eos in ſuam redegit poteſtatem. Bellum item, quod aduerſus Romanos inuitus ſuſcepit, fortiter Iotapitis ſuſtinuit. Viuus tamen in Veſpaſiani, Romanorum copijs præfecti, poteſtatem venit. quem in ſe humanum ſenſit, ac perbenignum iam tum, & verò amplius poſtquam Romanum obtinuit imperium. neque ſolum illum talem expertus eſt, ſed etiam liberos eius Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperunt, vt & Romana ſit ciuitate donatus, multiſque opibus auctus. Abſoluta ab eo hiſtoriæ ſcriptio ſexto & quinquageſimo ætatis anno, imperij verò Domitiani Rom. Auguſti tertio-decimo.

a. Pag. 15.

a De quibus copioſè D. Baron. Card. initio To. I Annal. Eccleſiaſt. & noſter Nicol. Serrarius ſingulari ſuo Trihæreſium opuſculo.

b. Vide Philonẽ Iudæum lib. Quod omnis probus liber, *in med. & lib.* De vita contemplatiua toto. *Suid. qui que vocibus* ... *&* ... *libellus: Omnes probos eſſe liberos. & omnes improbos eſſe ſeruos.*

c. Cui nomẽ Banno, teſte Ioſepho lib. De vita ſua, initio.

d. Hinc fortè & illa Stoica dogmata à Philone tractata ſingulis

e. In quib. Iuſtus Tiberienſis, de quo ſup. Cod. 33. p. 8.

EVNAPII

Chronicorum poſt Dexippum libri XIV.

LXXVII.

LECTI ſunt EVNAPII *Noua Chronicorum poſt Dexippum editionis libri quatuordecim.* Narrationis initium à Claudij Cæſ. imperio ducit, in quem Dexippi hiſtoria finitur, deſinitque in Honorij & Arcadij liberorum Theodoſij tempora, vt tunc hiſtoriæ ſuæ terminum ponat, quando Arſacius, Ioan. Chryſoſtomo exterminato, ſolium Epiſcopi occupauit, Arcadijque Imperatoris vxor grauida, & mox abortiens, vita deceſſit.

100 Eunapius hic Sardianus genere (Sardibus enim Lydiæ natus) quod gentium dogmata ſequeretur, non parum impius fuit. Qui ergo pietate ſingulari imperium ornarunt, eos omninò largiter vellicat, atque traducit, maximeq; omnium *b* Conſtantinũ Magnum, Impios contra extollit, ac præ cæteris Iulianum Apoſtatam, vt ferè ad hunc laudandum hiſtoricum hocce opus elaboraſſe videatur.

Pulcra eius dictio, ſi quis iſta exceperit: Ἀλεκτρυονῶδες, καὶ ἐλαφωδέστερον, καὶ συωδέστερον, καὶ δὴ καὶ τὰς ἱερακώδεις, καὶ κορακώδεις, καὶ πιθηκώδεις, καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον. id eſt, *Gallinaceoſum, magis ceruinum, magisq́ ſuillum, accipitroſi, coruoſi, ſimioſi, & lacryma fluminoſa*, & id genus alia. His enim alijsque vocibus generoſum dicendi genus corrumpit, atque adeo adulterat. Tropos adhæc præter modum adhibet, quod hiſtoriæ lex vetat. Eximit autem moleſtiam vt plurimum dicendi vis, & vrbanitas. Compoſitione vero, & perſpicuitate, ac periodis ad hiſtoriam accommodatè ac propriè vtitur, niſi quod interdum iuridicè magis, quam hiſtoricè implet, texitq; orationem. Innouat non pauca in cõſtruendo, verum id non ingratè, neq; vt periodis reprehendendis anſam præbeat.

a. Eunapij extant, Sophiſtarum vitæ, *Græcolat. typis Plantinianis, & in Germania, additis eius* Legationum fragmentis, *ex his Chronicorum libris, quos ob maledicentiam in Chriſtianã religionẽ diuina quadam prouidentia intercidiſſe arbitror.*

b. Vt & Zoſimus de quo inf. Cod. XCIIX. pag. 147 quem D. Baron. To. III. Annal. Eccleſ. paſſim refellit.

Duos autem tomos, qui eandem hiſtoriam complectantur, ſcripſit, *Primum*, & *Secundum*. Ac priori quidem, multis in ſinceram Chriſtianæ noſtræ fidei doctrinam

blaſphemijs conlectis, gentium contra deteſtandum errorem magnificè cōmendat, multa quoq; piorum Imperatorum facta mordens. Altero vero tomo, quem & *nouam editionem* vocat, ingentem illam conuiciorum turbam, quam in Chriſtianam pietatem petulantius antea ſparſerat, nonnihil contrahit, ac reliquum deinde hiſtoriæ corpus vtcunq; connectens, *Nouam*, (vt dixi) *editionem* inſcribit: quæ nihilominus furoris illius & rabiei, qua primum tomum compleuerat, non exiguam etiamnum partē repræſentat. Equidem incidimus in antiquos vtriusque editionis libros, ſeorſim ab inuicem diuiſos & compactos, quibus lectis, vtriusque diſcrimen deprehendimus. Accidit autē in *Noua editione* locos plurimos, ob dictorum facta compendia, obſcurè truncatos eſſe, tametſi perſpicuitatis rationem auctor magnam habuerit, nihilo tamen minus (quo id factum ſit modo, neſcio) non rectè, qua compendia occurrunt, connexuit orationem in noua editione. Senſum enim corrumpit eorum quæ ibi leguntur. Atq; hic finis eſto.

LXXVIII.

MALCHI SOPHISTAE

Byzantinæ hiſtoriæ libri VII.

LECTI ſunt [a] MALCHI *Sophiſtæ hiſtoriæ Byzantinæ libri ſeptem.* Auſpicatur ab eo tempore, quo morbus [b] Leonem Imp. ſeptimo decimo imperij anno extinxit. Narrat igitur Zenonis inaugurationem, atq; vt idem extorris imperio atque priuatus vixerit. Vt item Baſiliſcus, illi ſuffectus, purpuram deinde poſuerit. Mox Zenonis ad imperium reditum, cædemq́ue eius quem dixi Baſiliſci, vxore etiam ac liberis, iniqua lege, vna trucidaris. [c] Armatum quoq;, qui Zenonem reduxerat, ſimilem accepiſſe mercedē, 101
cum is ab Onulpho [d] neci datus eſt. Refert item, Theuderichi Triarij F. ſeditionem: & Theuderichi Malamiri F. amicitiam, & cum illo altero Theuderichi bellū: certamē etiam aduerſus Zenonem. & Marciani rebellionem, & ante hanc Berinæ ſocrus [in Zenonem] inſidias, Marcianiq; perpetuum exſilium. Rurſum Berinæ priores Hillo paratas [f] inſidias, vtq́ue Epidamnum Theuderichus Malamiri F. fraude occuparit. Hæc vbi retulit, res quoque Romanorum attingit: finisq; ſeptimi libri mors eſt Nepotis, qui Glycerium Cæſarea poteſtate exuit, Romanorumq́; inuaſit imperium, & clericorū ritu illū attonſum, pro Imperatore [g] Epiſcopum conſtituit, à quo demum inſidijs petitus, perijt. Hi ſeptem hiſtoriarum libri, etiam [h] præcedentes plures ab eo libros fuiſſe conſcriptos, indicant, & initium libri primi de ſeptem idem oſtendit. Quin & deinceps hiſtoriā perſecuturum fuiſſe, ſi longior vitæ vſura contigiſſet, extremo libro ſeptimo ſignificat.

Philadelphenſis eſt hic ſcriptor, & ſi quis alius in hiſtoria ſcribenda præſtantiſſimus, vtpote purus, minimè redundans, non confuſus, verbis maximè floridis, ac ſignificantibus vſus, quæ ad magnitudinē ac pompam aliquam tendant, ne nouatis quidem vocibus, quando illæ vehemens quid & ſonorum, aut granditatem aliquam habent, prætermiſſis. Itaque quantus-quantus eſt, norma hiſtorici ſermonis eſt. Sophiſtā verò agens, ad Rhetoricæ ſummū apicem peruenit, inter Chriſtianos religionis cultu recenſendus.

a. MALCHVS Syrorū lingua deſignat Regem, teſte Eunapio de vitis Sophiſtarū, in Porphyrio De hoc porro Malcho lege Suidam, qui Byzantium eum Sophiſtam facit.
b. Seniorem, De quo iterum Malchi verba habes a Suida excerptā in Leone Imp.
c. al. Harmatius dicitur. vt apud Suid. vbi de ipſo plura.
d. In fruſtra diſſectū refert inf. Candidus pa. 103.
e. Sic pleriq; vocant Græci codices, & ſcriptores, rectè, ex etymo Gotthico, pro Virtutibus opulento.
f. Quas refert inf. Candidus pag. 103.
g. Epiſcopum Portuenſem ordinauit, ait Paulus diaconus lib. XV hiſtor. Miſcella.
h. Lego προγεγραμμένους. Suid. a Conſtātino ad Anaſtaſium vſq; produxiſſe hiſtoriam teſtatur.

LXXIX.

CANDIDI

Hiſtoriarum libri III.

LECTI ſunt CANDIDI *hiſtorici libri tres.* Inchoat hiſtoriam ab electione Leonis, qui è Dacia Illyrica oriundus, cum militari agmini [a] Selymbrianisq; cohortib[9] præeſſet, Aſparis ſtudio imperium adeptus eſt. Hic Aſpar genere Alanus erat, [b] à pueritia militiam ſecutus, qui ternis nuptijs totidem filios, Ardaburium, Patricium, [e] Ermenarichum, duasque filias ſuſtulit. Incipit ergo, vti diximus, hiſtoricus ab initio Leonis Imp. deſinit verò cum Anaſtaſius Imperator renunciatus eſt.

Patria illi ea Iſauria eſt, vt ipſe fatetur, quæ *Trachea* [ſiue Aſpera] dicitur. Tabellio fuit vitæ inſtituto ſub ijs qui apud Iſauros poterant plurimum: religione verò Chriſtianus, & quidem orthodoxus. Quartam enim Synodum laudibus ornat, meritoq́; perſtringit eos, qui eam oppugnant.

a. τελῶν ἄρξαι τῶν ἐν Σηλυμβρίᾳ. Thraciæ vrbs eſt Selymbria, de qua Stephan. Strabo, & alij.
b. Qui cū parente Ardaburio Valentinianum Imp. reduxit. teſte Olympiodoro inf. pag. 115.
e. al. Hermonarichus & Armenerichus idem vocatur.

Stylum

CANDIDVS.

Stylum habet hiſtoriæ non ſatis accommodatum. Nam & Poëtarum phraſibus
ſine delectu, ac iuueniliter abutitur, & compoſitio eius durior & abſona, Dithyram-
borum ritu, quæ alias iterum in diſſolutum atque inconcinnum dilabitur. Conſtru-
ctiones innouat non ad ornatum maiorem ac venuſtatem, vt reliqui ſolent, ſed ita, vt
auditu moleſtus fiat, omniſque adeo expers ſuauitatis. Interdum autem ſe ipſo verbis
melior protſus euadens, promiſcuam hiſtoriam, etiam ex admodum diſſimilibus,
102 concinnare deprehenditur. Hic Iſauriam ab Eſau nomen mutuatam dicere audet.

Primo libro narrat Aſparis, liberorumque eius potentiam, & Leonis per Aſpa-
rem electionem. De vrbis conflagratione exorta, quæque hic ab Aſpare, Reip. com-
modo geſta ſint. De Titiano & Viuiano, vtque de illis Aſpar cum Imperatore con-
tenderit, & quæ ac qualia inter eos verba tum iactata ſint. Imperatorem ea ex cauſa
cum Iſaurorum genere ſocietatem inijſſe, per Taraſicodiſam Ruſumbladeoti F. quem
etiam (Zenonem mutato nomine vocatum) generum ſibi adſciuit, cum is priorem
coniugem, mortalium lege amiſiſſet. Ardaburium item, quo Imperatori aduerſaretur,
Iſauros æquè ſuarum partium facere conſtituiſſe: atque Martinum quendam, Ardabu-
rij familiarem, Taraſicodiſæ indicaſſe, quæcunque in Imperatorem machinaretur
Ardaburius. Quomodo exinde aſperius indies creſcente mutua ſuſpicione, Leo Imp.
Aſparem ſuſtulit, eiusque liberos, Ardaburium & Patricium Cæſarem. etſi Cæſar ex-
cepta plaga, inopinato ſaluus euaſit, vixitque: & alius item de Aſpari filijs [a] Armene-
richus, quod abeſſet tum forte à patre, cædem perinde effugit. Taraſicodiſam ergo ſibi
generũ, data Ariadna filia, Imperator adſciuit, [b] Zenonemq; nominatum, exercitus in
Oriente ducẽ creauit. Refert deinde quæ in Africa ſecunda aduerſaq; geſſerit Baſiliſcus.
Leonem quoq; multa volentẽ molientemq;, quo Zenonem generum Imperatorem
renunciaret, plebe repugnante, minimè id quidẽ efficere potuiſſe: ſed paulo ante obitũ,
nepotẽ ex Ariadna & Zenone natum, creaſſe: ita poſt Leonis exceſſum à Leone filio
Zenonem patrem, aſſentiente Senatu, eſſe Imperatorem coronatum. Hinc Iſaurorũ
ſtemma per ſeries deſcripſit auctor, atq; illos eſſe Eſau poſteros ac ſobolem ſtudioſè
perſuadere conatur. Vt à [c] Verina deceptus Zenon, fugerit cum vxore ac matre
ex vrbe, Imperioque: vtque Verina ſpe adiungendi ſibi Patricium Magiſtrum, fore-
que vt imperaret, generum ſuum [Zenonem] fugauerit per fraudem, quæ tamen ſpes
eam fefellerit, cum ij, qui in magiſtratu erant, Baſiliſcum eius fratrem Imperatorem
renunciarunt. De Iſaurorum incredibili Conſtantinopolitana in vrbe cæde, vtque
poſt nepotem Romanorum Imperatorem, Oreſtes pater Auguſtulum Romano
præfecerit imperio. Et hæc ferè libro primo narrat Candidus.

a. Al. Ermenarichus.
b. Multa de hoc Suid.
c. Duas ipſi Conſtantinopoli erectas columnas deſcripſit Suid. in Verina.

LIB. II.

Altero vero libro iſta. Patricius Magiſter, qui cum Verina conſuetudinem ha-
bebat, indignante ipſi Baſiliſco, perijt. Ea propter in fratrem Verina odio concepto,
ac Zenonem opibus ad recuperandum imperium adiuuans, extrema quæque à fra-
tre pertulit, ac niſi è templo Armatus eam clam ſubduxiſſet, fortè & ipſa è medio
103 ſublata fuiſſet. Cum Baſiliſci deinde [d] vxore adulteratus Armatus, ad ſummam per-
uenit potentiam, adeò vt tandem ei bellum, quod aduerſus Zenonem gerebatur, cre-
ditum fuerit, ad quem tamen certis pactis [e] Hilli opera conditionibus, defecit. Sub-
Zenone igitur tanti cum eſſet nominis Armatus, vt & filium Baſiliſcum Cæſarem vi-
derit, poſt nihilominus [f] in fruſtra diſcerptus eſt, & puer ipſe ex Cæſare inter lecto-
res in Blachernis profiteri cœpit. Baſiliſcus ante hæc Marcum filium Cæſarem
crearat, ac poſt etiam Imperatorem. Hillus cum Zenone conciliata amicitia, impe-
rium eidem recuperare ſtuduit. Baſiliſcus itaque à ſeditioſis ſuperatus, cum Zeno-
nide coniuge, ac liberis in templum ſe recepit, vnde Armati fraudibus extractus, & in
Cappadociam relegatus, mox cum tota ſtirpe cæſus eſt. Cum Petrus [g] ille impius
Orientis turbaret Eccleſias, miſit Zeno Imperat. Calandionem, vt Antiochenæ ſedis
Epiſcopus ſacraretur. Cum item pecunia indigeret Imperator, quætendæ illi pecu-
niæ rationes oſtenſæ ſunt. Multi rebus nouis contra illum ſtudentes, capti pœnas de-
derunt. Multa Hillus Rom. Reipub. contulit, cum militiæ rebus fortiter geſtis, tum
domi honeſtis ſtudijs, ac iuſtitiæ cultu. Poſt interemptum Romanum Cæſarem ne-
potem, & eius ſucceſſorem Auguſtulum expulſum, Odoacer Italia, atque ipſa adeo
vrbe potitus eſt. Rebellantibus autem huic Occidentis Gallis, & legatione ab ipſis,

d. Zenonide. Lege plura voce Ἀρμάτιος & Ἀρμάδιος ap. Suid.
e. Zenonis hunc Magum fuiſſe ſcripſit Suid.
f. Malchus ſup. ab Onulpho interfectum ait, pag. 100.
g. Hæreticus ſup. cognominatur, pag. XI. alibi Fullo, Antiochenæ ſedis raptor.

CANDIDVS.

aliaq́ue ab Odoacro ad Zenonem miſſa, in Odoacrum magis Zenonis animus inclinanit. Alanus quidam occidere Hillum conatus, cum eum percuſſiſſet, ab Epinicio, qui erat Verinæ domeſticus, ſubornatum ſe ad cædem ait, itaque traditus Hillo Epinicius eſt, qui data fide & obliuionis, & præmiorum, ordine cuncta enarrauit, quæ in Hillum Verina moliretur. Quare Zeno Verinam Hillo tradidit, qui eam in Ciliciæ caſtellum ablegauit, atque ita tutum ſeſe reddidit. Hillus Pamprepio, homini impio, Marſi opera, factus carus, paulatim omnia ipſius negotia perturbauit. Ciuile Zenoni bellum fuit, atque inteſtinum, inſurgentibus Marciano & Procoplo, filijs eius qui Romæ imperauerat Anthemij. quos cum Hillus Zenonis auſpicijs deuiciſſet, Marcianus quidem natu grandior ordinatus eſt presbyter: Procopius vero ad Theudericum in Thraciam confugit. Quin & extorris in Cappadocia Marcianus, fuga elapſus, quæ ad Ancyram pertinet Galatiam, turbauit, donec captus in Iſauriam eſt relegatus. In Hillum quoque ab Imperatore odium conceptum eſt, auctumq́ue. Atque hæc libro ſecundo prodita.

Tertius deinde liber cum alia continet, tum quomodo palam in Zenonem Hillus inſurrexerit, Leontiumq́ue Imp. cum Verina renunciauerit, vtq́ue re infeliciter geſta, obſeſſi captique capite truncati ſint. aliaq́ue ad a exitum vſque Zenonis.

a. *Quem lego apud Suid. in Zenone.*

OLYMPIODORI

Hiſtoriarum libri XXII.

LXXX.

LECTI ſunt OLYMPIODORI *Hiſtoriarum libri duo & viginti*, ducto initio ab Honorij Roman. Imper. Conſulatu ſeptimo, & Theodoſij ſecundo: deducitq́ue hiſtoriam ad id vſque tempus, quo Valentinianus, Placidæ & Conſtantij filius, Roma- 104
nus Imperator declaratus eſt.

Scriptor hic ortum ducit Aegyptiacis Thebis, profeſſione poëta, vt de ſe ipſe fatetur, religione vero gentium imbutus. Dictio illi clara; remiſſa tamen ac diſſoluta, & in protritam deuoluta verborum affluentiam. Oratio itaque indigna vt hiſtoriæ adnumeretur: cuius ipſe fortaſſe conſcius, non hiſtoriam hanc à ſe adornari, ſed materiam dumtaxat, ſeu Commentarium hiſtoriæ ſuppeditari contendit. adeo informis ac ſpecie carens, etiam ipſimet dictionis ſuæ character vilis eſt. Et vero nulla idea hic enitet, niſi quis eum alibi ſimplicitati accedere contendat. etſi neque hanc attingat, dum nimis humili ac vili dictionis genere vſus, in idiotiſmum plebeiumq́ue ſermonem prorſus delabitur. Et licet *Siluam* ſuum ipſe opus appellet, libris tamen diſtinguit, præfationibuſq́ue ornare nititur. Hiſtoriam inſcribit Theodoſio [Minori] Imp. qui Arcadij filius, Honorij ac Placidiæ patruelis fuit.

Narrat itaque Stelichionem ad magnam perueniſſe potentiam, cum eum Theodoſius Magnus parens ipſe, ſuis liberis Arcadio atque Honorio tutorem impoſuiſſet, ac prætérea vxorem Serenam duxiſſet, à Theodoſio æque ipſi deſponſam. Poſt etiam, filia ſua Thermantia nuptui Honorio Imperatori data, illum ſibi generum adſciuiſſe: indeq́ue ad ſummam prorſus euectum potentiam. Multa pro Romanis cum varijs gentibus bella geſſiſſe feliciter, donec a ſanguinaria immaniq́ue Olympij opera (qui per Stelichonem Imperatori familiaris factus fuerat) b ferro mortem excepit.

a. *Ita pietate inſignem virum Chriſtianũ perſtringit homo Ethnicus, vt & Zoſimus lib. V. Laudat tamen binis ad eum datis litteris B. Auguſtinus. epiſt. 124. 129.*

b. *Manu Heracliani, qui huius facinoris præmium accepit Africæ Præfecturam. Eius & inf. mentio pa. 108.*

Addit Alarichum Gothorum præfectum, quem olim euocarat Stelicho, vt Honorio Illyricum armis teneret (hæc enim illi prouincia à parente Theodoſio in partitione regni obuenerat) tum ob Stelichonis cædem, tum quod promiſſum illi datum non eſſet, cinxiſſe, & cæpiſſe Romam, In eaq́ue vrbe incredibilem argenti vim præda auertiſſe. Quin & Honorij c Placidiam, Romæ tum agentem, captiuam habuiſſe. Ante captam verò vrbem illuſtrem tum virum, cui d Attalo nomẽ, ſummam Præfecturam gerentem, Imperatorem renunciaſſe. Actaq́ue eſſe hæc ob eas, quas diximus cauſas, & ob e Sarum, Gotthum item genere, ſed paucorum hominum Præfectum (vix enim ducentos, aut ſummum trecentos ductabat) cætera generoſum virum, armiſq́ue inuictum,

quem

c. *Quæ* Galla Placidia *dicta.*

d. Priſcus Attalus *vocatus eſt, teſte Sozomeno lib. IX. cap. 8.*

e. *Idem alias* Aarus *appellatur vt apud Zoſim. infr. pag. 147.*

quem quod ſocium ſibi Romani adiunxiſſent, Alarichi infeſtum hoſtem, in perpetuum idcirco hunc renunciaſſe Sari amicitiæ. In hac vrbis obſidione mutua carne paſtos obſeſſos. Alarichum, viuente etiamnum Stelichone, militiæ mercedem centenarios quadraginta accepiſſe. Poſt Stelichonis interitum, ſuffocatam periiſſe & [a] Serenam eius coniugem, quòd Alarichi ad vrbem aduentus cauſa extitiſſe putaretur. Interfectum

105 antea, interempto iam Stelichone, filium eius ex Serena Eucherium. [b] *Buccellarii* vocabulum Honorij Imp. temporibus tributum militibus, non Romanis ſolùm, ſed & Gotthis quibuſdam. Eodem modo & [c] *fœderatorum* nomen attributum inconditæ, & è diuerſis conflatæ multitudini. Olympium illum, qui Stelichoni inſidiatus erat, officiorum magiſtrum factum, ea poſt dignitate excidiſſe. Dehinc iterum potitum, rurſum priuatum eſſe: tandem fuſtibus à Conſtantio, qui Placidiam vxorem duxerat, mactatum occubuiſſe, cùm ei ante cædem auriculæ reſectæ fuiſſent. Ita [d] impium illum non impunitum obiiſſe. Gotthorum, qui cum Rodogaiſo erant, [e] primarios viros, *Optimatos* appellatos ait, [f] duodecim ferè millium numero. quibus omnibus debellatis, Stelichonem cum Rodogaiſo [g] ſocietatem iniiſſe.

a. Στελίλαν lege.

b. Buccellarij Suida Gallogræci milites. Plura Turneb. lib. 24. cap. 16. & lib. 26. cap. 15. Vide etiam Conſtant. Porphyrogenneta libel. de Thematib. vbi ſextum deſcribit Buccellariorum Συνθῆμ, inquit fuiſſe. & præ ceteris Nicol. Rigaltij Gloſſar. τακτικόν. c. Φοιδεράτοι. ὅτι πωλοῦσι Ῥωμαῖοι τοὺς ὑποσπόνδους τῶν Suidas. d. Sic homo impie, Chriſtianum, & laudatum virum appellare audet? e. οἱ ὀπτιμάτοι. f. Vnde Zoſimi calculus de quadringentorum millium exercitu fidem non planè excedere videtur. g. Atqui a Stelichone captum atque necatum referunt Proſper, Caſſiodorus, Oroſius, & S. Auguſtinus lib. 5. de ciuitate Dei cap. 23.

Alaricho morbi vi extincto, ſucceſſorem datum Adaulphum, vxoris fratrem. Panem ſiccum ſcriptor hic [h] *Buccellatum* vocari tradit, illuditque militum cognomini, vt qui hinc *Buccellarii* ſint appellati.

h. Vide ſup. paulo. Buccellarii, *ex Turnebo.*

Conſtantinus ad imperium tyrannicè ſublatus, ad Honorium legatos mittit excuſantes, inuitum illum, & à militibus coactum, imperium ſuſcepiſſe. veniam igitur poſtulare, ſocietatemque imperij. Imperator propter impendentes moleſtias tantiſper ſuſcepit in ſocietatem. Conſtantinus hic in Britannia renuntiatus fuerat, militari tumultu ad imperium adactus. Etenim ante Honorij conſulatum ſeptimum, in ſeditionem illic verſus exercitus, Marcum quendam Imperatorem crearat: quo ab ipſis ſublato, Gratianus ſuffectus eſt. Hic vbi menſes quatuor, illis iam faſtidio ductis, præfuiſſet, interficitur. Tum Conſtantinus Auguſti nomine ſalutatur. Is Iuſtinum, & Neouigaſten, militarium copiarum duces creans, relicta Britannia, cùm ſuis traiecit, venitque [i] Bononiam, maritimam vrbem ſic dictam, primam in Galliæ finibus poſitam. Ibi moratus, Gallum omnem, & [k] Acytarum militem ſibi adiungens, omni eſt Gallia potitus ad alpes vſque, quæ Italiam à Gallia ſeparant. Huic filij duo erant, Conſtans, & Iulianus. Illum Cæſarem conſtituit; Iulianum deinde eo ipſo tempore *nobiliſſimum* nominauit.

i. Burboniam *legitur apud Sozomenum lib. 9. cap. 11.*

k. Aquitanum *emenda, ex Sozom ſup. & Sigon. lib. 10.*

Attalus contra Honorium Imperans, ad Rauennam caſtrametatus eſt, miſſuſque ad illum tanquam ab Honorio Imperatore ad Imperatorem [l] Iouianus præfectus atque patricius, & Valens vtriuſque militiæ dux, & Potamius quæſtor, & Iulianus notariorum primicerius. Hi Attalo ſignificant ab Honorio ſeſe miſſos, vt cum illo de imperij ſocietate tractent. Abnuit verò ille: concedere tamen ſe, vt inſulam inhabitet malo-

106 rum expers Honorius, vel alium certè quem velit locum. Reſpondet ad hæc lætabundus Iouianus, indicatque exutum iam ab Attalo vna regni parte Honorium Imperatorem. Quare Iouium Attalus increpando, nullum ferre morem dixit, vt ſpoliari dicendus ſit Imperator, qui ſponte ſua imperio abdicaret. Verùm Iouianus ſæpenumero legatione obita, neque quidquam proficiens, manſit tandem apud Attalum, illiuſque Patricius eſt appellatus. Rauennæ interim delabitur ad Euſebium [m] Præpoſitum [n] poteſtas: qui poſt non diu, [o] Allouichi violentia, ac decreto publico, in oculis Imperatoris fuſtibus eſt occiſus. Poſt etiam dum [p] Alaricho non acquieſcit Attalus, & verò maximè Iouij opera, qui Honorij legatos prodiderat, imperio deiicitur: manetque priuatam apud Alarichum vitam degens. Deinde non multò poſt iterum imperauit, ac rurſum abdicare coactus eſt. Poſt hæc tandem ad Rauennam profectus, & ſummis dexteræ manus digitis truncatus proſcribitur. Allouichus item poſt paulò, quòd Euſebium Præpoſitum ſuſtuliſſet, Imperatoris ſententia pœnas dedit, atque [q] in eius conſpectu occiditur. Conſtantinus tyrannus, cognita Allouichi morte, Rauennam accedens, [r] vt cum Honorio fœdus iniret, metu perculſus reuertit.

l. Zoſimus lib. 5. extr. Iouiū *hunc perpetuò vocat. Photij editio inconſtantior eſt.*

m. Sacri cubiculi. Vide Zoſimū lib. 5. & Sigon. lib. 10.

n. Δυναστεία. Iouij ὑπαρχίαν τῆς αὐλῆς hic accipio. Hanc enim ſecundam poſt principem poteſtatem fuiſſe, viri docti notarunt.

o. Ellobichum *vocat Sigon. lib. 11. hiſt. Occident. imp.* Ebodichū *Sozom. lib. 9. cap. 12.*

p. De Africana expeditione legendus Zoſimus lib. 6. q. Aliter hac Sozom lib. 9. c. 13. r. Anno Chriſti 411. Car. Sigon.

a. Omnino Bergij ut legendum hic.
b. Ex Vana scilicet gentium superstitione.
c. De Domesticis *videndus Curopalat. libello de official. Constantinop. Brissonius in Lexico, & alii.*
d. Idem qui Placidiam postea coniugem accepit.
e. Verenianum ac Didymum intelligit, de quibus Zosimus atq; Sozomenus, & ex his Sigon lib. 10.
f. Ad Mincium flumen Sigon.
g. Nonniohiã *Car. Sigon. vocat.*
h. Moguntiacum *debebat scribere Olympiod.*
i. Al. Asarus, *inf. apud Zosimum pag. 147.*
k. Pro ϑάνασιν *lego* ϑανοῦσι, *vel* ϑανοῦσιν.
l. ῥηγῶν *Latina voce dixit.*
m. Rauennam *arbitror legendum.*

Regium metropolim eſſe *a* Bruttiorum, è qua refert hiſtoricus Alarichum, dum
in Siciliam traiicere parat, retentum fuiſſe. Statua enim, inquit, inaugurata, ibi ſtans,
traiectum vetabat. Fuerat verò hæc, vt fabulatur, ab antiquis inaugurata, cùm vt Æthnæ
montis ignes auerteret, tum vt maris tranſitu Barbaros probiberet. Altero enim pede
perpetuum ignem, altero verò perennem aquam geſtabat. Ea igitur ſtatua confracta, *b*
tandem ex Æthnæo igne, & à Barbaris detrimentum Siciliam cepiſſe. Euerſam verò
ſtatuam ab Æſculapio, qui in Sicilia poſſeſſionum Conſtantij & Placidiæ curator erat.

Conſtantino tyranno, & Conſtante filio (qui primum quidem Cæſar, poſt etiam
Imperator creatus fuerat) victis, fugaque dilapſis, Gerontius belli dux, cum Barbaris pa-
ce libens inita, filium ſuum Maximum, qui inter *c* Domeſticos numerabatur, Cæſarem
renuntiat. Conſtantem deinde inſecutus, è medio ſuſtulit, & veſtigia conſectans, Con-
ſtantinum quoque patrem perſequebatur. Dum hæc geruntur, *d* Conſtantinus & Vl-
philas ab Honorio aduerſus Conſtantinum miſſi; cumque Arelatem perueniſſent, vbi
Conſtantinus cum Iuliano filio agebat, hanc obſident. Conſtantinus ad templum con-
fugiens, Sacerdos ordinatur, iureiurando de ſalute illi dato; ſic vrbis portæ obſidenti-
bus militibus apertæ ſunt, miſſuſque eſt cum Iuliano filio Conſtantinus ad Honorium.
Ille verò minimè ipſis ignoſcens, ob interfectos à Conſtantino *e* cognatos ſuos, ad tri-
ginta *f* à Rauenna milliaria, contra iuriſiurandi fidem interfici eos iubet. Gerontius
dein, accedentibus Vlphila & Conſtantio, fugam capeſſit: deprehenſuſque quod im- 107
potentius exercitui præfuiſſet, ſuorum inſidiis petitus eſt. Ignem itaque ipſius ædibus
iniecerunt. at ille fortiter in aduerſarios pugnat, vno adiuuante famulo, qui Alanus
erat. Re tamen tandem deſperata, Alanum illum, ſuamque *g* vxorem, vt ipſi poſtula-
rant, interimit, ac denique etiam ſibi mortem conſciſcit. Maximus eius filius, rē intel-
lecta, ad fœderatos confugit Barbaros.

Iouinus apud *h* Mundiacum Germaniæ alterius vrbem, ſtudio Goaris Alani, &
Guntiarij Burgundiorum Præfecti, tyrannus creatus eſt. Cui vt ſeſe adiungeret, Adaul-
pho auctor fuit Attalus. Et verò hic cum copiis ad illum ſe confert. Iouinus tamen
Adaulphi aduentu offenſus, obſcurè, & veluti per ænigmata Attalum accuſat, quòd ad-
uentum ſuaſiſſet. *i* Sarus item ad Iouinum venturus erat; ſed Adaulphus, cognita re,
collectis decem millibus militum, occurrit Saro, viros octodecim aut viginti apud ſe
habenti, quem geſta heroica, & ſtupore digna edentem, *k* ſcutis adbibitis, viuum ægrè
capere potuerunt, tandemque occidunt. Deſciuerat autem ab Honorio Sarus, audito
Belleridem domeſticum ſuum interfectum; nullam tamen cædis rationem duxiſſe Im-
peratorem, nec in percuſſorem inquirendo vindicaſſe.

Refert item de Donato, & Hunnis, deque *l* regum eorum ſagittandi peritia. Se-
ipſum ad illos & Donatum, oratorem miſſum ſcriptor ait; multiſque maris erroribus,
periculiſque iactatum, tragicè narrat. Donatum quoque iureiurando circumuentum,
contra fas iugulatum eſſe: & Charatonem inter reges primum, ob cædem ira incenſum,
Imperatoris donis rurſum mitigatum, placatumque fuiſſe. Et hæc quidem prima ope-
ris decade continentur.

Alteram verò hinc auſpicatur. Iouinus fratrem ſuum Sebaſtianum, inuito Adaul-
pho, Imperatorem creans, in eius odium incurrit. Adaulphus itaque per internuntios
capita ſe tyrannorum miſſurum, pacemque initurum Honorio pollicetur. Hi domum
vbi redierunt, & iuſiurandum præſtitum eſt, Sebaſtiani mox caput Imperatori mittitur.
Iouinus etiam ipſe ab Adaulpho obſeſſus ſe dedidit, miſſuſque ad Imperatorem eſt:
quem Dardanus Præfectus ſua manu percutiens, interimit. vtriuſque caput extra *m*
Carthaginem palis infixum: vbi & Conſtantini ac Iuliani antea reſectum; Maximini
item & Eugenij, qui ſub Theodoſio magno tyrannidem affectantes, eundem ſunt exi-
tum ſortiti. Poſtulatum eſt ab Adaulpho, ſtudio maximè Conſtantij, eius qui illam
poſtea vxorem duxit, Placidiam [quam apud ſe Romæ captam habebat, Honorio fra-
tri] vt redderet. Sed quod Adaulpho promiſſa, præſertim de curanda annona, perfecta
non fuiſſent, neque ipſam reddidit, & pacem bello commutaturus videbatur. Adaul-
phus ergo, cùm Placidia repeteretur, frumentum viciſſim ipſe promiſſum petiit. Cu- 108
ius conferendi, etſi qui promiſerant copiam nullam haberent, nihilo tamen ſecius con-
ſentiunt, ſi Placidiam reciperent, accepturum. Ad quæ ſimili ferè & ipſe Barbarus ſi-
mulatione vtebatur. Maſſiliam interea, ſic dictam vrbem profectus, dolo eam interci-

pere ten-

pete tentauit: ſed à Bonifacio, nobiliſſimo viro vulneratus, & vix ſaluo capite fugiens, in ſua ſe tentoria recepit; vrbe omiſſa, quæ lætitiæ plena, laudibus ac bonis ominibus Bonifacium eſt proſecuta.

OLYMPIODORVS.

Adaulphus idem de Placidiæ nuptiis ſatagens, Conſtantio eam poſtulanti grauiores præterit poſtulationes: vt ſi compos illarum non fieret, illa iuſtè retenta videretur.

Conſtantius olim deſignatus, Conſul aliquando Rauennæ creatur, cum quo Conſtantinopolitanum conſulatum Conſtans gerit. Auri vis iuſta, & ſufficiens ad conſulatus *a* ſumptus tolerandos reperta in Heracliani *b* bonis, qui *c* tyrannidis affectatæ nomine eſt interemptus; etſi tamen tantum pecuniæ repertum non eſt, quantum ſperatum erat. Auri enim nondum duo millia [denariorum] inuenta, & immobilium inſuper bonorum ad bis mille libras. quas quidem facultates omnes vna poſtulatione ab Honorio Conſtantius accepit.

Erat ipſe Conſtantius, cùm prodiret, ſubtriſti vultu ac tetrico, ingentibus oculis, ſublataque ceruice, & plano capite, inclinans ſe omnino in equi, quo vehebatur, collum; & ſic huc illuc obliquè torquens oculos, vt, quod veteri verbo dicitur, *d imperio digna forma* omnibus appareret. In cenis tamen atq; ſympoſiis, iucundus adeò ciuiliſque fuit, vt & cum mimis interdum ad menſam ludentibus contenderit.

a. Quos & in Dionis Caſſii conſulatu tolerasse Alexandrum Seuerum ſup. retulit pag. 52.
b. In fiſcum redactus, vt patet ex l. 21. de pœn. Cod. Theod.
c. Vid. Oroſ. lib. 7. cap. 42.
d. Eurip. in Phœniſſis. Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.

Adaulpho, ſtudio ac conſilio Candidiani, nuptiæ cum Placidia conueniunt. Ianuario menſe nuptiis dictus dies, *e* Narbone Galliæ vrbe, in domo Ingenij cuiuſdam, primarij eius vrbis viri. Hic digniore loco reſidente Placidia *f* in atrio, Romano more adornato, habituque regio, aſſedit ipſi & Adaulphus læna indutus, omnique alio amictu Romano. Inter alia nuptiarum dona, *g* donatur Adaulphus etiam quinquaginta formoſis pueris, ſerica veſte indutis, ferentibus ſingulis vtraque manu ingentes diſcos binos: quorum alter auri plenus, alter lapillis pretioſis, vel pretij potiùs inæſtimabilis, quæ ex Romanæ vrbis direptione Gotthi deprædati fuerant. Hinc verſus canuntur epithalamij, Attalo præcinente, dein *h* Ruſtacio atque Phœbadio, nuptiiſque finis datus, luſu gaudioque ingenti Barbarorum ſimul, & Romanorum, qui cum iis erant.

e. Foro-Cornelii ait auctor Miſcella Paul. Diaconus lib. 13.
f. ἐν παστάδι.
g. δωρεῖται ὁ τῶ... ... Donat *etiam reddere poſſit.*
h. Al. Ruſacio, *ma'im tamen* Ruſticio.

Poſt Romam à Gotthis captam, Albinus vrbis Præfectus, quòd iam eadem ad priſtinum rediret ſtatum, ſcripſit non ſufficere præbitam populo *i* partem, multitudine iam aucta ciuitate. additque vno die numerum initum eſſe ciuium quatuordecim millium.

i Subaudi Frumenti publici, *quod gratuitum publicè populo Rom. diſtribuebatur. de quo multa in Impp. reſcriptis.*

109 Adaulphus, nato ſibi è Placidia filio, cui Theodoſio nomen dedit, Romanam amplius rempublicam amare videbatur. Verùm Conſtantio, eiuſque aſſeclis repugnantibus, eius & vxoris Placidiæ, [pacis ineundæ] conatus fruſtra fuerunt. Extinctum autem poſtea infantem vehementer vterque parens luxit, argenteaque capſa conditum, iuxta *k* Barcinonem in templo quodam ſepelierunt.

Interficitur deinde & Adaulphus ipſe (dum equos ſuos in ſtabulo, de more, contemplatur) à Gottho quodam eius domeſtico, Dobbij nomine, cùm hanc veteris odij vindicandi occaſionem ille captaſſet; huius enim prior dominus, Gotthicæ partis rex, fuerat ab Adaulpho è medio ſublatus. exinde Dobbium receptum Adaulphus in ſuam familiam adſciuerat: qui in vltionem prioris domini, alterum hunc, iniecta manu violenta, ſuſtulit. Moriens Adaulphus fratri ſuo iniunxit, Placidia vt [Honorio] redderetur; vtque, ſi quo modo poſſent, Romanæ ſibi gentis concordiam [Gotthi] ſocietatemque conciliarent. At qui ſucceſſit Sari frater Singirichus (ſtudio potius ac vi, quàm ſucceſſione, aut lege creatus) Adaulphi è priore coniuge liberos, vi è ſinu Sigeſari Epiſcopi abreptos, occidit; atque ipſam Placidiam reginam, in Adaulphi ſcilicet contumeliam, pedibus ante equum vna cum ceteris captiuis ambulare coëgit, idque toto illo ſpatio, quod eſt ab vrbe ad duodecimum vſque lapidem. Septem ille dies cùm imperaſſet, interemptus eſt, & Gotthorum dux *l* Valias conſtituitur.

k. Græcè eſt ἐν τῇ Βαρκινῶνι, vt hodie nominatur: antiquitus verò Barcino. Phaun. & Paulino.
l. Sigon. & alij, Vallia *ediderūt.*

Refert hic ſcriptor, audiſſe ſe è Valerio clariſſimo viro, *m* de argenteis ſtatuis ad Barbaros arcendos inauguratis. Nam Conſtantij, inquit, Imperatoris temporibus, Præfecto in Thracia Valerio, indicium factum theſauri reperiundi. Valerius verò ad locum accedens, ſacrum illum eſſe religione ex incolis cognouit, & antiquo ritu ſtatuas ibidem conſecratas. Retulit hæc ad Imperatorem, reſcriptumque accepit, quo iubebatur indicata illa bona tollere. Igitur effoſſo loco, tres ſolidæ ex argento fabricatæ

m. Commendare conatur homo Ethnicus ſuam ſuperſtitionem.

catæ

OLYMPIODORVS.

catæ repertæ ſunt ſtatuæ, ſpecie barbarica ſitæ, & vtroque brachio anſato, veſte prætere-ea variegata barbarico ritu indutæ, & comam capite geſtantes, atque in ſepteutrionem, quæ Barbarorum regio eſt, obuerſæ. Quæ ſimulatque ſtatuæ ſublatæ ſunt, paucos poſt dies, Gotthorum primum gens vniuerſam incurrit Thraciam; futuræque poſt paulo erant Hunnorum, ac Sarmatarum incurſiones in Illyricum, & ipſam Thraciam: vti Thraciam inter & Illyricum ſita ſunt hæc conſecrationis loca, & trium ſtatuarum numerus, aduerſus omnes gentes barbaras inauguratus videbatur.

De ſua ſcriptor hic nauigatione refert, multa ſe aduerſa pertuliſſe. Athenas quo- 110
que appuliſſe tradit, ſuoque ſtudio & cura ad ſophiſticam etiam ſedem euectum Leontium, tametſi id ille nequaquam vellet. Sed & de a Pallio ſophiſtico memoriæ prodidit, nemini, (præſertim verò extero homini) Athenis id geſtare licuiſſe; niſi Sophiſtarum ſuffragio eius geſtatio illi conceſſa, dignitaſque iſta ſophiſtarum legum ritibus eſſet cõfirmata. Ritus autem, qui peragebantur, tales erant. Primùm ad publicum balneum deducebantur qui nouitij aduenissent, ſiue parui, ſiue grandiores: atque inter hos etiam ij qui per ætatem ad pallium ſumendum apti erant, quos in medium protrudebant ſcholaſtici, à quibus deducebantur, deinde aliis præcurrentibus atque prohibentibus, aliis protrudentibus, & contra tendentibus: quotquot autem prohibebant vociferantibus: *Sta, Sta, non lauat.*: nihilominus tamen in certamine ij videbantur obtinere, qui in honorem Scholaſtici, quem deducebant, obſiſtentes retrudebant. Tandem poſt longam moram, multamque ob illata ex more vltro citroque verba contentionem, is qui deducitur, in calidam cellam inducitur, ibique abluitur. At poſtquam ſe induit, pallij dignitatem accipit, atque exinde cum pallio è balneo, celebri & honorifica ſtipatus pompa, digreditur, decretis luculentis ſumptibus in ſcholarum antiſtites, qui dicuntur b Acromitæ.

a. Vide B. Greg. Nazianz. orat. 20. quæ eſt de B. Baſilio Magno, poſt init. Eunap. quoq. initio Proæreſii, & Io. Gorop. Becanum lib. 4. Origin.

Vandali Gotthos appellant *Trulos*: propterea quòd hi enecti aliquando fame, tritici trulam à Vandalis aureo vno redimerent. trula verò nondum tertiam ſextarij partem capit. Dum Vandali Hiſpanias vaſtaſſent, qui in muratas ſe vrbes Romani receperant, eò inediæ adacti ſunt, vt inuicem ſe laniando edere cogerentur. Ibi mulier vna, quatuor liberorum mater, omnes deuorauit; ad ſingulos prætexens, reliquos ſe alere, ac ſaluare velle, donec omnibus abſumptis lapidibus à plebe obruta eſt.

b. οἱ μείζονες Heſychio, & quaſi ſuperiores.

Euplutius Magiſtrianus ad c Valium Gotthorum Præfectum mittitur, qui pacis fœdera iniret, Placidiamque reciperet. Ille verò commodè recepit, miſſaque frumentatione ſexcentorum millium, Placidia Euplutio tradita, ad Honorium fratrem remittitur.

c. Sup. Valiam *vocauit pag. 109.*

Cùm Athenis inquiri cœptum eſſet, quonam modo conglutinari poſſent libri, diſcere quærentibus modum glutinis, Philtatius, ſcriptoris huius ſocius, in re litteraria bene induſtrius, oſtendit, quare & honoris gratia ſtatuam illi ciues collocant.

De Oaſi auctor multa narrat incredibilia. De eius primum temperie: & quod ſacro ibi morbo non modo nulli laborent, ſed etiam ſi qui aliunde aduenîant, eo liberentur, ob benignam aëris temperiem. De copioſa deinde quæ ibidem eſt arena, deq; puteis, qui foſſione ad ducentos & trecentos, nonnunquam verò etiam ad quingentos cubitos facta, ſcaturiginis riuos per orificium effundunt: vnde per vices ij, qui communi labore opus fecerunt, hauriunt, & arua ſua rigant agricolæ. d Arbores perpetuò ibi poma ferre, & frumentum illic natum omni frumento eſſe præſtantius, niueque candidius. Interdum bis quotannis hordeum ibi ſeri, milium autem perpetuò ter. Rigare incolas ruſcula ſua, æſtate tertio quoque die, hyeme, ſexto, atque hinc tantam terræ fertilitatem conciliari. Nunquam ibi cœlum nubes contrahere. Ad hæc de horologiis, quæ ibidem conficiuntur. Oaſim memorat inſulam olim fuiſſe, atque à continente diuulſam; eandemque ab e Herodoto vocari *beatorum inſulam*: ab f Herodoro autem eo qui Orphei ac Muſæi conſcripſit hiſtoriam, nominari g *Phaacidem*. Inſulam ante fuiſſe ex eo coniecturas ducit, quòd teſtæ marinæ, & oſtrea lapidibus adhæreſcentia, in eo monte inueniantur, qui ex Thebaide in Oaſim ducit. Deinde etiam, quod perpetuò copioſa ibi arena ſcatet, treſque Oaſes replet. Nam etiam ipſe h tres Oaſes eſſe tradit. duas magnas, exteriorem vnam, alteram interiorem, è regione ſibi inuicem oppoſitas

d. Al. Zoſim. lib. 5. nec arborem ibi vllam, nec domicilium eſſe. Vide Notas D. Baron. ad Martyrolog. 12. Iunij.
e. Thaliâ.
f. E cuius item libris τῶν κατὰ Ἡρακλέα, frequentia paſſim adducuntur teſtimonia.
g. Alia eſt Homero Φαιακία: quæ ceteris Corcyra *dicitur. h. Vt antea Strabo lib. 17. Geograph. vbi* Αὐάσεις, *vel è M.SS.* Αὐάσεις *legitur: Stephano* Αὔασις.

poſitas, centum milliarium ſpatio interiecto, cum tertia parua, longo interſtitio ab alteris duabus ſeparata. Inſuper hoc etiam argumento inſulam fuiſſe tradit, quod ſæpenumero accidit, vt piſces ab auibus eo delati viſantur, aut certè artoſorum piſcium reliquiæ: vt inde coniectare liceat, non admodum longè abeſſe mare. [a] Ait autem & Homerum ex vicina huic Thebaide genus ducere.

a. Ex Calaſiris quoque ſententia apud Heliod. in Æthiopicis lib. 3.

Honorius Aug. vndecimum, & Conſtantius iterum Conſoles creati, Placidiæ nuptias conciliant. Sed has ipſa nuptias cùm vehementer detrectaret, effecit vt [b] ipſius famulis indignaretur Conſtantius. Tandem nihilominus ipſo quo conſulatum iniit die, manu ipſam arreptam Honorius Imp. frater eius inuitam Conſtantio in manum tradit, nuptiæque ſplendidè celebrantur. Hinc nata filia, quam Honoriam nominarunt.] filius item, cui Valentiniano nomen datum, qui ſuperſtite etiamnum Honorio, *Nobiliſſimus* dictus, impellente fratrem Placidia. Quin & mortuo Honorio, diſiectáq; Ioannis tyrannide, Romanorum idem Auguſtus creatus eſt. Conſtantius verò Honorij in Auguſtali imperio collega fit, ab illo quidem ipſo, ſed penè repugnante, cõſtitutus.
112 Placidia quoque *Auguſta* à fratre & marito dicta eſt. Dein ad Theodoſium, qui fratre Honorij genitus Orientis partibus Auguſtus imperabat, de Conſtantij Imp. electione nuntius mittitur, minimeq; receptus eſt. Hinc morbum Conſtantius contraxit, ſuſcepti pœnitens imperij, quòd non iam (vt antea) eundi redeundiq;, quo & quando vellet, libertas eſſet, neq; ludicris, vt moris eius erat, operã dare iam Imperatori permitteretur. Igitur ſeptimo imperij menſe (quemadmodum & inſomnium ſic indicauerat: *Sextus abiit: Septimus inchoatur.*) pleuritide extinctus eſt. extincta ſimul cum ipſo in Occidentem ira, atq; expeditione, quam quòd ad imperij ſocietatem admiſſus non eſſet, animo agitabat. Valia Præfecto [Gotthorũ] morte abſumto, imperium Teuderichus ſuſcepit.

b. περὶ τῶν αὐτῆς θεραπόντων.

Scriptor varia maritimo itinere paſſus, vix ſaluus euaſit. Vbi & prodigioſa quædam de [c] ſidere commemorat, in ipſum nauigij malum magno cum pódere ingruente, vt iam mergendi viderentur. *Vraniam* verò meteoron illud à nautis appellatum. Refert de pſittaco, quo cum annos ipſe viginti vixerit, vt nullam ferè humanarũ actionum, quam non imitaretur, omiſerit. Saltabat enim, & canebat, & ſuo quemque nomine compellabat, aliaque id genus exprimebat.

c. Hiſpani nauta Sant Telmo appellare ſolent.

Refert item hiſtoricus, cùm apud Thebas & [d] Soënem luſtrandorum locorum, cognoſcendique ſtudio verſaretur, fama excitatos Præfectos ac vates eorum barbarorum, qui ad Talmin incolunt, quos *Blemmyas* vocant, ipſius optaſſe congreſſum atque colloquium. Abripuerunt itaq; me, ait, vt illas quoq; regiones perluſtrarem, in ipſam vſque Talmin, à meis contribulibus quinque dierum interuallo diſtantem, ad vrbem quæ dicitur *Prima*. Hæc olim prima Thebaidis vrbs, proximè à barbarico ſolo aberat, eamq; ob cauſam à Romania Latino vocabulo *Prima* nominata. quo etiam nunc nomine vocitatur, quamuis longo iam tempore barbari eam ſibi vindicarint, cum aliis quatuor opidis Phœnicone, Chiride, Thapide, & Thalmide. In hac regione Smaragdi ſe fodinas repetiſſe ſcribit: vnde Ægyptiorum regibus olim Smaragdi illa tanta copia ſuppeditabat. Et hæc quidem barbarorum vates inſpicere inuitabant: Verùm id ſine bona regia venia non licebat.

d. ſir. Syenem.

De Libanio quodam admiranda refert, Aſianum genere hunc, Honorio & Conſtantio Imperatoribus Rauennam veniſſe, ſummumq; veneficum ac magum fuiſſe. Dicit enim profeſſum eſſe, admiranda poſſe ſe abſque armatis hominibus aduerſus barbaros patrare. At cùm deinde experimentum promiſſi dediſſet, & fama longius manans ad ipſas vſque Placidiæ aures rumorem detuliſſet, necatum illum eſſe, comminante Placidia coniugi Conſtantio diuortium, niſi è viuis tolleretur Libanius præſtigiator atque infidelis.

113 Conſtantius genere Illyrios fuit, è Panæſo vrbe Daciæ, qui multis obitis iam inde à Theodoſij magni temporibus militiæ muneribus, ad ſummum tandem, vti diximus, imperij apicem euectus eſt. Is cum cetera fuit laude dignus, tum quòd auri nulla cupiditate flagraret, antequam quidem Placidiæ coniungeretur. nam ea vxore ducta, pecuniarum auidus euaſit. Ipſo ergo mortuo, cum poſtulatis homines Rauennam vndique confluxerunt, quos bonis ille per iniuriam exuiſſet. verùm Honorij, inquit, lenitas, & Placidiæ cum eo arcta nimis familiaritas, fruſtra vt eſſent hæ querimoniæ, omniſq; adeò iuris vis ac potentia, effecit.

Honorij erga ſororem inſita affectio tanta fuit, ex quo Conſtantius eius maritus vita deceſſit, vt perditè nimis amando, & aſſiduè os eius oſculando, turpis apud multos conſuetudinis ſuſpicionem non effugerit. Sed hic amor in tantum breui vertit odium, allaborantibus *a* Spaduſa, atque Elpidia, Placidiæ nutrice, quibus illa tribuebat plurimum; adiuuante item ipſas Leonteo illius *b* curatore, vt & ſeditiones Rauennæ frequenter exſiſterent (adhærebat enim ipſi adhuc barbarorum turba, cum ex Adaulphi, tum ex Conſtantij Imperatoris coniugiis) & vulnera etiam vtrinque inferrentur. Donec tandem ob eas ipſas inimicitias, & priori amori par nunc odium, Conſtantinopolim Placidia, fratre præualente, cum liberis ablegatur. Solus Bonifacius fidem illi ſeruans, cùm ex Africa, cui præerat, pecuniam, vt poterat, ſubmiſit, tum ad alia ei obſequia præſto fuit. Qui poſt etiam, vt ad imperium hæc rediret, nihil non fecit, tulitque.

Honorius aquæ intercutis morbo correptus, *c* ante diem VI. Cal. Septemb. vitam finiit, miſſæque in Occidentem literæ, Auguſti mortem nuntiantes. Quæ dum vltro citroque mittuntur, Ioannes quidam tyrannidem occupauit, atque eius inauguratione imperij, tanquam ab aliquo futuræ rei oraculo, iactum eſt: *Cadit, non ſtat*: quod vulgus dictum inuertens exclamabat: *Stat, non cadit.*

d Bonifacius vir erat heroicus, qui cum multis ſæpè gentibus barbaris ſtrenuè pugnauit, paucis interdum copiis adhibitis, interdum pluribus, nonnunquam verò & ſingulari certamine: &, vt verbo dicam, barbaras multas, variaſque gentes Africa expulit. Idem iuſtitiæ vel in primis ſtudioſus, & abſtinens ac pecuniarum contemptor fuit, à quo etiam huiuſmodi aliquando patratum facinus. Ruſticus quidam præſtanti forma vxorem ſuam cum barbaro quodam è confœderatis milite conſueſcere cognouit, rogauit itaque Bonifacium, dedecus illud familiæ deplorans, vt opem ferret. Ille cognito loci interuallo, & agri nomine, vbi adulterium patraretur, hominem 114
tum quidem dimiſit, in poſterum diem ad ſe redire iuſſum. Noctu autem, inſciis omnibus in agrum illum ſeptuaginta ſtadiis diſſitum profectus, deprehenſi cum mœcha barbari caput amputauit, eademque domum nocte reuertit. Redeunti dein, vt mandatum fuerat, poſtridie marito, barbari caput obtulit, percunctatus an nouiſſet. Ille ſpectaculo percuſſus, & quaſi ſenſu motus, mox vbi agnouit, multis iuſtitiæ cauſa actis gratiis, domum lætus rediit.

E magnis Romanæ vrbis domibus (vt hic refert) omnia intra ſe vnaquæque habuit, quæcunque mediocris etiam vrbs habere potuit; hippodromum, fora, delubra, fontes, varia balnea. Hinc & ſcriptor ſic exclamat.

Eſt vrbs vna domus: mille oppida continet vna vrbs.

Sed & lauacra publica ingenti prorſus fuere magnitudine, è quibus, quæ *Antoniniane* nominantur *thermæ*, ad commodiorem lauantium vſum, mille ſexcenta habuerunt ſedilia, è marmore polito fabricata: Diocletianæ, duplo ferè plura.

Romanæ verò vrbis mœnia ex Ammônis geometræ dimenſione, quo tempore Gotthi illam priore incurſione infeſtarunt, viginti & vnius miliaris ſpatium in circuitu habere comperta ſunt.

Multas Romæ familias annuos reditus è bonis accepiſſe quadraginta circiter auri centenarios, abſque frumento & vino, aliiſque eius generis, quæ tertiam æquabant auri partem, ſi venderentur. Alteras verò poſt has, decem aut quindecim centenarios in cenſu habuiſſe. Probum *e* Alypii filium in prætura, quam Ioannis tyranni temporibus geſſit, auri centenarios duodecim expendiſſe. Symmachum verò oratorem, mediocri cenſu ſenatorem, ante captam vrbem filio Symmacho præturam gerente, centenarios impendiſſe viginti. Maximum dein, ex opulentis ac beatis vnum, in filij præturam quadraginta centenarios impendiſſe. Septem autem diebus ſollemnes ludos prætores celebrabant.

Scriptor hic Vlyſſem ait, non circa Siciliam, ſed ad extremas Italiæ oras oberraſſe: & *f* traiecto Oceano ad inferos deſcendiſſe, atque in eo mari variis illis erroribus iactatum fuiſſe. Quod multis confirmare nititur. Nos & *g* alios plures legimus, in his cum illo conſentire.

Remiſſa eſt Conſtantinopoli à Theodoſio Placidia cum liberis, aduerſus *h* Ioannem tyrannum: & illa quidem Auguſtæ nomen. Valentinianus verò Nobiliſſimi

a. Lego Σπαδούσῃ, *quod certius reperiam.*

b. Palatii *forſitan; qui* Curopalates *quoque appellatus. Vide & Briſſon. Lexicon.*

c. Diſcrepat hic calculus ab aliis, nam XIIX. Cal. Septemb. obiiſſe Honorium tradunt Socrates, Proſper, Marcellinus, & Caſſiodorus.

d. Hic B. Auguſtino perfamiliaris fuit, vt crebræ vtrinſque litteræ oſtendunt.

e. Al. Olympii.

f. Ex Homeri ipſius ſententia Odyſſ. Λ. v. 13. ἡ δ' ἐς πείραθ' ἵκανε βαθυρρόου Ὠκεανοῖο.

g. In quib. fortè Strabo lib. 1.

h. Cuius apud Suid. clementia, prudentia, atque moderatio commendatur.

OLYMPIODORVS.

biliſſimi titulum ſuſcepit. Submiſſus quoque exercitus, belliq́ue Imperatoris
115 tor vtriuſque militiæ, Ardaburius nimirum eum Aſpare filio, addito & tertio Candidiano. Ad Theſſalonicam [cùm ventum eſſet] Helion officiorum magiſter à Theodoſio miſſus, Valentinianum in ipſa illa vrbe Cæſaris veſte induit, annos natum non amplius quinque. Cùm autem ad Italiam perueniſſent, Ardaburius à tyranni militibus capitur, miſſuſque ad illum *a* amicitiam cum eodem init. Eius interim filius [Aſpar] vnà cum Placidia in magna rerum deſperatione luctuq́ue verſabantur. Sed Candidianus, multis occupatis vrbibus, partaq́ue rebus bene geſtis nominis claritate, luctum diſſipauit, animoſq; reddidit. Cæſo dein Ioanne tyranno, Placidia vnà cum Cæſare filio Rauennam iniit. Helion verò magiſter & patricius Romam iunaſit, omnibuſque eo confluentibus, Valentinianum iam ſeptennem veſte induit Imperatoria; vbi hiſtoriæ finis eſt.

a. φιλιάζει αὐτῷ, cum eodem.

THEODORI MOPSVESTIÆ

De Perſarum Magia libri III. LXXXI.

LECTI ſunt THEODORI *de Perſica magia, & quid hæc à pio cultu differat, libelli tres:* quos Maſtubio Armeno, & *a* Chorepiſcopum agenti, inſcribit. Ac primo quidem libro exponit nefandum Perſarum dogma, quod *b* Zaſrades induxit; ſiue de Zaruam, quem principem omnium facit, & *Fortunam* appellat. Hunc libatione oblata vt *c* Hormiſdam gigneret, & illum, & *d* Satanam præterea genuiſſe. De eorum inſuper *e* ſanguinis miſtione. Denique vbi ſimpliciter impium ac perobſcenum dogma ad verbum propoſuit, priore illud libro refellit. Reliquis duobus de fidei pia doctrina tractat, ductoq́ue à mundi creatione exordio, ad ipſam legem gratiæ pari modo curſim delabitur.

Hic Theodorus ille Mopſueſtias eſſe creditur. Neſtorij enim hæreſim, maximè libro tertio, confirmans citat. Quin & peccatorum in priſtinum ſtatum reſtitutionem confingit.

a. Quaſi ἐν χώρᾳ ἐπισκοπῶν ὤν. Epiſcopi vicarium, qui etiam ipſe Epiſcopus eſſet, vt ex Antioch. Conc. conſtat. Eum hodie Suffraganeum *vulgò appellant. b. Sarades hic legendum docet ab Agathia lib. 2. de bello Gotth. vbi hoc item nomine Soroaſtrem Perſarum legiſlatorem vocatum monet. Gnoſticorum hæc omnia deliramenta, è confictà ab ipſis reuelationũ Soroaſtris libro petita forſitan. c. & d. Ὡρομάζην ſeu Ὡρομάσδην, & Ἀρειμάνιον puto indicari, de quibus Plutar. libel. de Iſide & Oſiride. Vide Briſſon. Perſic. 2. & ibi laudatos. e. malum Genium e. αἱμομιξία. Gnoſticorum intelligo, Soroaſtris diſciplinam ſectantium. Vide noſtri Mart. Delrij magic. diſquiſit. lib. 3. P. 1. Q. 4. ſect. 2. Auctoreſq; ibi citatos.*

DEXIPPI

De rebus poſt Alexandrum geſtis libri IV. Epitome hiſtorica vſque ad Claudij imperium, & Scythica. LXXXII.

LECTI ſunt *a* DEXIPPI *rerum poſt Alexandrum magnum geſtarum libri quatuor.* Lecta & eiuſdem altera *b Epitome hiſtorica, vſque ad imperium Claudii Aug.* ſumma geſtarum rerum capita attingens. *Scythica* quoque eiuſdem legimus, quibus Romanorum & Scytharum inter ſe prœlia, reſq́ue memoratu dignas commemorat.

Oratio eius vt nihil habet redundans, ita pompam quandam ac maieſtatem affectat. Vnde quis eum iure dixerit alterum eſſe, ſed cum perſpicuitate quadam, Thucydidem; potiſſimum verò in Scythicis illis hiſtoriis.

Rerum poſt Alexandrum geſtarum narrationem ab ipſo mox regis exceſſu inchoat, refertq́ue porrò vt ad Alexandri fratrem *c* Aridæum, (qui ex Philine Lariſſæa Philippo natus fuerat) Macedonum regnum deuenerit; ad illum, inquam, & Alexandri filium, naſciturum ex Roxana, quæ prægnans relicta fuerat; itemq́ue ad *d* Perdiccam & ſocios, qui Macedonum iudicio, regum nomine imperium procurabant. Narrat de-
116 inceps, vt Alexandri ſit diuiſum imperium. Aſiæ quidem hoc modo. Ptolemæo Lagi F. totius Ægypti, & Libyæ, & omnis vltra hanc regionis Ægypto adiacentis, imperium datum. Cleomenes verò ab Alexandro rege huic Satrapiæ impoſitus, vicariam Ptolemæo præſtare operam iuſſus eſt. Laomedon Mitylenæus Syriam tenuit; Philotas Ciliciam; Pithon verò Mediam; Eumenes Cappadociam, & Paphlagoniam; genteſq́ue ad Euxinum pontum ſitas, ad vſque Trapezuntem. Antigonus Pamphyliis & *e* Cilicibus præfectus eſt, vſque ad Phrygiam. *f* Aſandro Cares obuenerunt; Lydi verò Menandro.

a. Rhetoris Athenienſis, cui Suid. Herennij cognomentum tribuit. b. Chronicorum huius ſcriptoris 10. ac 11. librum citauit Stephan. c. Arrianus inf. geminata rr. littera, Arridæum *perpetuo profert, vt & Plut. in Alexandro. d. Vide Arrian. inf. pag. 123. e. Pro his habet inf.* Lyciis *Arrian pag. 123. & 127. f. Caſſandrum apud Iuſtin. & Curtium leges: vt & in priore imperij Macedonici diuiſione apud Arrianum inf. pag. 123.*

Digitized by Google

DEXIPPVS.

nandro. Leonatus Phrygiam, quæ ad Helleſpontum eſt, obtinuit. Atque ita quidem Aſia diſtributa.

In Europa, Thracia quidem, & Cherroneſus [a] Lyſimacho ceſſit. Antipater autem vniuerſæ Macedoniæ, & Græciæ, Illyriis item, & Triballis, atq; Agrianis, omnibusque adeò iis, quibus in cõtinente [Europea] fuerat ab Alexandro adhuc ſuperſtite cum plena & ſumma poteſtate Imperator præfectus. Curatoris porrò officium, quæque ad regiam pertinerent tutelam, Cratero mandata. At [b] quod ſummum eſt apud Macedonas dignitatis culmen, Perdiccas Hephæſtionis Chiliarchiam tenuit.

Indorum omnium Præfecti Porus & Taxiles fuere. Ac Poro quidem, quæ Indum inter & Hydaſpen flumina iacent; Taxili verò reliqua ſunt attributa. Pithon [c] alter horum finitimis imperauit, exceptis [d] Paramiſadis. Qui verò Indis contermini ſunt, ſub Caucaſeis montibus incolentes, Oxyartæ Bactrio, Roxanes Patri, regendi obtigerunt. Huic Roxanæ filius natus, poſt Alexandri patris obitum, quem æquè paternis nomine Alexandrum Macedones appellarunt. Arachoſiis & Gedroſiis Sibyrtius præfuit. [e] Stanor Solienſis apud Arios & Drangos regnauit. Philippus Sogdianis imperauit, vt Radaphernes Hyrcaniis, & Neoptolemus Carmaniæ. Perſæ Peneeſtæ paruerunt. Sogdianorum quippe regnum Oropius tenuerat, non à patre relictum, ſed ab Alexandro acceptum. Qui poſtquam in eam calamitatem incidit, vt perduellionis reus regno exuendus eſſet, communicatum eum [f] alio horum [Sogdianorum] imperium tenuit. Babyloniorum verò, eiuſq; regionis quæ [g] media Tigrim inter & Euphratem fluuios ſita eſt, ita diſtributum imperium, vt illis quidem Seleucus, Meſopotamiæ verò Archelaus imperaret. Hic itaque gentium, earumq; Præfectorum catalogus, poſtquam Perdiccas ab Alexandri exceſſu imperia diſtribuit. In ceteris autem pleriſque narrationibus, æquè vt in his, cum Arriano plurimum Dexippus conſentit.

a. Horum triumuiratum conferas licet cum Arriano inf. pag. 123.
b. Iungo hæc cum Perdiccæ dignitate, ſecutus Arrianum inf. pag. 123. & ita exigunt res de Perdicca ſcripta.
c. Non ille, cui ſup. Mediam obuenisse retulit: ſed quem Agenoris F facit Iuſtinus, & Arrianus inf. pag. 127.
d. Parapamiſadas leges inf. apud Arrianum pag. 127.
e. al. Stanoſor,
f. Cum Philippo nimirũ, cui iam mox Sogdiani attributi legebantur.
g. Vnde ἡ Meſopotamia dicta eſt.

DIONYSII HALICARNASSEI

Hiſtoriarum libri XX.

LXXXIII.

LEGIMVS DIONYSII *Halicarnaſſei* Alexandri F. *hiſtoriarum libros* [a] *viginti*. Incipit ab Æneæ, capta iam Troia, in Italiam aduentu, pergítque ſingulatim narrare [b] Romam conditam, Romuliq; & Remi ortum, & ordine deinceps vniuerſa vſque ad Romanorum cum Pyrrho Epyrotarum rege bellum (quod ipſum quoque deſcribit) definitque in Olympiadis CXXVIII. annum tertium: à quo tempore hiſtoriam inchoaſſe refert Polybium Megalopolitam. 117

Claruit hic ſcriptor Auguſti imperio. nam finito iam inteſtino bello, quod Auguſtum inter & Antonium exarſerat, in Italiam adnauigauit. Vbi cùm annos duos & viginti (vt ipſe ait) vixiſſet, & Latinam linguam accuratè [homo Græcus] [c] didiciſſet, omnemque adeò antiquitatem rerum Romanarum veſtigaſſet, paratis denique vniuerſis ſcribendæ hiſtoriæ neceſſariis, ad rem ipſam aggreſſus eſt.

Stylus eius atque dictio, quæ nouatorem deceat; & verò per inſuetam vulgò viam orationem impellit. At rerum ſingularum minuta explicatio & ſenſus, illi quandam ſimplicitatem adfert, & ne ad ingratum ſermonẽ atq; aſperum abripiatur, vetat. Digreſſionibus vtitur non rarò: quare hiſtoriæ faſtidium leuat, reficitq; lectorem interdum, ac retinet. Vt autem verbo expediam, orationis elegantia rerum particularium narratione & digreſſione temperata, dictionem in aſperitatem abituram, lenit.

a. Vndecim hodie dumtaxat leguntur. Vide quæ de hoc ſcriptore toto primo operarum libro addidit H. Steph. in edit. Dionyſ. Lugdunenſi. Vide & Francofurd. edit. Graecolat.
b. Vt & Appian. Alexandr. pag. 23. Et Sex. Aurelius Victor in origine gentis Rom. Dion itẽ Caſſius ſup. pag. 52.
c. Idẽ de ſe Plut. teſtatur initio vita Demoſth. & de Diodoro Siculo Photius ſup. pag. 51.

EIVSDEM

Hiſtoriarum Synopſeos libri V.

LXXXIV.

LECTA eſt eiuſdem *librorum viginti hiſtoriarum* [a] *Synopſis*, quinque ipſa libris comprehenſa: in qua, vt ſe ipſe vincere elegantia videtur, ita quoque omni exutum incunditate putes. Quæ tamen res ad vtilitatem magis facit, dum nihil præter neceſſaria orationi interſerit. Dicas enim tanquam regem eum imperioſius dicere, & temperato conciſoq; dicendi genere, ad hæc etiam compoſitione ac dictione ipſa [b] vocis quandam imaginẽ edere, vt durior quodammodo ex eo ad audientiũ aures deferatur, quod genus orationis compendio ſatis aptum, perfectæ atq; integræ hiſtoriæ minimè conuenit.

a. De qua Henr. Steph. cap. 5. & 7. Opera ſua I. in hunc Dionyſ.
b. ἠχώ τινα.

Illud

Illud apparet, ſcriptorem hunc Dione Caſſio, & Appiano Alexandrino, Romanarum quoque rerum hiſtoricis, priorem ætatem fuiſſe.

HERACLIANI EPISCOPI CHALCEDONIS

Contra Manichæos libri XX. .LXXXV.

LECTI ſunt a HERACLIANI *Chalcedonenſis Epiſcopi aduerſus Manichæos libri viginti.* Oratio illi conciſa, minimè redundans, atque ſublimis, non abſque perſpicuitate, quam granditas temperat. Atticiſmum enim cum familiari ſermone admiſcet, ac veluti puerorum præceptor, in certamine, pluſquam Atticiſmo, vt ſic loquar, contendit.

Euertit vero id, quod b Manichæi appellant, *Euangelium*, & *Gyganteum librum*, atque *Theſauros.* Recenſet item eos, qui ante ſe in Manichæorum impietatem calamũ ſtrinxerunt. Hegemoninm nimirum, qui c diſputationem Archelai aduerſus ipſum [Maneten] perſcripſit: & d Titum, qui cum ſe putauit contra Manichæos ſcribere, in e Addæ magis libros ſcripſit. Adhæc & f Georgium Laodicenſem, qui eadem fere, quibus vſus eſt Titus, argumenta g pro veritate adhibet. Præterea h Serapionem Epiſcopũ Thmueos. Denique & i Diodorum illum, qui libris quinque & viginti cum Manichæis certauit. quorum ſeptem prioribus putat quidem k *Viuidum* ſe Manichæorum *Euangelium* refellere: at non aſſequitur; dum non illud, ſed quod ab Adda ſcriptum erat, & *Modium* appellatur, euertit: reliquis deinde libris ea ſacræ ſcripturæ loca purè explanans atque declarans, quæ Manichæi ad ea quæ animo concepiſſent, accommodare ſolerent. Et hæc de Diodoro. Horum ergo patrum, vt eos pientiſſimus Heraclianus nominat, facta mentione, quæcunque in ipſis non ſatis firmiter pronunciata ſunt, breuiter confir-
94 mat, quæ prætermiſſa, piè ſupplet, quæ ſatis accuratè prodita, integrè citat, cum nominis honorifica appellatione, additis ſimiliter, quæ ſibi in mentem venerint.

Spirat hic vir Philoſophicum robur, aliarum quoque artium opibus egregiè inſtructus. Igitur quæ fabuloſè nugantur Manichæi, validiſſimè euertit, atque ex ipſa etiam rerum, quæ exſiſtunt, conſideratione, fabuloſas ipſorum de *Ente* nugas refutat. Scriptum eſt autem hocce aduerſus Manichæos viginti librorum opus ad Achillium quendam, qui id poſtulauerat, quem & *fidum & chariſſimum filium* appellat. Perſpecto enim Manichæorum impietatem longius ſerpere, publicis eam ſcriptis refutari Achillius flagitarat. Et certè ad æternum de hac impietate triumphum, ſcriptum eſt hoc opus. Claruit vero hic pientiſſimus Heraclianus temporibus. * * * * *

a. Cuius inf. honorifica mentio inter Patres orthodoxos, pag. 469. b. Horũ originẽ, Principes & ſcripta refert B. Cyrillus Hieroſoly. Catecheſi VI. Suid. in Manes. *& nuper editus Pet. Siculus copioſius in hiſt. de Manich. hæret. c. Cuius ſpecimẽ apud eund. Cyrill. ſup. B. Hieron. cap. 72. Catal. legendum. d. Boſtrenum Epiſc. quem fortes aduerſum Manichæũ ſcripſiſſe libros, auctor B. Hieron. in Catal. cap. 102. e.* Βuδδᾶs *Cyrillus atque Suidas appellarunt; Niceph. lib. VI. cap. 22.* Addam *cum hoc noſtro nominat. f De quo Nicephor. ſup. & alib. h.* Scholaſticũ *lib. VI. cap. 32.*

g. κατὰ τὰς ἀληθείας. *Sed fort.* κατὰ τῆς ἀσεβείας, *totidem elementis*, contra impietatem, *reponendum.* *cognomento, & B. Antonio charum, teſte B. Hieron. Catal. cap. 99. i Metropolis Ciliciæ Epiſc. Niceph. vbi Euſebius Phœnix etiam contra hos fertur ſcripſiſſe. k.* ζῶν.

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI

Epiſtolæ ad Olympiadem, & alios. LXXXVI.

LECTAE ſunt epiſtolæ S. Patris IOAN. CHRYSOSTOMI, quas iniuſtè, atque inhumaniter relegatus ad varios miſit: in quibus vtiliſſimæ ſunt, quas ad piiſſimam Olympiadem Diaconiſſam decem & ſeptem conſcripſit, & ad Innocentium Pont. Rom. quibus etiam quæcumque pertulit, quantum per Epiſtolam licet, enarrat. Vtitur in his vſitata ſibi dicendi forma. Clarus enim eſt, atque perſpicuus, & perſuadendi vi cum iucunditate floridus, niſi quod accuratius videantur ſcriptæ ad Olympiadem litteræ. neque enim ad epiſtolicum illæ ſtylum vſquequaque accommodari potuerunt, quòd rerum iſta magnitudo ſcribendi legibus vim adferret, eaſque ad ſe pertraheret.

Extant m. ſ. in Biblioth. Augu.

ACHILLES TATIVS

De rebus Leucippes, & Clitophontis libri VIII. LXXXVIII.

LEGIMVS ACHILLIS TATII *Alexandrini De rebus Leucippes, & Clitophontis* a *octo libros.* Eſt vero dramaticum opus, amores quoſdam continens intempeſtiuos. Et dictione quidem ac compoſitione videtur excellere. Claritudinem enim, atque aptam tranſlationem, quoties ea vtitur, adhibet. b. Definitæ prætetea, & perſpicuæ, quæque delectationem adferant, pleræque ſunt periodi, auditum quoque conſonantia quadam lenientes. Verum obſceniſſimi eius, & nimis impuri ſenſus, cum ſcriptoris ſententiam in omni re ſetla eleuant, tum legere volentibus abominandam fugiendamque reddunt lectionem. Exceptis autem nominibus ferè perſonarum, & deteſtanda illa obſcenitate, magnam omninò ſimilitudinem videtur in apparatu ac narrationum fictione cum Heliodori dramate habere.

a. Exſtant hodie Græcolat. in Germania nuper euulgati. Hunc ipſum ſcriptorē Chriſtianū tandem ſacris initiatum, Epiſcopū creatum eſſe memorat. Suid. b. αἱ περιοδικαὶ quales fort. à M. Tullio vocatur, certus & circumſcriptus ambitus verborum.

GELASII [CYZCIENI] CAESAREÆ PALAEST. EPISC. 119

LXXXVIII.

Hiſtoriæ eccleſiaſt. libri III.

LEGIMVS hiſtoriæ forma *Res in Nicæna Synodo geſtas, libris* a *tribus.* Refert auctor Hoſium Cordubæ Epiſc. & b Bitônem atque Vincentium Romanos ſacerdotes, Silueſtri Rom. Pontificis legatos, adfuiſſe, ipſum quoque Euſtathium Antiochenum Patriarcham, & Alexandrum Presbyterum Metrophanis Conſtantinopolitani legatum. neque enim hic, ætate confectus, (centeſimum excedebat annum) adeſſe poterat. Adfuiſſe & c Alexandarū Alexandriæ antiſtitem, vnà cum Athanaſio, qui poſt etiam ei in epiſcopatu ſucceſſit: & præter eos Macarium Hieroſolymorum præſulem, cum magna præterea epiſcoporum ac ſacerdotum multitudine. Indictam autem Synodū memorat, anno d decimo ſexto imperij Conſtantini; duraſſeque actiones eius ad vſque eiuſdem primum & viceſimum annum cum ſemeſtri, vt nimirum e ſex ipſos annos [Patres] conſederint.

a Horum duos nobis Græcè & Latinè dedit Rob. Balforeus. Tertii enim loco tres admodū Conſtātini Imp epiſtolas exhibuit. Noſter autem Alphonſ. Piſan. ex hoc opuſculo & exēplari quodam Arabico, ſanctorumq; aliquot Patrum monumentis, quatuor ſuos de hac Synodo libros contexuit. Franc. Turrianus Canones edidit. b Βιτῶνα hunc video à Græcis appellari, quem in Latinis codicibus Victorem *legimus c Idem ille qui in demortui Metrophanis locum ſubrogatus, primus eſt factus Conſtantinopolit. Patriarch. impietatisq; antiſtitem [Arium] oratione ſua ſuſtulit, BB. Athanaſ. & Greg. Nazianz. auctorib. d Balforeus, atque ac Piſani edit. ſex menſes addit, dimiſſamq; Synodum ipſis Conſtantini Aug. Vicennalibus. e Alij tres cum ſemeſtri annos dumtaxat numerant. D. Baron. Card. To. III. Annal. Eccleſiaſt. vno anno eſſe abſolutam Nicænam pertendit.*

Exturbatum ibi refert Arium, & anathematis fulmine confixum, ſed inde iterum conatum impetrare admiſſionem, tentantibus id ſæpe numero Euſebio Nicomedienſi præſule, & f Eutocio Ariano Presbytero ordinario, quem poſteriorem, animam agens Conſtantia Imperatoris ſoror, fratri commendarat. Verum etſi Arium iſti in eccleſiam reducere conati fuerint, non permiſiſſe tamen diuinam vltionem, hoſtem hunc eccleſiæ ſuæ templo ſanctiorique adyto inſultare, dum lata in eum ſententia, in latrinis voluit vitam terminare, eodem illo die, quo die Ipſe eiuſque ſectarij & aſſeclæ ſtatuerant illius reditu Dei Eccleſiam, & ſacra profanare. Accidiſſe autem hunc [impij] è vita exceſſum loco publico, quòd à foro proximè latrinæ illæ abeſſent. Conſtantinum Magnum gauiſum ſcribit, quod integerrimus iudex Deus; controuerſiam omnem ſententia lata diremiſſet, miſiſſeque mox ad varios epiſtolas, quibus iuſtam de Ario vindictam, velut cippo inſcriptam omnibus promulgaret. Ita huius ſcriptoris narratio conſentit cum g Athanaſio Magno, cum h Theodoreto, i alijsque plurimis. k Nonnullis enim tradere viſum, non Conſtantini Magni temporibus, ſed Conſtantio filio imperante, tam fœdo Arium exitu hominem exuiſſe. Et hæc quidem liber ille continebat. In l alio tamen exemplari, quo eadem prorſus continebantur, hunc titulum libro inſcriptum reperi: GELASII CAESAREAE PALAESTINAE EPISCOPI. Ipſa porro dictio ad humilem vilemque ſtylum plus æquo vergere animaduertitur.

f De eius fraudibus plura Metaphraſt. de geſtis Nicænæ Synodi, Tom. IV. Surij.

g Diſput. I. aduerſus Arianos ſub fin. & Epiſt. ad Serapionem tota. h Lib. IV. Epitom. cōtra hæret. & Lib. I. hiſt. Eccleſ. cap 13. & 14. i. In quibus Epiphā. & auctor vitæ Athanaſii inf. pag. 782. k Metaphraſta, orat de geſtis Nicænæ Synodi. To. VI. Surij. l. Illū forte codicem putat, quem ſup. pag. 5. loco 15. recenſuit.

Verum quis hic Gelaſius ſit, certo non potui cognoſcere. Trium enim hactenus Gelaſiorum (quos diſcernere nequeas) Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcoporum, vel m certè duorum,

m Illuſtriſſ. certè Baron. To. VI. ad Ann. Chr. 496. init. eundem demonſtrat Gelaſium huius hiſtor. & libelli aduerſus Anomæos, ſiue Eutychen. De duabus naturis in Chriſto, *auctorem eſſe. Vide inf. pag. 150.*

duorum, libros legimus. Quorum quidem librorum vnus *Aduerſus Anomœos* [hæreticos] conſcriptus eſt: reliqui duo, res continent Eccleſiaſticas, alteriusque horum iam
120 modo eſt à nobis obiter facta mentio: cuius ſanè titulus (vbi quidem illum adſcriptum inuenimus) is eſt, quem antea diximus: GELASII CAESAREAE PALAESTINAE EPISCOPI ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIBRI TRES.

Operis autem ipſius principium eiusmodi eſt: *Quæ in ſancta, magna, & vniuerſali Epiſcoporum Synodo, ex omnibus, vt ſic dicam, Romani orbis prouinciis, ipſaq́ adeo Perſide congregata*, & reliqua. Deſinitque in Conſtantini Magni obitum, quando a diuino remiſſionis [peccatorum] lauacro ſuſcepto, vitæ huius maculas, quas communi mortalium ſorte contraxiſſe oportuerat, vna eluit. Baptiſmate vero tinctum refert ab Orthodoxo ſacerdote, ſacroque ritu, non, vt quidam prodiderunt, ab hæreticorum aliquo. Longiorem autem hanc baptiſmati obueniſſe moram, quod ipſis Iordanis fluminis aquis tingi vehementer optaſſet.

Affirmat hic ſcriptor, ſub Baſiliſco, qui Zenone pulſo b tyrannidem occupauit, vixiſſe ſe c ac legiſſe Concilij acta in c antiquis membranis conſcripta, dum adhuc paternis in ædibus verſaretur. Ex horum itaque memoria, & ex alijs præterea ſcriptis, vtilia quæque colligendo, hiſtoriam compoſuiſſe. Meminit inſuper, laudatque dicta quædam Gelaſij cuiusdam, d quem ipſe Gelaſium, *Ruffinum* quoque nominat. e Suam porro patriam eſſe ait Cyzicum, Patremq́ue vnum de f presbyteris ibidem extitiſſe. Sic libri huius loquitur ſcriptor, atque hæc liber ipſe commemorat.

a. Euſebij errorē, a multis pridem Græcis Latinisq́ scriptoribus refutatū, ſequitur hic Gelaſius: & hac forſitan cauſa omiſſi in M.S. tertij huius hiſt. libri. Vide Bar. Card. To. III ad A.Ch. CCCXIV b. Ann. Chri. CCCCLXXVI. c. Quæ fuiſſent Dalmatij, Cyzicenorum quondam Archiepiſc. cuius & Socrates meminiſſe videtur lib. VII. cap. 28. d. Lib. I. cap. 7. init. Ὅν μὲν Ῥουφῖνον, [illegible] Γελάσιον. e Initio Præfationis. f Ante ſacerdotium tamen in contugio noſtrum Gelaſium eſſe genitum tibi certum ſit.

GELASII CÆSAREÆ PALÆSTINÆ EPISC.

LXXXIX.

Proœmium in additamentum ad Eccleſiaſt. hiſtoriam Euſebii Pamphili.

IAM alter [Rerum Eccleſiaſticarum, de quo ſupra commemini] liber, hunc titulum præfert: *Proœmium Epiſcopi Cæſareæ Palæſtinæ in ea,* a *quæ ad Eccleſiaſticam hiſtoriam Euſebii Pamphili adiiciuntur.* Incipit verò hoc modo: *Cæteros quidem, qui ad ſcribendum animum appulerunt, quiq́ rerum geſtarum hiſtorias memoriæ prodere ſtatuerunt*, & quæ ſequuntur.

Prædicat ſe auunculum habuiſſe Cyrillum Hieroſolymorum Epiſcopum, qui & ſibi ad hæc ipſa ſcribenda auctor fuerit. Alibi autem legendo hoc quidem comperi, Cyrillum ipſum cum hoc Gelaſio Ruffini Romani hiſtoriam in Græcum vertiſſe ſermonē, non vero propriam ſuam aliquam condidiſſe. Illud certum, Gelaſium hunc, quando Cyrilli Hieroſolymitani æqualis fuit, proximo illo eſſe ætate priorem. Et hic certè Gelaſius diſerta quoq; dicendi forma ab illo diſcrepat: quamquam vterq; longe eſt eo, qui aduerſus Anomæos ſcripſit, inferior. Qui quidem Epiſcopus & ipſe eiusdem Palæſtinæ inſcribitur, ſed dictione ac varia doctrina, logicisq́ue rationibus (quibus tamen, neſcio qui, non aptiſſimè eſt vſus) cæteros duos, qui inferiorem ordinem dicendo tenuiſſe viſi ſunt, multo interuallo reliquit. An verò horum aliquis hæc idem conſcripſerit, & opportunè collegerit, addideritq́ue reliqua, cognoſcere nondum potui.

quem ego numerum primū omiſſum, deinde adſcriptum, loco ubi ſuo, huc traducendum putaui. a. à Ruffino, puta: qui ad hanc hiſtor. latinam à ſe factam, duos adiecit libros, decimum atque vndecimū, legitur ap. Gennad. de ſcriptorib. Eccleſ. cap. 17. & ipſemet Ruffin. profitetur ad finē lib. IX. Euſebij enim X. libros in nouem contraxerat. b. Eundem hunc ſtatuo Gelaſium, quem Niceph. lib. XII. cap. 11. inter laudatos epiſcopos numerat, tertium ab Euſebio Pamphili, & Acacij ſucceſſorem. Quem item egregiè laudat, Theodoret. Eraniſtæ Dial. I. citata eius concione apparitionis Domini. & B. Hieron. in Catalogo cap. 130. vbi Euzoio ſucceſſiſſe dicitur, quem Niceph. quod ſede pulſus fuerit, non retulit in cenſum Epiſcop.

121

LIBANII SOPHISTÆ

Orationes & Epiſtolæ.

XC.

LECTI ſunt a LIBANII *tomi duo*. Is in fictis ſuis, quasq́ue exercitationis tantum cauſa ſcripſit, Orationibus, ſe ipſo eſt, quam in alijs præſtantior. Nimis enim diligens ac curioſus dum eſſe vult, natiuam effuſamq; ſermonis (vt ita dixerim) gratiam ac venuſtatem in illis alijs corrupit, atq; in obſcuritatem delapſus eſt, multa quidem interpoſitionibus

a. De quo Suid. legend.

LIBANVS.

a. Laudat & has Eunapius in Libanij vita: nos ꝗ; trecentas fere ineditas reperimus.

tionibus obſcuriora reddendo, quædam etiam ablatis neceſſarijs. Regula eſt alioqui hoc in genere, ac norma ſermonis Attici. Clarum item habet in *a* epiſtolis ſcribendis nomē. Multaque & varia circumferuntur ab eo conſcripta.

ARRIANI

XCI.

De Alexandri Magni rebus geſtis libri VII.

a. Exſtant Græcè & Latinè ab H. St. excuſi, cū Indica hiſtoria, quam aliqui IIX. hic librum faciunt.

LEGIMVS ARRIANI *De rebus geſtis Alexandri Magni libros* a *ſeptem*. Refert ipſum cum Athenienſibus, cæteriſq; Græcis, Lacedæmonijs exceptis, fœdus iniiſſe, ac dehinc in Aſiam traiecisſe, prœlijsq; Perſas fregiſſe, & ad Granicum quidem Darij Satrapas, copias ducentes equitum viginti millia, pedites pæne totidem, omnes debellaſſe: ad Iſſum vero Darium cum exercitu fudiſſe fugaſſeq;, & liberos, atque adeò vxorem cepiſſe. In Arbelis, ſiue in Gaugamêlis tandem & ipſum Darium ſuperaſſe, & hūc fugientem à ſuis occiſum eſſe. Suffectum deinde ab ijsdem in Darij locum regem Beſſum, æquè poſtmodum ab Alexandro captum, & ob audacem in Darium iniuriam ludibrio affectum, vitaq; priuatum. Adhæc ſepties Alexandrum inter pugnandum fuiſſe vulneratum, regiasque in *b* Pagaſis opes ſuſtuliſſe. Cum item perſuaſum ei eſſet Philotam inſidias moliri, cum parente Parmeniône interficiendum ipſum curaſſe. Sogdianorum quoq; regnorum potitum eſſe, & Aſiæ Scythas prœlio viciſſe. Clitum ab Alexandro potu correpto, interemptum, magnumque mox eum facti, vt ad ſobrietatem redierat, mœrorem oſtendiſſe: adhuc & Alexandro etiamnum puero ſtructas fuiſſe inſidias, pœnasq; idcirco irrogatas. *c* Petram illam, quæ in Sogdiana regione eſt, occupatam eſſe, capta Oxyarti, qui regioni illi imperitabat, coniuge, vnà cum Roxana filia, quam poſt Alexander vxorem ritè duxerit.

b. Emenda ex aditis, & ex Strab. Stephano alijs, Paſagardis.

c. Q. Curtius extremo lib. 8.

Alexandrum ex Bactris ad Indos profectum, pugna illos ſuperaſſe, vrbesq; eorum plurimas obſidione cæpiſſe: in his & Aórno (quæ dicitur) occupata, in *d* Aſacanorum prouinciam perueniſſe. Nauibus præterea Indo flumine conſtrato, traieciſſe, & Porum Indorum regem vno deuictum prœlio, viuum cepiſſe, humaniterq; complexum, latius etiam quam antea regnare iuſſiſſe. Indos fluuios, non ſecus atque Nilum æſtate augeri, hieme verò minui memorat. Refert item alium quendam Porum, Indis quoq; imperantem, quem & facinoroſum fuiſſe ait. Alexandrum verò dum hunc perſequitur, *e* Hydaſpen fluuium tranſiuiſſe, eiusque accolas Indos bello ſuperaſſe: horum quoque opida ingentia, & frequēter habitata armis cæpiſſe, tetendiſſeq; porro ad *f* Hyphaſim flumen: quod dum tranſmittere Alexander pararet, tumultuari militem cœpiſſe, quòd nec labores aſſiduos toleraret, nec belli requietem, finemq; expeditionis videret. hac de cauſa, relicta India, reuerti coactum Alexandrum. Atque hic quintum librum ſcriptor clauſit. 122

d. al. Aſcanorū.

e. al. [illegible]

f. al. Hypaſis, *vt Plin. & Solino. Item Ptolem.* Bybaſis. *& Stra.* Hypanis.

Sexto itaq; libro, frequentes ab Alexandro redeunte pugnas cum hoſte cōmiſſas, ingentesq; partas victorias commemorat. Quibus in prœlijs fortiter dimicantem ad ſuperiora quinq; vulnera, alia iterum duo accepiſſe; ac licet è ſeptimo moriturus videretur, commodè tamen fuiſſe curatum. Ex India reuertentem, terreſtri ipſum itinere profectum eſſe; *g* Nearcho altera exercitus parte commiſſa, ac per mare redire iuſſo. Conueniſſe vtrasque copias, cum maritimas, tum terreſtres ad Carmaniam. A Carmania deinde in Perſidem Alexandrum progreſſum, imperato vt Nearchus in Suſianorum regionem curſum, & ad Tigridis fluminis oſtia inſtitueret. Hanc autem Nearchi nauigationem Ionica deſcribit dialecto Arrianus, eamq; proprio titulo INDICA indigetat.

g. De quo frequens apud Strab. mentio.

Alexander poſt hæc neglectum Cyri ſepulcrum *h* adornauit, & *i* Calanum Gymnoſophiſtam, qui flammis ſe committere vellet, quòd morbo tentaretur, *k* patrio extingui ritu permiſit. Nuptias ad hæc cum ſuas, tum aliorum ſplendidà celebrauit. *l* Ipſe quidē natu maximam Darij filiam, Arſinoen nomine, duxit, natuque minimam filiarum Ochi, quæ Paryſatis dicta. Roxana enim iam antea ducta erat. Drupetin, Darij quoque filiam

h. Aperuiſſe cōmemorat Q. Curtius libro X. Vid. Strab. lib. 15 ſub fin.

i. Sphingen *dictum auctor eſt Plutarch. in Alexandro. A Græcis vero* Calanū *vocatum, quòd Indico ſermone* Kale, *id eſt* ſalue, *accedentes ſalutaſſet. Plura in notis ad Græcum exemplar. quibus adde Philonis locum inſignē libello. Quod omnis probus liber, & Aelian. lib. 5. Var. hiſt. cap. 6. & Claud. Guichardi Funeral. li. 3. cap. 4.* *k.* Patrio *ait* ritu. *Apud Indos enim ſapientes (inquit Curtius lib. VIII.) occupare fati diem, pulcrum, & viuos ſe cremari iubent. Quibus aut ſegnis ætas, aut incommoda valetudo eſt, expectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec villus corporibus, quæ ſenectus ſoluit, honos habetur. Inquinari putant ignem, niſi qui ſpirantes recipit.* *l. De nuptijs iſta nonnihil turbata, ex VII. lib. inte. reſtituenda.*

filiam, Hephæſtioni nuptui dedit: Cratero Amaſtrinam, Ptolemæo verò & Eumeni, Artacanam & Artonem Artabazi filias tradidit: Nearcho Barſines & Meltóris filiam vxorem dedit: Seleuco Spitámenis filiam. Cæteris quoq; ſocijs clariſſimas Perſarum ac Medorum filias numero fere octoginta ſtabili connubio iunxit, factis Perſarum ritu ac iure nuptijs. Macedonum quoq; veteranos exauctoratos in Macedoniam miſit: & Antipatrum interim recens collectas copias ſibi adducere iuſſit. Dum hæc aguntur, Harpalus regias furatus opes, fuga dilapſus eſt. Hephæſtion item vita defungitur, cuius obitu ingenti mœrore conſternatus Alexander eſt, atque *a* incredibiles in rogum ac iuſta facienda ſumptus fecit. Quo item tempore legati ex Africa & Carthagine ad illum miſſi; immo ex Italia, vt hic refert. Cuius quidem *b* Italiæ incrementum, illos intuitus, denunciando prædixit. In Babyloniam eundi cupido ipſum inceſſit, & obitum *c* vates denunciant: cumque inconſideratè quidam in throno eius conſediſſet, ex eo iam certius mortem eius augures prædixerunt. Claſſem nihilominus profectioni adornat, vt in Arabas moturus multitudine innumerabiles, qui duos dumtaxat Deos, Cœlum & Bacchũ,
123 colerent. Hæc dum præparat, vi morbi ſuperatus, vita deceſſit. De eius exceſſu varij variè ſcripſerunt, *d* multaq; etiam pugnantia prodiderunt. Vixit annos duos ſupra triginta, & menſes octo: quibus octo menſibus, anniſque duodecim regnauit. Laudatur mirificè ab hoc ſcriptore Alexander, ob ſingularem virtutum ferè omnium præſtantiam, in quo ſeptimus deſinit liber, quem *Indica* excipit *hiſtoria*, libro ſingulari.

a. Decies milliũ talentorũ quidã referunt: duodecies vero Diodor. lib. XVII. & Iuſtinus lib. XII.

b. T. Liuius legendus lib. IX. ab V.C.

c. Quamobrẽ deliberat apud Senecam Rhetorẽ Suaſor. IV. an Babyloniã intret.

d. Vide vitas parallelas noſtras Ariſtotelis, ac Demoſthenis, *& Ioſeph. Stephanum Epiſc. Oriol. Cõmentario ad cap. 1. Machabæorum.*

EIVSDEM ARRIANI

De rebus poſt Alexandrum geſtis libri X. XCII.

SCRIPSIT idem *Res poſt Alexandrum geſtas libris decem*, quibus militarem exercitus ſeditionem complectitur, electionemq; ea conditione factam *a* Arridæi (quem Philippo patri Alexandri peperit Philine mulier Theſſala) vt & Alexander [infans] quem Roxana Alexandro paritura erat, ſimul regnaret. quod etiam euenit, edito in lucem infante. Igitur Arridæum regem renunciantes, Philippum cognominarunt. Tumultuati verò ſunt, & inuicem diſſenſerunt pedites, equitesq;. In quibus & equitum, & ducũ principes erant, Perdiccas Orontí F. poſt hos Lyſimachus Agathoclis F. & Ariſtonus Piſæi F. & Pithon Crateuæ F. & Seleucus Antiochi F. & Eumenes Cardianus, qui quidem equitum ductores fuere: peditum verò Meleager. Miſſæ dehinc variæ vtrimq; legationes: tandemq; conuenit inter pedites, qui iam antea regem nominarant, & equitum duces, vt Antipater in Europa belli imperator eſſet, Craterus regni Arridæi præfectus, Perdiccas vero legionis, quam Hephæſtion duxerat, chiliarchus (quod quidem regni totius erat procurationem illi, tutelamq; committere) Meleager denique Perdiccæ vicarium præfectum ageret. Cum itaque poſtea exercitum *b* luſtrare Perdiccas ſimularet, ſeditionis auctores præcipuos comprehendit, comprehenſoſque, tanquam iubente Arridæo, ipſoque inſpectante, *c* occidit. quo ex facto terror reliquos peruaſit. Poſt paulo & Meleagrum interfecit. Hinc ſuſpectus omnibus Perdiccas, cæteros quoque ipſe ſuſpectos habere cœpit: quos tamen ad præfecturas nihilo ſecius, tanquam Arridæo iubente, prouehere ſtatuit. Et verò Ptolemæus Lagi F. Aegypto & Africæ, omnique illi Arabiæ parti quæ Aegypto adiacet, imperare iuſſus eſt. Cleomenes autem, qui ab Alexandro Satrapa ibi conſtitutus fuerat, Ptolemæi vicarius præfectus fit. Syriæ deinde quæ huic ſatrapiæ ſubiacet, Laomedon impoſitus. Philotas Ciliciæ præfectus eſt, vt *d* Pithon Mediæ. Eumenes vero Cardianus Cappadociam & Paphlagoniam, quæque Ponto adiacent Euxino ſuſcepit, ad vſque Trapezuntem Sinopenſium coloniam. Pamphylis, & Lycijs, magnæque Phrygiæ Antigonus datus. Caria Caſandro obuenerunt; Lydi Menandro: vt Leonnato illa Phrygia, *e* quæ pertinet ad Helleſpontum, quam ab ipſo Alexandro *f* Calas quidam nomine obtinebat, etſi deinde Demarcho commiſſa fuerit. Ita tunc Aſia eſt diſtributa.

a Dexippus *ſup. pag. 115. vnica tantũ cãnina litera* Aridæum *nominat.*

b. καθάρaι, *quaſi* expiare *dicas.*

c. Cuius ritũ notatu dignũ apud Curtium legas lib. X. ſub finem. Quando elephantis in cõſpectu exercitus obiecti treceuti, omnes beluarũ pedibus protriti ſunt. Curt. lib. X.

d. Credo Crateuæ *F. nam* Agenoris *F. Colonijs Macedonũ in Indijs præfuit.*

e. Quæ & Phrygia minor *Iuſtino lib. 13. alijsq.*

f. Curtius lib. 3. initio Calam *hunc Paphlagoniæ, & Enetis ab Alexandro præpoſitum ait.*

Per Europam verò, Thraciæ quidem & Cherroneſo, gentibuſque Thraciæ fini-
124 timis, vſque ad mare quod Salmydeſſum Ponti Euxini vrbem attingit, Lyſimachus

 præfectus

ARRIANVS

præfectus datus. At quæ vltra Thraciam vſque ad Illyrios, Triballos, & Agrianos pertinent; ipſaque adeo Macedonia, & Epirus ad Ceraunios vſque montes pertingens, cum Græcia vniuerſa Cratero, & Antipatro obuenerunt. Ita hæc diuiſio facta; nam plurima loca, vt ab Alexandro relicta erant, indigenis patentia præfectis, indiuiſa permanſerunt. Interea & Roxana prægnans parit filium, quem mox regem militaris turba renunciauit: & ſeditionibus ab Alexandri exceſſu omnia replebantur. Etenim Antipater cum Athenienſibus, cæteraque Græcia, quam Leoſthenes Imperator defendebat, bellum geſſit: primumque victus, & in anguſtias adductus, ſuperior tandem euaſit, amiſſo tamen Leonnato, qui ſuppetias Antipatro attulerat. Lyſimachus quoque cum Seutha Thrace nimis audacter conflixit pro imperio. Cum paucis enim pugnans, etſi ſtrenuè ſe gereret, tamen confectus eſt. Perdiccas item cum Ariarathe Cappadociæ præfecto conſeruit, quod Eumeni ibi imperare iuſſo non ceſſiſſet. vno itaque hic & altero prœlio ſuperior, captum illum ſuſpendit, Eumenemq; in regnum reſtituit. Craterus verò Antipatro portans aduerſus Græciam auxiliares copias, victoriæ illius auctor, qua victi Græci, exſtitit. Quamobrem vtrique dicto audientes, impe- 121
rata deinceps abſque tergiuerſatione fecerunt. Et hæc quidem libris quinque complectitur.

Sextus refert Demoſthenem & Hyperidem Athenienſes fugiſſe; Ariſtonicum item Marathonium, & Himeræum Demetrij Phalerei fratrem; Æginamque primum veniſſe, vbi dum verſarentur, orante Demade, capitis ſententia ab Athenienſibus damnatos; quod decretum Antipater perficiendum curarit. Deinde vt Archias Thurius, qui eorum necem perpetrarat, ad extremam redactus inopiam atque infamiam, vita deceſſerit: vtque Demades non ita multo poſt in Macedoniam delatus, à Caſandro interfectus ſit, eius primum filio in ſinu & oculis parentis iugulato. Cauſam verò cædis Caſandrum allegare, quod parentem ſuum Demades olim iniuria affeciſſet, cum Perdiccæ ſcripſit, vt Græcos è putrido ac vetere filo pendentes ſeruare vellet; Antipatrum nimirum his verbis irridendo. [a] Dinarchum Corinthum horum indicium feciſſe, atque ita Demadem aliquando auaritiæ ac proditionis, & in re quaque perfidiæ, meritas dediſſe pœnas.

Refert etiam hæc. Thibro Lacedæmonius Harpalum, (qui ſuperſtite etiamnum Alexandro opes eius furatus, Athenas ſe receperat) [b] interemit, & ſublato quidquid illi pecuniarum reliquum erat, primum quidem in Cydoniam Cretæ vrbem venit: ſed deinde in Cyrenem cum exercitu ſex millium traiecit, accerſitus ab Cyrenenſium [c] Barcenſiumque exſulibus. Apud quos dum varijs pugnis, varijsque inſidijs, interdum vincit, interdum vincitur, in fuga tandem ab Afris quibusdam bigas agentibus comprehen- 129
ſus, ad Epicydem Olynthium [d] Teuchiram adducitur. Huic enim vrbem illam curandam commiſerat Ophellas, vir Macedo, qui à Ptolemæo Lagi F. Cyrenæis auxilio miſſus fuerat. Teucheritæ ergo, Ophella illis permittente, Thibronem flagellis cæſum, in Cyrenenſium portũ de cruce ſuſpendendum mittunt. At cum Cyrenæi nihilominus in rebellione perſtarent, ipſe deniq; Ptolemæus acceſſit, rebusq; omnibus tranquillatis, retro domum adnauigauit.

Perdiccas inſuper Antigonum inſidioſè in ius vocabat, verum ille, vt peti ſe inſidijs cognouit, parêre recuſauit: atq; hinc ortæ inuicem inimicitiæ. Hoc item tempore è Macedonia [e] Iollas & Archias ad Perdiccam venerunt, adducta in vxorẽ illi Nicæa Antipatri filia. [f] Quin & Olympias, Magni Alexandri mater, mittit ad eundẽ, deſpondetq; Cleopatram filiam. Ibi Eumenes Cardianus Cleopatrã ducere ſuadebat: Alcetæ verò fratris conſilium ad Nicææ magis nuptias inclinabat, cuius item ſententia peruicit. Poſt nõ diu [g] Cynanes cædes accidit, quam Perdiccas, eiusque frater Alcetas intulerunt.

Hæc Cynane eundem cum Alexandro patrem Philippũ habuit, ſed matrem [h] Eurydicen, atque Amyntæ illius vxor fuit, quem Alexander è medio ſuſtulit, cum in Aſiam, expeditione ſuſcepta, moueret. Idem autem ille interemptus Amyntas, Perdiccæ Philippi fratris filius, Alexandri patruelis erat. Nunc itaque Cynane filiam ſuam Adeam, quæ poſt Eurydices cognomen tulit, Aridæo vxorem adducebat, quam & poſtea duxit; ipſo transigente Perdicca, quo per illas nuptias Macedonum ſedaretur ſeditio, quæ ob ſublatam Cynanem accenſa, abibat in deterius. Antigonus interim in Macedoniam

a. Vide inf. Cod CCLXVII ſeq. & Plutarch lib. decem Græcia Oratorum.

b. Pauſanias tamen in Corinthiacis, à ſeruo interfectum ſcripſit.

c. A Barce (*quæ poſt* Ptolemais *dicta Geographis*) Barcæi *appellati Maroni,* Barcitæ *Ptolemæo*, Barcæni *Syneſio. hinc etiam* Barceus *deriuatus. Vide Steph.*

d. Quæ Ptolemæo & Melæ Arſinoe *eſt* Cyrenaicæ. *hæc autem regio Plinio* Pentapolis Libyæ *dicitur.*

e. Antipatri filium, natu minimum, qui Alexandro venenũ propinaſſe traditur ab Arriano ipſo, alijsq;.

f. Iuſtin. hæc aliter paulo, aſtu vtramq; quaſitam, neutram acquiſitã lib. 13. *g. In edito Ariano hæc* Cyna *vocatur, Athenæo* Cynna, *lib. 13. lege de ea Polyæn. ſub fin. lib. 8.*

h. Athenæus lib. 13. initio ex Audata Illyrica *ſuſceptam* Cynnam *ſcripſit.*

niam ad Antipatrum, & Craterum profugit, ſibique à Perdicca ſtructas inſidias exponit, ac tantundem eum in omnes ſtudioſè meditari affirmat. Similiter & Cynanes infortunium tragicè exaggerat. quibus ita expoſitis, ad bellum ipſos contra Perdiccam gerendum inflammat.

Arridæus quoque Alexandri apud ſe corpus ſeruans, repugnante Perdicca, ad Ptolemæum Lagi F. [a] accepto corpore proficiſcitur, à Babylone per Damaſcum in Aegyptum iter habens. qui ſæpenumero licet à Polemone Perdiccæ familiari impeditus, peruicit tamen, re ex animi ſui ſententia geſta.

Interea Eumenes Perdiccæ munera Sardeis ad Cleopatram attulit: decretumq; iam eſſe Perdiccæ, Nicæa, repudiata, eius in locum Cleopatram ducere, quod vbi innotuit (Menander Lydiæ Satrapa Antigono ſignificauit, & per eum Antipatro quoq; & Cratero res publicata) eo etiam vehementius illi ad Perdiccam bello perſequendum incitati ſunt. Antipater itaque & Craterus è Cherroneſo Helleſpontum traijciunt, traiectus cuſtodibus clam per legatos deceptis. Mittuntur & ab his ad Eumenem ac
126 Neoptolemum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem aſſentitur; Eumenes verò minimè.

a. Moribundus enim amicus præceperat, vt corpus ſuum ad Ammonis ferri iuberet. Memphim tamẽ à Ptolemæo trãslatum eſt, & inde paucis poſt annis Alexandriam. Curt. lib. X.

Hinc Eumeni ſuſpectus eſſe cœpit Neoptolemus, & bellum inter ſe gerunt. quo in bello viribus ſuperante Eumenè, fugit cum paucis Neoptolemus ad Antipatrum Craterumque, quibus & perſuadet, vt ſibi in bello aduerſus Eumenem ſocius Craterus daretur. Nec mora, prælio vtrique cum Eumene confligunt. Dedit verò operam omnem Eumenes, vt ignorarent ſui Craterum aduerſuſſe belligerare: ne fama adducti, vel caſtris ſuis deſertis, ad illum transirent, vel certè apud ſe manentes, audaciores minus eſſent. qui cum illi dolus atque aſtus proceſſiſſet, prœlio quoque victor euaſit. Ergo Neoptolemus ipſius Eumenis ſcribæ manu cæſus cecidit, vir cætera militaris, & bello ſtrenuus: Craterus autem in obuium quemque intrepidè pugnans, atque ita incedens vt cognoſci potuerit, nihilo tamen ſecius à Paphlagonibus quibusdam incognitus occiditur, tametſi ille maximè cauſiam capite deieciſſet. Attamen pedeſtres copiæ ſaluæ ad Antipatrum è prœlio redierunt: quæ res animum reddidit, metumque minuit.

Perdiccas Damaſco profectus, aduerſus Ptolemæum Lagi F. dimicaturus, in Aegyptum cum [b] Regibus & copijs venit. Ptolemæum itaque cum accuſaſſet, atque ille obiecta crimina coram multitudine ita purgaſſet, vt iniuſtè accuſatus videretur, bellum tamen, repugnante licet militum vulgo, Perdiccas infert. Quo in bello iam iterum victus, ijsque aſperior factus qui ad Ptolemæum tranſire vellent, cætera etiam in caſtris ſuperbior, [c] quam Imperatorem deceret, à ſuis ipſe equitibus inter pugnandum occiditur. Ptolemæus verò, ſublato Perdicca, ad reges, tranſmiſſo Nilo proficiſcitur, doniſque allatis, & varijs quoque obſequijs tam eos, quam cæteros Macedonum proceres, amanter complexus eſt. Immo & ipſorum Perdiccæ amicorum vicem dolere ſe palam oſtendit: & quibuscumque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni ope ac ratione metu liberare ſtuduit. Quo factum eſt, vt iam tum, atque in poſterum omnium ore laudaretur.

b. Arridæo, & Alexandro puero, Roxanes F.

c. Iuſtinus li. 13. Perdiccæ plus odium arrogãtiæ, quam vires hoſtium nocebant. quam exoſi etiam ſocii ad Antipatrum gregatim profugiebant.

Habito dein conuentu, Pithon & Arridæus copijs vniuerſis, Perdiccæ loco, præfecti renunciati in præſens ſunt, & ex Eumenis atque Alceræ ſectatoribus ad quinquaginta damnati, idque maximè ob Craterum interfectum, cum Macedones inter ſe mutuis prœlijs diſſiderent. Antigonus adhæc è Cypro euocatus, quin & Antipater, ad reges feſtinare iubentur. Nondum verò aduentantibus illis, Eurydice [d] Pithonem & Arridæum nihil ſe inconſulta volebat agere. Qui à primo quidem non repugnarunt. poſt tamen, nihil illi commune cum Repub. eſſe reſponderunt: ſibi, dum Antigonus & Antipater veniant, curæ rem fore publicam. Illi igitur cum acceſſiſſent, Antipatro ſumma rei commiſſa: exercitusque ab Alexandro promiſſa militiæ præmia poſcit. Antipater, cum in præſentia nihil haberet, æquum poſtulare re-
127 ſpondit: at mox, vt nec iuſtam eorum indignationem incurrere poſſit, quoad eius fieri poterit exploraturum theſauros regios, quæque alibi recondita eſſent. quæ certè ipſius oratio iucunda parum fuit exercitui. Quare cum Eurydice quoque criminationes aduerſus Antipatrum foueret, plebe indignante, ſeditio cooritur. quo tempore & ipſa in eum concionatur, Aſclepiodoro ſcriba ſermonem eius referente, & præter

d. Arridæi coniux, prius Adea *dicta, Cynanes filia, ſup. pag. 125. Quæ viri valetudine abutẽs, eius ſibi officia vindicabat. Iuſtin. lib. XIV.*

eam item Attalus. Plauè vt vix cædi ereptus Antipater ſit, patrocinatus apud in-
conditam plebem Antigouo & Seleuco, quorum aduocationem Antipater poſtula-
rat. qui & ipſi propterea nou partum de vita periclitati ſuut. Morti ergo ereptus An-
tipater ad ſuum ſe recepit exercitum, & equitum præfecti dein euocati conuenerunt,
vixq; tandem ſeditioni fine dato, Antipatrũ rurſum, vt antea, ſummæ præeſſe rei iubent.

Ibi & ab ipſo Aſiæ facta diuiſio eſt, qua priorem illam partim ratam habuit, par-
tim, vbi temporum neceſſitas exigeret, innouauit. Nam Aegyptum quidem & Li-
byam, vaſtamque vltra Africam, & quidquid præterea bello partum ad Occidentem
ſolem iacet, Ptolemæi eſſe pronunciat. Laomedonti vero Mitylenæo Syriam aſſignat.
a Philoxenus Ciliciam, quam antea prouinciam ſortitus erat, retinuit. Iam inter ſu-
periores Satrapias, Meſopotamiam & Arbêlum Amphimacho regis fratri attribuit:
Seleucus verò Babyloniæ præficitur. Antigeni, qui primus Perdiccam inuaſerat, &
Macedonum b Argyraſpidarum ductor erat, præfectura totius Suſianæ data. In Perſi-
de Peuceſtes confirmatur. Carmaniæ Tlepolemus præponitur, vt Mediæ vſque ad
Caſpias portas Pithon. Philippus Parthis: Arijs vero, & Drangenorum regioni, Sta-
ſander præfectus venit. Bactrianæ & Sogdianæ Staſanor Solienſis, Arachotarum ve-
rò Sibyrtius euenit. Oxyartæ, Roxanes patri, Parapamiſadæ dantur: Indorum autẽ ea
ota, quæ Parapamiſadis adiacet, Pithoni Agenoris F. tributa. De proximis deinde Sa-
trapijs ea quæ ad Indum flumen eſt, & Patala vrbs, quæ in illa India eſt maxima, Poro
regi ceſſit: at quæ ad Hydaſpen flumen pertinet, Taxilæ item Indo, attribuitur. quan-
do non facile eſſet ipſos dimouere, qui ab Alexandro ipſo in imperio conſtituti, magnã
ſatis potentiam nacti eſſent. Adhęc qui à Tauro monte ad Boream vergebant, Cap-
padocas Nicanori attribuit: Magnam vero Phrygiam, Lycaoniam, Pamphyliam, & Ly-
ciam, vt antea, Antigonus retinuit. Cariam c Aſander accepit. Lydia Clito data, vt
Arridæo ea, quæ ad Helleſpontum iacet, Phrygia. Pecuniæ Suſis colligendæ Antige-
nes præficitur; cui & è Macedonibus, qui maximè tumultuati fuerant, ad tria millia
traditi. Corporis præterea Regij cuſtodes ac ſtipatores nominauit Autolycum, Aga- 128
thoclis F. & Amyntam Alexandri F. Peuceſtæ fratrem: Ptolemæum item Ptolemæi F.
& Alexandrum Polyſperchontis F. Caſandrum verò ſuum filium, equitum chiliar-
chum; iiſdemque copiis, quibus antea Perdicca præfuerat, Antigonum præfectum cõ-
ſtituit, cui etiam Regum curam cuſtodiamque mandans, bellum cum Eumene geren-
dum atque conficiendum volenti commiſit. Antipater ipſe, valdè ab omnibus ob res
benè geſtas laudatus, domum reuertit. Atque in his nonus clauditur liber.

a. Philotas eam quidem ſupra acceperat pag. 123. & apud Dexippum pag. 116. at orto duces inter diſsidio, Philota adempta Philoxeno a Perdicca datur. Iuſtin. ad extremum lib. 13. Eadem ergo prouincia, ſublato Perdicca, etiam ab Antipatro hic Philoxeno confirmatur.

b. Ab argenteis ota clypeus appellati quidã Alexandri M. milites, vt refert Iuſtinus lib. XII. & Athenæus lib. XII.

d. Caſander legendum ſuadent Latini, Iuſtin. & Curt. ipſeq; Arrian. ſup. pa. 123.

Decimus porro narrat Eumenem, cognito quæ Perdiccæ accidiſſent, ſeq; hoſtem
à Macedonibus iudicatum, quæ ad bellum eſſent neceſſaria, comparaſſe, & Alcetam
Perdiccæ fratrem, fuga ſalutem ob hæc ipſa quæſiſſe. Attalum quoque, qui in ciuili ab
Antipatro defectione nemini ſecundus fuerat, fugientem pariter cæteris ſeſe exſulibus
miſcuiſſe, exercitumq; tandem conflaſſe, peditum decem millium, equitum octingen-
torum; ac cum his Cnidum, Caunum, & Rhodum inuadere conantem, à Rhodijs for-
titer, Demarato apud eos claſſis præfecto, repulſum fuiſſe. Refert etiam parum abfuiſſe,
cum Sardeis peteret Antipater, quin ad manus cum eo Eumenes venerit. At Cleopatrã
Alexandri ſororem (ne fortè apud Macedonum vulgus, quaſi belli ipſis cauſa foret, in
crimen illa vocaretur) ſuaſiſſe ac perſuaſiſſe Eumeni, Sardibus vt abſcederet. Antipatrum
tamen eam nihilominus, cum aduenisset, ob amicitiam, ſocietatemque cum Eumene
atq; Perdicca, non ſine probris atq; conuicijs increpuiſſe: Illamq;, ſupra quam ab eo ſexu
exſpectari poterat, ſeſe defendiſſe, aliaq; plurima viciſſim obieciſſe, ac tandem pacatos
eos diſceſſiſſe.

Eumenẽ nec-opinatò in vicinorũ eorum agrũ, qui ei non parerent, irrumpentẽ, cum
prædam magnam egiſſe, tum pecuniæ magnam vim diripuiſſe, quibus ille ſuum exerci-
tum magnoperè ditarit. Nuncios inſuper ad Alcetam eiuſque ſocios miſiſſe, qui copias
omnes in vnum adducere, atq; ita iunctis viribus communem hoſtem oppugnare roga-
rent. Illos verò alijs aliud ſuadentibus, tandem minimè eſſe aſſenſos. Antipatrum addit
cum Eumene pugnare adhuc non auſum, miſiſſe tamen c Aſandrum, qui cum Attalo,
atque Alceta dimicaret.

c. Cui Caria prouincia obuenerat, vt hic ait pag. 127. & Dexippus pag. 116.

Certatũ eſſe his æquo propemodum Marte: ſic tamen, vt inferior Aſander diſceſſerit.
Caſandrum adhæc ab Antigono diſſenſiſſe; verum animi perturbationem, Antipatro
patre

patre inhibente depoſuiſſe. Apud Phrygiam deinde Caſandrum cum parente congreſſum, ne à regibus longius diſcederet, ſed Antigonum ſuſpectum haberet, hortatum eſſe. Illum verò cùm temperata ſua prudentia, tum variis obſequiis, atque virtutibus ſuſpicionem pro virili ſuſtuliſſe. Mitigatum itaq; Antipatrum, de illis copiis, quas in Aſiam ſecum tranſuexerat, peditum illi [Antigono] Macedonici generis octo millia & quingentos tradidiſſe, equitum verò externorum parem numerum: elephantorum quoq; ARRIANVS.
129 dimidiam partem, id eſt ſeptuaginta; quo facilius bellum cum Eumene conficeret. Ita Antigonum bellum hoc adminiſtrare exorſum eſſe: Antipatrum verò, acceptis regibus, ceteriſque copiis, tanquam in Macedoniam traiecturum abiuiſſe. Addit iterum ibi tumultuantes milites pecuniam poſtulaſſe, Antipatrumque promiſiſſe, vbi Abydum perueniſſet, illam ſeſe curaturum, præbiturumque fortaſſe donatiuum vniuerſum: ſin verò, maiorem certè partem accepturos. Hac ergo ſpe lactatos, abſque ſeditione deinceps Abydum vſque perduxiſſe; vnde ipſe noctu (deceptis æſtu militibus) vnà cum regibus Helleſpontum, ad Lyſimachum traiecerit: poſtridie ergo eius diei, etiam ipſos tranſiiſſe, de pecunia poſcenda in præſens quieſcentes. Atque hoc libri decimi extremum eſt.

Eſt ſanè ſcriptor hic nemini eorum qui hiſtoriam optimè contexuerunt poſtponendus. Nam & narrationum breuitate præſtat, & importunis digreſſionibus, aut crebra parentheſi, continentem hiſtoriæ tenorem minimè lædit. Decori inſuper obſeruans, noua orationis compoſitione magis quàm vocabulis vſque eò eſt, planè vt alio nullo modo neque clarior, neque dilucidior fieri narratio poſſit. Dum verò ſignificantes, ſonanteſque ac teretes adhibet dictiones, æqualitate non minus, quàm granditate orationem temperat. Verborum item innouatio non eſt illi longius, ſed è propinquo petita, & quæ lumen orationi vel maximum addat, vt ſit vocabuli quaſi habitus quidam ac geſtus potius, quàm mutatio conſuetorum verborum. Quo fit, vt & perſpicuitas exoriatur, non in hac ſolùm parte, ſed etiam in apparatu, ordine, & narrationis maximè compoſitione: quod ipſum eſt totum perſpicuitatis artificium. Iam vſus tractatióque ſimplicium ac rectarum periodorum, vel apud indoctos, plerumque reperiatur: & verò ad ſupinum, atque humile dicendi genus orationem nimium demittit; præſertim ſi merus ille, atque impermiſtus ſit vſus. Quod hic noſter (etſi ad perſpicuitatem illud facere videatur) non admiſit vnquam. Tropis item ellipſeos, non ambitum ipſum verborum concidendo, ſed voces ſingulas ſupprimendo ita vtitur, vt ne percipiendi quidem defectus veſtigium vllum relinquat: idque adeò, vt ſi quis quod deeſt addere tentet, ſuperuacaneum potius addidiſſe, quàm defectum ſuppleuiſſe, meritò cenſeatur. Schematum etiam copia optimè orationem ſuam adornat. non enim repentè, & ſimul omnium obuium ac natiuum vſum immutat, ſed ſenſim atque ab initio ſtatim hæc commiſcet. ita neque ſatietate moleſtiam adfert, neque repentina mutatione turbat. Denique vt ſemel dicam, ſi quis poſt hunc [lectum] ad ceteros hiſtoricos ſeſe contulerit, multos etiam antiquorum humiliores deprehendat.

LIBVIT *hic ἐν τύπῳ ſubiicere regni Macedonici, extincto iam Alexandro, diſtributionem, ac penè dixerim ſectionem: cum vt vno aſpectu ſeſe offerat, tum vt Græcorum Arriani ac Dexippi, Latinorumq; Iuſtini, Curtii atq; Oroſii diſſenſio melius appareat.* SCHOLION.

DIVISIO PROVINCIARVM IMPERII
Alexandri magni à Perdicca facta,

APVD ARRIANVM HÎC PAG. CXXIII.

Cùm prius ex pacto pedites inter equiteſque

ANTIPATER — *Exercitus dux per Europam,*
Craterus — *Tutor regni Arridæi*
Perdiccas — *Tribunus militaris pro Hephæſtione conſtituti fuiſſent.*

Ptolemæus Lagi F. — *Ægypto, Libya, & Arabia, quoad hæc Ægypti fines attingit.*
Cleomenes — *Loco Ptolemæi vicaria poteſtate.*

Laemedon.		*Syria.*
Philotas		*Cilicia.*
Pithon.		*Media.*
Eumenes Cardianus	*imperare iuſſus*	*Cappadocia, Paphlagonia, & Euxinepento finitimis, TrapeZuntem vſque.*
Antigonus		*Pamphylis, Lyciis & Phrygia maiori,*
Caſander		*Caribus.*
Menander		*Lydis.*
Leonnatus		*Phrygia, quæ eſt ad Helleſpontum.*

Sic Aſia partita.

IN EVROPA VERO:

Lyſimachus		*Thracia, Cherroneſo, omnibusq; Thracibus finitimis gentibus, ad Salmydeſſum Euxini-ponti.*
Craterus atque	*imperare iuſſus*	*Omnibus quæ vltra Thraciam ſunt locis vſque ad Illyrios Triballos, & Agrianas; ipſi quoq; Macedonia, & Epiro ad Cerannios vſque montes, & omnibus Græcis.*

ALTERA PROVINCIARVM DIVIſio per Antipatrum.

Ex eodem Arriano hic pag. 127.

Ptolemaus.		*Ægyptum, Lybiam, & vaſtam, quæ has vltra eſt, regionem.*
Laomedon Mitylenaus		*Syriam.*
Philoxenus		*Ciliciam.*
Amphimachus		*Meſopotamiam, & Arbelen.*
Seleucus		*Babyloniam.*
Antigenes		*Suſianam Satrapiam.*
Peuceſtes		*Perſida.*
Tlepelemus		*Carmaniam.*
Pithon.		*Mediam vſque ad Caſpias portas.*
Philippus		*Parthyaorum regionem.*
Staſander		*Areiorum, & Drangenorum prouinciam.*
Staſanor Selienſis	*Accepit*	*Bactrianen, & Sogdianen.*
Sibyrtius		*Arachótes.*
Oxyartes Rhexanes P.		*Parapamiſadas.*
Pithon Agenoris F.		*Finitimos Parapamiſadibus.*
Porus Indus		*Quæ ad Indum fluuium ſunt, & Patala vrbem.*
Taxiles Indus		*Prouinciam ad Hydaſpen fluuium.*
Nicanor		*Cappadocas.*
Antigonus		*Phrygiam maiorem, Lycaonas, Pamphylios, Lycios, vt prius.*
Aſander		*Caryam.*
Clitus		*Lydiam.*
Arrideus		*Phrygiam ad Helleſpontum.*
Antigenes		*Collectionem vectigalium Suſianorum.*

Antolycus

Autolycus Agathoclis F. Amyntas Alexandri F. Idemq; Peuceſtæ frater Ptolemæus Ptolemæi F. Alexãder Polyſperchontis F.	Accepit		Regii corporis cuſtodiam.
Caſander Antipatri F. Antigonus.			Præturam equitum. Imperium in Perdicca olim copias, & regum præſidium.

DIVISIO IMPERII MACEDONICI
Perdicca diſtribuente.

Apud Dexippum ſup. pag. 116.

IN ASIA.

Ptolemæo Lagi F.		*Ægyptus univerſa, & Libya, & quidquid ultra Ægyptum attingit.*
Cleomeni		*Ptolemæi vicarium Præfectum agere.*
Laomedonti Mitylenæo		*Syria.*
Philota		*Cilicia.*
Pithoni		*Media.*
Eumeni	*Obuenit*	*Cappadocia, Paphlagonia, & quidquid ad Pontum Euxinum vergit Trapezuntem uſque.*
Antigono		*Pamphyli & Cilices uſque ad Phrygiam.*
Aſandro		*Cares.*
Menandro		*Lydi.*
Leonnato		*Phrygia ad Helleſpontum.*

IN EVROPA.

Lyſimacho		*Thracia, & Cherroneſus.*
Antipatro	*Obuenit*	*Omnes Macedones, Græci, Illyrii, Triballi, Agrianes, & quæcunq; in Epiro.*
Cratero		*Tutoris ac curatoris regis dignitas.*
Perdiccæ		*Chiliarchia Hephaſtionis.*

APVD INDOS.

Poro		*Indum inter & Hydaſpen populi.*
Taxilæ		*Indi reliqui.*
Pithoni alteri		*Indorum finitimi, exceptis Paramiſadibus.*
Oxyarti Bactrio Rhoxanes patri		*Caucaſeis ſubiectis montibus populi, Indis proximi.*
Sibyrtio		*Arachoſii atque Gadroſii.*
Staſanori Solienſi	*Obuenerunt*	*Arii, & Drangi.*
Philippo		*Sogdiani.*
Rhadapherno		*Hyrcania.*
Neptolemo		*Carmania.*
Peuceſtæ		*Perſæ.*
Oropio		*Sogdianorum pars.*
Seleuco		*Babylonii.*
Archelao		*Meſopotamia.*

MACEDONICARVM PROVINCIARVM PARTITIO,
Apud Juſtinum libro XIII.

Ptolemæus

	Ptolemæus	*Ægyptum, & Africæ, Arabiæq; partem.*
	Laomedon Mitylenæus	*Syriam.*
	Philotas cum filio	*Ciliciam, & Illyricos.*
	Acropates	*Mediam maiorem.*
	Alcetas Perdiccæ frater	*Mediam minorem.*
	Synus	*Suſianam gentem.*
	Antigonus Philippi F.	*Phrygiam maiorem.*
	Learchus	*Lyciam & Pamphyliam.*
	Caſſander	*Cariam.*
	Menander	*Lydiam.*
	Leonnatus	*Phrygiam minorem.*
	Lyſimachus	*Thraciam, & regiones Pontici maris.*
	Eumenes	*Cappadociam cum Paphlagonia.*
Accipiunt	*Seleucus Antiochi F.*	*Summum caſtrorum tribunatum.*
à Perdicca	*Caſſander Antipatri F.*	*Præfecturam ſtipatorum regis, ſatellitumq;.*
	Taxiles	*Res Indum inter, & Hydaſpen flu.*
	Pithon Agenoris F.	*Colonias in Indiis conditas.*
	Parapomenus	*Fines Caucaſi montis.*
	Axiarches	*Dracas.*
	Statanor	*Argæos.*
	Amyntas	*Bactrianos,*
	Scythæus	*Sogdianos.*
	Nicanor	*Parthos.*
	Philippus	*Hyrcanos.*
	Phrataphernes	*Armenios.*
	Neoptolemus	*Perſas.*
	Peuceſtes	*Babylonios.*
	Artous	*Pelaſgas.*
	Archeſilaus	*Meſopotamiam.*

DIVISIO IMPERII MACEDONICI A PERDICCA FACTA.

Apud Q. Curtium lib. X.

Rex		*Summam Imperii.*
Ptolemæus		*Ægyptum, & Africæ gentes, quæ in ditione erant.*
Laomedon		*Syriam cum Phœnice.*
Philótas		*Ciliciam.*
Antigonus		*Lyciam cum Pamphylia, & maiore Phrygia.*
Caſſander		*Cariam.*
Menander	*obtineret*	*Lydiam.*
Leonnatus		*Phrygiam minorem Helleſponto adiunctam.*
Eumenes		*Cappadociam cum Paphlagonia vſque ad Trapezunta.*
Pithon		*Mediam.*
Lyſimachus		*Thraciam, appoſitaſq; Thraciæ Ponticas gentes.*
Perdiccas		*Præfecturam copiarum, quæ regem ſequebantur.*

EIVSDEM ARRIANI BITHYNICA,

XCIII.

Geſta item Dionis, ac Timoleontis in Sicilia.

LEGI *Bithynica eiuſdem libris octo:* quibus de Bithynia fabuloſas narrationes, ceteraque ad ea pertinentia, accuratè perſcribit: patriæ nimirum patriam hiſtoriam offerens. Nicomedia enim genus ſe ducere hoc opere oſtendit; eaque in vrbe natum,

altum,

130 altum, litteriſque imbutum, ſacerdotium Cereris, eiuſque filiæ Proſerpinæ (quibus ſacram eſſe vrbem ſcribit) geſſiſſe.

ARRIANVS.

Meminit verò hoc ipſo in libro & aliorum operum: quorum alterum quidem *a* *Timoleontis Corinthii res in Sicilia geſtas* continet; alterum verò *res Dionis Syracuſani*, memoratu dignas refert, cùm Syracuſas hic, omnemq́; adeò Siciliam, à Dionyſij ſecundi (qui primi filius fuit) tyrannide liberauit: inſuperque & à barbaris, quos vt tyrannidem firmaret, Dionyſius eo adduxerat. Apparet verò hoc opus, quo patriam deſcripſit, poſt Alexandri magni, Timoleontis, & Dionis rerum geſtarum hiſtorias, quarto loco confectum eſſe: & initio quidem certè, ex quo animum ad ſcribendum appulerit, hoc ſibi conſultò argumentum propoſuiſſe, & præfixiſſe; verùm quòd rebus illis huius apparatus indigeret, tardius abſoluiſſe. Hanc enim ipſemet ceſſationis, tardæque editionis cauſam adfert.

a. Dionis, qui Timoleontem præceſſit, ipſiuſque etiam Timoleontis vitam habes apud Plut.

A fabuloſis ergo, vt iam diximus, narrationibus ducendum putauit initium, pergitq́ue porrò ad exceſſum Nicomedis vltimi, qui vita decedens, Romanis regnum teſtamento reliquit: qui quidem Romani iam inde regibus parere deſierant, ex quo vrbe Roma exactus eſt Tarquinius Superbus.

IAMBLICHI

De rebus Rhodanis & Sinonidis libri XVI. XCIV.

LECTA eſt IAMBLICHI *a* *Actio fictitia*, amores repræſentans. Qui etſi honeſtius paulò *b* Achille Tatio, furtorum arcana detegit, longè tamen impudentius Heliodoro illo Phœnice. Hi enim *c* tres, eodem ferè ſibi propoſito ſcopo, amatorium argumentum tractarunt: attamen Heliodorus grauius atque decentius: minus verò quàm ille decenter hic Iamblichus: obſcœnè verò atque inuerecundè Achilles ille, qui Leucippes ac Clitophontis amores libris octo narrauit. cuius etiam fluxa & mollis dictio eſt, ac ſi quid in ea plauſibile, non id ad firmitatem rigoremq́;, ſed ad titillationem quandam, vt ſic loquar, atque laſciuiam diſtortum eſt. Porrò Iamblichus, quod ad verborum, & compoſitionis præſtantiam ac narrationum ordinem attinet, dignus ſanè fuerat, qui rhetoricum ſuum artificium atque facultatem non in ludicris his fictiſque, ſed in vei maximè ſeriis rebus oſtenderet.

a. Eam Βαβυλωνιακὰ vocari ſolitam docet Suid.
b. De quo ſup. Cod. LXXXVII. pag. 118. Vt de Heliodoro Cod. LXXIII pag. 93.
c. Vidimus tamen & in Italicis bibliothecis Euſtathium quendam huius argumenti.

Perſonæ ergo dramatis inducuntur Sinonis & Rhodanes, pulchra vterque forma & coniugij lege vt copulati, ſic etiam inuicem amantes. Garmus Babyloniæ rex, amiſſa coniuge, Sinonidis captus amore, vxorem eam ducere maturabat: renuente verò Sinonide, aureo illa torque vincta eſt, & Rhodanes propterea (Damæ & Sacæ Eunuchis regiis commiſſo negotio) tollendus in crucem erat. Verùm ſtudio Sinonidis inde liberatus, effugit vterque; hic crucem, illa nuptias. Idcirco Damæ & Sacæ aures
131 nareſque præciduntur, & ad fugitiuos inueſtigandos miſſi, duas in partes diuiſi, ſe comparant, propiuſque factum eſt nihil, quàm vt ab inſequente Dama ad pratum quoddam Rhodanes caperetur. Piſcator enim quidam paſtores indicauit, qui quæſtionibus torti, pratum illud vix tandem demonſtrant. quo in prato & aurum Rhodanes repererat, ab inſcriptione *d* columnæ, cui leo inſidebat, oſtenſum. Hirci quoque ſpectrum quoddam Sinonida illic amare cœpit: quæ cauſa fuit, vt Rhodanes ex eo prato excederet. Damas verò, repertam ibi Sinonidis coronam ſolatio Garmo ſubmiſit. Ipſi fuga dilapſi, inciderunt in vetulam quandam in tugurio habitantem, antrumq́ue ſubeuntes latent, quod antrum per ſtadia omnino triginta effoſſum, fauces habebat denſis arbuſtis obſtructas. Damas hic inſtat, anuſque altercatur, ſed ſtrictum vt vidit gladium, exanimata eſt. Equi quibus vehebantur Rhodanes atque Sinonis, capiuntur; locumq́ue exercitus cinxit, in quo ſe illi abſconderant. Diſrupto tum forte vnius, qui locum obibat, æreo clypeo, in ſuperiori defoſſi antri parte, & per vacuum reſonante echo, indicium fit latere nonnullos. Itaque foſſa circumfoditur: & Damas per omnes partes inclamat, vt qui intus erant, audierint, atque ad abditos ſpeluncæ receſſus diffugerint, & ad alterum tandem eius foramen delaberentur. Hic apum agreſtium examen fodientes [milites] inuadit, melle interea in fugitiuos defluente. Apes ipſæ ac mel, ſerpentum eſu, veneno infecta erant. inde quos illæ ad foſſam pupugerunt, partim labefactarunt, partim etiam

d. De Leone in cippo lege inf. Ptolem. Hapheſt. pag 244. Habet & in Æſopi vita repertum ex cippi inſcriptione theſaurum.

IAMBLICHVS.

tim etiam occiderunt. Fame ad hæc Rhodanes atque ſocia coacti, cùm [huius quoq;
aliquid] linxiſſent, poſtquam id in ventrem defluxit, ad viam veluti mortui afflicti ſunt.
Copiæ autem illæ obſidentes, cùm ab apibus illatum bellum ſuſtinere non poſſent, ter-
ga vertunt, Rhodanemq; nihilominus perſequuntur: at dum proſtratos quos inſeque-
bantur vident, curſu pertranſeunt, cadauera reuera eſſe putantes. In hoc antro crines
attonſa eſt Sinonis, vt iis aqua ipſis hauriretur, quos repertos inibi Damas Garmo mi-
ſit, ſignum, quo intelligeret, in procliui eſſe vt [fugitiui] capiantur. Stratis itaque iu-
xta viam Rhodane & Sinonide, tanquam ad mortuos acceſſit exercitus: ac patrio
more alij quidem veſtes proiicientes operiebant, alij verò aliud quid eorum, quæ ad
manum erant, carnium ac panis partem obiecerunt, ſicque abſceſſerunt. Neque verò
hi [b] ob mellis eſum veterno capti, niſi ægrè expergiſcebantur, dum corui pro carne
inter ſe pugnantes, Rhodanem, & hic Sinonida aſſurgere cogunt. Iam itaque exci-
tati, aliam quam exercitus viam ingrediuntur, quo minus ii eſſe, qui quærebantur,
agnoſcerentur. Inuentis deinde aſellis duobus, conſcendunt ipſi, oneraque impo-
nunt, quæ ſecum attulerant, ex iis rebus quas velut mortuis exercitus adiecerat. Hinc
in diuerſorium ſe recipiunt, vnde tamen fugientes, iuxta plenum forum in aliud diuer-
ſorium concedunt. Accidit interea fratrum ibi cædes, cuius accuſati, poſt etiam libe- 132
rantur. Fratrum enim natu maior, qui minorem veneno ſuſtulerat, hos quidem accu-
ſarat, ſed ſibi ipſi manus inferendo, omni rurſus crimine liberarat. Rhodanes inſcius
venenum hinc ſecum aufert; ſubeuntque poſt hæc latronis domum, qui in viatores
graſſabatur, quos & ſibi epulandos apponebat. Miſſi autem huc à Dama milites, poſt-
quam latronem comprehenderunt, ignem in eius domum iniecerunt: quo igne & illi
comprehenſi, ægrè admodum mortem euaſerunt, per iugulatos, & in ignem conie-
ctos aſinos tranſitu ſibi parato. Viſi igitur à militibus noctu, qui domum accende-
rant, & interrogati quinam eſſent, vmbras ſe eſſe eorum, quos latro ille iugulaſſet,
reſpondent: ita pallore macieque vultus, ac vocis remiſſione militibus ſatisfece-
runt, terroremque incuſſerunt. Fugam rurſum inde capeſcentes, in puellam fortè ad
ſepulchrum elatam inciderunt, atque ad ſpectandum affluenti ſe turbæ immiſcent.
Hic ſenex Chaldæus propter aſtans, ſepeliri puellam vetat; ſpirare enim ac viuere et-
iamnum affirmans, vt res ipſa declarauit. Rhodani etiam vaticinans, prædixit ali-
quando regnaturum. Tumulus ergo puellæ inanis deſcritur, multa ibi veſte, quæ in
ſepulchro exurenda fuerat, relicta, cum eſculentis ac poculis, quibus Rhodanes cum
ſocia lautius epulati, raptis deinde indumentis quibuſdam, ſeſe in eodem ſepulchro
dormituri collocant. At qui latronis domo ignem iniecerant, cùm deceptos, exor-
to iam Sole, ſe eſſe animaduertiſſent, veſtigia Rhodanis ac Sinonidis ſunt inſecuti,
rati ſocios eſſe latronis. Igitur ad ſepulchrum per veſtigia delati, cùm eos iacere ibi
viderent, nihilque moueri (quòd ſomno vinoque ſepulti eſſent) cadauera ſe videre
credebant: neque attigerunt, incerti an eo ferrent veſtigia. Diſceſſit inde Rhodanes,
fluuiumque traiecit, cuius aqua dulcis ac limpida [b] regi quoque Babyloniæ potum
præbebat: ac dum Sinonis ibi veſtimenta vendit, quaſi ſepulchrum expilaſſet, com-
prehenditur, & ad Soræchum Soræchi publicani filium, *Iuſti* cognomento, pertrahi-
tur, qui regi Garmo mittere eam ob pulchritudinem conſtituit. Qua de cauſa fra-
trum illud venenum Rhodanes atque Sinonis miſcent. Mortem enim optabant
potius, quàm Garmum videre. Soræcho interim ancilla ſignificat, quid Rhodanes, &
Sinonis molirentur. Clam igitur ille mortiferum illud pharmacum abiicit, implet-
que ſomnifero potu calicem, quo hauſto, vt ſomno capti ſunt, vehiculis imponun-
tur ad regem deuehendi. Dum propius accedunt, ecce tibi Rhodanes è ſomno ex-
perrectus, inclamat, excitatque Sinonida, ac mox illa gladio pectus ſuum vulnerat.
Cuncta ibi, quæ ad eos ſpectarent, percunctatus Soræchus, fide data intellexit vni-
uerſa, vinculiſque eos liberat: quin & Veneris oſtendit fanum in ea inſula, vbi vulnus
Sinonidis ſanetur.

Narrat porrò à re propoſita nonnihil digrediens, de delubro illo, atque inſu-
la, quam Euphrates & Tigris circumfluentes efficiant. Veneris ibi ſacerdotis fœ- 133
minæ tres fuiſſe liberos Euphratem, Tigrim, & Meſopotamiam: vultu quidem
hanc deformem genitam, ſed à Venere poſt donatam venuſtate [tanta,] vt de ipſa et-
iam iis exorta tres inter amantes fuerit, decretumque iudicium Borocho, ſiue Boty-
cho ar-

a. Negat tamen eam mellis eſſe vim Adrian. Turneb. lib. 28. cap. 45.

b. E ſolo Choaſpe fluuio aquam bibere ſolitum Perſarum regem ex Herod. 1. & Cteſia Cnidio notauit Athenæus Dipnoſoph. II. E maximis autem & longinquis fluminibus petitas cum theſauris recondere, obſeruat è Dione Plut. in Alexand. Vide Briſſon. Perſic. lib. I.

chu arbitru, qui ſuo ſæculo iudicum præſtantiſſimus habebatur. Addit contendiſſe hos tres, iudiciumq́ue ſubiiſſe, propterea quod huic quidem Meſopotamia cyathum, vnde bibere ſolita, præbuerat; alteri deinde direptum capiti ſuo floridum ſertum circumpoſuerat; tertio verò oſculum tulerat: qui ſanè tertius iudicio victor cùm eſſet, nihilominus contentionem viguiſſe, dum certantes mutuis ſe vulneribus confeciſſent. Refert igitur veluti digrediens, de Veneris fano, vtq́ue neceſſe fuerit matronas eò accedentes publicè enuntiare, quæ in eo delubro cubantibus inſomnia viſa eſſent. Vbi & de Pharuucho, & Pharſiride, ac Tanaïde (vnde etiam flumen Tanais) accuratam inſtituit narrationem. myſteriaq́ue Veneris circa Tanaidem habitantibus, huius eſſe Tanaidis, atque Pharſiridis. In Inſula verò ſuprascripta, roſas edentem Tigrin extinctum: quod cantharis roſæ foliis inuicem adhuc implicatis ſubſederat: additq́ue poſt adhibita incantamenta, matrem ipſius perſuaſum habuiſſe, Tigrin iam heroem eſſe factum.

Hic Iamblichus magiæ ſpecies perſequitur. magum enim eſſe locuſtarum, & magum leonum, & magum murium, (atque inde etiam τὰ μυςήεια ἀπὸ τῶν μυῶν deriuari, cum ceterarum prima murium magia ſit) magum quoque grandinis, & magum ſerpentum, & diuinationis è mortuis, ac ventriloquum, quem inquit, vt Græci [a] Eurycleа, ſic & Sacchuran Babylonij appellant.

a. Vide Photii epiſt. 152. inf. Pag. 909. & Delrium de magia lib. 4. cap. 2. quæſt. 6.

Se quoque Babylonium hic ſcriptor facit, ac magiam didiciſſe, & Græcorum ei diſciplinas adiunxiſſe: floruiſſe verò temporibus Suaemi Achæmenidis filij, Arſacæ nepotis: qui rex regibus oriundus, creatus tamen & Romæ ſenator, immò conſul fuerit, ac deinde rex iterum maioris Armeniæ. Huius igitur ſe ætate viguiſſe affirmat, cùm Romæ imperium [b] Antoninus haberet. Qui cùm Verum Imperatorem fratrem ſimul & generum [ſuum] mitteret cum Vologeſo Parthorum rege bellum geſturum, ſum prædixiſſe, & bellum hoc eſſe oriturum, & quando debellandum eſſet. Addit Vologæſum quidem vltra Euphratem, ac Tigrim flumina victum fugiſſe: Parthorum verò regionem in Romanorum ditionem conceſſiſſe.

b. M. Aurel. Antoninus Philoſophus.

SCHOLION.

OPPORTVNE *hoc loco inſerere placuit, ac reddere Latinè repertum in antiquis Græcis codicibus hoc, neſcio cuius, ἀπoσπαoμάτιον.*

Iamblichus hic [c] vtrumq; parentem Syrum habuit, non de illis aduenis Græcis, ſed de ipſis Syriæ indigenis. Syrorum ergo & lingua eſt vſus, & moribus vixit, donec eum, qui educauit, Babylonius quidam (vt ipſemet narrat) ad ſe receptum, Babylonica quoque lingua, moribusq;, ac rhetoricis inſtruxit: quarum quidem rhetoricarum exercitationum vna illa ſit, quam hìc modo tractat. Captum deinde refert hunc Babylonium, quo tempore Traianus in Babylona irrupit, atque à prædarum mercatoribus Syro cuidam eſſe venditum, barbarica ſapientia imbuto, quiq; inter ſcribas regios, cùm in patria degeret, meruiſſet. Ipſo itaque Iamblichus, cùm Syram linguam, quod ei patria eſſet, benè calleret, ac præterea Babylonicam didiciſſet, etiam Græca poſt exercitatum ſe, rhetoriſq; non poſtremi nomen adeptum eſſe, prædicat. Alius ergo Iamblichus hic ſit neceſſe, ab illo Porphyrii auditore, & Iuliani illius impij ἀποςάτε familiari, item Syro, cuius liber de Pythagora vita Græcolatinus exſtat, quiq; ab Eunapio Sardiano & Suida deſcribitur.

c. Et quidem mancipium, vt refert aut Suid.

Tigris & Euphrates [ſacerdotis illius] filij, perſimiles inuicem erant, & Rhodanes vtroſque forma referebat. Poſt alterum igitur illum filium, per roſam, vti diximus, enectum, Rhodanes in Inſulam vnà cum Sinonide traiecit: & mater Rhodanem aſpiciens, inclamat natum ſuum extinctum reuixiſſe, filiamq́ue pone ſubſequi eum iubet. Diſſimulat hæc Rhodanes, inſulanorum ſimplicitatem ludificans. Damas interea, quæ Rhodani accidiſſent, quæq́ue Soræchus cum illo geſſiſſet, indicio cognouit. Index verò ac delator medicus ille fuit, quem Soræchus, vt Sinonidis vulnus curaret, clam ſubmiſerat. Capitur hoc nomine Soræchus, & ad Garmum adducitur. Mittitur
134 & delator cum Damæ litteris, ad Veneris ſacerdotem, quibus Simonida cõprehendere iubetur. Medicus ergo ſacræ inſulæ flumen permeans, ſeipſum de more camelo appendit, litteraſq; [iumenti] dextræ auri imponit. Verùm delatore illo fluminis vndis merſo, camelus ad Inſulam adnatauit: vbi Rhodanes rem totam didicit, ſublata è iumenti aure Damæ epiſtola. Quare fuga inde ſe proripiunt, occurruntq; Soræchu ad Garmũ regem ducto, & vna in hoſpitium diuertunt. ibi noctu Rhodanes auri cupiditate iniecta, facilè perſuadet, Soræchi vt cuſtodes iugulentur. [quo facinore perpetrato,] fugit cum his Soræchus, mutuam hanc prioris ſuæ beneficentiæ mercedem nactus. Porrò Damas com-

IAMBLICHVS. prehendit Veneris Sacerdotem,& de Sinonide quæſtionem inſtituit:atque vbi tandem ſententia condemnatus eſt ſenex, verè ſacerdote carnifex efficiatur, mores quoq; carnificis ac cōſuetudines Euphrates diſcit. Patet,idemq; ſacerdos,Euphratem pro Rhodane habet,appellatq;.Fugit & ſoror Euphratis Meſopotamia.Dein ad Sacan Euphrates ipſe adducitur, interrogaturq; de Sinonide:pro Rhodane enim habebatur, atq; examinabatur. Indicat ergo Sacas Garmo regi captum eſſe Rhodanem, capiendam quoq; propediem Sinonida. Euphrates enim quaſi Rhodanes eſſet, in iudicio reſpondet, Sinonida,dum ipſe caperetur,fugiſſe. coactus nimirum & ipſe Sinonida appellare ſororem ſuam Meſopotamiam.

Rhodanes interim & Sinonis vna cum Sorӕcho in fugā verſi agricolæ tugurium ſubeunt,cui filia erat eleganti forma,nuper admodum viduata viro,eiuſq; deſiderio crines attonſa. Hæc torquem illam auream vendere mittitur, quam è vinculis Rhodanes atq; Sinonis attulerant. Verùm ad aurifabrū agricolæ filia vt venit,puellę hic venuſtate, & torquis parte,quam ipſe fabricaſſet, derontaq; coma conſpecta, ipſam eſſe Sinonida ſuſpicatur. Mittit igitur ad Damam,aſſumptiſq; cuſtodibus,abſcedentē puellam clam obſeruat. Illa quid ageretur ſuſpicata, in deſertum ſe recipit domicilium:vbi & illa,quæ de puella quadam Tropbima nomine,& de ſeruo amante,atq; homicida,itemq; de mūdo muliebri aureo narrantur,cōtigerunt: nefanda inſuper illa ſerui facinora, quando & manus ille ſibi intulit, vt ruſtici filia ſanguine aſperſa, metuq; percuſſa fugerit, territis æquè,& in fugam verſis cuſtodibus. Ad patrem itaq; filia reuerſa,narrat ea quæ acciderant.Quare fugam inde capeſſit Rhodanes. Litteræ autem ante hæc ad Garmum ab aurifabro miſſæ fuerant de reperta Sinonide: ſidemq; fecerat,eum torques emta, atq; ad eum miſſa,tum cetera quæ de ruſtici ille filia ſuſpicando cogitarat. Rhodanes hic,dum 135
fuga ſibi conſulturus diſcedit,oſculum ruſtici filiæ offert. Quamobrem ira Sinonis incanduit,dum in ſuſpicionem primùm venit baſij,quæ deinde ſuſpicio(quando ex Rhodanis labiis deterſit ſanguinem,qui puellā oſculando ei adhæſerat)magis etiam eſt confirmata. Hinc interimere vult ruſticam puellam Sinonis, retroq; ad illam ſeſe conuertit, furenti ſimilis.Sotӕchus,quia furibundum eius impetū refrenare nō poſſet,inſequitur: ſucceduntq; in domū diuitis quidem hominis, ſed perditis moribus, cui *Setapo* nomen. Hic Sinonidis amore captus,pergit eam ſollicitare, & illa redamare ſe fingens, ebrium Setapum noctu,& in amoris initio,ferro conficit.domum dein de ſibi aperiri illa iubet, & rei geſtæ ignarū Sorӕchum ibi relinquens,ad ruſtici filiam properat. Verùm cognito Sotӕchus eius diſceſſu,pone ſequitur, comiteſq; ſecum ducit de Setapi ſeruis aliquot, quos vt agricolæ filiæ cædem prohiberet,mercede cōduxerat. Aſſecutus igitur eam carpento imponit(nam & hoc ſibi parauerat)ac retrò reuertitur.Redeuntibus autem illis, ceteri ſerui Setapi, qui iam interfectum herum deprehenderant, furibundi accurrunt, captamq; Sinonida,& vinculis colligatam,ad Garmum veluti homicidij ream,pœnaſq; daturā ducunt.Sotӕchus ergo puluere aſperſus caput,& *a* Perſicæ inuolutus tunicæ ad Rhodanem infortunium refert.Ad quę certè Rhodanes necem ſibi conſciuiſſet,ni Sotӕchus obſtitiſſet. Garmus interim,acceptis Sacæ literis de capto Rhodane,& ab aurifabro de Sinonide rerēta,gaudio perfuſus ad ſacrificandum diis accedit, nuptiaſq; parat. Præconis item voce vbiq; denuntiari iubet,vt vincti omnes ſoluantur atq; dimittātur. Ita Sinonis, quæ à Setapi ſeruis in vincula ducebatur, publico decreto ſoluta, ac miſſa facta eſt.Damam præterea occidi Garmus iubet,traditurq; illi ipſi carnifici,quem ipſemet ex ſacerdote carnificem fecerat.Indignabatur etenim,quod apud alios Rhodanes,vt putabat, ac Sinonis conſtricti tenerentur. Damæ ſuccedit frater eius Monaſus.

a. τὸν κάνδυν περιεῤῥήξατο. Vide Pollux. Bayſ. & ante alios doctiß. Briſſon. Perſicorum 1. & 3.

Narratio deinde inſtituitur de *b* Berenice Ægyptiorū regis filia, deq; immani eius & infando amore, vtq; ad huius Meſopotamia colloquiū ac familiaritatem peruenerit. Capta itaq; poſt hæc Meſopotamia à Saca,cum fratre ſuo Euphrate ad Garmum adducitur, qui literis aurifabri certior factus,aufugiſſe Sinonida,& illum interfici, & omnes ad hanc cuſtodiendam,atq; adducēdam lictores miſſos, vna cum vxoribus ac liberis,defodi viuos iubet. Canis interim Rhodanis,*Hyrcanus* appellatus,repertis in abominādo illo diuerſorio miſeræ puellæ,ac perditè amantis illius atq; ſicarij ſerui corporibus, hūc primùm deuorat,mox etiā paulatim puellę viſcera mandebat, cùm pater ipſe Sinonidis ad eum quoq; locum acceſſit. Agnito igitur Rhodanis cane, & puellā ſemeſam animad- 136
uertens,canem quaſi Sinonida viturus mactauit, ſeq; ipſe laqueo ſuſpendit; tumulato

b. Ob Berenicen illam, coma gratia cantatam à Callimacho atque Catullo,videtur hic nomen illud adſumptum.

tamen

tamen prius, cõpoſitoq; reliquo puellæ corpore, Inſcripto & canis ſanguine titulo, HIC SITA EST PVLCRA SINONIS. Acceſſerũt hûc forte Soræchus & Rhodanes, viſoq́ue ad tumulum interfectum canem, & Sinonidis parentem laqueo ſuſpenſum; lecto ad hæc ſepulcri titulo, Rhodanes quidem primum vulnus ſibi inflixit, ſuoq́ue ſanguine Sinonidis titulo adſcripſit, ET RHODANES PVLCER: Soræchus laqueo caput inſeruit. Dum autem vltimum Rhodanes vulnus inferre ſibi parat, ecce tibi agricolæ filia ingenti clamore accurrit: Non eſt, inquiens, ô Rhodane, Sinônis quæ hic iacet. Nec mora laqueum Soræchi diſcindit, Rhodaniq́ue gladium eripit. Hinc narrando, quæ infelici puellæ accidiſſent, & de auro defoſſo, ad quod ipſa recipiendum veniſſet, vix tandem perſuadet. Sinônis interea vinculis expedita ad domum fugit agricolæ, furore etiam-num in eius filiam agitata; qua non reperta, parentem de ea percunctatur. Ille viam [a] monſtrat, & inſequitur ipſa ſtricta gladio. Vt verò ad Rhodanem proſtratũ peruenit, illamq́ue [ruſtici filiam] ſolam aſſidentem, & pectoris vulnus refrigerantẽ (Soræchus enim medicum accerſitum ierat) furore & zelotypia magis incenſa, in puellam cum impetu ruit. At Rhodanes, collectis ad eam violentiam nonnihil à vulnere viribus, accurrit, auertitq́ue ab illa Sinonida, & ferrum eripit. Illa igitur præ ira domicilio exſiliens, & furibunda procurrens, Rhodani tantum hoc obijciens dixit: *Hodie te ad Garmi nuptias inuito.* Soræchus dein reuerſus, & re omni cognita, Rhodanem conſolatur; curataq́ue plaga, cùm pecunia puellam ad parentem remittunt.

a. Pro ἰφρεῖξε τερονεῖφεζε.

Interea Euphrates ad Garmum ducitur, quaſi Rhodanes eſſet, & pro Sinodide Meſopotamia. Ducitur & Soræchus, verusq́ue Rhodanes. Verum cognito Garmus Meſopotamiam non eſſe veram Sinonida, Zobaræ eam tradidit, ad Euphratem fluuium capite truncandam, ne qua, inquit, alia Sinonidis nomen, eius exemplo, falſo vſurpet. Zobaras tamen, [b] Meſopotamiæ poſſeſſus amore, ſeruauit eam, & ad Berenicen Aegypti, iam patre extincto, Reginam, vnde ipſe olim abductus fuerat, adducit, & Meſopotamiæ nuptias Berenice facit. Qua etiam de cauſa bellum inuicem Garmus & Berenice minantur. Euphrates item parenti ſuo, vt carnifici, traditus atque agnitus, ſeruatur: & parentis officio fungitur, ita ſe humano nullo ſanguine pater contaminat.
137 Poſt tamen, vt carnificis ille filia è carcere egreſſus, liber euaſit. Ibidem & de carnificis concubina, eiusque legibus, ac moribus, & vt ruſtici filia, poſteaquam Sinônis Regi Syriæ nupta, iræ vindicandæ poteſtatem nacta eſt, vi abrepta fuerit, atque damnata ad concumbendum cum carnifice. Septum itaque carnificum introiens, cum Euphrate congreſſa eſt: qui eius perſonam fingens, pro ipſa è ſepto egreditur, & illa viciſſim pro Euphrate lictoris munere functa eſt. Et hæc quidem ita geſta.

b. Hinc Suidam corrigas, apud quem Μεσωτας, nato, vt ſolet, ex compendio errore.

Soræchus autem cruci affigendus damnatur, locusque definitur, vbi Rhodanes, & Sinônis hoſpitati primum fuerant, in prato illo, atque ad fontem, quibus etiam in locis antea Rhodanes auri theſaurum deprehenderat, quem nunc quoque Soræcho, ad patibulum ducto, indicauit. Alanorum tum fortè exercitus mercede à Garmo fraudatus, & hoſtiliter in eum animatus, eodem in loco, vbi cruci affigendus erat Soręchus, conſederat. hic Soræchum, pulſis ijs qui eum ad mortem ducebant, liberauit. Ille verò reperto quod monſtratum erat, auro atque arte quadam & aſtu è foſſa deducto, Alanis perſuaſit, ſe à Dijs hæc atque alia edoctum ſcire. Paulatim autem eos deliniendo ita aſſuefecit, vt illum pro rege ſuo agnoſcerent, bellumq; cum Garmi exercitu geſſerit ac vicerit, ſed hæc poſt euenerunt. Verum quo tempore ad patibulum Soræchus ducebatur, eodem & Rhodanes ab ipſo Garmo coronato atque ſaltante, ad priorem illam crucem iterum ductus eſt, atque affixus. Dum autem ibi Garmus largius ſe ingurgitat, & choream circa crucem vna cum tibicinis mulieribus ducens, lætus ſeſe oblectat, literæ à Saca miſſæ Garmo redduntur, de Sinonide Syriæ regi etiamnum adoleſcenti nuptui data.

Quo nuncio Rhodanes pendens exhilaratus eſt: at Garmus ad inferendum ſibi necem ruebat: ſuſtinuit tamen, ac mox Rhodanem inuitum à cruce, in qua mori maluiſſet, liberum dimiſit, militaribusq́ue ornatum inſignibus, eius belli, quod aduerſus Syriæ regem mouebat, Imperatorem creat, tanquam amantem aduerſus riualem. Sic blande, ſed ſimulatè, acceptus à Garmo eſt. Nam cæteris ille inferioribus ducibus per litteras clam imperauit, ſi forte victoria potiri, Sinonida viuam cepiſſent, Rhodanem vt interficerent. Vicit verò Rhodanes, & ſuam Sinonida recuperauit, ac Babylo-

IAMBLICHVS.

nijs imperauit. Quod & hirundinis augurium antea denunciarat. Ipſo enim præſente Garmo, eum is Rhodanem mitteret, & aquila hanc inſectatur, & miluus, at licet aquilæ vngues illa effugerit, à miluo tamen rapta eſt. Atque hic *c* ſedecim librorum finis eſt.

c. Suidas λϛ' Babyloniicorum huius auctoris libros numerat.

IOANNIS SCYTHOPOLITAE

Contra Eutychianos libri XII.

XCV.

LECTVS eſt *a* IOAN. SCYTHOPOLITA *Scholaſticus, Aduerſus Eccleſiæ deſertores, ſiue, contra Eutychen, & Dioſcorum, eiuſdemq́ ſectæ aſſeclas,* qui in duabus naturis prædicare CHRISTVM recuſabant. Rogauerat opus hoc conſcribi Patriarcha quidam, cui *b* Iuliano nomen: quod & libris duodecim abſolutum eſt. Scriptoris autem oratio clara eſt, ac pura, verbisq́ue vtitur hiſtorico ſtylo accommodatis. Contra hæreſim præterea neque languidè pugnat, neque ſacræ ſcripturę abutitur teſtimonijs: ac ne logicas quidem, vbi illæ ad rem ipſam pertinent, diſputationes prætermittit: Ipſe vero auctor huius ſectariorum ſcripti, in quem Scythopolita ſcribit, nomen 138 ſuum tegit, titulo dumtaxat hoc operi callidè præfixo: ADVERSVS NESTORIVM. vt ipſa nimirum libri inſcriptione ſimpliciores furtim ad legendum alliciat. Fortaſſe Baſilius Cilix eſt auctor, qui poſt etiam dramaticum, & dignum ſua religione dialogum contra Ioannem compoſuit.

a. Idem ille hic videtur, quē Antiochena paræcia ex Grammatico Presbyterū nominat Marcellinus, & Gennad. de ſcript. Eccleſ. cap. 93. b. Antiochenum puto, illum vult, quem impio Fulloni (Petro inquam Gnapheo) ſuffectum tradit Onuph. Panuin. in Faſtis ad An. Chr. 467. ex Theod. lect. lib. 1. collect. c Cuius excerptum mox leges Cod. CVII. pag. 152.

GEORGIVS EPISC. ALEXANDRINVS

De vita B. Chryſoſtomi.

XCVI

LECTVS liber GEORGII EPISC. *Alexandriæ* hac inſcriptione: *a Res B. Chryſoſtomi.* Qui verò hic *b* Georgius ſit, non habeo certo affirmare. Dictio certè ſimplex in humilem admodum ſtylum delabitur: neque ſaltem, quod vel litteratoribus in promptu, nominum verborumq́ue accuratam adhibet conſtructionem. Refert autem ex Palladio *c* Epiſcopo, (qui dialogi forma pulcrè ac ſtudioſè Chryſoſtomi res conſcripſit) itemq́ue ex *d* Socrate, alijsq́ue nonnullis hiſtoriam à ſe collectam.

a. Integras nobis Pariſijs latinè dedit Godefrid. Tilmannus An. 1557. Eaſdē integrò penè libro ſuo XIII. diligēter perſecutus etiam eſt Nicephorus Calliſtus. Vide quoq; Metaphraſten, & Theodoreti lib. V. cap. 27. cum ſeqq. atque inprimis Illuſtriſſi. Baronij Card. Annal. IV. b Ego illum puto, qui S. Ioanni Eleemoſynario ſucceſſit circa An. Chr. 620. Et verò B. Ioann. Damaſceno priorem ſatis conſtat, cum is ex hac vita (non expreſſo ſcriptoris nomine) adducat hiſtoriam de imagine S. Pauli Apoſt. Orat I. de Imagin. ſub fin. c Helenopolitano, quem Latinè verſum habes tom. I. operum B. Chryſoſt. edit. Pariſ. cum alijs qui hoc argumentū tractarunt. d Libro VI. ex quo Niceph. quoq; ſua, quæ de B. Chryſoſt. ſcripſit, hauſiſſe conſtat.

Nicephor. lib. 13. cap. 2. Socrat. lib. VI. cap. 3.

Magnus igitur Ioannes nobilibus apud Antiochiam parentibus Secundo atq; Anthuſa natus eſt. Meletius verò Armenus, qui Antiochenæ tunc Eccleſiæ præerat, ſalubri hos doctrina (cum gentium antea cultum ſectarentur) informauit, & ſalutifero baptiſmatis lauacro aptos reddidit; eorum tamen filio prius inſtituto, atque baptizato. Ioannes itaque ludum frequentare litterarium iuſſus, iam inde à puero ſummam modeſtiam, animiq́ue demiſſionem pręferebat. Quamobrem, neque pueros, vt ſolet diuitijs & gloria affluentes, emolliri, neque hos ſe conſectari ſinebat, ſed neque equo vehi ſuſtinebat. Deinde Antiochiæ in Grammaticis quidem & Rhetoricis Libanio, Andragathio verò in Philoſophicis operam dedit. Mortuo vero parente, matri in luctu ſolatium alloquijs attulit, & à ludicris omnibus abſtinens, ac voluptate prorſus ſibi interdicens, diſciplinarum dumtaxat ſtudio animum adiungebat.

Quare Athenas ad vberiorem ingenij cultum profectus, breui cæteris ita antecelluit omnibus, vt & Anthemius, qui tum ibi Mineruæ ſacerdos erat, illi inuideret, & ſapientes inter principes ipſe haberetur. Ergo vrbis quoque præfectus, Demoſthenes nomine, ſapientem hunc Ioannem multo cum honore ad ſe vocabat: ad quem ille magna tamen cum animi demiſſione atque modeſtia accedebat. Ibi diſputatione forte cum Anthemio inſtituta, ſuperior Ioannes euaſit, non doctrina modo, & intelligentia, ſed pietate quoque. Atque hoc tum ab illo primum eſt ibi patratum miraculum, quod Anthemius diuina Ioannis lingua, & precatione conuictus diſceſſerit, ab ipſomet vrbis Epiſcopo

ſcopo poſtea cum omni familia baptiſmo tingendus. Præfectus autem, quod ptidem baptizatus eſſet, catecheſi inſtruitur, magnaque omnino hominum paganorum multitudo ad hos acceſſit. Iam ipſe quoque vrbis Epiſcopus Ioannem ordinare, & pro ſe Epiſcopum relinquere in animo habebat.

Ea re cognita, clam ille, ac celeriter in patriam adnauigauit. vbi dum iuris dicundi auctoritatem ei ciues ſui mandare vellent, ſolitariam vitam prętulit, octauum decimum, non amplius, ætatis annũ agens. E condiſcipulorum adhæc turba, qui eidem præceptori operam dederant, perſuaſit tunc Theodoro, qui poſt Mopſueſtiæ Epiſcopus fuit, & Maximo Seleuciæ quoque poſtea Epiſcopo, reiecta vita quæſtuaria, ac publica, priuatam ac ſimplicem vt amplecteretur. Plurimum vero *a* Baſilio vſus eſt magno, (non illo altero, vt alij affirmant) quem & Meletius diaconum ordinauit, & Ioannes cæteris in amicitia prætulit. Hic ante Ioannem mundo cum valedixiſſet, ad idem vitæ genus amicum quoque acceſſiuit, quem matris hactenus cura impediebat. Zeno fortè tum *b* Epiſcopus Hieroſolymis profectus lectorem hunc [noſtrum] Antiochenæ Eccleſiæ conſtituit: cuius & mater poſt paulo moritur.

Patrijs ergo ille opibus in egenos diſtributis, vrbeque relicta, in monaſterium extra oppidũ ſe dedit, fitque ibi ſpeculum ac norma religioſorum omnium.

Heſychius quidam monachus è Syria, futurorum præſcius, duos vidit viros candidis indutos veſtibus, quorum alter librum quem tenebat, claues alter, Ioanni tradiderit. *c* Ille ſe Petrum Apoſtolum eſſe dicebat, alter Ioannem Theologum. Hæc monachis Heſychius narrauit, cauens tamen ne qua ad Ioannem perferrentur. Ne ſummam, inquit, ob humilitatem noſtrum monaſterium relinquat. Tunc quoque religioſis eum exercitationibus vehementer exercitum ferunt, & Aſceticas prætereà orationes conſcripſiſſe. Sed & miracula in hoc monaſterio patrauit. Ciuis enim cuiuſdam capitis partem alteram dolor vſque eo inuaſerat, vt & dexter oculus dependeret. ille ergo ad Ioannem accedens, ſanitatem extemplo recepit. Archelaus prætereà quidam, diuitijs & auctoritate pollens, lepram in facie nactus, iuſſus in lacu, vnde fratres frigidam biberent, lauare, morbo liberatus eſt: qui & facultatibus ſuis diſtributis, in eodem illo, vbi reſtitutus erat, cœnobio, rebus huius mundi valedixit: ac præter hunc alij plurimi. Quidam Eucleus nomine, dæmonis improbitate altero amiſſo oculo, monachis aggregandus venit: qui & à ſancto viro detonſus oculum recepit.

Mulier quoque, ſanguinis fluxu annos ſeptem afflicta, valetudinem recuperauit. Leo etiam, vt ferunt, viatores multos abripiebat, at cum rogatus Ioannes crucis eis ſignum impreſſiſſet, huius mox ille vi exanimatus eſt.

Poſt quadriennium deinde, ob frequentem accedentium turbam, monaſterio ex-
140 ceſſit, & biennium adhuc in ſpelunca quadam inſomnis plerumque, nec vnquam toto illo tempore humi ſtratus, delituit.

Emortuis autem hic pręfrigore ijs corporis partibus, quæ ventrem ac renes attingunt, in vrbem hoc malo coactus reuertit, vbi à Meletio Diaconus ordinatus, altari quinque per annos miniſtrauit. Scripſit tum *ad Stagirium libros tres*, & *de* d *Sacerdotii dignitate*, & e *De Incomprehenſibili*. Verum Meletio Conſtantinopoli extincto, in monaſterium B. Ioannes reuertit: quem Flauianus Meletij in ſede Antiochena ſucceſſor, apparitione diuina monitus, è cœnobio in vrbem reductum, *f* presbyterum creat. quæ ſanè viſio & Ioannem ordinari, & Flauianum ordinare mandabat. Columba item illa aduolans, quę iam ordinandi capiti inſedit, quanta Dei gratia replendus ille eſſet, ſatis oſtẽdit. Antiochiæ itaque ſacris operatus eſt ad annos duodecim. Erat autẽ ob ardens probitatis ſtudium iam inde ab adoleſcentia ſeuerus atque *g* aſper, & iracundiæ potius, quã verecundiæ morem gerens. Varios rurſum Antiochiæ conſcripſit cõmentarios: & Epiſcopo vrgente ex tempore eſt de ſuperiore loco ad populum concionatus.

Feminæ Eucliæ nomine filius, febri ad medicorum deſperationem correptus, à Ioanne curatus eſt aqua, quam ille cruce ſignatam ad aſpergendum dederat. Mulier item quædam ſectæ Marcioniſtarum (cuius coniux ea in vrbe magiſtratum quendam gerebat) diſenteria grauiter laborans, deſperata iacebat: ſanitate verò per illum recepta, ipſa cum coniuge, omniq́ue adeò familia, compluresq́ue alij Marcioniſtæ, hæreſi abiurata, ad Orthodoxos redierunt.

Nectario deinde Conſtantinopolitano Patriarcha vita functo, euocatur Antiochia

a. De Baſilijs B. Chryſoſt. amicis remitto te ad Baron Card. Annal. To. IV. ad A. Ch. 382. & Notas Claud. Dauſquei noſtri in Homil. B. Baſil. Seleucienſ. De Baſilio autẽ Cæſareæ Capadocum hic locutũ Georgium, ex ipſius opere integro manifeſtiſſimum. Vide etiam infr. pag. 196.

b. Gaza, ſiue Maiuma Epiſc. Niceph. cap. 2.

c. Eoſdem viros viſos eſſe moriente, Niceph. lib. 13. cap. 37. retulit.

d. Hos mirè prædicat Suidas.

e. Addit Nicephorus lib. 13. ca. 2. fine. περὶ τῶν εὐωνεἀτων:

f. Mirè variant hic hiſt orici, teſte Niceph. lib. 13 cap. 2. in fine. Simeon Metaphraſtes nobiſcum facit.

g. Suidas eadem, vt & Caſſiodor.

ehia Chryſoſtomus, multum repugnantibus Antiochenis, qui ſuum ipſi bonum amſe-
tere nolebant. Peruicit tameo Cæſaris iuſſum, ordinatque hunc a inuitus Theophilus
Alexaodriæ præſul. Timeodi eoim erant ei accuſatiooum b libelli, niſi ordinationi an-
nuiſſet. At dum ille communi decreto ordinatur, à dæmonijs obſeſſus quidam eius ope
liber abijt.

b. Quos aduerſus Theophilum oblatos examinatum iri minabatur Eutropius præpoſitus palatij, vt habet B. Chryſoſt.

Magnus itaq; iam ordinatus Chryſoſtomus illum continuo morem ſuſtulit, quo
cœlibatum profeſſi, c dinerſi ſexus contuberoales apud ſe alebant. In iniuſtos itē, ven-
trique ac libidini deditos, longis iouectus eſt orationibus. Erat adhæc pauperum ita
ſtudioſus, vt hinc à pleriſque *Eleemoſynarius* cognominatus ſit. Voo dicam verbo, &
virtutem omoem docebat, & ab omni vitio deterrebat. Miſit autem & in Phœniciam
mooachos, qui idololatriæ illic etiamonm deditos ab errore in viam reducerent: per
quos item Imperatoris legibus armatos, idolorum fana ſubuertit, ſubuerſionis ſum-
ribus piis aliquot fœminis ſuppeditaotibus. d Celticam adhæc [militum] turbam Aria-
niſmo infectam, ordinatis qui eius geotis lioguam callereot ſacerdotibus, orthodoxo-
rum gremio reſtituit. Ad Iſtrum inſuper miſit, qui Nomadas ibi Scythas ad Chriſtianæ 141
fidei veritatem volentes adduxetuor. Marcionis præterea hæreſim, e in Oriente tum
repullnlantem funditus extirpauit. Nocturoos pſalmorum hymnos auxit. f Solus verò
cibom capere ſolebat, tum quod vino ob capitis calorem prorſus abſtineret (niſi id fortè
æſtate tantùm cùm g roſaceum biberet) tum etiam quòd ægro ſtomacho eſſet, vt ea ferè,
quæ ipſi appooebantur, non ederet, ſed alia pro his appeteret: tertiò denique, quod
frequenter h negotiis vacans, abſque cibo diem tranſigeret. Clero autem rigidus ni-
mis atque aſper videbatur. Et i Serapion eius Diaconus ingentem illi inoidiam con-
flauit. Etſi multos etiam alias ob cauſas Ioaooes ab Eccleſia relegauit. Conflictatus de-
iode Serapioo etiam cum Seoeriano Gabalorum Epiſcopo, ingens huius excitauit in
Ioannem odium, quod ad extremum vſque ſpiritum retiouit. Amabatur tamen Ioan-
oes ſingulari ſtudio à populo, ob crebras in templo conciooes: vt ipſe viciſſim S. Pauli
Epiſtolas valde adamabat, qoas & explanauit; viſuſque eſt à k Proclo tribus cootinuo
noctibus Paulus Apoſtolus, ſuarum illi ſuggerens epiſtolarum interpretarionem.

Offeodit inſuper Auguſtam Ioannes propter l Theuderichum Patricinm. Ab
iniqua enim exactione, quam Auguſta exigebat, cùm ægrè hominem liberaſſet, illeque
poſt facultatom maximam partem, vt graruitum Deo dooum, Eccleſiæ pauperibus at-
tribuiſſet, in iram hinc Eudoxia iouidiamque inceoſa eſt. Eutroplus legem m feren-
dam curarat, ne ad Eccleſiam coofugientibus ſacri immnnitas loci valeret. Sed poſt non
diu cùm Eutropius ipſe ad Eccleſiam perfugiſſet, legis ſuæ fructum tulit. Eo igitur ad
aram proſtrato, repreheoſionis pleoam oratiooem adhiboit Ioannes, qoa plurimorum
in ſe odium concitaoit. Nimis enim inhumaoè afflictum homioem accipere viſus eſt.
Arianis ſacras Eccleſias ademit, & Imperatoris implorata ope Conſtantinopoli exegit.
n Antiphonis item [alternis cantaodis,] qoibus illi compoſiris plebem circumuenie-
bant eoſdem ſuperauit: ita adiouaote Auguſta, vt & argenteæ cruces ad Antiphono-
rum cantum decoraodum adhiberentur. Ceterum Antiphonorum originem ad Igna-
tium illum diuinum hominem referunt, laudes DEI concinentes Aogelos hac in re
imitantem. o Gainas Arianus, cùm potentia valeret plurimum, templum Arianis
ſuis io vrbe ab Imperatore poſtulabat. Sed Ioannes ibi tum præſens, ingenti cum liber-
tate rem penitus improbauit, obſtititque, ne poſtulata ille obtineret ſua. Poſt igitur
cùm copias idem, contra Imperatorem inſurgens, collegiſſet, Ioanoes nihil veritus, re-
liquis omnibus id poſtulantibus, ad barbarum legationem inſtituit, ac rebellionem
compreſſit.

Euſebius Valentianopolis poſt Celbianum Epiſcopus, contra p Antoninum E-
pheſiorum antiſtitem libellos obtulit, quibus ille ſeptem accuſatioois capita comple- 142
xus eſt: ſacrilegia q tria: deinde quòd poerum homicidam, quem idcirco ne reprehen-
diſſet quidem, apud ſe haberet: tum quòd quidquid ad Eccleſiæ vtilitatem à Baſilina Iu-
liani matre relictum eſſet, ipſe vendidiſſet, ſibique vindicaſſet: quòd vxore præterea,
quam pietatis aotea ſtudio deſeruerat, rurſus familiariter vteretur, ac ſobolem etiam ex
ea ſu-

deſcribit Niceph. Carmina, quæ alternis per reſponſionem concinuntur. *Vide totum cap. 8. o De Gaina & 6. p Qui apud Niceph. cap. 9. & ſemel hic non rectè* Antonius *appellatur. q Qua leges apud Pallad. &*

GEORGIVS.
a. Quod Iſidoro Presbyt. Alexandrino hunc epiſcopatum tradere ſtuderet. Niceph. lib. 13. ca. 2. Caſſiod. in Vita
c. ϲυνειϲάκτουϲ *ſiue* ſubintroductas, & ἀγαπητὰϲ *vocabant. de quibus D. Baron. To. V. A. Ch. 398. & B. Greg. Nazianz. carm. ad Virgin. v. 96. Gnomiq; diſtic. Vers. 113. Euſd. item Comment. Nicetas in Orat. XLIII.*
d. Scythiam *Theodoret. & Niceph. cap. 3. itēq; Caſſiod.*
e. Apud Oſroanos Niceph. 5!
f. Quo vero conſilio id ille fecerit, nemo clarè dixit inquit Niceph. Plures rationes vide apud Palla. & Metaphr.
g. ῥοδ. ῥόδων, *quod* ῥοδίτην *vocauit Dioſcor. lib. V.*
h. σχολάζων.
i. De quo Niceph. cap 9. & Caſſiod. inst. Vita B. Chryſoſt. Quem etiam acerbius incuſat Leo Imp. Orat. in B. Chryſoſt. quam, huius Georgij veſtigia pronimè inſectando, tantum non ad verbū hinc videtur trāſcripſiſſe.
k. Chryſoſt. hic primū ſcriba, ac multo poſt tempore in epiſcopatu etiam ſucceſſor. Niceph. lib. 14. cap. 38.
l. Theodericum *al. Vide Metaph. hic poſt cauſam Antonini, Pallad. &c.*
m. Niceph. hac refert cap. IV.
n. Ἀντίφωνα *lege Niceph. ca. 5. Metaphr.*

ea ſuſtuliſſet: ſeptimum denique, quòd pecunia corruptus ordinaret. In ſeptimum au-
tem crimen, cùm id omnium grauiſſimum videretur, inquiſitum eſt. At dum iudicium
hoc in longum protenderetur (de induſtria enim improbe agere etiam ipſe accuſator
dicebatur) Antoninus interim diem clauſit extremum. Quare magnus Ioannes Ephe-
ſum ipſe proficiſcitur, pecuniaque ordinatos, & crimen falſos, ſex numero, ſedibus
ſubmouit. Totidem alios in ea ipſa Aſia ob idem crimen Epiſcopatu expulit. In Anto-
nini vero locum Heraclidem Diaconum ſuum ſuffecit, vnde & ſeditio exorta eſt. Pro
ſubmotis item illis alijs, pietate, cæteriſque virtutibus longe meliores Epiſcopos crea-
uit. Qui tamen omnes, pulſo poſt in exſilium Chryſoſtomo, epiſcopatu priuati
ſunt, receptique ſuis rurſum ſedibus, qui indicio eiecti erant. [a] Seuerianus quidam
Gabalorum Epiſcopus, cognito [b] Antiochum Conſtantinopolim veniſſe, atque per di-
cendi gratiam rem auxiſſe familiarem, eodem & ipſe acceſſit. Huic igitur Ioannes E-
pheſum proficiſcens, ſuas dum abeſſet, docendi in Eccleſia vices commendauit. Hinc
ergo Imperatori Seuerianus omnibusque adeo innotuit.

a. Ptolmeaidis Syriæ Epiſcop. Niceph.

b. Niceph. hac cap. 9. ſub fin. Habes autem ex hoc ipſo producta teſtimonia apud Theodoret. in Eraniſta. meminitque Gennad. in Catal. cap. 21.

A [c] Callitropa, pronaucleri cuiusdam vidua, iniquæ exigebantur multæ. Paula-
cius vero Alexandriæ Auguſtalis his exprimendis, quæ nummorum quingentorum
ſummam conficiebant, miſeram exercebat. Confugit hæc ad Auguſtam, quæ à Pau-
lacio anri libras centum multæ nomine exegit: è quibus tamen miſerè huic afflictæ
mulierculæ ſex tantum & triginta nummi ceſſerunt. Illa igitur velut in communem
tempeſtate iactatorum portum, ad magnum ſe recepit Ioannem. qui mox dicam Pau-
lacio ſcripſit de quingentis viduæ aureis perſoluendis. Eudoxia hinc ſimultatem cum
Ioanne ſuſcepit, liberum dimitti Paulacium ſatagens. neque tamen ei mos geritur: ſed
iuſta nihilominus poſtulans iuſtus præſul, quod per nefas ille retinuerat, iniuria affe-
ctæ mulieri reſtituit. Qua in re & miraculum accidit. Extrahere enim Paulacium
dum ſtudet Eudoxia, vel inuito Ioanne, ecce tibi haſtam ferens Angelus
apparuit, qui [d] miſſos ab Auguſta ſatellites terrore percellens, ne mandata illi perſe-
querentur, effecit. Ex his ergo atque ſimilibus [*præclaris B. Ioannis facinoribus*] A-
cacius Berrhoeæ, Theophilus, Antiochus, & Seuerianus, adiuuante maximè atque
præeunte Eudoxia, improba illa in Ioannem conſilia moliri cœperunt: ſubiecutis cō-
feſtim & alijs multis, quibus ille ſuis increpationibus moleſtus fuerat.

c. Hoc nomine Theognoſti vidua, de qua hic inf. pa. 144. init. ſed contra Palladij & Metaphr. auctoritatem, cū quibus noſter quoque ſentit.

d. Duos Centuriones cum ſuis cohortibus, addit Leo Auguſt. in Vita B. Chryſoſt.

[e] Theophilus Petrum Alexandriæ archipreſbyterum hoc nomine accuſauit,
quod Manichææ mulieri Euchariſtiam tradidiſſet. Ille vero pro ſui defenſione adfe-
143 rebat, & conuerſam illam eſſe, & non niſi eius iuſſu myſteriorum participem factam.
Qua in re fidei teſtem laudauit Iſidorum Presbyterum, aduenis Alexandriæ recipien-
dis præfectum. Hic ille eſt, quem ob virtutem Theophilus antea ad Damaſum mi-
ſerat, quique [f] Flauiano amicitiam Roma ſocietatemque attulerat, cum iam viceſi-
mum annum vtraque eccleſia ab altera diſſideret. Hic inquam Iſidorus ſecundum
Petrum teſtimonium dixit. Quare Theophilus ira incenſus, Petrum extemplo eccle-
ſia ſubmouit, in Iſidorum vero illum admirandum virum, quas impudicitiæ plenas
finxerat tabulas, protulit, & puerum accuſatorem pretio ſubornauit. Quod vbi faci-
nus deprehenſum eſt, magis etiam iracundia Theophilus excanduit: etſi illa quoque
alia ex cauſa accenſa eſt. Mille enim nummos, quos inopibus diſtribuendos Theodo-
ta tribuerat, Iſidorus acceperat & diſtribuerat, nihil horum Theophilo conſcio. Se-
ceſſit igitur deuitandæ iracundiæ in montem Nitriæ, quietemque inibi in ſolita cel-
la quæſiuit: cum eo tempore monaſteriorum per Aegyptum præfecti eſſent Dioſco-
rus, Ammonius, Euthymius, & Euſebius germani fratres, quos à corporum proceri-
tate *Longos* appellabant. Gliſcebat ea tempeſtate contentio cum Anthropomorphi-
tis hæreticis. Verſis autem ex eo in ſeditionem, turbaſque per Aegyptum concitan-
tibus monachis aliquot indoctis, & agreſtibus, Theophilus ab his circumſeſſus, præ
metu, vt apparet, huiuſmodi eos ſophiſmate deluſit. *Sic veſtras*, inquit, *facies vidi, vt
faciem Dei.*

e. Narrat hæc Niceph. cap. 9. & 10.

f. Antiocheno Patriarcha.

At cum hi præterea ab ipſo poſtularent, vt Origenes quoque, quòd is humana
Deum forma carere aſſereret, anathemate damnaretur: facturum ſe recepit, ſicq; mor-
tem deuitauit. Hac igitur ille arrepta occaſione aduerſus Longos fratres (qui iam
recuſabant diutius eius vti contubernio; quòd Deo, vt res eſt, formam eſſe huma-
nam tribuendam negarent) apud Aegypti monachos, per calumniam eos traduxit,

& imperitam illam multitudinem cum in illos concitauit, tum in Iſidorum, quem diximus: cuius etiam nomine cum illis libentius certare cœperat.

Poſt multas ergo illatas iniurias, ſtructaſque inſidias, poſt ignem quoque iniectum ipſorum cellis, fuga ſibi denique conſulentes, Conſtantinopolim veniunt. Ibi Ioannes ille benigniſſimus excepit quidem illos fratres, humaniterque complexus eſt; propter Theophilum tamen in communionem minimè admiſit, ſed eum per epiſtolam ad concordiam inuitauit. Ille nihil audit. Longi interim fratres Theophilum oblatis libellis accuſabant: & ſuaſit hic viciſſim [a] quibusdam, vt illos accuſarent. Tandem cum nihil hi probare aduerſus Longos poſſent, in cuſtodiam miſſi, flagelliſque grauiter cæſi, partim in vinculis mortui ſunt, partim in Inſulam Proconeſum deportari iubentur. Ioannes hinc Theophilum de oblatis aduerſus eum accuſationis libellis certiorem facit. Ad quæ bile accenſus ille: *Arbitror*, inquit, *non ignorare te Nicæni Concilii canones, iiſq. prohiberi, ne Epiſcopus de peregrino, alteriuſq. diœceſis iudicium exerceat. ſi ignoras, diſce, atque ab accuſationis meæ libellis abſtineto.* Verum 144
qui hæc tunc Theophilus ſcripſit, poſt ipſemet alienæ diœceſis hunc ipſum Ioannem, ſuo iudicio condemnauit. Monachis deinde ab accuſando Theophilo minimè ceſſantibus, decreuit Imperator, vt Theophilus iudicio ſiſteretur. at inuidia interim nimium inualeſcens, illum ipſum, vbi aduenit, qui de Ioanne ſententiam ferret, iudicem conſtituit.

a. Monachis, ex Pallad.

Theognoſti Senatoris proſcripti & in exſilio mortui [b] vxor, agrum ſibi relictum habebat, quem Eudoxia inuitæ eripuit. Illa igitur ad viduarum propugnatorem Ioannem ſe recepit: qui pro vidua libere multa perorans, adeo nihil profecit, vt etiam Auguſtam in ſui odium concitarit. Quare mandatum dedit, vt cum feſto die exaltationis [S. Crucis,] qui in decimum-quartum Septembris incidit, in templum iniqua Imperatrix ventura eſſet, portæ illi clauderentur. Conficitur Præſulis mandatum, & pudore ſuffuſa, iraque incenſa Auguſta, domum reuertit; exindeque hæc ſancti viri è ſede depulſionem, exſilium, aliaque aduerſa, quæ indignatio ſuggerebat, machinari cœpit. At verò dum ad templum illa progreſſa fores ſibi obſeratas offendit, de comitatu eius quidam gladium in claudentes ſtringens, manum ſibi ſubito exaruiſſe ſenſit, qui tamen poſt Sancti viri genibus accidens, ſanitatem recuperauit.

b. Callitropam vocat Niceph. cap. 14. non rectè, vt indicatū ſup pag.

Magnus quoque Epiphanius, quem Theophilus callidè deceptum in Ioannem incitarat, Conſtantinopolim veniens, eccleſiaſticum quibusdam ſuis factis ordinem turbauit. Diaconum namque in Septimo (ſic enim locus templi S. Ioannis appellatur) contra canonem ordinarat, deindeque ſine bona Chryſoſtomi venia rem diuinam fecerat, & Origenis ſcripta ab eo damnari poſtularat. Refert vero hunc ſcriptor noſter, (quod & in Epiphanij vita legitur) minimè conſenſiſſe, vt quibusdam placuit, in Chryſoſtomi expulſionem, licet ab ipſa Auguſta eo adigeretur. Meminit idem de pronunciatis inuicem [d] vaticinijs: quibus ſignificabatur neutrum ipſorum viſurum aliquando thronum ſuum.

Niceph. de Epiphanio cap. 13.

d. Quæ & Sozomen. commemorat lib. IIX. ca. 15

Accidit præterea, priusquam condemnaretur Ioannes, vt, cognito indignari ſibi Eudoxiam [e] benè longam haberet in malas feminas orationem. Hanc plebs rapiens, in Auguſtam pronunciatam interpretabatur. Mox igitur vt Theophilus Conſtantinopolim aduenit, apparatæ in magnum athletam Ioannem machinationes procedunt. Cumque Synodo nunquam interfuiſſet, Theophilus tamen cum ſuis decretum in eum tulit, fruſtra inclamante ipſo, ac publicè teſtificante, paratum eſſe ſe, & ad ſynodum venire, & ad obiecta reſpondere, modo manifeſtos ipſius hoſtes Concilio ſubducerent. Aderant tum Ioanni quadraginta adhuc Epiſcopi, aduerſus Theophilum parati pro ipſo pugnare: quos ille quiritantes, cum lacrymis obteſtando ſedabat, atque hortabatur Eccleſias ne diſcinderent. Sede ita pulſus, in Boſpori [e] Hieron ablegatur. At cum deinde terra diuinitus [f] concuteretur, Conſtantinopolim iterum reducitur, ſedique reſtituitur Inuitus. Paſtoralis enim præfecturæ curam recipere ſe 145
velle negabat, priusquam iniquum illud iudicium, propoſitum excuſſumque foret.

e. Ἱερὸν στόμα, quaſi ſacrum os, ſiue oſtium. vt Caſſiod. vertit. Opidum et, ſtatio nauium in oſtio Ponti Theodoreto lib. V. ca. 34. & Niceph. cap. 16. Vnde profectus, vt Pallad. ait, agellos ad Bithyniæ Prænetum occupat.

f. Et cubilis ex eo imperatorij pars corruiſſet, vt eſt Auctor Leo Imp. in vita Chryſoſt.

oraculo in Græcia renunciato, diſcus eius conſcriptus eſt à Græcorum iudicibus, quos ipſi Hellanodicas vocant, formam agendorum olympiorum indicans. Ceterum Peloponneſios non admodum id certamen gratum habentes, moleſteq́ id ferentes, peſtis innaſit, frugumq́ pernicies afflixit. Itaque ii qui ante à ſocietate iſtorum ludorum deſciuerant, denuo Lycurgum peſtis amolitionem ac remedium propoſcerunt. Pythia verò ſic reſpondit: PHLEGON.

O qui telluris famoſam totis arcem
Mortales inter ſatuq́ & laude ſupremi
Incolitis, quæ fata Dei cano diſcite iuſſu.
Neglecta altitonans iraſcitur ob ſacra vobis
Iuppiter, immenſo qui maximus imperat orbi.
Cuius Olympia vos cultu ſpoliaſtis auito:
Quæ princeps Iouis vt Piſus celebraret honorem
Inſtituit: poſt huncq́ Pelops, quo Græcia rege
Floruit, vnanimesq́ habuerunt mœnia ciues,
Oenomao inſtituit certamina lumine caſſo.
Tertius hæc Pelopi ſatus Amphitruone dicauit
Tantalidæ, grati ſeruans pia iura nepotis.
Hæc ſacra, & ludos abolere hos Iuppiter auſis
Iratus, peſtem immiſit diramq́, famemq́:
Verùm inſtauratis ceſſabunt hæc mala ſacris.

Peloponneſii, vbi hoc eis renuntiatum oraculum fuit, fidem derogantes, denuò communi de ſententia miſerunt ipſi, qui accuratius Deum de oraculo interrogarent. Pythia autem hæc retulit:

O Peloponneſi ciues, altaria circum
Ite, ſacris factisq́ animis aduertite dicta
Vatum, qui leges & iura paterna ſequuntur,
Vatum Eleorum monitis parete volentes.

Hoc oraculo accepto, Peloponneſi conceſſerunt Eleis, vt certamen Olympicum inſtituerent, & ferias vrbibus denunciarent. Porrò autem poſtea temporis Elei cùm opitulari vellent Lacedæmoniis, Elos vrbem oppugnantibus, Delphos conſultum miſerunt: & reſpondit Pythia in hanc ſententiam:

Exſortes belli patriam defendite veſtram,
Et pacis Græcos communia iura docete
Auctores, anni veniant dum gaudia quinti.

Hoc oraculo dato, Elei bello abſtinuerunt, & Olympia curauerunt. Quinq́ Olympiades ita ſunt exactæ, vt coronaretur nemo. Sextum placuit oraculum ſcitari, an victoribus coronæ eſſent imponendæ, eamq́ ob rem miſſus ad fanum Dei rex Iphitus: Deus ſic eſt fatus:

Iphite, victorem malo donare caueto.
Verùm, ſilueſtris fructu redimitor oliuæ,
Quem circum teneris incluſit aranea filis.

Cùm ergo veniſſet Olympiam, inq́ loco multi eſſent oleaſtri, vnum eorum deprehendens araneis circumdatum, ædificio cinxit: atq́ ex ea arbore corona data eſt victoribus. Primus coronatus eſt Daicles Meſſenius, Olympiade 7. ſtadio victor.

Euſebius porrò iſta refert. Bithynia terra motu concuſſa, & in vrbe Nicena ædes plurimæ corruerunt. Quæ omnia his congruunt, quæ in paſſione Salutaris acciderunt. Scripſit ſuper his & Phegon [Phlegon *emenda*] *qui Olympiadarum egregius ſupputator eſt, in XIV.*
» *libro ita dicens: Quarto autem anno CCII. Olympiadis, magna & excellens inter omnes, quæ*
» *ante eam acciderant, defectio Solis eſt facta: dies hora ſexta ita in tenebroſam noctem verſus,*
» *vt ſtellæ cælo viſæ ſint, terræq́ motus in Bithynia Nicenæ vrbis multas ædes ſubuertit. Hæc ſupradictus vir.*

Exſtat eiuſdem Phlegontis libellus ἀκέφαλος de mirabilibus & longæuis, cum Anton. liberalis Metamorphoſibus & aliis libellis in Germania vulgatus.

Digitized by Google

Zosimvs.

XCVIII.

ZOSIMI COMITIS

Hiſtoriarum libri VI.

LEGITVR *hiſtoricum opus libris ſex* ZOSIMI COMITIS,& Ex-aduocato Fiſci. Impiam hic paganorum ſecutus religionem, in pluribus aduerſus pios ſæpius latrat. Alloqui breuis eſt, dictione perſpicuus ac purus, nec ſuauitatis expers. Incipiens autem hiſtoriam iam inde, fermè dixerim, ab Auguſto, & Imperatores omnes ad Diocletianum vſque percurrens, nudam quaſi deſignationem ſucceſſionemque eorum commemorat: dum latius tandem à Diocletiano, de iis qui imperio potiti ſunt, libris quinque tractare pergit. Primus enim liber Imperatores ab Auguſto ad Diocletianum vſque recenſet, ſextique finis in iis deſinit temporibus, quibus *a* Alarichus Romam iterum obſidens, ciuibus ad inopiam redactis obſidionem ſoluit, eiſque Imperatorem dedit Attalum, quem tamen deinde rurſus abdicauit imperio, quod regnum ſibi traditum minus rectè videretur adminiſtrare: atque ad Honorium Auguſtum Rauennæ tum agentem fœdus cum eo initurum miſit. *b* Aſarus verò, Gothus & ipſe, ſimultates aduerſus Alarichum exercens, cum trecentis quibus præerat, Honorianis partibus adiunctus, bellique ſocietatem pollicitus, Alarichi rebus impedimentum obiecit. Atque hunc ſexti hiſtoriarum libri finem facit.

a. De his lege Olympiodorum. ſup. pag. 104.

b. Olympiod. ſup. pag. 104. & ſeq. Sarum *perpetuo nominat.*

Dixerit autem aliquis hunc non ſuam hiſtoriam ſcripſiſſe, ſed Eunapianam deſcripſiſſe, & partim breuitate dumtaxat ab illa differre, partim etiam quòd Zoſimus non, vt ille, Stelichonem conuitiis proſcindat. Cetera propemodum idem eſt in hiſtoria, pios præſertim Imperatores criminando. Arbitror autem duas hunc quoque, ſicut 148
& illum, editiones inſtituiſſe: etſi priorem huius editionem non vidi: conijcere tamen ex *c editionis nouæ*, quam nos legimus, inſcriptione licet, etiam alteram hunc, ſicut & Eunapium, publicaſſe. Verùm magis hic planus eſt, & breuior, vti diximus, quam Eunapius, figuriſque nonniſi rarò vtitur.

c. Aliam huius epigraphes hanc rationem notauit quidam ad Zoſimum: quaſi veterum Dionis & Herodiani hiſtoriæ attexuiſſet nouam.

XCIX.

HERODIANI

Hiſtoriarum libri VIII.

LEGIMVS HERODIANI *hiſtoriarum libros octo.* Incipit à Marci [Aurelij Antonini Philoſophi] Rom. Imperatoris exceſſu, pergitque porrò narrare, vt Commodus Marci F. imperium adeptus, à paternis moribus, aſſentantium opera, degenerarit; tandemque à Marcia pellice, & Læto atque Electo, paratis inſidiis extinctus ſit. Pertinax hinc imperium tenuit, grandæuus iam, honeſtiſque moribus. Quem milites, modeſtiæ nomine exoſum, in curiam eius irrumpentes obtruncant. Hinc Iulianus à militibus non diu poſt emptum pecunia imperium, ipſorum iugulatus manibus, amiſit.

Lib. 2.

Lib. 3.

Niger autem, mitis quantum apparebat vir, ſuperſtite etiamnum Iuliano ad imperium enectus eſt. Hunc Seuerus, vir ſolers tolerandiſque laboribus exercitus, & alioquin aſtutus, imperij nactus habenas, pugna victum ſuſtulit, & obſtantia quæque partim validis prœliis, partim callidis artibus ſuperauit. Verùm in ſubditos inſolentior redditus eſt, & morbo extinctus, dum Britannos bello aggreditur. Antoninus inde filiorum eius natu maior, fœdere cum his inito reuertit, ſociumque imperij vel inuitus ſumſit Getam fratrem: quem poſt paulò in Iuliæ vtriuſque matris ſinu interemit. Hic crudelitate, omnique turpitudine vincere omnes contendens, dum circa Syriam verſatur, inſidiis petitur, quas illi Macrinus cædem veritus, & præuertere conatus, comparauit. Sublato igitur Antonino, regnat Macrinus, viræ tate quoque grandæuus, ignauus, minimeque continens; cetera verò lenis ac mitis. Iam *a* Meſa, quæ Iuliæ ſoror erat, duas habebat filias, Soæmida, & Mammæam: quarum maiori quidem filius erat Baſſiani nomine: alteri verò Alexinus: furtiuo vterque concubitu ex Antonino, vt ferebatur, geniti. Exercitus autem, minima capta occaſione, Baſſianum in caſtris Imperatorem renuntiat, addito *b* Antonini cognomento, victuſque dein prœlio Macrinus, ac fugiens è Phœniciæ atque Syriæ finitimis, Chalcedonem ſe recepit, Romam inde cogitans. Sed qui ex Antonini ſtudioſis ad hoc miſſi fuerant, anteuertunt, caputque reſectum reuertentes aſportarunt. Atque ipſe quidem Antoninus dum matri paret, modeſtè ſatis im-

Lib. 4.

Lib. 5.

a. Mæſá, reditur.

b. Quem Elagabalum, à nouo quem colendum ſuſcepit Deo, agnominarunt.

Lib. 6.

Eudoxiâ poſt non diu furore rurſum incenſâ, quod liberius perſtricta fuiſſet, propter ſtatuam, quæ iuxta templum poſita illi fuerat, (magnus enim inde ſtrepitus in templo exercirabatur) iterum in beatum hominem calumniæ adornantur. Quæ ſanè res, etſi præter ſpem Theophilo aceidit optatiſſima, veritus tamen ille ciuium odium, ipſe quidem non aceeſſit (valdè enim iam inuiſus eſſe cœperat, tum quòd pulſo Ioanne, cum Longis tamen fratribus, per quos illi antea inſidiabatur, cõmunicaſſet, tum quòd legere ipſe Origenis ſcripta, quo nomine Ioannem criminabatur, non deſineret) non acceſſit, inquam, odij metu: ſed pro ſe alium ſubmiſit, pronunciatum, ne in iudicium quidem vocandum Ioannem, vt qui poſt eiectionem ſacra obire munia non dubitaſſet, cum Antiochena ſynodus poſt expulſionem ſacerdotij munus adhuc obeunti, nullum defenſionis locum reliquerit. Ad quæ Ioannis ſtudioſi, Arianorum illum eſſe canonem confeſſumque excipiebant, ad inſidias dumtaxat Athanaſio ſtruendas comparatum. hinc eam ipſam Synodum patres Sardicenſis Concilij nullam eſſe cenſuiſſe, & Athanaſio non ſolum defendendi ſui poteſtatem feciſſe, verum etiam ſacerdotium vna cum Marcello adminiſtrare permiſiſſe.

Nyceph. cap. 18. Socrat. lib. VI. cap. 18. Sozom. lib. IIX. cap. 20.

Igitur prohibent, Chryſoſtomus ſacris ne operetur, néue omnino ad Eccleſiam veniat. a CHRISTI tum Natalium feſtus dies inſtabat, manſitque ad feſtum Pentecoſtes & dies inſuper quinque ceſſans, & ab omni Eccleſiaſtico abſtinens officio. Tum enim omninò & Eccleſia pulſus & vrbe, Cucuſum exſulatum miſſus eſt. b Quo item tempore & ignis templi primum ſuggeſtũ corripiens, multa quoque circum circa flammis abſumpſit. c Pleriq; etiam inimicorum Ioannis exempla dederunt, partim fœdis morbis, partim diuinitus immiſſa clade vita exuti. d Cucuſum ergo deportatus Ioannes (vt hic quidem perhibet ſcriptor) & docuit ibi pro concione, & ordinauit multos Epiſcopos, ac plures etiam ſacerdotes, atque Diaconos. Multa item miracula in eo exſilio cum viuus, tum mortuus edidit.

Obijt verò non multo poſt, e cum Epiſcopus Comanorum f Baſiliſcus, idemque martyr, finem ei ſecundum quietem prædixiſſet: conditusque eſt in eiuſdem martyris tumulo.

a. Pridie Paſchæ ipſo magno ſabbatho, hæc cum ſumma perturbatione confecta eſſe Pallad. tradit, & ipſe Geor. editus à Tilmanno.
b. Caſſiod. Ioannis ſtudioſos eccleſiam incendiſſe refert, & plures, quos refellit Illuſtriſſ. Baron. Annal. V. ad A. Chr. CCCCIV.
c. Niceph. cap. 22. & Pallad. d Niceph. cap. 26. e Niceph. 37. poſt med. Sozomen. lib. IIX. cap. vlt. f. Leo Imp. etiã S. Lucianum martyrij olim ibi B. Baſiliſco ſocium, apparuiſſe vna tradit.

Theophilus autem cum ſuis condemnarunt Heraclidem, Epheſi Epiſcopum abſentem, & Serapionem, multa affectum iniuria, Heracleę Epiſcopatu, in quo ipſum magnus Ioannes poſt prius exſilium reuerſus ordinarat, eijciunt. Heraclidę deinde ſufficiunt g Victoris tribuni eunuchum, hominem fœdiſſimum. Alios item Epiſcopos numero fere viginti vexatos ſedibus ſubmouerunt ſuis: Presbyteros quoque ac Diaconos plurimos, & plures etiam laicos, quotquot Ioanni addicti eſſe deferebantur: immo pias etiam matronas, quarum fama celebres fuere h Olympias, Pentadia, Procla, & Syluana.

Innocentius interim vrbis Romæ Epiſcopus i valde pro beato Ioanne laborauit, etſi fruſtra conſumptus labor eſt. Miſit enim hoc nomine Apocriſiarios, quos hi contumelioſè remiſerunt. Litteras item ſcripſit, quibus tamen nihil eorum, quæ ſtudioſè
146 conabatur perfecit: vix vt tandem k Arſacius Ioannis nomen in diptycha retulerit. Donec Proclus multo poſt eius in vrbem corpus attulit. Hæc hactenus.

Scriptor ipſe quidem præter hiſtoriæ fidem narraſſe quædam viſus eſt, verum quid prohibet vtilia lectorem ſeligere, cætera præterire?

g Niceph. ca. 29 extr. Monſtrat autem illius flagitia indicabit Pallad.
h. De qua Niceph cap. 24. Nebridij quondam præfecti ſponſa Pallad apud quem de eadem plura.
i. Niceph. cap. 33. & 34.
k. Niceph. lib. 14. cap extr. Zonar. Caſſiod. Tom. III. & ipſa Georgij edit. Latina, non Arſacio, ſed Attico relatum nomen D. Ioan. in diptycha tribuunt. & reliqui.

PHLEGONTIS TRALLIANI
Olympicorum & Chronicorum collectio. XCVII.

LECTA mihi PHLEGONTIS TRALLIANI, eius qui Hadriani Auguſti libertus fuit, *Olympicorum, & Chronicorum collectio.* Opus inſcribitur Alcibiadi cuidam, qui vnus è corporis cuſtodibus Hadriani Imp. fuit. Auſpicatur verò à a prima Olympiade: quod priora, vt & alij ferè omnes affirmant, nullum hactenus accuratum verumque ſcriptorem ſint nacta, ſed b aliter atque aliter ea, in quæ fortè inciderunt. neque inter ſe conuenientia ſcripſerint, etiam ij, qui ex hac ſcriptione gloriam quæſiiſſent. Initium igitur operis

a. Suid. Ἐτέθη δὲ πρώτη Ὀλυμπιὰς ἐπὶ Σολομῶντος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Διός.

b. Vnde meritò tempus illud μυθικὸν Varro, Cenſorin. Euſeb. Auguſt. & alij appellarunt.

IAMBLICHVS.

prehendit Veneris Sacerdotem,& de Sinonide quæſtionem inſtituit:atque vbi tandem
ſententia condemnatus eſt ſenex, vt è ſacerdote carnifex efficiatur, mores quoq; carni-
ficis ac cōſuetudines Euphrates diſcit. Pater,idemq; ſacerdos,Euphratem pro Rhodane
habet,appellatq;.Fugit & ſoror Euphratis Meſopotamia.Dein ad Sacan Euphrates ipſe
adducitur, interrogaturq; de Sinonide:pro Rhodane enim habebatur, atq; examina-
batur. Indicat ergo Sacas Garmo regi captum eſſe Rhodanem, capiendam quoq; pro-
pediem Sinonida. Euphrates enim quaſi Rhodanes eſſet, in iudicio reſpondet, Sino-
nida,dum ipſe caperetur,fugiſſe. coactus nimirum & ipſe Sinonida appellare ſororem
ſuam Meſopotamiam.

Rhodanes interim & Sinonis vna cum Soræcho in fugā verſi agricolæ tugurium
ſubeunt,cui filia erat eleganti forma,nuper admodum viduata viro,eiuſq; deſiderio cri-
nes attonſa. Hæc torquem illam auream vendere mittitur, quam è vinculis Rhodanes
atq; Sinonis attulerant. Verùm ad aurifabrū agricolæ filia vt venit,puellę hic venuſtate,
& torquis parte,quam ipſe fabricaſſet, detonſaq; coma conſpecta, ipſam eſſe Sinonida
ſuſpicatur. Mittit igitur ad Damam,aſſumptiſq; cuſtodibus, abſcedentē puellam clam
obſeruat. Illa quid agerent ſuſpicata, in deſertum ſe recipit domicilium:vbi & illa,quæ
de puella quadam Trophima nomine,& de ſeruo amante,atq; homicida,itemq; de mū-
do muliebri aureo narrantur,cōtigerunt: nefanda inſuper illa ſerui facinora, quando &
manus ille ſibi intulit, vt ruſtici filia ſanguine aſperſa, metuq; percuſſa fugerit, territis
æquè,& in fugam verſis cuſtodibus. Ad patrem itaq; filia reuerſa,narrat ea quæ accide-
rant.Quare fugam inde capeſſit Rhodanes. Literæ autem ante hæc ad Garmum ab au-
rifabro miſſæ fuerant de reperta Sinonide: fidemq; fecerat,cum torques emta, atq; ad
eum miſſa,tum cetera quæ de ruſtici ille filia ſuſpicando cogitarat. Rhodanes hìc,dum 135
fuga ſibi conſulturus diſcedit,oſculum ruſtici filiæ offert. Quamobrem ira Sinonis in-
canduit,dum in ſuſpicionem primùm venit baſij,quæ deinde ſuſpicio(quando ex Rho-
danis labiis deterſit ſanguinem,qui puellā oſculando ei adhæſerat)magis etiam eſt con-
firmata. Hinc interimere vult ruſticam puellam Sinonis, retroq; ad illam ſeſe contulit,
furenti ſimilis.Sorçchus,quia furibundum eius impetū refrenare nō poſſet,inſequitur:
ſuccedunıq; in domū diuitis quidem hominis, ſed perditis moribus, cui *Setapo* nomen.
Hic Sinonidis amore captus,pergit eam ſollicitare, & illa redamare ſe fingens, ebrium
Setapum noctu,& in amoris initio,ferro conficit.domum deinde ſibi aperiri illa iubet,
& rei geſtæ ignarū Soræchum ibi relinquens,ad ruſtici filiam properat. Verùm cognito
Soræchus eius diſceſſu,pone ſequitur, comiteſq; ſecum ducit de Setapi ſeruis aliquot,
quos vt agricolæ filiæ cædem prohiberet,mercede cōduxerat. Aſſecutus igitur eam car-
pento imponit(nam & hoc ſibi parauerat)ac retrò reuertitur.Redeuntibus autem illis,
ceteri ſerui Setapi, qui iam interfectum herum deprehenderant, furibundi accurrunt,
captamq; Sinonida,& vinculis colligatam,ad Garmum veluti homicidij ream, pœnaſq;
daturā ducunt.Soræchus ergo puluere aſperſus caput,& a Perſicæ inuolutus tunicæ ad
Rhodanem infortunium refert.Ad quę certè Rhodanes necem ſibi conſciuiſſet,ni So-
ræchus obſtitiſſet. Garmus interim,acceptis Sacæ literis de capto Rhodane,& ab au-
rifabro de Sinonide repertā,gaudio perfuſus ad ſacrificandum diis accedit, nuptiaſq; pa-
rat. Præconis item voce vbiq; denuntiari iubet,vt vincti omnes ſoluantur atq; dimittā-
tur. Ita Sinonis, quæ à Setapi ſeruis in vincula ducebatur, publico decreto ſoluta, ac
miſſa facta eſt.Damam præterea occidi Garmus iubet,tradituṙq; illi ipſi carnifici, quem
ipſemet ex ſacerdote carnificem fecerat.Indignabatur etenim,quod apud alios Rhoda-
nes,vt putabat, ac Sinonis conſtricti tenerentur. Damæ ſuccedit frater eius Monaſus.

a. τὸν κάνδυν περιεῤῥηγμένος. Vide Pollux. Bayf. & ante alios doctiſs. Briſſon. Perſicorum 1. & 3.

Narratio deinde inſtituitur de b Berenice Ægyptiorū regis filia, deq; immani eius
& infando amore, vtq; ad huius Meſopotamia colloquiū ac familiaritatem peruenerit.
Capta itaq; poſt hæc Meſopotamia à Saca,cum fratre ſuo Euphrate ad Garmum addu-
citur, qui literis aurifabri certior factus,aufugiſſe Sinonida,& illum interfici, & omnes
ad hanc cuſtodiendam,atq; adducēdam lictores miſſos, vna cum vxoribus ac liberis,de-
fodi viuos iubet. Canis interim Rhodanis,*Hyrcanus* appellatus,repertis in abominādo
illo diuerſorio miſeræ puellæ,ac perditè amantis illius atq; ſicarij ſerui corporibus, hūc
primùm deuorat,mox etiā paulatim puellę viſcera mandebat, cùm pater ipſe Sinonidis
ad eum quoq; locum acceſſit.Agnito igitur Rhodanis cane,& puellā ſemeſam animad- 136
uertens,canem quaſi Sinonida vlturus mactauit, ſeq; ipſe laqueo ſuſpendit; tumulato
tamen

b. Ob Berenicen illam, coma grata cantatam à Callimacho atque Catullo,videtur hic nomen illud adſumptum.

tamen prius, cōpoſitoq; reliquo poellæ corpore, inſcripto & canis ſangoine titulo, HIC SITA EST PVLCRA SINONIS. Acceſſerūt huc forte Soræchus & Rhodaoes, viſoqoe ad tumulum interfectum caoem, & Sinonidis parentem laqoeo ſoſpenſum; lecto ad hæc ſepulcri titulo, Rhodanes quidem primum vulnus ſibi inflixit, ſooque ſanguioe Sinooidis titulo adſcripſit, ET RHODANES PVLCER: Soræchus laqueo caput inſeruit. Dum autem vltimum Rhodanes vulnus inferre ſibi parat, ecce tibi agricolæ filia ingeoti clamore accurrit: Non eſt, inquiens, ô Rhodane, Sioônis quæ hic iacet. Nec mora laqueum Soræchi diſcindit, Rhodaniq́ue gladium eripit. Hinc narraodo, quæ infelici poellæ accidiſſent, & de auro defoſſo, ad quod ipſa recipieodum veniſſet, vix tandem perſuadet. Sinônis interea vinculis expedita ad domum fugit agricolæ, furore etiam-num in eius filiam agitata; qua non reperta, parentem de ea percunctatur. Ille viam *a* monſtrat, & inſeqoitur ipſa ſtricta gladio. Vt verò ad Rhodanem proſtratū peroenit, illamq́ue [ruſtici filiam] ſolam aſſidentem, & pectoris vulnus refrigerantē (Soræchos enim medicum accerſitum ierat) furore & zelotypia magis incenſa, in poellam cum impetu ruit. At Rhodanes, collectis ad eam violeotiam ooo nihil à vuloere viribus, accurrit, aoertitque ab illa Sinonida, & ferrum eripit. Illa igitur præ ira domicilio exſilieos, & foribunda procorrens, Rhodani tantom hoc obijciens dixit: *Hodie te ad Garmi nuptias inuito.* Soræchos dein reuerſus, & re omni cognita, Rhodanem conſolatur; curataq́ue plaga, cùm pecunia puellam ad parentem remittunt.

a. Pro ἴφρεξε repone ἔφραξε.

Interea Euphrates ad Garmum ducitur, quaſi Rhodanes eſſet, & pro Sinodide Meſopotamia. Ducitur & Soræchus, verusq́ue Rhodanes. Verom cognito Garmus Meſopotamiam non eſſe veram Sinonida, Zobaræ eam tradidit, ad Euphratem fluuium capite truncandam, ne qua, inquit, alia Sinooidis oomen, eius exemplo, falſo vſurpet. Zobaras tamen, *b* Meſopotamiæ poſſeſſus amore, ſeruaoit eam, & ad Berenicen Aegypti, iam patre extincto, Regioam, vnde ipſe olim abductus fuerat, adducit, & Meſopotamiæ nuptias Berenice facit. Qua etiam de cauſa bellum inuicem Garmus & Bereoice minantur. Euphrates item parenti ſuo, vt carnifici, traditus atque agoitus, ſeruatur: & pareotis officio fungitur, ita ſe humano nullo ſanguine pater contamioat.

b. Hinc Suidam corrigas, apud quem Μεσοποταμίᾳ nato, vt ſolet, ex compendio errore.

137 Poſt tamen, vt carnificis ille filia è carcere egreſſus, liber euaſit. Ibidem & de carnificis concubina, eiusque legibus, ac moribus, & vt ruſtici filia, poſteaqoam Sinônis Regi Syriæ nupta, iræ vindicandæ poteſtatem nacta eſt, vi abrepta fuerit, atque damnata ad concumbendum cum carnifice. Septom itaqoe carnificum iotroiens, cum Euphrate congreſſa eſt: qui eius perſonam fingens, pro ipſa è ſepro egreditur, & illa viciſſim pro Euphrate lictoris munere functa eſt. Et hæc quidem ita geſta.

Soræchus autem cruci affigendus damnatur, locusque definitor, vbi Rhodanes, & Sinônis hoſpitati primum fuerant, in prato illo, atque ad fontem, quibus etiam in locis antea Rhodanes auri theſaurom deprehenderat, quem nunc quoque Soræcho, ad patibulum ducto, iodicauit. Alaoorum tum forte exercitus mercede à Garmo fraudatus, & hoſtiliter in eum animatus, eodem in loco, vbi cruci affigeodus erat Soræchus, conſederat. hic Soræchum, pulſis ijs qui eum ad mortem ducebant, liberauit. Ille verò reperto qood monſtratum erat, auro atqoe arte quadam & aſtu è foſſa deducto, Alanis perſuaſit, ſe à Dijs hæc atque alia edoctum ſcire. Paulatim autem eos deliniendo ita aſſuefecit, vt illum pro rege ſuo agnoſcerent, bellumq́; cum Garmi exercitu geſſerit ac vicerit, ſed hæc poſt eueoeruot. Verum quo tempore ad patibulom Soræchus ducebatur, eodem & Rhodanes ab ipſo Garmo coronato atque ſaltante, ad priorem illam crucem iterum ductus eſt, atque affixus. Dum autem ibi Garmus largius ſe ingurgitat, & choream circa crucem vna cum tibicinis mulieribus ducens, lætus ſeſe oblectat, literæ à Saca miſſæ Garmo redduntur, de Sinonide Syriæ regi etiamnum adoleſcenti nuptui data.

Quo nuncio Rhodanes pendens exhilaratus eſt: at Garmos ad inferendum ſibi necem ruebat: ſuſtiouit tamen, ac mox Rhodaoem inuitum à cruce, in qua mori maluiſſet, liberum dimiſit, militaribusq́ue ornatum iosignibus, eius belli, quod aduerſus Syriæ regem mouebat, Imperatorem creat, tanquam amantem aduerſus riualem. Sic blande, ſed ſimulatè, acceptus à Garmo eſt. Nam cæteris ille inferioribus ducibus per litteras clam imperauit, ſi forte victoria potiti, Sionida viuam cepiſſent, Rhodanem vt interficerent. Vicit verò Rhodanes, & ſuam Sinonida recuperauit, ac Babylo-

Digitized by Google

Iamblichvs.

nijs imperauit. Quod & hirundinis augurium antea denunciarat. Ipſo enim præſente Garmo, eum is Rhodanem mitteret, & aquila hanc inſectatur, & miluus, át licet aquilæ vngues illa effugerit, à miluo tamen rapta eſt. Atque hic *c* ſedecim librorum finis eſt.

c. Suidas λ'3'*Babylonicorum huius auctoris libros numerat.*

IOANNIS SCYTHOPOLITAE

Contra Eutychianos libri XII.

XCV.

Lectvs eſt *a* Ioan. Scythopolita *Scholaſticus, Aduerſus Eccleſiæ deſertores, ſiue, contra Eutychen, & Dioſcorum, eiusdemq́ ſectæ aſſeclas*, qui in duabus
naturis prædicare Christvm recuſabant. Rogauetat opus hoc conſcribi Pa-
triarcha quidam, cui *b* Iuliano nomen: quod & libris duodecim abſolutum eſt. Scri-
ptoris autem oratio clara eſt, ac pura, verbisq́ue vtitur hiſtorico ſtylo accommodatis.
Contra hæreſim præterea neque languidè pugnat, neque ſacræ ſcripturę abutitur te-
ſtimonijs: ac ne logicas quidem, vbi illæ ad rem ipſam pertinent, diſputationes præter- 138
mittit: Ipſe vero auctor huius ſectariorum ſcripti, in quem Scythopolita ſcribit, nomen
ſuum tegit, titulo dumtaxat hoc operi callidè præfixo: Adversvs Nestorivm.
vt ipſa nimirum libri inſcriptione ſimpliciores furtim ad legendum alliciat. Fortaſſe
Baſilius Cilix eſt auctor, qui poſt etiam dramaticum, & dignum ſua religione dialo-
gum contra Ioannem compoſuit.

a. Idem ille hic videtur, quē Antiochena paræcia ex Grammatico Presbyterū nominat Marcellinus, & Gennad. de ſcript. Eccleſ. cap. 93. b. Antiochenum puto, illum vult, quem impio Fullone (Petro inquam Gnapheo) ſuffectum tradit Onuph. Panuin. in Faſtis ad An. Chr. 467. ex Theod. lect. lib. 1. collect. c Cuius excerptum mox leges Cod. CVII. pag. 152.

GEORGIVS EPISC. ALEXANDRINVS

De vita B. Chryſoſtomi.

XCVI

Lectvs liber Georgii Episc. *Alexandriæ* hac inſcriptione: *a Res B. Chryſoſtomi.* Qui verò hic *b* Georgius ſit, non habeo certo affirmare. Dictio certè ſimplex in humilem admodum ſtylum delabitur: neque ſaltem, quod vel litteratoribus in promptu, nominum verborumq́ue accuratam adhibet conſtructionem. Refert autem ex Palladio *c* Epiſcopo, (qui dialogi forma pulcrè ac ſtudiosè Chryſoſtomi res conſcripſit) itemq́ue ex *d* Socrate, alijsq́ue nonnullis hiſtoriam à ſe collectam.

a. Integras nobis Pariſiis latinè dedit Godefrid. Tilmannus An. 1557. Eaſdē integrè penè libro ſuo XIII. diligēter perſecutus etiam eſt Nicephorus Calliſtus. Vide quoq; Metaphraſten, & Theodoretū lib. V. cap. 27. cum ſeqq. atque inprimis Illuſtriſſi. Baronij Card. Annal. IV. b Ego illum puto, qui S. Ioanni Eleemoſynario ſucceſſit circa An. Chr. 620. Et verò B. Ioann. Damaſceno priorem ſatis conſtat, cum is ex hac vita (non expreſſo ſcriptoris nomine) adducat hiſtoriam de imagine S. Pauli Apoſt. Orat I. de Imagin. ſub fin. c Helenopolitano, quem Latinè verſum habes tom. I. operum B. Chryſoſt. edit. Pariſ. cum alijs qui hoc argumentū tractarunt. d Libro VI. ex quo Niceph. quoq; ſua, quæ de B. Chryſoſt. ſcripſit, hauſiſſe conſtat.

Nicephor. lib. 13. cap. 2. Socrat. lib. VI. cap. 3.

Magnus igitur Ioannes nobilibus apud Antiochiam parentibus Secundo atq; Anthuſa natus eſt. Meletius verò Armenus, qui Antiochenæ tunc Eccleſiæ præerat, ſalubri hos doctrina (cum gentium antea cultum ſectarentur) informauit, & ſalutifero baptiſmatis lauacro aptos reddidit; eorum tamen filio prius inſtituto, atque baptizato. Ioannes itaque ludum frequentare litterarium iuſſus, iam inde à puero ſummam modeſtiam, animiq́ue demiſſionem pręferebat. Quamobrem, neque pueros, vt ſolet diuitijs & gloria affluentes, emolliri, neque hos ſe conſectari ſinebat, ſed neque equo vehi ſuſtinebat. Deinde Antiochiæ in Grammaticis quidem & Rhetoricis Libanio, Andragathio verò in Philoſophicis operam dedit. Mortuo vero parentè, matri in luctu ſolatium alloquijs attulit, & à ludicris omnibus abſtinens, ac voluptate prorſus ſibi interdicens, diſciplinarum dumtaxat ſtudio animum adiungebat.

Quare Athenas ad vberiorem ingenij cultum profectus, breui cæteris ita antecelluit omnibus, vt & Anthemius, qui tum ibi Mineruæ ſacerdos erat, illi inuideret, & ſapientes inter princeps ipſe haberetur. Ergo vrbis quoque præfectus, Demoſthenes nomine, ſapientem hunc Ioannem multo cum honore ad ſe vocabat: ad quem ille magna tamen cum animi demiſſione atque modeſtia accedebat. Ibi diſputatione forte cum Anthemio inſtituta, ſuperior Ioannes euaſit, non doctrina modo, & intelligentia, ſed pietate quoque. Atque hoc tum ab illo primum eſt ibi patratum miraculum, quod Anthemius diuina Ioannis lingua, & precatione conuictus diſceſſerit, ab ipſomet vrbis Epi-

ſcopo

Digitized by Google

ſcopo poſtea cum omni familia baptiſmo tingendus. Præfectus autem, quod pridem baptizatus eſſet, catecheſi inſtruitur, magnaque omnino hominum paganorum multitudo ad hos acceſſit. Iam ipſe quoque vrbis Epiſcopus Ioannem ordinare,& pro ſe Epiſcopum relinquere in animo habebat.

Ea re cognita, clam ille, ac celeriter in patriam adnauigauit. vbi dum iuris dicundi auctoritatem ei ciues ſui mandare vellent, ſolitariam vitam prętulit, octauum decimum, non amplius, ætatis annum agens. E condiſcipulorum adhæc turba, qui eidem præceptori operam dederant, perſuaſit tunc Theodoro, qui poſt Mopſueſtiæ Epiſcopus fuit, & Maximo Seleuciæ quoque poſtea Epiſcopo, reiecta vita quæſtuaria, ac publica, priuatam ac ſimplicem vt amplecteretur. Plurimum vero *a* Baſilio vſus eſt magno, (non illo altero, vt alij affirmant) quem & Meletius diaconum ordinauit, & Ioannes cæteris in amicitia prætulit. Hic ante Ioannem mundo cum valedixiſſet, ad idem vitæ genus amicum quoque accerſiuit, quem matris hactenus cura impediebat. Zeno fortè tum *b* Epiſcopus Hieroſolymis profectus lectorem hunc [noſtrum] Antiochenæ Eccleſiæ conſtituit: cuius & mater poſt paulo moritur.

Patrijs ergo ille opibus in egenos diſtributis, vrbeque relicta, in monaſterium extra oppidũ ſe dedit, fitque ibi ſpeculum ac norma religioſorum omnium.

Heſychius quidam monachus è Syria, futurorum præſcius, duos vidit viros candidis indutos veſtibus, quorum alter librum quem tenebat, claues alter, Ioanni traderit. *c* Ille ſe Petrum Apoſtolum eſſe dicebat, alter Ioannem Theologum. Hæc monachis Heſychius narrauit, cauens tamen ne qua ad Ioannem perferrentur. Ne ſummam, inquit, ob humilitatem noſtrum monaſterium relinquat. Tunc quoque religioſis eum exercitationibus vehementer exercitum ferunt, & Aſceticas præterea orationes conſcripſiſſe. Sed & miracula in hoc monaſterio patrauit. Ciuis enim cuiuſdam capitis partem alteram dolor vſque eo inuaſerat, vt & dexter oculus dependeret. ille ergo ad Ioannem accedens, ſanitatem extemplo recepit. Archelaus præterea quidam, diuitijs & auctoritate pollens, lepram in facie nactus, iuſſus in lacu, vnde fratres frigidam biberent, lauare, morbo liberatus eſt: qui & facultatibus ſuis diſtributis, in eodem illo, vbi reſtitutus erat, cœnobio, rebus huius mundi valedixit: ac præter hunc alij plurimi. Quidam Eucléus nomine, dæmonis improbitate altero amiſſo oculo, monachis aggregandus venit: qui & à ſancto viro detonſus oculum recepit.

Mulier quoque, ſanguinis fluxu annos ſeptem afflicta, valetudinem recuperauit. Leo etiam, vt ferunt, viatores multos abripiebat, at cum rogatus Ioannes crucis eis ſignum impreſſiſſet, huius mox ille vi exanimatus eſt.

Poſt quadriennium deinde, ob frequentem accedentium turbam, monaſterio ex-
140 ceſſit, & biennium adhuc in ſpelunca quadam inſomnis plerumque, nec vnquam toto illo tempore humi ſtratus, delituit.

Emortuis autem hic præ frigore ijs corporis partibus, quæ ventrem ac renes attingunt, in vrbem hoc malo coactus reuertit, vbi à Meletio Diaconus ordinatus, altari quinque per annos miniſtrauit. Scripſit tum *ad Stagirium libros tres*, & *de* *d* *Sacerdotii dignitate*, & *e* *De Incomprehenſibili*. Verum Meletio Conſtantinopoli extincto, in monaſterium B. Ioannes reuertit: quem Flauianus Meletij in ſede Antiochena ſucceſſor, apparitione diuina monitus, è cœnobio in vrbem reductum, *f* presbyterum creat. quæ ſanè viſio & Ioannem ordinari, & Flauianum ordinare mandabat. Columba item illa aduolans, quę iam ordinandi capiti inſedit, quanta Dei gratia replendus ille eſſet, ſatis oſtẽdit. Antiochiæ itaque ſacris operatus eſt ad annos duodecim. Erat autẽ ob ardens probitatis ſtudium iam inde ab adoleſcentia ſeuerus atque *g* aſper, & iracundiæ potius, quã verecundiæ morem gerens. Varios rurſum Antiochiæ conſcripſit cõmentarios: & Epiſcopo vrgente ex tempore eſt de ſuperiore loco ad populum concionatus.

Feminæ Eucliæ nomine filius, febri ad medicorum deſperationem correptus, à Ioanne curatus eſt aqua, quam ille cruce ſignatam ad aſpergendum dederat. Mulier item quædam ſectæ Marcioniſtarum (cuius coniux ea in vrbe magiſtratum quendam gerebat) diſenteria grauiter laborans, deſperata iacebat: ſanitate verò per illum recepta, ipſa cum coniuge, omnique adeò familia, compluresque alij Marcioniſtæ, hæreſi abiurata, ad Orthodoxos redierunt.

Nectario deinde Conſtantinopolitano Patriarcha vita functo, euocatur Antiochia

a. De Baſilijs B. Chryſoſt. amicis remitto te ad Baron. Card. Annal. To. IV. ad A. Ch. 382. & Notas Claud. Dauſquei noſtri in Homil. B. Baſil. Seleucienſ. De Baſilio autẽ Caſareæ Capadocum hic locutũ Georgium, ex ipſius opere integro manifeſtiſſimum. Vide etiam infr. pag. 196.

b. Gaza, ſiue Maiuma Epiſc. Niceph. cap. 2.

*c. Eoſdem iterũ viſos eſſe monen*t*, Niceph. lib. 13. cap. 37. retulit.*

d. Hos mirè prædicat Suidas.

e. Addit Nicephorus lib. 13. ca. 2. fine. περὶ τῶν ...

f. Mirè variant hic hiſt. orici, teſte Niceph. lib. 13 cap. 2. in fine. Simeon Metaphraſtes nobiſcum facit.

g. Suidas eadem, vt & Caſſiodor.

GEORGIVS.

chia Chryſoſtomus, multum repugnantibus Antiochenis, qui ſuum ipſi bonum amitte-
tere nolebant. Peruicit tamen Cæſaris iuſſum, ordinatque hunc *a* inuitus Theophilus
Alexandriæ præſul. Timendi enim erant ei accuſationum *b* libelli, niſi ordinationi an-
nuiſſet. At dum ille communi decreto ordinatur, à dæmonijs obſeſſus quidam eius ope
liber abijt.

b. Quos aduerſus Theophilum oblatos examinatum iri minabatur Eutropius præpoſitus palatij, vt habet B. Chryſoſt.

Magnus itaq; iam ordinatus Chryſoſtomus illum continuo morem ſuſtulit, quo
cœlibatum profeſſi, *c* diuerſi ſexus contubernales apud ſe alebant. In iniuſtos itē, ven-
trique ac libidini deditos, longis inuectus eſt orationibus. Erat adhæc pauperum ita
ſtudioſus, vt hinc à pleriſque *Eleemoſynarius* cognominatus ſit. Vno dicam verbo, &
virtutem omnem docebat, & ab omni vitio deterrebat. Miſit autem & in Phœniciam
monachos, qui idololatriæ illic etiamnum deditos ab errore in viam reducerent: per
quos item Imperatoris legibus armatos, idolorum fana ſubuertit, ſubuerſionis ſum-
tibus piis aliquot fœminis ſuppeditantibus. *d* Celticam adhæc [militum] turbam Aria-
niſmo infectam, ordinatis qui eius gentis linguam callerent ſacerdotibus, orthodoxo-
rum gremio reſtituit. Ad Iſtrum inſuper miſit, qui Nomadas ibi Scythas ad Chriſtianæ 141
fidei veritatem volentes adducerent. Marcionis præterea hæreſim, *e* in Oriente tum
repullulantem funditus extirpauit. Nocturnos pſalmorum hymnos auxit. *f* Solus verò
cibum capere ſolebat, tum quod vino ob capitis calorem prorſus abſtineret (niſi id fortè
æſtate tantùm cùm *g* roſaceum biberet) tum etiam quòd ægro ſtomacho eſſet, vt ea ferè,
quæ ipſi apponebantur, non ederet, ſed alia pro his appeteret: tertiò denique, quod
frequenter *h* negotiis vacans, abſque cibo diem tranſigeret. Clero autem rigidus ni-
mis atque aſper videbatur. Et *i* Serapion eius Diaconus ingentem illi inuidiam con-
flauit. Etſi multos etiam alias ob cauſas Ioannes ab Eccleſia relegauit. Conflictatus de-
inde Serapion etiam cum Seueriano Gabalorum Epiſcopo, ingens huius excitauit in
Ioannem odium, quod ad extremum vſque ſpiritum retinuit. Amabatur tamen Ioan-
nes ſingulari ſtudio à populo, ob crebras in templo conciones: vt ipſe viciſſim S. Pauli
Epiſtolas valde adamabat, quas & explanauit; viſuſque eſt à *k* Proclo tribus continuo
noctibus Paulus Apoſtolus, ſuarum illi ſuggerens epiſtolarum interpretationem.

Offendit inſuper Auguſtam Ioannes propter *l* Theuderichum Patricium. Ab
iniqua enim exactione, quam Auguſta exigebat, cùm ægrè hominem liberaſſet, illeque
poſt facultatum maximam partem, vt gratuitum Deo donum, Eccleſiæ pauperibus at-
tribuiſſet, in iram hinc Eudoxia inuidiamque incenſa eſt. Eutropius legem *m* feren-
dam curarat, ne ad Eccleſiam confugientibus ſacri immunitas loci valeret. Sed poſt non
diu cùm Eutropius ipſe ad Eccleſiam perfugiſſet, legis ſuæ fructum tulit. Eo igitur ad
aram proſtrato, reprehenſionis plenam orationem adhibuit Ioannes, qua plurimorum
in ſe odium concitauit. Nimis enim inhumanè afflictum hominem accipere viſus eſt.
Arianis ſacras Eccleſias ademit, & Imperatoris implorata ope Conſtantinopoli exegit.
n Antiphonis item [alternis cantandis,] quibus illi compoſitis plebem circumuenie-
bant eoſdem ſuperauit: ita adiuuante Auguſta, vt & argenteæ cruces ad Antiphono-
rum cantum decorandum adhiberentur. Ceterum Antiphonorum originem ad Igna-
tium illum diuinum hominem referunt, laudes DEI concinentes Angelos hac in re
imitantem. *o* Gainas Arianus, cùm potentia valeret plurimum, templum Arianis
ſuis in vrbe ab Imperatore poſtulabat. Sed Ioannes ibi tum præſens, ingenti cum liber-
tate rem penitus improbauit, obſtititque, ne poſtulata ille obtineret ſua. Poſt igitur
cùm copias idem, contra Imperatorem inſurgens, collegiſſet, Ioannes nihil veritus, re-
liquis omnibus id poſtulantibus, ad barbarum legationem inſtituit, ac rebellionem
compreſſit.

Euſebius Valentianopolis poſt Celbianum Epiſcopus, contra *p* Antoninum E-
pheſiorum antiſtitem libellos obtulit, quibus ille ſeptem accuſationis capita comple- 142
xus eſt: ſacrilegia *q* tria: deinde quòd puerum homicidam, quem idcirco ne reprehen-
diſſet quidem, apud ſe haberet: tum quòd quidquid ad Eccleſiæ vtilitatem à Baſilina Iu-
liani matre relictum eſſet, ipſe vendidiſſet, ſibique vindicaſſet: quòd vxore præterea,
quam pietatis antea ſtudio deſeruerat, rurſus familiariter vteretur, ac ſobolem etiam ex

ea ſu-

a. Quod Iſidoro Presbyt. Alexandrino hunc epiſcopatum tradere ſtuderet. Niceph. lib. 13. ca. 2. Caſſiod. in vita

c. συνεισάκτους *ſiue* ſubintroductas, *&* ἀγαπητὰς *vocabant, de quibus D. Baron. To. V. A. Ch. 398. & B. Greg. Nazianz. carm. ad Virgin. v. 96. Gnomicq; diſtic. vers. 113. Eiuſd. item Comment. Nicetas in Orat. XLIII.*

d. Scythiam *Theodoret. & Niceph. cap. 3. itemq; Caſſiod.*

e. Apud Oſroenos Niceph. 5!

f Quo vero conſilio id ille fecerit, nemo clarè dixit inquit Niceph. Plures rationes vide apud Palla. & Metaphr.

g. διὰ ῥόδων, *quod* ῥοδίτην *vocauit Dioſcor. lib. V.*

h. σχολάζων.

i. De quo Niceph. cap 9. & Caſiod. inst. vita B. Chryſoſt. Quem etiam acerbius incuſat Leo Imp. Orat. in B. Chryſoſt. quam, huius Georgij veſtigia proximè inſectando, tantum non ad verbũ hinc videtur trãſcripſiſſe.

k. Chryſoſt. hic primũ ſcriba, ac multo poſt tempore in epiſcopatu etiam ſucceſſor. Niceph. lib. 14. cap. 38.

l. Theodericum *al. vide Metaph. hic poſt cauſam Antonius, Pallad. &c.*

m. Niceph. hæc refert cap. IV.

n. Ἀντίφωνα *lege Niceph. ca. 5. deſcribit Niceph.* Carmina, quæ alernis per reſponſionem concinuntur. *Vide totum cap. 8. o De Gaina & 6. p Qui apud Niceph. cap. 9. & ſemel hic non rectè* Antonius *appellatur. q Quæ leges apud Pallad. & Metaphr.*

ea ſuſtuliſſet: ſeptimum denique, quòd pecunia corruptus ordinaret. In ſeptimum autem crimen, cùm id omnium grauiſſimum videretur, inquiſitum eſt. At dum iudicium hoc iu longum protenderetur (de induſtria enim improbe agere etiam ipſe accuſator dicebatur) Antoninus interim diem clauſit extremnm. Quare magnus Ioannes Epheſum ipſe proficiſcitur, pecuniaque ordinatos, & crimen falſos, ſex numero, ſedibus ſubmouit. Totidem alios in ea ipſa Aſia ob idem crimen Epiſcopatu expulit. In Antonini vero locum Heraclidem Diaconum ſuum ſuffecit, vnde & ſeditio exorta eſt. Pro ſubmotis item illis alijs, pietate, cæteriſque virtutibus longe meliores Epiſcopos creauit. Qui tamen omnes, pulſo poſt in exſilium Chryſoſtomo, epiſcopatu priuati ſunt, receptique ſuis rurſum ſedibus, qui iudicio eiecti erant. *a* Seuerianus quidam Gabalorum Epiſcopus, cognito *b* Antiochum Conſtantinopolim veniſſe, atque per dicendi gratiam rem auxiſſe familiarem, eodem & ipſe acceſſit. Huic igitur Ioannes Epheſum proficiſcens, ſuas dum abeſſet, docendi in Eccleſia vices commendauit. Hinc ergo Imperatori Seuerianus omnibuſque adeo innotuit.

A *c* Callitropa, pronaucleri cuiuſdam vidua, iniquæ exigebantur multæ. Paulacius vero Alexandriæ Auguſtalis his exprimendis, quæ nummorum quingentorum ſummam conficiebant, miſeram exercebat. Confugit hæc ad Auguſtam, quæ à Paulacio auri libras centum multæ nomine excepit: è quibus tamen miſerè huic afflictæ mulierculæ ſex tantum & triginta nummi ceſſerunt. Illa igitur velut in communem tempeſtate iactatorum portum, ad magnum ſe recepit Ioannem. qui mox dicam Paulacio ſcripſit de quingentis viduæ aureis perſoluendis. Eudoxia hinc ſimultatem cum Ioanne ſuſcepit, liberum dimitti Paulacium ſatagens. neque tamen ei mos geritur: ſed iuſta nihilominus poſtulans iuſtus præſul, quod per nefas ille retinuerat, iniuria affectæ mulieri reſtituit. Qua in re & miraculum accidit. Extrahere enim Paulacium dum ſtudet Eudoxia, vel inuito Ioanne, ecce tibi haſtam ferens Angelus apparuit, qui *d* miſſos ab Auguſta ſatellites terrore percellens, ne mandata illi perſequerentur, effecit. Ex his ergo atque ſimilibus [*præclaris B. Ioannis facinoribus*] Acacius Berrhoeæ, Theophilus, Antiochus, & Seuerianus, adiuuante maximè atque præeunte Eudoxia, improba illa in Ioannem conſilia moliri cœperunt: ſubiecutis cōfeſtim & alijs multis, quibus ille ſuis increpationibus moleſtus fuerat.

a. Ptolemaidis Syriæ Epiſcop. Niceph.

b. Niceph. hac cap. 9. ſub fin. Habet autem ex hoc ipſo producta teſtimonia apud Theodoret. in Eraniſta. meminitq. Gennad. in Catal. cap. 21.

c. Hoc nomine Theognoſti vidua, de qua hic inf. pa. 144. init. ſed contra Palladij & Metaphr. auctoritatem, cū quibus noſter quoque ſentit.

d. Duos Centuriones cum ſuis cohortibus, addit Leo Auguſt. in vita B. Chryſoſt.

e Theophilus Petrum Alexandriæ archipresbyterum hoc nomine accuſauit, quod Manichææ mulieri Euchariſtiam tradidiſſet. Ille vero pro ſui defenſione adfe-
143 rebat, & eam conuerſam illam eſſe, & non niſi eius iuſſu myſteriorum participem factam. Qua in re fidei teſtem laudauit Iſidorum Presbyterum, aduenis Alexandriæ recipiendis præfectum. Hic ille eſt, quem ob virtutem Theophilus antea ad Damaſum miſerat, quique *f* Flauiano amicitiam Roma ſocietatemque attulerat, cum iam viceſimum annum vtraque eccleſia ab altera diſſideret. Hic inquam Iſidorus ſecundum Petrum teſtimonium dixit. Quare Theophilus ira incenſus, Petrum extemplo eccleſia ſubmouit, in Iſidorum vero illum admirandum virum, quas impudicitiæ plenas finxerat tabulas, protulit, & puerum accuſatorem pretio ſubornauit. Quod vbi facinus deprehenſum eſt, magis etiam iracundia Theophilus excanduit: etſi illa quoque alia ex cauſa accenſa eſt. Mille enim nummos, quos inopibus diſtribuendos Theodota tribuerat, Iſidorus acceperat & diſtribuerat, nihil horum Theophilo conſcio. Seceſſit igitur deuitandæ iracundiæ in montem Nitriæ, quietemque inibi in ſolita cella quæſiuit: cum eo tempore monaſteriorum per Aegyptum præfecti eſſent Dioſcorus, Ammonius, Euthymius, & Euſebius germani fratres, quos à corporum proceritate *Longos* appellabant. Gliſcebat ea tempeſtate contentio cum Anthropomorphitis hæreticis. Verſis autem ex eo in ſeditionem, turbaſque per Aegyptum concitantibus monachis aliquot indoctis, & agreſtibus, Theophilus ab his circumſeſſus, præ metu, vt apparet, huiuſmodi eos ſophiſmate deluſit. *Sic veſtras*, inquit, *facies vidi, vt faciem Dei*.

e. Narrat hæc Niceph. cap. 9. & 10.

f. Antiocheno Patriarcha.

At cum hi præterea ab ipſo poſtularent, vt Origenes quoque, quòd is humana Deum forma carere aſſereret, anathemate damnaretur: facturum ſe recepit, ſicq; mortem deuitauit. Hac igitur ille arrepta occaſione aduerſus Longos fratres (qui iam recuſabant diutius eius vti contubernio: quòd Deo, vt res eſt, formam eſſe humanam tribuendam negarent) apud Aegypti monachos, per calumniam eos traduxit,

N & imperi-

Digitized by Google

oraculo in Græcia renunciato, diſcus eius conſcriptus eſt à Græcorum iudicibus, quos ipſi Hellanodicas vocant, formam agendorum olympiorum indicans. Ceterum Peloponneſios non admodum id certamen gratum habentes, moleſteq; id ferentes, peſtis inuaſit, frugumq; pernicies afflixit. Itaque ii qui ante à ſocietate iſtorum ludorum deſciuerant, denuo Lycurgum peſtis amolitionem ac remedium propaſcerunt. Pythia verò ſic reſpondit: PHLEGON.

O qui telluris famoſam totis arcem
Mortales inter ſatuq; & laude ſupremi
Incolitis, quæ fata Dei cana diſcite iuſſu.
Neglecta altitonans iraſcitur ob ſacra vobis
Iuppiter, immenſo qui maximus imperat orbi.
Cuius Olympia vos cultu ſpoliaſtis auito:
Quæ princeps Iouis vt Piſius celebraret honorem
Inſtituit: poſt huncq; Pelops, quo Græcia rege
Floruit, vnanimesq; habuerunt mœnia ciues,
Oenomaa inſtituit certamina lumine caſſo.
Tertius hæc Pelopi ſatus Amphitruone dicauit
Tantalida, grati ſeruans pia iura nepotis.
Hæc ſacra, & ludos abolere hos Iuppiter auſis
Iratus, peſtem immiſit diramq;, famemq;:
Verùm inſtauratis ceſſabunt hæc mala ſacris.

Peloponneſii, vbi hoc eis renuntiatum oraculum fuit, fidem derogantes, denuò communi de ſententia miſerunt ipſi, qui accuratius Deum de oraculo interrogarent. Pythia autem hæc retulit:

O Peloponneſi ciues, altaria circum
Ite, ſacris factiſq; animis aduertite dicta
Vatum, qui leges & iura paterna ſequuntur,
Vatum Eleorum monitis parete volentes.

Hoc oraculo accepto, Peloponneſi conceſſerunt Eleis, vt certamen Olympicum inſtituerent, & ferias vrbibus denuntiarent. Porrò autem poſtea temporis Elei cùm opitulari vellent Lacedæmoniis, Elos vrbem oppugnantibus, Delphos conſultum miſerunt: & reſpondit Pythia in hanc ſententiam:

Exſortes belli patriam defendite veſtram,
Et pacis Græcos communia iura docete
Auctores, anni veniant dum gaudia quinti.

Hoc oraculo dato, Elei bella abſtinuerunt, & Olympia curauerunt. Quinq; Olympiades ita ſunt exacta, vt coronaretur nemo. Sextum placuit oraculum ſcitari, an victoribus corona eſſent imponenda, eamq; ob rem miſſus ad fanum Dei rex Iphitus: Deus ſic eſt fatus:

Iphite, victorem malo donare caueto.
Verùm, ſilueſtris fructu redimitor oliua,
Quem circum teneris incluſit aranea filis.

Cùm ergo veniſſet Olympiam, inq; loco multi eſſent oleaſtri, vnum eorum deprehendens araneis circumdatum, ædificio cinxit: atq; ex ea arbore corona data eſt victoribus. Primus coronatus eſt Daicles Meſſenius, Olympiade 7. ſtadio victor.

Euſebius porrò iſta refert. Bithynia terræ motu concuſſa, & in vrbe Nicena ædes plurima corruerunt. Quæ omnia his congruunt, quæ in paſſione Salutaris acciderunt. Scripſit ſuper his & Phegon [Phlegon *emenda*] *qui Olympiadarum egregius ſupputator eſt, in XIV.*
» *libro ita dicens: Quarto autem anno CCII. Olympiadis, magna & excellens inter omnes, quæ*
» *ante eam acciderant, defectio Solis eſt facta: dies hora ſexta ita in tenebroſam noctem verſus,*
» *vt ſtellæ cœlo viſa ſint, terraq; motus in Bithynia Nicenæ vrbis multas ædes ſubuertit. Hæc ſupradictus vir.*

Exſtat eiuſdem Phlegontis libellus ἀκέφαλος *de mirabilibus & longæuis, cum Anton. liberalis Metamorphoſibus & aliis libellis in Germania vulgatus.*

ZOSIMVS.

ZOSIMI COMITIS

XCVIII.

Hiſtoriarum libri VI.

LEGITVR *hiſtoricum opus libris ſex* ZOSIMI COMITIS.& Ex-aduocato Fiſci. Impiam hic paganorum ſecutus religionem, in pluribus aduerſus pios ſæpius latrat. Alioqui breuis eſt, dictione perſpicuus ac purus, nec ſuauitatis expers. Incipiens autem hiſtoriam iam inde, fermè dixerim, ab Auguſto, & Imperatores omnes ad Diocletianum vſque percurrens, nudam quaſi deſignationem ſucceſſionemque eorum commemorat: dum latius tandem à Diocletiano, de iis qui imperio potiti ſint, libris quinque tractare pergit. Primus enim liber Imperatores ab Auguſto ad Diocletianum vſque recenſet, ſextique finis in iis deſiuit temporibus, quibus [a] Alarichus Romam iterum obſidens, ciuibus ad inopiam redactis obſidionem ſoluit, eiſque Imperatorem dedit Attalum, quem tamen deinde rurſus abdicauit imperio, quod regnum ſibi traditum minus rectè videretur adminiſtrare: atque ad Honorium Auguſtum Rauennæ tum agentem fœdus cum eo initurum miſit. [b] Aſarus verò, Gothus & ipſe, ſimultates aduerſus Alarichum exercens, cum trecentis quibus præerat, Honorianis partibus adiunctus, belliqúe ſocietatem pollicitus, Alarichi rebus impedimentum obiecit. Atque hunc ſexti hiſtoriarum libri finem facit.

a. De his lege Olympiodorum. ſup. pag. 104.

b. Olympiod. ſup. pag. 104. & ſeq. Sarum perpetuo nominat.

Dixerit autem aliquis hunc non ſuam hiſtoriam ſcripſiſſe, ſed Eunapianam deſcripſiſſe, & partim breuitate dumtaxat ab illa differre, partim etiam quòd Zoſimus non, vt ille, Stelichonem conuitiis proſcindat. Cetera propemodum idem eſt in hiſtoria, pios præſertim Imperatores criminando. Arbitror autem duas hunc quoque, ſicut 148
& illum, editiones inſtituiſſe: etſi priorem huius editionem non vidi: coniicere tamen ex *c editionis nouæ*, quam nos legimus, inſcriptione licet, etiam alteram hunc, ſicut & Eunapium, publicaſſe. Verùm magis hic planus eſt, & breuior, vti diximus, quam Eunapius, figuriſque nonniſi rarò vtitur.

c. Aliam huius epigraphes hanc rationem notauit quidam ad Zoſimum. quaſi veterum Dionis & Herodiani hiſtoriæ attexuiſſet nouam.

HERODIANI

XCIX.

Hiſtoriarum libri VIII.

LEGIMVS HERODIANI *hiſtoriarum libros octo.* Incipit à Marci [Aurelij Antonini Philoſophi] Rom. Imperatoris exceſſu, pergitque porrò narrare, vt Commodus Marci F. imperium adeptus, à paternis moribus, aſſentantium opera, degenerarit; tandemque à Marcia pellice, & Læto atque Electo, paratis inſidiis exſtinctus ſit. Pertinax hinc imperium tenuit, grandæuus iam, honeſtiſque moribus. Quem milites, modeſtiæ nomine exoſum, in curiam eius irrumpentes obtruncant. Hinc Iulianus à militibus non diu poſt emptum pecunia imperium, ipſorum iugulatus manibus, amiſit.

Lib. 2.

Lib. 3.

Niger autem, mitis quantum apparebat vir, ſuperſtite etiamnum Iuliano ad imperium euectus eſt. Hunc Seuerus, vir ſolers tolerandiſque laboribus exercitus, & alioquin aſtutus, imperij nactus habenas, pugna victum ſuſtulit, & obſtantia quæque partim validis prœliis, partim callidis artibus ſuperauit. Verùm in ſubditos inſolentior redditus eſt, & morbo extinctus, dum Britannos bello aggreditur. Antoninus inde filiorum eius natu maior, fœdere cum bis inito reuertit, ſociumque imperij vel inuitus ſumſit Getam fratrem: quem poſt paulò in Iuliæ vtriuſque matris ſinu interemit. Hic crudelitate, omnique turpitudine vincere omnes contendens, dum circa Syriam verſatur, inſidiis petitur, quas illi Macrinus cædem veritus, & præuertere conatus, comparauit. Sublato igitur Antonino, regnat Macrinus, vir ætate quoque grandæuus, ignauus, minimeque continens; cetera verò leuis ac mitis. Iam [a] Meſa, quæ Iuliæ ſoror erat, duas habebat filias, Soæmida, & Mammæam: quarum maiori quidem filius erat Baſſiani nomine: alteri verò Alexianus: furtiuo vterque concubitu ex Antonino, vt ferebatur, geniti. Exercitus autem, minima capta occaſione, Baſſianum in caſtris Imperatorem renuntiat, addito [b] Antonini cognomento, victuſque dein prœlio Macrinus, ac fugiens è Phœniciæ atque Syriæ finitimis, Chalcedonem ſe recepit, Romam inde cogitans. Sed qui ex Antonini ſtudioſis ad hoc miſſi fuerant, anteuertunt, caputque reſectum reuertentes aſportarunt. Atque ipſe quidem Antoninus dum matri paret, modeſtè ſatis im-

Lib. 4.

Lib. 5.

a. Mæſa, rectius.

b. Quem Elagabalum, à nouo quem colendum ſuſcepit Deo, agnominarunt.

Lib. 6.

Digitized by Google

GEORGIVS.

Eudoxiâ poſt non diu furore rurſum incenſâ, quod liberius perſtricta fuiſſet, propter ſtatuam, quæ iuxta templum poſita illi fuerat, (magnus enim inde ſtrepitus in templo exercitabatur) iterum in beatum hominem calumniæ adornantur. Quæ ſanè res, etſi præter ſpem Theophilo accidit optatiſſima, veritus tamen ille ciuium odium, ipſe quidem non acceſſit (valdè enim iam inuiſus eſſe cœperat, tum quòd pulſo Ioanne, cum Longis tamen fratribus, per quos illi antea inſidiabatur, cõmunicaſſet, tum quòd legere ipſe Origenis ſcripta, quo nomine Ioannem criminabatur, non deſineret) non acceſſit, inquam, odij metu: ſed pro ſe alium ſubmiſit, pronunciatum, ne in iudicium quidem vocandum Ioannem, vt qui poſt eiectionem ſacra obire munia non dubitaſſet, cum Antiochena ſynodus poſt expulſionem ſacerdotij munus adhuc obeunti, nullum defenſionis locum reliquerit. Ad quæ Ioannis ſtudioſi, Arianorum illum eſſe canonem conſeſſumque excipiebant, ad inſidias dumtaxat Athanaſio ſtruendas comparatum. hinc eam ipſam Synodum patres Sardicenſis Concilij nullam eſſe cenſuiſſe, & Athanaſio non ſolum defendendi ſui poteſtatem feciſſe, verum etiam ſacerdotium vna cum Marcello adminiſtrare permiſiſſe.

Niceph. cap. 18. Socrat. lib. VI. cap. 18. Sozom. lib. IIX. cap. 20.

Igitur prohibent, Chryſoſtomus ſacris ne operetur, néue omnino ad Eccleſiam veniat. *a* CHRISTI tum Natalium feſtus dies inſtabat, manſitque ad feſtum Pentecoſtes & dies inſuper quinque ceſſans, & ab omni Eccleſiaſtico abſtinens officio. Tum enim omninò & Eccleſia pulſus & vrbe, Cucuſum exſulatum miſſus eſt. *b* Quo item tempore & ignis templi primum ſuggeſtũ corripiens, multa quoque circum circa flammis abſumpſit. *c* Pleriq; etiam inimicorum Ioannis exempla dederunt, partim fœdis morbis, partim diuinitus immiſſa clade vita exuti. *d* Cucuſum ergo deportatus Ioannes (vt hic quidem perhibet ſcriptor) & docuit ibi pro concione, & ordinauit multos Epiſcopos, ac plures etiam ſacerdotes, atque Diaconos. Multa item miracula in eo exſilio cum viuus, tum mortuus edidit.

Obijt verò non multo poſt, *e* cum Epiſcopus Comanorum *f* Baſiliſcus, idemque martyr, finem ei ſecundum quietem prædixiſſet: conditusque eſt in eiusdem martyris tumulo.

a. Pridie Paſchæ ipſo magno ſabbatho, hæc cum ſumma perturbatione confecta eſſe Pallad. tradit, & ipſe Geor. editus a Tilmanno.
b. Caſſiod. Ioannis ſtudioſos eccleſiam incendiſſe refert, & plures, quos refellit Illuſtriſſ. Baron. Annal. V. ad A. Chr. CCCCIV.

c. Niceph. cap. 22. & Pallad. *d Niceph. cap. 26.* *e Niceph. 37. poſt med. Sozomen. lib. IIX. cap. vlt.* *f. Leo Imp. etiã S. Lucianum martyrij olim ibi B. Baſiliſco ſocium, apparuiſſe vna tradit.*

Theophilus autem cum ſuis condemnarunt Heraclidem, Epheſi Epiſcopum abſentem, & Serapionem, multa affectum iniuria, Heracleę Epiſcopatu, in quo ipſum magnus Ioannes poſt prius exſilium reuerſus ordinarat, eijciunt. Heraclidę deinde ſufficiunt *g* Victoris tribuni eunuchum, hominem fœdiſſimum. Alios item Epiſcopos numero fere viginti vexatos ſedibus ſubmouerunt ſuis: Presbyteros quoque ac Diaconos plurimos, & plures etiam laicos, quotquot Ioanni addicti eſſe deferebantur: immo pias etiam matronas, quarum fama celebres fuere *h* Olympias, Pentadia, Procla, & Syluana.

Innocentius interim vrbis Romæ Epiſcopus *i* valde pro beato Ioanne laborauit,
etſi fruſtra conſumptus labor eſt. Miſit enim hoc nomine Apocriſiarios, quos hi con-
tumelioſè remiſerunt. Litteras item ſcripſit, quibus tamen nihil eorum, quæ ſtudioſè
146 conabatur perfecit: vix vt tandem *k* Arſacius Ioannis nomen in diptycha retulerit. Do-
nec Proclus multo poſt eius in vrbem corpus attulit. Hæc hactenus.

Scriptor ipſe quidem præter hiſtoriæ fidem narraſſe quædam viſus eſt, verum quid prohibet vtilia lectorem ſeligere, cætera præterire?

g Niceph. ca. 29 extr. Monſtri autem illius flagitia indicabit Pallad.
h. De qua Niceph cap. 24. Nebridij quondam præfecti ſponſa Pallad apud quem de eadem plura.
i. Niceph. cap. 33. & 34.
k. Niceph. lib. 14. cap extr. Zonar. Caſſiod. item, & Tom. III. & ipſa Georgij edit. Latina; non Arſacio, ſed Attico relatum nomen D. Ioan. in diptycha tribuunt. reliqui.

PHLEGONTIS TRALLIANI
Olympicorum & Chronicorum collectio.

XCVII.

LECTA mihi PHLEGONTIS TRALLIANI, eius qui Hadriani Auguſti libertus fuit, *Olympicorum, & Chronicorum collectio.* Opus inſcribitur Alcibiadi cuidam, qui vnus è corporis cuſtodibus Hadriani Imp. fuit. Auſpicatur verò à *a* prima Olympiade: quod priora, vt & alij ferè omnes affirmant, nullum hactenus accuratum verumque ſcriptorem ſint nacta, ſed *b* aliter atque aliter ea, in quæ fortè inciderunt. neque inter ſe cõuenientia ſcripſerint, etiam ij, qui ex hac ſcriptione gloriam quæſiiſſent. Initium igitur operis

a. Suid. Ἐτέθη δὲ πρώτη Ὀλυμπιὰς ἐπὶ Σολομῶντος εἰς ἱερὸν κοσμικὸν τοῦ Διός.

b. Vnde meritò tempus illud [illegible] Varro, Cenſorin. Euſeb. Auguſt. & alij appellarunt.

HERODIANVS.

ſatis imperauit, & [a] Alexinum in filium adoptatum Cæſarem creauit, impoſito ei Ale-
149 xandri nomine. Verùm poſtquam adulatoribus ſe commiſit, uullum turpirudinis atque intemperautiæ genus prætermiſit. Quin & Alexandro inſidiari cùm cœpiſſet, à militari manu prohibetur, quos ipſe punire propterea meditatus, ab iiſdem iuterficitur. Alexander ergo Mammææ F. annos imperauit quatuordecim: rectè ſanè atque clementer, quantum quidem in ipſo fuit, & ſiue vllo omnino ſanguine. Sed matris Mammææ, vt hic refert, pecuniarum cupiditate, ac ſordibus factum eſt, vt vterque, Maximo electo, militari ſeditione necatus ſit.

a. Melius Alexianum.

Lib. 7.

Maximinus poſt huuc aunos ferè tres ferociter ac tyrannicè imperauit, homo faſtuoſus, moribuſque ſæuus. Quamobrem Africæ Præfectum à ſe couſtitutum, moribus ſimilem, milites ibi rumultuautes, atque iu Imperarorem inſurgentes, Gordianum olim Procouſulem, iam octogeuarium, Imperatotem creant, vel inuitum. cuius mox Roma libentibus electiouem animis accepit, houoreſque omues Maximino ademit: Gordiano iuſuper Gordiani F. in Cæſatem illi adlecto. Ar dum Maximiuus bellum adornat, videns Gordianus, (qui iam vnà cum filio [b] Carrhaginem occuparat) in ſummam rerum omnium deſperationem ſe adductum, laqueo vitam abrupit. Filius verò commiſſa dein cum Maximino pugna, interfectus periit. Romani hîc incredibili dolote ex horum interitu percuſſi, ſimul metueutes, atque odio Maximiuum proſequeutes, Imperatores Romæ renuutiant Balbiuum, & Maximum. Iu quos vt rurſum militaris excitata ſeditio eſt, imperauit vnà cum eis & Gordianus, Gordiani maioris ex filia nepos, admodum adhuc puer. Maximo poſt aduerſus Maximinum profecto, interfectus à ſuis militibus Maximinus eſt, allatumq́ue caput eius ad Maximum, & inde Romam. Nec longo interiecto tempore, tumultuantes deuuo milites, palatio educentes Balbinum, & Maximum, omuibus contumeliis cruciatibuſque affectos iuterimunt, & vni Gordiano rredecim circiter annos nato imperium mandant. Hoc libri octaui extremum eſt.

b. Non rectè Χαλκηδόνα hic legitur in textu Græco.

Lib. 8.

Scriproris huius dictio clara eſt, arque perſpicua, quin & iucuuda: vocibus autem vtitur temperatis, ueque ſupra modum Atticis, quibus natiua illa communis ſermonis gratia quodammodo violetur: uec rutſus iu humilitatem quandam ita demiſſis, vt artem omnem illæ fugiſſe videantur. Ad hæc nec ſupetuacaneis tumet, neque neceſſarium quid omittit: ſed, vt vno verbo abſoluam, omnibus hiſtoriæ virtutibus paucis ſanè cedit.

HADRIANI

Declamationes.

C.

LECTÆ ſunt [a] HADRIANI *Auguſti* variæ *Declamationes*, dicendi moderatione temperatæ, nec iniucuudæ.

a. Lege plura apud Suid. & Xiphilinum. Exſtant eius & ſententia quadam, ſiue διαγνώσεις reſponſa in Vet. Gloſſar.

VICTORINI LAMPADII F.

Orationes conſulares.

CI.

LECTÆ ſunr VICTORINI LAMPADII F. *Antiocheni Orationes conſulares variæ, ſimul & Imperatoriæ* in Zenonis Auguſti laudem: quo imperante, ad extremam hic
150 peruenerat ſenectutem. Dictiouem eius, in qua nihil reduudans, perſpicuitas, vſitatuſq́ue loquendi modus exotuant.

GELASII CÆSAREÆ PALESTINÆ EPISCOPI,

Liber contra Anomœos.

ET

DIODORI TARSENSIS

Varia de Spiritu ſancto argumenta.

CII.

LACTVS

GELASIVS.

LECTVS eſt a liber ſingularis GELASII *Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopi aduerſus* b *Anomæos.* Huius oratio minimè ſuperflua, ſed grauis ac vehemens, Atticis permiſta vocibus, & axiomatis accuratius inſtructa, ne ratiocinationibus quidem indigens, per omnia denique inſignis eſt. tantum putidè nimis ac pueriliter, quaſi nuper dialecticorum libros inſpexiſſet, logicæ artis regulis, ipſiſque adeò vocibus abutitur: etſi excuſationem intempeſtiui huius ſermonis ſcripto ſuo annectat. Verùm id, quod excuſatione poſt non erat indigere, nec iam inde à principio ſuſcipiendum illi fuerat. Quanquam neque ipſe libri ordo reprehenſione caret.

Continebantur autem hoc eodem libello c varia etiam argumenta DIODORI TARSENSIS *de ſancto Spiritu:* quibus & Neſtorij labe ſe iam inde contaminatum oſtendit.

a. Extat hodieq; titulo de duabus naturis in Chriſto, *ſed falſo Gelaſio Pont. Rom. adſcriptus. vt docet Illuſtriſ. Baron. Card. tom. 6. ad A. Ch. 496. init.*

b. Non illos Eunomianos, apud Niceph. lib. 11. cap. 11. ſed integro penè ſæculo poſterius exortos Eutychianos: Sic forſitan ab aliquibus dictos, quòd negarent Chriſtū habuiſſe corpus ὁμοούσιον nobis. Qua etiam ratione apud DD. Athanaſ. atq; Chryſoſt. dicti Anomæi *Ariani, qui Chriſtum Patri inæqualem, & aliqui diſſimilem quoq; ſubſtantia, faciebant. c. Quorum mireris nullam fieri mentionem apud Suidam, in accurato illo huius Viri Operum catalogo.*

PHILONIS IVDÆI

CIII.

Legum ſacrarum allegoria, & viri ciuilis vita, hoc eſt, *de Ioſeph.*

LECTA eſt PHILONIS IVDÆI *ſacrarum legum Allegoria, & de vita viri ciuilis.*

EIVSDEM

CIV.

Eſſenorum & Therapeutarum viuendi ratio.

LECTA & eorum viuendi ratio, qui philoſophicum vitæ genus apud Iudæos ſiue contemplando, ſiue agendo ſectati ſunt. Hi Eſſeni, illi Therapeutæ appellabantur. Ac proximi quidem non monaſteria tantùm, atque σεμνεῖα (has ipſas ille voces adhibet) ædificarunt; ſed etiam viuendi normam iis, qui nunc ſolitariam degunt vitam, præſcripſerunt.

SCHOLION.

ESSENI] *Hos Philo ipſe Eſſæos appellat, a à ſanctitate, vt ait, nomine deriuato, lib. Quòd omnis probus liber. Quo modo libello totam Eſſæorum viuendi rationem exponit. Et Chryſoſtomus Homil. 44. in Act. Eſſeni, qui etiam* ὅσιοι *dicuntur. [Latinè Sancti] hoc enim vult nomen Eſſenorum à vita honeſtate.*

Therapeutæ autem diſtinctum Eſſenorum genus, (contra atq; aliqui ſentiunt) vt apertè conſtat Philonis illum locum attentius cum libello de vita theoretica comparanti. Et verò ne longius abeam, in limine ſtatim diſiungi videas pag. 609. Ἐσσαίων πέρι διαλεχθεὶς, οἳ τὸν πρακτικὸν ἐζήλωσαν καὶ διεπόνησαν βίον, *&c.* αὐτίκα καὶ περὶ τῶν θεωρίαν ἀσπασαμένων, ἀκολουθίᾳ τῆς πραγματείας ἑπόμενος, τὰ προσήκοντα λέξω. *Subdit poſt paulò nominis etymon, quod ita Latinè redditur: Vocantur enim Therapeutæ* b *Therapeutrideſq; [hoc eſt, curatores & curatrices, ſiue cultores & cultrices] vero nomine: Vel quia profitentur medicinam præſtantiorem iſta, per omnia opida vulgata. nam hæc medetur ſolis corporibus: illa & animas liberat morbis grauibus, & aduerſus medelas contumacibus, quos inflixerunt voluptates, concupiſcentia, dolores, timores, auaritia, inſipientia, iniuſtitia, & cetera perturbationes, vitiorumq; agmen innumerabile. Vel quia didicerunt à natura, & à ſacris legibus, illud Ens colere, quod & bono melius, & vno ſincerius, & vnitate in generando antiquius eſt.*

Σεμνεῖον *quoque quid fuerit, ex eodem accipe Philone, pag. 612.* Ἑκάστῳ δὲ [τῶν θεραπευτῶν] ἔστιν οἴκημα ἱερὸν, ὃ καλεῖται σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται *&c. Latinè vertas: Therapeutarum verò quilibet ædiculam habet ſacram, quam Semneion atque monaſterium vocant: in qua ſolitarii ipſi ſeuerioris vitæ myſteriis nauant operam: nihil huc inferentes, non potum, non cibum, non aliud ad neceſſarium corporis ſuſtentationem ſpectans: ſed legem ſolam, & diuinitus edita Prophetarum oracula, cum hymnis, ceteriſq; quibus tum ſcientia, tum pietas augeri, ac perfici poſſit.*

a. Suid. ἀπὸ τῆς θεωρίας *vocari vult* θεωρητικοὺς, *hoc eſt,* θεωρητικοὺς, *quàm rectè, ipſe viderit. Cetera de Eſſenis diligentiſſimè nuper expoſuit omnia Nic. Serarius noſter, tertio ſuo Trihæreſium libro.*

b. Suida ac m.ſ. θεραπευτρίδες.

EIVSDEM

Caius (Imp.) reprehenſus, & Flaccus reprehenſus, aliaque ſcripta.

CV.

LEGITVR eiuſdem liber, cui titulus CAIVS *reprehenſus*, aliuſque FLACCVS *reprehenſus*. Quibus in libris magis, quàm in aliis, dicendi vis eius, ac venuſtas apparet. Peccat tamen non rarò ideis tranſmutandis, ceteriſque à Iudaica ſecta alienis deſcribendis.

Floruit Caii Cæſaris temporibus, ad quem & pro ſua gente [Hebræa] legationem ſe ſuſcepiſſe ſcribit, regnante in Iudæa Agrippa.

Circumferuntur eiuſdem alia quoque a varia opuſcula, quibus diſputationes ferè de moribus continentur, veteriſque Teſtamenti explanationes, ad allegoriam vt plurimum ipſa litera aptata. Et verò ab hoc arbitror, b omnem allegoricum ſacræ ſcripturæ ſermonem in Eccleſiam promanaſſe. Ferunt eundem Chriſtianis etiam ſacris initiatum, ab his tandem dolore quodam atque iracundia deſciuiſſe. Verùm antea Claudio Aug. imperante adita Roma, in B. Petrum Apoſtolorum principem incidiſſe, eoque vſum familiariter: atque hinc etiam factum eſſe, vt & diſcipulorum B. Marci Euangeliſtæ, S. Petri auditoris, mentionem laudationemque poſuerit. Hos enim, aiunt, apud Iudæos philoſophicam duxiſſe vitam, iſte commemorat: horum domicilia, monaſteria appellat, eoſdemque meditationi deditam vitam ieiunio, atque precatione degere, nihil interim opum poſſidendo, prædicat.

a. Innumera, inquit, B. Hieronym. Suidas, ἄπειρα.

b. Per Origenem & Cyrillum Alexand. Et inter Latinos B. Ambroſius pleraque a Philone mutuatus eſt.

151 Duxit autem Philo genus à Sacerdoribus, patria Alexandrinus, tantamque ſibi apud Græcos artis dicendi peritia celebritatem peperit, vt vulgo etiam ſermone illud vſurparetur: Aut Plato philonizat, aut Philo platonizat.

SCHOLION. B. *Petrum Apoſtolum innotuiſſe Philoni Euſebius lib. 2. hiſt. Eccleſiaſt. narrat:* Φίλωνα λόγος ἔχει κατὰ Κλαύδιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν Πέτρῳ τοῖς ἐκεῖσε τότε κηρύττοντι. *Tum B. quoque Hieronymus in Catalogo: Aiunt hunc, cùm ſecunda vice veniſſet ad Claudium, in eadem vrbe [Roma] locutum eſſe cum Apoſtolo Petro, eiuſque habuiſſe amicitias: & ob hanc cauſſam etiam Marci, diſcipuli Petri, apud Alexandriam ſectatores, ornaſſe laudibus. Quæ totidem verbis Suidas, ex Hieronymi metaphraſte Sophronio fortaſſe, deſcripſit:* Λέγουσι τοῦτον, ὅτι τὸ δεύτερον ἦλθε πρὸς Κλαύδιον ἐν τῇ αὐτῇ πόλει [Ῥώμῃ] διαλεχθῆναι τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ, καὶ τούτου ἐσχηκέναι φιλίαν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς σπουδαστὰς Μάρκου, μαθητοῦ Πέτρου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπαίνοις κεκοσμηκέναι.

THEOGNOSTI ALEXANDRINI

Et ſacrorum librorum interpretis, Hypotypoſeon libri VII.

CVI.

LECTI ſunt THEOGNOSTI Alexandrini libri ſeptem, hac inſcriptione: BEATI THEOGNOSTI *Alexandrini, & a ſacrorum librorum interpretis Hypotypoſes.* Primo libro de Patre agit, eumque eſſe rerum opificem oſtendere nititur: etiam contra eos, qui b materiam DEO coæternam faciunt. Libro verò ſecundo argumenta quidem ponit, quibus effici ait neceſſariò, Patrem habere Filium. At cùm Filium dicit, creaturam eſſe ipſum demonſtrat, & ratione præditis tantùm præeſſe. Ac plura id genus alia, vnà cum c Origene Filio adſcribit, ſiue eadem impietate ductus; ſiue, vt quis dixerit, illius defendendi ſtudio, exercitationis iſthæc gratia, & non ex ſua ſententia proponens, ſiue ſe à veritate nonnihil abduci ſinens, ob imbecillitatem, captumque auditoris, qui nulla fortaſſe fidei Chriſtianæ cognitione imbutus, minus poterat accuratiorem de religione cognitionem admittere, vt Filij propterea qualemcunque cognitionem auditori vtiliorem exiſtimarit eſſe, quàm ſi omnino nec agnitus ille ſit, nec auditus. Verùm vt maximè in diſputatione hoc pacto rectam ſententiam declinare, ab eaque recedere non omnino abſurdum, aut reprehenſione dignum videatur: (Nam ibi pleraque ex eius, qui contra diſputat, ſententia & opinione, ac quaſi vi fiunt:) In ſcripta tamen oratione, quæ legis inſtar omnibus in commu- ni propo-

a. Ἐξηγητοῦ.

b. Vt Philoſophi quidam Veteres, & poſt Seleucianis ſiue Hermiani, de quib. Auguſt. de hæreſib. cap. 59.

c. Sup. pag. 4.

THEOGNOSTI. ni proponenda ſit, ſi quis hanc ſui,purgandi cauſa blaſphemiæ conſcriptæ defenſionem a.ſfetat, is ſanè ad imbecillum coofugict patrocinium. Iam vt ſecundo libro, ita & tertio, de Spiritu ſancto tractans, argumenta quidem adhibet, quibus Spiritum ſanctum eſſe conatur oſteodere; verùm cetera, ad modum Origenis libro de principiis,etiam hie nugando delirat. Quarto dein libro de Angelis, & dæmonibus inania æquè, vt ille, iactitans, exilia ipſis corpora inducit. Quinto verò & ſexto, pertractat vt Deus hominem induerit, tentatque ſuo more demonſtrare, incarnationem Filij fieri potuiſſe. Multa & hìc nugatur, maximeque dum illud aſſerere audet, imaginatione quidem noſtra Filium aliis atque aliis locis circumſcribi, re tamen atque actu ipſo ooo eſſe circumſcriptum. Septimo denique libro, quem *de* DEI *creatione* inſcripſit, aliquanto piè magis cùm de aliis tractat, tum præſertim de Filio in extrema operis parte.

Dictio eius plena eſt, & nihil habet redundans. vocibus item in Attica, minimeque affectata oratione, ita vtitur venuſtè, vt nec in compoſitione quidem à conſueto loquendi modo recedat: immò nec perſpicuitatis, & accurationis cauſa à magnitudine deflectat. Floruit verò * * *

SCHOLION. *POST Origenem, vt hìc indicat Photius, & ex B. Athanaſio colligas, qui vtrinſque adhibens teſtimonium, libel. in illud Euang. Quicunq, dixerit verbum contra Filium hominis &c. Origeni hunc continenter ſubiungit, & priſcum, admirandum, perquam ſtudioſum appellat, allatis duobus ex eo fragment. Alibi etiam diſertum virum, quando eius librum 2. Hypotypoſeon in Arrianos aduocat. Itaque non abſimile vero fuerit his ipſis libris, quod Clementis item Hypotypoſibus accidiſſe auctor eſt in Origenis Apologia Ruffinus, vt ab hæreticis interpolati, contaminati fuerint. Dolo certè malo præteritam ab Euſebio maximi huius viri mentionem, docet illuſtriß. Baron. Card. Annal 2. ad A. Ch. 109.*

BASILII CILICIS

Contra Ioannem Scythopolitam libri XVI. 152

CVII. *De Ioanne Scythopolita ſup. Cod. XCV. pag. 137. De Baſilio verò pag. 138. & 12.*

LECTVS eſt liber BASILII presbyteri Cilicis, aduerſus Ioannem Scythopolitam, cui & Cauſidici nomen, & alia ſexcenta impingit: vt, in ſuſpicionem Manichææ Sectæ veniſſe: ſacrum Quadrageſimæ tempus ad tres tantùm hebdomadas reuocaſſe, iiſdemque oec ab auium carnibus abſtinuiſſe: ad gentium ſacra acceſſiſſe: vt plurimum præterea ventri plus ſatis deditum, non abſoluto iam ſacro communicaſſe, ſed poſt Euangelium vnà cum pueris myſteria ſumpſiſſe, ſtatimque ad menſam aduolaſſe. Talia ferè toto libro ſparſa ac diſſeminata, petulanter in virum illum iactat. Opus ipſum dramaticum eſt, Leontio cuidam id efflagitanti inſcriptum. Perſonas fingit hic Lampadium quendam, qui pro Baſilio certet, cum Marino, qui Ioannis partes tuendas ſuſceperit. Hunc poſt diſſertationes aliquot, damnato eo, quem deſcodendum ſuſceperat, ad Lampadium ſeſe adiungentem inducit, ac poſt cum victum Taraſium quendam iterum certamen redintegrantem. Vbi illa hos & interrogare, & reſpondere comminiſcitur, quæ cum ſibi conductura, tum patrocinanti aduerſario reprehenſionem, ac perplexitatem paritura videreotur. In ſedecim autem libros opus vniuerſum diuiſit: quorum tredecim priores dialogi forma ſunt ab eo, contra primum dumtaxat Ioannis librum, tanto cum ſtudio ac diligentia conſcripti: reliquis verò tribus ea oppugnat, quæ in ſecundo ſuo & tertio libro Ioannes aſſeruerat.

Primo igitur libro, poſt præfationem abſolutam, duobus capitibus oppugnandis
a. 1. Pet. 4. inſiſtit. Primum quidem illud: *Verbum a paſſum eſt in carne*. Alterum verò: Idem eſt dicere CHRISTVM, atq; dicere DEVM. Iam ſecundo libro temerè ſe affectum iniuria
b. Iſa. 7. oſtẽdere conatur: & illud, *Egredietur b virga de radice Ieſſæ*, malè à Scythopolita Ioanne intellectum eſſe. Tertio deinde libro, de illo ſcil. quærit loco, quomodo intelligendus:
c. Ioan. 13. *c Nunc clarificatus eſt filius hominis, &* DEVS *clarificatus eſt in illo*, & quæ ibi ſequũtur. Quarto libro, quomodo dicatur propriũ eſſe DEI corpus: tum de vnitate, & de illo: *Vn-*
d. Pſal. 44. *xit d te Dominus*. & de illo: *Ego e ſanctifico meipſum*. Quo in libro Marinus cõtradicen-
e. Ioan. 17. di partes relinquens ſcilicet, cũ Lampadio cõſentit. Quinto vero libro, vbi & Taraſius certamen ſubire Marini loco fingitur, accuſationes Ioannis acerbius ſuſcipit, totuſque

Digitized by Google

adeò liber in iis ferè conſumitur. Sexto tum libro vehementius etiam inuehitur in
vnionem Chriſti ſeruatoris noſtri. De illo quoque diſputat: *Vnxit* a *te Deus, Deus tuus.*
docetque quid ipſius eccleſia cenſeat de illo: *Caro factum eſt.* Libro octauo in varias
abſurditates præcipitat, dum de illo agit: *Verbum* b *caro factum eſt.* itemque de illo:
153 *Nemo aſcendit* c *in cœlum, niſi qui de cœlo deſcendit, filius hominis, qui eſt in cœlo.* Nono
libro de illo agit: *Petra* d *autem erat Chriſtus*: & de illo: *Ecce* e *vita veſtra ſuſpenſa eſt
in oculis veſtris.* rurſum de illo: *Porta* f *hæc clauſa erit.* quæ omnia impiè interpretatur.
Decimo verò libro de illo: *Vobis* g *verbum ſalutis miſſum eſt.* deque eo: *Qui* h *filio ſuo
non pepercit.* Et, *De* i *verbo vitæ, quod manus veſtræ contrectauerunt.* iterum de illo:
Sic Deus k *dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum daret*, & quæ ſequuntur. In
vndecimo libro de illo tractat loco: *Hic* l *Deus noſter: non reputabitur alius coram
ipſo. Deinde* m *in terra viſus eſt, & cũ hominibus conuerſatus eſt.* Rurſum ſuper illo: *Ex-
ſurge* n *Deus, iudica terram.* Deque altero loco: *Qui* o *videt me, videt & Patrem.*
Tum aduerſus eos, qui dicerent, non poſſe Apoſtolos propter imbecillitatem audi-
entium verum docere. Duodecimo libro docet vnum è Trinitate paſſum. Et de illo
item: *Si enim* p *cognouiſſent, non ipſum Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Vbi & quod non
dicamus duos Chriſtos, infirma malaque ratione defendit: ad ſuam ipſe voluntatem
nimirum ſenſumque defenſionem accommodans. Tertiodecimo denique libro
quærit; quomodo non ſint duo filij. Et verò ex iis quibus defenſionem inſtituit, duos
eſſe filios dicere neceſſe ſit. Qua in re Taraſius veluti iam victus ſilentium tenet.
Deſinit & Baſilius, ſiue Lampadius ſtudioſè interrogare ac reſpondere. Libri porrò
tres, quartus decimus, quintusdecimus, & ſextusdecimus, perpetua contexti oratione,
in ſecundum & tertium librum aſſertionum Ioannis Scythopolitæ incurrunt.

a. Pſal. 44. b. Ioan. 1. c. Ioan. 3. d. 1. Corin. 10. e. Deut. 28. f. Ezech 46. g. Act 13. h. Rom. 8. i. 1. Ioan. 1. k. Ioan. 3. l. Deuter. 32. & 33. & 1. Paral. 18. m. Baruch. 3. n. Pſal. 81. o. Ioan. 14. p. 1. Corin. 2.

Fuit hic Baſilius Presbyter, vt de ſe ipſe affirmat, Antiochenæ Eccleſiæ, quo tem-
pore thronum ibi tenebat q Flauianus, Romanique clauum imperij moderabatur
Anaſtaſius. Dictio eius in dialogis potiſſimum humilis eſt, vt nec à vocibus è triuio
ſumtis ſibi temperet. Sed & in compoſitione parum accuratus, peccare non raro, at-
que ſolœciſmum facere deprehenditur. Verùm vti perſpicuus in his eſſe laborauit,
ita quoque in ſuis aduerſus pios argumentis vehemens ſanè eſt, atque vſu tritus, vt
omnem planè vitam in hoc vano contra pietatem ſtudio conſumpſiſſe videatur. Etſi
verò r Neſtoriana hæreſi infectus eſt, Neſtorium tamen ſibi nequaquam vindicat,
ſed ſ Diodorum atque Theodorum patres laudat. Et contra diuinum quidem Cy-
rillum non tam impudenter in eos blaſphemat. attamen Ioannem hunc, in quem ſty-
lum ſtrinxit, alii præterea nulli rei, præterquam Cyrilli duodecim capitibus inniti
refert; ac duodecimo, ait, maximè, quo DEVM ille paſſum ſubintroducit. Atque
in his finem accipit fruſtrà ille ab eo ſuſceptus labor. Opus verò, vt ſuprà dicere me-
mini, Leontio dedicat cuidam, quem ſanctiſſimum, Deoque cariſſimum, & Patrem
magnificè prædicat.

q. Eius nominis ſecundus, circa A. Ch. 500. r. Neſtorianum hic dici mirere ſanè, cũ ſup. 138. pro Eutychianis ſcripſiſſe hunc aduerſus Neſtorium videatur, ipſumq; Scytopolitam contra illos ſcripſiſſe conſtet. ſ. Hic Tarſenſis, ſequens Mopſueſtiæ Epiſcopus fuit.

THEODORI MONACHI ALE-XANDRINI

Aduerſus Themiſtium libri III.

CVIII.

THEMISTII

Apologia pro ſancto Theophobio.

LECTVS eſt THEODORI *Alexandrini monachi aduerſus Themiſtium liber*, cuius
hæc inſcriptio: CONFVTATIO *breuis, qua ſuperioris temporis denuò repetita illa
Themiſtii contra Patres temeraria maximeq; abſurda contentio refellitur: à nobis nunc ela-
154 borata, occaſione obiectarum ab ipſo contra veritatem quæſtionum, atq; enuntiationum, cum
dilucida explicatione obiecti argumenti.* Talis hic igitur libri titulus, vt liber potius,
quàm titulus libri videatur. Vterque verò Theodorus æquè ac Themiſtius, hæretici &
partium ſtudioſi fuerunt, eorum qui a diuinitatem paſſam eſſe aſſeuerant, Seuero ni-
mirum addicti. Ceterùm Themiſtius, ſiue Calonymus (hoc enim ſibi cognomen-

a. Theopaſchitæ à Græcis appellati. Vide Niceph. lib. 18. hiſtoria Eccleſiaſt. cap. 50.

THEODORVS.

tum quoque addidit) etiam a Agnoëtarum ſectæ caput fuit: de qua & librum conſcripſit, affixo titulo *Calonymi ſeu Themiſtii apologia pro ſancto Theophobio.* Quo in libro ipſum quoque Seuerum, cui tamen addictus erat (tanta eſt vis falſitatis, tales & mendacij amantes) perſtringens, dictorum à Theodoro rationes exigit. Themiſtij enim quatuor argumenta illa, quibus ſe inſcitiam in CHRISTO probaſſe arbitrabatur, Theodorus ſingulatim expendens atque æſtimans, ſingula ſexcenta continere abſurda oſtendit. Hinc rurſum Themiſtius, acceptam veluti cladem reparans, ſingularem librum in Theodorum conſcripſit. Theodorus autem tribus viciſſim libris, & quæ ille reprehenderat, refutat, & ſuam de hac re veram opinionem exponit.

Vterque ſcribendi non imperitus, perſpicuitatem ſolida cum vehementia in dicendo ſectatus eſt.

a Niceph. lib. 18. Eccleſ. hiſt. c. 50. ſub Valente Philoſophus Sed potius hic Cononus ille in oppugnādo Philopono ſocius videtur, cuius ſup. mentio pag. 6. Cod. 23. A quo Agnoetæ primum, poſt Themiſtiani dicti, vt ait B. Damaſcen. lib. de hæreſibus.

CLEMENTIS ALEXANDRINI PRESBYTERI
Scripta.

LECTA ſunt a CLEMENTIS *Alexandrini Presbyteri tria librorum volumina:* quorum vnius inſcriptio eſt, *Hypotypoſes:* alterius *Stromateus:* tertij verò *Pædagogus.*

a. Lege Baron. Card. Annal. tom. 2 & edit. Latin. Gentiani Herueti, Notaſq; in Germanicam edit. Græcam.

CIX.

Hypotypoſeon, ſiue Diſpoſitionum libri VIII.

HYPOTYPOSES quidem diſceptationem continent locorum aliquot veteris nouique Teſtamenti, quæ etiam ſummatim explicat, & interpretatur. Etſi autem rectè in quibuſdam ſentire viſus eſt, in aliis rurſus impiè omnino fabuloſeque diſſerit. Aſſerit enim materiam æternam eſſe, & ideas veluti certis decretis induci fingit. Filium quoque in rebus creatis numerat. Ad hæc animarum migrationes, multoſque ante Adamum mundos prodigiosè comminiſcitur. Euam præterea ex Adamo, non vt ſacri libri tradunt, ſed obſcenè atque impiè educit. Angelos quoque cum fœminis congreſſos, liberos inde ſuſtuliſſe ſomniat. Quin & Verbum carnem non eſſe factum, ſed ita viſum dumtaxat. Duo ad hæc Patris Verba finxiſſe deprehenditur, quorum minus mortalibus ſit viſum. Immò ne hoc quidem. Sic enim ſcribit: *Dicitur quidem & Filius Verbum æquiuocè cum Patrio Verbo. Verùm a neque hoc illud Verbum eſt, quod caro factum eſt, neque etiam Patrium illud Verbum: ſed vis quædam ac poteſtas Dei, tanquam à Verbo ipſo profluens, mens effecta, hominum animos peruaſit.* Quæ quidem omnia S. Scripturæ teſtimoniis aliquot aſtruere nititur. Quamquam & alia id genus ſexcenta blaſphema voce nugatur, ſeu ipſe, ſiue b quis alius, eius perſonam indutus; planè vt octo ipſos libros hiſce blaſphemiarum portentis, de iiſdem identidem diſſerendo, ac ſparſim atque confusè, veluti ſtupore perculſus Scripturas producendo, repleuerit. Vniuerſi autem operis ſcopus fuiſſe videtur Geneſeos, Exodi, Pſalmorum, Epiſtolarum B Pauli, & Catholicarum, ac denique Eccleſiaſtici interpretatio. Hoc interim fatetur ipſe, diſcipulum ſe fuiſſe Pantæni. Sed de Hypotypoſibus hactenus.

a Pro οὐκ, lego οὐδ', eò quod hic præceſſerint: μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐκεῖνο. b. Quod verò ſimilius videatur: Arrianos enim pleroſq; (vt hæretici ſolent) Clementis ſcripta inquinaſſe docet Ruffinus Apologia pro Origene. Adde & reliqua eius ſcripta ſana eſſe doctrina, ac purioris ſtyli.

EIVSDEM

CX.

Liber contra Gentes, & Pædagogi libri III.

IAM *Pædagogus tribus libris* conſcriptus, vitam moreſque informat: quibus & alium quendam præmittit, adiungitque ſingularem librum, quo a gentium refellit impietatem. Nihil autem ſimile habent hi omnes cum Hypotypoſibus, quando & ſtolidis illis ac blaſphemis opinionibus omnino vacant, & dictio ipſa in his floridior ad temperatam quandam grauitatem non ſine iucũditate adſurgit, & varia illa, quæ in iis eſt, rerum 155
cognitio, nihil habet minus conueniens. Extremo verò libro etiam de b imaginibus commeminit.

a. Qui hodie nomine Protreptici ad gentes, *notior exſtat.*
b. Facit libenter Photius, vt quæ in piis reperit ſcriptoribus pro imaginum cultu annotet, quod vigeret tunc, cùm hæc ſcriberet, Iconomachorum hæreſis. Vide ſup. pag. 8. & inf. in Pierio pag. 161.

EIVSDEM

CXI.

Stromatei libri VIII.

STromateon autem *libri* quoque *octo ſunt*, aduerſus Paganos, atque hæreſes pugnam inſtituentes: in quibus item ſparſim, & non ordine capita recenſentur. Cuius quaſi

rationem

rationem reddere in extremo libro ſeptimo hiſce fere verbis videtur. *Hæc cum à nobis iam antea pertractata ſint, & a morum illa rudior formula per ſumma velut capita, quantum polliciti ſumus, ſparſim deſcripta: iis, quæ ad veram excitant cognitionem, dogmatibus ita hic illic interſperſis, vt res illas ſacras nactus quiſpiam, qui myſteriis noſtris initiatus non ſit, haud facile comperiat*, & quæ ſequuntur. Hæc igitur, vt ipſe fatetur, cauſa fuit, cur iſta ſine ordine congeſſerit.

a. τοῦ ἠθικοῦ τόπου, pro quo alij τύπου legunt.

Repperi autem in peruetere exemplari hoc opus non ſolum Stromateωn nomine inſcriptum, ſed integrè ad hunc modum: *b* TITI FLAVII CLEMENTIS *Presbyteri Alexandrini c gnoſticarum ſecundum veram Philoſophiam commentationum Stromateus* I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. Ac primi quidem ſeptem eundem præferunt titulum, ijdemque prorſus ſunt in omnibus codicibus. Verum octauus, cum inſcriptione, tum rei ſubiectæ materia, variat. In quibuſdam enim inſcribitur: *d Quis diues ſaluetur*, eiusque principium eſt: *Qui laudatorias orationes*, & reliqua. In alijs verò, *Stromateus octauus*, vt & reliqui ſeptem libri, inſcribitur, & incipit: *Sed neque Philoſophi antiquiſſimi*, quæque ſequuntur. Stromateon autem liber hic alicubi non ſana tradit; nō tamē vt Hypotypoſes. nam multa etiam, quæ ibi dicta fuerunt, oppugnat.

b. Quem titulū totidem elementis apud Euſeb. lego, Eccles. hiſt. lib. 6. cap. 2. ex ipſius Clementis libb. I. III. & V. extremis verbis, alibi non ſemel repetitis.

c. Cognitione refertarum, *ſiue etiam* cognitionem facientiū *per me dixeris.*

Feruntur autem ab eodem alia non pauca conſcripta. & vero etiam *e* alij compoſuiſſe teſtantur *de Paſchate, de ieiunio, de obtrectatione, de canonibus eccleſiaſticis*, & *aduerſus eos, qui Iudæorum errorem ſequuntur*, quem Alexandro Hieroſolymorū Epiſcopo nuncupaſſe videtur. Claruit vero Seuero, & *f* Antonino eius filio Romæ imperantibus.

d. Euſeb. ſup. ſingularem hunc libellum facit: & in editis omnib. illud alterum de antiquiſſimis Philoſophis initium legitur. e. Diuus Hieronymus lib. de Eccleſiaſticis ſcriptoribus, cap. 38. Quibus adde ab ipſomet citata De reſurrectione, De nuptiis, De continentia. *& ab Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib. VI. cap. 11. De patientia ad recens baptiZatos. f. Cognomento* Caracalla.

CLEMENTIS ROMANI PONT.

Conſtitutiones Apoſtolorum, Recognitiones, & alia.

CXII. CXIII.

LEGIMVS CLEMENTIS Romani Pont. librorum volumina duo. Horum alteri hic eſt titulus: *a Conſtitutiones Apoſtolorū per Clementē.* continetq; Synodicos canones illos, qui Apoſtolorū cœtui adſcribuntur. Alterū antē volumē epiſtolę forma Iacobo fratri domini dedicatur. Habet hoc *Acta*, quæ dicuntur, *Petri Apoſtoli, & cum Simone Mago diſſertationes*: *Recognitionem* adhæc *Clementis, eiusq; parentis, tum aliorum fratrū.* Quamobrē etiam in quibuſdam codicibus hæc ei inſcriptio tribuitur: *Clementis Romani recognitio*, in alijs tamen, vti diximus, epiſtola præfigitur tanquam ad fratrē domini Iacobū; & hæc neq; eadem, neq; vt ab eodē profecta; ſed in libris nonnullis, veluti à Pe-
156 tro Apoſtolo ad Iacobum miſſa, in alijs rurſus tanq̄ à Clemente ad Iacobū, alia atq; alia, vt modo diximus. Harum prior oſtendit ipſummet Petrum res à ſe geſtas conſcripſiſſe, & Iacobo eas poſtulanti miſiſſe: altera vero refert Clementem Petri iuſſu easdem res geſtas litteris proditas, poſtquam ille iam ad immortalem commigraſſet vitam, Iacobo transmiſiſſe. Ex quo coniectura capitur, *b* bis fuiſſe res geſtas S. Petri editas, ac cum temporis longinquitate perijſſet altera, illam Clementis tandem ſolam perduraſſe. In omnibus enim libris, quos quidem videre mihi contigit (non paucos illos certè) poſt diuerſas illas epiſtolas atque inſcriptiones, idem omnino ſine variatione hoc operis initium repperi: EGO CLEMENS, & quæ ordine deinceps ſequuntur. Refertum autem hoc opus abſurdis nugis, non ſine plurimis ex Arij opinione in Filium blaſphemijs. Conſtitutiones porro *c* tribus ex capitibus dumtaxat reprehenſioni videntur obnoxiæ. Ex mala nimirum fictione, quam depellere non eſt admodum difficile: deinde quod contra Deuteronomium criminationes quaſdam adducant, quæ & ipſæ dilui faciliimè poſſunt: denique ex Arianiſmo, quem item acrius paulo inſtando, refellere queas. Liber attamen Actorum Petri [*qui de Recognitionibus inſcriptus eſt*] perſpicuitate ac grauitate, adhæc puritate & vehementia, alijsque orationis dotibus, rerum item variarum doctrina, tantum Conſtitutiones ipſas ſuperat, nulla vt hos inter comparatio, ad ſermonem quod attinet, fieri debeat.

a. Earum octo libros Græcè primum, deinde & Latinè doctiſſimè explanatos, firmiſſimeq; defenſas edidit. Franc. Turrianus noſter. Eaſdem item cum X. Recognitionū libris ex Ruffini interpretatione, additis & cæteris quæ tum reperiri potuerunt B. Clement. Operibus, dederunt Latinè Colonienſ. an. 1599.

b. Recognitionū duo fuiſſe Volumina, ac aliquibus inter ſe diuerſa, teſtatur etiam Ruffinus Præf. ad Gaudēt.

c. Franciſcus Turrianus Soc. Ieſu in Clemētis Conſtitutiones Apoſt. Prolegomenis hæc eadem ſoluit.

Clemens.

a Lege B. Hiero. cap. 15. Catal. Philipp 4.
b. Vide B. Hieronymum de ſcrip. Eccleſiaſt cap. 15. & inf. Cod. 126. pag. 163.
c. Vide D Barõ. Tom. I. ad annũ Chriſti 96.

Hic a Clemens ille eſt, de quo B. Paulus in ea quæ eſt ad Philippenſes epiſtola: *Cum Clemente & reliquis cooperatoribus meis, quorum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ.*

Scripſit idem magni faciendam ad Corinthios b epiſtolam, quæ à plerisque tanto in pretio eſt habita, adeoque laudata, vt etiam publicè legi ſoletet. At quæ ſecunda dicitur ad eosdem, vt ſpuria reijcitur. Quemadmodum & longa illa diſputatio, B. Petri & Appionis nomen falſo præferens. Hunc Clementem c alterum à Petro vrbis Romæ Epiſcopum fuiſſe quidam autumant, alij verô quartum. Linum enim & Anacletum inter vtrumque Pontifices interceſſiſſe, ac tertio demum Traiani Imperatoris anno d vitam finijſſe.

d. Martyrio coronatum, vt docet D. Baron. Card. Tom II. ad annum Chriſti 102.

LVCII CHARINI

Periodi Apoſtolorum.

CXIV.

Lectvs liber eſt hoc titulo: *Apoſtolorũ Periodi.* Complectitur Acta Petri, Ioannis, Andreæ, Thomæ, & Pauli, auctore, vt liber ipſe oſtendit, Lucio Charino. Dictio eius omnino inæqualis ac varia: conſtructione vero ac vocibus vtitur interdum quidem non abiectis, vt plurimum tamen forenſibus, ac protritis: nec vllum in eo æqualis, & ſubitariæ dictionis, ac natiuæ, quæ hinc exſiſtere ſolet gratiæ (quo modo Euangelicus & Apoſtolicus ſermo conformatus eſt) veſtigium apparet. Scatet item ſtultis, & ſecum pugnantibus narrationibus. Alium enim Iudæorum Deum, eumque malum eſſe aſſerit, cuius Simon Magus miniſter fuerit, alium rurſus eſſe Chriſtum, quem bonum facit. Omnia ergo inquinans atque confundens, eundem illum & Patrem vocat, & Filium. Iactat verò, neque reuera hominem factum, ſed tantum apparuiſſe. Varia item forma ſæpe diſcipulis viſum, nunc iuuenem, mox iterum ſenem, rurſumque puerum; nunc maiorem, nunc minorem, interdum & maximum, vertice
etiam cœlum attingentem. Multas etiam ſuper cruce nugas fingit atque ineptias, neq; 157
Christvm fuiſſe cruci affixum, ſed alium pro eo, & hinc illum eos, qui in crucem egerant, irridentem facit. Coniugia inſuper legitima reijcit, omnemque adeo generationem malam eſſe, & à malo aſſerit, aliamque dæmonum formationem comminiſcitur. Mortuorum adhæc hominum, boum, ac iumentorum abſurdas, puerilesque reſurrectiones prodigioſè fingit. In actis quoque B. Ioannis imaginum vſum cum Iconomachis vituperare videtur. Vis verbo dicam? quantus eſt liber, puerilia continet ſine numero, & inopinata, maligneque conficta, ac falſa, immo ſtulta, & inter ſe pugnantia, impia denique, & deteſtanda tot, vt qui eum omnis hæreſis fontem atq; auctorem dixerit, næ ille à veritate vel minimum diſceſſerit.

LIBER ANONYMVS

Contra Iudæos & Quartadecimanos, itemq;

METRODORI

Calculus Paſchalis,

CXV.

Legi incerti auctoris librum, qui titulum, præfert: *Diſputatio aduerſus Iudæos, vnaq; ſentientes a hæreticos,* b *& Quartadecimanos, vt vocant, qui primo Hebræorum menſe ſanctum Paſcha feſtum non celebrant.* Huius oratio vehemens eſt, neque redundans, faſtu iactantiaque non vacans. Aſſerit verò ſacra quinta [die] legale non ediſſe Paſcha Dominum noſtrum Iesvm Chriſtum, (neque enim illum eius edendi ſtatutũ fuiſſe diem) ſed ſequenti. Ac neque tum, quæ ederit, ex legis præſcripto ediſſe. nam neque agnum, neque azyma, neque aliud quidpiam eorum feciſſe, quę legale ſeruantes Paſcha, more rituque maiorum obſeruant. Itaque priuatam tantum, myſticam illam tamen, vult cenam ediſſe, atque ex ea diſcipulis panem, & calicem porrexiſſe.

Alius item liber coniunctus erat *Metrodori* cuiusdam, *Calculus* nimirum *de ſacro Paſchæ feſto celebrando* c nouen-decennalium cyclorum viginti octo in ſeipſum quaſi in orbem

a. Montaniſtas, Nouatianos, Blaſium & ſimiles.
b. Τεσσαρεσκαιδεκατῖται: qui non Lunæ curſu, more Iudaico, ſed Solis ſequebantur, teſte Sozom. lib VII. cap. 18. 19. & à Victore Papa damnati ſunt. Legendus D. Baron. To. II. ad an. Chr. 198. & Theodoret. atq; Epiphan. Euſeb. quoque lib. V. ſub fin.
c ἐννεακαιδεκαετηρίδων: quarum auctorem Euſebium facit S. Hieronymus in Hippolyto, lib. de ſcript. Eccleſiaſt. & Beda de tempore, cap. 42.

Digitized by Google

orbem reductus. Hic autem Metrodorus, quicumque tandem eſt (nihil enim aliud de illo dicere ſtatui) à Diocletiano, inchoando quingentorum trigiuta trium annorum dies feſtos collegit, idque (quantum videtur) ſecundum accuratam illam, quam vocant, quartæ-decimæ Lunæ computationem. Etenim neque nunc Eccleſia, neque vetus traditio dies illos ſeruaſſe videntur.

COMPVTVS MAGNVS.

AVCTORIS INCERTI

De ſacro Paſchæ feſto volumen III.

CXVI.

LECTVS quoque liber eſt, qui ſcriptoris non expreſſo nomine inſcribitur: *De ſacro Paſchæ feſto volumen tertium libris octo.*

Simplici dictione, ſtyloque apertiſſimo ſcriptum opus, multa ſane atque præclara ſenſa continet. Scriptor hic libro quarto Metrodorum ſæpe reprehendit, ac dum ſacris ſeſe ſcripturæ teſtimonijs communit, non pauca, explanatoris fere methodo, in ſex dierum opus vtilia hiſce de Paſchate libris intexuit. Dedicat vero Theodoro, quem dilectum fratremque appellat. Scripſit eadem de re alios quoque libros, verum hic vbe-
158 rior eſt atque vtilior, vt qui in re tenui vtilia quæque ad rem pertinentia adferat. Nam de Biſſexto, & menſe intercalari, Solisque ac Lunæ epactis, & Enneacædecaëteridibus, & de ratione ac via hæc inueſtigandi, ſingula excutiendo dilucidè tradit. De menſibus item, & Neomenia, & hebdomade, eiusque diebus, & quinam a communes anni appellantur, quique interiecti anni. De curriculo præterea Solis octo & viginti annorũ, & nouendecim annorum Lunæ, ac quarto-decimo eiusdem die. Rurſum de menſibus Lunaribus ac Solaribus, & Neomenia menſis cum lunaris tum ſolaris, qui lunari ſit par, deque menſe exacto ac iuſto: de annorum denique mundi ſupputatione. Refert idem ſecundum illos alios aduentus ſui annos, CHRISTVM Dominum ac Deum noſtrum lege præſcriptum Paſcha celebraſſe, non item eo, quo proditum eſt. quod conſideratione ſane dignum, cum Chryſoſtomus & Eccleſia tunc ipſum doceant legitimum Paſcha perfeciſſe, antequam myſticam inſtitueret cœnam.

a. κοινοὶ ἐνιαυτοί.

APOLOGIÆ

De Origene, & eius dogmatibus libri V.

CXVII.

LEGIMVS librum pro Origene, eiusque Deo inuiſis dogmatibus. Libris quinque opus abſoluitur, quod nec ſcriptoris nomẽ in titulo exhibet. Dictio neque clara eſt, neque pura, nec laudandum quid præferens. Scriptor autẽ ipſe pro Origene, eiusque ſententijs hos fere teſtes laudat, Dionyſium Alexandrinum, Demetrium quoque & a Clementem, aliosque plurimos. Præ cæteris vero Pamphilo Martyri innititur, atque Euſebio Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopo. Cæterum hæc Apologia non ſolutio eſt vt plurimum eorũ quæ Origeni obijciuntur, ſed accuſationis potius adſtipulatio. Adeò hic à blaſphemis illius opinionibus liber omnino non eſt. Itaque & animas ante corpora exiſtere fatetur, ſacræ quoque Scripturæ, ac ſanctorum Patrum teſtimonijs ad hunc errorem ſtabiliendum, vt putat, adhibitis: & corporum quoque aliam fingit reſumtionem. Verum de S. Trinitate nihil erratorum adfert. Quin etiam hoc aſſerit de Origene, nihil eum, quod quidem ad dogma de Trinitate attinet, erraſſe: pugnantem tantum cum b Sabellij hæreſi, cuius tum improbitas magnopere ſeſe efferebat, & perſonarum Triadem, manifeſtam maximè, multisque modis differentem, demonſtrare conantem, à recto atque officio etiam in contrariam partem abreptum fuiſſe: vt ex eo etiam Ariana infectus ſcabie fuiſſe videretur. Enimuerò pro alijs eius dogmatibus, quibus neque ſatis ſpecioſè aſſentiri audet, neque putat poſſe prædictam cauſam aptari, pro huiusmodi inquam dogmatibus, multam adhibet operam, vt demonſtret, vel exercitationis dumtaxat cauſa hæc ab eo eſſe dicta, vel certè ab alijs, qui diuerſa ſentirent, eius ſcriptis inſerta fuiſſe. Teſtem huius laudat eum c ipſum hoc clamantẽ, atque contendentem, cum viuentem etiam-num ipſum talem deprehendiſſe fallaciam refert. Ipſa dein
159 capita, ob quæ falſo illum accuſari aſſerit, quindecim in vniuerſum numerat; eademq; meras eſſe calumnias, ex ipſiusmet ſcriptis allatis argumentis, libro quarto conuincit:

a. Vtrumq; etiã Alexandrinum.

b. Qua perſonarum in trinitate numerum ac differentiam confundebat.

c. Epiſtola quam adfert B. Hieron. Apolog. lib. II.

ad quæ

Digitized by Google

ad quæ item refellenda vbi ad quintum venit librum, cæterorum quoque pro ipſo adfert teſtimonia. Ipſa vero capita hæc ſunt: Aiunt illum docere 1. *Filium non eſſe inuocandum,* 2. *neque eſſe ipſum abſoluiè bonum.* 3. *neq; Patrem cognoſcere, vt ſeipſum.* 4. *Rationales naturas in brutorum corpora ingredi.* 5. *eſſe in diuerſas corporum ſpecies migrationem.* 6. CHRISTI *Seruatoris animam non aliam quam ipſiusmet Adami fuiſſe.* 7. *non eſſe pœnam delictorum ſempiternam.* 8. *neque carnis reſurrectionem.* 9. *Adhæc Magiam malam non eſſe.* 10. *Aſtronomiam eorum, quæ fiunt cauſam eſſe.* 11. *Vnigenitum præterea regnum nullum obtinere.* 12. *Sanctos* [*Angelos*] *delapſos in mundum veniſſe, non ad aliorum obſequium.* 13. *Deum Patrem ne a Filio quidem videri poſſe.* 14. *Cherubin Filii eſſe* a *cognita.* 15. *Rurſum, quod Dei imago, relata ad illum cuius eſt imago, quatenus eſt imago, veritas non eſt.* Hæc fere depellit, vti diximus, quaſi falſo Origeni obiecta, omniq́ue ope eccleſiaſticum eſſe virum, & Orthodoxum oſtendere nititur. At non, bone vir, qui oſtenſus eſt haud omnibus omnino modis impius eſſe, mox etiā in quibus manifeſtæ blaſphemiæ tenetur, pœnam effugiet.

a. ἐπίνοιαι.

PAMPHILI MARTYRIS,

Simul &

EVSEBII,

CXVIII.

Apologiæ pro Origene libri VI.

LECTI ſunt PAMPHILI MARTYRIS, & EVSEBII *pro Origene libri ſex*: quorum quinque ſunt à Pamphilo in carcere, a præſente etiam Euſebio, elaborati: ſextus verò, poſtquam iam Martyr ferro priuatus vita, ad vnicè deſideratum Deum migrarat, ab Euſebio eſt abſolutus. Quamquam alij quoque plurimi eo ipſo tempore magni nominis viri Apologijs Origenem defendendum ſuſceperunt.

Aiunt igitur Origenem Seueri Imp. perſecutione Leonidæ patri ſcriptū miſiſſe, quo ad Martyrij curriculum eum exacueret: & ſane ſtadium fortiter decurrens ille brauium b accepit. c Addunt ipſum-met Origenem ſummo ſtudio idem certamē ſuſcipere conatum fuiſſe, ſed matrem impetum vel ipſo inuito refrænaſſe. quod ipſum item epiſtola quadam ſua teſtatum reliquit. Quin Pamphilus martyr, & alij cum eo plurimi, res Origenis ex illis ipſis, qui hominem viderant, accuratius perſcrutati, narrant, eum celebri Martyrio tum vita deceſſiſſe, cum Cæſareæ Decius ſuam in Chriſtianos crudelitatē effunderet. d Alij tamen volunt ad Galli ac Voluſiani vſque tempora perduraſſe, & ſexageſimum nonum ætatis annum agentem Tyri mortuum, in eademq́ue vrbe ſepultum. Quæ quidem verior narratio eſt: ſi modo germanæ ſunt, quæ feruntur, epiſtolæ illius poſt Decij perſecutionem conſcriptæ. Omnes autem omnino diſciplinas ipſum & percepiſſe, & docuiſſe ferunt. Hunc item Origenem (quem etiam Adamantium cognominatum ex eo e tradunt, quod rationes, quas colligaret, adamantinis quibusdam quaſi vinculis non abſimiles viderentur) auditorem fuiſſe Clementis eius qui *Stromateus* dictus eſt, eiusdemq́ue in Catechetica ſchola quæ Alexandriæ erat, ſucceſſorem. Clementem porro Pantæni fuiſſe diſcipulum, ſcholæque ſucceſſorem: & Pantænum rurſum ijs vſum magiſtris, qui Apoſtolos vidiſſent: quin & illorum nonnullos audijſſe. 160

a. Cōmuni opera elucubratam hanc Apologiam aſſerit ipſe Euſeb. lib. VI. Eccleſ. hiſt. cap. 20. Vide Card. Bar. Annal. To. II. ad A. Chr. 256.
b. Capite truncatus, vt refert Euſeb. lib. 6. ca. 1.
c. Ibid. Euſeb. cap. 3.
d. S. Hieron. De Script. Eccles. cap. 54.
e. S. Epiphan. & alij.

Cæterum hinc in Origenem excitatam omnem tempeſtatem commemorant: Demetrius Alexandriæ præſul Origenem multum laudans, in paucis cariſſimum habebat. At cum hic absque bona Epiſcopi venia Athenas profecturus eſſet, f Theotecnus Cæſareæ Palæſtinæ tum archiepiſcopus, ſecus eum quam oporteret, presbyterum ordinauit, non improbante factum hoc Alexandrino Hieroſolymorum Epiſcopo. Hinc Demetrio amor in odium vertit, laudesq́ue mox cum vituperatione commutatę. Synodus inſuper Epiſcoporum coacta, & Presbyterorum quorundam contra Origenem: quæ, vt Pamphilus refert, decretum fecit, Alexandria quidem pellendum Origenem, neque in ea verſari aut docere permittendum; Sacerdotij tamen dignitate nequaquam ſubmouendum. Verum Demetrius vna cum Aegypti Epiſcopis aliquot, ſacerdotio quoque illum abiudicat, ſubſcribentibus etiam edicto huic, quotquot antea ſuffragati ei fuiſſent. Ita igitur Alexandria in exſilium pulſum Origenem, Theotecnus Palæſtinæ Epi-

f. Theoctiſtū vocat S. Hieron. lib. de Scriptor. Eccle. cap. 54. & Euſeb. lib. VI. hiſtor. eccleſ. cap. 7.

ſcopus

ſcopus libenter Cæſareæ & degere iuſſit, & de ſuperiore loco docendi poteſtatem fecit. Has ille cauſas adfert, ex quibus omnes illæ calumniæ in Origenem eruperint.

Eius porro Apologiam, vt diximus, Pamphilus vna cum Euſebio, communi carcere incluſi, conſcripſerunt, eandemque ad eos, qui pro CHRISTI nomine ad metalla damnati, exercebantur, conſolationi miſerunt, quorum princeps erat *a* Patermuthius, qui poſt Pamphili per martyrium emigrationem, breui interiecto tempore, flammis & ipſe cum alijs vita pulſus eſt. Pamphili præceptor Pierius, fuit ipſe quoq; ſcholæ Alexandrinæ magiſter, Martyrque idem, vna cum fratre Iſidoro certaminis coronam adeptus eſt: quibus etiam templum, domusque à pijs hominibus conſtructa *b* referunt. Beatus autem Pamphilus presbyter erat, & Origenis cum pleraque, quibus ſacram explanauit ſcripturam, ſua manu exaraſſe *c* ſcribunt.

a. Alius hic videtur Patermuthius ab eo, qui in Græcorũ Menologio, & Rom. Martyrologio IX Iulij ſub Iuliano Apoſtata paſſus dicitur.

b. Epiphanius inter cæteros, hæreſ. 69. c. In his & S. Hieronymus de Eccleſ. Script. cap. LXXV. Vbi hæc addit: Sed & in duodecim Prophetas xxv. ἐξηγήσεων Origenis volumina manu eius exarata reperi, quæ tanto amplector, & ſeruo gaudio, vt Crœſi opes habere me credam.

PIERII PRESBYTERI

Scriptorum libri XII. CXIX.

LECTVM eſt PIERII *Presbyteri* (quem vna cum Iſidoro fratre germano martyrij pro CHRISTI nomine certamen ſubijſſe, Pamphili quoque Martyris in ſacrarum litterarum ſtudio doctorem, atque Alexandrinæ ſcholæ præfectum fuiſſe ferunt) *Volumen librorum duodecim.*

Stylus illi clarus, ac perſpicuus, & quaſi ſponte fluens, nihil exquiſitum præſefert, ſed velut ex tempore fuſus, placidè ac leniter, ſeuſimque decurrit. Enthymematis au-
161 tem, ſi quis alius, maximè abundat. Plurima quoque præter ea quæ in Eccleſia hodie obtinent, veteri fortaſſis more, tradit. De Patre tamen & Filio pie credit, niſi quod ſubſtantias duas, totidemque naturas eſſe dicit: ſubſtantiæ & naturæ nomine, (quantum ex ijs, quæ hunc locum antecedunt & conſequuntur, colligitur) pro Hypoſtaſi vſus; non ita verò, vt qui Ario adhærent. Veruntamen de Spiritu ſancto periculoſè nimis, atque parum piè docet: dum hunc inferioris eſſe gloriæ, quam ſit Pater, & Filius, affirmat. Habet item teſtimonium quoddam in eo libro qui inſcribitur in Euangelium Lucæ, ex quo demonſtrare licet, imaginis honorem & irreuerentiam prototypi eſſe honorem, ſiue irreuerentiam. Obſcurius deinde etiam hic, ſecundum Origenis nugas, indicat animas præexiſtere. In eo vero libro, quem *a* in Paſcha, & Oſeam Prophetam ſcripſit, agit quoque de *b* Cherubin à Moſe factis, & *c* de Iacobi lapide, vbi factos quidem illos fatetur, at diuinæ tantum prouidentiæ ratione fuiſſe conceſſos nugatur: quaſi aut nihil fuerint, aut aliud quidpiam fuerint, aut aliud [ſaltem illa fuerint] quæ facta ſunt. neque [enim, inquit,] veſtigium aliud præferebant alicuius formæ, ſed alarum dumtaxat ſpeciem fabulatur illos ferre.

Hic *d* Pierius presbyter fuit Eccleſiæ Alexandrinæ, cum Theonas illi Patriarcha præeſſet, Carusque ac Diocletianus Romanum tenerent imperium. Quem eo aſſiduus labor, atque ingenij felicitas prouexit, cum magnam inſuper non abſque vtilitate voluptatem in ſuis ad plebem concionibus adferret, vt Origenes alter cognominaretur: Erat quippe tunc eorum in numero, qui maximo in pretio haberentur, Origenes. Adduut in Dialecticis, atq; Rhetoricis verſatum, Temperantiæ quoque & vltro ſuſceptæ paupertatis amatorem fuiſſe. Nec deſunt, qui eum martyrio vitam finijſſe tradant, etſi *e* alij poſt perſecutionem reliquum vitæ Romæ tranſegiſſe malint.

*a. Huius, inquit B. Hieron. eſt longiſſimus Tractatus de Propheta Oſee, quem in peruigilio Paſchæ habitum ſermo ipſe demonſtrat. b. Exod. 37. c. Geneſ. 28. Quæ autem deinceps ſequuntur, ex ſupplemento, * in Græc. exemplaris Notationibus exſtabat, translata ſunt. d. Laudatur & a Niceph. lib. 6. cap. 35. hiſt. Eccl. e. B. Hieron. cap. 76. Catalogi, ex quo etiam hic locus conformatus videtur. Et Rom. Martyrologium 4. Nouemb.*

IRENÆI

Aduerſus hæreſes libri V. CXX.

LEGIMVS ſcriptorum *a* IRENÆI Epiſcopi Lugdunenſis (eſt autem Galliæ Celticæ vrbs Lugdunum) libros quinque, ſic inſcriptos: *Elenchus atque Confutatio falſæ doctrinæ, ſiue contra hæreſes.* Quorum *b* primus de Valentino agens, atq; ab impio

P eius

a. Quem Græcè ſcripſiſſe, allatis ex Euſebio Theodoreto, & Epiphanio fragmentis, euicit doctiſſ. Briſſon. ad L. Dominicam Cod. Theodoſ. Eoq; longè vberius Franc. Feuardentius. cuius Irenæum vide.

b. Huius libri primi magnam partem inuenies apud Epiphan. hæreſi 31.

eius errote ducens initium, rurſum quaſi relato pede, altiusque origene repetita, narrat porro à Simone Mago vſque ad Tatianum, qui Iuſtini Martyris primum diſcipulus, in errotem tandem hæreſis præcipitauit. Diſſerit præterea de ijs, qui propriè Gnoſtici appellantur, itemque de *a* Caïnis, execranda illorum dogmata exponens. Et hæc quidem libro primo. nam ſecundo, ea refellit quæ ab hæreticis impiè aſſeruntur. Tertius varia aduerſus illos adfert S. Scripturæ teſtimonia. Quartus autem ab hæreticis obiectas quæſtiones diluit. Quintus tandem, quæcumque per parabolas à CHRISTO dicta factáue fuerint, cum ex reliqua eiusdem ſalutifera doctrina, tum ex Apoſtolorum epiſtolis, hæreticorum impoſturis refellendis aptiſſima eſſe demonſtat. *b* Plura vero eiusdem S. Irenæi, ac varia ſcripta, & epiſtolæ circumferuntur; etſi in aliquibus eccleſiaſticorum dogmatum certa veritas ſpurijs rationibus fucari videtur, quæ obſeruaſſe conuenit.

a. ACaia dictis, commodiore forma, quam ſi cū alijs Caianos voces.

b. Quæ recenſet B. Hieron. 35. cap Catalogi, & Euſeb. lib. 5. cap. 25.

c Aiunt hunc, Polycarpi eius qui S. Martyr, & Smyrnæ Epiſcopus fuit, diſcipulum fuiſſe, Presbyterum vero Pothini, cui & in Lugdunenſi epiſcopatu ſucceſſit. Victor ea tempeſtate Romæ Pontificium tenuit: quem erebris litteris hortatus eſt Irenæus, ne ob Paſchatis diſſenſionem ab Eccleſia *d* aliquos abdicaret.

c. Euſeb. lib. 5. cap 5 & in Catalogo B. Hieron.
d. Epiſcopos Aſianos, vt ait B. Hieron. vbi ſup. & Euſeb. lib. 5. cap. 24.

HIPPOLYTI

Libellus contra hæreſes.

CXXI.

LEGI libellum *a* HIPPOLYTI (qui Irenæi diſcipulus fuit) contra duas & triginta hæreſes. Auſpicatus à *b* Doſitheanis vſque ad *c* Noëti & Noëtianorum hæreſes: quas refert, Irenæo diſſerente, argumentis profligatas: horumque argumentorū ſummam colligentem ſe, libellum hunc conſcripſiſſe. Oratio eius clara eſt, ac nonnihil 162
grauis, minimeq; redundans: etſi ad Atticum ſermonem non tendat. Refert autem eū alia non omnino proba, tum *d* epiſtolam ad Hebræos non eſſe Pauli Apoſtoli. Ferunt item hunc conciones ad populum, Origenis imitatione, habuiſſe, illoque familiariſſimè vtentem, tantum eſſe factum ſcriptorum eiusdem admiratorem, vt *e* ad diuinam ſcripturam Commentario illuſtrandam hortando impulerit: additis etiam illi ſuo ſumptu ſeptem notarijs, qui dictata celeriter exciperent, totidemq; librarijs, qui accuratè deſcriberent. Hæc igitur ſubminiſtrantem Hippolytum, ſine remiſſione ſolitum exigere opus, quod elaboraſſet Origenes: atque hinc etiam *f* operis exactorem epiſtola quadā ab eo nominari. *g* Commemorant autem & hunc alia præterea plurima ſcripſiſſe.

a. Antea Arabia Metropolitanus, poſt cum Romam veniſſet à Calliſto Pont. Portuenſis Epiſc. creatus, vnaq; martyrio coronatus: de quo D. Baron. Tom. II. ad annum Chr. 229. & Niceph. Calliſt. lib. IV. cap. 31.

b. De Doſitheo Samaritanorū principe meminit B. Hieron. contra Luciferian. & Philaſtrius in Catalogo Hæreſeon. Egeſippum quoq; vide. & Epiphan. lib. I Panar. c Præceptoris Sabellij, de quo vide Epiphan. hæreſ. 57. & Theodoret. lib. III. contra hæres. Noetianos autē eoſdem videri cum Sabellianis, auctor eſt B. Auguſt. de hæres. cap. 4. d Diſcuſſam hanc controuerſiam leges apud duos Illuſtriſſ. Cardd. Bellarm. Tomo I. Contr. I lib. I. cap. 17. & Baron. Tom. I. Annal. ad annum Chr. 69. cap. 17. e Euſebius tamē lib. VI. & ex eo B. Hieron. cap. 61. De ſcript. Eccleſ. & Suidas, Ambroſio tribuunt, illi quem de Marcionis hæreſi Origenes converterat: idq; potiſſimum æmulatione huius Hippolyti factum. f ἐργοδιώκτην. g Euſeb. lib. 6. cap. 16. hiſt. Eccleſ. & plura B. Hieron. in Hippolyto, itemq; Niceph. Calliſt. lib. IV. cap. 31.

S. EPIPHANII

Panariorum libri VII.

CXXII.

LEGIMVS ſanctiſſimi Epiſcopi EPIPHANII aduerſus octoginta hæreſes *Panaria voluminibus tribus in libros ſeptem diſtributa.* Ducto igitur à Barbariſmo initio, tendit inde vſque ad *a* Meſſalianos: cæteris, *b* qui ante ipſum contra hæreſes ſcripſerunt, copioſior atque vtilior: propterea quod quæ reliqui vtilia continebant, hic nequaquam prætermiſit: ſed quæcumque præter illa ſtudioſè reperire potuit, adiunxit.

Dictio eius humilis, ac plane talis, qualem eius eſſe oportuit, qui Atticæ elegantiæ rationē nullā duceret. Infirmus vero vt plurimū eſt in conflictibus aduerſus impias hæreſes ſuſceptis. Eſt tamen vbi fortiter aggreditur, atq; irruit, quamuis neq; verborum ipſius, neq; conſtructionis proprietas vlla ex parte præſtantior efficiatur.

a De quibus ſup. Cod. LII. pag. 17.
b. Iuſtino Martyre, Irenæo, Hippolyto, Theodoreto quoque.

EIVSDEM

Ancoratus.

CXXIII.

LEGIMVS *eiusdem a Ancoratum*, quæ quaſi comprehenſio quædam breuior eſt Panariorum.

a. al. Ancyrótū.

EIVSDEM

EIVSDEM

(*De Menſuris, & Ponderibus liber.*)

CXXIV.

LEgimvs *eiuſdem* [*de a Menſuris & Ponderibus libellum.*]

a. *Cuius quadã illuſtrat Georg. Agricola in ſuo de Menſuris opere.*

IVSTINI MARTYRIS

Apologia pro Chriſtianis, Quæſtiones, & alia.

CXXV.

LEcta eſt a Ivstini *Martyris Apologia pro Chriſtianis*, cum aduerſus gentes, tum aduerſus Iudæos. & præterer alter eius *Tractatus contra primum & ſecundum librum Phyſicæ auſcultationis*, ſiue contra Formam, Materiam, & Priuationem, rationibus epicherematicis, ac violentis, quod ex vſu eſt inferens: itidemque *Contra quintum illud Corpus, Motumq́ ſempiternum*, quem rationum ſuarum vi Ariſtoteles peperit. *Quæſtionum* deniq; *contra* [*Chriſtianam*] *religionem ſummariæ ſolutiones*.

a. *De quo vide B. Hieron. cap. 23. De ſcriptoribus Eccleſ. & D. Baron. Card. Tom. II. Annal.*

Eſt autem vir ille ad Philoſophiæ tum noſtræ, tum potiſſimum profanæ ſummum euectus faſtigium, multiplicisque eruditionis, & hiſtoriarum copia circumfluens. Sed Rhetorico artificio, natiuam Philoſophiæ ſuæ pulchritudinẽ colorare haud ſtudio habuit. Quamobrem etiam oratio eius, pollens alioqui ac valida, ſcientificumq; ſeruans
163 ſtylum, Rhetoricæ illa condimenta non ſpirat, nec illecebris & blandimentis vulgus auditorum attrahit. Porro quattuor aduerſus gentes compoſuit tractatus: quorum Primum Antonino cognomento Pio, filijsque ipſius, ac Senatui obtulit. Alterum ſimiliter b ipſius ſucceſſoribus: in Tertio autem de dæmonum natura diſſeruit. Quartus deniq; liber & ipſe contra gentes, *Elenchus*, [ſiue *Refutatio*] inſcribitur. *De Dei* inſuper *monarchia* cõſcriptus ab eo liber eſt, & alius, cui titulus *Pſaltes*; tum etiam *contra Marcionem* libri ſunt lectu neceſſarij, & *contra omnes hæreſes* vtile opus.

b. *Hoc eſt M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo, inquit B. Hieronymus in Catalogo.*

Fuit ipſe Priſci Bacchij filius: patriamque habuit Neapolim, Palæſtinæ prouinciæ. Romæ autem cõmoratus, ſermonibus ibidem ac vita, pariter vt habitu Philoſophũ egit. itaque feruenti cum eſſet pietatis amore ac ſtudio incenſus, Creſcentem quendã ex ijs qui Cynici vocitantur, aduerſarium habuit, cum ipſi, tum vitæ, cultuiq;, ac religioni eius obnitentem: à quo tandem inſidioſè accuſatus, ita vt toto ipſius vitæ inſtituto dignum erat, inſidias iſtas pertulit. Martyrij namq; hac anſa captata, ſplendidè lætoque animo pro Christo mortem oppetijt.

CLEMENTIS

Epiſtola ad Corinthios II. & S. Polycarpi *Epiſtola ad Philippenſes.*

CXXVI.

LEgi libellum, quo Clementis a *Epiſtolæ duæ ad Corinthios* continebantur. Quarum prima ipſos accuſat, quod ſeditionibus, turbis, ac ſchiſmatis violarint, quã inter eos ſeruari oportuerat, pacem concordiamq́;: hortaturq́; ab hoc malo temperare.

a. *De quibus ſup. quoq; Photius cap. 113. pag. 156. & B. Hieronym. cap. 14.*

Simplex eius oratio eſt ac perſpicua, ad eccleſiaſticam & inelaboratam accedens dicendi formam. Reprehendat vero hoc in illis quiſpiam, quod extra Oceanum mundos aliquos collocet. Deinde forte & illud, quod Phœnicem auem vnicam tanquam b pro veriſſimo adhibet argumento. Tertio, quod ſummum ſacerdotem Præſidemque Dominum noſtrum Iesvm Chriſtum appellans, ne illas quidem Deo conuenientes, & ſublimiores de eo voces pronunciet, tametſi nec aperte ipſum vllibi in his blaſphemet. Altera vero epiſtola & ipſa inſtitutionem, admonitionemque vitæ continet melioris: atq; ipſo mox initio Christvm Deum prædicat, etſi dicta quædam peregrina velut è ſacra ſcriptura ſubinducit, quibus ne prima quidem epiſtola omnino vacat. Interpretationes præterea locorum quorundam alieniores profert. Alioquin ipſa quæ in his epiſtolis inſunt ſenſa, non nihil abiecta, continentem quoq; ſeriem ac conſequentiam non ſeruant.

PRo veriſſimo adhibet argumento] *Adhibent tamen pro carnis reſurrectione Patrum plurimi: Tertull. lib. de reſurrect. cap. 13. vbi etiam illud Pſal. XCI. δίκαιο͂ ὡς φοῖνιξ ἀνθή-*

b Schol.

CLEMENS. *eu, reddere auſus eſt,* velut Phœnix florebit. *B. Ambroſ. lib. 6. in Hexamer. cap. 23. iterũq́; lib. de fide reſurrect. S. Greg Nazian. Carm. ad virgin. S. Epiphan. Ancorato: atq; ex ipſius B. Clem. Conſtit. lib. 5. c. 6. B. Cyrill. Catecheſi 18. meminitq́; huius auis Euſeb. lib 4 de Coſtant. vita. cui adde gentiũ ſcriptorũ turbã: Lucret. in ſolliis, Plin. lib. 10. c. 11. Tacitũ Annal V. Aurel. Victor. hiſt. Auguſta, Pomp. Melam lib. 3. ca 9. Solin ca. 36. Claudian. & Auct. Carm. de Phœnice apud Lactant. Et de Græcis Xiphilin. in Tiberio, Herodot. lib. II. Horapol. lib. I. cap. 35. & alibi Aelian de animal. nat. lib 6. cap. 58. Etſi ante Photium dubitando de hac aue locuti ſint, B. Clem. ſupra, cũ B. Greg. Naz. Orat. de Spiritu S. qua eſt XXXVII. B. vero Maximus martyr etiam logica diſſertatione eandẽ planiſſimè negauit, lib. ad Petrum Illuſtrem contra Seueri dogmata, quem ipſum hic tibi locũ è Notis Græcis, ſed Latine, appendere placuit. Quod ſi, ait, auis eſt Phœnix, etiam animal ſit, omnino neceſſe eſt. Quod ſi animal eã eſſe concedis; Primũ, non omnino poteſt illud eſſe ſingulare, quantũ ſaltẽ animal eſt, nullũ enim ſolũ animal. Deinde, ſi animal eſt, vtiq; corpus, animatũ ſimul & ſenſu præditũ. Iam ſi corpus eſt animatũ & ſenſu p̃ditũ; certè etiam generationi atq; corruptioni obnoxiũ erit. Ipſos, ſi libet ſapientes conſule, rerũ quæ exſiſtunt inſpectores, fieri ne poſſit, vt generationi q; obnoxiũ eſt, atq; corruptioni corpus, animatũ itè ac ſenſu præditũ, ſingularis eſſe naturæ (ad exſiſtentiam q; attinet) poſſit: cum aliorum in his ex aliis ſucceſſio, euidentiſſimũ ſit exſiſtendi iudicium, certiſſimusq́; terminus. Quemadmodum id Scriptura ipſa ſacra teſtatur, iuſto illi Noëmo huius rei certitudinẽ exhibent, vbi Geneſ. 7. ait:* Ingredere tu, & omnis &c. *Itemq́;* ex omnibus volatilibus &c. *in quibus ſi Phœnix, quod alatum ille ſit animal, numerandus eſt, ſane ſingularis, quoad exſiſtentiam, natura non eſt, vt Deus ipſe pronunciauit.*

c. Exſtat ea hodie, vel ex hic indicatis ſignis nobilis, Latinè cũ operibus B. Clementis Rom. Coloniæ excuſa.
d. Θεοφόρου.

Legebatur autẽ in eodem libello & *c* Polycarpi epiſtola ad Philippenſes, multis referta admonitionibus, cum perſpicuitate, ac ſimplicitate, eccleſiaſtici more interpretis. Refert quoque *d* diuini Ignatij litteras ad illos ſe miſiſſe, poſtulatque certior viciſſim fieri, ſi quid forte de eo inaudierint.

EVSEBII PAMPHYLI

CXXVII.

De Vita Conſtantini M. libri IV.

LEGVNTVR EVSEBII PAMPHYLI *De vita Conſtantini Magni Aug. laudatorij libri quattuor.* Continent autem huius viri cum cæteram viuendi formam, iam inde 164
à pueritia inchoando, tum quæcumque ad eccleſiaſticam pertinentia hiſtoriam ille geſſit, ad extremum vſque finem, hoc eſt, quatuor & ſexaginta annorum ſpatio.

Eſt porro etiam in hoc opere ſui ſatis in dictione ſimilis, niſi quod nonnihil ad ſplendorem magis trahitur oratio, vocesque ad floridum alicubi genus tendunt: etſi iucunditatis, & gratiæ in explicando modicum adhibere, vt in alijs quoque libris, videtur. Adferuntur vero loca plurima in his quattuor libris ex vniuerſa eius decem librorum eccleſiaſtica hiſtoria.

a. Sup. pag. 120. & ibi Scholion.

Refert ergo hic Nicomediæ baptizatum Magnum Conſtantinum, *a* hactenusque lauacrum diſtuliſſe, quod in votis haberet in Iordane baptiſmo tingi: quis vero baptizarit, ſilentio præterit. De Ariana inſuper hæreſi prorſus nihil manifeſtè commemorat, neq; an Conſtantinus illi aliquando adhæſerit, neq; an eam abiecerit, ſed neq; an rectè, aut ſecus ſenſerit Arius: tametſi neceſſitas eum compelleret horum meminiſſe, quando & magna pars fuit Synodus rerum à Magno Conſtantino geſtarum, & alioquin illa ipſa viciſſim poſtularet exactiſſimam his de rebus hiſtoriam. Itaque diſſenſionem quidem ortam Arium inter & Alexandrum commemorat (ſic nimirum hæreſim appellare ac tegere videtur) ac diſcidij huius gratia valde indoluerem pientiſſimum Imperatorem allaboraſſe, cum per epiſtolam, tum per Hoſium Cordubenſis Eccleſiæ Epiſcopum, vt miſſa contentione illa mutua, & huiuſmodi quæſtionibus, ad amicitiam concordiamq́: diſſidentes adigeret: atq; vbi non perſuaſit, Synodum vndiq; conuocaſſe, & natam contentionem pace permutaſſe. Quæ tamen neq; accuratè, neq; perſpicue ab eo ſcribuntur. Quare præ pudore videtur hic Arium, & à Synodo factum contra illum decretum, publicare non voluiſſe, vt nec eius erroris ſocios, aut ſimul expulſorum iuſtam vltionem, quin neque illam, quam diuinitus ſumtam omnis oculus vidit,

iuſtam

Digitized by Google

ᵃ iuſtam Arij vindictam: quando horum nihil in lucem proferens, Synodi ipſius, rerúmque in ea geſtarum hiſtoriam obiter tantum percurrit. Quo etiam fit, vt de ᵇ diuino Euſtathio narraturus, ne nominis quidem meminit; tantum abeſt, vt ᶜ quæ in ipſum audaciſſimè machinati ſunt, reque ipſa præſtiterunt, recenſuerit. Igitur ad diſſenſionem dumtaxat atque tumultum ea referens, tranquillitatem rurſum commemorat Epiſcoporum eorum, qui cùm Antiochiam Imperatoris ſtudio atque opera conueniſſent, ſeditionem turbamque pace commutarunt. Similiter vbi narrationem inſtituit de iis quæ in magnum illum athletam ᵈ Athanaſium improbè comparata fuerunt: ſeditione quidem ac tumultu impletam iterum Alexandriam refert; ſed eam Epiſcoporum, qui Imperatoris auctoritate uiterentur, præſentia placatam fuiſſe. Neque interim quis ſeditionem concitarit, aut quænam illa fuerit, neque quo pacto contentionem alij
165 ſedarint, omnino manifeſtè oſtendit. Quin ferè quotieſcunque Epiſcoporum inter ipſos de fidei capitibus contentiones, vel aliæ denique diſſenſiones fuerunt, eundem ſeruat in narrando celandi modum.

a. Eam legas ſupr. pag. 119.
b. Antiocheno Epiſc. quo de Baron. Card. tom. 3. ad A. Ch. 340.
c. Theodoretus ea refert lib. 1. hiſt. Eccleſ. c. 21.
d. Cuius vitam inf. lege pag. 778.

LVCIANI

Opera varia.

CXXIIX.

LEGVNTVR ᵃ LVCIANI *pro Phalaride [orationes duæ] & mortuorum, amantiumq́, dialogi varii*: alij item diuerſis de rebus libelli, in quibus ferè ſingulis gentium res comicè irridet: vt in Diis fingendis errorem illorum, atque amentiam: in libidinem præterea immoderatum impetum, atque intemperantiam: Poëtarum item apud ipſos prodigioſas opiniones, ac fictiones, indéque natum in repub. errorem; reliquæ etiam vitæ inconſtantem curſum, atque caſus: Philoſophorum ad hæc ipſorum faſtu plenos mores, qui nonniſi fictarum, inaniumque opinionum referti ſint: denique Gentes tanquam per comœdiam, vti diximus, pedeſtri, numeriſque ſoluta oratione irridere ſtudio illi fuit. Ex eorum autem numero eſſe videtur, qui nihil omnino ᵇ certi pronuntiant. Aliorum enim perſtringens atque irridens opiniones, ipſe quid ſentiat tacet: niſi quis hanc illius fuiſſe certam opinionem contendat, nihil eſſe certò de rebus vllis ſtatuendum.

Ad ſtylum quod attinet, longè optimus: dictione vſus ſignificante ac propria, quæque efficax dicendi genus deceat. Diſtinctionis adhæc, atque puritatis, æquè vt perſpicuitatis, & aptæ magnitudinis, ſi quis alius perſtudioſus eſt. Compoſitionem quoque adeò commodè concinnat, vt lector eredat non ſe orationes legere, ſed iucundum aliquod carmen, ſine manifeſto cantu, audientium auribus inſtillari. Vno verbo, vt repetam, venuſtiſſima eius oratio eſt, nec ſatis ſubiectæ rei decens, quam ille voluit ridendo ludere. Quod autem de iis vnus ipſe fuerit, qui nihil certo aſſererent, vel libro inſcriptum hoc epigramma ſatis oſtendit:

Scripſi hæc Lucianus, priſci ſtultiq́, peritus:
Stulta etenim, vulgo credita docta tamen.
Ergo nil hominum certo mens concipit vnquam:
Aſt quod miraris, ridiculum eſt aliis.

a. Videndus de hoc ſcriptore Suidas, aliiq́.
b. Quales Pyrrhonii, & Academici, vtrique hinc σκεπτικοὶ & ἀπορητικοὶ appellati. Videndus Agellius lib. 11. cap. 5. & Diog. Laert. in Pyrrhone. Sex. quoq́ Empyricus in Hypotypoſibus Pyrrhonianis.

LVCII PATRENSIS

Metamorphoſes.

CXXIX.

LECTÆ ſunt LVCII PATRENSIS *transformationum narrationes variæ.* Dictio eius clara, pura, & dulcedine delectans: fugiens verò orationis nouitatem, ſupra modum prodigioſas conſectatur narrationes, vt iure dixeris alterum eum eſſe Lucianum. Priores certè duo ipſius libri, tantùm non deſcripti ſunt à Lucio ex Luciani libro, qui inſcriptus eſt: LVCIVS, vel ASINVS. niſi contra ex Lucij libris à Luciano ille tranſcriptus eſt. Ac ſi coniectare licet (neque enim vter tempore prior fuerit, cognoſcere hactenus potui) Lucianum potius tranſcripſiſſe videtur. Nam quaſi copioſiores Lucij libros, reſecatis quæ ad proprium pertinere ſcopum minimè videbantur, Lucianus accidiſſet, iiſdemque verbis & compoſitionibus cetera vni aptaſſet narrationi, *Lucium*, ſeu *Aſinum*, quem inde furto compilauit, librum ᵃ inſcripſit. Fabuloſarum

a. Vt ex Luciano Vtcriſſim L. Apuleius Madaurenſis, fabula Mileſia Aſinum aureum. Vide eius interpretes.

autem fictionum, ac nefandæ turpitudinis pleni ſunt vtriuſque libri, hoc ſolo diſcrimine, quòd Lucianus, vt ceteros ſuos libros omnes, ad irridendum atque perſtringendum gentium ſuperſtitioſum deorum cultum, hunc quoque compoſuerit: Lucius verò ſeriò agens, & certas ratus hominum in alios transformationes, & brutorum rationis expertium in homines, ac vice verſa, aliaſque antiquarum fabularum ineptias, ac nugas his litteris prodiderit, atque contexuerit. 166

DAMASCII

CXXX.

Incredibilium libri IV.

LECTI ſunt [a] DAMASCII *libri quatuor*: quorum quidem primus ſic inſcribitur, *De incredibilibus fictionibus capita CCCLII.* Alter deinde: *Incredibilium de dæmoniis narrationum capita LII.* Tertius porrò, *De animis à morte apparentibus incredibilium narrationum capita LXIII.* [b] Quartus denique, *Naturarum etiam incredibilium capita CV.* In quibus omnibus plurima reperies, quæ neque fieri, neque credi poſſint, malè conficta, & ſtulta mendaciorum portenta, impio atque atheo Damaſcio verè digna: qui dum Euangelij lumen orbem terrarum illuſtraret vniuerſum, ipſe in denſiſſima idololatriæ caligine immerſus iacuit. Breuis ac velut compendiaria hîc eius eſt oratio, non incompta tamen, neque perſpicuitatem, vt in talibus narrationibus ſolet, negligens.

a. Damaſcij ſiue huius, ſiue alterius philoſophica quadam exſtant ἀνέκδοτα in Vaticana Pontificis bibliotheca. Habes item ex eius Iſidori vita excerpta inf. capita CCXLII. pag. 546. & de eadem τῶν παραδόξων λόγοις cap. CLXXXI. pag. 211. Plura Suid. *b. In Græca leg. παραδόξ. διηγημ. κεφάλαια ξγ' ὁ δ' τέταρτος, φύσεων κεφάλαια ρε'.*

AMYNTIANVS

CXXXI.

In Alexandrum magnum, & alia.

LECTVS eſt AMYNTIANI *de Alexandri laudibus liber.* Dedicateum Marco Antonino Romanorum Imperatori, prædicatque ſe ſtylo res Alexandri geſtas æquaturum. At deprehenſus eſt in orationis progreſſu calidus quidem, & audax promiſſor, in promiſſo verò implendo, frigidus atque imbecillius. Multò enim in dicendo iis etiam inferior eſt, qui ante ipſum de Alexandro ſcripſerunt.

Tenui atque elumbi vſus eſt dicendi genere. Etſi autem perſpicuitate non caret, plurima tamen neceſſaria prætermittit.

Scripſit idem, cum alios non vnius generis libros, tum *vitas* inuicem *comparatas*: vt Dionyſij & Domitiani, libris duobus: Philippi quoq; Macedonum regis & Auguſti, libris totidem. Fertur eiuſdem & *de Olympiade*, Alexandri matris *vita* liber ſingularis.

CXXXII.
CXXXIII.
CXXXIV.
CXXXV.

PALLADII, APHTHONII, EVSEBII, ET MAXIMI.

Declamationes.

LECTÆ ſunt [a] PALLADII *Sophiſtæ declamationes variæ*, [b] APHTHONII quoq; & [c] EVSEBII Sophiſtarum, item MAXIMI Sophiſtæ Alexandrini. Verùm ceteros Palladius omni dicendi artificio multis partibus ſuperauit.

a. Suidas inſpiciendus. *b. Cuius exſtant Progymnaſ. & Fabulæ Græcolat. in German. edit. Vbi plura.* *c. An hic ille Arabs, quem ἀντιπαρεξετάζει Vlpiano legimus apud Suidam.*

SANCTI CYRILLI

CXXXVI.

Theſauri.

LEGVNTVR CYRILLI *Theſauri.* Epicherematis refertus eſt liber, pugnatque validè, ac variè cum Arij & Eunomij furibunda rabie. Etenim & logicis argumentis ſapienter illorum deſtruit amentiam, quibus dum S. Scripturæ adnectit adtexitque teſtimonia, quàm ſit illa doctrina futilis omni ex parte diuulgat. Adhibet idem nuda quoque S. Scripturæ teſtimonia, vt quo ſe faſtuoſi vertant, obſepti vndique atque concluſi non habeant. Eſt autem inter omnia eius ſcripta liber hic maximè perſpicuus, iis potiſſimum, qui logicorum argumentorum ſenſum capere poſſunt.

EVNOMII HÆRETICI *Libellus.*

167 EVNOMIVS. CXXXVII.

LEGI *libellum* a EVNOMII, quo ſuam ipſe prodit impietatem, cuius hic titulus: * * Libellum hunc, quòd Eunomianis in admiratione eſſet, de induſtria, ne ad alios perueniret, occultatum vix tandem nactus Baſilius magnus, fortiter eum, ac ſplendidè, omnemq́ue adeò dicendo vim ac facultatem peruadens, euertit, ac iugulauit. Diceres eum b Babylonicum infantem ad firmam fidei petram alliidendo contudiſſe, ac putidi cadaueris inſtar riſu dignum oſtendiſſe, quòd tantam antea ſui admirationem aliis conſcitarat.

a. *Vide Suid.*
b. *Pſal.136.*

EIVSDEM EVNOMII *Refutationis B. Baſilij magni libri III. Item Epiſtolæ XL.*

CXXXIIX.

LECTVM eiuſdem implj hominis tres libros continens *Volumen*, quod velut confutatio eſt illarum ineptiarum, quas in ipſius reperiri blaſphemiis S. Baſilius demonſtrarat. Hoc in opere parturiendo, multas enim annorum Olympiadas ædiculæ incluſum ſuæ abſumſiſſe ferunt; ac vix tandem poſt multorum annorum interuallum, abortiendo improbum illum ac prodigioſum, quem furtiuis congreſſibus conceperat, fœtum in lucem eieciſſe. Quin tunc etiam miſerum illic fouendo partum, ipſis quoq; ſectæ aſſeclis non temerè exhibuiſſe; veritum nimirum maximè, ne quando & hoc opus in Baſilij manus prius veniens, quàm coaleſceret, diſſiparetur; & antequam floreret, præmaturè corruptum marceſceret. Igitur ſtudioſè, velut alter in fabulis Saturnus, natum deuorando texit atque abſcondit, quamdiu quidem Baſilius in fluxa iſta vita degens metum incuteret. Poſtquam verò vir ille diuinus peregrina habitatione relicta, in ſuam, hoc eſt, in cœleſtem commigrauit hæreditatem, & ingenti illo metu diſcuſſo, vix tandem ſerò edendi aduenit occaſio, ne tunc quidem omnibus, ſed amicis dumtaxat [euulgare] auſus eſt. In quem incidentes a Theodorus, & Gregorius Nyſſenus, atque Sophronius (quorum b ſupra eſt à me habita mentio) multis verborum plagis, non ſecus quàm priorem [illum eiuſdem libellum] Baſilius, conficientes, iugulatum iam, & præ imputritate olidum, in auctorem ſuum coniecerunt. Has itaque tum impietas pœnas dedit.

a. *Antiochenum, idemq; Mopſueſtia Epiſc.*
b. *Pag 3.& 4.*

Ad ſtylum quod attinet, tantum is ab omni & gratia, & iucunditate remotus eſt, vt ne cognouiſſe quidem, an tale quid extaret, videatur. Iactantiam tantummodo quandam prodigioſè oſtentat, ſonumq́ue diſſonum ſtridendo edere affectat, tum conſonantium alterna viciſſitudine, tum vocibus pronunciatu difficilibus, & quæ multis abundent conſonantibus; idq́ue poëtico more, vel, vt verius dicam, dithyrambico potius ritu. Compoſitio ipſius coacta eſt, & vi compreſſa, atque extruſa, vt neceſſe habeat illius ſcripta legens, aërem vehementer labiis verberare, ſi modò apertè pronuntiare velit, quæ fortè nanciſcens atque contorquens, aut collidens etiam, ac temerè intericiens, immò & truncans, vix tandem ille coniunxit. Longas quoque interdum, & immodicè productas periodos facit: obſcuritatem inſuper atq; incertitudinem per omne opus offundens, cum vt vulgò videatur ipſa ſuæ eloquentiæ vi eorum longè captum excedere; tum vt, quod in eius ſenſis atque cogitatis imbecillum eſt (vt eſt ſanè plurimum) hac ipſa obſcuritate, & intelligendi difficultate obtegere, ſententiæq́ue celare
168 vitium poſſit. Videtur verò & logicis inniti argumentis, dum partim alios hoc nomine inſectatur, partim ipſe libentiſſimè iis vtitur. tametſi frequenter (cùm ſerò hoc ſtudium arripuerit, neque ad eius intima penetrarit) in multis ſæpè meritò erroris notatur.

Eiuſdem quoque *Epiſtolæ ad varios* lectæ numero quadraginta. At dum in his item eandem dicendi formam ſubtiliter affectat, qui omnino epiſtolicæ dictionis nec leges audiuerat vnquam, nec in iiſdem ſe exercuerat, publicam per ea infamiæ notam incurrit.

ATHANAS.

BEATI ATHANASII

CXXXIX.

In Eccleſiaſten, & Cantica Canticorum commentarius.

a. Lecta ſunt ſup. Cod. XXXII. pag. 8.

LEGI MAGNI ATHANASII *in Eccleſiaſten, & Cantica Canticorum commentarium.* Dilucidè dicit, vt in omnibus ſuis ſcriptis. Ad earum tamen *a* epiſtolarum gratiam & venuſtatem, quibus ſeceſſum excuſat ſuum, quæque ad exſilium pertinent exponit, neque hic liber, neque alius eius, (qui quidem in meas inciderit manus) attingit.

EIVSDEM

CXL.

Contra Arium libri V.

LECTI ſunt *eiuſdem* ſancti viri *contra Arium, eiuſq; dogmata libri quinque.*

Huius dictio perſpicua, vt & in ceteris eius omnibus, ſobria item & candida, vehemensque ac profunda, & argumenta validè torquens: eius verò vbertas in his, ac fœcunditas admodum ſanè fuit mirabilis. Dialecticis adhæc vſus eſt argumentis, non illis nudè propoſitis, & ipſiſmet ex ea arte petitis vocibus, (quod pueri, recentioresque diſcipuli, iuueniliter ſeſe, ac glorioſè oſtentantes, ſolent) verùm Philoſophorum more, magnificeque prolatis, ac per nudas dumtaxat notiones, & has quidem benè ornatas. Sacræ quoque ſcripturæ teſtimoniis, ac demonſtrationibus validè communitur: & vt vno verbo abſoluam, ſolus hic liber ad Arianiſmum vniuerſum refellendum ſufficere queat. Immò qui Gregorium Theologum, ſanctumque Baſilium dixerit, ex hoc tanquam fonte hauſtos egregios illos, & limpidos librorum ſuorum riuos contra eundem errorem profudiſſe, ſanè à ſcopo minimè aberrarit.

BASILIVS MAGNVS

CXLI.

In Hexaëmeron.

a. Plutarchi libellorum de animantium natura magnam partem amulum. Sicut vicisſim B. Ambroſius de opere ſex dierum, *tractatum ab hoc Baſilio eſt mutuatus.*

LEGIMVS B. BASILIVM *a in opus ſex dierum,* [ſeu de mundi fabrica.] Præſtantiſſimus eſt in libris omnibus. Puta enim dictione, ſignificante, propria, & omnino ciuili ac panegyrica, ſi quis alius, vti nouit: ſenſuumque ordine ac puritate primus, & nemini ſecundus apparet. Iam perſuadendi quoque vim, ac iucunditatem cum perſpicuitate amat, atque ita eius fluit oratio, quaſi vltro, tanquam è fonte riuulus, ſcaturiret. Veriſimilitudine autem vſque eo eſt vſus, vt ſi quis eius ſermones pro ciuilis orationis exemplo ſibi propoſuerit, in iiſque ſeſe exercuerit (modo ne eorum, quæ huc conferunt, præceptionum rudis ſit) nullum alium præterea, quantum quidem exiſtimo, deſideraturus eſſe videatur; non ipſum quoque Platonem, ſiue Demoſthenem, quos tamen verſandos antiqui præcipiunt iis, qui in oratores ciuiles, ac panegyricos euadere cupiant.

EIVSDEM

CXLII.

Orationes Ethicæ. 169

LEGIMVS eiuſdem & *morales orationes*: in quibus omnibus ſupradicta dicendi virtus maximè eluceſcit.

EIVSDEM

CXLIII.

Epiſtolæ.

LEGVNTVR eiuſdem *Epiſtolæ cum canonicæ, tum reliquæ*, ſanè multæ, ad varios miſſæ. Ex his & viri mores, quam admirandi fuerint, facilè apparet, & norma eſſe queant, (ſi alia nulla ſuppetat) conſcribendarum epiſtolarum.

EIVSDEM

CXLIV.

Aſcetica.

LEGIMVS

LEGIMVS & a *Aſcetica*, hoc eſt, *monaſticæ vitæ præceptiones*: ex quarum quidem præcepto qui vixerit, cœleſti certè regno aliquando potiatur. Hic vnum illud inſolitum videas, quòd in pleriſque capitibus b indicationibus ſit vſus.

a. Quæ à multis Euſtathio Sebaſtenſi Epiſcopo tribui, refert Niceph. lib. 9. cap. 16. & rurſus lib. 13. cap. 29. b. ἐμφάσεσι, quæ ſumma quadam capita ſunt quæſtionum breuius aut fuſius tractandarum.

HELLADII

Lexicon. CXLV.

LEGI a *Lexicon* HELLADII alphabeti ſerie conſcriptum, maximum eorum, quæ nouimus, Lexicorum; non verborum duntaxat in eo facta collectione, ſed inſertorum etiam inciſorum quàm elegantiſſimorum, quæ & perfecta cola non rarò adæquent. Voces autem ipſæ maximam partem è ſoluta ſunt oratione, non euincta numeris, quales habet b Diogeniani collectio. Nec item hic ordinem alphabeti per ſingulas ſeruauit ſyllabas, ſed in ipſo dumtaxat vocabuli principio. In immenſum planè creuit hæc congeries, vt nec quinque iuſtis voluminibus opus integrum contineri queat. nos illud in ſeptem diuiſum partes nacti ſumus. Scribentibus ſanè perutilis liber, quique variam rerum cognitionem conſectantur. Nam & oratorum adhibet teſtimonia, & eorum præterea, qui in poëtica magnam ſunt laudem conſecuti.

a. Eiuſdem Helladii Χρηστομαθειῶν librorum quatuor excerpta habes in extremo volumine pag. 864. quem ſcriptorem forſitan indicatum voluit Stephanus in Βυζάντιον. Plura de eo Suid.

b. Libros huic V redactis in compendium CCCC. & V. Pamphili cuiuſdam de vocabulis opere, tribuit Suidas.

LEXICON

Puræ Ideæ. CXLVI.

LEXICON legi *Ideæ puræ* litterarum ordine. Magnus & hic liber, vt multi potius, quàm vnus eſſe videatur. Vtilis autem, ſiquis alius, iis eſt, qui hanc Ideam tractant.

LEXICON

Grauis ſtyli. CXLVII.

LEGI *Ideæ grauioris Lexicon*, quod ipſum quoque in immenſum creuit, vt legentibus aptius fore arbitrer, ſi in duos opus illud, aut tres tomos diſtribuatur. Digeſtum item eſt litterarum ordine, patetque vtile eſſe iis, qui ſublimi tumidoque dicendi genere excellere ſtudio habent.

LEXICON

Sermonis politici. CXLVIII.

VIDIMVS *Lexicon ciuilis ſermonis* ſenſim in tribus voluminibus, ingens planè opus, ac vaſtum. Vtiliſſimum, ſi quod aliud, ad præclarè rem ſuam agendam, & a ex quo facillimè obiectiones ſuppetant. Non enim nunc ediſcere, ſed annotare tantùm hîc voces, quibus indigeat, legentem oportet: qui quidem non omnino in antiquis ſcriptoribus legendis hoſpes ſit. Alphabeti ordine hoc item opus contextum eſt.

a. ῥήσεις εἰς ἀντιλογίαν.

POLLIONIS

Lexicon. CXLIX.

LEGIMVS & a POLLIONIS *Lexicon* alphabeticum. Plurimas quidem voces poëticas continet: pauciores tamen quàm Diogenianus, cuius duplo maius opus.

a. Alexandrini illius philoſophi, cuius mentio apud Suidã ſuo loco, & in Diodoro Valerio.

170

IVLIANI, PHILOSTRATI TYRII, ET DIODORI

Lexicon è decem oratoribus. CL.

LEGI IVLIANI *Lexicon*, vocum è decem Græciæ oratoribus alphabeti ſerie collectarum. Immenſus verò hic item liber, qui cum voces omnium, [a] quæ apud Athenienſes certa atque conſtituta habebantur, explicat, tum quidquid ad priuatam ipſorum hiſtoriam pertinens rhetores hi adhibuerunt, ſiue patrio aliquo more vſurpatunt. Illud certè manifeſtum, ad oratorias conciones legendas hoc opus plurimum conferre poſſe.

Incidimus autem & in [b] *Philoſtrati Tyrii* eiuſdem argumenti non ignobile opus: etſi præſtantior tamen hic Iuliani labor.

Iuliano præterea in nullo inferior [c] *Diodorus* quoque idem argumentum tractauit, niſi quòd teſtimonia plerumque Iulianus aduocat. Vter verò tempore prior ſit (alter enim alterum deſcripſiſſe, & non ab vtroque ſeparatim collectum opus videtur) vter inquam, ab altero mutuatus ſit, non habeo dicere.

a. τῶν παρ' Ἀθηναίοις ἰσῶν. b. Huius etiam hiſtoriã de vita Apollonii Tyanei habes ſup. Cod. XLIV. pag. 12. & excerpta inf. Cod. CCXLI pag. 528. Suidas tamen τὰ ζητήματα παρὰ τοῖς ῥήτορσι Philoſtrati Lemnio tribuit. c. Cognomento Valerius, *Pollionis F. de quibus videndus Suidas.*

TIMÆI

Lexicon vocum Platonicarum.

CLI. LECTVM eſt TIMÆI ad Gentianum *de vocibus apud Platonem* alphabeti ſerie, breue opuſculum libri vnius.

ÆLII DIONYSII HALICARNASSEI

Dictionum Atticarum libri X.

CLII.

CONTINEBAT idem volumen & [a] ÆLII DIONYSII Halicarnaſſei Atticorum verborum primæ editionis libros quinque: in quibus à prima littera ad vltimam vſque Atticas voces elementorum ſerie collegit. Dedicat opus illud Scymno, laborque hic iis perutilis exſiſtit, qui Atticæ linguæ ſtudio tenentur, & in Atticis verſantur ſcriptoribus. Quæcunque enim Athenienſibus patrio more vocabula cum in feſtis, tum in foro vſitata ſunt, hinc haurire licet: immò & ſi quid aliud propriè illi vſurpant, facilè hìc reperias. Idque adeò maximè, ſi quis non primæ editionis tantùm tomos ſcrutetur, ſed & ſecundæ, quæ & ipſa libros quinque continet, & ab Α vſque ad Ω Attica nomina complectitur, quæ prima editio non continebat: vel continebat quidem, ſed aptis ea ſcriptorum teſtimoniis non confirmabat. Copioſius enim in ſecunda editione, vberiuſque veterum loca laudata adhibentur. Quare ſi quis ex vtraque editione vnam fabrefecerit, næ ille vtiliſſimum opus nullo negotio exhibuerit.

a. Quem ſæpius aduocat Euſtath. in Hom.

PAVSANIÆ

Lexicon.

CLIII.

LEGI in hoc ipſo volumine Lexicon [a] PAVSANIÆ, literarum ſerie concinnatum, nihilo illis prioribus minus Atticæ linguæ ſtudioſis vtile futurum, immò & magis. Etſi enim teſtimoniorum minus adferat, in quibuſdam tamen alphabeti litteris plures habet voces. Vt cum vtroque Ælij Dionyſij Halicarnaſſei opere vnum hoc (etſi teſtimoniorum minus, vt diximus, adhibeat) mole ſaltem ipſa adæquare liceat. Si verò quis Ælij duabus illis editionibus Pauſaniæ quoque librum adiiciens vnum corpus effecerit (& facile conanti fuerit) pulcherrimum hic opus, & vtiliſſimum ſcriptores Atticos verſanti, elaborauerit.

a. Citatur identidem ab Euſtath.

BOETHI

Vocum Platonicarum Collectanea. 171

CLIV.

LEGIMVS in eo ipſo codice, & Boethi *vocum Platonicarum collectanea*, ſerie litterarum. Vtilius longè hoc opus Timæi collectione, Melantæ cuidam inſcriptum.

EIVSDEM

Opuſculum de dubiis apud Platonem vocibus.

CLV.

CONSCRIPSIT & alterum *opuſculum* Athenagoræ nuncupatum, cui titulus: *De dubiis apud Platonem vocibus.* Horum libellorum ſi quis vocabula in vnum conferens componat, compoſitaſque Timæo addiderit, is ſanè magnam Platonis lectoribus vtilitatem attulerit.

DOROTHEI

De vocibus externorum more vſurpatis libellus.

CLVI.

LECTVS ibidem DOROTHEVS *de exterorum more vſurpatis vocibus.* Alphabeti ordine, quod item vtiliſſimum eſſe ſtudioſis opus apparet.

MOERIDIS

Atticiſta.

CLVII.

LECTVS ad hæc etiam [a] MOERIDIS Atticiſta: qui libellus & ipſe litterarum ſerie decurrit.

a Exſtare fertur in Vaticana Pontificis Bibliotheca.

PHRYNICHI ARABII

Apparatus oratorii libri XXXVI.

CLVIII.

LEGI [a] PHRYNICHI ARABII *oratorii apparatus libros ſex & triginta.* Colle-
ctio eſt vocum atque inciſorum. etſi ex his aliqua, quæ nimirum venuſtè, & cum
nouitate non indecenter dicta atque compoſita fuere, ad membra etiam integra ex-
tendantur. Horum pleraque & in Helladij collectaneis reperias licet: ſed ea paſſim
ibi in vaſta illa congerie diſperſa iacent; hic verò ſimul id genus collecta. quando &
Phrynicho talia congerere propoſitum fuit, & Helladius, ſi quid huiuſmodi, dum
vocabula ſimpliciter accumulat, in communem vocabulorum librum retulit, id
tantùm cum ceteris vna incluſum, ibique relictum voluit. Alphabeti autem hæc etiam
ordine digeruntur.

a. Lege Petri Nunneſii Præfat ad huius Phrynichi Atticiſta Epitomam, & Suid.

Floruit hic ſcriptor, imperante Romæ Marco Antonino Aug. eiuſque filio
Commodo, cui etiam operis initium ita inſcribit: COMMODO CÆSARI PHRY-
NICHVS SALVTEM. Commodo itaque librum dedicans, dum in ſua ad eum
præfatione ad diſcendi ſtudium hortatur, & opus hoc verbis extollit, ſeptem ſeſe ait,
ſupra triginta in illum vſque diem comportaſſe libros, quos & Imperatori obtu-
lerit, ſeque alios totidem præter hos editurum promittit, ſi longior vitæ vſura da-
retur. Horum nos [b] ſex tantùm & triginta, vti dictum eſt, legimus, à prima littera ad
extremam vſque deductos.

b. Suidas ſeptem & quadragin-ta numerat: quoſdam etiam LXXIV. retuliſſe.

Etſi verò Imperatori eos libros ſe offerre ait, variis tamen eoſdem nuncupaſſe
conſtat. Confeſtim enim primum illorum Ariſtocli cuidam mittit, eumque velut
ludum quendam [c] natali Ariſtoclis die accommodum fieri exoptat, quo ille ſe
oblectet. Similiter & alterum librum, immò & tertium eidem inſcribit. Quar-
tum dein Iuliano cuidam ciui ſuo, atque amico: addens id eo factum, quod Ariſto-
cli quidem ab initio opus exhibere deſtinaſſet; at poſtquam Cæſaris decreto Romæ
in intimum conſilium adſcitus eſſet, hunc ſibi pro illo amicum ſociumque hone-
ſti laboris adoptaſſe, quo & iudice, & cognitore ſuorum ſcriptorum eſſet vſurus.
172 Verùm iſta locutus, atque pollicitus, quintum tamen ſubinde librum Menodoro
cuidam amico, & erudito viro exhibet: qui & reprehenderat, quod parcius antea il-
lam de nominum inflexione quæſtionem agitaſſet. Iubente ergo Menodoro ſen-
tentiam dicere, hunc ſe ait librum conſcripſiſſe. Serius autem id præſtitiſſe, quòd in
tria morborum genera incidiſſet; in vrinæ nimirum ſtillicidium, ſenectutis comitem,

c. Quo de mittendorum munerum natali die Alexan. ab Alex. lib. 2. Genial. cap. 22. & ibi Tiraquel. Gul. Stuckius lib. 1. Conuiual. cap. 16. noſter Mart. de Roa Cord. ſingulari libello.

 in diu-

PHRYNICHVS.

in diuturnum graueque mentis delirium, & ſanguinis è ventre fluxum, morboſque alios quamplurimos. Siquidem autem bis aliquando liberatus ſupereſſet, & hoc opus ad exitum adducturum ſe polliceretur, & ſi quid forte aliud ipſe iubeat ab honeſta doctaque nouitate non alienum. At ſextum nihilominus librum *rhetorici* huius *apparatus*, iterum alij cuidam Tiberino dedicat.

Vt & ſeptimum alteri Menophilo, quem ad ſummum eruditionis culmen perueniſſe ait, & integras etiam loquendi formulas ſuppeditaſſe, non parum profuturas ad ea comprobanda, quæ ſexto huius *oratorii apparatus* libro traduntur. Exhortari ergo etiam hunc ad voces huiuſmodi quamplurimas ſcriptis amplificandas. Octauum rurſum Iuliano dedicat, rogatque ſi quid minus perfectum exciderit morbo laboranti, corrigere ne grauetur. Nonum Ruffino inſcribens, Ariſtoclem ait huic auſam ſcriptioni dediſſe; quod autem ad finem eadem deducta ſit, ipſum auctorem futurum: propterea quòd nactus ea quæ hactenus erant edita, & vtilitatem eorum agnouerit, & laborem probauerit. Decimum porrò, gradu iterum reducto, ad Ariſtoclem refert. Sequens quoque Menodoro rurſum offertur: Vbi & in Ariſtidæ etiam tum vigentis *a* orationes ſeſe incidiſſe affirmat, ac virum laudibus in cœlum tollit. Refert & Marcianum eum qui *Critica* conſcripſit, Platone atque Demoſthene deſpecto, Bruti Romani *b* epiſtolas ceteris anteponere, atque hunc pro norma omnis in dicendo virtutis ſtatuere. Quæ quidem à Phrynicho allata ſunt, non quod hoc iudicium ipſe probaret: at ne quis miretur, ſi quidam Ariſtidis gloria ſuperatum exiſtiment hunc virum, qui ad ſummum in orationibus gloriæ decus perueniſſet. Læſit enim nonnullorum inuidia ipſum quoque Ariſtidem, vt & alios plurimos doctrina excellentes viros. Vndecimus quoque eidem dicatur Menodoro. Sequentium verò (ne & nos hîc loquacitatis nimiæ cum illo incuſemur) alius quidem liber Rigino, alius Ariſtocli, rurſum alius Baſilidi Mileſio Sophiſtæ nuncupatur: in quo ait, ſimul vt à morbo recreatus eſſet, hunc ſe ad illum ſcripſiſſe: poſtulatque errata, quæ morbi vitio, vt fit, accidiſſent, lima ſua emendet.

a. De quib. inf. Cod. CCXLVI. & ſeq. pag. 653. & deinceps.

b. Quas à breuitate commendatas refert Plutarch. in eius vita inſt. exſtantq. LXX. à Mithridate olim collecta, & nuper Græcè ac Latinè euulgata in Germania.

Reliquos omnes libros, quos quidem nos vidimus, Menophilo rurſum, vſque ad Ω obtulit.

Vtile ſanè hoc opus eſſe conſtat, cum ſcribendi, tum benedicendi ſtudioſis.
Collectas autem à ſe voces ad hunc modum diſcernere ſe ait, vt aliæ oratoribus tri- 173
buantur, aliæ hiſtoricis addicantur, aliæ familiari aptentur ſermoni: nonnulla etiam vocabula conuitiis ſubſeruiant, ad hæc & in amatoriis adhibeantur. Sinceri deinde, puri & Attici ſermonis regulam, normam atque exemplum eſſe præſtantiſſimum vult, Platonem atque Demoſthenem, cum reliquo nouem Græciæ oratorum choro. Thucydidem quoque & Xenophontem, & *c* Æſchinem illum Lyſanij F. *Socraticum* appellatum. Critiam item Calæſchri F. & Antiſthenem cum germanis eius orationibus duabus de Cyri & Vlyſſis laudibus. E Comicis Ariſtophanem, cum *d* ſuis; vbi quidem Atticos imitentur. De Tragicis Æſchylum illum maximè grandiloquum, ac Sophoclem ſuauem, & vſquequaque ſapientem Euripidem. Hos ceteris omnibus anteponit ſiue oratoribus, ſiue hiſtoricis, ſiue poëtis. Ex his tamen rurſum ceteris præfert, quos ait, ne ipſe quidem Momus reprehenderit, aut omnino acceſſerit; non etiam ſi maximè DEVS ille, quem *e Corycæum* fabulæ indigitant, illis inhiaſſet. Platonem indicat, Demoſthenem, & Lyſanij F. Æſchinem, propter huius *f* ſeptem dialogorum excellentiam: quos etiam quidam ſcriptis eius eximentes, ad Socratem referunt. Sed hæc hactenus.

c. De quo item ſup. pag. 29.

d. Veteris Comœdiæ ſcriptoribus.

e. Vide Suidam & Adagia.

f. Quos in eius vita Laert. Diogenes enumerat. In quibus & Axiochus, ſeu de morte, ab Harpocratione quoq. eidem tributus etſi hodie, ſed falſò, Platoni adſcribitur. Vide & Suidam in Æſchine.

Scriptor hic, ſi quis alius, varia tinctus eſt doctrina, verboſus alioqui, & modum excedendo redundans. Enimuerò ipſum hoc opus, nihil neceſſariorum omittendo, quinta totius parte potuit abſoluiſſe, cùm interim illud ipſe, intempeſtiua ſua verborum profuſione, inutilem extenderit in vaſtitatem. Ita dum elegantis ac venuſtæ orationis ſiluam aliis accumulat, ne illa quidem ipſa, de qua ceteris præcepta tradit, rectè ſatis Phrynichus eſt vſus.

***

ISOCRA-

ISOCRATIS
Orationes XXI. & Epiſtolæ IX. CLIX.

LEGIMVS ISOCRATIS *Oratoris vnam ſupra viginti Orationes, & Epiſtolas nouem.*

Deliberatiui quidem generis Orationes habet *a ad Demonicum*, & *ad Nicoclem*, quæ admonitiones continent perutiles; & *alteram item ad Nicoclem*, vnamq; *de Pace. Panegyrico* autem etſi illa propoſita deliberatio videatur, qua Græcis, concordia inter ipſos inita, ſociali bello barbaros eſſe oppugnandos perſuadeatur, longè tamen maxima illius Orationis pars in Athenienſium laudibus recenſendis conſumpta eſt. *Areopagiticus* quoque in ſuaſoriarum numero, Athenienſes ad virtutẽ incitat, cùm à maiorum laudibus, tum eorum reprehenſione, qui adhuc ſuperſtites eſſent. *Plataicus* item deliberatio eſt, vti & *Archidamus* qui inſcribitur, Lacedæmonios ad bellum cum *b* Athenienſibus ſuper Meſſenijs gerendum hortatur. At oratio illa *Contra Sophiſtas* inſcripta, eoſdem à ſe diſſidentes accuſat. Sequens deinde, quod titulus ipſe præfert, *c Buſiridem* laudat. Vndecima *Encomium* eſt *Helenæ*. Duodecima vero Euagoræ laus, vnde & *Euagoras* inſcribitur, Nicocli eiuſdem filio dedicata. Oratio ſequens, cui *Philippi* titulus eſt, ſuaſorij rurſum generis, Philippum adhortatur, vt & Græcorum ſtude-
174 at concordiæ, & de communi aduerſus barbaras Aſiæ gentes expeditione adiuuanda cogitet. *Panathenaïcus* laudatio eſt vrbis Athenarum, maiorumque eius illuſtrium: quam ſe *d* ſcribere cœpiſſe ait, annos iam natum quattuor & nonaginta, morbo autem graui triennium vexante, tertio demum ante centeſimum ætatis annum ad exitum eam adduxiſſe. Oratio vero, cui *de Permutatione* titulus, iudicialis eſſe videtur, continetq; purgationem eorum, quibus Iſocratem Lyſimachus eſſet calumniatus. hanc anno ætatis octogeſimo ſecundo, orationum *e* cæterarum maximam conſcripſit, & miſtam quidem eam magiſque variam, quam è reliquis vllam, inſeris inſuper *f* aliarum eius orationum ſegmentis, quibus non corrumpere ſe iuuentutem, ſed rem iuuare publicam oſtendit. Forenſis æque eſt & illa *contra Callimachum*: ſimiliter & *Aeginetica*, de hæreditate contendens. Iudiciorum quoque ſunt, oratio *g aduerſus Euthynum pro Nicia*, & *Trapezitica*, & *aduerſus Lochitem*, iniuriarum plagarumque pœnam repoſcens. Has quidem Iſocratis orationes *h* vnam & viginti legimus.

a. Huius non eſſe hanc Parenæſin, ſed alterius cuiuſdam Iſocratis, diſputat M. Ant. Muretus lib. I. Variarum lect. & alij.

b. Immo Thebanis. *pene nulla Græcorũ elemẽtorum mutatione, κατὰ Θηβαίων, hic reſtituendo.*

c. De quo videndus Diod. Siculus lib. I. cap. 2. extremo.

d. Cic. de ſeneƈtute, & Lucia. Ἐν μακροβίοις.

e. Intellige Iudicialiũ. Aliòquin omnis longiſſima Panathenaica, & hinc Panegyrica.

f Præſertim Panegyrica, & de Pace.

g. Quæ & Ἀμάρτυρος vulgo inſcribitur.

h. Vna tamẽ hic ſiue Auctore ſiue Librario excidit περὶ ζεύγους, De bigis, & vna item Epiſtola.

i Iam è nouem ipſius Epiſtolis, vna eſt ad Dionyſium Siciliæ Tyrannum, altera ad Archidamum, duæ ad Philippum, vna ad Alexandrum, alia ad Antipatrum. Quin & ad Timotheum, & ad Mitylenæorum Magiſtratus nona.

Cæterum Orator iſte Rhetoricæ artis præceptiones diſcipulis tradere maluit, quam vt reliqui nouem Græciæ Oratores (quos inter & Demoſthenes) Remp. gerere: tametſi vt ante horum tempora dicendi laude clarebat, ita nec eorum temporibus vlli gloria cederet. Maxima eſt in eo, vt cuiuis legenti ſtatim patet, orationis diſtinctio ac puritas; tantamque in eadem elaboranda accurationem præfert, *i* vt in ſuperuacaneum quoque incidat ornatum diligentiamque. Quin operoſus nimis hic eius conatus, non tam argumentis fœcundum, quam decoris ſeruandi parum ſtudioſum eum declarat. Iam neque lenior ſaltem affectus vllus, neque ſimulatione carens ſinceritas, neque incitatior paulo dicendi vlla vis in eo deprehenditur. Granditatis dumtaxat tantum, quantum ad ciuilem orationem ſatis eſt, non male, & pari fere cum perſpicuitate ab eo adhibetur. etſi iuſto languidior eius ſit oratio, nec parum illa membrorum æqualium ad faſtidium vſque copia, minutam eius anxiamque diligentiam arguat. Verùm hæc aduerſus eius in dicendo præſtantiam dicta ſint, ad ea tantummodo indicanda, in quibus lapſa, ſibique diſſimilis eius virtus fuit. nam cum quibuſdam certè, qui orationes ſcribere inſtituunt, comparatus, etiam vitia ipſius in virtutibus numerari queant.

i. In cõpoſitione adeo diligẽs, ut Quinctil. lib. 10 vt cura eius reprehendatur.

SCHOL. *Habes ſyllabum* ISOCRATIS *Orationum, & epiſtolarum. Intercidiſſe autem quædam, idoneos teſtes habeo. Orationes enim quattuor deſiderat Dionyſius Halicarnaſſeus, Cæcilius Romanus ſeptem, vndecim Suidas. Epiſtolarum vero vnam ad Antipatrum legit Photius, nos quærimus. Nam ad Archidamum, quæ hactenus latuit, è Cod. Ful. Vrſini Rom. hominis doctiſſimi deſcriptam, & iam Latinè vtcumque loquentem, volentes damus.*

Digitized by Google

Duas autem ad Philippum, & ad Iaſonis liberos alteram, inuiſas Photio, vulgatas obſeruo.

ISOCRATES

ARCHIDAMO *Lacedæmoniorum regi.*

a. Ageſilaum. de cuius vita Xenoph. & Plutar.
b. Heraclidarũ.

COGNITO, Archidame, quam multi te, [a] parentemque tuum, cum [b] veſtro genere vniuerſo, laudibus ornare aggreſſi eſſent: eam ipſis dicendi materiam, cum facilis admodum eſſet & obuia, relinquendam putaui. Illud enim mihi in animo eſt, hortari te, non ad eiuſmodi expeditionem aliquam, quales hoc tempore ſuſcipiuntur: ſed ad ea, ex quibus ciuitati non minus tuæ, quam Græciæ plane vniuerſæ commodorum maximorum auctor futurus ſis. Neque vero iſtud ſcribendi argumentum delegi, quod neſcirem, quidnam eſſet ad pertractandum facilius: ſed ex eo potius, quod certo ſcirem, quam arduum foret parumque obuium adinuenire tibi, quas geras res, præclaras, magnas, vtiles, cum tamen virtutes veſtras laudare non ita magna cum difficultate potuiſſem. Neque enim de meo adferre, quæ de his dicerentur, opus fuiſſet: quando ex ipſis per vos geſtis rebus, talis mihi ac tanta dabatur laudandi facultas, vt quæ de alijs prædicantur laudes, ne vel tantillum cum ea conferri poſſint, qua vos celebrati eſtis. Quisnam enim aliquando vel ab Hercule Ioneque ipſo genus ducentium nobilitatem ſuperet, quam omnes æque conſentiunt in vobis ſolis inueniri: vel virtutem eorum, qui Doricas in Peloponeſo vrbes condiderunt, atque hanc regionem vniuerſam tenuerunt: vel illam præliorum trophæorumque multitudinem, quæ veſtro ductu atque auſpicijs facta ſtatutaque ſunt? Quinam etiam dicendi materia deeſſe poſſit ei, qui velit cum fortitudinem ac temperantiam totius ciuitatis, tum à veſtris maioribus inſtitutũ Reip. ſtatum percenſere? Quam item non licuiſſet adhibere orationem ad explicandam cũ parentis tui prudentiam, tum eius in aduerſis rei gerundæ rationem, tum illud, quod eo regnante in ipſa vrbe commiſſum eſt prælium? In quo tunc quidem prælio, poſtquam Dux tu ipſe creatus cum paucis aduerſus multos pugnando omnibus antecelluiſti, vrbem ſimul ipſam ſeruaſti. Quo quid præclarius ab vllo adferri poſſit? Neque enim vel vrbes expugnare, vel hoſtium magnum numerum interimere magnum adeo eſt, aut honorificum, vt fuit è tantis periculis liberare patriam, non illam vulgarem aliquam, ſed quæ tantopere virtutis cauſa emineret. De quibus nemo non dico cum oſtentatione, ſed plane narrando diſſeruerit, neque cum verborum ornatu, ſed enumerando duntaxat, & ſine diſcrimine quiduis effundendo dixerit; qui non ex eo magnam ſibi laudem parauerit.

Ego itaque, qui vel de his poteram ſatis multa dicere, illud quoque ſentio: Facilius in primis eſſe de præteritis copioſe diſſerere, quam de futuris admonendo, verba facere. Omnes deinde homines maiorem habere gratiam ſuis laudatoribus, quam conſilia ſuggerentibus, quando illos vt ſui ſtudioſos libenter excipiunt, hos vero, ſi forte iniuſſi admonent, pro turbatoribus habent.

Quæ etſi omnia ſatis prouidi antea, nihilo tamen ſecius ab his, quæ ad gratiam ſociundam dicenda eſſent, abſtinere volui; de ijs tantummodo dicturus, quæ nemo alius auſit. ratus decere eos, qui de æquitate atque prudentia cum æqualibus certant, nequaquam illa ſibi deligere, quæ ipſi facillimè oratione perſequi poſſint; ſed quæ difficillimè perſuaderi queant: neque rurſum ea, quæ auditu ſint iucundiſſima; ſed ex quibus emolumenti plurimum adferant, cum ciuitatibus ſuis, tum Græcis omnibus, quorũ ego modo cauſa ad te acceſſi.

Magnam autem hic mihi admirationem concitant cæteri, quibus vel agendi eſt, vel dicendi aliqua facultas, quod nulla vnquam de communibus rebus illorum animos cogitatio ſubeat, neque infelicis Græciæ commiſeratione ducantur, cuius iam ſtatus miſerandum in modum adeo deformatus eſt, vt angulus in ea nullus reperiatur, qui non bellorum, ſeditionum, cædium, & infinitorum malorum plenus ſit. Quorum quidem partem longè maximam ſuſtinent ij, qui Aſiæ maritima incolunt, & à nobis omnibus fœderibus excluſi, non barbaris tantummodo gentibus permiſſi ſunt, ſed ijs item Græcis, qui etſi lingua nobiſcum vtantur eadem, à moribus certè barbarorum nihil diſcrepant. Quos equidem, ſi quidquam in nobis eſſet mentis reliquum, nequaquam ſineremus

mus per tantam noſtram negligentiam coire, à quibuſuis in expeditionem educi, maioraque & validiora colligi agmina è vagis, quam legitimo imperio gubernatis hominibus. Qui cum exiguam admodum regionis eius partem, quæ regi paret, damno afficiant, Græcas potius, ad quaſcumque acceſſerint ciuitates, deuaſtant, dum in his alios interficiunt, alios ſuis ſedibus pellunt, alios bonis exuunt. Taceo puerorum ac mulierum iniurias; & forma in his maximè præſtantes violari, cæteras etiam ijs, quibus corpora ſua tegunt, exui, vt nudæ iam à multis conſpiciantur, quas in peregrina veſte antea nunquam ne ornatus quidem gratia vidiſſes, præterquam quod aliquæ in vilibus præ inopia pannis pereuntes obeant. Quæ cum tanto hactenus tempore mala durent; nulla tamen hæc vel ciuitas, ex ijs quæ Græcos inter principatum obtinet, vel vir de principibus aliquis moleſtius tulit: vnum excipio parentem tuum. Solus enim Ageſilaus, quod nouerimus, in magno ſemper vixit deſiderio, tum Græcos in libertatem vindicandi, tum belli barbaris inferendi. Qui tamen & ipſe vna ſaltem adhuc in re aberraſſe viſus eſt. Neque mireris velim, ſi tecum ego diſſerens, mentionem faciam eorum, quæ minus ille rectè ſenſit. Nam & liberè ſemper animi ſenſa proferre ſoleo, & malim ob iuſtam reprehenſionem inuidiam ſuſtinere, quam per immeritam laudem gratificari. Me igitur quæ attingunt, hoc ſeſe modo habent.

Verum ille, qui in cæteris alios ſuperabat omnes, cum eſſet maximè temperans, idemque iuſtiſſimus, ac Reip. ſtudioſiſſimus, duplicem præ ſe tulit cupiditatem, præclaram illam quidem vtramque per ſe, vt apparebat; ſed ita inuicem diſſidentes, nunquam vt ſimul ambæ confici poſſent. Cupiebat itaque & cum rege [Perſarum] bellum gerere, & amicos, qui ad ſe confugiſſent, in ciuitates ſuas reducere, ac negotijs ibi publicis ſumma cum poteſtate præficere. Ergo illud inde ſequebatur, vt & ob ſtudium erga alios, in bellis ac calamitatibus Græci verſarentur, & propter exortam inde rerum perturbationem, neque otij ſatis, neque virium ad laceſſendos bello barbaros inuenirent. Quare vel ex ijs, quæ tunc temporis contigerunt, non eſt difficile intelligere, non expedire (ubi recta ſaltem obtineant conſilia) bellum inferre regi prius, quam Græcos quiſpiam inter ſe conciliatos ab hoc contendendi furore abduxerit. Qua de re, vt aliàs diſſerui, ita neque modo ſuperſedebo. Tametſi maximè quidam ex ijs, qui alios docere ſe poſſe pollicentur, cum ſint ipſi doctrinæ omnis expertes, & mea carpere audent, quæ tamen imitari deſiderant, amentis forſitan eſſe dicant, quod Græciæ me calamitatum cura tangat aliqua, quaſi mea oratione melius cum illa agi deinceps poſſit, aut deterius. Quos merito ſanè puſilli nimis, ac parum virilis animi omnes æquè cenſeant; quod ſe Philoſophos iactitantes, non ſolum ipſi paruis è rebus gloriolam aliquam venentur, ſed alijs quoque, qui de maioribus conſilio ſuggerere poſſint, non deſinant inuidere. Atque illi quidem, imbecillitati & ignauiæ obſequentes ſuæ, talia forſitan dicturi ſunt: ego vero, quamquam octogeſimum iam natus annum penitus defeci, magnifice tamen adeo de me adhuc ſentio, vt putem non tantum mei vel in primis fuiſſe muneris de his dicere, ſed etiam tecum agendo præclara ſuggeſſiſſe concilia, ac fortaſſe per hæc aliqua rectè eſſe gerenda. Quin & cæteros ego Græcos exiſtimo, ſi ex omni ſuorum numero deligendi ipſis eſſent, cum qui Græcos poſſet optimè oratione ſua incitare ad inuadendos bello barbaros, tum qui celertimè conficere poſſet, quæ vtiliter gerenda viderentur, nullos omnino alios nobis prępoſituros. Et vero quomodo non alioqui turpem prorſus rem committeremus, cum honorifica forent adeo illa, quibus nos omnium iudicio ornaremur? Etſi à me quod proficiſci poteſt, minoris id ſane momenti eſt; cum non ita ſoleat eſſe arduum, ſuam de re quapiam ſententiam proferre. Cum tuum ſit ad ea animum, quæ modo indicauimus, aduertentem diſpicere, Græciæ ne res negligendæ tibi ſint, eo quod paulo ante dixi genere nato, Lacedæmoniorum duci, regi quoque declarato, & maximum inter Græcos nomen ſuſtinenti, an potius præſentia ſint omittenda negotia, quo his maiora ſuſcipias. De quibus ſane ego illud ſentio, in hæc duo potiſſimum, cæteris omnibus prætermiſſis, eſſe tibi incumbendum, vt Græcos hiſce bellis, ac miſerijs, quibus cum hodie conflictantur, liberes: vtque barbarorum coërceas inſolentiam, qui iam pluribus, quam par ſit, bonis abundant. Id autem confieri poſſe, meas eſſe partes duxi commonefacere.

CHORI-

CHORICII SOPHISTAE

CLX.

Declamationes variæ, &

PROCOPII GAZÆI

Homericorum verſuum Metaphraſes.

LECTAE ſunt CHORICII SOPHISTAE GAZÆI *Declamationes, Orationumq́, ᵃ Claſſes variæ.* Gaudet hic accurata diſtinctione atque puritate: ac ſi quando vtilitatis alicuius gratia etiam ᵇ circumductione vtitur, tam eam opportune adhibet, in periodi longitudinem nequaquam excurrendo, nihil vt perſpicuitatem lædat. Mitior item affectus apud ipſum egregiè candore temperatur, neque tamen ideo à docta recedit diligentia. Selectis vtitur plerumque vocibus, etſi non ſemper genuinum illæ ſuum ſeruent vſum. 175 Interdum enim ob nudam figurarum deflexionem in frigidam incidit dictionem: & eſt vbi ad Poeticum potius ſtylum delabitur. Vincit autem ſeipſum, præſtantiorq́ue eſt, dum in deſcriptionibus ac laudationibus verſatur. Religionis item amans, Chriſtianorum ſacra ritusq́ue veneratur. niſi quod neſcio qua negligentia, & ſine vlla cauſa, cum minimè deceat, fabulas hiſtoriasq; Gentilium ſcriptis ſuis admiſceat; interdum etiam cum de rebus ſacris diſſerit. Varia autem plurimaque ab illo litterarum monumentis prodita in manibus verſantur. Reperias enim eius ᶜ Fictorum argumentorum Orationes *Panegyricas, ᵈ Lamentabiles, Nuptiales, Refutationes*, & id genus alia.

Aequalis fuit Iuſtiniani Auguſti, diſcipulus vero Procopij Rhetoris (non illius ᵉ Cæſarienſis tamen) vnus è ſummis viris: qui temporibus illis multa & vtilia ᶠ ſcribendo, perpetuam ſui memoriam hominibus paululum modo humanioribus reliquit.

ᵍ Altero item in ea ipſa ſua patria doctore vſus eſt, perinde Rhetore, cui iam ætate affecta gratiſſimum accidit diſcipulum ſuum videre docendi pro ſe munus occupantem. Huius quoque ʰ libri multi, variæque doctrinæ circumferuntur, lectu atque imitatione digni.

Eſt item liber eius integer ⁱ *Homericorum verſuum Metaphraſes*, varijs dicendi formis commutatæ, quæ ſummam viri cum dicendi facultatem, tum declamitandi vim ſatis per ſe queant oſtendere, quam virtutem, quoad eius à diſcipulo fieri poteſt, in Orationibus Choricius expreſſit. Vterque pius eſt, ac ſæpenumero in ſuis orationibus, neque abs re, de ſacro faciendarum imaginum vſu diſſerunt. Ex Procopij vero præceptoris obitu epitaphij argumentum Choricio eſt oblatum.

a. συντάξεις, quales mox quinque numerantur.
b. τῇ περιβολῇ.
c. Πλασματικῶν λόγων.
d. Μονῳδίας, quas deſcribit Suidas, aliq́;.
e. Quem Illuſtrē *Suidas nominat*
f. Vt hiſtoriarū libros, de quibus ſup. Cod. LXIII. pag. 31.
g. Procopio Gazæo, ex Max. Margunij ſcholio.
h. Quos habes inf. Codd. CCVI & CCVII. pag. 372.
i. Qualē ſcripſiſſe Dorionem meminit Seneca Rhetor Suaſor. I. ad quem locum plures notauimus.

SOPATRI

CLXI.

Excerptorum variorum libri XII.

LECTAE ſunt *Eclogæ variæ doctrinæ* libris duodecim ᵃ SOPATRI SOPHISTAE. Collegit autem hoc Opus è multis & diuerſis hiſtoricis, atque ſcriptoribus *Primus* itaque liber de fabuloſis Gentium Dijs agit. Electa hæc ex ᵇ Apollodori libro tertio de Dijs, qui patria Athenienſis Grammaticam docuit. Nec vero è tertio dumtaxat libro hęc ſelegit, ſed & è quarto, quinto, ac nono. Item è primo, duodecimo, decimoquinto, & decimoſexto, vſque ad quartum & viceſimum. Quibus collectaneis, quæ de Dijs fabuloſè ficta ſunt, quæque hiſtoricè narrantur, complectitur vniuerſa, vt & de Heroibus, ac ᶜ Dioscûris. De ijs item, qui apud inferos degunt, aliaque id genus plurima. Colligit hæc quoque è ſecundo libro ᵈ Iubæ *De pictura*, & verò etiam ex Athenæi Naucratitæ F. *Dipnoſophiſtis*. Et ex his quidem primus liber compoſitus, tantumdemq́ue comprehendit.

Alter deinde liber è ᵉ Pamphiles Soteridæ F. *Epitomarum* libro primo, ac deinceps ad decimum vſque, & ex Artemônis Magnetis F. *Narrationibus, de rectè factis mulierum*. 176 Adhæc etiam è Diogenis Cynici *Apophthegmatis*, alijsque diuerſis. Quin

a. Quem Suid. Apamenſem, ſiue Alexandrinū potius putat.
b. Eſt huius mētio inf pag. 236. & in Prolegomenis Bened. Aegij ad eiusdē Apollodori Bibliothecam.
c. Caſtore, & Polluce.
d. Lege Suidam de hoc Regum doctiſſimo, & multis eruditiſſimè ſcriptis libris clariſſimo.
e. De qua etiam inf. pag. 201. & Suid.

Quin & ex octauo libto Sapphus. Quæ ſecnndi libri collectanea ſunt. *Tertius* tum liber legitur ex *omnigena* a Fauorini *Silua*, ex eius, inquam, N. Ξ, & ordine ſequentibus, vno excepto Υ· vſque ad Ω. Variæ hic adferuntur hiſtoriæ, & impoſitorum nominum rationes, atque id genus alia, in quæ tertius deſinit liber. *Quartus* antem ex incerti auctoris libro eoncinnatus, cuius titulus eſt: *Admirandorum collectanea*, & ex b Ariſtoxeni *Miſcellaneorum commentariis*, ac ne ijs quidem omnibus, ſed à decimo-ſexto dumtaxat libro, atque ex octauo libro Rufi, *Dramatica hiſtoria*. Hic incredibilia atque inopinata maximè reperias, & cum Tragœdorum, tum Comœdorum varia geſta, ſermones, vitæque inſtituta, & ſimilia; ex quibus quartus liber conficitur. *Quintus* vero collectus è Rufi *Muſica hiſtoria* libris primo, ſecundo, & tertio. vbi Tragicornm, ac Comicorum variam inuenies hiſtoriam. Quin & Dithyrambos ſcribentium, & Aulœdorum ac Citharœdcrum, Epithalamiorumque carminum, & hymenæorum, atque cantilenarum in chorea enumerationem. Item de ſaltatoribus, alijſque in Græcorum theatris vſitatis certaminibns. Vnde item, & quo genere nati fuerint, qui apud ipſos viri ſiue fœminæ, ad ſnmmum in his decus peruenerunt. Quinam etiam ſingulornm auctores ac principes ſtudiornm extiterint: & qui horum Regibus aut Imperatoribus in delicijs, & amici fuerint. Hoc amplius, qui ludi, & vnde, in quibus artem quisque ſuam oſtendit. De feſtis quoque diebus, qui à toto Athenienſi populo celebrantur. Hæc igitur omnia, & ſi quid his forte ſimile, legentibus quintus liber exhibet. *Sextus* ab illo collectus liber, ex eiuſdem Rnfi *Muſica hiſtoria* libro quarto, & quinto. Tibicinum verò, & carminum, quæ vel à viris, vel à feminis ad tibiam cantata fuere, narratio inſtituitur. Homerus item, Heſiodus, & Antimachus Poëtæ, alijque plurimi ex hoc Poëtarum genere, magnam huius narrationis partem efficiunt. Addit vero & de feminis vaticinandi arte claris. Quæ item, & vnde dictæ Sibyllæ. Atque hæc quidem à Rufo mutuatur. Sumit & è ſecundo libro c *Halienticon* Damoſtrati. Quin & ex Diogenis Laërtij *De Philoſophorum vita*, libro primo, quinto, nono, & decimo. Vbi Philoſophornm res exponit. Vnde nimirum nata primum diuina illa res Philoſophia, vtque viguerit: qui quarum ſectarum auctores ac principes extiterint, quos quiſque ſui ſtudioſos, aut artis forſitan æmulos
177 habuerit, quos ſinguli mores præ ſe tulerint, vnde genus duxerint; quale ab initio vitæ genus ſectati ſint, quibusque temporibus floruerint.
g

Hinc de Rhetoribus, rebuſque ad artem dicendi pertinentibus, ex hoc cognoſcas libro licet. Idem etiam ex d Aelij Dionyſij ſcriptis *de Alexandria vrbe* decerptus liber, & ex Hellinaici *Aegyptiacis*. E quibns vbi fabuloſa & fictitia multa cum aliorum item magna varietate collegeris, in ſexti tandem libri extremum incides. *Septimus* poſtea liber ex Herodoti hiſtoria velut è floribus eleganter ac variè contextus eſt. *Octauus* autem liber excerpta continet è veteri quodam codice, e qui ille ipſe, cui colligentis haud eſt adſcriptum nomen. Feminas hic recenſet, quarum illuſtris gloria, famaq; eſſet: virorum item quorundam præclare geſta, & ab his inſtituta dicendi artis gratiâ colloquia. Amicitiæ quoque vim, & proborum hominum apophthegmata refert. Sublegit æquè hæc Plutarchi f opuſcula: *Quomodo adoleſcentem audire deceat Poëtas*: * *De natura & laboribus*. Vt nimirũ multi ſæpenumero labore vitioſam naturam correxerint, alij contra bonam ignauia corruperint: vtque in multis, qui in pueritia tardi omnibus videbantur, atque inepti, florente poſt ætate acrius ingenium ac perſpicacius emicuerit. Librum item *De inutili verecundia. De garrulitate. De iracundia. Quomodo quis ex inimicis vtilitatem capiat. De animi tranquillitate. Politicas ipſius præceptiones.* * *De diuitiis. Quomodo ſe quis in virtute proficere ſentiat.* Rurſum *Valetudinis tuenda*, & *Coniugales eiuſdem præceptiones.* In quibus plurima reperias cum geſta prædicatione digna, tum ad multa tibi perutilia. Hæc fere octauus liber complectitur. Iam *Nonus* ex eiusdem ſimiliter Plutarchi libellis compendio factus. Vt ex opuſculo *De ſera Numinis vindicta*; è *vita Demetrii* ac *Bruti Romani*; ex libro, cuius index eſt *Clarorum virorum Apophthegmata*. Ex libello g *De fluminibus*. *Quomodo aſſentatorem ab amico diſcernas.* * Rurſum ex *Cratetis vita*, * *Daiphantiq́*, & * *Pindari*: & ex Opuſculo, quod *Regum atque Imperatorum Apophthegmata* inſcripſit. atque ex *Conuiualium eius ſermonum libris a primo ad octauũ vſq;*. Hæc fere Plutarchus ſuppeditauit. Allata verò nonnulla è Rufi *hiſtoria Romana* libris, primo, ſecundo, tertio, & quarto: in quibus occur-

a. *Videndus de hoc Suidas. & frequens eius apud Agell. mentio.*

b *Quem vel ex Suida noueris.*

c. *Qui & à Suida referuntur. Meminit item Aelian. hiſt: animal. lib. 13. ca. 21*

d. Αἰλίου Διονυσίου *emendo, cuius ſup. Lexicon Atticarum vocum legas Cod. CLII. pag. 170.*

e. *Superiore pag. forſitan inuicatus.*

f. *Quorum omnium Catalogum texuit Lamprias à Suida laudatus, & nuper euulgatum. Quæ autẽ ex his interciderunt, ea tibi aſteriſco indicanda putaui.*

g. Et montibus, *exſtatq; hodie ſed alterius eſſe Plutarchi Critici iudicant.*

SOPATER.

rent pleraque memoratu non indigna, tametſi horum quædam in fabulas incidant, & prolixiores nugas. Ita ſe nonus haber liber.

Decimus verò coaluit è [a] Cephalionis Erato, quo libro Alexandri geſta referuntur. Item ex Apollonij Stoici libris, quæ ſint vnquam mulieres philoſophatæ, quidúe aliud præclate geſſerint, & per quas familię aliquando in concordiam redactæ. Ex Theagenis quoque *Macedonicis patriis*. Rurſum è Plutarchi viris *Niciæ, Alcibiadis, Themiſtoclis, Theſeï, Lycurgi, Solonis, & Alexandri Philippi* F. Item è vitis *Cimonis* ac *Lyſandri, Demoſthenis, Periclis, Pelopidæ, Phocionis*, & *Ariſtidæ*: quorum pleraque memoranda, admirationeque digna. Atque hic decimus liber eſt. 178

Vndecimus perinde è Plutarchi vitis ſelecta continet, puta* *Epaminundæ, Dionis, Ageſilai, Agidis, Cleomenis, Eumenis Cardiani, Philopœmenis, Timoleontis, & Arati*, qui Achæorum creatus Tribunus pleb. deciesſepties copias eorum duxit, multa in eo imperio præclarè gerens. Rurſum è vita *Pyrrhi Epirotarum regis*. Quin & ex [b] Ariſtophanis Grammatici, *De animalibus* libro primo, & ſecundo, atque ex [c] *hiſtoria theatrica* Iubæ regis libro decimo ſeptimo. Atque bis quidem vndecimus liber conſtat.

Duodecimus denique coacervatus eſt à varijs: vt è Callixeni *pictorum ac ſtatuariorum relatione*: Ex Ariſtonico *De muſæo Alexandrino*: Ex Ariſtotelis *Politiis*, Theſſalorum, inquam, Achæorum, Pariorum, Lyciorum, Ciorum, atque adeo [d] omnium, quos ille ſuis in Politicis commemorat, quorum non vulgarem eſſe vſum conſtat. Qua in re Sopatri labor hoc duodecimo eius libro conſumitur.

Magnam ſane vtilitatem hæc legentibus lucubratio adfert. Etſi enim fabulis, prodigijs, mendacijs, atque incredibilibus, vt ſæpius à me dictum, non caret: ex his ipſis tamen, quæ ad variam veluti è penu aliquo promendam doctrinam faciunt, etiam ad virtutem atque honeſtatem facientia decerpere quam plurima licet. Ad benè dicendi vero facultatem, vt ipſemet [e] ad amicos præfatur, non modicum eadem adferunt emolumentum, inſignemque vtilitatem legenti pariunt. Dictio eius varia, neque vnius formæ, tametſi perſpicuitatem in omnibus ſeruarit.

a. *Quem nonem Muſarum appellatione hiſtoricā Epitomen ſcripſiſſe ſup. retulit Photius Cod. 68. pag. 50. Vnum autè hunc elemētū a ſugiſſe ſuſpicetur, cum κεφαλαίων ibi dictus ſit, niſi apud Suid. κεφάλων, ē κεφάλων legetur.*
b. *Cuius apud Suidā mentio.*
c. *Huius operis librum 4. ab Athenæo laudatū reperies, lib. 4.*
d. *Quorum nomina aliquot colleget diligenter Iſ. Caſ. ad Laertij lib. 5.*
e. *τοῖς ἑταίροις lego.*

EVSEBII EPISCOPI THESSALONICÆ

Contra Andream quendam libri X.

CLXII.

LECTI ſunt EVSEBII, cuiusdam, vt dignitate [a] Epiſcopi, ſic & fide Orthodoxi, decem libri aduerſus Andream quendam [b] incluſum, qui horum illi ſcribendorum cauſam dedit. Scripſerat enim hic ad Euſebium epiſtolam, quam [c] παραναγνωστικὴν nominarat, iureiurando ipſum ad eam legendam adigens. Qua lecta, Euſebius primum quidem hominem increpat, [d] imperitiam iuxta eius, atque audaciam reprehendens, oſtendendo in ipſis etiam ſyllabis lapſum; & cum verſum nullum potuerit ſine ſolœciſmo facere, ad ſcribendum tamen ſeſe extuliſſe, inſtituti ſui, ſimul & quietis oblitum.

a. *Theſſalonicæ, vt te docebit B. Greg. Mag epiſt. 69. lib. 9.*
b. *Monachū ad S. Paulum Romæ, vt ibid. B. Greg.*
c. *Quaſi* iuxta legendum ſcriptum *dicas, quod ex adverſo & altrinſecus cum aliorum ſcriptis legatur, vt ea inter ſe componantur.*
d. *Imperitum litterarum, & diuinæ ſcripturæ neſcium appellat. B. Greg. ſup.*

Hæreticam dein illius ſententiam pluribus refellere aggreditur. Erat enim ille ex eorum numero, qui ab improba quam tenebant opinione, [e] *Aphthartodocetæ* ſunt dicti. Primum itaque oſtendit illi rationem eſſe reddendam, cur in vna dumtaxat ſignificatione *corruptionis* vocabulo accepto, de ſolo id peccato dici arbitretur: cum ſuo vocabulorum vſu ſancti Patres tradiderint, ad varias omnino res hanc vocem extendi. 179

Secundo, quod immortale, & impatibile, & incorruptibile ex ipſa vnitióne corpus CHRISTI Domini dixerit, quemadmodū & [f] Iulianus auſus eſt aſſerere, cum tamen in eadem hac affirmet epiſtola contra Seuerum & Iulianum, hunc à ſe ſuſceptum eſſe laborem, vt qui duas naturas, vel ſubſtantias duas in CHRISTO dicere non ſuſtineant, neque duas proprietates, neque actiones duas. Tertio quod Adami corpus aſſerat ante lapſum, neque mortale eſſe conditum, neque ſuapte natura corruptibile, vt nimirum ex hoc, pro ipſius opinione, illud item ſequeretur, CHRISTVM Dominum ex ipſa coniunctione incorrubtibile corpus, atq; impatibile aſſumpſiſſe. Vbi ſentiendū ipſi fuerat, atq; dicendū, Adami corpus mortale quidē natura ſua fuiſſe, ac patibile, verum diuina gratia immortale atq; impatibile cuſtoditum, donec eum præuaricatio cuſtodia illa priuauit. Hæc enim concors eſt ſanctorum Patrum ſententia.

e. *Quaſi dicas* Incorruptionis aſſertores. *De quibus legendus Niceph lib. 17. cap. 29.*
f. *Epiſc. Halicarnaſſenſis, qui cū Seuero Chalcedonenſe conciliū prædicare abnuens, a Iuſtiniano Imp ſede pulſus eſt, vt ait Liberatus in Breuiario cap. 19.*

Quarto

Quarto, quod hunc mundum incorruptibilem, interitusq; expertem aſſerat; cum tenendũ ſit corruptibilem eum eſſe, atq; mutabilem. Plura id genus alia capita, prima hac reſponſione Epiſcopus, partim obſcurè, partim blaſphemè dicta reprehendens, corrigere hæc eadem Andream cohortatus eſt.

Verum ille, accepta de emendandis ſuis admonitione, in ſiniſtram inclinauit, & *a* deteriora arripuit. Alterũ enim mox librum ſcripſit, quo planius ea, quæ prius aſſeruerat, & (vt arbitratur) demonſtratione quadam aſtruit. In quem librum decem hos, vti diximus; *b* pius ille Euſebius conſcripſit: quibus probat ipſum non contentum illis fidei terminis, quos ſacra Concilia ſtatuiſſent, peculiarem quandam fidei expoſitionem audacter compoſuiſſe: multa quoque ſanctorum Patrum dicta diſcerpta atque adulterata, vi in ſuam detorſiſſe ſententiam. Veteri adhæc, & nouo Teſtamento, ac SS. Patribus eum aduerſari, dum incorruptibilem & expertem interitus mundum aſſerit. *c* Mutationẽ præterea illum, transformationem, ac fluxum, reprehendenda eſſe dicere, non minus quam illæ, quæ ex vitioſitate ortum habent perpeſſiones: ac CHRISTVM propterea Dominum noſtrum immotabile corpus, atq; impatibile, & incorruptum, minimeque fluxum aſſumpſiſſe. Rurſum autem eum reprehendit, dum affirmat mundum hunc æternum eſſe, & ingenerabilem atq; incorruptibilem: neq; tamen elementorum illam transmutationem recipit, quæ ad æternitatem illius conſtituendam adfertur, vtpote quod hæc etiam inter illas paſſiones ſit, quas reprehenſibiles ille eſſe tertò docet. Deinde quod Adamum incorrupto, & immortali ſuapte vi, & impatibili corpore effictum dicat: hoc amplius addito, ipſum quoq; terræ lutum, ex quo formatum corpus erat, corruptionis expers fuiſſe. Reprehendit eundem iterum, quod *corruptionis* vocabulo, vnicam dumtaxat ſubeſſe notionem aſſeruerit. Vbi etiam illud demonſtrat, neq; corruptionis, neq; mortis, neq; vitioſæ alicuius paſſionis, ſed neq; culpandarum quidem cogitationum auctorem eſſe DEVM, tametſi corruptibilium ac mortali-
180 um ſubſtantiarum auctor exſiſtat: quod illa de non exſiſtentium numero ſint, & per ſe ipſa ſubſiſtentiam nullam habeant. Carpit item Andream, quod CHRISTI Domini corpus ex ipſa verbi vnitione impatibile, incorruptibile, & incõmotabile dixerit: oſtenditq; ipſum ad hoc ſtabiliendum, vt quidem putabat, reliqua illa de mundo, & Adamo abſurdè tradidiſſe.

a. Quare nec multo poſt damnatus in Concil. Rom. Vt refert Card. Baron. ad A. Chr. 601. ſub fin.

b. ὁ τῶν ὅσιος Εὐσέβιος.

c. ἀλλοίωσιν καὶ μεταστοιχείωσιν, καὶ ῥύσιν.

Demonſtrat autem eodem hoc in opere Euſebius, quot quantisque notionibus *d* corruptionis vocabula in ſacris literis vſurpentur. Etenim dici ait de naturalibus, minimeq; reprehendendis affectionibus; & de labore, morbo, atque ſenectute vſurpari. Nam & adoleſcentiæ corruptio ſenectus eſt: vt & labores, fatigationesque robur corporis deſtruunt. Dicitur inſuper de corporis afflictione in Aſceticis, ac ſpiritali certamine. Sic enim loqui Apoſtolum: *Licet is, qui foris eſt, noſter homo corrumpatur; tamen is, qui intus eſt, renouatur de die in diem*: & quæ ſequuntur. Adhiberi quoq; affirmat in illata corpori afflictione, ſiue in tabe & plagis, atque punitione. Dici vero & de noxa ſiue partis ſiue totius in animantibus, ſemine ac ſtirpibus: immo & de morte ipſa. Adhæc de diſſolutione vſurpari, ac de fluxu corporum, quæ humi conditis accidere ſolet. Præterea de vitioſa quoq; in malum affectione, ſiue de peccatis. Tot igitur modis *corruptionis* nomen adhiberi eum poſſit, lapſum eſſe merito Andream oſtendit, qui vnam dumtaxat his vocibus ſubeſſe ſignificationem tradiderit.

d. τί τῆς φθορᾶς, καὶ τῆς καταφθορᾶς καὶ τῆς διαφθορᾶς ὄνομα

2. Cor. 4. 16.

Confirmat deinde haſce ſuas Reprehenſiones è libris S. Scripturæ, veteris iuxtà, ac noui Inſtrumenti. Patrum item lectiſſimorum ſententiis, Athanaſij, & trium Gregoriorum; admirandorum inquam illius patratoris, & Gregorij Theologi, ac B. Nyſſeni Epiſcopi. Baſilij ſimiliter Cæſareæ antiſtitis, & Ioannis Chryſoſtomi, Cyrilli Alexandriæ, & Conſtantinopolitanæ ſedis præſulis *e* Procli, ſancti adhæc Martyris *f* Methodij, & *g* Codrati. Quorundam enim ex his dicta quædam Andreas auulſerat, ac peruerterat, *h* ſimulque malitioſe, aut imperite interpretando, errorem ſuum ex illis, vt ſibi quidem perſuaſit, confirmarat. Verum ob hæc omnia, quæ modo dixi, iuſtas Euſebio pœnas dedit, *i* ob adulterationem, inquam, SS. Patrum, & improbitatem, atque inſcitiam: quodque hæreticorum dicta quædam compilans, ſanctis ea patribus attri-

e. De quo Baron. Card. Tõ. V. & Notis ad Martyrol. 24. Octob.

f. Cuius meminit B. Hieron. in Catalogo. S. Epiphan. hæreſ 64. Suidas, Tabula Martyrum ſacra XVIII. Septemb. & inf. Phot. *g pro* Quadrati, *Vt Latini vocant V. B. Hieron. in Catal. Euſeb. lib. IV. hiſt. Eccleſ. cap. 3. & alibi. & Martyrol. Rom. 26. Maij. De his omnibus lege Niceph.* *h Lego ἅμα.*

i Sicut & Euſebij huius apud ſe depoſitam ad B. Greg. Epiſtolam corrupit: & ſermones errorum plenos nomine falſo inſcripſit. Vt propterea damnatum in Synodo Romana Greg. anno XII. è ſuperiore diſcas Epiſt. eiuſdem Pontif.

Digitized by Google

buere ſit auſus. Oſtendit poſtea ex ijs, quæ ineptiendo proferebat, ſtatuere illum certò,
nihil CHRISTVM Dominum reſurgendo mutatum de corruptione in incorruptionẽ,
æque eſſe impatibilem in humanitate, vt in diuinitate: auſumq; blaſphemos appellare
cæteros, qui ſentirent ac dicerent, mortali ac patibili corpore verſatum in terris CHRI-
STVM Dominum, cum ipſe non erubeſceret, etiam poſt ſuperatos cruciatus, & mortem
ac corruptionem ſublatam, patibile eſſe Domini corpus prodigioſo mendacio aſſerere,
nihil interim aduertens, dum Orthodoxos *a* Phthartolatras per iniuriam appellat, ſuis
ipſum verbis *b* Patherolatram ſe reuera probare. 181

a. Quaſi dicas Corruptibilicolas.
b. Pati forma Patibilicolam, *dixeris.*

Addit dein iterum SS. Patrum ſententias, oſtenditque patibile ac mortale, &
quod hanc ſequitur, corruptibile CHRISTI corpus fuiſſe, vſque ad glorioſam eius re-
ſurrectionem: inde vero immortale atque impatibile per ipſam eſſe redditum. Vanum
item eſſe Andream indicat, qui Orthodoxis probroſum Phthartolatrarum objiciat
cognomentum. In Arium enim, Aëtium, Eunomium, Apollinarium, atque Neſtori-
um, non in pios, hanc quadrare appellationem. Illud quoque docet Euſebius, Domi-
num Deumque noſtrum, vt naturales minimeque reprehendendas perpeſſiones, tan-
quam Naturæ opifex atque architectus aſſumpſit (quæ *c* non paſſiones propriè, ſed o-
pera naturæ magis proprie appellentur) ſic propriè dictas paſſiones, ſine à vitioſitate
profectas, omnino ſuſcipere non potuiſſe. non item quo ante Reſurrectionem ederat
ac biberat modo, etiam poſtquam ab inferis extitiſſet, cum diſcipulis vna ediſſe ac bi-
biſſe: ſed prius illud quidem ex naturæ legibus feciſſe, fluxam carnem cibo ac potu re-
uera reparando atque corroborando; hoc vero ſupra naturæ ordinem *d* procurandæ ſa-
lutis noſtræ gratia geſſiſſe, vt diſcipuli crederent, & per illos fideles omnes, idem omni-
no corpus, quod crucitaribus excarnificatum, atque in crucem actum fuiſſet, à mortuis
ſurrexiſſe: neque aliud eſſe ab illo, quantumuis iam ad incorruptionem & *e* indolenti-
am transformatum eſſet. Hæc vbi Euſebius diuinè docuit, decimum tandem librum
abſoluit. Stylus ei clarus eſt, & ſimplex, puroque dicendi genere vtitur, atque vbi opus
eſt, etiam benè diſtincto.

c. Theologi noſtri in ſcholis hodie Propaſſiones *nominant.*
d διὰ τὴν σωτηρίαν.
e. ἀπάθειαν.

VINDANII ANATOLII BERYTI

CLXIII.

Collectaneorum de agricultura diſciplina libri XII.

LEGI VINDANII ANATOLII *Beryti de agricultura diſciplina collectanea.* Con-
flatus autem hic ab eo liber eſt è Democriti & Africani atque Tarantini ſcriptis, A-
puleij quoque, & Florentij, Valentis, Leonis, *a* Pamphili; tum vel maximè ex Dio-
phanis Paradoxis. Opus duodecim abſoluitur libris, vtile ſane, vt ipſa nos experientia
in multis docuit, ad terram excolendam, laboresque ruſticos. quin fere cæteris vtilior
hic liber, quotquot in ea ipſa re elaborarunt. Continet tamen nonnulla prodigijs ſimi-
lia, fidemq; excedentia, & Græcis referta fabulis, quæ præterire pium decet agricolã,
cætera quæ vſui futura ſint, arripientem. Et verò alij omnes, qui de re ruſtica ſcripſe-
runt, eadem ferè de ijsdem, quantum videre potui, prodiderunt, neque in multis adeo
diſſentiunt. Quibus autem inter ſe diſſident, in his Leonis experimenta cæteris ante-
ponuntur omnibus.

a Tres huic Georgicorum libros tribuit Suidas.

GALENVS

CLXIV.

De ſectis Medicorum.

LEGIMVS GALENI *librum de ſectis.* Differit autem de ſectis, quæ in arte medica
inter ſe conſpirarunt. Eas tres ait eſſe potiſſimas. Vnam *Logicam* appellatam, quam
& *Dogmaticam* agnominat, & *Analogiſticam.* Alteram vero *Empiricam* dictam. hanc
Obſeruatricem quoque, ac *Memorialem* nominat. Tertiam denique *Methodicam.* 182
Differunt autem inter ſe cum alijs rebus, tum inuentionis modo. Dogmaticus enim
medicus, ex eo quod ratiocinando curandi Methodos reperiat, artem ſuam conſtituit.
Empiricus vero non ratiocinatione, ſed experimento, atque obſeruatione artem colli-
git. Iam Methodicus, qui & ratione vſum ſe, & experimento profitetur, etſi horum
neutro ſatis accuratè vtatur, ab vtriſque illis merito diſtinctus cenſebitur.

Liber

Liber hic tres in partes ſecatur: quarum in prima quidem Empiricam atque dogmaticam graphicè deſcribit; vbi etiam, qualis vtriuſque natura ſit, oſtendit. Altera verò parte duas inuicem ſectas valde contendentes, & de principatu certantes componit. Tertia denique Methodicam producit, & quidem cum aliis ſuprascriptis duabus pugnantem, qualibet è tribus ſectis ſua iura proferente, & reliquas vincere ſatagente. Atque hic tertij libri finis eſt. Illud clarum, opus hoc inter cetera artis medicæ ſcripta omnibus præferri oportere. ſiquidem diſcere cōuenit, quæ ſecta inter omnes optima ſit, vt eam deinde ſecteris. Videtur autem non propriè medicus habendus liber hic, ſed prooemij vicem præbere, atque ad Philoſophiam potius pertinere.

Certum item illud, ad dictionem quod attinet, atque compoſitionem, purum eum eſſe, ac venuſtum. Harum enim vbique formarum ſtudioſus inprimis Galenus extitit, tameſi in pleriſque ſcriptis intempeſtinis ſuis ſermonibus ac digreſſionibus, prælongisque periodis *a* non ſine moleſtia libros commiſceat, dictorum ſenſum obſcuret, & orationis ſeriem quodammodo abrumpat, lectorem etiam ipſum longioribus hiſce delitamentis in negligentiam abducens: quibus ſaltem vltùs vacat hoc de ſectis opus.

a. φορτίζων lego.

HIMERII SOPHISTÆ

Declamationes.

CLXV.

LECTÆ ſunt *a* HIMERII SOPHISTÆ *b Declamationes*, ſeu *orationes variæ*. Suaſoriæ duæ, Iudiciales tres: quarum etiam edit *c* argumenta. Et ſuaſoriarum quidem primam *Hyperidi* affingit, quaſi ſuper *Demoſthene* deliberatio ſit, [*inf. pag. 574.*] Alteram verò *ipſi Demoſtheni*, conſultationem *ſuper Æſchine* efformanti. [*inf. pag. 575.*] Trium reliquarum prima *contra Epicurum* velut impietatis reum inſtituitur. [*inf. pag. 578.*] Altera aduerſus diuitem, qui pauperis integram domum ſceleſtis ſuis facinoribus exhauſerat, ipſumque adeò pauperem inducit cauſam hanc perorantem. Tertia Themiſtoclem facit aduerſus Perſarum regem ſententiam dicentem, quando hic ad amoliendum bellum promiſſa pacis adferebat. [*inf. pag. 586.*]

Hæ autem ab eo ſunt orationes conſcriptæ, vt in iis quodammodo plus quàm in ceteris, dicendi vim ſuam, ſententiarumque florem *d* pro viribus exhiberet. Ad imitationem enim Demoſthenis *e* circumductionibus abundat, ac multis ſchematis variè diſtinguitur. Ideis item pulchrè orationes temperat, ſublimi ſe dicendi genere magis
183 efferens. Verbis ad hæc vtitur, quæ (ad formam ſaltem quod attinet) neque ob propriam ſuam notionem, neque ob emphaſim à perſpicuitate recedunt: eiſi, quia *f* nominum diſſolutiones vt plurimum ſunt, aures quidem cum iucunditate peregrino ſuo ſono feriunt, ſed non æquè à vulgo intelliguntur. Clarus quoque eſt earum rerum obſeruatione, quæ ad diſtinctam orationem propriè pertinent. Vtitur etiam, vt diximus, complexione cum alibi, tum vbi rei alicuius rationem reddit. Dum verò incitatis ſchematibus ſuam redditionem apponit, ſimul etiam omnem, quæ ex illis orta fuerat, obſcuritatem tollit. Hyperbatum præterea, ac tropum, etſi rarius quàm complexionem, frequenter tamen hic & ſcitè adhibet, non ſine contentione atque velocitate, cùm quidem ita opus eſt. Talem igitur ſe in iis, quas enumeraui, orationibus exhibet.

Subiicit his *Polemarchicum* [vt vocat:] quæ quidem oratio eorum, qui pro patriæ libertate cum Perſis fortiter pugnando ceciderunt, laudatio eſt, & belli ſimul breuem laudem continet. [*inf. pag. 591.*]

Hanc excipit *Areopagitica*, ſiue pro libertate Rufini filij. quæ fictitia non eſt, vt neque ſequens in eundem filium recens vita functum *Monodia*. [*vtraq. inf. pag. 594.*]

Dehinc *Epithalamius ſermo* in Seuerum ſocium. qui nec ipſe fictitius eſt, & iterum argumentum præfixum habet. [*inf. pag. 596.*]

Deinceps *Diogenes*, ſeu *g Propempticus*. Hæc quoque argumento ornatur ac dialogorum more fictis perſonis conformata eſt. [*inf. pag. 598.*]

Hinc ad ſocios *h Syntacterius*, quādo Corinthum proficiſcebatur. [*inf. pag 600.*]

a. Vide Suidam.
b. Earum excerpta quædam inf. reperies Cod. CCXLIII. pag. 574. quorum hic tibi ſingulorum locum indicandum duximus.
c. προθεωρίας, *quaſi Præfationes ad ea, quæ dicuntur.*
d. πνῦ' ὅτεν εἰς δύναμιν *lego.*
e. περιβολαῖς. *de quibus Hermogenes lib. I. Idearum.*
f. λύσεις ὀνομάτων. *quas Demetrius Phalareus fieri ſcripſit* λυθέντος ὀνόματος εἰς λόγον: *Vide ibi doctiſſ. P. Victorij comment. & Ariſtot. rhetor. lib. III.*
g. Qui fauſti ominis cauſa ad hominem mox profecturum habetur. *h. Idem qui* ἀποπεμπτικὸς. *Vt docet doctiſſ. Billius ad S. Ioan. Damaſceni orat. de fidelib. defunct. ſchol. 48. & S. Greg. Nazianz. orat. XXXII. deſcribitur,* ὁ ἐν ἐξόδοις τῶν πόλεων ἐπὶ τῶν ἀρχόντων ἀποχωρητήριος. *Vide de hoc, aliiſq. apud Himerium orationum generibus, Menandrum Sophiſtam in Epidicticis.*

HIMERIVS.

a. Hæc illa forſitan eſt, quæ inter excerpta, In aduenam Ægyptium *inſcribitur, inf. pag. 605.*
b. Ex tempore dictum *reddit Gloſſar. Vetus. inf.* αὐτοσχέδιον *Vocat.*
c. ἐπιδείξεις.
d. De quo Suid.
e. λαλιά*: de qua multa legas apud Menandrum Sophiſt. in Epidicticis.*

Propempterius alter ad Flauianum Aſiæ conſulem factum. [*inf. pag. 601.*]
Deinde *in* a *Piſonem aduenam.*
Rurſum *Protreptica*, quæ & *Diogenes* inſcribitur. [*inf. pag. 604.*]
Hinc *b Schedium*, ob contentionem in ſchola exortam. [*inf. pag. 606.*]
In *Cyprorum aduentum.* [*ibid.*]
In *primum ſuum è Cappadocia auditorem.* [*inf. pag. 607.*]
Mox *c* ingenij quoddam ſpecimen, quando vt diceret rogatus recuſauit primum: de quo tamen ipſo poſtea diſſeruit, *Pulchra omnia etiam eſſe rara.* [*inf ibid.*]
In *d Muſonium Græciæ proconſulem.* [*inf. pag. 608.*]
In *Seuerum* quoque aduenam, Symplegadæ præfectum. [*ibid. inf.*]
Hinc *e Sermocinatio.* (*inf. pag. 609.*)
In *Vrſacium Comitem.* (*inf. ead.*)
In *Seuerum ſodalem.* (*ibid.*)
In *Scylacium Græciæ proconſulem.* (*pag. 610.*)
In Epheſios hoſpites, ac Myſos, Leonisque ciues. (*ibid. inf.*)
In *ſodales è patria.* (*ibid.*)
In *Athenæum Comitem.*
In *Priuatum* domo Romanum, qui Ampelij proconſulis filium inſtituebat. (*inf. pag. 611.*)
In reditum Corintho. (*ibid*)
In *Phœbum* Alexandri proconſulis filium. (*inf. pag. 613.*)
In *Arcadium medicum & comitem.* (*ibid.*)
Oratio quoque *Propemptica* in amicos, qui nuper venerant. (*inf. pag. 613. & ſeq.*)
Altera item in *Flauianum.* (*pag. 614.*)
Epithalamium quoque dictum in Panathenæum.
Hinc *Sermocinatio* vna, & item altera.
Diſputatio habita Philippis, cùm euocatus à Iuliano Imp. iter illac haberet.
Poſt *oratio* habita in vrbe, *in* ipſius *Conſtantinopolis laudem, ac Iuliani Cæſaris.*
In *ſacrificium f Mythræ.*
Diſſertatio in Saluſtium Præfectum, cui & argumentum annexum.
Iterum *in Flauianum proconſulem.*
In *ſodalis ſui natalem diem.*
Sermocinatio quoque in ſanitatem ſocij.
In *inſidiantes.*
In *Baſilium proconſulem.*
In *eundem* rurſum.
In *Hermogenem* pariter, qui Græciæ proconſulatum gerebat.
In *Plocianum* itidem proconſulem.
Iterúmque *g* in *Ampelium procoſ.* (*inf. pag. 611.*)
In *Græciæ proconſulem prætextatum, atque ſodales.* 184
Hinc *ad Iulianum Imp.* diſceſſum adornans.
Deinde *Nicomedia habita oratio* hortatu prætoris Pompeiani.
Mox *in aduenas.*
Rurſum *in aduenam.*
Deinde *in Zenonem ſocium.*
Et *in Aphobinum aduenam.*
In *eum qui à Neptuni oraculo reuerterat.*
In eos pariter, *qui ex Ionia aduentaſſent.*
In *Ionas hoſpites.*
Ex tempore quoque in ſociorum laudem recitatum.
Oratio, quam amico Conſtantinopolitano tradidit.
Sermo quoque *inter amicos poſt reditum è patria.*
De ſuo docendi munere *extemporalis Diſputatio.*
Obiurgatio eorum, qui negligenter orationes audirent.
Schedium in quoſdam ad ſe ventitantes diſcipulos, qui reſpuere frenos videbantur.

f. Quem Perſæ Solem putant. Lege Suid. Briſſon. & alios, qui hanc vocem per iòta ferè ſcripſerunt.

g. Propemptica ad Ampelium inf.

In *Cytia-*

In *Cytianum* cum ſocils, qui cum petulantia eum audlerant, dum ſchedium ſuum recitatet.

Adbortatio quoque ad terum varietatem in dicendo ſectandam.

Diſſertatio poſt vulneris medelam.

Dein *oratio poſt reditum Corintho.*

In *ſtylum ac ſocios.*

In *vrbem Lacedæmoniorum*, quando ſomnio obſequens, [a] Amyclæum Deum precaturus acceſſit: & *non oportere recitationes omnes publicè pronuntiare.*

Sermocinatio, oportere in gymnaſio verſari.

Altera Corinthi edita.

Has, poto, oec pluresorationes Himerij ſophiſtæ [b] ferè ſeptuaginta, me præſente, [c] ſtudiosè legiſti. In quibus omoibus eadem dictionis forma, eademque figura ſeruata, circumductionem ita ac tropum adhibet, tædium vt nullum pariat ingenioſus, & quaſi familiaris redditus troporum vſus. Immò nemo hactenus, mea quidem ſenteotia, aut veouſtius, aut iucundius tropis vſus eſt. Exemplis porrò ex hiſtoria, fabuliſque omnigenis ſcripta eius referta ſunt, vel ad demonſtrationem, vel ſimilitudinem, vel voluptatem, & pulchritudinem rei, qua de agitur: qoibus orationem ſuam & emendatiorem efficit, & variè exornat. Quio & exordia interdom ipſa, atque epilogi, & qoæ quaſi [d] co otentiones [vocant,] his ab eo rebus exornantur: [e] non ratò intuper iis antea delineatis quæ poſt tractaturus eſt.

Verùm in dicendo talis tantuſque cùm eſſet, impiè tameo de religiooe ſeoſiſſe perſpicoum eſt, latenterque mordentes imitatus canes, Chriſtianos allatrauit. Vixit Conſtantio, & impiiſſimo Iuliaoo Impp. atque Athenis eloquentiæ ludo doctor præfuit.

[a] *Apollinem, qui Amyclis Laconicis celebatur. Nam qua prouerbio celebrantur Amyclæ, in Latio fuerunt.*

[b] *Vnam ſupra ſeptuaginta hic numerat. Cæteræ verò duarum, hoc loco prætermiſſarum, inf. Cod. 243. colligo. Ex* Propemptico *pag. 605. Et ex oratione in* Anatolium *Coſſ. pag. 612.*

[c] *Taraſiũ fratrem alloquitur.*

[d] *Vulgò* Confirmationes.

[e] πολλῇ νίκηται ᾗ τῇ ἀσυδιατυπώσει.

ANTONII DIOGENIS

Incredibilium de Thule inſula libri XXIV. CLXVI.

LECTI ſunt ANTONII DIOGENIS *incredibilium de [a] Thule inſula libri quatuor & viginti.* Dramatici ſunt: & dictio ipſa ita clara, ita pura, vt minus egeat perſpicuitate. Per narrationum quoque diuerticula iucunditatis plurimum ſeoſis ineſt: quando & ad fabulas propius accedit elocutio, & incredibilium oarrationum ſiluam, cum veriſimili tamen fictione atque apparatu ſibi ſuppeditat.

Inducitur itaqoe Dinias quidam oomine, vt exigebat hiſtoria, vna cum filio De-
185 mochare patria profugus, qui per Pontum, & à Caſpio atque Hyrcanio mari ad Riphæos, vt vocantur, montes, & Tanais fluminis oſtia primùm delati: ingeotibus deinde adacti rigoribus ad Scythicum conuerſi Oceanom, atque hinc ad Orientalem tendentes, ad Solis orientis partes venerunt: vnde circulo facto, exterius mare longo tempore, variiſque erroribus circumiere. Errorum ſocij fiuot Carmanes, Meniſcus, & Azulis: atque in Thule denique inſula ſtationem interim errorum quandam conſtituerunt. In hac ipſa inſula cum Dercyllide quadam Dinias conſuetudinem habuit: quæ genere Tyria, & claris in ea vrbe natalibus orta, cum [b] fratre Mantinia hoc in loco verſabatur. Cum illa igitur Dinias conſueſcens, eius audit fratriſque iactatiooes, & quanta mala [c] Paaſtius qoidam, Ægyptius ſacrificulus, intulerit. Hic enim cum vaſtata eius patria, Tyrum migraſſet, & hoſpitio acceptus à parentibos horum fratrum, Mantiniæ atqoe Dercyllidis, beneuolus primùm in bene de ſe meritos, familiamque adeò voluerſam eſſe videretur: iogeotibus poſtea malis domum, hoſque, & eorum parentes affecit. Refert deinde quomodo in Rhodum, poſt tantas familiæ calamitates, cum fratre abducta ſit, iodeque in Cretam errore delata fuerit, mox ad Tyrrhenos, & rurſum inde ad Cimmerios, quos nominant, vtque apud hos inferos ſpectarit, & eorum multa, quæ ibidem ſunt, didicerit: Myrto magiſtra vſa, ſua quadam pediſequa, quæ olim vita abierat, & à morte dominam docebat.

Hæc itaque narrare incipit Dinias Cymbæ cuidam oomine, domo Arcadia, quem commuoe Arcadum legatum miſerat Tyrum, Diniam ibi rogantes, vt ad ipſos in patriam ſuam rediret. At quoniam ipſum iam grauis ſenij ætas prohibebat, fingitur hic re-

[a] *Ads Geographos de hac veriora narraturos, & inprimis Procop. Gotthic. ſecundo, Ortelij Iſlandiam in theatro, Franc. Petrarch. lib. 3. epiſt. 1. Gul. Camden. de inſulis Britan. & alios.*

[b] ἀδελφῷ *legendam docent ſequentia.*

[c] *Qui* Paapis *deinceps perpetuo nominatur.*

ANT. DIOG.

hic referre, tum ea quæ ipſemet erroribus iactatus viderat, tum quæ ab aliis conſpecta
acceperat, quæq́ue à Dercyllide in Thule narrata didicerat: ſupra dictum, inquam, eius
errorem, vtq́ue poſt ſuum illa reditum ab inferis, cum Ceryllo & Aſtræo (iam enim à
fratre ſegregata erat) ad Sirenes venerit ſepulchrum: & quæ rurſum ipſa ex Aſtræi ſer-
mone cognouerit de Pythagora, & Mneſarcho: qualia viciſſim Aſtræus ex Philotide
didicerit, & in fratribus ipſius ſpectrum, viſumq́ue planè fabuloſum: & quæcunque
rurſum Dercyllis ad ſuos reuerſa errores retulit, vt in hominum ciuitatem inciderit in
Iberia, qui noctu quidem viderent: interdiu autem quotidie cæcutirent. Quæ item ibi
Aſtræus tibia canens, hoſtibus eorum fecerit, vtq́ue beneuoli inde dimiſſi in Celtas in-
ciderint, gentem immanem ac ſtolidam, quos in equis ipſi effugerint, quæq́ue in mu-
tato equorum colore acciderint: vt hinc ad Aquitanos penetrarint, quantoſq́ue hono-
res ibi adepti ſint Dercyllis atque Ceryllus; & hoc amplius Aſtræus, quòd oculorum 186
a. ἀνξομένων. a ſuorum incremento atque decremento, Lunæ quoque deſignaret alternationes,
quodque contentionem dirimeret, duos inter reges de principatu contendentes, qui
iuxta tales Lunæ viciſſitudines inuicem ſuccedebant in imperio, vt ob iſta etiam popu-
lo illi Aſtræus carus acceptuſq́ue fuerit.

b. Hodie Cabo de finis terræ, *nautarum vulgo. apud Ortel. in Theſauro. Meminere Plin. Strabo, Mela, & alij.*

Narrat præter hæc Dinias, Dercyllida cum alia vidiſſe atque pertuliſſe, tum vt
ad b Artabros peruenerit, vbi fœminæ bella gerunt, viri autem domum cuſtodiunt, ac
muliebria quæq́ue obeunt officia: quæ item apud Aſturûm gentem, ipſi Cerylloq́ue
contigerint, & quæ Aſtræo quoque priuatim acciderint: vtq́ue præter omnem ſpem
frequentia apud Aſturos pericula cùm effugiſſent Ceryllus cum Dercyllide, pœnam
tamen ille, quam improbitatis olim cauſa commeritus eſſet, non effugerit, ſed vt inopi-
natò pericula hæc euaſerit, ita etiam tandem excarnificatum fuiſſe. Refert poſtea quæ-
nam per Italiam, Siciliamq́ue oberrans illa viderit. Vt in Eryce Siciliæ ciuitate com-
prehenſa, ad Sæuiſidemum, qui tunc Leontinis imperabat, adducta fuerit: vbi rurſum
in Paapidem, ſceleratiſſimum illum hominem, apud regem agentem incidit, reperit-
q́ue nec opinato calamitatis ingentis ſolatium, Mantiniam fratrem, qui diu multumq́;
iactatus, varia quoque, & incredibilia, quæ cum in hominibus, ac ceteris animantibus,
tum circa Solem ipſum & Lunam, plantaſq́ue, & inſulas potiſſimum ſpectarat, ſorori
commemorauit, vberemq́ue admodum præbuit fabularum materiam, quas Diniæ
poſtmodum illa referret, quæ hic omnia ipſe connexuiſſe, & Cymbæ Arcadi retuliſſe
fingitur.

Addit dehinc, vt Mantinias cum Dercyllide (Paapidis pera cum libris, herba-
rumq́ue arcula ſublata) Rhegium è Leontinis traiecerint, indeq́ue Metapontium, vbi
eos Aſtræus aſſecutus, Paapin veſtigia eorum ſubſequi ſignificarit, vtq́ue Aſtræum hi

c. Plura de hoc apud Strab. lib. 7. Suidam, & Herodot. Melpomene.

d. De qua ſeq. pag.

e. Qua ratione noctes vixiſſe I.X. ſupra ſepiuocentas ſepulchrales docebunt inſcriptiones inf. pag. 189.

in Thraciam, & Maſagetas ad c Zamolxin ſocium proficiſcentem ſecuti ſint. Quid
item ille hac in profectione conſpexerit, ac quomodo in Zamolxida inciderit, apud Ge-
tas iam tum pro Deo cultum: quæq́ue dicere, ac poſtulare pro ſe Aſtræum iuſſerint
Dercyllis atque Mantynias: vt ibi oraculum illis datum ſit, in Thulen inſulam deferri
fatis eſſe deſtinatum: tandem tamen in patriam redituros, ſed cum alia prius aduerſa
paſſuros, tum d impietatis in parentes (tametſi deliquiſſent inuiti) pœnas daturos: vi-
tam nimirum ipſis cum morte alternis vicibus commutatum iri, & e noctu quidem vi-
cturos, interdiu verò ſemper mortuos futuros. Refert inſuper, vt hoc audito vatici-
nio, inde diſceſſerint, Aſtræo cum Zamolxide ſumma apud Getas in exiſtimatione re-
lictis: quæ item ad Boream videre admiranda atque audire ipſis contigerit. Hæc cùm
omnia Dinias in Thule, Dercyllide narrante, audiſſet, eadem nunc referre pergit Cym- 187
bæ Arcadi. Adhæc etiam, vt Paapis Dercyllidis veſtigia inſecutus, in ea inſula ipſis ſu-
peruenerit, & arte ſua magica hoc effecerit, vt interdiu morerentur, nocte verò acce-
dente reuiuiſcerent; hoc tantùm ritu ad illud efficiendum vſus, quòd publicè in illo-
rum faciem conſpueret. Thuſcanum item quendam, Thule oriundum, Dercyllidis
amore captum, viſo amatam ſuam Paapidis malis artibus in eum morbum incidiſſe, in-
gentem adeò ex eo cepiſſe dolorem, vt ſubito Paapida inuadens gladio percuſſerit, at-
que interfecerit. Hunc vix tandem Tyrios malorum reppeiſſe exitum. Thuſcanum
tamen poſtquam Dercyllida mortuæ ſimilem iacere conſpexit, mortem ſibi quoque
conſciuiſſe. Hæc igitur omnia, & alia id genus plurima, vt eorum ſepulturam, & è tumu-
lo reditum, amores Mantiniæ, quæq́ue hinc illis acciderunt, & eius farinæ multa cùm

Dinias

Digitized by Google

Dinias in Thule inſula, Dercyllide referente, cognouiſſet, inducitur nunc eadem Cymbæ Arcadi commemorans. Atque hic tandem finis eſt tertij & vigeſimi libri, Antonij Diogenis *incredibilium de Thule* inſcripti, cum nihil pene, ac niſi pauca tantum ab initio huius Operis de hac inſula memoriæ prodiderit.

Quartus verò & viceſimus liber inducit Azulin narrantem, atque inde etiam Diniam ad ea, quæ antea Cymbæ retuliſſet, Azulidis geſta cumulantem. Quo modo nimirum præſtigiarum illarum rationem deprehenderit, quibus Paapis Dercyllida, & Mantiniam ludificarat, nocte quidem vt viuentes apparerent, interdiu verò mortui: vtque malum illud depulerit, cùm modum ac rationem huius cruciatus, eiuſque curandi viam didiciſſet ex perulà Paapidis, quam ſecum Mantinias atque Dercyllis attulerant. Neque hoc ſolum, ſed & illud reperit, quomodo Dercyllis & Mantinias parentes iacentes ingenti malo liberare poſſent. hos enim illi ex Paapidis præſcripto, quaſi hoc ſibi profuturum eſſet, graui affecerant incommodo, cùm longo eos tempore mortuorum inſtar iacere feciſſent. Accedit huc, vti Dercyllis, & Mantinias in patriam properarint, parentibus vt vitam ſalutemque redderent.

Dinias interim vnà cũ Carmane, & Meniſco, ſeparato ab ipſis Azulide, vltra ipſam Thulen etiam oberrauit. quo quidem in errore quæ ſupra Thulen incredibilia viderit, nunc inducitur referre Cymbæ: ea nimirum à ſe conſpecta eſſe dicens, quæ & aſtrorum ſtudioſi docere ſolent. Qualia ſunt iſta: Habitare quosdam poſſe ſub polo arctico, & noctem inueniri vnius menſis, aliamque qua breuiorem, qua longiorem, vt ſex etiam menſium, & ſummum anni vnius ſpatium teneat. Neque verò noctem ſolùm eo vſq; produci, ſed diem etiam ipſum noctibus his proportione reſpondere: aliaq;
188 id genus à ſe viſa nuntiat. Homines item conſpexiſſe ſe, & quædam alia fabulatur, qualia mortalium nemo vidit, audiuit, ſed ne mente quidem effinxit. Hoc autem omnium maximè omnem excedit fidem, quòd Boream verſus profecti ad Lunam propius, tanquam ad puriſſimam quãdam [a] tellurem, acceſſerint, indidemq; cernere potuerint ea, quæ vidiſſe par eſt eum, qui nugas huiuſmodi ſupra fidem cõfinxerit. Adhæc & Sibyllam vaticinandi artem à Carmane didiciſſe tradit, ac vota poſt iſta quemq; ſua & preces concepiſſe, atq; vt optarant, res dein ſingulis cecidiſſe: hinc enim è ſomno ait excitatũ ſe Tyri in templo [b] Herculis repertum: vnde cùm ſurrexiſſet, ipſam quoq; Dercyllida & Mantiniam reperiſſe, cum cetera bellè hactenus egiſſe, tum parentes ſuos è longo illo ſiue ſomno, ſiue interitu potius, [c] feliciter excitaſſe, beatamq; modò in omnibus vitam ducere. Hæc Cymbæ Dinias fabuloſè retulit, prolatiſq; cupreſſinis tabulis, inſcribere eas iubet Eraſinidem Athenienſem, Cymbæ comitem, litteratum non imperitum. Oſtendit etiam ipſis Dercyllida (hæc enim cupreſſinas illas tabulas attulit) Cymbæque negotium dedit, vt duplici exemplo eis hactenus narrata inſcriberẽtur: & alteram quidem tabellarum ille penes ſe haberet: alteram verò Dercyllida cum è vita deceſſiſſet, ſuo in tumulo capſulæ impoſitam collocaturam.

a. Habitari in Luna, eamq; eſſe terram multarũ vrbium & montium, dixit olim Xenophanes, vt refert Cic. Acad. quæſt. 4.

b. Vide Arrian. Curt. Greg. Gyrald. de hoc Hercule.

c. Herbis etiam homines ad vitã reuocatos fabulatur Plin. lib. 25. cap. 2. & Apollod. lib. 3. Biblioth. Glaucum Minois F. ſic quoque vitæ reſtitutum refert.

Diogenes igitur, idemque Antoninus, qui haſce omnes prodigiis ſimiles fabulas Diniam facit Cymbæ narrantem, Fauſtino tamen ſcribit: *De incredibilibus ſe, quæ vltra Thulen eſſent*, ſcribere, & Iſidoræ ſorori, literis cum primis deditæ, hæc ipſa dedicare. Veteris præterea comœdiæ Poëtam ſe profitetur: ac licet falſa, eaque incredibilia finxerit, habere tamen de his ipſis fabulis teſtes longè antiquiores, è quorum ſcriptis ſummo hæc labore contulerit. Singulis deinde libris auctores laudat, qui eadem antea in litteras miſerint, ne teſte ſcilicet idoneo carere etiam incredibilia illa viderentur.

Ipſo igitur Operis initio epiſtolam ad Iſidoram ſororem ſcribit, qua licet hoc illi volumen inſcriptum eſſe oſtendat, Balagrum nihilo ſecius quendam ibi vxori ſuæ, Philæ nomine, Antipatri filiæ, ſcribentem narrantemque facit, cum ab Alexandro Macedonum rege Tyrus caperetur, & ignis plurima deuaſtaret, veniſſe ad Alexandrum militem, qui ſe peregrinum quid, præterque opinionem indicandum habere diceret. Eſſe enim quid extra oppidum ſpectatu dignum. Regem itaque adſumtis vna ſecum Hephæſtione, & Parmenione ſociis, militem ſecutum ad tumulos è lapide ſubterraneos quoſdam perueniſſe, quorum alius ſic eſſet inſcriptus: LYSILLA VIXIT ANNOS XXXV. Alter verò ſic: MNASON MANTINIÆ F. VIXIT ANNOS LXVI. [d] POST
189 LXXI. Alius verò titulus erat: ARISTION PHILOCLIS F. VIXIT ANNOS XLVII. [d] POST LII. Alius rurſum ſic inſcriptus lapis: MANTINIAS MNASONIS

d. Iacuerũt enim mortui toto eo tempore, quo Mantinias atq; Dercyllis in Thulen vſque oberrarunt, donec poſt ad horum reditum reuixerunt, vt fabulatur ſup. pag. 187.

ANT. DIOGENES.

F. ANNOS VIXIT XLII. NOCTESQVE LX. ET ↄↄCC. Item alius: DERCYLLIS MNASONIS FILIA ANNOS VIXIT XXXIX. NOCTESQVE LX. ET ↄↄCC. Sextus verò tumulus hoc epigrammate: DINIAS ARGAS VIXIT ANNOS C. ET XXV. His lectis dum animi pendent (preterquam in primo tumulo, cuius clarior erat titulus) ad parietem inciderunt in arculam è cupreſſo fabricatam, cui ſic inſcriptum:

HOSPES QVISQVIS ES
APERI
VT DISCAS QVÆ
ADMIRARIS.

Aperto igitur ab Alexandri ſociis ſcriniolo, cypariſſinas inueniunt tabellas, quas, vt apparet, Dercyllis ibi Diniæ mandato collocarat. Hæc ferè vxori ſcribentem Balagrum inducit, quodq́ue cypariſſinas iſtas tabulas tranſcribens, eidem coniugi tranſmiſerit. Ab hac occaſione fertur deinceps oratio ad cupreſſinarum lectionem, ſcriptionemq́; tabularũ, & Dinias quoq; adeſt narrans, quæ prædiximus Cymbæ. Ad hunc ergo modum, ac de his ferè rebus dramatis eſt fictio ab Antonio Diogene compoſita.

Videtur autem ipſe tempore prior eſſe iis, a qui talia ſtudioſè confinxerunt, vt b Luciano, Lucio, c Iamblicho, d Achille Tatio, e Heliodoro, atque f Damaſcio. Nam & *verarum* Luciani *narrationum & transformationum* Lucij fontem hunc & radicem dixeris. Quin & eorum, quæ de Sinonide ac Rodane, de Leucippe ac Clitophonte, de Chariclea ac Theagene, deq́ue fictis eorum rebus, erroribus, amoribus quoq; & raptu atque periculis compoſita ſunt, Dercyllis, Ceryllus, Thruſcanus, ac Dinias exemplum præbuiſſe meritò cenſeri queant. Qua verò tempeſtate fabularum hic auctor, Diogenes ille Antonius vixerit, non habeo certò affirmare. Illud tantùm conijcere liceat, non ita diu poſt Alexandri magni tempora floruiſſe. Meminit item Antiphanis cuiuſdam ſe antiquioris, quem id genus prodigioſis narrationibus ſimillima conſcripſiſſe ait. Ex ipſis verò potiſſimum, vt & è cæteris huius farinæ fictis narrationibus duplex parari, eaque non modica vtilitas poteſt. Primum quidem, quod hinc, etſi qui iniuſtè quidpiam admiſerunt, effugere ſæpius videantur, tandem tamen meritas dare pœnas, diſcas. Inſontes deinde multos, ingentibus vicinos periculis, præter ſpem omnem ſæpenumero ſeruati.

a. De quibus ſup. b. Cod. CXXIII. pag. 165. c. Cod. XCIV. pag. 130. d. Cod. XXCVII. pag. 118. e. Cod. LXXIII. pag. 93. f. Cod. CXXX. pag. 166.

CLXVII.

IOANNIS STOBÆI

Eclogarum, Apophthegmatum, & vitæ præceptionum libri IV.

LEGIMVS IOANNIS STOBÆI *Eclogarum, Apophthegmatum, & præceptionũ vitæ libros quatuor*, voluminibus duobus. Dedicat eos, cuius maximè gratia collectos affirmat, a Septimio filio ſuo. Collegit autem (vt ipſemet indicat) è [philoſophis] poëtis, oratoribus, atque ex iis, qui in omni repub. rebus geſtis claruerunt, partim eclogas, 190
partim apophthegmata, partim denique inſtituendæ vitæ præcepta, quæ inſtar columnæ alicuius erigere voluit, quo ad hanc rerum lectarum ſtelen dubium nonnihil filij ingenium componeret, meliusq́; redderet. Primus autem liber totus eſt phyſicus: alter deinde b aliqua ſui parte ad ſermonem ab initio pertinet: cetera verò, & longè maxima, ethicus eſt. Tertius denique & quartus, pauca ſi demas, ethica rurſum & politica c continent.

Primus itaque liber capita complectitur d LX. ad quæ veterum ſententias celebriaque dicta redegit. Sunt autem iſta:

Poſtquam de Deo diſſeruit, e cunctorum eum opificem eſſe, & prouidentia ſua gubernare vniuerſum.

Secundum caput de iis agit, qui prouidentiam tollunt, diuinasq́ue facultates eas, quæ illam ipſam ad vniuerſum adminiſtrandum conſequuntur.

3. Deinde de conſtituta à Deo iuſtitia ad hominum facta inſpicienda, & peccata punienda.

4. De diuina neceſſitate, qua neceſſariò cuncta quæ ex Dei voluntate ſunt, fiunt.

5. De fato, & apto eorum quæ fiunt ordine.

6. De for-

a. Suidas Ε'κλογῶν vocat: puto legend. Στρωμάτων) quos & ipſe quatuor Stobæi libros numerat. quorum vix tres hodie integri circumferuntur. b. Sex prima capita, quæ & interciderunt. c. Quin & œconomica quædam. d. Habes ea omnia, aut penè omnia, Græcè & Latinè à Gul. Cantero pridem edita, ſed aliter alicubi diſtincta, & nonnunquã perturbata, intercedit in ... ra fragmenta aut variè ſine titulis diſperſa, præterquam quòd multis in locis corrupta ſint ac inutilia. e. Quod hic Canteri editione de numeris caput, è prolegomenis huc malè traiectum docet Phot. inf. pag. 191. & ποιητῶν. Conſtat idem ex Cod. in ſ. Bibliotheca Auguſtana.

6. De fortuna ſiue caſu.
7. Temere huc illuc fortunam ferri.
8. De temporis natura ac partibus, & *a* quot quantarumque rerum cauſa ſit.
9. De Venere cœleſti, & diuino amore.
10. De principiis, & elementis, atque vniuerſo.
11. Hinc de materia.
12. De idea.
13. De cauſſis.
14. De corporibus, eorumque ſectione, & de minimo.
15. De figuris.
16. De coloribus.
17. De miſtione, & temperamento.
18. De vacuo, loco, & ſpatio.
19. De motu.
20. De ortu atque interitu.
21. De mundo: &, Animatúſne ſit ac prouidentia regatur, atque vbi principatum habeat, & vnde nutriatur?
22. De mundi ordine: &, An vnum ſit vniuerſum.
23. De cœli natura ac diuiſione.
24. De ſiderum natura, figura, motu, ſignificatione.
25. De Solis natura, magnitudine, figura, conuerſionibus, defectu, ſignis, & motu.
26. De lunæ natura, magnitudine, figura, & illuſtratione, deque eclipſi, eiuſdem *b* interuallo, ac ſignis.
27. De lactea via.
28. De cometis, & tranſuolantibus ſtellis, ac ſimilibus.
29. De tonitruis, fulguribus, fulminibus, *c* igneis turbinibus, & typhonibus.
30. De iride, de corona, parelio, ac virgis.
31. Item de nubibus, nebula, pluuiis, rore, niue, pruina, & grandine.
32. De ventis.
33. De terra: ſitne vna, & finita.
34. Quantæ magnitudinis terra ſit, deque eius ſitu.
35. De figura ipſius terræ.
36. Fixáne terra ſit atque immota, an mobilis?
37. De terræ motu.
38. De mari: quónam pacto æſtus eius modò recedat, modò accedat.
39. De aquis.
40. De vniuerſo.
41. De natura, cauſiſque ex ea ortis.
42. De animantium generatione, *d* ceteriſque.
43. Quot ſint animantium genera: &, An omnia ratione ſenſuque prædita?
44. De ſomno & morte.
45. De *e* ſtirpibus.
46. De animantium nutrimento, edendique appetitu.
47. De natura hominis.
191 48. De mente.
49. De *f* anima.
50. De ſenſibus, & ſenſuum oblectis: &, An etiam veræ ſint ſenſiones?
51. Quot ſint ſenſus, cuiuſque naturæ ſinguli, atque efficaciæ.
52. De viſu, & ſpeciebus viſibilibus.
53. De auditu.
54. De odoratu.
55. De guſtatu.
56. De tactu.
57. De voce: &, An corporis expers, ac quid ſit in ea præcipuum.
58. De imaginatione, ac dijudicandi facultate.

a. Emenda hinc in Canteri edit. κ̀ πόσων εἴη αἴτιος.

b. Addit Cant. liber Faciem: *de qua Plutarchi in opuſculis libellus.*

c. περὶ πρηστήρων. *Vide Plut. lib. 2. cap. 48. & ſeq.*

d. Cuiuſmodi illa, quæ apud Gul. Canterum inſcribuntur, de cauſis ſimilitudinis parentum & matrum. *Itē:* Quare ſeptimeſtres partus vitales.

e. Huc refero Canteri illud: Quomodo ſtirpes alantur, & animalia.

f. De qua duodecim tractaſſe Stobæum indicat Cant. codex.

S 2 Nonum

Nonum verò & quinquageſimum: De opinione.

Sexageſimum denique: De reſpiratione atque [eius] affectionibus.

Et hæc quidem libri primi capita ſunt, taliáque continent, ad naturam nimirum pertinentia, paucis dumtaxat initio exceptis, quæ ad metaphyſica quiſpiam rectius retulerit. Per hæc ergo capita, vt diximus, veterum ſententias, ſiue conſentientes, ſiue repugnantes legendas Stobæus appoſuit. Hoc ipſo tamen libro, antequam ea, quæ modò recenſui, aggrediatur capita, de aliis duobus differit. Quorum primum Philoſophiæ laudatio eſt, & ea quidem ex variis congeſta ſcriptoribus. Alterum verò de ſectis, quæ in ea conſpirarunt. Vbi pariter veterum opiniones de Geometria, Muſica, & Arithmetica deſcribit.

a. De quibus vix tria hac, primũ, ſeptimum, & octauum: vtcunque integra poſteriore Eclogarum libro a Cant. edito legas: quinq; inter hæc media capitibus, partim turbatis, partim alio reiectis. Reliqua porrò XXXIIX. huius libri alterius capita, magno ſanè damno publico periiſſe, vel ſola inſcriptiones ha teſtantur.

b. Huc planè pertinent, quæ ſerm. 80. 81. & 82. in Conrads edit. hodieq; leguntur.

c. Cui rurſum capita quinque ſubjicit Cant. codex: quorum tamen vltimum illud eſt, quod octauum hic locum obtinet.

d. τὸ κρεῖττον.

e. Vide Plutarchum libello de Curioſitate.

f. Lege Luciani libell. Non eſſe calumniæ credendum.

Alter dein liber *a* ſex & quadraginta abſoluitur capitibus.

Primum quidem de ſacrorum interpretibus, & quòd à mortalibus ſpiritualium vera natura comprehendi nequeat.

2. Hinc de arte differendi.
3. De bene dicendi facultate.
4. De oratione, ac *b* litteris.
5. De arte poëtica.
6. De charactere, ſeu forma orationis.
7. De *c* morum Philoſophia.
8. De iis, quæ in noſtra ſunt poteſtate.
9. Neminem ſponte eſſe improbum.
10. Qualem deceat eſſe Philoſophum.
11. Pietatem erga Devm colendam eſſe.
12. Piis ac iuſtis *d* numen auxilio eſſe.
13. De vaticinio.
14. Sapientum conſuetudinem magni eſſe faciendam: fugiendos verò, ac declinandos improbos atque imperitos.
15. De eo quod videtur tantùm, & de eo quod verè eſt.
16. Non è verbis, ſed moribus de homine eſſe iudicandum,
17. Eos qui aliis inſidientur, ſeipſos potius imprudentes lædere,
18. De nominis gloria.
19. De fama.
20. Modum eſſe optimum.
21. Virtutem ægrè parati: Vitium contra facilè acquiri.
22. Non oportere ſtultorum iudicij rationem habere.
23. Fictionem ſiue hypocriſin, quæ non iis tantùm, apud quos exercetur, ſed ipſis quoque fingentibus nocet, ex animo eſſe pellendam.
24. *e* Curioſitatem eſſe vitandam: præbere enim anſam inuidiæ, atque *f* calumniæ.
25. Optimum eſſe reſipiſcere, in quibus ipſe deliqueris.
26. Conuitium minimè eſſe bonum.
27. In conuitiando conſiderandum, ne in eadem ipſi quandoque errata incidenrimus.
28. De vitæ neceſſitate.
29. Opportunè res agi debere.
30. De voluntate: non eſſe eam temerè differendam.
31. Aduerſis affligi ſummæ ſæpenumero vtilitati eſſe: maximè verò imprudentibus.
32. De educatione, atque inſtitutione.
33. Optimum bonorum omnium eſſe amicitiam.
34. Morum ſimilitudinem amicitiam conciliare.
35. In aduerſis ſuis atque periculis, non eſſe negligendos amicos.
36. Non eſſe amicos iuuandos, cùm quid iniuſtè faciendum ſuſcipiunt. 192
37. De fidis atque infidis amicis.
38. Citò eſſe cum amicis in gratiam redeundum, eorumque vitia ferenda, cum erratorum obliuione.
39. In aduerſis fidos explorari amicos.

40. Præce-

40. Præcepta amicitiæ.
41. De inimicitijs, &, quo ſe quis modo cum hoſte gerat. [a]
42. Qua ratione [a] ex inimicis capi poſſit vtilitas.
43. De bene-merendi ſtudio.
44. Maius eſſe beneficium quod in tempore confertur.
45. De remunerandis beneficijs.
46. Non eſſe benigne faciendum improbis, neque ab ijs beneficium vllum accipiendum.
[b] Denique de Gratitudine. Atque hæc ſumma Capitum ſecundi libri.

a. De quo & Plutarch. libellus.

b. Vnica en monade à ſuperiore calculo aberrauimus. quem facile errorem corriget, qui olim hunc librum nobis integrum in lucem dabit.

Tertius dehinc Capita continet [c] XLII.

c. Qua totidem, & ijsdem inſcriptionibus, Sermonum nomine, vna cũ quarto libro, edita fuere ſæpius. Græcè Venetijs, Græcolat. Tiguri non ſemel, ac denique Francofurdi cũ Ant. Meliſſa, alijsque Gnomologis.

Primum de Virtute.
Alterum de Vitio.
3. De Prudentia.
4. De Imprudentia.
5. De Temperantia.
6. De Intemperantia.
7. De Fortitudine.
8. De Timiditate.
9. De Iuſtitia.
10. De habendi Cupiditate, atque Iniuſtitia.
11. De Veritate.
12. De Mendacio.
13. De loquendi libertate.
14. De Aſſentatione.
15. De Prodigalitate.
16. De Parſimonia, [ſeu Tenacitate.]
17. De Continentia.
18. De Incontinentia.
19. De Patientia, [ſeu Malorum tolerantia.]
20. De Iracundia.
21. De cognoſcendo ſe ipſum.
22. De Faſtu.
23. De cæco ſui amore.
24. De Conſcientia.
25. De Memoria.
26. De Obliuione.
27. De Iureiurando.
28. De Periurio.
29. De laboris ſtudio.
30. De Ignauia.
31. De Pudore.
32. De Impudentia.
33. De Silentio.
34. De tempeſtiua oratione.
35. De dicendi breuitate.
36. De [d] Garrulitate.
37. De Benignitate.
38. De Inuidia.
39. De Patria.
40. De peregrina terra.
41. De Arcanis.
Et 42. de Calumnia.

d. De qua Plutarch. etiam.

Quarti denique libri Capita hæc ſunt.

IO. STOBÆVS.

a. Hodie in Stobæo Vulgato ſermo eſt XLIII.
b Qui Sermo in libris editis non exſtat.

a Primum de Repub.
Alterum de legibus, & conſuetudinibus.
3. *b* De Plebe.
4. De potentibus in ciuitate.
5. De Principatu, &, Qualem eſſe principem, ac Magiſtratum deceat.
6. Optimum eſſe vnius imperium.
7. Regni adminiſtrandi præceptiones.
8. Vituperatio Tyrannidis.
9. De bello.

c. Hoc ſigno notauimus, quæ in editis diſtincta in laudem, ac Vituperationem reperimus.
d. In Stobæo eſt hic de Militia, & viribus corporis.

10. *c* *De Audacia.
11. *d* De Iuuentute.
12. De belli Imperatoribus: &, De ijs, quæ militiæ vſui eſſe poſſint præcepta.
13. De Pace.
14. De* Agricultura.
15. De Tranquillitate.
16. De Nauigatione, [& naufragio.]
17. De* Artibus.
18, De Dominis, & ſeruis.

e. E Vulgatis libris hoc additũ.
f. In editis iungitur præcedenti capiti: & ſubditur Vituperatio Veneris, & quod malus ſit amor, ac multorum malorũ auctor.
g. De quibus ſex habent capita libri editi.
h. Quæ libri editi per tria diſtributa capita exhibent.
i. Tres hic inſertos Sermones 80. 81. 82. in libros aliunde irrepiſſe, iam ſup. indicauimus, pag. 191.
k. Tribus explicata capitibus in libris editis.
l. Quæ in duo capita diſtraxerũt alij.

19. De Venere vulgari, [*e* quæ generationis humanæ cauſam fouet.]
20. De *f* amore voluptatum corporis.
21. De* Pulchritudine.
22. De Nuptijs, & eius capitis *g* cætera.
23. Connubialia præcepta.
24. De Liberis, *h* & eius generis reliqua.
25. Debito parentes honore à liberis eſſe afficiendos, [&, An per omnia eis obedire conueniat.] *i*
26. *i* Quales deceat eſſe parentes erga liberos, [& quod vtrinque naturali quadam neceſſitate mutuo afficiantur.]
27. Fraternum amorem, & animi affectum, erga cognatos eſſe honeſtiſſimum, [quodque hi neceſſarij ſint.]
28. De rei familiaris tuendæ ratione.
29. De nobilitate [nobiles illos eſſe, qui ex virtutis præſcripto viuant, tametſi nec bonis moribus præditis parentibus orti ſint] & *k* reliqua eiuſdem argumenti.
30. De Ignobilitate.
31. De* Diuitijs, & huius generis *l* cæteris.
32. De* Inopia.
33. Diuitiarum paupertatiſque comparatio.
34. Vitam eſſe perbreuem, curarumque plenam.
35. De Triſtitia, eiuſque moleſtia. 193
36. De morbo & medelis.
37. De Valetudine, eiuſque permanſione.
38. De Medicis, & medicina.
39. De Felicitate.
40. De Infelicitate.
41. Inſtabilem eſſe mortalium proſperitatem.
42. De his qui præter meritum felices ſunt.
43. De his qui præter meritum infelices ſunt.
44. Quæcumque accidunt, conſtanter eſſe ferenda [hominibus, quorum eſt ex virtute vitam inſtituere.]

m Inſerunt hoc loco Vulgati libri caput De Puſillanimitate.

45. *m* Secundas res oſtendi, aduerſas contra tegi oportere, [& rebus præſtantibus rectè vtendum.]
46. De Spe.
47. De inſperatis euentibus.
48. De aliorum infortunio gaudendum non eſſe.
49. Infelices indigere condolentibus.

De

50. a De Senectute, b aliaque huc ſpectantia.
51. De Morte, [& eam euitari non poſſe.]
52. De Vita.
53. c Vita & mors inuicem comparata.
54. De Luctu.
55. De Sepultura.
56. Conſolatoria.
57. In vita functos non eſſe exercendam contumeliam.
58. Plurimorum à morte memoriam cito euaneſcere.

Hæc quarti libri LVIII. Capita ſunt: cum quattuor ipſorum librorum in vniuerſum d octo ſint ſupra ducenta: quibus, vti diximus, ſententias, teſtimonia, & Chrias ex Eclogis, & Apophthegmatis, ac vitæ præceptis Stobæus proponit.

a. Diuulſa bene videntur, quæ in editis libris diſtinctis cap. faciunt: Facilius eſſe alium admonere, quam ſeipſum. *b. Libri editi ſingulari cap proponunt:* Quod ſenectutis moleſtiam prudentia tollat, ipſamq; multa reuerentia dignam effici. *c Addunt hic typis excuſi caput* De laude mortis. *d Atqui ſex tantum ſupra ducenta ſingulorum librorum calculi collecti conficiunt. Erroris anſa fortaſſis ex numerorum notis obiecta. Cæterum ex his XXIIX. ſecundi libri, quæ interciderunt, capita deſideramus.*

Philoſophi autem, ex quibus iſta collegit, hi fere ſunt:

a. Cōmodū tibi fore, lector, arbitratus ſum, ſi neglectum alicubi elementorū ordinē accuratè reſtituerim.

PHILOSOPHI.

a Aegimæus.
Aeſchines Socraticus.
Albinus.
Amelius.
Anacharſis.
Anaxagoras.
Anaxarchus.
Anaximander.
Anaximenes.
Antipater Iſtianus.
Antiſthenes.
Apelles.
Apollodorus.
Apollonius.
Apollophanes.
Arceſilaus.
Archanetus.
Archedemus Hecatæus.
Archelaus.
Archimedes.
Archytas.
Arianus.
Ariſtagoras.
Ariſtander.
Ariſtarchus.
Ariſtippus.
Ariſtobrotus.
Ariſton.
Ariſtonymus.
Ariſtoteles.
Ariſtoxenus.
Aſclepiades Ariſtæi F.
Atticus.

Beronice.
Beroſus.
Bias.
Bion.
Boëthus.
Brotinus.

Callicratides.
Callimachus.
Carneades.
Cebes.
Charondas.
Chilon.
Chion.
Chryſippus.
Cleanthes.
Cleobulus.
Clineas.
Clitomachus.
Coriſcus.
Crantor.
Critias.
Critolaus.
Criton.

Damármenes.
Damippus.
Demetrius.
[*Democritus.*] Ex Cod. H. St.
Demonax.
Didimus.
Diocles.
Diodorus.
Diogenes.
[*Dion.*]
Diotimus.
Dius.

Ecphantus.
Ecpôlus.
Empedocles.
Epandrides.
Epicharmus.
Epictetus.
Epicurus * *Gargitius.*
Epicurus Athenienſis.
Epidicus.
Epigenes.

** Nimis ſane liberaliter Photius duos nobis offert Epicuros, cum vnus idemq; ab vrbe Athenienſis dicatur, qui a pago Gargetius eſt, vt docet Laert. lib. X. init.*

Eraſiſtra-

Digitized by Google

Io. Stobævs.

Eraſiſtratus.
Eratoſthenes.
a Eryſus. a. *Euryſus* alij.
Euclydes.
Eudoxus.
Euenius.
Euphrates.
Euryphamus.
Euriſtratus.
Euſebius.

Glauton.

Harpocration.

Heraclides.
Heraclitus.
Hermes.
Herophilus.
Hierax.
Hierocles.
Hieronymus.
Hippalus.
Hippias.
Hippodamus.
Hippônus.
Hypſæus.

Iamblichus.

Ion.
Iuncus.

Leophanes.

Leucippus.
Longinus.
Lucius.
Lycus.
Lycon.
Lyſis [*Epaminondæ Præceptor*]

Maximus.

Meliſſus.
Melon.
Menechmus.
Menedemus.
Metôpus.
Metrocles.
Metrodorus.
Moderatus.
194 *Mneſarchus.*
Muſonius.

Naucratus.

Naumachius.
Nicolaus.
Nicoſtratus.
Nicêus.
Numenius.

Ocellus.

Onatus.
Onêtor.

Panacæus.

Panætius.
Parmenides.
Pémpelus.
Periander.
Perictione.
Phauorinus.
Pherecydes.
Philolaus.
Philoxenus.
Phintis.
Pittacus.
Plato.
Plotinus.
Plutarchus.
Pólemon.
Polybius.
Porphyrius.
Porus.
Poſidonius.
Protagoras.
Pyrrhon.
Pythagoras.
Pythiadas.
Pytheas.

Reginus.

Rufus.

Scythinus.

Seleucus.
Serenus.
Seuerus.
Socrates.
Solon.
Soſiades.
Sotion.
Speuſippus.
Sphærus.
Stilpon.
Straton.

Taurus.

Teles.
Timæus.
Timagoras.
Timon.
* *Thales.* * al. *Theano*
Theagenes.
Theages.
Themiſtius.
Theobulus.
Theocritus.
Theodorus.
Theophraſtus.
Thraſillus.

Xenocrates.

Xenophanes.

Zaleucus.

Zeno

Digitized by Google

Zeno.
Zoroaſter.

Hi verò ex Cynicorum ſecta.

Antiſthenes.
Crates.
Diogenes.
Hegeſianax.
Menander.
Monimus.
Oneſicritus.
PolyZelus.
Theomneſtus.
Xanthippus.

Igitur Philoſophi, ex quibus hanc collectionem fecit, iſti ſunt.

Poëtæ autem hi:

Achæus.

Aeſchylus.
Agathon.
Alcaus.
Alcidamas.
Alexander.
Alexis.
Amphis.
Anacreon.
Anaxandrides.
Anaxillis.
Andronicus.
Antimachus.
Antiphanes.
Apollodorus.
Apollonides.
Aralochus.
Aratus.
Archilochus.
Archippus.
Ariſtaus.
Ariſtarchus.
Ariſtocrates.
Ariſtophanes.
Ariſtophon.
Aſtydamas.
Athenodorus.
Axinicus.

Bacchyllides.

Bathon.
Bion.
Biotus.

Callimachus.

Callinicus.
Carcinus.
Cercidas.
Cheremon.
Chares.
Chœrilus.
Cleanthes.
Clebinetus.
Cleobulus.
Clinias.
Clitias.
Clitomachus.
Crantor.
Cratinus,

Demetrius.

Dicæogenes.
Dictys.
Diodorus.
Dionyſius.
Diphilus.

Epicharmus.

Eratoſthenes.
Euenus.
Euphorion.
Euphron.
Eupolis.
Euripides.
Euthydamus.

Heliodorus.

Heniochus.
Hermolochus.
Herodes.
Heſiodus.
Hippónax.
Hippothóon.
Hippóthous.
Homerus.
Hypobolimaus.
Hypſeus.

Ion.

Iophon.
Iſidorus.
Iulius.

Laon.

Leonides.
Licymnius.
Linus.
Lycophron.

Melino.

Menander.
Menippus.
Menophilus.
Metrodorus.
Mimnermus.
Moſchion.
Moſchus.
Myron.

Naumachius.

Neophron.
Neoptolemus.
Nicolaus.
Nicomachus.

Nicoſtratus.
Olympias.
Orpheus.
Panyaſis.
Parmenides.
Patrocles.
Pauſanias.
Phanocles.
Pherecrates.
Philæus.
Philetas.
Philémon.
Philippides.
Philippus.
Philiſcus.
Philonides.
Philoxenus.
Phintys.
Phocylides.
Phœnicides.
Phrynichus.
Pindarus.
Piſander.
Polyides.
Pompeius.
Poſidippus.
Rhianus.

Sappho.
Sarapion.
Sclerius.
Simonides.
Simylus.
Sopater.
Sophocles.
Soſicrates.
Soſiphanes.
Soſithens.
Sotades.
Staginus.
Steſichorus.
Sthenides.
Suſaron.
Teleſilla.
Thelerephus.
Theocritus.
Theognis.
Theſpis.
Timocles.
Timoſtratus.
Tyrtæus.
Xenarchus.
Xenophanes.
Zeno.
Zenodotus.
Zopyrus.

Verum Poëtæ, quorum ſententias his capitibus eſt perſecutus, iſti fuerunt. Rhetores deinde, & Hiſtorici, Regesque, ac Duces, quando horum quoque teſtimonia collegit, hi ſunt:

Aelianus.

Aeſchines.
Agathon.
Antiphon.
Archelaus.
Ariſtides.
Ariſtocles.
Caius.
Calliſthenes.
Chryſermus.
Clitophon.
Cornelianus.
Cteſias.
Demades.
Demaratus.
Demoſthenes.
Ephorus.
Gorgias.
Hegeſiades.
Hegeſias.
[*Herodotus.*]
Hyperides.
Iſæus.
Iſocrates.
Lyſias.
Nicias.
Ombrinus. *al. Obrimus.*
Philoſtratus.
Polyænus.
[*Prodicus.*]
Protagoras.
Soſtratus.
Theodorus.
Theopompus.
Theſeus.
Thraſyllus.
Thucydides.
Timagoras.
Trophimus.
Xenophon.
Zopyrus.

[Reges & Imp.]

Agathocles.
Ageſilaus.

Agis

LECTI ſunt S. CYRILLI *aduerſus Neſtorii blaſphemias libri quinque.* quorum primus quidem calumniarum Neſtorij capita decem inſcribit. Alter deinde quatuordecim. Tertius verò ſex. Quartus denique ac quintus ſinguli ſeptem. Elocutionem autem ipſam hic ad peculiarem illum ſuum, quem in orationibus ſequitur, dicendi modum ita conformauit, paululum vt magis ad humile dicendi genus tendat.

Erat in eodem volumine ad ipſum quoque Neſtorium epiſtola, qua in viam il-
197 lum reducere, & amicè corrigere nititur. Quin & Neſtorij ad Cyrillum reſponſio, qua capita illa, quæ ſua hic epiſtola complexus fuerat, damnanda eſſe cenſet. Altera item Cyrilli epiſtola [ibi legebatur] ex Alexandrina Synodo ad Neſtorium miſſa, quæ duodecim eum capitum errores abiurare iubebat. Tertia quoque ad Valerium Epiſcopum aduerſus Neſtorium, eiuſque dogmata. Item ad Acacium Melitinæ Epiſcopum dogmatica epiſtola, vel apologia potius vnionis atque concordiæ cum Ioanne Antiochiæ Patriarcha: aliæque variæ eiuſdem argumenti litteræ, quarum binæ diuinam quoque Nicænæ Synodi doctrinam explanant. In quibus quidem omnibus, contentius ne agat, an remiſſius, propriam vbique dicendi formam tenet.

Erat & hic epiſtola ad Acacium Epiſcopum Scythopolitanum, de *a* emiſſario capto. *a. Cuius emiſſio atque ceremonia Leuit. 16. præſcripta.*

Alter item liber ſic inſcriptus: *Scholion de vnigeniti incarnatione*: quo hæc ferè exponuntur. Quid eſt CHRISTVS? Qua ratione intelligendus Emmanuel? Quid eſt IESVS Chriſtus? Iuxta quid Dei Verbum dictum eſt homo? Iuxta quid exacuatum eſſe Dei Verbum dicitur? Quomodo item Chriſtus vnus eſt? Quomodo etiam vnus eſt Emmanuel? Quamnam dicimus eſſe *b* exinanitionem? Item de ignito carbone viſo ab *c* Eſaia, aliaque prætetea, his tamen affinia, capita decem. Permagnam verò legentibus vtilitatem liber hic adferre poteſt. *b. Al. Vnionem.* *c. Eſaia 6. 6.*

ANONYMI

Teſtimoniorum de CHRISTO *è gentium ſcriptis libri XV.*

CLXX.

LEGI opus multorum verſuum, vel librorum potius (libros enim quindecim quinque voluminibus continebat) in quibus teſtimonia, locaque integrorum etiam librorum, non modò Græca, verumetiam Perſica, Thracica, Ægyptia, Babylonica, Chaldaica, quin & Italica, ex iis qui apud ſingulas harum gentium doctrina clari haberentur: quæ quidem hic ſcriptor ſanctæ, cœleſti, atque diuinæ Chriſtianorum religioni non inutilia eſſe, conatur oſtendere. Cuiuſmodi affert, de ipſa quoque ſanctiſſima & conſubſtantiali Trinitate; quomodo nimirum per eoſdem illos prædicetur, atque enuntietur. Item de verbi in carne aduentu, ſigniſque diuinis, & de cruce, cruciatibus, ac ſepultura, de reſurrectione, atque aſcenſione, & de ſanctiſſimi Spiritus ignitis linguis in diſcipulos inexplicabili modo ſuperueniente gratia: nec non de tremendo CHRISTI Domini noſtri ſecundo aduentu, mortuorumque reſurrectione ac iudicio, & remuneratione eorum quæ in vita quiſque geſſerit. Ad hæc de vniuerſi fabrica, de prouidentia, de Paradiſo, deque ſimilibus. Quin & de virtute Chriſtianorum propria, & ſi quid huic finitimum eſt. De his omnibus Græcos, Ægyptios, Chaldæos, & quos nominaui ceteros philoſophatos, eademque ſuis ipſorum ſcriptis diuulgaſſe, oſtendere nititur. Neq; verò horum tantummodo teſtimonia congeſta laudat, atque aduocat, ſed & è frigidis *a* Zoſimi libris petita. *a. De cuius hiſtoria Phot. ſup. Cod. XCIIX. pag. 147.*

198 Thebanus fuit hic Panopolita, qui neque argumentis eadem probare neglexit, in quibus & Hebraicarum vocum ſignificationes exponit, & ſinguli vbinam locorum Apoſtoli ſalutarem doctrinam prædicarint, quaque ratione humanis cutis ac laboribus ſint defuncti. Donec ad finem tandem horum librorum, ſuam quoque adfert admonitionem, quam gentium ſententiis, ac ſcripturæ locis contexit, atque confirmat: In qua potiſſimum hominis illius cum virtutis ſtudium, tum nulli obnoxiam calumniæ pietatem licet agnoſcere.

Ad orationis verò eius ideam quod attinet, ea nulla eſſe poſſe videtur. Nam & compoſitio ita in pleriſque neglecta eſt, ipſæque adeò dictiones, vt nec à triuialibus in-

F. Annos Vixit xlii. Noctesqve lx. Et ɔɔcc. Item alius: Dercyllis Mnasonis Filia Annos Vixit xxxix. Noctesqve lx. et ɔɔcc. Sextus verò tumulus hoc epigrammate: Dinias Argas Vixit Annos C. et xxv. His lectis dum animi pendent (pręterquam in primo tumulo, cuius clarior erat titulus) ad parietem inciderunt in arculam è cupreſſo fabricatam, cui ſic inſcriptum:

HOSPES QVISQVIS ES
APERI
VT DISCAS QVÆ
ADMIRARIS.

Aperto igitur ab Alexandri ſociis ſcriniolo, cypariſſinas inueniunt tabellas, quas, vt apparet, Dercyllis ibi Diniæ mandato collocarat. Hæc ferè vxori ſcribentem Balagrum inducit, quodque cypariſſinas iſtas tabulas tranſcribens, eidem coniugi tranſmiſerit. Ab hac occaſione fertur deinceps oratio ad cupreſſinarum lectionem, ſcriptionemq; tabularũ, & Dinias quoq; adeſt narrans, quæ prædiximus Cymbæ. Ad hunc ergo modum, ac de his ferè rebus dramatis eſt fictio ab Antonio Diogene compoſita.

Videtur autem ipſe tempore prior eſſe iis, *a* qui talia ſtudioſè confinxerunt, vt *b* Luciano, Lucio, *c* Iamblicho, *d* Achille Tatio, *e* Heliodoro, atque *f* Damaſcio. Nam & *verarum* Luciani *narrationum & transformationum* Lucij fontem hunc & radicem dixeris. Quin & eorum, quæ de Sinonide ac Rodane, de Leucippe ac Clitophonte, de Chariclea ac Theagene, deque fictis eorum rebus, erroribus, amoribus quoq; & raptu atque periculis compoſita ſunt, Dercyllis, Ceiyllus, Thruſcanus, ac Dinias exemplum præbuiſſe meritò cenſeri queant. Qua verò tempeſtate fabularum hic auctor, Diogenes ille Antonius vixerit, non habeo certò affirmare. Illud tantùm conicere liceat, non ita diu poſt Alexandri magni tempora floruiſſe. Meminit item Antiphanis cuiuſdam ſe antiquioris, quem id genus prodigioſis narrationibus ſimillima conſcripſiſſe ait. Ex ipſis verò potiſſimum, vt & è cæteris huius farinæ fictis narrationibus duplex parari, eaque non modica vtilitas poteſt. Primum quidem, quod hinc, etſi qui iniuſtè quidpiam admiſerunt, effugere ſæpius videantur, tandem tamen meritas dare pœnas, diſcas. Inſontes deinde multos, ingentibus vicinos periculis, præter ſpem omnem ſæpenumero ſeruari.

a. De quibus ſup. b. Cod. CXXIII. pag. 165. c. Cod. XCIV. pag. 130. d. Cod. XXCVII. pag. 118. e. Cod. LXXIII. pag. 93. f. Cod. CXXX. pag. 166.

CLXVII.

IOANNIS STOBÆI

Eclogarum, Apophthegmatum, & vitæ præceptionum libri IV.

Legimvs Ioannis Stobæi *Eclogarum, Apophthegmatum, & præceptionũ vitæ libros quatuor*, voluminibus duobus. Dedicat eos, cuius maximè gratia collectos affirmat, *a* Septimio filio ſuo. Collegit autem (vt ipſemet indicat) è [philoſophis] poëtis, oratoribus, atque ex iis, qui in omni repub. rebus geſtis claruerunt, partim eclogas, 190
partim apophthegmata, partim denique inſtituendæ vitæ præcepta, quæ inſtar columnæ alicuius erigere voluit, quo ad hanc rerum lectarum ſtelen dubium nonnihil filij ingenium componeret, meliusq; redderet. Primus autem liber totus eſt phyſicus: alter deinde *b* aliqua ſui parte ad ſermonem ab initio pertinet: cætera verò, & longè maxima, ethicus eſt. Tertius denique & quartus, pauca ſi demas, ethica rurſum & politica *c* continent.

Primus itaque liber capita complectitur *d* LX. ad quæ veterum ſententias celebriaque dicta redegit. Sunt autem iſta:

Poſtquam de Deo diſſeruit, *e* cunctorum eum opificem eſſe, & prouidentia ſua gubernare vniuerſum.

Secundum caput de iis agit, qui prouidentiam tollunt, diuinasque facultates eas, quæ illam ipſam ad vniuerſum adminiſtrandum conſequuntur.

3. Deinde de conſtituta à Deo iuſtitia ad hominum facta inſpicienda, & peccata punienda.

4. De diuina neceſſitate, qua neceſſariò cuncta quæ ex Dei voluntate ſunt, fiunt.

5. De fato, & apto eorum quæ fiunt ordine.

6. De for-

a. Suidas Eὐλ... vocat: puto legend. Στοβ. Ἐπιγρ.) qui & ipſe quatuor Stobæi libros numerat, quorum vix tres hodie integri circumferuntur. b. Sex prima capita, quæ & intercidérunt. c. Quin & œconomica quadam. d. Habes ea omnia, aut penè omnia, Græcè & Latinè à Gul. Cantero pridem edita, ſed aliter alicubi diſtincta, & nonnuſquã perturbata, aut variè ſiue titulis diſperſa, præterquam quòd multis in locis corrupta ſint ac inutilia. e. Quod hic intercedit in ra fragmenta Canteri editione de numeris caput, è prolegomenis huc malè traiectum docet Phot. inf. pag. 191. & nouimus. Conſtat idem ex Cod. m ſ. Bibliotheca Auguſtana.

6. De fortuna ſiue caſu.
7. Temete huc illuc fortunam ferri.
8. De temporis natura ac partibus, & *a* quot quantarumque rerum cauſa ſit.
9. De Venere cœleſti,& diuino amore.
10. De principiis,& elementis,atque vniuerſo.
11. Hinc de materia.
12. De idea.
13. De cauſſis.
14. De corporibus,eorumque ſectione,& de minimo.
15. De figuris.
16. De coloribus.
17. De miſtione, & temperamento.
18. De vacuo, loco, & ſpatio.
19. De motu.
20. De ortu atque interitu.
21. De mundo: &, Animatúſne ſit ac prouidentia regatur, atque vbi principatum habeat,& vnde nutriatur?
22. De mundi ordine: &, An vnum ſit vniuerſum.
23. De cœli natura ac diuiſione.
24. De ſiderum natura,figura,motu, ſignificatione.
25. De Solis natura, magnitudine, figura, conuerſionibus, defectu, ſignis, & motu.
26. De lunæ natura,magnitudine, figura,& illuſtratione,deque eclipſi,eiuſdem *b* interuallo, ac ſignis.
27. De lactea via.
28. De cometis, & tranſuolantibus ſtellis, ac ſimilibus.
29. De tonitruis,fulguribus, fulminibus, *c* igneis turbinibus,& typhonibus.
30. De iride,de corona,parelio,ac virgis.
31. Item de nubibus,nebula,pluuiis,rore, niue, pruina,& grandine.
32. De ventis.
33. De terra: ſitue vna, & finita.
34. Quantæ magnitudinis terra ſit, deque eius ſitu.
35. De figura ipſius terræ.
36. Fixáne terra ſit atque immota, an mobilis?
37. De terræ motu.
38. De mari: quónam pacto æſtus eius modò recedat, modò accedat.
39. De aquis.
40. De vniuerſo.
41. De natura, cauſiſque ex ea ortis.
42. De animantium generatione, *d* ceteriſque.
43. Quot ſint animantium genera: &, An omnia ratione ſenſúque prædita?
44. De ſomno & morte.
45. De *e* ſtirpibus.
46. De animantium nutrimento, edendique appetitu.
47. De natura hominis.
191 48. De mente.
49. De *f* anima.
50. De ſenſibus, & ſenſuum obiectis: &, An etiam veræ ſint ſenſiones?
51. Quot ſint ſenſus, cuiuſque naturæ ſinguli, atque efficaciæ.
52. De viſu, & ſpeciebus viſibilibus.
53. De auditu.
54. De odoratu.
55. De guſtatu.
56. De tactu.
57. De voce: &, An corporis expers, ac quid ſit in ea præcipuum.
58. De imaginatione, ac dijudicandi facultate.

a. Emenda hinc in Canters edit. ϗ πάντων οὐκ αἴτιος.

b. Addit Cant. liber Faciem: *de qua Plutarchi in opuſculis libellus.*

c. περὶ πρηςήρων. *Vide Plin. lib. 2. cap. 48. & ſeq.*

d. Cuiuſmodi illa, quæ apud Gul. Canterum inſcribuntur, de cauſis ſimilitudinis parentum & matrum. *Itē:* Quare ſeptimeſtres partus vitales.

e. Huc refero Canteri illud: Quomodo ſtirpes alantur, & animalia.

f. De qua duodecim tractaſſe Stobæum indicat Cant. codex.

Nonum verò & quinquageſimum: De opinione.

Sexageſimum denique: De reſpiratione atque [eius] affectionibus.

Et hæc quidem libri primi capita ſunt, taliaque continent, ad naturam nimirum pertinentia, paucis dumtaxat initio exceptis, quæ ad metaphyſica quiſpiam rectius retulerit. Per hæc ergo capita, vt diximus, veterum ſententias, ſiue conſentientes, ſine repugnantes legendas Stobæus appoſuit. Hoc ipſo tamen libro, antequam ea, quæ modò recenſui, aggrediatur capita, de aliis duobus differit. Quorum primum Philoſophiæ laudatio eſt, & ea quidem ex variis congeſta ſcriptoribus. Alterum verò de ſectis, quæ in ea conſpirarunt. Vbi pariter veterum opiniones de Geometria, Muſica, & Arithmetica deſcribit.

Alter dein liber *a* ſex & quadraginta abſoluitur capitibus.

Primum quidem de ſacrorum interpretibus, & quòd à mortalibus ſpiritualium vera natura comprehendi nequeat.

2. Hinc de arte differendi.
3. De bene dicendi facultate.
4. De oratione, ac *b* litteris.
5. De arte poëtica.
6. De charactere, ſen forma orationis.
7. De *c* morum Philoſophia.
8. De iis, quæ in noſtra ſunt poteſtate.
9. Neminem ſponte eſſe improbum.
10. Qualem deceat eſſe Philoſophum.
11. Pietatem erga Devm colendam eſſe.
12. Piis ac iuſtis *d* numen auxilio eſſe.
13. De vaticinio.
14. Sapientum conſuetudinem magni eſſe faciendam: fugiendos verò, ac declinandos improbos atque imperitos.
15. De eo quod videtur tantùm, & de eo quod verè eſt.
16. Non è verbis, ſed moribus de homine eſſe indicandum,
17. Eos qui aliis inſidientur, ſeipſos potius imprudentes lædere,
18. De nominis gloria.
19. De fama.
20. Modum eſſe optimum.
21. Virtutem ægrè parari: Vitium contra facilè acquiri.
22. Non oportere ſtultorum iudicij rationem habere.
23. Fictionem ſiue hypocriſin, quæ non iis rantùm, apud quos exercetur, ſed ipſis quoque fingentibus nocet, ex animo eſſe pellendam.
24. *e* Curioſitatem eſſe vitandam: præbere enim anſam inuidiæ, atque *f* calumniæ.
25. Optimum eſſe reſipiſcere, in quibus ipſe deliqueris.
26. Conuitium minimè eſſe bonum.
27. In conuitiando conſiderandum, ne in eadem ipſi quandoque errata inciderimus.
28. De vitæ neceſſitate.
29. Opportunè res agi debere.
30. De voluntate: non eſſe eam temerè differendam.
31. Aduerſis affligi ſummæ ſæpenumero vtilitati eſſe: maximè verò imprudentibus.
32. De educatione, atque inſtitutione.
33. Optimum bonorum omnium eſſe amicitiam.
34. Morum ſimilitudinem amicitiam conciliare.
35. In aduerſis ſuis atque periculis, non eſſe negligendos amicos.
36. Non eſſe amicos iuuandos, cùm quid iniuſtè faciendum ſuſcipiunt. 192
37. De fidis atque infidis amicis.
38. Citò eſſe cum amicis in gratiam redeundum, eorumque vitia ferenda, cum erratorum obliuione.
39. In aduerſis fidos explorari amicos.

a. De quibus vix tria hac, primũ, ſeptimum, & octauum: vtcunque integra poſteriore Eclogarum libro à Cant. edito legas: quinq; inter hac mediis capitibus, partim turbatis, partim alio reiectis. Reliqua porrò XXXIIX. huius libri alterius capita, magno ſanè damno publico periiſſe, vel ſola inſcriptiones teſtantur.

b. Huc planè pertinent, qua ſerm. 80. 81. & 82. in Conradi edit. hodieq; leguntur.

c. Cui rurſum capita quinque ſubijcit Cant. codex: quorum tamen vltimum illud eſt, quod octauum hic locum obtinet.

d. τὸ κρεῖττον.

e. Vide Plutarchum libello de Curioſitate.

f. Lege Luciani libell. Non eſſe calumniæ credendum.

40. Præcepta amicitiæ.
41. De inimicitijs, &c, quo ſe quis modo cum hoſte gerat.
42. Qua ratione *a* ex inimicis capi poſſit vtilitas.
43. De bene-merendi ſtudio.
44. Maius eſſe beneficium qnod in tempore confertur.
45. De remunerandis beneficijs.
46. Non eſſe benigne faciendum improbis, neque ab ijs beneficium vllum accipiendum.

b Denique de Gratitudine. Atque hæc ſumma Capitum ſecundi libri.

a. De quo & Plutarch. libellus.

b. Vnica en monade à ſuperiore calculo aberrauimus. quem facile errorem corriget, qui olim hunc librum nobis integrum in lucem dabit.

Tertius dehinc Capita continet [c] *XLII.*

c. Quæ totidem, & ijsdem inſcriptionibus, Sermonum nomine, vna cũ quarto libro, edita fuere ſæpius. Græcè Venetijs, Græco-Lat. Tiguri non ſemel, ac denique Francofurdi cũ Ant. Meliſſa, alijsq; Gnomologis.

Primum de Virtute.
Alterum de Vitio.
3. De Prudentia.
4. De Imprudentia.
5. De Temperantia.
6. De Intemperantia.
7. De Fortitudine.
8. De Timiditate.
9. De Iuſtitia.
10. De habendi Cupiditate, atque Iniuſtitia.
11. De Veritate.
12. De Mendacio.
13. De loquendi libertate.
14. De Aſſentatione.
15. De Prodigalitate.
16. De Parſimonia, [ſeu Tenacitate.]
17. De Continentia.
18. De Incontinentia.
19. De Patientia, [ſeu Malorum tolerantia.]
20. De Iracundia.
21. De cognoſcendo ſe ipſum.
22. De Faſtu.
23. De cæco ſui amore.
24. De Conſcientia.
25. De Memoria.
26. De Obliuione.
27. De Iureiurando.
28. De Periurio.
29. De laboris ſtudio.
30. De Ignauia.
31. De Pudore.
32. De Impudentia.
33. De Silentio.
34. De tempeſtiua oratione.
35. De dicendi breuitate.
36. De *d* Garrulitate.
37. De Benignitate.
38. De Inuidia.
39. De Patria.
40. De peregrina terra.
41. De Arcanis.
Et 42. de Calumnia.

d. De qua Plutarch. etiam.

Quarti denique libri Capita hæc ſunt.

Io. Stobævs.

a Primum de Repub.
Alterum de legibus, & conſuetudinibus.
3. *b* De Plebe.
4. De potentibus in ciuitate.
5. De Principatu, &, Qualem eſſe principem, ac Magiſtratum deceat.
6. Optimum eſſe vnius imperium.
7. Regni adminiſtrandi præceptiones.
8. Vituperatio Tyrannidis.
9. De bello.
10. *c* *De Audacia.
11. *d* De Iuuentute.
12. De belli Imperatoribus: &, De iis, quæ militiæ vſui eſſe poſſint præcepta.
13. De Pace.
14. De * Agricultura.
15. De Tranquillitate.
16. De Nauigatione, [& naufragio.]
17. De* Artibus.
18. De Dominis, & ſeruis.
19. De Venere vulgari, [*e* quæ generationis humanæ cauſam fouet.]
20. De *f* amore voluptatum corporis.
21. De * Pulchritudine.
22. De Nuptiis, & eius capitis *g* cætera.
23. Connubialia præcepta.
24. De Liberis, *h* & eius generis reliqua.
25. Debito parentes honore à liberis eſſe afficiendos, [&, An per omnia eis obedire conueniat.] *i*
26. *i* Quales deceat eſſe parentes erga liberos, [& quod vtrinque naturali quadam neceſſitate mutuo afficiantur.]
27. Fraternum amorem, & animi affectum, erga cognatos eſſe honeſtiſſimum, [quodque hi neceſſarii ſint.]
28. De rei familiaris tuendæ ratione.
29. De nobilitate [nobiles illos eſſe, qui ex virtutis præſcripto viuunt, tametſi nec bonis moribus præditis parentibus orti ſint] & *k* reliqua eiusdem argumenti.
30. De Ignobilitate.
31. De* Diuitiis, & huius generis *l* cæteris.
32. De * Inopia.
33. Diuitiarum paupertatiſque comparatio.
34. Vitam eſſe perbreuem, curarumque plenam.
35. De Triſtitia, eiuſque moleſtia. 193
36. De morbo & medelis.
37. De Valetudine, eiusque permanſione.
38. De Medicis, & medicina.
39. De Felicitate.
40. De Infelicitate.
41. Inſtabilem eſſe mortalium proſperitatem.
42. De his qui præter meritum felices ſunt.
43. De his qui præter meritum infelices ſunt.
44. Quæcumque accidunt, conſtanter eſſe ferenda [hominibus, quorum eſt ex virtute vitam inſtituere.]
45. *m* Secundas res oſtendi, aduerſas contra tegi oportere, [& rebus præſtantibus recte vtendum.]
46. De Spe.
47. De inſperatis euentibus.
48. De aliorum infortunio gaudendum non eſſe.
49. Infelices indigere condolentibus.

a. Hodie in Stobæo vulgato ſermo eſt XLIII.
b Qui Sermo in libris editis non exſtat.
c. Hoc ſigno notauimus, quæ in editis diſtincta in laudem, ac vituperationem reperimus.
d. In Stobæo eſt hic de Militia, & viribus corporis.
e. E vulgatis libris hoc additū.
f. In editis iungitur præcedenti capiti: & ſubditur Vituperatio Veneris, & quod malus ſit amor, ac multorum malorū auctor.
g. De quibus ſex habent capita libri editi.
h Quæ libri editi per tria diſtributa capita exhibent.
i. Tres hic inſertos Sermones 80. 81. 82. in libros aliunde irrepiſſe, tam ſup. indicauimus, pag. 191.
k. Tribus explicata capitibus in libris editis.
l. Quæ in duo capita diſtraxerūt alij.
m Inſerunt hoc loco vulgati libri caput De Puſillanimitate.

De

50. a De Senectute, b aliaque huc ſpectantia.
51. De Morte, [& eam euitari non poſſe.]
52. De Vita.
53. c Vita & mors inuicem comparata.
54. De Luctu.
55. De Sepultura.
56. Conſolatoria.
57. In vita functos non eſſe exercendam contumeliam.
58. Plurimorum à morte memoriam cito euaneſcere.

Hæc quarti libri LVIII. Capita ſunt: cum quattuor ipſorum librorum in vniuerſum d octo ſint ſupra ducenta: quibus, vti diximus, ſententias, teſtimonia, & Chrias ex Eclogis, & Apophthegmatis, ac vitæ præceptis Stobæus proponit.

a. Diuulſa hinc videntur, quæ in editis librudiſtinctū cap. faciunt: Facilius eſſe alium admonere, quam ſeipſum. *b. Libri editi ſingulari cap proponunt:* Quod ſenectutis moleſtiam prudentia tollat, ipſamq; multa reuerentia dignam effici. *c Addunt hic typis excuſi caput* De laude mortis. *d Atqui ſex tantum ſupra ducenta ſingulorum librorum calculi collecti conficiunt. Erroris anſa fortaſſis ex numerorum notis obiecta. Cæterum ex his XXIIX. ſecundi libri, quæ intercederunt, capita deſideramus.*

Philoſophi autem, ex quibus iſta collegit, hi fere ſunt:

PHILOSOPHI.

a. Cōmodū ſibi fore, lector, arbitratus ſum, ſi neglectum alicubi elementorū ordinē accurate reſtituerim.

a Aegimæus.
Aeſchines Socraticus.
Albinus.
Amelius.
Anacharſis.
Anaxagoras.
Anaxarchus.
Anaximander.
Anaximenes.
Antipater Iſtianus.
Antiſthenes.
Apelles.
Apollodorus.
Apollonius.
Apollophanes.
Arceſilaus.
Archenetus.
Archedèmus Hecatæus.
Archelaus.
Archimedes.
Archytas.
Arianus.
Ariſtagoras.
Ariſtander.
Ariſtarchus.
Ariſtippus.
Ariſtòbrotus.
Ariſton.
Ariſtonymus.
Ariſtoteles.
Ariſtoxenus.
Aſclepiades Ariſtæi F.
Atticus.

Beronice.

Beroſus.
Bias.
Bion.
Boëthus.
Brotinus.

Callicratides.

Callimachus.
Carneades.
Cebes.
Charondas.
Chilon.
Chion.
Chryſippus.
Cleanthes.
Cleobulus.
Clineas.
Clitomachus.
Coriſcus.
Crantor.
Critias.
Critolaus.
Criton.

Damármenes.

Dàmippus.
Demetrius.
[*Democritus.*] *Ex Cod. H. St.*
Demonax.
Didimus.
Diocles.
Diodorus.
Diogenes.
[*Dion.*]
Diotimus.
Dius.

Ecphantus.

Ecpôlus.
Empedocles.
Epandrides.
Epicharmus.
Epictetus.
*Epicurus * Gargitius.*
Epicurus Àthenienſis.
Epidicus.
Epigenes.

** Nimis ſane liberaliter Photius duos nobis offert Epicuros, cum vnus idemq; ab vrbe Athenienſis dicatur, qui a pago Gargetius eſt, vt docet Laert. lib. X. init.*

Eraſiſtra-

a. Euryſus alij.

Eraſiſtratus.
Eratoſthenes.
a Eryſus.
Euclydes.
Eudoxus.
Euenius.
Euphrates.
Euryphamus.
Euriſtratus.
Euſebius.]
Glauton.

Harpocration.

Heraclides.
Heraclitus.
Hermes.
Herophilus.
Hierax.
Hierocles.
Hieronymus.
Hippaſus.
Hippias.
Hippodamus.
Hipponus.
Hypſaus.
Iamblichus.
Ion.
Iuncus.
Leophanes.
Leucippus.
Longinus.
Lucius.
Lycus.
Lyncon.
Lyſis [*Epaminonda Præceptor*]
Maximus.
Meliſſus.
Melon.
Menechmus.
Menedemus.
Metopus.
Metrocles.
Metrodorus.
Moderatus.
194 *Mneſarchus.*
Muſonius.
Naucratus.
Naumachius.
Nicolaus.
Nicoſtratus.
Nicius.
Numenius.
Ocellus.
Onatus.
Onetor.

Panacæus.
Panætius.
Parmenides.
Pempelus.
Periander.
Periclione.
Phauorinus.
Pherecydes.
Philolaus.
Philoxenus.
Phintis.
Pittacus.
Plato.
Plotinus.
Plutarchus.
Polemon.
Polybius.
Porphyrius.
Porus.
Poſidonius.
Protagoras.
Pyrrhon.
Pythagoras.
Pythiadas.
Pytheas.
Reginus.
Rufus.
Scythinus.
Seleucus.
Serenus.
Seuerus.
Socrates.
Solon.
Soſiades.
Sotion.
Speuſippus.
Spharus.
Stilpon.
Straton.
Taurus.
Teles.
Timæus.
Timagoras.
Timon.
**Thales.* **al. Theano*
Theagenes.
Theages.
Themiſtius.
Theobulus.
Theocritus.
Theodorus.
Theophraſtus.
Thraſillus.
Xenocrates.
Xenophanes.
Zaleucus.

Zeno

Zeno.
Zoroaſter.

Hi verò ex Cynicorum ſecta.

Antiſthenes.
Crates.
Diogenes.
Hegeſianax.
Menander.
Menimus.
Oneſicritus.
PolyZelus.
Theomneſtus.
Xanthippus.

Igitur Philoſophi, ex quibus hanc collectionem fecit, iſti ſunt.

Poëtæ autem hi:

Achæus.

Aeſchylus.
Agathon.
Alcæus.
Alcidamas.
Alexander.
Alexis.
Amphis.
Anacreon.
Anaxandrides.
Anaxillis.
Andronicus.
Antimachus.
Antiphanes.
Apollodorus.
Apollonides.
Aralochus.
Aratus.
Archilochus.
Archippus.
Ariſteus.
Ariſtarchus.
Ariſtocrates.
Ariſtophanes.
Ariſtophon.
Aſtydamas.
Athenodorus.
Axinicus.

Bacchyllides.

Bathon.
Bion.
Bietus.

Callimachus.

Callinicus.
Carcinus.
Cercidas.
Chæremon.
Chares.
Chœrilus.
Cleanthes.
Clebinetus.
Cleobulus.
Clinias.
Clitias.
Clitomachus.
Crantor.
Cratinus.

Demetrius.

Dicæogenes.
Dictys.
Diodorus.
Dionyſius.
Diphilus.

Epicharmus.

Eratoſthenes.
Euenus.
Euphorion.
Euphron.
Eupolis.
Euripides.
Euthydamus.

Heliodorus.

Heniochus.
Hermolochus.
Herodes.
Heſiodus.
Hippónax.
Hippothóon.
Hippóthous.
Homerus.
Hypobolimæus.
Hypſæus.

Ion.

Iophon.
Iſidorus.
Iulius.

Laon.

Leonides.
Licymnius.
Linus.
Lycophron.

Melino.

Menander.
Menippus.
Menephilus.
Metrodorus.
Mimnermus.
Moſchion.
Moſchus.
Myron.

Naumachius.

Neophron.
Neoptolemus.
Nicolaus.
Nicomachus.

LECTI ſunt S. CYRILLI *aduerſus Neſtorii blaſphemias libri quinque.* quorum primus quidem calumniarum Neſtorij capita decem infellit. Alter deinde quatuordecim. Tertius verò ſex. Quartus deinque ac quintus ſinguli ſeptem. Elocutionem autem ipſam hic ad peculiarem illum ſuum, quem in orationibus ſequitur, dicendi modum ita conformauit, paululum vt magis ad humile dicendi genus tendat.

197 Erat in eodem volumine ad ipſum quoque Neſtorium epiſtola, qua in viam illum reducere, & amicè corrigere nititur. Quin & Neſtorij ad Cyrillum reſponſio, qua capita illa, quæ ſua hic epiſtola complexus fuerat, damnanda eſſe cenſet. Altera item Cyrilli epiſtola [ibi legebatur] ex Alexandrina Synodo ad Neſtorium miſſa, quæ duodecim eum capitum errores abiurare iubebat. Tertia quoque ad Valerium Epiſcopum aduerſus Neſtorium, eiuſque dogmata. Item ad Acacium Melitinæ Epiſcopum dogmatica epiſtola, vel apologia potius vnionis atque concordiæ cum Ioanne Antiochiæ Patriarcha: aliæque variæ eiuſdem argumenti litteræ, quarum binæ diuinam quoque Nicænæ Synodi doctrinam explanant. In quibus quidem omnibus, contentius ne agat, an remiſſius, propriam vbique dicendi formam tenet.

Erat & hic epiſtola ad Acacium Epiſcopum Scythopolitanum, de a emiſſario capro.

a. Cuius emiſſio atque ceremonia Leuit. 16. præſcripta.

Alter item liber ſic inſcriptus: *Scholion de vnigeniti incarnatione*: quo hæc ferè exponuntur. Quid eſt CHRISTVS? Qua ratione intelligendus Emmanuel? Quid eſt IESVS Chriſtus? Iuxta quid Dei Verbum dictum eſt homo? Iuxta quid euacuatum eſſe Dei Verbum dicitur? Quomodo item Chriſtus vnus eſt? Quomodo etiam vnus eſt Emmanuel? Quamnam dicimus eſſe b exinanitionem? Item de ignito carbone viſo ab c Eſaia, aliaque præterea, his tamen affinia, capita decem. Permagnam verò legentibus vtilitatem liber hic adferre poteſt.

b. Al. Vnionem.
c. Eſaia 6. 6.

ANONYMI

Teſtimoniorum de CHRISTO *è gentium ſcriptis libri XV.* CLXX.

LEGI opus multorum verſuum, vel librorum potius (libros enim quindecim quinque voluminibus continebat) in quibus teſtimonia, locaque integrorum etiam librorum, non modò Græca, verumetiam Perſica, Thracica, Ægyptia, Babylonica, Chaldaica, quin & Italica, ex iis qui apud ſingulas harum gentium doctrina clari haberentur: quæ quidem hic ſcriptor ſanctæ, cœleſti, atque diuinæ Chriſtianorum religioni non inutilia eſſe, conatur oſtendere. Cuiuſmodi affert, de ipſa quoque ſanctiſſima & conſubſtantiali Trinitate; quomodo nimirum per eoſdem illos prædicetur, atque enuntietur. Item de verbi in carne aduentu, ſigniſque diuinis, & de cruce, cruciatibus, ac ſepultura, de reſurrectione, atque aſcenſione, & de ſanctiſſimi Spiritus ignitis linguis in diſcipulos inexplicabili modo ſuperueniente gratia: nec non de tremendo CHRISTI Domini noſtri ſecundo aduentu, mortuorumque reſurrectione ac iudicio, & remuneratione eorum quæ in vita quiſque geſſerit. Ad hæc de vniuerſi fabrica, de prouidentia, de Paradiſo, deque ſimilibus. Quin & de virtute Chriſtianorum propria, & ſi quid huic finitimum eſt. De his omnibus Græcos, Ægyptios, Chaldæos, & quos nominaui ceteros philoſophantes, eademque ſuis ipſorum ſcriptis diuulgaſſe, oſtendere nititur. Neq; verò horum tantummodo teſtimonia congeſta laudat, atque aduocat, ſed & è frigidis a Zoſimi libris petita.

a. De cuius hiſtoria Phot. ſup. Cod. XCIIX. pag. 147.

198 Thebanus fuit hic Panopolita, qui neque argumentis eadem probare neglexit, in quibus & Hebraicarum vocum ſignificationes exponit, & ſinguli vbinam locorum Apoſtoli ſalutarem doctrinam prædicarint, quaque ratione humanis curis ac laboribus ſint defuncti. Donec ad finem tandem horum librorum, ſuam quoque adfert admonitionem, quam gentium ſententiis, ac ſcripturæ locis contexit, atque confirmat: in qua potiſſimum hominis illius cum virtutis ſtudium, tum nulli obnoxiam calumniæ pietatem licet agnoſcere.

Ad orationis verò eius ideam quod attinet, ea nulla eſſe poſſe videtur. Nam & compoſitio ita in plerîſque neglecta eſt, ipſæque adeò dictiones, vt nec à triuialibus in-

terdum verbis abſtineat: & eorum item quæ ſcribit ſententia nihilo his aliquando melior euadit. Quare etſi laborem viri, ac ſcopum cordatus nemo meritò reprehendat, ipſum tamen opus non perinde ſe habet. Non ſolùm enim diſſentanea ſæpè in multis dicta diuinæ noſtræ fidei accommodare nititur; verum etiam fabulas ac ſomnia, quæ vel ab ipſiſmet, qui prodiderunt ſcriptoribus, ſi quid ſaperent, irriderentur: quæ tamen ille Chriſtianæ noſtræ fidei conducere adeò adfirmare non veretur, vt ſtudioſè quoque fabularum & ſomniorum alienum ſenſum in veros, pios, puroſque ac ſinceros diuini dogmatis ſenſus traducat: vnde & emolumentum omnino nullum veræ religioni attuliſſe, ita criminandi occaſionem cauillantibus præbuiſſe, non iniuria videatur. Oſtendere ſiquidem deinceps gentes poterunt è noſtris quoſdam, qui ad commendandam religionem noſtram (quæ ſola pura eſt ac vera, neque vlla præterea re opus habet) eiuſmodi adhibeant, quæ nihil ad rem pertineant, quin maximam potius partem prorſus aliena ſint, quia rea illorum conciliare cum noſtris conentur, à quibus tamen nihilo minus, quàm à lumine tenebræ, diſiunctæ ſint. Subiit verò ille ingentem hunc laborem, quod ipſe identidem teſtatur, vt oſtenſo, Chriſtianorum doctrinam in omnibus gentibus prænuntiatam fuiſſe, & ab eloquentiſſimis quibuſque in ſingulis nationibus prædicatam, inexcuſabiles eos omnes inter gentes eſſe conuinceret, qui diuinæ non ſint aſſenſi doctrinæ. Qui quidem ſcopus laudandus ſanè eſt, etſi non oporrebat eum per dubia & incredibilia confici, ſed per ea tantùm, quorum & facultas eiuſmodi eſſet, & quæ fidem inuenirent.

Eius autem, qui hæc volumina collegit, nomen cognoſcere ad hanc diem non potui. (Nec enim libri, quos vidimus, id præferebant) illud tantùm, Conſtantinopoli ſe cum vxore, ac liberis ex ea ſuſceptis habitare, atque poſt Heraclij tempora vixiſſe oſtendit.

EVSTRATII MAGNÆ ECCLES. PRESB.

De vita functorum animis, tractatus III.

CHRYSIPPI HIEROSOLYMORVM PRESB.

CLXXI. *Hiſtoria de Gamaliele & Nicodemo.*

LEGIMVS librum EVSTRATII magnæ Eccleſiæ Presbyteri, qui oratione quidem vſus eſt minimè laudabili, ſed argumentis non admodum culpandis: & dictio ipſa perſpicua eſt. Tria potiſſimum illi propoſita. Primum quidem, beatorum animas, mox vt corpore ſolutæ ſint, operari. nec beatorum dumtaxat, ſed & omnino, prout 199
quiſque meritus ſit, omnium hominum. Animas illas, quæ multis ſæpenumero ſeſe, variiſque modis conſpiciendas offerunt, in ſua quamque natura apparere, nequaquam verò diuinam virtutem in formas ſanctarum animarum traductam operationes illas exhibere. Quid enim fingere attinet ſeu formas, ſeu figuras, cùm promptius ea poſſint [à] ſanctis illis animis, quæ numini viſa ſunt, perfici. Quod quidem vtrumque caput cùm veteris ac noui Teſtamenti locis, tum verò diuerſorum Patrum teſtimoniis confirmare nititur. Tertium denique caput hoc ſtudioſè perſequitur, a oblata pro iis, qui in fide obierant à ſacerdotibus ſacrificia, atque donaria, vel preces alioquin, ſupplicationeſque, & eleemoſynas, pro iiſdem factas ad fidelium ſalutem, ac delictorum remiſſionem iis valere omnino, pro quibus hæc offerantur. In his autem tertia offerre ſacra refert, qui dominicæ ac triduanæ reſurrectionis myſterium in precationis ſubſidium atque auxilium adſumant. Nouendialia ſimiliter, quòd poſt octauum à reſurrectione diem viſus iterum eſt à diſcipulis CHRISTVS. Præterea quadraginta, quòd poſt dies totidem à diſcipulis poſtremum viſus, in cœlos cum humana noſtra natura aſcendit.

a. Antiquum hic mihi morem nota, vita functos ſacrificiis, precibus, atque eleemoſynis iuuandi. De quo & S. Ioan. Damaſceni exſtat orat. in qua etiã tria hæc ſacrificandi interualla obſeruari olim ſolita videbis.

CHRYSIPPI HISTORIA.

REPPERI quoque in eodem illo codice, Pauli in lege magiſtrum Gamalielem & crediſſe, & baptizatum fuiſſe. Nicodemum item nocturnum [quondam] amicum, diurnum etiam redditum, martyrioque coronatum, quem & Gamalielis patruelem hæc teſtatur hiſtoria. Baptizatum verò vtrumque à Ioanne, & Petro, vnà cum Gamalielis

Agis.
Agrippinaus.
Alexander.
Anaxilaus.
Antigonus.
Archidamus.
Chares.
Charias. *(al. Chabrias.)*
Charillus.
Clitarchus.
Cotys.
Darius.
Dionyſius.
Epaminondas.
Eudamidas.
Hipparchus.
Iphicrates.
Lamachus.
Leonides.
Lycurgus.
Mallius.
Pericles.
Phalaris.
Philippus.
Phocion.
Ptolemaus.
Pyrrhus.
Scipio.
Scyllurus.
Semiramis.
Themiſtocles.
Timotheus.
[Medici, Philoſophi, & alij]
Aeſopus.
Alcmæon Medicus.
Antigenidas.
Antyllus Medicus.
Apelles.
Arimneſtus.
Ariſtides Iuſtus.
Ariſtophanes.
Ariſtotelas.
Braſſon.
Cato.
Cephiſidorus.
Cleoſtratus.
Clitomachus.
Dicæarchus.
Diocles Medicus.
Dion.
Dionyſius.
Eraſiſtratus Medicus.
Eratoſthenes.
Eubulus.
Euphranias.
Euryphron Medicus.
Euryximachus.
Euxitheus.
Galenus Medicus.
Glaucon.
Hermarchus.
Hermippus.
Hippocrates Medicus.
Licymnius.
Metrocles.
Metrodorus.
Myſſon.
Nicoſtratus.
Prauſion.
Seriphius.
Simonides.
Soſtratus.
Sotion.
Speuſippus.
Theocritus.
Theopompus.
Tymarides.
Thynon.

Tot illa Capita, in quæ veterum dicta Ioannes contulit Stobæus, & ex his potiſſimum Philoſophis, Poëtis, Oratoribus, Regibus, atq; Imperatoribus, hæc eadẽ collegit. Cæterum vtile hoc Opus, cum ijs, qui horum ſcripta operaq; a legerunt, vt eorum per hæc memoria renouetur, tum ijs in primis, qui nõ legerunt, quod aſſiduo ſeſe in his exercendo, breui admodũ tempore pulchra multa & varia, ſummatim comprehenſa, mente recondere cum fructu queant. Communis autem vtrisque hæc vtilitas accedet, quod quæ inueſtigabunt absque labore, & breui, vt apparet, inuenturi ſint, qui ſe à capitibus his ad fuſiorem pertractationem conferre volent. Immo & quibusuis dicere, & ſcribere volentibus perutile hoc opus futurum ſit.

a. Sequor τὰ ἀναγνωσθέντα.

Schol.

P*Ræſagit animus, (quid enim vetat ominari?) fore vt ope Photianæ Bibliothecæ, quæ latent, eruantur non pauca. & quemadmodũ nunc exiuerunt Hadrianus, Gelaſius, Theophylactus Simocatta, ac quædam etiam Diodori Siculi, ſic quoque ſpes eſt, Stobæi Eclogas omnes, capite truncas, alibi vitioſas, turbatas, mutilas, primo maximè & ſecundo libro, Philoſophi alicuius opera atque Philologi in integrum reſtitutum iri; vt apto illo colligentis ordine ſeruato, maiore cum Reip. commodo appareant. Et tibi, quod omnium primum, œconomiam librorum, ac ſingulorum cuiusq; capitum ſeriem, & argumentum Photius accuratè*

CHRYSIPPI HISTORIA.

lielis filio, cui Abibo nomen. Beatum igitur Nicodemum à Iudæis, cùm baptizatum eum inaudiſſent, plagis multis percuſſum; quas cùm fortiter ipſe toleraſſet, è vita poſt non diu deceſſiſſe. Hanc codex iſte continebat hiſtoriam, eamque *Chryſippo* adſcribebat, Hieroſolymorum Presbytero, qui in laudatione Theodori martyris, quaſi aliud agens, Luciani cuiuſdam meminit, eiuſdem æquè Eccleſiæ Presbyteri, quo tempore Ioannes præſul eam ſedem tenuit.

Hic *a* Lucianus nocte quadam, hora ferè tertia, teneta non inſomnis, dicitur ea quæ diximus, didiciſſe. Hæc enim adſtantem ipſi Gamalielem omnia reuelaſſe: verum nimirum eſſe ſe Gamalielem, à ſupradictis Apoſtolis, vnà cum Abibo filio baptizatum, & in eadem capſa collocatum. Eſſe & Stephanum protomartyrem in theca Orien-
500 tem verſus conditum, atque ad eius pedes in altero ſcriniolo Nicodemum iacere, quæ item per quos, & ſub quibus paſſus eſſet, indicauit: thecamque poſt hæc proximam ſuum, ac filij corpus continere. His dictis, Gamalielem præcepiſſe Luciano, ne poſthac reliquias illas in Sole, & pluuia corrumpi per negligentiam ſineret. Terræ motum inſuper ad hoc viſum exortum, multaque plurimorum genera morborum hîc curata eſſe; Protomartyris maximè theca medelam adferente.

a. Cuius & de hac ipſa re epiſtola exſtat encyclica. Vide Sur. tom. 4. & D. Baron. tom. 5. ad annum Chriſti 415. & Not. Martyrol. III. Auguſti.

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI

Homiliarum in Geneſim, volumina III.

CLXXII. CLXXIII. CLXXIV.

LEGIMVS CHRYSOSTOMI *in Geneſim Homilias vnam & ſexaginta, in tria diſtributas volumina:* quorum primum quidem viginti: Alterum deinde ſedecim: Tertium quinq; & viginti continebat. Significat autem in horum primo, Quadrageſimæ ſtatim initio concionari cœpiſſe, atque ante ieiunij tempus illud decurſum, viginti hos ſermones vnà cum aliis item tribus quatuorue, in medio concionum in Geneſim (vſu ita, vt apparet, veniente) interiectis, ad populum declamitaſſe. Animaduertas quoque, etſi *Orationum* nomen præferant hi libri (ſic enim in iis reperi exemplaribus, quæ legi) homiliis tamen ſimiles magis eſſe, cum ceteris rebus, tum quòd ſæpenumero tanquam præſentes reſpiciens auditores, ſermonem ad eos conuertit, interrogat, reſpondet, ac pollicitationibus vtitur. Et vt poſſit maximè alio in dicendi genere, quàm homiliarum iſto, ſimilia formare atque exhibere, quia tamen illud aſſiduè conſtanterque ſine vllo diſpoſitionis ordine ſeruat, homilias illas eſſe ſatis ſuperque declarat. Habuit autem eas ad populum, vt ex ſingulis deprehendas, ſæpè quotidiè, interdum alternis. Ita ſe primum hoc viginti homiliarum volumen habet. Alterum deinde ſedecim orationes complectitur, quarum priores ſeptem durante adhuc Quadrageſima habitas apparet, vt totius Quadrageſimæ tempore *a* vſque ad hebdomadis ſanctæ feriam quartam, viginti ſeptem in Geneſim orationes habuiſſe conſtet. Neque verò ſecundi voluminis ſermones reliqui nouem, & Tertij viginti quinque, ſtatim atque continenter poſt Paſcha habiti. Nam poſt Homiliam feria quarta maioris hebdomadis habitam, quæ in Geneſim ſeptima eſt atque viceſima, concionatus eſt deinceps de S. Cruce, hinc de proditione Iudæ: atque ita ordine, prout feſti dies, ſiue argumenta inciderunt, homiliæ quoque aptatæ ſunt. Iam poſt reſurrectionis homilias in Apoſtolorum Acta continenter verba fecit; quemadmodum ipſe octauam ſupra viceſimam, quæ ſequitur in Geneſim orationem auſpicatus oſtendit. quam vt apparet, cum reliquis [huius argumenti] longo poſt tempore habuit. Quinquaginta enim illis in Acta homiliis recitandis vnum fermè annum inſumpſit, cùm non quotidie vnam, ſed quinto tantùm aut ſeptimo die, & aliquando rarius etiam eas recitarit: & quidem, vt ipſemet tradit, cùm tertium iam annum præſul eſſet. Quas verò in Geneſim ſcripſit, quo ſint tempore habitæ, non potui cognoſcere. Tantum ſi illas à ſe habitas homilias ſermone illo XXVIII. meminit, quas tertio epiſcopatus anno compoſuit: neque de aliis quàm in Acta ſcriptis, ibi mentionem facit (quod equidem hactenus non potui deprehendere) Præſul nimirum cùm eſſet, etiam has contexuerit: viginti quidem & ſeptem ſecundi anni Quadrageſima, ceteras dein triginta quatuor anno quarto.

a. μέχρι τῆς μεγάλης τετράδος.

Dictio hîc illius de more perſpicua & pura, ſplendida inſuper, ac fluens apparet, multam interim cum ſenſuum varietatem, tum gratiſſimorum exemplorum copiam exhibens. In humile tamen hîc dicendi genus dictio pronior, tanto eſt ea, qua in homiliis

CHRYSOST.

millis in Acta Apoſtolorum vtitur, inferior, quanto hæc à commentatiis in Apoſtolum ac Pſalmos ſuperatur. Cum enim vbique orationem puram, illuſtrem, ac benè diſpoſitam non ſine voluptate artificioſè contexat: in his maximè ſcriptis virtutibus illis, exemplorumque vbertate, atque euthymematum copia, & cum ita opus eſt, etiam grauitate excellit. Quin, vt ſemel dicam, verbis hæc monumenta, compoſitione, methodo, ſenſibus, & id genus apparatu, præſtantiſſimè exornata edidit.

Ceterum quænam in Apoſtoli epiſtolas Antiochiæ dum ageret, elaborauerit, & accuratiora quidem illa, quæ item Præſul conſcripſerit, ex illis ipſis facilè poteſt dignoſci. Quæ autem ad hiſtoriam Commentariorum in Pſalmos pertinent, cognoſcere nondum licuit, niſi quis fortè vim, aliaſque dicendi virtutes ſuſpiciens, otioſum illa potius, quàm publicis immerſum negotiis, elaboraſſe affirmet.

Quod ſicubi ſententiarum aliquæ, ſeu interpretationis, ſeu profundioris indagationis indigebant, neque tamen diligenter ſatis eas explanauit, mirum id minimè videri debet. Quæcunque enim auditorum captui accommodata eſſent, atque ad eorum ſalutem & vtilitatem pertinerent, ea neutiquam ille prætermittebat. Quamobrem neque admirari ſanctiſſimum virum ſatis vnquam poſſum, quòd perpetuò in omnibus ſuis ſcriptis auditorum ita vtilitatem, tanquam ſcopum præfixiſſe ſibi videatur, vt cetera vel omnino neglexerit, vel leuiſſimè attigerit. Sed & illud penitus præ auditorum vtilitate contempſit, quod alicui vel ſenſus aliquos ignoraſſe, vel ad profundiora quædam penetrare refugiſſe, vel id genus alia præteriiſſe, videri poſſet.

PAMPHILÆ

Hiſtoriæ Miſcellæ libri VIII.

CLXXV.

LECTI ſunt [a] PAMPHILÆ *miſtarum hiſtoriarum libri commentarii* [b] *octo.* Vixit hæc [c] viro nuptui data, vt ipſa operis initio præfatur: cum quo coniuge annos ipſos tredecim à pubertate coniuncta fuit, & hoc opus meditari cœpit atque conſcribere. Scripſit autem, tum quæ ex viro didicit, cum quo tredecim, vt diximus, annos coniunctiſſimè vixit, nullo interim die aut hora otioſè tranſacta: tum ea quæ ab aliis accepiſſet, qui matris domum plurimi frequentarent, nomine & doctrinæ gloria claris: tum 202 denique quidquid legendo ipſa obſeruaſſet. Hæc omnia, & quæcunque memoria digna viſa ſunt, in Commentarium per ſaturam retulit, & non per proprios ſingula locos diſtribuit, ſed vt quodque viſum eſt, vtque occurrebat, congeſſit. non quod difficile futurum ipſi eſſet in ſuas quæque claſſes diuidere, ſed quod iucundius longeque gratius miſcellaneum hoc ſcriptum, varietatemque, quam generis vnius opus exiſtimaret. Vtilis ſanè liber hic omnigenæ doctrinæ. Reperias enim in eo hiſtorica non pauca bene neceſſaria, immò & ſcitè dicta. Rhetorica etiam ac philoſophicæ contemplationis quædam, & poëticæ facultatis formas, & ſi quid huiuſmodi forte ſe offerat.

Ægyptia genere Pamphila hæc fuit, floruitque ea tempeſtate, cùm Nero Romanorum imperium Cæſar tenuit. Dictio verò (quantum ex prooemio colligere licet, cumque proprium quid affert, & maximè in ſenſu) vt mulieris propria, ſimplicis eſt formæ, ac ne verbis quidem ipſis ab idea fit alienior. At quoties veterum dicta commemoranda colligit, varia eius oratio eſt, neque vni formæ accommodata.

a. Pamphilen brevem (ſed eam Epidauriam dicens) ſcripta refert Suidas, & Agell. lib. 15. cap. 17. Commentarium Pamphilæ 29. laudat. Supraq; Cod. 161. pag. 175. Epitomarum eius libri decem referuntur.

b. Suid. XXXIII. numerat.

c. Socratida, vt teſtatur Suid. in Pamphile: ſiue Soterida, vt idem in hac voce ſcripſit.

THEOPOMPI

Hiſtoriarum libri LIII.

CLXXVI.

LEGIMVS [a] THEOPOMPI *opus hiſtoricum librorum trium & quinquaginta:* qui [b] reliqui ſunt. Intercidiſſe verò ſextum, ſeptimum, & nonum, viceſimum, atque triceſimum etiam veteres quidam affirmarunt: neque ſane mihi videre hoſce contigit. Menophanes autem, vetus & ipſe, minimeque contemnendus auctor, vbi de Theopompo diſſerit, duodecimum quoque periiſſe ſcribit, quem tamen nos cum aliis legimus.

Narrat duodecimus hic liber res geſtas [c] Pacoridis Ægyptiorum regis, vt cum Barcæis fœdus inierit, & pro Euagora Cyprio aduerſus Perſas ſteterit. Qua ratione inopinato

a. De Theopompo legendus Halicarnaſſ. in Criticis, & Suidas.

b. Suidas LXXII recenſet.

c. Ἄκορις Diodoro lib. 15. vt item hic inf. pag. 203. Ἄκορις.

opinato Cypriorum imperio potitus ſit Euagoras, *a* Audymone Citieo, qui eam tenebat, capto. Qua arte Græci Agamemnonem ſecuti Cyprum occuparint, Cinyra cum ſuis eiecto, quorum poſteri reliqui ſunt Amathuſij. Vt rex cum Euagora bellum gerere animum induxerit, Imperatore creato Autophradate Lydiæ Satrapa, Nauarcho verò *b* Hecatomno: & de pace quam palmarij vice Græcis donauit, vtque acrius cum Euagora dimicarit, ac de *c* nauali ad Cyprum pugna. Vt Athenienſium ciuitas in fœdere cũ rege inito perſeuerare ſtuduerit. Lacædemonij verò, ſecundis rebus elati, pacta conuenta ruperint. Quomodo item ſub Antalcida pacis fœdus percuſſerint. Vt Teribazus bellum geſſerit, & Euagoræ inſidias ſtruxerit, vtque apud regem *d* Euagoras illum accuſarit, ac cum Oronte tranſegerit. Vt à *e* Nectenibi occupato Ægyptiorum regno, ad Lacedæmonios Euagoras legatos miſerit, quaque ratione
205 Cyprium bellum confecerit. De *f* Nicocreonte, qui inſidias locarat, quomodo nec-opinato deprehenſus ſit, effugeritque. Quomodo cum eius filia virgine relicta, & Euagoras, & huius filius *g* Prytagoras, clam alterutro concubuerint, Thraſydæo Eunucho (qui genere Eleus erat) viciſſim illis ſubſeruiente ad puellæ amorem: vtque hæc ipſis interitus cauſa fuerit, Thraſydæo necem illis procurante.

a. Ἀβδήμονα Θύριον *vocat Diodorus lib. 14. Biblioth. vbi etiam plura de Euagora, & in Iſocratis* Euagora.
b. Cariæ Præfecto apud Diodorum ſup. qui & ſolus ibi bello præfuiſſe dicitur.
c. Quam refert Diodor lib. 15. initio.
d. Ab Oronte accuſatum refert Diodorus ſup. e. Νικοκλεῖ *Diodoro lib. 15. extremo. f. Ab hoc Cypri tyranno memorat Laert. lib. 9. Anaxarchum Philoſophum necatum. g.* Pythagoras, *Diodoro ſup. Iſocrati verò* Protagoras.

Refert dein, qua ratione Acôris Ægyptius cum Piſidis belli ſocietatem inierit, deque ipſorum regione, & de Aſpendiis. De medicis quoque Cois, & Cnidiis, quòd Aſclepiadæ ſint: quodque è Syrno poſteri Podalirij primi acceſſerint. De *h* Mopſo vate, eiuſque filiabus Rhode, Meliade, ac Pamphylia. ab his Mopſueſtiam, & in Lycia Rhodiam, Pamphiliamque regionem nomen accepiſſe. Vt à Græcis habitari Pamphilia cœpta, mutuo bello arſerit: & quomodo Lycij cum Telmiſſiis, belli duce Pericle eorum rege, pugnarint: nec manus conſerere deſierint, donec ipſos intra muros compulſos ad concordiam adegerunt. Hæc duodecimo illo libro, quem Menophanes non vidit, continentur.

h. De quo & Strabo lib. 14. ad Colophonem Ioniæ, aliiſq; ſæpe.

Theopompus hic Chius genere fuit, genitus patre *i* Damoſtrate. Patria verò cum parente exceſſiſſe fertur, cum Laconum ille rebus ſtudere conuictus fuiſſet, quo mortuo patriæ reſtitutum aiunt, Alexandro Macedonum rege per epiſtolam ad Chienſes reditum ipſi imperrante, ætatis Theopompi anno quinto & quadrageſimo. Verùm mortuo dein Alexandro, vndique exſulantem in Ægyptum veniſſe narrant, ibique regem Ptolemæum non ſolùm hominem non excepiſſe, ſed etiam velut nimis curioſum tollere de medio voluiſſe, niſi amicorum precibus ſeruatus fuiſſet. *k* Æquales ſuos ipſemet nominat, *l* Iſocratem Athenienſem, Theodectem Phaſeliten, & Naucratem Erythræum, quos & ſecum in dicendi facultate principatum in Græcia tenuiſſe refert. Sed Iſocratem quidem rei familiaris anguſtia, vti & Theodecten, pretio orationes conſcripſiſſe, ac ludo aperto adoleſcentes informaſſe, indeque lucrum reportaſſe: ſe verò cum Naucrate, quòd vitam tueri honeſtè poſſent, aſſiduè in his, in Philoſophia, inquam, ac dicendi facultate exercitum. Neque verò temerè ſe, aut præter rationem primas ſibi vindicare, cùm demonſtratlui generis orationes non pauciores, quàm viginti millium verſuum conſcripſerit: quin & ſupra quindecim verſuum myriadas, in quibus Græcorum, ac Barbarorum res geſtas hactenus narratas legere liceat. Ad hæc verò nullum eſſe ait Græciæ alicuius
204 pretij locum vrbemve, quo non ipſe peruenerit, publiceque perorans magnum decus, ac virtutis in dicendo ſuæ monumentum reliquerit. Hæc de ſe ipſe pronuntians, eos qui apud ſæculum prius dicendo claruerunt, *m* ætatis ſuæ oratoribus longè poſtponit, ac ne in ſecundis quidem ſubſiſtere poſſe affirmat, clarumque id eſſe vel è ſcriptis vtrorumque, & orationibus ad poſteros tranſmiſſis. Creuiſſe namque immenſum quantum ſua ætate hanc ipſam dicendi facultatem. Verùm quos ætate priores nominet, equidem apertè non capio. Non enim credo perſtringere audeat Herodotum atque Thucydidem, quibus ille viris longè facundia inferior eſt. Niſi fortaſſe *n* Hellanicum, aut Philiſtum hiſtoricos innuit, vel Gorgiam, & Lyſiam, ceteroſque ætati ſuæ viciniores, obſcurè ſignificat. quanquam ne hi quidem adeò dicendi inopes fuerunt. Ita Theopompus iudicat.

i. Damaſiſtratum *Suidas nominat.*
k. De quibus vide Dionyſ. Halicarn.
l. Quo & præceptore vſus, teſte Cicer. Dionyſ. atque Plutarch. Legendus autem de his Suidas.
m. Simile tractat argumentum ſiue Fabius, ſiue Tacitus, Cur ævi ſui oratores veteribus concedant.
n. Vide Dionyſ. Halicarn. Critica, & Cicer.

Ferunt eum vnà cum Ephoro Iſocratis fuiſſe auditorem, vt & libri ipſi ſatis de-

V clarant

clarant. Frequens enim eſt in Theopompi ſcripris Iſocraticæ formæ imitatio, tametſi in operis accurarione longè à tergo hæteat. Et verò narrandi argumenta præceptorem vtrique præbuiſſe volunt, *a* ſupetiotis quidem ætatis Ephoro, Theopompo autem *b* poſt Thncydidem res Græcorum, pro vtriuſque ſcilicet captu, etiam re ipſa accommodata. Hinc & hiſtoriarum procœmia vtriſque cum ſenſibus tum aliis rebus eſſe ſimillima, velut ab iiſdem ſtadij carceribus, ad calcem vſque hiſtoria decurrente. Digreſſionibus itaque variæ hiſtoriæ quàmplurimis, hiſtoricos ſuos impler libros Theopompus. Quamobrem & *c* Philippns, ille qui cum Romania bellum geſſit, digreſſiombns hiſce ſublatis, & *d* Philippi rebus geſtis, *e* quas Theopompus ſcribendas potiſſimum ſuſceperar, collectis, in ſedecim eas dumtaxat libros (nihil de ſuo addens, aut ptæter digreſſiones, vt diximus, dettahens) redegit.

Duris autem Samins libro primo hiſtoriarum ſic de illo ſcribit: Ephorus & Theupompus ſuperioribus longè ſunt inferiores. Imitationis enim graria deſtituuntur, carentque dicendi venuſtate, de ſcribendo tantùm ſolliciti. Etſi Duris ipſe in eadem illa diſpoſitione longo poſt hos, quos carpit viros, inrerualło relinqnitur. Verùm an hnic arroganri Theopompi cenſuræ (qua veteribus ſecundas quidem tribuebat) hoc obiecerir, non habeo dicere. hoc tantum vel maximè contenderim, neutrum Ipſorum inſtè ſaris reprehenſum fuiſſe. Cleochares verò Smyrleanus de Iſocraticis, opinor, omnibus loqnens (hoc enim illi eſt, in comparatione cum Demoſthene non poſtremas illis dare) ait: *f Demoſthenis quidem orationes militum corpori ſimiles maximè videri, Iſocratis verò athletarum.* Illud elarum, Theopompum nemine eſſe Iſocratis diſcipulorum in dicendo inferiorem,

Ceterùm Theopompi genus, inſtitutionem, præceptorem, æquales, libros, 205
ciuilem viram, orationum formam, arque inſtitutum ſingularim adnumerando, quibus denique temporibus viguerit, quæ item illi in vita contigerint, hactenus expoſuerimus.

a. Cumanus Ephorus (inquit Diodorus lib. 16. Biblioth. ad annum Philippi XX.) hiſtoriam ſuam, cùm ad Perinthi oppugnationem perueniſſet, deſinit. Is in ſcribenda ea ab Heraclidarum reditu exorſus, Græcorum & Barbarorum res geſtas annorum fermè DCCL. libris XXX. deſcribit.

b. Scriptor ille (de Theopompo refert Diod. lib. 14. Biblioth.) à prælio ad Cynoſema exorſus, ad quod Thucydides negotium deſtituerat, ſedecim annorum tempus perſcripſit. & Diodorus Plutarchus.

c. Demetrii filius, & Macedonicorum regum penultimus. d. Amyntæ F. patris Alexandri M. e. Quod teſtatur lib. XVI. Biblioth. ad ann. Philippi XVIII. f. Philippo regi Macedonum hoc dictum tribuit

THEODORI ANTIOCHENI

CLXXVII.

Contra aſſerentes peccare homines natura, non voluntate, libri V.

LECTVM eſt opus THEODORI ANTIOCHENI (qui Mopſueſtenus ille Epiſcopus eſt, vt ex eius quibuſdam epiſtolis colligimns) hoc titulo: *Contra aſſerentes peccare homines naturâ, non voluntate.* Ea diſputatio quinque libris abſoluitur, quos aduerſus Occidentales hac labe infectos ſcripſit. Inde enim oriundum hæreſis huius anctorem in Orientis modo regionibus verſari, libroſque de recens ab ſe excogitata hæreſi compoſitos ad pupulares ſuos in patriam tranſmirtere narrat, vt iam ibi multos per hanc artem in ſuam pertraxerit ſententiam, integraſque adeò Eccleſias abſurdis illis imbuerit opinionibus. *Aram* verò illorum librorum auctorem ſiue nomine, ſiue *a* cognomine, incertum, appellat. Hunc eriam quintum Euangelium confinxiſſe, illudque ſe in Euſebij Palæſtini Bibliothecis repperiſſe ait. Reiecta prætetea diuini ac veteris Teſtamenti verſione; quam ſeptuaginta interpretes ſimul conuenientes ediderunt, vt & Symmachi, & Aquilæ, aliorumque interpretatione, propriam quandam ſuam nonamque conficere auſum: cùm neque Hebraicæ linguæ, vt illi, à puero aſſueuiſſet, neque mentem S. Scripturæ didiciſſet: Hebræis tantummodo quibuſdam abiectæ ſortis in diſciplinam ſe tradidiſſe, atque hinc propriam ſibi editionem conſcribere aggreſſum.

a. Ab infauſta forſitan τῦ ἀρᾶ ſignificatione.

Sectæ verò illius ſumma capita hæc ferè ſunt. Homines naturâ, non voluntate peccare. Naturâ, inquam, non ea, qua præditus ab initio conditusque eſt Adam, (illam enim bonam, & boni DEI opus eſſe aſſerunt) ſed ea quam poſt peccatum adeptus ſit, quando per præuaricationem atque peccatum malam pro bona, mortalemque pro im-

THEODORVS Antiochenus.

pro immortali commutauit. Hac quippe ratioue natura quoque improbos effectos,
qui antea naturâ boui fuiſſeot, iu oatura iam, & oon iu voluutate peccatum ſibi ac-
quiſiuiſſe. Alterum deinde capur ex illo deductum. Infantes, tametſi receos na-
ros, peccati immuuea uoo eſſe, cùm ob Adæ præuaricationem, naturâ in peecatis
conſtitutâ, ad omoes eius poſteros peccatrix (vt ipſi loquuntur) natura propage-
rur. Adfetre aotem ipſos & illud ait: *Ecce in iniquitatibus conceptus ſum*, & ſi quæ *Pſal. 50. 7.*
ſunt generis eiuſdem, Sanctum adhæc baptiſma, ſacriq́ue eorporis communio-
nem, in peccatorum remiſſiouem. quio etiam ipſis infaotibus ailata hæc præbere,
ad propriæ opiniouis confirmationem. Neminem præterea mortalium eſſe
inſtum. quod ipſum item ex eo, quod initio poſoerunt, conſequitur: *Non enim iuſtifi-* *Pſal. 142. 2.*
206 *cabitur*, inquit Propheta, *in conſpectu tuo omnis* [a] *caro*, & his ſimilia. *a. πᾶσα σὰρξ. in Vulgata edit. πᾶς ζῶν, omnis viuens.*
Quartum, (ô blaſphemas voces & impias!) Ne CHRISTVM quidem DEVM,
adſumpta nimirum peccatis infecta natura, ſceleris purum eſſe. Quanquam & iu aliis
ipſorum blaſphemiis obſeruare licet, inquit ille, non verè hos, & uatura, ſed figuta dun-
raxat humanam ipſi naturam attribuere.

Quinrum, matrimouium, vel certè coogredieodi cupiditatem, & ſeminis miſ-
ſiouem, omoiaque ſimilia, quibus ſucceſſione genus humanum propagatur, per-
uerſæ naturæ opera eſſe aſſerunt: in quam quidem per peccatum lapſus Adam, uatu-
ræ mox vitio malorum omnium exameo in ſe ſuſceperit. Hæc ſectatiorum dog-
mata ſunt.

Porrò Theodorus hic rectè quidem facir, quòd hæc ipſa deteſtetur ac reiiciat,
interdumq́ue optimè ac validè ipſorum abſurdas & blaſphemas opiniones refellat,
nec oou ſacræ ſcripturæ locis, quibus illi abuſi ſunt, proprios ſenſus adaptando, vt
omniuo imperitos redarguat. Verùm hoc ei perperuom non eſt: nam & Neſtorij
ſectam in multis parturire oobis viſus eſt, & Origeois, ſaltem de fine ſuppliciorum,
muſſitare ſententiam.

Quòd aurem aſſerit præterea (Iam iude ab initio quidem formatum eſſe mor-
talem Adam, ſed DEVM, vt ſcilicet peceatum odiſſemus, ita tantùm ſimulaſſe,
quaſi pro peccato pœnæ loco mors impoſita fuerit) mihi ſanè rectam ſeutentiam
nollam adferre, ſed multis potius obiectum eſſe crimioationibus, ſi quis rationes exi-
gere velit, videtur: quantumuis, vt ipſe dixerir, ſatis acriter huiuſmodi opinio aduer-
ſus hæreticos pugnet. Nou euim, ſi quid cum deteriori puguet, coutiouò bouum
eſt: eteuim malum quoque ſecnm ipſum pugnat: ſed ſi quid rectæ rationi conſenta-
neum, manifeſtumq́ue fir ſacris litteris, illud demum recipiendum, tametſi nulla hæ-
reſis ei ſeoteutiæ reſiſtere audeat.

Nec illud item ego curioſè dictum, & Eccleſiæ DEI inauditum, in veritatis
dogmatibus uumeranerim, cùm duas eſſe peccatorum remiſſiooes aſſerir. Alteram
qoidem de commiſſis: alteram verò (quam neſcio qoi remiſſionem quiſpiam, vt
ille loquitur, appellare poſſit) [b] Impeccantiam ipſam, ſiue uon amplius peccare. *b. Ita cum B. Hieron. proœmio Comment 4. in Ierem. reddo ἀναμαρτησίαν.*
Oportet enim uos, vt apparet, pluribus explaoantibus vocabulis vti, vt uouam illam
peccatorum remiſſiooem declaremus. Quod enim recta ioquendi ratio *impeccan-
tiam* nominat, ille peccatorum veuiam perfectam, & maximè ratam, integrumq́ue
appellar peccati interitum.

Ecquæuam igitur hæc peccatorum remiſſio, & vbi facta, vudeq́ue origiuem
duxit? Cœpit quidem illa manifeſtare ſe, ait, ex quo CHRISTVS Dominus car-
nem iuduit, & arrabonis nobis loco tradi: perfectè verò datur, cùm pro bonis ope-
ribus, tum in illa inſtauratiooe, quæ poſt caruis reſurrectiouem futura eſt, qua vt po-
tiamur, tam nos, quàm recens nati infantes baptizamur. Satis quidem illa, quæ di-
cta ſunt hactenus, præclara, & quæ tantum uoo inhiare fini omnes iubeant. Dic
ergo deinceps, Erquid hoc rei? aures enim tibi arrectas præbemus. Quænam, iu-
207 quam, hæc eſt peccatorum perfecta remiſſio? Nou amplius, inquis, poſt reſurre-
ctiooem peccabimus. Quàm ſanè ab ingeuti ſpe nos deturbaſti! Vt enim nuoc
quærere omittam, Quonam modo dicere liceat, peccatorum remiſſionem; illud tan-
tùm breuiter rogabo; Quid ais? Propterea ne CHRISTVS tibi homo factus eſt,
& cruci affixus, ne tu ibi poſt reſutrectiooem iterum pecces? Peccabantne igitur
illic, qui vita prius abieruut, quàm in mundum CHRISTVS veniret? Et ſi forte non

Theodorvs Antiochenus.

baptizemur, peccabimus ibi adhuc [tuo iudicio] & nos, & infantes? Quid? Infideles omnes, rurſumne futuro ſæculo, & furabuntur, & fornicabuntur, impieque agent, ac latrocinabuntur, omnemq́ue adeò ſui deſiderij nequitiam adimplebunt? Non enim iuſtas ſatis vel eorum, quæ hîc commiſerunt, quantumuis grauiſſimas pœnas, reperias. En tibi, ex quibus iſtam ipſius peccatorum remiſſionem probare non poſſim, iam oſtendi.

Sed fortaſſe ne ipſe quidem volens huc deductus eſt, tantumq́ue vt dubios ſic quærentium nodos diſſoluat: Quare pueri ſanctiſſimis myſterijs communicant? Cur baptiſmate digni iudicantur? niſi quia & ipſi peccatis abundant, inſito iam in naturam ipſam peccato? In peccatorum enim hæc remiſſionem conferuntur. Verùm oportebat & illam dubitationem, multas alioqui habentem diſſoluendi vias, alio modo diſſoluere, abſurdisq́ue illis, quæ ad ipſius peccatorum remiſſionem conſequuntur, conſideratis, nihil eiuſmodi prodigioſè confingere.

a. Sup. pag. 3. XXV. duntaxat referuntur.

Idem hic Theodorus ille eſt, qui aduerſus Eunomium libris *a* octo & viginti non ſegniter depugnauit, & ſancti Baſilij, vel ipſiuſmet potius veritatis, ſententiam confirmauit. Etenim neque voces, neque vocum compoſitio, neque dogmatum mens, neque varia illa & fuſa refutandi ratio, nec id genus alia quidpiam differunt. etſi autem dictionibus vtatur non inuſitatis, obſcurus tamen eſt. quia enim cathenatas vt plurimum adhibet periodos, & interpoſitiones crebras, per quas etiam ſenſus quàm longiſſimè à re propoſita recedit: rurſum quia nominum obliquis ac participiis redundat, & res eaſdem frequenter (neque id ſatis ornatè) reuoluit, ac repetit: quia denique repetitiones illius pluribus, quàm narrationes ipſæ (quod omnino ſine methodo fit) circumſtantiis refertæ ſunt, ſimilibusq́ue ex cauſis non parum obſcuritatis ſcriptis ſuis aſpergit. Apparet autem ſtudioſius verſatum fuiſſe in ſacra noſtra & diuina ſcriptura, etſi in plerisq́ue à veritate aberret.

DIOSCORIDIS

CLXXIIX.

De materia medica libri VII.

a. Vt libri editi repræſentant.

Legimvs Dioscoridis de *materia a* [*medica*] volumen ſeptem diſtinctum
libris. Quorum in prioribus quinque agit de herbis, ſtirpibus, aromatibus, con-
fectioneq; olei & vnguenti. Item de animantibus, & de partium illorum vtilitate. De
arboribus quoque, & ſuccis, ac lachrymis. Præterea de melle, & lacte, atque adi-
pe: deq́ue iis, quæ frumentacea & oleracea vocantur. Adhæc de radicibus, plan-
tis, arbuſtis, herbis, & quæcumque ex his vel liquorem vel fructum ad medicam fa-
cultatem vtilem habent. Quin & de vini generibus, ac de metallicis quæ nomi- 208
nantur, abundè tractat: & plurimorum, de quibus dicere inſtituerat, figuram, na-
turam, ortus locum, quo inueſtigata citius cognoſcantur, accuratè deſcribit. Par-
cius dumtaxat vſum rei cuiusque, minusq́ue accuratè hiſtoriam adſcribit. Vino-
rum item varium in his prodit apparatum. Sexto autem libro de iis medicamen-
tis diſſerit, quæ aut noxia ſunt, aut ſalutaria. Septimo denique & *b* huius ope-
ris vltimo, venenatorum animantium hiſtoriam ſcribit, ac per quænam qui in ho-
rum aliquod inciderint, aut perfectam medicinam, aut quidquid ſaltem ſolatij ad-
ferri poſſit, reperiant. Atque hic operi huic ſcopus præfigitur. quod vtiliſſimum
ſanè eſt, non medicæ tantùm facultati deditis, verum etiam philoſophicæ ac phyſicæ
ſpeculationi intentis.

b. Ipſe Dioſcorides libri VI. proœmio ſextum ipſum diſertè ſtatuit τῆς ὅλης πραγματείας τελευταῖον. Septimum autem hunc in duos modo diſtractum libros in vulgatis exemplaribus videmus.

c. Aphrodiſienſis.

d. Ægineta.

Iam quotquot poſt illum de ſimplicibus medicamentis ſcripſiſſe viſi ſunt, alij librum hunc dumtaxat tranſcripſerunt, aliis ne in ipſa quidem ſua ſcriptione accuratio curæ fuit; ſed vniuerſam de ſingulis doctrinam diſcerpſerunt, dum formam, naturam, & ortum ſimplicium ſeorſim colligunt, ſeorſimque rurſum ac diuiſim vſum, & vtilitatem perſcribunt. *c* Alexander verò, *d* Paulus, Aëtius, ſimilesq́ue, ne formæ quidem rationem habuerunt: ſed ſolius vſus ſumma dumtaxat, veluti capita libantes, ſuis ea ſcriptis inſeruerunt. Quanquam Paulus non ſolum eorum, quæ Dioſcorides tradidit, vſum minimè omiſit, ſed & multorum, quorum ille non meminit, vſum, vtilitatemq́ue accumulat. Aëtius verò præterquam quod nihil ipſe addat, multa inſuper, quæ Dioſcorides ſcripſerat, neſcio quo conſilio præ-

 Dioscorides

ſilio prætermiſit. At neque Oribaſius, qui his omnibus vberior eſſe videatur, omnia quorum Dieſcorides meminit, in ſua retulit collectanea; ſed vſum à forma naturaque disjunxit. Galenus item cum herbarum multa genera omiſerit, facultatem dumtaxat, aut vſum earum, quarum quidem meminit, deſcripſit; frigida ſane cauſa, cur harum & figuram, & naturam prætermiſerit, allata. Etſi de metallicis curioſius ſanè quam Dioscorides egit, non minima ex parte, & quidem vtili, virum illum ſuperans, non adeo tamen, quantum herbarum ab illo cauſa vinci viciſſim videtur.

Quamobrem, mea quidem ſententia, ad figuræ, naturæ, atque ortus intelligentiam, Dioſcoride nemo facile vtilior inueniatur.

Scriptor hic, vt & [a] Galenus teſtificatur, Anazarbenſis eſt. Incidi tamen aliquando in eos libros, qui [b] Pedacij ſimul, & Anazarbeï nomen in titulo præferrent. Omnibus autem, qui ante illum multi ea de re ſcripſerunt, accuratione atque vtilitate antecellere videri [c] ſtudet.

a. Lib. VI. ſimpl. medicam. Proœmio.

b. Quo modo in Vulgatis hodie legimus, Πεδανίου Διοσκορίδου Ἀναζαρβέως περὶ ὕλης ἰατρικῆς. c Libri primi Proœmio.

209

AGAPII

Scripta. CLXXIX.

LEGI AGAPII, odio digni atque impij hominis, *Opus trium & viginti libellorum*, & alia præterea *Capita duo ſupra centum*. Quibus omnibus ſatis oſtendit, falſo eum ſibi Chriſtiani nomen vindicare; cum tantus nemo omnium CHRISTI oſor, quantus Agapius vel ex his ipſis libellis, deprehendatur; quod Vraniæ cuidam feminæ, ſectæ ſuæ ſtudijque ſociæ, vti iactat, inſcribit. Cum igitur nullum dogma introducat atque confirmet, quod non Chriſtianæ doctrinæ aduerſetur, Principium quoddam malum per ſe ſubſiſtens, ab æterno eſſe Deo oppoſitum vult, quod interdum *Naturam*, *Materiam* nonnunquam, alias etiam *Sathanam*, *Diabolum*, *mundi Principem*, *ſeculi huius Deum*, alijsque ſexcentis appellat nominibus. Tradit adhæc, neceſſario, atque inuitos peccare homines: Et corpus deterioris eſſe partis, diuinæ vero auræ particulam eſſe animam, atque (ô ingentem amentiam) eiusdem cum Deo naturæ. Vetus dein Teſtamentum irridet, ac Moyſen ipſum cum Prophetis; quin & Domini præcurſorem miſerrimus ille ſubſaonat. Hos autem ipſos, & veteris Teſtamenti dicta factaque omnia, (ô impietatem ſummam) malo illi, & cum Deo pugnanti Principio adſcribit. Paradiſi quoque arborem illam CHRISTVM eſſe fabulatur, quem etſi ore quidem venerari ſe fingit, factis tamen ipſis & opinionibus, quantum exprimi verbis haud poteſt, blaſphemat. Trinitatem inſuper conſubſtantialem fateri ſe dicere audet execrandus ille, ſed hoc impiè ac malitiosè, tantumque vt pietatis hiſce vocabulis decipiat, ſimplicius ac minus circumſpectè ad eum accedentes, vtque peſtilente dogmatis veneno, hac quaſi dulcedine quadam temperata, atque commiſta, huius illos noxa confeſtim adimpleat. Sic & corpus ſe CHRISTI honorare ac prædicare ait, & CHRISTVM cruci affixum, immo ipſam crucem, baptiſmum, ſepulturam, atque reſurrectionem eius, mortuorumque adeo omnium reſurrectionem ac iudicium; &, vt ſemel dicam, omnia ferè pietatis ac Chriſtianæ religionis vocabula ad alios, vel abſurdos atque abominandos, vel alienos ac ſtultos, vel ineptos & incongruos ſenſus transferens atque traducens, ſuam ita nititur confirmare impietatem. Tantam vero dolo miſtam impietatem meditatus eſt, vt cum intolerabile odium, bellumque implacabile, cooperante illi diabolo, cum ſemper-Virgine MARIA, ac matre CHRISTI Dei noſtri gerat, MARIAE tamen nomen per ſimulationem vſurpare, eamque matrem CHRISTI mendaciter appellare, nec Dei, nec vllius omnino pudoris metu vereatur. Quamobrem & venerandam ſalutiferamq; CHRISTI Crucem mille conuicijs lacerans, atque ad Iudæos propulſandos telum per blaſphemiam appellans, dicere nihilominus impudenter audet, honore dignam ſe, ac veneratione CHRISTI Dei crucem ducere, alijs nimirum appellationibus res peruersè enuncians. Sic & corpus, & ſanguinem CHRISTI fabulatur, non illud, quod Chriſtiani agnoſcimus, ſed quod rabida ipſius, ac furioſa mens confinxit: Voces quidem piorum admittendo, res verò ipſas allatrando. De ſole præterea, & luna ſine pudore velut de Dijs diſſerit, eiusdemque cum Deo eſſe naturæ prædicat: neque ſenſu horum lucem
210 percipi, ſed ſola mente poſſe intelligi, mentitur homo ſenſu carens communi. Hinc

& incorpotea, formæque ac coloris expertia hymnis celebrans, cultum illis maieſtatemque attribuit. Abſtinentiam verò à carnibus, atque à re vxoria, tanquam à rebus deteſtandis, maximè ipſe deteſtandus, ſimulat. Vinum quoque velut ebrietatis cauſam auerſatur, non conſiderans vino id vitium minimè, ſed immoderato indecentique vſui tribuendum; vt & ciborum omnium, immo & ipſius aquæ immodicus vſus nocet. De aëre item infelix ille tanquam de Deo quopiam diſputat, vt columnam eum, & hominem hymnis celebrans. Ignem tamen aſpernatur, terramque, & peiori hæc parte collocat. Sic alijs quoque deliramentis, nugiſque multis, cum è Græcorum ſuperſtitione emendicatis, tum prodigioſè è ſuo confictis cerebro, malorum colluuiem, atque impietatis apicem, ſuam ſtabilit ſectam. Diuellit & dicta quædam à ſacro Euangelio, epiſtoliſque B. Pauli, quæ & ipſa detorquere molitur, atque ad ſuum trahere impium dogma.

a. De quibus copiosè D. Baron. To. I. ad annum Christi 44.

Actis item illis, quæ duodecim Apoſtolorum vocantur, & Andreæ maximè, non ſolum aſſentitur, ſed etiam inde ſuperbia extollitur. Probat inſuper animarum migrationes: alios quidem, qui ad ſummum virtutis culmen peruenerunt, in Deum reſoluendo: alios vero, qui ſummum improbitatis attigerunt, igni tradendo ac tenebris; alios denique, qui medio quodam modò vitam inſtituerunt, in corpora iterum reuocando. Teſtibus prætetea ſine verecundia, etiam ijs ad ſuam ſtabiliendam impietatem vtitur, qui Gentium religionem fuerunt amplexi, maximeque Platone, diuinos illos ac ſacros (quibus æquè nominibus CHRISTVM Seruatorem afficit) appellans. Alia quoque adfert ingentis amentiæ, fraudis, atque impietatis pleniſſima. In Eunomij item errorem inuehi videtur, cum ipſe, quantum vix credi poteſt, impiè magis quam ille blaſphemet.

Dictio eius & phraſis interdum quidem non contemnenda, præſertim ſi quid aut deſcribere, aut explicare ſatagit; in quibusdam rurſus vilis, nihilque à triuialibus differens. Attingit & Philoſophica quædam dogmata miſer ille, in quibus tamen germanum nihil aut genuinum retinet, ſed omnia miſcet, atque confundit. Ad deprauandum etenim vetū rectumque non parum in agendo ſtrenuus, vel in dicendo ſollers, ad inueniendum atque excogitandum ſimplex omnino ac ſtolidus deprehenditur. Prodeſt autem impium illius, atq; ineptiſſimum Opus, ad reprehendendum dumtaxat, pudoremque incutiendum, cum Manichæorum impijſſimam doctrinam, tum hunc ipſum ſectantibus.

IOANNIS LAVRENTII

CLXXX.

Philadelphenſis Lydi

Tractatus { *De Prodigiis.* *De Menſibus.* *De Politicis Magiſtratibus.* }

LEGI IOANNIS LAVRENTII *Philadelphenſis Lydi Tractatus tres: De Prodigiis; de Menſibus, & de Politicis Magiſtratibus.* At ille de Prodigijs, mea quidem ſententia, atque iudicio, parum aut nihil à fabulis differt. Alter verò de Menſibus, etſi inutilia multa continet, ad antiquitatis tamen gratam atq; iucundā cognitionē vehementer prodeſſe poteſt. Denique de Magiſtratibus politicis liber, ijs potiſſimum, qui eiusmodi ambiunt, non inelegantem adfert hiſtoriam. 211.

Vtitur autem hic ſcriptor verborum immutationibus ad ſatietatem, & plerumq; frigidè nimis atque audacter, etſi interdum quoque propriè ac venuſte. In alijs item inæqualitate laborat, dum faſtuoſum agit, vbi non oportet; & contra abiectus eſt, vbi & hoc minimè decet. Adulator adhæc ſuperſtitum inexcuſabilis, in mortuorum vero & à quibus vindictam non timeret, reprehenſiones, immodicè effuſus. Dictione prætetea vtitur interdum quidem ſelecta, atque Atticorum more ſublimi: & eſt rurſum, vbi repat humi, atque neglecta ſit, nihilq; ſupra triuialem adfetat. Verum in libris de Prodigijs ac Menſibus nemo fortaſſis idcirco ipſum admodum reprehenderit: quando tamē de Politicis agens Magiſtratibus, & hiſtoricas referens narrationes, aut aliquos laudandos ſuſcipiens, eandem retinet dicendi inæquabilitatem, cum in dictionibus atq; ſenſibus,

ſibus, tum in compoſitione ſcriptorum, nullam ego veniam deinceps eiuſmodi vitia mereri video.

Militauit hic vir ſub præfectis annum agens vieeſimum primum. Aetatis vero quadrageſimo cauſas egit, deinde & [a] Matricularius fuit, poſt quæ tempora & Tractatus illos ſe conſcripſiſſe refert, Imperatoris iudicio palatio dignum eſſe habitum. De tempore quo vixit: Anaſtaſij imperium attigit, & Iuſtini tranaegit, gubernantis inſuper poſt illũ Iuſtiniani emetiens. Religione vero ſuperſtitioſior videtur. Gentilium enim ſectam colit ſimul, & fidem noſtram, ſic tamen, vt lector non facile colligat, vtrum ſic verè ſentiat, an potius veluti in ſcena ludat.

a. Fiſci, fori, an militiæ tabulis hic præfuit? Indices enim & catalogos iurisperiti matrices ac per diminutionẽ matriculas *appellare ſolent.*

DAMASCII DAMASCENI

De Iſidori Philoſophi vita Capita LX. CLXXXI.

LECTVS eſt DAMASCIVS *Damaſcenus de Iſidori Philoſophi* [a] *vita.* Liber eſt multorum verſuum, in [b] capita ferè ſexaginta diuiſus. Iſidori autem vitam ſcribere inſtituens, Theodoræ cuidam feminæ opus inſcribit, Ethnicorum æquè cultum ſectanti, & Philoſophicæ doctrinæ, omniumque ſiue ad Poeticam, ſiue ad Grammaticam facultatem ſpectantium non imperitæ, immo & ad Geometricam, atq; Arithmeticam ſpeculationem euectæ; quam vnà cum iunioribus ſororibus Iſidorus ipſe, atque Damaſcius varijs docuerant temporibus. Filia hæc fuit Cyrinæ, atque Diogenis, Euſebij F. Flauiani Nep. qui genus duxit à Sampſigeramo, & Monimo, à quibus & Iamblichus originem reperit, viris qui primas in Idololatrica ſuperſtitione tulerunt. Igitur Damaſcius Iſidori vitam huic dedicat, cuius etiam petitio, accedentibus & alijs quibusdam cauſis,
212 auctorem ad ſcribendum impulit, vt teſtatum ipſe reliquit. Neq; tamen Iſidori magis vitam, quam multorum aliorum, qui vel eadem cum eo, vel præcedente ætate floruerunt, vna deſcribit: actis quoque eorum, ac narrationibus cum digreſſionibus plurimis ad ſatietatem adiunctis.

a. Excerpta inde inf. reperias cap. 242. pag. 546.
b. Qua etiam diſtinctione vſus dicitur ſup. cap. 130. pag. 166.

Ad religionem porro quod attinet, ſumme is impius fuit, & nouis atque anilibus fabellis [c] animum ſimul ac ſermonem refertum gerens. Quare & ſanctam fidem noſtram, tametſi timidè, tectaque maleuolentia, non raro tamen allatrat. Quotquot autem verbis extollit, & qua ob doctrinæ excellentiam, qua ob ingenij ſollertiam ſupra humanam conditionem, vt diuinos celebrat, horum cuiuſq; iudicem ſeipſum conſtituens, nullum non perſtringit, in ſingulis etiam quos laudarat, aliquid deſiderans. in acri ingenio prædito, quod non per omnia æquè ſolers ſit: in eo qui incomparabili eſt ſcientia, quod non ſciat, immo & in eo, qui virtute Deo proximus videatur, quod adhuc multa ei deſint. Ita ſingulos eorum, quos in cœlum antea ſuſtulerat, rurſum detrahendo, humoque allidendo, imperium ſibi in omnes, & de omnibus latenter arrogat. Quamobrem Iſidorum quoque aſſiduè non magis laudat, quam vituperijs onerat. Neq; vero ex logicis cum quæſtionibus, tum ſolutionibus, quas vel ex alijs ille pro admirandis, vel de ſuo pectore (ob celerem mentis agitationem & accuratiorem ſcientiam arroganter ſeſe efferens) in medium producit, quidquam ſupra eos, qui in Philoſophia verſari vulgo ſolent, ab hoc homine paulo felicius confectũ reperias; aut rurſum ad acumen eum, & volubilem mentis agitationem, quantum ſaltẽ homini fas eſt, nedum quantum Deo, perueniſſe, ſed neque aliqua oſtentare, quæ vel mediocria in rebus Philoſophicis ſint. mitto quæ per ſummam accurationem deducantur, quibus tamen ille nominibus clarus illuſtriſque habetur.

c. Quæ aperuiſſe videtur quatuor illis Paradoxorum libris ſup. cap. 130 pag. 166.

Ad ſtylum quod attinet, pleraque eius verba non procul à perſpicuitate diſcedunt. Habet item aliquid aliarum formarum, quæ verbis deſignantur: aſperitatem, inquam, qua pronunciatio aſperior, ac vox quaſi planior redditur; & in Poëticum præterea vſum, raram quidem, ſed liberiorem euagationem. Tropi vero ita eius efformant orationem, vt in imperitam quandam, ac frigidam elocutionem, aut duriorem aliquam immutationem nequaquam deferantur, ſed ſuauitatem vt plurimum & gratiam, ex ſeipſis ſaltẽ, concilient. Verum vt perſpicuus ſit, maximam vocum partem, vniuerſa tamen orationis ſerie, non item. Nam & compoſitio eius, non tam compoſitio, quam innouatio quædam eſt. & ipſa porro circumductio aſſiduam adferens ſatietatem, non perſpicuitatis modo factam ſpem, verum etiam omne omnino in oratione poſitum ſtudium obſcurat,

Digitized by Google

DAMASCIVS.

ſcurat. Quare cum iucunda poſſet alias oratio eſſe, omni illa gratia, quam his expolitis habere poterat, per ea, quæ diximus ſpoliata eſt. Circumductiones adhæc, neque acriorem ſenſum aliquem, neque venuſtatem, neque velocitatem vel obiter attingunt, qui- 213
bus tamen rebus non ineptè quiſpiam glorietur: verum communium horum, atque leuium ornamentorum ne ea quidem hic apparent germina, quæ ad neceſſarium vſum atque circumſtantias pertineant. Iam figuræ, niſi longiſſimè cum redundantia per ambitus extenderentur, nunquam eas vires haberent, quibus à medio decorumque ſeruante temperamento abducerent. Vehementia item atque amarities abunde his ineſt ſcriptis: quanquam & illa ſæpenumero langueſcit, non miſtione ac temperamento idearum, quod foret optimum, ſed defectione dictionum, & earum partium, quæ eam vim habent, vt phraſim valentiorem reddant, ac turgidiorem. quod multis quidem, eiuſmodi peculiarem aliquam loquendi formam conſectantibus, contingit: non tamen hoc cum laude ijs ſaltem euenit, qui ſuſtinere ſupra vires ſuſceptum onus non potuerunt. Hoc igitur eſto, vt ſimpliciter dicam, de eius dictione iudicium: nam in eo, qui vitam conſcribit, fuerint & alia fortaſſe plura aduertenda. Quid enim opus ipſi erat granditatis vti forma? Legiſlatoris enim, ac præſcribentis orationi hoc proprium. Quid dein contentio, tantaque circumductio, & compoſitionis inuſitata ratio? Sed hæc hactenus.

Damaſcius autem in dicendi arte tres ipſos annos Theoni operam dedit, præfuitque Rhetoricis exercitationibus annos fere nouem. Geometriæ & Arithmeticæ cæterarumque artium doctorem habuit a Marinum Athenis Procli ſucceſſorem. In Philoſophicis diſciplinis, Zenodoro Athenis vſus eſt magiſtro, qui & ipſe poſt Marinum Proclo ſucceſſit; Ammonio verò b Hermiæ F. Alexandriæ, quem non parum cæteris ſuæ ætatis Philoſophis antecellere ſcribit, & maximè in Mathematicis. Huius in Platonicis ſe auditorem fuiſſe Damaſcius ſcribit, vt & Ptolemæi magnæ Aſtronomicorum ſyntaxeos. Dialecticæ tamen exercitationis vim vſu ſe ac familiaritate Iſidori conſecutum contendit, quem & in hac ipſa diſſerendi facultate omnes quotquot illud ſæculum tulit, doctos homines obſcuraſſe commemorat.

a. Cuius libellus de Procli Deadochiſſita in manibus eſt. Lege Suid.

b. Ad diſtinctionem huius ab altero antiquiore Ammonio Sacca, de quo Suidas

B. EVLOGII ARCHIEPISC. ALEXANDRINI

CLXXXII.

Contra Nauatum libri VI.

LECTI ſunt B. EVLOGII Alexandrini archiepiſcopi contra a Nauatum, & de b Adminiſtratione [Eccleſiaſtica] c libri quinque. Hominis dictio ad verba quod attinet, fere mediocriter eſt accurata: verum conſtructione non procul ſæpe à ſolœciſmo abſcedit. Diuinarum adhæc ſcripturarum non eſt imperitus, quarum teſtimonia feliciter atque appoſitè cum aduerſus Nauatianos, tum in aliis quibuſdam rebus adhibet. Perſuadet item, vt eius dicendi genius eſt, docetque, ac placet.

a. Nouatianum hunc fuiſſe, ſed à Nouato quodam B. Cypriani Presb. ſeductum (quæ Græcis forte anſa confundendi horum nomina) diſces ex BB. Cornelij, Cypr. Hieron. & aliorum Latinorum ſcriptis. Vide Epiphanium hæreſi 59. Theodore. hæret. fab. lib. 3. & Annal. 2. Baron. Card. Nicephorum item Calliſt. & Suid.

b. Περὶ οἰκονομίας Intelligo poteſtatem Eccleſiæ in recipiendis lapſis. De οἰκονομίᾳ idem inf. quoque Cod. CXVICI. pag. 408.

c. De quibus iterum, ſed breuius, inf. Cod. CCIIX, pag. 272. Eorum porro excerpta, quæ quidem ad ſacrarum Scripturarum expoſitionē facerent, habes inf. Cod. CCLXXX. pag. 876. Sextus autem quæ fictas de Nauato fabulas confutat, contra ipſos potius eius ſectatores ſcriptus videtur.

d. Vide pag. 876

d Refert autem Nauatum, Cornelio Pontifice, Romanæ eſſe Eccleſiæ Archidiaconum creatum, ad quem ipſum Pontificium, pro eius temporis more, decedente è vita Pontifice, deferebatur. Archidiaconum enim ſuccedere ſummo ſacerdoti ſtatutum 214
erat. Verum hunc (ait Eulogius) ſuperbia laborantem Cornelius, & in ſuam mortem imminentem cum cognouiſſet, presbyterum ordinat, omnes ſic illi ad ſupremam cathedram perueniendi ſpes præcidens.

Ille verò intentus in occaſionem, poſtquam Cornelius è varijs peccatis ad pœnitentiam quoſdam recepit, & qua par erat pœna multatos ad immaculatorum Myſteriorum communionem admiſit; hac anſa [miſer] arrepta, diuiſus eſt ab Eccleſia, exprobans Cornelio quod peccatorum eſſet receptator, ſeque ipſum hæreſis propriæ declarauit auctorem: *Catharos* quidem ſectæ ſocios nominans, *Cornelianos* autem vniuerſæ cœtum Eccleſiæ.

In his igitur libris quatuor cum Nauati ſecta in genere ſcriptor hic pugnans, S. ſcri-

pturæ

EVLOGIVS.

putræ locis ipſum miſerè flagellat: dum quinto ſingulatim libro martyrum eſſe reliquias venerandas contendit, quod detrectare per Alexandriam diſperſos Nauatianos ait: ſiue hi ſoli eo morbo laborarint, ſiue communiter illud hæreſis tota profiteretur.

At in ſexto euertit, qui de Nauatiana ſecta feruntur commentarios, & falſo inſcriptum *Nauati Epiſcopi certamen*: a Epiſcopum enim vrbis Romæ fuiſſe hæreſiarcham hunc arroganter iactitant. Sunt autem hi commentarii extremæ vilitatis, tum dictionibus ac ſenſu, tum etiam compoſitione, omnibusque adeo quæ in ſermone ſpectantur. Eorum illud eſt argumentum: Imperantibus Romæ Decio & Valeriano, Perennium b Ducenarium, accepto ab ipſis mandato, omnes Romanæ vrbis, & circumcirca ditionis Chriſtianos, exquiſitis cruciatibus, pœniſque acerbis ad Idolorum cultũ per vim compuliſſe: & multos quidem alios tormentis ceſſiſſe; in his autem & c Macedonium, qui tum vrbis Romæ Epiſcopus nouem ſibi ſubditos d presbyteros habebat, in quibus Nauatus vnus erat. Macedonium ergo hunc cum illis octo ſacrificaſſe, vno Nauato animæ mortem effugiente. Hæc commentarij illi referunt, pugnamque Nauati per ineptas Perennii interrogationes, ſtultioreſque Nauati reſponſiones deſcribunt. Addunt cum Nauato Marcellum, & Alexandrum Aquileiæ Epiſcopos, Agamemnonẽ quoque e Tiberis Epiſcopum, cæterorumque Chriſtianorum quo[illegible]am, fide inuiolata ſeruata, vna habitaſſe ædiculam ab ipſis extructam; quod ijs, qui idolis immolaſſent, vti, ſimulque ſacris operari recuſarent. Refertur & f Alexandrinos Epiſcopos, ea tempeſtate ſummum vrbis Romæ præſulatum Nauato attribuiſſe. Atque id quidem commentariorum de certamine Nauati eſt argumentum. Refellit autem hæc libro g quinto Eulogius, vt diximus, mendacia eſſe eadem illa falſoque conficta, atque incredibilia ex ipſiſmet quæ ſcripta eſſent, oſtendens. Librorum igitur quinque B. Eulogij hic ſco-
215 pus eſt. Qui in confutanda illa ſecta per S. ſcripturæ loca progreſſus, explanationes quaſdam perutiles attexit; quanquam neq; cætera ipſius cum aliorum pia ſententia pugnent, ſed accommodatè ad ſectæ illius refutationem, aſſumpta ſint.

a. Per ſchiſma, cuius hic in Rom. Eccleſia primus auctor, aduerſus Cornelium Pontificem inſurrexit. b Ita dicti, inſtituti ab Auguſto Iudices (Suet. Aug. c. 32.) quod ducena ſeſtertia poſſiderent. Vide Cl. V. Lauini Torrentij Comment. in Sueton. Claud. cap. 24. & Iac. Pamel. in B. Cypr. epiſt. 68. Briſſon. item in Lexico. Eſt & militia nomen apud Veget. lib. 2 cap. 8. c At nullus hoc nomine vnquã Rom. Epiſcop. Quare ſuſpicetur quiſpiam Macedonij Conſtantinop. odioſè hic ab imperito mendaciorum figulo nomen eſſe vſurpatum, quod crudelitatis illius in Nauatianos recentior eſſet memoria. d Al. Epiſcopos, *non rectè. Docent quæ inf. pag. 890 & ipſa huius fabulæ ſeries. e Minus rectè pro* Tibyris. *f Infr. pag. 890. tres hic nominatos manus Nauato impoſuiſſe, ſummumq; Pontif. dignitatem in eum contuliſſe, refert Phot. Et extat Dionys. tunc Alexandr. Archiepiſc. Nauatũ reprehendentis epiſt. apud Euſeb. lib. 6. cap. 37. & alios. g Immo ſexto. Ex præcedenti proximè enumeratione, & manifeſtiſſimè ex pag. 890.*

EVDOCIAE AVGVSTAE

Metaphraſis metrica in Octateuchum. CLXXXIII.

LECTA eſt METAPHRASIS *Octateuchi*, heroico carmine condita *libris octo*, pro translatorum ſcilicet numero ac diuiſione librorum. Inſcriptio autem codicis ab a Eudocia Auguſta elaboratum hoc carmen adfirmabat, quod, tum quia mulieris, & quidem in imperio delicijs affluentis, tum quia præclarum adeo eſt, admiratione ſanè dignum iudicatur. Etenim illuſtris eſt hic labor, vt in heroico carmine, ſi quis unquam alius. At dum artis legibus altius immergitur, in hoc vno (maximo tamen illo ad eorum laudem, qui propius libros vertendos cenſent) ab arte deficit, quod neque Poëticæ libertate, veritatem in fabulas commutando, adoleſcentum aures demulcere ſtudeat, neque rurſum digreſſionibus auditorem à re propoſita abducat, ſed ad verbum adeo veteribus illis ſcriptis ſuum metrum adaptet, vt ijs nihil, qui hæc verſet, indigere videatur. Nam & ſenſuum, nihil quidquam aut diffundendo, aut contrahendo, proprietatem ſeruat aſſiduè: & in verbis, quoad eius fieri poteſt, proxima quæque atque ſimillima confirmat. Quando porro liber hic eam, quæ ex arte verſibus orationem ſtruxiſſet, indicabat, ſic ferè loquebatur.

Scripſit diuinâ b *deductum hoc lege volumen,*
Eudocia, illuſtri Regina è ſtirpe Leonti.

Et vero Ieſu Naue, Iudicumque libri inſcriptiones ijs, quæ iam dicta ſunt, teſtimonium præbent.

a. De qua multa Niceph. Calliſt. lib. 14. cap. 23. & alibi. Zonaras etiam Centones Homericos Patricij cuiuſdã opus imperfectum, ab eadem abſolutũ ſcribit: & hodie Græcè plerique exſtant, & latine redditi, To. VIII. Bibliotheca SS. Patrum.

b. Divinitus [illegible]

Digitized by Google

PHOTII

EIVSDEM EVDOCIÆ

Metaphraſis metrica,

CLXXXIV.

In Zachariam, & Danielem Prophetas,

&

In B. Cyprianum Martyrem libri III.

LEGI eodem carminis genere atque idiomate, *Metaphraſim* propheticorum librorum *B. Zachariæ, & inclyti Danielis.* Eadem autem artificij venuſtas hæc quoque exornabat.

Hoc ipſo item volumine continebantur, ſimili verſuum forma conſcripti, *libri tres in laudem a B. Cypriani Martyris:* oſtendebantque vel ipſa carmina, vt liberi matrem ſolent, hunc quoque Auguſtæ partum eſſe legitimum. *Primus* horum liber res B. Iuſtinæ martyris perſequitur, vt in Chriſtianorum illa numerum adoptata, parentes quoque ſuos ab idolorum ad veri Dei cultum tranſtulerit: vtque amore quidam eius captus, fruſtra illa ſollicitata, ad Cyprianum magicis deditum artibus ſe contulerit, rogans perditè amanti ſuccurrat, ac puellam ſibi obſequentem reddat. Addit Cyprianum omnes magicæ artis rationes incaſſum tentantem, violentiſſimos quoſque ac perniciosiſſimos dæmones oppugnandæ virginis caſtitati immiſiſſe: hos vero pudore ſuffuſos, victosque ſacroſanctæ crucis ſigno, reiectos fuiſſe, vt ex illis ipſis cognorit. Quare propenſum ſuum in improbos illos ſpiritus ani[illegible]m depoſuiſſe, omneſque adeò magicos libros flammis tradidiſſe. Chriſtiana denique fide imbutum, mox etiam baptizatum eſſe, ac templi b ianitorem conſtitutum. Quin & chariſmatum dona à Deo accepiſſe, itaque morbis alios, alios dæmonibus liberaſſe, donec tandem Archiepiſcopi quoque dignitate ornatur. Et hæc quidem liber habet primus. 216
Secundus deinde, dum à capite paulò altius res Cypriani arceſſit, ipſummet narrantem inducit, ſuum iam inde à pueritia in idola ſtudium, cultumque dæmonum, & diſcendæ magicæ artis cupiditatem atque conatum. Quænam dehinc alia de herbarum variarum ſtirpium, atque animantium natura didicerit, vtque varia etiam dæmonum ludibria viderit. Quomodo item Athenis Argos, indeque in Phrygiam profectus, dæmonibus vbique ſacrificus conſtitutus fuerit, ac multam magicæ artis exercitationem collegerit. Pergit adhæc narrare, vt in Ægyptum eorundem cauſſa venerit, atque ad Indos acceſſerit, quæque ibi inopinata, & valde abſurda, cum alia, tum ſimulacra viderit atque obſeruarit. Addit ſe, cum triceſimum iam ætatis annum attingeret, ad Chaldæos veniſſe, eorumque litteris inſtitutum, Aſtrologiam accuratè perdidiciſſe, quæque alia cognitu digna apud illos viderentur. Omnia tandem hæc vidiſſe refutata, quando ſtulto ſeu potius animis pernicioſo labore hiſce artibus impenſo, à Iuſtina martyre repulſus eſt. Commemorat item hic nonnulla, quibus alium ſe ipſe interdum magicis artibus exhibuit, alioſque interdum transformauit: vtque à dæmonum cultu diſcedens, cacudæmonem minitantem, & ad deſperationem vſque territantem ſenſerit, ac quomodo horum ſit metu liberatus, cùm in pium virum incidiſſet, cui Timotheo nomen. Quomodo præterea Antiochiæ apud frequens auditorium narrauerit, nefanda multa ſe ac prodigioſa effeciſſe, quibus homines ita decipiebat, vt pro Deo ipſum haberent. Lacrymis itaque ac luctu genas ob hæc humectantem, ex memoria improborum facinorum in ſalutis deſperationem iterum delapſurum fuiſſe, niſi Euſebius quidam optimus ad pietatem & pœnitentiam dux, ſacræ ſcripturæ alloquiis, ſacriſque narrationibus, deſperationis nebulam diſſipans, claræ ſpei radiis eum illuſtraſſet, & in domum ſuam deductum cibum capere iuſſiſſet, trium dierum inedia iam maceratum. Refert item, vt in ſacrum ab illo templum fuerit adductus, & ſua ipſe manu coram multitudine magicæ artis ſuæ libros allatos flammis tradiderit, ac bona inſuper ſua pauperibus diſtribuerit, atque ad Chriſtianorum inde cœtum aggregatus ſit. Euſebius autem hic, ait, ſacerdotij dignitate exornatus erat.

Accedit

a. De vtriſque his Martyribus Martyrolog. Rom. XXVI. Septemb. & Græc. Menolog. II. Octob. Item D. Gregorius Nazianz. orat. in B. Cyprian. qui duos Cyprianos confundere videtur, vt & Prudentius Hym. XIII. περὶ στεφάν. ac Metaphraſtes.

b. B. Gregorius Nazianz. orat. in B. Cyprianum Νεωκόρον facit.

Accedit quomodo Aglaïdas, grauis ille Iuſtinæ procus, cum voti compos factus non eſſet, bona quoque Fortunæ pauperibus omnia erogauerit, & dæmonibus tanquam deceptoribus nuncio remiſſo, Chriſtianis ſeſe ſacris addixerit: In quo ſecundi libri finis eſt.

Tertius denique martyrium complectitur B. Cypriani, & claræ virginis Iuſtinæ, qui Diocletiano & Maximino Romæ imperantibus, morte teſtimonium dixerunt Fidei. Vna enim ad martyrij lauream abrepti ſunt; Cyprianus quidem ex patria, vrbe Antiochia, cuius etiam archiepiſcopatum poſt Anthimum adminiſtrarat: Iuſtina vero Damaſco: ibi enim illa, poſtquam Antiochia migrarat (quæ & ipſa virginis patria
217 erat) palam CHRISTVM profeſſa eſt. His ita captis, cum impij ille hominis ſermonibus nihil moueretur, vinculis in ſublime rapti latera raduntur; hæc autem boum neruis cæditur. Verum vbi nihil illi de conſtantia remittere tyranno videntur, in cuſtodiam eos ſeorſum reductos compingit. Vnde poſt euocatos, cum verbis fruſtra tentaſſet, in æream ſartaginem (pice, adipe, ac cera in eadem ſimul miſtis, multoque igne accenſo) martyres Dei coniecit. Ibi cum athletæ illi fortiter in cruciatibus perdurarent, ac potius velut in rore Deum, quod tormentis ſuperiores euaſiſſent, læti laudarent, Athanaſius quidam miſer, dæmonum ſacerdos, B. Cypriano antea perfamiliaris, & aſſeſſor tum forte iudicis tormenta inferentis, mentis cæcitate correptus, auſus eſt, Deos ſuos familiares inuocans, in ignem quoque ingredi. Sed dum miraculũ extenuare nititur, ſi & ipſe ſine noxa ibidem perduraret, magis illud auxit. Confeſtim enim ab igne aſſumptus in cinerem verſus eſt. Hæſitans ergo Iudex, decreuit martyres ad Diocletianum mittere, & ad eum, tum quæ pertuliſſent tormenta, tum quemadmodum pœnis eſſent omnibus ſuperiores, perſcribere. Quæ cum Imperator Nicomediæ intellexiſſet, præcepit martyres ad vicinum vrbi flumen, cui Gallo nomen, capite truncari. Cum his, & eadem ipſa hora [a] Theoctiſtus martyrij palmam accepit, pietatis ſuæ hoc ſolo dato indicio, quod martyrem CHRISTI ſalutaſſet. Reliquias iſtorum Sanctorum nautæ quidam Roma eo nuper delati, quibus & Theoctiſtus martyr vſus fuerat familiariter, clam cuſtodibus abſtulerunt, Romamque vexerunt, vbi & pulchrum ipſis templum Claudij foro proximum excitatum, opera Rufinæ piæ matronæ, quæ generis ſtirpem à Claudio Imperatore repetebat. Et hæc quidem libro tertio.

[a] *Cuius neque in Rom. Martyrol. aut Græco Menolog. neque apud D. Nazianz. vlla mentio. Eudociam tamen ſecutus eſt Sim. Metaphraſt.*

DIONYSII AEGEI

Dictyaca.

CLXXXV.

LEGI libellum *Dionyſii* AEGEI, cui *Dictyaca* titulus eſt, [a] Capita centum comprehendentem.

Primum eſt, ab vtroque parente ſemen emitti, gignique animal.

Secundum, id non ab vtroque fieri.

III. E toto corpore ſeminis fieri excretionem. *IV.* Non è toto corpore, ſed è teſtibus. *V.* Concoctionem per calorem fieri, *VI.* Concoctionem non fieri per calorem. *VII.* Per attritum ſiue ſubactionem [alimenti] concoctionem fieri. *VIII.* Non fieri. *IX.* Proprio ſpiritus [calore] concoctio fit. *X.* Id negat. *XI.* Putrefactione concoctionem fieri. *XII.* Negat hoc. *XIII.* [b] Caloris proprietate concoctionem eſſe. *XIV.* * Non ſuccorum proprietate concoctionem fieri. *XV.* Calorem natiuum ad qualitatem pertinere. *XVI.* Calorem illum ad hanc
218 non pertinere. *XVII.* Per calorem fieri ciborum digeſtionem. *XVIII.* Idem negat. *XIX.* Digeſtionem [c] ex eo fieri, quod calor ad ſe trahat. *XX.* Non attrahere calorem. *XXI.* Spiritu fieri digeſtionem. *XXII.* Idem negat. *XXIII.* Arteriarum applicatione digeſtionem fieri. *XXIV.* Id negat. *XXV.* Quod [d] per defectum, qui cum vacuitate eſt, digeſtio fiat. *XXVI.* Non per defectum [e] incertum ſiue quemcumque digeſtionem fieri. *XXVII.* Glaucedinem ex eo oriri, quod meatus viſualis alimento deſtituatur. *XXVIII.* Negat id. *XXIX.* Per ſanguinis illapſum in viſualem meatum, glaucedinem fieri. *XXX.* Negat id. *XXXI.* Craſſitie humorum atque exhalatione glaucedinem fieri. *XXXII.* Caput idem iofficiatur.

[a] *Omnia hæc capita totidem pene verbis, addita dumtaxat cenſura breuiſſima, repetuntur infr. cod. CCXI. pag. 278.*

[b] *Cod. CCXI. inf. vtrumque horum capitũ aduerſa diſputatio indicatur.*

[c] *Ex cod. CCXI lego ἐκ τοῦ ἕλκειν.* [d] *τῷ καθ' τὸ κενὸν ἀγγεῖον.* [e] *καθ' τὸ ἄδηλον.*

ciatur. *XXXIII.* Phrenitidem per meningis diſtenſionem, ſanguiniſque corru-
ptionem fieri. *XXXIV.* Capite, Phrenitidem ita fieri negatur. *XXXV.* Ex calo-
ris nimia abundantia Phrenitidem accidere. *XXXVI.* quod ſequitur caput idem
negat. *XXXVII.* Contingere Phrenitidem ex inflammatione. *XXXIIX.* Nega-
tur. *XXXIX.* Lethargum inflammatione gigni. *XL.* Mox idem negat. *XLI.* Le-
thargicum morbum diſtentione fieri, & corruptione. *XLII.* Lethargicum non
ob multitudinem, ſed ob qualitatem eorum, quæ exhalantur accidere. *XLIII.* E-
dendi bibendique appetitum toto corpore diffundi. *XLIV.* Non in toto corpore
hunc eſſe appetitum; ſed in ſtomacho. *XLV.* Edendi bibendique appetitum in
imaginatione eſſe. *XLVI.* Sitim naſci ex humorum indigentia. *XLVII.* Non
in humidorum defectu ſitim eſſe. *XLVIII.* Duplicem quandam eſſe in ſtomacho
operationem. *XLIX.* Hoc negat. *L.* Exteriorem illam cerebri pelliculam, quæ
in cauo eſt, principium eſſe neruorum. *LI.* Capite hoc idem negatur. *LII.* Phar-
maca cum per corpus ſparguntur, purgare. LII. Non cum diffunduntur, ſed ipſo
adlapſu ſuo purgare aſſerit. *LIV.* Pharmacis vtendum eſſe purgatiuis. *LV.* Dein-
de id negat. *LVI.* a Venam eſſe incidendam. *LVII.* Non eſſe ait. *LVIII.* Fe-
bricitantibus non vtiliter porrigi vinum aſſerit. *LIX.* Rectè ijs præberi vinum.
LX. Febricitantibus eſſe balneum adhibendum. *LXI.* Sequens idem negat.
LXII. Oportere in morborum incrementis clyſtere vti. *LXIII.* Negat id.
LXIV. Vtendum eſſe inunctionibus in principijs. *LXV.* Idem negat. *LXVI.* Nõ
eſſe caput cataplaſmatis curandum, ſed olfactoria dumtaxat adhibenda. *LXVII.* V-
tendum eſſe in capite cataplasmatis. *LXVIII.* Quæ vomitum prouocent iuuare
LXIX Non eſſe vtendum ijs quæ vomitũ cient. *LXX.* Cor ſanguinẽ non emittere.
LXXI. tamen caput id aſſerit. *LXXII.* Cor ſpiritum non emittere, ſed arterias
illum attrahere. *LXXIII.* Cor ſpiritum emittere, neque ab arterijs attrahi.
LXXIV. Cor per ſe moueri. *LXXV.* Idem inficiatur. *LXXVI.* Arterias ex
natura ſanguinem continere. *LXXVII.* Arterias non eſſe ſanguinis receptaculum. 219
LXXIIX. Omnia vaſa vbi prominent ac turgent, ſimpla eſſe. *LXXIX.* Recepta-
cula eſſe texta inuolucra. *XXC.* Per neruos ſenſum ac motum perfici. *XXCI.* Id
ita fieri negat. *XXCII.* Venarum principium cor eſſe. *XXCIII.* Idem ſtatim
negat. *XXCIV.* Iecur eſſe venarum principium. *XXCV.* Mox id inficiatur.
XXCVI. Venarum principium eſſe ventriculum. *XXCVII.* Id mox inficias ire
non dubitat. *XXCVIII.* Receptaculorum omnium originem eſſe meninga.
XXCIX. Negat hoc. *XC.* Arteriarum principium eſſe pulmonem. *XCI.* Se-
quens mox caput id inficiatur. *XCII.* Arteriam illam, quæ iuxta dorſi ſpinam eſt,
arteriarum eſſe originem. *XCIII.* Statim id refellit. *XCIV.* Cor arteriarum eſſe
principium. *XCV.* Id negat. *XCVI.* Non cor eſſe principium neruorum, ſed
membranulam, qua cerebrum continetur. XCVII. Membranulam illam non eſſe
principium neruorum. *XCIIX.* Non in corde, ſed capite intelligendi vim ſitam
eſſe. XCIX. Inſequens vero contra, non capite nos, ſed corde intelligere vult.
C. Intelligendi vim in cerebri ventriculo ſedem habere.

a. Abſunt hæc duo capita inſr. Cod. CCXI. quorum loco 13. & 14. capitis aduerſa ſententia illic proponitur. Ita capitũ vtrobiq; numerus idem efficitur.

Hæc quidem omnia Dionyſius libello Dictyacorum diſſeruit: Neque is ſane infructuoſus eſt labor Dialecticæ exercitationi, neque ad opinionum quarundam intelligentiam, quæ Medicæ ſunt ſpeculationis propriæ. Videtur autem & iudicium de his opinionibus ferre, non per omnia tamen ſancte, incorrupteque iudicat.

CLXXXVI.

CONONIS

Narrationes L.

&

Apollodori Grammatici *Bibliotheca.*

Lectus eſt *libellus narrationum* Cononis. quod quidem opuſculum Archelao Philopatori Regi inſcriptum, è varijs Veterum ſcriptis collectas continet Narrationes quinquaginta.

Prima

Prima eſt de Mida,& Brigibus, vt in theſaurum ille incidens, ingentes ſubitò
ſit nactus opes,vt poſt Orpheum in Pieria monte auditum, variis artibus Brigibus im-
petarit. Quomodo item Silenus iuxta Brimium montem Mida regnante, ſit viſus, ad
quem montem gens illa frequenter habitabat, & quomodo *a* adductum ſit illud ani-
mans peregrina & inuſitata forma, cùm tamen humanam naturam atque indolem re-
ferret. Quomodo etiam omnia, quæ pro cibis apponebantur, *b* in aurum illi ſint
conuerſa, vtque per hoc perſuaſis ſubditis ex Europa in Helleſpontum traiicere, vitra
Myſiam incoluerit, Phrygibus pro *c* Brigibus parua vocis immutatione ſuis appellatis.
Porrò Midas, quòd *d* multos haberet internunrios eorum quæ & dicerentur à ſubdi-
tis & gererentur, atque ita tutus ab inſidiis vſque in extremam ætatem imperium ad-
miniſtraret, *e* longas habere aures dictus eſt: quas etiam paulatim fama in aſininas cō-
mutauit. Ita è ioco initio ſumto,verum eſſe tandem,quod dicebatur, creditum eſt.

Altera narratio de Byblide inſtituitur. *f* Filia hæc fuit Mileti, fratrem ha-
bens Caunum. Habitarunt verò *g* Miletum *h* Aſiæ,quam poſt quidem Iones illi,qui
Athenis cum *i* Neleo profecti erant,tenuerunt, *k* tunc autem Cares eam incolebant,
220 populus frequens,ac vicatim habitans. *l* Caunus hic impotenti correptus amore Byb-
lidis ſororis,cùm ea potiri non poſſet,multa licet mouiſſet,terram illam deſeruit. Qui
vbi non comparuit, doloribus plurimis affecta Byblis, paternam & ipſa domum reli-
quit,& per deſerta diu oberrans, atq; ob fruſtratos amores animo fracta, nexo de zona
laqueo,ex nuce ſeipſam ſuſpendit. Inde flente illa lachrymæ fluxerunt, fonsque hinc
enatus, quem Byblida indigenæ nominant. Caunus ipſe vagus interim oberrans, in
Lyciam tandem peruenit. Illic ipſi Pronoë, vna è Naiadibus, flumine emergens, quæ
Byblidi accidiſſent narrat, vtque amore ſit coacta mori. Suadet inſuper ſibi vt connu-
bio iungatur,quo eius oræ regnum occupet,quod in eam iam collatum fuerat. Ita Cau-
nus è Pronoë Ægialum ſuſtulit, qui & ipſe regnum,patre defuncto,tenuit:collectoque
populo ſparſim habitante, vrbem flumini impoſitam exædificauit magnam atque opu-
lentam,quam de patris nomine *m* Caunum appellauit.

Tertia. Ad Ionium mare Scheria inſula non procul ab Epiro, & Ceraunlis
montibus ſita dicitur. Hæc Phæacas incolas tenuit, qui initio quidem indigenæ fue-
runt,impoſito huic nationi nomine à quodam eius regionis rege, donec poſt *n* Co-
rinthiorum pars eo commigrauit, nomenque exinde commutauit, vt *o* Corcyra dice-
retur, *p* quæ & maris ibidem imperium habuit. Phæace autem inſulæ rege mortuo,
liberi eius Alcinous & Locrus inter ſe diſſidentes, ita tandem conuenerunt, vt Alci-
nous quidem Phæacidi imperaret. Locrus verò pretioſas opes mobiles, partemque
populi auferens, regione excederet, In Italiam igitur hic adnauigans, à Latino Ita-
lorum rege hoſpitio acceptus eſt, qui filiam quoque ſuam Laurinam eidem nuptui
dedit. qua etiam ex cauſa Phæaces Italicos hoſce Locrenſes in cognatos adſciuerunt.
Accidit deinde vt Hercules eadem tempeſtate elegantes Geryonis boues ex Erythia
abigens,in Italiam adueniret, atque à Locro humaniter hoſpitio exciperetur. Has
itaque Latinus boues cùm filiam inuiſens fortè aſpexiſſet, cupiditate ductus, & ipſe
abegit. Qua re cognita,Hercules telo ipſum traiectum occidit,bouesque recepit. Lo-
crus ibi Herculi metuens, ne quid grauius forſitan à Latino pateretur (qui excellente
erat & animo, & corpore) mutata veſte in hoſpitis auxilium egreſſus eſt. Hercules
verò currentem ipſum intuitus, aliumque eſſe ratus, qui ſubſidium ferre Latino ma-
turaret,miſſo iaculo interimit. Vbi tamen poſtea rem cognouit,amicum luxit, ac iuſta
illi perſoluit,vitaque cùm deceſſiſſet,populo apparens,vrbem in Italia condere eodem
loco iuſſit,vbi Locri ſepulchrum fuit. Hinc nomen vrbi manet, quæ vel ipſo ſui nomi-
221 nis vocabulo Locrum honorat. Sic quidem tertia refert narratio. Sed quid ego has ad
verbum penè tranſcribo, cùm multo ſint illæ breuius mihi percurrendæ?

Qvarta narrat de *q* Olyntho oppido, & Strymone Thracum rege: quo item
nomine fluuius ille appellatus, qui olim Eoneus dicebatur. Huic tres referuntur nati
eſſe filij, Brangas, Rheſus, & Olynthus. In his Rheſus, pro Priamo ad Ilium militans,

a. *Colloquium quoddam Sileni cum Mida, confictum à Theopompo, exſcripſit Ælian. lib. 3. Var. hiſt. cap. 18. Capti Sileni meminit & Cicero Tuſcul. 1. extr.*
b. *Max. Tyrius orat. 31. Lucian. in Votis. Philoſtrat. lib. 1. imag. Adagia, Ouid. Metamor. 11.*
c. *Herod. lib. 7. Strabo lib. 7. Cic. de orat. Stephan.*
d. *Vide Suid. voce Midas, & ibi multas huius de auribus famæ opiniones.*
e. *Lucian. de non cred. calum.*
f. *Ita quoque Steph. Byzant. de Vrbibus in voce Βύβλος.*
g. *De quo Strabo lib. 14. initio.*
h. *Nam & alia Cretica fuit, è qua in hanc cum colonis traductum nomen. Strabo ibid.*
i. *Vide Ælian lib. 8. cap. 5.*
k. *Lego hic τότε ἦ.*
l. *Vide* Caunius amor, *apud Suid. & in Adag. Parthen. quoque ἐρωτικῶν cap. 11.*
m. *Ita quoque Stephanum de Vrb. ſimulq; obſerua ibi dici refugientem Caunum a Byblide fuiſſe adamatum. Quod & Ouidius teſtari videtur.*
n. *Lege Strab. lib. 6.*
o. *Ab Aſopi filia huius euſdem nominis Pauſan. Corinth.*
p. *Ita quoque Thucyd. lib. 1. & in excerpt. ex lib. 7. Strab.*
q. *Olynthus Thraciæ ciuitas apud Sithoniam Macedoniæ, ab Olyntho Herculis filio. Steph. Byzant.*

CONON.

Diomedis manu cæſus occubuit. Olynthus vltrò cum leone in venatione congreſſus periit, quem Brangas frater infelicem caſum vehementer deplorans, eodem, quo eccidit loco ſepeliendum curauit. In Sithoniam verò delatus ipſe, vrbem ibi condidit, felicem ſanè ac magnam, quam Olynthum pueri de nomine nuncupauit.

QVINTA *a* de Rhegino quodam, & Eunomo Locrenſi citharœdis. Refert hos veniſſe *b* Delphos: Rheginos autem atque Locrenſes flumine, cui nomen Alex, ſeparari: & illos quidem mutas, Locrenſes verò vocales habere cicadas. Cum Rhegino item contendentem Eunomum, cicadæ cantantis auxilio viciſſe aduerſarium. Cùm enim ſeptem fidibus cithara eſſet instructa, vnaque chordarum rupta diſſiluiſſet, citharæ aduolans cicada reliquum cantus ſuppleuit.

a Ariſtonem hunc Rheginum citharœdum fuiſſe appellatum, leges cum fabula hac tota apud Strabon. lib. 6. ſub finem Italiæ. Et apud Antigonum mirab. narrat. 1. Vide & Clem. Alexand. ipſo mox initio Protrept. & lib. 4. Epigr. Græc. poſter. aliq; Adagia. b. Certamen apud Delphos antiquitus fuiſſe citharœdorum, teſtis Strabo lib. 9. in Pauſan. Eliac. Phocide.

SCHOLION.

V*SVS eſt hac fabula Photius in quadam ſua epiſtola ad Ioannem Patricium, exercitus in Græcia Ducem, quam ſi hic tibi appoſuero, non ingratum fore putaui.*

Eunomus, vt aiunt, Locrius de cantu gloriabatur. Et mulcebat ſanè, oblectabatq; auditorem. c Accidit autem, vt chordarum eius vnâ [inter canendum] fractâ, cicada mox citharæ iugo inſidens, ruptæ chordæ ſonum ſuppleret. quare potuit Eunomus iterum, vt antea, ſuauiter canere. At verò tu, ſi iam nobis pro cicada & peregrino cantu, abruptum quo neſcio pacto, amicitiæ tuæ neruum denuò reſtitutum intenderis: fortaſſis ad priſtinam integritatem vita noſtra reuocata, optimoq; concentu repetito, ſuaue aliquod atque iucundum melos de hac Tragœdia in felicitatem verſa, concinet. Quin & pro citharœdo Eunomo cum cicada cantatrice, veteris fabulæ figmento, Dei Patriarcha, diuinusq; eius ac laudandus amicus, magnum ſatis exemplum & celebreq; dictum poſteris dabunt.

SEXTA narratio de Mopſo. *d* Mantus hic atque Apollinis F. matre extincta, pro ſorte velut hæreditaria Clarium Apollinis oraculum obtinet. Eadem autem tempeſtate Calchas Colophonem venit, qua Mopſus oraculum tenens vaticinabatur, poſt Troiæ excidium errando iactatus. Cùm igitur diu multumque inter ſe contenderent, Amphimachus tandem Lyciorum rex litem diremit. Mopſus enim ad bellum exeuntem prohibuit, victum iri denuntians: Calchas contra victoriam pollicens, ad exeundum hortabatur. At victo deinde Amphimacho, Mopſus maiori eſt honore affectus, Calchas ſeipſum occidit.

SEPTIMA, refert Philammonem Philonidis filium, eius quæ Boſporo & Cleobœa in Atticæ Thorico nata eſt, excellenti corporis pulchritudine fuiſſe. Nympharum itaque *e* vnam adoleſcentis amore captam, vterum etiam ex illo geſtaſſe, ac præ verecundia è Peloponneſo digreſſam, & littori [aduerſo] appulſam *f* Thamyrin peperiſſe. Qui cùm ex Ephebis exceſſit, eam eſt fidibus canendo laudem conſecutus, vt regem eum ſibi, tametſi peregrinus eſſet, Scythæ crearint. Cantu verò cum ipſis Muſis contendens, præmiiſque victori propoſitis, illi quidem Muſarum coniugium: Muſis verò, quod eius cumque delegiſſent; canendo ſuperatus, *g* oculorum luminibus orbatus eſt.

OCTAVA, de Proteo Ægyptio vate narrat, cuius filia Theonoë Canobi (is *h*
Menelai illius Troiani nauclerus erat) amore capta, voto fruſtratur. Addit quomodo
Canobus formoſus adoleſcens, abeuntibus ex Ægypto, qui ad eam appulerunt, Mene- 222
lao atque Helena, à *i* vipera morſus, tibia tabefacta, poſt non diu interierit, & à Mene-
lao atque Helena, in Ægypto ſepultus ſit: vbi nunc quoque cognominis ei ciuitas con-
dita eſt. Quin & vltimum Nili fluminis oſtiorum *Canobus*, vel *Canobicum* à Nauclero
illo nomen trahit.

NONA, de *k* Semiramide narratio eſt. Hanc non vxorem, vt alij prodiderunt, ſed filiam fuiſſe Nini tradit: & vt breuiter dicam, quæcunque alij *l* Attoſæ Aſſyriæ attribuunt, hic ad Semiramidem omnia retulit: haud ſcio, an quia duobus eam nominibus appellatam cenſuit: an eorum quæ de Semiramide narrantur, peritior non fuerit. Refert item Semiramidem eam primum, & ignaram cum filio ſuo concubuiſſe: ſed deinde cognita re, viri etiam loco publicè habuiſſe. Ex eo itaque tempore, quod prius execrandum habebatur, Medis ac Perſis ius faſque viſum, *m* matribus commiſceri.

c. παροιμίαν. d. Emendo Mantus. Strab. lib. 14. Cilic. extrem. Vide quoq; eiuſdem Ioniam extrem. lib 13. & Heſiodum, Lycoph. alioſq;. e. Argiopam quidam dixere cum Apollod. lib. 1. f. Vide Euſtath. in Hom. Il. B. Lil. Gyrald. Dial. 2. Natal. Comit. Mythol. & Diod. Sicul. lib. 3. cap. 5. g. Apud Euſtath. etiam loquendi facultate priuatus legitur. h. Strabo lib. 17. Ægypto. i. Lege Nicand. Theriacam Hæmorrhoo, à quo ipſe percuſſum Canobum refert, Helenamq; propterea huic ſerpenti lumbos fregiſſe. Nicādri narrationem exhibet Ælian. lib. 14. de animal. cap. 13. k. Iuſtinus lib. 1. Diod. Sicul. lib. 2. Herod. Ælianus, aliiq; de ea pluribus. l. Herodotus fortè & Ælianus, cum multis hiſtoricis.

DECI-

m. Non matres quidem vxores ducunt Perſæ: ſed à genetricibus abſtinentes, cum nouercis etiamnum conſuetudinem habent, vt narrant Perſicarum rerum periti. Codd. m. ſſ. hic ad marg.

Digitized by Google

Decima narratio: a Oetho Neptuni & Oſſæ filius, Cherroneſi Thraciæ rex, filiam ex Mendeide Nympha ſuſtulit Pallenen: quam cùm multi ambirent, præmium ei poſitum eſt, qui Oethonem pugnando ſuperaſſet, vt & filia, & regno potiretur. Igitur interfecti pro nuptiis hiſce certantes, Merops Anthemuſiæ, & Periphetes Mygdoniæ reges. Hinc decretum ab Oethone, ne ſecum amplius, ſed inter ſe proci dimicarent, idemque victori præmium fore. Depugnarunt ergo Dryas & Clitus, cæſusque Pallenes fraude Dryas. Id vbi reſciuit Oethon, pœnas Pallene morte dediſſet, niſi Venus nocte ciues omnes appellans, puellam morti eripuiſſet. Parente verò fatis extincto, Palléne & Clitus regnum adepti, & à Pallene b regio nomen eſt mutuata.

XI. De Herculis ſacrificio commemorat, quòd c Lindij cum execratione ipſi immolant, vtque originem hoc ab aratore quodam Lindio duxerit: qui, cùm Hercules alimenta pro Hyllo puero poſtularet (quem admodum adhuc iuuenem in via ſibi adiunxerat) non tantùm cibum non præbuerit, ſed etiam conuitiis inceſſerit. Qua Hercules indignatus re, alterum boum eius mactans, cœpit ipſe epulari, & puero porrigere: agricola interim eminus ei imprecante. Verùm Hercules imprecationes irridens, nunquam ſe ſuauiores affirmabat guſtaſſe epulas, quàm quæ imprecationibus conditæ fuiſſent.

XII. Quædam continet de d Troë Erichthonij filio, & Dardani nepote, qui in regione Idæ[monti] vicina regnauit: genuitque ex Callirrhoë Scamandri filia Ilum (à quo Ilium nominatum) & Aſſaracum, & Ganymedem, quem Iuppiter rapuit. Aſſa-
221 racus hic vnà cum patre Dardaniæ imperauit, quæ erat Troum regia. Ilus autem Ilium exædificauit, vicitque pugna regem Bebrycum, cui Byzæ nomen, & Ilium in immenſum auxit.

XIII. Refert de Æthilla, quæ filia Laomedontis, & Priami ſoror fuit. Hanc f Proteſilaus cum aliis captiuis ex Ilio nauibus auehens, Mendem inter & Sciônem poſt varias tempeſtates vix naues appellit: cumque aquatum Proteſilaus cum ſuis omnibus longius à littore ad interiora regionis loca procurreret, tum inter cetera Æthilla reliquas allocuta captiuas: Si, inquit, cum Græcis in Græciam abducimur, aurea nobis, quæ ad Troiam pertulimus, aduerſa, videantur. e Perſuaſit itaque nauibus ignem immittere. Hinc vel inuiti cum ipſis Græci in eadem illa regione remanent, vrbemque Scionem ibi conditam vna habuerunt.

* Qui numerus, vt & ſequẽs, typothetæ errore malè repetitur.

XIV. Eſt de Endymione, qui f Aëthlio Iouis filio, & Protogenea Deucalionis filia natus, binos ſuſcepit liberos, g Eurypylen, & Ætolum. Hic è Peloponneſo patria ditione h excedens, in oppoſitam regionem cum ſequentium turba, i pulſis Curetibus, commigrauit: & pro Curetide, Ætolida nominari fecit. Eurypylea verò, & Neptuni filius k Elis, mortuo auo materno l Endymione, regnum ſuſcepit, conditamq; ab Endymione vrbem, Elim nominauit.

XV. m De Pheneatenſibus, & Cerere, atque Proſerpina, quam Pluto raptam matre inſcia ad infera regna abduxit, vtque Pheneatenſibus Ceres, quòd ipſi locum oſtendiſſent, qua deſcenderetur (erat ia hiatus in n Cylina) cùm alia bona ſit largita, tum quòd nunquam permiſſura eſſet, vt centum Pheneatenſes in bello caderent.

o XVI. De Promacho & Leucocoma Gnoſſiis: vrbs autem Cretæ p Gnoſſus eſt. Quomodo Promachus, pulchrum Leucocomam adoleſcentem adamarit: & quomodo labores atque certamina illi magna, & periculorum plena propoſuerit, quæ omnia Promachus potiundi ſpe ſuperarit. Qui vbi ne per hæc quidem voti compos euaſit, Leucocomam viciſſim moleſtia affecit, quando victimum ſuum præmium (galea autem erat fama celebrata) alteri cuidam pulchro iuueni, Leucocoma ſpectante, impoſuit. Hinc enim zelotypia victus hic, ferro ſe ipſe interemit.

XVII. Dicæus & Syleus fratres, Neptuni filij, ad Peleum Theſſaliæ montem habitabant. In his q Dicæus quidem erat, quod nomen quoq; præfert, iuſtus: Syleum verò r iniuriam aliis inferentem Hercules interfecit. A Dicæo deinde hoſpitio exceptus, & amore ſ filiæ Sylei, quam apud illum educari viderat, captus, vxorem eam duxit. Illa interim peregrè agentis Herculis deſiderio amoreque ſaucia, interiit. Ibi Hercules

cùm re-

a. Steph. Byzan. voce Pallene Σιθωνία vocat, Parthen. Σιθῶνα cap. 6. ἐρωτικῶν, vbi hanc fabul. fuſius paulò refert.

b. De qua in Excerpt. ex fine lib. 7 Strab.

c. Conſule Girald. ſyntag. 10. hiſt. Deorum, vel potius Lactantij lib. 1. Inſtitut. extrem. cuius & in Adagiis habes deſcripta verba, ad illud: Λίνδιοι τὴν θυσίαν.

d. Vide Diodori Siculi cap. 12. lib. 4. & Apollod. lib. 3. Biblioth.

e. Stephan. Byzant. eadem in Σκιώνη.

f. Pauſan. lib. 5. Eliac. & Apollodor. in Biblioth. Aëtlium vocant.

g. Pauſan. Eurycyden.

h. Steph. à Salmoneo Piſſa pulſum refert in Ætol. Lege & Pauſan. ſup.

i. Strabo lib. X.

k. Pauſan. Eliac.

l. Pauſan. Euſtath.

m. Steph. Pheneum in Arcadia ponit, & quidem ſub Cyllene monte.

n. Cyllenem Arcadiæ montem ex Strab. & Stephan. intelligo: apud quem Stygis aqua, Euſtath. & aliis.

o. Attingere videntur hanc fabulam Strabo lib. 10. ex Theophraſto de amore, & Plut. ἐρωτικῷ: apud quos Euxynthetus pro hoc Promacho inducitur. p Minois regia Hom. & aliis. Vide Strab. ſup. q. Dicæam Thraciæ vrbem ab hoc nomen traxiſſe. Steph. tradit in ea voce. r Peregrinos per Aulidem iter facientes terram fodere cōpuliſſe refert Apollod. lib. 2. Biblioth. ſ. Xenodicen tamen Sylei filiam vnà cum patre occiſam ſcribit Apollod. ſup.

cùm recens mortuæ funeri forte rediens interueniſſet, in ignem vna cremandum ſe conieciſſet, niſi qui aderant exequiis, ægrè tandem diſſuadendo, prohibuiſſent. Vicini porrò, Hercule iam profecto, puellæ ſepulchrum ædificio cinxerunt, ac pro monumento fanum Herculis effecerunt. 222

XIIX. Locri pugnantes, quòd gentis eiuſdem Aiax fuerit, in acie inſtructa vacuum illi locum relinquere ſolent, perinde ac ſi in eo ordine conſtitiſſet. Ita ergo cùm ordinati ſtarent in eo prœlio quod ipſis cum Crotoniatis fuit, voluit Autoleon Crotoniates per vacuam illam partem erumpere, hoſteſque cingere. Verùm à ſpectro vulneratus in femore, fugit atque contabeſcere cœpit, donec ex oraculo in inſulam Ponti Achilleûm, (quæ Iſtrum prænauiganti ſupra Tauricam ſita eſt) delatus, cum alios ibi heroas, tum verò maximè Aiacis Locrenſis manes placando, ſanatus eſt. Decedenti autem inde Helena negotium dedit, *a* Steſichoro vt nuntiaret, ſi oculos aſpectumque amaret, palinodiam eorum caneret, quæ in ſe conſcripſiſſet. Steſichorus igitur confeſtim hymnos in Helenæ laudem compoſuit, oculorumque lumen recuperauit.

XIX. *b* Pſamathe Crotopi filia ex Apolline grauida peperit, patremque verita infantem expoſuit, Lini nomine indito. Paſtor repertum pro ſuo educauit, ſed gregis canes infantem forte lacerarunt. Illa verò cum dolore ex eo valde commoneretur, deprehenditur à patre, qui corruptam eam, & falsò in Apollinem vitium referre arbitratus, capitis damnat. Quare Apollo, ob amatæ cædem ira commotus, peſte Argiuos vexauit, conſultoſque de auerruncando malo, Pſamathen, & Linum placandos reſpondit. Illi verò præter ceteros honores illis exhibitos, fœminas etiam cum virginibus ad Linum deplorandum miſerunt. quæ cùm deplorationes obteſtationibus miſcerent, non illorum ſolùm, ſed ſua etiam infortunia deplorabant. Adeò autem decenter Linum illæ luxerunt, vt ex eo *c* à Poëtis, qui deinceps ſecuti ſunt, in omni penè lamentationum genere Linus decantatus inſeratur. Quin & menſem *d* *Arneum* appellarunt, quòd inter agnos Linus educatus fuiſſet. Immò ſacrificium eidem, feſtumque diem, *Arnida* vtrumque nominatum, inſtituerunt, mactantes eo die, quotquot vſpiam reperire canes potuiſſent. At ne ſic quidem ceſſauit malum, donec *e* Crotopus ipſe Argos ex oraculo reliquit, conditamque vrbem in Megaride Tripodiſcium nomine inhabitauit.

VICESIMA. Theoclus Chalcidenſis captus à Biſaltis (Thraciæ hi populi ſunt, ex aduerſum Pallenes habentes) *f* Chalcidenſes occultè accerſens, Biſaltas prodidit. Turbarunt itaque primum illi ſubita ſua irruptione Biſaltas, poſt etiam intra mœnia compulſos, & Bucoli ac Doli apud eos captiuorum opera vrbem capientes, Biſaltas eiiciunt. Bucolum tamen proditorem rupta fide iam data cùm occidiſſent, diuina propterea in eos ira irruit, donec ex oraculo pulchrum Bucolo illi monumentum ponentes, & tanquam heroi ſacrificantes, malum auerterunt. 223

XXI. *g* Dardanus & Iaſon Iouis erant filij ex Electra Atlantis filia, habitabantq; Samothraciam inſulam. Verùm Iaſon *h* apparens Ceteris ſpectrum fœdare ſtupro conatus, fulmine ictus interiit. Dardanus autem fratris exemplo conterritus, in oppoſitam terram, vbi agri multi, monſque Ida fuit, ratibus (nondum enim nauigiorum vſus erat) profectus eſt. Ea verò tempeſtate regionem illam tenebat Tencer Scamandri fluminis, & nymphæ [*i* Idææ] filius: à quo Teucri incolæ dicti, & Teucria regio. Cum illo Dardanus ſermone habito dimidiam regionis partem accipit: vrbemque, vbi ratibus appulſus exſcenderat, Dardaniam nomine, ædificauit. Tencro deinde vita functo, omnis ea ora in Dardani ditionem conceſſit.

XXII. Cretenſi puero *k* tanquam pro amaſio datus eſt draconis fœtus. Hunc eo vſque educauit ille, ſtudioſeque curauit, dum grandior factus metum etiam incolis iniiceret. Coëgerunt itaque puerum in ſolitudinem draconem deferre. Et paruit ille, multum plorans. Tandem verò cùm ad venationem aliquando adoleſcens egreſſus in latrones incidiſſet, opemque inclamaſſet: agnita voce draco, & corporibus ſeſe implicans, prædones occidit, atque adoleſcentem, veteris ſigna neceſſitudinis oſtendens, periculo eripuit.

XXIII. Alexandri ſeu Paridis & *l* Oenones (quam vxorem priuſquam Helenam

a. Vide Iſocratis encomion Helenæ, Suid. & Gyrald. hiſt. poet. Dion. Chryſoſt. orat XI. & alios. Falsò autẽ hanc narrationem referre vult Ptolom. Hephæſt. inſ. pag. 248.

b. Narrationem hanc cum Pauſan. in Attic. comparare pretium opera fuerit.

c. Quod præter Homerũ etiam Heſiodus docet, apud Euſtat. ad verſ. 570. Iliad. Σ. Vbi plura, de Lino, deq; appellato ab eo carmine, quod & Αἴλινος eſt nominatum. Heſychius quoque Λίνος αἰδῆς ὄνομα κύριον μέν· τινὰς αὐτὸ τὸν κλαυθμὸν λίνον notauit. Vide & Theſ. ling. Græca H. Steph.

d. Euſtath. quoque teſte.

e Pauſan. Corœbo hæc tribuit.

f. Lego Χαλκιδεῖς.

g. Lege Steph. voce Dardanus, & Strab. lib. 7. extremo de Samothrace. Apollod quoque lib. 3. ex quo hæc penè ad verbum deſcripta narratio: vbi & Iaſion, legi obſeruandum puto.

h. Φάσμα.

i. Id nymphæ nomen, quod hinc fortè fugerat, ex Apollodoro, & Diod. Siculo lib. 4. reuocare viſum. k. Refert hanc etiam Ælianus Varia hiſt. lib. 13. cap. 46. l Lege Parthen. ἐρωτικῶν cap. 4. & 34. & Lycophron. Caſſan. eiusq; interpp.

lenam raperet, domum duxerat) filius fuit Corythus, pulchritudine patrem ſuperans.
Hunc mater ad Helenam miſit, cùm vt Alexandrum ad zelotypiam prouocaret, tum
vt Helenæ malum machinaretur. Vt ergo Corythus Helenæ familiarior eſſe cœpit, ſu-
perueniens aliquando in thalamum Alexander, & cum Helena filium ſedentem con-
ſpicatus, ira incenſus, ſuſpectum gnatum occidit. Oenone & ob hanc iniuriam, & ob
filij interitum, multa Alexandro imprecata, hoc inſuper adiecit (vt erat a vaticinandi
perita, b legendarumque herbarum gnara) vulneratum eum aliquando ab Achiuis,
neque medelam reperientem, ſe etiam obſecraturum, atque ita domum diſceſſit. c
Poſt igitur Paris in pugna pro Troia aduerſus Achiuos à Philoctete vulneratus, gra-
uiterque ſancius, ad Idam curru vehebatur, præmiſſoque nuntio, Oenonem depreca-
tus eſt. Hæc contumelioſè valde nuntio reiecto, ad Helenam ire Paridem per con-
uitium iuſſit. Ille interim per viam ex vulnere diem clauſit extremum. Antequam
tamen de illius interitu quidquam Oenone inaudiſſet, pœnitentia graui ducta eſt, her-
biſque lectis, curriculo feſtinabat præuertere. At vbi mortuum eſſe iam, & quidem
224 ab ea necatum, nuntius retulit: hunc primum lapide in caput impacto, ob illatam [ex-
probrando] iniuriam occidit: cadauer verò Paridis amplexa, & communem vtriuſque
fortunam diu queſta, zona ſe ipſam ſtrangulauit.

a. A Rhea edocta, vt vult Apollod. lib. 3. vbi & plura de his.
b. Dono Apollinis, vt ipſa ſua docet epiſtola ad Paridem apud Ouid. in fin.
c. Hæc Q. Calaber poſteriore parte libri ſui X. paulò aliter deſcribit: Vult enim ſato decretum fuiſſe, vt nonniſi ab Oenone Paris curari poſſet, & ipſam ſe in rogum mariti conieciſſe, &c.

XXIV. In Bœotiæ ciuitate Theſpeia, quæ non longè ab Helicone ſita eſt,
puer natus Narciſſus, pulcer admodum, ſed amoris amatorumque contemptor. Quare
alij quidem d deſpondere animum amantes cœperunt: Aminiaſque tantùm aſſiduus
erat, & pertinax precator. At cum neque hunc audiret ille, ſed gladium inſuper mitte-
ret, ſe ipſe pro Narciſci foribus occidit, Deum vehementer precatus, vltor ſibi vt fie-
ret. e Narciſſus igitur vultum aliquando ſuum contemplatus, formæque ſimulacrum
in aqua fontis apparens, & ſolus & primus incipit cæco ſui amore flagrare. Ergo conſi-
lij tandem inops, & iuſtas ſeſe dare pœnas arbitratus, quod Aminiam amatorem iniuria
læſiſſet, mortem ſibi conſciuit. Ex eo, reſponſo dato, vt Amor magis honoraretur, co-
lereturque, præter communem cultum, priuatim quoque ſacrificare decreuerunt. Ea
autem incolarum f opinio eſt, primum ex illa terra exſtitiſſe Narciſſum florem, in
quam effuſus Narciſſi ſanguis fuiſſet.

d. Sequor τὸ ἀπαγόρευσαν.
e. Pauſan. Bœotic. legendus, & Ouid. Metam. 3.
f. Sed vana, vt docet Pauſan. Bœotic.

XXV. Minos Iouis & Europæ filius Cretam rex tenuit, g Dædalumque quæ-
ſiturus claſſe inſtructa nauigauit in Sicaniam (quæ hodie *Sicilia* dicitur) vbi à Cocali
otæ illius regis filiabus eſt interfectus. Natio hinc Cretenſium, regis ſui cædem vltura,
bellum aduerſus Siculos ſuſcepit. Sed victi Cretes cùm domum redeunt, h ad Iapy
gas ſunt tempeſtate delati: ibique tum ſedes fixerunt, Iapyges pro Cretenſibus facti.
Poſt, horum pars quædam per ſeditionem inde expulſa, oraculi reſponſum illud
conſulentes acceperunt, vbi quis ipſis terram & aquam præberet, ibi vt habitarent.
atque ita Bottiæorum terram incoluerunt. Ibi enim pueri panis ceterorumque con-
dimentorum varia genera per ludum & iocum ex luto fingentes, petentibus ipſis pa-
nis loco diſtribuerunt luteos panes: & illi impletum eſſe oraculum interpretati, ſe-
dem à Macedonum rege poſtulantes, Bottiæorum oram habitandam acceperunt, &
Cretenſium nomen iam tertio cum Bottiæorum commutantes, porro nunc ſunt
Macedonum.

g. Lege Pauſan. Achaic. initio.
h. Vide Strab. lib. 6.

XXVI. Narrat Apollinis ſpectrum, cui i *Carno* nomen, Dorienſes ſequi ſo-
litum, ab k Hippota quodam è ſtirpe Herculis tum eſſe interfectum, cum in Pelopon-
neſum Heraclidæ redirent. Cùm ergo propterea peſte grauiter laborarent, oraculo
accepto è caſtris Hippoten expulerunt. Erat autem ſpectrum hoc Dorienſibus va-
tis loco. Et Heraclidæ quidem tum in Peloponneſum traiecerunt: Hippotes verò
ille oberrans, filium genuit, cui ex re l Aletæ nomen dedit. m Hic vbi ad ætatem
virilem peruenit, Dorici populi parte collecta, pulſiſque Siſyphidis, qui tum Co-
rinthi reges erant, cum ipſorum ſociis Ionibus, vrbem illam denuò incolis repleт,
225 pergebatque aduerſus Atticam, cum oraculi reſponſum eidem datum, victorem fore,
ſi ab Athenienſium rege abſtineret. Hoc oraculo ab Athenienſibus cognito, Codro
ſeptuagenario perſuadent, libens ſe pro patria vt deuoueat. Ille veſte mutata, quaſi
lignatorum vnus eſſet, à Dorienſi quodam interficitur. Dorienſes re poſtea cognita,
de victoria deſperantes, cum Athenienſibus pacis fœdera inierunt.

i. Hæc de Carno aliter aliquanto refert Pauſan. l. in Laconic.
k. Quem Phylantis F. facit Pauſan. cum Apollod. lib. 2. Biblioth. qui hanc ad Naupactum patratam cædem tradit.
l. Quaſi Erronem à parentis erroribus dixeris.
m. Pauſan. initio Corinthiac.

CONON.

XXVII. Refert de rebus Deucalionis, qui in Phthiotide regnauit, deque Græciæ inundatione eius temporibus: ac de Hellene filio eius (quidam Iouis eſſe dicunt) qui & Deucalione mortuo in regno ſucceſſit, habuítque filios tres. Ex his *a* Æolum natu maximum, meritò voluit eius regionis ſceptrum tenere, cui ipſemet antea imperauerat, quamque Aſopo, & Enipeo fluuiis diſterminauerat. Atque hinc Æolicum genus deriuatur. Alter deinde Dorus, accepta à parente populi parte, coloniam alio traduxit, condiditque has ad Parnaſſi montis radicem vrbes, Bœum, Crinium, & Erineum. Ab hoc Dores dicti. *a* Nato denique minimus cum Athenas peruenit, *b* Atticæ quam vocant tetrapolim ædificauit, duxítque vxorem Creuſam Erechthei filiam, è qua Achæum & *c* Iona ſuſtulit. Achæus hic, cum cædem imprudens patraſſet, pulſus, in Peloponneſum venit, condiditque Achaiam tetrapolim. A quo etiam Achæi originem ducunt. Ion verò, mortuo auo materno Erechtheo, cum virtutis, tum reliquæ dignitatis ergo creatus rex, Atheníenſibus imperauit. Vnde & Iones appellari cœperunt Athenienſes, omniſque adeò regio Ionia dicta.

a. Strabo lib. 8. initio Achaia, Xuthum nominat, vbi hanc leges hiſtoriam.
b. Oenoen, Probaliſthum, Tricorythum, & Marathona, vt refert Steph. & Strabo ſup.
c. Steph. in Ionia *facit eum ex Athenienſ. opinione Apollinis, & Creuſa F.*
d. Strabo lib. 13. Colonarum huc regem facit, in Troade tamen. Vide Lycophr. interp. & Seruium, ac Pauſan. in Phocicis. Diodor. quoq; Sicul. extremo lib. 5.
e. Philonomen vocat Steph. in Tenedos: *quem fuſius hac tractantem lege, &*

XXIIX. Tenues & Hemithea liberi erant Cygni regis *d* Troadis. Cygnus autem mortua coniuge duxit *e* alteram, quæ inſano Tennæ priuigni amore capta, cùm potiri non poſſet, ſuum crimen falsò illi imponens accuſauit. Parens igitur indicta cauſſa Tennem filium arculæ incluſit, quin & vna Hemitheam, fratris infortunio immodicè dolentem, atque ita mari commiſit. Hæc arcula in inſulam quandam delata, atque ab incolis ſublata eſt, & totius regionis imperio potiuntur Tennes atque Hemithea: ipſa verò inſula Tenedos pro Leucophry dici cœpta. Cygnus poſtea facti pœnitens, & ad inſulam profectus, filium precabatur e naui, præteritarum rerum vt obliuiſceretur. Ille autem, ne ad inſulam appelleret parens, ſecurim arripiens nauis retinacula diſſecuit. Vnde dici cœptum in omni abrupto atque præciſo negotio, Tennæ *f* bipennem fuiſſe adhibitam.

Adag. opus. f. Suidas etiam Τενέδιος ἄνθρωπος, & Τενέδιος ξυνήγορος *παροιμιῶδες dici refert.*

XXIX. Magnetes, qui Magneſiam Aſiæ nunc incolunt, antea ad Peneum flumen, montemque Pelium habitarunt, & aduerſus Troiam ductu atque auſpiciis Prothoi militantes, Magnetes item dicti ſunt. Ille poſtea hos, decimam Troia reportantes, Delphis ex voto collocauit. Poſt tamen relicto fano, nauibuſque conſcenſis, in Cretam tranſmiſerunt. Inde quoque vi repulſi Cretam deſerunt, & in Aſiam adnauigantes, malis afflictam nuper conditam Ioniam atque Æolidem liberant, pugnantes vnà cum his aduerſus eos, qui mala illa inferebant. Hinc denique eodem quo nunc ſunt loco perueniunt, vrbemque condunt, quam veteri de nomine patriæ *Magneſiam* item nuncuparunt. 226

TRICESIMA de *g* Pitheolo Apolloniate, qui oues Soli ſacras paſcens, cùm ſua incuria ſexaginta de grege oues lupi diſcerpſiſſent, oculis à ciuibus eſt orbatus, quare tellus, irato Deo, fructus Apolloniatis non protulit, donec aſtu, & ſuburbanis prædiis duobus Pithenium placantes, & vna inſuper domo, quam ipſemet elegiſſet, ſterilitatem effugerunt. Erat autem Pithenius illuſtris genere, ſicut & quotquot alij eius ſucceſſores ſacrarum curam ouium geſſerunt. Ipſa verò *h* Apollonia Græca ciuitas eſt in Illyrica regione mari adiacens, quam *i* Lous fluuius, qui in Ionium mare exit, mediam diuidit.

g. Eueniuum nominat Herodot. Calliope ſub fin. vbi integra hac narratio legitur.
h. De qua Strabo lib. 7. in Illyride.
i. Aôus, Strab. & Liu.

XXXI. *k* Tereus, Thracum rex, eorum qui ad Dauliam, ceteramque Phocida pertinent, vxorem duxit Procnen, Pandionis Athenarum regis filiam. Hic poſtquam inſano captus amore, per vim conſtuprauit ſororem Philomelam; Procnes ſororem, linguam quoque eius exſecuit, veritus nimirum ne factum proderet. At illa peplum texens, dolorem ei ſuum filis inſcripſit. Procne, re cognita, & facinus vlciſci cupiens, filium *l* marito ſuum epulandum in cœna appoſuit. Tum Tereus, vbi vel ex ipſa Procne exectandum conuiuium didicit, & hanc, & ſororem veluti facti conſciam, gladio percuſſurus inſequitur. Illis verò per fabulam inde ſublatis, Procne quidem in *m* luſciniam, Philomela verò in hirundinem vertitur, canuntque perpetuò ſuas illas calamitates. Sed & Tereus in vpupam auem, vt fabulæ referunt, mutatus: aiuntque hos, ne aues quidem factos, iram depoſuiſſe, quando vpupæ perpetuò hirundines atque luſcinias inſectantur.

k. Pauſan. in Atticis, & Mythologi omnes. Vide quoque Ælian. Varia hiſt. lib. 12. cap. 20.
l. Itym.
m. Cum hoc ſentit Ariſtoph. in auibus, Apollod. lib. 3. Biblioth. & alij plures.

Digitized by Google

XXXII. De [a] Europa [b] Phœnicis filia è conſpectu ſublata, vtque filios pater ad ſororem inueſtigandam dimiſerit. In his etiam Cadmus fuit, qui eum vnà & Proteus, Buſiridis tyrannidem veritus, ex Ægypto traiicit. Addit quomodo poſt varios errores nihil inuenientes, in Pallenam venerint, vtque Proteus, hoſpitalibus muneribus Clito oblatis, amicitiaque inita (erat Clitus hic, rex prudens & iuſtus Sithónum
217 Thraciæ populorum) filiam eius Chryſonoën vxorem duxerit. Biſaltis deinde patria ſua eo bello pulſis, quod ipſis à Clito & Proteo illatum eſt, regioni illi Proteus imperauit, genuitque patris longè diſſimiles liberos, crudeles admodum atque iniuſtos, qui poſt ab Hercule, quòd improbos valde odiſſet, occiſi ſunt. Et parens ipſe tumulum ſuis effodit, Herculemque cæde pollutum expiauit.

a. Vide Nat. Comit. & ceteros Mythologos.
b. Apollodorus lib. 3. Biblioth. init. Agenoris fuiſſe maunlt: Vbi & alia quadam aliter quā hic narrata legas.

XXXIII. Democlus Delphus filium genuit inſigni forma, cui [c] *Smicro* nomen, nauigauitque Miletum ad conſulendum oraculum, ducto ſecum filio annorum tredecim: quem, nimis feſtinato nauigandi ſtudio, atque imprudens, ibi reliquit. Inuentum itaque triſtem Smicrum, caprarius quidam, Eritharſi filius, ad patrem adducit: qui non ſecus atque ſuum filium, cognita pueri & conditione & ſtirpe, honeſtè eum apud ſe habuit. Narrat & de Cycno cum duobus filiis capro, deque contentione, ac de Leucotheæ ſpectro. Quomodo hæc pueris dixerit, Mileſios vt admonerent, ipſam honorandam, & puerorum certamen gymnicum ipſi exhibendum: lætari enim ſe puerorum contentione. Addit etiam, vt Smicrus, clari cuiuſdam apud Mileſios viri filiam vxorem duxerit, quæ patiens ſecundùm quietem videre viſa ſit, Solem per os ipſam ſubire, & per ventrem atque verenda egredi. Quod viſum bonum eſſe omen vates interpretati, peperit illa filium, Branchumque à ſomnio nominauit, eò quòd per fauces ex ipſa Sol [d] egreſſus eſſet. Hic mortalium formoſiſſimus puer, ab Apolline eſt adamatus, cùm oues paſcentem reperiſſet. Vbi & ara *Apollinis amantis* conſecrata. Branchus verò, Apollinis dono vaticinandi arte donatus, Didymis oracula reddidit, hodieque, inter omnia, quæ nouimus, Græca oracula, [e] Branchidarum oraculum poſt Delphicum maximum prædicatur.

c. Simerum vocat Lactantius ad verſ. 198. lib. 8 Thebaid. Stat. Papin. Vbi plura ex Varrone.
d. διὰ λαιμοῦ potius legendum videtur.
e. De quo Strabo, & Pauſan. non ſemel.

XXXIV. Paride mortuo, Helenus & Deiphobus Priami filij ſuper Helenæ nuptiis contenderunt, vicitque per vim & potentium opem Deiphobus, ætate licet minor. Helenus ergo iniuriæ impatiens, in Idam ſecedens otium egit: vbi Calchantis ſuaſu, qui Troiam obſidebant Græci ex inſidiis eum capiunt. Ille partim minis, partim donis, vel potius odio Troiæ, Græcis indicauit, ligneo equo Troiam capiendam, fato eſſe deſignatum. Immò & hoc denique, cùm Achiui cœpiſſent [f] cœlo delapſum illud Mineruæ [g] Palladium, quod inter multa erat minimum. Igitur miſſi ad Palladium furto auferendum, Diomedes & Vlyſſes: euaditque in murum per Vlyſſis humeros conſcendens Diomedes, neque tamen manus tendentem ſocium attraxit, ſed ad Palla-
218 dium abiit, eoque ablato, ad Vlyſſem reuertit. Ita cùm per plana redirent, interroganti ſingulatim omnia Vlyſſi, hominis aſtutiam non ignorans, reſpondit, non quod Helenus Palladium indicaſſet ſe accepiſſe: ſed pro eo aliud quoddam. Verùm moto forte fortuna Palladio, agnouit Vlyſſes illud ipſum eſſe. Quare à tergo ſe ſtatuens Diomedis, interfecturus illum, gladium ſtrinxit, quò ipſemet Achiuis Palladium adferret. At dum plagam inflicturus eſſet, vidit Diomedes, ſplendente tum forte Luna, enſis vibrati lucem. Ita Vlyſſes à cæde abſtinuit, ſtringente viciſſim gladium Diomede, qui & timiditatem illi exprobrans, & gladij lamina, quod antecedere nollet, humeros verberans, eundem ante ſe egit. Vnde [h] prouerbium natum: *Diomedeia neceſſitas*, adhiberi ſolitum in eo, qui aliquid faciat inuitus.

f. Διοπετὲς. De qua voce lege Suidam.
g. Vide Suid. & interp. Virg. Apollod. item lib. 3. Biblioth. ac Dictyn Cretenſ. lib. 5. init.
h. Quod ipſum alia etiam ratione adfert Suidas.

XXXV. Duos inducit paſtores ad Lyſſum Epheſini agri montem paſcentes: qui apum examen in profundo quodam atq; ad deſcendendum perdifficili antro cùm vidiſſent, alter ſportulam ad deſcendendum ingreſſus eſt, alter eam è fune ſuſpenſam demittebat. Cùm autem qui deſcenderat, mellis atque auri ingentem copiam reperiſſet, impoſitum ſportulæ onus tertiò attrahere ſurſum iuſſit. Auro dein deficiente, ſeipſum deinceps ſportam ingredi acclamauit. At poſtquam inſidiarum ipſi ſuſpicio cum verbo illo in mentem venit, lapidem pro ſe ſportæ impoſuit, iuſſitque attrahere. Alter itaque, vt iam penè ad oram vſque ſpeluncæ onus attraxit, ratus ſe ſocium occidere, confeſtim per præcipitium quoddam ſportam præcipitauit, auroque humi defoſſo, veriſimiles de paſtore qui deſiderabatur, cauſſas interrogantibus commentus eſt.

CONON.

Hinc cùm alter ille in ſpelunca paſtor nullam ſalutis viam reperiret, Apollo in ſomnis iuſſit, vt acuto lapide ſibi corpore lacerato, quietus iaceret. Paruit ille monenti, & vultures tanquam ad cadauer aduolantes, vnguesque alij comæ, alij veſtibus infigentes, in ſublime hominem ſuſtulerunt, ac exeruntque illæſum in ſubiectam vallem. Inde profectus in curiam, cuncta magiſtratui expoſuit. Quare Epheſij inſidiatorem illum conuictum, aurumque defoſſum vel inuitum oſtendere coactum [pro meritis] multarunt: iniuria verò affecto, auri dimidium attribuentes, alterum dimidium Apollini ac Dianæ obtulerunt. Seruatus ergo paſtor ille, auroque donatus, ad ſummas peruenit diuitias, & aram in ſummo montis vertice Apollini, *a Vulturii* nomine, in rei geſtæ memoriam ſempiternam dedicauit.

a Γυπαίου.

XXXVI. *b* Philonomus Lacedæmonius, Sparta Dorienſibus prodita, Amyclas mercedis loco accepit, in eamque ex Imbro atque Lemno incolas coegit. Qui cùm tertia deinde ætate ſeditionem aduerſus Dorienſes excitaſſent, Amyclis pulſi ſunt. Adſumtis itaque ſecum è Spartiatis quibuſdam, ducibusque vſi Polide & Delpho, in Cretam adnauigarunt. Sed dum claſſis prænternauigat, Apodaſmus *c* Melum habitantibus inſtruit, indeque Pelicotum genus Spartanos ſibi conciliat. Ceteri omnes Gortynam, repugnante nemine, occupantes, vnà cum Cretenſium accolis eam incoluerunt. 229

b. Meminit Strabo lib. 8. initio Laconica.

c. Cycladum vna. Steph. cum eiuſdem nominis vrbe.

XXXVII. A Thaſo *d* Cadmi fratre Thaſum inſulam appellatam refert. Ibi enim illum frater, data exercitus parte, reliquit. *e* Cadmus hic à Phœnicum rege, magnæ alioquin & ipſe apud Phœnicas auctoritatis, in Europam miſſus eſt. Quippe Phœnices eo tempore viribus plurimum ac potentia, vt ferunt, valebant, magnaque Aſiæ parte in poteſtatem redacta, regiam ſedem Thebis Ægypriis conſtituerant. Miſſus ergo Cadmus non (vt Græci fabulantur) Europam quæſiturus, quam Phœnicis filiam, tauri mentitus formam Iuppiter rapuiſſet, ſed proprium ſibi in Europa imperium conſtituere molitus, raptæ ſororis inueſtigationem prætexuit. Atque hinc illa de Europa fabula ad Græcos prodiit. Europam igitur circum-nauigans ille, Thaſum fratrem, vt diximus, in ea inſula reliquit, ipſe in Bœotiam tendens, Thebas illas, quæ nunc appellantur, ædificauit, muroque comitum opera cinctum locum, à patriis ita Thebis appellauit. Bœotis autem pugna concurrentibus, victi primum Phœnices, per inſidias mox, ac ſtrategemata, & inuſitatum armorum aſpectum, ſuperiores euaſerunt: neque enim galea & ſcutum fuerant vnquam Græcia ad eam diem cognita. Ita Cadmus Bœotorum potitus regione, fugientibus qui cladi ſupererant in ſuas quiſque vrbes, Thebis Phœnicas, qui inhabitarent, collocat, ipſe Harmoniam Martis ac Veneris filiam vxorem ducit. Bœotorum interim animis ob armorum illum, atque inſidiarum metum hæc opinio inſedit, eum armis ipſis viros illos è terra extitiſſe, vt inde etiam *f Spartas*, velut ex eo ipſo loco ſatos, nominarint. Igitur de Cadmo, Thebarumque inhabitatione vera hæc narratio eſt: altera illa, fabula, auriumque præſtigiæ.

d. Apollod. Thaſum Neptuni filium facit, lib 3. init. Steph. Thaſſus geminato ſibilo profert.

e. De Cadmo Pauſan. legendus in Bœotic.

f. Pauſan. initio Bœotic. & alibi.

XXXIIX. Mileſius quidam periclitante ſub Harpago Cyri F. patria, Tauromenium, Siciliæ vrbem adnauigauit, ibidemque apud notum quendam trapezitam auro depoſito, domum rediit. Cyrus poſt hæc Miletum in poteſtatem redegit, nihilque in eam grauius, vt metuerant, conſtituit. Rediit itaque Mileſius Tauromenium, vt depoſitum illud ſuum reciperet. Ibi menſarius quidem depoſitum accepiſſe non abnegabat, ſed reddidiſſe contendebat. Vt verò Mileſius poſt multas tandem rixas atque contentiones, ad iuſiurandum hominem adegit, trapezita tale quid machinatus eſt. 230
Ferulam tibiæ inſtar excauans, in eaque depoſitum liquefactum infundens, probè obturat. Accedens igitur ad iurandum, ferensque pro ſcipione ferulam, quaſi pedibus æger ea fulciebatur. Antequam tamen iuraret, Mileſio ſibi aſtanti, veluti mox repetiturus, arundinem tradidit. Ita dum manibus ſublatis deierat, ſe depoſitum eidem, à quo accepiſſet, reddidiſſe, Mileſius indignans arundinem proiecit, ſimul etiam hominum fidem defeciſſe clamans. Tum fracta arundine oculis etiam patuit compoſitum illud auri cauſa periurium. Mileſius itaque aurum ſibi ſuum vindicauit: trapezita verò præ verecundia, & quòd improbus coram omnibus deprehenderetur, laqueo vitam ſibi abrupit.

XXXIX. Melanthus ex genere fuit Elidarum, qui Pylo & Meſſanæ iam inde à Neptuno imperarunt. Hunc cum Heraclidæ expuliſſent, armis regione potiti ſunt. Ille Athenas verſus ex oraculo diſceſſit, ciuitateque donatus, claruit ibi in paucis.

Accidit autem vt Athenienſes cum Bœotis ſuper *a* Oenoë bellum gererent, placuitq; ſingulari regum certamine litem dirimi. Ibi *b* Thymœtes, qui tum Athenis regnabat, duellum formidans, regno etiam ceſſit ei, quicumque cum Xantho Bœotorum rege dimicare vellet. Melanthus itaque regni præmio inuitatus, pugnandi conditionem accipit, & pacta conficiuntur. Vbi ad manus ventum eſt, vidit Melanthus viſum quoddam imberbis viri ſpecie Xanthum ſequi. Vt verò iniuſtè fieri ille exclamauit, quod contra pacta auxiliatorem adduxiſſet, Xanthus falſo ſermone turbatus, vertit ſe: atque ita ilico Melanthus lancea traiectum transfodit. Sic vno certamine Oenoën Athenienſibus, ſibi regnum acquiſiuit. Certè Erechridarum genus ad Melanthidas; quo in numero & Codrus erat, ab hoc traductum eſt. Athenienſes verò poſtea *Baccho c Melanthida* ex oraculo fanum dedicarunt, & quotannis rem diuinam fecerunt: *Ioui* inſuper *deceptori* factas litantes victimas, quòd in pugna dolo fuiſſent vſi.

QVADRAGESIMA hiſtoria *d* de Andromeda ſecus narrat, quàm Græci fabulantur. Duos fratres fuiſſe refert Cephea, & Phinea: ac Cephei quidem regnum, Phœnices poſtea nomen induiſſe, cum ad eum diem *e* Ioppe a maritima ciuitate appellatum fuiſſet, habuiſſeque imperij terminos à mari noſtro ad eam vſque Arabiam, quæ ad Erythræum mare pertinet. Fuiſſe item Cepheo inſigni pulchritudine filiam Andromedam, quam proci ambirent, Phœnix quidam, & ipſe Cephei frater Phineus. At
231 Cepheum poſtquam varia de vtroque ſecum ipſe conſideraſſet, Phœnici tandem deſpondere filiam ſtatuiſſe, ac per filiæ raptum conſentientem ſuam voluntatem obtegere. Abreptam igitur fuiſſe ex deſetta quadam inſula Andromedam, in quam ſoleret Veneri ſacrificia oblatura ſecedere. Ita cùm Phœnicis huius rapientis naui (quæ Cetus dicta eſt, ſiue à piſcis illius ſimilitudine, ſiue caſu aliquo) Andromeda tanquam inſciente patre aueheretur, miſerè eam eiulaſſe, opemque cum lachrymis inuocaſſe. Ad ea *f* Perſeum Danaës filium, fortè fortuna præternauigantem, curſum inhibuiſſe: primoque mox puellæ aſpectu, pietate ſimul, & amore captum: tum nauigium illud Ceti nomine expugnaſſe, & vectores tantùm non in lapides præ metu verſos, occidiſſe. Atque hunc illum eſſe Græcæ fabulæ Cetum, hos homines, *g* Gorgonis viſo capite, in ſaxa mutatos. Perſeum igitur Andromedam vxorem accepiſſe, ſecumque in Græciam nauigio vexiſſe, atque Argos ſub illius imperio habitari cœptum.

XLI. Antandrum habitarunt Pelaſgi. Verùm (vt quidam narrant) ex eo, quod hanc ipſis Aſcanius pro redemptionis ſuæ pretio donaſſet, cùm ex inſidiis captus ab his, dimiſſusque fuiſſet: hinc enim *h* *Antandri* nomine vrbem dixiſſe, quam ἀντὶ ἑνὸς ἀνδρὸς [*pro vno viro*] accepiſſent. Aſcanius autem hic Æneæ filius fuit, qui capta iam Troia in Ida regnauit. Alij hinc potius referunt Pelaſgos Antandrum incoluiſſe. Ex Apolline, aiunt, atque Creuſa gignitur Anius, & ex hoc Andrus, qui vnam inſularum inhabitans, *h* nomen quoque ſuum inſulæ reliquit. Sed exortis deinde ſeditionibus hinc exactus, locum quendam contemplatus eſt ſub Ida, Andro vicinum, in quo vrbem ædificauit, quam ob ſimilitudinem *Antandrum* nominauit. Andrum interim deſertam Pelaſgorum genus inhabitauit. Ita Cyzicus quoque incolas habuit Pelaſgos. Etenim Cyzicus Apollinis filius, Pelaſgis, qui in Theſſalia erant, imperans, ab Æolenſibus cum ſuis Pelaſgis eiectus, *i* in Cherroneſo Aſiæ vrbem de ſuo nomine extruxit, ibique ex humili magnam in potentiam creuit, poſtquam Cliten filiam Meropis, qui vicina *k* Ryndaco loca rex tenuit, connubio ſibi iunxit. *l* Iaſonis poſtea comites, qui cum illo ad vellus aureum proficiſcebantur, Argo naui ad Cyzicum appulerunt, quam vt Pelaſgi Theſſalicam eſſe nauim didicerunt, ex veteri illo odio, quod ab his olim expulſi fuiſſent, noctu Argo oppugnant. Cyzicum ibi pugnam dirimere conantem Iaſon occidit imprudens, cæſis cum illo & aliis aliquot Pelaſgis: ipſa verò Argo in Colchida vela fecit. Itaque Pelaſgi de regis ſui interitu admodum mœſti, tunc quidem optimatibus ſuis, quòd Cyzicus hæredem nullum reliquiſſet, Remp. commiſerunt: donec poſtmodum Cyzico pulſi à Tyrrhenis, qui Cherroneſo occupata, & his, qui Mileſiorum pars erant, pugna ſuperatis, ipſimet Cyzicum incoluerunt.

XLII. Gelon Siculus tyrannidem inuadere ſtudens, *m* Himeræorum populum

a. περὶ Κελαινῶν *Suid. & Polyæn.* *b.* *Oxymæ F. qui poſtremus de Theſidis regnauit. Pauſan. Corinth. Attingit quoque hanc hiſtoriam Strabo lib. 9. init. & maximè Suid.* ἀπατούρια. *Interpr. Ariſtoph. Polyæn. lib. I. Stratagem. Frontin. lib. 2. cap. 5.* *c.* *Suidas voce* ἀπατούρια *Dionyſium hunc* μελαναιγίδα *vocat, ex eo quod* τραγῆν ἐνημμένος μέλανι *viſus ille poſt Xanthum apparuerit. Huius tamen Bacchi ædem Pauſan. in Corinthiac. apud Trœzenios ſtatuit.* *d.* *Vide Hyginũ Apollodorum, & interpr. Apollon. Arati, atq; Lycophr. Ouid. 5. Metamorph.* *e.* *Strabo hanc item ſententiam adfert lib. I. & iterum XVI. Plinius quoque, Pauſan. ac plerique omnes.* *f.* *Perſei huius imaginem inſpice apud Philoſtr. lib. I. Icon. antepenult.* *g.* *Strabo lib. X. extrem. Vide Ouid. & Mytholog.* *h.* *Antandrus, inquit Stephan. ab Antandro Æolenſiũ Stratego.* *i.* *Strabo lib. 12. extrem. Cyzicum facit inſulam, vt Apollon. Argonautic. I. Vide Scholiaſtas. Plin. vult olim inſulam ab Alexandro continenti iunctam.* *k.* *Ryndacus Strab. lib. 12. extr. in Cyzico, fluuius eſt in Propontidem exiens: Stephano etiam Vrbs Phrygiam inter & Helleſpontum.* *l.* *De quibus Apollon. lib. I. Argonaut. & Valer. Flacc.* *m.* *Polyæn. lib. I. Strateg Syracuſan. tyrannum hunc factum ſcribit, aliaq; vſum fraude.*

CONON.

lum colebat, ac pro eo aduerſus potentiores pugnabat. Vnde ipſum plebs adeò adamabat, vt petenti ſibi dari corporis cuſtodes, promptiſſimè eos conceſſerit. [a] Steſichorus tamen Himeræus poëta, ſuſpicatus regnum affectare illum velle, apologum hunc populo recitauit, imaginem eorum, quæ poſt acciderent malorum. [b] Equus, 232
inquit, forte paſcens ad fontem bibiturus accedebat, cum cerua interim per agrum illum tranſiens, & herbam proculcauit, & aquam turbauit. Equus itaque vindictæ admodum cupidus, ſed pedum celeritate inferior, venatoris opem implorauit. Ille, ſi frenum ore acciperet, & tergo ſedere pateretur, facillimè ſe huius iniuriam vlturum pollicetur. Quod vbi ſic factum eſt, cerua quidem telis confoſſa iacuit, ſed equus etiam à venatore ſubiugatum ſe ſenſit. Idem, inquit, ego vereor, ô Himeræi, ne nunc cùm in populari ſtatu ſitis, hoſtibus quidem per Gelonem ſuperiores reddamini, ſed tandem adhuc eidem Geloni ſeruiatis. Grata enim omnis potentia, aduerſus eum qui dederit, accipienti eſt, quando hanc ille non amplius tam facilè auferre poteſt, quàm antea contulit.

a. Ariſtot. 2. Rhetor. refert hæc Steſichorum in Phalaridem recitaſſe.
b. Eadem vſus fabula Horat. lib. 1. epiſt. 10.

XLIII. Ignis Ætnæi [c] crateres tantas aliquando, fluminis inſtar, flammas per eam regionem effuderunt, vt Catanæis (vrbs autem Græca Siciliæ Catana eſt) extremum vrbi interitum certiſſimo allaturæ viderentur. Ex ea igitur ciues quàm citiſſimè fugientes, aurum alij, alij argentum efferebant, alij verò quæcumque ſubſidium in exſilio allatura videbantur. [d] Anapias tantùm, & Amphinomus, præ omnibus parentes ſenio confectos, humeris impoſitos fugientes extulerunt. Ceteros interim flamma adurens extinxit, quæ in horum circuitu ita diffindi viſa eſt, vt inſulæ in modum circumcirca locus igne liber fieret. Quare Siculi [e] *Piorum regionem* locum eum appellarunt, & lapideas in horum virorum monumento ſtatuas, diuinorum ſimul illorum atq; humanorum factorum teſtes, collocarunt.

c. Ita vocant Ætnæ montis fauces illas & ora (vt vertit Lucret. lib. 6.) per quæ ignis cinisq; euomitur. Vide Ariſt. de mundo, Pauſan. in Phocicis, Plin. lib. 3. cap. 8. Strab. 6. Sicil. extr. Val. Max. lib. 5. cap. 4. Ælianum, Solinum cap. 11. Claudianum, aliosq; apud quos etiam variari horum fratrum nomina deprehendes. Porro de Ætnæ incendio, crateribus, ſitu, & aliis eo pertinentibus, lege planè admirãda in libello Ant. Philothei de Homodeis inter Scriptores Italiæ illuſtrata. d. Strabo lib. 6. Sicil. in Catana. Seneca de beneſic. lib. 3. cap. 37. Silius lib. 14. & auctor Ætna in Catalect. Virgil. e. εὐσεβῶν χῶρον.

XLIV. Hiſtoria refert quomodo Leodamas & Phitres de Mileſiorum regno contenderint, regia vterque ſtirpe oriundi. Plebs ergo cùm per horum contentionem malis vexaretur, poſt multa tandem incommoda finem rixæ impoſuit, facto decreto, vt qui de Mileſiis melius mereretur, is demum regnaret. Erant ipſis duo tunc hoſtes Caryſtij & Melienſes. Aduerſus Melum, Phitres (huic enim ſorte bellum illud obuenerat) expeditione ſuſcepta, re infecta rediit. Leodamas verò, re contra Caryſtios nauiter ac præclarè geſta, vrbeque eorum vi expugnata, atque in ſeruitutem redacta, Miletum victor reuerſus, ſecundùm pacta conuenta regnauit. Quare ex oraculo præſcripto Caryſtiam fœminam captiuam infantem vberibus lactantem, cum aliis plurimis donariis, manubiarum decimis, ad Branchidas miſit. Ipſe verò tunc [f] Branchus & templo & oraculo præerat, qui captiuam mulierem [g] magna cura nutriuit, eiusque filium adoptauit. Puer ipſe [h] non tam hominum vſitato modo, quàm diuina quadam fortuna creuit, & ſupra ætatem prudens euaſit. Fit igitur à Brancho oraculorum nuncius, *Euangelus* appellatus. Hic iam adulta ætate in oraculo Brancho ſucceſſit, princi- 233
piumque fuit, & caput Euangelidarum apud Mileſios.

f. De quo ſupra pag. 227.
g. Lego ἐκόμισεν.
h. οὐ γὰρ κατὰ λόγον.

XLV. [i] Orpheus Oeagri F. atque Calliopes, quæ vna in nouem Muſis numeratur, Macedonum rex fuit, & [k] Odryſidis. Muſicam hic artem exercuit, maximeque citharisticam (etenim Thracum illud & Macedonum genus Muſicæ ſtudioſum eſt vel inprimis) plebi per eam ſupra modum gratus. Fama autem fuit, ad inferos ipſum amore Eurydices coniugis adductum, deſcendiſſe, ibique Plutonem ac Proſerpinam cantu ſic conciliaſſe, vt dono vxorem caperet. Verùm hac gratia frui, qua ad vitam illa reuocata eſt, non potuit, quod quæ de ipſa mandata eſſent, [l] non ſeruaſſet. Adeò autem oblectare, cantibusque demulcere peritus erat, vt & feræ, & aues, atque adeò ligna ac lapides, cum ipſo vna præ iucunditate oberrarent. Interfectus autem eſt lacerantibus ipſum Threſſis ac Macedonicis fœminis, quòd Orgia cum illis non communicaret: ac forſitan etiam aliis de cauſis. Aiunt enim illum de vxore infelicem, muliebrem omnem ſexum odiſſe. Igitur cùm ſtatis diebus Thracum ac Macedonum vulgus armis tectum Libethris conueniret in domum magnificè exſtructam, & ad rem diuinam compara-

i. De Orpheo leges multa præter hæc apud Pauſan. in Bœotic. & apud Mythologos, ac Suidam.
k. Quam ad Thraciam referunt Strabo, & ex eo Steph.
l. Virgil. 4. Georg. Apollodor. lib. 1. init. Diod. Sicul. lib. 4.

comparatam, ibíque Orgia celebraturi domum ingreſſi ad portam arma deponerent. Obſeruaſſe hoc mulieres, correptiſque armis illis magna ira inflammatas, quod contemnerentur, cùm ceteros ibi procumbentes interfeciſſe, tum Orphea ipſum membratim diſſectum, in mare paſſim proieciſſe. Peſtilentia deinde regionem illam vaſtante, eò quod de fœminis minimè ſumptum eſſet ſupplicium, rogantes incolas luem depelli, reſponſum è tripode accepiſſe, Si *a* Orphei caput repertum humi conderent, fore vt contagio deſineret. Ita vix tandem illud ad oſtia Melêtis fluminis à piſcatore quodam eſſe inuentum, etiam tum canens, nihilque à marinis fluctibus deformatum, nec quicquam eorum paſſum, quæ ſolita ſint per mortale fatum in hominum cadaueribus fœda exoriri: ſed elegans potius ipſum, natiuoque ſanguine imbutum tanto poſt tempore viguiſſe. Caput ergo iſtud acceptum ingenti tumulo mandaſſe, monumentumque ipſi heroicum ab initio circumdediſſe, donec id poſtmodum obtinuit, vt pro diuino fano haberetur. Sacrificiis enim, aliiſque rebus, quibuscunque dij honorari ſolent, etiam ipſe colitur. Fœminis interim omnino inacceſſum templum illud eſt.

XLVI. Dum Troia expugnaretur, emiſit Priamus in Lydiam duos Hectoris filios, Oxynium & Scamandrum. Capto dein Ilio, Æneas Anchiſæ ac Veneris filius, Græcos fugiens, Idam primò incoluit: ſed cùm reuerſi è Lydia Oxynius & Scamander, omnia circum Ilium loca ex paterna velut hæreditate relicta ſibi vindicarent: adſumpto Æneas parte Anchiſe, & quotquot potuit è profugis, Solem verſus *b* Orientem de
234 Veneris matris mandato tetendit. Traiecto igitur Helleſponto, venit ad ſinum, qui Thermus eſt nominatus, vbi Anchiſen vita functum ſepelit, ipſeque oblatum ab incolis regnum recuſat. Hinc in *c* Bruſiadem regionem profectus eſt, vbi omnibus, quibuſcunque vteretur, experitus gratuſque fuit, ob morum nimirum à Venere inditam ſuauitatem. Ibi mugiente, quæ ipſum ex Ida ſequebatur, boue (ſic enim Venus antea mandarat) eius oræ imperium donantibus incolis ſuſcepit, bouemque matri mactauit Ad hæc vrbem condidit, quæ tunc quidem à conditore *d Ænea*, poſt inflexo nonnihil nomine *e Ænus* dicta. Hæc igitur vna narratio, præter alia multa, refertur à Græcis. Altera tamen illa, quæ Romanæ gentis originem ab ipſo repetit, & Albæ conditorem facit, ſimul etiam oraculum, quo incolere iubebatur, vbi ipſe cum ſociis ſacris operatus, *f* menſam quoque abſumpſiſſet, hæc, inquam narratio, valde iam trita eſt.

XLVII. *g* Althæmenes, Heraclidarum generis ſoboles *h* à Temene tertia, à fratribus diſſentiens tumultuabatur. Natu ergo minimus cùm eſſet, Peloponneſo diſcedit, Dorienſium ſecum copias, & Pelaſgorum quoſdam ducens. Miſerunt tum quoque Athenienſes coloniam cum *i* Neleo, & Codri poſteris. Similiter verò & Lacedæmonij eo ipſo tempore *k* Philonomi populum alio habitatum miſerunt, quem duxit Delphus quidam nomine, & Polis. Vtrique Althæmenem in operis ſocietatem vocarunt. Dores quidem, vt in Cretam vna nauigaret, quòd & ipſe Dorienſis eſſet. Iones verò, vt in Aſiam ſecum traiiceret, inuitabant. Verùm Althæmeni cum neutris ſeſe coniungere placuit, maluitque ex oraculi reſponſo quod acceperat, ad Iouem & Solem proficiſci, atque ab his habitandi locum poſtulare. Cretam autem eſſe Iouis, Solis Rhodum. Euectus igitur è Peloponneſo, in Cretam appulit, populíque partem, quæ reſidere ibi vellet, reliquit. Ipſe plurimos ſecum habens Dorienſes in Rhodum adnauigauit: quam quidem inſulam antiquitus Incolæ ibidem nati tenuerant, Iliadum ipſis gente præpoſita, quos tamen Phœnices poſt euerterant, & inſulam occuparant. Phœnicibus quoque aliquando eiectis, Cares ſucceſſerant: qua tempeſtate & alias maris Ægæi inſulas incoluerunt. Ad hos ergo adnauigantes Dorienſes, armis Cares pepulerunt, treſque vrbes condiderunt, Lindum, Ielyſum, & Camyrum. Igitur Dorienſes, ducta ab Althæmene origine, ad hanc vſque ætatem deſcenderunt. Tria verò illa oppida in vnam magnam, opibuſque potentem vrbem coaluerunt, cui & Inſulæ Rhodi nomen indiderunt.

XLIIX. De *l* Romo & Romulo narrat nonnihil à reliquis diuerſa. Amulius inquit, Numitori fratri necem ex inſidiis intulit, filiamque eius Iliam, ne pareret, neve cum viro conſueſceret, Veſtæ ſacerdotem fecit. Hæc tamen à Marte compreſſa eſt,
235 qui poſt congreſſum, & quis eſſet declarauit, & geminos parituram prædixit, bono eam animo eſſe iubens. Verùm partu liberatam, Amulius patruus in vincula miſſam compegit: fœtum autem fido cuidam paſtori necandum tradidit. Quem vt accepit, patrare

ille ſuis

a Lucian. aduerſus Indoct.

b. ἀσυγχύτως *errore geographico, pro* ...

c. An Bruſis forte an hac, illa Macedonia pars, quam ab Emathia F. Bruſe nomen habere docet Steph. Byzant.

d. Apud Steph. etiam Æneadas dictam obſeruo, ibiq́; ſepultum Anchiſen. Lege Virg. 3. Æneid. init. & ibi Seruium, ceteroſq́ interpretes.

e. Ita Plinius, & Pomp. Mela lib. 2. eam quoque appellant: & Pauſan. Eliacis,

Aur. Victor etiam in orig. gent. Rom.

f. Aur. Victor de orig. gentis Rom.

g. Meminit Stephan. Byzant. voce ..., *& Strabo lib. 14. in Rhodo.*

h. De quo multa Pauſan.

i. Vide Ælian. lib. 8. cap. 5. Var. hiſtoriar.

k. Vide ſup. narrat. XXXVI.

l. Sic quoq; Appianus ſup. pag. 24. hunc nominat, quem Latini Remum.

ille ſuis manibus ſcelus noluit, ſed alueo per Tiberim deportandos impoſuit. Alueus autem poſt multam iactationem tandem circa prominentem ripam caprifici cuiuſdam, quæ ingens ibi excreuerat, radicibus inhæſit, atque inde pueros in ripam, molli & arenoſo ſolo, eiecit. Ibi lupa, quæ recens pepererat, in puerulos forte incidit, & circumgreſſa, vagientibus, manuſque tendentibus mammas præbuit. Ita illi alebantur ſolo ſuo caſu indignantem lupam conmpeſcentes. Hoc vbi vidit Fauſtulus paſtor, diuinum quid latere ratus, pueros tollit, & pro ſuis educat. Longo poſt tempore in eum forte Fauſtulus paſtorem incidit, qui expoſuerat, reque omni de pueris cognita, narrat iam adultis, regio illos eſſe ſtemmate natos, Martiſque ſobolem, quæque cum matri, tum auo materno acciderant. Erant autem egregia forma, & corporis robore inuicti, inſignitaque audacia. Extemplo igitur pugiones arreptos veſtibus tegunt, Albamque accedunt. Hic quod inexſpectatum eſſet eorum inceptum, Amulium ſiue corporis cuſtodibus reperiunt, pœnaſque exigentes ferro confodiunt, & matrem è cuſtodia educunt. Plebs quoque dextras iungit, regnantique Albæ, & finitimis in locis. Ingenti deinde hominum multitudine ad eos confluente, relicta Alba, vrbem nouam ædificant, *Romamq́;* appellant, quæ nunc, vt ſic dicam, mortalium tenet imperium. In eorum porrò, quæ tunc acciderunt, fidem, oſtenditur in Romano foro ſacra caprificus, æneis Curiæ cancellis circumdata. Tugurium item in Iouis templo (argumentum illius viuendi formæ, quam Fauſtulus tenuit) è quiſquiliis & tenerioribus virgultis ſtructum, conſeruant.

a. De qua Steph. Byzant. Totam porro fabulam leges apud Apollon. Rhodium extremo lib. 4. Argonaut.
b. Æglæo ſcribit Apollod lib. 1. quis tibi legendus hic.
c. Ab Arete Alcinoi Phaacenſium regis vxore, duodecim numero, vt narrat Apollod. lib. 1.
d. Videndus Cicero Offic. 2. init. Val. Max. lib. 9. cap. 13. Plutarch. Pelopida extremo.
e. Al. Eualce.

XLIX. In *a* Anaphe inſula, quæ ſupra Theram iacet non procul Lacedæmone, templum erat Apollini *b* Ægletæ ſacrum, in quo ſacrificabant inſulani cum irriſione, tali ferè de cauſa Iaſonem, è Colchide rapta Medea domum redeuntem, valida oppreſſit tempeſtas, reque omni deſperata, Argiui in naui ad preces votaque confugiunt. Apollo igitur arcum ipſis obtendens, mala omnia auertit, & fulgure è cœlo erumpente, inſulam ſubito terra ex imo maris gurgite emiſit, in quam deſilientes, quod primum eam Sol tunc aſpexiſſet, *Anaphen* ab euentu nominarunt, & tanquam ſacram ædem Apollini Ægletæ ſtatuerunt, feſtumq; diem hilare egerunt cum epulis, eò quod incredibile effugiſſent malum. Medea interim cum ſuis ancillis, quas ad contractas cum Iaſone nuptias *c* dono acceperat, poſt vini potum ludens, ſcommatis Heroas peruigilio excipiebat. Illi verò conuitia viciſſim mulieribus regerebant. Vnde nata con- 236
ſuetudo, vt inſulani iſti (habitata enim poſt Anaphe eſt) anniuerſario ritu Apollini Ægletæ inuicem conuitiantes, feſtum diem ad illorum imitationem celebrarent.

Qvinqvagesima narratio: *d* Alexander tyrannus à Thebe coniuge interfectus eſt. Hæc Iaſonis eius, qui in Theſſalia quondam regnarat, filia fuit, fratreſque vterinos tres, patre *e* Eulabe genitos, habuit, Tiſiphonum, Lycophrona, & Pytholaum. Hos Alexander ille Pheræorum ſuſpectos habens, è medio tollere ſtudebat. Cognito autem Theben nequaquam æquo laturam animo vterinorum ſuorum fratrum cædem, ipſam quoque interimere decreuit. Sobrius igitur facilè conſilium tegebat: at vino captus (ebrioſus enim erat) rem aperiebat. Vt ergo Thebe conſilium illud intellexit, dato ſingulis fratribus pugione ad cædem faciendam, vt ſe compararent, hortatur. Ipſa Alexandrum mero implens & ſopiens, dimiſſis è conclaui cuſtodibus, quæſito colore, quaſi in balneo lauare vellet, fratres mox ad facinus incitat. Qui cum timidius agerent, & maximè natu minimus, inter alia comminata eſt, ſe & Alexandrum confeſtim excitaturam, & vt cædis reos accuſaturam. Sic vi illi ad audendum adacti, dormientem Alexandrum iugulant. Nec mora Thebe, corporis cuſtodum Præfectis ad ſe accerſitis, & quà minis, quà pollicitationibus vſa, perſuadet, ſibi vt in acquirendo regno adſint. Illi poſtulata concedunt, atque ipſa imperium quidem ſibi ſumpſit, nomen verò titulumque regni Tiſiphono fratrum natu maximo conceſſit.

Hactenus ex quinquaginta illis Cononis narrationibus. Attico vtitur ſermone: compoſitione verò ac vocibus gratioſus eſt, & venuſtus: habet tamen alicubi contortum quid; atque à vulgi cognitione remotum.

APOLLODORI GRAMMATICI

Bibliotheca.

In eodem

APOLLODORVS.

IN eodem item volumine legi APOLLODORI *Grammatici* libellum, cui a *Bibliotheca* titulus erat. Continebat antiquiſſimas quaſque Græcorum hiſtorias, & quæ ſiue de Diis, ſiue de Heroibus temporis ratio dedit opinanda, cum appellationibus fluminum, regionum, gentium, & vrbium. Hinc & pleraque antiqua, ad ipſa vſque Troiana tempora deſcendens refert. Virorum quoque nonnullorum inter ſe pugnas, reſque geſtas commemorat, & capta iam Troia, errores quorundam, præcipuè Vlyſſis, in quem eius priſcarum rerum narratio terminatur. Compendioſa quædam narratio eſt maxima huius libelli pars, iis non inutilis, qui vetera complecti memoria volunt. Adſcriptum item erat lepidum iſtud epigramma:

a. Eius partem in tres diuiſam libros Bened. Ægius Græcolat. edidit Romæ, vbi & de variis Apollodori diſſeritur à Scip. Tertio. Porrò librum XXIV. Apollod. huius περὶ θεῶν citat tibi Sopater ſup. pag. 175.

Saclorum ſeriem noſtra ſi legeris arte,
Antiqua hinc fiet fabula nota tibi.
Mæonida ne volue volumina, neve Elegeian,
Ne Tragicam Muſam, ne melicos numeros.
Multiſonos Cyclicûm verſus ne quære: quòd in me
Inuenias, quidquid maximus orbis habet.

NICOMACHI GERASENI

237 *Arithmeticorum Theologicorum libri II.* CLXXXVII.

LEGI NICOMACHI *Geraſeni de Arithmetica ad res diuinas applicata libros duos.* Quæ quidem inſcriptio magnam admirationem, vehementemq́ue amorem concitare queat: cùm opus tamen ipſum (ne id ratiocinationes vanas, perditiq́ue otij occupationem eſſe dicam) longè à titulo ſuo receſſerit. Neque enim hic de numeris ab vnitate vſque ad denarium differens (quod in a Arithmetica ſua, eiq́ue præmiſſa Iſagoge præſtitit) illa pertractat, quæ numeris ſuapte natura inſunt, vtilemq́ue habent contemplationem: ſed ea plurimum, quæ noxij ſunt ingenij figmenta: & eius quidem ingenij, quòd res ipſas ad ſuam potius ſpeculationem contentioſè aptare ſtudeat, quàm quod ad rerum naturam mentis ſuæ cogitata dirigere conetur. Ceterum quod vir ille rerum, quæ ſubſiſtunt, naturam ad numerorum eſſentiam referre, & huic pariter includere aggreſſus ſit, reſecando, addendo, permutando, ac diuellendo, interdum quidem res ipſas, nonnunquam etiam illos amicos adeò ſibi numeros ac Deos, idq́ue vel alteram tantummodo partem, vel certè vtramque obeundo: etſi huius rei multæ eſſent ipſi reddendæ rationes, in medio tamen id relinquatur. De eo tantum [loquor] quòd Deos & Deas videre numeros exoptans, idq́ue ipſis ſolum attribuens, ſecundùm propriam cuiuſque, definitamq́ue quantitatem: hanc tamen ipſam non ſeruet integram, dum in Deorum ordinem numeros refert, ſed (vt antea iam diximus) ſecando, augendo, vel omnino etiam diſſipando, ſic tandem ipſos vt plurimum pro Diis adoret; deſtruens interim eam quæ ab initio aderat quantitatem, vt per hanc Deus [aliquis] fiat, & hac [ipſa rurſum] eundem illum ſpolians. Neque verò aut ineffabilis, aut b operta huiuſmodi Theologia eſt. Sed hæc eius ſapientior, & amari dignior pars videtur, quod oporteat ingreſſurum in hanc admirabilem Theologiam, altiusq́ue in abſcondita eius penetraturum, Geometriæ inprimis rudem non eſſe, ſed numerandi quoque rationem accuratè tenere: neque item aſtrorum inſpectionem obiter didiciſſe, quin potius & in Muſicis ſpeculationibus, atque adeò illius inſtrumentis eſſe exercitatum. Vt enim è numeris Deos efficiat, eoſdemq́ue omnis eſſentiæ rerum ſubſiſtentium auctores ac cauſas effingat, è ſingulis iam nominatis diſciplinis theoremata quædam huic Deorum effictioni intexit: quorum ſcilicet ignoratio tantò ſit ad huiuſmodi myſtagogiam impedimento futura, vt fruſtra ſuam ad diſcendum alacritatem præ ſe ferat ille, quicumque ſupradictis diſciplinis iam antea imbutus non fuerit. Quare oporteat, vt apparet, ætatem vniuerſam iis diſciplinis diligenter incumbendo contriuiſſe, atque conſumſiſſe, antequam ad hæc Theologica circa numeros, & prodigioſa commenta veniatur, quo delirare tandem penitus tibi concedatur. Tale quid igitur ſummatim, vel de ſolo potius titulo loquendo, Nicomachi Geraſeni Theologia eſt.

a. Cuius libri duo Græcè editi Pariſiis an. CIↃ. IↃXXXIIX.

b. κρυπτή.

NICOMACHVS Geraſenus.

De *Vnitate* ergo (præter alia figmenta non pauca, quæ rebus de ea vetis, naturalibusque proprietatibus in eam quadrantibus admiſcet) etiam illud refert: Mentem hanc eſſe, deinde & *a* viroſœminam, ac Deum, & materiam quodammodo. 238
Eandem res omnes reuera miſcere, & deinceps omnium receptricem eſſe atque capacem, chaos, confuſionem, contemperationem, obſcuritatem, tenebras, hiatum, Tartarum inſuper hanc, immò Styga eſſe nugantur, & horrorem, atque impermiſtionem: barathrum quoque ſubterraneum, Lethen, *b* rigidam virginem, & Atlantem. Axis præterea ipſis eſt, & Sol, & Pyralios, *c* Morpho, *d* Iouis arx, ac *e* ſeminalis ratio. Apollo ad hæc & Propheta, & fatidicus. Nominum verò horum ratio, partim à mente eſt inſtabili, ac ſuperſtitioſa, partim ne à puerili quidem receſſit imaginatione. Ceterum vnitas hoc pacto à Nicomacho, eiuſque præceptoribus ſimul in Deos refertur, & contumelia afficitur.

a. ἀρσενόθηλυς. *Quod de Minerua Orpheus quoque hymno cecinit:* Ἄρσεν μὲν καὶ θῆλυς ἔφυς. *b.* ςιφρὴν παρθένον. *Ita Seneca, Medea, Dianam dixit aſperam virginem.*

c. Veneris id apud Lacedamonios cognomentum, de qua Pauſan. Laconic. d. Ζανὸς πύργος. *e.* σπερματικὸς λόγος.

Dyas deinde, ſeu *Binarius*, audacia ipſis eſt ac materia, diſſimiliumque cauſſa, & vnitatem inter ac multitudinem interſtitium. Ex compoſitione atque permiſtione ſolus hic æqualitatem efficit: quare etiam æqualis eſt, ſed & inæqualis eſt, defectusque & abundantia: ſolus item informis, & indefinitus, carensque termino. Solus *f* paritatis principium: nec tamen par, neque rurſum pariter par, neque impariter par, neque pariter impar. Verùm horum plurima affinia ſunt naturali binarij ipſius proprietati. Quæ verò ad prodigioſa commenta pertinent, hæc ferè ſunt. Fons eſt omnis concentus, & inter Muſas Erato, itemque Harmonia. *g* Tolerantia ad hæc, radixque, etſi non actu quodammodo, poteſtas præterea, & pedes *h* fontibus abundantis Idæ, ac vertices, & *i* Phanes. Quin & à Binario æquum eſſe Iouem, fabularum hæc figlina theologicè diſputat *k* Iuſtitiam ad hæc eſſe Dyada, & Iſin, Naturam, ac Rheam, & *l* Iouis matrem, fontemque diſtributionis. Eſt inſuper ipſis tanquam Rhea tam Phrygia, quàm Lydia atque *m* Dindymene. *n* Demetra quoque & Eleuſinia, Diana, *o* Appetitus, *p* Dictynna, Aëria, Aſteria, Diſamus, & *q* Veſta. Quin etiam Venus, *r* Dione, *ſ* Mychæa, Cytherea. Ignorantia item atque imprudentia, falſum, *t* permiſtio, *v* ſimultas, contentio, diſcidium, fatum denique, & mors. Sic ferè de Binario ab ipſis eſt theologicè diſputatum.

f. ἀρτίου. *g.* τλημοσύνη. *h. Homero quoque nota* πολυπίδακ Ἴδη. *i. Sol hic quibusdam, alias Amor. Vide Suidam & Gyrald. De Phane Thebao quodam meminit Pauſan. in Corinthiac.*

k. Δίκην, *de qua Mythologi. l.* Διομήτορα. *m. De Dindymene matre Pauſan. & Gyrald. Syntagm. IV. n. Suida quoque* ὀνομάζεται. *o.* ἵμερος. *p. Vide Pauſan. Gyrald. Syntagm. XII. & reliquos Mytholog. q* Ἑστία. *Niſi hic,* Ἐστὼ *legendum malo. De qua Diogen. Laert. in Democrit. Clemen. Alexan. II. Strom. Heſych. & Suid. r.* Διωναία. *inquit Suid* ἡ Ἀφροδίτη, καὶ Διώνη ἡ αὐτή. *ſ.* Μυχαία, ἡ Ἀφροδίτη. *Suid. à* μυχῷ *forſitan. t.* ἀδιάφεστα. ἀδιάφεστον, *Suida* ἀδιαχώριστον *Heſych. etiam* ἀναμιξ. *v* ἑτερότης.

Ternarius verò primus omnium actu impar eſt, primusque perfectus numerus, & medietas, ac proportio: qui vnitatis vim in actum atque exporrectionem procedere facit. Idem prima eſt omnium, & quidem propria, vnitatum coagmentatio. Hinc porrò ad Phyſiologiam numerum hunc traducunt. Cauſſa enim eſt rei tripliciter ſeparabilis, & infinitatem numerorum definiens: ſimile quoque, & idem, & eiuſdem proportionis, ac determinatum. Verùm hæc nondum adeò ſtolida, quibus iſtæc nequaquam ſimilia.

Mens quædam Ternarius eſt, & ſapientiæ atque intelligentiæ cauſſa: cognitio ad hæc, quæ numeri eſt pars maximè propria: Muſicæ quoque vniuerſæ poteſtas, ac compoſitio: & verò Geometriæ vel maximè. Quin etiam hic rerum ad Aſtronomiam, ſiue ad cœleſtium naturam ac ſcientiam pertinentium vim omnem habet ac continet, eamque ad ſubſtantiæ productionem impellit. Virtutes quoque omnes ab hoc numero dependent, atque ab eo proficiſcuntur. Deinceps quæ ad fabulas ſpectant refert. Hinc Trias ipſis *x* Saturnia eſt, & Latona, Amal- 239
theiæ cornu. *y* Ophiona item eam eſſe nugantur, ac Therin, & Harmoniam. Hecaten quoque, & *z* Eranam, & *aa* Charitiam, atque è Muſarum choro Polymniam, Plutonemque & Loxiam. Vrſam præterea, & Helicen, atque eam, *bb* quæ æquore non mergitur, Damatramen, *cc* Dioſcoriam, *dd* Metin, Trigeminam, Tritona, Maris-

x. Κρονία. *y. Ophioneus Meſſeniorum vates celebratur apud Pauſan. in Meſſenic. z. Erganam forte legendum. De hac enim Minerua multa Pauſan. & illius etiam hic mentio ſeq. pag. aa.* Χαριτία *Suida* ἡ χαριτωμένη. *bb. F. Vrſa maior, de qua Hom. Iliad. Σ.* Οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο. *D. H. cc.* Διὸς κόρη, *Minerua Poetis dicitur. dd. Minerua matrem eam facit Heſiod. Theogn. Vide & Apollod. & Gyrald. Syntagm. XI.*

 NICOMACHVS Geraſenus.

Mariſpræſidem, Tritogeneiam, *a* Acheloam habitat, Tricemruncipedem *b* Curetida, *c* Cratæida; Harmoniam, Symheniam, Gamum, Gorgoniam, Phorciam, Triſamum, & *d* Lydium. Talis ipſis Ternarius eſt, atque in tam multos eorum Deos refingitur.

Quaternarius item magno ipſis miraculo eſt, notus Deus, & quidem multiplex, vel potius omnideus. Fons enim ipſis eſt naturalium effectuum, atque naturæ clauiger. Sed & ſuam hic diſciplinis conſtitutionem ac permanſionem adfert, atque conciliat: immò natura ipſa eſt & varietas. Idem quoque iis Hercules, & impetus ac maximum robur, virilis potentia, *e* nihilque habens fœmineum. Mercurius item & Vulcanus, Bacchus, Soritas, Maiadeus, vel Maiades. Eſt enim Maiæ filius, hoc eſt Binarij, Quaternarius. *f* Eriunius adhæc, & Socus, atque *g* Dioſcorus. *h* Baſſareus inſuper, & Bimater (matrem nactus Binarium) fœminea forma, virilis virilia que patrans, *i* bacchari faciens. Item Harmonita ſeu Harmonia, & in Muſis Vrania. Ad hunc ferè modum de Quaternario nugando philoſophantur, vbi & primi libri Theologicè expoſitorum à Nicomacho numerorum terminus eſt.

Altero igitur libro mox à proœmio res illi cum *Quinario* numero eſt. Hic enim primus medietatem optimam, maximeque naturalem deſignat per diſiunctionem ab vtraque extremitate numeri naturalis: cùm interim vnitati quidem tanquam principio, denario verò tanquam fini coagmentetur: comprehendere ſimul potens ea omnia, quæ in mundi natura apparent. Per vnitatem etenim mundus tanquam fixis radicibus ſtabilitus eſt: per denarium verò perfectus, atque in lucem productus. Sed id nonniſi ad extremam denarij partem [conficitur] cùm vniuerſi elementa per Quinarium [perficiantur, atque in lucem producantur.] nam etiam æthera ad quatuor illa adiicit. etſi hanc additionem nunquam admitteret, ſi vel in Quaternarij, vel multorum ſimilium laude verſaretur. Sed nondum hæc elegantia, aut ſcita, quæ conſequuntur, conſideranda ſunt. Quinarius enim ſiue Pentas, *i* quies eſt à rixis, & alteratio, iubar quoque ac *k* iuſtitia, minimaque extremitas facultatis viuendi. Nemeſis adhæc, & *l* Bubaſtia, *m* Iuriſdictio, Venus, *n* Gamelia, *o* Androgymia, Cythereia, *p* Zonæa, *q* Circulorum præſes, Semidea, arx Iouis, Didymæa, & axis ſtabilis. Hanc etiam *r* diuinam eſſe ſublimibus verbis prædicant, & Pallada, & *ſ* Credeaten, *t* Ductricem, *u* Acreotin, *x* æquilibrem, expertem iugi, *y* Orthiatin, atq; inter Muſas Melpomenen, *z* pulchraque voce reſpondentem, mediorumque medium, & *aa* fœcundorum culmen. Et ſic quidem ille Quinarium extollit.

240 *Senarius* ab illo formæ forma, ratione reddita dicitur, & ſolus inter numeros animæ accommodus, atque vniuerſi articulatio, animi effector, & qui vitalem appetitum indere ſolet. Vnde etiam Senarius Harmonia atque vniuerſa natura, & magis propriè ipſamet Venus, cum *bb* Iuga, tum Nuptialis, & Androgynæa theologicè ab eo conſtituitur. *cc* Iugalis adhæc & illecebra: Pax quoque, amicitia, ſanitas, & *dd* Acmon, ac veritas. Hexada inſuper volunt hi Parcas inter Lacheſin eſſe, principiumque ac dimidium totius, & *ee* longè iaculantem, ac Triuiani, *ff* Dichroniam, *gg* Perſeiam, Triformem, Amphitriten, *hh* Anchidica, & de Muſarum numero Thaleiam, ac Panaceian. Ita neque Senarius ab ipſis præteritus eſt, quin Deus Deaque eſſe omni ſtudio probaretur.

Iam *Hebdomas* (quid dicas?) confeſtim fit *ii* σεπτάς. vbi ſi conſuetudo *kk* Σ forte exterat, trahit hoc facile ex duplici littera Ξ, quam ipſa natura *ll* ad præcedentis numeri finem veluti ſorte attribuit, vt hęc adminiculo aduerſus vulgi inſidias *mm* auguſto illi numero eſſet. Atque hæc admiranda illa demonſtratio eſt, qua ita exſiſtere docet

 [vocem]

a. ἀχελῶος ναίοντα. *b.* Ἀγυιοπίζαν. *An* Empuſam *forſitan intelligit? Porrò de Curetibus* θεολογούμενα *multa Strabo lib. X. & Pauſan. Lege & Gyrald. ſyntag. 3. de Iunone Cureti.* *c.* Κραταιὶς *Scyllæ mater Heſychio.* *d.* *Quo nomine Bacchum Nonnus ornat.* *e.* ἀθηλυντος. *f.* *Mercurij epitheta. Lege Nonius exemplaria Græca, & Euſtath. in Homer.* *g.* *Quaſi* Iouis filius *dicas, quo modo Apollo 1. Antholog.* διόσκορος *dicitur.* *h.* *Bacchi cognomenta.* *i.* ἐνεχίη. *qua Vox etiam alias admittit expoſitiones.* *k.* Δικαιοσύνη. *l.* *Bubaſtin ab Ægyptiis dictā eſſe Dianam, docet Herod. Euterpe, & alii.* *m.* Δίκαιος. *n.* *De* Iunone Gamelia *ſiue* Nuptiali *vide Gyrald. ſyntag. 3.* *o.* *An biformem, barbatamq; illā Venerem indicat, quam à Romanis mulieribus erectam deſcribit Suidas.* *p.* Ἀπατουρίην *forſitan illam Mineruam innuit, cui Træzeniorum Virgines zonas ante nuptias dicare ſolitas ſcripſit Pauſan. Corinthiac. Eſt & Λυσιζώνη Diana apud Apollon. & alios: vt* Cinxia Iuno *apud Feſtum.* *q.* κυκλοῦχος. *r.* ἄμβροτος. *ſ.* Κεδρεάτις ἀπὸ τῆς κέδρου *malum cum Pauſan. Arcadic.* *t.* *Vnde* Ἡγεμόνης *cognomine Diana coli cœpta, docebit Pauſan. Arcadic.* *u.* ἀκρία, ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ ἡ Ἀφροδίτη, *Heſych. quod* ἐπ' ἄκρῳ *colerentur.* *x.* ἰσοπάλαιστον. *y.* *De* Orthia Diana *multa Pauſan.* *z.* *Periphraſis eſt Calliopes, quam hic alibi nuſquam nominat.* *aa.* ἀκρότητα γονιμων: *forte & genitalium extremitatem indicare voluit.* *bb.* ζυγίαν καὶ γαμηλία. *cc.* ζυγῖτις καὶ φιλοτησία. *dd.* *Euſtathio Oceanus, & Saturni pater. Conſule & Varini Lexicon.* *ee.* ἑκατηβελέτιν, *Dianæ epithet.* *ff.* Bitempoream *Latina forma dicas.* *gg.* *Hecates à patre Perſeo epith. apud Valer. Flacc. lib. 6. ex Apoll. lib. 3. & Orpheo.* *hh.* *Quaſi* vicina iuſtitia, *& quæ ad manum ſit.* *ii.* Septenio *Latina formatione. De Septenario autem multa quoque Philo ſcripſit lib. de creatione mundi; in quibus aliqua his non abſimilia. M. Varronis Hebdomadum libri interciderunt, quales nuper Fabius Paulinus Venetus dedit.* *kk.* ἑπτὰ *enim vulgò dicimus.* *ll.* τὸ ξ *intelligit.* *mm.* σεβαστῷ.

NICOMACHVS Geraſenus.

[vocem] σεπτὰς, & cultu dignum numerum ἑπτά. Ar rurſum *a* etiam hic vnitatis eſt ac denarij medietas. Fortuna item, & Occaſio, Minerua, Mars, Acreotis, *b* Agelia, Atrytone, & *c* capta eademq; *d* valido patre nata, Tritogeneia, cęſios habens oculos, *e* Alalcomeneia, *f* Pantenchia, *g* Ergana, & *h* multis precibus expetita, integritas naturæ, Amaltheiæ ſtirps, Ægis, Oſiris, ſomnus, vox, ſonus, & de Mnſarum nnmero Clio. Si lſbet, eriam *i* Iudicium, & Adraſteia, & eiuſmodi ineptiæ multæ. Sic planè ille adorandus Septeuarius, ingenti longoq́ne labore, vt magnns, multiplexq́ne Deus ab ipſis laudibus celebratur.

Octonarius deinde, etſi nequaqnam tantam landem (ne octaua quidem ex parte) obtinuit: quando tamen pro Deo etiam hic ipſis eſt, è ſede ſua non excidit. Adoraut enim ipſum quaſi ſummam Harmouiam, & *k* Cadmeiam matrem, ac Rheam *l* mulierificam, Cybelen, Cybeben, Dindymen, *m* vrbisq́ue cuſtodem, velut amorem item, atqne amicitiam, *n* prudeutiam, intelligentiam, *o* Oreiam, *p* Themin, legem, *q* natum ante exactos menſes, & Muſarum Euterpen.

Nonenarius item poſthabetur, & in Deitate, & in longa deſcriptione, qua Septenarius in altum nimium quantum euectus fuerat: at proximum ſalrem in diuinitate gradum cum Octouario obtinet. Circumfunditur enim ab ipſis tanquam Oceanus, atque vt viſum finiens circulus [Horizonta Græci vocant] celebratur. Promethea quoque ipſum faciunr, & Concordiam. Perſeiam, & *r* Solem iudigitant. *ſ* Quietem quoque à rixis, & ſimilitndinem, Vulcanum, Iunonem, Iouis ſororem & coniugem, *t* eminns operantem, Pæana, Nyſſeida, *v* Agyiea, *x* Enyalium, Ageliam, Tritogeneian, Concordiam, Suadam, Curetidem, Proſerpinam, & Hyperionem, Muſarum denique Terpſichoren.

Denarius denique ipſis eſt vniuerſum, Deus ſummns, & Deorum Deus, qnod manuum pedumq́ue decem ſint digiti, decemq́ue [vt Logici vocant] prædicamenta, & oratiouis partes decem. Omnia enim ipſis Decas vt ſit, allocutionem ceteris orarionis partibus apponunt & ſupplementnm. Quid attinet dicere, complecti illos hîc ſolida, 241
plana, paria, imparia, pariter imparia, perfecta, prima, *y* ſimplicia, æqualia, inæqualia, decem ipſas habitudines, ſphęrica, circularia, ad genitntas atque imitationes ſpectantia, & his conſentientia. Vt itidem ipſis decas ſit mundus, cœlum, farum, æunm, potentia, fides, neceſſitas, Arlas, *z* indefeſſus Deus, Phanes, Sol, Vrania, Memoria, Mnemoſyne. Et verò omuia, opinor, prædicta Deorum nomina decadi attribuiſſent: niſi his ipſis antea occupatis, propria iam illa aliis feciſſent, & continenter eadem de ſingulis dicere piguiſſet. Quando enim *aa* ſuperdeus ipſis denarius eſt, qui etiam omnem eius diuinitatis vim, quæ in numeris innenitur, obrineat: propterea quoque fuſus adeò Nicomachus in hoc deſcribendo eſſe voluit. quamquam multo adhuc longior ſit in Monade atque Septenario. Verùm id ita in Monade accidit, quod de reliquis item numeris non modica ibi diſputat, & præfationibus inſuper extenditur. Vbi & hoc obſeruo, libentius eum ſermoni de decade, dum de vtroque illo numero diſputat, inhærere: quod idem in Quinario facit, de quo æquè penè multis atqne de Septenario diſſerit.

En tibi, chariſſime frater, per ſumma capita recenſitam Nicomachi illam celebrem, reperruq́ue difficilem in numeris Theologiam. quæ tamen herclè ob inacceſſa penè ſua, perceptuq́ue difficilia ſenſa, nequaquam perſpicax veſtrum iugenium atq; digentiam extra humanā propemodum condirionem remouere potuit: quandoquidem iam Geometrica, Arithmetica, ceteraſq́ue mathematicas diſciplinas (vt & tu ſcis) plerique nobis non ignoti nihilo negligentius, opinor, rractant, quam Hermeiæ [quondam] filius: (neque enim ignoras Ammonij in his artibus dexteritatem) planè vt nullum ipſus latere poſſit eorum theorematum, quæ numerorum huic ſtudio Nicomachus innexuit. Verùm vnde hæc defecerunt? Tempus, opinor, & quod ne vtilibus quidem parcatur, dum inutilia quæque faciliime labefactantur, validam inuexit conſuetudinem inuictamq́ue vim, per quam etiam id commodi acceperit illud Nicomachi ſtudium, quod penè cum multis vtilibus cenſeretur periiſſe. quamquam hodieq́ue ådtonſum atque acciſum vt eſt, non exiguam (quemadmodum & modò vides, & poſt etiam, ſcio, clarius videbis) gloriam

parit.

ALEXAN-

a Vt ſupra Quinarius.
b. Lege Euſtath. in Hom. & Gyrald ſyntag. XI. Voce ἀλαλκομένης Ἀθηνᾶ.
c. Φυλακῖτις. Ouidium inſpiciendum 3. Faſt.
d. ὀβριμοπάτρα. rationem nominis docet Euſtath.
e. Gyrald. ſupra.
f Quod omni armorum genere inſtructa eſſet.
g. Multis a Pauſan. celebrata.
h. πολυάρητη.
i. κρίσις.
k. Semelen puto, Vulc.
l. θηλυποιὸν, ob emaſculatos Gallos.
m. πολιοῦχον.
n. μῆτιν.
o. ἐν ὄρεσι ἀναστρεφομένην. Suid.
p. De qua copioſe Steph. Pighius libello ſingulari.
q. ἠλιτόμηνον. Bacchum accipio.
r. Ἥλιον.
ſ. ἀνεικείας.
t. ἑκάεργον, id eſt, Apollinem.
v. Apollinis epitheton apud Macrob. lib. 1. Saturnal. Vide Pauſan. & Gyrald. ſyntag. 7.
x. Vide H. Steph. Theſaur. linguæ Grac.
y. ἀσύνθετα.
z. ἀκάμας θεός. Quo modo ἀκάμαντα ἠέλιον non ſemel dixit Homerus.
aa. ὑπέρθεος. quemadmodum ὑφ' ἐν legendum cenſet Seruius illud Virg. ſemperdeus, aliaq; alii.

BIBLIOTHECA.

ALEXANDRI
Admirabilium Collectio, &
PROTAGORÆ
Geometriæ uniuerſi orbis libri VI.

CLXXXVIII.

LEdta eſt *Admirabilium* a Alexandri *Collectio*. Qui multa quidem prodigioſa hoc volumine atque incredibilia commemorat, ſed alios non incelebres laudat auctores, qui eadem prius narrarint. Scribit autem de animalibus, de plantis, de regionibus nonnullis, de fluminibus, de fontibus & herbis, atque id genus aliis. Clara eius eſt dictio, ſummatimque cum narret, non omnino iucunditatis expers eſt.

a. Polyhiſtoris illius Mileſii, de quo Suid. & Athenæus.

In hoc eodem volumine Protagoræ quoque *Geometria*, quæ *vniuerſi orbis* titulum præ ſe ferebat, *libri ſex* continebantur. Horum quinque, etſi non ſtudioſam, neque (vt poſtea fecit) accuratam, Aſiæ tamen, & Africæ, quin & Europæ ſitus deſcriptionem complectuntur. Sextus verò liber Alexandri quodammodo Collectioni reſpondet. Deſcribit enim, quæ in mundo vniuerſo paradoxa referuntur: quorum ple-
242 raque veteribus accepta refert ſcriptoribus: plurima etiam à ſe viſa narrat, non minus omnium opinioni, quàm ſuperiora illa aduerſantia. Perſpicua & huius dictio eſt, ac breuis narratio, hoc ſexto libro maximè.

SOTION
De fluminibus, fontibus, ac lacubus.
NICOLAI DAMASCENI
Morum incredibilium Collectanea.
ACESTORIDÆ
Mythologiæ politicæ libri IV.

CLXXXIX.

LEgi quæ a Sotion ſparſim inopinata de fluuiis, fontibus, ac lacubus referri ſcripſit. Reſpondet & hic libellus, conuenitque cum Protagoræ ſexto, & Alexandri collectaneis: niſi quod hic de fontibus tantùm & lacubus incredibilia commemoret, cum illi eiuſmodi de aliis etiam plurimis ſcribant. Sermo autem non longè ab illorum dictione receſſit.

In hoc item volumine lectus eſt Nicolai liber, b Herodi Iudæorum regi inſcriptus, quo *Incredibilium morum collectio* continebatur. Incidit autem interdum in eadem inopinata, quæ ab Alexandro collecta fuerunt, adſcriptis etiam non paucis ex c Cononis narrationibus. Attamen in quibuſdam hiſtoriis, aliter inſtituta narratione, diſſentit. Huius quoque oratio ſummis quaſi capitibus abſoluitur, nec à perſpicuitate vnquam diſcedit: adhibita interim frequentiore, quàm prædicti, inuerſione ac grauitate. Refert item nonnulla, quæ licet ſua nouitate turbent, multis tamen in confeſſo ſunt: & rurſum incognita multa, ſed quæ manifeſto tamen eum veritate non pugnent. Gentium enim mores vnicuique proprios, vt plurimum commemorat. Quanquam & in his reperias, quæ mox nullam mereri fidem indicent. Damaſcenus autem hic, vti ego exiſtimo, Nicolaus ille eſt, qui Auguſti temporibus floruit, eoque eſt vſus d familiari. A quo & placentarum genus *Nicolaos* Cæſar nominabat, quas ideò ad hunc ille honoris gratia mittere ſolebat, quod parem ſibi familiaritate reddidiſſet. Hic idem ingenti volumine f Aſſyriam hiſtoriam, quantum potuit ex antiqua memoria legendo aſſequi, reliquit.

Eo ipſo in codice legimus Acestoridæ *Politicarum fabularum* g libros

Z 3 quatuor

a. An hic ille forſitan Alexãdrinus, qui ab Athenæo laudatus?

b. Huius enim ὑπογραφέα fuiſſe Nicolaum ſcribit quoque Conſtantinus Porphyrogen. libello de Thematibus Orient.

c. De quo ſupra Cod. CXXCVII.

d. ἑταῖρος habet Athenæus lib. 14. qui palmulas miſiſſe Nicolaũ refert: & Plutarch. Conuiual. lib 8. cap 4.

e. Teſte Heſychio Illuſtri in Nicolao, *& Suida, qui de hoc multa. Meminit eiuſdem non ſemel & Fl Ioſeph. f. Monet Suidas, aliique ἑκατὸν, ſed κριθοδινᾶς, octogeſimum expleſſe librum. Ioſephus verò etiam ad CXXIV. nos ablegat. g Pro cum M.SS. aliquot μυθικῶν hic μυθικῶν lego: & inf. pag 249. Antiochi cuiuſdam τὰ κατὰ πόλιν μυθικὰ laudata video.*

Acestorides.

quatuor. Videtur antem hic ſcriptor maiore ſollertia in libri ſui titulo vſus eſſe, quam plerique alij. Qnæ enim ceteri in ſuis ſcriptis, partim moderatiores cum eſſeor, ne indicarunt quidem, partim pro veris etiam veoditare volueruor, eadem hic veritatis ſtudio Fabulas oominanit, & earum rerum hiſtoriam, ſen mythologiam (quomodo libenter ipſe appellat) compoſuit. Multa igitur in his reperias, quæ & Coooo collegit, & Apollodorus lo ſuam retulit bibliothecam, coogeſſitqne Alexander, & Nicolaus *a* dedicauit, occupauitque Protagoras. Aceſtorides porrò plurima quoque ab illis prætetita, memoriæ mandauit: etſi io pleriſqne, quæ & hic & illi narrant, diſcrepantem videas ipſorum hiſtoriam. Plurima igitur hic ſcriptor, cetris confirmata hiſtoriis, ſuos io libros retulit: & verò nonnulla, quæ euideoter vt plurimum demonſtrari queant, vt fabularum vocabulum non tam ad calnmoiaoda eius ſcripta, quàm ad eorum gratiam iucunditatemque iodicandam additnm eſſe videatur. At verò me iudice, æqnus hic rerum æſtimator haberi mereatur, qnod falſa molta rebus verè geſtis additurus, ambiguo tamen titulo repreheoſioni ſatisfecerit. Ad ſtylum verò quod attinet, etiam hic 243
ſimilis eſt præcedeotium.

a. Herodi ſuo.

PTOLEMÆI HEPHÆSTIONIS

CXC.

Nouæ ad variam eruditionem hiſtoriæ libri VII.

LEGI *a* PTOLEMÆI HEPHÆSTIONIS *noua ad variam parandam eruditionem hiſtoriæ libros ſeptem.* Operæpretiom ſanè hoc opus lis attulerit, qui in multiiugæ lectione hiſtoriæ horas collocare ſatagunt. Breui enim tempore eiuſmodi collecta ſimul cognoſcenda ſuppeditat, quæ oonniſi longo temporis interuallo quiſpiam per libros paſſim diſperſa laborioſè comportare poſſit. Continent aotem prodigioſa multa, & falsò confícta: quodque abſurdum magis, quarundam etiam fabellarum cauſas, ob quas verè eueoiſſe putandæ ſint, reddere conatur. Ipſe tamen earum collector ſobinanis eſt, & in arrogantiam ptoclinis, oeque ſatis vrbanus eius ſermo. Dedicat ſuum opus Tertullæ cuidam, quam non dominam ſolùm oominat, ſed eam inſuper litteris variæque doctrinæ deditam prædicat. Noonullos ioterim reprehendit eorum, qui ante ſe hoc argumentum non rectè tractaſſent. Etſi pleraque ab ipſo enarrata (illa maximè, quæ nec improbabilia ſint, nec fide indigna) variam, & cognitu non ingratam ſcieotiam ſuggeruot.

a. Suidas etiam χέννον agnominatum tradit. Lege apud eum plura: & obſerua hic latiſſimum τοῖς φιλομύθοις μυθοποιοῖς campum aperiri, dum è tot falſis mendacibus fabulæ procuduntur.

PRIMO igitur libro, Sophoclis mortem enarrat, præmiſſa etiam Proteſilai. Dein quoque de Hercule ſcribit, vt igne vitam ſibi abſtulerit, quòd arcum ſuum intendere noo poſſet, annos iam natus quinquaginta. De Croeſo ſeruato in rogo: de Achillis interitu, de Laide meretrice *b* oſſis oliuæ hauſtu extiocta. Quæ vbi ſiogulatim retulit, eadem non rectè ab aliis aotea fuiſſe tractata docet. Deioceps verò de Alexandro rege commemorat, dum Epheſi *c* Palamedem per dolum occiſum in tabula ſpectaret, turbatum aoimo fuiſſe, quod illi per fraudem ioteremptus ſimilis eſſet Ariſtooncus Alexandri io pilæ luſu ſocius. Tanta nimirum erat Alexandri aoimi manſuetudo, tantumque amicorum ſtudium. Illud deinde apud *d* Euphorionem in Hyacintho ignoratum:

Κωκυτὸς μοῦνος ἀφελκέα νίψεν Ἄδωνιν

e Solus Cocytus ſua vulnera lauit Adoni.

hoc [ait] ſignificat: Cocytus quidam nomine Chironis in re medica diſcipulus Adonim curauit ab apro ſauciatum. Refert item illum, qui apud Herodotum libro 1. hiſtoriarum ab Adraſto Gordij filio iotetfectus dicitur, Agathonem fuiſſe appellatum, & de coturnice quidem eootendeotem occubuiſſe. Cadmum quoq; & Harmoniam in *f* leooes eſſe transformatos. Tireſiam ad hæc *g* formam ſuam ſepties mutaſſe, & cur apud Cretas ipſe Phorbantis ſit filia dictus. Erymaothum Apollinis filium excæcatum, quod poſt congreſſum cum Adonide lauantem Venerem vidiſſet, & Apollinem indignatum, apri forma induta, dentibus vuloeratum necaſſe Adonim. Quare poëta *h* columbas cibi Deorum miniſtras fecerit, & quid Alexander rex, atque adeò 244
Ariſtoteles ſuper hac re cenſuerit: & de Homero ipſo atque columbis. Epicharmum poëtam ab Achille Pelei filio genus ducere. Patroclum per excellentiam *i Equitem* ab Homero nominari, quaſi à Neptuno aurigandi artem didicerit, cum illius hic amator fuit.

b. Vt acino vuæ paſſæ Anacreon, teſte Plinio lib. 7. cap. 7.
c. De quo plurima Philoſtrat. Heroic. Suidas, & Pauſan. Phocic.
d. Ab Athenæo iſte adductus non ſemel.
e. Sic & Propert. Eleg. Vlt. lib. 1. Mortuus inferna vulnera lauit aqua.
f In angues conuerſos fingit Ouid. Metamorphoſ. 4.
g. Lege Euſtath. ad Odyſſ. K.
h. πέλειάδας. Vide Euſtath. ad verſum 63. Odyſſ. M.
i. ἱππεύς.

tot fuit. Vlyſſem, quod magnas aures haberet, *Ontin* initio appellatum. At quia pluuia aliquando exorta, cum amplius partum geſtare mater granida non poſſet, in via pepererat, Odyſſea inde eſſe nominatum. Arcas quidam Peritanus nomine Helenam apud Paridem in Arcadia agentem adulterarat: quare Paris adulterij pœnam irrogans, genitalia illi exſecuit. Vnde factum, vt Arcades ſic affectos atque exſectos περιτάνους vocent. Achillem Ariſtonicus Tarentinus cum virginibus apud Lycomedem verſantem *Cercyſeram* appellatum eſſe ſcribit. *Iſſan* quoque *Pirrham Aſpetum*, atque *Promethea*. Botryas item Myndius Niobes liberos omnes ab Apolline interemptos tradit. Vlyſſi [ait] a monitorē parens addidit Myſcum nomine, ex inſula Cephalenia. Sequebatur & Achillem monitor b [Phœnix] nomine, prudens, c Calydonius genere: vt & Patroclum Eudorus. Ceterùm Antipater Acanthius refert d Daretem, qui ante Homerum Iliadem conſcripſit, monitorem fuiſſe Hectoris, auctoremque ne Achillis ſocium interimeret. Sic Proteſilao docet Dardanum adfuiſſe, origine Theſſalum: & Antilocho Chalconem Armigerum ſimul, & monitorem à Neſtore patre datum. Hæc primi libri capita.

Altero deinde libro de Hercule agit, vt à dementia elleboro ſit liberatus ab Anticyreo, qui hoc remedium e Anticyræ Phocidis valde frequens, primus repperit: etſi alij aliter purgatum memoriæ prodiderunt. A Neſtore quoque Herculem adamatum narrat. Item non Philoctetem, ſed Morſimum Trachinium pyram Herculi incendiſſe. Herculem præterea, deuorato à Nemæo leone digito vno, nouem dumtaxat digitos habuiſſe, exſtareque tumulum digiti auulſi. Alij tamen f paſtinacæ piſcis aculeo digitum amiſſum ferunt. Leonem verò ex lapide Lacedæmone videre eſt digiti tumulo impoſitum, ſymbolum nimirum Herculei roboris. Vnde mos inoleuit in reliquorum quoque ſepulchris, lapideos ſtatuere leones. Verùm alij aliter de leone in cippo monumentis impoſito tradunt. Ex Herculis rogo magnam locuſtarum vim enatam, quæ regionem veluti peſte vaſtauit, & quo modo ea lues exſtincta fuerit. Vt Venus propter Adonidem, ſuum & Herculis amaſium, Neſſum, Centaurum, quas Herculi inſidias ſtrueret, edocuerit. Vt Nireus, Symæus, Herculis amaſius, contra Helico-

845 nium leonem vna pugnarit: quidam tamen Herculis filium Nirea faciunt. Quænam ſint illæ apud poëtam gratiæ, g cum quibus Euphorbi crines componit. Herculem à natali Nilum fuiſſe appellatum aſſerit: at poſt ſeruatam Iunonem, interfectis qui illam inuadebant Anonymo & Pyripnoo gigantibus, exinde (quod bellum à Iunone profligaſſet) nomen mutaſſe. Anderus Herculis amaſius, cùm de huius rogo Theſeo nuntiaſſet, ab eodem eſt interemptus. Dimidium Hydræ caput aureum fuiſſe, auctor eſt Ariſtonicus Tarentinus. Alexander verò Myndius refert, Draconem terra genitum vna cum Hercule pugnaſſe, aduerſus Nemæum leonem: quem & h enutritum ab Hercule, Thebaſque ductum in huius tentorio manſiſſe, eundemque illum eſſe, qui i pullos paſſeris cùm deuoraſſet, in lapidem conuerſus fuerit. Argo nauem in Oſſa Theſſaliæ monte Hercules quidem exædificauit: nomen verò ipſi inditum ab Argo Iaſonis filio, qui ipſi in delitiis erat, propter quem etiam ille vnà cum Iaſone ad Scythas adnauigauit. Iunonem eum Geryone pugnantem ab Hercule vulnus accepiſſe ſecundùm dexterum vber, & quæ inde conſecuta ſint. Corythus, genere Iberus atque Herculis amaſius, galeam primus fabricauit. Hinc & his armis nomen id primum datum. Sepulchrum illud in Creta, quod Iouis appellatur, Olympi illius Cretenſis eſſe, qui ereptum Saturno Iouem educauit, religionemque edocuit. Verùm enimuerò nutritorem doctoremque ſuum Iuppiter fulmine, inquit, percuſſit, quòd gigantes regnum eius inuadere velle ſuſpicaretur. At cùm Iouem poſtea icti cadauer iam habentem facti pœnituiſſet, neque poſſet aliter dolorem lenire, ſuum ſaltem nomen interempti ſepulchro indidit. Cuius ſit hoc dictum ab Alexandro Philippi filio vſurpatum:

k Πρωτέα, τῆ, πῖε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα.
Protea, cape, bibas vinum humana carne refectus.

& rurſum Proteæ: *Quali conſueuit cantione vti Alexander?* &, *Cuius id fuit poëma?* In quemnam Epicedeium idem ille Philippi F. Alexander conſcripſit? Atque hæc ſecundi libri capita.

Tertio

h. *De χηρσύδρῳ dracone Aiacis Locrii legendus Philoſtratus Heroic. in Aiace Locr. De aliorum draconib. alii. ſacros fuiſſe dracones à multis obſeruatum.* i. *De quibus Homer. Iliad. B. v. 331. & ſeqq. Tu ibi Euſtath. lege.*

PTOLEMÆVS Hephæſtion.

a. *Μνήμονα. Pædagogorum id, ſiue potius Conſiliariorum intimorum genus, Heroibus addi ſolitum, maximè iunioribus. Quales ferè hodie* Gubernatores, *maioris poteſtatis ſignificatu, appellamus. Quemodo etiam dixit Stat.* Indomiti Phœnix moderator alumni. *Sylu. 5. Epiced. in patrē. Similem hunc pædagogorum catalogum (in quo & Phœnix Achilli tributus) lego apud Clem. Alexan. lib. 1. Pædagogi, cap. 8.*

b. *Auſus ſum celebratiſſimum apud omnes nomen hic inſereret nihil dubitans, quem τὸ νοήμων prudentiſſimi Scri. epitheton fuerit.*

c. *Sic enim hic malo legere, quā κηρυγήσιος? etſi non ignorem, Scepſium apud Strab. lib. 9. Theſſal. Ormenium Phœnicis patriam facere.*

d. *Dares etiam quidam Sacerdos Troianus ab Homero laudatus Iliad. E. At quod in manibus iam de bello Troiano poema, Daretis falsò ſuppoſitum cenſent eruditi.*

e. *Vide Prouerbia.*

f. *De paſtinacæ incurabili morſu Ælian. Varia loca, & alii multi.*

g. *Iliad. ρ. Verſ. 51. De Euphorbo multa Philoſtr. Heroic. Heroibus enim*

k. *Odyſſ. 9. v. 347.*

Tertio verò libro de Hyllo Herculis filio commemorat, cornu eum paruum ad
læuam capitis partem adnatum habuiſſe, quod Epopeus Sicyonius, cùm in pugna illum
occidiſſet, acceperit, tuleritque in eo a Stygis aquam, & regnum oræ illius occupaue-
rit. De Stygis aqua in Arcadia ita narrari: Cum Cererem filiæ raptum lugentem eo
ipſo mœroris tempore Neptunus ſollicitaret, in equam illa ſeſe præ indignatione
transformauit. Delata itaque ad fontem, vbi formam hanc ſuam conſpexit, exhorruit,
ipſamque aquam nigram reddidit. De b Hecale, & quam multis illud nomen com-
mune fuerit. Alexandri patrem non Philippum fuiſſe, ſed Arcadem quendam genere,
cui Draconi nomen. Atque hinc illam de Dracone fabulam manaſſe. De Ptolemæi
cane, qui pro hero depugnarit vtque à morte ſectus, habere inuentus ſit c corpilis ob-
ſitum. Erat autem genere Moloſſus, Briarëi nomine. De Polydamante. Quid ſit 246
apud poëtam:

d Ὡς δ᾽ ὅτε Πανδαρέυ κύρη χλωρηΐς ἀηδών.
Vt cum Pandarei ſoboles Chloreis aëdon.

& quæ ſequuntur. De e Palladio à duobus, id eſt, Diomede & Vlyſſe, furto fuiſſe ſubla-
tum. f De calamo ſic ſonante:

Auriculas aſini Midas habet.

De auibus Aceſtaliis apud Steſichorum quæſitis. De lapide Gigonio iuxta Ocea-
num, quodque ſolo aſphodelo moueatur, cum vi nulla alia cieri aut moueri queat.
Ropalum Herculis filium fuiſſe, & hunc vna eademque die patri vt Heroi parentaſſe,
& vt Deo ſacrificaſſe. Amphiaraum ſic appellatum, quòd vterque matris parens pre-
catus ſit, vt filiæ ſine labore parere concederetur. Cuius ſit hymnus, qui apud Theba-
nos in Herculis honorem canebatur, dicebatque ei: *Ionis ac Iunonis fili.* ibidemque de
iis qui hymnos per ſingulas vrbes cani ſolitos compoſuerunt. Philoſtephanum vatem
ac poëtam iam inde à natali die veſte nunquam eſſe vſum. Matrim quoque g Theba-
num hymnorum ſcriptorem per omnem vitam myrti baccis aſſiduè victitaſſe. Eu-
pompum Samium (qui, quod viſu audituque incredibile eſt, ferum admodum mon-
ſtrum [id eſt] draconem alebat) filium habuiſſe Draconem nomine, acutiſſimi viſus,
planè vt per h viginti ſtadia commodè cerneret. Hunc igitur mille talentis condu-
ctum, & Xerxi ſub aurea platano aſſidentem, narraſſe quam videret Græcorum ac Bar-
barorum naualem pugnam, & i Artemiſiæ fortitudinem. Pleſirrhoum Theſſalum
hymnorum ſcriptorem ab Herodoto adamatum, bonorumque hæredem inſtitutum
fuiſſe: eundem etiam exordium libri primi hiſtoriarum Herodoti Halicarnaſſei feciſſe:
Principium enim hiſtoriarum Herodoti proprium hoc fuiſſe: *Perſarum doctiores me-
morant, diſſenſionum auctores exſtitiſſe Phœnicas.* Polyzelum Cyreoæum k riſiſſe nun-
quam: indeque *Agelaſti* cognomentum illi datum. Deorum cultu cæteros omnes
ſuperaſſe ferunt, alij quidem Antigonum Epheſium, alij Lucium Hermionium, cuius
& Theophraſtus in epiſtolis meminit. Achilli atque Deidamëiæ natos filios duos,
Neoptolemum & Oneirum: occiſumque ab imprudente Oreſte Oneirum in Phoci-
de, cùm hic de figendis tentoriis aduerſus illum certare cœpiſſet. Differit deinde & de
hiſtoricis quibuſdam caſibus. Amyci ſepulchro l Rhododophanem innatam ait, quam
qui guſtaſſent, pugilatus ſtudio capi ſolitos. Antodorum itaque, cùm ex ea lauro ediſ-
ſet, victorem tredecies coronam retuliſſe: eundem tamen à Dioſcoro Theræo in quar-
todecimo certamine victum, quemadmodum & ipſe Amycus dicitur ab altero Dioſcu-
rorum lucta ſuperatus. Crœſum quoque feſto Veneris die natum: quo item die Lydi
omnes diuitias pompæ nomine illi Deæ apponunt. Taurum aliquando ſacrificanti
patri nuntiatum, natum ipſi eſſe Themiſtoclem, & m verò hauſto idem taurino ſan-
guine periit. Darius Hyſtaſpis F. à matre expoſitus, equæ vberibus lactatus eſt, ab Spar-
gapiza equorum paſtore: idemque poſtea hinnitu equi rex creatur. Ibyci poëtæ melici
ſeruus n Hercules nomine, viuus exuſtus, quòd cum latronibus in dominum conſpi- 247
raſſet. Oreſtes Cereris illius feſto die, quæ Erinnys dicta, natus eſt. Philippus puer
etiam num illas o quaſi ſtellas, quas ſuo decurſu deſilire aduertebat, veſperi ſagittis pe-
tere conabatur: & Diogoetum vatem prædixiſſe ferunt, dominaturum multis adole-
ſcentem. Et ſanè p Aſter illi nomen fuit, qui eidem oculum ſagitta eruit. Marſyas ti-
bicen, ille q qui pelle exutus eſt, auram vitalem haurire cœpit eo feſto Apollinis, quo
die omnium

a. Quo verò vaſe teneri poſſet aqua Stygia docuimus vitis cō paratu ad Olymp. CXIV. an. I.
b. Ouidius lib. 2. de remed. Hecalen fœminam pauperem adducit. Suida ἡ γραῦς ἡ παρὰ Καλλιμάχῳ, ἡ αὐτὸς ἐν αὑτῇ καλεῖσθαι &c. Politiani miſcellan. cap. 24. lege.
c. Vide inf. pag. 253.
d. Hom. Odyſſ. T. v. 518.
e. Vide ſup. Conon. narrat. 34. pag. 227.
f. Vide Ouid. Metamorph. 11. Perſis Sat. 1. & Scholiaſt. Ariſtoph in Plutum.
g. Athen. Dipnoſophiſt. 2. Athenæum facit: is ergo videndus.
h. Ita Strabo quendam Lynceum per CXXXV. millia paſſuum perſpexiſſe, vt ex Varrone narrāt Plin. lib. 7. c. 21. Val. Max lib. 1. cap 8. Solin cap.
i. Vide & quæ narrantur inf. de Candaulis cō iuge pag. 250.
i. Quam habes deſcriptam apud Herodot.
k. Idem de Anaxagora Clazomenio refert Ælian τῶν ποικίλων 8. cap. 13. & de M. Craſſo Solin. cap. 4. Cicero ſemel dumtaxat riſiſſe, de Finibus V. & Plin. lib. 7. cap. 19.
l. Deſcribit eam Plin. lib. 16. c. 20. Apuleio roſea laurea dicitur.
m. Vide Cteſ. Perſic. ſup. pag. 55
n. al. Heracles.
o. αἰς ἀστέρας.
p. Lege Suid. in Κάρανος: & vitas à nobis cōparatas Ariſt. & Demoſt.
q. Ab ipſo Apolline, vt refert Xenoph. lib. 1. de expedit. Cyri.

Ptolemævs Hephæſtion.

die omnium quæ ſacrificarentur animantium pelles dereptæ illi dedicabantur. De
Tityo, qui Alexandro ſtruxit inſidias. Claudium Imp. grauida geſtans mater, bole-
tum fungorum deſiderio capta comedit, a & Claudius fungos veneno infectos de-
uorans periit. De Centauro Lamiæ F. vt adulterans captus ſit, quem alij à Peri-
thoo eunucho: alij à Theſeo interfectum aiunt. Tales varij in iſtis hiſtoriis caſus at-
que euenta referuntur, quibus etiam liber tertius tandem abſoluitur.

a. Narrat & Dion lib LX. extremo, addens propterea Senecam libellum de huius morte ἀποκολοκυντωσιν inſcripſiſſe.

Libro autem quarto hæc narrantur: Helenam primum excogitaſſe digitis mi-
cando ſortitionem, & cum Alexandro ſortientem viciſſe, fuiſſeque Veneris filiam.
Helena adhæc & Achille filium in Beatorum inſulis cum alis natum, quem ob regio-
nis fertilitatem Euphorionem appellarint. eius autem amore captum Iouem, &
minimè potientem, fulmine in Melo inſula percuſſiſſe fugitantem, nymphaſque,
quod eum terræ mandaſſent, in ranas commutaſſe. Helenam quoſdam referre ait
venantem in virginali monte raptam à Paride, & huius pulchritudine captam tan-
quam Deum eſſe ſecutam: De b zona ſeu picta quam à Venere acceptam Iuno de-
derit Helenæ, à qua rurſum ancilla Aſtyanaſſa furto ſuſtulerit, donec eam Venus &
huic abſtulit. Quid ſit illud ab Homero de Helena:

b. Legendus Homerus Iliad ξ. & eius interpr.

c Πάντων Ἀργείων φωνὴν ἴσκουσ᾽ ἀλόχοισιν.
Argiuûm vxores imitata es vocibus omnes.

c. Homerus Odyſſ. Δ. v. 279.

Dictum Solis & Ledæ filiam fuiſſe Helenam, vocatamque Leontem: raptam autem
fuiſſe ob iratam Menelao Venerem, quod hecatomben pro nuptiis pollicitus, voti
reus Deæ non ſoluiſſet. De d Helenio herba, quæ in Rhodo naſcitur, ab Helena
nomen hanc ſumſiſſe. Viſam enim ad eandem naſci quercum, ex qua ſe Helena ſtran-
gularit: quin & eam qui ederint ad rixam omnino concitari. Adamatum prius
ab Helena Menelaum, ſic tandem eam vxorem duxiſſe. Addit narrare quoſdam,
in Tauros Scythiæ profectam cum Menelao Helenam ad inueſtigandum Oreſtem,
immolatam ibi hanc Dianæ vnà cum Menelao fuiſſe ab Iphigeneia. Velle tamen
248 alios à Theti, marini forma vituli induta, ſublatam illam, dum Græci nauibus do-
mum redirent. Ferunt, ait, Echo proprium Helenæ nomen inditum, quod alio-
rum illa vocem imitari egregiè poſſet: Helenam verò dictam, quod eam Leda ἐν ἕλει
[in palude] ediderit. Lacedæmone locum quendam *Sandalium* appellatum ab He-
lenæ ſandalio, quod illic exciderit, dum illam Alexander perſequitur. Suſtuliſſe Ale-
xandrum ex Helena filiam, ortaque de nomine contentione, illum quidem Alexan-
dram, hanc autem Helenam nominari voluiſſe. Viciſſe tandem Helenam talorum
iactu ſuperiorem, atque ita filiam matri cognominem factam: quam ab Hecuba, ca-
pto iam Ilio, interemptam ferunt. Ab Iliacis vſque temporibus, ait, Helenæ
multæ nomen ſunt mutuatæ: vt Ægiſti & Clytemneſtræ filia, ab Oreſte interfecta:
Veneris item in congreſſu cum Adonide miniſtra, Epidamnij filia, & ab Epidau-
niis Veneris figura culta, diuitias inhiantibus largiens: Fauſtuli præterea illius filia,
qui Romum & Romulum educandum curauit: vt & illa eſt Helena appellata, quæ
ternos edebat quotidie hœdos. Dicæarchi quoque Teleſini ſoror, aliæque octode-
cim, in quibus & ea Homero antiquior Helena eſt, quæ bellum Troianum conſcri-
pſit, Muſæi Athenienſis filia: à qua & e Homerus accepiſſe argumentum creditur, &
bilinguem agnum poſſediſſe. Tityri inſuper Ætoli filia, quæ ſingulari Achillem cer-
tamine prouocans, læſit quidem illum, inflicto mortali penè ſecundùm caput vulnere,
ſed ipſa occubuit.

d. Deſcribit Plinius lib. 21. cap. 10. & 21.

e Similem leges narrat. inf. pag 251.

Helena quoque in hunc cenſum refertur illa pingendi perita, Timonis Ægy-
ptij filia, quæ ſuis temporibus geſtum Iſſicum bellum penicillo pinxit, & in Pacis
templo à Veſpaſiano imperatore collocata pictura eſt. Archelaus porrò Cyprius, Ste-
ſichori poëtæ amicam vnicè dilectam fuiſſe ait Helenam quandam, Micythi filiam:
& diſceſſiſſe hanc à Steſichoro, atque ad Bupalum ſe contuliſſe: iratum ergo hinc
ſui contemptu poëtam ſcripſiſſe [carmen] *Helena volens diſceſſit.* Falſam autem eſſe
vult narrationem illam de f Steſichoro excæcato. De g Moly deinde herba apud
Homerum agit, quam è ſanguine interfecti in Circes inſula gigantis enatam ferunt,
habereque candidum florem: Circes autem in pugna ſocium Solem, etiam gigan-
tem interemiſſe, atque inde, quòd μῶλος pugnam ſignificet, inditum herbæ nomen,

f. Sup. pag. 222. narrat. 18. Conon. Plato in Phædro, & alii.

g. Hom. Odyſſ. K. v. 304. & eius ibi interpr.

PTOLEMAVS Hephæſtion.

Refert quoque Dionyſium fuiſſe Chironis amaſium, & ab eodem commeſſationes,
bacchationesque ac ſacrificia didiciſſe. De *a* Myrtillorum patris ac filij Taraxip-
po in Olympia. Solum item Neoptolemum Maciotem *b* oraculum Phemonoes
ab Aetho, vno è fratribus audiſſe aiunt. ac de hoc Aetho libro primo hiſtoriarum He-
rodotum dicere: *Etſi nomen eius mihi notum, non tamen memorabo.* De duplici apud 249
Homerum appellatione, altera apud Deos, altera homines, quodque Xanthus ſolus
inter flumina fuerit Iouis filius. De aliis item duplici præditis nomine. Eſſe adhæc
in Tyrrhenia Halis turrim, quæ vocatur, ſumpto nomine ab Hali, Tyrrhena venefi-
ca, quæ Circes famula cùm eſſet, ex heræ ædibus aufugit. Ad hanc autem delatum
Vlyſſem, in equum incantationibus commutatum, atque apud eam educatum, donec
ſenio confectus obiit. Ex hac igitur hiſtoria etiam nodum illum apud Homerum
diſſolui, cùm ait:

- - - θάνατος *c* δέ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ.

Qui finis Quarti libri eſt.

QVINTVS poſt hæc liber iſta commemorat. Pugnauit, aiunt, Iaſon cum
Amyco, non autem Pollux. Teſtatur id regio *Iaſonia cuſpis* dicta, & fons iuxta manans
Helena appellatus. Ex hoc etiam illud Crinagoræ ſoluitur epigramma:

Καὶ Περκλέυς ἵπποι χλωρὴν *d* ψαλάκανθαν ἔχουσιν.

Et Procli equi viridem pſalacantham habent.

Quod ignorauit Callimachus, cùm ſit *e* Eubuli Comici, in Bacchum comœdia. Agit
& de parodia verſus illius. Pſalacantha autem herba eſt Ægyptia, quæ equis circum-
ligata victoriam præbet & felicitatem. Ferunt, addit, alij Pſalacantham Nympham
fuiſſe in Icaria inſula, quæ Bacchum adamans allaborarit ipſi ad potiendum Ariadna,
quò & cum ipſa poſtea congrederetur, quod vbi Bacchus recuſaſſet, Ariadnæ hanc
eſſe inſidiatam, atque illum indignatum, conuertiſſe eam in herbam: pœnitentia ta-
men poſtea ductum, honoris ergo plantam illam Ariadnæ coronæ, quæ cœleſtia iam
inter ſidera tranſlata erat, circumpoſuiſſe. Herbam ipſam alios Artemiſiæ, Meliloto
alios ſimilem facere.

Athenodorus [inquit] Eretrienſis, octauo libro memorabilium refert, The-
tin & Medeam de pulchritudine in Theſſalia certaſſe, arbitrumque adhibitum Ido-
menea Thetidi victoriam adiudicaſſe. Medeam ergo indignabundam illud protuliſ-
ſe: *f Cretenſes ſemper mendaces*: eidemque imprecatam, ne verum vnquam diceret, vt
ne in hac quidem ſententia dixiſſet. Hinc factum ſcribit, vt mendaces habeantur
Cretenſes: adducitque hoc idem narrantem *g* Antiochum lib. II. ciuilium fabula-
rum. Ilus, vt narrant, Laomedontis pater, equinis ſetis comante galea vtebatur, vt &
è Priami liberis Melanippus & Idæus. Achillis item equi, Xanthus & Balius appella-
ri, gigantes primum fuêre, ſolique gigantum pro Diis pugnatunt aduerſus fratres.
Ad *h* Thylas Siciliæ naufragium paſſo Vlyſſe, *i* Achillis ſcutum ad Aiacis monu-
mentum emerſerit, & ſepulchro appoſitum poſtridie fulmine eſt ictum. Herculem
non Nemæi leonis pellem geſtaſſe ait, ſed Leonis cuiuſdam è gigantum numero, ob
prouocatum ad ſingulare certamen Herculem ab eodem interemptum: & aurea mala 250
cuſtodiens Draco, ait, fratrem habuit Leonem illum Nemæum. Irus apud Home-
rum Bœotius fuit. Candaulæ coniugem, cuius *k* Herodotus nomen reticet, dictam
eſſe *Nyſſiam*. Eam & duplici pupilla, & *l* acutiſſimi viſus fuiſſe, quod draconitem
lapidem geſtaret: vt per ipſas etiam fores Gygen, *m* ad inquirendum egreſſum, vide-
rit. Quidam tamen ipſam *Tudum* dictam volunt, alij *Clytiam*: Abas autem *Abro* nun-
cupatam tradit. Ideò verò eius fœminæ nomen ab Herodoto ſilentio preſſum aiunt,
quod cùm eius amaſius Pleſirrhous Nyſſiam nomine amicam haberet, Halicarnaſſeam
genere, nec ea potiri, repulſam paſſus, potuiſſet, de ſuperiori loco vitam ſibi laqueo ab-
ruperit. Hinc velut odioſum, eius vbiq; nomen refugiſſe Herodotum. Centauros Her-
culem fugientes per Tyrſeniam fame periiſſe, ſuaui *n* Sirenarum cantu deceptos. Al-
dêrum Herculis amaſium, Patrocli fratrem fuiſſe. Epipolam Caryſtiam, Trachionis
filiam, muliebrem ſexum diſſimulantem cum Græcis militaſſe, ſed per Palamedem tã-
dem detectam, à Græcis obrutam eſſe lapidibus. Quo tempore Alexander Helenam
rapiebat, Menelaum Gortynç, quod Cretenſium oppidũ eſt, Ioui Hecatomben immo-
laſſe. Palamedem pro Agamemnone Græcis imperaſſe. Cùm enim in Aulidem delatus
Agamem-

a. Lege Pauſan. Eliac. II. pag. 199. edit. German.
b. De hac vate Pauſan. Photius non ſemel.
c. Odyſſ. λ. v. 133.
d. Ἀδέσποτον hoc quibuſdam videri vocabulum notauit Heſych.
e. De quo multa Gyrald. Dialog. 7. hiſt. poët. Meminit & Suid.
f. Vide Prouerb. cuius aliam alij cauſſam commenti ſunt.
g. Sup. pag. 242. Aceſtorida τὰ κατὰ πόλιν μυθικὰ lecta vidimus.
h. Mylas reponam ego, ex Geographorum ſententia.
i. Vide Alciati emblema 28.
k. Lib. 1. vbi omnem penè de Gyge hiſtoriam legas.
l. Vide ſup. pag. 246.
m. εἰς ζήτησιν.
n. Vide & ſeq. pag.

Ptolemæus Hephæſtion.

Agamemnon agreſtem capram, Dianæ ſacram, telo confixiſſet, atq; hinc Græcis nauigatione prohibitis Calchas vates reſpondiſſet, placari numen, expiariq; malum poſſe, ſi *a* Iphigeneiam filiã Neptuno immolaret Agamemnon: detrectanti id facere indignati Græci, imperiũ ademerunt, & Palamedẽ regem crearunt. Addit Philoctetem à ſerpente percuſſum periiſſe: & Paridem à Menelao femur haſta ictum, interemptum. Demetrio [inquit] Scepſio mortuo, Tellidis librũ ad caput eius repertum ferunt: vt & Alcmanis *b* natantes [fœminas] ad ceruical Titonychi Chalcidenſis: & *c* Eupolidis *d* Hybriſtodicas ad Ephialti caput. Cratiniique *e* Eunidas apud Alexandrum Macedonum regem. Ita Heſiodi opera & dies Seleucus Nicanoris filius ad caput ſemper admouit. Quin & Arcadum legislator Cercidas tumulo ſuo primum & ſecundum Iliados librum inferri iuſſit. Pompeius quoque Magnus non prius in expeditiones tendebat, quam primum Iliados librum perlegiſſet, quòd æmulus eſſet, imitatorque Agamemnonis. Cicero item Romanus, Euripidis Medeam euoluens, in lectica, qua geſtabatur, capite truncatus eſt. Diognetus Cretenſis [ait] pugilatu victor, coronam non ſolùm non accepit, ſed etiam ab Eleenſibus pulſus fuit, propterea quòd victus, cæſusque ab illo, communi cum heroë nomine Hercules appellatus eſt. Hunc autem Diognetum vt Heroa Cretenſes colunt. Homericum illum verſum de iamiam vulnerando, [Menelao:]

f Οὐδὲ σέθεν Μενέλαε θεοὶ μακάρες λελάθοντο·

Nec Menelae tui duxere obliuia Diui.

hunc [inquam] verſum per parodiam Pythius, mutato Menelai nomine in Menedemi, vſurpauit. Poſita autem fuit quæſtio in cœna Auguſti Imp. qualem verſum oraculum
251 per parodiam enuntiaſſet, & quis oraculo referretur. Menedemum Eleenſem Boneæ filium ferunt Herculi oſtendiſſe expurgandi ſtabuli Augæi rationem, atque adeò flumen auertiſſe. Eundem vna cum Hercule bello Augæam oppugnaſſe, interfectumque eſſe conditum in Lepreo, propter piceam arborem. Inſtituto autem eius cauſſa certamine, Herculem ibi cum Theſeo certaſſe, cumque viribus pares eſſent, iactatum à ſpectatoribus de Theſeo: *g* *Alter hic Hercules.* Phantaſiam aiunt quandam Memphitida, Nicarchi filiam ante *h* Homerum Iliacum bellum & narrationem de Vlyſſe compoſuiſſe, depoſitumque opus Memphide. Homerum ergo profectum eo, à Phanite ſacro ſcriba commodato illud accepiſſe, eiusque eſſe ordinem inſecutum. Adonis [narrant] Androgynus cum eſſet, vt vir cum Venere, vt mulier cum Apolline congreſſus eſt.

Alpheo item flumini remuneraturus in Olympicis victor Hercules, Alpha ab eo litteram nominauit, primamque omnium collocauit. *i* Nugatur etiam fabularum hic ſcriptor, dum ait, *k* Moyſem Hebræorum legislatorem *Alpha* idcirco fuiſſe appellatum, quòd ἀλφῷ [hoc eſt vitiligine] corpus infectum haberet. Galerius Craſſus, imperante Tiberio Cæſare tribunus militum, *Beta* eſt appellatus, quòd illa libentius herba vteretur, quæ à Romanis Beta nominatur. Orpyllis verò, Cyzicenum ſcortum *Gamma* dicebatur. Antenor, is qui Cretenſium hiſtoriam conſcripſit, *Delta* cognominatus eſt, quòd bonus eſſet, & ciuitatis amans. Cretenſibus enim *bonum* δέλτον ſignificare affirmant. Sic Apollonius, Philopatoris temporibus Aſtronomia clarus, Εψιλὸν dictus eſt à figura litteræ *E*, quæ circumagitur cum Luna, in quam ille multum ſtudij contulerat. Satyricus item Ariſtarchi familiaris Ζῆτα eſt nuncupatus, ab inueſtigandi rerum cauſſas ſtudio. Narrant & Æſopum ab Idmone hero ſuo Θῆτα appellatum, quod ſeruili eſſet indole ac verſipellis. Nam Θῆτας ſeruos ſignificat. Cupſeli adhæc mater, quod pedibus valga eſſet, Λάμβδα vocata Apollini Pythio. Pythagoram inſuper eum, qui numeros omnes deſcripſit, refert Democydes à tertia cognominatum eſſe littera. Et hæc quidem quintus continet liber.

Sextvs poſtea liber capita hæc complectitur. Occiſum à Pentheſilea Achillem, Thetidis matris precibus in vitam reuocatum, & Pentheſilea interempta, rurſum ad Orcum rediiſſe. Lycophronem in Alexandra poëmate dicentem:

Ποία δ᾽ ἀηδὼν στεῖρα κενταυροκτόνος.

Qualis Lucinia ſterilis Centauricida.

l Sirenas ibi *centauricidas* ſignificaſſe. Helenum Priami filium, dilectum ab Apolline, munerique accepiſſe arcum eburneum, quo Achillem ſecundùm manum feriret,

a. Tragœdiam hanc docuit Eurip.

b. τὰς κολυμβώσας: *quarum etiam Suidas meminit voce* Alcman.

c. Eius vitam collegit Lil. Gyraldus Dial. 6. vt & Cratini.

d. Ὑβριστοδίκας, *οἱ μὴ ὑπομένοντες τὰς δίκας εἰσαγωγεῖς, apud Pollac. & Hesych. Vide Sigon. de Magiſtr. Athen.*

e. Εὐνεῖδαι, γένος τι Ἀθήνησι κιθαρῳδῶν. *Vide Heſych. ac Suid. & citantur ab Athen.*

f. Iliad. δ. *Verſ. 127.*

g. Vide Prouerb. & Plut. Theſeum init.

h. Sup. pag. 248. ſimilem narrat. retulit.

i. Vt cæteri quoque gentium hiſtorici.

k. Lege quæ ad Philon. περὶ τῶν μετονομαζομένων *notata exſtant.*

l. Idem indicatum ſuperiore pag.

Digitized by Google

Priamum cum Andromacha, ſuiſque liberis ſupplicem acceſſiſſe ad Achillem pro He-
ctoris oſſibus. a Thetin ſex numero liberos è Peleo ſuſceptos latenti igne ſuſtuliſſe,
tandemque Achillem eſſe aggreſſam. Peleum ergo re cognita, vi hunc eripuiſſe, talo 252
tantùm dexteri pedis aduſto, & apud Chironem collocaſſe, qui effoſſo Damyſi gigantis
corpore, in Palene ſito (hic gigantum omnium velociſſimus fuerat) ſublatoque eius
talo, Achillis aptauit pedi, & medicamentis firmauit. Hunc poſtea talum excidiſſe re-
fert, inſequente ipſum Apolline, & collapſum ſic eſſe interemptum. Ferunt autem &
ab Homero b ποδάρκην appellari, quod Arces alas infanti nato Thetis addiderit: vt ſit
ποδάρκης, quaſi in pedibus Arces alas tenens. Arce hæc, aiunt, Thaumantis erat filia, &
Iridis ſoror, quæ vtræque alas habuerunt. Bello verò Deorum cum Titanibus, deſci-
ſcens à Diis Arce ad Titanas transfugit: quare profligato iam bello, partaque victoria,
Iuppiter ei in Tartarum detruſæ alas ademit. Ad Pelei deinde & Thetidis nuptias ac-
cedens, muneri alas iſtas Thetidi obtulit, ſicut Peleo in nuptiis donaſſe aiunt Vulca-
num enſem: Venerem ſcyphum aureum, qui inſculptum habebat Cupidinem: Ne-
ptunum equos duos, Xanthum & Balium, Iunonem pallium, Mineruam tibias, Nerea
denique *Salem*, quem vocant *diuinum* in arcula, qui ſal incredibilem habeat virtutem
ad inpandam edacitatem, edendique appetitum, & ciborum concoctionem. Atque
hinc locum illum clarum euadere:

c Πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο.

Sale aſperſit ſacro.

Agit tum de Achille terra genito, & quot poſt Iliaca tempora fama clari Achilles fue-
rint. Hic terræ filius Iunonem, Iouis congreſſum fugientem, antro ſuo recepit, per-
ſuaſitque ad Iouem redire: & hæc prima fuit, vt ferunt, Iouis & Iunonis coitio. Quam-
obrem Iuppiter quoque Achilli pollicitus eſt, facturum ſe, vt quotquot eius nomen
ſortirentur, clari exſiſterent. Propterea & Achilles ille Thetidis filius, illuſtris exſtitit.
Chironis quoque præceptor Achilles nominatus: vnde Pelei filius per Chironem ſic
appellatus. Adhæc, qui primus d oſtraciſmum Athenis excogitauit, Achilles dictus,
filius Lyſonis. Ioui quoque & Lamiæ Achilles quidam natus, aiunt, præſtantiſſima
planè forma, vt etiam de pulchritudine contendens, Pane Deo iudice, vicerit. Ea ergo
de cauſſa Venerem indignatam, Pani Echûs amorem immiſiſſe: & certè ſic deformaſſe,
vt ipſa dumtaxat ſpecie turpis & amabilis nemini videretur. Inſuper & Galati cuiuſ-
dam filius Achilles vocatus, quem ab ipſa natiuitate canum fuiſſe refert. Fuere & alij
fama illuſtres quinquaginta quatuor Achilles: quorum duo canum inſtar impudentes,
nefandis quoque operibus admirandi. Priamus, inquit, Iouis amaſius factus, auream
ab eo accepit vitem, quam ille poſt Eurypylo Telephi F. quod bello auxilium portaſſet,
muneri dedit. Æſopus quoque Delphis interfectus vitam recepit, & ad Thermo-
pylas vnà cum Græcis militauit. Philoctetem in Lemno inſula Pylius Vulcani F. me- 253
dendo ſanauit, iaculandi artem viciſſim ab eo edoctus. Scamandro fluminí natum
aiunt filium Melum, inſigni corporis forma, eiuſque cauſſa contendiſſe aiunt Iuno-
nem, Palladem, & Venerem, cuius potiſſimum ſacerdos eſſet. Paridem ergo iudican-
do ſecundùm Venerem ſententiam dixiſſe, atque e ex ea hiſtoria fabulam eſſe de malo
ortam. Hypermenes adhæc in ſua de Chio narratione, Homeri famulum fuiſſe re-
fert, *Scindapſum* nomine, huncque mille dragmis à Chiis multatum, quòd herum mor-
tuum non exuſſiſſet. Atqui σκινδαψὸν ab eo nominatum f inſtrumentum lyricum rep-
perit, Eretrius fuit, & Pœciles tibicinæ filius. Hæc ferè libri ſexti ſumma eſt.

SEPTIMO denique libro de his agit: Theodorus Samothrax narrat Iouem na-
tum g ſeptem continuos dies riſiſſe, indeque ſeptenarium numerum pro perfecto
æſtimatum.

Achillem, quòd ex igne ſeruatus ſit, cùm illum mater adureret, Pyriſſoum [quaſi
ab igne ſeruatum] prius eſſe dictum. At quia labrum ipſius alterum aduſtum erat, pro-
pterea eum pater Achillem appellauit. Sirenes Telemachum, cùm eum Vlyſſis fi-
lium eſſe didiciſſent, interfecerunt. Vlyſſes in Tyrrhenia tibia certauit, ſe vicit. Ceci-
nit autem h Demodoci poëma de Troiæ excidio. Iuuentus eſt Stichius Ætolus,
Herculis amaſius, cùm ſecaretur, i hirſutum cor habere. Interfectus verò eſt ab ipſo
Hercule, dum furore correptus hic, ſuos quoque liberos occidit: adduntque propter
ſolum

Ptolemæus Hephæſtion.

a. Vide quæ hic referuntur aliter pleraq; narrata apud Apollod. lib. 3. Bibliothec.

b. ὡς ἐξαρκοῦντα τοῖς ποσί, καὶ ἐπιπολὺ θεῖν δυνάμενον, *notante Euſtath.*

c. Iliad. I. 9. 214.

d. Quem explidat Diod. Sicul. lib. 11. & Suid. ſæpius Plut.

e. Præter vulgarem ſententiam Hygini Fab. XCII. & aliorum.

f. Athen. deſcribit lib. 4. & Euſtath.

g. Vnum Soroaſtrem eodem quo genitus eſſet die, riſiſſe, pro valde inſolito adfert Plin. lib. 7. cap. 16.

h. Vide Suidam in ἀοιδὸς.

i. Idem de Ariſtomene Meſſenio Plin. lib. 11. cap. 37 & Valer. Max. lib. 1. cap. vlt. aliiq; de Hermogene Rhet. Leonida, Lyſandro, cane Alexandri. Vide Rhodiginum lib 4. cap. 16.

ſolum hunc heroëm illum luxiſſe. Mercurius Pollucis, vnius gemellorum, amore captus, Theſſalico eum equo muneris loco donauit. Cùm Apollo funebres ederet ludos Pythoni, certauit ibi Mercurius ac Venus: & victrix illa, præmij loco citharam accepit, qua poſt donauit Paridem. cuius & Homerus ſic meminit:

a Οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις

Non tibi profuerit cithara. & *b* quæ ſequuntur.

Apud Bacchylidem quid ſit, quod tanquam à Sileno dictum refert, & cui hoc carmen pronuntiatum. *c* Leucas petra, inquit, à Leuco Vlyſſis ſocio nomen ſumſit, qui genere Zacynthius, interfectus eſt (vt refert *d* Homerus) ab Antipho. Hunc quoque dedicaſſe ferunt templum Apollini Leucatæ. Eos igitur, qui hoc ſaliant ſaxo amore liberari: atque hanc eſſe cauſſam. Poſt interfectum Adonidem, obambulaſſe narrant, atque eum inueſtigaſſe Venerem, repertumque Argi, Cypri ciuitate, in Apollinis Erithii fano, corpus ſecum auexiſſe, ſermone etiam cum Apolline de Adonidis amore collato. Hunc ergo eam in Leucada petram adduxiſſe, & præcipitem inde dare ſeſe iuſſiſſe: & vero ſaxo ſalientem, amoris æſtu liberatam. Interrogante porrò Dea cauſſam, reſpondiſſe ferunt Apollinem, quod vates cùm eſſet, ſciuerit Ionem quo-
254 que ſemper Iunonis amore captum, ad ſaxum hoc acceſſiſſe, atque ei inſidendo amoris impotentiam ſedaſſe, complureſque alios vtriuſque ſexus mortales amore ardentes, eodem liberatos, ex hoc ſaxo deſilientes. Sic Artemiſiam illam Lygdamidis filiam, quæ Perſæ militauit, amore captam Dardani Abydeni, dormientis oculos, cùm is eam contempſiſſet, eruiſſe: Amore verò illius Deorum ira creſcente, ex oraculo ad Leucadem profectam ſeipſam præcipitaſſe, & interfectam ibidem eſſe ſepultam. Hippomedonta quoque Epidamnium, adoleſcentis cuiuſdam oræ illius amore poſſeſſum: cumque repulſam pateretur, quod alteri ille ſe applicaret, eundem occidiſſe. Verùm ad Leucadem profectum, ſeſe ex alto præcipitantem periiſſe. Nicoſtratum item comicum Tettigidæam Myrrhinæam amantem, indeque ſe deiicientem, amore ſolutum ferunt. Macêta autem Buthrotium aiunt *Leucopetram* cognominatum eſſe, quod quater inde ſe demittens, amoris ſit impotentia liberatus. Magnam quoque hominum copiam ita liberatam prædicant. Sic enim Boulagotam Pharagoritem, Diodorum Auleten perditè amantem, indeque ſe præcipitantem, in ſenecta periiſſe. Periiſſe quoque Rodopen Amiſſenam, dum ſe inde præcipitat, geminorum duorum, qui Antiochi regis corporis cuſtodes erant, amore captam, quibus nomina erant Cyri & Antiphontis. Charinus quoque Iamborum ſcriptor, Eunuchum quendam Erota, Eupatoris pincernam, perditè amauit, fabulæque de petra illa fidem habens, præcipitauit & ille. At cùm ex lapſu crure fracto, doloris iam vi exſpiraret, hos verſus Iambicos effudit:

Fallax peri, peri mala, ô Leucas petra:
Charinon, heu, heu, me poëtam Iambicum.
Spei *e* *adusſiſti inanibus qua fabulis.*
In tantum Erota, ô, Eupator ſi diligat.

Nereus inſuper Catanæus Palladis Atticæ amore poſſeſſus, ſaxo accedens ſe præcipitauit, & liberatus eſt moleſtia. Igitur illapſus in piſcatoris rete ſubiectum, quo vnà cum auri plena ciſtula extractus eſt, piſcatori etiam de auri capſula litem intendit. Verùm Apollo ſecundùm quietem viſus, à litigando minis deterruit. Oportere enim ob ſolutum amorem gratum eſſe, non autem alienum aurum appetere.

Pana piſcem ait eſſe marinum, Balenæ magnitudine, forma Pani non abſimilem. In hoc piſce lapidem reperiri aſteriten, quem Soli oppoſitum incendi ferant: valere etiam ad philtrum: adeoque hunc Helenam lapidem habuiſſe, inſculpta Panis piſcis imagine, quo & in obſignando ſit vſa. Hæc ſunt ergo capita libri ſeptimi nouæ Ptolemæi Hephæſtionis ad variam eruditionem hiſtoriæ.

S. BASILII MAGNI

CXCI.

Aſceticorum libri II.

255 LEGIMVS B. BASILII *Epiſcopi Cæſareæ Cappadociæ*, qui vocantur *a* *Aſceticorum libros duos*. Vtile ſanè hoc opus, ſi quod aliud, pietatis ſtudioſis, quique æterna illa

a Iliad Γ. v. 54.
b τὰ τε δῶρ' Ἀφροδίτης.
c De qua Strabo lib. X. & Gyrald. Dial. IX. poet.
d Iliad. Δ. v. 491.
e ἀπεσφήλατας

a Similia iterũ lecta referuntur ſup. Codice CXLIV. pag. 169.

BASILITS M.

a. Iterum de B. Baſilij ſtylo iudicium tulit ſup. Cod. CXLI. pag. 168.

bona conſectantur: maximè verò iis, qui in monaſteriis ad pietatem veram exercentur. Continet autem cùm è S.Scriptura, variarum quæſtionum, quæ ad mores componendos faciant, breuiatium: tum his ſolutiones additas, atque explanationes. *a* Eminet porrò huius in libris egregiè, non ille modo ſollemnis adeò ipſi affectus lenior, ſed pura etiam perſpicuitas. niſi quod in quæſtionibus quibuſdam emphaſeos aliquid ab eo adſperſum appareat: non id adeò vocabulis minus vſitatis iuueniliter adhibitis, neque compoſitione per circumductiones obſcurata: quin neque aliqua peregrina, & à priuato vſu ciuilique ſermone remotiore curioſitate, aut acrimonia: ſed quòd hiſce de more ſeruatis, emphaſim veluti interiiciat: nullo interim [lectori] indito inſtituti ſui ſenſu. quanquam ea quæ breuiter propoſuit, plurimum non pertractat, eo quòd ſumma capita dumtaxat oratione perſequi propoſitum habens, clarioris explicationis opportunitatem nullam reperiat.

Et adhibet ille quidem ſuum ad perſuadendum accommodatum acumen multis quæſtionum ſolutionibus; ſed animæ ſalus atque vtilitas planè vbique ſpectatur. Quanquam non ſola breuitate violetur apud eum perſpicuitas: verum & ex eo, quod ſolutionis indigentem orationem claudat, nulla concludendi forma adhibita: vt inter disiectas propoſitiones, & inferendi atque concludendi vi deſtitutas probationes, mens aberret.

a. Taraſium fratrem compellat.

Harum autem rerum cauſa in variam prouidentiæ methodum diſſecatur, quam ſapientiæ *a* tuæ conſiderandam permitto. In his [tamen] duobus libris non ſemper ad emphaſim recurrit. Statim enim primus liber nihil præ ſe fert tale, niſi quod ſemel alicubi per Reticentiam malum omen auertat. Nam ad cætera quod attinet, valde ibi eſt firmus, & æque purus atque dilucidus: perque duos hoſce libros decurrit ſimplicior quidam & perfamiliaris ſermo ac compoſitio, ad vulgi aures comparata atque demiſſa, & ad ſolam demum auditorum ſalutem intenta.

b. Leguntur hæc hodie aliter diſtributa. Nam neq; in libros diuiduntur Aſcetica, & ſeptem ſaltem Lemmata tres haſce s. Libri partes antecedunt, prima etiã hic & ſecunda parte in vnũ ibi caput De iudicio *continenturq; iunctas lego.*

Igitur primus eius liber *b* continet, Quæ ſit cauſa, quantumq; periculum huiuſmodi cum Eccleſiarum Dei, tum ſingulorum hominum inter ipſos diſſenſionis atq; diſcidij. Deinde, quod omnis præcepti diuini transgreſſio vehementer ac terribiliter punitur, idq; è Scripturis ſacris demonſtratum. Tertio, de Fide noſtra Catholica, ſiue De pura noſtra & ſincera confeſſione ſanctiſſimæ Trinitatis.

Liber vero ſecundus, Chriſtiani hominis quandam veluti *c* deſcriptionem per ſumma capita breuiterque propoſuit: ſimilemque rurſum deſcriptionem eorum, qui docendo Euangelio præfecti ſunt. Deinde quaſi regulas quaſdam aſceticas interrogando ac reſpondendo propoſitas exponit, numero quinquaginta quinque: iterumq; breuiores *d* alias trecentas tredecim. 256

Dei *compacta. c. Vtraque hæc Deſcriptio nunc* Ethicorum *ſiue* Moralium *nomine vulgo notior: Regula LXXX. d His etiam inſcriptas, ſiue transgredientium pœnas, pro Virginibus, in libris editis ſub-*

B. MAXIMI Monachi & Confeſſoris

CXCII.

Quæſtionum è S. Scriptura Solutiones CLXIV.

a Lege res ab eo geſtas ſiue ſcriptas apud Barõ. Card. To. IIX. b. Irrepſiſſe hic notulã P conſtat cum non niſi 64. Quæſtiones poſt enumeret Phot. Exſtat Opus hoc cum aliis pluribus eiuſdem S. Maximi cum in Vaticana, tum in Auguſt. illa nobiliſſ. Biblioth. d. vò πάϑος.

LEGIMVS B. *a* MAXIMI MONACHI ſimul & CONFESSORIS Thalaſſio Presbytero ſanctiſſimo atque Præfecto inſcriptum *Opus, quo Quæſtionum è S. Scriptura ſolutiones* b *CLXIV. continentur.* Cæterum in præfatione diſputat de ortu humanarum perturbationum: aſſeritque peccatum cum nihil ſit omnino ſubſiſtens (non qualitas, non quantitas, non habitus, non *e* perturbatio denique ipſa naturaliter ſaltem in exiſtentium aliquo conſiderata) tantum inſitarum nobis à natura facultatum eſſe defectionem ſuæ actionis à fine, vt ſit hoc modo naturalium facultatum ex errante iudicio inconſideratus quidam motus, ad aliud quam ad ſuum finem tendens. Finem vero illum modo dico, quem naturaliter quidem omnia appetunt, ſed quem iam deceptus à ſerpente Adamus non agnouit, totum in ſenſum pronus, iumentiſque ſimilis factus. Immo quantum ſtudij ponebat in cognitione, quæ per ſenſum adducitur, tantum à diuina cognitione recedebat. Rurſum quantum in hac receſſione perſeuerabat, tantum etiam rerum cognitarum fruitioni quaſi aſſidebatur, vnaque cum ijs præceps ferebatur. Quantum item his inhærebat, tantum quoque in eo noxius ille amor ſui accendebatur. Quam denique firmiter amori adhærebat ſui, tam etiam ſtudioſe multas variaſque volupta-

luptatis rationes comminiſcebatur. Hæc enim amoris ſui ſoboles eſt. Quoniam vero malitia omnis cum ijs vna rebus interit, quæ illam crearant, ipſeque experimento diſcebat voluptatis omnino comitem eſſe dolorem, illam vel ſupra vires retinere conatus, cum dolore acriter pugnabat, fieri poſſe arbitratus (quod nullo modo poterat) vt ab inuicem hiſce diuulſis, & ſola voluptate perfrueretur, & ſui amorem huic voluptati permiſtum retineret. Hinc [ergo ait] omnis perturbationum multitudo. Nam voluptatem præ amore noſtri conſectantes, doloremque fugientes, inexplicabiles illos pernicioſarum paſſionum ortus mente concipimus. Et quatenus quidem in amore proprio voluptatem conſectamur, ex eo gulam gignimus, ſuperbiam, auaritiam, & quæcumque pro re nata voluptatem pariunt. ſin ex amore proprio dolorem fugimus, iram mox, inuidiam, odium, deſperationem parimus, & alias id genus, quæ carent affectione dolorem concitante. Ex vtriusque porro miſtione naſcitur ſimulatio, aſſentatio, dolus, & ſi quæ omnino alia improbitatis genera, mixtæ ſunt verſutiæ ægritudines. At poſtquam (vt iam paulo ante diximus) per deceptionem homo à diuina excidit cognitione, & ad ſenſum ſeſe penitus conuertit, creaturam, quæ ſub aſpectum cadit, pro Deo cœpit peruersè agnoſcere, ob vtilitatem ſcilicet, quam ex ea corpus percipiebat, [a] creaturæ potius quàm creatori ſeruiens. Quo quidem corpore pernicioſum illud præſtando obſequium, voluptatem aſſiduè ſentiebat, vehementemque dolorem, re ipſa ſemper inobedientiæ illud lignum boni & mali comedens, & ſenſilem ſibi cognitionem adferens. Quare fortaſſe, qui lignum boni & mali dixerit, creaturam eſſe viſibilem, à vero non aberrauit. Naturâ enim ipsâ ita comparatum eſt, vt vſus eius voluptatis dolorisq; efficiendi vim habeat. vel rurſum: quia & ſpirituales habet rationes aſpectabilis creatura, quæ mentē nutriunt: & [b] iterum vim quandam naturalem, quæ ſenſum quidem

a. Rom. 1, 25.

257 delectat, ſed mentem peruertit, propterea lignum ſcientiæ boni & mali hæc eſt appellata. Paſſionum enim magiſtra ſit ijs, qui eius partem aliquam corporeo modo accipiunt. Hinc forte & homini Deus, ne huius fieret particeps antea interdixit: vt prius (quod par erat) per gratiæ participationem proprio ipſe cognito auctore, vna cum gratis impartita immortalitate, per hanc participationem ad indolentiam & immutabilitatem firmatus, ac velut Deus iam per Deificationem factus, cum Deo contemplaretur Dei creaturas, nulloque ab ijs accepto detrimento earum cognitionem conſequeretur; quaſi Deus nimirum aliquis per gratiam, non homo effectus. Hæc & alia conſimilia in proœmio philoſophatus atque pollicitus, (quaſi eſſet alibi perfectius accuratiusq; de ijs acturus, ac proprium ei negotio Tractatum deſtinaturus) Interrogationes deinceds Reſponſionesq; aggreditur: quarum

b. Expungo, quæ hoc loco in textu Græco vitioſe repetuntur, voces pauculas.

Prima quæſtio eſt, quid illud ſignificet: *Pater meus vsque modo operatur.* [Ioan. 5. 17.]

Altera de illo, qui in Euangelio amphoram aquæ baiulat. [Marc. 14, 13. Luc. 22, 10.]

Tertia de illo: *Nolite poſſidere duas tunicas.* [Matth. 10, 10. Luc. 9, 3.

IV. De maledicta terra in operibus Adam. [Geneſ. 3, 17.]

V. De illo: *Qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit.* [1. Ioan. 3, 9.]

VI. De illo: *Hoc enim & mortuis euangelizatum eſt.* [1. Pet. 4, 6.]

VII. De illo: *Deus lux eſt.* [1. Ioan. 1. 5.]

IIX. De illo: Quomodo [*nunc*] *ſumus filij Dei,* & quomodo poſt hæc erimus? [1. Ioan. 3, 2.

IX. De illo: *Qui timet, non eſt perfectus in dilectione.* (1. Ioan. 4, 18.) &, *Non eſt inopia timentibus eum.* [Pſal. 33, 9.]

X. Quis ille principatus fuerit, quem non ſeruarint angeli, & quæ illis reſeruantur. [Iudæ v. 6.]

XI. Quæ ſit illa per carnem commaculata tunica. [Iudæ v. 23.]

XII. Quid illud: *Inuiſibilia enim ipſius a creatura mundi, per ea quæ creata ſunt intellecta conſpiciuntur.* [Rom. 1, 20.]

XIII. Quid illud ibidem: *Coluerunt & ſeruierunt creaturæ potius, quam creatori.* [ibid. v. 25.]

XIV. De illo: [c] *Nam incorruptibilis ſpiritus tuus eſt in omnibus.* [Sapient. 12, 1.]

XV. De vitulo quem in deſerto conflarunt. [Exodi 32, 4.]

XVI. De angelo mortem minitantem Moſi in itinere Aegypti. [Exodi 4, 24.]

c. Secundum vũo LXX. Vers. nam Vulg. O quam bonus & ſuauis eſt Domine, ſpiritus tuus.

XVII.

a. Galat. 5, 4. Euacuati eſtis à Chriſto, qui in lege iuſtificamini.

XVII. De illo: *Si factores legis iuſtificabuntur.* [Rom. 2, 13. quomodo a qui in lege iuſtificantur, gratia excidunt.

XIIX. Quid eſt: *Quicumque ſine lege peccauerunt, ſine lege etiam peribunt.* [Rom. 2, 12.]

XIX. Quid in Euangelio ſit ficus arefacta, & quæ ad eam ſpectant. [Matth. 21, 19. Marc. 11, 20]

XX. De illo: *Exſpolians principatus & poteſtates*, & reliqua. (Colloſ. 2, 15.) & quomodo exuitur, qui nequaquam induit?

XXI. Si [demum] ſæculis venturis Deus oſtendet diuitias bonitatis ſuæ. (Rom. 2, 3.) quomodo in nos ſæculorum fines peruenerunt? (1. Cor. 10, 11.)

XXII. De illo dicto: *Dabit illi Deus domum Dauid patris ſui.* (Lucæ 1, 32.) Quomodo dare poteſt, eum regnum Dauid ad eas deuenerit gentes, quæ natum ex eo b non cognouerunt?

b. Sequor τὸ ἀπογνόντα.

XXIII. Quid eſt: *Tranſeuntes primam & ſecundam cuſtodiam*: & quæ illa porta ferrea? (Actor. 12, 10.)

XXIV. De illo: *Omnis viri caput Chriſtus eſt.* & quæ ſequuntur. (1. Corinth. 11, 3.) 258

XXV. De Rege Babylonis, & Iuda, & Gentium.

XXVI. De reuelatione Petro ſuper Cornelio facta, vtque Cornelij cauſa quidam aduerſus Petrum diſceptarint. (Act. 10.)

XXVII. Ad quos dictum ſit: *Venite, & deſcendamus, & confundamus ipſorum linguas.* (Geneſ. 11, 7.)

XXVIII. Quid ſit in actis Apoſtolorum: *qui per ſpiritum Paulo dixerunt, ne aſcenderet Hieroſolymam.* (21, 4.

XXIX. Quodnam ſit poculi & baptiſmatis diſcrimen (Marc. 10, v. 38.

XXX. De illo: *Si non in manu factis templis habitat Deus.* (Act. 17, 24.) quomodo in Iudæorum templo habitare dictus?

XXXI. De illo: *Si fortè attrectent, aut inueniant Deum.* (Actor. 17, 27.)

XXXII. De illo dicto: *Amen dico vobis, quicumque dixerit huic monti*, & reliqua. (Marc. 11, 23. Matth. 17, 20.)

XXXIII. De illo: *Quecumque orantes petitis, credite quod accipiatis*, & quæ ſequuntur. (Marc. 11, 24. Matth. 21, 22.)

XXXIV. De illo, Quod iubemur comedere carnem, & bibere ſanguinem; non tamen comminuere oſſa. (Ioan. 6. & 19, 33. Exodi 12, 9. & Num. 9. 6.)

XXXV. Quæ fuerint Iſraëlitis animantium, quæ immolabantur, corpora?

XXXVI. De vipera, quæ Pauli manum comprehendit. (Act. 28. 3.)

XXXVII. De Saducæorum quæſtione, qua ſeptem viros vni mulieri iunctos fingebant. (Matth. 22, 25. Marc. 12, 20. Lucæ 20, 29.)

XXXVIII. Quid tres dies illi ſignificant, quibus in deſerto turba manſit cum Chriſto? (Matth. 15, 32. Marc. 8, 2.)

XXXIX. Quid ſibi vult numerus ſex hydriarum in nuptijs Canæ Galileæ. (Ioan. 2. 6.)

XL. Quid ſibi vult numerus quinque virorum Samaritanæ, & ſexti qui vir eius non erat? (Ioan. 4, 18.)

XLI. Quomodo dicimus, Nos peccatum & facere, & ſcire: Chriſtum autem factum eſſe peccatum, non ſcire tamen? (2. Corinth. 5, 21.

XLII. De ligno vitæ ac ligno inobedientiæ. (Genes. 2, 6)

XLIII. Ad quemnam dixit: [Deus:] *Ecce Adam factus eſt quaſi vnus ex nobis.* (Geneſ. 3, 22.) Si enim ad filium, quomodo Adam cum Filio comparatur? Si vero ad angelos, quomodo rurſom Angelum, ſecum compouit?

XLIV. Quid deſignet pectuſculum c oblationis, & armus ſeparationis. (Leuit. 10, 14.

c. Pro ἐπιθέματος legitur hodie in textu τῶν LXX. ἀφαιρέματος. Vulg. tamē edit. cum B. Maximi lectione conſentit

XLV. Quid differat ab ænigmate ſpeculum. (1. Corinth. 13, 2.)

XLVI. Quid eſt illud: *Vox clamantis in deſerto*, & reliqua? (Iſa. 40, 3. Matth. 3, 3.)

XLVII. De ciſternis & turribus ab Ozia rege Iuda ædificatis. (2. Paral. 26, 10.)

XLVIII.

XLVIII. Quid ſit rurſum in eodem Paralipomenon libro: *& vidit Ezechias, quod venerat Senacherib.* & reliqua. (32, 2.)

XLIX. Quid iterum in eodem ipſo libro: *Et orauit Ezechias Rex, & Eſaias filius Amos*, & quæ ſequuntur? 32, 20.

L. Quid eſt: *Et multi offerebant munera Domino, & dona Ezechiæ Regi Iuda.* (Ibid. v. 23.)

LI. De illo: *Et non iuxta retributionẽ, quam* [a] *reddidit ipſi Deus, reddidit Ezechias*, & reliqua (Ibid. v. 25.)

a. *Melius hic τῶν LXX. Interp. Rom. edit. ὃ ἔδωκεν.*

LII. De Ezechia iterum: *Sepelierunt eum ſupra ſepulchra filiorum Dauid*, & quæ ſequuntur. [Ibid. v. 33.]

LIII. De eo, quod libro primo Eſdræ de Zorobabel ſcriptum eſt: *Suſtulit faciem in cælum contra Iſrael.* & de oratione eius. (1. Eſdræ 9, 6.)

LIV. De illo: [b] *Omnes erant ex Iſraël ab anno duodecimo (exceptis pueris ac fe-*
259 *minis) myriades quattuor, tria millia, trecenti & ſexaginta*, & quæ ſequuntur. (3. Eſdræ 5, 41. qui eſt in Græco primus.)

b. *Hæc paulò aliter cum in Græca, tum in Lat. edit. leguntur.*

LV. De illo, quod libro ſecundo Eſdræ ſcriptum: *Et audierunt inimici tribus Iuda & Beniamin, & venerunt ſcire, quæ eſſet vox tubarum*, & quæ ſequuntur. (ibid. v, 66. In Græco item non habentur hæc libro ſecundo, ſed primo, cap. 5. ſub fin.)

LVI. Quid eſt: *Multum valet deprecatio iuſti efficax.* (Iacobi 5, 16.)

LVII. De illo: *In quo exſultatis modicum nunc, ſi opus eſt contriſtatos vos*, & reliqua. (1. Pet. 1, 6.) quomodo contriſtatus quis in tentationibus exſultare queat.

LVIII. De qua ſalute exquiſierunt atque ſcrutati ſunt Prophetæ (ibid. v. 10.)

LIX. De illo: *Quaſi immaculati & incontaminati Chriſti, præcogniti quidem ante conſtitutionem mundi* (1. Petri 1, 19) ſed à quo præcogniti?

LX. Quid eſt: *Quoniam tempus incipi iudicium à domo Dei*, & reliqua? (1. Pet. 4, 17.)

LXI. De [c] falce, quam volantem vidit Zacharias. (Zach. 5, 1.)

c. *In Vulgata editione legitur* volumen volans.

LXII. De candelabro aureo, quod idem vates conſpexit. (Zach. 4, 2.)

LXIII. Quid eſt: *In qua habitant plures quam centum viginti millia virorum, qui non cognouerunt dextram ſuam aut ſiniſtram?* (Ionæ 4, 11.) Quinam hi viri ſunt, quæque dextra & ſiniſtra?

LXIV. Quare poſt mortem Saul, qui Gabaonitas iniuria affecerat, ab innoxio Dauide pœna exacta fuerit, fame eius regione vexata, donec traderet ex ſemine Saul ſeptem viros Gabeonitis. (2. Regum 21, 1.) Has igitur ſoluere Quæſtiones diuinus ille vir & Confeſſor egregius allaborauit.

Oratio eius comprehenſionibus continenter producitur, gaudetque hyperbatis, circumductionibus quoque inualeſcens: etſi proprie loqui minime ſatagit. Ex quibus per ſcriptũ hoc eius, & obſcuritas, & difficultas illud comprehendendi paſſim decurrit. Aſperitatem deinde tumidioris dictionis, (quantum ad compoſitionem eclſationesque) ſua in oratione ſectatus, ne auditu quidem eſſe iucundus ſtudet. Verborum inſuper translatio, nequaquam ad gratiam colligendam lectoremque pelliciendum floride compoſita eſt; ſed ſimpliciter atque incurioſe aſſumitur. Idem præterea ſui ſtudioſos propemodum obtundit: [d] adeo procul à littera & nota hiſtoria, ſiue potius ab eo ipſo, quod petitum erat, ſolutiones ipſius recedunt. Tantum ſi cui forte gratum Anagogicis ac contemplationibus mentem implicare, nunquam is ſane reperiat hiſce aut magis varia, aut diligentius elaborata. Etenim cum aliorum colligit ſententias in dubijs quibusdam pronunciatas, tum & adijcit, quæ ipſius diligentiæ nihilo his minorem, ſi non maiorem, præferunt venuſtatem atque ſollertiam. Vbique autem viri pietas, & purum germanumque Chriſti deſiderium elucet.

d. *Hanc ego particulam ĩ(?) cõmodiore ordine è ſuperiore Verſu retraho.*

EIVSDEM B. MAXIMI

Epiſtola XXVII.

CXCII.*

Diſtinguẽdi gratia hic notula ſuit ad repetitũ male numerũ adijcienda.

LECTAE adhæc *variæ eiuſdem epiſtolæ* de rebus neceſſarijs, & animo vtilibus, ijs (maxime) qui mores ſuos corrigere, mentemque in pietate excitatam conſeruare ſtudent,

ſtudent, numero viginti ſeptem. Harum erat vna benè longa ad Ioannem Philoſophum miſſa: cuius hæc fere *a* capita, Primum, Increpatio eorum, qui hæreticorum ſectatores, ac potiſſimum Seueri, defendendos ſuſceperunt. Alterum deinde, Oportere omni ratione traditam nobis incorruptam ſeruare Religionem. Tertium, 260
De differentia, quaque ratione confiteri plè liceat, duas in CHRISTO poſt vnionem naturas. Quartum eſt, Numerum neque diuidere, neque diuidi, nec diuiſionem in vniuerſum vllam ſecundum propriam rationem adferre ijs, quibus additur. Quintum, Quomodo piè numerus ad iudicandam differentiam adhibeatur. Sextum, Quomodo B. Cyrilli dictum epiſtola ad Succenſum ſit accipiendum. Non etiam pugnare hanc vocem *in duabus*, cum ijs, qui dicunt vnam Verbi naturam carnem eſſe factam, niſi ex opinione Neſtorij implè ſumatur. Septimum, Rerum ſiue *b* Subſtantiarum in CHRISTO, eſſe differentiam, non qualitatum: omnemque adeo differentiam neceſſitate quadam adducere ſecum eorum, quorũ eſt, quantitatem: quemadmodum rurſum quantitas (ſiue continua illa ſit, ſiue diſcreta) numerum ſe exprimentem adducit. VIII. Impiè dici, Chriſtum vnam eſſe compoſitam naturam: illudque eum veritate pugnare. IX. De Hypoſtaſi compoſita, & breuis expoſitio receptarum de fide vocum, quæ rectè de Chriſto ex vſu Eccleſię Catholicæ proferuntur. X. De Hypoſtaſi compoſita magis naturalis diſputatio, vna cum accurata demonſtratione, quod in eadem nequaquam incidant, qui Chriſtum profitentur vnam compoſitam hypoſtaſin, cum ijs, qui vnam eum dicunt eſſe compoſitam naturam. XI. Per aſſumptionem factam eſſe ſolam illam Verbi cum carne vnionem, tanquam præexſiſtentis, & ad vnionem carnis vniri volentis: quod in alio omnino compoſito minime obſeruetur. In alijs enim, non per alterutrius aſſumptionem fit vnio, ſed ambobus, ex eo quod non eſt, ad compoſiti perfectionem atque conſtitutionem concurrentibus. Hæc ergo eſt ad Ioannem epiſtola, & eius illa capita.

a. Quæ ponentur omnia repetita leges ad Petrũ Illuſtrẽ inf. pag. 261.

b. Naturarum *quoque vertas, vt notum Theologis.*

Reliquarum deinde tres datæ ad Thalaſſium Presbyterum ac Præfectum: duæ ad Ioannem Cubicularium, totidem ad Sophronium monachum cognomento Eucratam: vna ad Ioannem Sophiſtam, & altera ad Ianiam Præfectam. Iterum vna Thalaſſio præfecto ac presbytero miſſa, altera Iordanæ presbytero, Stephanoque præfecto ac presbytero. Vna quoque Cyriſicio Epiſcopo, rurſumque altera Ioanni Cubiculario, ſimiliter & Stephano Præfecto, cum vna ad Cononem Presbyterum ac præfectum. iterum Thalaſſio præfecto ac Presbytero, & duæ ad Ioannem Epiſcopum. Rurſum Ioanni Cubiculario, De eo, qui ſecundum Deum eſt dolore, & Conſtantino Illuſtri ac Sacellario duæ. Abbati quoque Polychronio tres, & ad Iulianum Alexandrinum, ab Acephalorum hæreſi conuerſum, Epiſtola vna, alteraque *c* Georgij Africæ Præfecti nomine ad Monachas excommunicatas Alexandriæ. 261

In his omnibus viginti ſeptem epiſtolis, cum alia eiuſdem dicendi forma & pietas potiſſimum enitet, tum obſcuritas (euge virum, qui hac in parte ſaltem epiſtolæ colat leges atque obſeruet) nuſquam temerè adhibita fuit. Liquet vero, quædam, quæ obſcuritatem *d* adferebant, partim hic eſſe reiecta, partim caſtigata.

c. Idem alicubi Gregorius *appellatus legitur.*

d. In cæteris B. Maximi ſcriptis.

EIVSDEM B. MAXIMI

CXCIII.

Liber Aſceticus, & Centuriæ de Dilectione.

LEGEBATVR etiam eiuſdem S. MAXIMI *Liber Aſceticus*, per interrogationem reſponſionemque conformatus. Vtilis ſane omnibus, tum vero ijs maximè, qui pietatis ſtudio deditam ducunt vitam. Eorum enim morum Magiſter eſt, & cultor, quibus cœli ciuis quis euadat: maximeque caritatis, partim notitiam, partim exercitationem conſequendi, variam ſane opportunitatem præbet.

Erat in eodem volumine *a Opus quadringentorum capitum*, Elpidio cuidam ſanctitatis ſtudioſo inſcriptum, cui titulum ipſemet ſcriptor indidit *De Charitate*. Idcirco fortaſſe, quod inde exordium ſumpſerit, & alibi frequenter de eadem diſſerat. Quamquam & è multis ibidem Problematis ac Theorematis (quibus

a Græcè olim & Latinè in Germania editum.

cum Theologia firmatur, tum ſanctior ac purior hominis vita redditur) copioſum ſane colligere fructum queant ij, qui hæc diligenter perlegant.

Dictionis genus candidum præ cæteris atque tornatum hîc inſtituitur: nec quidquam ibi adfert, quod reprehendendi cauſa quiſpiam excutere poſſit. tantum alicubi voces Atticas cæteris non anteponit.

EIVSDEM B. MAXIMI

Epiſtola ad Georgium Eparchum. CXCIV.

Theologicorum, Moraliumque Capitum Centuriæ, ſiue libri II. & Epiſtolæ V.

LECTA præterea eſt eiuſdem ſancti viri *Epiſtola ad Georgium Eparchum*, perutilis ſane & compunctionis plena. Dictio vero eius in perſpicuitatem & lenitatem excurrens, minimè ſpuriam ſeſe retinere cum quadringentis illis capitibus quaſi cognationem ſatis declarat.

In eo ipſo volumine lectus *a Liber centum conſtans capitibus, & Alter item totidem capitibus abſolutus*, in quibus non ſolum diuinarum rerum ſcientia elucet, ſed moribus quoque exornandis apta doctrina excellit. Quorum quidem nulla in re cum quadringentis illis capitibus ſimilis genius adulteraretur, ſi non ſuppoſitæ pleriſque allegoriæ, affinia hæc ei ſcripto quodam modo efficerent, quod diligentem illam Dubiorum ac Solutionum è ſacra ſcriptura explanationem perſequitur, Thalaſſio Presbytero ac Præfecto dedicatum. Quanquam horum etiam librorum cum illis capitibus cognatio, per affinitatem cum hoc ſcripto [confirmata,] omnes repellat cauſas [ſuſpicandi] ſuppoſitum eum eſſe fœtum.

a. Huius argumenti Centur. ſeptē in Biblioth. Vatic. exſtare adfirmat Card. Baronius Tom. VIII. Annal. & Auguſtanus in ſua.

In eodem ſimul volumine legebantur *variæ eiuſdem Epiſtolæ*: quarum prima ad
262. Petrum Illuſtrem. Eius titulus: *Oratio breuis de myſterio Chriſti Domini, & aduerſus Seueri dogmata. b* Capita hæc. De Numero è natura magis petita tractatio. De Differentia & Qualitate accuratius, deque horum orthodoxa profeſſione. Pro blaſphemia habendum, ſi quis ita ſimpliciter dicat, Chriſtum vnam eſſe naturam. De compoſita natura, eiuſque ratione: & impiè à quibuſdam dici, Chriſtum vnam eſſe compoſitam naturam. Qui dixerit Chriſtum Deum & hominem poſt vnionem, is ſimul cum ipſis nominibus confitetur naturas neceſſario poſt vnionem eſſe; rectè, vt apparet, & conſequenter ijs quæ dixit, credere volens. De voce *In duabus*. Recta confeſſio vnius naturæ Verbi ex Patrum ſententia, & reiectio vnius compoſitæ naturæ. De hypoſtaſi compoſita magis naturalis diſputatio. Demonſtratio item, Non in eadem incidere abſurda, qui Chriſtum eſſe vnam compoſitam hypoſtaſin confitentur, cum ijs, qui ipſum eſſe aſſerunt vnam compoſitam naturam. Per ſolam aſſumptionem factam eſſe illam ſecundum carnem vnionem [verbi] tamquam præexiſtentis, & voluntate *c* vnionem cum carne operantis. Hæc ad Petrum Illuſtrem.

b. Supra quoque pag. 260. ad Ioannem Philoſophum perſcripta.

c. ἕνωσιν emendo ex pag. 260.

Altera deinde ad Coſmam diaconum Alexandrinum ſcribitur, De Communi & Proprio, ſiue De *d* Eſſentia & Subſiſtentia. Huius Caput primum è natura præcipuè petita probatio eſt: Nihil videlicet eorum quæ ſunt, idem etiam ſecundum eſſentiam & ſubſiſtentiam cum altero eſſe, propterea quod idem nequaquam ſit eſſentia atque ſubſiſtentia, adeo vt quæ eſſentia eadem ſunt, ſubſiſtentia [ſaltem] diſtinguantur; & [contra,] quę ſubſiſtentia eadem, eſſentia ſint atque natura diuerſa. Secundum caput iſta exponit. Chriſtus rationibus quidem communibus ſecundum eſſentiã) propriarum partium cum extremis vnitus, ſaluam in reliquis partium diſtinctionem retinebat: at vero proprietatibus harum partium veluti totum quoddam ambarum commune, Hypoſtaſin exhibebat. Tertium. Quæ ſecundum hypoſtaſin communes erant rationes partium, totum ipſum, id eſt Chriſtum, diſtinguebant ab extremis: quæ vero ſecundum eſſentiam erant communia partium ad extrema, Chriſtum veluti totum eſſentialiter cum extremis iungebant.

d. περὶ οὐσίας καὶ ὑποστάσεως.

Quartum. Cum Chriſtus Deus perfectus eſſet, idemque homo perfe ctus, [ſimul &] quod commune his erat habebat, & quod proprium; quibus & extremorum ad ſeipſum vnionem efficiebat, ac diſcretionem. Per vnionem quidem extremorum, ſecum ſaluas in ſeipſo naturas, ex quibus compoſitus eſt, teſtatum faciens, ſed diſcretione extremorum à ſe, propriæ hypoſtaſeos exhibens vnitatem. Quintum. Breuis de Differentia diſputatio, qua oſtenditur eſſentialem vnitorum quantitatem ſaluam retinrri. Sextum. Fuſior magisque Philoſophia tractatio de Differentia (&) Quantitate ac de Numero, qui harum index eſt.

VII. Qui ſcit, non eſſe idem naturam & hypoſtaſin, is piè in Chriſto tradit vnitionem ac differentiam: ex quibus illa quidem ſpectatur ſecundum hypoſtaſin, hæc vero ſecundum naturam. VIII. Seuerus dum per vim idem eſſe cogit naturam atque hypoſtaſin, & vnionem confundit, & diuiſionem facit ex differentia: vnde conuincitur, & Trinitatis rationem in quaternitatem diffundere, & vnius myſterium Diuinitatis in duo ſecare, & ab omni ſimul ſubſtantiali ſubſiſtentia Chriſtum extorrem facere. 263
IX. Breuis eſt expoſitio, cum recta defenſione veræ SS. Patrum confeſſionis. In his ergo illa verſatur Epiſtola; vt ex ipſis mox Capitibus pateat eius ad pietatis ſtudium promouendum vtilitas. Dictio porro, vt in re tali, perſpicuitatem ſectatur, neque eſt inelegans.

Scribit præterea Pyrrho, dignitate tum temporis Presbytero, & cathedram ſummam nondum adepto. Qua in epiſtola diuinum eum prædicat, & orthodoxam fidem ipſi ac ſanctimoniam ſuo teſtimonio tribuit. Qui & de quibusdam, vt apparet, ſcribere Maximum cum rogaſſet, ſapiens hic vir non ſolum tergiuerſatur, [a] balbum ſe & infantem appellans: verum contra obteſtatur, vt per litteras ſe potius doceat, Quid operatio, & quotuplex? & quid præter hanc ſit effectus? quidq; ab his differant actio & opus? & quanam poſſit ratione dici ſentitiue, vnam eſſe in Chriſto operationem? Atq; hæc quidem in epiſtola ad Pyrrhum.

Ad [b] Thomam inſuper quendam ſcribit, qui ambiguorum quorundam locorum ſolutiones poſtularat. Erant autem quædam Gregorij Theologi, & diuini Dionyſij aſſertiones. Ex illius quidem Oratione [c] de Filio, illa: *Propterea vnitas à principio mota.* & quæ ſequuntur: &, *Vnitate quidem ob diuitias mota*; quod eſt ex Oratione ipſius [d] altera De pace. Altera hæc: *Vni vero capiti*, & reliqua. Tertia, ex [e] ea ipſa Oratione, illa: *Hic enim qui nunc à te contemnitur*, & quæ ſequuntur. Quarta: [f] *Vt verbum enim, neque obediens erat, neque inobediens*, & cætera. Diuini vero Dionyſii illud explicat: [g] *Quomodo dicis*, IESVS, *qui eſt ſupra omnia, cum omnibus eſt hominibus ſubſtantialiter coordinatus*, & reliqua; & alia item varia loca. Quæ quidem epiſtola illa ad Thomam prima continentur, Nam in altera veluti repetitionem quandam ex opere Theologico nonnullorum in eo iam antea expoſitorum inſtituit: atque illud inſuper eodem modo interpretatur: *Per medium mens carni conſueſcens, donec quod fortius eſt victoriam reportarit.* Sed hæc ibi.

a Moſis exemplo Exods 4.

b. Conſtantinopolitan. forſitan Patriarch.

c Et quidem prima (quæ eſt in Billij edit. 35) ipſo mox init.

d. Decimatertia numero, apud Billium in ipſo med.

e Prima de Filio ſub fin.

f. Leguntur hæc Orat. altera de Filio aliquanto poſt princip.

g. Initium hoc eſt epiſt. IV. B. Dionyſ. ad Caium.

EIVSDEM S. MAXIMI

CXCV.

Epiſtola ad Marianum. &
Dialogus cum Pyrrho De duabus in Chriſto voluntatibus & operationibus.

LECTA eſt eiusdem S. MAXIMI Epiſtola, quæ Mariano presbytero inſcribitur. De naturali voluntate, ſiue appetitione agit, & de conſilio ſeu deliberatione. Item de Prælectione, & de quibusnam conſulremus. De ſententia præterea, & poteſtate libera, & opinione. Adhæc de prudentia, hoc eſt, prouidentia: & quomodo non per omnia poſt Reſurrectionem vna erit ac mutua voluntas Sanctorum & Dei, nec vna res, quam velint omnes, vt quidam aſſerunt. quibus vndecimum accedit caput, Non poſſe vnam Chriſto attribui voluntatem, ſiue naturalem dixeris, ſiue electiuam, vt quibusdam viſum eſt. Hæc illa epiſtola: quæ non ad rectam modo religionem multum adfert momenti, ſed etiam ad alias multas, pulcrasque contemplationes vtilis eſt.

Lectus

MAXIMVS.

Lectus quoque in eodem ipſo volumine [a] *Dialogus de duplici in* CHRISTO *&*
264 *voluntate, & operatione.* Perſonæ autem inducuntur Pyrrhus & Maximus: quorum
hic quidem orthodoxam tuetur ſententiam: ille verò, etſi hæreticorum propugnat
opinionem, tamen quaſi conſentiens cum orthodoxis, enthymemata ac dogmata pro
recta ſententia adfert: faſſus ingenuè ſe initio non rectè ſenſiſſe. Ipſa porrò oratio [b]
Romæ eum indicat ad hanc deſcendiſſe diſputationem: poſteaquam nimirum ipſe
[Pyrrhus] exſilio ſibi indicto Conſtantinopolitana ſede excidit.

Veruntamen dialogus hic humiliore eſt conſcriptus ſtylo, ſiue quod ſinceritatem ſermonis ex tempore habiti ſeruare auctor ſtuduit, ſiue quid aliud inſtituit, cùm ne Dialecticæ quidem leges ſatis ſeruarit. Quamquam etiam ita vtilis ſit piis hominibus hæc diſputatio.

a. Græcolatinum ſedidit Card. Baron. tom.8 interp. Franc. Turriano noſtro.
b. Immò in Africa, vt docet Baron. Tom.8. ad An.Chr.645.

EPHRAIM

Homiliæ XLIX.

CXCVI.

LEGIMVS [a] S. EPHRAIM *ſermones vndequinquaginta.* Quorum [b] primus deplorantem ipſum inducit, quæ admiſerat in vita, & ſequentium deinceps admonitionum Prologi vicem præbet. Secundus [c] fratribus in cœnobio degentibus adhortatio eſt. Tertius [d] ad pietatem inuitat. Quartus [e] eos, qui ad Monachos primum adducuntur, informat: vt etiam quintus, ſextus, ſeptimus, & octauus: quibus & decimus quodammodo conſentit atque vndecimus. Duodecimus ſimiliter introductorius eſt, & XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. vſque ad viceſimum tertium. Nam qui deinceps ſequitur, communem continet admonitionem. At XXV. [f] non oportere locum mutare hortatur. [g] XXVIII. [h] Non oportere docet cœnobij deſertorem redeuntem ac pœnitentem repudiare. XXIX. [i] Ex hiſtoria geſta refert, quam ſit perniitioſum præſidentibus non obedire: [k] oportere quoque Chriſtianum iram differre, & iniuriarum obliuiſci. Triceſimus: [l] De perturbationibus animi fugiendis. XXXI. [m] Abiecto animo qui ſint, eſſe conſolatione erigendos. XXXII. [n] Per contradictionem [qua diabolo quendam repugnantem inducit] temperantiæ & caſtitati robur vireſque addit. XXXIII. De [o] caſtitate præcepta dat. XXXIV. Quietem atque ſilentium iis commendat, qui degere vna volunt. XXXV. [p] Non eſſe oculis vagandum docet. Quædam etiam quaſi ad interrogationem factam inſtitutio. An ciborum abſtinentia fornicationis frangatur cogitatio, & qua re alia. XXXVI. [q] De manſuetudine. XXXVII. Habitus ſermo eſt [r] ad inobſequentes: quos etiam (ſi non ad extremum interitus præcipitarint) eum Dei metu, tum iuſto iudicio futuro compeſcit. XXXVIII. [ſ] Rectam pietatem edocet. XXXIX. [t] Ad eos, qui ſua negligentia labuntur, & excuſationes deinde excuſant in peccatis. Quadrageſimus [v] ad fratrem lapſum habitus eſt, & agit de pœnitentia. XLI. [x] Suadet à iuramento ac maledicentia abſtinendum. XLII. [y] Colligit iuſtè punitum Heli ſacerdotem legis: ad eum qui hac ipſa de re dubitabat. [z] De timore porrò Dei Quadrageſimo tertio ſermone diſſerit: vt & de dilectione quadrageſimoquarto. XLV. Multarum virtutum admonitiones ac doctrinam [aa] ad Eulogium, qui hæc poſtularat, ex-
265 plicat. XLVI. [bb] Ad negligentem & ignauum monachum habitus, argumentis
pulcris ac variis à reditu ad [ſæcularem] vitam reuocare illum ſtudens. XLVII. [cc]
Reprehenſio eſt prauorum morum. XLVIII. [dd] Quantum differat ſolitaria vita
à ſeculari, ob oculos ponit. IL. [ee] Secundum Chriſti aduentum deſcribit, & ad
pœnitentiam homines hortatur.

In his admonitoriis ſancti viri ſermonibus, iure quis admiretur, quàm altè penetret perſuadendi vis, quantumque ab his fluat iucunditatis, quam denique affectuum copia referti ſint. Oratio tamen eius, ac figuræ nihil mirum, ſi ad conſuetum homiliarum vſum, & inelaboratum dicendi genus vergant. Non enim in auctorem ſenſuum, ſed in horum interpretem ea conferenda culpa. Qui namque Syriacæ ſunt linguæ benè periti, verbis adeò ac tropis excellere norunt, vt ambiguum ſit, ab hiſne an à ſenſu recondito, tanta eius dicendi vis atque elegantia proficiſcatur. Quamobrem non tam

 dictionis

a. De quo multa Sozomenus lib. 3.cap.15.
b. Cuius argumenti tres habet in nuper editis huius S. Patris operibus ſermones, tom. I. num. 34 Altero item tomo num.2.& 3. denique num. 6. Plerique autem horum 49. ſermonum ad illud quinquaginta Paraneſeon opus ſpectant, quod penè ſecundum editorum tomum conficit.
c Tom.2.n.35.
d. Videtur ad tomi I.num.35. tralatus in editis.
e. Tom.II.n.37.
f. In editis tomi II.num.62.
g. XXVI.& XXVII. præteriti ſunt.
h. num. 63.
i. num.64.
k. num.68.
l. num.70. & eodē argumento alter tom.1 n.53.
m. num.71.
n. Antirrhetici nomine exſtat in edit. tom.1. num.50.
o. Tom.1.num.51.
p. num.73.
q. num.74.
r. num.75.
ſ. num.76. t. num.77.Pſal.140. v. num.78. x. num.79. y. Hic eſt tomi I.num.3. z. Tom. II. num 80.
aa. num.82. bb. num.83. cc. num.84. dd. num.85. ee. num.93. Cui non abſimilis alter tom.1.n.80.

EPHRAIM.

dictionis humilitas admiranda, quàm illud ſuſpiciendum, quomodo per tantam verborum vilitatem, tanta ſalus atque vtilitas in legentes velut effundatur.

Eadem eſt referta dicendi vi & gratia eiuſdem [a] de humilitate ſuique deſpectione ſermo, in centum productus capita. Vt nec illa mutuam cum ſuperioribus affinitatem ac ſimilitudinem falsò indicat oratio, qua [b] ridere atque extolli negat oportere, ſed in mœrore potius degendum eſſe.

Ad eundem modum & illa ad [c] Metebinos monachos ab ipſo habita oratio, quæ vt lenitatem ac manſuetudinem docet, ita malitiam fugiendam ſuadet, ducitq; ad longanimitatem, iracundia reprehenſa. Sic patientia cœlum parari ac beatitudinem oſtendit, animi ſimul abiecti prolatam miſeriam exponens. Timorem inſuper Dei, qui ſapientiæ æternæ auctor eſt ac principium, inducit, contemtoremque [Dei hominem] pœnis damnat. Ad hæc caritatem ad Deum ducere: odium verò dæmoni ſimiles efficere compertum [ait] habetur. Quem item ad modum veritas multorum eſt rectè factorum parens, quibus mendacium perniciem adferat: ita obedientia beatos reddit, & inobedientia Dei maledictionem multaque præter eam dedecora acquirit. Puros præterea ab inuidia & æmulatione caritate diuites fieri [oſtendit:] Obnoxios contra diaboli iudicio effici, qui hoc morbo laborent, non minus quàm qui conuitiis iaciendis dediti ſint. De temperantia denique atque intemperantia pari modo agit. Atque hæc ferè oratio illa ad Metebinos Monachos continet: quanquam [d] alia quoque plurima ſancti viri in Græcam conuerſa linguam opuſcula circumferuntur, dicendi vi ac venuſtate referta. Syri verò affirmant orationes ſupra mille ſcripſiſſe: quibus etiam teſtimonium reddit (cuius grauis eſt in hiſtoria, non item in dogmatibus fides) Euſebius ille Pamphili cognomento.

a. Habes eum in recens editis libris tom. II. num. 87.
b. Tom. 1. num. 44.
c. Al. Metebenos: quam inſcriptionem non videtur repperiſſe recentior interpres, cum hunc ipſum tractatum cum epigraphe, de virtutibus & vitiis per oppoſitionem, *retulit in tom. 1. num. 56. & vndecim ſequentium capitum, ordine plerumq; mutato.*
d. E quibus ſupra centum præter iam enumerata, Latinè reddita protulit Gerard. Voſſius Romæ & Coloniæ edita.

CXCVII.

CASSIANI MONACHI Regulæ Monachorum Ægypti

De octo (vitioſis) cogitationibus, libellus trium Collationum.

LECTVS libellus, quo CASSIANI *Monachi*, [a] patria Romani, *libri duo* contine- 266
bantur. Eorum alter Caſtori cuidam epiſcopo nuncupatur, qui hunc ab illo ſcribi poſtularat. [b] Formas autem ac regulas præſcribit, ex quarum præſcripto viuant in Ægypto monachi per cœtus illos diſtributi, quos ex vocis origine petita ratione, *Cænobia* nominant. Alter quoque liber eidem inſcriptus, ab [c] octo illis [vitioſis] cogitationibus titulum mutuatur, quibus gulam, luxuriam, auaritiam, iram, inuidiam, acediam, inanem gloriam atque ſuperbiam attribuit. Vtiliſſima verò, ſi quæ alia, hæc iis ſunt pronunciata, qui religioſam inire vitam cupiunt. Et verò tanta iis vis ineſt, ac quaſi diuinitas, vt & in hunc vſque diem, ſi quis Monachorum conuentus hac ex forma & hiſce præceptionibus gubernetur, reuera tantiſper floreat, ceteriſque prælucens virtutum eſſe officina cernatur, cum qui hæc repudiarit cœtus, paruis quibusdam virtutum reliquiis [inſtructus,] veluti in fluctibus iactetur, vel etiam naufragium faciat. Quare expedit nihil eorum quæ ibi traduntur contemnere. Nam Dominicæ hæc legis ſunt atque Euangelicæ diſciplinæ expoſitio & explanatio.

Ceterùm ſenſibus ipſa quoque apud eum reſpondet elocutio, vt quæ non perſpicuitatem ſolùm ſecum adferat, ſed ea inſuper ſit facultate prædita, vt facilè ac ſine vlla vi hominum animis imprimatur: quin & eoſdem perſuadere, atque ad inſtitutum ſuum attrahere queat. Immò ſapienter adeò ſunt omnia & dextrè temperata atque efformata, vt nec Tropologiis liber ſecundus deſtituatur: ſed multa contineat, quæ demulceant atque alliciant: ac plura etiam, quæ cum metum ac terrorem incutiant, tum homines ad pœnitentiam commouendi vim habeant.

Tertium adiunctum his libellum legimus, quem à Caſtoris Epiſcopi morte inſcripſit cœnobij illius moderatori, cuius cœnobij cauſa, & regulæ illæ [prius] miſſæ fuerant. Qui quidem libellus iis, quos iam enumerauimus, adſimilis eſt. [d] Docet enim inprimis quid diſcretio ſit: deindeque maiorem eam eſſe ceteris virtutibus, tum vnde gignatur, ac quomodo hæc eadem cœlitus plerumque donetur: donec tandem [e] Scripturæ teſtimoniis probat, ſuum cuique animum ſeniori eſſe indicandum. Addit

præterea

a. An quia inter Latinos Maſſiliæ vixit? Nam Scytham natione fuiſſe Gennadius auctor in Catal. cap. 61.
b. Libelli quatuor, qui paſſim exſtant Latinè, & Græcè in Biblioth. Auguſt.
c. Totidem libellis editus Latinè. qui Græcè ſunt in Biblioth. Auguſt.
d. Quinque iſta capita exſtant Collat. II.
e. 1. Reg. 3. Act. 9. 6. Gal. 2, 2.

præterea quis *a* ſcopus ac finis eorum eſſe debeat, qui religioſorum exercitationibus probantur. Hæc Moſen quendam virtutibus admirandum virum ita docentem inducit, vt ipſis quoque operibus ob oculos propemodum ſtatutis, dogmata ſua confirmet. Poſt quæ *b* Serenum quendam, vitæ genere nihilo inferiorem, & pari quidem illum doctrina vtentem, in medium producit: fieri nimirum non poſſe, quin turbetur à dæmonibus mens humana, quanquam compelli, atque neceſſariò cogi, vt in malum incidat, nunquam queat. noſtrum enim eſſe turbam illam motumque vel depellere, vel admittere. Rurſum, non peruadentes animum dæmones humanas cogitationes cognoſcere, ſed ex argumentis quibuſdam externis eas rimari. Solius enim eſſe S. Trinitatis,
267 animum ceteraque omnia peruadere. Varia item eſſe dæmonum genera: ferocia quidem alia, & valde noxia: alia verò minus: rurſumque alia iocoſa. Atque hic tertij finis eſt libri. Sereno interim promittente, *c* expoſiturum ſe opportuno tempore quod quæſitum fuerat: illud nimirum: *d* *Non enim eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem*, & quæ ſequuntur. *e* Leontio autem tertius hic libellus dedicatur.

a. Quod prima Collationis eſt in hodie editis, argumentum.
b. Serenum *hic omendo: qui Collat. 7. apud Caßianum hæc declamitat.*
c. Quod & præſtitiſſe indicat, quæ de hoc argumento exſtat Collat. 7.
d. Epheſ. 6.
e. Vna cum Helladio, vt in editis planum.

SANCTORVM VIRORVM LIBER,

SEV

Vitæ Sanctorum, qui Magni Antonij tempore floruerunt.

CXCVIII.

LEGIMVS *Sanctorum virorum librum*, qui ipſorum vitas & rectè facta narrabat, ad ſpiritualem [vtique legentium] profectum atque vtilitatem. Epitoma autem erat, vt apparet, & comprehenſio *Magni*, quem nominant, *Limonarii* [ſeu *prati ſpiritalis*] quo & vitæ opera narrantur, cum magni Antonij & æqualium, tum eorum qui poſt eos floruerunt. Quemadmodum & qui dictus eſt *a* *Hortulus nouus* his recentiorum ad ætatem vſque Heraclij, & paulò etiam viciniorum vitas, religioſaſque exercitationes deſcribit. Verùm hic liber in *b* duo & viginti contractus argumenta, eorum cuiusque vtilitatem, & obtinendi rationem, variis narrationibus expoſitam exhibet.

Horum igitur caput primum, admonitio eſt ad perfectionis profectum, & à variis quidem illa inſtituta perſonis. *II.* Tranquillæ vitæ ac ſolitariæ fructum oſtendit. *c* *III.* De continentia agit, quam non in victu dumtaxat, ſed & in reliquis animi motibus ſimiliter exercendam docet. *IV.* Vt ſe munire quiſque debeat aduerſus inſurgentes à fornicatione pugnas. *V.* De paupertate, vtque vitare auaritiam oporteat. *VI.* De patientia ac fortitudine. *VII.* Nihil eſſe per oſtentationem agendum. *VIII.* Non oportere quemquam iudicare. *IX.* De diſcretione. *X.* Sobrium (ſiue circunſpectum) ſemper eſſe oportere. *XI.* Aſſiduè eſſe & cum attentione precandum. *XII.* Hoſpitalitatem eſſe ac miſericordiam cum hilaritate exercendam. *XIII.* Obedientiam docet. *XIV.* De humilitate. *XV.* De malorum tolerantia. *XVI.* De dilectione. *XVII.* *d* De iis qui viſiones viderunt. *XVIII.* De ſenibus *e* qui miracula patrarunt. *XIX.* De variorum ſanctorum Patrum vita Deo grata. *XX.* *f* Aliquot eorum qui in monaſtica exercitatione conſenuerant, ſcitè dicta. *XXI.* *g* Collationes continet ſenum inter ipſos de ſuis conſiderationibus. Ad hæc omnia, *XXII.* & vltimum caput *h* ſententias continet Heſychii presbyteri Hieroſolymitani: quibus & liber hic totus abſoluitur, vtiliſſimus profectò iis, ſi quis alius, qui ad cœleſtem hæreditatem parandam vitam ſuam componunt. Adhibet idem, quam promiſerat, perſpicuitatem quoque: alioqui cetera talis, qualis
268 iis aptus ſit viris, qui non de verbis laborent, ſed omnem operam atque conatum in operibus exercendis ponant.

a. Pag. ſeq.
b. Quæ omnia, Heſychii dumtaxat ſententiis exceptis, leguntur in Vitis Patrum parte II. poſt Adhortationes SS. Patrum profectioneſque monachorum, *vt ibi editum.*
c. Præteritum hic, quod de cõpunctione tertio loco in libris editis legitur.
d. [illegible]. *Emendanda hic editorum librorum* [illegible].
e. [illegible].
f. Huc ſeptem capitula Moyſis ad Pœmenium, & quæ ibi ſequuntur, refero.
g. Hoc illud eſſe cap. exiſtimo, quod in libris editis IV. partis vlt. de meditationibus XII. Anachôretarum, *inſcribitur, idemque quod in Auguſt. Biblioth. catalogo Cod. LXVIII. num. 2.* *h. Ducenta hodie ad Theodolum exſtant, poſt opuſcula Marci Anachor. Lutetiæ vulgata a Ioan. Pico. A. Ch. 1563.*

IOANNIS MOSCHI

Pratum, ſiue *hortulus nouus.*

CIC.

LECTVS eſt *liber quatuor & trecentis conſtans narrationibus*. Hic quoque monaſticæ potiſſimum vitæ conducit, eademque ferè cum ſuperiore pertractat, niſi quod eorum viro-

Digitized by Google

Ioannes Moschus.

rum virorum, dicta factaque imitatione digna colligit, qui poſt inſecuti ſunt. Vitas etenim narrat eorum, qui iam inde vſque ad Heraclij imperium, & deinceps virtute magis claruerunt.

Pratvm autem titulum libro indidit auctor, quem & *Hortulum nouum* quidam appellant. Scriptor eius Ioannes quidam, *Moſchi* cognomento, qui in B. Theodoſij primum monaſterio ſeculum valere iubens, cum iis deinde Monachis conuixit, qui in deſerto ad Iordanem exercebantur, quique noua in Laura magni Sabbæ certabant. Vnde rurſum ad Antiochiæ oras, & Alexandri vrbem, proximamque eremum, ad Oaſin vſque delatus, multorum magnorumque virorum res præclarè geſtas aggregauit, quas partim oculis ipſe ſpectauit, partim recenti tunc auditione didicit. Eadem porrò de cauſſa cum etiam inſulas Romam verſus nauigans luſtraſſet, hiſce ſimilibus ibi quoque conquiſitis & cognitis, hoc opus conſcripſit, quod dedicat Sophronio ſeu Sophronæ diſcipulo ſuo, eidemque hoc ipſum offert, cùm iam animo præciperet, inſtare vitæ huius in meliorem commutationem.

Operis autem huius dictio, magis quàm præcedentis, ad humiliorem ac rudiorem vergit ſtylum. Narrationum adhæc non eundem ſeruatum numerum in omnibus libris depreheudas, cùm in quibuſdam ad *a* duo & quadraginta ſupra trecentas ſeſe extendant, idque vel ex capitum quorundam diuiſione, vel certè aliorum interiectione, adaucto numero. Ceterum ex his omnibus induſtrius quiſque & Dei amans, fructum capiens, nunquam huius ſcripti nimiam prolixitatem accuſarit.

a. Hodie in CCXIX capita dumtaxat diſtincta leguntur.

CC.

MARCI MONACHI

Aſceticorum libri IIX. &, Aduerſus Melchiſedecitas liber I.

Legebantvr Marci Monachi *a libri octo:* quorum primus titulum præfert de lege ſpiritali, vtiliſque exiſtit iis, qui religioſam agere vitam aggreſſi ſunt. quemadmodum & ſequens eos, Qui ex operibus iuſtificari ſe putant, in vanam incidere opinionem docet: immò id vel in primis pernicioſum eſſe demonſtrat.

Adduntur & alia ibi ſalutaria præcepta, quæ ad ſpiritalem æquè vitam & inſtitutum conducant. Tertius verò liber de pœnitentia, quod hæc vbique deceat, docere pro ſcopo ſibi proponens, ad eundem prorſus vtilitatis gradum tendit.

Perſpicua igitur eius eſt dictio, quatenus verbis vtitur communibus, & ſumma capita percurrit oratio: etſi quod ad Atticum ſermonem non ſatis accuratè linguam componat. ſicubi verò in his obſcuritas aliqua cernitur, ideò nimirum ab ea, quæ per 269
verba fit [clara] explicatione recedit, quòd hæc eiuſmodi ſint, vt per actionem ipſam potiſſimum percipi debeant, non quod difficulter eadem exprimi oratione poſſint. Quod non in hiſce ſolum libris vſu venit, ſed & in aliis deinceps ſequentibus. Quin neque in hoc dumtaxat ſcriptore, verùm etiam in omnibus fermè iis, qui de aſceticis inſtitutis, & de perturbationibus atque affectionibus, quæ per ipſa producuntur opera, docere aliquid ſtuduerunt, eiuſmodi obſcuritatis vitium alicubi inuenitur. quæ enim ex ipſis eſt operibus percepta cognitio, non vſque adeò verbis explicari contenta eſt. Sed hæc hactenus.

a. Exſtant Pariſiis Latinè excuſi, & in Biblioth. SS. Patr. Margarini To. IV. Alios euſdem præterea XXXII. aſceticos ad ſua perueniſſe tempora indicat Niceph. lib. 14. cap. 54 qui hunc virum cum Nilo B. Chryſoſt. diſcipulum facit.

Quartus porrò liber interrogantis atque reſpondentis forma compoſitus, docet ſalutiferum baptiſma, cum liberationem expiationemque criminum myſticè nobis contuliſſe, tum S. Spiritus gratiam infudiſſe: & id genus alia. Quintus deinde mentis velut conſultationem, cum ſua ipſius anima ita inducit, vt nos ipſos auctores eſſe peccatorum, non verò in alios culpam conferendam, demonſtret. Sextus autem dialogi forma conſcriptus, quo cauſſidicus quidam cum Marco ipſo diſſerens inducitur, tractantque hæc ferè capita. Qui iniuriam accepetit, vlciſci non debere, nec adeò illos damnare, qui iniuriam fecerint, cùm pœnarum ſit potius de peccatis noſtris repetunda exactio, quæ ab aliis nobis inferantur iniuriæ. Difficile quoque eſſe hominibus placere. Precationem dehinc cuicumque corporali operi longo eſſe interuallo præponendam: & quæ ſit denique carnis voluntas. Septimus liber [non per dialogum ſcriptus] de ieiunio agit. Octauus tandem Nicolao cuidam monacho inſcriptus, quibus potiſſimum ira ac furor animi ſopiatur, vel etiam penitus tollatur, & quibus etiam carnis extinguatur concupiſcentia, edocet. Qui quidem octo libri, etſi plus minusve

minuſve ſint inter ſe diuerſi, omnes tamen ad operantem ſapientiam quaſi manu ducunt. Acceſſit & nonus liber, quo dum aduerſus *a* Melchiſedecitas depugnat, nihilo interim minus in ipſum parentem ſuum, hæreſis huius labe contaminatum, vehementer inuehitur. qui tamen vtilitatem vndique inueſtigare deſideret, ille oe in hoc quidem legendo operam luder. Ordo verò iſtorum librorum non idem in omnibus eſt codicibus: alia enim quidam præponunt, alia ſubiiciunt, vt primis etiam aliqui extremum tribuant locum.

MARCVS Monachus.
a. De quibus ex Veterum ſcriptis plura Cardin. Baronius tomo 2. ad An. Chriſti 196.

DIADOCHI Photicæ veteris Epiri Epiſc.

Definitiones X. & Capita C.

CCI.

NILI MONACHI

De Oratione capita CLIII.

IOANNIS CARPATHII

Conſolatorius ad Indiæ Monachos centum capitum.

LEGI *a* libellum, in quo poſt decem admodum proœmij capita, centum ſequuntur alia, quibus totus abſoluitur. Illorum primum fidei eſt definitio: Conceptus [nimirum] mentis de Deo affectionis expers. Alterum dein definitio ſpei: Egreſſio mentis ad ea, quæ ſperantur. Tertium, patientiæ definitio: Mentis oculis [Deum] inuiſibilem, perinde ac ſi viſibilis eſſet intuendo, ita indeſinenter *b* durare. Quartum, definitio affectionis minimæ auaræ. Tam eſſe animatum ad non habendum, quàm alius quiſpiam ad habendum. Quintum, definitio cognitionis: Seipſum ne-
270 ſcire, extra ſe poſitum in Deo. Sextum, humilitatis definitio: Continua obliuio ſuorum rectè factorum. Septimum, definitio vacuitatis iræ: vehemens deſiderium non iraſcendi. Octauum, caſtimoniæ: Senſus ſemper Deo affixus. Nonum, caritatis: Amoris incrementum erga eos, qui iniuriam inferunt. Decimum, perfectæ immutationis: Mortis horrorem pro gaudio reputare in Dei oblectatione. Decem ergo hiſce definitionibus centum illa capita ſubiecta ſunt. Hic autem liber iis vel maximè commodus, qui ſe [ad perfectionem] exercent, immò & qui in ipſis actionibus perficientibus iam exercitati ſunt: nihil interim paulò obſcurius adſerens: ſcientia enim per experientiam percepta, facilè ſe verbis doceri patitur. Auctorem eius inſcriptio ipſa facit Diadochum, Photices illius quæ eſt in vetere Epiro, Epiſcopum.

In eodem volumine lectus item eſt *Nili Monachi* liber in *c* centum & quinquaginta tria capita diuiſus: quibus precandi formam vir ille diuinus expoſuit. Feruntur eiuſdem & *d* alia plurima lectu digna diuerſi argumenti opuſcula, partim epiſtolæ, partim hiſtoriæ forma conſcripta, quæ non operum tantum perfectionem inſignem, ſed in dicendo quoque facultatem eius teſtantur. Verùm etſi diffuſus æquè Diadochus non eſt: quæ tamen ab ipſo conſcripta ſunt centum capita, nullam partem inferiore gradu collocantur, quam quæ modo retuli. Nam & dictio ita compoſita eſt, vt reprehendi nequeat, & ſenſus ex actionibus natam ſapientiam præfert. Cæterum Marci librum cum vtraque [quam dixi] forma præcedat, alicubi inſuper ſententiis antecellit. Dederit verò & ille ad finem cuiuſque capitis anſam iis qui incorruptè pronuntiant, quod ſine acceſſione alicuius adulteratus, ſiue alias hallucinatione aliqua abreptus iſta dixerit. Vellem enim, ne verè confirmare poſſem, opinionem ſaltem eius damnatam fuiſſe. Valde autem in iis, quæ paulò antè recenſui, etiam antecellit *e* *Ioannem* illum *Carpathium*, qui hunc operi ſuo titulum indidit: *Ad Indiæ Monachos, quem poſtularant, Conſolatorius.* Porrò centum & hic capitibus librum ſuum abſoluit.

a. Et exſtat à noſtro Franc. Turriano Latinè verſus, & typis Plantinianis olim excuſus.
b. καρτερεῖν.
c. CXLIIX. duntaxat exhibent libri euulgati à P. Franc. Turriano.
d. Vt, De nihil poſſidendo, περὶ ἀκτημοσύνης, De Philoſophia Chriſtiana, de Virtutibus & Vitiis, de comparatione Vitæ Monachorũ qui in ſolitudine, & qui in ciuitate degunt, de cæde SS. Martyrum Monachorum in mõte Sina. Liber item epiſtolarum, qui in Italia Bibliothecis exſtant. Hæc noſter Turrianus recenſet ad ſuum Nilum. Niceph. lib. 14. cap. 54. addit ad Græcã ſuperſtitionis ſectatores ſcripſiſſe, & ad Eulogium quendam. At cũ plures enumerentur Nili, forſitan nõ eiuſdem ſunt omnia.
e. Huius Περὶ [illegible] exſtare feruntur in Italia, & Bibliotheca regia & Auguſtana.

B. HIPPOLYTI EPISC. ET MART.

Interpretatio Danielis, & Homilia de Chriſto & Antichriſto.

CCII.

LEGI *a* HIPPOLYTI *Epiſcopi ac Martyris interpretationem Danielis:* quem etſi ad verbum non explicat, nullum tamen ſenſum, vt verum dicam, prætermittit. Plera-

a. Vide B. Hieronym. in Catal. cap. 61.

B. HIPPOLYTVS.

que porrò veteri more, non vt poſtea fuêre accuratius excuſſa, recenſet. quanquam eorum ipſum reddere rationem æquum non eſt. Decet enim ab iis, qui principium ſcientiæ alicuius ſtatuerunt, non repoſcere rationem eorum, quæ prætererunt: ſed contentum eſſe potius conatu ipſo, & iis, quæ quatenus licuit, è conſiderandis aſſecuti ſunt. Ceterum, quod Antichriſti aduentum (quando etiam mundi huius aſpectabilis interitus ſequetur) quem ne diſcipulis quidem rogantibus manifeſtauit Chriſtus, Hippolytus hic quingenteſimo poſt Chriſtum anno adſcribere auſus ſit, quaſi à prima mundi 271
conſtitutione ſex millibus annorum tum decurſis eius interitus inſtaret, hoc ſanè calidioris, quàm par ſit, animi eſt. Verùm hæc eius aſſertio humanam ignorantiam potius, quàm cœleſtem aliquam inſpirationem arguit.

Genus eius dicendi clarum inprimis ac perſpicuum, interpretem ſatis decet, etſi Atticas reuera leges valde repudiat.

a. Ea Græcè & Latinè typis euulgata exſtat.

Legimus vnà eiuſdem *a* Homiliam de CHRISTO & Antichriſto: in qua eadem dicendi forma ſeruata, & ſenſuum ſimplicitas maior eſt ac vetuſtas.

CCIII.

THEODORETI CYRENSIS EPISC.

Interpretatio Danielis.

LEGIMVS THEODORETI Epiſcopi Cyri *interpretationem Danielis.* Vir hic ſanè doctus, non Hippolyto modo, verum etiam aliis multis propheticorum ſermonum interpretatione atque explanatione longè antecellit. Dictio eius, commentationi (ſi cuiuſquam alius) aptiſſima. Nam & puris ſignantibuſque verbis abdita quæque & obſcura reuelat, & iucunditate quadam quaſi delinimento, ſuauique lepore ad ſui lectionem inuitat. Quin & ex eo quod ad ambages nullas digreſſioneſque à propoſito argumento recedat, ſatietatem non modò nullam adfert, ſed ea inſuper, quæ in dubium vocantur, ſine vlla vel confuſione vel diſſipatione facile, & commoda ratione lectores ſuos docet. Vocum item eius delectus, atque ipſa compoſitio ab Atticæ elegantiæ origine non refugit, niſi quid fortè curioſius illic occurrat, quod quis multorum auribus inſolitum dicat. Hoc conſtat, nihil eum, quod ad interpretandum faciat, declinare, adeoque in ſummum euaſiſſe optimorum interpretum culmen, vt non facilè ſis aliquem reperturus, qui illo melius obſcura expliret. Sunt quidem & alij purè loquentes, qui propoſitarum ſibi rerũ ſenſum haud ſegniter inueſtigent: at ſimul & perſpicuè dicere, & nihil interim cognitu neceſſarium (vel breuitatis cauſſa) prætermittere: non item ad diuerticula, vel ad doctrinæ oſtentationem digredi (niſi hæc forſitan, non ſine vtilitate, ſic adhibeantur, vt percipi nequeat, quod à re propoſita diſcedatur) hoc certè præ ceteris rebus omnibus à bono Theodoreto ſtudioſè curatum eſt, non in hoc ſolum opere, ſed ferè dixerim in omnibus eius ſcriptis, quæ multa ſanè reliquit, quibus S. Scripturam induſtria ſua mirificè illuſtrauit. Igitur in aliquibus quidem illi in hac diuini Danielis expoſitione cum Hippolyto Martyre conuenit, ſed plura in quibus diſſentit: quorum *a* hæc illuſtriora ſunt * * *

a. Deſiderari hic ea, argumento eſt vacuum in quibuſdam codicibus relictum ſpatium.

CCIV.

EIVSDEM

Octateuchi expoſitio, &, In libros Regum, ac Paralipomenωn.

LEGI eiuſdem diuini viri explanationem Octateuchi, quæ inſcriptionem certè operi egregiè congruentem, nacta eſt, *a In impedita ſacræ ſcripturæ loca*: in quibus & ad libros Regum ac Paralipomena. Vtiliſſimum in primis hoc opus, quodque cum ipſis quaſi natalibus parentis mox genium lectorum oculis ſubiiciat. Præterquam autem quod hic conſueta ipſi dicendi forma egregiè eluceat: habet quoq; (ſi ad maiorem perſpicuitatem & comprehẽdendi facilitatem reſpicias) cum aliud quoddam commodum, tum quod in ſumma veluti capita per quæſtiones ſolutioneſq; liber diſtinctus ſit.

a. Εἰς τὰ ἄπορα τῆς γραφῆς. Addunt editi libri κατ' ἐκλογήν. Vnde interpretes fecerunt: De ſelectis ſcripturæ S. quæſtionibus ambiguis. *Quæ autem hoc loco, è Cod. Bauar. deſcripta, exhibentur in Notis exemplaris Græci, eadem, & plura, vidit atq; conuertit olim Gent. Heruetus.*

CCV.

IDEM 272

In XII. Prophetas.

LEGIMVS eiuſdem in duodecim Prophetas eadem dictionis ac ſententiæ venuſtate adornatum librum.

PROCO-

PROCOPII SOPHISTÆ

Scholæ commentariorum in Octateuchum, & In libros Regum ac Paralipomena. CCVI.

LECTÆ ſunt PROCOPII *Sophiſtæ Scholæ commentariorum in Octateuchum veteris Teſtamenti, & in Regna ac Paralipomena.* Diffuſus autem eſt interpres hic atque prolixus: non quidem propterea, quòd in ſuperuacaneas, quæque ad rem nihil pertineant egreſſiones diuertat, ſed quod opinionũ eadem de re diuerſitates ſæpenumero commemoret. Et verò etiam præfatur hoc à ſe opus magnam in molem eſſe aggeſtum: quod item maximè ad Theodoreti breuitatem venuſtatemq; aſſurgit. vt aptiſſimum illud planè ſit, atque vtiliſſimum, ſi poſt illum lectum, ad huius etiam viri labores legendos otium contingat. Dictio ab eo eſt optimè quidem exculta, ſed comptior aliquanto, quam commentarij rudiorem formam deceat.

IDEM

In Eſaiam Prophetam. CCVII.

LEGIMVS *eiuſdem* perſtudioſi hominis *a in Eſaiam Prophetam* opus: quod ſimilem ſupraſcriptis ſeruat commentandi rationem, eandemque dicendi vim præfert, pari eum lectoris (vt conſtat) vtilitate.

a. Quod cum Latina ſua inſigni interpretatione, & ſacri Prophetæ textu edidit Pariſiis doctiſſ. Ioan. Curterius, An. 1580.

EVLOGII ALEXANDRINI ARCHIEPISC.

Contra Nauatianos libri V. CCVIII.

LEGI B. EVLOGII *Archiepiſcopi Alexandrini aduerſus Nauatianos a libros quinque.* Qui etſi ſcriptor dicendi elegantia nomen ſibi quærere nullo modo curarit: nihil tamen, quo minus Nauati ſophiſmatum plenæ aſſertiones, captioneſque refellantur, atque ignominia notentur, ſermonis neglecti incuria impedimento fuerit. Sacræ enim Scripturæ commentationibus ac contemplationibus abundè instructus, quæ hinc ad ſuam hæreſim aſſerendam atq; propugnandam ille diſcerpſerat, eadem hic interpretando, & vnà hæreſis in iis fraudes detegendo, Nauato eripit ac tollit. Quanquã & aliis ſcripturarũ locis, ipſius venia indignam amentiam, ac peregrinam hæreſim, velut cippo eam inſcribendo, diuulgat. *b* Extremo denique libro falſum illud & improbè confictum, quod Nauato eius ſtudioſi attribuunt martyrium, exagitat. Eſt igitur hæc Nauati confutatio legentibus vtilis: præterquam quòd hic *c* non paucorum ſcripturæ locorum paſſim ſeſe offerat explicatio, ipſis etiam interpretum principibus profutura. *d* Sed & illius perſuadendi vim ac iucunditatem, vt in hoc charactere, nemo qui eum veneretur, contemnendam ducat.

a De iiſdem pluribus ſup. Cod. CLXXXII. pag. 213.

b. Qui Sextus numeratur, Cod. CLXXXII. iterumq; Cod. CCLXXX.

c. Quæ excerpta leges infr. Cod. CCLXXX.

d. Eadem planè legies etiam ſup. pag. 213.

DIONIS CHRYSOSTOMI

Orationes LXXX. CCIX.

LECTVS eſt *a* DIONIS *b orationum octoginta liber.* Patria hic fuit Pruſenſis, ſed *c* tyrannidis dum fugit ſeruitutem, exſul factus, varias oberrando peragrauit regiones. Idem in dicendi arte acutus ac ſolers eſt habitus, præſertim ſi de componendis moribus dandum eſſet conſilium. Viguit Traiano Romæ imperante, cum quo diu multumque vixit, & in ea exiſtimatione atque honore, vt & cum Auguſto communi
273 interdum carpento veheretur. Patrem habuit Paſicratem. Rhetor ipſe inſtituto atque Philoſophus. Tantam autem morum ſeueritatem affectaſſe ferunt, vt leonina ſæpe indutus pelle in publicum prodiret. Vocem mittebat placidam, & firmam: inceſſus minimè quidem incitatus, ſed non ideò ſegnis aut fractus, à quo nec reliqui corporis motus diſcrepabant. Gracilis adhæc erat, & corpore handquaquam vaſto. Orationes conſcripſiſſe plurimas referunt, quarum octoginta in meas inciderunt manus: quæ quidem orationes *Chryſoſtomi* [hoc eſt *aurei oris*] cognomentum illi apud eius ætatis homines pepererunt. Ceterum pleræque, vt dicebam, orationum eius,

a. De quo lege interpretis Latini præfationem: & Suidam.

b. Quæ hodie omnes exſtãt Pariſiis nuperrimè cum Notis Græcè & Latinè edita.

c. A cuius mentione XIII. orat. quam de exſilio Athenis habuit, inchoatam videas.

quas quidem nouerim, Suaſoriæ. Sed quando æquum eſt deliberatiuo generi quiddam etiam iudiciale permiſceri, parem ipſe virtutem in hoc quoque orationis genere oſtendit: & inter omnes quidem maximè *Rhodiaca*. Nam & acrius enthymematis inſtat, & breuem atque contortam orationem (quod ſaltem ad characterem) adhibet, & vehementia cum vbertate abundat. Exemplis inſuper maximè præſtat, quæ vbique multa è variis petita rebus, aptiſſimè ad propoſitum argumentum accommodat. Libentiſſimè quoque fabuloſas narrationes aliquas monitionibus intexit, vt eam etiam ob rem ſimplex dicendi genus conſectatus videri poſſit. Rarius enim Platonis exemplo eiuſmodi eum fabulas adferentem videas, quæ (vt in Boryſthenica) elationem aliquam granditatemque orationi addant. Simplici igitur idea plurimum eſt vſus (vt paulò ante diximus) in ſenſibus, vocabulis item familiaribus, & paſſim obuiis, nihilque compoſitio habet aut ſublimitatis oſtentandæ, aut captandæ iucunditatis gratia innouatum. Et verò in verbis ſaltem, nominumq; coniunctione, perſpicuum dicendi genus ſcriptorem hunc propoſitum habuiſſe exiſtimes: ſed dum longius ſententiæ redditionem producit, digreſſionibusq; vt plurimum orationem intertexit, non parum ab hoc inſtituto deflectit. Quanquam hæc quidem varietas quædam ideæ, & characteris proprietas, non pro vitij indicio haberi forſitan poſſint. At quod exordia, aut quæ exordiorum inſtar ſunt, longiſſimè producat, id iam palam facit, & eum nequaquam familiarium congreſſibus accommodatam dicendi formam pro ciuili & hiſtorica vſurpare, & maius quaſi caput, quam reliquum ſit orationis corpus, effingere.

Orationum igitur eius quatuor priores, de Regno dictæ ſunt. Quinta dein, quæ *Libyca* vocatur, & ab illis etiamnum dependet, fabulam Libyn refert. Eam excipit ſexta, quæ de tyrannide commemorat: vt de virtute ſeptima. Octaua, *Diogenis*, ſiue *Iſthmica* titulum præferens, facta quædam dictaque Diogenis in Iſthmicis narrat. Nona, *Diogenes* quoq; dicitur, ſeu *de ſeruis*. Hortatur ſingulatim vniuerſos, ſatagere quoſque, ac ſollicitos eſſe ſui, neglectis quæ extrinſecus aduenіant. Non expedire inſuper fugitiuum ſeruum inſequi. Abſurdum enim eſſe, ſi vel illi, cùm improbi ſint, ſperent abſque dominis melius ſibi fore, vel heri illorum nequitiæ velut ignari, non iudicent melius ſecum agendum, ſi nec obiter vllum è fugitiuorum ſeruorum ſtoliditate damnum ferant. Decima oratio *Troica* inſcribitur, de eo ſtudioſè elaborata, quòd Ilium non fuerit captum. Homero igitur aſperius aduerſatur, iiſque omnibus contraria deſcribit, quæ ſunt ab illo in Iliade compoſita. *Olympica*, ſeu *de prima Dei cognitione* (quæ idem illud demonſtrare conatur) Vndecima eſt. Duodecima *Athenis de exſilio habita* titulum præfert. Et habita verè ibidem eſt, docetque exſilium nihil habere moleſtiarum: diuitias item & gloriam atque imperium citius à poſſidentibus ad eos qui minimè ſperabant, transferri: ſapientiæ verò ſtudium, ac virtutis exercitationem, & perpetuas in hac vita conſtantesque diuitias eſſe, & hinc etiam emigrantes comitari. 274
XIII. *Euboica*, ſeu *Venatoria* inſcribitur. Inducit autem quoſdam hanc in Eubœa vitam ducentes: per quos docet vitam priuatam, etſi pauperior ſit, longè iucundiorem eſſe, & vtiliorem, quàm eorum, qui in vrbibus turbas iuxta ac delitias experiuntur. XIV. *Rhodiaca* nominatur. Abſurdum hac oratione morem, qui tum Rhodi inualeſcebat, reprehendit. Quos enim ſtatuis honorandos cenſuerant, his nullas ſtatuebant, ſed earum, quæ priſcis fuerant collocatæ, vel inſcriptiones in eorum, qui venturi eſſent nomina mutantes: vel ſi temporis iniuria non apparerent tituli, nouos inſculpentes, ſimul vita functorum gloriam (quantum in ipſis erat) fœdabant, ſimul quos honorare decreuerant, alienis, & quæ nihil ſimilitudinis haberent, imaginibus dedecore potius afficiebant. Qua quidem in oratione ingens Dionis refutandi alios vis atque facultas inſigniter eluceſcit. XV. *Ad Alexandrinos habita*, inſcribitur. Vulgi in ea ingenium moreſque exponit, ac perſtringit. Nequaquam inſuper decere, vt etiam populus Alexandrinus, qui propria tot haberet virtutis incitamenta, exortorum in republ. tumultuum ac ſeditionum velut mancipium fiat. Præſertim verò illum errorem cauendum eſſe monet, qui in publicis conuentibus ac theatris committebatur. *Tarſicarum*, quæ duæ ſequuntur, appellationem nactæ ſunt. Harum prior poſt vrbem illam curſim laudatam, nunquam ciuitatum felicitatem metiendam docet à fontibus, fluminibus, venuſtis porticibus aut ædificiis,

Digitized by Google

Dio Chryſoſtomus.

fructuumq́; abundantia, quæque his ſimilia laudantur, ſed eas vrbes commendari, in quibus diſciplina ac virtus ciuium clareſceret. Hæc quoque oratio abſurdum quendam ac probroſum caſtigat morem in vocis emiſſione quadam [laſciua] ex Alexandrinorum conſuetudine petita, monens ei adſueros vt abſtineant, vel potius acerbius ipſe in eos incurrens. Altera vero hortatur, ne calumnijs magiſtratus perſequantur; néue paruis offenſionibus ſtatim irritentur, atque illos temere accuſent. XIIX. cui nullus præfixus titulus, *Calenis* Phrygiæ vrbe *habita* eſt. Differit autem non eſſe virtutis iudicium comam illam promiſſiorem, vt nec alia, quæ ad corporis cultum pertinent, ac
275 ne horum quidem contraria. Huic & ipſius vrbis laudatio adiungitur. XIX. Ipſo mox ᵃ titulo indicat, habitam quidem primum Boryſthene, ſed recitatam poſtea in patria. In ea cum alia refert Auctor, tum Platonis imitatione prædicat de vniuerſitatis opifice apud Boryſthenitas ſe diſſeruiſſe, ac de mundi totius ornatu motuq́ue, & elementis eiuſdem. Eſt autem illuſtrior hæc grauiorq́ue præ cæteris Orationibus.

a. Boriſthenetica, quam in patria recitauit.

Corinthiaca autem numero viceſima, Corinthi habita, ciues ibi obiurgat, quod ſtatua ſe prius honoraſſent, quam tamen poſt ipſius profectionem, falſa quadam calumnia adducti, iterum ſuſtuliſſent. Proxima eſt hæc dicendi vi ac virtute Rhodiacæ orationi. quanquam eius quod exordij loco ſtatuit longitudo, hîc, perinde atque alibi fere vbiq́;, virtute vacat. XXI. inſcribitur *De Nicomedienſium concordia cum Nicaenſibus.* Quam quidem potiſſimum contendit efficere hæc oratio, quæ non ſine iucunditatis ex ea re commemoratione, opportune profertur. Sic enim melius perſuadendi vis hominum ſeſe animis inſinuare ſolet. XXII. Nicææ pronunciatam titulus ſignificat: *De Concordia, ſeditione iam exſtincta.* Hoc autem eſt hic viri inſtitutum, rem ibi tum geſtam laudibus celebrare. XXIII. in patria recitata eſt, *De concordia cum Apamenſibus*: quod ipſum ibi pertractat; vt & proxime ſequenti Apamenſes hortatur ad concordiam cum Pruſenſibus ineundam. XXV. *Diſputatio eſt in patria.* Ignorare verò ſe fingit cauſam ipſe qui diſputat, cur libenter eum & cupide audiant, cum nihil vtile ipſius orationes proponant. *Politica* dehinc inſcripta eſt viceſima ſexta oratio, recitata in patria,: quemadmodum & quæ proximè ſequitur; ᵇ *Beneuolentiæ teſtificatio in patriam*, quod ſe beneuolo eam animo proſequentem honorificè excepiſſet. Succedit his *Apologia* ſeu *Defenſio*, de ſuo in patriam amore. XXIX. *Ante Philoſophiæ ſtudium in patria habita* inſcribitur. Eos autem qui lapidibus ipſum cum alio quodam obruere aggreſſi eſſent, ac poſt etiam eius domum igni cremandam tradere, clementer obiurgans, melius ob ciuiles turbas eſſe confirmat peregrè vagari, quam domi degere. Ciuium vero ſuorum erga ſe indignationem hinc ortam ait, quod ruens iam ędificium quoddam inſtauraſſet. Triceſima deinde *Concio in patria* inſcribitur, idemq́uè reſpicit argumentum. XXXI. in patria habita, *Politica in concione* titulum præfert: ſuadetq́ue vt poſthac iniurijs inuicem ac probroſis contumelijs valere iuſſis, ſeditionem in concordiam vertant. Similiter & ea quæ ſequitur habita eſt in patria, inſcribiturq́ue ex eo quod palam indicat; *Recuſatio magiſtratus in Senatu.* Magiſtratum enim Scriptor, ad quem ſuffragio delectus erat, repudiat. XXXIII. *De adminiſtrationibus in Senatu*, inſcriptionem præfert. In ea poſt breuem Senatus laudem, de ijs ſe purgat
276 Dion, ob quæ in ſuſpicionem venerat: nimirum à paterno non eſſe profecta conſilio, quæ in adminiſtranda ciuitate filius egiſſet. Proxima *ad Diodorum* inſcripta oratio, & ad virtutem hortatur, & ᶜ ſe laudare ciuitatem ait, quando qui eam laudauerat Diodorum laudibus ornat. XXXV. *De Aeſchylo, Sophocle, & Euripide*: ſeu, *De Philoctetæ arcu & ſagittis*, inſcripta eſt. ᵈ Philocteten hæc dolo deceptum facit, quo Vlyſſes vſus, cum illius arcu & ſagittis abierit. Sextæ porro & triceſimæ titulus eſt *De Homero*: cuius Poëtæ laudes prædicat: quemadmodum & Socratis illa, quæ huius Philoſophi nomen præfert. Hinc illa *de Homero & Socrate*. XXXVIII. Oratio, Homeri æmulum fuiſſe Socratem oſtendit, ac diſcipulum. Ab hoc item Philoſophum non illam tantum familiarem adeo ſibi exemplorum tractationem hauſiſſe, ſed reliquam inſuper dicendi vim omnem ac venuſtatem imbibiſſe. XXXIX. *Agamemnon* ſeu *De Rege* inſcribitur: docetq́ue oportere Regem optimis vſum conſiliarijs, ijſdem parere, neque ſuum arbitrium peruicaciter ſequi. Proxima vero quæ inſcribitur *Neſtor*, quanam ratione Reges admonendi ſint inſtruit. Mox *Achilles* ſequitur: qui Chironi non acquieſcens, ᵉ monenti prudentia potius atque arte, quam audacia aut corporis viribus res

b. φιλοφρονήσεις

c. Immo contra, Phot. dixit Dio: Laudaſſe ſe Diodorum, cum quo hunc prædicarat laudauit ciuitatem.

d. Lege Sophoclis Philocteten. Nã Aeſchyli atque Euripidis intercidere. & huius mox noſtri Philoctetem: Meminit quoque M. Tullius Tuſc. II. & ibi Beroald.

e. Heſiodũ Chironis ad Achillem inſtituendum Præceptionem ſcripſiſſe, ex aliquorum ſententia refert Pauſan. Bœotic.

Dio Chryſoſtomus.

res bellicas geri, tandem neglecti conſilij pœnas dedit. Quæ vero *Philoctetes* poſt hanc inſcripta, fuſius eius infortuuia commemorat. Poſt quas *Neſſus & Deïanura* [quæ vocatur oratio] abſurdius de ijs obſequij cuiusdam cauſa conficta, in ſeriem quandam atque ordinem meliorem videtur reformare. *Chryſeïs* [item dicta oratio] laudatio Chryſeïdis eſt. *De regno* vero *& Tyrannide* oratio, de his ipſis diſſerit: vt tres deinceps ſequentes, *De Fortuna* gratas ſimul ac Philoſophicas meditationes exhibent. Ad eundem modum, quæ has excipiunt, totidem *De Gloria* orationes, ſuadent & monent cõtemnendam eſſe vulgi gloriam. vbi pulchræ ſimul & vtiles conſiderationes inter hortandum miſcentur. LII. *De Virtute* & inſcribitur, & diſſerit. LIII. Agit *de Philoſophia*, vt LIV. *De Philoſopho*. At LV. *De habitu cultuq́; corporis* inſcripta, docet non ob tunicam mox & calceos philoſophorum, neque ob externam cultus ſpeciem Philoſophum quemquam eſſe iudicandum. LVI. *De Fiducia* titulum ſortitur; vt cõtra huic proxima *De Diffidentia*. Suadent hæ cauendum ne cui fidas, aut te credas; ne ijs quidem, qui vel maximè amare videntur. Multos enim alijs confiſos in magnam incidiſſe calamitatem: cum diffidentia munitis manifeſta contigerit ſalus. Sed hæc quidem illa de Diffidentia oratio. præcedens enim ediſſerit, Fiduciam magna vt plurimum damna confidentibus attuliſſe. Argumentum deinde Orationis LVIII. quod docet inſcriptio, *De lege* eſt, vt & inſequentis LIX. *De conſuetudine*: quam quidem tantundem præſtare, quantum lex ſolet, oſtendit; ſed cum voluptate id potius atque inductione, quam vi, multoq́ue ſecurius. Duæ vero Orationes, quæ ſequuntur, *De inuidia* 277
agunt. vt LXII. *De diuitiis*; quarum moleſtias atque inſidias ita omnibus notas facit, vt vtiliorem longe eſſe ſtatuat iuſtitia comitatam paupertatem. LXIII. Inter Cilicas orationes *De Libertate* habita inſcribitur. a Illum autem liberum pronunciat, qui ſuarum ſit dominus perturbationum, affectionumq́ue animi, tametſi mille eius corpori imperent domini; illum contra ſeruum, qui malis ſuis parens affectionibus ſeruitutẽ ſeruiat, licet mundi totius imperium tenere videatur. Quam in ſententiam ſubſequens quoque diſſerit, *De ſeruitute & libertate* inſcripta: vt & ſequens, quæ *De ſeruis* altera eſt. Hinc *De ægritudine*, hortatur non oportere virum generoſum ac prudentem vinci aut perturbationi ſuccumbere, ſed contemnere potius, atque obterere. LXVII. *De auaritia* inſcripta, vitare hoc malum iubet. LXVIII. Oratio titulum præfert *De benedicendi exercitio*, atque hoc idem argumentum ſuggerit. Mox LXIX. agit, inſcribiturq́ue *De ſua [alios] audiendi cupiditate*. Septuageſimæ titulus eſt, *De ſeceſſu*, docetq́ue non loca ſola ſectando, mox etiam vitioſas animi affectiones, ac vitæ tumultus vitari, ſed ad ſeipſum ſeſe conuertendo, & ad ſui cognitionem contendendo, aliunde accedentis mali b exigua interim habita ratione. Proxima vt eſt *De pulchritudine* inſcripta, ſic & de adoleſcente diſſerit. Ibidem nec apud omnes gentes, etiam barbaras, idem pulcrum videri ait, ſed aliud apud alios obtinere. LXXII. *De pace belloq́;*, & agit, & titulum geſtat. LXXIII. *Sapientem etiam felicem* prædicat: & ſequẽs *De felicitate* diſputat. Hinc *De genio* agitur. *Genios* autem nominat, qui aliorum ita ſortiantur imperium, vt per eos aut melius cum ſubditis agatur, aut peius. LXXVI. eſt *De conſultando*. LXXVII. titulus eſt *Diſputatio de iis, quæ in ſympoſiis accidere ſolent*, eorumque nonnulla etiam narrat, ac mortalium pleroſque tunc ad Philoſophiam reſpectum habere conſueuiſſe, cum rebus triſtibus vita infeſtatur. LXXVIII. & altera inſequens *Melancomas prima & ſecunda* inſcripta, cum laudem adoleſcentis illius continent, tum memoriam mœroremq́ue in ſecundarum rerum affluentia vita functi. Vltima & octogeſima, quæ *Charidemi* nomen præfert, laudationem ſimul ac luctum extincti iuuenis commiſcet.

a. *Cicero in Paradoxis, & Philo Iudæus atque Moratius.*

b. *Infrequens quidem illud φορολίγον, ſed quod vel ex ſuo ἀντιςρόφῳ τῷ ὀλιγόφορον facile percipias.*

CÆSARII

Capita Eccleſiaſtica CCXX.

CCX.

LEGI CAESARII Librum, a *Capita* continentem *Eccleſiaſtica* CCXX. quibus partim enunciata quædam explicantur, partim quæſtiones ſoluuntur. Dicas autem hunc ſcriptorem, & ætate etiamnum florere, & cum Rhetoricæ quaſi fœtura, tum externæ

a. *An hæc iam in quattuor illos Dialogos diſtributa legimus, quos ad finem operum D. Gregor. Nazianzeni Iac. Billius edidit?*

ternæ non minus quam noſtræ Philoſophiæ eruditione turgere. Quamquam non minima deeſſe videntur, vt verbo dicam, quo motus illi atque impetus dedecore careant. Attamen clara eius dictio eſt (crebro licet ad poëticas voces iuueniliter deflectat, atq;
278 ab vſitata conſtructione, non ſine defectu aliquo, recedat) & ad ſummam dogmatum accurationem parum ſane ei deeſt. Per Quæſtiones porro & Reſponſiones, ſuppoſitis quoque perſonis [interloquentibus,] compoſita illi oratio eſt, & quidem Gregorij, vt aiunt, a cuius hunc Auctorem eſſe fratrem *Theologi* cognomentum indicat.

a. Negat id Iac. Billius argumẽtum Orationem X. B. Greg. Nazianz.

DIONYSII AEGEI

Dictyacorum Capita C.

CCXI.

LECTA DIONYSII AEGEI a *Dictyaca*, quæ inſcribuntur. Libellus erat centum abſolutus capitibus, quorum quinquaginta ſuam ſingula ſententiam aſſerebant: totidem vero ſuam quodlibet adſtructam antea hypotheſin, euertere conabantur; ita vt ſua cuique aſſertioni refutatio ſtatim opponeretur. Ipſa porro elocutio neq; admodum exornatur, neque tamen ſine venuſtate negligitur: præſertim cum non ad oſtentationem aliquam, ſed ad diſputationem potius Opus hoc comparatum ſit à ſuo Auctore, cui tenue dicendi genus & cognatarum rerum ſeries curæ fuit. Vtilis autem liber ijs eſt, qui in Dialecticis exercentur, atque iſta ferè ſuo argumento compreheniſa.

a. Sui vt videtur oblitus Photius, propoſitũ ſemel antea Opus (ſup. Cod. CLXXXV pag. 217) hic denuo repetit, cõmiſſis tantum διαιρετικοῖς Capitib. & breuiſſima ἐπικρίσει adiecta.

I. Ab vtroque parente mitti ſemen, animantiaque gigni; & contra, non ab vtroque. *II.* Ex vniuerſo corpore ſemen excerni: contra vero à teſticulis. *III.* Concoctionem calore fieri: contra vero non item. *IV.* Attritu concoctionem fieri: & attritu minimè fieri. *V.* Putrefactione fieri concoctionem: contra vero minimè. *VI.* Proprietate ſpiritus concoctionem fieri: contra non item. *VII.* Succorum proprietate concoctio fit; vel minimè. *VIII.* Proprietate caloris fit concoctio: & non item. *IX.* Calore digeſtionem fieri; & non item. *X.* Ciborum diſtributionẽ per caloris ad ſe attractionem fieri; vel minimè. *XI.* Spiritu fit digeſtio: aut non itẽ. *XII.* Arteriarum applicatione digeſtio fit: minimè vero ſic. *XIII.* Digeſtio fit per abſentiam cum vacuitate: & quod non per incertam ſiue quamcumque abſentiam fieri ſoleat digeſtio. *XIV.* Ex eo glaucedo naſcitur, quod alimento ſuo viſualis porus deſtituatur: & non item. *XV.* Sanguinis illapſu in viſionis porum glaucedo fit oculorum; & non item. *XVI.* Humidorum craſſitie atque exhalatione fit glaucedo: & non fit. *XVII.* Phrenitidem fieri per diſtenſionem meningis, ſanguiniſque corruptionem: & non ita fieri. *XVIII.* Ex caloris exceſſu naſci phrenitidem: & non itẽ. *XIX.* Per inflammationem phrenitidem naſci: & non item. *XX.* Lethargum ex inflammatione fieri: & non ita. *XXI.* Per diſtenſionem corruptionemq; lethargicus fieri: & non item. *XXII.* Per vniuerſum corpus diffundi appetitum edendi atque bibendi: & tantum in ſtomacho exſiſtere. *XXIII.* Edendi atque bibendi appetitũ in imaginatione ſitum eſſe. *XXIV.* Ex humorum inopia ſitim naſci: & non item.
279 *XXV.* In ſtomacho duplicem ſpectari efficiendi vim: & vero minimè, *XXVI.* b Inferior cerebri pellicula in concauitate principium eſt neruorum: & vero minime, ſed exterior. *XXVII.* Pharmaca diffuſa per corpus purgare; & non item, ſed ipſo adlapſu. *XXVIII.* Non eſſe vtendum purgantibus medicamentis: immo eſſe. *XXIX.* Vini hauſtum febricitantibus eſſe concedendum: & non eſſe, cum perniciosus ſit. *XXX.* Balnea febricitantibus vtilia eſſe: immo noxia eſſe. *XXXI.* In morborum incrementis clyſtere vtendum: & non vtendum. *XXXII.* Non eſſe morborum initio unctionibus utendum; Immo id perutile eſſe. *XXXIII.* Caput cataplaſmatis curandum: & non item, ſed olfactorijs dumtaxat vtendum. *XXXIV.* Vomitus prouocationem nihil prodeſſe: immo utilem eſſe. *XXXV.* Cor emittere ſanguinẽ: & contra non emittere. *XXXVI.* Cor non emittere ſpiritum, ſed arterias potius ipſum attrahere: & contra. *XXXVII.* Cor à ſeipſo moueri: Immo non à ſeipſo. *XXXVIII.* Sanguinem naturâ in arterijs exſiſtere: & arterias non eſſe ſanguinis receptaculum. *XXXIX.* Vaſa omnia in ſummo ſimpla eſſe: immo plicata eſſe atque inuoluta. *XL.* Per neruos ſenſum eſſe & motum animantis: & non eſſe. *XLI.* Venarum cor eſſe principium; & non eſſe principium. *XLII.* Iecur venarum eſſe principium:

b. Sup Cap. 8. ἐν τῷ ἐπὶ κοίλ.

DIONYSIVS Aegeus.

cipium; & ruſum non eſſe. *XLIII.* E ventriculo venas naſci: & non naſci. *XLIV.* Omnium vaſorum principium eſſe meninga, ſeu cerebri tunicam: & non eſſe. *XLV.* Spiritum eſſe arteriarum originem: & contra non eſſe. *XLVI,* Arteria illa, quæ iuxta dorſi ſpinam ſita, principium arteriarum eſt: & non eſt. *XLVII.* Cor eſſe arteriarum principium: & non eſſe. *XLIIX.* Neque cor neruorum principium eſt, ſed cerebrū ambiens pellicula: & non eſt. *XLIX.* In corde non eſſe intelligendi vim, ſed in capite: & contra. *L.* Intelligendi vim in medio eſſe cerebri ventriculo: & non eſſe. Hæc igitur opus illud [efficere] contendit.

AENESIDEMI AEGEI

CCXII.

De Pyrrhoniis Libri IIX.

a. Alibi minus rectè Oneſidemus *legitur.*

LEGI *a* AENESIDEMI *Pyrrhoniorum libros octo.* Cuius quidem Operis ſcopus eſt, hoc vnum probare, Nihil certo comprehendi aut ſenſu, aut ipſa etiam intelligentia poſſe. Quare neque Pyrrhonios, neque cæteros, quæ in rebus ipſis lateat, veritatem ſcire. Reliquarū ergo ſectarum philoſophos cum alia ignorare multa, tum quod fruſtra ſeſe aſſiduis moleſtijs torqueant, atque abſumant: quin & hoc ipſum ignorare, quod nihil eorum comprehenderint, quæ iam opinentur ſe comprehendiſſe. At qui ex *b* Pyrrhonis inſtituto [ait] philoſophatur, cætera felix, in eo quoque ſapit, quod vel in primis intelligat, nihil à ſe certo comprehenſum eſſe. immo & hoc ſtudioſe agat, ne cui eorum, quæ cognorit, affirmando potius, quam negando aſſentiatur.

b. Eius vitam ac placita deſcripſit Diog. Laert. qui frequenter huius Aeneſidemi meminit.

Porro tota huius Operis Commentatio quid propoſitū habeat, iam dictum. Libros ipſos Academico cuidam ſodali Lucio *c* Tuberoni inſcripſit, domo Roma, & claris ibi 280
natalibus orto, quique magiſtratus geſſerit ciuiles non vulgares.

c. al. Neroni,

d A Gell. lib. XI cap. 5. legend. & Sexti Pyrrhonij Hypotyp. lib. 1. cap. 33.

PRIMO Igitur Libro *d* Pyrrhoniorum & Academicorum diſcrimen referens, tantum non emiſſa voce iſta dicit: Academicos dogmata conſtituere, & alia certa atq; indubitata ponere, alia rurſum ſine vlla dubitatione tollere: Pyrrhonios autem dubios hærere, & ab omni dogmate liberos atque ſolutos eſſe; vt eorum etiam nemo omnino, aut comprehendi omnia poſſe, aut non poſſe dixerit; ſed nihilo magis talia, quam talia eſſe; aut tunc quidem talia, aliâs vero non talia; vel vni quidē huiuſmodi, alij vero non huiuſmodi, tertio etiam plane non eſſe. Neque rurſum omnia eſſe communiter eiuſmodi, vt aſſequi illa quiſpiam poſſit, vel quædam ſaltem horum aſſequi non poſſit; ſed non magis fieri poſſe, vt quis ea aſſequatur, quam vt non aſſequatur: vel nunc quidem aſſequi poſſit, tunc verò non item. Immo neq; verum, neq; falſum, neq; probabile, neq; ens, neq; non ens; ſed idem, vt ſic dicatur, non potius verum eſſe, quàm falſum; aut probabile potius, quam improbabile; aut ens, quàm non ens; aut tum quidem tale, alias vero aliuſmodi, aut vni tale, mox alteri etiam non tale. Nihil enim in vniuerſum Pyrrhonios definire, ne hoc quidem ipſum, quod nihil definiatur. Verum cum non ſuppetat, vt aiunt, quod ſenſa mentis efferamus, ſic loqui ſolemus. At qui ad Academiam, maximeque ad hanc nouam pertinent, inquit, cum Stoicis interdum opinionibus conſentiunt, & (ſi verum fateri volumus) Stoici ipſi, ſed qui cum Stoicis pugnent, videntur. Deinde & de multis decreta ſtatuunt. Virtutem enim atque amentiam inducunt; bonum quoque, & malum velut principia ponunt, verum item, & falſum; rurſum probabile, & improbabile; ens dein, & non ens; aliaque non pauca certo definiunt: ambigere ſe tantum dicentes *e* de comprehenſiua imaginatione. Quamobrem Pyrrhonij, dum nihil definiunt, omnino irreprehenſi permanent: verum Academicis, ait, pares cum alijs Philoſophis rationes reddendæ. Illud porro maximum: Quod illi de re qualibet ſibi oblata dubitantes, non tantum eundem perpetuo teneant ordinem, ſed nunquam etiam ſecum ipſi pugnent; cum hi ſecum pugnare ſe, ne ſentiant quidem. Simul enim ponere quidpiam, & rurſum indubitanter tollere, ſimul item dicere communiter aliqua eſſe comprehenſibilia, & non eſſe; manifeſtam vtique pugnam adfert. Alioquin quomodo fieri poſſit, vt qui ignorit hoc eſſe verum, illud falſum, adhuc dubitet, atque ambigat; & non certo prius illud amplectatur, alterumque declinet? Nam ſi ignoratur hoc bonum eſſe, aut malum; vel hoc verum, illud falſum; & hoc exiſtere, illud vero minime: omnino fatendum horum ſingula comprehendi non poſſe. ſin euidentes

e. περὶ καταληπτικῆς φαντασίας.

denter ſenſu vel intelligentia horum quidque percipiatur, comprehenſibile iam horum eſſe quodlibet dicendum eſt. Hæc, aliaque id genus, ab ipſo mox librorum initio diſcrimen Pyrrhonios inter & Academicos oſtendens, hic Aeneſidêmus Aegeus pertractat, vniuerſum deinceps Pyrrhoniarum rationum inſtitutum eodem hoc priore libro paucis ac ſummatim traditurus.

SECVNDO deinde libro ſingulatim iam, quæ vniuersè dixerat, tractare incipi-
281 ens, de Veris & Cauſis diſputat, deque affectionibus, de motu item, & generatione atque corruptione, ac de horum contrarijs; aduerſus hæc omnia dubia illa eſſe atque incomprehenſibilia, validis, vt putat, ratiocinationibus ante oculos ponens.

TERTIVS poſt hæc liber de motu & ſenſu, eorumque proprietatibus, ſimiles cõtradictiones curioſius inueſtigando, ad ea quæ nemo aſſequi aut comprehendere poſſit: hæc quoque abripere conatur.

QVARTO autem libro ſigna rerum obſcurarum, quæ nos manifeſtas haſce res eſſe dicimus, ne eſſe quidem vult; ſed decipi inani affectione eos, qui hæc opinentur. Mouet & ex more alias deinde quæſtiones de vniuerſa natura, de mundo, de Dijs, nihil horum percipi poſſe contendens.

Proponit ipſius & QVINTVS liber dubitandi aduerſus Cauſas occaſiones, nihil nullius eſſe cauſam tradens: & falli, qui Cauſas adferre conentur; numerans etiam modos, quibus Cauſas reddere ſtudeant, qui coacti iam in hoc errore verſentur.

SEXTVS vero bona & mala, quæque expetenda & quæ fugienda, [a] præpoſita adhæc atque reiecta in eandem ludificatoriam diſputationem adducit: quæ quantum in ipſo eſt, à noſtra quoque comprehenſione atque cognitione excludit.

SEPTIMVM aduerſus virtutes inſtruit, referens varias de ijs opiniones nequidquam commentos eſſe Philoſophos, ſeipſos decipientes, quaſi iam ad earum actionem contemplationemq; peruenilſent.

Qui ad hos omnes OCTAVVS accedit liber, contra [bonorum] Finem diſputat, neque beatitudinem illum eſſe, neq; voluptatem, neq; prudentiam, neq; aliud eorum quidpiam quod cuiuscunq; Philoſophorum familiæ ſectator opinando aſſerere queat; ſed omnino Finem non eſſe, ab omnibus licet decantetur.

Igitur ad huiusmodi concertationem diriguntur Aeneſidemi libri, qui Platoni, alijsq; ante nos pluribus ſatis indicantur, ſtultitiæ plenum ac nugarum illius Opus eſſe. nihil item ipſum ad aliquod dogma [confirmandum] prodeſſe, æque eſt manifeſtũ; vbi ſaltem ipſas quoq; inhærentes noſtræ menti dogmaticas contemplationes expellere aggreſſus eſt. Si qui tamen in Dialecticis exerceantur, non inutilis hic liber. modo ne horum parum adhuc cõfirmata mens, hiſce ratiocinationibus inhæreſcat, iudicijq; perſpicacitas vitiata non ſit.

[a] προηγμένα τε καὶ ἀποπροηγμένα quæ dicantur apud Stoicos, docebit te Cicero III. de Finibus, & clarius Sextus Empiric. lib. III. Pyrrhon. Hypot. cap. 24. init.

AGATHARCHIDÆ

Hiſtorica. CCXIII.

LEGI AGATHARCHIDAE, quem Agatharchum quidam nominant, *Opus hiſtoricum*. Hic patria Cnidius, inſtituto Grammaticus fuit. ſcribam tamen atque anagnoſten inſuper fuiſſe, præſtitum his functionibus Heraclidæ Lembo miniſterium, indicium fecit. Fuit & alumnus Cinnæi.

Scripſiſſe autem Aſiaticas res libris decem, & de Europæ rebus [a] libris quadragin-
ta nouem hiſtoriam pertexuiſſe, didicimus. Eius autem [b] libri quinq; rubrũ mare, quæq;
282 ad illud pertinent, exponunt. Et hæc quidem omnia ipſemet extremo libro quinto cõmemorat. Vbi & ob alias certas cauſas à ſcribendo ſe ceſſaſſe ait, quodque exacta iam ætas in ſenium vergeret. Sunt qui preter hæc alia ab illo conſcripta tradunt, quæ mihi videre nunquã contigit. Nam & Compendiũ aiunt vno libro reliquiſſe eorum, quæ de rubro mari ſcripſiſſet: item de Troglodytis libros quinq;: ſed & Epitomen Lydes ab Antimacho ſcriptæ: Rurſum aliud Breuiarium eorum, quæ de collectione admirabilium ventorum ſcripta extarent. Hiſtoriarum ad hæc Excerpta compoſuiſſe, atq; De amicorum inter ipſos conſuetudine.

Eſt autem hic vir, quantum eius libris legendis cognoſcere potui, grandiloquus, & ſententijs abundans. Qui orationis magnitudine ac dignitate præ cæteris quidẽ gaudet,

[a] *Quos citat non ſemel Athenæus, vt & Lucian. in Macrobijs IX. Aſiaticor.*

[b] *Quorũ primi & quinti Excerpta occurrent poſtea Cod. CCL. pag. 717.*

AGATHARCHIDES.

ſed verbis ſelectioribus non admodum videtur addictus. neque tamen dum vſitatas per omnia conſuetasque voces non adhibet, nouas ipſe format: niſi forte vſurpandorum vocabulorum artifex quiſpiam, nouam quandam ſpeciem præferentem phraſim de non nouis vocabulis effecerit. Quod quidem artificium ingenioſe adeo tibi ſubijcit, vt nec innouatum quidquam videatur, nec minor ſit, quam ſi vſitatas attuliſſet voces perſpicuitas. Vtitur etiam ſententijs, quæ eius prudentiam non minus, quam induſtriam manifeſtè declarant. Ad verborũ item immutationem rectius adſumendam, egregie præ cæteris comparatus eſt. Iucunditatem porro, quodque animum demulcere, aut diffundere queat, occulte paſſim ac latenter per totũ Opus diſſeminat. Ad tropos quoq; vbi ſe applicarit, ſine vllo moleſtiæ ſenſu illos adhibet. Quod quidem in eo efficit non verborum ipſa per ſe commutatio, ſed ingenioſa quædam & ſuauis ad res alias tranſitio atque conuerſio. Etenim nomen pro verbo adſumere, rurſumque verbum in nomen commutare, voces quoque in orationem diffundere, & orationem in nominis quaſi formam cogere, nemo eſt omnium, quos nouimus, hoc ipſo peritior. Idem Thucydidē in concionibus apparatu & vbertate imitatus, magnitudine orationis æquat, perſpicuitate autem etiam vincit. Talis omnino vir iſte eſt, ab ipſa quoq; Grammatica gloriam aſſecutus. Cui etſi Rhetoris cognomentum improuidum aliorum iudicium non conceſſit, mea certè ſententia non Grammaticorum ſolum, ſed ne Rhetorum quidem vlli ſecundus cum docendo, tum ſcribendo videtur.

HIEROCLIS

CCXIV. *De Prouidentia & Fato libri VII.*

a. De quo Suid. & Liban lib. 1. ep. ad Acacium.
b. Vnde impreſſa Lutetiæ, quadā excerpta, apud Fed. Morellum.

LECTVS a eſt HIEROCLIS b *Liber de Prouidentia & Fato*, atq; de arbitrij noſtri cū diuina gubernatione congruentia. Auctor hic profeſſione Philoſophus, cui liber ipſe Olympiodorũ quendam veluti cenſorem conſtituit, qui eius ſcribendi cauſam dedetit, cum Philoſophiæ non vulgaris adamator, ne ciuilis quidē ſapientiæ rudis eſſet. Cla- 283
rum enim legationib⁹ Romanis fuiſſe, multasq;, ac magnas è barbaris gentibus Romano adiunxiſſe imperio, quæ ipſi quoq; ad magnos apud illas magiſtratus acquirēdos viā ſtrauerint. Igitur Olympiodorus, ad quem liber mittitur, talis fuit: ad quem inſuper libro primo extremo adiunxit Auctor conſolationem, cum ille adoptiui filij amiſſionem ſupra modum lugeret, non dolenti tantum eſſet animo, ſed etiam vultu triſtiore. Ipſe autem commentarius *De Prouidentia*, diſputationem præfert eius, qui erga Platonis nō aliter, quam erga Ariſtotelis ſententiam animo affectus eſſet. Conciliare enim horum Philoſophorum inter ſe opiniones ſtudet, non ſolum in ijs, quæ de Prouidentia diſputant, verum etiam vbi animos docent eſſe immortales, aut de cœlo quidpiam ac mundo ijdem philoſophantur. Quotquot autem hos inter ſe diſſentire ac pugnare arbitrati ſunt, eos longiſſime ab eorum ſententia abductos, à veritate omninọ aberraſſe contendit, alios ſua ſponte contendendi ſtudio atque veſaniæ ſeſe addicentes, alios præoccupata opinione atque imperitia ſubactos. Ac prioris quidem ordinis ingentem fuiſſe numerum refert, donec Ammonij aliquando ſapientia orbi illuxit, quem etiam *Diuinitus edoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum Philoſophorum opinionibus perpurgatis, & reſectis quæ vtrinq; excreuerant nugis, in præcipuis quibusq; & maximè neceſſarijs dogmatibus, concordem eſſe Platonis & Ariſtotelis ſententiam, demonſtraſſe. Huc igitur Hieroclis ſcriptio magno ſtudio connitens, & argumentis illa aſtruit, quæ ipſos ſenſiſſe contendit. & acriter cum ijs certat, qui contrariam tueri partē conati ſunt. Epicureos dico, ac Stoicos, & quotquot forte Platonem atq; Ariſtotelem colunt quidē, ſed eorũ ſenſa minus rectè explicant. Eos item, qui in Genethliaca deſudant arte, redarguit, dum fallacem eorum eſſe ac lubricam de Fato opinionem oſtendit. Immo & qui Prouidentiam rerum creatarũ cōmentis quibusdam aut præſtigijs tollere audent, ijsdē prorſus rationũ quaſi quæſtionibus explorandos ſubijcit. Vt autem ſimul omnia dicam, aduerſus omnes illas opiniones inſurgit, quæ indoctiores eo adducunt, vt diuinam Prouidentiam vel omnino non eſſe, vel nullius eſſe momenti ac deſpicatui ducendā putent.

Ex Platonis igitur ſententia ſupponit hæc diſputatio, Deum natura ante illam [prouidentiam] eſſe, velut vniuerſæ ſimul aſpectabilis & inſpectabilis huius molitionis opificem, quam ex nulla re ſubiecta vult à ſuo artifice productam; vt cui ſola ſufficeret

Digitized by Google

ceret voluntas, quo rerum natura ſubſiſteret. Cæterum corporea ſubſtantia per creationem cum incorporea coniuncta, mundum ex vtraque natura perfectiſſimum, duplicem ſimul & vnum, conſtitutum eſſe; in quo ſumma, media, & ima mundi opifex ſapientia iuxta cuiusque naturam decreuerit. Horum prima *Ratione prædita cæleſtia*, & *Deos* vocariait: Quæ vero proximæ poſt hunc ordinem regioni attributa ſunt, ea cum *Ratione prædita ætherea*, tum *Dæmonas bonos* appellat, bonorum item hominibus interpretes & nuncios factos: Humanum denique genus infimum tenere locum, eosque *Terrena animantia*, & *Humanas animas*, atque (vt Plato diceret) *Mortales ho-*
284 *mines appellari* tradit. Hæc porro tria genera in vno velut animante, vel choro atque concentu ita eſſe aptata inuicem atque connexa, vt naturalis eorum diſtinctio per vnionem illam, ac nexum mutuum minime confuſa conſeruetur. Ac præeſſe quidem præſtantiora inferioribus; omnibus tamen omnino imperare ipſorum Patrē atq; conditorem Deum. Hoc ergo eius tanquam à patre denominatū regnum, & videri, & vere eſſe Prouidentiam, quæ quod cuiq; generi conuenit, hoc illi diſtribuat: At vero Iuſtitiam illam, quæ Dei prouidentiam comitatur, vocari *Fatum*. Vno enim Fati nomine in plures notiones, ab iis qui nouitate gaudent, diſtracto, non aliud tamen Fatum ſibi videri, quam id quod Ariſtotelem & Platonem crediſſe tradit. Neq; enim illam temere poſitam Genethliacorum neceſſitatem ullo modo admittit, nec Stoicam item vim, neq; illud etiam Fatum, quod Alexander Aphrodiſienſis ſtatuit, eoq; tandem deducit, vt idē prorſus cum natura corporum Platonicorum efficiat: ſed nec eam, quæ carminibus magicis aut ſacrificiis à conſueto naturę ordine deflectatur, Geneſin: ſed illud tantummodo Fatum, vti diximus, extullit, quod cum ſuis Plato vult: Rerum ſcilicet euenientium ſecundū Prouidentiæ leges iudicialē quandam Numinis operationē, bono ordine ac ſerie res noſtras dirigentē in illum finem, in quem liberæ actiones ex certo propoſito feruntur. At enim iſthæc huius viri ſcripto cum contineri videas; frequens nihilominus ipſi & magnum certamen eſt de humanorum animorum [a] priore vita, deque eorū in alia corpora transmigratione. Nam ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta transfuſionem non recipiens, at vero hominum in hominem tranſitum ſtudioſe defendens, periculoſam hanc atque ineptam opinionem ſurſum deorſum verſat. Per illam quidem, vt credit, diuinam prouidentiam corroborans; Per hanc, liberum arbitrium, [b] liberumq; ſui ipſius dominatum adſtruens; Fato certe tam ei grato auxilium ferens: idque non abſurdis tantum commentis incitatus, ſed etiam ex minime cohærentibus argumentationibus ſuas, quas putat, probationes producens; cum interim, per quæ reuera prouidentiæ dogma conſtitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Immo vero, ſi quis huic homini veritatem anteponere ſtudeat, quibus illam argumentis adſtruere nititur, his ipſis eandem omnino euertit. Nam qui infirmum argumentum ſemel veritati ſubſtrauit (vt alibi, cum res ita poſtularet, copioſius oſtendimus) is in contrariam facile partem conuerti illam poſſe, quin & nequaquam ſubſiſtere, ſimul demonſtrauit. Illa quippe animorum priore vita, & in corpora transmigratione (quam ipſe baſim ac fundamentum Prouidentiæ, liberoque arbitrio, ac Fato illi ſubiieit) omnino inter abſurda & impoſſibilia per veritatem ablegata, nimirum vna cū illo, qui per iſta hæc molitur efficere, etiam Prouidentia, & Liberum arbitrium, & Fatum euertitur; atque in nugas operoſa illa machinatio abit.

a. προβίωσις.

b. τὸ αὐτοδέσποτον.

Porro in [c] ſeptem libros vniuerſum Opus diuiditur: quorum PRIMVS quidē exponere inſtituit ea, quæ ipſe apud ſe de Prouidentia, de Iuſtitia, & de Sententia in nos pro factorum merito ferenda, meditatus eſſet. SECVNDVS dein Platonicas colligens opiniones, ſuas cuiq; probationes ex ipſis Platonis Operibus apponit. TERTIVS obiectiones proponens, quibus vti quiſpiam aduerſus ea, quæ tradita ſunt, queat, diſſoluere ha-
285 rum cauillationes conatur. QVARTVS Oracula, quæ vocantur, ac Sacerdotum leges, & Platonis dogmata inuicem conciliare ſtudet. QVINTVS Orpheo, Homero, & cæteris, qui ante Platonē celebrabantur, Platonicam de modo dictis doctrinam tribuit. SEXTVS omnes, qui poſt Platonē fuēre, ipſo quoq; Ariſtotele principe aſſumpto, vsq; ad Ammonium Alexandrinū, cuius in familiaribus celeberrimi Plotinus & Origenes, ad hos, inquam, vſq; Platonis poſteros, qui quidem aliquod ſibi nomen ſapientiæ pepererunt, eiusdem ad unum omnes cum Platone eſſe ſententiæ, argumentis probat. Quod ſi qui conſentientes Platonis & Ariſtotelis opiniones dirimere aggreſſi fuerint,

c. Ex quorum tribus primis excerpta quædam afferuntur infra, cod. CCII. pag. 749.

HIEROCLES.

eos & nihili homines, & fugiendos ſtatuit. Multa inſuper Platonicorum ſcriptorum adulteraſſe eos etiam, qui hunc ſibi præceprorem adſcriberent; vt & Ariſtotelicorum Operum eos, qui ſe huius partem maximi facere profiterentur: non aliam id vtiq; ob cauſam, quam vt cōmittere inter ſe Stageriten atq; Ariſtonis F. poſſent.

SEPTIMVS Liber proprio ſibi ſumpto argumento, de Ammonij ſupraſcripti Diſputatione ſtudioſe diſſerit, vtq; Plotinus & Origenes, immo & Porphyrius atq; Iamblichus, & deinceps ordine cæteri, qui diuina (quemadmodum ipſe quidem loquitur) generatione ſunt editi, vſque ad Plutarchum Athenienſem, quem etiam auctorem taliom ipſe nominat dogmatum, vt, inquam, hi omnes purgatæ Platonis Philoſophiæ addicti ſint.

Ipſa vero huius Auctoris dictio perſpicua eſt ac pura, & Philoſophicum decens ſtudium: tametſi fucatis & ſuperuacaneis coloribus, aut benedicendi varietate non exornetur.

IOANNES PHILOPONVS

CCXV.

Contra Iamblichi Opus de Simulacris.

LEGI IOANNIS cognomento *Philoponi Librum aduerſus Iamblichi Opus*, quod *de Simulacris* inſcripſit. Scopus autem Iamblicho propoſitus eſt, oſtendere, cum diuina eſſe idola, (nam iſta etiam ſimulacri nomine complectitur) tum præſentia numinis referta: non ſolum quæ hominum manibus occulta quadam arte fabricata, ob incognitum nimirum artificem cœlo delapſa nominentur (hęc enim & cœleſtis eſſe naturæ, & inde in terram decidiſſe, vnde etiam ſint merita nomen accipere) verum etiam quæcumque fundendi arte, & ſculpendi atque arque fabrili certa ſimul mercede & opera [ab artificibus] conformata eſſent. Horum igitur omnium opera naturam excedere, & hominum opinione maiora eſſe Iamblichus ſcribit; multa partim incredibilia è fabulis narrando; partim in obſcuras cauſas referendo; partim etiam contra atque oculis cernantur, ſcribere nihil metuendo. Opus integrum duas in partes ſecat, *Maioremq́;* alteram, alteram *Minorem* nominat. Vtramque Philoponus oppugnat, conſueto orationis genere vſus, quin & compoſitionem ad ſolitam ſibi ſormam adaptans. A puro enim & dilucido non recedit: neque tamen elegantia & Attica phraſi exornatus nitet. 286 Rationum præterea Iamblichi reprehenſiones ſane generoſas, & per ipſas quoque penetrantes cauſas frequenter tibi exhibet; quas interdum ſuperficie tenus tantum refellentes, & ad ſola nomina relatas, longiusque à re controuerſa recedentes [adfert;] etiam cum hæc redarguenti valde eſt obnoxia, & per ſe imbecillitatem ſuam prodit.

ORIBASII MEDICI

Opera.

a. De hoc Eunap. & Suid. meminere.

LEGI Volumina quattuor, quibus medicam rem a ORIBASIVS à ſe compoſitam complexus eſt: aliaq́; præterea ſeptem, eadem pæne forma ab eodem edita.

ORIBASII MEDICI

CCXVI.

Galeni Compendium ad Iulianum Imp.

PRIORE ergo volumine, quæ Galenus Medicus conſcripſerat, ea hic in compendiū redigit. Iuliano autem, Chriſtianę religionis deſertori, hunc laborem inſcripſit, hoc ferè vſus principio.

„ Iuſſus à te, Diue Iuliane Imperator, Galeni hominis admirandi perutiles de re Me-
„ dica libros ad pauciora redigere, libenter ſane voluntati tuæ ſum obſecutus. Ijs enim, qui
„ ad hanc ſeſe artem applicare volent (vt ipſe ait) & natura forſitan deſtituuntur, neque
„ aptam ſunt nacti ætatem, ne prioribus quidem ſæpenumero diſciplinis initiati (vt ob eas
„ cauſas libros illos fuſiores ediſcere nequeant) ſufficient, quæ iam ſcribentur: cum &
„ tempore egeant ad ediſcendum breuiore, & ſenſum habitora ſint faciliorem; quando in
„ pauca verba hoc compendium, vitata interim obſcuritate, redigetur. His verò, qui
„ præcedentibus Medicinam ſcientijs exculti, neq; per naturam, neq; per ætatem prohibentur

» bentur perfectioribus hìc imbui præceptis, hæc quoque Synopſis conueniet: cùm ma-
» ximè neceſſaria quæque breuiter iis ſuggerentur tunc, quando in ipſo curandi opere
» vrgebit neceſſitas.

Sic igitur Oribaſius in hoc opere præfatus, illa ſolum pollicetur collecturum ſe, quæ Galeno placuiſſent, quæque ad Medicam artem, & eius tractationem facerent. Abſoluit autem illud opus libris * * *

EIVSDEM

[a] *Medicinalium collectorum ad Iulianum imperatorem libri LXX.* CCXVII.

a. *Ita hic titulum in editis legitur libris.*

ALTERVM quoque *Opus* eidem Iuliano dedicatum *ſeptuaginta libris* abſoluitur: nihilo interim minorem, quàm illud prius, ſed maiorem potius vtilitatem ſua mole adferens. Eius autem proloquium hunc in modum inſtituitur:

» Epitomas, quas tu olim, Diue Iuliane Cæſar, mihi conficiendas mandaueras, iam
» pridem (cùm in Occidua Gallia verſaremur) ad finem, quemadmodum tu voluiſti, per-
» duximus: & eas quidem ex iis ſolis confectas, quæ Galenus conſcripſiſſet. Verùm vbi
» tu, iis laudatis, alterum mihi laborem adiunxiſti, vt perquiſitis omnibus quæ Medici
» præſtantiſſimi maximè oportuna dixiſſent, & quæcumque ad eundem hunc Medicinæ
» finem pertinerent, vnum in volumen redigerem. Id quoque ego pro virili parte, &
» prompto animo facere decreui. Superuacaneum igitur, & omnino ineptum arbitra-
» tus eadem ſæpe ſcribere, ſiue quæ ab optimis Medicis, ſiue quæ ab iis, qui non ita dili-
» genter res tractauerunt, ſcripta fuerint: ea ſolùm colligam, quæ nobis reliquerunt ij,
» qui ceteris præſtiterunt, nihil eorum omittendo, quæ Galenus dixerit: Siquidem cete-
» ris, qui eaſdem res pertractauerunt, optima ipſe, & via ac ratione, & diſtinctione adhi-
» bita, omnibus antecellit, vt qui principia & ſententias Hippocratis aſſiduè conſectetur.
» Ego verò hìc huiuſmodi vtar ordine. Inprimis colligam ea, quæ ad partem materia-
» lem ſpectant: deinde quæ de hominis natura atque fabrica dicta ſunt: tum de tuenda
» ſanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus confectis, addam, quæ ad dignotio-
» nem & prænotionem pertinent: ad hæc, quæ de moribus, deque ſymptomatis ſunt, ac-
» cedent: & denique ea, quæ valent ad corrigendum ea, quæ præter naturam ſunt, ad-
» hibebuntur.

Hoc igitur proloquium ſecundi operis, cuius (perinde ac præcedentis) ab eo ar-
287 gumento ducitur initium, quod alimentorum nobis facultates exponit. Septuagin-
ta [b] verò libris, quæ receperat, pertractat. Opus equidem, vt tempore poſterius, ita vtilitate prius. Neque enim ea ſolùm, quæ Galenus rectè litterarum monumentis prodiderat, continet, ſed etiam quæ ab ipſo prætermiſſa alij diſcenda propoſuerunt. Ac mihi quidem ſanè vtilis hic labor videtur, ſi non ceteris omnibus, quotquot in Medicæ artis vſum atque contemplationem hactenus collati ſunt: at certè præ plurimis: idque vel eo nomine, quod non perſpicuè tantùm ſua tradat, nihilque prætermittat: ſed eorum etiam quæ congeſſit pleraque variis vocibus efferantur. Vnde ſi quid forte obſcurius hìc eſt ab aliquo prolatum, id mox per aliorum explicationem declaratur. Quare ad Medicinæ ſtudium ſeſe applicantibus auctor ego ſim, vt hoc potiſſimum opus aſſiduè verſent. Atque huiuſmodi quidem Oribaſij altera illa eſt medicæ tractationis & contemplationis collectio.

b. *Quorum hodie ſeptendecim tantum Latinè exſtant, primo quoque eo volumine, vt opinor, amiſſo.*

EIVSDEM

Compendii ad Euſtathium F. libri IV. CCXVIII.

TERTIVM item ab eodem eſt elaboratum *Opus*, vt ipſemet in prooemio teſtatur, *Secundi* illius *compendium*, Euſtathio filio inſcriptum, ac *libris nouem* diſtinctum, quibus ea morborum medicamenta proponuntur, quæ parari facile poſſint, in promptuque ſint. Ceterum chirurgiæ ſpeciem omnem hiſce collectaneis penitus prætermiſit. Itaque liber hic memoriam excitando iis, qui in Medicæ artis exercitatione ac ſpeculatione iam verſati ſunt, non modicam adfert aut parum promptam vtilitatem. Iis item, qui primùm ad artis huius cognitionem hoc compendio peruenire ſe poſſe

ORIBASIVS.

ſperant, dicerem breui tempore non modicum allaturum vtilitatis: niſi ex eo quod methodo careat,& nihil definitè pronuntiet, quoſdam parua rerum harum inſtructos experientia, & æquo tamen promptius ad curationes aggredientes, in ipſo vidiſſem opere compelli ad maximas noxas tum ægris, tum interdum etiam ſanis inferendas. Verùm nouem hiſce libris illorum ſeptuaginta compendium includit.

a. Is in XXXV. hodie capita diſ- ſectus.

a PRIMO ergo libro differit de cautione in corporis exercitationibus adhibenda, & de ipſis exercitationibus, de euacuationibus cum vniuerſè, tum ſingulatim: & iis, vel per ea quæ ingenio ſunt excogitata, vel per ea, quorum domina natura eſt. De aëre ad hæc,& balneis tam natiuis,quàm artificioſis. Item de ſudoribus,& cataplaſmatis: de olei meri,& olei aqua diluti labro. [De iis denique] quæ cutem rodendo, aut ſaltem diſſoluendo,illam diuturnorum morborum curationem efficiunt, quam *Metaſyncriticam* Methodici appellant.

b. Huius Vnum & LX. capita.
c. Quænam ea ſint, docebit Gorræus in definit.

b SECVNDO libro de ſimplicium medicamentorum facultate tractat, eorumque delectu: de apparatu, cum c ἀκόπων quæ nominantur vnguentorum, tum emplaſtrorum. Poſt hæc de ponderibus: de latis emplaſtris, quæ κοπτὰ [ſiue contuſa] appellant, deque coctione medicamentorum, quæ ad emplaſtri confectionem commiſcentur.

TERTIO libro compoſitiones medicamentorum omnis generis perſequitur. 288

d. Capita ei tributa in editis XLI.

d QVARTVS de alimentorum facultate, deque horum apparatu, conſcriptus eſt: de mulſo item, ceteriſque potionis generibus, quæ quidem ægrotantibus vtilia ſunt. De lactis inſuper potu, ac denique de aquis.

e. Sectus in capita LIII.

e QVINTVS liber, quæ grauidis ac prægnantibus accidant, tradit, earumque victum,& quales nutrices eligendæ. De infantis educatione, quæque ei ætati accidere ſolent. De laſſitudine cum ab exercitatione nata, tum ea cuius cauſa exterius minimè apparet: itemque de cutis aſtrictione. Senum quoque victum hìc reperias,& quæcumque corpori extrinſecus aduenientia deformitatem conciliant, horumque depulſionem & curationem. Dentium præterea cuſtodiam,& quæ audiendi difficultatem,atq; oculorum caliginem reſtituunt: damni ad hæc à ſaturitate illati curationem, & negotioſæ vitæ victum. De iis etiam agit,quibus alimenta corrumpuntur: & iter agentibus ac nauigantibus victus rationem præſcribit. Differit & de carnis extenuatione atque nutritione, poſt quæ temperamenti cognitionem, & eius euerſi curationem tradit.

f. Continet nũc capita XLVII.

f In SEXTVM librum ea ſunt coniecta, quæ ſigna ſunt ad rectè tutòque de morbis iudicandum. Curatio item, ac prænotio febrium atque ſymptomatum: adiunctis & febrium generibus, earumque remediis. De fame, & de animi defectione ac ſyncopa, atque de dolore, & ſingultu agit. Item de canina appetentia, & contra de proſtrato appetitu, & curatione immenſæ famis. Præterea de nauſea & vomitu, & de inſomnia, torpore, colliquatione, ſiti, atque exulcerati oſſis ſacri medicina.

g. Vno & L. capitibus.

g SEPTIMO verò libro de vlceribus vniuerſis, tam quæ ſimplicia, quàm quæ caua dicuntur: immò & de iis, quibus cicatrice eſt opus, atque de carne abundantibus agit: vbi & igne ambuſtis remedium adfert. Item de papulis, de pruritu, de puſtulis, quæ phlyctænæ vocantur, & de vlceribus diruptis ac malignis. Ad carbunculos quoque & cancros curationes adſcribit: conuulſorum item ac luxatorum & ruptorum: quibus ad hæc rebus cuſpis, arundo, ſpina, aut ſudes carni infixa euellantur. De reduuiis, articulorum vlceribus, ſanguinis eruptione. De neruis vulneratis, & articulis luxatis: de inflammatione,& de affectione, quæ ex defluxionibus fit: de gãgræna,& ſphaceliſmo: de apoſtematis ſeu abſceſſibus & fiſtulis: de eryſipelate & herpéte. Item de ſcirrhis, œdematis, termintho, epinyctide. De diſſectis ligamentis,& thymo, ficis atque furunculis. De verrucis & myrmeciis, atque ſimilibus. Ad ganglia, quæ appellantur, ad perniones, ac fiſſuras edit medicamenta: & ad vlcerata pudenda. De leuce præterea, alpho, lepra, ſcabie, impetigine tractat,& de inflationibus: vtque theriaca è viperis magno ſit elephantiacis adiumento. Et hæc quidem ſeptimo continentur libro.

h. Capitibus LVII.

INSEQVENTI verò de memoriæ iactura, deque iis, qui nimia vigilia, vel graui ſomnolentia torquentur, h agit Oribaſius. tum quid ephialtes ſit, morbuſque comitialis,& vertigo, apoplexia, atra bilis, inſania, vehemens amor, ac lycanthropia: ho- 289
rumque remedia. De cerebri ad hæc morbis, & rabidi canis morſu. De paralyſi, ſeu neruorum reſolutione, & rigore, qui calefieri nequeat. De conuulſionibus ac diſten-

tione,

tione, deque capitis doloribus. Ad puerorum inſuper aduſtiones, ad fœdum narium odorem, ad ſugillationes ſub oculos, & ad *a* ecchymomata inueterata. Item de labiorum fiſſione. Ad ephelidem quoque ac faciei næuos, oculorumque nigras maculas, & varos, ac ficoſas menti eminentias. De fœdo alarum odore: de variis oculorum doloribus, de pediculari morbo, de narium obſtructione & de ſtrangulatis. Atque hic octauus liber eſt.

a. Vitiosè legi hic ἐκχύματα docent libri editi.

b Nonvs autem & vltimus, illud morborum genus complectitur, quod circa thoracem ac viſcera conſiſtit, & ad veretra vſque pertingit. muliebres etiam morbos recenſet, atque aduerſus podagram, articularem morbum, & iſchiadem remedia præſcribit. quod quidem tertium eſt ab Oribaſio ſcriptum de re medica opus.

b. Per capita LXII.

EIVSDEM

Ad Eunapium libri IV. CCXIX.

Qvartvm item *Opus eiuſdem* eſſe *artis compendium*, Oribaſius vult, quatuor illud libris abſoluens. cuius quidem componendi Eunapium (quem & eloquentiſſimum prædicat) auctorem ſibi fuiſſe commemorat. Remedia verò, quæ facile parantur, tradere ſibi propoſitum ait: quam etiam doctrinam triplici ferè modo confirit. Primum enim ſimplicium facultates vniuersè, & ſingulatim vſum cuiuſque recenſet. Deinde morbi cuiuſque curationem docet. Tertio præter partis affectæ cognitionem, etiam medicandi rationem exponit. Quarto denique loco illud argumentum tractat, quod ad ſanitatem curandam ſpectat: quod & cæteris iam enumeratis præmittit. Mox ergo cum natura ab infantis educatione auſpicatur.

Cæterum hic ad Eunapium labor idem ferè ac geminus eſt cum eo opere, quod ad filium ſcripſit. Neutrum enim Chirurgiæ rationem ducit: & verò in cæteris quoque conſpirant, niſi quod ordinem aliqua eundem vel ſimilem non ſeruant. In quibuſdam item alterum altero nonnihil præſtat, vt in plerique locorum morbis, & quantum ad ſimplicium medicamentorum cognitionem illud, quod ad Eunapium ſcribitur, opus. Et habet viciſſim alibi quidpiam ad Euſtathium liber, de quo præ illo gloriari poſſit. Verùm *a* pro vtroque ſuſcepto labore habenda homini gratia eſt. Quod enim in ſcriptore fuit, non incommodi cuiuſpiam, ſed emolumenti potius *b* cauſſa vtrumque (vt & quæ antea ſcripſerat) elaborauit.

Quod autem ad dicendi characterem attinet, dubium eſſe ac ſuperuacaneum videatur, quidquam iudicare. Nam & è variis atque omnigenis hæc ſunt ab eo collecta volumina: & vir medicus, non ſermonis elegantiæ peritiæque reddere rationem prudentibus debet, ſed ſi quam fortè medicatum functionum minus rectè aut reddidit, aut demonſtrauit.

a. Emendo, ὑπὲρ ἐπιτρίψας τῶν σπουδῶν, aut ἐπιτρίψαι τῶν πόνων.
b. ἴσως repono pro ἐπιτρίψας.

Vidi ego alterum eiuſdem auctoris opus, totidem libris diſtinctum, Inſcriptumque *c* *Paratu-facilia*. Id ad Eugenium quendam argumentum ſuum referebat, quem & diſertum nominat. Vtilem quoque ſcriptionem fore ruſticantibus additur, iterque

190 agentibus, & vbicumque locorum medici copia non ſuppeteret. Veruntamen hic liber, etſi titulo, & appoſita dedicationi perſona, nonnihil differat: cætera tamen non niſi deſcriptum eſſe operis ad Eunapium ſatis manifeſtè apparet. Quare in eam cogitando ſententiam veni, non eſſe id vnquam ab Oribaſio factum: ſed vel errorem eius, qui ab initio miſſum ad Eunapium librum deſcribendo, titulum quidem in *Paratuſacilia* commutarit, pro Eunapio verò Eugenium ſubiecerit: vel alium certè quempiam gloriam ſibi ex dedicatione quærentem, ad hoc confugiſſe commentum, vt pro Eunapio Eugenium, & pro ſcripto ibi titulo *Paratuſacilia* ſcriberet.

c. Qui titulus modo librorum ad Eunapium in excuſis exemplaribus.

THEONIS ARCHIATRI ALEXANDRINI HOMO. CCXX.

Legi Theonis *Archiatri Alexandrini* librum medicum, qui Homo inſcribitur, & Theoctiſto dedicatur. Curationes autem auſpicatur ab hominis capite vſque ad pedes, affectorum omnium humani corporis partium morbis remedia quædam adferens. Non tamen aut morbi naturam, niſi in paucis fortè, explicat, aut ſatis diſtinctè

THEON MEDICVS.

ſtinctè illas res tradit, de quibus diſſerere proponit. Deſcriptis verò iam eorum morborum remediis, qui pedes atque articulos inuadere ſolent, de purgantibus deinde medicamentis ſimplicibus agit, conaturq́ue & cauſſas quaſdam reddere (idq́ue, vt mihi quidem videtur, non rectè, neque veritatem ſecutus) cur purgandi facultatem pharmacorum natura exerat. Hinc medicamentorum omnis generis compoſitionem pertractat, quæ ſufficientem ad ſupranominatos morbos, ceteraſq́ue humani corporis affectiones vſum præbeant, ſingulis morboſis partibus, quas omiſerat, remedia adſcribēs. Emplaſtra inſuper, & aduerſus laſſitudinem remedia, collyria item; ac varias antidotos à variis præſcriptas Medicis adfert. Qua in re opus illud conſumitur. Liber autem hic eandem ferè vtilitatem, quam Oribaſij ſynopſis, adferat.

AETII AMIDENI

CCXXI.

Operis medici libri XVI.

a. Quorum priores IIX. Græcè pridem Venetiis excuſi.

LEGIMVS AETII *Amideni de re medica libros* a *ſedecim.* Collegit autem totum hocce opus non ex iis tātùm ſcriptoribus, è quibus Oribaſius ſuos ſiue ad Iulianum Imp. ſiue ad Euſtathium & Eunapium libros, ſed ex Therapeuticis præterea Galeni libris, atque ex Archigene, & Ruſo. Ad hæc è Dioſcoride, Herodoto, Sorano, Philagrio, Philomene, Poſidonio, aliiſq; nonnullis, qui medendi arte nomen ſibi gloriamq; pepererunt. A facultatibus autem ſimplicium medicamentorum, ac ciborum è Galeno breuiter hæc commemorans, initium ducit, finiturq; opus libro ſextodecimo, qui de mulierum morbis præcepta tradit: quibus cū alia adnectit capita, tum tergendæ faciei, reliquiq; corporis rationem docet, œnantharibrum inſuper præparatione, & id genus 291
aliis quibuſdam adiectis. Sic, vti diximus, opus vniuerſum & incipit & definit. Singulatim autem; PRIMVS liber ſimplicium alimentorum ac medicamentorum facultates breuiter perſtringit.

ALTER dein metallicorum facultatem & vſum, animantiumq́ue vel integrorum vel partium eorum vtilitatem paucis in medium adfert. Poſſit autem totius de ſimplicibus medicamentis tractationis pars hæc non modica cenſeri.

TERTIVS eius liber agit de omnis generis exercitationibus, quæq; exercitationem patent. Hinc poſt euacuationes, ſeu humorum eductiones illas occultas, de venæ ſectione pertractat, non ſectionis tantùm modos diſcernens, ſed etiam magnitudinis, formarum, temporis opportuni, atq; euacuandi menſuræ deſcribens. Mox de arteriæ ſectione, & de ſanguinem ſiſtente arteriarum medicamento, de cucurbita, ſcarificatione, & hirudinum delectu. De victus ratione & vſu. De purgantibus medicamentis, & vinorum purgantium vario apparatu. De purgante vino mulſo, condito, abſinthiato, roſato, melle roſaceo, aceto mulſo, itemq́ue de garo purgante. De melle, vino mulſo, oxygaro, ac iuſculo molliente: de lacte, atq; oliuis purgantibus De quibus quidē omnibus præceptiones tradit. Præterea & de compoſitis oxypotis, ac variis purgatoriis, deq; paſtillis, & buccellatis, purgantibus. Aloëdaria quoq; purgantia deſcribit, ſimiliaq́ue è ſale, & illas quinq; celebratas hieras. Auxiliantia quoq; iis, quos purgās medicamentum non purgauit, aut qui ſupra modum, euacuati ſunt. De vomitu, & quibus dandum ſit veratrum, quid illud poſſit, ac qui ad ſumendum apti. De exploratione veratri, & præparatione bibituri. De vario ellebori ſeu veratri vſu atq; exhibitione, & de cura eorum, qui illud biberunt. De epithematis purgantibus proſequitur, & quæcumq; in nobis partes purgentur, puta oculos, aures, & reliquas. De ſuffimento ad eundē effectum pertinente, & de iis quæ tenuia inteſtina, ſimaſq; iecoris partes, & his ſimilia euacuant. De aëre, ventis, ac ſtellarum ſignificationibus. De aquis item & balneis, partim artificio paratis, partim natura productis. De frigida lotione, deq; inſeſſu folij ex oleo, & de faciei aſperſione, de perfuſione, inſeſſionibus, humectatione, & ſicco fomento. De variis cataplaſmarum generibus. De dropace, picatione, ſinapiſmo, rubricatione, & in quibus ſit metaſyncriticis, ſiue humores ex alto euocantibus auxiliis, vtendum. Et hæc quidem libro 292
tertio continentur.

QVARTVS liber, quæ ad tuendam valetudinem pertinent, colligit. Auſpicatus ergo ab infantium educatione, horum cum morbos, tum remedia exponit. Agit & de omnium ætatum ac conditionum victus ratione. De carnium item diminutione, & gracilium

ciliorum inſtauratione. De laſſitudine ab exercitationibus, deq́ue huius differentiis: de ea item, quæ ex Venere oritur, & cuius cauſa ignoratur, quã *ſpontaneam* nominant. Qua cura ad concoctionem vtendum ſit, & de denſatæ cutis curatione, atque de æſtuoſo ardore & frictione opportuna. De cruditate, ac crapula, & æquali temperatura. Optimi præterea temperamenti dinotionem, & calidi aliorumq́ue, cum ſimplicium, tum compoſitorum temperamentorum notas (idq́ue non modo corporis totius, ſed & capitis, cerebri, ventris, cordis, iecoris, ac teſticulorum,) edocet: horumq́ue omnium, ſi fortè à naturali ſtatu deflexerint, remedia ponit.

Qvintvs Aëtij liber de morbis, & in primis de febribus diſputat, quorum ſigna, prænotiones, dinotiones, curationes diligenter ſanè pertractat, & quæcunq; præterea ad hanc medicam contemplationem ſpectant: quodnam morbi principium ſit iudicandum, trifariamq́; illud dici. quæ item acceſſio morbi, quæq́; remiſſio: vigor item atque declinatio, cum partialis morbi acceſſione, tum corporis vniuerſi. Quæ ſint ſanitatis ſigna, vel mortis in ægrotante: & quænam horum tardius aut citius vel medio modo, ad ſanitatem vel interitum pertinere iudicentur. De pulſuum ſignis, & vrinarum dinotione: ac quid hæc deſignent. De excrementorum notis, vomitusq́; prænotione ac ſignificatione. De ſanguinis è naribus eruptione, & muliebri purgatione. De notis criticis ſudorum atq; abſceſſuum: & de indicio è ſputo. Medicum præterea bene peritum cognitorum, morbúsne perfectè ſolutus ſit, an non, etiamſi forte ſolutus videatur: diem etiam atq; adeò horam, qua ſit ægrotos moriturus. De popularibus & communibus ac peſtiferis morbis tractatio, & de iis, qui variis ex cauſis ſyncope corripiuntur, deq́ue animi deliquio, quod variis item ex cauſis animanti obuenit. De febricitantiũ capitis, aurium, atq; oculorum dolore, inſomnia, luminis hebetatione, ac de eorum curatione quibus ſanguinem per nares in febribus effluere contingit, & quomodo ſit prouidendum febricitantibus. De veſica, vrinæ difficultate, lumborum doloribus, de vlcerato iam oſſe ſacro, ac teſtibus, & ano. De puſtulis per totum corpus diffuſis, vel in cor-
393 poris parte natis: ac de tremoribus, & conuulſionibus. Quibus item dulces potiones in febribus maximè vtiles ſint, præſcribit; ibique liber quintus deſinit.

Sexto porrò libro de capitis & cerebri morbis agit vniuerſis, non hos ſolum edocens, ſed remedia quoq; ipſorum. Agit & de commorſis à rabido cane, & de apoplexia atque paralyſi. De ſuperciiij aut palpebrarum reſolutione, itemq́; de lingua, & vocali inſtrumento, ac gula, dum hoc ipſo malo infeſtantur, & de horum curatione. De canina conuulſione, & curatione reſolutæ veſicæ, penis, & inteſtini recti. De cruris, alteriusve cuiuſcunque membri medicina, ac de tetano ſeu diſtentione. De capitis variis doloribus è diuerſis cauſis ortum ducentibus, ac de cephalæa & hemicrania. Deſcribit & curationes alopeciarum, capillorum defluentium, & depilium ſuperciliorum. Quæ item capillos tingant, criſpent, exſtirpent, delabentes iuuent, attenuent, vnáq; horum pſilotra. De furfuribus, morbo pediculari, achoribus, quæq́; capiti accidunt ſine cauſa manifeſta puſtulis, & horum omnium atque ſimilium incidentium morborum medicina. Item quæ auribus varia variiſque de cauſſis mala accidunt, & aduerſus ſanguinis ex ipſis eruptiones: ac de parotidibus. De affectionibus inſuper, quæ naribus contingunt, & de ſternutatoriis, ac quibus potiſſimum remediis redundantes ſternutationes ſedari poſſint. Horum omnium medelas & curationes libro ſexto recenſet.

Septimo poſt hæc libro (quod ſexto capitis affectiones & morbos ad aures vſque & nares, earundemq́ue partium curationes eſſet perſecutus) de oculorum nunc natura orditur, & omnigenis morbis, qui circa ipſos oculos concitantur, ſiue cauſam aliquam interiorem illi prætendant, ſiue ab externis proueniant atque gignantur. De arteriarum quoque ſectione præcepta tradit, & de ſcythiſmo, ac ᵃ de frontis per ſubmiſſum ſcalpelium excoriatione, venarumq́ue delectu. vbi & illitiones, cataplaſmata, varia collyriorum genera, quibus oculorum morbi curantur, præſcribit. Quæ quidem libro ſeptimo cum cura tractat. a. περὶ ὑποσπαθισμοῦ.

Octavo autem libro refert ab initio quædam de his, quæ ſupercilia exornent, quid ſuggillatio ſub oculo ſit: quaq́; hæc ratione & fiat, & curetur. Quomodo à Sole & vento non aduratur facies, ac per quæ hæc eadem ſine rugis conſeruari, atrum colorem exuere, aut alia ratione nitidior reddi, corporisq́; ipſius cutis odora effici poſſit. Hinc
394 de omnibus iis morbis, qui ad faciem & os atq; tonſillas excitantur, pertractat, ſiue illi

Aetivs.

ab intrinſeco accepta cauſa prodeant, ſiue ab extriuſecis euenire ſoleant. Dentium ergo hîc varia coutinentur incommoda, eorumq́ue euratio: vt & linguæ, gurgulionis, ac

a. Diſtincta ſunt Anginæ ſpecies.

cæterorum omnium, quæ oris termino definiuntur, quo in uumero cenſentur a Cynanche atque Synanche in faucibus conſiſteutes morbi: immò & touſillarum tumores ſupraſcriptis accedunt. Docet item qua ratione ſtrangulati, noudum tameu mortui, refocillari poſſint, tum de arteriarum affectiouibus ac remediis diſputat. De catharro quoque ac tuſſi agens, pharmaca ſimul tuſſis dolorem leuantia, deſcribit, cum ſuffitionibus & epithematis. De orthopuoicis poſthæc, & anheloſis, ægreq́ue ſpiritum ducentibus diſſerit, ac de palpitationibus circa cor. De pulmonis denique ac pectoris morbis poſtquam tractauit, librum tandem claudunt præceptiones de pleuritide, tam quæ verè adeſt, quàm quæ adeſſe putatur, vtriuſque harum deſcriptione, quæq́ue ad eas curandas faciunt, adiectis.

Nono libro incipir de cardiacis morbis, pergitq́; porrò de his agere, quibus atra bile ſtomachus perturbatur: aut ſi qui præterea morbi ventriculi os infeſtant. Cataplaſmata iis atque auxilia, qui variis ſtomachi malis torquentur, enumerans. Ibidem de iis quoque agit, qui à ſtomacho epilepticorum more conuelluntur: itemq́ue de inappetentia: de canino appetitu, cruditate, & horum curatione. Docet adhæc qua ratione crapula laborantibus opitulandum ſit, & alui adſtrictæ curam præſcribit. Agit inſuper de inflatione, & voluulo, ſeu gracilioris inteſtini obſtructione, ac denique de omnibus, qui colicis doloribus cruciantur. De ventris fluxione, atque de cœliaca, quam vocant, affectione. De colliquatione: de lumbricis cum rotundis, tum latis: de iis quæ aſcarides nominantur, deq́ue inteſtinorum paſſionibus. Eorum quoque remedia deſcribit, qui aurum, qui æs, vel tale quid deglutiuerunt: dyſentericis item quæ vel ſupernè vel infernè immittantur, remedia commemorat: paſtillos, ſuppoſita vnguenta, epithemata, donec tandem in ſermone de lienteria librum finiat.

Decimvm librum auſpicatur ab imbecillitate iecoris, indeq́ue de omnibus hepatis morbis, & per quæ horum fieri medicina queat, tradit. Hinc ad ſplenis pergit affectiones, eiusq́ue variam intempetiem cum curandi modis refert: [tales] inflationes, inflammationes, ſcirrhi, tumores præter naturam atque durities. De ictero tum agit, ſeu morbo arquato, & de mala corporis habitudine: itemq́ue de hydrope, ſiue aqua inter cutem: vnde ſinguli hi morbi naſcantur, & quomodo curari poſſint via ac ratione tradit: quo libri decimi labor terminatur.

Vndecimo libro de diabete (hoc eſt vrinæ profluuio) tractat, & de renum imbecillitate cruentam vrinam excernentium. Hinc de calculoſis renibus, calculoſa ve- 29
ſica, ac de renum inflammatione, duritia, ſuppuratione. De dyſuria quoque & ſtranguria, atque iſchuria. De reſoluta veſica, & de iis, qui ſe in ſomnis permingunt: de inflammata veſica, ac de ſanguinis per eam eruptione, deq́ue exiſtentibus in ea grumis, tuberculis, vlceribus: itemq́ue de veſicæ fluxione, ac ſcabie. De ſatyriaſi, priapiſmo, ſeminis fluxu, ac in ſomnis profluuio. Horum omnium morborum cauſſas, quoad eius fieri poteſt, explicat, & cautiones curationesq́ue eorum. Extremo verò libro iis quoque, qui Venere vti nequeant, exercitia curationesq́ue ſtatuit.

Dvodecimo libro de iſchiade & podagra atq; arthritide ſiue articulari morbo agit: horũ ſimul cauſas cum generales, tum ſinguiares expouẽs, vnà cum variis curationibus, & ſi qui ad hos accedere alij morbi ſoleut. Varias item horum euacuatioues, vnitiones, malagmata, perunctiones, acopa, vnguenta præſcribit: purgantia quoq; illis accommodata & antidotos, aliaq; plurima, quæ opem illis morbis adferre poſſint.

XIII. libro de morſu infeſtis animantibus agens, ſimul quas hæc morſis vel affectiones, vel morbos afferant, ſingulorumq́; medelas expouit. Hinc & de feris venenum eiaculantibus ſimilem doctrinã tradit. Quin & plantas atq; herbas, quæ venena ſiut, & vtentibus noxia, pari ſtudio demõſtrat. De fungis etiã, ac ſanguine taurino, deq́; lacte in ventre coacto in grumos amplius docet. Quæ item metallica animanti noxia ſi in ventrẽ mittãtur, & horum explanatio. Adhæc de frigidæ, vel vini potu, qui homini noceat. De ſtrangulatis, & qui in aquis à ſuffocatione periclitantur, aut ex edito loco præcipitarunt. De præſeruantibus ac præſagis animantibus, præſertim domeſticis. Hinc de Andromachi theriaca ex viperis, quomodo apparetur, quis vſus, quãdo vtendum, quomodo exploranda, qua menſura exhibenda, quibus deniq; morbis potiſſimum conueniat, deſcribit.

Digitized by Google

deſcribit. De aliis item theriacis agit, vero de antidoto a Mithridatica, eiuſque præpa- *a. Vide Gell. lib.*
ratione, vſu, atq; in quibus proſit: cui etiam alias Antidoti ſpecies ſubiungit. de duobus *17. cap. 16.*
inde Cyphi generibus ſcribit. Hinc de elephantiaſi, de pruriginoſis eruptionibus, de
pſydracis puſtulis, atq; è ſudore ſubortis papulis, de tibiarum vlceroſis eruptionibus, &
296 de cicatricibus, quæ ex vlceribus relictæ corpus denigrant, de duobus vitiliginis ſeu
alphi generibus agit, & de leuce, ac tandem de lepra, earum ortum & cauſſas, vnde ori-
ginem trahant, curationemque referens. Atque hæc decimustertius liber docet.

XIV. libro de ſedis variis morbis diligẽter diſſerit, & de thymis in pudendis, de ri-
mis atq; inflammatione, de noma & carbunculis, & de vlceribus vrinarum meatum oc-
cupantibus. De ſcabioſo ac pruriginoſo ſcroto, eiuſq; & teſtium inflammatione, atq; de
herniæ ſpeciebus. De emplaſtrorum cõfectione, & eorum coquendi modo, quæ his in-
liciuntur. Ad hæc de neruis ſanciatis ac contuſis: & de glandulis inguinis, deq; inflam-
matione generatim. De apoſtematis item, & cauis vlceribus: quid prædictorum vnum-
quodq; ſit, ſubiectis ſingulorum remediis, exponendo. Præter hęc verò etiam, aduerſus
vermes in vlceribus enatos, & ad nomas ac putredines vlcerũ, itemq; ad ſanguinis eru-
ptionem remedia apponit. Scribit & de ſinubus, fiſtulis, gangræna, ſphacelo, tumoribus
canceratis, carbunculis, eryſipelate, erpete, epinyctide, termintho, & papulis ſiue puſtu-
lis, horum ortus ſimul & apta remedia recẽſens. Medelam adiicit igne aut aqua ambu-
ſtorum, flagris cæſorum, abraſionum, intertriginum, carnis contuſæ, vel ruptæ, conuul-
ſionis, contortionis, & de luxatis articulis, ac pernionibus. Item de digitorum pterygiis,
de paronychiis, de vnguibus contuſis, ſubcruentis, non fixis, ſcabris ac leproſis: quibus
etiam remediis effici poſſit, vt pro delapſis vnguibus, alij ſubnaſcantur. De annulis quos
aliquando contingit digitis infigi. De clauis & pedum rimis, ſeu fiſſuris, & de varicibus.
Quæ poſtquam vtiliter omnia, atq; ex medendi artis legibus præcepit, in illam tandem
medicæ doctrinæ partem deſiuit, quæ de brachiorum ac crurum dracunculis agit: at-
que ibi XIV. libro finem imponit.

XV. libro pertractat de tumoribus laxis. De inflationibus, de tumoribus duris,
atheromatis, ſtrumis, bronchocelis, meliceridibus, ſteatomatibus, gãgliis, aneuryſmate,
fauis, & hydrocephalis: horum quoq; origines, cauſſas, chirurgiam, aliaſq; curationes
exponendo, vnà cum multorum variiq; generis emplaſtrorum præparatione.

Libro XVI. & vltimo, de vteri ſitu, magnitudine, forma ſcribit. Tempus item quo
297 purgari, ac ſeminare fœmina ſolet. De conceptus earum tempore, & indicio cum fœ-
cunditatis, tum an iam conceperint, deq; aliis pręgnantium affectionibus. De cura item
ac ſolicitudine iis adhibenda, tum quæ magis ad pariendum aptæ, quæ ineptæ: de ægro
partu, & quæ præter naturam naſcuntur: de infantis exſectione, & defectu ſecundæ, ſeu
ſecundarij inuolucri. Quibus item de cauſis vir aut fœmina ſteriles ſint. Horũ omnium
prædictorum remedia hoc libro recenſentur, vt potiones, peſſi, & ſuffitus ad cõcipien-
dum. Hinc de vberum, mammarumq; morbis omnibus conuenienti huic arti ſcientia
pertractat, eorumq; cõſtitutiones, ortus, chirurgiam, aliaſq; curationes attexit. Mox de
variis agit cauſis, cur in fœminis mẽſtrua ſiſtatur purgatio. De nimia quoq; menſiũ pur-
gatione, & muliebri fluxu partim rubro, partim albo: tum de vteri ſtrãgulatione, de ſe-
minis fluxu: admodum bona bis ſtatuta curatione. Ad alias quoq; matricis varias pergit
affectiones, puta apoſtemata, tumorẽ, molam, hydropem, vlcera, & id genus alia: vbi de
vtero obſtructo, non perforato, aliiſq; ſimilibus locutus, medicinas quoq; adiicit. Item
de nymphæ ſectione, cauda, varicoſa hernia, thymis, ſimilibuſq; agit, & eadẽ iis metho-
do remedia pſcribit. His faciei, ceterarumq; corporis partium ſmegmata iungit, & ſuffi-
tuum cõpoſitiones. Atq; hic vniuerſum medicæ facultatis opus ſuum Aëtius abſoluit.

Qui quidem huius viri labor (quantum ego cognoſcere potui) Oribaſij ſynopſes,
ſiue quam Euſtathio, ſiue quã Eunapio inſcripſit, in omnibus ſuperat. Neq; enim eo ſo-
lum pręcedit, quod cauſſas reddat, quodq; dinotiones, pnotiones, ac definitiones adfe-
rat: verùm eo etiam, quòd curationes copioſius tradat. Neq; rurſum hos modo tracta-
tus conſpicitur ſuperare: ſed & quæcunq; è Galeno ille in epitomen accuratè redegit:
tum quòd ad minorem liber hic molem cõtractus ſit, tum quòd maiore cum perſpicui-
tate ſuam doctrinam proponat, tum etiam quod de pluribus agat morbis. At cum Ori-
baſij collectione, quæ ſeptuaginta libros cõplectitur, committere ſe auſus Aëtij labor,
inferior fortaſſe iudicetur: tum quod tractationem de Anatomia prætereat, quam illa ex-

Digitized by Google

plicauit: tum quod conſiderationem de vſu partium, quæ Philoſophi potius erat, quam
Medici curantis opus, ſimiliter hic prætermiſit. Quin & eaſdem forſitan ob cauſas non-
nihil cedat, vt minus illam è Galeni ſcriptis collectã epitomam vincat. Verum dixerim
equidem (animaduerſa quæ nunc eſt hominum negligentia, & inclinatione maiore in
alia omnia, quam in ea, quibus ægrotũ curatio perficiatur) hanc Collectionem præ aliis
ſcriptis in vſum deducendam: iis præſertim, quibus abſtruſiorem medicinam ſcrutari,
aut phyſiologiæ ſubſidio cognitionem & veritatem conſequi, propoſitum non eſt, ſed
ad ſolam corporum medicinam reſpectũ habere, nulloq; quod ad eius vſum pertineat, 298
deſtitui. Qui enim reipſa demonſtrare volent curationibus morbos depelli, eos hunc
librum manibus diligenter terere, eidemq; operam ac ſtudium nauare oportebit. Cui
admonitioni quiſquis parebit, næ ille mox experiundo laboris ſui fructum referet.

IOBII MONACHI

CCXXII.

Commentarii de VERBO *incarnato libri IX. capita XLV.*

LECTVM eſt IOBII Monachi opus libris nouem, capitibus verò quinq; quidem illis
ſupra quadraginta, ſed quibus alia nonnulla intericiantur. Ipſe auctor titulum libro
dedit, DE VERBO INCARNATO COMMENTARIVS. Propterea nimirũ, quod (vt ait) mul-
tas hîc de Filio DEI homine quæſtiones pertractet. In tractandis igitur controuerſiis (ſi
generatim loquaris) non pœnitendus quidem ille eſt, aut remiſſus: at non ita etiam rectè
in ſolutionibus procedit. Nam vt maximè ſolutionẽ in pleriſq; veſtiget: in quibuſdam
interim ſola illi, quæ apparet, ſpecies ſatisfacit, vt nihil altius ad certiorẽ veritatem pe-
netret. quin & hoc fortaſſis alius quiſpiam dixerit, ipſi etiam ſeſe offerenti ſpeciei cona-
rum eius cedere. Etſi cùm in hoc opere, tum in eo quod cõtra Seuerum ſcripſit, & rectæ
religionis eſt (quod quidẽ obſeruauerim) amans, laudeq; dignus, & diligentiæ non con-
temnendæ, atq; in ſacrarũ præterea ſcripturarum cõmentatione inſigniter exercitatus.
Iuſſu autem viri cuiuſdam virtute clari ad hunc ſeſe laborem aggreſſum refert.

LIBER I. & II.

Cur Dei filius, non Pater, aut Spiritus S. homo factus.

CAPVT I. Primam itaq; librorum ſuorum quæſtionem proponit, *Cur Dei filius, &
non Pater, neq; Spiritus S. humanam formam induerit:* Cuius eſſe quęſtionis ſolutio-
nem hanc arbitratur. Quãdo filius Verbum eſt, & homo Verbo atq; imagine Dei olim
cohoneſtatus, hiſce poſtea excidit, *a comparatusq; eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis fa-
ctus eſt ipſis*: propterea nimirum Verbum ad eos, qui *b* in irrationabilitatem lapſi erant
acceſſit, ruinam noſtram reparans, ac nos in priſtinam dignitatem poſtliminio reuo
cans. *Verbum c enim*, inquit, *caro factum eſt* (id eſt, naturam noſtram in irrationabili-
tatem prolapſam, & nihil iam intelligentiæ habentem, ſed totam ad ea, quæ carnis ſunt
inclinatam, aſſumpſit) *& habitauit in nobis*.

a. Pſal. 48. 13.
b. εἰς ἀλογίαν.
c. Ioan. 1. 14.

II. Nam hanc etiam ob cauſſam, ait, virgineos recens ſinus egreſſum Verbum ex-
cepit præſepium, brutorum menſa, bobus atq; aſinis alimentum præbens. Bobus qui-
dem, quod puri cùm ſint, veteris populi Iſraëlis ſymbolum præferant: aſinis verò, quod
ob impuritatem gentium cœtum repræſentent: quos vtroſq; iam opere atq; opinio-
nibus in irrationabilitatem illapſos, Verbum reuocarit. Quemadmodum & alicubi
Propheta *d* Eſaias prædixit: *In medio duorum animalium cum clamaueris, memoraberis:
cum appropinquarint anni, cognoſceris.*

d. Non hac apud Eſaiam hodie, ſed Abacuc 3. 2. leguntur, & non nihil aliter. Vide quæ notata ſunt ad Vetus Teſtamentum Græc. τῶν LXX. Rom. edit.

III. Sagenam quoq; in Euangelica parabola teſtimonium eſſe affirmat extremæ
irrationabilitatis, in quam delatum ſit humanum genus, vt vel à piſcibus maximè mutis,
& irrationabilibus nihil differat, quos ſagena, quam à Verbo iactam eſſe conſtat, inde
eduxit, & rationis donum eo deſtitutis reſtituit.

IV. Illud item Verbi mandatum, quo recepto Petrus, & piſcis ore aperto, ſtate-
rem inuenerit, argumentum eſſe liberati per Verbum humani generis ab irrationabi-
litate. Staterem enim indicaſſe aſſerit regale numiſma, vel certè dominica oracula. *Elo-* 299
quia enim Domini argentum igne examinatum. quod autem in piſcis ore ſtater abſcon-
ditus latuit, confuſam atque defoſſam ratiocinandi vim & gratiam in iis, qui piſcium
inſtar bruti euaſerant, [ſignificaſſe:] quorum Petrus donum, à Verbo vtique confirma-
tus, aperto piſcis ore, tollit, conſpicuum exhibet, & in medium productum munus vt
exſequeretur ſuum efficit.

Pſal. 11. 7.

V. Idem&

V. Idem & ex eo ſignificari ait, quod Verbum incarnatum aſinæ ac pullo inſe- *Matth. 21. 7.*
derit.

VI. Quin imò & ex illo piſce, qui poſt reſurrectionẽ prunis impoſitus torrebatur. *Ioan. 21, 9.*
Id enim quod prius erat irrationabile, dum à verbo velut ab igne torretur, non irratio-
nabilitatem ſolum amittere, ſed ſpiritalem etiam Verbi cibum manifeſte fieri.

VII. Linguarum inſuper illud Apoſtolis donatum munus, nihil indicare aliud,
quam Apoſtolicæ ordinationis decretum, vt ſcilicet vel ex ipſa figura diſcerent, propte-
rea ſe illud eſſe donum conſecutos, quò verbis Verbi mandata ſubminiſtrarent.

VIII. Præcuſorem etiam illum, *vocem* vtiq; *clamantem Verbi*, quem ſacræ lit- *Iſa. 40, 3.*
teræ prædicant, nihil aliud per ea quæ dixit, indicare, quam quod Verbum ad curandũ *Pſal. 106, 20.*
irrationabilitatis morbum acceſſerit. Hoc & Dauidem ipſum pronunciare: *Miſit Ver-
bum ſuum, & ſanauit eos.*

Hæc igitur duobus primis libris ſic exequitur, vt altero certamine prælusorio iu-
uenilliter egerit contra aduerſarios, dicentes: Propterea Dei Filium hominem factum,
atque ſaluatorem aduenisse, eo quod in adoptionem vocatis, non alium aliquem præter
ipſum Filium oporteret ducem atque inſtauratorem adoptionis & eſſe, & appellari.

LIBER III.

CAP. IX. Tertio vero libro cauſam reddit, *Cur Dei Filius homo factus*. Ipſum er- *Cur Dei Filius ſit homo factus.*
go ait, oportuiſſe creatorem ac formatorem corruptam creaturam reformare atq;
innouare. Etſi autem Pater quoque ipſe perinde creator eſt, vt & Spiritus ſanctus, nihilo
tamen minus omnia per Filium facta eſſe ſacræ litteræ perpetuò docent. Quare plas-
matorem oportebat lapſam creaturam ad ſe recipere, & per reformationem ſeruare. *Ioan. 1, 3.*
Quid vero de his ſacræ litteræ? *Omnia*, inquit, *per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum* *Rom. 11, 36.*
eſt nihil. Et: *Ex ipſo*, ait, *& per ipſum, & in ipſo ſunt omnia*. Itemque: *Per quem fecit* *Hebr. 1, 2.*
& ſecula. Certe qui inde natus eſt patrum noſtrorum chorus, per Filium omnia Patrem
facere, diuinitus tradiderunt. Sic illa quæſtione profligata, mox ad alteram huic adna-
tam accedit.

X. Quærit, *Quamobrem, cum vna atque eadem efficacia, gloria, potentia in ſancta
Trinitate conſideretur ac celebretur: perpetuo tamen cum ſacra Scriptura, tum SS. Patres,*
300 *per Filium quidem Patrem omnia feciſſe affirment, non autem Filium per Patrem?* Adeo
ibi acriter hanc quæſtionem texit. Cæterum ipſa ſolutio Communia eſſe dicit, quæ-
cumque ſiue in Patre, ſiue in Filio diuinam decent maieſtatem, & vero Patri etiam at-
tribui, quæcumque de Filio prædicantur, ſiquidem ipſe Filius non repellit Patrem ab
iis operibus, quæ dicitur facere Filius; quin vna potius inducit atque collaudat. Quan- *a. Pſal. 43, 4.*
do item *a* Dextera Patris eſt Filius, & Brachium, & *b* Sapientia, & *c* Verbum, & Po- *b 1. Cor. 1, 24.*
tentia; Pater verò, nihil horum eſſe dicitur Filij: merito per Filium omnia facere Pater *c. Ioan. 1, 1.*
dici poſſit, (cum & in nobis eadem cernatur ratio) non è diuerſo Filius per Patrem. *& Pſal. 32, 6.*

Adfert & aliam cauſam (non iam allatæ controuerſiæ, ſed proximè præcedentis)
non ſatis illam, vt mihi videtur, conſentaneam. Aſſerit enim, Quandoquidem omnia
per Filium facta eſſe dicuntur, niſi etiam incarnatio per illum proceſſiſſet, falſitatis vti-
que argumentum hanc ſententiam fuiſſe daturam. At nõ qui dicat per Filium facta eſſe
omnia, ipſum mox omnium naturas ſubijſſe dixerit: abſit. Sed [hoc ſolum] ipſius hæc
fuiſſe creaturas.

Sapienter deinde mundum ab eodem creatum & recreatum aſſerit. argumentum
enim hoc eſſe euidens, quo qui Manetis inſaniæ adhæreant, redargui poſſint. Nam ſi
impia illa Manichæorum turba, cum ab eodem vtrumque S. Scriptura perfectum cla-
mat, tamen vniuerſi opificium Filij aduerſario neſcio cui attribuit: ad quæ non [putas]
maledicta confugiſſent, ſi ab altero factum mundum, ab altero refectum ſacræ litteræ
pronunciaſſent.

XI. Ad ea quæ modo tetulimus Capita vndecimum illud adijcit. Cum, inquit
Iobius, Scriptura Filium per excellentiam quandam Creatorem vocare ſoleat, iuſta ſi-
mul diſtributione, & ex conſequenti cum iudicandi, tum leges ferendi poteſtatem pri-
uatim ipſi decernit, ac multo etiam magis (quando hæc deformata erat) creaturæ reno-
uandæ facultatem. Conditoris etenim eſt creaturam noſſe, & vbi nouerit, prò ſuſci-
pientium conditione leges ferre. Legislatoris vero eſt iudicium ferre, cum in eos qui

a. Ioan. 5, 22. legem ſpreuerint, tum in eos, qui ſecundum illam vixerint. *a Quare*, inquit, *Pater non*
iudicat quemquam; ſed omne iudicium dedit Filio. Et iterum: *Pater b diligit Filium, &*
b. Ioan. 3, 35. *omnia dedit in manu eius.* qui creaturam per ſemet refingens, & primus leges implens,
c. 1. Petr. 2, 21. *c* exemplum nobis degendæ vitæ ſeipſum præſcribit: quam vitam facile eſt recte inſti-
tuere, ſi modo in Principem, & manu docentem reſpiciamus. Optimus quippe legiſ-
lator ille, qui non verbis modo quid agendum, ſed actione potius ipſa præit, quam eti-
d. Act. 1, 1. am ob rem dicitur: *d Quæ cœpit* IESVS *facere, & docere,*

XII. Quærit deinde, *Quare non per hominem ſit facta ſaluatio?* aut: *Quare non*
Angelus quiſpiam carnem induerit? Reſpondet, Tentatam quidem hominum ſalutem
per homines non ſemel, per Moſen nimirum, & Prophetas: ſed nunquam vel vnam 301
aliquam gentem, totam Iudæorum puta, ab illo communi morbo conualuiſſe. quo mo-
e. Luc. 11, 22. do igitur humanum genus vniuerſum, morbo correptum, ſanaſſent, aut *e* fortem ligaſ-
ſent, atque eius arma abſtuliſſent. Quomodo vero purus homo eiusdem ſecum natu-
f. Iob. 14, 4. ræ hominem expurgaſſet, earundem ipſe particeps ſordium? *f Nemo enim à ſorde mun-*
dus. Neque rurſus Angeli vllius erat, ſi illi commiſſa fuiſſet Incarnatio, *g* Principatus
g. Coloſſ. 2, 15. & poteſtates in triumphum ducere, ac palam traducere. Quomodo etiam ſeruus po-
tuiſſet dominica ac regia præcepta, Legis inquam, in melius illud Euangelicum inſtitu-
tum (per quod nobis [ſolum] in cœlum aſcenſus datur) immutato ordine reformare,
h. Matth. 5, 22. quod Saluator fecit, cum diceret: *h Dicta ſunt hæc in lege, At ego dico vobis.* Quo
modo item iubente conſeruo, dæmonia eorumque princeps in tenebras mitterentur;
i. Epiſt. Iudæ 9. quandoquidem *i* Michaël Archangelus pro ſolo Moſis, & quidem iuſti, corpore, cum
Diabolo diſputans, per ſe non eſt auſus iudicium ei inferre blaſphemiæ? Quomodo ſer-
uus ipſe nos ad ordinem adoptiuorum euehere potuiſſet? aut quomodo, vt nunc per
Filium, cognitum fuiſſet genus noſtrum vna conſidendi in patrio throno poteſtatem
eſſe nactum?

k. Exodi 34. 21. Hæc vbi diſſeruit, cauſam reddit, cur Iordanes & mare rubrum, *k* Moſe quidem
l. 4. Reg. 2, 8. & 14. atque *l* Elia & Eliſæo transeuntibus, diuidantur; tunc præceptũ Domini, quod in ipſis
erat, reuerita (Naturæ quippe opus eſt, pondere illapſo, aquam ſcindi ac diſcedere; ſic
vt per miraculum ab illis patratum nihilo fuerit natura præſtantior effecta) Domini vero
pede calcante, non iam amplius pelagus naturæ ſuæ ſeruiens diuidatur; ſed ſupra natu-
ram, ſui continuatione ſeruata, ſubſeruiat Domino, ſeipſo validius effectum. Igitur
mare imbecillitatis ſuæ oblitum, naturam quidem non abnegat; verum miraculo re-
tentæ continuationis Domini, per illud ambulationem clare ſatis prædicat. Quare non
abſurde, ait, conijciat aliquis indiuiſibilitatem illam in Domini per aquam ambulatio-
ne, Deitatis indiuiſibilitatẽ diuiſionem vero, quæ Moſis, & aliorum temporibus accidit,
humanam craſſitudinem ſignificare; quodque nos è duobus ſimus compoſiti, materia
& forma, è quibus & omnia conſtant corpora.

XIII. His dictis, ad tertium decimum tranſit caput, quo quærit, *Cur hominum*
genus nudam per diuinitatem Verbum non redemerit. Ac primum quidẽ dicit: Etiamſi
maxime hoc ita factum fuiſſet, nihil tamen impediret, quo minus ſtultiloqui, & omnia
audentes (ſiquidem ex re qualibet veſani illi homines rationem à Deo repoſcere inſo-
lenter audeant) alium rurſus modum ſalutis requirant, eo qui fuiſſet non contenti, rur-
ſumque alio dato, & eum reprehendant, & alium inconceſſum inquirant. Deinde,
Quæ hac maior eſſe dementia poſſit, quam id exiſtimare, ſe quod conferat, noſſe præ
Deo, qui vt vniuerſa in ſapientia produxit, ita etiam conſeruat?

Soluitur vero etiam illud hic: Quomodo Deum tum communis ſenſus, tum di-
m. 2. Tim. 2, 13. uina Scriptura omnipotentem celebret; diuinus vero Paulus dicat: *m Deus ſeipſum ne-*
Lege quæ de hac quæſtione diſputat B. Ambroſ. Epiſt. XXXVII. *gare non poteſt.* Quin alia inſuper ſexcenta ſuppetere, quæ Deum non poſſe æquum ſit
dicere: vt Non poſſe bonitatem amittere, neque *n* mutationi obnoxium eſſe, & alia id
genus. Cui quidem dubitationi ſolutio mox iſta ſubijcitur: Quæ Deum non poſſe 302
n. Iac. 1, 17. Malach. 3. 6. dicimus, ea neque ſunt, neque in rerum naturam cadere omnino poſſunt. Vbi enim
proditum eſt vnquam, vt Deus vel negaret ſeipſum, vel mutaretur, vel bonitate excide-
ret; aut quod verum erat, falſum fieret? Omnipotens vero & dicitur, & prædicatur,
quod quæ ipſum decent, & ſalutaria ſunt rebus creatis, ea facere poſſit omnia, cum
vult. Alioquin hoc ipſum dicere, Non poſſe Deum, quæ non decent ipſum, ad po-
tentiam pertinet reuera. Si enim hæc omnia priuatio atque impotentia quædam ſunt;
quomodo

Digitized by Google

quomodo non ſummæ hoc erit potentiæ ac fortitudinis, infinito quodam ſpatio ſupra
hæc omnia collocatum eſſe? Quamquam nec ille forſitan à tecto diſcedat, qui iſtud
quoque ijs quæ iam dicta, adijciat: nempe ratiocinationem hanc non diuinum ſolum
numen oppugnando, conati eius omnipotentiam euertere, ſed illud etiam omni peni-
tus vi moliri, vt omnium rerum naturam confundat atque in aliam formam transmu-
tet. Nam ſi iuſtitia non poteſt quod iniuſtitia (nunquam enim iniuriam fecerit inſti-
tia) vitium vtique plus poterit, quam virtus. eademque ratione, ſi homo lapis eſſe non
poteſt, lapis potentior ſit, quàm rationis particeps animans. Atqui ſi hæc iterum in-
uertas, nihilominus quæ viribus potiora iudicabantur, rurſum imbecilliora videbun-
tur ijs, quæ poteſtate vincebant: & de cæteris omnibus ad eundem modum. Ita ludi-
crum quid huiusmodi ratiocinatio eſt, & nugationis Sophiſticæ ludibrium. Refellatur
igitur horum vel nequitia, vel inſcitia, ſi dicatur, quod aut non norint, aut certe noviſ-
ſe nolint, duplex eſſe potentiæ nomen. Aliàs enim proprie ſignificare potentiam, qua
& Deus omnipotens appelletur, & omnia quæ exſiſtant ex innata ſibi ac propria vi, quæ
ad naturam ſuam pertinent, operari dicantur: Aliàs verò dumtaxat, quod decorum &
conueniens ſit, adſignificare. Cum itaque dicimus, *Non poſſe Deum ſeipſum negare*, hoc
dicimus, *Neque decens eſſe Deo, neque conuenire, propriam naturam inficiari.* Similiter
cum dicimus: *Non poſſe vllam mutationem admittere, vel a bonitate excidere:* Non de-
cere ipſum dicimus, neque conuenire, vt aliqua illi vel mutatio, vel alteratio attribua-
tur. quod non modo nullam mutationis ſignificationem habet, ſed omnipotentiæ po-
tius firmiſſimum eſt teſtimonium; eademque in cæteris ratio. Sed hæc [illis argumen-
tis] obiter interpoſita ſunto.

XIV. Iam vero probus ſane noſter hic Auctor, quartum decimum huius Operis
caput illud ſtatuit, quod maioris eſſe & præſtantiæ, & ſapientiæ docet creaturæ refor-
mationem, quam formationem; cum cæteris de cauſis, tum quod per ſolum verbum
formatio confecta ſit, reformatio autem non niſi per ipſiusmet Creatoris operationem.
Paulum igitur Sapientiæ magnitudinem efferendo, iſta loqui ait: a *Vt innoteſcat Prin-* a. Epheſ. 3, 10.
cipibus & poteſtatibus in cœleſtibus per Eccleſiam multiformis ſapientia Dei, quam fecit in
Christo IESV. Eum item, qui inſeparabilem Dei erga nos amorem oſtendere cona-
303 tur, non hoc commemorare, quod ab initio hominem formauerit, neque quod ſuam
ad imaginem hunc effinxerit, vt nec quod magnum aliquod aut admirandum opus
ſuſceperit; Quid igitur? Filij ipſius per carnem aduentum refert, per quem vtique no-
ſtra eſt parrata reformatio. b *Sic enim*, inquit, *Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum vni-* b. Ioan. 3, 16.
genitum dederit pro mundi vita. Nam quantæ, obſecro, dilectionis fuerit, non dico v-
nigenitum ſuum pro nobis morti addicere, ſed vel hoc ipſum, complacuiſſe omnino, vt
Filius, cum mundi dominus eſſet, formam ſerui acciperet: eo quod non poſſet nuda
deitas vel in hominum ſe conſpectum dare, vel per corporeas actiones & opera, eam in-
ſtituendæ vitæ rationem præmonſtrare, quam ille prædicaret, ac per quam nobis ſalus
quærenda eſſet; vel nos ad educatum nobiſcum vna diſciplinæ exemplar componere at-
que moderari. Atque hoc illud ipſum eſſe ait, quod c relictis ouibus nonaginta nouē, c. Luc. 15, 4.
ad vnam illam errantem acceſſerit, quam & in humeros ſuſtulerit. Neque enim com-
muni illa & vſitata ratione, qua vniuerſum creauit, verbo quoque naturam noſtram re-
formauit: ſed quod pro re nulla alia ſuſtinuit, non pro angelis, non pro vlla alia natura,
hoc ad hominum tolerauit ſalutem, ſeruus pro domino factus. Merito igitur, quod
modo referebam, reliquiſſe eum oues nonaginta dici: Parabola nimirum ænigmaticè
indicante, non tantum ad inopinatum magis opus, magisque admirabile, quam ſit
creatio, eum receſſiſſe atque tranſiuiſſe, ſed ipſam etiam conſuetudinem innouaſſe,
cum non eo modo, quo, initio hoc vniuerſum condidit, ſed nouo quodam, quiq; nulla
oratione exprimi poſſit, renouationem noſtram perfecerit.

XV. Addit inſuper, iuſta cum ratione ac neceſſario Verbum nobis per carnem ſa-
lutem eſſe operatum. Quando enim iam antea omni alia via ac ratione fruſtra adhibita,
(etenim & Prophetæ, & d populi duces, & mirifica prodigia, & beneficia, minæque d. δημαγωγοί
ac pœnę, vel ex parte, vel etiam in vniuerſum [præceſſerant] humanum tamen genus
in melius mutationem nullam admiſit, morbusque inſanabilis potius factus eſt: ex ne-
ceſſitate ſcilicet tum, atque conſequentia, vel potius ex ineffabili bonitatis abundan-
tia, Verbum (aſſumpta carne) ducem ſe ac præceptorem, atque inſtauratorem bona

cum

Digitized by Google

IOBIVS:
cum Patris voluntate, Sancto etiam Spiritu cooperante, præbuit. quã etiam eſſe cauſam
contemplationis amantes obſeruant, cur nouiſſimis demum temporib[9], non ab initio,
ad carnem vſque Verbum fuerit exinanitum. Cum enim præcedentem omnem curam
atque prouidentiam non admitterent ij, quibus hæc impendebatur, tum denique no-
uiſſimis temporibus per ſeipſum noſtram reparaſſe naturam.

His aliam quandam annectit quæſtionem, quæ contra obijci poſſe videatur. Sed
oportebat, aiunt, hominem ab ipſomet principio probum ac bonum conſtitui; quo
neque moleſtiarum tantum faceſſeret, cum ad deteriora continenter defluendo, multi- 304
formi adeo ac varia gubernantis Dei cura ad ſalutem recuperandam indigeret; neq; per
iniuriam aliquam violaretur, quod ſemel ad Dei imaginem conditum fuiſſet. Obijci
a. Iacob. 4, 3. hæc quidem ait: verum audire huiuſmodi homines ab ipſa veritate: *a Petitis, & non ac-
cipitis, eo quod male petatis.* Quin & illud inſuper ex his abſurdum conſequi: quod
Dei neque prouidentia, neque iudicio vllo modo contenti, ipſum conditorem velint ex
ſuo conſilio atque voluntate & formari, & reconcinnari, ipſamque adeo mundi moli-
tionem ſuo ex decreto, etiamſi tunc lucem nondum aſpexiſſent, dirigi. Idem [addit]
illud quoque clare demonſtrant, probum ſimul & improbum eſſe hominem oportere.
Dum enim probum quidem illum eſſe volunt, & ſimul neceſſario talem eſſe poſtulant,
non liberum ſolum hoc pacto tollunt arbitrium, ſed nullum quoque eorum, quæ ab
hominibus gerantur præmium eſſe vel remunerationẽ ſtatuunt. Inuoluntarium enim
quod eſt, id neque præmium meretur, neque pœnæ vlli obnoxium.

At certè nihil prohibebat, inquit, eadem homines conditione qua Angelos,
condi. Enimvero in angelis voluntas libera dominatur, & nihil ab illis neceſſario agi-
tur. Teſtis eſt delapſus Lucifer, & quotquot cum ipſo Dæmones defecerunt.

Verum quomodo nobis expedire magis poſſit angelorum conditione produci,
quando peccatum ipſorum pœnitentiam non recipit, & propterea omni quoque venia
careat: noſtrum autem mortale genus, etiam peccans per pœnitentiam rurſum reſur-
gat? Et certe poſt Chriſti Domini aduentum, etiam in hominibus maiora opera videre
b. Gal. 1, 8. & 9. licet, quam quæcumque ab angelis fiunt, *b Ecce ego dico vobis,* (inquit Paulus) *licet an-
c. Iuda v. 9. gelus de cœlo euangelizet vobis, præter id, quod accepiſtis, anathema ſit.* Et iterum: *c Mi-
chael quidem Archangelus non eſt auſus iudicium inferre blaſphemiæ diabolo:* nos vero
d. Luc. 10, 19. accepimus poteſtatem *d* calcandi ſupra ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem vir-
tutem inimici. Neque angelorum quiſquam ſe uel alium auſus eſt Deum, aut Dei Fi-
e. Pſal. 81, 6. lium appellare: hominum vero genus, *e & Dij, & Filij Dei* nominamur. Cum item
f. Eſa. 14, 14. dixiſſet, qui inter illos Lucifer vocabatur, *f* ſimilem ſe futurum altiſſimo, ſolumque
ſupra cœlum collocaturum, illis ipſis, quæ tum poſſidebat, bonis amiſſis, in ſæcula lu-
dibrio eſt, atque condemnatus manet: nobis tamen veritatis decretum poteſtatem il-
lam fecit, vt ſimiles Patri efficeremur, vnaque cum eius Filio in thronis reſideremus.
g. Epheſ. 2, 6. Illud amplius: *g Conreſuſcitauit, & conſedere nos fecit in cœleſtibus in Chriſto* IESV: &,
h. 2. Tim. 2, 12. *h Si ſuſtinebimus, etiam conregnabimus.* Et, *i Scimus* (alius iterum Apoſtolus teſtatur)
i. 1. Ioan. 3, 2. *quoniam cum apparuerit, ſimiles ei erimus.* Itaque his ipſis, qui Angelorum honorem
tantopere ambiunt, iam conceſſus ille eſt.

Atqui peccamus, inquit, promptius. [Verum.] Sed quanto id promptius, tan- 305
to etiam citius reſurgimus; ſi modo volumus. Mille enim vias pœnitendi, noſque
ſaluandi ſapientiſſimus patronus donauit. At heus tu Angelicæ cognationis amator:
maiore etiam munere dignus es habitus. Nam cognati iam Chriſti per carnem effecti
ſumus. Quod item ab illis peccatum eſt, tametſi forſitan minus eſt noſtro, maiori ta-
k. Sapient. 6, 7. men pœna punitur. *k Potentes enim potenter tormenta patientur.* Rurſus quod illis gra-
uiſſimam adfert pœnam, non parem nobis in pari delicto pœnæ adducit grauitatem.
Quin etiam in nobis citius deletur, cum illis ſemel infuſum peccatum, maneat inde-
lebile. Et nobis quidem noſtra cum corpore coniunctio, veniæ cauſam præbet; illis
vero, quanto corpore præſtantiores habentur, tanto etiam minus deprecabilis caſtiga-
l. 1. Cor. 6, 3. tio infligitur. Quamobrem & vas electionis ait: *l Angelos iudicabimus, quanto magis
ſæcularia.* Et, *Sancti mundum iudicabunt.* Nimirum craſſæ huic carni alligati, ſed quæ
meliora ſunt, recte peragentes, liberos illos à corporeis vinculis, ſed qui aut non paria
noſtris, aut peiora etiam patrant, iudicamus, atque compeſcimus, minore cum pote-
ſtate, quod melius erat, perficientes, præ ijs, qui maiorem facultatem obtinebant.
Nobis

Digitized by Google

Nobis inſuper peccantibus tota eſt vita ad pœnitentiam atque emendationem propoſita, cum Angelos ſemel lapſos pœna mox conſecuta ſit.

a *Caligini enim*, inquit, *inferis immerſos tradidit in iudicium cuſtodiendos ſeruare.* Alijs ſexcentis argumentis ſapientiſſima Dei erga nos prouidentia perſpicitur, & eorum qui nos Angelos potius quàm homines conditos volunt, dementia atque inſania palam exponitur. Quamquam, ſi ſecundum angelorum naturam hominem fabricaſſet [Deus,] ne ſic quidem reprehendendi ſtudium repreſſum foret; ſed aliam rurſus naturam quæreret, quæ angelicum vinceret ſtatum. Interim tu & hoc mihi conſidera: Si ad imaginem Dei conditus Adam angelorum par fuiſſet, & neque nos angelorum gloria caruiſſemus, ille tamen paulo infra angelos effectus, ob mentem ſcilicet elatam, minimè quod acceperat, conſeruaſſet, quo [quæſo te] pacto, ſi maiorem nactus eſſet prærogatiuam, non etiam grauiore lapſu corruiſſet?

a. 2. Petr. 2, 4. Aliter hæc leguntur in Vulg. Rudentibus inferni detractos, in tartarum, tradidit cruciandos in iudicium reſeruari.

Neque illud omiſerit. Quæ per neceſſitatem fit actio, ea non ratione præditorum eſt, ſed ad irrationabilem atque inanimam naturam pertinet. Quare quæ liberum arbitrium homini adimit ratiocinatio, hæc equum nobis aut bouem, aut piſcem, aut quæ ſtirpium naturam habent, pro ratione prædito animali, inducit. Quod ſi autem is, qui talia ſentit, huiuſmodi ſibi pœnam irrogat, hoc neque iniuſto iudicio fit (inuenit enim parem delicto pœnam) & ipſe per ſe execrandam ſuam opinionem arguit.

Talia igitur quędam vbi diſſeruit, qui propoſita modo argumenta exponit [Iobius] in liberi Arbitrij laude quintumdecimum Caput concludit.

XVI. verò Caput non vulgarem continet quæſtionem. Quærit enim admodum curioſe, *Cur homo è duobus plurimum natura diſtantibus compoſitus ſit?*

Ac profligare quidem & ſoluere quęſtionem nititur. ſed ipſam dubitationem non
306 ſatis attingit. Primum ergo Patrum verba ſubijcit, deinde oportuiſſe ait ratione adornari terrenam portionem, perinde vt cœleſtibus virtutibus cœli ornati fuerint, proptereaque compoſitum animal in terris hominem prodijſſe. Hęc & id genus alia contexens, Caput hoc abſoluit.

XVII. Quærit hinc; *Cur Deus Verbum homo ſit factus?*

Soluitque dubitationem. Partim quidem, inquit, *b* vt nobis exemplar virtutis relinqueret, per quod nobis ea facultas adſit, qua non neceſſario, ſed liberè ac ſpontè eum imitando; eiuſdem veſtigijs inſiſtamus. Vbi mox Gregorij cognomento Theologi *c* verba apponit. *Carnem enim geſtat* (inquit ille) *propter meam carnem, & animo intelligente propter meam animam miſcetur, ſimili ſimile repurgans.* Prætereà vt rationalem partem ab irrationabili in ſeruitutem redactam, ipſe *d* Rationale verbum exiſtens repararet, atque in libertatem reſtitueret. Ad hæc, quandoquidem Adam victus, Dei in ſe imaginem innumeris carnis paſſionibus obruit, & ad poſteros noxam transmiſit, ideo carnem Dominus induit, & in mari Deitatis ſuæ noſtræ conditionis guttam ſuſcepit, cum vt mortale à vita abſorberetur, atque in vniuerſum genus beneficium effunderet, tum vt inexplicabile pelagus bonitatis ſuæ erga nos oſtenderet: tum etiam quia opificem ipſum oportebat ſuæ creaturæ, quæ iam diffluxerat, inſtauratorem fieri.

b. 1. Petr. 2, 21.

c. Homil. de natal. Chriſti.

d. λόγος.

Addit inſuper, vt eorum aliqua, quæ communiter de Trinitate dici ſolent, ſępenumero S. Scriptura ad vnam peculiariter venerabilium perſonarum referat. Ita ſanè creandi vis Patri ex æquo ac S. Spiritui attributa, *e* certa nihilominus ratione Filio rurſus vt excellens quid adſignatur. Sic & humani generis redemptionem, quam Verbum perfecit, reperias in Patrem referri. *f* *Locutus eſt enim*, inquit, *nobis in Filio.* & : *g* *Vt innoteſceret multiformis ſapientia Dei, quam fecit in Chriſto.* & : *h* *Ipſius enim ſumus factura, creati in Chriſto* IESV *in operibus bonis*: *facturam videlicet*, & *opus* reformationem vocat Apoſtolus. Et rurſum: *i* *Cum notum feciſſet nunc nobis ſacramentum voluntatis ſuæ, ſecundum beneplacitum ſuum, quod propoſuit in eo, ad inſtaurandum omnia in Chriſto.* aliaque id genus plurima. Si enim per Filium omnia eſſe condita credimus: neceſſarium certe Patrem quoque creatorem confiteri, ſaltem propter idem velle, poſſe, ac facere. Similiter & Spiritum ſanctum. Quippe quod iam reformati ſanctimoniam conſequantur, atquè in reformatione perſeuerent, id S. Spiritus creantis atque conſeruantis præcipue opus eſt. *k* *Spiritu* quoq; [de] rebus creatis ait Dauid, *omnis virtus eorum.* Et vero clarum, quod dum Propheta ibidem dicit: *Verbo Domini cœli firma-*
307 *ti ſunt*, *Verbum* vt opificem celebrat. *Firmationem* enim vocat primam illam coag-

e. οἰκονομικῶς.

f. Heb. 1, 2.

g. Epheſ. 3. 10. & 11.

h. Epheſ. 2, 10.

i. Epheſ. 1, 9. Vt notum faceret Vulg.

k. Pſal. 32, 6.

Digitized by Google

IOBIVS.

mentationem productionemque. Vt & quod efficiendi perficiendique potentiam ſpiritui tribuat, per ea quæ adiunxit: *Et ſpiritu oris eius omnis virtus eorum.* a Gregorius quoque diuino ſuo ore dicit: *Primum Angelicas poteſtates cogitat, atq; illa cogitatio erat opus, quod Verbo complebatur, & Spiritu perficiebatur.* aliaque ſexcenta. Vtiliter ergo, & ad inſtitutionem atque introductionem ſatis accommodatæ diuinæ cognitionis præconium proceſſit. Etenim in veteri Teſtamento, velut b vniuerſorum cauſa primaria primum prædicatur Pater: deinde Filius tanquam operatrix cauſa declaratur; Tertio denique, vt cauſa perficiens, Spiritus Sanctus. c Quæ enim perficiendi vim habent, ea pro ſuo quem à fine habent nomine, è profectu & incremento rerum temporumq; manifeſtantur, coronæ videlicet illius inſtar, quæ ob athleticos ſudores in fine renunciato [victori] adaptatur. quamobrem etiam poſtquam hominem primum formauit Deus, vt eundem deinde perficeret, inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ.

a. Homil. 38. quæ eſt in natiuitat. Chriſti.

b. Quæ & B. Baſilij doctrina eſt lib. de Sp. S. cap. 16. itemq; Greg. Nyſſ. Homil. in S. Baptiſma.

c. τὰ τελειωτικὰ τῷ τέλει φερωνύμως ἀναφαίνεται.

XIIX. Hæc aliaque ſimilia, quibus Spiritum ſanctum perficientem eſſe doceat, vbi laborioſus hic homo ſtudioſe collegit; Propterea, inquit, illuminati catechumeni diebus ſeptem candidati incedunt. Quæ item cauſa fuit, cur vetus inſtrumentum, quod vmbratilem baptiſmi typum gerebat, hoc idem obſeruaret: d *Comedite quoque* (ait) *panes, qui poſiti ſunt in caniſtro* e *conſecrationis.* f *De oſtio quoque tabernaculi teſtimonii nō exibitis ſeptem diebus.* Et non dierum dumtaxat numerum deſcripſit olim vetus Teſtamentum, ſed & quæcumque alia hic conſequuntur.

d. Leuit. 8, 31.

e. τελειώσεως.

f. Ibid. v. 32.

Primo etenim nunc baptizamur, deinde vnguento vngimur, inde pretioſo ſanguine dignamur. ſic prorſus & Moſes hæc adumbrans, abluit primo aqua eos qui conſecrabantur, mox induit & cingit, deinde confert olei vnctionem, & tum ſanguine aſpergit, atq; ad panis ſumptionem adducit. quapropter & g B. Lucas in Euangelio primum, ait, benedici Dominici ſanguinis calici, & fideles participes fieri, atq; ita demum panem ſumere. quamquam diuinus Apoſtolus calicis benedictionem alicubi præmittit, interdum vero corporis dominici benedictioni ſubijcit. Ait enim: h *Calix cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? & panis quem frangimus?* Et rurſum: i *Non poteſtis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorum: & non poteſtis menſæ Domini participes eſſe.* k Alibi vero dicit: *In qua nocte tradebatur* (de Domino loquens) *accepit panem*, ac dein de calice diſſerit.

g. Luc. 22, 17.

h. 1. Cor. 10, 16.

i. Ibid. v. 20.

k. 1. Cor. 11, 24.

Hęc igitur vbi retulit, cauſam huius varij ordinis reddere conatur, dum ait: Quandoquidem in nobis primus ſanguis conſtituitur, qui hinc in carnē conuertitur, naturali via Scriptura procedens, hunc etiam ordinē in myſteriorum narratione retinuit. Porro 308
e contrarius huic ordo, communis menſæ ritum imitatur. Primo enim in ipſa panis apponitur, ac tum vinum infertur. Cōmunem autē illam menſam, rurſum reſpōdere noſtræ formationi [addit.] Poſtq̄ enim (vt vult l Iob) de luto formati ſumus (quod è terra & aqua temperatur) Nutritio autē quædam quaſi formatio eſt, replens ac reficiens, quod defluxerat. idcirco quemadmodum in ea quam Deus fecit formatione, aridum ante humidum ſumptum eſt, ſic & in ea, quam nos huius imitatione facimus formatione, panis ante vinum ſumitur. Huiuſmodi ille fere de ordine ex natura philoſophatur; etſi id non ſatis pro dignitate Theologiæ.

l. Iob. 33, 6.

De baptizandorum candidi habitus geſtatione.

Quod autem candidā, qui baptizantur, veſtem gerant, inquit, ſignum illud eſt angelici ſplendoris, qui puritatem mentis illis, ſine mixtione materiæ ac paſſionum, exhibet, quorū quidem gratiæ cum illuminatus ſit particeps effectus, in nitoris accepti donis ſeipſum conſeruare debet. Atque in his decimooctauo capiti ab eo finis imponitur.

XIX. Capite cauſas recenſet, *Cur in mundi fabrica referenda, Moſes ab angelorum creatione initium non duxerit.* Moſem ergo leges hominibus laturum, cum recte quidē agentibus bonorum promiſſionem, minas vero à Deo & pœnam ſceleratis intenderet, merito, ait, pro hiſtoriarum more illorū etiam omnium creationem adducere, quorum vſus vel ad beneficentiam, qui admoniti fuere, vel ad terrorem incutiendū valeret. *Erit* enim, inquit, *cœlū aneum, & terra ferrea.* & quæcumq; aliæ huiuſmodi creaturæ corū vel ad vſum rectè agentium, vel ad correptionē peccantium deſcriptæ ſunt. Cum igitur Legiſlatori propoſitum fuerit, & mortali generi leges ferre ſalutares, & ipſis legibus latis præſidium, ſuppliciorum minis, ac præmiorum promiſſione, quærere, vtrumq; horum ex creaturis deſumendo: propterea quæcunq; ad hunc ſcopum conducunt, horum etiam creationis hiſtoriam pertexuit, ijs quæ eo non pertinebant reiectis.

Deut. 28, 23.

Deinde

Deinde per ſenſibilem mundum, tanquam per imaginem, voluit Moſes artificem
309 eius, & creatorem, ijs quibus legem ferebat exhibere. qui cum tunc adhuc craſſiores eſ-
ſent, & vix è ſenſilibus atque cognatis rebus, eorum quæ videntur creatorem poſſent
cognoſcere; rectè illud confici non potuit, cœpta ab angelis narratione. Ex ignotis enim,
non autem ex apparentibus notitiam ignoti parare velle, inutilis ſane conatus eſt, valde-
que infirmus. Alioqui Deum ſi non rectè, at aliquo ſaltē modo Iudaica gens, etiam ante
legem latam, glorificauit: cum angelorum ne appellationem quidem nouiſſet, vno for-
ſitan & item altero excepto, quibus id S. ſpiritus gratia reuelarat. Confirmat quæ di-
cimus hoc, *a* quod etiamnum Sadducæi Deum quidem exſiſtere, & architectum eſſe *a. Act. 23, 3.*
mundi fatentur, cum tamen angelos vllos eſſe pertinaciter negent. Angelorum vero *Sadducæi nō cre-*
natura atque appellatio à principio ignota, inde primum in notionem venit, ex quo *dunt eſſe ange-*
Abrahæ in Deum pietas cognoſci cœpit: vnde aucta atque amplificata, in omnes dein- *los.*
de pios deriuata eſt. Quamquam hos etiam Moſes in fine ſuæ hiſtoriæ cum alia creatura *b. Deuter. 32, 43*
coniungens: *b* *Lætamini*, inquit, *cœli, & adorent eum omnes angeli eius.* *ſecundū LXX.*

Tertium illud addit Iobius, ſi viſibilia nobis viciniora, atque ad cognoſcendum
aptiora, quam inuiſibilia ſunt; rectè ſenſibilium tradens ortum Moſes, maiora tantiſper
rudibus tradere ob inacceſſam difficultatem, & quæ multa indigeret inſtructione omit-
tit. Tu porro hic vna mecum conſidera, vnum eſſe admodum de ſenſibilibus docen-
dum illud, quod à Deo producta ſint: cum de intelligibilibus duo hæc docenda veni-
ant, & quod ſint, & quod ſuam ex Deo ſubſiſtentiam acceperint. Propterea quoque
Angelorum non meminit Moſes, dum mundi creationem narrare primum incipit; ne
qui forte fidem latius extendere cupiunt, atque inſtabiles ſunt, ipſum quoque Vniuer-
ſum ab Angelis conditum eſſe opinarentur. Si enim cum nullam huiuſce cauſam Mo-
ſes ſcribendo dederit, Hebræorum tamen non pauci, & quibus horum placet error,
mundum ab Angelis, quæque mundo continentur, creata eſſe nugantur, quanto
vtique auctior erat futurus morbus, ſi quid tale ab ipſo Legislatore Moſe ſcriptum fu-
iſſet.

Nunc vide mihi ratiocinationis huius accurationem. Ab Adami præuaricatione
adusque Noë generationem, Angelorum natura in hominum cognitionem minimè ve-
nit. quæ prima omnium ætas fuerit. Ac ne in ſecunda quidem ætate, quæ in audacem
illam turris ædificationem deſinit. Sed nec tertia ſe poteſt ætas angelorum cognitione
iactare, quę vſque dum Abraham Deum cognoſcere cœpit, vt manifeſtum eſt, ex-
tenditur. At poſtquam Abrahæ promiſſiones illæ, quæ Dominicam incarnationem vel-
310 uti fundabant, ac præordinabant, factæ ſunt, humanæque mentis oculi veritatis luce
colluſtrari magis cœpere, & animi fluctuatio ſtabili religionis fide confirmari; tunc cer-
tè angelus vnus introducitur ancillæ Abrahę Agar miniſtrans, qui illam animi pen- *Geneſ. 21, 17.*
dentem ac deficientem ſolaretur. Tantum non hanc vocem mittente hiſtoria, magnū
eſſe diſcrimen inter miniſterium & creationem, interque creatorem, & res creatas.

Illud enim dominationis eſt atque imperij; hoc vero obedientiæ ac ſeruitutis.
Quamobrem & Paulus præter cæteros Legis benè peritus: *Nonne omnes ſunt admini-* *Hebr. 1, 14.*
ſtratorii Spiritus, in miniſterium miſſi? exclamauit. Hac igitur de cauſa, vt diximus,
Angelorum creationem initio hiſtoria non attigit. Quæ quidē vbi retulit Auctor, alia-
que adiunxit, quæ (mihi ſaltem) nequaquam ea videntur ad rem propoſitam adferre,
quæ neceſſaria erant, tertium tandem librum finit.

LIBER IV. & V.

QVARTVS vero & quintus liber duobus capitibus abſoluitur, neque aliud quid *Cur Filius Dei*
attingit, quam [CAP. XX.] decentiſſimum fuiſſe, vt immutabilis natiuaque Pa- *homo factus.*
tris imago nos ad eandem conditos (ſed qui formam illam iam corrupeeramus) à ſordi-
bus mundaret, & priſtino decori reſtitueret: [CAP. XXI.] vtque oportuerit veram &
Hypoſtaticam Sapientiam Dei conuerſos in inſipientiam, & iumentis ſimiles redditos
à ſtultitia liberare, & ad rationabilis creaturæ dignitatem reducere.

IOBIVS.

LIBER VI.

Cur Creator, & Iudex Dei Filius

SExtvs Liber primum illud [XXII.] Caput proponit: *Quare Dei Filius opifex*
dicatur, cum prima noſtra exſiſtentia, tum reformationis in fine ſæculorum, tum etiam Iu-
dex omnium, noua reſurrectionis tempore? His enim tribus inter ſe connexis, & ad eun-
dem dominum artificemque relatis, ipſa quoque quæſtio & ſolutio connexam atque
cohærentem rationem habent. Poſtquam enim creauit, merito perditos reparat.
Quod cum ita ſit, conſequenter etiam ſuæ creaturæ legem fert. Vnde & illud planum
efficitur, ipſius eſſe ſententiam incorruptam ferre, tam in legem ſeruantes, quam
in eam ſponte violantes. Præmiſſa igitur quæſtione, *Cur cum nulla ſit in Trinita-*
te gradus ſuperioris aut inferioris differentia, Filius tamen potius opifex atque formator
prædicatur: manifeſtum eſt hac vna ſoluta, reliquas quoque ex ea deinceps ortas
quæſtiones diſſolui. Quare affirmat recte ac merito Vniuerſi creationem ad Filium
per excellentiam referri. Cum etenim Verbum in carne ad nos veniſſet, plures ac ma-
iores hæreſes de creatione proceſſerunt. In his aliqui verum atque vnicum creato-
rem ignorantes, in varias cauſas mundi creationem retulerunt. Vnde non in mul- 311
titudinem ſolum Deorum quidam ſeſe effuderunt, ſed & bono malum opponentes,
Vniuerſi gubernationem indiuiſibilem in contrarias Prouidentias diſtraxerunt. qui-
dam rurſum indiuiduæ & per omnia æqualis Diuinitatis diuiſores amaros atque in-
iuſtos ſe conſtituentes, tota Dei maieſtate Patri attributa, Filium ac Spiritum ſan-
ctum ab eiusdem naturæ participatione repulerunt. Hoc pro ſua dementia prætex-
tu arrepto, quod & Devm vnum (quem etiam Patrem prædicat vetus Lex) cele-
brarent, & noxam adducentis audaciæ eſſet, Filium vel Spiritum Deum confiteri.
Ex his vero fuerint tum qui ignorantia Filij & Spiritus laborarunt; quotquot nimi-
rum Iudæorum atque gentilium tabefecit error; tum qui ſcientia quidem, ſed fallaci
præditi (vt Arius atque Macedoniani) ipſum creatorem impiè rebus creatis adnu-
merauerunt. Vide igitur, quando hic error longe adeo lateque inualeſcere potuit;
ſi etiam creationis Vniuerſi dignitas definite Patri eſſet attributa, prætereaque re-
demptio atque iudicium, quis non impijs dementiæ color, ac prætextus confinge-
retur, quo Filium ac Spiritum ſanctum, vel nullo modo ſubſiſtere, vel ſubſiſtentem
in creaturarum ordinem redigere auderent? Propterea igitur Pater Filio iuſta de cau-
ſa cedit, cum creationis dignitate ab initio, tum reformationis, tum etiam iudicij.
Veruntamen non ſi in eorum aliquo, quæ modo diximus, Filio ceſſit Pater, mox
etiam in omnibus ceſſit. Neque enim hoc diſponentis omnia ſapienter Pro-
uidentiæ fuerit: quandoquidem tali nulla penitus apparente occaſione, multi im-
piorum duo Teſtamenta contrarijs Legiſlatoribus aſſignarunt. Quare conuenienti
prorſus, quæque Deum deceat ratione, & ſapientiæ plena diſpenſatione, Filio non
formatio ſolum atque reformatio, ſed iudicium quoque (etſi tribus perſonis com-
munia hæc ſint) per excellentiam attribuuntur. Sic igitur obiectam quæſtionem
Dei amans Scriptor hic diſſoluit: cui & alia accedunt, quæ parem nequaquam cum ſu-
praſcriptis vtilitatem habent.

Interim præſenti dubitationi aliud quiddam inueſtigatione dignum admiſcet.
Quærit enim, *Cur Filio Pater præponatur, ac dehinc tertius Spiritus ſanctus conſtitua-*
tur? Reſpondetque certum eſſe, Diuinam naturam (cum nec verbis exprimi, nec
mente comprehendi queat) neque ratione, neque oratione hoc ipſum quod eſt, e-
uulgari vel nominari poſſe: Quibus vero per ineffabilem diſpenſationem cognoſcen-
da obijcitur, non ſicuti eſt, ſed vt fas atque vtile eſt ijs, quibus apparet, ſic pulchritu-
dinis ſuæ ſplendorem immittere infixius in ſe intuentes, & vtcumque fruendam dare.
quapropter vt profundius, & magis Theologice loquamur, ſiue Trinitatem, ſiue vni- 312
tatem, ſiue Patrem, ſiue Filium, ſiue Spiritum ſanctum, ſiue Deitatem, ſiue aliud
quidpiam incomprehenſibilem illam & ineffabilē naturam cogitemus, vel nominemus,
b. 1. Cor. 13, 9. & 10. non hæc illa, ſed ſupra hæc eſt. Quamobrē etiam ineffabilium enarrator clamat: *b Ex*
parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, Cum autem venerit quod perfectum eſt, eua-
c. Cap. XIII. lib. de diuin. nominibus. *cuabitur quod ex parte eſt.* Huiusq; germanus diſcipulus, ſapiens ille Dionyſius, hæc ipſa
iisdem propemodum teſtata verbis reliquit: maximè vbi c de perfecto atq; vno agit.

Quando

Quando igitur plurima eorum, quæ de Deo dicuntur, non id quod eſt, ſignificant, ſed potius manu ducunt, & pro captu noſtro per cognatas nobis res atque voces, mentem noſtram ſupra nos attollunt: perſpicuum eſt tale quid illud eſſe, quod primo loco inter loquendum proferatur Pater, deinde Filius, ac poſt hunc Spiritus ſanctus. Quemadmodum alicubi etiam ipſe Dominus, nos inſtruens, diſcipulis ait: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Matth. 28. 19. Quoniam ipſa ſecundum ſe diuina natura, neque præponi, neque ſubiici apta eſt, ſed ſupra omnem tam numeri, quam ſingularitatis notionem collocatur. Numerus ſiquidem, & vnitas de ſubſtantia dicuntur: diuinitas verò ſubſtantiam ſuperat vniuerſam. Quemadmodum igitur DEVS omnia quæ in tempore exſiſtunt, ſine tempore cognoſcit: & indiuiſè, quæ diuiſibilia, vt & fluxa, ſine vllo fluxu: ſic omnis creata natura, id quod tempus excedit, in tempore cognoſcit, & diuiſè, quod diuidi non poteſt, quodque ineffabile eſt, per cognatam nominibusque & verbis efformatam vocem.

XXIII. Quærit deinceps, *Cur Filius, cùm loquimur, medius adſignatur, extremiſq́; locus Pater & Spiritus ſanctus?* Reſpõdet: Quoniam iuſtitiæ trutina dicitur Deus, proportione quadam cum trutina noſtra, ideò quoque in natura diuina ordo eiuſmodi excogitatus eſt, vt filius medio occupato loco, exactam æqualitatem cum extremis teneat. Ipſe enim & à principio creationem, & ad poſtremum generis [noſtri] inſtaurationem perfecit. Quin etiam trutinæ exemplum, infinitè potentis Trinitatis æqualem omnino ac parem poteſtatem ſubindicat, cum nulla trium perſonarum, vel plus altera aſſurgat, vel ad ima magis vergat, ſed in æquali & pari, nulloque modo differente gloria, & eſſentia trutinetur, ac theologicè expendatur. Vnde & in rebus generatis æqualitas datur, & iuſtum æquis ponderibus libratur. Hæc ferè in viceſimo ſecundo capite ſexti libri, itemque viceſimo tertio ab eo contexuntur.

XXIV. & XXV. Poſt hæc analogiam quandam ſeruari adſerit à duplici illa Trinitate, quæ in alis Seraphin conſideratur. Iſaia 6. 2. Et medium quidem Patri reſpondere, extrema verò Filio, ac Spiritui ſancto. Triplicem quoque illam & omnino inuariatam in ſe vocis SANCTVS exclamationem, trium perſonarum immutabilitatem, quo ad eſſen-

313 tiam, potentiam, & facultatem ſubindicare. Quin & illorum trium conſubſtantialitatem atque vnitatem velut ſigillo obſignari ac cooptari, dum vnum duntaxat poſtea [per vocem] DOMINVS inducitur & infertur. Alarum item geminationem, ſignificare cognitionem illam omnem, quæ per hos in homines deriuatur (etſi per immateriales ſpiritus ſubminiſtretur) non ſimplicem, ſed materiatam deferri: ex noſtris nimirum figuris ac formis, velut compoſitum quoddam, compoſitis adaptatam, cum duplex ſit materiatum omne, ex materia conflatum & forma. Quamquam & intelligibiles poteſtates, ex ſanctificatione & ſubſtantia, quod duplicibus alis ſignificetur, conſtari volunt. Certum verò quod horum cognitio, perfectiſſimâ illâ, & quæ omnem cognitionis ſimplicitatem ſuperat, vt quæ ſoli creatrici Trinitati adſcribatur, inferior atque imperfectior exſiſtens, non ab omni ſit compoſitione libera. Adhæc vocem SANCTVS ſine vlla coagmentatione prolatam, & nullo omnino alio intercedente prouocabulo, indicare ſimplicem, minimè compoſitum, excellentem ac ſactoſanctum diuinæ naturæ ſtatum, cum omni alia natura & ſubſiſtentia comparatæ. Illud verò SANCTVS SANCTORVM, eiuſmodi ſignificare ſanctimoniam, quæ ſit ſupra omnem aliam, quæ nominari poſſit, collocata, minimeque cum illa componenda. Quotquot enim ob diuinam gratiam SANCTI dicuntur, profani alioqui atque impuri meritò iudicari queant, ſi cum Deo componantur. Vt & omnes reges, ſerui, & exſiſtentia, non exſiſtentia, ad eum qui reuera exſiſtit collata. Excellentiam igitur, vt dictum eſt, ac ſingulare quid, & ſupra reliquæ creaturæ terminos de Deo nuntiat verbum illud SANCTVS. *Sanctum* enim hîc dicas, non quod ab omni ſorde, quæ corpus aut animam inquinat, purum eſt nequaquam. Quænam enim illa Dei laus, aut potius quomodo non extrema eius vituperatio ſit, ſi id laudationis loco vſurpetur, quod Deus ab affectionibus noſtris liber exſiſtat? Sed diſtinctam [Dei naturam vox illa] & ceteris omnibus antecellentem, atque ab iis ſeiunctam prædicat. Neque verò inſolita ſacris litteris eiuſmodi huius vocabuli ſignificatio, vt ibi: *Omne maſculinum adaperiens vuluam ſanctum Domino vocabitur,* Luc. 2. 23.

Digitized by Google

IOBIVS.

hoc eſt, ſelectum. Et *a* rurſum Iudicum libro: *Paries filium, & non aſcendet ferrum ſuper caput eius, quia ſanctificatus eſt puer.* Aliaque ſexcenta. Sic ſanè ſanctificari locum, vel panem, vel vinum dicimus, quæ Deo ſecernuntur, & ad nullnm communem vſum reſeruutnr. Fidem verò vt faciat his (qnod materiæ expertes ſpiritus materialiter nobis materiatis tes cœleſtes adferant) *b* forcipem illam adducere pergit, quam vnus è Seraphin ad Prophetam miſſus attulit, carbonem complexam. Palàm enim eſt, corporalibus in Symbolis incorpoream illam poteſtatem incorporeorum qnorundam, atque intelligibilium myſteria ſignificare apnd Prophetam volniſſe, docente nos S. ſcriptnra: qnemadmodum ſine intermedio aliqno, & abſqne craſſiore materia ignis capi non poteſt: ſic nec rernm dininarum quidqnam percipi poſſe ſine materialibus ſymbolis, cęteriſque rebus, iis qni ſuſciperent accommodatis. Eſt autem forceps materiam deſi- 314
gnans, qnemadmodum & carbo diuinnm nnmen denotat. *Deus c enim noſter ignis conſumens eſt.* Et: *Eloquia Domini* d *igne examinata.* Ipſa quoqne vox forcipis tactnm ſignificat, qui ſcilicet in ſolis apparet ſenſibilibus. fortaſſe verò & Verbi incarnationem, noſtri cauſſa factam, obſcurè deſignari prædictis ſymbolis probabiliter dicatur. Ignis enim diuinus, carnis noſtræ craſſitie [interiecta,] nobiſcum conuerſatus eſt. Fieri etiam poteſt, ait, vt forceps legalem vmbram deſignet: carbo verò nouum Teſtamentnm, cùm per legalia ſymbola noui myſteria Teſtamenti oſtendantur, ac bene ſentientibus tradantnr. Addit inſuper: Cùm corpns dominicum in ſacra menſa propoſitum eſt: ideò qui ab vtroque latere ſacris operantibus [adſtant] in eorum, quæ ſex alas geſtant ſymbolum, *e* confecta ex alis flabella ſupra oblata ibi horrenda myſteria agitare, vt ne ſinant initiatos rebus viſis inhærere, ſed eos mentis ocnlis ſupra omne id, qnod cum materia coniunctum eſt ſublatos, faciant per ea quæ videntur, ad inuiſibilem contemplationem, & inexplicabilem illam pulchritudinem aſcendere. Nam tum etiam cùm corporaliter Dominns præſens eſſet, cum timore ac tremore Seraphin ei inſeruiebant: huinſque timoris & tremoris ſpecimen obſcurum eſſe, alarum illam agitationem, quam miniſtrantes adhibent. Si verò Seraphin etiam incarnato iam Verbo miniſtrare declarantur, vt nihil ob eius in terram deſcenſum de ſeruitute, quæ in cœlo erat, diminuant: clarum quod & alter incorporeorum ſpirituum ordo Incarnatum cultu latriæ adorabat. Cùm enim qui in his primum ordinem tenent, cultum non immntant, mox etiam par à ſubſequentibus miniſterinm exhiberi confirmant. Scriptum *f* eſt enim, quod etiam Angeli accedentes miniſtrarent ei. *Angeli* verò appellatio, vt rerum diuinarum periti norunt, commune eſt intelligibilium ſpiritunm nomen. Et iterum de primogenito in orbem terræ introdncto S. Scriptura loqnitur: *Et g adorent eum omnes Angeli Dei.* Propterea etiam ſimulatque ad altare ſacerdotes accedunt, Cantor ſacer de ſuperiore loco ſic clamat: *Sanctus* h *Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis.* Quem hymnum ex veneranda ac tremenda Seraphinorum profeſſione compoſitum aſſerit, non tamen de ſno habere hoc inuentum, ſed è Iudæorum gente quendam veritatis doctrina imbutnm, qui alios qnoque docendi anctoritatem ab Eccleſia accepiſſet, virum cetera ſapientem, vitaqne illuſtrem, huins doctrinæ Iobio auctorem fuiſſe, cùm vnde compoſitus eſſet ſacer ille hymnus, exponeret. Docere verò ipſum *i* ex Cherubinorum hymno, & Pſalmo XLI. ſacrorum cantorum canticum illud conflatum eſſe. Celebrari enim in hoc Pſalmo *Deum fortem viuum*: ac mutatam quidem eſſe vocem *viuum* in æquipollens vocabulnm *immortalis*, ipſa voce *fortis* retenta. ita ſactum illud canticum contextum eſſe. Porrò exprimi voces DEVS & SANCTVS, vt diſtinctio fiat ab idolorum ſimulacris, quæ terreſtria ſnnt, humanarum mannum opus, & veræ abominationes. *Fortis* verò aduerſus mnta, immobilia, & imbecilla idola. *Immortalis* denique, quòd idola nec ſpirent, nec vllam efficiendi vim habeant: ſed nec tantillam 315
quidem vitæ partem acceperint. Narrat hoc etiam, eundem illum ſacrum virum ſeſe docuiſſe, quemadmodum ab aliis quoque ſcriptoribus refertur, vt *k* B. Proclus (Conſtantinopoleos is præſul erat) prædicti hymui conſtructionem, per reuelationem edoctus ſit, cum Angelis ſacrum hunc hymnum canentibus, primns ille eandem deinde doctrinam hauſit. Tali diſputatione viceſimum quartum & quintum clauditur caput.

XXVI. Capite refertur, ſex dierum numerum in principio typum eſſe agnoſcendæ Triuitatis, illudqne cum ex aliis manifeſtum euadere, tum ex illo: *Dies l diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam.* Quin & ex illo: *In m capite libri ſcriptum eſt de me*

a. Iudic. 13. 5. In Vulg. & LXX. Nazaræus *legitur, qua vox Hebræa* ſanctū, *vel* ſanctificatum *ſignificat, vt apud B. Hieronym. videas.*
b. Iſa. 6. 6.
c. Deut. 4. 24.
d. Pſal. 17. 37.
e. Qui mos in Hiſpania hodieq; ſpectatur, ad æſtum ardente Canicula depellendum.
f. Matth. 4. 11.
g. Deut. 32. 43. ſecundùm LXX. & Pſal. 96. 7.
h. Hebr. 1. 6.
i. Idem docet Niceph. Cabaſilas expoſit. Liturg. cap. XX.
k. Gregorius Cedrenus hiſtor. compend. anno XXX. Theodoſii.
l. Pſal. 18. 3.
m. Pſal. 39. 8. & Hebr. 10. 7.

eſt de me: quibus [ſaltem] contigiſſet percipere ſex illis initialibus diebus nihil eſſe in-
telligendum eorum, quæ apparerent. Caput enim & principium libri, ſiue omnis à
Deo inſpiratæ Scripturæ, eſt opus ſex dierum, quibus mundi creatio perfecta eſt: cuius
ex magnitudine ac pulchritudine creator ipſe agnitus canitur. Imaginem verò referre
Trinitatis, & ad myſterij cognitionem conducere eoſdem illos ſex dies aſſerit, non mi-
nus quàm de ſex alis Cherubin ſymbolica & ſacra oratio. quæ certè docebat Trinitatis
creatricis notitiam per materialem atque compoſitam cognitionem aduenire: quin
imò ſimplicis ipſius, & incompoſitæ ſubſtantiæ trinam proprietatem, per materialem
ac compoſitam ænigmaticè denotari: atque hinc etiam per duplicem Trinitatem il-
lius, omnem ſimplicitatem excedentis Trinitatis cognitionem reuelari. fidem verò
aſtruens rebus viſis, ſeptimum diem ait eſſe figuram illius temporis, in quo nobis re-
quies erit à corporeis & grauioribus laboribus, vt [a] alibi etiam Paulus affirmat, relin- *a. Hebr.4.9.*
qui ſabbatiſmum populo Dei. Qui enim ingreſſus eſt in requiem ſuam, etiam ipſe re-
quieuit ab operibus ſuis, ſicut à ſuis Deus. Si verò figura eſt ſeptimus dies requietis à
noſtris materialibus operibus, quando [b] ſecundùm eundem diuinum Paulum cum *b. 1.Cor.13.9.*
perfectiore cognitione imperfectiorem commutabimus, meritò & ſex dierum opus
figuram eſſe materialis cognitionis meditando perſpeximus, ſecundùm quam ex parte
& in ænigmate Deus à nobis cognoſcitur. His addit Gregorij [c] Theologi ſententiam, *c. Orat. II. de*
316 qua vſque ad tres perſonas diuinitatis myſterium nobis manifeſtatum dicit: Vnitate *pace, num. 17.*
» mota, ait, ob diuitias, binario verò ſuperato propter materiam & formam, ex quibus
» corpora: Trinitate verò propter definitam perfectionem (prima enim [in numeris]
» trias binarij excedit compoſitionem) vt neque anguſtis terminis, diuinitas continea-
» tur, neque in infinitum diffundatur. Addit huic & aliam cauſſam, cur ad Trinitatem
vſque diuinitas progreſſa ſit, & ait: Quia ſolus numerorum ternarius libræ figura eſt
manifeſtiſſima. Libra verò æqualitatem efficit, ſimul ac ſignificat. Vnde & in numeris
ſolus ternarius medium occupat locum inter vtraque extrema parem atque incommu-
tabilem, ſic vt nulla omnino in tribus animaduertatur compoſitio. in quibus ſextus
ſpeculatiuo huic homini liber abſoluitur.

LIBER VII.

LIBRO ſeptimo [cap. XXVII.] aſſerit tres politiarum mutationes à ſacra repræſen-
tari Scriptura, quas & [d] TERRÆ MOTVS nominat. Primam quidē ab idolorum *d. σεισμούς.*
cultu in legalem reipubl. ordinationem, in qua ſolus Pater manifeſtiſſimè prædicatur.
Filius autem & Spiritus ſymbolis duntaxat & ænigmatis indicantur. Alteram verò ex
hac in Euangelium, qua magis perſpicuè Filius & Spiritus ſanctus manifeſtantur. Ter-
tiam denique illam materiæ magis expertem & diuiniorem ſortem, in qua penitus Tri-
nitatis vniformitas, & indiuiſibilitas, & omnipotentia, quantum natura creata aſſequi
poteſt, in hominum indubitatam peruenit cognitionem.

Primum autem terræ-motum prædicat diuinus ille Dauid, his verbis: [e] *A facie* *e. Pſal.113.7.*
Domini mota eſt terra, à facie Dei Iacob. addit enim: [f] *Simulacra gentium argentum &* *f. Ibid. v.13.*
aurum, opera manuum hominum. Rurſumque cùm dicit: [g] *Afferte Domino patriæ gen-* *g. Pſal.95.7.*
tium, & intrate in atria eius. Sed non in Iudaicum, & vnum tantùm atrium: adiungit *& 9.*
enim mox: *Commoueatur à facie eius vniuerſa terra, dicite in gentibus quia Dominus re-*
gnauit. Et iterum: [h] *Dominus regnauit, exultet terra, lætentur inſulæ multæ.* Ac deinceps: *h. Pſal.96.1.*
Apparuerunt fulgura tua orbi terræ, vidit, & commota eſt terra. multaque id genus apud *& 4.*
eundem. [i] Eſaias quoque dixit: *Cùm ſurrexerit conterere terram.* Diuinus verò Pau- *i. Eſaiæ 2.21.*
lus ſecundum ſimul & tertium terræ-motum deſcribit, dum Aggæi Prophetæ verba *Vbi percutere*
inclamat: [k] *Cuius vox terram mouit tunc: nunc autem denuntiauit dicens:* [l] *Adhuc ego* *habet Vulg.*
ſemel moueo non ſolùm terram, ſed & cælum. Eadem & [m] Gregorium cognomento *k. Hebr.12.26.*
Theologum ſcribere affirmat. *l. Agg.2.7.*

[XXIIX. & XXIX.] Hæc locutus profundius mox inquirere pergit, Cur pri- *m. Orat. de Spi-*
mus Pater prædicetur? Reſpondet Dei prouidentiam circa nos pro illo rerum ſtatu id *ritu S. quæ eſt*
feciſſe, dum hac ſapientiſſima ratione [homines] à Deorum multitudine abducere *XXXVII. ad*
ſtudet. Abſurdum enim fuiſſet atque inordinatum eum, qui à Deorum multitudine *ſchol. 58. Vide &*
abducere vellet, diuinitatis Trinitatem iis animis, qui longo temporum curriculo Deo- *ſchol 32. ad orat.*
317 rum multitudinem attoniti ſuſpexiſſent, committere. Præſertim cùm Patris notio *21. apud Bill.*

ſilenti &

Iobivs. ſilenti & muto quaſi ſuffragio Filium ac Spiritum ſanctum exiſtere confirmaret, eo-
rumque cognitionem colligeret, non lædendo quidem imbecillos, ſed religionis fir-
mamenta myſticè delineando. Nam Pater Filij omnino Pater eſt, & Spiritus quoque
alicuius eſſe dicatur. Pater igitur nulli vllam multitudinis Deorum anſam præbendo,
potuit populo publicari: maximè cùm & apud Hebræos, & apud gentes in more poſi-
rum eſſet, vt ipſorum etiam hominum Pater Deus vocaretur. Mos enim ille inumbra-
bat ſupernaturalem Filij cum Patre coniunctionem, eoſdemque ſimul exſiſtere, & mu-
tuam ante ſæcula inter eos habitudinem eſſe. Quod autem Deus vocetur *Pater*, ex
iis quæ nobis pro hominum more chara eſſe ſolent, dicimus. Nihil enim eſt omnium
apud nos paterna appellatione aut iucundius, aut honorificentius, aut magis veneran-
dum, ſed neque familiarius quidquam, vel ad beneficentiam propinquius. Nam &
producit Pater antea non exſiſtentes, & alit, & de liberorum victu ſatagit: quę quidem,
& magis etiam, pro primæ cauſſæ conditione, ad Deum ſpectant, vnde per participa-
tionem ad generantem quoque Patrem pertinent, ex quo Deum vocare Patrem ter-
rigenûm more edocti ſumus. Porrò *Spiritum*, aut *Filium* vt vocemus Deum, pa-
a. Filii & Spiritus ſancti. res è nobis ipſis cauſſas non habemus. Neque verò Deorum multitudinem [a] horum
cum Patre enumeratio ſic funditus aboleuiſſet, aut impietati deditis multiplicando-
rum Deorum occaſionem eripuiſſet, vt Patris ſolitariè ſumpti prædicatio. Vtiliter igi-
tur ac prouide ſolus Pater per leges & Prophetas clarè prædicabatur, cum ſic nec præ-
dicationis offendiculum aliquod craſſioribus præberetur, & magis ſpeculatiuis Filij
ſimul notio atque confeſſio ingereretur. Vbi ſi Filius prior prædicaretur, non perin-
de diuinæ prouidentiæ ſapientia procederet, vt neque ſi ſanctiſſimus ac viuificus
Spiritus.

Ad eandem vtique hoc etiam prouidentiam & cognitionem pertinet, quòd Pa-
b. Pſal. 2. 7. ter non ſit incarnatus. Quomodo enim tolerari poſſet, ſi pro illo, *Filius meus es tu, ego*
hodie genui te, ad incarnatum diceret, Pater meus es tu, hodie genuiſti me? Quid enim
non per dementiam deſignaſſet Iudæorum gens, inuento ex re vix credibili ac minimè
rationi conſentanea audaciæ ſuæ perfugio, ſi incarnatus diceret: Pater ſum Dei? Quo-
modo item hæc non videretur fabula, ſi aliqua de cœlo vox diceretur appellare incar-
natum: Hic eſt Pater meus dilectus, in quo mihi complacitum eſt, vel ipſemet diceret:
Filius miſit me, & maior me eſt, & quæcumque ſunt alia generis eiuſdem? Eademque
hæc dici poſſint de Spiritu ſancto.

Quanquam de hoc planius etiam Scriptura ſacra, quàm de Filio diſſerat. De Filio 318
c. Pſal. 117. 16. enim dicit: *Dextera [c] Domini fecit virtutem*. Et: *Verbo Domini [d] cœli firmati ſunt*: &
d. Pſal. 32. 6. ſimilia alibi, quæ intelligentia quidem quadrant, & conſentiunt Filij ſignificationi, ſed
non ſine vocum abuſione. Iam vide expreſſum & non detortum Spiritus ſancti voca-
e. Ibid. 7. bulum: *Spiritus [e] oris eius omnis virtus eorum*. Et: *Spiritus [f] Domini repleuit orbem ter-*
f. Sap. 1. 7. *rarum*. Et: *Spiritus [g] tuus bonus deducet me in terram rectam*, item: *Spiritus [h] Domini*
g. Pſal. 142. 10. *ſuper me*. Sic: *Spiritus [i] Domini fecit me*. & alibi: *Emittes [k] Spiritum tuum, & creabun-*
h. Iſa. 61. 1. *tur*: aliaque multa. Vbi & hoc ab ineffabili vtique Dei ſapientia perfectum obſerues,
i. Iob. 33. 4. Filium aliis vocibus in Theologia, Spiritum verò ſanctum ſuo tantùm nomine appel-
k. Pſal. 103. 30. lari. *Filii* enim vocabulum prolatum, ſtatim per ſe exſiſtens, ſuppoſitum adducit, quod
errore in Deorum multitudine laborantibus occaſionem præbuiſſet, ad illum ipſum
errorem recurrendi, quem fugere docebantur. Spiritus verò, etſi à piis ſimiliter ſuppo-
ſitum per ſe agnoſcitur, vulgò tamen poteſt & craſſioribus ita tegi, quaſi non aliam in-
ducat perſonam, atque nihilominus etiam dum profertur, monarchiæ prærogatiuam
l. Pſal. 142. 4. firmare. Vt enim dum dicitur: *Anxiatus [l] eſt ſpiritus meus*: non duas id affert perſonas,
ſed vnitatem peræquè retinet perſonæ: Sic & *Spiritus Dei*, dum ab antiquis audiretur
pinguiore modo, & ad eum quo in nobis eſt, nullius hoc idololatriæ ſcandalum dabat.
Propterea itaque Spiritus planè in veteri Teſtamento prædicatur. Filius non item, ſed
per huiuſmodi nomina, quæ & ipſa nequeant vnitatem hypoſtaſeos diuidere, vt illud:
Dei manus, brachium, ſapientia, potentia, dextera, Verbum, & quæ ſunt generis eiuſdem.
Iſta etenim nec in mortalium natura ipſam vnitatem in duo diuidunt, aut perſonam di-
ſtinguunt. Sicubi verò etiam Filij vocabulum adfertur (quando mox vt dicitur *Filius*,
m. Pſal. 2. 7. differentia ſignificatur perſonarum: vt in illo: *Filius [m] meus es tu*:) adumbratum hoc
n. Ibid. 9. & obtectum adducitur. Adiungitur enim: *Hodie [n] genui te*. &, *Poſtula à me*. Quæ hu-
mana eùm

Digitized by Google

mana cùm ſint, & diuinæ a minus apta naturæ, Filij appellationem tegunt, & adum- a. ἀφαρμίζοντα legendum.
brant. atque in ſimilibus ad eundem modum.

At, cur tandem etiam *Dextra & Verbum*, & *Poteſtas Patris*, & ſimilia dicitur Fi-
lius, non contrà Pater Filij? An quia Pater non è Filio, ſed Filius è Patre? Adhæc, Ma-
nus quidem, Brachiumque ac Sapientia, & Verbum, hominis eſſe dicuntur, cùm homo
dexteræ, vel ſapientiæ, vel ſimilium nemo dixerit; quemadmodum non rami arborem,
ſed ramum arboris eſſe dicimus.

Spiritus item ſanctus *Dei digitus* appellatur. quando autem digitus manus eſſe Exod. 8. 19.
319 dicitur, conuenienter non ſolum Patris, ſed & Filij, quæ paterna eſt dextera, eſſe dici- Luca 11. 20.
tur. Verùm non ſic viciſſim Filius ſancti Spiritus. Neque enim manus digiti rectè
dicatur.

Neque verò vel ob hæc ſolùm ab initio expediebat pro Patre Filium, aut Spiri-
tum ſanctum enunciari. Etenim hominum Pater Deus, vt modò referebam, dictus eſt:
Filium verò *noſtrum*, aut *Spiritum* dici Deum, abſurdum ſanè ac minimè conſentaneum
iudicatum fuiſſet. Quamobrem etiam Pater tunc prædicatus, ob familiarem ſcilicet
vocis vſum, vnam vulgo innuebat, oſtendebatque perſonam. [Quo tempore] ſi Filius
aut Spiritus ſanctus prædicatus fuiſſet, omnino perſonarum dualitas ſimul probaba-
tur. Qui enim Filium audiſſet, ſtatim ad Patrem retuliſſet, & Spiritum ſanctum ſimili-
ter: Cuius enim eſſet Spiritus, quæreret mens: [ac] quos multorum Deorum morbus
teneret, incurabiles ex ipſa ſalutari Theologia redderentur.

Adde iam dictis, fieri non potuiſſe, vt quemadmodum Filij, ac Spiritus ſancti, ſic
etiam Patris perſona prudenti aliqua ratione abſconderetur. Nam quod Spiritus Dei
dictus ſit *Dextra, Sapientia, Poteſtas*, id multiplicatorum Deorum inſaniam [non diffi-
culter] effugere potuit. Non enim percipit hìc vulgus perſonarum ſimul differen-
tiam induci. Cùm ſi *Pater Dei* enuntiatum ſit, ſiue genitum intellexeris, ſiue eum
qui proceſſit, nequaquam iam id, quin perſonarum diſcrimen adferat, ignorari am-
plius poſſit, neque ſimile remedium idololatriæ labe infectis adferri. Itaque ne tum
quidem, ſi Pater è contrario *Filii*, vel *Spiritus ſancti manus* nominaretur, ſeipſum abſ-
condere, & dualitatem perſonarum contegere poſſet: ne hoc dicam, neminem vn-
quam cenſere potuiſſe, vt quæ nunc commemorauimus, vel omnino dicerentur, aut
ſenſum, aliquem, aut genium habere iudicarentur. Quare igitur Trinitas ab initio
non euulgata eſt? Quia, quemadmodum laborantibus ex oculis ſplendidum lucis iu-
bar, etſi ſalutiferum, maximè noxium eſt, ita & multorum Deorum cultu occæcatis no-
xia erat Trinitatis Theologia, ac perniciosa futura. Verùm hæc quidem Dei amans
ſcriptor ſeptimo libro tribus illis grauiter pertractat capitibus, quæ poſt ſextum & vi-
ceſimum ordine conſequuntur.

Tricesimvm verò caput perſequitur, vt primus b motus-terræ fundamẽtum b. σεισμός.
alterius fuerit, vtque non ſolum iis qui ſub Moſe vixerunt, Deum Patrem prædicando
profuerit, ſed & qui tempore Gratiæ. Poſtquam enim effecit, vt Deus hominum Pater
crederetur: mox etiam quicumque in Deo fiduciam collocaret, meritò *Dei filius* appel-
latur, Vnde patefacta ianua, & via aperta eſt ad incarnationem cognoſcendam. Quam
etiam ob cauſſam dum Filium ſecundus ille terræ-motus prædicaret (quod iam con-
ſuetum eſſet hanc vocem de meris quoque hominibus vſurpare) non ſic auditores tur-
babat prioris Teſtamenti vſu mitigatis auribus, vt non amplius ſic vocis huius occa-
ſione inſaniuerint; quemadmodum inſaniuiſſent, niſi vſitata illis per vetus Teſtamen-
tum eſſe cœpiſſet. Quem enim ad modum ſub lege Filij aut Spiritus aperta promulga-
320 tio, ob eas, quas antea cauſſas diximus, noxia fore videbatur iis, qui adhuc cicatrices
inflicti à Deorum multitudine vulneris gerebant, Sic certè Patrem vel Spiritum ſan-
ctum incarnari, vmbraque tegi, & latendi accipere facultatem (vt in Filio factum) im-
poſſibile fuiſſet. Nam ſi tum quoque, cùm Filij appellatio communis eſſet, atque vſu
trita, ipſum tamen Filium carne indutum, quia *Dei Filium* (quod erat) ſeipſum dixit, c c. Luc. 4. 29.
ex editiori loco præcipitare, & d alapis excipere, ac tandem cruci furioſè affigere ag- d. Marc. 14. 65. & Ioan 19. 3.
greſſi ſunt, quod non feciſſent & ipſi, & diſcipuli, [ſolam] ſerui videntes formam, ſi in-
carnatus dixiſſet, *Ego ſum Pater*, vel *Spiritus ſanctus*? Ergo diuinius, & ſupra quam dici
ac cogitari poſſit, vniuerſa mundi gubernatio vnà cum hominum ſalute procurata eſt.
Attamen mox ab initio Verbum incarnatum non eſt, cum aliis de cauſſis, tum

IOBIVS.

idcirco, quòd non oporteret ſtatim maximum medicamentum morbidis adferre, ſed quæ vim haberent paulatim morbum abigendi. Ad hæc, ab initio Verbum incarnatum, non modo quantam in fine temporum, aduentu ſuo vtilitatem [non] præbuiſſet, ſed incitamentum potius idololatris ad errorem iudicatum fuiſſet. Nam ſi, cum Græci rerum potirentur, ſimilibus affectionibus obnoxios homines tam facile in Dei euehebant dignitatem, quomodo ſcientes in carne Verbum apparens, tanquam Deum celebrari, non ſtatim inde fictorum à ſe Deorum exempla peterent, iiſque, qui conarentur ab hoc errore auellere, non promptiſſimè exprobrarent, illos ipſos, qui reprehenderent, hominem æquè pro Deo prædicare ac venerari. Propterea enim quo tempore Græci Deos fabricarent, Patris quoque vnitas prædicata eſt. [a Ne item dicerent: Si diſtuliſſet, ſuis ſe viribus humanum genus ſaluare potuiſſet, atque ita ſumma gratia, fuiſſet ingratis ſummum ingrati animi vitium. Etſi nihil etiam ab initio vetuiſſet, ſalutis loco contentionum amantes homines, ſic rurſum dubitare: *Cur non in fine:* ſed in principio? aut, cur non in medio temporum curſu, *ſed in principio Verbum incarnatum eſt.* Ita in ſe mutuo quæſtiones ſecundùm triplicem temporum differentiam torquentes.]

a. Hæc vncis incluſa verba in duobus duntaxat MSS. legebantur.

Oportebat itaque primum illa euacuari, & ea quidem prædicatione, quæ Patrem ſolum annuntiaret: Deindeque Deorum effingendorum errore è memoria ſublato, verum Deum in carne manifeſtari. Sic igitur ſe habet hæc de Verbi in temporis plenitudine incarnatione ratiocinatio. Et quemadmodum primus ille terræ-motus per contrarias rationes Deorum multitudini medicinam fecit, dum perſonarum diſcrimen texit, ita in nouiſſimis quoque temporibus, cùm Iudaica opinio, in vnam perſonam lege ac tempore corroborata, Deorum multitudinem profligaſſet, & diuinitus tunc DEI Filius ac benignè carnem aſſumpſit, & Trinitatis myſterium paulatim detexit.

[XXXI.] Addit iſtis ſapienter omnino Saluatorem, verbis quidem humilibus vtendo, diuinitatis abſcondiſſe radium, ſed per illius opera effeciſſe, vt omnipotentis virtutis maieſtas effulgeret, ac per hæc eadem prædicari videretur. Atque hinc etiam 322
ait, dicebat: *Verba quæ ego loquor, à me ipſo non loquor. Pater autem in me manens, ipſe facit opera.* b *Credite mihi, quia ego in Patre, & Pater in me eſt: alioquin propter opera ipſa credite.* Duas autem has ob cauſas verborum humilitatem adhibuit. Primum quidem ad Iudæorum efferueſcentem inuidiam mitigandam. Deinde verò, vt nobis quoque humilitatis exemplum ipſomet facto exprimeret. Tertiò etiam, quia verborum ſplendor non omnino actiones ſimul emicare facit, cùm tamen naturam excedentium & diuinorum operum patratio, verborum vnà ſecum humilitatem extollat.

Ioan. 14. 10.
b. Vulg. Non creditis?

Porrò hoc loco dicti cuiuſdam Euangelici ſenſum exponit: *Quid eſt facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata tua: an dicere, Surge & ambula.* Facilius autem primum eſſe dicit, quoniam illud, *Dimittuntur*, non eam habet verborum pronuntiationem, quaſi ex propria auctoritate proprioque imperio proferretur. Nihil enim prohibet ab illo etiam, qui eius nequaquam ſit dominus, remiſſionem annuntiari. At: *Surge & ambula:* totum à Dominico pendet imperio. Præſertim cum illud *Surge & ambula*, irreprehenſibilem rebus ipſis adferendo auctoritatem, ipſam quoque remiſſionem complecteretur. qui enim ambulandi gratiam donabat, idem nimirum peccatorum etiam, ob quæ morbo ille tenebatur, remiſſionem conferebat. perhumani enim Domini eſt, & flagellum peccatoribus inferre, & flagellatum tam à plaga, quàm ab ipſomet peccato liberare. Sciens autem opus hoc non remiſſionem tantum delictorum confirmaturum, ſed poteſtatem quoque dimittentis oſtenſurum, addit: *Vt autem ſciatis, quia Filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata, &c.* Ceterum neceſſe erat incarnationis dominicæ myſterium velut vmbra tegi: cùm vt ab audientibus cupidius acciperetur, tum vt id tenebrarum princeps ignoraret. Nam tria diuinus c Ignatius ſæculi huius principem latuiſſe commemorat: Virginitatem MARIÆ, Conceptionem Domini, & cruciaffixionem CHRISTI. Affirmat quippe D. Paulus de principibus ſæculi huius: *Si cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.*

Matth. 9. 5.
c. Epiſt. 5.
1. Cor. 2. 8.

[XXXII.] Hæc vbi dixit, infert ſempiternã ac ſummam Trinitatem ſemper eſſe, & ſimiliter Trinitatem, Patrem nimirum, & Filium, & Spiritum ſanctum, ſed ſupra omne, quod aut cogitamus, aut loquimur. Quandocumque enim de DEO loquimur aut cogitamus, ex noſtris verbis ac rebus ea quæ ad ipſam Triadem ſpectant, proportione

tione quadam & dicimus & cogitamus. Sanctiſſima etenim Trinitas, dignitate ac po-
tentia æqualis, omnia quæ ad noſtram ſalutem faciunt prouidè operata eſt: quæque
Theologicè de ipſa ſpeculati poſſimus, hæc illa nobis benignè gratificans identidem
admittit. Propterea quidem à principio, vt diximus (ob Deorum ſcilicet multitudi-
nem) S. Scriptura nobis condeſcendens, non vt natura aut dignitas Trinitatis ſe habet,
322 ſed quatenus à nobis facilius capi poteſt eam tradendo, perſpicuè Patrem indicat. In
altero deinde terræ-motu Filium, in quo & Spiritus ſancti cognitionem, etſi minus
perfectam, ſimul accipimus. Hæc enim in futuro ſæculo, & vltimo illo accedit terræ-
motu, quo tota nobis Trinitas manifeſtius apparebit, ac reuelabitur. Etſi enim Spiritus
arram habemus, vt *a* vas electionis teſtatur: nondum tamen ad perfectionem ſpiritalis *a. 2.Cor.c.22.*
ſtatus peruenimus. Ipſum etenim arræ nomen ſignum quidem perfecti doni eſt: at non
ipſum donum. Idem etiam *b* alibi pignus futuræ hæreditatis eſſe Spiritum prædicat, *b. Epheſ.1.14.*
& primitias æternorum bonorum. Quare perfectionem Spiritus nonniſi poſt redem- *Rom.8.23.*
ptionem corporis ſuſcipimus.

Iam quando qui apud homines cum *Pater*, tum *Filius* dicitur, per coniugij ſocie-
tatem declaratur atque cognoſcitur: propterea præſentis vitæ duos terræ-motus, alte-
rum pertinere ad Patrem: alterum ad Filium, vaticinia tradunt. Rurſus cùm Spiritus
ſanctus, etiam vt apud nos eſt, corporum tranſcendat craſſitudinem, meritò vbi ceſſa-
uerint coniugia, excelſior illa & illuſtrior vita (vita hæc reſurrectionis eſt, *In reſurrectio-*
ne enim c neque nubent neque nubentur,) propriè attribuatur Spiritui. Illius autem vi- *c. Matt.22.30.*
tæ tempore, in qua patres filios progenerant, Deum Patrem ordine Filio præpoſitum
cognoſci oportebat, nõ quod Trinitas ordinem aliquem exigeret: (Quis enim ibi ordo
ſit, vbi æqualitas immutabilis viget?) ſed quod per eum ordinem, qui in ipſa ex apta diſ-
poſitione eſt, à liberis parentes honorari hortaretur. Spiritus quoque dignitatem ſacra
Scriptura extollens, vniuerſam Trinitatem *Spiritus* nomine appellat. Quale illud: *d* *d. Ioan.4.24.*
Spiritus eſt Deus: & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare. Hoc item:
Omne e peccatum remittetur hominibus: ei autem qui blaſphemauerit in Spiritũ ſanctum, *e. Matth.12.31.*
non remittetur: de tota diuinitate acceptum, cum prædicto ſcopo quadrat. Illa quoque *Marc.3.29.*
per ſpeculum & in ænigmate cognitio ſupernaturalis in Triade deitatis, per Spiritum *Luc.12.10.*
nobis in futuro perficitur. Sic enim hìc motus ad Spiritum ſanctum, quemadmodum
duorum præcedentium alter ad Patrem, alter ad Filium refertur. Qui autem ordine
primus eſt terræ-motus, extremus idem dignitate & vtilitatis magnitudine eſt. Mani-
feſtum cuim gratiam multò eſſe lege [antiqua] maiorem & vtiliorem. Verùm & ſecun-
dus minor eſt tertio. Siquidem *nunc f videmus per ſpeculum & in ænigmate: tunc au-* *f. 1.Cor.13.12.*
tem facie ad faciem. Quare etiam, *g cùm venerit quod perfectum eſt, euacuabitur quod* *g. Ibid. v.10.*
ex parte eſt. Et conſidera [quæſo] diuina operantis prouidentiæ ſapientiſſimam & æ-
323 qualem trutinam. Videbatur Pater priſcis illis præcipuam dignitatem obtinere: rur-
ſumque Filius in noua lege quibuſdam minorem, at multis æqualem: Spiritus verò ſan-
ctus multis minorem, paucis æqualem. Vt igitur ex hominum opinione orta inæqua-
litas ad æqualitatem reduceretur, primus ille terræ-motus, qui Patri attributus eſt, mi-
norem dignitatem habuit: ſecundus dein, qui Filij erat, illo maiorem: tertiusque Spi-
ritus ſancti, vtroque excellentiorem. Ita clarè perſpicias, quomodo quæ in hominum
eſt opinione inæqualitas, per trium temporum inæqualitatem, in admirandam ac ſta-
bilem æqualitatem coierit, Trinitatis maieſtate veluti ſplendorem quendam ac lucem
accipiente. Quod verò qui in Trinitate eſt ordo, vulgi dumtaxat ordinationem ſpe-
ctet, non autem ex ineffabili & ſupernaturali natura promanet, arcanorum ille myſta
docet, qui diuinitus eam inſtitutionem accepit, vt Filium & Spiritum quandoque ante
Patrem locaret. *h Diuiſiones enim gratiarum ſunt*, inquit, *idem autem Spiritus: Diuiſio-* *h. 1.Cor.12.4.*
nes miniſtrationum, & idem Dominus: & diuiſiones operationum, idemq; Deus. Ad Gala-
tas quoque ſcribens: *i Paulus Apoſtolus non ab hominibus, neque per homines, ſed per* *i. Galat.1.1.*
IESVM CHRISTVM, *& Deum Patrem.* Quare quod diuinæ Trinitatis, quæ omnem
& ordinem & ſermonem excedit, nomina modo præponantur, modo poſtponantur:
non id ſeriem aliquam naturalem tuetur, ſed ad auditorum ſalutem variè accommo-
datur. Hæc verò inclytus ardensq; diuinarum diſciplinarum amator triceſimo primo
capite & altero ſtudioſè laborando pertractauit.

XXXIII. Proximo dehinc capite cauſſas reddit, cur tam nouum quàm vetus

Teſtamentum intellectu atque explanatu difficilibus lōcis intertextum ſit. Etſi vetus Teſtamentum plus, minus verò nouum huiuſmodi difficultatum habeat. Et ſuper Moſaico quidem ſcripto affirmat, quandoquidem typus illa erant & vmbra futurorum bonorum, merito vt in typo atque vmbra cum verba tum verborum compoſitionem eiuſmodi proferre, per quæ creſceret obſcuritas. Quanquam hæc in duplicibus legis tabulis, geminam quoque vtilitatem præbeant, cum & iis qui mente altius aſcendetunt, interius ſuum ſpiritus lumen velut effulminant, & craſſiores litteræ obumbratione delectant.

Abſcondebantur autem futura bona, in quibus cognitio Trinitatis caput eſt, ob eas [maximè] cauſſas, quos iam ſæpenumero tradidimus. Propter audientium imbecillitatem, inquam; vtq; tenebrarum principem laterent: ac tertio etiam, vt è medio penitus tolleretur multorum Deorum cultus, cùm nullus [deinceps] errantibus atque imperitioribus erroris ſui prætextus relinqueretur ex clara & minimè velata Trinitatis prædicatione. Vt ſactæ litteræ non diſſimiles aureæ terræ videantur, quæ non omnibus neque vulgaribus, ſed laborioſè tantùm ac ſcienter perſcrutantibus, aurum probatum, 324
& lucrum labore maius præbet. Quemadmodum itaq; paupertatem non euadit, qui foſſilem arenam ornamenti, ludi, aut ioci cauſſa tractans, nullum interea ſtudium adhibet, vt quod ſub ea abſconditum latet inueſtiget: ſic neque ignorantiam, neque negligentiæ reprehenſionem euadere queat, qui ſoli litteræ adhæreſcens, theſaurum in ipſa reconditum non ſcrutetur, neq; latens in eius fundo ſenſuum vtilitatem colligere ſtudeat. Et certè hoc ipſum quod diuini ſenſus abditi lateant, pretium eorum maximum & ſublimitatem indicat: ac maius ſimul inquirendi deſiderium iis infigit animis, qui Dei & laboris amorem inertiæ anteponunt.

Iudæorum inſuper improbitas, & in rebus quæ minimè attingendæ eſſent audacia, obſcuritatis eſt in veteri Teſtamento nonnulla cauſſa. Ne enim quæ manifeſta eſſent de Chriſto atque aperta Srripturarum teſtimonia rircumciderent & obliterarent, ideò adumbratè ea promuntur. Tertiò etiam ne diuinarum pręceptionum contemtrix Iudæorum natio, ſi clarè didiciſſent vniuerſam aliquando legem præterfluxuram: atq; in aliam reipubl. formam, quæ apud ipſos in honore ac pretio erant, tranſitura: magis etiam ad contemptum præceptorum Dei, ex ipſa hac clara cognitione traherentur. Quid enim amare attinet me, quod mox diſſoluetur, & cuius non ita multo poſt nulla erit vtilitas? Propterea nimirum hæc obſcuritate atque percipiendi difficultate inuoluuntur. Nam ſi abſque vlla cauſſa millies à præceptis Dei deſciuerunt Iudæi, cùm neque de eorum mutatione quidquam cognitum haberent, vt neque quod imperfecta & alterius politiæ figura eſſent atque vmbræ: quid tandem [putas] non egiſſent, ſi tradita ipſis mandata tandem ſoluenda atque mutanda è Scripturis clarius cognouiſſent? Alioquin & illa diſciplinas tradendi lex vbique obtinebat, vt qui recenter primis elementis imbuerentur, ad perfectionis vſque tempus perfectiora quæque relarentur: ſed rudioribus dumtaxat præceptis diſcipuli ad perfectiorum cognitionem percipiendam præpararentur.

Præter hæc autem etiam naturam ita gubernari, & opera ſua regere videmus. Prima enim ſementis atque ſemina perfectam in ſe ſpeciem clarè nequaquam oſtendunt: ſed eius tantùm rationes abditas continent: vt granum ſpica non eſt, etſi in ſe ſpicæ rationem tegit. Eadem naturæ ſeries in aliis quoque fructibus ac ſeminibus cognoſcitur. Qualem & lex vetus ferè rationem cum gratia ſeruat. Nam quæ gratia perficit, iacti per legem ſeminis ſeges habetur. Quibus igitur de cauſis obſcuritatem adſumpſerit lex Moſaica, vtcumque iam dictum.

Nunc quod gratiæ quoque lex obſcurior, & non ita cuilibet perſpicua ſit, auditorum recens adhuc inſtructio, mentiſque imbecillitas in cauſa eſt. Vnde & vas 325
a. 1.Cor.3.2. electionis: a *Lac*, inquit, *vobis potum dedi, non eſcam: nondum enim poteratis*. Quemadmodum autem minus conueniens cibus omnis accipienti noxius: ſic & ſcientia, tametſi veriſſima proponat, nullam imperfectis vtilitatem adfert. Etſi enim nouum quàm vetus Teſtamentum clarius fidei myſterium exponat: cùm tamen principij aliquam ac ſeminis rationem obtineat, etiam hac ratione ad eam quæ nunc innouata eſt reipubl. formam, non ſtatim initiatis, ſed ſenſim ac iuxta proficientium gradus, quæ perfectiora ſunt, manifeſtat. Canibus præterea (hoc eſt, aduerſariis & oblatrantibus)

ne temerè

ne temere ac ſine ratione proijcias ſancta, aur a *margaritas ante porcos*, qoibus nimi- a. *Matth. 7, 6.*
rum vita voluptatum cœnum, Dominicam, & quod docendi regulam ſtatuat, præce-
ptum eſt. Sanctificans item ſacrificium *Myſterium* dici ſolet: myſtetium autem com-
mune non eſt, neque facile prnfanis adeundum. Quin etiam Sancta, ſpiritualiter qui-
dem à Seraphin arqne Chetubin, marerialiter vero velamentis, alis, portis, ac repago-
lis vndique ambiuntur. Sic igirur ſacram quoqne Scripturam noſtram oportet profanis
hominibus abſcondi (vr ne ſaeta iniuria aliqua afficiantur) ac ſolis initiatis atque fideli-
bus renelari. Alioqui, quando etiam illud, cuius vſus facile obtioeri poteſt, oumquã
tam amatur, atque id quod labore multo adquiſitum eſt, meritn ſacræ Scripturæ the-
ſaurum illum negligentibus abſcoodunt, quem laborioſis coocedunt. Sed & ſudan-
tibus honeſta omnia, virtutiſque non poſſeſſio dumtaxar, ſed fructus inſuper obtin-
git, cum vitium facile paretur, & omnibus in promptu ſit. Quidquid irem cum la-
bore feliciter confectum eſt, maius longe ſui excitat deſideriom: Quod autem facile
obtinetur, facile eriam reijcitur, prnpiusque eſt vt contemnatur, quam vt expetatur.
Propterea etiam Adam, qui ſine certaminibus aot laboribus diuioo alloquio cæteriſq;
bonis dignus erat habitus, citius ea quibus vtebatur amiſit. At poſtquam doloris ac
laboris experrem vitam præcipitij ſibi cauſaio fecit, contrarijs vtique medicamentis ſa-
pientiſſimus medicus morbum curat, lata lege, vt b in ſudore vultus, non corporalis b. *Gen. 3, 19.*
tantum cibus ſumeretur, verum & quibus Spiritalis amor ſpiritalem adornat menſam.
Adhæc vero, ſi quiuis, oullo etiam labore adhibito, S. Scripturæ ſenſum percipere
poſſet, vbinam eorum, qui in hac oon ſine vigilijs atque laboribus verſantur, præmia
manerent? Aut quis vnquam huius ſeſe ſtudio addicere velit, ſi minus nihil conſequan-
tur ij, qui negligenter eam attingerent? Ex ijs igitur, quæ hacteous cõmemorata ſunt,
æquum ſimul & vrile appareat, quod non explicata magis Scripturæ ſenſa neque incau-
tius abiecta, vel in commuoi omnibus, etiam indignis, propoſita fuerint.

Verum ob hæc, quæ iam diximus, oemo eorum, qui aut laboris amantes ſunt, aut
326 ſpiritali intellectus gratia digni, S. Scripturæ obſcuritatem accuſarit. At oegligens &
remiſſus, cur tandem indignetur, ſi non capiat? Nam ſi diuinarum rerum cognitioné
labore aliquo dignam iudicat, cur ijs non ſtudet rebus quæ habet in pretio? Sin ad vir-
tutem hanc nihil eſſe neceſſariam putat, cur oullo affectus damno moleſtiam capit?
quid vero? ex ipſa quoque obſcuritate ſenſum, qui quærat, adſequi poſſit. Licet enim
licet cuicumque volenti quæſita facile addiſcere. Multorum enim Sanctorum virorum
labores explicaot & elucidant diuinas litreras, quibus inhærere ſi quis libenter velir, is
à propoſito minime aberrabit. Quod ſi facere recuſet, manifeſtum [eiusmodi homi-
nem] nunquam in illarum cognitionem peruenire poſſe; oon etiamſi omnium eſſent
apertiſſimæ. Verum autem eſſe quod diximus patet, quia ſunt qui omnino ne nuda
quidem oomina Epiſtolarum Apoſtolicarum nouerint: Sed neque Prophetarum, vel
aliorum ſacrorum Librorum (ſiue illi antiquæ Legis ſint, ſiue nouæ) vel oudum Cata-
logum voce poſſint recenſere. Et certe quæ obſcuritas, vel quæ tenebræ, quæúe diffi-
cultas, nominum indicem cognoſcere? quanto vero id ſtudio indiget? Cæterum no-
lentibus, hæc ooo minus, quam Scriptura ipſa, incognita manent. Quare nõ eloquio-
rum Dei obſcuritas vulgo ignorantiæ cauſa eſt: ſed horum incuria ac negligentia etiam
clariſſima quæque ignorari fecit. Apud quos clari atque obſcuri, vt demonſtratum eſt,
nullum diſcrimen: cum ſtudioſos hæc obſcuritas, præterquam quod ſinceram ex ſe vti-
litatem præbeat, ſapientes ac virtute præditos efficiat. Quicumque adhæc Scripturæ
ſacræ ſenteotiam illuſtrari optat, ſiquidem humanam gloriam quærit, merito à diuinæ
ſapieotiæ veſtibulo arcetur: ſin virtutis dumtaxat, & ſupernæ remunerationis gratiam,
quantum laboribus ac ſudoribus ipſa proceſſerit, tanta eaque certa retributionis aſſe-
cutio allaborantibus relinquetur. Sed iſtud quoque ad ſapientiæ illius inexplicabi-
lis prouidentiam pertinet, quod tollens mox ab initio Deus omnem de ſorte noſtra
querimoniam, expertes ærumnarum delicias nobis in paradiſo donat, donec deprehen-
ſo ex factis noſtris, inutilem hominibus eſſe labore ac miſeria carentem vitam, laborum
ac miſeriarum pondus vitæ [noſtræ] tanquam pro remedio admiſcuit: hoc veluti ſtadi-
um nobis ac palæſtram conſtituens, quæ magnum poſſet quæſtum ac [multa] præmia
conciliare. His Auctor triceſimum tertium Caput, ſimul & ſeptimum librum abſoluit.

IOBIVS.

LIBER IIX.

OCTAVVS Liber de duobus certamen instituit. [Cap. XXXIV.] Horum primū ſolutio cuiusdam dubitationis eſt, quæ rem ſeriam ſane nec inelegantem continet. Refert autem eam dubitationem ortam ex adſtructione ratiocinationis cuiusdam, per quam Deum habere Filium probatur: Auctoremque huius adſtructionis eſſe Gregorium Nyſſenum. Argumentatio ipſa ita ſe habet. Quiſquis non irrationalem eſſe Deum 327 confitetur, is etiam omnino Verbum habere concedit, quod ab *a* immortali immortale eſt: Immortale autem Verbum, præter eum quem Filium ſtatuimus, nihil eſſe queat aliud. Illa igitur argumentio, quæ oportere adſtruit, vt Deus Filium habeat, huiusmodi eſt. Deinde aduerſus hæc obiectionem amici cuiusdam adducit, quem vt reuerendiſſimum celebrat. Obiectio vero eſt, Nihil prohibere, quin eadem de Filio quoque ac de Spiritu ſancto aſſumantur. Deus enim horum vterque eſt. Atque ita non in Trinitatem tantum, ſed in Infinitas Perſonas ex huius argumenti vi myſterium procedet. Hanc itaque obiectionem, acrem ſane, atque implexam, varijs quidem ſoluere rationibus aggreditur, non tamen (quantum ego iudico) ſatis accuratè. tametſi multum hac in re laborando deſudet, tredecim non minus argumentis allatis. Ac pro pietatis quidem cultoribus, eorum quæ ibi dicta ſunt aliqua non inepta ſint, ſed quæ contentioſo alicui homini, non modo nihil ad pietatem impellens adferant, vt ridendi potius occaſiones præbeant.

a ἀθανάτου.

Dixerit vero quiſpiam, conciſa ac minimè ſuperflua vſus oratione, aduerſus eum, qui hac obiectione pugnet inſolentius. Si quis patre primum poſito, de ipſo deinde interroget, Vtrum rationis particeps an expers ſit, atque ex illo conficiat Patri oportere Filium accedere, obiectionis huius curioſitatem aliquod forſitan ſpecimen ac robur habere. Sin hoc omiſſo (neque enim expedit, neque admirandus Gregorius ſic orationem hanc protulit) ipſam vocem DEVS proponat, quod commune eſt atque indiniſibile trium diuinarum Perſonarum nomen, ac de eius tum ſiue Verbo ſiue gignendi vi, immo & afflatu, ſi voles, interroget, hic & Triadis myſterium adſtruet, & locum ei nullum dabit, qui velit adſtructionem ipſam curioſius excutere. Vbi enim æquale vel prope ſimile ſit, pro tota diuinitate vnam aliquam hypoſtaſin accipere, & de hac contentioſius illa diſputate, quæ rectè poterant, de tota Deitate theologice dici? Eum .n. qui in tantam abſurditatem delabitur, nihil prohibet ſine vlla ſollertia nugando hinc concludere, quandoquidem Trinum confitetur Deum, neceſſarium quoque eſſe, ſingulas Triadis perſonas in aliam Triadem multiplicari. Aduerſus qualia deliramenta, nulla, opinor, ſapiens confutatio intorqueri poſſit. Veruntamē ſolutio huius obiectionis talis fuerit, aut ſi quæ aliæ eadem progrediantur via. Hoc igitur primum eſt octaui libri Caput.

XXXV. Alterum deinde quærit, Cur, cum Filius ac Spiritus ſanctus ex Patre pariter procedant, hic Filius, ille Spiritus dicatur, & non ambo filiationis appellationē ſeruent, quemadmodum neque habitudinem? Hoc ergo vbi dubitauit modo, ſolutionem adhibet. Omnino [inquit] Theologia ex cognitis nobis rebus germanam atque æqualem diuinæ naturæ Trinitatem verbis deſcribens, per Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum, ineffabile, quodque denominari nequit diuinitatis nomen, conſuetis nobis 328 cognatiſque appellationibus ſuggeſſit. Quando autem conſuetum eſt atque conueniens de filijs noſtris dicere generationem, de ſpiritu vero proceſſionem, *b*(*Spiritus* enim inquit, *vadens & non rediens*. Et, *c Exibit Spiritus eius*. Itemque, *d Quoniam Spiritus pertranſiuit in illo, & non ſubſiſtet*.) quando igitur in humano genere filio generationem adaptamus, Spiritui vero proceſſionem: pari quoque ratione in natura ineffabili ac ſupernaturali, & Filium genitum, & Spiritum ſanctum procedere, diuinitus edocti ſumus. Propterea enim Spiritus Patris æque ac Filij, Spiritus ſanctus dicitur: quia etiam apud nos vtriuſque horum ſpiritus [eſſe recte] dicitur. Pater vero & Filius Spiritus ſancti non item, quia neque apud nos. Cæterum quod Deus ſuapte natura neque dici à nobis, neque cogitari poſſit, communis omnium ſenſus admittit: & vero paſſim in ſacris litteris prædicatur, ſanctorumque Patrum noſtrorum cœtus pæne vniuerſus idem teſtificatur, quorum ne verba quidem (cum minimè dubia ſint) deſignare neceſſe. Atque hæc libro octauo Iobius perſequitur.

b. Pſal. 77. 39.
c. Pſal. 145. 4.
d. Pſal. 102. 16.

LIBER IX.

LIbro NONO modice præfatus, dum Ioſue filius Naue dicitur exercitus Principem *Ioſ. 5, 13.*
illum interrogare: *Noſter es, an aduerſariorum?* non idem petere diſputat Iobius
aliquiſne eſſet ſenſibilium hoſtium, ſed an ſpiritualium? Multa enim Ioſue docebant,
neque aliquem eſſe hunc ex hoſtili acie, ac neque ex proprio exercitu, vt, quod ſubito
aſtitiſſet, quodque nemo aduerſariorum auderet, vel per medias hoſtium copias tranſ-
ire, vel in conſpectum Imperatoris venire, quin &, quod tanta vſus audacia, nihil om-
nino hoſtile feciſſet. Alioqui ne ſapientiſſimi Imperatoris fuerat ignorare, qualis
contribulium eſſet habitus atque apparatus, qualis item alienigenarum? Verum noue-
rat quidem Ioſue viſum illud vnum intelligentium ſpirituum eſſe, ſed hoc cognoſcere
auebat, vtrum quod apparuiſſet ex hoſtibus eſſet, an de illo exercitu, qui protegebat
Iſraël. De hoc ergo in proœmio agit.

XXXVI. Quærit poſtea, Quomodo vtraque hæc concedi queant, nos & ade-
ptos eſſe gratiam angelica dignitate maiorem, & Angelis æquales in reſurrectione ap-
parituros? Quæ quæſtio ita diſſoluitur. Primum, nihil prohibet, eandem rem ſe-
cundum aliud honorem quendam paulo maiorem conſequi, ſecundum aliud vero in-
ferioris eſſe conditionis. In quantum enim noſtro corpore aſſumpto Dominus id ſibi
coniunxit, & ſupra omnes Principatus ac poteſtates euectum ad dextram Patris conſe-
dere fecit, Angelicæ ſcilicet dignitati noſtra natura antepoſita eſt. Quatenus item [b] in- *b. Epheſ. 3, 10.*
notuit *Principatibus & Poteſtatibus in cœleſtibus per Eccleſiam* (quæ eſt in Chriſtum
credens populus) *multiformis ſapientia Dei, quam exhibuit in Chriſto* IESV, eatenus
329 etiam genus humanum primas retulit. Tertio quod illo inſuper munere ex munificen-
tia donati ſimus, vt ijs fruamur rebus, [c] in quas deſiderant Angeli proſpicere. Quate- *c. 1. Petri 1, 12.*
nus etiam vtriſque lapſis Adamo & Angelorum ordinibus, illius, (non item horum) aſ-
ſumpta natura, ſalutem attulit. Atque hinc clarum eſt, maiori honore dignam eſſe ha-
bitam naturam noſtram. Quod autem in [d] reſurrectione ſicut angeli erunt homines, *d. Matth. 22, 30. Luc. 20, 36.*
non id vtriuſque generis æqualitatem edocet, ſed adſimile dumtaxat vitæ genus atte-
ſtatur. Tunc enim, quemadmodum angeli non indigent, ſic neque genus humanum
nuptijs aut corporum congreſſu indigebit.

Præter iſta, nihil prohibet homines angelis æquales, vel [e] paulo minus ab illis di- *e. Pſal. 8, 6. Hebr. 2, 7.*
minutos maius aliquod conſequi munus, quandoquidem illi, qui corporis expertem
naturam conſecuti ſunt, vbi ſemel è proprio honore & gloria exciderunt, in ſuo dein-
ceps caſu ſine pœnitentia remanent: nos vero, cum inferiorem illis conditionem ex
ipſamet origine noſtra (propter corporis coniunctionem) acceperimus, præceptum
deinde transgreſſi, in peccatis hærere nolumus, ſed illorum qui exciderunt ſortem, per
pœnitentiam recuperare ſtudemus. Et vero per exſuperantiam [diuinę] munificen-
tiæ, cœlum ac Dei regnum pro Paradiſo hæreditate cernimus.

XXXVII. His illa profligata quæſtione, ad explanationem parabolæ aggre- *Luc. 15.*
ditur, quæ iuniorem ac prodigum filium, & ſeniorem ſimul cum patre inducit, & eo- *De filio prodigo.*
rum hiſtoriam ita digerit. In ſeniore ait Filio oſtendi angelicas potentias (nam & tem-
pore & modo, noſtro generi dignitate præſtant) in prodigo vero humanum genus: in
patre Creatorem Vniuerſi ac Dominum repræſentari. Indignatum vero ſeniorem fili-
um reuocatione & benigna tractatione iunioris, non hoc angelicæ eſſe mentis aut affe-
ctionis: ſed parabolam iſta, quo beneficij magnitudinem declaret, ita effingere. Quo-
niam tantum poſt tam inſignem intemperantiam prodigus ille filius expertus eſt beni-
gnitatem, vt ipſe quoq; Angelorum ordo, ſi inuidentia in horum naturam caderet, in-
dignatus vtique fuiſſet, neque tolerabilem putaſſet tantam beneuolentiæ magitudinē.
Quomodo enim alioqui conſentaneum ſit, [f] lætari eoſdem ſuper vno peccatore pœni- *f. Luc. 15, 15.*
tentiam agente, & rurſum inuidere, quod amantiſſimi patris amplexibus dignatus eſſet?
Sed enim talis parabolarum fictio eſſe ſolet. nec enim ea ſolum, quæ aut facta aut futura
ſunt complectuntur: ſed & illa, quæ curioſius quiſpiam eorum commouendi vim, aut
iucunditatem, aut conſequentiam, aut denique adipiſcendi facilitatem atque vtilitatem
contexendo, adiungeret.

Parabolam quoque centum ouium ad Angelorum & hominum naturam refert.
Meminit aliarū etiam parabolæ de filio prodigo explicationū: ſed quib⁹ omnibus præ-
dictam

Digitized by Google

IOBIVS.

dictam anteponit, quam varia ingenij oſtentatione concinnare ſtudet. Hæc ſeptimum ipſius & tricelimum Caput ſtudioſe tractat.

XXXIIX. porro quærit, *Quomodo pro omnibus mortuus eſſe Chriſtus dicatur: cum non niſi multis ætatibus poſt quam infinita hominum progenies & nata,& rurſum morte deleta eſſet, Redemptoris incarnatio euenerit?* Nodus autem ſic diſſoluitur: Multis in locis S. Scripturam teſtificari, quo modo tunc viuentibus, eodem etiam ijs, qui apud inferos erant, per Chriſtum redemptionem veniſſe. Nam Princeps Apoſtolorum ait. 330

a. Rom. 14, 9. b. 1. Petr. 3, 19. c. Ibid. 4, 6.

a *In hoc enim mortuus eſt, & reſurrexit, vt & mortuorum & viuorum dominetur.* Et rurſus: b *His qui in carcere erant ſpiritibus veniens prædicauit,* c *vt iudicentur quidem carne. viuant autem Spiritu.* hoc eſt: Vt infideles, qui propter infidelitatem ſuam peccatores remanſerunt, damnentur; quaſi plane caro facti, & diuulſi à Spiritu: Quotquot autem, etiam apud inferos, Chriſto (qui ipſa erat iuſtitia) crediderunt, ſpiritali lætitia perfruantur. Illud igitur, *vt iudicentur carne*, de incredulis dictum affirmat. at illud: *viuant Spiritu*, de credentibus. Porro ita ſermonem inſtituit, vt quaſi de vno aliquo loqui videatur; quia, etiamſi non eadem ſit credentium & incredulorum conditio, in vnum tamen inferorum ordinem colliguntur. Atque ita etiam de vno eodemque corpore ægrotare idem & valere dicere poſſumus, ſecundum aliam nimirum atque aliam ſui partem. Quemadmodum autem aliquem igne damnari atque puniri dicimus, ſic & ſacra ſcriptura dicit: *vt iudicentur carne.* Grauiſſima enim pœna eſt (maximè reſurrectionis tempore) quando ea delectatione perfruuntur iuſti, quæ humanam omnẽ ſuperat, & Spiritu viuunt, peccantium tunc multitudinem in nuda carne, & ſine vlla ſpiritali gratia, vitam ſuam in æternum tranſigere atque conterere. Verum & aliam licet huic dicto dare explanationem. Ait enim

d. 1. Cor. 3, 15. e Ibid. v. 13.

d Diuinus Paulus: *Cuius opus arſerit, detrimentum patietur: ipſe autem ſaluabitur, ſic tamen quaſi per ignem.* e *Et vniuſcuiuſque opus, quale ſit, ignis probabit.* Et ne quis exiſtimet, quemadmodum peccatum, ſic & peccantem concremandum atque conſumendum, propterea addit: vt ſi opera ardeant atque diſpareant, non tamen ipſum peccatorem vna diſpariturum. *Saluabitur vero*, hoc eſt, perpetuæ manebit pœnę reſeruatus. At ne illud: *Saluabitur*, videatur dicere ſectarijs, quaſi peccato expenſo, peccatorum quilibet ad iuſtorum atque ſaluatorum cœtum adiungendus eſſet (ceſſante nimirum pœna, ac communi omnibus libertate propoſita) poſt illud *Saluabitur* addit, quod eorum ſententiam manifeſtius euertit: *Sic tamen quaſi per ignem*, id eſt, ab ignis pœna non liberatus. Affine igitur & illud eſt, quod de ijs diximus, qui apud inferos Chriſto credere noluerunt. Hoc enim, *vt iudicentur carne*, & quæ ſequuntur, indicare videtur: Iudicatos quidem ipſos eſſe ad eadem, ad quę caro iudicari ac condemnari ſolet; ſed viuere nihilominus, non tanquam corruptibilis caro, & quæ pœnarum grauitate ſoluatur, verum ita, vt cum expertes interitus 331 per ſancti Spiritus potentiam conſeruentur, incorruptibiles in perpetua pœna carentem fine & laborioſam vitam degant. Sic huius loci explanatio tanquam per digreſſionem tractatur. Pręcipuus enim ſcopus erat oſtendere, non ſuper viuis dumtaxat, verum & ſuper olim mortuis Adami poſteris communem Dominum ac Saluatorem ſubiiſſe mortem, ſalutemq́ue per ipſum omnibus & prædicari, & velut certaminis præmium conferri. Illud ergo primum eorum argumentorum, per quæ probari hæc ſententia poteſt.

Secundo igitur loco ſic argumentatur: Si virtutis præmia ac coronas Reſurrectio conciliat, Crux vero Reſurrectionem, qua ſine nihil boni conſequi quiſpiam poteſt: certum eſt Chriſtum pro ſalute omnium noſtrum morti ſeipſum tradidiſſe.

f Matth. 9. 13.

Poſt hæc illam Domini ſententiam, rationem repoſcendo, explanat, quæ dicit: f *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam*: negatq́ue hæc ita eſſe à Saluatore pronunciata, quaſi vniuerſam hominum multitudinem in peccatores, & iuſtos diſtinguere voluiſſet. Pugnat enim [inquit] huiusmodi ſenſus, non cum ſacris tantum litteris, ſed cum ipſa quoque rerum natura. Nam in primis communis Saluator omnes, non aliquos tantum, prætermiſſis cæteris, & appellabat, & redemptione perfrui concedebat, doctrinamq́ue [ſuam] omnibus eſſe communem volebat. Euangelium quoque prædicatum eſſe in toto terrarum orbe, peccatorum illam à iuſtis diſcretionem penitus

g Rom. 12, 5. & Gal. 3, 28. h Matth. 13, 47.

euertit. Paulus item ait: g *Omnes vnum ſumus in Chriſto.* Immo & h parabola de Sagena communem captorum conditionem denunciat. neque enim hæc alios quidem comple-

compleɛtitur, alios vero non perſequitur? ſed omnes prorſus quotquot incidunt,
irretit. *a* Sic & Petro oſtenſum linteum communiter omnes appellatos deſignat, *a Act. 10, 11.*
non impuros ſolos, excluſis puris: *b* *Finis quoque legis Chriſtus: ad iuſtitiam omni* *b Rom. 10, 4.*
credenti, non peccatoribus tantum. Verum idem rurſum ait: *c* *Prædicare ſe vocatis* *c 1. Cor. 1, 24.*
Iudæis atque Græcis, Chriſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam. Iterumque, quo- *d Matth. 10, 5. & 6.*
modo non pugnare illa videantur? *d* *In viam gentium ne abieritis, & in ciuitatem Sa-*
maritanorum ne intraueritis? ſed potius ite ad oues quæ perierunt domus Iſraël. Qua-
tenus enim, qui perierant, oues erant, iuſtitiæ omnino & virtuti viciniores erant, quam
Samaritani atq; gentes. *e* Quomodo item filios antea eſſe ſatiandos edocet, ac tum quæ *e Matth. 15. 26.*
ſuperſunt canibus relinqui? Sed & diſcipulos colligens: *f* *In quamcumque*, ait, *ciui-* *f Matth. 10. 11.*
tatem aut caſtellum intraueritis interrogate, quis in ea dignus ſit (non quis ſit peccator)
332 *& ibi manete, donec inde exeatis.* Hoc item purpuraria illa mulier non ignorans, Barna- *g Act. 16, 15.*
bæ ac Paulo dixit: *g* *Si iudicaſtis me fidelem, manete apud me.* Et diɛtum illud Apoſto-
lis, qui virtutis erant norma: *h* *Vobis datum eſt noſſe myſteria, illis autem non eſt datum*, *h Matth. 13, 11.*
nimirum indignis. His igitur omnibus iam diɛtis, quomodo non repugnabit clare
illud: *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* ſi quis de hominum diuiſione in Iu-
ſtos & Iniuſtos huius loci ſententiam accipiat. Ad hæc vero, ſi iuſtos non vocauit, pec-
catores autem non accedunt *i* (*Omnis enim qui male agit, odit lucem, & non venit ad lu-* *i Ioan. 3, 20.*
cem. Et, *k* *Malus homo de cordis ſui malo theſauro profert mala.* Item, *l* *Quoties vo-* *k Matth. 12, 35.* *l Idem 23, 37.*
lui congregare filios tuos, & noluiſti.) Si, inquam, iuſtos non vocauit, peccatores autem
reſilire, quam accedere, (quemadmodum diximus) maluerunt? quibusnam prædicatum
eſt Euangelium? Atque idem mihi iam è faɛtis quoque ipſis obſerua. Oportebat Dei
matrem in terra eſſe: eam vocauit, quæ omnibus virtutibus alios omnes ſuperaret.
Patrem oportebat, & fratres ſuper terram nominare eum, qui ſine patre eſſet. Non è
latronibus hos, & meretricibus, deligendos putauit, ſed qui iuſtitia collucerent. Talis
Ioſeph, tales & eius liberi. Iacobus vero in quantum virtutis gradum aſcendiſſet,
quantamque de ſe opinionem apud Iudæorum populum excitaſſet, vel ſola eius appel-
latio clamat. Ipſum enim populus propter virtutis magnitudinem, atque agendi cum *m Cōfirmat Euſeb. lib. II. cap. 22 ex Hegeſippo. Vitiatum ergo hic exemplar Græcū corrige.*
Deo libertatem *m* OBILAM, hoc eſt, *populi præſidium, & protectionem* vocabant.
Rurſum, Verbo præcurrere oportuit Præcurſorem: & *n* qui prophetis, omnibusque
adeo hominibus maior eſſet, præcurrit. Oportuit & teſtem offerri, qui eius gloriam
teſtaretur. *o* Simeonem itaque & Annam vocauit. Diſcipulóſne legiſſe oportuit? o-
ptimos vtique delegit: *p* *Scio enim*, inquit, *quos elegerim.* [Oportebat] mortuum re- *n Luc. 7, 28.*
ſuſcitare [Bethanienſem] *q* Lazarum. Sed eum non niſi ex pia domo, in qua Mar- *o Luc. 2, 25. & 36*
tha & Maria, quam *r* bonam elegiſſe partem diuina pronunciauit ſententia. Ex gen- *p Ioan. 13, 8.* *q Ioan. 11.*
tibus quoque vocari aliquos oportuit: primus omnium *ſ* Cornelius vocatur, qui *r Luc. 10, 42.*
quantus virtute (etiam ante baptiſmum) fuerit, ſacræ loquuntur literæ. *t* Cruci ad- *ſ Act. 10.*
figuntur duo latrones: ſed cui mens melior, paradiſum ſibi aperit; blaſphemus contra, *t Luc 23, 39. & ſeq.*
& peccati indelebilia geſtans vulnera, ex pœna in damnationem mittitur.
Sic in omni etiam natione, tum familia & vitæ genere, qui ex virtute viuerent vide-
mus vocati, accurrere, vocantemque ſequi potius, quam qui contrarijs eſſent dediti
ſtudijs. Quod ſi tu proſtibulum mihi aut publicanum aliquem adduxeris, etiam illo è
numero ſcias atque ordine ad vocantem Saluatorem accedere, qui exiguam ſaltem
333 humanæ nobilitatis ſcintillam retinerent, vt merito præ multitudine non acceden-
tium ad Deum, digni habeantur atque dicantur. Vbi eſt igitur peccatorum vocatio,
quandoquè meretricibus, publicanis & latronibus hoſce ſolos diuinam eſſe vocationem
amplexatos videmus, qui inter conſortes (quamquam ingenti in malorum barathro)
cæteris tamen meliorum rerum ſtudio præſtabant.

Neque vero illud præterire fas eſt. *u* Decem erat admodum virginum cœtus. *u Matth. 25.*
Sed non niſi quinque prudentes ſponſali thalamo fruuntur, quinque fatuæ repel-
luntur. Sic ille *x* qui nuptialem veſtem non attulerat, cæteris ſuum quisque locum *x Matth. 22.*
tenentibus, ſolus eijcitur. Quinam vero ab angelo *y* in extremo iudicij die in occur- *y 1. Theſſal. 4, 16.*
ſum Domini aſſumuntur? Nonne iuſti, & non peccatores? Quid igitur ſibi vult
illud: *z* *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores*, hoc eſt, Quod ab integra atque perfe- *z Matth. 9, 13.*

ēta iuſtitia exciderat humanum genus, vocatum veni, & in eam ſortem reducturus,
quam amiſerat. Etſi enim vitæ genere valde inter ſe homines illi differant, qui
in lecentius vixerint, quique continentius, nemo tamen eſt ſine peccato. Con-
ſonat huic menti, etiam ipſa ſententiæ enunciatio, ſine articulo relatiuo prolata.
a Matth. 9, 13. Nam ſi dixiſſet: *a Non veni vocare iuſtos, ſed ipſos peccatores.* Forſitan illa opinio
locum habere poterat, quæ peccatores vocatum veniſſe, non autem iuſtos, opina-
tur. At cum vox hæc abſolute ſine relatione prolata ſit, omnino periculoſam ac
fallacem hanc eſſe opinionem demonſtrat. Hoc autem & diuinus ille Paulus con-
b 1. Timoth. 1, 15 firmat, cum ait; *b Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere: quorum*
c Rom 3, 10. *primus ego ſum.* Et rurſum: *c Cauſati ſumus Iudæos & gentes omnes, ſub peccato eſ-*
d Pſal. 13, 1. & 52, 4. *ſe, ſicut ſcriptum eſt: d Non eſt iuſtus quiſquam, non eſt intelligens, non eſt requirens*
e Rom. 3, 23. *Deum. e Omnes enim peccauerunt, & egent gloria DEI.* Illudque: *f Venit Do-*
f Luc. 19, 10. *minus quærere, & ſaluum facere quod perierat;* de toto nimirum hominum genere
dicitur, quod etiam ſupplementum illius centenarij rationabilium ouium deſignat:
g Luc. 15, 4. 8. quemadmodum & drachma illa vna è decem ſordibus obruta. Huic etenim [gene-
h Rom. 5, 14. ri] *h* mors imperauit, iuxta eundem B. Paulum, non quibuſdam tantum, & quibuſ-
dam non, ſed ab Adamo vſque ad Moſem, in quibus fuerunt Abel, atque Enos, &
reliqua ſub lege Iuſtorum ac Prophetarum multitudo. Ac rurſum idem caritatis
i Rom. 8, 18. & ſeq. præco, & incenſus amator: *i Diligentibus Deum*, inquit, *omnia cooperantur in bo-*
num, iis qui ſecundum propoſitum vocati ſunt. Et poſt hæc: *Quos præſciuit, etiam præ-*
deſtinauit: & quos prædeſtinauit, hos & vocauit; & quos vocauit, etiam iuſtificauit, at-
k Epheſ. 1. 4. *que glorificauit.* Item: *k Elegit nos ante mundi conſtitutionem.* Non ſolum ex Iu-
l Rom. 11, 7. dæis, ſed etiam ex gentibus. Rurſum: *l Electio conſecuta eſt: cæteri vero excæcati* 334
m 1. Tim. 4, 10. *ſunt.* Et, *m Qui eſt Saluator omnium hominum, maximè fidelium.* vt infinitum fue-
rit talia vel numerando recenſere. Hæc vbi ſtudioſus ille ſcriptor honorificentius
diſcernit, & triceſimo octauo Capiti finem imponit.

XXXIX. eam, quæ in ſacris ſcripturis videbatur eſſe diſſenſio, curioſe inquirit,
atque perſcrutatur. Dubitat enim, Quomodo Dominus in ſua patria ſigna facere
n Matth. 13, 58. non poſſet, *n propter incredulitatem illorum*, rurſumque ad incuſantes quod diſcipuli
o Eiuſd. 17, 19. dæmonium non eieciſſent; culpam in accuſantes regerendo dixerit: *o Propter incre-*
p 1. Cor. 14, 22. *dulitatem veſtram.* Cum germanus huius diſcipulus Paulus contradicat: *p Signa*
enim, inquit, *infidelibus, non autem fidelibus.* Nodus ab illo ſic diſſoluitur, vt dicat
Vniuersè quidem & communiter propter infideles prodigioſa ſigna fieri, quo hæc
ipſos eo adducant, vt ſalubriter acquieſcant ei, qui & admiranda illa patrat, & men-
te iam antea ab illis præceptus eſt. Illis tamen ſolis hæc offerri, qui, cum obtempe-
randi ſtudium ſua ex parte adferant, etiam naſcentem ex his vtilitatem in ſe admit-
tant. Nam quos ex incredulis ſponte ſua cæcos ad ſupernaturalia opera nouimus,
his ſigna ſine vlla numinis prouidentia, & vane oblata videntur. Itaque & incre-
dulis illa proponi, & eadem rurſus non proponi oportere, conſentaneum con-
gruumque [videtur.] Illud quidem, quia ſalutem per hæc conſequuntur: hoc vero,
quia in profundum interitus demerſi, vnde alij magnum lucrum colligunt, ipſi malefi-
ci ad deteriora abripiuntur. Atque iſta hoc Capite Iobius.

Sequentibus vero, XL. & XLI. curioſam ingreſſus ſpeculationem, cauſas red-
dit, *Quare non pro Angelis lapſis ſit factus Angelus* [Dei Filius] *quemadmodum pro ho-
minibus homo factus eſt.*

Primam ergo iſtam cauſam adfert. Quandoquidem ex omni rationali natura,
ſolus homo carne & materia compactus eſt (materia vero ad caſum prona) atque ex
duabus inſuper pugnantibus naturis compoſitus, dum vtraque ad ſuam eum condi-
q Rom. 8, 7. tionem impellit, diuelli debet animal, ac diuidi (*q Sapientia enim carnis*, vt diuinus ait
Paulus, *legi Dei non eſt ſubiecta*) propterea ſolus homo inter ratione prædita,
iſtiuſmodi corporalibus vinculis innexus, deindeque lapſus ſui reſipiſcentiam à ſeipſo
offerens, merito & prouidentia ad ſurgendum ampliore atque maiore indiget, & di-
uino copioſius fruitur auxilio. Ita quod ab initio infra reliquas ratione præditas crea-

turas

Digitized by Google

turas nos eſſe oſtendit, hoc magnæ nobis ſalutis cauſam attuliſſe iuſtus iudex declarauit,
335 qui nos colligauit quidem carni ad coërcendam ſuperbiam, per quam ipſi angelorum
ordines irreparabili lapſu in præceps acti ſunt; ſed ſtatutum illud materiæ vinculum in
infinitæ poſtea beneficentiæ occaſionem vertit. Quænam enim aut maior, aut præ-
ſtantior beneficentia eſſe poſſit, quam ad dexteram Dei Patris videre ſedentem no-
ſtram conditionem: & rebeliantem quondam naturam obedientem iam ac pacifi-
cam, & vniuerſorum parenti conciliatam conrneri? Quod poſt hanc adſumptam, per
ſuam primitiarum oblationem, Verbum perfecit. Atque hanc mihi pacem mundo
per Apoſtolos velut pignoris loco relinquendo, dicere videtur: *a Pacem meam do* a Ioan. 14, 27.
vobis. Et, *Non quomodo mundus dat pacem*. Cui etiam concinit germanus eius di-
ſcipulus *b Pax*, inquit, *Dei, quæ exſuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra*. Et, b Philip. 4. 7.
c Iuſtificati ex fide pacem habemus ad Deum, per Dominum noſtrum IESVM *Chriſtum*, c Rom. 5, 1.
per quem & acceſſum habuimus. Non enim profectò è bello pacem natam mu-
tuam illam inter nos hic intelligere oportet: ſed quam habet vnusquisque ſecum, ac
per eandem etiam cum eius largitore, & imperturbabilis ſalutis ſuppeditatore, quæ
& corda noſtra cuſtodit, & omnem excedit ſenſum, & quam mundus dare non po-
teſt. Quare cum his non pugnat illud: *d Non veni mittere pacem, ſed gladium*. d Matth. 10, 34.
Mundi enim pacē, inquit, nō veni mittere. Rurſum: *e Eritis odio omnibus*, & id ge- e Marci 13, 13.
nus plurima. Piorum enim cum Deo affinitas, ad odium, inuidiam, & metum impios
concitauit. Venit igitur Saluator pacem mittere, quæ cum animo ea conſentire, quæ
corporis ſunt, facit; quodque deterius eſt, melioris arbitrio ſubiicit. Quam quidem
nobis prębuit, cum rebelli noſtræ naturæ pacificam deitatem copulauit. quod & diui-
nus Paulus docuit, cum ait: *f Nam quod impoſſibile erat legi, in quo infirmabatur per* f Rom. 8, 3.
carnem, Deus Filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato da-
mnauit peccatum in carne. vt iam aptè de eadem re dicatur: *g Vbi enim abundauit de-* g Rom. 5, 20.
lictum, ſuperabundauit gratia. quamobrem & redemptionis noſtræ perfectum à Ver-
bo opus, *iuſtitiam Dei*, & *iudicium*, & *miſericordiam* ſacra Scriptura prædicat. vt iu-
ſto iudicio Dei, qui inter rationales creaturas ſoli è luto fabricati ſunt, ſoli etiam tanto
honore, & ineffabili miſericordia digni habiti ſint. Indicabat idem & per Oſeam di-
cens: *h Sponſabo te mihi in iuſtitia, in miſericordia, & in miſerationibus*. Mille item h Oſ. 2, 19.
alij ſacræ ſcripturæ loci clamant, ob carnis vincula commiſeratione dignum eſſe
habitum humanum genus, & pro annexa nobis materia, incarnationem ſuam, cætera-
que ex ea profecta bona viciſſim nobis Dominum donaſſe. *i Recordatus eſt*, inquit i Pſal. 102, 14.
336 Dauid, *quoniam puluis ſumus*. Et, *k Quoniam caro ſumus*. Et Iob: *l Memento quod* k Pſal. 77, 39. l Iob. 10, 9.
ſicut lutum feceris me.

Alteram deinde tam egregiè humano generi proſpicientis curæ hanc fuiſſe cau-ſam dixeris; quod nequaquam à principio Conditor naturam perfectam, quemadmodum angelis, ita & hominibus tribuerit: ſed modicis progreſſibus perfectionem tandem conſequi voluerit. quamobrem & pro virtutis præmio, & pro moleſtijs toleratis perfectionem rependit: quin & medium mortem inter atque immortalitatem ipſum conſtituit; alterutrius eligendi facta poteſtate; cum interim angeli, & ſi quid aliud ratione præditum & incorporeum [vſpiam exſiſtit] ex ipſo mox ortu naturæ perfectionem adepti ſint. Vnde & Dauid ait: *m Potentes virtute, facientes verbum illius*, hoc eſt, Quemadmodum eos nihil materiatum, vti nos, vel deorſum trahit, vel impedit: ita cito, & abſque mora iuſſa perficiunt. m Pſal. 102, 20. Exigebat ergo ineffabile Dei iuſtumque iudicium, vt imperfectis quidem (quo tempore placitum eſſet) quod deerat ſuppleret, quos vero ab initio perfectos reddidiſſet, non ſimili his cura prouideret: ſed ex æquitate iudicaret, cum hos contentos illis [rebus] eſſe debere, quas ipſimet occupaſſent, tum illis earum rerum defectus ſopplendos, quibus aliquando priuati fuiſſent. Enimuero quotquot ex Angelis lapſi ſunt, non ij materia diuellente, neque carne retrahente, ſed arbitrio id quod malum erat eligente, de ſua gloria deturbati ſunt. Nos contra & carne interturbante, & natis ex ea affectionibus titillantibus, ad pleraque delicta non ſponte volentes, ſed nec omnino inuiti, delabimur. Dæmonum enim genus, tametſi ſanguine delectetur, & carnis gaudeat affectionibus: non modo tamen eam naturam non accepit, vt quidquam horum perficere per ſe poſ-

ſit, ſed neque vllam ex ſe proficiſcentem cauſam habet quæ ad nefas trahat. Neque enim gladium dextra vibrat ad cædem, neque nuptias humanas cum adultera conſueſcens violat. Sed nec iracundia ipſum impellit, cæde vt acceptam iniuriam vindicet, neque corporeæ commixtionis amor. Nos vero ſæpe, materiæ pondere incitati, ea quoque perpetramus, quæ ſponte deteſtaremur eligere, atque ad breue admodum tempus ſobrietatis contentioni cedentes, rurſus ab affectibus noſtris captiui abducimur. Vnde & Paulus clamabat: *a Scio quia non habitat in me, hoc eſt, in carne mea, bonum. nam velle adiacet mihi*, & quæ ſequuntur. Iterumque: *b Non enim quod volo bonum, hoc facio, ſed quod nolo [malum] hoc ago.* Merito igitur, etſi plura quam dæmones, inquit, peccemus, nos veniam conſequemur, non ipſi.

a Rom. 7, 18.
b Ibid. v. 19.

Amplius vero, neque ſi conceſſerit quiſpiam, inquit, noſtrum Saluatorem ac Redemptorem Angelorum naturam pro illorum ſalute ſuſcepiſſe, commodum ipſis vllum ex hac affinitate obueniat. Non enim neceſſitas ipſos, vt neque homines, à lapſu ad meliorem ſtatum transferat: ſed optima quæque operatio, atque propenſus in Deum animus, quod eſt fides immaculata, gratam Deo vitam probamque efficit, quorum nobis dux & præceptor Verbum incarnatum fuit, cum eorum tamen neutrum ad Angelici generis (cui hæc ipſa ſatis erant cognita) inſtructionem atque do- 337
ctrinam conduceret; vt qui ab ipſa ſui productione horum ſcientiam habuiſſent. Neque enim, vt nos, talibus incorporei indigent. Etenim Dei Filium in carne præſentem dæmones agnoſcebant, & *c* Iudicem eum pœnam inferentem, ac Dominum prædicabant. Et ſacræ hoc teſtatæ litteræ aiunt: *d Tu credis quoniam Deus eſt, etiam dæmones credunt, & contremiſcunt.* Iterumque alibi: *e* IESVM *noui, & Paulum ſcio: tu vero quis es?* Vnde ſatis patet, dæmonum nationem non ſolum ſcire Deum, eumque metuere, & venerari, ſed & germanos eius cultores.

c Matth. 8, 29.
d Iac. 2, 19.
e Act. 19, 15.

Porro ineffabilis in homines amoris Dei cauſam & hanc adiungit: Nobis [inquit] inacceſſum antea, nemiuique adhuc viſum cœlum (quod *cælorum* puto *regnum* appellat) aperit. Nam ſecundum B. Paulum: *f Initiauit nobis viam nouam, & viuentem.* Et: *g Non in manu facta ſancta introiuit, ſed in ipſum cælum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis.* Et, *h Vbi præcurſor pro nobis introiuit Chriſtus.* Hanc igitur viam reuelauit, ad quam vt nobis præiret, iuſtitiæ exemplar fuit, quo aliquando edocti, deſiderio accenderemur, eoque accenſi ad rem deſideratam præpararemur. Angelis vero cœlum iam inde à principio notum fuit, atque reſeratum. Noſtræ præterea coniunctus naturæ reſurrectionem nobis, & incorruptionẽ atque immortalitatem per ſuam reſurrectionem donauit. Incorporeum vero genus, cum ſit immortale, hac non indiget gratia: Noſtra inſuper cauſa in carne peregrinatus, à diaboli, qua tenebamur, tyrannide nos liberauit, *i* de Principatibus triumphans & Poteſtatibus in Cruce, *k* data item nobis poteſtate calcandi omnem virtutem inimici. Vbi ſi horum ſubijſſet naturam, *l* quosnam deſtruxiſſet? De quibus triumphaſſet? Qualem item quibusdam poteſtatem dediſſet, aut in quos?

f Heb. 10, 20.
g Ibid. 9, 24.
h Ibid. 6, 20.
i Colloſ. 2, 15.
k Luc. 10, 19.
l 1. Cor. 2, 6.

Adhæc vero, cum nos lapſi ſumus, nullum reliquum fuit exemplar, quod eandem naturam integram retineret. At lapſis dæmonibus innumerabiles nihilominus incorporeorum acies inuariatè conſiſtunt, quæ & diuinæ ordinationis exemplum, & nunquam flexæ rectitudinis ſpecimen exhiberent. Quapropter qui omnia ſapienter, & ſupra quam dici poteſt, prouidet ac facit Deus noſter, Deique Verbum, cum iam humana natura prolapſa eſſet, non hanc ſolum ex infinita ſua in homines amoris vi adſumit, ſed per eam quoque omnibus, qui eiuſdem naturæ eſſent, correctionem, incorruptionem, & alia iſta innumerabilia bona largitur: cum dæmonis tamen genus adſumere neque iuſtum, neque vtile eſſe iudicet. Sic [XL.] & quod ſequitur Caput ab hoc ſpeculatiuo & ſtudioſo ſcriptore clauditur.

XLII. inueſtigat, Vnde nobis è deteriore in melius, & contra ad deterius è meliori mutatio tam frequens, varia, ac pæne continua exſiſtat: Incorporeis vero, aliis bonum ſit immutabile, aliis vitium? Cauſam reddit, quod in nobis cum animi inclinatio in 338
alterutram partem connitatur, ob ſubiectæ materiæ fluxum atque vacillationem, illa aliquando rationem ſuperet, interdum etiam ſuperetur: in illis, ad quos nequaquam materia

materia irrepere poteſt, ratio ſola in actiones omnes imperium obtineat. Quamob-
rem illorum quidem caſus, qui ſponte & imperantis reuera more ad deterius delapſi
ſunt, fit immedicabilis, cùm nihil quidquam in ſe validius habeant, quod ſui iuris men-
tem, iam ex ſe fluentem, ad id quod deterius eſt, reuocet: quemadmodum aliis contra,
qui ſponte ac liberè amorem honeſti acceperunt, nullo fluxu turbatum illud eorum
deſiderium conſeruatur. cùm nos interim veluti duplices quidam, ac propterea etiam
malè admiſſorum pœnitentia ducti, nos ipſos tanquam alienos incuſemus. Duo verò
vbi pugnant, & hi partim vincentes, partim victi: quomodo in his aut victoria, aut
lapſus immutabilis ſit? Neque verò ſolùm in actionibus iis quæ laudem aut vitupera-
tionem merentur, mutatio & refluxus in nobis imperium ſine repugnantia non habet:
ſed in aliis quoque noſtris operationibus atque affectionibus. Nam neque ſemper ſe-
dere, neque rùrſum ſtare poſſumus, cum mox iuxta alterutrius naturam virium remiſ-
ſio [in his] exceſſum conſequatur. Quod per elementorum in nobis varietatem & pu-
gnam contingere conſtat. Calor enim ad ſupera impellit: Terrenum verò quod eſt,
deorſum vergit, atque ad terram detrahit. atque in ſimilibus aliis ad eundem modum.
quæ ſanè in incorporeis naturis locum non obtinent. Sed quemadmodum in nobis
varietas, multiplexq́ue forma: ſic in ipſis nihil varium, at vna perpetua forma reſidet.
Vnde ſimplices hos atque vniformes illud conſequitur, vt alterari atque mutari non-
niſi difficulter poſſint: compoſita verò comitatur mutatio atque alteratio. Quod au-
tem non omnis omnino immutabilitas ne ab incorporeis quidem naturis abeſſe vi-
deatur (dæmon enim ex bono in malum mutatus eſt) illud fortè aliquis prætexat, quod
ipſa quoque incorporea natura ex mutatione atque alteratione initium ſumpſerit.
nam è non exſiſtentibus & ipſa producta eſt, tametſi à materiæ commiſtione liberam
habet ſubſiſtentiam. Ac forſitan etiam ob vnicam mutationem, vnam quoque ipſi
mentis illam in malum mutationem oſtenderunt. Hæc vbi pius ille, & ſacris vir ſtudiis
deditus retulit, Origenis de dæmoniis, Angelis, hominibus, aſtris, aliiſq; ſub aſpectum
cadentibus conditis rebus, impias, ſtolidas, & erroris plenas nugas refellit: ſicq́ue finem
quadrageſimo ſecundo capiti imponit.

XLIII. In ſequenti deinde capite de his duobus quærit. Primum, cur ſanctæ
& intelligibiles poteſtates (quod quidem nouerimus, atq; è ſacris litteris didicerimus)
ſic virtutem ab initio ad extremum vſque immutabilem retineant, quemadmodum
339 improbitatem malignæ? Quam item ob cauſſam, cùm multi eſſent homines punien-
di, *Ignem*, dicat Saluator *Diabolo & angelis eius paratum*. Matth.25.

Atque ad primam quidem quæſtionem, vtraque in parte (Angelorum, inquam,
& Dæmonum) [naturæ] ſimplicitatem, quæ neque compoſita neque varia ſit, in cauſſa
eſſe ponit: ac per hoc eam quoque vim iis ineſſe, vt oppoſitas mutationis rationes ſuſ-
cipere nequeant. Ad alteram porrò quæſtionem reſpondet: Idcirco ignem Diabolo
eiuſq́ue angelis, non autem hominibus præparatum ſcribi, quoniam in nobis non in-
opinata ſit è malo in melius mutatio, cùm illi confirmata ſua voluntate, nullam de ſe
ſpem reliquam fecerint. Prædictam ergo Saluatoris ſententiam ſimul pro ſolutione
dubitationis ſecundæ affert, & ſimul pro altero argumento, quo dæmonum naturam
è malo non mutari poſſe oſtendatur.

XLIV. Poſt hæc capite excutitur, qua de cauſſa qui regenerationis lauacro tin-
gendi accedunt, Satanæ & operibus eius nuntium remittant: non item hominibus im-
probis, eorumq́ue actionibus? Enimuerò ſi non Dæmonum naturæ, ſed operibus
dumtaxat eorum, tanquam malis, renunciemus, pari ratione oportebat hominum non
naturæ quidem, at certè operibus renuntiare. Non enim quod maiora, difficiliora, ac
ſupra naturam noſtram dæmonum opera ſint, rectè quiſpiam pro dubitationis ſolu-
tione dixerit. Nam contrarium potius hoc ipſum dubium auget. ſiquidem illa quiſ-
piam ne admittat, deprecetur, non quæ facere nullo modo poſſit. ſed ad quæ agenda
propendet. Ipſam igitur dubitationem ſic ferè inſtituit: cuius hanc ſubiicit ſolu-
tionem.

Primam quidem, quòd dæmones reſipiſcere non poſſint. quod vtique longè gra-
uius atque abominandum magis eſt, quàm alia multò grauiora peccata: ſed quæ ab ho-
minibus, qui per pœnitentiam in viam reduci poſſunt, committuntur.

non iam amplius ad malum vllum pronos, ſed in conſtanti ſtatu confirmatos: non id quidem ex naturâ conſecuti: ſed, vt & Angelorum ordo, virtute S. Spiritus. Eadem, inquit, ratione etiam illud dicit: *Qui* a *minor eſt in regno cælorum, maior eſt Ioanne Baptiſta.* quia ſcilicet præ abundantia gratiæ ſpiritalis mutari amplius nequit. Quando enim maiorem Ioannem inter natos mulierum appellauit, qui in Spiritus ſancti donis Veritas eſt, conditor ac Dominus noſter, cùm huius & futuræ vitæ differentiam oſtenderet: Etſi nunc, ait, ſpiritalibus donis maior eſt præcurſor: tanta tamen erit in futura vita harum rerum in melius commutatio, tantáque Spiritus copia, vt qui illis minor eſt, ampliora dona conſecuturus ſit, quàm qui hîc maiora acceperunt. Qui enim hîc degebat, etiamſi maius quid eſſet conſecutus, nondum tamen habebat immutabilitatem: qui verò in cœlorum regno minor, quiſquis tandem ille fuerit, quod tulit bonum, id ſimul ſtabile & nunquam adimendum tulit, nulli mutationis infirmitati obnoxius. a. Matth. 11. 11.

QVINTO ET QVADRAGESIMO capite in eam venit quæſtionem, Quomodo illi duo, qui primi in vtroque [rationalis creaturæ] genere conditi fuêre, diabolus & Adam, ſtatim à creatione ceciderunt? Et Adamum quidem omnium ſui generis primum eſſe conditum, nemini dubium. Quod verò & diabolus tanquam dux anteſignanus ceciderit, apud Iob, inquit, [legitur] b *Hoc eſt principium creationis Domini, factum, vt illuderetur ab Angelis eius.* Et Propheta: c *Quomodo cecidit Lucifer, qui manè oriebatur?* Lucifer enim, cum motu quodam ſuo propinquior ſit ceteris ſtellis, primus eſt auroræ nuntius. quod proportione quadam olim in diabolum, reſpectu ſpiritalis iuſtitiæ Solis, conueniſſe, obſcurius Scriptura indicat. Sed quod iam agitur: Etſi, inquit, minimè iucundum creaturæ vtriuſque, tam intelligibilis, quàm quæ ſenſuum particeps eſt, primogenitos in interitum ruiſſe: poſteris tamen omnibus illorum lapſus in b. Iob. 40. 14. ſecundum LXX. c. Eſa. 14. 12.
342 communiter vtile exemplar proponitur, præconis more exclamans, magnam vt incolumitatis ſuæ curam gerant, ne aut cum iſtis in eadem incidant mala, aut talium certè rerum amore teneantur, per quas in perniciem aliquis ruat: Sed omni modo, omnique vi inobedientiam, quodque per illam committitur peccatum execrentur: quando ipſa quoque creationis veluti fundamenta ac baſes, dum quantum oportuerat ſibi non attendunt, tam turpiter lapſæ ſunt. Nam & propterea ſapiens hominum formator atq; curator ad totius poſteritatis emendationem ſtatim, & quodammodo ante tempus vtrique pœnam infligit, alterum quidem morte damnando: alteri verò locum permutando, & pro ſupera beatáque vita, tenebras rependendo ac Tartarum, vtrique vitio quod conueniat, miſto pharmaco. Deum enim aliquem fore ſe Adam arbitratus, apertosque geſtaturum oculos, & boni inſuper ac mali cognitione ditandum: mortalis [ſubito] & variis paſſionibus obnoxius eſſe demonſtratus eſt, occæcatam fermè ac varia ignorantia plenam naturam ſortitus. Qui vero animo iam thronum in cœlo collocarat, ipſi quoque altiſſimo ſimilis factus, merito ſub terram deiectus Tartareas cauernas ſubiit. Ita hi per inſatiabilem cupiditatem, ab eo in quo erant bonorum temperamento exciderunt: Medici verò ſapientia fuit, contrariis opponere contraria medicamenta. Verùm in his ſacrarum ille rerum peritus, & contemplationis amans ſcriptor quintum & quadrageſimum caput abſoluit.

DIODORVS TARSI EPISCOPVS contra Fatum.

CCXXIII.

LECTVM eſt a DIODORI *Epiſcopi Tarſenſis opus aduerſus Fatum*, libris octo, ac tribus ſupra quinquaginta capitibus diſtinctum. Quibus in libris pius quidem eſt hic ſcriptor, neque in eam b ſectam de Dei Filio, quem impia Neſtorij rabies diſſecuit, aberrando deflectit. Verùm in argumentis, etſi quædam rectè ſatis ac dexterè adhibet, dum Fati laudatores oppugnat: aliâs tamen neque ſatis clarè, neque ſatis accuratè aduerſariorum dogma perſecutus, ea oppugnare aggreditur, quæ ſpeciem duntaxat dogmatis præ ſe ferant. inde ſæpenumero non cum illis, quibuſcum certamen ſuſcepit, ſed cum aliis potius quibuſdam pugnare cenſetur. Quanquam benè ſentiens arbiter, non ob id quod minus feliciter alicubi hanc rem agat, reprehenſum eum velit: cùm ex eo ſaltem

a Diodorum potius quam Theodorum appellare placuit: cum quod post paulo a Photio sic nominetur, tum quod Suidas Tarſenſi huic Epiſcopo κατὰ ἀστρονόμων καὶ ἀστρολόγων καὶ εἱμαρμένης opus attribuat. Idem tractant argumentum B. Chryſoſtomus VI. Homiliis de Fato, & Hom. I. in caput I. ad Timoth. Euſeb. toto libro VI. de præparat. Euangel. Cicero de diuinat. & de Fato. Alexander Aphrodiſienſis. Fauorinus apud A. Gell. XIV. cap. I. b. Ob quam male audiuiſſe ſupra indicat Photius Cod. CII. pag. 150.

Digitized by Google

DIODORVS Epiſc. Tarſ.

a. *Habes eam apud Euſeb. lib. VI. de præparat. Euangel. cap. 8. De ipſo porrò Bardiſane legendus Euſeb. lib. IV. hiſt. cap. 28. B. Hieron. in catalogo cap. 43. Niceph. lib. 4. cap. 2. & lib. 9. cap. 16. B. Auguſtinus hæreſi 35. S. Epiphan. hæreſi 10. Theodoret lib. 2. hæret. fabul.*

b Γενεθλιαλογία.

c. συμπάθειαν.

eo ſaltem honor illi & gratia meritò debeatur, quod non ſine ſua in multis laude [noxium] de Fato errorem opprimere moliatur. In primo quidem certè & quinquageſimo capite, ſimul dum Fati opinionem conuellit, etiam a Bardiſanis ſententiam refellit: quæ ipſa vt ex dimidio ab illa reſecta, ita ſemi-inſana etiamnum remanſit. Nam etſi animam quidem à Fato, & à b natalitia notatione quæ dicitur, liberam dimittit, arbitrij libertatem illi conſeruando: corpus tamen, & quæcunque ad corpus ſpectant, Fato gubernanda ſubiicit. Diuitias, inquam, egeſtatem, morbum, vitam, mortem, & quæ in noſtra non ſunt poteſtate: eaque omnia Fati eſſe effecta tradit. Ergo hunc ſtudioſus ille & ſciendi cupidus Diodorus clarè ac validè conuincit, verbo quidem mediam dumtaxat 343
erroris partem prædicare, re autem ipſa totum confirmare: quandoquidem plurimæ corporis ſiue affectiones, ſiue actiones per animæ operationem, cooperationem, aut etiam c naturæ conſenſum, accidere ſolent ac perfici.

LIBER PRIMVS.

PRIMO igitur libro poſt alia de Fato relata, tum vnde tam liberè agendi audaciam error ſumpſerit, aduerſus eam inſurgit opinionem, quæ vniuerſum hoc ortu carere aſſerit (putat enim ex hac opinione illud quoque de Fato figmentum conflari) libroq; huic ita finem imponit, vt ne in altero quidem ab eadem pugna deſiſtat.

LIBER SECVNDVS.

QVAMOBREM decimo poſt hæc capite, tam mundum ipſum, quàm in eo degentem hominem ortum habere demonſtrans, hoc ferè modo ad argumentationem aggreditur. Quandoquidem, ait, ſingulatim hominum ſinguli corruptioni atque generationi obnoxij ſunt, manifeſtum ſanè ipſam quoque horum naturam ad ſimilem redigi diſſolutionem, & nonniſi in ſolis ex ſe mutuò ſucceſſionibus perdurare. neque enim quod ortu caret, inde ſuam habere incorruptibilitatem poteſt, quod vnum in alterius locum identidem ſuccedere cogitemus: ſed quod id per ſe ipſum, atque ex ſuamet ſubſiſtentia, tale ſit. Porrò mundum quoque ipſum habere ortum, ex iis eſt manifeſtum, quod quæ in ipſo ſunt, ignis, aqua, terra, aër, ortum habeant. Hæc enim quotidie particulatim & corrumpuntur, & gignuntur. Rurſum autem quod terra corruptibilis ſit, ex iis perſpicuum euadit, quod ſiue homo, ſiue alia animalia corrumpantur, in terram conuertantur. Nam quod hæc in illam corrumpantur, argumento vtique eſt, ex illa ipſa corrupta ortum ſuum initio accepiſſe. Adde quod etiamnum animantia pleraque ex hac verſa atque corrupta gignantur, & fiant. Quod autem conuertitur, etiamſi forte minus fuerit manifeſta eius corruptio, quomodo id ortu carere poſſit? quoniam omnis mutatio eius quod antea ſua natura exiſtebat, vel maximè in cauſſa eſſe ſolet, cur id [illegible] Iam ſi ortus omnis expers fuiſſet hominis natura, quomodo eam aut Geneſis aut Fatum diſpenſaret? Nam quod ortu caret, alterius nequaquam indiget, vt ſubſiſtat.

Si quis autem ipſa rerum euidentia coactus, forſitan fateatur, orta quidem eſſe cum terreſtria, tum aquatica & aërea: ſed illam tamen Geneſim, per quam hæc perficiantur, curſu ſuo continuam quandam, & ortus expertem corruptionem efficere, illaq;, quæ iam diximus, omnia perpetuò & ſine ortu operari: hic ſuamet ipſius ſententia redarguitur. Non enim fieri poteſt, vt hæc eadem & orta, & non ſempiterna ſint, & tamen ſempiternam admittant diſpenſationem. Nam ea quidem quæ exſiſtunt, tueri quiſpiam ac diſpenſare poteſt: quæ verò non exſiſtunt, primum facit, ac tum demum gubernat atque diſpenſat: non autem prius, quæ non ſunt, diſpenſat atque gubernat, ac deinde eadem creat.

Ortum autem habere etiam elementa, vel ex eo docet, quod mutuo hæc quotidie ſubſidio egere videamus. quoniam quod ortu caret, idem quoque immutabile eſt, & nullius indigens. Porrò indigent mutuò elementa, non ſolùm vt ipſa ſeruentur, verùm 344
etiam vt animantia, quæ in ipſis degunt, conſeruent. Mundum adhæc totum habere ortum apparet ex eo, quod hunc coagmentationem quandam eſſe percipimus, è cœlo, terra, eorumque quæ in horum medio ſunt conſtantem. Et verò ſi, vt oculus vel caput in reliquo corpore, ſic & cœlum inter mundi partes digniſſimum: omnino, quemadmodum

modum caput & oculus, etſi digniſſima præ ceteris membra, iiſdem cum reliquo corpore permotionibus ſubiiciuntur, ſic etiam cœlum (quod iiſdem motibus cum terra, aqua, aëre, & omnibus quæ in eo ſunt corruptibilibus obnoxium eſt) communem nequaquam effugit corruptinnem: Etenim quomodo, quæ à Geneſis diſpenſatione pendent, ortu careant, vel quomodo, quæ ad exſiſtendum aliorum non indiguerunt, iam alienæ, & quidem non bonæ diſpenſationis cœperunt indigere? Quid veró ex hac diſpenſatione emolumenti capient, ſi iam antea ortu carebant? Omnis quippe naturæ ortu carentis mutatio, corruptio eſt, atque amiſſio illius exſiſtentiæ, quæ principio carebat. Quomodo item poſuit ea, quæ ortu carent à Geneſis diſpenſatione pendere, non vt eis a donetur illa ortus expers natura, ſed vt conſeruetur [dumtaxat.]

Si quis verò dixerit eorum mutationem ortu carere, etiam hoc infert, quod minimè omnium fieri poteſt. Mutatio enim eiuſmodi quædam affectio eſt, quæ principium habet, & nullus vnquam dixerit mutationem eſſe ſine principio. Quin imò, vt breuiter dicam, & elementorum, & quæ ex ipſis fiunt cum animantium, tum corporum ſapientiſſima mutatio, figurarum adhæc atque colorum, & reliquarum qualitatum varia differentia, tantùm non clamat, ne aut ortu carere mundum, aut naturæ ſponte exſiſtere, atque ſine prouidentia eſſe putemus, ſed illud clarè ſciamus, & indubitatè teneamus, Deum hiſce omnibus & eſſe, & bene eſſe largiri. Verùm illud fortaſſis dicent, Cetera quidem ortum habere omnia, ſed ſolam ſtellarum ſiue naturam, ſiue poſitionem ortu carere. At primo, Cuiuſnam ſit Geneſis illa, priuſquam aliquid factum eſſet? Quis verò elementa creaſſet? an alius nemo, ſed hæc ſeipſa? Verùm quod ortu careat, nunquam ſponte ſua mutationem vllam ſubeat. Nam cum omnibus illud gratum eſſe ſolet, quod ſecundum eius naturam eſt, tum illi maximè naturæ, quæ ortu careat. Neque verò hæc, ſi nolit, ab alio quopiam pati res vlla poſſit. quoniam quod validius eſt, vi nulla [minore] cogi queat. & ſanè nihil illa natura validius, quæ ortum nullum habet. Quomodo item, quæ nullo prorſus modo ſunt, ſine opifice fieri poſſint? aut quomodo Deo hanc vim auferentes, ſibi vindicare facultatem eam poſſunt, vt ſeipſa producant, quæ antea nnu exſiſtebant? Si verò ſemetipſa producere potuerunt, quin item à ſeipſis diſpenſandi ſui facultatem acceperunt, ſed aliena cura opus habuerunt? Multo enim factu difficilius eſt, primum aliquid fieri, quam poſtquam factum fuerit permanere. Quomodo igitur quod erat difficilius [à ſeſe habuerunt,] quod autem facilius, non haberent, niſi ab alio accepiſſent? Et quomodo Geneſis terram, aërem, & alia quæ non fecit, diſpenſat? Conditoris enim munus eſt etiam diſpenſatio, cùm non ſolùm omnium quæ ab ipſo condita ſunt naturam norit, verumetiam qua poſſimum ratione conſeruari, & vnde rurſus confundi queant, atque corrumpi. Si qui porrò audeant, elementorum quoque creationem Fato tribuere, dicant velim nobis, quæ-
345 lenam aſtrum, ad ſuum in Zodiacum circulum ingreſſum, terram perfecerit? Quale etiam aërem, vel ignem, vel aquam? Verùm id nunquam dixerint, etiamſi maximè amplius nugari velint. Præterea ſi, quod facit Geneſis, non ſemel facit, ſed eadem ſæpius poſt temporum aliquot curricula repetit, oſtendant nobis ſæpius eſſe factas multas integras terras, multas integras aquas, multa integra maria, vnde etiam mundos infinitos conſtituant. Ac quemadmodum hoc fieri non poteſt, ita nec illud, vt vel ſemel Geneſis vnum aliquod elementum produxerit. Iam ſi de inſania in inſaniam delabentes, à Deo quidem creata eſſe dixerint elementa, verùm hæc ab ea Geneſi diſpenſari, quæ æquè ac Deus ipſe ortus expers ſit, multò etiam manifeſtius amentiam ſuam produnt. Quorſum enim Deus ordinem nullum ſeruanti Geneſi creatum à ſe opus ſubiiciat? An quod eam ipſe ſapientiam non habeat, qua illi prouideat? At quis hanc tulerit blaſphemiam? quis amentiam? creandi quidem potentiam habere Deum, prouidentiæ non habere tantum, quantum inordinata illa Geneſis ſibi rapuerit? Quin & infinitum præter hæc abſurdorum examen conſequitur. Verùm ſi, quemadmodum bonitate ſua [creaturas] fecit Deus, ſic & prouidet: ſuperuacaneum certè ac ſtultum eſt hoc de Fato ſiue Geneſi commentum. Quomodo item ſine ortu cœlum eſſe poſſit, quandoquidem compoſiti mundi, quem vndique cingit, pars eſt? at quod ortum nullum habet, id neque cingere quidquam neque aliorum locus eſſe poſſit, ſed cum ab his, tum ab aliis affectionibus omnibus liberum eſt. Quin vel ex ipſa eorum quam confingunt hypntheſi, ſatis apparet, omnino neque cœlum, neque ſtellas ortu carere. Ete-

THEODORVS Epiſc. Tarſ.

nim quaſdam earum eſſe beneficas volunt, quaſdam rurſus maleficas faciunt, domosq; aliis alias attribuūt, in quibus dum verſentur, aliæ vel maligniores fiant, vel certè ex benignis malignæ euadant, aliæ contra vel ad beneficentiam (malæ cum ſint) delabantur, vel benigniores quàm antea reddantur. Quomodo ergo de his vel mente concipi poſſit, perturbationis ea eſſe expertia, aut ſimplicia, aut incompoſita, aut ſine ortu, aliaque prope infinita? Vbi demum ſecundus liber abſoluitur, vnaque *a* decem illa capita, quæ à decimo initio ducto in viceſimum vſque pertingunt.

a. ἐνδεκ. legendum, vt calculus quadret: niſi libro inſequenti viceſimum caput Photius omiſerit.

LIBER TERTIVS.

TERTIO deinde libro conatur quidem viceſimo primo, ſecundo, tertio, & quarto capitibus reprehendere eos, qui cœlum eſſe globoſum ſtatuunt, ſed eiuſmodi nequaquam argumentis adhibitis, quæ redarguendi vim habeant. Globoſam verò formam cœlo concedere propterea recuſat, quod Fatum ex tali poſitione induci potet: quamquam nulla id demonſtratio extorquet. Non enim, ſi cœlum globoſum ſit, mox etiam Fatum neceſſariò ponitur. Porrò viceſimum quintum & ſextum caput pias continet rationes, ſed quæ ad reprehenſionem ſubiectæ hypotheſis robur non adeò magnū præferant. Septimo dehinc & viceſimo de cœlo, de q; eius ſtellis, opinionibus (quas Aſtrologorū eſſe ait) allatis, & non ſatis ipſas ſincerè adducit, & quę contra eaſdem profert argumenta, ea neq; demonſtrandi vim habere, neq; ſaltem veris ſimilia proponere videntur. Iam viceſimum octauū caput aduerſus eaſdem opiniones inſurgens, per ſimilem quidem demonſtrandi rationē delabitur, ſed nō ita etiam illud à veriſimili abeτrat. 346

Proximo autem refert [Aſtrologos] terram vniuerſam in duodecim æquas partes pro pari ſignorum cœleſtium numero partientes, ſingulas terræ ſectiones, vnà cum earum incolis, ita definitè cuique ſigno attribuere, vt terræ partibus ſubiectis ſingula Zodiaci ſigna incumbant, atque inſtar nebulæ ſupra definitam terræ partem deuehantur. At cùm etiam ex illorum ſententia, perpetuo cœlum motu feratur, vnàque cum ipſo & duodecim ſigna circumagantur: fieri nullo modo poſſe [docet,] vt eandem illa terræ ſectionem perpetuò obtineant; ſed pertranſibit, ait, iuxta cœli progreſſum omnes terræ ſectiones ſignum quodlibet, dum aliàs ad ortum aliàs ad occaſum Solis, aliàſque ad meridiem vnà cum cœleſti motu circumagitur, & nunquam in vna aliqua ſectione fixum manet. Vnde fit, vt ſingula ſigna non minus illam ſibi definitam terræ ſectionem regant, quàm alienam. Adde, ſi ſecundùm eorum opinionem terra centri ac puncti rationem habet ad cœlum, & quodlibet Zodiacum ſignum cum latitudine, tum longitudine multis partibus eſt, quàm illa, maius: qui fieri omnino poteſt, vt cuilibet duodenarum illarum terræ partium ſignorum cuilibet ex æquo reſpondeat, atque coextendatur, ac proptereà etiam affinitatem illam cum eo habeat? præſertim cùm neque terra vniuerſa ſit habitabilis, ſed pro maxima parte, præ nimio partim calore, partim frigore, habitari ab hominibus nequeat, ab ceteris item terræ partibus iam inde à principio penitus diſtincta. Quod ſi non ratione ſitus ſingulis terræ ſectionibus ſigna imperare dixerint, neque ratione corporeæ magnitudinis, quaſi terræ nimirum habeant amplitudinem, ſed neque ratione naturæ gaudere ſingulas ſigniferi partes ſingulis terræ partibus, fruſtra omnino iuxta figuras ſignorum, etiam terræ loca diſtribuunt. vt cum cancri chelis ſiue forcipibus eminentes quaſdam atque exporrectas extra totius molem partes attribuunt: & Tauri rurſum cornibus ac pedibus alia quædam loca, quæ propius ad naturalem horum figuram accedant.

Adhæc [ſi] ſingula ſigniferi ſigna ſingulis terræ ſectionibus, ita naturæ ratione gaudeant, vt & lædant eius partes ac vitient, vel terræ motibus, vel bellis, vel ignis vaſtationibus, vel ſterilitate, quoties malignum aliquod ſidus apparet, & contra iuuent maximè, agricultura, ædificatione, vbertate, dum benignum aliquod ſidus ad eas defertur. Quomodo ad hæc loca quædam reperiuntur, quæ ob nimium ſiue frigus, ſiue calorem omnino deſerta perpetuò remanent: neque vel beneficum aliquod aſtrum ſublata ſolitudine temperiem hiſce attulit, vel ad habitabiles locos malignum ſignum aſcendens, in meram eos ſolitudinem ac vaſtitatem redegit? Etſi enim hic contigerint aliquando eluuiones, vel grandinum aut fulminum ictus, quibus ea quæ in ipſis ſunt, perirent: attamen *συμμετρία* rurſus hæc loca ad naturalem vbertatem reduxit: cum illis deſertus nunquā aliquod hactenus felix aſtrum profuerit. Sed natura nimirum 347

obtinet,

THEODORVS Epiſc. Tarſ.

obtinet, cum in ſolitudinibus, tum vbicumque, non eadem illa rebus omnibus à Deo indita, vt neque pluuia ibi decidat, vbi per naturam non ſolet, neque niuibus vnquam illa careant, quæcumque immania pati frigora conſueuerunt. Quod ſi qui forſitan immutabilem hunc in locorum natura ordinem pro indicio atque argumento adſumant, quod ſingula ſigniferi ſigna ſingulis terræ partibus gaudeant: certe fertilitatis in ſterilitatem commutationes, terræque ipſius motus, imbecillum eſſe horum argumentum ſatis arguunt. nam etſi fœlicium locorum temperamentum perſæpe perierit, ſolitudinum tamen inhabitabilis aſperitas nunquam immutata eſt. Hæc igitur illa ſunt quæ triceſimo capite ita tractantur, vt conſequentiam aliquam & probabilitatem habeant. cetera verò, partim capitibus dicta ſunt præcedentibus, partim in ſpeciem dumtaxat exteriorem inſtructa videntur.

At primo & triceſimo capite Aſtrologorum opinionem labefactans, ita quærit: Cur Zodiaci ſigna errantium ſtellarum domos appellant? An quia hæc in cœlo fixa ſunt? Ergo quotquot ſimiliter fixa manent aſtra, ipſorum æquè domus fuerint. Non: ſed quia non-errantium ſtellarum quælibet gaudet errante. Quin igitur & Planetæ ſignorum Zodiaci domus appellantur? Quo modo non item domus inuicem ſunt benefici proſperique Planetæ, & malefici: immò & quæ ſibi mutuò familiaria ſunt Zodiaci ſigna. Si verò propterea, quòd ſigna è multis componantur ſtellis, cùm ſinguli Planetæ vnius generis ſint: mox etiam quamlibet fixarum ſtellarum compoſitionem, Planetarum conſtituere domũ Aſtrologi coguntur. Multas enim, qui inueſtigare velit, etiam aliarum fixarum compoſitiones reperiat. Sin quod nullæ præter Zodiaci ſigna vnà cum Planetis a effectus fatales operentur: Cur non & Planetæ domus ſunt ſignorum cœleſtium, quemadmodũ cum illis vna operãtur: Sin forte propterea quòd ſignorum cœleſtium operationes poſſint Planetæ aut irritas, aut efficaces facere. quomodo non etiam aliorum alij domus ſunt, quemadmodum mutuos effectus, vt illi fatentur, & & ratos & irritos reddere queunt? Quomodo item ſola Signiferi ſigna Planetis cooperantur? Num ſuperuacaneus eſt reliquus fixarum cœtus? Quomodo adhæc Planetas aut benignè facere, aut nocere poſſe aſſerũt? an propter motum? Nullum igitur è XII. illis Zodiaci ſignis proſperum erit vel aduerſum: ſed neque alia vlla non-errans ſtella. Sin ideò, inquit, quòd per illa gradiantur Planetæ, iam multò potius ſiue zonæ, ſiue aëris illa loca, per quæ iſti gradiuntur, hanc benè aut malè agendi poteſtatem habebunt. Neque enim hæc Planetarum cœlum, cùm multò ſint (vt aiunt) inferiora, contingunt. Quorſum tandem Luna minui atq; augeri poteſt: & cùm ceterorum Planetarum pro-

a. ἀποτελέσματα

348 greſſus, ſtatus fixos, ac retrogreſſiones adducant, Solem tamen & Lunam ab hoc retrogrado errore liberos ſinunt? Etſi paruus qui videtur Saturnus, aliis tamen (vt aiunt) maior eſt Planetis, eò quod per altiorem orbem obambulet: Cur maior Luna quàm Sol, qui quarto ſupra illam orbe decurrit? oportebat enim ipſum multò illa minorem apparere. Quare omnia falſa ſunt atq; conficta, quæ Aſtrologorũ ſcriptis adſtruuntur. Sic quidem primum & triceſimum caput abſoluitur. Alterum verò ſupra triceſimum nihil ad refutãdos aduerſarios adfert, quod veri ſpeciẽ habeat. Sed quam pius in ſuis ratiocinationibus apparet hic vir, tam etiã (quod ſaltem ad erroris refutationem attinet) languidum eundem videas. Iam tertium & triceſimũ caput eiuſdem eſt, quoad efficaciam formæ. Quæ enim ibi ad refutandũ cœlum eſſe rotundum adfert, communes eſſe difficultates queant aduerſus eos, qui hemiſphæricum illud eſſe ſtatuunt, vel fornicis in modum canum, vel ſimilem ei aliquam formam tribuunt. Vbi & tertius liber deſinit.

LIBER QVARTVS.

QVARTO dehinc libro, capite verò triceſimo quarto, quinto, & ſexto, hæc ferè tractat. E diuerſitate, quæ cùm inter habitabilem orbis partem atq; inhabitabilem, tum inter ipſa inuicem climata reperitur, refutare Geneſim ſiue Fatum aggreditur. Quiſnam enim aſtrorum ille motus eſt, interrogat, quo fit, vt altera quidem terræ pars ob frigus nimium, altera ob intolerabilem calorem habitari omnino nequeat? ruſſumque alia vel perpetuò liqueſcens calore, vel aſſiduis percuſſa niuibus, & frigoris aſperitate velut efferata, nonniſi difficulter incoli poſſit? Cur non & in his aëris conſtitutionem immutat perpetua illa Geneſis, quæ tot ſemper in aliis climatibus mutationes producit? Certum igitur illud, neque Planetarum curſum, neque ſignorum cœ-

 leſtium

Digitized by Google

leſtium compoſitionem, ſed vnam Solis naturam pro interuallo locorumque ſitu eas,
quas iam diximus, varietates efficere. Cur item, cum reliqua vbique terra imbribus ir-
rigetur, ſolam Ægyptum Nilus, dum certis anni temporibus exundat, atque in illam ſe
effundit, fertilem frugibus reddit? Cur adhæc Thebaidos interiorem regionem, quam
Oaſin nominant, neque fluuius, neque imber vllus irrigat, ſed fontium duntaxat
fluxus irrigant, qui magno inquilinorum labore exſiſtunt, non ſponte ſua, neque im-
bribus in terram delabentibus, iiſdemque rurſus per illius venas redditis, vt apud nos
contingit. Cuius quidem rei illud ſignum eſto, quod quæ montibus ſubiecta ſunt loca,
eiuſmodi fontes emittant, qui integra etiam flumina non minus limpida quàm dulcia
producant, cùm interim patentiſſimi quique campi à montibus remotiores, maximeq;
plani, vel nullam habeant aquam, vel nonniſi modicam eamque grauem & ſalſam, nec
ſcaturientem illam, ſed in foſſis inuentam, ac neque tota æſtate ſiti ſufficientem. Quod
ſi omnia per Geneſim adminiſtrantur, qui fit quod in humidum aliquod ſignum ſibi-
que familiare Planeta ingreſſo, non omnem ſimul terram impleat pluuia, ſed alibi ni- 349
hilominus aquarum abundantia, alibi pluuiarum inopia, eodem prorſus tempore, ne-
que magno admodum locorum interuallo, terra vitietur? quanquam & contraria ite-
rum in his alio tempore contingere videas, niſi forte vel peculiaris quædam ſit illius
populi Geneſis, vt ipſi fingunt, vel in propinquo alicubi ſingulari quodam modo ex-
oriens ſignum communes illas Geneſeos effectiones euertat, inaniſque ſit vniuer-
ſalis Geneſeos vis, ſi non & particularis Geneſis concurrat. Singularum igitur terræ
partium Geneſes aërem mouent, neque ſignum humidum α vnà cum ſibi affini Pla-
neta quidquam efficere poterit, particulari Fato reſiſtente. Quare præterea in locis
quibuſdam rarior eſt potabilis aqua, in quibuſdam verò abundat, & calidis inſuper
potiuntur aquis incolæ ſponte productis? Siciliæ quoque, G[illegible]æ, Lyciæ, aliarumque
gentium non minimarum, maximi montes, perennem ignem ſic emittunt, vt etiam
longè poſitis noctu appareat, neque vel frigoribus imminuatur, vel imbribus exſtin-
guatur, vel terræ germinibus noceat: cum qui his ipſis populi adiacent, tale nihil pati-
antur, neque oſtendere [illi] poſſint, quid tantam locorum, aëris, aquarum, camporum,
montium, differentiam dederit. Nam ſi duodecim ſigna Zodiaci, & ſeptem Planetæ
[id præſtent] quare igitur non eadem vbique operantur? Inopes præterea & diuites,
imperantes & ſubditos, ægros atque ſanos, & cetera vbique reperias: quin ergo etiam
vbique pluuiæ & ariditates, & quæcunque antea commemorauimus? Iam auri metal-
lum, argenti, æris, ſtanni, plumbi, vel ceterorum metallicorum natura, à quali tan-
dem Geneſi orta reperitur? Itaque Devm quidem & hanc tantam, & alias innume-
rabiles varietates noſtra potiſſimum cauſſa terræ impertiuiſſe piè fatemur: à Fato
verò propterea fabros artifices creari, quo mundi huius rebus vti poſſint, id neque
nos diximus, neque alius rectè ſentiens quiſquam. Præter iſta, ſi ſingula climata
permanent, ſexcentis inter ſe differentiis iam inde à condito orbe exornata, & ni-
hil à Geneſeos mutationibus læſa, immobilia prorſus ab æterno conſtiterunt (non
enim aut alterni fluxus maris, aut ignis inexſtincti fontes, aut animalium in ſingulis
climatibus differentiæ, aut aliæ innumerabiles, ſed immutabiles rerum alteratio-
nes vnquam ceſſarunt: tot interim rebus per ipſam Geneſim immutatis) quomodo
ſine hac aut fieri quidquam, aut permanere, aut gubernari poſſe negant? Libenter
autem ab eis quæſierim, qualiſnam forte curriculi motus herbis, plantis & animan-
tibus exſiſtentibus principium dederit? demonſtranda enim Genituræ horum cuiuſ-
que hora, quâ è terra formabantur: & aliam quidem eſſe palmæ, aliam ficus, canis
item ſuam eſſe propriam, ſimiliterque cameli, neque eandem illam eſſe equi, columbæ,
aut hominum, & id genus aliorum. Si ergo poſſunt dicere, cur non & nunc è terra
Geneſis formet prædicta, doceant nos. nihil enim, quod ſemel duntaxat per Gene-
ſeos ambitum perficiatur, ſed idem etiam ſæpe efficit? Cur inſuper ab initio quidem
non eſſent quæ producta ſunt, niſi è terra formata fuiſſent: poſt autem nihil horum 350
è terra germinare poſſit, ſed per mutuam debeat ſucceſſionem conſeruari? Aut quo-
modo eum, quæ propria maximeque neceſſaria ſunt, Geneſis non habeat (vim illam
puto formandi è terra omnia) conſeruandi [tamen,] perficiendi, atq; deſtruendi potens
ſit? Præterea ex accurata illa horæ cognitione, ſingulis quæ gignuntur euentura refe-
runt, homini, inquam, & boui, aui atque naui, vrbi item & ceteris omnibus, quorum
præcogni-

α. μετὰ lege, non κατά.

præcognitionem habere ſe aſſerunt: [at] qua ratione cum terræ, maris, aëris genituræ tempora non nouerint, horum affectiones, ac motiones, mutationesque denunciare ſe promittunt? Quomodo quis iſtis credat, aut qua ratione immoderatam ipſorum arrogantiam non auerſetur? nunquam enim ſingulatim omnium exhibere proprias genituras poterunt. Et vero etiam conſequens eſt, tot eſſe geniturarum differentias, quot ſunt eorum quæ producuntur genera. Nam quomodo eadē curriculi Geneſis canem & leonem producat, hominem item & equum tantopere inter ſe diſcrepantes? quomodo item colorum, figurarum, qualitatum varietas ſit, niſi varia quoq; Geneſis hæc omnia efficeret, variunt? Cum vero non vna ſit omnium ſiue actio, ſiue affectio, non equorum omnium vel porcorum eadem magnitudo, celeritas, fortitudo, vox, non vnum etiam cogentur, vt conſtat, genituræ momentum fateri, ſed tot plane, quot erunt eorum quæ ab ea perficiuntur differentiæ, non terreſtrium modo animalium puta & volantium, atque aquatilium, ſed & plantarum, & herbarum, & ſi quid aliud in terra naſcatur. Et quomodo immenſam adeo temporis momentorum multitudinem forment? Nunquam ſane poterunt, non ſi decem dierum millibus annus ipſis conſtet. Ita vero maxime horum mendacium proſternitur, ſi quis animalia frequenter parientia conſiderat, vt canes, porcos, gallinas, & potiſſimum quæ iam plurimos ſimul gignunt fetus. Nam porci, piſces, canes, multis pariendis etiam diei [integri] ſpatium abſumunt. & vero piſcis (quantum ego puto) multos quoque dies, eo quod ouorum illa multitudo in myriadas piſcium ex ordine transformetur, qui deinde ſinguli pariuntur. quibus quidem diebus fieri nullo modo poteſt, quin volatilia vel terreſtria in toto mundo, vel natatilia in toto mari & fluuijs & ſtagnis gignantur.

Verum hinc etiam, quod volo, certius quis diſcat. quando ver bene temperatum incipit, omnis floret herba & parturit, omnisque lignorum ſpecies, ſed & multa ſiue volucrium, ſiue animantium, ſiue piſcium genera miſta inuicem concipiunt. infinita quoque [plantarum] genera eodem tempore perfecta ferunt ſemina, infinitæque arbores ſuos fructus, non vno quidem momento, ſed multis diebus, dum in eadem planta alij etiamnum florent, alij creſcunt, alij matureſcunt. Nec diſſimilis eſt in animalibus omnibus partus conceptusque proportio: quæ idem omnino genituræ momentum habere nullo modo poſſunt. adde quod alia per annum integrum fetum vtero geſtant, quædam menſibus decem, quædam diebus quadraginta, aliaque in his plurima reperi-
351 tur differentia. Quale igitur aſtrum, in quale Signum ingrediens dimenſum vnicuique generi fetum ferendi tempus determinat? Cur autem, cum animantium in genere vitæ tempus æquale non ſit, æqualem tamen illa vteri geſtationem habent? Dicant igitur, an hæc etiam à Geneſi proficiſcantur? vt magis irrideantur. Sin per ſilentium dedecus ſuum declinent: quomodo aliquid ſine Geneſi fieri negant? Neque tamen hic fetuum differentias adfero: quorum alii genitoribus ſimiles ſunt, vt homines, equi, leones, alij non item, vt vrſæ, veſpæ, apes, & quæcumque ex ouis prodeunt. pars rurſum ſine coitu generantur: pars abſque eo nequaquam. Et quis innumeras, quæ in his reperiuntur, differentias enumerauerit, non animantium modo, verumetiam ſtirpium & herbarum, aliorumque ſimilium? quorum omnium cauſas ab his Fati auctoribus quærere iuſtum eſt: ſiquidem omnia ſecundum horum ſententiam ex Geneſi pendent, & quod exiſtant, & modus quo exiſtunt, & geſtari vtero, & pati, & agere, & mori. An forte aduerſus miſeros mortales dumtaxat tam accuratus de Geneſi ſermo ab ipſis inſtitutus eſt: vt, quod in nobis omnium eſt honeſtiſſimum, libertas arbitrij, ignoretur: Deoque pro collatis in genus humanum beneficijs, gratiæ non agantur? At quomodo rurſum Geneſis intempeſtiua illa additamenta adijcit, dum quadricipites fetus ſecundum hos, aut plures quam natura exigit ſiue manus ſiue pedes perficiat: cum neque reptilibus pedes tribuat, qui illis ad ambulandum ſint vſui, neque oculos talpis, neque alijs ea quibus indigent. Adde quod ea quidem, quibus intempeſtiua illa additamenta dedit, non ſinit viuere (quæcumque enim prodigioſæ formæ ſunt, breuis quoque æui eſſe ſolent) & additione ſua rotam ſimul horum naturam abolet. quibus vero à natura debita ſiue pedes, ſiue manus, ſiue oculos abſtulit, ea ita viuere permittit, vt mutilati corporis ſolatium nullum habeant. Si quis hæc igitur ad Fatum referat, is abſurditatis auctor non minus quam illud efficitur. Sin naturæ eſſe peccatum agnoſcit, omnem accuſandi Numinis occaſionem tollit. Quemadmodum enim ipſam ſuis qui-

THEODORVS Epiſc. Tarſ.

buſdam currere legibus ſtatuit, ſic & eandem, ratione quadam vtili, iuxta mortalium
conditionem ferri conceſſit. Ipſa igitur ſuum modum ſeruans, nihil quod vlla ſit affe-
ctum iniuria profert. at ſi in nimietatem vel defectum, in pauorem, vel vehementes
affectiones delapſa, aduerſus latas ſibi leges quidquam admittat, mox neque in ijs quæ
gignuntur, ſinceritatem ſeruat.

Cur inſuper quædam animantia ſuos fœtus non nutriunt, quemadmodum in vo-
latilibus vultures, corui, piſceſque fere omnes? quædam vero etiam parentes in ſenio
alunt? Item alia etiam illegitimum ſibi ſuppoſitum fetum nutriunt, pleraque vero mi-
nimè? At quis innumerabiles rerum omnium differentias recenſeat? Igitur hæc qui-
dem libro quarto continentur.

LIBER QVINTVS.

Libro QVINTO cum alia perſequitur, tum ante hæc de Fato ſimiliter iſta. Si
quod parentes gignant, ait, à Geneſi contingit, manifeſtum eſt à parentum Geneſi
& filiorum Geneſim, & huius horam definitam eſſe: Sin minus, ergo gignentium Ge-
neſis eos qui gignuntur non perficit, fruſtraque longus de Fato ſermo habetur. Si enim
quod fetus ſeminetur, geſtetur, perfectuſque vel imperfectus proueniat, à parentum 352
Geneſi exſiſtit, clarum quod horum quoque hora ab eadem proficiſcatur. Sin minus
hæc, ergo nec illa. Iam ſi Geneſes aliæ ex alijs ſunt, ipſumque naſcendi momentum ab
eorum qui genuerunt Fato proficiſcitur, facile ſit huius amatoribus vnam aliquam ho-
minis capere Geneſim, atque ex ipſa tum patrum, tum auorum, Immo & maiorum Ge-
neſim indicare, horumque omnium tam animi quam corporis affectiones actioneſque,
ac ſimul figuras, colores, & magnitudines. Nec hoc ſolum, ſed etiam ex hac ipſa & illi-
us vnius Geneſi licebit quinam generandi ſint prædicere, omnemque adeo futuram ex
ordine cognationem, cum ſuis actionibus, & quæcumque alia ſupradicta ſunt: vt neque
præteritorum, neque futurorum quiſquam ignoretur. Quod & ipſimet irriſerint. At
tu mihi illud quoque Inſpice: Filiorum, aiunt, Geneſis infelices reddit parentes, etiam-
ſi forte à propria Geneſi felicitas ipſis attributa ſit. Interdum etiam tollit & vincit pa-
trum Geneſim ipſa filiorum, quoties videlicet hęc fatalis illius effectus eſt: ſed & patrū
Geneſis Infelices reddit liberos, & fratrum fratres, eundemque in modum etiam con-
iugum; quantumuis forte aliam alter habeat Geneſim, & aliunde natus ſit. Et quod his
omnibus magis deplorandum, Geneſis cogit generantes odium ſuſcipere pro amore
erga liberos: liberos Item parentibus, atque inter ſe fratres, coniugeſque infeſtos red-
dit, & ad cædes prouocat, Itaque aduerſus inuicem armat naturam, vt totam turbet co-
gnationem. Et ille quidem lamentatur, quod laboret filius, vel mortua ſit vxor, aut ma-
ritus, ignarus interim quod horum cuiuſque Geneſis, & amorem inuicem neceſſario
conciliarit, & infortunia, dum eorum qui amabantur exitu dolores acerbos obijcit.
Hæccine ſapiens quiſquam ferat? Rurſum infelices ſeruos eſſe per dominorum Gene-
ſim prodigioſe ijdem referunt: itemque equorum, boum, & aliorum animantium gre-
ges, per Geneſim poſſeſſoris; vt & integros exercitus per Geneſim Regis. ita Innume-
rabiles Geneſes per vnicam illam vnius tantum hominis, ſiue ad meliora, ſiue ad deterio-
ra auertuntur: & quidem tam felicium quam infelicium, quæ ob vnius Geneſim infi-
nitas habent varietates ætatum, annorum, menſium, dierum, horarum, patrum, ma-
trum, cognatorum: immo & idem quandoque mortis genus ſiue gladio, ſiue mari, ſiue
ſimili aliquo caſu ſubeunt. Attamen inuenio ego & ſeruorum atque militum Gene-
ſim, quomodo ipſi loquuntur, heros Regeſque ſuperantem. Fallacijs enim hi aut le-
nocinio interdum dominos vel alia quapiam ratione aggrediuntur, ſua illos Geneſi in
Dominos armante. Quod ſi forte patrisfamilias Geneſim hanc ſeruis dare nocendi po-
tentiam dixerint, magis etiam difficultatem augebunt. Non ſolum enim [non] inferio-
res eſſe ſubditos coëgit dominorum Geneſis, ſed præterea illum ipſum vincere, cuius
eſt Geneſis; atque eos qui pro ſuo Fato nunquam tantum auſi fuiſſent, Regis illa Gene- 353
ſis In ipſummet prouocat. nam fieri omnino nequit, vt tot ſimul militum Geneſes in
domini mortem conſpirent. Ciuitatis Item Geneſis in vniuerſam incolarum multitu-
dinem imperium obtinet. Quando enim hęc decidit, infinitas ætatum varietates plu-
tibus Geneſibus diſtinctas è medio tollit, vno hoc eodemque excidio euertens. Ad

eundem

Digitized by Google

eundem quoque modum & aër [corruptus] & diluuium totam ſæpe gentem delet. neque enim poſſunt tot Geneſes vnum mortis genus nanciſci. Si quis porro illud etſi impoſſibile ſit, admittat tamen rurſum, [dicam] ciuitatis vel aëris Geneſis à multitudinis Geneſi vertitur, atque è duobus alterum [concedendum] vel multorum Geneſim, ab illa vna irritam reddi, vel certe hanc, propria exutam efficacia, ab illa multorum abripi. Eademque dicere quis poſſet de lignis, graminibus, herbis, & omnibus animalibus. Si igitur Geneſes aliæ ab alijs inuicem euertantur, ita vt filiorum Geneſes parentum Geneſim, & horum rurſus illorum deſtruant, & ſimiliter coniugum inter ſe, vt & domorum Geneſis illas habitantium, vel contra horum ipſam domorum Geneſim, atque, vt ſemel dicam, ea fiant, quæ iam dicta ſunt, ipſamet ſeſe Geneſis vndiq; euertit & diſſoluit. Sic quidem Capite quadrageſimo ſecundo diſputat.

Proximo deinde Capite, varijs actionibus atque affectionibus, ijsque vel naturalibus, vel liberis ſubijci tam quæ in terra, quam quæ in aëre & mari exiſtunt, etiam nos, inquit, fatemur: at neceſſitatem fatalem horum omnium cauſam eſſe, id vero & auerſamur, & redarguimus, ducto ab inanimis initio ad rationis expertia animantia deſcendentes, indeque ad hominem ratione præditum ſermonem conuertentes. Magnes igitur lapis ferrum ad ſe rapit, nec ipſe rapit tantummodo, ſed & huic aliquid ad ſe ferrum rapiendi vim tribuit, & huic rurſum aliud, ad plura vſque. Dictamus quoque herba venenatis animalibus adeo inimica eſt, vt vel ſolo odoratu recepta, nocendi vim omnem eripiat. Sola item inter herbas [a] Aglaophotis ita noctu lucet, vt nominis veriloquium indicat, & carpere conantem refugit; idque radicata cum ſit, locum ex loco contra naturam mutatis: neque enim quæ radicibus hærent tranſitiuo motu prædita ſunt. Chamæleon adhæc animal in multos colores corpus mutat, taliſque omnino apparet, quale quod illi adiunctum atque ſubiectum eſt ſiue lignum, ſiue lapis, ſeu quid aliud fuerit. ad illius enim colorem etiam ſuum aptat. Seleucis inſuper auis vsq; adeo locuſtis eſt inimica, vt quotquot eius vmbram ſubeunt, intereant. Alijs rurſum nox eſt ad videndum quam dies accommodatior. alijs etiam alimentum illud eſt, quod alteri lethale ſit, ſed & potus non omnibus conuenit animantibus. Quædam adhæc in quadrupedibus, volatilia vero omnia, vrinam reddendi facultate deſtituuntur. Et quid attinet
354 ſigillatim animantium infinitas differentias tum in cibo, tum in potu, in figura, in cantu & ſilentio, in manſione & migratione ac reditu, in obſequio & libertate, in temperantia & libidine, in labore & otio, in audacia & timiditate, atque in alijs infinitis recenſere? Qualis ergo curriculi fatalis motus talis vt eſſet, genus quodlibet effecit? cur vero vniuerſum genus eiuſmodi eſt, vt neque lepus audeat, neque leo paueat, neque aliud vllum animal innatam ſuo generi operationem vitare conetur: ſed vnumquodque genus totum informe ſit, ſolusque homo mutationibus varietur? Quod ſi per Geneſim vnum quodque genus in proprio naturæ more vbique conſeruatur, quomodo contrarium in hominibus reperitur. Etenim in eo timiditas & audacia, iracundia & manſuetudo, improbitas & probitas, omniaque adeo contraria. Vbi eſt igitur ille Geneſeos curſus? vbi ſeptem Planetæ, & duodecim Zodiaci ſigna? Quid tandem hominibus tantam præbet affectionum ſtudiorumque varietatem, cæteris non item? aſinus enim vbique onera geſtat, pardalis rapax eſt, cæteraque ſpeciei ſuæ ordinem ſeruant. Eodem prorſus modo & quæ brutis animantibus ſecundum cuiusque ſpeciem ineſt natura, cum Geneſim, tum circiter eam exorientes ſtellas, omnemque illam longam donorum ſortionem vincit. Vbi enim Mars? cuiusnam bruti animantis dexteram gladio armauit, vel corpus lorica texit, vel galea caput tutatus eſt, aut crura aut pedes? Nec enim lupum in lupum armauit, neque leonum vnquam acies inter ſe commiſit. Quis autem commemorare ſtudeat, quæ recenſere queat nemo? Si enim nihil extra Geneſim fit, quomodo nullum ſidus, non errans ſtella, non iuxta alicubi exoriens, non ſigniferi ſignum hæc congeniris brutis præbet, quæ cum homine communicauit? non textoriam artem, non ferrariam: neque alios quidem Magiſtros alijs qui ab eiusdem ſpeciei focijs diſcerent conſtituit? Si quis forte à nobis doceri animalia contendat, primum quidem pauca eiusmodi oſtendet, & cur non etiam omnia doceantur, difficilius erit demonſtrare. Deinde nunquam mente aut intelligentia, quemadmodum homo; ſed fraude vel timore animalia docentur. quemadmodum canis, vel ſimia, vel equus, ſi verberibus coërceatur, ea quæ oſtenſa illi ſunt obſeruat: non quod hæc domino vtilia fore exiſtimet,

[a] Lege Plinium lib. XXIV. ca 17. & Aelian. de Animal. lib. 14. cap. 37.

exiſtimet, ſed quod cædatur, ni faciat. Pſittacus quoque aſtu deceptus [humanam vo-
cem] imitatur, quando per ſpeculum appoſitum non animaduertit quem imitetur.
Clanculo enim poſt ſpeculum quod obiectum eſt loquuntur, quæ diſcere ipſos cupi-
unt: Pſittacus vero, ratus ſe alium Pſittacum videre, voces illas exprimere conatur, ni-
hil interim quæ dicuntur intelligens, cum omnia articulate didicerit. Et vero ſolus
pſittacus, non autem aquila, neque aliud vllum animal ſic docetur. At quomodo non
illud rurſum contra Geneſis legem, quod cum hæc cætera animalia ratione deſtituta
producat, eorum tamen aliqua ab hominibus doceantur, ſuperetque Geneſeos ter-
minos is, qui nunquam huius legibus ſoluitur. Si vero etiam apes ab inuicem doceri
dixerint, in his quoque falſum tuentur. A natura enim, non ab arte operatur apis. 355
Quamquam ſic etiam difficultas augeatur. Cur enim neque alia in ſuo quæque gene-
re inter ſe aut docent, aut docentur? Quis .n. coruos aut vultures volare docuit, quos ne
parentes quidē alere ſolent? Quomodo item Geneſis, quæ Reges ac Principes conſti-
tuere ſolet, hos eis negauit? nam neq; aſinus aſinorum, neq; lupus luporū Rex eſt; neq;
inter hos alius pauper eſt, alius diues; neq; aliorum ibi quidquam, quibus humanū
genus obnoxium eſt. Vbi igitur vna orientes ſtellæ? vbi ipſorū Geneſis, atq; illa apote-
leſmatum multitudo? An hæc in ſolos miſeros mortales tantam abripuere poten-
tiam? Atqui vi cæterorum omnium animantium potentiſſimus homo. Etenim &
fortioribus intellectu præſtat, & ſuper terram gradiens volatilium tamen dominus eſt,
& in mari natantia captat, & vt ſimul dicam, omnibus animantibus ratione atque intel-
ligendi facultate antecellit. Quomodo igitur Geneſis in eum habet imperium, qui
cæteris imperat omnibus, ijs vero imperare nequit, quæ huius imperio continentur?
Verum, vt apparet, hæc aduerſus homines à malo dæmone inſtructa machina eſt, vt
& pie viuere iuſteque agere neceſſitatis eſſe effectum rati, alieni à Deo efficerentur; &
quæ his contraria committerentur, ab eadem proficiſci cauſa perſuaſi, nullum omnino
peccatum prætermitterent. Nulla eſt igitur prorſus Geneſis, ſed à veritatis hoſtibus
contra veritatem fingitur, quemadmodum ab huius amicis demonſtratur.

Neque enim quod animalia ratione careant, in cauſa eſſe diligens rerum perſcrutator
deprehendet, quo minus bruta diſcant eadem, quæ homines ſolent, vt neque rationem
in homine efficere, quod diſciplinas prope infinitas comprehendat. Quam multos
enim ex illorum ſententia Geneſes efficit ſurdos, mutos, ſtultos, inertes, ineptos?
Quid igitur ratio profuit ex vtero prodeunti cæco ſurdo aut ſimili alicui? Et quibus ani-
mantibus inferiores non ſunt, ſiue ad victum quærendum, ſiue ad diſcendum? Quid
vero apiculæ nocuit, vel araneæ, vel formicæ, quod rationis expers ſit, ſi horum quod-
libet facit id, quod ei ſecundum naturam conuenit? Quid denique alijs obfuit ani-
mantibus ad ſuum cuiusque opus, quod rationis expertia ſint? Nunquid propterea
quod ratione carerent, impediti fuere ſiue cygni, ſiue cicadæ, quo minus alis ſuis can-
tum ederent? Sed quæ ex ipſa natura canendi peritos producere Geneſis poteſt, quo-
modo non eloquentes ac diſertos eadem reddidit? Cur bruta damnas? Nunquid nos
aliquid niſi diſcamus, nouimus? Verum bruta animantia cum ratione deſtituantur,
eorum quæ ad rationem ſpectant, diſcere nihil poſſunt. Quin ergo, cum perinde o-
mnia ratione careant, non ea ſaltem diſcunt, quæ ad cætera bruta pertinent; vt grues
quæ ad olores, aſini, quæ ad canes, & ad apes aranea, & ſic deinceps quodlibet, quod
ad alterum ſpectat? Non certe quia ratione deſtituitur, propterea humanæ inſtitutio-
nis brutum capax non eſt, ſed ob naturæ, quam conditor produxit, differentiam.
Quodnam vero illud aſtrum eſt, quod hocce ſigniferi occupato ſigno ferarum atque iu-
mentorum genus è terra, aut ex mari natatilium formauit? Et cur idem nunc quoque 356
non efficit? Iam quæ immaturam mortem adducit Geneſis, cur non vel decennem ali-
quem fecit eſſe ſenem, vel lanugine ſaltem faciem veſtiuit? Et ſi vitæ ſpatium cuiusque
noſtrum ad quintum & ſexageſimum annum, & nonnunquam etiam longiſſimè in-
fra eum terminum reſecuit, qui fit, quod nunquam illud in quintuplum aut decuplum?
ac quid dico quintuplum, immo vel in triplum aut in duplum extendit? Quæ vbi vir
ille dixit, mox Climacteris deſcriptionem ſubiecit; vt & aſtrologicorum nominum
ac ſchematum, accuratius horum expoſitionem perſequendo. Addit deinde, ſi per
ſtellarum curſum atque ſchemata omnia animalia gubernantur, quomodo nullum vn-
quam aſtrum aut ſchema, aut vicini ſideris exortus vel patrem eſſe, mulum fecit, vel

matrem

THEODORVS Epiſc. Tarſ.

matrem mulam, cum tamen hi fecundis non raro animalibus miſceantur? Natura ni-
mirum huius vim elidit, & vbique eam vincit: in temporis productione, in corporũ
congreſſu, in geſtandi fœtus varietate, in ætatum immutatione, in cæteris, quæ ſecundum
naturam fiunt omnibus, quorum illa nihil poteſt immutare. Cur enim equus nullus vel
aſinus hominum effugit flagellum, cum cætera animantia horum ictum non ferant. At
ſi qua, quæ tamen rara ſunt, ſuſtinent, ne ſic quidem difficultas ſoluitur. Cur enim non
& cætera omnia ſuſtineant numero multo plura? Deinde inter ea, quæ flagris cæduntur,
libera ſunt bruta, dum adoleuerint: nam mox vt onera ferre cœperint, etiam verberari
incipiunt. at homo potiſſimum in pueritia flagellatur: cum autem ad virilem ætatem
euenerit, aut nunquam, aut ſaltem raro cæditur. Quare adhæc fibris, ſuibus, gallis galli-
naceis, hominibus, equis, & quibusdam forte alijs, genitalia exſecantur, ferrumq; ipſos
pro fecundis ſteriles reddit: cum cætera tamen animantia non modo ab aſtrorum neceſ-
ſitate nihil lædantur, ſed eam etiam irridendam proponant?

Cur tandem eadem ſtellarum poſitura eundem curſum tenente, ſi plantæ ampu-
tentur, ruſum ramos emittunt, & circumtonſa herba æque vt antea, quin etiam altius
erigitur, cum in animalibus, ſi quod forte membrum diſſectũ fuerit, oculus, vel naſus,
ut digitus, nihil plane Fatum ad huius membri reſtaurationem adiuuat, etſi hoc ipſum
præbere illa quæ ſic abſtulit, cenſent? At non Naturæ proprietas, ſed aſtrorum motus
quidam atq; conſtitutio illud partim beſtijs, partim hominibus diſtribuit. Iam vero quis
ſues, gallos gallinaceos, capras, bouem, & ſi quid his ſimile eſt, ad mortem per gladiũ
ſubeundam adiudicauit, cum plurima animantia hoc mortis genere non pereant? Olim
357 prǽterea, cum idolis ſacrificandi ritus vigeret, innumerabilis horum quæ iugulantur,
multitudo vna ſæpe immolabatur hora. Hoc vero more ceſſante, non perinde iam hæc
animalia gladio ſubiiciuntur, ſiderum tamen conſtitutio, vt illi loquerentur, conſtanter
eundem curſum tenent, inæqualiter adeo horum animalium conditionem immutauit,
quæ cæterorum priſcum viuendi modum inuariatum reliquit. Quod ſi forte alia quoq;
nonnulla ad hunc fere modum immutata ſunt, quando id neq; in omnibus, neq; in plu-
rimis accidit, æquabilis nihilominus aſtrorum curſus, & inſuper incommutabilis illa
neceſſitas ludibrio expoſita eſt. Et hoc quidem Libri V. Capitiſq; quadrageſimi tertij
extremum eſt.

LIBER SEXTVS.

SExto autem Libro & Capite quadrageſimo quarto hæc ſubijcit: ſi Geneſeos curſus
ait è terra hominem cæteraſq; animalia produxit: quomodo nunc ſine coniugio ne-
quaquam vel hominem, vel varias illas animantium ſpecies, producere deprehenditur?
Quod ſi & nunc quædam eorum ſic producit, vermes puta & id genus nonnulla, quo-
modo non etiam omnia alia quæcumque eodem modo è terra ab initio prognata exhi-
buit? At ſi forte ſtellarum curſus homines è terra initio formauit, cur non eos ita pro-
duxit, vt ſimul artibus inſtructi prodirent? ſed longo poſt tempore & fabrilis ars atque
textoria, & hiſturica, Geometria, Rhetorica, aliæque innumeræ artes humano ſunt in-
genio primum excogitatæ atque inductæ? Si vero proueniſſe homines olim ſcientia in-
ſtructos è terra nugentur: quomodo nunc ſine diſciplina docti ſunt nati, qui nunc vix
multis laboribus atque exercitationibus doctrinam parant? Quo nunc igitur vetus ille
curſus receſſit, qui ab ipſo ortu ſapientes homines fingebat? aut vnde hic noſter prodijt,
qui natura ſua peritos non niſi per labores ac longam exercitationem prouehit?

Quid igitur crudelis Mars tum faciebat, cum homines in mutuam cędem non ar-
marentur? Vbi aſtrorum curſus ille Regum & Principum multis poſt ſæculis, vt &
pagos habitandi auctor, enim neque mente quidem vrbem vllam aut imperium homi-
nes excogitaſſent? Cur adhæc olim homines artium inuentores erant, nunc vero in-
uentis contenti longius progredi non ſtudent? Manifeſtum certe datam à Deo homi-
nibus intelligendi vim, poſt inuenta cum tempore & labore, ac potiſſimum cum cœ-
leſti auxilio ea quæ ad vitam tuendam erant vtilia, iam conſtitiſſe, neque vltra quid-
quam fruſtra cõminiſcendis nouis allaborare. Quomodo item eiuſdem Prouinciæ
tota natio aliqua comam nutrit, alia tondetur? Et quædam gens matribus miſcetur,
plures vero hunc execrandum eſſe morem ducunt? Et ſi alijs inſuper innumerabilibus
differentijs legum, vitæ, ac conſuetudinum diſtinguuntur, neque tamen vllas ſide-

rum curſos aut comatos tondet, aut attonſos comam alere cogit, aut alia alios facere, 358 quæ ſuis ipſi legibus docti non ſunt. Hæc autem ipſo capite continentur.

Proximo vero illud adducit, Si etiam Fati amatores illi fugiendum putent ad vicinarum ſtellarum exortus(quæ à Signis atque Planetis diverſæ, fatalibus Geneſeos euentis affines non ſunt, neque inter ſe conſentiunt, ſed pro Climatum differentijs, ſingulæ ſuos ſuppeditant euentus) dicant velim nobis, vbinam ſit Geneſeos inconcuſſa illa firmitas atque conſtantia? Ex ijs enim quæ ipſi referunt ſatis apparet, propriis viribus harum ſingulas illius effectus reſcindere. Quanquam non omnes idem terræ ſpatium obtinent. qualis ſit Perſarum atque Iberorum portio, vel Lazorum atque Romanorum, ſeu aliorum quorumcumque. Quomodo igitur hæc gens oppoſitis adeo illius gentis viuendi normis, legibus, ac moribus gubernatur? Deinde quomodo pleræque gentes ſuos quæque fines incolentes, in Romanorum terminos irruerunt. Tertio verò, migrauit olim populus Iudaicus in Aegyptum, neque tamen à patrijs legibus receſſit: ex Aegypto deinde idem iterũ demigrans, Palæſtinam & Arabiam inhabitauit, idololatris prius bello pulſis. nec à Moſaica ideo lege deſciuit, vt neque tunc, cum in captiuitatem Babylonem deductus eſt, ſed nec poſtea per totam terram diſperſus patrias leges deſeruit. Nullius enim extra Zodiacum poſitæ ſtellas, ortus, ac neque Geneſis ipſa circumciſionis illos aut ſabbathi præceptum ſoluere coëgit. Quin & noſtrum genus, Chriſtianorum, inquam, quadringentis abhinc annis exortum, ſubito Orbem, qua patet, occupauit, à ſuis gente qualibet ritibus abducta, atque ad ducendam ex pietatis præſcripto vitam tralata. non id patriam mutando; ſed in eadem, vt ſolebant, habitando; atque ita vetuſta illa ſtellarum harum Apoteleſmata imbecilla & riſu digna relinquendo. Itaque ab hominibus indoctis prolata doctrina, hæc ipſa manifeſte euertit, quibos pudibunda cedebat imbellis Geneſis. Etenim paruit quidem olim Aſſyrijs ſubactus orbis, hinc Babylon imperauit, deinde Medi imperium exceperunt, & poſt illos Perſæ, donec id tandem ad Macedonas tranſiit: attamen quæque gens ſuos retinebat mores, & à ſuis regebatur Regibus, ac ſaltem communem illum, qui omnibus imperabat, agnoſcebat Dominum. Nunc vero, quemadmodum vna dumtaxat eſt religio, ſic & regium imperium vnus tenet, trecentisque gentibus aut amplius, non niſi vna legitima imperij Romanorum maieſtas præeſt, quemadmodum & Religio non niſi vna eſt. neq; tamen aliquem hoc tempore cogit Geneſis vel idola colere, aut matribus miſceri, aut alia quædam patrare, quibus metuendæ gentes illæ non inter ſe tantummodo diſcrepabant, ſed 359 etiam ab oppoſitis ſibi inuicem nationibus diſtinguebantur. Illud ergo nobis explicent, quomodo Religionis atq; doctrinarum mutationem Fatum inducat, neque tamen cætera mutandi vim vllam habeat? Neminem enim vnquam aut ſuadendo, aut vi cogendo eo adduxiſſe videtur, vt eum ignominiæ, paupertatis, inualetudinis, ſeruitutis, iniuriæ, aut alicuius ex infinitis aliis horum ſimilibus deſiderium caperet. Sed quemadmodum vbique viſa eſt natura potentior quam fatales effectiones, ſic & ratio, propriæ libertatis dignitate ſeruata, manifeſtè ſatis in ijs, quæ voluntariè operatur, nugas iſtas vincere demonſtratur.

Verumtamen ſi pie aut impie agere à Geneſi proficiſcitur, explicent velim nobis, quæ Geneſis Stoicum reddat? quæ Epicureum? Peripateticum item qualis, aut Platonicum? quæ immolare Baccho, aut Cereri, Solíve aut Lunæ? Quæ Aegyptium pecus adorare, vel canem felemve? quæ Manichæum reddat? quæ Valentinos? Quod ſi indicare nequiuerint, ne quoque vltra ſeſe efferant, moneo. In nobis igitur ſitum, non in Geneſeos operatione, ſic vel ſic Numen colere. Si vero hoc: vtique & colere ſimpliciter, & [omnino] non colere: è partibus enim totum conſtat. Quomodo autem non abſurdiſſimum illud ſit, improbum per Geneſim fieri, & eidẽ tamen improbitatis nomine odio eſſe? ſimiliter & bonum fieri, atque admirationi eſſe, & ſimiliter adulterum, aut homicidam? Ab eadem item per vim coactum mala perpetrare, & rurſum ob illud ipſum puniri? Legislatores conſtituere ſceleratos punire, & nihilominus alios vel inuitos impellere ad peccandũ, ſeu ad alia quib⁹ referta eſt hominũ vita? Quæ ſiquidẽ in noſtra ſunt poteſtate, nobis quoq; eorũ quæ fiunt culpa ſuſtinenda: Sin Geneſis ſummã poteſtatẽ obtinet: aut hæc culpanda, aut is certe, qui hanc condidit. Ita vndiq; Fatũ non conſiſtere tantum nullo modo poſſe, ſed impium inſuper eſſe, atq; probroſum [oſtenditur.] Verum his & Liber ſextus & quintum ac quadrageſimum Caput abſoluitur.

LIBER

Digitized by Google

SEptimo autem Libro quæſtionem ab Aſtrologis proponi ſolitam diſſoluit. Dicunt
enim, ait, Vnde exſiſtunt mala, ſi non à Fato proficiſcuntur? Quibus ſic reſpondet: Si
quæ nobis mutuo mala ſtruimus, diſcere velitis vnde exſiſtant, dum eorum patratores
veſtris oculis conſpicitis, fruſtra cauſam aliam quæritis! Sin ea mala, quæ inuiti patimur,
etiam huius ſolutio ad oculum patet. Perturbauimus omnigenæ improbitatis turbine
ipſam vitã, facimus quæ odit & auerſatur Deus, Ideo patimur quæ nolumus, vt ne de-
inceps in vitia prolabamur. Niſi forte oportuit ita criminibus obnoxios felicitate inſu-
per potiri, quo Deus amplius etiam ignoretur, & nos pronius in mala feramur. At ſi per-
petrare mala per Fatum Deus nos cogit, quomodo rurſum velut peccantes caſtigat? Ali-
ud autem eſt, vt clarum, permittere quemlibet libero arbitrio vti, & quod velit eligere:
360 aliud ad cõmittenda mala impellere. Quomodo vero vobis, ait, diuinæ gubernationis
profunditatẽ ignorantibus, in mentẽ venit ad Geneſeos illud figmentũ conuerti? & quæ
nos ipſos efficere videmus, ea non eſſe noſtra nugari; quæq; aſtra efficere nullo modo
poſſunt, hæc tamen per illa fieri mendaciter fingere? Quia per terram reptantes vos ad
Conditoris ipſius iudiciorũ altitudinem nequaquam aſcendiſtis, propterea in ſtellas, Lu-
nam, Solemq;, eorũ quæ à nobis fiunt, cauſas referre conati eſtis. Quin ego ipſe, inquit,
dum hæc ſcribo, à Geneſi, ſecundum vos, coactus ſum has eius ſcribere reprehenſiones;
vt ita etiam ipſam et acrius aduerſus ſeipſam, quam vllus alius extrinſecus eam oppugnãs
hoſtis inſurgat. At vero quid iuuat ea diſcere, quæ à Geneſi exſpectantur? Nam ſi quidem
vitare cognoſcentibus conceditur, quæ Fato deſtinata ſunt, inepta eſt prædictio. Vincit
enim quæ in nobis eſt facultas Geneſim: & maximè, quibus Fatum non ignotũ, ſoluere
ipſius ſeriem poterunt, cum hi magis quam cæteri, quæ à Geneſi ordinata ſunt cogno-
ſcentes, nihil eorum quæ ipſa minitatur, accidere ſibi patientur. At nec hoc, iterum il-
li aiunt, extra Geneſeos ſeriem eſt, quod qui hæc cognouerint, eripiantur. Igitur Gene-
ſis in contraria diuiditur, partimque prædictionem adhibet, partim eam ipſam irridet:
quo quid magis ridiculum eſſe queat? Quanquam & alia rurſus ex parte multa eſt in ea
iniuſtitia atque inæqualitas. Cur enim non omnibus hoc perſuaſit, vt euentura ſibi di-
ſcerent, quo item omnes ex his eriperentur? Quod ſi vero ei qui iſta cognouerit, effu-
gere tamen non licet; quid fruſtra cognoſcere iuuat, curiſq; ante tempus conſumi, per-
celli ante ictum, & ante mortẽ grauius quam morte ipſa affligi? Hoc porrò omnibus per-
ſpicuum, eos, qui Fatum aſſerunt? & proborũ laudes atq; coronas è medio tollere, & im-
probis contra iniuſtam denunciare pœnam atq; correctionẽ. Nam ſi neceſſitate addu-
ctus eſt vter libet ad ea, quæ agit, iam * neq; virtuti merces vlla eſt, neq; ſcelerum pœnã
exigere licet. quod non poteſt non penitus noſtram vitam confundere atq; inuertere, &
omnibus in Deum linguam ſuam acuentibus eſſe impudentius. Non ſufficiebat nimi-
rum miſeris, ſi cogerentur mala cogitare, dicere, facere: ſed enim eorum miſereri oporte-
ret, odium inſuper adijcitur & pœna. Vbi ſi quis dixerit, noſtrum non eſſe ſcire, cur Deus
talem condiderit Geneſim? is dum modeſte agere ſe fingit, pietatem perſtringit, ac per
ea ipſa etiam magis fit impius, per quæ moderate loqui videtur. Si enim vere bona Ge-
neſis eſt, quæ nobis mala apparet, & id quidem per ipſam Geneſim: non iam hoc meum
erratum eſt, ſi malam puto, quæ mala non eſt; ſed eius potius, qui tale per Geneſim iu-
dicium cogitatis noſtris inſeruit. Nam ſi meum erratum eſt, aliena erunt vtiq; à Geneſi,
quæcumq; ad cogitata pertinent, quæ & ſermo & operatio ſequuntur, fruſtraq; fuerit
Geneſis. Vera igitur moderatio cautaq; hic circumſpectio non ſit, malam finxiſſe Gene-
361 ſim, deindeq; Deo malorum cogitationem concedere; neq; item illud, affirmare eundẽ
& ad malum impellere, & quos eo per Geneſim impulerit, nihilominus punire. non
ſunt hæc modeſtè loquentis, ſed ipſa demiſſionis ſpecie in grauem errorẽ inducentis. At
vero pietatem colens ſoboles, nullam Deo iniuriam per illa eadem facit, per quæ ipſum
colere ſe arbitratur: neq; eius tollit bonitatem, malorum ipſi poteſtatem attribuendo,
Iniuriam enim facere neque modo nouit, neq; vnquam poterit diuina potentia. non,
quem hæc homicidam fecit, poſtea caſtigat: non ita prohibet labi, vt deinde & cogat nõ
obtemperare præcepto, & puniat negligentem. Hæc neq; in Deum cadunt, neq; à pia
mente admittuntur. Nos autem quæ conſentanea ſunt mente agitantes, perfectè De-
um omnia quæ in mundo fiunt, comprehendere fatemur; at non etiam ipſi compre-

* Extero hic particulam γὰρ, ex præcedente forſitan verſu illapſam.

hendere hæc contendimus, certi nos nunquam comprehenſuros. Cæterum hanc eſſe veram Dei potentiam agnoſcimus, quod neque à malis aliquando ſuperetur, & quod in rerum conditarum vtilitatem bonitate vtatur. At tu mihi etiam illud conſidera. Solent in venationibus tauri ſtimulis excitari, atq; ad pugnandum proritari, doloré quoque dominis ſentientibus, ſi forte minus excandeſcant. Verum aſtrorum ille curſus morte remuneratur eos, qui ipſius fatalibus decretis obſecutus fuerit. Seruos ad hæc noſtros immorigeros caſtigamus, obſequentes præmio afficimus. At illa quæ hæc cogitare ac facere cogit Geneſis, & labi iubet, & perſuaſos cruciatibus ſubijcit. Eadem item nos quidem iuſtos in ſubditos interdum facit, cum ipſa interim iniuſtiſſima in nos committere non erubeſcat. An non igitur extremę dementiæ hæc ſtatuere? Atque hæc quinto & quadrageſimo Capite diſſerit.

Quadrageſimo ſexto Capite aſſerit illos à Genethlialogia dementatos, omnium quoque architectum Deum eidem ſubijcere. Ita enim loquuntur, ait, quemadmodum iuſte viuere à Geneſi proficiſcitur, ſic & orantem exaudiri, & Dei præſentia impleri, & diuinis dignari apparitionibus. Per ea igitur quæ aſſerere ipſi audent, Deum eſſe Geneſeos miniſtrum declarant, atque in eos ſolos eſſe beneficium, quibus huius curſus beneficium accipere benignè conceſſerit. Quo quid eſſe poſſit impium magis? Sin hæc atq; his ſimilia adimunt, iam maximis ab eo bonis diuulſis, in vnam dumtaxat dominari maliriam ſcripſerint. Attamen tempus docuit quam plurimos è bonis malos euaſiſſe; ita vt probos in improbos commutando, in eos rurſum poteſtatem obtineat, qui ab eius potentia liberi erant. Adeo dum hęc ſtatuitur, omnia confunduntur atque conturbantur, & vel ipſa ſeſe ante omnia proſternit, ac circumagendo euertit.

Proximum deinde Caput (ſeptimum id eſt & quadrageſimum) aſſerit, Græcos aliquot Philoſophos hæc animo conſiderantes, illud de Geneſi figmentum deteſtatos eſſe atque irriſiſſe. Quamquam & cœlum ipſum non ſecus atq; illi globoſum aſſererent: & non aliter de Signorum compoſitione, deque errantium ſtellarum motu ſtatuerent. Quænam igitur horum ſententia eſt, quod hæc quidem admittant, illud vero nequa- 362
quam? Ea quæ terra marique, vel in aëre & cæteris elementis accidunt præſignificandi, etſi non cogendi aut efficiendi vim habere aſtrorum curſum arbitrantur. hunc enim ad eum fere modum futura denunciare, quo diuinandi, aruſpicandi, aut ſimilis ars quæpiam ſolet. vt non propterea hæc eueniant, quod prænuncientur, ſed ideo pręnuncientur, quod eueniant. neque enim aſtra per vim gubernare hæc inferiora, ſed dumtaxat quæ poſt euentura ſint denunciare. Verum etſi qui ſic ſentiunt, magnam illam Aſtrologorum impietatem à ſe repulerint, ad perfectam tamen veritatem non peruenerunt. Ita ſeptimus liber abſoluitur.

LIBER OCTAVVS.

Octauus porro Liber à quadrageſimo octauo inchoatus Capite, duos creatos dicit cœlos, vnum quidem aſpectabili iſto ſuperius, quod vna cum terra ſubſtiterit, alterum vero hoc quod videmus. Horum ergo duorum alterum tecti quaſi locum tenere, alterum terræ quidem tecti vicem ſimiliter præbere, ſed altiori illi cœlo ſoli inſtar eſſe 155
ac fundmenti. terram adhæc vnam eſſe. cœleſtia item poteſtatibus maioribus eſſe ſubiecta, vt & viſibilibus ᵃ ea quæ ſub cœlo ſunt. Cœlum inſuper non eſſe rotundum; ſed tentorij ac fornicis formam præferre. Pro qua quidem opinione Scripturæ, vt putat, teſtimonia profert: non ea ſolum de figura, ſed & de occaſu atque ortu Solis. Reddit & cauſam incrementi ac decrementi dierum ac noctium: aliaque id genus curioſè inueſtigat, mea quidem ſententia, quæ neceſſaria non ſunt, etſi cum ſacris oraculis connexionem quandam habent. Vnde pium quidem hunc virum, ex ijs quæ refert, iudices, at non ita etiam accurata cum ratiocinatione ſacrarum ſcripturarum teſtimonia producere dixeris.

ᵃ ὑπερώια, hic lego pro ὑπεριῴα.

Inde ad nonum & quadrageſimum Caput tranſitione facta, ſacræ nobis ſcripturæ leges, admonitioneſque, & magnum illud redemptionis noſtræ myſterium (nec immerito ſane) prædicat: vbi & aſtrologiam, ex ijſdem illis diuinis libris egregiè perſtringit.

Hinc

Hinc ad quinquageſimum caput gradu facto, eundem illum errorẽ nihilo ſegnius THEODORVS Epiſc. Tarſ.
oppugnat, præter alia etiam iſta referens. Etſi quid, ait, ab illis prædictum euenire for-
te videatur, non id mox quoniam [prædictum fuit] euenit. multa ſiquidem & nobis eo-
rum quæ cogitaueramus, acciderunt: & negotij alicuius vel moti iam, vel breui mo-
uendi exſpectatione ſuſpenſi, illud ipſum tale habuiſſe principium vel finem poſtea
deprehendimus, qualem ſperaueramus: neque tamen propterea nos in Prophetarum
ordinem referimus, ſed caſus eſſe hunc euentum, atque coniecturæ agnoſcimus.
Enimuero ſi quid alienum ab humana vita prædicerent, ac deinde inſolitum illud, non
dico ſæpius, ſed ſemel admodum eueniſſet, merito admirari licebat. At cum ea quæ
plerumque accidere ſolent prædicere videantur, quid mirum, ſi rectè coniiciant? non
enim facile eſt tam multa dicentem aberrare. Quin illud potius mirandum ſit, ſemper
ſi aberrarent. Iam ſi etiam dæmones habeant adiutores, quemadmodum ſanè habent,
363 qui ipſorum prædictionem confirmant, non amplius tam mirer, ſi rectè coniectent,
ſed multò magis, ſi non rectè coniiciant. Adiuuant enim eos dæmones, in Aſtrologo-
rum ſcriptis maximè verſati, omni adhæc perficienda contentione adhibita, quo nimi-
rum illo de Fato errore nimis credulis infuſo, contemptum inſuper Dei his ipſis per-
ſuadeant. Prædicunt autem huiuſmodi libri diuitias, paupertatem, & quæcumque
contingere in hac vita ſolent, ad quæ ſanè dæmones ſuam opem adferre non difficulter
poſſunt. Etenim etiam nos horum non pauca in alios, ſi modò velimus, vel perſuaden-
do, vel decipiendo, vel vim adhibendo, conferamus. Et verò peccatores in ſua tenet
poteſtate dæmonum turba, obſequentesque ducit atque agit quo vult. Velint autem
ad Aſtrologorum fallacias noſtram componi vitam: vt euentus quidem, cum Aſtrolo-
gorum prædictionibus conſentire animaduertentes, ſed eorum auctores non obſer-
uantes, non ſolùm aſtrorum curſu decepti fallamur: verùm etiam pietatis ac iuſtitiæ
nulla habita ratione, in impietatis abyſſum incidamus. Et hoc quidem ipſum, quod
illam, quam diximus, compoſitam aduerſus homines machinationem hi non animad-
uertant, dæmonum vtique opus fuerit, peccato ſimul atque impietate adſcitis, per quæ
prohibeantur [miſeri] & horum molitionem, & diuinorum ſimiliter iudiciorum pro-
funditatem intelligere. Quomodo enim Deus aut dæmonum inſidias, aut ſuæ proui-
dentiæ myſteria manifeſtet iis, quibus ſtudio eſt eius deſpicere præcepta? Etenim quæ
iniqua eſſe ſcimus, perpetramus: neque tamen ea conſectamur, quæ laudanda noui-
mus; & adhuc ſperamus nos ignota percepturos? Vbi ea feceris, quæ didiciſti, atque per
virtutem teipſum dignum reddideris, ad plura præter ea quæ ante cognoueris perci-
pienda, tum demum mireris, ſi quæ perfectiora ſunt, diſcere nequiueris. At quamdiu
perturbationibus refertus es, Deumque contemnis, quomodo tu aut eius prouidentiæ
myſteria diſces, vel contra te dæmonum impetum? Et quomodo non facile vincant
dæmones eos, quibus non eſt Deus propugnator? ad illa nimirum hos attrahentes, quæ
Aſtrologorum libri prædicunt: vt Fati in eis figmento corroborato, amplius etiam à
Deo deficiant. Atqui, ſi quanto ad malum ſtudio contendimus, tanto item ad hone-
ſtatem incumberemus, non ignoraremus quàm Deo chari ſimus, neque quantum vi-
rium contra dæmonem habeamus. Etſi enim vbique Deus, ad eos tamen propius acce-
dit, qui per opera ipſum diligunt. Vbi autem Deus eſt, quænam illic inſidiæ lateant, aut
quis omnino adſit inſidiator? Quæ vbi diſſeruit, diuinis rurſum eloquiis aduerſus Fa-
tum inſtructus, homines adhortatur, vt ſe illo errore liberent. Quod autem in [a] ſigna a. Gen.1.14.
& tempora, & annos factum eſſe à Deo Solem cum Luna & ſtellis dicitur, his ea ſigni- b. Ioſ.10.13.
ficari vult, quæ [b] ſub Ieſu filio Naue & [c] Ezechia rege, itemque in [d] Chriſti paſſione c. 4.Reg.20.9.
contigerunt. d. Matth.27.45.
364 His igitur quinquageſimo capite pertractatis, ad LI. deinceps tranſit, quo à Bar-
diſane ortos hæreticos redarguit, quod cùm profiteantur ſe Prophetas admittere, ani-
mas quidem à Geneſi liberas & ſui iuris confiteantur, ſed corpus nihilominus huius
gubernationi ſubiiciant. nam diuitias, paupertatem, morbum, ſanitatem, vitam, mor-
tem & quæcunque in noſtra non ſunt poteſtate, per Fati vim effici affirmant. At ſi ſe-
cundùm [e] Eſaiam ignorant cœli Aſtrologi quæ futura ſint, & ex [f] Ieremiæ ſententia, e. Eſa.47.13.
vanum hoc omne ſtudium eſt, quomodo hi ſuſcipere ſe dicunt Prophetas, qui corpus f. Ier.10.2.
Fati ſeruituti ſubiiciunt? Etenim Deus Iudæis ſiue minas ſiue pœnas nonniſi corporeas
intendit, ſimiliaque parat beneficia, quorum tamen cognitionem non habere Aſtro-

THEODORVS Epiſc. Tarſ.

logos per Eſaiam pronuntiauit. Quonam igitur pacto fieri poteſt, vt & Prophetis fides adhibeatur, & corporeorum cùm malorum tum bonorum poteſtas omnis Fato concedatur, & huic nimium addicti futura prædicant? niſi forte per inſaniam dixerint, bona quidem piis, mala verò impiis diſtribuere, & ipſum inſuper Numen Fato deſeruire. At quî animæ Geneſi non ſubiiciantur, quando Deus ipſe, rerum omnium conditor, vnà cum hac operatur, fatalibuſque effectis ſubſeruit? Si verò quæ per Angelos olim ac Prophetas adminiſtrata ſunt, ea Geneſis non efficit, vt nec ea quæ Dominus noſter IESVS CHRISTVS in carne apparens operatus eſt, dum innumerabilem humanorum corporum multitudinem ſanauit, quorſum adhuc volunt affirmare corpus à Geneſi adminiſtrari? nam aut illud falſum reddent, quod Deus immorigeris pœnas minitetur, obtemperantibuſque benignè faciat: aut certè, ſi primum illud verum, ſecundum fabula eſt. Ad hæc quî fieri poteſt, vt Geneſi corpora ſubiecta cùm ſint, animæ tamen eius imperio ſubducantur? Si enim à Geneſi accidat inuentio theſauri, vel ædificatio domus, vel aliarum aliquarum corporearum rerum ſiue adſumptio, ſiue abiectio, immò & adulterantium atque mœchantium pœna, neceſſarium vtique animam impelli ad inuentionem theſauri [propter ipſum theſaurum,] atque ad diſcendam vel architecturam propter domum, vel textoriam propter veſtem. Quin & à muliebri amore vinci hanc oportet * * * * * * * * *

immò etiam ad cædem incitari propter Geneſim, quæ mortis ſententiam tulit: & ſic de aliis. Vix enim corporeum quidquam fiet, niſi anima obediat, atque adiuuet, vt neceſſe ſit Bardiſanæ ſectatores, vel animum ſubiicere Geneſi, vel ſi hoc non audeant, etiam corpus ab huius imperio liberum pronuntiare. Ita ſecundum & quinquageſimum caput finitur.

Proximo verò extremam illam impietatem confutat eorum, qui ipſum quoque Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM Geneſi ſubiicere audent, ſumpta de oſtenſa Magis ſtella occaſione. Hanc ergo amentiam bene & ſapienter refellit, multis illos confodiens argumentis cum alibi, tum vbi oſtendit viſam ſtellam non vnam è multis in 365
a. Eadem Baſil. & Nyſſeni ſententia Homil de natiuit. Domini. cœlo fuiſſe, a ſed vim quandam diuiniorem in aſtrum conformatam, quæ omnium Domini natiuitatem denuntiaret. Porrò Magos refert à Chaldæis ita accepiſſe, ſtellam quandam olim fore, quæ natum in carne communem Seruatorem nuntiaret. hoc illis vaticinium, tanquam eiuſdem artis ſtudioſis, enarraſſe Balaamum illum, qui vel
b. Num. 24. inuitus imprecationis loco bene precando Iſraëli, b benedictioni ſuæ naſcituri regis ortum, & huius præconem ſtellam admiſcuiſſet. Dum autem ſeſe videndum obtulit Dominus, præ ceteris nationibus Perſis potiſſimum iam natus apparuit, quod quibuſcumque eam experentibus, ſiue Magis ſiue incantatoribus, per ipſum gratia & redemptio donaretur. His ergo atque aliis horum ſimilibus pertractatis, vltimo tandem capite repetitionem prædictorum omnium inſtituit, ſimulque quinquageſimum tertium caput, & octauum librum abſoluit.

Eſt autem in loquendo purus atque diſtinctus, eiuſmodi enthymematis atque epicherematis efformatis, qualia ex parte iam in his illius operis excerptis indicauimus.

EX MEMNONE EXCERPTÆ HISTORIÆ

CCXXIV.

De Heraclea Pontica tyrannis.

Latinitate donatæ Laur. Rhodomanno interprete.

CAPVT PRIMVM.

Summa hiſtoriæ ſequentis de Heraclea Pontica. MEMNONIS *hiſtoria, à libro V. vſque ad XVI. quæ circa Heracleam Ponticam acciderunt (id enim operis inſtitutum eſt) exponit: tum vrbis tyrannos, & res horum geſtas moresque, tum aliorum etiam vitam & exitum, & quæcunque eò pertinent, recenſet.*

CAPVT

CAPVT SECVNDVM.

CLEARCHVS (alt) primus tyrannidem in banc ſibi vrbem vendicauit, diſciplinæ
philoſophicæ haud equidem rudis (è Platonis enim diſcipulis vnus fuit, & quadri-
enninm Iſocrati oratori operam dedit) at enimuerò crudelem, ſi quiſquam alius, ciui-
bus ſe exbibuit & cruentum: & ad ſummum vſque inſolentiæ proceſſit, vt & Iouis ſe
filium nominaret. Nec colore genuino, quo natura faciem eius tinxerat, contentus,
ſubinde aliis atque aliis eam fucis illinebat, vt nitida & rubicunda intuentibus videre-
tur. Quin & veſtes ad terrores & delitias permutabat. Nec verò in his tantùm impro-
bus erat, ſed etiam in benefactores ingratus: & in omnibus violentus, ad res nefarias au-
dax. Natura Induſtrius ad cædes eorum quos impeteret, non tantùm ſi quid hoſtile me-
ditaretur contra populares, ſed etiam in exteros. Bibliothecam tamen ſibi comparauit,
cuius laude antegreditur alios quos tyrannis famoſos reddit. Hic inſidias crebrò mul-
tas, propter cædes, immanitatem & iniurias ſibi ſtructas, effugit: ſed vix tandem à
Chione Matris filio (qui vir erat magnanimus, & neceſſitudine ſanguinis tyranno de-
366 uinctus) & Leone & Euxenone, cæteriſq; non paucis, coniuratione inita, vulnus lethale
accepit: cuius dolore acerbiſſimo eſt exſtinctus. Commune enim populi ſacrum age-
bat tyrannus. Opportunam igitur occaſionem ſe adeptos rati qui cum Chione con-
ſpirauerant, manu Chionis enſem trans ilia communis patriæ hoſtis adigunt. Qui in-
ter multos & ſæuiſſimos cruciatus magis magiſque ingraueſcentes, & pauores à ſpe-
ctris incuſſos (erant autem ſimulacra eorum quos crudelem in modum necauerat) al-
tero die poſt vitam cum morte cõmutauit: quum annos exegiſſet in vita LIIX. & XII.
tyrannicum imperium tenuiſſet. Apud Perſas tunc regno præerat Artaxerxes, & ex-
inde Ochus, patris in imperio ſucceſſor. Ad quos ſæpenumero Clearchus, dum vita
fruitur, legatos miſit. Qui verò necis auctores tyranno fuerant, prope omnes, partim
à ſatellitibus, in ipſo aggreſſionis articulo (vbi tamen ſtrenuos ſe viros gerebant) con-
ciſi, partim aliquanto poſt capti, & atrocibus ſuppliciis (quæ fortiter tolerarunt) ad-
fecti, occubuêre.

Clearchi tyranni I. eruditio, & crudelitas.
Eius inſolentia.
Clearchi amor ſtudiorum.
Inſidiæ in Clearchum.
Clearchi mors tragica.
Coniuratorum exitus.

CAPVT TERTIVM.

SATYRVS autem, tyranni germanus, & curator puerorum Timothei & Dionyſij
relictus, imperium ſuſcipit, qui non Clearchum ſolummodo, verùm cunctos etiam
tyrannos crudelitate ſuperauit. Non enim de inſidiatoribus fratris tantùm vindictam
ſumpſit, ſed & in liberos eorum qui etiam rei perpetratæ conſcii non eſſent, non mi-
nus ſæuiit. Atque ita à multis inſontibus maleficorum pœnas exegit. Fuit hic omnis
doctrinæ philoſophicæ & artium ingenuarum omnino expers, ingenio tantùm ad ſæ-
uitiam propenſo. Nec voluntas ei erat, humanum aliquid & moderatum diſcendi, nec
à natura indita facultas: ſed per omnia erat peſſimus, etiamſi tempus ipſum infringebat
hominem, vt ciuilis tandem ſanguinis & cædis eum ſatietas caperet. Amoris tamen
fraterni primas tulit. Nam, vt dominatum fratris filiis integrum ab iniuriis conſerua-
ret, adeò eius rationem habuit, vt licet coniugali vxoris, quam vnicè amabat, conſue-
tudine vteretur, liberos tamen ex ea procreare nollet, ſed omni arte banc orbitatis &
non gignendæ ſobolis ceu pœnam ſibi irrogaret: ne quem omnino inſidiatorem fra-
tris filiis relinqueret. Superſtes adhuc, ſed ſenio grauatus, Timotheo, qui de filiis fra-
tris ætate præceſſit, rerum ſummam tradit: nec multo tempore poſt difficillimo cor-
ripitur morbo & immedicabili. Cancer enim inter inguen & ſcrotum enatus, ad in-
teriora paſcendo ſubinde acerbius proſerpebat: ex quo carne laxata, ſanies, grauiſſimos
& intolerabiles exſpirans odores, profluebat, vt nec miniſtri nec medici virulentiſſi-
mum putredinis fœtorem ſuſtinerent ac perferrent. Continentes autem & acerrimi
367 dolores totum eius corpus excarnificabant: quorum vigiliis & conuulſionibus eouſque
mali contagio adaugeſcebat, donec ad ipſa viſcera ſe inſinuans, vitam tyranno ab-
rupit.

Satyri tyranni II. immanitas, crudelitas.
Satyri tyranni philoſtorgia in fratrem.
Satyri tyranni morbus atrox.

Quare hic, non minus quàm Clearchus, animaduertentibus conſiderandum ex-
hibuit, pœnas tandem exigi illorum quæ contra diuina & humana iura immaniter in
ciues admiſiſſent. Sæpe enim inter morbi torturas precatus dicitur, vt quamprimum
ſe mors obrueret, voti tamen compos non ante factus, quàm morbi vi & acerbitate cõ-
ſumptus, eo modo fatis debitum exſoluit: poſtquam LXV. in vita, in tyrannide VII.
annos

Vindicta diuina, etiam in hac vita.

annos compleuerat. Et tempeſtate illa regnum apud Lacedæmonios Ageſilaus administrabat.

CAPVT QVARTVM.

Timotheus filius Clearchi, princeps III. Eius merita in rempubl. & priuatos.

TIMOTHEVS igitur, imperium adeptus, ita ad moderationem, & quàm potuit maximè popularem ſtatum, illud reduxit, vt non vltrà tyrannus, ſed benefactor & ſeruator ob præclarè merita nuncuparetur. Nam de ſuo nomine creditoribus expediuit, & inopia laborantibus ſine fœnore ad negotiationes, & alios vitæ vſus, pecunias ſuppeditauit. nec modò inſontes, ſed & veris criminibus obnoxios, carceribus exſoluit. Iudex quidem accuratus & ſeuerus, cæteroqui tamen humanus & benignus. In rebus fidei ſuæ credendis minimè ſuſpectus. idcirco & fratrem Dionyſium cum in aliis paterno amore & ſtudio complexus eſt, tum ſtatim imperij conſortem adſciuit, & ſucceſſorem ſibi deſtinauit. Sed enimuerò ad res bellicas alacri, & qui virum decet, animo ferebatur. Magno enim ſpiritu, & generoſo corporis & animi robore erat præditus.

Eius heroica in bellis virtus.

Quin & ad controuerſias bellorum dirimendas & componendas æquum bonumque ſe præbebat, nec difficilem. Ad perſpiciendum res idoneus, & ad exſequendum bene conſideratas ſtrenuus. Ingenio & moribus clemens, miſericors & beneficus. In periculis quidem adeundis ferox: at in cætera vita perquam humanus & comis. Ideò, quamdiu ſalua ei vita manſit, hoſtibus quammaximè formidabilem (vt omnes quibuſcum inimicitias ſuſceperat, eum expaueſcerent) ſed ciuibus ſuauem & mitem ſeſe præſtitit. Hinc accidit vt ad vitæ exitum vocatus, ingens ſui deſiderium faceret reliquum, & patem deſiderio luctum excitaret. Germanus autem eius Dionyſius magnificis cadauer ſumptibus rogo tradit, & è ſuis fratri palpebris lachrymas, ceu libaos effudit, eque propriis viſceribus ei gemitus impendit. Ludos etiam equeſtres, & præter hos, gymnicos & thymelicos & ſceniços: alios ſtatim, alios poſteà, qui magnificentiores eſſent, peregit.

Eius mors immatura. Habitus ei à fratre honos poſt mortem.

Hæc ix. & x. libro (quatenus curſim iſta perſtringimus) hiſtoria Memnonis deſcribit.

CAPVT QVINTVM.

Dionyſius princeps IV. Rex fortunatiſſimus. Imperij augendi occaſiones non negligit.

DIONYSIVS, gubernaculis imperij acceptis, in augendo eo non vanam collocauit operam. Alexander enim, Perſis ad Granicum profligatis, ſecuram amplificandi ditiones ſuas occaſionem patefecerat his, qui vellent: eum, quæ hactenus impedimento fuerat, Perſarum potentia labefactaretur.

Aduerſam fortunam ſtudio & ſato ſuperat.

Sed varias deinceps fortunæ vices expertus eſt, maximè quum Heracleæ exſules, 368
miſſitandis ad Alexandrum legatis, iam haud dubiè Aſia potitum, de redito & patria reipublicæ adminiſtratione ſolicitarent. Quare non multum abfuit quin excidiſſet imperio. Et excidiſſet ſanè, niſi prudentia & ſagacitate mentis, & ſtudiis ciuium, & ſuis erga Cleopatram obſequiis, bella, cum minis ſibi denuntiata, effugiſſet: dum qua cedit, iramque mitigat & dilationibus coërcet, qua etiam ſe munit, & contra præparat. At poſteaquam Alexander, dum Babylone agit, vitæ curſum abſoluit, vel nece violenta vel morbo exſtinctus, quamprimùm accepit nuntium Dionyſius, LÆTITIÆ ſtatuam conſecrauit: & ad primum famæ aduentum, eo affectus eſt modo præ exuberanti gaudio, quo repentina hominem conſternatio adfecerit. Nam prope erat vt vertigine correptus prolaberetur, & à ſana mente conſpiceretur alienus.

Lætitia ambitioſa exceſſus.

Arte declinat periculum.

Hinc, vbi Perdicca ſummi imperij negotia procurabat, Heracleæ exſules ad petita ab Alexandro etiam hunc inſtigarunt. Dionyſius igitur eodem vtens compendio, quamuis in acie nouaculæ prope conſiſteret, pericula tamen complura ſibi intentata deuitauit. verùm Perdiccas, quòd improbè ſe gereret, ab iis quibus præerat, interimitur: & ſimul feruida illa ſpes exſulum exſtinguitur. Proinde res Dionyſio in ſtatum feliciorem conuertuntur. Ad felicitatem verò plurimum ei attulit momenti ſecundum matrimonium. Amaſtrin enim duxit, filiam Oxathræ. Frater is erat Darij, quem Alexander imperio exuit, eiuſque filiam Statiram vxorem ſibi adiunxit. Patrueles igitur etant hæ fœminæ, amore inter ſe eximio deuinctæ, qui à communi educatione & conuictu in animis ipſarum radices egerat. Amaſtrin hanc Alexander, cùm Statiram feciſſet vxorem, Cratero (qui inter chariſſimos ei fuit) nuptum dederat. At cùm, Alexandro rebus mortalium properè exempto, Craterus ad Philam, Antipatro natam, animum adiiceret,

Matrimonium felix, è fortuna Amaſtris.

adiſceret, Amaſtris, deſertore non inulto, domum à Dionyſio ducitur. Ex quo ad ma-
gnum ei augmentum dominatus ſeſe extulit, tum opum è recentibus nuptiis acceſſio-
ne, tùm ipſius etiam principis ſtudio & magnificentia. Nam & Dionyſij, qui Siciliæ ty-
rannum egerat, omnem ei ſupellectilem facultas emendi contigit, quando de imperio
illius actum fuit. Nec verò his tantùm robotabatur ei poteſtas, ſed etiam eo, quòd
proſpero ſucceſſu & fauore ciuium vtebatur, & imperium vſurpabat in multos antea
non ſubiectos. Antigono etiam, iam magnificè Aſiam tenenti, ſuppetias tulit, quando
Cyprum oppugnauit, & Ptolemæum, illius fratre natum, (cui Helleſponti ſatrapiam
commiſerat) quaſi præmium ſtudii ſui apud Antigonum inuenit, vt generum illum
haberet, filia quæ ex priore fuerat ſuſcepta coniugio, in matrimonium ei elocata.
Itaque ad magnam elatus gloriam, tyranni nomen dedignatur, & regis aſſumit. Iam-
369 que metu & curis liberatus, cùm in quotidianis vitam delitiis ageret, in craſſam cor-
poris molem excreuit, pinguedine ſupra naturæ modum adauctus. Vnde euenit vt
non modò negligenter regnum adminiſtraret, ſed etiam ſomno oppreſſus, aciculis,
licet oblongis, in corpore fixis (id enim ſolùm veterni & ſtuporis ſupererat remedium)
vix tamen à ſoporis grauedine exſuſcitaretur. Tribus autem ex Amaſtri liberis ſibi
procreatis, Clearcho, Oxatbre, & filia eiuſdem cum matre nominis, iam morti propin-
quus, vxori adminiſtrationem cunctam, & liberorum, qui adhuc teneræ admodum
ætatis erant, tutelam (adiunctis quibuſdam aliis) relinquit: cùm vixiſſet annos L V: in
imperio autem conſpicuus fuiſſet X X X. In quo ſe mitiſſimum (quod dixi) geſſit: ita vt
cognomentum benigni ex moribus referret: magnumque ciuibus deſiderium & lu-
ctum poſt ſe reliquit. Nihilo tamen minus, poſt eius à mortalibus diſceſſum, res ciui-
tatis in ſecundo fortunæ caſu permanebant, Antigono filiorum Dionyſij & ciuium
non obiter curam gerente. Qui vbi ad alia ſtudium auertit, Lyſimachus in curationem
Heracleenſium & puerorum ſucceſſit. Qui & Amaſtrin vxorem ſibi adſciuit, & initio
mirificè amauit: ſed gliſcentibus negotiis, illam Heracleæ reliquit, ipſeque rebus vr-
gentibus occupatur. Nec longo interuallo poſt, cùm à laborum diſtractione quietem
ageret, Sardes illam accerſitam pari amore complectitur: poſtquam verò ad Ptolemæi
Philadelphi natam, cui nomen Arſinoë, amorem tranſtuliſſet, cauſam Amaſtri præbuit
diſiunctionis, vtque deſerto illo Heracleam occuparet. Quò reuerſa, Amaſtrin vrbem
extexit, & colonis frequentauit.

Mira viciſſitudo. Imperii amplificati ratio. Factum. Humana diligentia. Societas. Affinitas. Summus felicitatis gradus. Ignauia. Mors & legata. Benigni cognomentum ex moribus retulit. Curatores filiorum Dionyſii. Amaſtris Lyſimacho nupta.

CAPVT SEXTVM.

CLEARCHVS autem, ad virilem tunc ætatem progreſſus, & ciuitati Heracleæ
præfuit, & in bellis non paucis, quæ vel ope ſua propulſaret ab aliis, vel illata ſibi
defenderet, ſpecimen præclarum edidit. Inter quæ etiam, dum Lyſimacho contra
Getas belligeranti operam nauat, captus eſt cum rege: eoque ex captiuitate ſoluto, ipſe
etiam prudentia Lyſimachi poſtea eſt dimiſſus.

Clearchus itaque & frater in regno paterno ſucceſſores, lenitate & beneficentia
erga ſubditos patre longè inferiores euaſerunt. Quid quòd ad nefarium & exſecrabile
facinus ſunt delapſi? Matrem enim, quæ nihil in eos grande peccauerat, cum naui ſe
commiſiſſet, inſigni commento & flagitio, mari ſuffocandam curarunt.

Clearchus princeps IV. Eius virtus bellica. Fortuna mutabilis. Degeneratio. Parricidium & eius vltio.

CAPVT SEPTIMVM.

QVAM ob cauſſam Lyſimachus, ſæpius in hiſtoria iſta memoratus (in Macedonia
autem tunc rerum potiebatur) etſi propter Arſinoës conſuetudinem Amaſtrin à
ſe abalienarat, cùm tamen priſtini in ſe amoris ceu igniculum ferret, & immane at-
que deteſtabile hoc ſcelus non tolerandum duceret: animi quidem apud ſe decreta
570 quàm arctiſſimè continuit, antiquæ interim neceſſitudinis ſtudium Clearcho oſten-
tans: ſed tamen arte multa, & ſtrategematis ad fallendum compoſitis, (occultare enim
quæ vellet, mortalium ingenioſiſſimus perhibetur) Heracleam, ceu publico recipien-
tium commodo id fiat, ingreditur: & dum intimam patris affectionem larua quadam
Clearcho eique addictis præ ſe fert, parricidas illos è medio tollit, primò Clearchum,
deinde etiam Oxatbren: & ſic iuſtas maternæ cædis pœnas exigit.

Hinc, vbi redacta in clientelam ſuam ciuitate, opes tyrannorum dominatu col-

Lyſimachus VI. dominus externus & benignus. Ἐχεμυθία Echemythia.

leɑas in prædam ſuam vertiſſet, & (quod diu exſpectauerant) liberam ciuibus rempublicam reſtituiſſet, in proprium ſe regnum recepit.

CAPVT OCTAVVM.

Heraclitus tyrannus VII.

Muliebris impotentia.

REVERSVS igitur ad ſua, Amaſtrin laudibus extollere, eiuſq́ue mores & imperium demirari, vt hoc ad id magnitudinis, potentiæ & maieſtatis elatum corroboraſſet, vniceq́ue prædicare Heracleam: ſed vt in partem laudis venirent etiam Tius & Amaſtris, quam nomine ſuo celebrem illa condidiſſet. Hæc crebrò habens in ore, Arſinoën extimulauit vt vrbium tantopere celebratarum dominium affectaret, quæque affectabat ſibi donari peteret. At is grauitatem muneris prætendens, initio preces non admittebat, ſed tamen, progreſſu temporis exoratus, conceſſit. Ingenioſa enim ad circumueniendum fuit Arſinoë, & iam ſenectus ipſa manſuefactum dederat Lyſimachum. Potita igitur Heracleæ dominatu Arſinoë, Heraclitum eò Cymæum mittit, virum illius obſeruantem & ſtudioſum, ſed alloqui præfractum, & in conſiliis dandis & exſequendis perquam induſtrium & acrem. Hic præfectus Heracleæ, cùm alias rea nimis rigidè adminiſtrat, tum multos ciuium criminibus onerat, nec pauciores ſupplicio adficit: & ſic felicitatem vix dum exortam ciues denuò amittebant.

CAPVT NONVM.

De Lyſimachi parricidio in filium Agathoclem, conſilio nouercæ, eiuſq́; interitu.

Vindicta diuina.

CÆTERVM Lyſimachus, fraude Arſinoës, natu maximum & optimum filiorum Agathoclem, è priore ſibi coniuge natum, primò quidem veneno clanculario, ſed poſtea hoc per vomitum reiecto, ſententia impudentiſſima damnatum, necat. In carcerem enim compactum trucidari iubet, inſidias patri ſtructas falsò criminatus. Ptolemæus autem, qui ſua manu ſcelus id perpetrauit, frater erat Arſinoës, & Cerauni, *id eſt fulminis*, cognomentum, ab importunitate morum & væcordia retulit. Lyſimachus igitur propter filij cædem in odio erat ſubditorum. Et Seleucus, his cognitis, & quòd facile ſit regno hominem excutere, ciuitatibus ab eo deficientibus, prœlium cum eo conſerit, in quo Lyſimachus, dum fortiter dimicat, pilo traiectus occubat. Traiecit autem vir Heraclienſis, nomine Malacon, Seleuco militans, ſubuerſoq́ue eo, 371
regnum ad Seleuci ditionem (vt pars) acceſſit. Et hic XII Memnonis liber hiſtoricus deſinit. In XIII deinceps hæc commemorat.

CAPVT DECIMVM.

Heraclienſes, expulſo tyranno, ſe in libertatem aſſerunt.

Peruicacia.

HERACLIENSES, audito Lyſimachi interitu, & quòd à populari ſuo nex ei illata eſſet, animos confirmant, & pro libertatis recuperandæ deſiderio fortes ſe viros declarant, quam per annos LXXV. tyranni domeſtici, & poſt eos Lyſimachus, ereptam tenuerant. Quare Heraclitum conueniunt, & vt non tantùm ſaluus & incolumis, ſed etiam ſplendido munerum viatico inſtructus excedat, priſtinam modò libertatem obtineant, ſuadent. At eum tam procul abfuit, vt perſuaderent, vt etiam ira tyrannum inflammari, & nonnullos de ſuis ad ſupplicia rapi ab eo viderent, pacto cum præſidij præfectis inito, vt æquali in republ. iure vterentur, & quibus fraudati eſſent ſtipendia reciperent, Heraclitum in vincula coniectum ad tempus cuſtodiunt. Metu dehinc ſoluti, mœnia arcis ad fundamenta vſque diruunt, & miſſa ad Seleucum legatione, Phocritum ciuitatis principem & curatorem faciunt.

CAPVT VNDECIMVM.

Zipœtes Bithynus Heracl. infeſtat.

AT Zipœtes, Bithyniæ regulus, Heracleotis infenſus antea, Lyſimachi, tunc etiam Seleuci, cauſa: (nam cum vtroque ſimultates habebat) excurſionibus in agros eorum factis, à nullo maleficiorum genere abſtinuit. Exercitus tamen eius, dum huic negotio incumbit, cladium non expers eſt, ſed non multo mitiores, quàm infert, recipit.

CAPVT DVODECIMVM.

Seleuci ab Heracl. alienatio.

Exſulum reditus & reſpubl. inſtauratio.

SVB hæc Seleucus, Aphrodiſium procuratorem in oppida Phrygiæ, quæ adiacent Ponto, mittit. Hic, rebus, quarum cauſa venerat, confectis, poſt reditum, in aliarum quidem ciuitatum laude prolixus erat: Heraclienſes autẽ criminabatur vt Seleuco parum addictos. Seleucus ergo, hoc irritatus, legatos ad ſe profectos faſtidit, & minis in-

crepitans terret. Quorum tamen vnus Chamæleon nihil his perculſus, ita regem compellat: Hercules carron Seleuce: (κάῤῥων autem Dorienſibus eum ſignificat qui eſt fortior.) Quam vocem cùm rex non intelligeret, concepta in ira perſiſtens, ſe auertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæpretium videbatur. Quæ cum Heracleenſibus renuntiarentur, tum cæteris ſe muniunt, tum copias auxiliares colligunt, & per legatos Mithridatem, Ponti regem, & Byzantinos & Chalcedonios de ope ferenda ſolicitant. At exſules ab Heraclea qui ſupererant, ita tandem conueniunt. Nymphidius, quidam ex eorum numero, reditum eis ſuadet: nec difficilem hunc eſſe demonſtrat, ſi nihil eorum quæ maiores amiſiſſent moleſtè viderentur &
372 turbulentè repoſcere. & quam minimo negotio perſuaſit. Quare cùm eo quo conſuluerat modo felicem inueniret ſucceſſum reditus, tum reducti, tum quæ receperit illos patria, in communi & æqua verſabantur lætitia & voluptate. Nam & humaniſſimè eos ciues tractabant, & nihil horum quæ ad mediocrem vitæ ſuſtentationem conducunt, deſieri patiebantur. Hoc itaque modo in antiquum nobilitatis & gubernationis decus ſeſe vindicarunt.

CAPVT XIII.

Seleucus in expedit. Macedon. à Ptol. Ceranno trucidatur.

AT SELEVCVS, ſucceſſu contra Lyſimachum elatus, tranſitum in Macedoniam inſtituit: (impulit enim amor patriæ, ex qua cum Alexandro militatum iuerat) ibique reliquum vitæ tempus conficere deſtinans (nam ſenio confectus erat) Aſiam filio Antigono commendauit. Ptolemæus autem Ceraunus, Lyſimachi regno ſub arbitrium Seleuci redacto, & ipſe ſub eo viuebat: nec tamen, ceu captiui loco, neglectim, ſed vt regia ſoboles, in honore & accuratione habitus, immò magnificis etiam promiſſis ornatus à Seleuco, fore vt defuncto parente in paternum Ægypti regnum deduceretur. ita ſanè liberaliter & honorificè ille tractabatur. At hominem improbum benè merita nihilo meliorem fecere. Nam benefactorem inſidiis oppreſſum trucidat, & equi curſu adiutus Lyſimachiam profugit: vbi impoſito ſibi diademate, cum ſatellitum manu ſpecioſiſſima ad exercitum tendit. Ibi neceſſitate compulſi eum recipiunt, & regem ſalutant, qui paulò ante Seleuco ſacramenti religione adſtricti erant.

CAPVT XIV.

Antigoni expeditio in Ceraunũ: Heracleenſ. auxilio inſtructum.

ANTIGONVS autem Demetrij filius, hoc intellecto caſu, expeditionem ſuſcepit in Macedoniam, pedeſtribus & nauticis copiis Ptolemæum anteuenire properans. At Ptolemæus expeditas habens Lyſimachi naues, inſtructa acie occurrit: inter quas erant cum aliæ, tum ab Heraclea accerſitæ hexeres & penteres, & quibus Aphractis eſt nomen: & vna octeris, leonis feræ nomine inſignis, quæ magnitudine & elegantia in admirationem veniebat. in hac enim C. viri, ſuæ quique centuriæ ordine, remos ducebant, vt ex altera parte IↃCCC. ex vtraque autem CIↃIↃC. numero eſſent: qui verò de foris pugnarent, CIↃCC. Et duo inerant gubernatores. Poſtquam in aciem deſcenſum eſt, ſuperior euadit Ptolemæus, in fugam verſa Antigoni claſſe. Vbi fortius cæteris pugnarunt naues ex Heracleotide, & palmam inter has tulit octoremis leonifera. Siniſtram itaque fortunam claſſis expertus Antigonus, in Bœotiam ſe recepit: & Ptolemæus, tranſitu in Macedoniam facto, iam firmiter regnum tenebat. *Antigoni fuga.*

CAPVT XV.

Pt. Ceranni flagitia & interitus.

STATIM igitur, vt improbitas eius eo magis in oculos hominum incurrat, Arſinoën ſororem, quòd patrium hoc ſit Ægyptiis prætendens, matrimonij fœdere ſibi adſtringit, & natos ei ex Lyſimacho trucidat: quin mox etiam ipſam, non citra contumeliam, regno expellit. Cumque plurima contra deûm hominumque leges intra bien-
373 nium perpetraſſet, accidit vt pars quædam Gallorum, fame ex patria migrare coacta, Macedoniam inuaderet, à quibus, conſerto prœlio, Rex viuus capitur, elephanto, quo vehebatur, ſauciato excuſſus, & ab hoſtibus diſcerptus, dignum crudelitate ſua exitum inuenit. Antigonus autem Demetrij, qui pugna (quod dictum eſt) nauali ſuccubuerat, iam hoſte ſublato, Macedoniæ regnum occupat.

Antigoni in regno Macedoniæ ſucceſſio.

CAPVT XVI.

Patrocles Antiochi præfectus à Bithyn. cum exercitu cæditur.

ANTIOCHVS interim, Seleuci filius, cùm vix tandem multis bellis, nec vulneratum tamen patris regnum recuperaſſet, expeditam manum in vlteriora Tauri mittit, Patrocle duce, qui Hermogenem, Aſpendium genere, legatum ſibi adoptat. Hic cum alias vrbes, tum Heracleam quoque, infeſtare conſtituerat: verùm Heracliensium legatione placatus, è finibus eorum excedit, & percuſſo amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam ſe conuertit. Exceptus verò Bythyniotum inſidiis, vnà cum exercitu internecione cæditur, cùm ſtrenui viri facinora, ſuo loco, in hoſtes edidiſſet.

CAPVT XVII.

Heracliensium cum Nicomede ſocietas, & vrbium recuperatio.

HAC de cauſſa Antiocho in Bithynos expeditionem inſtituente, Rex horum Nicomedes per legatos ſubſidium ab Heracliensibus petit, & impetrat: gratiam ſe relaturum, vbi in ſimili neceſſitate tempus flagitet, pollicitus. Hac occaſione Cierum, & Tium, & Thynidem terram, multis expenſis ad ſe reduxerunt. Amaſtrin interea (quę & ipſa cum aliis adempta fuerat) tam bello quàm pretio recuperare dum percupiunt, ſucceſſu carent felice; propterea quód qui illam tenebat Eumenes, Ariobarzani, Mithridatis filio, gratis eam tradere, quàm pecunia reuendere Heracliensibus mallet, væſania iræ ſubactus.

CAPVT XVIII.

Heracl. cum Zipœta bellum, clades, & victoria.

SVB tempus illud, bellum aduerſus Zipœten Bithynum, qui Thyniacam cum imperio Thraciam obtinebat, Heraclienſes excepit. Quo in bello, Heracleotarum bona pars, fortiter dimicando, cæſa fuit. Et victoria quidem ſumma vi potitur Zipœtes: ſed vbi ſociorum auxilia ſuperuenerant Heracleotis, fuga illam dehoneſtat. Ergo qui modò ſuccubuerant, cadauera ſuorum aſſerunt, & cremant ſecurè: & exinde ſub arbitrium ſuum redigunt: de quibus bello diſceptabatur, & oſſa interfectorum in vrbem relata, magnificè in præclarè meritorum de patria monimento conducunt.

CAPVT XIX.

Antiochi cum Antig. & Nicomede bellum: & Heracl. auxilia.

CIRCA hæc tempora, inter Antiochum Seleuci & Antigonum Demetrij, ingens mouetur bellum: & dum magnos vtrinque apparatus faciunt in copias militares, tempus ſatis longum conſumitur. Alteri Nicomedes Bithyniæ rex operam nauabat, Antiocho complures alij. Nec dum eruptionem fecerat in Antigonum Antiochus, cùm bellum aduerſus Nicomedem inſtituit. Hic igitur Nicomedes & aliunde auxilia colligit, & de belli ſocietate Heracleam miſſis legatis, XIII in ſubſidium triremes ac- 374
cipit, & tum demum claſſem ſuam Antiochi claſſi opponit. Etſi autem aduerſas aliquandiu tenebant acies, neutri tamen pugnæ initium faciunt, ſed abſque effectu tandem diuelluntur.

CAPVT XX.

Gallorum in Aſiam tranſmigratio, & ſedes diſtincta.

POSTQVAM verò Galli ad Byzantium delati, maximam ditionis partem depopularentur, fracti bello Byzantini, ſociorum, huc illuc miſſitantes, auxilia implorant, & quiſque pro virium modo ſuppeditat. Heraclienſes etiam aureos mille (tantum enim legati petierant) ſubminiſtrant. Nec longum in medio ſpatium, cum Nicomedes Gallis, qui incurſatis adhuc Byzantinorum finibus, tametſi ſæpenumero in Aſiam traiicere conati, toties ab incepto deſiſtere, aduerſantibus Byzantinis, coacti eſſent, certis tamen conditionibus tranſitum conciliauit. Conditionum formula hæc erat: *vt barbari Nicomedi eiuſq; poſteris perpetuò amicitia fœdere coniuncti manerent. Abſque Nicomedis ſententia & voluntate nemini, à quo per legatos ſolicitarentur, in bellis opem ferrent: ſed amicis huius amici, & inimicis hoſtes forent. A Byzantinis etiam ſtarent, ſi qua neceſſitas incideret. Societatem præterea colerent cum Tianis & Heracliensibus, & Chalcedoniis, & Cieranis, & nonnullis quos alias ſub iuriſdictione gentis haberent.* His pactorum legibus Nicomedes Gallorum multitudinem in Aſiam tranſmiſit. Horum principes in imperio illuſtres XVII. fuêre, inter quos præcipui & ſummi, Leonorius & Lutarius.

Al. Galatis.

Al. Galatarum.

Hæc igitur Gallorum in Aſiam tranſmigratio, primò quidem, ad incolarum de- *al. Galatarum.*
trimentum progreſſura exiſtimabatur: ſed exitus, commodis ipſorum deſtinatum hoc
oſtendit. Dum enim Reges popularem ciuitatibus ſtatum abrogare ſatagunt, Galli, hæc *al. Galata.*
molientibus obſiſtendo, magis illam corroborant. Nicomedes igitur contra Bithynos
primum, illorum auxilio & quos ex Heraclea armaſſet barbarorum, & prouinciam ſub-
egit, & concidit incolas: quod alioquin erat prædæ inter ſe diſpertiti ſunt Galatæ. Hi
enim longè lateque terram depopulati retro demum ceſſerunt: & de ſubacta id ſibi am- *Vid. lib. II. Rer. Boic. Marci Velſeri. p. 71.*
putarunt, quod nunc Galatiæ nomen habet, in tres partes diſtributũ. Alios enim Trog-
mos nominant: alios, Toliſtobogios, alios, Tectoſages. Vrbes etiam condiderunt:
Trogmi Ancyram, Toliſtobogij Tabiam, Tectoſages Peſinuntem.

CAPVT XXI.

NICOMADAS autem, in conſpicuo felicitatis gradu poſitus, de nomine ſuo extru- *De Aſtaco & Nicomedea Vrbibus*
xit vrbem è regione Aſtaci. Quam Megatenſium colonia, ſub initium Olympiadis
XVII. frequentarat, Aſtacum oraculi iuſſu denominatam, ab Aſtaco quodam generoſo
& cordato viro, ex eorum proſapia qui Sparti & terrigenæ olim Thebis vocabantur.
Hæc multum à finitimis appetita, & crebris acciſa bellis, Athenienſium colonis poſt-
375 modum adiectis, vexationum finem, & incrementa gloriæ & potentiæ non mediocria
adepta eſt, Dydalſo tunc inter Bithynos rerum potiente. *Bithyn. principũ ſeries.*
Quo defuncto, Botiras regnat, ad LXXV. annos ætate producta. Ei filius Bas ſuc- *I.*
cedit: qui etiam Calantum, Alexandri copiarum præfectum, licet optimè ad pugnam *II.*
inſtructum, profligauit acie, & vt Macedones à Bithynia abſtinerent effecit. Vixit hic *III.*
LXXI. annos, & de ijs, L. regnum tenuit, filiumque habuit ſucceſſorem Zipœten, qui *IV.*
clarus bellis, è Lyſimachi præfectis alium occidit, alium quàm longiſſimè à finibus ſuis
depulit. Quin & ipſum Lyſimachum repreſſit. Poſthac Antiocho Seleuci, qui Aſiam
tamen & Macedones imperio coërcebat, ſuperior factus, vrbem condit ad Lyperum
montem, nomine ſuo inſignem. Hic vbi vitam in LXXVI. & adminiſtrationem regni
in XLVII. annos extenderat, IV. filios reliquit. Eumque in regno Nicomedes natu ma-
ximus excepit, fratribus non frater, ſed lictor factus. Confirmauit tamen etiam hic Bi-
thyniæ regnum, maximè eò, quod Galatas ſedes in Aſiam transferentes adiuuit, vr-
bemq; vt iam indicatum eſt, ſui nominis eduxit.

CAPVT XXII.

INTERLAPSO hinc tempore aliquo, Byzantinis bellum aduerſus Calatianos, (Hera- *Byzantin. bellũ cum Calatianis Heracl. colonia.*
cleotarum colonia hæc eſt) & Iſtrianos, erupit: propter Tomin, emporium Cala-
tianis vicinum, quod Monopolium ex eo facere animo conceperant Calatiani. Propte-
rea vtrinque ad Heraclienſes de belli ſocietate mittitur legatio. At hi neutri parti belli-
cam opem tribuunt, ſed legant ad vtroſque, qui pacificè controuerſiam tranſigant. ta-
metſi abſque effectu hoc ipſis ſtudium exiuit. Multis igitur detrimentis adfecti Calati-
dis incolæ, ad pacis demum conditiones deſcenderunt. Nec quicquam ferè ab iſta cala-
mitate virium potuerunt recipere.

CAPVT XXIII.

NEC multum temporis effluxit, cùm rex Bithynorum Nicomedes (poſtquam è
priore ei natus coniugio Zeilas ad Armeniorum regem profugiſſet, expulſus no- *Teſtamentũ Nicomedis, & Zeila excluſi bellum cum Bithynis, ope Galatarum.*
uercæ Etazetæ machinis, cuius liberi adhuc in tenera ætate erant) morte iam imminen-
te, ex altera natos vxore, hæredes regni ſcripſit: & curatores, Ptolemæum cum Antigo-
no & populo Byzantinorum, nec non Heraclienſium Cianorumque, deſignauit. Zeilas
autem cum inſtructa manu, cui è Galatis Toliſtobogij animos augebant, in regnum
paternum redit. At Bithyni, dum conſeruare dominatum paruulis ſatagunt, matrem
horum Nicomedis fratri in matrimonium elocant, & ipſi accepto à curatoribus exerci-
367 tu Zeilam opperiuntur. Et crebris vtrobique prælijs & viribus vſi, pacem ad extremum
ineunt: cum Heraclienſes in pugnis illis excelluiſſent, & in compoſitione belli egiſſent
quæ in rem forent. Idcirco Galatæ Heracleam, vt inimicam, inuaſerunt, ad Calletem *Galata Heracl. depopulantur.*
vſque fluuium: multaque ditati præda, domum repetierunt.

CAPVT XXIV.

Heracl. pacificatio inter Antiochum & Byzāt.

SVB hæc, Byzantinis inferente bellum Antiocho, XL. triremibus Heracleotæ auxiliantur: & horum factum eſt opera vt ad minas tantummodo progreſſum haberet bellum.

CAPVT XXV.

Heracl. Mithridati auxiliantur contra Gallos, ſed carò.

Nymphis hiſtoricus.

NEc longè poſt è vita mortalium eximitur Ariobarzanes, filiumq́ue relinquit Mithridatem: cui lites cum Galatis interceſſere. Quam ob cauſam hi, contempta pueri ætate, regnum eius diuexant. Cumq́ue inopia rerum laborarent regij, Heraclienſes eos ſuſtentant, frumento Amiſum aduecto: vnde facilior eſſet Mithridaticis victus copia, & egeſtatis medela. Propter hæc iterum hoſtiles in Heracleotidē copias mittunt, eamq́ue depopulantur: vſque dum ab Heraclienſibua per legatos mitigantur. Princeps autem legatus erat Nymphis, hiſtoriæ ſcriptor: qui eum exercitum in commune aureis 100. ducesq́ue ſeorſum cc. deliniuiſſet, vt à finibus diſcederent, effecit.

CAPVT XXVI.

Ptolemai liberalitas in Heracl.

PTOLEMÆVS autem rex Aegypti, altiſſimum benignæ fortunæ gradum aſſecutus, magnificentiſſimis ciuitates muneribus demereri conſtituerat. Itaque etiam Heraclienſibus 10 artabas (*ſic Perſæ medimnum vocant*) tritici miſit, & templum Herculis è Prōconneſio ſaxo in arce eis exſtruxit.

CAPVT XXVII.

Summa narrationum de Romanis initiis & incrementis, regno, cōſulibus, imperatoribus, bellis cū Pyrrho, Annibale, Perſeo Antiocho.

HVc auctor progreſſus, ad imperium Rom. excurſionem fecit: quo genere orti, quomodo hæc Italiæ loca inſederint: quæq́ue ante vrbem conditam euenerint & geſta ſint. Quos etiam principes habuerint, perſtringit. Quæ cum alijs bella geſſerint: quid condito regno acciderit: & vt tandem regia poteſtas in conſulare mutata fuerit imperium: vtq́ue à Gallis Romani deuicti, capta propemodum arce cum vrbe, niſi maturo ſuperueniens auxilio Camillus eam liberaſſet: vt etiam Alexandro, in Aſiam trajicienti, & per literas eis denuncianti, vt aut vincerent, ſi gerendo imperio eſſent idonei, aut potentioribus cederent, auream coronam (quæ talentia non paucis conſtaret) contra miſerint. Et vt bella geſſerint aduerſus Tarentinos, & Pyrrhum Epiroten, hos auxilio iuuantem: & vt, quâ patiendo, quâ inferendo clades, hoſtea tandem domuerint, & Pyrrhum Italia expulerint. Quæq́ue cum Carthaginenſibus & Annibale negotia confecerint: & quæ contra Hiſpanos, cum alij, tum Scipio, Marte ſecundo peregerint: vtq́ue hic Hiſpanorum decreto rex appellatus, honorem non admiſerit: vt debellatus Annibal fugerit. Hinc vt Ionium mare transmiſſum, & cum Perſeo, Philippi in regno 377
Macedonum hærede, dum fœdus, cum patre à Romanis percuſſum, iuuenili temeritate reſcindit, ſit debellatum, Aemilio Paulo de ipſo triumphante. Vt Antiochum, Syriæ & Comagenæ & Iudeæ regem, duabus pugnis infractum, ex Europa eiecerint. Illa igitur huc vſque de imperio Rom. commemorat auctor. Exinde propoſitam ſibi hiſtoriam ita continuat.

CAPVT XXVIII.

Heracl. legati à Rom. in Aſia ducibus humaniter accepti.

al. Publio Aemilio.

HERACLIANSES, Romanorum duces, in Aſiam transgreſſos, miſſis legatis conueniunt, qui comiter accepti, literas humanitatis plenas ab Aemylio Paulo retulerant: quibus & amicum ipſis fore ſenatum, nec vlla in re prudentiam Romanorū & curam (ſi quando his indigeant) defuturam pollicetur. Deinceps etiam ad Cornelium Scipionem, qui Africam Romanis bello aſſeruit, legationem miſere, teſtatam prius amicitiam vt confirmarent. Et poſt hæc eundem rurſus per legatos orant, vt Antiochum in gratiam reponat apud Romanos: & perſcripto ad regem plebiſcito, vt bellum contra Romanos deponat, adhortantur. Cornelius etiam Scipio, Heracleotis reſcribens, hac inſcriptione vtitur, SCIPIO IMPERATOR, PROCOS. ROMANORVM SENATVI POPVLOQVE HERACLIENSIVM, SALVTEM. Et his literis beneuolentiam erga ipſus ratam & firmam eſſe, & bellum cum Antiocho ſolniſſe, Romanos affirmat. Eadem quæ Lucius, etiam P. Cornelius Scipio eius frater, & claſſis præfectus, Heraclienſibus poſt miſſam legationem reſpondit. Breui poſt Antiochus bellum aduerſus Rom. redintegrat, & prælio ſummis viribus commiſſo victus, arma deponit, pa-

cis conditionibus acceptis. Quæ & tota eum Aſia *minore* excludunt, & elephantis nauiumque claſſi eum priuant: Comagena & Syria & Iudæa tantummodo relictis. Heracliensium dehinc ciuitas apud Imperat. (quos modo dixi) miſſos à Rom. ſucceſſores, eadem gratia & humanitate potitur: donec ad has tandem leges inter Rom. & Heracleotas proceſſum eſt: *vt non modo amicitiam inter ſe, verum etiam ſocietatem, contra quos & quorum gratia opus ſit, colant.* Suntque fœderis huius pacta, eiusdem tenoris & formæ, in tabulas æneas relata duas: quorum altera penes Romanos, in Capitolino Iouis templo, altera Heracleæ, etiam ipſa in Iouis ſacratio, eſt adfixa.

CAPVT XXIX.

Heracl. à Pruſia in anguſt. coacti: huiusq; clades.

HAEC poſtquam XIII. & XIV. hiſtoriæ libro expoſuit, XV. exorſus hæc refert. Pruſias (inquit) Bithynorum rex, mirificè induſtrius & gnauus, multisq; rebus geſtis clarus, inter alia etiam Cierum, Heracliensis ditionis vrbem, bello ſubiecit, pro Ci-
378 ero Pruſiadem nuncupans. Tium etiam, eorundem iurisdictioni obnoxiam cœpit: vt ſic vndique mare circumſcriberet Heracleam. Inde etiam violenta eam obſidione preſſit, & plurimos obſeſſorum interfecit. Et iam prope erat vt vrbs caperetur, niſi Pruſiæ, dum ſcalis ſurſum nititur, lapide cuiuſpiam de propugnaculis icto, crus fractum eſſet, & hic caſus ab oppugnatione deſiſtere eum coëgiſſet. Ita enim percuſſus, lectica, non ſine doloris acerbitate, domum à Bithynis ſuis refertur; nec multis poſt annis exactis, nomine & re claudus, finem viuendi fecit.

CAPVT XXX.

Heracl. obſid. à Galatis.

NONDVM in Aſiam Romani traiecerant, cum Galatæ, Ponti accolæ, maris tenendi cupiditate, Heracleam prius occupare conantur, non difficile id fore exiſtimantes: ſiquidem de antiqua potentia multum iam deminutum, & ad contemtum prolabi ſenſim ceperat. Ideo vniuerſis eam copijs impugnant. Ipſa tamen ſociorum interim non eſt immemor, ſed quantum occaſio præſens facultatis concedit, ſe contra munit. Obſidione igitur in tempus aliquod extracta, commeatuum inopia in arctum coguntur Galatæ. Ita enim, non apparatu neceſſario inſtructus, bellum inferre Galates nouit. Quare cum ad comportandum neceſſaria caſtris abſceſſiſſent, ciues, eruptione facta, & caſtris potiuntur, & plurimos cædunt. Diſpalantes etiam per agros non magno negocio comprehendunt. Atque ita nec pars tertia Galatici exercitus in Galatiam reuertitur. A quo ſucceſſum ad priſtinam emergendi fortunam & celebritatem ſpes concepit.

CAPVT XXXI.

Heracl. Roman. auxiliantur. Marrucini populi.

ROMANIS etiam bello contra Marſos, Pilignos, & Marrucinos, (gentium harum ſedes eſt ſupra Africam, in confinijs Gadium) duabus quadriremibus tectis Heracleotæ auxiliantur. Et bello proſperè confecto, multis eximiæ virtutis ornati præmiis, vndecimo tandem anno in patriam ſunt reuecti.

CAPVT XXXII.

Bellum Mithrid. cum Rom. & cauſa.

POST hæc acerrimum Mithridatis aduerſus Romanos bellum conflatur. Cappadociæ in ſpeciem cauſa arripitur. Hanc enim Mithridates, cum Ariathum ſororis filiū, iurisiurandi pacifici dolo in poteſtatem redactum, ſua manu obtruncaſſet, per vim ſibi vendicarat. Ariathum hunc ex ſorore Mithridatis genuerat Ariarathus. Nam à puero ad cædes propenſiſſ. erat Mithridates. cum enim XIII. annorum adoleſcens regnū accepiſſet, modico interlapſo tempore, matrē, regni conſortem à patre deſtinatam, dum carcere vinctam tenet, violentia iſta, & temporis diuturnitate confecit. Fratrem etiam necauit. Bello autem ſubegit reges circa Phaſin, vſque ad climata trans Caucaſum: regnoque magnis viribus amplificato, magnum arrogantiæ tumorē oſtentabat. Quamobrem, cum eo magis conſilia eius ſuſpecta haberent Romani, ſenatus conſultum fe-
378 cerant, vt paterna regibus Scytharum regna reſtitueret. At is moderatè quidem mandatis obſequi: ſed interim Parthos & Medos, & Tigranem Armenium, regesq; Scytharum, & Iberas, in ſocietatem belli adſciſcere: aliasque belli cauſas adiungere. cum ſenatus enim Romæ Nicomedem, ex Nicomede & Nyſa progenitum, Bithyniæ regem inſtituiſſet:

ſtituiſſet:

ſtituiſſet: Mithridates Nicomeden, Frugi cognomento, illi oppoſuit. Præualuit tamen electio Romanorum, Mithridate inuito.

CAPVT XXXIII.

Mithridatis victoria de Nicomede, & ſtrages ciuium Rom. in Aſia.

INTERIECTO tempore, cum Syllæ & Marij in republ. Romana ſeditio exarſiſſet, Archelaum copiarum ducem Mithridates XLCIↃ peditum, & XCIↃ equitum, in Bithynos ducere iuſſit, collatiſque ſignis victor euadit Archelaus. Et fugit cum paucis etiam Nicomedes. Quo cognito Mithridates, cum ſub manu eſſent auxiliares, caſtris è ſubiecto Amaſiæ campo motis, per Paphlagoniam iter facit, CLCIↃ. exercitum adducens. Marius autem ſub ſignis habens Nicomedis copias, (quæ ad ſolam Mithridatis famam diſſipabantur) cum exigua Romanorum manu ſeſe ſubiecit Metrophani, Mithridatis tribuno, & repulſus fugit, omni exercitu amiſſo. Securè igitur Bithyniam inuadens Mithridates, & vrbes & regionem citra pugnam obtinet: cæterarumque Aſiæ ciuitatum aliæ capiuntur, aliæ in fidem regis concedunt. Et repente ingens fit rerum commutatio, Rhodijs ſolummodo in amicitia Romanorum perdurantibus. Ideoque terra marique bellum contra ipſos mouit Mithridates, licet Rhodij virtute & fortuna ita antecellerent, vt propè eſſet, ipſum regem nauali prælio in hoſtium venire manus. Intellecto poſt Mithridates, ciues Romanos per vrbes Aſiæ diſperſos conſilijs ſuis impedimento eſſe, ad ciuitates ſcripſit, vt vno die omnes apud ſe Romanos occiderent. Et pleræque dicto eius audientes, cædem tantam patrarunt, vt vno eodemque die LXXXCIↃ gladio mortem oppeterent.

CAPVT XXXIV.

Syllæ victoria de Taxile & Archelao Mithrid. ducibus.

VBI vero Eretria & Chalcis adeoque tota Eubœa, ad Mithridaten ſeſe applicarant, aliæque ad eum ciuitates tranſierant, victis etiam Lacedæmonijs, Syllam cum iuſto agmine Romani emittunt. Cuius aduentu ciuitates, partim ſponte deditionem faciunt, partim vi in poteſtatē eius veniunt. Nec exiguas Ponticorum copias fundit & fugat. Athenas etiam cepit: & ſolo vrbs æquata eſſet, niſi ocius ſenatus Rom. Syllæ propoſitum infregiſſet. Poſt crebros autem conflictus, in quibus excellebant Pontici, cum felici iam ſucceſſu res commutarentur, alimoniæ inopia regijs incubuit, quod prodigè victu abuterentur, & acquiſita rectè diſpenſare neſcirent. Et in extremam de- 379
uentum eſſet calamitatem, niſi Taxiles, capta Amphipoli, ideoque Macedonia ad ipſum deficiente, largam cibariorum facultatem inde ſubminiſtraſſet. Hic & Archelaus, commiſtis agminibus, plus quam LX. M. hominum ſub ſignis ducebant, & occurſuri Syllæ in Phocide habebant ſtatiua. Ille vero, L. Hortenſio adſumpto, qui VI. M. ex Italia adduxerat, ſatis longum in medio interuallum relinquens, caſtra ponit. Archelai autem militibus incompoſitè ad frumentandum conuerſis, improuiſo adortus caſtra, quotquot robore pollentes cepit Sylla, occidit: à quibus autem nullus inuadendi metus erat, hos loco circundatos ignes accendere iubet, vt à pabulatione reuertentes opperiantur, nulla aduerſi caſus ſuſpicione præbita. Hoc vt prudenter ab imperatore prouiſum erat, feliciter exiuit: magnificaque victoria potiuntur Syllani.

CAPVT XXXV.

Heracl. Chios à Dorylao in ſeruit. redactos vindicant.

CHIOS tunc incuſans Mithridates, quod Rhodijs auxilia miſiſſent, Dorylai opera impugnat: qui (multo licet labore) & vrbem cepit, & agros Ponticis diuiſit, & ciues nauigijs impoſitos huc illuc in Ponto diſtulit. At Heraclienſes, quod amicitia ipſis cum Chijs interceſſit, Ponticas in tranſitu naues, quæ captiuos vehebant, adorti, ne reſiſtentes quidem (non enim ſat virium erat) in vrbem deduxere. Et tunc quidem largè rebus neceſſarijs ſuppeditatis reficiunt Chios: poſtmodum verò, eximijs affectos muneribus, in patriam reſtituunt.

CAPVT XXXVI.

Valer. Flaccus ſucceſſor Syllæ trucidatur à Fimbria: huiusque ſucceſſus.

SVB ea Romæ ſenatus Valerio Flacco & Fimbriæ bellum Mithridaticum committit: eum mandatis, vt Syllam, ſi partes ſenatus tueatur, adiuuent: ſin minus, cum ipſo prius manus conſerant. Ille igitur cum varijs initio colluctabatur ſortis aduerſæ caſibus. Nam & famem & Martis iniquitatem ſuſtinuit: in plerisque tamen proſpero fortunæ

fortunæ ſucceſſu vſus. Perque Byzantinorum fines in Bithyniam progreſſus, & inde Nicæam verſus, ſtatiua habuit. At Flaccum, dum indignè fert ab exercitu Fimbriæ plus faueri, imperiumque eius, vt pote mitius & humanius, præferri, ideoque & ipſum & militum nobiliores criminatur, duo præ alijs ira inflammati trucidant. Quo nomine Senatus Fimbriæ iraſci quidem, ſed tamen diſſimulata indignatione conſulatum ei decernendum curare. Hic ergo, omnes ſub imperio copias habens, ciuitates, alias voluntate ipſarum, alias vi ſua adiuuxit. Mithridatis autem filius, cum Taxile & Diophanto & Menandro, ductorum præſtantiſſimis, coniunctus, & magno agmine inſtructus, *Fimbriæ ſtrategema.*
380 Fimbriæ occurſat: & primò barbarorum vires præcellunt. Quæ detrimenta in conflictu accepta, ſtrategemate reſarcire cogitans Fimbria (hoſtis enim numero militum ſuperior erat) cum ad flumen quoddam peruentum eſſet, quod vtrunque exercitum diuideret, imbre ſub auroram forte effuſo, ex improuiſo Romanus imperator fluuium transgreſſus, hoſtes in tentorijs ſomno grauatos ita oppreſſit, vt ne ſentirent quidem: & magna ſtrage edita, præfectorum non multi & equites necem effugerunt. Inter quos etiam Mithridates, Regis filius, pergamum ad patrem, vna cum equitum comitatu, ſaluus euaſit. Tam grauis igitur & inſignis clades vbi regijs accidit, plurimæ ciuitates ad Romanos deſciuerunt.

CAPVT XXXVII.

INTEREA Mario è fuga domum reuerſo, metuens Sylla (nam de inimicorum eius factione ille erat) ne ſimile, propter iniurias in illum, ſibi exilium irrogaret, miſſa legatione, de pace cum Romanis conſilia Mithridati ſuggeſſit. Quo pacem cupidè amplexo, & rogante vt ad paciſcendum conuenirent, ille promptè ſe dat in viam. Cumq; per aliquod in medio ſpatium, alter in alterius occurſum proceſſiſſent, Dardanum, ad tranſigendum, eis hoſpitium dedit. Ibi, iuſſis ſecedere miniſtris & comitibus, pacta fiunt in hunc modum: *Mithridates Romanis Aſia concedat. Bithynis & Cappadocibus Reges præſint gentiles. Mithridati totius Ponti regnum ſit confirmatum. Peculiariter verò Syllæ expediat triremes LXXX, & III. M. talentum, ad reditum quem ipſe Romam inſtituiſſet. Ciuitatibus apud Romanos haud ſit noxa quod ad Mithridatem defecerint.* Id quod tamen, iuxta pacis formulam, non habuit euentum. Nam multas poſtea ſeruili iugo oppreſſerunt. Honorificè dehinc Sylla in Italiam remeat. Mariusque denuo vrbe excedit: & Mithridates ad ſua ſe refert: multasque denuo gentes, quæ propter aduerſam eius fortunam deſciuerant, ſub manum redegit. *Sylla pax cum Mithrid.*

CAPVT XXXVIII.

POST hæc Murena bello præficitur. Ad quem legatos amandat Mithridates, pacis cũ Sylla initæ leges prætexens, & vt ratæ ſint firmæq; contendens. At is legatione nõ placatus: (erant enim natione Græci, & vitæ genere philoſophi, qui plus culparent Mithridatem, quam commendarent) in Regem mouit: & Ariobarzani regnum Cappadociæ magis confirmat: & circa ingreſſum regni Mithridatici, vrbem condit Nicæam. Inter hęc Murena & Mithridates, pro ſe quiſque contra alterum legatis, Heracleenſes de auxilijs ſolicitant. Sed cum potentia Romanorum formidabilis videretur ipſis, *Murena bellum aduerſus Mithr. renouat. Heracl. neutro opitulantur.*
381 & Mithridatis vicinitatem etiam timerent, legatis reſpondent: in tanta bellorum tempeſtate, difficulter proprios ſe lares tueri, nedum alijs auxiliari poſſe. Murenæ tamen non pauci dant conſilium, vt Sinopen inuadens, de regia ipſa bellum moueat. Si enim hanc ceperit, facilè etiam cætera in poteſtatem ventura. At Mithridates, validis hac præſidijs communita, ipſe bello gerendo incumbit. Interque initia, vbi ad manus ventum erat, regij viribus præpollent: poſtea fortuna pugnæ exæquatur. Tandem præliandi tædium hoſtibus alacritatem animi deminuit. Ideo ad interiora circa Phaſin & Caucaſum ſe conuertit. Murena vero copias in Aſiam traducit, & ſua tum quisque adminiſtrat.

CAPVT XXXIX.

NEc longè poſt Sylla Romæ è viuis migrat: & Senatus in Bithyniam mittit Aurelium Cottam, in Aſiam vero L. Lucullum: cum mandatis, vt bellum Mithridati faceſſant. At Mithridates, cum alium in procinctu habens exercitũ frequentiſſimũ, tum triremes CD. nauiumque minorum, quas pentecontoros & cercuras vocitant, non exiguus erat *Luculli & Cottæ in Mithrid. expeditio.*

 numerus.

numerus. Diophantum etiam Mitharum, cum valida manu, in Cappaduciam dimittit, vt præſidia in vrbibus collocet: &, ſi Lucullus Pontum ingrediatur, occurrat, & progreſſum eius intereludat. Ipſe verò C L M. peditum ſub vexillis apud ſe retinet, & XII. M. equitum, quos falcati ſequuntur currus C X X. nec vlla machinarum omnis generis copia abeſt. Concitato igitur itinere, per Timonitidem, Cappaduciam, & Galatiam, pergens, ad diem nonum Bithyniam attingit. Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorũ portu ſtationem habere iubet, cum omni claſſe.

CAPVT XL.

Heracl. Mithridati ſe adiungũt & publicanos Rom. interficiunt.

MITHRIDATIS autem claſſis Heracleam prætetlegens, ab ea non recipitur: forum tamen venale rogantibus præbent: & commercijs, vt fieri ſolet, initis, Archelaus copiarum naualium ductor, Sileuum & Satyrum, nobiles ex Heraclea viros, comprehendit: nec prius dimiſit, quam perſuaſiſſet vt quinq; triremibus ipſum in hoc cum Romanis bellu adiuuarent. Hoc facto (quod & Archelaus veteratoriè molitus erat) Romanorum inimicitiam populus Heraclienſis ſibi conciliauit. Cum igitur auctiones publicas Romani in alijs ciuitatibus inſtituerent, Heracleam quoque, propter cauſam ante dictam, hia expoſuerunt. Cumq; auctionatores vrbem ingreſſi, contra reipubl. morem argentum exigerent, in mœrorem ciues coniecerunt, qui ſeruitutis initium hoc eſſe exiſtimabant. Quare cum per legationem ad Senatum R. publicationem bonorum deprecari res poſtularet, ipſi à quodam in vrbe audaciſſimo perſuaſi, publicanos è medio tollunt, tam ſecreto, vt de nece illorum nemini quicquam conſtaret.

CAPVT XLI.

Pugna ad Chalced. cum Mithridate, Romanis funeſta.

PRAELIO dehinc nauali ad Chalcedonem inter Romanos & Ponticos commiſſo, dum Regis & Romanorum pedeſtres inter ſe confligunt acies, (quarum huic Cotta, 382
illi Mithridates præerat) Baſternæ Italorum pedites in fugam vertunt, & prolixam edunt ſtragem. Eadem fortuna etiam claſſis eſt: vnoque die mare & terra cadaueribus Romanis fœdè opplentur, II X. M. in conflictu nauali necisis, IV. M. & D. captis: de pedeſtri autem exercitu Italorũ, V. M. C C C. A parte autem Mithridatis Baſternę circiter X X X, I Ↄ C C ex reliqua multitudine, ceciderunt.

Hoc Mithridatis ſucceſſu omnium animi ſeruilem in modum concidêre. Sed Lucullus ad Sangarium fluuium caſtra habens, cognita ea clade, perculſos militum animos verbis erexit.

CAPVT XLII.

Mithrid. ad Cyzicum Marte Luculli & naufragiis domitus.

VBI verò magno ſe ſpiritu ad Cyzicum Mithridates conuertit, copias vrbi admouere cupiens, incumbit à tergo Lucullus: & infeſta ſigna inferens, memorabili Ponticos victoria profligat, & viribus exuit. Aliquanto enim plures X. M. in acie cædit & XIII. M. capit. Fimbrianus autẽ miles ſuſpectos habens duces, quaſi propter audaciſſimũ in Flaccũ facinus, non amplius fidẽ ipſis habeant, tacitè ad Mithridatẽ miſſitando, tranſitionẽ pollicentur. Qui in lucro ponens hanc ad ſe inclinationẽ, nocte obscura, Archelaum amandat, qui pacta confirmet, & ad partes regis ſe adiungentes adducat. At Fimbriani Archelaum ad ipſos profectum, in vincula compingunt, & quæ cum eo venerat manũ interficiunt. Poſt hoc infortunium, etiam fames opprimit exercitũ regium, & multis interitũ adfert. Tot tamẽ aduerſis ictus caſibus, à Cyzici obſidione non abſiſtit: ſed breui, licet multa perpeſſus eſſet & egiſſet, vrbe nõ expugnata receſſit: & pedeſtri quidẽ agmini Hermæum & Marium præficit, qui X X X hominum M. illuc ducebant: ipſe autem per mare reditum inſtituerat. Ingreſſoque triremes, multæ variæque malorum formæ ei ſimul ingruerunt. Nam dum milites ſoluturi, naues, quarũ aliæ iam repletæ, aliæ mox replendæ eſſent, confertim occupant, & vndique illis adhærent, factum eſt vt præ multitudine imminentium, pars nauium deprimeretur, pars etiam ſubuerteretur. Quod conſpicati Cyziceni, impetu in caſtra Ponticorũ facto, ægros ibi relictos trucidant, & ſi quid ſupererat diripiunt. At Lucullus, peditũ agmen à tergo premens, ad Aeſippum fluuium adſequitur de improuiſo, magnamq; hoſtium cædem peragit. Mithridates interim, collectis vt potuit, in Ponto viribus, Perinthum circumſidet & oppugnat: eaque non potitus, in Bithyniam tranſmittit.

Digitized by Google

CAPVT XLIII.

Triarij res geſtæ contra Mithridatem. *Pruſa Vrbs.*

383 POSTQVAM vero Barba, robnſtam Italorum manum adducens, veniſſet, & Tria-
rius inſuper Romanorum dux, motis inde caſtris, Apameam obſiderer, ciues, cum
aliquandiu pro viribus ſuis hoſtem ſuſtinuiſſent, apertis tandem portis eos intromiſe-
re. Pruſam etiam vrbem Rom. exercitus cępit. Iacet hæc ad Olympum Aſiæ montem.
Hinc Pruſiadem mari impoſitam cum exercito petit: Cierum olim nominabant. Quo
etiam Argonautas appuliſſe, & euanuiſſe Hylam, & Herculem, dum requirit eum, cir-
cumvagatum, multaq; id genus alia contigiſſe, fama eſt. Vt vrbi appropinquauit, facilè
Pruſienſes eum receperunt, Ponticis eiectis. Inde Nicęæ, quam præſidium Mithridatis
tenebat, imminet. Pontici autem, intellecto ciues animis ad Romanos propendere,
noctu ſe ad Mithridatem Nicomedeam ſubducunt. Romani igitur ſine moleſtia vrbem
ſuæ poteſtati ſubijciunt. Hæc vrbs nomen deducit à Naide quadam nympha, cui Nicęæ

Fabula de Nycæa & Baccho.

nomen, & opus eſt Nicæenſium, qui in Alexandri exercitu fuerunt: & poſt eius interi-
tum, dum patriam receperuot, hac vrbe à ſe condita & frequentata, in ciuitatem coa-
luerunt. Nais autem illa Nicæa Sangario, loci regulo, & Cybele nata fertur. Quę cum
maiore virginitatis deſiderio quam conſuetudinis cum viro, teneretur, in montibus &
venatibus vitam egit. Bacchus quidem efflictim amat puellam, ſed hæc amorem fru-
ſtratur. Quando igitur voti compos alia ratione fieri nequit, fallacijs explere animi de-
ſiderium inſtituit. Nam fontem, ex quo Nicæa à venatione defeſſa bibere ſolebat, vino
pro aqua replet. Eaque nihil ſuſpicata, dum pro more ſuo bibit, fallacem intra ſe haurit
liquorem: & ſic quamlibet inuita, amantis cupiditati ſubſeruit. Mero enim & ſomno
correptam Liber comprimit, & Satyrum ex ea liberoſque alios ſuſcipit. Nicæenſes au-
tem, à quibus excitata eſt Nicæa, & ſedibus frequentata, primum erant vicini Phocidi:
ſed, quod ſubinde rebellarent, Phocenſes tandem patria eos expulerunt, & vt vrbs eo-
rum euerſa deleretur, magno perfecerunt ſtudio. Nicæa ergo hoc modo appellata &
condita fuit: atque ita in Romanorum poteſtatem deuenit.

CAPVT XLIV.

Mithrid. cedit Cottæ & Triario, & aſtu Heracl. occupat.

CAETERVM Mithridates Nicomedeæ ſubſiſtebat. Cotta autem, ſuperiora damna
reſarcire volens, à Chalcedone, vbi ſuccubuerat, Nicomedeam copias transfert,
& CL. ſtadia ab vrbe caſtra metatus, à dimicatione cauet. Ibi, magna adhibita feſtina-
tione, citatis itineribus Cottam ſponte ſua Triarius adſequitur, & Mithridates in vrbem
ſe recipit. Tum vterque Romanus exercitus ad oppugnationem eius ſe parat. At rex
cognito gemino conflictu nauali, quâ circa Tenedum, quâ in mari Aegęo Ponticos à
384 Lucullo victos, nec parem ſe ad occurrendum præſentibus Romanorum copiis eſſe,
claſſem in fluuium retro mouet: & graui correptus tempeſtate, aliquot triremes amittit:
ipſe tamen cum plurimis in Hypium fluuium defertur. Hic, cum tempeſtas eum mora-
tur, audito Lamachum Heraclienſem, quem antiquo amicitiæ fœdere obſtrictum ha-
beret, ad reipub gubernaculum ſedere, multis hominem promiſſis attraxit, vt ſibi in
vrbem recipiendo operam daret. Pecunias etiam miſerat hoc nomine. Hic quę roga-
uerat, ille præſtat. Publico enim extra vrbem epulo ciuibus apparato, ſub quod clau-
ſas ſe non habiturum portas fidem dederat, mero populum ineſcat, vtque eo ipſo die
ex compacto Mithridates ſuperueniat illis, dat operam. Itaque nec olfacto Mithridatis
aduentu, vrbs in eius arbitrium venit. Poſtridie plebem Rex conuocatam amicis horta-
tur verbis, vtque fidem erga ipſum tueatur hortatus, Connacorigi, cum præſidio IV.
millium, vrbem cuſtodiendam tradit. Prætextus erat, defenſurum ſe ciues, ſi Romani
quid contra moliantur, & conſeruaturum. Hinc diſtributis in ciues, maximè in magi-
ſtratus, pecunijs, verſus Sinopem nauigationis curſum dirigit.

CAPVT XLV.

Pugna Rom. cũ Mithrid. ſecunda.

TVM Lucullus & Cotta & Triarius Rom. duces ad Nicomedeam agminibus con-
iunctis, in Pontũ irruptionẽ facere deſtinarunt. At renunciata Heracleæ oppugna-
tione, cum de proditione necdum conſtaret, ſed totius ſimul ciuitatis voluntate defe-
ctionem contigiſſe arbitrarentur, Luculli conſilium erat vt ipſe cum robore exercitus
per mediterranea & Cappadociam moueret in Regem & totum eius regnum, & Hera-

Digitized by Google

cleam oppugnaret Cotta: Triarius autem, aſſumpta claſſe, miſſas in Cretam & Hiſpa-
niam Mithridatis naues, in reditu, circa Helleſpontum & Propontidem interciperet.
Quibus Mithridates auditis, in nouos belli apparatus incumbit, & Scytharum Reges,
Parthumque, & generum ſuum Tigranem Armenium ſolicitat. Cæteri quidem dene-
gant: at Tigranes, licet diu cunctaretur, ſæpius tamen à filia Mithridatis, non ſine mo-
leſtia, interpellatus, auxilia tandem promiſit. Interim diuerſos contra Lucullum Mi-
thridates præfectos dimittit, & puſt commiſſas acies, variæ acciderunt fortunæ vices:
in pleriſque tamen proſpera fortunæ aura afflauit Romanis, & Mithridati animus e-
languit. Contractis igitur XL peditum & IIX equitum millibus, Diophantum &
Taxilen, vltra miſſos ante, dimittit. Qui cum ad anteceſſores acceſſiſſent, principio ve-
litationibus ferè adſiduis hoſtiles exercitus inter ſe vires explorabant. Poſtea ad duas
pugnas equeſtres deuentum eſt, quarum altera Romani, altera Pontici, victores abiê-
re. Dumque ita bellum ducitur, Lucullus in Cappadociam, qui commeatum inde 385
adferrent, miſit. Quo obſeruato, Taxiles & Diophantus IV peditum & II M. equi-
rum contra mittunt, vt, inſidijs in medio poſitis, impedimenta reuertentibus adime-
rent. Vbi ad manus ventum, ſuperant Romani, & ſubſidiis à Lucullo miſſis, fuga
barbarorum inſignis committitur. Quorum veſtigijs inſiſtentes Romani, ad ipſa Dio-
phanti & Taxilis caſtra prouehuntur. Vbi valido certamine inito, ad breue tempus
obſtitere Pontici. Mox vbi primi abſceſſerunt duces, tota inclinata eſt acies: & ipſi co-
piarum ductores nuncij cladis venerunt Mithridati. Occubuit tunc ingens barbaro-
rum turba.

CAPVT XLVI.

Fuga Mithrid. perículoſa.

HVNC ad modum fortuna Mithridatis in peius deuergente, & regiæ vxores neca-
tæ: & ex Cabiris, vbi clam ſuis aliquandiu ſe continuerat, rex fugam arripuit: in
qua etiam captus eſſet, inſectantibus Gallis, qui tamen regem ignorabant, niſi mula ob-
uiam facta (quæ Mithridatis opibus, argento auroque onuſta erat) diripiendo moram
nexuiſſent. Itaque rex in Armeniam elabitur.

CAPVT XLVII.

Lucullus Eupatoriam & Amiſum capit.

LVCVLLVS autem aduerſus Mithridatem M. Pompeium reliquit ducem, ipſeque
cum vniuerſis copijs in Cabiros mouet, vrbeque circumſeſſa, dum barbari certo ſe
pacto ei permittunt, & ipſos in fidem accipit, & caſtello potitur. Hinc Amiſum pro-
fectus, & ad deditionem eos cohortatus, vbi non perſuadet, omiſſa illa, ad Eupatori-
am obſidionem transfert: & negligenter ſe illam oppugnare ſimulat: vt ſimili negli-
gentiæ exemplo prouocatis hoſtibus, ſubita mutatione, apud animum cogitata pro-
ſperè conficeret. Et euentus reſpondit: eoque ſtrategemate vrbs capta. Dum enim
cuſtodes nihil tale opinantur, ſed ſecurè agunt, ille iuſſis arripere ſcalas militibus mœnia
conſcendendi copiam facit. Et ſic capta Eupatoria extemplo diruitur. Nec multo poſt
capitur etiam Amiſus, ſcalarum admotione etiam hic ſuperatis ab hoſte mœnibus.
Et initio cædes non mediocris in ciues peragitur: ſed poſtea Lucullus, cæde inhibita, &
vrbem & regionem ſuperſtitibus reddit, & maiore in eos clementia vtitur,

CAPVT XLVIII.

Mithrid. ad Tigranem profugit & fruſtra expoſcitur.

AT Mithridates ad generum delatus, expetitum quidem colloquium non impetrat,
ſed corporis ſui cuſtodiam ab eo accipit, & alijs hoſpitalitatis officiis adficitur. Mi- 386
ſit etiam Lucullus ad Tigranem legatum Applum Clodium, qui Mithridatem expoſce-
ret. Is vero non tradit, vniuerſorum ſe criminationem hominum revereri confirmans,
ſi vxoris parentem hoſti prodat. Scire ſe quidem improbum eſſe Mithridatem, ſed ta-
men affinitatis ſe habere rationem. Epiſtolam etiam ad Lucullum in hęc verba reſcribit:
quæ ad iram ipſum prouocauit, eo quod Rex in inſcriptione imperatoris nomen omiſiſ-
ſet, Lucullum quoq; Regis Regum appellationem ſibi non attribuiſſe cauillatus.
Hic XV. hiſtoriæ liber exit.

CAPVT XLIX.

Cotta Heracleã obſidet.

SEQVENS autem hiſtoria hæc commemorat. Motis Romanorum caſtris, aduerſus
Heracleam Cotta contendit. Primò tamen in Pruſiadem ducit. Hæc ab amne

præter-

præterfluente Cieri appellationem tulerat, ſed ademptam Heracleenſibus Rex Bithyniæ de ſe denominauit. Inde ad mare Ponticum deſcendit, & maritimam prætergreſſus oram, mœnibus in vertice poſitis caſtra applicauit. Loci autem firmitati Heraclienſes fidebant, & Cottæ oppugnationem fortiter vrgenti, cum præſidio repugnabant, & plures è multitudine Romana cadebant. Crebra tamen etiam Heraclienſium vulnera erant à telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta ſuis canit, & remotius aliquanto caſtra metatus, totus in hoc eſt intentus, vt exitum ad res neceſſarias intercludat obſeſſis. Annonæ igitur caritate obortæ, dimiſſis ad colonias legatis, alimenta ſibi venundari petunt. Et benignè accipitur legatio.

CAPVT L.

AT breui ante Triarius, Romana claſſe inſtructus, à Nicomedea impetum fecerat in Ponticas triremes, quas ſupra dictum eſt verſus Cretam & Hiſpaniam emiſſas. At cùm reliquas in Pontum retro abire reſciuiſſet, (multæ enim de his & procella & pugnis, ſuo quæque loco, naualibus interierant) adſecutus illas ad Tenedum, manus conſerit. LXX ipſi triremes erant, Pontici autem pauciores aliquanto LXXX agebant. Poſtquam infeſtis concurſatum eſt proris, regij ad tempus vim hoſtium initio ſuſtinent: poſtea vniuerſis in fugam effuſis, plenam Romanus victoriam & celebrem conſequitur. Atque ita claſſis Mithridatis tota, quanta in Aſiam cum ipſo exiuerat, ſubacta eſt.

Triarius reliquam Mithridatis claſſem ſubigit.

CAPVT LI.

COTTA verò ad Heracleam caſtra habens, nondum toto oppugnationem exercitu aggreſſus erat, ſed aliquos de Romanis particulatim admouebat, multos Bithyni nominis ſtatuens in fronte.

Cotta ad obſid. Heracl. Triarium adſciſcit.

Dumque complures vulnerantur & oppetunt, operibus & machinis animum adiicit: quarum teſtudo præ aliis formidinem incuſſit obſeſſis. Totam igitur vim mili-
587 tum, caſtris excitam, admouet turri cuidam, ruinæ ſpem præferenti. Verùm vbi ſemel atque iterum percuſſa, non modò contra opinionem perſiſteret, ſed etiam aries à cetera machina diffractus auelleretur, animus Heracleenſium creſcere, & perturbatus mœrore Cotta timere cœpit, nunquam vrbs ne caperetur. Poſtero etiam die, cum machina iterum impacta nihil proficeret, inſtrumentum illud concremat, & fabris capita præcidit, relictoque ad mœnia præſidio, cum cætera militum turba in campo (quod Lycæum vocant) ſtatiua delegit, quo in loco larga erat victus copia. Atque inde omni circa Heracleam regione deuaſtata, in magnam ciues difficultatem cogit. Quare denuò ad Scythas, Cherſoneſi incolas, & Theodoſianos, & circa Boſphorum dynaſtas, de ſocietate legationem mittit, quæ non abſque effectu reuertitur. Dumque hoſtes vrbi incumbunt, non multo minus ab internis vexatur moleſtiis. Præſidiariis enim militibus id non ſatis erat quo plebs vrbana victitabat; Verberibus igitur multatos ciues, ſuppeditare quæ in promptu non erant, per vim iubent. quid? quod præſidiariis longè importunior erat præfectus Connacorix, non modò non prohibens vim ſuorum, ſed etiam liberè permittens. Tum agros populatus Cotta, muros iterum adoritur. At cum ſegnes ad oppugnationem remiſſiſque animis videt milites, à conatu deſiſtens, vocatum mittit Triarium, vt cum triremibus quamprimum aduolet, & commeatus in mari facultatem oppidanis intercipiat.

CAPVT LII.

ASSVMPTIS ergo Triarius quas habebat, nauibus, & XX Rhodiis, quarum ſumma XLIII conficiebat, in Pontum traiicit, & aduentu eius in tempore Cottæ ſignificato, eodem die exercitum ad mœnia appellit Cotta, & imminens Triarij claſſis apparet. Tum repentino nauium aduentu Heraclienſes turbari, XXX quidem naues in mare deducunt, ſed eas non ſatis complent. Reliqua multitudo ad propugnandum ſe conuertit. Dumque claſſis Heraclienſium contra accedentes hoſtium naues in altum tendit, primi Rhodij, peritia & fortitudine aliis præcellere exiſtimati, in Heracleoticas impreſſionem faciunt, & ſtatim tres Rhodiorum & quinque Heraclienſium deprimuntur. Et pugnæ hinc ſuperuenientes Romani, multis acceptis damnis, pluribus tamen illatis, Heracleotas fundunt, & ad vrbem fugere compellunt, IV & X nauibus

Triarii victoria naualis de Heracl. & grauiſſ. Vrbis fames ac peſtis.

deperditis. Victrices autem in Magnum ſubière portum. Peditatum etiam ab oppu-
gnatione reuocat Cotta. Triariani autem in dies ſingulos è portu ſubuecti, eos qui
frumenta circumſeſſis importare conarentur, impedierunt. Ingens igitur annonæ 388
caritas vrbem tenuit, vt Chœnix (quæ dicitur) ad x x c Atticos procederet. Et ſuper
λοιμός.
alias ærumnas, etiam peſtis homines inuaſit, vel ex aëris mutatione, vel inconſueta vi-
ctus ratione exſiſtens, & per varias calamitatum formas varios hominum interitus effi-
ciebat. Inter quos etiam Lamachus longè acerbiore quàm alij, & lentiore mortis cru-
ciatu exſtinguitur. Lues hæc maximè præſidiarios corripiebat, vt de III. M. mille in-
terirent.

CAPVT LIII.

Heraclea proditio, direptio: diſſidium Romanorum.

ATQVI Connacorix, hac afflictionum mole fatiſcens, vrbem Romanis prodere,
& Heracleotarum exitio ſuam permutare ſalutem ſtatuit. Operam huc confere-
bat etiam Heracleenſis quidam, conſiliorum Lamachi æmulator, cui nomen Damo-
pheli, præſidio vrbis & ipſe à Lamachi interitu præfectus. At Connacorix à Cotta ſanè,
vt homine moribus importunis & dubia fide, ſibi cauet: cum Triario autem rem com-
municat: nec ſegnius in eodem cum his ſtudio Damopheles decurrit, & acceptis pacto-
rum conditionibus, quibus ſe beatos fore ſperabant, ad proditionem ſe accingunt.
Obiter autem quæ à proditoribus agebantur, in vulgus emanant. In concionem igitur
vrbs concurrit, præſidiique præfectus aduocatur. Tum Brithagoras, vir inter popula-
res præcipuæ auctoritatis, Connacorige conuento, quo loco ſit Heraclea edisserit, & ſi
ille comprobet, de communi omnium ſalute cum Triario conferendum eſſe cenſet.
Hæc cum miſerabiliter, multis intermixtis precibus, peroraſſet Brithagoras, ſurgens
Connacorix, pacificationem eam ſuſcipiendam eſſe negat, ſed vt libertatis & melioris
fortunæ ſpei inhærerent, per ſimulationem ſuaſit. Etenim per literas ſe cognouiſſe,
Regem à Tigrane genero benignè ſuſceptum, nec longum poſt interuallum ſufficiens
inde exſpectare auxilium. Hanc tum laruam ſcenicam illis prætendebat Connacorix.
Quare his verbis decepti Heracleenſes (ſemper enim quod adlubet expetitur) aſtutè
confictis, vt veris, fidem adhibuere. Connacorix, vt in fraudem deductos videt, nocte
intempeſta, exercitu nauibus impoſito (per fœdus enim cum Triario initum ſaluis abi-
re, & ſi quid lucri feciſſent, ſecum aſportare licebat) ipſe cum militibus diſcedit. Damo-
pheles autem, ſolutis portis, introfuſum Romanorum exercitum & Triarium recipit:
quorum alij per portam irrumpunt, nonnulli etiam muri pinnacula tranſcendunt.
Tum demum proditos ſe Heracleenſes ſentiunt, parsque horum ſe dedit, pars truci-
datur. Res in abdito repoſitæ & ſupellectilia diripiuntur, & magna crudelitate in ci-
ues deſæuitur. Nam recurrit animo Romanis, quanta nauali conflictu detrimenta ac- 389
cepiſſent, & quantas ſuſtinuiſſent ærumnas in oppugnatione. Ideoque nec ab his qui
ad deûm ſacra confugerant temperatum, ſed iuxta aras & delubra ſupplices mactati.
Quocirca multi trans muros elapſi, mortis ineuitabilis metu, per totam diſperguntur
regionem: nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. A quibus ille de expugna-
tione vrbis, & hominum ſtrage & direptione bonorum, certior factus, ira totus exar-
deſcit, & quàm celerrimè ad vrbem feſtinat. Moleſtè etiam ſimul tulit exercitus, quòd
non modo gloria rerum fortiter geſtarum ſpoliati, ſed etiam commodis vniuerſis frau-
dati eſſent ab iiſdem. Ideò implacabili cum gentilibus certamine conſerti, mutuis ſe
cædibus hauſiſſent, niſi Triarius, concitatione illorum intellecta, multis pacaſſet ver-
bis Cottam, & in commune ſe lucra expoſiturum ſanctè promiſſo, bellum inteſtinum
inhibuiſſet.

CAPVT LIV.

Cotta Heracl. exſpoliatam incendit, & in reditu magnam prædæ partem naufragiis amittit.

VBI verò audiuit Connacorigem Tium & Amaſtrin occupaſſe, ſine mora Triarium
Cotta dimiſit, vt has eis vrbes adimeret. Ipſe interim, acceptis dedititiis & capti-
uis, cætera per omnem ſæuitiam adminiſtrauit. Nam dum opes paſſim ſcrutatur, ne
ſacris quidem parcit. Statuas enim & imagines, tam pulchras quàm multas, loco
mouit: quin & Herculem è foro, & ornatum eius à pyramide, ſumptu, magnitudine,
necnon opificio & arte, nullo laudatiſſimorum operum inferiorem, ſuſtulit. Erat au-
Herculis ſtatua.
tem claua malleo cuſa ex auro puriſſimo: & leonina ipſi circumfuſa, corytusque ex ea-
dem ma-

dem materia, arcu & ſagittis refertus. Multa etiam alia æquè miranda atque pulchra, è fanis & vrbe ſublata, nauibus infertit. Ad vltimum iuſſis ignem immittere militibus, multis vrbem partibus ſuccendit. Ita capta & ſubacta eſt ciuitas, cum duos oppugnationem annos ſuſtinuiſſet. Sub hęc Triarius ad vrbes ſibi demandatas profectus, Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione diſſimulare animo præſumpſerat,) ſecuritate abeundi facta, ciuitates ſub conditionibus certis recipit.

Cotta autem rebus, quo dictum eſt modo, confectis, pedeſtres copias vnà cum equitatu Lucullo tradit, & ſociûm auxilia, in ſuam quæque patriam, dimittit: ipſe verò cum claſſe auehitur. Ibi nauium quæ vrbis ſpolia vectabant, pars ſupra modum onerata, haud procul à littore ſoluitur, pars Aparctia vento contrà flante, in vada procellis eiectæ, pleraque aſportandorum excuſſere.

CAPVT LV.

Cleocharis Leonippi & Seleuci praefect. Mithrid. Sinope, diſſidium, tyrannis & perfidia.

391 TVM Leonippus, cui cum Cleochari Sinopes cura & tutario commendata fuerat à Mithridate, re deſperata, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleochares cum Seleucu (nam & hic Mithridatis erat legatus, officij auctoritate cum cæteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, aduocata concione, hominem accuſant: ciues verò criminis huius actionem non admittunt, quòd probum eſſe exiſtimabant. Ideò Cleocharis factio, gratiam eius apud plebem metuens, noctu ex inſidiis hominem trucidant. Populus quidem hunc caſum ægrè ferre, ſed Cleochares cum ſuis rerum potiri, & tyrannicè res adminiſtrare: hac via parricidij in Leonippum pœnas ſubterfugituros ſe exiſtimantes. Interim Cenſorinus, Romanæ claſſis Prætor, triremes agens xv, commeatum à Boſphoro Romanorum caſtris aduehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis & Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci egreſſæ, nauali prælio decernunt, & victis Italis, naues onerarias in ſuum duces lucrum auferunt. Elatus igitur hac fortunæ benignitate Cleochares cum collega, pluſquam antea tyrannico vrbem imperio premit. Nam cauſſis legitimo iudicio non diſceptatis, ad neces oppidanos rapiunt, & ad multa alia crudelitate ſua abutuntur. Accidit autem vt in contraria ſcinderentur ſtudia Cleochares & Seleucus. Ille enim perſiſtendum in bello, hic trucidatis Sinopenſibus vniuerſis, vrbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto, tradendam cenſebat. Atqui neutra ſententiarum comprobata, quicquid poſſidebant, nauibus onerariis ingeſtum, ad Machaten filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, dimittunt.

CAPVT LVI.

Lucullus Macharem F. Mithridat. in amicitiam recipit. Tyranni fugiunt, Sinope capitur.

SVB idem tempus Lucullus, Romanorum Imperator, ad vrbem accedens, valido eam nixu oppugnat, cum Machares etiam amicitiæ & ſocietatis fœdus per legationem petit. Is igitur, petitione benignè admiſſa, fœdus pro firmo ſe habiturum reſpondit, ſi nullos Sinopenſium commeatu iuuet. Tum is non ſolùm imperata facit, ſed etiam deſtinata Mithridaticis, ad Lucullum deferenda curauit. Hæc vbi Cleocharis factio videt, ſpem omnem abiiciunt, magniſque in naues opibus congeſtis, & vrbe ad direptionem militibus conceſſa, (ſub noctem iſta fiebant) nauigiis ad interiora Ponti, quæ à Sanegibus & Lazis incoluntur, aufugiunt, cùm reliquam claſſem incendiſſent. Excitata igitur flamma, quid actum ſit Lucullus animaduertit, ſcalaſque ad mœnia adhibere iuſſi milites tranſcendunt. Fit primùm cædes non modica, ſed miſertus calamitatum Lucullus, ne ſæuiatur vlterius interdicit. Ad hunc igitur modum etiam Sinope in Romanorum arbitrium venit. Repugnabat etiamnum Amaſea, ſed non mul-
392 tum interceſſit ſpatij, cùm etiam ipſa Romanorum in fidem conceſſit.

CAPVT LVII.

Mithridates ægrè tandem à Tigrane auxilia impetrat.

PORRO Mithridates annum & IIX menſes in partibus Armeniæ demoratus, necdum in generi conſpectum admiſſus erat. Hic tamen exoratus tandem, vt coram ſe ſiſtendi poteſtatem ei faceret, ſplendida cum pompa occurrit, & regali ſocerum magnificentia excipit. Sed triduum abſque colloquio cum eo tranſegit. Lautiſſimis inde conuiuiorum apparatibus beneuolentiam ei ſuam cùm oſtentaſſet, decies mille inſtructum equitibus in Pontum remittit.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT LVIII.

Lucullus Armeniam populatur, & theſauri Tigranis vix ſeruantur.

INTER hæc Lucullus in Cappadociam ingreditur, & Ariobarzane terræ Regulo vtens amico, inopinatè Euphratem cnm equitatn tranſit,& agmen ad vrbem adducit, vbi Tigranis pellices, & de rebus pretioſis ac charis non pauca aſſeruari didicerat. Copias etiam, quæ Tigranocerta oppugnent, & alias, quæ præcipua illic oppida teneant, relinquit. Dum hoc modo Armenia multis oppugnatur partibus, mittit Tigranes qui Mithridatem reuocent. Exercitum etiam ad tutandum vrbem in qua pellices erant diſpoſitæ, ire iubet.

Qui cùm eò veniſſent, interclusis ſagittarum grandine exitibus è Romanorum caſtris, & concubinas & gazas periculo exemptas noctu præmittunt. Vbi illuxit, Romani & Thraces, certamine cum Armeniis feliciter inito, prolixam horum facinnt ſtragem, nec panciores viuos capiunt quàm cædunt. Præmiſſa tamen ad Tigranem, tuta manent & ſalua.

CAPVT LIX.

Luculli victoria de Tigrane ad Tigranocerta: & vrbis deditio.

HIC XXC M contractis, vt Tigranocerta ab vrgentibus malis eripiat, propulſetque hoſtes, deſcendit. Confeſtim verò vt Romanorum exilitatem vidit caſtrorum, ſuperba per contemptum de iis verba iacit: *Si legati ſunt* (inquit) *multi ſimul venerunt: ſin hoſtes, perpauci.* Quibus dictis, caſtris locum deligit. At Lucullus, ſingulari arte & ſtudio inſtructa acie, ſuiſque fiducia per cohortationem iniecta, dextrum cornu ſtatim in fugam agit: mox inclinatio fit in proximo: dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaque & præcipitem Armenij fugam capeſſunt, & pro hominum numero cædes ſequitur. Tigranes igitur, diademate & regni inſignibus filio impoſitis, ad caſtellum quoddam fugam arripit. Lucullus verò, ſignis retrò Tigranocerta verſus motis, maiore conatu in obſidionem incumbit. Tum Mithridatis in vrbe legati, deſperata rerum ſumma, Lucullo ſe dedidêre, ſalutem pacti.

CAPVT LX.

Tigranis cum Mithr. acta: & legatio ad regem Parthorum.

MITHRIDATES autem ad Tigranem reuerſus, fiduciam ei addit, & ornatum regium, adſueto non viliorem, circumdat. Exercitus etiam colligendi proponit conſilium, (cum & ipſe manum non contemnendam haberet) vt victoriæ damna bello recuperaturo. Verùm hic dum plus virtutis & prudentiæ illi tribuit, & magis Romanorum bellis idoneum arbitratur, omnia Mithridati permittit. Ipſe interim legatione 393
ad Phradatem Parthum miſſa, Meſopotamiam & Adiabenen, & magnas (quas nominant) valles ditioni ſuæ vt permittat expoſcit. Cumque etiam Luculli ad Parthum legati veniſſent, Romanis ſeorſum amicum & ſocium ſe eſſe fingit, ſeorſum etiam eadem ad Armenium ſimulat.

CAPVT LXI.

Odium Romæ in Cottã, & actio, accuſante Thraſymede Heracl.

INTEREA Romam Cotta reuerſus, honore à ſenatu adficitur, & *Pontici* cognomento, quòd Heracleam cepiſſet, nobilitatur. At vbi ſiniſtra eius fama Romam peruenit, in publico erat odio, inuidiamque tantæ ei opes adaugebant. Cuius declinandæ cauſa pleraque in ærarium ſpolia retulit, tametſi nihilo mitiores in ſe Romanos hoc efficeret, dum è plurimis eum pauca referre perſuaſum haberent. Captiuos etiam Heracleæ ſtatim dimittendos decreto publico ſciuerunt. Thraſymedes inſuper, Heracleenſium vnus, pro concione Cottam publicè accuſat, & ciuitatis ſuæ erga Romanos beneuolentiam commemorat: &, ſi quid ab hac remiſerint, non ciuitatis voluntate, ſed magiſtratuum fraude & aduerſariorum vi factum eſſe. Miſerabili etiam querela ob oculos ponit vrbis inflammationem, quotque & quanta incendium euaſtarit, vtque ſimulacra Cotta deſtructa prædam ſibi fecerit, & ædes ſacras diruerit, & ſexcenta alia crudeliſſimum in modum peregerit. Ad hæc auri & argenti infinitum prope numerum, cæteramque vrbis felicitatem, quam in ſuum ille commodum auerterit, recenſebat. His à Thraſymede, cum lamentis & fletu, commemoratis, & optimatibus Romanorum ad commiſerationem caſus illius inflexis (acceſſerat enim captiuorum quoque multitudo, viri & matronæ cum liberis, lugubribus veſtimentis amicti, & ſupplices, cum eiulatu præ ſe tendentes manus) progreſſus contra in medium Cotta, vbi pauca

lingua

MEMNON.

lingua patria diſſeruiſſet, reſedit: & exſurgens Carbo: *Nos*, inquit, *Cotta, capiendam tibi, non exſcindendam, vrbem demandauimus:* & poſt eum alij conſimili in Cottam criminatione ſunt inuecti. Multis igitur exſilio dignus videbatur. Moderatione tamen adhibita, * latum ei clauum abrogant. Heracleenſibus verò agrum & mare & portus reſtituunt, rogatione perlata, vt nemo horum ſeruituti ſit addictus.

*πλατύσημον.

CAPVT LXII.

Thraſymedis & Brithagoræ ſtudium circa inſtaurationem Heracleæ, & libertatem.

HIs ergo Thraſymedes confectis, plebem remiſit in patriam: ipſe verò cum Bri-
394 thagora & Propylo, Brithagoræ filio, ad tempus dehinc ſubſiſtens, quæ patriæ vſus exigeret administrauit. Peractiſque aliquot annis, cum tribus onerariis nauibus in patriam regreſſus, ceu ad alterum reuocatam natalem, omni ſtudio reparare contendit. Verùm dum omnia molitur, vix vt IIX. M, vernis etiam annumeratis, colligerentur, effecit. Brithagoras autem, ciuitate iam augeſcente, populum in priſtinam libertatem vindicandi ſpem facit, annisque elapſis haud paucis, Romanorum imperio iam ad vnum C. Iul. Cæſarem deuoluto, ad eum contendit. Legationem cum eo obibant, cum alij ex nobilitate, tum Propylus. Ibi notior factus Cæſari Brithagoras, & propius in amicitiam admiſſus, promiſſionem quidem accipit, ſed libertatem prima occaſione recuperare nequit, quòd non Romæ, ſed alibi terrarum, Iulius in negotiorum distractione verſabatur. Non tamen ab incepto deſtitit Brithagoras, ſed per totum ferè orbem cum Cæſare circumductus, ipſe & Propylus in oculis eius erat: vt non obſcurè imperator ſignificaret, peritionem hominis ſe approbare. Duodecim tandem annos in familiaritate Romanorum emenſus, cùm iam redire Cæſar inſtituiſſet Romam, ſenecta & laborum aſſiduitate exhauſtus Brithagoras, viuere deſinit, & grandem patriæ luctum à ſe relinquit.

Atque ita XVI etiam liber hiſtoriarum Memnonis abbreuiatus finem habet.

Prudens eſt quidem hæc hiſtoria, & exilem adſequens characterem. Perſpicuitatis non incurioſus, digreſſionibus tamen vtitur, præſertim neceſſitate adactus, & externis addendis huc hortantibus. neq; id accidit frequenter; ſed vbi ſtimulari ſe ſentit. Redit verò ad propoſitum. Verbis niſi rarò immutatis, vſitatis vtitur. De octo libris præter ſedecim, quòd eos nondum videre contigerit, non habeo dicere.

DE CLEARCHO, TYRANNO HERACLEÆ PONTICÆ.

EX SVIDA.

Hæc fragmenta ſint pro Scholio.

CLEARCHVS *Ponticus Athenas venit audiendi Platonis & doctrina philoſophicæ cupiditate. Sed eius cõſuetudine non Diu vſus (erat enim diis inimicus) in ſomnis vidit mulierem ſibi dicentem, Excede Academia, & fuge Philoſophiam: neque enim ea frui tibi fas eſt, quæ te infeſtiſſimo vultu intuetur. Quibus auditis, redit in expeditionem: & oppreſſus inuidia, patria relicta, conſcenſaq; naue, dum exul oberrat, peruenit ad Mithridatem, castriſq; apud eum poſitis, laudatur. Non multò poſt grauis inter Heracleotas exiſtit ſeditio. Deinde in gratiam & concordiam redire cupientes, pacificatorem deligunt Clearchum. Is in reditu, in diuerſorio quodam rurſus in ſomnis Enopium, Heracleotarum tyrannum ſibi dicentem audit, Oportet te tyrannum eſſe patriæ. Sed & hic Philoſophiam eum cauere iubebat, renouata ſomnii Athenienſis memoria. Rerum potitus, crudeliſſimus fuit, & inſuperabili ſuperbia incenſus, humana conditione contempta, adorari ſe, & diuinos haberi ſibi honores poſtulauit, & veſtes Diis familiares induit, eorumq; ſtatuis decorat: & filium ſuum Ceraunon, id eſt fulmen, appellauit. Interfecit autem eum primum vindicta: deinde Chionis manus, familiaris Platonis, & eius ad tempus auditoris, qui odio tyranni in illius ædibus hauſto, patriam liberauit. Tam præclari facinoris ſocii fuerunt Leonides & Antitheus, ipſi quoque Philoſophi. Iuſtas autem ſcelerum pœnas eum dediſſe, dictum eſt.*

DE EODEM CLEARCHO, TYRANNO HERACLEÆ PONTICÆ.

CVIVS *hiſtoria exſtat apud Memnonem, pag. 365.*

EX DIODORO SICVLO, LIB. XV.
De eodem Clearcho.

Eadem *verò tempeſtate Clearchus, ex Heraclea Pontica oriundus, tyrannidem affectauit, ac voti compos factus, æmulatus eſt Dionyſii tyranni inſtituta, & ſplendidè tyrannidem in Heracleotas exercens, imperium tenuit per annos duodecim.*

EX EODEM DIODORO, LIB. XVI.

Clearchvs *Heracleæ tyrannus, quum Dionyſia* (id eſt Bacchanalia) *eſſent, dum ad ſpectacula vadit, interfectus eſt, per annos duodecim imperio potitus.*

EX THEOPOMPO CHIO, DE EODEM Clearcho.
APVD ATHENAEVM LIB. III.

Mvltos *morte violenta è medio tollebat, ac quamplurimis cicutam bibendam porrigebat. Quum verò innotuiſſet omnibus hic tyranni mos, propinandi venenum illud, tanquam poculum quod amicitiæ teſtandæ ergò propinari ſolet, ex ædibus non egrediebantur priuſquam rutam ediſſent. Hæc enim qui ederint, illis aconiti potum nihil nocere ait.*

DE TIMOTHEO TYRANNO HERACLEÆ PONTICÆ, Clearchi Filio.
EX DIODORO LIB. XVI.

Imperio *Clearchi quum ſucceſſiſſet filius Timotheus, eo potitus eſt per annos XV.*

EX EODEM DIODORO, EODEM LIBRO.

Dvm *hæc geruntur, Timotheus Heracleæ Ponticæ tyrannus obit, quum per quindecim annos dominatus eſſet. Ei ſucceſſit frater Dionyſius, qui per duos & triginta annos imperium obtinuit.*

EX ATHENÆO LIBRO XII. DE CLEARCHO Secvndo.

Memnon Clearchum Dionyſii filium, Clearchi qui primus tyrannidem occupauit nepotem ſcribit.

Nymphis *Heracleotes libro ſecundo de Heraclea ſcribit, Clearchum, patriæ ſuæ tyrannum, eius filium qui tyrannidem primus inuaſerat, luxu & quotidiana voracitate ſenſim in tantam molem carnis extumuiſſe, vt propter craſſitiem, & obeſitatem, anhelitus difficultate correptus ſit & ſtrangulatu, ideóque medicos præcepiſſe, vt tenuibus ad id paratis acubus, & prælongis, latera & ventrem configerent, quoties in profundiorem ſomnum laberetur. Carne in callum ſpiſſata ob nimiam pinguedinem, aliquandiu nihil ille ſentiebat: quum verò ad puram adacta carnem acus perforaſſet, tum expergiſcebatur. Iis qui reſponſa petebant, reddebat, corpori obiecta arca, quæ partes reliquas obtegeret, vt facie tantùm aperta colloqueretur cum iis qui compellabant.*

Aliquanto pòſt,

Annos *quinquaginta quinque natus diem obiit, tyrannide per annos triginta tres continuata, prioreſque ſe tyrannos antecelluit comitate & manſuetudine.*

DE ZATHRA ET CLEARCHO FRATRIBVS, Tyrannis Heracleæ.
EX DIODORO LIB. XX.

Dvm *hæc geruntur, Dionyſius Heracleæ Ponticæ tyrannus obiit, cùm triginta duos annos imperaſſet. Succeſſerunt autem eius imperio Zathras & Clearchus, filii: idque per ſeptendecim annos tenuerunt.*

EVLOGII EPISC. ALEXANDRINI

CCXXV.

Liber contra Seuerum & Timotheum hæreticos.

Legi B. Eulogij Epiſcopi Alexandrini opus libris duobus comprehenſum, eſtque defenſio S. Leonis Pontificis Romani. Accuſatio verò Timothei & Seueri, qui Tomum reprehendebant. Etenim hæreſis vtrumque ſuperbè Synodum ac Tomum oppugnare compulit: Seuerum quidem planiorem, accuratiorem verò Timotheum. Domitiano autem Melitenæ opus dedicat. Primus quidem liber quatuor capitibus abſolui-

Digitized by Google

595 abſoluitur, alter verò ſedecim. Initio autem operis cauſſam reddit ſuſcepti laboris,
quo & pij homines ſcribentem inuitarunt. quibus legem conſtituit & canonem, *ſcri-
pta diiudicare non oportere ex parte, neque fragmenta quædam ſumendo, ex his de tota
ſcripturis mente iudicium ferendum.* Hos enim Propheta execratur: *Væ Prophetis, qui* Ezech. 13. 3.
ſequuntur ſpiritum ſuum, & nihil vident. Hanc legem ac regulam & Patrum noſtrorum
decreta confirmant. Etenim Euſtathius Antiochenus Epiſcopus VI aduerſus Arria-
nos libris his verbis ſcribit: *Sed Arriana ſcena ſaltatores peccatum feciſſe Chriſtum ia-
ctant.* & poſt non longè illud, Deum in Chriſto mundum ſibi conciliaſſe. neque me-
moria tenent, nec linguæ organis conferunt. Sed veluti graues calumniatores & ac-
cuſatores locum labefactantes, accuſationis certamen inſtituunt. Deinde & legis
decretum. Oportet verò veritatis ſtudio legitimè certantes, omnia abundè accipien-
tes, ſed non ad fraudem, partim quidem ſilere, partim verò arripientes offerre. Sic di-
uinus Baſilius ad hunc modum Sozopolitis ſcribens. non recens opinionis hæc im- B. Baſilius.
pietas, ſed & olim ab abſurdo inſano Valentino inchoata, qui pauca Apoſtoli verba
contrahens, impium ſibi figmentum præparauit. Vt hæretici amentes ſolent partem
aliquam ſcripturæ arripere & hanc deprauare, propter hanc cætera condemnare, & ab
ſacrarum lectionum calumniis & diuiſionibus impium dogma conflate. Sic & Apo-
ſtolorum princeps ab impiis accuſatus eſt, vt diuideret Emmanuel, inquit, Ieſum Na-
zarenum, quomodo vnxerit ipſum DEVS ſancto Spiritu & virtute, qui venit bene-
facturus & liberans omnes tyrannide oppreſſos diaboli, quia Deus erat cum eo. Et
profectò Paulum orbem terrarum pietatis præconio percurrentem, ſimilibus iniu-
riis & calumniis perſtringit, in quibus concionatus Athenienſibus locutus eſt; An- Act. 17. 30.
nunciat hominibus vt omnes vbique pœnitentiam agant, eò quod ſtatuit diem, in
quo iudicaturus eſt orbem in æquitate & vero, in quo ſtatuit fidem præbens omni-
bus, ſuſcitans eum à mortuis. De quibus iterum ad Hebræos ſcribens ait: Qui in Heb. 5. 7.
diebus carnis ſuæ preces ſupplicationesque ad eum qui poſſit illum ſaluum facere à
morte, & deinceps. Calumniator igitur proprij furti & lacerationis iudicem ſeipſum
conſtituens, non vt hominem dicentium ſupremum Dominum noſtrum IESVM
CHRISTVM, cognoſceret præcones ipſius, ſed non ſic veritatis amicus. Et prædi-
596 ctis adiungens, quæ ex alia parte de Saluatore à pietatis præcone denuntiata ſunt, ex-
tra omnem iniuriam pietatis magiſtros oſtendit, vt illud adiungit: *Patres ex quibus* Rom. 9. 5.
eſt Chriſtus ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula, Amen.
Certè & illud: *Qui cùm ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius, portansq; omnia Ver-* Heb. 1. 3.
bo virtutis ſuæ. Hæcque primis accommodans, & Neſtorium impium in his accu-
ſabit, & pietatem clariorem reddet. Et ſic rurſum diuinus Baſilius fieri de orationi-
bus iudicium ſuadet, quibus ad monachos ambiguè dicta perſcribit, & obſcurè di-
cta in aliquot ſacræ ſcripturæ locis viſa, vt alia clarè dicta loca oſtendunt: Non opor-
tere per aliquot fragmenta & diuulſiones ſcriptoris pietatem iudicare, adeò clarum
radium emittit veritas, vt Seuerum in his cæcutientem, tamen conſenſum ſuaſiſſe.
Scribit enim ad Iulianum Halicarnaſſæum. Oportet igitur præceptiones ſancto-
rum ſanctæ Eccleſiæ doctorum per occaſionem perfectè legere, & non ſingularim
omnia proferre, & de toto ſenſu periculosè coniectare. Hoc in Apoſtolicis atque
Euangelicis ſcriptis, atque adeò in omni diuinitus inſpirata ſcriptura ſeruandum eſt,
quando non in vna voce ſcilicet epiſtolæ vel operis collocanda eſt ſcriptoris pie-
tas. ſic & veri canonis fulgur Seuerum cæcum proprio fulgore tamen frui ſinit, ſed
inexpugnabile legis robur cognoſcere licuit. Vti verò conſueta ſententia neglexit.
Piæ enim memoriæ beati Leonis librum non lege quam prædicauit, ſed contraria ex- Vide hæc & ſe-
pendens lingua, & per fragmenta quædam & pernicioſis ſermonibus præſando, vi- quentia in Leo-
ſus eſt de impietate piè ſcribere: ipſe reus verò exſiſtens eorum quæ aliis obiicere au- nis operibus.
ſus eſt. Quis enim alius acutius telum in Neſtorium impium torſit, quàm voce ro-
buſta Leo? *Impaſſibilis* DEVS *dignatus eſt homo fieri, & immortalis mortis parere legi-
bus.* Hæc ſycophanta prætermittit: alia verò quædam dicta reſecans ad ſuum
dogma rapit, nec pudet vocis illius prædictæ. neque agnoſcere ab ipſo cultam vult
597 legem. Si enim integra Leonis epiſtola per ambiguitates ambulauit. Et quorum
etiam in numero Acephali, vnius perſonæ diuiſionem damnant. Facile iis erat im-
peritia calumniandi occaſionem præbente: poſtquam verò per innumerabilia pie-

EVLOGIVS. tas oſtenſa eſt, quomodo non ſycophantæ arripiunt alteram à prima impietatem? ſed in his capita duo. Tertium verborum calumniantium, ſancti Leonis comparatio, & ex eodem libro redditio, qua iniuſta calumniantium ſententia clarius refellitur. Hæc autem calumniantur. Primum enim ſeruat altera natura indeficienter ſui proprietatem. Et quemadmodum non tollit ſerui formam Dei forma: ſic & ſerui forma non minuit Dei formam. Quod igitur dictum eſt ſecundùm ſe piæ mentis germen eſt. Niſi quid contra obiiciatur ex ipſa epiſtola. Sic enim melius impietatis improbitas accenſetur. Sic enim habet: Ipſe ſempiterni Patris vnigenitus ſempiternus, genitus ex Spiritu ſancto & Maria virgine. Quæ generatio temporalis diuinam ipſius ac ſempiternam generationem nihil diminuit, neque ipſi quid poſtponitur, vſque ad illud: Conceptus eſt videlicet de Spiritu ſancto in vtero Virginis matris, aut quis ſic ſeruata integritate ipſum genuerit, quemadmodum & manente virginitate concepit. Intellexit hoc aliquando Neſtorius. Reperiátne itaque contra hæc aliquis quod iure calumnietur, etiamſi ipſum diabolum habeat cooperantem in hac re ab initio homicidam? Quare igitur non ad hæc, etſi quid ambiguum eſt adaptamus? ſed hæc potius inde ſumere audemus. Cerne Acephalum quomodo non iterum alterum dictum omittens erubeſcit, quæ, inquit, in [vniuerſa] quantitate relata vtrimque ſunt, & hominis vilitas & Dei contra magnitudo. Quemadmodum enim cùm dicit: Deus mutationem non ſuſcipit: Sic homo diuinæ dignitatis non conſumitur. Quomodo enim pudore non eſt affectus dictam vocem opponens, & ad debitum noſtræ naturæ conditum eſſe. diuina natura vnita eſt patibili naturæ, vt hoc certè noſtris meritis medicinis aptum exſiſtens, vnus & ipſe mediator Dei & hominum exſiſtens homo IESVS CHRISTVS, & mori per vnam potuit, & finiri per alteram non potuit. Rurſum tertium ad accuſationem trahunt. Operatur enim vtraque forma per alterius communicationem, donec diuinitas quidem miraculis clareſcat, humanitas verò iniuriis excipiatur. Duos enim eſſe operantes docere ſententiam accuſatores mentiuntur. Sed ille rurſum per ſeipſum opponens vocem propriam, obſtruit os eorum dicens, vnus ipſe & Filius Dei verè, & verè filius hominis eſt. Deus qui- 398
Ioan. 1. 1. dem quatenus *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*: Homo verò ſecundùm illud, Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, vſque ad illud: Quem vt hominem. Certè audit dæmonis aſtutia. huic quaſi DEVS ſit Angelorum ordo miniſtrat. Hæc enim tunc dicta dilucidè explicat, & quæcumque hæreſis calumniari aggreditur, & omni calumnia oſtendit ſuperiora. Quarto carpunt hanc ſententiam, quando à præcurſore Ioanne cœpit Baptiſmus, ne ignoretur, quia obſcuro carnis velamento tegitur diuinitas, vox Dei Patris cœlitus
Math. 17. 5. demiſſa ait: *Hic eſt Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.* Sed mox pudet illos Romani Pontificij dignitatis. Sic enim ait: Venit igitur in hanc mundi vilitatem DEI Filius, è cœleſti deſcendens throno, & à patria non diſcedens gloria, nouo modo nouaque generatione natus. Nouo quidem modo, vt qui inuiſibilis erat, viſibilis factus ſit apud nos. Hactenus Deus verus, idem etiam verus homo, & quæ ſequuntur. Quemadmodum igitur, vt multa complectar, non eiuſdem eſt naturæ deflere ex commiſeratione amicum, & rediuiuum, diuulgato iam obitu quatriduani mortui, ad vocis iuſſum reſurgere, & infra vſque ad illud: Quicumque per reuelationem Patris eundem DEI Filium confeſſus & CHRISTVM. ſed rurſum hæreſis dictum Verbum diſcerpſit: etſi maximè in Domino IESV CHRISTO DEI filio & hominis vna eſt perſona: tamen aliud eſt illud, ex quo in vtroque communis eſt iniuria, & alterum ex quo communis opinio orta eſt. Sed ſanctus vir impudentes per hoc conuertit impios. Dicit enim: Poſt Domini reſurrectionem vel quis ſcilicet veri corporis ipſius factus eſt, cùm alius non reſurgat, niſi cruci affixus & mortuus &c. ſed vnum DEI Filium confitemur & carnem. Poſtquam verò inuaſit hæretica opinio, & hoc deprauat. Per hanc igitur perſonæ vnitatem in vtraque natura debitam intelligi. Etiamſi verò hic propriis armis ſycophanta hos inuadit, dicens: In importunitate igitur hominis, vt vltima natura DEVS verè natus eſt totus in iis, quæ ipſius & totus in noſtris, & deinceps. Vt manens igitur in forma Dei, fecit hominem. Sic in ſerui forma factus homo eſt. Rurſum hæc hæreſis oppugnat, qualis natura infixa clauis ligno Crucis pendet. Et rurſum pietatis miles euertit hoſtem, multos in ſe ad- 399
ducens

ducens commilitones. niſi quod & ſic per ſe hos complectatur. De Eutyche ſic enim loquitur: Qui naturam noſtram in vnigenito Dei Filio, neque humilitate, neque gloria agnouit reſurrectionis, & quæ ſequuntur vſque ad illud: Quid ſeparat IESVM, niſi myſterium humanam ab ipſo naturam ſeiungere, per quem ſolum ſaluati ſumus, conari ſtultum per impudentes fictiones operati. Hæc quidem beati Leonis dicta quædam temere reprehenſa, & quorum pudeat ipſos calumniantes hæc ſunt, quæ talem conſtringunt vnitatem, vt admirentur quomodo in his ſycophantæ non confuſionem viri reprehenderint, quemadmodum è calumnia oppreſſis diuiſionem confingunt. Dicere enim, vt impatibilis Deus non dedignatus eſt fieri homo mortalis, & mortis non horruit obſequium, & ſine tempore factus eſt cum tempore. quomodo ignorarunt mali calumniatores, non ſcripſiſſe virum per hoc confundi, niſi quod, vt diuiſionem redarguunt hæc, ſic & illa confuſionem adornant.

Quo tandem Scriptor hic tendat, geminum hinc aduerſus Eccleſiam naſcitur bellum. Hinc enim Eutychem referens principem, illinc vero Neſtorium, & poſt acceptā plagam, lapſumque pugnam inſtaurantem; cum vtroque pugnans pietatis hic dux, ſuis ipſos ac mutuis telis vulnerat. Et cum Neſtorio quidem dimicans, confuſionem per confeſſionem ſummæ vnitatis ſtultis inuehere videtur. Cum Eutyche vero certans, naturarumque diuerſitatem accuratè defendens, differentiam perſonarum in medium attuliſſe accuſatur. Oportet vero integrum auditorem ſcriptoris ſcopum inueſtigare, & totius ſcriptionis ſeriem conſiderare. Duos autem ſeſe hoſtes nactum, ſcribens ipſe ad pientiſſimum Leonem Imp. & Neſtorium anathemate feriens & Eutychem, clare docet. Oportebat autem Patrum vigilias circumſpecte legiſſe. & quemadmodum Arianis exilia verba, paſſionemque in Filij Deitatem referentibus, vt ipſum minorem faciant Patre, Patres dicitis craſſioribus vti verbis, dominicum appellantes hominem, vel aſſumptum.

EVLOGII

Eiuſdem Liber contra

Theodoſium & Seuerum hæreticos acephalos. CCXXVI.

LECTVS liber EVLOGII Alexandrini Epiſcopi, quo piæ doctrinæ cauſam ſuſce-
400 piſſe videtur, pudorem propugnatoribus impietatis incutiens. Inſcribit vero librum
primum Pontifici Leoni, accuſatus ac reprehenſus à Theodoſio, alicubi vero à Seuero
Acephalis. Perſtringit vero illorum dementiam improbitatemque, nihil oſtendens verum
neque concludere neceſſario, conficta & falſa mendacia, & non contra illum magis
armatos, quicum pugnent, nihilominus tamen aduerſus Sanctos omnes, quorum nomina
reſpuunt: non igitur inficiantur. & pro omnibus audacter illos oppoſuit, quibus
S. Leonem opugnant, & contra B. Cyrillum, quodque mirandum magis, aduerſus
eos, qui decreta opponunt. Has enim voces quos allatrant, Cyrillum ſæpius obijciunt
aſſerentem, aliorumque SS. Patrum cateruam. Quo in numero Athanaſius, Gregorij,
Baſilius, Ambroſius, & Amphilochius. Denique amentiæ confutatio, Seuerum
ipſum vbique dogmatis auctorem adducit. Quibus vſus eſt B. Leo [innumeris hæreſeos]
conuitijs à Theodoſio & Seuero excipitur. Sic illorum dementiam oſtendit, & aduerſariam
tuentes partem armis exuit, vt in ſe ictus aſſiduos inferentes nihil læderent.
Eſt autem hic Scriptor purus ac ſuauis, & breuiter ac leuiter accuſationes inſtituens, &
ſine cauſa nihil in medium proferens. In quatuordecim capita hæreticis librū B. Leonis
diuidentibus, non captiones accuſationesue, vituperationesque ineptas adferunt, &
ipſe in ea diuidit Refutationis Capita, fortem ac validam reprehenſionem calumniæ Acephalorum.
Additur vero his abſolutio à Chalcedonenſi Synodo, quam hæreticorum
mala lingua proſcindit, vnitatem perſonæ ipſis verbis non expreſſam. Plurimos enim
Patres oſtendit, non modo ante Synodum Epheſinam, ſed & ſequentes, hac ipſa voce
vſos [per alia verba pietatem ſuam oſtendiſſe] quod & Synodus perfecit, non ſolum
vero, ſed & B. Cyrillum in vnione cum Occidentalibus huiuſmodi verbis non vſum
oſtendit. Aſſerit autem Cyrillum oſtendere vnitatem voluiſſe, tanquam verbi Hypo-

EVLOGIVS. ſtaſis humanæ abſque mutatione vniatur naturæ. Enimuero quia quarta S. Synodus ſcripta Cyrilli ad Neſtorium verecunde, & laudabiliter facta (in quibus non ſemel, ſed & bis, & quater, perſonæ vnitas Verbi clare declaratur) hæreticorum obſtruit ora: quibus ipſam non ſapere, neque in perſona vnitatem confinxerunt. & omnino quibuscumque Acephali D. Leonem accuſare ſunt auſi, & Chalcedonenſem S. Synodum, breui ſermone accuſationes refellens, contrarijsque reprehenſionibus aduerſarijs pudorem incutiens, oſtendit ipſos ſecum potius, quam cum alijs pugnare, & cum SS. Patribus, vel qui nos oppugnant. Cæterum hic Eulogius olim ſacerdotij dignitatem Antiochiæ obtinuit, & ſolius Deiparæ Virginis cultu adductus, quæ Iuſtiniani ædes dicta eſt. Aggreſſus eſt & alia non ignobilia opera: tandem etiam Alexandriæ Præſul renunciatus eſt. 401

Eulogij laus.

EVLOGII

Eiusdem inuectiua oratio in Theodoſianos & Cainitas.

LECTA eſt inuectiua eiusdem contra vnitatem ſubito exortam inter Theodoſianos, & Cainitas Acephalos. Hi enim primum inter ſe cum diſſidiſſent, poſtmodum ea pro quibus obibant dogmata inuicem tradentes, in vnam, ſed breuem, quandam cōſpirarunt impietatem, inde iterum reuertentes ad priorem impietatem, pars vtraque diſſecti ſunt in eas, quas prius miſcuerant opiniones. Hoc igitur in libello impietatem eorum reprehendit, oſtenditque non vt illis viſum eſt * ipſis incarnationē vnitas operata eſt, ſed totius fidei illorum proditionem integram clare oſtendit. Diuidit autem & incarnationis ſpeciem, quam Dei Eccleſia, tribus differentijs conduplicatam impietatem redarguit: quod inita ab ipſis immortalia impietatis fœdera, ſecundum nullam trium perſonarum procederent, ſed vt diximus, vniuerſæ ipſorum religionis vtraque pars nomine vnitatis proditionem & negationem perfecit. Et primo quidem ait, quomodo incarnationis Verbum, non in obuia quæque incidens, & rei arbitros ſtatuit, ſed Chriſti miniſtros atque diſpenſatores myſteriorum Dei, & quibus ſummorum ſacerdotū thronorum leges concrediderunt. De quibus iam dicta Cainitis ac Theodoſianis voitas nemine m agnouit. Dehinc & tunc directa oratio de incarnatione inchoatur, quod dogma pietatis non læditur. Illud enim incorruptum ac ſincerum, incarnatio non reperit locum conſtituiſſe in ijs quæ ipſi extrema. Sæpenumero enim quis temporaria incarnatio acceſſit, ad breue aliquid non debentium eleuata & adamata, ad continuum & inconcuſſum pietatem robur accipere, & paulatim diſſoluere ſatagentium de veritate conatus. Retundere vero eorum, qui contra veritatem nituntur, impetus, qui multi eum ſint, eadem feruntur via, magnum vt inferant malum, licet qui Eccleſiam regant, ne minimam quidem remittant intentionem, neque rem controuerſam faciant. Sic Paulus propter ineuitabiles Iudæorum inſidias, & propter defectionis occaſiones Timotheum circumcidit. Tondetur & ipſe caput, & purificatur, qui ad Galatas ſcribens: Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam ſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. Sed hanc præceptionem ad breue tempus conſtituit, quemadmodum & experimentum docet. Per omnia enim & perpetuo Eccleſia ſeditiones vitat, & integritatem curat, altera vero gubernationis forma in verbis capit firmitatē. Quando enim Eccleſiæ dogmatibus recte factis, & per alias voces ſcandali expertibus promulgatas, tametſi non benè dicti fiunt prætextus, taceri hæc contingit. Qui vero ſermones ſuos diſponit in iudicio, & ſilentio, ſonum piorum dogmatum per omnem terram audiri facit. Qualiter feciſſe magnum Athanaſium Gregorius cognomento Theologus teſtatur: *Poſtquam,* inquit, *conſentientes reperit, & verbo nihil diſcrepantes: nomina rebus commiſcens colligat.* & Oratione in Pentecoſte, Magiſtrum eundem videas ipſum gubernandi formam vincere. ſed ſyllabis, inquit, offendimini, & voce, date vim diuinitatis, & dabimus vobis veniam vocis. Et tertiam ait eſſe gubernandi formam, quando ſæpe perſonæ deſpiciunt, promulgatum decretum accuratè contra illos pronunciatum, nihilominus recta præualente doctrina. Secundum quam, ait, oeconomiam Theophilus cum Gelaſio communicat, in * tabulis habente ſcriptum Euſebium Palæſtinum. Cyrillus vero à Theodori Mopſueſtiæ Epiſcopi, per orientem eodem modo iterum anathemate percuſſi, communione non abſtinuit. Videbat enim ſynceris 402

ἀυτῶν

Actor. 16.
Ibid. 21.
Galat. 5, 4.

ἀντέχει.

ſinceris dogmatibus ſeruari præcipuos religionis articulos. Ad illud enim vſque tempus ſana doctrina obtinuit, neque hactenus quippiam Eccleſiæ dogmatum innouatum. Tres igitur in partes Oeconomiam diuidens, & ſecundum nullam Theodoſianorum & Cainitarum vnitatem procedere demonſtrans, In proditionem concluſos, ſingulas partes propriæ religionis cõſtituit, & nullibi ſtetiſſe, ſed confuſos, rurſus ab ſuuicem diuulſos eſſe, & mutuum geſſiſſe bellum. Hæc & his ſimilia reprehendens, Acephalorum quam dicunt vnitatem referens, per alia multa dilucide oſtendit, nullum ab ijs Incarnationis veſtigium relictum, ſed manifeſta proditio & negatio, pro quibus millies ſe mortem oppetere velle iactabat. Sic fere de Acephalis hoc ipſo libello pertractat. Complectitur autem opus Epiſtolam quoque ſcriptam Eutychio Archiepiſcopo Conſtantinopolitano, quam etiamnum presbyter ſcripſit, certitudinem continentem pietatis & fidei orthodoxæ ac Catholicæ.

S. EPHRAEM THEOPOLITANI CCXXVIII.

variæ Orationes.

403 LECTÆ ſunt S. Ephræmij Patriarchæ Theopolitani orationes variæ. Syrus quidem fuit genere ac ſermone, Græcam vero linguam non mediocriter calluit. Sed & ciuiles geſſit magiſtratus, è quibus Comes tandẽ Orientis renunciatus, inde ad ſummam Eccleſiæ cathedram euectus eſt. Ferunt autem cum alia laude digna geſſiſſe, tum vero eleemoſynis elargiendis enituiſſe. Libros vero varios compoſuit, quorum in manus meas tres inciderunt. Omnia pæne opera eius quæ vidimus pro Eccleſiaſticis dogmatibus pugnant, defenduntque ſanctum Chalcedonenſe concilium extra omnem eſſe hæreticorum reprehenſionem.

Alius hic ab Ephraim Aſcetico, cuius opera ſupra Photius enumerauit, & exſtãt tametſi Syrus vterque.

Libro quidem primo initio eſt epiſtola ad Zenobium quendam Scholaſticũ Emiſenum, Acephalorum labe infectum, miſſa. Propugnat vero irriſum de infeſtis atque acerbis verbis, quæ in Epiſtola Leonis Rom. Pontificis continentur. Præmittit vero horum verborum diſputationi, vſum quemdam ſacri Triſagij hymni. Etenim Zenobins à communi ſegregatus eccleſia, colorem hunc quæſiuit, quod recens diuiſa eſſet ter ſancti hymni ſententia. Aſſerit contra Ephræmius, eundẽ hymnum orientales Chriſto Iesv attribuere, & propterea nihil peccare tametſi adijciant. *Crucifixus pro nobis:* Cõſtantinopolitanos vero atque occidentales, in ſupremum ſacratiſſimumque bonorum omnium fontem, conſubſtantialem trinitatem ſententiam referre: idcirco non ſuſtinere illud addi: *Crucifixus pro nobis*, ne qua paſſio trinitati attribuatur. In multis enim Europæ ditionibus pro illo, qui *crucifixus eſt pro nobis*, hoc reponunt, *Sancta Trinitas miſerere nobis.* Vnde piorum ſententia elatius eluceſcit, vt in ſanctam Trinitatem hoc *Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis* accommodent; accurata ac conſequenti oratione illud, *qui paſſus eſt pro nobis*, adſcribunt. Sic igitur alteram vtramque partem de his ſentire atque aſſerere, quando in cæteris pijs dogmatibus nihil deprauare comperiantur. Rectè vero facere vtroſque hic affirmat, neque vllam reperire rationem cur alterutra reprehendatur, vel in diſquiſitionem reuocetur. Sed hic quidem ita cenſet, quod ab Acephalis hæreticis malè hanc ſententiam accipientibus, magnus fiat in pios incurſus: meritò cęteri patres noſtri illud decreuerunt, nos oportere illud addere in ſacro hymno, qui paſſus eſt pro nobis, & conuenientem eſſe hymnum, qui de Trinitate diſputat: quando Cherubina cantio in triplici ſono ſanctitati accedens ab initio, ſuper

Hymnus Triſagius.

404 omnem ſanctitatem & bonitatem Trinitatis cantus eſſe cognoſcitur. Sed ſiue benè ſeu ſecus de Triſagio hic ſic iudicat, facile enim occaſio ipſi ita iudicandi prætextum dedit, non poſſum equidẽ nunc de altera ſentẽtia certum ferre iudicium: niſi non ſinit, Scholaſticum admonens, ab Eccleſiæ corpore non ſeparari. In hac epiſtola canonem quoque qui ſecundus eſt in ſecunda ſynodo Conſtantinopolitana CL. patrum, ipſe CLXVI. eſſe, neſcio quo auctore, neque cum aliis conſentiens numerat: neque in hac ipſa modo, ſed & in alijs eius libris, eandem ipſe quantitatis rationem init. Auſpicatus vero ſtadium orthodoxæ fidei, præfatur, conferenda non eſſe quæ de Theologicis à patribus noſtris decreta ſunt, cum dictis à Leone pontifice de incarnatione. Sed huius Theologica cum Theologicis, quæ vero de incarnatione, cum ijs quę analogiam habent. Quotquot Theolo-

Ephræmivs.

Theologiam opponunt incarnationi, hi reprehenſionem iniuſtæ præbent ſententiæ, in quæ linguam exacuunt, his vero nihilominus niſi moueantur, irreprehenſibiles ſunt. His præmiſſis, dicta quædam ex Epiſtola Leonis recitat, quam ad S. Flauianum dedit, ex ea item quam ad Leonem Imp. miſit, quibus claram oſtendit Theologicam doctrinam, eundemque eſſe Dei filium, & hominis, magnificè prædicat, patibilem & impatibilem, immortalẽ & morti obnoxium. Et vno verbo, ſummam eſſe Verbi & hominis vnitatem, certo & diuinitus explanauit. Quin & iiſdem litteris Neſtorium aperte communione interdicendum cenſuit, Qui beatam ac Deiparam virginem non Dei, ſed hominis ſolum matrem appellare eſt auſus. Primum quoque B. Leonem perſpicuè ipſis vocibus pronuntiaſſe, Dei matrem eſſe B. Mariam, cum aliorum ante ipſum patrum nemo id tam clarè extulerit. & hæc quidem capite primo perſequitur.

Neſtorij hereſis.

Excipit hoc proximum, quo oſtenditur S. Leonem reliquis patribus conſentientem, vnum filium eſſe confiteri. atque vnius & eiuſdem vt aliam formam, ſic & diuerſam naturæ actionem, nuſquam diuiſionem vnitate adducens, ſed vnum hominem factum Deum Verbum prædicat. Adijcit vero Leonis ſententiæ & Cyrilli dogmata, conſpirare inter ſe oſtendens, & Gregorij Nyſſeni, & Iulij Romani. Adhæc & verba ponit, quibus vtens B. Leo, impiam Seuerianorum calumniam ſubijcit, non ſemel atque iterum ſed quinquies à Cyrillo irrogatam, ambas inquam naturas. Non Cyrillum modo 405
victorem hac vti voce, (cuius memores Seueri aſſeclæ, impietatem Leoni imputant) ſed & B. Baſilium. non in hac ſolum voce cum SS. Patribus conſentire, S. Leonem oſtendit, verum etiam in omnibus adeo & verbis & dogmatibus, quibus oblatrare hæretici non erubuerunt. Prædictos enim patres rectè cum illo ſentire, vt & laboribus exercitum Athanaſium, & Theologi cognomine præditum Gregorium, Proclum quoque Conſtantinopoleos, & Amphilochium Iconij præſules, & admirandum illum Ioannem Chryſoſtomum. Et hæc quidem capite ſecundo.

Tertium, articulos præfixos naturarum in Chriſto, nequaquam filios duos exhibere, non igitur ſubijcitur, ſed & proprius loquendi ſacrę ſcripturæ modus: non duas quidem perſonas, vt diximus, ſignificans, ſed vnitas naturas inſeparabiles & indiuiduas conſeruans. Etenim hæretica rabies effudit iniuriam contra Leonis epiſtolam ſic dicentis: Quemadmodum miſerando mutationem Deus non ſuſcipit: ſic homo dignitatis magnitudine non perit. Quod igitur tertio capite dictum eſt ex Euangelij & Apoſtolorum ſenſu, atque adeo ex SS. Patrum ſententia, *diuini Ignatii, Iulij, Athanaſij, Gregoriorum, & Baſilij, reprehendit impios, vt articulorum vſus (omnes enim hi illis vſi ſunt) nullam ſectionem aut diuiſionem vnitatis ſignificat, quibus addit, quæ & vtroque verſum relata ſunt. Hoc à Leone expreſſum, non temporis declarationem, ſed pro illo per omnia accipitur.

** Θεοφόρου.*

Quartum vero caput confutationem continet hęreticorum. Innocentem vſquequaque oſtendens per ſimilem methodum, voce vero conſentientes accuſato adijciens, quibus vt ſolet SS. Patrum cœtus vtitur. Hoc autem caput verba ipſa Leonis ponit, quæ ſic ferè habent, Fletu carnis veritatem oſtendit, reſurrexiſſe vero ad vocis imperium Lazarum immaculatam eius diuinitatem declarat. Ab vna enim vtraque & dicta & facta.

Supra hæc Leonis verba ab Eulogio adſerũtur. Ioan. 11.

Quintum vero hęreticorum prætextum afferens, contra vocum ſimilitudinem eiuſdem viri ſancti, per ſimilem methodum refellit. verba illius ſunt, Qualis natura clauis affixa in ligno crucis compacta cruce? Hoc quidem capite & Iſidori monachi 406
clari, Alexandrini domo & inter præſules illuſtris, epiſtolas aliquot de multis adducit, quæ per omnia conueniunt cum ijs, quæ vt impia hæretici calumniari ſolent. Atque in his quidem epiſtola ad Zenobium verſatur. Aliæ ad Iuſtinianum Imp. miſſæ litteræ: hæc quidem illius pietatem commendans, illa vero de monachis religioſis eremum incolentibus pietatis teſtimonium iuculentum dat. tertia vero Anthimi ſynodalia accuratè de fidei dogmatibus, & miſſa & ſcripta eſſe oſtendit: altera vero ad ipſum mittitur Anthimum poſt ſynodalia, eorum laudationem non excuſans, quaſi nihil Anthimi impietatis in ijs appareat, niſi quod minutiſſimè, & accuratiſſimè Anthimum poſtulet recipi, Eutychem & Eutychis dogmata excommunicari. Mittitur & ad Domitianum epiſtola, qui incidens, vt ſcribit, in eius quædam verba, turbatus eſt mente, & ſolui dubitationẽ exoptauit.

Iſidorus Peluſiota.

Digitized by Google

EPHRÆMIVS.

exoptauit. Verba autem ſunt: non poteſt perſonam perſonæ, qua perſona eſt, vnire,
vt Petrus & Paulus vnam eandemque perſonam conſtituere, ſed neque ſubſtantiam
altera ſubſtantia, per quam alia ſubſiſtit, in identitatẽ ſubſtantiæ conuenire: vt, animi &
corporis natura, vnam non poteſt perficere naturam, niſi quis forte in commune quid
adferat, ſecundum quam & prius vniri inuicem minimè conducebat, vt quod in creaturam
fertur, vel hoc, in tempore, vel ſimilia. Tunc enim non amplius diuerſæ naturæ in
vnam naturam conuenerunt. Sed quæ habent ſubſtantiæ ab initio conſubſtantialitatem
communitate quadam longiſſima, idem ius tenere videntur. Quę enim Domitianum
turbant, & quorum exoptabat ſolutionem, & nactus erat, hæc erant. Primum quidem
non incredibili ſermone dubitationem aggreditur. Deinde & per SS. Patrum voces
propria ac ſubiecta verba rectè concluduntur. Et hæc quidem tractat epiſtola ad Domitianum.
Altera vero ad quemdam Syncleticum, nomine (Tarſenſem) ſcribitur, proferens
& iſta diſputationem cum Acephalis. Qua poſt vnionem agnoſcentes naturam
Patres adducit, & nuſquam per illos vllam perſonarum vnionem, neq; diuiſam, neq; ſeparatam.
Et teſtimonia idem teſtantia proferuntur, Cyrilli, inquam, Gregorij Theologi,
& aliorum, Deiq; Eccleſia, omneſq; adeo Chalcedonenſis Synodi Patres, vnum
407 Trinitatis Deum Verbum incarnatum & hominem eſſe factum, cuius & ſecundum Hypoſtaſen
vnitatem & ſenſerunt, & prædicauerunt, primamq; Dei matrem compellaſſe
Eliſabeth, cum ait: *Et vnde hoc mihi, vt mater domini veniat ad me?* Clarius vero quam Luc. 1.
alij poſtea hanc vocem protulit Leo Pontifex. Ad Leonem enim Imp. ſic ſcribit: Excõmunicetur
Neſtorius credens Mariam non Dei, ſed hominis dumtaxat eſſe genitricem,
& hæc quidem in ſubiecta epiſtola. Scribit vero ad Anthimum Epiſcopum Trapezuntis,
in qua Iuſtinianũ vt pium ſuſcipit, & infelicẽ Eutychem hæreſim cõſtituere, quia nõ
ſuſtinuit duas naturas in vna hypoſtaſi ſubſiſtere, narrat, Et illud per illud perſpicuè
patres ad vnum omnes, & docent & prædicant, ſed illius animi impotentiam ferendam
non eſſe, ſed ex duabus naturis conſtare Chriſtum, poſt vnionem non amplius
duas, neque in duabus cognoſci, vnam vero naturam poſt vnitatem prodigioſe aſſeri.
quibus conſonare ait * prædatoriam illam in Epheſo Synodum hæc aſſerentem. * Λῃστρικὴν.
His & nos omnes conditi ſumus, vtque ijſdem de cauſis Chalcedonenſis ſynodus Neſtorium
& Eutychem condemnarit: & nolle naturas poſt vnitatẽ in vna perſona, ab omni
eſt diuiſione alienum. Idemq; B. Cyrillus omniſque adeo SS. Patrum cœtus claris prædicat
vocibus. Eutyches eiuſque aſſeclæ, pro vnitate quidem, hoc eſt, duplici vnitate
(O ingentem dementiam atque impietatem) duas prædicant naturas, non amplius
poſt vnionem, & qui Eutychem ſacris interdicunt, & eius opiniones, * de plano, atque παραχρῆμα ἐν
inuiti œcumenicam quartam prædicant ſynodum. non alia enim œcumenica ſynodus tempore.
fuit, ſed ea ſola, ſuſceptum cum peſtiferis eius opinionibus, vt diximus, in perfida illa
ſynodo Epheſina, hoc omnino reiecit & damnauit. Apparet vero Anthimo hæc
ſcripſiſſe in regia vrbe verſanti, & nunquam ſacras illius leges violaſſe, quem & aduerſus
Neſtorianos & Eutychianos certare ſuadet. Hæc quidem epiſtola illa complectitur.
Quæ vero ad Braſen Perſam data eſt, cum hoc poſtulaſſet è ſacra ſcriptura, ſed non è
patribus, de ſancta & conſubſtantiali trinitate continet, & de incarnatione Verbi, de-
408 que glorioſa & ſancta virgine, & Dei genitrice Maria. Sunt autem eorum ſcripturæ, &
vetus teſtamentum, & Domini verba, apoſtolicæque prædicationes, quibus quæſtionum
veritas & confirmatio allata eſt, præ cæteris huic vni quæſtioni inhæret, in qua de
incarnatione Verbi diſceptatur, occaſione ſcilicet longiorem huius diſputationem exigente.
Hoc autem in hac epiſtola conatur. Scribit autem ad aliquos monachos eccleſiæ
defenſionem Catholicæ & Apoſtolicæ molientes, quos SS. Patrum monitionibus coniungere
molitur, oſtendens eorum ſententiam non procul ab hæreticorum opinionibus
diſtare, nullumque ex ea, quemadmodum hæretici ſolent, commodum accipere,
hoc variis teſtimoniis SS. Patrum confirmat. In vna eademque perſona variam naturæ
actionem perſpici, & ad omnem pietatis plenitudinem ſufficere, Deiparam credere &
appellare ſanctiſſimam Virginem. Poſtquam enim quis dixerit Deum incarnatũ Virginem
peperiſſe, angelorum vti videtur Theologia. Scribit idem & alteram epiſtolam ad
Callinici deſertores; cupiens verò eos Eccleſiæ Dei conciliare, ab omni eam liberam
hæretica labe oſtendit, & qui ad eam labem conuentus fiunt, latronum eſſe ſpeluncã,
aſſertur imitari oportere Simeonem, & Baradatum, & Iacobum, viros virtutis nomine

toto terrarum orbe celebres, qui vitam vniuerſam in eccleſiaſtica diſciplina tranſege-
runt. Atque hæc quidem Epiſtola continet. Proxima vero oratio Ephręmij ſynodicam
actionem explicat, in qua Syncleticus nominatur (quem Tarſi Epiſcopum fuiſſe paulo
Vide Zonaram & Curopalatam de Magiſtratib. ante memoraui) quod libellos non Catholicos ab hæreticis accepiſſet, vnde hæreticas
hauſerit opiniones, & Stephanus monachus Syncletici Syncellus appellatus, & pæne
accuſatur vterque præcedenti oratione, propterea quod orthodoxam non amplexare-
tur fidem, ſed Eutychis labe infecti eſſent. Tamen cum Syncleticus religionem pro-
συνλαβεῖδος, οντι. fiteri tandem coactus eſſet, ſynodus ſoluitur. [Tamen inquit, pietatem tandem
ſuſcipiente, ſoluitur ſyhodus.] In hac ipſa actione B. Cyrillum alicubi *natura* pro *per-
ſona* vſum eſſe oſtendit, cum dicit: *vnam maxime Verbi naturam carnem induiſſe*. non
ipſum dicere ſæpe eum duas confeſſum naturas, quemadmodum mutato conſilio vnam
naturam, niſi forte nunc *natura* vocem pro *perſona* vſurpauerit, & confirmatur id ex alijs
Cyrilli locis, eamq; eſſe eccleſiæ mentem, aliaque id genus vtilia aduerſus hæreticam 409
labem hæc Actio certamina continet. Poſt hæc inſcripta libro epiſtola ad Magnum Epi-
ſcopum Berrœæ, hoc in duabus naturis Emanuelem agnoſci (vt in quartæ & generali
ſynodo aſſeritur) docens atq; explanans, & vſum eſſe loquendi vnam Verbi naturã ho-
minem eſſe factam, contra eos, qui duas ab inuicem naturas ſeparant probandi robur
habet. Sed non contra negantes naturarum differentiam per vnionem, quemadmodũ
vna verbi natura incarnata cum ſeparantibus ab inuicem naturas pugnat: ſic & in duab*
naturis vnionem in perſona fateri confundentes reprehendit, & horum conatus retun-
dit. Sic igitur & in duabus naturis vnio ſecundum Hypoſtaſin, vt vna verbi natura in-
carnata, certant contra eos qui ſecum ipſi & inter ſe pugnant, non igitur altera cum al-
tera pugnat. Neque enim vna verbi natura incarnata, in ſublatione quadam naturæ di-
citur: neq; vnio in duabus naturis ſecundũ hypoſtaſin cognoſcitur, diuiſionem ab inui-
cem affert naturarũ. Quare duarum vnio naturarũ, confirmatio eſt vnius verbi incarna-
tæ perſonæ inconfuſæ, & diuerſitatis indiuiſæ pronunciatæ. Hæc & alia id genus non
pauca pro re nata epiſtolæ conſcribens, pietatis dogmata confirmat, impudentiæ vero
confutatęq ſenſum redarguit, & eum cui reddita epiſtola eſt admonens, augeri & cre-
ſcere ſcripta, quaſi ſcribens finit ſcriptũ potentia non indigens. Dein ad Eunoïum mo-
nachum aliam ſcribit: qua epiſtola narrat, neq; ſecum ipſos, neq; inter ſe pugnare SS.
Patres, quando de corruptione & incorruptione capiunt. & incorruptionem ſanitatem
quandã eſſe, non autem naturæ noſtræ ſublationem: Corruptionẽ contrà morbũ quen-
dam eſſe, vnde & Adamũ ante lapſum incorruptã habuiſſe carnem, per omnia nobis ſi-
milem fuiſſe patrũ teſtimonijs confirmans, & alia ad pietatem vtilia epiſtolæ includens
Panegyrica orationes Ephramij. finem facit. Sequuntur hinc eiuſdem panegyricæ orationes ſeptem. Prima in feſtũ SS.
Prophetarum, altera in Ieſu Chriſti natalem diem. tertia in ſacra anni ieiunia. quarta in
Catechumenorum inſtructionẽ. item in feſtum diem Michaëlis archangeli in Dapbne.
ſexta in ſacram Quadrageſimam, denique in vnam quadrageſimæ nonam. Octaua ad hæc
oratio quæ in ſacro quaternario ad Neophytos habita. primum itaque quod in manus 410
meas volumen incidit, hæc continebat.

CCXXIX.

EPHRAEMII EIVSDEM

Liber alius.

LEONI eiuſdem ſancti alterum librum, qui de ſacris Antiochiæ legibus narrat libris
Al. Succeſſum. quatuor. Primus de verbis Cyrilli, in calumniam adductis, quæ ad *Succenſum epi-
ſtola ſecunda ſcripſit, & oppugnationem Seuerianę profert hæreſis. Alter reſponſio eſt
ad Anatolium Scholaſticũ, de ijs quæ diſcere nolebat. Tertius apologiam concilij Chal-
cedonenſis continet ad Domnum mittens & Ioannem, qui Ciliciæ ſecundæ monachi
erant. Quartus ad Orientis monachos, qui & ipſi Seueriana correpti labe fuerunt. Af-
fert autem libro primo calumniæ illam vocem, vt dictum eſt ex ſecunda ad Succenſum
epiſtola, his verbis: *Sit nobis iterum exemplo homo inter nos verſatus. Duas enim in illo na-
turas agnoſcimus: vnam quidẽ corporis, alteram vero animæ, ſed in tenues notiones diuiſas,
& vt in frequentibus ſimulacris, hoc eſt mentis cogitationibus, differentiam ſuſcipientes, non
per partes naturas collocamus, neq; vtrinq; ſectionis vim ipſis concedimus, ſed vnius vnã eſſe
intelligimus, quare bina non amplius bina ſunt, ſed vtroque tantũ vnum perficitur animal.*

Hæc

Hæc ſunt quæ in calumniam vocata ſunt verba. Cyrillus enim animi & corporis, è qui-
bus homo componitur, vocibus differentiam conſtituere recuſabat. Quamobrem ſic
ait: non per partea naturas ponimus, ſed diuiſio inquit, verum addidit, *vnam eſſe vni-
us intelligimus.* & quid hoc. vnam enim hic hypoſtaſin, ſed non naturam aſſerit, idque
manifeſtius reddit oſtendens, *vtroque vnum animal conſtituitur.* Quomodo igitur fie-
ri poteſt vnam eſſe animi, corporisque naturam. Sed vide iterum alteram hæreſeos a-
mentiam, intelligere oportet, inquit, non dicere. quamquam quis neſcit rectè intel-
lectum, rectè etiam dici, contra vero male intellectum, malè etiam dici. Si vero,
quia dicit, *vnam vnius intelligimus*? Illud vero *vnam ſecundum nos naturam* dixit,
vnius quoque dumtaxat animalis eſſe intelligere par eſt, dicere vero non item. non igi-
tur afferendum & intelligendum, vnam eſſe naturam, quibus hoc acceſſit, quomodo idē
integrè dixit, quæ dixiſſe non oportuit? Sed valeant hæ nugæ. Iterum aiunt, inquit, *vt
bina non amplius eſſe bina, ſed vtroque tantum vnum perficitur animal.* Igitur duas aſ-
ſerere naturas, non duas amplius manere. Si vero exemplo loquuntur, duas naturas non
amplius dicit manere duas, videlicet de Chriſto idem ex conſecutione conſideratur. Et
411 quidem non intelligentes affirmant, primum quidem, vt non omnia in exemplo de-
bent, & per exempla conſideratis conſiderari. deinde, non amplius eſſe duos, ait:
hoc eſt, non ex parte, & per ſe ſubſiſtere, ſed, vt antea diximus, vtroque vnum ani-
mal conſtitui. Et conſidera, quomodo non ex vtroque, ſed per vtraque fiat animal. Si-
gnificans, vtramq; naturam abſoluendo animali conſeruari. quando quid prohibuit pro
illo *per vtraque* dicere, per vnā vnum perfici animal, Si enim bina bina non maneant, in
vnam conuenerunt naturam, per vnam dici oportebat fieri, animal vnum, & neque
iterum dixit, ex vtroque vna natura perfecta eſt: ſed vnum animal, hoc eſt, perſona. &
rectè non dixit vna natura perfecta eſt. Hoc enim aſſerere Apollinarij hæreſis eſt, qui
dixit, *miſtio diuina Deus & homo vnam & eandē perfecit naturam*, & quamuis in prima
ad Succenſum epiſtola de eodē exemplo agit, &, ſi videtur, capiamus exempli gratia
noſtri compoſitionem, qua homines ſumus. Componimur enim ex anima & corpore,
duasq; perſpicimus corporis alteram, alteram animi. quare in compoſitione duas na-
turas conſpicit, non igitur amplius eſſe duos, neq; vnam fieri naturam aſſerit, abſit,
ſed non ex parte & per ſe ſubſiſtere. Diuerſam vero eſſe animi & corporis naturam, &
poſt compoſitionē in compoſito perſpici: Teſtaturque Gregorius cognomento Theo-
logus his ferè verbis in oratione de baptiſmo, *Geminatos nos è duobus entibus ani-
mo & corpore, & hoc quidem viſibili, illo vero inuiſibili, gemina quoque purgatio*, &
quæ ſequuntur. Quin & B. Cyrillus libro nono commentariorum in Ioannem
Euangeliſtam ita ſcribit. Sacræ nos docent ſcripturæ, credere in crucifixum, mor-
tuum, & à mortuis excitatum, vt non alium exiſtentem Filium ipſi quam Verbum.
Deinde, non quantum in naturæ vnitatem dico, corpus enim corpus non ver-
bum, etſi corpus Verbi, ſed quantus eſt filiationis veræ vſus. Vbi igitur ſubſtan-
tia hoc eſt naturæ corporis, & animæ identitas? vel quomodo hæc vna, quotum
non licet capere identitatem naturarum & eſſentiæ. Eadem quoque magnus Eu-
ſtathius, Antiochiæ præſul, Antiochus quoque Ptolemaidis Epiſcopus, cum ait; Do-
mine, *fili David, & duplex ac ſimplex, vnus & duo, non diuiſa incarnationis, non
duplicata redemptionis, vt non DEVS patibilis inuentus, neque homo per ſe mun-
dum ſeruans.* Et aureum illud os Eccleſiæ, alijque plurimi SS. Patrum, in duabus
naturis, atque eſſentijs vnum agnoſcunt Chriſtum. E quibus incarnatum Verbum
412 compoſitum eſt, in iis & eſt & cognoſcitur: Cyrillus rurſum exclamat; *quemad-
modum*, inquit, *in diuinitate perfectus, & in humanitate*, & iterum: *non ipſum vni-
genitum Dei Filium, qua parte cognoſcitur & reuera eſt Deus, pati in propria natu-
ra corpore affirmamus: pati vero potius terrena natura.* Et rurſum: *Oportet enim
ſeruari neceſſario vtraque, vno & vero filio.* Et illud: *non pati diuinitus*, Et illud:
dicere humanitus pati, Ipſius enim caro paſſa eſt. Verum doctus Cyrillus ita ſenſit,
at contra hæretici affirmant, *diuine paſſus eſt ſimul & humane.* Sed hic rurſum ait:
humanitatis perfectio, noſtraq; naturæ exhibitio allata eſt, dum diceretur incarnata. Su-
pra quoque de carne à Verbo aſſumpta ſic loquitur, *neque diminuta eſt, neque* (vt
ipſe ait) *furto ſublata eſt, neceſſario igitur ſeruatur.* & paulò ante: *Etſi compoſitionis
verbis ineſt differentia ſecundum naturam, eorum quæ ad vnitatem collata ſunt.*

Et alibi: *Non commiſtum eſt per hoc, vt ipſis videtur, ne in carnis quidem naturam tranſiit Verbi natura, ſed neque carnis natura in illius, ſed in proprietate ſecundum naturam, altero manente atque intellecto, ineffabilis atque inexplicabilis vnio, vnam nobis filij naturam oſtendit, niſi*, vt ait, *incarnatam*. Ecce clarè etiam poſt incarnationem vtriusque vnitorum, ante dixit manere in ijs, quæ ſecundum naturam. Scriptor hæc enarrans ſcribit, vt conſubſtantiale conſubſtantiali ſecundum hypoſtaſin non vnitur, neque enim anima animæ in perſona vnitur, neque corpus corpori. Quæ vero diuerſa ſubſtantia vnituum perſonæ vnitatem abſoluunt, in vnam enim ſubſtantiæ proprietatem, quæ ex vnitate ſunt non conuertuntur. Quare, ſi volumus, vnam incarnatam. Verbi naturam, id eſt, vnam perſonam, in ſe ipſam inualeſcere agnoſcimus vnitorum in natura differentiam, vnam igitur Verbi Incarnatam naturam, vnam intelligimus perſonam. Si enim vnam naturam incarnatam aſſerentes, propriè naturam incarnatam intelligimus, Patrem & Spiritum incarnatos aſſerimus. Vna enim eſt eademq; natura Filij, Patris ac Spiritus ſancti: Verum conſiderandum illud accuratius. Sed hæreſis quid aſtruit? Duarum naturarum vnitatem aſſerimus poſt vnam vnionem. Vèrum ſi naturam & eſſentiam dicunt, quomodo non confuſionem & conſubſtantialitatem ſentientes capiuntur. Si verò vnam perſonam, vel vnam hypoſtaſin rectè adſtruunt, cognoſcant ſummam & indiuiſam vnitatem, neque ſuſcipere ſectionem vnitatum, neque confuſionem, neque conſubſtantialitatem, Sic enim affirmat B. Cyrillus cõmentario in Ioannem: *Vnus eſt filius & Chriſtus, diuiſionem non admittens in humanitatem, niſi quod dicere ad diuidendum ſolum Verbi & carnis naturam, non eandem eſſe cognitam*. Rurſumque ad Eulogium ſcribens: *Et illud non ignorent, vbi enim vnio nominatur, non vnius rei collectio ſignificatur, ſed duarum, vel plurium, &* 413
ab inuicem diuerſorum. Siquidem vnitatem dicimus: Confitemur, carnis animatæ perſpicuè & Verbi facta eſt vnio. & rurſum ex eadem verbi actione. Quid agas, quando, quæ natura nobis, cum ſimplex eſt, euadit duplex? Et millies inuenietur ſanctus hic vir cõfiteri vnum Chriſtum à conſubſtantialitate Patris & noſtri non diſcrepare. Amphilochius quoque Iconij Epiſcopus ita ait: *Apparet certè ſanctos Patres noſtros conſubſtantialem aſſerere Patri filium ſecundum diuinitatem, & conſubſtantialem matri ſecundum humanitatem, duplicem quoad eſſentiam ſiue naturam, non duplicem quoad perſonam*. Et vero Amphilochius inter fidedigniſſimos eſt. Cyrillus enim eo teſte vtitur contra impium Neſtorium; Ambroſius quoq; confeſſor ille admirabilis ſic ſcriptũ reliquit: *appone vnionem diuinitatis & carnis, vnus in altero vocatur Dei filius, quod in ipſo vtraque natura ſit.* Idem fere teſtimonium adhibet contra Neſtorium Cyrillus in Oratione, quæ inſcribitur *de expoſitione fidei*. Sic enim confeſſor ille ſcribit: *aſſerentes Chriſtum purum hominem, vel patibilem Deum, vel in carnem conuerſum, vel conſubſtantiale corpus habere, vel cælitus delatum, aut imaginationem eſſe, vel mortale Dei Verbum, indigniſſe vere in reſurrectione opera Patris. aut inanimatum eſſe corpus, vel ſine mente hominem reſumpſiſſe, aut duas Chriſti eſſentias miſtione confuſas vnam factam eſſe ſubſtantiam: & non confitentes IESVM Chriſtum duas eſſe ſubſtantias incommixtas, vnam vere perſonam, qua ratione vnus Chriſtus, vnus filius, hos Catholica excommunicat eccleſia.* Non enim verbi & carnis conſubſtantialitatem, id eſt, vnam naturam dixerunt Patres fieri, vt S. Ambroſius contra Apollinarium ſcribens affirmat. Sed quantum nos reprehendimus, pullulant alij dicentes, *Domini corpus ac diuinitatem vnius naturæ eſſe.* Quis Orcus hanc euomuit blaſphemiam? Ariani enim paullo magis tolerandi ſunt, quorum error maiori contentione omnia peruadit, Patrem, Filium & Spiritum S. non vnius naturæ aſſerentes: Quemadmodum Chriſti diuinitatem, & carnem vnius naturæ eſſe dicere conati ſunt. Eadem ſed clarius, Athanaſius in epiſtola ad Epictetum. Scriptor referens, deinceps natura ſiue ſubſtantia, & de hypo- 414
ſtaſi, ſiue perſona, patrum adhibens teſtimonia. vt quod commune eſt vocetur natura, genus, eſſentia: quod vero proprium eſt, Hypoſtaſis, & perſona vocetur, & propriè quidem loquitur, cum ſubſtantiam dicit eſſentiam, & vice verſa. Abuſiuè autem capere quis poteſt naturæ nomen pro hypoſtaſi, oportet tamen non ad impiorum libidinem, ſed ad ſenſum piorum intelligere, etſi de perſona quidem affirmatur hoc vocabulum, & de perfecto vno pro hypoſtaſi, oportet capere naturæ nomen. Si vero de ijs, ex quibus vnus perficitur Chriſtus: tunc naturę vocabulũ, pro propria natura & eſſẽtia intelligere.

Amphilochij lau. — S. Ambroſius. — Ariani.

Hæc

Hæc enim obſeruantes, nuſquam ſanctos ac diſertos patres noſtros inter ſe pugnare vi-
debimus, talemq́ue eſſe Patrum mentem cognoſce è ſtrenuo Cyrillo prima ad Succen-
ſum epiſtola: *Non eſt enim ex eorum quæ fieri non poſſunt numero, in diuinitatis eſſentiam
ſine natura digreſſum eſſe aliquid creaturam poſſe. Caro enim creatura eſt: conſtat itaque
naturam hic pro ſubſtantia capi.* Rurſum in epiſtola ad Neſtorium: *Aſſerit enim Deum
ſuum Patrem, & certè Deus cùm ſit ſuapte natura atque eſſentia, etſi natura eſſentia concur-
ſum accepit.* Et rurſum: Quando enim diuinitus de ſe ipſe teſtatur: *Qui videt me videt* *Ioan.14.9.*
& Patrem. Et: *Ego & Pater vnum ſumus.* Diuinam eius & inexplicabilem intelligimus *Ioan.10.30.*
naturam, qua vnus eſt cum Patre, per eandem ſubſtantiam. Omnibus enim perſpi-
cuum eſt, vt naturam atque eſſentiam hoc ſignificantem confirmarit. Sanctus quoque
Amphilochius, vt clarè diximus, ſimiliter. Sed naturam pro ſubſtantia capi, oſtenſum
eſt, abuſiuè quoque & pro hypoſtaſi capi, Cyrillus teſtatur. Nam in controuerſiis ait.
Nos igitur illius argumentis pugnamus, vnitatem in perſona fieri aſſerimus, nihil aliud
apparente ſecundùm hypoſtaſin, quam ſolam Verbi naturam, videlicet hypoſtaſin,
quod eſt, ipſum Verbum humanæ naturæ reuera vnitum, ſine mutatione & confuſio-
ne, vt ſæpe iam diximus, vnus eſſe percipitur, & eſt CHRISTVS idem homo & Deus.
Magnus quoque Baſilius Cappadox, cuius fama vniuerſum peruagatur orbem, *for-* *Baſilii locus.*
mam & eſſentiam idem eſſe docet. Proclus quoque Conſtantinopolitanus Patriarcha
ſimiliter: Ille enim formam eſſentiam appellauit, hic verò naturam. Sic & Patres no-
ſtri è duabus conſtare naturis Chriſtum Ieſum, è duabus ſubſtantiis intelligunt. Quem-
admodum & cum in duabus naturis, in duabus ſubſtantiis. Et ille tonitrui filius idem
docet, cùm ait: *Quod fuit in initio, quod vidimus oculis noſtris, & manus noſtræ contrecta-* *1.Ioan.1.*
415 *uerunt, de Verbo vitæ.* Vnum & eundem per quæ diximus manibus tractabilem natu-
ram habere & intractabilem, prædicauit. Verbum enim intractabile tractatum eſſe o-
ſtendit, & inuiſibile viſum fuiſſe prænuntiauit. Quare Chriſtus vnus in palpabili, &
impalpabili ſubſtantia, vt & in viſibili atque inuiſibili cognoſcitur, & aliis præceptor
agnoſcitur. Si enim & vnius perſonæ alterum: ſed nemo ſana mente dicere queat, vt
eadem natura tractabilis & intractabilis, ſub aſpectum cadentis & minimè, ſic & à fide-
libus ſumptum Chriſti corpus, & ſenſibilis eſſentiæ non cognoſcitur, & indiuiſum à
gratia intelligibili manet. Et ſpiritualis baptiſmus, totum factum eſt vnum exiſtens,
hocq́ue ſubſtantiæ ſenſibilis proprium eſt, per aquam inquam, ſaluat, & quod factum
eſt non perit. At verò impius ille Neſtorius, qui cum Deo pugnandi auctor extitit, *Neſtorius im-*
impietatem opponere videtur, duas naturas diuiſas & proprias perſonas excogitauit, *pius.*
& naturarum ſecundùm hypoſtaſes diuiſionem, & vna adoratione vnum facere cona-
tus eſt. At verò Eutyches Dei quoque aduerſarius, vnionem hypoſtaticam non eſt in- *Eutyches.*
ficiatus, atque incarnatum è virgine Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, aſſerere pœ-
nitentia ductus, quod nolebat, didicit. Sed quod prius aſſeruerat è cœlo detuliſſe car-
nem, aſſerentes execratus eſt. Conſubſtantiale verò nobiſcum, & ſæpe ac multum co-
actus, nequaquam confiteri voluit: verùm vnam prædicando naturam, cùm carnem
nobiſcum conſubſtantialem debuiſſet confiteri, excommunicationi ſubiectus eſt. Hunc
quidem ſcopum aſſecuta prima oratio, finitur.

Altera verò capitibus quinque, quorum ſcientiam Anatolius Scholaſticus ex-
quiſiuit, rationem reddit: vno quidem, an nunc etiam Dominus noſter Chriſtus in car-
ne cognoſcitur? Altero verò, ſi compoſitus Adam formatus eſt, quomodo immortalis
eſt conditus? Tertio quomodo perſuaderi poſſet etiamnum Ioannem Euangeliſtam
ſuperſtitem eſſe? Adhuc verò ſi immortalis Adam eſt conditus, quomodo quid vtile
erat ignorauit? Quinto, quid eſt *quòd Adam factus eſt ſicut vnus è nobis*? Primum qui- *Geneſ. 3.*
dem multis ſcripturis & Patrum ſententiis confirmat. Primò Eſaias de Chriſto incar-
nando ſic habet: *Quis eſt iſte qui venit de Edom.* Hoc eſt terrenus: & ſtatim: *Tinctis* *Eſa.63.*
veſtibus de Boſra: Hebræi verò *Boſor* carneum appellant. Et mox: *Quare ergo rubrum* *Boſor.*
eſt indumentum tuum, & veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari? Hoc affectus poſt
affectum, & in inuio ſignificat myſterium. Et rurſum alius Propheta, vt in perſona
416 Dei, inquit, tanquam interrogantibus Angelis: *Quid ſunt plagæ iſtæ in medio * manuum* *Zach.13.6.*
tuarum? Et ſubiicit Saluator: *Plagatus ſum in domo eorum qui diligebant me.* Sed & An- ** Gr. ἀμῶν humerorum.*
geli in aſcenſionis tempore aſtantes: *Veniet*, inquiunt, *quemadmodum vidiſtis eum* *Act. 1.*
euntem in cœlum. Primus quoque martyr Stephanus martyrij tempore, conſpiciens

 Deum

EPHRÆMIVS. Deum Chriſtum ſtantem à dexteris, qua forma cum diſcipulis verſatus eſt, piam ac di-
Act.7.56. uinam viſionem liberè confeſſus eſt. Electionis item vas ad veritatem bene informa-
Act.9.4. tus, audiit è cœlo clamantem Chriſtum: *Saule, Saule, quid me perſequeris.* Quo audito,
Quis es, inquit, *Domine. Ego ſum Ieſus Nazarenus quem tu perſequeris. Nazarenus* verò
& *Ieſus* cùm dicit, carnis veritatem oſtendit. Idem teſtatur Gregorius Nazianzenus,
& Cyrillus contra Conſubſtantialiſtas libro. Baſilius quoque oratione de Fide. Quin
& Cyrillus ad Acacium Scythopolitanum Epiſcopum ſcribens, in interpretatione vo-
cis ἀποτροπαίων, id eſt maiorum depulſoris, Auerrunci, & innumeri alij eum carne ve-
niſſe ac manſiſſe, & ſic eſſe ad ſecundum eius vſque aduentum docent. proptereaquo-
que cœleſtis ac terrenus, viſibilis atque inuiſibilis. Viſibilis quidem cum diuinitate,
non ſecundùm diuinitatem, ſed ſecundùm corpus: rurſum quoque inuiſibilis cum hu-
manitate, non ſecundùm humanitatem, ſed diuinitatem. creatus & increatus, aliáque
ſecundùm piam dictam diſtinctionem conſiderantur. Etenim caro noſtra Deo Verbo
vnita hypoſtaticè, non in ſubſtantiam Verbi mutata eſt, etſi Dei caro facta eſt, neque
Verbum in carnem, etſi propriam ſibi hanc ſumpſerit. Sed vnus idemque dicitur
Chriſtus: ſeruatur verò indiuisè, & ſine mutatione, & quomodo in his & ex his cogno-
ſcitur Chriſtus, ex alio in alium non mutari, ſed, vt ſæpenumero dictum, vnus idemque
Heb.7.3. eſt. idem generatur, eſtque ſine genealogia ſecundùm aliud atque aliud. Etenim ſacra
Eſa.53.8. ſcriptura ait: *Homo eſt, quis nouit eum, generationem eius quis enarrabit?* Sed & rurſum
Matth.1. clamat: *Liber generationis Ieſu Chriſti filii Dauid.* Quare ſecundùm diuinitatem inge-
nerabilis eſt: ſecundùm humanitatem verò generabilis. Idem prænoſcit omnia, eſt enim
Marc.13. natura Deus. & rurſum ignorare dicitur extremũ diem per carnem noſtram. & neque
Ioan.7.8. me videtis neque Patrem meum videtis. & rurſum ſcilicet humana conditione ſcitis,
Ioan 5.31. & 8.14. *Et vnde ſim ſcitis, Si ego teſtimonium perhibeo de me ipſo, teſtimonium meum non eſt ve-
rum.* alibi quoque: *Et ſi ego teſtimonium perhibeo de me ipſo, verum eſt teſtimonium* 417
meum. Hoc quidem reſpectu diuinitatis: illud verò humanitatis reſpectu. Vnus
itaque idemque eſt incircumſcriptus & circumſcriptus, tanquam duas generationes
habens & ſubſtantias, vnus tamen. Si verò vnius eſt ſubſtantiæ ſecundùm carnem, hoc
contra Msnem, vnam illius confitebuntur generationem, & fruſtra Filius hominis vo-
cabitur. Hactenus capite primo iſta exequitur. Alterum verò ſic diſſerit: Si mor-
talis vel immortalis Adamus initio conditus eſt, conſtat Deum non feciſſe mortem,
neque hominum interitu delectari: inuidia dæmonis mors in mundum venit, iuſſiſſe
verò hominem aliquandiu manere incorruptum, præceptum cuſtodiendum ei tra-
dens, quod tranſgrediens pro incorruptibili corruptibilis euaſit. Libertate enim ar-
bitrij donatus homo, arripuit ſponte quod deterius eſt, relicto meliore. Sed immor-
talem animam & intelligibilem creatam, poſt lapſum ſcimus morti tradidiſſe: idque
non corporali modo, verùm, quod eſt grauius, intelligibili. Peccatum enim animi
Matth.10.28. quædam mors eſt, veluti pœnam & ſempiternam corruptionem illi parans: *Timete
qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam.* Simplex igitur ſolus eſt Deus atque
incircumſcriptus. Omne enim quod circumſcribitur ſimplex non eſt, omnia enim
τὰ ποιητὰ πράγματα. præter Deum compoſita ſunt, quia compoſitum poteſt & immortale fieri, & * Angeli
id teſtantur & anima, amplius verò teſtificatur id reſurrectio, qua non minus atque
primò compoſitus homo ad immortalitatem reſurgens exiſtit corpore & animo præ-
1.Cor.15.53. ditus. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere im-
mortalitatem:* & ne dixerit aliquis, corpus tunc in animæ conditionem migrare. Si
enim tenuius fit atque auguſtius, ſed corporis ſpeciem ſeruat, & homo eſt hominis ha-
bens inſignia. teſtatur id Enoch, Elias, & Ioannes tonitrui filius, adhuc in corpore
agentes. Hos enim vt initia totius conditionis noſtræ conditor arripiens, omnibus
oſtendit, vt niſi Adsm peccauiſſet, adhuc viueret, niſi quod longam vitam agentes gu-
ſtant aliquando mortem, etiamſi in momento oculi. Vide eorum fidem, vt è tribus ge-
Enoch. nerationibus adducantur, ante legem latam fuit Enoch, poſt legem Elias, tempore gra-
tiæ decus diſcipulorum. Quare ſi Adam non peccaſſet, cum his incorruptibilis vixiſ-
Ioannes Euangeliſta. ſet: virginem autem Ioannem ſic ſupereſſe, vt poſtulaſti, vt Enoch & Eliam, traditione 418
Elias. habemus & quod in Euangelio habetur, in hunc ſenſum trahitur. Dixit Chriſtus qua
morte eſſet moriturus Petrus, & interrogans his auditis de Ioanne Euangeliſta. Patet
Ioan.21. itaque hunc nihil aliud quàm de morte illius quæſiſſe. *Hic autem quid?* Nihil aliud
de ipſo

de ipſo ex Saluatore audiuit, alio reſponſionem detorſit, tanquam deſpiciens & nihili
eum faciens doctoris de ipſo prophetiam. & Petri interrogatione de morte interro-
gantis an Ioannes eſſet moriturus: & reſpondente Domino: *Si eum volo manere donec* *Ibidem.*
veniam quid ad te? Quomodo non illum manſurum in hunc vſque diem veritas præ-
dicit. Quamobrem B. Cyrillus illud, *Sequere me*, de morte Petri dixiſſe Chriſtum
accipit. Illud autem: *Exiuit ſermo ille inter fratres quia diſcipulus ipſe non moritur*, &
quæ ſequuntur. non modò nihil pugnat, ſed & conſonat: non enim quis immortalem
dixerit, ſed manere eum Enoch & Elia, vſque ad ſecundum Domini aduentum, quod
& diſcipulus iſte confirmat: *Et non dixit ei Ieſus, Non moritur, ſed ſi eum volo manere
donec veniam, quid ad te?* & apparet quod immortalem eſſe negauit, *Manere verò donec
veniat*, confirmauit. Si verò Euſebius Eccleſiaſticæ ſcriptor hiſtoriæ, & tempora qui-
bus vixit numerauit, ad vſque Traiani tempora peruenit, nihil prohibet, etiamſi dicat.
Hoc vnuſquiſque mente percipiat, tanquam tempora, Enoch oſtendat, & quot annos
vixerit ſacræ litteræ clarè oſtendunt. Sed non propterea quis iuſtus tranſlationem cum
corpore inficiabitur. Huic ſententiæ conſentiunt actiones dilecti Ioannis, & vita, quas
pauci narrant. Cùm in aliquo loco, vt aiunt, illius monitu poſitus eſſet, quæſitus mox
inuentus non eſt, ſed diffundens ſanctimoniam è loco, quo breui tempore contine-
batur, à quo tanquam ſanctitatis fonte ſacrum vnguentum hauſimus. Illud verò patet,
præſentem quæſtionem, quamuis à veritate abhorret, non adferre animæ periculum:
fidei enim inueſtigatio, veritatem tranſiliens, magnum animæ naufragium creat: Ideò
quoque vel breuis ſyllaba, quæ ad veritatem conferat, defendenda eſt: Quæſtio verò
419 problematum contra pietatem, pulchrum quiddam eſt, ſi ad veritatis finem perueniat,
ſi verò ab ea aberret, non pulchrum quidem, tamen perniciem animæ non adfert. Sic
ſecunda & tertia profligatur quæſtio: immortalis verò creatus Adam, quid vtile, igno-
rauit. Quemadmodum & ante ipſum diabolus cum aſſeclis. Illud verò: *Ecce Adam* *Gen. 3. 22.*
tanquam vnus è nobis factus eſt: etſi quibuſdam per ironiam dictum videtur, verùm
non ita eſt, non quod reuera factus ſit Deus, hoc enim fieri non poteſt, blaſphemum-
que eſt. Quid igitur ſibi vult: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus eſt.* Ecce nunc,
ait, ſenſum accepit, quoad hæc imaginari ſe Deum eſſe. Ad illius ſententiam hæc loqui-
tur Deus, accuſatque malitiam. Exprobrare verò Deum ad inſtructionem noſtram ſæ-
penumero in ſcriptura comperimus. Et hæc quidem ſecunda ratio. Poteſt autem il-
lud: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus eſt*, ironica figura proferri, & à probro ſer- *Gen. 3. 22.*
monem abſtinere, & miſerabilem ſermonem in miſeriis oſtendere. Eligat quiſque *Theodoret. quæſt. in Gen.*
quod ſibi placeat.

Tertia verò oratione ad Domnum & Ioannem ſcribens, monachos in Cilicia
ſecunda, hæc de Chalcedonenſi refert Synodo, rectæ fidei normam eſſe, & Cyrillo pla-
cere vnam Verbi hypoſtaſin incarnatam prædicare, & vnam perſonam, & ſentiri con-
ſubſtantialem Patri Filium diuinitate, & humanitate nobis ſimilem. Hoc nimirum eſt
duas fateri naturas, è quibus vnus Chriſtus conditus eſt. Duas enim generationes vnius
Chriſti & Dei noſtri cognoſcentes, neque carnis, neque Verbi differentiam ſecundùm
ſubſtantiam ignoramus. Hæc verò fides Chalcedonenſis concilij præconium præ ſe *Chalcedonenſe*
fert, deinde trecenti & ſeptuaginta Epiſcopi hanc ſubſcribendo conſignarunt, in qua *Concilium.*
admirandi viri Simeon & Iacobus & Baradatus hanc ſuis ſcripturis fidem confirma-
runt. Quæ cùm ita ſint, efficitur, vbi vna eſt ſecundùm hypoſtaſim vnio, ibi omnem
diuiſionis opinionem euaneſcere. Noſſe enim ſubſtantiarum differentiam, non eſt
illas diuidere ſecundùm B. Cyrillum, quia nobiſcum conſubſtantialem incarnati Dei
Verbi clarè concilium prædicauit, quod antea alij S S. Patres docuerunt, nuſquam
ſumptæ vocis generalis Synodi decretis confirmationem, omnes idcirco exterminan-
tur. Impia doctrina Eutychis in perfida Synodo damnata, ab alia non condemnata.
Ille enim iuſta diuiſione diſſoluta, ſub venerabili Flauiano, qui ipſum ſuſtulit iuſtitiæ
iniuſtè participantis, & clarè pronuntiantem, vnam quidem Verbi naturam incarna-
tam, hoc eſt perſonam, ſimulque aſſerentem conſubſtantialem nobis eſſe, dicit, ſanctos
420 Patres non vti nuda voce, & improbè inueſtigare, ſed mentem adhibere ſcriptori pio,
& admonitionis adhibet teſtes: Athanaſij librum contra Arianos, Cyrilli theſaurum,
Ioannis Chryſoſtomi commentarium in epiſtolam ad Galatas: Ait enim: Carne pati
Deum Filium, ſententiam eſſe Eccleſiæ: pati verò diuinitate, hæreticorum eſſe & blaſ-
phemum

Ephræmivs. phemum. Adfert & varia teſtimonia ex Cyrilli ſcholiis, ex epiſtola ſecũda ad Succenſum, ex prima ad Neſtorium, ex theſauris, ex interpretatione ἀποτομαιῶν, ex Apologia duodecimi anathematiſmi, ex epiſtola quoque ad reginas, & ex commentario in epiſtolam ad Hebræos, item in Eſaiam, & in octauum Pſalmum, & ex oratione de impatibilitate, itemq; de perturbatione, rurſum ex commentario in Ioannem lib. ſeptimum, ſecundum, octauũ, & nonũ de incarnatione, loco vno & item altero, ex interpretatione epiſtolæ ad Hebræos: Adduntur & Gregorij & Baſilij de gratiarum actione teſtimonia, itẽ ex epiſtola ad Soſopolitas & ad Apolinarium. Quin & Athanaſij athletæ magni

Seueriani. è diuerſis ſermonibus, Seuerianis hæreticis delirantibus, intelligẽdo alteram ſpeciem ac diuerſam naturã in vnionem inexplicabilem cõueniſſe, aſſerendum non eſſe: magnum vir pius riſum mouet, & ante hunc virum ipſa communis opinio, & Pauli vox eſt cùm

Rom. 10.10. dicit: *Corde quidem creditur ad iuſtitiam, ore autẽ confeſſio fit ad ſalutem.* Aſſerit & vnam inquit perſonam, hoc eſt Verbi incarnati hypoſtaſim pronuntiamus. Quandoquidem ſimplicem ponit Iesvm D. Dionyſius Areopagita, & de hypoſtatica quidem vnione, iuſtè contra pietatem compoſitum dicitur: compoſitum verò dicere nemo audeat præter Apolinarium. Manifeſtè & Chriſtus, hypoſtaſim compoſitam eſſe, naturam

Luc. 24. 39. non item: Intrans autem ad diſcipulos obturatis oſtiis: *Palpate*, inquit, *& videte, quia*

Ioan. 4. 24. *ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere.* & alibi: *Spiritus eſt Deus, & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* Quomodo hæc ergo non pugnant? vel quia ſecundùm eſſentiam diuinitatis carnem non habet, quando eſſentia compoſita eſſe nequit, ſed ſecundùm perſonam & hypoſtaſin carnem habet, vt habere cernitur, & quod non habet ſecundum ſubſtantiam (non enim compoſitus erat) hoc hypoſtaticè poſſidet, hypoſtaſis enim compoſita eſt, & ſecundùm vnam quidem ſub- 421
ſtantiam non habet alteram, ſed quod ad perſonam, vtranque habet, quemadmodum & carnem habet ac ſpiritum hypoſtaticè: ſubſtantialiter verò neque ſpiritus eſt caro, neque caro ſpiritus induit naturam. Hoc explanans beatus Cyrillus: *Si enim*, inquit, *caro caro eſt & non deitas, etſi Dei caro facta eſt, ſecundùm ſubſtantiam differentiam in-*

Ioan. 17. 21. *uenio, etſi Filium vnum eſſe confitear.* Ad hæc in Euangeliis Chriſtus cùm dicit: *Vt ſint vnum ſicut & nos vnum ſumus, Ego in eis, & tu in me.* Vtriuſque conſubſtantialem naturæ fuiſſe oſtendit. Vnum enim eſt diuina natura cum Patre Dei Verbum, & vnum rurſum in ipſis, id eſt ſecundùm noſtram eſſentiam. Dictis aſſentiens Cyrillus ſic dictum explanat: *Quemadmodum*, inquit, *ego in eis, quia carnem illorum geſtat, & vt Pater, tu in me, quia tua ſum eſſentia. ſic volo vt hi quoque in vnionem adducti coniungantur inuicem. & vt vnum corpus in me omnes ſint, ſicut vno comprehendente templo.* Idem etiam

Eſa. 9. 6. Iſaias his verbis aſſerit: *Puer natus eſt nobis & filius datus eſt nobis*: & Deus eſt potens & fortis. Quà puer, eſt nobis conſubſtantialis: quà verò Deus, Patri & S. Spiritui conſubſtantialis. Gregorius quoque Nyſſenus contra Apolinarium ſcribens: *Si enim in contrariis*, inquit, *proprietatibus vtriuſque cernitur natura, carnis, inquam, & diuinitatis, quomodo vna duo?* Hæc ſacer Ephræmius congerens, impiè interpretantibus Domini

Ioan. 1. ſociis illud: *Et habitauit in nobis.* Illos enim reprehendit: Nam pro illo: *In terra viſus*

Bar. 3. 38. *eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt*: vocem peruerſè intellexit, hanc illi æquando:

Gen. 13. 12. *Loth habitauit in oppidis circa Iordanem, & habitauit in Zodomis*, taxans ineptam con-

Ioan. 1. ſecutionem, verbum illud *Habitauit*, explanat, interpretamentum eſſe eius: *Verbum caro factum eſt*, & reprehenſionem mutationem, atq; alterationem Verbi accuſaturis.

Ioan. 1. Dicit enim Euangeliſta, *Verbum caro factum eſt*, ſtatim ſubdit, *& habitauit in nobis*: in vnam perſonam conuentum, & indemutabilem vtramque naturam, vtraque explicans voce. Sic ſcripturam contemplatus, Chryſoſtomum teſtem adhibet, & præterea Cyrillum, Athanaſium, Gregorium Theologum. Hinc rurſum dicta adfert, quorum auctores Domnus & Ioannes, & oſtendit ipſos per ſe, etiam inuitos, fateri inter multos, quæ in ſacra Chalcedonenſi Synodo decreta ſunt, & temerè hæc ipſos inuertere. Illud quidem aſſerere, Ieſum Chriſtum è duabus naturis conſtare etiam ante vnionem, im- 422
pium penitus & abſurdum eſſe declarat. Semper enim Verbi natura & velut poſt incarnationem coæterna Patri & conſubſtantialis fuit. Sed nunquam caro Verbo vnita, neque ſubſiſtentium integrè erat. Quomodo igitur, niſi quis cum Neſtorio ſentiat, fieri poteſt è duabus naturis, antequam incarnaretur, dominum cogitare vel dicere: pium quidem eſt & orthodoxum, poſt vnionem iam è duabus naturis factum dicere, quemad-

Digitized by Google

quemadmodum eum vidimus. Hoc & ſacroſanctum concilium Chalcedonenſe confirmat, clarè & euidenter oſtendens, in diuinitate perfectum Chriſtum & in humanitate. Si quis porrò Seuerianus dixerit, duas naturas in Chriſto duas perſonas conſtituere, & hypoſtaſes, natura enim ſine perſona non eſt, neque non ſubſiſtens: Sciant patris ſui impudentiam abſcondentes, non tamen ſapere. Etenim Seuerus non erubuit exponere & demonſtrare, è duabus naturis, duabus perſonis, hypoſtaſibusque duabus Chriſtum componi. Niſi quod ſciendum ſit, ſæpius in entibus naturam dici, non neceſſario tamen adduci & perſonam, veluti aquæ natura, iræ, belli, pugnæque. Vbi, quæſo, aliquis è prædictis vt naturam ita perſonam temerè appellauit? & rurſum: Dicimus ſingulos homines animæ naturam, & naturam corporis habere: animæ autem perſonam & corporis, vel animæ ſubſiſtentiam, vel corporis habere, ne fabulæ quidem finxerunt. Sed duarum naturarum vnionem, vnam hypoſtaſin, vnamque perſonam confiteri, idque pium eſt, eque ſanctorum Patrum ſententia. Ioannes Chryſoſtomus quidem Ioannis Euangelium exponens, vndecima homilia ſic habet: Vnione & coniunctione Deus Verbum & caro vnum ſunt, nulla facta confuſione, nullaque ſubſtantiarum corruptione. Idemque teſtatur in epiſtola ad Orientales Cyrillus: etſi inquit diuerſitas ſit naturarum ignota, vnus tamen eſt CHRISTVS. Et Mediolani præſul Ambroſius oratione de incarnatione: Eos autem excommunicationis vinculo ſtringit Eccleſia Apoſtolica, qui duas naturas habere inconfuſè, vnamque perſonam ſecundùm quam vnus CHRISTVS & vnus eſt Filius auſi ſunt inficiari. Adhæc & Hieroſolymitanus Cyrillus, Iconij Amphilochius, Proclus Conſtantinopoleos Epiſcopi. Qui in Quadrageſimam ſic loquitur: Diuina natura increata, & noſtræ carnis legitima aſſumptio, & vnus eſt Filius, perſonis non ſeparatis, ſed mirabili quadam diſpenſatione duas naturas in vnam hypoſtaſin coniungente. Sed & Paulus Emiſſenus Epiſcopus, præſentiam Domini declarans, vehementerque illuſtrans, ſic ait: Statim princeps & lingua Apoſtolorum dixit: *Tu es* CHRISTVS *Filius* DEI *viui*. *Matth.16.16.*
423 *Tu es* CHRISTVS, duplex natura ſcilicet. *Tu es* CHRISTVS, & non dixit Filius, ſed Filius DEI viui, quo vnam perſonam commonſtrauit. Quin & Hilarius Gabalitarum confeſſor & Epiſcopus libro IV. de fide & de vnitate, hæc denuntiat, Cyriacus quoque Paphi, vnus de trecentis illis & octo Patribus. Id & in libro quem Gratiano Cæſari inſcripſit Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis, & in libro de Apollinario, & de incarnatione. Sed & Petrus Martyr Alexandriæ præſul, Baſilius Cæſareæ Cappadociæ, Gregorius Theologus in natali Domini, & libro ſecundo de Filio, & epiſtola ſecunda ad Cledonium, locupletiſſimè hæc ipſa teſtantur, & Amphilochius epiſtola ad Seleucum, & Chryſoſtomus in primam Pauli ad Timotheum, Proclus quoque Byſantinus in ſermone de natiuitate Domini. Athanaſius etiam Alexandriæ Epiſcopus in epiſtola ad virgines, & Cyrillus epiſtola prima & ſecunda ad Succenſum, & ad Orientales, ad Acacium Epiſcopum Melitenes, libro de incarnatione, & epiſtola ad Eulogium ſacerdotem, & in theſauris, aliiſque variis libris. Has ſanctorum Patrum ſententias ſacra Chalcedonenſis Synodus coaceruans, religionem orthodoxam confirmauit. Quare contra hanc diſputare eſt ſanctos Patres tanquam inuidioſè oppugnare. Siquidem CHRISTVS verus DEVS noſter, neque proprietatem diuinitatis, neque humanitatem diuiſit, ſed omnia vnione perſonarum ipſe vnus & idem, tam humana quàm diuina perfecit: iterumque eoſdem ſanctos Patres in teſtes citat: Iulium Romanum Antiſtitem, è libro de vnione diuinitatis & carnis in CHRISTO IESV: Et Athanaſium præſulem Alexandrinum, ex epiſtola ad Maximum philoſophum, aliiſque opuſculis. Tertium etiam librum contra Eunomium, & de doctrina Chriſtiana Gregorij Nyſſeni, & epiſtolam Baſilij Cæſareæ ad Soſopolitas, Cyryllum quoque doctum in libro de incarnatione, è theſauris, epiſtolaque ſecunda ad Succenſum, de interpretatione ad Hebræos, & ex ſcholiis. His allatis, Leonem quoque Papam producit, contra impios illos hæreticos, Valentinum, Marcionem, Manem, Apolinarium, Eutychem aliosque ſimiles digladiantem, & ideò ab coniuratis illis reprehenſum & oppugnatum. Hoc quidem primum. Quemadmodum enim cum miſeretur* DEVS mutationem non ſubit: ſic homo magnitudine diuinæ gloriæ non conſumitur. Secundò: Vtraque forma cum vtraque communione cooperatur. Aſſerit enim hæreſis, duos hos articulos præfixos, *Deus & homo*, duas perſonas

**Vt in incarnatione, quod maximum eſt miſericordia opus.*
**ὁ Θεὸς, ὁ ἄνθρωπος.*

EPHRÆMIVS.

eſſe, & hypoſtaſes binas repræſentare, & ſola connexione vnionem denotare. Verùm hanc impudentiam Athanaſius, Gregorij ambo, Epiphanius, Chryſoſtomus, & ipſemet Dominus confutant, ſimilibus penè & æqualibus vbique vſi vocibus. Hac præfixione articulorum oſtentantes, non aliquem certum hominem, ſed vniuerſalem, neque Patris aut Filij hypoſtaſin, ſed naturam communem deſignari, & non in recto caſu modò articulos, ſed & caſibus aliis verbo declinato ſumi. Statim Matthæus: *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittitur ei.* & iterum: *Filius hominis venturus eſt in gloria Patris ſui.* & ſubdit: *Nemini dixeritis viſionem hanc, donec Filius hominis à mortuis reſurgat.* Et S. Paulus: *Si enim vnius delicto multi mortui ſunt, multò magis in gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit.* In his omnibus mentio fit hominis in gignendi caſu, nec vſquam Chriſti Ieſu perſonam diuiſit. Scribens quoque Smyrnæis diuus Ignatius, ſimiliter hoc articulo vtitur. Et Iulius pontif. Roman. in epiſt. ad Decium, hunc eſſe iubet Anathema, qui Deum incarnatum è Maria hominē non fuerit confeſſus. Eadem & ſtrenuus Athanaſius in lib. de fide, & Gregorius Theol. in epiſt. ad Cledonium 2. Etiam variis locis Gregor. Nyſſen. & ſacer Baſilius in orat. de fide, & in lib. 1. de hæreſi Epiphanius: ſed & Atticus Conſtantinopoleos in epiſt. ad Empſychium, & Ioan. Chryſoſt. hom. 3. in epiſt. Pauli ad Eph. & in theſauris Cyrillus, & explicatione Malachiæ Prophetæ & Ioannis Euangeliſtæ, & in * libro nono de adoratione in Spiritu & veritate: Habet enim ita: *Natura enim habitaculum locupletat supernè virginale templum.* Hæc omnia & cum articulis & diuinam & humanam naturam deſignant. Sed quomodo hic ſanctum Leonem in productione articulorum accuſat, & cæteros Patres non allatrat. Sed illud etiam videamus. Operatur enim vtraque forma cum vtriuſque coniunctione ſecundùm ſuam proprietatem. Hoc quidem operante Verbo, quod Verbi eſt: corpore verò ea efficiente, quæ corporis ſunt. & in his cum ſanctis Patribus conſentire & conuenire videbitur: omnes enim humana homini, diuina Deo tribuunt. Quemadmodum doctus ille 415
Cyrillus in commentario ad Ioannem: *Si*, inquit, *Ieſus proficere dicebatur ſapientia & ætate, & gratia, incarnationis opus eſt.* Permittebat enim Dei Verbum, humanitatem ſuis moribus ferri. & in oratione aduerſus Neſtorium: *Aſpice*, inquit, *vt ipſe nihil remittens ne, cùm pateretur, permiſerit carni in propriam naturam parum poſſe, etſi propria lege ferretur, & ipſius res dicitur, eo quod proprium fit eius corpus:* & in Theſauris: *Turbari verò proprium carnis eſt: poteſtatē verò habere ponendi, & iterum reſumendi animam, opus eſt potentia Verbi.* Et ſexcenta alia ſi quis voluerit è ſancto colligere reliquiſque Patribus inueniet. Gregorius enim, Athanaſius, Amphilochius, Chryſoſtomus, Ambroſius, reliquusq; ſanctorum cœtus idem promulgatur. Poſtquam verò propoſuerunt qui repugnant, vt Gregorius Neocęſarienſis, Athanaſius, Iulius, Cyrillus, Erechtius, vnā Dei naturam incarnatam ſentiunt. Clarè enim vocis ſenſum explicat dicens: vt ipſa differentiam vnitarum naturarum edoceat. Niſi enim humana natura & diuina differant, vel omnino carnis in diuinitatis eſſentiam innectatur, vel in carnem diuinitas, & ſic vna fiat: quod eſt Apollinarij & ſimilium hæreticorum impia blaſphemia. Et Cyrillus in ſecunda ad Succenſum epiſtola, naturę differentiam, & per hanc vocem infitiari manifeſtum, cùm dicit vnam Dei Verbi naturam incarnatam, attulit. Si verò, vt dixi, incarnatione illum dicere, clara eſt & non dubia huius confeſſio, factum eſſe hominem; nihil vetat ſentire, quòd vnus exſiſtens, & vnicus Filius Chriſtus, qui idem Deus & homo eſt, vt in diuinitate perfectus, ſic & in humana conditione. Ecce perſpicuè declarat, quomodo ab eo dictum conſentiat cum Patribus illud: *Vna Verbi natura incarnata.* Naturarum differentiam hæc vox dilucidè oſtendit, & ſummam & continuam vnionem Dei Verbi & carnis declarat, vtque vnus exſiſtat Ieſus Chriſtus incarnatus & non duo filij, vt Neſtorij praua erat opinio, ſecundùm quod & hæc ab eo vox profecta eſt. Quid enim aliud hoc ſignificat, *Idem eſt Deus & homo*, quàm duas naturas vnitas in vna hypoſtaſi, vt & Gregorius Theologus dicens, duas naturas, Deum & hominē, interpretatus ſeipſum dicit, quòd qui aſſerit, Chriſtum Deum & hominem, duas naturas vnitas perſonaliter profiteatur. Et S. Cyrillus addit, quemadmodum in diuinitate profectum, 426
ſic & in humanitate in duabus naturis cognoſci Dominū oſtēditur. Quare dicere ipſum vnam naturam incarnatam, non in ablatione cognitionis vnitorū ſecundùm perſonam dictum eſt, ſed vt appareat indiuiſibiliter hominē fieri Dei Verbum, & non in homine,

vt in vno

Matth. 12. 32.
Matth. 16. 27. & 17. 8.
Rom. 5. 15.

* *Hodie tredecim exſtant Cyrilli de adoratione, Romæ & Toleti editi.*

Luc. 2. 53.

vt In vno Prophetarũ habitaſſe. & ſimilia in hac quis reperiat epiſtola, quibus duæ na-
turæ Chriſti confirmautur. Solùm verò diuiſim ponere uaturas, hæreticũ eſt. Vnã verò
naturam Verbi incaruatam contra Neſtorium adduceus, non rollit diuiſiouem natu-
rarum, ſed dualitatem hypoſtaſeum. Neſtorius euim uon quia cognoſcat duas in
Chriſto naturas, ſed diuidendo indiuiſibile in duas perſonas ab Eccleſia expellitur.
Quare vna natura incaruata Neſtorium repreheudens, nihil aliud oſteudit, quàm
vnam perſnnam Dei Verbi oportere incarnatam prædicare. Quæ ſententia eſt fidei
noſtræ & Synodi Chalcedonenſis. Confeſſor enim Athanaſius ait, vuam tantùm ua-
turam Dei Verbi incarnatam, non ad tollendam naturarum differentiam, ait, cognoſci
naturarũ diſcrimen, quæ hypoſtaricam implent vnionem, ſed & ipſe volens oſteudere,
vnum eſſe filium incarnatum, & cum Paulo Samoſatenſi præcipuè pugnat, qui alium
ante ſæcula filium, alterum verò poſtea ſumma demeutia aſſernit. S.qunque Iulius ea-
dem graditur via, pugnatque idem cum eodem Paulo Samoſatenſi, & aliis de hac voce.
Erechthius, ſi quidem vt Athanaſius, Cyrillus, & Iulius hanc vocẽ ſumit, hoc præſtantius
fuerit: ſi verò præter eorũ opiuionem, nihil admirãdum. Si enim Eotychis morbo affli-
ctum multi ſancti viri deprehẽderunt, quem & ipſe prodit, ſic dicens: ſiquidẽ ex huma-
no ſemine Chriſtus fuit, concedam fructum eſſe ſecuudùm radicem: ſi verò è S. Spiritu,
ſecundùm Archangeli Gabrielis vocem Deus genitus eſt, quandoquidem à Deo geue-
ratus ſit. Sic quidem Erechthius, quem veriſimile eſt nou intellexiſſe verba Elizabeth,
quæ Mariæ Deiparæ benedicens, exclamauit: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus* Luc. 1.
fructus ventris tui. Sed neque Iſaiam intellexiſſe: *Erit radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum po-* Iſa. 11. 10.
pulorum, in ipſum gentes ſperabunt. & alia multa. Poſt hæc de differentia, quam ſubſtau-
tia, genus, ſpecies ad hypoſtaſin haber, tractat. quia illa commune quiddam oſtendunt,
hæc verò perſonam, & quod dicitur gẽtilibus ſingulare ſiue indiuiduum. ſuæq; ſeuten-
427 tiæ. Vt illi mos, varios adhibet teſtes, Baſilium, Athanaſium, Iulium, Cyrillum, &
ait, vt ſi quis denique reperiat aliquos Patres, qui naturam appellent hypoſtaſin, non
propriè, ſed abuſiuè dici intelligatur. Si euim ſibi contraria & aliis dicere videau-
tur, ſactos Patres noſtros iuiuria afficimus. Abutitur enim uaturæ uomine pro hy-
poſtaſi Athanaſius epiſtola ad Iulianum apoſtatam his verbis: *Vnam appellare decet, ac
potius confiteri Verbi naturam & hypoſtaſin incarnatam.* Et Iulius in epiſtola ad eos
miſſa, qui de incarnatione Verbi conteudebaut. Quam alibi vnam Verbi naturam di-
xit, ibi perſonam appellauit. Quin & beatus Cyrillus in Scholiis ſic habet: *Quan-
do inconfuſa natura nominantur, ſiue hypoſtaſes, inde cognoſcemus.* Et in tertio capite
Auathematiſmorum: *Si quis duas Chriſti vnius diuidat naturas ſiue hypoſtaſes, poſt
vnionem, ſolo copulans vinculo ſecundùm dignitatem, hoc eſt auctoritatem, & non magis
coitione, quæ ſecundùm naturalem vnionem eſt, anathema ſit.* Et ſeipſe elucidans & Ne-
ſtorium reſellens, oſtendensque qua ratione ipſe duas naturas ſeutiat, dicit: Tollen-
tes perſonas poſt vnionem, & vtrumque diuidentes, id eſt hominem purè, & DEVM
purè, intelligentes connexionem inter ſe, ſecundùm ſolam dignitatem, duos omni-
niuo alicubi ponunt filios. Idem autem beatus Cyrillus, qui alibi vnam naturam Dei
Verbi pronuutiauit incarnatam, dicit: Certè vna perſona in Euangeliis, omues po-
nendæ voces vna hypoſtaſi Verbi incarnata. | Vnus enim Dominus IESVS CHRI-
STVS ſecundùm ſcripturas. Nihil verò commune cum iis, qui dicunt duas naturas
in propria & particulari hypoſtaſi ſubſiſtere, vt Neſtorius, & iis qui dicunt eas vnitas,
cùm Verbum per hypoſtaſim vniretur, vt S. Eccleſia, & ſacra Synodus & Leo Ponti-
fex prædicant. Sed & infinita quædam differentia eſt inter impietatem & pietatem,
& quantum lumen à tenebris diſtat. Quia poſtquam Seueriani refutantur SS. Patrum
teſtimoniis, qui ante Chalcedonenſem Syuodum fluxerunt, & duas naturas in vnio-
ne hypoſtatica promulgarunt, ad reprehenſionem ſeſe conuertunt hæreticorum: præ-
textum quidem vt apparet, calumuiæ ſpecioſum prætexunt: graulus verò uemine
nominato, ipſius veteris comœdiæ ritu cognitiantes: Etenim vt diximus, illi dualita-
tem naturarum, non ex ſententia, neque libenter, neque ex fide confeſſionis adfe-
runt: verùm vt in * contrapoſita falſæ cognitionis cognitioue, ſed ſecundùm ordi- * [illegible]
nationem occaſionemque, & ab hæretica quadam ueceſſitate compulſi. Et quid hoc * [illegible]
428 aliud fuerit niſi * eximios magiſtros oſtendere improbos, & veritatis proditores, & pro-
priæ pietati alienam & hæreticam opinionem anteponentes, & ad illorum bara-

EPITRÆMIVS.

thrum potins tractos quàm inde aliquos trahentes. Quomodo enim talia cum Paulo dicere liceat? (2. Cor. 1. 18.) *Quia ſermo noſter, qui fuit apud vos, non eſt in illo* EST *&* NON: *ſed* EST *in ipſo factum eſt.* Innumeras in vita mutationes licet non mutaris, ſed Euripi mutationes imitantibus. Sed quod rurſum aſſerit hæreſis, venia Patribus danda. Si enim vi quadam ſeutentia peruincit, tanquam poteſtatem nacta conuitiandi, & condemnandi quod libeat, & rurſum dimittere peccatum & tantumnon ſic exclamans: (Pſal. 9. 5.) *Labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt.* Præterquam quod cum hæreticis Patres pugnarunt, etſi à pietate exciderunt, proptetea venia digni, quomodo æqualis nobiſcum affectionis, & ſi quid adulterare videantur, qui Chalcedonenſi Synodo non interfuerunt, & ad duas hæreſes, & hi oppugnantes Neſtorij opinionem & Eutychis, tradiderunt. Sed vbique adeò cæca eſt ac ſurda impietas, & neque cernere quidquam, neque audire, neque quæ illa ipſa proponit. Chalcedonenſe concilium ſtatim initio, quæ contra Neſtorium beatus Cyrillus Epheſi tractauit, iis decretum auctoritatem addidit, & ante hoc duas habitas Synodos tanquam fidei definitrices recepit, & Arium, Macedonium, Neſtorium eodem damnauit anathemate: & qui in filiorum dualitatem incarnationis ſecant myſterium, quemadmodum audentes dicere vnigeniti diuinitatem paribilem, pariter condemnant, ita & duas ante vnionem Domini naturas confingentes, vnam poſt vnionem formantes, eadem compede conſtringit. Definiuit autem, quemadmodum quæ ante hanc Synodum, *nemini fas eſſe aliam profiteri fidem*, hoc eſt conſcribere, vel componere, vel ſentire, præter quam tradidit prima & ſecunda Synodus generales. Qui verò audeant aliud ſymbolon præter hoc ſcribere vel docere, qui volunt conuerti ex Iudaiſmo & Ethniciſmo, cuius tandem ſectæ, priuari Epiſcopos quidem aut Clericos dignitate, monachos verò aut laicos excommunicari. Hæc ferè à Leone Pontifice dicta ſunt in epiſtola ad Flauianum Conſtantinopoleos, quibus clarè eius pietas eluceſcit, & ibidem adhortatione atque conſilio ſermonem claudit, eos qui epiſtolam ſuſcepturi ſunt, adhortans vt errorem deponant, & piorum ſententiam amplectantur. Sic quidem libro tertio.

LIB. IV. Quartum verò ad Orientis monachos elaborauit, Deopaſſitarum hæreſi in- 429
fectos, quorum vnum, facile falſas criminationes oſtendens, crimine ſe purgat, quas ab hæretica opinione conatur auertere, de recta fide proferens teſtimonia, quibus & in prioribus vſus eſt, Athanaſij, Ambroſij, Cyrilli, aliorumque Patrum, quibus Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM in diuinitate & humanitate perfectum clariſſimè oſtendit. quorum vnum eſt S. Ambroſij confeſſoris Mediolani Epiſcopi, quod in libro contra Apollinarium produxit hoc modo. Sed in quantum, inquit, hos accuſamus, prodeant alij dicentes: corpus Domini & diuinitatem vnius naturæ. O blaſphemiam ex Tartaro eructatam! Ariani enim paulò magis ferendi ſunt, quorum error per hos confirmatur, Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum non vnius naturæ aſſerentes. Quandoquidem CHRISTI diuinitatem & carnem vnam dicunt. Huius ſancti viri verba etiam perſtrenuus Cyrillus contra Neſtorium adducit, quibus dignum eum fide & admirandum ducit. Dicit verò & idem Cyrillus multis modis pietatem corroborans, in libro de fide: *Solutum eſt templum tempore triduana ſepultura illo volente.* & iterum: *Reſurrexit, & vnitum eſt ipſi Verbo ineffabiliter, tribus diebus non in illo mixtum, vel carne indutum, ſed in ſe ſeruans inconfuſam proprietatem naturarum, qua diuerſa erant eſſentia.* Et rurſum commentario in Matthæum libro primo: Niſi ſciuiſſet à DEO infuſa ſcriptura hominem & DEVM CHRISTVM eſſe, etſi vnus & idem intelligeretur. Tribuit igitur ſanctus Euangeliſta tanquam vnicuique parti decorum, clarum & inconfuſum myſterij ſermonem ſeruans. Nam hæc quidem propria eſſe ſciuit, & conuenientia humanitatis terminis: illa verò excellentiæ ineffabilis deitatis. Ergo non ſolùm duas naturas, ſed & duas operationes Cyrillus confitetur, vt in theſauris loquitur. Non enim incommutabiles virtutes & operationes ad ea quæ alterius generationis & eſſentiæ producit. Et rurſum: Quemadmodum ſeparatum habent eſſentiæ vel qualitatis rationem, ſic & diuerſam operationẽ ſeruant. & iterum: Non enim vnam ſanè eſſe naturalem operationem dabimus DEI & creaturæ, vt neque aliquid creatum ad diuinam eſſentiam referamus, neque diuinæ naturæ præſtantiam ad modum huma-

homanitatis reducamus. Cum verò illi ad qons ſcripſit quæſiuerunt tenui dictione,
430 quæ ab aliquibns patribus dicta ſunt, nſtendit vſum qui eſt iu interpretatione Cyilli ad
Hebtæns hoc modo: nnn refuſinnem aliquam naturarum in ſe muton factam eſſe dici-
mns, manente potius vtraque, hoc, qundeſt, vniri carni intelligimus verbum: & rurſum
idem in eadem re, & non dicimus, velut quandam refuſionem in naturis factam
eſſe, vt ſitam Verbi naturam in hominis, verbi auſa, tenuitatem, ſed neq; rurſum huma-
nam in ipſam Dei: intelle cta potius & ſubſiſtente vtraqoe in propriæ naturæ terminn,
factam vnionem dicimus, inhabitante carporaliter Verbo in remplo, quod ex B. Vir-
gine ſumſit. Sic & Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcnpus libro contra Eunnmium.
Propterea omni contentinne & cautinne conſiderandum eſt, quomodo in vno eodem-
que vtriusque natuæ oſteudatur veritas. qooniam patres quidem non vnam in Chri-
ſto, ſed duas naturas in perſonali vnione confitentur. qund & antea dictum eſt, nnnc
vero idem recenſere nihil prnhibet. Dicit enim Gregorius Nyſſenus in libro contra
Apollinarium. Si igitur in contrarijs proprietatibus vtraqoe harum enguoſcatur natu-
ra, carnis, inquam, & Dei, quomodo vna ſout duæ? Et S. Ephræm in libro de incarna- *S. Ephram Syrus*
tinne, & in Margaretam: nnn minuta eſt inquit, connexin aſſumptionis, vt perdide- *hoc antiquior.*
rit quod habuit; & qood non habuit, adepta ſit. Sed perfectum eſt, qood aſſumpſit, &
qund adepta eſt. Et Cyrillus epiſtola ad Eulogium, & prima ad Succenſum, & in nratio-
ne de fide, & libro contra impium Neſtoriom, & in Theſauris eadem dicit, ſimiliter &
libro de incarnatinne, ſic habet: Sed in vnam vtrasque collegiſſe ſecundum conium-
ctinnem œcnnnmicam naturarum proprietates, moltis ſermnnibus nobis oſtenditur.
Et poſt alia cnntendit & certat oratione. Verum & ſapiens Ioaunes tantum non con- *Ioan. Chryſoſto-*
nectens poteſtatem proprietatum accidentium vtrique natoræ. Sed è multis alijs lncis *mus.*
hæc fas eſt colligere. Expnnens enim prophetam Zachariam ſic ait: S. Ezechiel thro- *Ezech. 10. 18.*
num vidiſſe ſe dixit: *in firmamento ſuper caput Cherubim*: dixit ſe in thronn vidiſſe ſe-
dentem qnendam duplicis naturæ. Et rurſum commentario in Ioannem libro ſecundo
habet: cum aliquid facies, quando nobis ſimplex, naturam ingreditur duplex, & alia
ſexcenta. quomodn non ex duabus naturis dixit Sacra ſynodus Chriſtum eſſe, luculen-
ter declarans. ante ſæcula eum è patre natom diuinitate, & in vltimis diebus nnſtra cauſa
431 & ad noſtram ſalutẽ è Maria Deipara ſemperq; virgine humanitate. Alioqui ſi Cyrilli e-
piſtnlas amplexns ſit, quæ vbiqoe illud è duabus naturis vociferantur: quomndn nnn
ſine cauſa hæreſis aduerſus S. Synodum fremit? Verum inſpice malignitatem hæreti-
corum. Dicente enim ſynodo *de Patre, & Filio & Spiritu ſancto docent perfectionem,*
& domini incarnationem rectè ſentientibus ob oculos ponunt: Quatuor in Trinitate
perſonas illam dicere furenter accuſatnr exclamauit. quare? quia cũ dixiſſet Patrem, Fi-
liom & Spiritum S. & domini incarnationem prn perſnna adiunxit. Verum hanc blaſ-
phemiam S. Scriptor in caput auctnrum retorqoet, multis teſtimonijs antiqua tradi-
tione hone ordinem eſſe nſtendens, vt pnſt ſanctæ & ſupernaturalis Trinitatis laudes,
vnius in Trinitate incarnatinnem ſancta Eccleſia cnnfiteatur, ne autem quaternitatem
connomeret. Sic Cyrillos libro ſeptimo de Adoratione in ſpiritu & veritate lo-
qoitur, ſic & in Euangelium Ioannis & Matthæi, alijq́ue permulti. Clare vero in
multis ſuis libris D. Cyrillus, & in diuinitate perfectum, & in humanitate Chriſtum
prædicat & tradit. Quibus & ſacra conſentiens ſynndos, vnum eundemq́ue Ieſum Chri
ſtum vnigenitum in duabus naturis inconfusè & indiuisè prædicauit. Quibus iterum
Cyrillus in epiſtola ad Succenſom cnnſentit, dicens: *Intelligentes ergo, vt dixi, incar-*
nationis modum: videamus quomodo dua natura, per vnionem inſeparabilem, inconfusè,
inſolubiliter inter ſe conuenerint. Caro enim caro eſt, non diuinitas, licet Dei caro facta ſit.
Eodem modo & Verbum Deus eſt, non caro, licet per incarnationem propriam ſibi carnẽ
fecerit. & deinde. *Quantum profecto ſub intelligentiam cadere poſſit, & ſub oculos ani-*
ma, quo modo incarnatus eſt vnigenitus, duas naturas eſſe dicimus: vnum vero Chriſtum,
filium, dominum, Dei Verbum incarnatum & hominem factum: Et in epiſtnla ad Ori-
entales: *Duarum naturarum vnio facta eſt, ideo vnum Chriſtum, vnum filium, vnum*
dominum confitemur. Et in epiſtola ad Acacium Melitinis Epiſcnpum. *Cum itaque cu-*
rioſè incarnationis modus inquiritur, duo quadam inter ſe ineffabiliter & ſine confuſione,
per vnionem coniuncta humana mens omnino videt, incarnatum vero nequaquam intelli-
git, ſed vnum ex ambobus filium, Deum & Chriſtum, & dominum eſſe credit, & conue-

nienter id ſuſcipit. & in Scholijs, factam carnem, & in nobis, inquit, habitaſſe, vt ambo-
bus oſtendit, & factum hominem, & proptium ſuum non dimiſiſſe. nam meminerat
qualis eſſet. Intelligitur autem omnino alter in altero habitans, hoc eſt, diuina natura
in humanitate, & non patiens miſturam, teſuſionem aliquam, vel mutationem illius
in id, quod non erat. Habitare vero in altero dictum, non idem factum eſt hoc, quod
Leuit. 5, 7. eſt in quo habitat. Magis autem intelligitur illud alterum in altero, in expoſitione Le- 432
uitici. Propterea duæ ſumuntur aues, & cognoſcuntur iterum ambæ vt vna, niſi quod
viuant & puræ ſiut. Vitæ enim & puritatis omnia capax eſt ipſum per ſe Verbũ, & tem-
plum è virgine ſumptum, idem Verbum in ſe continet. Erat enim proprium eius cor-
pus, & non aliena geſtatio, proterea & vnus dominus Ieſus Chriſtus. & in expo-
Matth. 17, 27. ſitione Euangelij ſecundum Matthæum: *Stater igitur & verus eſt, & intelligibilis, & vt
in figura ex materia oſtenſus eſt idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus duplex character.* &
deinde: *Stater igitur intelligibilis, hoc eſt numiſma regium, qui in vnitate duplex chara-
cter, ſeipſum pro noſtra omnium vita redemptione tulit.* Et rurſum libro contra Arium,
*Duplex igitur eſt de filio ſermo, referenda igitur ad Deum quæ ſunt Dei, & quæ ſunt homi-
nis, homini.* & mox: *Sapientes ergo (dicam enim) & ſolertes dixerint, duplicem & bi-
fidum in his adducentes ſermonẽ, & temporibus conuenientibus attribuant ſacrorũ diſputa-
tionem.* & libro nono de Adoratione in ſpiritu: Ex argento vero & ex duobus eſt ba-
Pſal. 117, 27. ſis. Clarus enim [in terra] & illuſtris Chriſtus, iuxta illud, *Deus dominus, & illuxit no-
bis.* & tanquam duplicem habens ſententiam. in hoc enim noſcitur Deus & homo.
Hoc enim eſt, vt puto, duplicem ex argento habere fundamentum. & libro aduerſus
Neſtorium, Nam altera quidem præter Dei Verbum caro, & ſecundum propriæ natu-
ræ Verbum, alia rurſum eſſentialiter ipſius Verbi natura. Sic & conſentit ſacræ & œcu-
menicæ ſynodo S. Cyrilli ſententia. Rurſum ſacro Concilio aſſerente, nequaquam na-
turarum differentia ſublata per vnionem, ſed potius ſeruata vtriuſq; naturæ proprietate,
& vnam perſonam, & in vnã hypoſtaſin coaleſcente. vide quomodo nullatenus Cyrillus
diſſentiat. Nam in epiſtola prima ad Neſtorium ait: non vt ſublato diſcrimine naturarũ
per vnionem, ſed magis perficientibus nobis vnum dominum, Filium, & Chriſtum,
diuinitate & humanitate, per ineffabilem conſenſionem vnione. & rurſum in Scholijs.
Adorat quidem, vt adorandam naturam capiens, & adoratur iterum idem, tanquam
adorandæ vlterius naturæ exiſtens, quatenus percipitur Deus. & vide, vt neque ſecun-
dum rectum caſum, neque ſecundum accuſatiuum adducit Cyrillus diuiſionem vnius
Chriſti. rurſum ipſe in Scholijs loquitur, non diuidendus igitur vnus dominus Ieſus
Chriſtus propriè: ſed vnum & eundem Ieſum Chriſtum oportet ſentire, naturarum di- 433
cimus differentiam, & inconfuſè inuicem eaſdem ſeruantes. & in Theſauris. Finis ali-
quis alius ſit, ignorantiam dixit œconomice, vel iterum ſeruare, humanitati conueni-
entem ordinem. Humanitatis enim proprium, non ſcire futura. Et in ſecunda epiſto-
la ad Succenſum. Si enim & vnus dicatur pro nobis Filius Dei incarnatus, non permi-
ſtus ideo inuicem videri, neque in carnis naturam mutata eſt Verbi natura: ſed neque
carnis in Verbi, Sed in proprietate naturali vtraque manente & intellecta. Hæc ipſa ſic
recipiens ſoluit ſcandalum, ſed qui contraria aſſerit, ſubijcitur terribili Edicto imma-
culatæ vocis dicente in Euangelicis, væ homini per quem venit ſcandalum. Sic concili-
um & Cyrillus. Et non ſolum Cyrillus, ſed & alij SS. Patres, vt conſentientes in fide,
ita & vnius ſententiæ cognoſcuntur. Sed adhuc vide hæreſeos impudentiam. Repre-
hendit enim eum, qui epiſtolam ſuam Tomum vocauerat, neſcientes rudes, quomodo
idem Cyrillus & ſtrenuus Athanaſius, aliorumque Patrum cœtus, pios labores tomos
vocent. Quare fruſtra Tomi nomen illos decepit, & in hæreſim induxit. Sed non re-
linquunt hæretici impudentes & inuerecundi, hoc, in quo, conſentiunt vt temporalem
& opportunam annuncians coniunctionem, hoc vero, in quantum, pro donec capi; ſed
ſacer quidem ſcriptor oſtendit aduerbium in ſacris litteris, non ſolum temporalem ſen-
ſum ſignificare, ſed in multis ſæpe & infinitum. Sed mihi videtur, *in quantum*, hic non
donec ſignificare, ſed potius pro quatenus accipi. Niſi quod B. Gregorius Theologus
eaſdem voces prædixit, quem Leo ſequitur. Rurſum vero hæreſis Leonem calumnia-
tur, quia, inquit, dixit, vnius & eiuſdem hoc, humilitas carnis & magnitudo diuinita-
tis, & certè ſi non prædixiſſet *vnius & eiuſdem*, cito hæreticis occaſionem hæreſeos
dediſſet, quod ipſe diuiſim ponat carnem & diuinitatem. Etſi vox hoc tunc non ſigni-
ficabat.

ſicabat. Quando vero dixit *vnius & eiuſdem*, adiunxit, *humilitas carnis & magnitudo diuinitatis*. Quomodo non vltimæ ſit dementiæ innoxium accuſare. Quia SS. Patrum libri his vocibus ſcarent, ſuperuacaueum exiſtimo adferre copiam exemplorum, & ſi
434 quid ſimile in his verbis B. Leonis intelligitur, oportuit, ſecundum Gregorium dubium ad pietatem cautè trahere, ſed non audacter ad impietatem connectere: Si in nullo libro Theologus Gregorius illos confundat, ſanctus Paulus id facit: *In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti.* 2. Cor. 10, 5.
Sed rurſum in illius verba inuolant, in quibus ait: *Cooperatur vtraque forma cum vtraque communione, quod proprium eſt. Verbo quidem operante hoc, quod eſt Verbi, & corpore quæ ſunt corporis.* ecce, inquiunt, duas perſonas poſuit, & propria opera attribuit. Et ſanè nihil tale neque vox neque conſequentia ſenſus poſtulat. Vbi enim dixit, vt diuiſim vtraque natura operetur, vel vbi reliquit, cum vtriusq; coniunctione, hoc eſt, vnione naturarum. Si vero ipſe qui hæc dixit, accuſatur: Cyrillus non alia dicens in libris contra Neſtorium etiam accuſetur. Dicit enim corpus propriæ naturæ [vti] legibus, & mortē guſtaſſe cōcedit, & hoc paſſum eſſe adiuncto illi vtiliter vnito Verbo. Et rurſum in Theſauris, permittit corpori & humanitati ea quæ illis conueniunt. & declarationem veram carnem fuiſſe, & hominem factum ſecundum ſcripturas. Sed hæc nunc. quia forma non hypoſtaſis vel perſona rurſus intelligitur, ſed eſſentia. Egregius quoque Eccleſiæ doctor Baſilius in libro contra Eunomium clarè docet, & Cyrillus in Theſauris, dicentes, quam accepit formam in forma Dei exiſtens, nobis eſt cōſubſtantialis, & è nobis eſt. Eſt vero Dei forma filius; ſimilis igitur illi cuius etiam in forma eſt. & ante hos Magnus ille Paulus: *Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſe ipſum exinaniuit formam ſerui accipiens.* Philipp. 2.
Clarum eſt iam quomodo non perſona ſit patris filius, nec eiuſdem perſonæ, ſed eiuſdem eſſentiæ, & in qua etiam eſt. Rurſum S. Baſilius libro contra Eunomium capite primo ſic habet, *in forma* in eſſentia Dei, non enim aliud *forma*, & aliud *eſſentia* Dei eſt, ne compoſita ſit, qui ſecundum formam æqualis. Hæc & Amphilochius Epiſcopus Iconij epiſtola ad Seleucum: Quare & Dei formam & ſerui ſimul definere in vnam perſonam Filij & domini Ieſu. Sic Chriſtum Dei filium duarum naturarū, paſſibilis & impaſſibilis, mortalis & immortalis, intelligibilis & inuiſibilis, palpabilis & impalpabilis, ſine principio, & cum principio, incircumſcriptæ & circumſcriptæ.
431 Prænominati viri vt excellentis pietate, Beatus Cyrillus ſecundum tertiam ſynodum adducit teſtimonia contra Neſtorium. Et ſane Proclus Conſtantinopolitanus, & Cyriacus Paphi Epiſcopus vnus è trecentis & octodecim patribus hæc habet. *Cyriacus Synodo interfuit Nicenæ.*
Ille quidem in Pulcherianis poſt natalem, & in Epiphaniæ oratione, hic idem in oratione de Incarnatione eadem dicit. Et Chryſoſtomus in ſermone de aſſumptione, & Gregorius Nyſſenus libro contra Eunomium; quid gloriæ ſplendor? quid hoc, clauis fixum? Qualis forma ad mortem rapitur, & qualis ab inferno redit? Sic quidem vbique cum S. Synodo conuenit, & cum S. Leone omnis SS. Patrum cœtus. Sed impudens hæreſis rurſum contra hunc blaterat, vbi dicit: *aliud eſt quod miraculis coruſcat, aliud quod iniuriis ſuccumbit.* *Hi Gregorij Nyſſeni libri credo cum aduerſus Eunomium in Bibliothecis Italiæ adhuc modeſti latent.*
[filiorum dualitatem adducit & perſonarum] Et ſi dixerit, miraculis coruſcat, & aliud iniuriis ſuccumbit? prætextum habet. Etſi igitur figura ſit opinio, quia hoc omnino non dicit, ſed aliud quidem miraculis coruſcare; aliud vero iniurijs ſuccumbere, vtraque eiuſdem eſſe dicit, & paſſionem & miracula, quomodo impietatis occaſionem præbuit? hoc & alij Patres docuerunt. Gregorius Nyſſenus libro contra Eunomium. neque quibus magis hæreſis ventilarat, neque his vti accuſata eſt. non enim neutro, ſed contra vocem maſculinum ſermonem inſtituit. dicit enim: Quis laſſus è via & quis ſine labore totum mundum ſubſtituens verbo per continuationem? quid gloriæ ſplendor, quid clauis confixum? Hæc clara ſunt, inquit, licet nullus explicet. *B. Leo Papa.*
Iterum irrident Beatum Leonem, ſic dicentem: quod quemadmodum Verbum ab æqualitate à patris gloria eſt inſeparabile, ſic & corpus naturam noſtram non reliquit. Et quid hæc differunt ab eo, quem dicimus eſſe nobis ſimilem ſecundum humanitatem [Et patti per diuinitatem?] Quod ſolo Eutychi non placet, & aſſeclis eius. *Quare epiſtolam eius ad Flauianum.*
Sed & Leo prædictis hæc addit: Vnus enim & idem vere eſt Filius Dei, & verè filius hominis, quod omnes vires impiorum imbelles poteſt confundere. Hæc quidem contra hæreticos pietatem defendens Ephræmius adducit, ponit & idem proprij libri verba, in
436 quibus Archiepiſcopi illius pietatis illuſtrat præconium, & neque impudens impiorum

audacia

EPHRÆMIVS.

audacia aliquid horum apprehendere erubeſcit, quorum è multis hoc verum eſt', Deus
impaſſibilis homo paſſibilis fieri non dedignatus eſt, & immortalis ſubijcere ſe mortis
legibus. Excommunicat clarè per Leonem S. concilium Neſtorium hoc modo. Execra-
tus ſit Neſtorius, qui ſacram virginem non Dei, ſed hominis modo matrem eſſe con-
tendit. vt carnis aliam, aliam diuinitatis perſonam ſtatuat. Quomodo igitur cum Ne-
ſtorio ſentit, cum eius dogmata condemnet. Ecce iterum quartam ſynodum hæretici
calumniantur dicentes, eam docuiſſe, non licere proferre, vel ſcribere, vel compone-
re, vel ſentire aliam fidem, præter eam quam ea repoſuit, & tamen id Synodus non de-
creuit, quamuis impudentiſſimè id hæretici mentiantur: ſed eam fidem quam trecen-
Nicenum Concilium. ti octodecim Patres aſſeruerunt obſeruans & confirmans, præterquam quod dixit ne-
mini licere aliam fidem proferre. & quæ ſequuntur. Ex his omnibus Synodi vocibus
quas ſolum oportet legere, maximè manifeſtum, non alia præparatione vel probatione
veritatem receptam indigere, nec aliud definire aliud facere; ſed vt decreuit ſic vbique
& feciſſe cognoſcitur, neue etiam plus aliud ſymbolum profiteri, quam CCCXVIII. pa-
tres docuerunt & tradiderunt. Sed rident eos hæretici, vbi dicunt hanc ab omnibus in-
feſtari. quot enim ſynodi contra primam generalem contradixerunt, quæ & archiepi-
ſcopos habuerunt: illam verum centum & quinquaginta Patrum, ſi non fuit, quidam
Aegyptij ſcire voluerunt, ſed permittatur illis ſtupiditas. Cum vero aliquod verbum
Iulij Pontificis, ad quos de propria impietate ſcripſerat, vt putabant prolatũ: Sapiens
ille vir id contra Paulum Samoſatenſem, ſecundamque Neſtorij hæreſim prolatum eſſe
declarauit, & duas naturas ſeorſim & diuiſim confiteri prohibere, vt & duas hypoſtaſes,
duasque perſonas & filios. Vna enim natura in Chriſto pro hypoſtaſi à Iulio relicta eſt,
verumtamen neque veritati, neque ſanctis Patribus contradicit. Clarè idem oſtendit
Iulius Pont. contra Marcionem, Valentinum, Apolinarium, & Eutychem, ſactis tela
verbis iaculans. Sic enim in oratione de conſubſtantialitate ſcriptum reliquit: *vnde ne-
ceſſario, & corporeum vniuerſe & diuinum vniuerſe dici, & qui non poteſt in vnitis diffe-
rentiis cognoſci, quid erit proprium vtrique? diſſonis repugnantiis concidit, qui vero pro-
pria cognoſcit, vnionemq́; cuſtodit, neque naturas mentitur, neq; ignorare vnionem poſſet.*
Quibus perſpicuè patet, quomodo S. Iulius duas naturas fateatur, vnam naturam præ-
dictis verbis pro hypoſtaſi accepit. Reprehendit enim alia nõ pauca abſurda, quæ ij con- 437
tra quos ſcripſit S. Ephræmius ſuæ epiſtolæ inſeruerunt, plena eſſe impietatis oſtendens.
Illud vero mirum videri queat, quæ prædixit Cyrillus, eadem iterum à concilio pronun-
tiari: vt illud, inquam; *Nuſquam ſublata naturarum differentia per vnionem.* Et iterum
hoc: *Concurrentibus naturis in vnam perſonam, & in vnam hypoſtaſin.* Hæc ſunt quæ
in Cyrillo infeſti calumniantur. Hæc vir Dei Ephræm exequitur. Apponit vero epi-
ſtolas S. Simeonis, qui in ſeditione Cionenſi occubuit, & Baradati ad Baſilium Antio-
chiæ Epiſcopum miſſas: item ad Leonem Imperatorem, horum vtriusque propriè ad
alterum duorum ſecundum vnam ſcripta. Iacobi enim vna & ipſa ad ſanctiſſimum Ba-
ſilium mittitur. omnes enim candido & ſimplici ſtylo conſcriptæ, S. vero ſpiritu plenæ
& ſacrâ doctrina. Similiter prædicant Chalcedonenſem ſynodum in ſacris hiſce do-
gmatibus conſtanter manere, communi ſcriptorum teſtimonio, & qui eas ſuſcipiunt me
amare ac prædicare, quæ in ea decreta ſunt, conſolationem admonitionemque conti-
nentes.

B. EVLOGII ARCHIEPISCOPI

CCXXX.

Alexandriæ Orationes XI.

LEGI S. Eulogij Archiepiſcopi Alexandriæ orationum vndecim volumen. Prima Romanum Pontificem cui inſcripſit, appellat; qui à ſcriptore ſynodicam accepit epiſtolam, deeſſe autem illam oſtendit, quod quattuor ſynodorum appellationes neque verbo probarit, neque hic inſeruerit, neq; numerum vniuscuiusque ſynodi ſignificarit, nec S. Leonis epiſtolæ ad verbum mentionem faciat. ſed neque Eutyches, neque Dioſcorus, neque Seuerus anathemati traditi ſunt. Et quia hoc verbum, *In duobus*, obſcurius quàm par erat, denunciatum eſt: Hæc erant quæ ille ſynodum recipiens accuſabat. Sanctus vero vir eorum de quibus accuſabatur, rationem reddens, primò quidem comprehenſa

Digitized by Google

prehenſa eſſe capitibus omnia ſynodalibus ait, quæ, vt recipiantur, digna viſa ſunt.
Verùm de his pluribus agere non piget. Hoc verò ſtudioſè & piè ad optimum ac perfe-
ctiſſimum exitum adducens: cùm alia, tum ſacram fidei noſtræ addit confeſſionem, ma-
ximè inhærens ſententiæ de incarnatione domini. In qua indiuiſam & impermiſtam hy-
poſtaſeos duarum naturarum vnionem profitetur, & vtrinque natas hæreſes gladio diſ-
ſecat veritatis. Vtitur autem verbo miſtionis piè quidẽ, ſed non vtitur ſecundum inſanũ
438 Apollinarium, quomodo hac voce ſit vtendum teſtatus: neq; ſecundum audacẽ Euty-
chem, ſed vt lex pietatis permittit: vt qui noſſet vnum filium dominum noſtrum Ieſum
Chriſtum declarare, duabus naturis indiuiſis & inconfuſis conſtare in perfecta humani-
tate & perfecta diuinitate: vt permiſtio ſecundum illum confuſionem non ſignificet,
neq; inducat diuiſionem vocis *ἐν δύο*. Eadem autẽ ſentire Athanaſium & Cyrillũ præ-
dicat, qui vnam verbi naturam incarnatam confeſſi ſunt. Cum enim *incarnatam* dixe-
runt, aſſumptam naturam prædicarunt. In his pergens, vt & in alijs eius ſcriptis conten- *Incarnati triplex ſignificatio.*
dit ſuper hac voce, tribus oſtendens modis capi poſſe vocem *incarnatam*. Etenim *incar-
nata*, pro carnem induta, & veluti effigie conformata, quemadmodum æs ſimulachri
forma, ſumi poſſit; vel quod conuerſa verbi natura in carnem, & quaſi incarnata vna
prodijt natura: vel quod vna exiſtens verbi natura, ſecundum incarnationẽ non ampli-
us vna ſola, ſed cum carne ſpectetur, incõmutabilitatem atq; integritatem ſibi & aſſum-
ptæ rationi conſeruans. Primæ itaq; duæ ſignificationes Apollinarij & Eutychis, tertia ve-
rò ex mente Apoſtolorum eſt, quam & SS. Patrum noſtrorũ cœtus inde mutuatus reti-
nuit. Clarum verò eſt, ſi quis piè ſentire velit, dicendo vnam Verbi naturam incarna-
tam, gratiam adepturum, ſentiendo cũ ijs, qui duas naturas inconfuſas atq; impermi-
xtas in vno & eodẽ Chriſto eſſe & cognoſcunt, & ſtatuũt. Alioqui cũ Apollinario & Eu-
tyche ſentit. Etenim vnam hic naturam pro perſona dictam eſſe, *Incarnatã* verò pro hu-
mana natura: vt nihil interſit dicere vnam verbi naturã incarnatam, vel vnam verbi per-
ſonã humanã aſſumpſiſſe naturam. Quamobrẽ patres noſtri hanc vocẽ explanantes ad-
ducunt: non ſublata naturarum differentia per vnionẽ, ſed potius vtraq; conſeruata in
proprio naturæ termino & verbo, in vno eodemq; Chriſto Ieſu Deo noſtro. Quare ſi
cõſeruata cognoſcantur, cognita prædicentur, & quæ prædicantur, & numerentur: per-
ſpicuum eſt piè dicendo vnam verbi naturã incarnatam, & illud, duas naturas in vnione
hypoſtatica indiuiſas, nullam differentiam pijs adferre. His ac ſimilibus prima abſol-
uitur oratio.

Secunda dogmatica inſcribitur, quæ fidei expoſitionem continet, quæ piè & ſyn- II.
cerè de veritate ſentit, & hæc de incarnato Chriſto eodẽ modo proſequitur, cõpendio-
439 ſius hæc quam ſupra exequens, nihil tamen accurationis omittens. & hæc percurrens in
admonitionẽ deſinit, & eos qui ab Eccleſia ſe ſegregarunt, ad cõmunem conſenſionem
reuocare conatur. Hoc libro ait, earum quæ in Eccleſia ſunt à verbi miniſtris traditæ do-
ctrinæ, quædã dogmata ſunt, quædã præconia, & differentia; dogmata cum occultatio-
ne & ſapientia declarãtur, & obſcuritati ſæpe de induſtria inuoluuntur, ne profanis ſint
ſancta expoſita, & margaritæ porcis obijciantur: præconia ſine vlla obſcuritate di-
cuntur, & ea præſertim quæ de præceptorum & diuinæ reuerentiæ obſeruatione tra-
ctant. Eſſe præterea dogmata quædam obſcuriora, quæ omnino, vt ita dixerim, tacen-
tur: ſolis verò illis myſticè tradita, qui fideles habent ſpiritualem ſapientiam per
verbum viuum. Præterea diſtinctionem eorũ, quæ de Chriſto dicuntur, facit, quædam
reuerà & propriè dicta aſſerens: alia per tranſumptionem. Capiuntur enim à nobis,
quemadmodum ipſe caput ſit omnium, quæ à nobis dicuntur, peccatũ, maledictum, &
ſi qua ſimilia. Ait enim Apoſtolus: *Qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* 2. Cor. 5, 21.
Et iterum: *Chriſtus nos redemit à maledicto legis, factus pro nobis maledictum.* Sic & in- Gal. 3, 13.
obedientiam noſtram & ignorantiam, vt caput integri corporis ſuſcepiſſe. & illud,
Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me, per ineffabilem amorem, noſtra tan-
quam ſua aſſumpſerit.

Tertia oratio aduerſus calumniantes ſanctos Patres, & Concilium Chalcedonen- III.
ſe decertat. Primò verò epiſtolas ad Succenſum à B. Cyrillo conſcriptas, & quæ huc
pertinere videntur diiudicat. Etenim aduerſarij ab huiuſmodi vocibus tan-
quam à turre quadam aduerſus dogmata pietatis incurrunt. Hinc & alias calumnias
refellit. Nam hæreticorum opinionem primum quidem proponit ſecunda epiſtola ad

EVLOGIVS.

Succenſum, quæ ait, dicere duas eſſe naturas indiuiſas poſt vnionem, contrarium eſſe ijs, qui vnam Verbi naturam incarnatam colunt. Contra quos veritatis patronus diſſerit, vt qui vnam Verbi naturam incarnatam docent, clarè voce volunt demonſtrare eam quæ eſt per hypoſtaſim, & quod Verbum hominem præexſiſtentem non aſſumpſerit, ſed tenera caro factũ ſit. Hæc autem vox non ſatis demonſtrat myſterij perfectionẽ. Vbi enim licet accipere per vocẽ, fuerit ne animata aſſumpta caro, nec ne? & an ſolum carne indutũ, vel reuera natũ ſit caro? Vnde porrò quod perfecta & inconfuſa, concurrentia permanſerint? nihil enim horum clarum ex ea reperies. Propterea enim & Apolinario & Eutychi propoſitus locus conuenit; huic quidem coniuncta confundenti, Apollinario verò inanimatam carnẽ imaginanti. Quin & hæc vox placet Maneti, imaginariam & adumbratam fingenti incarnationem. Qui verò duas inconfuſas aſſerunt naturas, inconfuſa quidem concurrentia conſeruant, neque hi per eaſdem voces vnionem hypoſtaticam prædicant. Fieri enim poteſt, vt contrà improbè capiant quod vnitum eſt, (vt Neſtorius) honore & gloria, & alijs hæreticorum inuentis. Ideo & B. Cyrillus in fine huius epiſtulæ, *indiuiſum*, ait, *additum, videtur noſtra rectæ fidei eſſe ſignum: illi vero non ita ſentiunt*. Indiuiſum enim apud illos, ſecundum nouas Neſtorij voces, alio modo ſumitur. Dicit enim honoris paritate, & voluntatis & auctoritatis indiuiſum hominem eſſe, in quo Dei Verbum habitauit. Quare dupliciter magnus ille Cyrillus indiuiſum intelligit. aliud quidem hæreticè, aliud verò propriè & orthodoxè. Duobus autem modis indiuiſum vſurpando, verè dixit: dicere vnam Verbi naturam incarnatam, pugnare contra Neſtorianos aſſerentes duas naturas indiuiſas. Idem autem quod dictum eſt, Eccleſiæ eſt orthodoxæ, ſi æquiuocatio tollatur. Tollitur autem & alijs modis, maximè verò, in aſſumendo vnionem hypoſtaticam. Eadem enim hæc additio accuratè adimplens, & fraudem Neſtorij diſcutit, & hæreticos confundit. Imperfecta ergo eſt vtraq; vox, vt ex priorib[9] patet, non alteram arripiendo. Itaq; intelligo eam vocem, quæ dicit, vnam Verbi naturam incarnatam, & illam, quæ dicit, duas naturas inconfuſas, vtramq; perficit inter ſe copulatam. Verbi enim natura incarnata vnionẽ hypoſtaticam ſimpliciter profert; qui verò duas aſſerit indiuiſas naturas, immixtum & inconfuſum eorum, quæ coniunguntur ſignificat. Igitur diuiſa vox altera ab altera, & captioſè adducta iuſtiſſimam reprehenſionem meretur. Quare rectè S. Cyrillus in Neſtorium inuectus, vt imperfectam vocem dicentẽ duas indiuiſas naturas, & non valentẽ hæreticorũ ſectam refutare, accuſat, & pugnare [ait] cum illa quæ dicit vnã naturam incarnatã. Cum qua ſi compoſita veniat, ſinceram pietatem oſtendit, duas indiuiſas naturas in vnione hypoſtatica clarè prędicans. Sic certè licet quis vnam Verbi naturã incarnatã dixerit, & maximẽ cum Apolinario dimicans, aut Manete, aut Eutyche, imperfectè proferat, & illorũ ſententiã potius adiuuans, & Cyrilli ſententiam oppugnans, & inuertens, & conſtringens eos, qui duas naturas indiuiſas in vnione hypoſtatica confitentur. quod autem duas naturas confiteri in vnione hypoſtatica, congruat cum Eccleſia vnam naturam Verbi incarnatam docente, Cyrillus accuratæ veritatis cuſtos clarè 441 oſtendit. Occidentis .n. Epiſcopos negantes vnã Verbi incarnatã, duas verò naturas in vnione hypſtatica & docentes & ſentientes, rectè & lubentiſſimè excepit. S. enim Ioannes, qui Antiochenam tenuit ſedem, ſcripſit, duarum factam eſſe vnionem naturarum, & ideò vnum Chriſtum, vnum filium, vnum dominũ nos confiteri: ſecundũ hanc inconfuſæ vnionis intelligentiam, cõfitemur Deiperã Virginem Dei matrem eſſe, quia Dei Verbum incarnatum eſt, & carnem induit. Ardens ille veritatis ſtudioſus Cyrillus, hæc & his conſimilia ſcripturis aſſerens, non modo libenter & iucundiſſimè acceſſit, ſed & Paulum Emiſenum, qui ab ipſo miſſus erat in publico cœtu concionaturus, quæ & ſibi & mittenti Cyrillo fuerit ſententia, laudibus excepit, & vt eadem ſentientem magnifecit. Concio vero perſequitur illud, *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis.* [Secundo interpretatus eſt: *Verbum caro factum, & habitauit in nobis.*] hoc eſt in noſtra natura. Talia Paulus ille prædicans, Cyrilli laudibus ornatur. Reſpice iterum Ioannem duas naturas declarantem, & vnum filium; aliud tabernaculum, aliud inhabitans. aliud templum, aliud inhabitans Deus. Attende dicto, non dixit, alius eſt & alius, vt de duobus Chriſtis aut duobus filiis. Sed *aliud & aliud*, vt de duabus naturis. Quando ergo dixit, *habitauit in nobis*, & duas dixit naturas, tum & hoc addidit, *& vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti.* Hæc & id

Ioan. 1. Vltim.

genus

genus alia S. Euangeliſtæ Ioannis verba docent vera eſſe cum prædictis dogmata. A propria auſpicatus doctrina ait, S. Iſaias Propheta Chriſti doctorum eloquentiam prænuncians ait: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris.* Ecce hauſimus nobis aquas è diuino fonte, prædicti, inquam, doctoris, qui S. Spiritus facibus accenſus, oſtendit nobis magnum & ſanctum Saluatoris myſterium. Sic S. Ioannem duas naturas ſurſum deorſum vertentem, feruidus ille veritatis adamator Cyrillus ſacrum fontem appellat, lumine S. Spiritus plenū, & clarum prædicatorem magnorum & ſanctorum Chriſti myſteriorum: Neque hunc ſolum, ſed de commemorato antea Paulo ad Ioannem ſcribens, qui de voce dixit. Veniente Alexandriam confratre in domino pio, & Iſai. 12, 3.

442 factis iiſdem initiato, animi voluptate impleti ſumus, & valdè probabiliter, vt viri ita mediantis. & iterum, modum exceedens, & non facile excuſandum eccleſiarum diſcidium contigit, nunc maximè domino impleti ſumus, profetente epiſtolam B. Paulo Epiſcopo, irreprehenſibilem habens fidei profeſſionem. Sic quidem iucunditate dignū Paulum fuiſſe, & allatam Occidentaliū fidem irreprehenſibilem prædicare. Adhæc accuratè oſtendens, in quibus eum Orientalibus conſentiat, & quæ communiter allegant. ne contentioſam transferre ſecuritatem, accipiat ad quod volet, pacificam confeſſionem, & conſtitutionem verbis ipſis caput hoc poſtremum facit. Scimus viros diuinos ſcripturæ peritos quas de domino voces protulerint, partim dum veluti vni perſonæ illas communicant, partim dum velut in duas diſtribuunt, & quaſdam Deo dignas reſpectu diuinitatis Chriſti, quaſdam abiectas reſpectu humanitatis tradunt; quibus adiungit & ſuum iudicium; quæ cum noſtris vocibus conuenlunt, ſic & illos ſentientes reperimus: *Vnus enim dominus, vna fides, vnum baptiſma.* Senſimus vniuerſorum ſaluatorem Deum, alijs inuicem congaudentes, quia diuinę ſcripturæ, & traditioni SS. Patrum fidem habent conſentientem, quæ apud vos & nos ſunt eccleſię. Vt quis alius ſit generoſior, & fide Cyrillo dignior, ad Cyrillum interpretandum, & eiuſdem ſententiam puram & hæreticis mixturis non inquinatam conſtituere, in quibus indifferenter opinari ſe, & Orientales de pietate renunciarunt. Oſtendit clarè non differre & hoc, in vna perſona, vel in vna hypoſtaſi duas naturas indiuiſas confiteri, & hoc, vnam Verbi naturam incarnatam anima rationali & intelligibili. Non ad Orientales modo ſcribens, ſimilem illis teſtatur opinionem: Sed accuſantibus nonnullis, quod duas naturas confitentes Orientales ſuſcepit, ipſe ad Valerianum Iconij Epiſcopum ſcribit, Orientales Neſtorium damnaſſe, & SS. Patrum conſenſionem ſynceram ſeruare, S. Virginem Dei genitricem nobiſcum confitentes, & vnum eſſe Chriſtum, filium & dominum à Deo patre genitum Deum Verbum, & vltimis temporibus è muliere in carne natum, & perfectum eum eſſe in diuinitate, & perfectum in humanitate, non in duos filios & Chriſtos & dominos ſeparantes. & hæc oppugnare audentes, vt mendaces & fraudulentos, & mendacij ſui patrem prætexentes, deteſtati hortatur ac refugere. Sed & in ea, quæ ad Acacium Melitinenſem Epiſcopum, de his Oriental.bus ſic ha- Epheſ. 4, 5.

443 bet. Non diuidere eos vnum filium & Chriſtum, quem è patre dicunt vt Deum, & ex muliere natum in carne vt hominem, & quomodo non intelligatur ſecundum humanitatem noſtri ſimilis, neque patri ſecundum diuinitatem, niſi intelligatur ſimul & Deus & homo idem. Quod Neſtorius negauit. Sic non ſolum duas naturas Orientales aſſerentes ſaluat: Sed tametſi quis accuſet, propugnator fit, & quod mirum videatur, etſi non apponant *Indiuiſè*, non dicit ipſos naturas diuidere. Sciuit enim & vnum Chriſtum, vnam perſonam, & vnam hypoſtaſin, qui dicit eundem Deum & hominem, & Deiparam Virginem, nihilominus etiamſi addat indiuiſos, vt confitens ex dictis vnionem hypoſtaticam, ſimul & hoc indiuiſum verè adducit. Qui idem tutæ & diuinæ adamator * doctrinæ iterum ad Acacium ſcribens: Licet, inquit, duas naturas dicere, nec diuiſionem naturarum vllo modo intelligere, cum quis adiungat prædictis vnionem hypoſtaticam. Et ad Eulogium ſcribens, conſentientem exiſtimauit ſecum, vnam Verbi naturam incarnatam credentem, cum duas naturas indiuiſas in vnione hypoſtatica confitentur. Reprehendunt quidam expoſitionem quam faciunt Orientales, & aiunt: Quare ipſis duas naturas confitentibus erubuit, & præſul laudauit Alexandriæ. Neſtoriani aſſerunt illum quoque ſic ſentire, eos inuoluentes, qui nihil accuratè ſciant. Oportet autem reprehendentibus hæc reſpondere, non omnia quæ aſtruunt ſectarij, vitari & reprehendi debere: quare Orientales duas naturas confitentes

* διδασκαλίας addendum ſenſeo.

 admittit,

EVLOGIVS.

admittit, Piè enim illi aſſerunt: Neſtorium damnat, non quia duas naturas dixit, ſed
quia duas aſſerens naturas, vnionem hypoſtaticam non recipit: Quemadmodum nos,
vnã Verbi naturam eſſe incarnatam: Nos enim ſubdit, vt tametſi duas naturas Neſto-
rius dicat, differentiam carnis & Dei Verbi ſignificans, ſed nondum vnionem hypoſta-
ticam nobiſcum confitetur. Nos enim hæc coniungentes, vnum Chriſtum, vnum fili-
um, vnum dominum confitemur. Hoc communis ipſius & Orientalium confeſſio.
Deinde rurſum adducit: Vnam Verbi naturam incarnatam confitemur, quaſi diceret:
Nos differentiam coῦntium confitentes, duas quidẽ aſſerimus naturas, ſed & vnionẽ
tradentes, hoc ſtatim adiungimus, vnam Verbi eſſe naturã incarnatam; hoc ſiquidem de
vnitorum differentia; illud verò hypoſtaticam vnionem oſtendit. ex quibus de Neſtorio
dicit, tantum-non clamat: Vt ſi nobiſcũ vnionẽ Neſtorius aſſerit, vnũ Chriſtum, vnum
dominum, vnũ filium confiteus, recepimus illum duas dicentẽ naturas. Siquidem eadem
voce differentiam carnis ac Dei Verbi conatur oſtendere, ſed ne decerpere veritatẽ co- 444
natus ſit. Si vero duas naturas dicere, vt ipſe dixit, differentiam ſignificat carnis & Dei
Verbi, & hanc ſeruare oportet [poſt] vnionẽ: nimirum duas naturas docet poſt vnionã
ſeruare. Differentia ſcilicet ſeruata, neceſſe eſt ea ſeruari de quib⁹ differentia, & Orien-
tales ſecũ ait conſentire, & neq́naq̃ vnam verbi naturam incarnatã aſſerentes, ſed duas
quidem aſſerentes naturas hypoſtatica vnione vnitas, indifferentes voces clare oſtendi-
tur. Quare ſynodus, etſi non lingua, tamen ſententia vnam nouit Verbi naturam incar-
natam prædicare. Non modò è dictis hoc facile eſt perſpicere, ſed etiam ex eo libello
quem propria manu S. Flauianus conſcripſit, & Theodoſio Imp. inſcripſit. *Concilium*
verò ante alios hunc legi præcepit. Sic .n. ibi ad verbũ; *Etenim è duabus naturis Chriſtũ*
poſt incarnationẽ in vna hypoſtaſi confitentes, & in vna perſona vnũ Chriſtum, vnũ filium,
vnum dominũ confitemur: deinde & vnam naturã Verbi incarnatam, & carnem indutam
dicere non negamus, quia è duobus vnũ & eundẽ eſſe dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum. Tu
vero & illud conſidera. Concilium continenter dicit eundẽ & vnũ Chriſtum. Hoc verò
quid aliud eſt quam vnionem hypoſtaticã confiteri, vel, ſi placet, vnã verbi naturam in-
carnatam. Etenim abſq; hæreticorum cauillationibus, vſus hic antea allatus differentiã
continet ad prædictum ſenſum. Quemadmodum autem ea humanitate atq; diuinitate
Chriſtum dñum è duabus naturis ſimiliter ſynodus prædicans iterũ laudat: ſic & in di-
uinitate & humanitate dicens in duabus opinatur naturis ac confitetur. Non .n. ex his
eſt Chriſtus, neq; hæc, neq; illa, non in quibus, ſed è quibus eſt, & in quibus agnoſcitur,

D. Ambroſius.

Et hæc ferè ſunt. Sic quoq; B. Ambroſius libro quarto de incarnatione docet: *Ibi Deus*
ab æterno eſſe carnis myſteria prævidit, nec ſeparatus, ſed vnus. Poſtq̃ vtrumque vnus, & v-
nus in vtroque, hoc eſt, in diuinitate & humanitate. Rurſus idem alio libro, vnde mu-
tuatus eſt doctus Cyrillus contra Neſtorium, ſic bonus inquit Ambroſius: *Vnus Dei*
filius in vtraque ſpecie verba facit, quando vtraque præditus natura eſt. Hoc vero dictũ
corrupit Seuerus, nihil iniuriarum omittens. Vertit enim vnam vocem in alterã, vt per-
ſuadeat apparere voce non naturam, ſed loquendi formulam, quod ipſum reprehen-
di meritò debet. Verumtamen refellitur ob vſum vocis prædictum eum dicit, in vtro-
que idem deſignare. Quid ſibi vult hoc *eodem* pro in *vtroque*, hoc eſt coniungens 445
diuinitati & humanitati, quare ſi *in vtraque* dicat, vt ſyncerè habent verba Ambroſij,
ſiue *in vtroque*, vt improbus ille Sophiſta vocem deprauat; nihilominus duæ oſten-
duntur naturæ. Idcirco, vt diximus, Ambroſius quod *in vtroque* eſt dicens, hoc eſt *in*
vtraque re ad diuinitatem & corpus, vocem traduxiſſe videtur. Et idem ad Albinum
ſcribens, vt perfectus, inquit, in vtraque natura ſit. Sed hactenus de his. Si vero quis no-
bis Athanaſium proferat libro de Incarnatione, Gregoriũ item Thaumaturgũ in libro de
fide particulari, prohibentes duas in Chriſto aſſerere naturas: ſciat ille (vt ſæpe iam di-
ximus) neq; reliquos Patres duas naturas aſſerere, neq; vnam complecti; ſed & frequen-
ter reieciſſe, Poſt enim adductã *Indiuiſi* vocem, neq; temerè amplexos eſſe, neque im-
prouidè illum explanaſſe, Neque enim ſumpſerunt inordinatum. Conueniente verò
cum prædictis vnione hypoſtatica, nemo pius viſus eſt, qui hanc vocẽ valdè adamauerit.
Nemo igitur dicat, nihil enim hoc ad pietatem, vt in Chriſto duas naturas dicere Pa-
tres prohibeant; ſed oſtendat, verum, ſimul confitentes vnionem hypoſtaticam duas
dicere naturas indiuiſè prohibebant? Etenim & ſic vide quomodo dicat Athanaſius.
Non duas naturas prædicamus vnum filium, vnam adoratam, & vnam non adoratam.

Et quis

Et quis ignorat, adoratum & non adoratum in duas quidem hypoſtaſes diuidunt vnum,
hypoſtaticam vnionem prædicant. Sed magni Athanaſij ſenſus clarus eſt. Teſtimo-
nium quod Gregorij Thaumaturgi nomine ſubiicitur, illius quidem eſſe dicitur, ſed
Apollinarij eſſe abſurditas illa manifeſtè declarat. Habet enim & eſt verus Deus ſine
carne in carne viſus, perfectus in vera & diuina perfectione, non duæ perſonæ, neque
duæ naturæ. Neque enim quatuor adorare dicimus. Vides quomodo pateat impietas.
Nam perfectum dicens in diuinitate, humanitatem reticuit. & adiicere, ſine carne in
carne apparens, impiæ culturæ acerbum eſt germen. Sed enim teſtimonium quod hæ-
reſis adfert ex epiſtola Iulij Romani ad Dionyſium, haud dubiè non eſt genuinum. Ete-
nim S. Cyrillus in Synodo Epheſina ex epiſtola ad * Decium eius vſum adducens, non *fort. Decimum.*
dignatus eſt in memoriam huius venire, quam in Synodo cognouit his verbis: *Filius*
Dei habitans in hominibus, non in homine operans, perfectus Deus in carne, perfectus homo
446 *in Spiritu, non duo filij, vnus quidem genitus Filius carnem aſſumens, alter verò homo morti*
obnoxius, aſſumptus à Deo: ſed vnus vnigenitus in cœlo, vnigenitus in terra Deus. Iulij
Papæ quidem verba in Synodo lecta hæc ferè, ſiue veram ſonat vocem, quam ex epi-
ſtola ad Dionyſium adducunt, & maximè Neſtorium damnans hanc non contempſit.
Ad hæc & illud ſciendum, B. Cyrillum hominem ponere pro exemplo, non vt oſtendat
vnã naturam in Chriſto capere, ſed vt per hoc vnionẽ conſtituat hypoſtaticam. Etenim
in noſtri comparatione, diuerſæ formæ corpus & animam, vt vnita vnam perfectam
hominis naturam, non adiecit *corporatam & animatam.* In verbo vnam naturam di-
cens, ſtatim adiungit incarnatam. Rarius enim illam tacuiſſe, non repugnantiam ſen-
tentiarum, ſed magis confirmationem teſtatur. Sæpenumerò enim quod quis aſſiduò
clamat, & validam eius opinionem omnibus inculcans, nouit vt confeſſum & clarum,
interdum tacendo, ſilentio non contemnit quod ſæpius dixit. ſed oſtendens ita firmum
atque apertum eſſe, vt nec verbis, nec commemoratione amplius indigeat. Sic igitur
doctus & pius minimè vacillans Cyrillus vnam docet verbi naturam, & illam incarna-
tam, & hoc non ſimpliciter, ſed anima rationali & intelligibili, hæc aſſumens, & antea
fundans in omnium animis per cognitionem, & non dubitationem, & naturæ com-
prehenſionem ex parte aſſerens, omiſit reliquum efferri & audire. Etenim multa co-
gitat, non verbis & nominibus ſenſum credit, ſed mente verba & nomina conferens
atque accommodans. Attende quid libro primo Theſaurorum dicat, & quid in epi-
ſtolis ad Succenſum. Ibi enim dicit: *Deum Verbum pro nobis ſummum Pontificem fa-*
ctum, tanquam veſtem aliquam, ex Maria hominem, vel templum reſumere. Hic verò:
Non homo igitur factus eſt, non autem hominem aſſumit. quomodo ergo ibi quidem,
non aſſumpſit, hic verò *aſſumpſit*? Seipſum explanat. adducit enim Neſtorio videri.
Quid hoc aliud eſt niſi verbis ſenſum credere, verba ſenſum repræſentare? Quam-
obrem ſicubi dixiſſe videatur Deum Verbum hominem non aſſumpſiſſe, hac ipſa do-
ctrina prædicauit, non omnino ipſum negare, hoc non dici: Quomodo ergo alios ſic
loqui prohibeat, quod ipſe facit? ſed non ſic loqui vt Neſtorio viſum eſt. Clarus
itaque Eulogius vnam Verbi naturam incarnatam indicans, hoc etiam addit. Vt ſi
quis præceptoris ſenſum accuratiùs cupiat inueſtigare, inueniet voce nihil aliud vo-
447 luiſſe, quàm incommutabilitatem Verbi oſtendere: Ne dictum alio, ſed ad diuinita-
tem vnigeniti referatur. In dialogo enim, qui inſcribitur, *Vnus Chriſtus*, vnum Filium,
& vnam eius naturam dicimus, licet in aſſumptione carnis fieri intelligatur habentis
animam intelligibilem. Quibus nihil aliud quàm immutabilitas diuinitatis declara-
tur. Non igitur vna Verbi natura, vt diximus, incommutabilitatem declarat diuini-
tatis, non autem duas naturas ſecundùm hypoſtaſin vnitas tollit. Sic igitur intellexit *Eulogius Cyrilli*
pius ille ſcriptor, quod à præceptore ad Eulogium dictum eſt. Vnus denique Filius, & *diſcipulus.*
vna natura incarnati Verbi, hoc eſt non conuerſa, nec à propria perfectione declinans.
Et illud ad ſenſum referre oportet, vt B. Cyrillus nuſquam vnam Chriſti naturam di-
cere videatur: ſed vnum Chriſtum, vnam perſonam, & vbique vnam Chriſti hypoſtaſin,
non autem vnam naturam. Et contra prohibet in epiſtolis ad Succenſum, vnam natu-
ram in compoſito dicere. Si enim hoc, tollimus è duabus diuerſis naturis vnum ſo-
lumque Chriſtum eſſe, poſt vnionem indiuiſum. Aſſerunt aduerſarij, ſi vna natura
vniuerſum, quomodo incarnatus eſt? Vniuerſum dicit & poſt vnionem dicens: Cer-
tum eſt hæc non ante vnionem, ſed hæc poſt vnionem, quemadmodum compoſitum

EPHRÆMIVS. thrum potius tractos quàm inde aliquos trahentes. Quomodo enim talia cum Paulo
2. Cor. 1. 18. dicere liceat? *Quia ſermo noſter, qui fuit apud vos, non eſt in illo* EST *&* NON: *ſed* EST *in ipſo factum eſt.* Innumeras in vita mutationes licet non mutatis, ſed Euripi mutationes imitantibus. Sed quod rurſum aſſerit hæreſis, venia Patribus danda. Si enim vi quadam ſententia peruincit, tanquam poteſtatem nacta conuitiandi, & condemnandi quod libeat, & rurſum dimittere peccatum & tantumnon ſic excla-
Pſal. 9. 5. mans: *Labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt.* Præterquam quod cum hæreticis Patres pugnarunt, etſi à pietate exciderunt, propterea venia digni, quomodo æqualis nobiſcum affectionis, & ſi quid adulterare videantur, qui Chalcedonenſi Synodo non interfuerunt, & ad duas hæreſes, & hi oppugnantes Neſtorij opinionem & Eutychis, tradiderunt. Sed vbique adeò cæca eſt ac ſurda impietas, & neque cernere quidquam, neque audire, neque quæ illa ipſa proponit. Chalcedonenſe concilium ſtatim initio, quæ contra Neſtorium beatus Cyrillus Epheſi tractauit, iis decretum auctoritatem addidit, & ante hoc duas habitas Synodos tanquam fidei definitrices recepit, & Arium, Macedonium, Neſtorium eodem damnauit anathemate: & qui in filiorum dualitatem incarnationis ſecant myſterium, quemadmodum audentes dicere vnigeniti diuinitatem patibilem, pariter condemnant, ita & duas ante vnionem Domini naturas confingentes, vnam poſt vnionem formantes, eadem compede conſtringit. Definiuit autem, quemadmodum quæ ante hanc Synodum, *nemini fas eſſe aliam profiteri fidem*, hoc eſt conſcribere, vel componere, vel ſentire, præter quam tradidit prima & ſecunda Synodus generales. Qui verò audeant aliud ſymbolon præter hoc ſcribere vel docere, qui volunt conuerti ex Iudaiſmo & Ethniciſmo, cuius tandem ſectæ, priuari Epiſcopos quidem aut Clericos dignitate, monachos verò aut laicos excommunicari. Hæc ferè à Leone Pontifice dicta ſunt in epiſtola ad Flauianum Conſtantinopoleos, quibus clarè eius pietas eluceſcit, & ibidem adhortatione atque conſilio ſermonem claudit, eos qui epiſtolam ſuſcepturi ſunt, adhortans vt errorem deponant, & piorum ſententiam amplectantur. Sic quidem libro tertio.

LIB. IV. Quartum verò ad Orientis monachos elaborauit, Deopaſſitarum hæreſi in- 429.
fectos, quorum vnum, facile falſas criminationes oſtendens, crimine ſe purgat, quas ab hæretica opinione conatur auertere, de recta fide proferens teſtimonia, quibus & in prioribus vſus eſt, Athanaſij, Ambroſij, Cyrilli, aliorumque Patrum, quibus Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM in diuinitate & humanitate perfectum clariſſimè oſtendit. quorum vnum eſt S. Ambroſij confeſſoris Mediolani Epiſcopi, quod in libro contra Apollinarium produxit hoc modo. Sed in quantum, inquit, hos accuſamus, prodeant alij dicentes: corpus Domini & diuinitatem vnius naturæ. O blaſphemiam ex Tartaro eructatam! Ariani enim paulò magis ferendi ſunt, quorum error per hos confirmatur, Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum non vnius naturæ aſſerentes. Quandoquidem CHRISTI diuinitatem & carnem vnam dicunt. Huius ſancti viri verba etiam perſtrenuus Cyrillus contra Neſtorium adducit, quibus dignum eum fide & admirandum ducit. Dicit verò & idem Cyrillus multis modis pietatem corroborans, in libro de fide: *Solutum eſt templum tempore triduanæ ſepulturæ illo volente.* & iterum: *Reſurrexit, & vnitum eſt ipſi Verbo ineffabiliter, tribus diebus non in illo mixtum, vel carne indutum, ſed in ſe ſeruans inconfuſam proprietatem naturarum, quæ diuerſa erant eſſentia.* Et rurſum commentario in Matthæum libro primo: Niſi ſciuiſſet à DEO infuſa ſcriptura hominem & DEVM CHRISTVM eſſe, etſi vnus & idem intelligeretur. Tribuit igitur ſanctus Euangeliſta tanquam vnicuique parti decorum, clarum & inconfuſum myſterij ſermonem ſeruans. Nam hæc quidem propria eſſe ſciuit, & conuenientia humanitatis terminis: illa verò excellentiæ ineffabilis deitatis. Ergo non ſolùm duas naturas, ſed & duas operationes Cyrillus confitetur, vt in theſauris loquitur. Non enim incommutabiles virtutes & operationes ad ea quæ alterius generationis & eſſentiæ producit. Et rurſum: Quemadmodum ſeparatum habent eſſentiæ vel qualitatis rationem, ſic & diuerſam operationẽ ſeruant. & iterum: Non enim vnam ſanè eſſe naturalem operationem dabimus DEI & creaturæ, vt neque aliquid creatum ad diuinam eſſentiam referamus, neque diuinæ naturæ præſtantiam ad modum huma-

Digitized by Google

humanitatis reducamus. Cum verò illi ad quos ſcripſit quæſiuerunt tenui dictione,
430 quæ ab aliquibus patribus dicta ſuor, oſtendit vſum qui eſt in interpretatione Cyrilli ad
Hebræos hoc modo: non refuſionem aliquam naturarum in ſe mutuo factam eſſe dici-
mus, manente porius vtraque, hoc, quodeſt, vniri carni intelligimus verbum: & rurſum
idem in eadem re, & non dicimus, velut quandam refuſionem in naturis factam
eſſe, vt ſitam Verbi naturam in hominis, verbi auſa, tenuitatem, ſed neq; rurſum huma-
nam in ipſam Dei: intellecta purius & ſubſiſtente vtraque in propriæ naturæ termino,
factam vnionem dicimus, inhabitante corporaliter Verbo in templo, quod ex B. Vir-
gine ſumſit. Sic & Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus libro contra Eunomium,
Propterea omni contentione & cautione conſiderandum eſt, quomodo in vno eodem-
que vtriusque naturæ oſtendatur veritas. quoniam patres quidem non vnam in Chri-
ſto, ſed duas naturas in perſonali vnione confitentur. quod & antea dictum eſt, nunc
vero idem recenſere nihil prohibet. Dicit enim Gregorius Nyſſenus in libro contra
Apollinarium. Si igitur in contrarijs proprietatibus vtraque harum cognoſcatur natu-
ra, carnis, inquam, & Dei, quomodo vna ſunt duæ? Et S. Ephræm in libro de incarna- *S. Ephram Syrus*
tione, & in Margaretam: non minuta eſt inquit, connexio aſſumptionis, vt perdide- *hoc antiquior.*
rit quod habuit; & quod non habuit, adepta ſit. Sed perfectum eſt, quod aſſumpſit, &
quod adepta eſt. Et Cyrillus epiſtola ad Eulogium, & prima ad Succenſum, & in oratio-
ne de fide, & libro contra impium Neſtorium, & in Theſauris eadem dicit, ſimiliter &
libro de incarnatione, ſic habet: Sed in vnam vtrasque collegiſſe ſecundum coniun-
ctionem œconomicam naturarum proprietates, multis ſermonibus nobis oſtenditur.
Et poſt alia contendit & certat oratione. Verum & ſapiens Ioannes tantum non con- *Ioan. Chryſoſto-*
nectens poteſtatem proprietatum accidentium vtrique naturæ. Sed è multis alijs locis *mus.*
hæc fas eſt colligere. Exponens enim prophetam Zachariam ſic ait: S. Ezechiel thro- *Ezech. 10. 18.*
num vidiſſe ſe dixit: *in firmamento ſuper caput Cherubim*: dixit ſe in throno vidiſſe ſe-
dentem quendam duplicis naturæ. Et rurſum commentario in Ioannem libro ſecundo
habet: cum aliquid facies, quando nobis ſimplex, naturam ingreditur duplex, & alia
ſexcenta. quomodo non ex duabus naturis dixit Sacra ſynodus Chriſtum eſſe, luculen-
ter declarans ante ſæcula eum è patre natum diuinitate, & in vltimis diebus noſtra cauſa
431 & ad noſtram ſalutẽ è Maria Deipara ſemperq; virgine humanitate. Alioqui ſi Cyrilli e-
piſtolas amplexus ſit, quæ vbique illud è duabus naturis vociferantur: quomodo non
ſine cauſa hæreſis aduerſus S. Synodum fremit? Verum inſpice malignitatem hæreti-
corum. Dicente enim ſynodo *de Patre, & Filio & Spiritu ſancto docent perfectionem,*
& domini incarnationem rectè ſentientibus ob oculos ponunt: Quatuor in Trinitate
perſonas illam dicere furenter accuſator exclamauit. quare? quia cũ dixiſſet Patrem, Fi-
lium & Spiritum S. & domini incarnationem pro perſona adiunxit. Verum hanc blaſ-
phemiam S. Scriptor in caput auctorum retorquet, multis teſtimonijs antiqua tradi-
tione hunc ordinem eſſe oſtendens, vt poſt ſanctæ & ſupernaturalis Trinitatis laudes,
vnius in Trinitate incarnationem ſancta Eccleſia confiteatur, ne autem quaternitatem
connumeret. Sic Cyrillus libro ſeptimo de Adoratione in ſpiritu & veritate lo-
quitur, ſic & in Euangelium Ioannis & Matthæi, alijque permulti. Clare vero in
multis ſuis libris D. Cyrillus, & in diuinitate perfectum, & in humanitate Chriſtum
prædicat & tradit. Quibus & ſacra conſentiens ſynodus, vnum eundemque Ieſum Chri
ſtum vnigenitum in duabus naturis inconfusè & indiuisè prædicauit. Quibus iterum
Cyrillus in epiſtola ad Succenſum conſentit, dicens: *Intelligentes ergo, vt dixi, incar-*
nationis modum: videamus quomodo duæ naturæ, per vnionem inſeparabilem, inconfusè,
inſolubiliter inter ſe conuenerint. Caro enim caro eſt, non diuinitas, licet Dei caro facta ſit.
Eodem modo & Verbum Deus eſt, non caro, licet per incarnationem propriam ſibi carnẽ
fecerit. & deinde. *Quantum profecto ſub intelligentiam cadere poſſit, & ſub oculos ani-*
mæ, quo modo incarnatus eſt vnigenitus, duas naturas eſſe dicimus: vnum vero Chriſtum,
filium, dominum, Dei Verbum incarnatum & hominem factum. Et in epiſtola ad Ori-
entales: *Duarum naturarum vnio facta eſt, ideo vnum Chriſtum, vnum filium, vnum*
dominum confitemur. Et in epiſtola ad Acacium Melitinis Epiſcopum. *Cum itaque cu-*
rioſè incarnationis modus inquiritur, duo quædam inter ſe ineffabiliter & ſine confuſione,
per vnionem coniuncta humana mens omnino videt, incarnatum vero nequaquam intelli-
git, ſed vnum ex ambobus filium, Deum & Chriſtum, & dominum eſſe credit, & conue-

Digitized by Google

nienter id ſuſcipit. & in Scholijs, factam carnem, & in nobis, inquit, habitaſſe, vtrambo-
bus oſtendit, & factum hominem, & proprium ſuum non dimiſiſſe. nam meminerat
qualis eſſet. Intelligitur autem omnino alter in altero habitans, hoc eſt, diuina natura
in humanitate, & non patiens miſturam, refuſionem aliquam, vel mutationem illius
in id, quod non erat. Habitare vero in altero dictum, non idem factum eſt hoc, quod
Leuit. 5, 7. eſt in quo habitat. Magis autem intelligitur illud alterum in altero, in expoſitione Le- 432
uitici. Propterea duæ ſumuntur aues, & cognoſcuntur iterum ambæ vt vna, niſi quod
viuant & puræ ſint. Vitæ enim & puritatis omnis capax eſt ipſum per ſe Verbũ, & tem-
plum è virgine ſumptum, idem Verbum in ſe continet. Erat enim proprium eius cor-
pus, & non aliena geſtatio, propterea & vnus dominus Ieſus Chriſtus. & in expo-
Matth. 17, 27. ſitione Euangelij ſecundum Matthæum: *Stater igitur & verus eſt, & intelligibilis, & vt
in figura ex materia eſtenſus eſt idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus duplex character.* &
deinde: *Stater igitur intelligibilis, hoc eſt numiſma regium, qui in vnitate duplex chara-
cter, ſeipſum pro noſtra omnium vita redemptione tulit.* Et rurſum libro contra Arium,
*Duplex igitur eſt de filio ſermo, referenda igitur ad Deum quæ ſunt Dei, & quæ ſunt homi-
nis, homini.* & mox: *Sapientes ergo (dicam enim) & ſolertes dixerint, duplicem & bi-
fidum in his adducentes ſermonẽ, & temporibus conuenientibus attribuant ſacrorũ diſputa-
tionem.* & libro nono de Adoratione in ſpiritu: Ex argento vero & ex duobus eſt ba-
Pſal. 117, 27. ſis. Clarus enim [in terra] & illuſtris Chriſtus, iuxta illud, *Deus dominus, & illuxit no-
bis.* & tanquam duplicem habens ſententiam. in hoc enim noſcitur Deus & homo.
Hoc enim eſt, vt puto, duplicem ex argento habere fundamentum. & libro aduerſus
Neſtorium, Nam altera quidem præter Dei Verbum caro, & ſecundum propriæ natu-
ræ Verbum, alia rurſum eſſentialiter ipſius Verbi natura. Sic & conſentit ſacræ & œcu-
menicæ ſynodo S. Cyrilli ſententia. Rurſum ſacro Concilio aſſerente, nequaquam na-
turarum differentia ſublata per vnionem, ſed potius ſeruata vtriuſq; naturæ proprietate,
& vnam perſonam, & in vnã hypoſtaſin coaleſcente. vide quomodo nullatenus Cyrillus
diſſentiat. Nam in epiſtola prima ad Neſtorium ait: non vt ſublato diſcrimine naturarũ
per vnionem, ſed magis perficientibus nobis vnum dominum, Filium, & Chriſtum,
diuinitate & humanitate, per ineffabilem conſenſionem vnione. & rurſum in Scholijs.
Adorat quidem, vt adorandam naturam capiens, & adoratur iterum idem, tanquam
adorandæ vlterius naturæ exiſtens, quatenus percipitur Deus. & vide, vt neque ſecun-
dum rectum caſum, neque ſecundum accuſatiuum adducit Cyrillus diuiſionem vnius
Chriſti. rurſum ipſe in Scholijs loquitur, non diuidendus igitur vnus dominus Ieſus
Chriſtus propriè: ſed vnum & eundem Ieſum Chriſtum oportet ſentire, naturarum di- 433
cimus differentiam, & inconfuſè inuicem eaſdem ſeruantes. & in Theſauris. Finis ali-
quis alius ſit, ignorantiam dixit œconomice, vel iterum ſeruare, humanitati conueni-
entem ordinem. Humanitatis enim proprium, non ſcire futura. Et in ſecunda epiſto-
la ad Succenſum. Si enim & vnus dicatur pro nobis Filius Dei incarnatus, non permi-
ſtus ideo inuicem videri, neque in carnis naturam mutata eſt Verbi natura: ſed neque
carnis in Verbi, Sed in proprietate naturali vtraque manente & intellecta. Hæc ipſa ſic
recipiens ſoluit ſcandalum, ſed qui contraria aſſerit, ſubijcitur terribili Edicto imma-
culatæ vocis dicente in Euangelicis, væ homini per quem venit ſcandalum. Sic concili-
um & Cyrillus. Et non ſolum Cyrillus, ſed & alij SS. Patres, vt conſentientes in fide,
ita & vnius ſententiæ cognoſcuntur. Sed adhuc vide hæreſeos impudentiam. Repre-
hendit enim eum, qui epiſtolam ſuam Tomum vocauerat, neſcientes rudes, quomodo
idem Cyrillus & ſtrenuus Athanaſius, aliorumque Patrum cœtus, pios labores tomos
vocent. Quare fruſtra Tomi nomen illos decepit, & in hæreſim induxit. Sed non re-
linquunt hæretici impudentes & inuerecundi, hoc, in quo, conſentiunt vt temporalem
& opportunam annuncians coniunctionem, hoc vero, in quantum, pro donec capi; ſed
ſacer quidem ſcriptor oſtendit aduerbium in ſacris litteris, non ſolum temporalem ſen-
ſum ſignificare, ſed in multis ſæpe & infinitum. Sed mihi videtur, *in quantum*, hic non
donec ſignificare, ſed potius pro quatenus accipi. Niſi quod B. Gregorius Theologus
eaſdem voces prædixit, quem Leo ſequitur. Rurſum vero hæreſis Leonem calumnia-
tur, quia, inquit, dixit, vnius & eiuſdem hoc, humilitas carnis & magnitudo diuinita-
tis, & certè ſi non prædixiſſet *vnius & eiuſdem*, cito hæreticis occaſionem hæreſeos
dediſſet, quod ipſe diuiſim ponat carnem & diuinitatem. Etſi vox hoc tunc non ſigni-
ficabat.

ſicabat. Quando vero dixit *vnius & eiuſdem*, adiunxit, *humilitas carnis & magnitudo di-*
uinitatis. Quomodo non vltimæ ſit dementiæ innoxium accuſare. Quia SS. Patrum li-
bri his vocibus ſcatent, ſupetuacaneum exiſtimo adferre copiam exemplorum, & ſi
434 quid ſimile in his verbis B. Leonis inrelligitur, oportuit, ſecundum Gregorium du-
bium ad pietarem cautè trahere, ſed non audacter ad impietatem conuertere. Si in nul-
lo libro Theologus Gregorius illos confundat, ſanctus Paulus id facit: *In captiuitatem* *2. Cor. 10, 5.*
redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti. Sed rurſum in illius verba inuolant,
in quibus ait: *Cooperatur vtraque forma cum vtraque communione, quod proprium eſt.*
Verbo quidem operante hoc, quod eſt Verbi, & corpore quæ ſunt corporis. ecce, inquiunt,
duas perſonas poſuit, & propria opera attribuit. Er ſanè nihil tale neque vox neque
conſequentia ſenſus poſtulat. Vbi enim dixir, vt diuiſim vtraque natura operetur, vel
vbi reliquit, cum vtriusq; coniunctione, hoc eſt, vnione naturarum. Si vero ipſe qui hæc
dixit, accuſatur: Cyrillus non alia dicens in libris contra Neſtorium etiam accuſetur. Di-
cit enim corpus propriæ naturæ [vel] legibus, & mortẽ guſtaſſe cõcedit, & hoc paſſum
eſſe adiuncto illi vtiliter vnito Verbo. Et rurſum in Theſauris, permittit corpori & hu-
manitati ea quæ illis conueniunt. & declarationem veram carnem fuiſſe, & hominem
factum ſecundum ſcripturas. Sed hæc nunc. quia forma non hypoſtaſis vel perſona rur-
ſus intelligitur, ſed eſſentia. Egregius quoque Eccleſiæ doctor Baſilius in libro con-
tra Eunomium clarè docet, & Cyrillus in Theſauris, dicentes, quam accepit formam
in forma Dei exiſtens, nobis eſt cõſubſtantialis, & è nobis eſt. Eſt vero Dei forma filius; *Philipp. 2.*
ſimilis igitur illi cuius etiam in forma eſt. & ante hos Magnus ille Paulus: *Qui cum in*
forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſe ipſum exinaniuit for-
mam ſerui accipiens. Clarum eſt iam quomodo non perſona ſit patris filius, nec eiuſdem
perſonæ, ſed eiuſdem eſſentiæ, & in qua etiam eſt. Rurſum S. Baſilius libro contra Eu-
nomium capite primo ſic habet, *in forma* in eſſentia Dei, non enim aliud *forma*, & ali-
ud *eſſentia* Dei eſt, ne compoſita ſit, qui ſecundum formam æqualis. Hæc & Amphilo-
chius Epiſcopus Iconij epiſtola ad Seleucum: Quare & Dei formam & ſerui ſimul deſi-
nere in vnam perſonam Filij & domini Ieſu. Sic Chriſtum Dei filium duarum naturarũ,
paſſibilis & impaſſibilis, mortalis & immortalis, intelligibilis & inuiſibilis, palpabilis
& impalpabilis, ſine principio, & cum principio, incircumſcriptæ & circumſcriptæ.
435 Prænominati viri vt excellentis pietate, Beatus Cyrillus ſecundum tertiam ſynodum ad-
ducit teſtimonia contra Neſtorium. Et ſane Proclus Conſtantinopolitanus, & Cyria- *Cyriacus Syno-*
cus Paphi Epiſcopus vnus è trecentis & octodecim patribus hæc habet. Ille quidem in *do interfuit Ni-*
Pulcherianis poſt natalem, & in Epiphaniæ oratione, hic idem in oratione de Incarna- *cena.*
tione eadem dicit. Et Chryſoſtomus in ſermone de aſſumptione, & Gregorius Nyſſe- *Hi Gregorij Nyſ-*
nus libro contra Eunomium; quid gloriæ ſplendor? quid hoc, clauis fixum? Qualis *ſeni libri trede-*
forma ad mortem rapitur, & qualis ab inferno redit? Sic quidem vbique cum S. Sy- *cim aduerſus Eu-*
nodo conuenit, & cum S. Leone omnis SS. Patrum cœtus. Sed impudens hæreſis rur- *nomium in Bi-*
ſum contra hunc blaterat, vbi dicit: *aliud eſt quod miraculis coruſcat, aliud quod iniuriis* *bliothecis Italiæ*
ſuccumbit. [filiorum dualitatem adducit & perſonarum] Et ſi dixerit, miraculis coru- *adhuc mediti*
ſcat, & aliud iniuriis ſuccumbit? prætextum habet. Etſi igitur figura ſit opinio, quia *latent.*
hoc omnino non dicit, ſed aliud quidem miraculis coruſcare; aliud vero iniurijs ſuc-
cumbere, vtraque eiuſdem eſſe dicit, & paſſionem & miracula, quomodo impietatis
occaſionem præbuit? hoc & alij Patres docuerunt. Gregorius Nyſſenus libro contra
Eunomium. neque quibus magis hæreſis ventilarunt, neque his vti accuſata eſt. non
enim neutro, ſed contra vocem maſculinum ſermonem inſtituit. dicit enim: Quis laſ-
ſus è via & quis ſine labore totum mundum ſubſtituens verbo per continuationem?
quid gloriæ ſplendor, quid clauis confixum? Hæc clara ſunt, inquit, licet nullus expli-
cet. Iterum irrident Beatum Leonem, ſic dicentem: quod quemadmodum Verbum *B. Leo Papa.*
ab æqualitate à patris gloria eſt inſeparabile, ſic & corpus naturam noſtram non reli-
quit. Et quid hæc differunt ab eo, quem dicimus eſſe nobis ſimilem ſecundum huma- *Quare epiſtolam*
nitatem [Et patri per diuinitatem?] Quod ſolo Eutychi non placet, & aſſeclis eius. Sed *eius ad Flauia-*
& Leo prædictis hæc addit: Vnus enim & idem vere eſt Filius Dei, & verè filius homi- *num.*
nis, quod omnes vires impiorum imbelles poteſt confundere. Hæc quidem contra
hæreticos pietatem defendens Ephremius adducit, ponit & idem proprij libri verba, in
436 quibus Archiepiſcopi illius pietatis illuſtrat præconium, & neque impudens impiorum
audacia

d

EPHRÆMIVS.

audacia aliquid horum apprehendere erubeſcit, quorum è multis hoc verum eſt', Deus
impaſſibilis homo paſſibilis fieri non dedignatus eſt, & immortalis ſubijcere ſe mortis
legibus. Excommunicat clarè per Leonem S. concilium Neſtorium hoc modo. Execra-
tus ſit Neſtorius, qui ſacram virginem non Dei, ſed hominis modo matrem eſſe con-
tendit. vt carnis aliam, aliam diuinitatis perſonam ſtatuat. Quomodo igitur cum Ne-
ſtorio ſentit, cum eius dogmata condemnet. Ecce iterum quartam ſynodum hæretici
calumniantur dicentes, eam docuiſſe, non licere proferre, vel ſcribere, vel compone-
re, vel ſentire aliam fidem, præter eam quam ea repoſuit, & tamen id Synodus non de-
creuit, quamuis impudentiſſimè id hæretici mentiantur: ſed eam fidem quam trecen-
ti octodecim Patres aſſeruerunt obſeruans & confirmans, præterquam quod dixit ne-
mini licere aliam fidem proferre. & quæ ſequuntur. Ex his omnibus Synodi vocibus
quas ſolum oportet legere, maximè manifeſtum, non alia præparatione vel probatione
veritatem receptam indigere, nec aliud definire aliud facere; ſed vt decreuit ſic vbique
& feciſſe cognoſcitur, neue etiam pios aliud ſymbolum profiteri, quam CCCXVIII. pa-
tres docuerunt & tradiderunt. Sed rident eos hæretici, vbi dicunt hanc ab omnibus in-
feſtari. quot enim ſynodi contra primam generalem contradixerunt, quæ & archiepi-
ſcopos habuerunt: illam verum centum & quinquaginta Patrum, ſi non fuit, quidam
Aegyptij ſcire voluerunt, ſed permittatur illis ſtupiditas. Cum vero aliquod verbum
Iulij Pontificis, ad quos de propria impietate ſcripſerat, vt putabant prolatũ: Sapiens
ille vir id contra Paulum Samoſatenſem, ſecundamque Neſtorij hæreſim prolatum eſſe
declarauit, & duas naturas ſeorſim & diuiſim confiteri prohibere, vt & duas hypoſtaſes,
duaſque perſonas & filios. Vna enim natura in Chriſto pro hypoſtaſi à Iulio relicta eſt,
verumtamen neque veritati, neque ſanctis Patribus contradicit. Clarè idem oſtendit
Iulius Pont. contra Marcionem, Valentinum, Apolinarium, & Eutychem, ſacris tela
verbis iaculans. Sic enim in oratione de conſubſtantialitate ſcriptum reliquit: *vnde ne-
ceſſario, & corporeum vniuerſe & diuinum vniuerſe dici, & qui non poteſt in vnitis diffe-
rentiis cognoſci, quid erit proprium vtrique? diſſonis repugnantiis concidit, qui vero pro-
pria cognoſcit, vnionemq́; cuſtodit, neque naturas mentitur, neq; ignorare vnionem poſſet.*
Quibus perſpicuè patet, quomodo S. Iulius duas naturas fateatur, vnam naturam præ-
dictis verbis pro hypoſtaſi accepit. Reprehendit enim alia nõ pauca abſurda, quæ ij con- 437
tra quos ſcripſit S. Ephræmius ſuæ epiſtolæ inſeruerunt, plena eſſe impietatis oſtendens.
Illud vero mirum videri queat, quæ prædixit Cyrillus, eadem iterum à concilio pronun-
tiari: vt illud, inquam; *Nuſquam ſublata naturarum differentia per vnionem*. Et iterum
hoc: *Concurrentibus naturis in vnam perſonam, & in vnam hypoſtaſin*. Hæc ſunt quæ
in Cyrillo infeſti calumniantur. Hæc vir Dei Ephræm exequitur. Apponit vero epi-
ſtolas S. Simeonis, qui in ſeditione Cionenſi occubuit, & Baradati ad Baſilium Antio-
chiæ Epiſcopum miſſas: item ad Leonem Imperatorem, horum vtriusque propriè ad
alterum duorum ſecundum vnam ſcripta. Iacobi enim vna & ipſa ad ſanctiſſimum Ba-
ſilium mittitur. omnes enim candido & ſimplici ſtylo conſcriptæ, S. vero ſpiritu plenæ
& ſacrâ doctrina. Similiter prædicant Chalcedonenſem ſynodum in ſacris hiſce do-
gmatibus conſtanter manere, communi ſcriptorum teſtimonio, & qui eas ſuſcipiunt
amare ac prædicare, quæ in ea decreta ſunt, conſolationem admonitionemque conti-
nentes.

Nicenum Concilium.

CCXXX.

B. EVLOGII ARCHIEPISCOPI
Alexandriæ Orationes XI.

LEGI S. Eulogij Archiepiſcopi Alexandriæ orationum vndecim volumen. Prima Romanum Pontificem cui inſcripſit, appellat; qui à ſcriptore ſynodicam accepit epiſtolam, deeſſe autem illam oſtendit, quod quattuor ſynodorum appellationes neque verbo probarit, neque hic inſeruerit, neq; numerum vniuscuiusque ſynodi ſignificarit, nec S. Leonis epiſtolæ ad verbum mentionem faciat. ſed neque Eutyches, neque Dioſcorus, neque Seuerus anathemati traditi ſunt. Et quia hoc verbum, *In duobus*, obſcurius quàm par erat, denunciatum eſt: Hæc erant quæ ille ſynodum recipiens accuſabat. Sanctus vero vir eorum de quibus accuſabatur, rationem reddens, primò quidem comprehenſa

Digitized by Google

prehenſa eſſe capitibus omnia ſynodalibus ait, quæ, vt recipiantur, digna viſa ſunt.
Verùm de his pluribus agere non piget. Hoc verò ſtudioſè & piè ad optimum ac perfe-
ctiſſimum exitum adducens: cùm alia, tum ſacram fidei noſtræ addit confeſſionem, ma-
ximè inhęrens ſententiæ de incarnatione domini. In qua indiuiſam & impermiſtam hy-
poſtaſeos duarum naturarum vnionem profitetur, & vtriuque natas hæreſes gladio diſ-
ſecat veritatis. Vtitur autem verbo miſtionis piè quidē, ſed non vtitur ſecundum inſanū
438 Apollinarium, quomodo hac voce ſit vtendum teſtatus: neq; ſecundum audacē Euty-
chem, ſed vt lex pietatis permittit: vt qui noſſet vnum filium dominum noſtrum Ieſum
Chriſtum declarare, duabus naturis indiuiſis & inconfuſis conſtare in perfecta humani-
tate & perfecta diuinitate: vt permiſtio ſecundum illum confuſionem non ſignificet,
neq; inducat diuiſionem vocis *ἐν δύο*. Eadem autē ſentire Athanaſium & Cyrillū præ-
dicat, qui vnam verbi naturam incarnatam confeſſi ſunt. Cum enim *incarnatam* dixe-
runt, aſſumptam naturam prædicarunt. In his pergens, vt & in alijs eius ſcriptis conten- *Incarnati triplex*
dit ſuper hac voce, tribus oſtendens modis capi poſſe vocem *incarnatam*. Etenim *incar-* *ſignificatio.*
nata, pro carnem induta, & veluti effigie conformata, quemadmodum æs ſimulachri
forma, ſumi poſſit: vel quod conuerſa verbi natura in carnem, & quaſi incarnata vna
prodijt natura: vel quod vna exiſtens verbi natura, ſecundum incarnationē non ampli-
us vna ſola, ſed cum carne ſpectetur, incōmutabilitatem atq; integritatem ſibi & aſſum-
ptæ carni conſeruans. Primæ itaq; duæ ſignificationes Apollinarij & Eutychis, tertia ve-
rò ex mente Apoſtolorum eſt, quam & SS. Patrum noſtrorū cœtus inde mutuatus reti-
nuit. Clarum verò eſt, ſi quis piè ſentire velit, dicendo vnam Verbi naturam incarna-
tam, gratiam adepturum, ſentiendo cū ijs, qui duas naturas inconfuſas atq; impermi-
xtas in vno & eodē Chriſto eſſe & cognoſcunt, & ſtatuūt. Alioqui cū Apollinario & Eu-
tyche ſentit. Etenim vnam hic naturam pro perſona dictam eſſe, *Incarnatā* verò pro hu-
mana natura: vt nihil interſit dicere vnam verbi naturā incarnatam, vel vnam verbi per-
ſonā humanā aſſumpſiſſe naturam. Quamobrē patres noſtri hanc vocē explanantes ad-
ducunt: non ſublata naturarum differentia per vnionē, ſed potius vtraq; conſeruata in
proprio naturæ termino & verbo, in vno eodemq; Chriſto Ieſu Deo noſtro. Quare ſi
cōſeruata cognoſcantur, cognita prædicentur, & quæ prædicantur, & numerentur: per-
ſpicuum eſt piè dicendo vnam verbi naturā incarnatam, & illud, duas naturas in vnione
hypoſtatica indiuiſas, nullam differentiam pijs adferre. His ac ſimilibus prima abſol-
uitur oratio.

Secunda dogmatica inſcribitur, quæ fidei expoſitionem continet, quæ piè & ſyn- II.
cerè de veritate ſentit, & hæc de incarnato Chriſto eodē modo proſequitur, cōpendio-
439 ſius hæc quam ſupra exequens, nihil tamen accurationis omittens. & hæc percurrens in
admonitionē deſinit, & eos qui ab Eccleſia ſe ſegregarunt, ad cōmunem conſenſionem
reuocare conatur. Hoc libro ait, earum quæ in Eccleſia ſunt à verbi miniſtris traditæ do-
ctrinæ, quædā dogmata ſunt, quædā præconia, & differentia; dogmata cum occultatio-
ne & ſapientia declarātur, & obſcuritati ſæpe de induſtria inuoluuntur, ne profanis ſint
ſancta expoſita, & margaritæ porcis obijciantur: præconia ſine vlla obſcuritate di-
cuntur, & ea præſertim quæ de præceptorum & diuinæ reuerentiæ obſeruatione tra-
ctant. Eſſe præterea dogmata quædam obſcuriora, quæ omnino, vt ita dixerim, tacen-
tur: ſolis verò illis myſticè tradita, qui fideles habent ſpiritualem ſapientiam per
verbum viuum. Præterea diſtinctionem eorū, quæ de Chriſto dicuntur, facit, quædam
reuerà & propriè dicta aſſerens: alia per tranſumptionem. Capiuntur enim à nobis,
quemadmodum ipſe caput ſit omnium, quæ à nobis dicuntur, peccatū, maledictum, &
ſi qua ſimilia. Ait enim Apoſtolus: *Qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* *2. Cor. 5, 21.*
Et iterum: *Chriſtus nos redemit à maledicto legis, factus pro nobis maledictum.* Sic & in- *Gal. 3, 13.*
obedientiam noſtram & ignorantiam, vt caput integri corporis ſuſcepiſſe. & illud,
Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me, per ineffabilem amorem, noſtra tan-
quam ſua aſſumpſerit.

Tertia oratio aduerſus calumniantes ſanctos Patres, & Concilium Chalcedonen- III.
ſe decertat. Primò verò epiſtolas ad Succenſum à B. Cyrillo conſcriptas, & quæ huc
pertinere videntur diiudicat. Etenim aduerſarij ab huiuſmodi vocibus tan-
quam à turre quadam aduerſus dogmata pietatis incurrunt. Hinc & alias calumnias
refellit. Nam hæreticorum opinionem primum quidem proponit ſecunda epiſtola ad

EVLOGIVS.

Succenſum, quæ ait, dicere duas eſſe naturas indiuiſas poſt vnionem, contrarium eſſe iis,
qui vnam Verbi naturam incarnatam colunt. Contra quos veritatis patronus diſ-
ſerit, vt qui vnam Verbi naturam incarnatam docent, clarè voce volunt demonſtrare
eam quæ eſt per hypoſtaſim, & quod Verbum hominem præexſiſtentem non aſſumpſe-
rit, ſed reuera caro factũ ſit. Hæc autem vox non ſatis demonſtrat myſterij perfectionẽ.
Vbi enim licet accipere per vocẽ, fuerit ne animata aſſumpta caro, nec ne? & an ſolum
carne indutũ, vel reuera natũ ſit caro? Vnde porrò quod perfecta & inconfuſa, concur-
rentia permanſerint? nihil enim horum clarum ex ea reperies. Propterea enim & A-
polinario & Eutychi propoſitua locus conuenit; huic quidem coniuncta confundenti,
Apollinario verò inanimatam carnẽ imaginanti. Quin & hæc vox placet Maneti, imagi- 440
nariam & adumbratam fingenti incarnationem. Qui verò duas inconfuſas aſſerunt na-
turas, inconfuſa quidem concurrentia conſeruant, neque hi per eaſdem voces vnio-
nem hypoſtaticam prædicant. Fieri enim poteſt, vt contrà improbè capiant quod
vnitum eſt, (vt Neſtorius) honore & gloria, & alijs hæreticorum inuentis. Ideo &
B. Cyrillus in fine huius epiſtolæ, *indiuiſum*, ait, *additum, videtur noſtra rectæ fidei eſ-
ſe ſignum: illi vero non ita ſentiunt*. Indiuiſum enim apud illos, ſecundum nouas Ne-
ſtorij voces, alio modo ſumitur. Dicit enim honoris paritate, & voluntatis & auctori-
tatis indiuiſum hominem eſſe, in quo Dei Verbum habitauit. Quare dupliciter magnus
ille Cyrillus indiuiſum intelligit. aliud quidem hæreticè, aliud verò propriè & orthodo-
xè. Duobus autem modis indiuiſum vſurpando, verè dixit: dicere vnam Verbi natu-
ram incarnatam, pugnare contra Neſtorianos aſſerentes duas naturas indiuiſas. Idem
autem quod dictum eſt, Eccleſiæ eſt orthodoxæ, ſi æquiuocatio tollatur. Tollitur autem
& alijs modis, maximè verò, in aſſumendo vnionem hypoſtaticam. Eadem enim hæc
additio accuratè adimplens, & fraudem Neſtorij diſcutit, & hæreticos confundit. Im-
perfecta ergo eſt vtraq; vox, vt ex priorib' patet, non alteram arripiendo. Itaq; intelligo
eam vocem, quæ dicit, vnam Verbi naturam incarnatam, & illam, quæ dicit, duas natu-
ras inconfuſas, vtramq; perficit inter ſe copulatam. Verbi enim natura incarnata vnionẽ
hypoſtaticam ſimpliciter profert; qui verò duas aſſerit indiuiſas naturas, immixtum &
inconfuſum eorum, quæ coniunguntur ſignificat. Igitur diuiſa vox altera ab altera, &
captioſè adducta iuſtiſſimam reprehenſionem meretur. Quare rectè S. Cyrillus in Ne-
ſtorium inuectus, vt imperfectam vocem dicentẽ duas indiuiſas naturas, & non valentẽ
hæreticorũ ſectam refutare, accuſat, & pugnare [ait] cum illa quæ dicit vnã naturam
incarnatã. Cum qua ſi compoſita veniat, ſinceram pietatem oſtendit, duas indiuiſas na-
turas in vnione hypoſtatica clarè prędicans. Sic certè licet quis vnam Verbi naturã incar-
natã dixerit, & maximè cum Apolinario dimicans, aut Manete, aut Eutyche, imperfectè
proferat, & illorũ ſententiã potius adiuuans, & Cyrilli ſententiam oppugnans, & inuer-
tens, & conſtringens eos, qui duas naturas indiuiſas in vnione hypoſtatica confiten-
tur. quod autem duas naturas confiteri in vnione hypoſtatica, congruat cum Eccle- 441
ſia vnam naturam Verbi incarnatam docente, Cyrillus accuratæ veritatis cuſtos clarè
oſtendit. Occidentis .n. Epiſcopos negantes vnã Verbi incarnatã, duas verò naturas in
unione hypſtatica & docentes & ſentientes, rectè & lubentiſſimè excepit. S. enim Ioan-
nes, qui Antiochenam tenuit ſedem, ſcripſit, duarum factam eſſe vnionem naturarum, &
ideò vnum Chriſtum, vnum filium, vnum dominũ nos confiteri: ſecundũ hanc inconfu-
ſæ vnionis intelligentiam, cõfitemur Deiperã Virginem Dei matrem eſſe, quia Dei Ver-
bum incarnatum eſt, & carnem induit. Ardens ille veritatis ſtudioſus Cyrillus, hæc &
his conſimilia ſcripturis aſſerens, non modo libenter & iucundiſſimè acceſſit, ſed &
Ioan. 1. Vltim. Paulum Emiſenum, qui ab ipſo miſſus erat in publico cœtu concionaturus, quæ & ſibi
& mittenti Cyrillo fuerit ſententia, laudibus excepit, & vt eadem ſentientem magni-
fecit. Concio vero perſequitur illud, *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis*.
[Secundo interpretatus eſt: *Verbum caro factum, & habitauit in nobis*.] hoc eſt
in noſtra natura. Talia Paulus ille prædicans, Cyrilli laudibus ornatur. Reſpice ite-
rum Ioannem duas naturas declarantem, & vnum filium; aliud tabernaculum, ali-
ud inhabitans. aliud templum, aliud inhabitans Deus. Attende dicto, non dixit,
alius eſt & alius, vt de duobus Chriſtis aut duobus filiis. Sed *aliud & aliud*, vt
de duabus naturis. Quando ergo dixit, *habitauit in nobis*, & duas dixit naturas,
tum & hoc addidit, *& vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti*. Hæc & id

genus

genus alia S. Euangeliſtæ Ioannis verba docent vera eſſe cum prædictis dogmata.
A propria auſpicatus doctrina ait, S. Iſaias Propheta Chriſti doctorum eloquentiam
prænuncians ait: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris.* Ecce hauſimus no- *Iſai. 12, 3.*
bis aquas è diuino fonte, prædicti, inquam, doctoris, qui S. Spiritus facibus accenſus,
oſtendit nobis magnum & ſanctum Saluatoris myſterium. Sic S. Ioannem duas naturas
ſurſum deorſum vertentem, feruidus ille veritatis adamator Cyrillus ſacrum fontem
appellat, lumine S. Spiritus plenũ, & clarum prædicatorem magnorum & ſanctorum
Chriſti myſteriorum: Neque hunc ſolum, ſed de commemorato antea Paulo ad Ioan-
nem ſcribens, qui de voce dixit. Veniente Alexandriam confratre in domino pio, &
442 ſacris iiſdem initiato, animi voluptate impleti ſumus, & valdè probabiliter, vt viri ita
mediantis. & iterum, modum excedens, & non facile excuſandum eccleſiarum diſcidi-
um contigit, nunc maximè domino impleti ſumus, proferente epiſtolam B. Paulo E-
piſcopo, irreprehenſibilem habens fidei profeſſionem. Sic quidem iucunditate dignũ
Paulum fuiſſe, & allatam Occidentaliũ fidem irreprehenſibilem prædicare. Adhæc ac-
curatè oſtendens, in quibus cum Orientalibus conſentiat, & quæ communiter alle-
gant. ne contentioſam transferre ſecuritatem, accipiat ad quod volet, pacificam con-
ſenſionem, & conſtitutionem verbis ipſis caput hoc poſtremum facit. Scimus viros
diuinos ſcripturæ peritos quas de domino voces protulerint, partim dum veluti vni per-
ſonæ illas communicant, partim dum velut in duas diſtribuunt, & quaſdam Deo dignas
reſpectu diuinitatis Chriſti, quaſdam abiectas reſpectu humanitatis tradunt; quibus
adiungit & ſuum iudicium; quæ cum noſtris vocibus conueniunt, ſic & illos ſentien-
tes reperimus: *Vnus enim dominus, vna fides, vnum baptiſma.* Senſimus vniuerſorum *Epheſ. 4, 5.*
ſaluatorem Deum, alijs inuicem congaudentes, quia diuinę ſcripturæ, & traditioni SS.
Patrum fidem habent conſentientem, quæ apud vos & nos ſunt eccleſię. Vt quis alius
ſit generoſior, & fide Cyrillo dignior, ad Cyrillum interpretandum, & eiuſdem ſenten-
tiam puram & hæreticis mixturis non inquinatam conſtituere, in quibus indifferenter
opinari ſe, & Orientales de pietate renunciarunt. Oſtendit clarè non differre & hoc,
in vna perſona, vel in vna hypoſtaſi duas naturas indiuiſas confiteri, & hoc, vnam Ver-
bi naturam incarnatam anima rationali & intelligibili. Non ad Orientales modo ſcri-
bens, ſimilem illis teſtatur opinionem: Sed accuſantibus nonnullis, quod duas na-
turas confitentes Orientales ſuſcepit, ipſe ad Valerianum Iconij Epiſcopum ſcribit,
Orientales Neſtorium damnaſſe, & SS. Patrum conſenſionem ſynceram ſeruare,
S. Virginem Dei genitricem nobiſcum confitentes, & vnum eſſe Chriſtum, filium &
dominum à Deo patre genitum Deum Verbum, & vltimis temporibus è muliere in
carne natum, & perfectum eum eſſe in diuinitate, & perfectum in humanitate, non in
duos filios & Chriſtos & dominos ſeparantes. & hæc oppugnare audentes, vt menda-
ces & fraudulentos, & mendacij ſui patrem prætexentes, deteſtari hortatur ac refuge-
re. Sed & in ea, quæ ad Acacium Melitinenſem Epiſcopum, de his Orientalibus ſic ha-
443 bet. Non diuidere eos vnum filium & Chriſtum, quem è patre dicunt vt Deum, & ex
muliere natum in carne vt hominem, & quomodo non intelligatur ſecundum huma-
nitatem noſtri ſimilis, neque patti ſecundum diuinitatem, niſi intelligatur ſimul &
Deus & homo idem. Quod Neſtorius negauit. Sic non ſolum duas naturas Orienta-
les aſſerentes ſaluat: Sed tametſi quis accuſet, propugnator ſit, & quod mirum videa-
tur, etſi non apponant *Indiuiſè*, non dicit ipſos naturas diuidere. Sciuit enim &
vnum Chriſtum, vnam perſonam, & vnam hypoſtaſin, qui dicit eundem Deum &
hominem, & Deiparam Virginem, nihilominus etiamſi addat indiuiſos, vt confi-
rens ex dictis vnionem hypoſtaticam, ſimul & hoc indiuiſum verè adducit. Qui
idem tutæ & diuinæ adamator * doctrinæ iterum ad Acacium ſcribens: Licet, inquit, ** διδασκαλίας addendum ſen- tio.*
duas naturas dicere, nec diuiſionem naturarum vllo modo intelligere, cum quis adiun-
gat prædictis vnionem hypoſtaticam. Et ad Eulogium ſcribens, conſentientem exiſti-
mauit ſecum, vnam Verbi naturam incarnatam credentem, cum duas naturas indiuiſas
in vnione hypoſtatica confitentur. Reprehendunt quidam expoſitionem quam faciunt
Orientales, & aiunt: Quare ipſis duas naturas confitentibus erubuit, & præſul laudauit
Alexandriæ. Neſtoriani aſſerunt illum quoque ſic ſentire, eos inuoluentes, qui nihil
accuratè ſciant. Oportet autem reprehendentibus hæc reſpondere, non omnia quæ
aſtruunt ſectarij, vitari & reprehendi debere: quare Orientales duas naturas confitentes

Digitized by Google

Et quis ignorat, adoratum & non adoratum in duas quidem hypoſtaſes diuidunt vnum,
hypoſtaticam vnionem prædicant. Sed magni Athanaſij ſenſus clarus eſt. Teſtimo-
nium quod Gregorij Thaumaturgi nomine ſubiicitur, illius quidem eſſe dicitur, ſed
Apollinarij eſſe abſurditas illa manifeſtè declarat. Habet enim & eſt verus Deus ſine
carne in carne viſus, perfectus in vera & diuina perfectione, non duæ perſonæ, neque
duæ naturæ. Neque enim quatuor adorare dicimus. Vides quomodo pateat impietas.
Nam perfectum dicens in diuinitate, humanitatem reticuit. & adiicere, ſine carne in
carne apparens, impiæ culturæ acerbum eſt germen. Sed enim teſtimonium quod hæ-
reſis adfert ex epiſtola Iulij Romani ad Dionyſium, haud dubiè non eſt genuinum. Ete-
nim S. Cyrillus in Synodo Epheſina ex epiſtola ad * Decium eius vſum adducens, non *fort. Decimum.*
dignatus eſt in memoriam huius venire, quam in Synodo cognouit his verbis: *Filius*
Dei habitans in hominibus, non in homine operans, perfectus Deus in carne, perfectus homo
446 *in Spiritu, non duo filii, vnus quidem genitus Filius carnem aſſumens, alter verò homo morti*
obnoxius, aſſumptus à Deo: ſed vnus vnigenitus in cœlo, vnigenitus in terra Deus. Iulij
Papæ quidem verba in Synodo lecta hæc ferè, ſiue veram ſonat vocem, quam ex epi-
ſtola ad Dionyſium adducunt, & maximè Neſtorium damnans hanc non contempſit.
Ad hæc & illud ſciendum, B. Cyrillum hominem ponere pro exemplo, non vt oſtendat
vnã naturam in Chriſto capere, ſed vt per hoc vnionẽ conſtituat hypoſtaticam. Etenim
in noſtri comparatione, diuerſæ formæ corpus & animam, vt vnita vnam perfectam
hominis naturam, non adiecit *corporatam & animatam*. In verbo vnam naturam di-
cens, ſtatim adiungit incarnatam. Rarius enim illam tacuiſſe, non repugnantiam ſen-
tentiarum, ſed magis confirmationem teſtatur. Sæpenumerò enim quod quis aſſiduò
clamat, & validam eius opinionem omnibus inculcans, nouit vt confeſſum & clarum,
interdum tacendo, ſilentio non contemnit quod ſæpius dixit. ſed oſtendens ita firmum
atque apertum eſſe, vt nec verbis, nec commemoratione amplius indigeat. Sic igitur
doctus & pius minimè vacillans Cyrillus vnam docet verbi naturam, & illam incarna-
tam, & hoc non ſimpliciter, ſed anima rationali & intelligibili, hæc aſſumens, & antea
fundans in omnium animis per cognitionem, & non dubitationem, & naturæ com-
prehenſionem ex parte aſſerens, omiſit reliquum efferri & audire. Etenim multa co-
gitat, non verbis & nominibus ſenſum credit, ſed mente verba & nomina conferens
atque accommodans. Attende quid libro primo Theſaurorum dicat, & quid in epi-
ſtolis ad Succenſum. Ibi enim dicit: *Deum Verbum pro nobis ſummum Pontificem fa-*
ctum, tanquam veſtem aliquam, ex Maria hominem, vel templum reſumere. Hic verò:
Non homo igitur factus eſt, non autem hominem aſſumit. quomodo ergo ibi quidem,
non aſſumpſit, hic verò *aſſumpſit*? Seipſum explanat. adducit enim Neſtorio videri.
Quid hoc aliud eſt niſi verbis ſenſum credere, verba ſenſum repræſentare? Quam-
obrem ſicubi dixiſſe videatur Deum Verbum hominem non aſſumpſiſſe, hac ipſa do-
ctrina prædicauit, non omnino ipſum negare, hoc non dici: Quomodo ergo alios ſic
loqui prohibeat, quod ipſe facit? ſed non ſic loqui vt Neſtorio viſum eſt. Clarus
itaque Eulogius vnam Verbi naturam incarnatam indicans, hoc etiam addit. Vt ſi
quis præceptoris ſenſum accuratiùs cupiat inueſtigare, inueniet voce nihil aliud vo-
447 luiſſe, quàm incommutabilitatem Verbi oſtendere: Ne dictum alio, ſed ad diuinita-
tem vnigeniti referatur. In dialogo enim, qui inſcribitur, *Vnus Chriſtus*, vnum Filium,
& vnam eius naturam dicimus, licet in aſſumptione carnis fieri intelligatur habentis
animam intelligibilem. Quibus nihil aliud quàm immutabilitas diuinitatis declara-
tur. Non igitur vna Verbi natura, vt diximus, incommutabilitatem declarat diuini-
tatis, non autem duas naturas ſecundùm hypoſtaſin vnitas tollit. Sic igitur intellexit *Eulogius Cyrilli*
pius ille ſcriptor, quod à præceptore ad Eulogium dictum eſt. Vnus denique Filius, & *diſcipulus.*
vna natura incarnati Verbi, hoc eſt non conuerſa, nec à propria perfectione declinans.
Et illud ad ſenſum referre oportet, vt B. Cyrillus nuſquam vnam Chriſti naturam di-
cere videatur: ſed vnum Chriſtum, vnam perſonam, & vbique vnam Chriſti hypoſtaſin,
non autem vnam naturam. Et contra prohibet in epiſtolis ad Succenſum, vnam natu-
ram in compoſito dicere. Si enim hoc, tollimus è duabus diuerſis naturis vnum ſo-
lumque Chriſtum eſſe, poſt vnionem indiuiſum. Aſſerunt aduerſarij, ſi vna natura
vniuerſum, quomodo incarnatus eſt? Vniuerſum dicit & poſt vnionem dicens: Cer-
tum eſt hæc non ante vnionem, ſed hæc poſt vnionem, quemadmodum compoſitum

EVLOGIVS.

eſt ait. Etenim purum quid eſt Chriſtus, ſi verò vna natura totum eſt, ſuper vnam omnino. Cum his ſentiens Gregorius cognomento Theologus, etſi vtrumque vnum dicat, ſed non natura, ſed concilio. Quanquam * infelix Eutyches è duabus naturis vnionem confiteatur, poſt vnionem vnam nefandè dicat. Vnde illum meritò Chalcedonenſis, & antea Conſtantinopolitana Synodus condemnauit. Sed famoſus Dioſcorus, nihil illum ab Apollinario differentem magno ſtudio ſuſcipit. Impius verò Apollinarius libro ſuo de incarnatione, vide quid ſcribat: *O noua creatura, & diuina miſtio! Deus & homo vnam conficiunt naturam.* Vnde impietatis veluti aquæductus alij poſt illum deriuarunt. Tu & antiquum vide lutum. Valentinus verò ad verbum ſic ait: *Galilæos duas in Chriſto naturas dicentes, riſu copioſo excipimus: nos verò viſibilis & inuiſibilis vnam naturam eſſe dicimus.* Et verò Manichæus ad Scythianum ſcribens & eos reprehendens, qui duas dicunt naturas, hæc dicit: *Sempiterni luminis Filius, propriam in monte Thabor naturam oſtendit, non duas habens naturas, ſed vnicam in viſibili atque inuiſibili.* Polemon quoq; præceptorem ſuum Apollinarium laudauit, ſacris noſtris Patribus accedans crimini, quæ Patribus in Chalcedonenſi Synodo Seueriani, vide quid dicat. non 448
peius hîc intelligere Deum & hominem eundem dicentes, non erubeſcunt vnam Verbi naturam incarnatam, quemadmodum vnum compoſitum confitentes. Si enim perfectus Deus & perfectus homo idem, duæ naturæ igitur vnus, quemadmodum noua Cappadocum dicit diuiſio, & Athanaſij opinio, & Italorum fumus, & ſimulant quidē, quaſi noſtri, ſe ſentire quæ S. noſter Pater Apollinarius: ſed prædicant quemadmodum Gregorij naturarum dualitatem. Quomodo non licuit Eutychis, Apollinarij, Valentini, Manichæi hanc impietatis vim ſuſtinere, & morbum ſic repentem, & humanas animas depaſcentem remiſiſſe: niſi ſacri Chalcedonenſis conuentus diuinus zelus duas naturas indiuiſas Chriſti in vnione hypoſtatica, piè & conuenienter prædicaſſet? Hæreticis ſic delirantibus, niſi pietatis turris fluctum ſiſtat, nihil vetat ſubmerſos multos in plano eſſe. Quare niſi antedictis Patribus duarum naturarum cognita eſt vox, neceſſitatem habuit Synodus propter illorum amentiam hanc inuenire ac prædicare. Parum verò ab omnibus ſanctis illis cognita, quomodo exorari non poterat contra hoſtes hanc publicis decretis reprehendere. Quemadmodum enim ad impium Arrium, aliam ſubſtantiam Patris & Filij blaterantem, Nicæna Synodus conſubſtantialitatem decreuit, & nuſquam hac voce apud Patres exſtante, contra verò prohibente, à quibus Paulus Samoſatenſis hæreticus declaratus eſt. Sic etiam prædictos impios ſacra Synodus eùm duas in Chriſto naturas agnoſcit, oppugnauit, non ipſa prima impias illas voces reperiens, ſed multorum antea præceptorum auctoritatem ſecuta. Si verò quis contendat, Iulium in Chriſto vnam naturam dicerē. Primum quidem nunquam clarum, ſi genuinus hic ſermo. Secundum par eſt cognoſcere, vt poſterius Iulio apud Romanos naturæ & hypoſtaſeos ſtudioſè nomen indicatur, & fruſtra hæretica zizania ſemen ibidem ſtudent ſuffocare. In indicatis enim vocibus manentibus, non obuiam init impietas, potius valde conſequens pro hypoſtaſeos voce naturæ vti. Sed illud de Iulio licet dicere. Ad hæc hæretica impudens ſententia dicit: Quare non quemadmodum ex duabus naturis dicentes hominem, deinde poſt vnionem & vnam ipſius naturam? Neq; etiam Chriſtum è duabus naturis dicentes, vnam eiuſdem naturam poſt vnionem confitemur. Vnam quidem naturam ſcimus compoſitum, reſolutorio vſi ſchemate, duas coincidentes agnoſcimus. Sed hæc quærit hæretica impudentia. Di- 449
ſcant imperiti, hoc compoſitum vnam naturam ſine impedimento dici, quando nec propriè in eodem ſimplicia, ex quibus cōpoſitus eſt, nomina dicantur. Velut hominem nullus corpus propriè, neq; animam propriè appellabit. Neque enim corporis neque animæ termino includitur. Abuſiuè quidem ſæpe & leniter familiaris ſermo parum limatus, & S. Scripturæ Spiritus vſus libertate, ex parte totum hominem denominant, nolumus ſubire iugum ſeruitutis dialecticæ vanitatis. Quando ineffabilis atque incomprehenſibilis vnionis neque exemplar magis proprium ſumere quis poſſit: & aſſerentes Chriſtum ex humanitate & diuinitate conſtare, dicimus eundem ſimiliter & Deum eundem & hominem. Quapropter propriè ac verè ſemper virgo Maria Deipara dicitur. Quapropter hominis exemplar temerè ab imprudentibus in calumniandi occaſionem vertit, & euertendæ vnionis ſecundùm hypoſtaſin inconfuſè & indiſcretè duarum in Chriſto naturarum, quia Chriſtus Deus noſter vtrumque eſt propriè, vnde

* δυςυχὴς Εὐτυχής.

Digitized by Google

prię, vnde eſt,& dicitur veluti Deus & homo: alij multi clamant, & ſanctus Cyrillus in
epiſtola ad Succenſum vnū & eundem hoc & illud eſſe dicit. Et ſimiliter ad Valerianum
Iconij Epiſcopum ſcribit. Quare confitemur quod à carne quidem eſt, carnē eſſe, quod
à Deo Deum eſſe, ſecūdùm idē vtraq; Chriſtus, vnus Filius, vnus Dominus, cum propria
ſua carne. Vtraq; enim quid aliud confirmat, quàm eundem eſſe Deum & hominem.
Sed licet hæc vociferetur Cyrillus, tamen allatrare nonnulli auſi ſunt, quaſi Chriſtus ex
diuinitate atque humanitate, neq; homo neque Deus ſit. Neque Pauli illud diuinitus
inſpiratum & elata voce dictum reuerentur, qui clamat: *Ieſus Chriſtus heri & hodie, ipſe* Hebr.13.8.
& in ſecula. Per illud, *heri & hodie*, eundem hominem confeſſus: per hoc, *in ſecula*, eun-
dem Deum prædicat. Et iterum: Vnus Deus, vnus & mediator Dei & hominum ho- 1.Timoth.2.
mo Ieſus Chriſtus. Quare propriè Chriſtus & Deus & homo. Atq; Athanaſius germa-
num ſe Pauli diſcipulum oſtēdens, ſic ait: *Cum Chriſtus etiam Deus ſit.* Baſilij & ſancto-
rum Gregoriorum, & aliorum SS. Patrum, ſi quis omnia colligere teſtimonia ſtudeat,
in infinitum trahetur oratio. Sapiens enim Cyrillus, orbis doctorem teſtem Paulum
adducens, *Contra nolentes virginem fateri Deiparam:* ſic enim habet orationis titulus,
vide quid dicat, vocem quidem non pronuntiauit, ſcilicet hanc, *Deipara:* Deum autem Rom.9.5.
Chriſtum ſuper omnia prædicauit. & rurſum, niſi Deum & hominem crediderit, non
addidit, *ſecundùm carnem.* Hoc enim perſpicuè de non ſolùm homine, ſed aliud quid- Rom.1.3.
450 ſecundùm ſubſtantiam exiſtente dicitur. Idem homo diuinus in altero Anathema-
tiſmo eadem vociferatur: *Si quis minimè confiteatur hypoſtaticè carni ex Patre Deo
Verbum vnitum, & eſſe vnum Chriſtum cum propria ſua carne eundem nimirum Deum
& hominem, anathema ſit.* & ſimiliter in oratione quam Reginis inſcripſit, vnum no-
bis ſic exhibitum eſſe Chriſtum, eum ſimul Deum & hominem exiſtentem, aliaque
innumerabilia. Patet igitur magnam & infinitam differentiam eſſe in myſteriis
CHRISTI, & humana forma. qui quidem ex quibus eſt, non dicitur hæc; ex qui-
bus verò prodiit, perſpicuè hæc nominatur.

Sed hæreticorum veſania quartam Synodum vituperat, quod decretum poſuerit,
contenditque tale propoſitum à prima Synodo Epheſi habita omnino prohibitum fu-
iſſe. Quamuis ſi ſecundum illorum delirium Synodus aliud decretum omnino pro-
ducere vetuit, hæc ante alias contra ſe condemnationis ſententiam protulit. Definit
enim hoc adumbrans, qualia neq; alia ante ipſam definiuit. Sed hypoſtatica vnio huius
eſt definitio, quæ ab antiquis conciliis nō ſtatuta. Certè & Conſtantinopolitanam CL.
Patrum, ex quibus delirant ipſi, condemnat, quæ cum Spiritu pugnantem [Macedo-
nium] tollens, à Nicena Synodo declaratæ definitioni, de Spiritu S. doctrinam conue-
nienter addidit. Si enim præcedentes apponendo reprehenſionem effugiunt, neque
illas ſecutæ in ſimilibus diſſimiliter damnabuntur. Sic ſtultum omnino commiſcet &
conuertit. Epheſina etenim Synodus fidem quidem aliam, cuius dogmata contraria
Nicænæ ſint Synodo, omnino exponi vetuit. Sinceris verò in hac ſeruatis, quæ occa-
ſio poſtulat, apponere illius opus fuit, & rerum natura, & Eccleſiæ traditio videtur ſem-
per hoc adamaſſe. Quare & Alexandriæ, nondum œcumenica Synodo coacta, delec-
tos in ea ſacerdotes, B. Cyrillus congregans, & fidem ſcriptam diſponens, ad Neſto-
rium miſit. Sic quidem effugit iniuſtas accuſationes pietas. Hæreſis aliis reprehenſio-
nibus inſultare non erubeſcit, dicens, Chalcedonenſem Synodum cum Cyrilli verbis
pugnare. Hic enim in epiſtolis ad Succenſum & alibi Chriſtum è duabus naturis docet,
illa verò hanc vocem expellens duas naturas indiuiſas viciſſim conſtituit. Adeò calum-
niati quàm veritatem ſectari ſtudio magis eſt hæreticis. Dioſcorum namq; id quod ex
duabus naturis compoſitum erat admittentem, duas verò naturas recuſantem, quod
451 Eutychianam ſaperet hæreſin, Synodus repudiauit. Neq; ſimpliciter damnauit illud
ex duabus naturis Chriſtum aſtruere, ſed dicere cum Eutyche & Dioſcoro. per dicere
duas naturas indiuiſas cum pio ſenſu, illam etiam ex duabus naturis, ſimul introduxit.
Quia Eutyches è duabus dixit naturis, impiè verò, conſtat. Non igitur gratam aliquam
Cyrillo vocem, ſed impiam Eutychis ſententiam Synodus reiecit. Etenim ſecundùm
medium earum rerū quæ Chalcedone geſta ſunt, lecta fide S. Flauiani, in qua ſcriptum,
poſt incarnationem è duabus naturis conſtare confitemur Chriſtum, in vna hypoſtaſi,
vnaq; perſona, vnum Chriſtum, vnum Filium confitentes: exclamauit Synodus, ipſos
ſic ſentire, & Patrum fidem hanc eſſe cognoſcere. Quomodo ergo hæc dicens, vel cum

Digitized by Google

Cyrilln pugnat, vel aſſerentes piè è duabus naturis auerſatur? Hæc perſequens Epiſcopus Eulogius, & admonitionem prædictis addens, ad vnionem Eccleſiæ deſertores reuocantem, ſermoni fidem impoſuit.

IV. Proxima quoq; oratio contra calumniatores Chalcedonenſis Synodi ſeriò agit: vtitur verò etiã hic exemplo hominis, quo piè vſus eſt Cyrillus, impiè verò nouũ quid profert. Aſſerit enim vnã naturam de Chriſto, quemadmodum & de homine dici. Niſi quatenus pro pietate agit, contra ipſam magis pugnat, licet non ſentiat. Aſſerit enim de diſſimilibus partibus, totum partium nominibus nõ nominari, ſed propria appellatione agnoſci. Si verò hoc, vnius eſſe cognoſcetur naturæ. Hæreſis ſic captionem nectit. Hic * verò Verbi diſcipulus Eulogius vaniloquentiam illius redarguens Patrum teſtimoniis oſtendit, propriè & verè vnum Dominum Ieſum Chriſtum & Deum appellari & hominem. Quare ſi in quibus totum partium nomina non recipit, neq; vna inducitur, in quibus totum partium appellationes propriè ſuſcipit: in his enim & vna natura cognoſcetur. Quare ſapiens auctor adducit D. Cyrillum ſeipſum elucidantem, quomodo & cur exemplo hominis vſus ſit. Theodoro enim Mopſueſtiæ humanum exemplum calumniante, vt non conuеniens Chriſti myſterio, ſic & in dicto tomo 1. repugnat Cyrillus, vnum & eundem eſſe cognoſcimus, & è Deo Patre diuinè, & è muliere ſecundùm carnem. Vtimur autem exemplo, ſeruantes vbique vnione indiuiſum, diuiſionem reiicientes. Audis vnde Cyrillus exemplum ſumat? non enim vt tu vnam in Chriſto naturam nouè fingas: Verùm vt Theodorus & Neſtorius pudefiant exempli vſu, ſeruante B. Cyrillo vnione ſectionis expers & indiuiſum. Tu verò forſitan ex- 452
emplum ſecutus, neque Deum neque hominem propriè dicere ſuſtineas eundem Chriſtum? Quia neque homo exemplum, neque corpus propriè, neque anima, ſi cogas eum hæc dicere. Quandoquidem de vnione ineffabili in Chriſto, vnde ipſe conſtat, propriè hæc dicuntur. Non igitur licet homo vnius dicatur naturæ, vlla conſequentiæ ratio exiget, & Chriſtum vnius eſſe ideò naturæ. Quare & admirandum illum Cyrillum, vnam quidem hominem aſſerentem naturam inuenies, vnam verò dicentem Chriſti non deprehendes. Si verò duas quis naturas metuat dicere, ne diuiſionem inducat, Primum quidem adeò ſimpliciter neque dicat duas naturas, apponat verò indiuiſas, deinde confiteatur & vnam hypoſtaticam perſonam, & vnam hypoſtaſin: aut illarum loco, ſi quis volet, vnam Verbi naturam incarnatam. Hoc igitur ad accuratam amuſſim dicto Cyrillus, neq; accuſatoribus præbet occaſionem quaſi diuiſas docens naturas. Etenim Orientalibus duas naturas dicentibus, & aliis illos accuſantibus, quaſi alteram ab altera diuidãt, ad Acacium ſcribit. Quando duas naturas dicendo, & indiuiduum adiunxere, & in vno eodemq; Chriſto duas naturas ſe videre teſtati ſunt: contradicentes filiorum diaboli loco tener. qui verò idem ſentiunt, quod Orientales, impoſſibile eſt aliquando diuiſionem inducere. Vide etiam Athanaſium, quæ de incarnatione Verbi ſcribens contra Apollinariſtas exponit. Cùm enim dicit per vtraque, nemo Chriſtianorum ſuſpicatus eſt per dualitatem diuiſionem fieri. Dicit verò: *Sed qui eſt natura Deus, generatur homo, vt vtraque ſint vnus perfectus, per omnia idem Deus, & homo.* Sed & Gregorius cognomento Theologus in Apologetico ait: hoc exinanita Deitas, hoc aſſumpta caro, hoc noua miſtio, Deus & homo, vnum è duobus, & per vnum vtraque. Et ſanè ad Valerianum Iconij Epiſcopum ſcribens Cyrillus: Quare ex confeſſo, inquit, quod à carne caro eſt, quod è Deo Deus. Eſt verò ſecundùm ipſum vtraque Chriſtus. vt ergo non diuidit Deus & homo vnum Chriſtum, neque dictio vtraque: ſic neque illud duo, niſi quod nonnulli ſenſim diuidant, nec boni ſatoris vllum fructum proferre valentes. Tu verò mihi conſidera iterum nouatam iam hæreſim. Cyrillus, ait, duas naturas dicere indiuiſas damnauit, cõtradicere putans opinioni dicenti vnam eſſe Verbi incarnatam naturam, facilius autem eius faſtus deiicitur. Dupliciter enim hic indiuiſum, vt & in aliis ſuis ſermonibus prædictus ſcriptor oſtendit, vt apparet. Et hoc quidem Neſtorio amicum, illud piis honoratum, & pro- 453
pterea inter ſe certãt. Hoc enim relatione indiuiſum, vt arma Neſtorij excutitur: illud verò *hypoſtaſi indiuiſum*, vel hypoſtatica vnio, clarè & prædicatur & explanatur. Quare ſicut ſi quis vnionem in Chriſto aſſerens, nõ coaptet vnioni hypoſtaſin, ſuſpectum verbum reddit: ſic ſi quis duas naturas indiuiſas dixerit, nec adiungens hoc, *ſecundùm hypoſtaſin*, in eandem ſuſpicionem incidit. Ad eundem modum aſſerens Dei Verbum

aſſumere

* λόγου μαθητὴς λόγιος.

aſſumere hominem, niſi vocem[aſſumere]aliunde exponat (nam fieri poteſt, vt ex Ne-
ſtorij mente ſeu opinione, vel ex orthodoxa ratione explicata auditoribus cauſſam [vel
errandi vel rectè ſentiendi]præbeat) culpa minimè vacat. Quapropter Cyrillus in con-
ciliandis controuerſijs acutus, in Theſauro ſuo, à Deo verbo aſſumtum ex Maria homi-
nem veluti veſtẽ aut templum affirmat; in epiſtolis verò ad Succeſſum: Igitur homo fa-
ctus eſt, inquit, non autem hominem aſſumſit, ut Neſtorius docet. Atque aduerte ſis iu-
dicii ſolertiam & prudentiam. Hic aſſumtum hominem vt templum ſanctè aſſerit, &
tamen Neſtorium, hominem[à Deo]aſſumtum aſſerentem damnat. Vtrumque ſanè re-
ctè pieq;. Etenim Neſtorius hominẽ vna cum hypoſtaſi humanâ aſſumtum nugabatur.

Cyrillus igitur docet Deũ aſſumtâ humanitate, ſine præexiſtente ſiue ſubſiſtente
hypoſtaſi humanâ, ſed humanâ naturâ in ipſa diuinâ hypoſtaſi, ſubſiſtente, ſine vllâ tamẽ
diuinitatis immutatione, verè hominẽ factũ. Sapienter ergo pariq; modo D. Cyrillus in
epiſtolâ ad Succeſſum diſputat, dicitq; cum q duas naturas poſt vnionẽ aſſerit indiuiſas,
nec tamen addit(ſecundũ hypoſtaticã vnionẽ)pugnare cum ijs, qui vnicã tantum Verbi
naturã incarnatam aſſerunt. Nequaq̃ ergo vox[aſſumta] niſi integrè accipiatur, ſed nudè
tantũ pronuncietur, ſufficit, vt cum ijs conueniatur conſentiaturq;, qui vnã Verbi natu-
ram incarnatã docent. Quod ſi quis rurſum duas indiuiſas naturas aſſerens, addat etiã, ſe-
cundũ hypoſtaticam vnionẽ, rectè & piè loquetur, habebitq; Cyrillũ ſuffragatorẽ. Sed
attende extremã epiſtolę partẽ, quemadmodum ratiocinetur; Vox, inquit, indiuiſè, adie-
cta, videtur eſſe nota certa noſtræ & orthodoxæ ſententiæ. Sed illi vocẽ non ita intelli-
454 gunt. Quod ſi ita vt nos eam acciperent, rectè ſentirent, & cum Cyrillo conſentirent, a-
pud quẽ illud, indiuiſè, rectè intelligunt ij, qui vocẽ ſecundũ hypoſtaticã vnionẽ accipiũt.
Hęreticis autẽ etiam indiuiſum eſt diuiſum ſeu diuulſum. Nam illud ipſum ſecundũ hy-
poſtaticã vnionẽ, diuellunt diuiduntq;. Ita quoq; reprehendas eos qui duas indiuiſas na-
turas admittunt, ſed negant eas ſecundũ hypoſtaticã vnionẽ coniunctas; reuera.n. aduer-
ſantur ijs qui vnicã Dei Verbi naturã ſentiunt eſſe incarnatã. Illos tamẽ, inquit, nõ repre-
henderim, qui duas profeſſi naturas in hypoſtatica vnione indiviſas conſiderant, vti nec
Orientales coarguerim, qui idẽ ſentiunt. Sed neq; hos contra me venire; neque pugnare
adverſus eos, qui vnã Verbi naturã aiunt incarnatã, pronunciarim. Sed tu mecũ diſpice,
nec vnam quidẽ Verbi naturã, (ſi ita nudè & ſimpliciter loquare)incarnatam ſine repre-
henſione dici poſſe; Nam & vna Verbi natura incarnata diceretur ab ijs, qui putãt inani-
matam carnẽ eſſe aſſumtam; & qui ex coëuntiũ permixtione[naturã aſſumtam]blaſphe-
mant; & qui naturã Verbi in carnem mutatã. [*] inſaniunt. Accuratiſſimus autẽ doctor Cy- [*Studioſiſſimè di-ſtinxit.]
rillus ſingulas hæreticorũ pariter execratus ſententias, per vocẽ in medio poſitam, duas
naturas[in Chriſto]cõcurrentes indiuiſas & inconfuſas planiſſimè demonſtrat. Refellit
porro hanc magis, dum docet naturã incarnatam, animâ rationis & intelligentiæ plenâ
fuiſſe animatã. Quapropter & Orientales, vti ſæpe dictum eſt, q̃uis hanc vocem nõ pro-
nuncient, aliam tamen quę eandem vim habet, ponant(duas enim naturas in hypoſtatica
vnione ſe venerari dixerunt)neque vocem, indiuiſas, [*] vſurpent, rectè ſentire declarauit. [*al. aſſeverant.]
Quin neq; verbis ipſis, illa ſecundũ hypoſtaſin, in ſcriptis ſuis expreſſerunt; ſed ex
dictis quibus vnũ & eundẽ ex patre ab æterno, & ex Maria Dei genitrice vltimis tempo-
ribus natũ confitentur; eundemq; Deum & hominẽ venerantur, quæ dicta cum videret
[*] reſpondere, vnioni ſecundũ hypoſtaſin, verbo ſe cũ illis ſentire apertè conteſtatus eſt. [*Cyrillus.]

Sciendum ergo à patribus, qui hypoſtaticam vnionem profitentur, hac voce, dua-
rum quarundam naturarum concurrentium indiuulſam vnionem aſſeri. [Ἰδιῶν συνόδων.]

Quod ſi autẽ duæ illæ naturæ inconfuſæ permanſere, nihil propoſita vox[veritati]
officit. Eodẽ modo cum dicitur, vnã Verbi naturã eſſe incarnatã, eundẽ ferè ſenſum ha-
bet. Rapi autem à multis hæreticis hoc ad cuiusq; arbitriũ, non negatur; vt proinde, vox
nõ ſit ita nudè acceptanda, ſed quemadmodũ Cyrillus rerũ diuinarum ſciens illam vſur-
pauit, hoc eſt, vt addas animâ rationali & intelligenti[carnẽ]animatã, & duarum naturarũ
inconfuſam coniunctionem intelligas. Ita ergo vtraq; voce non accuratè excuſſâ, vnam
quidẽ perſonam explicãt, ſed inconfuſum duarum naturarũ concurſum non explanant.
Rurſum qui duas naturas indiuiſas tradunt, id quidem ꝙ eſt inconfuſum expoſuere, ſed
vnam eſſe perſonã aut hypoſtaſin non declarauere. Vt proinde ſit neceſſe ab ijs, qui duas
naturas indiuiſas profitentur, aut adiungi, ſecundũ hypoſtaticã vnionem; aut vnã Verbi
naturam eſſe incarnatã; aut eundem ſimul Deum eſſe & hominẽ. Abſq; altero enim di-
ctorum, vox propoſita, vt imperfectum quid iure ſanè reprehendatur.

Hæc & his gemina cum auctor explicaſſet, adiecta ad concordiam [ineundam] adhortatione libro huic præſenti finem imponit.

∴ *Rationum ſcientia.*

Quinta deinceps oratio diſputat contra illos, qui humano ingenio Chriſtianam fidem comprehendi poſſe exiſtimant: in quo piè, planeque diuinè philoſophatur, atque ∴ 455
dicendi ratione Chriſtianam religionem certam oſtendit quodque illa potiſſimum ſequitur prædicat; & docet quemadmodum proprietatum differentiæ in nobis apertè diſtinctæ ſint, quibus alter ab altero differt, notæque ſingulares alterius alicuius perſonæ proprietates [indiuiduo illi aſſignent,] communes fieri prohibeant.

* *Ob proprietates. Græce ἐν ἰδιώμασι.*

In ſancta autẽ Trinitate proprietates manent immutabiles, & per indiuiſam vnionẽ copulantur; Cumq; ſit vna perſonarũ potentia, habent tamẽ in ipſa differentia diuinã & inexplicabilẽ inter ſe coniunctionẽ, ſecundum q̃ in Patre Filius, & pater in Filio, & Filius in patre & Spiritu ſancto: & Spiritus S. in Filio & Patre cognoſcitur, coniunctione vbiq; dominante neq; indiuiſum * in proprietatibus ſeparante. Sed aliud eſt ESSE ſupremæ Trinitatis, aliud noſtrum. In Trinitate ENS eſt ſupra ESSE; At noſtrũ ESSE neq; propriè ENS eſt. Quomodo enim ſit propriè ENS quod à non ENTS deſcendit, & ꝙ naturâ ſuâ in nõ ENS deſinit. Quanquã à conditore ſuo hoc per amorẽ honore & munere dignatũ eſt, vt ſit ſemp. & immortalitatẽ aſſequatur. Deus igitur nobis eſt vnus, & Trinitas [ſeu trinus] cognoſcitur fons infinitæ & incõprehẽſæ ſapientiæ, & q̃ ſanctificat, virtutis. Vnde vnus Deus & Dominus, & rex, & ipſe pater eſt, & pfectionis auctrix Sapientia, & virtus ſancti Spiritus. Indiuiſus. n. Pater, à ſua ipſius ſapientia, & virtute ſanctificantis ſpiritus, in vna natura adorandus, nec in vnũ atq; vnum Deũ diuidendus, quẽ admodũ in nobis, qui incõmunicabili proprietatum diſcrimine & differentia operationis diſtinguimur & ſeparamur, totaq; diuiſione ab inuicem per differentiã ſubſiſtimus. Quapropter nõ eſt in illâ, vt in nobis dicendum, hoc huius eſſe primũ, aut illud huius ſecundũ, aut tertiũ. Vnitas enim verè eſt trinitas, & trinitas vnitas. Nec quia vnitas eſt, idcirco cõtrahit trinitatem; Nec quia Trinitas, diuidit vnitatẽ. Neq; enim *vnũ* in diuinâ ſubſtantiâ, vt in rebus creatis accipimus, in quib. nec *vnum* propriè eſt intelligere. Nec. n. vnũ numero in nobis, etiam propriè eſt vnũ. Nam ꝙ in nobis dicitur vnũ, non eſt propriè vnũ, ſed aliquid vnũ. Hoc autem vnum eſt, & non vnũ, vtpote ꝙ habeat nomen *vnius*, & reipſa in multa diuidatur.

Quando autem Theologi diuinam naturam vnũ quid eſſe prædicant, vt mentẽ, id propter ſolam diuinam Verbi ſeu impatibilem generationẽ faciunt. Nam recta piaque ſententia diuinitatem ſupra naturam mentis [humanæ] collocatã piè aſſerit. Identitas enim etiam in mente ſpectatur, itemque diuerſitas, & motus & quies, nec omnino caret duplicitate. Sed quies quidem in ipsâ propter eſſentiæ identitatem ſpectatur: diuerſitas autem, & motus, propter naturalem vim & operationem. Neq; enim eſt idem dicere v- 456
num [per ſe] & vnum reſpectu alterius. Vnde quamuis vnus ſit ſubiecto, tamen quando ſeipſum conſiderat, & noſcitur à ſeipſo pro vno & ſimplici duplex eſſe probatur; quod, etſi quid ſimile habet [vni,] propriè [tamen] ab vno, & à beata [Dei] natura prorſus alienum eſt. Hinc neque numero vnum eſt, aut vt principium numeri; neque vt magnitudo vel vt principium magnitudinis, omnem enim magnitudinem & partem, & compoſitionem vincit. Et ſi fas liberius loqui, vnum eſt diuinitas ſecundũ ſimplicitatem eſſentiæ, non vt vnum ſub triplici nomine conſideratum, aut in partes diuiſum, aut ex pluribus compoſitum: Inexplicabile enim eſt nec vllo nomine hoc *vnum* exprimi poteſt; quia ipſius vnius etiam eſt cauſa, & vnitatis cuiuscunque vnicus effector; Omnibus quoque tam vno; quam multis ipſa ſimplicitate ſuperior, eo quod propriè vnum ſit, & in omnibus, & ſuper omnia intelligatur; Quod omnia quidem quæ ſunt, condidit; in superſubſtantiali autem, & ſibi propria ſingularitate fundatum, à Theologis * vnitas & ſingularitas vocatur: nec aliud eſſe cognoſcitur, quam Filius in Patre, & Pater in filio; ſpiritus quoque ſanctus procedens ex patre; & principium quidem habens Patrem, ſed per filium in creaturas, pro ſua erga * electos beneficentia deſcendens: ſic tamen vt nec generatione [Filii] imminuta noſcatur eſſentia, nec in proceſſione [Sp. Sancti] eiuſdem diuiſio facta exiſtimetur. generatione non per imminutam eſſentiam ſpectata, neque proceſſione ſecundum diuiſionem cognita. Si enim hæc conceſſerit quiſpiam, tum ſecundum fabulas paganorum vſque ad quaternarium, quinarium ac tandem progreſſum in infinitum concedere cogeretur. Itaque quicquid Deus eſt propriè vnum eſt, quod nullam admittit multitudinem, tamquam perfecta veraque ſecundum naturalem, ſi ita loquendum eſt, vnitatem, ſpectatum. Vnde, quamuis hypoſtaſes ſeu perſonas, ſeu identitates nuncupamus,

* ἑνὰς καὶ μονάς.

* ἐκλογίμους.

Ac tandem viã ad progreſſum infinitum aperiret.

pamus, quas mens cognouit, pro facultate noſtra interpretari conati, nequaquam hoc vnum diuidimus aut vnitatem partimur, aut vnitatem diuellimus; ſed hanc in æterna vnitate piè perpendentes, illam in tribus perſonis vnà profitemur, neque ea, quæ ſupra mentis captum ſunt, rationi humanæ ſubijciendo, neque curioſa & vafra inueſtigatione illa quæ inueniri nequeunt violando. Quapropter illos, qui hos limites egreſſi aut vnitatem hanc inenarrabilem partiuntur, aut tres perſonas ad vnitatis anguſtias redigunt, vt hoſtes pietatis profligamus.

Hæc & hoc genus alia proſecutus, contrà eos diſputat, qui hypoſtaſin nihil aliud eſſe contendunt, quam nudam proprietatem, pluribusq; veræ pietatis rationibus impiam illorum ſententiam retundit. Etenim ſi idẽ eſt perſona & proprietas; dum Verbi hypoſtaſin incarnatam dicimus; manifeſtum eſt id quod inde ∴ ſequitur, & manifeſtius ob blaſphemiam, quæ tacite in caput illorum retorqueatur, qui hæc dicere cogunt. Quomodo porro Spiritus S. ſi proprietas eſt, poteſt à Patre procedere; & à Patre in opus creatum ex beneficio mitti. Quin immo omnis perſona rerum ſubſiſtentium per ſe ſubſiſtit. Quomodo ergo proprietas per ſe ſubſiſtat, ſi illud poſitum ante non ſit, cuius proprietas eſſe dicitur? In tribus quoque perſonis ſacer patrum ſenatus diuinam eſſentiam eſſe docet: In tribus autem proprietatibus nemo affirmauit, ſed contra potius in Eſſentia & per eſſentiam cognoſcuntur eſſe proprietates. Eſſentiam autem per proprietates nemo aſſeruerit.

Vide D. Thomam 1.p.q.40. a.1.

∴ Sequitur enim proprietatem eſſe incarnatam, ſi idem eſt hypoſtaſis Verbi & proprietas.

451 Etſi enim à Theologo dictum eſt vnam naturam in tribus eſſe proprietatibus, idem tamen non eſt * proprietas & proprium. Deinde etiamſi abuſus ſit Nanzianzenus voce [proprietas] non illicò tamen quis aſſerat, idem eſſe perſonam, & propriè dictam proprietatem; eum verò & proprietas, quaſi per ſignum exprimat ſeu conſtituat perſonam, quemadmodum Baſilio & pleriſque patribus videtur, quid abſurdi dictum eſt à S. Gregorio [vnam naturam] in tribus eſſe proprietatibus? cum non decernat idem eſſe perſonam & proprietatem, ſed quaſi ab optimo ſigno, hoc eſt, proprietate, denominet hypoſtaſin. Addit ergo, intellectualibus perfectionibus per ſe ſubſiſtentibus. quod nemo, niſi mente deſtitutus, de proprietatibus accipiat.

** ἰδιότης καὶ ἰδίωμα, proprietas & appropriatio ſeu communicatio proprietatum ſiue proprium.*

Præter ea quæ dicta ſunt, Prima Synodus perſonas quidem conſubſtantiales declarauit; quis autem, niſi inſanus, proprietates dixerit conſubſtantiales. Quod ſi quis proprietates auſus eſt dicere conſubſtantiales, eò quod ſæpe in eadem eſſentia videantur concurrere, ille ipſe ſui oblitus, aliam conſubſtantialitatis ſignificationem finxit. Præſertim autem heterogenia, ſeu quæ diuerſi generis ſunt (ſic quantitatem & qualitatem & quæcumque alia ſimul in vnam naturam nullo modo conuenire poſſunt, appello) hæc nouus ille doctor ſeu legislator ſic iubet ac ſi ſint eiuſdem naturæ eiuſdemque ſimul ſubſtantiæ, concipi & appellari.

Concilium Nicænum.

In noſtra enim ſubſtantia apertè cernitur quantitas, & qualitas, & quod eſt ad aliquid relatum: Et ſi quis per hæc [naturam noſtram] in principia incommunicabilia ſimul diuiſerit. Atque hoc quidem abſurdum dogma copioſam nobis præbuit materiam refutandi. Enimuerò nec ita quidem didicit tacere contentioſus litigator. Docent enim nonnulli ex ſubſtantiæ & proprietatis copulatione conſtare perſonam: Quæ ſententia manifeſtè aſſerit [in DEO] compoſitionem. At vbi erit illud ſimplex & ab omni concretione materiæ liberum in ſanctæ Trinitatis Deitate? Quin & Baſilium M. huius ſententiæ auctorem laudant; cum [interim] nolint capere, à ſapiente illo viro neque definitam eſſe nec deſcriptam hypoſtaſin, quando copulationis nomen vſurpauit, ſed cum vellet reprimere Anomium, (qui ingenitum & eſſentiam confundere, & differentiam inter genitum & ingenitum ad rationem ſubſtantiæ transferre contendebat, vt non ſolum differentes, ſed etiam contrarias ponat in Patre & Filio ſubſtantias) propterea diſponens ſermones ſuos in iudicio Baſilius, in diſputationis certamine cum Anomio, proprium componit cum communi inconfuſa nobis & diſtincta via ad capiendam veritatem demonſtrata. Non poteſt enim humana mens ſimplici & vnico conceptus impetu, ſimul illud vnicum ac ſimplex [in diuinitate] & triplicem perſonarum numerũ capere; propterea, vt magiſter docet; per proprietatum adiectionem, diſtinctum in nobis format perſonarum conceptum. Methodus ſanè ſuccurrit imbecillitati, efficitque vt quod intelligi prius non poterat, facilè intelligatur. Nullo modo ergo [D. Baſilius] Deitatis ſimplicitatem, aut perſonam

EVLOGIVS.

quamcumque diuinitatis compoſitam voluit. Hinc adiecit, impoſſibile eſſe proprium &
ſingularem de Patre aut filio ſine proprietatum, quibus intelligendi facultas diſtingua- 458
tur, adiectione, formare conceptum. Et quod antea vocarat compoſitionem, id nunc
.˙. (Baſilio.) appellauit adiectionem, vt id quod dixerat, magis declararet. Modi ergo ſeu tropi, ad in-
dicandã proprietatem, ab .˙. illo in docendo adhibiti, ſimplicitatis rationẽ non euertunt,
alioqui omnia quæ de Deo dicuntur, Deum nobis compoſitum probabunt.

Deeſt vox λέγουσι aut ſimilis. His explicatis, egregius Eulogius aliam quæſtionem proponit. Enimuerò, inquit,
quando contendunt proprium cum communi eſſe coniunctum, aut mentiuntur, cum
hoc faciunt, aut verè affirmant; ſi mentiuntur, quorum verba proferimus, quorum ſub-
iectum argumentũ non capias? Si verè affirmãt, ſequetur Trinitatis perſonam ad quam
vocem referimus, eſſe aliquid compoſitum. Atque hæc quidem eſt propoſita quæſtio.

Reſpondet ad hanc ex antedictis. Cum enim, inquit, humana mens ob [naturæ]
imbecillitatem, ENTIS rationem non poſſit aſſequi: verbis aliquo modo
compoſitis vti, & proprium cum communi copulare cogitur. Eo quod [eſſe
diuinum] ſimpliciter & ſecundum ſe [prout à parte rei eſt] explicare non poſ-
ſit. Quod ſi fieri poſſet, vti ſimplex illud, ſimplici voce, non minus quam compoſitione
verborum, ſufficienter exprimeretur, mens [noſtra] nequaquã [compoſitis] abuteretur.
Sed vocum imperfectio incomprehenſibile non comprehendit [aut aſſequitur.] Enim-
uero magiſter ipſe qui coniunctis verbis vſus erat, poſtea frequenter alibi Deum omni
ex parte ſimplicem & ſine vlla compoſitione eſſe prædicauit, qui tantum non clamat,
coniunctionem verborum & compoſitionem in defectus locum adhiberi, qua ad veri-
tatis cognitionem deducamur. Numquam autem id ſibi ſumere, vt ſimplicitatem natu-
ræ & ab omni concretione liberam redigat ad compoſitionem aut duplicitatem: inex-
plicabili enim & incomprehenſa ratione [Deus] cum vnus ſit, trinus tamen cognitus,
partim quidem ſecundum incomprehenſam & quæ noſtram facultatem intelligendi
ſuperet rationem conſideratur, partim qua à nobis intelligi & comprehendi poteſt. At-
que ita hanc quæſtionem viſus eſt expediſſe. Quod ſi cui nihilominus dicendum vide-
tur, quæſtionem adhuc in iſs, quæ à principio dicta ſunt, hærere; addat ille ſuperiori cau-
ſæ, quod etiam tum cum Deum inexplicabilem affirmamus, id non niſi verbis enuncie-
mus, ſicut &, quod ſupra intelligẽtiam eſt noſtram, adumbramus per intellectum; quod
æternum, per temporum rationes motuſque, explicamus; quod continuum & immobi-
le, per mobiles & diſcretas imagines animi repræſentamus. Vt ſi quis ea quæ nobis in di-
.˙. In ipſo niteretur intueri, hoc eſt: Ad ipſum eſſe ſeu diuinam naturam niteretur transferre. uina natura contemplanda occupatis accidunt, .˙. vna cum re ipſa cogeretur intueri [&
conferre] rem ſus deque ſit acturus, & quod caput eſt, ipſe ſeipſum in inextricabilium
difficultatum barathrum præcipitaturus.

Sanctus Eulogius porro ex propoſita dubitatione, aliam quæſtionem naſcentem
explicat. Si enim inquit, neque proprietas eſt hypoſtaſis, neque eſſentiæ & proprietatis
coniunctio, quid erit aliud? Et ſoluitur quæſtio cum dicit: nos ab Eccleſia didicimus vt .˙.
.˙. Seu Patrem ſeu filium &c. vnam perſonam ex Trinitate appellemus hypoſtaſin. Quid verò eſt hypoſtaſis? Si de re-
bus creatis ſit quæſtio, facile erit reſpondere, eò quod in his errare, & ſcopum non attin-
gere non ſit adeo grauis noxa. Si autem de ſimplici & beata natura, nihil extra diuino- 459
rum patrum traditiones *& decreta*, tuto reſponderi poteſt. Fas tamen eſt cum ſcriptura
dicere, quod hypoſtaſis Filij ſit imago Dei inuiſibilis, quæ totum in ſeipſa Patrem refert.
Potentiam Quod ſi etiam eandem patris eſſe ſapientiam, aut Verbum, aut virtutem patris
dixero, à diuinis literis non diſſentiam. Et qui ex diuinis eloquijs de Patris & Spiri-
tus S. perſonis ſimilia affirmabit quærentibuſque reſpondebit, is piè rectèque affirma-
bit. Tu porro inferre poteris, explicans rationem hypoſtaſeos Filij; Deum de Deo, ab
æterno, impatibili modo genitum: pariterque de Spiritu S. Deum de Deo ab æterno
procedentem atque profluentem: Similique modo Patris hypoſtaſin, verbo explicatu-
rus, dices: Ex quo Deus Verbum genitum eſt, tali generationis proceſſu, in quo ne per
cogitationem quidem vlla ſeu diuiſio, ſeu paſſio reperiri poſſit. Si vis autem Spiritum
S. [ad Patrem aliquo modo declarandum adhibere, dices:] Ex quo, inenarrabili, & in-
comprehenſo, impatibiliq; modo, coæternè procedit: Et ſi quid aliud huiuſcemodi dice-
re fas eſt, ſcripturâ diuinitus inſpiratâ ſpiritualem nobis ſapientiam propinante & ſtu-
dium noſtræ voluntatis iuuante. Atque ne ſic quidem explicata ſeu dicta, omni imagi-
natione humanâ, quæ nobis [perpetuo] coniunctionem obtrudit, carebunt. Sed non

vtendo

vtendo voce compoſitionis & coniunctionis, nõ videtur auditorẽ perturbare aut offen-
dere. Atq; in his ab eo etiã hæc præſens oratio abſoluitur. Scribit verò idẽ vir ſanctus ad-
Domitianũ Melitenſem epiſcopum, aſſeritq; haud abs re eſſe vnam Dei naturam Verbi
naturam profiteri incarnatam. Ille enim S. Eulogium non extra culpam affirmabat, quod
illam vocem vſurpaſſet. Sed Eulogius cum ex præteritis ſæpe orationibus, & rectè vo-
cem intelligentibus nihil impietatis ſubeſſe oſtendiſſet, docet eos qui dicunt vnam Ver-
bi naturam incarnatam eſſe, non affirmare vnam naturam ſimpliciter ex ambabus factã
naturis, ita vt coniunctæ inter ſe confundantur; ſed illud potius velle, vnigenitum Patris
Filium ſecundum hypoſtaſim carni vnitum, qui idem Deus & homo eſt, quemadmo-
dum & Theologo placet. Verbum inquit caro factum eſt, & habitauit in nobis. Hæc
cum fusè diſſeruiſſet, & defendiſſet; eadem etiam Cyrillum docere affirmat. In quibus
potiſſimum dicit; Si nos vna Verbi natura poſitâ tacuiſſemus, nec addidiſſemus, *incarna-
tam*, [eam naturam] ſed quaſi extrinſecam poneremus œconomiam ſeu diſpenſationẽ,
eſſet illis probabilis cauſa ſi vellent quærere, vbi eſſet in humanitate perfectio, aut quo-
460 modo noſtra ſubſiſteret eſſentia? Sed quoniam in humanitate perfectio, & noſtræ ſub-
ſtantiæ declaratio per verbum, incarnatam, allata eſt, deſinant arundine ſe fulcire. Duas
ergo naturas hæc vox [incarnata] indiuisè conſtrictas poſuit, vt idem clamitat Cyrillus.
Hinc ſæpe vnam Verbi naturam videtur dicere incarnatam. Quod ſi vnam duntaxat
Chriſti naturam ſimpliciter profiteretur, nonne damnaretur? Quid autem ſit natura hu-
mana, (vt idem alibi docuit,) aut caro intelligenti anima informata, vt vel propterea rur-
ſum vtrumq; in vnionem conuenientiũ indiuiſibiliter conſeruetur? Patet ergo ex dictis,
eos qui ſecundum Cyrillum orthodoxè [ſeu catholicè] docent vnam naturam Verbi in-
carnatam, non ad alium finem reſpicere, quam quemcumque alium, qui talem vocem
[ſeu modum loquendi] ipſis proponit, quæ duas [nempe] in Chriſto Domino naturas
penitus iunctas indiuiſe aſſerit. Dum enim B. Cyrillus docet per ipſam incarnationem
vtrumque in vnionem coëuntium indiuiſibiliter conſeruari, quis alius ſcopus ſeu finis
ab eo ſpectaretur, quam qui duas in Saluatore Chriſto naturas indiuisè copulatas prædi-
cat recipitque. Et hoc clarius in epiſtola altera ad Succeſſum exponit. Cum enim expli-
caſſet in illa, quid ſit hoc ipſum quod declarat; vnam naturam Verbi incarnatam; & do-
cuiſſet, verum & naturalem eſſe [Dei] filium, quamuis ſecundum aſſumtam carnem non
inanimam, ſed intelligenti anima informatam, ex muliere prodierit homo; Cumque in-
tuliſſet non propterea diuiſum iri [Chriſtum] in duas perſonas aut Filios, ſed ita quoque
manſurum vnum; adiungit. quomodo non ſine carne, nec extra corpus; ſed ſuum ac pro-
prium habeat corpus, ſecundum vnionem nempe indiuiduam. Et in Epiſtolâ ad te, alijſ-
que locis multis, eadem docere legitur. At Seueriani differentiam poſt concurrentium
naturarum vnionem auerſati, malitiosè & impiè primum quidem ponunt voces, quæ
differentiam naturarum declarant; deinde verò cum illas ipſas ſ. inuertunt, vnam Verbi
naturam aiunt incarnatam. At non ita religio Catholica, ſed addita hac voce, illico dein-
ceps oſtendit per hanc rurſus ſaluari ex coniunctis alteram indiuiſibili ratione vnitis,
quæ [pietas catholica] coarguit impios, dum oſtendit vnam Verbi naturam incarnatam,
nihil aliud eſſe, quam indiuiſam ſecundum hypoſtaſim vnionem, naturâ [vtraque] in-
tegrâ & inconfusâ ſemper conſeruatâ. Duas enim indiuiſas naturas aſſerit; quaſi duarum
conuenientium naturarum differentiam: indicans: Et vnam Verbi naturam incarnatam;
quaſi ipſum Patris ante ſecula Verbum humanâ aſſumtâ naturâ incarnatum docens.
Hæc & his ſimilia, poſtquam pro vocis propoſitæ defenſione dixit, oſtenditque eadem
à Synodo Chalcedonẽſi iudicata & prædicata, cum per alia, tum ex ijs quibus Synodus, S.
461 Flauiani profeſſionem fidei ipſius manu ſcriptam confirmauit, vindicat vocem [ſeu for-
mulam illam Eccleſiæ] ab hæreſeos ſuſpicione; vindicatque ſe ipſum à non ſincera opi-
nione, quam illi Domitianus ſuſpiciosè obiecerat, quod exiſtimaret vocem talem non
ſincerè ex animo ab eo uſurpari & proponi, ſed diſpenſatione quadã, vt per eam audito-
res nullo negotio ad vnitatem revocaret, cauſaſque diſſenſionum ab Eccleſia catholica
præcideret. Hæc & hoc genus alia cum perſcripſiſſet (quæ & in ſuperioribus libris expo-
ſuerat) & ſeſe ardentem Chalcedonenſis Synodi, atque S. Leonis papæ Epiſtolæ
multis ac varijs ſcriptis propugnatorem exhibuiſſet: epiſtolæ finem impoſuit. Scribit
idẽ venerandus vir ad Chriſtophorum quendam, quem ipſe ſanctiſſimum in inſcriptio-
ne literarum appellat, rogatus ab eo vt ad quaſdam ex ſacris literis dubitationes reſpon-

EVLOGIVS. deret. Quæſtiones porro hæ ſunt: *Et fecit Deus Dauid numerare populum*: Et infra: *Quia*
2. Reg. 24. *Vide ſept. Interp.* *numerauit, indignatus eſt contra eum.* Reſpondet Eulogius, in diuinis literis, Deum quemadmodum & Dominum non ſolum verum Deum, ſed etiam ipſius mali princi-
2. Corint. 4. pem nominari. In hoc intellectu Paulus dixit: In quibus *Deus huius ſeculi excæcauit*
Luc. 16. *mentes infidelium.* Et Saluator, *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.* Hinc in primo paralipomenon apertè dicit Dauidem à Satana incitatum fuiſſe vt numeraret populum: niſi quod noſtrum exemplar cum eo quod à te miſſum eſt, non conuenit. Ita enim habet:
al. perſuaſit, induxit. *Et addidit furor Domini iraſci contra Hieruſalem, & commouit Dauid in ipſis*: Et quæ ſequuntur. Ita vt videatur is qui dictus eſt in Paralipomenis diabolus, hic *ira Domini* appellari. Atqui ſiue ſic [vt ego lego] ſiue vt tu ſcripſiſti, ſe locus ſcripturæ habet, exiſtimo tamen certam apertamque eſſe quæſtionis ſolutionem. Quod ergo vox Dominus, & vox *Deus*, in ſacra ſcripturâ æquiuoca ſit, eademque (vti ſæpe dictum eſt) in contrarium ſenſum accipiatur, explicatum eſt. Nihil tamen obſtat, quo minus etiam alium inde lo-
Exod. 12. & 22. cum ſimilem firmemus. Etenim in lege de Paſchate celebrando latâ [poſtquam dixit]
ὑμῶν. vngendum ſanguine ſuperliminare & poſtes: *Vos, inquit, non aggrediemini vnusquisque*
Ita legendum in Græco, non ὑμῶν. *ianuam ſuam vſque mane: & tranſibit Dominus percutiens Aegyptios: & videbit ſanguinem in ſuperliminari & in vtroque poſte, & pertranſibit Dominus oſtium, & non ſinet percuſſorem ingredi domus veſtras ad percutiendum.* Clarum eſt alium eſſe Dominum, quem dicit tranſiturum ad percutiendos Aegyptios, & alium qui prohibeat ne ingrediatur per-
Num. 22. 20. cuſſor in domos Iſraëlitarum & percutiat ipſos. Tale etiam eſt illud de Balaam dictum. Dicit enim ſcriptura permiſiſſe quidem illi Deum vt iret ad eos qui illum vocabant; iratum verò Deum quod proficiſceretur ad illos. Et hic alium inſinuari ait Deum qui 462
illum moneat vt proficiſcatur, & alium qui ira commoueatur in illum. Neque enim iraſcebatur illi, quod mandatum exequeretur, qui id præceperat, ſed vel imperantem non oportebat iraſci, aut ſi iraſceretur ob ipſius diſceſſum, non oportebat imperare. Ergo Eulogius quæſtionem per homonymiam [ſeu æquiuocationem declaratam] videtur ſoluere. Sed mihi videtur à Theodoreto alijsque SS. patribus dubitationis quæſtio melius eſſe ſoluta. Dicit verò, Dauide in numerando populo peccante, populum dediſſe pœnas, non quod ille numerando peccarit, ſed parricidæ Abſoloni bellum patri inferenti ſuppetias tulerit populus, & ſeditione eadem abreptus prætulerit illum qui ex ſua ambitione ſeu ſuperbia regnum rapuerat, illi qui à Deo in regem vnctus erat. Ergo ſolutâ, vt videtur, primâ quæſtione, ſoluit & alteram, quæ ita habet. Quomodo intelligẽdum eſt quod Apoſtolus alibi dicit: *Chriſtum habitare in cordibus noſtris*; alicubi verò: *Quot-*
Ephcſ. 3. Gal. 3. *quot in Chriſto baptiZati eſtis, Chriſtum induiſtis*, cum magnũ ſit diſcrimen inter tabernaculum & indumentum. Veſtis enim ſummam tantum cutem tangit, tabernaculum vero totum recipit. Affirmât enim diſtincta ratione eundem eſſe regem & paſtorem; Regem quidem hominum, paſtorem vero brutorum appellauit, ad varium vſum eorum, qui beneficijs ab eo afficiuntur. Neque enim quisquã rectè dicatur rex animantium, neque paſtor hominum: Ita præſentem quoque locum licet interpretari; *Habitat enim*,
Coloſſ. 2. vt ipſe S. Paulus docet, *Sapientia Dei in iis quibus imperat, & qui in illo radicati & superædificati ſunt*; Induit autem Chriſtum qui illum poſtea rurſum exuere poteſt. Quapropter merito de radicatis in eo dicitur illum habitare in eis. Alijs autem ob inexplicabilem clementiam ſuam indumentum fit; quibus tegumentum præbet, ne ab Aquilone vento aſpero frigidoque, qui peſtilentem & exitiabilem animabus afflat auram, conuerſi
Hier. 6. ad Chriſtum pereant, *à facie enim Aquilonis exardeſcent mala.* His igitur duabus quæ-
apud ſeptuag. eſt. ἐκκαυθήσ. ſtionibus ſolutis epiſtolam hanc cum votorum comprecatione finit.

Idem adhuc Eulogius in libro ſeu argumento nono declarauit, ea quibus vitæ ſolitariæ laus continetur, & quid ſit monachus deſcribit, atque rationem eius viuendi exponit. Hortatur vitæ monaſticæ cultores, vt ad profeſſionis præſcriptum vitam inſtituant, & ſe ad ſolitariam vitam & Eccleſiæ vnitatem conforment. Erant autem, quos illius admonitio reſpicit, ex factione & ſecta Seueriana, vti nõ eſt obſcurum; quibus, quomodo [hæreticorum ipſorum maiorum] ſententiæ cum ipſis auctoribus & cum alijs eiuſdem ſectæ pugnent, nec vſquam quicquã ſtabile & ſolidum habeant, apperiens de- 463
clarans que, ex illorum abſurditate, ſi ad Eccleſiæ vnionem reſpiciant oſtendit. Hos etiam producit, vt aſſerentes differentias poſt vnionem ſeruari, vti Seuerum: illos autem vt negantes ſeruari: vti Timotheum, cum in alijs ipſius ſcriptis, tum in ijs quibus S. Leonem

oppugnat.

oppugnat. Ipſe verò non ſolum dicit non ſeruari differentias,ſed etiam impietatis reos peragit illos quicumque differentias poſt vnionem ſervari docent. Sed Seuerus rurſus dum docet differentias ſeruari;res tamen,quibus differentia cognoſcitur,negat ſeruari. Nec conſtanter hoc vbiq; docet:inconſtans enim,& Vertumnus aliquis aut Proteus eſt in fide;etenim in quibuſdam libris confitetur ipſas etiam res ſeruari. Adeo non ſolum inter ſe ipſi,ſed neque ſibi ipſe quiſquam conſtans dogma Babylonicum nempe & à vera pietate alienum cudunt. Hinc[ſumta occaſione] hortatus diſſidentes,vt in Eccleſiæ ſententiam deſcendant, curſim narrat à Marciano Chalcedonenſem Synodum coactam;Leonem,Marciano mortuo,ſuffectum ſummæ rerum præfuiſſe:Ægyptios concilium euertere conatos orbem totum tumultibus impleſſe, impiè fictéq; rumores ſparſiſſe,Cyrillum à Synodo damnatum,Neſtorium receptum fuiſſe. Quorum[inquit] inſanum furorem reprimens Leo Decreta concilij Chalcedonenſis Actáque cum encyclicis ſeu circularibus mandatis per totum orbem miſit, ſingulíſque Epiſcopis & preſbyteris,nec non ijs qui in religioſa & monaſtica vita celebres habebantur præcepit, vti ſententiam ſuam ſcripto profiterentur.Quod Epiſcopi,numero mille ſexcenti, promtè ſanè executi ſunt,nemine qui aliter ſentiret deprehenſo præter Amphilochium Sidę pontificem,qui tamen & ipſe paulo poſt concilij ſententiæ ſubſcripſit conſenſitque. A quibus ſtetit & Simeon qui in columna cœlitum vitam æmulabatur,& Baradatus, alijq; eandem viuendi rationem ſecuti.His oratione decurſis,cum Seuerum anathemate proſcriptum dixiſſet,diſputationem fine concludit.

Marcianus imperator. Leo imperator.

Simeon ſtylita.

Sequens oratio eandem præfert inſcriptionem, & adhortationem ad eos continet,qui ab Eccleſia diſſidebant,qua monet,vt ſuas inter ſe pugnas, ſuorumq; diſſenſiones hæreticorum,cum Eccleſiæ recto conſenſu reſpiciant componantque. Oſtendit præterea vnde factum ſit, vt opinatio hæretica in infinitas quaſi ſectas & ſententias diſtracta & diuulſa ſit.Interrogans enim[hæreſis]Eccleſiæ filios an, quemadmodum duas [in Chriſto]naturas aſſerunt,aſſerant ſimiliter & duas perſonas? Et cum reſpondent vnam eſſe in Chriſto hypoſtaſin: quærit an etiam aſſerat vnam naturam? Sed nihil horum
464 rum hactenus vnquam quæ hæreſis quæſiuit, ab [Eccleſiæ filijs] audiuit. Viciſſim autem & ab Eccleſia interrogatur hæreſis, cur id quærat? an quod exiſtimet naturam & perſonam eſſe idem, & propterea putet eos qui aſſerant duas naturas, etiam aſſerere duas perſonas? Aut contra;qui vnam profiteantur perſonam, etiam vnam profiteri naturam cenſet?

Catholici nec vnam naturã,nec duas in Chriſto perſonas admittunt.

Hinc nato contentionis initio, bellum illud hæreticorum inter ſe digladiantium multiplex & implacabile extitit: idémne ſit natura & hypoſtaſis. Etenim cum dicamus vnam in Trinitate naturam eſſe,neceſſario dicendum erit, vnam quoque eſſe hypoſtaſin. Aut ſi tres hypoſtaſes;natura quoque in tres erit partienda naturas. Hinc commenti ſunt aliud eſſe naturam,& aliud eſſentiam. Naturam rurſum diuiſerunt in generalem & ſingulares naturas. Et cum ad Sergium ſcribit:Seuerus vnam,inquit,eſſentiam Chriſtum eſſe, volumus dicere, ne concurrentium differentiam auferamus. Nam vel vna ſemel nata eſſentia aut etiam qualitate,quomodo manſit naturarum, ex quibus vnus exiſtit Chriſtus,ſecundum eſſentiam differentia?Si enim vna qualitas eſt & eſſentia, fruſtra deinceps ponit differentiam.Et ſanè;quibus fundamentis nixus vnam aſſerere eſſentiam Seuerus recuſat, ijsdem vel inuitus negare cogitur vnam eſſe in Chriſto naturam.

Nonnulli porro ex impudentioribus,naturam,perſonam, eſſentiam idem eſſe admittentes,non horruerunt affirmare etiam in S. Trinitate tres eſſe eſſentias, vnde & tres Deos & tres Deitates,etſi non verbo,mente tamen docent. Et hi quidem damnantur veluti tres eſſentias in Trinitate prodigioſè cudentes: Hi verò quod non propriè Deum patrem aut Filium,aut Spiritum *S.* dici cenſeant.Iſti verò fortaſſe ſint,qui tantum ſignatas ſeu figuratiuas proprietates putant eſſe hypoſtaſes. Ita in multas ſententias & errores alios illorum diſſecta ſecta progreſſa eſt;quemadmodum & de differentia concurrentium in Chriſto naturarum. Alijs enim nugatoribus viſum eſt perire differentiam poſt vnionem naturarum:alijs ſeruari differentiam iudicarum; qui & ipſi bifariam diuiſi ſunt. Nam qui differentiam manere volunt; nolunt tamen ea manere per quæ exiſtit differentia. Alij vero & illa manere,cogente neceſſaria conſequentia, ſæpe concedentes(alia hæc eſt inſania atque amentia)duas tamen naturas appellare penitus auerſantur

ſantur

Digitized by Google

EVLOGIVS. ſantur. Vox enim Dvo inquiunt, per partes & per ſe res differentes oſtendit. His breuiter diſputatis, longa exhortatione huoc quoque librum finit.

Aliam orationem componit coutra Agnoitas ſiue Ignorantes: Monachos autem
quoſdam ait ex Palæſtina ſolitudine excitaſſe [prauum] dogma, qoi Domino noſtro
Ioan. 11. Iesv Chriſto ignorantiam, ex ijs quæ ipſe dixit, aſſignare conati ſunt. *Vbi poſuiſtis* La-
Marc. 13. zarum [inquit Dominus] Et: *Nemo nouit illam, aut diem illum, neque filius hominis.* At-
que item ex alijs hoc genus verbis. Sanctus autem Eulogius iſte, Chriſtum Iesvm 465
Dominum noſtrum, ueque ſecundum humanitatem quidem, multo minus verò ſecú-
dum diuinitatem ignoraſſe ſepolchrum Lazari, neque etiam illum vltimum diem con-
tendit. Neque enim humanitas Chriſti in vnam inacceſſibilis & ſubſtantialis ſapientiæ
hypoſtaſim admiſſa quicquam velut rerum præſentium, ita futurarum poterit ignora-
Ioan. 16. re: neque falſum eſſe poteſt quod dixit: *Omnia quæcunque habet pater, mea ſunt* An ergo
& Patri, nihil non aodentes, ignorantiam aſcribent. Enimuero hoc quod dixit Salua-
tor: *Vbi poſuiſtis Lazarum* eò dixiſſe ait, vt id præſentes Iudæi ſcirent, illorumque me-
moriam firmaret. Imo non hoc ſolum, ſed & alia quædam id genus feciſſe affirmat. Vt
illud; *Soluite eum, & ſinite abire* vt ex ijs quæ ſpeciatim viderant, & quæ audierant, fidem
oculorum teſtatam & indubitatam [Iudæis] faceret; memoriæ vero illorum tactum
ἀναφορά. numquam obliterandum infigeretur. Docet etiam alia de Chriſto dicta per figuram,
alia ſecundum rei veritatem Figuratè dicitur illum pro nobis peccatum & maledictum
factum eſſe, neque enim fuit quicquam horum. Sed veluti ſibi caput vendicat ea quæ
Nos membra eramus maledictum. ſunt reliqui corporis, ita Chriſtus ea quæ corporis ſunt ſibi aſſignat. Secundum rei veri-
tatem autem dicitur homo factus, & eſurijſſe, & ſitiuiſſe, & hoc genus ſimilia. Quod ſi
ergo quis velit dicere, eum figuratè & anaphoricè aliquid ignorare, eo quod corpus nun
ſit extra ignorantiam: aut humana vox cuius ipſe caput eſt; is non abſurdè loquetur, ne-
que interim Patris ſapientiam ignoraſſe aliquid docebit. Sed ſi illa verba: *Vbi poſuiſtis*
eum, ad Chriſti ipſius, imperiti homines, referunt ignorantiam, quomodo non eandem
Gen. 3. ignorantiam in Patrem reijcient; quando interrogat & dicit ad Adamum: *Vbi es?* Et ad
Gen. 4. fratricidam: *Vbi eſt Abel frater tuus?* Et: *Clamor Sodomorum & Gomorræorum multipli-*
Gen. 18. *catus eſt & peccata eorum magna valde: deſcendam ergo & videbo vtrum clamorem ſuum*
[qui venit ad me] *opere compleuerint nec ne, vt ſciam.* Interrogat & Iesvs dæmonium.
Mar. 5. *Quod tibi nomen eſt?* Et illud reſpondet. *Legio mihi nomen eſt, quia multi ſumus.* Quin
Matth. 20. & cæcos interrogat: *Quid vultis faciam vobis.* Et quomodo non patet, hæc nõ ex igno-
rantia quæſita? Sed à Dæmonibus quidem quærit, quanta ſit obſidentium multitudo,
vt diſcipulis oſtendat ſe iam multis eſſe ſuperiorem, & fidem firmet: animosque addit
Luc. 10. calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici. Cæcos autem
interrogat, vt petitionem ab illis eliciat. Quãtum n. beneficium ex petitione accipimus,
tantum afficimur ad beneficium [agnitum &] acceptum. Illud autem quod de extremo
iudicij die dictum, quod illum nemo norit, neque angeli, neque Filius, niſi ſolus pater;
id quidam ob eam rationem dictum exiſtimant, vt diſcipuli arbitrati quotidie diem vlti-
mum imminere ſemper vigilarent. Sed nihil obſtat quo minus & hoc figuratè dictum 466
Pſalm. 68. interpretemur: quemadmodum & illud: *Tu ſcis inſipientiam meam.* Et illud. *Deus Deus*
Pſalm. 21. *meus vt quid me dereliquiſti?* Sunt qui cenſeant illum dixiſſe quod ignoraret vltimum
diem, vt humanæ naturæ ſignum proprium quod illi ineſt, declararet & oſtenderet; non
quod ipſe ignoraret: Abſit [quod ipſe ignorarit.] Quicunque enim vel diuinitati ipſius,
vel humanitati ignorantiam adſcribet, numquam certiſſimæ temeritatis crimen effu-
giet. Sed eum, vt B. Cyrillus docet, ſubtili mentis conceptu & animi imaginibus per
contemplationem, rem à re diuidimus; tum videmus proprias naturæ vtriuſque, vt in ſe
eſt, notas & proprietates. Aut vt Gregorius Theologus tradit, quando naturæ ratione
diſtinguuntur, etiam nomina naturarum ſimul diuiduntur. Sed nudæ puræque humani-
tatis ſignum proprium eſt ignorantia. Hac ratione ergo Chriſti humanitati, vt ſimplici
& puræ humanitatis naturæ conſideratæ [præcipuè ſecundum ea quæ à ſe ipſa habet] ad-
ſcribi poterit ignorantia. Et hoc eſt quod Theologus explicauit, quando dixit: Scit qui-
dem vt Deus; neſcit verò vt homo. Quibus dictis addit: Quod ſi qui ex Patribus igno-
rantiam in Saluatore ex parte humanitatis admiſerunt, id tamen non vt dogma ſanxe-
runt, ſed Arianorum inſaniam repreſſuri (qui omnia [quæ in Chriſto erant] humana, ad
vnigeniti diuinitatem tranſtulerunt, vt increatum Dei verbum creaturam oſtenderet)

rectius

rectius hæc de humanitate dici poſſe exiſtimarunt, quam humana ab illis [Arrianis] ad
diuinitatem trahi. Etſi forte qui dixerit, etiam patres figuratè ſeu anaphoricè locutos eſ-
ſe, religioſius videbitur iudicaſſe: His expoſitis, dicendi finem facit.

Liber poſtremus orationem continet, cui titulus: DECRETVM IN SAMARI-
TANOS editum. Argumentum orationis huiuſmodi. Plebs Samaritana in cõtrarias di-
uulſa factiones, inter ſe diſſidebat, & peregrinis ſe opinionibus propugnabat. Alij. n. *Ieſua.*
Ieſum Naue eum eſſe cenſuerunt, de quo Moyſes dixit, Prophetã vobis excitabit Domi-
nus Deus ex fratrib. veſtris, vt me. Alij, reiectâ hac ſententiâ, Doſthen quendã nomine,
ſiue Doſitheum prædicarunt Samaritanũ etiam gente, æqualẽ Simoni mago. Et hunc
illum eſſe à Moyſe prædictum, portentosè cõmmenti, ab ipſius nomine Doſthêni co-
gnominari ſunt. Hic in diuinos Dei Prophetas maledicus, potiſſimum tamen in Iudã v-
num de XII. Patriarchis contumelioſus, nihil reueritus immenſas de illo in voluminibus
Moſaicis perſcriptas laudes. His ergo Prophetis omnibus exploſis exſibilatiſque ipſe
ſibi omnia & vaticinia, & reliquam diuinitatem arrogauit. Octateuchum ſpurijs
ſcriptis & omni genere mixtis corruptelis adulterauit, alioſque libros ſtultitia & por-
tentis plenos, diuiniſq; legibus contrarios conſarcinauit, ſuiſque aſſeclis reliquit. Reſur-
467 rectionem quoque negauit. Hæ ergo factiones ita in diſſidentes, contrarias & impias
ſectas & opiniones diſſectæ fuerant. Vtraque porro factio libellos pro ſua ſententia,
& contra aduerſariam partem, ſuum quæque Prophetam alteri præferendo, porrexit.
S. Eulogius cum Synodo frequentiſſima, pontificibus plena inſignibus atque illuſtribus
dignitate viris, iudex his præſedit. Marcianus ſuſceptum imperium Romanum ſepti-
mum iam annum adminiſtrabat. B. Eulogius diſcuſſis quæ ab vtraque parte adfe-
bantur, & vtrâque erroris à veritate procul remoti conuictâ, illum à Prophetis præ-
dictum Meſſiam, ex ſcripturis ſacris docuit eſſe Dominum noſtrum IESVM Chri-
ſtum verum Deum: illos vero grauiſſimo errore laboraſſe: hos quidem quod IESVM
Naue illum Prophetam prænunciatum fingerent; illos verò quod Doſthen ſeu
Doſitheum impium portentosè comminiſcerentur. Atque ita concilium ſoluit. Sed
argumentum, & decretum cum Eulogio perijt: tertius liber ſuperſtes in noſtras manus
peruenit. In hoc auctor RESVRRECTIONEM ex Moyſi tabulis teſtatam fa-
cere connixus hæc diſputat. Quod niſi veriſſima eſſet de reſurrectione ſenten-
tia, quomodo diceret ad Abrahamum Deus: *Tu autem ibis ad patres tuos cum pa-* *Gen. 15.*
ce, ſepultus in ſenectute bona. Quomodo enim abiret, & ad quos abiret, ſi ille nul-
lus amplius futurus erat, & non eſſent ij amplius ad quos abiturus erat. Et quomo-
do rurſum paulo infra de illo diuinum ait eloquium: *Et deficiens mortuus eſt Abraham* *Gen. 25.*
in ſenectute bona, prouectaque ætatis, & plenus dierum, congregatusque eſt ad populum
ſuum Quænam congregatio ſit ad id, quod non eſt? Et quomodo id quod eſt, addi po-
teſt ijs quæ non ſunt. Quid porro de Iacob dicit? *Congregati ſunt omnes filij & filiæ,* *Gen. 37.*
vt lenirent dolorem Patris, noluit conſolationem accipere, ſed ait: Deſcendam ad filium
meum lugens in infernum. Quomodo intelligitur deſcenſus eius qui non exiſtit? &
quomodo deſcendit ad filium, qui, ex deliramento execrati Doſithei, nullus vſquam
eſſe poteſt. Rurſum Iacob quando benedicit filijs, ait: *Ego congregor ad populum* *Gen. 49.*
meum. Si nouerat ſuam naturam [ſeu eſſentiam] vna cum præſenti vita finitum iri;
quomodo dixit qui mortuus, nuſquam amplius fuit, ſe ad populum ſuum qui nuſ-
quam erat, congregari? Aduerte ſis, quid ipſe Dominus & DEVS vniuerſorum di- *Deut. 32.*
cat ad Moyſem, quando illum in extremum ∴ Nebo, deduxit, & oſtendit illi ter- *∴ Nabao.*
ram quam daturus erat in hæreditatem Iſraël. Addit enim *& videbis eam*: Deinde;
& apponeris ad populum tuum & tu, ſicut appoſitus eſt & Aaron frater tuus. Il-
lud autem quos non moueat, DEO ipſo clamante affirmanteque. *Ego ſum* DEVS
768 *Abraham, &* DEVS *Iſaac &* DEVS *Iacob.* Ecquomodo erit DEVS, DEVS ve-
rus eorum qui nuſquam futuri ſunt, ſed in nihilum redacti? Eccur paradiſum ad O-
rientem plantauit in terra Edem, in quo hominem, quem formarat, poſuit, ſi il-
lum ſtatim quidem peccaturum notat, & è paradiſo in exilium eiectum iri, ne-
minem vero poſtea ex hominibus in illo habitaturum? Etenim ſi omnes, ſiue
qui piam ſiue impiam hanc vitam exegerunt, decurſo vitæ præſentis ſtadio in ni-
hilum recidunt, nec quiſquam manet, qui paradiſum vt hæres occupet, diuiniſque
gaudijs in illo perfruatur, quomodo non hæc ingrata aduerſus DEVM, & impia

EVLOGIVS.

opinio,fruſtra creatum oſtendit, & per hanc in illum iniuriam, ipſum communem rerum effectorem Deum contumelioſè perſtringit,quando illum ea feciſſe inſimulat,quę nec mediocriter prudens vnquam faceret?Sic impiam Doſithei de reſurrectione ſententiam es ſacra ſcriptura refutans,oſtendit mundum corrumpi, quem ille incorruptibilem,animam verò corruptibilem monſtroſè fingebat:Angelorum naturam à Deo factam,quam inſanus ille,inter ea quæ nuſquam exiſtunt, ponebat: Dæmonum quoque genus factum eſſe, & manere; Doſthéni vero idola ſeu ſimulacra dæmonas eſſe dictitabant,aliud genus dæmoniorum nullum agnoſcebant: eo inſaniæ illum eſſe progreſſum oſtendit.

In hoc[porro]libro quæſtionem addit;cur,cum multa eſſent animalia inter munda numerata,quinque tantum ſacrificata fuerint,& ab antiquis[Iudæis]ad rem diuinam adhibita;hircus nempe,& aries, & bos,turtur,& columba?Reſpondet, antiqua figuram eſſe,& pleraque ad ænigmatum cognitionem referri. Quinque autem ex mundis ſacrificari ait,quod per illa quinque ſenſus noſtros pari numero voluerit inſinuare: His enim purificatos ſeu mundos nos adiungere Verbo vult legiſlator & decernit.

Atque hæc quidem[ex orationibus Eulogij excerpta ſunt.

SOPHRONII HIEROSOLYMITÆ SYNOdica Epiſtola.

CCXXXI.

LEGI epiſtolam Synodicam Sophronij Patriarchæ Hieroſolymitani, Honorio Romano Imperatori miſſam. Hęc epiſtola plena eſt pietate,nouis paſſim verbis,vt equi
pullus ſaltibus gaudens, niſi quod rectam opinionem diligenter examinet, & ſacrorum
dogmatum non fortuitam eſſe cognitionem oſtendat. In hac epiſtola inuenias Magnum
cum Apollinario excommunicatum & Theodoretum ab Eccleſia non admiſſum, *etſi*
Origines duo. *vbi Cyrillum damnauit prauum & malum aſſeruerit*. Sed & quod alius ſit Origenes antiquus,alius qui poſt illum vocatus Adamantius,quodque cum alijs hæreticis condemnetur Iacobus Syrus,à quo hæreticorum Acephalorum ſecta nomen traxit. Rogat autem 469
hæc epiſtola ſi quid prætermiſſum ſit eorum quæ dici debuerant Honorium Rom. Imperatorem,vt *qui poſſet ea & impleret & corrigeret*. Habiturum autem ſe magnam gratiam,ſi voto non fruſtratus fuerit, & nunquã beneficij immemorem fore. Hæc autem in hac oratione Synodica S. Sophronij epiſtola tradit. In hoc volumine continebantur teſtimonia ſanctorum variorum Patrum,qui ante quartam Synodum fuerunt, & qui poſt illam floruerunt,& poſt nati ſunt. *Quæ teſtimonia* duplicem in Chriſto Deo noſtro operationem prædicarunt,quarum principes & præcipui erant,Leo veteris Romæ Pontifex,& quarta illa œcumenica Synodus,Petrus ſanctiſſimus Myrorum Epiſcopus,Gennadius Conſtantinopolis, & Photicæ Diadochus, & Euphræmius Antiochiæ Præſul,
Dionyſius Areopagita. qui etiam contra Acephalos in multis libris ſtrenuè certauit. Et Dionyſius copioſus quidem verbis,copioſior tamen ſpeculatione,diſcipulus S. Pauli, Chriſti martyr, Athenienſium Epiſcopus, & Iuſtinus Martyrij ſanguine philoſophiam, confirmans, & ſtrenuus Athanaſius Alexandriæ præſul,& Gregorius Theologiæ arcanum vas,& decus Eccleſiæ Baſilius,& verborum flumen Nyſſenus,& fortis athleta Cyrillus, & in Dei ſententia liberè confitenda infractus Ambroſius Mediolani antiſtes, & aureus ore & lingua Ioannes Conſtantinopoleos Epiſcopus,& Seuerianus Gabalorum,& S. Theodorus qui Ancyræ præfuit,& Ioannes Conſtantinopolitano genere & cognomine Cappadox,homo verè virtutis domiciliũ,& B. Eulogius Epiſcopus Alexandriæ,qui multis verbis Acephalorum ſententiam refellit, & B. Ioannes Antiſtes Scythopolitanus,qui docte & piè de Synodo Chalcedonenſi ſcripſit,& Heraclianus Epiſcopus Chalcedunenſis,qui cum Manichæis maximũ certamen iniit,& Leontius ſolitariã & monaſticam vitam ducens,& B. Anaſtaſius Theopolitanus,& Symeonius monachus & presbyter. *Teſtimoniũ vero quod ſanctum agnoſcit* ex epiſtola eius ad Iuſtinianũ Imperatorem,quæ etiam cõtra Neſtorianos & Eutychianos digladiatur,depromptum eſt. Ipſe vero Iuſtinianus pius Imperator in ijs quæ ad Zoilum Patriarcham Alexandrinum ſcripſit, *hanc epiſtolam Theſaurum* nominauit,etiam profecto Conſtantinus quidam dignitate quæſtoriã (nam ipſe quoque contra impium Theodoſium ſcripſit,)vnde teſtimonia de duabus in Chriſto operationibus

Digitized by Google

nibus deſcribuntur. Ad hos omnes accedit Theophilus vnus è pijs & doctis, qui in ſcri-
470 ptis ſuis cum Seuero plurimum pugnat, quem odioſus & contentioſus ſectarius libra-
rium ipſe peſſimus ſcriptor per contumeliã nominat. *Hæc quidem teſtimonia* quæ liber
hic continebat è ſanctis illis prius nominatis patrib. depromta ſunt. Vtilia verò eſſent ad
reprehendendum eos qui vnam tantum in Chriſto operationem aſſerunt. Cõtinebatur
etiam teſtimonium in ſupra dictis quoddam è libro quodam ſine inſcriptione poſitum.
Liber vero *vnde teſtimonium* erat petitum Seuerum his orationibus reprehenſum clare
demonſtrabat............

STEPHANI GOBARI TRITHEITÆ LIBER. CCXXXII.

LEgi librum Stephani Tritheitæ cognomine Gobari. Opus magni videbatur laboris, fructum verò non æqualem operæ tulit. Laudis.n. ſtudium magis quam magnam vtilitatem præ ſe fert. Ipſa capita, quæ tractat, quæque in communes & Eccleſiaſticas quæſtiones retulit, minimum quinquaginta duo erant, paucis his adiectis *particularibus*. Hæc duplices *Sententias* includunt, & non ſolum duplices, ſed etiam repugnantes. Sententias vero has nõ argumentis, nec verbis S. Scripturæ confirmauit: ſed *teſtimoniis tantum, vt ſcriptor putauit, variorum Patrum, quorum alia ſententiam Eccleſiæ, alia contrariam continebant*. Contrariam quidem, antiqua teſtimonia, & antiquorum hominum non multũ de certa ſententia laborantiũ aſſeruerunt, quarũ aliqua non amplexi ſunt, ſed tamen ei qui hæc collegit amplecti viſi ſunt: Eccleſiaſticam vero opinionẽ, confirmant teſtimonia virorum qui verè ſenſerunt. Hæc autem ſunt capita, de quibus per teſtimonia duplex, & contraria ſententia proponitur.

Proprietas, & figura, & forma hypoſtaſis eſt, ſed non coniunctio *ſubſtantiæ, & pro- 1.
prietatis, nec per ſe ſubſiſtens.*

Hoc primũ nonnulla teſtimonia confirmarunt; deinde rurſum poſtea contrarium *alia, hoc eſt, formam & proprietatem, & characterem* hypoſtaſin non eſſe, ſed hypoſtaſios figuram. Et in alijs capitibus, ne in ſingulis eadem repetere cogamur, *teſtimonia diuerſa contrarium aſſerentia*, videntur vtrunque prolatum confirmare.

Iohannes Baptiſta Octobri menſe conceptus eſt, cuius contrarium, non in hoc, 2.
ſed Nouembri.

Deipara Dominicæ conceptionis in menſe *nonorum* Annunciationem accepit, ni- 3.
mirũ Aprili, quẽ Hebræi Niſam dicũt, peperit vero Dominum noſtrum IESVM Chriſtũ
471 menſibus nouem euolutis, hoc eſt, quincto Ianuario, media nocte, quæ eſt octauo Idus
Ianuarias: huic opinio contraria, non in illo menſe, quem diximus, ſed 2 . Martij Annun-
ciationẽ accepiſſe, & peperiſſe Saluatorem non quincto Ianuarij, ſed octauo Cal. Ianuar.

In reſurrectione idem omnino corpus quo nunc induimur, aſſumemus, nullam 4.
mutationem in incorruptibile aſſumentes, & è contrario, non corruptibile hoc idem
nos corpus aſſumemus.

Eadem forma reſurgemus, & non eadem, ſed alia.

Qua ætate quis mortuus eſt, eadem reſurget, contrarium: non ita, ſed pueri in 5.
perfecta ſtatura reſurgent, & non ſimul omnes, ſed diuiſim. 6.

Tenue, aẽrium, ætherium, & ſpirituale tempore reſurrectionis corpus aſſume- 7.
mus, & non hoc, ſed terreum, denſum, & ſolidum.

Deitatem humana eſſe forma, & animatã, *& illud*, ad imaginem corpoream figu- 8.
ram oſtendere, qua & homo ad imitationem archetypi conditus eſt. Angelos habere
corpora eiuſdem figuræ, qua ſunt hominum, & è diuina ſubſtantia animam humanam
prodijſſe. Et his contraria. Deitatem non eſſe humana forma, nec omnino figuratam,
ſed neque quidquam aliud prædictorum naturã eſſe. Similiter nec Angelos corporeos,
ſed incorporeos eſſe, humanamque animam non eſſe è diuina ſubſtantia.

Aliud fuiſſe hominis corpus ante præuaricationem, quod ſplendidum vocant, & 9.
aliud poſt tranſgreſſionem, carneum ſcilicet, vt nunc eſt, (& hoc ſunt pelliceæ tunicæ)
quod in reſurrectione deponemus. & è contrario, *pellitas tunicas non eſſe carnem no- * *Pelliceas vetus Interpres.*
ſtram.

Primo reſurgent. Iuſti, & cum ijs omnia animalia, & [poſt] mille annos viuent lau- 10.
te, comedentes, bibentes, generantes, & poſt hæc vniuerſalis fiet reſurrectio. & è con-

trario,neq; Inſtorũ non ꝑcedet reſurrectio,poſt mille annos deliciæ, neq; generatio erit.

11. Poſt reſurrectionem in paradiſo iuſti viuent,& non in paradiſo,ſed in cœlis, & paradiſus non in cœlo,nec in terra, nec in ijs quæ interiecta ſunt.

12. Super Hieruſalem eſt paradiſus, & in tertio cœlo, & arbores in eo,ſenſu præditæ ſunt,& intellectum habent,& rationem,& homo poſt præuaricationem inde in terram delatus eſt.Deinde & contrarium. Paradiſum non in tertio eſſe cœlo,ſed in terra.

13. Bona quæ præparata ſunt iuſtis oculus non vidit,nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt. Quanquam Hegeſippus vir antiquus & Apoſtolicus, libro quinto Commentariorum haud ſcio an offenſus dicit fruſtra hæc dici,& eos qui hæc dicunt *in S.ſcripturam*,& contra *Chriſtum dicentem*,beati oculi veſtri videntes, & aures veſtræ hæc audientes,&c. mentiri. 472

14. Damnati peccatores in punitione abſoluuntur à peccatis ſuis, & poſt mundationem abſoluentur à pœna. Quanquam non omnes damnandi liberantur, & abſoluuntur,ſed aliqui tantum,& hanc eſſe Eccleſiæ ſententiam,neminem è pœna eripi.

15. Vri & non comburi,eſt incorruptubiliter corrumpi. Titus autem Epiſcopus Boſtrorum contra Manichæos ſcribens primo libro ait: Quomodo corruptio ſuimet corruptio.Semper enim aliud quid corrumpit,non ſeipſum.Si ſeipſum corrumperet, principium non habuiſſet:corrumpetur enim ſeipſum corrumpens. Fieri enim non poteſt incorruptibilem corruptionem communi ſenſu percipi aliquando poſſe, & clarum eſt hunc S.virum in altero ſenſu dixiſſe impoſſibilem eſſe corruptionem non corruptam. Et S.Ioannes ſecundum alterum ſenſum. Hic quidem incorruptibilem eſſe corruptionem dixit,pro perpetuo viuentem,& ſemper exiſtentem.Ille vero corruptionem incorruptibilem non eſſe,hoc eſt,non poſſe corruptionem impaſſibilitatem eſſe, & incorruptionem,& accidentium ſeruatricem [impaſſibilitatem] ſed num vtraque ſententia ita ſe habeat]Gobarus auctor operis differentem ſententiam non intelligens pugnantes quodammodo inter ſe tradidit concluſiones.

16. Futurum ſeculum octauum eſt,& contra,non octauum,ſed nonum eſt.

17. Saluatoris noſtri IESV Chriſti corpus tenue erat poſt reſurrectionem, & agile, cœleſte,lene,neque tangibile. *Et ideo intrauit clauſis ianuis.* Et tangibile & craſſum corpus eſt aliud à tenui,& eo quod eſt diuerſæ figuræ & diuerſæ ſubſtantiæ. Huius contrarium eſt.Dominum noſtrum IESVM Chriſtum poſt reſurrectionem, nec purum,nec ſubtile,nec agile corpus habuiſſe; magica vero arte, non ipſius corporis natura,ianuis clauſis intraſſe.

Ioan. 20.

18. Chriſtus non depoſuit carnem poſt reſurrectionem, ſed vna cum carne in dextra ſedet Patris; & è contrario, veniet iudicare viuos & mortuos,non carnem indutus,ſed diuinum habens corpus. 473

19. Non veniet Dominus in carne in ſecundo aduentu, ſed nuda diuinitate.Hoc vero Gobarus caput conſtituens,& teſtimonia adducens Titi Epiſcopi Boſtrorũ milleque alia habens,quæ adducere poſſet teſtantia, Dominum IESVM Chriſtum in ſola diuinitate venturum;omnia omiſit, & nullius meminit, vbique *præſultantem* ſuam impietatem, quæ in negando,carnis vnam naturam eſſe,impudens eſt,oſtendens.

20. Corpus impaſſibile,inuulnerabile,& immortale,alterius eſt ſubſtantiæ,& generationis,quam corpus noſtrum:& mortalia in incorruptionem & immortalitatem tranſeuntia,mutationem ſubſtantiæ admittunt.

21. Definitio vna quæque perfecta manens,definitorum conſeruat naturam:ſi quis vero ab illo aliquid ſuſtulerit, eiúe addiderit:definitum diſſoluitur. Hæc duo igitur capita, quemadmodum & parua illa prius dicta, ex vna parte tantum, & non ex vtraq; oppoſitorum,teſtimonijs muniuntur.

22. Deus Verbum totus eſt in omni,& ſuper omne,& totus eſt corpore, quod ſibi hypoſtatice aduniuit,& ſimpliciter diuinitatis ſubſtantia tum natura,cum virtute, & operatione omnia complet, & per ſingula creata communicando ſe ad vniuerſum tranſit. Et non ita.Deus ſua ſubſtantia eſt extra vniuerſum,in omnibus vero ſuis eſt virtutibus.

23. Ante mundi creationem Deus Angelos creauit. Et non ſic,ſed primo die quo mundum fecit.

24. Angeli & Dæmones corporibus vniuntur,& contra, neutri horum corporibus vniuntur.

Angeli,

Digitized by Google

Angeli,& rationales animæ,& omnes creaturæ intelligibiles,natura ipſa,& ſecun- 25.
dum naturam incorruptibiles & immortales ſunt. Et è contrario. Non natura, ſed gra-
tia ſunt immortales: natura vero ſolus Deus.

Angeli deſcendentes è cœlo in terram, carnem habuerunt, & genitalia, & cum 26.
mulieribus commiſti gigantes procrearunt:& docuerunt illos artes & malas artes. Gi-
gãtes vero cũ brutis congredientes, homines prodigioſos genuere, & dæmones tam vi-
rili q̃ muliebri ſpecie. illi Angeli puniuntur: *vbi terrarũ ignis editur atq; erumpit*,& calida
aqua. Animæ peccatorum dæmonia ſunt. Et contra omnes angeli rebelles cum ſine
carne fuerint,non per ſe,ſed vſi hominibus velut inſtrumentis congreſſi ſunt cum femi-
474 nis:at potius neque per ſe,neque hominibus vſi velut medijs; & non mutantur homi-
num animæ in dæmonia.

Cœlum rotundum eſt,neq; in orbem vertitur. Et non eſt rotundum,& in orbem 27.
vertitur.

Hoc quod dictum : *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas*, hic Spiritus ſanctus 28.
fuit;& contra Spiritus ſanctus non fuit,ſed vnum è quatuor elementis.

Dies Dominicus idem eſt,& octauus,& primus;& non ſic. 29.

Animæ hominum ſunt corpora intelligibilia,& eadem figurâ ſunt,qua forma ex- 30.
terior corporis,& è contrario;Incorporea eſt anima,& corporeis non ſubijcitur figuris.

Animę hominum ante mundi conſtitutionem fuerunt,& è cœlis in corpora tran- 31.
ſierunt,vt Moſes,& Prophetæ,Socrates,Plato,Ioannes Baptiſta, Apoſtolorumque ani-
mæ,& ipſa etiam Chriſti. Et è contrario:non ante corpora in cœlo erant hominum ani-
mæ,ſed in corporis ortu ſubſtiterunt. Ante fuit corpus, deinde anima: Vel potius,nec
prius ſunt,nec poſt ſunt,ſed ſimul exſiſtunt.

Corpus Adami fecit Deus è terra;& non è terra,ſed ex aqua & vento. 32.

Spiraculũ quod Deus inſpirauit in faciẽ Adami temporarium fuit, nec vt æternus 33.
ſpiritus;Et non temporarium fuit,ſed animus immortalis.

Temporariũ ſpiraculum nõ fuit, neq; anima,ſed mens,vt è tribus partibus homo 34.
conſtituatur mẽte,anima,& corpore.&,nihil dictorum fuit,*inſpiratũ illud ſpiraculũ, ſed* * χρ[illegible]
Spiritus ſanctus. Et non ipſe fuit anima, neque mens appellatus; ſed creans animam.

Terra,aqua,& reliqua elementa mutantur in fructus,& plantas,& cibus in corpo- 35.
ra & neruos,& reliqua membra corporis. Et è contrario. Terra non conuertitur in car-
nem & neruos,& plantas,& fructus,nec alimentum in corpus noſtrum.

Poſt mortem anima,neque corpus,neque ſepulchrum excedit,Et è contrario,non 36.
manet cum corpore anima,neque in ſepulcro. Hic mille teſtimonijs abundans Goba-
rus,Seueriani ſolum Gabalorum antiſtitis,& Irenæi adhibuit. *Irenæi.*

Omne generatum corruptibile eſt,& mortale, voluntate vero Dei manet inſolu- 37.
bile & incorruptibile.Et è contrario natura corruptum, non poteſt incorruptibile eſſe
voluntate Dei. Contraria enim docet ſibi hoc aſſerens, & impoſſibilitatem Creatori
475 aſſignat.ad hanc opinionem confirmandam teſtimonium adducit Iuſtini Martyris, è li-
bro quo Gentium errores refutat, & contra Platonis argumentum dicentis.

Cum facti eſtis,immortales non eſtis,neque omnino indiſſolubiles, neque igitur 38.
diſſoluemini,nec moriemini morte,nacti legem, quæ mea voluntate fortior eſt. Ipſe
quidem Martyr Platonicum arguens ſophiſma oſtendit Platonem creatorem inducere,
quaſi contra ſe ipſum loquatur & nullam *conſequentiam* dictis adhibeat.vel enim neceſ-
ſe eſt omne generatum corruptibile eſſe ſecundum priorem definitionem, vel eum di-
cendo omne generatum corruptibile eſſe mentiri. Gobarus gentile argumentum euer-
tens nititur ad Eccleſiæ opinionem traducere. Hæc igitur priora capita duobus, & con-
trarijs teſtimonijs,vt putauit,adornans,ad ea quæ vnius partis tantum ſunt deſcendit. Et *Lego [illegible]*
primo quidem dicit,quod totius opuſculi caput eſt trigeſimum octauum, quomodo de
Domini incarnatione beatus Euſtathius Antiochenus antiſtes docuerit.

Et vt B. Cyrillus Alexandrinus,& qua ratione hoc doctores Eccleſiæ intellexerint: 39.
De die illo, vel hora nemo ſcit, neq; Angeli, neque filius, niſi Pater:& quomodo hoc Seuerus 40.
intellexerit. Hæc capita vnius opinionis proſequens deſcendit, iterum ad ea quæ dupli- 41.
ces opiniones continent,& caput conſtituit.

Dominus noſter IESVS Chriſtus lacte è B. Virgine nutritus eſt, & non lacte nu- 42.
tritus eſt.

43. Minimus in regno cœlorum maior eſt Ioanne Baptiſta, de ſe ipſo dixit Saluator, & non de ſe ipſo, ſed de Ioanne Euangeliſta.

44. Dominus noſter IESVS Chriſtus triceſimo ætatis anno crucifixus eſt, & nō triceſimo, ſed triceſimo tertio. Et non triceſimo tertio, ſed quadrageſimo; & nec trigeſimo tertio, nec etiam ſolum quadrageſimo, ſed amplius, non multum à quinquageſimo diſtans.

45. Eo tempore quo IESVS Chriſtus tradidit Diſcipulis noui Teſtamenti myſterium, Paſcha ſecundum leges comedit, & quod tunc non comederit paſcha legale.

46. Æneus ſerpens quem Moles in etemo erexit, typus fuit Chriſti, & non typus, ſed antitypus.

47. Fuit Thomas, qui ſeruo ſummi ſacerdotis auriculam amputauit; & non fuit Thomas, ſed Petrus.

48. Tempore paſſionis Deitas è corpore Chriſti * diſceſſit, & non diſceſſit ab anima 476.
nec à corpore.

* ἐχωρίσθη, ſeparata fuit.

49. Saluator Lytrum pro humano genere comprehenſo proprium inimico ſanguinem dedit, inimico hunc eligente. Et è contrario: Non inimico, ſed Deo Patri hunc obtulit.

50. Glorioſius & admirabilius Chriſtus reſurrexit quam in monte transfiguratus eſt. Et reſurgens non mutauit corpus in gloriam ſibi debitam, ſed tale monſtrauit quale erat ante mortem. Et hoc quidem dicit Cyrillus, ſed contrarium Dionyſius Alexandrinus.

51. Duodecimo primi menſis Chriſtum Maria in domo Simonis Leproſi vnguento vnxit, & decimo tertio Chriſtus ſacram cenam Diſcipulis dedit, decimo quarto ſalutarem paſſionem ſubijt. Decimo quincto reſurrexit à mortuis, & decimo ſexto aſſumtus eſt. Vel non ita: ſed decimo quarto ſacrā cenam manducauit, decimo quincto crucifixus eſt, decimo ſexto reſurrexit. Vel neque hoc, ſed poſt triduum, & in Dominica facta eſt Reſurrectio, & poſt quadraginta dies aſſumtus eſt.

52. A veſpera quinta eum Dominus cenā Diſcipulis dedit, tunc corpus ſuū ſacrificauit.

Hactenus quidem de communibus doctrinis Eccleſiæ, & quæſtionibus per omnia fere capita, diſeruit plerunque per contraria teſtimonia alteram contradictionis partem confirmans, pauca vero vnius opinionis teſtimonijs confirmans. Hinc autē quædā capita particularia numero octodecim tractat. Vt, quales opiniones habuerit Seuerus de ſanctis Eccleſiæ ſacerdotibus? Et quomodo ſentiat de ijs quæ dicta ſunt à Cyrillo, & Ioanne in Epiſtola ad Thomam Germaniceæ Epiſcopum. Et quod ea quæ dicta ſunt de reſtauratione rerum à Gregorio Nyſſeno non probet, *neque Papiam Epiſcopum Hieropolitanum, & Martyrem nec S. Irenæum Lugdunenſem, vbi dicunt regnum cælorum eſſe fruitionem* quandam ciborum ſenſibilium.

Papias.

1. D. Baſilius S. Dionyſium Alexandrinum in locis non multis admittit, maxime vbi Arianorum hæreſim confirmat. Defendit illum non vt impia ſentientem, ſed quod nimio Sabellium oppugnandi ſtudio verbotenus in contrariam deflexerit opinionem. Quin & de Spiritu ſancto impia illum verba fundere.

2. Magnus Athanaſius hunc Dionyſium defendit. Dionyſius, inquit, nunquam ſenſit cum Arianis, nec veritatem ignorauit, nec ab alijs Epiſcopis impietatis damnatus eſt, nec Arianas voces locutus eſt, tanquam docendo. Quin & Theodóretus eadem de hoc 477
Dionyſio habet.

3. Apponit adhæc teſtimonia, & quomodo Theophilus & cum eo tota Synodus erga B. Ioannem Chryſoſtomum affecta fuerit.

4. Qualem habuerit opinionem de B. Ioanne Chryſoſtomo Epiſcopo Conſtantinopolitano Cyrillus & Atticus.

5. Quid ſenſerit S. Iſidorus Peluſiota de Theophilo, & Cyrillo Alexandriæ Epiſcopis, deque Ioanne Chryſoſtomo; illos, odij erga Ioannem Chryſoſtomum, accuſauit; hunc vero laudauit & coluit.

Iſidorus Peluſiota.

6. Seuerus impulſus, vt B. Iſidorum reprehenderet, non inuenta cauſa aliqua, affingit illi quod cum Origine ſenſerit, etſi idem iterum per ſeſe, à veritate ſuperatus id reuocet.

7. Adhæc qualem opinionem habuerit Hippolytus & Epiphanius de Nicolao è ſe-
8. ptem Diaconis vno: & quod valide illum condemnent.

* Στρωματεὺς

9. * Diuinus Ignatius, & Clemens Stromateus, Euſebius Pamphili, Theodoretus Gyra-

Digitized by Google

Cyri epiſcopus Nicolaitarum damnát hæreſim, ſed ipſum Nicolaum talem fuiſſe negant. STEPHANVS.
Hippolytus & Irenæus Epiſtolam Pauli ad Hebræos dicunt non eſſe illius. Cle- 10.
mens quidem, & Euſebius, aliorumque Patrum conſeſſus hanc etiam alijs adnumerant,
& aiunt hunc Clementem hanc ex Hebræo tranſtuliſſe.
Originem, & Theognoſtum magnus ille Athanaſius Alexandrinus in multis li- 11.
bris admittit. Et Titus Boſtrorum, & Gregorius Theologus in epiſtolis eundem Philo- *Origenes.*
calum nominat. Et Nyſſenus laudabiliter eius mentionem facit, & Dionyſius Alexandri-
nus ad hunc eundem ſcribit: & poſt mortem illius ſcribens ad Theotecnum Cæſarien-
ſem Epiſcopum laudat Origenem, atque Alexander Hierapolitanus ad Origenem ſcri-
bens, verbis eum plurimum delinit.
Theophilus & Epiphanius Origenem plurimum auerſantur. 12.
Quid ſenſerit B. Hippolytus de hæreſi Montaniſtarum, & quid Gregorius Nyſſe- 13.
nus. Hæc quidem particularia magis quam capita in his. Iterum vero in quid commu-
nius delabitur, & adfert teſtimonia.
478 Anima omnis mortui iuuatur maxime per preces, oblationes, & eleemoſynas 14.
pro ſe factas. Et è contrario non ſic.
Hactenus quidem reperimus Gobarum capitum ſuorum libellum confeciſſe. 15.

GERMANI PATRIARCHÆ C. LIBER CCXXXIII.

Apologeticus pro Gregorio Nyſſeno.

LEGI librum auctore Germano, qui primum Cyzici ordinatus, poſt Conſtantinopo-
litanus Patriarcha fuit, qui liber inſcribitur, *Retribuens & legitimus*: quod perinde eſt
ac ſi dixeris: De vera & legitima retributione, quod rependatur hominibus pro vt vixe-
rint. Et hæc quidē tituli inſcriptio. Contendit vero Gregorium Nyſſæ Epiſcopum eiuſ-
que ſcripta ab Origenis errore eſſe immunia. Etenim quibus delitiũ illud placet, dæmo-
nibus & hominibus in æternã pœnam coniectis liberationẽ inde expectandã: illi (q̃ virũ
doctrina ſingularẽ, & eloquẽtia inſignẽ eum agnoſcerent, claramq; ſanctitatis exiſtima-
tionẽ per omniũ ora decantatã viderent) aggreſſi ſunt claris & ſalutarib. eius ſcriptis, ob-
ſcura ac pnicioſa Origeniani ſomni venena admiſcere, virtutiq; hominis, & doctrinæ ce-
lebri hæreticã occulte amentiã ſubijcere. Quare partim Additamentis falſis; partim re-
ctis argumentis violenter detortis, multa ex irreprehenſibilibus eius monumentis calu-
mniati conati ſunt. Contra quos Germanus pietatis patronus acutũ veritatis gladiũ ſtrin
gens, *& vulnere proſtratos hoſtes, relinquẽs victorem ſuperioremq́, eum conſtituit in quẽ hæ-
retica* colluuies inſidias ſtruxerat, & poſuerat. Huius ſtylus in hoc opuſculo purus ac cla-
rus, verborumq; tropos feliciter arripiens, phraſi venuſta & eleganti nõ ad frigiditatem
vergens, propoſito valide inſiſtens, par etiam in contentionibus ſuſcipiendis, nihilque
citra neceſſitatem immiſcens, nihil quod dictu ſit neceſſarium prætermittens, tum
conſtructione & epicherematibus, tum enthymematibus, & eſt veluti clara ſanæ do-
ctrinæ norma. Ita & illorum, ſi quis vehementes, claras, & gratas, & ſpiritualem *doctri-
nã oſtentationi* præferentes ſcribere orationes cupit, egregiũ eſt exemplum, & imitatio-
ne dignũ. Notat primo hæreticũ dogma, quod dæmones in antiquum ſtatum, & eos qui
in flagitijs ſuis moriuntur, poſt pœnas definitas in Beatorum numerum aggregandos
nugatur. Refellit vero fabulis plenam impietatem, primum è Domini verbis, hinc ex
479 Apoſtolicis Decretis, quibus & Prophetarum teſtimonia adijcit, clarè oſtendentia, vt
æterna eſt Iuſtorum ineffabilis fruitio; ſic & peccantium ſempiternam atque infinitam
pœnam futuram. non modo autem teſtimonijs allatis hæreticum atque profanum con-
demnat venenum, verum etiam è ſanctis Patribus. Quin etiam validius, ex eiuſdem pro-
prijs ſcriptis quorũ perfide hæreſis patronum accipere aggreſſa eſt: ex his omnibus pijs
ſententijs & verbis calamitoſam illam animæque pernicioſam fabulam à toto cletu Ec-
cleſiaſtico illum amouere: pium vero dogma, malitiam exoſam confirmare & erigere
apparet. ad eundem quoque modum inſtruere ac munire veritatis vallum, vnde hoſtem
arcere in promptu ſit. Dicta reliqua deinde ſancti Patris adfert, quibus improbi ac neq̃
ſectarum caupones, vinũ aquæ miſcẽtes adulterare illa, quin potius Eccleſiaſticas doctri-
nas conati ſunt. Has porro ſacras ſententias addocens de Origeniſtis in proprijs ſenten-
tija

EVLOGIVS.

2. Reg. 24. *Vide ſept. Interp.* decet. Quæſtiones porro hæ ſunt: *Et fecit Deus Dauid numerare populum:* Et infra: *Quia numerauit, indignatus eſt contra eum.* Reſpondet Eulogius, in diuinis literis, Deum quemadmodum & Dominum non ſolum verum Deum, ſed etiam ipſius mali principem nominari. *2. Corint. 4.* *Luc. 16.* In hoc intellectu Paulus dixit: In quibus *Deus huius ſeculi excæcauit mentes infidelium.* Et Saluator, *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.* Hinc in primo paralipomenon apertè dicit Dauidem à Satana incitatum fuiſſe vt numeraret populum: niſi quod noſtrum exemplar cum eo quod à te miſſum eſt, non conuenit. Ita enim habet: *al. perſuaſit, induxit.* *Et addidit furor Domini iraſci contra Hieruſalem, & commouit Dauid in ipſis:* Et quæ ſequuntur. Ita vt videatur is qui dictus eſt in Paralipomenis diabolus, hic *ira Domini* appellari. Atqui ſiue ſic [vt ego lego] ſiue vt tu ſcripſiſti, ſe locus ſcripturæ habet, exiſtimo tamen certam apertamque eſſe quæſtionis ſolutionem. Quod ergo vox Dominus, & vox *Deus*, in ſacra ſcripturâ æquiuoca ſit, eademque (vti ſæpe dictum eſt) in contrarium ſenſum accipiatur, explicatum eſt. Nihil tamen obſtat, quo minus etiam alium inde locum ſimilem firmemus. *Exod. 12. & 22.* *ὑμῶν.* *Ita legendum in Græco, non ἡμῶν.* Etenim in lege de Paſchate celebrando latâ [poſtquam dixit] vngendum ſanguine ſuperliminare & poſtes: *Vos*, inquit, *non aggrediemini vnusquisque ianuam ſuam vſque mane: & tranſibit Dominus percutiens Aegyptios: & videbit ſanguinem in ſuperliminari & in vtroque poſte, & pertranſibit Dominus oſtium, & non ſinet percuſſorem ingredi domus veſtras ad percutiendum.* Clarum eſt alium eſſe Dominum, quem dicit tranſiturum ad percutiendos Aegyptios, & alium qui prohibeat ne ingrediatur percuſſor in domos Iſraëlitarum & percutiat ipſos. *Num. 22. 20.* Tale etiam eſt illud de Balaam dictum. Dicit enim ſcriptura permiſiſſe quidem illi Deum vt iret ad eos qui illum vocabant; iratum verò Deum quod proficiſceretur ad illos. Et hic alium inſinuari ait Deum qui 462
illum moneat vt proficiſcatur, & alium qui ira commoueatur in illum. Neque enim iraſcebatur illi, quod mandatum exequeretur, qui id præceperat, ſed vel imperantem non oportebat iraſci, aut ſi iraſceretur ob ipſius diſceſſum, non oportebat imperare. Ergo Eulogius quæſtionem per homonymiam [ſeu æquiuocationem declaratam] videtur ſoluere. Sed mihi videtur à Theodoreto alijsque SS. patribus dubitationis quæſtio melius eſſe ſoluta. Dicit verò, Dauide in numerando populo peccante, populum dediſſe pœnas, non quod ille numerando peccarit, ſed parricidæ Abſoloni bellum patri inferenti ſuppetias tulerit populus, & ſeditione eadem abreptus prætulerit illum qui ex ſua ambitione ſeu ſuperbia regnum rapuerat, illi qui à Deo in regem vnctus erat. Ergo ſolutâ, vt videtur, primâ quæſtione, ſoluit & alteram, quæ ita habet. Quomodo intelligendum eſt quod Apoſtolus alibi dicit: *Chriſtum habitare in cordibus noſtris*; alicubi verò: *Quotquot in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*, cum magnũ ſit diſcrimen inter tabernaculum & indumentum. *Ephes. 3.* *Gal. 3.* Veſtis enim ſummam tantum cutem tangit, tabernaculum verò totum recipit. Affirmât enim diſtincta ratione eundem eſſe regem & paſtorem; Regem quidem hominum, paſtorem verò brutorum appellauit, ad varium vſum eorum, qui beneficijs ab eo afficiuntur. Neque enim quiſquã rectè dicatur rex animantium, neque paſtor hominum: Ita præſentem quoque locum licet interpretari; *Habitat enim*, vt ipſe S. Paulus docet, *Coloſſ. 2.* *Sapientia Dei in iis quibus imperat, & qui in illo radicati & ſuperædificati ſunt*; Induit autem Chriſtum qui illum poſtea rurſum exuere poteſt. Quapropter merito de radicatis in eo dicitur illum habitare in eis. Alijs autem ob inexplicabilem clementiam ſuam indumentum fit; quibus tegumentum præbet, ne ab Aquilone vento aſpero frigidoque, qui peſtilentem & exitiabilem animabus afflat auram, conuerſi ad Chriſtum pereant, *Hier. 6.* *apud ſeptuag. eſt. ἐκκαίνυται.* *à facie enim Aquilonis exardeſcent mala.* Hi igitur duabus quæſtionibus ſolutis epiſtolam hanc cum votorum comprecatione finit.

Idem adhuc Eulogius in libro ſeu argumento nono declarauit, ea quibus vitæ ſolitariæ laus continetur, & quid ſit monachus deſcribit, atque rationem eius viuendi exponit. Hortatur vitæ monaſticæ cultores, vt ad profeſſionis præſcriptum vitam inſtituant, & ſe ad ſolitariam vitam & Eccleſiæ vnitatem conforment. Erant autem, quos illius admonitio reſpicit, ex factione & ſecta Seueriana, vti nõ eſt obſcurum; quibus, quomodo [hæreticorum ipſorum maiorum] ſententiæ cum ipſis auctoribus & cum alijs eiuſdem ſectæ pugnent, nec vſquam quicquã ſtabile & ſolidum habeant, aperiens de- 463
claransque, ex illorum abſurditate, ſi ad Eccleſiæ vnionem reſpiciant oſtendit. Hos enim producit, vt aſſerentes differentias poſt vnionem ſeruari, vti Seuerum: illos autem vt negantes ſeruari: vti Timotheum, cum in alijs ipſius ſcriptis, tum in ijs quibus S. Leonem oppugnat.

oppugnat. Ipſe verò non ſolum dicit non ſeruari differentias,ſed etiam impietatis reos
peragit illos quicumque differeutias poſt vnionem ſervari docent. Sed Seuerus rurſus
dum docet differentias ſeruari;res tamen,quibus differentia cognoſcitur,negat ſeruari.
Nec conſtanter hoc vbiq; docet:inconſtans enim,& Vertumnus aliquis aut Proteus eſt
in fide;etenim in quibusdam libris confitetur ipſas etiam res ſeruari. Adeo non ſolum
inter ſe ipſi,ſed neque ſibi ipſe quisquam conſtans dogma Babylonicum nempe & à ve-
ra pietate alienum eudunt. Hinc[ſumta occaſione] hortatus diſſidentes,vt in Eccleſiæ
ſententiam deſcendant, curſim narrat à Marciano Chalcedonenſem Synodum coa- *Marcianus imperator. Leo imperator.*
ctam;Leonem,Marciano mortuo,ſuffectum ſummæ rerum præfuiſſe:Ægyptios conci-
lium euertere conatos orbem totum tumultibus impleſſe, impiè fictéq; rumores ſpar-
ſiſſe,Cyrillum à Synodo damnatum, Neſtorium receptum fuiſſe. Quorum[inquit] in-
ſanum furorem reprimens Leo Decreta concilij Chalcedonenſis Actaque cum ency-
clicis ſeu circularibus mandatis per totum orbem miſit, ſingulisque Epiſcopis & preſ-
byteris,nec non ijs qui in religioſa & monaſtica vita celebres habebantur præcepit, vti
ſententiam ſuam ſcripto profiterentur.Quod Epiſcopi,numero mille ſexcenti, prom-
ptè ſanè executi ſunt,nemine qui aliter ſentiret deprehenſo præter Amphilochium Sidę
pontificem,qui tamen & ipſe paulo poſt concilij ſententiæ ſubſcripſit conſenſitque. A
quibus ſtetit & Simeon qui in columna cœlitum vitam æmulabatur,& Baradatus, alijq; *Simeon ſtylita.*
eandem viuendi rationem ſecuti.His oratione decurſis,cum Seuerum anathemate pro-
ſcriptum dixiſſet,diſputationem fine concludit.

Sequens oratio eandem præfert inſcriptionem, & adhortationem ad eos conti-
net,qui ab Eccleſia diſſidebant,qua monet,vt ſuas inter ſe pugnas, ſuorumq; diſſenſio-
nes hæreticorum,cum Eccleſiæ recto conſenſu reſpiciant componantque. Oſtendit
præterea vnde factum ſit, vt opinatio hæretica in infinitas quaſi ſectas & ſententias di-
ſtracta & diuiſa ſit.Interrogans enim[hæreſis]Eccleſiæ filios an, quemadmodum duas
[in Chriſto]naturas aſſerunt,aſſerant ſimiliter & duas perſonas? Et cum reſpondent v-
nam eſſe in Chriſto hypoſtaſin: quærit an etiam aſſerat vnam naturam ? Sed nihil ho-
464 rum hactenus vnquam quæ hæreſis quæſiuit, ab [Eccleſiæ filijs] audiuit. Viciſſim au- *Catholici nec vnam naturã, nec*
tem & ab Eccleſia interrogatur hæreſis, cur id quærat? an quod exiſtimet naturam & *duas in Chriſto*
perſonam eſſe idem, & propterea putet eos qui aſſerant duas naturas, etiam aſſerere *perſonas admittunt.*
duas perſonas? Aut contra;qui vnam profiteantur perſonam, etiam vnam profiteri na-
turam cenſet?

Hinc nato contentionis initio, bellum illud hæreticorum inter ſe digladiantium
multiplex & implacabile extitit: idémne ſit natura & hypoſtaſis. Etenim cum dica-
mus vnam in Trinitate naturam eſſe,neceſſario dicendum erit, vnam quoque eſſe hy-
poſtaſin. Aut ſi tres hypoſtaſes;natura quoque in tres erit partienda naturas. Hinc com-
menti ſunt aliud eſſe naturam,& aliud eſſentiam. Naturam rurſum diuiſerunt in gene-
ralem & ſingulares naturas. Et cum ad Sergium ſcribit:Seuerus vnam,inquit,eſſentiam
Chriſtum eſſe, volumus dicere, ne concurrentium differentiam auferamus. Nam vel
vna ſemel nata eſſentia aut etiam qualitate,quomodo manſit naturarum, ex quibus v-
nus exiſtit Chriſtus,ſecundum eſſentiam differentia?Si enim vna qualitas eſt & eſſentia,
fruſtra deinceps ponit differentiam.Et ſanè;quibus fundamentis nixus vnam aſſerere eſ-
ſentiam Seuerus recuſat, ijsdem vel inuitus negare cogitur vnam eſſe in Chriſto natu-
ram.

Nonnulli porro ex impudentioribus,naturam,perſonam, eſſentiam idem eſſe ad-
mittentes,non horruerunt affirmare etiam in S. Trinitate tres eſſe eſſentias, vnde &
tres Deos & tres Deitates,etſi non verbo,mente tamen docent. Et hi quidem damnan-
tur veluti tres eſſentias in Trinitate prodigioſè cudentes : Hi verò quod non proprie
Deum patrem aut Filium,aut Spiritum *S.* dici cenſeant.Iſti verò fortaſſe ſint,qui tantum
ſignatas ſeu figuratiuas proprietates putant eſſe hypoſtaſes. Ita in multas ſententias &
errores alios illorum diſſecta ſecta progreſſa eſt;quemadmodum & de differentia con-
currentium in Chriſto naturarum. Alijs enim nugatoribus viſum eſt perire differen-
tiam poſt vnionem naturarum:alijs ſeruari differentiam iudicantum; qui & ipſi bifariam
diuiſi ſunt. Nam qui differentiam manere volunt; nolunt tamen ea manere per quæ
exiſtit differentia. Alij vero & illa manere,cogente neceſſaria conſequentia, ſæpe con-
cedentes(alia hæc eſt inſania atque amentia)duas tamen naturas appellare penitus auer-
ſantur

Digitized by Google

ſantur. Vox enim DVO inquiunt, per partes & per ſe res differentes oſtendit. His bre-
uiter diſputatis, longa exhortatione hunc quoque librum finit.

Aliam orationem componit contra Agnoitas ſiue Ignorantes: Monachos autem
quoſdam ait ex Palæſtina ſolitudine excitaſſe [prauum] dogma, qui Domino noſtro
Ioan. 11. IESV Chriſto ignorantiam, ex ijs quæ ipſe dixit, aſſignare conati ſunt. *Vbi poſuiſtis* La-
Marc. 13. zarum [inquit Dominus] Et: *Nemo nouit illam, aut diem illum, neque filius hominis.* At-
que item ex alijs hoc genus verbis. Sanctus autem Eulogius iſte, Chriſtum IESVM 465
Dominum noſtrum, neque ſecundum humanitatem quidem, multo minus verò ſecũ-
dum diuinitatem ignoraſſe ſepulchrum Lazari, neque etiam illum vltimum diem con-
tendit. Neque enim humanitas Chriſti in vnam inacceſſibilis & ſubſtantialis ſapientiæ
hypoſtaſim admiſſa quicquam velut rerum præſentium, ita futurarum poterit ignora-
Ioan. 16. re: neque falſum eſſe poteſt quod dixit: *Omnia quæcunque habet pater, mea ſunt* An ergo
& Patri, nihil non audentes, ignorantiam aſcribent. Enimuero hoc quod dixit Salua-
tor: *Vbi poſuiſtis Lazarum* eò dixiſſe ait, vt id præſentes Iudæi ſcirent, illorumque me-
moriam firmaret. Imo non hoc ſolum, ſed & alia quædam id genus feciſſe affirmat. Vt
illud; *Soluite eum, & ſinite abire* vt ex ijs quæ ſpeciatim viderant, & quæ audierant, fidem
oculorum teſtatam & indubitatam [Iudæis] faceret; memoriæ vero illorum factum
ἀναφορά. numquam obliterandum infigeretur. Docet etiam alia de Chriſto dicta per figuram,
alia ſecundum rei veritatem Figuratè dicitur illum pro nobis peccatum & maledictum
factum eſſe, neque enim fuit quicquam horum. Sed veluti ſibi caput vendicat ea quæ
Nos membra e- ſunt reliqui corporis, ita Chriſtus ea quæ corporis ſunt ſibi aſſignat. Secundum rei veri-
ramus maledi- tatem autem dicitur homo factus, & eſurijſſe, & ſitiuiſſe, & hoc genus ſimilia. Quod ſi
ctum. ergo quis velit dicere, eum figuratè & anaphoricè aliquid ignorare, eo quod corpus non
ſit extra ignorantiam: aut humana vox cuius ipſe caput eſt; is non abſurdè loquetur, ne-
que interim Patris ſapientiam ignoraſſe aliquid docebit. Sed ſi illa verba: *Vbi poſuiſtis*
eum, ad Chriſti ipſius, imperiti homines, referunt ignorantiam, quomodo non eandem
Gen. 3. ignorantiam in Patrem reijcient; quando interrogat & dicit ad Adamum: *Vbi es?* Et ad
Gen. 4. fratricidam: *Vbi eſt Abel frater tuus?* Et: *Clamor Sodomorum & Gomorræorum multipli-*
Gen. 18. *catus eſt & peccata eorum magna valde: deſcendam ergo & videbo vtrum clamorem ſuum*
[qui venit ad me] *opere compleuerint nec ne, vt ſciam.* Interrogat & IESVS dæmonium.
Mar. 5. *Quod tibi nomen eſt?* Et illud reſpondet. *Legio mihi nomen eſt, quia multi ſumus.* Quin
Matth. 20. & cæcos interrogat: *Quid vultis faciam vobis.* Et quomodo non patet, hæc nõ ex igno-
rantia quæſita? Sed à Dæmonibus quidem quærit, quanta ſit obſidentium multitudo,
vt diſcipulis oſtendat ſe iam multis eſſe ſuperiorem, & fidem firmet: animosque addit
Luc. 10. calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici. Cæcos autem
interrogat, vt petitionem ab illis eliciat. Quãtum. n. beneficium ex petitione accipimus,
tantum afficimur ad beneficium [agnitum &] acceptum. Illud autem quod de extremo
iudicij die dictum, quod illum nemo norit, neque angeli, neque Filius, niſi ſolus pater;
id quidam ob eam rationem dictum exiſtimant, vt diſcipuli arbitrati quotidie diem vlti-
mum imminere ſemper vigilarent. Sed nihil obſtat quo minus & hoc figuratè dictum 466
Pſalm. 68. interpretemur: quemadmodum & illud: *Tu ſcis inſipientiam meam.* Et illud. *Deus Deus*
Pſalm. 21. *meus vt quid me dereliquiſti?* Sunt qui cenſeant illum dixiſſe quod ignoraret vltimum
diem, vt humanæ naturæ ſignum proprium quod illi ineſt, declararet & oſtenderet; non
quod ipſe ignoraret: Abſit [quod ipſe ignorarit.] Quicunque enim vel diuinitati ipſius,
vel humanitati ignorantiam adſcribet, numquam certiſſimæ temeritatis crimen effu-
giet. Sed cum, vt B. Cyrillus docet, ſubtili mentis conceptu & animi imaginibus per
contemplationem, rem à re diuidimus; tum videmus proprias naturæ vtriuſque, vt in ſe
eſt, notas & proprietates. Aut vt Gregorius Theologus tradit, quando naturæ ratione
diſtinguuntur, etiam nomina naturarum ſimul diuiduntur. Sed nudæ puræque humani-
tatis ſignum proprium eſt ignorantia. Hac ratione ergo Chriſti humanitati, vt ſimplici
& puræ humanitatis naturæ conſideratæ [præciſè ſecundum ea quæ à ſe ipſa habet] ad-
ſcribi poterit ignorantia. Et hoc eſt quod Theologus explicauit, quando dixit: Scit qui-
dem vt Deus; neſcit verò vt homo. Quibus dictis addit: Quod ſi qui ex Patribus igno-
rantiam in Saluatore ex parte humanitatis admiſerunt, id tamen non vt dogma ſanxe-
runt, ſed Arianorum inſaniam repreſſuri (qui omnia [quæ in Chriſto erant] humana, ad
vnigeniti diuinitatem tranſtulerunt, vt increatum Dei verbum creaturam oſtenderet)

rectius hæc de humanitate dici poſſe exiſtimarunt, quam humana ab illis [Arrianis] ad
diuinitatem trahi. Etſi forte qui dixerit, etiam patres figuratè ſeu anaphoricè locutos eſ-
ſe, religioſius videbitur iudicaſſe. His expoſitis, dicendi finem facit.

Liber poſtremus orationem continet, cui titulus: DECRETVM IN SAMARI-
TANOS editum. Argumentum orationis huiuſmodi. Plebs Samaritana in cōtrarias di-
uiſa factiones, inter ſe diſſidebat, & peregrinis ſe opinionibus propugnabat. Alij.n. *Ieſua.*
Ieſum Naue eum eſſe cenſuerunt, de quo Moyſes dixit, Prophetã vobis excitabit Domi-
nus Deus ex fratrib. veſtris, vt me. Alij, reiectã hac ſententiã, Doſthen quendã nomine,
ſiue Doſitheum prædicarunt Samaritanũ etiam gente, æqualẽ Simoni mago. Et hunc
illum eſſe à Moyſe prædictum, portentosè cōmmenti, ab ipſius nomine Doſthêni co-
gnominati ſunt. Hic in diuinos Dei Prophetas maledicus, potiſſimum tamen in Iudã v-
num de XII. Patriarchis contumelioſus, nihil reueritus immenſas de illo in voluminibus
Moſaicis perſcriptas laudes. His ergo Prophetis omnibus exploſis exſibilatiſque ipſe
ſibi omnia & vaticinia, & reliquam diuinitatem arrogauit. Octateuchum ſpurijs
ſcriptis & omni genere mixtis corruptelis adulterauit, aliosque libros ſtultitia & por-
tentis plenos, diuiniſq; legibus contrarios conſarcinauit, ſuisque aſſeclis reliquit. Reſur-
467 rectionem quoque negauit. Hæ ergo factiones ita in diſſidentes, contrarias & impias
ſectas & opiniones diſſectæ fuerant. Vtraque porro factio libellos pro ſua ſententia,
& contra aduerſariam partem, ſuum quæque Prophetam alteri præferendo, porrexit.
S. Eulogius cum Synodo frequentiſſima, pontificibus plena inſignibus atque illuſtribus
dignitate viris, iudex his præſedit. Marcianus ſuſceptum imperium Romanum ſepti-
mum iam annum adminiſtrabat. B. Eulogius diſcuſſis quæ ab vtraque parte adfe-
bantur, & vtrâque erroris à veritate procul remoti conuictâ, illum à Prophetis præ-
dictum Meſſiam, ex ſcripturis ſacris docuit eſſe Dominum noſtrum IESVM Chri-
ſtum verum Deum: illos vero grauiſſimo errore laboraſſe: hos quidem quod IESVM
Naue illum Prophetam prænunciatum fingerent; illos verò quod Doſthen ſeu
Doſitheum impium portentosè comminiſcerentur. Atque ita concilium ſoluit. Sed
argumentum, & decretum cum Eulogio perijt: tertius liber ſuperſtes in noſtras manus
peruenit. In hoc auctor RESVRRECTIONEM ex Moyſi tabulis teſtatam fa-
cere connixus hæc diſputat. Quod niſi veriſſima eſſet de reſurrectione ſenten-
tia, quomodo diceret ad Abrahamum Deus: *Tu autem ibis ad patres tuos cum pa-* *Gen. 15.*
ce, ſepultus in ſenectute bona. Quomodo enim abiret, & ad quos abiret, ſi ille nul-
lus amplius futurus erat, & non eſſent ij amplius ad quos abiturus erat. Et quomo-
do rurſum paulo infra de illo diuinum ait eloquium: *Et deficiens mortuus eſt Abraham* *Gen. 25.*
in ſenectute bona, prouectaque ætatis, & plenus dierum, congregatusque eſt ad populum
ſuum Quænam congregatio ſit ad id, quod non eſt? Et quomodo id quod eſt, addi po-
teſt ijs quæ non ſunt. Quid porro de Iacob dicit? *Congregati ſunt omnes filii & filiæ,* *Gen. 37.*
vt lenirent dolorem Patris, noluit conſolationem accipere, ſed ait: Deſcendam ad filium
meum lugens in infernum. Quomodo intelligitur deſcenſus eius qui non exiſtit? &
quomodo deſcendit ad filium, qui, ex deliramento execrati Doſithei, nullus vſquam
eſſe poteſt. Rurſum Iacob quando benedicit filijs, ait: *Ego congregor ad populum* *Gen. 49.*
meum. Si nouerat ſuam naturam [ſeu eſſentiam] vna cum præſenti vita finitum iri;
quomodo dixit qui mortuus, nuſquam amplius fuit, ſe ad populum ſuum qui nuſ-
quam erat, congregari? Aduerte ſis, quid ipſe Dominus & DEVS vniuerſorum di- *Deut. 32.*
cat ad Moyſem, quando illum in extremum .·. Nebo, deduxit, & oſtendit illi ter- *.·. Nabau.*
ram quam daturus erat in hæreditatem Iſraël. Addit enim *& videbis eam*: Deinde;
& apponeris ad populum tuum & tu, ſicut appoſitus eſt & Aaron frater tuus. Il-
lud autem quos non moueat, DEO ipſo clamante affirmanteque. *Ego ſum* DEVS
768 *Abraham, &* DEVS *Iſaac &* DEVS *Iacob.* Ecquomodo erit DEVS, DEVS ve-
rus eorum qui nuſquam futuri ſunt, ſed in nihilum redacti? Eccur paradiſum ad O-
rientem plantauit in terra Edem, in quo hominem, quem formarat, poſuit, ſi il-
lum ſtatim quidem peccaturum norat, & è paradiſo in exilium eiectum iri, ne-
minem vero poſtea ex hominibus in illo habitaturum? Etenim ſi omnes, ſiue
qui piam ſiue impiam hanc vitam exegerunt, decurſo vitæ præſentis ſtadio in ni-
hilum recidunt, nec quiſquam manet, qui paradiſum vt hæres occupet, diuiniſque
gaudijs in illo perfruatur, quomodo non hæc ingrata aduerſus DEVM, & impia

Digitized by Google

EVLOGIVS. opinio, fruſtra creatum oſtendit, & pet hanc in illum iniuriam, ipſum communem rerum effectorem Deum coutumelioſè perſtringit, quando illum ea feciſſe inſimulat, quę nec mediocriter prudens vuquam faceret? Sic impiam Doſithei de reſurrectione ſententiam ex ſacra ſcriptura refutans, oſtendit mundum corrumpi, quem ille incorruptibilem, animam verò corruptibilem monſtroſè fingebat: Angelorum naturam à Deo factam, quam inſanus ille, inter ea quæ nuſquam exiſtunt, ponebat: Dæmonum quoque genus factum eſſe, & manere; Doſthéni vero idola ſeu ſimulacra dæmonas eſſe dictitabaut, aliud geuus dæmoniorum nullum agnoſcebant: eo inſaniæ illum eſſe progreſſum oſtendit.

In hoc [porto] libro quæſtionem addit; cur, cum multa eſſent animalia inter munda numerata, quinque tantum ſacrificara fuerint, & ab antiquis [Iudæis] ad rem diuinam adh.bita; hircus nempe, & aries, & bos, turtur, & columba? Reſpondet, antiqua figuram eſſe, & pleraque ad ænigmatum coguitionem referri. Quinque autem ex mundis ſacrificari ait, quod per illa quinque ſenſus noſtros pari numero voluerit inſinuare: His euim purificatos ſeu mundos uos adiungere Verbo vult legiſlator & decernit.

Atque hæc quidem [ex orationibus Eulogij excerpta ſunt.

SOPHRONII HIEROSOLYMITÆ SYNOdica Epiſtola.

CCXXXI.

LEGI epiſtolam Synodicam Sophronij Patriarchæ Hieroſolymitani, Honorio Romano Imperatori miſſam. Hęc epiſtola plena eſt pietate, nouis paſſim verbis, vt equi pullus ſaltibus gaudens, niſi quod rectam opinionem diligenter examinet, & ſacrorum dogmatum non fortuitam eſſe cognitionem oſtendat. In hac epiſtola inuenias Magnum cum Apollinario excommunicatum & Theodoretum ab Eccleſia non admiſſum, *etſi vbi Cyrillum damnauit prauum & malum aſſeruerit*. Sed & quod alius ſit Origenes antiquus, alius qui poſt illum vocatus Adamantius, quodque cum alijs hæreticis condemnetur Iacobus Syrus, à quo hæreticorum Acephalorum ſecta nomen traxit. Rogat autem 469
Origines duo.
hæc epiſtola ſi quid prætermiſſum ſit eorum quæ dici debuerant Honorium Rom. Imperatorem, vt *qui poſſet ea & impleret & corrigeret*. Habiturum autem ſe magnam gratiam, ſi voto non fruſtratus fuerit, & nunquã beneficij immemorem fore. Hæc autem in hac oratione Synodica S. Sophronij epiſtola tradit. In hoc volumine continebantur teſtimonia ſanctorum variorum Patrum, qui ante quartam Synodum fuerunt, & qui poſt illam floruerunt, & poſt nati ſunt. *Quæ teſtimonia* duplicem in Chriſto Deo noſtro operationem prædicarunt, quarum principes & præcipui erant, Leo veteris Romæ Pontifex, & quarta illa œcumenica Synodus, Petrus ſanctiſſimus Myrorum Epiſcopus, Gennadius Conſtantinopolis, & Photicæ Diadochus, & Euphræmius Antiochiæ Præſul, qui etiam contra Acephalos in multis libris ſtrenuè certauit. Et Dionyſius copioſus quidem verbis, copioſior tamen ſpeculatione, diſcipulus S. Pauli, Chriſti martyr, Athenienſium Epiſcopus, & Iuſtinus Martyrij ſanguine philoſophiam, confirmans, & ſtrenuus Athanaſius Alexandriæ præſul, & Gregorius Theologiæ arcanum vas, & decus Eccleſiæ Baſilius, & verborum flumen Nyſſenus, & fortis athleta Cyrillus, & in Dei ſententia liberè confitenda infractus Ambroſius Mediolani antiſtes, & aureus ore & lingua Ioannes Conſtantinopoleos Epiſcopus, & Seuerianus Gabalorum, & S. Theodotus qui Ancyræ præfuit, & Ioannes Conſtantinopolitano genere & cognomine Cappadox, homo verè virtutis domiciliũ, & B. Eulogius Epiſcopus Alexandriæ, qui multis verbis Acephalorum ſententiam refellit, & B. Ioannes Antiſtes Scythopolitanus, qui doctè & piè de Synodo Chalcedonenſi ſcripſit, & Heraclianus Epiſcopus Chalcedonenſis, qui cum Manichæis maximũ certamen inijt, & Leontius ſolitariã & monaſticam vitam ducens, & B. Anaſtaſius Theopolitanus, & Symeonius monachus & presbyter. *Teſtimoniũ vero quod ſanctum agnoſcit* ex epiſtola eius ad Iuſtinianũ Imperatorem, quæ etiam cõtra Neſtorianos & Eutychianos digladiatur, depromptum eſt. Ipſe vero Iuſtinianus pius Imperator in ijs quæ ad Zoilum Patriarcham Alexandrinum ſcripſit, *hanc epiſtolam Theſaurum* nominauit, etiam profecto Conſtantinus quidam dignitate quæſtoriã (nam ipſe quoq; contra impium Theodoſium ſcripſit,) vnde teſtimonia de duabus in Chriſto operatio-

Dionyſius Areopagita.

nibus

Digitized by Google

nibus deſcribuntur. Ad hos omnes accedit Theophilus vnus è pijs & doctis, qui in ſcri-
470 ptis ſuis cum Seuero plurimum pugnat, quem odioſus & contentioſus ſectarius libra-
rium ipſe peſſimus ſcriptor per contumeliã nominat. *Hæc quidem teſtimonia* quæ liber
hic continebat è ſanctis illis prius nominatis patrib. depromta ſunt. Vtilia verò eſſent ad
reprehendendum eos qui vnam tantum in Chriſto operationem aſſerunt. Cõtinebatur
etiam teſtimonium in ſupra dictis quoddam è libro quodam ſine inſcriptione poſitum.
Liber vero *vnde teſtimonium* erat petitum Seuerum his orationibus reprehenſum clare
demonſtrabat.........

STEPHANI GOBARI TRITHEITÆ LIBER. CCXXXII

LEGI librum Stephani Tritheitæ cognomine Gobari. Opus magni videbatur labo- 1
ris, fructum verò non æqualem operæ tulit. Laudis.n. ſtudium magis quam magnam
vtilitatem præ ſe fert. Ipſa capita, quæ tractat, quæque in communes & Eccleſiaſticas
quæſtiones retulit, minimum quinquaginta duo erant, paucis his adiectis *particularibus*.
Hæc duplices *Sententias* includunt, & non ſolum duplices, ſed etiam repugnantes. Sen-
tentias vero has nõ argumentis, nec verbis S. Scripturæ confirmauit: ſed *teſtimoniis tan-
tum, vt ſcriptor putauit, variorum Patrum, quorum alia ſententiam Eccleſia, alia contra-
riam continebant*. Contrariam quidem, antiqua teſtimonia, & antiquorum hominum
non multũ de certa ſententia laborantiũ aſſeruerunt, quatũ aliqua non amplexi ſunt, ſed
tamen ei qui hæc collegit amplecti viſi ſunt: Eccleſiaſticam vero opinionẽ, confirmant
teſtimonia virorum qui verè ſenſerunt. Hæc autem ſunt capita, de quibus per teſtimonia
duplex, & contraria ſententia proponitur.

Proprietas, & figura, & forma hypoſtaſis eſt, ſed non coniunctio *ſubſtantiæ, & pro- 1.
prietatis, nec per ſe ſubſiſtens.*

Hoc primũ nonnulla teſtimonia confirmarunt; deinde rurſum poſtea contrarium
alia, hoc eſt, formam & proprietatem, & characterem hypoſtaſin non eſſe, ſed hypoſtaſios
figuram. Et in alijs capitibus, ne in ſingulis eadem repetere cogamur, *teſtimonia diuerſa
contrarium aſſerentia*, videntur vtrunque prolatum confirmare.

Iohannes Baptiſta Octobri menſe conceptus eſt, cuius contrarium, non in hoc, 2.
ſed Nouembri.

Deipara Dominicæ conceptionis in menſe *nouorum* Annunciationem accepit, ni- 3.
mirũ Aprili, quẽ Hebræi Niſam dicũt, peperit vero Dominum noſtrum IESVM Chriſtũ
471 menſibus nouem euolutis, hoc eſt, quincto Ianoario, media nocte, quæ eſt octauo Idus
Ianuarias: huic opinio contraria, non in illo menſe, quem diximus, ſed 25. Martij Annun-
ciationẽ accepiſſe, & peperiſſe Saluatorem non quincto Ianuarij, ſed octauo Cal. Ianuar.

In reſurrectione idem omnino corpus quo nunc induimur, aſſumemus, nullam 4.
mutationem in incorruptibile aſſumentes, & è contrario, non corruptibile hoc idem
nos corpus aſſumemus.

Eadem forma reſurgemus, & non eadem, ſed alia.

Qua ætate quis mortuus eſt, eadem reſurget, contrarium: non ita, ſed pueri in 5.
perfecta ſtatura reſurgent, & non ſimul omnes, ſed diuiſim. 6.

Tenue, aëreum, ætherium, & ſpirituale tempore reſurrectionis corpus aſſume- 7.
mus, & non hoc, ſed terreum, denſum, & ſolidum.

Deitatem humana eſſe forma, & animatã, & *illud*, ad imaginem corpoream figu- 8.
ram oſtendere, qua & homo ad imitationem archetypi conditus eſt. Angelos habere
corpora eiuſdem figuræ, qua ſunt hominum, & è diuina ſubſtantia animam humanam
prodijſſe. Et his contraria. Deitatem non eſſe humana forma, nec omnino figuratam,
ſed neque quidquam aliud prædictorum naturã eſſe. Similiter nec Angelos corporeos,
ſed incorporeos eſſe, humanamque animam non eſſe è diuina ſubſtantia.

Aliud fuiſſe hominis corpus ante præuaricationem, quod ſplendidum vocant, & 9.
aliud poſt tranſgreſſionem, carneum ſcilicet, vt nunc eſt, (& hoc ſunt pelliceæ tunicæ)
quod in reſurrectione deponemus. & è contrario, *pellitas tunicas non eſſe carnem no- *Pelliceas vetus
ſtram. Interpres.

Primo reſurgent Iuſti, & cum ijs omnia animalia, & [poſt] mille annos viuent la- 10.
te, comedentes, bibentes, generantes, & poſt hæc vniuerſalis fiet reſurrectio. & è con-

trario, neq; Iuſtorũ non p̄cedet reſurrectio, poſt mille annos deliciæ, neq; generatio erit.
11. Poſt reſurrectionem in paradiſo iuſti viuent, & non in paradiſo, ſed in cœlis, & pa-
radiſus non in cœlo, nec in terra, nec in ijs quæ interiecta ſunt.
12. Super Hieruſalem eſt paradiſus, & in tertio cœlo, & arbores in eo, ſenſu prædıtæ
ſunt, & intellectum habent, & rationem, & homo poſt præuaricationem inde in terram
delatus eſt. Deinde & contrarium. Paradiſum non in tertio eſſe cœlo, ſed in terra.
13. Bona quæ præparata ſunt iuſtis oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor ho- 472
minis aſcenderunt. Quanquam Hegeſippus vir antiquus & Apoſtolicus, libro quin-
cto Commentariorum haud ſcio an offenſus dicit fruſtra hæc dici, & eos qui hæc dicunt
in S. ſcripturam, & contra *Christum dicentem*, beati oculi veſtri videntes, & aures veſtræ
hæc audientes, &c. mentiri.
14. Damnati peccatores in punitione abſoluuntur à peccatis ſuis, & poſt mundatio-
nem abſoluentur à pœna. Quanquam non omnes damnandi liberantur, & abſoluun-
tur, ſed aliqui tantum, & hanc eſſe Eccleſiæ ſententiam, neminem è pœna eripi.
15. Vri & non comburi, eſt incorruptibiliter corrumpi. Titus autem Epiſcopus Bo-
ſtrorum contra Manichæos ſcribens primo libro ait: Quomodo corruptio fuimet cor-
ruptio. Semper enim aliud quid corrumpit, non ſeipſum. Si ſeipſum corrumperet, prin-
cipium non habuiſſet: corrumperet enim ſeipſum corrumpens. Fieri enim non poteſt
incorruptibilem corruptionem communi ſenſu percipi aliquando poſſe, & clarum eſt
hunc S. virum in altero ſenſu dixiſſe impoſſibilem eſſe corruptionem non corruptam.
Et S. Ioannes ſecundum alterum ſenſum. Hic quidem incorruptibilem eſſe corruptio-
nem dixit, pro perpetuo viuentem, & ſemper exiſtentem. Ille vero corruptionem incor-
ruptibilem non eſſe, hoc eſt, non poſſe corruptionem impaſſibilitatem eſſe, & incorru-
ptionem, & accidentium ſeruatricem [impaſſibilitatem] ſed num vtraque ſententia ita
ſe habeat | Gobarus auctor operis differentem ſententiam non intelligens pugnantes
quodammodo inter ſe tradidit concluſiones.
16. Futurum ſeculum octauum eſt, & contra, non octauum, ſed nonum eſt.
17. Saluatoris noſtri IESV Chriſti corpus tenue erat poſt reſurrectionem, & agile,
Ioan. 20. cœleſte, leue, neque tangibile. *Et ideo intrauit clauſis ianuis.* Et tangibile & craſſum cor-
pus eſt aliud à tenui, & eo quod eſt diuerſæ figuræ & diuerſæ ſubſtantiæ. Huius contra-
rium eſt. Dominum noſtrum IESVM Chriſtum poſt reſurrectionem, nec purum, nec
ſubtile, nec agile corpus habuiſſe: magica vero arte, non ipſius corporis natura, ianuis
clauſis intraſſe.
18. Chriſtus non depoſuit carnem poſt reſurrectionem, ſed vna cum carne in dextra
ſedet Patris; & è contrario, veniet iudicare viuos & mortuos, non carnem indutus, ſed 473
diuinum habens corpus.
19. Non veniet Dominus in carne in ſecundo aduentu, ſed nuda diuinitate. Hoc vero
Gobarus caput conſtituens, & teſtimonia adducens Titi Epiſcopi Boſtrorũ milleque alia
habens, quæ adducere poſſet teſtantia, Dominum IESVM Chriſtum in ſola diuinitate
venturum; omnia omiſit, & nullius meminit, vbique *præſultantem* ſuam impietatem,
quæ in negando, carnis vnam naturam eſſe, impudens eſt, oſtendens.
20. Corpus impaſſibile, innulnerabile, & immortale, alterius eſt ſubſtantiæ, & genera-
tionis, quam corpus noſtrum: & mortalia in incorruptionem & immortalitatem tranſe-
untia, mutationem ſubſtantiæ admittunt.
21. Definitio vna quæque perfecta manens, definitorum conſeruat naturam: ſi quis ve-
ro ab illo aliquid ſuſtulerit, eiúe addiderit: definitum diſſoluitur. Hæc duo igitur capita,
quemadmodum & parua illa prius dicta, ex vna parte tantum, & non ex vtraq; oppoſi-
torum, teſtimonijs muniuntur.
22. Deus Verbum totus eſt in omni, & ſuper omne, & totus eſt corpore, quod ſibi hy-
poſtatice aduniuit, & ſimpliciter diuinitatis ſubſtantia tum natura, cum virtute, & ope-
ratione omnia complet, & per ſingula creata communicando ſe ad vniuerſum tranſit.
Et non ita. Deus ſua ſubſtantia eſt extra vniuerſum, in omnibus vero ſuis eſt virtutibus.
23. Ante mundi creationem Deus Angelos creauit. Et non ſic, ſed primo die quo
mundum fecit.
24. Angeli & Dæmones corporibus vniuntur, & contra, neutri horum corporibus v-
niuntur.

Angeli,& rationales animæ,& omnes creaturæ intelligibiles,natura ipſa,& ſecun- 25.
dum naturam incorruptibiles & immortales ſunt. Et è contrario. Non natura, ſed gra-
tia ſunt immortales: natura vero ſolus Deus.

Angeli deſcendentes è cœlo in terram, carnem habuerunt, & genitalia, & cum 26.
mulieribus commiſti gigantes procrearunt:& docuerunt illos artes & malas artes. Gi-
gãtes vero cũ brutis congredientes, homines prodigioſos genuere, & dæmones tam vi-
rili q̃ muliebri ſpecie.illi Angeli puniuntur:*vbi terrarũ ignis editur atq; erumpit*,& calida
aqua. Animæ peccatorum dæmonia ſunt. Et contra omnes angeli rebelles cum ſine
carne fuerint,non per ſe,ſed vſi hominibus velut inſtrumentis congreſſi ſunt cum femi-
474 nis:at potius neque per ſe,neque hominibus vſi velut medijs; & non mutantur homi-
num animæ in dæmonia.

Cœlum rotundum eſt,neq; in orbem vertitur. Et non eſt rotundum,& in orbem 27.
vertitur.

Hoc quod dictum: *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas*, hic Spiritus ſanctus 28.
fuit;& contra Spiritus ſanctus non fuit,ſed vnum è quatuor elementis.

Dies Dominicus idem eſt,& octauus,& primus;& non ſic. 29.

Animæ hominum ſunt corpora intelligibilia,& eadem figurâ ſunt,qua forma ex- 30.
terior corporis,& è contrario;Incorporea eſt anima,& corporeis non ſubijcitur figuris.

Animę hominum ante mundi conſtitutionem fuerunt,& è cœlis in corpora tran- 31.
ſierunt,vt Moſes,& Prophetæ,Socrates,Plato,Ioannes Baptiſta, Apoſtolorumque ani-
mæ,& ipſa etiam Chriſti. Et è contrario:non ante corpora in cœlo erant hominum ani-
mæ,ſed in corporis ortu ſubſtiterunt. Ante fuit corpus, deinde anima: Vel potius,nec
prius ſunt,nec poſt ſunt,ſed ſimul exſiſtunt.

Corpus Adami fecit Deus è terra;& non è terra,ſed ex aqua & vento. 32.

Spiraculũ quod Deus inſpirauit in faciẽ Adami temporarium fuit, nec vt æternus 33.
ſpiritus;Et non temporarium fuit,ſed animus immortalis.

Temporariũ ſpiraculum nõ fuit, neq; anima,ſed mens,vt è tribus partibus homo 34.
conſtituatur mẽte,anima,& corpore.&,nihil dictorum fuit,*inſpiratũ illud ſpiraculũ, ſed* * [illegible]
Spiritus ſanctus. Et non ipſe fuit anima, neque mens appellatus; ſed creans animam.

Terra,aqua,& reliqua elementa mutantur in fructus,& plantas,& cibus in corpo- 35.
ra & neruos,& reliqua membra corporis. Et è contrario. Terra non conuertitur in car-
nem & neruos,& plantas,& fructus,nec alimentum in corpus noſtrum.

Poſt mortem anima,neque corpus,neque ſepulchrum excedit. Et è contrario,non 36.
manet cum corpore anima,neque in ſepulcro. Hic mille teſtimonijs abundans Goba-
rus,Seueriani ſolum Gabalorum antiſtitis,& Irenæi adhibuit. Irenæi.

Omne generatum corruptibile eſt,& mortale, voluntate vero Dei manet inſolu- 37.
bile & incorruptibile.Et è contrario natura corruptum, non poteſt incorruptibile eſſe
voluntate Dei. Contraria enim docet ſibi hoc aſſerens, & impoſſibilitatem Creatori
475 aſſignat.ad hanc opinionem confirmandam teſtimonium adducit Iuſtini Martyris, è li-
bro quo Gentium errores refutat, & contra Platonis argumentum dicentis.

Cum facti eſtis,immortales non eſtis,neque omnino indiſſolubiles, neque igitur 38.
diſſoluemini,nec moriemini morte,nacti legem, quæ mea voluntate fortior eſt. Ipſe
quidem Martyr Platonicum arguens ſophiſma oſtendit Platonem creatorem inducere,
quaſi contra ſe ipſum loquatur & nullam *conſequentiam* dictis adhibeat.vel enim neceſ-
ſe eſt omne generatum corruptibile eſſe ſecundum priorem definitionem, vel eum di-
cendo omne generatum corruptibile eſſe mentiri.Gobarus gentile argumentum euer-
tens nititur ad Eccleſiæ opinionem traducere. Hæc igitur priora capita duobus, & con-
trarijs teſtimonijs,vt putauit,adornans,ad ea quæ vnius partis tantum ſunt deſcendit. Et [illegible]
primo quidem dicit,quod totius opuſculi caput eſt trigeſimum octauum, quomodo de
Domini incarnatione beatus Euſtathius Antiochenus antiſtes docuerit.

Et vt B. Cyrillus Alexandrinus,& qua ratione hoc doctores Eccleſiæ intellexerint: 39.
De die illo, vel hora nemo ſcit, neq; Angeli, neque filius, niſi Pater:& quomodo hoc Seuerus 40.
intellexerit. Hæc capita vnius opinionis proſequens deſcendit, iterum ad ea quæ dupli- 41.
ces opiniones continent,& caput conſtituit.

Dominus noſter Iesvs Chriſtus lacte è B. Virgine nutritus eſt, & non lacte nu- 42.
tritus eſt.

STEPHANVS.

43. Minimus in regno cœlorum maior eſt Ioanne Baptiſta, de ſe ipſo dixit Saluator, & non de ſe ipſo, ſed de Ioanne Euangeliſta.

44. Dominus noſter IESVS Chriſtus triceſimo ætatis anno crucifixus eſt, & nõ triceſimo, ſed triceſimo tertio. Et non triceſimo tertio, ſed quadrageſimo; & nec trigeſimo tertio, nec etiam ſolum quadrageſimo, ſed amplius, non multum à quinquageſimo diſtans.

45. Eo tempore quo IESVS Chriſtus tradidit Diſcipulis noui Teſtamenti myſterium, Paſcha ſecundum leges comedit, & quod tunc non comederit paſcha legale.

46. Ænea ſerpens quem Moſes in eremo erexit, typus fuit Chriſti, & non typus, ſed antitypus.

47. Fuit Thomas, qui ſeruo ſummi ſacerdotis auriculam amputauit; & non fuit Thomas, ſed Petrus.

48. Tempore paſſionis Deitas è corpore Chriſti * diſceſſit, & non diſceſſit ab anima 476
nec à corpore.

* ἐχωρίσθη, ſeparata fuit.

Saluator Lytrum pro humano genere comprehenſo proprium inimico ſan-
49. guinem dedit, inimico hunc eligente. Et è contrario: Non inimico, ſed Deo Patri hunc obtulit.

50. Glorioſius & admirabilius Chriſtus reſurrexit quam in monte transfiguratus eſt. Et reſurgens non mutauit corpus in gloriam ſibi debitam, ſed tale monſtrauit quale erat ante mortem. Et hoc quidem dicit Cyrillus, ſed contrarium Dionyſius Alexandrinus.

51. Duodecimo primi menſis Chriſtum Maria in domo Simonis Leproſi vnguento vnxit, & decimo tertio Chriſtus ſacram cenam Diſcipulis dedit, decimo quarto ſalutarem paſſionem ſubijt. Decimo quincto reſurrexit à mortuis, & decimo ſexto aſſumtus eſt Vel non ita: ſed decimo quarto ſacrã cenam manducauit, decimo quincto crucifixus eſt, decimo ſexto reſurrexit. Vel neque hoc, ſed poſt triduum, & in Dominica facta eſt Reſurrectio, & poſt quadraginta dies aſſumtus eſt.

52. A veſpera quinta cum Dominus cenã Diſcipulis dedit, tunc corpus ſuũ ſacrificauit.

Hactenus quidem de communibus doctrinis Eccleſiæ, & quæſtionibus per omnia fere capita, diſeruit plerunque per contraria teſtimonia alteram contradictionis partem confirmans, pauca vero vnius opinionis teſtimonijs confirmans. Hinc autẽ quædã capita particularia numero octodecim tractat. Vt, quales opiniones habuerit Seuerus de ſanctis Eccleſiæ ſacerdotibus? Et quomodo ſentiat de ijs quæ dicta ſunt à Cyrillo, & Ioanne in Epiſtola ad Thomam Germaniceæ Epiſcopum. Et quod ea quæ dicta ſunt de reſtauratione rerum à Gregorio Nyſſeno non probet, *neque Papiam Epiſcopum Hieropolitanum, & Martyrem, nec S. Irenæum Lugdunenſem, vbi dicunt regnum cœlorum eſſe fruitionem* quandam ciborum ſenſibilium.

Papias.

1. D. Baſilius S. Dionyſium Alexandrinum in locis non multis admittit, maxime vbi Arianorum hæreſim confirmat. Defendit illum non vt impia ſentientem, ſed quod nimio Sabellium oppugnandi ſtudio verbotenus in contrariam deflexerit opinionem. Quin & de Spiritu ſancto impia illum verba fundere.

2. Magnus Athanaſius hunc Dionyſium defendit. Dionyſius, inquit, nunquam ſenſit cum Arianis, nec veritatem ignorauit, nec ab alijs Epiſcopis impietatis damnatus eſt, nec Arianas voces locutus eſt, tanquam docendo. Quin & Theodoterus eadem de hoc 477
Dionyſio habet.

3. Apponit adhæc teſtimonia, & quomodo Theophilus & cum eo tota Synodus erga B. Ioannem Chryſoſtomum affecta fuerit.

4. Qualem habuerit opinionem de B. Ioanne Chryſoſtomo Epiſcopo Conſtantinopolitano Cyrillus & Atticus.

5. Quid ſenſerit S. Iſidorus Peluſiota de Theophilo, & Cyrillo Alexandriæ Epiſcopis, deque Ioanne Chryſoſtomo; illos, odij erga Ioannem Chryſoſtomum, accuſauit; hunc vero laudauit & coluit.

Iſidorus Peluſiota.

6. Seuerus impulſus, vt B. Iſidorum reprehenderet, non inuenta cauſa aliqua, affingit illi quod cum Origine ſenſerit, etſi idem iterum per ſeſe, à veritate ſuperatus id reuocet.

7. Adhæc qualem opinionem habuerit Hippolytus & Epiphanius de Nicolao è ſe-
8. ptem Diaconis vno: & quod valde illum condemnent.

* Στρωματεύς

* Diuinus Ignatius, & Clemens Stromateus, Euſebius Pamphili, Theodoretus
9.
Gyra-

Cyri epiſcopus Nicolaitarum damnât hæreſim, ſed ipſum Nicolaum talem fuiſſe negant. STEPHANVS.

Hippolytus & Irenæus Epiſtolam Pauli ad Hebræos dicunt non eſſe illius. Clemens quidem, & Euſebius, aliorumque Patrum conſeſſus hanc etiam alijs adnumerant, & aiunt hunc Clementem hanc ex Hebræo tranſtuliſſe. 10.

Originem, & Theognoſtum magnus ille Athanaſius Alexandrinus in multis libris admittit. Et Titus Boſtrorum, & Gregorius Theologus in epiſtolis eundem Philocalum nominat. Et Nyſſenus laudabiliter eius mentionem facit, & Dionyſius Alexandrinus ad hunc eundem ſcribit: & poſt mortem illius ſcribens ad Theotecnum Cæſarienſem Epiſcopum laudat Origenem, atque Alexander Hierapolitanus ad Origenem ſcribens, verbis eum plurimum delinit. 11. *Origenes.*

Theophilus & Epiphanius Origenem plurimum auerſantur. 12.

Quid ſenſerit B. Hippolytus de hæreſi Montaniſtarum, & quid Gregorius Nyſſenus. Hæc quidem particularia magis quam capita in his. Iterum vero in quid communius delabitur, & adfert teſtimonia. 13.

478 Anima omnis mortui iuuatur maxime per preces, oblationes, & eleemoſynas pro ſe factas. Et è contrario non ſic. 14.

Hactenus quidem reperimus Gobarum capitum ſuorum libellum confeciſſe. 15.

GERMANI PATRIARCHÆ C. LIBER CCXXXIII.

Apologeticus pro Gregorio Nyſſeno.

LEGI librum auctore Germano, qui primum Cyzici ordinatus, poſt Conſtantinopolitanus Patriarcha fuit, qui liber inſcribitur. *Retribuens & legitimus*: quod perinde eſt ac ſi dixeris: De vera & legitima retributione, quod rependatur hominibus pro vt vixerint. Et hæc quidē tituli inſcriptio. Contendit vero Gregorium Nyſſæ Epiſcopum eiuſque ſcripta ab Origenis errore eſſe immunia. Etenim quibus deliriū illud placet, dæmonibus & hominibus in æternā pœnam coniectis liberationē inde expectandā: illi (quod virū doctrina ſingularē, & eloquētia inſignē eum agnoſcerent, claramq; ſanctitatis exiſtimationē per omniū ora decantatā viderent) aggreſſi ſunt claris & ſalutarib. eius ſcriptis, obſcura ac pniciosa Origeniani ſomni venena admiſcere, virtutiq; hominis, & doctrinæ celebri hæreticā occulte amentiā ſubijcere. Quare partim Additamentis falſis; partim rectis argumentis violenter detortis, multa ex irreprehenſibilibus eius monumentis calumniari conati ſunt. Contra quos Germanus pietatis patronus acutū veritatis gladiū ſtringens, *& vulnere proſtratos hoſtes, relinquēs victorem ſuperioremq́, eum conſtituit in quē hæretica* colluuies inſidias ſtruxerat, & poſuerat. Huius ſtylus in hoc opuſculo purus ac clarus, verborumq; tropos feliciter arripiens, phraſi venuſta & eleganti nō ad frigiditatem vergens, propoſito valide inſiſtens, par etiam in contentionibus ſuſcipiendis, nihilque citra neceſſitatem immiſcens, nihil quod dictu ſit neceſſarium prætermittens, tum conſtructione & epicherematibus, tum enthymematibus, & eſt velut clara ſanæ doctrinæ norma. Ita & illorum, ſi quis vehementes, claras, & gratas, & ſpiritualem *doctrinā oſtentationi* præferentes ſcribere orationes cupit, egregiū eſt exemplum, & imitatione dignū. Notat primo hæreticū dogma, quod dæmones in antiquum ſtatum, & eos qui in flagitijs ſuis moriuntur, poſt pœnas definitas in Beatorum numerum aggregandos nugatur. Refellit vero fabulis plenam impietatem, primum è Domini verbis, hinc ex 479 Apoſtolicis Decretis, quibus & Prophetarum teſtimonia adijcit, clarè oſtendentia, vt æterna eſt Iuſtorum ineffabilis fruitio; ſic & peccantium ſempiternam atque infinitam pœnam futuram. non modo autem teſtimonijs allatis hæreticum atque profanum condemnat venenum, verum etiam è ſanctis Patribus. Quin etiam validius, ex eiuſdem proprijs ſcriptis quorū perfide hæreſis patronum accipere aggreſſa eſt: ex his omnibus pijs ſententijs & verbis calamitoſam illam animæque pernicioſam fabulam à toto cleto Eccleſiaſtico illum amouere: pium vero dogma, malitiam exoſam confirmare & erigere apparet. ad eundem quoque modum inſtruere ac munire veritatis vallum, vnde hoſtem arcere in promptu ſit. Dicta reliqua deinde ſancti Patris adfert, quibus improbi ac nequā ſectarum caupones, vinū aquæ miſcētes adulterare illa, quin potius Eccleſiaſticas doctrinas conati ſunt. Has porro ſacras ſententias adducens de Origeniſtis in proprijs ſenten-

tijs

EVLOGIVS. decret. Quæſtiones porro hæ ſunt: *Et fecit Deus Dauid numerare populum:* Et infra: *Quia*
2.Reg.24. Vide ſept.Interp. *numerauit, indignatus eſt contra eum.* Reſpondet Eulogius, in diuinis literis, Deum
quemadmodum & Dominum non ſolum verum Deum, ſed etiam ipſius mali princi-
2.Corint.4. pem nominari. In hoc intellectu Paulus dixit: In quibus *Deus huius ſeculi excæcauit*
Luc.16. *mentes infidelium.* Et Saluator, *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.* Hinc in primo para-
lipomenon apertè dicit Dauidem à Satana incitatum fuiſſe vt numeraret populum: niſi
quod noſtrum exemplar cum eo quod à te miſſum eſt, non conuenit. Ita enim habet:
al. perſuaſit, induxit. *Et addidit furor Domini iraſci contra Hieruſalem, & commouit Dauid in ipſis:* Et quæ ſe-
quuntur. Ita vt videatur is qui dictus eſt in Paralipomenis diabolus, hic *ira Domini* ap-
pellari. Atqui ſiue ſic [vt ego lego] ſiue vt tu ſcripſiſti, ſe locus ſcripturæ habet, exiſtimo
tamen certam apertamque eſſe quæſtionis ſolutionem. Quod ergo vox Dominus, &
vox *Deus*, in ſacra ſcripturâ æquiuoca ſit, eademque (vti ſæpe dictum eſt) in contrarium
ſenſum accipiatur, explicatum eſt. Nihil tamen obſtat, quo minus etiam alium inde lo-
Exod.12. & 22. ὑμῶν. Ita legendum in Græco, non ἡμῶν. cum ſimilem firmemus. Etenim in lege de Paſchate celebrando latâ [poſtquam dixit]
vngendum ſanguine ſuperliminare & poſtes: *Vos*, inquit, *non aggrediemini vnuſquiſque*
ianuam ſuam vſque mane: & tranſibit Dominus percutiens Aegyptios: & videbit ſanguinem
in ſuperliminari & in vtroque poſte, & pertranſibit Dominus oſtium, & non ſinet percuſſo-
rem ingredi domus veſtras ad percutiendum. Clarum eſt alium eſſe Dominum, quem di-
cit tranſiturum ad percutiendos Aegyptios, & alium qui prohibeat ne ingrediatur per-
Num.22.20. cuſſor in domos Iſraëlitarum & percutiat ipſos. Tale etiam eſt illud de Balaam dictum.
Dicit enim ſcriptura permiſiſſe quidem illi Deum vt iret ad eos qui illum vocabant; ira-
tum verò Deum quod proficiſceretur ad illos. Et hic alium inſinuari ait Deum qui
illum moneat vt proficiſcatur, & alium qui ira commoueatur in illum. Neque enim ira- 462
ſcebatur illi, quod mandatum exequeretur, qui id præceperat, ſed vel imperantem non
oportebat iraſci, aut ſi iraſceretur ob ipſius diſceſſum, non oportebat imperare. Ergo
Eulogius quæſtionem per homonymiam [ſeu æquiuocationem declaratam] videtur
ſoluere. Sed mihi videtur à Theodoreto alijſque SS. patribus dubitationis quæſtio
melius eſſe ſoluta. Dicit verò, Dauide in numerando populo peccante, populum dediſ-
ſe pœnas, non quod ille numerando peccarit, ſed parricidæ Abſoloni bellum patri infe-
renti ſuppetias tulerit populus, & ſeditione eadem abreptus prætulerit illum qui ex ſua
ambitione ſeu ſuperbia regnum rapuerat, illi qui à Deo in regem vnctus erat. Ergo ſolu-
tâ, vt videtur, primâ quæſtione, ſoluit & alteram, quæ ita habet. Quomodo intelligẽdum
eſt quod Apoſtolus alibi dicit: *Chriſtum habitare in cordibus noſtris;* alicubi verò: *Quot-*
Ephes.3. Gal.3. *quot in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*, cum magnũ ſit diſcrimen inter taberna-
culum & indumentum. Veſtis enim ſummam tantum cutem tangit, tabernaculum ve-
ro totum recipit. Affirmât enim diſtincta ratione eundem eſſe regem & paſtorem; Re-
gem quidem hominum, paſtorem vero brutorum appellauit, ad varium vſum eorum,
qui beneficijs ab eo afficiuntur. Neque enim quiſquã rectè dicatur rex animantium, ne-
que paſtor hominum: Ita præſentem quoque locum licet interpretari; *Habitat enim,*
Coloſſ.2. vt ipſe S.Paulus docet, *Sapientia Dei in iis quibus imperat, & qui in illo radicati & ſupera-*
dificati ſunt; Induit autem Chriſtum qui illum poſtea rurſum exuere poteſt. Quapro-
pter merito de radicatis in eo dicitur illum habitare in eis. Alijs autem ob inexplicabi-
lem clementiam ſuam indumentum fit; quibus tegumentum præbet, ne ab Aquilone
vento aſpero frigidoque, qui peſtilentem & exitiabilem animabus afflat auram, conuerſi
Hier.6. apud ſeptuag. eſt. ἐκκαυθῇ. ad Chriſtum pereant, *à facie enim Aquilonis exardeſcent mala.* His igitur duabus quæ-
ſtionibus ſolutis epiſtolam hanc cum votorum comprecatione finit.

Idem adhuc Eulogius in libro ſeu argumento nono declarauit, ea quibus vitæ
ſolitariæ laus continetur, & quid ſit monachus deſcribit, atque rationem eius viuendi
exponit. Hortatur vitæ monaſticæ cultores, vt ad profeſſionis præſcriptum vitam inſti-
tuant, & ſe ad ſolitariam vitam & Eccleſiæ vnitatem conforment. Erant autem, quos il-
lius admonitio reſpicit, ex factione & ſecta Seueriana, vti nõ eſt obſcurum; quibus, quo-
modo [hæreticorum ipſorum maiorum] ſententiæ cum ipſis auctoribus & cum alijs
eiuſdem ſectæ pugnent, nec vſquam quicquã ſtabile & ſolidum habeant, aperiens de- 463
claranſque, ex illorum abſurditate, ſi ad Eccleſiæ vnionem reſpiciant oſtendit. Hos etiam
producit, vt aſſerentes differentias poſt vnionem ſeruari, vti Seuerum: illos autem vt ne-
gantes ſeruari: vti Timotheum, cum in alijs ipſius ſcriptis, tum in ijs quibus S. Leonem
oppugnat.

oppugnat. Ipſe verò non ſolum dicit non ſeruari differentias,ſed etiam impietatis reos peragit illos quicumque differentias poſt vnionem ſervari docent. Sed Seuerus rurſus dum docet differentias ſeruari;res tamen,quibus differentia cognoſcitur,negat ſeruari. Nec conſtanter hoc vbiq; docet:inconſtans enim,& Vertumnus aliquis aut Proteus eſt in fide;etenim in quibuſdam libris confitetur ipſas etiam res ſeruari. Adeo non ſolum inter ſe ipſi,ſed neque ſibi ipſe quiſquam conſtans dogma Babylonicum nempe & à vera pietate alienum euduot. Hinc[ſumta occaſione] hortatus diſſidentes,vt in Eccleſiæ ſententiam deſcendant, curſim narrat à Marciano Chalcedonenſem Synodum coactam;Leonem,Marciano mortuo,ſuffectum ſummæ rerum præfuiſſe:Ægyptios concilium euertere conatos orbem totum tumultibus impleſſe, impiè fictéq; rumores ſparſiſſe,Cyrillum à Synodo damnatum,Neſtorium receptum fuiſſe. Quorum[inquit] inſanum furorem reprimens Leo Decreta concilij Chalcedonenſis Actáque cum encyclicis ſeu circularibus mandatis per totum orbem miſit, ſingulíſque Epiſcopis & preſbyteris,nec non iis qui in religioſa & monaſtica vita celebres habebantur præcepit, vti ſententiam ſuam ſcripto profiterentur.Quod Epiſcopi,numero mille ſexcenti, promtè ſanè executi ſunt,nemine qui aliter ſentiret deprehenſo præter Amphilochium Sidę pontificem,qui tamen & ipſe paulo poſt concilij ſententiæ ſubſcripſit conſenſitque. A quibus ſtetit & Simeon qui in columna cœlitum vitam æmulabatur,& Baradatus, alijq; eandem viuendi rationem ſecuti.His oratione decurſis,cum Seuerum anathemate proſcriptum dixiſſet,diſputationem fine concludit.

Marcianus imperator. Leo imperator.

Simeon ſtylita.

Sequens oratio eandem præfert inſcriptionem, & adhortationem ad eos continet,qui ab Eccleſia diſſidebant,qua monet,vt ſuas inter ſe pugnas, ſuorumq; diſſenſiones hæreticorum,cum Eccleſiæ recto conſenſu reſpiciant componantque. Oſtendit præterea vnde factum ſit, vt opinatio hæretica in infinitas quaſi ſectas & ſententias diſtracta & diuulſa ſit.Interrogans enim[hæreſis]Eccleſiæ filios an, quemadmodum duas [in Chriſto]naturas aſſeruot,aſſerant ſimiliter & duas perſonas? Et cum reſpondent vnam eſſe in Chriſto hypoſtaſin: quærit an etiam aſſerat vnam naturam? Sed nihil horum
464 rum hactenus vnquam quæ hæreſis quæſiuit, ab [Eccleſiæ filijs] audiuit. Viciſſim autem & ab Eccleſia interrogatur hæreſis, cur id quærat? an quod exiſtimet naturam & perſonam eſſe idem, & propterea potet eos qui aſſerant duas naturas, etiam aſſerere duas perſonas? Aut contra;qui vnam profiteantur perſonam, etiam vnam profiteri naturam cenſet?

Catholici nec vnam naturā, nec duas in Chriſto perſonas admittunt.

Hinc nato contentionis initio, bellum illud hæreticorum inter ſe digladiantium multiplex & implacabile extitit: idémne ſit natura & hypoſtaſis. Etenim cum dicamus vnam in Trinitate naturam eſſe,neceſſario dicendum erit, vnam quoque eſſe hypoſtaſin. Aut ſi tres hypoſtaſes;natura quoque in tres erit partienda naturas. Hinc commenti ſunt aliud eſſe naturam,& aliud eſſentiam. Naturam rurſum diuiſerunt in generalem & ſingulares naturas. Et cum ad Sergium ſcribit:Seuerus vnam,inquit,eſſentiam Chriſtum eſſe, volumus dicere, ne concurrentium differentiam auferamus. Nam vel vna ſemel nata eſſentia aut etiam qualitate,quomodo manſit naturarum, ex quibus vnus exiſtit Chriſtus,ſecundum eſſentiam differentia?Si enim vna qualitas eſt & eſſentia, fruſtra deinceps ponit differentiam.Et ſanè;quibus fundamentis nixus vnam aſſerere eſſentiam Seuerus recuſat, ijsdem vel inuitus negare cogitur vnam eſſe in Chriſto naturam.

Nonnulli porro ex impudentioribus,naturam,perſonam, eſſentiam idem eſſe admittentes,non horruerunt affirmare etiam in S. Trinitate tres eſſe eſſentias, vnde & tres Deos & tres Deitates,etſi non verbo,mente tamen docent. Et hi quidem damnantur veluti tres eſſentias in Trinitate prodigioſè cudentes: Hi verò quod non proprie Deum patrem aut Filium,aut Spiritum *S.* dici cenſeant.Iſti verò fortaſſe ſint,qui tantum ſignatas ſeu figuratiuas proprietates putant eſſe hypoſtaſes. Ita in multas ſententias & errores alios illorum diſſecta ſecta progreſſa eſt;quemadmodum & de differentia concurrentium in Chriſto naturarum. Alijs enim negatoribus viſum eſt petire differentiam poſt vnionem naturarum:alijs ſeruari differentiam iudicatum; qui & ipſi bifariam diuiſi ſunt. Nam qui differentiam manere volunt; nolunt tamen ea manere per quæ exiſtit differentia. Alij vero & illa manere,cogente neceſſaria conſequentia, ſæpe concedentes(alia hæc eſt inſania atque amentia)duas tamen naturas appellare penitus auerſantur

Digitized by Google

ſantur. Vox enim D V O inquiunt, per partes & per ſe res differentes oſtendit. His bre-
uiter diſputatis, longa exhortatione hunc quoque librum finit.

Aliam orationem componit contra Agnoitas ſiue Ignorantes: Monachos autem
quoſdam ait ex Palæſtina ſolitudine excitaſſe [prauum] dogma, qui Domino noſtro
Ioan. 11. I E S V Chriſto ignorantiam, ex ijs quæ ipſe dixit, aſſignare conati ſunt. *Vbi poſuiſtis* La-
Marc. 13. zarum [inquit Dominus] Et: *Nemo nouit illam, aut diem illum, neque filius hominis.* At-
que item ex alijs hoc genus verbis. Sanctus autem Eulogius iſte, Chriſtum I E S V M 465
Dominum noſtrum, neque ſecundum humanitatem quidem, multo minus verò ſecū-
dum diuinitatem ignoraſſe ſepulchrum Lazari, neque etiam illum vltimum diem con-
tendit. Neque enim humanitas Chriſti in vnam inacceſſibilis & ſubſtantialis ſapientiæ
hypoſtaſim admiſſa quicquam velut rerum præſentium, ita futurarum poterit ignora-
Ioan. 16. re: neque falſum eſſe poteſt quod dixit: *Omnia quæcunque habet pater, mea ſunt* An ergo
& Patri, nihil non audentes, ignorantiam aſcribent. Enimuero hoc quod dixit Salua-
tor: *Vbi poſuiſtis Lazarum* eò dixiſſe ait, vt id præſentes Iudæi ſcirent, illorumque me-
moriam firmaret. Imo non hoc ſolum, ſed & alia quædam id genus feciſſe affirmat. Vt
illud; *Soluite eum, & ſinite abire* vt ex ijs quæ ſpeciatim viderant, & quæ audierant, fidem
oculorum teſtatam & indubitatam [Iudæis] faceret; memoriæ vero illorum factum
ἀναφορά. numquam obliterandum inſigeretur. Docet etiam alia de Chriſto dicta per figuram,
alia ſecundum rei veritatem Figuratè dicitur illum pro nobis peccatum & maledictum
factum eſſe, neque enim fuit quicquam horum. Sed veluti ſibi caput vendicat ea quæ
Nos membra e-ramus maledi-ctum. ſunt reliqui corporis, ita Chriſtus ea quæ corporis ſunt ſibi aſſignat. Secundum rei veri-
tatem autem dicitur homo factus, & eſurijſſe, & ſitiuiſſe, & hoc genus ſimilia. Quod ſi
ergo quis velit dicere, eum figuratè & anaphoricè aliquid ignorare, eo quod corpus non
ſit extra ignorantiam: aut humana vox cuius ipſe caput eſt; is non abſurdè loquetur, ne-
que interim Patris ſapientiam ignoraſſe aliquid docebit. Sed ſi illa verba: *Vbi poſuiſtis
eum*, ad Chriſti ipſius, imperiti homines, referunt ignorantiam, quomodo non eandem
Gen. 3. ignorantiam in Patrem reijcient; quando interrogat & dicit ad Adamum: *Vbi es?* Et ad
Gen. 4. fratricidam: *Vbi eſt Abel frater tuus?* Et: *Clamor Sodomorum & Gomorræorum multipli-
Gen. 18. catus eſt & peccata eorum magna valde: deſcendam ergo & videbo vtrum clamorem ſuum*
[qui venit ad me] *opere compleuerint nec ne, vt ſciam.* Interrogat & I E S V S dæmonium.
Mar. 5. *Quod tibi nomen eſt?* Et illud reſpondet. *Legio mihi nomen eſt, quia multi ſumus.* Quin
Matth. 20. & cæcos interrogat: *Quid vultis faciam vobis.* Et quomodo non patet, hæc nō ex igno-
rantia quæſita? Sed à Dæmonibus quidem quærit, quanta ſit obſidentium multitudo,
vt diſcipulis oſtendat ſe iam multis eſſe ſuperiorem, & fidem firmet: animoſque addit
Luc. 10. calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici. Cæcos autem
interrogat, vt petitionem ab illis eliciat. Quātum.n. beneficium ex petitione accipimus,
tantum afficimur ad beneficium [agnitum &] acceptum. Illud autem quod de extremo
iudicij die dictum, quod illum nemo norit, neque angeli, neque Filius, niſi ſolus pater;
id quidam ob eam rationem dictum exiſtimant, vt diſcipuli arbitrati quotidie diem vlti-
mum imminere ſemper vigilarent. Sed nihil obſtat quo minus & hoc figuratè dictum 466
Pſalm. 68. interpretemur: quemadmodum & illud: *Tu ſcis inſipientiam meam.* Et illud. *Deus Deus
Pſalm. 21. meus vt quid me dereliquiſti?* Sunt qui cenſeant illum dixiſſe quod ignoraret vltimum
diem, vt humanæ naturæ ſignum proprium quod illi ineſt, declararet & oſtenderet; non
quod ipſe ignoraret: Abſit [quod ipſe ignorarit.] Quicunque enim vel diuinitati ipſius,
vel humanitati ignorantiam adſcribet, numquam certiſſimæ temeritatis crimen effu-
giet. Sed cum, vt B. Cyrillus docet, ſubtili mentia conceptu & animi imaginibus per
contemplationem, rem à re diuidimus; tum videmus proprias naturæ vtriuſque, vt in ſe
eſt, notas & proprietates. Aut vt Gregorius Theologus tradit, quando naturæ ratione
diſtinguuntur, etiam nomina naturarum ſimul diuiduntur. Sed nudæ puræque humani-
tatis ſignum proprium eſt ignorantia. Hac ratione ergo Chriſti humanitati, vt ſimplici
& puræ humanitatis naturæ conſideratæ [præciſè ſecundum ea quæ à ſe ipſa habet] ad-
ſcribi poterit ignorantia. Et hoc eſt quod Theologus explicauit, quando dixit: Scit qui-
dem vt Deus; neſcit verò vt homo. Quibus dictis addit: Quod ſi qui ex Patribus igno-
rantiam in Saluatore ex parte humanitatis admiſerunt, id tamen non vt dogma ſanxe-
runt, ſed Arianorum inſaniam repreſſuri (qui omnia [quæ in Chriſto erant] humana, ad
vnigeniti diuinitatem tranſtulerunt, vt increatum Dei verbum creaturam oſtenderet)

rectius

rectius hæc de humanitate dici poſſe exiſtimarunt, quam humanaab illis [Arrianis] ad
diuinitatem trahi. Etſi forte qui dixerit, etiam patres figuratè ſeu anaphoricè locutos eſ-
ſe, religioſius videbitur iudicaſſe: His expoſitis, dicendi finem facit.

Liber poſtremus orationem continet, cui titulus: DECRETVM IN SAMARI-
TANOS editum. Argumentum orationis huiuſmodi. Plebs Samaritana in cõtrarias di-
uulſa factiones, inter ſe diſſidebat, & peregrinis ſe opinionibus propugnabat. Alij.n. *Ieſua.*
Ieſum Naue eum eſſe cenſuerunt, de quo Moyſes dixit, Prophetã vobis excitabit Domi-
nus Deus ex fratrib. veſtris, vt me. Alij, reiectâ hac ſententiâ, Doſthen quendã nomine,
ſiue Doſitheum prædicarunt Samaritanũ etiam gente, æqualẽ Simoni mago. Et hunc
illum eſſe à Moyſe prædictum, portentoſè cõmenti, ab ipſius nomine Doſthêni co-
gnominati ſunt. Hic in diuinos Dei Prophetas maledicus, potiſſimum tamen in Iudã v-
num de xii. Patriarchis contumelioſus, nihil reueritus immenſas de illo in voluminibus
Moſaicis perſcriptas laudes. His ergo Prophetis omnibus exploſis exſibilatiſque ipſe
ſibi omnia & vaticinia, & reliquam diuinitatem arrogauit. Octateuchum ſpurijs
ſcriptis & omni genere mixtis corruptelis adulterauit, alioſque libros ſtultitia & por-
tentis plenos, diuiniſq; legibus contrarios conſarcinauit, ſuiſque aſſeclis reliquit. Reſur-
467 rectionem quoque negauit. Hæ ergo factiones ita in diſſidentes, contrarias & impias
ſectas & opiniones diſſectæ fuerant. Vtraque porro factio libellos pro ſua ſententia,
& contra aduerſariam partem, ſuum quæque Prophetam alteri præferendo, porrexit.
S. Eulogius cum Synodo frequentiſſima, pontificibus plena inſignibus atque illuſtribus
dignitate viris, iudex bis præſedit. Marcianus ſuſceptum imperium Romanum ſepti-
mum iam annum adminiſtrabat. B. Eulogius diſcuſſis quæ ab vtraque parte adfe-
bantur, & vtrâque erroris à veritate procul remoti conuictâ, illum à Prophetis præ-
dictum Meſſiam, ex ſcripturis ſacris docuit eſſe Dominum noſtrum IESVM Chri-
ſtum verum Deum: illos vero grauiſſimo errore laboraſſe: hos quidem quod IESVM
Naue illum Prophetam prænunciatum fingerent; illos verò quod Doſthen ſeu
Doſitheum impium portentoſè comminiſcerentur. Atque ita concilium ſoluit. Sed
argumentum, & decretum cum Eulogio perijt: tertius liber ſuperſtes in noſtras manus
peruenit. In hoc auctor RESVRRECTIONEM ex Moyſi tabulis teſtatam fa-
cere connixus hæc diſputat. Quod niſi veriſſima eſſet de reſurrectione ſenten-
tia, quomodo diceret ad Abrahamum Deus: *Tu autem ibis ad patres tuos cum pa-* *Gen. 15.*
ce, ſepultus in ſenectute bona. Quomodo enim abiret, & ad quos abiret, ſi ille nul-
lus amplius futurus erat, & non eſſent ij amplius ad quos abiturus erat. Et quomo-
do rurſum paulo infra de illo diuinum ait eloquium: *Et deficiens mortuus eſt Abraham* *Gen. 25.*
in ſenectute bona, prouectaque ætatis, & plenus dierum, congregatusque eſt ad populum
ſuum Quænam congregatio ſit ad id, quod non eſt? Et quomodo id quod eſt, addi po-
teſt ijs quæ non ſunt. Quid porro de Iacob dicit? *Congregati ſunt omnes filij & filiæ,* *Gen. 37.*
vt leniret dolorem Patris, noluit conſolationem accipere, ſed ait: Deſcendam ad filium
meum lugens in infernum. Quomodo intelligitur deſcenſus eius qui non exiſtit? &
quomodo deſcendit ad filium, qui, ex deliramento execrati Doſithei, nullus vſquam
eſſe poteſt. Rurſum Iacob quando benedicit filijs, ait: *Ego congregor ad populum* *Gen. 49.*
meum. Si nouerat ſuam naturam [ſeu eſſentiam] vna cum præſenti vita finitum iri;
quomodo dixit qui mortuus, nuſquam amplius fuit, ſe ad populum ſuum qui nuſ-
quam erat, congregari? Aduerte ſis, quid ipſe Dominus & DEVS vniuerſorum di- *Deut. 32.*
cat ad Moyſem, quando illum in extremum ∴ Nebo, deduxit, & oſtendit illi ter- *∴ Nabao.*
ram quam daturus erat in hæreditatem Iſraël. Addit enim *& videbis eam*: Deinde;
& apponeris ad populum tuum & tu, ſicut appoſitus eſt & Aaron frater tuus. Il-
lud autem quos non moueat, DEO ipſo clamante affirmanteque. *Ego ſum* DEVS
768 *Abraham, &* DEVS *Iſaac &* DEVS *Iacob.* Ecquomodo erit DEVS, DEVS ve-
rus eorum qui nuſquam futuri ſunt, ſed in nihilum redacti? Eccur paradiſum ad O-
rientem plantauit in terra Edem, in quo hominem, quem formarat, poſuit, ſi il-
lum ſtatim quidem peccaturum norat, & è paradiſo in exilium eiectum iri, ne-
minem vero poſtea ex hominibus in illo habitaturum? Etenim ſi omnes, ſiue
qui piam ſiue impiam hanc vitam exegerunt, decurſo vitæ præſentis ſtadio in ni-
hilum recidunt, nec quiſquam manet, qui paradiſum vt hæres occupet, diuiniſque
gaudijs in illo perfruatur, quomodo non hæc ingrata aduerſus DEVM, & impia

opinio, fruſtra creatum oſtendit, & per hanc in illum iniuriam, ipſum communem rerum effectorem Deum contumelioſè perſtringit, quando illum ea feciſſe inſimulat, quę nec mediocriter prudens vnquam faceret? Sic impiam Doſithei de reſurrectione ſententiam ex ſacra ſcriptura refutans, oſtendit mundum corrumpi, quem ille incorruptibilem, animam verò corruptibilem monſtroſè fingebat: Angelorum naturam à Deo factam, quam inſanus ille, inter ea quæ nuſquam exiſtunt, ponebat: Dæmonum quoque genus factum eſſe, & manere; Doſtheói vero idola ſeu ſimulacra dæmonas eſſe dictitabant, aliud genus dæmoniorum nullum agnoſcebant: eo inſaniæ illum eſſe progreſſum oſtendit.

In hoc [porro] libro quæſtionem addit; cur, cum multa eſſent animalia inter munda numerata, quinque tantum ſacrificata fuerint, & ab antiquis [Iudæis] ad rem diuinam adhibita; hircus nempe, & aries, & bos, turtur, & columba? Reſpondet, antiqua figuram eſſe, & pleraque ad ænigmatum cognitionem referri. Quinque autem ex mundis ſacrificari ait, quod per illa quinque ſenſus noſtros pari numero voluerit inſinuare: His enim purificatos ſeu mundos nos adiungere Verbo vult Legiſlator & decernit.

Atque hæc quidem [ex orationibus Eulogij excerpta ſunt.

SOPHRONII HIEROSOLYMITÆ SYNOdica Epiſtola.

CCXXXI.

LEGI epiſtolam Synodicam Sophronij Patriarchæ Hieroſolymitani, Honorio Romano Imperatori miſſam. Hęc epiſtola plena eſt pietate, nouis paſſim verbis, vt equi pullus ſaltibus gaudens, niſi quod rectam opinionem diligenter examinet, & ſacrorum dogmatum non fortuitam eſſe cognitionem oſtendat. In hac epiſtola inuenias Magnum cum Apollinario excommunicatum & Theodoretum ab Eccleſia non admiſſum, *etiã vbi Cyrillum damnauit prauum & malum aſſeruerit*. Sed & quod alius ſit Origenes antiquus, alius qui poſt illum vocatus Adamantius, quodque cum alijs hæreticis condemnetur Iacobus Syrus, à quo hæreticorum Acephalorum ſecta nomen traxit. Rogat autem hæc epiſtola ſi quid prætermiſſum ſit eorum quæ dici debuerant Honorium Rom. Imperatorem, vt *qui poſſet ea & impleret & corrigeret*. Habiturum autem ſe magnam gratiam, ſi voto non fruſtratus fuerit, & nunquã beneficij immemorem fore. Hæc autem in hac oratione Synodica S. Sophronij epiſtola tradit. In hoc volumine continebantur teſtimonia ſanctorum variorum Patrum, qui ante quartam Synodum fuerunt, & qui poſt illam floruerunt, & poſt nati ſunt. *Quæ teſtimonia* duplicem in Chriſto Deo noſtro operationem prædicarunt, quarum principes & præcipui erant, Leo veteris Romæ Pontifex, & quarta illa œcumenica Synodus, Petrus ſanctiſſimus Myrorum Epiſcopus, Gennadius Conſtantinopolis, & Photicæ Diadochus, & Euphræmius Antiochiæ Præſul, qui etiam contra Acephalos in multis libris ſtrenuè certauit. Et Dionyſius copioſus quidem verbis, copioſior tamen ſpeculatione, diſcipulus S. Pauli, Chriſti martyr, Athenienſium Epiſcopus, & Iuſtinus Martyrij ſanguine philoſophiam, confirmans, & ſtrenuus Athanaſius Alexandriæ præſul, & Gregorius Theologiæ arcanum vas, & decus Eccleſiæ Baſilius, & verborum flumen Nyſſenus, & fortis athleta Cyrillus, & in Dei ſententia liberè confitenda infractus Ambroſius Mediolani antiſtes, & aureus ore & lingua Ioannes Conſtantinopoleos Epiſcopus, & Seuerianus Gabalorum, & S. Theodorus qui Ancyræ præfuit, & Ioannes Conſtantinopolitano genere & cognomine Cappadox, homo verè virtutis domiciliũ, & B. Eulogius Epiſcopus Alexandriæ, qui multis verbis Acephalorum ſententiam refellit, & B. Ioannes Antiſtes Scythopolitanus, qui doctè & piè de Synodo Chalcedonenſi ſcripſit, & Heraclianus Epiſcopus Chalcedonenſis, qui cum Manichæis maximũ certamen inijt, & Leontius ſolitariã & monaſticam vitam ducens, & B. Anaſtaſius Theopolitanus, & Symeonius monachus & presbyter. *Teſtimoniũ vero quod ſanctum agnoſcit* ex epiſtola eius ad Iuſtinianũ Imperatorem, quæ etiam cõtra Neſtorianos & Eutychianos digladiatur, depromptum eſt. Ipſe vero Iuſtinianus pius Imperator in ijs quæ ad Zoilum Patriarcham Alexandrinum ſcripſit, *hanc epiſtolam Theſaurum* nominauit, etiam profecto Conſtantinus quidam dignitate quæſtoriã (nam ipſe quoq; contra impium Theodoſium ſcripſit,) vnde teſtimonia de duabus in Chriſto operationibus

Margin notes: *Origines duo.* 469 *Dionyſius Areopagita.*

nibus deſcribuntur. Ad hos omnes accedit Theophilus vnus è pijs & doctis, qui in ſcri-
470 ptis ſuis cum Seuero plurimum pugnat, quem odioſus & contentioſus ſectarius libra-
rium ipſe peſſimus ſcriptor per contumeliã nominat. *Hæc quidem teſtimonia* quæ liber
hic continebat è ſanctis illis prius nominatis patrib. depromta ſunt. Vtilia verò eſſent ad
reprehendendum eos qui vnam tantum in Chriſto operationem aſſerunt. Cõtinebatur
etiam teſtimonium in ſupradictis quoddam è libro quodam ſine inſcriptione poſitum.
Liber vero *vnde teſtimonium* erat petitum Seuerum his orationibus reprehenſum clare
demonſtrabat..............

STEPHANI GOBARI TRITHEITÆ LIBER. CCXXXII.

LEcti librum Stephani Tritheitæ cognomine Gobari. Opus magni videbatur labo-
ris, fructum verò non æqualem operæ tulit. Laudis n. ſtudium magis quam magnam
vtilitatem præ ſe fert. Ipſa capita, quæ tractat, quæque in communes & Eccleſiaſticas
quæſtiones retulit, minimum quinquaginta duo erant, paucis his adiectis *particularibus*.
Hæc duplices *Sententias* includunt, & non ſolum duplices, ſed etiam repugnantes. Sen-
tentias vero has nõ argumentis, nec verbis S. Scripturæ confirmauit: ſed *teſtimoniis tan-
tum, vt ſcriptor putauit, variorum Patrum, quorum alia ſententiam Eccleſiæ, alia contra-
riam continebant*. Contrariam quidem, antiqua teſtimonia, & antiquorum hominum
non multũ de certa ſententia laborantiũ aſſeruerunt, quatũ aliqua non amplexi ſunt, ſed
tamen ei qui hæc collegit amplecti viſi ſunt: Eccleſiaſticam vero opinionẽ, confirmant
teſtimonia virorum qui verè ſenſerunt. Hæc autem ſunt capita, de quibus per teſtimonia
duplex, & contraria ſententia proponitur.

Proprietas, & figura, & forma hypoſtaſis eſt, ſed non coniunctio *ſubſtantiæ, & pro- 1.
prietatis, nec per ſe ſubſiſtens.*

Hoc primũ nonnulla teſtimonia confirmarunt; deinde rurſum poſtea contrarium
alia, hoc eſt, formam & proprietatem, & characterem hypoſtaſin non eſſe, ſed hypoſtaſios
figuram. Et in alijs capitibus, ne in ſingulis eadem repetere cogamur, *teſtimonia diuerſa
contrarium aſſerentia*, videntur vtrunque prolatum confirmare.

Johannes Baptiſta Octobri menſe conceptus eſt, cuius contrarium, non in hoc, 2.
ſed Nouembri.

Deipara Dominicæ conceptionis in menſe *nonorum* Annunciationem accepit, ni- 3.
mirũ Aprili, quẽ Hebræi Niſam dicũt, peperit vero Dominum noſtrum IESVM Chriſtũ
471 menſibus nouem euolutis, hoc eſt, quincto Ianuario, media nocte, quæ eſt octauo Idus
Ianuarias: huic opinio contraria, non in illo menſe, quem diximus, ſed 25. Martij Annun-
ciationẽ accepiſſe, & peperiſſe Saluatorem non quincto Ianuarij, ſed octauo Cal. Ianuar.

In reſurrectione idem omnino corpus quo nunc induimur, aſſumemus, nullam 4.
mutationem in incorruptibile aſſumentes, & è contrario, non corruptibile hoc idem
nos corpus aſſumemus.

Eadem forma reſurgemus, & non eadem, ſed alia.

Qua ætate quis mortuus eſt, eadem reſurget, contrarium: non ita, ſed pueri in 5.
perfecta ſtatura reſurgent, & non ſimul omnes, ſed diuiſim. 6.

Tenue, aëreum, ætherium, & ſpirituale tempore reſurrectionis corpus aſſume- 7.
mus, & non hoc, ſed terreum, denſum, & ſolidum.

Deitatem humana eſſe forma, & animatã, *& illud*, ad imaginem corpoream figu- 8.
ram oſtendere, qua & homo ad imitationem archetypi conditus eſt. Angelus habere
corpora eiuſdem figuræ, qua ſunt hominum, & è diuina ſubſtantia animam humanam
prodijſſe. Et his contraria. Deitatem non eſſe humana forma, nec omnino figuratam,
ſed neque quidquam aliud prædictorum naturã eſſe. Similiter nec Angelos corporeos,
ſed incorporeos eſſe, humanamque animam non eſſe è diuina ſubſtantia.

Aliud fuiſſe hominis corpus ante præuaricationem, quod ſplendidum vocant, & 9.
aliud poſt tranſgreſſionem, carneum ſcilicet, vt nunc eſt, (& hoc ſunt pelliceæ tunicæ)
quod in reſurrectione deponemus. & è contrario, *pellitas tunicas non eſſe carnem no- * *Pelliceas vetus*
ſtram. *Interpres.*

Primo reſurgent. Iuſti, & cum ijs omnia animalia, & [poſt] mille annos viuent lau- 10.
te, comedentes, bibentes, generantes, & poſt hæc vniuerſalis fiet reſurrectio. & è con-

Digitized by Google

trario,neq; Iuſtorũ non p̃cedet reſurrectio,poſt mille annos deliciæ, neq; generatio erit.

11. Poſt reſurrectionem in paradiſo iuſti viuent,& non in paradiſo,ſed in cœlis, & paradiſus non in cœlo,nec in terra, nec in ijs quæ interiecta ſunt.

12. Super Hieruſalem eſt paradiſus, & in tertio cœlo , & arbores in eo,ſenſu præditæ ſunt,& intellectum habent,& rationem,& homo poſt præuaricationem inde in terram delatus eſt.Deinde & contrarium. Paradiſum non in tertio eſſe cœlo,ſed in terra.

13. Bona quæ præparata ſunt iuſtis oculus non vidit,nec auris audiuit, nec in cor ho- 472
minis aſcenderunt. Quanquam Hegeſippus vir antiquus & Apoſtolicus, libro quincto Commentariorum haud ſcio an offenſus dicit fruſtra hæc dici,& eos qui hæc dicunt *in S.ſcripturam*,& contra *Chriſtum dicentem*,beati oculi veſtri videntes, & aures veſtræ hæc audientes,&c.mentiri.

14. Damnati peccatores in punitione abſoluuntur à peccatis ſuis, & poſt mundationem abſoluentur à pœna. Quanquam non omnes damnandi liberantur, & abſoluuntur,ſed aliqui tantum,& hanc eſſe Eccleſiæ ſententiam,neminem è pœna eripi.

15. Vri & non comburi,eſt incorruptibiliter corrumpi. Titus autem Epiſcopus Boſtrorum contra Manichæos ſcribens primo libro ait : Quomodo corruptio ſuimet corruptio.Semper enim aliud quid corrumpit,non ſeipſum.Si ſeipſum corrumperet, principium non habuiſſet:corrumperetur enim ſeipſum corrumpens. Fieri enim non poteſt incorruptibilem corruptionem communi ſenſu percipi aliquando poſſe, & clarum eſt hunc S.virum in altero ſenſu dixiſſe impoſſibilem eſſe corruptionem non corruptam. Et S.Ioannes ſecundum alterum ſenſum. Hic quidem incorruptibilem eſſe corruptionem dixit,pro perpetuo viuentem,& ſemper exiſtentem.Ille vero corruptionem incorruptibilem non eſſe,hoc eſt,non poſſe corruptionem impaſſibilitatem eſſe , & incorruptionem,& accidentium ſeruatricem [impaſſibilitatem] ſed num vtraque ſententia ita ſe habeat Gobarus auctor operis differentem ſententiam non intelligens pugnantes quodammodo inter ſe tradidit concluſiones.

16. Futurum ſeculum octauum eſt,& contra,non octauum,ſed nonum eſt.

17. Saluatoris noſtri IESV Chriſti corpus tenue erat poſt reſurrectionem , & agile,
Ioan. 20. cœleſte,leue,neque tangibile.*Et ideo intrauit clauſis ianuis*. Et tangibile & craſſum corpus eſt aliud à tenui,& eo quod eſt diuerſæ figuræ & diuerſæ ſubſtantiæ. Huius contrarium eſt.Dominum noſtrum IESVM Chriſtum poſt reſurrectionem, nec purum,nec ſubtile,nec agile corpus habuiſſe ; magica vero arte , non ipſius corporis natura,ianuis clauſis intraſſe.

18. Chriſtus non depoſuit carnem poſt reſurrectionem , ſed vna cum carne in dextra ſedet Patris ; & è contrario , veniet iudicare viuos & mortuos, non carnem indutus,ſed 473
diuinum habens corpus.

19. Non veniet Dominus in carne in ſecundo aduentu, ſed nuda diuinitate.Hoc vero Gobarus caput conſtituens,& teſtimonia adducens Titi Epiſcopi Boſtrorũ milleque alia habens,quæ adducere poſſet teſtantia, Dominum IESVM Chriſtum in ſola diuinitate venturum;omnia omiſit, & nullius meminit , vbique *præſultantem* ſuam impietatem, quæ in negando,carnis vnam naturam eſſe,impudens eſt,oſtendens.

20. Corpus impaſſibile,inuulnerabile,& immortale,alterius eſt ſubſtantiæ,& generationis,quam corpus noſtrum:& mortalia in incorruptionem & immortalitatem tranſeuntia,mutationem ſubſtantiæ admittunt.

21. Definitio vna quæque perfecta manens,definitorum conſeruat naturam:ſi quis vero ab illo aliquid ſuſtulerit, ei ué addiderit:definitum diſſoluitur. Hæc duo igitur capita, quemadmodum & parua illa prius dicta , ex vna parte tantum, & non ex vtraq; oppoſitorum,teſtimonijs muniuntur.

22. Deus Verbum totus eſt in omni,& ſuper omne,& totus eſt corpore, quod ſibi hypoſtatice aduniuit,& ſimpliciter diuinitatis ſubſtantia tum natura,cum virtute , & operatione omnia complet , & per ſingula creata communicando ſe ad vniuerſum tranſit. Et non ita.Deus ſua ſubſtantia eſt extra vniuerſum,in omnibus vero ſuis eſt virtutibus.

23. Ante mundi creationem Deus Angelos creauit. Et non ſic,ſed primo die quo mundum fecit.

24. Angeli & Dæmones corporibus vniuntur, & contra, neutri horum corporibus vniuntur.

Angeli,

Angeli,& rationales animæ,& omnes creaturæ intelligibiles,natura ipſa,& ſecundum naturam incorruptibiles & immortales ſunt. Et è contrario. Non natura,ſed gratia ſunt immortales: natura vero ſolus Deus. 25.

Angeli deſcendentes è cœlo in terram, carnem habuerunt, & genitalia, & cum mulieribus commiſti gigantes procrearunt:& docuerunt illos artes & malas artes. Gigãtes vero cũ brutis congredientes, homines prodigioſos genuere, & dæmones tam virili q̃ muliebri ſpecie. illi Angeli puniuntur: *vbi terrarũ ignis editur atq; erumpit*,& calida aqua. Animæ peccatorum dæmonia ſunt. Et contra omnes angeli rebelles cum ſine carne fuerint,non per ſe,ſed vſi hominibus velut inſtrumentis congreſſi ſunt cum femi-
474 nis:at potius neque per ſe,neque hominibus vſi velut medijs; & non mutantur hominum animæ in dæmonia. 26.

Cœlum rotundum eſt,neq; in orbem vertitur. Et non eſt rotundum,& in orbem vertitur. 27.

Hoc quod dictum : *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas* , hic Spiritus ſanctus fuit;& contra Spiritus ſanctus non fuit,ſed vnum è quatuor elementis. 28.

Dies Dominicus idem eſt,& octauus,& primus;& non ſic. 29.

Animæ hominum ſunt corpora intelligibilia,& eadem figurâ ſunt,qua forma exterior corporis,& è contrario;Incorporea eſt anima,& corporeis non ſubijcitur figuris. 30.

Animę hominum ante mundi conſtitutionem fuerunt,& è cœlis in corpora tranſierunt,vt Moſes,& Prophetæ,Socrates,Plato,Ioannes Baptiſta, Apoſtolorumque animæ,& ipſa etiam Chriſti. Et è contrario:non ante corpora in cœlo erant hominum animæ,ſed in corporis ortu ſubſtiterunt. Ante fuit corpus , deinde anima: Vel potius,nec prius ſunt,nec poſt ſunt,ſed ſimul exiſtunt. 31.

Corpus Adami fecit Deus è terra;& non è terra,ſed ex aqua & vento. 32.

Spiraculũ quod Deus inſpirauit in faciẽ Adami temporarium fuit, nec vt æternus ſpiritus;Et non temporarium fuit,ſed animus immortalis. 33.

Temporariũ ſpiraculum nõ fuit, neq; anima,ſed mens,vt è tribus partibus homo conſtituatur mẽte,anima,& corpore.&,nihil dictorum fuit,*inſpiratũ illud ſpiraculũ,ſed Spiritus ſanctus. Et non ipſe fuit anima, neque mens appellatus*; ſed creans animam. 34. * [illegible]

Terra,aqua,& reliqua elementa mutantur in fructus,& plantas,& cibus in corpora & neruos,& reliqua membra corporis. Et è contrario. Terra non conuertitur in carnem & neruos,& plantas,& fructus,nec alimentum in corpus noſtrum. 35.

Poſt mortem anima,neque corpus,neque ſepulchrum excedit,Et è contrario,non manet cum corpore anima,neque in ſepulcro. Hic mille teſtimonijs abundans Gobarus,Seueriani ſolum Gabalorum antiſtitis,& Irenæi adhibuit. 36. Irenæi.

Omne generatum corruptibile eſt,& mortale, voluntate vero Dei manet inſolubile & incorruptibile.Et è contrario natura corruptum, non poteſt incorruptibile eſſe
voluntate Dei. Contraria enim docet ſibi hoc aſſerens, & impoſſibilitatem Creatori
475 aſſignat.ad hanc opinionem confirmandam teſtimonium adducit Iuſtini Martyris, è libro quo Gentium errores refutat, & contra Platonis argumentum dicentis. 37.

Cum facti eſtis,immortales non eſtis,neque omnino indiſſolubiles , neque igitur diſſoluemini,nec moriemini morte,nacti legem, quæ mea voluntate fortior eſt. Ipſe quidem Martyr Platonicum arguens ſophiſma oſtendit Platonem creatorem inducere, quaſi contra ſe ipſum loquatur & nullam *conſequentiam* dictis adhibeat.vel enim neceſſe eſt omne generatum corruptibile eſſe ſecundum priorem definitionem, vel eum dicendo omne generatum corruptibile eſſe mentiri.Gobarus gentile argumentum euertens nititur ad Eccleſiæ opinionem traducere. Hæc igitur priora capita duobus, & contrarijs teſtimonijs,vt putauit,adornans,ad ea quæ vnius partis tantum ſunt deſcendit. Et primo quidem dicit,quod totius opuſculi caput eſt trigeſimum octauum, quomodo de Domini incarnatione beatus Euſtathius Antiochenus antiſtes docuerit. 38. Lege [illegible]

Et vt B. Cyrillus Alexandrinus,& qua ratione hoc doctores Eccleſiæ intellexerint: 39.
De die illo,vel hora nemo ſcit,neq; Angeli,neque filius, niſi Pater:& quomodo hoc Seuerus 40.
intellexerit. Hæc capita vnius opinionis proſequens deſcendit, iterum ad ea quæ dupli- 41.
ces opiniones continent,& caput conſtituit.

Dominus noſter Iesvs Chriſtus lacte è B. Virgine nutritus eſt , & non lacte nu- 42.
tritus eſt.

Cyri epiſcopus Nicolaitarum damnāt hæreſim,ſed ipſum Nicolaum talem fuiſſe negant. Stephanvs.
Hippolytus & Irenæus Epiſtolam Pauli ad Hebræos dicunt non eſſe illius. Cle- 10.
mens quidem,& Euſebius,aliorumque Patrum confeſſus hanc etiam alijs adnumerant,
& aiunt hunc Clementem hanc ex Hebræo tranſtuliſſe.
Originem, & Theognoſtum magnus ille Athanaſios Alexandrinus in multis li- 11.
bris admittit.Et Titus Boſtrorum,& Gregorius Theologus in epiſtolis eundem Philo- *Origenes.*
calum nominat.Et Nyſſenus laudabilter eius mentionem facit, & Dionyſius Alexandri-
nus ad hunc eundem ſcribit: & poſt mortem illius ſcribens ad Theotecnum Cæſarien-
ſem Epiſcopum laudat Origenem, atque Alexander Hierapolitanus ad Origenem ſcri-
bens,verbis eum plurimum delinit.
Theophilus & Epiphanius Origenem plurimum auerſantur. 12.
Quid ſenſerit B.Hippolytus de hæreſi Montaniſtarum, & quid Gregorius Nyſſe- 13.
nus.Hæc quidem particularia magis quam capita in his. Iterum vero in quid commu-
478 nius delabitur,& adfert teſtimonia.
Anima omnis mortui iuuatur maxime per preces, oblationes, & eleemoſynas 14.
pro ſe factas.Et è contrario non ſic.
Hactenus quidem reperimus Gobarum capitum ſuorum libellum confeciſſe. 15.

GERMANI PATRIARCHÆ C. LIBER CCXXXIII.

Apologeticus pro Gregorio Nyſſeno.

LEGI librum auctore Germano,qui primum Cyzici ordinatus,poſt Conſtantinopo-
litanus Patriarcha fuit,qui liber inſcribitur *Retribuens & legitimus*:quod perinde eſt
ac ſi dixeris: De vera & legitima retributione,quod rependatur hominibus pro vt vixe-
rint.Et hæc quidē tituli inſcriptio. Contendit vero Gregorium Nyſſæ Epiſcopum eiuſ-
que ſcripta ab Origenis errore eſſe immunia. Etenim quibus deliriū illud placet, dæmo-
nibus & hominibus in æternā pœnam coniectis liberationē inde expectandā: illi(quod virū
doctrina ſingularē, & eloquētia inſignē eum agnoſcerent, claramq; ſanctitatis exiſtima-
tionē per omniū ora decantatā viderent)aggreſſi ſunt claris & ſalutarib.eius ſcriptis,ob-
ſcura ac pnicioſa Origeniani ſomni venena admiſcere, virtutiq;hominis,& doctrinæ ce-
lebri hæreticā occulte amentiā ſubijcere. Quare partim Additamentis falſis;partim re-
ctis argumentis violenter detortis,multa ex irreprehenſibilibus eius monumentis calu-
mniari conati ſunt.Contra quos Germanus pietatis patronus acutū veritatis gladiū ſtrin
gens,*& vulnere proſtratos hoſtes,relinquēs victorem ſuperioremq́ eum conſtituit in quē hæ-
retica* colluuies inſidias ſtruxerat, & poſuerat.Huius ſtylus in hoc opuſculo purus ac cla-
rus,verborumq; tropos feliciter arripiens, phraſi venuſta & eleganti nō ad frigiditatem
vergens,pro poſito valide inſiſtens, par etiam in contentionibus ſuſcipiendis, nihilque
citra neceſſitatem immiſcens, nihil quod dictu ſit neceſſarium prætermittens, tum
conſtructione & epicherematibus,tum enthymematibus, & eſt veluti clara ſanæ do-
ctrinæ norma. Ita & illorum,ſi quis vehementes,claras,& gratas, & ſpiritualem *doctri-
nā oſtentationi* præferentes ſcribere orationes cupit, egregiū eſt exemplum,& imitatio-
ne dignū.Notat primo hæreticū dogma, quod dæmones in antiquum ſtatum,& eos qui
in flagitijs ſuis moriuntur, poſt pœnas definitas in Beatorum numerum aggregandos
nugatur. Refellit vero fabulis plenam impietatem, primum è Domini verbis, hinc ex
479 Apoſtolicis Decretis,quibus & Prophetarum teſtimonia adijcit, clarè oſtendentia, vt
æterna eſt Iuſtorum ineffabilis fruitio; ſic & peccantium ſempiternam atque infinitam
pœnam futuram.non modo autem teſtimonijs allatis hæreticum atque profanum con-
demnat venenum,verum etiam è ſanctis Patribus.Quin etiam validius, ex eiuſdem pro-
prijs ſcriptis quorū per fide hæreſis patronum accipere aggreſſa eſt: ex his omnibus pijs
ſententijs & verbis calamitoſam illam animæque pernicioſam fabulam à toto clero Ec-
cleſiaſtico illum amouere:pium vero dogma,malitiam exoſam confirmare & erigere
apparet.ad eundem quoque modum inſtruere ac munire veritatis vallum,vnde hoſtem
arcere in promptu ſit.Dicta reliqua deinde ſancti Patris adfert, quibus improbi ac nequā
ſectarum caupones,vinū aquæ miſcētes adulterare illa,quin potius Eccleſiaſticas doctri-
nas conati ſunt.Has porro ſacras ſententias adducens de Origeniſtis in proprijs ſenten-
tijs

GERMANVS. tijs conuictis quibus illi male vtebantur, triumphum egit. Reprehendens tum quod legitima quidem audacibus & impudentibus additamentis illegitima redderent, tum vero additamenta continuantes, noua magna arrogantia & ſtupiditate ad hæreticam ſuam opinionem ea audacter detorquerent. Et, vt breuiter dicam omnia, Sancti huius Patris ſcripta ab omni hæretica prauitate, & à calumnia, q̃ in impietatẽ vergit, immunia eſſe declarat. Hæc porro immunitas & improbitatis refutatio & ex antecedentibus loci deprauati, & ex conſequentibus conficitur, & demonſtratur; & ex alijs ſexcentis B. Gregorij Nyſſeni libris, qui orthodoxè & legitimè ſentiunt, recte exeuntiens, vt nemo melius, in ſalutares preces ac laudes Dei laborem finiit. Libri autem *quos inſidiis* excipere hæretici moliri ſunt, & quos Germanus veritatis propugnator primarius ab latronũ inſultu ſine noxa ſeruauit, *Sunt Dialogus ad Macrinam ſororem de Anima; & liber catecheticus, & ille qui de perfecta vita narrationem continet.*

CCXXIV. EXCERPTA EX ORATIONE S. METHODII de Reſurrectione.

LEGI S. Methodij Epiſcopi & Martyris, ex oratione de RESVRRECTIONE: cuius compendij hoc eſt argumentum: Corpus non eſſe vinculum animæ vt Origenes *Thren. 3. 34.* exiſtimauit; neque carceribus illigatas à Hieremia propheta dici, eo quod in corporibus ſint: neque enim animæ operationes à corpore impediri affirmat, immo corpus circumferri potius, & cooperari ea ad quæ anima innitat. Enimuero quomodo illud Gregorij Nazianzeni, & multorum aliorum intelligendum? Origenes aſſeruit, corpus poſt præuaricationem animo vinculi loco adiunctum eſſe, cum prius ſine corpore viueret. 480 Quin & hoc corpus quod geſtamus cauſam eſſe peccatorum; propterea etiam vinculum appellauit, vt quod animam à bonis operibus prohibere poſſit.

Quod ſi corpus animæ vt vinculum copulatum eſt poſt præuaricationem; aut datum eſt, bonorum, aut malorum animæ? impoſſibile eſt bonorum: nullos enim medicorum aut artificum aliorum porrigit remedium peccanti, vt plus peccet: multo minus Deus. Sequitur ergo malorum: Atqui videmus, vt primum Cain hoc corpore veſtitus homicidium fecerit; Poſteri verò ad quæ ſcelera prolapſi ſint, manifeſtum eſt. Ergo corpus non eſt vinculum malorum, nec vllum penitus vinculum [aut carcer] nec illud anima poſt præuaricationem primum induit.

Methodius. Homo, inquit, ſecundum naturam, dicitur veriſſimè neque anima ſine corpore: neque corpus ſine anima, ſed illud quod ex anima & corpore in vna pulchritudinis for*Neg. Origenes* mam componitur. Origenes vero, vt Plato, ſolam animam dixit conſtituere hominem Differentiam inter hominem & cætera animalia eſſe dicit: Animalibus varias ſpecies & diuerſæ formæ datæ ſunt, quantas nimirum valida & viſibilis natura Deo iubente produxit: Homini vero datum eſt vt eſſet ſimilis Deo, Deique formæ, & omnia quæ ad perfectam & primigeniam Patris & Filij vnigeniti imaginem ſpectant: Et qua ratione hoc [datum ſit] ſanctus ait inueſtigandum. Phidiam ſtatuarium ait, cum Piſæam ſtatuam ex ebore formaſſet, imperaſſe vt oleum interius infuſum ſemper ex ſtatua promanaret, vt illi immortalem vim hoc modo conciliaret.

Diabolus, inquit, eſt ſpiritus, circa materiam, à Deo factus, vt & Athenagoræ placuit, (quemadmodum & reliqui angeli ab eodem Deo facti ſunt) cui materia & quæ ad *ὑπομενούσας νε- fortaſſe ad μνή- μην.* materiæ formas pertinent, adminiſtratio commiſſa eſt. Ad hoc enim angeli creati à Deo, vt rebus ab ipſo effectis præeſſent: vt Deus quidem communem & generalem omnium prouidentiam gerens, qua rerum omnium poteſtas & imperium ab ipſo pendet. reliqui vero angeli in ijs officijs ad quæ illos Deus fecit, & præfecit, manſere: Diabolus verò arrogantia elatus, & in rebus ſuæ fidei commiſſis, inuidiâ aduerſus nos conceptâ, perfidus factus eſt.

Gen. 6. Quemadmodum & ij, qui poſtea corporum amore capti cum filiabus hominum per amorem ſunt congreſſi. Nam & ipſis Deus, vti & hominibus, liberum dedit [ad bonum eligendum, aut malum] arbitrium.

Et per pelliceas tunicas mortem intelligit. Narrat enim de Adam: Quem DEVS omnipotens eum immortalem feciſſet, ſciens eum ex inſidijs [Diaboli] malum

Digitized by Google

lum factũ,vti & ille erat,qui eum deceperat,diabolus, propterea illi pelliceas veſtes cõ-
481 cinnauit,quaſi illum induens mortalitate,vt per corporis ſolutionem omne quod in eo
malum erat,moreretur.

S. Paulo binas reuelationes contigiſſe dicit: Neq;.n. Apoſtolus,inquit,paradiſum
in tertio cœlo collocat,vti norunt qui ſubtilia eius verba animaduertunt, quando dicit:
Scio hominem huiuſmodi raptum vſque ad tertium cœlum: Et, *Scio huiuſmodi hominem, ſi-* *2. Cor. 12.2.*
ue in corpore, ſiue extra corpus, Deus ſcit; quoniam raptus eſt in paradiſum. Duas illuſtres
reuelationes ſe vidiſſe ſignificat: bis manifeſtè raptus: ſemel quidem vſque ad tertium
cœlum [ſemel autem in paradiſum. Illud enim: *Scio raptum huiuſmodi vſque ad tertium
cœlum*] propriè ſignificat illi apparitionem factam in tertio cœlo. Illud verò; *Scio
rurſum raptum huiuſmodi hominem, ſiue in corpore, ſiue extra corpus, Deus ſcit, quoniam
raptus eſt in paradiſum*: alteram rurſum apparitionem ſibi factam in paradiſo oſtendit.
Hæc autem eò dicit quod contrarium ſentientes paradiſum tantum ſpiritualem pone-
rent ex Apoſtolico dicto, velut qui ſupra cœlum eſſet, vt inde concluderent ſine corpo-
re futuram in paradiſo vitam.

Docet etiam malum facere aut non facere eſſe in noſtra poteſtate; quia non pen-
deremus pœnas de malis coactis, aut præmia reciperemus pro benefactis. Sed cogitare *Lectionem in o-*
vel non cogitare mala, in noſtra poteſtate non eſt. Hinc D. Paullum ait dicere: *Non quod* *rã ſequor, alioqui*
volo hoc facio; ſed quod nolo, hoc facio; hoc eſt: Non quod volo cogitare, hoc cogito: ſed *non eſt ſenſus.*
quod nolo. Porro eradicatum eſſe vitium mala cogitandi affirmat per poteſtatem mor- *lego ὁ ἀμαρτάνει* *niſi ſit interro-*
tis naturalis. Propterea enim à Deo peccatori mors infertur, ne malum eſſet æternum. *gatio.*
Sed qua ratione hoc intelligendum eſt? Sciendum hoc etiam ab alijs noſtris Patribus *Ad Rom. 7.*
eſſe traditum: morientibus per mortem peccata nec augeri nec minui.

EXPOSITIO DICTORVM QVORVNDAM
Apoſtolorum ex eod. S. Methodij libro.

LEGI ex eodem illius libro compendioſam dictorum quorundam Apoſtolicorum
explanationem. Videamus quid ad Apoſtolum habeamus dicere. Illud enim, quod
ab eo dictũ eſt: *Ego viuebam, ſine lege.* Aliquando [nempe] ſurſum in paradiſo (vt ab initio *Rom. 7.*
poſuimus) ante legem, non extra corpus, ſed cum corpore noſtro, (vitam in protopla-
ſtis actam indicat) extra concupiſcentiam tamen viximus, ignari penitus quæ vis [aut im-
petus] eſſet concupiſcentiæ. Etenim non habere ad cuius præſcriptum viuas; neque ex-
482 plicandi iuſſi diuini (quo pacto viuẽdum ſit, vt vel debito præmio afficiatis, vel damne-
tis) liberam poteſtatem; hoc ab omni rerum crimine abſoluit, quia nemo appetit ea, quę
non prohibentur. Et quamuis concupierit; non tamen accuſabitur. Appetere enim non
cadit in præſentia, & ea quæ in poteſtate ſunt poſita; [ſed in præſentia quidem, non tamẽ
in poteſtate noſtra poſita:] Quomodo enim hoc quiſpiam amet, à quo non arcetur, &
quo non indiget? Hinc concupiſcentiam neſciuiſſem, niſi lex dixiſſet: *Non concupiſces.* *Gen. 2.*
Audientes enim, *de ligno ſcientia boni & mali non comedetis. In quocumq; enim die come-
deritis ex eo, morte moriemini.* Tunc concupiſcentiam arripuerunt, & conceperunt. Ideo
bene dictum eſt: *Concupiſcentiam neſciebam, niſi lex dixiſſet: Non concupiſces.* Nec come-
dere [appetiuiſſem] niſi dictum fuiſſet: *Non comedetis ex illo* Hinc enim peccatum mihi
illudendi occaſionem accepit. Dato enim mandato, diabolus occaſionem habuit exci-
tandi in me concupiſcentiam. Nam ſine lege peccatum erat mortuum. Non data enim
lege peccatum quaſi inefficax erat. Ego autem viuebam ante legẽ inculpatè, vt qui nor-
mam non haberem, ſecundum quam viuerem. *Sed cum veniſſet mandatum, peccatum re-* *Rom. 7.*
*uixit. Ego autem mortuus ſum, & inuentum eſt mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc
eſſe ad mortem.* Nam poſt legem à Deo latam, & mandatum mihi datum quid faciendum
eſſet, operatus eſt in me concupiſcentiam diabolus. Nam ∴ promiſſio Dei mihi data ad
vitam & immortalitatem, vt obediens illi, vitam ad immortalitatem ſemper eſfloreſcen- *∴ Præceptum.*
tem habeam, & gaudeam, contemnenti illam in mortem vertit; cum diabolus, quem hic
peccatum nominauit, eo quod ipſe architectus ſeu auctor ſit peccati, qui accepta, per
præceptum, occaſione me per inobedientiam decipiendi, deceptum occidit, hæc ſcili-
cet damnationis ſententia: *quacumque die comederitis ex illo, moriemini*: reum peregit:
Vt *lex quidẽ ſancta: & præceptum Dei ſanctũ*, iuſtũ & bonum, ad ſalutẽ nempe non ad exi-

tium datum:nihil enim inutile vel noxium à Deo fieri credimus. Quid ergo?num bonū
mihi mortem creauit, quod mandatum mihi datum ſummi boni cauſſa fieri debebat?
abſit. Quia lex Dei mihi nequaquam cauſſa fuit, vt corruptionis iugum ſubirem, ſed dia-
bolus; vt per bonum, malum palam fieret, qui effecit apud me vt fieret & deprehendere-
Rom. 7. tur ſummus peccator peccati & fabricator. *Scimus enim quod lex ſpiritualis eſt*, eoque
nulli vllius damni cauſſa: Spiritualia enim ab irrationali concupiſcentia & peccato pro-
cul habitant. *Ego autem carnalis ſum, venundatus ſub peccatis*, quaſi diceret: Ego autem
carnalis ſum, & in medio boni & mali in libero arbitrio conſtitutus, vt in meâ poteſta-
Rom. 7. te ſit, quid velim eligere. *Poſui enim ante faciem tuam*, inquit, *vitam & mortem*. Ego pro-
nus ad violandam legem ſpiritualem videlicet præcepti; & [promptus [ad materialem 483
[ſeu carnalem] ſerpentis videlicet ſuggeſtionem, propter hanc electionem venun-
datus cecidi in peccatum obnoxius diabolo. Hinc ergo obſidens me peccatum inſidet
& incolit atque inhabitat in carne mea, pœna mihi legem præuaricanti impoſita, vt ve-
Rom. 7. nundarer peccato. Hinc illud dictum: *Quod operor non intelligo; & quod odi, facio*: nō eſt
de factis intelligendum, ſed de ſolo cogitatu: Neq; enim eſt in noſtra poteſtate cogitare,
aut non cogitare abſurda, ſed vti, vel non vti cogitationibus reipſa in nobis eſt. Nam
arcere cogitationes vti nobis non incidant, non poſſumus, cum aliunde ſuggeſtas
admittamus: ſed conſentire, aut patrare non cogimur. Propterea, *velle mihi qui-
dem adiacet*, ne mala cogitem: *perficere autem*, vt illa extinguam, ne amplius men-
ti occurrant, *non habeo*. Quia hoc, vt dicebam, non eſt in noſtra poteſtate, vt ſit ſen-
ſus talis huius dicti: *Non enim, quod volo bonum, facio*. Volo enim ne cogitare qui-
dem, quæ mihi noceant; hoc etenim bonum prorſus inculpatum eſt. Et hoc qui-
dem; quod volo bonum, non facio; *quod vero nolo, facio malum*. Nolo cogitare, cogitan-
Fortè: καὶ ἐπιτεί-ψατο. Et videte vtrum non propter hoc ipſum, &c. do interim quæ nolo cogitare. Atque propter hæc ipſa fortè Dauid DEVM [ſupplex]
adijt, iratus cogitationibus ſuis, quas paſſus eſt inuitus. *Ab occultis meis munda me, & ab
alienis parce ſeruo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor
Pſal. 18. à delicto magno*. Et ipſe Apoſtolus alibi: *conſilia deſtruentes, & omnē altitudinē extollentem
2. Cor. 10. ſe aduerſus ſcientiā Dei, & in captiuitatē redigentes omnem intellectum in obſequiū Chriſti.*
Si quis autem in eodem [Pauli] loco progredienti auſus dixerit, quaſi doceat Apo-
ſtolus, quod non ſolum ratiocinando malum oderimus, & quod nolumus, faciamus; ſed
etiam in operando id ipſum, eo quod dicat: *nō quod volo facio bonum: ſed quod nolo malū
hoc facio*, ab hoc, qui verè, ita vt dicit, ſentit, petimus explicari, quod ſit illud malū, quod
Apoſtolus oderat, & nolebat facere? Faciebat autem & bonum, quod volebat facere, &
tamen non faciebat. ſed contra potius, quoties volebat bonum facere, toties bonū, quod
1. Cor. 11. 1. volebat, nō faciebat, ſed malum quod nolebat, faciebat. Quemadmodū verò nos quoq;,
vt peccatū penitus abijciamus adhortatur: *imitatores*, inquit, *mei eſtote, ſicut & ego Chriſti*;
Ita non faciendo quæ nolebat, ſubijcit ante dicta. Sed ſolum cogitando, quomodo Chri-
ſti ſedulus erit imitator? Bonum igitur, niſi haberemus hoſtes & aduerſarios, erat iucun- 484
diſſimum. Sed quia hoc erat impoſſibile, & quæ volumus, nequimus: nolumus enim ad-
uerſarios, qui nos in vitia trahant (quod eſſet ſine ſudore ſaluari.) Et hoc quod volumus,
non fit, ſed quod noluimus, oportebat. n. nos probari; ne dedamus ô anima, ne dedamus
Eph. 6. 13. nos in malo. *Sed accipientes armaturam Dei protegentem nos: induamur loricam iuſti-
tia, & calceemus pedes in præparationem Euangelii, in omnibus ſumamus ſcutum fidei, in
quo poſſimus omnia tela nequiſſimi ignea extinguere: & galeam ſalutis, & gladium ſpiritus,
quod eſt verbum Dei, vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli, conſilia deſtruere, & omnem
2. Cor. 10. altitudinem extollentem ſe contra ſcientiam Chriſti. Quoniam non eſt nobis colluctatio ad-
Ephes. 6. 12. uerſus carnem & ſanguinem. Non enim quod volo, hoc ago; ſed quod odi, hoc facio.* Si au-
Rom. 4. tem quod nolo, illud facio, conſentio legi, quoniā bona eſt. *Nunc autem non amplius ego
operor illud, ſed quod habitat in me peccatū. Scio enim quia nō habitat in me, hoc eſt, in carne
mea bonum*. rectè dicēs [D. Paulus.] Meminiſtis enim, quemadmodū antea à nobis expli-
catū eſt, poſteaquā accidit vt homo deceptus pceptū cōtemneret, ab illo tempore pec-
catū, propter inobedientiā, originē accepit in homine habitandi. In hunc enim ſtatū res
incidit. Ærumnis anxijs & cogitationibus importunis oppreſſi, Dei ſpiritu exuti ſumus,
& corporali concupiſcentia impleti, quam callidus nobis ſerpens immiſit. Hinc Deus
mortē, qua deleret in nobis peccatū, excogitauit, vt ne in nobis, ſi immortales manſiſſe-
mus, etiā concupiſcentia ſemper repullulās immortalis eſſet. Vnde Apoſtolus: *Scio enim
quod*

quod non habitet in me, hoc eſt, in carne mea bonum; quod cum dicit, vult declarare peccatum in nobis, poſt præuaricationem, per concupiſcentiam ædificaſſe, cuius velut noua germina, cogitationes carnem titillantes in nobis ſemper excitantur. Duo enim cogitationum genera exiſtunt, alterum à concupiſcentia, ſe in corpus noſtrum inſinuante, natum, quod ex ſenſu, vt dixi, ſeu cogitatione, corporalis ſpiritus conſtat; alterum autem à lege diuini præcepti, [profectum] quam vti naturalem legẽ à Deo inſitã accepimus, quæ mentem noſtram ad virtutem excitat. Vnde condelectamur legi, in animo, hoc enim interior homo eſt. Legi vero diaboli [condelectamur] ſecundum inhabitantem in carne concupiſcentiam. Diabolus enim, qui repugnat, & oppugnat legem Dei quaſi impetum quendam mentis ad bonum; hic eſt qui ſenſus noſtros corporales & vitioſos ſemper impellit ad impietatem. Tres enim Paulus, hic manifeſtè mihi leges explicare videtur: vnam ſecundum inſitum in nobis bonum, quam apertè vocauit legem mentis: alteram, quæ fit ex diaboli impetu ſeu tentatione, cum ſæpe ad improbas animam pertrahit ima- *Rom. 7.*

485 ginationes; quam ait repugnare legi mentis. Tertiam ſecundum peccatum ex concupiſcentia inueteraſcentem in carne, quam legem peccati habitantem in membris appellauit, qua inductus [homo] ſæpe ad peccatum, & improbas actiones actus pellicitur. Videtur enim quaſi nobis ipſis nunc hoc melius, nunc illud deterius; & cum id, quod nobis videtur natura melius, deteriore illo potentius fuerit, animus toto impetu fertur in bonũ; quando vero id quod deterius eſt, regnũ inſolenter affectarit, homo rurſum contraria via in deteriores cogitationes & conſilia præceps agitur. Ea propter Apoſtolus ab eo velut morte & exitio cupit liberari, quemadmodum & propheta: ab occultis meis munda me inquit; ipſa ergo verba hoc declarant Apoſtoli dicentis. Condelector. n. legi, ſecundũ interiorem hominẽ, video autẽ legem in membris meis contradicentẽ legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Non corpus mortem appellans, ſed legem peccati in membris per præuaricationem in nobis latitantem, & ſemper ad mortem peccati animam trahentem. Statim ergo infert, (vtique liberatus, à quali morte liberari cupiebat; quis autem illum liberauit?) Gratia Dei per IESVM Chriſtum. Itaque, ô Aglaophon, animaduertendum, ſi hoc corpus, vt exiſtimatis, mortem appellauit; non Chriſtum quaſi liberatorem ſuum à tali poſtea malo nominaſſet. Quid deinde Chriſti aduentus, ſingulare nobis attuliſſet; quid omnino Apoſtolus, veluti per Chriſti aduentum confirmatus, vt à morte per Deum liberaretur, hoc prædicaret? quando omnibus, etiam antequam Chriſtus in mundum veniret, mori datum eſt, vt non hoc corpus, ô Alaophron mortem appellet, ſed peccatum quod per concupiſcentiam habitat in corpore, à qua ipſum Deus per aduentum Chriſti liberauit. Lex enim vitæ ſpiritus in Chriſto IESV liberauit nos à lege peccati & mortis. vt is qui IESVM ex mortuis excitauit, propter ſpiritum eius inhabitantem, in nobis viuificet mortalia corpora noſtra, peccato in corpore ad aboliſionem damnato, vt iuſtificatio naturalis legis ſecundum præceptum nos ad bonum trahentis accenſa appareat. Nam infirmam partem naturalis boni, quæ victa à concupiſcentia in *Rom. 7.* *Pſal. 7.* *Rom. 7.* *Alaophroni* *Aglaophon.*

486 corpore degente ægrotabat, ſanauit Deus, mittens filium ſuum, qui ſimilem carnem carni peccati aſſumſit, vt peccato ad internecionem profligato, ne repullularet in carne, & proprietas naturalis legis ∴ impleretur in iis qui non ſecundum concupiſcentiam carnis, ſed ſecundum deſiderium & ductum ſpiritus ambulant. Lex enim ſpiritus vitæ, quod eſt Euangelium (quæ alia eſt ab ante dictis legibus, per prædicationem ad obedientiam & remiſſionem peccatorum poſita) liberauit nos à lege peccati, & mortis, deuicto penitus peccato quod carni dominabatur. Plantas, ait [Methodius] nec à terra ali nec augeri. Dubitet, inquit, quiſpiam quomodo terra ∵ immutata in tantam arborum amplitudinem aſſumi [ſeu creſcere] poſſit. Oportebat enim locum, in quo arbor excreuit, & circum iacente terrã ſubductã in ligni naturam excauari. Inanis ergo illorum talis de corporum fluxu conſideratio. Quomodo enim vllà ratione terra per radices in truncos ingreſſa, & per venas in omnes earum ramos diffuſa, in folia & fructus commutatur. Proceræ quidẽ arbores cedrus, vel pinus, vel abietes, & multas frondes & fructus quotannis ferunt. Licet enim videre, vt nihil ſubiectæ terræ in vaſtitatem quercus aſſumant. Oportebat enim. ſi verum ſit, terram per radices aſcendentẽ in lignum mutari, omnem, que circum circa locum terræ cauari; quia quod aridum eſt non ita poteſt affluere vt humor ſemper affluit, cum proximus ſubmouetur. Iam vero & ficus, ſimileſque ſtirpes in *∴ Obedientia excellens.* *Ligneſcere.*

METHODIVS. *referuntur.*

ædium receſſibus frequentes ſatæ, nihil omnino ex ædificio in ſe vertiſſe videntur. Ergo ſi multorum annorum fructus ex illis & folia quis colligeret, ingentem in domorum penetralibus terræ copiam ex illis factam videret. Vnde abſurdiſſimum eſt exiſtimare terram in fructuum vbertatem mutari, & folia conſumi. quamuis per hanc omnia fiant, cum terræ ſede locoque vtuntur. Neque panis ſine mola, loco, tempore & igne fit, & tamen nihil horum eſt aut fit panis, vti & in alijs ſexcentis idem eſt videre.

2. Cor. 5. Hoc Pauli: *Scimus enim quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, &c.* Origeniſtæ ad tollendam corporum reſurrectionem aiunt tabernaculũ accipi pro corpore, & cœleſtem domum nulla manu factam, quæ illi ſpiritualia indumenta vocant. Hinc dicit S. Methodius, per terreſtrem domum, breuem hanc vitam abuſiuè intelligendam, & non hoc habitaculum. Si enim per terreſtrem domum diſſoluendam corpus noſtrum ab eo intelligi putatis; quid habitaculum ſit docete, cuius domus ſit diſſoluenda. Aliud enim eſt habitaculum, aliud habitaculi domus, & aliud nos, quorum eſt habitaculum. Si enim, inquit, terreſtris domus noſtra habitationis diſſoluitur; quaſi 487
figuratè nos eſſe animas oſtenderet, habitationem verò corpus; domum autem habitationis vſuram carnis in præſenti vitâ. Si ergo hæc corporis vita inſtar domus diſſoluatur, habebimus in cœlo non manufactam inquit, quod hæc vita differentiæ cauſſa manufacta propterea dicatur, eo quod omnis cultus & ſtudia vitæ huius manibus adminiſtrentur & gerantur: Corpus enim, cum ſit opus Dei, manufactum non dicitur. eo quod nõ ſit arte hominum effectum. Si autem corpus propterea manufactum dixerint, quod à Deo ſit effectum, tunc etiam animæ, & angeli, & ipſa in cœlis indumenta manufacta dicentur. Omnia quippe hæc Dei ſunt opera. Quæ eſt ergo domus manufacta? Hæc inquam
Gen. 3. breuis vita, ope humana ſuſtentata ſeu condita, *In ſudore* inquit *vultis tui veſceris pane tuo*: qua diſſoluta illam immortalem non manufactam occupamus; quemadmodum Do-
Luc. 16. minus ipſe declarauit, cũ dixit. *Facitè vobis amicos de mãmona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Quod enim ibi Dominus appellauit *tabernacula*; hic Apoſtolus vocat *indumenta.* Quod ibi *amicos iniquitatis*, hic Apoſtolus *domus* diſſoluẽdas diuerſorij ſeu *habitationis.* Quemadmodũ ergo, cũ dies vitę noſtræ præſentis defecerint, bona opera, animas noſtras ad compenſanda benefacta, quæ in vita iniquitatis
1. Ioan. 5. 19. poſſedimus, (eo quod mundus ſit in maligno poſitus) recipient; ita breui hac vitâ ſolutâ, animæ ante reſurrectionem habitationem habebunt apud Deum, donec inſtauratam
2. Cor. 5. & nunquam caſuram recipiamus domum. Vnde & ingemiſcimus, nolentes corpus hoc exuere, ſed ſuper ipſum reliquam vitam induere. Illud enim domicilium cœleſte, quod
Illa habitatio quæ de cælo, quam ſuper induere cupimus, eſt immortalitas; quam vbi induerimus, abſorbebitur penitus à vita æterna conſumtum, quicquid in illa infirmum & mortale. Per fidem enim ambulamus non per ſpeciem, hoc eſt, per fidem adhuc progredimur, ſtatum illic obſcuriſſima conſideratione cõtemplantes, & nõ apertè, vt videre, & frui, & eſſe in illo poſſimus. *Hoc*
1. Cor. 15. *autẽ dico fratres, quod caro & ſanguis regnũ Dei poſſidere non poſſint, neq; corruptio incorruptionẽ hæreditabit.* Cum carnem vocat, non hanc carnẽ intellexit, ſed irrationalem impetum contra laſciuas animæ voluptates. Cum ergo dicit, *quod caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt*, ſimul declarauit, quod neque corruptio hæreditabit incorruptionem. Corruptio autem non eſt id quod corrumpitur, ſed quod corrumpit. Morte enim prædominante, corpus in corruptionem vergit, Vita autem in eo rurſum manente, manet incorruptum. Quare cum inter confinia corruptionis & incorruptionis caro nata ſit, nec 488
ſit corruptio, nec incorruptio, victa eſt à corruptione, propter delectationem, incorruptionis opificium, quamuis eſſet in poſſeſſione [incorruptio.] Hinc [caro] nata eſt in
corruptibilis leg. corruptionem. Et poſtquam victa eſt à corruptione, & morti propter caſtigationem tradita, non reliquit illam corruptioni ad victoriam in hæreditatem, ſed rurſum victâ per reſurrectionem morte reddidit incorruptioni, vt ne corruptio incorruptionem in hæreditatem acciperet, ſed potius incorruptio corruptibile [abſorberet] Dicit enim: *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale immortalitatem.* Corruptibile autem & mortale induere immortalitatem & corruptionem quid aliud ſit, quam ſeminatũ in corruptione, reſurgens in incorruptione: *Vt ſicut portauimus imaginem ter-*
1. Cor. 15. Gen. 3. *reni portemus & imaginem cœleſtis.* Imago enim terreni, quam portauimus, illud eſt: *Terra es & in terram reuerteris.* Imago autem cœleſtis eſt reſurrectio ex mortuis, & incorruptio.

Iuſtinus

Iuſtinus vero Neapolitanus vir haud longè ab Apoſtolorum temporibus & virtu-
tibus remotus;quod mortale eſt hæreditate accipi dicit, vitam verò hæreditatem acci-
pere. Et carnem quidem mori, viuere vero regnum cælorum. Quando verò Paulus,à *1.Cor.15.50.*
ſanguine regnum Dei poſſideri poſſe negat,non dicit hoc, vt carnis regenerationem vi-
deatur negare: ſed vt doceat,non poſſideri regnum Dei,quod eſt vita æterna, à corpore,
ſed corpus à vita. Si enim regnum Dei,quod eſt vita,à corpore poſſideretur, eueniret vt
vita à corruptione abſorberetur. nunc contra id quod mortuum eſt, à vita poſſidetur, vt
in victoria mors à vita abſorbeatur, & corruptibile ab incorruptibili poſſideri videatur;
liberum tamen à morte & peccato factum; ſed vt ſeruiat & miniſtret immortalitati, vt
corpus ſit incorruptionis,non incorruptio corporis. *Quod mortui in Chriſto reſurgent* *1.Theſſ.4.*
primum,deinde nos qui viuimus: De hoc ita cêſet S. Methodius. Hoc eſt: [inquit] ipſa no-
ſtra hæc corpora. Nos enim qui viuimus,animę ſumus,qui excitata è terra corpora mor-
tua accipimus, vt in occurſum Domini ſimul cum ipſis rapti glorioſè celebremus illi
feſtum Reſurrectionis. pro quibus æterna nobis tabernacula non interitura aut ſoluen-
da accepimus.

Vidi inquit,in Olympo monte Lyciæ ignem ſponte ſua in montis cacumine ex i- *Salicem torren-*
489 mo terræ enaſcentem,iuxta quem ſtirps,pyragnus [nomine] exiſtit adeo florida,virens, *tis vertit.*
& opaca,vt è fonte potius nata videatur. Quam igitur ob cauſam cum naturæ corrupti- *Leu.23.Iob.40.*
biles ſint,& corpora ab igne conſumantur, hæc ſola ſtirps non ſolum non exuritur, ſed
magis etiam effloreſcit, quamuis naturâ facile exuri poſſit, præſertim ad ipſius radices
igne eructante? Ramos ergo ex circum iacentis ſiluæ arboribus, in ignem illic e-
rumpentem conieci,qui ſubito flammis correpti in cinerem redacti ſunt. Quid ergo ſi-
bi vult hoc miraculum?ſignum & indicium futuri diei Deus hoc exhibuit, vt ſciamus,
flammis olim omnia abſumentis corpora quę in puritate & iuſtitia vitam tranſegere,per *In igne verſatu-*
ignem non ſecus ac frigidam aquam tranſitura. Vide,inquit,vtrum non B Ioannes cum *ra.*
dicit. *Dedit mare mortuos ſuos,qui in eo erant: & mors & infernus dederunt mortuos ſuos,* *Apoc.20.*
qui in ipſis erant: partes ab elementis redditas ad vniuſcuiuſque reparationem, oſtende-
rit?Mare quidē[conſtat] eſſe naturam humidam,infernū autem, aërem ab obſcuritate,
quod non videatur, quemadmodum Origenes explicat, mortem item eſſe terram,eo
quod mortuus in ea reponatur. Vnde & puluis eſt appellata mors in pſalmis,Chriſto di-
cente *ſe in puluerem mortis deductum eſſe.* *Pſal.21.16.*

At [Methodius] Quicquid ex puro aëre & puro igne compônitur,& angelicis
naturis conſubſtantiale eſt, illud non poteſt habere terræ & aquæ qualitatem,quia ne-
ceſſario ipſum eſſet terreſtre. Tale autem & ex hiſce [aëre & igne] reſurrecturum corpus
fingit Origenes,quod ſpirituale appellauit.

Atqui,inquit,quæ ſpecies erit reſurgentis,ſi forma hæc humana, velut inutilis ipſi,
extinguatur,quæ ex omnibus in animalia cadentibus formis eſt amabilior, qua Numen
ipſum vtitur,quemadmodum Sapientiſſ. Paulus explanat. *Vir quidem non debet velare* *1.Cor.11.*
caput ſuum,quoniam imago & gloria Dei eſt,ad quod rationalia quoque angelorum cor- *.·Corporis reſur-*
pora ſunt exornata. Eritne ergo [.·forma] circularis, aut angularis,aut cubica, aut py- *gentis.*
ramidalis? variæ enim ſunt figurarum ſpecies: ſed hoc eſt impoſſibile. Ecqua hæc ſors eſ-
ſet,formam Deo ſimilem(ſimilem enim animam eſſe corpori ipſe quoque fatetur)velut
deteriorem abijci,&[corpus] ſine pedibus manibuſque reſurgere?

Transformatio,inquit,eſt ad immortalitatem & gloriam tranſmutatio. Nunc e- *Dan.9.23.*
nim corpus eſt in deſiderio & humilitate: Vnde Daniel *vir deſideriorum* eſt appellatus:
Tunc autem transfigurabitur in corpus impaſſibile, non mutato in deterius ornatu
490 membrorum, ſed extinctâ corporalium voluptatum concupiſcentia. Coarguens dein
Origenem ait; Origenes igitur vult non eandem carnem cum anima coniunctum iri;
ſed qualem nunc ſingulorum formam, ſecundum ſpeciem corpus carni imprimit,
[talem ſed] in alio corpore ſpirituali impreſſam reſurrecturam,vt vnuſquiſque rurſum
idem videatur ſecundum formam;& hanc eſſe promiſſam nobis reſurrectionem. Cum
enim,inquit,corpus materiale fluxum ſit,& in ſeipſo nequaquam perſiſtat,ſed deficiat &
creſcat ſecundum figuram,quæ formam exprimit, ſub qua[ſpecie] continetur & figura,
neceſſe eſt,vt reſurrectio in ſola ſpecie fiat. Deinde poſt pauca dicit:Si igitur ô Origenes,
reſurrectionem in ſola ſpecie in ſpirituale corpus mutatâ, expectandam contendis, &
viſionem Elię & Moyſis nobis pro certiſſima demonſtratione exhibes: quemadmodum

 illi,

illi,inquis,poſt mortē non aliā,q̃ viuentes olim habebant, ſpecie apparuerunt:ita & nos
omnes reſurgemus:Moyſes.n.& Elias ante Chriſti paſſionē & reſurrectionem, formam
hanc,q̃ ais,habentes reſurrexerunt & apparuerunt. Quomodo ergo Chriſtus [ó Orige-
nes]primogenitus mortuorum à Prophetis & Apoſtolis celebratur;ſi enim primogeni-
tus mortuorum Chriſtus eſſe creditus eſt, primogenitus verò is eſt, qui autē omnes ex
mortuis reſurrexit:Moyſes autem iam ante Chriſti paſſionem hanc habens formam A-
poſtolis apparuit,ſecundum quam impleri ais reſurrectionem ; atqui non formæ ſine
carne eſt reſurrectio:aut enim ſolius formæ eſt reſurrectio , ut doces; & [hac ratione
Chriſtus]non poteſt eſſe amplius primogenitus mortuorum,eo quod animæ poſt mor-
tem ſecundum formam ante Chriſtum hoc habuerint vt apparerent:aut reuera, primo-
genitus eſt,vt eſt; & impoſſibile eſt prorſus vt aliqui ante illum dignati fuerint ea reſur-
rectione vt non amplius morerentur. Si autem nemo ante illum ſurrexit: Moyſes autem
& Elias non in corpore,ſed tantum per formam Apoſtolis apparuerunt;profectò Reſur-
rectio manifeſtè in carne[futura eſſe]declaratur. Abſurdiſſimum enim eſt reſurrectio-
nem ſola forma definire , quando animæ poſt exitum à corporibus nunquam apparent
ſecundum formam;quod ad reſurrectionem ſint repoſitę. Si autem aderit illis hoc quod
ab illis nunquam auferetur,quemadmodum in Moyſi & Eliæ anima adfuit; neque cor-
rumpitur ſecundum te,neque perit,ſemper præſens cum illis , non forma profectò re-
ſurgit,quæ nunquā cecidit. Quod ſiquis indignatus dicat,ſi nemo reſurrexit antequam
Chriſtus deſcenderet ad inferos,quomodo memorantur quidam ante illum ſurrexiſſe,
inter quos viduæ Sareptanæ filius,& Sunamitidis filius,itemque Lazarus? Reſponden-
dùm,hos reſurrexiſſe vt iterum morerentur:Nos autem de ijs pronunciamus, qui poſt
reſurrectionem numquam amplius ſunt morituri. Quod ſi de Eliæ anima dubius dixe- 491
ris,quaſi ſcripturis affirmantibus illum in carne aſſumtum eſſe, nos doceamus illum A-
poſtolis abſque carne apparuiſſe?Reſpondendum , quod etſi diceremus illum Apoſto-
lis in carne apparuiſſe,illud tamē pro nobis magis faceret. Oſtenderetur enim propter-
ea quoque corpus noſtrum immortalitatis eſſe capax , quemadmodum oſtenſum eſt in
Enoch tranſlato.Si enim incorruptionis capax non eſſet, haud potuiſſet tanto tempore
ſine labe corruptionis permanere.Ergo cum corpore apparuit, erat ille quidem mori-
turus,ſed nondum adhuc ſurrexerat. Et hæc vt demus Origeni , qui formam ſecundum
eadem lineamenta poſt mortem à corpore ſeiunctam , animæ reddi dicit , quod nulla
prorſus ratione fieri poteſt,eo quod forma carnis prius in alterationibus corrumpatur,
quemadmodum & figura fuſæ ſtatuæ ante totius operis ſolutionem,qualitas enim à ma-
teria ſecundum hypoſtaſin ſeparatur quidem à fuſa ſtatua, forma in ære deleta , ſed quæ
non amplius ſecundum ſubſtantiam ſubſiſtat.Quia verò forma à carne in morte recede-
re dicitur,age quomodo recedat videamus. Separari aliquid ab aliquo dicitur aut facto
& ſubſiſtentia,aut cogitatione,aut facto quidem ſeu operatione,ſed non hypoſtaſi : Vt ſi
quis triticū & hordeū mixta inter ſe ſecernat. quatenus enim ſecundū motum ſecerni-
tur,operatio dicitur. quatenus verò ſecreta p ſe ſubſiſtunt,hypoſtaſi diuiſa dicuntur.Co-
gitatione verò ſeu ratione,quando materiam à qualitatibus diſtinguimus,& qualitates à
materia. Operatione tantum & non hypoſtaſi , quum ſeparatum aliquid ab aliquo non
amplius fuerit,ſubſtantiæ hypoſtaſin non habens. Intelligat autem quiſpiam hoc etiam
in rebus mechanicis , quomodo ſe habeat,ſi ſtatuam videat,aut equū ex ære fuſum.Hæc
enim contemplatus videbit naturalem formam in his mutari,& in aliam figuram muta-
ta transformari,à qua prior forma naturalis deletur.Etenim ſi quis ſigna in hominis aut
equi figuram effigiata colliquefaciat; figuræ formam videbit extinctam , materiam ma-
nere.Itaque abſurdum eſt affirmare formam quidem nequaquam corruptam reſurge-
re,corpus autem,in quo forma deſcripta eſt corrumpi. Atque ſanè inquit : in ſpirituale
transferetur corpus. Ergo fateri neceſſe eſt eandem propriè formam primam non re-
ſurgere,eo quod ſimul mutata & corrupta ſit cum corpore. Etſi enim in ſpirituale cor-
pus tranſlata ſit:ipſa tamen eadem nō erit primum propriè ſubiectum ,[quod ante fuit]
ſed quædam illius in ſubtili corpore transformata ſimilitudo. Si autem non eadem for-
ma,neque idem corpus reſurgit,ſed aliud pro alio,ſimile enim alterum ſimile ſibi eſt; il- 492
lud ipſum,ad cuius exemplum factum eſt,fieri non poteſt.

Formam ait eſſe id , quod in figura formæ vniuſcuiuſque , membrorum identita-
tem exhibet.

METHODIVS.

Verbum quod dixit Propheta Ezechiel de mortuorũ reſurrectione Origenes Allegoricè interpretatus eſt & ad Iſraëlitarum ex captiuitate Babylonica reditum quaſi per vim detorſit, quem poſt multa S. Methodius coarguens hoc dicit: Neque Iudæi plenam ſinceramque libertatem aſſecuti ſunt, neq; hoſtibus deuictis maiori cum poteſtate Hieroſolymam incoluerunt. Immo ſæpe cum inſtaurare vrbem conarentur ab alijs populis ſunt impediti. Vnde & intra quadraginta ſex annos vix templum abſoluerunt, cum illud Solomon ſeptem annis ab ipſis fundamẽtis excitatum perfeciſſet. Et quid opus eſt verbis, a Nabuchodonoſore, & ſucceſſoribus eius in Babylone vſque ad Perſarum in Aſſyrios expeditionem, & Alexandri imperium, & bellum iam cum Romanis incrudeſcens ſæpies ab hoſtibus Hieroſolyma euerſa ſunt. Et hoc Ioſepho teſte qui dicit: Anno altero Veſpaſiani imperatoris, capta autem & ante iam quinquies fuerat, iterum exciſa eſt Hieroſolyma. Aſochæus enim Ægypti Rex, & huius ſucceſſor Antiochus: deinde Pompeius, deinde poſt hos Soſius cum Herode captam vrbem incenderunt. Ante hos verò Babylonis Rex expugnatam vaſtauit. Ezech. 37.

Origenes præterea hæc dicit: De Lazaro & diuite dubitari poteſt: Alijs quidem ſimplicius dictum putantibus, quaſi ambo in corporibus ſuis aſſumtis digna factis in vita præmia receperint; alijs ſubtilius: quia cum poſt reſurrectionem nemo in vita relinquatur, non exiſtimant hæc in reſurrectione contigiſſe. Dicit enim diues: habeo quinq; fratres, ne & ipſi veniant in locum hunc tormentorum, mitte Lazarum, qui nunciet ipſis, quæ hic fiunt. Quærunt ergo per hæc linguam & digitum & ſinus Abrahæ, & compellationis vocem, & fortaſſe figuram illam ſeu formam ſtatim cum animæ exceſſu, ſimilem corpori craſſo & terreno. Res ita poteſt intelligi: Si quando quis ex mortuis narratur apparuiſſe, videtur in ſimili formâ, quam in carne habuit. Deinde: Samuel apparens, vt manifeſtum eſt, ſpectabilis probat ſe corpore indutum fuiſſe. Si maximè demonſtrationibus vrgeamur fateri, animæ naturam incorporeã eſſe, hanc videri [demonſtrationem.] Sed & diues punitus, & pauper in ſinu Abraham requieſcens ante ſaluatoris aduentum, Luc. 16.
493 & ante conſummationem ſeculi, & propterea ante reſurrectionem, dum dicuntur hic quidem apud inferos puniri, ille verò in ſinu Abrahæ requieſcere, docent, etiam nunc poſt exceſſum è vita animam corpore vti. Ad hæc vir S. reſpondet, figuram aliam viſu ſimilem ſenſibili huic, animam poſt emigrationem ex hoc vita habere; animam incorpoream profeſſus ad Platonicam ferè rationem definit. Dum enim dicit illam poſt exceſſum ex hac vita vehiculo egere & veſte, eo quod nuda comprehendi teneriúe non poſſit. Quomodo ergo per ſe non ſit incorporea? Cum autem incorporea ſit, quomodo non expers erit [per ſe] paſſionum, ſeu dolorum. Comitatur enim ipſam, ſi incorporea ſit, vti nec pati, nec teneri poſſit. Ergo ſi concupiſcentiá irrationali nulla ratione fuit tracta, neque corporis dolentis patientisque ſenſu vllo fuit tacta, (nam incorporeum quomodo corporis ſenſu, aut corpus incorporei affectu tangatur?) Sequitur conuenienter prædictis vt incorporea eſſe videatur. Si autem cum corpore patiatur, quemadmodum ex ijs qui apparuerunt comprobatur, incorporea eſſe non poteſt. Ergo ſolus Deus natura ingenita, nullius indigens, & indefeſſa nec fatigabilis prædicatur, qui cum incorporeus ſit propterea eſt inuiſibilis. Deum enim nemo vidit. Animæ verò à Patre vniuerſorum corpora rationalia conditæ, in membra ratione percipienda exornatæ hanc figuram acceperunt: vnde apud inferos vt in Lazaro & diuite [eſt videre] linguam, & digitũ & alia membra habere dicuntur, non quod alienum corpus cum illis exiſtat informe, ſed quod ipſæ animæ, ab omni tegumento nudatæ per ſe natura ſua ſecundum ſubſtantiam tales ſint. Addit in fine vir Sanctus, illud dictum: *In hoc Chriſtus mortuus eſt vt viuorum & mortuorum dominetur.* de animabus & corporibus accipiendum eſſe viuis ſcilicet animabus, vtpote immortalibus, mortuis verò corporibus. Quod ſi corpus humanum omnium animalium aliorũ corporibus eſt nobilius, quia ipſius Dei manibus efformatum & rationalis animæ præſtantius vehiculum: quomodo hoc tam breuis eſt æui, cum multa animalium irrationalium corpora ſint hoc multo longioris vitæ? Manifeſtum ergo illius ſubſtantiam poſt reſurrectionem longæuã [ſiue æternam] fore.

Error Methodii animam aſſerentis corpoream.

λαβοῦσαι.

Rom. 14. 9.

Si legas ὧν pro εἰ, vt videtur legendum propter ſequens ἢ ζώντων, hic ſenſus eſt. Chriſtus decit mortuorum ſiue corporum Dominus aut quia corpus hum. & aut quia manifeſtum eſt illius.

EX LIB. S. METHODII

De creatis excerpta.

CCXXXV.

LEct è ſancto Methodio Epiſcopo martyre p cõpendiũ excerpta de genitis ſeu creatis. Illud

METHODIVS.
Matth. 7. 6.
.·. Forte Origenes quem refutat.
.·. Sacras literas. ξενὼν hoc loco pro Ecclesia accipiẽdum puto, quã cõmune omniũ hoſpitium. niſi forte locum intelligit vbi catechumeni ſimul & pagani docebantur religionẽ Chriſtianã. ξενὼν alioqui eſt idem quod xenodochium vbi peregrini recipiuntur.
.·. Non proponenda. παρῶσαι.
ã Videtur hic redundare.
.·. Methodius Origenem centaurum appellauit. Bene.
ἕτερον ὅτι κόσμον lege, non κόσμου vt & infra ἕτερον κόσμου

Illud Chriſti, ***Nolite proiicere Sanctum canibus, neque margaritas veſtras ante porcos:*** dixit
margaritas eſſe eos qui in Eccleſiã ſanctiora diuinæ religionis myſteria capiunt: porcos
vero, qui in omni genere impietatis & voluptatis veluti porci in cœno adhuc volutantur.
His, inquit, à Chriſto dictũ eſt, non eſſe .·. cœleſtia myſteria proijcienda, eo quod hæc
capere non poſſint, veluti impietate & feris fœdisúe voluptatibus iam ante occupati. S.
Methodius ait, ſi per margaritas intelligendæ ſunt venerandæ ſacræq; literæ, per porcos
autem, homines impietati & voluptatibus dediti, quibus Apoſtolica dicta, ad pietatem 494
& Chriſti fidem ducentia, non ſint .·. accommodata, ſed cœlata, vide ne dicas vllũ Chri-
ſtianorum Apoſtolicis præconijs ex prioris vitæ impietate conuerſum eſſe. Neq; enim
vlla ratione diuina Chriſti myſteria proiecerint ijs, qui propter infidelitatẽ ſimiles ſunt
porcis. Aut ergo omnibus Græcis, & alijs infidelibus hæc myſteria à Chriſti diſcipulis
ſunt propoſita & prædicata, illosque ab impietate ad Chriſtum conuerterunt, (vti &
nos credentes confitemur) & illud dictum, Ne proijcite margaritas veſtras ante porcos,
non poteſt amplius ita accipi, vti dictum eſt: aut hoc ita, vt dictum eſt, accepto ſeu intel-
lecto, dicendum erit nobis, nulli infidelium quos porcis comparamus, per Apoſtolica
documenta quæ animas inſtar margaritarum illuminant, fidem in Chriſtum & ab im-
pietate libertatem partam eſſe. Sed hoc blaſphemum eſt dicere. Ergo margaritæ hoc lo-
co non ſunt accipiendæ pro ſanctioribus [Eccleſiæ] diſciplinis, neque porci pro impijs.
Neque illud dictum: nolite proijcere margaritas veſtras ante porcos: ita explicandum
eſt: ne proijcite impijs & infidelibus diuina & fidem in Chriſtum perficientia præcepta:
ſed margaritæ pro virtutibus accipiendæ ſunt, quibus veluti preciosis gemmis anima
exornatur. Non abijciendas autem eas porcis, hoc eſt, nõ proijciendas virtutes, caſtitatẽ
nempe, temperantiam, iuſtitiam, & veritatẽ, has inq̃ non obijciendas eſſe impuris volu-
ptatibus, hæ. n. porcis comparantur, ne has depaſcentes, illos vitã porcis ſimilẽ viuere co-
gant, & animam omni vitiorum genere compleant. Origenes, quẽ centaurũ .·. appellat,
aſſerebat vniuerſum hoc [quod creatũ eſt,] ſoli, ſapienti & nullius indigo: Deo coæternũ eſſe.
Dicebat. n. ſicut non eſt opifex ſine opificio, poëta ſine poëmatis, imperator ſine ſubie-
ctis, neceſſe eſt. n. vt opifex ab opificio, poëta à poëmatis, & imperator à ſubiectis nomi-
netur, [ita] neceſſe eſt creata à principio à Deo facta eſſe, nec temp⁹ vllũ eſſe, quo hæc nõ
fuerint. Si. n. fuit tempus quo nõ fuerunt opificia, ergo opificijs nullis exiſtentibus, neq;
opifex eſt. Vide quæ ſequatur [ex dictis] impietas; Quin alterari etiã & mutari ſequetur
immutabilem & inuariabilem Deum. Si enim non ab æterno omnia creauit, manifeſtũ 495
eſt, illum à non faciendo ad faciendum tranſijſſe. Sed hoc vna cum antedictis abſurdum
eſt, ergo dici non poteſt, nõ eſſe principij expers & Deo coæternum hoc vniuerſum. Huic
reſpondet alia quaſi perſona per interrogationem [ſermocinationis ſiue Dialogi.] Non-
ne Deũ exiſtimas principiũ & fontẽ ſapientiæ, gloriæ & ſimul omnis virtutis ſubſtantia-
liter & nõ adſcititiè? Sanè inquit, ſed quid hoc ad rem? Nõne abſolutè per ſe ipſum perfe-
ctus eſt & nullius indigens? Ita eſt. Impoſſibile enim eſt, vt id quod nullius indiget, ſit
propter alterum aliquid, [quam etiam] nullius indigens. impoſſibile [inquam.] Quic-
quid enim propter alterum perfectum eſt, neceſſe eſt dicatur imperfectum. Hoc enim
ſolum quod propter ſeipſum ſui ipſius perfectio eſt & in ſeipſo manet, perfectum eſſe
cenſendum eſt? veriſſimè cenſes. Quod autem neq; ipſum, propter ſeipſum; neq; ipſum
ſuipſius eſt perfectio, dices alieni non egentem. Nequaquam. Deus ergo non perfectus
propter aliud exiſtimabitur. Quod enim propter aliud perfectum eſt, nonne eſt neceſ-
ſe vt id in ſeipſo ſit imperfectum? neceſſe. Nonne ergo Deus ipſe propter ſeipſum & nõ
propter aliud perfectus iudicabitur? rectiſſimè. Nonne aliud eſt Deus mundi, & aliud
mundus Dei? Omnino. Non igitur Deus & creator & omnipotens, perfectus eſt dicen-
dus propter mundũ? Nequaquã, ne propter mundum, præſertim mutabilẽ, ac non pro-
pter ſe ipſum [potius] dicatur ſecundum ſe perfectus, merito conuenienter. Quamo-
brem diues, nonne propter diuitias diues appellandus eſt? rectè, & ſapiens ſecundum
participationẽ eſſentialis ſapientiæ, qui non eſt ipſa ſapientia, ſapiens tamen dicendus
eſt? ſanè. An ergo & Deus, qui non eſt mundus, propter mundum tamen ſic diues, bene-
factor, & creator nominandus eſt? nequaquam, apage. Nonne ipſe in ſeipſo & propter ſe-
ipſum diues ac potens eſt? videtur. Erátne etiam ante mundi molitionem, omnino nul-
lius indigens, pater nempe & omnipotens, & creator, adeo vt propter ſeipſum & non
propter aliud ſit hæc omnia? neceſſarium eſt. Si enim propter mundum, & non propter
ſeipſum

ſeipſum alius à mundo exiſtens, omnipotens eſſe intelligeretur, (pace tua D E V S, co- *nȝ deleatur.*
gor ita loqui) ipſe ſecundum ſeipſum imperfectus eſſet, & indigens his, quorum cauſſa
omnipotens & creator eſt ſupernaturalis. Reijciendus ergo pernicioſus error eorũ, qui
dicunt de D E O, D E V M non propter ſeipſum, ſed propter ſubiectas res & creatas, quæ
mutabiles ſunt, eſſe omnipotentem & creatorem.

Etiam ita ratiocinare: Si non ab æterno, inquis, mundus eſt conditus, & olim non
fuit, neceſſe eſt D E V M impatibilem & inalterabilem, mutari. Etenim neceſſe eſt il-
lum prius nihil facientem à non faciendo ad faciendum tranſire & mutari : Dicebant e-
nim: Requieuit ne D E V S à mundo faciendo nec ne? requieuit, alioqui enim nondum
eſſet perfectus: Ita eſt. Si ergo facere, à non faciendo, D E O alterationem adfert, nonne *μὴ deleatur.*
etiam non facere, à faciendo? ita prorſus. mutatum autem diceres eum hodie operan-
tem, ab eo quod erat cum non operaretur? nequaquam. Neque ergo ideo illum mutari
neceſſe erit, quod faciat mundum, ab eo quod erat, quando non faciebat. Atque [Ita]
non neceſſario dicendum erit hoc vniuerſum exiſtere cum illo, propter hoc ipſum illi
coæternum, ne cogamur dicere illum eſſe mutatum. Atqui ſic mecum diſputant. Dice-
496 res ne genitum, quod generationis principium non habet? Non equidem. Quod enim
caret generationis principio, neceſſario eſt ingenitum. Si autem genitum eſt, concedis
ab aliqua cauſa eſſe genitum: prorſus enim impoſſibile eſt ſine cauſa generatio-
nem eſſe? impoſſibile. Nonne ergo & mundum, & quæcumque ſunt in illo? Nonne vel
ab aliquo, vel D E O creatore poſtea factum dicemus cum prius non eſſet? perſpicuum
eſt à D E O. Impoſſibile enim eſt, vt quod generationis principio circumſcribitur id infi-
nito eſſe coinfinitum? impoſſibile. Ergo iterum, centaure, ad principium diſputationis
reuertamur. Affirmatis ne ea quæ exiſtunt, diuinâ ſcientiâ facta eſſe nec ne? Iterum di- *ὦ Ζάλη ὦ apage inquient.*
cent: minimè. Sed ab elementis, vel materia, aut firmamentis, aut quibus hæc verbis ap- *In margine πά-*
pellare vultis, nihil enim intereſt, His enim abſque creatione præexiſtentibus, temere- *λιν iterum.*
que oberrantibus, D E V S [illa] ſecernens, omnia fabricatus eſt, velut præſtans pictor *ἀγεννήτως propriè*
ex multis coloribus vnam exprimit ideam ſeu imaginem? nec hoc [dicent.] Omnino e- *ſine generatione.*
nim refugient contra ſeipſos hoc teſtari, ne dato quod materia habuerit principium *κατακρίσεως*
ſecretionis & transformationis, cogantur fateri D E V M cœpiſſe materiam prius indige- *malim διακρί-*
ſtam ſeu informem verbo perfectè digerere & expolire. Age verò quoniam D E O iu- *σεως niſi idem*
uante dicendo ad hunc locum peruenimus. *valeant.*

Si cui ſtatua baſi ſua collocata, elegansque ſit, cuius concinnam pulchritudinem
ſpectatores mirentur, ſed diſſentientes inter ſe conentur euincere partim eſſe .·. geni- *·.· Factam.*
tam, partim verò .·. ingenitam; quæſierim ego ex vobis qua de cauſſa ingenitam dicatis, *.·. Non factam.*
an propter artificem ,· vt ne vnquam ab opere vacuus eſſe cenſeatur? an propter ſe- *.· Cauſam hanc*
ipſam. Atqui ſi propter artificem, quomodo ingenita erit cum ab artifice efformetur. *non bene aſſe-*
Nam ſi expers omnia penitus artis & rudis, effingatur ad quamcumque velit artifex for- *quor.*
mam ſeu figuram, quomodo erit ingenita, [manum] paſſa & tractata. Si rurſum pro-
pter ſeipſam perfecta & ingenita, dicatur, ſecundum pernicioſam veſtram ſententiam,
arte non egere, neceſſe erit fateri ſtatuam per ſe ſponte [ſine artifice] factam. At neque
hanc admiſſuri orationem, mordacius reſpondebunt, ſimulacrum quidem ingenitum
non eſſe dictitantes, genitum autem eſſe generationis principio ſemper carens, vt opi-
fex opificio ab æterno maior dicatur. Agite vos, nonne illis dicemus; ſi neque tempus,
neque æuum retro vllum reperiatur, quando ſtatua perfecta non fuit, quid illi arti-
fex præſtitit? aut quid efformauit in illâ? dicite. Nam ſi ipſa nullius indiga principium
generationis nullum habet, ita ſecundum vos, potius creator nunquam creauit, neque
creare dicetur. atque ita rurſum ad idem reuoluta oratio, cogetur opus ſua ſponte factum
fateri.

Quod ſi enim, quamuis rudiſſimam ſtatuam molitus ſit artifex, illa tamen [gene-
rationis] principiũ habebit, quo informẽ & rudem artifex cœpit tractare & expolire; Er- *ἀκίνητον immo-*
497 go nec erat nec erit perpetuo idem ſemper mundus. (comparandus eſt enim artifex *tam intactam.*
D E O, & ſtatua mundo) quomodo ergo, ô ſtupidiſſimi, exiſtimatis creaturam creato-
ri coæternam [adeoque] creatore [non] indigere? Coëternum enim, cum nullum ge- *Delenda vox*
nerationis principium admittat, neceſſe eſt vt ſit etiam ingenitum & eiuſdem poten- *[non.]*
tiæ. Quod autem ingenitum eſt, id manifeſtè etiam per ſe perfectum & immutabile,

apud nulliusq́; egens & incorruptibile erit. Et ſi ita ſe res habet, ex veſtra ſententia mundus erit immutabilis.

Eccleſiam ab euocandis voluptatibus (hoc eſt extirpandis) dictam ait.

Porro Sanctus dicit: duas in ſupra dictis affirmabamus eſſe effectrices facultates; vnam quæ ex rebus non exiſtentibus ſola voluntate, ſine partium diſtinctione ſimulatque vult, quicquid vult efficit. Eſt autem hic pater; alteram, quæ perficit, variatque & exornat, ſecundum prioris potentiæ ideam, quod iam ante factum eſt. Et hic eſt Filius, omnipotens nempe & Inuicta manus Patris, qua materiam ex nihilo prius creatam, poſtea perficit ſeu exornat.

Affirmat etiam S. librum Iob eſſe Moſis.

Gen. 1. 1. Docet præterea ſuper illis verbis: *In principio creauit* D E V S *cœlum & terram:* eum qui principium ipſam dixerit eſſe ſapientiam, non aberraturum. Dicitur enim *Ex LXX. Prouerb. 8.* apud quendam è cœtu ſacro ſcriptorum ſic de ſe ipſa loqui: *Dominus condidit me initium viarum ſuarum ad opera ſua, ante ſeculum fundauit me.* Erat enim conſequens & decentius omnia quæ creata ſunt, eſſe hac poſteriora, cū per eam facta ſint. Conſidera, an nō & *I. 1.* hoc Euangeliſtæ: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum*; hæc conſequatur? *Et Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum.* Principium enim, à quo germinauit veriſſimum Verbum, fatendum eſt eſſe patrem conditorem vniuerſorum, in quo erat [Verbum.] Illud autem: *Hoc erat in principio apud Deum:* potentiam Verbi, quam habuit apud Patrem, antequam mundus crearetur, inſinuare videtur, cum potentiam *principium* appellat. Ergo poſt proprium æternumque principium quod Pater eſt, Verbum quoque eſt aliorum principium per quod omnia creantur.

Origenes poſtquam multa fabulatus eſt de vniuerſi æternitate, etiam hoc infert: Neque ergo ab Adam, vt quidam affirmant, cum prius non eſſet homo, tunc omnium primus formatus in mundum venit. Neque mundus rurſum, ante ſex dies, quam crearetur Adam, cœpit fieri. Quod ſi quis hæc cupiat diſpicere, prius perpendat, an non ſecundum Moſen ſit facilis numeratu vnus dies, iis qui ita Moſen exponunt? prophetica *Pſal. 89. 2. 4.* voce hic etiam acclamante: *A ſeculo & vſque in ſeculum tu es, quoniam mille anni ante* 498 *oculos tuos, tanquam dies heſterna quæ præteriit, & cuſtodia in nocte.* mille annis in vnum diem concluſis, in oculis D E I.

Vſq; ad requiem noſtram. i. vſque ad creationem hominis poſtquā quieuit Deus. A condito mundo vſque ad requiem noſtram, optimi calculandi magiſtri affirmant ſex dies præteriiſſe. Annum verò ſexies milleſimum, ab Adamo ad nos vſque aiunt extendi. Ergo à nobis vſque ad principium in quo D E V S creauit cœlum & terram tredecim dies numerantur, (nam in ſeptimo mundi millenario iudicium aiunt futurum.) quibus D E V S antiquior, vt vos ipſi ſecundum veſtram inſaniam dicitis, nihil quicquam [ante id tempus] egit aut creauit, & patris nomine ac creatoris priuatus eſt. Si autem tredecim dies ſunt in oculis D E I à mundo condito, quomodo Sapientia *Eccl. 1. 2.* in Ieſu Syrach dicit: *Arenam maris, & pluuiæ guttas, & dies ſeculi quis dinumerauit.* Hæc ſerio diſputans Origines vide quomodo nugetur?

ELI.

E LIBRO S. METHODII DE Libero arbitrio.

CCXXXVI.

LEGI eiuſdem quædam ex libro de Libero arbitrio, pariterque (nactus ipſe eiuſmodi compendium) vnde ſint mala, & quis eorum auctor. DEVS enim is non eſt; neque enim malis delectatur, quin etiam mala facientes abominatur. Quapropter ∴ cenſui aliquid exiſtere cum Deo, quod materiam nominant, ex qua vniuerſa condidit, ex *∴ Hæc ex aliena ſententia dicit.* qua & mala eſſe mihi videntur. Cum enim materia informis eſſet & abſque vlla figura, & inſuper temerè ineraret, non paſſus eſt eam omnino ita caſu circumferri, ſed perficere cœpit, optimaque à peſſimis ſecernere voluit. Itaque ergo molitus eſt ea quæ DEO ad creandum erant apta. Quæcumque verò, vt ſic loquar, erant feculenta, illa, vt ad creationem inepta, vt erant reliquit. Vnde mihi nunc videntur profluxiſſe mala. Hæc quidem ille, contra quem diſputat [Methodius.] *Inepta ſententia & damnata.*

Quod fieri nullo modo poſſit, vt duo ſimul ſint increata, nec te quidem ignorare puto; aut enim illa inter ſe vnita, aut ſeparata eſſe neceſſario dicendum erat. Si quis vnita dixerit: erit vnum increatum, vnaquæque enim pars horum erit alteri ſimilis, partes autem inter ſe ∴ pares ſunt vnum increatum, & non erunt increata, neque enim *∴ Quarum altera eſt alterum.* hominem ex multis partibus conſtantem in multa creata diuidimus; Si verò diuiſa ſeu ſeparata quis dixerit [illa increata duo] neceſſe eſt vt ſit aliquod medium inter vtrumque, quod ſeparationem illorum oſtendat. Hoc autem ſi ſit idem cum altero ex duobus, cum illo vnitum eſt, & rurſum erit neceſſe quærere aut coniunctionem aut ſeparationem alterius ab altero. Vnionem enim videre impoſſibile eſt ſi alterum ſit idem cum eo, & vnitum eſſe concedatur. Sic enim vniretur etiam id quod à principio idem cum eo fuiſſe conceſſum eſt. Si autem ſeparatum fuiſſe ratio docet, rurſum quærendum eſt per quod fuit ſeparatum, donec infinitorum nobis copia increatorum occurrat. Quod ſi quis etiam tertiam ſententiam habuerit, hoc eſt, neque ſeparatum fuiſſe Deum à materia, neque rurſum velut in parte [ſeu cum altera partium] vnitum; ſed eſſe Deum in materia velut in loco, & materiam in Deo; is intelligat; quod ſi locum Dei, materiam
499 eſſe dixerimus, neceſſario etiam materia circumſcriptus, veluti loco includetur, vnaque cum materia temerè circumferetur. Etenim illo temerè moto in quo eſt, neceſſario etiam id vna mouetur quod eſt in illo. Totam ne materiam Deus occupabat, an partem illius tantum? Si partem tantum, ergo minor erat illâ, vtpote vna tantum illius parte totus circumſcriptus; ſi totam, quomodo hanc creauit? Neceſſe eſt enim vt dicamus Deum fuiſſe aliquo modo in ſe retractum, vt contractione facta illam partem, à qua ſe retraxit, crearet; aut illum vna cum materia creaſſe, cum non haberet locum, quo ſe interim reciperet. Si verò quis aſſerat materiam in Deo fuiſſe, quærendum eſt, an Deus à ſeipſo loco fuerit diuiſus, & velut in aëre animalia ſunt, illo diuiſo locus ſit factus iis rebus quæ in eo fiunt? aut velut in terra aqua? Et ſi quidem vt in aëre, tunc Deum diuiſum cogemur aſſerere: ſi autem vt aqua in terra, cum materia eſſet informis & indigeſta, & mala præterea in ſe contineret, neceſſe erit dicere Deum rerum informium & malarum eſſe auctorem. Et aduerte, quemadmodum materiam ſupponendo ne malorum conditorem Deum affirmare cogaris, Deum facias receptaculum malorum. Quin & ita argumentare: Materiam ergo informem ais extitiſſe cum Deo, ex qua mundum creauit? Ita mihi videtur. Nonne igitur, ſi ∴ informis erat materia, formatus eſt mundus à Deo: in mundo autem ſunt qualitates; qualitatum conditor fuit Deus. Ita eſt. Quoniam vero tibi videtur *∴ Sine qualitatibus.* impoſſibile eſſe vt ex nihilo fiat aliquid, reſponde ad quæſtionem: Videnturne tibi qualitates mundi ex non ſubiectis qualitatibus factæ? Videntur. & has eſſe aliquid aliud à ſubſtantia exiſtimas? ita, aliud. Nonne ergo, ſi Deus qualitates ex non ſubiectis qualitatibus condidit, quæ ex ſubſtantiis non ſunt factæ, cum ſubſtantiæ non ſint qualitates, erit neceſſe dicere, illas ex nihilo à Deo eſſe creatas: Superuacaneum autem erit docere nihil à Deo ex nihilo factum eſſe. Enimuero res de hoc [argumento] ita decidatur. Nam etiam apud nos videmus quædam per homines ex nihilo fieri, vt ſi exemplum ab Architectonicis capiamus, quando hi vrbes ex non vrbibus condunt, & templa ex non templis. Quod ſi, quia his ſubſtantiæ ſubiectæ ſint, exiſtimas ab illis hæc ex rebus exiſtentibus fieri, falleris ratione; Neque enim ſubſtantia condit ciuitatem, aut templa, ſed ars

METHODIVS.

quæ circa ſubſtantiam[ſeu materiam]verſatur, quæ non ex ſubiecta aliqua arte quæ ſit
in ſubſtantia,producitur,ſed ex ea quæ non eſt in illis,exiſtit. Sed videris mihi hac ratio-
ne dictis occurrere, ab artifice per artem aliquid in ſubſtantia fieri : reſpondeo ad hoc.
Nec in homine quidem artem ex ſubiecta arte aliqua fieri, eo quod non poſſit ſubſtan-
tia ex ſe artem procreare. Eſt enim ars ex illis accidentibus, quæ tum habent ſuum eſſe,
quando in ſubſtantia aliqua fiunt:homo enim etiam ſine tectonica erit homo. Tecto- 500
nica autem nulla erit,niſi prius homo exriterit. Vnde artes in hominibus ex non ente
procreari neceſſario dicendum eſt.Ergo ſi hoc ita ſe habere in hominibus oſtendimus:
quomodo non æquum erit dicere,non ſolum qualitates à Deo ex non exiſtentibus ſed
etiam ſubſtantias poſſe fieri?Dum enim poſſibile videtur,vt aliquid ex nihilo fiat, oſten-
ditur etiam ſubſtantias ex nihilo fieri poſſe.

Iterum verò diſceptandum eſt de malis. Mala videntúrne tibi eſſe ſubſtantiæ, an
qualitates ſubſtantiarum ? qualitates. Materia erátne ſine qualitatibus, & informis?e-
rat.Sunt enim hæ nomina compoſita cum ſubſtantia ex ijs quæ accidunt ſubſtantiæ.
Neque enim homicidium eſt ſubſtantia , neque quicquam aliorum malorum, ſed ab
operatione denominantur.Neque enim cædes eſt homo,ſed faciendo hanc, homicida
inde cognominatur,qui non eſt ipſa cædes,neque,vt compendio dicam, quicquam ex
alijs malis eſt ſubſtantia,ſed mala dici poteſt faciendo aliquid mali. Similiter ratiocinare:
ſi quid aliud animo conceperis quod homini ſit cauſſa malorum : Velut eſt illud malum,
quod ſitum eſt in ſubminiſtrando & ſuggerendo [hiſce hominibus] vt faciant mala. Eſt
enim & ipſe malus,ob ea quæ facit;propterea enim malus eſſe dicitur , quod ſit auctor
malorum. Quæ vero quis facit,is non eſt id ipſum quod facit,ſed ipſius operatio,vnde
ipſe nomen mali ſibi acquiſiuit.Etenim ſi ipſum eſſe dixerimus id quod facit,facit autem
cædes,adulteria & hoc genus ſimilia,erit ipſe hæc[quæ facit.] Si autem eſt ipſe hæc, ha-
bet ſuum eſſe,quando fiunt,quando autem non fiunt,etiam ipſe eſſe deſinit. Fiunt au-
tem hæc ab hominibus; homines ergo erunt horum auctores ; & vt ſint , vel non ſint,
cauſſæ. Atqui ſi ob ea quæ quiſque facit,malus eſt;quæ autem facit principium habent,
ergo cœpit & ille eſſe malus, & cœperunt eſſe , ipſa quoque mala. Quod ſi verum eſt,
ergo nemo ab æterno malus, neque æterna ſiue ingenita ſunt mala. Enimuero, amice,
præſentem quidem diſputationem mihi contra alium opportunius videris inſtituiſſe.
Vnde enim ille viſus eſt orationis fundamenta ſumere , inde tu bene viſus concludere.
Verè enim diſputaſti;ſi materia informis ſeu ſine qualitatibus fuit,qualitatum autem au-
ctor Deus eſt;mala verò,qualitates ſint,malorum ergo conditor Deus erit. At mihi fal-
ſum videtur,materiam informem ſeu ſine qualitatibus eſſe. De nulla enim ſubſtantia
poſſis affirmare illam informem eſſe.Quin hoc ipſo quod informem appellat, qualita-
tem eius declarat,& qualis materia ſit deſcribit,quod eſt ſpecies qualitatis. Quare,ſi tibi
placet, altius ordire diſputationem. Mihi enim materia qualitates ab æterno habere vi-
detur;Ita quippe,ô amice & mala ex eodem fonte promanare aſſero. Si materia ſuis af-
fecta qualitatibus ab æterno fuit, cuius erit creator Deus ? ſiue enim ſubſtantias dixeri-
mus creatas,affirmamus illas iam ante fuiſſe;ſiue rurſus qualitates, & illas extitiſſe aſſeri-
mus. Ergo & ſubſtantiæ & qualitatum conditorem aſſerere Deum ſuperuacaneum mi- 501
hi videtur.

Sed interrogatus reſponde:qua ratione Deum creatorem eſſe dicis, an quod ſub-
ſtantias,quæ aliquando fuerunt,in nihilum redegerit; an quod ſubſtantias quidem con-
ſeruarit,ſed qualitates earum mutarit? Nulla mihi videtur ſubſtantiarum mutatio facta,
ſed tantum qualitatum, quarum cauſſa creatorem eſſe Deum aſſeueramus ; Et quemad-
modum ſi quis dicat,ex lapidibus factam eſſe domum , de quibus non ſolet dici, quod
adhuc ſubſtantiâ maneant lapides,ſed lapides domus dicũtur : Nam ex qualitatum com-
poſitione domum factam dico ; Ita cenſeo Deum, manente ſubſtantia, mutationem
quandam qualitatum feciſſe, cuius cauſſa mundum hunc à Deo procreatum eſſe affir-
mo. Videntúrne tibi quoque mala,ſubſtantiarum eſſe qualitates?videntur.

Fuerunt ne hæ qualitates ab æterno, in materiâ , an principium exiſtendi habue-
runt?Fuiſſe has qualitates ab ęterno cum materia exiſtimo. Non arbitraris mutationem
aliquam qualitatum eſſe à Deo factam?arbitror factam. In melius?mihi videtur Ergo ſi
qualitates materiæ inter mala ſunt numeratæ,Deus autem materiæ qualitates in melius
aliquid conuertit,neceſſariò quęrendum eſt vnde mala ſint. Aut enim omnes,cum malæ
eſſent,

eſſent, in melius ſunt conuerſæ: aut aliæ quidem erant malæ, aliæ verò non. Et malę quidem mutatæ non ſunt in melius: Reliquæ veræ, quæcumque erant commodæ, ornatus cauſsâ à DEO mutatæ ſunt. Ita, ego cenſeo, ab æterno qualitates fuerunt conſtitutæ. Quomodo ergo malas qualitates, vt à principio fuerunt, relictas dicis? an potuiſſe illas [à DEO] tolli? aut DEVM quidem voluiſſe; non potuiſſe tamen eas tollere? ſi potuiſſe ais, & noluiſſe, facis illum auctorem horum malorum: quod potuerit efficere vt non eſſent mala, & tamen illa, vt erant, eſſe permiſerit. Quoniam cum partem aliquam materiæ perficeret, partem autem illius negligeret, cum & illam in melius poſſet mutare, mihi videtur cauſſa malorum, quod partem materiæ reliquerit malam. Ergo in exitium partis [partem DEVS] condidit. Immo illius cauſsâ hæc pars ſumma iniuria affecta mihi videtur, quam materiæ partem à malis ſecretam exornauit. Antequam enim .·. perpoliretur, nullus illi ſenſus malorum aderat: nunc verò ſingulæ illius partes ſenſum capiunt malorum. Accipe ab homine exemplum: priuſquam animal fiat, mala non ſentit. At vbi à DEO formatus homo fit, tunc ſimul & mali incumbentis ſenſum accipit. Ita hoc, quod à DEO beneficij cauſſa materiæ collatum dicis, potius in exitium illius procreatum deprehenditur. Si vero dicas à DEO mala tolli non potuiſſe; hæc impoſſibilitas aut arguit illum naturâ eſſe imbecillum, aut timore à fortiore aliquo victum: vide vtrum horum omnipotenti & bono DEO velis aſſignare? Sed iterum de ma-

.·. Malim id in vna ſecerneretur.

502 teria reſponde. Eſtne ſimplex aliqua materia an compoſita: ſi enim ſimplex & vniformis materia fuit, quomodo verò compoſitus eſt mundus, & ex diuerſis ſubſtantijs conſtat? fieri non poteſt vt dicatur hoc compoſitum ex materia factum, eo quod compoſita non poſſint ex vno informi componi [ſubſiſtereue:] compoſitum enim ſimplicium aliquorum mixtionem indicat. Quod ſi iterum, materiam dicas eſſe quid compoſitum; omnino debuit ex ſimplicibus componi, & erant olim ſeparata ſimplicia, quibus compoſitis facta eſt materia. compoſita autem ex ſimplicibus conſtant & ſubſiſtunt. Erat aliquando cum materia non eſſet, hoc eſt, antequam ſimplicia componerentur. Si vero fuit aliquãdo tempus, quo materia non fuit: non fuit autẽ vnquam tempus, quo ingenitũ non erat. nõ erit ergo ingenita [ab æterno] materia. Hoc autẽ hinc ſequetur multa fore ingenita: ſi enim DEVS ingenitus: & erant ſimplicia ingenita, ex quibus materia compoſita eſt, non erunt amplius duo & ſola ingenita. Vt prætermittam quærere quid fuerint illa ſimplicia, materia an forma? multa enim & hinc abſurda ſequentur. Videtúrne tibi nihil eorum quæ exiſtunt, ipſum ſibi ipſi contrarium? videtur. At igni contraria eſt aqua; & luci tenebræ; & frigido calidum; & arido humidum? Mihi ita videtur. Ergo ſi nihil eorum quæ exiſtunt ipſum ſibi contrarium eſt; hæc autem ſibi repugnant; ergo non erunt vna materia, neque ex vna materia compoſita. Rurſum velim audire. Videntúrne tibi partes ſibi mutuo nocere? videntur. materiæ partem agnoſcis vnam ignem, alteram aquam, & ita reliquas? Ita cenſeo. Quid verò; non videtur tibi aqua nocere igni, lux tenebris [aduerſari] & alia quæcumque ſunt his ſimilia? videtur. Nonne ergo, ſi partes inter ſe ſibi mutuo non nocent, hæ autẽ ſe mutuo perimunt, non erunt inter ſe partes: ſi autem non erunt mutuæ inter ſe partes, non erunt vnius materiæ: immo nec erunt materia, eo quod nihil ſibi ipſi ſit contrarium ſeu noxium. Cum ergo ſe ita habeant oppoſita, patet inde ea non eſſe materiam. Atque de materia ſatis dictum. Veniendum autem eſt ad malorum diſquiſitionem, & neceſſario excutienda hominum mala. Mala hominum ſuntne ſpecies mali, an partes: ſi ſpecies; non erit aliud malum, præter has ſpecies, ſecundum ſeipſum eò quod genera in ſpeciebus inquirantur, & ſubſiſtant. Si autem hoc [genus eſt] malum erit genitum: nam ſpecies genitæ probantur: vt eſt cædes, adulterium, & hoc genus ſimilia. Si autem partes alicuius mali ſpecies has eſſe velis: ſunt autem hæ genitæ: neceſſe erit vt & totum illud genitum ſit. quorum enim partes genitæ ſunt, neceſſario & hæc tota ſimiliter ſunt genita, totum enim ex partibus conſtat. Ac totum quidem non

Lege palam ∣ pugnant.

503 erit, partibus non exiſtentibus; partes verò aliquæ erunt, quamuis totum non adſit. Nullius autem rei exiſtentis pars altera eſt genita, altera ingenita: Si autem & hoc orationi concedam. Malum fuit olim, cum totum integrum non eſſet, hoc eſt, antequam Deus materiam crearet. Tunc autem totum integrum extitit, quando à DEO homo conditus eſt. Partium enim mali auctor eſt homo. hinc vt totum integrum mali exiſteret, auctor erit qui condidit [illum] DEVS. quod impium eſt. Si vero neutrum horum dixeris eſſe malum, ſed mali alicuius opus eſſe affirmas, tum genitum eſſe ipſum doces. opus

Totum integrũ intelligit, poſitum enim bus partibus ponitur totũ: ſublata vna parte, tollitur totum.

METHODIVS. enim cuiuſcumque, principium exiſtendi haber. Adhæc, præter hæc nullum aliud malum aſſignare potes. quod enim opus aliud malum, præter id quod inter homines eſt, potes exhibere. Nam quod is qui operatur, non fit ſecundum rationem ſubſtantiæ malitia, ſed ſecundum ipſam operationem mali, iam oſtenſum eſt. [Dicit] Methodius naturâ nihil eſſe malum, ſed vſu mala, fieri mala. Libero cum arbitrio inquit Methodius, factum eſſe dico hominem, non tanquam malo aliquo iam ante exiſtente, cuius eligendi, ſi vellet, poteſtaté haberet: ſed ſola cauſſa erat, obediendi DEO vel non obediendi. *Hoc enim tunc ſibi voluit liberum arbitrium.* Hoc enim tunc erat in ipſius arbitrio. Et homo conditus, à DEO præceptum accipit, & hinc iam malum incipit. non enim paret diuino mandato & hoc, hoc ſolum erat malum, inobedientia, quæ ibi cœpit exiſtere.

EXCERPTA E LIBRO S. Methodij de Caſtitate.

CCXXXVII

LEGI ſimiliter eiuſdem quædam ex libro de Caſtitate, vt in ſimili compendio ſunt edita. Primus, inquit, Abraham cum in teſtamento circumciſionis legé acciperet, nihil aliud inſinuare videtur, ſuæ ipſius carnis membrum circumcidendo, quam hoc, non amplius eſſe liberorum procreationem, in creatâ ex eodé ſanguine carne inſtituendam: ſingulos ſuæ ſororis exemplo docens quemadmodum carnis voluptas in congreſſu ſit reſecanda.

Matth 19.
1. Cor. 7.
Ego, inquit præterea, mihi claré videor ex ſcripturis ſacris animaduertiſſe, per virginitatis inſtitutionem à Verbo non eſſe omnino ſublatam liberorum generationem.

∴ Secundum aſpectum non ſecundum rem.
Neque enim, quia ſtellis ∴ maior eſt luna, propterea aliorum ſiderum lumé extinguit: aut quia alijs cibis dulcius eſt mel & ſuauius, propterea alia ſunt acerba & amara exiſtimanda. Illud: Filij adulterorum ſint imperfecti, de veritatem adulterantibus ait eſſe dictum, quo falſo ſibi arrogant ſapientiam, & ſcripturas deprauant, immaturamque
Proverb. producunt ſapientiam, quique per ſpeciem pietatis docent errores. Aliter [hoc dictum] non eſt intelligendum. neque enim de liberis ex adulterio non patiendis, & in lucem hanc ſenſibilem edendis poteſt accipi; quia non ſolum multi nati ſunt, ſed etiam nati ex adulterio alios pepererunt.

Neque de ſpirituali & diuina perfectione poteſt explicari, multorum enim adul- 304
terorum filij pleni fuerunt Spiritu ſancto. Dubitat etiam: ſi, inquit, anima à DEO, & non à patre [naturali] naſcituris dantur, quomodo dat etiam ex adulterio procreatis? videtur enim adulteris cooperari. Si enim non crearet animam, non naſcerentur. Soluit quæſtionem multis & perſpicuis exemplis.

Gen. 2. 23.
∴ Mulier.
Illa ex Geneſi prolata, quale eſt: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea; hæc vocabitur ∴ virago, quoniam de viro ſuo ſumta eſt. Quamobrem relinquet, homo patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Hæc negat ſecundum literam explicanda, ſed ſpiritualiter de CHRISTO & eius Eccleſia. Di-
Eph. 5. v. 32. uum quoque Paulum ait, poſt dictorum verborum expoſitionem dicere: *Hoc myſte-*
Gen. 1. v. 28. *rium magnum eſt, dico autem ego, in Chriſto & Eccleſia.* Quin & hoc: *creſcite & multiplicamini*, non de hominibus ex ſeminis commixtione procreatis, & alimento creſcentibus ſolum eſſe dictum; ſed de natis & perfectis ſecundum ſpiritum; quemadmodum Paulus clamat: cum filios appellat illos quos ita [per ſpiritum] genuerat. *Filioli* inquit,
Gal. 4.
1. Cor. 4.
Luca 15.
quos iterum parturio, donec Chriſtus in vobis formetur. Et iterum. *In Chriſto Ieſu enim per Euangelium ego vos genui.*

Illud etiam in Euangelio per parabolam dictum. *Quis eſt ex vobis homo, qui habet centum oues, & vnam perdidit ex illis*, & quæ ſequuntur: Per nonaginta nouem oues intelligendæ ſunt cœleſtes poteſtates ſiue angeli; vna autem perdita hominem ſignificat, ſiue naturam humanam, propter quam ait Verbum patris è cœlo deſcendiſſe.

Pſalm. 136. Illud: *ſuper flumina Babylonis*, &c. ab animabus dictum exiſtimat: organa enim habitacula ſua appellant, quæ ſuſpenderunt à funibus caſtitatis, vt laquearia tangerent, ne rurſum detractæ in intemperantiæ lacu volutarentur.

Babylon autem perturbatio & confuſio explicatur, & vitam hanc in fluentibus ſitam

tam oſtendit, in cuius medio ſedentes iniquitatis fluminibus irruentibus concluſi inundamur. Quare cum lacrymis & gemitu clamamus ad DEVM, ne organa noſtra à ſtirpe caſtitatis per fluctus voluptatum auulſa pereant. per ſalicem enim ſcripturæ vbique
305 adumbrant figuram virginitatis. Quia flos ſalicum ſi in aqua decoctus ſumatur, quicquid ad coitum excitat & libidinem, extinguit, donec genitalem ſementem penitus ſterilem reddat, quemadmodum & Homerus declarauit, qui ſalices propterea frugi perdas nominauit.

Illud Hieremiæ: *ſponſam ſolicitam eſſe ne obliuiſcatur ornamenti ſui, & virginem ne pectoralis ſui*: docet non committenda nec laxanda eſſe fraudibus frena ſeu vincula temperantiæ. Per pectora enim ſenſus animi, ſanè conuenienti ratione, & mens noſtra intelligitur. Pectorale autem, propoſitum animi ad caſtitatem colligans, eſt charitas in Chriſtum.

Odyſſ. 10.
Hier. 2. 32.

Illud: *ſume mihi vitulam triennem, & arietem triennem, & turturem, & columbam* ait ſignificare [hoc;] affer mihi iugi expertem animam, inſtar vitulæ, & omni malitia carentem; corpus item & rationem: corpus quidem veluti capram, quia per altas rupes & præcipitia incedit; rationem verò vt arietem, ne exultans excidat à veritate. Sic enim inculpabilis eris, quemadmodum Abraham, ſi mihi animam & ſenſus mentemque conſecraris quæ figuratè dicit vitulam, & capram, & arietem triennem, quaſi optimam Trinitatis cognitionem * collentia. Fortè etiam & primam & mediam, & vltimam vitæ ætatem [DEO conſectandam] inſinuant, vt qui maximè velit nos & annos pueritiæ, & virilis ætatis, & ſenectutis pari pietate traductos ſibi offerre. ad quem modum etiam in Euangelijs Dominus nobis præcipit: *Quapropter & vos ſimiles eſte hominibus qui expectant Dominum ſuum quando reuertatur à nuptiis, vt cum venerit, & pulſauerit, confeſtim aperiant ei: beati eſtis, quia faciet vos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit vobis. Et ſi in ſecunda, & tertiâ, beati eſtis.*

Gen. 15. 9.
** Præ ſe ferentia ſignificantia.*
Lucæ 12. 36. 38.

Conſiderate. n. quod tres vigilias ponendo veſpertinam, alteram, & tertiam, tres quoque ætatis mutationes ſignificarit: adoleſcentiam, virilem ætatem, & ſenectutem, quod velit nos, cum venerit mundum [in iudicio] aſſumturus, paratos eſſe ac puros quamuis adhuc in pueritia verſantes; ſimiliter ſecundam & tertiam vigiliam indicat. Veſpertina enim vigilia eſt florentis ætatis humanæ ſtatus, quo incipit rationis imperium paſſionibus agitatum turbari; altera verò, quando deinceps in perfectum virum euadens incipit mens perpetuis negotiorum tumultibus occupari. tertia verò, quando infinitæ cupiditatum imagines corpore iam marceſcente & in ſenium vergente ſenſim deficiunt. Quapropter æterna fidei lampas in corde fouenda eſt, lumbique temperantiâ accingendi, vigilandum, & Dominus noſter ſemper expectandus.

Sicera, inquit eſt quicquid, extra vinum è vite expreſſum, inebriat.

Duo vitis genera ait in ſcriptura poni: alterum optimum, alterum peſſimum. Etenim: *ego* inquit *Dominus ſum vitis vera, vos palmites.* Mala autem & agreſtis eſt Diabolus furorem diſtillans, quemadmodum Moſes de eo ſcribens ait: *De vinea Sodomo-*
306 *rum vinea eorum, & vitis eorum vua fellis*; & quæ ſequuntur.

Io. 15.
Deut. 32.

Aurum ærugini non eſſe obnoxium docet. Illa: *aſſimilatum eſſe regnum cœlorum decem virginibus*: vult ſignificare, omnes idem vitæ genus ſeu ſtudium arripuiſſe, propter ſignificationem & vim elementaris literæ IOTA [quæ decem valet.] Ornarunt enim ſeipſas ſimili cultu, vt idem vitæ genus omnes profiterentur, ſed non eodẽ omnes modo exierunt vt occurrerent ſponſo. Hę enim alimenta copioſa præbuerunt lampadibus oleo fouendis: illæ vero ceſſarunt per ignauiam. Hinc in quinque pari numero diuiſæ ſunt, Quia quinque ſenſus ſunt, quos illæ quidem puros cuſtodierunt, quos pluri mi vocaruut portas ſapientiæ; hæ verò per malitiam deformarunt. Nam dum colunt temperantiam & ſanctificantur, .·. magis abundarunt vitijs quam iuſtitia ſeu virtutibus. vnde etiam euenit vt damnarentur: Siue enim rectè agamus ſiue peccemus, per hos [ſenſus] vtraque & præclarè facta & improbè fiunt. & virtus generoſa, & male facta vincunt. Et quemadmodum .· virgo ait, continentiam eſſe oculorum, & aurium, & linguæ, & reliquorum deinceps ſenſuum; ita quæ hic fidem imprædabilem quinque viarum virtutis, viſus [inquam,] olfactus, guſtatus, tactus & auditus cuſtodiunt, illæ, quinque virgines,

Matth. 25.
Significat Iωτα apud Græcos decem & maiori figura I. Vnum, hinc idiota prudentum Vnus.
.·. In corpore. ἐνφὺεσαν. M. S. magis abundarunt Vitiis quam Virtutibus ſeu iuſtitia.
.· Θάλεια.

Locus hic planè videtur corruptus, aliquid enim deeſt. Idem animaduertit D. Hæſchelius,

appella-

appellantur, eo quod quinque ſenſuum ſpecula ſiue imagines CHRISTO puras, (ab vnaquaque [ſenſuum imagine] ſanctitatem veluti lampadem clarè refulgentem) ſiſtant. Nam quinque lychnis lampas verè noſtrum corpus eſt, quod anima inſtar facis circumfert, Chriſtoque ſponſo repræſentat, ad diem Reſurrectionis apparens, perque omnes ſenſus clatiſſimos fidei radios diffundens, quemadmodum ipſe CHRISTVS docuit

Luc. 12.49. cum dixit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt iam ∴ ardeat.* terram noſtra

∴ Accendatur. tabernacula corpora dicit, in quibus voluit vim ſeu operationem doctrinæ ſuæ ferven-

∴ Subtilem. tem & celeriter ∴ mobilem accendi. oleum autem iuſtitiæ & ſapientiæ comparandum:

∴ Iudicium. per moram illud temporis interuallum dixit, quod vſque ad CHRISTI ∴ aduentum porrigitur, dormitionem vero & ſoporem virginis, exitum ex hac vita. Mediam noctem verò Antichriſti regnum, qua nocte angelus perditor domos peruadet. Clamorem au-

ἐγερθῆς lego. tem qui dicit: Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei: vocem è cœlo & tubam quando omnes reſurgentibus proprijs corporibus, nubibus vecti obuiam rapientur Domino.

1. Theſſ. 4.17. Cum de virginibus & caſtis animis plurima dixiſſet, & hoc infert. Has igitur ſolas animas, electam ſponſam ſuam, Verbum vocat. Reliquas verò concubinas, adole-

Cant. 6. ſcentulas & filias appellans hunc in modum: *Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentularum non eſt numerus: Vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuæ electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ, & beatam prædicauerunt eam reginæ, & concubinæ laudabunt eam.* Cum enim multæ ſint filiæ, vt pater, Eccleſiæ, vna tamen eſt 507

electa & pretioſa in oculis eius præ omnibus, ſtatus nempe virginum. Et reginas videtur prophetia velle inſinuare, [quia non ad vnum tegem reginæ hæ adducebantur, ſed vnaquæque velut Domina per ſe & regina erat, aliarumque poſt has auctrices & principes,] illas regias, quæ ante diluuium vixerunt, animas DEO placentes, hoc eſt, Abelis, Sethi, Enochi. Concubinas autem, quæ poſt diluuium fuerunt, animas prophetarum, quæ priuſquã Eccleſia DEO deſponſaretur, qui velut cum concubinis verſatus in copioſa & ſincera ſapientiæ doctrinâ, vera ſubmiſit oracula, vt caperent illi fidem ſalutis. Concubinas autem nominauit Verbum prophetarum animas, quia non apertè vt Eccleſiam ſibi eas copulauit, ſacrificans illam in figura vituli ſaginati. Sexaginta autem reginas inde, vt reor ab Adamo protoplaſto vſque ad Noe per ſucceſſionem viros DEO

∴ Aliorum. placentes vocauit, quia iſti ∴ alijs præceptis ad ſalutem acquirendam non indiguerunt, eo quod adhuc recens eſſet illis mundi ſex diebus conditi molitio. Meminerunt enim mundum à DEO ſex diebus perfectum eſſe, quæque in paradiſo acciderunt. Hinc ergo animas haſce, quæ DEO à condito mundo per ſucceſſionem placere deſiderarunt, & quaſi, (ſi fas ita loqui) primi ſeculi neptes, & vicinas illi ingenti ſex dierum operi, ſexaginta reginas figuratè appellauit; eo quod, vt dixi, hæ poſt ſex dierum opera, vixerint. Magno enim illi [ſancti] honore ſunt affecti, cum dignati colloquio angelorum DEVM non per ſomnium ſed apertam viſionem ſpectarunt. Perpendite enim quantam fiduciam habuerit Seth ad DEVM, quantam Abel, quantam Enoch, quantam Mathuſala, quantam Noe primi iuſtitiæ cultores? Sed de his ſatis. De concubinis iterum dicendum.

Ab ijs qui poſt diluuium vixerunt, DEI cognitio paulo longius receſſit, aliaque ratione docti ſunt, ſerpente iam paſſim idololatria. DEVS ergo ne genus humanum obliuione honeſtatis penitus aboleretur, ſuum filium per prophetas iuſſit dictare, aduentum eius in mundum carne aſſumta futurum, quo ſpiritualis octonarij gaudium & cognitio prædicaretur ad exhibendam remiſſionem peccatorum, & reſurrectionem, per illum enim circumciſum iri hominem, vitia [inquam] & corruptionem. Hinc catalogum prophetarum ab Abrahamo cœptum, propter circumciſionis, quæ octona-

∴ ὑπερόχην antiquitatem. M S. πρεσβείαν generationem. rium continet numerum, ∴ antiquitatem, à qua lex pendet, concubinas appellauit. Nam antequam ſponſa Eccleſia Verbo deſponderetur, concipientes diuinam ſementem ſpiritualis octonarij, circumciſionem prænunciarunt. Ad multitudinem vero rurſum innumerabilem [hominum,] quæ pro maiorum imperio iuſtè viuit, & viriliter & ge- 508

neroſè contra vitia decertat, adoleſcentulas appellat. Sed ex his neque reginæ, neque concubinæ, cum Eccleſia comparantur. Hæc enim perfecta & electa præ omnibus nominata, quæ ex omnibus conſtat & concinnata eſt, eſt Apoſtolorum, quæ ſponſa flore pulchritudinis & caſtitatis ſuperat omnes. Quapropter beata ab alijs prædicatur,

quia

quia hæc apertè vidit & audiuit, quæ illæ videre & audire deſiderauerunt. *Beati oculi,* inquit Dominus diſcipulis, *qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi prophetæ deſiderarunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.* Nonne propterea Beatam prædicant ipſam prophetæ, quod quibus ipſi non potuerunt, his Eccleſia potita ſit, & dignata? Poſſit quis Sponſam etiam aliter explicare, & dicere carnem eſſe intemeratam Domini, cuius cauſa patrem deſeruit & in terram huc deſcendit, illique per incarnationem copulatus eſt. Hinc figuratè illam columbam appellauit, quòd animal ſit cicur & ſub tectis degens, conuictuque hominum delectetur. Et in quadrageſimo quarto Pſalmo. *Stans regina à Dextris* (DEO ſibi ſiniſtras ſumente) aureo virtutis cultu exornata; cuius pulchritudinem concupiuit Rex, caro eſt, vt dixi, illa illibata & beata, quam ſecum in cœlum deportauit Verbum, atque in dextra patris collocauit, veſtitu deaurato exornatam, quod myſticè eſt ſtudijs innocentię ſeu incorruptionis. [Dicit] quod *παρθενία* dicatur à *παρὰ θεία* mutatione vnius literæ quaſi quæ ſola illum, qui virginitatis intemerata contineat myſteria, DEO comparet, quo bonum nullum inueniri maius poteſt. Virtutem, ait, ſiue propter ſeipſam, ſiue quod animas ſublimet & in cœlum tollat, hanc nominis appellationem accepiſſe. Cum dictis hactenus etiam hoc ait videri facere. Oraculum cœlitus à patre CHRISTO in Iordane datum: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Obſeruandum hic, illud: filium ſuum eſſe, indefinitè & ſine tempore dictum. Es enim filius ſuo ipſi dixit, & non [dixit] factus es; declarans neq; nouum ſeu recentem ipſum adeptum eſſe filiationem, neque finem habuiſſe eum qui prius extiterit, ſed eundem ſemper eſſe. Illud vero; *Ego hodie genui te:* volui inquit eum qui prius iam inde ante ſecula in cœlis fuerat etiam mundo generare, hoc eſt, prius ignotum, notum reddere.

Luc. 10. 24.
ἱματισμῷ
παρθενία inter ε & ι ponens & α præpoſitionis vltimum abijce. Ita eſt vnius literæ pro altera permutatio ipſo ε.
Etymologus hoc non facit qui dicit dictum ὅτι παρὰ θεῷ ἰδίσι.
Pſal. 2.
Legendū ὁ γὰρ υἱός.

Nimirum, ijs qui multimodam DEI ſapientiam nondum intelligunt numquam adhuc natus eſt Chriſtus, hoc eſt, numquam cognitus & reuelatus. Plurima ex A-
509 pocalypſi S. Ioannis dicta ad Eccleſiam & virginales animas refert. Quin imo omnia ferè dicta aliunde interpretatur nec ad literam, ſed allegoricè in hoc dialogo exponit. Refellit eos qui fatum ponunt, his verbis: Si aſtra mortalibus calamitates & malam mentem conciliant, circa luxuriam & vitæ inconſtantiam occupata, ipſis hominibus infeliciora ſunt, quod non ipſa [aſtra] ament mala, ſed homines etiam vt ea deſignent, cogant. Præterea ſi nulla actio ſine deſiderio ſit, & omne deſiderium careat deſiderato, DEVS autē nullius ſit indigēs, ergò nec malitiam meditatur. Aſtrorum natura propior eſt Deo, adeoq; melior bonorū hominū virtute; ergo aſtra mali ſunt expertia, nec vllius indigent.

Adhæc, ad refellendum, quod geneſis quædam operetur, [dicit:] Hoc lex prohibet, impoſtores punit, miniſque genethliacorum doctrinam proſcribit: Ergo lex contraria eſt geneſi. Quæcumque enim lex prohibet, geneſis definit; quæcumque autem cogit geneſis facere, ea lex interdicit; ergo lex inimica geneſi eſt; ſi autem inimica, ergo legiſlatores non ſunt legiſlatores ſecundū geneſin. (hoc eſt, non ſunt geneſi neceſſario per fatū ſubiecti.) Nam dū cōtraria geneſi decernūt, geneſin deſtruūt. Ergo aut geneſis eſt, & tolluntur leges: aut leges ſunt, & nō ſunt q̄ geneſi reſpōdent. Sed, nō eſt poſſibile, inquiunt, quiſquam vt naſcatur vt quicq̄ à quoq̄ fiat ſine geneſi, neq; digitū ſine fato poſſe moueri aiunt. An ergo ſecundum geneſin nati Minos, Rhadamantus, Dracon, Lycurgus, Solon, Zaleucus legiſlatores, leges condiderunt quæ damnarunt furta, cædes, & hoc genus alia, quæ fato fieri ſeu geneſi contendunt, quod fieri non poteſt, nam geneſis à ſeipſa euerteretur, dum ipſa ſeipſam exauctorat.

Legēdū κατὰ γένεσιν.

Hinc enim ponat geneſis leges quæ adulteria & alia crimina damnant, illinc verò [eadem geneſis] cædes & adulteria operetur: nihil enim idem à ſeipſo ∴ diuerſum, ſecum pugnat, idemque ad ſui ipſius exitium vergit. Ergo geneſis nulla eſt. Temperantiæ virtutem ait vtiliorem eſſe vitio intemperantiæ, idque patere ex regibus, magiſtratibus, belli ducibus, filijs, ciuibus, ſeruis, pædagogis; ſinguli enim horum, cum temperanter viuunt, proſunt ſibi & Reipub. cum intemperanter, ſibi & Reip. nocent. *Lex* inquit, *figura & vmbra eſt imaginis,* hoc eſt Euangelij: Euangelium verò imago futuræ in ſecūdo Domini aduentu, veritatis. Dictum in Leuitico de ſcenopegijs ſeu tabernaculis refert ad reſurrectionem hominum in ſecundo Domini aduentu futuram: tabernaculum enim vniuſcuiuſq; corpus interpretatur; ſeptē autē dies figurā ait ſeptē ſeculorū; aliaq; id genus analogicè exponit. Anagogicè illud [in Iudicum libris] in iudices dictum accipit: *Euntes iuerunt*

τὸ ἀδιάκολον.
ἢ δὴ οὐκ ἦν.
Analogia comparatio eſt rei ad rem. ſeptem dies eum ſeptē annis ſeculo millenarii. &c.
Iud. 9. ex ſept.

METHODIVS.

inerunt ligna vt vngerent ſuper ſe regẽ, & dixerunt oliuæ, regna ſuper nos: & dixit eis oliua: 51
Deſerens pinguedinẽ meam, quã in me glorificauit Deus & homines, abibo vt dominer inter
ligna? Et dixerunt ligna ficui: Veni regna ſuper nos. Et ait eis ficus: Deſerens dulcedi-
nem meam, & fructus meos bonum, abibo vt imperem lignis? Et dixerunt ligna viti: vſque
ad illud: *Et dixerunt rhamno.* & quæ ſequuntur. Hæc, inquit, conſtat non eſſe de lignis
dicta, ſed de animabus hæc narrantur, quæ ante CHRISTI incarnationem luxuriæ
vitijs inquinatæ, accedunt rogantes vt miſericordiam à DEO impetrent, & vt iam mi-
ἰσοπλαγχνία. ἰσοσπλαγχνίαν. M. S. ſeratio ſuper eas regnet & viſcera miſericordiæ, quam oleæ figura expreſſit ſcriptura. Et
aduertite verum non à protoplaſto vſque ad CHRISTVM deinceps ſcriptura præ-
cepta ſignificet, quibus ſua diabolus opponendo adumbrata figmenta, genus
humanum decepit. Ficum quippe cum præcepto homini in paradiſo dato compara-
uit, quia deceptus homo folijs fici nuditatem ſuam velauit; vitem vero legi poſt dilu-
ἡ ἐντολῇ nempe. uium Noe datæ, eo quod vino ſopitus fuerit irriſus; Oleam verò legi Moſis in deſerto,
quia oleum ſanctum ſiue gratia prophetica, præuaricantibus illis defecerat ab hære-
ditate. Rhamnum cõparat datæ legi ad ſalutem mundi Apoſtolis, quia per illorum do-
ctrinam caſtitatem didicimus, cui ſoli ſimilem nullam potuit ſpeciem diabolus inueni-
∴ Incarnatio-nem. re. Hinc quatuor Euagelia edita ſunt, DEO quater ∴ humanitatem annunciante, & qua-
ternis legibus docente, quarum tempora apertè per fructuum diſcrimina intelliguntur.
Ficus enim propter dulcedinem & nutritionem, legem ante præuaricationem iſtam
declarat: Nonnunquam enim ficus in ſcriptura in meliorem partem accipitur. Vitis
vero ob vini iucunditatem & lætitiam, eorum qui ex ira Dei & diluuio ſeruati ſunt, ti-
morem & ſolicitudinem in gaudium verſa inſinuat. Olea vero, propter olei fructum,
intimam Dei miſericordiam ſignificat; DEO, rurſum homines ad impietatem
poſt diluuium prolapſos tolerante, & dignante quibuſdam legem dare & appare-
re. Rhamnus autem virginitatem denotat. Rhamnus enim arbor caſta eſt, & fortaſſe
ex ſimili quadam cum virgine natura ſtirps hæc ῥάμνος, καὶ ἁγνὸς appellatur; rhamnus
ἁγνὸς caſta pu-ra. quidem propter robur & fortitudinem cõtra voluptates, ἁγνὸς verò, quod omni ex par-
te caſta & pura ſit. Vnde & Heliam ferunt à faciè Iezabelis mulieris fugientem ad rha-
mnum primum veniſſe, atq; exauditum fuiſſe, cibumque accepiſſe, quia fugientibus ſti-
mulum carnis, & fœminam, & voluptatem, perfugium & tegumentum, caſtitatis lignum
germinauit, quod ∴ ab aduentu principis Virginum Chriſti, regnum in homines obti- 512
∴ Quod ab au-ctore Virginitatis Chriſto planta-tum eſt in quo Virginitatem complectuntur ? Vide notas Hæ-ſcheli. nuit: Hoc enim vnicum caſtitatis regnum, cuius ipſos nunquam pœniteret, poſt Chriſti
aduentum arripuerunt homines, cum ſingulorum aliorum, quibus datæ fuerant leges
ante Chriſti aduentum, regnorum habenas à ſeipſi celeriter excuſſiſſent, & cõtrario fal-
ſoque parere & ſe ſubijcere maluiſſent. Quamquam ſæpe pœnitentes quæſiuerint ite-
rum regale Dei legis imperium recteq; factorum animi vitijs corruptorum renouatio-
nem. Nam hoſtium manibus, & ignominiæ paſſionibus tradiri, rurſum imperio præ-
ceptiſque Dei regi voluerunt, vt ex infinitis ærumnis maliſque eriperentur. Sed hæc
legum regna propter fœtentia & immedicabilia vulnera animarum, noluerunt illis im-
perare, donec DEVS quartum miſeratus hominem, miſit Caſtitatem, à ſcriptura rha-
mnum congruenter appellatam, quæ illi imperaret, quæ voluptatibus ſuperatis, et-
iam in reliquum tempus illis interminata eſt, quod niſi, ſibi parerent omnes, & ſin-
cerè ad ſe accederent, futurum vt omnes flammis abſumerentur; nullam enim poſt hanc
aliam legem aut doctrinam ſecuturam, ſed iudicium & ignem. Hinc deinceps homo cœ-
pit iuſtitiam colere, Deoque conſtanter per fidem adhærere, & ſe à diabolo ſeiungere.

Obſeruandum dialogum hunc qui, Sympoſium, inſcribitur, ſiue de caſtitate, ma-
gnam partem adulteratum eſſe: offendes enim in illo adiectas & Arianas vanaſq; opina-
tiones, aliaſque male ſentientium fabulas.

Notandum. Quid ſit cur ſolus homo ex omnibus à DEO creatis rebus dica-
tur factus ſecundum imaginem DEI? nihil enim in homine reperiat quis nobile, quo
careat angelica natura; non immortalitas; nam & angelus immortalis, non libe-
rum arbitrium: Nam ſi angeli vt ſentit Theologus magis [quam homines] pro-
Nazianzenus. pendent in bonum, ſecundum hoc intellige nullo modo poſſe accipi illud ſecun-
dum ſimilitudinem. Si imperium dicas, (dignatus eſt enim homo à DEO impe-
rio piſcium & aliorum in ipſa mundi fabricati deſcriptione) ne ſic quidem auge-
los oſtendes eſſe diuerſos. Dominari enim plures angelorum gentibus, & nationibus
ſingula-

Digitized by Google

ſingulatim è ſcriptura didicimus. Si autem, quod ſubiectos non tractabiles ſibi reddant, quemadmodum illi multa animalia, differentiam conſtituas, nihil niſi riſum iactas, neq; enim homo cuius imaginem ferre dicitur, (apage dictum) ſubiectos reddit ſiue oſtendit manſuetos. Quid igitur eſt illud, ſecundum imaginem. Nam quicumque corporeæ figuræ elegantiam commenti ſunt, omnibus ſuis argumentis hominem neque ab angelorum quidem formæ communione pro ratione .˙ quæſtionis liberarunt.

Ab angelis enim humanam indutam eſſe formam, nobis diuinæ literæ prodidetunt. Si autem opificis & effectoris ſubſtantiæ humanæ .˙. effigiem in homine dicis manere, (creat enim DEVS, vniuerſa inexplicabili & incomprehenſo modo producendo ea quæ non ſunt) etiam homo quandoque ex ſua ſubſtantia & natura, ſatu ſeminis ſimilem ſibi hominem creat, quandoque vero artificio multa opificum artificia quamuis ex nulla re prius exiſtente, fingit; Enim vero & hoc ſi quid probabile habet, facilè refellitur. Nam & qui ſolitariam vitam degunt, & propterea quod videantur illud, ad imaginem, ſeruare, poſteaquam ſeipſos ſupra omne artificium humanum & artem perfecerunt, miſeri viderentur, quod hoc ipſo illud, ſecundum ſimilitudinem, perdidiſſent.

·Quid ergo eſt hoc, ſecundum ſimilitudinem? virtutum induſtriâ partarum theſaurus eſt. Angeli enim quamuis virtutem habeant, non dicuntur tamen per laborem & induſtriam partam habere, quia non ſolicitantur à peccato. Sed quamuis hoc concederetur ab angelis virtutem ſine labore poſſeſſam, aut hi quoq; illud, ad imaginem, ſine labore habendo magis DEO ſimiles habebunt hanc: aut, ſi hi non, multo minus homo, quia cum illius, aut ante illius imaginis poſſeſſionem, multis ærumnis & laboribus exantlatis hanc aſſequitur.

Dan. 10.

πρὸς τὸ γέλωτα. Locus corruptus, forte δοκοῦν.

.˙ Quæ erat, qua ratione ſimilis eſſet Deo.

.˙. Effigiem cuſtodire penes hominem putat.

apud; nulliusq; egens & incorruptibile erit. Et ſi ita ſe res habet, ex veſtra ſententia mundus erit immutabilis.

Eccleſiam ab euocandis voluptatibus (hoc eſt extirpandis) dictam ait.

Porro Sanctus dicit: duas in ſupra dictis affirmabamus eſſe effectrices facultates; vnam quæ ex rebus non exiſtentibus ſola voluntate, ſine partium diſtinctione ſimul atque vult, quicquid vult efficit. Eſt autem hic pater; alteram, quæ perficit, variatque & exornat, ſecundum prioris potentiæ ideam, quod iam ante factum eſt. Et hic eſt Filius, omnipotens nempe & inuicta manus Patris, qua materiam ex nihilo prius creatam, poſtea perficit ſeu exornat.

Affirmat etiam S. librum Iob eſſe Moſis.

Gen. 1. Docet præterea ſuper illis verbis: *In principio creauit D E V S cælum & terram:* eum qui principium ipſam dixerit eſſe ſapientiam, non aberraturum. Dicitur enim *Ex LXX. Prouerb. 8.* apud quendam è cœtu ſacro ſcriptorum ſic de ſe ipſa loqui: *Dominus condidit me initium viarum ſuarum ad opera ſua, ante ſeculum fundauit me.* Erat enim conſequens & decentius omnia quæ creata ſunt, eſſe hac poſteriora, cũ per eam facta ſint. Conſidera, an nõ & *I. 1.* hoc Euangeliſtæ: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum*; hæc conſequatur? *Et Deus erat Verbum* : *hoc erat in principio apud Deum.* Principium enim, à quo germinauit veriſſimum Verbum, fatendum eſt eſſe patrem conditorem vniuerſorum, in quo erat [Verbum.] Illud autem: *Hoc erat in principio apud Deum*: potentiam Verbi, quam habuit apud Patrem, antequam mundus crearetur, inſinuare videtur, cum potentiam *principium* appellat. Ergo poſt proprium æternumque principium quod Pater eſt, Verbum quoque eſt aliorum principium per quod omnia creantur.

Origenes poſtquam multa fabulatus eſt de vniuerſi æternitate, etiam hoc infert: Neque ergo ab Adam, vt quidam affirmant, cum prius non eſſet homo, tunc omnium primus formatus in mundum venit. Neque mundus rurſum, ante ſex dies, quam crearetur Adam, cœpit fieri. Quod ſi quis hæc cupiat diſpicere, prius perpendat, an non ſecundum Moſen ſit facilis numeratu vnus dies, ijs qui ita Moſen exponunt? prophetica
Pſal. 89. 2. 4. voce hic etiam acclamante: *A ſeculo & vſque in ſeculum tu es, quoniam mille anni ante* 498
oculos tuos, tanquam dies heſterna quæ præteriit, & cuſtodia in nocte. mille annis in vnum diem concluſis, in oculis D E I.

Vſq; ad requiem noſtram. i. vſque ad creationem hominis poſtquã quieuit Deus.

A condito mundo vſque ad requiem noſtram, optimi calculandi magiſtri affirmãt ſex dies præterijſſe. Annum verò ſexies milleſimum, ab Adamo ad nos vſque aiunt extendi. Ergo à nobis vſque ad principium in quo D E V S creauit cœlum & terram tredecim dies numerantur, (nam in ſeptimo mundi millenario iudicium aiunt futurum.) quibus D E V S antiquior, vt vos ipſi ſecundum veſtram inſaniam dicitis, nihil quicquam [ante id tempus] egit aut creauit, & patris nomine ac creatoris priuatus eſt. Si autem tredecim dies ſunt in oculis D E I à mundo condito, quomodo Sapientia *Eccl. 1. 2.* in Ieſu Syrach dicit: *Arenam maris, & pluuiæ guttas, & dies ſeculi quis dinumerauit.* Hæc ſerio diſputans Origines vide quomodo nugetur?

ELI.

E LIBRO S. METHODII DE Libero arbitrio.

CCXXXVI.

LEGI eiuſdem quædam ex libro de Libero arbitrio. pariterque (nactus ipſe eiuſmodi
compendium) vnde ſint mala, & quis eorum auctor. DEVS enim is non eſt; ne-
que enim malis delectatur, quin etiam mala facientes abominatur. Quapropter ∴ cen- ∴ *Hæc ex aliena*
ſui aliquid exiſtere cum Deo, quod materiam nominant, ex qua vniuerſa condidit, ex *ſententia dicit.*
qua & mala eſſe mihi videntur. Cum enim materia informis eſſet & abſque vlla
figura, & inſuper temerè inerraret, non paſſus eſt eam omnino ita caſu circumferri,
ſed perficere cœpit, optimaque à peſſimis ſecernere voluit. Itaque ergo molitus eſt
ea quæ DEO ad creandum erant apta. Quæcumque verò, vt ſic loquar, erant fecu- *Inepta ſententia*
lenta, illa, vt ad creationem inepta, vt erant reliquit. Vnde mihi nunc videntur pro- *& damnata.*
fluxiſſe mala. Hæc quidem ille. contra quem diſputat [Methodius.]

Quod fieri nullo modo poſſit, vt duo ſimul ſint increata, nec te quidem ignora-
re puto; aut enim illa inter ſe vnita, aut ſeparata eſſe neceſſario dicendum erat. Si quis
vnita dixerit: erit vnum increatum, vnaquæque enim pars horum erit alteri ſimilis, par-
tes autem inter ſe · pares ſunt vnum increatum, & non erunt increata, neque enim · *Quarum altera eſt alterum.*
hominem ex multis partibus conſtantem in multa creata diuidimus; Si verò diui-
ſa ſeu ſeparata quis dixerit [illa increata duo] neceſſe eſt vt ſit aliquod medium inter
vtrumque, quod ſeparationem illorum oſtendat. Hoc autem ſi ſit idem cum altero ex
duobus, cum illo vnitum eſt, & rurſum erit neceſſe quærere aut coniunctionem aut ſe-
parationem alterius ab altero. Vnionem enim videre impoſſibile eſt ſi alterum ſit idem
cum eo, & vnitum eſſe concedatur. Sic enim vniretur etiam id quod à principio idem
cum eo fuiſſe conceſſum eſt. Si autem ſeparatum fuiſſe ratio docet, rurſum quærendum
eſt per quod fuit ſeparatum, donec infinitorum nobis copia increatorum occurrat.
Quod ſi quis etiam tertiam ſententiam habuerit, hoc eſt, neque ſeparatum fuiſſe Deum
à materia, neque rurſum velut in parte [ſeu cum altera partium] vnitum; ſed eſſe Deum
in materia velut in loco, & materiam in Deo; is intelligat; quod ſi locum Dei, materiam
499 eſſe dixerimus, neceſſario etiam materia circumſcriptus, veluti loco includetur, vnaque
cum materia temerè circumferetur. Etenim illo temerè moto in quo eſt, neceſſario et-
iam id vna mouetur quod eſt in illo. Totam ne materiam Deus occupabat, an partem
illius tantum? Si partem tantum, ergo minor erat illâ, vtpote vna tantum illius parte to-
tus circumſcriptus; ſi totam, quomodo hanc creauit? Neceſſe eſt enim vt dicamus Deum
fuiſſe aliquo modo in ſe retractum, vt contractione facta illam partem, à qua ſe retraxit,
crearet; aut illum vna cum materia creaſſe, cum non haberet locum, quo ſe interim reci-
peret. Si verò quis aſſerat materiam in Deo fuiſſe, quærendum eſt, an Deus à ſeipſo locô
fuerit diuiſus, & velut in aëre animalia ſunt, illo diuiſo locus ſit factus ijs rebus quæ in eo
fiunt? aut velut in terra aqua? Et ſi quidem vt in aëre, tunc Deum diuiſum cogemur aſſe-
rere: ſi autem vt aqua in terra; cum materia eſſet informis & indigeſta, & mala præterea
in ſe contineret, neceſſe erit dicere Deum rerum informium & malarum eſſe auctorem.
Et aduerte, quemadmodum materiam ſupponendo ne malorum conditorem Deum af-
firmare cogaris, Deum facias receptaculum malorum. Quin & ita argumentare: Mate-
riam ergo informem ais extitiſſe cum Deo, ex qua mundum creauit? Ita mihi videtur.
Nonne igitur, ſi ∴ informis erat materia, formatus eſt mundus à Deo: in mundo au- ∴ *Sine qualita-*
tem ſunt qualitates; qualitatum conditor fuit Deus. Ita eſt. Quoniam vero tibi videtur *tibus.*
impoſſibile eſſe vt ex nihilo fiat aliquid, reſponde ad quæſtionem: Videntúrne tibi qua-
litates mundi ex non ſubiectis qualitatibus factæ? Videntur. & has eſſe aliquid aliud à
ſubſtantia exiſtimas? ita, aliud. Nonne ergo, ſi Deus qualitates ex non ſubiectis qualita-
tibus condidit, quæ ex ſubſtantijs non ſunt factæ, cum ſubſtantiæ non ſint qualitates, e-
rit neceſſe dicere, illas ex nihilo à Deo eſſe creatas: Superuacaneum autem erit docere
nihil à Deo ex nihilo factum eſſe. Enimuero res de hoc [argumento] ita decidatur. Nam
etiam apud nos videmus quædam per homines ex nihilo fieri, vt ſi exemplum ab Archi-
tectonicis capiamus. quando hi vrbes ex non vrbibus condunt, & templa ex non tem-
plis. Quod ſi, quia his ſubſtantiæ ſubiectæ ſint, exiſtimas ab illis hæc ex rebus exiſtenti-
bus fieri, falleris ratione; Neque enim ſubſtantia condit ciuitatem, aut templa, ſed ars

quæ circa ſubſtantiam[ſeu materiam]verſatur, quæ non ex ſubiecta aliqua arte quæ ſit
in ſubſtantia,producitur,ſed ex ea quæ non eſt in illis,exiſtit. Sed videris mihi hac ratio-
ne dictis occurrere, ab artifice per artem aliquid in ſubſtantia fieri : reſpondeo ad hoc.
Nec in homine quidem artem ex ſubiecta arte aliqua fieri, eo quod non poſſit ſubſtan-
tia ex ſe artem procreare Eſt enim ars ex illis accidentibus, quæ tum habent ſuum eſſe,
quando in ſubſtantia aliqua fiunt:homo enim etiam ſine tectonica erit homo. Tecto- 500
nica autem nulla erit,niſi prius homo extiterit. Vnde artes in hominibus ex non ente
procreari neceſſario dicendum eſt.Ergo ſi hoc ita ſe habere in hominibus oſtendimus:
quomodo non æquum erit dicere,non ſolum qualitates à Deo ex non exiſtentibus ſed
etiam ſubſtantias poſſe fieri?Dum enim poſſibile videtur,vt aliquid ex nihilo fiat, oſten-
ditur etiam ſubſtantias ex nihilo fieri poſſe.

Iterum verò diſceptandum eſt de malis. Mala videntúrne tibi eſſe ſubſtantiæ, an
qualitates ſubſtantiarum ? qualitates. Materia erátne ſine qualitatibus, & informis?e-
rat.Sunt enim hæc nomina compoſita cum ſubſtantia ex ijs quæ accidunt ſubſtantiæ.
Neque enim homicidium eſt ſubſtantia, neque quicquam aliorum malorum, ſed ab
operatione denominantur.Neque enim cædes eſt homo,ſed faciendo hanc, homicida
inde cognominatur,qui non eſt ipſa cædes,neque,vt compendio dicam, quicquam ex
alijs malis eſt ſubſtantia,ſed mala dici poteſt faciendo aliquid mali. Similiter ratiocinare:
ſi quid aliud animo conceperis quod homini ſit cauſſa malorum: Velut eſt illud malum,
quod ſitum eſt in ſubminiſtrando & ſuggerendo [hiſce hominibus] vt faciant mala. Eſt
enim & ipſe malus,ob ea quæ facit;propterea enim malus eſſe dicitur, quod ſit auctor
malorum. Quæ vero quis facit,is non eſt id ipſum quod facit,ſed ipſius operatio,vnde
ipſe nomen mali ſibi acquiſiuit.Etenim ſi ipſum eſſe dixerimus id quod facit,facit autem
cædes,adulteria & hoc genus ſimilia,erit ipſe hæc[quæ facit.] Si autem eſt ipſe hæc, ha-
bet ſuum eſſe,quando fiunt,quando autem non fiunt,etiam ipſe eſſe deſinit. Fiunt au-
tem hæc ab hominibus; homines ergo erunt horum auctores ; & vt ſint, vel non ſint,
cauſſæ. Atqui ſi ob ea quæ quiſque facit,malus eſt;quæ autem facit principium habent,
ergo cœpit & ille eſſe malus, & cœperunt eſſe, ipſa quoque mala. Quod ſi verum eſt,
ergo nemo ab æterno malus, neque æterna ſiue ingenita ſunt mala. Enimuero, amice,
præſentem quidem diſputationem mihi contra alium opportunius videris inſtituiſſe.
Vnde enim ille viſus eſt orationis fundamenta ſumere, inde tu bene viſus concludere.
Verè enim diſputaſti;ſi materia informis ſeu ſine qualitatibus fuit,qualitatum autem au-
ctor Deus eſt;mala verò,qualitates ſint,malorum ergo conditor Deus erit. At mihi fal-
ſum videtur,materiam informem ſeu ſine qualitatibus eſſe. De nulla enim ſubſtantia
poſſis affirmare illam informem eſſe.Quin hoc ipſo quod informem appellat, qualita-
tem eius declarat,& qualis materia ſit deſcribit,quod eſt ſpecies qualitatis. Quare,ſi tibi
placet, altius ordire diſputationem. Mihi enim materia qualitates ab æterno habere vi-
detur;Ita quippe,ô amice & mala ex eodem fonte promanare aſſero. Si materia ſuis af-
fecta qualitatibus ab æterno fuit, cuius erit creator Deus ? ſiue enim ſubſtantias dixeri-
mus creatas,affirmamus illas iam ante fuiſſe;ſiue rurſus qualitates, & illas extitiſſe aſſeri-
mus. Ergo & ſubſtantiæ & qualitatum conditorem aſſerere Deum ſuperuacaneum mi- 501
hi videtur.

Sed interrogatus reſponde:qua ratione Deum creatorem eſſe dicis, an quod ſub-
ſtantias,quæ aliquando fuerunt,in nihilum redegerit; an quod ſubſtantias quidem con-
ſeruarit,ſed qualitates earum mutarit? Nulla mihi videtur ſubſtantiarum mutatio facta,
ſed tantum qualitatum,quarum cauſſa creatorem eſſe Deum aſſeueramus; Et quemad-
modum ſi quis dicat,ex lapidibus factam eſſe domum, de quibus non ſolet dici, quod
adhuc ſubſtantiâ maneant lapides,ſed lapides domus dicũtur: Nam ex qualitatum com-
poſitione domum factam dico; Ita cenſeo Deum, manente ſubſtantia, mutationem
quandam qualitatum feciſſe, cuius cauſſa mundum hunc à Deo procreatum eſſe affir-
mo. Videntúrne tibi quoque mala,ſubſtantiarum eſſe qualitates?videntur.

Fuerunt ne hæ qualitates ab æterno, in materiâ, an principium exiſtendi habue-
runt?Fuiſſe has qualitates ab ęterno cum materia exiſtimo. Non arbitraris mutationem
aliquam qualitatum eſſe à Deo factam?arbitror factam. In melius?mihi videtur Ergo ſi
qualitates materiæ inter mala ſunt numeratæ,Deus autem materiæ qualitates in melius
aliquid conuertit,neceſſariò quęrendum eſt vnde mala ſint.Aut enim omnes,cum malæ
eſſent,

Digitized by Google

eſſent, in melius ſunt conuerſæ: aut aliæ quidem erant malæ, aliæ verò non. Et malę quidem mutatæ non ſunt in melius: Reliquæ veræ, quæcumque erant commodæ, ornatus cauſsâ à D E o mutatæ ſunt. Ita, ego cenſeo, ab æterno qualitates fuerunt conſtitutæ. Quomodo ergo malas qualitates, vt à principio fuerunt, relictas dicis? an potuiſſe illas [à D E o] tolli? ant D E V M quidem voluiſſe; non potuiſſe tamen eas tollere? ſi potuiſſe ais, & noluiſſe, facis illum auctorem horum malorum: quod potuerit efficere vt non eſſent mala, & tamen illa, vt erant, eſſe permiſerit. Quoniam cum partem aliquam materiæ perficeret, partem autem illius negligeret, cum & illam in melius poſſet mutare, mihi videtur cauſſa malorum, quod partem materiæ reliquerit malam. Ergo in exitium partis [partem D E V S] condidit. Immo illius cauſſâ hæc pars ſumma iniuria affecta mihi videtur, quam materiæ partem à malis ſecretam exornauit. Antequam enim ∴ perpoliretur, nullus illi ſenſus malorum aderat: nunc verò ſingulæ illius partes ſenſum capiunt malorum. Accipe ab homine exemplum: priuſquam animal fiat, mala non ſentit. At vbi à D E o formatus homo fit, tunc ſimul & mali incumbentis ſenſum accipit. Ita hoc, quod à D E o beneficij cauſſa materiæ collatum dicis, potius in exitium illius procreatum deprehenditur. Si vero dicas à D E o mala tolli non potuiſſe; hæc impoſſibilitas aut arguit illum naturâ eſſe imbecillum, aut timore à fortiore aliquo victum: vide vtrum horum omnipotenti & bono D E o velis aſſignare? Sed iterum de ma-

∴ Malim id in orâ ſecerneretur.

502 teria reſponde. Eſtne ſimplex aliqua materia an compoſita: ſi enim ſimplex & vniformis materia fuit, quomodo verò compoſitus eſt mundus, & ex diuerſis ſubſtantijs conſtat? fieri non poteſt vt dicatur hoc compoſitum ex materia factum, eo quod compoſita non poſſint ex vno informi componi [ſubſiſtereue:] compoſitum enim ſimplicium aliquorum mixtionem indicat. Quod ſi iterum, materiam dicas eſſe quid compoſitum; omnino debuit ex ſimplicibus componi, & erant olim ſeparata ſimplicia, quibus compoſitis facta eſt materia. compoſita autem ex ſimplicibus conſtant & ſubſiſtunt. Erat aliquando cum materia non eſſet, hoc eſt, antequam ſimplicia componerentur. Si vero fuit aliquãdo tempus, quo materia non fuit: non fuit autẽ vnquam tempus, quo ingenitũ non erat. nõ erit ergo ingenita [ab æterno] materia. Hoc autẽ hinc ſequetur multa fore ingenita: ſi enim D E V S ingenitus: & erant ſimplicia ingenita, ex quibus materia compoſita eſt, non erunt amplius duo & ſola ingenita. Vt prætermittam quærere quid fuerint illa ſimplicia, materia an forma? multa enim & hinc abſurda ſequentur. Videtúrne tibi nihil eorum quæ exiſtunt, ipſum ſibi ipſi contrarium? videtur. At igni contraria eſt aqua; & luci tenebræ; & frigido calidum; & arido humidum? Mihi ita videtur. Ergo ſi nihil eorum quæ exiſtunt ipſum ſibi contrarium eſt; hæc autem ſibi repugnant; ergo non erunt vna materia, neque ex vna materia compoſita. Rurſum velim audire. Videntúrne tibi partes ſibi mutuo nocere? videntur. materiæ partem agnoſcis vnam ignem, alteram aquam, & ita reliquas? Ita cenſeo. Quid verò; non videtur tibi aqua nocere igni, lux tenebris [aduerſari] & alia quæcumque ſunt his ſimilia? videtur. Nonne ergo, ſi partes inter ſe ſibi mutuo non nocent, hæ autẽ ſe mutuo perimunt, non erunt inter ſe partes: ſi autem non erunt mutuæ inter ſe partes, non erunt vnius materiæ: immo nec erunt materia, eo quod nihil ſibi ipſi ſit contrarium ſeu noxium. Cum ergo ſe ita habeant oppoſita, patet inde ea non eſſe materiam. Atque de materia ſatis dictum. Veniendum autem eſt ad malorum diſquiſitionem, & neceſſario excutienda hominum mala. Mala hominum ſuntne ſpecies mali, an partes: ſi ſpecies; non erit aliud malum, præter has ſpecies, ſecundum ſeipſum eò quod genera in ſpeciebus inquirantur, & ſubſiſtant. Si autem hoc [genus eſt] malum erit genitum: nam ſpecies genitæ probantur: vt eſt cædes, adulterium, & hoc genus ſimilia. Si autem partes alicuius mali ſpecies has eſſe velis: ſunt autem hæ genitæ: neceſſe erit vt & totum illud genitum ſit. quorum enim partes genitæ ſunt, neceſſario & hæc tota ſimiliter ſunt genita, totum enim ex partibus conſtat. Ac totum quidem non

Lego [illegible]

503 erit, partibus non exiſtentibus; partes verò aliquæ erunt, quamuis totum non adſit. Nullius autem rei exiſtentis pars altera eſt genita, altera ingenita: Si autem & hoc orationi concedam. Malum fuit olim, cum totum integrum non eſſet, hoc eſt, antequam Deus materiam crearet. Tunc autem totum integrum extitit, quando à D E o homo conditus eſt. Partium enim mali auctor eſt homo. hinc vt totum integrum mali exiſteret, auctor erit qui condidit [illum] D E V S. quod impium eſt. Si vero neutrum horum dixeris eſſe malum, ſed mali alicuius opus eſſe affirmas, tum genitum eſſe ipſum doces. opus

Totum integrũ intelligit, poſitis omnibus partibus ponitur totũ: ſublata vna parte, tollitur totum.

enim cuiuſcumque,principium exiſtendi habet. Adhæc, præter hæc nullum aliud malum aſſignare potes. quod enim opus aliud malum, præter id quod inter homines eſt, potes exhibere. Nam quod is qui operatur, non ſit ſecundum rationem ſubſtantiæ malitia, ſed ſecundum ipſam operationem mali, iam oſtenſum eſt. [Dicit] Methodius natura nihil eſſe malum, ſed vſu mala, fieri mala. Libero cum arbitrio inquit Methodius, factum eſſe dico hominem, non tanquam malo aliquo iam ante exiſtente, cuius eligendi, ſi vellet, poteſtatē haberet: ſed ſola cauſſa erat, obediendi DEO vel non obediendi. Hoc enim tunc erat in ipſius arbitrio. Et homo conditus, à DEO præceptum accipit, & hinc iam malum incipit. non enim paret diuino mandato & hoc, hoc ſolum erat malum, inobedientia, quæ ibi cœpit exiſtere.

Hoc enim tunc ſibi ſoluit liberum arbitrium.

EXCERPTA E LIBRO S. Methodij de Caſtitate.

CCXXXVII

LEGI ſimiliter eiuſdem quædam ex libro de Caſtitate, vt in ſimili compendio ſunt edita. Primus, inquit, Abraham cum in teſtamento circumciſionis legē acciperet, nihil aliud inſinuare videtur, ſuæ ipſius carnis membrum circumcidendo, quam hoc, non amplius eſſe liberorum procreationem, in creatā ex eodē ſanguine carne inſtituendam: ſingulos ſuæ ſororis exemplo docens quemadmodum carnis voluptas in congreſſu ſit reſecanda.

Matth 19. 1. Cor. 7.

Ego, inquit præterea, mihi clarè videor ex ſcripturis ſacris animaduertiſſe, per virginitatis inſtitutionem à Verbo non eſſe omnino ſublatam liberorum generationem.

Neque enim, quia ſtellis ∴ maior eſt luna, propterea aliorum ſiderum lumē extinguit: aut quia alijs cibis dulcius eſt mel & ſuauius, propterea alia ſunt acerba & amara exiſtimanda. Illud: Filij adulterorum imperfecti, de veritatem adulterantibus ait eſſe dictum, quo falſo ſibi arrogant ſapientiam, & ſcripturas deprauant, immaturamque producunt ſapientiam, quique per ſpeciem pietatis docent errores. Aliter [hoc dictum] non eſt intelligendum. neque enim de liberis ex adulterio non pariendis, & in lucem hanc ſenſibilem edendis poteſt accipi; quia non ſolum multi nati ſunt, ſed etiam nati ex adulterio alios pepererunt.

∴ Secundum aſpectum non ſecundum rem.

Prouerb.

Neque de ſpirituali & diuina perfectione poteſt explicari, multorum enim adulterorum filij pleni fuerunt Spiritu ſancto. Dubitat etiam: ſi, inquit, anima à DEO, & non à patre [naturali] naſcituris dantur, quomodo dat etiam ex adulterio procreatis? videtur enim adulteris cooperati. Si enim non crearet animam, non naſcerentur. Soluit quæſtionem multis & perſpicuis exemplis. 304

Illa ex Geneſi prolata, quale eſt: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea; hæc vocabitur ∴ virago, quoniam de viro ſuo ſumta eſt. Quamobrem relinquet, homo patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Hæc negat ſecundum literam explicanda, ſed ſpiritualiter de CHRISTO & eius Eccleſia. Diuum quoque Paulum ait, poſt dictorum verborum expoſitionem dicere: *Hoc myſterium magnum eſt, dico autem ego, in Chriſto & Eccleſia.* Quin & hoc: *creſcite & multiplicamini*, non de hominibus ex feminis commixtione procreatis, & alimento ereſcentibus ſolum eſſe dictum; ſed de natis & perfectis ſecundum ſpiritum; quemadmodum Paulus clamat: cum filios appellat illos quos ita [per ſpiritum] genuerat. *Filioli* inquit, *quos iterum parturio, donec Chriſtus in vobis formetur.* Et iterum. *In Chriſto Ieſu enim per Euangelium ego vos genui.*

Gen. 2. 23. ∴ Mulier. Eph. 5. 9. 32. Gen. 1. 9. 28.

Gal. 4. 1. Cor. 4. Luca 15.

Illud etiam in Euangelio per parabolam dictum. *Quis eſt ex vobis homo, qui habet centum oues, & vnam perdidit ex illis*, & quæ ſequuntur: Per nonaginta nouem oues intelligendæ ſunt cœleſtes poteſtates ſiue angeli; vna autem perdita hominem ſignificat, ſiue naturam humanam, propter quam ait Verbum patris è cœlo deſcendiſſe.

Pſalm. 136.

Illud: *ſuper flumina Babylonis*, &c. ab animabus dictum exiſtimat: organa enim habitacula ſua appellant, quæ ſuſpenderunt à funibus caſtitatis, vt laquearia tangerent, ne rurſum detractæ in intemperantiæ lacu volutarentur.

Babylon autem perturbatio & confuſio explicatur, & vitam hanc in fluentibus ſitam

tam oſtendit, in cuius medio ſedentes iniquitatis fluminibus irruentibus concluſi inun-
damur. Quare cum lacrymis & gemitu clamamus ad DEVM, ne organa noſtra à ſtir-
pe caſtitatis per fluctus voluptatum auulſa pereant. per ſalicem enim ſcripturæ vbique
305 adumbrant figuram virginitatis. Quia flos ſalicum ſi in aqua decoctus ſumatur, quic-
quid ad coitum excitat & libidinem, extinguit, donec genitalem ſementem penitus ſte-
rilem reddat, quemadmodum & Homerus declarauit, qui ſalices propterea frugi perdas
nominauit.

Illud Hieremiæ: *ſponſam ſolicitam eſſe ne obliuiſcatur ornamenti ſui, & virginem ne* Odyſſ. 510.
pectoralis ſui: docet non committenda nec laxanda eſſe fraudibus frena ſeu vincula tem- Hier. 2. 32.
perantiæ. Per pectora enim ſenſus animi, ſanè conuenienti ratione, & mens noſtra in-
telligitur. Pectorale autem, propoſitum animi ad caſtitatem colligans, eſt charitas
in Chriſtum.

Illud: *ſume mihi vitulam triennem, & arietem triennem, & turturem, & colum-* Gen. 15. 9.
bam ait ſignificare [hoc;] affer mihi iugi expertem animam, inſtar vitulæ, &
omni malitia carentem; corpus item & rationem: corpus quidem veluti capram, quia
per altas rupes & præcipitia incedit; rationem verò vt arietem, ne exultans excidat à ve-
ritate. Sic enim inculpabilis eris, quemadmodum Abraham, ſi mihi animam & ſenſus
mentemque conſecraris quæ figuratè dicit vitulam, & capram, & arietem triennem,
quaſi optimam Trinitatis cognitionem * tollentia. Fortè etiam & primam & me- * Præ ſe ferentia
diam, & vltimam vitæ ætatem [DEO conſecrandam] inſinuant, vt qui maximè ve- ſignificantia.
lit nos & annos pueritiæ, & virilis ætatis, & ſenectutis pari pietate traductos ſibi offerre.
ad quem modum etiam in Euangelijs Dominus nobis præcipit: *Quapropter & vos*
ſimiles eſte hominibus qui expectant Dominum ſuum quando reuertatur a nuptiis, vt Lucæ 12. 36. 38.
cum venerit, & pulſauerit, confeſtim aperiant ei: beati eſtis, quia faciet vos diſcumbere, &
tranſiens miniſtrabit vobis. Et ſi in ſecunda, & tertiâ, beati eſtis.

Conſiderate. n. quod tres vigilias ponendo veſpertinam, alteram, & tertiam, tres
quoque ætatis mutationes ſignificarit: adoleſcentiam, virilem ætatem, & ſenectutem,
quod velit nos, cum venerit mundum [in iudicio] aſſumturus, paratos eſſe ac puros
quamuis adhuc in pueritia verſantes; ſimiliter ſecundam & tertiam vigiliam indicat.
Veſpertina enim vigilia eſt florentis ætatis humanæ ſtatus, quo incipit rationis impe-
rium paſſionibus agitatum turbari; altera verò, quando deinceps in perfectum virum
euadens incipit mens perpetuis negotiorum tumultibus occupari. tertia verò, quan-
do infinitæ cupiditatum imagines corpore iam marceſcente & in ſenium vergente ſen-
ſim deficiunt. Quapropter æterna fidei lampas in corde fouenda eſt, lumbique tem-
perantiâ accingendi, vigilandum, & Dominus noſter ſemper expectandus.

Sicera, inquit eſt quicquid, extra vinum è vite expreſſum, inebriat.

Duo vitis genera ait in ſcriptura poni: alterum optimum, alterum peſſimum. Et-
enim: *ego* inquit *Dominus ſum vitis vera, vos palmites.* Mala autem & agreſtis eſt Dia- Io. 15.
bolus furorem diſtillans, quemadmodum Moſes de eo ſcribens ait: *De vinea Sodomo-* Deut. 32.
306 *rum vinea eorum, & vitis eorum vna fellis*; & quæ ſequuntur.

Aurum ærugini non eſſe obnoxium docet. Illa: *aſſimilatum eſſe regnum cœlorum* Matth. 25.
decem virginibus: vult ſignificare, omnes idem vitæ genus ſeu ſtudium arripuiſſe; pro-
pter ſignificationem & vim elementaris literæ IOTA [quæ decem valet.] Ornarunt Significat litera
enim ſeipſas ſimili cultu, vt idem vitæ genus omnes profiterentur, ſed non eodē omnes apud Græcos de-
modo exierunt vt occurrerent ſponſo. Hę enim alimenta copioſa præbuerunt lampadi- cem & maiore
bus oleo fouendis: illæ vero ceſſarunt per ignauiam. Hinc in quinque pari numero figura I. Vnum,
diuiſæ ſunt, Quia quinque ſenſus ſunt, quos illæ quidem puros cuſtodierunt, quos pluri- hinc idiotæ pro-
mi vocarunt portas ſapientiæ; hæ verò per malitiam deformarunt. Nam dum colunt natum, Vnum.
temperantiam & ſanctificantur, ∴ magis abundarunt vitijs quam iuſtitia ſeu virtutibus. ∴ In corpore.
vnde etiam euenit vt damnarentur: Siue enim rectè agamus ſiue peccemus, per hos [ſen- ἐπλεόνασαν. M. S.
ſus] vtraque & præclarè facta & improbè fiunt. & virtus generoſa, & male facta vincunt. magis abunda-
Et quemadmodum ∴ virgo ait, continentiam eſſe oculorum, & aurium, & linguæ, & runt Vitiis quam
reliquorum deinceps ſenſuum; ita quæ hic fidem imprædabilem quinque viarum virtu- Virtutibus ſeu
tis, viſus [inquam,] olfactus, guſtatus, tactus & auditus cuſtodiunt, illæ, quinque virgines, iuſtitia.
∴ Thamutu.

Locus hic planè videtur corruptus, aliquid enim deeſt. Idem animaduertit D. Hæſchelius.

appella-

appellantur, eo quod quinque ſenſuum ſpecula ſiue imagines CHRISTO puras, (ab v-
naquaque [ſenſuum imagine] ſanctitatem veluti lampadem clarè refulgentem) ſiſtant.
Nam quinque lychnis lampas verè noſtrum corpus eſt, quod anima inſtar facis circum-
fert, Chriſtoq́ue ſponſo repræſentat, ad diem Reſurrectionis apparens, perque omnes
ſenſus clariſſimos fidei radios diffundens, quemadmodum ipſe CHRISTVS docuit
(Luc. 12.49.) cum dixit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt iam* ∴ *ardeat*. terram noſtra (∴ Accendatur.)
tabernacula corpora dicit, in quibus voluit vim ſeu operationem doctrinæ ſuæ feruen- (∴ Subtilem.)
rem & celeriter ∴ mobilem accendi. oleum autem iuſtitiæ & ſapientiæ comparandum:
per moram illud temporis interuallum dixit, quod vſque ad CHRISTI ∴ aduentum (∴ Indictum.)
porrigitur, dormitionem vero & ſoporem virginis, exitum ex hac vita. Mediam noctem
verò Antichriſti regnum, qua nocte angelus perditor domos peruadet. Clamorem au-
tem qui dicit: Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei: vocem è cœlo & tubam quando (ἐγερθεὶς lego.)
omnes reſurgentibus proprijs corporibus, nubibus vecti obuiam rapientur Domino.

(1. Theſſ. 4.17.) Cum de virginibus & caſtis animis plurima dixiſſet, & hoc infert. Has igitur ſo-
las animas, electam ſponſam ſuam, Verbum vocat. Reliquas verò concubinas, adole-
(Cant. 6.) ſcentulas & filias appellans hunc in modum: *Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concu-
binæ, & adoleſcentularum non eſt numerus: Vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt
matri ſuæ electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ, & beatam prædicauerunt eam reginæ, &
concubinæ laudabunt eam.* Cum enim multæ ſint filiæ, vt patet, Eccleſiæ, vna tamen eſt 507
electa & precioſa in oculis eius præ omnibus, ſtatus nempe virginum. Et reginas vide-
tur prophetia velle inſinuare, [quia non ad vnum regem reginæ hæ adducebantur, ſed
vnaquæque velut Domina per ſe & regina erat, aliarumque poſt has auctrices & prin-
cipes,] illas regias, quæ ante diluuium vixerunt, animas DEO placentes, hoc eſt, Abelis,
Sethi, Enochi. Concubinas autem, quæ poſt diluuium fuerunt, animas prophetarum,
quæ priuſquā Eccleſia DEO deſponſaretur, qui velut cum concubinis verſatus in co-
pioſa & ſincera ſapientiæ doctrinâ, vera ſubmiſit oracula, vt caperent illi fidem ſalutis.
Concubinas autem nominauit Verbum prophetarum animas, quia non apertè vt Ec-
cleſiam ſibi eas copulauit, ſacrificans illam in figura vituli ſaginati. Sexaginta autem re-
ginas inde, vt reor ab Adamo protoplaſto vſque ad Noe per ſucceſſionem viros DEO
(∴ Aliorum.) placentes vocauit, quia iſti ∴ alijs præceptis ad ſalutem acquirendam non indiguerunt,
eo quod adhuc recens eſſet illis mundi ſex diebus conditi molitio. Meminerunt enim
mundum à DEO ſex diebus perfectum eſſe, quæque in paradiſo acciderunt. Hinc er-
go animas haſce, quæ DEO à condito mundo per ſucceſſionem placere deſiderarunt,
& quaſi, (ſi fas ita loqui) primi ſeculi neptes, & vicinas illi ingenti ſex dierum operi, ſexa-
ginta reginas figuratè appellauit; eo quod, vt dixi, hæ poſt ſex dierum opera, vixerint.
Magno enim illi [ſancti] honore ſunt affecti, cum dignati colloquio angelorum
DEVM non per ſomnium ſed apertam viſionem ſpectarunt. Perpendite enim quan-
tam fiduciam habuerit Seth ad DEVM, quantam Abel, quantam Enoch, quantam
Mathuſala, quantam Noe primi iuſtitiæ cultores? Sed de his ſatis. De concubinis ite-
rum dicendum.

Ab ijs qui poſt diluuium vixerunt, DEI cognitio paulo longius receſſit, aliaq́ue
ratione docti ſunt, ſerpente iam paſſim idololatria. DEVS ergo ne genus humanum
obliuione honeſtatis penitus aboleretur, ſuum filium per prophetas iuſſit dictare, ad-
uentum eius in mundum carne aſſumta futurum, quo ſpiritualis octonarij gaudium &
cognitio prædicaretur ad exhibendam remiſſionem peccatorum, & reſurrectionem,
per illum enim circumciſum iri hominem, vitia [inquam] & corruptionem. Hinc ca-
talogum prophetarum ab Abrahamo cœptum, propter circumciſionis, quæ octona-
(∴ [illegible] antiquitatem.) rium continet numerum, ∴ antiquitatem, à qua lex pendet, concubinas appellauit. Nam
(M S. [illegible] generationem.) antequam ſponſa Eccleſia Verbo deſponderetur, concipientes diuinam ſementem
ſpiritualis octonarij, circumciſionem prænunciarunt. Ad multitudinem vero rurſum
innumerabilem [hominum,] quæ pro maiorum imperio iuſtè viuit, & viriliter & ge-
neroſè contra vitia decertat, adoleſcentulas appellat. Sed ex his neque reginæ, neque 508
concubinæ, cum Eccleſia comparantur. Hæc enim perfecta & electa præ omnibus
nominata, quæ ex omnibus conſtat & concinnata eſt, eſt Apoſtolorum, quæ ſponſa flore
pulchritudinis & caſtitatis ſuperat omnes. Quapropter beata ab alijs prædicatur,

quia

quia hæc apertè vidit & audiuit, quæ illæ videre & audire deſiderauerunt. *Beati oculi,* inquit Dominus diſcipulis, *qui vident, qua vos videtis. Dico enim vobis, quod multi propheta deſiderarunt videre qua videtis, & non viderunt; & audire qua auditis, & non audierunt.* Nonne propterea Beatam prædicant ipſam prophetæ, quod quibus ipſi non potuerunt, his Eccleſia potita ſit, & dignata? Poſſit quis Sponſam etiam aliter explicare, & dicere carnem eſſe intemeratam Domini, cuius cauſa patrem deſeruit & in terram huc deſcendit, illique per incarnationem copulatus eſt. Hinc figuratè illam columbam appellauit, quòd animal ſit cicur & ſub tectis degens, conuictuque hominum delectetur. Et in quadrageſimo quarto Pſalmo. *Stans regina à Dextris* (DEO ſibi ſiniſtras ſumente) aureo virtutis cultu exornata; cuius pulchritudinem concupiuit Rex, caro eſt, vt dixi, illa illibata & beata, quam ſecum in cœlum deportauit Verbum, atque in dextra patris collocauit, veſtitu deaurato exornatam, quod myſticè eſt ſtudijs innocentię ſeu incorruptionis. [Dicit] quod *παρθενία* dicatur à *παρὰ θεία* mutatione vnius literæ quaſi quæ ſola illum, qui virginitatis intemerata contineat myſteria, DEO comparet, quo bonum nullum inueniri maius poteſt. Virtutem, ait, ſine propter ſeipſam, ſiue quod animas ſublimet & in cœlum tollat, hanc nominis appellationem accepiſſe. Cum dictis hactenus etiam hoc ait videri facere. Oraculum cœlitus à patre CHRISTO in Iordane datum: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Obſeruandum hic, illud: filium ſuum eſſe, indefinitè & ſine tempore dictum. Es enim filius ſuo ipſi dixit, & non [dixit] factus es; declarans neq; nouum ſeu recentem ipſum adeptum eſſe filiationem, neque finem habuiſſe eum qui prius extiterit, ſed eundem ſemper eſſe. Illud vero: *Ego hodie genui te:* volui inquit eum qui prius iam inde ante ſecula in cœlis fuerat etiam mundo generare, hoc eſt, prius ignotum, notum reddere.

Nimirum, ijs qui multimodam DEI ſapientiam nondum intelligunt numquam adhuc natus eſt Chriſtus, hoc eſt, numquam cognitus & reuelatus. Plurima ex A-
309 pocalypſi S. Ioannis dicta ad Eccleſiam & virginales animas refert. Quin imo omnia ferè dicta aliunde interpretatur nec ad literam, ſed allegoricè in hoc dialogo exponit. Refellit eos qui fatum ponunt, his verbis: Si aſtra mortalibus calamitates & malam mentem conciliant, circa luxuriam & vitæ inconſtantiam occupata, Ipſis hominibus infeliciora ſunt, quod non ipſa [aſtra] ament mala, ſed homines etiam vt ea deſignent, cogant. Præterea ſi nulla actio ſine deſiderio fit, & omne deſiderium careat deſiderato, DEVS autẽ nullius ſit indigẽs, ergò nec malitiam meditatur. Aſtrorum natura propior eſt Deo, adeoq; melior bonorũ hominũ virtute; ergo aſtra mali ſunt expertia, nec vllius indigent.

Adhæc, ad refellendum, quod geneſis quædam operetur, [dicit:] Hoc lex prohibet, impoſtores punit, miniſque genethliacorum doctrinam proſcribit: Ergo lex contraria eſt geneſi. Quæcumque enim lex prohibet, geneſis definit; quæcumque autem cogit geneſis facere, ea lex interdicit; ergo lex inimica geneſi eſt; ſi autem inimica; ergo legiſlatores non ſunt legiſlatores ſecundũ geneſin. (hoc eſt, non ſunt geneſi neceſſario per fatũ ſubiecti.) Nam dũ cõtraria geneſi decernũt, geneſin deſtruũt. Ergo aut geneſis eſt, & tolluntur leges: aut leges ſunt, & nõ ſunt q̃ geneſi reſpõdent. Sed, nõ eſt poſſibile, inquiunt, quiſquam vt naſcatur vt quicq̃ à quoq̃ fiat ſine geneſi, neq; digitũ ſine fato poſſe moueri aiunt. An ergo ſecundum geneſin nati Minos, Rhadamantus, Dracon, Lycurgus, Solon, Zaleucus legiſlatores, leges condiderunt quæ damnarunt furta, cædes, & hoc genus alia, quæ fato fieri ſeu geneſi contendunt, quod fieri non poteſt, nam geneſis à ſeipſa euerteretur, dum ipſa ſeipſam exauctorat.

Hinc enim ponat geneſis leges quæ adulteria & alia crimina damnant, illinc verò [eadem geneſis] cædes & adulteria operetur: nihil enim idem à ſeipſo diuerſum, ſecum pugnat, idemque ad ſui ipſius exitium vergit. Ergo geneſis nulla eſt. Temperantiæ virtutem ait vtiliorem eſſe vitio intemperantiæ, idque patere ex regibus, magiſtratibus, belli ducibus, filijs, ciuibus, ſeruis, pædagogis; ſinguli enim horum, cum temperanter viuunt, proſunt ſibi & Reipub. cum intemperanter, ſibi & Reip. nocent. *Lex* inquit, *figura & vmbra eſt imaginis,* hoc eſt Euangelij: Euangelium verò imago futuræ in ſecũdo Domini aduentu, veritatis. Dictum in Leuitico de ſcenopegijs ſeu tabernaculis refert ad reſurrectionem hominum in ſecundo Domini aduentu futuram: tabernaculum enim vniuſcuiuſq; corpus interpretatur; ſeptẽ antẽ dies figurã ait ſeptẽ ſeculorũ; aliaq; id genus analogicè exponit. Anagogicè illud [in Iudicum libris] in iudices dictum accipit: *Euntes ierunt*

Luc.10.24.

ἐνωτίοις

παρθενία inter ι & ϵ, ponitur & a præpoſitionis vltimum abiicit. Ita eſt vnius literæ pro altera permutatio ipro ι.

Etymologus hoc non facit qui docet dictum ὅτι παρὰ θεῷ ἰδίως.

Pſal. 2.

Legendũ οὐ γὰρ ἐκεῖ.

Lege τὸ κατὰ γένεσιν.

τὸ ἀλλόκοτον.

ἢ Βιωτικόν.

Analogia comparatio eſt rei ad rem. ſeptem dies cum ſeptẽ annis ſeculis millenariis. Cõc.

Iud.9.8.& ſeqq.

ſingulatim è ſcriptura didicimus. Si autem, quod ſubiectos non tractabiles ſibi reddant, quemadmodum illi multa animalia, differentiam conſtituas, nihil niſi riſum iactas, neq; enim homo cuius imaginem ferre dicitur, (apage dictum) ſubiectos reddit ſiue oſtendit manſuetos. Quid igitur eſt illud, ſecundum imaginem. Nam quicumque corporeæ figuræ elegantiam commenti ſunt, omnibus ſuis argumentis hominem neque ab angelorum quidem formæ communione pro ratione .˙ quæſtionis liberarunt.

Dan. 10.

[illegible] Locus corruptus, fortè [illegible].

Ab angelis enim humanam indutam eſſe formam, nobis diuinæ literæ prodidetunt. Si autem opificis & effectoris ſubſtantiæ humanæ .˙. effigiem in homine dicis manere, (creat enim D e v s, vniuerſa inexplicabili & incompreheuſo modo producendo ea quæ non ſunt) etiam homo quandoque ex ſua ſubſtantia & natura, ſatu ſeminis ſimilem ſibi hominem crear, quandoque vero artificio multa opificum artificia quamuis ex nulla re prius exiſtente, fingit; Enim vero & hoc ſi quid probabile habet, facilè refellitur. Nam & qui ſolitariam vitam degunt, & propterea quod videantur illud, ad imaginem, ſeruare, poſteaquam ſeipſos ſopra omne artificium humanum & artem perfeeerunt, miſeri viderentur, quod hoc ipſo illud, ſecundum ſimilitudiuem, perdidiſſent.

.˙ Qua erat, qua ratione ſimilis eſſet Deo.

.˙. Effigiem cuſtodire penes hominem putas.

Quid ergo eſt hoc, ſecundum ſimilitudinem? virtutum induſtriâ partarum theſaurus eſt. Angeli enim quamuis virtutem habeant, non dicuntur tamen per laborem & induſtriam partam habere, quia non ſolicitantur à peccato. Sed quamuis hoc coucederetur ab angelis virtutem ſine labore poſſeſſam, aut hi quoq; illud, ad imaginem, ſine labore habendo magis D e o ſimiles habebunt hanc: aut, ſi hi non, multo minus homo, quia cum illius, aut aute illius imaginis poſſeſſionem, multis ærumuis & laboribus exantlatis hanc aſſequitur.

Digitized by Google

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITAtum iudaicarum Libri.

CCXXXVIII.

LEGI *Ioſephi*, [Antiquitates, quarum Excerpta, quæ de Herode uarrant, deſcri-
buut inſtaurationem templi, vt Iudæorum occupauerit dominium, vtque eius
ſtirps imperium adepta ſit, vt deoique in optimatium regnum verterit, principatum
Cap. 14. ſummis Pontificibus inuadentibus, & alia quæ his adiunguutur. Ioſephus] *Ad finem li-
bri* quioti decimi Antiquitatum tradit. Octauo decimo regni Herodis anno perfectum
templum Hieroſolymis, quod Salomon Rex exædificauit, quod euerſum iterum ca-
ptiui è Babylone reducti Perſarum Rege Dario coadiuuante erexeruot ſex & quadra-
giuta annis. Huoc Herodem refert auguſtum templum poſt annos ſexceotos, auferen-
tem fundamenta antiqua, alia vero contra illa iacientem duplò priore maius feciſſe.

Superauit.o.altitudioe templum quod captiui erexerunt templũ Salomonis men-
ſuris quibuſdam. Continebat templum Herodis centum cubitos longitudine, altitudo
amplius viginti, quos etiam tranſcendit, tempore fundamentis ſubſidentibus, quam et-
iam Neronis imperio Iudæi attollere cogitarunt. Ædificatum vero templum ab Hero- 513
de voo anno & ſex meoſibus Ioſephus refert, & domus, & monumenta quæ circum e-
rant octo integris annis.

Lapides quibus templum ædificatum candidos ac firmos, ſingulos fuiſſe longitu-
dine cubitorum viginti quiuque, altitudine octo; latitudine duodecim, finitum vero
hac induſtria. eo in opere magna Herodis enituit diligentia: aduexit prius omnem mate-
riam, erantque illi plauſtra, mille lapides vehere conſueta, decem millia opificum, ſa-
cerdotum, qui in adytis ſeruirent mille. His enim ædificare ligna que cedere inſtituit,
ſacras illis omnibus veſtes coëmeos, & apparatus voluntatem opinione citius ad exi-
tum perduxit, Et magnã gratiam apud populum conciliauit ſibi. Sacrificat autẽ Herodes
abſoluto templo trecentas vaccas; quantũ vero alij Iudæi ſacrificarint, dici non poteſt.
Hic vero Herodes filius fuit Antipatri Idumæi, & Arabiſſæ cui nomen Cypris, quo re-
gnante CHRISTVS è Virgine ad redimendum genus humanum natus eſt. In
quem ſæuiens peccauit, & contrucidatis tot infantibus; qua crudelitate ac cæde omoes
retro tyrãnos ſuperaſſe fertur. Eius vxoris Mariãmes (quæ Alexandræ pontificis Hyrcani
filiæ filia fuit) venuſtas corporis tanta fuit vt nulla vnquam illi par fuiſſe videretur. Ex hac
igitur duo nati filij Ariſtobulus, & Alexander, qui pulchritudine, orationisq; gratia, ma-
nuumque promptitudine, nihil regium habere omoium ore ferebantur. Contra hos
omnes calumnijs Antipatri efferatus eſt. Primo quidem in vxorem, deinde filios, & de-
mum Antipatrum è priore natum vxore. Acerbo morbo vexatus (vexabatur enim in-
teſtinorum exulceratione) non niſi erectus anhelabat, pedes tumebant phlegmate hu-
mido, & graues colli paſſiones, verenda putrefacta ſcatebant vermibus: & alia multa.
Et quincto poſt cædem Antipatri filij die etiam vitam finijt. Viuens annos omnes
* Septuaginta. *, imperans ex illis ſex & triginta. Regnat vero illegitime, & præter ſpem ſuam,
ſtudio Antonij ducis Romanorum pecunia corrupti, & Auguſti commeodatione, de-
creto ad confirmationem Senatus Rom. Herodis huius, qui primus externorum Iu-
dæis imperauit, pater fuit Idumæus natione ex Aſcalone filius Antipæ, etiam Antipas 514
prius vocatus, deinde Antipater. Hic multis pecuuijs abundans, factioſus ingenio, &
ſeditioſus cum Hyrcano Iudæorum Pontifice, eo quod faueret Ariſtobulo fratri Hyrca-
ni inimicitias geſſit. Quare cum multas ſępe conciret turbas, eo permouet Hyrcanum vt
regnũ iterum requirat omoibus modis, quod illo donante habuerat Ariſtobulus frater
interfectus. Hæc fratrum diſcordia magna malorum cauſa ipſis, & cognationi, ge-
ntique Iudæorum fuit, & cur regnum ad externos delaberetur. In hac diſcordia multa
Antipater pro Hyrcano contra Ariſtobulum viſus eſt feciſſe. Tandem Ariſtobulus v-
na cum liberis captiuus ducitur. Inde fuga ereptus, ad rem Iudæorum iterum ſe con-
uertit, iterumque obſeſſus à Romanis cum filio Antigono (hic enim cum patre vna
captiuus fuit) capitur, Romamque mittitur, & ligatus comprehenſus eſt, cum rega-
lem & pontificalem dignitatem annos tres & ſex menſes geſſiſſet: Illuſtris & magna-
nimus

Digitized by Google

nimus in regno factus. Hyrcano quidem Pontificatus tributus eſt, noudum vero re-
gnum: ſed populus proprijs legibus viuebat, populi Præfectus pro rege data ſibi pote-
ſtate dictus eſt. Antipater autem, pontificatum gerente Hyrcano, ad magnam po-
tentiam peruenerat. Nam cum Rom. ducibus contra rebellantes auxiliando pugna-
bat, regnumque Iudæorum propter robur iniuſte, & concedente Hyrcano adeptus eſt.
Iulius vero Cæſar Ariſtobulum carcere ſoluens in Syriam contra Pompeianos mittere
decreuit. Sed illum præuenientes Pompeiani veneno corrumpunt. Et Scipio, mit-
tente Pompeio illo Ariſtobuli puerum Alexandrum accuſante, quæ prius in Romanos
peccauerat, ſecuri percuſſit.
Declaratur vero à Iulio Cæſare Antipater poſt victoriam contra Pompeium Præ-
fectus Iudææ: qui in Iudæam veniens Phaſelo filio Hieroſolymorum vicinorum-
que imperium dedit. Poſt ſe vero Herodem admodum iuuenem, decimo quincto æ-
tatis anno Galilææ principem declarat, nihil à iuuentute prohibitum magnum quid
& virile præſtare. Hæcque faciens Antipater, & nihilo minus à populo cultus, quam
ſi Rex eſſet. Nihil tamen prorſus à fide & beneuolentia erga Hyrcanum Pontificem
Max. alienatus eſt. Finit Antipater ſplendidam, & claram omnino vitam, occulte
515 veneno, Malcho pincernam pecunia corrumpente, vt veneno potum iniiceret. Mal-
chus hic quidã Iudæus erat, nectendorum dolorũ peritus, & data ſuſpicione, iuramento
ſuſpicionem lenit, & fictione amicitiæ. Sed nihil minus, vt videbatur, in Herodem
hęc ingento machinantẽ facere, aut etiã vehemẽtiorem incidens, pœnam poſtulantẽ pa-
ternæ cædis, pugionibus confoſſus interficitur. Antigonus vero filius Ariſtobuli, Fabio
pecunijs corrupto, & Ptolemæo Hymenæi F. propter matrimonium (ſoror enim
eius nupſerat illi) & alijs nonnullis, aggreſſus eſt deſcendere in Iudæam. Sed Hero-
des pugna congreſſus vicit, & è Iudæa expellit, & ab Hieroſolymis, & ipſo Hyrcano ho-
norifice, parta victoria, ſuſceptus eſt. Antonius vero dux Romanorum, pecunijs excæ-
catus Herodi & fratri Phaëſelo Iudæorum tetrarchias dedit, Hyrcano contra hæc non
indignante, populum vero accuſatoribus Herodianis, nihil amplius erat quam vt ſup-
plicium ſubirent, loco pœnæ ſumendæ, ob quæ accuſauerant: quia Antonius corruptus
fuerat auro, & Hyrcanus cum Herodianis ſentiret. Iam enim filiæ filiam Maria-
mnem Herodes deſponſam habebat. Ptolemæo vero Hymenæo vita defuncto Ly-
ſanias filius accipit imperium, & Pacorus regis filius, & Baſapharmanes Satrapa Parthus,
occupatunt Syriam. Lyſanias vero habens ſecum ſatrapam, init amicitiam cum An-
tigono Ariſtobuli fillo, & Antigonus promittit Parthis mille talenta ſe daturum, &
quingentas mulieres, ſi paternum imperium darent interfecto Hyrcano, & Herodia-
nis. Propterea Pacorus & Baſapharmanes adducunt Antigonum, & illato ab Hero-
dianis bello, multi vtrinque cæduntur, multum Herode laboribus celebrato. Tan-
dem Herodes, & Phaſaëlus dolo capiuntur à Parthis, & Phaſaëlus hoſtium cædem
præuertens, illiſo ad petram capite finiuit vitam: captiuus vero tenebant Hyrcanus.
Et denique Parthi Hieroſolyma occupantes, vix illos Herode, animi præſtantia, & ce-
leritate conſilij, manuumque robore eum familia fugiente, pecunias Hieroſolymitano-
rum rapuerunt, præter eas quæ erant Hyrcani, octoginta verò erant talenta, & ſic in pa-
trium regnum Antigonum conſtituerunt. Antigonus vero Hyrcano, ne amplius ſacer-
dotium gereret, (nam qui aliqua parte corporis mutili ſunt, non ſunt apti ad ſacerdotia
apud Iudæos) aures incidit, & Parthis ſecum vt ducant committit. Herodes nequaquam
quieſcebat; ſed primum quidem ad Malichum Arabum Regem vadit, auxilium iuxta pa-
516 ternam amicitiam inuenturum ſe ſperans; fruſtratus vero Brundiſium ad Antonium
ducem Roman. inde cum illo Romam contendit, deplorans ea quæ accidiſſent, fra-
triſque mortem. Cogitauerat vero fratri vxoris filio filiæ Hyrcani, ſi quomodo poſ-
ſet regnum tradere; diffidebat enim omnibus modis ſibi externo id poſſe continge-
re. Sed Auguſtus & Antonius eodem vſi conſilio regem Iudæorum creant, & con-
tra Antigonum ſæpe cum illo pugnantes poſt multas clades & bella, Antigonum ca-
ptiuum ducunt, Soſio Rom. duce finem hunc bello imponente. Illum verò magis in
imperio confirmant. Antonius dux accipiens captiuum Antigonum, vinctum trium-
pho ſeruare decreuit. Cognito autem, Iudæorum populum odio in Herodem noua
moliri, illum Antiochiæ ſecuri percuſſit. Hyrcanus autem, cum Herodem regnare in-

Digitized by Google

quæ circa ſubſtantiam[ſeu materiam]verſatur, quæ non ex ſubiecta aliqus arte quæ ſit
in ſubſtauria,producitur,ſed ex ea quæ non eſt in illis,exiſtit. Sed videris mihi hac ratio-
ne dictis occurrere, ab artifice per artem aliquid in ſubſtantia fieri : reſpondeo ad hoc.
Nec in homine quidem artem es ſubiecta arte aliqua fieri, eo quod non poſſit ſubſtan-
tia es ſe artem procreare Eſt enim ars ex illis accidentibus, quæ tum habent ſuum eſſe,
quando in ſubſtantia aliqua fiunt:homo enim etiam ſine tectonica erit homo. Tecto- 500
nica autem nulla erit,niſi prius homo extiterit. Vnde artes in hominibus ex non ente
procreari neceſſario dicendum eſt.Ergo ſi hoc ita ſe habere in hominibus oſtendimus:
quomodo non æquum erit dicere,non ſolum qualitates à Deo ex non exiſtentibus ſed
etiam ſubſtantias poſſe fieri?Dum enim poſſibile videtur,vt aliquid ex nihilo fiat, oſten-
ditur etiam ſubſtantias es nihilo fieri poſſe.

Iterum verò diſceptandum eſt de malis. Mala videntúrne tibi eſſe ſubſtantiæ, an
qualitates ſubſtantiarum ? qualitates. Materia erátne ſine qualitatibus, & informis? e-
rat.Sunt enim hæc nomina compoſita cum ſubſtantia ex ijs quæ accidunt ſubſtantiæ.
Neque enim homicidium eſt ſubſtantia, neque quicquam aliorum malorum, ſed ab
operatione denominantur.Neque enim cædes eſt homo,ſed faciendo hanc, homicida
inde cognominatur,qui non eſt ipſa cædes,neque,vt compendio dicam, quicquam ex
alijs malis eſt ſubſtantia,ſed mala dici poteſt faciendo aliquid mali. Similiter ratiocinare:
ſi quid aliud animo conceperis quod homini ſit cauſſa malorum : Velut eſt illud malum,
quod ſitum eſt in ſubminiſtrando & ſuggerendo [hiſce hominibus] vt faciant mala. Eſt
enim & ipſe malus,ob ea quæ facit;propterea enim malus eſſe dicitur, quod ſit auctor
malorum. Quæ vero quis facit,is non eſt id ipſum quod facit,ſed ipſius operatio,vnde
ipſe nomen mali ſibi acquiſiuit.Etenim ſi ipſum eſſe dixerimus id quód facit,facit autem
cædes,adulteria & hoc genus ſimilia,erit ipſe hæc[quæ facit.] Si autem eſt ipſe hæc, ha-
bet ſuum eſſe,quando fiunt,quando autem non fiunt,etiam ipſe eſſe deſiuit. Fiunt au-
tem hæc ab hominibus; homines ergo erunt horum auctores ; & vt ſint, vel non ſint,
cauſſæ. Atqui ſi ob ea quæ quiſque facit,malus eſt;quæ autem facit principium habent,
ergo cœpit & ille eſſe malus, & cœperunt eſſe, ipſa quoque mala. Quod ſi verum eſt,
ergo nemo ab æterno malus, neque æterna ſiue ingenita ſunt mala. Enimuero, amice,
præſentem quidem diſputationem mihi contra alium opportunius videris inſtituiſſe.
Vnde enim ille viſus eſt orationis fundamenta ſumere, inde tu bene viſus concludere.
Verè enim diſputaſti;ſi materia informis ſeu ſine qualitatibus fuit, qualitatum autem au-
ctor Deus eſt;mala verò,qualitates ſint,malorum ergo conditor Deus erit. At mihi fal-
ſum videtur,materiam informem ſeu ſine qualitatibus eſſe. De nulla enim ſubſtantia
poſſis affirmare illam informem eſſe.Quin hoc ipſo quod informem appellat, qualita-
tem eius declarat,& qualis materia ſit deſcribit,quod eſt ſpecies qualitatis. Quare,ſi tibi
placet, altius ordire diſputationem. Mihi enim materia qualitates ab æterno habere vi-
detur;Ita quippe,ô amice & mala es eodem fonte promanare aſſero. Si materia ſuis af-
fecta qualitatibus ab æterno fuit, cuius erit creator Deus ? ſiue enim ſubſtantias diseri-
mus creatas,affirmamus illas iam ante fuiſſe;ſiue rurſus qualitates, & illas extitiſſe aſſeri-
mus. Ergo & ſubſtantiæ & qualitatum conditorem aſſerere Deum ſuperuacaneum mi- 501
hi videtur.

Sed interrogatus reſponde:qua ratione Deum creatorem eſſe dicis, an quod ſub-
ſtantias,quæ aliquando fuerunt,in nihilum redegerit ; an quod ſubſtantias quidem con-
ſeruarit,ſed qualitates earum mutarit? Nulla mihi videtur ſubſtantiarum mutatio facta,
ſed tantum qualitatum,quarum cauſſa creatorem eſſe Deum aſſeueramus ; Et quemad-
modum ſi quis dicat,ex lapidibus factam eſſe domum, de quibus non ſolet dici, quod
adhuc ſubſtantiâ maneant lapides,ſed lapides domus dicũtur : Nam ex qualitatum com-
poſitione domum factam dico ; Ita cenſeo Deum, manente ſubſtantia, mutationem
quandam qualitatum feciſſe, cuius cauſſa mundum hunc à Deo procreatum eſſe affir-
mo. Videntúrne tibi quoque mala,ſubſtantiarum eſſe qualitates?videntur.

Fueruntne hæ qualitates ab æterno, in materiâ, an principium exiſtendi habue-
runt?Fuiſſe has qualitates ab æterno cum materia exiſtimo. Non arbitraris mutationem
aliquam qualitatum eſſe à Deo factam?arbitror factam. In melius?mihi videtur Ergo ſi
qualitates materiæ inter mala ſunt numeratæ,Deus autem materiæ qualitates in melius
aliquid conuertit,neceſſariò quærendum eſt vnde mala ſint. Aut enim omnes,cum malæ
eſſent,

Digitized by Google

eſſent,in melius ſunt conuerſæ: aut aliæ quidem erant malæ,aliæ verò non. Et malę qui-
dem mutatæ non ſunt in melius: Reliquæ veræ,quæcumque erant commodæ, ornatus
cauſsâ à DEO mutatæ ſunt. Ita,ego cenſeo, ab æterno qualitates fuerunt conſtitutæ.
Quomodo ergo malas qualitates,vt à principio fuerunt, relictas dicis? an potuiſſe illas
[à DEO] tolli? aut DEVM quidem voluiſſe,non potuiſſe tamen eas tollere? ſi potuiſſe
ais,& noluiſſe,facis illum auctorem horum malorum: quod potuerit efficere vt non eſ-
ſent mala,& tamen illa,vt erant,eſſe permiſerit. Quoniam cum partem aliquam mate-
riæ perficeret,partem autem illius negligeret,cum & illam in melius poſſet mutare,mi-
hi videtur cauſſa malorum, quod partem materiæ reliquerit malam. Ergo in exitium
partis [partem DEVS] condidit. Immo illius cauſsâ hæc pars ſumma iniuria affe-
cta mihi videtur,quam materiæ partem à malis ſecretam exornauit. Antequam enim ∴ ∴ *Malim id in orā ſecerneretur.*
perpoliretur, nullus illi ſenſus malorum aderat: nunc verò ſingulæ illius partes ſen-
ſum capiunt malorum. Accipe ab homine exemplum: priuſquam animal fiat, mala
non ſentit. At vbi à DEO formatus homo fit, tunc ſimul & mali incumbentis ſen-
ſum accipit. Ita hoc,quod à DEO beneficij cauſſa materiæ collatum dicis, potius in exi-
tium illius procreatum deprehenditur. Si vero dicas à DEO mala tolli non potuiſſe; hæc
impoſſibilitas aut arguit illum naturâ eſſe imbecillum, aut timore à fortiore aliquo vi-
502 ctum: vide vtrum horum omnipotenti & bono DEO velis aſſignare? Sed iterum de ma-
teria reſponde. Eſtne ſimplex aliqua materia an compoſita: ſi enim ſimplex & vniformis
materia fuit,quomodo verò compoſitus eſt mundus, & ex diuerſis ſubſtantijs conſtat?
fieri non poteſt vt dicatur hoc compoſitum ex materia factum, eo quod compoſita non
poſſint ex vno informi componi[ſubſiſterēue:] compoſitum enim ſimplicium aliquo-
rum mixtionem indicat. Quod ſi iterum,materiam dicas eſſe quid compoſitum; omni-
no debuit ex ſimplicibus componi,& erant olim ſeparata ſimplicia, quibus compoſitis
facta eſt materia. compoſita autem ex ſimplicibus conſtant & ſubſiſtunt. Erat aliquando
cum materia non eſſet,hoc eſt,antequam ſimplicia componerentur. Si vero fuit aliquā-
do tempus,quo materia non fuit: non fuit autē vnquam tempus,quo ingenitū non erat.
nō erit ergo ingenita[ab æterno]materia. Hoc autē hinc ſequetur multa fore ingenita: ſi
enim DEVS ingenitus: & erant ſimplicia ingenita,ex quibus materia compoſita eſt,non
erunt amplius duo & ſola ingenita. Vt prætermittam quærere quid fuerint illa ſimpli-
cia,materia an forma? multa enim & hinc abſurda ſequentur. Videtúrne tibi nihil eo-
rum quæ exiſtunt,ipſum ſibi ipſi contrarium? videtur. At igni contraria eſt aqua; & luci
tenebræ;& frigido calidum;& arido humidum? Mihi ita videtur. Ergo ſi nihil eorum *Lege* [illegible]
quæ exiſtunt ipſum ſibi contrarium eſt; hæc autem ſibi repugnant; ergo non erunt vna
materia,neque ex vna materia compoſita. Rurſum velim audire. Videntúrne tibi partes
ſibi mutuo nocere? videntur. materiæ partem agnoſcis vnam ignem, alteram aquam, &
ita reliquas? Ita cenſeo. Quid verò; non videtur tibi aqua nocere igni, lux tenebris[ad-
uerſari]& alia quæcumque ſunt his ſimilia? videtur. Nonne ergo, ſi partes inter ſe ſibi
mutuo non nocent,hæ autē ſe mutuo perimunt,non erunt inter ſe partes: ſi autem non
erunt mutuæ inter ſe partes,non erunt vnius materiæ: immo nec erunt materia,eo quod
nihil ſibi ipſi ſit contrarium ſeu noxium. Cum ergo ſe ita habeant oppoſita, patet inde
ea non eſſe materiam. Atque de materia ſatis dictum. Veniendum autem eſt ad malo-
rum diſquiſitionem,& neceſſario excutienda hominum mala. Mala hominum ſuntne
ſpecies mali,an partes: ſi ſpecies; non erit aliud malum, præter has ſpecies, ſecundum ſe-
ipſum eò quod genera in ſpeciebus inquirantur, & ſubſiſtant. Si autem hoc [genus eſt]
malum erit genitum: nam ſpecies genitæ probantur: vt eſt cædes,adulterium, & hoc ge-
nus ſimilia. Si autem partes alicuius mali ſpecies has eſſe velis: ſunt autem hæ genitæ:
neceſſe erit vt & totum illud genitum ſit. quorum enim partes genitæ ſunt,neceſſario &
hæc tota ſimiliter ſunt genita,totum enim ex partibus conſtat. Ac totum quidem non *Totum integrū intelligit, poſitis omnibus partibus, ponitur totū: ſublata vna parte, tollitur totum.*
503 erit,partibus non exiſtentibus; partes verò aliquæ erunt,quamuis totum non adſit. Nul-
lius autem rei exiſtentis pars altera eſt genita, altera ingenita: Si autem & hoc orationi
concedam. Malum fuit olim,cum totum integrum non eſſet, hoc eſt, antequam Deus
materiam crearet. Tunc autem totum integrum extitit, quando à DEO homo condi-
tus eſt. Partium enim mali auctor eſt homo. hinc vt totum integrum mali exiſteret, au-
ctor erit qui condidit[illum] DEVS. quod impium eſt. Si vero neutrum horum dixeris
eſſe malum,ſed mali alicuius opus eſſe affirmas, tum genitum eſſe ipſum doces. opus

Digitized by Google

METHODIVS. enim cuiuſcumque, principium exiſtendi haber. Adhæc, præter hæc nullum aliud malum aſſignare potes. quod enim opus alind malum, præter id quod inter homines eſt, potes exhibere. Nam quod is qui operatur, non fit ſecundum rationem ſubſtantiæ malitia, ſed ſecundum ipſam operationem mali, iam oſtenſum eſt. [Dicit] Methodius naturâ nihil eſſe malum, ſed vſu mala, fieri mala. Libero cum arbitrio inquit Methodius, factum eſſe dico hominem, non tanquam malo aliquo iam ante exiſtente, cuius eligendi, *Hoc enim tunc ſibi ſoluit liberum arbitrium.* ſi vellet, poteſtatē haberet: ſed ſola cauſſa erat, obediendi DEO vel non obediendi. Hoc enim tunc erat in ipſius arbitrio. Et homo conditus, à DEO præceptum accipit, & hinc iam malum incipit. non enim paret diuino mandato & hoc, hoc ſolum erat malum, inobedientia, quæ ibi cœpit exiſtere.

EXCERPTA E LIBRO S. Methodij de Caſtitate.

CCXXXVII

LEGI ſimiliter eiuſdem quædam ex libro de Caſtitate, vt in ſimili compendio ſunt edita. Primus, inquit, Abraham eum in teſtamento circumciſionis legē acciperet, nihil alind inſinuare videtur, ſuæ ipſius carnis membrum circumcidendo, quam hoc, non amplius eſſe liberorum procreationem, in creatâ ex eodē ſanguine carne inſtituendam: ſingulos ſuæ ſororis exemplo docens quemadmodum carnis voluptas in congreſſu ſit reſecanda.

Matth 19. 1. Cor. 7. Ego, inquit præterea, mihi clarè videor ex ſcripturis ſacris animaduertiſſe, per virginitatis inſtitutionem à Verbo non eſſe omnino ſublatam liberorum generationem.

∴ Secundum aſpectum non ſecundum rem. Neque enim, quia ſtellis ∴ maior eſt luna, propterea aliorum ſiderum lumē extinguit: aut quia alijs cibis dulcius eſt mel & ſuauius, propterea alia ſunt acerba & amara exiſtimanda. Illud: Filij adulterorum imperfecti, de veritatem adulterantibus ait eſſe dictum, quo falſo ſibi arrogant ſapientiam, & ſcripturas deprauant, immaturamque producunt ſapientiam, quique per ſpeciem pietatis docent errores. *Prouerb.* Aliter [hoc dictum] non eſt intelligendum. neque enim de liberis ex adulterio non pariendis, & in lucem hanc ſenſibilem edendis poteſt accipi; quia non ſolum multi nati ſunt, ſed etiam nati ex adulterio alios pepererunt.

Neque de ſpirituali & diuina perfectione poteſt explicari, multorum enim adulterorum filij pleni fuerunt Spiritu ſancto. 504 Dubitat etiam: ſi, inquit, anima à DEO, & non à patre [naturali] naſcituris dantur, quomodo dat etiam ex adulterio procreatis? videtur enim adulteris cooperari. Si enim non crearet animam, non naſcerentur. Soluit quæſtionem multis & perſpicuis exemplis.

Gen. 2. 23. ∴ Mulier. Illa ex Geneſi prolata, quale eſt: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea; hæc vocabitur ∴ virago, quoniam de viro ſuo ſumta eſt. Quamobrem relinquet, homo patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Hæc negat ſecundum literam explicanda, ſed ſpiritualiter de CHRISTO & eius Eccleſia. *Eph. 5. v. 32.* Diuum quoque Paulum ait, poſt dictorum verborum expoſitionem dicere: *Hoc myſterium magnum eſt, dico autem ego, in Chriſto & Eccleſia.* *Gen. 1. v. 28.* Quin & hoc: *creſcite & multiplicamini*, non de hominibus ex ſeminis commixtione procreatis, & alimento creſcentibus ſolum eſſe dictum; ſed de natis & perfectis ſecundum ſpiritum; quemadmodum Paulus clamat: cum filios appellat illos quos ita [per ſpiritum] genuerat. *Gal. 4.* *Filioli* inquit, *quos iterum parturio, donec Chriſtus in vobis formetur.* *1. Cor. 4.* Et iterum. *In Chriſto Ieſu enim per Euangelium ego vos genui.*

Luca 15. Illud etiam in Euangelio per parabolam dictum. *Quis eſt ex vobis homo, qui habet centum oues, & vnam perdidit ex illis*, & quæ ſequuntur: Per nonaginta nouem oues intelligendæ ſunt cœleſtes poteſtates ſiue angeli; vna autem perdita hominem ſignificat, ſiue naturam humanam, propter quam ait Verbum patris è cœlo deſcendiſſe.

Pſalm. 136. Illud: *ſuper flumina Babylonis*, &c. ab animabus dictum exiſtimat: organa enim habitacula ſua appellant, quæ ſuſpenderunt à funibus caſtitatis, vt laquearia tangerent, ne rurſum detractæ in intemperantiæ lacu volutarentur.

Babylon autem perturbatio & confuſio explicatur, & vitam hanc in fluentibus ſitam

Digitized by Google

tam oſtendit, in cuius medio ſedentes iniquitatis fluminibus irruentibus concluſi inun-
damur. Quare cum lacrymis & gemitu clamamus ad DEVM, ne organa noſtra à ſtir-
pe caſtitatis per fluctus voluptatum auulſa pereant. per ſalicem enim ſcripturæ vbique
305 adumbrant figuram virginitatis. Quia flos ſalicum ſi in aqua decoctus ſumatur, quic-
quid ad coitum excitat & libidinem, extinguit, donec genitalem ſementem penitus ſte-
rilem reddat, quemadmodum & Homerus declarauit, qui ſalices propterea frugi perdas
nominauit.

Illud Hieremiæ: *ſponſam ſolicitam eſſe ne obliuiſcatur ornamenti ſui, & virginem ne* *Odyſſ. 510.*
pectoralis ſui: docet non committenda nec laxanda eſſe fraudibus frena ſeu vincula tem- *Hier. 2. 32.*
perantiæ. Per pectora enim ſenſus animi, ſanè conuenienti ratione, & mens noſtra in-
telligitur. Pectorale autem, propoſitum animi ad caſtitatem colligans, eſt charitas
in Chriſtum.

Illud: *ſume mihi vitulam triennem, & arietem triennem, & turturem, & colum-* *Gen. 15. 9.*
bam ait ſignificare [hoc;] affer mihi iugi expertem animam, inſtar vitolæ, &
omni malitia carentem; corpus item & rationem: corpus quidem veluti capram, quia
per altas rupes & præcipitia incedit; rationem verò vt arietem, ne exultans excidat à ve-
ritate. Sic enim inculpabilis eris, quemadmodum Abraham, ſi mihi animam & ſenſus
mentemque conſectaris quæ figuratè dicit vitulam, & capram, & arietem triennem,
quaſi optimam Trinitatis cognitionem * tollentia. Fortè etiam & primam & me- ** Præ ſe ferentia*
diam, & vltimam vitæ ætatem [DEO conſecrandam] inſinuant, vt qui maximè ve- *ſignificantia.*
lit nos & annos pueritiæ, & virilis ætatis, & ſenectutis pari pietate traductos ſibi offerre.
ad quem modum etiam in Euangelijs Dominus nobis præcipit: *Quapropter & vos*
ſimiles eſte hominibus qui expectant Dominum ſuum quando reuertatur à nuptiis, vt *Lucæ 12. 36. 38.*
cum venerit, & pulſauerit, confeſtim aperiant ei: beati eſtis, quia faciet vos diſcumbere, &
tranſiens miniſtrabit vobis. Et ſi in ſecunda, & tertiâ, beati eſtis.

Conſiderate n. quod tres vigilias ponendo veſpertinam, alteram, & tertiam, tres
quoque ætatis mutationes ſignificarit: adoleſcentiam, virilem ætatem, & ſenectutem,
quod velit nos, cum venerit mundum [in iudicio] aſſumturus, paratos eſſe ac puros
quamuis adhuc in pueritia verſantes; ſimiliter ſecundam & tertiam vigiliam indicat.
Veſpertina enim vigilia eſt florentis ætatis humanæ ſtatus, quo incipit rationis impe-
rium paſſionibus agitatum turbari; altera verò, quando deinceps in perfectum virum
euadens incipit mens perpetuis negotiorum tumultibus occupari. tertia verò, quan-
do infinitæ cupiditatum imagines corpore iam marceſcente & in ſenium vergente ſen-
ſim deficiunt. Quapropter æterna fidei lampas in corde fouenda eſt, lumbique tem-
perantiâ accingendi, vigilandum, & Dominus noſter ſemper expectandus.

Sicera, inquit eſt quicquid, extra vinum è vite expreſſum, inebriat.

Duo vitis genera ait in ſcriptura poni: alterum optimum, alterum peſſimum. Et-
enim: *ego* inquit *Dominus ſum vitis vera, vos palmites.* Mala autem & agreſtis eſt Dia- *Io. 15.*
bolus furorem diſtillans, quemadmodum Moſes de eo ſcribens ait: *De vinea Sodomo-* *Deut. 32.*
306 *rum vinea eorum, & vitis eorum vua fellis*; & quæ ſequuntur.

Aurum ærugini non eſſe obnoxium docet. Illa: *aſſimilatum eſſe regnum cœlorum* *Matth. 25.*
decem virginibus: vult ſignificare, omnes idem vitæ genus ſeu ſtudium arripuiſſe, pro-
pter ſignificationem & vim elementaris literæ IOTA [quæ decem valet.] Ornarunt *Significat litera*
enim ſeipſas ſimili cultu, vt idem vitæ genus omnes profiterentur, ſed non eodē omnes *apud Græcos de-*
modo exierunt vt occurrerent ſponſo. Hę enim alimenta copioſa præbuerunt lampadi- *cem & maiore*
bus oleo fouendis: illæ vero ceſſarunt per ignauiam. Hinc in quinque pari numero *figura I. Verum,*
diuiſæ ſunt, Quia quinque ſenſus ſunt, quos illæ quidem puros cuſtodierunt, quos pluri *hinc idiota pri-*
mi vocarunt portas ſapientiæ; hæ verò per malitiam deformarunt. Nam dum colunt *uatus, Virtus.*
temperantiam & ſanctificantur, ∴ magis abundarunt vitijs quam iuſtitia ſeu virtutibus. *∴ In corpore.*
vnde etiam euenit vt damnarentur. Siue enim rectè agamus ſiue peccemus, per hos [ſen- *ἐν φ̓ ἔχουσι. M. S.*
ſus] vtraque & præclarè facta & improbè fiunt. & virtus generoſa, & male facta vincunt. *magis abundarunt*
Et quemadmodum ∴ virgo ait, continentiam eſſe oculorum, & aurium, & linguæ, & *vitiis quam*
reliquorum deinceps ſenſuum; ita quæ hic fidem impræ dabilem quinque viarum virtu- *virtutibus ſeu*
tis, viſus [inquam,] olfactus, guſtatus, tactus & auditus cuſtodiunt, illæ, quinque virgines, *iuſtitia.* *∴ Thekla.*

Locus hic planè videtur corruptus, aliquid enim deeſt. Idem animaduertit D. Hæſchelius.

appella-

Digitized by Google

appellantur,eo quod quinque ſenſuum ſpecula ſiue imagines CHRISTO puras,(ab v-
naquaque [ſenſuum imagine] ſanctitatem veluti lampadem clarè refulgentem)ſiſtant.
Nam quinque lychuis lampas verè noſtrum corpus eſt,quod anima inſtar facis circum-
fert,Chriſtoque ſponſo repræſentat,ad diem Reſurrectionis apparens, perque omnes
ſenſus clariſſimos fidei radios diffundens, quemadmodum ipſe CHRISTVS docuit
Luc. 12.49. eum dixit:*Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt iam* ∴ *ardeat*.terram noſtra
∴ Accendatur. tabernacula corpora dicit,in quibus voluit vim ſeu operationem doctrinæ ſuæ feruen-
∴ Subtilem. tem & celeriter ∴ mobilem accendi. oleum autem iuſtitiæ & ſapientiæ comparandum:
∴ Iudicium. per moram illud temporis interuallum dixit,quod vſque ad CHRISTI ∴ aduentum
porrigitur,dormitionem vero & ſoporem virginis,exitum ex hac vita.Mediam noctem
verò Antichriſti regnum,qua nocte angelus perditor domos peruadet. Clamorem au-
ἐγχεῖν lego. tem qui dicit : Ecce ſponſus venit,exite obuiam ei : vocem è cœlo & tubam quando
omnes reſurgentibus proprijs corporibus, nubibus vecti obuiam rapientur Domino.
1. Theſſ.4.17. Cum de virginibus & caſtis animis plurima dixiſſet, & hoc infert. Has igitur ſo-
las animas,electam ſponſam ſuam, Verbum vocat. Reliquas verò concubinas , adole-
Cant.6. ſcentulas & filias appellans hunc in modum : *Sexaginta ſunt reginæ , & octoginta concu-
binæ, & adoleſcentularum non eſt numerus : Vna eſt columba mea , perfecta mea, vna eſt
matri ſuæ electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ, & beatam prædicauerunt eam reginæ,&
concubinæ laudabunt eam.* Cum enim multæ ſint filiæ, vt patet, Eccleſiæ,vna tamen eſt 507
electa & precioſa in oculis eius præ omnibus,ſtatus nempe virginum. Et reginas vide-
tur prophetia velle inſinuare , [quia non ad vnum regem reginæ hæ adducebantur, ſed
vnaquæque velut Domina per ſe & regina erat, aliarumque poſt has auctrices & prin-
cipes.] illas regias,quæ ante diluuium vixerunt,animas DEO placentes,hoc eſt,Abelis,
Sethi,Enochi. Concubinas autem,quæ poſt diluuium fuerunt , animas prophetarum,
quæ priuſquã Eccleſia DEO deſponſaretur, qui velut cum concubinis verſatus in co-
pioſa & ſincera ſapientiæ doctrinâ,vera ſubmiſit oracula, vt caperent illi fidem ſalutis.
Concubinas autem nominauit Verbum prophetarum animas , quia non apertè vt Ec-
cleſiam ſibi eas copulauit,ſacrificans illam in figura vituli ſaginati. Sexaginta autem re-
ginas inde,vt reor ab Adamo protoplaſto vſque ad Noe per ſucceſſionem viros DEO
∴ Aliorum. placentes vocauit,quia iſti ∴ alijs præceptis ad ſalutem acquirendam non indiguerunt,
eo quod adhuc recens eſſet illis mundi ſex diebus conditi molitio. Meminerunt enim
mundum à DEO ſex diebus perfectum eſſe,quæque in paradiſo acciderunt. Hinc er-
go animas haſce , quæ DEO à condito mundo per ſucceſſionem placere deſiderarunt,
& quaſi,(ſi fas ita loqui)primi ſeculi neptes,& vicinas illi ingenti ſex dierum operi,ſexa-
ginta reginas figuratè appellauit ; eo quod, vt dixi, hæ poſt ſex dierum opera,vixerint.
Magno enim illi [ſancti] honore ſunt affecti , cum dignati colloquio angelorum
DEVM non per ſomnium ſed apertam viſionem ſpectarunt. Perpendite enim quan-
tam fiduciam habuerit Seth ad DEVM, quantam Abel , quantam Enoch , quantam
Mathuſala,quantam Noe primi iuſtitiæ cultores ? Sed de his ſatis. De concubinis ite-
rum dicendum.
Ab ijs qui poſt diluuium vixerunt , DEI cognitio paulo longius receſſit , aliaque
ratione docti ſunt,ſerpente iam paſſim idololatria. DEVS ergo ne genus humanum
obliuione honeſtatis penitus aboleretur, ſuum filium per prophetas iuſſit dictare , ad-
uentum eius in mundum carne aſſumta futurum , quo ſpiritualis octonarij gaudium &
cognitio prædicaretur ad exhibendam remiſſionem peccatorum , & reſurrectionem,
per illum enim circumciſum iri hominem,vitia [inquam] & corruptionem. Hinc ca-
talogum prophetarum ab Abrahamo cœptum , propter circumciſionis, quæ octona-
∴ πρεσβείαν an-tiquitatem. rium continet numerum, ∴ antiquitatem,à qua lex pendet,concubinas appellauit. Nam
M S. γενεσίαν generationem. antequam ſponſa Eccleſia Verbo deſponderetur , concipientes diuinam ſementem
ſpiritualis octonarij,circumciſionem prænunciarunt. Ad multitudinem vero rurſum
innumerabilem[hominum,] quæ pro maiorum imperio iuſtè viuit , & viriliter & ge- 508
neroſè contra vitia decertat , adoleſcentulas appellat. Sed ex his neque reginæ , neque
concubinæ , cum Eccleſia comparantur. Hæc enim perfecta & electa præ omnibus
nominata,quæ ex omnibus conſtat & concinnata eſt,eſt Apoſtolorum,quæ ſponſa flore
pulchritudinis & caſtitatis ſuperat omnes. Quapropter beata ab alijs prædicatur,
quia

quia hæc apertè vidit & audiuit,quæ illæ videre & audire deſiderauerunt. *Beati oculi,* inquit Dominus diſcipulis, *qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi prophetæ deſiderarunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.* Nonne propterea Beatam prædicant ipſam prophetæ, quod quibus ipſi non potuerunt, his Eccleſia potita ſit,& dignata? Poſſit quis Sponſam etiam aliter explicare,& dicere carnem eſſe intemeratam Domini, cuius cauſa patrem deſeruit & in terram huc deſcendit, illique per incarnationem copulatus eſt. Hinc figuratè illam columbam appellauit,quòd animal ſit cicur & ſub tectis degens,conuictuque hominum delectetur. Et in quadrageſimo quarto Pſalmo. *Stans regina à Dextris* (DEO ſibi ſiniſtras ſumente) aureo virtutis cultu exornata; cuius pulchritudinem concupiuit Rex, caro eſt,vt dixi,illa illibata & beata,quam ſecum in cœlum deportauit Verbum,atque in dextra patris collocauit,veſtitu deaurato exornatam,quod myſticè eſt ſtudijs innocentię ſeu incorruptionis. [Dicit] quod παρθενία dicatur à παρὰ θεία mutatione vnius literæ quaſi quæ ſola illum,qui virginitatis intemerata contineat myſteria, DEO comparet, quo bonum nullum inueniri maius poteſt. Virtutem, ait, ſiue propter ſeipſam, ſiue quod animas ſublimet & in cœlum tollat,hanc nominis appellationem accepiſſe. Cum dictis hactenus etiam hoc ait videri facere. Oraculum cœlitus à patre CHRISTO in Iordane datum: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Obſeruandum hic,illud: filium ſuum eſſe,indefinitè & ſine tempore dictum. Es enim filius ſuo ipſi dixit,& non [dixit] factus es;declarans neq; nouum ſeu recentem ipſum adeptum eſſe filiationem,neque finem habuiſſe eum qui prius extiterit,ſed eundem ſemper eſſe. Illud vero: *Ego hodie genuiſe:* volui inquit eum qui prius iam inde ante ſecula in cœlis fuerat etiam mundo generare,hoc eſt,prius ignotum,notum reddere.

Luc.10.24.

ὑπερέχοντι

παρθενία inter ε & ι ponens, & a præpoſitionis vltimum abiice. Ita eſt vnius literæ pro altera permutatio ipſo et.

Etymologus hic non facit qui dicit dictum ὅτι παρὰ θεῷ ἰδίᾳ.

Pſal. 2.

Legendū εἰ γὰρ υἱός.

Nimirum, ijs qui multimodam DEI ſapientiam nondum intelligunt numquam adhuc natus eſt Chriſtus,hoc eſt,numquam cognitus & reuelatus. Plurima ex A-
509 pocalypſi S. Ioannis dicta ad Eccleſiam & virginales animas refert. Quin imo omnia fe-
rè dicta aliunde interpretatur nec ad literam,ſed allegoricè in hoc dialogo exponit. Refellit eos qui fatum ponunt,his verbis: Si aſtra mortalibus calamitates & malam mentem conciliant,circa luxuriam & vitæ inconſtantiam occupata, ipſis hominibus infeliciora ſunt,quod non ipſa [aſtra] ament mala,ſed homines etiam vt ea deſignent,cogant. Præterea ſi nulla actio ſine deſiderio ſit, & omne deſiderium careat deſiderato, DEVS autē nullius ſit indigēs,ergò nec malitiam meditatur. Aſtrorum natura propior eſt Deo, adeoq; melior bonorū hominū virtute;ergo aſtra mali ſunt expertia, nec vllius indigent.

Adhæc,ad refellendum,quod geneſis quædam operetur, [dicit:] Hoc lex prohibet,impoſtores punit,miniſque genethliacorum doctrinam proſcribit:Ergo lex contraria eſt geneſi.Quæcumque enim lex prohibet,geneſis definit; quæcumque autem cogit geneſis facere,ea lex interdicit;ergo lex inimica geneſi eſt;ſi autem inimica;ergo legislatores non ſunt legislatores ſecundū geneſin.(hoc eſt,non ſunt geneſi neceſſario per fatū ſubiecti.)Nam dū cōtraria geneſi decernūt,geneſin deſtruūt.Ergo aut geneſis eſt,& tolluntur leges:aut leges ſunt, & nō ſunt q̄ geneſi reſpōdent.Sed,nō eſt poſſibile,inquiunt, quiſquam vt naſcatur vt quicq̄ à quoq̄ fiat ſine geneſi,neq; digitū ſine fato poſſe moueri aiunt.An ergo ſecundum geneſin nati Minos,Rhadamantus,Dracon, Lycurgus,Solon, Zaleucus legislatores,leges condiderunt quæ damnarunt furta,cædes, & hoc genus alia, quæ fato fieri ſeu geneſi contendunt, quod fieri non poteſt,nam geneſis à ſeipſa euerteretur,dum ipſa ſeipſam exauctorat.

Lege τὰ κατὰ γένεσιν.

Hinc enim ponat geneſis leges quæ adulteria & alia crimina damnant, illinc verò [eadem geneſis] cædes & adulteria operetur: nihil enim idem à ſeipſo .·. diuerſum,ſecum pugnat,idemque ad ſui ipſius exitium vergit. Ergo geneſis nulla eſt. Temperantiæ virtutem ait vtiliorem eſſe vitio intemperantiæ,idque patere ex regibus, magiſtratibus, belli ducibus,filijs,ciuibus,ſeruis,pædagogis;ſinguli enim horum, cum temperanter viuunt,proſunt ſibi & Reipub.cum intemperanter,ſibi & Reip.nocent. *Lex* inquit, *figura & vmbra eſt imaginis*,hoc eſt Euangelij:Euangelium verò imago futuræ in ſecūdo Domini aduentu,veritatis.Dictum in Leuitico de ſcenopegijs ſeu tabernaculis refert ad reſurrectionem hominum in ſecundo Domini aduentu futuram: tabernaculum enim vnius cuiuſq; corpus interpretatur; ſeptē antē dies figurā ait ſeptē ſeculorū;aliaq; id genus analogicè exponit.Anagogicè illud [in Iudicum libris] in iudices dictum accipit: *Euntes*

τὸ ἀδιάφορον.

ἀναλογικῶς. Analogia comparatio eſt rei ad rem. ſeptem dies cum ſeptē annis ſeculis millenariis. &c.

Iud.9.&c ſeq.

ſingulatim è ſcriptura didicimus. Si autem, quod ſubiectos non tractabiles ſibi reddant, quemadmodum illi multa animalia, differentiam conſtituas, nihil niſi riſum iactas, neq; enim homo cuius imaginem ferre dicitur, (apage dictum) ſubiectos reddit ſiue oſtendit manſuetos. Quid igitur eſt illud, ſecundum imaginem. Nam quicumque corporeæ figuræ elegantiam commenti ſunt, omnibus ſuis argumentis hominem neque ab angelorum quidem formæ communione pro ratione .·. quæſtionis liberarunt.

Dan. 10.

περὶ τῷ γελᾶν. Locus corruptus, fortè ὄντως.

.·. Quæ erat, qua ratione ſimilis eſſet Deo.

Ab angelis enim humanam indutam eſſe formam, nobis diuinæ literæ prodiderunt. Si autem opificis & effectoris ſubſtantiæ humanæ .·. effigiem in homine dicis manere, (creat enim DEVS, vniuerſa inexplicabili & incomprehenſo modo producendo ea quæ non ſunt) etiam homo quandoque ex ſua ſubſtantia & natura, ſatu ſeminis ſimilem ſibi hominem creat, quandoque vero artificio multa opificum artificia quamuis ex nulla re prius exiſtente, fingit; Enim vero & hoc ſi quid probabile habet, facilè refellitur. Nam & qui ſolitariam vitam degunt, & propterea quod videantur illud, ad imaginem, ſeruare, poſteaquam ſeipſos ſupra omne artificium humanum & artem perfecerunt, miſeri viderentur, quod hoc ipſo illud, ſecundum ſimilitudinem, perdidiſſent.

.·. Effigiem cuſtodire penes hominem putas.

Quid ergo eſt hoc, ſecundum ſimilitudinem? virtutum induſtriâ partarum theſaurus eſt. Angeli enim quamuis virtutem habeant, non dicuntur tamen per laborem & induſtriam partam habere, quia non ſolicitantur à peccato. Sed quamuis hoc concederetur ab angelis virtutem ſine labore poſſeſſam, aut hi quoq; illud, ad imaginem, ſine labore habendo magis DEO ſimiles habebunt hanc: aut, ſi hi non, multo minus homo, quia cum illius, aut ante illius imaginis poſſeſſionem, multis ærumnis & laboribus exantlatis hanc aſſequitur.

Digitized by Google

nimus in regno factus. Hyrcano quidem Pontificatus tributus eſt, nondum vero re-
gnum: ſed populus proprijs legibus viuebat, populi Præfectus pro rege data ſibi pote-
ſtate dictus eſt. Antipater autem, pontificatum gerente Hyrcano, ad magnam po-
tentiam peruenerat. Nam cum Rom. ducibus contra rebellantes auxiliando pugna-
bat, regnumque Iudæorum propter robur iniuſte, & concedente Hyrcano adeptus eſt.
Iulius vero Cæſar Ariſtobulum carcere ſoluens in Syriam contra Pompeianos mittere
decreuit. Sed illum præuenientes Pompeiani veneno corrumpunt. Et Scipio, mit-
tente Pompeio illo Ariſtobuli puerum Alexandrum accuſante, quæ prius in Romanos
peccauerat, ſecuri percuſſit.

Declaratur vero à Iulio Cæſare Antipater poſt victoriam contra Pompeium Præ-
fectus Iudææ: qui in Iudæam veniens Phaſelo filio Hieroſolymorum vicinorum-
que imperium dedit. Poſt ſe vero Herodem admodum iuuenem, decimo quincto æ-
tatis anno Galilææ principem declarat, nihil à iuuentute prohibitum magnum quid
& virile præſtare. Hæcque faciens Antipater, & nihilo minus à populo cultus, quam
ſi Rex eſſet. Nihil tamen prorſus à fide & beneuolentia erga Hyrcanum Pontificem
Max. alienatus eſt. Finit Antipater ſplendidam, & claram omnino vitam, occulte
515 veneno, Malcho pincernam pecunia corrumpente, vt veneno potum inficeret. Mal-
chus hic quidã Iudæus erat, nectendorum dolorũ peritus, & data ſuſpicione, iuramento
ſuſpicionem lenit, & fictione amicitiæ. Sed nihil minus, vt videbatur, in Herodem
hęc ingenio machinantẽ facere, aut etiã vehemẽtiorem incidens, pœnam poſtulantẽ pa-
ternæ cædis, pugionibus confoſſus interficitur. Antigonus vero filius Ariſtobuli, Fabio
pecunijs corrupto, & Ptolemæo Hymenæi F. propter matrimonium (ſoror enim
eius nupſerat illi) & alijs nonnullis, aggreſſus eſt deſcendere in Iudæam. Sed Hero-
des pugna congreſſus vicit, & è Iudæa expellit, & ab Hieroſolymis, & ipſo Hyrcano ho-
norifice, parta victoria, ſuſceptus eſt. Antonius vero dux Romanorum, pecunijs excæ-
catus Herodi & fratri Phaëſelo Iudæorum tetrachias dedit, Hyrcano contra hæc non
indignante, populum vero accuſantibus Herodianis, nihil amplius erat quam vt ſup-
plicium ſubirent, loco pœnæ ſumendæ, ob quæ accuſauerant: quia Antonius corruptus
fuerat auro, & Hyrcanus cum Herodianis ſentiret. Iam enim filiæ filiam Maria-
mnem Herodes deſponſam habebat. Ptolemæo vero Hymenæo vita defuncto Ly-
ſanias filius accipit imperium, & Pacorus regis filius, & Baſapharmanes Satrapa Parthus,
occuparunt Syriam. Lyſanias verò habens ſecum ſatrapam, iniit amicitiam cum An-
tigono Ariſtobuli filio, & Antigonus promittit Parthis mille talenta ſe daturum, &
quingentas mulieres, ſi paternum imperium darent interfecto Hyrcano, & Herodia-
nis. Propterea Pacorus & Baſapharmanes adducunt Antigonum, & illato ab Hero-
dianis bello, multi vtrinque cæduntur, multum Herode laboribus celebrato. Tan-
dem Herodes, & Phaſaëlus dolo capiuntur à Parthis, & Phaſaëlus hoſtium cædem
præuertens, illiſo ad petram capite finiuit vitam: captiuus vero tenebant Hyrcanus.
Et denique Parthi Hieroſolyma occupantes, vix illos Herode, animi præſtantia, & ce-
leritate conſilij, manuumque robore cum familia fugiente, pecunias Hieroſolymitano-
rum rapuerunt, præter eas quæ erant Hyrcani, octoginta verò erant talenta, & ſic in pa-
trium regnum Antigonum conſtituerunt. Antigonus vero Hyrcano, ne amplius ſacer-
dotium gereret, (nam qui aliqua parte corporis mutili ſunt, non ſunt apti ad ſacerdotia
apud Iudæos) aures incidit, & Parthis ſecum vt ducant committit. Herodes nequaquam
quieſcebat; ſed primum quidem ad Malichum Arabum Regem vadit, auxilium iuxta pa-
516 ternam amicitiam inuenturum ſe ſperans; fruſtratus vero Brundiſium ad Antonium
ducem Roman. inde cum illo Romam contendit, deplorans ea quæ acciderant, fra-
triſque mortem. Cogitauerat vero fratri vxoris filio filiæ Hyrcani, ſi quomodo poſ-
ſet regnum tradere; diffidebat enim omnibus modis ſibi externo id poſſe continge-
re. Sed Auguſtus & Antonius eodem vſi conſilio regem Iudæorum creant, & con-
tra Antigonum ſæpe cum illo pugnantes poſt multas clades & bella, Antigonum ca-
ptiuum ducunt, Soſio Rom. duce finem hunc bello imponente. Illum verò magis in
imperio confirmant. Antonius dux accipiens captiuum Antigonum, vinctum trium-
pho ſeruare decreuit. Cognito autem, Iudæorum populum odio in Herodem noua
moliri, illum Antiochiæ ſecuri percuſſit. Hyrcanus autem, cum Herodem regnare in-

Digitized by Google

oſtenderunt. Quibus infenſus Claudius, nihil tamen dignum hac inſolentia effecit.

Agrippa Agrippæ filius, mortuo patre Romam nauigat. Claudius vero illi paternum imperium dare ſtatuerat, ſed retentus nonnullorum ſententijs, qui ætatem iuuenilem Agrippæ cauſatentur: Fadum Iudææ Prætorem mittit, Agrippam vero Chalcidis, cui ante Herodes mortuus præfuerat, regem creat. Quarto poſt anno donat & illi Philippi tetrarchiam, & Bataneam, adiungens & Trachonitin, quæ antea Lyſaniæ fuit, & illa dando ademit illi Chalcidem. Agrippa ſororem Druſillam Azizo Emeſææ regi circumciſo in vxorem dedit. Epiphanes enim Antiochi quanquam pollicitus circumciſionem non accepit. Inde ſponſalia ſoluta ſunt. Soluitur & Druſilla ab Azizo, & Felici Iudææ Præfecto cum multa ob pulchritudinem eius moliretur, nubit. Mariammem vero dat Archilao filio Helciæ, cui & viuens pater eam deſtinauerat, & ex illis naſcitur Berenice. Claudio defuncto ſuccedens Nero donat Agrippæ fato quodam Galilææ Tiberiadem, & Tarichæam, imperans vt ipſi obediret. Addit & Iuliadem vrbem Peteæ, & decem circum oppida. Hic eſt Agrippa, apud quem D. Paulus, præſidente Feſto, perorauit. Act.24.26.

Poſt Fadum Iudææ Prætorem mittitur Cumanus, poſt quem Romam ob crimina euocatum Felix mittitur; deinde Albinus, poſtremo Florus. Cuius ſecundo anno propter mala quæ ab illo ſupra modum fiebant, Iudaicum bellum contra Romanos duxit initium, duodecimo anno imperij Neronis.

Ananus Anani filius Pontificatũ adeptus, quo priuatur Ioſephus, audax fuit, & ſupra modum temerarius. Erat enim ſectæ Sadducæorũ, qui crudeles ſunt in iudicijs, & ad
519 omnem arrogantiam inclinantes. Hic igitur Ananus Feſto in Iudæa defuncto, & Albino nondum obtinente officium, auctoritate ſua Præſes fuit, & Iacobum fratrem domini cum alijs condemnans vt legis violatores: lapidibus occidi iuſſit: vnde Iudæorum mitiſſimi indignati, & ipſe Agrippa Rex, eijciunt, cum tribus menſibus imperaſſet, & loco illius Ieſum Damneum collocarunt.

Mortuo Aarone fratre Moſis, filij eius in ſacerdotium ſuccedunt, & deinceps omnes ex eius ſtirpe. Inualuerat enim Lex patria, ne quis niſi è ſanguine Aaron ſacerdotium gereret. Fuerunt igitur ab Aarone vſque ad Phanaſum, qui tempore belli à tumultuantibus Pontificatum accepit, anni octoginta tres. Inde à deductione è deſerto, vbi & tabernaculum fabricatum eſt, vſq; ad templum quod Salomon exſtruxit, tredecim Pontificatum geſſerunt; qui ſinguli eum per totam vitam obtinuerunt. Fuit illorum dominatio prima Ariſtocratica ſiue optimatum: deinde ad vnum redacta eſt, ad reges tertio. Igitur ab exitu ex Ægypto, vſq; ad ædificationem templi Hieroſolymitani, anni ſunt ſexcenti & duodecim.

Poſt hos vero tredecim Pontifices, & poſt ædificationem templi octodecim Pontificatum geſſerunt à Salomone rege, in templo ſacrati. Donec Nabuchodonoſor Babyloniæ Rex templo incenſo Iudæos captiuos in Babyloniam auexit Amæa Pontifice. Horum tempus pontificatus ſunt anni trecenti ſexaginta ſex, menſes ſex, decem dies. Poſt captiuitatem vero ſeptuaginta elapſis annis Cyrus Perſarum Rex captiuos in patriam ſuam abire permiſit. Vnus igitur è reductis captiuis Pontificatum accipit, & inde quindecim eius poſteri vſq; ad Antiochum Eupatoris F. populo imperante, & horum tempus anni quadringenti, & quatuordecim. Primus hic Antiochus & dux eius Lyſias, Onian, Menælaus cognomento, Pontificatu abdicant, interficientes illum in Berœa, & contra ſubſtituunt Iacimum, è ſtirpe quidem Aaronis, ſed non è recta linea. Ideo & Ananias mortui Oniæ patruelis in Ægyptum profectus, in Ptolemæi Philometoris, & Cleopatræ vxoris amicitiam veniens, perſuadet illis, condens in Heliopoli templum Deo ſimile ei quod eſt Hieruſalem, vt ſe Pontificem creatent. Iacimus annos tres ſacerdotium cum rexiſſet moritur: cui intra ſeptem annos nemo ſuccedit. Rurſum vero poſteri filiorum Aſamonæi imperium populi nacti, & cum Macedonibus pugnantes Ioannem Pontificem creant, qui cum ſeptem annis præfuiſſet moritur, Tryphone illi necem moliente, cui ſuccedit Simon frater: Verùm & hunc dolo in
520 conuiuio interfectum à genero ſequitur filius nomine Hyrcanus. Hic moriens, Iudæ qui & Ariſtobulus nominabatur relinquit regnum.

Sequitur hunc frater Alexander, morbo quidem extinctum, ſed ſacerdotium cum

regno

PROCLI

Chreſtomathia ſeu laudabilia de re poëtica.

521 LECTA ſuut † laudabilia, quæ Proclus è Grammaticis excerpſerat.

Liber hic in * quatuor diuiditur: ac primo quidem has *a* eſſe orationis, & poëmatis virtutes: differre verò iu eo, quod plus, minusve eſt. Et plaſmatis, hoc quidem tenue, illud verò pleuum, atque grande, tertium verò medium. Ac plenum quidem maximè ad ſummam admiratiouem eoucitaudam aptum, mirificeque inſtructum, & poëticam venuſtatem oſteudens. Tenue verò tropis ornatam quandam, & familiarem compoſitiouem ſequitur. Verùm ex attenuatis magis coagmentatum eſt: vnde *b* luctuoſis plurimum rebus, ac triſtibus optimè accommodatur. Medium, vel nomen ipſum ſignificarit, inter vtrumque eſſe interiectum. Florida verò per ſe non eſt dicendi figura, ſed antedictis miſta cum eis ſimul effertur: conuenit autem locorum, pratorum lucorumque deſcriptionibus: qui verò à memoratis dicendi figuris aberrarunt, à grandi ad duram elatamque, à tenui ad humilem, à media ad otioſam & ſolutam deflexerunt. Præcipit *c* autem & de poëmatis diiudicatione: vbi ἤθους & πάθους tradit differentiam, poëticesque aliud narratiuum eſſe, aliud imitatiuum. Narratiuum porrò diuiditur iu Epos, Elegiam, Iambum, & Melos. Imitatiuum verò in Tragœdiam, Satyros, & Comœdiam.

- *a. fort.* αἱ αὐταὶ, *eaſdem eſſe.*
- *b.* γοερῶν.
- *c. Legen fort.* Διαλαμβάνει ἐν τῷ β. τῇ παραδόσει.
- *De iudicio poëmatis.*

Melos *d* primò reperit Phemonoë *e* Apollinis ſacerdos, Hexametris oracula reddere ſolita. Et quoniam oracula res ipſæ ſequebantur, conſonæque erant, hinc, quod hexametris conſtat, id omne Epos dictum. Alij verò, propter accurationem, & valde inſignem excellentiam, quæ iu hexametris elucet, putant commune nomen totius ſermonis hexametrum ſibi vindicaſſe, vocatumque Epos: quemadmodum & Homerus poëtæ nomen ſibi, & Demoſthenes oratoris vſurpauit. Quando & Trimetra ἔπη vocauerunt. Inter Epicos verò poëtas excellit Homerus, Heſiodus, Piſander, Panyaſis, & Antimachus. Receuſet horum, quantum fieri poteſt, genus, patriam, & quædam opera, quæ carminibus compoſuerunt.

- *d. Fort.* Ἔπος *legen.*
- *e.* Φημονόη *lego, ex Pauſania in Phocicis & alijs.*

Diſſerit verò & de Epico, quem vocant Cyclo, qui ex Cœli, & Terræ, quam poëtæ fabulantur, commiſtione originem duxit: deinceps ex ipſa Cœlo tres filios centimanos agnoſcunt genitos, totidemque alios producunt Cyclopas. Diſputat de Diis breuiter, aliiſque rebus, quæ Græcorum fabulis proditæ: & quidquid etiam ad hiſtoriæ veritatem pertinet. Terminatur Epicus Cyclus, ex variis poëtis perfectus, ad exſcenſionem vſque Vlyſſis in Ithacam, in qua & à filio Telegono, ignaro quod pater eſſet, interficitur. Epici verò Cycli poëmata hodieque ſeruari ait, ſtudioſeque à multis frequentari, non tam virtutis cauſſa, quàm propter aptum ordinem & cohærentem earum rerum, quæ iu ipſis continentur. Memorat etiam nomina & patriam eorum, qui Epicum Cyclum fecerunt. Quin etiam de Cypriis poëmatis narrat.
522 Et hos quidem ad Staſinum Cyprium hæc referre: illos verò ad *f* Hegeſiam Salaminium: quoſdam etiam Homero tribuere, data verò pro filia Staſino, à cuius patria Cypria hoc opus appellatum: ſed huic rationi auctor *g* non aſſentitur: neque enim Κύπρια, accentu [vt loquitur] in antepenultima inſcribi hæc poëmata.

- *f.* Ἡγησίαν *lego, ex Athenæo, lib. 15.* Δειπνοσοφ.
- *g. fort.* ἀλλ' ἐσωτέρω ὁ γραφεύς.

Elegiam verò heroico & pentametro verſu conſtare, aptari verò iis qui obierint, vnde & nomen accepit: luctum enim ἔλεγον veteres appellarunt, eoſque qui vita functi eſſent, his celebrarunt. Poſteriores verò Elegiis ad res varias abuſi ſunt. Hoc metro excelluiſſe refert Callinum Epheſium, & Mimnermum *h* Colophonium, ſed & Philetam Coum Telephi F. & Callimachum Batti F. Cyrenæum.

- *h.* Κολοφώνιον.

Iambum ſimiliter ad conuitiandum olim, ait, comparatum. Ἰαμβίζειν enim linguæ quadam proprietate, contumeliam dicere, ſignificabat: alij ex Iambe ancilla, genere Threſſa, deriuant. Hanc ferunt, Ceteré ob raptam filiam triſtitia affecta, Eleuſinem veniſſe, & lapidi, qui hodieque ἀγέλαστος, quaſi riſus expers, & triſtis, vocatur, inſidentem, ludicris quibuſdam dicteriis *h* riſum Deæ concitaſſe. Apparet autem Iambum olim tam in vituperationem, quàm laudationem *i* ex æquo conſcribi ſolitum, quando in conuiciis, contumeliiſque, quidam metro inſolentius vſi ſunt, inde ἰαμβίζειν ad conuitia conſuetudine quadam recidiſſe, quemadmodum à Comicis Comœdiari dictum. Iambicorum poëtarum Archilochus Parius facile prin-

- *Apollodorus lib. 1. Biblioth.*
- *i fort.* προσαγορεύεσθαι.
- *k.* ὁμοίως γεγραμμένον, *leg.*

PROCLVS.

* ὁ Ἀμόργιος fort. ὁ Ἀμοργῖνος, ex Stephano.

ceps, & Simonides * Amorginus: vel, vt quidam volunt, Samius, & Hipponax Epheſius: quorum primus quidem tempore Gygis, alter verò Ananiæ Macedonis: Hipponax verò Darij temporibus floruerunt.

Melici autem carminis varia genera faciunt, in multaſque partes diuidunt. Quædam enim ad Deos pertinent, alia ad homines, alia denique ad fortuitas calamitates.

Ad Deos quidem referuntur, Hymnus, Proſodion, Pæan, Dithyrambus, Nomos, Adonidia, Iobacchus, Hyporchemata. Ad mortales verò pertinent Encomia, Epinicij, Scolia, Amatoria, Epithalamia, Hymenæi, Silli, Lamentationes, & Epicedia. Ad Deos ſimul & homines, Parthenia, Daphnephorica, Oſchophorica & Precatoria. Hæc enim in Deorum laudem ita compoſita, vt & hominum prædicationes complexa ſint. Fortuitæ verò calamitates Melici carminis ſpeciem minimè conſtituunt, quam tamen Poëtæ tentauerunt: puta Pragmatica, Emporica, Apoſtolica, Gnomologica, Georgica, & Epiſtaltica.

Hymnum ſic dictum aiunt, quaſi ὑπόμνησις, id eſt, commemoratio quædam ſit, & quaſi in memoriam reuocet res geſtas eorum, qui hymnis celebrantur: vel ἀπὸ τοῦ ὑδεῖν αὐτὰς, quod valet, prædicare ipſas. Vocabant autem in vniuerſum omnia, quæ in gratiam ſacrorum *a* miniſtrorum ſcripta erant, Hymnos: propterea Proſodion, aliaque ſupra enumerata, Hymno diſtinctè ſubiici videantur, vt ſpecies generi. Quare audire licet qui ſcribant, Hymnos Proſodios, Hymnos Encomios, Hymnos Pæanos, & de ceteris eadem ratione. 523

a. ὑπομνησ. fort. πανθειαστικῶν. quæ in eos, qui à Poetis celebrantur. Vel inaginaυς, in ſortate prædita.

Proſodion dicebatur, cùm ad aras, aut templa accederent, & in acceſſo ad tibiam canebatur. At qui propriè Hymnus vocabatur, ab aſtantibus ad citharam concinebatur.

Pæan autem carminis genus, nunc ad omnes Deos refertur: olim verò attributum Apollini, & Dianæ, vt peſtis, morbique *b* depellerentur, cantari ſolitum: vocis tamen abuſione etiam Proſodia à quibuſdam Pæanum nomine appellantur.

b. καὶ νόσοι leg.

Dithyrambus verò in Bacchum conſcriptus, à quo nomen accepit, vel quod apud Nyſan *c* in antro Dithyrambo, hoc eſt, bifori, ſit educatus, vel quod λυθέντων τῶν ῥαμμάτων, hoc eſt, apertis ſuturis Iouis, repertus ſit: vel quod bis genitus videatur, ſemel ex Semele, iterumque ex femore. Repertum verò fuiſſe Corinthi Dithyrambum Pindarus refert. Primum verò qui hoc carmine cecinerit, Ariſtoteles *d* Arionem fuiſſe prodit, qui primus Cyclium chorum duxit.

c. κατὰ Νύσαν.

d. Agellius lib. 16. cap. 19. Orthium cecinisse Arionem ex Herodoto commemorat.

Nomos quidem in Apollinem conſcriptus, à quo appellationem ſumpſit. *e* Nomimus enim Apollo, qui ita appellatus eſt quod veteribus choros conſtituentibus, & ad tibiam vel lyram Nomon canentibus, Chryſothemis Cretenſis primus ſtola vſus inſigni, & accepta cithara, Apollinem imitatus ſolus cecinerit Nomon, qui cum eo genere vehementer probatus eſſet, permanſit hic modus certaminis. Terpandrum verò Nomon abſoluiſſe apparet, cùm heroicum carmen adhibuit: pòſt Arion Methymnæus non parum auxit, poëta ipſe, & citharœdus. Phrynes verò Mitylenæus nouam rationem commentus eſt. Hexametrum namque cum ſoluto carmine coniunxit, pluribus etiam, quàm ſeptem chordis vſus: poſtea Timotheus eum, qui nunc eſt, ordinem induxit. Eſt autem Dithyrambus incitatus, & multum furoris cum ſaltatione oſtendens, ad vehementioreſque affectus comparatus: ad eos præſertim, qui illi numini ſunt congruentes: & concitatus eſt numeris, & dictione vtitur ſimpliciori: Nomos contra *f* per affectus: & numeros leniores remittitur, compoſito gradu, & magnifico incedens: verbis præterea duplicibus vtitur. Quo & vtrumque [genus carminis] congruenti vtitur harmonia. Illud quidem Phrygiam & Hypophrygiam adhibet: Nomos verò ſyſtemate citharœdorum, Lydio ſcilicet, temperatur. Videtur autem Dithyrambus in ruſticorum luſu & hilaritate, inter pocula repertus eſſe, Nomos verò à Pæane fluxiſſe: ſed hic patet latius, ad mala auerruncanda conſcriptus: ille verò propriè in Apollinis laudem: vnde & furibundum nihil habet, vt Dithyrambus. Illic enim temulentia, & ludicra puerilia ſunt: hic verò ſupplicationes: varius etiam ordo. Ordine namque & ſyſtemate moderato incedit eius concentus. 524

e. Νόμιμος. fort. Νόμιος, Nomius.

f. διὰ τῶν ἠθῶν ἀνεῖται leg. fort.

Adonidia

Adonidia dicuntur, quæ in Adonim referebantur.

Iobacchus canebatur in feſtis, & ſacrificiis Bacchi, tinctus multo, & inſolenti [a] fremitu.

Hyporchema vocabant carmen cum ſaltatione decantatum: ὑπὸ enim veteres pro μετὰ ſæpe vſurparunt. huius inuentores fuiſſe referunt, hi quidem Curetas, alij verò Pyrrhum Achillis filium: vnde ſaltationis genus quoddam [b] Pyrrichiam nominant.

Epinicios, cantus poſt victoriam in honorem eorum qui victoriam eſſent adepti, conſcribebatur.

Scolion, carmen quaſi obliquum, inter pocula accinebatur: vnde Παροίνιον, hoc eſt, debacchatio vinolenta, aliquando eſt appellatum: remiſſum verò compoſitione, & ſimplex maximè. Dictum verò, Σκολιὸν, non, vt quibuſdam placuit per ἀντίφρασιν, quæ vt plurimum bonum omen propoſitum habet, non contra bonum omen in ſiniſtrum traducit. Sed quod præoccupatis iam ſenſuum inſtrumentis, & auditoribus vino languentibus, tunc barbiton in conuiuium inferretur, ſinguliique debacchantes, non ſine maximo periculo, ad carmen illud proferendum [c] incuruarentur. Quod igitur ipſis accidebat propter ebrietatem, hoc in carmen traducentes, quod ſimpliciſſimum erat, σκολιὸν, id eſt, incuruum, & tortuoſum, appellabant.

Ἐρωτικὰ, ſeu *amatoria*, mulierum, puerorum, & virginum caſus amatorios decantant.

Epithalamia verò omnia nuptis, thalamum iam ingreſſis, iuuenes ſimul & virgines thuro aſtantes accinebant.

Hymenæum autem in nuptiis decantatum ferunt, propter deſiderium, inueſtigationemq; Hymenæi, Terpſichoræ filij, quem ducta vxore euanuiſſe aiunt. Alij verò in honorem Attici Hymenæi, quem latrones perſecutum, raptas virgines Atticas liberaſſe commemorant. Ego verò felicis vitæ acclamationem eſſe puto, præſentibusque fidam matrimonij ſocietatem cum [d] mutuo amore comprecari. Æolica dialecto votum innectendo, quaſi ὑμεναίειν & ὁμονοεῖν, id eſt, vna habitare, & eadem ſentire eos concorditer viuentes optarent.

Sillus parcè conuitia, irriſionesque hominum continet.

Threnus & Epicedium hoc differunt, quod iacente iam cadauere, hoc pro funere recitetur: ille verò nullo certo tempore circumſcribatur.

Parthenia quæ dicuntur, virginum choris adaptabantur, ſub qua etiam Daphnephorica, quaſi ſub genus cadunt. Lauros enim nono quoque [e] anno ad Apollinis ſacra inferentes ſacerdotes, hymnis eum per virgines choros celebrabant: cuius hæc cauſſa redditur, [f] Æoles quotquot Arnen, eaque circum loca habitabant, ex oraculo inde egreſſi, obſidione cingentes Thebas vaſtabant, quas & Pelaſgi obſidebant: cùm ſimul vtriſque Apollini ſtatus dies feſtus eſſet, inducias pacti ſunt, & lauris amputatis, ab his quidem in Helicone, ab illis verò iuxta Melanem fluuium, Apollini intulerunt.

525 Polematas verò Bœotorum dux, iuuenem quendam ſecundùm quietem vidit [g], ſolidam armaturam ipſi offerentem, votaq; fieri præcepiſſe, vt in Apollinis honorem nono quoque anno à laureatis. Tertio poſt die conſerta manu, hoſtem vicit, ipſeque lauri geſtatione votum ſoluit: hinc mos ille religioſè obſeruatus. Hæc Daphnephoria oleagineum lignum lauris coronant, variiſque floribus exornant: cuius in apice ænea ſphæra impoſita: ex hac minores dependent: medio verò ligno purpureæ coronæ adaptantur, minores quàm quæ ſummo faſtigio impoſitæ. Imam verò ligni partem circumueſtiunt [h] crocotula. Significat autem ipſis ſuprema quidem ſphæra, Solem, quo Apollinem deſignant: huic verò ſubiecta, Lunam ſignificat. Globuli verò appenſi, ſtellæ & aſtra ſunt: Coronæ annuum curſum ſignificant: trecentas enim & ſexaginta quinque conficiunt. Præeſt autem Daphnephoriis puer patrimus, & matrimus, [i] cui maximè coniunctus, geſtat coronatum lignum, quod κωπὼ ipſi vocant. Daphnephorus verò ſequitur, tangens laurum: comis quidem demiſſis, & fluxis, aureaque corona redimitus, ſplendidaque veſte, & talari indutus, calceiſque, quos ab Iphicrate Ἰφικρατίδας Græci [k] vocant. hunc virginum chorus comitatur, ramos ad ſupplicationem, quæ hymnis celebrabatur, prætendens. Mittebant autem lauri geſtationem ad Apollinis Iſmenij, & Galaxij [l] fanum.

[a] Φρυάγματι legendum.
[b] Pyrricham, vel Pyrrichen.
[c] Leg. συγκύπτειν.
[d] μετὰ φιλοστοργίας.
[e] ἐνναετηρίδα legendum.
[f] al. αἰολεῖς ἄρνην. Æoles.
[g] πανοπλίαν.
[h] κροκωτῷ, leg. ex Polluce, & Ariſtoph. interprete.
[i] Leg. ἀμφιθαλής.
[k] Diodorus Siculus lib. 15. Biblioth. Suidas & Pollux.
[l] Fort. Λοξίου.

PROCLVS.

ceps, & Simonides* Amorginus; vel, vt quidam volunt, Samius, & Hipponax Epheſius: quorum primus quidem tempore Gygis, alter verò Ananiæ Macedonis: Hipponax verò Darij temporibus floruerunt.

* ὁ Ἀμόργιος fort. ὁ Ἀμοργῖνος, ex Stephano.

Melici autem carminis varia genera faciunt, in multaſque partes diuidunt. Quædam enim ad Deos pertinent, alia ad homines, alia denique ad fortuitas calamitates.

Ad Deos quidem referuntur, Hymnus, Proſodion, Pæan, Dithyrambus, Nomos, Adonidia, Iobacchus, Hyporchemata. Ad mortales verò pertinent Encomia, Epinicij, Scolia, Amatoria, Epithalamia, Hymenæi, Silli, Lamentationes, & Epicedia. Ad Deos ſimul & homines, Parthenia, Daphnephorica, Oſchophorica & Precatoria. Hæc enim in Deorum laudem ita compoſita, vt & hominum prædicationes complexa ſint. Fortuitæ verò calamitates Melici carminis ſpeciem minimè conſtituunt, quam tamen Poëtæ tentauerunt: puta Pragmatica, Emporica, Apoſtolica, Gnomologica, Georgica, & Epiſtaltica.

Hymnum ſic dictum aiunt, quaſi ὑπόμνησις, id eſt, commemoratio quædam ſit, & quaſi in memoriam reuocet res geſtas eorum, qui hymnis celebrantur: vel ὑμνεῖν ἢ ᾄδειν αὐτούς, quod valet, prædicare ipſas. Vocabant autem in vniuerſum omnia, quæ in gratiam ſacrorum *a* miniſtrorum ſcripta erant, Hymnos: propterea Proſodion, aliaque ſupra enumerata, Hymno diſtinctè ſubiici videantur, vt ſpecies generi. Quare audire licet qui ſcribant, Hymnos Proſodios, Hymnos Encomios, Hymnos Pæanos, & de ceteris eadem ratione. 523

a. ὑπηρετῶν. fort. παθητικοὺς qua in eos, qui a Poetis celebrantur. Vel ὑμνητικούς, in virtute prædita.

Proſodion dicebatur, cùm ad aras, aut templa accederent, & in acceſſu ad tibiam canebatur. At qui propriè Hymnus vocabatur, ab aſtantibus ad citharam concinebatur.

Pæan autem carminis genus, nunc ad omnes Deos refertur: olim verò attributum Apollini, & Dianæ, vt peſtis, morbique *b* depellerentur, cantari ſolitum: vocis tamen abuſione etiam Proſodia à quibuſdam Pæanum nomine appellantur.

b. καὶ νόσων leg.

Dithyrambus verò in Bacchum conſcriptus, à quo nomen accepit, vel quod apud Nyſam *c* in antro Dithyrambo, hoc eſt, bifori, ſit educatus, vel quod λυθέντων τῶν ῥαμμάτων, hoc eſt, apertis ſuturis Iouis, repertus ſit: vel quod bis genitus videatur, ſemel ex Semele, iterumque ex femore. Repertum verò fuiſſe Corinthi Dithyrambum Pindarus refert. Primum verò qui hoc carmine cecinerit, Ariſtoteles *d* Arionem fuiſſe prodit, qui primus Cyclium chorum duxit.

c. κατὰ Νύσαν.

d. Agellius lib. 16. cap. 19. Orthium *cecinisse Arionem ex Herodoto commemorat.*

Nomos quidem in Apollinem conſcriptus, à quo appellationem ſumpſit, *e* Nomimus enim Apollo, qui ita appellatus eſt quod veteribus choros conſtituentibus, & ad tibiam vel lyram Nomon canentibus, Chryſothemis Cretenſis primus ſtola vſus inſigni, & accepta cithara, Apollinem imitatus ſolus cecinerit Nomon, qui cum eo genere vehementer probatus eſſet, permanſit hic modus certaminis. Terpandrum verò Nomon abſoluiſſe apparet, cùm heroicum carmen adhibuit: pòſt Arion Methymnæus non parum auxit, poëta ipſe, & citharœdus. Phrynes verò Mitylenæus nouam rationem commentus eſt. Hexametrum namque cum ſoluto carmine coniunxit, pluribus etiam, quàm ſeptem chordis vſus: poſtea Timotheus eum, qui nunc eſt, ordinem induxit. Eſt autem Dithyrambus incitatus, & multum furoris cum ſaltatione oſtendens, ad vehementioreſque affectus comparatus: ad eos præſertim, qui illi numini ſunt congruentes: & concitatus eſt numeris, & dictione vtitur ſimpliciori: Nomos contra *f* per affectus: & numeros leniores remittitur, compoſito gradu, & magnifico incedens: verbis præterea duplicibus vtitur. Quin & vtrumque [genus carminis] congruenti vtitur harmonia. Illud quidem Phrygiam & Hypophrygiam adhibet: Nomos verò ſyſtemate citharœdorum, Lydio ſcilicet, temperatur. Videtur autem Dithyrambus in ruſticorum luſu & hilaritate, inter pocula repertus eſſe, Nomos verò à Pæane fluxiſſe: ſed hic patet latius, ad mala auerruncanda conſcriptus: ille verò propriè in Apollinis laudem: vnde & furibundum nihil habet, vt Dithyrambus. Illic enim temulentia, & ludicra puerilia ſunt: hic verò ſupplicationes: varius etiam ordo. Ordine namque & ſyſtemate moderato incedit eius concentus. 524

e. Νόμιμος. fort. Νόμιος. Nomius.

f. διὰ τῶν ἠθῶν ἀνεῖται leg. fort.

Adonidia

Adonidia dicuntur, quæ in Adonim referebantur.

Iobacchus canebatur in feſtis,& ſacrificiis Bacchi, tinctus multo, & inſolenti [a] fremitu.

Hypotchema vocabant carmen cum ſaltatione decantatum: ὑπὸ enim veteres pro μετὰ ſæpe vſurparunt. huius inuentores fuiſſe referunt, hi quidem Curetas, alij verò Pyrrhum Achillis filium: vnde ſaltationis genus quoddam [b] Pyrrichiam nominant.

Epinicios,cantus poſt victoriam in honorem eorum qui victoriam eſſent adepti, conſcribebatur.

Scolion, carmen quaſi obliquum,inter pocula accinebatur: vnde Παροίνιον, hoc eſt,debacchatio vinolenta, aliquando eſt appellatum: remiſſum verò compoſitione,& ſimplex maximè. Dictum verò,Σκολιὸν, non, vt quibuſdam placuit per ἀντίφρασιν; quæ vt plurimum bonum omen propoſitum habet, non contra bonum omen in ſiniſtrum traducit. Sed quod præoccupatis iam ſenſuum inſtrumentis, & auditoribus vino languentibus, tunc barbiton in conuiuium inferretur, ſinguliquo debacchantes, non ſine maximo periculo, ad carmen illud proferendum [c] incuruarentur. Quod igitur ipſis accidebat propter ebrietatem, hoc in carmen traducentes, quod ſimpliciſſimum erat, σκολιὸν,id eſt,incuruum,& tortuoſum, appellabant.

ἐρωτικὰ, ſeu *amatoria*, mulierum, puerorum, & virginum caſus amatorios decantant.

Epithalamia verò nouis nuptis, thalamum iam ingreſſis, iuuenes ſimul & virgines ibidem aſtantes accinebant.

Hymenæum autem in nuptiis decantatum ferunt, propter deſiderium, inueſtigationemq; Hymenæi, Terpſichoræ filij, quem ducta vxore euanuiſſe aiunt. Alij verò in honorem Attici Hymenæi, quem latrones perſecutum, raptas virgines Atticas liberaſſe commemorant. Ego verò felicis vitæ acclamationem eſſe puto, præſentibusque fidam matrimonij ſocietatem cum [d] mutuo amore comprecari. Æolica dialecto votum innectendo, quaſi ὁμεναίειν & ὁμονοεῖν, id eſt, vna habitare, & eadem ſentire eos concorditer viuentes optarent.

Sillus parcè conuitia, irriſionesque hominum continet.

Threnus & Epicedium hoc differunt, quod iacente iam cadauere, hoc pro funere recitetur: ille verò nullo certo tempore circumſcribatur.

Parthenia quæ dicuntur, virginum choris adaptabantur, ſub qua etiam Daphnephorica, quaſi ſub genus cadunt. Lauros enim nono quoque [e] anno ad Apollinis ſacra inferentes ſacerdotes, hymnis eum per virgines choros celebrabant: cuius hæc cauſſa redditur, [f] Æoles quotquot Arnen, eaque circum loca habitabant, ex oraculo inde egreſſi, obſidione cingentes Thebas vaſtabant, quas & Pelaſgi obſidebant: cùm ſimul vtriſque Apollini ſtatus dies feſtus eſſet, inducias pacti ſunt, & lauris amputatis, ab his quidem in Helicone, ab illis verò iuxta Melanem fluuium, Apollini intulerunt.

525 Polematas verò Bœotorum dux, iuuenem quendam ſecundùm quietem vidit [g], ſolidam armaturam ipſi offerentem, votaq; fieri præcipientem in Apollinis honorem nono quoque anno à laureatis. Tertio poſt die conſerta manu, hoſtem vicit, ipſeque lauri geſtatione votum ſoluit: hinc mos ille religioſè obſeruatus. Hæc Daphnephoria oleaginum lignum lauris coronant, variiſque floribus exornant: cuius in apice ænea ſphæra impoſita: ex hac minores dependent: medio verò ligno purpureæ coronæ adaptantur, minores quàm quæ ſummo faſtigio impoſitæ. Imam verò ligni partem circumueſtiunt [h] crocotula. Significat autem ipſis ſuprema quidem ſphæra, Solem, quo Apollinem deſignant: huic verò ſubiecta, Lunam ſignificat. Globuli verò appenſi, ſtellæ & aſtra ſunt: Coronæ annuum curſum ſignificant: trecentas enim & ſexaginta quinque conficiunt. Præeſt autem Daphnephoriis puer patrimus, & matrimus, [i] cui maximè coniunctus, geſtat coronatum lignum, quod κωπὼ ipſi vocant. Daphnephorus verò ſequitur, tangens laurum: comis quidem demiſſis, & fluxis, aureaque corona redimitus, ſplendidaque veſte, & talari indutus, calceiſque, quos ab Iphicrate Ἰφικρατίδας Græci [k] vocant. hunc virginum chorus comitatur, ramos ad ſupplicationem, quæ hymnis celebrabatur, prætendens. Mittebant autem lauri geſtationem ad Apollinis Iſmenij, & Galaxij [l] fanum.

a. φρυάγματι legendum.

b. Pyrrichan, vel Pyrrichen.

c. Leg. συγκινεῖσθαι.

d. μετὰ φιλοστοργίας.

e. ἐνναετηρίδα legendum.

f. al. [illegible] Æoles.

g. πανοπλίαν.

h. κροκωτῷ, leg. ex Polluce, & Ariſtoph. interprete.

i. Leg. ἀμφιθαλής.

k. Diodorus Siculus lib. 15. Biblioth. Suidas & Pollux.

l. Fort. Λοξίου.

PROCLVS.

Τριποδηφορικὸν carmen, tripode prælato à Bœotis canebatur, inſtitutumque hac de cauſſa. Pelaſgi quidam Panactum, Bœotiæ vrbem vaſtabant, Thebani verò defenſabant, miſſiſque in Dudonam legatis, de belli victoria cunſulebant. Oraculum verò Thebanis reſponſum dedit, ſi impiiſſimum crimen admitterent, fore vt victoria potirentur. Viſum igitur ipſis, impiorum facinorum maximum fore vatem, quæ reddidiſſet ipſis oraculum, interfecerunt. Quæ verò ſacerdotes templo præerant, repetebant ſupplicium de cæde à Thebanis. Thebani verò vt ſolæ mulieres ſententiam de ſe ferrent, detrectabant. Communi itaque iudicio facto, virorum ſimul ac mulierum, & viris candidos calculos [illegible]o illis ferentibus, effugere Thebani. Cognito tandem id ab Oraculo illis mandatum fuiſſe, tripodem vnum ex iis, qui ſacri erant apud Bœotos, geſtantes, ac rectè, tanquam ſacrilegi, circumferentes, Dodonam remiſerunt. Quæ res cum feliciter ceſſiſſet, exinde in ſolenne feſtum vertit.

Oſchophorica verò carmina ab Athenienſibus canebantur: chori autem adoleſcentes duo, muliebri veſte induti, palmites vitis geſtantes, plenos maturis vuis, [a] quod ipſi ὄσχην vocarunt, vnde & carminibus nomen inditum, feſtum auſpicabantur. Primum verò Theſea hoc inchoaſſe ferunt. Poſtquam enim ſponte ſua in Cretam nauigationem inſtituiſſet, patriam tributi vexatione liberauit: beneficium gratitudinis ergo reddens Mineruæ, & Libero, qui ipſi in [b] Dia inſula apparuerant. Fiebat autem à duobus adoleſcentibus, in vmbra [c] educatis, ſacris vt operarentur, adhibitis miniſtris. Ducebatur autem ab Athenienſibus hæc pompa ex Liberi fano in Palladis Sciriadis templum: inſequebaturque adoleſcentes illos chorus, & canebant id genus carmina. Ex ſingulis verò tribubus puberes inter ſe curſu certabant; quique alios anteuertiſſet, ex quintuplici, quæ dicebatur phiala, & cinno, (qui ex oleo, vino, melle, caſeo, & farina hordeacea temperabatur) bibebat. 526

a. ἰσταλῶς συτρύων.
b. τῆς Δίας.
c. ἐσκιατροφημένοις. Sic & Plutarch. in Theſeo.

Precatoria carmina ab iis componebantur, qui aliquid Deum rogarent.

Pragmatica verò, quæ res geſtas aliquorum continent.

Emporica, quæ quaſi peregrinationem & negotiationem oſtentarent, à quibuſdam conſcripta ſunt.

Et Apoſtolica, quæ dum quid mitteretur ad aliquem, fiebant.

Gnomologica notum eſt admonitiones de moribus continere.

Georgica verò, agri & ſtirpium tempeſtiuitates & curam.

Epiſtaltica, quæ ad obeunda mandata aliquibus compoſita mittebantur.

Hactenus quidem ex duobus Procli libris ea excerpſimus, quæ ex Grammaticis laudabilia ipſe depromſerat.

SCHOLION. † Χρηστομαθίας ἐκλογαὶ Electa, *verti. Nam* [illegible] Electorum *Commentarios 160. reliquit Plinius maior Plinio ſororis F. vt ipſo ait libro 3. epiſtola 5. &* laudabilia *potius reddidi, quam* epitomen, *vel* vtilem doctrinam: *ne erres; χρηστὰ enim & χρήσιμα erant in ſcriptoribus loca non oſcitanter legenda, quod vtilia eſſent: quæ & χ. figura decuſſatim ſcripta notabantur. Latini* laudabilia *vocabant, & his ſingulis LL. hoc eſt locus laudabilis, vt Val. Probus ait, deſignabant. contrà quæ culpanda, damnandave videbantur, Græci ferali littera Θ, & vtrique obelo fodiebant, quod ὀβελίζειν erat: vt monuit vir doctiſſimus Pet. Pithœus lib. 2. aduerſar. ſubſecinorum c. 3. & in M. Varronem de re ruſtica Pet. Victorius, ſe L. litteram, vel τὸ* laudabilia, *in veteribus libris perſæpe reperiſſe, quæ & Ioſeph. Scaliger argutè explanauit.*

* Διαιρεῖται εἰς δ'.] *Εἰς δύο legendum reor, itaq; ſcripſiſſe Photium arbitror: nam ex duobus tantùm Procli libris hoc fragmentum concinnatum eſt: & Suidas tres duntaxat libros χρηστομαθίας agnoſcit: & verò in numerorum notis ſingulis facilis errandi anſa librariis obiici ſolet, vt β in δ commutarit, vel primam in δύο litteram oſcitans ſcriba reliquiſſe contentus, properarit. Sexcenta id genus σφάλματα in ipſo Suida, & Laërtio, vt reliquos taceam, deprehendas. Non procul abiero. In eo ipſo Suida Μουνυχιὼν δώτερος μὴν παρ' Ἀθηναίοις, reponendum enim δέκατος. Natum mendum ſuſpicor, ex compendio δεκ, quod in δευ migrauit. Munychion enim menſis, quem Martio reſpondere putant, decimus a Iunio, qui primus erat Atticorum menſium, in quem ſolſtitium æſtiuum caderet, vt Theodorus Gaza obſeruauit. Sed quoniam in mani-*

bus

bus Suida liber eſt, non pigebit de Procli ſcriptis reliqua deſcribere, ſed Latinè : Proclus Lycius Syriani diſcipulus, auditor item & Plutarchi, Neſtorij F. philoſophi, philoſophus & ipſe Platonicus. Hic ſcholæ Athenis præfuit: ipſius diſcipulus & ſucceſſor fuit Marinus Neapolitanus. Scripſit plurima tam Philoſophica, quam Grammatica. Commentarinm in integrum Homerum, in opera item & dies Heſiodi. Laudabilinm locorum libros γ΄. de educatione lib. dnos. In Platonem de repub. libros 4. In Orphei Theologiam, & de conſenſu Orphei, Pythagoræ, & Platonis. De Oraculis libros 10. de Dijs apud Homerum, aliaq;. *Hæc Suidas. exſtant & in Euclidem, & Ptolemaum comment. vt mathematicum ſummũ agnoſcas: in Peripatetica verò diſciplina, libellus de motu, quo Ariſtotelem à libro 3. phyſic. & deinceps in compendium redegit. Platonica verò doctrina, Platonis Theologica elementa, & Phyſica nuper edita. In Italicis vero bibliothecis, & Auguſt. in Timaeum, in primum Alcibiadem, in Cratylum, in Parmenidem dialogos commentarii adhuc latent. Plures & noſtra, & cl. viri Pet. Io. Nunneſii in hanc Procli Chreſtomathiam Nota ſeorſim prodibunt.*

CCXL.

IOAN. PHILOPONVS
in Hexaëmeron.

LEGI *Ioannem Philoponum* In Hexaëmeron. Dedicat librum Sergio Conſtantinopolitano, cuius ſuaſu ſe laborem ſuſcepiſſe præfatur, ſeque eo reſpexiſſe, vt oſtenderet Mundi ortum apud Moſem rebus apparentibus reſpondere.

Moſes nec Phyſicum nec aſtronomum agere voluit, ſed homines ad Dei cognitionem, per mundi etiam creationem trahere & inuitare conatus eſt. Magnum hoc & ſplendidum mundi opus à Deo factum, neque à ſe principium habere, neque ingenerabilem materiam, neque Deo coæternam. Platonemque, quem Græci ſapientiſſimum exiſtimarunt, & ſi ſæculis multis poſterior fuerit, nec ex plebe eniq; libros ſuos ſcripſerit, ſed ijs qui præ cæteris in Philoſophia ingentes progreſſus fecerunt, Moſem in mundi conditi enarratione imitatũ fuiſſe. Sed Moſem ſublimius multò rem refert enarraſſe. Nihil ait in mundi creatione eſſe, rerumque ordine, quin Moſis verbis reſpondeat; contra verò multa eorum, quorũ à Phyſicis inueſtigatæ cauſæ, è Moſis ſcriptis deſumpta ſunt. In multis Magnum Baſilium & Theodorum Mopſueſtiæ laudibus meritò extollit, etſi non in omnibus quæ reprehendit, licet non pauca iure vellicet. *Principium* variis modis cum dicatur, refert illud: *In principio*, nunc temporarium principium indicare: *Geneſis 1.*
527 dicere vero, inquit, temporarium, non cuius generationem tempus præcedat, vt vnuſcuiuſque noſtrum: ſed primum temporis nunc, quo Deus cœlum & terram in medium produxit, ſine vllo temporis interuallo. Omne enim principium omnino aliud eſſe dicit, quam id cuius dicitur principium, Idque exemplis oſtendit. Quare in principio temporis, & non in tempore, cœlum terramque condidit Deus. Sed vnum hoc ſignificat principium, in quo cœlum & terra condita ſunt. Secundò, prima fabricæ pars, vt initium nauis eſt carina, domus fundamenta. Hinc apparet & eodem modo ſignificationem principij intelligi poſſe, cœlum & terram in principio facta eſſe. Tale enim fundamentum & principium rerum Deus cœlum & terram primum poſuit, in alijs ſignificationibus principij non ita. Pro his; *In principio*, vertens ſic Aquila, ἐν κεφαλαίῳ, occaſionem dedit cogitandi, συνηγμένως τὸ, in principio ſignificare iunctim & ſimul cœlum & terram facta eſſe. Neque enim hoc ex illis prius, hoc vero poſterius factum eſt. Κεφάλαιον enim appellare ſolemus coniunctionem omnium ſimul in vnum, & frequens huius vſus. Oſtendit & additum vocabulum σὺν [id eſt ſimul] coniunctionem. quia multa demonſtrat. Dicit enim: In capite creauit ſimul cœlum, ſimul terram: In principio ſignificat ſimul duo eſſe facta. Nonnulli illud, ἐν κεφαλαίῳ non eo modo, ſed Metaphoram à ſumma corporis parte, quæ caput eſt, ductam eſſe volunt, & ad hoc principium retulerunt. Cœlum & terram per extrema media coniunxerunt, vt etiam omnia loquuntur. Extrema autem hæc ritè vocantur, terra orbis centrum ſuſtinens, omnium inferiorum eſt principium; cœlum vero omnia ambiens, omnium finis eſt. Iterum vero cœlum deſcendendo, initium eſt, eiuſque reſpectu terra tunc finis, media vero ſunt, aqua, aër, & ignis. Ideo pergit: *Tenebræ ſuper abyſſum: aquam abyſſum vocat, tenebras vero luce carentem aërem.* Etenim propriè dicuntur tenebræ cum lumen abeſt.

Ἐν κεφαλαίῳ ἔκτισε σὺν τὸν οὐρανὸν, σὺν τὴν γῆν.

eſt. Et conſuetudo tenebras obſcurum aërem vocat, vel ſpeciem aëris nocturnam, vel ex alio accidente. Tenebras palpabiles, quales ſenſerunt Aegyptij, duabus de cauſis dici vult, vel quod ſplendor nullus cœleſtis immiſtus eſt aëri, ob denſitatem eius, vt palpari, & tangi per reſiſtentiam à contingentibus queat: vel quod tangendo duriora corpora inſtar cœcorum ſic progrediantur, & hoc ipſo cognoſcant ſic attrectata. *Abyſſus* ab omnibus multa aqua dicitur, & in profundum demerſa, quamque capere non valemus, nec oculis conſequi. Ideo etiam Moſes abyſſum hanc aquam vocat, niſi quod etiam nomine aquæ nominet. *Ac Spiritus enim Domini ferebatur ſuper aquas.* Super aquas enim aër ipſe innatat. Nomen autem *aëris* Moſes non vſurpauit: vel eo quod Hebræi nondum certum aëri nomen dediſſent, vel quod ſufficeret Moſi vocabulo *aquæ* vtrumque denotare. 528

Exodi 10.

μανόν, melius μάνον.

Geneſ. 1.

Magnam enim aër & aqua communionem habent, & ſæpius in ſequentibus hoc nomine de vtroque vtitur. Moſes angelorum eorumq; * creationis nullam mentionem facit, quaſi Mundi historiam ſcripſerit. Verum non eſt dicendum iſtos ſimul extitiſſe vel poſt cœlum factos eſſe, ſed antea; idque è rerum natura, ſacrisque litteris conatur demonſtrare: depugnans ſcilicet aduerſus Theodorum eiusque rationes, quibus angelos vnà cum cœlis factos eſſe aſſerit, & magnum Baſilium eiusdem ſententiæ adducens, pro quo etiam videtur decertandum. Recenſens igitur ſummatim demonſtrationes, quibus ille angelos cum mundo non ſimul creatos probat, addit: vide tandem ex quibus cœleſtis eorũ ortus conſtet. Primo, quod nec Moſes, nec alia ſcriptura facta dicit cum cœlo factos eſſe. Secundo, quod non ſint corpora, nec corporibus organicis vt anima poſtea vincti. Tertio, è cœleſti eorum potentia. Quarto, quod Deum aſſiduè videant; quibus omnibus creaturæ mundanæ carent. Quinto, quod irrationales animæ cum corporibus non ſint creatæ, etſi ſine corporibus eſſe nequeant. Poſtremo, quod hominum animus, ne cum proprio corpore quidem ſit creatus. Hoc enim è terra, ille per ſe diuina participat generatione. &c.

** Fort. προϊετηγο-γῶν.*

CCXLI. APOLLONII TYANEI VITA

è *Philoſtrato.*

LEGI vitam *Apollonii* auctore *Philoſtrato*. Babylonis, inquit, muri quadringentorum ſtadiorum & octoginta ambitum complectuntur: In altitudinem vero tria ſemiiugera attolluntur, cum ſint paulo minus vnius iugeris latitudine. Secat autem mediam Babylona Euphrates, cum formæ ſimilitudine, quem Euphraten occultus ſubit pons, regiam, quæ in vtraque ripa eſt, inuicẽ modo inuiſibili coniungens. Fertur enim mulier Medea aliquando id regnum ſortita fluuium iunxiſſe, quo modo antea nemo. Lapides enim & æs, præterea bitumen & reliqua conglutinationi in aquis faciendæ ab hominibus inuenta, ad fluminis ripas vbi coaceruauit, fluminis aquas in paludes deriuauit, atque exſiccato fluminis alueo, duarum vlnarum ſpecum excauauit, vt ad regias, quæ vtrinque fluminis ripis adiacent, per eam, quam diximus, foueam non ſecus ac per aridam terram aditus intercederet, ita vt fornicis altitudo fluminis alueo adæquaretur. fundamenta proceſſerant, & parietes ſpecus; quaſi bitumen aqua indigeret, vt lapideſceret, & induraretur: Euphrates humido fornicis tecto immiſſus eſt: atque hæc iungendi ratio fuit. Regia autem aëre adoperta fulget, thalami vero, & porticus, ac virorum domicilia partim argento, partim aureis velis, partim auro ipſo veluti lineamentis condecorata ſunt. Ait Apollonium in porticum veniſſe, cuius ſuprema pars in for- 529
mam tholi fabricata cœli faciem imitabatur Saphiro lapide adoperta, qui lapis maximè cæruleum cœli colorem refert. Erant illic imagines Deorum, quos illi colunt, exſculptæ, auratæ luce affuſa videntur. Is autem locus eſt, vbi rex ius dicere conſueuit; ex teſtudine vero iynges auiculæ quatuor pendebant (quas Motacillas vulgo vocant) Nemeſim illi exhibentes, admonentesque regem, ne ſe ſupra hominem efferret. Has vero dicunt Magos, cum in regiam veniſſent, iuſſiſſe fieri. Vocant autem ipſas Deorum linguas.

Caucaſus mons, & Taurus.

Apollonius & alij poſt illum, Perſarum regno exeuntes, cum ad Caucaſum appropinquauerunt, odoris terræ iucundum odorem ſenſerunt. Hunc autem montem principium facimus Tauri, qui per Armeniam & Ciliciam, & ad Pamphiliam vſque & My-

lea

len procedit, quæ Mycale in mare iuxta quod Cares habitant, definiens, Caucaſi finis
putatur, non autem principium vt quibusdam placet. Mycales enim altitudo non ad-
modum magna eſt, Caucaſi autem ſummitates in tantum exſurgere perhibentur, vt Sol
circa ipſa ſcindatur. Complectitur autem altera parte Taurus conterminam Indiæ Scy-
thiam omnem iuxta Mæotidem, & ſiniſtrum Pontum, viginti millium ſtadiorum longi-
tudine. Taurum enim terræ modum complectitur Caucaſi ambitus. Quod autem no-
ſtra ex parte appellatus Taurus ſupra Armeniam prætendatur, quod longo tempore
creditum non eſt, teſtantur pantheræ, quas in Pamphiliæ parte, quæ aromata profert,
captas eſſe comperimus. Tales enim feræ aromatibus gaudent, & ex longinquo odo-
rem attrahentes, & ex Armenia per montes proficiſcentes, ad ſtyracis lacrymas ferun-
tur, quoties venti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi ſtillantibus odorem perfe-
runt. Accepi etiam in Pamphylia pantheram captam fuiſſe, aureum torquem circa col-
lum habentem Armenijs litteris huiusmodi inſcriptum: *Rex Arſaces Deo Nyſao.* Re-
gnabat autem temporibus illis in Armenia Arſaces. Is, vt opinor, feram eximia præ
cæteris magnitudine Baccho ſacrauit. Bacchus enim Nyſæus à Nyſa, quæ in India eſt,
nuncupatur, non ab Indis ſolum, ſed ab omnibus gentibus, quæ ad Orientem ſpectant.
Illa verò, quam dixi, fera cicurata ab homine aliquamdiu eſt, attrectari demulcerique
patiens. Adueniente autem vere, vbi Veneris eam cupido ſtimulauit, maris deſiderio
tacta in montes ſeceſſit, eodem quod geſtabat ornamento. Capta autem fuerat in infe-
riore Tauri parte aromatum odore allecta. Caucaſus autem, Mediam atque Indiam ter-
minans, in mare rubrum altero cubito deſcendit. Transeuntibus autem Caucaſum
quadricubitos homines occurriſſe ferunt, colore ſubnigros, aliosque vidiſſe cubitorum
530 quinque, cum trans flumen Indum perueniſſent. Cum iam montem transgreſſi eſſent,
viri occurrerunt qui elephantis vehebantur. Hi autem ſunt, qui regionem colunt
intra Caucaſum montem & Cophenem fluuium, homines plane inculti, & elephan-
torum ſeſſores, quorum alij etiam Camelis inſidebant, quibus ad curſum vtuntur Indi, *Cameli.*
hisque vno die mille ſtadiorum iter conficiunt, & genua nullibi flectunt. Indum flu-
uium Apollonius cum ſuis traiecit, cuius latitudo, qua nauigatur, ſtadijs ferme XL. ex-
tenditur: ortum è Caucaſo ducit, & iam inde cæteris Aſiæ fluuijs maior: deinde proce-
dens multos nauigabiles fluuios ex ſe producit. vltra fluuium autem pergentes ipſos dux
à Satrapa datus, rectà ad Taxila duxit: vbi regia erat Indorũ Regis. Qui ſecus Indum flu-
uium habitant, lineis veſtibus amiciuntur, Linum autem plurimum in agris naſcitur. *Linum Indicum de quo & infra.*
Calceamenta ex papyro facta geſtant; nobiliores vero byſſo induuntur. Byſſus ex arbo-
re naſcitur: quæ inferiore ſui parte poculo ſimilis eſt, folijs autem ſalici. Cum vidiſſet
Apollonius Byſſum gauiſus eſt, quia fuſco amictui, quem geſtabat, non diſſimilis admo-
dum eſſet. Taxila vero magnitudine ab antiqua Nino non multum differt, & Græco
more ædificata eſt. Erat autem regia Pori, regnum obtinentis. Fontes Hyphaſidos flu-
uij, cui appropinquaſſe dicit Apollonium, Hydracte ſuperato, plurimisque gentibus
peragratis, huius, inquam, fluuij fontes è ſolo ſcaturiunt, eſtque fluuius ipſe à princi-
pio nauigabilis, paululum vero procedens nauibus inuius eſt. Petræ namque ſuperiori
parte acutæ, atque inter ſe denſæ, ſub aqua latentes ab alueo prominent, quibus aqua
illiſa, & in ſe conuerſa innauigabilem fluuium reddit. Latitudo vero Iſtrum adæquat, qui
Europæ fluminum maximus habetur. In ripis eius arbores naſcuntur, ſimiles ijs, quæ
ad Iſtrum naſcuntur, à quibus vnguentum diſtillat, quo in nuptijs Indi perungi conſue-
uere. Piſces etiam quos Taos appellant in hoc duntaxat flumine oriri perhibent: vo- *Piſces Pauonee.*
cantur autem eodem quo & pauones nomine, quia ipſis & cæruleæ ſunt criſtæ, ſqua-
mæ vero verſicolores, cauda vero aurea, in quamcumque voluerit partem verſatilis.
Eſt præterea in eodem flumine bellua albo vermi ſimilis: ex qua capta oleum fit ad vſus
ignis accommodatum, quod niſi vitro contineri non poſſit. Capitur autem regi tan-
tummodo eiuſcemodi bellua, qua ille diruendorum mœnium cauſa vtitur. Nam vbi
murorum propugnacula eiuſmodi pinguedo tetigerit, ignis excitatur, quibuscunque *Onagri.*
rebus quas homines aduerſus ignem excogitauerint, potentior. Aſinos præterea ſilue-
ſtres, paluſtribus locis capi dicunt. Eſſe autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo
taurorum more generoſiſſimè pugnent. Conficere autem Indos ex illis cornibus po-
cula: aſſeruntque nullis morbis eo die affici, qui ex eiusmodi poculo potauerit, neq; ſi
531 vulnerati fuerunt, dolere, & ex igne etiam incolumes egredi, neque vllis venenis lædi,
quæcun-

quæcunque nocendi gratia in potu dantur. Idcirco regum eſſe illa pocula, & regi
tantum eiuſmodi feræ venationem permitti. Fabuloſa hæc eſſe, & regum Indiæ mor-
bi morteſque teſtantur. Hæc vero bellua, vt eam deſcripſimus, talis apparet. Inde
Caucaſi illam partem tranſcenderunt, quæ in rubrum mare porrigitur. Ea vero diuer-
Aromata. ſis aromatum generibus conſita eſt. Montis namque radices Cinnamomum ferunt,
quod nouis ſarmentis aſſimilatur: bonitatis autem eius experimentum dat capra. Si
Cinnamomum. quis enim Cinnamomum capræ porrexerit, tanquam catulus manu demulceri affectat
abeuntemque inſequitur, nares quoad poteſt ipſi admouet: quod ſi paſtor eam amo-
uerit, non ſecus queritur, quam ſi loto priuaretur. In montis autem præruptis arbo-
Thus. res, è quibus thus diſtillat, proceræ naſcuntur, & aromatum aliæ ſpecies multæ, inter
quas & piperis arbores ſunt, quod piper, tanquam agricolæ, genus quoddam ſimiorum
Piper. colit. Piperis arbor illi ſimilis eſſe traditur, quam Græci ἄγνον (id eſt, *caſtam*) appel-
Simiæ. lant, tum partibus alijs, tum maximè fructuum racemis. Naſcitur autem in extremis
præruptiſque locis, generi hominum inacceſſis: vbi ſimiorum, quas diximus, popu-
lus montis cauernas, & omnia foramina incolit. Simios autem magni faciunt Indi, quo-
niam piperis, vt ſic dicam, vindemiatores ſunt: quapropter & armis & canibus leones,
& cæteras feras ab ipſis arcent. Irruit autem in ſimium leo ægrotus, medicinæ quidem
gratia, namque huiuſmodi ſimiorum carnes leonum morbis medentur, ſeneſcens ve-
Horapollo lib. 2. cap. 76. ro, paſtus cibique cauſa. Nam vbi propter ſenium ceruos aut apros venari leones ne-
queunt, ſimias deuorant, quod ſupereſt virium in illas exercentes. Quæ de pipere, hæc
ſunt. Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima naſcuntur, fructuſque
ab illis decerpentes, paruas quaſdam propter arbores areolas faciunt, quo piper conge-
runt, ipſum proijcientes, ceu rem neglectam & minimi ab hominibus exiſtimatam.
Simiæ vero in auijs abditæ deſuper aſpicientes, vbi nox aduenit, Indorum opus imitatæ,
auulſos arborum ramuſculos in areas, quas diximus, conferunt. Inde vero nullo labo-
re colligunt. Superato monte ſubiectam planiciem conſpicatus Apollonius cum ſuis,
foſſis aqua redundantibus interſectam animaduerterunt. Erant autem foſſarum aliæ
rectæ, aliæ obliquæ, aquam à Gange deriuantes. Has autem foſſas partim terminis de-
ſignandis, partim irrigandis agris, cum ſitiiſſent, ſeruire dicebant. Sunt autem agri
omnium qui apud Indos coluntur feraciſſimi, & ibi hæreditas omnium maximè opi-
ma. Protenditur enim in longitudinem dierum quindecim ſecus Gangem ambulanti-
bus, decem autem & octo è mari ad montem vſque ſimiarum patet. cui planicies æqua
extenditur. Terra autem colore nigra eſt, & frugum omnium ferax, vbi ſpicas, arundi-
num inſtar, conſpici dicunt. Fabas autem triplo maiores ijs quæ in Aegypto naſcun-
tur. Seſamum quoque proferre, & milium eximiæ magnitudinis. Præterea nuces ijſ-
dem in locis naſci perhibent. Vites autem paruę admodum, quantæ apud Mæones Ly-
doſque ibi naſcuntur. Vinum tamen ex illis expreſſum, guſtatu & odore iucundiſſimũ
eſſe aiunt. Aliam præterea arborem illic inueniri ait Lauro ſimilem: quæ folliculum 532
mali Punici magnitudine profert. Folliculo autem pomum ineſt colore cæruleum, ac
** ἀεὶ ὂν* veluti pulcherrimus hyacinthus: ſuauiſſimum vero omnium, quæ * toto anno naſcan-
Dracones Indici. tur. Cum autem è monte deſcenderent, inuenerunt draconum venationem. Omnis
enim Indiæ regio draconibus abundat, & multitudine & magnitudine mirandis. Ita-
que paludes plenæ, pleni montes, neque tumulus ijs vacuus reperitur. Verum palu-
ſtres pigri tardique, ſuntque longitudine cubitorum triginta, & vix caput attollentes:
ſunt vero draconibus fœminis ſimiles, & terga habentes ſubnigra, & cæteris minus
ſquamoſa. Campeſtres paluſtribus per omnia ſuperiores. Nam & in maiorem porrecti
ſunt longitudinem, & velocius fluminibus, quamuis rapacibus, feruntur, ita vt illos
euadere nihil poſſit. His autem criſta naſcitur iuuenibus, mediocriter prominens, pro-
uectis vero ætate grandior, & valdè aſſurgens, eſtque ignita & ſerrata. Hi vero iubas &
ceruicem altius attollunt, & eorum ſquamæ inſtar argenti fulgent. Oculorum autem
pupillæ lapides ſunt tanquam ignis fulgentes. Horum ſerpentum vim maximam eſſe
ferunt ad morbos periculoſiſſimos tollendos. A venantibus reperiuntur campeſtres
dracones (cum enim elephantem aliquem conuulſerunt, vtraque bellua interit) & eos
capientibus lucro ſunt oculi, pelles, dentes. Sunt autem membris apris ingentibus pa-
res, ſed corpore graciliores, & in quamcunque partem verſatiles, roſtro autem validiſ-
ſimo tanquam ingentes piſces. Montani verò dracones ſquamas habent coloris fului,
longitu-

longitudine autem excedunt campeſtres, barbaque illis eſt cincinnata, & ipſa coloris
aurei, & ſupercilia maiora habent quam campeſtres, oculi autem ſupercilijs ſubſunt,
toruè, grauiterque aſpicientes, qui dracones perinde ac ſi eſſent ænei ſibilant, quan-
docunque per terram ſerpunt. E criſtis vero quæ rubræ ſunt, ignis ſcintillare viden-
tur; & iſti quoque elephantos capiunt. Ipſi vero ab Indis hoc modo capiuntur: Pal-
lium coccineum litteris aureis ſuper intextum, ante cubicula extendunt: Scripta au-
tem incantatoria verba ſomnum videntur inducere, his draconum oculi, quamquam
duriſſimi, ſuperantur. Ipſi quoque plurima verba ex arcana ſapientia ſuperincantantes,
eo draconem perducunt, vt caput latebris exerat, & litteris pallio intextis ſuperin-
dormiat, dormienti autem inſtantes Indi, ſecuri ceruicem feriunt, ſciſſoque capite la-
pillos intus exſtantes auferunt. Tradunt enim montanorum draconum capitibus in-
eſſe lapilli, ſpecie & aſpectu iucundi, & ſplendorem quendam coloribus inducentes:
viribus autem potentiaque mirabiles, ſicut annulus, quem habuiſſe Gygem, vulgatum
eſt. Euenit autem interdum, vt draco Indum cum ſecuri & arte, intra cubile trahens
deuoret, etiam ipſum pene montem concutiens. Tales autem dracones montes, qui
ad rubrum mare pertinent, dicuntur incolere. De longitudine autem vitæ huiuſmodi
533 belluarum, & cognoſcere difficillimum, &, ſi dicatur, incredibile. Fiſtulæ ſonitum au-
dire viſi ſunt, quaſi paſtoris gregem colligentis, qui ceruas albas paſcebat. Mulgent au-
tem ipſas Indi, quod lac earum maximum nutrimentum putant. Inde quatuor dierum
iter progreſſi, per felicem & bene cultam regionem ad oppidum, in quo ſapientes ha-
bitant, qui vulgo *Brachmanæ* vocantur, peruenerunt, & cum ijs ſatis diu verſati ſunt:
de quibus ſe dicunt vidiſſe, & audiſſe, quæ nemo ſanus crederet. Impium dogma de
transmigratione animarum per Aegyptios ad Pythagoram hinc credunt emanaſſe. Co-
mas autem nutriunt, ſicut quondam Lacedæmonij, & Thurij: vittam quoq; albam cir-
cundabant, & nudis pedibus ambulabant. Veſtis autem eorum in ſuperhumeralis for-
mam compoſita eſt. Ipſius materia * lanugo eſt, quæ ſponte ſua in illis locis creſcit, al-
ba quidem, veluti quę in Pamphylia naſcitur. Ex ea ſacram veſtem conficiunt, quia mol-
lior eſt, à ſolis piſis è terra vellitur. Geſtant annulum & baculū. Dicunt lapidē Pantarbem
nomine naſci, magnitudine vnguis qui in pollice. Gignitur vero in concauis terræ, pro-
funditate iugerum quatuor. Tantum verò ipſi ſpiritus ineſt, vt intumeſcat, & plerumq;
ſcindatur terra, vbi eiuſmodi lapis concipitur. Euellere autem ipſum nemini licet, niſi
qui eius ſit ſacris initiatus: qui noctu diem velut ignis oſtendit, quoniam igneus eſt ac ra-
dioſus: ſin vero poſt diem aſpiciatur, innumeris rutilationibus oculos ferit. Id autem
quod in ipſo lumen fulget, ſpiritus eſt potentię occultæ. Lapides enim ſparſim iactat, &
in mare condit: poſtmodum vero hic lapis ad eos dimiſſus, diſtributione ſui ſpiritus col-
ligit, ita vt coaceruati lapides tanquam examen apum illi ſubiaceant. Quin etiam addit
ille nugator Philoſtratus, hæc Iarcham Apollonio dixiſſe, & lapidem illi oſtendiſſe, & o-
mnes eius potentias.

Ceruæ.

* Ignea.

Pygmæos autem ſub terra degentes ait ſupra Gangem poſita loca incolere, & ſicut fa-
ma de ipſis prædicat viuere. Sciapodes verò [id eſt, *qui ſibi vmbram pedibus parant.*]
& macrocephalos, & huiuſmodi monſtra quotcunq; * Scylacis hiſtoriæ decantant, nec
apud Indos, nec alibi terrarum vſquam viuere cenſeo. Aurum vero quod gryphes effo-
dere dicuntur, petræ ſunt aureis guttis minutiſſimis conſperſæ, quas hęc fera roſtro di-
ſcindit. Sunt enim huiuſmodi aues in India, magnitudine autem & viribus leonib⁹ pa-
res, & alarum præſidio in leones, elephantos, & dracones inuolant, ſuperioresq; eua-
dunt. Volant autem non multum, ſed quantum paruulæ aues. Non enim pennatę ſunt
534 ſed rubra pellicula alarum coſtæ connectuntur. Solam vero Tigrim inſuperabilem illis
eſſe dicunt, quoniam fugiendi celeritate ventos æquare dicitur. Hic de Phœnice aue
eadem cum alijs ſcribit. Quatuor menſes apud Indos Apollonium fuiſſe tradit. Inde
dextra quidem Gangem, ſiniſtra vero Hyphaſin fluuios habens ad mare deſcendit, itine-
re decem dierum à ſacro monte confecto. deſcendentes autem multa alia viderunt: ſi-
miarum genus longe diuerſum ab ijs, quas apud piperis arbores inuenerant. Sunt enim
hæ nigræ, villoſæq; & paruis hominibus ſimiles. Peruenerunt vero ad mare rubrū. Ru-
brum autem mare vehementer cæruleum eſſe tradunt, denominatum autem rubrum
à rege Erythra. Poſt hæc autē nauem conſcendentes, leni vento deferebantur, admi-
rantes Hyphaſidis oſtium, qui præceps terribiliſque effunditur. Decurrit enim per loca

Pygmæi.

Sciapodes.

** Scylax Caryandenſis, quæ vrbs in Caria eſt ad Halicarnaſſum, hiſtoricus & Mathematicus Quæ ſcripſerit indicat Suidas, exſtatq; Geographica cū Marciani Heracleotæ, aliorumq; edente Da. Hœſchelio Auguſtæ Anno 1600.*

Simiæ.

Mare rubrum.

Digitized by Google

petroſa, anguſta, atque prærupta, vbiq; refractus vno oſtio mare ingreditur pernicioſo
admodum ijs, qui nauigando littori nimium adhæſerint. Indi quoq; fluminis oſtia ſe vi-
diſſe perhibent, vbi ciuitas poſita eſt nomine Patala, fluenti Indo adiacens, eo quoque
conueniſſe quondam tradunt Alexandri claſſem, eiusq; gubernatorem ducemq; Ne-
arcbum. Quæ vero ab Orthagora de rubro mari narrantur, quod ibi ſcilicet vrſa non cõ-
ſpicitur, neq; meridiem ſignare nauigantes poſſunt, quamquam apparentia illic aſtra or-
dinem permutant ſuum, hæc & illis viſa ſunt. Meminerunt etiam paruæ inſulæ, quam
Byblon appellant, vbi maxima conchylia, muriceſq; & oſtrea eximiæ magnitudinis
naſci perhibentur. Oſtrea quoq; petris adnaſcuntur decuplo maiora ijs quæ apud Græ-
cos inueniuntur. Ibi etiam in alba teſta lapis margarita capitur, quę in Oſtreis locũ cor-
*al. Pedagem. dis dicuntur obtinere. Attigiſſe quoque ferunt * Eupegadem Oritarum regionẽ: apud
quos æneæ ſunt petræ, æneaq; arena, aeris etiam fruſta deferre fluuios aſſerunt, & au-
Ichthyophagi. ream terram ducunt, propter pretium æris. Dicunt & ſe Ichthyophagis locutos eſſe,
qui vrbem incolunt nomine Stobera: vbi ex magnorũ piſcium membranis veſtes inte-
* τὰ πρόβατα. xunt; ibiq; * pecudes etiam ſapore eſſe piſcibus ſimiles, quod piſces comedant, quæq;
minimè naturæ ſuæ conueniant. Indi vero Carmani cognominati, genus plane manſue-
tum, adeo piſcoſum mare accolunt, vt nunquam ſeruandi cauſa piſces reponant, neque
ipſos ſale condiant: ſunt enim ipſis captu ſemper faciles quotquot volunt. Valara quo-
quoq; ferunt applicuiſſe. Sunt autem Valara Emporium myrtis palmiſque abundans:
Laurus quoq; nonnullas, & hortos plurimos ibi videri tradunt omnibus abundantes.
Oppoſita eſt autem regioni illi ſacra inſula, quam Selira vocant. Qua parte inſula pela-
Oſtrea. gus reſpicit, immenſa eſt maris altitudo. Fert autem Oſtrea reſta alba pinguedine refe-
cta, lapidem nullum producunt. Inde maris tranquillitatem obſeruantes, mare oleo
infuſo leniunt, & tunc Indi ad Oſtrea capienda vrinando ſe demergunt, ita inſtructi pa-
ratiq; ſunt, ſicut ij qui ſpongias carpunt. Eſt autem his ferreus later, & alabaſtrum vn- 535
guenti, atque ita prope Oſtrea conſidentes Indi vnguento, quaſi eſca ad fallendum vtun-
tur, tunc aperiuntur Oſtrea & vnguento inebriantur: dein ferreo ſtylo perforata ſani-
em quandam emittunt, hanc venator ferreo latere excipit, qui in varias multiplicesq;
formas concauatus eſt: ea vero poſtmodum ſanies lapideſcit in modum naturalis
margaritæ, quæ albus eſt ſanguis ex rubro mari. Reliqua maris huius pars fera eſt,
Cete. impacata tota. Cete etiam illic aggregari feruntur. Quapropter naues tutelæ cauſa
tintinabula quædam tam à prora, quam à puppi deferunt, quorum ſonitu terrefa-
ctæ beluæ nauibus non appropinquant. Poſt hæc ingreſſi oſtia Euphratis, aiunt in-
Lib. IV. de Babylonem adnauigaſſe. Quarto libro nihil aliud quam fabulas mendaciaque
Lib. V. ad Apollonio gratificandum, eumque laudandum confinxit [Philoſtratus.] Euro-
Africa. pæ, Africæque promontoria ſtadiorum ſexaginta ſinum continentia, Oceanum ad
externa maria immittunt, & Africæ quidem promontorium nomine Abyla, leones
Abyla. continet, in ſupercilijs montium habitantes. Eius montis interior pars ad Getulos
Tingaſque pertinet, gentes efferas, atq; Libycas. Per Oceanum vero nauigantibus
ſtadia nongenta protenditur vſque ad Salecis fluminis oſtia. illinc autem quantum vl-
terius protendatur, non facile conijctare quis poſſet. Nam poſt eum fluuium
deſerta Africa eſt, nec homines vltra reperiuntur vlli. Europæ promontorium
Calpe. Calpis dictum, dextera nauigationem continet ſtadiorum ſexcentorum, termina-
turque ad antiquas Gades. Oceani conuerſiones ipſe quoque apud Celtas tales
aſpexi, quales etiam fama feruntur, Cauſam vero ſæpenumero coniectans, ob
Maris æſtus. quam tam vaſtum pelagus accedat recedatque inueniſſe Apollonium cenſeo, qui in
earum vna, quas ad Indos ſcripſit, epiſtola ait, Oceanum à ventis ſub aqua exiſtentibus
impulſum, ex multis hiatibus quos ventos partim ſub ipſo, partim in terra circa ipſum
ad exteriora diffundi, ac rurſus retrocedere, poſtquam tanquam anhelitus, ventus re-
ſedit. Huic opinioni fidem facit, quod apud Gades ægrotantibus accidit. Nam quo
tempore creſcens aqua regionem inundat animæ, moribundos non deſerunt, quod
profecto non eueniret, niſi ſpiritus ipſe in terram ſecederet. Quæ autem circa lunam
apparere dicunt, naſcentem, plenam & decreſcentem, eadẽ omnia circa Oceanum fieri
animaduerti. Eius enim menſuras ſequitur ſimul cũ ipſa decreſcens augeſcenſq; & nox
dein rurſusq; dies noctem excipit, apud Celtas quidem paulatim diſcedentib[us] aut lu-
mine, aut tenebris ſicut apud nos etiam accidit: Circa Gades autẽ & columnas cõfertim
tanq;

Digitized by Google

tanq̃ fulgura ante oculos cadere dicuntur. Perhibẽt quoq; beatorũ inſulas Africæ finibus *Inſula Beatorũ.*
536 definiri, ad inhabitabilem promontorij partem vergentes. Gades autẽ in Europæ lateri-
bus poſitæ ſunt. Superſtitioſi ſunt illic circa ſacrificia. Senectæ namq; aram dicarunt: ſo-
liq́ne hominum feſtis canentibus Mortem collaudant. Sunt apud ipſos Arti & Paupertati
aræ poſitæ, ſicut Aegyptio, & alteri Thebano Herculi. Alterum namq; finitimam vſque *Hercules duo*
ad Erythiam penetraſſe ferunt cum Geryone, eiusq; boues ſuſtuliſſe. Alterum vero ſapi- *Aegyptius &*
entia excellentem, totum terræ ambitum dimenſum eſſe. Præterea qui Gades incolunt *Thebanus.*
Græci eſſe perhibentur, noſtroq; more eruditi. Arbores illic etiam eſſe tradunt, quæ *Gades.*
nuſquam alibi terrarum inueniuntur, appellatas autem Geryonias, & duas tantum eſ-
ſe. Ortæ ſunt autem iuxta ſepulcrum, quod illi Geryoni ſtatuerunt, ſpeciem ex pinu pi-
ceaque commiſtam habentes. Sanguinem vero ſtillare, ſicut Heliadem populum au-
ro manare, dicunt. Inſula vero in qua templum ſitum, æqualis eſt magnitudine ipſi *Templum Herculis.*
templo; nulla autem eius pars eſt petroſa, ſed politis carceribus ſimilis. Colunt in eo-
dem templo ambos Hercules. Simulacra illis nulla ſunt: ſed Aegyptio quidem aræ
ſunt duæ æneæ, abſque ſimulacro, Thebano autem vna tantum: Hydræ inſuper &
Diomedis equi & duodecim Herculis labores in lapidem inciſa conſpiciuntur. Pygma-
lionis inſuper aurea oliua in ipſo Herculis templo dedicata: Digna quidem, vt volunt
admiratione ob ramum cui ſimilis eſt, admirabilior vero fructu, quo abundat è ſma-
ragdo ficto. Et Teucri etiam Telamonij balteus aureus eodem in loco, monſtratur.
Quomodo autem, aut qua de cauſa ad Oceanum peruenerit, ſe neſcire dicunt. Quæ
autem in templo ſunt columnæ, ex auro argentoque ſimul fuſo, & in vnum colorem
redacto factas eſſe narrat. Eſſe autem quadrangulares velut incudes, & earum capita
litteris inſcripta ſunt non Aegyptijs, neque Indicis, neque ab aliquo penitus cognitis.
Apollonius autem, cum de hac re ſacerdotes nihil dicerent, non permittit me ait, Ae-
gyptius Hercules tacere quæ ſciam. Hæ columnæ terrarum Oceaniq; vinculum ſunt:
ipſe vero Hercules in domo Parcarum inſcripſit: ne qua elementis contentio accideret,
neque amicitiam diſiungant, qua inuicẽ tenentur. Nauigarunt quoque fluuium Bætim, *Bætis fl.*
qui maximè naturam fluxus & refluxus Oceani declarat. Excreſcente enim pelago
fontes reperit, ſpiritu quodam ipſum à mari depellente. Regionem vero ab eo flumi-
ne Bæticam cogno minatam optimam vberrimamq́ue eſſe tradunt, ciuitatibusq́ue & *Bætica.*
paſcuis benè inſtructam. Deriuatur autem fluuius per omnes vrbes; agri verò egregie
culti affatim omnia ferunt: cœli temperies talis eſt, qualis autumni tempore in Attica
myſteriorum diebus eſſe ſolet. Omnia quæ de Aetna poëtæ dicunt, ait Apollonium, *Aetna mons.*
537 vt fabulas repudiaſſe, ſic loquendo. Fabula enim quam reprehendimus, non eſt Aeſo-
pi apologi ſimilis, ſed ijs qui fingere norunt & poëtarum, qui Typhœum quendam vel
Enceladum ſub monte ligatum dicunt, mortiq; obluctantem, hunc ignem anhelando
euomere. Ego autem gigantes fuiſſe dico, multisq́ue locis direptis tumulis eiusmodi *Gigantes.*
corpora oſtendi, vt fertur, cum Dijs pugnaſſe non credo, ſed forſan Deorum ædes ac
templa violaſſe. quod autem cœlum aggreſſi fuerint, nec illic Deos conſiſtere permi-
ſerint, dicere, inſania quędam eſt, inſanius etiam credere. Neque vero oratio hæc,
quamuis ſit vulgatior à nobis probatur. Vulcanum in Aetna fabrilem artem exercere,
ibiq́ue incudem reſonare: multi namq; alij montes diuerſis terrarum locis igniti ſunt;
nec tamen gigantes ibi aut Vulcanum eſſe quiſquam dicit. vt igitur montes ardeant,
cauſa quædam huiusmodi eſſe dicitur. Terra bitumini ſulfuriq́ue commiſta, natura ſua
turgeſcit, & nondum ignem reddit. Quod ſi cauernoſam terram eſſe contigerit, vt ſub
ipſam ſpiritus aliquis ingrediatur, tunc flammam attollit, quæ magis magisq; aucta,
velut aqua è montibus defluens in campos effunditur: quandoque etiam ad mare delata,
quaſi fluminis cuiusdam impetum facit.

Aethiopia totius terræ, quæ ſub ſole eſt, occidentale cornu occupat, ſicut Indi id *è lib. 6.*
quod ſpectat ad Orientem; eſtq́ue illa ſecus Meroëm Aegypto coniuncta, & ad deſertã
Libyæ partem porrecta, mari terminatur, quod Oceanum poëtæ vocant, vno eodem-
q́ue nomine totum quod terram ambit, mare nuncupantes. Fluuium autem Nilum *Nilus flu. Aegypti.*
Aegypto tribuunt. Qui ex Catadupis initium ſumens Aegyptum, quam vniuerſam in- *India & Aegyptus.*
undat, in Aethiopiam ducit. Magnitudine quidem Indiæ non conferenda eſt Aethio-
pia, neque vlla alia continentis pars, quæ hominibus nota ſit. Quod ſi totam Aegy-

PHILOSTRATVS

ptum Aethiopiæ adijciamus (id enim facere fluuium arbitramur) non tamen ambæ con-
iunctæ magnitudinem Indiæ adæquabunt. In vtraque vero fluuii ſunt inter ſe ſimi-
a [illegible] — les Indus ac Nilus. Ambo continentem *a* oblimant æſtatis tempore, cum maximè id
terra expetit, ſoliq; fluuiorum crocodilos educant & Hippopotamos. Terrarum vero
ſimilitudinem teſtantur aromata vtrobiq; naſcentia, Leones præterea & Elephanti, qui
in vtraq; capti ſeruire coguntur. Præbet inſuper vtraq; feras, quæ alibi nuſquã reperiun-
tur, & homines nigros aliæ nullæ continentis partes ferunt, & in ijs Pygmæorum natio.
Indorum vero Gryphes & Aethiopum formicæ, quamquã ſint forma diſſimiles, eadem
tamen agere ſtudent. Nam aurum vtrobiq; cuſtodire perhibentur, & terram auriferam
amare. Cum eo veniſſet Apollonius vbi Aegyptus Aethiopiaq; terminatur (Sycami-
num autem illa vocant) aurum non ſignatum inuenit. Linum præterea atq; ebur, & ra- 538
dices varias: vnguentum inſuper, & diuerſorum generum aromata. Omnia autem in
b Mercium permutatio. — via ſecta ſine cuſtode paſſim iacebant. Hæc vero cauſa eſt: Merces inuehunt Aethiopes,
quæ in Aethiopia proueniunt; Aegyptij vero eas omnes cum ſuſtulerint, eodem com-
portant mercem Aegyptiam, æqualis pretij: rebus ſuis ea redimentes, quibus careant.
Qui vero continenti viciniores habitant, nondum plane nigri, colore vero inuicem cõ-
ueniunt, ab aliis diuerſi. Nigreſcunt enim minus quam Aethiopes, paulo autem magis
quam Aegyptij. Deinde refert Apollonium in Memnonis regiam perueniſſe. Duce-
bat eos adoleſcens Aegyptius nomine Timaſij. Male acceptum dicit Apollonium
euntem ad Gymnoſophiſtas Aethiopum, & non ſimili honore quo ab Indorum Brach-
manis affectus fuerat; & hac quidem de cauſa. Euphrates quidem philoſophus, inimi-
citias cum Apollonio gerens, famam Apollonij apud Gymnoſophiſtas calumnijs in
eum iactis minuens, illos in Apollonium excitauit. Multo ſapientiores eſſe Indos
Brachmanas Gymnoſophiſtis Aethiopię dixit. Viuere ait nudos illos ſub dio, incole-
re montem egregiè à natura formatum, parum à Nili ripis diſtantem. Mari & Nilo
nauigans ad eos Apollonius acceſſit. Paruo igitur tempore cum Gymnoſophiſtis
c Catadupa Nili. — verſatus & diſputans cum ſocijs, profectus eſt ad montes via ſiniſtra Nili. Quæ autem
ibi viderunt memoratu digna ſunt hæc: *c* Catadupa montes ſunt terrei, ſimiles Tmo-
lo, qui in Lydia eſt, ab ipſis autem Nilus defluens ex ea quam auellit terra Aegyptum
d [illegible], *repone* [illegible]. — *d* impinguat. Sonitus autem fluctuum è montibus erumpentium & cum ſtrepitu in Ni-
lum cadentium horrenda quædam res, & auditu intolerabilis apparet, multique propè
e De Catadupis Cicero in Somnio Scipionis libro 6. de Republ. — accedentes *e* auditum amiſerunt. Procedenti autem Apollonio eiuſque comitibus
tumuli apparuerunt arbores ferentes: quarum folia, corticemque & lachrymas inter
fructus Aethiopum numerant. Viderunt etiam ſecus viam leones, pantheras,
f Animalia. — & alias huiusmodi feras: quarum nulla in eos impetum facere tentauit: ſed tanquam
hominum conſpectum ſtupentes præteribant: ceruos inſuper & capreas, ſtruthiones-
que & aſinos ſyluestres complures: & animalium varia genera; inter quę ſuere ſylue-
ſtres boues & hircoboues. Sunt autem huiusmodi beluarum aliæ ex ceruo hircoque
compoſita, quæ ex diuerſis denominationem capiunt animalibus. Oſſa inſuper
huiusmodi ferarum & semeſa earundem cadauera inuenerunt. Leones enim calida
præda ſemel ſaturati, reliquias amplius attingere dedignantur, confidentes, vt opinor,
Nomades. — nouam rurſus ſe prædam poſſe venari. Illic Aethiopes habitant Nomades appella-
ri, qui ciuitates in curribus poſitas habent. Proximi autem illis ſunt, qui elephantes
venantur, illoſque in fruſta diuiſos, vendunt, vnde cognomen adepti Elephanto-
phagi vocantur. Naſamones & Anthropophagi, Pygmæi quoque & Sciapodes, 539
hi, inquam, omnes Aethiopiæ gentes ſunt, perueniunt autem ad Oceanum Aethio-
piæ, quo ſolum vi tempeſtatis delati inuiti traijciunt. Cum illi de feris quas viderant
loquerentur, & naturam admirarentur, quæ tam varia, diuerſaque animalium gene-
ra paſcit, ſonitus quidam eorum aures percuſſit, tanquam tonitrus nondum inua-
leſcentis, ſed adhuc intra nubis concauitatem incluſi. Tum Timaſion, Prope eſt, in-
Cataracta Aegypti. — quit, ô viri, cataracta, quæ aſcendentibus prima, deſcendentibus vltima occurrit,
quatuor enim ſunt. Deinde ſtadia ferme decem progreſſi, viderunt fluuium ex monte
defluentem, nihilo maiorem quam Marſya ſit, atque Mæander, vbi primum in vnum
confluunt, vlterius vero proceſſerunt, nec vllas amplius feras videbant. Nam cum
ſint natura pauidæ, iuxta quietas aquas habitant potius, quam iuxta confragoſas, & ob-
ſtrepentes. Inde poſt ſtadia ferme quindecim aliam audierunt cataractã difficilẽ ſane &
intole-

Digitized by Google

intolerabilem auditu,& quæ priorem duplo fermè ſuperaret. quam cùm ex loco longè quam prior altiore præcipitari vidiſſet Damis,comites aliquos, tum etiam ſeipſum, ita ſtupefactos auribus refert, vt ſe ab Apollonio ſemouerent, rogarentq; ne vlterius progrederetur. Verùm ille conſtanter Nilo quodam nomine dumtaxat, Timaſioneque comitantibus,cataractæ tertiæ propinquauit, inde ad ſocios reuerſus, nuntiauit ſuſpenſos illic eſſe vertices Nili, altitudine fermè ſtadiornm octo: ripam verò,quæ montibus opponitur, ſupercilium habere lapicidinæ inenarrabilis, fontes verò ex montibus pendentes decidere in petroſam ripam, inde in Nilum refundi aquam ſpumantem & æſtuantem. Accidentia verò, quæ inde oriantur multiplicia ſunt, magiſque varia quàm quæ in aliis cataractis eueniunt,& qui illic è montibus reſonat fragor aſperrimus eſt, & inenarrabilem Nili ortum reddit. Iter verò quod ad primos ſontes ducit, perarduum eſt,& non ſolùm acceſſu, ſed cogitatu etiam difficile. Multa etiam de dæmonibus illic exiſtentibus prædicant, qualia ſapienter in ſuis hymnis Pindarus de dæmone cecinit, quem huiuſmodi fontibus præeſſe dixit, vt Nilum moderaretur. Ait Domitianum Imp.vetuiſſe, ne quis caſtraretur, ne vites plantentur, ſed quæ iam plantatæ eſſent etiam exſcinderentur, & Apollonium ad hæc dixiſſe, quia ego forſitan nec pudendis, neque vino indigeo. Ignorauit verò vir admirandus,hominibus ſe parcere, & terram caſtrare.

Pindarus.

Domitianus Imperator.

Philoſtratus libro ſeptimo & octauo libertatem dicendi Apollonij erga tyrannos, & maximè Domitianum deſcribit, & quomodo accuſatus fuerit, & vltrò in iudicium venerit. Quomodo in carcere ſeruatus, & quomodo liberatus, ſolutus & defenſus,ex iudicio deceſſerit. Hæc aſſerit,& magum non fuiſſe,verùm etiam,ſi quem alium, magiam abominatum eſſe fortiter probat, etſi multa portentoſa de illo ſcribat. Dicit
540 etiam obſcuram fuiſſe ipſius mortem, & vitam celebrem: & eam ipſum, dum viueret, mente agitaſſe. Dicere enim ſolitum: *viuens late:* ſin minus, *moriens late:* virtutibus hunc refert ſtuduiſſe, & Pythagoram maximè imitatum fuiſſe.

Lib. VII. & VIII.

Plutarchus ſingulari commentario Epicuro tribuit.

Dulci & varia narrandi ratione vſus eſt Philoſtratus, & verbis huic rei conuenientibus, & ſimili conſtructione, qualem nemo ſcribendo inſeruit. Videntur enim nonnulli incompoſitè magis dicere quàm compoſitè. Hunc verò ſcimus doctiſſimum fuiſſe, & à recto non aberrantem, propriam conſtructionis nouitatem adhibuiſſe: ſed quæ antiqui dixerunt rarius, iis liberius vſque ad ſatietatem vſum eſſe: licitum eſſe eorum vſum demonſtrans, nec id fruſtra, ſed dulcedinis gratia. Huiuſmodi enim oratio conciliandi vim habet & venuſtatem quandam. *Ex eadem vita excerpta quæ prætermiſſa ſunt, ac pulchritudine verborum & compoſitione excellunt.*

Philoſtrati ſtylus.

Quia ſequentia (vt excerpta phraſium ac ſententiarum pro Photii libito) parum cohærent, erũt hæc in Philoſtrati libris inueſtiganda atque excutienda

Pythagoras ipſe,& Democritus cum Magis verſati,multaque dæmonia faſſi, nullam tamen eius artis partem attigerunt. Quis enim ignorat Anaxagoram in Olympia, cùm nulla pluuiæ ſuſpicio immineret, pelliceam veſtem indutum proceſſiſſe, vt imbrem denuntiaret, nec ita multò poſt ingentem pluuiam ſecutam eſſe, vnde putatus eſt diuinus cœleſtiſque fuiſſe, idque arte magica: mihi quoque qui in eadem verſatus ſum: etenim omnes * orationes Rhetoricas ipſe laudauit & amauit, ex quibus diſcere licet quam diuinus Philoſophus fuerit. Cygni qui in prato paſcebantur, quaſi in chorum diſpoſiti dormientem Apollonij matrem circumſtetêre, & alis (vt eorum mos eſt) ſublatis,ingenti clangore omnia circum loca replebant, leniter per prata ſpirante Zephyro: eorum cantu exſiliens,mulier puerum peperit: quæuis enim perculſio valet etiam ante tempus partum prouocare. Oculos omnium in ſe conuerterat etiam aduerſariorum, qui & conuitia iacere, iniuriamque facere ſoliti. Et linteo dederunt potiuſque doctrinæ Athenienſes. Suburbium in quo elegantes horti erant. Cilicum erat ſermo quò curris? num ad impubem? quod de Apollonio dicebant, ſic vt communi prouerbio celebraretur. Diuitias opimas habuit fratri æquales, & multa erat de eius philoſophia fama. Interroganti aliquando Apollonium Euxeno, cur non ſcriptis aliquid mandaret, cùm ſcribendi characterem probum & excitatum nactus eſſet. Quia inquit, nondum tacere didici. Fames oppreſſerat ciuitatem, venale erat eruum, omniaque ad victum neceſſaria illis deerant: fontes non fluebant, cupreſſi germina terra da-
541 bat. Vtebatur genere dicendi non Dithyrambico, aut poëticis nominibus intumeſcente, nec rurſus nimis ieiuno, neque conſuetudinem Atticam excedente, iniucundam enim putabat orationem, quæ ab Attica mediocritate decederet. Sententiæ

Lib. I. Philoſtr.

Pythagoras.

Anaxagoras.

** fort. προσφιλεστάτου.*

Vaticinia, prædictiones.

Philoſtr. lib. I. cap. 6.

Apollonii ſtylus.

Philoſtrat.

breues & fortes erant. Nominibus autem vtebatur propriis, atque ad res ipſas accom-
mudatis: & quæ ab ipſo profetebantur, fulminis inſtar reſonabant. Antiquam Ninum
profectus eſt, ibi ſtatnam barbaro more poſitam conſpexit. Eſt autem Ino Inachi filia,
cui ab vtroque tempore parua, & quaſi mox progreſſura, prominent cornua. Porrò
Damis Apollonium veluti Deum ſuſpiciebat, quo vtebatur ſapientiæ magiſtro, & quod
diſcebat, memoria reperebat. Erat illi vox Aſſyrio accommodata modulo, neque ni-
mium loquax. Eretrij in regione Medorum habitant, non longius à Babylone, quam
diurno itinere curſor expediret. Cùm Eretrij tnmulum ſeminaſſent, vicini barbari
circa meſſis tempus diſcurreutes adnltas iam fruges prædabantnr. Ferunt & in atrium
veniſſe, cuius ſuprema pars in formam tholi fabricata cœli faciem imitabatur, Saphiro
lapide adoperta, qui lapis maximè cæruleus cœli colorem refert. Deinde parum ſub-
Eunuchi. ſiſtens: Diſces, inquit, ô Dami, Eunuchos amare, & cupiditatem, quæ per oculos indu-
citur, in illis non exſtingui, ſed calidam & vigentem in ipſis permanere. Quod ſi hu-
mana quæpiam ars eſſet, domina potensque cupiditates eiuſmodi depellere ex animo
viuerent cum virtutis oculis: nunc verò congredientem inueni & virum agentem. Ia-
culatus eſt auem, quæ Promethei viſcera depaſcebatur. [Occurrunt hominibus, qui
elephantis vehebantur: hi autem ſunt, qui regionem colnnt, inter Caucaſum montem
& flnuium Cophennm, homines planè inculti & elephantornm ſeſſores.] Inter ſe col-
locuti ſnnt, & conuiulo exceperunt, & Nyſſam à Baccho planratam eſſe, qui Thebis
Alexander. vitium ſemina eò tranſtulit. Alexander honoris fuit cupidus, tum etiam antiquitatis
Elephantes. nimis amator. Elephantes, vt experientia docuit, trecentos qninquaginta annos
Leones. viuunt. Si leones comprehendant leænas è pardis concepiſſe, catulos lacerant, &
ſobolem tanqnam adulterinam expellunt, ita vt triduò à cibis abſtineat leæna, quam-
uis bellnarum voraciſſima ſit. Minores elephanti præcedunt, ne foſſo altius ſolo ma-
Vipera. lorum elephantorum viam impediant. Apollonius non credit, * viperarum filios
** Dalecampius in lib. 10. Plinii cap. 62. auctores hoc negantes laudat. Cum Philoſtrato ſentit Baſil. M. Iſid. Peluſ. Herodot. & Maximus Tyrius.* matrem perimentes prodire. Nec enim hoc quis videre poteſt, nec natura id patitur, 542
neqne comprobat experientia. Indus habet ſerpentes ſeptnaginta cubitorum, & eo-
rum ornatum eos mirari magis, quàm faſtnm Babyloniæ. Neque Homerum laudato-
rem habuit, à quo multi improbi egregij celebrati ſunt. Dicere iam paraui, vt nihil aliis
relinquatur. Inde Apollonius effecit, vt rex ille mnltis partibus totaqne philoſophia
Phraota inferior eſſet. Ait Apollonium cum Iarcha collocutnm, libros deinde de di-
uinatione & de ſacrificiis conſcripſiſſe, cùm eſſet mnlta admodum diſcendi cupidiſſi-
mus. Dixit Iarchas multa bona erga homines diuinationem feciſſe, in qnibus præci-
Medicina. pnnm eſt medicinæ donnm. Non enim, inqnit, ij, qni ſapientes in hac arte habiti ſunt
Æſculapij filij, tam multnm profeciſſent, niſi Apollinis filius Æſculapius ex patris præ-
ſcripto & vaticinio morbis vtilia remedia compoſuiſſet, quæ ille deinceps filios docuit
ac familiares, quales herbas humidis vlceribus, qnalesque ſiccis & ardentibus opor-
teat adhibere: potiones inſuper medicamentorum miſcere, quibus hydropici ſanen-
Gryphes. tur, ſanguinis fluxus ſiſtatur, & alia multa quæ curationum vim habent. Indicas Gry-
phes magnitudine & viribus leonibus pares eſſe tradit, & alarum præſidio in leones,
elephantos, ac dracones inuolare & ſuperare: volant autem non multum, ſed quantnm
parnnlæ aues. Non enim plumatæ ſunt vt reliquæ aues, ſed rubra pellicula alarum
coſtæ tanquam digiti connectuntur. Itaqne in altum elatæ aliquantum volare, & è
Tigris. ſublimi pugnare. Solam verò Tigrim inſuperabilem illis eſſe dicunt, celeritateque
ventos æquare. Dicitur iucundiſſimus fuiſſe & rei nantlcæ peritiſſimus, non vt Socra-
tici, alia omnia deſerens, & ſoli philoſophiæ ſtudens &c. etſi omnium pulcherrima ſit
ciuitatnm, & mare proprium, Zephyrique fontes habeat, ſed pulcrius eſt illam viris illis
condecorari. Dicebat bene conſtituendam ciuitatem diſcordi indigere concordia.
Quod autem dico, tale qnid eſt: Seditio quæ ad gladios mutuasque lapidationes ciues
deducit, è ciuitatibus exterminanda penitus eſt. Ciuitas enim puerorum inſtitutione
Reipubl. adminiſtratio cum æmulatione. & legibus & viris indiget, à quibus verba & actiones prodeunt. Mutua autem ciuium
æmulatio pro communi ciuitatis bono, ſeu qnod alius alio melius ſententiam dicat, aut
magiſtratum rectius gerat, aut præclarius legatione fungatur: talis inquam contentio
& æmnlatio, ciuitati plnrimum confert. Quod ſi qnis horum ſno operi peragendo de-
fuerit, quaſi rem nanticam imperitè tractet, malè ſeſe nauis habebit, & ipſemet quaſi
procella quædam nauim lædet. Verùm ſi æmulatione quadam inter ſe certantes labo-
rabunt,

543 tabunt, ne quis altero deterior in ſuo opere inueniatur, rectè probeque in portu nauis
firmabitur, proſpereque cum lætitia tota nauigatio peragetur, eorum in conſultando
rectitudo tantum ipſis proderit, quantum ſi Neptunus tutelam, ſecuritatemque polli-
ceretur. Etenim ſupplicauit, & multa de miſericordia locutus eſt. Lapidum acruum
ſuper eum coacernaſſe. Somnia rectè coniicient. Erat autem autumni tempus, & mare
minus ſecurum. Cùm Orpheus nuper è Thracia adnectus eſſet, ſuperſtitit, & ſuper- *Orpheus.*
ſtans, Apollo, deſine, inquit, quæ mea ſunt occupare: Iam ſatis enim te canentem per-
tuli. Apollonius intellexit. Sed alium ſermonem Damis inducere volebat. Oſtende
nobis imaginem tuam, ô Achille. Tu namque valde iuuaberis meis oculis, ſi ipſis tuæ
præſentiæ vtaris. De Muſarum verò & Nereidum lacrymis, quas mea cauſa fuſas eſſe
homines perhibent. Muſæ huc non peruenirunt. Nereides autem nunc & frequenter
accedunt. Ad hæc Achilles, nec barbari, inquit, nobis erant multò inferiores, vſque
adeò per id tempus virtus in terra florebat. Iam enim gallorum cantus audiebantur;
verùm adoleſcens tanquam è graui ſomno excitatus, oculos frequenter terebat, & ad
Solis radios faciem vertens, verecundia etiam perfuſus, quod omnes in ſe reſpicientes
animaduerteret, nec vlterius petulans apparebat. Mutans igitur chlamydes, & reli-
quum * Sybariticum cultum, venit in deſiderium veſtis ſordidæ & tritæ, & in mores
Apollonij abiuit. Si enim eſt tripudiatio Laconica, ſimul tripudiabo: ſin mollis eſt, & *Vide prouerbium.*
fœminea, non amplius mulierum imitatrice, vt ait Euripides, larua vtar, nec verbis.
Pocula in menſa ſtatuuntur, & hauriebant ſitientes. Quando nuptiæ feruent, ait, &
forte cras: Sapientiam ſuam ſimulabat, & lingua quidem ſatis promptus, ſed mollior ad
incommoda toleranda, ſollicitus de adoleſcentibus. De feris non facile dixeris an ma-
tres diſcerpſerint. Nero hoc cibo ſatiatur, inſanior Oreſte, & Alcmæone, ſed facti præ- *Nero Imp. parricida.*
textus illis auctores erant. ille quidem mortuus, hic in portu venditus. Ille opera ma-
tris ab Imperatore tum ſene adoptatus, & imperium hæreditatis iure conſecutus, ad
intemperantiam delabitur, homo ebrioſus, nec inſuaui voce. Omnium oculis expo-
ſitus eſt, qui in principem coniiciuntur. Æſopi ranæ, inquit, & aſini, nugæ pueris, ani- *Æſopi Apologi.*
culiſque tractandæ. A pueritia in illis enutriti, & in illis conſumpta infantia eſt. De
ſingulis animalibus opiniones habemus: hæc quidem vt imperio digna, illa vt ſim-
pliciora. Ægyptij aures ad Apollonium arrigebant. Claudius etſi tantus erat, multa *Claudius Imp.*
tamen puerilia præterea exhibuit. Mulierculis imperium ſubmiſit, quo homines re-
guntur. Adulterinum enim aurum, & nigrum erat è lacrymis procedens. Aſſentaba-
tur, & referebat de nouerca ſermonem voce demiſſa, nec venerea attigit, nec aliter in
eum quis petulantiam oſtendit. Sed erat agreſtiore ingenio, ac præduro. Viſus eſt &
Gymnaſticam ſcitè attigiſſe. Expedit ſapienti purum eſſe à cibo, qui ſpirat libidinem,
544 quæ per oculos venit: & inuidiam, quæ magiſtra iniuſtis contentionum ac diſſenſio-
num eſt. Non eget veritas incantamentis, & arte violenta. Vitium auro ornatum & *Vitii ac Virtutis imago.*
torquibus veſteque purpurea, genarum rubore, criniumque cincinnis, oculorumque
coloribus, & aureis calceis petulanter depictum eſt: virtus verò laborioſa adiuncta eſt
horrido aſpectui, ſtudet ſqualore ornari, nec lanam, quæ ab animato carpitur, geſtat.
Etenim viſa eſt mihi hominum ſuperſtitioſorum eſſe, qui mentem puram habent, cu-
ius immortalitas, & initio carentia generationis fontes. Apollonius ait: Hæc me ad
Indos duxerunt cogitantem, quia ſubtiliores intellectu tales homines purioribus oc-
cupati cogitationibus, veriores in opinionibus de Diis & natura, quaſi vicini Diis & ad
initia viuificæ & calidæ Solis ſubſtantiæ habitantes. Sed & arenæ numerum noſſe dicit
Apollonium, & maris menſuram omnem comprehendiſſe. Videri & aliqua apud reli-
quos mirabilia, in quibus fortiter & eleganter Apollonium narrantem audiuerunt,
mitigans verò illum Theſpeſion. Dicitur & elegantias verborum Phraatæ ab Indis
attuliſſe. hoc enim tempus & Indi ad ſacerdotes. Videris mihi bene concoquere &
egregiè comedere. Si enim antiquas leges & vetuſtiores cognoſcere licuiſſet, poteram
illas ſeuerius excutere. multi & abſurdi ſermones inter æquales renaſcentur. Cùm *Imp. Titus Veſpaſianus Hieroſolymam obſidet.*
Titus Hieroſolyma euertiſſet, & omnia circumloca cadaueribus oppleſſet, coronare
illum voluere, ſed ille ſeipſum putauit indignum. Non enim ſe eſſe talium operum au-
ctorem, ſed Deo iracundiam contra Iudæos monſtranti ſuas manus præbuiſſe: hos
tales accuſatores * irrident, in illos ſtimulos linguæ ſuæ vibrantes. Ad præceptores ** fort. ἀδ ... detestantur*
ſe contulit, qui mentem illius & linguam erudierant. Magnum, inquit, menſarium vi-
deo, in-

Digitized by Google

PHILOSTRATVS deo:infelicem quidam dixit, cui nihil eſt præter panca, quæ non ſufficiunt ad domum
paſcendam. Perſuadet homini vt daret ſibi vicies mille, repoſiturum ſe quinqne. Ille
verò theſaurum amans, nunquam donare omnino recuſauit, ſed putauit æqualem ſe
habere partem, tantò verò minorem, quantò duas myriades in manibus exſiſtentes, in
ſua eſſe poteſtate: agrum verò pro illis in pruina iacere, & grandine & aliis incommo-
dis, quæ fructus corrumpunt. Philoſophia ſic aliquos commouet, vt habitum reii-
cientes, illi quidem occurrerint, relictis ſuis ad Occidentem ad Celtas, illi in diſerta
Africæ & Scythiæ, aliqui in eos ſermones inciderunt, qui ad flagitia accendunt. Se-
dentibus aliis ſub platano, cicadæ in cantu erant, cùm ver eas ad cantandum incitaret.
Hac oratione Demetrij ſuperatus Damis, Tu quidem, inquit, cùm huic viro adſis ami- 545
cus, nunc certè magnum illi bonum videris adferre. Quæ enim parua ratio haberetur,
ſi ſuadeam, ne in gladios iam nudatos incurreret, neue in tyrannidem rueret, qua nihil
crudelius. Quid de te decernendum neſcio: (iudex) affectus eſt tanquam ij qui decer-
nere cupiunt, veriti ne non verum iudicent, & reum perditionis ipſorum facit re.
Vult enim quæ non decent: Facienda verò dirigens ad iuris ſententiam. Non audiend
ſimilis diſſerebat cum Damide ſupra delta, vbi Nilum aiunt diuidi. Verumtamen hic
quidem diuitias validè munientes, & tam diligenter veluti muro cingentes, de illis
Al. Diuitiæ ab Amazonibus. nunc periclitamur domi, * placentæ coctæ ſunt. Iſtri enim illos & Danaides termi-
nant fluuij non faciles ad tranſgrediendum. Omnes Apollonium intuiti ſunt: illius
verò faciem ſuſpexerunt, & diuina quædam in facie eius ſpecies oculos præſtinguebat:
vt tonderer, veni, inqnit, ô rex, de capillis periclitans. Apollonio vincto ingreditur
aliquis carceres, dicens ſe emiſſe pretio, vt in carcerem ad illum aditum daretur, & ve-
nire vt de ſalute conſilium daret. Erat hic Syracuſanus, Domitiani mens & lingua.
Python orator. Python orator Byzantinus aptus erat ad mala perſuadenda. Vel comam aliquid præ-
Coma. ter id quod eſt: eſt verò, vt puto, vigens & ſplendens. Ego verò non ſolùm conuenire
pro pecuniis, ſed illos expuli, tanquam non ſanos. Ego adhuc iuuenis propter pecu-
niam irriſus ſum, paterna bona ſatis ampla vno ſolùm vidi die: fratribus meis reliqui, &
amicis, & cognatis, pauperibus. ſapientis viri comæ parcat ferrum. Non enim illud ad-
** Lego, οὐ νά-ει.* mouere licet, * vbi omnes ſenſuum fontes omnia vota, & oracula conſpiciuntur, &
oratio ſapientiæ interpres. Neruam quonis imperio dignum puto, & omni oratione
Nerua Imp. bonis votis proſequente. Bellatorem enim, curarum non vtilem dicit Apollonius.
Euphrati adulatores, quid dico pecunias? Fontes igitur ſunt diuitiarum, & in menſis
diſputat caupo eius adminiſter, publicanis fœnerator, omnia factus, & vendita & ven-
dentia. Inſcribitur verò ſemper potentium ædibus, & adſunt plures quàm ianitores.
Cuſtodit diuitias ſuas aliis. Ægyptium hunc paſcens pecuniis, & acuens in me lin-
guam, quæ meretur exſecari. Iuuentus digna erat omnium admiratione, & ad phi-
loſophiam admodum procliuis, & in nulla vrbe iniucundus erat, ſed dignus qui
amaretur.

CCXLII.

EX ISIDORI PHILOSOPHI VITA 546

Damaſcio auctore.

Iſidori hanc vitam ſcripſiſſe Damaſcium partim liquet ex iis quæ ſupra leguntur pag. 281. partim e Suida, partim denique ex infrapoſitis, pag. 556. & 572.

LEGI vitam Iſidori philoſophi. Nemo adeò ſerò diſcere cœpit, tardique eſt inge-
nij, quin ferè ex omnibus & dicentibus & ſcribentibus audierit, Ægyptios omnium
poſt homines natos eſſe antiquiſſimos. Hæc verò ſapientia intus in penetralibus fa-
bulosæ illius veritatis abſcondita, adeò lentè reuelatur, eò quod diuinus ille animæ
ſplendor ad Deum ſenſim duntaxat conuerti poſſit. Colunt, inqnit, præ cæteris Diis
Ægyptij Oſirim & Iſim: illum omnia condere, & figuris, numeriſque materiam ador-
nare arbitrari: hanc verò immenſis perennis vitæ riuulis illius fabricam irrigare ac ſa-
ginare. Ex his conſtat Theocraſia, hoc eſt diuina temperatio, aut potius perfecta vnio
eſt, reditus animarum noſtrarum ad Deum reuerſarum, & è multa diſtractione in vnum
collectarum. Etenim non de auulſione luculenter dico, qua hinc demiſſæ, & terrenum
indutæ corpus, à ſe inuicem illæ diuulſæ ſunt, & tenera à furioſis, & à terrenis affectibus
per mundum ſparſæ ſunt, qui non modo cum Typhone comparandi, ſed adhuc multò,
vt puto, perturbatiores ſunt. Verùm cuius gratia hæc omnia? Iam tempus adiungere,
& iterum narrationem extra argumentum exſpatiantem reuocare: & coniungitur illa
è terreſtri

Digitized by Google

è terreſtri hac vita ad cœleſtem illum fornicem auolans. Sed ſtatim quis exiſtimaret ea
quæ dicta ſunt, beatitudinem ſonare. In promptu eſt interrogare: Vnde ô amice, ma-
nifeſtum eſt, dicat aliquis, tuum illum philoſophum ab hac turba animarum ortum du-
xiſſe. Ego autem ad illa non decertando, more iudiciorum, ſed mitius reſpondebo, neq;
contendendo, vt fit in diſputatione, vbi acerrimè certatur, ſed vt legea ſunt eorum, qui
vitas deſcribunt, ea ſola, quæ vera eſſe credo, producens, quæque à præceptore audini.
Seuerus Imperator Romanus fuit, Romanorumque pater legis præſcripto. Qui & la- *Seuerus Aug.*
pidem ſe ait vidiſſe, in quo contineretur figura Lunæ vario modo mutatæ ex alio in
aliud, & contra Solem auctæ & minutæ, & lapidi etiam Solem ineſſe. Iſidorus igitur
quæſtionem ſcire videbatur, dicere verò noluit, & hoc è ſomno quodam mirabili di- *Iſidorus ſom-*
ſcere quàm accuratiſſimè conatus eſt. Tam enim prompto ſomniandi ingenio & *niator.*
arte fuit magous Iſidorus, vt ſæpius opera quæ ipſius prædictioni reſpondent, explo-
rata demiret. Sunt ſanè etiam pęnè omnes Alexandrini felices & apti in ſomniando, &
ideò illi etiam nunc ſomnia oracula cognominant. Cùm verò experrectus eſſet, non
videbat illam inexplicabilem viſionem. Neque enim adeò clarum neque profundum
vibrabat ſplendorem, vt contectus à ſenſibilibus alio reuerberaretur, intus tamen ac-
547 cendatur & luceat. Sed cùm extra hæc conſiſtit anima, ſenſu non amplius operante vi
ſomni remiſſiore, tunc ſoli ſibi relictæ animæ adeſt ſemper interior Dei lux, & obſta-
culis iam libera, magis accenditur, & ſæpiſſime ad exteriora effunditur, donec tandem
ipſam imaginationem colluſtret. Duplicem inde rationem diuinarum viſionum dixit:
hanc quidem ſenſibilem vigilãtium, imaginariam alteram dormientium: vtraq; autem
veram continentiam poſtulat. Videbatur ſapiens maturusque Iſidorus, quin etiam gra- *Iſidori forma.*
uis morum conſtantia, facies pęnè quadrangula, eloquentis Mercurij quoddam ſacrum
ſimulacrum: oculi, vt ſic loquar, verè gratioſam in ſe ſitam Venerem, vtq; ſic efferam, in- *Iſidori oculi.*
fixam ſibi ſapientiſſimam Palladem continebant. Illud non omittam, ipſi oculi à con-
trariis in vnam eandemq; ſpeciem inexplicabilem ſimul referebãtur, ſtabant ſimul fir-
miter, & velociter ita mouebãtur, vt verſari viderentur circa eandem ſpeciem, & quid-
uis in eadem repræſentabatur: ſimul & grauitatem, venuſtatemq; præferebant, & iidem
cum vellent, profundius abditi aut expeditiores: vtque verbo dicam, erant oculi illi per-
fecta animæ ſimulacra, nõ ſolius animi, ſed & inhabitantis in ea diuinæ influentiæ. Sen-
ſus moderatè in illo affecti erant, vt ſoli neceſſitati ſeruientes, nec ſoli ſenſus, ſed etiam *Senſus.*
imaginatio, quæ certa imago eſt: neque memoria admodum valens ſupra vulgus, & ab *Memoria.*
obliuione non omnino remota. Etenim, vt veriſimile eſt, voluit illum Deus *a* ani- *a. Ex Platoni-*
mum potius declarare, quàm vtrumque cum corpore, & Philoſophiam in vtroque non *corum ſenten-*
relinquere, ſed ſoli animo infigere. Vt ego iam quoſdam reperi, qui exterius philoſo- *tia.*
phantur luculenter, & vtuntur memoria multarum capaci opinionum, & facile valent
inexplicabiles contexere ſyllogiſmos, multaque in iis facultas eſt diuinorum ſenſuum,
intus verò anima egent, & inopes ſunt veræ ſcientiæ. Sin quandoque iratus videbatur,
ratio imperabat, & ira parebat. Neque enim poterat manſueſcere, neque iracundiam
in hominum vitiis reprehendendis exuere. Promptiſſimus erat bene de aliis meren-
do: verùm adhuc promptior in flagitiis carpendis: ideoque multorum animos ſæpe of-
fendit, eorum ſcelera blandis verbis extenuare non ſuſtinens, nec loco veræ amicitiæ
valde deteſtandam adulationem adhibens. Sic erga omnes affectus erat, vt neque con-
548 tentiones amaret, neq; inimicitias ſponte ſuſciperet, quæ omnia eius forma digna erãt.
Hæc noſter philoſophus ob zelum ad hominum mores corrigendos, & ob inimicitias *b. Amplius hinc*
odiumq;, quibus flagitia hominum proſequebatur. Sollers fuit & induſtrius, & facilem *Suidas deſcripſit*
ſe eomemque præbebat. Facile enim adnumerauerit quis eum manſuetis, quaſi non *in dictione ὑπο-*
accuratè hæc inueſtigaret, quod præ lenitate minus eſſet ſuſpicax, ſi quid tamen ſuſpe- *χή, vbi locus hic*
ctione futura anteuertente dignum fuiſſet, ſi quid doli aut inſidiarum eſſet, minimè *ἀναγραφόμενος ad-*
eum fefellit. Cùm tres ſint partes vel ſpecies animæ, vel vt cui placet appellare, tripli- *fertur, quan-*
cem fieri rationem vitæ dixit, quam quælibet trium illarum comprehenderet, ſed ad *quam & infra*
eam, quæ vna omnia vinceret ſeſe conformare, illamq; ceteras ratione maximè anteire, *legitur pag. 369.*
quam aliquis Saturni vitam, vel auream ætatem, vel genus proximè ad Deos accedẽs ap- *c. Suidas & hæc*
pellare poſſit, quam fabulę inuolucro *b* poëtæ in tripode Muſarũ ſedentea deprędicant. *laudat in dict.*
Hic cum *c* ſimplicitate tantum veritatem dilexit, vt ſupra modum verax eſſe, nec fictum *ἀφιλον, & non*
aliquid in ſe continere videretur. Pecuniæ acquirendæ non ſtudebat, ſed rei domeſticæ *quædam in ἀλη-*
θινὸς ad eſt, διανο-
ητὶς, ἐπιμελη-
τὴς.

Digitized by Google

à natura gubernandæ peritus erat, quin etiam in aliis omnibus gnauus, domus curã gerebat, magnamq; diei partẽ in eo ſtudio ponebat, partim ipſe agendo, partim ordinãdo. Cùm aurora ſurgeret, etiam ſurgebat, animo adhuc oraculis intento, & narrabat ſomnium. Ego autem nõ inſomnium loco ſomnij, loco veritatis veritatem, vigilantem loco dormientis exaggerã, vt audiui ſic ſcribens: Cùm incidiſſet in eam calamitatem vt bona proſcriberentur, prius quàm depoſitum fraudaſſet, illud depoſitum, bonaque ſua, quæcunq; poterat, ante capiens, apud ciuem fide digniſſimum depoſuit, quæ cum Epidaurius cum aliis admiſiſſet, quod fraudauit, depoſitum intellexit, erant quidem qui ſuadebant res domeſticas inuaderet, & nihil daret ei, qui initio fraudaſſet: hic verò in iis quæ illi credita erant, non putauit decere infidelem eſſe, nec fidem omnium virtutum vtiliſſimam hac infelicitate, quæ rationi conſentanea videretur, contaminare. a Nolebat verò iuſtus videri, ſed reipſa eſſe, veritate ipſa copioſum prudentiæ fructum colligens. atque oſtender, quantum ſciuerit ſingularum rerum explicatio. Pauca quidem locutus eſt, multa verò è ſermonibus ſeniorum audiuit. Magnus vir non paruum diſcrimen adibat, quin vbi fugaces alij per ignauiam fugiunt, illic periculum ſubibat iuxta poëtam:

Virtus vbi clara virorum. Cernitur

Et ſanè verè videbatur reprehendere accuratè expendenti: familiaritate verò & humanitate modum excedere viſus eſt: & propterea eum mirabantur accuſati, & erga eum vt litium amantem malè affecti erant. Verùm ille exemplar veræ concordiæ in ſeipſo circumferens, ex illo cæteros æſtimabat. 549

a. οὐ δοκεῖν ἢ δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει. Verba Æſchyli de Amphiarao.

Tria eſſe omnes aſſerunt principia prima & maxima eius cognitionis, quæ res cõtemplari ſolet, amorem honeſti & boni peritiſſimum indagatorem, acutam ſolertemq; ingenij facultatẽ, quæ breui ad multa ferri poſſit, promptiſſimam ad intelligendum & cognoſcendum veſtigia rerum quærendarum, quæ vera, quæ falſa ad adipiſcendum ſint. E tribus his laboris amor indefeſſus oritur, non permittens animum quieſcere, donec ad inueſtigandi finem venerit, qui eſt veritatis inuentio. b Sollertiam & acrimoniam Iſidorus dixit eſſe imaginationem non facile mobilem, neq; ingenium facile opiniones comminiſcens, neq; ſolam, vt aliquis putarit, intelligentiam volubilẽ, & gignentem veritatem. Neq; enim has eſſe cauſſas, ſed ad intelligendum cauſſæ ſerulre: diuinum verò eſſe inſtinctũ, ſedatè aperientem & repurgantem animæ oculos, & intelligibili lumine illuſtrantem, ad verum falſumq; & videndum & cognoſcendum. Bonam conſtitutionem ipſe appellauit, nullumque ſine ea eſſe emolumentum, neque oculorum ſanorum commodum ſine cœleſti lumine aſſeruit. Speculationi aptum animũ habebat ſimul & rebus gerendis, non ad hæc inferiora inclinatum, ſed ſtatim ſe eleuantem etiam parua occaſione ad præſtantiſſimas illas contemplationes. Ipſiſque Platonis perfectis notionibus non ſecundùm conſuetos aliorum philoſophorum conatus, inhæſit. poſt Platonem verò etiam Iamblichi mirabilibus cõmentis. Videmus multos philoſophorum & audimus, hos quidem putantes Iamblichũ intellectu difficilem eſſe, illos verò hunc ſuperba grandiloquentia verborũ magis, quàm rerum veritate ſe efferentem. Rhetoricas, poëticasq; artes parùm attigit: ſed ad ſanctiorem Ariſtotelis philoſophiam ſe conuertit, vidensq; illam neceſſariis ratiocinationibus magis quàm proprio ſenſui credere, & vt via ac ratione procedat, diuinis aut imaginationibus non adeò vti, parum etiam de hac ſollicitus fuit: vbi autem Platonis ſententias guſtauit, non iam aſpicere, vt ait c Pindarus, dignatus eſt vlterius. Sed finem conſecututum ſperauit, ſi in Platonis ſententiarum adyta penetrare potuiſſet, & eo omne ſuum ſtudium, impetumque conuertit. Antiquiſſimos Philoſophos Pythagoram & Platonem vt Deos coluit, & eorum animas alatas, quas in locum ſupercœleſtem, inque campum veritatis, & pratum eleuatas diuinis putauit ideis paſci. De recentioribus verò Porphyrium, Iamblichum, Syrianum, Proclum, & alios mediæ ætatis, magnum theſaurum collegiſſe diuinæ ſcientiæ dicit, Eos autem qui in caducis, & humanis ſtudiis libenter occupantur, vel qui intelligere acutè, ac ſcire multa volunt, non magnopere conferre ad ſublimem ac diuinam ſapientiam. Antiquorum enim Ariſtotelem & Chryſippum ingenioſiſſimos, & diſcendi cupidiſſimos, quin etiam laborioſos, nec tamen omnino ad ſummum aſcendiſſe. Recentium verò Hieroclem, & ſimiles, ſcientiis humanis nulli quidem fuiſſe inferiores, ſed in diuinis notionibus non admodũ fuiſſe verſatos tradit. Librorum copiam reprehendit, quæ potius multarum opinionum, quàm cognitionum cauſa eſt. 550

b. Suidas dictione ἀγχίνοος, & Henr. Steph. theſaurus in εὐτρεφής.

Plato.

Iamblichus.

c. Oda 1. Olymp. μηκέτι πάντων πόρσιον. Ne amplius circumſpicere longius. Vtitur & Oda 3. extrema, & in Pythiis Oda 3. & ... Vt prouerbii ſpeciem obtinere videatur.

Philoſophi varii.

Vno verò

Vno verò ſolo præceptote acqnieſcens, ad hunc vnum ſelpſum effingebat, illius di-
ctata exſcribendo. Præſentia, vt apparer, hæc non amanit, nec ſtatuas adorare volebat:
ſed iam ad ipſos acceſſit Deos intus latentes, non in adyto, ſed in arcano ſui, quod ali-
quando ſummæ eſt ignorantiæ. Qua ratione igitur ad eos, cùm ſic eſſent, adiit? vehe-
menti amore, eoq; latente. Et quis alius amor niſi occultus? & quemnam hunc dict-
mus, ſcinnt qui experti ſunt: dicere autem non poſſumus, ac ne cogitare quidem. Di-
xerit quiſpiam illum non verba, ſed rerum dicere ſubſtantias. Promptiſſimè innenie-
bat de quibus ipſe dnbitabat apud alios, & de quibus alij apud ipſum diſceptabant, non
multarum quidem rerum cognitione, & alienarũ doctrinarum ſcientia obruendo ve-
ritatem, dnbitantes autem confutando, ſed excellẽtis ingenij vi, ac planè diuina; & im-
menſo deſiderio dinina peruestigandi veritatem compertam, vaticinanti ſimilis erat.
Poterat perſpicere qnid reconditum tegeret oratio, quidve ſanum ineſſet. Marinus,
qui a Procli ſucceſſor, & Iſidori cum ceteris in Ariſtoteleis doctor, cùm librum mul-
torum verſuum ſcripſiſſet in Philebum Platonis, eumque legere inberet Iſidorum, &
indicium ferre an eunlgari poſſet, ille libro lecto, ſententiam ſuam liberè patefecit,
nullam tamen inconcinnam vocem emiſit, hanc tantùm: Videri magiſtro digna. Ma-
rinus hoc intelligens, librum igni tradidit. Hoc etiam à ceteris Philoſophis diſtabat
Iſidorus, quod non ſola Syllogiſmorum vi ſe aut ſuos vellet adhærere veritati: cumque
veritas non vna videatur via, nolebat eos ratione, veluti cæca in rectam viam ductri-
ce, impelli. Sed perſuadere ſemper adniſus eſt, & oculos ad animam referre: aut ſi in-
eſſent, repurgare. Cum Imperatorum res geſtas ſcribere iuſſus, obſecutus eſt: de quo
opere dicam, quod ſcio, cum eo perducta erit oratio: non dico modo, quaſi ne audire
551 quidem debuerim. Neque Leontius, qui optimè ſibi conſultum putabat, cum dicen-
di libertate infelici ac infortunata domum reuertit, neque diues factus, nec ſeruatus,
vt putabat, ſed diuina priuatus pietate, animo corruptiſſimo ac perdidiſſimo fuit. Sic
quidem omnem vitam in infortuniis tranſegit. b Nemo adeò immiti fuit animo,
& barbaro, qui ſacro Iſidori ab ore verbis manantibus non perſuaſus fuit, & mitiga-
tus, talis in labris viri inſidebat ſuadela, non humanum opus, ſed diuinum, natura ſua
admiratione dignus erat. Ingenti quidem corpore & ſpectabili proceritate, viſu pul-
cher & facilis, ad maturam ætatem cùm perueniſſet, comis & ſuauis, commodus, &
colloquentibus vtilis: mediocri nec delicato vſus eſt cibo, neque propter pauperta-
tem noxio, neque propter diuitias opiparo: ſed & muſicam adhibuit temperatam,
& c Dorico modo reuera accommodatam. Solus ipſe inter homines, quos audiui-
mus, d antiquum prouerbium re ipſa coarguit, non iuuenibus, ſed ſenibus ac ſenum
congreſſu delectabatur. Dixeris, & ſolus inter homines quos audiuit, vel cognouit:
vel etiam ſic, qui ad famam venerunt: vel quorum fama innotuit: vel, quos fama noui-
mus, quos memoria ſeruauit: vel quos obliuio non deleuit, aliaque ſimilia. Alexan-
drini pannos ſordium muliebrium nominabant e Phylacea. Non erant legitimæ nu-
ptiæ, niſi ſacerdos Dei matrimonia manu ſua notaſſet. Hierocles, qui ſcholas Alexan-
driæ inſtituit, conſtans & magnificus excellenti ingenio & facundia pulcherrimo-
rum nominum, & verborum facilitate & copia, in ſui admirationem auditores rapie-
bat, cum Platonis oratione venuſta & docta ſemper contendens. Hic aliquando Pla-
tonis Gorgiam ſociis explicabat. Vnus verò auditorum Theoſebius explicationem
deſcripſit. Iterum verò, vt veriſimile eſt, ſecundam explicationem Hieroclis Gor-
giam explicantis poſt aliquod tempus ſimiliter deſcripſit, & collatis prioribus cum
ſecundis, nihil, vt ſic dicam, eorundem inuenit. Vtraq; tamen, quod ſanè auditu nouum
eſt, Platonis, quoad eius fieri poterat, inſtitutũ continebat. Hinc colligitur quanta viri
illius in ſententiis copia. Vxorem quoq; ex qua liberos ſuſciperet, ducit, cuius poſtquã
dæmoniũ manſuetioribus verbis egredi recuſaret, iuramẽtis illud Theoſebius, quamuis
nec magiæ eſſet peritus, nec miracula patraſſet, exire cõpulit. Iurauit Solis radios præ-
tendens, per f Deum Hebræorum. Dæmon verò expulſus eſt clamans, ſe quidem Deos
colere, ſed etiam hunc revereri. Omnem igitur rudentem mouit, & omnia fecit, & di-
552 xit, ſuadendo & hortando, prout ei animus fuit. Nihil infectum cupiens relinquere,
quod ſuſcepiſſet. Theoſebius multa dixit de ſcholis Epicteti: has verò moralis Muſæ
fictiones ipſe confinxit. Omnium verò temperantiſſimus Theoſebius, & congreſſus
eſt cum muliere prolis cauſa. Cùm verò liberos non produxiſſent, fecit annulum tem-

a. Cuius & vitam Marinus Neapolites, quæ exſtat, conſcripſit. Sup. Cod. CLXXXI. pag. 313. Vide Suidam in Marino.

b Suidas in ἀτίθασον.

c. Suidas in Dorico.

d. Ariſt. lib. 1. Rhetor. cap. de Voluptate ἧλιξ ἥλικα τέρπει.

e. Suidas φυλάκια.

Hierocles.

Hierocles in Platonis Gorgiam.

Theoſebius.

f. Chriſtum intelligit Iudæorum & Hebræi multis ſunt appellati Chriſtiani.

perantiæ Theoſebius, [muller, inquit, olim dedi annulum] procreatricis coniunctio-
nis conciliatorem, hunc verò iam tibi do temperantiæ magiſtrum, adiutorem tibi
ſemper futurum temperantis officij. Si igitur potueris, & cupieris mecum viuere ca-
ſtè: ſin minus, licet tibi bona cum venia alij nubere, dum te amicus amicam relin-
quam. Ipſa autem conditionem lubens accepit. Ammonius in poëtarum narratione

Ammonius, & eius aſinus. Tales inducuntur aſini etiam aurei a Luciano & Apuleio.

ac correctione Græcarum vocum occupatam artem dilexit. Hic fuit Ammonius, qui
habuit aſinum, quem aiunt poëticas audiendo diſciplinas ſæpe pabulum neglexiſſe,
licet ei iam appoſitum eſſet, & eſurire cogeretur: ſic poëtico ſtudio aſinus capi viſus
eſt. Mediocriter, inquit, Iſidorus poëtica attigit, parum de eis ſollicitus, quod non
inſtruant animum, ſed imaginatione linguaq; tenus maneant, & illa cum omnibus ex-
ploratis notionibus pugnant, Ideoq; in his infirmior fuit, vnde etiã Hymnos quos ſcri-
pſit, aliquis videat ſublime quid & diuinũ continere, verſuum tamen ſpeciem non ha-
bere. a Theon non admodum ingenioſus fuit nec acutus, ſed ſtudioſus ac laborioſus,

a. Theon. Videndus Suidas: extant & Theonis progymnaſmata, & in extremo Declamationes, quæ ferè Libanii ſunt. Valentinianus Imp.

ſi quis alius: ideoque poëtas & oratores callebat, memoriaque tenebat, & ad ſummam
vtrorumque artis accurationem venire ſibi videbatur, verſus tamen & orationes, licet
plurimum amaret, ſcribere non valuit. Commiſſa pugna contra Scythas ante conſpe-
ctum vrbis Romæ, quos Attila contra Valentinianum, qui poſt Honorium Romæ im-
perabat, duxit, tanta vtrinque facta eſt cædes, vt nemo pugnantium ab vtraque parte
ſeruaretur, præterquam duces, paucique ſatellites eorum. Hoc verò omnium narratu
maximè incredibile: cùm cecidiſſent pugnantes, corpore defatigati, animo adhuc ere-
cti, pugnabant tres integras noctes & dies, nihil viuentibus pugnando inferiores, neq;
manibus, neque animo. Viſæ igitur, & auditæ animarum formæ pugnantes, & armis
ſtrepentes, & antiquas, ſimilesq; bellorum facies in hunc vſque diem videri aiunt, niſi
quod omnia illa faciendo, quæ viui homines bellando ſolent, ne paruam quidem edere
vocem poſſint, & vnum ſpectrũ quidem videri in campo iuxta b Sudam, qui olim palus

b. al. Sôedam.

fuit: videri autem mane viſionem, aurora iam terrã illuſtrante. Secundò in Cubis cam- 553
po Cariæ. Ibi enim non quotidie, ſed interdum aliquibus diebus, nec illis certis, circa
crepuſculum matutinũ aurora oriente, in aëre frequẽtia animarum ſpectra vmbrarum
figura inter ſe pugnãtia videri. Et noſtra tempeſtate multi narrarũt homines bonę fidei,
iuxta Siciliam in cãpo nominato Tetrapyrgio, & in aliis nõ paucis locis videri equitum
pugnantium ſimulacra, idq; maximè æſtatis tempore, cùm ardentiſſimus eſt meridies.

Equus Seueri.

Seueri equus (qui Romanus erat, ſpem faciente Anthemio, Romam euerſam ite-
rum per ipſum erigendam Romam, hac ſpe cùm prius diſceſſiſſet, reuerſus conſulatum
adeptus) huius igitur equus, quo multum vſus eſt, tractatus ſcintillas è corpore multas,
& magnas eiecit, donec illi portentum hoc ad conſularẽ dignitatem Romæ illum eue-
xit. Sed & Tiberio aſinus, vt refert c Plutarchus Chęronenſis, adhuc iuueni, & in Rho-

Tiberii aſinus. c Quem Tiberii Imp. vitam, ſed quæ intercidit, conſcripſiſſe refert in catalogo Lamprias.

do operam danti eloquentiæ, imperium eodem euentu præſignificauit. Sed & Bale-
merin vnum ex Attilæ aulicis de ſuo corpore ieciſſe ſcintillas. Hic Balemeris pater fuit
Theodorici eius, qui nunc ſummum totius Italiæ imperium tenet. Dicit autẽ etiam de
ſeipſo auctor, vt etiam mihi cùm & induor, & exuor, etſi id rarò admodũ accidit, accidit
tamen, vt ſcintillæ ingentes exſiliant, aliquando cum ſonitu, interdum etiam flammæ
integræ veſtem illuſtrent, nihil tamen exurant. & ſe ignorare quo hoc portentũ tende-
ret. Vidiſſe ſe ait & hominem quendam è capite ſcintillas euibrantem, & flammam, cum
vellet, è capite veſte aſperiore attrito excitantem. Impulit equum quàm potuit celerri-
mè, indiguit & aliis rebus. Reip. adminiſtratione excidens, ad quietam otioſamque vi-
tam ſe contulit, odio eorum qui in Rep. moleſti erant. Venerunt ad Seuerum Brach-
manni iuxta Alexandriã, & proptio hoſpitio illos, & debito cultu ſuſcepit. Hi de gentis
more domi admodum grauiter vixerunt, neq; balnea publica, neq; conſpectum vllum
vrbanum quærentes, ſed externum omne fugerunt. Comedebant palmas & oryzam,
aquam bibebant. Erant illi non è Brachmannis, qui in montibus degunt, neque ex In-
dis, qui vrbes incolunt: ſed vtrorumque vitam prorſus ſectabantur, Brachmannorum
apud populum negotia, ſi quibus indigerent, & populi apud Brachmannos peragentes.
Dixerunt illi de Brachmannis montanis, quæcunque de iis ſcriptores diuulgant: im-
bres precibus illos petere, & etiam eoſdem auertere, famem, peſtemque, aliaque mala, 554
quæ curari non poſſunt, precibus poſſe depellere. Dixerunt iidem vnipedes homines
apud ſe eſſe, & dracones ingentis magnitudinis ſepticipites, & alia valde inuſitata.

DAMASCIVS

Dixit Seuerus videri Gorgoniadem herbam, eiuſque radicem omnino ſimilem *Gorgonias herba*
eſſe puellæ, caput crinibus tectum ſerpentinis habenti. Diuinationem è nubibus, an-
tiquis ne auditu qoidem notam, quandam mulierem Anthuſam temporibus Leonis *Anthuſa.*
Imp. Rom. refert inueniſſe. Quæ in Aegis Cilicijs nata dicebatur, originem primam *Leo Imp.*
à Cappadocibus habitantibus ad Comanum montem Oreſtiadum trahens, referens
genus ſuum ad Pelopem. Hæc ſolicita de viro, cui militare aliquod munus demanda-
tum, quiq; ad bellum Siculũ cum alijs miſſus erat, orauit in ſomno, vt futura cognoſce-
ret, & orauit ad Solem orientẽ verſa: Pater vero eius in ſomnis iuſſit illam ad Solem
etiam occidentem orare, & illa orante, per ſerenum ſubito nubes circa Solem orta
eſt, & deinde aucta in hominem formata eſt; alia vero nubes orta, & in æqualem cre-
ſcens magnitudinem, in leonem ferum mutata eſt. Leo vero ingenti hiatu oris fa-
cto hominem deglutit. Species illa hominis è nube facta Gotho fuit ſimilis. Nam poſt
paulo Leo rex ducem Gothorum Aſperem, & filios fraudulenter necauit. Ex illo
tempore in hunc vſque diem Anthuſa aſſiduè meditata eſt, qua ratione è nubibus præ-
dicere diuinando poſſet. Aegyptij Sothin Iſin eſſe aſſerunt, Græci hanc ad Sirium ſtel- *Iſis Dea.*
lam referunt, & Sirium tanquam canem Orionis venatoris comitem pingunt: quin po- *Canicula.*
tius in cœlo depictũ oſtendunt. Aliqui per imprudentiam ſtatuas fregerunt & perdiderũt, *Plutarch. lib. de Iſide & Oſiride.*
& ſacro auxilio deſtituti ciues, humana opera, & arte portum vix ſibi ſeruant Aegypij. *Horapollo lib. 1.*
hi perſeqoebantur, vxoris, inquam, miniſtri, canem ex Africa fugientem ſtruthionis *Hieroglyph. cap. 3*
diripientem carnes: fodientibus vero apparet, prominetq́ue antiquiſſimi templi pin-
naculum.

Hermias natione Alexandrinus pater Ammonij, & Heliodori. Hic fuit natura *Hermias.*
* bonus & ſimplex, † auditor Syriani cum Proclo. laboris ſtudio nulli inferior: ſollers ** Ammonij pater ... φύσιν.*
tamen non admodum fuit, nec firma ad rem argumenta inuenire poterat, neque ma-
gnus veritatis inueſtigator. Quare non poterat contra dubitantes fortiter dimicare, *† Suidas in Hermea legendum.*
555 quamuis ea memoria valeret, vt recitaret quæcunque à præceptore docente audiuiſ-
ſet, quæque ſcriptis mandata eſſent. Sed mentis celeritas cum diſcendi ſtudio non vi-
gebat. Virtuti egregiam operã nauauit, vt nihil in eo Momus ipſe reprehendere, nec
liuor odiſſe poſſet. Cum imperitus ei librum venderet, & pretium minus quam vale-
ret exigeret, hominis errorem correxit, & pluris emit. Nec ſemel hanc iuſtitiam, cuius
nullam alij rationem habeat, verum etiam ſæpius, quoties venditorem debitum pre-
tium ignorare contigiſſet, oſtendit; non aliorum more fortuito lucro deditus, ratus
aliquam ſe iniuriam facturum, ſi volens à volente etiam quouis modo emeret. Nam
dolum quendam eſſe in contractu & fraudem, non indicare errorem, ſed veritatem oc-
cultare, & cum ſit iniuria non violenta ſed fortuita, pleroſque latere, nec furari aliquid,
inſtar latronum, cum periculo, ſed à lege quidem abſolui, iuſtitiam autem corrumpe-
re. Habuit fratrem Gregorium omnino diſſimilem, plus nimio acutum, & ad quæſtio-
nes & diſciplinas expeditum; cæteroquin inquietũ, nec placidis moribus, ſed nonnihil
emotæ mentis. Poſt autem crebro morbo correptus eſt, vt rationis vſu parum valeret,
& organum valde mutaretur. Natus eſt Hermię ex Aedeſia filius, cæteros philoſophorũ
filios ſuperans: & Aedeſia cum filio iam ſeptem nato menſes, vt fieri amat, iocabatur,
& Babium & puellulum voce diminutiua appellabat. Pater audiens conqueſtus eſt, &
increpuit hanc puerilem diminutionem, & articulatam increpando vocem protulit:
aliaq; multa de illo puero mira dicuntur, cum ſcilicet vitã in corpore nõ toleraſſe, ſed ſe-
ptimo anno viuere deſijſſe, nec eius animam terreſtrẽ aliquẽ locũ excepiſſe. Syri & ma-
xime qui in Damaſco habitant, pueros recens natos Babia vocãt: Iam vero & adoleſcen- *Babia.*
tes à Dea Babia, quæ apud illos putatur eſſe, ſic vocant. Iam enim nonnulli eorum, qui
aures fractas habent, & ſenſum deprauatum, in Comœdiam, & in riſum Philoſopho- *Panicum animal.*
rum arcana conuerterunt. Panicum quoddam animal vidiſſe ait Hieracem Alexandri-
num Ammonio æqualem, cum ex Aethiopia Byzantium proficiſceretur, qood depi-
ctis & delineatis admodum ſimile, & audiſſe illum vocem animalis huius circa Alexan-
driam, veluti ſi ſtrideret. Ammonius fuit diligentiſſimus, & multos explicatores, qui
olim floruiſſent, inuit, maximè autem Ariſtotelem ſectabatur. Quin etiam non ſolum
æqualibus ſuis, verum etiam alijs Proclo antiqoioribus præſtitit, propè dixerim qui vn-
556 quam extiterunt, in Geometria & Aſtronomia. Proclus os Iſidori, tanquam diui-
num, & plenum intus philoſophicæ vitæ, admiratus eſt: oculi celeritatem mentis de-

Digitized by Google

DAMASCIVS.

monſtrantes, & iucunda grauitas emicans, ſynceruſque pudor Philoſophum ad ipſum conuertebat.

Eunoïus Orator.
Superianus.
De hoc & Lachare Suidam conſule.

Eunoïus tardæ mentis fuit, modo iuuenili inſolentia tumens, & in orationibus turgidus. Superianus iam triginta annorum Rhetorica auſpicatus eſt, quamquam ingenio tardior eſſet, tamen nimio ſtudio tandem Athenis clara & celebri vrbe deſignatur ſophiſta, non multum gloria Lachare inferior.

Lachares.

Lachares ſtudio magis, quam ingenio claruit Orator: ingenij eius tarditatem ſcripta ſatis arguunt, ſacrum fuiſſe virum, & ſacro diuinarum rerum flagraſſe amore.

Metrophanes ſophiſta natus ex Lachare.

Refert auctor vidiſſe ſe ſimulacrum Veneris, quod in templo Herodes ſophiſta dedicarat. Hoc, inquit, contemplans, ſudaui præ ſtupore & admiratione, adeoque gaudio perfuſus ſum, vt domum redire non poſſem; & ſæpius abiturientes ad videndū redirem. Tantam illi pulchritudinem artifex immiſcuerat, non blandum quid aut molle, ſed toruum & maſculum, armatam quidem, ſed velut quæ à victoria lætabunda reuertitur.

Hierius Plutarchi filius.

Hierium Plutarchi F. ſub Proclo philoſophantem in domo Quirini vidiſſe refert adeo, paruum caput humanum, vt cicer adæquaret magnitudine & forma, vnde & nomen capiti ex cicere inditum eſſe: cæteroquin humanum caput eſſe, oculos & vultum habere, & ſuperius crines, & integrum os, & ore tantam vocem emittere, quantam mille homines.

Hæc de ciceris hoc capite prodigioſè refert auctor, aliaque innumerabilia, digna impij Damaſcij & ſcriptione, & fide.

Saluſtius.
** ποχμαγανοπίνω.*
† De hoc calciamenti genere, nos ex Iulio Polluce, alijsq. ad Procli Chreſtomathiam.

Saluſtius Cynicus non tritam philoſophiæ viam tenuit, ſed quæ aduerſus reprehenſiones, & riſiones * tuta eſt, firmaque, & ad laborem pro virtute ſuſcipiendum. Ratius induebat, vel † iphicratidas, nel vſitata ſandalia. Viſus eſt corpore nunq̃ diu infirmus, nec animo æger. Sed, vt dici ſolet, erecta ceruice laborem ſubibat, honeſta item & laudabilia ſtudia, & id genus alia homine digna.

Carthaginenſium Rex Gezerichus, audito, Romanos dolo & præter iuramentū 557
Marcellinum, qui contra ſe cum eis belligeraret, interemiſſe, magno gaudio elatus eſt, ſpe victoriæ, & locutus eſt verba non Carthaginenſem, ſed Rom. Imperat. decentia. *Romani*, inquit, *ſiniſtra manu dexteram amputarunt*. Marcellinus vero Dalmatiæ, cui cum imperio præerat, dux erat, ſed gentilis.

Saluſtius inſpiciens obuiorum oculos, prædixit frequenter ſingulis mortem violentam. Cauſam vero, qua ante prænoſceret, ne ipſe quidem dicere poterat, quanquam interrogatus prætenderet oculorum obſcuritatem, & tenebras, & humore plenos eſſe, qui in luctu pupillis ipſis oculorum continetetur. Et ait quendam Vranium nomine, Apamenum ciuem in Syria, & dominantem Cæſareæ in Palæſtina, ex oculis noſſe eodem modo plurimos præſtigiatores admodum execrandos, & quendam Nomum ciuem ſuum auctor ait, ex viſu oculorum occurrentium, latentes homicidas agnouiſſe. Iſidorus & ipſe Aſclepiades, cum traieciſſent mare Aegeum, aiunt ſe vidiſſe in flumine Nilo cæſariem, mira magnitudine & forma. Statim vero comedente vtroque iuxta Nilum (aderat & tertius noſter Philoſophus) accurrit à Nilo cæſaries, vt videbatur, quinque cubitorum: & alia monſtra narrat, Iuxta Heliopolin Syriæ, ait Aſclepiadē in montem Libani aſcendiſſe, & vidiſſe multa Betulia vel bætula, de quibus multa prodigioſe, dignaque impio ore proſequitur, dicitque ſe & Iſidorum hæc poſtea vidiſſe. Sacra progenies per ſe vixit vitam felicem & piam, philoſophicam, diuinarumque rerum inueſtigatricem. ſancto igne aras accenderunt.

a. Hippopotamus, De hoc fluuiatili equo, eadem Plinius Solinus, & Ammianus Marcellinus, & Plutarchus in Iſide & Oſiride, Aegyptijs impudentiā ſignificare ait. & Clementi lib. 5. Stromat.

Pardalis ſemper ſitit, accipiter nunquam, ideoque rarius videtur bibere. a Hippopotamus iniuſta bellua, vnde & in b Hieroglyphicis litteris crudelitatem ſignificat, patrem necat, matrem violat. Suchus vero iuſtus eſt, quod nomen crocodili & ſpecies eſt: nullum enim animal lædit. Duodecim tempora felis diſtinguit, ſingulas noctes & dies vrinam ſingulis horis emittens, ſemper inſtar inſtrumenti cuiuſdam horas dirigens: quin etiam lunæ dies, ait, numerare proprio fœtu. Quin etiam felem ſeptem primo, ſex ſecundo partu, tertio quinque, quarto quatuor, quinto tres, ſexto duos, ſeptimo vnū 558
edere

b Horapollo lib. 1. cap. 56. quem etiam conſule de Crocodilo, æluro &c.

edere, & tot eſſe fœtus felis, quot habet Luna dies, Cebus eſt ſimiæ ſpecies & ſemen cir-
ca Solis, & Lunæ congreſſum emittit. * Oryx animal ſternutans oſtendit Sothin oriri.
Ne duces eorum pernicioſis ciuitati contentionibus diſtraherentur, prædicebat ex ſe-
creta quadam viſione. In pariete lumen denſum apparet, transformatur tanquam cō-
cretus in faciem reuera diuinam & ſupernaturalem, non dulci venuſtate, ſed ſeuera ef-
formatam, viſu pulcherrimam, tamen in ſeueritate illa blandum quid oſtendit, hunc
Alexandrini loco Oſiridis & Adonidis in Deorum myſterijs coluerunt. Erat in Heraïſci
philoſophi natura aliquid quod inquinamenta generationis aboleret. Si quam impurā
loquentem mulierem de quacunque tandem re audiſſet, ſtatim ei caput doluit: atque
ita viuenti ſemper quædam diuinitas aderat; mortuo vero, cum lege vſitata ſacerdoti-
bus Aſclepiades tradere pararet, cum cætera, tum Oſiridis veſtes, quibus tegeretur
† corpus, ſtatim cum lumine è ſindonibus vndique arcanæ deſcriptiones elucebant, &
circum has ſpecies quædam diuinorum ſimulacrorum videbantur. Fuit & primus
eius ortus ſacer & myſticus. Fertur enim ex vtero matris prodijſſe, indice ſilentij digito
labijs adhærente, quo modo & Aegyptij fabulantur Orum, & ante Orum Solem natū
eſſe. Itaque cum digitus labijs adhæreret, ſectione illi fuit opus, & labrum ſemper le-
uiter inciſum permanſit, conſpicuum omnibus ſignum inenarrabilis illius natiuitatis.
Dicitur Proclus Heraïſcum ſe doctiorem confeſſus eſſe. Quæ enim ille ſciuit, & Hera-
iſcus norat; ſed quæ Heraiſcus, non item Proclus.

** Plutarch. de Tollertia animal. & Aelianus lib. 7. cap. 8. Orygem ſternutando canicula ortum veluti venerari, auctores & Plinius lib. 2. cap. 40. & lib. 8. cap. 53. Ariſtoteli μονόκερως eſt. lib. 3. de part. animal. cap. 2. & lib. 2. hiſt. animal. capt. Vide Horapollinem lib. 1. cap. 49.*

† ὑπὸ τῷ σώματι

Dicit Anthemium Rom. Imperatorem gentilem, & cum Seuero, qui idola ado-
raret, ſenſiſſe, quem ipſe Conſulem deſignat, & inter ſe occulta conſilia agitaſſe de ex-
ecrabili idolorum cultu redintegrando. Illum & Leontium, quem ipſe elegit cum Ze-
none Imp. eadem & ſenſiſſe & voluiſſe in impietate, ad eam ducente Pamprepio aſſerit.
* Pamprepij nugas & infidilitatem erga amicos, violentamque mortem, eodem quo
alij modo & idem ſcribit: fuit genere Aegyptius, arte grammaticus.

Anthemius Imp.

** Suidas videndus.*

Non ſum promptus ad rem narrandam, cuius incerta eſt veritas, & apta ad inimi-
559 citias concitandas. Relinquens igitur Pythlum, ad Heraiſcum reuerti volo Eubœum,
cui promiſſæ capitis comæ in humeros demittuntur.

Phœnices & Syri Saturnum El, & Bel, & Bolathen nominant. Ipſe & Aſclepio-
dotus olim eius magiſter ad natandū in Mæandrū deſcenderant. Mæander vtroſq; medijs
vorticibus hauriens ſub aquam traxit, donec Aſclepiodotus paulum eleuatus, vt poſ-
ſit ſolem intueri: Morimur, inquit, & aliquid infandum addere potuit. Tum vero re-
pente, nulla aperta adhibita ope, in ripa fluminis iacebant ſemimortui: deinde animis
receptis è mortis fluctibus liberati ſunt. Adeo diuinam virtutem in ſe Aſclepiodotus,
& quidem in corpore adhuc exiſtens, continebat. Cares illam regionem Apollinis
Aulas [id eſt, tibias] appellabant. Aſclepiodotus igitur Aulis domum ad Veneris vr-
bem, Sole occidente, reuerſus eſt. Statim vero Lunam orientem iam plenam vidit,
quanquam non eſſet in ſigno, quod è diametro Soli oppoſitā erat. Sed profecto & hanc
imaginem aboleuit, quæ omnia abolet neceſſitas.

Saturnus.

Mæander.

Alexandrinus erat ratione: quo ad Fortunæ bona obſcuris natus parentibus, alio-
quin probis & pijs.

De Iacobo medico (qui propius quidem genere Alexandrinus erat, longius Da-
maſcenus, filius medici, qui quadraginta annos in experientia poſuerat, & pene orbem
terrarum exercitatione, artisque iudicio peruaſit, qui & Iacobum filium medicam ar-
tem totidem annos docuit,) De Iacobo igitur, quemadmodum & alij, mirabilia di-
cit, quod audiens mulierem ſternutantem frequentius, omnes amiſerit dentes, hocq;
ſolo accidente, omnia quæ ad mulierem ſpectant, & formam, coloremque corporis,
& magnitudinem, & in anima quicunque naturæ mores magis conuenirent, enuncia-
rit. Iacobi, inquit, pater poſt multos per orbem errores Byzantium venit, & medicos
ibi repperit, qui nihil in arte ſua perfecte ſcirent, nec ipſi experientia, ſed ex aliorum do-
ctrina cognouiſſent: non ſanantes, ſed nugantes: ambo vero pater, & filius impij erant.
Vtebantur illi aduerſus morbos purgationibus multis, & balneis. Ad chirurgicam
ferro, igneque non admodum erant prompti. Sed & peſſima vlcera diæta pellebant, ve-
560 narum ſectiones repudiabant. Diuites ſanans hortatus eſt, vt pauperibus ægrotantibus
opem ferrent, & ille nulla mercede ſanauit, publico contentus frumento. Ait auctor,
vidiſſe ſe Athenis ſtatuam Iacobi, & viſam fuiſſe ſibi admodum ingenioſi hominis,
ſeueri,

Iacobus Medicus

ſeueri, & granis. Hic Iacobus celebris Proclum Atheuis ægrotum curans, inſſit illum
à crambe abſtinere, holera plurima comedere. Hic, more Pyrhagoræ, malnam co-
Aſclepiodotus ex Muſico Medicus. medere noluit. Aſclepiodotus non omino ingenioſus, vt multis hominibus viſum eſt,
ſed in dubitationib⁹ acutiſſimus, ad intelligendū non adeo ſollers, neq; ipſe ſui ſimilis,
alioquin & tes diuinas, obſcuras, & ſub intelligentiā cadentes, & eximios illos ſenſus Pla-
touis intelligebat. ad Orphicam, Chaldaicamq; altiorē cognitionē, quæ cōmunem Phi-
loſophorum captum excederer, longe etat inferior. In Phyſicis omnium ſui ſæculi erat
doctiſſimus: ſimiliter & in Matheſi, vnde & præter alia magnam ingenij gloriam cō-
ſecutus eſt. In Morali Philoſophia, & quæ de virtutibus eſt, ſemper nonum quid inue-
nire, & contemplationem ad inferiora, viſibiliaque trahere conabatur: nihil quidem,
vt ita loquar, ex antiquis intelligentijs ſeruans, omnia condenſans & colligens in natu-
ram mundi. Natus ad muſicam Aſclepiodotus, deperditum tamen Enarmonicum non
potuit reuocare, quamquam alia duo cantus genera reſcinderet & reprimeret, alterum
Chromaticum appellatum, alterum Diatonicum; harmoniam tamen non inuenir,
quamuis magades, vt dixit, mutarit, & tranſpoſuerit, non minus quam viginti & duas.
Cauſa cur non inueniret, hæc eſt: minimam moderationem harmonicarum dimen-
ſionum, quam dieſin, (hoc eſt, primum ſonum, qui in cantibus percipitur) vocant, è
noſtro ſenſu perdidit, & etiam aliud genus Euarmonicum ſimul corrupit. Aſclepiodo-
tus à Iacobo medicinam diſcens ad veſtigium illum ſequitur, in multis etiam ſuperat.

Elleborus. Nam amiſſum olim vſum albi Ellebori, nec etiam à Iacobo obſeruatum, ipſe reno-
uauit, & illo inſanabiles morbos inuſitato modo ſanauit. Aſclepiodotus nullum è no-
uis medicis, præter Iacobum, probauit, ex antiquis poſt Hippocratem, Soranum Cili-
cem, Maleoten. Quocirca vxorem ſuam Damianen Aſclepiodotus pudiciſſimam, &
quod rarum eſt, magnanimam, viriliſque mentis in adminiſtratione familiæ, quem-
admodum in conſuetudine caſtam nec voluptariam reddidit. Hierapoli in Phrygia
Apollinis fanum Hierapoli. templum erat Apollinis; ſubtus ſpiraculum erat letiferi ſpiritus. Spelunca hæc ſuperne 561
nec auibus prætervolantibus ſine periculo eſt, ſed quæcunque illac volant, moriuntur.
Ar ijs, qui ſacrificijs ſunt initiati, facile fuit ingredi, & in illa ſpelunca ſine vlla noxa de-
gere. Refert auctor ſe & Dorum Philoſophum, cupiditate captos intraſſe, & illæſos
egreſſos eſſe. Dicit ſcriptor cum tunc Hierapoli dormiret in ſomnis ſibi viſum eſſe At-
tin, ſibique à matre Deorum feſtum, quod dicitur Hilariorum, mandatum, quod in-
dicabat noſtram conſeruationem ab inferis. Reuerſus itaque in Veneris vrbem narra-
ui Aſclepiodoto viſionem: Ille rei miraculo obſtupuit, & mihi pro hoc ſomnio non ſo-
mnium narrauit, & minoris rei narrationem rependit maiore. Dixit ſe etiamnum iuue-
nem in hanc regionem veniſſe, ſe naturam eius expertum. Bis itaque & ter veſtem na-
ribus applicans, ne, licet reſpiraret ſæpius, corruptum noxiumque aërem attraheret,
ſed aërem bonum & ſalutarem, quem aliunde adduxerat in veſte concludens, ingreſſus
eſt in ſpeluncam ſcatentem calidis aquis, ſequens ſemper inuiam voraginem, & ad finē
deſcenſus peruenit. Via enim circa profunditatem abrupta eſt: at tunc ob multitu-
dinem aquarum etiam homini inuia erat. Sed deſcenſor fatidico furore correptus ad fi-
nem acceſſit. Aſclepiodotus igitur ſapientia ſua incolumis hinc euaſit, ſed & poſtea
ſpiritum letali ſimilem è varijs ſpeciebus miſcendum excogitauit, negligens & philoſo-
** Strabo. Prouerbium.* phorum, ſacerdorumque rationes, nihil ſecus atque * Myſorum, Phrygumque dicta:
ſed tamen Patricius auſus fuit eodem contra Philoſophorum decreta pergere. Quędam
dixit: ego agreſtis, & ruſtica ſum. Sed ſurgens è ſomno, & innitens, inquit, ſcabello,
ciuilis & comis fuit, non ſolum in ſerio, ſed etiam in puerili aliquando colloquio, vt &
iucundiſſimus cum quibus verſaretur, cum vtilitate eſſet. Deum inuocauit in graui pe-
riculo, vt cataractas aquarum quæ adhuc reſtarent, amoueret. Vxorem vicinam par-
tui vna adduxit. Adhuc in ſponda iacenti contigit illi è veſtigio Dicen videre, egregi-
am puellam, expeditam, tunicam ſine manicis, lutei coloris, & purpureis clauis exſtan-
tibus decoratam: caput vitta ligatū, ſine amiculo, vultu nonnihil ſeuero, & fronte cō-
tracta. Non aliquid ad illum, ſed & ad introitum. Aſclepiodotus Procli diſcipulus, in
ſummis tenebris ſine lumine legit, aſtantesque homines dignouit. Aliquando itaque 564
in Caria ait ſe caput draconis in agrum Pytheæ Caris cadens, & allatum à Pythea ipſo
magnitudine maximi taurini capitis vidiſſe. Refert etiam Aſclepiodotum vidiſſe & viuū
draconem ſublimem in aëre eueretum, à vento conceptum, nubibus condenſatis im-

mobilem

mobilem ſtare, & inſtar magni conti extenſum. Hunc itaque & vidiſſe, aſtantibusque monſtraſſe, cumque nubes magis magiſque conſtiparentur, feram euanuiſſe. a Marinus, inquit, Procli ſucceſſor, genus ducebat Neapoli in Palæſtina, iuxta montem, cui nomen b Hargarizus. Deinde blaſphemans, impius inquit ille ſcriptor addit: In quo monte Iouis ſummi ſacratiſſimum templum eſt, ibi & c Abraham primus antiquorum Iudæorum ſacratus fuit, vt idem dixit Marinus. Samaritanus initio factus cum eſſet Marinus, eorum opinionem repudiauit, quaſi ab Abrahami ſacrificijs recens in nouã degeneraſſet opinionem: & ad gentiliſmũ ſe conuertit. Veruntamen labori & aſſiduis curis incumbens, multorum etiam ingenioſiſſimorum, & antiquiſſimorum gloriam ſuo nomine Marinus obſcurauit. Noluit vero illum Iſidorus interrogare infirmitate corporis laborantem, metuens, ne homo turbaretur. E dictis tamen & ſcriptis eius (quæ non admodum multa ſunt) facile erat colligere Marinum non fœcundum & probè ſubactum Noëmatum agrum fuiſſe, qui ſegetem ſapientis rerum naturalium contemplationis proferret.

a Marinus Procli ſucceſſor: cuius extat de vita Procli illum aureolus libellus.
b Mons in ſacris litteris Garizin. Deut. 11, 29. Iudic. 9. 7. & 2. Machab. 6, 2.
c Abrahamus Patriarcha.
Ex Aeſchyle.

d [Ptolemæus aſtronomicæ ſcientiæ princeps ſcripſit, vt loquitur Plato, placita interpretum ad ſenectutis obliuionem, relinquens ſibi, & condens monumenta] Proclus, videns iſtum defluxum corporis, adoleſcenti metuit. Hic igitur mortuus, tunc beatus, anima, inquam, animæque imago apertè mihi in hoc ſcabello ſedenti aſtitit: credere autem oportet ſermoni, quem viſio philoſophi principis confirmat, & recens alterius fama vere ſecundi poſt illum, & inſuper tertius ſuggeſtus, & qui hæc ſcripſit propter eorum quæ nunciauimus, pompam veritatis ſtudioſam. e Proclus ea ſpe, quam de ſe concitarat, nec Platonis dignitatem aſpernari, nec Iamblichi, nec Plutarchi iudicium oppugnare, nec ſupra cõmuniter vtile conſilium ſapere potuit: ſed quantum
565 creſcebat inſtituti magnitudo in dicendo, tanto minus perſuadere ſibi patiebatur Iſidorus, quod maius eſſet onus, quam ferre poſſet. Sollicitus vero erat Proclus de f aurea reuera Platonis catena, ne nobis vrbem Athenienſem relinqueret. Sollicitus etiam de Marino propter corporis infirmitatem. Verus Philoſophię amor inſeritur, & omni terreno vinculo diſrupto, Athenas odio omnium honorum, diuitiarumq; contemptu venit. Talis etiam Philoſopus g Zenodotus fuiſſe dicitur, qui ſolus dignus fuit deliciæ Procli vocari, de quo maximam etiam ſpem concepit, nec erga illum ſuperbè ſe gerebat, neque ſiniſter erat, nec colloquio tumidus, licet præditus eſſet nobilitate imperio parta, & generoſitate morum, apertoq; ſtudio, curaque verborum. Alios ad graue conſilium conuocatos, non modo ſuperabat Theogenes, ſed iam etiam aliquis erat Philoſophus. Diuitiæ h ſucceſſionũ [in ludo] non, vt nonnulli putant, temporibus Platonis fuere. i Plato enim pauper fuit, & vnum hortum in Academia habuit, cuius prouentus trium erat nummorum. Prouentus vero omnium diuitiarũ ſub Proclo mille nummũ, aut etiam plurimũ fuit, quod multi morientes opes ſuæ ſcholæ relinquerent. Iam enim ad extremum ſermonis, quem reliquimus, deuenimus. k Aſclepiodotus omnibus vitæ ſplendoribus ornatus fuit. Nulli eorum connubium obijciunt, ſed ſoli re ipſa philoſophi ad ſummũ peruenerunt. Aſclepiodotus ingenij dextri, gener magni Aſclepiodoti per filiam, ſponſus iam erat, vir magnæ diligentiæ. Fons erat aquam ſactam & potabilem effundens, vt quod poetarum more dixit auctor, os eius, & reliqua facies domicilium ſit Gratiarum. Si quando enim & illi re aliqua indiguiſſent, omnes ad illum tanq̃ amici ad amicum acceſſerunt. l Iſidorus multum præſtabat Hypatiæ, nõ ſolum vt vir mulieri, ſed vt geometriæ deditæ re ipſa Philoſophus.

d Ptolemæus Aſtrologus.
Tres hic verſus aliunde inculcatos docti obſeruarunt, & luxata multa, ac detruncata in hac ipſa vita.
e Proclus.
f. Prouerb. & Homer.
g Zenodotus.
h Retine διαδοχῶν.
i Plato. Suidas & Laert.
k Aſclepiodotus.
l Hypatia Iſidori Vxor.

Seuerianus conſtanti animo fuit, & quæ cum animo cogitaſſet, re exequi paratus, agendo conſiliũ anteuertebat. Itaq; ſæpe vita eius impegit: non enim facile erat creſcere, & ad amuſſim proficere, vt m Theodorus Aſinæus, profecit ſub Porphyrio, qui ſtatim initio ſola neceſſaria corpori conferrent, & omnẽ vitam caſtè traducere. n Pamprepius breuiſſimo tempore eloquentiſſimus, & doctiſſimus fuiſſe viſus eſt, ſic incubuit primis
566 doctrinæ rudimentis, quas Grammatica & Poëtica docent. Erat oratione Aegyptius, & poeticam in patria cum didiciſſet, Athenas profectus eſt: ſed Athenienſes Grammaticũ eum fecerunt, puerorumque ſcholæ eum præeſſe voluerunt. Zeno natura timidus erat, & videns illum iudicibus charum, & maximæ auctoritatis, ſibi de eo canit, & quod illi minus fideret, quieſcere non poterat, ſed omnibus modis tentauit, omnesque machinas adhibuit Zeno, vt illum amoueret. Sed princeps inter

m Theodorus Aſinæus.
n Pamprepius.

eos qui rerum potiebantur Petrus nomine, vir impudens & improbus: cuius erat forte
opinionem examinare, ſed forſitan & hic euicerunt Pamprepij lenta ſemper reſpōſa
& longius bellum protrahentia. Pamprepius in Aegypto agens, Iſidoro verbis ſigni-
ficauit, quod non faueret Illo; ſed iam proditionem molienti ſimilis eſſet, & Romano
imperio inhiaret. Hæc rupes ſuperius in latitudinem extenſa, inferius anguſtior quidē,
ſed quæ ſuffulciat ſuſpenſam latitudinem valde ſublimē, ſuperantem ei ſubiectam, &
ſuſtinentē montis crepidinem, Similem dixeris illam magno collo ſuſtinenti caput in-
geos, dignumq; viſu. Rurſum ad Iſidorum orationem reuocemus. Non inflatus erat

* [illegible]

Iſidorus, nec in colloquio difficilis, nec Stoicam * affectationē ignorauit: nunc q; vide-
batur hilaris, & lætus, & corpore venuſto, & animo ſurſum erecto, ad hæc alienus à
mortis curâ. Improbum hominē, & vita infami, contra Athanaſium ſectantem for-
tiorem ſententism. Hæc Iuliani vaſculis immiſerunt. Iſidorus arculam, aliaque vaſcu-
la diſpoſuit, vt parata, & in promtu eſſent, tanq̄ in mercatum miſſurus, turbam homi-
num collectā ad profectionē. Imperauit etiam ſeruis, vt iam ſtrigiles pararent, & phi-
loſophos in carcerem denuo coniecit, eo quod ſecundo conuicti eſſent. Iulianus ſilen-
tio excepit, tulitq; in tergo multas plagas tympanis illatas. Nam multis fuſtibus cæſus
eſt, nihil omnino locutus, videns ſupellectilia ad nauigationem parata: Cur hoc, inquit,
facis? cuſtodes portuum te capient: deceſſit igitur non multo poſt, & domi meæ diuer-
ſabatur. Iuit igitur Athenas, Proclo ſepulcralia cum thure allaturus. Extrema malitia,
& incurabilis, meretur ſtatim ſuppliciū, quæ vero paulatim deflexerit, venia ſtatim digna
eſt. Plurimis vero media peccata admittentibus, iuſtitia differt malorum remedia: ſiue 567
q̄ ſubſidium habeant à virtute, ſi forte effugerint magis ſectiones, & vſtiones: ſiue quod
ob facinoris magnitudinē feſtinato ſint remedio indigui: ſiue q̄ quibuſdā, anteq̄ pecca-
ta puniuntur, pro bonis gratia debeatur. Philoſophorū faſtus in mouendo poteſt etiā
virū barbarū exaſperare: etſi philoſophi putant tolerare oportere, & caſum æquo ani-
mo ferre. In mulierem ſacram, cui miro modo diuinæ auræ particula inſita erat. Aquā
enim puram cum infudiſſet vitreo poculo, videbat in aqua poculi rerū futurarū ſpecies,
& illa prædicebat ex viſione, quæ omnino futura eſſent: huius experimentum nos quo-
que cepimus. Anatolius Ioannem flagris cæſum bonis cum exuiſſet, ſtatim vitam finijt.

* malim [illegible].
Aqua ſtygia.
* *Boſtra ciuitas.*

Conueni neceſſario Emeſionem. Non enim æquo animo tuliſſem eius * ſtultitiam, ſed
legatio adire me compulit. Arabiæ aqua ſtygia ſubterlabens exonerat ſe in * Boſtra A-
rabiæ, quæ ſub Seuero Imperatore in ciuitatem redacta eſt, cum olim præſidium fuiſſet,
in gratiam victoriarum Dionyſiorum à Regibus Arabicis muris cinctum. Cum intellexiſ-
ſet Io toties decantatam, & nomen ciuitati ab œſtru bouis inditum eſſe, amauit illam
propter originem fabuloſam quæ eſt * de Io vagante. Hic vero cognouit eſſe Thean-
dritem Deum ſpecie virili animiſq; vitam caſtam inſpirare. Dicitur in eo loco aqua Sty-
gia eſſe, in quo Arabiæ campus eſt, qui ab ortu Solis Diam vſq; deſertā vrbē extenditur.
Deinde repente hiatus aperitur in immenſam voraginem, ſaxis vndiq; impendentibus,
& aliquibus plantis ſilueſtribus, horridis, & incultis è petris naſcentibus opacatur. De-
ſcenſus à ſiniſtris ingredienti anguſtus & ſcabroſus, longus ſtadijs quindecim, niſi q̄ nō
ſolum viri, ſed etiam feminę valde expeditæ illā ingrediantur. Deſcendenti horti & agri
plurimi in ſequenti valle occurrunt. Sūma pars & anguſtiſſima, habet receptaculū, quo
omnis vndique aqua ſtygia influit, quæ quod ab altiſſimo loco fertur, in aëre ſpargitur,
deinde iterum inferius concurrit. Spectaculum hoc, & naturę opus religione plenū, &
terribile eſt. Nemo eſt, qui viderit, quin timore ſanctu repleatur. Quædam e donarijs 568
quæ aquæ injiciuntur, deferontur in profundum, tametſi leuia, quibus ipſe Deus propi-
tius eſt: quib⁹ vero minus, ea licet grauiſſima, ſupernatant, & expuitur foras admirando
quodā modo. * Iurare per campum illum & aquas, incolæ experimento edocti horrent,
quare minimū iurant. Si quis aliquando peierauerit, intra annum corpore hydropę tu-
mefacto moritur, nemoq; vnquam pœnam euaſit.

Ad Homeri locū reſpexit Iliad. ő. Ver. 37. & ibid. Euſtath. & Mela de Alpheo.
* Ouid. Metam. Horat Lamb. & Girald.

Fertur & Bacchus Lycurgum & cęteros Arabes comites eius vino domuiſſe, cum ex
vtre exercitum irroraſſet hoſtilem, vnde & vrbem Damaſcum appellauit. Quidam ve-
bi nomen à quodam gigante tribuunt, cui nomen Aſcus, quem Iupiter illic domuit; alij
alias huius nominis rationes reddunt. Auctor ex hac vrbe originem duxit. Vt ſtudium
aptum ad Rheroticam, omnemque curam ad os, & linguam conuerteret, ab anima au-

* *Virgilius VI. Aeneid. v. 323.* Cocyti ſtagna alta vides, Stygiamq; paludē, Dij cuius iurare timent, & fallere numen. *At Iuppiter lege Velutis ſolus iurat*, Stygij per flumina fratris,
Per pice torrentes, atraque voragine ripas. *lib. 9. & 10. & 12. Aeneid.*

tem rerum ſanctarum, ac diuinarum cogitationem auertere. Hæc, inquit auctor, intel-
ligens, aliquando oratorias exercitationes reliqui, & ſic nouem anni elapſi ſunt, viximus
ſimul omnibus & noctibus & diebus, menſes octo. Videram, inquit, Bætulum in aë-
re motum, veſtibus interdum tectum, aliquando vero etiam manibus medici portatum.
Nomen medici, qui Bætulum geſtabat, erat Euſebius, qui etiam dixit accidiſſe ſibi ali- *Emeſa Vrbs.*
quando nec opinanti ſubitum impetũ errandi ab Emeſa vrbe, pæne media nocte, quam
longiſſimè ad montem illum, in quo Palladis templum veteri magnificentia conditum
eſt, & iuiſſe ſeſe celerrime ad cacumen montis, & ibidem tanquam è via feſſum reſe-
diſſe, & vidiſſe globum ignis celeriter decidentem, & Leonem ingentem in globo con-
ſtitutum, & illum ſtatim euanuiſſe: ſeque, igne iam extincto, ad globum cucurriſſe, &
illum tanquam Bætulum accepiſſe, & rogaſſe cuius Dei eſſet, & reſpondiſſe illum eſſe
Gennæi. Gennæum Heliopolitæ colunt, erecta quadam Leonis forma in templo Io-
uis. Iuiſſe eadem nocte via non minus quam decem & ducentorum ſtadiorum, vt aie- ** Heſych. Gyrald.*
bat, continuo. Euſebius non erat dominus * Bætuli motuum, vt alij aliorũ, ſed hic pete-
567 bat, & orabat: ille vero iocũ dabat oraculis. Hæc, & multa ſimilia nugatur dignus pro-
fecto Bætulijs lapidibus: quin etiam formam eius deſcribit: Globus quidem, inquit,
egregius, colore ſubcandido, diametro longus palmo, ſed interdum maior apparebat,
interdum minor, interdum purpureus, & litteras oſtendit nobis in lapide deſcriptas,
idque colore Tingabarino, vt vocant, & in muro fixit. Vnde ſciſcitanti oraculum dedit,
& vocẽ emiſit è tenui fiſtula, quã interpretatus eſt Euſebius. Vanæ mentis ille alia multa
miranda de Bætulo narrat. Equidẽ putaram diuinius eſſe oraculum Bætuli, Iſidorus dæ-
monium potius eſſe dixit. Eſſe enim aliquem dæmonem mouentem illum, non vnũ ex
admodum materiali, nec omnino immateriatis, nec omnino puris: Bætulorum alium
alij incumbere, vt ille criminans dicit, Deo Saturno, Ioui, Soli, & alijs.

Maximinus inquit, religione erat gentilis, oculis adeo terribilibus, vt intuentium *Maximinus, an*
auerſaretur oculos. Cuius ſibi conſcius, vt plurimũ terram, non ipſos homines obuios *hic Imperator?*
reſpiciebat, & etiam multa vidit viſa, quæ alij nõ videbant. Poterat & dæmones noxios *Vide extum.*
immittere, & aliunde immiſſos coërcere. Cum impiè quid ageret Byzantij, gladij pœnã
affectus eſt, nec philoſophicã vitam intelligens, ſi quis è multitudine iniuriam ei inferret.
ignorabat ciuilia, & grauia negotia. Cunctatio longior ei fuit, quã ſpes feſtinandi in Ca-
riam vel Athenas ferret. Venio ad precationes, quas ad Deum habuit, & Cylenio tar-
dante, & negotia differente, nihil Iſidorus perfecit, parcens precioſiſſimæ rei, *iuxta ſen- ** Vide Monoſt. & Stobæum,*
tentiam ſapientis, tempori. Videns meipſum diuino lumine illuſtratũ, quantã pu- *πολυτελέστατον*
tas animi contentionẽ fuiſſe? Inſanus factus cum eſſet, arrepta ſecuri, ſibi virilia ampu- *ἀνάλωμα χρόνος.*
tat. Et ego hæc Iſidoro nunciaui, qui ſemper ſapienter, & diuinitus ſacris ſermonib[us] at-
tendit, cũ putaret ſe de corpore periclitari. Hoc vero exemplũ proprię voluntatis eſt, hæc
grati animi ergo, pauca pro multis reddenti. Nauigabamus Samum, corpus vero tume-
bat à pedibus infra incipiens, vſq; ad inguina & verenda: conſopitus ſum in naui: deinde
in ſomnis polliuor, vittam, ſacrã veſtem, ſtolam, faciei ſimulacrũ, faſciam. Tantum phi-
loſophiam audimus contemni nunquã Athenis, quantum vidimus vituperari ab Hegia.
* Archiadas patrem & alios multos ſuperabat, non parũ virtute. Philoſophica minus
568 curabat, tanquam adeo ineptus, propter patrimonium blandiens, vita pius ſi quis alius. ** al. Archidas Hegia. Vide Suidam.*
Eupithius ingenioſior erat, moribus tamen idiota: imo etiam idiota & ſimplicior: im-
becillum illius erat corpus, & non multum à morte ſeiunctum. Hic quidem ſtatim æ-
gre audiuit defenſionem, quaſi ſpei illius conſilium ſpecioſum non ſatisfaceret. Talia
multa dicens & occinens, perſuaſit * Marinos Iſidoro, vt reciperet decretum de ſucceſ- ** Marini ſucceſſor Iſidorus.*
ſione, & ſucceſſor creatus eſt. nomine magis quam re ipſa, Platonicæ doctrinæ. Quod
ſi diuinior res eſt, vt tu ais, Hegia, (dicebat illi Iſidorus) ſacerdotalis adminiſtratio, idẽ
ego affirmo: ſed primum homines eſſe Deos futuros neceſſe eſt. Ideoque & Plato di-
xit, maius bonum homini accidere non poſſe, quam philoſophiam. Sed hoc contigit
nunc † ſtare in acie, non nouaculæ, ſed vltimæ reuera ſenectutis. Ignorabat ſe aggredi
ad corrigendas res incurabiles & nequiſſimas, nihil amplius vero profecit. Vere in- *† Vide ap. Platon. & prouerb.*
eunte, mortuo Marino, voluit Iſidorus Athenas deſerere: monebat autem Syrianum
& Hegiam Iſidorus, quam neceſſarium ſit, Philoſophiam labentem reſtituere.

[*Quæ verbis ornata prætermiſſa ſunt, ea neceſſe eſt cum excerptis coniungi.*]

Per artem quandam dubiam, & extra humanam ſpem conſtitutam, in ſecretis arcana

DAMASCIVS.

pro ſe ipſis diuinæ ſpei quærentes, & pro alijs Aegyptijs, totius ordinis. Sed hinc alicun-
Seuerus Rom.
de à tertio ortu, qui circa mundum eſt ligare funem reuocatæ ſeruationis. Seuerus
Patricius Rom. & alia narrabat multa Alexandriæ agens, & lapidem ſe vidiſſe, in quo
Lunæ erant mutantes variè formam ſecundum Solem, quandoque creſcentes, interdū
decreſcentes; lapidi ipſe etiam Sol inerat. Vnde dicuntur hi lapides Synoditæ vo-
cari. & dixit ſe etiam Solarem lapidem vidiſſe, non qualem multi vidimus, radios ex
ſeſe aureos effundentem, ſed diſcum Solis forma in medio lapide eſſe, & inde ignis
globum videri, ab illo vero radios exilire, vſque ad circumferentiam: eſſe enim globo-
ſum, & integrum lapidem. Vidiſſe & Lunarem non aqua maceratū, qui deinde exhibet
Lunulam, & ideo aquilunarem vocatum: ſed natura ſe vertentē ſecundum motus Lu- 569
næ. Mirabile eſt hoc opus naturæ, ſed multa obſcura & nō intelligibilia de eo narran-
tur. Multi dicunt perijſſe Aegyptium. fama tamē ſalutis nuncia vulgabatur, & forſitan
res inuoluntaria ſit, & idem fortaſſe etiam rebus immortalibus accidat: optima mo-
nens, & oratione hortans eos, qui in opere torpeſcerent.

Animi ſpecies tres. Plato Velſius in Cebetis tabulam.
Aurea ſæcula.

Cum tres ſint animæ ſpecies, triplex etiam politicæ ratio, quarū quælibet tres illas ha-
bet, ſed vna præcipua forma eſt, à qua appellatur, ac prima quidem rationem ſecuta eſt
ducē, cuiuſmodi vita & Reſp. ſub Saturno fuit, quæ aurea ætas dicitur, vel genus pro-
ximum Dijs, vt fabulę modo poëtæ in tripode Muſæ ſedentes tradunt. Alia quæ ira-
cundia inflammata, in bella & pugnas ruit, & vt ſummatim dicam, principatus & glo-
riæ cupiditate æſtuans: cuiuſmodi fuiſſe audiuimus eam, de qua crebræ narrationes hi-
ſtoriarum. Alia, quæ appetitu regitur, luxu & delicijs diffluens, corrupta, abiecto &
muliebri animo ignauiæ dedita, incerta ſorte iactata, auara, vilis, ſeruilis, qualis nunc eſt
hominum vita. Propendebat in peregrinationem non vanam, aut delicioſam, inhiantē
hominum ſubſtructionibus ſpectandis, aut vrbibus magnis ac pulcris: ſed ſicubi quid
mirandum audiret, vel auguſtum, ſiue occultum, ſiue apertum, ipſiſmet oculis videre
volebat. Ipſam animam in ſacris precibus totum diuinitatis oceanum eſſe dixit,
primo à corpore in ſe collectam: deinde à ſuis moribus recedentem, & à rationalibus
notionibus deflectentem ad res, quæ menti cognatæ ſunt. tertiò diuinitus afflatam &
mutatam in inſolitam ſerenitatem, non humanam, ſed Deo conuenientem. Hunc lau-
dans Iſidorus in ore habuit. Cōmodior enim perſuaſio, perceptioq́; præ alijs materijs,
vulgo ab hiſtoria, & maxime à recentiore potius quam antiquiore, & audientibus ali-
quid notius afferens. At illi in diſciplinis etiam Aegyptijs Iſidorum ſocium, ſodalemq́;
aſſumſerunt inueſtigandi veritatē ſacram, quæ in profundo lateret, & illis ſæpe in quæ-
ſtionibus antiquæ ſapientiæ lumen accendit. Omnis illi ſolertia non à libris & diſciplinis
alienis per memoriam ſuppetebat, ſed habitum quendam firmum, & fœcundiſſimum,
qui omnia comprehenderet huius veritatis, ab initio habuit. Et occidet hominibus, vt 570
qui diuinum eius ortum ferre nequeant, coactus eſt curam filiorum gerere, vt bene in-
ſtituerentur. Verborum in explicando parcior fuit, quam vt ſatis ſenſa animi explica-
ret: neq; enim natura, exercitatioq́; eum hic deſtituebat, ſed ſtudium ipſe ad perſpicui-
tatem conuertebat. Nominum concinnitatem & oſtentationem alijs relinquens, rem
ſectatus eſt: non plura verba loquutus, quam ſenſa mentis eſſent, neq; plura ſenſa, quā
rerum natura pateretur, Iuſtitiā, quæ Deum veneratur, in lucem ferens. Gaudebat Iſi-
dorus viſo Proclo, ratus in eo ſe venerandū, & grauem Philoſophiæ vultū verè videre.
Cum etiam Proclus Iſidori faciem vt diuinam fuerit miratus, plenamq; intus Philoſo-
phiæ vitæ. Saluſtius nō amplius forenſi, ſed oratoriæ arti intendit animū. Publicatas etiā
Demoſthenis orationes memoriæ mandauit omnes. Adhæc ſatis erat diſertus, non
recentiores ſophiſtas imitans, ſed eum vetere ſcriptionis ſplendore certans, oratio-
nesq́; ſcripſit non multo illis inferiores. Nudis pedibus orbem terrarum, vt fertur,
ambijt. Ἕδη, capit pro ipſis delubris, Ponitur eadem vox & pro ſtatuis: item pro tem-
pli pauimento. Millies inſomnia vidit, vt vno verbo dicam. Semel vero etiam verum
viſum apparuit hominem circumſpiciens, pro accuratè contemplans, pręter conſuetū
morem loquendi. Liberi erant ab humanis impedimentis, quæ plerunq; ſunt. Nemo
in diuinis rebus adeo hebes eſt, quin ſentiat omnē Dei vim maximè autem in puniendis
improbis. Non aberrat et à vera Muſa, vel à ſacra veritate. Socij alius opinionis, & ſe-
ctatores, & ad Philoſophiam roborabantur, quanquam initio philoſophandi dexteri-
tatem non aſſequerentur. Vero viſu, ad familiarem humanumq; ſenſum à portentoſis
ſpectris

Digitized by Google

ſpectris rediit,& elocauit ad tempus matrimonio aptum. Sed etiam Philoſophiæ indu-
to pallio,tanquã ſponſa philoſophica in diuinis rebus exercente religione,& quæcunq;
efferri,& quæcunq; non efferri poſſunt. Ille Aphrodiſiadem ſeceſſit,& cum vxore ſine
liberis vixit. Hilarius philoſophus, amans voluptates venereas, Proclo non eſt viſus *Hilarius. Vide*
magiſtro. Dixit perſuaſum longiorem ſibi fore in corpore vitam,ob dexteritatem vxo- *Suidam.*
ris:& hæc dixit, non gratum ſibi eſſe confitens, vt alicui videri poſſit, ſed ægrè ferens
571 moram in corpore, & ad vxorem referens, quantum homini licet,mortis dilationem,
vxoriſque laudauit facilitatem,& collæratus eſt. Deus primam matrimonii ſpem mi-
ſeratus, dedit illi ſignum futuræ ſtirpis, & tandem vxorem ſuam maritus grauidam vi-
dit. Aſclepiodoto tenebræ, quo minus legeret, impedimento non erant. Narrauit & *Aſclepiodotus*
alia,quæ audiiſſet,& de eius viſu multa digna admiratione. Vox cuiuſnam eſſet incertũ, *ſup.pag.561.*
nauem ſiſtere iuſſit, & de ὑμμανδῖον eſt, quod ipſi videmus & audimus. Et vſq; ad mor-
tem caſtus vixit,nec quiſquã eſt,etiam inter inimicos, qui eum reprehenderit. Mari-
nus inepto ingenio, nec excellentem Parmenidis expoſitionem præceptoris ſui tulit,
ad ideas verò cõtemplationem demiſit,à ſupernaturalibus vnitatibus: Firmi & Galeni
notionibus vt plurimum motus,aut incorruptis conceptibus mentis beatorũ virorum.
Iuſtitiam coluit,& quæ Philoſophum decent, nõ adulatorios mores,aut ſordidos. Ma-
rinus propter ſeditionem Athenis Epidaurum ſeceſſit, ſubodoratus,inſidias vitæ com- *Marinus.*
paratas. Marinus & ipſe Proclus non vna ſolùm, ſed ambabus manibus Iſidorum am-
plexi ſunt. Proelus videns illius animi indefeſſam alacritatem, diſcendi ardorem inſa- *Proclus.*
tiabilem,multas in illins animnm deriuare doctrinas & ſacras & philoſophicas gaudens
perrexit,ſinus mentis illi pandentis,& audiendi cupidinem adferentis. Ceſſit metuens
vtriuſque reprehenſionem, querelam, & indignationem. Concitauit incredibilem
quendam motum,eumq; non à natura profectum. Fuit ſanè Attica mulier,quæ multas
norat artes perſuadendi, vt ipſe docuerat, non vna manu, vt loquimur, ſed ambabus
largiens. Talis fuit corpore & animo, vt ij,cum quibus colloqueretur, quando tempus
erat,ſeueritate & cõſtantia morum verborumq; obſtupuerint. Gratioſus erat apud gra-
tioſos. Loco philoſophiæ, otiiq; felicis,ad rempub. ſeipſum,& ad magiſtratus contulit.
Natura contentioſus erat,& inſuperabilis in quauis re,cui animum applicuiſſet. Gloriç
amãs ſi quis alius,obiurgatoriis verbis,operibusq; vſus, & quæ virtutẽ animi foras pro-
ducerent. Cũ ſuperioribus ſemper contendit. Solus voluit in pretio haberi,cùm deeſſet
illi comitas,qua ſuperiorem revereret: plurimi verò reſpiciendo ad antiqua ſperabant.

Pamprepius inſtrumentum idoneum fuit neceſſitatis reſtantis honeſtati. Pro- *Pamprepius.*
cedente tempore dixit, pro eo quod inſtat.

Damaſcius enumerãs eos qui ſacram & indiſſolubilem fidem noſtram inſanè op- *Damaſcius.*
pugnarunt, etiam vt apparet, inuitus & coactus veritatis vi hæc ſeribit. Conatus eſt Iu-
lianus Imp. ſed vltra quatuor annos non progreſſus eſt. Cogitauit & idem poſtea Lu- *Iulianus Imp.*
cius dux militiæ Byzantij ſub Theodoſio,qui conatus Imperatorem interficere, in pala- *Theodoſius Imp.*
tium venit,& ter tentans gladiũ educere, perterritus deceſſit. Vidit enim repentè mu-
lierem inuſitatę magnitudinis, & terribilem, à tergo Theodoſium amplexantem. Poſt
hæc magnus orientis ductor Zeno id conatus eſt, ſed violenta morte præpeditus fuit. *Zeno.*
Nam cadens ex equo crus confringens exſpirauit. Deinde Seuerianus noſter eiuis no-
ſtro tempore, cum aliis non nullis compluribus, parum abfuit quin mulctaretur morte
propter conſciorum perfidiam, & aliorum fortaſſe, & Armorichi filij Aſperis, qui [illegible]
coniurationem Zenoni detexit. Præter hos & Marſus & Illus, quorum Marſus in ipſa
rebellione, morbo extinctus eſt. Illus verò comprehenſus gladio necatus eſt. Caput
in hoſtium exercitum iaculatur, ſupernè è rupe præcipitatur. Ammonius amans tur- *Ammonius.*
pis lucri, & omnia ad quamcunque vtilitatem referens,paciſcitur cum eo, qui tunc in-
ſpectutus venerat, quænam eſſet præualitura opinio. Supellectilia erãt omnis generis
librorum,cum liberis operã dabat gratia reipub. Verbis primum, inquit auctor, ſpe-
cimen edidi, Rhetoricæ pallium induens: quare erat pallium etiã oratorium,vt philo-
ſophicum. Natura homines otioſæ vitæ,virtutem tribuit, quum meo quidem iudicio
ſic ſe non habeat. Virtus enim in media repub. in ciuilibus officiis & ſermonibus ver-
ſans,animum ad fortitudinem exercet, & experientia magis confirmatur quid ſanum
ſit, & integrum: quidque fictum & adulterinum latitet in hominum vita. Hoc omne
reprehenditur, & citiùs emendatur: Boni verò & vtilitatis quantum eſt in rebus pu-

DAMASCIVS. publicis,quantum & cõfidentiæ,& fortitudinis. Quare orationes priuatim habentes, & multa optimè & grauiter de iuſtitia & temperantia philoſophantes, ad res coacti de-

Proclus. ſcendere,valde ineptè ſe gerunt. Proclum Athenas ire adhuc in corpore exiſtentem. 575

Agapius inſtar cubi, vide prouerbium. Agapius grauis ſimul & facilis,antiquam linguam ſupra vulgarem imitatus,omnea in ſe Byzantinos conuertit. Admirationi fuit Alexandriæ diſertis hominibus: omnibus enim artibus inſtructus erat. Valebat Grammaticos, & Rhetores examinare & iudicare, &, vt paucis dicam, in ſapientia quadrangulus eſſe videbatur, & etiam erat.

Geſius. Magnum honorem Geſius conſecutus eſt, non ſolùm quod arte medica valeret, & docendo & operando: ſed etiam ob omnem aliam eruditionem, Dialecticis ſeſe inſtruens.

Domna Iſidori vxor. Iſidoro Domnam vxorem ducente, natus eſt filius, quem Proclum nominauit. Domna quinto poſt partum die mortua: maritum philoſophum mala fera, amaroque coniugio liberauit.

Æſculapius. Æſculapius Beryti non eſt Græcus,neque Ægyptius, ſed aliquis Phœnix indigena. Nam Saduco nati ſunt filij, quos Dioſcuros Cabiros interpretantur. octauus natus eſt Eſmunus,quem Æſculapium interpretantur. Hic viſu pulcerrimus,& iuuenis,qui viſus admirationem excitaret, quem, vt ait fabula, Aſtronoë Dea Phœniſſa mater Deûm adamauit. Solitusque in ſaltibus venari, vt vidit Deam ſibi inſidiantem, & ſe dum fugeret inſequentem, & iamiam comprehenſuram, pudenda ſecuri ſibi amputat. Ipſa hoc caſu dolens, & Pæana vocans iuuenem, recreatum vitali calore in Deus retulit, à Phœnicibus Eſmunum vocatum ob calorem vitæ. Alij dignantur Eſmunum octauum interpretari.

Octauus filius Saduci erat, qui in denſis tenebris magnam lucem accendit. Hanc iuuenis orationem exceperunt, & valde admirati ſunt Mariniani. Nodum tamen difficultate argumenti rupta: me orationis vis attraxit, vt ad ſequentia me ab illa reuocarem, & inſtante vita, eos ſucceſſores imitarer, quos Proclus elegerat. Quodque nouum auditu,cum generoſa, ſolidaque grauitate videbatur præſentibus gratus. Plurima conatus ad communem auditoribus vtilitatem, interdum verò iocando de illa grauitate remittens, & peccantes ingenioſè carpens, vt riſu increpationem tegeret. Altitudine & longitudine egregius, vt antiqua & fabuloſa iam vera ſint, & à me petebat occultam admiſſionem.

Theoſebius. hæc eadem ſupr. Theoſebius caſtitatis annulum, quem accedens vilis quiſpiam dedit, adornans 574 vxori dedit,dicens: Olim tibi annulum dedi coniunctionis filiorum procreandorum, nunc tibi do temperantiæ, qui tibi ad caſtam domus cuſtodiam adiumento futurus eſt. Illa verò libenter accepit, & reliquo tempore cum viro caſtè vixit. Hoc munimento non in vxore ſolùm, ſed etiam in ſe magnitudinem animi teſtari ſolebat. Etenim iuuenis cùm eſſet, teſtatus eſt etiam ipſe, eruditionis certamen ſubiiſſe ſe cum hoſtibus, qui generationem procurarent, tam extrinſecus imminentes, quàm intus proditionem molientes. reclamans autem omnibus ſenſibus, maximè tactui reclamabat. Hunc enim eſſe reuera terreſtrem, rebellem, trahentem animam ad perennem fontem generationis.

HIMERII SOPHISTÆ

CCXLIII. *Declamationes.*

LEGI quaſdam Declamationes Himerij Sophiſtæ.

Ex oratione Hyperidis pro Demoſthene. Ex Theoria.

Suſpecta & pericoloſa omnibus hæc deliberatio eſt, magnamque habet difficultatem, antequam auditori perſuadeat. Ad populum hæ duæ habitæ, & quàm optimè elaboratæ: ſiquidem non ſimplicibus, & nudis nominibus vtuntur, ſed iis, quæ emphaſi quadam conſilium clarius exhibent.

Huius Declamationis hoc proœmium:

PHILIPPVS, Athenienſes, non Demoſthenem ſolum hoc vno edicto, ſed & reliquos veſtros Oratores, qui cum illo ſe totos reipub. dederant, exiſtimauit ſe ablaturum. Hactenus quidem Philippum Attica prohibuimus, vbique ad hæc vſque tempora libertatem integram cõſeruauimus. Nunc enim ſponte calamitatibus premi

velle

Digitized by Google

velle videbimur, nec Philippi imperium detrectare, qui ad barbatos primùm conuer-
ſus,& totam illic regionem depopulans,deinde ad vicina vrbi noſtræ, totique Græciæ
loca vndecunque nos infeſtans deſcendit, venatores hac in re callidos imitatus, qui eo
tempore tantùm feris parcunt, quo ſe ad venandum magis comparant. Nihil tamen
nobis ut victis eripuit, nec Peloponeſus perfoſſa, neque ruina Phocenſium, neque
375 Eubœa cum Medorum trophæis tyrannide oppreſſa, nec Arcadia in ſeruitutem re-
dacta, nec Eles Fortuna, nec noſtrum imperium coëgit immutare. Quin & tenta-
tam Cherſoneſum cognoſcimus, & Helleſpontum inimicum habebimus. Quænam
obſecro, peſtis, aut terræ-motus tot ciuitates exinaniuit, tot nationes euertit, ac per-
didit, quot ipſe Philippus, eiuſque tempora? Probè enim ſciuit fore, ſi quis Demo-
stheni auſcultauerit, nihil ſe vnquam hoc impediente conſequi, nec eorum, quæ habet,
quidquam occupare poſſe. Nec dona ſolùm dat ad vrbes corrumpendas, proditorum
conſiliis excitatus, neque ſolùm præmia pro patris noſtra proponit, neque modò in
populum improbos inducit, ſed in oratores ac rhetores dolos machinatus eſt, quam
rem omnes feſti loco, ac veluti Panegyrin duxerunt, tum ille non verbis, ſed more ſuo
tacitè cœpit nocere. Imponebat etenim mari terrã, ſuperq; medios montes nauigabat, Fort. de Xerxe.
terræq; vice mari, mariſq; loco terra vtebatur, & vrbs in triremes pro Attica demigrãs,
omnia quæcunq; in palatiis ſolent, ſuper aquam exhibuit. Non Macedones finibus in-
ſiſtunt ſuis, prius ſcilicet clementer exactis tributis à nobis cõſeruati, ſed exacta ciuitate
noſtra ex imperio, irrepſerunt in eum locum, quem nobis maiores noſtri reliquerunt.

Quænam Philippum lex ad mare duxit, & illud elementum contingere coëgit, cui non multum diſſimilis eſt?

Quandoquidem enim lex, & rerum occaſio idem poſtulant, vtilitate incitatus vtrique morem geram, quando aliud vſus ſeu occaſio, aliud leges ſuadent, Omittens legis verba, vtilitatem ſequor.

Et quis veſtrum ignorat, quomodo illi olim noſtris legiſlatoribus valere iuſſis, & Solone, Dracone, aliiſque omnibus neglectis, Macedonum Philippique amicitiam, legis loco, & patriæ, reique precioſæ duxerint.

Infamia notatum à Deo [pro in columna triumphantem] ob ea quę ſuſus fuit. Suſpectum habeo Æſchinem. Turbat enim me comœdia Phocenſis, quam nobis non in ſcena adumbrate, ſed re ipſa egregius ille hiſtrio, tertias partes ſortitus, exhibuit.

Veruntamen cùm hęc ita ſe habent: hominem riſu excipiunt, & Piſiſtratum ſępenumero appellant, neque erubeſcunt, vt ignauum, & mollem ſcommatibus petere, nunc etiam metuentes ne tandem etiam vrbem tyrannide opprimat, quæ maximè à ſe mutuò differunt.

Qui integris claſſibus ad regere Pyræeo delatus eſt.

Hæc corrumpunt rempub. Philippo verò viam ſternunt.

Ex oratione in qua Demoſthenem inducit de reuocando Æſchine conſultantem: vulgato rumore Alexandrum exſules reuocaturum.

CVM vtrumq; acerbum ſit, & edictũ ſponte ſoluere, & hæc ſuſtinere præter volun- Æſchin.
tatem ex mandato, minus malum exiſtimaui ſponte ſoluere, quàm inuitè tolera-
376 re. Nam fieri quidem poteſt, vt hoc aliquando humanitatis gloriam conſequatur: qui
verò aliis obediunt, ſibi ipſis infamiam, imperantibus verò honorem conciliant.

Æſchines confert cum regibus ſermones pro ſuggeſtu, & poſt exſilium propter Cteſiphontem amplius ſollicitat reges.

Homo vniuerſam Aſiam armis peragrans, & ingenio id demum adnitens, ne habeam cum quibus contendam.

Per eos tantùm elatus eſt Philippus, per quos Græcorum animi deciderunt: à quibus commilitones, loci opportunitates, omnis fortiter gerendarum rerum occaſio data erat.

Thebanorum quidem calamitas aduocabat Græcos: Alexander verò hanc vrbem post Thebas reuerebatur, quanquam & tunc aliquid habuerit, quod vrbi huic obiiceret. Non enim Thebanorum victorum ſacra excluſimus, ne ad eorum lamenta Bacchum hymno inuocaremus. Quemadmodum enim vrbs, ſi vir ſincerus comparat, qui gratiam queat referre, gloriæ particeps futura eſt, ſic & malo referente gratiam, infamia notatur. Theba.

Neque

Digitized by Google

Neque alio ſcribente, & contra leges agente, ego obmutuerim; ſed conſcenſis roſtris Solonem inuocans, & rempub. compellans, dixerim: Leges non abrogo, neque exſules recipio ex mandato, ac ne iubente quidem Phocenſium percuſſore, neque fœdus ineo, ſed quamdiu portus habuero, quamdiu robuſtam ætatem, quamdiu trophæa numeranero, quamdiu adhuc vna è Pyræeo triremis adducetur, non deſeram leges, neque rempub. relicturus ſim, nec patiar huius ciuitatis gloriam diripi, nec veritus Fortunæ caſus, ego ipſe mihi manus inferam, antequam ſeruitutem videam. Redeat igitur Demoſthene, non Alexandro iubente, Æſchines, præter legem agente oratore, non imperante rege, redeat quaſi exſul miſericordiam conſecutus, non tanquam ex præce-

Athenarum laudatio. pro nobis metuendus. Hæ Athenienſium voces è quibus vrbem agnoſco. Vos enim eſtis, qui pro inſtitutis maiorum, & pro libertate, terra mariq; trophæa fixiſtis. Tanto exercitu aduenit Xerxes, terram & mare permutans, vt petentes glebam & cyathum loco concionia in barathrum coniecerit. At ipſa ciuitas elementis his fortior permanſit. Quoniam licet aliis, vt ſic dixerim, ſingula eorum, quæ geſta ſunt, eadem natura eſſe videantur, ſpecie tamen diſtinguuntur: verbi gratia aliquis proximum percutit: in certamine ſi vicerit, coronam habebit, extra certamen pœnas dabit.

Deplorauimus vrbem hanc olim à tyrannis euerſam, tamen vltrò quàm defendere debuimus, eam Medis incendendam tradidimus. Ille cum Philippo, etiam poſt calamitatem Chæronenſem, ſocietatem non iniit.

Fuit nobis aliquando illa conſuetudo, vt Græciæ præeſſemus, & pro libertate contra tyrannos depugnaremus.

Ortum à Miltiade hæc lex habuit, floruit ſub Themiſtocle, peruenit vſque Ci- 577
monem, ſeruata eſt ſub Pericle, culta ſub Alcibiade, & ego eam ſeruatam voluiſſem, ſed libidine aſſentationeque proditorum abrogata eſt. Imperio alios exuimus, non contradixiſti, à patrio more diſceſſimus, non conqueſtus es.

Non ceſſit vrbs noſtra Lacedæmoniorum vrbi ad Siciliam. Verùm tota Inſula vnam ætatem extra patriam tranſegit: vrbs verò hæc etiam ad Occidentem prudentia inexpugnabilis permanſit.

* *κερσοβλέπτε.* Fac, ſi liber, improbũ eſſe Æſchinem, perniciem Phocenſium, proditorem Thraciæ, interitum * Cerſoclepri, & ſi quibus aliis nominibus iniurioſè populum tractant, appellatus eſt. Athenis enim ſemper vnà cum fertilitate contra Græcos, ô Athenienſes, succreuit & vitium. Multos quidem degeneres ſæpenumero vrbs cõſeruauit, non eorum factionem probans, ſed calamitatem miſerata. Nemini vnquam contra leges, quamdiu prudentiam retinuit, ſubiecta fuit. Quin igitur non iam ante defuncio, quin vita prius decedo, quàm videam hanc vrbem ſeruitute oppreſſam. Ego idem ipſe ſanè

Alexandri Magni laus. non talem eſſe rumorem exiſtimo, qualem nonnulli fingunt, primùm Alexandri mores conſiderans, & quiſnam ille ſit, qui ſimul & aggreditur & perficit: imò verò rebus, quas aggreditur, famam, & eos qui nuntiant, anteuertit. Cùm alia multa, magnaque opera ſua, quæ adulatores confingunt, celeritate potius, quàm virtute eos, quos adoritur, antequam adeſſe diceretur, & viſus fuiſſe audiret, ſuperaus, confecerit inſtar fulminis, & tonitrui, quod ſæpe antequam exſpectetur, præcedit. Sic Sardes occupauit, ſic Cariam euertit, ſic Lyciam diſtraxit, ſic Pamphyliam inuaſit, ſic viderunt eum Cilices, ſic incubuit Perſis, ſic Darium perterruit. Et, proh dolor, quàm vicina etiam calamitas!

Theba. Sic & Thebas diripuit. Sic cecidit vrbs illa in vmbilico Græciæ, antequam audiiſſem, cumq; ego adhuc calamitatem eius ignorarem, ſepulchrum ſuorum facta eſt. Hoc autem impedit, quo minus primum proſequar. Secundò verò ſciuit Alexander, quamuis

† καθαιρῶ emendo. eum quis admodum rebus ſecundis ebrium putarit &c. Cur ergo † non tollo trophæa? cur columnas non euerto? cur inſcriptiones non expungo? Nam hæc omnia virtutis memoriam exiſtimo continere, vt iuſtis in honorem, deterioribus in opprobrium cedant.

Pœcile porticus Athenis. Vide Æmiliũ Probũ. Vide inf. in orat. proxima. Seneca rhetor in Suaſoriis. Meritò Salaminij Variam poſt pericula porticum admirabantur. Nam quæ in terra ſuperfuerant reliquiæ, eas in mari pro hac conſumpſerunt. Parnaſſus contorſit in mare montis vertices, & partibus ſuis loco telorum pro hac gente pugnauit. Diuiſe-
runt Græci inter ſe pugnas, & diſtribuerunt cum elementis & officia, Lacedæmonij 578
terra, nos mari pugnaturi, illi trecentis hominibus Thermopylas, nos totidem triremibus omnes Græciæ aditus occluſimus. Nemo verò erat, qui poſſet reſiſtere adoleſcenti

illi Ma-

illi Macedonio, totum qua patet orbem peruadenti, & penè contriſtanti ipſam fortunam iiſdem rebus ſecundis quibus ille nos infeſtat.

Hic regi promiſſiones explens, re infecta rediit, ſed id commodi accepit, vt ſeruaretur.

Semper quidem vos faciles tyrannis præbuiſtis, vt illi quidem diteſcant: ciuitas verò bonis ſpolietur. Neceſſarius quidem metus, tandem ſerò, lenteque admodum Æſchinis conſuetudinem retinere, vrbis triremes incendent, non per Antiphontem, aut alios occultos, vt prius, ſed per ſe ficta improbitate. Populus Athenienſis licet famam Indorum vt arma & bella metuat, Æſchinem reuocat. Negligit reuocare Ariſtidem, qui non propter delictum, ſed virtutis nomine exſulauit. Si enim Solonis legibus parerent, iuſtum certè non proſcriberent.

Plutarchus in decem Græcis oratoribus. Vide Plutarch. & Corn. Nepotem ſeu Probum.

Iacet Babylon, cæſus eſt Darius, Indos euertit, Perſas ſubegit, ſoli Athenienſes virtute ſua reliqui ſunt, quorum robur toties Perſæ experti ſunt, quoties pugna contenderunt.

Ex Declamatione cui titulus eſt: Epicurus prouidentiam negans, impietatis accuſatur.

EX THEORIA.

SCIVIT Rhetorica ſibi philoſophiam materiam dicendi parare: ſublimior enim dicendi vis, inſtar tyranni eſt.

Exordium orationis.

DISCET nunc apertè Epicurus, ſi antea ignorabat, non doctus, ſed conuictus, prouidentia regi vniuerſum. Quod enim mali condemnentur, puniantur, & pœnas luant, manifeſtum eſt indicium non naturæ temerè ac fruſtra ruentis, ſed legis atq; inſtituti, & rationis adminiſtrandi, & hoc amplius, ipſius prouidentiæ eſt argumentum. Iam itaque aliquid, Athenienſes, commemoratione dignum accidit. Venit in iudicium Epicurus vultu ſubtriſti, & ſuam, quam de voluptate habet, opinionem tetrico vultu corrupit. Duplici de cauſa odio digniſſimus, cum quod aliter doceat priuatim, tum quod aliter publicè exhibeat. Ibi enim voluptatem quidem iactat, vt iucunditatem ex omnibus rebus colligat: hic verò grauitatem mentitur, vt iudices conciliando ſurripiat. Nouum ſanè iudicium, homo propter naturam mundi iudicatur, & peruerſus ſophiſta, propter prouidentiam pœnam ſubit. Perit omnis virtus per doctri-
579 nam Epicuri, & ſermones. Pereunt concilia, & iudicia, honeſtatis præmia, improbitatis ſupplicium, quin & ſupra cœlum euadit impietas, nullusq; eſt locus qui impudentiæ & audaciæ Epicuri ſit expers. Et hac de cauſa, antiquis philoſophiæ veſtigiis inſiſtere erubuit, & eandem quam priores † ire viam neglexit. Eorum porrò animi anguſtiam potiſſimum incuſat, qui à nobis propter doctrinas impias puniti ſunt, quare omnes adhuc impietate longo interuallo ſuperare parat. Cur nō accuſetur, qui tale ac tantum nomen auſus eſt ſibi affingere? at vbi hæc profitetur? Vbinam conuenit & commiſcetur voluptas laboribus, fortitudo deliciis? Academia lupanaribus, philoſophia potationibus, temperantium vita cum impudicis adoleſcentibus? & quid prædixit, quid auſus eſt? bellum & arma vniuerſæ naturæ legibus indicit, contra omnem ætatem dementiam effundit, & de impiis ſectatoribus eos plurimū colit, qui voluptatem ante alios demirantur.

† *Sic Lucretius & ipſe Epicureus:* Auia Pieridum peragro loca, nullius ante Trita ſolo –

Prius verò defenſionem eius conſideremus, an doctrinæ eius pœnam exigis? minimè, ſed impietatis. Licet enim docere quod libet, impio eſſe non licet. Si probare potes non eſſe eos impios in verbis, verba non damno: at ſi verbis ineſt impietas, non propter illa pœnam dabis, ſed eo magis puniere, quia ad impietatem confirmandam his verbis vſus es. Non enim pœnam in iudicio dabit, ſi quis, etſi liceat vti ad ea quæ oportet, ad rem non conuenientem verbis vti velit: contra verò, ſi rem honeſtam inhoneſtis verbis inquinarit, ob verba pœnam luet. Vocamus huc in iudicium oratores, & ſi quis lentus acceſſerit, frequenter communi ciuitatis ſuffragio vel inuitus ad dicendum cogitur. Venit aliquis iuuenis vel iuuencula (nam ob hanc ætatem præclarus ille conuentus ordinatus eſt) in venerandam Epicuri ſcholam, audacia ſuperat ille Ixionem, ferocia Salmoneum, temeritate Tantalum: ſed hæc in fabulis, & per

vmbram vix eredimus. Sed non in fabulis Epicurus, verùm in doctrinis actionibusque hos ſuperare conuincitur. Quibus in locis hæc illi auſi ſunt? alius in montibus, alier in ſaltibus, ille in batbaris quibuſdam & abiectis regionibus, vt etiam locus veniam peccatis dare videatur. Verùm Epicutus hæc docet Athenis, Athenas cum dico, pietatis caput intelligo. Num tibi videtur Socrates, quem imiteris, dignus? Et quid dignum, inquit, cur reus ſim commiſſi? Hoccine mibi ais, Epicure? maius iam crimen eſt, non impietatis modo, ſed quia nunc etiam nouum adiungis. Vnde iam duplici de cauſa reus factus es. Aras non euertiſti? at eas fruſtra eſſe oſtendiſti, cùm prouidentiam è rerum 580
natura tollis, ob quam aras exſtruximus, ſacrificia noua non introduxiſti? at omnia ſuſtuliſti. Non abſoluatur Epicurus, quia non eadem quæ priores de Diis ſenſit. Fieri enim non poteſt, vt vnus in vrbe ciuis omnibus modis ſit impius, ſi verò vnuſquiſque pro his quæ fecit adducens ea quæ non fecit, ſuppliciū euadet, quis impietatis pœnas dabit? Cùm nulli ſint omnino impij, & liceat reis pro malefactis benefacta proferre. Non ſunt à ſapientibus hæ fruſtrationes † admittendæ. Non enim adhibēda defenſio eſt eorum, de quibus quis non accuſatur. Verùm de quibus coram iudicibus accuſatur, & ob quæ diſceptatores ſedent. Illi verò, æquiſſimis omiſſis, ad facillima dilabuntur. Æquiſſimum enim eſt obiectum diluere: facilimum ea defendere, de quibus non accuſatur. Si igitur quia pœnas nondum dediſti, ideò prouidentiam negas? rectè iudicaſti: ſin propter naturam vniuerſi, ſtultè. Sed vnde hanc de atomis * & Chao adeò trito opinionem inueniſti? inordinata quædam volutio, & motus hoc vniuerſum turbat, & antiquum chaos eſt, & tuis verbis antiquius, neque definitis naturæ legibus obtemperat. Porrò autē omnia ordine procedunt, quod maximum prouidentiæ argumentum puto, omnia ſcil. conſeruari: nam inordinatio corruptionē: ordo verò conſeruationē inducit.

† ἀντιστῆναι H.Steph.

* κεροῦ emenda χάους.

Quid adimis Delphis, ſicut & cœlo, prouidentiam? veruntamen mouebatur Parnaſſus, & contra Perſas iaciebatur: montium verò vertices pro telis torquebantur. Cecidere autem Perſæ, in petris ſepulti. Verùm cùm Epicutus hæc in Deos dicere audeat, montes non concutiuntur, non Hymetus euibratur? non fulmina, non tonitrua hunc vnà cum Academia hominum oculis eripiunt. Callidum Deorum inuentum intelligo, hunc veſtris iudiciis reſeruarunt, vt Athenienſis Senatus eadem quæ Pythius vates Apollo decernat. Si vel tantummodò ſcribere auſus fuiſſet, quantum ſatis eſſet ad tollenda prouidentiæ ſigna, puniendus fuiſſet vt impius. Si autem in eam ipſam prouidentiam impius ſit, cuius ſimulacra ſunt cœlum, terra, elementorumq; naturæ: an parcemus tanquam modicum facinus patrarit? Bene enim eſt, inquit, improbis: at quænam tamen maior improbitate infelicitas: malè verò eſt ſapientibus. An aliam felicitatem putas virtute meliorem? ita non vna eſt cuiuſq; hominis vitæ ratio à natura & voluntate: ſed diuiduntur quidem hominum intentiones: tribuunt verò vnicuique proprium ſibi finem. Nullus impetium omnium ambit ſapiens; cuius poſſeſſores plurimi beatos prædicant, nec, ſi minus conſequatur, damnum putat. Quid ergo ſpectat, quid in- 581
tendit, cur laborat, cur noctu vigilat, & interdiu ſtudet? Vt virtutem conſequatur. Hanc quomodo obtinebit? & qua ratione diuinæ illius prædæ compos fiet? Opibus & diuitiis non acquiritur virtus, neq; corporis robore. Omnem enim oleagineam coronam excedit. Virtute bellica? Et quænam trophęa clariora quàm q̄ de vitio ſtatuuntur? Non igitur ſapienti pauperi paupertatem obiicias: non enim ſpectat diuitias. Neque ægrotanti inualetudinem exprobres, ſiquidem melior pars illius ſalua ſit, neq; improperes, ſi à ciuitati imperātibus vincatur, quandoquidem etiam fortioribus ſuperior eſt. Tantum enim abeſt, vt vir ſapiens horum poſſeſſionem ſectetur, vel ſe infelicem, ſi careat, exiſtimet, vt etiam aliqui maximè eorum, qui ſapientia & virtute claruerunt, iis ſe ſponte priuarint, quo liberi ab omni externo impedimēto, immortalis virtutis diuitias emerent. Anaxagoras omnia patriæ paſcua dimiſit, reipſa declarans quænam agricultura ſapientibus conueniat. Vltrò Democritus morbum conciuit, vt pars melior ſana eſſet. Quid ergo prouidentiam incuſas, tanquam non rectè quid ſit iuſtum diſtribuentem? Si enim omnia externa bona deſpiciunt, quomodo non habentes moleſtè ferant? vel vt aſſequantur laborent? Quis enim diues nō exiſtimet opes maximo impedimento eſſe. Diuinarum autē & humanarum rerum cognitio, & talis ac tantæ ſapientiæ magnitudo, tibi ne videatur ſuperuacaneum quid mercaturā facienti, & ſarcinā ſollicitè gerenti, & onus ei, qui honores ac magiſtratus in ciuitate ſectatur? Non ergo eos infelices appellato

Orig. lib. 2. cōtra Celſum. Lactan. lib. 3. de falſa ſap. c. 23. Plut. in vita Periclis.

appellato, qui omnium ſunt feliciſſimi, neque fortunatos, qui ditiſſimi ſunt, neq; pauperes quorum theſaurus * immortalis eſt: neque ignobiles & abiectos, quos pro Diis habemus. Sæpe enim multi improbi ſunt voluntate, ab aliquibus tamē vtilitati potius quàm veritati ſeruientibus laudantur. Libenter ſanè eos interrogarem, qui ſapientibus infelicitatem exprobrare ſtudent, an tales fuerint antequam ſapientes fierent, an verò poſtea felicitatem amiſerint. Si prius non eſt, non eſt virtutis culpa: ſin verò ex quo ſapientiam acquiſierunt, non ea quæ deſiderabant, ſed ea quæ non deſiderabant, amiſerunt. Hic verò calamitatem illam deridet, & in iudicio hanc conſuetudinem exſibilat. Nam quibus nihil eorum, vt puto, quæ antea ſolitus erat, obiecit, his quia neque imperium obiecerat, ſperarat fore, vt idcirco non maiori pœna & ſupplicio dignus exſiſteret, quoniam tanta, & talia feciſſet, quorum exempla non poſſunt reperiri.

* ἀϑάνατος.

382 Sin hi qui maiora auſi ſunt, quia maiora commiſerunt, pœnam non luent, quænam ratio eſt eum puniri qui minora commiſit? Quid autem? Si eos dimittamus, qui præter ſolitum nihil fecerunt, nonne fiet omnibus poteſtas volentibus committere quæ non conſueuerunt, quandoquidem & primo eadem auſis impunè ceſſit. Non enim oportet magis criminum exſuperantias iudicia tollere, quin potius eorum cauſſas exſiſtere æquum eſt: quod opera ſimul & voluntas odio habeantur. Velle enim nouum flagitij genus addere iis quæ commiſit, duplici nomine reprehendendus ſit, cum quod nefas patraſſet, tum quod ea committere, quæ antea nemo auſus ſit: at nihil te eorum quæ antea commiſeris, feciſſe inquies. * Ipſum aceeptorum infortuniorum exceſſum narras. Qui verò in recentioribus malis non habent quos imitentur, intolerabilem miſeriam ſuam exiſtimant, eo quod ſociis iis in rebus, quæ illis aduerſæ fuerunt, proſpere ceſſerit.

* Al. Aduerſam mihi fortunam obiicis.

* * * * * * * * *

De patre diuite, adoptatum filium pauperis, mæchum cum matre deprehenſum, occidente.

ALIQVISNE iniuriam à filio accepit? non & mulier violata eſt? an ab vtroque damnum illatum eſt? nunquid & ſtupri cauſſa cædes facta? quis necis auctor exſtitit? mitigatur dolor quia ignoro. Audet adulterium committere, & occultis dolis honeſtam familiam euertit. Non tamen tantum malum maiori quodam malo grauius reddit, filium adiiciens matri, & illis mœchantium corporibus leue reddens adulterij crimen, Fortunæ bona ſortitus eſt? at non & lutactam eius domum relinquemus. Non ego fruſtra minatus ſum, ô diues. Capti, proſtrati ſumus, obmuteſcimus, & Reſp. memoria excidit. Cædibus nobis vocem eripuiſti, & tragicis illis actionibus facundum hoc os obturaſti. Vix quæ dicenda ſunt profero: in poſterum non amplius ciuitatis orator futurus, ſed meæ ſolius calamitatis. Cuius ſunt hæc facinora? nonne omnia tua? nonne mea illa quidem dextera, ſed tuo conſilio omnes perierunt? Nondum id, quod caput eſt malorum, commemoraui: ſpectacula, inquam, claræ illæ tuæ ſcenæ, quæ ſuo tempore acta ſunt. Quam lætum finem tragicis addis infortuniis, & iis calamitatem auges, quibus in comœdiis luctus leniri ſolet. Sic igitur omnia quæ contra nos adornauit vndique colligens proferens profert. Quid de paupertate diceres? an, quod

383 nullus prohibet, lex accuſet, ac condemnet? Dein me interrogat, num liceat puerum necare, num liceat proli, quam ſuſcepiſti, iniuriam facere? Si autem vtrumque lex permittat, & quod licitum eſt, aſſumpſiſti, & quod non licet coniunxiſti, non per vtrumque abſolueris potius, quam pœnam ſubibis eorum, quæ huic adiungis, & quæ non licent, licet mihi, inquit. Diuitis hæc verba, & tyrannicæ ſuperbiæ reſponſum. Ego verò tibi benignè atque humaniter reſpondeo. Dabis enim pœnas dum hi iudices ſedebunt. Noſti quid hominem abſoluat? facere licuiſſe. At ſi licentia abuſus es, hanc punio, quod hac occaſione omnem licentiæ naturam exuerit. Pulchrum eſt commiſceri, ſed tum demum, id ſuſpicione vacat. Sin autem domum quis perfodiat, inſidietur vxori, cognationem violet, familiam corrumpat, fictam humanitatem ſimulet omni odio plenam, quæ adiunctam interim iuſtitiam non habentia, permiſſu quodam fiunt. Hæc quod eam aſſumpſerint quo videntur minus reprehendenda, eo ſunt iniuſtiora. Sed adoptandi forte gratia quærebas filium, cur non ante partum vo-

Himerivs

luntatem tuam indicaſti? aut cur adhuc puerum poſt partum non poſtulaſti? an fortaſſe neutrum horum volebas? Sed defectu hæredis apprehenſum non indicaſti? nonne ſecundùm leges adoptionem feciſti? Hæc nobis quis reſpondebit, contra leges factã non eſſe? Impudens meretrix per fraudem auſa eſt, & infelix puer in miſeram matrẽ execrabili amoris ſcypho miſerè inebriatus eſt, & patris dextra malis artibus in cariſſimorum ſuorum cædem conuerſa eſt. Lugeo igitur eos quos non vt hoſtes necaui, & lacrymans victimis aſſideo, quas legitimè factas putabam, quemq; ante cædem adulterum exiſtimaui, hunc poſt cædem filium agnoui. Nunc omnino vulneratus es, nunc & faſcias ſepulcrales accipis, fili. Extremũ te inuocabo non nominibus, quæ per adulterum ſortitus es, ſed quæ per generationẽ noſtram. Non enim tu meorum calamitatũ cauſſa, ſed alius. Libenter autem hoc primum quæſierim à diuite, bonisq; moribus, an contra improbus iuuenis fuiſſe ei videatur? Si enim bonus, non obſcurum eſt, cuius hæ ſint factiones: ſin improbus erat, patri reddi oportebat. Deinde num ſciuiſti hæc eum patrare ſolitum: an ſciens prudens non prohibuiſti? Si enim ignorabas, ad patrem cuſtodiam pertinere dicis: ſi verò ſciebas, vt veriſimile eſt, futura adhuc nec facta prohibere debebas. Hoc enim curæ, illud nequitiæ indicium eſt: hoc beneuolentiã, illud ſimulationem declarat. Adoleſcens eſt, omnem culpam ſuſtinet. Si enim emittere vocem voluiſſet, ſi aliquis Deus (qualia multa apud poëtas audimus) illum tam diu reliquiſſet, dum iudicio ſiſteretur, nonne in mediis vulneribus & plagis clamaret? ego adulter, ego præuaricator improbè diues. Serò enim me appellationes eas, quæ tibi conueniant, docuiſti, ſed miſertum, in- 584
quit, te cladis ſatis indicaſti, cupiens à te adoleſcẽtem paternis ſepulturis dignum reddi, opportunè ſanè. Non enim fœdus ſeruaſti, & tunc in mentem tibi venit coniungere cognatos, quando implacabile bellum in gladio & adulterio collocaſti. Sic dicat, & ſcribat, & vitæ paternæ ſeriem inueniat, plura ſigna non petam è veſtigiis totam naturam deprehenſam. Fac morbo & peſte extinctum efferri, plorabo vel tunc agnitum, cum mihi nomen patris ſolo ſepulchro ſeruaueris. Erit mihi ſolatio filium morbo extinctum non in tragœdia ad Manes mittere. Nunc verò, ô tragicam, ô immaturam, & crudelem ſignorum declamationem! Iam agnoſcere filium coactus ſum, quando ignorare præſtitiſſet: & tum demum patris nomen aſciſco, cùm filij * percuſſor deprehendar. Sine me ſolum adulterium deplorare, des in vno dramate infortuniis meis locum? Quid autem me diuerſis poëtis tradis? Quid ad ſingulas meas calamitates ſcenam, & ſpectacula adornas? nunc verò numerum calamitatis meæ vidiſti, & tum adimplere ſepulcrum meum cupis, cùm familiam exhauſeris. Sepelire meum vis filium? Honeſtè quidem: non enim mihi contentione ceſſiſti. Permitte me fortunam meam deplorare: at tu interfectum ſi lubet terræ manda, atque illi pro ſepultura da faſcias. Tuæ enim manus hoc ſepulcro dignæ ſunt. Vnde autem funus efferam? E domo? Et quodnam ſepulcrum hac infelici domo dirius? Hic infelicia corpora, & ſacer ſanguis ab omni parte effuſus eſt, multaque cædes (triſte ſpectaculum) in medio iacet: hanc domum diratum, dæmonum, ac furiarum ambit cohors. Nunc verò (prô malorum ingentem cumulum) in filium armatus eſt pater, mater in nefario cum filio congreſſu per vim occiſa. Sed, ô hoſtem, bello, peſte, tyrannide grauiorem, & magis patriæ, quam familiæ noſtræ proditorem, quam pro quibus meritis ciuitati gratiam refers? pro imperio, pro honoribus, pro his quibus te talibus ac tantis indignum ſæpiſſimè dignum exiſtimauit, illam in theatrum produxiſti, & ciuitatem feciſti tanquam tragœdorum argumentum. Calamitas quidem mea vitæ meæ terminis definietur: at tua flagitia, tuique mores cum ciuitatis vita interibunt. Tu verò dic, & ſcribe, decerne, & conſtitue: & hanc primo, ſi lubet, legem ferto. In poſterum in iudicio pauper non loquatur, loquenti pœna irrogetur, inter plebeios referatur. A 585
te verò (quid enim tibi amplius verbis & ſyllabis opus eſt?) manifeſtior ob eam calamitatem lex ſcripta eſt, ſplendidè tibi exſtructus eſt ſuggeſtus, hoc exemplo omnis pauperibus præciſa eſt lingua. Tu dic ſolus, impera ſolus, nemo contradicet, forſitan neque humilia deinceps tractabis, neque vno tribunali tuam potentiam definies. Sed ſtatim ſublimiore quàm his tibi opus fuerit ſcena, & dramatibus infandam tragœdiam repræſentantibus. Vt verò magis omnes terreas finge, & pinge iniuriam meam, & imagine meam calamitatem exhibe. Difficile eſt artem, quæ rei naturam adeò atrocem effingat, reperire: nihil tamen horum malorum non

audet

* παιδοκτόνος.

eadet a diues. Adeſte quidem ex prato alicuius Furiæ, ac Erynnidis pigmenta atq; colores; ſupponatur autem tabula dira & nefanda compoſita materia: ſeruiat picturæ ignis, qualem vltores huiuſmodi cædium dæmones ſolent excitare: quære pictorem tragicum quidem arte, & b manu, animo vero magis tragicum. Iube vero ſeriem fortunarum meatum in c tabula depingat, nihil ante narrationem pingat, neq; dicentem, neq; concionantē, neq; coronatum, nec quidquā eorum quę fortunatis ſolent accidere. Plena ſit tota meis calamitatibus tabula. Primo pingatur infelix pater, ſuis manibus infantem d in ſolitudinem ferens, deplorans, lugens infortunium, exiens, rediens, deponens, attollens, cedens naturæ, & rurſum neceſſitate victus; imitetur pictor, quoad eius fieri poteſt, ſermonem gemebundo vultu, vt omnes per picturam verba intelligant. Dein pinge inſignes illos amores: potiſſimum vero nihil in depingendo filio temere fingas, fac illum tardum, mox rem aggredientem, reſpuentem, animo perturbatum, metu autem coactum, refugientem adulterium, nondum intelligentem, quia à matre cogitur, Stet & alibi infelix anus, & eam, ſi lubet, amore correptam deſcribe iam rugoſam, & crinibus canam, vt rei nouitatem magis obſtupeſcas. Venias demum ad picturę caput, arma infelicem pauperem in cariſſimos, & talia excogita, quæ licet ficta, crudelitatem tuam valeant explere. Impone denique dramati finem, teipſum ſcilicet in cæde ſignis quibuſdam eminentem, ridentem, hilarem, & quaſi re bene geſta exſultantem. Serua & mihi per Deos aliquam partem tabulæ, ne quis quæſierit vbi in-
586 felix pauper? quomodo vixit, qua ratione poſt tot caſus vitam egerit. Verum non hæc tibi perpetua fuerit felicitas, ô diues, & te oportet dramatis partem eſſe. *Nemo vnquam inſignem aliquam ſpectauit tragœdiam, in qua* * *Tyranni non è priſtina fortuna exciderint.*

a H.ST. πλουσίῳ

b χεῖρα H. ST.

c Venuſta tabula pictura.

d εἰς τὴν ἐρημίαν

* Iuuenalis Sat. x. v. 112. *Ad generum Cereris ſine cæde & vulnere pauci, Deſcendunt reges, & ſicca morte Tyranni.*

Ex Declamatione cuius hæc inſcriptio: Athenienſes poſt Medicum bellum, contra Barbaros bellum decreuere. Quo cognito, Rex accepta damna, ſi bello abſtineant, reſarturum ſeſe promiſit.

Aſſentientibus Athenienſibus contradicit Themiſtocles.

PROOEMIVM.

NVnquam adducar, vt credam, Athenienſes, regem in nobis tentandis finem facturum, etſi inuenerit ciues noſtros arte militari ſuperiores. Equidem nihil admirandum puto, ſi Rex eadem rurſus attentet. Qui enim in timore ac * paupertate verſantur, quid mirum ſi ad artes confugiant, quo ſuæ medeantur calamitati? Quare non hoc omnino abſurdum eſt. Iuſtius vero quis Oratores noſtros admiretur, ſi nos prodendi occaſionem ſibi adhuc eſſe putarent, quando ne Rex quidem ipſe potentia ſua nos fortiores eſſe negat. Decet autem nihilo nos inferiores exiſtimare illius de nobis viri exiſtimatione. Abſurdum enim eſt nos Barbaros armis ſuperare, conſilio autem ijsdem inferiores eſſe. Quin & has de nobis omnibus voces Dijs ſignificauit, & Pythium Apollinem de triremibus conſului. Quid freta propter me turbas? Quid montes ſecas, vt inſtar maris ſeruiant? Quid terra regis vndas? ſine ſtet Athos, nec montibus, ſed mari innatet claſſis. Quod licet horum exiguam habuiſti rationem, minimeque curaſti, cœleſtia vero & ſuperna caue ne attingas. Non iaculis mihi pro die noctem inducas, neque è ſagittis exercitus tui nubes denſa Solem cooperiat. Sed nihil intentatum relinquis, vt nimirum Athenarum ciuitas Medorum hiſtoriæ partem aliquam obtineat. Viſus es fama ipſa terribilior, quod experientia didicimus, nunc in continentem terram miranda illa facinora, nunc in mare grandium rerum conatus tuos transferens, & nunc quidem in flumina copias, nunc in Solem iacula, in fluctus flagra mittis. Mons procellis agitatus nauigatur, fretum integrum ponte commiſſo pedibus traijcitur. Per medium Athon nauigant triremes, in fluctibus currentem Medorum vidit equitatum Helleſpontus. Trecenti Spartani erant milites, auxiliares copiæ, reliqui vero diuerſarum erant gentium. Sciuimus bellum periculoſius priori te conflaſſe, non mille & trecentas ad vrbem triremes adducis, nec fluctus terra regis continente, neque terram militi-

* *Perſius*: Magiſter artis, ingeniq; largitor venter.

Himerivs.

bus anguſtam tuis reddis, & elementa tuo vſui loco moueri cogis. Nouiſti enim me his 587 omnibus fortiorem exſtitiſſe. Babylone copias adducens vrbem oppugnaa, & per præcones nos machinis tuis adoriris, & gloriam, præcipuum Reip. noſtræ ornamentum legationibus perfringis, non autem trophæis terra marique erectis, hæcque beneficij & gratiæ nomine appellas. Si illa ſcribenda exiſtimetis, quæ manibus facienda ſunt, at quæ ſcripta ſunt non facienda, vt illuſtres veſtris appareatis decretis, factis autem diſſimiles: Benè habet. Hic conſilio egregius, geſtis non ita excellena, nunquam perfectā laudem reportauit, ſed ſemper * cum exceptione laudatus eſt. Nam finem omnes, vt conſilium admirentur, exſpectant. Hic autem à rebus experimentum capiens ob hæc vtraque, quæ optimè tenet, ſuſpicitur: ob ſententiam cum iudicauit: dein ob factum cum decreta factis non coarguit. Libenter autem eos, qui contradicunt, interrogarim, vtrum, cum bellum confirmaueramus, contradixerint. an quietem amantes conſentire cum conſultantibus dignati ſint. Si non contradixerint; non modo nobis, verum etiam ſibi ipſis repugnantia facere videntur, his eos accuſare nitentes, quos in iudicium vocare ſtatuentes, dum res proſperæ eſſent, ſilentium indixerunt. Neque enim è prauo ingenio libentes ſe vtilitatem occultaſſe dicent. Verum ſi contradicentes cauſa ceciderint, quomodo non ignauiæ rei hæc iterum aggredientes dicere, quæ prius qui auſi ſunt, minores eſſe contradicentibus conuicti ſunt? Si vero diſſoluimus, quæ decreuimus, non erit vtique obſcurum, nos & nimiæ facilitatis ſimul & temeritatis crimen ſubituros: temeritatis quidem, quod initio cum oporteret inueſtigare vtile tunc non potuimus: nimiæ facilitatis cum ea quæ decreuimus ſtatim, & extempore commutauimus. Nondum maximum crimen dico, quia videbimur neceſſitate victi nobis ipſis velle aduerſari, quod ſane inexcuſabiles nos reddit. Cum igitur non ſit ferendum eis qui peccarunt, etiam ſublato tali crimine, quomodo non ſimul venia indigni videamur, turpitudinem mutare lucro. Si quis vero commilitonum huius vrbis donis à rege acceptis, ciuitatis decretum ſoluere aggrederetur, vel ſocietatem frangere auderet, nunquid iraſceremini, & pœnam à ſoluere volentibus quæ decreuiſtis ſumeretis? Equidem omnino ſentio. An vero cum alijs veſtra decreta frangere non permiſiſtis, hoc vos feciſſe videbimini? Et in quibus alio faciente ſupplicium non omitteretis, in ijs vos vltro delinquere cognoſcemini? Porro autem cauendum eſt, ne omnia, & teuera mala, & quę mala putantur agamus, ea autem cauenda ſunt magis de quibus alium antea accuſauit. Nam de quibus quis ſemel vt malis conqueſtus fuiſſe deprehenditur, & iterum eadem facere conuincitur, & inimicus, & ſceleratus eſt: ſceleratus quidem ea faciendo, 588 quæ facere non oportebat: inimicus vero, cum ijs illos prohibere nititur, quæ, licet verbo odiſſe appareat, operibus tamen diligere videatur. Dic, ſi lubet, legislatorum verba, numera deinde, ſi cupias, ciuitatis trophæa. Nam omnia ciuitatis facinora benè geſta militares leges appello. Quid iam omnibus his effectum eſt? non paciſci ſcilicet cum Barbaris, gentem alienam execrari, implacabile bellum cum hoſtibus exiſtimare: & ſane merito. Quos enim naturales hoſtes arbitrabantur, ab his aliquid detrimenti ſemper exſpectantes, lege cohibuerunt, ne quid mali paterentur, maximum vrbis præſidium eorum infidelitatem exiſtimantes. Solent enim ſcelerati homines, & lucro deditì ſpecie amicitiæ lucrari plura, quam tunc cum aperte bellum denunciant. Athenienſium ſtatuta Pythia oracula nuncupo. Perſa non vno tempore aut vno momento, neque hoc modo belli tempore hoſtis noſter, ſed omni urbis noſtræ vita, non Platæas modo diruit, & populum vltro ad bellum pro libertate ſuſceptum exterminauit. Non enim hæc animo voluentes, quæ Rex aduerſa habuit, illum crimine liberare debemus, ſed ea reputantes, quæ victor feciſſet, eandem illi pœnam irrogare oportet. Neque iuſtum eſt eadem nos victores perpeti, quæ ab ijsdem victi ſubijſſemus. Hic vero ſtatim antequam hoſtes inducerent, à quibus circumuenti erant, irrumpens, & vindictā exigens, neque tempus defendendi ſui illis dedit, & magnam ſibi, ne quid pateretur, ſecuritatem attulit, & quibus ſemel irrupit, his in poſterum à victis omnem acceſſionem circumſcripſit. Dona, inquiunt, populo miſit Rex. Cyrſili mihi verba dicis, & mali nuncij ſucceſſor es. Et hæc auſus es Athenis dicere, vbi & alterum id prius dicentem ſepeliuimus. Cum vero ignoremus quo modo naualis pugna iudicanda ſit, non ſane honeſtum eſt, ob quæ ſtudia laudati videmur, & in quibus nati ſumus, iam ea hoc conſilio obliterare. Nam quibus initio exigua virtutis cura eſt, non magna his per-

eunt ibus

* πρὸς ἔπαινον ἀμφίβολος.

Digitized by Google

euntibus iactura ſit: quibus vero virtutis tanta ac talia ſtatuta ſunt exempla, ſi priorem gloriam poſterioribus actionibus repudiaſſe arguantur. Omnes enim mihi Xerxi propinquiores ob munera & beneficia. Atque etiam ſi gratis donum dediſſet, eſſet forſitan iuſta quædam cauſa ijs qui Regi patrocinantur, quanquam hoc neque Athenienſi-
589 bus dignum ſit. Si remunerationem ab vrbe petat, manifeſtum ſane eſt nihil vtique gratis dediſſe, quando pro ijs rependi ſibi mutuum cupiat. Si vero ab eo ſimpliciter donante non eſt æquum accipere; quanto minus par eſt, quando non gratuito donat, ſed remunerationis eiuſmodi gratia, qua ſatis teſtatur, ſuum velle penſari beneficium. Agedum promiſſa hæc videamus. Ea, inquit, reponam, quæ bello deieci. Hunccine mihi bellandi prætextum dicis, & pugnæ potius, quam fœderis teſſeram profers, nec vides ijs verbis, quibus regi vrbem conciliare niteris, nos ad bellum magis excitari? O quam diuerſa ſunt hæc verba? perditurem eundem vocas & amicum, interfectorem & ſocium, eandem legis epiſtolam plenam iniurijs, & donis, permiſcens mere mala & dona, beneficia, & damna: Barbaros, & Græcos. Hoc ſtudes vrbis commodum videri quærere, ſed verius illud, cum vrbis noſtræ ruinam regi honoris initium facias. Quid ergo ad triremes non vadimus, ſed ſuſtinemus regem patriæ ruinam afferentem? Sed & hiſtoriam noſtram curioſe Xerxes quæſiuit, quaſi & cum vrbis præconijs bellũ ſuſcepturus. Quare ſi ab altero iniuriam, ab altero beneficium accepimus, illum quidem vt hoſtem tractare, hunc vero vt beneficum remunerari oportuit. Quod ſi vtrumq; idem præſtitit, vtrum decet beneficium attendere pro ijs quæ promittit, vel pœnam exigere, cuius accuſatur iniuriæ? Quæ ſunt, quæ ille læſa dicit? per has litteras beneficium * dicis gratia pollicetur, Athenas omnino reſtauraturum ſe ſignificat; hoc ſcilicet obſcurè dicitur, licet aperte verbo nominare non audeat: *Athenas*, inquit, *reſtaurabo*. Tu vrbem Palladis? Tu ciuitatem Theſei, & Cecropis? deinde Erichthonij & Cecropes, & Theſei, & Codri obſcurabuntur? Hæc omnia ciuitatis Xerxi debebunt? conditor, dux, laudum, præconiorũ materia; Hei mihi his malis! Victus à me Xerxes capit vrbem. Quid vero & noſmet contra Græcos iubet pugnare? Non enim æquum nos illi, qui circum hanc vrbem mira edit facinora, non venire auxilio: & merito. Non enim tum aciem dignam erectis trophæis inſtruemus. Xerxe duce vicinis noſtris bellum inferentes, propter quos viſus eſt Perſis non victor, ſed tanquam exſul & fugitiuus, his vrbem cōdere, & his benefacere cupiet? Quod ſi putaret acceptam cladem armis inſtaurare poſſe, exercitum adduceret, non autem legatos mitteret. At cum viribus diffidat ſuis,
590 fraudem pro armis adhibet. Cum autem copias recenſuiſſet, tum demum fraudem armorum loco produxit. Quin etiam vrbem hanc apud cæteros Græcos infamem reddere contendit, vt nos eorum auxilio deſertos redderet, & nobis ſolis bellum poſtea inferret. Et ex his verbis pater donum * dicis gratia offerre. Illius erat manifeſte litteris inſcribere hanc velle ſe vrbem inſtaurare. Hoc autem non declarans, ſimpliciter ſe damna bello illata reſarturum dicit, aduerbij amphibolia, quę mala cogitauit, epiſtola ſignificauit. Quod autem erat vrbis noſtræ inſigne? magnificentia ædificiorum, antiquæ vbicunque virtutis teſtimonia, naturæ ornatus, maius vrbi addit ornamentum quam artificium. Qualis cernitur hic † arx, vbi tale, cœlo excepto, hoſpitium eſt Deorum? Quale templum Poliadis Mineruæ? & huic vicinum delubrum Neptuni. Coniunximus enim poſt contentionem Deos per reges in templis cum alijs. Non recipio * formulam ſacrorum ab homine, qualem per præconem arcere ſolemus. Quis reparabit homines quos bello perdidit? quis reddet mortuorum corpora, quæ bello abſtulit? Viri enim, vt aiunt, vrbes ſunt, non domus ipſæ; ſi damna ſe inſtauraturum pollicetur, ex his quædam non integre reſtituere poteſt, quædam non paria prioribus reddere poteſt. quomodo illius in his promiſſio vt impoſſibilis non redarguatur ab omnibus! Illi Lacedæmonij non contra trecentos decertarunt, ſed in oculis regis tot myriades ceciderunt aduerſus vnum agmen, quaſi flagris ordinatæ. Ipſæ Rex in Aſiam nos vocat, oſtendens demptis pugnis tutum ſecum bellum fore. Vna acies contra totam Aſiam inſtructa, & trecenti Spartani prius armis Thermopylas, deinde morte occludentes, honorabilius ſepulcrum, quam ſint tropæa excitarunt. Ego quoque de Thebanis ſupplicium ſumendum putaui. Accuſati ſunt Græci à Perſis proditionis gentis ſuæ, & vrbs mea Perſicum contra Græcos aſſumſit exercitum. Cum Perſæ victi ſunt, non modo Athenienſes, ſed & omnes Græci lucrum reportarunt. Vtinam etiam

ad Pylas

* ἀφοσιῶσαι Athenarum Vrbs.

* ἀφοσίωσιν.

† *Virg.* Pallas quas condidit arces Ipſa colat.

* νόμον *al.* νόμιον *locum ſacrorum.*

* μυχῷ ἀδύτων legendum puto.

ad Pylas occurriſſemus, Lacedæmonij pro ſepultura tropæum oſtendant. In
Xerxem hæc dico, in Xerxem, inquam, ô Apollo, qui vſque * ad aras tuas bellum
geſſit, & ignem ſacro tripodi tuo ſubijcere conatus eſt, per quem edis oracula. Volo re-
gionibus de meis rectè factis nomen imponi, & maria, ac flumina potius à meis tropæ-
is, quam antiquis nominibus denominari. Obijciet aliquis, quando vrbem vel vnde re- 591
ficiemus? Quam amplius vrbem quæris, cum habeas triremes pro noua vrbe, & au-
ctorem Apollinem: Obijcit autem pro mœnibus mare, & pro turribus inſulas, & pro
ornatu tropæa. Si & terminos ſtudes cognoſcere, obiuit fama totum terrarum orbem,
terram quà itur, mare qua nauigatur. Hos Athenienſes duce Themiſtocle conſecuti
ſunt terminos. Poſtulabo à Xerxe non oleaginum ramum Palladis, ſed platanum; vt
duo Palladis tropæa iuxta arcem videantur, contra Neptunum olea, contra Barbaros
Platanus.

Ex Oratione militari.

PROOEMIVM.

NOn aſtipulabor ijs, qui eorum, qui memoriter ſolent dicere, legem reprehendunt,
verum laudatoribus aſſentiar. Abſurdum enim eſt cum à memoria dicendi ſub-
ſidium petant Oratores, contra eandem dicere. Legislator enim metum mortis ora-
tionis dignitate eximens, audaciam ſtrenuam in periculis omnibus iniecit. Laudis cau-
ſam, mea quidem ſententia, omnes communem habent: at horum virorum præ cæte-
ris eximia eſt. Quidam enim dum alios laudare conantur, ut genus ac ſtirpem prædi-
cent, ad maiorum encomia orationem connectunt, aut patriam vnde maiores extite-
runt. Omnes enim qui laudantur, exteri fere fuerunt. Sed aduerſus hos hæc lex non

* αὐτόχθονας Strabo lib. 8.

vicit, ſed ſimul Athenienſes nominauerat, & hac appellatione oſtendis * indigenas eſ-
ſe. Viuebant ſine armis, tela non producebant, equis vti non didicerant. Vſui tamen
eſſe docuit equos in certaminibus, ac prœlijs. In certaminibus ramo & germine olea-
gino victoriam denunciabant. Cum ramo oleæ dico, deam indico. Hoc enim Palladis
inſigne exiſtimo. Nec vero id quod huiuſmodi quis dixerit, difficile eſt ad inuenien-
dum: ſaltem vt hæc non imitans procul ab ijs rebus ſit, quas quidem partim pro ciuita-
te maiores illic iacentium, partim vero pro vniuerſa Græcia filij parentes ſuos imitati,
per omnem ætatem & ſucceſſionem gentis fortitudinem proferentes ſuſceperunt.
Heraclidarum vero potentiam admittentes, alterius quidem iniurias compeſcuerunt,
ſibi vero fortitudinem mutantes, totius Peloponeſi reges pro exſulibus fecerunt. Inni- 595
dia autem tunc temporis in hanc vrbem tria bella Doricum ſimul, & Bœoticum, & in-
ſuper Chalcidenſe concitarunt. Qua igitur ratione his omnibus vrbs reſtitit? Cecide-
runt Bœoti; Dores ſeruari quieuerunt: Chalcidenſes omnes abducti ſunt. Tria vero
tunc fixit trophæa, ſed illuſtrior eſt quam victoria celeritas. Vno die Eubœis & Bœotis
trophæa erecta ſunt. Etenim cum cupiam omnibus gloriæ aliquam partem ijs tribuere,
qui ſuperioribus illis temporibus pro patria, omnique populo, pugnando primas fere-
bant, viſus ſum ne his quidem ſatis dignam contuliſſe, rerum geſtarum magnitudinem
verborum exilitate deterendum, neque attingendo ea quorum laudem auditores pridẽ
exſpectantes indignari videntur, quod eorum fiat minime deſiderio ſatis. Hæc igitur
iam oratione tractanda. Neceſſitate vero patem dicendo non eſſe, non unis propri-
um crimen, ſed commune omnium fuerit. Perſæ totum terrarum orbem vno
regno volentes includere, ſpe ſua fruſtrati ſunt, cum vna parte Occidentalis regni cupi-
ditatem implere non potuerint. Claſſis enim ex Ionia ſoluens, iterumque multitudine
nauium æquor tegens, inſulaſque Aegæi maris, diſſipata eſt. Naxiorum quidem ciuita-
tem ad mare ſtatim inuadit, vbi eam vrbem funditus vna cum nomine diruerunt, &
gentem in triremes impoſuerunt. Operæ-pretium non duxerunt cum Eretrienſibus
armis decertare, quod eorum fortunam Perſico bello inferiorem putarent, inter ſe ma-
nibus conſertis ita inuaſerunt Eretrienſes, ac ſi in ſagena concluderent. Cum Mara-
thonẽ attigiſſent, ſpes labefactata eſt. Probe enim experimento docti didicerant, quan-
tum inter nos, & Eretrienſes intereſſet. Tum naualis quidam miles aduerſus integram
triremem auſus eſt depugnare. Vrgens fugientes ad mare Phœniciæ, naui manus inie-
cit, fortiorem exiſtimans tota naui dextram. Veriti autem Barbari, ne nauis eorũ Atticæ
dextra

dextræ in prædam cederet, ſecuri manum amputant: Ipſe vero ſaucius ſine manu iace-
bat, triremem tamen mordicus tenens. O vos primi, qui Perſarum fortunam illuſiſtis!
O vos qui maiora vincitis quam natura humana permittat! O qui occumbitis cum ea
rerum geſtarum hiſtoria, quam neque ante vos, nec pòſt tempus tulit! O qui illuſtrio-
rem nacti eſtis trophæo ſepulturam, qui nomen Marathonis Solis curſibus extenditis! *Marathonia pugna.*
Marathon tenet veſtra corpora, animas ipſi dij, qui vobiſcum pugnarunt, gloriam ter-
ra continet ac mare. Xerxes autem huic vrbi infeſtus nihil intactum reliquit, ſed omnia
593 mouebat & concutiebat, quaſi Neptunus terram & ſimul mare concuteret. terra & ma-
re ſuam inuicem naturam permutabant. Impoſuit terram fretis, & Phœnicum naues
per continentem miſit. Tunc omni ſpe maiora miracula vidimus, per Helleſpontum e-
quitatus Medorum, per Athonem triremium claſſis iter fecit. Quin & ad cœlum vſque
audaciam ſuam Xerxes extendit, & ſuis prodigioſis factis tranſiluit à mari in terram,
à terra in cœlum, inde in ſolem. Nam iaculans Solis lumen obtexit, nauigans maris
naturam mutauit, iter faciens cum exercitu terrę anguſtiam incuſauit. Prætereo maria
triremibus cooperta: taceo exercitum naturæ numerum excedentem: omitto gentes
alimentis præbendis impares, & regem vbique metum incutienté, vbinam vero eſſet
propter copiam exercitus, ignoratum. Huiuſmodi itaq; tumultu, ac tanto errore terra
vniuerſa fremente, & omnibus Græciæ interitū augurantibus, hi quidem tantum com-
modi in calamitatibus ſperabant, quantum ab ipſorū ciuitatibus Perſę abeſſent: ciuitas
vero noſtra regi omnia turbanti non ceſſit, nec metu rumoris, turpe quid anteq̃ ſenti-
ſceret decreuit, ſed ſtatim poſt primam legationé rege ſuperior fuit. Ipſe quidem ſerui-
tutis popoſcit conditiones: illi libertatis remiſerunt. Capitale erat ſi quis legatis * mu- ** viridiora.*
nera daret. Nihil vero omnino illos terrebat, nihil, cur virtutis obliuiſcerentur, effi-
ciebat. Non Lacedęmonij iam victi, qui Græcis adeo profuerunt, vt fortiter dimicando
occubuerunt, non verberati fluctus, non puniti venti, & mollis contra naturam Barba-
rus terrebant. O maiora auſos Xerxe [contra naturam.] O animos elementis fortiores
oſtendentes. O Perſarum telis animo concidentes. O duobus trophæis claſſem decē
annorum illudentes. Vos eum qui per totum orbē & mare iuit, coëgiſtis furtim & cle-
menter ſalutem ſuam quærere: qui ſoli oſtendiſtis omnibus hominibus omnes copias
virtute poſſe coërceri. Sed hæc etiam ſilentio prætereamus, & factę cum rege pacis re-
cordemur, quæ hanc vrbem omni trophęo illuſtriorem reddit, & merito. Hoc ſæpe
fortuna fit, ſed illud, regem libenter vrbi cedere ſpatio itineris equi vnius diei, ſuperio-
ri mari abſtinere, intra Chelidoneas, & Cyaneas nauem non mittere, quomodo non ſin-
ceram vndecumque vrbi gloriam parat? Etenim Athenienſium varia trophæa, & na-
uales & pedeſtres pugnas, & qua ratione tyrannidi omnique potentiæ reſtiterint, ali-
as diuerſis temporibus pro hac gente varia certamina recipientes, nec mihi facile eſt re-
594 cenſere, nec ſi quis id prius aggreſſus ſit. Quarè exiſtimo vnum & idem monumentum
coniungi oportere, quemadmodum qui renunciant in ſtadio victores, ſic & huic vrbi
ſecundum legem conſecrandum eſſe. O qui omnem terram & mare quà iter eſt [victo-
ria &] trophæis, & quà iter non eſt, gloria & ſplendore compleuiſtis, qui ſoli maxi-
mis rebus geſtis tempus & inuidiam ſuperaſtis, qui omnem terram non columnis, ſed
trophæis dimenſi eſtis. Dixi forſitan minus quam cauſa exigebat, non tamen minus
quam alij plurimi. Reliquum eſt, vt poſtquam omnes acclamarint memoriæ, ſic
omnes diſcedant.

Ex Areopagitica, ſeu qua Rufinum filium ſuum liberali cauſa manu aſſerit.

PROOEMIVM.

VIri, qui olim de victorijs cum Dijs decertabatis, & nunc cum Athenienſibus de li-
bertate. Igitur legibus obtemperans ea ſolum dico, quæ neceſſaria. Ego & pater
apud vos Sophiſtæ fuimus, & num argutus fuerim, vos noſtis (hoc enim frequenter
vſurpo, & meam inſtitutionem theatra loquuntur) num Atticus pater fuerit, hæc de-
clarat oratio. Nolo enim Athenienſium ſobolem liberam non appellare. Libertatem
etiam ante pubertatem filio committo. Meus eſt, Athenienſis eſt, donum eſt publi-
cum ciuitati plus cæteris honoratæ. Hic enim eſt Plutarchi, quo vos omnes magiſtro vti-
mini, hic Minuciani, qui ſua voce plurimos perſæpe liberos fecit, hunc Nicagoræ filiū

vobis adduximus, & hanc meam prolem. Sophiſtarũ vobis, Philoſophorumq; recenſeo ſeriem, decus ſanè Atticæ. Omiſi ſæpe Sophiſtarũ nomina, nunc patris omitto. Dediſtis filium mihi, quoniam Athenienſis eſt, accipite iam eundem veſtra ſententia liberum redditũ. Quare dimittite mihi veſtro decreto filium, & dein vocem illam liberalẽ, ſeu vindicias ſecundũ libertatem acclamate, vt tanquam Athenienſis (quod eſt ac ſi dicerẽ liber) apud vos & dicat, & ſcribat, &, ſi Dij velint, etiam in Repub. honores aſſequatur.

E funebri laudatione, quam in filium eundem Rufinum habuit.

PROOEMIVM.

QVod iam mortuo Rufino verba facere incipiam, facio inique, niſi à numine quodam ad Monodiam dramatis ſeruatus ſim: loquar tamen. Non enim mihi fas eſt oratione illum non deplorare horum Eloquentiæ ſtudiorum alumnum. Neſciebam itaq; infelix pro balneis me tibi ſepulchrum, pro domibus buſtum, & tumulũ pro diuitijs, & voluptate funeralia, quę hominibus omniũ triſtiſſima ſunt, erigere. Dixiſti, primo nuper ad populũ perorans: omnẽ quæ ſub Sole eſt terrã indecoris meis verbis implebo.

** Val. Max. lib. 5. extremo.*

Perſuaſit aliquando Pericles, ſed poſtquam ab * Anaxagora factus eſſet orator, tu orator è cunabulis exſtitiſti. Alcibiades totum ſuggeſtum occupauit, ſed in flore iuuentutis, & ætate adoleſcentiæ. [at tu etiamnum vberibus & lacte nutritus.] 595

Aeſchylus. Giraldus prouerb.

** Virg. IV. Aeneid. Nondũ illi Proſerpina crinẽ V. 689. ex Euripidis Alceſtide.*

Bacchus an balneis praeeras.

O dolor Aeſchyli dignus cothurno. Herculem terras peruagari, & duodecim adeo labores ſubire, vt terrarum orbem veluti virtutis ſuæ teſtem relinqueret. Tu vero intra tuos commoratus terminos, egregie factis Herculis columnas nobis ſuperaſti. Quod, quæſo, numen auream cæſariem familiæ * detondit meæ? quis gloriæ meæ ſplendorem exſtinxit? quænam furia genarum ruborem, blandum iucundumque vultus tui riſum eripuit? Qua ratione, heu me, paſſus es, ô Liber, & delubris tuis ſacrum diripi iuuenẽ? Commune hoc aduerſum te meamque familiam Erinnyes trophæum fixerunt. Cur ei thalamum nuptialem inferiorem non apparaui, quandoquidem ſuperiorem ei Parcæ inuiderunt Hem, quibus quam triſtibus ſeruatus ſum luctuoſis ſermonibus? Omnia cum orationum argumenta tractarim, vnum luctus ſemper declinaui: neſciebam enim me meis lamentis ſeruari. Iam pridem cogitabas tuum hinc diſceſſum, iam pridem alijs, qui poterant, conijciendum reliquiſti, quod hac ſorte melior eſſes. O qui antea ætatis terminos virtutum dotibus tranſiſti, iam vero morte commutaſti! qui fraterno amore etiam * Dioſcuros ſuperaſti. Illi quidem pro Helena bellum geſſerunt, raptum tamen probibuerunt. Tu vero fratris tui germani cuſtos omni muro eras fortior, tu omnibus morbis ſolo animi robore ſemper reſtitiſti. Improbus fortaſſe dæmon, & crudelis ideo tecum cõtendit, & multis prælijs ſuperatus tandem aliquando clandeſtinis & fallacibus machinis te proſtrauit. Neque vero ceſſiſti ad extrema vſque dęmoni, vt poſſumus audire, ſed corpore licet ceſſeris, animo non ceſſiſti. Verum ſtrangulauit ille, perq; vim abſtulit; tu vero in ipſo laqueo animam agebas, amabilem tibi nutricem voce inclamans, donec te omni ope deſtitutum, ſic laqueo concluſit. Nouerat enim quod ſæpe victus, patre præſente & iuuante, diſceſſerat. Viceras & obſtinatos, immobileſq; iudicum animos: & tum primum ſeuerum illum conſeſſum riſiſſe apparuit. Deſiderio tui mentes illas flexiſti, quas Dij ipſi iudicio diſceptantes flectere nequierunt. Occluſiſti iam mihi morte portas vrbis, occluſiſti Eleuſina. Qua ratione Mineruæ ſacrificabo, quæ pro te Furiam contra dæmonem illum non excitauit? Quomodo Deum patrium coIam pater ob filium contriſtatus? O audaces ſermones! Iacet Rufinus, & vos adhuc floretis? O infelix lingua, Muſarum prius inſtrumentum! nunc vero turpis dæmonis! O qui clarius Lucifero ſplenduiſti! qui lætiſſimum mihi tum diem oſtendiſti, cum te primum Sol conſpexit! iam vero rurſum triſtiſſimum, quo acerbum illum, & Tragicum nuncium percepi! O qualem caſum pro hac ſpe, ô dæmon mihi deſtinaſti! Defleo iam

** Caſtoris & Pollucis.*

596

Plutarchus.

quem Minuciano vehementiorẽ, Nicagora grauiorẽ, Plutarcho eloquentiorẽ, Muſonio ſapientiorẽ, Sexto fortiorẽ, & omnibus deniq; ſuperioribus illuſtriorẽ melioréq; ſperaueram Oratorum. Ego ipſe victoriam tibi adhuc iuueni concedebam, tuamque orationem mea ſplendidiorem longe arbitrabar, & balbuṙiente te de ſtudiorum ratione præiudicaui, ſed hæc omnia tibi dæmon auferens effugit, & mihi dolorem lacrymasque pro te reliquit. Ornabo te ludis funebribus, & poſteritati nomen tradã tuum, & hac ſaltem parte dæmonẽ vincam, vt ille quidẽ corpus habeat, animã aſtra, omnes homines famam.

Ex

Ex Epithalamio ad Seuerum.

Ex Præfatione.

OPeræ pretium forſitan viſum non fuerit, ante Epithalamia artificioſa dicere. Nam vbi Hymenęus, Chori, Poëticæque libertatis licentia eſt, quis ibi arti locus? Cum autem in his ipſis ſine arte nihil peritum facere oporteat, breuiter de his loqui viſum. Sit igitur hæc optima Epithalamiorum norma, conſiderare verba, vt in Poëticis ſolet, rem vt in Chria, modulum, pro argumenti ratione. Quibus omnibus ſi acceſſerit oratio, apertiorem contextum reddet.

Epithalamij Proœmium.

FErunt Apollinem poſt clariſſimas victorias, quas feriendo lyram adamauit, ad thalamos coniugale cecíniſſe melos. Venerem etiam in curru Gratiarum & Amorum chorum colludentem ducit, & crines flore hyacintho conſtringens, præter eos qui fronte diuiduntur, reliquos vento ſpargi permittit, forte in lyra illidantur. Horum vero alas & cæſariem auro veſtiens, ante currum mittit miniſtrantes, & altas quatientes 597 faces. Cum vero Pelopi perſuaſiſſet amor † Hippodamiæ, vt Cupidini & Veneri ſeruiret, tum etiam Apollo collecto Nereidum choro, in ſummo littore illi thalamum ſtatuit, cuius vicem vnda denſè agitata, & ſublimis in lecti morem flexa, ita vt thorum imitaretur, implebat. Erant illic Deus & natura: ille quidem fœtu indigebat, hęc vero quæ pareret. Vt autem hæc inchoarentur, omnia omnibus pro thalamo erant. Ex his vtique nuptijs * cœlum, & Sol generata ſunt, aſtrorum cœtus, Lunæ ſplendor, vterque polus, circum quos primus primarum nuptiarum Dei ortus voluitur. Secundum deinde connubium Oceani, & Tethyos natura [monſtrauit] à quibus nati fluuij & lacus, ſcaturigines, & fontes, putei, omniumque aquarum caput mare; hinc autem natæ plantæ, & animalia; hinc terra incolitur, hinc piſces aſſumit mare, hinc alis penetrabilis aër. Poſtremo vero connubium ipſum hominem contemplatorem diuinarum, terrenarum vero opificem rerum produxit (hominem enim terræ eſſe filium, & Atticam partus dolore quaſi diſruptam tale germen produxiſſe, ludicra Atticæ venuſtatis fabula confinxit) Quin etiam Venerem ipſam in mari latitantem, fractis partu fluctibus, Soli ſplendentem eædem nuptiæ exhibuerunt. Si & fluuiorum amores dicere inciperem, magnus ſe dicendi campus offerret. Nam diligere omnes ipſum mare videntur, ideoque in illud citato curſu è fontibus deferri [quaſi inter ſe mutuo vt amicam conantur amplecti.]

Philoſt. Icones. — *Quam locus circumuolet & cupido. Horat. Od. 2. & Lamb.* — *† Pindarus Od. 1 Olymp.* — ** Heſiod. in Theogon.* — *Eccleſ. 1. 7.*

Hoc vero feruet, ac delectatur in moré lecti ſinuatũ; quaſi contra alios fluuios exſultans, ꝙ ſolo Neptuni amore teneatur: Sic flumina æqualiter orientia, & æqualiter à ſimili origine deducta, cõmunioné dilexerunt. Fertur olim Olympias Alexandri partu felix, Cabiron myſteria in Samothracia, peragendo, vidiſſe rem diuinã agens Philippũ etiamnum iuuenem, & videndo amore captam, & quaſi nuptiarum vota in ſacris feciſſe. Sponſa autem generis ſtirpem referebat ad Thraciæ quidem indigenas, ſed qui à regibus ortum trahebant. Florent perinde vt verni calices, vt vuæ eiusque agri, quæ vno tempore, & florent, & auelluntur, temperantes ambo, faciles motibus, ſolis operibus naturalibus à ſe inuicem ſeiuncti. Hæc autem Mineruæ lanificium, ille laboribus Mercurij venuſtatem conſecutus eſt; hæc de radio, ille de ſermone ſollicitus. Ille quidem 598 adhuc adoleſcens, primam ætatis lanuginem producit, hæc vero nubilis redditur. Cupidines è roſis corollas nectentes, quas è Veneris decerpunt, cum libet, hortis, thalamo ſuſpendunt. Suada, Deſiderium, & Cupido, omnem tibi ornatum addiderunt. Cupido inſidet oculis, inde mirabiliter reſpiendens. Deſiderium genas rubicundiores reddit, quam roſarũ calices natura, quando verno tempore ſub initum apertæ ſummis folijs rubeſcunt. Suada in labijs tuis habitans, gratiam ſuam cum verbis inſtillat. In capite plurima effloreſcit flaua coma, & in fronte diuiſa. Etenim ſi ego natus poëta eſſem, vt libere de ſponſa loquerer iuxta thalamum conſiſtens, Fortunæ & Cupidinibus, & Genetalibus Dijs vota facerem, his vt ad extremum vſq; ſagittas vibrarent, illi vt vitam darent terrijs denique, vt legitimæ prolis generationem largirentur, vt vna cum ſcypho nuptiali & curam de natalitijs adhiberemus.

Olympia Alexandri mater. — *Heſiodus de Pandora.*

vobis adduximus, & hanc meam prolem. Sophiſtarũ vobis, Philoſophorumq; recenſeo ſeriem, decus ſanè Atticæ. Omiſi ſæpe Sophiſtarũ nomina, nunc patris omitto. Dediſtis filium mihi, quoniam Athenienſis eſt, accipite iam eundem veſtra ſententia liberum redditũ. Quare dimittite mihi veſtro decreto filium, & dein vocem illam liberalẽ, ſeu vindicias ſecundũ libertatem acclamate, vt tanquam Athenienſis (quod eſt ac ſi dicerẽ liber) apud vos & dicat, & ſcribat, &, ſi Dij velint, etiam in Repub. honores aſſequatur.

E funebri laudatione, quam in filium eundem Rufinum habuit.

PROOEMIVM.

QVod iam mortuo Rufino verba facere incipiam, facio inique, niſi à numine quodam ad Monodiam dramatis ſeruatus ſim: loquar tamen. Non enim mihi fas eſt oratione illum non deplorare horum Eloquentiæ ſtudiorum alumnum. Neſciebam itaq; infelix pro balneis me tibi ſepulchrum, pro domibus buſtum, & tumulũ pro diuitijs, & voluptate funeralia, quę hominibus omniũ triſtiſſima ſunt, erigere. Dixiſti, primo nuper ad populũ perorans: omnẽ quæ ſub Sole eſt terrã indecoris meis verbis implebo.

** Val. Max. lib. 5. extremo.*

Perſuaſit aliquando Pericles, ſed poſtquam ab * Anaxagora factus eſſet orator, tu orator è cunabulis exſtitiſti. Alcibiades totum ſuggeſtum occupauit, ſed in flore iuuentutis, & ætate adoleſcentiæ. [at tu etiamnum vberibus & lacte nutritus.] 595

Aeſchylus. Giraldus prouerb.

** Virg. IV. Aeneid. Nondũ illi Proſerpina crinẽ V. 689. ex Euripidis Alceſtide. Bacchus an bakneus praerat.*

O dolor Aeſchyli dignus cothurno. Herculem terras peruagari, & duodecim adeo labores ſubire, vt terrarum orbem veluti virtutis ſuæ teſtem relinqueret. Tu vero intra tuos commoratus terminos, egregie factis Herculis columnas nobis ſuperaſti. Quod, quæſo, numen auream cæſariem familiæ * detondit meæ? quis gloriæ meæ ſplendorem exſtinxit? quænam furia genarum ruborem, blandum iucundumque vultus tui riſum eripuit? Qua ratione, heu me, paſſus es, ô Liber, & delubris tuis ſacrum diripi iuuenẽ? Commune hoc aduerſum te meamque familiam Erinnyes trophæum fixerunt. Cur ei thalamum nuptialem inferiorem non apparauit, quandoquidem ſuperiorem ei Parcæ inuiderunt. Hem, quibus quam triſtibus ſeruatus ſum luctuoſis ſermonibus? Omnia cum orationum argumenta tractarim, vnum luctus ſemper declinaui: neſciebam enim me meis lamentis ſeruari. Iam pridem cogitabas tuum hinc diſceſſum, iam pridem alijs, qui poterant, conijciendum reliquiſti, quod hac ſorte melior eſſes. O qui antea ætatis terminos virtutum dotibus tranſiſti, iam vero morte commutaſti! qui fraterno amore

** Caſtoris & Pollucis.*

etiam * Dioſcuros ſuperaſti. Illi quidem pro Helenã bellum geſſerunt, raptum tamen prohibuerunt. Tu vero fratris tui germani cuſtos omni muro eras fortior, tu omnibus morbis ſolo animi robore ſemper reſtitiſti. Improbus fortaſſe dæmon, & crudelis ideo tecum cõtendit, & multis prælijs ſuperatus tandem aliquando clandeſtinis & fallacibus machinis te proſtrauit. Neque vero ceſſiſti ad extrema vſque dęmoni, vt poſſumus audire, ſed corpore licet ceſſeris, animo non ceſſiſti. Verum ſtrangulauit ille, perq; vim abſtulit; tu vero in ipſo laqueo animam agebas, amabilem tibi nutricem voce inclamans, donec te omni ope deſtitutum, ſic laqueo concluſit. Nouerat enim quod ſæpe victus, patre præſente & iuuante, diſceſſerat. Viceras & obſtinatos, immobileſq; iudicum animos: & tum primum ſeuerum illum conſeſſum riſiſſe apparuit. Deſiderio tui mentes illas flexiſti, quas Dij ipſi iudicio diſceptantes flectere nequierunt. Occluſiſti iam mihi morte portas vrbis, occluſiſti Eleuſina. Qua ratione Mineruæ ſacrificabo, quæ pro te Furiam contra dæmonem illum non excitauit? Quomodo Deum patrium colam pater ob filium contriſtatus? O audaces ſermones! Iacet Rufinus, & vos adhuc floretis? O infelix lingua, Muſarum prius inſtrumentum! nunc vero turpis dæmonis! O 596 qui clarius Lucifero ſplenduiſti! qui lætiſſimum mihi tum diem oſtendiſti, cum te primum Sol conſpexit! iam vero turſum triſtiſſimum, quò acerbum illum, & Tragicum nuncium percepi! O qualem caſum pro hac ſpe, ô dæmon mihi deſtinaſti! Defleo iam

Plutarchus.

quem Minuciano vehementiorẽ, Nicagora grauiorẽ, Plutarcho eloquentiorẽ, Muſonio ſapientiorẽ, Sexto fortiorẽ, & omnibus deniq; ſuperioribus illuſtriorẽ melioréq; ſperaueram Oratorum. Ego ipſe victoriam tibi adhuc iuueni concedebam, tuamque orationem mea ſplendidiorem longe arbitrabar, & balbutiente te de ſtudiorum ratione præiudicaui, ſed hæc omnia tibi dæmon auferens effugit, & mihi dolorem lacrymaſque pro te reliquit. Ornabo te ludis funebribus, & poſteritati nomen tradã tuum, & hac ſaltem parte dæmonẽ vincam, vt ille quidẽ corpus habeat, animã aſtra, omnes homines famam.

Ex Epithalamio ad Seuerum.

Ex Præfatione.

OPeræ pretium forſitan viſum non fuerit, ante Epithalamia artificioſa dicere. Nam vbi Hymenæus, Chori, Poëticæque libertatis licentia eſt, quis ibi arti locus? Cum autem in his ipſis ſine arte nihil peritum facere oporteat, breuiter de his loqui viſum. Sit igitur hæc optima Epithalamiorum norma, conſiderare verba, vt in Poëticis ſolet, rem vt in Chria, modulum, pro argumenti ratione Quibus omnibus ſi acceſſerit oratio, apertiorem contextum reddet.

Epithalamij Proœmium.

FErunt Apollinem poſt clariſſimas victorias, quas feriendo lyram adamanit, ad tha- *Philoſt. Icones.*
lamos coniugale ceciniſſe melos. Venerem etiam in curru Gratiarum & Amorum *Quam locus circumuolet & cupido. Horat. Od. 2. & Lamb.*
chorum colludentem ducit, & crines flore hyacintho conſtringens, præter eos qui
fronte diuiduntur, reliquos vento ſpargi permittit, forte in lyra illidantur. Horum
vero alas & cæſariem auro veſtiens, ante currum mittit miniſtrantes, & altas quatientes
597 faces. Cum vero Pelopi perſuaſiſſet amor † Hippodamiæ, vt Cupidini & Veneri ſer- *† Pindarus Od. 1 Olymp.*
uiret, tum etiam Apollo collecto Nereidum choro, in ſummo littore illi thalamum ſta-
tuit, cuius vicem vnda denſè agitata, & ſublimis in lecti morem flexa, ita vt thorum imi-
taretur, implebat. Erant illic Deus & natura: ille quidem fœtu indigebat, hæc vero quæ-
pareter. Vt autem hæc inchoarentur, omnia omnibus pro thalamo erant. Ex his vtique
nuptijs * cœlum, & Sol generata ſunt, aſtrorum cœtus, Lunæ ſplendor, vterque polus, ** Heſiod. in Theogon.*
circum quos primus primatum nuptiarum Dei ortus voluitur. Secundum deinde con-
nubium Oceani, & Tethyos natura [monſtrauit] à quibus nati fluuij & lacus, ſcaturi-
gines, & fontes, putei, omniumque aquarum caput mare; hinc autem natæ plantæ, &
animalia; hinc terra incolitur, hinc piſces aſſumit mare, hinc alis penetrabilis aër. Po-
ſtremo vero connubium ipſum hominem contemplatorem diuinarum, terrenarum ve-
ro opificem rerum produxit (hominem enim terræ eſſe filium, & Atticam partus do-
lore quaſi diruptam tale germen produxiſſe, ludicra Atticæ venuſtatis fabula confinxit)
Quin etiam Venerem ipſam in mari latitantem, fractis partu fluctibus, Soli ſplendentem
eædem nuptiæ exhibuerunt. Si & fluuiorum amores dicere inciperem, magnus ſe di-
cendi campus offerret. Nam diligere omnes ipſum mare videntur, ideoque in illud ci- *Eccleſ. 1. 7.*
tato curſu è fontibus deferri [quaſi inter ſe mutuo vt amicam conantur amplecti.]

Hoc vero feruet, ac delectatur in motē lecti ſinuatū; quaſi contra alios fluuios exſul-
tans, ꝙ ſolo Neptuni amore teneatur: Sic flumina æqualiter orientia, & æqualiter à ſimi-
li origine deducta, cōmunionē dilexerunt. Fertur olim Olympias Alexandri partu felix,
Cabiron myſteria in Samothracia, peragendo, vidiſſe rem diuinā agens Philippū etiam- *Olympia Alexandri mater.*
num iuuenem, & videndo amore captam, & quaſi nuptiarum vota in ſacris feciſſe.
Sponſa autem generis ſtirpem referebat ad Thraciæ quidem indigenas, ſed qui à regi-
bus ortum trahebant. Florent perinde vt verni calices, vt vuæ eiuſque agri, quæ vno
tempore, & florent, & auelluntur, temperantes ambo, faciles motibus, ſolis operibus
naturalibus à ſe inuicem ſeiuncti. Hæc artem Mineruæ lanificium, ille laboribus Mer- *Heſiodus de Pandora.*
curij venuſtatem conſecutus eſt; hæc de radio, ille de ſermone ſollicitus. Ille quidem
598 adhuc adoleſcens, primam ætatis lanuginem producit, hæc vero nubilis redditur. Cu-
pidines è roſis corollas nectentes, quas è Veneris decerpunt, cum libet, hortis, thalamo
ſuſpendunt. Suada, Deſiderium, & Cupido, omnem tibi ornatum addiderunt. Cupido
inſidet oculis, inde mirabiliter reſplendens. Deſiderium genas rubicundiores reddit,
quam roſarū calices natura, quando verno tempore ſub initium apertæ ſummis folijs ru-
beſcunt. Suada in labijs tuis habitans, gratiam ſuam cum verbis inſtillat. In capite pluri-
ma effloreſcit flaua coma, & in fronte diuiſa. Etenim ſi ego natus poëta eſſem, vt libere
de ſponſa loquerer iuxta thalamum conſiſtens, Fortunæ & Cupidinibus, & Generali-
bus Dijs vota facerem, his vt ad extremum vſq; ſagittas vibrarent, illi vt vitam darent: ter-
tijs denique, vt legitimæ prolis generationem largirentur, vt vna cum ſcypho nuptiali
& curam de natalitijs adhiberemus.

E Dialogo inſcripto Diogenes, vel Propempticon.

Ex Præfatione.

* ἀντιπεμπτικοὶ λόγοι. Vide Sidonij Apoll. Scholiaſten.

FAciendum ſemel eſt initium in nouo genere argumentorũ, quod * præmiſſiæ orationes etſi nouæ ſint, nõ poſſint artificio vetuſtatẽ induere, ut nunc fecimus. Hoc enim argumentũ more Dialogi concinnantes, nec vſum nec grauitatẽ dialogos docentẽ corrupimus. More Platonis nos id aggredimur, licet moralis ſit oratio, tamen Phyſica ac Theologica moralibus commiſcentes, & videndum eſt vtrum hoc genus dicendi Platonis qui fabulis res diuinas inuoluit, aſſecuti ſimus, & cæteras dialogorum virtutes, reſpirationes, inquam, ordines, & epiſodia; dein & lepores, & actio in genere meliorem oſtendit compoſitionem, ſi recte ſucceſſerit. Cum autem dialogi initio humiles ſint, vt ipſe dicendi character ſimplicitatem adijciat, in ſequentibus ſimul & rem auferant. An hoc præſtiterimus, aliorum eſto iudicium, quibus hæc audire contigerit.

Sigonius de Dialogo.

Huius Dialogi procœmium.

SIlentij iam tempus eſt, non loquendi, cum oratio proprios alumnos à grege ſuo demittens deploret. Verumtamen (nam in omni euentu dicendum eſt) age & ipſe, ſuſtine orationem, quam incidens ſollicitudo conflauit, ſi vobis gratum eſt, etiam ad vos 599
pronunciabo. Vterque tantis interuallis à capite ab inuicem diſtantes, quando media Europæ ab extremis Aſiæ locis ſeparantur, in huius amorẽ concurrerunt, vterq; præripere primos partus huios linguæ conatus, non imitatus ſacram legem, qui * inſpectori, & ſacris initiato tempus attribuit, ſed eundem, & ſacerdotem ſimul, & inſpectorẽ ſacræ hoſtiæ in hac tua oratione eſſe declarans; dediſti his aquis ſine ſatietate impleri. An non audiuiſti quomodo homines illi antè cicadæ fuerint; deinde Muſarum amore ob perpetuũ cantum in melos ſoluti, ex hominibus in aues, ex vna cantione in aliam transformati ſint? Audi fabulam: Cum Iuppiter homines condidiſſet, omnia alia eo ornamento fuerunt, quo nunc ſunt. Cupido autem nondum animis hominum inſidebat, ſed habens Deus ille ingentes alas in cœlo habitabat, & in ſolos Deos tela vibrauit. Metuens autem ne pulcerrima omnium creatura peſſum iret, Cupidinem ad homines cuſtodiendos miſit. Ille datam à Ioue poteſtatem arripiens, omnibus ſcilicet mentibus inſidere, vel in omnibus cœleſtibus ac * profanis, æque habitare loco templi noluit. Sed multas & gregales mentes amore vulgari ſponſarum occupari dedit. Ipſe vero Deorum cœleſtiumq; mentes incoluit. & illas in libidinoſam amentiam furore incitans, infinitis bonis humanum genus affecit. Quando igitur videris tardam quandam naturam, & ad amorẽ lentam, cogita hunc donis illius Cupidinis indignum fuiſſe: cum vero incitatam & feruidam mentem, & flammæ inſtar ad amabilem amicitiam ducentem, puta illam à dono Cupidinis venire. Vnum mihi, ô amice Socrates, dicis, amatorum optime, partem virtutis Cliniç, fortitudinem ſcilicet in periculis, quam exercitatione ſæpe exhibet, interpretem orationem non exſpectans. Dat eidem hanc licentiam, quam primo Pericli cũ pro vrbe bellum gereret. Hęc eſt ſincera ratio. Si vero hunc videas iudiciaria ſede expulſum, implora cum gemitu legem, quia auro victus eſt. Nam ſimul florens cum vrbe regia, circum quam ingentia maria ſeparantur, & idem cum ea gloriæ ſuæ fundamenta iaciens, quam diu in cunabulis adhuc corpus vrbis fingebatur, alia imperia è regia poteſtate decreuit. Cum vero indigeret ſedula opera tanquam ſtatua perfecta, quam adumbratam prius viderant, eandem poteſtatem aſſumpſit, vt idem initium & finem omni ornamento vrbis fecerit. vrbes excitatas, populum creſcentem, Tarteſſi vitam, cornu Amaltheæ, caput omnis felicitatis. Sed quæ eſt erga hunc iuuenem ſtudij cauſa? tota mens nuper à ſupernis ſepibus digrediens, infixam adhuc fert ſpeciem ſimulacrorum illorum, quæ tum vidit, cum hilarem choream cum varijs Dijs ſaltauit. Cum igitur viderit illic pulcritudinem, quam tunc vere deſcripſit, intra mentem diuinam abſconditam, deſiderat & gaudet hoc ſpectaculo, & ſeipſum ſplendore ſcientiaque eleuans, cum hoc loco coniungere feſtinat. Tale quid mihi in adoleſcente accidit. Nam veluti in ſpeculo huius in animo ſpeciem animi mei apparentem videns, ea ſum delectatus, & ideo amaui, & quaſi alterum me huius animum quæſiui. Probè poteſt omnia memoria cuſtodire, quæcunque ſub duce geſſerit animo Philoſophus, orationibus non his modo, ſed & omnibus, quæ è Muſarum, & Apollinis pratis pullulant. 600

* ἱεράρτῃ καὶ μύστῃ.

Fabula. Confer quæ inf. pag. 607. v. 4.

* βεβήλοις.

Plato in Phædro, vel Sympoſ. Alciat. Emblem.

Arganthonius.

Vnde omnis doctrinæ fructus diſcerpens tanquam veris corollam, his animum ſuum
ornauit. Si dicere neceſſe fuerit, ne amplius quæras cuius ſit filius, & ad quem pertineat.
Sic primam imaginem accuratius quàm quiuis pictor expreſſit: bonus quidem ſocius,
ſi cum duce pugnandum ſit, bonus etiam ſua ſponte. * Inſtè igitur poëtæ, & cum iis ** Philoſtratus, & Gyraldus.*
pictores & fictores Cupidini ſenectutem demunt, iuuenem hunc Deum, & pubeſcen-
tem fingunt, fraudem illius ætate iuuenili demonſtrantes. O qui tantum lingua vales,
quantum audio † Cineam Theſſalum, qui cum rege Pyrrho omnem terram & mare *† Cineas Theſſalus, Demoſthenis auditor; Plutarch. in Pyrrho.*
emenſus non machinis, ſed oratione vrbes euicit. Non enim ille huius magiſter per
veſtros, ô ſermones, amores, propter quos ego beatas paternas abiiciens opes, iuxta
ſecretas Iliſſi ripas habitaui.

Alexander totius mundi partium trophæis potitus. Tum enim è meridie con- *Alexander.*
fluit æſtas, aurora mitigat Solem, & elatos in proram fluctus diuidit Zephyro.

Ex oratione ad Socios dum iret Corinthum.

PROOEMIVM.

VETERES lyram fabricantes, ſi quando in aliam terram properarent, peregrina-
tionem non vacantem, Muſica faciebant, ſed cantu, & carmine chorum ſuum reti-
nuerunt.

601

Ex orationibus reliquis diuerſis diuerſorum argumentorum.

O Aulam regiam, & fortunam auri alatam! Non vi è regno eiectus es, ſed libenter
excidiſti, non ſecus quàm ſi ſuperbus quis in puerilibus voluptatem capere con-
tenderet. Auream cæſariem permutaſti iubente corona roſarum. Sed quænam ho-
rum gratia rependitur? fuga & curſus, & tantæ amicitiæ renuntiatio. Vici, te iudice,
æſtatis tempore cicadam, minatus etiam ſum philomelis Atticis, ſi quando mihi etiam
Atticum Theatrum ſtatueris, me omnino hac voce effecturum penes te, vt eorum lin-
guæ inſtar fabulæ ſint. O tui ſtemmatis lumen clariſſimum, idque ſæpe generi tuo ex-
ſtitiſti, quod ſæpius auus tibi Sol. Etenim ex hac pulchra coniunctione, hic quidem al-
tiores ſedes illuſtranti, quaſi matutinus aliquis lucifer conſurrexit, ſuis repercuſſioni-
bus radios ſuos imitatus. Ille verò iuuenum cœtum illuſtrans, vt taurus aliquis ductor,
armenti petulcus, laſciuiit in Muſarum pratis, vt pullus Lunaticus, & numine plenus,
& Homericum iuuenem Thetidis † filium, & hæc verba, *Bonus orator, actorq́; rerum,* *† Achilles.*
imitatus eſt. Si ad me poëtarum licentia pertineret, oſtendiſſem tibi & Iliſſum hunc
lacrymantem, depinxiſſem triſti colore pulchram Callirrhoës vndam. * Trinialis Pan ** indiſ. Gerald.*
te euocatorem animarum, dulce fiſtula carmen perſonans deduceret. Venus verò, &
huius filij Cupidines, deſiderij tibi miſcentes potum, viam tuam honorificè comi-
tarentur.

Ex oratione propemptica.

PROOEMIVM.

ALEXANDER filius Iouis (comparat enim illum cœlo & Ioui rerum geſtarum *Alexander Magnus. Timotheus.*
contra Græcos gloria) cùm Europam nominis ſui fama impleſſet, in Aſiam ſe con-
uertit, continentem ſuis propriis adnitens geſtis coniungere, Timothei prouocans
tibiam (nam adeò magnum, & tali rege dignum canebat) vt illo canente ſoluerit na-
uium rudentes. Fer tabulam, & ego orationes pingam. Nam habet etiam oratio, vt pu-
to, non ineptos ad imitandum colores. Erat in pictura nauis, & mare, & vt exiſtimo,
Ægæum fuit. Multæ enim inſulæ hinc, & illinc ſparſæ in mari erant, vt Ægæum ante *Ægæum mare.*
alia inprimis mare eſſe videretur, pictum erat non violentum, aut terribile, neque vſq;
eleuans fluctus, qualia contra nautas illic audet ſæpius Ægæum, ſed tranquillè ſtrati
erant fluctus, omnis aqua in littoribus voluebatur, in luteum colorem parum mutata
602 vnda. Primi Phryges tibiam inflare inuenerunt, & ſacrificiis adhibere cymbala. Hoc *Phryges.*
verò contra vtramque nauis partem in proram iam attritum, tanquam auream mate-
riam reddebat. Hic verò & artem admirari æquum eſt. Aqua enim marina diuiſa
circa proram, auri repercuſſionibus ſplenduit, & in ſimilem colorem mutaſſe mare vi-

Himerius Delphi. debatur. Proinde date mihi artificium Zeuxidis,& Parrhaſij ſcientiam. Delphi igitur
** Proclus ſup. in Chreſtomathia.* vrbs dicata Apollini, colit ſemper hunc Deum, & tripudiant adhibito * Pæane circum
† an Alpheum fl. Tripodem, Quin etiam Elei lacrymantur,amnem † Piſæum ad Siculum vſque fontem
comitantes, quaſi metuentes, ne amnis deceſſum meditans, aliis hominibus aquam
largiatur. Celeriter & philomelæ & cygni,omniſque cantus ſimul volabunt. Noſtræ
enim Muſæ iam naniculam audent compingere, & fugam minantur & mare, licèt flu-
ctibus ſæuiat. Abiiciens è manibus lyram, ſilentium cantionum ſusdebit. Nauis præ-
toria in portubus, velum ſupremum ſublime, quale radiis claris & maritimis extendi
ſolet. Parua in gratiam Heſperidum prata, paruæ ad magnitudinem pyramides Ægy-
ptiæ, & ſi quid Perſarum & Aſſyriorum manus conſtruentes poſteris ſpectandum tra-
diderunt. Sed ad amicas Athenas hæc claſſis, quæ ſuis adeò te amoribus incenderunt,
vt amorem erga hanc linguam ſemper circumferas. Quid autem reſponſum commu-
nis omnium ſtatuæ apud alias habitaturæ denegas. Fabula Cimmeriis populis occi-
dentalibus Solem eripuit, ſed metuens, ne redargueretur, obſcuris verbis regere ru-
morem adnixa eſt. Nos verò nullus poëta mentiri putauerit, poſt tuam peregrinatio-
nem auferre Solem cupiens, ô amica patria. Nunc tibi iniuriam intuliſſe me ſentio,
tuos amores deſpiciens, infido amatori omnia cupiens largiri. Sed parum horum le-
gem ſecutus, ad inhoneſtatem orationem conuerti, licet mihi deſiderium Dij imple-
Ephyra vrbs. uerint. Iterum enim ſceptra,iterum iudicij ſedes. Hoc Ephyra attulit,vrbs non ſolùm
admirationi fabulis illuſtrata, vt pleræque omnes Græciæ, ſed etiam iudicanti oculo
felicitatem adferens. Sic huius gens infinitis orationibus, operibus & ſimilibus ex-
ſultat. Recordandum eſt huius iam gentis, non tamen totius: (nam omnia narrare,
magno mihi oneri eſſet) vnum ex iis qui ab illis nuptiis progeniti ſunt, aſſimulabo ſa-
† Horat. Od. pientiam animæ ſtatuis.† Sinus Ionicus alluens mitigat littus fluctu, iuxta hanc oram
tripudiat Nereidum chorus,omnes albæ, ac quale fieret arte paſtorum, oculis glaucis,
ornatæ muſco, præterea albam ſpumam è mari ſummis ſtillantes crinibus. Illa viciſſim 603
ſponſum amabat, & arrhabone nuptias cõfirmat. Producit enim medio mari fontem.
Hæc verò ſciens hoc beneficium à ſponſa profectum eſſe, aliis nautis vndam eripit,
ſolis verò his reſeruat amabilem potum, vt hauriant qui è ſponſa ſunt, quod etiam con-
tra virtutem factum eſt. Promptus ad diſcendũ illi eſt animus, celer ad intelligendum,
memoria innata, prompta eſt ad dicendum, ad tegendum idonea, ad latendum para-
tior. Hoc ſapientius, ſimulque Diis gratius: Aptior verò ad obuium deprehenden-
dum,voluptate fortior,amicitia inferior,per ſapientiam ſumma, apta ad dicendum, in-
expugnabilis amicitia, ſtrenuus in timore,cum priuatus eſt ſummus, cùm in magiſtra-
tu æquus. Priuatum honeſtans conſilio, eloquentia imperij ſeueritatem mitigans.
Quin etiam fortunam videas,quaſi huius vitæ rationem propter felicitatem auerſan-
tem. Legatus fuit in animaduertendo ferius,vita,vt etiam in oratione, grandis: ad di-
cendum ſapiens, ad audiendum inſtructior, in omnibus egregius. Plenus laude iam,
& omnem in ſe Græciam conuertens, ſuis facinoribus ad regiam dignitatem aſcendit,
priuſquam pullularet barba,primaque lanugo tonderetur. Hæc poëtarum inſtar fecit
Gades ad columnas Herculis. oratio,roſis nectere coronam, ducere circum vrbem hanc ex Helicone Muſas, quam
Europa extrema exiguo freto à Gadibus vſque Aſiam extendit. Ad Iſtrum ſe conuertit,
nec veritus eſt flumen barbarum glacie in morem campi conſtratum. Cùm verò Deus
omnem illam virtutem explorare voluiſſet, & aduerſæ aliquando fortunæ ventum
conſtituit, vt qualis eſſet, talis opinione, & in rerum fluctibus vitæque tempeſtate
omnibus videretur, & hac etiam parte celebraretur. Quis poëta, vel orandi peritus
voce digna explicet ea,quæ ille fecit? Nec Siciliæ aliquam Scyllam & Charybdin ſtra-
uit, ſed virorum etiam Cyclope illo paſtore Siculo crudeliorum, mille contra ſe mo-
tas acies,non conſertis manibus, nec telis, aut haſtis, ſed prudentia & oratione vbique
terrarum ſubegit. Hic verò Telchinum dux, & Coryphæus nuncupatus, lethali acce-
Aſia maior & minor. pto vulnere,bellum gemens deplorat. Vniuerſa Aſia non quàm nunc ſic appellamus,
attribuentes huic ſoli parti totius continentis nomen, incipit ab Indis ſuperioribus,
ad Orientem verò & Septentrionem, rubro mari & Phaſide, ad Meridiem & Occa-
ſum Ægypto & mari Ionio,ad alias terras diuiſa & terminata: extenditur verò deducto
latere à Propontide in Pamphyliam, quam Ægæum ex vno initio etiam hoc latere
oriens,totam alluit. At homines vrbes incolentes non cicada aut tunica maiores,vnde 604

eos

eos olim genitos puto, ſed virtute & ſapientia manifeſtè oſtendunt. Meles enim iſte (non enim par eſt huius linguæ auctorem ſilentio præterire) ortus eſt in ſuburbiis Smyrnæis, produxerunt eundem varij fontes, non procul à ſe inuicem ſcaturientes, vnde ſtatim flumen profluens exæſtuat, & è fontibus onerariis remiſque enauigabile redditur. Pertranſiens verò vtraſque ripas, cypreſſo, & arundinibus vernans, & iuxta mare fluctus communicat. Si fluxus illos fas eſt nominare. Non enim ſonantem audieris, neque aquam ferri putaris. Verùm vt amaſius quiſpiam cupiens amatæ concubitum occultare, furtim mari miſcetur, fluctum fluxu mitigans. Nunc etenim more poëtarum ventum cupiens dicere, deinde verbum poëticum proferre nequiens, è propria arte appellare volo ventum. Factus verò ob fluctus mollior, diuidens aquas circum proram aſſurgit. Non enim diros optans amores, tuum pernauigare mare nititur, ſed cupit omnes Iones venerandis temperantiæ myſteriis initiare. Sermo eſt apud Rhodios aurum pluiſſe, Ioue aperiente illis auream nubem: fortunam verò veſtram, quam per illum conſequemini, non narrat ambigua quædam fabula, ſed ad oculum res geſtæ patebunt. Reducet nobis pulchrum ver, non luſcinias, non cygnos, vel cicadas, ſed Solem eundem aureis radiis Ioniam illuſtraturum. Ante alios autem omnes pullorum noſtrorum ſacer ille & inſolens pullus equinus dux eſt, quales Deo ſoli Niſæi donant. Hunc ego pullum frenis Muſarum adornans, & totum Charitum mitris reuinciens, quaſi Deo cuidam gregis meæ primitias ferens dicaui. Cæruleæ ſtellæ oriuntur iucunda claritate reſplendentes. Hæc oratio mea parum curat futura anteuertere, cantuique ſenſim procedenti concionem feſtiuantem coniungere ſtudet. Tum quidam, puto, intelligent reuertentem aſpicientes, iterum Muſarum carminibus illi applaudent.

Rhod. fabula. *Niſæi.* *Girald.*

Ex alia ſuaſoria.

PROOEMIVM.

605 LYSIPPVS itaque non manibus ſolùm, ſed etiam ingenio inſignis. Qualia enim ille ab ingenio auſus eſt? Depinxit Diis occaſionem, & imagine adumbrans, naturam eius per colores expoſuit. Sic autem artificium, quantum licet meminiſſe, ſe habet. Pingit quendam figura, ætate venuſtum, ephebum, comatum è temporibus ad frontem vſque; hinc ad terga vſque nudum, dextram armatam ferro, & tenentem ſiniſtra bilancem, alatis plantis, non vt ſublimis ſuper terram in altum efferatur, ſed vt terram attingere videatur, ignoretur verò occultè terræ inſiſtere. Glaucus autem, vt arbitror, occultans hanc certaminis occaſionem, ſolus ad coronatorem venit, & primus coronam accepit. Omnia enim bona in occaſione, & diligens iaculator eſt, qui nouit opportuna tela mittere. Luſciniæ ſanè è terra in cœlum volitant. Fabula enim audet in cœlum cantu aues tollere. Veniunt igitur ad olorem, qui manſit in campo quodam verno, donec Zephyro ad cantum explicaret alas.

Lyſippus. Horat. & Apul. *Occaſio Dea.*

Ex oratione in crudelem Ægyptium.

ÆGYPTII incrementum Nili per cubitos denunciant, & menſura metiuntur aquas, & cubitus illis materia laudis eſt. Dulceſque ſtrenuos videbit trophæis minoribus mille victorias prædicare. Paruus fuit in Artemiſio Themiſtocles (etenim * ſupra regis maiores præclarè rem geſſit) maior in Pſyttalia, magnus in Salamine. Illic enim totam Aſiam pugnando demerſit.

Plinius. ** κατὰ, [illegible]* *Vide Probum, ſeu Nepotem.*

E propemptica.

ET hoc forſitan rectè facis. Nam neceſſe vtique eſt, eum qui laudari deſiderat, etiam res illas deſiderare vnde laus procedit. Non enim filiis Periclis præclarè geſta ſuffecerunt, ſed indigni paterna virtute exiſtentes, ad maioris reprehenſionis materiam paternam celebritatem adepti ſunt. Aliorumq; filij multorum fortium virorum fuêre, quibus omnibus parentum gloria non ad pleniorem laudem, ſed ad improbitatis accuſationem fuit. Forſitan dixeris, quis igitur erit mentis cultus? Virtus & eloquentia. Illa quidem imperans & dominans eloquentiæ: hæc verò tanquam fidelis bonæ reginæ miniſtra, illius præcepta omni contentione perficiens. Eſt & multiplex virtutum cho-

Periclis filij. *Valer. Max.*

Himerius

606 tum chorus, quem totum inuenies in diſciplinarum gymnaſio verſans, has vt nutrices & matres earum tibi conciliantes. Et ſanè dico per has illatum fruitionem aduenturam. Filij verò à præceptoribus abdicati, in vrbem illam ducebantur. Midas Phrys cupiens Satyrum comprehendere, vino aquam miſcet, & ſomno captum & ſopore, Satyrum venatorum more comprehendit.

Midas Phryx. De quo Max. Tyr. ſerm. 30.

Ex oratione extemporanea in ſeditionem pone ludum concitatam.

EXORDIVM.

QVOD ergo in noſtris orationibus, ô amici, medicamentum eſt ad diſcordiam ſedandam conueniens? & quid noſtra ars tantum efflореſcere cupit, quantum Homerus de cratere Helenæ, quem Iouis proles hoſpitibus porrigebat, in lacrymis Menelai confingit? vel Helenæ poculum non herba aliqua fuit, non ars quædam Ægyptia hilarem potum præparare edocta: ſed dulcis quidam ſermo & ſapiens, potens inſtar medicamenti iracundiam in medio pectore æſtuantem extinguere. In Ægyptum poëſis fabulam trahit, vt eam matrem argutiarum inſinuet. Parumne rex aliquando ſapuit? non permiſit id Timotheus, ſed cantu in cœlum vſque regis animum abduxit. Immoderaténe æſtuabat animus? præſens ille elatum animum pulſando citharam domabat. Mœſtúsne erat? ſtatim ridentem oſtendebat: an voluptatibus tenebatur? poſt cantum ſtatim caſtiſſimum videbas Alexandrum, &, vt omnia dicam, talem videre eum licebat, qualem tibi eum Timotheus reddidiſſet. Mitigat aura fluctus ipſe Zephyrus. Orator Atticus, & oratio Græca non tollet ſeditionem ſi ſolùm perorarit? Cùm Xenophon militaret (nam & poſt Socratis diſciplinam etiam haſtam tulit.) Ingenium quippe commodum & congruum. Delicatus fuit Alcibiades cùm Athenis habitaret, ſobrius cum Lacedæmone. Perſas propter delicias ſolus reprehendit. Si verò aliquando neceſſe eſſet eum operam dare eloquentiæ, & in philoſophicis exerceri, totum Lyceum & Academiam conuocabat. Texentes hanc de illis hiſtoriam.

Timotheus Muſicus apud Alexandrum regem.

Xenophon Socraticus. Plutarch. in X. oratoribus.

Alcibiades Plutarchus.

Ex oratione in aduentum Cypriorum.

EXORDIVM.

POSTÆ Veneri Deæ Cyprum, vt Delon Apollini aſſignant. Cyprus enim vrbs vaſta, ciues accuratè Græcè loquuntur. Mare Venerem è cœlo peperit. Partus verò 607
hos, quales aliquando ſunt, ſacra verba tegere iubent. Opus enim erat Venerem demum concipi. Siſtitur tum mare, & ſtatim ſerenitatem inducit, mollibus fluctibus propter partum illum exſultans. Vulgari Veneri nihil cum cœleſti illa commune eſt. Producit illa impuros, & natura impudicos amores: hæc aureos habet filios, & aurea ſunt horum tela. Scopus autem eorum ſunt iuuenes, & immortales animæ.

Cyprus. Verſus poëtæ vet.

Girald. Plato. & ſup. pag 199.

Ex oratione in quendam Cappadocem.

NON venit Scytha telo vectus per Iſtrum vel Tanain, ſed in vniuerſam terram & mare. Eloquentia tela eſt Apollinis, & flumen fabulam habens dignam, quæ à Græcis audiatur. Venit ad Indos Bacchus, ad gentem, quæ Bacchi beneficium negat. Bacchæ, & Satyrus exercitus fuit, Thyrſi & Nebrides arma. Illi verò ſimulac viderunt Deum, eum exceperunt, armiſque deiectis, cum Baccho pugnare cœperunt. Cùm autem in Cappadociæ fines pulſi ſunt, in ripa fluminis tentoria figunt, cui nomen inditum erant. Oportebat verò eos aquis lauari: mutatur fluuius, argenteaque aqua cum Indis verſata nigra fit. Illi verò id quod ipſi erant, hoc & eſſe, & loqui fluuium voluerunt. Hinc fama iuuenem trahit: veſtræ verò diuitiæ non aurum Gygis, vel Lydij ſed filij quidam vigore ætatis pubeſcentes & floreſcentes, viſu quidem tumidi & ſuperbi, tanquam ſiè medio Iouis pectore nati eſſent.

Bacchus. Polemus de Baccho.

Ex oratione, cum rogatus ſpecimen diſtulit, ac poſtea dixit.

PERSÆ iaculandi ſtudium fouent, omniſque vita illis in pharetra & iaculis. Legem probo, magnum indicium laborioſi pectoris. Rara enim præmia eſſe decet. Ante Perſas

Perſarum mos.

Digitized by Google

Perſas hanc legem etiam natura ſciuit, cùm nemo Oceanum viderit, niſi media relicta terra extremis eius finibus circumuagatus foret. Quis de Pyramidibus eſſet ſermo, niſi procul hinc ſpectarentur, vel quis de lapide Memnonis apud Æthiopes, niſi illum mater extra omnem conſpectum poſuiſſet. Hæc vera eſſe, & non fabuloſè dici credimus, 608 quia lapis loquitur cum Sole humana voce, vix etiam roſam natura hominibus largitur, nec illa ſimul naſcitur, & in aërem expanditur, ſed magnam partem vigoris in calice retinet, ſerò autem erumpit, & aperitur. Sed neque fructus autumnales colligere licet, quando homines cupiunt; ſed etſi ficus legere velis, exſpectas tamen tempus autumni nominatum. Æs Dodonæum quia ſemper tinnit, artificium ipſum in fabulam dies inuidioſa conuertit, conſuetudo enim ſatietatem facilè parit, & licentiam ferociâ corrumpit. Terram incolentes, mare quærimus, & rurſum nauigantes mentem conijcimus in ſegetem. Nauta felicem prædicat agricolam, & nautam contra arator fortunatum putat. Hæc omnia pueriles luſus. Satietatem gignit conſuetudo. Fugiamus ſatietatem pueri. Sæpe hæc ferociâ tanquam ſagitta ferit, & ipſis iam amoribus. Hoc enim aliquando prouerbio didici.

Pyramides.

Horat. lib. 1. ſerm. Satyra 1.

[illegible] Xenoph.

Ex oratione in Muſonium Proconſulem Græciæ.

EXORDIVM.

COEGISTI me theatra negligentem, & de publicis concionibus orationem auertere conantem, legem ſoluere. Rumpit & ſilentium cygnus cùm audierit Apollinem lyram ferientem, & Zephyrus lyricum quid ſonans ex antris ad Solem prouocat Aëdonem. Audent nautæ ſe mari committere, & vir Bachicus ſecurus excitat laſciuiam. Illi cùm ver mare mulcet, hic cum Bachum thyrſum ſenſit vibraſſe. Te quidem vt puto, poëta quidam audaculus non neglexit cum Apolline ipſo componere. In tantum tibi iacula & ſagittæ grata, in quantum Apollinem imitantur, incruenta perpetuò manent. Non licet cuſpidi tuæ hominem interimere, ſed aliquis effugit iudicium tuum, & ſciuit te publicum gladium contra cædem extendere. Sic pullus benè domatur, & catulus ſcitè informatur, cùm ſine calcari domitor equum, cùm ſine flagello magiſter canem manu demulcens enutrire cupiet. Quid Cyrum Perſis commendauit? leues mores & placidi. Felix ſemper hæc vrbs aduerſus Barbaros fuit. Nuntiat modo victoriam populo quidam è nobilibus, qui ſic ſtrenuitatem eius admirati ſunt, vt apud Athenienſes hac oratione ſtatuam poſuerint.

Cygnus.

Cyrus rex, de quo Xenophon in Cyropædia.

609

Ex oratione in Seuerum aduenam.

EXORDIVM.

ACHILLES etiam inter prælia lyræ memor fuit, & qui campos armorum fulgore illuſtrabat, hic in tentorio ſuam citharam aptauit. Cantus argumentum, amabat virtutem Achilles, virorumque gloriam nunc bellando, nunc cantando imitabatur. De deliciis ſuis Dij inter ſe certabant. Neque Pallas armis inſtructa armis contendit, neque Neptunus, quo armatur, tridentem protulit. Verùm illa oleam excitauit, hic fluctibus contra ſonuit. Et decreto ſoluitur lis, & Mineruа vicit iudicio, hæc tibia modulata eſt, altera citharam pulſauit, tertia fiſtulam inflauit.

Ex oratione ad voluptatem captandam comparata.

EXORDIVM.

CVM Muſæ in Helicone ducunt choreas, omnia circum mihi cantu replentur. Cantat cicada, & fabulam cantu ſuo reſticat in memoriam. Quia, inquit, ego olim homo cùm eſſem ſemper cecini, & cum natura mutata eſt, non vna cum vita deſiderium amiſi. Philomelarum & hirundinum genus, & cygnorum copia circum Deas canunt.

Ex oratione in Vrſicium Comitem.

QVÆCVNQVE pictores, etiam poterunt oratores, omnis potius imitatio ad orationem comparata minor eſt. Narrant Abarim philoſophum genere hyperbo-

Abaris philoſophus.

E propemptica in Ampelium.

EXORDIVM.

SOLVS è Græcis, ô adoleſcentes, huius fugæ laqueos reperiam. Heri fugam minatus
eſt curtus, hodie viſus eſt meis retibus conſtrictus eſſe. Fertur Alexander vetuſtis *Alexander.*
materiam artificibus dediſſe, ita vt Lyſippus & Apelles formam ipſius partiti, ille qui-
dem coloribus, hic vero ære naturam regis explicuerint. Cùm verò oratio corpus trāſ-
ſcendens, cum animi venuſtate & decore coniungatur. Sit & hæc vera delineatrix, nul-
lum gubernatorem peritum omni habens nauigatione. Infinitum enim inopia con-
funditur. Exercitatio præſumit artem quam didicit. E carceribus ad calcem curſum
dirigite. facilis es? communis hæc eſt virtus. malum odiſti? cum malo etiam bellum
geſſit. Iniuſtorum naturam donorum fugiſti? Ipſæ etiam animæ ſuæ ianuam damnoſo
auro, iuſtitiamque coarguenti occluſit. Nouerat enim iuſtitiam non eſſe cùm tenui-
bus opibus infamiam, ſed cum improbitate diuitias, virtuti inimicas & gloriæ. Hæc
initium laudum eſt, quia & initium rerum. Hoc verò deinde, quid quis dixerit? quid
obſeruauerit? Dicere enim infinitum eſt, non dicere ingratum. Quemadmodum illi
qui pulchras ſtatuas intuentur, coniiciunt oculos in eam quæ primo occurrit, deinde
aliam poſt aliam ſpectantes dubitant quam prius conſpiciant. Potius verò (quid enim
mihi opus antiqua ſimilitudine?) vt ij qui aliquam è multis nouis ſtatuis non am videre,
612 aſpicere ſummatim omnes è pulchritudine quæ eſt, in toto circumfuſa coguntur, par-
ticulatim verò alia alio ducente cupiditatem, admiratione ſpectaculum abrumpunt:
ſic & facta tua vndique conuenientia aliam hiſtoriam poſtulant, nec his orationis ter-
minis includi volunt. Quis facta tua, vel iuſtitiam, vel priuatam operam, vel reipubli-
cæ curas, inopiæ prouidentiam, vel principum temperantiam cum clementia, dicere
poſſet? Propter re Sparta ſordidum crinem in venuſtam cæſariem commutans, in de-
liciis agit. Quis infinitam ædificiorum copiam pro dignitate recenſeat? Suffecit
Pericli ad commendationem Propylæa, & Parthenon, & Dario domus regalis, aurea-
que vitis Artaxerxi Theodori Samij opus, cùm Medus ille inutile hoc opus aduerſa
natura in delitiis haberet. Tu autem à Thermopylis incipiens, ad vſque extimum Pe-
loponneſi receſſum, omnem locum medium vrbes eſſe declaraſti. Fuit quidam vicus
Colyttus in vrbis meditullio vocitatus, populi quidem habens nomen, ſed fori vſu ce-
lebris, antiquus gloria, venit ille huc fama ductus. Videns verò naturā loci admiratus
eſt: ornatu verò vrbis magis confuſus eſt, non tamen deſiit in re gerenda propter vr-
bem pudore ſuffundi. Tu verò fabulas credibiles eſſe oſtendiſti. Cùm lapides tui
amantes ingemiſcant, & lacrymas libent velut ab amata ſeparatus furtim amaſius, vt
ego vereor, ne tui deſiderium damnum aliquod excitet, & aliqui naturam commutan-
tes, in florem aut arborem conuerſi fabula abſurda fiant.

Ex oratione in Anatolium Præfectum.

IVPITER per Mercurium è cœlo teſſeram mittens, apud Homerum, iuſſit Achil-
lem ſocij caſum deplorantem arma ſumere. Agedum ergo etiam nos tanquam cœ-
leſti aliquo impulſu in feſtiultare dolorem ſoluentes, Apollini cantemus. Nos no-
ſtris artibus magnum illum principem cepimus. Non hæc ſunt nugæ, aut Attici ſales,
Bacchum è Thebis peregrinum, Neptunum è fluctibus amantem, ſicuti ad vrbem La-
cones ludunt, ſed verum colloquium, ſed inſtitutio & ſanctio, radix bonorum & ini-
tium. Ipſe verò hoc germine animum ſuum plantat, Atticis irrigans aquis. Semper
verò omnia pulchra rara, & immortalem gloriam intelligentibus conciliant. Primus *ἀεὶ γὰρ καλὰ σπάνια.*
ſapiens Anacharſis è Scythia in Græciam venit: Primus Pelops è Lydia immortalibus *Anacharſis.*
in ſerenitate vectus equis, & mercedem nouæ diuiſionis accipit, vt dederit regioni *Pelops.*
cognomen. Et laus illa quidem adhuc in littoribus: fluctuat verò oratio, non videns
portum apparentem. Optimum igitur forſitan fuerit, hunc imagine eius naturam
613 exprimentem, Phidiam in eo imitari. Non ignorabat Phidias, quis & in quibus Iu- *Phidias.*
piter eſſet, ſcilicet animo ſapientior quàm dextra. Cupiens igitur vna imagine Iouis in-
genium exprimere, auro commiſcens ebur, Eleis quidem Olympium, aliis hominibus
Iouem vna imagine talem, vt eſt, effingens. Volo tibi è diuinis coloribus tabulam pin-

 gere:

gere: terreni enim colores tempore eluuntur: ſententiam verò & opinionem, ſi cui placet nominare tabulam, non contendam. Quandoquidem & mihi hoc ingens corpus improbitatis morbo (quod terram quidem pios centrum diuini illius mundi putamus) tunc Lacheſeos fuſus cœlum tela penetrans, è Iouis penetralibus animam ſinceram trahit, diuinarum imaginationum ſubſtantiam ad nos transferentem. Hæc parit iuſtitiam, hæc fortitudinem, ex illa propriam ſententiam purè ipſa anima habet: hanc verò ſequitur magna virtutum ſimilium ſocietas, ſublimitas mentis, excellentia animi, libera vox, manus beneficiis non alliciendæ, amicitiæ ſtudium, veritatis amor, incommutabilis ſententia ex amicitia virtutem non diiudicans, ſed virtute amicitiam ponderans.

Ex oratione in Phœbum proconſulis filium.

EXORDIVM.

Iſocrates. SAPIENTIÆ inuidis humiliore lingua reſponſuri, veriſimile puto fore, vt ſophiſticis etiā rationibus occurrant. Iſocrates ſophiſta: notum omnibus hoc nomen cum orationibus puto, quia ob illum Sophiſtæ poëticam negligentes, propriam legem amplexi ſunt, oratione quidem ſemper eloquentiæ amatoribus regalia ſcholarum ſuarum patefecit.

Ex oratione in Arcadium medicum & principem.

DESCRIPSIT pueros circum thalamum ludentes, & ſuis eos fiſtulis facit ſpecimen exhibere. Nunc verò aliud certamen, aliud ſtadium, Muſarumque delu-
Democides Medicus. brum ſacris ſacerdotibus apertum ab amiciſſimis aleatoribus. Aiunt Democidem illum Crotoniatam, primum Græcam [medicinam] apud Barbaros coluiſſe.

E propemptica in ſocios aduenientes.

ANIMOSVS, orationi miſcens affectum, & fortis audiuit: vita mollis, menſuram po- 614
nens naturæ, temperantiam aſſumpſit. Mare mutat naturam in multas formas.
Maris ſpecies. Purpuraſcit quidem cùm in tranquillitatem ſedarit fluctus, obſcuram verò ſpeciem habet cum fluctibus turbatum efferatur.

E propemptica in Flauianum.

CONIECISTI me, meliorem parantem lyram, ô amice, vt te ſcilicet poſt Africam ſalutarem, repentè fugiens in in amœnam Muſam. Viſum nondum eſt ver, & tempeſtas Helleſpontiaca irrumpens animam ſuffocauit. Nondum Solem vidimus, & radios auerſus mutauit, Græciſque noctem inducere minatus eſt. Prius ingemiſcimus,
** Θεοῖς ὁδίοις Dis Vialeis.* quàm riſerimus, prius diis viarum * præſidibus vota dedimus, quàm ſacrificia te reduce fecerimus. orationem timidiorem quàm dextram coargui, ea præſtare negligentem, quæ cera & ferrum audent. ſemper enim gloria ex Africa in Græciam profecta eſt, ventum quidem fecit iocantem & ludentem, quales pictores in tabulis artificio ſuo ebrias Lydas faciunt. Parum igitur orationem è medio trahemus, & deinde de Africa liberè fluere permittemus. Nemo vincit, quia omnia admiratur, ſed oratio amoré ſecuta tanquam violentum fluxum, parum ad aliam viam delata deflexit. Reducenda igitur ora-
† fort. ὁ δεύτερος. tio ad Africam. Pericles accuſatus eſt vt eloquentia nemini † ſecundus, accuſatus eſt Themiſtocles, vt mente tardior atque obtuſior, Plato propter ingenium, ob leges Solon, & notũt omnes, vnumquemq; vt ſolis, vt omnibus ſic exſultare. Quid faciam? quid conſilij capiam? mittam ducem Romanis? Lautus populus ſobrium ignorat aurigam.
Carthago. Celeriter mihi Carthago indignatur, vrbs ſupra Africam ob virtutem Romanæ vrbis æmula, vrbs totam Italiam ſuis ornamentis depaſcens, vrbs propter id non prima, propter quod Romam veretur. Periclitatur mihi magna vrbs, & tota continens malè gubernatur. Mittamus ipſum magnum victoriæ aurigam. Nouit hæc rex, & aureę ſtatim tabellæ ſententiam præceſſerunt. Cùm huc in oratione veniſſem

Quid primùm, quid deinde canam, quo fine ſilebo.

Mouentur enim vndiq; negotia, æquale eſt & dubium æquè & non dicere, & dicere: hoc multitudine, illud verò magnitudine prohibetur. Dicendum igitur non quod res eſt, ſed quod licet. Videntes autem eundem per pratum vt per tranquillitatem claſſem
inſtruere, & in fluctibus tanquam in portu ludentem, hi quidem tanquã aërem amato- 615
rem deſi-

Digitized by Google

ſem deſiderant, hi metuunt tanquam omni metu ſuperiorem, excellentiorem pom-
pam duxitquam Vulcanus. Contra fluctus ſonat populus,& contra impetũ applauſus ex
vrbe, & fremitũ maris Carthaginenſis clamor cõpleuit. Veniam dent omnes, & ſenex&
iuuenis,ſi adhuc loquar. Sciuit enim ſciuit amor orationem propriam facere. Hic mor-
bo laborauit maiore quam fortuna ſua pateretur, iniquitate non minore. Et vero. Ne-
mo miretur an hæc ille contra hunc virum auſus fuerit. Viri boni, qui ante nos fue-
runt,à malis hominibus accuſati ſunt. Accuſauit Periclem Cleon,fugit Hyperbolũ Ni- *Accuſati.*
cias, in crimen vocauit Demades Demoſthenem, Cleophon Alcibiadem proſcripſit.
Vir Seriphius conuiciatus eſt Themiſtocli. Nam qui excellentiori fortunæ inuident,
cogunt audaciȩ adæquare dignitatem minorem. Hic vero maxime oſtendit, quod me-
dium virtutis & calliditatis conſtituit.

E DIODORO SICVLO CCXLIV.

Excerpta.

DIVERSOS è Diodori Bibliotheca libros legimus,triceſimum ſecundum [trireſi- *Inſerta hæc nu-*
mum quartum] quadrageſimum octauum, triceſimum primum, ſecundum,quar- *pera L. Rhodo-*
tum, ſextum, ſeptimum, octauum, è quibus hȩc deſcripſimus. *manni editioni.*

Multi, ijque diuerſi tradidere,multos è ſpecie qua fœminȩ putabantur,in virilem
& ſexum & naturam tranſijſſe. Cæterum Diodorus res Alexandri Cœlo-Syriæ, & An-
tiochiæ regis proſequens, hæc ad prodigium addidit. Cum Alexander, inquit, victus
è pugna in ciuitatem Arabiæ Abas ad Dioclem regem, apud quem & filium Antio-
chum adhuc infantem depoſuerat, cum quingentis aufugiſſet,ecce duces illi Heliadis,
qui ſeſe Alexandro coniunxerant, de proprio commodo legationem clam adornant, &
dolo ſeſe Alexandrum necaturos promittunt. Annuente vero poſtulatis Demetrio,non
modo regem ſuum prodiderunt, verumetiam interfecerunt.

Non eſt prætereundum prodigium illud,quod mortem Alexandri præceſſit; licet *Prodigium.*
fortaſſe propter nouitatem fidem excedere videatur.

Paucis ante diebus, cum iuxta Ciliciam Alexander rex oraculum conſuleret, quod
Apollinis Sarpedonij templum ibidem diceretur, reſpondiſſe fertur illi Deus, eum vt
locum caueret, qui geminum Deum protuliſſet. Ambiguum tunc temporis, & obſcu-
rum viſum eſt; poſt regis autem mortem, verum oraculum fuiſſe cœptum eſt intelligi,
his de cauſis. Diophantus quidam è Macedonia in ciuitate Abis in Arabia habitabat,
616 qui ducta vxore Arabiſſa, filium genuit eiuſdem nominis Diophantum, & filiam nomi-
ne Heraidem. Filium, antequam iuueneſceret amiſit, ſed filiam nubilem cuidam Sa-
miadi dotatam dedit: qui exacto vno cum vxore anno, procul à domo peregrinatus
eſt. Herais autem, vt dicitur, interea in nouum omnino morbum, & ſane incredibilem
incidit. Nam ingens circa aluum natum eſt tuber, quod cum indies excreſceret, &
locus intus condenſaretur, conſuluntur medici. hi vlcus circa oſtium uuluȩ eſſe aſſe-
runt, quocirca adhibent medicamenta, quibus tuber hoc poſſint ſupprimere. Septimo
autem die diſrupta ſumma cute, excidit ex pudendo inguen adiunctis teſtibus, & hæc
ruptio hicq; affectus nec medico,nec quoquã externo præter matrẽ duasq; ancillas præ-
ſente accidit. Itaque rei nouitate perculſæ, omnem curam Heraidis gerunt, & id quod
accidiſſet occultant. Mulier vero liberata morbo,ſumpta veſte fœminea, domeſtica ex-
ercitia, & uxoria exequitur. Qui prodigium cognoſcebant, iudicant eam Hermaphro-
ditum eſſe, & ideo virile quoddam geſtaſſe, quia coiens cum viro contrario naturæ mo-
do coiuit. Latuit hoc externos. Reuerſus autem Samiades, vt par eſt, ſuper vxore rogi-
tat, quæ præ pudore non fuit auſa comparere.quod acerbe ferens Samiades,inſtitit am-
plius, & conſortium cum vxore ſua poſtulauit: patre vero renuente, & cauſam dicere
erubeſcente, magna orta eſt contentio. Itaqua pro vxore ſua ſocero diem dicit, &, vt
fit in dramatis, prodigium fortuna in crimen conuertit. Cum iam iudices conſediſſent,
& cauſæ eſſent allatæ, adeſſe iubetur perſona de qua contendatur: Iam vero dubitant
iudices, vtrum viro coniugem, aut filiam patri adiudicent; cenſent tandem id verita-
tem indicare, vxorem viro eſſe adiungendam. Ipſa mox audacter veſtem fictam ſol-

Digitized by Google

cōmune, & omnes in hoſtium numero ponant, & clarum eſſe quomodo maiores eorū, vt impij & execrabiles à Dijs ex omni Aegypto expulſi, & quomodo leproſi confertim
619 loco mundationis velut deteſtandi profugi eiecti ſint, & mox Hieroſolymis loca conterminа arripientes hanc gentem ordinauerint, & odium erga omnes homines induxerint. Quare & aliam omnino vitæ inſtitutionem complecti, nec cum alia gente omnino velle comedere, nec etiam velle benefacere. Adhæc ei maiorum odium ſuorum erga hunc populum in memoriam reuocarunt. Antiochus enim dictus Epiphanes deuictis Iudæis intrauit Sancta Sanctorum, adijt ſolis ſacerdotibus adeunda, & inuenit ibidem lapideam ſtatuam viri barba promiſſa, tenentis manibus librum inſidentisq́ue aſino, quam putabat Moſis eſſe, qui vrbem & condiderit, & gentem fundarit, & odioſas illas omnibus gentibus leges tulerit. Ipſe vero cupiens obducere odium omnium gentium leges diſſoluere conatus eſt. Quare ſtatuæ conditoris, & altari Dei ſubdiali porcā ingentem ſacrificauit, & ſanguine illos perfudit, & carnem coquens, iuſſit ſacros eorum libros, qui leges continerent, iure illo corrumpi, & oblitterari: ignem nunquam deficientem, & ſemper, vt aiunt, ardentem, in templo extingui, & carnem ſuillam ſummum ſacerdotem, alioſq́ue Iudæos comedere coëgit. Hæc narrantes illi amici, Antiochum vehementer ad totam gentem perdendam, aut ſaltem ad euertendas leges, & vitæ inſtitutionem mutare cogendum incitarunt. Verum Rex magnanimus, moribusq́ue manſuetus, impoſitisq́ue tolerandis tributis, & muro priuans ciuitatem Hieroſolymorum, acceptis obſidibus Iudæos crimine liberauit. Hæc Diodorus de Moſaicis inſtitutis & legibus de conditore Hieroſolymorum, de exitu ex Aegypto mentitur. Et in reprehenſione Iudęorum in mendacio perſeuerans, ne ſibiipſi contradicere videatur, tanquam alios narrantes inducit, quibus Antiochi amicitiam adiungit. Hæc quoque de Iudæis libro quadrageſimo Bibliothecæ habet.

Ex Quadrageſimo circa medium.

SCripturus bellum contra Iudæos par eſſe exiſtimaui principium prius & ortum huius
610 gentis & inſtituta recenſere. Multi apud Aegytios olim pernicioſæ huius calamitatis cauſam ad Deum referunt. Cum multi & varij peregrini Aegyptum incolerent, diuerſis ſacrificandi vtentes ritibus, factum eſt, vt patrij erga Deos cultus deficerent, quod incolæ, niſi alienigenas dimitterent, malorum indicium fore ſuſpicati ſunt. Statim itaque ex electis profugis præſtantiſſimi efficaciſſimiq́ue (vt quidam narrantur) in Græciam, locaq́ue vicina illapſi ſunt, præſtantes habentes ductores, quorum principes Danaus & Cadmus extiterunt. Reliqua vero turba eam regionem, quæ nunc Iudæa dicitur, non procul ab Aegypto diſtantem, & in illa vſque tempora penitus deſertam occupauit. Hanc porro coloniam Moſes prudentia & robore cæteros excellens deduxit, qui hanc regionem inuadens, multas vrbes condidit, & vnam quæ nunc celeberrima eſt appellatam Hieroſolyma; maximè autem religionem & cultum eis colendum dedit, venerationes & ſacrificia edocuit, & de ijs quæ ad temp. pertinent leges tulit & decreta. In duodecim tribus populum diuiſit, exiſtimans hunc numerum eſſe perfectiſſimū, & anno duodecim menſibus completo perſimilem. Imagines Deorum omnino non ſculpſit, quod putaret humana Deum non videri forma, ſed cœlum terram ambiens eſſe Deum, & omnia ſuo Imperio gubernare. ſacrificia vitæq́ue rationes diuerſas prorſus ab alijs gentibus ordinauit. Nam quia externos vrbe ſua interdicerent, odioſam ſane vitam, & alijs inuiſam induxit. Iuſſit Inſuper vt qui genti præeſſent, grati eſſent populo, & maxime auctoritate potentiores, quos ſacerdotes eſſe voluit, & eos præcepit circa altaria Deiq́ue cultum & ſacrificia exerceri, & ex his optimos iudicio viros iudices conſtituit, quibus & legum inſtitutiq́ue cuſtodiam attribuit. Non ordinauit Iudęis Regem, ſed imperium populi ei cenſuit committendum, qui prudentia & virtute inter ſacerdotes alijs præſtare videretur; hunc ſummum Pontificem appellant, quem velut nuntium ſibi diuinorum præceptorum eſſe ducunt, hunc
621 edicta in populi congregationibus & concilijs, ait proferre, cui Iudęi ita obtemperant, vt ſtatim Pontifice loquente cadentes in terram adorent. Additum eſt in fine legis, Hæc Moſes loquitur Iudæis obediens Deo. Magnam etiam bellicarum inſtitutionum curam adhibuit, iuuenesq́ue ad tolerantiam & fortitudinem, & ad omnō malorum patientiam exerceri voluit. Multa quoque contra varios populos bella geſſit, magnam-

Moſes. Vide Strab. & Iuſtin.

multitudinem hominum rei capitalis damnatorum, qui in eum locum traduntur, quorum maxima pars illis temporibus hic claudebatur. Concluſis enim in tam anguſto loco tot hominibus, efferebantur miſerorum corpora, & confuſis inter ſeſe omnibus, quæ vel ad victum, vel ad alios vſus pertinent, tantus fœtor exiſtebat, vt nullus accedentium facile durare poſſet. Igitur ille per dies ſeptem loco hoc miſeriam pertulit, vt etiam extremæ conditionis hominum & ſtatutum cibum accipientium ope indigeret. Hi enim eius vicem propter infortuniorum magnitudinem dolentes, quę ipſi accipiebant, hæc ei benignè lacrymantes impertiebant. Igitur ei gladius ad occaſionem, & reſtis ad ſtrangulationem proiectus eſt, data vtriusuis optione. Verum nihil tam dulce miſeris videtur quam viuere, etiamſi morte dignam miſeriam patiantur. Ac tandem in his neceſſitatibus vitam finiuiſſet, niſi M. Aemilius curiæ præſidens, & ſuam dignitatem & patrię æquitatem retinens, Senatum cum graui reprehenſione commonefeciſſet, vt ſi humano metu non terrerentur, at Nemeſim vltricem certe vererentur, quæ in eos animaduertere ſolet, qui poteſtatibus ſuperbè vtuntur. *Nemeſis Dea.* Itaque ille in mitiorem datus cuſtodiam, & vanas ſpes fouens, ſimilem ſuperioribus caſibus exitum vitæ ſortitus eſt. Poſtquam enim biennium vitæ cupidus durauit, cum cuſtodes barbaros offendiſſet, prohibitus eſt ab illis ſomno frui, atque ita vitam finiuit. *Perſei regis mors*

Dicunt ſeſe (inquit) Cappadociæ reges ad Cyrum Perſam referre genus ſuum, contenduntque prognatos eſſe ſe vno ſeptem Perſarum, qui Magum occiderunt, & ductam quidem à Cyro cognationem ſic enumerant. Cambyſe Cyri patris ſororem fuiſſe germanam Atoſſam. Ex hac & Pharnace Cappadociæ rege natum fuiſſe * Pædagamum, & huius filium fuiſſe Smerdim: cuius porro Artamnam: & huius Anapham, qui fortitudine & audacia excelluerit, & vnus ſeptem Perſarum fuerit. ** al. παῖδα Γάλλον, filium Gallum.* Igitur ſuam ad Cyrum cognationem ſic enumerant, & ad Anapham, cui perhibent propter virtutem ſic conceſſum fuiſſe Cappadociæ principatum, vt Perſis tributa non penderet. Eo vita defuncto imperauit eiusdem nominis filius. Poſt cuius obitum ſuperſtitibus duobus
624 filijs, Datama, & Arimnæo, ſucceſſiſſe imperio Datamam, virum & bello & alijs regni partibus laudatum, qui cum Perſis prœlio congreſſus & ſtrenue prœliatus, in eo occubuerit. Regnum accepit filius Ariamnes, cuius fuere filii Ariarathes & Olofernes. Is Ariamnes cum annos quinquaginta imperaſſet, nec vllum opus dignum memoria feciſſet, obijt. Eius in imperium ſucceſſit natu grandior filius Ariarathes, qui ſupra modum amaſſe fratrem dicitur, & ad clariſſimos ordines euexiſſe, atque idem cum Perſis aduerſus Aegyptios miſſus, belli ſocius fuiſſe, & cum magnis honoribus reueniſſe, quos Perſarum rex Ochus propter virtutem in eum conferebat, vitamque in patria reliquiſſe, ſuperſtitibus filijs Ariaratha & Aryſa: frater autem & Cappadociæ imperium habens (nec enim germanam prolem habebat) grandiorem fratris filium Ariarathem adoptauit. Per ea tempora Alexander Macedo Perſas debellauit, deinde obijt. *Alexander Magnus.* Et Perdiccas omnium tunc rerum gubernator, Eumenem miſit ducem Cappadociæ, ac debellato Ariaratha & in pugna interfecto, tam ipſa Cappadocia quam finitimæ regiones, in Macedonum poteſtatem venerunt. Ariarathes vero poſtremi regis filius in præſentia deſperans, conceſſit cum paucis in Armeniam. Haud multo poſt tempore, Eumene & Perdicca mortuis, & Antigono ac Seleuco ſubſecutis, ille acceptis ab Armeniorum rege Ardoata copijs, & Macedonum ducem Amyntam interfecit, & Macedones celeriter è finibus eiecit, domeſticumque imperium recuperauit. Habuit hic tres filios, quorum natu maximus Ariamnes regnum accepit, qui affinitatem contraxit cum Antiocho cognomine Deo, eius filiam Stratonicam Ariarathæ filiorum ſuorum natu maximo collocauit. *Ariarathis laus.* Cumque eſſet filiorum ſupra modum amans, puero diadema impoſuit, eum totius in regno imperij atque iuris ex æquo ſecum ſocium fecit. Mortuo patre Ariarathes ſolus regnauit, & è vita diſcedens regnum filio ſuo admodum puero reliquit. Hic duxit in vxorem filiam Antiochi magni, nomine Antiochidem verſutam admodum. Hanc, cum liberos non gigneret, ſuppoſuiſſe ferunt ſibi duos filios ignorante viro, videlicet Ariarathem & Olofernem. Aliquanto poſt tempore cum ſemen ſuſcepiſſet, ipſam præter ſpem peperiſſe duas filias, & vnum filium, nomine Mithridatem. Ac tunc virum ex ſubditis conſuluiſſe, & feciſſe vt grandior cum mediocribus facultatibus Romam mitteretur, & iunior in Ioniam, ne

Diodorvs Siculus.

de regno cum germano filio contenderent. Hunc adultum Ariarathem aiunt cognominatum, & litteris Græcis imbutum, atque ob cæteras virtutes laudatum fuiſſe. Et 625
pater quidem filio patris amanti ſtudebat ſe viciſſim amantem filij exhibere: atque eouſque proceſſit eorum mutua beneuolentia, vt pater toto imperio cedere filio certaret, ille contra demonſtraret fieri non poſſe, vt à parentibus adhuc viuentibus eiuſmodi beneficium admitteret. Hic, poſtquam parentem fata vocarunt, regnum accepit, tum in reliquis vitæ moribus eximium ſe præbens, tum Philoſophiæ operam nauans. Quo factum eſt, vt Cappadocia olim Græcis ignota, tunc eruditis fuerit receptaculum. Idem cum Romanis amicitiam ſocietatemque renouauit. Aliaque plurima de relatione regum Cappadociæ præſentium vſque ad Cyrum.

Vide Cicer. epiſtolas.

Ex eodem.

Imagines Rom. in funere. Vide Tacitum & Iuuenal.

DE L. Aemilij, qui Perſem debellauit, ſepultura hæc habet, quæ propter iſta maximè dicit illuſtrē. Solent enim Romani qui nobilitate & maiorum ſuorum gloria præſtarent, mortuorum imagines ad ſimilitudinem vitæ, totiuſque corporis delineationem effingere, vt vitæ ſeriem ſeruantes, & iuxta imaginis cuiuſque propriam virtutem haberent quos imitarentur. Eodē modo vnuſquiſque è parentibus eiuſmodi ſtatuas, & ornamenta habuit & præceſſit, vt ex eorum picturis quiſque intelligat, quantas in repub. dignitates ſinguli & honores geſſerint. Nominat Hiſpanos & Luſitanos. addit enim quomodo Memmius Prætor ad vrbem in bello in Hiſpaniam cum copijs ſit miſſus, & vt Luſitani cum eo congredientes, exſcendentem imparatum occupant, pugnaque eum ſuperant, magnamque exercitus partem cædunt, facta autem Hiſpanorū victoria iam celebri, Areuaci exiſtimantes ſe Iberis fortiores adhuc eſſe, hoſtem contemſerunt, & in concione populus, hac præſertim de cauſa, contra Romanos bellum mouit.

L. Memmius. Eutropius lib. 4.

Ex triceſimo ſecundo.

Vide Ortelij Theatrum in parergo.

LIcet Carthaginenſium mœnia quadraginta cubitos altitudine, & latitudine viginti duos excederent, Romanorum tamen machinæ, & virtus fortior, quam murus fuit, ſic vt vrbem ceperint, & ſolo æquauerint.

Maſſiniſſa rex Africanorum, qui amicitiam cum Romanis tenuit, annos nonaginta in vigore vixit: filios decem moriens reliquit, quos Romanis in tutelam commiſit. Erat & corporis firmitate præſtans, & duritiei ac laboribus à pueritia aſſuetus. Et 626
enim ſtans in veſtigijs totum diem manebat immotus, & ſedens non ſurgebat vſque ad noctem, toto die labores meditans, & in equo continenter toto die & nocte ſedens, & equitationibus vtens non defatigabatur. Eſt eius valetudinis vigoriſque ſignum hoc maximum, quod fere iam nonagenarius, filium haberet quadrimulum, corporis robore præſtantem. In agrorum cultura vſque adeo excelluit, vt ſingulis filijs reliquerit agrum decem millium iugerum omni inſtrumento ornatum. Regnauit præclarè annos ſexaginta.

Nicomedes.

Nicomedes patrem Pruſiam perſequens, ad aram Iouis confugientem interfecit, & nefanda cæde imperium inuadens, Bithyniæ regnum adeptus eſt.

Viriatus Dux. Scriptor de Viris illuſtribus cap. 71.

Luſitani primo parem ducem non habentes facile, ſuperabantur, bellum cum Romanis gerentes. Poſtea Viriatum adepti multum Roman. incommodarunt. Erat is ex ea gente Luſitanorum, qui Oceanum accolunt. Paſtor fuit à teneris montanæ vitæ aſſuetus, adiuuante etiam corporis natura. Nam & robore & celeritate reliquarumque partium agilitate Hiſpanos longè antecellebat, cum cibo exiguo, & multis exercitationibus vti conſueſeciſſet, & ſomno dumtaxat quantum eſſet neceſſe. In ſumma ferrum continenter geſtans, & cum belluis & latronibus manus conſerens, vulgo celebris euaſit, & ab illis dux electus, breui latronum cateruam ſe circum congregauit. Atq; in bellis proficiens, non ſolum admirationi fuit propter robur corporis, verum etiam dux excellens viſus eſt. Erat autē in diſpertienda præda iuſtus, & eos qui egregiè pugnauerant, pro dignitate donis extollebat. Tandem cum iam non latronem, ſed principem ſeſe exhibuiſſet, bellum geſſit cum Romanis, multiſque prœlijs.

Cicero in 1. Offic.

Digitized by Google

DIODORVS Siculus.

prœlijs ſuperior euaſit, adeo vt etiam ducem Rom. Vitellium cum ipſo exercitu pro-
fligauerit, captiunmque ceperit, & gladio necauerit, & alia multa in bello feliciter
geſſerit, donec Fabius belli aduerſus illum dux creatus eſt. Inde non paulo inferior eſſe
cœpit. Deinde creatus, & Fabio ſuperior factus, eum in pacta deſcendere indigna Ro-
manis coegit. Verum Scipio aduerius Viriathum dux electus, quæ acta fecit irrita, & ſu-
peratum ſæpe Viriathum, ad extremam deinde cladem compulſum, adeo vt pacem ſpe-
ctaret, per domeſticos dolo interfecit, & eius imperij ſucceſſorem Tautamum eiusque
627 socios perculit, & vt pax arbitrio ſuo fieret, effecit, atque illis agrum & vrbem dedit ad
habitandum.

Ex libro triceſimo quarto.

Seruile bellum in Sicilia.

CVm poſt deletos Carthaginenſes, Siculorum tes annis ſexaginta in florentiſſima for-
tuna permanſiſſent, tandem ſeruile bellum apud eos hac de cauſa exortum eſt. Vi-
tæ commoditatibus magnopere aucti, ac diuitias ingentes adepti, magnam ſeruorum
multitudinem emere ſoliti erant: quorum veluti greges quosdam, ſimulatque è locis
in quibus nutriebantur eduxerant, certis illos notis compungebant: & eos, quidem
qui iuniores erant, paſtores conſtituebant: aliorum autem opera ad alia miniſteria,
prout cuiusque vſus poſtulabat, vtebantur. Verum prætetquã quod erga eos ſe aſperos
ac rigidos in imperandis miniſterijs exbibebant, etiam eorum victus ac veſtitus vix vl-
lam gerere curam dignabantur. Vnde fiebat, vt eorum bona pars vitam rapto ſuſten-
taret, omniaque ſanguine redundarent: vtpote prædonibus, tanquam militum exer-
citibus, longe lateque graſſantibus. Prouinciarum autem præfecti prohibere quidem
conabantur, ſed cum ſupplicium de ijs ſumere non auderent, propter magnam domino-
rum potentiam atque auctoritatem, ſuam quiſque prouinciam ſinere impune diripi co-
gebatur. Nam cum plerique è dominis equites Rom. eſſent, & iudices conſtitueren-
tur accuſationum, quæ aduerſus præfectos è prouincijs afferebantur, formidoloſi ipſis
præfectis erant. Iam vero cum ærumnis premerentur ſerui, & cum alijs modis peſſi-
mè acciperentur, tum vero plagis ſubinde præter rationem & iniuriosè contunderen-
tur, patientiam abrumpere cœperant. Itaque opportunum tempus nacti, in vnum
conuenientes, de defectione ſermones inter ſe conferre ſolebant, donec tandem ver-
ba ad rem contulerunt. Erat enim ſeruus quidam Syrus in vrbe Apamea natus
(cuius dominus Antigenes vocabatur, eratque Enna ortus) vir magicis incantationi-
bus & circulatorijs captionibus ac præſtigijs deditus. Hic ſe futura prædicere inſtin-
ctu afflatuque diuino ipſi in ſomnis apparentium ſimulabat: multisque per eam
qua vtebatur hac in parte ſolertiam ad dexteritatem imponebat. Ab his autem
primordijs longius progreſſus, non ſolum ex ſomniorum viſis futura pronunciabat,
ſed & vigil cernere ſe Deos, & ex ijs res futuras audire fingebat. Cum autem in mul-
tis vaticinationibus mendax comperiretur, interim tamen caſu euentus quarundam
rerum verè prædictionibus eius reſponderent, & falſa quidem eius vaticinia nemo co-
argueret, vera autem cum applauſu diligenter notarentur, hominũ opinio de eo indies
augebatur. Poſtremo artificiũ excogitauit, quo flãmam ex ore cũ quodã fanatico furore
emittebat, & cũ flamma ſimul vaticina verba Phœbadum in morem fundebat. Ignem
enim in nucẽ, aut aliquid huiusmodi vtrinq; perforatum, ſimulque materiam quæ illũ
alere poſſet, imponebat, deinde ori indens & afflans, modo ſcintillas, modo flammã
accendebat. Hic ante defectionem iactare conſueuerat, apparentem ſibi in ſom-
nis Syriam deam dignitatem regiam polliceri. Et hoc non alijs ſolum, ſed & ſuo
ipſius domino aſſiduè dictitabat. Cum autem riſu res hæc exciperetur, Antigenes
ex hiſce prodigioſis mendacijs voluptatem capiens, in conuiuijs ad quæ inuitatus
628 erat, Eunum (ita enim hic præſtigiator vocabatur) aſſeclam habebat, eumque ſuper
regno interrogabat, & quomodo erga vnumquemque eorum, qui in cœtu illo
erant, gerere ſe decreuiſſet. Cum autem ille ita jis reſponderet, vt in ſuis ſermoni-
bus minimè vacillaret, polliceretur que fore, vt dominos ſuos leniter clementerque
acciperet, mera denique monſtra illis ſuper alijs varijs rebus narrare pergeret, o-
mnibus conuiuis riſum mouebat. ex quibus nonnulli ferculorum non pœnitendas
portiones ablatas è menſa ei porrigebant, atque inter porrigendum hortabantur, vt
regnum adeptus accepti ab ipſis beneficij memor eſſet. Sed enim quæ prodigioſa eſſe

Vide Flori Epitomen.

Vide Lucianum & Athenagorã in Apologia.

Digitized by Google

DIODORVS Siculus.

videbatur vaniloquentia, minimè vanum nacta eſt tandem exitum, regni adeptio-
nem. Principium autem totius defectionis fuit huiusmodi. Ennenſis quidam nomine
Damophilus, vir elato ingenio præditus, indignis modis ſupra quam credi poſſit ſer-
nos ſuos acceperat: eiusque vxore Megallide certatim eos ſupplicijs varijs afficiente,
& omnem erga eos ſenſum humanitatis exuente, exactionem & dominorum cædem
inter ſe coniurant, Eunumque adeuntes interrogant, an ſuum ipſorum conceptum à
dijs concederetur. Hic autem illis aſſentiens à dijs cōcedi reſpondet, verba cum ſolitis
præſtigijs fundens: ſimulque illis, vt primo quoque tempore illud aggrediantur, per-
ſuadet. Statim igitur coacta quadringentorum conſeruorum manu, & in eum quem
pro tempore poterant armati modum, in vrbem Ennam irrumpunt, ducem habentes
Eunum, ſuis in emittenda ex ore flamma præſtigijs vtentem. Domos autem ingreſſi,
ſtragem magnam edunt, ne lactentibus quidem infantibus parcentes: ſed eos ab v-
bere matris raptos ſolo affligentes. In mulieres autem quæ contumeliæ & petulantiæ
genera exercuerint, (idque in ipſorum maritorum conſpectu) verbis exprimi nullis pro
dignitate poteſt. Illis enim ſe magna ſeruorum vrbis multitudo adiunxerat. Cæte-
rum cum in dominos omnia exempla cruciatusque edidiſſent, ad cædem aliorum ſe
conuerterunt. Eunus autem cum Damophilum in ſuburbanis hortis vna cum vxo-
re ruſticari audiſſet, illuc quosdam è ſuis miſit, qui ambos inde in vrbem vinctos pro-
traxerunt, varijs in via contumelijs affectos. Soli autem eius filiæ ſerui prorſus peper-
cerunt, & ne minima quidem eam iniuria vel contumelia affecerunt, ob humanos eius
mores, & animum ad commiſerationem erga ſeruos propenſum, atque adeo ijs auxi-
liandi cupidum. Quod quidem argumento erat ſeruos non crudelitate naturæ talia
perpetrare in alios, ſed illatas ſibi iniurias vlciſcentes. Cæterum Damophilum cum
ſua Megallide cum in vrbem protraxiſſent ij, quibus datum erat negotium, vt dixi-
mus, in Theatrum eos produxerunt, vbi defectorum vniuerſa congregata erat mul-
titudo. Cumque Damophilus arte aliqua ſaluti ſuæ conſulere conans, multorum ex 629
illis voluntates ad ſe oratione ſua inclinaret, Hermeas & Zeuxis acerbo eum odio pro-
ſequentes, impoſtorem vocitabant: minimeque exſpectantes dum populus certum de
eo iudicium pronunciaſſet, alter enſem per latera eius adigit, alter ſecuri ceruicem eius
abſcindit. Hic vero Eunus rex creatur: non quod vir fortis eſſet ille quidem, vel bo-
nus imperator, ſed ob ſuam præſtigiatoriam artem, quodque defectionis auctor fuiſ-
ſet. Quin etiam nominis eius fuit habita aliqua ratio, vt porè quod velut augurium eſ-
ſet futuræ illius erga ſubditos beneuolentiæ. Itaque defectores cum rerum ſummam
ad eum detuliſſent, aduocata concione, ex Ennenſibus qui viui capti erant, omnes
eos interfecit, qui fabricationis armorum imperiti erant: peritos autem vinctos ope-
ri faciundo addixit. Megallidem præterea in ſeruarum poteſtatem tradidit, vt pro ſuo
arbitrio in eam animaduerterent. Illæ autem eam primum cruciatibus affecerunt, de-
inde præcipitem dederunt. Ipſe quoque proprios occidit dominos, Antigenem &
Pythonem. Tandem vero impoſito capiti diademate, rebusq; ſuis omnibus regali ſplen-
dore adornatis, ſua item vxore (quæ & ipſa Syra erat, eiusque ciuis) declarata regina,
ex eorum numero qui prudentia cæteris antecellere videbantur, aliquot ſibi conſilia-
rios delegit. Ex quibus erat Achæus, non tantum nomine, ſed & natione Achæus,
vir & conſilio præſtans & manu mirum in modum promtus. Hic trium dierum ſpatio,
cum ſex hominum armaſſet millia, vt tempus dabat, cum his vero & alios haberet
aſcijs & ſecuribus, aut fundis, aut falcibus, aut ſudibus præuſtis, aut coquorum veru-
bus inſtructos, tota regione prædas agens peragrabat: Simul vero multitudinem in-
finitam ſeruorum aſciſcens, Romanos etiam Imperatores bello auſus eſt laceſſere,
conſertisque manibus cum eis, militum numero potentior, victoria ſæpe potitus eſt,
vtpote pluſquam decem hominum millia ducens. Dum hæc aguntur, Cilix quidam
cui Cleon nomen erat, auctor defectionis aliorum ſeruorum fuit, & cum ad eam ſpem
erecti omnium animi eſſent, fore vt orta ſeditione hi aduerſus illos arma caperent, atq;
ita ſibi mutuum exitium afferentes, Siciliam tumultu liberarent, præter omnium ex-
ſpectationem coitionē inter ſe fecerunt, quippe cum Cleon nudo Euni mandato ſe ſub-
mitteret, vt ſub illo, vt rege, imperatoris munia obiret, militū propriorum quinq; millia
habēs. Hoc autē factum fuit triginta fere à defectione diebus. Non multo poſt cōmiſſa
pugna cum Imp. L. Hypſæo Roma veniente cum octo millibus Siculorum militum,

victoria

victoria potiti ſunt, vtpote qui viginti millia eſſent. Aliquanto poſt autem eorum nu-
merus vſque ad centum millia creuit, cumque aduerſus Romanos prælia ſubinde ge-
rerent, ſæpe ex iis gloriam reportabant, rarò autem clade accepta redibant. Cuius rei
cùm diſſipatus eſſet rumor, iam ſerui centum quinquaginta Romæ conſpiratione inter
ſe facta ad defectionem incenſi erant, in Attica autem pluſquam mille: itidem verò
Deli, multisque aliis in locis. Sed vnoquoque in loco ij quorum curæ negotia publica
630 demandata erant, ſubitò rebus in diſcrimen adductis opitulati, cùm grauia de illis ſup-
plicia ſumpſiſſent, ceteros quibus iam & ipſis ſpes accenſa defectionis erat, metu re-
preſſerunt, & ad ſaniorem mentem reuocarunt. At verò in Sicilia malum indies in-
graueſcebat, cùm & vrbes vnà cum ipſis ciuibus caperentur, & multi exercitus à defe-
ctoribus delerentur. Sed tandem Rutilius Rom. Imperator Tauromenium ipſis re-
cuperauit, poſtquam vehementiſſimè illud oppugnaſſet, & defectores qui in eo erant
ad ſummas anguſtias redegiſſet, atque ad tam acrem famem compuliſſet, vt cùm primò
liberorum ſuorum corporibus veſci cœpiſſent, mox ad vxorum corpora ſe conuertiſ-
ſent, poſtremò ne ſibi quidem inuicem parcerent, ſed alij alios vorarent. Eodem tem-
pore Comanum Cleonis fratrem ex vrbe dum obſideretur, fugientem cepit, & ad ex-
tremum arce à Sarapione Syro prodita, quotquot in vrbe fugitiui erant, in poteſtatem
imperatoris venerunt, quos etiam cruciatibus affectos præcipitauit. Inde Ennam pro- *Enna Siciliæ.*
fectus ſimilem eius obſidionem aggreditur, defectores ad ſummam deſperationem
adigens. Cumque Cleonem Imp. vrbe egreſſum, ac heroica quadam fortitudine præ-
liatum vulneribus mox confodiſſet, hanc quoque vrbem cepit, idque proditione. Ita
enim eam ſitus ipſe munitam reddebat, vt vi expugnari nullo modo poſſet. Eunus
autem aſſumptis ſexcentis, ad loca quædam prærupta, vt erat ignauus, fuga ſe recepit.
Sed qui cum eo erant, exitium ſibi ineuitabile impendere ſcientes (iam enim Rutilius
Imperator ad eos curſu contendebat) vt manus hoſtium præuenirent, ſibi mutuò cer-
uices abſcindebant. At Eunus præſtigiator pariter & rex, cùm præ timiditate in quaſ-
dam ſpeluncas cōfugiſſet, vnà cum quatuor ex ſuis inde extractus eſt, coquo, piſtore, &
eo cuius manu in balneo fricabatur, quarto autem eo, qui inter epulas oblectamenta
ei afferebat. Is extractus inde, & in carcerem coniectus, in magnam pediculorum vim *Euni mors.*
reſoluto corpore, apud Morgantinam dignum ſuis temerariis auſis nactus eſt vitæ exi-
tum. Poſtea verò Rutilius, tota Sicilia cum parua eaque ſelecta manu celerius
omnium ſpe peragrata, à prædonibus eam omnino liberauit.

Eunus defectorum rex ſeipſum Antiochum, ſocios verò ſuos deficientes Syros
nominauit.

Ex libro XXXVI.

EODEM tempore quo Marius Africæ reges Bocchum & Iugurtham magno præ- *Iugurtha.*
lio debellauerat, & Afrorum infinita prope millia occiderat, ipſum deinde Iugur-
tham (à Boccho comprehenſum, ſibi ſuſceptum aduerſus bellum condonari cupiente)
631 captiuum abduxerat, quo item Romani graues apud Galliam in Cimbrico bello clades
non ſine magno dolore acceperant: eodem, inquam, tempore Romam aduenerunt
quidam è Sicilia, plurima ſeruorum millia defeciſſe nunciantes. Quo accepto nuncio,
ſummis in anguſtiis totus populus Romanus verſari cœpit, vtpote cui militum dele-
ctorum 60000. in bello aduerſus Cimbros apud Galliam occubuiſſent, nec de integro
parem exercitum in expeditionem educere poſſet. Ceterum ante hunc in Sicilia re-
bellantium ſeruorum tumultum tales & in Italia excitati fuerant, ſed parui ac minimè
diuturni: velut numine, quam atrox futura eſſet in Sicilia rebellio, præſignificante.
Primus autem apud Nuceriam extiterat, cùm triginta ſerui coniurationem feciſſent,
& quamprimùm pœnas dediſſent. Secundus Capuæ, cùm ducenti ſerui rebellaſſent,
ac ſine mora deleti fuiſſent. Tertius autem miro quodam exortus eſt modo. Erat qui-
dam Titus Minutius eques Romanus, & prædiuite natus patre, qui alienæ famulæ
formoſiſſimæ amore captus, vt in eius amplexum veniret effecit. Tandem verò ita
eam deperire cœpit, vt à domino illius ſeptem talentis Atticis emeret, cùm ad hanc
emptionem eum amoris inſania compelleret, quam ægrè alioqui à domino illius im-
petrabat. Sed illa vbi aduenit, isque ſoluendo non eſſet, vt ſibi dies triginta proroga-

Diodorvs Siculus. rentur obtinuit. Rurſum & hoc ſpatio exacto, cùm ille pactum pretium exigeret, hic
nullam ſoluendi nominis rationem inire poſſet, interea verò amor inualeſceret, no-
uum & inauditum facinus aggreſſus eſt. Iis enim qui debitum exigebant, inſidias ſtrue-
re, & monarchicam quandam potentiam ſibi aſſumere inſtituit. Nam coëmptis quin-
gentis panopliis tempus pretij perſolutioni præfixit, fideque impetrata, eas clanculum
in agrum quendam deferendas curauit. Deinde cùm ſuos ſeruos ad defectionem ſolli-
citaſſet, numero quadringentos, ſibiq́ue diadema impoſuiſſet, purpuram quoque cum
aliis inſignibus regiis aſſumpſiſſet, tandemq́ue ſeruorum auxilio regem ſe conſtituiſſet,
primum quidem eos, qui pactum pretium exigebant, virgis cæſos ſecuri percuſſit:
poſtea verò cùm ſua illa ſeruitia armaſſet, vicinas villas peragrare placuit: in quibus eos
qui ſe prompto & alacri animo ſocios defectionis adiungebant, armabat: quotquot
autem repugnabant, eos interficiebat. Quum igitur plures ſeptingentis milites co-
ëgiſſet, eosq́ue in centurias diſtribuiſſet, ac locum in quo erat vallo circumiecto clau-
ſiſſet, ad ſe eos qui deficiebant, recipiebat. Qua defectione Romam nuntiata, Senatus
de ea conſilium prudens iniit, felicemq́ue eius exitum habuit. Siquidem ex iis qui in
vrbe erant imperatoribus vni L. Lucullo ſubigendorum fugitiuorum negotium dedit.
Hic autem eo ipſo die quum Romæ ſexcentos milites lectos conſcripſiſſet, Capuam
contendit, peditum millia quatuor, equites quadringentos collecturus. Minutius
vbi Lucullum concitato curſu aduentare intellexit, collem natura loci munitum occu- 632
pauit cum vniuerſis ſuis copiis, quæ tria hominum millia & quingentos efficiebant,
atque amplius. Et primo quidem conflictu ſtetit à fugitiuis victoria, quippe qui è ſu-
periore loco prœlium inirent: Poſtea cùm Apollonium imperatorem exercitus Vettij
Lucullus largitionibus corrupiſſet, fidemq́ue publicam dediſſet pœnam illi remiſſum
iri, eum ad prodendos ſocios impulit. Quare illo Romanis operam ſuam nauante, at-
* Minutio que adeò ipſi * Vettio manus inferente, hic ſupplicium ſibi capto impendens veritus,
mortem ſibi conſciuit. Simul verò defectionis participes cæſi fuerunt, præter eum
qui illos prodiderat Apollonium. Et hæc quidem anteuerterunt maximam quæ in
Bellum Siculum. Sicilia contigit defectionem, quaſi quæ eius quoddam præludium eſſent. Ea autem
hinc orta eſt. In Marij aduerſus Cimbros expeditione ſenatus auxilia ex tranſmarinis
nationibus accerſendi poteſtatem Mario dederat. Marius igitur ad Nicomedem Bi-
thyniæ regem de mittendis ad ſe auxiliaribus copiis ſcribit. Is reſponſum dat, bonam
Bithynorum partem à vectigalium publicorum redemptoribus direptam ſeruire
ſeruitutem per prouincias. Cùm autem SC. eſſet, ne quis ex populi Rom. ſociis, qui
quidem liber eſſet, in prouincia vlla ſeruiret, & vt imperatores curam eorum manu-
mittendorum gererent, accidit vt imperator Licinius Nerua, qui tum forte in Sicilia
erat, decretum ſenatus obſeruans, multos ex ſeruis iudiciis conſtitutis manumitterer,
adeò vt intra paucos dies plures octingentis in libertatem aſſererentur. Iamq́ue erant
animi omnium illius inſulæ ſeruorum in ſpem libertatis erecti, cum graues auctoritate
viri ad ipſum Imperatorem conueniunt, eumq́ue vno omnes ore, vt ab incepto deſi-
ſtat, rogant. Atque hic ſiue pecuniis expugnatus, ſiue gratiam aucupatus, iudicium
hac de re accuratius exercere deſiit: & ad ſe venientibus vt libertate donarentur, vt ad
ſuum quiſque dominum reuerteretur, imperare cœpit. Tum verò ſerui coitione facta
Syracuſas relinquere, & ad Palicorum delubrum confugere, ibiq́ne inter ſe de defe-
ctione ſermones conferre. Fama autem huiuſce tam audacis ſeruorum facinoris per
Ancyliorum loca iam vulgata, primi ſe in libertatem vindicarunt triginta duorum di-
tiſſimorum fratrum ſerui: quorum dux erat quidam nomine Oarius. Hi primum ſuos
heros noctu dormientes iugularunt, deinde ad vicinas etiam progreſſi villas ſeruorum
animos ad libertatis ſtudium accenderunt, adeò vt illa ipſa nocte concurſus ad eos fa-
ctus ſit aliorum centum & viginti, atque amplius. Hi occupato loco natura munito,
arte haud paulò munitiorem reddiderunt, aſſumptis & aliis octoginta ſeruis, qui ar-
mati eſſent. Prouinciæ autem imperator Licinius Nerua cùm repentè ſuperueniens
eos obſidere cœpiſſet, nihil vllis conatibus promouere poterat. Quamobrem nullis
viribus inexpugnabile præſidium illud eſſe cernens, ad proditionem animum con-
uertit. Eius autem miniſtrum habuit quendam C. Titinium cognomento Gadæum,
ſpe ſalutis adductum, fuerat enim hic Titinius ante duos annos [Romæ] capitis con- 633
demnatus, ſed pœnam effugerat, multosq́ue ex hominibus liberis eius regionis præda-
bundus

bundus interficere ſolebat, ſeruis contra ne minimum quidem negotij faceſſens. Vnde
cùm multos ibi ſeruos ſibi fidos haberet, ad caſtellum, tanquam & ipſe pro virili parte
aduerſus Romanos prœliaturus, accedit. Beneuolè autem comiterq; receptus, etiam
Imperator fortitudinis ergo creatus fuit. Quam dignitatem adeptus, caſtellum pro-
didit. Tum verò ex defectoribus alij quidem in prælio conciſi fuerunt, alij verò pœnæ
metu, quam ſe captos manere ſciebant, ſe præcipites dederunt. Prima igitur fugitiuo-
rum ſeditio repreſſa hoc modo fuit. Verumenimuerò militibus ad ſedes ſuas dimiſſis,
affertur à quibuſdam nuntius, ſeruos 80. coniuratione facta P. Clonium qui equeſtris
ordinis fuit, interfeciſſe, magnamque ſibi manum adiungere. Quinetiam ipſe Impe-
rator conſiliis aliorum deceptus, iam bona ſuorum militum parte dimiſſa, defectoribus
ad ſe melius muniendos tempus dabat. Tandem tamen cum qualicunque potuit ma-
nu ad eos contendit, traiectoque fluuio Alba, defectores in monte Capriano ſtationem
agentes prætergreſſus eſt, & ad vrbem Heracleam perrexit. Cùm igitur de ignauia Im-
peratoris rumorem ſparſiſſent, vtpore illos prœlio laceſſere non auſi, multos ex ſeruis
ad defectionem animabant. Adeò multis vndique circumfluentibus, ſeque iis, quo-
rum facultatem tempus locuſque dabant, armis inſtruentibus, vt intra primos ſeptem
dies octingentis plures armati fuerint, poſtea verò vſque ad duorum millium nume-
rum creuerint. Poſtquam autem Imperator apud Heracleam de auctis eorum viribus
certior factus fuit, ducem aduerſus eos M. Titinium creauit, eumque cum ſexcentis ex
Enna præſidiariis militibus miſit. Hic verò defectores adortus prœlio (cùm illi & nu-
mero ſuperiores eſſent, & in eo quoq; meliori conditione forent, quod locis difficilem
aditum præbentibus defenderentur:) vna cum iis qui illi aſtabant terga dedit, multiſq;
interfectis, reliqui abiectis armis vix ſibi fuga ſalutem quæſiuerunt. Defectores igitur
tot armaturis, ſimul etiam victoria ſubitò potiti, in ſuo incepto audacius pergebant, &
omnium ſeruorum animi ad ſpem libertatis erigebantur. Cumque multi indies defi-
cerent, breui tempore ſupra quam credi poſſit auctus eorum numerus fuit. Siquidem
intra paucos dies plures ſex millibus numerati fuerunt. Tum verò coacto concilio, &
deliberatione de ſumma rerum propoſita, ante omnia crearunt regem Saluium quen-
dam, qui aruſpicinæ peritus habebatur, & in mulierum corona cantu tibiarum, ad in-
ſaniam vſque perſtrepere ſolitus erat. Hic regnum adeptus, cùm vrbes deſidia molli-
tiem fouere exiſtimaret, eas ſibi vitandas iudicauit. Quare defectoribus tres in partes
diuiſis, totidemq; ducibus vnicuique parti attributis, effuſis populationibus peragrare
regionem totam, omneſque certum ad locum, certoque tempore remeare imperauit.
Illi cum aliorum animalium, tum verò equorum copiam ſuis excurſionibus adepti,
634 breui peditum viginti millia, equitum duo effecerunt: idque hominum qui iam tiro-
cinium non ſine ſumma laude poſuerant. Repentè igitur ad vrbem munitam Morgan-
tinam magno impetu contendunt: eamque tum validis tum aſſiduis impreſſionibus
oppugnare occipiunt. Imp. autem cum eodem nocturnis itineribus perueniſſet, tan-
quam ad ferendas vrbi ſuppetias, ducens militum circiter decem millia, partim Itali-
corum, partim ex Sicilia, defectores circa obſidionem occupatos inuenit. Cùm ergo in
eorum caſtra irruptionem feciſſet, & exiguum illic præſidium reperiſſet, magnam au-
tem captiuarum multitudinem, magnam item alius prædæ, omnis generis, nullo nego-
tio caſtra eorum ſubmouit, iiſque direptis ad vrbem Morgantinam iter conuertit. At
defectores repentè in illum irruentes viciſſim, cùm è loco ſuperiore pugnarent, vio-
lenta irruptione facta, ſecundam fortunam experiri, Romani Imperatoris copiæ terga
vertere cœperunt. Ceterùm quia rex defectorum imperauerat edicto, vt omnibus
arma abiicientibus parceretur, bona pars iis abiectis in fugam ſe dabat. Quo quidem
ſtratagemate Saluius aduerſus hoſtes vſus, caſtra ſua recuperauit, victoriaque ſimul &
magna multitudine armorum potitus eſt. Cæſi autem hoc in prælio fuerunt ex Ita-
liis & Siculis non plures ſexcentis, propter edicti illius clementiam, ſed capta fuerunt
circiter quatuor millia. Porrò quum ad Saluium, rebus ab illo bene geſtis, multi con-
fluerent, duplicato exercitu, atq; aperto potitus campo, Morgantinæ obſidionem red-
integrauit, iuſſitque proclamari ſe iis libertatem, qui ibi eſſent, ſeruis donaturum. Sed
enim eorum dominis viciſſim eam illis proponentibus, dummodo ſecum aduerſus
hoſtes dimicarent: eam ab ipſis accipere maluerunt, tantaque animi pugnarunt alacri-
tate, vt obſidionem ſubmouerent. Verùm enimuerò Imperator poſtea denegans pro-
miſſam

DIODORVS Siculus.
Cic. in Verr.

miſſam illis libertatem, in cauſa fuit cur ad defectores plurimi transfugerent. Iam verò
& apud Ægeſtæos, pariterque Lilybæenſes, ac finitimos illis populos, eadem defectio-
nis cupiditas, ceu morbus quidam per ſeruorum greges ſerpebat. Eorum autem dux
conſtituitur Athenio quidam vir fortitudine præſtans, ortus autem è Cilicia. Hic cùm
res domeſticas duorum opulentiſſimorum fratrum diſpenſaret, & eius, quæ fit ex aſtris
ſcientiæ peritiſſimus eſſet, ſeruos in ſuam ſententiam pertraxit, primum quidem eos,
quos ſub poteſtate habebat, numero circiter ducentos: poſtea verò & vicinos, adeò vt
quinque dierum ſpatio mille & amplius congregarentur. Ab his autem rex creatus,
impoſitoque capiti diademate, ſecus quàm cæteri defectores ſuas rationes inſtituebat.
Neque enim omnes quotquot deficiebant, recipiebat, ſed ex iis ſtrenuiſſimos quoſq; in
ſuorum militũ numerum allegens, reliquos cogebat, repetitis priſtinis opificiis, vnum-
quemq; eundem quem antea locũ tenere, & quarũ rerum diſpenſatio eſſet eius officij,
eam ſtudioſè ſuſcipere. Qua ex re largum etiam comparabat ſuis commeatum. Porrò
fingebat deos per aſtra futurum ſe vniuerſæ Siciliæ regem præſignificare, ideoque 635
oportere tam ipſi regioni, quàm animalibus & fructibus, qui in ea eſſent tanquam
propriis parcere. Tandem verò cum ſupra decem millia hominum coëgiſſet, Lily-
bæum inexpugnabilem vrbem obſidere eſt auſus. Sed ſe operam perdere animaduer-
tens, obſidionem tanquam Deorum imperio ſoluit, vtpote aliqua non mediocri im-
pendente calamitate obſidione non abſiſtentibus. Cùm igitur ab vrbe recedere para-
ret, appulerunt naues quædam delectam Maurorum aduehentes manum, auxilio Li-
lybæenſibus miſſam: cui præerat quidam nomine Gomon. Hic cum ſuis noctu & im-
prouiſò Athenionem ſuas copias ducentem adortus, cùm multos iter facientes pro-
ſtraſſet, non paucos autem vulneraſſet, ad vrbem pedem retulit. Quare illa Athenionis
ex aſtris vaticinatio in pretio & admiratione erat. Inter ea autem valde confuſus per-
turbatusque erat rerum Siciliæ ſtatus, vereq́ue malorum Ilias eam occupauerat. Ne-
que enim ſerui dumtaxat, ſed etiam ex liberis hominibus ij qui egeſtate premebantur,
omne latrocinij flagitiique genus exercebant. Ac ne quis hanc perditam nequitiam
nunciare poſſet, obuium quemlibet, ſeruum pariter & ingenuos trucidabant. Vnde
fiebat, vt qui in oppidis erant, ea quæ intra muros eſſent, vix propria exiſtimarent: quæ
autem extra, aliena & dominio exlegis violentæq́ue potentiæ ſubdita. Multa denique
alia contra fas & æquum perpetrare audebant in Sicilia. Saluius autem qui Mor-
gantinam obſidebat, factis in totam illam regionem incurſionibus, ad Leontinum vſ-
que campum, totum exercitum ibi recollegit, in quo numerabant triginta millia, &
quidem ſelectorum. Tum verò Italis heroibus ſacra fecit, vnamq́ue ex purpureis ve-
ſtibus dicauit, gratus, ac memor beneficij, quo illum victoriam dantes affecerant.
Tandem verò cùm regis nomen ſibi aſciuiſſet, pro Saluio Tryphon à defectoribus ap-
pellari cœpit. Habens autem in animo Triocala occupare, ibiq; regiam ſuam ſtatuere,
euocat etiam Athenionem, & quidem eum vt rex imperatorem accerſens. Hic verò
cùm omnes arbitrarentur fore, vt Athenio primum & altiſſimum dignitatis gradum
obtinere vellet, atque hinc orto inter defectorum principes diſſidio, facilè huic bello
finem impoſitum iri, fortuna tanquam de induſtria copias fugitiuorum augens, duces
eorum in concordiam adduxit. Trypho enim magnis itineribus ad vrbem Triocala
cum vniuerſo ſuo exercitu peruenit. Eodem & Athenio magna celeritate contendit,
ex ſuis tria dumtaxat adducens millia: & Tryphoni vt Imperator Regi dicto audiens.
Reliquum autem exercitum ad depopulandos longè lateq́ue agros, ſeruitiaque ad
defectionem ſollicitanda miſerat. Verùm poſtea Trypho ſuſpicatus fore vt Athenio
prima quoque occaſione, aduerſus ipſum arma caperet, eum in carcerem coniecit.
Cæterùm præſidium illud alioqui munitiſſimum indies magis ac magis muniebat, &
magnificis ſtructuris adornabat. Aiunt autem Triocala fuiſſe nominatam quod τρία
καλὰ (id eſt tria pulcra) ei ineſſent. Primùm quod ſcaturigines plurimæ aquarum in
ea exſtarent, quæ dulcedine magnopere commendarentur. Deinde quod adiacentes
agri vineta ſimul & oliueta haberent, eſſent verò & culturæ mirum in modum idonei. 636
Poſtremò quod natura locus ita munitus foret, vt nihil ſupra poſſet, quippe qui ma-
gnam quandam & inexpugnabilem haberet rupem: quam vrbis ambitu, qui mille
paſſus amplectitur, cùm cinxiſſet, foſſaque in ſummam altitudinem producta circum-
dediſſet, pro regia ſua habuit, omnium quæ humanæ vitæ vſus poſtulat, abundantia re-
fertum.

ſertam. Couſtruxit inſuper baſilicam: forum item nnmeroſæ hominum turbæ capax.
Præterea ex præditis inſigni prudentia viris delegit quot ſatis erant, eosque ſibi conſi-
liarios ſtatuit, atque aſſeſſores in iuris diſceptationibus habere inſtitnit. Iam verò & to-
ga prætexta tunicaqne lati claui amictus ius reddebat, lictoresque illi cnm ſecuribus
præibant: quæ denique regiam dignitatem efficiunt, & quæ ornant, ea omnia conſe-
ctabatur. Ceterum Imperatorem aduerſus defectores Senatus Rom. delegit L. Lici-
nium Lucullum, habentem Rom. quidem & Italorum militum quatuordecim millia,
Bithynos autem Theſſalos, Acarnanes 800. ex Lucania verò 600. quibus præerat
Cleptius Imperator, rei militaris ſcientia & fortitudine celeberrimus. Alios præterea
600. adeò vt vniuerſi nnmerum ſeptendecim milliũ efficerent. Cum his copiis Siciliam
occupat. Tryphon igitur culpam Athenioni condonans, ad deliberationem de bello in
Rom. gerendo enm adhibuit. & Tryphonis quidem conſilinm erat, vt Triocalis ma-
nentes, inde pugnam committerent: Athenio autem auctor erat, ne ſe ipſos obſidionẽ
intercludi paterentur, ſed potius in aperto campo dimicarent. Cùm igitur potior viſa
eſſet hæc ſententia iuxta Scrithæam caſtrametati ſunt, quadraginta millia non paucio-
res. Aberant verò ab iis Romanorum caſtra paſſibus 1250. Primò igitur velitares pu-
gnæ ſubinde committebantur: ſed cùm tandem vtrinque aciem inſtruxiſſent, diuque
ancipiti Marte pugnatum eſſet, ac multi ab vtraque parte cecidiſſent, Athenio ſtipatus
200. ſelectis equitibus, ſtrage omnia circumquaque impleuit, verùm genu vtroque
vulneratus, poſtea & tertio vulnere in alia corporis parte accepto, pugnæ vtilis eſſe
deſiit. Quamobrem fugitiui animum deſpondentes, fugæ ſe dederunt. Athenio au-
tem cùm mortuus crederetur latitauit, & ſimulata aliquantiſper morte, cùm primum
nox aduenit, fuga ſibi ſalutem peperit. Præclaram verò adepti ſunt Rom. victoriam,
Tryphonis comitibns & illo ipſo in fugam conuerſis, multisque in fuga cæſis, tandem
viginti millia cæſorum compererunt eſſe. At reliqui commoditate noctis vſi, ad Trio-
cala confugerant, quamqnam & hos interficere facile erat Imperatori, ſi perſequntus
eos fuiſſet. Adeò autem abiecerant animos ſerui, vt etiam de redeundo ad dominos,
ſeque eorum poteſtati committendo, deliberatio ab iis propoſita fuerit. Eorum ta-
men vicit ſententia, qui auctores erant vt ad extremum vſque ſpiritum dimicarent,
nec ipſi ſeipſos prodentes in manus hoſtium ſe traderent. Sexto poſt die imperator ad
637 obſidenda Triocala venit, qui cùm hoſtes cæderet, viciſſimque ab illis cæderetur, tan-
dem inferior diſceſſit. Qua ex re multum fiduciæ ac ſpiritus defectoribus rediit. Nec
verò ipſe Imperator vlla in parte (ſiue præ deſidia, ſiue quod muneribus corruptus
eſſet) officio ſuo ſatisfaciebat. Vnde etiã poſtea in iudicium à Rom. vocatns, multatusq;
fuit. At C. Seruilius miſſus Imperatori Lucullo ſucceſſor, ipſe quoque nihil qnidquam
memorabile geſſit: quare eodem qno Lncullus modo multatus exilio fnit. Dum hæc
gerũtur, moritur rex Trypho. Regno ſuccedit Athenio. hic vrbes obſidendo, totamq;
regionem incurſionibus pro libidine infeſtando, præda ingenti, nõ obſiſtente Seruilio,
potitus eſt. Porrò exacto annuo ſpacio, Romæ quintum conſul cum C.* Acylio creatus *al. Aquilio.
fuit C. Marius. Miſſus autẽ Acylius aduerſus defectores Imperator, ita ſe fortiter geſſit,
vt defectores illuſtri prœlio ſuperauerit. Quin etiam cnm ipſorũ rege Athenione con-
ſerta manu heroicum prœlium commiſit: tandemqne eum interfecit, accepto ſolo vul-
nere in capite, ex qno ſanatus aliquanto poſt fuit. Moxque defectorum reliquias bello
perſecutus decem millia hominum. Verùm hi cùm impetum eius non ſuſtinuiſſent, ſed
ad loca mnnita confugiſſent, non tamen Acylius omnia tentare prius deſiit, quàm eos
expugnatos in poteſtatem redegit. Quum autem ſupereſſent adhuc mille, quorum
dnx erat Satyrus, primnm qnidem conatus eſt armis eos ſubigere, poſtea verò cum le-
gatis miſſis ſe dediſſent, in præſens quidem pœnam remiſit, ſed Romam abdnctos cum
beſtiis commiſit, vbi proditum eſt à quibuſdam, eos maxima cum laude vitam finiuiſſe.
Nam certamen cum beſtiis detrectaſſe, & ad publicas aras mutuis vulneribus occubuiſ-
ſe, cumque vltimum ex iis ipſe Satyrus interfeciſſet, eum poſt reliquos omnes, cnm ma- Gladiatores.
gno ac planè heroico animi robore, ſibi manus intuliſſe. Bellum igitur ſeruile in Sicilia,
cùm annos durаſſet propemodum quatuor, hunc ferè tragicum exitnm habuit.

Venit, inquit, è Peſſinunte Phrygiæ ſacerdos quidam magnæ Deorum matris no-
mine Battacis, qui ſe iuſſu Deæ aſſerens adeſſe, in Senatu coram magiſtratibus dixit:
Sacra Deæ polluta eſſe, atque ideò Romæ publicè expiari debere. ferebat ad id veſtem,

DIODORVS Siculus.

aliáque corporis ornamenta noua & nunquam Romanis viſa, coronamque auream magnitudine inuſitata, & ſtolam floribus intextis & inauratam, regio ſanè ſplendore. Itaque è roſtris ad populum verba faciens, ad ſuperſtitioſum cultum eos incitauit, & hoſpitiis publicis & diuerſoriis exceptus, à tribuno plebis A. Pompeio coronam ferre prohibitus eſt. Ab altero autem tribunos deductus in roſtra, & de tẽpli expiatione in- 638
terrogatus, ſuperſtitioſum ſanè reſponſum reddidit. Itaque à Pompeio ſeditioſè tractatus, & cum iniuria ad hoſpitium deductus, non amplius prodiit, non ſe modò, verùm etiam Deam iniurioſè habitam eſſe dicens. Pompeius verò ex tempore febri vehementi corripi cœpit, vnde paulò poſt mutus factus eſt, anginæque doloribus ſupra modum vexatus, poſt diem tertium exſpirauit, multique eò quod ſacerdotem ipſamq; Deam offendiſſet, diuina quadam prouidentia extinctum ſuſpicabantur. Superſtitionibus enim mirum in modum dediti Romani ſunt. Quare Battacis ſacræ ſtolæ indutus ornamento, amplioribus à viris multis & fœminis hoſpitiis exceptus, Romáque diſcedens cum pompa dimiſſus eſt.

Vide P. Valtrinum initio lib. VII. de militia Romanorum.

Solent Romani milites ducem, quando aduerſus hoſtes cum illis pugna contendens, ſupra ſex mille hoſtium profligaſſet, Imperatorem hoc eſt regem renunciare.

Ex libro XXXVII. & VIII. & aliis ſequentibus.

Marſicum bellum.

AIT Diodorus bellum quod dicitur Marſicum, ſua ætate cæteris antecedentibus maius eſſe. & ideò ab auctoribus rebellionis Marſicum denominatum eſſe. Siquidem Itali omnes Romanis bellum hoc intulerunt. Belli cauſa prima fuit, quia Romani compoſitis ſobriiſque & continentibus moribus, per quos tantopere creuerant, ad pernicioſum deliciarum & intemperantiæ ſtudium deſciuerunt. Nam ob hanc corruptelam orta plebi aduerſus Senatum ſeditione, cùm deinde Senatus Italorum opem implorasset, & eis optatum illud Romanæ ciuitatis ius pollicitus fuiſſet, idque ſe lege ſancitum promiſiſſet, cùm promiſſorum nihil Italis præſtaretur, exarſit ex illis bellum aduerſus Romanos, Romæ conſulatum gerentibus L. Marcio Philippo, & Sex. Iulio, Olympiade ſupra centeſimam ſeptuageſima ſecunda. In hoc bello diuerſi variique caſus & vrbium expugnationes vtrique bellantium parti contigerunt, nutante quaſi data opera in vtramque partem victoria, & neutris ſtabili permanente. tamen poſtquam vtrinque cecidit immenſa hominũ multitudo, ſerò & ægrè Romani victoriam adepti, firmas vires obtinuerunt. Oppugnabãt autem Romanos Samnites, Aſculani, Lucani, Picentini, Nolani, & aliæ vrbes atque gentes, in quibus erat illuſtriſſima

Corfinium.

& maxima, & communis vrbs nuper ab Italis perfecta Corfinium, in qua cùm cætera 639
quæ magnam vrbem & imperium confirmant, conſtituerunt, tum forum permagnum, & curiam, & cætera omnia ad bellum neceſſaria copioſè, & pecuniæ multitudinem, & cibariorum largum commeatum. Conſtituerunt & Senatum nouum quingentorum virorum, ex quibus qui patriæ imperio digni eſſent, producerentur, & qui de communi ſalute conſultare poſſent, iiſq; belli curam mandarunt, ſumma poteſtate conſeſſoribus permiſſa. Hi leges tulerunt, vt duo cõſules quotannis crearentur, & XII duces. Conſules creati ſunt Q.* Pompædius Silo, natione Marſus, & ſuæ gentis primarius. Alter ex Samnitum genere C. Aponius Motulus, ipſe quoque gloria rebúsque geſtis ſuæ gentis clariſſimus. Et tota Italia in partes duas diuiſa, eas conſulares præfecturas atq; partes conſtituerunt. Et Pompædio quidem regionem aſſignarunt ab eo loco qui Cercola appellatur, vſque ad Adriaticum mare, eo tractus qui ad Occaſum & Septentrionem vergunt, & duces ei ſex attribuerunt. Reliquum Italiæ, videlicet eam partem, quæ ſpectat ad Orientem & Meridiem, aſſignarunt C. Motulo, adiunctis ei itidem ſex ducibus. Itaque poſtquam ſuum imperium, & omnia ſcitè, & (vt ſummatim dicam) ad imitationem Romani & antiqui ordinis compoſuerunt, deinceps vehementius futuro bello incumbebant, cùm quidem Italiam communem vrbem nuncupaſſent, & ita bellum geſſere cum Romanis, vt maxima ex parte fuerint ſuperiores, donec Cn. Pompeius conſul & belli dux electus, & Sulla dux ſub altero conſule Catone, nobiliſſimis prœliis Italos non ſemel, ſed ſæpius vincendo, illorum res eo redegerunt, vt profligatæ fuerint. Igitur non amplius bellarunt, ſed C. Coſcinio in Iapygiam duce miſſo, ſæpe victi ſunt, atque ita ſuperati, & ex multis pauci relicti, communi ſententia * nouam deſerunt vrbem Corfinium, quoniam Marſi & omnes finitimæ

** Vide an Popedius.*

timæ gentes deſciuerant ad Romanos. Conſederunt autem in Æſernia Samnitum,
creatis ſibi quinque ducibus, quorum vni maximè Q. Popædio Siloni omnium imperium
crediderunt, propter eius impetandi, virtutem atque gloriam. Is de communi
ducum ſententia magnum exercitum comparauit, adeò vt in vniuerſum, cum iis qui
iam erant, fuerint circiter triginta millia. Præter hos congregauit etiam ſeruos, à ſe libertate
donatos, & vt tempus ferebat armatos, non multò pauciores decem millibus,
& equites mille. Ac prœlio cum Romanis congreſſus, quorum dux erat Mamercus,
Romanos paucos interficit, & ſuorum ſupra ſex millia amittit. Per idem tempus Me-
640 tellus in Apulia Venuſiam, vrbem ſatis magnam, & milites multos habentem, expugnauit,
& pluſquam tria millia captiuorum cepit. Iamque ſuperantibus indies magis
magiſque Romanis, mittunt Itali ad Mithridatem regem Ponti, pollentem tunc bel- *Mithridates.*
lica manu atque apparatu, petentes vt in Italiam aduerſus Romanos adduceret copias,
ita enim facilè coniunctis copiis poſſe Rumanorum vires deturbari. Mithridates reſponſum
dat, ducturum ſe copias in Italiam, poſtquam Aſiam ſubegerit, id enim
agebat. Hanc ob rem prorſus reiecti rebellatores deſpondebant animos. Erant enim
reliqui Samnitum pauci, & Sabelli Nolæ degentes, & præter hos Lamponius & Cleptius,
habentes Lucanorum reliquias. Itaque Marſico bello iam ferè exoleſcente, ſuperioris
temporis ſeditiones ciuiles Romæ nouos motus faciebant, multis illuſtribus
viris belli imperium aduerſus Mithridatem ambientibus, propter præmiorum magnitudinem.
Nam & C. Iulius & C. Marius, is qui ſexies conſulatum geſſerat, inter ſe
contendebant & plebis pars altera alteri ſuffragabatur. Extiterunt & aliæ turbæ. Iam
Sulla conſul Roma profectus, ad congregatas apud Nolam copias venit, & multos finitimorum
perterritos coëgit, & ſeipſos & vrbes dedere. Cùm autem Sulla in Aſiam
aduerſus Mithridatem profectus fuiſſet, & Roma magnis tumultibus, & ciuilibus cædibus
distineretur, M. Aponius & Tib. Cleptius, præterea Pompeius, reliquorum Italorum
duces in † Bretiæ degentes, Aſiæ vrbem validam cùm diu obſediſſent, nō potue- † *Brutia.*
runt capere, ſed relicta in obſidione parte exercitus, reliqua parte Rhegium acriter obſidentes,
ſperantes, ſi hac potiti fuerint, facilè in Siciliam transportaturos copias, & in- *Siciliæ laus.*
ſula potituros omnium quę ſub ſole eſſent beatiſſima. Verùm eius dux C. Orbanus magno
exercitu & apparatu atq; alacritate vſus, percutit Italos apparatus magnitudine, at-
que ita Rhegienſes ex periculo eripuit. Deinde cùm exarſiſſet apud Romanus Sullæ & *Bellum ciuile*
Marij ciuilis ſeditio, alij Sullæ alij Marij partes ſecuti ſunt: & eorum pars maior bellis *Marianum.*
cecidit: reliqua ad victorem Sullam deſciuit, atque ita tandem vnà cum ſeditione ciuili
èxſtinctum eſt bellum illud Marſicum appellatum, cùm fuiſſet maximum.

Extitit autem, exoleſcente iam bello Marſico, ingens ſeditio ciuilis, cuius duces
erant Sulla & C. Marius, iuuenis adhuc C. Marij filius, eius qui toties (ſepties enim) con-
641 ſulatum geſſit. In ea ſeditione interfecta ſunt hominum multa millia, ac ſuperior fa-
ctus Sulla, & dictator creatus * Felicem ſeipſum nominauit, quæ eum arrogantia non * *ἐπαφρόδιτον.*
fefellit. Armis enim ſuperior propria morte occubuit. Marius verò prœlio cum Sulla
congreſſus, quamuis generoſè prœliatus, tamen victus Præneſte cōſugit, vnà cum mille
quingentis militibus, & in ea vrbe concluſus, nec parum diu obſeſſus, coactus eſt (ab
omnibus derelictus, nec vllam ſalutis viam videns) vnius fidelis ſamuli manum finien- *Marij mors.*
dis miſeriis inuocare. Et ille obſecutus, vno ictu herum vita priuauit, & ſeipſum inſuper
iugulauit. Et ſedata eſt quidem ſeditio: verùm reliquæ belli reliquiæ factionis Marianæ
Sullæ aliquandiu repugnarunt, donec ipſæ quoque cum aliis profligatæ ſint. Ve-
rumtamen poſt horum finem, inter Pompeium (cui propter rerum geſtarum magni- *Bellum ciuile*
tudinem, quas Romanis partim Sullam iuuando, partim ipſe ſuo Marte geſſit, Magno *Pompeianum.*
cognomen fuit) Inter hunc, inquam, & Iulium Cæſarem accenſa diſcordia ad ciuiles
cædes Romanos iterum ſeſe conuertere coëgit. Pompeio deinde egregiè omni ex parte
ſuperato, & ad Alexandriam interfecto, imminuta eſt conſulum poteſtas, & ſub vnius
Iulij Cæſaris dominatum redacta, tandemque ſeditio ſedata. Illo deinde interfecto,
aduerſus Brutum & Caſſium eius interfectores ciuile bellum motum eſt, auctoribus
Lepido & Antonio & Octauiano Auguſto, Conſulatum gerentibus. Quod bellum
cùm finem armis non tardè accepiſſet, & Caſſius atque Brutus victi occiſique fuiſſent,
non multò poſt erupit in apertum occulta Antonij & Auguſti de primatu contentio,
ac poſt fuſum vtrinque multum cognati ſanguinis, ſtabilitæ ſunt vires Auguſti, & ei

…avs …ius. ſumma poteſtas per omnem vitam permanſit, poſtquam conſulare imperium, ordinem, potentiamque ſuam in poſterum amiſit.

Illuſtrium ait dignitatem tertium à patriciis ordinem ſuſtinere.

Magiſtratus Rom. Ante Auguſti monarchiam, hæc magiſtratuum nomina habebant Romani. *Patricios*, qui *Conſilium* & *Senatus* vocabantur. Tribunos plebis, qui populo præſunt, Cenſores, Conſules, quorũ poteſtas omnes excedebat, [Dictatorem, qui & poteſtatem, ſed maiorem, quæque rationem reddere non cogeretur, habebat,] duces, tribunos, imperatores militares, proconſules, aliaque ſimilia. *Proconſulis quidem inſignia hæc ſunt, ſecures duodecim, toga prætexta. Dictatoris quidem ſecures, & cætera.

Hæc quoniam poſterioris ſunt ætatis cùm Illuſtres *dicti, Diodori eſſe non videntur.*

** Fort. Conſulis.*

E PLVTARCHI PARALLELIS EXCERPTA. 642

CCXLV. LEGIMVS è Plutarchi parallelis diuerſos libros, quorum compendioſa deſcriptio hæc ſelecta magnam vtilitatem diſcentibus continet.

E Dionis vita.

Timæus. TIMÆVS Philiſti in tyrannos ſtudium atque fidem, occaſionem ſanè reprehendendi non iniuſtam arripiens, ad ſatietatem vſque conuiciis hominem proſcindit. Sanè qui tum ab eo viuente iniuria affecti fuiſſent, ignoſci iis poterat, quod iræ impotentis eſſent. Eos autem qui poſteriores tempore hiſtorias ſcripſerunt, nihil eius factis læſos, oratione autem etiam adiutos, communi hominum iudicium dehortari debuit, ne contumelioſè aut ſcurriliter calamitates eis exprobrarentur, quibus quo minus iniuria fortunæ etiam optimus quiſque feriatur, nihil obſtat. *Ephorus.* Neque verò ſanus Ephorus, qui Philiſtum prædicans, quamuis fuerat callidiſſimus, malos mores & iniuſta facta honeſtis in ſpeciem præſcriptionibus tegere atque excuſare crederetur, id tamen omni conatu atque opera crimen diluere non potuit, hominem fuiſſe eum tyrannorum ſtudioſiſſimum, & qui maximè omnium luxum, potentiam, diuitias nuptiaſque tyrannorum ſuſpiceret atque admiraretur. Tutiſſimum eſt neque laudare Philiſti facta, neque fortunas exprobrare.

Ex Bruto.

HVIVSMODI in primis Epiſtolis fuit Brutus. Iam verò aliis ad Cæſarem, aliis ad Antonium diſcedentibus, & exercitibus velut ſub præcone proſtantibus, atque ei qui plus dediſſet ſe adiungentibus, deſperatis planè rebus Italia excedere ſtatuit, pedeſtrique itinere per Lucaniam ad mare Eleam venit. Inde Romam *Porcia reuerſura, cùm conaretur occultare dolorem quem animo ob digreſſum mariti ſummũ capiebat, victa eſt contemplatione picturæ cuiuſdam, generoſa aliâs, fortiſque mulier. Erat autem picturæ Græcum argumentum, Andromacha Hectorem comitans, puerum ab eo redditum accipiens, inque maritum reſpiciens. Hanc picturam intuenti Porciæ, affectuum ſuorũ obiecta effigies lacrymas excuſſit, interdiuque ſæpè eo accedens plorauit.

** Sic emendandum. Malè enim hic πολιορκίαν legitur, pro Πορκίαν.*

Porcia Bruti vxor.

Ex Paulo Æmylio.

IN quo paſſionum variarum morborumque internorum principatum duxit auaritia. De Perſeo Macedonum rege ait Plutarchus.

Ex Demoſthenis vita.

OMNIBVS auditis legatis Athenienſium qui ad ſe venerant Philippus, accuratiſſimè Demoſtheni reſpondit. Honore autem & humanitate eum, qua cæteros, non eadem eſt proſecutus, Æſchinem & Philocratẽ magis amplexus. Quamobrem iis Phi- 643
lippum laudantibus, quod & facundiſſimus eſſet & formoſiſſimus, & optimus potator, inuidiæ ſuccumbens ad irridendas eas laudes ſe contulit. Nullam regiam laudem hic eſſe dicens, ſed primum rhetori, alterum mulieri, tertium ſpongiæ conuenire. Mortua filia Demoſthenes, cùm de obitu occultè Philippi cognouiſſet, vt animos Athenienſium bona futurorum ſpe iniecta præoccuparet, læto vultu in ſenatum prodiit, ſomnium ſe vidiſſe ferens, quod magnã aliquam populo felicitatẽ portenderet. Paulò poſt adfuere, qui Philippũ vita exceſſiſſe enunciarent. Progreſſus eſt etiam in publicũ Demoſthenes ſplendidè veſtitus ac coronatus, ſeptimo à morte filiæ ſuæ die, quod Æſchines exprobrandi

brandi

brandi cauſa refert, inhumanitatem ei erga liberos obijciens: mollis ipſe & degeneris animi, ſi luctū & eiulatum manſueti animi & ſuorum amantis ſigna cenſuit, ſine doloris autem ſenſu & molliter caſus huiusmodi ferre, in vitio poſuit. Equidem Athenienſibus decorum fuiſſe, ob mortem regis, qui tam clementem victis ſe eis pbuerat coronas ferre, adde etiam ſacrificare, nequaquam affirmo: nam præterquam quod inuidioſum hoc eſt, indignum etiam ingenuis hominibus erat, quem viuentem honoribus affeciſſent, ac ciuitate donaſſent, ob eius mortem exultare gaudio, defunctoque inſultare. Quod autem domeſticam calamitatem deflendam mulieribus reliquit Demoſthenes, ipſe ea, quæ è repub. eſſe crederet agenda ſuſcipiens, id laudo, profectumque à forti animo, ciuiliique iudico, cuius officium eſt ſemper reipub. intentum eſſe, eique res caſusque domeſticos poſtponere, ſemperque dignitatem ſuam tueri, multo magis quam in ſcenis hiſtriones faciunt regis aut tyranni perſonam agentes: quos ipſos videmus non vt ipſis libitum eſt vel ridere vel plorare, ſed vt ratio propoſiti ad agendum argumenti requirit. Iam ſi contra officium eſt, ictum aliquem infortunio negligere, patique vt is omnis expers conſolationis mœrore ſe ſuo conficiat, ſed & leuandus verbis eius dolor eſt, & abducendus ad rerum lætiorum cogitationem animus, quomodo ex oculis laborantes à contuitu rerum ſplendidarum, ſuoque fulgore eos ferientium, deflectere aſpectum in virides & molles colores iubemus, quod tandem patriæ lugenti melius conſolandi genus adhibeat aliquis, quam ſi domeſticas calamitates cum publicis temperarit, melioribus deteriora obſentet!

Victus munere, inquit, Harpali Demoſthenes, perculſusque perinde ac ſi præſidium ſibi eſſet impoſitum, eius partibus ſe adiunxit. & conuocata multitudine, quę de
644 Harpali rebus animaduerſura, contradixerat enim ijs qui ſeruare cuperent & eum ſuſcipere, antequam auro manum impleſſet: rectè, & benè collo lana & faſcijs accuratè inuoluto in concionem prodijt: iuſſusque ad dicendum ſurgere, vocem ſibi intercidiſſe innuit. vrbaniores autem homines cauillabantur, non angina, ſed argentangina nocte correptum oratorem dicentes. Poſtquam in exilium propter accepta ab Harpalo munera pulſus eſſet Demoſthenes, adoleſcentes qui ad ſe conueniebant, & conſuetudine ipſius vtebantur, à repub. dehortabatur dicens, ſe, ſi ab initio duę propoſitæ fuiſſent viæ, altera ad ſuggeſtum & concionem, altera ad certum exitium ducens, ac ſi præſciuiſſet mala quæ in rep. verſantibus incumbunt, terrores, inuidias, calumnias, contentiones vtique eam ingreſſurum fuiſſe qua recta ad interitum iſſet.

Vide an hæc non confundat Plutarch. Alter enim Agellius lib. 11. cap. 9. de Mileſiorum legatis, non de Harpalo.

E Cicerone.

SAne actio, inquit, Ciceroni haud leue momentum ad perſuadendum contulit: idéque magna vociferatione vtentes oratores irridens, ob imbecillitatem ad clamorem, veluti claudos ad equos confugere dicebat. Conuitijs acerbioribus inimicos vel aduerſarios dicterijs inſectari videtur oratorium, proximum vero riſus captandi cauſa offendere, multorum in ſe odia concitauit. Ex hac dicacitate multos parauit inimicos, Clodiusque cum alijs hanc occaſionem nactus conſpirauit. Omnium minimum apud Romanos numiſma æreum, eſt quadrans. fertur, inquit, Cæſar cum primis diebus pro Ciceronis ſalute certaſſet, tertia die conceſſiſſe, vt amicus proſcriberetur. fuit autem permutatio ita inſtituta, vt Cæſar Ciceronem, Lepidus Paulum fratrem, L. Cęſarem auunculum Antonius proſcribi permitterent. Adeo ira eis & rabies omnes humanas cogitationes excuſſerant: imo autem illi demonſtrarunt, nullam eſſe belluam homine, poteſtate ad exequendum, quod perturbato animo decreuit armato, ferociorem.

Ex Phocione.

FVit Phocion ſeuerus & tetricus. Cum exercitus conſcribendi cauſa pro tribunali ſedens Ariſtogitonem ſycophantam, qui in concionibus ad bellum excitare populum ſolitus fuerat, procul eum baculo & crure obligato adire videret, exclamauit: Scribe Ariſtogitonem etiam claudum & nequam. Ac mirari quidem poſſit non nemo, quomodo ita ſeuerus & durus nomen Boni inuenerit. Sed arbitror vt difficile eſſe, ita
645 tamen fieri poſſe, vti idem homo (ſicut & vinum) dulcis ſimul, & auſterus ſit: quem-

Digitized by Google

PLVTARCHVS

admodum contra nonnulli cum ſuaues videantur, acerbiſſimi ſunt vtentibus & plurimum nocent. ferunt ſane Hyperidem etiam aliquando ad populum ita locutum: Cogitate, Athenienſes, non modo an ſim acerbus, ſed etiam iniuriáne talis ſim. Equidem Phocion inimicitiæ cauſa nemini ciuium malefecit, ac ne inimicum quidem vllum putauit: quantum res ipſa poſtulabat, vt aduerſariis ſuorum, quæ ob vtilitatem patriæ iniјſſet, conſiliorum reſiſteret, aſperum ſe pertinacemq́; præbuit. Priuatim communé omnibusque benignum & mitem ſeſe exhibuit, ita vt inimicis quoque infortunium paſſis auxilium tulerit, & in iudicio periclitantium ſalutem defenderit. Ipſum Antipatrum Macedonum ducem dixiſſe perhibent, ſe de duobus amicis, quos Athenis haberet, Phocione & Demade, alteri vt acciperet perſuadere, alterum dando ſaturare nequiuiſſe.

E Catone.

CVM ſe ad diſcendum Cato contuliſſet, tardus fuit ad percipiendum: quæ autem percepiſſet, ea firmiter memoria retinebat. quomodo videmus qui bono ſunt ingenio præditi, cito eos memoriæ mandare, qui autem non niſi cum magno labore diſcunt, eos memoriter quæ apprehenderunt tenere, eo quod ſingula quæ didicerunt, quaſi inuruntur eorum animis.

Ex Alexandro.

ALbum ait Alexandrum fuiſſe, ruboremque in pectore præſertim & facie albedini admiſtum habuiſſe. Suauiſſimum odorem ab ore & vniuerſa eius carne exhalaſſe, ita vt & tunicæ fragrantia repletæ inde ſint, vt multi tradiderunt. Cauſa fortaſſe fuit calidum & igneum corporis temperamentum. Bonus enim odor, Theophraſto ſi credimus, exiſtit cum humores à calore coquuntur: itaque ſiccæ & torridæ orbis terrarum partes plurima & optima gignunt aromata, quod ſol humorem, qui in ſummis corporibus veluti materia putredinis innatat, attollit. Et conſentaneum eſt Alexandrum ob calorem corporis bibacem iracundumq́ue fuiſſe. Cum Bucephalum tredecim talentis venalem, adductum à Philonico Theſſalo Philippus dimitteret, quod neque ſeſſorem admitteret, neque vocem vllius eorum qui cum Philippo erant auſcultaret, id ægrè ferens Alexander, petijt à patre vt equum acciperet, & accipiens ab omnibus pro effero & indomito iudicatum, fræno correptum aduerſus ſolem obuertit: nimirum animaduertens equum vmbræ, quæ agitata & tremens ei appropinquaret aliâs, conſpectu perturbari: deinde cum paulum palpaſſet, manuq́ue leuiter ducta demulſiſſet, vt ira repletum vidit, ſenſim abiecta chlamyde ſeſe in eum extulit, tutoq́ue conſedit, & 646
violenter equum impulit, & aliqui ex iјs qui aderant, anxiè taciteq́; ſpectabant, ne quod incommodum adoleſcenti accideret, aliqui manibus plaudentes iucunde, omnes vero ſimiliter ſtupeſcebant, poſtquam exultans gaudio ſaluus tecto acto equo redijt, omnium acclamatione ſublata, Philippus præ lętitia etiam illacrymaſſe commemoratur, caputq́ue filij, cum ab equo deſcendiſſet, oſculatus dixiſſe: O nate regnum tibi par quære, Macedonia enim te non capit. Alexander, inquit, ſeipſum vincere quam hoſtes magis regium exiſtimans eſſe, nec vllam filiarum Darij alioqui pulcherrimarum, neque vllam aliam ante nuptias attigit mulierem, Barſina excepta, quæ vidua fuit. Cum autem ouis agnum peperiſſet, qui in capite figuram & colorem tiaræ, & ex vtraque eius parte teſticulos haberet, abominatus id prodigium, à Babylonijs, quos eius rei cauſa ex more quodam ſecum ducebat, expiatus, ad amicos etiam dixit, ſe non ſui, verum ipſorum cauſa perturbatum eſſe, ne ipſo defuncto ſummam rerum ad ignobilem & imbellem aliquem hominem fatum deuolueret. Sed hunc eius mœrorem aliud lætius oſtentum ſuſtulit. Etenim Proxenus ſtratoribus regijs præfectus, cum tentorio regis locum foderet iuxta Oxum fluuium, fontem liquoris pinguis aperuit, cuius cum ſummum eſſet hauſtum, purum deinde & pellucidum oleum ſcaturijt, neque odore quidquam, neque guſtu ab oleo, neque nitore etiam & pinguedine differens, & vero nullæ ſunt in iſta regione oleę: Oxum autem molliſſimam habet aquam, adeo vt lauantibus cutim pinguedine quadam inungat. Mirifice eo prodigio Alexander delectatus eſt. Fuit & Philippo filius Aridæus, ex ignobili ſcorto Philinna prognatus, mentis non plane compos,

pos, quod corporis morbo ei eueniebat. Verum is morbus non naturæ vitio, quinimo in puero eo ſatis bona atque ingenua indoles apparuiſſe dicitur, ſed poſtmodo venenis ab Olympiade corruptus, ſanæ mentis iacturam feciſſe.

Ex Cæſaris vita.

FErunt proximo, quam Ariminum perueniſſet (vrbs ea eſt magna in Celtica, quam ſubito impetu inuadens occupauit) nocte obſcœnum Cæſari inſomnium viſum, nempe ſe cum matre ſua corpus miſcere.

647

Ex Eumenis vita.

ENimvero ſecundæ res etiam ingenio modico & ſubmiſſo præditos attollunt, vt magni ſibi videantur, criſtaſque erigant, cum excelſo loco collocatos ſe vident: vera animi magnitudo & conſtantia, rebus aduerſis ferendis, emendandiſq; caſibus eluceſcit: Cuius rei exemplum Eumenes præbuit. Magis enim illius nobilitas animæ apparuit & patuit, & alacritas ingenij omnibus calamitatibus longe ſuperioris. Ea propter ſentiens eos ſeſe mutuo contemnere, ipſum metuere, & in hoc eſſe, vt capta occaſione occidant: pecunia ſibi opus eſſe ſimulauit, eoq; ſub prætextu, ab ijs quibus maxime odio erat, multa talenta mutuo accepit, vt ij fidem ipſi haberent, & metu amittendi crediti ab inſidijs deſiſterent. Ita euenit, vt alienam ille pecuniam corporis ſui cuſtodem habuerit, & alijs ſalutem ſuam data pecunia redimentibus, ſolus ipſe accipiendo tutum ſeſe præſtitit. Philopolemus, [id eſt, militiæ amans] eſt, qui vtilitatem ſecuritati præfert; Polemicus [id eſt militaris] bello poſſidens ſecuritatem.

E Sertorij vita.

AGenti Sertorio in Hiſpania nautæ quidam ei occurrunt, qui nuper ex Atlanticis inſulis redierant. Duæ ſunt inſulæ, ſtricto admodum freto diſtinctæ, decem ſtadiorum millibus ab Africa remotæ: eædemque inſulæ Beatorum Fortunatæ dicuntur. Imbribus modicis idque raro rigantur, plerumque lenibus ac roſcidis ventis perflatæ, non arationibus modo & plantationi fertilem terram præbent, ſed & vltro fruges effundunt, quæ ſua & copia & dulcedine ſufficiant ad alendum ocioſum, & nullis negotijs deditum populum. Aër innoxius eſt, annique tempeſtates mediocri mutatione ijs in inſulis variantur. Etenim qui verſus eas partes à terra feruntur boreæ & ſubſolani, cum in vaſtum ob longitudinem diſtantiæ incidunt locum, diſſipantur, & antequam eo perferantur, concidunt: Cauri autem & Zephyri qui ab alto circumflant, pluuias à mari modicas raraſque infundunt, plerumque humectis ſerenitatibus refrigerant, incolaſque placide alunt. Ita vſque ad barbaros etiam, conſtans & probata percrebuit opinio, eſſe illis in inſulis Elyſios iſtos campos, & beatorum, quam deſcripſit Homerus, habitationem. His de rebus vt auditu percepit Sertorius, mirabilis eum inuaſit amor eas inſulas incolendi, tyrannideque & bellis euitatis in pace & quiete viuendi. Verum turbauit & diſſipauit hunc amorem Cilicum aduentus, & nouorum bellorum adminiſtratio. Sertorium memoriæ proditum eſt, neque voluptati, neque metui obnoxio ingenio fuiſſe: natura & imperterritum rebus aduerſis, & qui res ſecundas moderatè ferret: neminem eo tempore ducem magis aperta prœlia vitaſſe: calidiſſimum vero furtiuis belli operibus, in occupandis locis natura munitis, & fluminibus traijciendis, alijſque id genus rebus quæ celeritate, aſtutia, & mendacio conficiuntur: perliberalem in præmijs virtutum conferendis, in ſupplicijs moderatum. Quamquam extremo vitæ curſu videtur id quod in obſides ſtatuit, oſtendiſſe animum eius non verè manſuetũ fuiſſe, ſed crudelitatem eius arte quadam neceſſitatis cauſa fuiſſe celatam. Mihi autem vt veram virtutem ratione que recta ſtabilitam, nunquam videtur fortunæ vis in contrarium poſſe conuertere, ita conſilia tamen alias recta bonaſque naturas indigne grauibus calamitatibus afflictas, non abſurdum puto credere vna cum fortuna mutari. Id quod ego tum Sertorio accidiſſe puto, iam fortuna eum deſtituente, rebuſque ipſis exaſperatum, iniurias malorum atrocius vltum arbitror.

Ex Demetrij vita.

DEmetrius ſtatura patre fuit inferior, tametſi magnus: figura autem & pulchritudine faciei ita inſigni & eximia, vt eam fingendo pingendoque aſſequi nemo potuerit. Nam vna cum venuſtate & elegantia grauitas terrorque in vultu inerat, & heroica quædam ac regia maieſtas iuuenili alacritati admixta. Sic ingenium quoque erat, & ad perterrendos homines, & ad conciliandam ſibi eorum gratiam aptum.

Inſolentiſſimum fuit Stratoclis (is enim ſcitarum iſtarum fuit & ſubtilium auctor blanditiarum) commentum, qui legem promulgauit, vt ſi qui publico edicto ad Antigonum vel Demetrium mitterentur, ij non legati, ſed Theori, id eſt conſultores nominarentur: quod nomen eorum eſt, qui Pythiæ aut Olympiæ à maioribus tradita ſacrificia pro ciuitatibus in ſolenni Græcorum conuentu peragebant. His illi adulationibus Demetrium alioqui ſana mente præditum demulcentes corruperunt. Athenienſes obſeſſi à Philippo tabellarios intercipientes, lectis reliquis epiſtulis, miſſam ab Olympiade non aperuerunt, ſed obſignatam adhuc Philippo miſerant. Neque vero vlla regi conuenientior actio eſt, quam iuſtitiæ executio. Mars enim (vt Timotheus ait) tyrannus eſt, legem vero omnium Regem Pindarus appellat. Vſque ad Demetrium Antigoni, qui poliorcetes appellabatur, nemo hominum viderat ante quindeciremem aut ſedeciremem. Poſtea quidem temporis Ptolemæus Philopator quadragintaremem conſtruxit, longam CCLXXX altam ab imo fundo vſque ad ſummum puppis XLVIII cubitos, remigibus quater mille, & nautis præterea quadringentis inſtruebatur, recipiebatque claſſiariorum in foris & tabulato prope tria millia, [ſed nautæ quingenti, remiges quatuor, milites minimum ſeptingenti.] Verum hæc nauis ſpectaculo magis & oſtentationi quam vſui fuit, quod difficulter neque ſine periculo commoueri poſſet, parumque ab ædificijs fixis differret. 649

Herodot. Thalia. & Orig. lib. contra Celſum, p. 262. edit. Auguſt. Vind.

Ex Antonii vita.

MVlta Antonius ignorauit, non tam ob ſocordiam, quam ſimplicitatem, qua ductus facile ſuis credebat. Erat enim ſimplici ingenio, & tarde ſentiebat: cum autẽ ſenſiſſet ſe peccaſſe, graui mouebatur pœnitentia, & apud eos ipſos quos offendiſſet, confitebatur. magna & ſupplicia & præmia irrogabat, modi tamen in gratificando, quam puniendo erat negligentior. Iocis autem eius nimiæque dicacitati hoc aderat remedium, quod ſe vicissim morderi patiebatur, neque minori cum voluptate ridebatur, quam ridebat. Quæ res illi maximo fuit malo. Qui enim libere ſecum iocarentur, ab eis ſerio loquentibus nequaquã putabat ſibi adulari: itaque laudando facile decipiebatur. non enim intelligebat eſſe, qui adulationi libertatem veluti ſubauſterum condimentum admiſcerent, quo proteruæ inter pocula loquacitati tędium & ſatietatem dimoueant, idque conſequantur, vt aſſentantes & concedentes, quoties de re graui ſermo incideret, non gratiam captare, ſed prudentia inferiores videantur.

Ex Pyrrhi vita.

FVit Pyrrhus vultu regio quidem, ſed terribiliore quam venerabiliore. Non habuit multos dentes, ſed ſupra erat vnum os continuum, in quo dentium interualla tenuibus veluti ſulcis detinebantur, è liene laborantibus ſalutem adferre credebatur, ſi gallũ album mactans, ſupinatis illis dextro pede leuiter viſcera premeret, neque fuit quiſquam ita vel pauper vel vilis, cui rogatus eam medicinam facere dedignaretur: gallum ipſe Pyrrhus accipiebat, atque immolabat, iſque ei erat honor gratiſſimus. Et ferunt pedis eius pollicem vim diuinam habuiſſe, atque etiam cremato poſt mortem corpore, hunc illæſum intactumque ab igne fuiſſe repertum.

Ex Marii vita.

MArio & temperantiæ ac tolerantiæ teſtimonia perhibentur: & huius quidem iudicium extſtat. Varicibus enim magnis cum vtrumque eius crus laboraret, deformitatem ægrè ferens, medicum accerſiuit, eique non ligatus crus alterum præbuit, ac nihil ipſe motus, nullo edito gemitu, conſtanti vultu tacitus incredibiles ſecturæ dolores pertulit: ad alterum tranſeunte medico, non ſuſtinuit, remedium hoc non dignum eſſe 650

inquiens,

Digitized by Google

inquiens, cuius cauſa tanti cruciatus tolerarentur. Marius ex Africa cum exercitu tranſuectus & conſulatū accepit, & triumphum duxit, Iugurtham captiuum incredibile Romanis ſpectaculū exhibens, quo viuo victoriam de hoſtibus nemo ne ſperaſſet quidem: adeo ad omnem fortunam ſe accommodare callidus, aſtutiæ magnæ admixtam ferociam habebat. In triumpho præterea illata narrant auri ter mille ac ſeptem pondo, argenti non ſignati quinquies millia DCCLXXV. ſignati CCLXXXVII. millia denarium. Solent milites laborioſos, quique taciti prompte imperata faciunt, *mulos Marianos* appellare (erat enim Marius indefatigabilis) quod ſua ipſi facerent, & eum hac in re imitarentur. Quidam quia Marius olim ſub Scipione militans curioſe arma & carros inſpicienti, adduxit bellicoſum equum optime enutritū, & mulum cæteris habitiorē & cicuritate & robore præſtantē multo: cumq; Imperator Marij iumentis oblectaretur, & ſæpe eorum recordaretur: inde ortum vt qui per cauillum ob laborum aſſiduitatē & tolerantiā laudaretur, *Marianus mulus* appellaretur. Deuictis centū millibus Teutonum à Mario, Maſſilienſes ferunt oſſibus vineas ſepijſſe: tellurē vero cōſumtis in ea cadaueribus, ac per hiemem imbribus delapſis, ita pinguem redditā, putredine in profundum penetrante repletam, vt legitimo tempore abunde fructuum protulerit, & quod Archilochus dixit, *hoc modo agros pingueſcere*, id tum fuiſſe confirmatum. Neque abs re eſt, quod poſt magna prœlia immodicæ pluuiæ decidant: ſiue Deus aliquis terram puris & cæleſtibus aquis luſtrat atque proluit: ſiue cadaueribus & pinguedine humidam grauemq; emittentibus exhalationem, ita aer coit, alioquin facile etiam leuiſſimis de cauſis mutationi obnoxius. Digni itaq; admiratione Cornuti ſerui, multis enim bello ciuili morte ſine cauſa condemnatis, varijsq; cædibus perpetratis, cum herum ſuum occultaſſent, aliud quoddam cadauer de mortuorum aceruo arreptum collo trahentes, aureum annulum
651 digito accommodantes, Marianis ita ſatellitibus oſtenderunt, & ornato funere, quaſi herile eſſet ſepeliuerunt: neque id quiſquam ſenſit, eoque modo Cornutus clam opera ſeruorum in Galliam euaſit.

Vide Feſtum.

Marianus mulus.

Ex Arati vita.

ARato cum Ariſtippo & militibus acri pugna congrediente, & tyranno à Crete quodam nomine Tragiſco necato, & amiſſis ipſorum plusquam M D viris, & nemine ſuorum amiſſo, Argos tamen neque cepit neque liberauit. Agis enim & Ariſtomachus minor, cum exercitu regio irrumperant eo, & rerum poteſtatem occupauerant. Magnam quidem partem cauillorum, dicteriorumque & ſcurrilium inſectationum, quibus eum adulatores tyrannorum traducebant, refutauit: *qui in gratiam dominorum dictitare ſolebant, duci Achæorum tempore prœlii aluum conturbari, vertiginem & grauem ſoporem oboriri ſimul atque tubæ ſonitum exaudiuiſſet. Itaq; vt primum aciem inſtruxiſſet, & teſſeram dediſſet, percontari ſolitum centuriones, & quid ſua præſentia opus foret, iacta iam alea; atque ita digredientem quam longiſſimè, euentum pugnæ expectare.* Hæc quidem ita obtinuit opinio, vt Philoſophi etiam in ſcholis diſputent, tremórne cordis & mutatio coloris, & alui ſolutio præſente periculo timidorum ſit, an cuiusque intemperiei in corpore & frigiditatis: Aratum enim bonum ſemper ducem habitū, cui tamē ea ſemper in obeundis periculis acciderint. Quia antiqua lex erat, ne quis intra muros ſepeliretur, eamq; legē magna comitabatur ſuperſtitio, Delphos miſerūt ea de reſciſcitatū Pythiam, quæ permiſit. & tum cæteri Achæi, tum vero Sicyonij gauiſi ſunt: mutatoque in feſtiuitatem luctu, coronati albisq; induti veſtibus corpus eius ſtatim in vrbem deportarunt, pæanes choreis accinentes: ac loco delecto qui omnium conſpectui pateret, tanquam conditorem ſeruatoremq; vrbis ſepeliuerunt. Loco etiamnum eſt nomen Aratéum. mortuus eſt ſpecie familiaritatis veneno & dolis, cæde à Taurione perpetrata, Philippo Peloponeſio tyranno edicente, vt impune illi quæ feciſſet cederent.

Ex Artaxerxis.

MAter Artaxerxis fuit Paryſatis, ſollers ſane femina, & taxillos iacere non indocta. Metus tyranno ſtimulus ad cædem acerrimus.

Ex Agide Plutarchi nihil excerpſit Photius.

652 ANtigonus Macedoniæ rex vocatus ad auxilium ab Achæis contra Cleomenem, pu- *Ex Cleomene.*

gna ſuperauit & fugauit Cleomenem; & cum eſſet Lacedæmone potitus, humaniter ciues tractauit, dignitatemque Spartę nullo modo conculcauit, aut ludibrio habuit, ſed leges remque publicam Spartanis reddidit, & in Macedoniam tertio die diſceſſit, quod eam bello ardere, atque à barbaris vaſtari inaudiuiſſet. Iam & morbus ipſum occupauerat, in phthiſim vehementem vergens, defluxumque ex capite continentem. Non tamen ei ſuccubuit, ſed ita in certamine pro regno ſuo perdurauit, vt maxima parta victoria, ingentique barbarorum cæde peracta, maiori cum gloria mortem obiret. Philarchus ſcribit, cum in ipſo prœlio vociferatione corpus rupiſſe: quod vero non eſt diſſimile. In confabulationibus hominum ferebatur, eum poſt prœlium clamantem præ gaudio, *O pulchrum diem*, multum ſanguinis expuiſſe, acutaque febri deceſſiſſe. Cum Cleomenes ab Antigono ſuperatus in Aegyptum profugiſſet, initio à rege magno honore affectus eſt. Deinde haud longo poſt tempore ſine iniuria, propter iniquam ſuſpectionem & maleuolentiam accuſatorum, deficiente erga eum affectu, coniectus eſt à rege in carcerem, ad mortem quæſitus. Ille vero cum alijs XVI. ſocijs cum gladijs domo exſiliens, per vicos currit, & ad libertatem populum vocat. Laudant mirantur que ciues Cleomenis audaciam & animũ, ſequi & opem ferre auſus eſt nemo metu tyranni. Illi autem obuios quosque trucidarunt, & inter eos duos Inimiciſſimos, cumque magnam ad ſe confluentem hominum multitudinem interfeciſſent, tandem etiam interfecti ſunt, & in crucem acti. Poſt dies haud multos, ij qui in crucem actum corpus Cleomenis cuſtodiebant, iuſtæ magnitudinis draconem videtunt caput eius circumpli caſſe, faciemque operuiſſe, ita vt nulla carniuora auis aduolaret. Id ſuperſtitionem regi iniecit & metum, quod vir dijs carus & præſtantioris humana naturæ interfectus videbatur. Alexandtini etiam frequentes ad eum locum commeantes, heroem Cleomenem, & Deorum filium appellauere tantiſper, dum eum errorem doctiores minuerunt: docentes putrefacto bouis cadauere apes, equi veſpas, aſini ſcarabeos generari: in humano autem corpore confluente ſanie, quæ eſt circa medullam, & in vnum coaleſcente angues naſci, id quod intelligentes antiqui, ex omnibus animantibus draconem potiſſimum heroibus conſecrauerunt.

Vide Horapollinẽ lib. 2. c. 44. & Origenem cõtra Celſum, lib. IV.

Ex Titi Flaminini.

CVm Iſthmia celebrarentur, ac multitudo hominum in ſtadio conſediſſet ſpectandi gymnici certaminis cauſa, eo magis, quod illo tempore Græcia à bellis vacabat, ſpemque libertatis propoſitam cernens, manifeſta in pace diem feſtum agebat: poſtquam tuba ſilentium vndique eſt factum, progreſſus in medium præco ita pronunciauit: Senatus Romanus & Titus Quinctius Imperator Conſul, deuicto Philippo & Macedonibus, absque præſidijs eſſe, liberos, Immunes, ſuis legibus viuere iubet, Corinthios, Locros, Phocenſes, Eubœenſes, Achæos, Phthiotas, Magnetas, Theſſalos, Perrhœbos. Primum neque omnes plane, neque perfectè vocem præconis exaudierunt: Eratque promiſcua & tumultuaria in ſtadio commotio admirantium, ſciſcitantium, repetique edictum poſcentium. Vt vero iterum facto ſilentio, altiori voce eadem præco proclamauit, exauditumque eſt ab omnibus edictum: tantus, quantum credibile vix ſit, clamor præ lætitia omnium exortus, ad mare vſque peruaſit. Quotquot in theatro erant, aſſurrexere omnes, neque iam quiſquam certantium ſpectaculo tenebatur, proſilire omnes, amplecti & alloqui Græciæ ſeruatorem atque propugnatorem properabant. Atque eo tempore id re ipſa apparuit, quod de immenſo immodicoque clamore dici ſolet. Corui enim qui tum forte prætetuolabant, in ſtadium deciderunt. Cuius rei quidem cauſa eſt aëris perruptio. Nam vox cum magna atque multa effertur, ea diuulſus aër, volantes non ſuſtinet, facitque vt aues ita atque ſi in vacuo ſint loco, delabantur. niſi potius ictu tum quodam aëris aues veluti ſagitta transfixæ, deturbentur atque decidant. Poteſt & ad aëris vorticem ſeu procellam transferri, cum maris ille inſtar, ob clamoris magnitudinem inuoluatur, ruſumque eum impetu ſeſe explicet. Cæterum Quinctius, niſi celerrimè dimiſſis ludis impetum & concurſum populi declinaſſet, haut profecto ſaluũ potuiſſe euadere crediderunt, tam multis ſimul vndique ei ſe circumfundentibus. 653

Plutarchus ſicut in hac Quinctij, & in alijs vitis compoſitis ait,

*Neronis erat temporibus.

* *Traiani*

EX

653 EX ARISTIDIS ORATIONE PANATHE-naica, quæ eſt Athenarum laudatio,

Ex Gul. Canteri Vltraiectini interpretatione.

Excerpta.

LEGI Ariſtidis Panathenaicam orationem, verborum ac nominum explanationem comprehendentem, & periodorum: etiam ſenſus poteſtate, & ornatu præparato.
Terra quidem ad omne fœtus genus fuit inſtructa. Hæc autem beneficia cum à Dijs
acceepiſſent, ita cœperunt eorum auctores imitari, vt alijs ipſi loco Deorum fuerint, &
hac primum ratione dignos ſe donis iſtis eſſe comprobauerint, quod ijs rectè fuerint
654 vſi. Nec enim vel ſub terram exiſtimauerunt defodienda, vel alios ſibi æquales euaſu-
ros eſſe timuerunt: ſed ita demum ſe, quantum reliquis præſtarent, poſſe oſtendere
putarunt, ſi eſſent erga omnes benefici. Sed me oratio fluctus inſtar transuerſum ra-
puit, itaque ad id, vnde digreſſus fueram, redeo. Diuina igitur pompa commeatum
in omnes regiones, tanquam pecuniam theatralem dimittunt. Maximum autem bene-
ficium eſt illud, quod omnes vndique afflictos ſuſceperunt, ac fouerunt. Nulla namq; *Athenarum laus.*
Græciæ gens eſt, vt ita dicam, quæ hac ciuitate non ſit vſa. Quorum omnium meminiſ-
ſe primo factu ſit difficile, & pares memoriæ ſermones accommodare, quæ prima
ſunt, & antiquiſſima exponam. Cum Hercules è viuis exceſſiſſet, vrbs ei primum tem- *Hercules.*
pla & aras conſecrauit.

Subiecta phraſis per eclipſim, aliquid blandi habens, qua ſæpe vtitur.

Et nunc ciuitatis ſtant beneficio Meſſenij. Etenim ſola cum omnium fortuna perpetuo contendit vrbs, omniumque clades in melius conata eſt conuertere, vetusq; dictum immutauit. Oſtendit enim ſe amicos infelices nequaquam fugere, cum permultos etiam, à quibus antea diffidebat, poſt acceptas clades in amicitiam receperit. Nec quos felices admiſerat, infelices factos dimiſerit, quaſi fortunæ humanitatem accommodaret, ſed infortunijs ad beneficiorum occaſionem ſit vſa, de ſuo plerisque impertiens, quę prius nunquam vel ſperauerant. Et iam ad vtrumque terræ terminum veſtri habitant liberi, partim ad Gades vſque à Maſſilia pertinentes, partim per Tanaim, ac paludem diffuſi. Sequitur ea nunc orationis pars, à multis, vt opinor, exſpectata, quæ res belli ſummo diſcrimine geſtas complectitur, quas equidem metuo maiorem narrandi difficultatem dicenti, quam ciuitati olim gerendi, exhibituras eſſe, non tamen neceſſe eas iam eſt attingere. Atqui hoc ipſum primum, quod omnes, qui ſunt in neceſſitate conſtituti, ad hanc vrbem, vtroque, vt aiunt, pede confugiunt; nec ad aliud vllum oppidum reſpiciunt, id euidenter, omnique columna elatius oſtendit, eam ab initio ſtatim Græciæ principem, non modo non ignobilem fuiſſe, ac de rebus duabus pulcherrimis, fortitudine & humanitate [aut potius iuſtitia, teſtimonium illi perhibet.] Etenim iſti omnes inſtar præconum ipſius fuerunt, qui experientia docti prædicarent, Athenienſes & iuſtiſſimos eſſe, & iniuriam optime coercere, aliasque ciuitates huius in-
655 digas, pro ſe ſingulas Græciæ numerum explere, hanc autem vere tanquam vrbem
inter pagos eminere, apparatu & prudentia æquali inſtructam, vt iuſtis fortiorem, ita potentibus æquiorem, aut potius & iuſtis exacte iuſtiorem, & violentis potentiorem, ita vt vtrosque vtroque ſuperet. Atque hæc quidem communia ſunt exempla.

Hoc orationis ſchema variis nominibus appellatur. Etenim dicitur ſtreptolytum, diallelon, enagonium, diagonium, chiaſtum, implicatum ſolutum, ſubiecti mali amolitio. Streptolytum quidem, quia ex æquiualentibus ſoluit dicta, enagium vero, quia videtur habere certamen in inductione ſenſuum. chiaſtum, quia duarum propoſitionum, iuſti ſcilicet & potentis, quod quidem oportebat dare iuſto, dat potenti, quodque potenti, iterum dat iuſto, ſenſum permutans. Dicitur autem ſubiecti mali amolitio, cum ſubiicit vt iuſtis, facile pati iniuriam, vt fortibus vero iniuriam facere, ſuſtulit vtrinque malitiam. quale eſt, iuſta eſt & non patiens, & fortis eſt & iniuriam faciens haudquaquã. Si enim in fine poſuit nominis comparatiuum, ſed non eſt ſchema comparatiuum, ſed vt dictum eſt, ſubiecti mali machinatur amolitionem. Seuol.

Nam cum Amazonibus, quarum facta ſuperarunt naturam, equeſtri prælio cõmiſſo, *Amazones.*

Digitized by Google

rotam gentem deleuerunt, cum eis nullus ad Atticam vſque reſtitiſſet., verum omnia
ſolo adæquâſſent, à Thermodonte quaſi centro [profectæ.]

Vnde tunc omnia quaſi fune rupto retroceſſerunt, diſſoluto Amazonum & impe-
rio, & excurſu, & vrbe, & ſic communi ſubuenit naturæ effecitque, vt iam dubium ſit,
an vnquam exſtiterint. At nunc cum par labor in quæſtione omittendorum, & digna
eorum, quæ clariſſima videantur explicatione ſit ponendus, nec quiſquam adhuc vel
nuda narratione ſit omnia complexus, quamuis alioqui plurima ſinguli, de hac vna ciui-
tate, atque adeo plura quam de reliquis omnibus, dixerint, non licet nobis accuratius
tractare ſingula, & plurima ſunt omittenda, vt maxima quæ ſunt referamus, quando-
quidem certe nemo ſit, quin libenter iſta in medium proferat. Nam cum Græci de
ſumma rerum cum Barbaris decertarent, parua terræ parte cum ingenti commiſſa, &
pro virtute ac ſalute certamen eſſet, tum ciuitas vtramque gentem præter omnem ſpẽ
vicit, & alteram eſſe paruam ſui appendicem, alteram tanto deteriorem, quanto vi-
debatur maior, declarauit. Tum vero facta ſunt a verbis, aliena videlicet à noſtris,
ſuperata, cum plebiſcitum omni trophæo præclarius, verbis pariter & re vicit, quando-
quidem manibus ſtatim fuit comprobatum, non modo ſublatis, vt fieri ſolet, ſed etiam
præcones perdentibus. De eo autem, qui litteratum fuerat interpres, populum quidẽ 656
in ſuffragium miſerunt, vt iudicij formam, quoniam Græcus erat, præter cęteros habe-
ret; nihilominus tamen & ipſum interemerunt, quaſi ne voce quidem ſola Barbaris eſ-
ſet inſeruiendum. Itaque id quo ille maxime nitebatur, eum fefellit, cum illi cenſe-
rent hominẽ municipalem interpretis officio contra vrbem, & Græcos pro hoſtibus
fungi non debere. Tum in barathrum proiecti ſunt, ſic vt alij reſponſa regi retulerint.

Sublatus interpres Samius erat genere, nomine vero Mys.

Ciuitas autem pompam potius ducere, quam ad certamen ſe comparere videbatur.
Templa namque omnia aperuerat, ſacerdotibus conuocatis, ac Dijs antiquo more ſup-
plicationes faciebat. Ac primum quidem curſus eos omnes, qui ob coronæ præmi-
um ſuſcipi ſolent, longe ſuperabant, æqualem præmiorum excellentiæ præſtantes ala-
critatem; in fine vero ſeſe ipſi vincebant. Tanta vero fuit huius apparatus & facti ſu-
perbia, vt exiſtimarent Barbari ſe, ſi modo viſi eſſent, tantum effecturos, vt omnes ve-
lut in ludis mox cederent, vltroq; ſe dederent. Atque hęc prima inter homines publi-
ca virtutis cum diuitijs, & prudentię Græcæ cum turba & apparatu barbarico exſtitit
controuerſia, quæ non ſermonis eloquentia, ſed factorum demonſtratione, tempo-
riſque opportunitate fuit diremta. Nec enim iſto ſpectaculo in metum, ſed alacrita-
tem illi conuerſi ſunt, nec inſolentiam eorum, quæ cernebant, obſtupuerunt, ſed cum
viderent quot eſſent vincendi, lætati ſunt, quoniam ſe iſtam occaſionem à fortuna
omnium fortiter ſuperandorum nactos putabant, & hoc fore tanti exercitus commo-
dum, quod abundantem ſui vſum eſſet præbiturus, ac ſe iamiam magnifico ſeque digno
quaſi conuiuio excipiendos putabant. Nam vt equi, & tela, & naues, tum phaleræ, &
torques, canes, omneſque opes, Fortunæ dona, proponuntur fortioribus, & hæc o-
mnia largitur victoria. Quæ cum apud ſe duces, & inter ſe milites expendiſſent, tum
à Dijs, & amico orſi Apolline, curriculo tanquam patente campo proceſſerunt, nec Bar-
baris videndi, quid agerent, ſpacium dederunt. Verum pariter & acies rumpebantur,
& homines occidebantur, & capiebantur equi, naues, opes, inſtar Panicæ cuiuſdam
choreæ. Quid quod etiam mortuus quidam, cum Barbarorum telis confoſſus eſſet,
ſtetit erectus, ac tanquam immortalis eſſet, reliquos perterruit.

Dona militaria.

Sed vt tum vere turbam ſe eſſe, maximeque ſeipſos impedire cognouerint, cùm 657
eſſent maiore numero, quam cui aliquis initio ſuſtinuiſſet reſiſtere.

Quo fit vt cum Iouem liberatorem ob res geſtas vrbs colat, Græci vrbem ac po-
pulum Athenienſem iure liberatoris loco debeant habere. Quo circa ſi inæqualitas
inferiorum eſt, omnibus hi victoriam ademerunt.

Xerxes.

** al. damnans patrem vt qui per ignauiam res geſſiſſet.*

Filius Darij Xerxes, qui omnium Regum cogitationes ſuperauit, & nihil miran-
dum non tentauit, cum & patris * conatus inopia fuiſſe impeditos crederet, ciuitatem-
que & Græcos nuſquam comparituros contemneret, duplex inſtituit certamen, quo
partim illi antecelleret, partim hanc egregiè puniret. Quin etiam cum effectis cæle-
ſtibus, omnique tum viſu, tum rumore inſolito, [non, cum patre dumtaxat] videtur
certaſſe, quaſi qui ſuam eſſe terram voluiſſet oſtendere.

Floridius hoc dixit Iſocrates, ſic rem enuntians, veluti cum Ioue creata diuidens, Ioui cælum, ſibi verò terram diſtribuens.

Quos terrores terra marique ſuis non incuſſit! cuius minas primum nemo poterat attentis auribus audire, cùm ad vltimas terræ fines progrederentur, ea prædicentes, quæ ex ipſius tantùm ingenio poterant prodire. Atlantici denique maria colonias viles redditurum, & extra eam, quæ habitatur terram, conditurum, iamque ipſos coacturum mutilatos in mare exaggerare, aqua exhauſta, & lapidibus effoſſis, tantum habentes membrorum, quantum ad opus ſufficeret. Nec verò cum iſta tam inſolita, omnique metu maiora minatus eſſet, ſubſtitit, verùm factis verba longè ſuperauit, præterquam quod vrbi nihil potuit nocere. Arbos ad rei memoriam relictus eſt. Cameli verò tam aurei quàm argentei collucebant, longiſſimum occupantes ſpacium. Sin vmbram deſiderabat, præſtò erat arbor aurea, quæ vmbram faceret. Itaque & nocte auro atque argento diem, & interdiu, cùm ſuos iaculari iuberet, noctem inducebat. Sed & Græcos ad commune certamen conuocabat, quod erubeſceret, vt arbitror, ſola ſe barbaris Græca opponere, vt apud Marathonem fecerat. Nec enim in aliis ipſa ſpem ſalutis ſuæ ponebat, verùm alij, qui ſalute ſimul & libertate indigerent, in ipſa ſpem ſuam collocarant. Quæ autem vnquam vel alacritas præclarior, vel animi fortitudo euidentior in vllis hominibus exſtitit? Cùm hi terra ceſſerint, ne vel terra vel mari ſeruirent, quod rerum ſuarum & conſeruationem in ſeruitutis occaſionem, & amiſſionem in nouarum opum ſubſidium vertendam exiſtimarent, ita vt aliorum fortunas, ſuarum iactura tuerentur.

Proinde, vtrum malitis, eligite: hæc ergo cùm dixiſſent, num aliis verbis, quàm
658 quæ cum æquitate congruerent, nec eſſent in tali neceſſitate cõtemnenda, vſi fuiſſent? Si tamen etiam communia fuiſſent omnia, nemine alterum ſuperante, omneſque ex æquo contribuiſſent, ducibus inſuper paribus, vt tanquam in collatione communi, pro rerum qualitate duces fuerint conſtituendi, nonne illi inter omnes vt ſidera elucebant, omniumque conſequebantur ſuffragia, idq; non modò ſcientiæ iure, quod illi minus exiſtimabant, quamquam tamen in talibus negotiis ſummum eſſe ſolet. Alij quidem nomine gaudebant, alij officio ducum fungebantur, eoque maiorem obtinuerunt dignitatem, quod ipſis Imperatotibus imperabant. Nihil etenim, quod vni cuidam Athenienſium improbaretur, ratum babebatur. Quapropter vt Lacedæmoniorum dux ſingularum nauium imperabat ducibus, ita Athenienſis ducum duci. Et enimuerò demonſtrandi ſtudium, ſermoque alius ab alio tractus, longius nos abduxit: quapropter quoniam de quibus volebam interim diſſerui, ad rem ipſam redeo.

Quos ergo pulchriores his virtutis, vel cultores, vel demõſtratores repetias? qui nec auro, nec argento, nec ferro, nec re denique vlla vinci potuerunt, ſic vt hæc omnia non maiorem Regi vſum adferrent, quàm ſi etiam tum ſub terra delituiſſent, cùm illi paupertatem diuitiis, ſecuritati pericula, humanitati Regis tantæ, iuſtitiam præponerent. Sed ne quid aliunde adducam, huic vni inhæream, ad cæteram, ad continuam orationis partem me conuertam.

Sed in hunc ſermonem penè inuitus incidi, narrationis ſerie magis quàm voluntate ductus, cùm nequaquam huc tenderem.

*[*Narrationis ſerie*] *vel pro dignitate dicit, quemadmodum recta eſt via, vel, vt contigit in via eſſe, ſæpenumerò enim à via aberrans, aliò vadit ducente amico.* * τὸ κατ' ὁδόν.

Contra totum imperium Perſarum diſcrimen in terra ſubirent, ac pro ſingulis hominibus gentes integras tum occiderent, tum caperent. Quid? quod eodem die duo parta ſunt trophæa, cùm nauale prœlium terreſtri fuiſſet adæquatum. Soli enim ex iis qui communem inſtituerunt Rempub. & ſuam regionem pro aliena habuerunt, & aliena quæ eſſet, non ſibi alienam, ſed iis qui eam cum ſcelere incolerent, cuſtodum denique more vixerunt, non vt qui in præſidiis collocati ſunt, aut vnum aliquem locum obeunt, ſed vt Græcorum omnium per totam terram circitores nominare oportebat. Donec tandem cognouit rex, perinde ſe contra vrbem bellum cepiſſe, ac ſi
659 igni latè graſſanti * oleum oppoſuiſſet. Nihil enim damni erat, quod non pateretur, ſic vt ipſe cõſumeretur à ſeſe, ac regionis ſpatium ſalutis ſubſidiũ habere ſe intelligeret. * ὕλην. materiam.

Propriam regionem contra ſe ipſum. ex hac enim Athenienſes, ſcilicet Aſia velut ex arce illum eiecerunt.

ARISTIDES.

* *Pind. Pyth. Ode VIII. & XI. Eurip. Medea. Plato lib. 4. de Repub. Clem. Alex. Protrept. & alii.*

Nam hactenus quidem vſque ad Peneum imperabat, aut potius (magnam enim partem derraho, quamquam multum dicere videor) vſque ad Atticam, donec Athenienſibus in mari occurrit. tanto iam ſpatio Delphos, terræ totius, Græciæq; * vmbilicum, tranſierat. Ac per vrbis certamina, & marinas expeditiones vſque eo redactus eſt, vt polliceretur ſe nec terminos duos, Chelidoneas ad Meridiem, Cyaneas ad Septentriones, nauigio deinceps ſuperaturum, & à mari ad quingenta vndique ſtadia receſſurum, adeò vt orbis ille pro corona capitis Græcis eſſet, & in ipſo iam regio agro præſidia collocarentur ſua.

Quem autem pulchriorem vel pacis vel belli, tam contra Græcos quàm contra Barbaros, exitum quis reperiat, quàm quo res has vrbs concluſit? Quamquam nec hæc ipſa, quæ tot tantaque ſunt, ſine multis Græcorum obſtaculis peregit, omnibus eam quaſi diripientibus. Etenim quod cùm Græci contentionem & bellum contra ipſam ſuſcepiſſent, nihil tamen de Græcorum cura remiſit: verùm pro communi ſalute bellum cum Rege terra, marique geſſit, quantæ eſt animi magnitudinis, præter quod in tot partes ſe diuiſit, atque omnia non ſecus atque ſingula curauit, & cum animi fortitudine, tum apparatus magnitudine admirandam ſe præbuit. Nam & contra barbaros ita ſe geſſit, quaſi ab omnibus negotiis vacaret, nec interim Græcis, ſi qui erant infeſti, occaſionem gerendi, quæ vellent, præbuit: verùm & his ita ſe obuiam dedit, vt quinas vel etiam plures ſimul res ab ea geſtas, velut ea quæ numerantur coniunctim, commemorare liceat. Vicerunt enim Peloponeſios nauali prœlio ad Cecryphaliam, & Æginetas ad Æginam, & rurſum Peloponeſios. Deinde Megarenſium mœnia ad mare vſque protenderunt, libertatem eorum ſimul cum regione defendentes. Tum Corinthios ante Megarenſes primum ſuperarunt, & iterum vrbem vicerunt poſt dies duodecim, cùm iniuſtè trophæum ſurripuiſſent. Quæ tametſi magni momenti non ſunt, dicentur à me tamen, licet feſtinem, quandoquidem appendix rem totam abſoluet. Cùm enim abeſſent vrbis copiæ, partim ad Ægyptiorum ſubſidium, naues plures, quàm tunc erant in tota Græcia, partim in Æginæ obſidione, aggreſſi ſunt hoſtes Megara inuadere, quod exiſtimabant Athenienſium ocium ſibi in occaſionem rei gerendæ cedere, aut ſaltem ſi vrbs rurſum vinceret, Æginæ obſidionem ſolutum iri: ſiqui- 660
dem illi aliunde opem ferre non poſſent. Illi autem adeò hoc commentum riſerunt, vt qui ad Æginam erant, non magis quàm qui in Ægypto rem omnem ignorabant, loco ſe mouerent. Quinimò ſola priuato periculo communi vtilitati ſtuduit, & beneficiorum copia principatum ſibi comparauit, more communi mutato. Non enim quod oppida ſubiugarat, ſed quod libera fecerat, imperium eſt adepta: ita vt eodem tempore & Græcis libertas & vrbi fuerit imperium tributum. Huic enim ſoli vltro paruerunt reliqui, & hunc populum communi ſuffragio iuſſerunt imperare, adeò vt cum armis Barbaros coëgiſſet, ſocios tamen nihil precatus fuerit, ſed ipſorum precibus compulſus principatum acceperit, quo ad iuſtitiæ, non ad iniuriæ notam vteretur. vt autem ſingulatim rem totam explicem, ſola hæc ciuitas, Barbaris inuitis, Græcis autem petentibus, imperium eſt adepta. Quis vnquam dignè vel expendat, vel admiretur? Vt autem inſignis illa clades accepta fuit, (cur enim hoc taceam, cùm & ipſum ad vrbis magnitudinem oſtendendam pertineat?) quæ ita ſit ad reliquas res progreſſa, quaſi totam cepiſſet Siciliam, nec copias amiſiſſe ſed nouas comparaſſe videretur. Ac morum quidem facilitatem, ac temperantiam, vitæque rationem ad fugam turpitudinis ſuſceptam, nemo facilè pro dignitate dixerit. Verùm cùm Græci omnes illos circumſiſterent, & antiqui hoſtes tum primùm ex fortuna ſpem cepiſſent, noui autem è Sicilia accederent, omnibus verò ſociis omnium tam inſularum quàm regionum aliarum, rebellione in hoſtes mutatis, illud præterea flagitium præter opinionem commiſſum eſſet, vt regem contra vrbem aduocarent ij, quos ab eo vrbs ſeruauerat: ille verò libens adueniſſet, ac tum militibus, tum nauibus, tum etiam pecunia opem illis ferret, omnibus terræ marisque locis in belli ſubſidium præſtitis: non erat quiſquam, qui non crederet prima fronte vrbem iam iam direptum iri, quam Græci ſimul & Barbari bello vexarent. At hi eam fecerunt rerum mutationem, quaſi apparatus ille non damnum ipſis potius quàm auxilium attuliſſet, ipſique adeò hoſtes belli duces ſe præbuiſſent. Trophæis Helleſpontum diſtinxerunt, aliis alio fugatis, ac velitationes potius quàm prœlia cum obuiis committentes, quemadmodum tum à nobis, tum ab aliis antea dictum fuit.

Denique

661 Denique ad Cyzicum ſimul cum Lacedæmoniis, Græcis, Barbaris, & Pharnabazo congreſſi, naues omnes, præter eas quas depreſſerant, ceperunt. Itaque quæ tanta laborarat ſeditione ciuitas, hoc tempore ne mentionem quidem pacis fecit vllam, cùm illi quibus tot initio ſuppeditarant commoda, clade accepta, mox ad pacem confugerent.

Cumque ipſa ſimul contra omnium impetus opponere ſe coacta ſit, hoſtes plerique partem eius aliquam infeſtarunt, vniuerſas copias nunquam ſunt aggreſſi. Quapropter & ciuitatem hanc, & multos ſæpe viciſſe, & perpetuò inuictam permanere meritò dixerimus. Quid quod ipſa nemo vnquam potitus eſt, nec eius conſilium mutauit, quandoquidem reliquæ clades ad exercitum referuntur, cùm ipſa tam conſilia hoſtium quàm facta ſubiugarit, partim Xerxe ex voto egregiè fugato, partim Lacedæmoniis, & abſentibus, & præſentibus, atque victis repreſſis.

[*Ad quid inclinauit, niſi ad cupiditatem pacis?*] Schol.

Etenim Lacedæmonij cùm nec pacem cum Thebanis facere dignarentur, ſolis Athenis honeſtè ſe ceſſuros rati, & cum aliis ex Peloponeſo coniuncti, ſalutem non tam afferre quàm poſtulare poſſent, [erant verò paulò plures quàm quinquaginta] primi huius conſilij auctores, pariter contra Lacedæmonios mari, terraque imperantes, & eos qui in vrbe erant, periculosè obiecerunt: quod exiſtimarent ſibi vel liberis viuendum, vel ignauis oppetendum eſſe, ne Solem conſcium intuerentur. Vt enim iuxta communem hominum naturam ægrotauit, ita iuxta ſuam fuit ſanata, laudemque ex eo maiorem, quàm cladem percepit. Quod cum feciſſent, tum deinde hoſtibus fortitudine, & amicis æquitate ſuperatis, partim bellicis viribus, partim maturo poſt res geſtas conſilio, patriam recuperarunt. Quapropter ſi quis omnia non ſtudeat complecti, is acceptam in bello cladem poteſt diſſimulare, quandoquidem ſequentes res eodem, quo priores, conſilio ſunt & euentu peractæ.

Qua exſuperantia hanc euehendam eſſe vrbem exiſtimandum. Schol.

Iam illud nihilo ſecius quàm ſuperiora, tum narrare tum admirari debemus, quod cum Lacedæmonij ea quæ xxx viris contra populum mutuauerant, poſtquam inter eos conuenit, populus ex parte perſoluit, quo firmitas fœderibus maior accederet. Populus enim ibi collectus, aliis in aduerſis bene ſperandi exemplum præbebat,

662 ſimulque in manus, ac prope in ſermonem conuenerat, quaſi pro ſe inuicem dimicaturi, vt dici non poſſit, vtrum deteſtanda magis eſſet aduerſariorum ſeditio, quàm verò ciuitati hoc modo liberatæ * optanda. Et cum pacis mentionem feci, parum quiddam de ea reperam. ** fort. pro ἴυγων, legendū ἰυχῶν.*

Quapropter & ſola Barbaros & prima vicit, cum aliiſque coniuncta, ipſa non minus atque hoſtes ſuperauit. Quemadmodum qui venari neſciunt, ſi quid inſperantes ceperint, non dimittunt, nec niſi cariſſimè vendunt, imbecillitate ſua rei pretium metientes. Hæc autem cùm ſe toto genere præſtare cognoſceret, nunquam ſordidius ſe geſſit, quoniam de abſentibus non leuius quàm de præſentibus ſperabat, ideoque citius omnia hoſtibus, quàm illi ſua peterent, reddidit. *Comparatio.*

Comparationes iſtas ægrè fero, quamquam & ipſe quibuſdam abſurdè facere videbor, qui in eum ſermonem, quem vituperabam, inciderim, eumque ea de cauſa, propter quàm fuerat omittendus, habuerim. Quinimò hinc vel maximè perſpicitur, nec magnam illos ab vrbe gratiam inire, nec hæc eſſe de induſtria tractanda.

Sed per tranſennam quemadmodum nunc ego facio. Schol.

Quapropter ſi quis à nobis etiam hæc velit prætereiri, hactenus certè dicta ſunt. Et Lacedæmonij qui pro Græcis, vt principes opponere ſe ſolebant, puerorum vicem vrbis comparatione ſubeunt. Quid? quod tam inuitus in hunc ſermonem incidi, vt etiam trophæa quæ recenſebo, ab aliis eſſe vrbi parta cupiam, ne pleriſque Laconicum nomen eſſet inſerendum. Quoniam verò res ipſæ nos huc adigunt, hæc non tam contentionis gratia dicemus, quàm ne res omnes tranſeamus, vt in quibuſdam fecimus, nec eſt leuiter progrediendum. Nec tam vnum ediderunt beneficij genus, quàm nullum omiſerunt. Multæ autem eorundem temporum res velut in hiſtoria mihi occurrunt, quas adeò non poſſum facile cunctas explicare, vt ne duci quidem vlli queam ſufficere. Earum verò quas, quibus omiſſis, recenſebo! Iam illud maximam meretur admirationem, omnemque ſuperat humanam naturam, cùm poſſent Lacedæmoniis

terra

terra marique pro famulis vti, vel calamitati ſuæ relinquere, quos & ſocij, & finitimi, &
ſerui omnes oppugnabant: nihilominus æquo iure eos admiſerunt, & cùm Thebani
inſtar flammæ ad vrbem Laconicam & reliquas Peloponeſi partes ferrentur, ſoli ex
Græcis & Barbaris reſtiterunt. Quas ob res eo loco ſunt ab omnibus habiti, vt vrbs to-
tius ſocietatis curia conſtitueretur. Præterea vtrum ciuitatem, an fœdera reprehen- 663
dunt? Si enim ciuitatem accuſant, nihil de rebus maximis, à quibus vrbs celebratur,
videntur cognoſcere: ſin fœdera, vtique aliis ea diſſimilia iudicant: itaque fit, vt quod
in vituperium rei proferunt, eo laudent vrbem. Nam & ciuitatis & hominis cuiuſuis
vitium ita demum cognoſcitur, ſi mala in eo vel ſola, vel bonis plura, aut maiora (vt &
hoc adiiciamus) cernuntur. Qui autem omnibus examinatis, vnum aliquid, aut item
alterum reprehendunt, ij reliquis omittendis tacite laudant, præſertim ſi non de ho-
mine, verùm de ciuitate, eaque totius Græciæ antiquiſſima, plurimiſque rebus præ-
clarè geſtis celeberrima iudicium fiat. Omne enim imperium à potentioribus con-
tra æquitatis legem exercetur. Quomodo alioqui aut æquum ſit, aut iuſtum, vt quis
alienæ terræ tributum imponat, aut leges præter neceſſitatem ferat, aut iura illis vel
iuſſa det, aut belligeret, aut quæ ſua non ſunt occupet? quandoquidem iſta præter æqui-
tatem fiunt. Quare ſi quis exactius iuris naturam velit perquirere, nec potius aliquid
rerum naturæ concedere, quàm ſophiſtam agere, is iam protinus omnia imperia, &
magiſtratus abrogabit, cum ea potentioribus ſeruentur, atque etiam ad Deos ipſos præ
nimia ſapientia procedet, eoſque, quod non æquo iure cum hominibus agant, ſed im-
perium ſibi arrogent, calumniabitur. Sed hæc, vt arbitror, ab iis diſputantur, qui in
angulis educati, Solem nunquam viderunt, à quo ſolent aliæ ſtellæ lumine priuari. Sin
hæc neceſſariò cum omni imperio cohærent, eſtque hoc imperij ius, vt princeps po-
tiori ſit iure quàm cæteri: ita demum cedam, ſi qua vel Græca, vel barbara poteſtas, mi-
nus imperij iure, quàm populus Athenienſis, vſa demonſtretur. Quemadmodum
enim in præclaris conſiliis optimi alicuius viri morem ſecutus eſt, ita in iis quæ calum-
niantur nonnulli, non ſecundùm communem hominum naturam, ſed imperij neceſſi-
tate ductus peccauit. Cumque potentia ſua imperium eſſet ab initio adeptus, per hu-
manitatem vltrò dimiſit, ac ipſe penè ſibi criminum eſt auctor factus. Nam cùm ma-
xima erga omnes familiaritate, atque moderatione vſus eſſet, eoſque magis in reipub.
ſocietatem quodammodo vocaſſet, quam principatus iure cohibuiſſet, idem ferè, quod
ſolet benignis dominis accidere, paſſus eſt, vt non propter ceteram æquitatem gratio-
ſus eſſet, ſed cùm quid poſtularet, apertè vim facere videretur. Quin ſiquidem in eos,
qui pro ciuibus ſeſe gerebant, hæc perpetrauit, nihil vero quo minus incuſetur: ſin verò
quia partim defecerant, eumque præter dignitatem contumelioſè acceperant, partim 664
apertos hoſtes profitebantur, dubium non relinquitur, quin ij qui neceſſitatem attu-
lerunt, crimen omne ſuſtineant. Nam & illi eo quaſi pignore videntur eaque fiducia
elati peccaſſe, non quod vi be perpetuò ſe potiri poſſe crederent, ſed quod nec victos
grauius quidquam eſſe paſſuros confiderent, quum Athenienſes natura eſſent ad ho-
mines conſeruandos propenſi. Quod enim de Mitylenenſibus decretum reuocarunt,
quæ poteſt ciuitas primis conſiliis vincere? Vt enim quæ pridie ſtatuerant, iudicij erant,
& iniuriæ acceptæ: ita quæ poſtridie mutarunt, ſolius erant vrbis, cum quidem triremis
vna eſt alteram aſſecuta. Iam cum hominis cuiuſuis defenſionem cum facto coniun-
ctam omnes recipiant, miror eos vrbis res geſtas tot ac tantas, quibus illa ſe purgat, non
conſiderare. An verò Solem quidem, ac Lunam, non ob damna, quæ nobis dant, ac-
cuſabimus, ſed propter commoda ab ipſis profecta mirabimur: de vrbe non ex vni-
uerſa eius natura, & cum omnibus conſuetudine ac familiaritate, ſed ex offenſionibus
aliquot iudicabimus? non puto. niſi quis etiam fulmina Deorum, ac tonitrua, mo-
tuſque terræ velit calumniari, neglectis communibus, atque vniuerſis beneficiis.

Quamuis autem multa quoque poſteriorum temporum bella, inuſitata & inau-
dita conſtantia, narrationi meæ reliqua ſint, tempus tamen me deficit. Quapropter
vnum ſi addidero, totum hac de re ſermonem concludam.

Athenæ doctæ. Natura quaſi ſciens fore, vt rebus geſtis alios vrbs longè vinceret, orationes ei &
litteras pro dignitate tribuit, quo & ipſa ſuis gauderet ornamentis, & aliis, ſi opus eſſet,
vnà cum reliquis impertiri poſſet. Cùm ergo prius Græcos ad vos confugientes ſer-
uaueritis, nunc omnes homines, genteſque cunctas pulcherrimè excipitis, xenio ſapi-
entiæ &

entiæ, & doctrinæ duces omnibus vos præbentes, cunctoſque purgantes. Iam cùm *Monarchia quinque.*
quinque memorentur regna (hæc verò plura naſcantur) in eorum antiquiſſimum Aſſy-
rium, primæ vrbis res geſtæ, & quæ iis propitiis acta ſunt, inciderunt: in ſecundo * cre- ** ὑπεῖν, capta eſt.*
uit vrbs: tertio ipſa vicit: quatto cum ſola reſtitit, tum optimè omnium liberauit: in
hoc autem omnium optimo ac maximo, totius Græciæ primas tenet, ita vt non debeat
ei quiſquam antiquum ſtatum loco præſentis exoptare. Quanta verò fuerit vrbis ab
omni tempore pręſtantia, facile admodum cognoſceremus, ſi eius ornamenta non qui-
dem omnia (nam id omnino fieri non poteſt) ſed aliquot in varias vrbes ac regiones diſ-
tribuentes, earum deinde comparationem quaſi poëtarum aut chorearũ inſtituamus:
665 non enim mihi facile videtur, vincentem inuenire: vt aliæ, verbi gratia de prima homi-
nis creatione glorientur, quædam, de frugibus vel primùm inuentis, vel plurimum cõ- *Athenarum cum aliis vrbibus comparatio.*
municatis, nonnullæ de legibus aut feriis ſolemnibus conſtitutis, aliæ de ſitu commo-
diſſimo: quædam de ſapientia, vel rebus bellicis, nonnullæ de Græcis exceptis, vel co-
loniis deductis: reliquæ denique de alia re quauis, quæ vrbi contigerit. Sic apertiſſimè
quanto reliquas interuallo vrbs ſuperet, oſtendemus, cùm ipſa, quæcunque toti Græ-
ciæ ſeparatim ſufficerent, ſola complectatur. Quin & donum quod ſit maximum, non
facilè diſcernetur, verùm ſi hic ciuitatum quoque fiat contentio, vt alia Cereris fructus
afferat, alia Bacchi, nec ſolius vitis, ſed & aliorum, quæ ſeruntur: tertia verò Mineruæ
donum, idque duplex, multis vtique ciuitatibus gloriandi materiam, ceu de præſtan-
tiſſimo munere ſingulis dabimus.

Atque hæc quidem hactenus. Magnitudo autem vrbis & reliquus apparatus, *Athenarum magnitudo.*
omnino fortunæ Athenienſium, & nominis amplitudini reſpondet, ſiue ipſum ciui-
tatis ambitum, qui maximus eſt & pulcherrimus in tota Gręcia, conſideres, ſiue mœnia
ad mare quondam vſque pertinentia, & itineris diurni longitudinem complexa, alioſq;
ad mare circulos vrbanis oppoſitos. Quid quod * vici quidam oppidis aliis ſplendidio- ** δῆμοι.*
res cernuntur, omniſq; ornatus, tam qui à natura, quàm qui ab arte petitur, æqualiter,
& vrbi tributus eſt, & regioni. Ad naturam quidem pertinet aër tam eximius, & por- *Portus Piraeeum.*
tus, qui ſinguli multorum inſtar eſſe poſſint. Tum arcis ipſius ſitus, & velut auræ gra-
tia afflans vndique. Iam illud in his notatu dignum, cùm aliæ vrbes cœli bonitate re-
gioni ſuæ cedant, vrbs tamen quem tota Attica bonum, eum habet optimum ac puriſſi-
mum aërem, adeò vt vel eminus è cœlo ſuperiore tanquam iubare cognoſcatur. Atque
hæc quidem è natura ſunt, pauca de multis collecta. Quæ autem ad artem referuntur,
eorum quid vel maximum vel primum ponam neſcio. Sunt enim hic & templa maxima
omnium atq; pulcherrima, & ſimulacra, exceptis cœleſtibus facilè prima, tam vetuſta,
quàm noua, & bibliothecæ, qui proprius eſt Athenarum ornatus, & lauacra multum *Bibliothecæ.*
666 delicata, iſtiq; diætæ conuenientia, & curricula atq; gymnaſia. Quocirca ſi quis Erich-
thonios, Cecropes, fabulas, fruges, trophæa, terrenas res & marinas, litteras, viros, telli-
qua omnia, quibus ætatem tranſegit, vrbi detrahat, eaq; ratione, qua reliquas ciuitates,
quæ ſeſe nunc venditant, conſideret, victoriam nihilominus iis, quæ adhuc in ipſa cer-
nuntur, facilè auferet.

Verùm ſola inter omnes vrbes, & vetera veteribus, & noua nouis, aut potius &
vetera nouis, & noua veteribus ſuperat. quibus addo & alia eiuſdem.

SCHOLION.

Quia ſepe figuratè loquitur. Sic & tu hunc locum illuſtrabis, ſic diſponens. Vetera quidem veteribus vincit, noua verò veteribus. aut potius pro hoc, ſi vis, & adhuc vetera veteribus ſuperat, noua verò nouis. Deinde quomodo dicit: Sed & vetera nouis, & noua veteribus. Melius verò quis dixerit, aut explicarit quis magis propriè, aut non aberrauerit, & ſæpè alias.

Omnia denique, vt ſic dicam, vel apud vos dumtaxat exſtant, vel à vobis orta ſunt, &
trium vnũ aliquod contigit, & partim à vobis cœperunt, vel partim apud vos vel optima
vel plurima cernuntur. Multi quoq; cùm nihil rerum ſuarum, de quo iure glorientur, *Origines à Troiano bello ductæ.*
proferre poſſint, ad Troiana confugiunt tempora, ac de gloria contendunt, quamquam
nec ſic aliquid, quod habeant commune, adferunt, cùm ab vnius alicuius viri fama pen-
deant. Quales agricolæ qui inopum more ad ditiorem aliquem ſe referunt. Ac vrbs
quamuis perfugio hoc non indigeat, nequaquam tamen caret illo condimento. Com-
munis etenim Græcorum poëta, in vrbium & nauium numero Athenienſium ducem
ait peritiſſimum fuiſſe: *Scutatos ornare viros, & corpera equorum.* *Homer Iliad. β.*

SCHOL. [*Ad Meneſtheum Alexandrum Paridem pertinet.*]

Vt enim reliquis omiſſis populi dumtaxat potentiam ſpectemus: quicunque eodem Reipubl. genere vſi ſunt, ij vt cupiditates ſuas ac libidines citius atque violentius exercuerunt, ita dignitate & ſplendore Athenienſibus longè ceſſerunt. Quin & prima diuitias nec ſecura eſt vrbs, nec admirata, cùm neque ditiores vnquam extulerit, illud ipſis modo deberi, vt nihil ob eam rem paterentur incommodi, rata: neque eos qui virtute præſtarent, licet opibus inferiores eſſent, minoris vnquam fecerit. Exiſtimauit enim turpe fore, ſi ſeruorum non opulentiſſimi, ſed fideliſſimi, quique cæteris meliores cenſerentur, liberorum hominum dignitas opibus, non qualitate cuiuſque æſtimaretur. Sin erat viribus opus, nemo cum illis erat conferendus, qui pleniorem quouis pentathlo victoriam referrent.

SCHOL. *Rem dicit pro perſona: Oportet enim dicere: Vincentes Pentathlos. Sed ipſe dicit,* 667

PENTATHLOS. *Pentathlon ſeu Pancration, lucta, curſu, iaculo, diſco, pugillatu, vel pro his in quinque certantes, vel in quinque certaminibus vincentes. Non quod Pentathli omnia vincerent. ſufficiunt enim illis tria ad victoriam. Dicitur verò Peleus, quum eſſet cum Argonautis, primum certamen inſtituiſſe. Quinque verò certamina erant quæ prædicta ſunt: quidam verò pro Pancratio numerant ſaltum.*

Quis populus hoc acutior reperiatur, & manſuetior, aut qui celebriores oratores. Quid? quod aquilam in nubibus vocat eam Deus, aliarum ciuitatum comparatione. Huic enim ſoli vrbi duo contraria euenerunt. Quod cum plurima de ipſa & præclariſſima homines dixerint, minimas tamen omnium laudes fuit conſecuta. Vt enim præter ceteras admirationi fuit, ita nihil de ſe pro dignitate dici audiuit. Itaque cùm mirarer audire me ſapientiæ curiam, & Græciæ latem atque columen, & ſimilia, quæ de vrbe canebantur, nunc mihi ea minora videntur omnia. Quin ſi ciuitas vlla Deorum miniſtra & cognata, vel humanæ naturæ ſimulacrum vocari debet, hæc id nominis iure obtinebit. Quas ob res, ô Græci, nec inuidere debetis vrbi, nec verecundè cedere potius, quàm eam certatim pro viribus extollere. Nam ſi Athenienſes fuerint ſuperiores, erit veſtra victoria. Etenim cùm omnes optimi eſſe nequeunt, tum vt ex ducis præſtantia laudem capit ciuitas, ita ſi princeps vrbs honorem ſortiatur ſe dignum, is ornatus ad omnes pertinet. Quemadmodum igitur Athenienſes ipſi non ægrè tulerint, ſi quis ipſorum arcem celebret,

SCHOL. *Pro, pulcherrimam & honoratiſſimam omnis Atticæ, ſi quis dicat arcem.*

Ita vos quoque vrbem pro arce quadam, vel faſtigio Græciæ ac ſociorum habentes, verbis eam & factis ornare, itaque laudem communicare, nec ea vos priuari exiſtimare decet. Hæc igitur à nobis oratio pepli inſtar ad ornatum pompæ Panathenaicæ confecta ſit, quæ vt gratiam mereatur, efficiet eadem Dea, & cui oratio eſt & vrbs conſecrata.

CCXLVII. EX EIVSDEM ARISTIDIS IV. ORATIONIBVS pro Rhetorica aduerſus Platonis Gorgiam,

Excerpta.

LECTÆ ſunt eiuſdem de Rhetorica orationes aduerſus Platonem, neceſſitatem eidem huius oſtendentes.

Exiſtimo equidem eum, qui vel rectè dicturus, vel æquum ſit ſuffragium laturus, non id ſpectare debere, nec inuidere, ſi quem priorum ac celebrium virorum, aliter eadem de re dixiſſe contingat, ſed cuius vbique maximam oportet haberi rationem, heic quoque ab vtra parte conſiſtit veritas, inquirere, atque eo victoriam deferre. Etenim foret abſurdum, ſi in concionibus & iudiciis non ei qui primum dixiſſet, fides haberetur, verùm probè ſcirent omnes fore, vt, ſi hac ratione diſceptarentur iſta, reorum nullus euaderet, quandoquidem omnes poſt actorem dicunt, in ipſis autem litteris, & 668 quod de iis exercetur, iudicio non ij, qui ſententiam ſuam cõprobarent, ſed eſſent tempore priores, vincerent. Eſt autem admodum iniquum eos qui corpus exercent & colunt, adeò magnam & priorem habere honeſtatis ac iuſtitiæ ſpeciem.

Scilicet

Scilicet bona ordinatione, cùm omne bene ordinatum ſecundum rationem ſit, malè verò ordinatum præter rationem. SCHOL.

Qui in literis excellunt, & abſque earum ſtudio ne vitam quidem expetendam putent, eos tam ignauos,

Dixit ignauos propter non contradicentes: iniquos propter reprehendentes eos, qui contradicunt. SCHOL.

aut potius iniquos eſſe, vt vno ad omnia vtantur argumento, ſi quis extiterit prior, ac pro veritate nomina admirentur, quaſi non oportere quidquam reperiri melius exiſtiment: ac leges quidem ipſas, ſi ſit vtile mutare: qui autem de iis, quorum eſt natura perpetua, tractant ſermones, eos poſt primos non recipere, verùm priores quaſi terminos, aut columnas venerari, nec ea, quemadmodum in legibus priores per contrarias abrogantur, ſoluere, verùm eodem loco etiam alios habere: & iuramentis quidem publicis hoc aſcribere licet, demere & addere, quidquid poſterius conſultantibus viſum fuerit: quas autem eadem ſemper, & vbique libertate decebat examinari literas, eas ſuperioribus dumtaxat temporibus tribui, veluti ſi quis primos tantùm homines ſanos eſſe dicat oportere, nec hanc ratiocinationem ipſis primam, quos honorant, inutilem eſſe animaduertere. Nam ſi tempori omnia ſunt tribuenda, eóque metienda dignitas, non amplius is, qui nunc illis habetur ab omnibus honor, locum habebit. Hac enim ratione Iaſus & Criaſus, atque Crotopus & Phoroneus, ac ſi quis eſt in fabulis Argus & Deucalio, qui nunc celebrantur, palmam obtinebunt. Atque ſi ita iudicemus, ne Codrus quidem, cur glorietur, habebit, qui cum iſtis, quos dixi, comparatus, puer ſit nec antiquus: atque ita paulatim ſi quis ante Lunam extiterit, inquiremus. Iam Homeri atque Heſiodi, atque eorum qui hactenus excelluerunt, Platonis ſi placet, & Demoſthenis, & qui paulò antè vixerunt, ne ad longiſſimum quidem tempus ſimilis eſt ſperanda gloria: Sed ſi id omnibus eſt manifeſtum, hos, cùm natura & induſtria præſtitiſſent, maiores ſuos ſuperaſſe, neque poſteriores erant omnes omnibus modis arcendi, neque reiiciendi, ſi quis hoc etiam tempore de re propoſita ſententiam queat ferre: verùm ex ipſis quos colimus, aliud eſſe præcedere, aliud præſtare, cognoſcendum eſt. Et antiquos quidem omnes venerari oportet, non horrere, niſi fortè literis inſignes, maiore quam ipſas litteras, honore cenſeamus afficiendos: quod autem, ſi erga quempiam alium, erga Platonem certè ſic eſſe debemus affecti, non alium requiro te-
669 ſtem, cùm ſufficiat ipſe, non tantùm quoniam vbique clamat, & edicit nihil eſſe veritati præferendum, ſed & exemplo non magno. Etenim ſi ille cum Homerum, qui tanto ante ipſum tempore floruit, multis de cauſis incuſaret, ratione non caruit, qua contra indignantes vteretur, licebit nimirum ſecundùm Platonem ipſum, & eos qui illum laudant, atque omni abſoluunt crimine, ſi quis aliquid contra illum dicere cœperit, auditionem ſuſtinere, nec prius id crimini vertere, quam ille rationibus ad propoſitum pertinentibus deficiatur. *Homerus à Platone accuſatus.* Indignum enim foret, cùm ille, quam palam conſtituerat accuſare, defenſione ſua quodammodo nō priuarit, verùm duobus aut tribus defenſionem forma dialogorum tribuerit, ſi nos, qui rem totam ſuſtinere poſſumus & volumus, id non auderemus, quaſi non eſſet amplius Platoni reſpondendum, quæ ipſe ſibi voluerit. Abſurdum deinde mihi videbitur, ſi Plato Rhetoricam, cuius & ipſe partem fortaſſe conſecutus aliquam erat, vituperare non eſt veritus, nos pro Rhetorica, ne quis illius cauſa indignetur, dicere pudebit. Præterea, ſiquidem nihil oporteret contradicere, ſed eam deſerti vadimonij velut in curia damnari, idque dicendi magiſtram, alia quædam hæc eſſet ratio. Sin quemquam oporteat, nobis hoc propemodum conueniet, vt ex hac quoque re primum inſtituti noſtri ius declaremus. Nec enim æquum eſt, vt à qua id accepimus, quo ceteris patrocinari poſſemus, ea ſuis deſtituatur bonis, nec potius vel talis, qualem Plato voluit, videatur, vel vt videri poſſit efficiatur. Nam quod vulgò dicitur, ſilentium confirmare crimina; id vnum ac ſimplex non eſt. verùm ſimul & iure ſuo priuabitur, & dignitatem totam amittet. In his nulla prorſus ineſt demonſtratio, nec argumentum neceſſarium, ſed pro conceſſis ſumuntur, de quibus erat prius diſputandum, quaſi ab auditoribus ea ſibi dari periiſſet. Atqui ſi ea, de quibus quęritur, ridiculū eſt pro cōceſſis ponere, quo modo vel æquum ſit ea, quæ ridiculum ſit quærere, initio ponere, vel non ridiculum, vtrum ars dicēdi & coquendi eiuſdem ſint naturæ, quærere. At ipſe hoc tantùm conceſſum ſumſit. Licebit autē id cognoſcere, ſi quis ſublato Rhe-

ARISTIDES.

toricæ nomine, Philoſophiam in eius locum ſubſtituat, atque ita iiſdem vtatur omnibus. Nec verò vel ruſticum quiſquam, vel frigidum hunc fore ſermonem exiſtimet. Primum enim cùm duarum artium vel facultatum, eos qui alteram ſectantur, ſi de alteris quippiam ſecus dixerint, nihil ineleganter agere dicturi ſumus, alteris meritò eandem concedemus defendendi rationem. Deinde non offenſæ gratia, ſed demonſtrationis, quæ in his nuſquam apparet, proferetur.

Atque magis multò videbimus, ſi rationem relinquamus. Quo fit, vt omnes pro- 670
pemodum Dij ſuffragio ſuo teſtentur, contemnendam eſſe orationem eam quæ vel artem quærit, vel id quod cum ea non ſit coniunctum, vituperat. Ergo ſi quis carmen ſine arte fecerit, hoc non difficile, ſed diuinum ſæpe indicabitur [quemadmodum Rhetores] ſin optimè ſine arte dixerit, magnum erit? Equidem cur id fiat non video. Abſurdum enim foret, cùm poëta ſine arte oratorem poſſit imitari & optimè dicere, ſi orator ipſe ſine arte optimè dicere non poſſit. Quod ſi ergo Iupiter ac Dij omnes, furor eſt aliquis ſana mente melior, quique diuinitus homini donetur, cur id omne, quod arte careat, vituperemus, aut cur Rethoricam turpem temerè duxerimus? Sed alicubi præclarius eſſe ac Diis gratius eſſe arti non ſeruire. Apertè enim iam Plato profitetur, non eſſe in rebus maximis artem quærendam. Atqui ſi fide dignus eſt Plato, hic eſt ipſe, qui victoriam arti non tribuat. Si nec hoc quiſquam concedat, cur propter eius verba turpis habeatur Rethorica? Ego verò vt illum vbique fide dignum, ſi quemquam Græcorum alium, exiſtimo, ita libenter ex eius ſectatoribus quæſierim, num hæc illi magis quàm illa, ſint credenda. Quin vt maximè ſit vir grauis, nobis dat teſtimonium, adeoq; noſtro commodo grauis eſt. Nam cum nos quidem & nobiſcum, & cum illo conſentimus, ille verò nec ſecum nec nobiſcum, non tam contradicit hoc pacto nobis, quàm non vera ſe dicere fatetur.

Æſchines Lyſaniæ F. Socraticus. Vide ſupra in Phrynicho & Laertium.

SCHOLION. Elapſorum erat de numero Ariſtides.

De hac certè parte, quod multi ſint auxilio diuino ſanati, non amplius ex verbis cum Platone diſputabo, nec inuidebit mihi vel Æſchines Lyſaniæ F. vel alius quiſquam, ſi meipſum potius illorum dicta confirmare poſſe, quàm illius indigere teſtimonio dixero. Etenim reuera, quemadmodum vates rerum cognominibus initiati, ab ipſis Diis hoc didici, quorum opera ex iis, quæ medicorum nullus nec quomodo appellaret ſciebat, nedum quomodo ſanaret, nec in humana natura extitiſſe cognouerat, variis Dei conſolationibus & conſiliis elapſus, præter omnem fidem viuo. Cùm autem nihil in his artis habeat quiſquam, ac potius artis contemptus ad Deos fugere eos cogat, tamen nec Dij, quod ipſorum pace dixerim, hanc ſententiam noſtram reiiciunt, nec multos ex iis, qui diuinum auxilium arti prætulerunt, pœnituit. Nec vetat quicquam quo minus horreant etiam medici, poſtquam intellexerunt pleraque. Vtrum ergo ſomnia res humanas Diis commendant, an quia Dij homines curant, eos etiam ſeruant per ſomnia? mihi quidem hoc placet. Quid erit ergo quod prohibeat? 671

Cratini dictum in Periclem torquet in Platonem. Vide inf. pag. 689. Socrates.

Gracanicarum lingua longè maxima.

inquit Cratinus. [Etenim hæc Socratis ingenio tam propria & accõmoda ſunt habita, vt huic etiam opinioni repertus ſit locus.] Opinor autem Socratem quoque ipſum, quamuis nulla eius extet ſcriptio, non minus quàm vel grauis Plato, vel feſtiuus Æſchines, verùm etiam pulchrius, ac verè palam nobis teſtimonium perhibere. Illud certè cõſtat eum dixiſſe, nihil ſe ſcire: idq; omnes, qui cum eo ſunt verſati, profitentur. Conſtat autem & hoc, ſapientiſſimum à Pythia fuiſſe Socratẽ iudicatum. Quomodo igitur hæc ſe habent, cùm eum qui ignoret omnia, ſapientiſſimum eſſe iudicatũ, non ſit fas de Deo credere? Iam arti, vt apparet, negabat ſe ſtudere, nec falſo. Nam Anaxagoram quidem, cum quo verſatus eſt, non magni videtur feciſſe. Cùm itaque nihil eorum, quæ erant cognitu neceſſaria ignorare poſſit is, cui præſtò erat dæmonium, nihil tamen ſe ſcire dicebat ipſe, nec id falsò, quãdoquidem nec Deus eum ſapientiſſimum eſſe falsò dixerat. Quomodo ergo dicit ſe nihil ſcire? arte ni fallor. Iam ſi neutro modo ſapientiſſimus fuiſſet, nec cùm de ſe mentiretur, quoniam turpe eſt mentiri, nec cùm vera diceret, niſi artis vſus reuera turpis eſſet, ſimul & Socrates vtroque pacto, tum iis quæ negabat, tum quæ fatebatur, & per Socratem Deus, qui illum ſapientiſſimum iudicauit, de vtroque teſtatus eſt, ac duplex Socratis teſtimonium ſuo tertio confirmauit.

SCHOLION.

Hæc argumentatio cornuta eſt, talemq; ſenſum oſtendit: Dicit [inquit] Socrates, nihil ſe ſcire, ſi verum hunc concedimus dicere, Socrates non eſt ſapiens: ſi falſum, iterum non

Digitized by Google

rum non ſapiens eſt, & per vtraq; ſapiens, quibus & ſe negat quid ſcire (nihil enim ſciuit arte, & verũ dixit nihil ſe ſcire) & quibus confitetur, dæmonium ſibi dicere. Dupliciter enim teſtatur. Primo quia dæmoniũ ſibi inſinuare dicit, ſecundo cum nihil ſe ſcire affirmat, & vtrumq; teſtimoniũ obſignat ipſe Apollo, ſapientiſſimum hunc eſſe pronuncians, hoc eſt, neque falſum, neq; turpe eſſe, nihil ſcire arte.

Quod ſi poëtarum quoque ſunt arceſſenda teſtimonia, quamquam vel omnium, vel præcipuorum colligere dicta ſit difficile, tamẽ quæ de nobiliſſimis ſelecta proferri poſſunt, ignaui foret omittere. Et communiter quidem poëtæ omnes reipſa teſtimonium præbent, ſiquidem ea ratione quæ artem ſupcrat poetæ ſunt effecti. Verum hoc teſtimonio iam non indigeo, quoniam ſupra relatum eſt, ſed eo quod in verbis conſiſtit. Nec hoc fruſtra, vel quaſi appendicem ſuperiorum adiungens, ſed hoc demonſtrans & indicans, ornatum iſtum & ſplendorem, non tam ex arte, quam dinino afflatu proficiſci. Inuentionem igitur, ô Plato, diſciplina meliorem cenſet Heſiodus, & artem poſteriorem natura: & merito quidem ita ſentiens atque dicens, nec immemor laureæ, quam *Heſiodus.*
672 vt acceperat, mox è paſtore poeta fuerat redditus. Nam & artes ipſas atque opificia, natura præſtantes vtique primum innenerunt homines: nec enim artes naturas condiderunt, verum naturæ præſtantiſſimæ inuenerunt artes. Quo fit, vt & ordinis & facultatis ratione priores naturæ debeantur. Quod ſi nec hominibus prorſus artium concedimus inuentionem, ſed his deos eas demonſtraſſe dicimus, ad præſtantem nimirum erant aliquem referendæ. Iam ſi hoc apud omnes erit manifeſtum, non deos ab hominibus, ſed homines à dijs artes accepiſſe, atque illos præceptores, nos eſſe diſcipulos, tanto videbitur diſciplinæ præſtare innentio, quanto melior eſt homine Deus. Vt enim illi inuenerunt omnia, ita nos inuentis vtimur. Rectè igitur ac merito, & vt eum qui deorum afflatu hæc ipſe loquebatur, decebat, Heliconis accola, eum quidẽ *ſibi qui cuncta inuenit ipſe*, primum ac præſtantiſſimum, ceu deum ac dijs propinquum poſuit, auditorem vero ac diſcentem, ſecundum.

Etenim ſi diſciplina eſſet optima, non eſſet prima, Nam ab alio diſcendum foret: Itaque non eſſet prior doctor, ſi diſciplina melior ac prima poneretur. Vnde enim is, qui tuo quoque teſtimonio Variam exornauit, quod ſequeretur audiuiſſet, ſi diſcipulus inuentori præſtaret: nec eſſet neceſſario ſecundus, ſi quid vnquam diſcendum foret. *Porticus Athenis nomine Varia, ποικίλη.* Omnis enim diſcipulus, eo vtique ipſo quod indiget diſciplina, deteriorem ſe profitetur. Itaque niſi ſibi primum ipſe, ſe indigere perſuadeat, quomodo vel diſcat, vel alteri docenti obtemperet? Quocirca eſt abſurdum eum, qui ſemet ipſe deteriorem fateatur, atque ob id ipſum laudetur, præſtantiorem dicere. Alienum a ratione foret, ſi ne hoc quidem animaduerteremus, non modo naturas initio artes conſtituiſſe, ſed & in ipſis artibus eos, qui natura valerent, excelluiſſe. Nam artis quidem cauſa ſimiles oportebat omnes eſſe, qui eadem didiciſſent, atque etiam poſteriores prioribus ſemper deteriores, donec ad artis ſolutionem eſſet ventum (nec enim poterat quis ab alio accuratè percipere omnia, quin aliquid ſemper effugeret) naturæ autem vi & excellentia gloriam ſibi viri præclariſſimi pepererunt. Nec quiſquam vel Dædalum vel ſuperiores præ Phidia miratur, verum contra artes ex paruis & vilibus initijs maiores ac perfectiores ſunt redditæ. Quod ſi eſt manifeſtum, licet nunc primum dictum ſit, maximi artifices non quatenus artes cognouerunt, maximi extitere, ſed quatenus eas ſuperarunt. His igi-
673 tur artibus, vt par eſt, non æquum videtur artem naturæ præponi, non ergo ante hanc fuit, neque eo quo nunc modo, neque gloriata eſt.

Verum, vt puto, non artes ſuſtuliſſe viros magnos, ſed qui potentia primi eſſent honorabiles, artes feciſſe, non manentes à quibus accepiſſent, verum inſpecta verborũ, alij rerum natura, pueros præ ſe maiores feceruut videri. Sed artes omnes, vt dixi, naturæ ſunt inuentum. Etenim ſi artes eſſent artes producturæ, nullum extaret principium. Cum enim nondum eſſent artes, reperiri non potuerunt, quandoquidem quæ non erat, inuenire nihil poterat. Quamobrem tum inuentorũ ratione, tum ſequentium victoriam reportat natura. Hac igitur quoq; ratione apparet naturam quidem principis, artem vero diſciplina conſtantem, miniſtri ac meliori parentis, obtinere locum.

Atque ea quidem, quæ pro Rhetorica, etiamſi artem non eſſe eam poſuerimus, dici poſſent, multis omiſſis, hæc fere ſunt ac talia.

His autem ita demonſtratis, exiſtimabit forſitan aliquis peiorem nos deinceps

partem ſectari, ſi etiam artem eſſe voluerimus docere. Ego vero nec de ſupradictis quicquã muto, nec Platoni concedo, nihil habere artis Rhetoricam, ſed quantum in ea artis eſt, (vt ipſius vtar Platonis verbis) tantundem proſequar. An vero contraria non ſunt, ſi & intendere eam veluti in ſcopum dixeris, & eadem de cauſa ratione, carere. Omnes enim qui collineant, ratione vtique vtentes, collineant: Nec enim licet ratione non vtentem collineare, ſiquidem ratio iaculationem efficiat. Nam collineare eſt rem attingere, vt qui aberrant, non benè collineant. Itaque non qui collineat aberrat, ſed qui aberrauit non collineauit, & merito; ſiquidem nemo dum ratione vtitur, errat, verum ſimulatque rationem amiſit errat. [Id quod cuiq; profuturum eſt, deligentes] Atque hæc quidem, Plato, adamantinis tuis demonſtrantur neceſſitatibus. Cur Rhetoricam conijcere miraris? Eodem enim modo atque diuinatio videtur ſe habere, niſi quod cum diuinatio poſt coniecturam deſinat, Rhetorica non tantum conijcit, ſed & ea, quæ optima cenſuerit, per miniſtros perficit. Itaque diuinationis occupat locum, & artis militaris, quam quidem ad ciuilem ſcientiam pertinere non negabit Plato. Quo igitur modo ciuilis ſcientiæ partis erat ſimulacrum Rhetorica, ſi non iſto? at ita ſimulacrum non erit, [*hæc per Ironiam, niſi quatenus ſimilis eſt arti militari, & reliqua, ex diſcretione, quia neque ſecundum hos poſſet ſimulacrum eſſe.*] Iam quod ait, Oratores ea quo populo placeant, ſuadere, atque id ſolum ſpectare, id omnino ſophiſticum eſſe, ſi non puer, vir certe prudens oſtenderit. Nam mihi quidem contra videtur, nec Rhetorica quidquam habere magis proprium, quam vt ea, quæ populo videntur, non ſtatim fieri permittat, nec oratores quidquam potius, quam optima quæque ſpectare, nec vel ipſe populus diffiteri, quin in rebus conſiderandis, ac toto vitæ habitu & conditione, præſtent ipſi oratores, idque ex honoribus, quos eis tribuit, manifeſtum fieri obijcit. Sin eos populo dicis cedere, & facere imperata non imperare, famulam pro domina ſumis, & cum plebicolas vituperes, putas tibi rem eſſe cum

Oratorum officium. Oratoribus. Verum nec plebicolæ magni ſe faciunt, quod ciuitati ſeruiant, & Oratores hac ipſa de cauſa ſibi placent, quod non quæ populo, ſed quæ ſibi videantur optima dicant. Quod ſi multitudinis obtemperarent libidini, & pro iudicum arbitrio concionarentur, ne libere loqui quidem poſſent vnquam, nedum alijs ſe præferre. At norunt ſe non voluptatibus ſeruire, ſed cupiditates moderari, nec vulgus ſpectare, vel ei parere, ſed ab eo ſpectari, eique imperare, atque inde nomen acceperunt, in libertatis ſignum,

Δημαγωγοὶ vnde dicti. vt demagogi vocarentur, nõ quod à populo ducuntur, O qui ſurſum omnia ac deorſum

Pædagogi qui. inuertis, ſed quod eum ducunt, quemadmodum & pædagogos, opinor, appellamus, non qui pueris ſeruiant, ſed qui eos ducant. Quidquid enim horum dixeris, Princeps, Præfectus, Præceptor, id oratori conueniet, atque eius erit nomen. Et omnes quidem principes natura ſubiectis ſuis præſtant, ſi quis autem in poteſtate etiam gratificatur, & perſuadet, non cogit, atque vltra officium ſuum, etiam ſuorum cupiditatem ſpectat, hic

Politicus. eſt vere politicus ille Homeri.

Ne igitur oratores per conuitium gratificari dicas, ſed benè dicendo gratiam quoque captare, atque ita meritam laudem Rhetoricæ tribues, eamque ſimilibus remuneraberis officijs. Quomodo ergo aliquis tam varijs populi ſententijs ſeruiet, aut quomodo cupiditatibus aliorum obſequetur? Poſtquam enim multis ſeruiendum eſt, ij autem non conſentiunt inter ſe, nec omnibus eadem ratione gratificari quiſquam poſſit, quomodo poterit eorum libidini orator ſeruire? ſimul enim & his gratificabitur, & 675
illos offendet. Itaque non tam iucunda, quam moleſta erit eius oratio. Quocirca ſi perſuaſionis effectrix eſt Rhetorica, & perſuadere debent oratores, non adulantur, quandoquidem multitudini non ſeruiunt, ſed ei perſuadent. Sin oratores populi ſequuntur libidinem, non eſt perſuaſionis effectrix Rhetorica, quandoquidem eos à multitudine perſuaderi, non ipſos perſuadere docet. Proinde vbi ſit mendacium cõſidera. Etenim Plato nobis Platonem refutat, & quod eſt maximum, non procul, verum in his ipſis ſermonibus permixtè. Nec inter alias artes, quas modo memorabam, ſit recenſenda: ſed & plurimum rationis habeat, aut potius tota ratione conſtet, & maximum, primum, ac perfectiſſimum ſit in rebus humanis, omniſque voti, vt ita dicam, finis. Exiſtimo igitur omnes id, quicumque poſſunt, aſſenſuros eſſe, non eadem natura homines eſſe natos, ſed è duabus partibus alteram vim inferre, & aliena inuadere ſolere, quam præſtantiorem quis dixerit, non quidem virtute ſed viribus: alteram vero vinci,

vinci, & cum prohibere nequeat, inuitam concedere, quæ eſt imbecilliorum. Hac ergo de cauſa homines, vel dij hominum gratia, tale quid inuenerunt, quod & vim cohiberet, & æquitatis omnibus ac iuſtitię pignus eſſet, idemque tam vulgo prodeſſet quam ijs qui vim exercebant. Nam nec hi ſuarum erant iniuriarum mercedem euaſuri, quin imbecillioribus à ſe inuicem primum paulatim interfectis, atque ita reliquis ſemper ſublatis, ſe mutuo denique inuaderent, quemadmodum de * Spartis legitur, niſi forte hoc etiam indicat fabula. * *al. Sati.*

Commune quoddam toti generi fuit inueniendum remedium, quod omnibus eſſet vtile, fortibus, imbecillibus, iuſtis, ita vt illi vel iniuſte agere vetarentur, vel cum iniuria punirentur, hi vero ſecurè viuerent, poſtremi autem quotquot vltro iuſtitiam colebant, mercedem decentem conſequerentur. Inuenta eſt igitur Rhetorica, proditque iuſtitiæ cuſtodia, & humanæ vitæ copula; ne vel manibus, vel armis, vel occupatione, vel multitudine ac magnitudine, vel alia re aliqua inæquali res diſcernerentur potius, quem ratio ſuum cuique tranquille tribueret. Hæc igitur eſt origo Rhetoricæ & natura, hoc eius propoſitum, vt omnes homines conſeruet, & vim perſuaſione repellat. Quapropter eandem Rhetorica quam ars legum ferendarum eſt naturam ſortita, ſiquidem vtramque diligenter velimus inſpicere, atque adeo pars eſt Rhetoricæ ars legum, atque in omnibus inferior. Quomodo? Primum enim ipſis etiam legibus oratione erat opus ad perſuadendum. *Iuris prudentia Rhetorica pars.*

676 Etenim ſi leges ea de cauſa, vt ſuum cuique concederetur, erant ferendæ, id autem fortiſſimis quibuſque placiturum non erat, omnino fuit adhibere orationē neceſſarium. Nam vim quidē non licebat ijs inferre, qui liberi nati eſſent, nec hæc erat legum origo, quæ contra vim ferri debebant. Itaque per vim ferri non poterant, cum id primum contra leges futurum fuerit. Quapropter & heic Rhetorica ſpectat idem quod iudicialis: hoc vero ſuperat, quod vtramque [legisfactoriam & iudicialem] ſola complectitur. Etenim cum vellet iudicialis arti legum ferendarum, quaſi in prælio, opem ferre, idem ipſi, quod illi, contigit. Nam & illi Rhetorica primū, vt per eam legibus aditus pateret, opus fuit, & iudicialis cum auxiliantis habitum ſumpſiſſet, ipſa prius Rhetoricæ deſiderauit auxilium. Quoniam enim facultatem iuuandi requirebat, eam ſine Rhetorica conſequi non poterat.

Vtrum ergo Ciuilis partis ſimulacrum eſt Rhetorica, an partes ſcientiæ ciuilis, quas dicis, ſub Rhetorica continentur? Nam mihi quidem vt [vere non Rhetoricam] in iſtis videtur ſuggillare, nec ciuilis partis eam ſimulacrum eſſe oſtendere, verum quaſi Rhetoricæ ſimulacrum aliquod ſumſiſſet, in eo ſtudium omne ponere, nec ipſam attingere, velut Steſichori Troiani

——— *Helenæ ſimulacra tenentes.*

quaſi ipſam haberent. Tantum tamen erit diſcriminis, quod eſt Rhetoricæ diſſimile ſimulacrum. Itaque cum neutrum ſe malle dicit, acceptam quoque iniuriam in malo ſe ponere oſtendit, ſic vt præſtet quidem iniuriam pati quam facere, non tamen quam nec pati nec facere, ac rectè quidem, vt arbitror, & ſentiens & dicens. Quapropter ſi Rhetorica pati quidem iniuriam prohiberet, verum inferre cogeret, ne ſic quidem prorſus eſſet mala, cum id quod eſt malum, iniuriam pati, prohiberet, peior tamen meliore, quandoquidem accipere iniuriam quam inferre præſtat. Sin & hoc prohibet, nec ad illud cogit, huius quidem ratione nec bona cenſebitur nec mala, vt id nunc concedamus, illius vero prorſus bona.

Præterea qui ſtatuit iniuriam non inferre, non ſimul & ipſe à malefaciendo abſtinebit, & iniuriam à nemine patietur. Illud enim ipſum eſt iniuriā facere, cum quis ei cui non oportebat, malefacit. Itaque donec erit inter homines malitia, iniuriam exſpectabit. Qui autem ne lædatur cauet, is etiam ne quis lędat prohibet. Etenim quemadmodum ſimul & læditur ipſe, & læſit alios, ita qui ne lædatur, cauere poteſt, is etiam ne quis lædat, poteſt prohibere. Quamobrem ſi non affici iniuria, Rhetoricæ tribuit, non afficere, philoſophiæ, tanto quam philoſophia deterior Rhetorica eſt, quanto afficere iniuria, quam affici. Cum autem illi hoc, quando quis nec patitur iniuriam nec facit, pręfert, rurſum præfertur philoſophiæ Rhetorica, quandoquidem ſimul cum iniuriæ acceptione etiam factionem tollit. Nam & leges vetant quemquam lædi, ſimul etiam lædere profecto vetant. *Rhetorices ac Philoſophiæ comparatio.*

677 *Hæc appoſite magis quam neceſſario dicit Ariſtides. quæ enim de non ferenda iniuria*

Quinimo quantum fortitudini prudentia, tantum Rhetorica bellicæ præſtat ala-
critati. Vt enim ſummatim dicamus, nihil eſt aliud Rhetorica, quam prudentia cum
facultate dicendi coniuncta; Vt non ipſe tantum quis optima quæque facere, ſed et-
679 iam alijs perſuadere poſſit. Atque hæc quidem etiam ſatis arbitror eſſe confirmata,
vel etiam nimis fortaſſe. Nunc autem ad ipſum colophonem, vt quis dixerit, verbo-
rum Platonis contendo. Nec enim ſolum ex ijs per quæ refutatur, idem eum teſta-
ri oſtendam, ſed & quaſi coram voce ſua teſtimonium daret. Quapropter cum vel læ-
dere cogar, vel lædi permittat, & vt ex præcedentibus eſt effectum, nec lædere nec læ-
di quenquam permittat; ſiquidem eadem eſt etiam Philoſophiæ definitio; Philo-
ſophiæ quoddam genus erit Rhetorica. ſin Philoſophia ſufficit, vt neminem læ-
dat, perfectior eſt Rhetorica. Quis enim neſcit Rhetoricam à tyrannide tantum di-
ſtare, quantum à vi perſuaſionem: at hæc nemo contraria dicere verebitur. Etenim *Adulator qualis*
qui fieri poteſt, vt oratores pariter & adulentur, & inter Satrapas ſint? Tyranni vero
tantum ab adulatione abſunt, vt omnes vi cogant, nec ab ijs vel æqui quidquam poſſit *Tyrannus.*
quiſquam conſequi, nedum præter officium cuiquam inſeruiant, adeo vt tyrannus heri
quoque menſuram propemodum tranſeat. Nam adulatore quidem nihil eſt humilius,
nec quod ad ſeruitutem ſit propenſius, tyranno autem nihil eſt ferocius, nec quod im-
perium amet magis. Quare ſi adulatio fuerit Rhetorica, nihil ad eam tyrannorum per-
tinent crimina: ſin vna cum tyrannide magis adulationem terminis ſuperauit, manife-
ſtum eſt in alteris mendacium. Tantum enim à tyrannide diſtat Rhetorica, quantum à
Dionyſio Plato, ſi & hoc dicendum eſt. Etenim neque vbi valebit Rhetorica, tyrannis
orietur, donec ea valebit, neque vbi regnabit tyrannis, valebit Rhetorica, ſed & orator
nihil non agit ne quis oriatur tyrannus, tam ſibi quam Reip. prouidendo, ne quis ipſi
verborum perſuaſione intercepta, res ipſe adminiſtret, & tyranni nihil curant, nec me-
tuunt magis, quam ne quis dicendi perſuadendique peritus oriatur, qui collecta multi-
tudine, eoque quod fieri debeat perſuaſo ac patefacto, imperio ſimul ipſos & poteſtate
priuet. Itaque neceſſaria inter vtroſque conſtat inimicitia: cum alterorum ſalus ac po-
teſtas in eo conſiſtat, vt alteri omnino non ſint. Cur ergo ſibi inuicem con-
tradicunt oratores? quamquam enim hoc à Platone dictum non eſt, tamen vt
vndique decidatur controuerſia, nec hoc non diſcuſſum relinquemus, cum præſer-
680 tim ſit omnium, quæ ille protulit, vt in mendacijs firmiſſimum. Nempe quia nobis
ipſi quoque in ſermone contradicimus, vt ego iam nunc feci. Neque tamen ideo prio-
ra non manent. Nam & qui philoſophari dicuntur, non ijſdem omnes profecto vtun-
tur rationibus, verum maximè contrarijs. Nihil tamen vetat, quo minus philoſophia
ſecundum eos qui veritatem aſſequuntur, præclara ſit res, nec duplex, neque ſibiipſi
contraria. Quid ergo dicemus? an vtroſq; philoſophari cum dicunt contraria, aut Phi-
loſophiam ita, vt dixi, eſſe præclaram? Quin etiam gubernatores videas contra ſe inuicē
ex nauibus decertare, cum tamen ars gubernandi nauē ſeruet. Similiter & oratores eum
ſibi inuicē contradicunt, vt aliquis dixerit, nō tollitur vltimum Rhetoricæ fundamentū,
ſed quid rationi ſit conſentaneum, ſpectare debemus, cuiusque rei cauſa ſit inuenta, me-
miniſſe [inuenta eſt autem ars dicendi à iuſtis] quamobrem de Rhetorica hæc ſit oratio.

Prima hæc oratio ſolum de Rhetorica, cætera de Rhetorica & Rhetoribus. SCHOL.

Ex Ariſtidis contra Platonem pro Rhetorica.

Excerpta è ſecunda oratione Ariſtidis Platonica pro Rhetorica. Quamquam Photius duas hic orationes conſtituat, vna tamen atque eadem eſt in Ariſtide.

PROOEMIVM SECVNDAE ORATIONIS.

QVoniam vero Miltiadem quoque ac Themiſtoclem, & Cimonem atque Periclem attigit, nec eos omnium optimè Remp. ait adminiſtraſſe, nihil fortaſſe nunc de ijs opus eſt contendere. Nam hi quidem, ſi verè eos accuſauit Plato, merito mali cenſeantur, nec tamen Rhetorica, etiamſi peſſimi fuerint, in quoquam refutatur. Itaq; quamuis hoc concedamus, nihil tamen iniuriæ fiet Rhetoricæ. Veruntamen ſi de his quoq; non ſatis candide locutus fuiſſe conuincatur, omnino contentioſus eſſe deprehendetur: quamobrem de his quoque dicere ſit operæ pretium.

Exemplum ipſi alijs patientiæ in periculis & neceſſitatibus exhibendæ noſmet præbendo, noſtramque, ſi dicere permittis, virtutem demonſtrando ſuimus. Cur

ergo nobis adulationem & miniſterium obijcis? Cur cum eos, qui priuatim nutricatus
tus præmia non ſoluerent, improbos ſis iudicaturus, ipſe non magnam nobis communis
nis Græcorum ſalutis ac nutrimenti, quod opera noſtra partim tu, partim alij in libertate
tate ſunt conſecuti, gratiam rependis? Hæc ſi dicerent illi quosnam euoluens ſapientiæ
entiæ labyrinthos, aut quid omnino dicens, reſpondere poſſet? Quinimo citius ad
hæc quiuis, quam Plato, reſponderet. Quid ita? quoniam in ijs ipſis, quæ ad Dionis
amicos ſcripſit, & in quibus mortuus ab ipſo Dio loquens, tanquam viuus introducitur,
tur, hæc continentur. Eſt autem omnium abſurdiſſimum, quod cum bis vtatur, quando
do Rhetoricam docet eſſe adulationem, quaſi hi fuerint Oratores, rurſum eos ipſe adulatione
latione liberat, quandoquidem hac eos vſos non ait, cum de calamitatibus ipſorum loquitur.
quitur. Quapropter & hic in alterutro cernitur mendacium. Nam ſi adulatio eſt Rhe- 681
torica, adulatores omnino hi fuerunt, quoniam oratores, vt ait. ſin hi nihil habent adulationis,
dulationis, quomodo propter eos adulatio dicetur Rhetorica, aut quid his erat opus exemplis.
emplis. Iam nec hoc æquum videtur, omiſſis illorum conſilijs, calamitates in quas inciderunt,
ciderunt, prætexere. Nec enim, ſi res ipſis è ſententia nõ ſucceſſit, improbi extiterũt,
verum ſi non optimis ſunt vſi conſilijs. Vt enim illud eſt fortunam accuſare, ita hoc
ſententiam refutare. Quomodo vero ferri hoc queat, cum Alcibiadem quidem &

Critias, vnus è triginta tyrannis Athenis.

Critiam Socratis ſodales, qui tot ac tantis criminibus & apud populum & apud optimates
mates obnoxij fuerunt, vt Critia quidem nihil potuerit vel fingi ſceleratius, qui inter
triginta Græcorum peſſimos primus fuerit, cum hos, inquam, negant argumento eſſe,
quod iuuentutem Socrates corrumperet, aut eorum peccata quidquam ad Socratem
pertinere, qui nec ipſe ſe cum iuuenibus colloqui negaret: verum ſi populus Athenienſis,
ſis, inter multas ac magnas res, quas tum pro ſe, tum pro Græcis geſſit, quædam rectè
ac decenter decreuit, nonnulla quoq; in præfectos peccauit, ea cenſent præfectis ipſis
eſſe imputanda? Atqui Deos quoque eadem ratione liceret accuſare, quorum tanta debeat
beat eſſe prouidentia, vt omnem iniuſtitiam & ingratum animum ex humanis tollerent,
ne quid amplius homines vſquam delinquerent. Nunc autem quomodo vel prouidere
nobis putentur, donec ij quibus imperant peccare non deſinant, vel non merito à quibusdam
buſdam contemni? Et auriga quidem ſi calcitroſos habet equos, cicures ac manſuetos
reddit, & denique tuto & cõmode, quocunque vult vehitur, dij vero nondum ex hominibus
nibus iniuſtitiam ſuſtulerunt, cum tamẽ ab omni æuo rerũ adminiſtrationi præfuerint,
atque etiam quosdam eorum in ſeſe peccare cognouerint. Cum autem hæc nemo ſanus
ſerio dixerit, niſi ad refutandum, vt nos, liquido cernitur Platonis calumnia. Etenim ſi
quæ nec dij nunq̃ fecerunt, nec ab ipſa vrbis præſide Minerua iuſtè poſſet petere, hæc à
Themiſtocle & Pericle requiret, quomodo calumniæ crimen effugiat, quæro. Sed vt arbitror,
bitror, populi quidem naturam nec mutare potuerunt, nec abolere, quæ quidem eſt
ea, nunquam vt omnes probi & inculpati exiſtant, cum autem vel prouidendum erat
aliquid non ſine periculo, qua quidem in re ſimul & vulgi, & optimatũ gratiam merebantur,
bantur, vel cũm poteſtate populus à rebus grauiſſimis auertendus, ac naturæ peccata vel
tantillum corrigenda, his profecto nunquam ſibi nec populo defuerunt. Quibus rebus 682
vltra noſtram diſputationem & confirmationem, Plato ſuffragatur ipſe, atque hic etiam
nobis teſtimonium perhibet eadẽ dexteritate, qua & in ſuperioribus, quotieſcunq; fuit
opus. Abſurdum eſt autem, quorum facta prædicat, eorum gubernationem ſugillare,
quæque eorum qui paruerunt, virtutis ponit indicia, non ijs qui perſuaſerunt, primum
tribuere. Hæc enim intra fabulã ſunt alicubi coniecta non oſcitanter, vt opinor, nec temere,
mere, ſed vt ſimul & laterent quã maximè, & ſi quis ea poſt inueniſſet, ne ab ipſo quidem
viderentur eſſe prætermiſſa. Ita mediam quandã inuenit viam, atq; etiam ad finẽ totius ſermonis
monis reiecit, quæ ſi poſuiſſet in initio, non potuiſſet, credo, reliqua deducere. Nec enim
id quærebatur, vtrũ facilius eſſet exiſtere vel nõ exiſtere verum oratorẽ. Nam hoc quidẽ

Stentoris vox in prouerbiũ abijt.

& nos teſtamur, ac, ſi Stentoris haberemus vocẽ proclamaremus, & Nilus ſi oſtijs ſeptẽ
loqui poſſet, vt apud Homeri Scamander. Sed vtrum fieri per naturam poſſet, an minus,
hoc erat in quæſtione poſitũ. Nec enim ſimpliciter modo, neque vt nunc oſtendimus,
ipſum ſibi contradixiſſe, ſed & dum illos reprehendit, hunc Ariſtidẽ quem laudauit, laudare
date non poſſe, aut ſi hunc rectè laudat, illos eadem de cauſa reprehendere non poſſe
declarabimus. Etenim hoc malę ipſorũ adminiſtrationis ſignũ ponit, ꝙ ab Athenienſibꝰ
male ſint tractati, quaſi qui fuerant ab ipſis optimi redditi, nõ debuiſſent in eos peccare,

per

ARISTIDES.

per quos etiam ab alijs lædendis abſtinere didicerant. Quæ cum ita poſuiſſet, & aurigas ac ſimilia huc adduxiſſet, Ariſtidem tamen non modo non reprehendit, ſed & inter cæteros eximium iudicauit. Atqui ſi ab Athenienſibus malè multari, malæ ipſorum gubernationis erat ſignum, ne Ariſtides quidem rectè eos rexit, quandoquidem nec ipſe impune euaſit, quin excideret. idque non in curia, ſicut Pericles & Miltiades, nec per eos quos populi cauſa offenderat, verum ab ipſo teſtularum ſuffragio condemnatus.

Ariſtides, cui iuſti cognomentum fuit.

Oſtraciſmo pulſus Ariſtides. Vide Plutarchũ & Probum, ſeu Corn. Nepotem.

Sed gubernator omnia nouit; & ipſum quidẽ plures vltra mille ſeruare, oratorem vero non Aegyptijs nauibus, nec etiam claſſe tota ſalutem definire, ſed & portus ipſos & vrbes, non tantum decem hominum millium capaces, pro nauibus decem millium pondo, verum etiam non facile ſub menſuram cadentes ſuo regere imperio. At gubernator quidem poſtquam appulit, arte non amplius vtitur, oratori nullus eſt vacuus locus. Verum ne ſermo ſermoni ſuccedat, cum ſufficiant ea quæ ſunt potiora, omittam in præſentia longiorem hac de re diſputationem.

Rhetoricam per omnes virtutum partes penetrare, cum per Prudentiam eſſet in-
683 uenta pro Iuſtitia, Temperantiaque & Fortitudine conſeruaretur. Item & in his licet animaduertere. Etenim cum ſit hoc concionari, ea quibus opus eſt inuenire ac diſponere, ac decorum cum ornatu & poteſtate obſeruare, inuentio quidem prudentiæ debetur, cum nequeat is qui prudentia careat, vtile quidquam inuenire, temperantia vero adminiſtrationi præeſt, & imperantium ac parentium concordiæ. Nam pro iuſtitia decorum ponatur, quod in eo conſiſtit, vt quanta & qualia ſingulis rebus conueniant, obſeruetur. Fortitudinem autem nihil adeo requirit, vt oratio. Nihil enim exterminat longius, ac deſpicit æque humilitatem atque ignobilitatem quam oratio. Quæ cum ita ſe habeant, hæc admonendo proficit, & accuſando fidem facit. Iam qui quid dicendum ſit nouit, quid faciendum ſit non ignorat, ſiquidem nemo qui poteſt agenda præcipere, quid agendum ſit ignorat.

Nam quanto melius eſt imperare, quam miniſtrare, tanto præſtat quæ oportet dicere quam facere. Vt enim ille multis conſilium impertit, ita hic inſtar alterius eſt cuiusuis. Quare ſicut Architecti fabris neceſſario præſtant, quamuis in eodẽ verſentur opere, ſic eos qui in foro & dicendo præcellunt, horum miniſtris poëta meliores poſuit, & illuſtres appellauit, idque admodum rectè.

Dicere quam facere an præſtet.

Quod ſi, fabula quoque narranda eſt, vereor equidem, ne quis aniculas nobiscum * *vnde vi* poſſe agere dicat per iocum Comicus, proferam tamen fabulam, non temere in ſeipſa deſinentem, ſed & cum rerum fide coniunctam. Et quoniam Prometheus ſingillatim omnibus ſenſus & alia corporis membra formarat, non ita Mercurio præcepit Iuppiter, quaſi theatralem pecuniam diſtribueret, vt omnes ex ordine Rhetoricam, quaſi oculos, manus, aut pedes conſequerentur, ſed optimos quosque & nobiliſſimos, ac natura validiſſima præditos ſeligeret, quibus hoc donum impertiret, quo ſeſe pariter & alios ſeruare poſſent. Iam eum ad homines à Dijs eſſet delata Rhetorica, tum & belluarum terrorem potuerunt effugere, & inimicitias vndique depoſuerunt, ac ſocietatis inuenerunt initium. De montibus itaque deſcendentes, alij ad alia loca ſibi inuicem appropinquarunt, ac primum quidem ſub dio, poſtea vero inualeſcente iam ſermone, vrbem conſtruxerunt, ac diuiſionem ſui inſtituerunt non fortuitam, vt olim, ſed in formam dignitatemque collegiorum paulatim redactam. Atque hunc quidem habeat finem fabula, capite quoque, ni fallor, non inepto prædita. Verumtamen non eſſe fabulam hanc, nec rem fictam ſed veram, atque
684 ipſarum rerum rationem, ex ipſis patet. Quapropter ſi etiam propius ſermonem deduxero, mirum niſi delicias in demonſtrationibus facere videbimur, nec vllum poterit argumentum fortius, à quoquam vel ſperari, ne dum inueniri. Neque enim ipſe tantum Plato, vt ſæpe ante, ſed & in his ipſis ſermonibus, mirabili videlicet opere palam fatetur, Rhetoricam optima quæque agere. Hæc de oblectatione & vtilitate, vt ſæpius, dicta ſunt. Hæc duo vero maxime Rhetoricam ditant, & cum vtilitate, gratiam mirabilem habent, vt cum ad arma homines deſcendunt, vtrimque miſſus legatos ſuſcipiunt, animaduertentesque mittunt oratores, ſuſcipientes orationis naturam, pudore affecti, quia non ab initio pro ſalute, vtilitateq; communi generis venerunt.

** ἰξ ὕλης.*

Prometheus Hes. ἐ. ἔργων.

Quod ſi quis objiciat, Platonem non eam quam nos defendimus Rhetoricam criminari, ſed è duabus alteram, primum non ideo minus ea quæ ſunt à nobis dicta

conſtant, ſed hac ipſa de cauſa recte omnia decenterque prolata vincitur. Nam quemadmodum ille malam rectè ſuggillat, ita nos cum contrariam laudamus, rectè, niſi fallor, facimus. Deinde non tollit hæc excuſatio noſtram probationem potius, quam eum ſic quoque ſibi ipſi contradixiſſe declarat, qui, cum duplicem voluiſſet eſſe Rhetoricam, deinde tanquam vnius & ſimplicis accuſationem inſtituit. Etenim ſi verum hoc eſt, alteram reprehendere, alteram ſeorſim laudare conueniebat, ſicut in ſermonibus de Amore habitis fecit, & honeſtum quidem maioribus laudibus quam alterum conuicijs eſt proſecutus.

Diuiſio in diſputando neceſſaria.

Idem porro de tota quoque Philoſophia dici poterit, ac de virtutis partibus, ſi quis eas diuidens, primum duas ponat Prudentias, alteram qua optima quæque intelligimus, alteram qua doloſè agimus: deinde Temperantiam duplicem, alteram exuperandam & ciuilem, alteram ſupinorum & ſtupidorum, tum Iuſtitiam rectam & humilem alteram: denique Fortitudinem duplicem, vnam cum prudentia coniunctam, alteram inſaniam & furorem. Verum hoc eſt, opinor, confundere nomina, ac ſeparatæ ſunt à ſe ſapientia & aſtutia, temperantia, & ſtupiditas, iuſtitia & ſimplicitas, fortitudo & audacia. Neutrum vero vel honeſtum eſt, vel difficile, nec vitijs virtutis titulo blandiri, nec virtutes additis vnicuique vitijs ſuis, calumniari, in tantum hæc inter ſe diſtinguntur. Si enim prorſus ſic exiſtimat Plato, vt equidem negare nolim, & veram excepit Rhetoricam, æquum eſt cauere, ne decipiantur, & hoc ipſum ignorent plerique, ac citius, quam conducat de rebus tantis, quaſi puro ſuffragio ſtatuant.
Omnino autem & vbique nobis excidunt calculi, primusque ſuffragium fert ipſe Plato, 685
Prouerbium. & medius, vt aiunt, atque poſtremus. Ac videor, cum Platoni contradico, maximè cum ipſo ſentire, &, vt hoc ioci cauſa addam, eum ſecundum comicos ad oratores quaſi aufugientem retracturus, qui poſtquam didicerit, ſe iactet.

ORATIO *tertia Ariſtidis inſcripta Platonica ad Capitonem.*

PROOEMIVM.

Plato.

NVnc te magis etiam amamus, cum Platonem tanto ſtudio proſequeris, quem ego dixerim colere me, ſecundum Homerum.

Iliad. 6.82. *Non ſecus atque meum caput.*

Prouerbium: Suum cuique pulchrum.

Etenim quamuis omnes illius comparatione nihili ſunt, ſibi tamen quiſque, vt aiunt, eſt chariſſimus. Sed quid aio? Equidem neſcio an ſis crediturus, dicam tamen quod eſt verum. Nam ſi eum nobiſcum ne comparandum quidem eſſe dixiſſes, non ita lætatus eſſem, ac poſtquam te præoccupatum oſtendiſti. Adeo mihi amicus eſt vir, & amicis omnibus potior. Simile autem circa Demoſthenem quoque mihi quiddam contigit, quod iam narrabo. Senator quidam Romanus, ex Africa oriundus, Maximus nomine, vir grauis, & orator inter Romanos primus, vt aiunt quibus hæc ſunt curæ, is Demoſthenis orationibus mirificè erat addictus, & noſtris quoque iſtis neſcio quo pacto capiebatur. Tertiam ad Leptinem orationem forte conſcripſeram ex tali occaſione.

Demoſthenes.

Cum in manibus haberem Demoſthenis orationem, poſtquam ad capita veni, quæ à Leptine dicenda, ipſe intercipiebat. Depoſito libro mecum eorum quoddã conſideraui. Poſtquam autem duo vel tria, quæ ad rem pertinebant, inueneram, ad alia deinde

Prouerbia. ὑφυφαίνειν Photius. Canterus ὑφορμεῖν.

perrexi, atque ita tentanti ſemper idem contigit, donec à fimbria tunicam tandem, aut ſi mauis ab vngue leonem abſolui. Hanc igitur orationem cum ei vellem recitare, prædixi futurum, vt ad Leptinem adinuenta, eum oratione ad Leptinem inueniret. Num, inquam, iniuriam facio? Tum ille generoſè, & vt quiuis ſe geſſiſſet Philologus: An ignoras, inquit, à Demoſthene me ſtare? Et ego: eundem igitur, inquam, quem ego, colis, ita vt, ſi me vicerit, non ſit inimicus coronandus, ſed is cui ſimul vterq; libamus. Vt autem libellos recitari iuſſit, & ſeria res agi cœpit, ita fere dixi: Equidem, ni fallor, idem de Demoſthene quod tu exiſtimo, difficulter eum ſuperari poſſe. His auditis ille lætatus eſt, quemadmodum ego lætatus eram, cum eum Demoſtheni eſſe addictum cognouiſſem, & orationis recitandæ copiam fecit. Qualiter autem deinde fuerit affectus, ipſe norit, 686
& tu, ſi quando in eum incides memineris. Quinimo nos etiam ad Platonem pertinemus, ſi non quantum Philoſophi, at quatenus eum amare poſſimus.

Age

Age verò videamus apertius, quid te in iis offenderit, quæ ad ipſum à nobis prolata quidam aiebant. Equidem conabar demonſtrare ipſum vbique nobis ſuffragari. Nam ſiue quod ineptiuimus, nihil eſt opus Steſichori palinodia, medebitur ſpongia: ſiue etiam melius aliquid diximus, quàm quod tale mereatur præmium, tu nihilominus ne lauda, ſi nolis, verum ſaltem ignoſcere dignare. Dicebas autem, vt audio, ægrè te ferre, quod Siculæ peregrinationis memineram, atque ita Platonis vitam carpere videbar, cùm hoc ſeorſum à diſputatione poni debuerit, atque hanc non amantis tantùm, verùm etiam in dicendo temperantis eſſe accuſationem. Sed vide ne me inculpatum culpes. Nec enim ego de Platone tanquam in iudicio malè loquebar, nec eius peregrinationes accuſabam, quo deterior haberetur. Sed per has eum quoque mihi & Rhetoricæ teſtimonium perhibere affirmabam [ſed nondum de his.] Verùm quid me, obſecro, facere oportebat? Vtrum prorſus omittere Siculam peregrinationem, tanquam arcanum quiddam? At nec decreti conſcius eram, quod vetaret, & cauſæ conducebat, atque etiam verum erat. (Etenim non ſemel nauigauit, vt Dio ius ſuum conſequeretur.)

Platonis peregrinatio in Siciliam.

An verò Platonis amicis hoc dolet? Alius hic eſt ſermo non ad me, ſed quemuis alium prolatus. Num etiam hac in re iniuriam feci, quod ex eius legibus quædam deſcripſi? At vide, vt quoniam indignantur, hoc etiam oſtendant, non ipſum ſibi, cùm quid ait, contradicere. *Iis autem qui beatè viuunt, illud primum ſuppetere debet, vt nec alios afficiant iniuria, nec ab aliis ipſi afficiantur, &c.*

Verùm hæc rectè & neceſſario ſunt in medium prolata, an hoc quoque ſi non adoramus, vt * ciſtam myſteriis plenam, iniquè facimus? At ego non putabam, hoc eſſe myſteria proferre, & alia. Quocirca iubebam vſque ad finem auſcultare, quiſquis controuerſiam totam cogniturus, & rectum ſuffragium laturus eſſet.

** Rectè alter Canterus. In Photio legendū ἀνιερὸν κίστην.*

Quia Ariſtides prædictorum anacephalæoſin reditum dicit: Dicas vel collectionem, epilogum, compendium, commemorationem, vel prædicta concludere. Vt Demoſthenes, & colligere, ſummatim dicere, enumerare, renumerare, [& ſi quæ ſunt ſimilia] de integro incipere, vel repetitionem facere.

SCHOL.

Adeò enim omni reuerentia ac honore ſumus eum proſecuti, vt ſi ipſe contra nos dicturus fuiſſet, non potuerit ſibi magis, credo, parcere.

487 Verùm hoc quoque, optime Capito, aliud agens conſideraui, nihil aliud hominem, quàm ſimulacra in ore habere, ac tum poëtas ſimulacrorum virtutis imitatores eſſe, tum Rhetoricam ciuilis partis ſimulacrum, *Aula ſimulacris ſcatet* - - diceret ad ipſum Homerus. Non hæc audaciora ſunt ac magis temeraria, quàm noſtra, cùm Platonem peregrinatum eſſe diximus, idque non peregrinationem ſugillantes, ſed ea cauſam noſtram confirmantes. An verò Philoſophiæ priuauimus eum opinione, quemadmodum ipſe tragicos quidem nihili facit, Homerum autem tragicum vocauit, non tam honoris gratia, quàm vt & illos per hunc mutilaret, & hunc, dum honorat, deprimeret. Indignum erit igitur, ſi tragicos ipſe & comicos & ciuitatem ſibi & rempub. atque leges componet: nobis autem ne de dicto quidem aliquo licebit cum ipſo diſceptare, idque non vnguentis delibuto, ſed laudibus maximis, quibuſque nec ipſe de ſe maiores audire ſuſtinuiſſet.

Odyſſ. υ. 355.

Homerus. Tragicus poëta.

LECTÆ ſunt eiuſdem orationes communi defenſione ſimilem tractantes quæſtionem.

EX ARISTIDIS PLATONICA PRO Quatuoruiris

CCXLVIII.

De Pericle.

PROOEMIVM.

SÆPIVS iiſdem de rebus veniam petere non exiſtimo neceſſe, præſertim cùm non tam ad viros vllos dicturi ſimus, quàm pro viris optimis, nec paucis, neque Platone iunioribus potiùs quàm antiquioribus, ſi quis hoc quoque fortè reuerentia dignum cenſeat. Quapropter cùm id, quo tota tendebat oratio, conceſſum eſſet, quid potuerat nocere, ſi viros intactos reliquiſſet? At nunc quaſi parturiret, vndique communita

ARISTIDES.

ad ipſos via, ſic inſidioſè ſermonem aggreditur. Neque verò paruum eſt diſcrimen. Nam illud quidem erat pro veritate ipſa decertare, hoc autem non ego quidem vnquam, ſed alius quis per calumniam non procul à malignitate abeſſe dixerit.

Pericles nunquam ridere viſus.

Pericles igitur tam ſeuerè vixit, quippe qui ne ridere quidem ſit vnquam viſus. Quinimo, quod ad reipub curam & æqualitatis amorem pertinebat, nemini cedebat animi magnitudine, quod non eadem quæ vulgus ſpectaret, paucos habebat ſimiles. Quod autem Socrati inter ſophiſtas, hoc illi inter oratores à natura præcipuè datum fuit, vt elatum populum ac ſuperbientem facilimè comprimeret: deſperantem rurſus, & abiectum di- 688
cendo reuocaret, ac ſpe repleret, quemadmodum ille cum adoleſcentibus agere ſolebat. Denique vrbis dignitas erat Pericles, vt qui nec multitudinis cupiditatibus obtemperaret, ſed ipſe populo imperaret, nec quod illis videbatur, diceret, ſed quod ſibi videretur, id illos facere cogeret, nec adulatoris fungeretur officio, ſed omnem adulatoribus, quantum in ſe erat, intercluderet aditum: cùm, quatenus probus erat & æquus, patria vicem populo præſtaret, quatenus autem omnes coërcebat, & in ſua poteſtate habebat omnia, pluſquam tyrannus eſſet. Vnde licet euidenter perſpicere, Periclem, ſi quem alium, ſponte iuſtum fuiſſe. Nec enim vſquam iniquitati potius quàm iuſtitiæ ſtuduit, nec vt maiorem obtineret locum, curauit, cùm id quouis Piſiſtrato facilius

Piſiſtratus tyrannus.

poſſet: verùm quaſi arcem ad leges ſeruandas & omnes communiter iuuandos occupaſſet, ita ſe gerebat.

SCHOL. *Sic fortè: Quod in medio iacet, æquale eſt, ſi dicas ad omnes, velut in orbem fertur, vel quia arx media iacet in vrbe.*

At poſtquam ille mortuus eſt, iam & Siciliam ſomniabant, & Italiam affectabant, & Carthaginem atque Africam appetebant, atque omnia circumſpiciebant, nec ipſis quidquam ſufficiebat, & longiorem belli fecerunt appendicem. Hæc autem, ô Plato,

Alcibiades.

& Socrates, inuadebat veſter non ſocius, ſed ſodalis, vt tu dixeris an potius dixiſti. Quocirca quis ea vel iuſtè Pericli, vel non neceſſariò tribuat Alcibiadi, qui ciuitatem, quam acceperat conſiliis obtemperare valentem, in talem furorem egit? Quocirca cùm nulli eſſet lucro deditus, iuſtitiæ manifeſtum dabat ſpecimen, vt & temperantiæ, dum vitam modeſtam voluptati præferebat: fortitudinis etiam, cùm non ad gratiam nec ſubmiſsè, ſed liberrimè cum populo agebat. Denique cùm ſolus & futura præſcire, & præſentibus vti potuerit, meritò prudentiæ laudem, ſi quis res humanas conſideret, conſequatur. Ergo quem de cunctis virtutis partibus, licet fortem, iuſtum, prudentem, temperantem vocare, eum inter adulatores Plato poſuit? *Nam loquaces*, inquit, *ocioſos, ignauos, & auaros, poſtquam ſtipendia iuſſit facere, Athenienſes reddidit.* Ac de loquacibus, otioſis, & ignauis, Plato, indidem ſupputa.

SCHOL. *Ne quis fortè Deus Troianos excitet vſquam [ſupputa, depone, quieſce, tace.]*

At tu Mantinenſem quidem hoſpitam, & Mileſiam nouiſti laudare, ac quoſcunque libet, facile prædicas: Græcorum autem principes, vbique celebres, temerè deprimis. Id autem non eo facis, quòd dignitatem eorum non cognoſcas, ſed vt 689
honeſtè dicam, nimium ſermoni indulges.

SCHOL. *[γιν pro garrulitate, non pro rei veritate.]*

Quomodo potuit Athenienſes corrumpere, vel loquaces reddere [Pericles,] qui

Cratinus de Pericle, ſup. 671.

etiam in veſtris libris ipſis, ne quid eſſet temerè prolatum, cauerit. Quinimò contra mihi videtur eos aſſuefeciſſe, ne quid temerè dicerent vel facerent. Deinde in alia quidem re non eſſet fortaſſe magni momenti Comicum teſtimonium: at in eloquentiæ iudicio, vt illos quaſi viles contemnam, nunquam tam ſuperbus ero. Cratinus quidem Græcaniſcarum maximam vocauit eius linguam, cùm diceret idem quod ſentiebat, nonnihil tamen veritati ex arte acerbitatis aſpergeret, verumtamen facere non potuit, quin primas ei tribueret, eiuſque in dicendo declararet excellentiam. Ari-

Ariſtophanes.

ſtophanes fulgurare eum ac tonare ac miſcere dixit inter concionandum. Nihil enim curo ſi quid in eo reprehendit, ſed quantum ad hanc rem attinet, eius vtor teſtimonio.

Sed nondum hæc omnia: veruntamen illud confeſſus eſt, perfectum euaſiſſe oratorem. Cur ergo qui tantum præſtitit, ac ſolus omnium ſuffragia tulit, Athenienſes ad ineptam garrulitatem credatur incitaſſe? Nam ego quidem contra magis eum ſilentij quàm temeritatis cauſam fuiſſe exiſtimarim. In aliis certè facultatibus videmus, vbi

multi

690 multi ſunt inter ſe ſimiles,multa negotia, maioremq́ue contentionem exſiſtere: poſt-
quam autem vnus aliquis excelluerit, reliquos cedere. Similiter in dicendo,cùm quis
princeps exſiſtit,acquieſcunt plerique, nec ſibi negotium faceſſunt, verùm,quàm poſ-
ſunt cautiſſimè dicunt & modeſtiſſimè. Nec enim eo quo quis excellit, alios deterio-
res reddit, & in iis præſertim in quibus excellit. At non eſſe inhoneſtam, nec igno-
minioſam, nec etiam accuſatione vel venia, ſed aliquo maiore præmio dignam ipſam
dicendi vim,ſi demonſtrare vellem, puderet me Deorum eloquentium. Tamen hoc *Eloquentia cum*
ſaltem dicat(quod ſi quis moleſtè fert alius, in me totum auertat, nec ego de fortuna *virtute coniun-*
conquerar) vim dicendi cum proba & modeſta vita, qualis in hominem maxima poſ- *cta.*
ſet cadere,coniunctam me malle, quàm decies millies Darium Hyſtaſpis F.fieri, & eius
reſpectu iam omnia mihi videri ſordere. Quin nec Platonem ferè aliud habere quid- *Platonis ſtylus.*
quam præter verba, ſcio, eiq́ue dictionem gratulor, & quamuis per iocum ſe dicat iſtud
minimè curare, non temerè credam, ſed id admodum ſtudere intelligam, ac tum ma-
ximè, cùm videtur quaſi ludens loqui. Itaque domeſticum proderemus theſaurum, ſi
iſta carperemus. [*Prouerbium de iis qui domeſtica criminantur.*] Verùm de his ne dicen- SCHOL.
dum quidem eſt,ac tantò minus, quantò maior eſt vis dicendi. Ergo eum ego, qui
tam acer, vigil, ac propemodum alatus fuit, vel ipſum ocioſum fuiſſe, vel alium reddi-
diſſe credam? Nihil equidem ſcire videret, cùm ille non Athenienſes modò, ſed ne
hoſtes quidem otiari permiſerit. Talem enim mouendi ſuis neceſſitatem attulit, vt
ipſi quoque mores ſuos mutare cogerentur. Idq́ue iuſtè fiebat, inquit Demoſthenes.
Verumtamen eum Plato otioſos ac ignauos ait feciſſe: Cretenſis mare dicat aliquis.
[*Prouerbium in eos qui ſimulant ſe ignorare. ſunt enim Cretenſes periti nauigationis, & di-* SCHOL.
citur inſulanus ignorare, & Siculus mare.] Verùm quamuis in hoc grauius quàm cæ-
teri,premeretur,quod illi quidem rebus præſentibus dolebant, ipſe autem ciues ita
videbat affectos, vt ad rem gerendam eſſent inutiles, nec hoſtibus modò cederent, ſed
& ipſi tanquam fortunæ præſentis auctori iraſcerentur: ac præter duo fortunæ mala
[bellum & morbum] duo hæc eos ſibi videret conſciuiſſe, dolorem & indignationem:
& in mediis hæreret periculis, vndique, vt ita dicam, deſertus: nihil tamen timuit, nec
remiſit, neque ſententiam quaſi colorem mutauit, cùm pariter cum ciuibus & hoſti-
bus pugnaret,ſed quaſi artem eos aliquam doceret, eodem vtebatur quo prius tenore,
nec periculorum gratia decreta ſua aboleuit, neque in ſecuritate dumtaxat philoſo-
phatus eſt:verùm quemadmodum ſi de numeris & menſuris fuiſſet interrogatus,idem
& olim reſpondiſſet & poſtea, ita quoque tunc idem de ſumma rei ſtatuebat, nec vel
pericula fugere, vel ſeipſum caſtigare, & ipſorum cauſa, qui cum temporibus mutati
eſſent,ruborem ſuſcipere dignabatur. Quocirca non hoc erat dicendum, copias eum
non eduxiſſe, ſed id cùm eſſet faciendum,& pugnandum,omiſiſſet,conſiderandum.
Nam & Lacedæmonios aiunt, cùm eos aliquando premerent Thebani, vt vel ad pu-
» gnam exire,vel deteriores eſſe ſe confiteri iuberent,ita reſpondiſſe: Vtri quidem eſſent
» meliores,vel ab vtriſque pro Græcia res geſtas teſtari, ceterùm non ad hoſtium occa-
» ſionem vel præceptum ſe pugnaturos eſſe, ſed cùm ſibi viſum foret, nec in ea re The-
» banorum vti velle conſilio. Atque ego quidem ſicut loquor, ſic etiam plurimum de-
lector magnificentia,quemadmodum mihi perſuadeo. Ciuitatum autem multas eſſe
video quaſi [*peccata dicit*] *appendices, quibus neceſſariò ſit tanquam in corpore SCHOL.
691 concedendum. Nam & corpora tam pulcherrima quàm turpiſſima, ex iiſdem eſſe re- ** ὥσπερ ἐφόλκια.*
bus cópoſita: quatenus autem de ſingulis plus vel minus fuerint adepta, hactenus de-
teriora vel meliora cenſeri. Similiter etiam ciuitates, quamuis optimè videantur con-
ſtitutæ, naturam tamen humanam neceſſariò ſequuntur. Nam & in hoc vniuerſo,
quod ita eſt rerum omnium bonarum particeps, vt ei nihil deeſſe videatur, multa quæ
diſpliceant reperias: nec tamen ideò vniuerſum ipſum accuſas, aut eius auctorem,
nec alium aliquando meliorem opificem extiturum credis: ſed hæc à natura ſinis attra-
hi, nec tibi negotium faceſſis. Quid ergo mirum, ſi quid Athenis etiam tale fuit,
quemadmodum & alibi fortaſſe,quod conceſſerint præfecti, quo ſimul & vulgi inopiæ
mederentur,ex qua non minima oriuntur delicta, ſic quæ videbantur poſſe tolli, & ca-
uerent, ne quid etiam peius efficerent, ſi eos omnino coërcerent. Quid enim non ex-
ſpectandum fuerat à tot hominibus, ac tam acribus, quiq́ue tantas opes haberent, niſi
quis partem eum iis aliquam cõmunicaſſet? nonne fore vt omnia conarentur ſumere?

Ne hæc

Aristides. Ne hæc amplius, ô Plato: verùm ant non erāt Athenienſes tales, quales dicis, aut quiuis potius, quàm Pericles, eius rei cauſam præbuit. Quaudoquidem ille nec viles edebat luctas, nec obſcuras, vel adulterinas, vel obliquas ducebat lineas.

Ex iis quæ de Cimone.

Schol. *Cimon natus patre Miltiade, ſtupidus viſus initiò, poſtea rebus multis bellicis commendatus eſt. Eiectus Oſtraciſmo rediit, vicitq́ apud Eurymedontem fluuium terra mariq́, obſidenſq́ Citium Cypri vrbem, extinctus eſt.*

Excerpta ex Ariſtidis Cimone. VELLEM antem cum alio mihi, quàm cum Platone, inſtitutam eſſe contentionem, tam de hoc quàm de reliquis, vt omnibus, quibus poſſem argumentis audacter vterer, neque quaſi vector, cùm ſecundo liceret vento ferri, præ timore vela conſtringerem, aut qnaſi equeſtri contendens certamine, cùm licerer celerrimè progredi, ſponte me iuhiberem, quo præcedeuti parcerem. Adeò mulrò diligentius obſerno, neqnid in Platonem dicam grauius, & quaſi ferocire videar, quàm vt illorum vnumquemque ſuis ornem laudibus: nam non minoris eſt mihi huius gratia. Verumtamen ſi vtrumque conſeqnemur, vt & illorum diſſoluamus crimina, & Platoni omnem tribuamus honorem ac reuerentiam, atque in vtroque iuſtè nos geramus, mediocriter nobiſcum agetur. Nam ſi contraria contrariis definiemus, quo pacto ſua ſingulis conſtabit natura? Si enim imperium in ſeruiture ponatur, vix aliud quicquam ſeruitutem effugerit, & ſi imperium eſſe ſeruitntem ponimus, quid prohibet, quo minus eadem 69
ratione ſeruitutem eſſe imperium ponamus, atque ita res circumagatur, nec vnquam eodem maneat loco: verùm imperium prius ad ſeruitutem redactum, per eam rurſus fiat imperium: ſeruitus autem prius ad imperium redacta, per illud ipſum rurſus exiſtat ſeruitus. Itaque vagentur ac tranſmutentur hæc nomina, quæ ſunt rerum contrariarum, aut potius rebus ipſis contraria. [*rebus dicit, grauiter. cùm vnum eſſe & idem imperium & ſeruitutem confirmet.*] Tales, ô Plato, Græciæ præbebat adiutores. Itaque donec viuebat Cimon, peribant Barbari metu Græcorum.

Schol. *Demoſthenicum hoc ſchema. ait enim metu legatos mortuos, timore verò Græcos, pro, timore Græcorum, vel quia ſic terruerant Græcos, vt prope mortui fuerint.*

Cimon Oſtraciſmo eiectus. At eum Oſtraciſmo expulerunt, ne vocem eius per decem annos audirent. Certè: ſed eum ante annos decem exactos renocarunt, vt eius audirent vocem. Ita eum deſiderabant. Verùm tu quem condemnarint, dicis: quam ſententiam mutarint, non cogitas, quæq́ue vel rectè decreuerunt, vtriſque exprobras, quæ rectè conſuluerunt, nec illis veniam putas, nec huic maximum præbere virtutis teſtimonium. Cumq́ue ij, qui eum condemnarunt, ipſi ſententiam mutarint, nec antiqnum ſeruarint decretum, tu id qnaſi ratum ſemper fuiſſet, obiicis, nec Athenienſes hac in re vis imitari, vt à crimine virum abſoluas: verùm ſi quid acerbius illi fecerunt, hoc imitaris, omiſſis reliqua. Quid? quod multò maius eſt & glorioſius, eiectum redire, quàm prorſus non eiici. Nam vt hoc ètiam cuilibet contingit, ita illud non erat omnium. Atque vt hoc fortunæ quis potuiſſet tribuere, ita niſi reliquis præſtantior habitus fuiſſet, illud ei non contigiſſet. Vt enim quis eiiciatur ac exſulet, inuidia facit, vel aliud ſimile: vt ante tempus reuocetur, nihil præter virtutem efficit, propter quam illum & abſentem ſunt reueriti, & vt adeſſet, è re ſua fore exiſtimarunt, quodq́ue eſt omnium maximum, ſeipſos potius quàm illum condemnare maluerunt. Quare ſiue per ſe vir eſt conſiderandus, cur, ſi quid in eum quis peccauit, recenſemus? ſiue ex aliis, maximos in eum honores collatos videmus. Sed nondum hæc: mox enim magis erunt fortè congrua.

Schol. [*ſcilicet in communi defenſione.*]

De Miltiade. 693

NVNC autem ad Miltiadem nobis redit oratio, quem ego laudare potius erubeſco quàm reprehendere: ita videor omnia minora quàm cupiam dicturus eſſe. Miltiades autem iampridem docuerat Athenienſes, nullum præter leges agnoſcere dominum, nec * inſto & iniuſto potiorem habere quemquam metum, nec tam valentem neceſſitatem, propter quam deteriores fierent: per iuſtum verò & iniuſtum illis vti poterat.

* κακῶς ἢ δικαίως.

poterat. Sed quemadmodum agricolæ aliquot poſt menſibus, non mox poſt ſementem, meſſem faciunt, & ſimul omnia non faciunt, ita Miltiades illos quoque antiquis pactis ſuos cùm feciſſet, habebat in tempore paratos, qui non in neceſſitate operam diſciplinis darent, (turpiter enim hic ſe geſſiſſet chorus) ſed per otium ſe ad neceſſitatem comparaſſent.

Quapropter etiam ſub Miltiade pone alios plurimum ex illius facultate percepiſſe, alios mediocriter, atque in hoc viciſſitudinem colloca: nam & in populo quiſpiam aures habet ſurdiores. Quid? quod nec Sol quidem omnes poteſt calefacere, atque aliquis meridie ſerena ſub acceſſionem febris aliquando riguit. Verùm hæc res inſtar præconis fortiſſimos quoſque Græcorum euocabat, & qui dudum optimis conſiliis antè valuiſſent, ac quomodo ſeruare ſeruarique deberent, ſcirent. Sin ab ipſis præconibus ac reſponſo exorſi ſhiunxerunt Athenienſibus, vt certamen pro Græcorum libertate meditarentur, nec gloriam ſuam proiicerent, neque abiectis armis metui cederent, verùm iis reſumptis metum abiicerent, atque hoc potius grauiſſimè metuerent, ne deterioribus, ne auitæ dignitati cederent: ſi hoc eos modo ad commune de ſumma rerum certamen occurrere voluerunt, & euentum exſpectare, quaſi in vtramque partem felices æquè eſſent futuri, non video quid in hac re fuerit vilis miniſterij, aut quomodo hæc gubernatoris ſint conſilio ſimilia? Vides igitur quanto ſuperet gubernatorem interuallo. Atque ij quidem quotquot huic paruerunt, magnanimi magnificè mortui ſunt, & omnium Græcorum præclariſſimam mortem obierunt, ſepulchrum pro virtutis monumento conſecuti, & cùm ſub terra iaceant, ipſam conſeruant terram, nec ab ea ſeruantur, ad Heſiodi appellationem proximè accedentes, quam ille ad finem aurei generis vſurpauit his verbis:

Diui ſub terris ſacrique bonique vocantur, Heſiodus lib. 1.
Cuſtodes hominum, depulſoreſque malorum.

694 Nam & illos ſi non diuos, ſed diuinos appellaueris, meritò poſſis ſubterraneos quoſdam cuſtodes & conſeruatores Græcorum, malorum depulſores, & vndique optimos dicere: ac regionem nõ minus tutam præſtare, quàm in Colono ſitum Oedipum, Vide Sophoclis aut ſi cuius alibi ſepulchrum viuis prodeſſe creditur. Quid? quod artificem eſſe di- tragœdiam. cendi Panem Mercurij F. Platonis eſt dictum. Iam & hoc modeſtiæ illius ſignum conſidera, quodque ſi vel aureum habuiſſet animum, non eum potuiſſet explorare diligentius. Quid? quod exiſtimo Miltiadem etiam, ſi deorum ſubiret iudicium, omnium calculis abſolutum iri, nec, vt Oreſtes, alteram dumtaxat partem conſecuturum, nec iniuria. Nam vt ille matrem iuſtè occidit, ita hic Græciam iuſtè ſeruauit, nec patriæ modò, ſed & communi gentis Græcæ naturæ pulcherrimè omnium nutrimenti præmia rependit. Cumque ſingulæ ciuitates ſuos habeant generis auctores, hunc meritò communem Græci generis auctorem quis dixerit. Quin etiam crimen exiſtimo, quod poſtea ſuſtinuit, ſi quid de eo etiam dicendum eſt, maximum iam eſſe illius præſtantiæ ſignum. Cunctos enim cenſebant ipſius virtute ſuperari, nec, vbi Miltiades adeſſet, quidquam vinci, vel capi non poſſe. Et eum ego qui tam fortis, tam prudens, tam modeſtus fuit, ac virtutem per totam vitam coluit, adulationis partem ſectarum credam? Quique cùm reus ageretur, non vulnera iudicibus oſtenderit, non lachrymas effuderit, non liberos ſuſtulerit, cùm haberet Cimonem: hunc ego adulatorem appellem, atque adulationem fuiſſe illius demonſtrationis ac vitæ ſcopum dicam? Meritò verò nos ipſos quis adulari diceret, ac ſeruiliter, non ingenuè nos gerere, qui dum alterius aucupemur gratiam, ſponte veritatem opprimamus.

Miltiades pro Themiſtocle.
EXORDIVM.

RESTAT igitur Themiſtocles, quem quidem minimè decebat è ſecundis primas ferre, quamquam hoc illi maximè ſoli contigit. Quin potius quis ab eo ſit ſecundus, difficile, credo, ſit inuentu. Tanto enim Marathonium illum, aut quocunque eum voles appellare nomine, interuallo ſuperauit omnibus in ſe cadentibus rebus, quanto
695 Darium Xerxes omni viciſſe apparatu creditur. Atque ille quidem regis præfectos, hic ipſum vicit regem, qui poſt Marathoniam pugnam alterum adduxit exercitum, poſt Salaminiam in fugam ſe dedit. Nam vt illa clade excitatus, ita hac ad deſperationem fuit

Aristides. redactus, ſic vt ſalutem in lucro poneret. Sciebat enim tum quidem exiguam copiarum ſuarum aduenisse partem: nunc autem ſe cum omnibus prope hominibus eſſe deuictum. Ac Miltiadis quidem fortitudo in vnum incidit negotium, licet ea in omni

Prouerbia. vteretur adminiſtratione: Themiſtoclem verò poſteriora ſemper prioribus excipiebant maiora, &, vt eſt in prouerbio, alius eum relinquebat fluctus, alius comprehendebat, donec per vndas decumanas victor euaſit. Quid ergo vetat, quo minus breuiter oſtendamus, qualibus in rebus qualem ſe Themiſtocles exhibuerit. At hoc nihil ad rem fortaſſis faciet. Nam quæ nemo verbis poſſet complecti, quomodo quis illum ex iis cernat? Niſi ſi hoc cogitabit, quæ nemo poſſet pro arbitrio dicere, hæc eum pro arbitrio geſſiſſe. Etenim decem annis tota parturiebat continens, cùm ſinguli homines Marathoniam pugnam ſtuderent vlciſci, omniſque apparatus ex omni terra marique cogebatur. Cùm autem Ægyptus interea defeciſſet, Rex ea facile ad deditio-

Xerxes Perſarum Rex. nem coacta, rurſus ad eadem redibat. Decimo demum anno regiones ac gentes omnes conuenerunt, quaſi in alium locum terra migraret, ac metuebat Rex, ne non caperet omnes Græcia, & quamcunque volebat caſtrorum partem, quaſi toti imperaret orbi, occupabat.

Nec eos tantum Solis perterruit, quantum maris ac terræ defectus, ad cupiditatem potius, vt arbitror, quàm vſum regis procuratus.

Deinde muri extruebantur, vt ſimul decies mille numeraret viros, Sol autem telis obtegebatur, ac mare nauibus, terra militibus, aër iaculis erat plenus. Præſentia quoque & futura eodem habebantur loco, ſic vt omnes tenerentur, omniaque tanquam Neptuno deſcendente commouerentur. Themiſtocles cùm in ſe ſuſcepiſſet omnia, ſuumque conſilium propugnaculi inſtar conſtituiſſet, & ſolus rectis oculis, tum præſentibus omnibus, tum futuris rebus obſtitiſſet, nec vt ij qui Solem aſpiciunt, ſe auertiſſet, quod omnibus propemodum acciderat, non modò Græcorum ſpem non fefellit, ſed & exſpectationem magnopere mutauit. Nam cùm plerique nihil non extremum ſe perpeſſuros crederent, & ad turpes rationes ac difficilia perfugia ſe conferrent, tantam fecit rerum mutationem, vt ſi quis eos diſceſſum barbarorum interrogaſſet, num nec illos bellum intuliſſe, nec ſe res eas geſſiſſe, eaque diſcrimina ſubiiſſe vellent, mortem ſibi omnes potius, quàm vt iſta non peregiſſent, optaturi fuiſſent.

Schol. [*Parum abeſſe, ferè, propemodum, propius factum eſt nihil, non procul erat, non procul dixero, vt ita dicam, vt dictum videatur, vt id dictum dicam, parum abeſſe, parum abeſt quin dicam, tantum non.*] 698

Vſque eo non ſpem tantùm, etiam qui longiſſimè ſperauerunt, ſed & votum ferè omnium ſuperauit. Dic enim per Deos (aut alius ſermoni ſuccedat) quid facere tum

Platonis dogmata. Themiſtoclem oportuerit, in eo rerum ſtatu? Vtrum conuocatis Athenienſibus, de Ideis diſſerere, ac quid eſſet ipſum iuſtum, & ipſum honeſtum docere, quidque ſemper eſſet, nec vllum haberet ortum? Ac cito eos & ortus, ac natura & omnia defeciſſent? An id vnde primum fortitudo ſit & ignauia dicta, quærere, & vtrum fluerent an non omnia? an malè res ſuas fluere comperiſſent. Verùm quid omnino dicendum aut faciendum erat? Hæc enim tertia iam interrogatio, quaſi teſſera, profertur. Vnde verò Themiſtoclem examinabimus, vtrum reuera conſiliarius, præfectus ac dux fuerit, an aliud mereatur nomen. Atqui eſt alterutrum neceſſe, vt vel res ab eo geſtas quis reprehendat, vel quid, quod faciendum fuerat, omiſerit, prælata honeſtati voluptate ac facilitate, oſtendat. Et quanquam prudentiam res geſtas ſubſequentem, & in otio factas reprehenſiones, non eſſe magni momenti tradunt: tamen etiam hoc concedam, ac ſi quis vel factum melius, vel ſermones præſtantiores, vel conſilium iuſtius adhiberi potuiſſe oſtenderit, vel omnibus vtilius per quod ipſe inſtituitur, ipſe crimen in me ſuſcipiam.

Schol. *Vel ſic dicas, non eſſe magni momenti dicunt. Multa enim quæ ſtudio ac meditatione benè conſueta apparuerunt, ſuo tempore malorum cauſa fuiſſe viſa ſunt. Vel etiam ſic: Multa enim in conſiliis iudicata recta eſſe, exequendo damna attulerunt: ſimiliaq́, non plura alia, ſed talia nunquam, eaq́, manifeſtè malefacta, neq́ conſueta accuſatis non magnam præbeat licentiam loquendi. Vel ſic: Accuſatè non ſatis conſuetè facere videantur, ſi hic pro ſe cauſſam dicant. Etenim quomodo conſentient cum geſtis non rectè præcedentibus tanquam benè. in his enim*

inerat

inerat neceſſitas, vnde proceſſit enthymema, in illis verò neceſſitas nulla, & epicherematis ſubſtantiam conſtituit.

Ipſe qui ſciebat futurum, ſi ſummum ius quærerent, & de principatu contenderent, vt peſſum irent omnia, ne quid agerent ſcire poſſent: ipſe inquam Athenienſibus perſuaſerit, vt ſeſe ſubmitterent, ac Lacedæmoniis in præſentia principatum conce-
697 derent, eundem ſeipſis à volentibus Græcis recuperaturum pollicitus. Nec verò fidem feſellit, ac nomen potius ferè principatus, quàm ipſum iuſſit imperium concedere. Nam ſi rem ſpectemus ipſam, ſibi imperium, illis nomen detulerunt, ac præter communem ſalutem, & cum hoſtes fortitudine, tum ſocios manſuetudine ſuperatos, dignitatem quoque præclariſſimam ſunt & auguſtiſſimam conſecuti, quandoquidem ducum duces erant redditi. Hoc edictum non adulator, quantum iudico, nec qui oculos demitteret, aut auditoribus ſe ſubmitteret, ſed Deorum aliquis per Themiſtoclis os protulit. Cùm videret ipſos lacrymantes, audiret liberos ac mulieres quiritantes, aliquot neceſſariò relinqueret, ac videretur vrbs propemodum vi capta, meritò, (nam & futura erant omnibus incerta, paruaque ſpe atque infida ſubnixa, & præſens rerum ſtatus, amiſſionem vrbis, bonorum vitæque totius prioris continebat.)

Eosque tanquam pueros firmo animo & cogitationibus, non oculis tantùm ſtantibus deducebat. Nonne ergo indignum eſt, ô terra, ac Dij, dictorum factorumque duces (nec enim cohibere me poſſum) Socratem fugientem laudare, eumque Lachete honeſtius diſceſſiſſe dicere, Themiſtoclem autem, qui fugandis hoſtibus, non fugiendis fortitudinem piam declarabat, euiusque virtutis fructum tota percepit Græcia, ignauiæ ac molliciei nomine tam facilè donare. Qui etiam ex Eubœa victor intercedebat, ea geſſit interea, quæ nemo vnquam aliorum ad fugam feſtinantium. Er ais non eſſe magni admodum pretij ſalutem. Quin ergo Diis etiam ſeruatoribus, qui & ſingulatim nos conſeruant, & earum rerum ſerendarum Græcis tunc auctores fuerunt. Verùm omittam maledictionem: quid autem conſequatur, difficilius eſt conijcere ex oratione, * quàm explicare.

* *ἦπου pro οὐδαμῶς capitur. hic autem Ariſtides pro πολλῷ πλέον accepit. Ironicè verò dixit πολλῷ πλέον. velut non prorſus, & ſic ſæpè ἦπου pro πολλῷ πλέον vtitur. quin ferè ſemper.* SCHOL.

Iam aliud eſt in mari medio de re nautica diſſerere, ſuamque oſtendere fortitudinem, aliud extra tempeſtatem † ad parietem ſedentem. Quæ cùm Plato probè ſciat, ſponte negligit, & Themiſtoclem accuſat, qui Athenienſes in triremes compulerit.

† *Prouerbium, Dicitur in eos qui aliud pro alio faciunt aut permittunt. ortum à Priamo & Helena, qui è muris Græcos de ſe diſſerentes videbant.* SCHOL.

Ego verò, ſiquidem vincere quis poſſet, vt non ſe ſeruaret prius, aliquid à te dici
698 putarem; cùm autem vel nauali prœlio vincendum, vel terreſtri pereundum fuerit, quæ hæc fuiſſet philoſophia, cùm liceat magnificentiſſimè ſeruari, temerè mori? Ac prorſus equidem non intelligo, cur terreſtris victoria pulchra ſit, turpis marina, vel caſſis atque corium magni ſint pretij, rudentes ac remi nullius.

[*Deeſt δεῖ νομίζειν, κρανίαν, pro galea dicit, βύρσαν verò pro armis, quod corio tegerentur: ῥύτα funes. κώπας verò, ligna neceſſaria ad remos.*] SCHOL.

Sin tota erat occupata terra, exercitus inſtar maris inundabat, omnia diripiebantur, nec vel reſpicere licebat. Verùm in anguſtia non Peloponeſi modò, ſed etiam ſpei ſedebant, nec vſque vel terrarum vel maris futuri credebantur, cur ita de Achiuis ex turre indicamus.

[*Prouerbium. vt Priamus & Helena ex muris.*] SCHOL.

Solus porrò vel inter paucos admodum videtur hoc dictum Themiſtocles comprobaſſe, quod cùm Alcæus poëta protuliſſet olim, multi poſtea vſurparunt: *Non lapides, non ligna, nec fabrorum artem ciuitates efficere: ſed vbi viri ſunt, qui ſeipſos ſeruare norint, ibidem & vrbes eſſe & mœnia.* Alcæus poëta Lyricus. Ita ſi ſuo duntaxat conſilio his in rebus vſus eſſet Themiſtocles, cùr quis diceret ab illo fuiſſe accuſatum? Cùm autem Deus quoque idem iuſſerit, quid conſequatur, vt equidem vereor dicere: ita quiuis facilè intelligit. Themiſtocles certè prorſus abſoluitur.

Hunc enim ſi ſoluerint nodum, donec tribuant honores Apollini, iuxta Delphi-
cum tripodem, quem de Barbaris dedicarunt Græci, STANTO.
Ac Deus quidem diuinam vocauit Salaminem, quippe ad quam maiora quàm
pro viribus humanis erant facta peragenda. Plato autem horum auctorem, quique
Salaminem illos deduxit Græcis nocuiſſe dicit, nec iis, qui voluptati plebis ſubſerui-
rent, meliorem prorſus exſtitiſſe. Quare cùm poſt nauale prœlium eſſent omnes in
Iſthmum collecti, & ex arca Neptuni de principatu ſententiam ferrent, quamuis in
ea liceat aliquam ingrati animi turpitudinem Græcorum accuſare, poſſumus tamen de
cetero gratum animum laudare, ac pro Themiſtocle ſuſcipere. Cùm enim ſeipſum
quiſque primo poſuiſſet loco, ſecundùm omnes pronuntiarunt Themiſtoclem.
Ergo de principatu ſententia ex eo quod eſt omnibus in natura ſitum, vt neminem
quis magis quàm ſe diligat, præueniebat: ideoque nec momentum habebat vllum,
nec erat venia indigna: Verùm quam de ſecundis ferebant partibus, ea veritatis erat 699
illuſtre teſtimonium, nec eos aliter cenſere poſſe oſtendebat. Quapropter ſi prædi-
ctum fuiſſet initio, ne quis ſibi palmam tribueret, omnes erant Themiſtoclem pro-
nuntiaturi, quem quidem omnibus aliis præferebant ſinguli: nec aliter primus, ac
tum ſecundus fuiſſet. Similiter & nunc, poſtquam eum ſecundo poſuerunt loco, pe-
rinde fecerunt, ac ſi primo poſuiſſent. Verumtamen ne ſic quidem inferiores tulit
potius, quàm vtroque vicit. Nam prima quidem erat à veritate, & à ſeipſo conſecu-
tus: quandoquidem idem quod alij, ſolus iuſtè fecerat: ſecunda verò iam ei conceſſa
fuerant: ſic vt omni ratione primus eſſet. Et quoniam poſteriores quoque clades
eius recenſere poſſem, ac quomodo totum negotium fuerit confectum, qualem-
que in his ille ſe præbuerit, declarare: vellem equidem eam nobis ab oratione afferri
neceſſitatem, vt etiam de his eſſet dicendum. nam ea nec leuiora, ni fallor, vel mi-
nora forent iis, quæ iam relata ſunt. Verùm quoniam & argumentum ſuperant, &
nimium creſcit oratio, omittam ea, & hoc tantùm hac etiam de re addam, eum poſt-

Themiſtocles bello cadit.

quam contra Græciam fuit militandum, mori maluiſſe, qua quidem re cum crimen
omne diſſoluit, tum oſtendit manifeſtè, quanti priores geſtas res & reipublicæ admi-
niſtrationem faceret, nec vnquam ſe ſcientem quidquam virtute & officio prius ha-
biturum, non diuitias, non liberos, non ſpem, non ipſam ſalutem. Atque exiſtimo
equidem & ſacerdotes, & quiſquis alius Athenis preces faciebat, meritò tum qui-
dem publicè quotannis hoc fuiſſe inter alia oraturos, vt aliquis apud ipſos Themi-
ſtocli ſimilis naſceretur, & inter ceterum prouentum hoc etiam bonum terra produ-
ceret. Nec enim minorem videntur mihi fructum fuiſſe percepturi, quàm ſi omnia
cum centeſimo, vel etiam maiore fœnore regio protuliſſet. Ac puderet me prope-
modum, cùm tot ac talia dixerim, teſtes inſuper adhibere, niſi vnius eſſet aliquod mo-

Æſchines Socraticus.

mentum teſtimonij, quod proferendum cenſeo. Videamus ergo quid Æſchines So-
cratis ſodalis, Platonis autem condiſcipulus dixerit: *Quoniam igitur Themiſtoclis an-*
ſus es vitam carpere, vide qualem adortaris virum. Itaque cogita vnde ſol oriatur, atque
vbi occidat. Non eſt, inquit, hoc difficile, Socrates, cognoſcere. Poſtque plurimas laudes
hanc quoque adiungit.

Themiſtocles exſulauit.

[*Tantum hic illi prudentia præſtabat.*] *Quare cùm aliquando eſſet ex vrbe*
expulſus, gratias ei ceu conſeruatori ſuo retulit, & cum alia multa dona, tum Magneſiæ
totius imperium dedit: ſic vt exſul eſſet meliore, quam Athenis ciues plerique, qui probi vi- 700
debantur conditione. Quis igitur illo tempore potentiſſimus fuiſſe dicatur alius, quàm
Themiſtocles, qui regem ab ortu ad occaſum Solis imperantem, Græcorum dux deuicerit.
Hoc igitur, inquiebam, cogita, Alcibiade, illi, qui talis eſſet, ſcientiam talem non ſuffeciſſe,
ne eiiceretur, & à ſuis ignominia notaretur. Atque vt Æſchinem cum Platone nolim
comparare, nec ea de re contendere, verùm hoc iudicium ſophiſtis ineptis malim re-

Æſchines Socratis dicta ſcripſit.

linquere, ita quo maior eſt ac doctior Plato, hoc magis illa pro Themiſtocle credi aio
debere. Nam hic quidem quæ audiuit, vel his certè proxima videtur tradere: ille au-
tem ingenio vtitur ſuo, quemadmodum & alia multa ſub nomine Socratis tractat,
de quibus nihil eum fatetur diſputaſſe. Ac rectè quidem & iuſtè facit, dum præce-
ptorem ſtudet ornare, niſi quod nec alios, qui non merebantur, inſuper dedecorare
velle debebat.

EX COM-

EX COMMVNI

Defenſione.

ATque hæquidem fere ſunt, quę de Viris erant dicenda, ſic vt nec ea quæ dici oportebat, omitteremus, nec omnia ſingillatim putaremus eſſe referenda, ne cui inepti re videremur. Sed offenſionibus populi nititur, quaſi ipſi, quoniam nonnulli minus recte de illis ſtatuerint, peiores habendi ſint, aut cum alij quidam in eos peccauerint, nec nos à conuitijs abſtinere debeamus. Quinimo cum etiam ipſis qui peccauerunt, merito venia tribuatur, mirum erit, ſi illis qui eos ad optima quæque duxerant, & quibus, cum peccarent, non obtemperauerant, negabitur. Iam Plato nihil eorũ, quæ ex illorum conſilio rectè geſſerunt, conſiderari permittit: quæ autem in illos ipſos peccauerant, in ijs tantum ab illorum voluntate receſſerunt, vt ea culpentur, & fructus quidem eos, quos ex illorum inſtitutione perceperant, tranſilit, quæ autem non tam ex inſtitutione prodierant, quam ex humana natura ſuperfuerant, hæc illis tribuit, qui, nequid hi peccarent, omnem lapidem mouerant: velut ſi quis litteratores, qui pueros litteras docent, & quantum poſſunt, ſcribere, in cauſa fuiſſe diceret, ſi quid minus recte poſtea per ſe ſcriberent. Quod ſi non cunctos docuerunt, nec accuratiſſimè, neque vt volebant maximè, cur id quod effugit, ad ipſorum quis magiſtros referat? Nec
701 enim hunc fructum ex illorum conſuetudine perceperant potius, quam non iam id illis poterant acceptum ferre. Quocirca non quia illos attendebant, peccabant, ſed quia non attendebant, vſque eo illa, quæ perſuadebantur, rectè illis ſuadebant.

Ciuilem vero ſcientiam niſi Athenienſes omnes docuerint, Themiſtocles, Pericles, Miltiades, & Cimon, atque cunctos ex ordine tributim ac viritim meliores reddiderant, ſcientia quaſi Theatrali pecunia diſtributa, ne ipſos quidem ea in re excelluiſſe dicemus. Nec illud Protagoræ tui tibi ſufficit, ſi vulgus vel ex parte aliqua ad virtutem perduxerunt, verum niſi omnia quam rectiſſimè populus, & quaſi vir vnus adminiſtrauit, id iam Præfectis imputas. Num ergo mirum erit, ſi nec illi, cum multa bona docuiſſent Athenienſes, ac noxas multas impediuiſſent, ſemper eos cohibere potuerunt, neque morbos immortales curarunt, ſed à populi natura, ſiue potius communi hominum ſunt victi, nec iniquitatem prorſus è ciuitate potuerunt extirpare, quemadmodum cum agricolæ quotannis agri detrimenta exſcindunt, nec per totum ſemen penetrant. Hoc modo ſi & illos, cum ciuitatem purgare vellent, neceſſarium iniuſtitiæ atque ingrati animi ſemen effugit, & remanſit, nec ipſis optemperarunt omnia, quin etiam per ſe populus nonnulla ſtatueret, cur hæc improbitatem viris afferant, aut ipſis imputentur aliena? Quaſi quis exorta ſeditione, & his meliori parti præpoſitis, tum aliorum in hos peccata his ipſis tribueret. Quomodo autem ſit æquum, qui nec ea fecerint, & inſuper prohibere voluerint. Quod ſi nec eos, quorum eſt fama læſa, ijſdem putabit auſis vti debere, idque non ad maledicendum viciſſim, ſed vt ſe per alios abſoluant, quomodo eum probabit, qui prior, nulla coactus neceſſitate maledixit, vt illos peiores videri curaret, dextrum quid putare iuſſit. Enimuero neſciebas te his prouerbijs teneri, *ignem verberare lapidẽ coquere, ſaxa ſeminare.* Quod enim illi ex admonitionibus tuis ac ſermonibus lucrati ſunt: quam rem vel diuinam vel humanam poſt eum diem, quo tibi aures præbuerat Dionyſius, vel Dio, rectius adminiſtrarunt! Tanto noſtros nos, o Plato, quam tu tuos, meliores effecimus. Quod ſi horum indolem dices meliorem fuiſſe, hac quoque in re noſtram declaras prudentiam, qui ſpem in his aliquam poſuerimus, cum tu toto erraueris cælo, quando cum illis vtiliter te diſputa-
702 turum credidiſti. Deinde ſicut ea in quibus alios vicerunt, indoli tribuis, ſic etiam ſi quid tibi ſatis temere videntur egiſſe, hoc eidem indoli imputa, neque cum quæ nobis imperantibus geſſerunt, ea noſtro conſilio detrahis, quæ per ſe in nos peccarunt, ea noſtro conſilio detrahis, quæ per ſe in nos peccarunt, ea noſtrę iniquitati adſcribe. Vt enim illarum rerum nos quoque auctores fuimus, ita horum nequaquam.

Prouerbia.

Et Pollis iterum Platonem reducebat, ac Dionyſium vel abſentem reuerebatur, & eius mandata in animo conſeruabat, te quem videbat & alloquebatur, nihili faciebat: ſic vt admirabirabilis tua perſuadendi vis imperio Dionyſij cederet, & illi Pollis

ARISTIDES

quamuis talia præceperat, operam ſuam nauabat, tibi nullam, etſi Spartanus erat, & in
ea nutritus Rep. cui tu ſecundas vel primas potius tribuis, itaque fruſtra videbaris vr-
bem Spartanam tot illis laudibus exornaſſe. Quocirca Laconicæ quondam claſſis præ-
fectus, tantum in dignitatem tuam peccauit, quantum nec Perſarum quiſquam, nec
Scytharum, qui vocem tuam prorſus intelligere non poterant. Atqui ſiquidem vole-
bas eum [nauarchum Peloponneſiorum Pollin] melius aliquid tu te, quam Dionyſium,
conſulere, nec ille te attendebat, verum abſentis, & qui turpiſſima præceperat, totus
erat, multum à tyranno vincebaris, nec iure cuiquam potes obijcere, ſi quid minus ali-
cui perſuadere potuit: ſin tu quidem fortunam præſentem æquo ferebas animo, ille ve-
ro ſilentium tuum non reuerebatur, nec ſermone quouis potentius ad conueniens
conſilium de te capiendum iudicabat, quomodo ius tuum conſequebaris, aut ingenij
tui, quem meritus eras, fructum capiebas? At non ideo tu peior, ſi Pollis ac Dionyſi-
us delirarunt: neque nos, bone vir, ſi quis erga nos, Athenienſis improbus extitit.
Et, vendente Pollide, Græcorum quidem nullus te ſacrum caput redemit (vſque eo
cuncti tua tenebantur eluquentia) verum Afer quidam, Anniceris nomine, quem ne-
mo, niſi tua calamitate fuiſſet abuſus. Nunc vero non Platonem, ſed famam & celebri-
tatem ſibi comparauit. Ne forte putes nos rationes tuas ignorare, aut falſas credere,
cum negas virum meliorem à peiore poſſe iniuria affici vel lædi. Quæ cum ſciamus, &
verè dici teſtemur, ille tamen magnus amator tuus, nihil petulantiæ nec contumeliæ re-
liquum fecit, & quamuis tu nullam pateteris iniuriam, ille nihilominus ea potius qui-
bus iniuriam, quã in quibus honorem tibi deferre ſe putaret, faciebat. Quocirca noli,
admirande Plato, vtrumque transfigere, idque alterum amicum, hoſtem alterum; verũ
teipſum & hos pete, quos potius debebas pro amicis habere. Alioqui non tam quid ac- 703
cuſes, quam quid prius excuſes videndum tibi fuerit, ſiquidem tua quoque tanta ſunt.
Sin ipſum per ſe conſiderandum eſt conſilium, nec tuum culpari iure poteſt, nec etiam
eadem de cauſa noſtrum, quo accedit vt voti compotes facti ſimus, & hæc tum tuis ſtu-
dijs, tum noſtris offenſis ſint maiora. Quare cum tu nos [vt alter Agamemnon expro-
brans genus tanquam ſpurium] redarguere ſtudes, teipſum quoque refellis: nos, dum
nobis ſuppetias ferimus, tuam quoque rem agimus. Quinimo tua defenſio nobis quo-
que conuenit, verum tibi non tot, quot nobis ſunt adiumenta. Itaque vt nobis quis
parcat, incertum ſit an & tibi; ſin te condemnet, nobis fortaſſe veniam dabit. Quod ſi
nec nobis parcat, nihil erit tibi ſperandum: vſque eo victoria noſtra cedit in tuum com-
modum *Quapropter etiam tua require, non mea.*

** Quendam) Agamemnonem Aiace Sophoclis.*

Inquit ad * quendam Teucer, nec omnia conare ſtudioſè ſcrutari, neque cum tria ſint
conſideranda, animus, facta, fortunæ, duobus omiſſis, arripe tertium, cuius item pars
maxima nobiſcum facit. Etenim ſi his initio relictis, pro Græcia nos deuouere debuiſſe-
mus, non eramus recuſaturi, neque Codro tantum ceſſuri: atque ad id tu, credo, adhor-
tatus eſſes. Age vero vtrum hoc maluiſſes, vt nihil à nobis geſtum vnquam fuiſſet, nec
in nos ciuium quiſquam peccaſſet (itaque tam in nos, quam in illos, erant alij peccatu-
ri) an vt hæc quoque, ſi fuerat opus, quo fierent illa, contigiſſent. Hæc, arbitror, mal-
les. Ergo cum vtrumque te, quam neutrum, malle dicis, cum omnia quæ requireban-
tur, in adminiſtrationem noſtram incidiſſe confiteris, tum plura vrbi, de quibus glo-
rietur, quam ob quæ reprehendatur, ſuppetere. Quin ergo laudas potius quam vitupe-
ras. Denique cur ab ijs rationes repetimus ſolis, qui ſoli rerum auctores non fuerunt.
Nam nec primos reprehendimus aurigas, ſi quis eoſdem equos alius deteriores reddi-
derit. Verum & aurigæ equorumque domitores, magiſtri ſiunt pluris, cum alij eandem
poteſtatem nacti, non eodem modo ſegerunt, idque eodem tempore. Age vero, quæ
viris his acciderint, etiam percurramus. Neque enim omnes eodem modo populus

Quattuor-virũ caſus in Athenienſium Rep. Oſtraciſmi lex.

condemnauit, neque id illi communi decreto ſunt paſſi, neque etiam prorſus omnes.
Verum Themiſtocles quidem & Cimon Oſtraciſmo ſunt expulſi. Id autem nõ erat odij,
nec quia alienus erat ab illis plebis animus, ſed legem hac de re conſcriptam habebant,
quæ vt olim ſe habuit, (id enim omittam, niſi quis eam valde voluerit laudare) illorum 704
tamen delictum non carebat excuſatione, cum haberet aliquem decorem, quandoqui-
dem ex lege proficiſcebatur. Lex autem ſic erat, vt eos *qui cæteris antecellerent in annos
decem ablegarent*. Nec aliud deerat crimen, neque quaſi conuicta res eſſet ira. Indi-
gnum ſit ergo, ſi eos, quos nec ipſi poterant qui eiecerunt reprehendere, nos iſtorum

cauſa

cauſa reprehendamus? vt qui certi nihil ſciamus, ſed rumorem quemdam, cumque obſcurum accuſemus. Sed vt hoc redeam, quod ad gloriam comprimendam hoc exſilij genus iotro duxerunt, ea res, quantum ab adulatione fuerint hi remoti, indicat clariſſimè. Quocirca ne nimis elati fierent, hac ſola de cauſa illos ablegarunt. Itaque non cootra ipſos hoc dixiſti, ſed inſciens pro ipſis. Egregiè tu quidem potes, quæ dicuntur obſeruare, & alios refellere. Nam cum calamitates eas, in quas tempore Piſiſtridarum incurrerant, conſideraſſent, videntur neminem voluiſſe cæteris præferri, ſed omnes æqua vigere poteſtate. Rectè ne igitur Cimonem atque Themiſtoclem eiecerunt? Equidem non dico, non tamen prorſus impudeotet, ſed vt & ipſi defenſionem haberent, & illi non inhoneſtam paterentur iniuriam. Pericli vero donec in pace vigebat ciuitas, nullum nec magnum nec paruum crimen eſt impoſitum, verum Deorum inſtar colebatur, & quamuis prius etiam Athenienſes non paucos contra fœdifragos in prœlium eduxerat, non tamen inculpatus modo, ſed & facile primus fuerat. Poſtquam vero ſimol & agro carere cogebatur, & peſtis cuncta vaſtans incumbebat, nec erat malorum vlla reqoies, tum demum calamitatibus ſuccumbentes in illum ſnot exacerbati. Atque heic mihi aurigarum exemplum recordare, nec enim pennis potius quam curribus tuis capieris. Sed non potuit Neſtoris equus parere vulneratus, non illo tantum ſed & reliquis equis hoc caſu turbatis. Quid? quod nec frænum in hoc tumoltu facile poterat demere, verum tanquam in æneo vehiculo ſtabat manens, niſi quod commonere ſe poterat. Domi male habebant [pro infeliciter.]

705 Aurigam excuſſerunt. Quemadmodum excuſſerant, ab eo tam probe fuerant olim gubernati, vt & factum ſuum cognouerint, & ſententiam mutarint, eumque denuo ſe regere, & quocunque vellent docere iuſſerint. Quin ſi & prioribus annis multis gratioſus fuit, & poſt condemnationem rurſum maximus euaſit, nimirum ex vtroq; tam principio qoam fine, admirandus exſtitit. Nec enim offenſa res priores obſcurauit, verum honor poſt delatus omnem deleuit calamitatem. Non enim medium tempoa vtrique præſtat, verum ſimul vtrumque medio. Nam ſiue priora ſpectris, in honore primom fuit, ſiue poſteriora, in condemnatione non perſeuerabant, ſed rurſus vt potiorem attendebant. Neqoe vero duo dumtaxat vni opponuntur, verum nè ſingulorum quidem temporum ſpatium eſt vllo modo æquale. Quinimo nec omnes eum iudices condemnaſſe cenſendi ſunt, ſed aliqui etiam Pericli rectè ſuffragati ſunt. Hos igitur meliores atque optimos reddiderat. Quid ad hæc, Græcorum optime, dicemos? vtrum rectè illos hęc in te commiſiſſe, an te illorum eſſe inſaniæ reum? Equidem neutrum dixerim. Verumtamen poſſet aliquis tuis verbis reſpondens, bifariam contra te & Socratem hoc torquere, quaſi rectè quodammodo vobis, quamuis iniuſtiſſimè hæc acciderint, quandoquidem tales diſcipulos protuliſtis. Quare ſi aſſeclarum peccata præſidom culpam continet, teipſum & ſodalem potius, aut ſaltem non minus, quam Periclem & quos volebas, accuſaſti. Sin vos eſtis inſontes, eodem quoque illi modo debent eſſe, ſiquidem æqualitatis meminiſti, nec Geometriam ſponte transgrederis.

Ergo quem ipſe à crimine abſoluiſſes, eum criminis eiosdem accuſas? Quid autem abſurdius quam alteri dicenti non credere, ipſom accuſare? propter quæ dicentem peiorem fores habiturus, propter ea Periclem velle improbom videri? Et cum eos, qui illum condemnarunt, improbes, nos ad ſimilem condemnationem hortari, quaſi rei alicuius præclaræ, & nō eius, quæ nec illos docuerit, participes futuri ſimus. Illi vero ſuam condemnationē ipſi non excuſarunt, ſed rurſum tanquā probom & iuſtum in oculis tulerunt: nos eum, cui nullum poſſumus aliud crimen imponere, propter condemnationem contemnemus? Et eorundem hominum peccatis nitemor, rectè facta non attendemus? Cum præſertim illorum peccata fateamur, aut potius accuſemus. Quam

706 id, obſecro, rationis habet ſpeciem? Equidem non intelligo. At Plato cladem pro iniuria ſugillat, cum fortunam decreti loco conſiderans, tum aliorum delicta his imponens. Si vero equis calcitrantibus eos qui condemnati ſunt confert, aliqoid ſe contra illos grauius arbitratur dicere. Quod ſi condemnantes cum * Dijs duodecim conferre poſſent, à vitupetandis reis, credo, abſtinuiſſet. Cæterum ſi viros vtroque modo volet Plato reprehendere, quaſi acutum quiddam arripuerit, quid vetat, qoo minus aliquis par pari reddens, vtroque rurſom modo ſic diſſoluat? Si eos rectè & iuſtè condemnarunt Athenienſes, non erant ab illis corrupti. nam eum rectè agebant, non eos illi corru-

* Dij maiores duodecim: quos apud Apuleium Ennius ſic recenſet: Iuno, Veſta, Minerua, Ceres Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

ARISTIDES

corruperant. Quare ſi merito ſunt condemnati, non heic peiores erunt, ſin eos iniuſtè condemnarunt, iniuriam paſſi ſunt viri, non intulerunt: tales autem adiuuandi ſunt, nō accuſandi, aut ſi iuuari nequeunt, ſaltem accuſari non debent. Ego vero elegantioribus hæc relinquo. Ipſe autem quid affirmo? aut quam rationem ſequor? Non poſſunt vtrique ſimul accuſari, & vulgus & viri, niſi alteros manifeſtè calumniari volumus. Etenim ſi rectè ſint condemnati, ipſi quidem fuerint improbi, populus officio ſuo functus eſt. Itaque non debet ob hanc rem quidem culpari, an ergo cum eum cum ferocientibus beſtijs comparamus, rectè nos facere dicemus? Sin peccauit populus, vna cum ipſius peccato virorum probrum diluitur. In hoc enim ipſo Athenienſes deliquiſſe dicimus, quod illos exſilio, pecunia, vel alia re quacunque multarunt. Quid autem hæc affert ratio? nihil eos horum meritos eſſe. Atqui ſi male fecerant, meriti erant: quoniam autem meriti non erant, liquido colligitur, male nihil feciſſe. Iam qui probis maledicunt, & calumnias ingerunt, non vtique probe faciunt. nos igitur pro accuſatione vtrorumque, iuſtam vtrorumque defenſionem proferemus, ac nec populi totius hanc eſſe culpam, nec illos ſicubi offenderunt, peiores haberi debere dicemus. Nec enim vt athletis ſolet, ſic & Poëtis præſtantioribus ſemper defertur victoria, verum & heic Pindaricum illud locū habet, veriſſimè enim cecinit ille: *In circo antè fortuna, non robur, vincit.*

Diſſimile.

Pindarus.

Itaque conſpicatus Eumelum Achilles, cadentem è curru miſertus dixit:

Optimus extremo vir equos agit ordine fortes. Atqui abſurdū erat hæc ita deinceps coniungere, atque eundem optimum & extremum dicere. Veruntamen ita res, inquit, humanæ ferunt. Hoc enim videntur mihi verba velle, eundem eſſe & optimum & extremum, quod olim Orontem Perſam de digito dixiſſe ferunt, eundem ſitu alio nunc decem millia, nunc vnum dumtaxat oſtendere. Quare ad Platonis exemplum mihi certe videtur Eumelus in cæteris ſpectare, cum non victoria tantum priuatus eſt, ſed 707

Et cubitos atque eſt nares laceratus & ora,

ab equis optimis & à quibus nunquam fuerat defectus. [Orontes Perſa excidens imperio, digitus, inquit, nunc vnum, nunc millia oſtendit] Quocirca ſiue amicis, ſiue opibus vales, ſiue gloriam inter ciues es conſecutus, noli te extollere, nec plus tibi quam liceat, tribuere. Vt omnia ſibi ſuppetant, à fortuna vinceris. Hæc ſibi vult certamen iſtud: hæc Homerus dicit. Nihil eſt in rebus humanis ſecurum, nihil æquabile, nihil ſibi ſufficiens: verum, cum tempus feret, fortem vincet imbecillior, Babylon vna cum mœnibus capietur, Perſas rurſum populabuntur alij. Hæc enim omnia in orbem feruntur. Quod ſi gubernatores omnes cunctos vectores ſaluos præſtarent, ac medici omnes cunctos ſanarent ægrotos, & maiores ac potiores vincerent, atque hi omnes ſemper florerent, nec quiſquam eorum qui rectè cæpiſſet agere, erraret, neque votum à facultate quidquam differret, immortales forent res omnes humanæ, nec precibus fortaſſis opus eſſet, neque nos, vt nunc, dolium alterum perfudiſſet. Ne miretis igitur, ſi Pericles, cum ſcientiam & artem habebat, à Deo & fortuna vincebatur, neque temporum obliuiſcere, quibus ipſe non parum tribuis, & ille non optimis, vt apparet, tunc vſus fuit. Multa inter homines facta ſunt, & fient miranda, inter quæ ſunt etiam quæ his viris contigerunt, vt nemo negat. Verum ea nondum conuincunt, illos nec boni quidquam ſciuiſſe, nec meliorem quemquam reddere potuiſſe, ſiquidem poterant & artem tenere & probi eſſe, quamquam eo quidem tempore maioribus carebant adiumentis. Libenter autem quæſierim ſi quis pro Platone velit reſpondere, cum ipſe Plato Remp. non adminiſtrarit, numquid cauſæ dicet quiſquam, præter id, quod apud ipſum dicit Socrates? Quid enim aliud? Ergo ſi in ea quorum tu metu publica non curabas, illorum aliquis incidit, cum non optima quæque ſuaſiſſe contendis? Atqui ſi nihil erat periculi, cur patriam nulla in re iuuiſti? Sin erat paratus interitus, cur miraris illorum quemquam in cladem incidiſſe, & cum optima conſilia ipſe cum periculis coniungas, illos, poſtquam offenderunt, optimi fuiſſe conſilij negas.

Rerum omnium vicissitudo.

Cum igitur illi nullam ſecuturam cladem iuſtitiæ prætexuerunt, verum largiter ac ſimpliciter communi bono impenderunt; Socratis ſermoni obtemperarunt. Itaque vel eos nec iuſtis nec bonis rebus oſtende ſtuduiſſe, vel probos fuiſſe concede, quidquid conſecutum ſit, atque eo magis, quo minus rei difficultatem reformidarunt. 708

Eſſent enim ſecundum rationem tuam temerarij. Deinde tantum abfuit, vt illorum gloriam diminuere cogerentur, quo maior ipſe videretur, vt ſuam adminiſtrationē ad illos retulerit. Deinde nec hoſtes erant ijdem, verum contra acres & accinctos viros

Plat. in Apologia.

Demo-

Demoſthenem opponere, eosq; Athen[illegible]ſibus vicinos & finitimos, & caduceo pariter ac ferro vtentes, & pleraque furtim auf[illegible]entes.

Philippus proditione multa valuit, velu[illegible] bonum aduentitium adducens, & de Pericle eos monuit & aliis. SCHOL.

Sed quod volebam dicere, vter erit humanior, & in dicendo dexterior hoc loco cenſendus, is qui nullo cogente neceſſitate male de vitis loqui ſtuduit, an qui nec alterius ſtimulis eſt excitatus, neque vt ſeipſum laudaret, alios vituperare voluit. Mane obſecro. poteſt ne quiſquam ſibi ipſe magis contrarius deprehendi? qui tum quos adulatores eſſe contenderat, negat adulatoria vſos fuiſſe, tum ea de quibus eos abſoluerat, reprehendit. Itaq; quibus eos argumentis conabatur conuincere, ijsdem coactus eſt abſoluere: Quibus autem abſoluit quos adulationis inſimulatat, ijs Rhetoricam vult adulationem eſſe conuincere. Quinimo, vt ad firmiſſima veniamus, ſi eos adulatores quodammodo per crimina fuerat effecturus, atq; ita ſermonẽ abſolututus, quamuis etiã ficta protuliſſet crimina, aliquid tamen dixiſſe viſus fuiſſet: cum autẽ omnibus quæcumque putaret contra eos dici poſſe prolatis, poſtea velut iudex, qui alterũ audiuit loquentem, eos abſoluit, quis eſt vſus verborũ, aut quomodo omnia ſint pariter & fruſtra dicta?

Heic autem quid ait? *Etenim præfectus vrbis nunquam quiſquam iniuſtè pereat per eam Remp. cui præ[illegible]eſt.* Quomodo, per deos immortales, hæc eiusdem dicamus eſſe ſententiæ, aut ea[illegible]m ſpectare, vt ſimul & quia iuſtitiam tueatur, neceſſe habeat per eam Remp. cui præfectus eſt, perire. & ſi pereat, nunquam id iniuſtè ab ea cui præeſt Rep. patiatur. Quæ eſt in his verbis ſimilitudo? quæ conſenſio?

709 Verum & illud conſidero, ſi Rhetorica ſit adulatio, omnes hanc adulationem exercuiſſe, quandoquidem oratores erant. Cur igitur hos abſoluit, vel quandam dixit eſſe veram Rhetoricam? Sin bona res eſt, & expetenda Rhetorica, nimirum hi optimarum rerum curam geſſerunt. Cur igitur vel hos optime dixiſſe negat, vel Rhetoricam vocat adulationem? Quod ſi duplex eſt Rhetoricæ genus, quorum alterum ſit adulatio, turpisque concio, alterum iuſtitiæ cura, alterutrum in his manifeſte cerni oportet. Cur igitur aufers vtrumque? Sin vtrumque rectè aufers, tertia quædam præter vtramq; erit Rhetoricę ſpecies. Itaque non iam duplex erit Rhetorica, neque tamen Plato quæ eſſet tertia oſtendit. *Rhetorica duplex Platoni.*

Quod ſi ad gratiam ſunt & voluptatem omnino conficta, & ex adulatoribus vnum ſe facit, dum iucunda pro veris refert, nulla præſertim neceſſitate impulſus, ſin iuſtè ſunt & verè dicta, quæ requiritur maior criminum ſolutio, aut quis commodior ipſo Platone teſtis, qui heic quidem eos continuo abſoluat, alibi vero prorſus laudet etiam, & Steſichori Palinodiam imitetur. Atqui eum neget eſſe Græcorum optimum, is quidem peſſimus ſit & Græcorum & barbarorum. Veruntamen nonnihil etiam ingenio vtitur, quemadmodum poteſtate reges, ſicut & in ipſa dictione facit aliquando, dum libertatem vſurpat loquendi, atque etiam in argumentis ipſis:

Fingit hic & inducit mortuos, quaſi præſentes ac differentes.

Nec Euripidis Iambicum illud eſſe dicemus: *Euripides.*

Sapientium commercio princeps ſapit.

quamuis id ſapientum quidam dixerit, cum ſit ex Aiace Sophoclis: qui Locrus inſcribitur, ſumptum. Sed hæc licentiæ dialogorum & conſuetudini tribuuntur. Etenim cum ſint omnes figmenta, & quocunque quis velit modo poſſit nectere, fit vt nec ipſa verba ſint admodum veritati conſona. Simul & libertatem videtur atque magnificentiam nonnihil ſectari, nec ad exactam rationem referre cuncta; verum, quod iam dixi, ingenio concedit. Et hæc nos ita temere recipiemus? non igitur eum cognoſcere videbimur.

ἀμέλει ſæpe ponit Ariſtides quaſi redundans. SCHOL.

Nemo certè, qui ſolam admiretur Academiam, reliquam Atticam hoſtilem & inimicam habeat, Athenienſes amare dicatur: neque cum reliquos omnes ridendos propoſuerimus, tum fore ſperandum eſt, vt Platonem quisquã admiretur. Id enim nõ in ho-
710 norem Platonis, ſed aliorum potius omnium ignominiam, atque adeo Platonis ipſius cederet. Nam cum putamus eum non poſſe, ſi quis alius probus habeatur, pluris

ARISTIDES. Ne hæc amplius, ô Plato: verùm aut non erãt Athenienſes tales, quales dicis, aut quiuis potius, quàm Pericles, eius rei cauſam præbuit. Quandoquidem ille nec viles edebat luctas, nec obſcuras, vel adulterinas, vel obliquas ducebat lineas.

Ex iis quæ de Cimone.

SCHOL. *Cimon natus patre Miltiade, ſtupidus viſus initiò, poſtea rebus multis bellicis commendatus eſt. Eiectus Oſtraciſmo rediit, vicitq́; apud Eurymedontem fluuium terra mariq́;, obſidenſq́; Citium Cypri vrbem, extinctus eſt.*

Excerpta ex Ariſtidis Cimone. VELLEM autem cum alio mihi, quàm cum Platone, inſtitutam eſſe contentionem, tam de hoc quàm de reliquis, vt omnibus, quibus poſſem argumentis audacter vterer, neque quaſi vector, cùm ſecundo liceret vento ferri, præ timore vela conſtringerem, aut quaſi equeſtri contendens certamine, cùm liceret celerrimè progredi, ſponte me inhiberem, quo præcedenti parcerem. Adeò multò diligentius obſeruo, nequid in Platonem dicam grauius, & quaſi ferocire videar, quàm vt illorum vnumquemque ſuis ornem laudibus: nam non minoris eſt mihi huius gratia. Verumtamen ſi vtrumque conſequemur, vt & illorum diſſoluamus crimina, & Platoni omnem tribuamus honorem ac reuerentiam, atque in vtroque iuſtè nos geramus, mediocriter nobiſcum agetur. Nam ſi contraria contrariis definiemus, quo pacto ſua ſingulis conſtabit natura? Si enim imperium in ſeruitute ponamus, vix aliud quicquam ſeruitutem effugerit, & ſi imperium eſſe ſeruitutem ponimus, quid prohibet, quo minus eadem 69 ratione ſeruitutem eſſe imperium ponamus, atque ita res circumagatur, nec vnquam eodem maneat loco: verùm imperium prius ad ſeruitutem redactum, per eam rurſus fiat imperium: ſeruitus autem prius ad imperium redacta, per illud ipſum rurſus exiſtat ſeruitus. Itaque vagentur ac tranſmutentur hæc nomina, quæ ſunt rerum contrariarum, aut potius rebus ipſis contraria.

SCHOL. [*rebus dicit, grauiter. cùm vnum eſſe & idem imperium & ſeruitutem confirmet.*] Tales, ô Plato, Græciæ præbebat adiutores. Itaque donec viuebat Cimon, peribant Barbari metu Græcorum.

SCHOL. *Demoſthenicum hoc ſchema. ait enim metu legatos mortuos, timore verò Græcos, pro, timore Græcorum, vel quia ſic terruerant Græcos, vt prope mortui fuerint.*

Cimon Oſtraciſmo eiectus. At eum Oſtraciſmo expulerunt, ne vocem eius per decem annos audirent. Certè: ſed eum ante annos decem exactos reuocarunt, vt eius audirent vocem. Ita eum deſiderabant. Verùm tu quem condemnarint, dicis: quam ſententiam mutarint, non cogitas, quæq́ue vel rectè decreuerunt, vtriſque exprobras, quæ rectè conſuluerunt, nec illis veniam putas, nec huic maximum præbere virtutis teſtimonium. Cumq́ue ij, qui eum condemnarunt, ipſi ſententiam mutarint, nec antiquum ſeruarint decretum, tu id quaſi ratum ſemper fuiſſet, obiicis, nec Athenienſes hac in re vis imitari, vt à crimine virum abſoluas: verùm ſi quid acerbius illi fecerunt, hoc imitaris, omiſſis reliqua. Quid? quod multò maius eſt & glorioſius, eiectum redire, quàm prorſus non eiici. Nam vt hoc etiam cuilibet contingit, ita illud non erat omnium. Atque vt hoc fortunæ quis potuiſſet tribuere, ita niſi reliquis præſtantior habitus fuiſſet, illud ei non contigiſſet. Vt enim quis eiiciatur ac exſulet, inuidia facit, vel aliud ſimile: vt ante tempus reuocetur, nihil præter virtutem efficit, propter quam illum & abſentem ſunt reueriti, & vt adeſſet, è re ſua fore exiſtimarunt, quodq́ue eſt omnium maximum, ſeipſos potius quàm illum condemnare maluerunt. Quare ſiue per ſe vir eſt conſiderandus, cur, ſi quid in eum quis peccauit, recenſemus? ſiue ex aliis, maximos in eum honores collatos videmus. Sed nondum hæc: mox enim magis erunt fortè congrua.

SCHOL. [*ſcilicet in communi defenſione.*]

De Miltiade. 693

NVNC autem ad Miltiadem nobis redit oratio, quem ego laudare potius erubeſco quàm reprehendere: ita videor omnia minora quàm cupiam dicturus eſſe. Miltiades autem iampridem docuerat Athenienſes, nullum præter leges agnoſcere dominum, nec * iuſto & iniuſto potiorem habere quemquam metum, nec tam valentem neceſſitatem, propter quam deteriores fierent: per iuſtum verò & iniuſtum illis vti poterat.

* ἀδίκῳ ἢ δικαίῳ.

potetat. Sed quemadmodum agricolæ aliquot poſt menſibus, non mox poſt ſementem, meſſem faciunt, & ſimul omnia non faciunt, ita Miltiades illos quoque antiquis pactis ſuos cùm feciſſet, habebat in tempore paratos, qui non in neceſſitate operam diſciplinis datent, (turpiter enim hic ſe geſſiſſet chorus) ſed per otium ſe ad neceſſitatem comparaſſent.

Quapropter etiam ſub Miltiade pone alios plurimum ex illius facultate percepiſſe, alios mediocriter, atque in hoc viciſſitudinem colloca: nam & in populo quiſpiam aures habet ſurdiores. Quid? quod nec Sol quidem omnes poteſt calefacere, atque aliquis meridie ſerena ſub acceſſionem febris aliquando riguit. Verùm hæc res inſtar præconis fortiſſimos quoſque Græcorum euocabat, & qui dudum optimis conſiliis antè valuiſſent, ac quomodo ſeruare ſeruarique deberent, ſcirent. Sin ab ipſis præconibus ac reſponſo exorſi ſhiunxerunt Athenienſibus, vt certamen pro Græcorum libertate meditarentur, nec gloriam ſuam proiicerent, neque abiectis armis metui cederent, verùm iis reſumptis metum abiicerent, atque hoc potius grauiſſimè metuerent, ne deterioribus, ne auitæ dignitati cederent: ſi hoc eos modo ad commune de ſumma rerum certamen occurrere voluerunt, & euentum exſpectare, quaſi in vtramque partem felices æquè eſſent futuri, non video quid in hac re fuerit vilis miniſterij, aut quomodo hæc gubernatoris ſint conſilio ſimilia? Vides igitur quanto ſuperet gubernatorem interuallo. Atque ij quidem quotquot huic paruerunt, magnanimi magnificè mortui ſunt, & omnium Græcorum præclariſſimam mortem obierunt, ſepulchrum pro virtutis monumento conſecuti, & cùm ſub terra iaceant, ipſam conſeruant terram, nec ab ea ſeruantur, ad Heſiodi appellationem proximè accedentes, quam ille ad finem aurei generis vſurpauit his verbis:

Diui ſub terris ſacriq́ bonią vocantur, *Heſiodus lib. 1.*
Cuſtodes hominum, depulſoreſq́ malorum.

694 Nam & illos ſi non diuos, ſed diuinos appellaueris, meritò poſſis ſubterraneos quoſdam cuſtodes & conſeruatores Græcorum, malorum depulſores, & vndique optimos dicere: ac regionem nō minus tutam præſtare, quàm in Colono ſitum Oedipum, aut ſi cuius alibi ſepulchrum viuis prodeſſe creditur. Quid? quod artificem eſſe dicendi Panem Mercurij F. Platonis eſt dictum. Iam & hoc modeſtiæ illius ſignum conſidera, quodq́ue ſi vel aureum habuiſſet animum, non eum potuiſſet explorare diligentius. Quid? quod exiſtimo Miltiadem etiam, ſi deorum ſubiret iudicium, omnium calculis abſolutum iri, nec, vt Oreſtes, alteram dumtaxat partem conſecuturum, nec iniuria. Nam vt ille matrem iuſtè occidit, ita hic Græciam iuſtè ſeruauit, nec patriæ modò, ſed & communi gentis Græcæ naturæ pulcherrimè omnium nutrimenti præmia rependit. Cumq́ue ſingulæ ciuitates ſuos habeant generis auctores, hunc meritò communem Græci generis auctorem quis dixerit. Quin etiam crimen exiſtimo, quod poſtea ſuſtinuit, ſi quid de eo etiam dicendum eſt, maximum iam eſſe illius præſtantiæ ſignum. Cunctos enim cenſebant ipſius virtute ſuperari, nec, vbi Miltiades adeſſet, quidquam vinci, vel capi non poſſe. Et eum ego qui tam fortis, tam prudens, tam modeſtus fuit, ac virtutem per totam vitam coluit, adulationis partem ſectatum credam? Quiq́ue cùm reus ageretur, non vulnera iudicibus oſtenderit, non lachrymas effuderit, non liberos ſuſtulerit, cùm haberet Cimonem: hunc ego adulatorem appellem, atque adulationem fuiſſe illius demonſtrationis ac vitæ ſcopum dicam? Metuò verò nos ipſos quis adulari diceret, ac ſeruiliter, non ingenuè nos gerere, qui dum alterius aucupemur gratiam, ſponte veritatem opprimamus.

Vide Sophoclis tragœdiam.

Miltiades pro Themiſtocle.
EXORDIVM.

RESTAT igitur Themiſtocles, quem quidem minimè decebat è ſecundis primas ferre, quamquam hoc illi maximè ſoli contigit. Quin potius quis ab eo ſit ſecundus, difficile, credo, ſit inuentu. Tanto enim Marathonium illum, aut quocunque eum voles appellare nomine, interuallo ſuperauit omnibus in ſe cadentibus rebus, quanto Darium Xerxes omni viciſſe apparatu creditur. Atque ille quidem regis præfectus, hic
695 ipſum vicit regem, qui poſt Marathoniam pugnam alterum adduxit exercitum, poſt Salaminiam in fugam ſe dedit. Nam vt illa clade excitatus, ita hac ad deſperationem fuit

ARISTIDES.

redactus, ſic vt ſalutem in lucro poneret. Sciebat enim tum quidem exiguam copiarum ſuarum aduenisſe partem: nunc autem ſe eum omnibus prope hominibus eſſe de-

Prouerbia.

uictum. Ac Miltiadis quidem fortitudo in vnum incidit negotium, licet ea in omni vteretur adminiſtratione: Themiſtoclem verò poſteriora ſemper prioribus excipiebant maiora, &, vt eſt in prouerbio, alius eum relinquebat fluctus, alius comprehendebat, donec per vndas decumanas victor euaſit. Quid ergo vetat, quo minus breuiter oſtendamus, qualibus in rebus qualem ſe Themiſtocles exhibuerit. At hoc nihil ad rem fortaſsis faciet. Nam quæ nemo verbis poſſet complecti, quomodo quis illum ex iis cernat? Niſi ſi hoc cogitabit, quæ nemo poſſet pro arbitrio dicere, hæc eum pro arbitrio geſsiſſe. Etenim decem annis tota parturiebat continens, cùm ſinguli homines Marathoniam pugnam ſtuderent vlciſci, omniſque apparatus ex omni terra mariqué cogebatur. Cùm autem Ægyptus interea defeciſſet, Rex ea facile ad deditio-

Xerxes Perſarum Rex.

nem coacta, rurſus ad eadem redibat. Decimo demum anno regiones ac gentes omnes conuenerunt, quaſi in alium locum terra migraret, ac metuebat Rex, ne non caperet omnes Græcia, & quamcunque volebat caſtrorum partem, quaſi toti imperaret orbi, occupabat,

Nec eos tantum Solis perterruit, quantum maris ac terræ defectus, ad cupiditatem potius, vt arbitror, quàm vſum regis procuratus.

Deinde muri extruebantur, vt ſimul decies mille numerarct viros, Sol autem telis obtegebatur, ac mare nauibus, terra militibus, aër iaculis erat plenus. Præſentia quoque & futura eodem habebantur loco, ſic vt omnes tenerentur, omniaque tanquam Neptuno deſcendente commouerentur. Themiſtocles cùm in ſe ſuſcepiſſet omnia, ſuumque conſilium propugnaculi inſtar conſtituiſſet, & ſolus rectis oculis, tum præſentibus omnibus, tum futuris rebus obſtitiſſet, nec vt ij qui Solem aſpiciunt, ſe auertiſſet, quod omnibus propemodum acciderat, non modò Græcorum ſpem non fefellit, ſed & exſpectationem magnopere mutauit. Nam cùm plerique nihil non extremum ſe perpeſſuros crederent, & ad turpes rationes ac difficilia perfugia ſe conferrent, tantam fecit rerum mutationem, vt ſi quis eos diſceſſum barbarorum interrogaſſet, num nec illos bellum intuliſſe, nec ſe res eas geſsiſſe, eaque diſcrimina ſubiiſſe vellent, mortem ſibi omnes potius, quàm vt iſta non peregiſſent, optaturi fuiſſent.

SCHOL. [*Parum abeſſe, ferè, propemodum, propius factum eſt nihil, non procul erat, non procul dixero, vt ita dicam, vt dictum videatur, vt id dictum dicam, parum abeſſe, parum abeſt quin dicam, tantum non.*] 698

Vſque eo non ſpem tantùm, etiam qui longiſsimè ſperauerunt, ſed & votum ferè omnium ſuperauit. Dic enim per Deos (aut alius ſermoni ſuccedat) quid facere tum

Platonis dogmata.

Themiſtoclem oportuerit, in eo rerum ſtatu? Vtrum conuocatis Athenienſibus, de Ideis diſſerere, ac quid eſſet ipſum iuſtum, & ipſum honeſtum docere, quidque ſemper eſſet, nec vllum haberet ortum? Ac cito eos & ortus, ac natura & omnia defeciſſent: Aut id vnde primum fortitudo ſit & ignauia dicta, quærere, & vtrum fluerent an non omnia? an malè res ſuas fluere comperiſſent. Verùm quid omnino dicendum aut faciendum erat? Hæc enim tertia iam interrogatio, quaſi teſſera, profertur. Vnde verò Themiſtoclem examinabimus, vtrum reuera conſiliarius, præfectus ac dux fuerit, an aliud mereatur nomen. Atqui eſt alterutrum neceſſe, vt vel res ab eo geſtas quis reprehendat, vel quid, quod faciendum fuerat, omiſerit, prælata honeſtati voluptate ac facilitate, oſtendat. Et quanquam prudentiam res geſtas ſubſequentem, & in otio factas reprehenſiones, non eſſe magni momenti tradunt: tamen etiam hoc concedam, ac ſi quis vel factum melius, vel ſermones præſtantiores, vel conſilium iuſtius adhiberi potuiſſe oſtenderit, vel omnibus vtilius per quod ipſe inſtituitur, ipſe crimen in me ſuſcipiam.

SCHOL. *Vel ſic dicas, non eſſe magni momenti dicunt. Multa enim quæ ſtudio ac meditatione benè conſueta apparuerunt, ſuo tempore malorum cauſæ fuiſſe viſa ſunt. Vel etiam ſic: Multa enim in conſiliis iudicata recta eſſe, exequendo damna attulerunt: ſimiliaq́ non plura alia, ſed talia nunquam, eaq́ manifeſtè malefacta, neq́ conſueta accuſatis non magnam præbeat licentiam loquendi. Vel ſic: Accuſati non ſatis conſuetè facere videantur, ſi hic pro ſe cauſſam dicant. Etenim quomodo conſentient cum geſtis non rectè præcedentibus tanquam benè. in his enim*

inerat

Digitized by Google

inerat neceſſitas, vnde preceſſit enthymema, in illis verò neceſſitas nulla, & epicherematis ſubſtantiam conſtituit.

Ipſe qui ſciebat futurum, ſi ſummum Ius quærerent, & de principatu contenderent, vt peſſum irent omnia, ne quid agerent ſcire poſſent: ipſe inquam Athenienſibus perſuaſerit, vt ſeſe ſubmitterent, ac Lacedæmoniis in præſentia principatum conce-
697 derent, eundem ſeipſis à volentibus Græcis recuperaturum pollicitus. Nec verò fidem fefellit, ac nomen potius ferè principatus, quàm ipſum iuſſit imperium concedere. Nam ſi rem ſpectemus ipſam, ſibi imperium, illis nomen detulerunt, ac præter communem ſalutem, & cum hoſtes fortitudine, tum ſocios manſuetudine ſuperatos, dignitatem quoque præclariſſimam ſuam & auguſtiſſimam conſecuti, quandoquidem ducum duces erant redditi. Hoc dictum non adulator, quantum iudico, nec qui oculos demitteret, aut auditoribus ſe ſubmitteret, ſed Deorum aliquis per Themiſtoclis os protulit. Cùm videret ipſos lacrymantes, audiret liberos ac mulieres quiritantes, aliquot neceſſariò relinqueret, ac videretur vrbs propemodum vi capta, meritò, (nam & futura erant omnibus incerta, paruaque ſpe atque infida ſubnixa, & præſens rerum ſtatus, amiſſionem vrbis, bonorum vitæque totius prioris continebat.)

Eoſque tanquam pueros firmo animo & cogitationibus, non oculis tantùm ſtantibus deducebat. Nonne ergo indignum eſt, ô terra, ac Dij, dictorum factorumque duces (nec enim cohibere me poſſum) Socratem fugientem laudare, eumque Lachete honeſtius diſceſſiſſe dicere, Themiſtoclem autem, qui fugandis hoſtibus, non fugiendis fortitudinem piam declarabat, cuiuſque virtutis fructum tota percepit Græcia, ignauiæ ac molliciei nomine tam facilè donare. Qui etiam ex Eubœa victor intercedebat, ea geſſit interea, quæ nemo vnquam aliorum ad fugam feſtinantium. Et ais non eſſe magni admodum pretij ſalutem. Quin ergo Diis etiam ſeruatoribus, qui & ſingulatim nos conſeruant, & earum rerum ferendarum Græcis tunc auctores fuerunt. Verùm omittam maledictionem: quid autem conſequatur, difficilius eſt conijcere ex oratione, * quàm explicare.

** ἤπου pro οὐδαμῶς capitur. hic autem Ariſtides pro πολλῷ πλέον accepit. Ironicè verò dixit πολλῷ πλέον. velut non prorſus, & ſic ſæpè ἤπου pro πολλῷ πλέον vtitur. quin ferè ſemper.* SCHOL.

Iam aliud eſt in mari medio de re nautica diſſerere, ſuamque oſtendere fortitudinem, aliud extra tempeſtatem † ad parietem ſedentem. Quæ cùm Plato probè ſciat, ſponte negligit, & Themiſtoclem accuſat, qui Athenienſes in triremes compulerit.

† Prouerbium, Dicitur in eos qui aliud pro alio faciunt aut permittunt. ortum à Priamo & Helena, qui è muris Græcos de ſe diſſerentes videbant. SCHOL.

Ego verò, ſiquidem vincere quis poſſet, vt non ſe ſeruaret prius, aliquid à te dici
698 putarem; cùm autem vel nauali prœlio vincendum, vel terreſtri pereundum fuerit, quæ hæc fuiſſet philoſophia, cùm liceat magnificentiſſimè ſeruari, temerè mori? Ac prorſus equidem non intelligo, cur terreſtris victoria pulchra ſit, turpis marina, vel caſſis atque corium magni ſint pretij, rudentes ac remi nullius.

[Deeſt δεῖ ναυίζειν, κρανίαν, pro galea dicit, βύρσαν verò pro armis, quod corio tegerentur: τοπεῖα funes. κώπας verò, ligna neceſſaria ad remos.] SCHOL.

Sin tota erat occupata terra, exercitus inſtar maris inundabat, omnia diripiebantur, nec vel reſpicere licebat. Verùm in anguſtia non Peloponeſi modò, ſed etiam ſpei ſedebant, nec vſque vel terrarum vel maris futuri credebantur, cur ita de Achiuis ex turre iudicamus.

[Prouerbium. vt Priamus & Helena ex muris.] SCHOL.

Solus porrò vel inter paucos admodum videtur hoc dictum Themiſtocles comprobaſſe, quod cùm Alcæus poëta protuliſſet olim, multi poſtea vſurparunt: *Non lapides, non ligna, nec fabrorum artem ciuitates efficere: ſed vbi viri ſunt, qui ſeipſos ſeruare norint, ibidem & vrbes eſſe & mœnia.* Ita ſi ſuo dumtaxat conſilio his in rebus vſus eſſet Themiſtocles, cùr quis diceret ab illo fuiſſe accuſatum? Cùm autem Deus quoque idem iuſſerit, quid conſequatur, vt equidem vereor dicere: ita quiuis facile intelligit. Themiſtocles certè prorſus abſoluitur. *Alcæus poëta Lyricus.*

ARISTIDES.

Hunc enim ſi ſoluerint nodum, donec tribuant honores Apollini, iuxta Delphi-
cum tripodem, quem de Barbaris dedicarunt Græci, STANTO.

Ac Deus quidem diuinam vocauit Salaminem, quippe ad quam maiora quàm
pro viribus humanis erant facta peragenda. Plato autem horum auctorem, quique
Salaminem illos deduxit Græcis nocuiſſe dicit, nec iis, qui voluptati plebis ſubſerui-
rent, meliorem prorſus extitiſſe. Quare cùm poſt nauale prœlium eſſent omnes in
Iſthmum collecti, & ex arca Neptuni de principatu ſententiam ferrent, quamuis in
ea liceat aliquam ingrati animi turpitudinem Græcorum accuſare, poſſumus tamen de
cetero gratum animum laudare, ac pro Themiſtocle ſuſcipere. Cùm enim ſeipſum
quiſque primo poſuiſſet loco, ſecundùm omnes pronuntiarunt Themiſtoclem.
Ergo de principatu ſententia ex eo quod eſt omnibus in natura ſitum, vt neminem
quis magis quàm ſe diligat, præueniebat: ideoque nec momentum habebat vllum,
nec erat venia indigna: Verùm quam de ſecundis ferebant partibus, ea veritatis erat 699
illuſtre teſtimonium, nec eos aliter cenſere poſſe oſtendebat. Quapropter ſi prædi-
ctum fuiſſet initio, ne quis ſibi palmam tribueret, omnes erant Themiſtoclem pro-
nuntiaturi, quem quidem omnibus aliis præferebant ſinguli: nec aliter primus, ac
tum ſecundus fuiſſet. Similiter & nunc, poſtquam eum ſecundo poſuerunt loco, pe-
rinde fecerunt, ac ſi primo poſuiſſent. Verumtamen ne ſic quidem inferiores tulit
potius, quàm vtroque vicit. Nam prima quidem erat à veritate, & à ſeipſo conſecu-
tus: quandoquidem idem quod alij, ſolus iuſtè fecerat: ſecunda verò iam ei conceſſa
fuerant: ſic vt omni ratione primus eſſet. Et quoniam poſteriores quoque clades
eius recenſere poſſem, ac quomodo totum negotium fuerit confectum, qualem-
que in his ille ſe præbuerit, declarare: vellem equidem eam nobis ab oratione afferri
neceſſitatem, vt etiam de his eſſet dicendum. nam ea nec leuiora, ni fallor, vel mi-
nora forent iis, quæ iam relata ſunt. Verùm quoniam & argumentum ſuperant, &
nimium creſcit oratio, omittam ea, & hoc tantùm hac etiam de re addam, eum poſt-

Themiſtocles bello cadit.

quam contra Græciam fuit militandum, mori maluiſſe, qua quidem re cum crimen
omne diſſoluit, tum oſtendit manifeſtè, quanti priores geſtas res & reipublicæ admi-
niſtrationem faceret, nec vnquam ſe ſcientem quidquam virtute & officio prius ha-
biturum, non diuitias, non liberos, non ſpem, non ipſam ſalutem. Atque exiſtimo
equidem & ſacerdotes, & quiſquis alius Athenis preces faciebat, meritò tum qui-
dem publicè quotannis hoc fuiſſe inter alia oraturos, vt aliquis apud ipſos Themi-
ſtocli ſimilis naſceretur, & inter ceterum prouentum hoc etiam bonum terra produ-
ceret. Nec enim minorem videntur mihi fructum fuiſſe percepturi, quàm ſi omnia
cum centeſimo, vel etiam maiore fœnore regio protuliſſet. Ac puderet me prope-
modum, cùm tot ac talia dixerim, teſtes inſuper adhibere, niſi vnius eſſet aliquod mo-

Æſchines Socraticus.

mentum teſtimonij, quod proferendum cenſeo. Videamus ergo quid Æſchines So-
cratis ſodalis, Platonis autem condiſcipulus dixerit: *Quoniam igitur Themiſtoclis au-
ſus es vitam carpere, vide qualem adoriaris virum. Itaque cogita vnde ſol oriatur, atque
vbi occidat. Non eſt, inquit, hoc difficile, Socrates, cognoſcere.* Poſtque plurimas laudes
hanc quoque adiungit.

Themiſtocles exſulauit.

[*Tantum hic illi prudentia præſtabat.*] *Quare cùm aliquando eſſet ex vrbe
expulſus, gratias ei ceu conſeruatori ſuo retulit, & cum alia multa dona, tum Magneſia
totius imperium dedit: ſic vt exſul eſſet meliore, quam Athenis ciues plerique, qui probi vi-* 700
*debantur conditione. Quis igitur illo tempore potentiſſimus fuiſſe dicatur alius, quam
Themiſtocles, qui regem ab ortu ad occaſum Solis imperantem, Græcorum dux deuicerit.
Hoc igitur, inquiebam, cogita, Alcibiade, illi, qui talis eſſet, ſcientiam talem non ſuffeciſſe,
ne eiiceretur, & a ſuis ignominia notaretur.* Atque vt Æſchinem cum Platone nolim
comparare, nec ea de re contendere, verùm hoc iudicium ſophiſtis ineptis malim re-

Æſchines Socratis dicta ſcripſit.

linquere, ita quo maior eſt ac doctior Plato, hoc magis illa pro Themiſtocle credi aio
debere. Nam hic quidem quæ audiuit, vel his certè proxima videtur tradere: ille au-
tem ingenio vtitur ſuo, quemadmodum & alia multa ſub nomine Socratis tractat,
de quibus nihil eum fatetur diſputaſſe. Ac rectè quidem & iuſtè facit, dum præce-
ptorem ſtudet ornare, niſi quod nec alios, qui non merebantur, inſuper dedecorare
velle debebat.

EX COMMVNI

Defenſione.

ATque hæc quidem fere ſunt, quę de Viris erant dicenda, ſic vt nec ea quæ dici opor-
tebat, omitteremus, nec omnia ſingillatim putaremus eſſe referenda, ne cui inepti-
re videremur. Sed offenſionibus populi nititur, quaſi ipſi, quoniam nonnulli minus
recte de illis ſtatuerint, peiores habendi ſint, aut cum alij quidam in eos peccauerint,
nec nos à conuitijs abſtinere debeamus. Quinimo cum etiam ipſis qui peccauerunt,
merito venia tribuatur, mirum erit, ſi illis qui eos ad optima quæque duxerant, &
quibus, cum peccarent, non obtemperauerant, negabitur. Iam Plato nihil eorũ, quæ
ex illorum conſilio rectè geſſerunt, conſiderari permittit: quæ autem in illos ipſos pec-
cauerant, in ijs tantum ab illorum voluntate receſſerunt, vt ea culpentur, & fructus qui-
dem eos, quos ex illorum inſtitutione perceperant, tranſilit, quæ autem non tam ex in-
ſtitutione prodierant, quam ex humana natura ſuperfuerant, hæc illis tribuit, qui, ne-
quid hi peccarent, omnem lapidem mouerant: velut ſi quis litteratores, qui pueros lit-
teras docent, & quantum poſſunt, ſcribere, in cauſa fuiſſe diceret, ſi quid minus recte
poſtea per ſe ſcriberent. Quod ſi non cunctos docuerunt, nec accuratiſſimè, neque
vt volebant maximè, cur id quod effugit, ad ipſorum quis magiſtros referat? Nec
701 enim hunc fructum ex illorum conſuetudine perceperant potius, quam non iam id illis
poterant acceptum ferre. Quocirca non quia illos attendebant, peccabant, ſed quia
non attendebant, vsque eo illa, quæ perſuadebantur, rectè illis ſuadebant.

Ciuilem vero ſcientiam niſi Athenienſes omnes docuerint, Themiſtocles, Pe-
ricles, Miltiades, & Cimon, atque cunctos ex ordine tributim ac viritim meliores red-
diderant, ſcientia quaſi Theatrali pecunia diſtributa, ne ipſos quidem ea in re excelluiſ-
ſe dicemus. Nec illud Protagoræ tui tibi ſufficit, ſi vulgus vel ex parte aliqua ad virtu-
tem perduxerunt, verum niſi omnia quam rectiſſimè populus, & quaſi vir vnus admi-
niſtrauit, id iam Præfectis imputas. Num ergo mirum erit, ſi nec illi, cum multa bona
docuiſſent Athenienſes, ac noxas multas impediuiſſent, ſemper eos cohibere potue-
runt, neque morbos immortales curarunt, ſed à populi natura, ſiue potius communi
hominum ſunt victi, nec iniquitatem prorſus è ciuitate potuerunt extirpare, quemad-
modum cum agricolæ quotannis agri detrimenta exſcindunt, nec per totum ſemen
penetrant. Hoc modo ſi & illos, cum ciuitatem purgare vellent, neceſſarium iniuſtitiæ
atque ingrati animi ſemen effugit, & remanſit, nec ipſis optemperarunt omnia, quin
etiam per ſe populus nonnulla ſtatueret, cur hæc improbitatem viris afferant, aut ipſis
imputentur aliena? Quaſi quis exorta ſeditione, & his meliori parti præpoſitis, tum
aliorum in hos peccata his ipſis tribueret. Quomodo autem ſit æquum, qui nec ea fe-
cerint, & inſuper prohibere voluerint. Quod ſi nec eos, quorum eſt fama læſa, ijſ-
dem putabit anſis vti debere, idque non ad maledicendum viciſſim, ſed vt ſe per alios
abſoluant, quomodo eum probabit, qui prior, nulla coactus neceſſitate maledixit, vt
illos peiores videri curaret, dextrum quid putare iuſſit. Enimuero neſciebas te his *Prouerbia.*
prouerbijs teneri, *ignem verberare lapidẽ coquere, ſaxa ſeminare.* Quod enim illi ex ad-
monitionibus tuis ac ſermonibus lucrati ſunt: quam rem vel diuinam vel humanam poſt
eum diem, quo tibi aures præbuerat Dionyſius, vel Dio, rectius adminiſtrarunt! Tan-
to noſtros nos, o Plato, quam tu tuos, meliores effecimus. Quod ſi horum indolem
dices meliorem fuiſſe, hac quoque in re noſtram declaras prudentiam, qui ſpem in his
aliquam poſuerimus, cum tu toto erraueris cælo, quando cum illis vtiliter te diſputa-
702 turum credidiſti. Deinde ſicut ea in quibus alios vicerunt, indoli tribuis, ſic etiam ſi
quid tibi ſatis temere videntur egiſſe, hoc eidem indoli imputa, neque cum quæ nobis
imperantibus geſſerunt, ea noſtro conſilio detrahis, quæ per ſe in nos peccarunt, ea no-
ſtro conſilio detrahis, quæ per ſe in nos peccarunt, ea noſtrę iniquitati adſcribe. Vt enim
illarum rerum nos quoque auctores fuimus, ita horum nequaquam.

Et Pollis iterum Platonem reducebat, ac Dionyſium vel abſentem reuerebatur,
& eius mandata in animo conſeruabat, te quem videbat & alloquebatur, nihili facie-
bat: ſic vt admirabirabilis tua perſuadendi vis imperio Dionyſij cederet, & illi Pollis

Digitized by Google

ARISTIDES

quamuis talia præceperat, operam ſuam nauabat, tibi nullam, etſi Spartanus erat, & in
ea nutritus Rep. cui tu ſecundas vel primas potius tribuis, itaque fruſtra videbaris vr-
bem Spartanam tot illis laudibus exornaſſe. Quocirca Laconicæ quondam claſſis præ-
fectus, tantum in dignitatem tuam peccauit, quantum nec Perſarum quiſquam, nec
Scytharum, qui vocem tuam prorſus intelligere non poterant. Atqui ſiquidem vole-
bas eum [nauarchum Peloponneſiorum Pollin] melius aliquid in te, quam Dionyſium,
conſulere, nec ille te attendebat, verum abſentis, & qui turpiſſima præceperat, totus
erat, multum à tyranno vincebaris, nec iure cuiquam potes obijcere, ſi quid minus ali-
cui perſuadere potuit: ſin tu quidem fortunam præſentem æquo ferebas animo, ille ve-
ro ſilentium tuum non reuerebatur, nec ſermone quouis potentius ad conueniens
conſilium de te capiendum iudicabat, quomodo ius tuum conſequebaris, aut ingenij
tui, quem meritus eras, fructum capiebas? At non ideo tu peior, ſi Pollis ac Dionyſi-
us delirarunt: neque nos, bone vir, ſi quis erga nos, Athenienſis improbus exſtitit.
Et, vendente Pollide, Græcorum quidem nullus te ſacrum caput redemit (vſque eo
cuncti tua tenebantur eloquentia) verum Afer quidam, Anniceris nomine, quem ne-
mo, niſi tua calamitate fuiſſet abuſus. Nunc vero non Platonem, ſed famam & celebri-
tatem ſibi comparauit. Ne forte putes nos rationes tuas ignorare, aut falſas credere,
cum negas virum meliorem à peiore poſſe iniuria affici vel lædi. Quæ cum ſciamus, &
verè dici teſtemur, ille tamen magnus amator tuus, nihil petulantiæ nec contumeliæ re-
liquum fecit, & quamuis tu nullam patereris iniuriam, ille nihilominus ea potius qui-
bus iniuriam, quã in quibus honorem tibi deferre ſe putaret, faciebat. Quocirca noli,
admirande Plato, vtrumque transfigere, idque alterum amicum, hoſtem alterum; verũ
teipſum & hos pete, quos potius debebas pro amicis habere. Alioqui non tam quid ac- 703
cuſes, quam quid prius excuſes videndum tibi fuerit, ſiquidem tua quoque tanta ſunt.
Sin ipſum per ſe conſiderandum eſt conſilium, nec tuum culpari iure poteſt, nec etiam
eadem de cauſa noſtrum, quo accedit vt voti compotes facti ſimus, & hæc tum tuis ſtu-
dijs, tum noſtris offenſis ſint maiora. Quare cum tu nos [vt alter Agamemnon expro-
brans genus tanquam ſpurium] redarguere ſtudes, teipſum quoque refellis: nos, dum
nobis ſuppetias ferimus, tuam quoque rem agimus. Quinimo tua defenſio nobis quo-
que conuenit, verum tibi non tot, quot nobis ſunt adiumenta. Itaque vt nobis quis
parcat, incertum ſit an & tibi; ſin te condemnet, nobis fortaſſe veniam dabit. Quod ſi
nec nobis parcat, nihil erit tibi ſperandum: vſque eo victoria noſtra cedit in tuum com-
modum *Quapropter etiam tua require, non mea.*

* *Quendam)* *Agamemnonem Aiace Sophocles.*

Inquit ad * quendam Teucer, nec omnia conare ſtudioſè ſcrutari, neque cum tria ſint
conſideranda, animus, facta, fortunæ, duobus omiſſis, arripe tertium, cuius item pars
maxima nobiſcum facit. Etenim ſi his initio relictis, pro Græcia nos deuouere debuiſſe-
mus, non eramus recuſaturi, neque Codro tantum ceſſuri: atque ad id tu, credo, adhor-
tatus eſſes. Age vero vtrum hoc maluiſſes, vt nihil à nobis geſtum vnquam fuiſſet, nec
in nos ciuium quiſquam peccaſſet (itaque tam in nos, quam in illos, erant alij peccatu-
ri) an vt hæc quoque, ſi fuerat opus, quo fierent illa, contigiſſent. Hæc, arbitror, mal-
les. Ergo cum vtrumque te, quam neutrum, malle dicis, cum omnia quæ requireban-
tur, in adminiſtrationem noſtram incidiſſe confitetis, tum plura vrbi, de quibus glo-
rietur, quam ob quæ reprehendatur, ſuppetere. Quin ergo laudas potius quam vitupe-
ras. Denique cur ab ijs rationes repetimus ſolis, qui ſoli rerum auctores non fuerunt.
Nam nec primos reprehendimus aurigas, ſi quis eoſdem equos alius deteriores reddi-
derit. Verum & aurigæ equorumque domitores, magiſtri fiunt pluris, cum alij eandem
poteſtatem nacti, non eodem modo ſe gerunt, idque eodem tempore. Age vero, quæ
viris his acciderint, etiam percurramus.

Quattuor-Virũ casus in Atheniensium Rep. Ostracismi lex.

Neque enim omnes eodem modo populus
condemnauit, neque id illi communi decreto ſunt paſſi, neque etiam prorſus omnes.
Verum Themiſtocles quidem & Cimon Oſtraciſmo ſunt expulſi. Id autem nõ erat odij,
nec quia alienus erat ab illis plebis animus, ſed legem hac de re conſcriptam habebant,
quæ vt olim ſe habuit, (id enim omittam, niſi quis eam valde voluerit laudare) illorum 704
tamen delictum non carebat excuſatione, cum haberet aliquem decorem, quandoqui-
dem ex lege proficiſcebatur. Lex autem ſic erat, vt eos *qui cæteris antecellerent in annos
decem ablegarent.* Nec aliud deerat crimen, neque quaſi conuicta res eſſet ira. Indi-
gnum ſit ergo, ſi eos, quos nec ipſi poterant qui eiecerunt reprehendere, nos iſtorum
cauſa

cauſa reprehendamus? vt qui certi nihil ſciamus, ſed rumorem quemdam, cumque obſcurum accuſemus. Sed vt hoc rcdeam, quod ad gloriam comprimendam hoc exſilij genus introduxerunt, ea res, quantum ab adulatione fuerint hi remoti, indicat clariſſimè. Quocirca ne nimis elati fierent, hac ſola de cauſa illos ablegarunt. Itaque non contra ipſos hoc dixiſti, ſed inſciens pro ipſis. Egregiè tu quidem potes, quæ dicuntur obſeruare, & alios refellere. Nam cum calamitates eas, in quas tempore Piſiſtridarum incurrerant, conſideraſſent, videntur neminem voluiſſe cæteris præferti, ſed omnes æqua vigere poteſtate. Rectè ne igitur Cimonem atque Themiſtoclem eiecerunt? Equidem non dico, non tamen prorſus impudenter, ſed vt & ipſi defenſionem haberent, & illi non inhoneſtam paterentur iniuriam. Pericli vero donec in pace vigebat ciuitas, nullum nec magnum nec paruum crimen eſt impoſitum, verum Deorum inſtar colebatur, & quamuis prius etiam Athenienſes non paucos contra fœdifragos in prœlium eduxerat, non tamen inculpatus modo, ſed & facile primus fuerat. Poſtquam vero ſimul & agro carere cogebatur, & peſtis cuncta vaſtans incumbebat, nec erat malorum vlla requies, tum demum calamitatibus ſuccumbentes in illum ſunt exacerbati. Atque heic mihi aurigarum exemplum recordare, nec enim pennis potius quam curribus tuis capieris. Sed non potuit Neſtoris equus parere vulneratus, non illo tantum ſed & reliquis equis hoc caſu turbatis. Quid? quod nec frænum in hoc tumultu facile poterat demere, verum tanquam in æneo vehiculo ſtabat manens, niſi quod commouere ſe poterat. Domi male habebant [pro infeliciter.] *Pericles.*

705 Aurigam excuſſerunt. Quemadmodum excuſſerant, ab eo tam probe fuerant olim gubernati, vt & factum ſuum cognouerint, & ſententiam mutarint, cumque denuo ſe regere, & quocunque vellent ducere iuſſerint. Quin ſi & prioribus annis multis gratioſus fuit, & poſt condemnationem rurſum maximus euaſit, nimirum ex vtroq; tam principio quam fine, admirandus extitit. Nec enim offenſa res priores obſcurauit, verum honor poſt delatus omnem deleuit calamitatem. Non enim medium tempus vtrique præſtat, verum ſimul vtrumque medio. Nam ſiue priora ſecteris, in honore primum fuit, ſiue poſteriora, in condemnatione non perſeuerabant, ſed rurſus vt potiorem attendebant. Neque vero duo dumtaxat vni opponuntur, verum ne ſingulorum quidem temporum ſpatium eſt vllo modo æquale. Quinimo nec omnes eum iudices condemnaſſe cenſendi ſunt, ſed aliqui etiam Pericli rectè ſuffragati ſunt. Hos igitur meliores atque optimos reddiderat. Quid ad hæc, Græcorum optime, dicemus? vtrum rectè illos hęc in te commiſiſſe, an te illorum eſſe inſaniæ reum? Equidem neutrum dixerim. Verumtamen poſſet aliquis tuis verbis reſpondens, bifariam contra te & Socratem hoc torquere, quaſi rectè quodammodo vobis, quamuis iniuſtiſſimè hæc acciderint, quandoquidem tales diſcipulos protuliſtis. Quare ſi aſſeclarum peccata præſidum culpam continet, teipſum & ſodalem potius, aut ſaltem non minus, quam Periclem & quos volebas, accuſaſti. Sin vos eſtis inſontes, eodem quoque illi modo debent eſſe, ſiquidem æqualitatis meminiſti, nec Geometriam ſponte transgrederis.

Ergo quem ipſe à crimine abſoluiſſes, eum criminis eiusdem accuſas? Quid autem abſurdius quam alteri dicenti non credere, ipſum accuſare? propter quæ dicentem peiorem fores habiturus, propter ea Periclem velle improbum videri? Et cum eos, qui illum condemnarunt, improbes, nos ad ſimilem condemnationem hortari, quaſi rei alicuius præclaræ, & nō eius, quæ nec illos docuerit, participes futuri ſimus. Illi vero ſuam condemnationē ipſi non excuſarunt, ſed rurſum tanquā probum & iuſtum in oculis tulerunt: nos eum, cui nullum poſſumus aliud crimen imponere, propter condemnationem contemnemus? Et eorundem hominum peccatis nitemur, recte facta non attendemus? Cum pręſertim illorum peccata fateamur, aut potius accuſemus. Quam
706 id, obſecro, rationis habet ſpeciem? Equidem non intelligo. At Plato cladem pro iniuria ſugillat, cum fortunam decreti loco conſiderans, tum aliorum delicta his imponens. Si vero equis calcitrantibus eos qui condemnati ſunt confert, aliquid ſe contra illos grauius arbitratur dicere. Quod ſi condemnantes cum * Dijs duodecim conferre poſſent, à vituperandis reis, credo, abſtinuiſſet. Cæterum ſi viros vtroque modo volet Plato reprehendere, quaſi acutum quiddam arripuerit, quid vetat, quo minus aliquis par pari reddens, vtroque rurſum modo ſic diſſoluat? Si eos rectè & iuſtè condemnarunt Athenienſes, non erant ab illis corrupti. nam cum rectè agebant, non eos illi corru-

* *Dij maiores duodecim: quos apud Apuleium Ennius ſic recenſet:* Iuno, Veſta, Minerua, Ceres Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Demoſthenem opponere, eosq; Athen[illegible]ſibus vicinos & finitimos, & caduceo pariter ac ferro vtentes, & pleraque furtim auf[illegible]ntes. ARISTIDES.

Philippus proditione multa valuit, velu. bonum aduentitium addacens, & de Pericle eos monuit & aliis. SCHOL.

Sed quod volebam dicere, vter erit humanior, & in dicendo dexterior hoc loco cenſendus, is qui nullo eogente neceſſitate male de viris loqui ſtuduit, an qui nec alterius ſtimulis eſt excitatus, neque vt ſeipſum laudaret, alios vituperare voluit. Mane obſecro. poteſt ne quiſquam ſibi ipſe magis contrarius deprehendi? qui tum quos adulatores eſſe contenderat, negat adulatoria vſos fuiſſe, tum ea de quibus eos abſoluerat, reprehendit. Itaq; quibus eos argumentis eonabatur conuincere, ijsdem coactus eſt abſoluere: Quibus autem abſoluit quos adulationis inſimulatat, ijs Rhetoricam vult adulationem eſſe conuincere. Quinimo, vt ad firmiſſima veniamus, ſi eos adulatores quodam modo per crimina fuerat effecturus, atq; ita ſermonē abſolututus, quamuis etiā ficta protuliſſet crimina, aliquid tamen dixiſſe viſus fuiſſet: cum autē omnibus quæcumque putaret contra eos dici poſſe prolatis, poſtea velut iudex, qui alterū audiuit loquentem, eos abſoluit, quis eſt vſus verborū, aut quomodo omnia ſint pariter & fruſtra dicta?

Heic autem quid ait? *Etenim præfectus vrbis nunquam quiſquam iniuſtè pereat per eam Remp. cui præ[illegible]us eſt.* Quomodo, per deos immortales, hæc eiusdem dicamus eſſe ſententiæ, aut ea[illegible]m ſpectare, vt ſimul & quis iuſtitiam tueatur, neceſſe habeat per eam Remp. cui præfectus eſt, perire. & ſi pereat, nunquam id iniuſtè ab ea cui præeſt Rep. patiatur. Quæ eſt in his verbis ſimilitudo? quæ conſenſio?

709 Verum & illud conſidero, ſi Rhetorica ſit adulatio, omnes hanc adulationem exercuiſſe, quandoquidem oratores erant. Cur igitur hos abſoluit, vel quandam dixit eſſe veram Rhetoricam? Sin bona res eſt, & expetenda Rhetorica, nimirum hi optimarum rerum curam geſſerunt. Cur igitur vel hos optime dixiſſe negat, vel Rhetoricam vocat adulationem? Quod ſi duplex eſt Rhetoricæ genus, quorum alterum ſit adulatio, turpisque concio, alterum iuſtitiæ cura, alterutrum in his manifeſte cerni oportet. *Rhetorica duplex Platoni.* Cur igitur aufers vtrumque? Sin vtrumque rectè aufers, tertia quædam præter vtramq; erit Rhetoricę ſpecies. Itaque non iam duplex erit Rhetorica, neque tamen Plato quæ eſſet tertia oſtendit.

Quod ſi ad gratiam ſunt & voluptatem omnino conficta, & ex adulatoribus vnum ſe facit, dum iucunda pro veris refert, nulla præſertim neceſſitate impulſus, ſin iuſtè ſunt & verè dicta, quæ requiritur maior criminum ſolutio, aut quis commodior ipſo Platone teſtis, qui heic quidem eos continuo abſoluat, alibi vero prorſus laudet etiam, & Steſichori Palinodiam imitetur. Atqui eum neget eſſe Græcorum optimum, is quidem peſſimus ſit & Græcorum & barbarorum. Veruntamen nonnihil etiam ingenio vtitur, quemadmodum poteſtate reges, ſicut & in ipſa dictione facit aliquando, dum libertatem vſurpat loquendi, atque etiam in argumentis ipſis:

Fingit hic & inducit mortuos, quaſi præſentes ac diſſerentes.

Nec Euripidis Iambicum illud eſſe dicemus: *Euripides.*

Sapientium commercio princeps ſapit.

quamuis id ſapientum quidam dixerit, cum ſit ex Aiace Sophoclis: qui Locrus inſcribitur, ſumptum. Sed hæc licentiæ dialogorum & conſuetudini tribuuntur. Etenim cum ſint omnes figmenta, & quocunque quis velit modo poſſit nectere, fit vt nec ipſa verba ſint admodum veritati conſona. Simul & libertatem videtur atque magnificentiam nonnihil ſectari, nec ad exactam rationem referre cuncta; verum, quod iam dixi, ingenio concedit. Et hæc nos ita temere recipiemus? non igitur eum cognoſcere videbimur.

ἀμέλει ſæpe ponit Ariſtides quaſi redundans. SCHOL.

Nemo certè, qui ſolam admiretur Academiam, reliquam Atticam hoſtilem & inimicam habeat, Athenienſes amare dicatur: neque cum reliquos omnes ridendos propoſuerimus, tum fore ſperandum eſt, vt Platonem quisquā admiretur. Id enim nō in 710 honorem Platonis, ſed aliorum potius omnium ignominiam, atque adeo Platonis ipſius cederet. Nam cum putamus eum non poſſe, ſi quis alius probus habeatur, pluris

fieri,tale quiddam efficimus. Neque conuenit contractum cum alijs odium,fidei apud
alios occaſionem fore credere. Nam ſi Platoni non maledicendo debitam viris
laudem tribuimus, nemini credo facimus iniuriam. Hæc enim politica ſunt, hu-
mana, ac dijs ab omni æuo placita. Verum ſi res eſt improba tragœdia, atque im-
proborum hominum ſcriptum, quis te dicat eſſe tragicum? Quod enim prorſus eſt
turpe, id nullo modo poteſt honeſtum fieri. Deinde negas quemquam debere impro-
bos imitari, vel ad exemplum deterius ſe componere; nec ipſe hoc vbique præſtas, ve-
rum imitaris Sophiſtas, ſycophantas, Thraſymachum, quem plane impudentem fu-
iſſe aiunt, quia nunquam erubuit, *a* ianitores, pueros, cunctos homines. Sed vt ar-
bitror Græcum illud, facile, gratioſum, varium, ac diuinum, quod ad hæc omnia te du-
cit, ingenium, fateri te cogit, horum quoque ſingula ſuum habere vſum cum tempore
& gratia coniunctum. Atque hos omnes *b* voluptati ſtudere affirmas. Vtrum te igi-
tur minus, an plus, quam deceat, ponere dicemus. Etenim voluptati quoque poëtas
ſtudere creditur. Quapropter cum id, quod *c* adijciendum erat, aufers, minus, quam
decet, dicis. Cum autem ex eo adulationem illis imponebas, plus profecto quam re-
quirebatur tua continebat oratio. Poteras enim, vir præclare, ſimul & iuuenes ad iu-
ſtitiam cohortari, & ſenioribus ſuum tribuere. Etenim vt laudari non potuiſſent, ſilen-
tio tamen poterant prætetiri, neque fueras ob eam rem *d* rationum non relatarum ac-
cuſandus. Sed non hoc aliquem ad indignationem commoueat maximè, quod Plato
Græcorum facile princeps, & qui merito plurimum ſibi tribuat, magnitudine qua-
dam & ingenij libertate quoſdam accuſare voluit; ſed & quod nonnulli nullius pretij
homines, hac occaſione ſumta, rem in conſuetudinem trahunt, atque etiam de Demo-
ſthene, quem ego *e* Mercurij cuiuſdam eloquentis loco in terras arbitror deſcendiſſe,
nihil non audent effutire. Quis vero vinos hos ferat, qui ſæpius ſolœciſmum commit-
tunt quam loquuntur, alios contemnunt, quantum erant ipſi contemnendi, in cæte-
ros anquirunt, in ſe nunquam; virtutem extollunt, non exercent; vagi obambulant; *vi-
ta ſimulacra carentum*, Heſiodi fuci, Archilochi ſimiæ, duabus formis pro tribus vac-
cę tragicæ præditi. Qui cum ſe Ioui negent cedere, pecunia tantopere vincuntur, & 718
alijs conuitiantur, non quod res ipſas condemnatint, ſed quia cum patia facere non
poſſint, inuident. Quod ſi quis ipſis de continentia diſputantibus oppoſitus *f* placen-
tas oſtendat & monilia, linguam demittunt, vt enſem *g* Menelaus. Nam ſi Helenam
videant ipſam, Helenam autem! ſi vel ancillam qualem finxit Menander Phrygiam, So-
phoclis Satyros reuera pro ludicro eurant haberi. Qui priuationem *h* vocant com-
munionem: Inuidiam autem philoſophiam, & inopiam pecuniæ contemptum. Cum
autem humanitatem profiteantur, neminem iunerunt vnquam, & qui voluit ipſis vti,
eos infeſtant. Et alios quidem vix occurrentes aſpiciunt, diuitum autem gratia ad fines
regionis excurrunt, quemadmodum Phryges propter oleas. Etenim hi ſunt, qui im-
pudentiam & offenſam putant eſſe libertatem, humanitatem in accipiendo ponunt.
Quid? quod ad eam ſapientiam peruenerunt, vt pecuniam non exigant, quod autem
pecuniam valet, accipere norint, in ſententia perſenerent, ſin turgidior ſit effectus ſac-
culus Gorgonem ceperit Perſeus. Non alieni ab impiorum Palæſtinorum moribus.
Nam & illi hoc habent impietatis ſignum, quod Deos eſſe non putent, atque hi à Græ-
cis, atque adeo bonis omnibus quodammodo diſſentiunt, in reliquis quidem rebus
vmbra ſua magis muti: Cum autem aliquis criminandus & calumniandus eſt, vix æri
Dodonæo, verum culicibus potius in tenebris *i* perſtrepentibus conferendi, ad rem ma-
ximè neceſſariam peragendam maxime inutiles, ad ædes perforandas, & perturbandos
atque inter ſe committendos domeſticos, omnemque adminiſtrationem ſibi arrogan-
dam, omnium aptiſſimi. Sed in latibula ſubmerſi, miranda quædam comminiſcuntur,
ad vmbram neſcio quam verba eructantes, inquit Sophocles, Anthericum metentes,
funiculum in arena nectentes, telam neſcio quam retexentes. Quantum enim in ſapi-
entia proficiunt, tantundem *k* amittunt, magnopere ſibi placentes, cum Rhetoricæ ma-
ledixerint, quaſi non etiam famuli ſæpe, ac præſertim maſtigiæ, dominos intra dentes ex-
ecrentur. Quin etiam *l* Satyrus quidam Scenicus olim eſt Herculi imprecatus, ad cuius
aduentum confeſtim ſuccubuit. Nec immerito videntur mihi cunctis maledicere,
quandoquidem hac re plurimum valent, qui vt nullius hominis mentionem faciant, ma-
le tamen dicunt omnia, ita quod habent in medium conferunt.

Atque

SCHOL.

a Audaces ad oſtia ponimus, vt fideles cuſtodes.

b Rhetores an voluptati ſtudeant

c Oportebat enim adijcere, vt optimū ſectantibus

d Nomen cauſa.

e Mercurius alter prouerbij ſpecie ſup. Photius. Demoſthenis laus.

Philoſophi vitioſi

Hom. Iliad. Ψ.

f Vtrumque ſpecies placentæ.

g apud Eurip. Andromach.

h hoc reprehendendo Platonem dicit.

Iudæi notantur ab ethnico Ariſtide.

i βομβοῦσαις.

In Aiace.

k Per malā ipſorum ſententiam.

l Satyrus quidā, non enim genitū dicit Bacchi.

Atque etiam pulcherrimum Philoſophiæ nomen ſibi tribuunt, quaſi locum in
712 theatro præoccupaſſent. Atque equidem, & Platoni debitum honorem tribui, & viro-
rum dignitati opem tuli non ignauiter. Quod ſi quis hæc refutare poteſt, ſi id eadem
ſeruata mihi beneuolentia, qua Platonem ego ſum proſecutus, fecerit, eum ego nunc,
& in poſterum, amicum, non hoſtem iudicabo.

Qui vendit farcimina, is eſt vendens quæ propriè lucanicæ dicuntur.

EXCERPTA E VITA PYTHAGORAE. CCLIX.

LEGIMVS & vitam Pythagoræ. Excepit, inquit, docendi munere Pythagoram Plato nonus ſucceſſor, Archytæ ſenioris diſcipulus, decimus Ariſtoteles. Pythagoræ autem diſcipuli, qui contemplationi dediti erant, Sebaſtici [id eſt pij] vocati ſunt, qui circa humana verſarentur Politici, qui Matheſin, Geometriam, Aſtronomiam amarent, Mathematici, qui familiares ei eſſent, Pythagorici, horúmque diſcipuli Pythagorei: quique aliter extrinſecus eum imitarentur, Pythagoriſtæ. Omnes hi animalibus abſtinentes, certo tempore è victimis ſolis guſtabant.

Pythagorici, & Pythagorei.

Centum & quatuor vixiſſe annis fertur Pythagoras, & Mneſarchus etiamnum iuuenis vnus filiorum obijſſe, ſucceſſit huic Telanges, Saraq; & Myia illius filiæ, ipſaq; Theano, non diſcipula modo, verum & filia fuiſſe memoratur.

Pythagoræ ætas.

Differunt, vt aiunt Pythagorei, vnitas, & vnum, vnitas quidem in rebus quæ ſub intellectum cadunt, ab ijs collocatur: vnum vero in ipſis numeris, & eodem modo duo in numeratis dualitatem infinitam perhibent.

Dogmata Pythagoreorum.

Vnitas quidem ſecundum æqualitatem & medium ſumitur: dualitas autem ſecundum exſuperantiam, & id quod minus eſt. Itaq; medium & modus non poſſunt plus aut minus fieri, ſed exceſſus, & defectus, cum in infinitum procedant, atque ideo aſſeruerunt dualitatē infinitam. Et licet omnia è monade & dualitate in numeros referant, omniaq; quæ exſtant numerū appellent, decimo tamen numerus completur. Decimus vero fit à quatuor nobis ordine numerantibus numeris. Idcirco omnem numerum Quaternarium appellant.

Tribus quoq; aſſerebant modis ſeipſo hominem meliorem fieri: primo cum Dijs colloquendo. Accedentem enim ad eos tunc potiſſimū ab omni ſe maleficio abſtinere neceſſe eſt, & quoad eius fieri poteſt, Deo aſſimilari. Deinde bene de alijs merendo: Dei enim hoc propriū eſt, in eoq; Deum imitatur. Tertio deniq; moriendo. Si enim animus, qui in vita ipſa eſt vitæ cauſa, paululū à corpore ſeparatus, ſeipſo redditur melior, ſiquidē
713 in ſomnis per inſomnia, & in ecſtaſibus morborū, diuinator fit, multo ſane tunc præſtantior ſeipſo fit, cum iam poſtremo è corpore migrauit. Apud eoſdem exordium rerum omnium eſt vnitas, deinde punctū initium lineæ, linea ſuperficiei, & ſuperficies triplicis in quantitate dimenſionis, vel, vt vocant, corporis. Verum ante punctū cognoſcimus Monadē. Quare corporū initium eſt vnitas, ſicut omnia corpora è monade cōponuntur.

Adhæc, propter transmigrationem animarum, quam ſtulto ſane conſilio verā putant, ab animatis abſtinent: deinde quia ingenium grauant, ob nimium nutrimentum, & digeſtionē. Quin & fabas non edunt, nimium ſecundum eos inflationi obnoxias, & nimis alentes, alijſque de cauſis, quæ fabarum eſum prohibeant.

Ab animatis cur abſtineant. Vide Porphyriū & A. gellium lib. 4 ca. 11
Fabis cur interdictū. Agell. ibid.

Plurima Pythagoras prædixiſſe ferunt, & omnia accidiſſe.

Platonem à Pythagoreis in Italia Speculariuam & Phyſicam aiunt, & à Socrate Ethicam didiciſſe: apud Zenonem vero, & Parmenidem Eleatas fundamenta Logices ieciſſe, qui omnes è Pythagoræ ſchola profecti ſunt.

Plato.

Iuxta Pythagoræ, Platonis, & Ariſtotelis opinionem, duodecim coloribus oculus iudicat, de albo, & nigro, & de cæteris interiectis, flauo, fuſco, pallido, rubro, ceruleo, purpureo, rutilo, & luteo. De acuta & graui voce iudicium fert auris. Odoratus bonos & malos ſentit odores, & alios, putridos, humidos, liquidos, vaporatos. Guſtui dulcia ſapiunt & amara, & alia quinque media. In vniuerſum autē ſeptem ſunt ſapores, dulcis, amarus, aſper, acidus, mollis, ſalſus, auſterus. Plurimorum cenſor eſt tactus. Tangit enim grauia, & leuia, & quæ inter hæc ſunt: calida item & frigida, & quæ interiacent: dura & mollia, & horum media: ſicca, & humida, & quæ interſunt. Reliqui quidem quatuor

Colores XII.
Sapores.

ſenſus in ſolo capite ſtationem habent, & propria occupant organa. Sed per caput, & totum corpus habitat tactus, alijſque ſenſibus communis eſt: in manibus autem præſertim vis illius emicat.

Orbes cœleſtes. Aſſerunt inſuper duodecim orbes in cœlo eſſe, & primum quidem & remotiſſimum firmamentum, vbi & ſummus Deus, cæteriq; intelligentia præditi Dij, vt vocat Ariſtoteles, aut ſecundum Platonem Ideæ. Deinde ſeptem Planetæ ſequuntur, Saturni, Iouis, Martis, Veneris, Mercurij, Solis & Lunæ, poſt planetas ignis, mox aër, quem ſe-
quitur aqua, omnibus vltima ſubeſt tellus. Duodecim orbium firmamentum cauſa eſt 714
prima: & quanto quodq; illi vicinius, tanto etiam firmius & melius eſſe aiunt, & quæ longius abſunt, non ita firma ſunt, & vſque ad Lunam hic ordo ſeruatur, infra Lunam minime. Neceſſario vero omnia mala terra ſuſtinet, quandoquidem inſtar fundi totum mundum ſuſtinet, & receptaculum neceſſarium eſt eorum, quæ in imo ſubſiſtunt. Et has omnes partes Prouidentia, firmaq; ordinatione, & diuina quadam neceſſitate Deo propria, aiunt gubernari. Sed quæ infra Lunam, quatuor cauſis: Deo, Fato, noſtro conſilio, & fortuna. Verbi gratia. Nauem ipſam conſcendere, & non, in noſtra eſt poteſtate: tempore ſereno procellas & tempeſtatem ſubito oriri, Fortunæ eſt: nauem merſam præter ſpem conſeruari, diuina fit prouidentia. Multis autem, & diuerſis modis accidit Fatum, & ſic differt à Fortuna: quoniam ſerie quadam ordinatè, & conſequenter fit, cum Fortuna ſuapte fiat, & prout contingit. Vt, è puero iuueneſcere, & ad reliquas vſque ætates commodè aſcendere, vno Fati modo accidit.

Zodiacus obliquus circulus. Zodiacus, vt placuit Ariſtoteli diligenter inueſtiganti, propter generationem eorum, quæ in terra ad Vniuerſi complementũ gignuntur, oblique mouetur. Nam æquali ſi diſtantia verteretur, vnum ſemper anni idemq; tempus eſſet, vel æſtatis, vel hiemis, aut cuiusuis alterius. Nunc vero quoniam Sol, alijq; planetæ, è ſigno in aliud ſignum egrediuntur, quatuor in anno tempeſtates ſunt, quo fit, vt propter hanc in alia ſigna mutationem, & fructus proueniant, aliæque animalium generationes oriantur.

Sol quidem, vt priuatim ipſe & vere vt puto, ſenſit, centies magnitudine terram
Solis magnitudo. excedit, quamuis alij tantum tricies aſſerant.

Sunt qui magnum annum Saturni ambitum eſſe doceant: quia cæteri ſex errantes
Magnus annus. Planetarum curſus. breuiori tempore curſum ſuum conficiant. Saturnus enim triginta annis, Iuppiter duodecim, duobus Mars, Sol vno, vt & Mercurius, & Venus, circulum abſoluit. At Luna, quia infima, & minimum ſortita orbem, vno menſe.

Primus Pythagoras cœlum eſſe * mundum dixit, quia perfectum eſt, omnibusque
** κόσμον.* animantibus ac ſignis pulcris decoratur.

Plato, & Ariſtoteles vno conſenſu immortalem dicunt animum, quamuis alij altam
Animus immortalis. mentem Ariſtotelis non intelligentes, mortalem eſſe animam eum dicere exiſtiment.

Dicitur homo μικρόκοσμος (id eſt mundi compendium) non quia quatuor, vt re-
Homo paruus mundus. liqua animalia etiam minima, conſtet elementis, verum quia omnes mundi virtutes 715
continet. Nam ſunt in mundo Dij, quatuor elementa, bruta, plantæ. Has omnes potentias poſſidet homo, habet Rationem pro diuina virtute, habet pro natura Elementorum mouendi vim, creſcendi, ſuique ſimilem productricem: ſingulis his inferior eſt.
Simile. Ac quemadmodum pentathlus omnes habens virtutes, in ſingulis tamen minor eſt eo, qui vnum aliquod certamen callet, ita & Homo omnes habens virtutes, in ſingulis ſigillatim ſuperatur. Minorem enim rationis vſum habemus, quam ipſi Dij, & minus de Elementis, quam ipſa Elementa. Cupiditas & Iracundia noſtra minor quam brutorum: à plantis nutriendi, & accreſcendi qualitate vincimur. Quare vt è varijs compoſiti rebus, vitam quæ ægrè traducatur, habemus. Alia enim omnia ab vna tantum natura reguntur, nos vero homines varijs qualitatibus diſtrahimur: vt, nunc à Deo trahimur ad meliora, nunc vincente vi animali ad deteriora; ſic & in cæteris potentijs. Si quis igitur coluerit, quod in nobis ipſis diuinum eſt, inſtar aurigæ vigilis ac periti, poterit ſingulis virtutibus, permiſtione, inquam, Elementorum, Ira, Cupiditate, habituque rationis experte, quoad par eſt vti.

Noſſe ſeipſum. Difficillimum eſt ſeipſum noſſe, quamuis facile videatur: quod Pythij Apollinis eſſe dicunt, licet ad Chilonem vnum è ſeptem Sapientibus referant. Nos autẽ hortatur, vt quiſq;, quid poſſit, cognoſcat. Sed nihil eſt aliud *Noſſe ſe ipſum*, quam totius mundi naturam noſſe, quod ſine Philoſophia fieri non poteſt, quodq; Deus nos monet.

Cogni-

VITA PYTHAG.

Cognitionis octo ſunt organa: Senſus, imaginatio, ars, opinio, prudentia, ſcientia, ſapientia, mens. Artem, prudentiam, ſcientiam, mentem, communem cum Diis habemus. Senſum & imaginationem cum beſtiis. Nobis autem ſolummodo propria eſt opinio. Senſus eſt * fallax cognitio per corpus. Imaginatio motus quidam in animo. Ars eſt habitus cum ratione laborans: additur hoc: *cum ratione:* quia etiam aranea operatur: veruntamen ſine ratione. Prudentia eſt habitus, qui in rebus rectè peragendis cõtinetur. Scientia eſt habitus eorum quæ ſemper & ſimiliter eadem fuerunt. Sapientia plurimarum cauſſarum cognitio. Mens initium & fons eſt omnis boni.

Cognitionis inſtrumenta.

** Al. ἀψευδής, vera.*

Tres ſunt docilitatis partes: Sollertia, memoria, & ingenij vis. Memoria cuſtodit ea, quæ quondam quis didicit. Vis ingenij eſt intelligendi velocitas. Sollertia eſt ex iis, quæ quis didicit, ea inueſtigare, quæ non didicit.

Docilitatis triplex ratio: Ingenium, memoria, & induſtria.

716 Tria ſunt, quæ cœli nomine dicuntur. Primo firmamentum: ſecundo diſtantia illa, quæ eſt à firmamento vſque ad Lunam: tertio vniuerſus mundus, cœlum inquam & terra.

Cœlum.

Optima & peſſima nata ſunt, inquit, ad ſemper operandum, Deus ſcilicet & plantæ. Deus enim, & quæ illi proxima ſunt, mente, & ratione ſemper operatur, itemque germina: nam nocte & die nutriuntur. Non ſemper autem homo in opere, neque bruta animantia, ſed medio penè tempore dormiunt, & quieſcunt.

Græcos ait moribus barbaros ſemper ſuperaſſe, ob temperiem aëris quo viuunt: Scythas verò & Æthiopes, illos frigore ſcilicet vexatos, hos verò cute æſtu exuſtos, & ingentem intus calorem & humorem alentes, quia malè temperatum cœlum ſortiti ſunt, violentos & audaces ſemper extitiſſe. Sic viciſſim eos qui mediæ zonæ & montibus vicini ſunt, de temperie loci illius, cui ſubſunt, participare. Ideoque ait Plato, Græcos diſciplinas quas à Barbaris acceperint, eas melius proferre, & maximè Athenienſes. Quaptopter rei bellicæ & picturæ primi inuentores extitere, & omnis artis mechanicæ, & militaris, oratoriæ, & diſciplinarum. Non igitur, vt dixi, aduentitiæ Athenis ſunt ſcientiæ, ſed ibidem à natura inſitæ, idque ex aëre tenui & puro, vt non ſolùm terram attenuet, (quam ob cauſſam etiam ſterilis eſt Attica) ſed & ingenia hominum ſubtilia reddat. Inde contigit tenuem quidem aëra terræ nocere, ingeniis verò prodeſſe.

Græci & Barbari. De his vide Strabonem.

Athenienſes αὐτόχθονες.

Attica.

Eteſiæ venti ardentiſſimo æſtatis tempore flant, hac de cauſa: Sol iam ſublimis, & à locis meridionalibus ad ſeptentrionem conuerſus, ſoluit humida ad Boream, quæ ſoluta aërem, deinde ventos gignunt: è quorum numero & Eteſiæ ſunt, è ſpiritu ſcilicet, qui ex humidis ſolutis ad ſeptentrionem oritur. Ad oppoſitas verò plagas meridionales feruntur, eoque delata in altiſſimos Æthiopiæ montes decidunt. Cùm autem condenſati, & frequentes fuerint, pluuias creant, è quibus æſtiuo tempore Nilus auctus exundat, ex auſtralibus locis, & aridis profluens, idemque Ariſtoteles inueſtigando comperit. Ipſe enim ingenij præſtantia hoc deprehendit, cùm æquum putaſſet Alexandrum Macedonem ad ea loca mittere, vt oculis cauſſam incrementi Nili fluminis cognoſceret. Propterea aſſerit hoc non amplius dubium eſſe. Clarè enim patet è pluuiis augeri. Et ſanè mirum, quod in locis Æthiopiæ maximè ſiccis, vbi nunquam hiems eſt neque pluuia, tempore æſtatis denſiſſimi oriantur imbres.

Eteſiæ venti.

Nilus. Vide Theophylactum Simocattam de Vita Mauritij Imp. lib. 7. extremo, Herodotum, Melam & alios.

EX AGATHARCHIDE POLYHISTORE excerptæ hiſtoriæ, CCL.

INTERPRETE LAVRENTIO RHODOMANNO.

LECTI ſunt Agatharchidæ libri duo, primus & quintus de rubro mari, ceteriſque rebus fidem excedentibus ſumma capita comprehendentes.

Ex libro primo, De mari rubro.

717 CAPVT PRIMVM.

PTOLEMÆVM, qui poſt Lagi filium in Ægypto regnauit, primum inſtituiſſe elephantum atque eiuſmodi beluarum venationem: & quæ natura diſiunxit, ſub vnam quaſi ſtabulationem redegiſſe, affirmat.

Quomodo Ptolemæus primam elephantum venationem inſtituerit.

AGATHARCHIDES.[1]

Expendendum verò quid hoc loco dicat hiſtoricus. nam etiam ante Ptolemæorum ætatem, multi quoqne elephantibus cicuratis vſi leguntur: vt Porus Indorum rex, qui cum Alexandro bellnm geſſit, aliiq́ue non pauci. Forte Ptolemæus hic primus impenſè illi ſtudio incubuiſſe viſus eſt: ant primus ſucceſſorum Alexandri, vel aliorum Ægypti regum, ei operam dedit.

CAPVT SECVNDVM.

Quadruplex Etymologia rubri maris.

RVBRVM mare inde nomen trahere ait, non quòd eius ſinus quem Arabicum vo-
cant, montes, occaſum verſus, dum acres & ignei Solis radij eos feriunt, carbonis
reddant ſpeciem: ad ortum verò tumuli arenæ & glebæ inſigniter ruſi, ad multa oræ
I. illius maritimæ ſtadia effundantur. Hanc (inquit) ob cauſam mare illud rubrum non
vocatur. Nam cùm nanigatio illac ſit anguſta, dum vertices & tumuli vniuerſo vtrin-
que ſinui impendent, ſplendor ex vtraque continente in fretum incidens, mare terræ
aſſimile eſſe deuuntiaret, vt ſpecies illa in omnium oculos incurreret, etiamſi affectio
cunctis non foret explorata. Ideò cognomen hac de cauſa non adeptum eſſe anctor
teſtatur, licet multi ante ipſum ita ſint opinati. Hæc igitur prima eſt ratio, quamnis à
II. vero diſſentanea. Altera perinde ſe habet, Qnòd Sol illic exortus, non vt apud nos,
lucidos in fretum radios demittat, ſed eruori aſſimiles, vnde cruentam maris ſpeciem
efficiat intuentibus hæc affectio. Et hinc rubri appellationem exſiſtere. Tertius hinc
III. ſermo Argolicus eſt: auſu quidem magnus, ſed perſuaſu inanis. Nam qui Cliniam ſe-
ctantur hiſtorici, ex poëtarum licentia etiam ipſi ſecuritatem nacti, perhibent ex Argis
in Æthiopiam (quæ Cepheniæ tunc habebat nomen) Perſeum ad filiam Cephei libe-
randam profectum, & inde ad Perſas tranſgreſſum, nomen hoc à filiorum quopiam
cum Perſis commnnicaſſe: & procreato Erythra filio, nomen ab hoc mari indidiſſe.
IV. Hæc protrita & vulgaris eſt Argiuorum de rubro mari fabula. Quarta, & à vero non 718
ita aberrans ratio, (quam auctor ex Perſa quodam Boxo ſe didiciſſe affirmat, & lingua
& mente Græcos imitante, qui relicta patria Athenis vitam egerit) ex narratione Perſæ
hæc eſt. Erythras quidam fuit genere Perſa, filius Myozæi, qui animi præſentia & vi
opum præclaram ſibi exiſtimationem comparanit. Domusq́ne eius non procnl à mari,
contra inſulas deſertas (non qnidem hac tempeſtate, ſed qua Medi imperinm tenebant,
quando etiam Erythras noſcebatur.) Tempore autem hyberno ad Paſargadas com-
migrabat, & ſub ortum veris ad rem ſuam familiarem redibat, tum aliam ob vtilitatem,
tum vt aliqnam vitæ ſuæ voluptatem hac commutatione indulgeret. Atqui cùm in
armenta eius leones irruptione facta, nonnullas equarum agreſtium interemiſſent, re-
liquæ adhnc incolumes, conſternatione ex re viſa, ceu œſtro perculſæ, ad mare curſu
arrepto, magno in aquas impetu (aura tum fortè à terris adflabat) prolabuntur. Cumq́;
initio præter littus nataſſent, pauore non deſiſtente, à flatibus abreptæ, difficulter ad
inſnlæ aduerſæ oram emerſerunt, vnusq́ne ex armentariis, adoleſcens audacia præcel-
lens, dnm aliâs aliam armo prenſat, vnà tranſmiſit. Erythras igitur, equas non amplius
viſas inueſtigans, primus hominnm eius loci ratem conſtruit, magnitudine qnidem
mediocrem, ſed robore validiſſimam. Eaq́ue, venti ſecundi & commodi tenorem
nactus, in fretum deſcendit, & ſnbitò venti ope prouectus, reperit equas & paſtorem
ſimul. Inſulæ antem admiratione captus, & vrbem in portu accommodè fundauit, &
ex oppoſita continente rei domeſticæ inopia laborantes illuc habitatum tranſtulit.
Atqne inde etiam inſulas cæteras, cultoribus vacuas, habitatorum frequentia ad hu-
manitatis cultum traduxit. Tantum igitur gloriæ ex rebus geſtis, apnd vulgus ſibi
comparauit, vt mare illud, magnitudine infinitum, omnes ad noſtram vſque ætatem
Erythræum appellent.

Nominis igitur rationes diſtinctæ ita ſe habent. Nam longè alind eſt, ſi Erythræ mare dixeris, quàm ſi Erythrum (qnod Latini rubrum vertunt.) Hoc enim rubedinem aquæ, illud virum mari potitum, ſignificat. Verùm etymologia à colore falſa eſt. Mare enim rubri coloris non eſt. A Principe antem deducta, vera eſt, vt narratio Perſica fidem facit.

CAPVT TERTIVM.

Perſarum etymologia.

CÆTERVM nec à filiis aut nepotibus Perſei nomen referre Perſas (quod tamen complu-

complures alij confirmant) auctor contendit. Nec illos Pérſas, accentu in penultima, ſed Perſâs, vltima circumflexa ſe appellare, dicit.

De raris animantibus, & aliis.

Capvt Qvartvm.

Dvm verò narrationem de Perſeo per multa quoque alia exempla ad mendacium reſtringere ſtudet, adiungit etiam illa. Atqui ſi tragico ita more Perſeus expedi- *Fabulas de Perſeo multis exemplis conſimilibus abſurdas eſſe demonſtrauit.*
719 tionem fecit, larua indutus, & enſe falcato inſtructus, & quæ ſequuntur hiſtrioni & choro tranſigenda committens, etiam alia, quibus huic fabulæ contradici poteſt, abſurda (prout vulgi aſſenſu comprobata ſunt) notatis modò capitibus, quàm breuiſſimè percurremus. Centaurum videlicet fuiſſe, Geryonem, Cyclopem, Chryſen, Circen, Calypſo, Minotaurum, Scyllam, Chimæram, Pegaſum, Læſtrygonas, Cerberum, Glau-
2. cum marinum, Atlantem, Protea, Nereum, Nereides, Aloëi filios, qui ad IX orgyiarum longitudinem & IX cubitorum latitudinem excreuerunt.

Tum, Heſiodo auctore, genus extitiſſe primò aureum, deinde argenteum, poſt hæc æneum. *Lib. 1. ἔργων.* Rurſus equos fuiſſe, qui de futuris collocuti ſint cum Achille: & Sphingem, quæ Thebanorum pubi ænigma propoſuerit: & Sirenes, quæ ad perniciem auditorum cantillarint: Nioben etiam & Polydecten, in ſaxa ex pauore conuerſos. Nauigationis inſuper comites Vlyſſis, ex hominibus in porcos, & è porcis in humanum rurſus habitum tranſiiſſe. Item Tantalum propter mentis integritatem honore affici, menſæ Deorum admotum, & propter flagitioſam libidinem in aëra ſublatum plecti. Nonnullos etiam data opera deſcendiſſe ad Plutonis, tum vt vates mortuos de viuis conſulerent, tum vt Proſerpinam, ceu ſolitariam, vi ſponſam ſibi facerent. Et vellus aureæ lanæ in oue extitiſſe, maloſque in Africa naſci, quæ aurea mala producant. Animatum corpus per omnem vitam inſomne permanſiſſe. Boream & Auſtrum cum ceteris ventis in vtre tantumnon præfocare incluſos. Adde Paſiphaen cum Tauro, & Tyro cum fluuio rem habere: cùm tamen ad nullum diuerſæ naturæ genus lectum ineant. Et Philomelam in luſciniæ, Tereum in vpupæ, & * Hecuben in canis domeſtici naturam eſſe mutatam. ** Cic. Tuſcul. 4.* Io præterea filiam amnis fuiſſe, ſed cornuta bouis forma, cum aſilo agitaretur, Ponticum mare tranſcurriſſe. vnde & Boſphorus nomen acceperit. Et Cæneum Lapitham, primò virginem, circa pubertatis annos ex fœmineo ſexu in virilem tranſmigraſſe: atque ad poſtremum, cùm à centauris abietum incuſſu verberaretur, viuum & erectum ſubiiſſe terram. Et Ledam, eius quæ in fœminam cadit procreationis loco, natiuum peperiſſe ouum: vnde forma illa tot pugnis expetita, Helena inquam, efformata ſit. Hellen etiam & Phrixum arietis pedibus volantes, confecto curſu, mare illud ad vtrumque littus vſque, Helleſpontum de ſe nominaſſe. Quid quòd Hercules etiam vaſta maria, vbi maximæ oriuntur tempeſtates, in olla emenſus ſit: &
720 Africam ſemeutis & aquæ viæque expertem ſolus peragrarit: & ab Atlante tantæ magnitudinis & grauitatis mundum in ſe receperit: non quòd mandatum haberet, ſed tantùm vt gratiam iniret? Quid quòd Orphei, citharam pulſantis, veſtigia montes & ſcopuli, amore & ſtudio Muſicæ ſectati. Et carnes boum Solis inter aſſandum vocem hominum intellectui obuiam ediderint? Et quòd vita defuncti, per ocium, omnes generis ſermones cum Vlyſſe credant, ex informi vmbra proprium faciei agnoſcentes? Aliiq́ue horum bibant, cùm nec aluus nec gula reſtet: alij ferrum extimeſcant, vulnerationi tamen non amplius obnoxij. Nonnulli ſaxum voluant, quorum corpora iam olim conflagrarunt. Aliqui etiam ius dicant cæteris, vbi tamen nihil iniuriarum eſt reliquum. Quid tandem quòd eorum qui non amplius ſunt, ſimulacra in cymba traiiciant, Charonte nauclero & gubernatore, vt ne ſubmerſi denuò funeris elatione opus habeant? Et quòd Alceſtis, & Proteſilaus, & Glaucus, poſt vitæ finem ſurgant? Siquidem illam Hercules reducit, iſtum vxoris amor extimulat, hunc vates vnà defeſ-
2. ſus excitat. Et quòd Amphiarai, vita adhuc integra, corpus vnà cum equis & curru tellus abſorbeat? Et quòd dentibus è Cadmi dracone diſſeminatis viri armati, interq́ue ſe depugnantes, enaſcantur? Et quòd Talos, Minois cuſtos, ter vno quolibet die totam circumambulet Cretam, tam longè lateq́ue patentem, ſoluſq́ue animatorum in talo vitam poſſideat. Et quòd Minoi vita abrumpi nequeat, niſi quis feruentem ei aquam affundat. Ad hæc quod incantatione Medeæ immutatus ſenex hircus ad iuuentutem

AGATHARchides. redierit,& à Peliadibus incoctus ſit pater, vt reiuueneſceret. Et quòd tres anus Phorcides vnius oculi vſu vitam exigant, indiſſolubilis inter ſe fidei commutantes vicem. item quòd Arcadiæ cultores & Atticæ, terrigenæ ſint & præter naturam orti. Et quòd mactata in Aulide viuam ſe exhibuerit apud Tauros. Et quòd in Peloponneſo mari demerſa à patre Acriſio, Seriphiorum littoribus incolumis vnà cum infante appulerit. Et quòd à Menelao in ſingulari certamine iam ſubactus, poſt arreptionem ſubitam, verſetur in thalamo, ad complexum paratus, & omnis aduerſi caſus oblitus. Et quòd lignei equi receptaculum non ad expugnationem vrbis ſit compactum, ſed ob proditionem Vlyſſis & Neoptolemi, ſociorumque. Vide qualis hoc modo ſtultitia depingatur, & artificis qui equum exſtruxit, & procerum, qui hunc inierunt, & ciuium, qui in propriam vrbem eundem ſuſceperunt! Adde his, quòd cœlum tam vaſtum, Diis in eo commorantibus, ſuis Atlas humeris exceperit, & Atlantides tamen genuerit, quod fieri nullo poteſt modo. Quòd orbem totum Oceanus circumluat & ambiat, cuſto- 721 diens eum fluxibus ſuis & continens, cuius extrema Gorgones accolere Heſiodus canit. Et quòd heroum nonnulli corporum incolumitatem, extra omnes adfectiones, conſeruent, in beatorum inſulis; de quibus tamen nemo certi aliquid memoriæ prodidit.

Hæc igitur cùm in dubias & perplexas deſinant opiniones, multis etiam è ſexu muliebri riſum non improbabilem tradunt.

Cæterùm de Diis nugas quomodo accipiamus? Quòd videlicet quidam femori inſutus ad maturitatem peruenerit: quædam Iouis capite pro matrice ſit vſa. Et quidam ſine patre (Vulcanum dico) ſit perfectus. Quòd Sol, propter nefariam Atrei in Thyeſten impietatem, ex occaſu ortum, & ex ortu occaſum fecerit: præterea quòd Apollo & Neptunus, locata apud Troiam mercenaria opera per annum, præterquam quòd ædificationis & miniſterij paſtoralis mercede fraudarentur, atrociſſimis Laomedontis minis obiecti ſint. Et quòd Bacchus à Lycurgo perterrefactus fugatusque in mare, Thetidos opem implorarit. Huc accedit, quòd lite de formæ elegantia inter Deas orta, vnaquæque muneribus ſuis iudicem corrumpere ſtudeat; & nullam tamen harum aſſequatur finis ex hoc iudicio euenturus. Imò, Mineruam fabulantur, quanta quanta eſt, in hirundinis corpuſculum ſe abdidiſſe, & maieſtatem Iouis à cygni forma veluti in ordinem redactam, & Cereris pulchritudinem in turpiſſimum tranſiiſſe habitum. Et Iouem, qui pro maximo habetur, à maximè neceſſario, vxoris germano, inſidias expertum, & ſeruatum eſſe à maximè inuiſis, Titanibus inquam: qui egreſſi è vinculis & tenebris, & quæ illic eſt cuſtodia, poſtquam in fugam coniecto Neptuno, operam illi nauaſſent, ſponte ad Acherontem & Plutonis regnum denuò ſe receperint. Tum Venerem mortali manu ſauciam: Et Martem ab Oto & Ephialte vinculis conſtrictum, & Ditem in regno ſuo, ab Hercule ſagittis ictum, in maximos incidiſſe cruciatus: Et Vulcanum à cacumine cœli deiectum in Lemnum, non abſq; læſione corporis & dolore extremo: Et Iunonem à Ioue ſuſpéſam alligatis vtrique pedi incudibus maximis. Summatim, Deos adulteria committere, fulmine feriri, loripedes eſſe, furtis adſueſcere, ab hominibus virtute ſuperari, procaciter conuiciari, iniurias patrare, ſortem deplorare, & tandem nullius affectionis immunes eſſe, à qua nos perturbati Deorum opem inuocamus. Quare qui hæc fabularum portenta hominibus credenda proponunt, tam procul à veritate remoti, num putas magiſtros fide dignos aliis docendis eſſe iudicandos? Dum tot & talibus Agatharchides exemplis narrationem de Perſeo ad fabulas relegat, nec mari rubro à filio Perſei nomen obueniſſe tradit.

CAPVT QVINTVM.

Fabularum finis delectatio. HINC ſeipſum in cauſſa ſibi eſſe vt redarguatur, oſtendit, propterea quòd ad ſeriam rerum geſtarum tractationem, fabulatorum licentiam traducat. Nam ab hac ſi quis refellendi ſtudium detrahat, nullam relicturus eſt materiam viliorem, ſublata 722 nimirum fide. Quam enim ob cauſam non damno Homerum (inquit) quòd Iouis & Neptuni diſſidium adſerit, cùm fieri non poſſit, vt homo mortalis fidem hac in parte adſtruat. Nec Heſiodum vitupero, Deûm generationem exponere auſum. Nec Æſchylum increpo, quòd in pleriſque mentitur, & multa, quæ concedi nunquam poſ-

Euripides. ſunt, in literas refert. Nec Euripidem accuſo, quòd Archelao tribuit res à Temeno ge-

ſtas,&

ſtas, & Tireſiam in theatro pluſquam v. ætates vita complexum introducit? Nec aliis vitio verto, quòd apparatu in fabularum actione vtuntur virium excedente humanarum modum? Quia omnis poëta magis voluptatis ſcopum quàm veritatis ſibi propoſitum habet.

CAPVT SEXTVM.

ELEPHANTOS, ſcribit auctor, Indorum terra nutrit, & Æthiopum, quæ Thebanorum fines attingit, necnon Libya.

Quæ terra elephantos producat.

CAPVT SEPTIMVM.

QVATVOR, inde perhibet, limitibus Ægyptum eſſe incluſam: à ſeptentrione, pelago: ab ortu & occaſu, deſertis: & à meridie, gentibus Æthiopum.

Ægypti limites.

AVSTERVS hic ſermo, ſed ſalutaris, oſtenditur enim non mœſtitiæ, ſed cuſtodiæ gratia; & ex oratione voluptatem ſuſtulit, ne ex rebus gratiam adepti pro bonis mala conſequamur: vel ad Iouem vel Deos, vt non in medio poſita quædam remittamus. Priuati verò diuitias longè profundiores, ſine negotio eſt difficile ſeruare. Tu verò horum & ſimilium bonorum hæreditatem conſequi te poſſe ſine certamine confidis? præſertim cùm ſcias, quòd lex poſſidenti illa conſeruet, hæc ferrum aufert de imbecillioribus.

Hinc vſque ad pag. 726. omiſſa ſunt ab interprete & in Græca edit. Henr. Steph.

Sumus, inquit, multo tempore in hac ſententia, regum amicitias ab occaſione confirmari & ſolui, & tuam occupationem alteri dare, argumentum, ex aliis res augendo & minuendo. Hic verbo continenter gratificatus, rerum geſtarum fidem excedens, falſa commemorat: ille amicis in ſocietatem conſilij adhibitis tempore eiuſcemodi neque vrgentis impetum exigit. quis enim adeò expers conſilij, qui ab altero quid ſibi videatur cognoſcere velit, & in dubiis conſilio vti explentis deſiderium ipſius? Si enim dominus bonorum, non ſuccumbit cupiditati eorum qui cogunt: Beatum prædico hæc poſſidentem. tollere autem non poſſum armis coactus ſumptus. Quid igitur arduum actionem in vanum rumorem adducere, ſpeſque inanes renentum fuiſſe præ certis periculis? Sed percellunt Græcos Æthiopes, qua re? nigredine &
723 formæ differentia. Non excedit puerilem ætatem hic metus apud noſtros. In bellis verò grandioribusque contentionibus, non facie aut colore, ſed audacia & re militari res diiudicantur. Ego verò à quo die conſtitutus ſum tutor corporis tui, quum iuuenis admodum eſſes, totiusque regni, ab illo ſtatim in magnum me laborem conieci. quemnam? Iis qui in voluptate verſantur repugnare atque indignari, non facultates tibi primum auferendo, ſed imperitiam, vt tantis bonis prudens fruaris, non peccans. Hoc enim quærebam, patris nactus beneuolentiam tempore conciliatam, non adulationis irriſionem opportunitate aſſuetam. Noui enim vt natu grandior, multarumque rerum experientiam conſecutus, per aſſentationem eos, qui excellerent dignitate, regnaque ſimul funditus deleta Caſſandri, Lyſimachi, & Alexandri, tanta cùm fuerint, Medorum, Syrorum, & Perſarum: vt neque generis ſemina reliquerint, non ſine cauſſa. Iuuene enim per ætatem rerum imperito, celebri verò in peccatis, nihil neque promtius ad lapſum, neque periculoſius. Alexander igitur armis inuictus, in vitæ conſuetudine fuit infirmior: laudatione enim captus eſt, appellatusque Iupiter, non ſe ſubſannari, ſed honorari exiſtimabat. Expertis iis quæ fieri nequiuerant, naturæ fuit oblitus.

Quando orator cum populo diſſeruit, non amici ſed adulatoris perſonam ſuſtinens, plebis impetus conſiliarium, qui in peccato confirmaret nactus, vrbem euertit. Imminet enim aduerſarius non reo tantùm, ſed & iis, aduerſus quos inuidia ipſi aditum adornauit. vel, accuſator enim vincit non modò reorum, ſed etiam interdum potentiorum accuſationes. poſtquam inuidia telum acerbum iaciens perſuaſit, non eſſe eo dignum facinus.

Vtuntur & Æthiopes in bellicis periculis ingentibus telis, breuibus verò iaculis, in ſumma arundinis parte pro ferro oblongum figura lapidem ponunt, funibus conſtrictum, acutum ſupra modum, venenis verò mortiferis tinctum.

Ptolemæus, ait, ad bellū contra Æthiopes è Græcia quingentos equites conſcripſit. De

Agatharchides.

pſit. De his qui in prima acie verſaturi erāt, & agmen ducturi, numero centum, eos ſingularibus inſtruxit armis. Nam & ipſis & equis veſtes ad pilei modum conſtipatas, quas *Caſas* in regione illa vocant, attribuit, vt totum præter oculos contegeretur corpus.

Ex libro quinto Agatharchidis, De mari rubro. 724

PLERIQVE etiam politicorum virorum ac poëtarum dubitarūt, quomodo ſummæ quorundam calamitates iis qui extra pericula poſiti ſunt, decenter nunciandæ ſint? quorum modus non facile inclareſcit, niſi aliquis præſtruerit cauſam iis quæ aperiuntur conuenientem. Olynthum & Thebas oppida duo clara, Philippus & Alexander diripientes, ſolo æquarunt. quod malum quum præter ſpem acciderit, magnum de imperio multis etiam Græcis terrorem incuſſit, multisque oratoribus dicendi materiam ſuppeditauit, vt calamitates propriè oſtenderent. Alij ergo vt videbantur ſuper hac re allegoricè ac variis dialectis abundè dixerunt, alij verò vehementius conſueto more, proprieque loqui rebus arduis non ſubterfugiebant. Vtriuſque tibi generis exempla proferam, vt formas è comparatione cognoſcens, vtri melius aut deterius dicant, tuo iudicio colligas.

Hegeſias. Hegeſias quidem euerſionem vrbium ſæpe cōmemorans exilis eſt, nolens enim tempora ſingulatim recenſere, ſtudens verò neceſſariò in acerbis leporem nimium adhibere, ſui argumenti ſcopum aliquatenùs aſſequitur, ſed non pro rei dignitate, quemadmodum in ſuis orationibus conuincitur. quale illud: *Vrbe relicta nomen acquiſiuimus.* Specta igitur hoc: affectionem nequaquam mouet, ſed ſignificationem tacitam infert, & in dicta inquirere cogit. Vbi enim ambiguitatē ſententiæ videt, ibi de ſermonis grauitate remiſit. Quare? quia dictum clarè perſpiciendo, animi conſenſum deprehendere licet. Poſtpoſita verò perſpicuitate, neque vis aut ſplendor verbis ſubeſſe poteſt, Hinc de Thebanis ad eundem modum loquitur: *Maximè enim locum clamantem, mutum calamitas reddidit.* Rurſum de Olynthiis: *Veni ex vrbe Myriandro, reuerſus non amplius vidi:* quæris quidnam? Ipſum enim dictum emphaſin requirens, in errorem noſtrum iudicium duxit. Decet enim miſerantem ab aſteiſmo abſtinere, rem deſignare quæ affectioni propria eſt, ſi dictione ornatutus ſit, ſed calamitatis cauſæ ſeruiturus. Sed ad alia procedendum.

O Alexander, Epaminondam exiſtima conſpectis vrbis reliquiis, præſentem non comprecari. Accuſatio quidem iuuenilis, & dura translatio & triſtis actionis aſpectus dici non poteſt. ALIVD: *Regia inſania vrbe euerſa, miſerandum magis quàm tragœdia* 725 *ſpectaculum dedit:* ad quoduis potius, quàm rhetoris munus aptum videtur, nihil valde ad rem pertinens attingit. Difficile enim puto difficilimis rebus ridiculum accommodare ſermonem. ALIVD: *Quid attinet commemorare Olynthios & Thebanos, quæ per ſingulas vrbes morientes perpeſſi ſunt?* ALIVD, ſimile adulationis non pulchræ, & ſimplicitatem habens: *Simile quid Alexander feciſti, Thebas cùm diruiſſes, ac ſi Iupiter ex aliqua cœli parte Lunam ſuſtuliſſet. Relinquo enim Athenis Solem: Duæ enim hæ ciuitates Græciæ ſunt ocelli, & duo de altera certabant. Alter enim euulſus oculus eſt, Thebæ.* Mihi quidem iocari ſophiſta hiſce videtur, non deplorare vrbis fortunam, & videre, quomodo breuiſſimè ſermonem abſcindat: & quomodo ſub aſpectum calamitatem ducat perſpicuitate ſermonis. ALIVD quid ſimile: *Vrbes vicinæ deflebant vrbem, quæ prior fuiſſet, videntes iam non eſſe.* Si quis igitur Thebanis aut Olynthiis ſub ipſam euerſionem huiuſmodi periodos collectas recitaſſet, viderentur mihi ſcriptorem deriſuri, & quodammodo miſeriorem ipſis exiſtimaturæ fuiſſe. ALIVD genus attingemus, tali ipſum ſophiſtam: *Graue, regionem ſterilem eſſe, quæ ſatos homines genuit.* Sed non ſic Demoſthenes, cuius ille ſententiam deteriorem reddit. Scribit enim, Atticam ouium fieri paſcuam, eſſe graue, quæ prima ante alias ſatiuum producit fructum. Ille verò dum dixit, graue eſſe, terram infœcundam eſſe, quæ ſatos homines produxerit, è verbis pugnantia ſumit, non ex re. Hinc & frigiditatem ſummam oſtendit. Quemadmodum

Ermeſias Nanax. Ermeſianax qui ſic Athenas laudauit: Ex Iouis enim capite progenita, meritò tale habet caput felicitatis; & quis poſſit Cyri donationem *ἄκυρον* (nomini eius non reſpondentem) facere? Et ſimile hoc: *Hac via inuia eſt, via adiacente?* Talia omnia (inquit Agatharchides) ſunt ab vſu remota. Sed ſi ad commiſerationem mouendam dicta, non procul à decoro abſunt. Sin de omni Idea accipit, iudicium non rectè tulit, niſi quod

præter

præter dicta id genus alia plurima congerit. Similiter criminatur & hæc, veluti: *The-
bani in bello Macedonico pluſquam mille ſtrauerunt:* pulchra ſanè demonſtratio: tot ho-
mines præter rationem occiſi ſunt. & iterum: *Vrbe deleta, viri quidem filiorum cala-
mitates ſpectabant: mulieres autem in Macedoniam translatæ ſunt, vrbem aliquo modo ſe-
pelientes.* Aliud ſimile: *Turma Macedonum verò irruens armis intra mures, vrbem va-
ſtauit, ibi quidem vrbis ſepulchrum, hic verò mors.* Ceterùm oportet funeris elatio-
nem ponentes, epigrammate vti. & integra res eſt, niſi quod huius feſtiuitatis, ne di-
cens inſaniæ acerbior videar, enarrauimus, inquiunt, plurima. Introducit verò cum
726 perſpicuitate & ornatu qui debetur orationi, ſimilia eloquentes. Stratoclem quidem
ſic: *Aratur iam & ſeritur Thebanorum ciuitas, qui nobiſcum contra Philippum arma
ſumpſerunt: ſimul* (inquit) *caſum vrbis euidenter expoſuit, & infelicium amicitiæ recor-
datus eſt. Durum enim beneuolentia appoſitum, maiorem ſolet commiſerationem mouere.*
Poſt Stratoclem ſimiliter Æſchiuem inducit dicentem: *Vrbs contermina è media Græ-
cia deleta eſt,* inquit, celeritatem excidij metaphorâ ſignificans. Periculum verò infe-
rens ex hoc, quòd oſtendit pati eum qui finitimus eſt. Sed & Demoſthenes, inquit,
transferens ſermonem ſuum, in Alexandrum ſic oſtendit: *Vrbem funditus euertit, vt
ne cinerem quidem domuum reliquerit. Liberos verò & vxores Ducum Græciæ per taber-
nacula Barbarorum diſtribuit.* Acriter & clarè & breuiter de ſingulis ſpeciebus vſus
exceſſu, non oblitus fuit tamen rem docentis enargiæ. Rurſum de Olynthiis idem
orator, *Olynthum & Methonem & Apolloniam, & duas & triginta vrbes Thraciæ,
quas omnes ita crudeliter euertit, acſi nunquam conditæ fuiſſent, facile eſſe aduenientes
dicere.* Oſtendens enim vrbium multitudinem, virorum calamitatem comprehen-
dit, vt plurima commiſeratio poſito inopinato, magis auditorum affectionem mo-
ueat. Hæc & id genus alia aliorum etiam ſcriptorum dicens, recipit quidem: Hege-
ſiam verò, & ab ipſo profecta reiicit.

CAPVT NONVM.

De præfecturis Ægypti, à Memphi ad Thebaidem vſque.

A Memphitarum vrbe in Thebaidem quinq; gentium præfecturæ (Nomos appel-
lant) interiacent, quarum populoſus eſt ordo. I. Eſt Heracleopolitarum. II. Ly-
copolitarum. III. Oxyrinchitarum. IV. Hermopolitarum. V. Alij Phylacam
(cuſtodiam,) alij Schediam (ratem,) nominant. In hac rerum quæ ex ſuperioribus
terris importantur, exigunt & deponunt vectigal. Ei qui dicta hæc loca ſuperat,
principium Thebaidos eſt vrbs Lycum, id eſt, luporum. Inde alia vrbs Veneris. Et
præter has Panos. Exin Thœnis. Et poſt hanc Bopos: ſub qua vrbs Iouis, cogno-
mento parua. A Thentyritarum, quam vocant, præfectura, Apollinis nomine vrbs
eſt, ſupra quam Coptus & porrò Elephantina. Tandem occurrit Æthiopum terra,
& Cortia prima. Loca igitur à Memphi ad Æthiopiam præcipua hîc ſunt enu-
merata.

CAPVT DECIMVM.

Nilus.
De marmoreis auri metallis.

PROPE rubrum mare, quamuis diuerticula multa & anfractus faciat Nilus, inſi-
gniter tamen illuc deflectit, & ad dexterum riparum tractum magnam illam decli-
nationem efficit, prolixusque è pelago in continentem ſinus protenditur, ita vt quæ
in medio eſt aquarum, ſalſæ & potabilis, diameter, inſtar limi copioſi in arctum coga-
727 tur. Ad mare igitur hoc, in propinquo ſunt loca, vbi metalla (quæ * genuina vocitant) *al. Aureas*
affatim proueniunt, colore quidem ſupra modum nigro, ſed quæ tale intra ſe mar-
mor producunt, vt nihil ſit quod cum eo certet, dum candor nullam admittit com-
parationem.

CAPVT XI.

De pauperũ afflictione in ergaſtulis aurifodinarũ, deq; modo aurũ cõficiendi.
** locum.*

EXTREMOS illic & abiectæ ſortis homines in aurifodinarum ſeruitutem acerbiſ-
ſimam tyrannis abducit: quorum alij cum vxoribus & liberis, alij etiam abſque illis,
ærumnas tolerant: quas cùm tragicè exaggerauit auctor, quòd ad ſummam calamita-
tem nihil reliqui ſibi faciant, * modum exponit quo aurum illud elaborent. Montium
illorum, vbi aurum reperitur, quæ prærupta ſunt & aſperam omnino naturam habent,

Digitized by Google

Agathar-chides.

lignis incendunt: cumq́; igni laxos & molles fecerunt, experimentum illis demum admouent. Tum quæ in petra emollita ſunt ferro latomico in fruſta ſcindunt. Præeſtq́; aliis artifex, qui lapidem diuidit. Qui poſtquam vias metalli indagatoribus oſtendit, totum opus miſellorum neceſſitati diſpertit. Ad hunc modum robore & ætate integri, malleis ex ferro inciſoriis locum marmore grauidum perfringunt, ictosque non arte ſed viribus adminiſtrant, & plures per rupem cuniculos agunt, nō quidem rectos: nam quandoque ſurſum, quandoque deorſum, nunc ad latus ſiniſtrum, nunc in obliquum & tranſuerſum, perinde vt arborum radices, lapis auro prægnans deuergit. Illi igitur lychnis ad frontes alligatis lapidem cædunt, candore eius, vt vena, deducti. Et vbi variis modis poſita illis corpora efformarunt, in terram fragmenta deiiciunt, non pro ſui roboris habitu, ſed ad oculum præfecti, qui verbera ab increpatione non ſeiungit. Pueri autem impuberes, in cuniculos ab illis effoſſos irreptantes, etiam lapillos, de proiectis multo collectos labore, intra oſtium deportant. Ab his porrò ſenes, & hominum inualidorum turba, lapidem transferunt, & translatum inſpectoribus (qui Epoptei vocantur) exhibent. Nam qui ſunt intra xxx annos & robore ſpectabiles, mortariis è ſaxo acceptis, piſtillo enixè ſubigunt & pinſunt, vt maximum inde fruſtulum non excedat eruum. Tum eadem hora admetiuntur aliis. Labor hic eſt fœminarum, quæ vnà 728
cum maritis aut parentibus in ergaſtula ſunt abductæ. Plures enim ordine molæ agitantur, quibus piſtum illum lapidem ſubiiciunt, & ternæ vtrinq; ad vnum contuſionis ictum adſtantes, tam fœdo ſuccinctu, vt ſola corporis pudenda contegant, molendo incumbunt, & eò vſque molunt, dum tradita ipſis menſura ſimilaginis ad modum redacta fuerit. His igitur vniuerſis, qui eam fortunæ ſortem tolerant, mors vita eſt optabilior. A fœmineo ſexu puluerem ita ſubactum excipiunt alij, quos Selangeos nominant. Artifices ſunt illi, quorum in facultate eſt hoc regiæ vtilitatis opus ad finem perducere. Operatio ita ſe habet. Marmor ita commolitum in tabula effundunt, lata quidem & ad rectam ſectionem polita, quæ tamen non recto incumbit loco, ſed exiguam declinationem habet. In hac puluerem, affuſa aqua, manibus terunt initio leuiter, deinde preſſius. Vnde opinor, terreſtria eliquantur & ad tabulati nutum defluunt. Id autem quod validum eſt & aliquid pollet, in ligno ſubſiſtit immobile. Cum igitur crebrò aquis materiam eluit Selangeus, ſpongiis mollibus & denſis marmor leuiter attrectat, & aliquando premens, quod leue eſt & laxum, fungoſitati implicatum, è cauerna extrahit & abiicit, quod verò graue eſt & ſplendet, in tabula ſecretum relinquit, quia propter grauitatē natura haud facile mobilis ei ſubeſt. Hoc igitur modo Selangeus poſtquam auri ramenta expurgauit, coctoribus tranſmittit: qui ſimul ac coactum illud ad menſuram & libram acceperunt, in vas immittunt fictile, & ad multitudinis proportionem bolum plumbi & ſalis grumos, pauxillumq́ue ſtanni & furfurem hordeaceum admiſcent. Hinc impoſito quod bene tegat operculo, & vndique circumlito, in fornace coquunt, dies v & totidem noctes ſine intermiſſione. Sequenti deinceps die, iuſta materiæ vſtulatæ refrigeratione adhibita, in vaſculum aliud extrahunt, nihilq́ue rerum ſimul iniectarum inueniunt, præter eandem auri maſſam iam conflatam, quæ à ſcobe priſtina non multum deficit. Hæc itaque ad fodinas illas corporum multorum perditio, ad eum, quem dixi, finem, exitum ſortitur, ipſa prope natura demonſtrante, & generationem auri laborioſam, & cuſtodiam lubricam, & ſedulitatem maximam eſſe, vſumq́ue in medio voluptatis & ægritudinis conſiſtere. Elaboratio autem huius generis quodammodo antiquiſſima eſt. Nam à primis loci regibus inuenta eſt ea metalli natura. Deſiitque in actu eſſe tum, quando Æthiopum olim agmen Ægyptum in- 729
curſauit, & multis annis vrbes cuſtoditas præſidiis ſuis tenuit, à quibus etiam Memnonia eſſe perfecta memorant, tum quando Medi & Perſæ rerum potiebantur. Et reperiuntur etiam tempeſtate noſtra in antifodinis illorum manu factis, mallei inciſorij ex ære (quia temporibus illis ferri vſus admodum exiguus erat) & oſſa hominum incredibili multitudine: proptereaque non pauci in cuniculis illis laxis & cruſtaceis (vt fieri probabile eſt) opprimebantur. Tanta fodinarum magnitudo eſt, & obliqua profunditate ad mare ipſum pertingunt.

***

Digitized by Google

CAPVT XII.

AD Auſtralem Aegypti plagam IV. ſunt hominum nationes maximæ. Prima fluuijs
adiuncta, quæ ſeſamum & milium ſerit. II. Quę paludes accolit, calamumque &
ſyluulam teneriorem carpit. III. Quæ temerè huc illuc oberrat, carnibusque & lacte
vitam traducit. IV. Ex littoribus maris egreſſa piſcium venationi dat operam. Hoc
genus nec vrbes habet, nec regiones, nec vllum apparatus artificioſi rudimentum. Eſt
inter cætera, vt quidam aſſeuerant, maximum. Nam ab Autæis, qui ad extremum ſe-
ceſſum, vaſto incluſum mari, ad Indiam & Gedroſiam & * Germaniā & Perſas, inſulas-
que memoratis gentibus ſubiectas vſque habitant, Ichthyophagi (homines ex piſci-
bus victitantes) vbique domicilia ſua habent: qui nudo, tam fœminæ quam viri, ſunt
corpore, & communem ſobolis procreationem habent. Naturali quidem voluptatis
& moleſtiæ cognitione: ſed turpium & honeſtorum nec minima præditi notitia. Hia
loca maris proxima ad vitam ſuſtentandam cuncta ſunt aliena. Conſimiliter etiam quæ
magnis littoribus adiacent. Nec enim piſcis, nec alterius generis capturæ obnoxij, con-
tinens illic venationem præbet vberiorem. Habitacula autem cunctis expoſita ſunt ad
crepidines, & cauitates habent profundas, conuallesq; inæquales, & anguſtiora æſtua-
ria, atque diuerticula obliqua, quorum ſitus cum ad vſus aptè congruat, rudes alicunde
lapides ſublatos in lacunas demittunt. Quando igitur æſtus pelagi terræ ſe infert (quod
bis fit vnoquoq; die, circiter horam nonam & tertiam) mare totum cooperit dorſum,
vi ſecum adducens, ex gurgite ad littus, etiam piſces non paucos: qui in maritima inte-
rim ora manent, paſtus gratia circa receſſus illos & cauernas diſpaciantes. Cum vero
æſtus maris retrofugit, humor equidē per lapides & foſſas ad humiliora & vergentia lo-
ca refluit, at piſces in cauitatibus relicti paratam ichthyophagis venationem & alimo-
730 niam ſufficiunt. Alij quidem piſces, vt dixi, facili certamine ſubiguntur. At cum ſors
offert canes & Phocas maiores & ſcorpios murænasque, & id genus cuncta, conflictus
fit, non ſine periculo. Quotquot vero ceperunt, in feruidas ad meridiem petras conij-
ciunt. Nec longum in medio tempus, cum eodem ſe vniuerſi referunt, & tota agitata
mole, carnoſa tum pars excidit, feruore quem diximus emollita. Spinam vero illi
coaceruant: vnde & ex longinquo vaſtæ magnitudinis tumuli conſpiciuntur. Tum car-
nes, in planum aliquod ſaxum collectas, ad tempus non mediocre impensè calcant, etiā
paliuri admixto ſemine. Huius enim ceu glutinis admiſtione in ſolidam maſſam longè
magis coaleſcunt. Videtur autem condimenti aut infarti vicem præſtare. Tandem vbi
ſatis diu pedibus ſubegerunt, laterculos inde formatos ad ſolem denuò exponunt. Qui-
bus ſiccitatem adeptis, diſcumbentes quotquot ſunt vna epulantur, non ad menſuram
& pondus, ſed ad cuiusque arbitrium & voluptatem.

De victu Aethiopum infra Aegyptum. Deq; gente quæ ſolis piſcibus veſcitur: & quomodo eos capiat, inq; cibum vertat.

Forte legendū eſt Carmaniam.

CAPVT XIII.

CONTRA hyemes repentinas, quæ piſcium venationem eis intercipiunt, tale quip-
piam machinantur. Vagantes per totam viciniæ littoralis oram conchas (quę ibi
ſunt maximæ, vt magnitudinis exceſſus his qui non viderunt ſit incredibilis) colligunt:
nudisque harum carnibus in illa temporis difficultate indigentiam compenſant & ex-
plent. Quinimo dum adhuc piſcium illis copia ſuppetit, conchas illas colligunt, easq;
recenti alga & piſcium minorum capitibus, foſſis demerſas, nutriunt. Et poſtea ege-
ſtate correpti, in cibum, (vt dictum eſt) eas vertunt. Quod ſi vterque illos cibus defe-
cerit, ex vniuerſo ſpinarum aceruo recentes, & adhuc ſucci plenas ſeligunt, & articu-
latim inde ſublatas, partim in ſaxoſo alicubi comminuunt loco, partim dentibus confi-
ciunt, beſtiarum quæ in latibulis verſantur morem & ingenium repræſentantes. Potu
autem longè mirabiliore vtuntur. Ad IV. enim dies piſcationi, & cantilenis ſanè in-
conditis, & ſodalitijs, ludi & ioci gratia inſtitutis, vacant, nulla re diſtracti: propter
ſummam alimenti parandi facultatem. Sed imminente iam die quinto, in regionem
montibus ſubiectam, potus cauſa exeunt, ad Nomadum (paſtorum) riuos, quo peco-
731 ra ſua potum agunt. Profectio autem illa fit tempore veſpertino. Proinde cum ad a-
quaria Nomadum diuerterunt, lacum in orbem circumſtant. Poſtea manibus humo
connixis, & flexis genubus, boum more bibunt, non vno reſpirationis impetu, ſed
crebro interquieſcendo. Sic vbi ceu dolia ventres liquore impleuerunt, ad mare diffi-
culter inde abſcedunt. Poſtridie quam deuentum eſt eo, neque de piſce, neque de re

Vt conchas venentur ichthyophagi & potum exeant.

AGATHARCHIDES.

alia, quiſquam guſtat. Sed plenus ſupra modum & difficulter anhelans quiſque recubat, ebrio quadamtenus, grauedine ſcilicet, aſſimilis. Inſequente demum die ad conſuetam victus rationem reditur. Hoc, velut orbis circumrotati vicibus, per totam agitant vitam, nemine ex ipſis ad occupationem aut curam negotij reſpiciente. In morbos propter victus ſimplicitatem raros incidunt: tantumque de numero annorum auferunt, quanto magis quam cæteri abſque laboribus ætatem agunt. Ad hunc itaque modum, qui intra fauces & locorum anguſtias ſedes habent, Ichthyophagi vitam degunt.

CAPVT XIV.

De Ichthyophagis non ſitientib.

AT qui exteriorem ſibi oram vendicant, piſcatu huiuſmodi abundant perpetuo. Humore autem prorſus non habent opus. Quando enim piſcem adhuc ſucculentum comederunt, non modo potum non requirunt, ſed nec generis huius notitiam aut cogitationem habent, animiſque tranquillis ferunt quæcunque ab initio fortuna eis tradidit.

CAPVT XV.

De Apathia Ichthyophagorũ quorundam.

IN locis ante dictis verſantes, nec maximorum (vt inter nos habentur) malorum communem nobiſcum notionem & ſenſum habent. Nec enim ferrum contra ſe ſtrictum & intentatum refugiunt, nec contumelia iniuriáue iritantur, nec integri aduerſis caſibus adfectorum vicem dolent, ſed ſi tale quippiam ab alienigenis circa eos contingit, intentis quidem oculis ad factum reſpiciunt, & crebros dant nutus capitibus, at eorum quæ homo circa hominem facere ſolet, ne minimam quidem animaduerſionem produnt. Vnde mihi (inquit auctor) ne ſignum quidem notitiæ certum habete, ſed adſuefactione, & nutu, ſoniſq;, ac imitatrice ſignificatione, cuncta in vita adminiſtrare videntur.

De non ſitientibus Ichthyophagis & de Phocis rarum quid.

CAPVT. XVI.

Amicitia Ichthophagorũ cum Phocis.

ICHTHYOPHAGIS (quos non ſitire fama eſt) finitimi, ceu inuiolabile ſancitum eis fœdus ſit cum phocis, nec ipſi phocas lædunt, nec ab illis nocumento adficiuntur: imò etiam prædas inter ſe venatori integras, & inſidiarum immunes, vtrumque genus cuſtodit, & ita mutuam inter ſe conſuetudinem habent, vt vix homines, qui cum hominibus ita conuictum agant, inueniantur.

CAPVT XVII.

Habitacula Ichthyophagorũ & funeratio.

PARS Ichthyophagûm pro tabernaculis habent ſpecus, non conuerſos ad meridiem, 73a
propter immodicum æſtum, ſed in plagam contrariam auerſos. Pars ſub coſtis piſcium, quibus algæ inſternuntur, degunt. Alij vertices oliuarum inter ſe connexos pro domicilijs vſurpant. Id autem genus oliuæ fructum edit nuci caſtaneæ perſimilem. Quarta gens Ichthyophagûm talem habitandi conſuetudinem habet. Immenſus arenæ cumulus ex omni æuo congeſtus eſt, inſtar montis. Iſque totus à fluctu perpetuo alluente condenſatur, vt à mole aliqua generis & naturæ vnius, propter arenæ concretionem nihil differat. Hinc cuniculis ad longitudinem viri actis, quæ in faſtigio ſunt, indureſcere & tecti vſum præbere ſinunt, propter quam dixi connexionem: ſed in pauimento inferiori oblongos ducunt meatus vndique inter ſeſe perforatos. In his, aliquatenus ad penetralia vento expoſita luce admiſſa, quietem capiunt. Si quando autem maris inundatio oritur, prædam, quo diximus modo, ex piſcatione acquirunt. Nec vlla ſane morientes cura dignantur, cum mens illorum miſericordia (quam opinio gignit) non adficiatur. Ideo proiectos iacere ſinunt, donec reciprocatio æſtus oborta in mare illos, eſcam piſcibus, abſtulerit.

CAPVT XVIII.

Indi quidam ſponte nati, ſeu terrigenæ.

NONNVLLI [Indorum,] qui ex mari victitant, cum alijs etiam hoc multo inſolentius habent, & quod in rationis fidem non facile cadit. Nam vnde aut quomodo in locum,

Agatharchides.

locum, vbi nunc verſantur, peruenerint, cognitione aſſequi non licet. Siquidem ardua & prærupta eis petra ceu iugo continuo impendet, & præcipitia montium ex obliquo tranſitus adimunt, & pelagus omnem ex aduerſo continentem diſterminat, vt pedeſtri itinere omnino (quod dixi) illuc veniri non poſſit, & ratibus aut lembis, ob defectum rerum apud nos vſitatarum, æque ſit difficile. Quæ cum ita ſe habeant, reliquum eſt, vt dicatur, indigenas eſſe, qui primi ſeminis labem non acceperint, ſed perpetuo ſubſiſtant: quemadmodum phyſicorum (qui appellantur) nonnulli definierunt.

CAPVT XIX.

De Sporadibus Aethyopum inſulis.

VLTRA anguſtias illas, quæ Arabiam & oppoſitam regionem excludunt, inſulæ iacent Sporades, depreſſæ omnes, magnitudine paruæ, & numero infinitæ: quæ nullum ad vitæ commoditatem fructum proferunt, neque ſatiuum neque ſylueſtrem. Diſtant autem à continente ſuperiori LXX ſtadia circiter, conuerſæ ad pelagus quod præ-
733 ter Indiam & Gedroſiam excurrit. Hic nullus exſiſtit fluctus, ſed alia alij quaſi præſidens, tempeſtatem promontorijs excipit. Aërem autẽ videntur habere optimum. In his commorantur homines, qui proportione enumeratis reſpondent, vitamque hoc modo ſuſtentant. In circumfuſo pelago, quod aſperũ eſt & tempeſtuoſum, teſtudinum copia naſcitur. quæ latitudine & magnitudine fidem prope excedunt: pro matinis autem à nobis omnibus habentur. Hæ noctu in profundo maris paſcuntur: ſed interdiu in quietos & tranquillos inſularum receſſus exſpaciatæ dormiunt, idq; ad ſolem in ſummo apricantes faciunt: quo modo nauiculæ hominum induſtria factæ adſiciuntur. Has illo temporis momento incolæ arte & ſtudio & funibus in terram eiectas capiunt, & quicquid interius eſt, ad breue tempus ſolis feruore aſſatum, comedunt, teſtas vero ad ædium conſtructionem vſurpant. Gurguſtia enim in editis locis prominentia inde coagmentant: ad nauigationis præterea vſum & aquationis transferunt. Quo fit vt res eadem, nauis, domus, vaſis & alimenti hominibus illis vſum præbeat.

De teſtudinum captura incolis vſitata.

CAPVT XX.

De aliis qui balænas veſcuntur.

NON procul ab hoc genere mortalium remoti & numero pares, hunc viuendi morem habent. De balænis in terram expulſis victum ſibi comparant: cuius ſi deſit copia (id quod non raro accidit) cartilaginem ex oſſibus & coſtarum extremitates conficiendo, egeſtatem, quamuis moleſtè & ærumnosè, tamen ita conſolantur. Tot igitur ſunt genera Ichthyophagorum, quæ accepimus: cum innumera interim cognitionem noſtram ſubterfugiant.

CAPVT XXI.

Ichthyophagorum αὐτάρκεια.

CVM vita, qualem nos veluti magiſtram ſequimur, in ſuperfluis & neceſſarijs conſiſtat, Ichthyophagũm quas recitaui gentes, cuncta quorum vſus non eſt neceſſarius, anguſto quaſi orbe circumſcripta excludunt: intereaque nullis rebus, quæ naturæ competunt, deſtituuntur: cum diuina ad frugaliter viuendum ducantur via, non ea quæ fallaci opinionum ſpecie naturam ſeduxit. Non enim circa imperij & magiſtratus affectationem contentioſa fortunæ & infelici trepidatione anguntur: nec auaritiæ ſtudio multa in alios committunt, multaque contra recipiunt de malis non neceſſarijs. Nec inimicitias ſibi conflant maiores, in ferenda innixa corpori noxa: nec in domeſticorum infortunijs labaſcunt, nec nauigando, & lucri gratia vitæ modum ſupra quam fas eſt extendendo, aduerſis vitæ caſibus ægritudinẽ metiuntur: ſed dum exiguis indigent, exigua etiam dolent. Quod enim ſatis eſt tenent, & quod plus eſt non inquirunt. Vnumquenque autem perturbat non id quod ignorat, ſi abſit, ſed quod libera voluntate appetit, ſi properante cupiditate ab occaſione fruendi deſtituatur. Quocirca ille cuncta habens quę velit, beatus erit, qui ad naturæ, non ad opinionis iudicium ſe accommodabit. Nec legibus ius diſceptant. Quid enim opus eſt edicto ſubſeruire eum qui ſine litera rectam habere, & factis exhibere mentem poteſt?

CAPVT XXII.

Aethiopum circa Meroen victus & calamitas.

734 POST Ichthyophagos, iuxta flumen Aſtabaran, qui per Aethiopiam & Libyam defertur

AGATHARCHIDES.

fertur longè Nilo ſubmiſſior, ideoque alueum ſuum cum maiore coniungens, ambitu ſuo Meroën inſulam effecit. Huius igitur amnis ripas vtraſque turba quædam hominũ accolit non numeroſa, tali vitæ ratione. Ex vicina palude arundinum radices effodit, puteq́ue ablutas ſaxis in fruſtula conſtringit. Cum ibi læuem & viſcoſam reddidere maſſam, particulas inde non omnino manum implentes efformant, & ad ſolis æſtum aſſatas edulij loco apponunt. Cum malo conflictantur ineuitabili, vt pote leonibus in ſtagnis, qui eos inuadunt. Sub ortum etiam * canis, ingens culicum multitudo eos infeſtat, tantis viribus pollens, vt populus in aquas lacuſtres præfugiens ſe ibi occultet. Ab his leones quoque exterminantur, non tam à morſu vexati (quamuis moleſto ſatis,) quam quod ſtridorem vocis peregrinum perferre nequeunt. Atqui hoc miræ nouitatis gratia commemoratum eſto. Quid enim ſingularius, quam leones culicibus loco cedere, & homines ex eiuſmodi periculo euadere incolumes?

* al. Caniculæ.

CAPVT XXIII.

De Hylophagis horumq; natura & moribus.

IAM commemoratis Hylophagorum gens non ita multum diſcrepans approximat, quæ etiam ſeminibus veſcitur. Nam fructus ex arboribus decidentes comedunt, etiã tempore æſtatis. Aliàs herbam decerpunt, quæ in vmbroſis vallibus naſcitur, duræque eſt indolis, & caulem educat aſſimilem napis, quas Buniades vocant. Hinc quicquid de materia tenerum exſiſtit & molle, fit eſculentum. Noctes quidem ſomno tribuunt: ſed locum deligunt, qui contra beluas firmus ſit & excubijs aptus. Mane quam primũ ſol emergit, cum liberis & vxoribus arbores vniuerſi conſcendunt, & enixè ſummos aſſequi ramos contendunt. Hinc decerpta virgultorum teneriſma, ſine faſtidio edunt. Eamq́ue ex tota ſibi vita habitudinem compararunt, vt incredibilis ſit viſu illorum in arbores excurſus, & mira non tantum manuum, digitorum & pedum, ſed in vniuerſum cæterorum quoque membrorum contentio. Nam expedite de ramo in ramum tranſiliunt, & alter alteri termites, etiam in locis periculoſiſſimis, eripit: & id genus alia oſtentant, vt qui videt, ipſe quidem ſtupore percellatur, ſed inexpertis enunciare non auſit. Nec quicquam frondis eſt ſucci plenum, quod dentibus commolitum non concoquant ventriculis. Corporis ex alto delapſi non grauis eſt plaga, propter exilitatem. Nudi ſunt omnes communiſq́ue illis ſobolis & vxorum educatio, & fructus. Fit vt de locis inter ſe belligerent. Plerique præ anguſtia famis vitam cum morte commutant, quando glaucomata (ad annum id L accedit) oculos incutiant.

CAPVT XXIV.

De venatorum gente, quæ etiam coriis veſcitur.

POST iam deſcriptos ſunt quos venatores incolæ nominant. Hi propter beluarum 735
frequentiam (nam innumeras fert regio) in arboribus contubernia habent: ſed ex inſidijs feras capiunt, captaſq́ue ſibi alimentum faciunt. Sagittariæ etiam artis peritiá valent. Si accidit vt venationis prouentu careant, pellibus ante captorum inopiam explent. Coria enim madefacta, leuibus admotis prunis, obruunt cinere. Atque ita toſta ad diuiſionem producunt.

CAPVT XXV.

De elephantophagis variaq; horũ venatione.

SEQVVNTVR hos, ſed per interuallum ſatis longum, & occaſui magis obiecti, qui ex elephantum venatione victum acquirunt. Nam ſunt ex his qui inſidentes arbori, beluarum tranſitus ſpeculantur: factoq; pernicirer deſcenſu, manibus complexi caudã, & pedibus in femen ſiniſtrum connixi, bipennis, aptæ ad hoc & paratæ, crebris ictibus poplitis dextri neruos ſuccidunt: tamque validè hâc vulnera inferunt, illâc caudam tenent, quam ſi de vita certamen ſit inſtitutum. Aut enim intetimendum eſt, aut oppetendum. Siquidem alium temporis hic articulus exitum non patefacit. Prolapſa igitur e continente percuſſu & ſanguinis profluuio beſtia, illico venationis comites ſunt præſto, dumq́ue adhuc viuit, carnes ex poſterioribus reſecant: & hilarem ad modum inde conuiuantur. Atque fera ita domita longum & atrocem interitum ſuſtinet. Sic ergo ſe habent inter pericula extrema elephantum venatores. Sunt alij qui diuerſam eos capiendi rationem ineunt. Viri enim terni, vno inſtructi arcu, & ſagittis pluribus, anguium felle tinctis, ad exitus belluarum in ſaltu conſiſtunt. Siqua igitur accedit, vnus arcum pedi admotum tenet, duo reliqui ſumma vi tracto neruo telum emittunt, ad latus

medium

Agatharchides.

medium vnicè directum, vt ad interiora complexus penetret, & deuexas illas ſecet ac vulneret partes. Hinc tantum feræ monſtrum dolore conuulſum & agitatum, elangueſcit & procumbit. Tertium quoque Elephantophagûm genus eſt, qui hunc venationis modum ſeruant. Quando elephantes ad ſatietatem paſti, cubitũ ſe recipiunt, nõ humi procumbentes dormiunt, ſed craſſiſs. & maximis arboribus ſe acclinant, vt pedes, ſtipiti proximi, terræ leuiter innitantur, & latus quod totum corpus excipit, à ligno ſu-
736 ſtentetur, itaq; non ſincerum hunc ſed adulterium dixeris cubandi modum: propterea quod ſomno profundiori adiuncta ſit vehemens ſollicitudo & metus exitij, quod prolapſum illico excipit, propter naturalem erigendi ſeſe impotentiam. Ergo qui vitæ ex horum venatu alimenta quærunt, in nemoribus circumuagando, vbicunque beſtiæ obſeruarunt cubile, auerſam arboris partem ſerra incidunt, dum nec tota incline, nec valida nimis & firma maneat, ſed ad exiguum tantummodo impulſum reſtet. Belua igitur è paſcuis reuerſa cum ad aſſuefactam cubandi ſtationem ſe applicat, ſtipite confeſtim diffracto euertitur, ad paratam venantibus cœnam expoſita. Poſteriores enim mox carnes reſcindunt, & vita cum ſanguine exhauſta, cætera defuncti membra, ad ſuum quiſque vſum, diſtributa auferunt. Hos venatores Ptolemæus rex Aegypti edicto ab elephantum cæde abſtinere iuſſit, vt viuos ſibi haberet, multaque & admiratione digna eis promiſit. Non modo tamen non perſuaſit, verumetiam eum toto Aegypti regno ſe præſentem hunc victum non permutaturos eſſe, ab illis reſponſum accepit.

CAPVT XXVI.

De Aethiopum Struthiophagis & Simis. *ϛρουθάλοις.*

DE venatoribus his, quos Nomades Impuros nominare ſolent, pars quædam ad occidentem, ab Aethiopibus auulſa, degit, & Simi vocantur: pars quædam Auſtro obiacet, gens non ita magna, hi Struthiophagi nuncupantur. Nam Struthiones artificio & dolo elaiſque ſubigunt, vnde viuant. Carnes enim, cibos, pelleſque, indumenta & lectiſternia ſufficiunt. Infenſi ſunt his Simi, bellaque inferunt. Orygum cornibus vtuntur hi pro telis. Grandia enim ſunt & ad incidendum peracuta. Regio illa in magna copia animal hoc nutrit.

CAPVT XXVII.

De Acridophagis, eorumq; præmatura & miſera interitu.

EXIGVO inde interuallo disiuncti ſunt Acridophagi, gens cæteris breuior. Tenui enim & macilento ſunt corporis habitu, & extra modum nigri. Appetente æquinoctio verno, inenarrabile locuſtarum prægrandium agmen, ex terris nondum peruestigatis vna cum ventis aduolat, & vi quidem volatus ab auibus parum variant, ſed corpore permultum. Ex hoc inſecti genere quouis tempore aluntur, cum alijs modis, tum etiam in ſalitura præparato. Venantur eas, fumo ex aëre ad terram degrauatas. Agiles eſſe perhibentur, & pedibus celeriores. Verum vltra XL annos non viuunt. Etenim ſimul ac ſenium imminet, in corporibus ipſorum volatile pediculorum genus innaſci-
737 tur. Ricinis hi non diſſimiles, ſed paulo minores ſunt muſcis, quæ in canibus apparent. Incipiunt à præcordijs & aluo, & omnem protinus ſuperficiem corporis cum tota facie depaſcuntur. Illi igitur primò affecti ſunt, vt quos ſcabies pruritu ſuo laceſſit. Verum temporis ſucceſſu aliquo, non abſque moleſtia ſeipſos lacerant. Tandem morbo hoc ad maturitatem extracto, præter puſtularum eruptionem, & tenuis ſaniei effluxum, intolerabiles ſuſtinere acerbitates miſeris contingit. Talem itaque interitum (ſiue corporis ſucci, ſiue alimentum, aut etiam aër, vitio & corruptioni huic cauſam præbeat) Acridophagi ſortiuntur.

CAPVT XXIIX.

De regione deſerta propter ſerpentes & phalangia.

CONTERMINA illis eſt regio quædam ſpatioſa, quæ mira quidem paſcuorum varietate abundat, ſed deſerta eſt omnino, nulliſque eo incolis patet acceſſus, non quod ab initio defuit ei genus mortalium, ſed quod incredibilis ibi frequentia eſt ſcorpionum & phalangiorum, quadrimaxillas nonnulli vocant hos vermes, eoſque ex improuiſo vi & copia incoluiſſe narrant. Cumque incolæ peſti huic reſiſtere non valerent, fugaque elapſi, exſilij ſalutem patriæ anteferrent, factum eſſe vt deſerta ab hominibus terra ex eo tempore relinqueretur. Sic etiam muriũ copia, vt in Italia, & paſſeres ſemi-

 na deuo-

Digitized by Google

AGATHAR-CHIDES. *Vid. Plin.*

na deuorantes, vt in Media, & ranæ, quod Autariatis vſu venit, & leonum increbreſcens multitudo, vt in Africa, in cauſa fuere vt ciuitates alio commigrarent. Multæque aliæ calamitates inſperatæ terras, quas corriperent, habitatoribus viduarunt.

CAPVT XXIX.

De Cynamolgis.

POSTREMO meridiem verſus habitant, quos Græci Cynamolgos, finitimi, agreſtes & feros (vt quis ita interpretetur) barbatos appellant. Hi comas promiſſas, & barbas geſtant immodicas, canesque multos alunt & magnos, Hyrcanorum more, quorum opera, euagantes in prouinciam ipſorum ex India boues, venantur. Innumera enim inde armenta, à ſolſtitio hyberno ad mediam vſque hyemem, videre eſt. Ad hæc fœmellas canum mulgent, & de lacte nutriuntur. Nihilo tamen minus ex aliarum quoque ferarum captura viuunt. Atque ita poſtrema ad meridiem deſcripta habentur.

CAPVT XXX.

De Troglodyt. victu, circumciſione, ritu funerando, pacificatione, ſomno, morte violenta.

TROGLODYTARVM porro conditio hæc eſt. Qua gens hæc imperij forma continetur, tyrannis eſt. Vxores, vt & liberi, ſunt communes. Cum tyranni duntaxat coniuge rem habere, vetitum. Hoc tamen auſo, deponendæ ouis mulcta irrogatur. 738
Mos vitæ talis. Quando hyems eſt, (id quod ſub Eteſiarum tempus natura comparatum eſt) Deo regionem ipſorum largis inundante aquis, è ſanguine & lacte pabulum vitæ capiunt, quæ in vnam mixta verſataque colluuiem, in ollis ad ignem leuiter calefaciunt. At ſi æſtas inſtat, in vdis verſantur locis de pabulo inter ſe depugnantes, & tum pecorum annoſiora & morbida abſumunt, laniorum (qui immundi ipſis nominantur) opera mactata. Neminem ex mortalibus parentum nomine dignantur, præterquam taurum & vaccam. Illum enim patrem: hanc matrem vocitant. Eodem honore arietem & hircum, ouemque & capellam adficiunt. Hoc ideo obſeruant, quod alimentum non à parentibus, ſed ab illis, quotidianum accipiunt. Potu vtitur vulgi pars maxima paliuri herba macerato. Tyranni de confecto è flore quodam bibunt, qui muſtum refert improbum. Nudi corpus reliquum, nates dumtaxat pellibus ſuccingunt. Membra corporis genitalia cæteris quidem Troglodytis præcidere more eſt receptum, vt cuncti ſolent Aegyptij: At quos mutilos Græci nominant, totam illam partem, quam reliqui circumcidunt, nouacula infantibus amputare religione & more ſancitum habent. Vnde cognomentum illud ſibiipſi conſciuerunt. Hinc digreſſione facta auctor monet, ſe, quamuis Atticè loquatur, * *Camara* tamen (*vrbis in Creta*) dialecto familiariter vti. Inde ad inſtitutum reuerſus, quæ circa defunctos agant Troglodytæ, ediſſerit. Laqueis ex paliuro contextis colla mortuorum cruribus alligant. Tum colli aut tumulo alicui impoſitos, manuarijs lapidibus obruunt, non abſque ſalſo ioco & deriſu, donec de forma eis nihil amplius videatur. Capreæ dehinc cornu in cippum fixo, ſine perturbatione omnino hilares abſcedunt. Sic funerationis vſum ſapienter inuertunt, ſiquidem ob res mœrore vacuas mœrere ſe non adfligere prudentiæ eſt. De paſcuis ſubito repullaſcentibus inimicitias & pugnas atque bella quando excitant, (nam alia de re inter ſe non dimicant) matronæ ætate prouectiores, in medium proſilientes, certamen dirimunt, & verbis ad lenitatem compoſitis irritatos animos reprimunt. Somnum non pro aliorum hominum more capiunt, ſed pecorum greges perpetuo ſecum circumducunt. Quotquot ex his ſunt mares, horum de cornubus tintinabula ſuſpendunt, vt ſonitus horum fures abterreat fugetque. Iam ſi nox ingruit, in caulas prædam cogunt, & ſtoreas è palmis deſuper iniiciunt. Huc fœminæ cum infantibus ſe recipiunt. Viri autem igni- 739
bus circumcirca accenſis, patrias & gentiles quaſdam fabulas decantando, ſomnum à ſe repellunt. Sic in multis adſuefactio naturam perneceſſaria quædam vincit. Si qui ingraueſcente ſenio (quod omnibus ex æquo debetur) greges aſſequi non poſſint, hos cauda bouis collo iniecta, nodoque in vertice arctè conſtricto, è vita exoluunt. Quòd ſi quis eorum exitum è vita longius extendat, quicunque velit repentè adſiſtens, quaſi beneuolentia inductus cunctationem illam ſummoueat, dum admonet ſimul & culpat tergiuerſationem, eadem via hominem exanimat. Nec ſenio tantùm exhauſtos ita è viuis ſubducunt, verùm etiam quos pertinax morbus, aut membri alicuius vitium ad comitandum armenta inutiles reddit.

* *al. vtrâque voce vti.*

CA-

CAPVT XXXI.

De ſcriptoribus rerum in quatuor mundi plagis

CVM totus habitabilis orbis quatuor in circuitu plagis ſit definitus, ortu inquam & occaſu, ſeptemque trione & meridie: quæ veſperam reſpiciunt, Lycus & Timæus exegerunt, quæ ad ortum ſunt, Hecatæus & Baſilis: ſeptentrionibus autem ſubiecta, Diophantus & Demetrius: at quæ meridiei ſunt obuerſa, nos (ait auctor) quamuis moleſta ſit veritas, perſecuti ſumus.

CAPVT XXXII.

Quod non tanta locorum ſit diſtātia, quanta morum.

CÆTERVM diuerſiſſimæ hominum viuendi rationes non ita longis diuiduntur locorum interuallis. Nam ex palude Mæotica multi, onerarijs vecti nauigijs, decima luce in Rhodiorum portus intrant. Inde eadem nauigationis commoditate ad diem quartum Alexandriæ appellunt. Ab hac aduerſus amnis decurſum ſubuecti, intra dies alios decem, non difficili negotio, Aethiopiam contingere poſſunt. A ſummo igitur frigore ad extremum æſtus vigorem, continuum iter facientibus, intercedunt nō plures xxv. dies. Tam exigua vero quamuis ſit locorum diſtantia, tanta inter ſe homines tamē vitæ, morumque & aëris diſcrimina habent, vt maiora eſſe non poſſint, adeo vt alteri non credant, quæ apud alteros more & vſu ſunt trita, notaq; paſſim, nec omnino ſufferre valeant, ſine quibus alij vitam quoque acerbam ſibi putent. Sic magno ſui amore percellit omnis adſuetudo, & circumfuſi aëris locique difficultatem tempus, primam vitę ætatem ſuſcipiens, vincit.

CAPVT XXXIII.

De Arabiæ leonibus fulgidiſſ.

ARABIAE leones ſunt minus hirſuti & feroces, ſed colore aſſimiles ijs quos fert Babylonia. Pilis vero vſque adeo rutilis, vt ceruicum iubæ auri inſtar refulgeant.

CAPVT XXXIV.

De Myrmecoleonibus.

740 AT eorum qui Myrmecoleones appellantur, plerique ſpecie à cæteris nihil differunt. Genitalia tamen his ſunt auerſa, contra quam alijs.

CAPVT XXXV.

De Pardalibus fortiſſ.

PARDALES hîc non ſunt quales in Cariæ & Lyciæ tractibus, ſed corpore prolixo. Et vulnerum laborumque moleſtias perferre norunt multo conſtantius, viribusque tanto præſtant alijs, quanto cicuribus agreſtes & indomitæ.

CAPVT XXXVI.

De Rhinocerotis & elephantis pugna.

RHINOCEROS vaſtitate quidem non minor, ſed altitudine inferior eſt elephanto, buxique refert colorem, pellis etiam contactu tenuior. Is repandum in naribus fert cornu, ad ferri vim & rigorem proximè accedens. Quo, cætero quidem tempore, ad quamcumque approximet cautem, limato, præcordia verberat impetens, ſed in dimicatione cum elephanto (cum hoc enim de paſcuis æternas habet conflictationes) ventrem ſubit, & perrupto carnium ambitu exſanguem facit. Plurimique elephantum ita exanimati cernuntur. At ſi aluum contingendi copia non datur, contra ipſe à proboſcide & dentibus ictus varijs modis, amittit vires & deficit, quia robore & vi ab illo permultum differt.

CAPVT XXXVII.

De Camelo Pardali prægrandi belua.

APVD Troglodytas beſtia eſt, quæ camelopardalis Græcis dicitur. Nam vt nomen, ita & natura quodāmodo compoſita eſt. Varietatem enim à pardale habet, magnitudinem à camelo. Monſtroſa ei craſſities, collumque adeo prælongum, vt à ſummis arboribus pabulum carpat.

CAPVT XXXIIX.

De Sphinge & Cynocephalo & Cepo.

SPHINGES, & Cynocephali, & Cepi, Alexandriam ex Troglodytarum ſolo, & cætera Aethiopia, transmittuntur. Sunt autē Sphinges ijs quæ à pictoribus adumbrantur conſimiles, niſi quod totæ hirſutæ, lenes & placidos animos habent. Plurimum eis verſutiæ ineſt, ideoque ad aliquam, doctrinæ compendio, ſcientiam perducuntur. concinnitatem in omnibus quam ſeruant, non abs re quis admiretur.

In Cynocephalo hominis corpus, ſpecie turpis, adumbratur. Canina ei facies, vocem

ſtridori muris non diſſimilem exprimit. Sed immodicè ferum eſt animal, nec vllo modo cicuratur: vultumque à ſupercilijs & oculis auſterum prodit. Ita mas comparatus eſt. Fœmineo generi hoc eſt proprium, vt vterum extra corpus geſtet, eoque habitu totam exigat vitam.

Cepus facie leonem, corpore Pantheram, & magnitudine Dorcadem (*capream* 741
ſeu damam) imitatur. Prout varius eſt, ita & nomen (*Cepus enim, hortus eſt Græcis*) ſibi inditum habet.

CAPVT XXXIX.

De Tauro carniuoro.

OMNIVM quæ adhuc commemoraui immaniſſimum & maximè indomitum eſt Taurorum genus, quod carnes vorat, magnitudine craſſius domeſticis, & pernicitate antecellens, inſigniter ruſum. Os ei ad aures vſque diductum. Viſus glauco colore magis rutilat quam leoni. Cornua aliàs non ſecus atque aures monet, ſed in pugna, vt firmo tenore conſiſtant, facit. Ordo pilorum inuerſus contra quam alijs animantibus. Beſtias etiam validiſſimas aggreditur, & cæteras omnes venatur, maximeque greges incolarum infeſtos reddit maleficio. Solum eſt lancea & arcu inuulnerabile. Quod in cauſa eſt, vt nemo id ſubigere (quamuis multi id tentarint) valuerit. In foſſam tamen, aut ſimilem ei dolum, ſi quando incidit, præ animi ferocia cito ſuffocatur. Ideo rectè putatur, etiam à Troglodytis, fortitudine leonis, & velocitate equi, & robore tauri præditũ, ferroque cedere neſcium.

CAPVT XL.

De Crocotta ſ*ua cem humanam imitante.*

QVI Crocottas apud Aethiopes vocatur, inde nomen habet, quod ex lupo & cane natura eius conſtat, ſed vtroq; multo ſæuior eſt, & tum facie tum ſummis pedibus longè grauior, & ventre & dentibus antepollet omnes. Etenim quodlibet genus oſſis frangit haud difficulter, & dilacerata protinus conſumit. Nec facile dictu quam leniter conficiat ventre & digerat. Hoc quoque vocem effingere humanã qui perhibent, nobis fidem non faciunt. Inſuper & hoc addunt, quod nominatim homines noctu euocet, hoſque velut ad vocem humanam egreſſos, concitato irruens impetu, deuoret.

CAPVT XLI.

De ſerpentibus, & quomodo cicurentur.

SERPENTES etiam magnitudine ſtupendos, & genere mirum in modum varios, illis in locis eſſe narratur, qui omnes vitæ nutrimenta ex venatu capiunt. Enimuero maximus illorum, qui noſtris exhibitus eſt oculis, XXX cubitorum videbatur. Omnis ſerpens, etiam vaſtiſſimus, manſuefactioni ſe accommodum præbet, ſi inopia nutrimenti premitur & maceratur. Nam vidiſſe ſe auctor teſtatur, qui cibi inopia, ſemper tamen oculis obiecti, cum in caniſtro victimas ad deſiderium eius vndique circumponerent, ſimul & animi virulentiam ſubmitteret, & vehementiorem eſcæ appetitum conciperet, tandemque beluam quantumuis ferocem & ſæuam, tam cicurem & placidam eſſe factam, vt nec mitius inter alia cuncta, nec terribilius quicquam eſſe iudicetur. Conſentaneum hoc eſt, arbitror, beſtijs contingere manſuefactis. Nam quod contra 742
tendit malè tractatur, quod vero cedit, nutritur. Quæuis etiam beſtia ſapere diſcit, non ratione melioris electionem docta, ſed implicata eſt per vices affectioni memoria.

De calidis aquis ſponte naſcentibus.

CAPVT XLII.

Locorum inſignium notatio, tranſcurſus in Aethiopiam, vbi de inſ. ſerpentina. Topatzio, & interitu nautarũ circa Syrten.

CVM multa ſint admirationis plena, & à vulgari conſuetudine procul ſeiuncta, ad ipſa quæ commemoratione digna habentur loca (inquit) me conferam. Primo igitur, ſi quis ab Arſinoë continentem prætercurrit dextram, Thermæ, pluribus ceu fiſtulis, ex ſublimi petra in mare percolantur, quæ anguſtos habent meatus, non dulcis aquæ, ſed amaræ ſalſilaginis, & fontis talem ſortiti naturam. Poſtea à lacu obuius eſt Nilus, dum riuus eius per laxa & ſpongioſa quædam in locum maximè humilem & concauum tranſcurrit, Iuxta lacum in campo ſatis ſpatioſo mons aſſurgere videtur, rubricæ metallo fœcundus, qui, vt nihil aliud exhibeat ſingulare, eiuſmodi tamen colorem à ſummo vertice oſtendit, vt oculi intentè ad tempus contuentium lædantur.

Hinc

Hinc portus excipit magnus, cui primò Muris, deinde Veneris cognomentum fuit at-
tributum. Vbi tres etiam inſulæ extant, quarum duæ oliuas habent crebras & denſas:
vna minus quidem ſyluoſa eſt, ſed auium, quas Meleagrides vocant, copiam nutrit. His
propinquus eſt ſinus, quem impurum nominant. Quem vbi præternauigaris, inſula ex-
porrigitur, in pelago ſita, longitudine ſtadiorum x x c circiter, nomine Serpentinæ. ὀφιώδ.
Nam omnis generis ſerpentibus quondam referta erat, ſed ætate noſtra libera eſt. In
hac lapillus naſcitur, Topazij nomine celebris. Pellucidus eſt & vitro ſimilis, iucun-
dumque in auro contuitum ſui præbet. Hoc inſulæ habitatores, qui etiam regio lapi-
dem edicto cuſtodiunt & colligunt, iſto modo potiuntur. Noctu per vices circumua-
gantur, ligonibus variæ magnitudinis inſtructi. Nam intra petras lapis, quia interdiu
à luce ſuperatur, propter æſtum non fit manifeſtus, ſed ingruente noctis vmbra, vbi-
cunque loci naſcitur, ab omni parte reſplendet. Quo obſeruato, cuſtos ſigni cauſa id
quod ſplendet tanto circundat vaſe, quantam viſæ imaginis magnitudinem eſſe ar-
bitratur. Per diurnam poſtea lucem accedens, cùm æqualem priori deſignationi par-
tem ſaxi excìdit, magiſtris læuigandi peritis ſegmentum tradit. Poſt hæc mare adeò
humile eſt & exiguæ profunditatis, vt nec binas orgyias menſura ſuperet, circumqua-
que etiam viride, non aquarum natura, ſed à muſco & algis, colorem ſuum tranſmit-
tente. Vnde & canum marinorum innumerabilis illic eſt multitudo. Quam ob cau-
743 ſam naui longa, & his quæ remigio promouentur, iter illac percómodum eſt & aptum,
tempeſtates enim ignorat, nec fluctus è longinquo aduoluitur, & incredibilem pi-
ſcium ſufficit prædam. Circa hæc loca, nauibus quæ elephantos vehunt accidens in-
fortunium, ad magnam ſpectantes miſericordiam erga adflictos prouocat. Nauigia
enim fluctus repente ſcopulo illidit, aut in anguſtias arenarum, veluti carceres, com-
pingit, omnemque ſalutis viam nautis præcludit. Ideò prolixus initio conqueſtus eò
delatos occupat, melioris tamen fortunæ ſpe non abiecta. Iam enim nonnullos, eò
diſcriminis redactos, æſtus, intumeſcente ex mari fluctu, repentè ſuſceptos ſeruauit.
Quando verò alimenta deficiunt, innumeræ ſuccedunt anxietates: donec ad vltimum
omnes abſumuntur, aut fame, aut, ſi diuturnam famis tabem non perferunt, enſe con-
fecti, aut ſpontaneo impulſu in æquor præcipitati.

CAPVT XLIII.

LOCA ad Tauros & Ptolemaidem vſque explicata ſunt. His autem ſuperiora tran-
ſitum non ita vulgarem admittunt. Vlteriora enim non ad meridiem amplius ia-
cent, ſed magis ac magis ad ortum ſe reflectunt, & vmbras intra horas binas (anni par-
tes) proiiciunt in oppoſitam ſeptentrionibus plagam. Fontes etiam edunt, è Pſebæis
(quos vocant) montibus ſcaturientes. Eius regionis tractus, qui mediterranea ſpectat,
plenus eſt elephantis ac rhinocerotibus, taurisque & ſuibus. Quæ verò ad ſinum per-
tingunt, conferta ſunt inſulis: ſed hæ fructuum inopes, auibus, quarum ſpecies nec dum
compertæ, frequentantur. Mare exinde profundum eſt & nauigabile, vbi tantæ vaſti-
tatis ſunt cete, vt horrorem incutiant videnti. Nautas tamen haud vexant, niſi ſi qui
inuiti in vertices incurrunt, imperitia locorum. Non enim conſectari poſſunt auda-
cius nauigantes, cùm obtuſa oculorum ſit acies, è mari eminentibus.

De locis ſupra Ptolemaidem, & ingentibus balænis.

CAPVT XLIV.

PALMETI illic ſuperiora, quæ oculis ſe offerunt, obtinentur à petris celſitudine
variis. Porrectis autem ad mare littus ſubiectum eſt anguſtum & longum. Mare
illud attingit locus, quem Neſſam (Anaten) ab animalis huius multitudine, nuncu-
pant. Iacet hæc iuxta promontorium apprimè ſyluoſum, & ſi directè ſpectetur, ad Pe-
tram (huius nominis locum) & Palæſtinam vſque expanditur. In hanc Gerrhæi &
Minæi, & omnes in propinquo Arabes, thus (vt ferunt) & rerum fragrantium ſarcinas,
è ſuperiori prouincia deportant.

De Neſſa aromatum conditorio.

CAPVT XLV.

744 POST Læanitem (vt vocant) ſinum, quem circumhabitant Arabes, Bythemanen-
ſium terra exſiſtit, ſpacioſa & plana, totaque irrigua & profunda. Gramine tantùm
& medica atque loto, ad viri ſtaturam aſſurgente, omnis ei fructus definitur, nec præ-

Bythemanenſis terra, paſcuis felix: ſed noxiorū animalium copia infelix.

AGATHARCHIDES.

Nihil eſt ab omni parte beatum.

tere quicquam agricolatur. Ideoque multæ in ea cameli agreſtes, multæ ceruorum & dorcadum cateruæ, multi etiam ouium greges, & infinita mulorum atque boum armenta. His autem ſortis beatæ commodis infortunium hoc annexum eſt, vt leonum lupotumque & pardalium copiam tellus producat. Quod igitur regioni felicitatem efficit, habitatoribus in cauſa eſt infelicitatis.

CAPVT XLVI.

De Batmizomanenſium terra.

A proximis inde littoribus ſinus eſt, ad regionis illius interiora deuergens, qui profunditate ad minimum L ſtadiorum deprehenditur. Intra complexum huius qui habitant, Batmizomanenſium habent nomen, beſtiarum terreſtrium venatorês. Hanc terram tres ſequuntur inſulæ, pluribus obüiæ portubus. Prima Iſidi ſacra: altera Succaba: tertia Salydo nominatur. Deſertæ omnes, & oliuis vmbroſæ: non quales apud nos, ſed illis in locis, creſcunt.

CAPVT XLVII.

De difficili quodam tranſitu.

POST expoſitas iam inſulas, littus patet lapidoſum & magnum. Terra eſt Arabum Thamidenorum, propter quam nauigantibus iter eſt, vltra CIↃ ſtadia, omnium moleſtiſſimum. Non enim portus ibi eſt, acceſſui & ſtationi commodus: non ſolum ancoris opportunum, non portus ad protectionem, non vngulæ veſtigium, quo ceu neceſſario nauta perfugio recipiatur. Poſt hæc, non continenter, ſed per interualla, littus extenditur nimis quàm lapidoſum: & mons Læmus inexplicabilem circuitus magnitudinem oſtentans, & arborum omnis generis ſaltubus amictus.

CAPVT XLVIII.

De amni Dedebarum aurifero.

FINITIMA deſertis his montanis Dedebæ incolunt, partim armentarij, partim agricolæ, quorum per mediam regionem amnis labitur natura tripartitus, & ramenta auri defert, tam conſpicua vbertate, vt limus ad oſtia coaceruatus, procul inde rutilet. Loci poſſeſſores ignari ſunt id genus operationis, ſed eximiè hoſpitales, non quidem erga homines vniuerſos, ſed eos præcipuè, qui ex Peloponneſo & Bœotia illac traiiciunt: propter fabuloſam quandam ab Hercule inde vſque narrationem.

CAPVT XLIX.

De auri ramentis apud Alilæos.

HIS contermini ſunt Alilæi & Caſandrini, qui terram obtinent ſuperioribus nequaquam ſimilem. Nec enim frigidus eſt hîc aër, nec ſiccus nec feruidus, ſed mollem & ſpiſſam refert nubem, à qua tempeſtiuè exſiſtunt etiam in æſtate hyemes. Pleraque regionis feraciſſima ſunt, ſed non vbique cultu ſuo adficitur, ob imperitiam cæterorum. Aurum ſanè in cruſtoſis terræ illius cuniculis ad magnam inueniunt copiam, non quale adhibita ſcientia & arte colliqueſcit è ramentis, ſed ſponte natum, quod Apyron Græci, [*ignis neſcium*] ab euentu denominant. cuius portio minima 745
non minor eſt oliuæ oſſiculo, media granum meſpili adæquat, maxima cum nucibus regiis comparari meretur. Hoc perforatum inter lapillos pellucidos alternatim, circa radices manuum geſtant & colla. Et ad finitimos tranſlatum vili precio vendunt. Cum triplo enim ære aurum commutant: & pro ferro duplum reddunt, & argentum auri decuplum valet. Modus enim æſtimationis comparatur ad rationem abundantiæ & raritatis. Quibus in rebus tota hominum vita non tam ad naturam rei, quàm vſus neceſſitatem reſpicit. His porrò mortalibus contigui habitant Carbæ, in continente quàm portus excipit vicinus, in quo plurimi erumpunt fontes.

CAPVT L.

De Sabæorum terra odorifera & beata, vbi de Saba eiuſque regimine, magnificentia & opibus.

SABÆORVM deinceps gens adhæret per Arabiam omnium maxima, & nullius non generis felicitatem in poteſtate & arbitrio habens. Namque tellus omnia fert quæ ad commoda vitæ apud nos proueniunt: & corpora ſunt ſpectabiliora, quàm alibi: pecorum multitudo innumerabilis ſuppetit: amœnitas & fragrantia totam hanc oram obtinens, voluptatem præbet aduenis viſu & dictu maiorem. Nam ad ipſas littorum crepidines largum naſcitur balſamum & caſia: longè alia quàm alibi habetur, recens nimirum: ideoque iucundiſſimam oculis voluptatem exhibens, quæ poſtea longinqui-

tate

 AGATHARCHIDES.

tate temporis prorſus exoleſcit, dum ſtirpis vſus hebetatur, priuſquam vis eius ad nos tranſmittatur. In mediterraneis frequentes & magnæ ſe attollunt ſyluæ. Nam arbores præcelſæ, myrrhæ ac thuris, nec non cinnamomi, & palmæ & calami, & id genus aliorum, exſurgunt. Adeò vt nulla ratione explicari queat voluptas illorum qui ſenſibus ſuis periculum de his fecerunt. Non enim in cellas abditus & exoletus aromatum illis fructus eſt, nec à materia procreante & nutriente ſeparatus, ſed à diuina illa maturitate adhuc florens, & à familiari proprioque & gennino vigore vim illam admirabilem emittens, vſque adeò, vt multi in obliuionem mortalis delati felicitatis, de ambroſia ſe percipere nonnihil opinentur, dum res nomen ad ſummam prædicationem idoneum & par ſibi quærit.

IN ſaltibus rerum odoratarum ſerpentis genus eſt omnium inſolentiſſimum, *Malum bono* quaſi fortuna tam largis terræ commodis inuideat, & bono attexat nocumentum, ne *adiunctum.* quis bonis proſperè affluentibus animo efferatur ſuperbo, & ad finem vſque flagitiis perpetrandis indulgeat, numenque aſpernetur, ſed adiectione & memoria aduerſo-
746 rum commonefactus, vitam modeſtius agat. Genus id ſerpentis colore eſt puniceo, & longitudine ſpithamæ, morſuque inſanabili, quando ſuper ilia hominem ſauciauit. Plagam enim infert aſſiliens in altum.

CÆTERVM apud Sabæos ſtirpium fragrantium odor ſummus quidem eſt, ſed voluptas minor. Nam quod à puero aſſiduum eſt, ſenſum minus adficit mouetque, imò obruſiorem reddit, nulla vitæ commutatione adiuncta. Verumtamen cùm non ita informare ac regere vitam poſſint, vt in bono ſemper ſtatu permaneat: (immixtus enim ſpiritus facultate inciſoria corpus perflat, & conſtipationem eius moderatam ſic in plura diducit, vt ad extremam tandem laxationem redigatur) huic vitio vt medeantur, pauxillum bituminis & hirci barbam, ægrotis ſuccendunt. Atque ita nimium fragrantiæ perpetuò adſpirantis exceſſum amoliuntur, & quod voluptati noxium eſt, attemperatione eius quod moleſtum huic eſſe videtur, reprimunt. Adeò omnis felicitas, ſi mediocritate & bono ordine gubernatur, vitam optimè tranſmittit: at ſi moderatione & opportunitate deſtituitur, inutilis eius poſſeſſio.

SABA oppidum, totius gentis appellationem indicans, monti incumbit non magno, omnium in Arabia pulcherrimum. Rex toti genti imperans, prærogatiuam habet in conſeſſu à populo ſcitam, quâ honore ſuo præditam, quâ muneris omnino expertem. Honore enim regem dignantur, quòd multis imperitat, & libero quæ decernit arbitrio agit, nulli ſubiectus cenſuræ: Exſors verò eſt, & quolibet priuato inferior, quòd accepta regni cura, regale egredi palatium ei nefas. Secus ſi fiat, lapidibus à populo obruitur. Ita enim antiquum iubet oraculum. Honorum igitur eminentia illic nocua. E virorum numero ad hoc deſtinati, vt domum ſeruent, exiguo fortius ſe gerunt quàm fœminæ. Continuo namque otio in fœminas degenerant. Cæteri & rebus bellicis dant operam, & totam regionem opere exercent, & colonias deducunt. Maiorum enim ſchediarum [*nauicularum minorum & vulgarium*] his eſt vſus. Vehunt cum alia, tum fructum odoratum maximè, in vlteriore terra natum: Arabicè Larimna dicitur. Maxima inter cætera thymiamata fragrantia præditus eſt: quorum genus infirmitatem corporis plerumque vincere perhibetur. Porrò cùm nulla ſolum hoc alia ferat ligna ad vſus quotidianos, cinnamomum & caſſiam vrere, & ad cæteros vitæ vſus applicare, neceſſe habent. Quàm inæqualiter bona ſua diuina ſors diſtribuit! His rerum appetendarum vix paucitatem concedit: illis redundantiam largitur. Sabæorum non pauci coriaceis vtuntur nauiculis, docente hunc eos vſum refluxu maris, quamuis in luxu & deliciis viuentes. Nulla enim Sabæis opulentior eſſe, & Gerrhæis, hominum natio videtur. Qui quicquid ſub calculum tranſportationis cadit, ex Aſia & Europa, diſpenſant. Hi auri diriſſimam Ptolemæi Syriam fecerunt. Hi ſedulitati Phœnicum lucroſiſſimas negotiationes dederunt, vt ſexcenta alia prætercam. Magnos
747 impendunt ſumptus, non ſolùm in toreumata, & ſculpturas admirabiles, & poculorum varietatem, ſed magnificentia illa etiam in lectorum & tripodum, [*menſæ genus eſt*] aliorumque, quæ apud nos per ædes extenduntur, magnitudine ad ſummum gradum adſcendit. Siquidem multi, vt æſtimare eſt, ſumptus faciunt regios. Huc accedit, quòd columnæ illis deauratæ & totæ argento conſtant, foresque & faſtigia domorum crebræ è gemmis & precioſis lapidibus phialæ excipiunt. Conſimiliter etiam meſoſtylia

Digitized by Google

Agatharchides.

ſoſtylia (in mediis ædibus columnæ) decentiſſimam præbent ſui contemplationem. Quodque caput rei, quicquid apud alios diuitiarum eſt, id omne hîc magna varietate expoſitum eſt. At enimuerò hæc ad noſtram vſque ætatem de illis ita prædicantur. Niſi verò longè ſummotas haberet ſedes ab his qui ad omnem ferè locum copias alunt, alienarum curatores opum forent, qui nunc in ſua quaſi præmia dominium retinent. Siquidem ignauia libertatem ad prolixius inde tempus conſeruare nequit.

CAPVT LI.

De fortunatis Arabiæ inſulis, & mirabili cæli ratione.

PRÆTER hanc regionem mare conſpicitur album ad fluuij ſpeciem, ita vt effectus huius cauſam quis non ſine ſtupore demiretur. Adiunctæ autem ſunt inſulæ fortunatæ, in quibus niueo ſunt colore pecora vniuerſa, nec vlli fœminarum cornu adnaſcitur. In his mercatorias accolarum naues ſtationem habere videas, pleraſque inde profectas, vbi iuxta Indum amnem nauale inſtituit Alexander: nec paucas è Perſide & Carmania, & tota continente finitima.

Cœleſtia eriam illis mirabiliter ſe habent. Inter quæ eſt quod circa vrſam contingit. Nam à Mæmacterione [*cum Septembri hic ex parte congruit*] menſe Athenienſium, nulla de ſeptem eius ſtellis conſpicitur, vſque ad vigiliam noctis primam. In Poſideone [*Decembri quodammodo reſpondet*] ad ſecundam vſque: & eadem ratione in cæteris menſibus deinceps. Tum de aliis ſtellis, erraticæ non videntur: nonnullæ autem globos habent maiores. Sunt quæ non ſtata & legitima ſibi tempora ad occidendum vindicant, & oriendum. Peculiari etiam & diuerſo narrant modo Solem exhiberi vltra Ptolemaidem. Primò (aiunt) non, vt apud nos, lucem abſque Sole mane vident, ad tempus mediocre, & tum demum ſideris exortum, ſed cùm tota immerſa tenebris nox tranſiit, continuò Sol affulget, nec vnquam ibi fit dies, priuſquam totum conſpexerunt Solem. Deinde Sol ex medio pelago aſcendere videtur. Tertiò offert ſe carboni ignitiſſimo perſimilis, & grandes proiicit ſcintillas, aliquas in orbem tractus à ſe illuſtrati, aliquas etiam longinquius. Quartò, nec Sol ad diſci formam ſe habet, ſed craſſam refert columnam principio, cuius à ſummo ſpecies aliquanto plenior, quaſi caput, appareat. Quintò, nec iubar, nec radium inde reſplendere, tam in mari quàm in terra, perhibent, vſque ad exitum horæ primæ, ſed interim ceu ignem eſſe non lucidum, caligine inuolutum. Secunda autem hora, ſidus totum aſcendere, clypei effigiem repræſentans, & terræ marique lucem immittere, tam inſolentem & 748
igneam, vt vtriuſque immodicam eſſe magnitudinem exiſtimetur. Sextò, ad occaſum contrario affectum modo Solem conſpici affirmant. Poſtquam enim demerſionem infra terram oſtendit, non anguſtiore deinceps ſpacio tribus horis, lumen retro mittit. Quod tempus veſperæ iucundiſſimum apud ſe eſſe arbitrantur.

CAPVT LII.

De miraculis natura excuſatio auctoris.

HINC poſtquam varias reciprocationis cauſas auctor percenſuit, omneſque vt quæ nihil veri contineant, improbatas reiecit, deinceps infert: Quòd hæc nugis conſtent, & à nullius rei veritate, quæ recitatis opituletur, ſint deſumpta, cognitu facile eſt. Tum quibuſdam aliis in eam ſententiam adiectis, iterum ſubdit. Ideo de recurſu maris, terræque motu, ac ventis & fulminibus, & id genus vniuerſis, diſputationem, quibus videlicet cauſis exſiſtant, concedimus aliis, qui ad expediendum iſta quàm nos ſunt paratiores. At affectiones, quibus manifeſtæ calamitates generentur, expoſuimus, à gnaris & intelligentibus acceptas. Veriſimiliora autem hiſce inuenire, ad argumentum quidem inſolens, enixè cupimus, ſed ad veræ profeſſionem hiſtoriæ tale quiddam à nobis admitti non poteſt.

CAPVT LIII.

De oliuis, & Iſidis capillo.

IN freto ſupra memorato circa oliuas nouum hoc accidere tradit. Æſtu maris exundante, omnes operiuntur, marique vndas reſorbente, omni tempore florent. Naſcitur hîc quippiam in littoribus profundè ſe demittens, iunco nigro non diſſimile, quod Iſidis capillum vocant incolæ, fabuloſo commento ſimplicem adſtruere fidem conari. Hinc accidit, vt impulſum à fluctu variis agitetur flexibus, cùm tota eius ſubſtantia ſit mollis,

Digitized by Google

mollis, cæteriſque in hoc genere virgultis reſpondeat. At ſi quis auulſum in lucem efferat ſubdialem, pars illa ablata, continuò rigeſcens, durior ferro euadit.

CAPVT LIV.

De Æthiope piſce.

LOCIS, quæ recenſui, cùm alij multi, varioque naturæ diſcrimine piſces naſcuntur, tum quidam offertur immodicè niger, ad magnitudinem viri, cui Æthiopis nomen imponunt, quod ſimam imagine ſua faciem imitatur. Hoc monſtrum piſcatores initio, propter ſimilitudinem, nec vendendum, nec in cibo abſumendum iudicabant. Sed temporis progreſſu vtrumque factitantes, nihil peccant.

CAPVT LV.

Epilogus, quo reliquam hiſtoriã ad alios remittit,

IAM quæ memorabilia ſunt de gentibus ad meridiem ſummotis, pro facultate no-
749 ſtra, quinque libris accuratè ſunt expoſita. Cætera de inſulis in pelago ſerius repertis & cognitis, populiſque vlterioribus, & gratis odoribus, quos Troglodytica edit prouincia, commemoratione abdicata, attexere omnino ſuperſedemus. Cùm ætas laborem perinde ſufferre nequeat, multaque de Europa & Aſia à nobis ſint literis prodita, nec commentatij, propter Ægyptiorum defectiones, diſquiſitionem exactam tradant. Qui verò & particulatim rebus interfuerit, & verbis hiſtoria dignis inſtructus ſtudium adhibeat, gloriæ per laborem venandæ par & ſufficiens, ab hoc ſe negotio non abſtinebit.

EX AGATHARCHIDE.

SCHOLION.

Apud Athenæum, libro VI.

AGATHARCHIDES *ſcribit, è Dardanis aliquem ſeruos mille poſſediſſe, quendam etiam plures: ac eorum vnumquemque pacis tempore agrum colere: belli verò, militia nomen dare, ſuoſq́; illis duces eſſe dominos.*

Apud eundem, libro VII.

Agatharchides tradit, Bœotos anguillas Copaidas inuſitata magnitudinis hoſtiarum modo coronare, aſperſaſq́; mola cum precibus, Diis immolare: ac quum peregrinus quiſpiam, inopinato ſacri genere obſtupeſcens, cur id fieret ſciſcitaretur, Bœotos aliud nihil potuiſſe reſpondere, quam ſeruanda eſſe maiorum inſtituta, nec decere rationem aliis ſe conſuetudinis patria reddere.

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Athenæum, libro XII.

Agatharchides libro decimoſexto rerum Europa ſcribit, Magan, qui regnauit annos quinquaginta Cyrenis, cùm bellis non occuparetur, & luxu difflueret, immenſa carnis mole auctum fuiſſe, vt ſub vita finem prodigioſus eſſet corporis tumor: tandemq́; pinguedinis copia exanimatum, partim ob ignauiam & ſegnitiem, partim ob ingluuiem, & nimiam cibi voracitatem. Idem ſcribit libro vigeſimoſeptimo, apud Lacedamonios inſigne probrum fuiſſe, ſi cui minus eſſet virilis forma, aut corporis tumor in aqualiculum prouectus & propenſus conſpiceretur, cùm decimo quoque die nudos ſe iuuenes Ephoris contemplandos ſiſterent, qui & iuuenum quotidie tum cubilia, tum veſtitum obſeruabant, & meritò quidem, quoniam Lacedamone qui carnem ad obſonium prepararent, fuerunt, aliarum praterea cupediarum nihil. Idem auctor libro vigeſimoſeptimo tradit, Naucleidem Polybiadis filium ſupra modum corpulentum, & ob delitias craſſum, à Lacedamoniis in mediam concionem productum fuiſſe, & publicè à Lyſandro acerbè obiurgatum vt voluptarium, minimumq́; abfuiſſe, quin in exilium ageretur, idq́; futurum minitatos Lacedamonios, niſi vitam corrigeret: Lyſandrumq́; tum recitaſſe, Ageſilaum, quum ad Helleſpontum barbaros bello premeret, & Aſiaticos homines ſumptuoſis ſtolis excultos, ſed imbelles & inutiles corporibus eſſe intueretur, captiuos omnes iuſſiſſe veſtibus exutos ad praconem duci, qui venales pradicaret: indumenta verò ſeorſum vendi, vt ſocii & fœderati cognoſcerent, pramiorum ampla ſpe aduerſus homines nihili bellum ſuſceptum eſſe, ideoq́; animo promptiore & alacriore cum hoſtibus dimicarent.

EX AGATARCHIDE.

Apnd eundem Athenæum, libro XIV.

Sidas à Bœotis Punica nominari, ſcribit Agatharchides libro decimonono Europicorum, his verbis: Athonienſes cùm Bœotis de regionis finibus litigabant, quam Sidas appellant. Epaminondas in ea controuerſia partes ſuas defendens, allegansq́ iura ſua, ſtatim è ſiniſtra manu, quod occultum gerebat punicum, dextra cœpit, & Athenienſes rogauit, quo nomine vocarent, reſponderunt illi, ſ... ſeſe nominare: at nos, inquit, Sidan appellamus. In eo tractu de quo fuit contentio, plurima ſunt mali Punica, indeq́ principio nomen eſt inditum. Sic Epaminendas cauſam obtinuit.

EX AGATHARCHIDE.

Apnd Plutarchum Parallelis.

Xerxes ↀↀↀↀↀ hominum exercitu inſtructus, ad Artemiſium appulit, eiusq́ regionis incolas tum hoſtilia abſ ſe exſpoliare iuſſit. Athonienſes conturbatis animis, Agoſilaum Themiſt oclis fratrem mitère exploratum, quanquam pater eius Neocles in ſomnis vidiſſet illum ambabus truncatum manibus. Is Ageſilaus vbi peruenit habitu Perſico ad barbaros, Mardonium quendam de regis ſtipatoribus, Xerxem ratus eſſe, interfecit, comprehenſusq́ à circumſtantibus, vinctus ad regem eſt adductus. Boue tum litaturus erat rex ad aram Solis. Ibi Ageſilaus igni in ara excitato, dextram impoſuit manum, cruciatumq́ abſque vllo pertulit gemitu. Vinculis proinde ſolutus dixit: Tales ſunt omnes Athenienſes: quod ſi non credis, etiam ſiniſtram impoſuero. Xerxes metu concepto in cuſtodia eum iuſſit aſſeruari. Narratio eſt Agatharchida Samii, libro Perſicarum rerum ſecundo.

EX AGATHARCHIDE.

Apnd eundem Plutarchum Sympoſ. lib. VIII. Q. IX.

Circa rubrum verò mare morbo correpti (vt Agatharchides narrat) cum aliis inauditis accidentibus ſunt vexati, tum angues exigui nati ſunt, qui exertis capitibus crura & brachia perderent, & tacti rurſum carnem ſubirent, ac per muſculoſa ſerpentes, inflammationum vim intolerabilem excitarent. Idq́ morbi genus prius aut poſterius vllis aliis obtigiſſe, nemo comperit, vt & multa alia.

CCLI.

HIEROCLES

De Prouidentia.

LEGI Hieroclis librum de Prouidentia. Cur, inquit, hæc tibi colligo, quando Platonici quidam non rectam de conditore Deo opinionem tuentur? Non enim ſatis poſſe Deum ſuſtinere mundum propria virtute & ſapientia ab æterno operantem putarunt. Sed cooperatione ingenitæ materiæ, & natura ab ea non dependente, vtentem ſolum creare poſſe. Siquidem omnia prius in dicta materia prima ſunt potentia, eaq́ue Deus velut delineet, ac ſolum digerat, atque ex ipſa materia educat, quod ſuperuacaneæ potius eſſet diligentiæ, quàm bonitatis Dei. Quorſum enim ea, quæ nõ condidit, digerere conatur, cùm omnino bona ordinatio in natura eorum ingenita conſiſtat. Si quid enim ingenito, ac per ſe ſubſiſtenti addatur, præter naturam fiet. Quod autem præter naturam efficitur, vitiatur: quare dictam materiam ornari minimè bonum, ſiquidem non ſolum in tempore, ſed & abſque cauſa ingenita ſit: qua ſignificatione & Deum ingenitum dicimus. Sed neque Deus ipſe innoxius erit, initium creationis à quodam maleficio inchoans, quod præter naturam afficere æqualem ſibi ingenitam ſubſtantiam conetur: & ſororem, quam ſpontanea voluntate ſibi coniunxit, non ſinat permanere in ordine ingenito, quod non poſſit res æquè ingenita contineri. Sine ab æterno hanc ſibi potentiam, ſiue in tempore facere cœperit, & potius à veritate recederet, ſi ob indigentiam materiatæ operationis, & alicuius temporis ornare cœpiſſet, ne manere illam in ſuo ſtatu permiſiſſet. Si enim præſtantius erat non feciſſe, quare ergo 750
facere incœpit? ſi verò feciſſe melius erat, cur non ab æterno fecit? ſi verò indifferenter ei ab æterno facere (niſi forte quis dixerit natura ſua eum ſingulatim facere & deſtruere poſſe, æterna autem facere non poſſe:) quare materiæ improbitas, qua vtitur, impoſitum & ſuperfluum ordinem reiicit continuò, in ingenitam illis (vt ita dixerim) inordinationem declinans, vt per partes alio atque alio tempore pulchritudo, aut

defor-

deformitas ſuperet:ant, vt verius dicam, ſemper vincat deformitas, quandoquidem materia præter naturam ornata, bene ratiocinanti deformis videatur.

Plato & Ariſtoteles in doctrina concordant.

Platonis & Ariſtotelis conſenſus.
Strabo lib. 15.

MVLTI Platonici & Ariſtotelei ſuos inter ſe præceptores aliquando contendere impulerunt, allato à ſingulis in medium quid cuiq; meditato videretur, & eo vſq; audaciæ & contentionis proceſſerunt, vt & ſcripta præceptorum ſuorum deprauarent, quo magis viros inter ſe pugnantes exhiberent. Atque ea perturbatio perdurauit philoſophicis exercitationibus illapſa, vſque ad diuinum Ammonium. Hic enim primus æſtu quodam raptus ad Philoſophiæ veritatem, multorumq́ue opiniones, qui magnum dedecus Philoſophiæ adferrent, contemnens, vtramque ſectam probè calluit, & in concordiam adduxit, & à contentionibus liberam Philoſophiam tradidit omnibus ſuis auditorib⁹, & maximè doctiſſimis æqualibus ſuis Plotino, & Origeni, & ſucceſſoribus.

Ammonius Alexandrinus Philoſophus.
Plotinus, & Origenes.

Ait ſecundùm Platonem ſolos hominum animos in corpus transſmigrare, & illos non ſimpliciter, ſed ex ſolis hominibus in homines: ex brutis verò in homines tranſitionem, vel in bruta ex hominibus, nequaquam illum ait dicere.

Plato.

Plato opificem Deum cenſuit ſuſtinere omnem aſpectabilem & inaſpectabilem mundum, nulla prius exſiſtente materia productum. Sufficere enim illius voluntatem ad ſuſtinendum vniuerſum. Ex corporea verò natura incorporeæ coniunctæ, mundum perfectiſſimum ſtatui, duplicem ſimul & vnum: in quo ſumma eſſe media, & infima: quorum prima quidem cœleſtia vocat, & Deos: media verò ratione prædita, aëria, dæmones bonos, interpretes & nuncios eorum quæ hominibus conducunt. Infima denique ratione prædita, & terreſtria, & humanas animas, vel immortales homines. Et
751 inferioribus ſuperiora ſemper dominari: omnibus verò Deum eorum architectum & patrem, & hoc paternum eius imperium prouidentiam eſſe, vnicuique generi conuenientia diſtribuentem. Iuſtitiam verò ſubſequentem illam Fatum vocari. Non enim genethliacorum temerariam neceſſitatem, nō Stoicam violentiam, nec quam Alexander Aphrodiſicus putat, eandem illi conditionem, quàm corporum naturæ attribuens, neque incantationibus & litationibus inauſpicatum natiuitati ſidus, vt quidam ſentiunt, ſed veterem prouidentiæ legem tranſeat, iudicialem Dei operationem, ordine ac ſerie iuxta cauſarum liberarum propoſita res noſtras dirigentem atque conſilia.

Prouidentia.
Fatum.
Alexander Aphrodiſieus.
Eius περὶ εἱμαρμένης quædam exſtant Græcè.

Quæ ſit prouidentia & ordo.

COMMVNITER quidem prouidentia & ordo à creatore DEO extenditur in omnia immortalium genera, maximè verò & coniunctius ad prima, ac ſumma, & continenter ab ipſo ortum ducentia, & deinceps quæ ab illo condita ſunt, quæq; intelligibilium bonorum optima cōmunione fruuntur. Cùm enim tria ſint genera in mundo ratione prædita: ſummum & primum cōmunicans ſine vlla commutatione cum diuina imagine, diuinum omnino ordinem compoſitionemq́ue habet, qualem cœleſtibus ineſſe diximus. Secundum verò conſequenter diuinum ordinem admittens, non incommutabiliter, nec indiuiſè creatoris ſimilitudinem ſortitur, ſed ſine errore ac vitio paternis voluitur legibus, quod ætheriis aſſignauimus. Tertium verò tanquam poſtremum, non ſolùm cœleſti dignitate quomodocunque vertitur, ſed & ab ætheriis interdum vitiatur. Et quidem ſemper Deum intelligere, & adhærendo illius cognitionem habere, cœleſtibus ineſt. Illud verò ſemper fusè ætheriis ſecundùm eſſentiam ſubeſt. Non ſemper autem intelligere, atque intelligendo diuiſum eſſe, humanis animis tanquam proprium datum eſt, non aſſequentibus in natura indiuiſam intelligentiam cœleſtium, nec in ordine ſuo plenam cognitionem ætheriorum. Siquidem nec continenter, nec perpetuò animi cognoſcunt. Sed cùm ad cognitionis præſtantiam ducuntur, ætherium ordinem imitatur, eumq́ue concomitantes, intelligibilium viſionem percipiunt. Poſt tertium autem intellectuale genus aliquādo quidem intelligens, aliquando non intelligens, eſſet nunquam intelligens, ſecundùm rationem perfectæ diuiſionis. Quod certè natura eſt non-intelligens, veritatis & virtutis nequaquam poteſt eſſe particeps: quare & hoc genus reiicitur. Quomodo enim imago intelligibilis Dei ratione & non intellectu careat? Omnis enim illius imago intelligens & rationalis, cognoſcere ſeipſam & ſui factorem ſolet.

Conſentaneum, inquit, eſt actiones noſtras humanas ſubeſſe iis, quæ mediam regionem ſortitæ ſunt, tanquã cuſtodibus & inſpectatoribus noſtri. Omnem enim operationem eorũ in nobis Fatum vocari, iuſtitiæ legibus noſtra dirigens. Si verò, inquit, cuſtodes vitæ pro merito definiti ſunt, conſtat & vitæ tempus, quod ſinguli ſortiti fuerint, impleturos. Non enim licet vitã ſeruare tempus indefinitum habentem. Quare oportet tempus definiri, vt fatalis vita conſeruetur. Modum verò mortis ſimul determinari cum tempore, tanquam partem vltimam vitæ pro merito diſtributæ. Etenim ortu definito, neceſſe eſt & finem definitum eſſe. Initium ortus definit Fatum migrationis è vita, quod Fatum diuina voluntas eſt, & lex iuſtitiæ Dei. Quare etiam mortem definitam ſeruabit Fatum transitionis hinc illuc. Quare definitum eſt, quibus ad vitam, & ad mortem veniemus. Si enim hæc deſtinata non ſint, & omnis vita infinita, nec melioris ſortis particeps. Vbi enim, aut in quibus, iudicij diuini, & diſtributionis ſecundùm merita erit cura, eorum quæ in corpore & externis temerè, ac fortuitò nobis accidunt? Non enim hæc inordinata relinquemus, animi conſilia & iudicia, & impetus à meliori neceſſitate fieri dicemus. Sic enim virtutis & malitiæ non noſipſos, ſed illam accuſauerimus. Neque enim æquum eſt fatali neceſſitati aſcribere, quæ animo vel corpori, vel externis accidunt. Sed neque omnia ferri temerariis aut fortuitis caſibus par eſt: Mente principatum omnium tenente, & Deo omnium exſiſtente cauſſa. Neceſſariò itaque relinquitur arbitrium liberum in nobis eſſe, & iuſtas retributiones liberis actionibus penes ætherios eſſe à Deo iudices ordinatos, & noſtri curam gerentes. Cùm enim tria ſint in nobis, omnia nimirum neceſſario fieri, aut nihil, aut viciſſim, vel vt oportet, æquè abſurdum eſt, & æqualiter omnem tollit prouidentiam. Merita enim præuiſa vna ſecum omnino inducũt prouidentiam, & deinde Fatum & iudicium prouidens, iuſtitia & lege humana ordinans, libero ac voluntario indiget principio. Quare pars eſt totius prouidentiæ Fatum ad humanas animas iudiciaria lege accõmodatum.

Vide initium Enchiridii Epicteti.

Humanorũ verò animorum operatio, libera actio eſt, &, quod dicitur in noſtra eſſe poteſtate, id diuinis iudicibus rationi conſentanea occaſio eſt inæqualis diſtributionis. Fortuitum verò totum mortalibus, & brutis tribuitur generationibus. Non enim in ſingulis ordinatè, neque iuxta præuiſa merita procedit: ſiquidem ex igne extincto aër fit: ex aëre cõdenſato aqua, neq; ex his cibis equi vel canis corpus, ex aliis verò aliud quid exſiſtit. Sed omnia ex omnibus temerè poſſunt produci propter cõmunem mate- 753
riam, & omnia in ſe ſuſcipientem, eumque ordinis, diuinæque neceſſitatis modum participat, vt ſingula ſuo quæque genere conſeruentur, & occurrere ad æternitatem ſucceſſione quadam, cauſſis ſubſiſtentibus. In animalibus ſingulis, & plantis, & aliis inanimatis, nihil definitum, neque ordinatum eſt, quaſi pro meritis merces, quod ex priore vita remuneratio nulla illis debeatur, nec pro iis, quæ nunc faciunt, pœna exſpectanda. Non enim iis aliquid acceſſit ex locis ætheriis, quod baſim conſtituat, vt diuino iudicio ad reditum ducerentur: quemadmodum in ſingulis hominibus animos rationis participes, & immortales inde aduenientes, neceſſe eſt maximæ curæ ac ſolicitudini cognatis eſſe, ne in malum, in quod proni ſunt, dilabantur: propterea patiuntur quidem, & ſimul patiendo acquieſcunt: & rurſum liberè volunt, ac patiuntur ad meritum liberi arbitrij conſequendum. Quapropter fortuitum, & carentia diuini iudicij brutis conuenit. In noſtris autem actionibus, etiam quod fortuitum videtur, præuiſo Fato inſeruit: adeò vt Fortuna nobis, non ſecus atque brutis, dominari videatur, eaque nobis accidant in corporis atque externis bonis, quæ iudicium præſidis inſtar definiuit. Remiſſione enim, & intentione, variiſque mutationibus eorum quæ nobis accidunt, libera animi voluntas ad moderatum ſtatum deducitur: citius quidem, ſi aduerſa quæ circa hæc accidunt, conſtanter ferat: longiore verò tempore, ſi impotenti atque amenti animo illa toleret. Tunc enim perfidiæ pœnas dat, & nihilominus quæ patitur ferat neceſſe eſt.

Animam liberos habere motus, & de Prouidentia.

CVM anima, inquit, quibuſcunque in actionibus liberis crimine non vacet, & digna ſit, quæ à poteſtate ſublimiore contineuter regatur, pœnam, purgationem, atque ſupplicium pro meritis adipiſcitur. Atqui libera electio ab ea pendet, quæ verò liberis

liberis contingunt actionibus, Prouidentiæ iudicio affectus animi pro meritis compen-
ſante, definita ſunt: & ſic eligere, atque vna ſortiri viuendi genus dicimur. Compen-
ſatio autem meritis noſtris definita, diuinam oſtendit Prouidentiam. Itaque ab initio
vitæ ad extremum vſque, liberos animi motus habemus, alij plus quidem, minus alij;
nec ipſi ſimiliter ſemper in nobis illā libertatem ſeruamus, nec mercedē ęquam omnes
conſequimur. Atque id quod nos huc ducit, & hinc rurſum abducit, nexus videlicet,
754 & concurſus voluntatis humanæ, atque diuini iudicij, Fatum eſt. Quo fit, vt libertate
arbitrij noſtri, quæ volumus agentes, frequenter propter certum Dei iudicium, quæ
nolimus patiamur. Generali itaque decreto cum ea quæ vitam humanam participant
contineantur, tum tempus, ac mortis genus, vna cum Fati decreto ordinata ſunt. Ope-
ræ pretium eſt, inquit, ſcire, animam neque tum cum ad mentem conuertitur, imbe-
cillitate aliquando intelligendi priuari, neque in extrema malitia rurſus, intelligendi at-
que reſipiſcendi facultate. Sic enim anima humana natura ſua condita eſt, vt partim ad
diuinam felicitatem, partim ad humanos caſus accommodata ſit, ac per vices vtramq;
facultatem promat, ſiquidem iuxta Dei Prouidentiam ad vtrumque apta eſt. Sua enim
natura ſic regitur. Quod autem diutius in ſummis quam in infimis degat, id arbitrij
ſui libertate conſequitur. Quocirca aliæ intra decem millia annorum, aliæ intra tria mil-
lia curſum conficere dicuntur, virtute errorem recidente, & vehementi bonorum ſtudio
terreni obſidij diuturnitatem tollente.

E LIBRO SECVNDO

Quænam dicantur per ſe agere.

ILLA, inquit, per ſe agere dicuntur, quæ cum ſine mutatione in ſua eſſentia atque
operatione maneant, & ſine vlla ſui mutatione ad eorum quæ generantur ſuſtenta-
tionem moueantur, eo ſolum, quo ſunt, id quod ſunt, res à ſe diuerſas producunt. Ex
quibus efficitur, illa neque materia vti, neque ab aliquo tempore incipere, neque in ali-
quod tempus deſinere, neque extra agentis operationem, id quod fit, conſiſtere. Hæc
enim omnia ſecundum accidens operantem comitantur, verbi gratia, in ædificante, &
id genus alijs.

Plato in Phædro ait, locum cœleſtem, Poëtarum vllum neque laudaſſe hactenus
pro dignitate, neque laudaturum: de proprio autem loco non loquitur, qui corporū *Plato in Phædro.*
eſt capax. Sed per locum talem eſſentiam, aut tale genus intelligit, qualis cœleſtis eſt,
quæque intellectu percipitur, vti ſolemus de ſcriptis quorundam loquendo dicere. Quo
etiam modo loquendi dicimus, caput & formam rerum locum appellantes.

Idem Plato de Legibus, diſcrimen diuinæ erga nos prouidentiæ oſtendens, ait De-
um omnia, vnaq; Fortunā, & Occaſionē humana cuncta gubernare. Hinc conſtat aſſi-
755 gnaſſe illum Dei Prouidentiam puram, & ſui ſimilem, rebus affectione carentibus, ſem-
perque perfectis, ideoque non aberrantibus, ijs vero, quæ aliquando in amentiam in-
cidunt, ratione prædita, ideoque malitia implentur, Occaſioni, atque Fortunæ miſtam
Prouidentiam attribuiſſe. Præcedens enim bonorum largitio, & ex natura accedentiū
conſeruatio, puræ proprium eſt opus Prouidentiæ. Eorum autem, quæ præter naturam
compoſita ſunt, correctio, erratorumque pœnæ, materiatæ eſt opus Prouidentiæ, vten-
tis Fortuna, & Occaſione. Non enim, vt ex prædictis colligitur, diuinum iudicium
hominum quoſdam calamitate afficit, alios vero proſperos reddit, ſed ex cuiusque an-
tecedente merito. Cum autem medicinæ ſimile ſit iudicium iudicum nobis præſiden-
tium, quæ ars ægrotantium curam ſuſcipiens, omnia illis, vt par eſt, opportune præſcri-
bit, prout infirmis expedit: propterea meritum eorum, qui iudicantur, cum alias aliud
ſit, atque arbitrij libertate mutetur, Fortunam diuinæ erga nos Prouidentiæ cōmiſcet.
Ordo autem ſingulis conueniens, atque expiationis, Occaſionem ſecum inducit: For-
tuna autem, & Occaſio diuinæ Prouidentiæ coniuncta, generale Fatum efficiunt, ex
humana voluntate Fortunam accipiens, ex diuino autem iudicio Occaſionem. Etenim
artis eſt curandi modum definire, hominis vero ſic affici, vt ſectione indigeat, vel vſtio-
ne, vel alia quadam moleſta curatione. Paſſim vero & aliquid hoc modo Plato de huma-
na natura, & Fato, prouidentia quadam noſtra regente, philoſophatur.

Differentia Philoſophi, & amatoris.

PLato diſcrimen ponens, inquit, inter Philoſophum, & amantem, & quomodo ho-
nore inter ſe pares dicantur, philoſophari quidem eum dicit, qui ſoli deditus con-
templationi, ab alijs omnibus abſtinet, puriſque virtutibus ſe dedicat, vt tandem per-
fectus euadat, quemadmodũ in Theæteto ait. Atque hic abſolutè Platoni Philoſophus
eſt. Amatorius vero ei vocatur, qui vt cum Philoſophia liberos amet, propter ipſam ho-
neſtatem ac diuinitatem exercitatus, & ſpiritalium bonorum vſum adeptus, eiuſdem vitæ
rationem, educationeſque liberorum ſectatur: quod in libris de Repub. tradit: Philo-
ſophos potiſſimum ciuitatum eſſe principes, vt eas aliquando malis eripiant, neque flo-
rentes vnquam fore Reſpub. niſi diuino vtentes exemplari, eas definiant. Quæ autem 756
definitionis aut deſcriptionis huius ratio eſt, nimirum ſumptam ciuitatem, moreſque
hominum veluti tabulas puras inprimis reddant: deinde Reipub. formam pingant.
Denique eo confecto, frequenter, & vndique ad id quod natura iuſtum eſt, & honeſtũ,
& his ſimilia reſpectum habeant, rurſumque ad eam, quæ hominibus inſita eſt, vt Ho-
merus ait, Dei ſimilitudinem, ac formam, & aliud quidem expungant, aliud vero in-
ſculpant, quod moribus Deo maximè caros mortales reddat. Talis eſt Rerumpub. pi-
ctor amans cum Philoſophia, hoc eſt, qui vna cum ſpeculatione in Repub. verſatur, cui
pro liberis Senſus ſint, quodque in ijs honeſtum elucet, & his longe antiquior ac maior,
veluti Senſuum Pædagogus, Mens ſit. Propterea eum, qui ſola mente vtendo, in rerum
humanarum deſpicientia moderate verſatur, perfectè philoſophari, hoc eſt, ſine labore,
à materia ſeiunctum, ac ſine præſtigijs affirmat. Senſus enim Menti coniunctus, faſci-
nare Rationem, atque flectere ſtudet, vt quod materiæ coniunctum eſt, bonum ſibi
proprium exiſtimet. Qui vero Senſus Mente gubernat, eum demum liberorum cum
Philoſophia amantem appellat: cui Mens contemplationi dedita pro cuſtodia ſit, ac
munimento, ne Senſibus operando fallatur, cuius quidem mentis imagines pingere
publicè priuatimque amat, mores hominum dirigens, dum, quoad eius fieri poteſt,
Dei amantes, hoc eſt, pios reddat. Quod autem in imagine pictor perſpectum habuit,
diuino vſus exemplari, id alijs quoque inſculpere conatur, nihilo quidem hic altero
Philoſopho Mente inferior, cum humanitate ſuperior appareat, quemadmodum ille
huic priuatis commodis antecellit. Atque hoc quidem inter ſe diſcrimine differunt,
Philoſophus quidem perfecte, hoc eſt, parum aut nihil humana curans negotia; ama-
torius vero, hoc eſt, cognatorum, atque affinium negotia gerendo, in eos beneficus, ni-
hilominus quia æqualiter Philoſophiam adepti ſunt, pari quoque perfectionis gradu
cenſentur, pari tempore veluti alis ſublati, & eadem euectione digni habiti.

E LIBRO TERTIO

CAPITE X.

Leges, rationes, virtutes, & ſi qua ſimilia, Prouidentiam inducere.

NON fruſtra, inquit Hierocles, Leges conduntur hominibus, neque Ratio ijs te-
merè data, neque voluntas fruſtra eſt, nec vota facere ſuperuacaneum, ſi res huma-
næ Prouidentia regantur. Iuſtitia & Lege mercedem liberis actionibus tribuente. Ne-
que vero ſi hæc neceſſaria, honeſta & vtilia ſunt, idcirco Fati prouidentis vis tollitur,
quod Fatum externis malis id quod in noſtra eſt poteſtate, corrigit: ſed hæc per ſe ma-
gis inuicem confirmant, quam mutuo ſe deſtruunt. Prouidentia enim exiſtente, etiam 757
Leges neceſſe eſt, Rationes, & Vota plurimum nobis prodeſſe: illa vero ſublata; non
ſolum nihil profuerint, ſed nec tueri quidem Remp. imperiumque poterunt. Propte-
rea quod in noſtra eſt poteſtate, Prouidentiam inducit, & viciſſim Prouidentia, id quod
in noſtra poteſtate eſt. Noſtra enim voluntas iuſtum Fatum corroborat, & rurſus Fatum
liberum arbitrium confirmat. quod ſi purum ac meditatum Deo adiunxerimus Legi-
bus ſtantes, Votiſque vſi, & Prudentiam ſectantes, ac per omnia curam eorum geren-
tes, maximis fruemur bonis: contra vero, dolores perferemus, his præfixos, ſed qui
medicinam adferant, experimento officium edocti. vt autem benè aut malè afficia-

mur

mur à deteriore voluntate purgatione liberi, plurimum conducunt Lex, Votum, Conſilium, & id genus alia, quæ nos pios, Deoq́ue conſentientes efficiunt.

Arbitrii noſtri libertas qualis ſit.

NOn tale eſt, inquit, liberum noſtrum arbitrium, vt ſuis liberis actionibus omnia quæ ſunt, quæque fiunt, transferre poſſit. Sic enim ſingulis hominibus nouus mundus conderetur, aliusq́ue vitæ apparatus eſſet, quandoquidem non omnes eadem cupiunt, ſed pro ſingulis cuiusque affectibus (ſiquidem eſſentiam conſtituere poſſent) omnia traducerentur, mutata ſubitis humanarum voluntatum commutationibus. Merito igitur poteſtas hominis libera, facile mobilis, idque quotidie, impotens omnino eſt ad aliquid vel conficiendum, vel transferendum, niſi aliunde iuuetur. Itaque res conditas, inquit, humana non transferat voluntas, cum Lex diuina illa conſeruet, neque eorum quæ fiunt, conferat quidquam ad mundum fabricandum.

Cur res humanæ non fluant ex voto.

LIbera voluntas in nullum habet imperium, præterquam in ſe, vtque ſe ipſam meliorem peioremve affectionibus reddat, res ſolum iudicans externas, factaque
recipiens. Quo fit, vt pro virtutibus aut vitijs acquiſitis, benè aut malè in ſuis actionibus dirigatur. Libertas enim hoc ſolum penes nos eſſe demonſtrat, nimirum vt nos
applicemus, prout viſum fuerit, vicino corpori, externisque rebus, quæ libera minimè
ſunt. Si enim arbitrium, (quo de hactenus) eſſentiam, in qua ſitum haber, tranſcenderet, ac veluti in aliena regione alia penes ſe eſſe vellet, verbi gratia, corpus, aut poſſeſſionem: ſexcenta aduerſantia haberet, rebus ei ex animi ſententia non ſuccedentibus, infi-
758 nitisq́ue auxiliantibus indigeret, vt aliquid ex voto flueret. Non eſt autem in noſtra
manu poſitum, ne nobis aduerſa accidant, aut vt auxiliantia naneiſcamur, ſed alicuius
alterius in poteſtate eſt, longeque antea propoſiti, & qui hoc conſequitur, ordinis: quæ
Fatum complere dicitur. Quod Fatum diuinum quoddam eſt iudicium in ijs, quæ in
noſtra poteſtate non ſunt, ad iuſtam eorum, quæ in noſtra ſint poteſtate, mercedem.
Non enim arbitrij tollitur libertas, ſi penes Deum ſit, externa prout vult diſtribuere,
ac ſingulis pro meritis præmia dare. Maximè enim ad virtutem, aut vitium libertate
noſtra prouidens Fatum indiget, alioqui iuſta non eſſet inæqualis illa rerum diſtributio,
niſi occaſionem ei arbitrium noſtrum præberet.

Plato in extremo Timæo de corporis diſſerens affectionibus, earumq́ue curationibus, vetat ijs vti temere purgationibus, quas medica ars adhibet; quod naturalem morborum maturitatem exſpectare, ne ſectionibus violentis illi augeantur, oporteat. Et ſic ſerie quadam procedens, ſingulis morbis tempus aliquod à natura præſcriptum, ab ſimili animalium compoſitione oſtendit, quorum congreſſus ordinate fit, vitæ continens tempus, atque in ſuo quæque genere. Verbi gratia, equus quidem tot annos vixerit diutiſſime, bos autem tot, & ſic de cæteris, vt bos decem vixerit annos niſi fera, aut alia aliqua externa calamitas accedens prius illum necarit. A natura enim ſingulis præfinitum tempus eſt, ad quem terminum, nec vltra perueniri poteſt. Non omnes autem ad terminum vſque pertingere poſſunt, impediente extrinſecus caſu aliquo violento, quem Dei erga nos Prouidentiam ordinare, in brutis autem fortuito accidere, diximus. Neque enim mortis ratio, iuxta cuiusque merita attributa, eodem modo eſt metienda, quo brutorum ac plantarum interitus, quando nec illa, eodem quo nos modo naſcuntur. Homines enim parentum meritis, Deorum iudicio generantur, vitamq́ue accipiunt, qua hæc continentur, natio, ciuitas, parentes, natalis dies, corpus denique, & educatio, Fortunæ bona ad vitam tuendam, mortis genus, tempus deſtinatum, horumq́ue omnium cuſtos, ac miniſter Genius: quorum omnium brutis nihil accidit. Nam quæ ratione præditis, quâ prædita ſunt, accidunt, ea omnino à brutis aliena ſunt. Non igitur æquum eſt eandem rationem haberi animalium Rationis expertium, atque
præditorum: ſiquidem illa Prouidentiæ tantum adipiſcuntur, quantum ad ſpeciem cō-
759 ſeruandam ſatis eſt, quæ æterna eſt, & immortalis. Niſi enim prouidentiam ſingulatim
experiamur, vt nihil non ab ea regatur, non debita erga nos ſollicitudo apparebit. Decet enim nos à Deo certo aliquo ac definito numero conditos, iuxta ortus productionē

Prouiden-

HIEROCLES.

Prouidentiam eius ſingulatim ſortiri: Neq; enim vnicam condidit animam Deus, à qua ſingulæ partem mutuarentur, aut in quam viciſſim reſoluerentur; ſed ſingulas animas terminis ſuis circumſcripſit. Quamobrem etiam ſingularum eſt Prouidentia, & iudicium, & pœna, & expiatio, & ad orcum miſſio, vitæque terminis conueniens, mors quoque non fortuita, & poſt mortem ad inferos cum Genio, qui nobis obtigit deſcenſus. In brutis vero, ac ſtirpibus, cum quod ab humana pendeant voluntate, tum quia inuicē ſe deuorant neceſſitate adacta, denique ob varios ac fortuitos caſus, fit vt ſine ordine ac termino, ante tempus à natura præſcriptum, extinguantur, vt nulla ijs conſtituta ſit pœna, neque ratio reddenda eorum, quæ in vita egerunt, aut perpeſſa ſunt. In hominibus Prouidentię leges, Deorumque iudicia, vitæque conditiones, & male ante actæ vitæ pœnæ, cum alia omnia, tum tempus, mortiſque genus definiunt; vt quæ liberè ſunt acta, vel fortuito accidiſſe viſa ſint, cum cuiusque Fato coniungantur, & pœnam meritorum impleant, dum ante actę vitæ ſequentia reſpondent, & ea quæ in noſtra poteſtate ſunt, eorum quæ non ſunt in noſtra poteſtate, neceſſitatem attrahunt. Quo fit, vt humanæ voluntates Fati legibus, quas cōditor Deus præſcripſit, tegantur.

CCLII.

EXCERPTA E VITA

Gregorii Pont. Rom.

Græce hanc Vitã ac Dialogos nũc excudi Lutetiæ cum Operibus, è Frontone Ducæo cognoui.

LEGIMVS excerpta è vita Deo chariſſimi Gregorij, quomodo pie Romanam adminiſtrans Eccleſiam, quatuor illos dialogorum libros vitæ vtiliſſimos concinnarit.

Hic D. Gregorius natus eſt matre Siluia, patricius Rom. Vixit in ſolitudine S. Andreæ Apoſtoli, cui nomen cliuus Scauri: poſtea cæteris in illa ſanctitate præiuit, alia quidem faciens quæ pio neceſſaria ſunt, manum operi ſimul & ſcriptioni applicans. Virtutibus vitam inſtituens, eleemoſynis claruit. Inter alia enim multa, quibus illius miſeratio & clementia erga inopes apparebat, hoc etiam maximè mirum ad humanitatem eius, & eleemoſynas animum declarat.

Venit aliquando quidam petens, & naufragium eſſe cauſam dicebat, cur ſtipem poſceret. Ille promptè dat ſex aureos nummos. Ille ſecundò eodem die reuertens, non ſufficere reſpectu calamitatis magnitudinis id quod dediſſet dixit, & amplius popoſcit. 760
Ille vero animo doniſque æqualibus illum affecit: & tertio contigit, ſimilia vt ſecundo & dixit & petijt. Hic autem tertio non auerſatus petentem eſt: ſed rurſum iuſſit per eundem, qui prius in ea re operam præſtitiſſet æqualem illi, & ſimilem portionem dari. Cum vero nihil pecuniæ relictum eſſet, & quærens diligenter qua re potiſſimum inopi ſubueniret, cognouit argenteam ſcutellam qua mater conſueuerat iuſculentum aliquod leguminum filio mittere condum datam, hanc dari petenti iubet. Atque hæc quidem ita tum geſta.

Deinde, iudicio quidem diuino, ſuffragijs ſacrorum Antiſtitum Pontificium ſortitus thronum ad regendum, duodecim pauperes, vt ſolent patriarchæ facere, conuiuio ſimul adhiberi voluit, mandauitque, vt qui eleemoſynis præeſſet, illos conuocaret. Cum mandatum perfeciſſet, & menſam conuiuæ impleſſent, viſus eſt Pontifici & tertius decimus accumbere. Reprehendit igitur inuitantem, quod vnum amplius quam duodecim vocaſſet. Ille tamen negabat, & numerans comedentes, vidit non plures quam duodecim. Cum vero S. Gregorius & decimum tertium vidiſſet, & forma non aliorum modo ſimilis, ſed & ſui interdum diſſimilis hoſpes appareret, hunc de numero cæterorum non eſſe intellexit. Menſa remota hunc ſecreto vocauit, & ſeueris iuramentis conſtrinxit, vt quis eſſet manifeſtaret. Hic illum ipſum ſe eſſe dixit, qui olim aliquando ter eodem die ab eo eleemoſynam petijſſet, & toties in petendo non offendiſſet. Quæ res Deo ita grata extitit, vt ex illo in hunc vſque diem ſummam iudicandi poteſtatem diuinitus nacto, ego tibi ſemper vitæ cuſtos, actionumque director aſſiſtam. Angelum vero Dei ſe ab officio vocari. His auditis, genibus accidens adorauit, Deoq; gratias egit. Ille euanuit, & non conſpicuus beneficum cuſtodiuit. Admirandus hic Gregorius multos quidem, & vtiles inprimis libros Latine conſcripſit, vt Homilias quibus Euangelia populo explanauit. Quin etiam vitas eorum, qui in Italia clari eſſent, ſalubribus admiſtis narrationibus, quatuor dialogis concinnauit. Etenim centum &

ſexaginta

ſexaginta quinque annis ij qui Latinam linguam ignorarent, ſoli vtilitate huius operis frustrati ſunt. Zacharias vero, qui huius ſancti viri poſt illud tempus ſucceſſor fuit, cognitionem, vtilitatemq́; in Italia conclusam, in Græcam linguam vertens, communem GREGORIVS Pont. *Zacharias Pontifex.*
761 vtilitatem orbi terrarum benigne exhibuit. Nec ſolum dialogos, ſed & dignos lectione alios labores in Græcam linguam transferre operæ pretium duxit.

MARTYRIVM SEPTEM PVERORVM dormientium ſub Decio tyranno. CCLIII.

LEGI è Martyrio ſeptem puerorum [vnde hæc ſummatim deſcripta] Martyrium ſeptem puerorũ, Maximiliani, Iamblichi, Martini, Dionyſij, Exacuſtudiani, Antonini, & Ioannis. Hos ſeptẽ patricios, & cognitos quod Chriſtianã pietatem amplecterentur & amplificarent, ductos eſſe à Decio Tyranno, imperiũ Rom. Dei contemtu tyrannide cõmutante: ductos autẽ egregiam confeſſionẽ edidiſſe. Imperatorẽ cũ aliò traherẽt otia, ſecuritate inuenta, in ſpeluncã in monte iuxta Epheſum fugiſſe, & ſeruitũ ipſis in ijs, quæ corporalis neceſſitas poſtularet, ab vno eorũ, qui Iamblichus fuiſſe perhibetur. Paulo poſt Imp. fuga, & loco, vbi eſſent, & viuendi ratione explorata, ira plenus, obſtrui ſpeluncæ os iuſſit, vt fame Martyres enecarentur. Deinde poſt annos ſeptuagintaduos, [& trecentos] Theodoſio à tertia vsq; progenie regalem dignitatẽ ſuſcipiente & adminiſtrante, Maro autem Epheſi Præſule (ô nouum & naturæ inuſitatũ ſpectaculum) apparuerunt victores Chriſti egregij illi Martyres, vitã recuperatã, ad quos accedentes Imp. & Epiſcopus (illum enim qui longius aberat admirandũ illud ſpectaculũ etiam vocabat) cum quibus & alij multi, acciderunt ad genua eorum, precibusq́; & benedictione eorũ digni habiti ſunt. Aſſedit illis Imp. & Archiepiſcopus, & mutuo colloquio habito, quæ Martyribus accidiſſent confirmata ſunt, certaque reddita. In conſpectu enim Cæſaris, & præſentium, in ipſo iterum antro, in quo iacuerant, ſimul quieuerunt: vt omnibus eorum mors clare patuerit, & incognita prius ipſorum ex hac vita communi migratio.
762 Octauum & triceſimum annum tunc Theodoſius regnarat, quando hoc maximum miraculum orbi oſtenſum voluit Deus. Exigebat tum ea tempeſtas tale prodigium.

Theodorus quidam, vtinam ita non fuiſſet, Epiſcopus Aegeorum erat. Hic neſcio qua ratione, luto infidelitatis abſorptus, graue-olentes euomuit voces; mortuorum Reſurrectionem negans, & multos cum ſuis ſectarijs eodem errore inuoluens. Hoc miraculo clarum Reſurrectionis teſtimonium in omnem terram diuulgante, ipſi, & quicumque gentiles reliqui erant, partim rubore confuſi obmutuerunt, partim certam firmamq́; Reſurrectionis ſpem conceperunt. Modus vero quo ſpelunca aperta eſt, hic eſt. *Theodorus.*

Adolius, ad quẽm tunc mons ille pertinebat, in quo ſpelunca exciſa erat, pecorũ ſtabulum ſeruos coëgit extruere, resq́ue intra biduum confecta eſt, domusq́ue ædificata, translatis lapidibus, qui os ſpeluncæ obſtruxerant & munierant: ſicq́ue aperta ſpelunca eſt. Martyres qui illic iacebant, in-audito Dei iudicio rediuiui emittunt Iamblichum, qui ſolitus erat olim ipſis miniſtrare cibos emptũ atque allatũ. Qui ingreſſus vrbem Epheſum, comprehenditur ob eos quos proferebat nummos, tanquam theſaurum antiquum eruiſſet. Exindeque Martyrum miraculum ad omnium aures penetrauit, ac veluti res miranda propoſita fuit.

MARTYRIVM TIMOTHEI Apoſtoli. CCLIV.

LECTA ſunt ſcripta de Martyrio Timothei Apoſtoli.

Refert hiſtoria Timotheum primum Epheſi Epiſcopum fuiſſe, clauaq́ue interfectum, propterea quod prohibuiſſet Epheſios execranda & cruenta Gentium feſta, & ludos agere: quorũ vnum appellatum fuit * Catagogium, quod quia ille abrogarat, ** de quo pag. ſeq.* martyrij honore affectus eſt. Domitianus tunc Romanum imperium tyrannus gerebat. Cum D. Timotheus hac ratione, vt diximus, vitam finijſſet, & Domitiano mortuo *Domitianus, & Nerua.* Nerua in imperium ſucceſſiſſeret, D. Ioannes ab exſilio liber venit Epheſum, vnde *B. Ioannes Euan.* prius à Domitiano relegatus fuerat (etenim ibi habitauit, naufragium iam ad littus paſſus, & è mari adhuc ſpirans eiectus, dum Nero crudelis in Chriſtianos ſæuiret.) Quo

MARTYRIVM Timothei.

tempore tomos, qui varijs linguis cotinebant ſalutarem Domini Paſſionem, miracula, 763
doctrinamque à ſetentibus accipiens, in ordinem digeſſit, diſtinxitq; & tribus Euangeliſtis quartus acceſſit. Etenim, vt dixi, Neruæ ſententia ab exſilio reuocatus, Epheſinæ * præfuit ſedi, & per ſe cum ſeptem Epiſcopis, Epheſiorum diœceſim rexit, perdurauitque pietatis verbum docens, vsque ad imperium Traiani. Hæc, aliaque continet Martyrium S. Timothei, humili ſtylo conſcriptum.

Timotheus Apoſtolus à Magno illo Paulo primariæ ſedis Epheſiotum Epiſcopus declaratur & inauguratur. Eſt apud Epheſios abominabile & execrandũ feſtum, quod *Catagogium* nuncupant, & hoc celebratur modo: Indecoris ſe laruis induunt, ac ne agnoſcantur, perſonis facies obtegunt, multaq; idola circumferentes, & quædam carmina cantantes, inuadunt viros & honeſtas feminas more latronum, multamq; committunt cædem in publicis locis ciuitatis, & prompte nefaria committunt, & ſceleribus illis illegitimis gloriantur tanquam legitimis.

CCLV. MARTYRIVM DEMETRII *ſub Maximiano.*

LEGI Martyrium Magni illius Martyris Demetrij, eodem modo editum. Hic Chriſti Martyr Demetrius, præco & doctor pietatis, Apoſtolorũ peregrinationes, & certamina imitabatur, & Theſſalonicenſem vrbẽ lumine doctrinæ ſuæ ab erroris tenebris abductã, ad Chriſtum adduxit: Vita doctrinæ reſpondens ſplendeſcebat. Maximianus autem Dei hoſtis tunc regnabat, & Theſſalonicæ commorabatur. Ibat vero Tyrannus ad ſpectaculum gladiatorũ, & Martyr vinctus ad illud ſtadium quod propè erat, ab impijs miniſtris tanquam Chriſtianus vita ac doctrina, adducitur. Ille ad ſpectaculum feſtinans, ſanctum virum iuſſit prope ſtadium, cui publicum balneum vicinum erat, in * fornice cuſtodiri. Erat autem gladiatorum alter maximus Tyranni amicus, qui omnium optimè videbatur pugnare, nomine Lyæus. Qui autem cum illo eo die depugnaturus venerat plebeius erat, iuuenis ætate, nomine Neſtor. Tyrannus cogitabat illius ætati, quanquam omnium cædem ſpiraret, parcere, & pecuniam, cuius amore ipſum exiſtimabat cum tanto antagoniſta ſingulari certamine pugnare velle, datnrum ſe illi promiſit. Vt itaque à pugna deſiſteret, lethali futura monuit. Excepit Neſtor, non pecuniam amare ſe, ſed gloriam, quam qui Lyæum interemiſſet, conſequeretur. His dictis, in arenam deſcendens confeſtim eum, qui omnium iudicio primas ferebat, proſtratum necauit, ſed nihil conſecutus eſt eorũque victoribus propoſita 764
erant: intolerabili vero dolore & ira Tyrannum compleuit, & ſurgens è cathedra, ira incenſus illinc impius domum diſcedit. Cum vero illi quidam à Demetrio martyrie nunciarent ſermones: quaſi ſurore atque impietate ebrius, ſimulque ratus, omen infauſtum oblatum, cum ſanctus ei ad ſtadium properanti occurriſſet, haſtis eo quo concludebatur loco, iubet interfici. Pij vero corpus Martyris, clam de nocte, quando illis impiorum terror permittebat, in ruderibus in quibus interfectus erat, effoſſa terra ſepeliunt. Et ſic aliquandiu iniuria permanſit immunis: miraculorum enim gratia, & curationum fama iniuriam depulit. Quidam vero Leontius vir pius (poſtea præfecturam, qua Illyricum adminiſtrauit, adeptus) locum expians, in quo ſancti Martyris reliquiæ conquieuerant, & amplians, excitauit templum eo loco Martyri communẽ propitiatorium & perfugium non Theſſalonicæ ſolum, ſed & omnibus finitimis.

Templum Demetrij Martyris nomine.

CCLVI. EXCERPTA EX METROPHANIS, *& Alexandri actis, in quibus de vita Conſtantini Imp.*

LEGI librum, qui inſcribitur Politia SS. Patrum noſtrorum Metrophanis, & Alexandri, in quo etiam vita Conſtantini Imp. non minorem editione præbens vtilitatem.

Conſtantinus Imp.

Decimo nono anno Imperij Diocletiani, anno Chriſti 305. rurſum in Chriſtianos grauis ſæuijt perſecutio, quo tempore Conſtantinus Conſtantij filius ex ephebis nondũ exceſſerat. Conſtantinum vero neſcio vnde ſcriptor hauriens, ſcribit ſactis Chriſtianorũ à parente imbutum, & Cæſarem ab eo renunciatum: ſe autem vidiſſe Conſtantinum inter ephebos, merentem in Palæſtina ſub Diocletiano cum Aegyptijs bellum gerente.

Diocletiani perſecutio.

Seditio

ACTA METROPHANIS & Alex. &c.

Seditio autem, atque defectio belli cauſa extitit. Refert Conſtantinum, quod vitæ ſuæ inſidiari Maximianum cognouiſſet, ideo ad patentem fugiſſe, & à moribundo imperij ſucceſſorem declaratum. Tunc Conſtantium pium aiunt dixiſſe: *Nunc mors mihi vita iucundior, cum tuum, fili mi, imperium maximi inſtar ſepulchri ſit futurum. Quod enim relinquam in terra Imperatorem, qui Chriſtianorum lacrymas valeat detergere, & ſiſtere iniquas cædes, quas Maximianus contra Chriſtianos machinari non deſinit, iam felicem mihi dat quietem.* Tertius tunc agebatur annus perſecutionis in Chriſtianos excitatæ, quo Conſtantius cum æterno regno caducum commutauit, filiumque declarans Imp. præ-
765 conem pietatis, Chriſtianorumque propugnatorem reliquit.

Seuero, inquit, morbo extincto, Licinius Conſtantini * ſororius imperauit, deinde Maximianus reliquam Orientis partem tenuit. Maxentius vero Romano in Occidente Imperio præfuit fratris Maximiani filius. Etenim alter quidē erat Maximiani prioris, alter Diocletiani.

** ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρός.*

Conſtantinus pius Imperator, homicidia, cædes, virginum ſtupra, & raptus alienarum mulierum, & violentiam, quibus nefarius ille Maxentius delectabatur, cognoſcens, & per Legatos Romæ à Senatu vindicem ſe, atque aſſertorem appellari, hortatur tyrannum per litteras, vt abſtineat ab impijs operibus. Perſuadere cum non poſſet verbis, bello tentauit, pugnaque congreſſus, primo non procul abfuit quin ſuccumberet. Cum autem in cœlo ei Crucis forma appareret, materiæ experte lumine figurata, & litteris eiuſdem modi victoria promiſſa eſſet, ita enim inſcriptum erat: IN HOC VINCE: prælio congreſſus, & belli, & tyranni imperium victor cepit. Ante prælium hanc quæ apparuit Crucem in ſignis figurauit, & aureis lapidibus adornans, dedit qui ante equitaret ferendam, & Maxentius prædeceſſit. Nam ijs laqueis, quibus Conſtantinum capere decreuerat, captus eſt. Fecerat enim pontem alium iuxta Pontem Muluium non procul à Roma, aſtu quodam, quo ponte Conſtantium irruentem perdere cogitabat. Verſis in fugam ijs qui Roma venerant, maximaque orta trepidatione, Maxentius doli auctor cum ſuis, rupto fallaci ponte, præcipitauit in flumen, & extinctus eſt. Itaque Maxentius perijt, & imperij pars illius ad Conſtantinum redijt, & ſubditi non modo ab immedicabili malo reſpirarunt, ſed & læti feſtum diem egerunt. Licinius autem gentilis in pios ſæuijt, primo quidem occultè metu affinis, deinde aperto marte. Inueteratum enim malum plerumque & fotum intus perpetuo latere nequijt, & pridem meditatum foras tandem erumpit. Quare infanda perſecutio in Chriſtianos mouit pium Imp. contra impium affinem ad iuſtum odium, & ex odio natum bellum. Multis varijsque pugnis commiſſis terra marique, Licinius inferior eſt. Sed Imperatoris benignitate fretus, ſeipſum dedidit, & fruſtra non fuiſſe compertum eſt. Dimittitur enim liber multis obnoxius pœnis, & Theſſalonica illi, vt cum omni ſecuritate ibi de-
766 geret, aſſignatur. Ipſe vero humanitatem armis amens cladi reſtaurandę permutans, ſeditionem concitauit, quæ illum iuſta vindicta vita priuauit.

Euſebius in Conſtantini vita. lib. I.

Labarum Conſtantini, & victoria.

Vide D. Baronij Eccleſ. Annales.

Maxentij mors.

Moritur ſanctus Martyr Petrus, & Achillas ſanctum virum in dignitate Alexandrię conſecutus eſt, & illum Alexander. Cum Eccleſia perſecutionibus liberata eſſet, Martyrumque certaminibus illuſtrata, malus turbo, & mundi quędam tempeſtas Arius, lætitiam Eccleſiæ in dolorem iterum vertit. Creaturis enim filium Dei, Deumque velut in ordinem redigens alligauit, cuius manus opus omnis eſt creatura. Cum vero Alexander Alexandriæ Epiſcopus, & monendo hortandoque nihil proficeret (nam zizaniorum vis & copia Verbi ſemen oppreſſerat) ancipiti Eccleſiæ gladio hunc reſecat.

Petrus Martyr, & Achillas.

Arij hæreſis.

Alexander Alexandriæ Ep.

Euſebius Berytum deſpiciens, & Nicomediæ Eccleſiæ inhians, cum impunè eam occupaſſet, elatus, Arium eiuſque ſectatores defendendos inprimis ſuſcepit, quorum è numero Epiſcopi erant olim facti Secundus, & Theonas. Inter diaconos & ſacerdotes Arius hæreſeos initium, Achillasque alter Arius, & nonnulli alij eiuſdem dignitatis, & ſocietatis, numero nouem. Quos Concilium centum propè Patrum Epiſcoporum, qui ex Aegypto, & Africa conuenerant, anathemati ſubijciens damnauit. Quibus Conſtantinus auditis inique ferens, mittit Alexandrum Hoſium, nomine & re ſanctum, quem Hiſpaniæ ciuitas Corduba Epiſcopum habebat. Tradit autem ei epiſtolas ad archiepiſcopum Alexandrum, & Arium hæreſeos fontem, quarum altera cum Ario humaniter agi petebat; altera vero vt rabie depoſita, cum Eccleſia conſentiat. Hortatur autem vt contentione & controuerſijs cum alijs abſtineat, ſiquidem multis multo-

Ariani.

Hoſius Cordubēſis Epiſcop. de quo idem D. Baronius, & B. Iſidorus de Script. Eccl.

rum malorum cauſa fuit. Cum autem Arius hæreticus, nec præſentia clari illius Hoſij,
nec doctrina, neque Imperatoris admonitione errorem ſuum desereret, Concilium E-
Nicæna Sinodus prima.
piſcoporũ Nicææ in Bithynica Imperator conuocat. In quo Epiſcopis conſedentibus,
ipſe in medio ſtans, non alia conditione ſedere voluit, quam ſi illi totus cœtus annue-
ret. Hæreticam Impietatem Arij Euſebius Nicomediæ, Theogonius Nicææ, Mares
Chalcedonenſis Epiſcopus defenderunt: Pietatem Alexander Conſtantinopolitanus
presbyter vicem Archiepiſcopi tenens, (S. enim Metrophanes, propter affectam æta-
tem ſenilem, morbumq; non adfuit) cum quibus Athanaſius Alexandriæ eccleſiæ Ar-
chidiaconus, & huius vrbis Archiepiſcopus Alexander. Aderant quoque in Concilio
& aliqui ſacris nondum, ac ne baptiſmate quidem initiati: nimirum diſſerendi arte ce- 767
lebres, quos ſenes quidam non ingenti apparatu, minimeq; fucato Dei verbo, ſed inhi-
ante diuina gratia, ab errore ac gentiliſmo, Arijque hæreſi, pro qua tum maximè illi de-
S. Paphnutius.
pugnabant, ad Chriſti ouile traduxerunt. In hoc Concilio aderat & S. Paphnutius ad-
mirandus, natione Aegyptius; certaminibus vero confeſſor (cui Maximianus Chriſti
hoſtis dextrum oculum eruit, & ſiniſtræ cubitorum neruos præcidit, & ad vnguentis
metalli fodinas damnauit) homo multorum ſupernaturalium operum, & miraculo-
rum patrator: quem etiam pijſſimus Imperator omni honore affecit, & oſculando
S. Spiridon.
effoſſi locum oculi dextri ſatiari non poterat. Quin etiam venerabilis Spiridon ade-
Socr. Eccl. hiſt. lib. I. cap. 2.
rat, de quo è millibus vnum aliquid narrabimus. Pauit aliquando oues ſuas, tametſi
Epiſcopi dignitate præditus eſſet. Latrones autem inuaſerunt ouium gregem, & in-
aſpectabilibus, atque inuiſis vinculis ligabantur, & accipiens ligatos, quos ille precibus
ligarat, pari ſapientia ſoluit vinculis: arietem inſuper dedit in mercedem nocturnæ æru-
mnæ ac cruciatus. Virginem autem filiam habuit domi, & ipſa à quodam auri depoſi-
tum cum accepiſſet, mortua eſt. Qui depoſuerat (peregrè enim profectus fuerat) re-
uerſus aurum reperijt & quæſiuit. Quæſiuit etiam domi Spiridion, & non inuene-
runt. Quare acceſſit ad ſepulcrum virginis filię, & ait: filia Irene (ita enim vocaba-
tur) vbi depoſitum? illa reſpondit è ſepulchro, & locum ſignificauit, & inueniendi
modum & facile inueniens depoſitum reddidit. Sed his tanquam ex vngue Leonem
oſtendimus. Hi igitur trecentorum & qui excurrunt conuentus, condemnant impie-
tatis Arium, eiusque aſſeclas, & Filium Patri ὁμοούσιον conſubſtantialem aſſeruerunt,
vnanimem pronunciantes ſententiam. Septendecim numero Arij ſententiæ accede-
re viſi ſunt, ſed facto exilij Imperiali decreto, ſex in impietate tantum perdurarunt: alijs
reuocare ſe errorem ſimulantibus, & ſanæ doctrinæ, tametſi non ſyncerè, ſed fictè
ac ſubdole, conſentientibus: quorum princeps Euſebius. Hinc omnes Eccleſiæ à mul-
tis tumultibus & factionibus liberatæ reſpirarunt, & Hoſius quidem Cordubæ Epiſco-
pus cum ſocijs, quæ in Concilio geſta erant ferens, Occidentalibus pacem ac quietem
Alexander.
attulit; Athanaſius zelo ardens Aegyptijs, & Afris: Alexander vero, quanquam ſenex
(ſeptuagenarius enim erat) Thracibus ſimul, & Illyricis communionis paciſque Eccle- 768
Paulus lector.
ſiarum nuncium, vt præſcriptum erat, tulit, ſocium itineris habens beatiſsimum Pau-
lum, tunc lectoris & ſubſcriptoris Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ fungentẽ officio: qui
tempore Concilij duodecimũ ætatis annũ agens, cum Alexandro vixit. Sed de his pau-
lo poſt. Primum venit in conſpectum ſanctiſſimi Metrophanis, & læto nuncio, præ-
ſentiaque recreans, ſed non recreans quod diſceſſurus eſſet, cum fauſta apprecatione
ad commiſſum illi officium dimittitur. Venientes autem in Thraciam & Macedoniam,
& Theſſaliam, Achaiam totam, Hellada, continentesq; terras, ne inſulas quidem negle-
xerunt, ſed nauigando omnem zizaniam radicitus euellentes, bonum ſemen Euangeli-
cæ doctrinæ, & Synodalium decretorum diſſeminarunt.

Concilio triennio, ſexque menſibus finito (cæperat enim menſe Aprili decimo
quinto die, finitum vero eſt triennio iterum in Aprilem deuoluto, & vſque Septem-
brem excurrente (ſic enim doctus Alexander acta deſcribens Synodi annotauit) finito,
inquam, ſacro Concilio, Imperator ſtans in medio SS. Patrum, petijt ſibi vnam rem gra-
tam fieri: qui libentes conceſſerunt. Beneficium autem illud erat, vt in vrbẽ ſecum pro-
ficiſcerentur, in qua Archiepiſcopum viderent, quem patrem ſuum Imperator appella-
bat, & vt vrbi Byzantio, quam ipſe fundaſſet, ſua præſentia & precibus conditoris
Metrophanes Conſtantinop. Patriarcha.
nouum nomen inderent. Inuiſentibus autem Epiſcopis clariſſimum Methrophanem,
die dominica, & Imperator præſens inter alia dixit: Video te, pater maximè veneran-

de, &

de,& ſenectute, & morbo defeſſum,& creari atq; deſignari nobis poſt te gregis paſtorē
poſtulo. Ille ad Imperatorem alacri vultu conuerſus: annuo, inquit, in Domino, quia
nunc Spiritus ſanctus, ô fili,per linguam tuam loquitur. Mihi enim hac de re ſollicito
indicauit Dominus ante ſeptem hos ipſos dies, moriturum me intra decem dies, & di-
gnitatem ſacram ſuſcepturum ſacerdotij dignitate parem Alexandrum, & dignum, vt
verè loquar, electione,& ſancti Spiritus denunciatione. Ad hæc verò hunc veluti filius
Paulus lector excipiet. Reſpiciens autem ad Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum:
Et tu, inquit, frater egregium ſucceſſorem tui relinques, & manu Athanaſij Archidia- *Alexander.*
coni apprehenſa: En, inquit, ſtrenuus Chriſti miles, hic te ſequetur, qui non ſolùm *B. Athanaſius.*
769 cum fratre meo Alexandro contra Arij hæreſim decertauit, ſed & cum illo magna cer-
tamina, & multa ſubibit: non ſolùm autem ſecunda excipient certamina, ſed & tertium
cum ſtrenuo Paulo ſuſtinebit. Hæc dixit, & tanquam alios Spiritu ſuo recreans, venit
cum Epiſcopis in templum: ac poſt Euangelij lectionem nonnulla ad populum locu-
tus,& differens, Alexandrum ſacerdotem abſentem archiepiſcopalis ſedis ſucceſſorem
renunciat. Populus vno ore cum ipſo Imperatore horis aliquot exclamauit: Dignus
eſt. Deinde ſacræ menſæ altaris humerale imponit, præcipiens hoc ſucceſſori ſeruari:
venturum autem illum poſt non diu prædixit, poſt ſeptimum videlicet diem eius re-
ſoluti corporis in Domino. Acciderunt igitur, vt prædixerat & præceperat, omnia.
Moritur centeſimo & decimo ſeptimo ætatis anno, quarto Iunij.

Conſtantia ſoror Imp. Conſtantini pij, vxor quę erat impij Licinij, moritura fratri
dixit: Vnum,& vltimum à te peto beneficium, vt ab exilio reuoces Arium falsò accu-
ſatum: conſentit enim cum Synodo. Erat enim apud illam ſacerdos quidam Arianus,
qui ſeipſum primò Conſtantiæ eunuchis inſinuauit, per quos & ad illam acceſſum ha-
buit, verbiſque blandis, atque aſſentationibus perſuaſit, Arium inuidia eiectum eſſe:
rectam enim Eccleſiæ doctrinam tueri. Quibus ipſa ad Imperatorem illa referens,
permouit, ſtatimque ſcribit, vt Arius ab exilio reuocetur. Allegabat verò vnà ad fra-
trem ſacerdotem, qui adulationis vitio non minus quàm hæreſeos laborauit, & irre-
pente ingenio, ac verbis blandiloquis, poſt non diu liberè cum Imperatore agere cœ-
pit: ac de Ario ſermonem iniecit, quibus illum rectè ſentire demonſtret. Tum Impe-
rator: Si Arius, inquit, cum Synodo conſentit, videbo illum libenter, magnoq; honore
habito, eum Alexandrinæ reſtituam Eccleſiæ. His dictis illum per literas accerſendum
curat. Arius cum execrando Euſebio Conſtantinopolim venit, & ſuſcipit illos Impe-
rator benignè, & quid ſentiant interrogans audit dicentes, non aliud ſe ſentire quàm
quæ trecenti & octodecim ſancti Patres decreuerint: quin & iuſiurandum miſeri falſæ
confeſſioni addiderunt. Imperator ſcriptum ab illis iubet dari fidei profeſſionem. Illi
autem promptè mendacia ſcripſerunt. Credere enim ſe, & ſuos ſcripto teſtantur, lin-
gua negant. Mutauit autem decretum Cæſar, quod pietatem confeſſi eſſent, & ſtatim
Alexandriam illum, & qui cum eo erant, honorificè mittit. Alexander verò Alexan-
770 drinus Archiepiſcopus, conſpirante cum eo Athanaſio, apoſtatam non admittit, & ite-
rum Arius hæreſim detexit, Ægyptumque turbauit. Imperator verò ad ſe Arium ac-
cerſit, & interrogat, an maneret in ſententia, quam coram illo confeſſus eſſet. Ipſe
verò iterum expedite iiſdem ſe inhærere teſtatus eſt, & iureiurando confirmauit.
Omnia autem ficta erant, magiſque ipſa theatri ſcena ex compoſito facta. Aiunt enim
occultè eum ſcripſiſſe librum, & ſub axilla ferentem (qui liber impudenter impieta-
tem eius continebat) iuraſſe ſe ſic credere: chartam verò piæ doctrinæ, cui iam ſubſcri-
pſerat, protuliſſe. Paulò poſt Imperator caducam hanc vitam cum immortali commu-
tauit, cùm annos triginta & vnum imperaſſet, ſexaginta quinque ipſos vixiſſet.

Moriens autem ſacerdoti hæretico teſtamentum committit, mandans id tradi
Conſtantino filio, quē teſtamenti tabulis paternæ ſortis & imperij ſucceſſorem, Impe-
ratoremq; deſignabat. Sacerdos nec Deo, nec hominibus ſeruans fidem, dat occultè te-
ſtamentum Conſtantio, & ſimul proditor patris, & teſtamenti, & hæreditatis filij ap-
paruit. Adiuuabat & in ea proditione & Euſebius impius Epiſcopus,& alij nonnulli,&
impietatis, & * ſemiuiri ſodales. Tradit ille ſacerdos Conſtantio commendatum ſibi ** ἀνδρογύνων φί-λων.*
teſtamentum, & infidelitatis ſuæ erga homines petit mercedem a Conſtantio, prodi-
tionem nimirum ſynceræ fidei præmio poſtulans, & Euſebium Nicomediæ Epiſco-
pum ſocium adiungit, & hoc agunt, vt Arius non Alexandriæ, ſed Conſtantinopoli

Acta Metrophanis & Alex. &c.

cauſſam dicat, facile rati fore vincere, Athanaſio non præſente, & ſimul Imperatoris
auctoritatem ſibi vnientes. Multa cum Alexandro Conſtantinopolitano Patriarcha
diſſerentes de pactis, quæ pietatis doctrinam corruptura erant. Cùm non perſuade-
rent, mandatum Imperatoris proferunt, vel ſuſciperet Arium cum ſua hæreſi, vel ſede
exturbaretur. Si vtrumque detrectet, ſciat ſe in exilium depellendum. Perſuaſerunt
autem Conſtantio, vt accerſito Alexandro, niſi iiſdem pareret mandatis, etiam ſerui-
rutem minaretur, & maiorum memoria, non pietatis ſtudio, odio Arium habiturum.
Qui Chriſti virtuti, & inculpatæ vitæ, & conſcientiæ confidens, Imperatori reſpondit,
veritatem eorum qui accuſantur tempus deinceps oſtendet. Ego verò tantæ impie-
tatis conuictum, & à tot Epiſcopis iudicatum, non poſſum in communionem vene-
randorum myſteriorum admittere. Conſtantius verò: Vide, inquit, Epiſcope, (con- 771
uocatur enim concilium Epiſcoporum) ne vel inuitus illum admittere cogaris. Hinc
aſſurgens Archiepiſcopus, egreſſus eſt, & ad Dei Eccleſiam ſe conferens, gemitibus,
lacrymiſque inuocabat Deum, ne pateretur ingreſſu Arij gregem ſuum vaſtari: & pre-
ces Epiſcopi proſtrati ante altare tota nocte peractæ. Euſebius vt erat feruidus impie-
tatis ſectator, accedit cum turba hæreticorum ad Arium, & iubet in concilium prodi-
re, quo ſibi, inuito etiam Alexandro, redderet ablatam iniuſtè ſacerdotij dignitatem.
Igitur tumultus oritur, & ſeditio his motibus per totam vrbem: his quidem ab Ario
ſtantibus, illis quidem veritatis proditionem non ferentibus, fit conuentus in Eccleſia,
& cum ſuis aſſeclis præcedens Arius, & deſcendens ex equo, ſeceſſum publicum ingre-
ditur, qui erat ad forum Conſtantini, & exonerando ventrem cum excrementis inte-
ſtina, cum inteſtinis & animam miſer exhalauit. Quo moram trahente, & quid factum
eſſet cùm ignoraretur, aiunt acceſſiſſe Euſebium, & reprehendiſſe tantam moram, &
increpuiſſe hanc in ſuos iniuriam, ſeruilique conditioni hanc moram attribuiſſe. Ille
autem ſilentio magis eos offendit, quàm tarditate quamdiu ignorabatur. Sed Euſe-
bius accedens, ſurgere bono animo iubet: exſpectari enim à tota Synodo, vt abſol-
uatur. Sed ille in æternum ſilet. Et tandem infelix ille Euſebius mortuum eſſe intel-
lexit: ſic Synodus diſſoluitur: & qui Alexandrum exilio condemnaturi erant, abro-
gantes, abiectis impiis ſuffragiis, hæreticorum ducem viuum ad inferos detrudi viden-
tes, magnum inde capiunt dolorem. Poſt diuinitus immiſſa plaga pudore confuſi, ſed
non diu, rurſum conciliabulum indicunt, Deique iram in Arium ad communem ho-
minum ſortem referre conantur. At ſi tempus ſpectes, quo Eccleſiam Dei inuadere
tentabat, non tam fatali morte, quàm Dei vltione extinctum interpretaberis. Illi ta-
men Conſtantio perſuadent Arium naturæ debitum perſoluiſſe, neque diuinæ vltio-
nis pœnam ſubiiſſe. Sic miſer Alexandri precibus tam fœdè vitam finiit, beatus contra
Alexander piè & ſanctè paulo poſt pro terreſtri, cœleſte domicilium adeptus eſt. Tres
quidem & viginti in Epiſcopatu exegit annos, ætatis verò nonaginta octo.

Arii hæretici infelix exitus.

B. Alexandri mors.

Hæc hiſtoria, vnde iſta excerpſimus, non omnino elaborata, ac docta elocutione 772
ac ſententiis, neque protſus vilis, aut neglecta. Si quæ contra atque alij narret, hoc al-
terius inſtituti & iudicij eſt, non excerpentis & contrahentis.

CCLVII.

EXCERPTA

E vita Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani Martyris.

Legi librum qui inſcribitur: Vita, ſeu certamen S. Patris Pauli Epiſcopi Conſtan-
tinopolitani Confeſſoris, ad eundem modum excerptum.

Constantivs Romani imperij ad Orientem regebat ſceptra, proditione
hæretici ſacerdotis, & conſenſu eunuchorum irrepens. Ariani autem iterum pios per-
ſequuntur, & Athanaſium ſtatim Occidens ſuſcipit. Diuinus verò Alexander morti
vicinus, nullum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſibi ſucceſſorem deſignat. Duos inter
alios delegit, ſuam contra hæreſim populo hanc ſententiam exponens, vt eligerent, ſi
vellent, doctum & pium Paulum, quem ipſe ſacerdotem ordinauerat: ſi verò formæ &
exterioris ornamenti habita ratione cuperent, Macedonium, olim ordinatum Diaco-
num, & iam ſeneſcentem acciperent. Hæc referens poſt moritur, Epiſcopatum tres &
viginti annos cùm geſſiſſet, annos natus nonaginta octo. Orta autem contentio eſt in
duobus illis eligendis. Ariani ad Macedonium inclinabant, at fideles Paulum male-
bant,

EXCERPTA è Pauli Epiſc. Conſt. martyrio.

habet. Vicit piorum ſententia, & ordinatur Paulus Epiſcopus in Eccleſia S. Irenes
nominata, quam temporis ſucceſſu, vt à noua diſtingueretur, veterem appellare pla-
cuit. Conſtantius verò non multo poſt Antiochia Conſtantinopolim veniens, iram
in Paulum concepit, quòd non illius ſuffragio electus eſſet, & Arianorum indicto con-
cilio, Paulum abdicare coëgit. Euſebium, iam tertiò ſedem mutantem, ex Nicomedia,
Conſtantinopolis creat Epiſcopum. Quibus impiè patratis, Antiochiam reuertit. Eu-
ſebius autem omnem mouebat lapidem, vt Symbolo eximeretur illud ὁμοούσιον, CON-
SVBSTANTIALE. Erat tunc Antiocheni templi dedicatio, quod Conſtantinus pius
exædificarat: Conſtantius verò conſecrandum curauit, & prætextu dedicationis nona-
ginta conuocantur Epiſcopi. Maximus Hieroſolymitanorum præſul vir pius non ade-
rat: ſed neque Romanus Pontifex Iulius, nec per ſe, nec per alium legatum. Congre- *Synodus Antiochena.*
gatur Synodus, præſente Conſtantio. Contendunt Euſebiani vt primò Athanaſius de-
773 ponatur. Initio accuſant quaſi contra Canonem egerit, quem ipſi tunc ediderant. *Calumnia Arianorum in B. Athanaſium.*
Rediens enim aiunt ab exilio, non omnium iudicio, ſed ſuo arbitratu Epiſcopatum
aſſumpſit. Secundò quod eius ingreſſu, ſeditione concitata, multi periiſſent. Tertiò
ob ea quæ Tyri acta eſſent. Vnde & condemnantes ſtrenuū athletam, illi Gregorium,
eiuſdem ſectæ, ſufficiunt. Et hæc auſi, auſi ſunt & fidem permutare, nihil eorum re-
prehendentes vel verbo, quæ in Nicæa Synodo tractata eſſent, improbo & fraudulento
animo ſemina iacientes, vt ὁμοούσιον tollatur. Antiochena Synodus hæc & alia ſimilia
auſa, & nonnulla decernens, diſſoluitur. Euſebius ad Rom. Pontificem Iulium lega-
tos mittit, hoc moliens, vt quæ aduerſus Athanaſium decreta eſſent, rata haberet, ſed
ſpe ſua fruſtratus eſt. Paulus verò Archiepiſcopus Romam profectus, & alij nonnulli
Epiſcopi, vna cum Athanaſio Euſebij dolo expulſi, ſimul Romæ agebant. Iulius verò
audito omnia quæ de Epiſcopis acta eſſent, calumnias eſſe, epiſtolis illos confirmans in
Orientem remittit, propriam vnicuique tradens ſedem, eoſque qui damnaſſent, me-
ritò accuſans. Omnes hinc Eccleſias ſuas recipiunt, ſed & epiſtolæ iis quibus ſcriptæ
erant, deſtinantur. Euſebio mortuo, Paulus ſuæ ſedi reſtituitur. Ariani pro hac Ec-
cleſia pro Paulo Macedonium creant, qui Filium Patre minorem eſſe blaſphemabat, *Macedonius hæreticus.*
damnans & *ὁμοούσιον Conſubſtantiale*, & Spiritum ſanctum omnino à diuinitate remo-
uebat. Athanaſius quoque ſuam recipiente Eccleſiam, Antiochiæ iterum conuenien-
tes (conuenerant enim Iulium Rom. viciſſim criminari volentes) impium Gregorium
ſtatim, quem ipſi præter fas & æquum ordinauerant, * Antiochiam mittunt, & Ale- ** Alexandriam lego.*
xandriæ Præfectus illum ſeptem millibus militum adduxit. Quo cognito, Athanaſius
Romam iterum adnauigauit. Alexandrini non ferentes hanc iniuriam, B. Dionyſij tē-
plum, non rectè tamen (quid enim, ſi inſaniant homines, contra culpæ expers ſumenda
pœna eſt?) incenderunt. Conſtantius Antiochiæ degens intellecto Paulum veritatis
præconem propriæ ſedi reſtitutum eſſe, Hermogeni duci in Thraciam miſſo mandat,
vt Eccleſia ſanctum virum expelleret: & ille quidem Conſtantinopolim veniens co-
natus eſt, quod mandatum erat, nefandum imperium exequi. Populus verò non pa-
774 tiebatur, quin & domum illius incendit, & pedibus tractum interficit. Quo cognito,
Conſtantius vrbem ingreditur, ſanctumque Paulum expellit. Mulctat vrbem fru-
mento, auferens illis doni dimidium, quod Conſtantinus clemens illis dederat. Erat
verò ſumma muneris, panes diarij octogies mille. Iratus eſt & Macedonio, non ſolùm
quòd ſe inuito ordinatus eſſet, ſed etiam ob cædes, quarum ipſe ſeditioſus auctor exſti-
terat. Tamen relinquens illum in Eccleſia, in qua ordinatus erat, Antiochiam reuertit.
Diuinus Paulus quidem iterum Romam proficiſcitur, & Athanaſium conuenit. Re-
fert igitur Romano Pontifici, quæ pasſus eſſet, & rurſum eius, & Conſtantis Imp. mu-
nitus litteris, ſtatim reuertit, & ſedi ſuæ cum magna vrbis eum recipientis voluptate
reſtituitur. Conſtantius rurſum indignatus, iterum exſulare perpetuò iubet. Etenim
Philippus Præfectus hoc admittens, ſanctum virum in exſilium ablegauit, & Macedo-
nium S. Spiritus impugnatorem in Eccleſia repoſuit. Exſilio autem pulſus eſt non
apertè, ſed occultè. Nam Hermogenis interitus prudentius rem gerere Philippum
docuerat. Honorificè enim Dei Epiſcopum Paulum ad balneum vocat, quod Zeu-
xippi appellatur, tanquā de rebus publicè profuturis, & arcanis conſulturi eſſent. Inde
ad Imperatoris palatium mittit, & exinde Theſſalonicam in eius maiorumq; patriam.
Hinc ad Orientis partes redire vnquam vetuit, nec ad vicinas vrbes. Impius Macedo-

nius

Excerpta è Pauli Epiſc. Conſt. martyrio.

nius armata vi adiutus, & vnà cum Præfecto vectus, Dei Eccleſiam inuadit. Multa
editur ſtrages, & tria millia ac quinquaginta occiduntur, & Catholicorum cædibus
ter-execrandus inauguratur. Eodem tempore Conſtantius magnum templum, cui
nomen *Dei Sophia*, exædificarat. Et diuinus Paulus paulò poſt in Italiam tertium
contendit, & Athanaſium commilitonem ſibi adiungens, Conſtanti Imp. Occidentis
omnia, quæ paſſi eſſent, narrant. Hic atrocia quæ ſuſtinuiſſent attentius cùm audiſ-
ſet, fratri ſcribit, tres vt ad ſe Orientis Epiſcopi venirent, qui rationem redderent eo-
rum, quæ aduerſus Athanaſium & Paulum auſi fuiſſent, & ſcriptam fidei profeſſionem
vnà adferrent. Mittuntur verò Epiſcopi quatuor, Narciſſus Cilix, Theodorus Thrax,

** Marcus Syrus eſt in Metaphraſte.*

Maris Calchedonius,* Maras Syrus. Hi non auſi fuerunt cõferre ſermones cum Atha-
naſio & Paulo, fidem verò quam erant Antiochiæ profeſſi occultantes, aliamque com-
ponentes, quæ apertam reprehenſionem effugeret, ſed tamen *τὸ ὁμοούσιον Conſubſtan-* 775
tiale nõ confiteretur, regi tradunt, & nihil amplius neq; agentes, neq; paſſi, receſſerunt.
Triennio euoluto, rurſum Orientis Epiſcopi conueniunt, aliamque fidem decernunt,
& Italicis mittunt. Miniſtri Synodi erant tunc Eudoxius Germaniciæ Epiſcopus, Mar-
tyrius, Macedonius Mopſueſtiæ. Declaratio eorum fidei eadem erat cum priore, ad-
ditis tamen nonnullis abſurdis in fine, longius extendebatur. Conuentus Patrum
Romæ hanc non ſuſcepit, dicens ſufficere ſibi Symbolum fidei, quod Nicææ decre-
tum eſſet. Sic cùm omnia tumultu occuparentur, & indiſcuſſa contentione, con-

Synodus Sardicenſis.

uocatur generalis Synodus, ſententia duorum Imperatorum vndecimo anno à morte
Conſtantini. Conuenerunt igitur Sardicem ex Occidente ſupra trecentos, Epiſcopi:
ex Oriente ſolùm ſex & ſeptuaginta, & Orientales cum Occidentalibus conuenire no-
luerunt, idque hac de cauſſa, quòd Paulus & Athanaſius veritatis defenſores cum illis
congregati eſſent. Cùm verò neque pij Athanaſianos reiicerent, neque illi inimicitias
contra fidei propugnatores deponerent, à ſe inuicem diſiuncti ſunt. Orientales omnes
Philippos Macedoniæ vrbem accedentes, publicè rurſum congregantur, & ibi apertè
τὸ ὁμοούσιον, Conſubſtantiale execrantur. Sardicenſes verò abſentes illos condemnant,
accuſatores Athanaſij, quaſi calumniatores deponentes, fidem Nicæna Synodo confir-
matam ſtabiliunt, contrariamque anathemati ſubdunt. Quibus auditis Occidentis
Imperator Conſtans edocet per literas fratrem ſuum Conſtantium, & mouet, vt amicè
Paulum & Athanaſium tractet, neque impediat, quo minus ſuis ſedibus reſtituantur,
addens, niſi volens iuſta petenti annuat, ſe venturum, & illo inuito ius & æquum iniu-
ria affectis redditurum. Metuens igitur minas fratris Conſtantius, diuinum Paulum
non prohibuit in proprio Epiſcopatu reſidere, eiuſque commilitonem Athanaſium
multis litteris ad ſeſe vocat, & venientem libenter ſuſcipit, ac ſuæ dignitati reſtituit.
Sic magnus tumultus ſedatus eſt, & Eccleſia ſuos pietatis propugnatores adepta lætata

Magnentius Tyrannus.

eſt. Cùm autem Magnentius tyrannide occuparet omnia, & Conſtantem Occidentis
Imperatorem interemiſſet, iterum Arianæ impietatis procella omnes Eccleſias per-

Paulus Martyr.

turbauit, & Athanaſius rurſum fugit, eiuſq; ſedem Gregorius rapit, & ablegatur Pau- 776
lus Cucuſum Armeniæ, pietatis propugnator, & inuadentibus noctu impiis laqueo
martyrem efficiunt. Macedonius Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præſul conſtituitur,

Arianorum hæreticorum ſæuitia.

** Angelius habet Metaph.*

& expelluntur etiam aliarum Eccleſiarum paſtores, inuadunt lupi, atque Ethnicorum
in Chriſtianos immanitatem Macedonij furor obſcurare nititur, totuſque Oriens
graui calamitate inuoluitur, & maximè Conſtantinopolis. Quando etiam * Agelius
Nouatianorum Epiſcopus, quòd ὁμοούσιον confiteretur, in exſilium pellitur, & malum
erat incredibile, quod non ſolùm ad Epiſcopos extenderetur, ſed & ad mulieres &
pueros, quicunque Macedonij communionem non admitterent, ſe effudit. Vbera
mulierum (ô impietatem) operculis ciſtarum includentes, & comprimentes, exſcin-
debant, alia ferro, alia autem ouis ignitis, quorum fragmenta faſciis inuoluebant, exuſ-
ſerunt. Venit enim impiis in mentem, etiam quæ impios gentiles cõtra naturam exco-
gitare pudor humanus prohibuit. Extendit & crudelitatem in Paphlagoniam: multos
enim audierat cum orthodoxos tum Nouatianos illic agere: & quatuor cohortes mi-
litum armatorum parat, vt aduerſus illos mitterentur, & ad impietatem ſuſcipiendam
vi cogerent. Mantinæi congregati, & zelo pietatis falces, ſecures, & obuia quæque
pro armis arripientes, militibus ſe obiiciunt, & pugna commiſſa multi è Paphlagoni-
bus occiduntur: ac milites penè omnes. * Hæc ſtrages, & illud impudens factum non

ſolùm

EXCERPTA è Pauli Epiſc. Conſt. martyrio.

ſolùm apud eos qui violati eſſent, ſed etiam qui eiuſdem ſectæ eſſent, Macedonio iure
optimo odium conciliauit: quin & ipſum Imperatorem ad inimicitias commouit.
Neque ob eam ſolùm cauſſam, verùm etiam quod corpus Imperatoris Conſtantini
piiſſimi (videbatur enim templum, in quo iacebat, ruinam minari) accipiens, ſine il-
lius conſilio in templum S. Acacij tranſtuliſſet. Cumque omnibus hæc tranſlatio
non placeret, verùm multis impium videretur mortuorum corpora effodere, maxi-
meque Imperatoris pietate illuſtris, magna editur ſtrages, & multorum atque adeò
grauium malorum, quæ auſus fuerat Macedonius, parua pœna multatus eſt, dignitatis
nimirum priuatione. Inualeſcebat tamen Ariana impietas, quamdiu Conſtantius im-
777 perauit: amplius verò temporibus impij Valentis, donec illum diuina vltio puniuit.
Theodoſium autem Hiſpanum iuſtum ſuffragium Gratiani, Occidentis imperium ad-
miniſtrantis, ad ſedem Imperatoriam prouexit Orientis, & orthodoxæ fidei per illum
confirmatio inualuit. Sic quidem Ariana hæreſis Eccleſias XL annos vexans, pietate
Theodoſij exterminatur, & ſuus orthodoxæ fidei honos redditus. Cõuocat igitur con-
cilium pius Imperator, meditans & Macedonianos conciliare orthodoxis, & qui Con-
ſubſtantialitatem confiterentur. Quamobrem capita hæreticorum conuocat, & con-
uenerunt è Catholicis, Alexandria quidẽ Timotheus, Hieroſolymis verò Cyrillus, An-
tiochia Meletius, Gregorius Nazianzenus, Theſſalonica Achillius, Nyſſa Gregorius,
& alij plurimi, quorum numerus ad centum quinquaginta excreuit. Hæreticæ verò
turbæ præerat Eleuſius Cyzicenus, Marcianus Lampſacenus, Euethius Epheſius, alijq;
nonnulli, quorum numerum ſex & triginta complebant. Hortabantur Imperator
ipſe, & alij orthodoxi hæreticos, vt illa factione relicta ad vnionem conuenirent, &
ὁμοούσιον, *Conſubſtantiale*, amplecterentur, quemadmodum & antea, nemine hortan-
te, miſſis ad Liberium legatis, polliciti erant confeſſuros ſe vnà *ὁμοούσιον*: in memoriam
interim redigentes, vltrò ipſos communionem cum orthodoxis admiſiſſe. Hæretici
verò iuſtæ reprehenſionis, & bonæ admonitionis nulla habita ratione, ſuam impie-
tatem non reliquerunt. Ideoque concilio eiiciuntur, & vrbe, conciliumque creat
Nectarium, ſenatorij quidem ſanguinis, Epiſcopum, moribus facillimis, ob quos ma-
ximè colebatur. Hęc autem Synodus fidem in Nicæna publicatam confirmat. Probat
omnia Imperator, & perferri curat magna cum reuerentia reliquias S. Pauli confeſſo-
ris: & Epiſcopi quotquot aderant vnà cum Nectario, longè extra Chalcedonem ob-
uiam procedunt, multoque cantu, & comitatu ſuſcipiunt, & per mediam vrbem cor-
pus ferentes, collocarunt in Eccleſia S. Irenes nominis antiqui, quam Conſtantius
Imp. in latitudinem & magnitudinem è parua excitauit, cui & Paulus aliquamdiu præ-
fuerat, & totam noctem cantibus tranſigentes, manè iterum tota ciuitas æquali ho-
nore & gloria, in Eccleſiam, quæ nunc ab illo cognominata eſt, omnibus Epiſcopis, &
Clero, & ipſo præſente Imperatore, ſacro tumulo imponunt.
778 Vita, vnde hæc excerpſimus, eiuſdem eſt in elocutione artificij, & in mouendo
facultatis, paulò tamen eſt melior.

Theodoſius pius Imp.

Concilium Conſtantinopolitanum contra Macedonium.

Nectarius.

EXCERPTA

CCLVIII.

Ex Athanaſii vita.

LEGI librum, qui inſcribitur: Vita & certamen [ſancti Patris noſtri Epiſcopi Ale-
xandriæ] Magni Athanaſij, eodem modo conſcriptum.

ADERAT tempus feſti ſancti Petri Epiſcopi & Martyris, totaque Alexandria
memoriam colebat, huiuſque ſucceſſor Alexander, poſt ſancta ſacrificia, menſâ pri-
mores Cleri ſuſceperat. Quo tempore vidit ex edito loco in littore pueros ſyncero
animo ludentes, luſuque puerili ſacra & veneranda myſteria imitantes, non illa irri-
dentes, ſed ſpectandi gratia, auſi ſunt quæ audere eos non oportuit. Hoc in luſu
creatur Athanaſius à pueris Epiſcopus: reliqui partim catechumenorum, & bapti-
zandorum, partim ſacerdotum & Diaconorum ſpeciem repræſentabant. His finitis
perculſus Alexander, pueros ad ſe vocat, auditque non illos ſacra irriſiſſe, ſed vt ex
euentu colligas, feciſſe diuino quodam inſtinctu, animique ſimplicitate ad bonum
illos iam tum erigente. Qui enim baptizati fuerant, Alexander inunctos Chriſti
ſignaculo confirmauit. Athanaſium autem parentibus tradit, mandans illis, vt diſci-

ATHANASII VITA.

pliniſ eum imbuerent, & iam adultum ſibi traderent, vel potius Eccleſiæ, tanquam alterum Samuelem ab illis Deo oblatum. Faciunt itaque parentes, vt Archiepiſcopus illis mandauerat, & tempore iam euoluto, puerum illi tradunt. Ille recipit, & contubernalem illum habuit, participem conſilij, & pietatis adiutorem. Ariana autem rabies cùm orbem inuaderet, multa certamina initio vnà cum diuino Alexandro, poſtea verò & in ſe pietatis cauſſa ſuſcepit contentiones. Etenim Arium, poſt damnationem & excommunicationem ficté quidem Catholicum ſe mentientem, & hac larua ſuam hæreſim confirmantem, comperit ſapiens ille Athanaſius, & ad Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum à Conſtantino Imperatore pio miſſum (nouit enim ficta fraus etiam prudentes ſæpe decipere) recipere noluit. Deinde mortuo ſancto Alexandro, ipſe ſucceſſor ordinatus, paulò poſt multa certamina ſubiit. Quare hæretici in illum ſolùm linguas vibrabant, & eum calumniabantur. Moliuntur & ſtruunt 779
Hæc Metaphraſtes copioſius.
inſidias in illum maximè Epiſcopus Nicomediæ Euſebius, & aſſeclæ, & conducunt quoſdam Miletij, & per illos accuſationes multas conſuunt. Primò, lineam veſtem Ægyptios ſuppeditare Alexandrinæ Eccleſię ex auaritia Athanaſij cõfinxerunt. Secundò Imperatori inſidias moliri. Philumeno enim cuidam imperium affectanti collectam pecuniam ſuppeditaſſe dicunt. Tertiò Iſchyram, & euerſam menſam, & poculum myſticum confractum, & Mareotem, & Macarium presbyterum, & inſtar latronum ingreſſum, & quod toto orbe fabulam notoriam concitaſſet, obiiciunt. Hæc & ſimilia Imperatorem edocent aſſeclæ Euſebij, quibus ad iram contra Athanaſium concitant, accuſantes, quod virum Imperatoris mandatis parentem, rectaque ſentientem non admiſiſſet. Eodem tempore ad Encænia Hieroſolymorum omnes ferè Epiſcopi conuenerant, & Conſtantinus pius Imperator ſcripſit Synodum rurſus congregandam ad ea diſcutienda, quæ de ſancto Athanaſio dicebantur, & ad Arium in fide ſtabiliendum. Quod ſi inuidia Arium ab Eccleſia diſiunxerat, vt ſtuderent vtroſque conciliare: ſi verò vſus eſſet ficta quadam fraude Arius, Alexandriam veniret, & ibi iudicium de eo, & examen accuratum fieret. Diuertentes
Synodus Tyri.
igitur à via, prius Tyri congregatos Epiſcopos ea quæ contra Athanaſium erant, obiter diſputare, & quę contra Arium, iuſſit. Triceſimus autem hic erat annus regni Conſtantini. Aderant verò Tyri ex diuerſis ciuitatibus Epiſcopi ſexaginta, Dionyſio conſulari conuocante illos, cum quo & Præfectus oræ illius, & quidam magiſtratus ad Synodum conuenerunt. Adfuit & Athanaſius, quin & Macarius presbyter Alexandria ferreis catenis vinctus copiis militum adducebatur. Primum itaq; accuſatores de veſte linea calumniati ſunt, ſed illam calumniam non ſolùm Tyri motam, ſed & prius Nicomediæ ab Imperatore intellectam, Apis & Macarius presbyter ciuitatis Alexandriæ, qui tum illuc caſu aduenerant, facilè refutarunt. Hinc quidem accuſatores Imperator per litteras perſtrinxit: Athanaſium verò ad ſe venire iuſſit. Literæ ad Synodum Tyri congregatam venerunt: quibus lectis Euſebiani eum dolorem contraxerunt, quem Athanaſio antea intulerant. Quod Imperator illos grauiter accuſaſſet: deinde quòd calumnia de linea veſte Imperatoris aures antea occupaſſet. Hæc calumnia cùm minus procederet, Iſchyram, & Macarium producunt. Magnus verò Athanaſius aſſe- 780
clas Euſebij, vt hoſtes, legitima exceptione reiecit. In primis autem demonſtrari volebat, an Iſchyras verè eſſet ſacerdos, in quem ſacris operãtem irruiſſe fingunt Macarium, vimq; intuliſſe miſſum ab Athanaſio, ſacram menſam euertiſſe, calicem fregiſſe, & ſacra Biblia combuſſiſſe. Sed hic illa duo cõmuni legi opponit. Iudices autem iudicare detrectarunt, & calumniis confirmandis tempus traxerunt. Quamobrem eorum quæ iuſtè dicta erant, rationem nullã habuerunt. Accedunt ad accuſationem Macarij & Iſchyræ, & promptitudo calumniantium erat intolerabilis; inopia verò in demõſtrando ac probando, alacritatem illorũ fraudem eſſe, ac maleficium impietatis atq; inuidiæ oſtendebat. Mora autẽ ac dolo repulſæ dedecus tegentes, mittunt in Mareotem factionis eiuſdem homines, ſimulãtes eo in loco examen eorum, quæ ibi geſta eſſent, fieri oportere. Cùm autem Athanaſius videret eos mitti, quos reiecerat iudices, Theognium, Marin, Theodorum, Macedonium, Vrſacium, proclamauit, & cõteſtatus eſt omnibus, maximè manifeſtam eſſe iniuriam: Macarium quoq; presbyterum in vinculis haberi, qui prior accuſationem inſtituiſſet, accuſatorem verò Iſchyram illegitimis adiungi iudicibus. Cùm videret nullam ſui rationem à Patribus in Synodo haberi, clam ipſis deceſſit, & ad Impera-

Digitized by Google

Imperatorem quaſi accerſitus acceſſit. Qui verò miſſi erant in Mareotē ex vna ſolùm
parte (quemadmodum illis mendacium, atque inuidia imperabat) facto accuſationis
libello, ad Synodum reuerſi ſunt, quæ Synodus antea iam abſentiæ cauſſa S. Athana-
ſium condemnarat. Cùm autem rediiſſent, condemnationem confirmarunt multis
calumniis additis, & feſtiuantes Tyro Hieroſolymam ad feſtum conſecrationis Eccle-
ſiæ, nefariis nimirum, ac pollutis manibus iuerunt, qui ſtatim eo venerunt, & Euſe-
biani Arium Præfecti loco recipiunt. Fideles autem auerſati ſunt deficientes, vt
Alexandriæ Arius eorum, de quibus accuſaretur, rationem redderet, quam vbi acceſ-
ſit, captus eſt. Dum hæc ita geruntur, redditæ ſunt Imperatoris litteræ, vt Athanaſius
ad ipſum veniret, iubentes, & Ariani quoque quamprimum Conſtantinopolim veni-
rent. Hæ litteræ mœſtitiam Synodo pepererunt. Quamobrem plurimi domum re-
greſſi ſunt, Euſebius verò, & Theogonius interim ibi moram trahere decreuerunt,
temporis mora ſoluere mœrorem cogitantes. Interea temporis alterum crimen, de
auro ad Philomenum miſſo, S. Athanaſius diluit coram Imperatore, in Pſamathia in
781 ſuburbio Nicomediæ agente, & cum honore mittitur Alexandriam, cum Impera-
toris litteris, innocentiam eius populo declarantibus. Aderat etiam Darius miſſus,
vt diximus, ab Hieroſolymitanis, & iterum turbatur Ægyptus, quod Athanaſius Im-
peratori ſignificauit, qui Arium mox euocandum curat. Euſebius & Arius in via
Cæſareæ conueniunt, & alias rurſum in ſanctum virum calumnias confingunt. Vt
autem ſerò tandem, & ægrè Euſebiani Conſtantinopolim venerunt, cætera crimina
dicebant in examen non veniſſe: de Iſchyra verò examinaſſe, & apertè cognouiſſe
quæcunque Athanaſius auſus eſſet. Similiter quod rei frumentariæ procurationem
inhibuiſſet, quæ de more Alexandria Conſtantinopolim importabatur, cuius furti
Athanaſius reus occultè fugiſſet. Itaque perſuaſus Cæſar, & ad iram commotus, ex- *Athanaſius apud Treuiros exſulat.*
ſilio multat Athanaſium, in Galliam ad Treuiros abire iuſſum. Turbis igitur & ſe-
ditione non vulgari orta in vniuerſa Ægypto, & hæreſi inſtar peſtis omnes Eccleſias
inficiente, Conſtantinus finem viuendi fecit in quodam ſuburbio Nicomediæ, tri-
ginta vno annis in regno conſumptis, totum vitæ eius tempus ſexaginta quinque an-
nis completum. Reliquit autem teſtamentum cuidam ſacerdoti Ariano, præcipi-
ens illud Conſtantio cognomini reddi. Hoc enim teſtamento paternum pro Oc-
cidente, Orientis imperium pro hæreditate obueniebat. Sed fraudulentius ille,
multis interrogantibus, an Imperator teſtamentum feciſſet, factum eſſe negauit,
habens doli mali adiutores eunuchos. Paulò poſt venit ad eum Conſtantius, cui
presbyter occultè patris teſtamentum exhibet, vnam gratiam hanc poſtulans, vt
cum Ario ſentiret. Euſebiani per hunc presbyterum aditum ad Conſtantium ade-
pti, Euſebiumque Præpoſitum, & per illum reliquos eunuchos: quin & reginam ad
Arianam hæreſim conuertunt, & Arij res rurſum confirmantur. Hac autem tem-
peſtate Maximus Eccleſiæ Hieroſolymitanæ præerat, & Alexander Conſtantinopo-
litanæ: Athanaſius verò exſulabat. Arius autem veniens Conſtantinopolim, Dei
Eccleſiam corrumpere ſatagebat, ſed dignum factis ſuis finem conſecutus eſt. Pre- *Arii vindicta.*
cibus enim ſancti Alexandri Epiſcopi Conſtantinopolitani, in ſeceſſu regiæ vrbis vi- *S. Alexander, Epiſc. Conſtant.*
782 ſcera ſua deiecta confeſtim emittit. Statim igitur Ariani paulò antea quieti, poſt
omnia conturbant, opportunam ſe nactos occaſionem rati tempore exſilij Atha-
naſij. Sed Dei prouidentia præuertit eos, Athanaſium ab exſilio reuocans regiis
litteris: quibus illum Conſtans Occidentis Imperator Alexandriæ, commeatu da-
to, reſtituit, & quotquot Orthodoxi erant libenter paſtorem ſuſceperunt. Hære-
tici contra ſeditiones mouent, quæ cauſſam exhibuerunt Euſebij aſſeclis, calumni-
andi eum apud Imperatorem Conſtantium, & calumniis adeò Imperatorem ad iram
prouocarunt, vt eum iterum exſilio damnaret. Hi mortui cuiuſdam manu reſecta
ad calumniam ſancto viro faciendam abuſi ſunt. Arſenio enim cuidam dicebant ab
Athanaſio amputatam eſſe, qua ad veneficium vteretur. Atqui exſilij decretum non-
dum fertur, ſed concilium Tyri, mandante Conſtantio, agitur. Igitur Archelaum
Domeſticum, eademque ſentientem mittit Tyrum cum Præſide * Phœniciæ, vt ** Nuntius eſt Metaphraſta.*
concilio cum Euſebianis interſint, & quæ aduerſus Athanaſium dicerentur, ex-
pendant. Tempus itaque Tyri extraxerunt, more colorem impij prætexentes, quaſi
Alexandria accuſatores exſpectarent, quorum in conſpectu crimen commiſſum eſſet,

& Arſenium probè noſſent. Sic autem diſpenſante diuina prouidentia res geſta eſt.
Erat enim Arſenius ille lector Alexandrinæ Eccleſiæ, qui cùm ob flagitium aliquod
pœnas dare deberet, à beato Athanaſio liberatus, fuga ſalutem ſibi quæſierat. Cumque
exſul non appareret, hinc calumniandi audaciam impij rapiunt. Sed commiſeratione
ductus Arſenius, quod qui ſe liberarat, pateretur (accuſationis fama vbique vagante,
dum cunctatur Synodus) Tyrum aduolauit, ratus ſibi potius moriendum eſſe, ſi ne-
ceſſe ſit, quàm vt Athanaſij cauſſa Eccleſiam prodat. Itaque ſecreto ſe exhibet S. Atha-
naſio, cui is conſilium dedit, ne ante ſententiam ſpectandum ſe exhibeat, ne quid
mali ab inimicis patiatur, aut ſolliciti cogitarent de dilatione, & ſoluerent hanc accu-
ſationem. Conuocato itaque concilio, primum accuſationem illi de adulterio in-
tenderunt, adducta muliere quadam impudica, quæ impudens, & mercede conducta,
ingenti clamore iactaret, ſe noctu ab Athanaſio per vim conſtupratam. Erat autem
cum illo Timotheus presbyter, & concilium ſapiens planè ac diuinum capiunt, quo
ſtatim accuſatorum calumnia concidit. Cùm in conſpectum mulieris veniſſent, 783
Athanaſius quidem tacitè Devm precatur: Timotheus verò (impudente muliere
Athanaſium illum, vt edocta erat, corruptorem ſuum vocante) presbyter, quaſi
Athanaſius eſſet: Dic mihi, inquit, mulier, egone apud te diuerſatus ſum, vel tu me
domum tuam admiſiſti, vel noctu te violaui? Ipſa verò, vt meretrix vulgaris, im-
pudenti vultu, & fixis oculis Timotheum aſpiciens: Tu es, qui noctu me inuitam
compreſſiſti, & ad iudices iurata vociferabatur, Timotheum digito oſtendens, ac
trahens: Hic eſt, non alius, qui me corrupit. Cognita inſani ſcorti temulentia, Iu-
dices cum ſatellitibus ridebant, & prudentiam ſancti Athanaſij mirabantur, quod
tacendo accuſationem in aduerſarios retorquens impudentem eſſe calumniam de-
monſtraſſet. Ipſi verò ſeipſis meliores non ſunt redditi, vt ius, & æquum ſeruarent.
Accuſatores verò, quos beneficij loco ducere oportebat, quod calumniæ pœnam ef-
fugerent, mox ad dextram Arſenij ſe conuertunt, & cædem ſimul, & præſtigias illi
obiiciunt. Tum Athanaſius interrita voce ac mente ad eos: Quis veſtrum nouit Ar-
ſenium, aut hanc eſſe ipſius dextram ſcit? Reſpondentibus autem plurimis ex ac-
cuſatoribus, ſe probè noſſe Arſenium. Tum Athanaſius: Quandoquidem, ait, con-
ſtanter ac firmiter confeſſi ſunt, ſe noſſe Arſenium, adeſt ille, ingrediatur. Vt au-
tem Arſenius aduenit, interrogat iterum, an adductum noſſent? an eſſet Arſe-
nius? Cùm illi negare non poſſent, traxit illum propius in iudicium, & primum
dexteram tendere iubens manum, deinde & ſiniſtram, clamauit: Ecce Arſenius, ô
ciues: ecce etiam manus hominis: ô miandos iudices! Dicant igitur aduerſarij,
cuius ſit illa manus, & vnde illam reſecuerint: non enim ſine hac vſi ſunt, nemini
amplius dubium eſſe poteſt. Homini enim manum amputarunt, vt nos occide-
rent. Sic ille iterum dolos eorum euertit. Sed iudices cæci, & muti, cùm quia Con-
ſtantio placere ſtudebant, tum quia hæreticis addicti erant, deſerentes iudicium,
confutatam calumniam tegere nitebantur. Decedentibus illis, calumniæ non am-
plius ab aduerſariis intenduntur, ſed impudenter cædem tertiùm iam victori in-
tentant. Hi quidem verbis, illi verò manibus eum pulſabant: alij comminaban- 784
tur ei mortem ab Imperatore illatum iri. Itaque Archelaus Athanaſium, quem
iam impij dilaceraturi erant, vix domo egreſſus (tametſi concilij reſpectum
non haberet, naturali tamen quadam verecundia tenebatur,) ſatellitibus periculo
eripit, occultamque fugam apparat, ac ſuadet. Rurſus igitur aduerſarij eius
Concilium cogentes, nefanda, atque conficta crimina ei, vt capiatur, obiiciunt.
Quæ mendacia diuerſis libellis inſcripta Conſtantio mittunt, ac toto penè terra-
rum orbe ſpargunt. Itaque ſancto Athanaſio omnis locus perfugium præbuit,
quia valde quærebatur, adeò vt ſcienti, & non indicanti Athanaſium capitale foret:
præmia verò proponerentur iis, qui aut viuum adducerent, aut caput adferrent.
Qua re cognita, adamantinæ homo patientiæ in fouea aquam non habente, to-
tos ſex annos latens contriuit. Pridie verò eius diei qua prodendus erat ille locus,
reuelatione quadam diuina in alium locum profugit, & in Occidentem venit, im-
perante ibi Conſtante, ſuo & fratris ſui Conſtantini imperio. Etenim illum exercitus
affectato imperio interfecerat. Tum Athanaſius profectus Romam ad Iulium Pont.
commemoratis ipſi omnibus, quæ ab Arianis paſſus eſſet, in conſpectu Conſtantis

Impe-

Imperatoris, & Synodum Antiochiæ ad euerſionem Orthodoxæ fidei coactam eſſe, &
Georgium ſibi ſucceſſorem illos contra legem dediſſe, & pro illo etiam Gregorium.
Euſebius quidem ijs peractis quæ volebat, legationem ad venerandũ Iulium Pont. Rom.
legauit, hoc agens, vt Athanaſium vna damnaret. Iulius vero, acceptis ab Euſebio
litteris, tantum abeſt vt damnaodum, vt etiam abſoluendum comperetit, iniutia affe-
ctum litteris confirmatum Alexandriam mittit, & poſtlimioio reſtituit, non parum re-
prehendens eos, qui iniuſte eum loco deturbaſſent. Ariani Conſtantium magis ma-
giſque deprauantes, Gregorium, quem illi ordinauerant, Alexandriam armata vi de-
ducendum curant (quibus præerat copijs Syrianus) quæ quinq; millium erant. Igitur
S. Athanaſius exercitum fugit, & milites, qui in eius necem conſpirarant: & iterũ Ro-
mam ſe contulit. Gregorius autẽ impius Eccleſiam occupauit. Alexandrini id factũ non
785 ferentes, Eccleſiam S. Dionyſij incenderunt. Igitur S. Paulus Conſtantinopoleos Epi-
ſcopus vna cum Athanaſio exſulans Romæ erat, & palmæ ſocius fuit. Conſtans autem
ſcribit fratri Conſtantio, vrgente ſimul ipſum Iulio Pont. vt proprios epiſcopatus reci-
perent affecti iniuriâ. ſed ut nihil effectum eſt, poſtulant igitur Athanaſius, & Paulus,
vt Oecumenica Synodo decernantur, quæ ad fidem Orthodoxam, & eos pertinerent:
[quod ijs violatis ſimul fides etiam caſura eſſet.] Inducitur ergo iterum Synodus Sardicæ *Sardicenſe Concilium.*
conſenſu vtriusque Imperatoris, vndecimo anno à morte Conſtantini, horum patris,
Itaque è partibus Occidentis ſupra trecentos conuenerunt Epiſcopi, ex Oriente vero
tantum ſeptuaginta ſex, in quibus & ipſe Iſchyras Mariotis, quaſi Epiſcopus numeraba-
tur. Igitur dum conueniſſent Sardicæ, Orientales in conſpectum venire Occidenta-
lium recuſabant, niſi prius Paulum & Athanaſium Concilio eieciſſent. Protogenes
autem Sardicenſis Epiſcopus, & Hoſius Cordubenſis, alijque Epiſcopi poſtulatis non
annuerunt: nimirum viros, quos iudicaturi venerant, indicta cauſa damnari ac repelli.
Seceſſione itaque facta, Orientalium Epiſcoporum ab Occidentis Epiſcopis, Philippis
congregantur, neque amplius recta ſententia, ſed apertè, & audacter τὸ ὁμοούσιον con-
demnantes, inæqualitatem decernunt, & impiam hæreſim vbique diſſeminant. Sed
in Sardicenſi qui erant, primum quidem priuatam illam Synodum condemnarunt.
Deinde accuſatores S. Athanaſij calumniæ reos dignitate priuarunt: & tertium iam Ni-
cænæ Synodi decretum confirmãt, & promulgant omnibus ὁμοούσιον; inæquale vero in
Trinitate condemnant, atque repudiant: conſcriptasque & ipſi epiſtolas vbique diuul-
gant. Cum autem intellexiſſet Occidentis Imperator, quæ in Sardicenſi Concilio acta
fuerant, ſtatim fratrem certiorem reddidit, & Paulo, & Athanaſio, & ſuis, proprias red-
di ſedes partim monebat, partim mandabat. Athanaſio autem iterum ſuſtinente inſidi-
as Arianorum, & Romam veniente, Occidentis Imperator rurſum ſcribit fratri, ſi vi-
rum libenti animo ſuſciperet, & in ſede ſua collocaret, ſe promptè eum miſſurum, ſin
minus, ſe vindicem fore. Metuens itaque Conſtantius, vocat S. Athanaſium, proprijs
litteris non ſemel, ſed iterum, atq; etiam tertio ſcribens, mittensque qui allicerent, &
786 adducerent. Confeſtim autẽ Imperator Conſtans adiunctis multis ſatellitibus dimittit
magnum Athanaſium, & Iulius Pont. multis eum litteris muniuit. Venientem igitur
S. Athanaſium accipit Conſtantius Imperator, & ſuæ eum Eccleſiæ reſtituit, comitate
exprobationi adiuncta. Nam in contumeliam meam, inquit, eiusmodi fuga vſus es, cũ
ego paratus eſſem humanius te complectei. Verum mihi vna re gratificare. Ille autem
ad eum: Libenter, inquit, præſtabo, Imperator, quantum poſſum, quod rogas. Con-
ſtantius autem: Vnam Eccleſiam ex ijs quæ Alexandriæ ſunt, Arianis concedas. Ille ve-
ro dicit: Faciam, Imperator, vt iubes, ſi & tu mihi viciſſim Conſtantinopoli præbueris
Eccleſiam, quâ carent, ad conuentum Orthodoxorum. Conſtantius autem prompte
promiſit, ignarus Arianos, qui ſecum ſentirent, ſummo dolore ſeſe affecturum. Itaque
Imperator viri prudentiam admiratus, ac ſollertiam, eum, magno honore habito, dimit-
tit: ſcribens etiam (Neſtorio) Auguſtali, inter cætera vt magno honore eum deduce-
ret, & omnia quæ ipſe Conſtantius, & Ariani contra illum ſtatuiſſent, irrita haberet:
quin & clerum eius eandem iubet obtinere dignitatem, libertatemque res ſacras publi-
ce adminiſtrandi. Athanaſius itaque cum perueniſſet Hieroſolymam, Maximo Epiſco-
po & Confeſſori, nota facit acta Sardicenſis Concilij, quodque Conſtantius Imp. erga
ſe bene animatus ſit. Deinde congregat Synodum Epiſcoporum, quæ B. Athanaſio &
communionem, & dignitatem Epiſcopalem decernit, & ſcribit ipſa Synodus Alexan-

 drinis,

dinis, & omnibus in Aegypto, & Libya Epiſcopis, quæ de Athanaſio decreta eſſent, &
geſta. Athanaſius autem Alexandriam cum veniſſet, conuentus Epiſcoporum in Aegy-
pto egit, quæ Synodus conſentiebat ijs, quæ in Sardicenſi & Hieroſolymitana Synodo
decreta eſſent. Sed Magnentio tyrannidem affectante, & Conſtante interempto, Aria-
ni iterum doloſè contra Athanaſium concitarunt Conſtantium, ac rurſus impia decre-
ta, rurſus fuga, rurſus inquiſitio, & Sancti fit indagatio. Georgius vero Alexandrinæ
Eccleſiæ inuaſor, item Acacius, & Patrophilus ſectatores Arij, S. Maximum Hieroſo-
lymitanum expulerunt, & Cyrillum ſubſtituerunt. Georgius vero tot mala Alexandriæ
intulit, vt ea quæ in Chriſtianos fecerunt Ethnici, humana putes. Nouæ excogi-
tantur pœnæ, igni virgines nudæ apponebantur, & mors multos alios, & vita & pœna
eripuit. Exſulabant in Aegypto triginta duo Epiſcopi, & ſacerdotes. Conſtantius cum 787
videret ſe iam fratris imperium nactum, Epiſcopos Occidentales conatur inducere, vt
Athanaſium condemnarent, & Arianam ſectam ſuſciperent, & propterea Concilium
conuocabat. Mediolani in Italię ciuitate, etiam multos in ſuam ſententiam traduxit.
Dionyſius autem, & Euſebius, Rhodanus, Paulinus, Lucifer, piam ſententiam cum de-
ſerere nollent, neque damnari Athanaſium ſuſtinerent (Videbant enim interitum fidei
cum Athanaſij interitu eſſe coniunctum) Ariminum in exſilium ablegantur. S. autem
Athanaſius cum iterum comperiſſet Arianos in ſe quærendo amplius graſſari, atque cru-
delius, clam omnibus in vrbe ad virginem quandam fugit, nulla ſuſpicione illic latitans.
Erat enim iuuencula & formoſiſſima, vt cohabitare illi virum aliquem, aut Epiſcopum
nemo ſuſpicaretur, quæ annorum viginti erat. Igitur ei virginitatis cuſtos, & magiſter
Athanaſius armatos cõmemorat ad cædẽ Arianos, extra vrbẽ in omnibus ſe locis quæ-
ſitum, & Dei monitis ſalutem ei procurantis, ſe ad illam veniſſe. Illa gaudens hominẽ
ſuſcepit, & apud illam ſex annos delituit, donec mors Conſtantij Athanaſium liberauit.
Toto enim tempore prompte & religioſè ſancto viro illa miniſtrauit, quod parui & ma-
gni, amici inimicíque iuxta ignorabant. Quare Conſtantius eos qui nollent per Ita-
liam Arianæ ſectæ ſubſcribere, Eccleſia eijciendos, & alios eorũ loco ſubrogandos eſſe
cenſet. Exſulauit tunc etiã Liberius, qui poſt Iulium Eccleſiam Pontifex tenuit, & pro il-
lo creatur Felix, qui ſtatim oculorum priuatione diuinitus immiſſa torquetur, poſtea pe-
ſtilenti morbo conſumtus perijt. Eadem Meletius Antiochiæ Præſul patitur, & eius
loco Euzoium hæretici ſufficiunt, Conſtantinopoli Eudoxium, viros impios, & ob
flagitioſam vitam hæreſi digniſſimos. Eodem tempore Conſtantius Imp. Iulianum
Cæſarem creat, & in Gallias mittit. Eodem tempore & Eccleſiæ nuper ædificatæ, cui
nomen *Sophia*, dedicationem innouauit. Impius Eudoxius eum thronum Conſtanti-
Iulianus Cæſar apoſtata. nopoli ſuſcepiſſet, in ipſa dedicatione primam illam audacem, atque impudentem emi-
ſit vocem; *Pater impius: Filius pius.* Tumultu igitur magno, & ſeditione ſuper hac re 788
orta, malo malum reſtinguere conatur: Ne turbet, inquit, vos dictum meum. Pater
enim ἀσεβὴς eſt, quia neminem colit: Filius autem εὐσεβὴς, quia colit patrem. Dicente
hæc impio Eudoxio, tumultus quidem ſedatus eſt; riſus vero multus pro tumultu ſub-
ſecutus eſt, adeo vt multi eorum ridentes ex Eccleſia decederent. Verũ in Gallijs Iulia-
nus agens, patris multis de Barbaris victorijs coronatus, à militibus Auguſtus creatur.
** Βαπτίζεται Baronius Card. Tomo III. Annal. Eccleſ. pag. 675.* Quod cum reſciſceret Conſtantius, * baptizatus ab Euzoio Dei aduerſario, ad bellum
contra illum, qui exurgebat, accinxit. At cum eſſet in Ciliciæ oppidulo Mopſocrene
nomine, præ ſollicitudine ob bellũ apoplexia correptus exſpirat, viginti quinq; añis poſt
Mithra. mortẽ patris ſuperſtes, natus annos quadraginta quinq;. Georgius Alexandriæ templũ
deſertum (in quo gentes olim Mithriæ ſacrificia facientes viros, fœminas, & pueros ma-
ctabant, extis inſpectis diuinantes) expiare volebat, vt oratorium conſtrueret. Expiato
autem loco inueniuntur multorum capita occiſorum. Chriſtiani igitur hiſce inuentis,
oſtentantes Gentium myſteria veluti in pompa, nudas populo calumnias exhibebant in
ludibrium. Græci pagani non ferentes opprobrium, ira accenduntur, & quidquid ad
manum erat pro telis rapientes, impetum faciunt in Chriſtianos. Hosque gladijs, illos
lapidibus, alios clauis, alios obuijs quibuscunq; interfecerunt, quosdam etiam in crucẽ
egerunt. Georgium vero Eccleſia eductum, & camelo alligatum, & diſcerptum, cum
illo combuſſerunt. Iulianus autem imperio potitus, adhuc gentilis ſtuduit omnia Con-
ſtantij facta abrogare, ac relegatos omnes reuocauit. Athanaſius concepta ſpe exit è
domo virginis, vbi latuerat, & nocte inuentus eſt in Eccleſia, quem Alexandrini feſtum
agen-

Athanaſii vita.

agentes libenter acceperunt, veluti ex mortuis reuiuiſcentem. Quicunque Ariani in vrbe reliqui erant, pro Georgio Lucium creant. At Iulianus, qui idolis delectabatur, ſacrificia Conſtantinopoli Fortunæ offerebat publicè. Quo tempore etiam Mares Chalcedonis Epiſcopus manu ductus (laborabat enim præ ſenectute oculorum hebetitudine) Imperatorem apoſtatam iurgio laceſſiuit. Ille vero viciſſim conuicia regerebat, cæcum, & improbum eum vocans, nec poſſe ei Galilæum Deum mederi exprobabat.

Iulianus apoſtata.

Mares Epiſc. cæcus. D. Baronius Tomo IV. Annalium Eccleſ. ad annum Chr. 362.

789 Mares vero libere Regi reſpondit: Gratias ago, inquit, Deo, qui occæcauit me, ne tuum impudens os, ac tenebricoſum viderem. Tunc ſanè & Iouianus, & Valentinianus, qui poſt hunc etiam imperarunt, ſolutas zonas proiecerunt Tyranno ante pedes, dicentes: Accipe zonas, habe tibi honores tuos: expoſita tibi etiam ſunt corpora noſtra, ſi punire vis. Imperator ergo cum ſocijs deliberauit, vt Athanaſium eijceret, ratus Chriſtianos aliter ad impietatem minimè traduci poſſe, niſi Alexandria ille pelleretur. Quare iterum oriuntur accuſatores, iterum dux, & milites: rurſum Athanaſius quæritur, & fugit. Furtim itaque ex vrbe fugiens conſcendit nauem, in Thebaidem venit. Satrapa illum à tergo ſecutus eſt; quod cum ille intelligeret, diuina voluntate iubente vertit nauigium, & obuiam inſequenti nauigat. Illis vero, qui Sancto aderant inhibentibus, quin etiam plorantibus, ne in apertũ diſcrimen ſe ſuoſque conijceret, ait S. Athanaſius: Confidite, nolite timere, Deus enim vnà nobiſcum pugnat. Itaque conuerſo curſu retro feruntur Alexandriam verſus. Occurrunt perſecutores, & rogant num Athanaſium fugientem viderint. Illi autem reſponderunt ſe vidiſſe, nec procul abeſſe: ſi maturarent aſſecuturos, ſic illos errantes dimiſerunt. Ipſi vero celeriter Alexandriam nauem appulerunt. Paruoque tempore latitans Athanaſius, Iuliano in Perſia diuinitus interempto, cum libertate verbum Dei prædicabat, & ſalutarem fidem enunciauit. Iulianus enim in Perſide ſublatus eſt, alijs quidem Perſæ cuidam transfugæ mortem imputantibus; alijs vero alicui è militibus. Sed veriſimilius eſt, à pluribuſque creditum diuinitus illum interfectum eſſe. Itaque viginti tantum menſes in imperij faſtigio fuit Iulianus: vixit autem annos vnum & triginta. A morte igitur Iuliani, conſenſu totius exercitus Iouianus regnum capeſſit, cuius paulo ante meminimus. Sed ille octo menſes tantum imperio potitus in Bithynia obijt: cui Valentinianus ſuccedit, pietatis propugnator, & regni ſocium fratrẽ Valentem (quod vtinã minime factũ) accipit. Sed Valentinianus triginta tantum dies Conſtantinopoli ſubſiſtens, Valenti Orientem conceſſit, ipſe ad Occidentem ſe recepit. Cumque in Occidentem veniſſet, frater eius vterinus

Iuliani apoſtatæ cædes.

Valens Imp. impius.

790 quidem, ſed fide hoſtis, implacabile bellum Orthodoxæ Eccleſiæ mouit. Ac primum quidem ſanctum Meletium à Iuliano reuocatum, & propriæ ſedi reſtitutum, & alios multos Epiſcopos, & cleri præcipuos exſilio multat. Deinde totam etiam Aegyptum turbat, tumultus, perſecutioque maior, quam antea vnquam, Alexandriam inuadit. Metuens itaque Athanaſius, ne in ſe ſeditio transferretur, totos quatuor menſes in patrium monumentum ſeipſum abdidit. Tatianus tunc Aegypti Præſes cædium, quibus multis Aegyptios afflixerat, ſtatim pœnas diuina vindicta dedit. Simul enim dignitate, & pecunijs priuatus ſtipẽ petijt, & cæcus ignominioſe mortuus eſt. Tantis igitur malis vbiq; graſſantibus, terræmotus ſuperueniens vniuerſalis, multas vrbes euertit, &* decem in Creta mare etiam terminos exceſſit. Quædam enim loca adeo inundauit, vt quæ conſita ante fuerant, nauigarentur. Alijs autem locis tantum receſſit, vt in ſicco reperti ſint nauigantes. Sed his omnibus non reſipuit Valens. Quoniam autem propter abſentiam S. Athanaſij totus populus Alexandriæ eius deſiderio tumultuabatur, dicebatq; non tantum ſe onerarias naues, verum etiam publica ædificia igne conſumturum, niſi Athanaſium reciperet, cum reſciſceret impius Valens, per litteras ſignificauit, vt intrepide Eccleſias regeret Athanaſius. Antiochiam autem profecturus Imperator, cum impius Eudoxius, qui * nouendecim annos contra pios implacabile geſſerat bellum, mortuus eſſet, in via ad Nicomediam detinetur: tum vero Ariani in mortui locum Demophilum ſubrogant. Orthodoxi vero Euagrium quendam, cui manus B. Euſtathius ordinando imponit, qui olim ante Meletiũ Alexandrinæ præfuiſſet Eccleſiæ, & ab Arianis eiectus, ab exſilio autem reuocatus, à Iouiano pio Conſtantinopoli tunc morabatur. Quibus cognitis, Valens facta Arianorum cum gaudio probauit: præcones autẽ pietatis, Euſtathium quidem qui ordinauerat, armata manu Bizyen Thraciæ vrbem in exſilium pellit, Euagrium vero ordinatum alio ablegat. His ita confectis, Valens impius Antiochiam

Prodigia.

** Centum habet Metaphraſtes.*

** ἐννέα καὶ δέκα ſcribo, non δώδεκα καὶ τρία: quomodo & Metaphraſtes legit.*

tiochiam

ATHANASII vita.

tiochiam venit, eadem in pios faciens, & excogitans, & his multo deteriora. Diuerſa
enim morte Chriſtianos afficit, & multos in fluuium Orontem mergit. Seditione ita-
que hanc oram occupante, poſt multa, & diuturna pro pietate certamina, & labores, ad 791
communem dominum, quem dilexerat, & pro quo paſſus erat gaudens athleta, vt co-
ronas conſequatur, Athanaſius commigrauit, conſumtis * quadraginta annis in ſacer-
dotio, vel potius in labore pro fide Orthodoxa.

B. Athanaſij mors.

** Sex & quadraginta Simeon Metaphraſtes.*

Liber, vnde hæc excerpſimus, negligentiam potius quam diligentiam redolet, ma-
ximè vero distributione ſenſuum multis capitibus recentia præ alijs narrat.

ORATIONES DECEM GRÆCIÆ ORATORVM

Antiphontis.	*Aeſchinis.*
Iſocratis.	*Demoſthenis.*
Andocidæ.	*Hyperidis.*
Lyſiæ.	*Dinarchi.*
Iſæi.	*Lycurgi.*

CCLIX.

ANTIPHONTIS ORATIONES.

LECTAE ſunt Antiphontis variæ Orationes: quæ accurationem, perſuaſionem, & in
inueniendo grauitatem continent. In quæſtionibus dubijs artificioſus, & ex obſcu-
ris ratiocinans, & ad leges, & affectus orationes conuertens, decoro maximè ſtudet.
Cæcilius quidē Siculus ait non vti hunc Oratorē figuris ſententiarum, ſed directè ab il-
lo non fictè animi cogitata efferri. Conuerſionem vero callidam & mutationem, neque
illum quærere, nec vti, ſed per ipſos ſenſus, & naturalem eorum conſequentiam, quo
velit auditorem trahere. Antiqui enim Oratores ſufficere ſibi arbitrabantur, inuenire
Enthymemata, & phraſi eximia pronunciare. Toti enim circa dictionem occupaban-
tur, & eius ornatum. Primum quidem, qua ratione eſſet ſignificatiua, & venuſta: de-
inde modulata eorum compoſitio. In hoc enim ſe ab idiotis differre ac præſtare crede-
bant. Deinde cum dixiſſet ſine Figuris ſententiarum eſſe Antiphontis orationem, tan-
quam corrigens ſeipſum: Non hoc, inquit, dico, quaſi nulla in Antiphonte figura ſen-
tentiarum inueniatur (etenim interrogatio & reſponſio, & alia ſimilia apparent in eius
orationibus) ſed quia non de induſtria, neque continenter vſus eſt illis, ſed quo natura
ipſa ſine aliqua methodo duxit. Quod videre eſt in orationibus paſſim obuijs imperi-
torum. Ideo & cum aliquis ſine figuris dixerit eſſe orationes non omnino putet illas
Figuris carere, (hoc enim fieri nequit) ſed quia artificium perpetuuſque ductus ac ve-
hementia figurarum in ipſis non apparent. Dicuntur illius orationes ſexaginta, quarum
Cæcilius viginti quinque falſo illi adſcribi ait, vt reſtent tantum triginta quinque. Hic
patri ſuo Sophilo operam in ſtudijs dedit. Cæcilius vero huius Oratoris magiſtrum fa-
cit hiſtoricum Thucydidem. Diſſenſiſſe vero illum à Socrate non contentionis, ſed in-
ueſtigandæ veritatis gratia. Primum autem condidiſſe dicit orationes iudiciales. Præce-
dentium enim nemo hoc genere orationis vſus eſſe deprehenditur: neque reperias
iudicialem orationem ſcriptam ante tempora Antiphontis. Primum quoque artem 792
Rhetoricæ referunt tradidiſſe, ſollers cum eſſet, & inde Neſtoris cognomen ſortitum.
Plato in Piſandro illum vt auarum inceſſit. Fama eſt illum etiam Tragœdias compoſuiſ-
ſe, priuatim quidem, & cum Dionyſio Tyranno cohabitantem. Studentem vero prius
poëſi, artem aiunt illum reperiſſe qua triſtitia depelleretur, & iuxta forum Corinthi
domunculæ cuidam à ſe conſtructæ ſic inſcripſiſſe, Se oratione ſua dolorem poſſe pelle-
re. Etenim interrogando mœroris cauſas triſtes conſolabatur. Hoc ſtudium minus eſſe
putans, quam ingenij ſui præſtantiam deceret, ad oratoriam iterum ſe conuertit. Scri-
pſit etiam orationem contra Hippocratem Medicum, & illum indicta cauſa damnauit.
Floruit autem ea tempeſtate qua bellum geſtum cum Perſis paulo ante Gorgiam So-
phiſtam natus. Extendit vero vitam vſque in id tempus, quo popularis ſtatus eſt

Decem Græciæ Oratorū hæc Elogia, Plutarchi nomine magnam partē, Opuſculis, vt vocant Moralibus circumferuntur. at hic longe, quam ibi, auctiora. Certe vtrobique collectanea veriùs, quā integra ſcriptio, apparet, qua Photius, ſi Plutarchi eſſe putaſſet, cum non longe hinc è Parallelis Excerpta dederit, haud dubie non præteriiſſet. Lamprias tamen, ne quid diſſimulē, in cenſum Plutarchi recepit, etſi quædam in Demoſthene hic, quam in eius Vita, diuerſè narrantur

à * cccc. Tyrannis ſublatus, cuius mutationis & ipſum cauſam vna fuiſſe aiunt. Quã- * *Quadraginta habet Plutarch. Vt ibi numeri no ta peccatū appareat, & ν, pro μ, repoſitum.*
obrem & ſoluta horū tyrannide, in ius vocatus damnatur, & proditorū pœna inſepultus
proiectus eſt, & infamia notatus non modo ipſe, ſed eius etiam omnes poſteri. Lyſias ve-
ro contra narrat, illum potius à quadringentis Tyrannis interfectum eſſe. Alij ferunt il-
lum legatum ad Dionyſium tyrannum profectum, & quęſtione quadā propoſita, quod-
nam eſſet optimum æs, illud optimum eſſe dixiſſe, ex quo ſtatuæ Hermodio, & Ariſto-
gitoni factæ eſſent. Audientem vero Dionyſium, & in ſe hæc dici ſuſpicantem, & necis
ſuæ incitamentum eſſe, capitis Oratorem condemnaſſe. Alij vero propterea occiſum
commemorant, quod Dionyſij illius Tragœdias liberius perſtrinxiſſet.

ISOCRATIS ORATIONES.

LEGIMVS varias orationes Iſocratis. Dicuntur numero ſexaginta, quarum quinq;
& viginti Dionyſio legitimæ ſunt, Cæcilio viginti octo. Scripſiſſe autē illum artem
Rhetoricæ tradunt, quam & eius nomine inſcriptam ſcimus. Alij vero tradunt hunc in
orationibus magis exercitatione quam arte vſum eſſe. Natus eſt circa Olympiadē octo-
geſimam ſextam. Iunior Lyſia annis viginti & duobus, Platone ſeptem annis antiquior.
Erat autem filius Theodori ſacerdotis inter mediocres ciues. Etiamnum puer audiuit
Prodicum Chium, & Gorgiam Leontinum, & Tiſiam Syracoſanum, & Theramenem
793 Rhetorem. Iam vir Reip. curam non admiſit: quia gracili voce erat, ac timidus: pater-
naſq; reſpiciens calamitates bello Laconico acceptas, vnam ſolam de * Retributione o- *περὶ ἀντιδόσεως
rationē habuit, & à dicendo deinceps abſtinuit. Inſtitutoq; ludo, philoſophari & ſcribe-
re eſt aggreſſus, ac Panegyricum, & quaſdā in genere deliberatiuo ſcripſit orationes, ra-
tus ita Græcos ad ea quæ officio honeſtatiq; ſunt conſentanea, poſſe incitari. Quod in-
ſtitutū cum minime feliciter ſuccederet, deſtitit poſtea alias orationes ſcribere. Ludum
autem tenuit primo in Chio, cum, vt nonnulli tradunt, nouē haberet auditores: ex quo
cum videret numeratam mercedem, collacrymans ait: Vt me ipſum his præbui venden-
dum. Auditores poſtea habuit centū, multos quidem alios, ſed inprimis Timotheum
Cononis filium, quocum multas adijt ciuitates, cum illas ſcriberet epiſtolas, quæ ſunt à
Timotheo miſſæ ad Athenienſes: inde talentum dono accepit. Dedit ſe quoq; illi ad
audiendū Xenophon Grylli F. Theopompus Chius, & Ephorus Cumæus, quos ad ſcri-
bendā hiſtoriam incitauit, ad captum cuiusq; apte argumenta hiſtorię diſtribuens: adhęc
& Aſclepiades, qui Tragœdias ſcripſit, & Theodectes Phaſelites, qui etiam poſtea Tra-
gœdias compoſuit. Quin etiam Leodamas Athenienſis, & Lacritus, qui auctor legū A-
thenienſibus ferendarū fuit. Ferunt autē nonnulli & Hiperidem & Iſęum auditores fu-
iſſe, & Demoſthenem ad eum ſtudioſe acceſſiſſe, dixiſſeq; ſe mille drachmas, quo pretio
ille docebat, præbere non poſſe, daturū vero ducentas, vt quintā artis partem diſceret.
Iſocratem autē reſpondiſſe: Artem non in fruſta diſſecamus, ſed ſi diſcere voles, totam
benedicendi artem tibi vendā. Itaq; orationē de * Retributione, Panegyricū, & alias in *περὶ ἀντιδόσεως
Suaſorio genere, vt diximus, quaſdam compoſuit. Panegyricum aiunt decē annis alij, alij
quinq; annis elaboraſſe, quanquā à Gorgiæ Leontini, & Lyſię Enthymematis, & Epiche-
rematis parum mutata eſt oratio Panegyrica Iſocratis. Credat iure aliquis tam lōgo tem- *Panegyricus Iſocratis.*
pore orationē hanc dolaſſe, Oratorē, dum inhæret compoſitioni, propter ornatū ora-
tionis, & abūdantiam, & propter ſedulā electionē in verbis, & mutuam partiū concinni-
tatem, imo accuratā inciſorum ac membrorū conſtructionem, tantum temporis exigere
arbitrabitur. Maximè vero rerum inuentio & diſpoſitio, hanc occupationē prębuit. Ca-
794 pita .n. & Epicheremata, quibus oratio directa perficitur, ſi quis diligenter & ſingulas
partes attenderit, inueniet eam non niſi longo tempore abſolui potuiſſe. Quare & mol-
tas multis iudiciales orationes præbuit, propter mutuas inter ſe diſſenſiones, cum alij ex-
ercitationi & curæ Orationum incumberent, alij ſpecie tenus recitabant. Licebat autem
videre alios ad iudiciales cauſas aptos eſſe, alios autem dicendo his * inferiores eſſe. Pa- * ἰδιωτερῶν
nathenaicum anno ante obitū, vel vt nonnulli ferunt, quarto conſcripſit: illas ad Phi-
lippum paulo antequam eſt mortuus. Vixit, vt nonnullis placet, annos centū; vt alijs o-
ctu & nonaginta. Mortuus autem eſt nunciata illi clade Chæronenſi, quum quatriduū
cibo abſtinuiſſet, vt qui nollet iam quarto Græciam ſeruitute oppreſſam videre. Satis
vberes magnasq; diuitias tenuit, non ſolum quod à familiaribus & ipſi notis exigeret pe
cuniam, verum etiā quod à Nicocle rege Cypri, qui ipſe erat Euagoræ filius, viginti ta-

lenta pro ſcripta ad illum orationeaccepit. Quæ res cum illi magnam conflaret inuidiā,
ter ad trierachicum munus deſignatus, bis quidem filij opera, imbecillitatis excuſatione
deprecatus eſt: tertio vero cum ſuſcepiſſet, cōſumpſit non pauca. Et cum interrogaretur,
cur ipſe, qui doceret alios, ſibi docendo non eſſet ſatis? reſpondit * coticulas quidē ipſas
ſecare non poſſe, eas tamen ferro ſecandi vim ac facultatem dare. Cum pater quidam di-
ceret, ſe ſolum ſeruum cum filio miſiſſe: Ergo diſcede, inquit: nam pro vno duos habi-
turus es ſeruos. Socratis mortem immoderate ferre viſus eſt, vt atratus ipſe ſequenti die
in publicum prodiret. Bis tota vita in certamen eſt vocatus: primum quidem, cum ad re-
tributionem illum Megaclides conuocauit, cui reſpondendi facultatem morbus præci-
dit, ſed miſſo filio Aphareo ſuperior fuit in cauſa: ſecundo vero, cum ad retributionem
triremium cauſa ſuſceptā eſt à *Lyſimacho* vocatus: à quo cum victus eſſet, Trierarchiæ
onus ſubijt. Puritatem, perſpicuitatē, & curam orationum eius omnes norunt, & illas nō
venuſtatem modo innatā, ſed quæ etiam in inciſis verſetur, cōdecorare. Quanquā figu-
ris non abundaret, nec etiam varietate earū ornetur. Ideoq; propter raram figurarū mu-
tationem in oratione, non eſt contentioni aptus. Continuatio vero in orationibus ar-
gumentorum propria illius. Forte vero quis illum furti redarguat, ꝙ multa in oratione
Panegyrica ex epitaphijs ſermonibus Archini, Thucydidis, & Lyſiæ ſit mutuatus: verum
nihil prohibet ijsdem uti argumentis, cum eædē res incidant, nec ſupponere aliena, cū
res argumenta talia producant, qualia & priores habuerunt, oſtenditur. Mortuus hono- 795
rifice ſepultus eſt cum patre, matre, ſorore, alijſq; amicis. Eſt & illius in Eleuſine ænea
ſtatua erecta, cui ita inſcribitur:

TIMOTHEVS HONORI, AMICITIÆ, ATQVE HOSPITALITATIS DEABVS, IMAGINEM ISOCRATIS DEDICAVIT.

Quod opus Cleocharem auctorem agnoſcebat. Aliam illi ſtatuam æneam adoptatus
filius Aphareus ſtatuit ad Olympiū in columna, qui natus eſt ex amica Lagiſca, quam tri-
um liberorum matrem Iſocrates duxit, quorum vnus erat Aphareus, qui illi ſtatuam po-
ſuit, & inſcripſit:

APHAREVS PATRIS ISOCRATIS HANC STATVAM HONORI IOVIS, PARENTVMQ. VIRTVTI POSVIT.

*Horatius expreſſit in arte Poet —Fūgor vice cotis, acutum Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.

CCLXI. ANDOCIDÆ ORATIONES.

LEGIMVS quatuor orationes Andocidæ, quas quidem hactenus vidimus: vnam De
myſterijs, De reditu ſuo ſecundam, tertiam De pace cum Athenienſibus, quartā in
Alcibiadem. In his ſine ornatu & admodū tenuis, ſimplicia ſectatur, & quia ornatū non
adhibet, ornatus. Floruiſſe autē tempore Socratis dicitur, & natus circa Olympiadem ſe-
ptuageſimā octauam, patre natus Leogora, qui bono natus loco erat. Scribit Hellanicus
alius eum genus ſuum vſq; ad Mercuriū retuliſſe. Poſtea vero impietatis accuſatū, ꝙ etiā
ipſe Mercuriales ſtatuas concidiſſet, ac myſteria Cereris violaſſet. His de rebus cum eſſet
factū iudicium, elapſus eſt, cum ſe ſceleris auctores indicaturū promitteret. Itaq; omni
cura ſtudioq; intentus, eos reperit, qui in ſacra iniurioſi fuiſſent, in quibus patrem etiā
indicauit. Cumq; ceteros omnes conuiciſſet, perfecit vt extremo ſupplicio afficerentur:
patrem vero licet iam vinctum liberauit, cum illū multas vtilitates ciuitati allaturū polli-
ceretur, nec fefellit opinio. Multos enim Leagoras conuicit, qui pecunias publicas in pri
uatū vſum conuerterent, & alijs quibusdā flagitijs eſſent obnoxij. Cum vero Andocides
ob eas res, quas in Rep. geſſiſſet, magnā gloriā eſſet conſecutus, nauium & ipſe guberna-
tor, & adminiſtrator factus eſt, ac Cypri regibus, multiſq; alijs illuſtribus hoſpitio fuit
cōiunctus, cum Ariſtidis filiam, vnam ex ciuibus conſobrinā ſuam, clam domeſticis & fa-
miliaribus eduxit, & ad Cypri regem dono miſit. Cuius rei cauſa cum videret ſe in ius
mox vocatum iri, rurſus illam è Cypro eſt furatus, eumq; deprehenſum Rex in vincula
conijcit. Cum vero aufugiſſet, venit in ciuitatem quo tempore quadringenti viri Remp.
adminiſtrabant: à quibus cum eſſet vinctus, aufugit, ac rurſus euerſo illo paucorum do-
minatu in exilium pulſus eſt. Hoc exilij tempore Elidem incoluit, & cum Thraſybuli fa-
miliares in ciuitatē redirent, ipſe quoq; eſt reuerſus. Miſſus vero pro Pace ad Lacedęmo- 796
nios, cum improbe videretur in hoc ſtudio verſatus, fugit. Porro ab illo denominatur
etiam Mercurij ſtatua. Ea enim quamuis à tribu Aegeide poſita ac dedicata ſit, ab Ando-
cide tamen nomen habet, quod ille ſtatuæ proxime habitaret.

LYSIÆ ORATIONES.

LEGI varias Lyſiæ orationes, quæ dicuntur eſſe numero trecentæ & viginti quinq;,
quarum legitimæ ſunt, ducentæ & triginta tres. In quibus bis tantum ſolum dicendo
victus dicitur, cum tamen ſępius cum aduerſarijs cōtenderit. Eſt in orationibus ſuis bre-
uiſſimus, & ad perſuadendum perappoſitus, & ſi quis alius grauiter dicendi peritus, ta-
metſi non appareat. Etenim quanq̃ facilis videtur eſſe, nihilominus tamen imitatu eſt
difficilis. Multas orationes priuatis hominibus dediſſe dicitur. Scripſit item in genere
orationes, conciones, epiſtolas, laudationes, epitaphia, amatoria, & Socratis defenſionẽ.
In pleriſq; orationibus eſt moralis, & quidẽ ad intelligentiam cum bonum ſortitur ar-
gumentum, & q́ ad meliora contendat. Vnde non tenuiter dicendũ, quid rei geſtum,
ſed & ratio addenda, ob quã ſingula ſint geſta; verbi gratia, ſi difficilia dixeris; cauſari ne-
ceſſitatẽ erga amicos, aut alios moderatos: ſin vero meliora, voluntatẽ prætendere. Hæc
vero maxime probabilis eſt, ſi cauſam addas. Cauſas vero non oportet vtilitatis gratia aſ-
ſumere. Prudentis enim hoc magis eſt viri quam frugi ac probi. Difficilis hic eſt ſeruandi
modus, in quo & Lyſias ſæpe videtur peccaſſe. Maxime celebres habentur cum aliæ ora-
tiones eius, tum de tutela contra Diogitonem, probabilẽ, namq; & puram, narrationẽ
facit, ſed non rectà ad amplificationes, & aggerationes, vt multi faciunt, conuertitur.
Etenim non ſunt hæc propria primæ rei explicationis, ſed locum habent in ſequentib⁹.
Magnam autem puritatẽ & perſpicuitatem in rebus & verbis, etiam in principio oratio-
nis oſtendit, vt in narrando ſine ambagibus, & nihil externum aliunde adſciſcendo. Ve-
nuſtatem autem compoſitionis non quiuis facile animaduertit. Nam ſimpliciter &
caſu vt res dat ſe, dicere videtur, aſſurgit tamen ornatu in immenſum, eſtq; oratio eius
& propter ſchemata digna admiratione, & propter ſenſum, & verba, & concinnam ho-
rum compoſitionem, & inuentionem, & ordinem enthymematum, & epicherematũ.
In dubium autem à nõnullis vocatur oratio περὶ τῦ σηκῦ, quæ eſt ſpecies ſacræ oleæ. Sed
verum eius eſſe auctorem Lyſiam è capitibus apparet, & ex argumentis, è prooemio, nar-
797 ratione & epilogo. Feliciſſime enim, & euoluta huic grauitate in ſimplicitate ſunt illa
compoſita. & ſecundum Enthymemata, & non epicherematis ſingula demonſtrare,
Lyſiæ tenorem maxime indicat, quin etiam orationem, non vni immorando producere,
ſolertiæ Lyſiæ eſt: vt & ſoliditas orationum; denique magnam breuitate voluptatem
adferre (in quo poſt Demoſthenem ſolus inter cæteros Oratores excelluiſſe videtur) &
pulchritudo deſcriptionis, quo in genere neq; Platoni, nec Aeſchini, nec Demoſtheni
cedit. Proprium autẽ Lyſiæ eſt antitheta proferre, quæ non oſtendant captioſum quid,
ſed à rebus ducta demonſtrent. Signum Lyſianæ facultatis eſt, & in omni periodo mem-
brorum concinnitas, & cum puritate floridum. Paulus Myſus orationẽ eandem περὶ τῦ
σηκῦ, cum dicta non intelligeret, à genuinis Lyſiæ orationinibus exterminat, & multas
pulchraſq; alias orationes tanq̃ alienas reijciens, magnam vtilitatem hominibus eripuit:
non inuentis amplius his quæ ab eo in reprehenſionem ceciderunt. Semel enim ſeclu-
ſæ, neglectæ ſunt, quod reprehenſio fortior eſſet, quemadmodũ in alijs multis, vetuſta-
te detecta. Dexter autem & acer fuit Lyſias ad cõmouendos affectos, & orationis ampli-
ficandæ egregiè peritus. Nonnulli igitur Rhetores non rectè de Lyſia dixerunt, oſten-
dere crimina præ cæteris, qui antecellerunt, poſſe, amplificandis vero ijs multo inferio-
rẽ eſſe. Etenim aperte refelluntur eius orationibus, quib⁹ iudicium eorũ falſum eſſe con-
uincitur, & maxime oratione contra Mneſiptolemon. Mirũ enim in modum accuſa-
tionem auget. Errat & Cæcilius, qui cum hunc inter alios inuentione præſtare aſſerat,
inuenta tamẽ diſponere perinde poſſe negat, licet hac virtutis dicendi parte nemini ce-
dere videatur. Vidit Demoſthenem adoleſcentẽ Lyſias, patremq; habuit Cephalũ Ly-
ſaniam Cephali filiũ. Is natione Syracuſanus fuit. Athenas cum migraſſet, partim vrbis
deſiderio captus, partim Periclis Xanthippi F. famà excitatus, ibi primo quidẽ cum cla-
riſſimis Athenienſibus erudiebatur: poſtq̃ vero ciuitas coloniam Sybarim miſit, abijt
vnà cum fratre Polemarcho natu maximo, vt hæreditatis paternæ particeps fieret. Cum
iam XV. annum ageret, apud Tiſiam, & Niciam Syracuſanos inſtituitur, cumq; domum
798 comparaſſet, atq; hæreditatẽ eſſet conſecutus, vixit in ſumma abundantia vſq; ad Clear-
chi Præturam, ſequenti anno accuſatus, quod partes Athenienſium ſequeretur, cum
alijs tribus, eſt patrià expulſus. Athenas vero cum veniſſet, cum iam quadringenti viri

Remp. in ſuam ditionem redegiſſent, in ea egit. Cum vero triginta viri Remp. recepiſſent: manſit annos ſeptem: priuatus vero facultatibus, ac fratre Polemarcho amiſſo: ipſe ęgrè effugiens immi nentem interitum, egit Megaris. Tribulibus vero illius reditum vrgentibus, vtiliſſimus omnium fuit, data mille drachmarũ pecunia, & clypeis ducentis, miſſusq; cum Hermone ſubſidiarios milites mercede cõduxit trecentos & duos, perſuaſitque Thraſybulo Elienſi hoſpiti, vt duo talenta daret. His de cauſis cum ſcripſiſſet Thraſybulus ius ciuitatis illi poſt reditum dandum eſſe, populus Athenienſis donum ratum habuit. Archinus vero eum accuſat violatarum legum, quod nondum facto Senatusconſulto, donum accepiſſet. Poſtquam vero decretum abrogatum eſt, iure ciuitatis excidit, & reliquum tempus perinde ac ſi ciuis fuiſſet, transegit, obijtque ibidem annos natus tres & octoginta, alij ſeptem ſubtrahunt.

CCLXIII. ISÆI ORATIONES LXIV.

LEGIMUS varias orationes Iſæi: quarum numerus, vt ſemel dicam, ſexaginta quatuor: quarum germanæ ſolum quinquaginta. Lyſiam autem potiſſimum imitatus eſt, cuius & diſcipulus fuit. Imitatũ vero illum fuiſſe arguit nominũ concinnitas, & rerũ grauitas. Sic enim orationes illius Lyſiam imitantur, vt niſi quis diligenter attendat, vtriusque ſtyli differentiam vix dignoſcat, ſchemata ſi eripias. Etenim primus Iſæus ſchemata adhibuit, & animum ad ciuilem artem conuertit, quod maximè Demoſthenes, illius diſcipulus, imitatus eſt. Genere erat Chalcidenſis. Athenas vero miſſus Lyſiæ præceptori, vt diximus, operam dedit. Floruit vero poſt Peloponeſiacum bellum, & vſq; ad Philippi imperium peruenit. Hic relicto ludo ſuo, Demoſthenem decem millium drachmarum pretio inſtituit, ob idque maxime excelluit. Ipſi etiam Demoſtheni de tutoribus ſcripſiſſe ferunt orationes.

CCLXIV. ÆSCHINIS ORATIONES & EPIST.

LECTAE ſunt orationes Aeſchinis: quarum tres numero ſunt, & epiſtolæ nouem. Nam Deliaca non eſt Aeſchinis. In orationibus ſuis ſuauis, purus, diſtinctus, & & Enthymematum perſpicuitate excellens. Oratio vero in Timarchum habita, *quod meretriciam factitaret*, accuſat. Timarchus vero territus, iudiciumq; defugiens ſe ſuſpendit. Nunciauit primus ſecundã victoriam in Tamynis Athenienſibus, quamobrẽ corona donatus eſt. Ferunt autem primum ipſum ad populum contra Philippum oraſſe, cumq; oratione gratiam comparaſſet, legatum ad Arcadas miſſum eſſe, ad quos cum veniſſet, * decem millia contra Philippum armaſſe. 799

Impudicitia.

** μυρίους.*

Aeſchines hic patre natus eſt Atrometo, qui initio cum ſub triginta Tyrannis exſularet, ipſe poſtea populũ ad libertatẽ reuocauit: Glaucothea matre, tribu vero Cothocides, neq; genere, neq; opibus celebris. Adoleſcens cum eſſet ac robuſtus viribus, ad Gymnaſia ſtudiũ laboremq; cõtulit. Poſtea cum vocis firmitate ac robore valeret, ſe Tragœdijs agendis exercuit: &, vt Demoſthenes ſcribit, ſcribæ vicarius, ac * tertias agens partes in Bacchanalib. Ariſtodemi arbitratu ſemper fuit: & iuuenis etiamnũ litteras unà cum parente docuit: prouectior autẽ militauit. Nonnulli etiã Socratem & Platonẽ audiſſe ferunt. Cæcilius vero † Leodamantis diſcipulũ facit. Verſatus in Rep. eſt non ingloriꝰ: ꝙ Demoſtheni, eiuſq; ſuffragatoribꝰ aduerſaretur; cum quo Legationes obijt cum multas alias, tum de Pace ad Philippũ, in qua accuſatus à Demoſthene eſt: quodque ipſe Pylagoras exiſtens auctor belli introducendi fuiſſet, cum ab Amphictyonibus ad Amphiſſæos legatus eſt creatus, ipſiq; Amphictyones portũ ſtruxiſſent, quo facto ad Philippũ confugerunt, & Philippus, auctore Aeſchine, res ipſas eſt aggreſſus, & Phoridẽ cepit. Eius ſentẽtiæ patrocinante Eubulo Spinthari F. & Pronallusio, qui tum ſummã apud populum poteſtatẽ obtinebat, ſubleuatus, triginta ſuffragijs euaſit. Poſtea vero, cũ Philippo mortuo, Alexander tranſiret in Aſiam, Cteſiphontẽ in ius vocauit, ꝙ decernendis Demoſtheni honoribus ipſe contra leges feciſſet. Quo in certamine cum quintã ſuffragiorũ partẽ non obtinuiſſet, Rhodum cõfugit, cum à multa mille drachmarũ perſoluenda, ad quã fuerat damnatus, animo ac voluntate abhorreret. Ludoq; Rhodi aperto docuit, vbi cum Rhodijs orationẽ à ſe habitã contra Cteſiphontẽ oſtendiſſet, cumq; omnes mirarentur, potuiſſe illũ his pro ſe dictis in iudicio ſuperari. *Minime ſane*, inquit, *miraturi fuiſſetis, Rhodii, ſi contra ea dicentẽ Demoſthenẽ audiſſetis*. inde autẽ Samum nauigans, atq; in inſula habitans, nõ ita multo poſt mortuus eſt.

** Cic. Diuinat. in Verrẽ. Vt in actoribus Græcis fieri videmus, ſæpe illum qui eſt ſecundarum.*

† Sic & Plutar. in X. Orator. Alcidamantis Eleatæ, Suidas in Aeſchine.

DEMO-

DEMOSTHENIS

Orationes.

CCLXV.

LEGI omnes penè Orationes Demoſthenis. Dicuntur illius germanæ ſexaginta quinque: quarum elegantiores quæ ad populum, quàm quæ ad Senatum habitæ, à pluribus iudicantur. Nonnulli orationem de Haloneſo (quæ contra Philippum ſe-
800 cunda inſcribitur,) quia cum ea pugnat oratione, quam contra Philippi epiſtolam dixit, illius propriam eſſe negant, & confirmare opinionem ſuam conantur nominibus & verbis, & compoſitionis modulatione: multum enim à Demoſthenis ſtylo abhorrere. Attenuatam enim & diſſolutam huius orationis eſſe phraſim, & oratoris facultate inferiorem: alij verò abiudicantes Demoſtheni, Hegeſippo tribuunt. Equidem cùm obſeruarim diuerſorum orationes oratorum ſimiles interdum exſiſtere, & contra eiuſdem auctoris diſſimiles nonnunquam euadere orationes (non enim in dicendo facultas, præſertim in propriis ac maximè opportunis orationibus, vt nec in aliis rebus omnibus, immutabilis eſt, ac ſui perpetuò ſimilis) cumque hanc diuerſitatem hic animaduertam, pronunciare non auſim, ſitne Hegeſippi hæc, an Demoſthenis oratio. Similiter & orationem, quæ inſcribitur de Conditionibus ad Alexandrum, Hyperidi potius quàm Demoſtheni attribuunt, quod cum multis aliis Demoſthenes artibus reliquos oratores vicerit, tum potiſſimum verborum delectu ſuperarit. At hæc oratio habet nonnullas voces non oratorias, vt νεόπλουτος, βδελυρεύεσθαι, & alia ſimilia. Sunt etiam qui duas in Ariſtogitonem orationes quaſi non germanas reiiciant: ſed tamen non iudicant auctorem earum, inter quos vnus eſt Dionyſius Halicarnaſſeus, non magnum ſententiæ proferens teſtimonium, nec inueſtigare ſtudens, vt pluris fieri debeat Ariſtogiton contra ſe Demoſthenem dixiſſe confeſſus, quàm Dionyſij negatio. Etenim defendentem ſe non obiter, ſed accuratè exaduerſum contendiſſe ea oratione apparet, quæ inſcribitur Apologia contra demonſtrationem Lycurgi, & Demoſthenis. Oratio quoque contra Midiam, & contra Æſchinem in cauſſa fuit, cur Demoſthenis eſſe non dicerentur, quod non idem ſtylus. Etenim in his duabus orationibus ex interiectis quibuſdam vrgens, iiſdem argumentis, ſecum ipſe pugnare videtur, quaſi dimicans & non reuera pugnans. Hinc & nonnulli dixerunt vtramque orationem in aduerſariis dumtaxat relictam, neque integrè ad editionem relictam. Hoc enim timidius ac circumſpectius agere videntur. Sed qui has damnant, quid illi de Ariſtide iudicent? qui ad nauſeam vſque hoc ſtylo vtitur, vt qui in opere modum excedat, & ſuperfluitate magis, quàm mediocritate vtatur? Maximè verò oratio contra Æſchinem aſſerendi anſam dedit in aduerſariis relictam eſſe, nondum tamen perfectam. Quamob-
801 rem quæ in accuſatione magnam habent obſcuritatem & leuitatem, extrema oratione afferuntur, quod orator non attendit, magis de propriis verbis ſollicitus. Etenim non talis oratio Lyſiæ in Mneſiptolemum, ſed in omnibus, quibus oportet, partibus affectum ſeruans, nec impetum reprimit, nec deſinit auditores ad extremum vſque excitare. Quamquam & orationem de falſa legatione nonnulli aiunt in commentariis relictam eſſe, neque ad edendum, neque integrè conſcriptam eſſe. Quamobrem quæſo? Quia poſt Epilogos, qui multi ſunt, & maximam occupant orationis partem, cùm antea obiectiones multas refutarit, hic rurſum eaſdem refellit, quod contra artificium eſt, ac leges dicendi. Et orationem pro Satyri tutela contra Charidemum, recti cenſores Demoſthenis eſſe dicunt. Callimachus, cenſor non bonus, Dinarchi eſſe putat, nonnulli Lyſiæ: pugnat tamen temporum ratio, totiusque adeò orationis ſtylus, & res, & elocutio. Demoſthenis verò eſſe arguunt obliqua enunciatio, continuatioque periodorum, ac vehementia. Ab ipſo enim principio bis oratio exornatur, adhiberurque bonus verborum delectus, & concinna compoſitio eniter. Teſtantur id etiam figuræ: ſunt enim cum acrimonia coniunctæ, & varietatem orationi adferunt. Etenim addit interrogationes, reditiones, aſyndeta, quæ maximè Demoſtheni familiaria, ſed & accurata conſtructio, quæ ſuo ornatu efficaciam tamen non tollit, ipſæque periodi vndique perfectæ, decorum vbique ſeruant. Nullam enim compoſitionem prætermittere, ſed periodis omnia complecti, Demoſtheni eſt cum Iſocrate, ac Lyſia commune. At periodorum varietas in magnitudine membra adimplens, diuerſita-

Parallelas noſtras ſitarum Demoſthenis atque Ariſtotelis cum his conferre licet.

Oratio de Haloneſo.

Oratio de Conditionibus ſeu fœdere Alexandreo.

Orationes duæ contra Ariſtogitonem.

Dionyſius Halicarnaſſ. pag. Græc. 197. quem cum his conferre licet.

Ariſtides orator.

Lyſiæ in Mneſiptolemum oratio.

Oratio Demoſthenis falſa legationis.

Oratio contra Charidemum.

Callimachus criticus.

Demoſthenes.

Oratio de pace: quæ Halicarnaſſeo ſexta Philippica eſt.

Oratio contra Neæram & alia.

Oratio contra Leptinem.

Huius Longini Dionyſii meminit & Eunapius Sardianus, & exſtat libellus περὶ ὕψους. De ſublimi dicendi genere.

Aſpaſius rhetor.

Oratio contra Midiam.

* παθητικὸν.

† πραγματικόν.

rem inter illos parit, cùm Iſocrates plerumque ambitum producat: Lyſias verò contra-
hat, in vtroque decorum ſeruet Demoſthenes. Oratio autem quæ de Pace eſt, com-
poſita quidem, ſed non habita exiſtimatur ab aliis, & maximè à Libanio ſophiſta. Ora-
tor enim Æſchinem accuſans, nihilominus ſe etiam accuſat, quod ſuaſiſſet Athenien-
ſibus Amphyctionem eſſe Philippum decreto renuntiandum, qua illum acerbè re-
prehendit, quod eius rei auctor, ſuaſorque exſtitiſſet. Nam ſuaſiſſe illum vt Amphi-
ctyon Philippus crearetur, clarum eſt. Orationem verò contra Neæram, vt languidio-
rem ac remiſſiorem, Demoſthenis nonnulli è familia eiiciunt, vt & amatoriam, & fune-
brem laudationem. Aiunt & Demoſthenem quatuor & viginti annos natum oratio-
nem de Immunitate contra Leptinem conſcripſiſſe, cuius procemium agoniſticon 802
eſſe putat Longinus criticus: qui Claudio imperante floruit, cauſſaſque plurimas egit,
Zenobia Oſroënorum regina imperium tenente, mortuo iam Odenatho marito,
quem priſci tradunt ſcriptores ab impietate gentium ad Iudæorum mores traductum.
Verùm Longinus ſic quidem de hoc procemio iudicauit, cæteri enim morale eſſe non
rectè pronuntiant. Pluribus autem hæc oratio in iudicando contentionis materiam
præbuit, (in his Aſpaſio rhetori, qui exordium ſatis accuratum eſſe negat,) vt & oratio
contra Midiam. nam & de hac non pauci certarunt, multiſque altercandi anſam præ-
buit. Alij enim formam illi * affectionis plenam & grauitatis: nonnulli † negotialem
characterem attribuunt, & omnino verborum grauitas hic eſt, & compoſitionis mo-
dulatio, & ruſum argumentis & enthymematis affectu plenis, patheticam quoque
pronuntiationem accommodat, pragmaticis viciſſim quæ ipſis conueniunt, adaptat.
Seruat & affectus leniores, non in hac modo oratione, ſed & in aliis. Verùm difficill-
mum eſt oratori, in contentioſo dicendi genere leniores perpetuò retinere in aduer-
ſarium affectiones, ei præſertim, cui vehementius atque acrius ingenium obuenit:
quale Demoſtheni atque Ariſtidi obtigit. Hinc fit, vt efferantur ſæpenumero, natura
longè argumentum ſuperante. Neque enim ars voluntatem dirigere valet, niſi &
ſubſidium ingenij acceſſerit. Annos natus octo & triginta Athenienſi populo per-
ſuaſit, Olynthiis auxilium contra Philippum mitterent.

Olynthiaca tres.

Ex Plutarchi X. Oratorum libello.

** χάριτ⊕ gratia.*

DEMOSTHENES Demoſthenis, & Cleobulæ F. tribu Pæanienſis, relictus à
patre cùm eſſet annos natus ſeptem, & ſoror quinque, totum illud tempus quo patre
orbatus fuit, apud matrem egit, cùm ſe Iſocrati ad audiendum daret, vt quidam aiunt:
vt autem plurimi, Iſæo Chalcidenſi, qui & ipſe Iſocratis erat diſcipulus, ſtudio æmu-
landi Thucydidis & Platonis philoſophi incenſus: alij enim aliter de oratoris inſtitu-
tione ac doctoribus narrant. Cùm verò ad ætatem maturam perueniſſet, ac pauciora,
quàm eſſet æquum, à tutoribus accepiſſet, qui tres erant, nimirum Aphobus, Theri-
pides & Demophon, qui aliis Demeas eſt, à ſingulis talenta decem multæ cauſſa poſtu-
lauit, ipſoſque vicit. Ipſam verò condemnationem patul fecit, aliis quidem pecu-
nia, aliis verò etiam * obſequio liberatis. Choragus factus Midiam Anagyraſium, qui 803
illum præbitoris officio fungentem percuſſerat, in ius vocauit, acceptiſque tribus
drachmarum millibus, ab accuſatione deſtitit. Nec deſunt qui dicant, eum multa na-
turæ vitia exercitatione viciſſe, & adhuc iuuenem in ſpeluncam deſcendere ſolitum,
in eaque eloquentiam exercere, abraſa dimidia capitis parte, quo ſibi exeundi faculta-
tem eriperet. Deinde lecto cubare anguſto, vt citius excitaretur, & ῥῶ litteram, cùm
naturâ pronuntiare non poſſet, labore didiciſſe. Et cùm humerum exercendo inde-
core moueret, obeliſco, vel, vt nonnullis videtur, gladiolo è laquearibus ſuſpenſo co-
ërcebat, vt timore ab ea deformitate ceſſaret, ſeque in decenti geſtu contineret. Ipſe
ad Phalericum ſe conferens iuxta fluctuum impetus exercebatur, vt aſſuetudine natu-
ram corrigeret. Quin & ſpeculum iuſtæ magnitudinis ſibi comparauit, in quo ſe ipſe
contemplans geſtus obſeruabat, vt ſi quid in actione vitij eſſet, hoc animaduerſum ad
rectum dirigeret. Cùm verò anguſto eſſet ſpiritu, vt longiores ambitus vno ductu ef-
ferre non poſſet, Neoptolemo hiſtrioni decem millia drachmarum dedit, quo illum
ſpiritus extenſionē doceret: & cum anguſtis eſſet ad vſum meatibus (quibus attrahen-
do per palatum aërem veluti aura quadam pectus calefactum refrigeramus, atq; inde
halitus fumoſos educimus, & in eo maximè claræ vocis ſonus conſiſtit) oliuam ori in-
ſerens, & per accliuia decurrens latiores reddidit, ac naturæ aptiores: quo motu olim

ad nares

ad nares illiſa & abſorpta, tenuiores illos anguſtioreſque meatus naturæ functioni
idoneos redderet.
Cùm verò ſeſe ad Rempubl. contuliſſet, & in duas partes ciues diuiſi eſſent, vt
alij pro Philippo ſtarent, alij populi, bonorumque omnium vtilitati ſtuderent, eam
partem delegit, quæ Philippo aduerſaretur, eandem rationem adminiſtrandæ Reipub.
ſecutus, quam & Hyperides, & Nauſicles, & Polyeuctus, & Diotimus. Ex quo etiam
ciuitati ſocios fecit Thebanos, Eubœenſes, Corcyræos, Corinthios, Bœotios, multos
præterea alios. Cùm verò aliquando concionando indecore in theatro exploſus eſſet,
triſtis domum abiit: cui cùm forte Eunomus Thriaſius iam ſenex, factus eſſet obuius,
cognita mœroris cauſſa, bono eſſe animo iuſſit, ac recreauit, inprimiſque Andronicus
hiſtrio, cùm ita diceret, orationes illius pulchras & ſplendidas eſſe. Cuius rei gratia
804 permotus Demoſthenes, ſeipſum Andronico tradidit, ibique actionis artem didicit.
Hinc etiam interrogatus, quid primum in dicendo eſſet, reſpondit Actionem: quid
ſecundum & tertium, ſimiliter Actionem reſpondit; oſtendens magnam eſſe partem
eloquentiæ ad populo perſuadendũ, actionẽ. Iurabat autem, vt Phalereus ait, per ter-
ram, per fontes, per fluuios, per latices, quo pacto cùm iuraſſet, apud populum tumul-
tum conſciuit. Iurauit quoque pro Aſclepiòn, antepenultima acuta Aſclépiou. Cùm
verò otium ac ſtudium audiendo Eubulidem Mileſium, qui in Dialecticis ſecundus
erat nemini, conſumeret, omnia in quibus ipſe deficere & claudicare videretur, emen-
dauit. Cùm autem eſſent, qui habitas à Demoſthene contra Philippum conciones ad
eum ipſum deferrent, dixiſſe admirabundum narrant: Equidem ſi orantem audiuiſſem,
non alium, qui contra me bellum gereret, ducem delegiſſem. Cùm autem quidam il-
lum interrogaret, vtrius orationes eſſent fortiores, & ad perſuadendum aptiores, De-
moſthenis, vel Iſocratis, ipſius orationes militibus propter bellicam virtutem, Iſo-
cratis verò athletis ſimiles eſſe dicebat, quod hæ quandam talem delectationem ad-
ferrent, qualem in theatris percipere homines ſolent. Cùm poſt condemnationem
(actionis de Corona contra Cteſiphontem) Æſchines fugeret, illum equo Demoſthe-
nes eſt proſecutus, & aliis rebus conſolatus, argenti talentum, alia omnia exſpectanti,
inopinato donauit. Etenim inſequentem intuitus Æſchines, ratuſque ad iniuriam
calamitatemque rapi, genibus accidit, & capite obnoluto ſalutem deprecabatur. Hic
verò, vt iam diximus, officium non tam oratore, quàm philoſopho dignum præſtitit.
Hortante autem Demoſthene, vt exſilium æquo animo ferret, ſubiecit ille: Qui poſ-
ſem, inquit, cùm eam relinquo vrbem, in qua eos inueni hoſtes, qui benignitate ami-
cos alibi longè ſuperent. Hic etiam Demoſthenes annonæ præfectus, furtique accu-
ſatus, abſolutus eſt. Cùm verò Elateam Philippus occuparet, ipſe cum iis, qui pugna-
uerant in Chæronea, militauit, in quo prœlio ordinem fuga deſeruiſſe viſus eſt. Cùm
autem fugientis Chlamydem rubus retinuiſſet, tum Demoſthenes conuerſus impre-
cabatur, ζώγρει, ſerua: viuum, inquit, cape. Notatum hoc in clypeo habuit, & ſigna-
tum: BONA FORTVNA, orationemque habuit in funere eorum, qui in bello ceci- *Funebris laudatio.*
diſſent, quæ ſi fortunæ tunc ſtatum, conditionemque ſpectes, fortè non indigna De-
moſthene videatur, at ſi cum aliarum virtutibus orationum componas, non parum
deterior. Poſtea verò cùm ad vrbis refectionem ſtudio curaque intentus eſſet, mu-
rorum curator factus de ſua pecunia ad eam rem impendit minas centum: ad ſpecta-
cula autem decem minarum millia contulit, triremeſque conſcendit, & vndique ad
ſocios nauigans pecunias coëgit, quas ob res perſæpe ipſe aurea corona eſt donatus,
805 primum quidem à * Demotele, Ariſtonico, & Hyperide: poſtremum verò à Cteſi- ** Δημομελοῦς est in Plutarcho.*
phonte. Cumque decretum hoc tanquam contra leges factum, Diodorus atque
Æſchines accuſaſſent, ipſe pro ſe defenſione vſus vicit. Poſtea verò cùm Alexander in
Aſiam exercitum ductaret, Harpaluſque Athenas cum facultatibus pecuniiſque fu-
geret, hunc quidem primò recipi orator prohibuit: deinde poſtquam naulgio eſt in-
greſſus, acceptis mille Daricis acquieuit. Cumque Athenienſes hominem Antipatro
dedere vellent, repugnauit, ſcripſitque vt ea, quam ſecum attulerat Harpalus, pecunia
in ſumma arce deponeretur, vtque Harpalus eius ipſius pecuniæ numerum ac ſum-
mam diceret, neque populo pecuniæ ſummam indicauit. Cùm autem dixiſſet Har-
palus ſeptingenta talenta à ſe allata, & in arce collocata, octo tantùm & trecenta, aut
paulò amplius reperta ſunt. Poſtea cùm Harpalus è carcere aufugiſſet, atque in
Cretam,

Digitized by Google

DEMOSTHENES.

Cretam, vel, vt alij volunt, in Tænarum agri Laconici oppidum veniſſet, accuſatus Demoſthenes acceptorum donorum eſt, vocatusque in iudicium ab Hyperide, Pythæa Meneſæchmo, Himeræo, Procle: quorum opera effectum eſt, vt Areopagitarum ſententia condemnatus exſulatum abiret, cùm mulctæ in quintuplam ſoluendæ non eſſet futurus ſatis. Accuſabant autem quòd triginta talenta accepiſſet, vel, vt nonnulli dicunt, non exſpectato iudicio illum fugiſſe, iam iudicibus ſententiam ferre

Polyeuctus.

parantibus. Poſtea verò cùm Athenienſes Polyeuctum legatum ad Arcadas miſiſſent, vt eos à Macedonum ſocietate abduceret, neque Polyeuctus perſuadere potuiſſet, prodiens Demoſthenes, & vnà dicendi partes aſſumens, perſuaſit. Cuius rei cauſſa cùm eum admirandum quendam hominem omnes ducerent, paucis elapſis diebus decretum de illo reuocando eſt factum, ex eoque miſſa eſt triremis quæ illum aduheret, decreueruntque Athenienſes, vt triginta illa talenta, quibus mulctatus fuerat Demoſthenes, ex ærario ad ſtruendam aram Ioui in Piræeo conferrentur, atque ita liberaretur. Et rurſum Rempub. adminiſtrauit. Cumque Pharſalum cepiſſet Antipater, minareturque niſi Athenienſes oratores dederent, ſe vrbem obſeſſurum: Demoſthenes, relicta ciuitate, ſibi ſalutem fuga quæſiit, ac primùm quidem in Æginam confugit. Sed cùm vereretur Antipatri iram, ſe in Calauriam tranſtulit. Cùm autem Athenienſes oratores, ipſumque Demoſthenem dedere ſtatuiſſent, in Neptuni templo ſupplex conſedit. Cumque ad eum Archias, qui Phygadotheres (quaſi exſulum venator) cognomento dicebatur, accederet, eique ſuaderet, vt exiret, beneque de Antipatro ſperaret. Tunc Demoſthenes: Neque cùm tragœdias, inquit, ageres, mihi perſuaſiſti, neque hoc nunc ſuadens, perſuadebis. Et cùm Archias vim inferre conaretur, prohibuerunt illi, qui ad vrbis cuſtodiam erant conſtituti. Tum Demoſthenes ſtrenuè & fortiter: Non ſalutis, inquit egens in Calauriam confugi, ſed vt impietatis & violentiæ 806
in Deos Macedones conuincerem. Et codicillum poſtulans inſcripſiſſe fertur, ſtatuæ inſcribendum diſtichon, quod poſtea ab Athenienſibus inſcriptum:

ΕΙΠΕΡ ΙΣΗΝ ΓΝΩΜΗΙ ΡΩΜΗΝ ΔΗΜΟΣΘΕΝΕΣ ΕΙΧΕΣ
ΟΥ ΠΟΤ ΑΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΗΡΞΕΝ ΑΡΗΣ ΜΑΚΕΔΩΝ.

SI PARIA ELOQVIO DEMOSTHENES ARMA TVLISSES,
NON CADERET MACEDVM GRÆCIA VICTA MANV.

vt refert Demetrius Magnes: aut, vt nonnullis videtur, repertum eſt hoc ſcriptum: *Demoſthenes Antipatro ſalutem dicit.*

Genus verò mortis quo obiit, varij tradunt: alij epoto veneno obiiſſe: alij calamum veneno infectum momordiſſe, quo epiſtolam ſcribere cœperat, eoque guſtato, mortuum eſſe: alij in circulo concauo quem circum brachium ferebat, venenum ſeruaſſe. Sunt verò qui eum compreſſo ſpiritu, mortem ſibi conſciuiſſe dicant: alij venenum, quod in annuli pala condiderat, hauſiſſe. Vixit annos, vt multi dicunt, ſeptuaginta: vt alij, ſexaginta ſeptem. Rempublicam duos & viginti annos geſſit. Liberos ex vxore nobili reliquit duos. Eſt autem ipſius imago in Prytaneo, gladio cincta: eo enim habitu orationem habuiſſe fertur, cùm Antipater oratores ab Athenienſibus dedi ſibi poſtulauit. Poſt paulò Athenienſes in Prytaneo victum propinquis Demoſthenis præbuerunt, aliiſque honoribus mortuum exornarunt, eique ſtatuam in foro ſtatuerunt. Feruntur plurima illius Apophthegmata, ac ſententiæ, quæ identidem appoſitè proferebat: audientes verò memoriæ ac ſcriptis mandarunt. Cùm aliquando in concione ab Athenienſibus dicere eſſet prohibitus, dixit pauca habere ſe quæ illis dicere optaret. Itaque facto ab Athenienſibus ſilentio: Adoleſcens, inquit, æſtate aſinum conduxit, quo ex vrbe Megaram proficiſceretur. Cùm autẽ dies medius eſſet, ac Sol vehemẽter efferueſceret, locator & conductor ſub vmbra aſini quieſcere cupiebat. Vrgebat alter alterum: locator quidem cùm diceret, ſe aſinum non vmbram locaſſe: conductor verò cùm ſe circa aſinum omnem poteſtatem habere confirmaret, & hæc cùm dixiſſet, abiit orator, aures eorum ad reliqua cupidè audienda exacuens. Hunc autem cùm Athenienſes retinerent, orarentque vt fabulam ad finem perduceret. Itáne, de aſini, inquit Demoſthenes, vmbra audire vultis, me verò de rebus neceſſariis dicentem audire recuſatis. Batalum nominatum alij dicunt, quòd iuuenis ac

De aſini vmbra fabula & prouerbium,

Batalus.

laſciuiens

laſciuiens veſtibus muliebribus abuſus eſſet: alij diminutè ipſum ſic cognominatum *Demosthenes.*
à nutricis nomine connitantur: alij verò, quos inter & Libanius ſophiſta, quòd iu-
807 uenis imbecillo eſſer corpore, & valetudinarius. Quare neque in palæſtram venire,
vt omnes Athenienſium pueros, ſolitum. Ideoqne virili ætate ab inimicis propter
effeminatum animum irriſus eſt, & Batalus nominatus. Fertur Batalus quidam ti-
bicen fuiſſe, qui primò calceis muliebribus in ſcena vſus eſt, & membris fractis,
omnino artem mollem, & eneruatam reddidit, vnde & diſſolutos & effeminatos Ba-
talos nominant.

HYPERIDIS

CCLXVI.

Orationes.

LEGI varias orationes Hyperidæ: quarum germanæ quinquaginta duæ ſunt, &
viginti quinque in dubium vocantur. Sunt autem in vniuerſum ſexaginta ſeptem.
In componendis orationibus egregius, vt dubitent nonnulli vtrum Demoſthenes
eum vincat, an Hyperides Demoſthenem. Sunt qui Hyperidem anteponant, & huc
epigramma, quod nonnulli Demoſthenis ſtatuæ ſubſcribunt, huic, ſolo nomine mu-
tato, attribuunt. Scribunt enim:

Hic ſi quantum animo tantum valuiſſet & armis,
Argolicas Macedo non domuiſſet opes.

Hyperides patre natus erat Glaucippo, Dionyſij filio, tribu Colitenſis. Filium *Ex Plutarcho.*
habuit eodem quo & pater illius erat nomine Glaucippus, rhetorem illum, & oratio-
nes ſcriptitantem. Is cùm Platonis philoſophi auditor vnà cum Iſocrate fuiſſet, Rem-
publicam Athenis geſſit, quo tempore Alexander rerum Græciæ potitus eſt: eique de
ducibus & triremibus, quas ab Athenienſibus petiit, contradixit. Idem non dimit-
tendi exercitus, qui in Tænaro erat, auctor fuit. Honores Demoſtheni decreuit: ac-
cuſatusq; à Diondota violatarum legum, mox abſoluitur. Amicis vſus eſt, Demoſthe-
ne, Lyſicle, & Lycurgo; quam tamen amicitiam perpetuò non ſeruauit, ſed poſtea-
quam Lyſicles, & Lycurgus è vita exceſſiſſent, iudiciumque ſubiret Demoſthenes,
quòd ab Harpalo pecunia corruptus videretur, deſignatus ab omnibus ipſum De-
moſthenem accuſauit. Ceterum ab Ariſtogitone legum male-latarum actio contra
hunc eſt intenta, quòd decretum feciſſet, vt alienigenæ poſt pugnam ad Chæroneam,
ciues fierent, atque ſeruis libertas daretur, & ſacra, & liberi, & vxores in Pytæum de-
ferrentur, quo ille iudicio abſolutus eſt. Cùm autem accuſaretur, quòd in decreto
à ſe facto multas leges neglexiſſet: Niſi, inquit, Macedonum arma mihi tenebras of-
fudiſſent, non ego decretum illud ſcripſiſſem, ſed pugna ad Chæroneam commiſſa
808 coëgit. Primum, nondum orator ab Athenienſibus electus, mercede accuſauit. Per-
ſicæ viſus eſt pecuniæ cum Ephialte participaſſe: deinde commiſſa illi cura trire-
mium, quando Philippus Byzantium obſidebat, & promptè Byzantinis ſuppetias
cùm portaſſet, choragi officium ſuſcepit eo anno, omnibus aliis à publico munere
abdicatis. Decreti quoque ab eo ſunt honores Iolæ, qui Alexandro Magno ve-
nenum lethiferum miſcuerat, fuitque ſocius ac particeps belli Lamiaci cum Demo-
ſthene, funebremque pro iis qui in eo bello cecidiſſent orationem, magna cum
omnium admiratione habuit. Cùm verò Philippus in Eubœam nauigare conten-
deret, Athenienſesque ſibi ab eo metuerent, ex publicis largitionibus triremes con-
fecit quadraginta, primusque pro ſe ac filio duas triremes dedit. Cumque Delij cum
Athenienſibus contenderent, vtros templo Apollinis Delphici præeſſe neceſſe eſſet,
delectusque eſſet Æſchines, qui ea de re diceret, decreuit Areopagitarum conſilium,
vt ad id muneris Hyperides vocaretur, eſtque ipſius Hyperidis Deliaca inſcripta ora-
tio. Cumque ab Antipatro legati veniſſent, ipſumque Antipatrum, vt optimum,
laudarent, his ſe opponens, Hyperides: Scimus, inquit, iſtum eſſe optimum, ſed ta-
men nobis nihil optimo domino eſt opus. At cum Phocionis largitionem accu-
ſaſſet, quam Midias Anagyraſius retulerat, cauſſa cecidit. Poſt illam ad Cranonem
cladem acceptam poſtulatus eſt ab Antipatro, cumque eum populus dedere vellet,
Athenis fugit Æginam. Cumque Demoſtheni occurriſſet, propter illam quæ ex

cauſſæ dictione contra illum orta fuerat contentionem, illinc diſceſſurus, vi (licet
ſimulacrum amplexaretur) comprehenſus in templo Neptuni ab Archia eſt, qui Phy-
gadotheras nomine dicebatur, hinc ad Antipatrum, qui tum Corinthi agebat ductus.
Cumq́ue torqueretur, vt proferret arcana ciuitatis, adeò ſe virum præbuit, ne quid
contra patriam diceret, vt linguam corrodens, ne quid inuito ſibi excideret, mortem
oppetierit. Referunt nonnulli hunc linguam ſibi præcidiſſe, cùm in Macedoniam
duceretur, eumq́ue à morte inſepultum proiectum, niſi quòd amici illius, Inuitis Ma-
cedonibus, oſſa eius cremantes Athenas retulerint.

DINARCHI

CCLXVII.

Orationes.

LECTÆ ſunt variæ orationes Dinarchi, quæ ſunt numero ſexaginta quatuor, quas
omnes plurimi Critici germanas eſſe dicunt. Sunt qui nonnullas Ariſtogitoni,
qui tempore Hyperidis floruit, attribuunt. Orationes autem eius interdum Hype-
ridis ſtylum redolent: magis verò ad Demoſthenem inclinare videntur, quibus inci- 809
tationem ipſius & vehementiam, & ſchematum formas & varietatem imitari cona-
tur. Socratis, aut Soſtrati erat filius, indigena vt nonnullis videtur, vt quibuſdam
Corinthius. Cùm verò admodum adoleſcens Athenas veniſſet, quo tempore in
Aſiam duxit exercitum Alexander, Theophraſtum audiuit, verſatuſque cum De-
metrio Phalereo eſt. Maximè verò ſe reipublicæ tradidit poſt Antipatri mortem, ex
oratoribus aliis quidem morte è medio ſublatis: aliis verò fuga ereptis. Hic quum
Caſſandro Macedonum duce amicitia eſſet coniunctus, maximam vim argenti coa-
ceruauit, venditis orationibus, quas orantibus conſcripſit. Porrò ſe quibusque
clariſſimis oratoribus oppoſuit, non quod publicè cauſſas ageret, (neque enim pote-
rat) ſed cùm orationes iudicio aduerſus illos diſceptantibus ſcriberet. Cumq́ue Athe-
nas Harpalus fugiſſet, plures ſcriptæ ſunt ab eo contra eos, qui accuſati pecuniarum
ab hoſtibus acceptarum eſſent. Poſt verò illud tempus, accuſatus quod ad Caſſan-
drum colloquendi gratia veniſſet, ex facultatibus conflata ingenti pecunia fugit in
Chalcidem. In exſilio verò cùm manſiſſet annis quindecim, multis opibus compa-
ratis, rediit opera ac ſtudio Theophraſti, qui illi, ceteriſque, qui vna exſulabant, redi-
tum in patriam aperuit. Cùm autem diuerteret apud Proxenum eius ſocium, iamq́ue
ſenex, & oculorum acie debilis argentum amiſiſſet, diem Proxeno dixit, ac tum pri-
mum in iudicio dixit, eaque exſtat oratio. Nonem oratorum orationes, quas legimus,
hic continentur.

LYCVRGI

CCLXVIII.

Orationes.

NON fuit otium legendi orationes Lycurgi, qui nòn pauciores, quàm ceteri ora-
tores, orationes ſcripſit. Scriptas verò ex eius hiſtoria ſolùm quindecim didici-
mus. Patrem habuit Lycophronem, Lycurgi filium, quem triginta tyranni interfe-
cerunt, tribu Eteobutades fuit. Primum quidem, vt hiſtoria teſtatur, Philoſophiæ
ſtudio ſe dedit, in quo magiſtro eſt vſus Platone philoſopho. Deinde factus Iſocra-
tis familiaris, verſabatur in republica præclarè, tum dicendo tum faciendo: & iam
illius fidei pecuniarum adminiſtratio erat commiſſa. Quæſtor verò eſt creatus,
& per tria luſtra quæſturam geſſit * quatuordecim millium talentorum. Ad bel-
licos apparatus delectus, rempublicam fractam multis rebus meliorem & firmio-
rem reddendo inſtaurauit, triremesq́ue populo trecentas inſtruxit, multaque ope-
ra imperfecta relicta ad finem perduxit: naualia item & rerum neceſſariarum ar-
mamentarium: ipſe quoque fundamentorum iaciendorum in ſtadio Panathenaico 810
auctor fuit. Penes hunc fuit ciuitatis cuſtodia, & ſceleratos comprehendendi
poteſtas: quos omnes ita eiecit, vt ſophiſtarum nonnulli dicerent, Lycurgum
non atramento, ſed ſanguine calamum contra improbos intingentem conſcribere.
Tantum ſui deſiderium, amoremq́ue Athenienſibus reliquit, vt cùm eſſet ab Ale-
xandro cum ceteris oratoribus poſtulatus, populus nequaquam hunc dedendum
exiſtimarit.

Ex Plutarcho.

** Hodie ſunt octo myriades, & quadraginta millia ſcutatorum Budæo, vt ſingula talenta ſexcentis coronatis æſtimentur.*

Digitized by Google

exiſtimarit. Legationes multas obiit: cum * Demoſthene verò ad Peloponneſios. * *Polyeuctum hic tertium addit legatum in Peloponneſum Plutarchus.*
Magna fuit Athenis gloria, ſemperque æquitatis laude valuit, vt in iudiciis Lycurgi ſermonem protulıſſe, patrocinio adderet auctoritatem. Tulit verò leges, quarum quinta eſt, ne mulier Eleuſinem vehiculo iter faceret, ne tenuiores ditioribus eſſent inferiores. Cùm autem vectigalium exactor quidam manus in Xenocratem Philoſophum iniecſſet, eumque in cuſtodiam abduceret, huic datus obuiam Lycurgus baculum in caput impegit, ipſumque Xenocratem liberauit: illum autem turpis atque infamis facinoris auctorem, in carcerem compingi iuſſit. Hanc ob cauſſam cùm eſſet collaudatus Lycurgus, paucisque elapſis diebus Lycurgi filij Xenocrati obuij fuiſſent, Citò, inquit, ô filij, patri veſtro gratiam reddidi. A multis enim laudatur, quod ne contumelia & iniuria affectum vindicarit. Tametſi verò abundaret diuitiis, vt nemo in vrbe magis, veſtem tamen vnicam geſtabat & æſtate, & hyeme: quin & non calceatus plerumque incedebat, niſi cùm honeſtas calceis vti cogebat. Dies noctesque rerum meditatione defixus erat, quòd eum natura ad dicendum ex tempore non ſatis aptum genuiſſet, vt quod naturæ deerat, labore penſaret: & quo facilius excitaretur, & cogitatione vti poſſet, lectulum habebat ſuppoſitum, in quo † pellis tantùm † *κώδιον.*
erat villoſa, & ceruical. Erat in eo ſumma in loquendo libertas propter generoſitatem. Cùm Athenienſes aliquando ipſum concionantem non ferrent, ad eos exclamauit: O flagrum Corcyræum, quam multis talentis es dignum? Cùm verò inſtare mors videretur, ſe in * matris Deûm delubrum, ad Senatum deferri iuſſit, cu- * *μητρῷον.*
piens rerum à ſe in Republica geſtarum rationem reddere: vbi cùm illum vt omni calumnia ſuperiorem accuſare præter Meneſæchmum auderet nemo, domum eſt relatus & mortuus. Neque in hac modo contentione victor, ſed & ſæpenumero accuſatus criminibus facile refutatis, aduerſarios ſuperauit. Sæpe etiam coronas à populo accepit. Filios autem ex Calliſte Abronem, Lycurgum, & Lycophronem
811 reliquit, quos, mortuo Lycurgo, ingrati Athenienſes Vndecemuiris tradiderunt, accuſante Meneſæchmo, Thraſycle accuſationem ſcribente. Sed cùm Demoſthenes in exſilio agens, per litteras Athenienſibus ſignificaret, malè illos audire ob tanti viri filios vinculis traditos, quod pater Rempub. adminiſtrarit, quem etiam viuum reuerenter admirati eſſent, & coluiſſent: inſontes declarunt.

Legi diuerſorum ſanctorum virorum libros viginti & vnum, diuerſorum omnino argumentorum: vnde hæc [epitoma, pulchritudinem venuſtatemque verborum comprehendens, eò hiſce omnibus Exceptis reſpicit, quanquam alia nonnulla cum his coniunguntur.

EX HESYCHII PRESBYTERI HIEroſolymitani Encomio in beatum Thomam, CCLXIX.

Dominica in Albis fortè pronuntiato. Ioan. 20.

Legimvs nonnulla Heſychij presbyteri Hieroſolymitani ex encomio S. Tho- *S. Andreæ laus.*
mæ: Sacra illa tuba Andreas, primus Apoſtolorum fœtus, prima Eccleſiæ columna, ante Petrum petra, fundamenti fundamentum, initij primitiæ, vocans antequam vocaretur, adducens antequam adduceretur, nos ad conuentum hunc ſolemniter agendum incitauit. Euangelium cui nondum credebatur prædicauit, & fratri *Ioan.1.39.*
prius quàm diſceret, vitam reuelauit. Tantas illi diuitias illa interrogatio attulit: Vbi habitas? Quanquam magnum aliquid reſponſio habuit, vt Andreas menti altè inſigens, viderit. Veni, inquit, & vide. Quomodo factus es Propheta? vnde adeò diuinus? quid Petri auribus obſtrepis? quid conſequi illum conaris, quem nequis comprehendere? Qui vbique eſt, quomodo inueniri poteſt? Etenim ſciuit Andreas quid diceret: Inuenimus quem perdidit Adam, cui Eua damnum attulit, quem peccati nebula ab oculis noſtris abſcondit, quem inobedientia à nobis alienauit, quem *Pſal.76.2.*
quæſiuit Dauid: *In die tribulationis meæ Deum exquiſiui.* Et Sophonias clamat: *Quærite Deum omnes * manſueti terræ.* Percuſſit nos Devs, quando Adamum ad mor- *Soph.2.&.3.* * *ταπεινοὶ γῆς humiles terræ.*

Oſea 6.1. tem moleſtamque vitam condemuanit: *Sananit nos, percuſſit, & curanit nos.* Quando
Iſaia 53. 6. crucifixus pro populo, languore & reſurrectione omnes ſanauit. Nudus in cruce
CHRISTVS pependit, inſons, veſte non indigens. Innoceus fuit, & multam ma-
niſeſto dependit. In eo fœdum nihil fuit: ipſe enim noſtram fœditatem in ornatum
conuertit. Inuenerunt vnguenta ferentes mulieres, quod per Euam amiſerant. In-
Oſe. 6. 3. uenit leruum quæ pœnæ cauſſam dederat: *Veniet nobis, vt ros matutinus & ſeroti-
nus terra.* Aſpice igitur Dominum, poſt reſurrectionem manè mulieribus, veſperi
Apoſtolis apparentem. Mane quidem mulieribus, Auete, veſperi in ciuitate Sion
pacem diſcipulis denuntiauit. Illis quidem vt mœrorem detergeret: his verò vt ſol-
Ioan. 1. ueret inimicitias, quas ſerpens inuexit: *Tu vocaberis Cephas:* ante confeſſionem mer- 812
S. Petri laus. ces, antequam in vinea laboraris denarium accepiſti. Antequam aram tetigeris, ſa-
crificium Deus ſuſcepit: antequam prædicares, coronam accepiſti. Mendicos & in-
doctos Chriſtus elegit. Ipſa ſapientia patronos non quærit, ſed miniſtros. Nemo dat
Ioan. 1. quidquam illi, ab ipſa autem omnes omnia accipimus.

CCLXX.

EX IOANNIS CHRYSOSTOMI

Oratione in Diuum Paulum.

LECTA ex Ioannis Chryſoſtomi oratione in D. Paulum. Venit Antiochiam Pau-
Act. 11. lus, & tantam fidelium copiam plantauit, vt primum Chriſtianorum nomen An-
Act. 17. tiochiæ effloruerit. Diuinus ille noſter orator, ex inſcriptione aræ occaſionem ca-
piens dicendi, ſuamque è dæmonis litteris veritatem confirmans, doctrinam produ-
Act. 17. cit. Poſuiſtis hanc aram ſic inſcribendo: IGNOTO DEO, quem ego veniens annun-
tio vobis. O rem nouam! Ara Diaboli CHRISTI cauſſæ patrocinata eſt, inſcriptio
** εἴλα ἰσχλί- τωσι.* erroris veritati teſtimonium præbuit, fraudis fraudem * detegendo publicauit. Cùm
Prophetarum oracula Athenienſes non caperent, ara & inſcriptio dæmonum Pauli
ſapientia verum DEI cultum annuntiauit. Doluit ſanè dæmon, videns argutias ſuas
in CHRISTI laudem conuerſas. Ingemuit aſpiciens Paulum ducem quondam ſuum
contra ſe certantem, propriiſque armis proſternentem.

CCLXXI.

ASTERII AMASEÆ EPISCOPI

Sermo de Pœnitentia.

LEGI adhortationem ad pœnitentiam S. Aſterij Epiſcopi Amaſeæ.
Lucas magis animarum quàm corporum medicus, Deum noſtrum, & Salua-
Luc. 5. torem clementer * cum hominibus pœnitentibus verſatum ſcribit, non vt eorum
malitiam aſſumat, ſed propriam iuſtitiam illis largiatur. Etenim Sol, quaſi iam ab
ortu creatoris prouidentiam oſtenderit, non patentes modò campos illuſtrat, ſed et-
iam concauas, & cauernoſas. Qui de remedio deſperat, totum ſe morbo mancipat,
ſi qui malas paſſiones vicerint, & verè ſuper ſerpentes ſcorpioneſque ambulant, illos
non oportet ſecundùm ſuam fortitudinem vitam aliorum æſtimare & dirigere, ſed
1. Cor. 12. ſuæ virtutis largitori DEO gratias agere, imbecillioribus non inſultare, ſed humaniter
Ioan. 1. dextram porrigere. Æmulemini charitatem CHRISTI, qui iam ad homines homo
venturus, Ioannem præmiſit, vt pœnitentiam prædicaret. Interroga Petrum quo 813
Matth. 16. pacto pœnitendo mundatus ſit, neque in Simonem iterum ſe induit, ſed in apoſto-
Ioan. 21. latu permanſit. Equidem arbitror, Iudam proditorem, niſi ſui * carnifex fuiſſet, ſi ad
** δήμιος ἑαυτοῦ.* genua accidens miſericordiam deprecatus eſſet, veniam quæ omni petenti concedi-
tur, conſecuturum fuiſſe. Teſtes ſunt ij qui etiam è crucifigentibus ad pœnitentiam
Act. 2. 37. Ibid. reuerſi, & pœnitendo ſalutem adepti ſunt. Ligauit quondam Chriſtianos Paulus, ſed
8. 3. & 12. 4. poſtea ipſe pro CHRISTO ligatus crimina diſſoluit. Lapidauit Stephanum, ſed lapi-
Epheſ. 6. 20. datus peccatum expiauit. Hæc noſcens Moſes (homo enim fuit, naturamque noſce-
Act. 8. 1. & 14. 19. bat, vitulum pro Sacerdote peccante, & qui mundatione opus haberet, offerri iuſſit.
2. Cor. 11 25. Vitulus qui tum carnalis erat, iam eſt pœnitentia ſine corpore, & oratio ſine ſangui-
Exod. 29 2. ne. In tantum oportebat Sacerdotem clementiæ ſtudere, vt etſi Dominus quandam
Pſal. 50. 18. ſuccidi iuſſerit, tanquam arborem infœcundam, hanc tanquam frugiferam debea-
Luc. 13. 7. mus reſeruare, & poſcere. Hunc enim ſenſum de ſterili ficu nobis Euangelium dixit.

Attende

Attende mulierem peccatricem, cui non conuiuarum numerus pudorem incuſſit, quæ *Luc. 7. 37.*
tempus confitendi licet importunum, in conuiuio non reliquit: ſed ingenti commota dolore, ne vno quidem temporis momento medicum peccatorum dimiſit, nec in conſpectum veniens ſupplicauit, ſed indignam ſe, quam aſpiceret, iudicans, & ſtans retro pedes apprehendit, & ſolutis comis, ea omnia, quibus animam lugere fecerat, promulgans, lachrymis pedes Saluatoris irrigans, veniam cum ingenti commiſeratione poſtulauit.

Eiuſdem Aſterii in Steph. protomart. Sermo.

STetit ſolus à populo interficiente circumdatus, nemo nec amicus nec domeſticus, cognatúſue eo tempore aderat. Conſolari enim ſolet eum, qui in periculo eſt, aſtantem videre quendam è notis. Orauit etiam pro lapidantibus ſe. Lapidantes inuiti beneficium illi fecerunt, & oratio quo contendit? Non orauit vt peccata inimorum impunita eſſent, hoc enim Dei ordinationi aduerſatur, quæ iuſtam homicidis pænam illis irrogat. Sed quid obſecro dicit? *Domine ne illis ſtatuas hoc peccatum*; hoc eſt, da vt re- *Actor. 7, 60.*
ſipiſcendo compungantur, incita eorum mentem ad pœnitentiam eorum quæ nunc cõ- *Ibidem 58.*
mittunt. Et erat veluti miniſter cuſtodiens veſtimenta * populi carnificis interficientis ** δήμου δημίου.*
Paulus. Propter alia & propter Sabellium Afrum, ante conuellens damnũ Eccleſiarum, *Sabellius Afer.*
814 oſtendit ſeipſum Deus in propria ac perfecta gloria. Oſtendit autem Filium in perfecta perſona. Stat ad dextram illius, vt diſtinctione perſonarum hypoſtaſes oſtenderet, &
S. Spiritus ſimul ordinatur. Etenim ſupra dixit: *Et non potuerunt reſiſtere ſapientiæ & ſpiritui qui loquebatur.* Vide igitur & S. Spiritus perſonam hic apertè demonſtrari. Si Spiritus prius deſcriptus eſt, deinde Pater, & Filius, ordinis mutatio nihil fidei nocet. Sic enim loquitur S. Scriptura, aliquando enim Filium ſolum nominat, aliquando Spiritum cum Filio, alias incipit à Patre, deſinit in Spiritum, & contra incipit à Spiritu, deſcendit per Filium ad Patrem, itaque ſolet maximè ſanctus Paulus. *Actor. 6, 10.*

Eiuſdem Aſterii in illa verba: Homo quidam ab Hieruſalem in Hiericho.

QVidnam Chriſtus ad legis peritum ſe tentantem dixit? *Quid ſcriptum eſt in lege.* *Luc. 10, 26.*
In memoriam redigens caritatem ad Deum & proximum, tantum non dicens: Vt ſi tibi Deus videar, charitatem mihi debes: ſi non credas, & me putas * purum hominẽ ** φιλὸν ἄνθρωπον.*
tui ſimilem, & ſic ex legis præſcripto amare debes. Illos vocamus fratres, qui eodem editi ſemine, & eodem vtero geniti. Qui vero eundem habemus Creatorem, & eandẽ matrẽ terram, è qua conditi ſumus, & eandem animæ dignitatem, vnum pietatis & vitæ vinculum, & eandem futuræ vitæ ſpem, quomodo inuicem non magis diligimus, quam fratres aut ſorores? Videns hominem, teipſum in eo vides. Quare oportet eum, qui eius calamitates, famen, ſitim, nuditatem, aliamque neceſſitatem & morbos, & aliàs afflictiones, aſpicit tanquam proprios dolores, & damna clementer reſpicere. Multos nouimus, qui verbis ſe pericula adituros dicerent, ſed cum probandum eſt, beneuolentiam mentiti ſunt. Saluator adeo creaturam ſuam dilexit, non vt ſeipſum, ſed plusquam ſeipſum: nobis vero non tanta dilectio imponitur, diligere ſcilicet proximum vt ſeipſum, non ſupra ſeipſum, ne præceptum graue impletu daret, & vt per opera manifeſtius caritatis legem oſtenderet. Rem plenam miſericordiæ, quæ eo tempore
contigit ſub oculos ponit. Legis doctorem docens proximum cuiusque eſſe, qui ean- *Proximus.*
dem geſtans carnem miſerijs obnoxiam auxilio & ope mutua indiget. Res ſic geſta eſt:
815 *Homo quidam deſcendebat ex Hieruſalem in Iericho, & incidit in latrones, qui etiam de-* *Luc. 10, 26.*
ſpoliauerunt eum, & plagis impoſitis abierunt, ſemiuiuo relicto. Res hæc commiſeranda oculis miſericordiam habentibus, vel ſaltem ſcientibus. Chriſtus Iudæis loquens & docens, tanquam dementes, & fruſtra in hac lacrymarum valle verſantes, ſic alibi ait:
Vos de deorſum eſtis, ego de ſupernis ſum, ex nominibus modo *ſurſum*, & *deorſum*, bo- *Ioan. 8, 23.*
nos & malos diſtinguit; & nunc *deſcendentem* dicens eodem ſenſu dixit. Fuit ille Adam, lapſus è beata illa, & ſuperna vitæ conſuetudine in barathrum, & humi depreſſam, atq;
afflictam vitam. Quis eſt Sacerdos, quis Leuita? Hi ſunt ſpeculando Moſes & Ioannes, *Sacerdos, & Leuita.*
ambo in Parabola obſcurè denotati, & quos plerique ignorant. Illi enim ſuſcipientes

Digitized by Google

hominem, hoc eſt, genus humanum, pietate, virtuteque nudum, & ab hoſtibus vulne-
Samaritanus. ratum, inſpexerunt quidem, ſed ſanare non potuerunt. Samaritanus vero veniens, li-
cet ignominioſum præferret nomen, bonorum tamen theſaurum circumferens, medi-
cinam adhibuit, qui Saluator noſter eſt, in ignominioſa appellatione Samaritani la-
titans, proſtratoque ſalutis fontem aperiens. Euangelium enim Chriſtum Samaritanū
nominat, confundens amentiam Iudæorum, qui illum ſic appellabant, quia magis quam
Leuitas & Sacerdotes, miſericordem & vulneratum ſanantem Samaritanum irriſerunt.
Iumentum. Quid ſibi vult *iumentum*, cui vulneratum imponendo in diuerſorum, qui opem ferebat,
duxit? Nimirum verbi Dei vehiculum, &, vt ita dicam, iumentum ſubiugæ eſt eius cor-
pus, ſimile noſtro quod geſtauit: in quo, & per quod accipiens ac geſtans, ducit ad ſani-
Eccleſia. tatem, & Eccleſiam. Etenim hic eſt perfecta vulnerum ſanatio, & medela.

Luc. 18, 10.

Eiusdem in illud: *Duo homines aſcenderunt in templum, vt orarent.*

SErmonem de oratione duabus Parabolis complectitur. Partim quidem conſtanter
Precatio ad Deum. orare docens nos per iudicem & viduam; Partim vero cum reuerentia orare iubet
per Phariſæum & Publicanum.

Optimum eſt continuo cogitare creaturas non eſſe, & animalia infirma, creato-
rem vero Deum, & optimum vitæ noſtræ curatorem: hoc vero ante omnia oratio rectè
** πληροφορίαν.* præſtat. Nemo enim petat res, quæ proſint, niſi prius * certam accipiat fidem, Deum
preces exaudire, & implere poſſe quod petitur. Precatio autem vitæ noſtræ auxilium
eſt, colloquium cum Deo, obliuio terrenorum, via ad cœlum, & rectas tendere in cœ-
Crucis figura. lum manus, formam eſt exhibere Chriſti cruci affixi. Si verè oret, & orans placeat Deo, 816
nō modo in figura Crucē repræſentat, ſed etiam affectu. Vt enim in Cruce clauis affixus,
ſic & orans necat omnē carnis concupiſcentiam, memoria expellens, omnium diuitia-
rum, gloriæ, parentumq; affectum. Nulla res adeo ab illo amatur & concupiſcitur,
quam inuenire tempus, aut otium quo ſe ipſe colligere poſſit. Sed ad hæc duo potiſſi-
mum collineat tanquam in ſcopum, vt pœnam illam effugiat, vitaque cito decedat, &
4. Reg. 20. 11. prætereà nihil mente agitet, quàm oratione ad Crucifixum proficiſci. Oratio Ezechi-
am ab Orci faucibus liberauit, & Solem prius (vt alia illius opera taceam) monſtrauit
ſeruum eſſe, & ſeruorum vſui ſeruire. Licet etiam aliquid facere bonum, & non benè
Luc. 18, 11. facientem laborem perdere. Vt Phariſæus oratione ſe extollens, &, ſi quis alius, elee-
moſynam ſuam manifeſtat, & in ſimilibus non tam grauiter Phariſæus peccaſſet, ſi pu-
blicanum non damnaſſet. Nunc vero & vno verbo omnes publicanos abſentes, & hunc
præſentem condemnat. Quare Phariſæus è gloria in ignominię barathrum decidit,
publicanus à vita ſua infami ad felicem beatumque ſtatum conſcendit; ille à Deo magno
interuallo receſſit; hic in requietis locum delatus eſt.

Luc. 19. 1.

Eiusdem in Zacchæum Sermo.

Ioſua. 6, 1. HIericho metropolis eſt Chananæorum, quam olim Ieſus Nauæ filius bellando cæ-
dendoque intercepit. Nunc autem verus Ieſus ſanare adueniendo dignatus eſt.
Luc. 18. Cæcus quidem illuminatus eſt, populus vero credidit, omnis lingua Ieſum celebrauit,
& omnis oculus cæcum vidit videntem, medicum illum vltro oblatum miraculi & ſalu-
tis, non verbis, ſed operibus Apoſtolos veritatem edocentem. Omnis quidem iniutia
Publicanus. mala eſt, odioque digna, ſed publicanus omnes excedit. Non enim vllum legitimum
peccandi prætextum habet. In alijs quidem inuenitur mali quædam neceſſitas, & ori-
go, vnde iniquitas procedit Publicanus fera eſt peſtis, quæ prætextum non habet, vijs
regijs incumbens. Hoc morbo Zacchæus ægrotauit, priusquam ad Ieſum accederet,
qui morbus cæcitate cæci Hierichuntis deterior erat: quia hic corpore, ille animo ægro-
tauit. Ne des alijs aliena, ſed defraudato propria reſtitue. Non enim Deus eleemoſy-
nam recipit, quæ furto rapta eſt. Publicanus bonus rerum ſuarum iudex & diſpenſator. 817
Luc. 19. *Et ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum*, inquit, non alijs (hoc enim merce-
dem non meretur, & Deo gratum non eſt) ſed ijs ipſis quos fraudaui. *Hodie ſalus hu-*
Ibidem 19. *ic domui facta eſt, eo quod & ipſe filius ſit Abraha.* Quomodo igitur ex Abrahā ille qui
ex Hieri-

ex Hiericho eſt Chananæa vrbe? Quid commune habent Abrahami genus, & Cha-
nanæorum? certe manifeſtum eſt, quod ſi non ſecundum carnem filius Abrahæ fuerit,
ſed moribus & operibus, ſimulatque ad Chriſtum ſe contulit, multo magis legitimum
filium & factum eſſe, & cognitum, quam qui ex Abrahæ viſceribus prodierunt. Sic *Actor. 13, 10.*
Apoſtolus Elymam vocauit filium diaboli; & Ieſus ad Iudæos: *Vos ex patre veſtro dia-* *Ioan. 8, 44.*
bolo eſtis. Zachæus igitur cum fidem Abrahæ imitatus eſſet, (quemadmodum enim il-
le iuſſus reliquit patriam, ſic iſte telonium, & ibi partas diuitias abdicauit) idcirco Chri- *Geneſ. 12, 1.*
ſtus, qui eſt ipſa veritas, merito illum filium Abrahæ vocauit.

Idem in parabolam de filio prodigo. *Luc. 15, 11.*

PArabola Patrem Deum & factorem omnium vocat, filios maiorem natu, & mino-
rem, homines duos. Illum quidem datam gratiam & hæreditatem conſeruantem,
& nequaquam eccleſiam, nec communionem venerandorum Sacramentorum propter
vitæ luxuriam reſpuentem, hunc vero iuuenili quodam more hæc omnia contemnen-
tem, ideoque à vero Patre digreſſum, & data munera diſſipantem, vt luxurioſi conſue-
uerunt. Portio ſubſtantiæ, quæ hic deſcribitur, quam à patre petit iunior, eſt Bapti-
mus & participatio venerandi corporis Dominici. Etenim multi iuuenes hæc petunt,
& accipiunt, ſed qui mentem habent ſenilem, donum hoc omni diligentia cuſtodiunt.
Ex æquo enim omnes partem accipiunt, ſed accipientium pro cuiusque ſtudio diſcri-
men diuerſitatem quoque donorum maiorum vel minorum efficit: vel omnino diſſi-
pat & conſumit, vt prodigus. Hanc quidem portionem Parabola indicat: ***In longin-
quam vero regionem proficiſci***, eſt à Dei donis & præceptis longe diſcedere. Diſſipauit
& Adam ſubſtantiam, & omnem felicitatem paternam amiſit, & expulſus regione bo-
nis abundante. Acerbum fuit iuniori à patre diſcedere. Dilapidationem enim pro-
digam, & luxuriam, & colloquia mores corrumpentia, parentis oculus pellit atque
eijcit. Cum autem iuuenis ſui fit iuris, nec vllus adeſt timor nec pudor (qui duo for-
tes ſunt laſciuientis iuuentutis cuſtodes) Tunc tandem omnia peſſum eunt, & ſurſum
818 deorſum vertuntur. Iſtius vero regionis à Deo ſemotæ atque ſepoſitæ, Incola eſt diabo-
lus. Etenim peccatorum ciuitas ciuem habet & gubernatorem diabolum, vndique co- *Ciuitas Diaboli,*
gentem prodigos, & in vnam ciuitatem compingentem, & incitans illos ad actiones *qua & à B. Au-*
turpes, ac ſuibus dignas. Etenim agit gregem porcorum ritu viuentium, at vero non *guſtino libris de*
eſt paſtor hominum ratione vtentium, quemadmodum Dominus, ***qui animam ſuam*** *Ciuitate Dei vi-*
poſuit pro ouibus ſuis. Magiſter igitur porcorum mittit miſerum iuuenem ad paſcendum *ginti deſcribitur.*
porcos, & felix non erat vel porcorum victu, comedens * ſiliquas. Tale enim peccatũ *Ioan. 10, 11.*
eſt: ad modicum dulce, nullum tamen alimentum, aut vtilitatem ferens. Ad ſe igitur ** κεράτιον. Sili-*
rediens ac reſipiſcens (Nam ſui compos non fuerat, perturbationibus ſeruus factus, ac *qua Latinis: a-*
mancipium, menteque alienata) mercenarium poſt conuerſionem & pœnitentiam, pro- *garophas Hiſpa-*
digus ſeipſum nominat, & omnes infamię appellationes ſibi imponit: vt nos Euangeli- *ni vocant.*
um doceat, ſic oportere peccantes humiliari, & corde ac verbo conteri. Non oportere
pœnitentem, & Deum placare ſtudentem, fixis cœlũ oculis aſpicere Parabola docet, ſed
pudore animi mœſtitiam, & dolorem ſignificare. Vide quomodo Dei bonitatem de-
ſcribat. Venientem enim prodigum non modo non auerſatur, nec deſpicit, ſed obui-
am procedit, & currens, vt celerius errantem recipiat, & collum amplectitur, & ſtringit,
lacrymansque ſuſcipit, & reconciliationis dans ſymbolum, & priorum obliuionis facto-
rum pignus. Prima itaque ſtola eſt non ipſum Baptiſma, (non enim quis ſecundum *Stola, pœniten-*
baptiſma poteſt accipere) ſed gratia Dei quam in baptiſmo ſinguli accipiunt. Nam pro *tia eſt.*
lauacro regenerationis, regeneratio datur à Deo per pœnitentiam, quæ maculas noſtras
lachrymis eluens, rurſum mundos & puros reddit. Datur prodigo poſt ſtolam & an- *Annulus quid*
nulus, ſignum intelligibilis confirmationis ſpiritus. Vt enim in regeneratione per ba- *ſignificet.*
ptiſmum & ſtola &* Confirmatio doni Spiritus S. datur, ſic & in regeneratione per pœ- ** σφραγίς.*
nitentiam. Adducuntur & calcei, vt poſſit caput ſerpentis calcare. Tu enim, inquit, * *Calcei.*
ſeruabis caput eius, ille tuum calcaneum. Ad vtrumq; enim calceamẽta vtilia ſunt, cum ** τηρήσεις.*
ad conculcandum ſerpentis caput; tum vt pes læſionis iniuriam effugiat. Ne contriſtet
patris te bonitas, ſi filium errantem ſuſcipiat, qui miſericors eſt non rigidè iudicat, ſed be-
nignè accipit. Et hæc quod pater ſic facit, quaſi ad miſericordiam vi quadam traheretur.

Eiuſdem.

ASTERIVS.

Eiuſdem in ſeruum centurionis, quem Dominus ſanauit. 819

Luc.7.2. Domini ac ſerui. HAc concione argumentum à ſeruo capiens,iu hortandis ſeruis ac dominis de-
ſudat. Illos monens vt promptè ſyncereque dominis ſeruiant: hos vt clementer
humaneque ſeruos tanquam ſodales & fratres tractenr. Eadem enim ambo terra, ea-
dem artificis dextra conditi ſunt, eadem vtrique opera naturæ, eademqne patiuntur,
& conſtiturionis eadem forma & figura in vtrisque apparent. Quare ſi aliud quid
præciperet lex diuina, & innatus erga proximos amor, fraterno paternoque amore
Medici. complecti illos nporteret. Etiam medicos ad clementiam hortatur.
Vidi, inquit,Scytham nuper adoleſcentiam ingreſſum celerius Græcam linguam
addiſcentem. Deiude cùm Dominus liberalibus illum ſtudiis informaret, tantùm ille
profecit, & omnes artes addidicit, vt & Græcis & Romanis inclareſceret: nam & iu-
riſprudentiam profeſſus eſt. Dominus verò qni emerat Syrus erat, ciuis Antiochenus,
Aſterii præceptor Scytha. qui & liberos Grammaticam docebat. Quin etiam pius hic ſcriptor Aſterius ſe huius
Scythæ empti diſcipulum fuiſſe profiteтur, vbi, anr quibus in ſtudiis non exprimit.
Tu etiam, Deus, Moſem exſulem, popnli ducem conſtiruens facis, non iam Noë arca
vectum per mundum aquis obrutum, ſed imperioſè iam mare tranſeuntem, & per
Exod.14. vadum pedibus ambulantem. Tuus filius diſcipulus Eliæ Helizæus, qui pnerum * Su-
* Σουναμίτιδι. namitidis à mortnis excitauit, & poſt mortem † reliqniis appoſitum mortuum viui-
3. Reg.17. † λειψάνοις. ficans. Ad hæc verò fidei gratia, tanquam aromatis ſpiritus durans fidelis ſepulcrum
ſenſit.

Eiuſdem de Ieiunio, Homilia.

Geneſ.9.6. NEMO qui conuiuia ſectatur, virtutis eſt diſcipulus. Vna ebrietas & patrem ho-
neſta veſte, & filium libertate priuanit. Propter ventris cupiditatem Eſau filius
Geneſ.25. & 27. Iſaac damnum accepit. Inhians propter famem pulti, fratri primogenita vendidit, &
inde patris benedictionem non habuit. ne frangas ieiunium, ne quod cauponibus tibi
accidat. Si enim quia vino aquam miſceant, pnniuntur, quomodo auſteritati ieiunij
falſas miſcentes voluptates eiborum pœnam effugient? fugiamus voluptatem. Fieri 820
enim non poteſt eundem & Deum, & voluptatem amare. Aſſyriorum olim rex, qui
ventri viuebar, & volnptariæ vitæ, ſicut bos præſepi, alligatus. Tres pueri vinum fugie-
Dan.1.15. bant libandi gratia, & carnes propter ſacrificia: magis erat illis cordi Deus & pulchrum
ieiunium, quàm delitiæ. Da aures arcanorum doctrinæ, & obliniſcere delitiarum, vt
populus ſequens Chriſtum verbo & opere docentem, qni relicta improborum ſyna-
goga, in templnm venit. Si adhuc Iudaicis alligatus ſis, quid tibi prodeſt ieiunium?
Nili crocodili. an Nili crocodilos imitari vis? quos aiunt capita hominum, qnos vorârunt, deflere, &
mortuorum reliquias deplorare, non facti pœnitentia adducтos, ſed dolentes, vt mihi
videtur, ipſum caput carne carere, quam deuorent. Ieiunium pædagogus eſt obeſi
ventris, ac decentis habitudinis magiſter. Chorea, animi lætitiam declarat, & vnius-
cuiusque rei excellentes ſunt figuræ, quæ ex apparenti ſpecie interiorem animæ habi-
tum oſtendunt. Cùm enim legem ad normam vitæ capiens, & ordinatam conſtitu-
tionem, debeat timere & pœnam ex præuaricatione, ideò Deus vitæ noſtræ præcepta
hominibus ſcripta tradens, ſtatim tubæ vocem addidit, in ſignum futuræ reſurrectio-
nis, vt qui præcepta ediſcerent, per reſurrectionem iudicium proipicientes, mandata
non transgredienda cuſtodirent.

Eiuſdem in cæcum à natiuitate.

Ioan.9. HÆc oculi enarratio, & ſpecies, quæ diuiuæ clementiæ formam oſtendit, ma-
gnam vicinitatem cum pulchritudine habet, quia non alius, & alius, ſed idem
Aſterius pius. creator vtriuſque explicationis eſt. Pius hoc loco manifeſtè eſt æqualem prædicans
Patri & coæternum Filium. Quamobrem Arianus non ſit, qui explicationem figuræ
verborum elegantiæ ſubiiciat. Cùm Saluator veritatem Iudæis enuntians, pietatem
Ioan.8.59. & 10.39. non perſuaſit, præſens occultatus erat, & apparens non videbatur: vt his miraculis
traheret Iudæos, vt concederent, illum Deum eſſe eùm non videretur, & non alium,
Exod.3.3.4. ſed eum qni cum Moſe apparens locutus eſt. Videbatur enim tunc ignis & rubus, &
non loquebantur, veruntamen vox audiebatur, & verbum monebat, & futura ſecurè
denuntia-

denuntiabat: & oportet homines mente præditos ex hac rerũ cognitione faciem cog-
noſcere. Saluator verò videns cæcum ſtetit, & ad ſanandum paratus fuit arte diuina
ſupra hominum captum. Medicina enim & ſermo, de eadem ipſa re conſiderationem
821 morborum illis proponit, qui morbi, poſtquam natura fœtum formauerit, in lucem-
que produxerit, caſu aliquo euenire ſolent, ſed qui corpori adnaſcuntur næui, eorum
medicinam non oſtendit, neque omnium qui poſt contingunt. Neque enim mutilati
corporis membra ſanat, nec aliud quid ſimile curandum ſuſcipit. Quare diſcipuli
commiſeratione moti, & videntes hominem pulcherrima luce non perfruitum, cauſ-
ſam rogarunt, nec prudenter interrogarunt. Neque enim pro patribus nullius cul- *Ezech. 18.*
pæ reus filius condemnatus eſt, nec ſuorum peccatorum, priuſquam in lucem prodeat,
pœnas dedit. Cæcitas, ait CHRISTVS, non propter peccata accidit, ſed præpara-
tio eſt alterius diſpenſationis alio tendentis, vtque creator vniuerſorum poſt primam
creationem inueniat & iam occaſionem creandi, atque ſingulis vniuerſa confirmet.
Partem hominis, & partem pulcherrimam non fecit alius, niſi qui primi initij ge-
neris creationem demonſtrauit. In oculo exigui membri, & partis circum-ſcriptio- *Oculi forma.*
ne, omnipotentem variamque Dei ſapientiam licet videre, in qua tantum artis oſten-
ditur. Primum quidem venuſtas quædam illi indita, & molliſſimus eſt, & ſine carne:
&, vt ita dicam, in delicato membro ſoliditas eſt, & in molli ordo variis coloribus di-
ſtinguitur. Media enim pars nigra eſt, & illa non tota vnius ſpeciei, ſed variis circulis
colligata eſt. Medium ipſum & centrum profundum eſt, ambitus extrinſecus deſinit
in colorem flaueum ex parte. Hunc extra albedo ſplendida & lucida ambit, non ſo-
lam habens albedinem, ſed in vitrea quadam, radiantique forma factam. Rubedo
ad pupillam iacet, vt nigredini venuſtatem adderet. Adhæc adeò pellucidus eſt &
læuis in ſpiſſitudine, vt rerum vicinarum formas ſuſcipiat, & tanquam ſpeculum
quoddam egregium characteres repræſentet: & circuli medium ideò κόρη, hoc eſt
pupilla vocatur, quia ſemper formam exaduerſum videnti humanam oſtendit. Ho-
mines enim mutuò ſe inſpicientes, mutua ſibi ſpecula fiunt. Quare oculus in crea-
turis admiratione ſanè dignus eſt. Hic & Deum mihi interpretatur, omnem cogno-
ſcens creaturam, & per ipſam creatorem oſtendit, & è viſibilibus animæ inuiſibilia
explicat. Per hunc cùm alia multa intellexi: tum colorum varietatem, & tenebrarum
822 caliginem: tum denique lucis ſplendorem. Quod ſi * oculus non eſſet, ſine teſte crea- ** ὀφθαλμὸς ἐκ ὑπῆρχεν. Sic emenda.*
tura ſeneſceret, nemine vidente Dei ſapientiam, & virtutem in illa ſeruatam. Propter
hoc igitur admirandum oculorum opificium, etiam nunc, pro re nata, viſus eſt reſtitu-
tus, vt cogitationes parum decentes de vnigenito, quas nobis caro ingenerauit, repel-
lamus: & magnitudine eorum quæ facta ſunt, animi abiectam omnem ac vilem opi-
nionem deponentes, cognoſcamus fictile ac luteum vas beatum lumen, ac diuini-
tatis ſplendorem ſuſcepiſſe, vnde lux nobis tanquam è lucernis, adminiſtretur. Do-
minus verò nunc medicinam facit non ſolùm verbo, vt aliàs paſſim, ſed & ore, manu,
aliaq; prouidentia, vt per plurimas res fidem infidelibus inderet. Spuit, & lutum facit, *Matth. 8. 13.*
terra ſimul vſus, vt vnde totum animal ab initio condidit, inde & partes eius ſingulas *Ioan. 4. 5.*
factas eſſe oſtendat: ſaliua demonſtrans, virtute oris eius per verbum omnia eſſe facta:
Verbo enim Domini cœli firmati ſunt, &c. Si verò & hoc ſcire libet, vt deteſtari aſſue- *Pſal. 32. 6.*
faciat eos, qui illum paulò poſt ſputis fœdabunt: etſi furioſorum audacia maior fuit
omni prouidentia, & correctione. Siluë ſalutem noſtram per aquas inchoat, quam *Ioan 9. 6.*
Siloë emiſſus omnibus largitur. Tunc enim verè videmus, quando myſtica munda-
mur aqua. Nihil ingratos Iudæos ad intelligendum traxit, non verbum, non opera,
non miracula, ſed etiam hæc ipſa quæ ad ſalutem eos vocabant, omnibus modis ob-
ſcurare nitebantur, etſi in contrarium illos malitia impelleret. Quantum enim non
credidere, & interrogando inuertere omnia conati ſunt, tantò magis veritas inualuit.
Prima ipſorum curioſitas, an hic eſſet ille cæcus: ſecunda an à natiuitate cæcus fuiſſet?
Ac ſanatus cæcus Saluatorem aperta voce prædicat, & remunerationis loco confeſſio-
nem dedit. Incredulorum patrum ſimiles filij. Etenim parentes etiam è bello præter
ſpem ſeruabantur, & datti ſalutem non credebant: nutriebantur cibis naturam ſupe-
rantibus, & magis ingrati erant quàm eſurientes. Sic hæredes & vos patrum ingratitu-
dinis, quibus eſt opus correptione, non virgæ nuceæ, ſed ferreæ.

EIVSDEM

In Iairum, & mulierem ſanguinis profluuio laborantem.

DIFFICVLTER homines ad virtutem trahuntur, vt apparet, & parum curant ea
quæ verbo docentur. Ideò Saluator ad homines fragili & mortali carne conde-
ſcendens, quia vidit Iudæos ſurdos, res mutauit, factum facto addit, & miraculum
miraculo, & diuinitatem quam non credebant, beneficiorum experimento confirmare
contendit. Verùm res malè homini ceſſit. Filia, eaque vnica, domus fundamentum, 823
familiæ hæres, quæ ante nuptias efferenda erat in tumulum, & ante torum in ſepul-
chrum: mulier quædam grauiter infirma venarum inordinatione, & omnem vitæ ſub-
ſtantiam exhauriens, quæ tabe corpus, & propter medicos opes conſumpſit, vnam in
re dubia ſpem vidit, ad Chriſti pedes procidere. Dominus mulierem non cogitata pro-
loquentem intellexit, & tacendo tacentẽ ſanauit, cùm fimbriam tetigiſſet: & hæc qui-
dem donum ſurripuiſſe videbatur ſibi: at ille gratiam ſurreptam tolerat. & primò ſe ſa-
naſſe non dicebat, tandem verò euulgat, non quærens gloriam (abſit; vbi enim præ-
miraculo vana gloriatio?) Sed mulieris fidei fructum omnibus declarans, & præſentium
alios quidem ad Dei cognitionem conuertens, aliorum verò veſaniam, opere verboq́;
publicè notans. Vidi, inquit, eam quæ à tergo me tetigit: non enim mihi ſolus ocu-
lus qui ſuperciliis ſubeſt, & palpebris tegitur, ſed etiam alius eſt, qui terram ſimul &
mare intuetur, omnemq́ue adeò creaturam. Mulier præ pudore tacitè acceſſit, &
non ignorata à Chriſto. Nouit enim Dominus mentem vniuſcuiusq; noſtrum, etiam
Exod.14.15. tacentis, vt nos libros legentes nouimus. Quare & Moſis lingua tacente, cordis vo-
luntatem audiuit. Si gratiam qui dedit, tacuiſſet, fortaſſe illi quæ accepit, nil profuiſ-
ſet, donum ad caſum fortuitum referenti. Hoc vidit miraculum infinita multitudo.
Malach.4.2. Spiritus verò ſanctus ante multos annos per Malachiam vaticinatus eſt: *Orietur*, in-
quit, *vobis timentibus nomen meum Sol iuſtitiæ, & ſanitas in alis eius.* Solem iuſtitiæ
Dominum vocans: alas verò fimbriam veſtimenti. Diſcamus huius ſanatæ mulieris
gratitudinem. Cùm enim eſſet è ciuitate Peneade (eſt autem hoc opidulum Palæſtinæ)
Statua Syrophœniſſæ, ſeu Hæmorrhouſæ. ænea ſtatua ſanantem honorauit. Hoc donum beneficio non indignum putans, &
ſtatua illa per multos annos durauit ad redargutionem eorum, qui Euãgeliſtis menda-
cium aſcribere audebant: & ſtatua ad noſtra vſque tempora ſeruata fuiſſet, vt verumq;
oſtenderet, & Dei miraculum, & mulieris gratum animum, niſi Maximinus ille, qui
ante Conſtantinum Rom. Imperator fuit, impius idolorum cultor, & Chriſto in ſtatua
inuidens, æneam ſtatuam ſuſtuliſſet, etſi rei factæ memoriam auferre non potuit. Ecce
igitur ſtatua quidem non apparet, Euangelium verò miraculum illud vbique prædicat, 824
& hæmorrhouſa ab Oriente vſque ad Occidentem celebratur: & laborauit in vanum,
qui materiam ſenſu comprehenſibilem ſuſtulit. Statua enim erecta & apparens, tace-
bat inanime miraculi monumentum, ſed fama opus cum verbo aſſumens, quotidie vr-
bes, & vicos percurrit, beneficium Domini deprædicans.

LEONTII EPISCOPI ARABISSI

CCLXXII.

Sermo de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

LEGI beati Leontij Epiſcopi Arabiſſi ſermonem de Creatione, & Lazaro re-
diuiuo.

Silentium non opportunum, audaciæ orationis ſimile eſt, & quod habet vitupe-
perium os futile, hoc etiam meretur per negligentiam tacens. Optimi Imperatoris
eſt, per victos excitare de hoſtibus trophæum, & quibus telis hoſtis vſus eſt, iiſdem
illum interficere. Ne igitur tacens peccare dicatur, & feſti diei celebritas taci-
turnitate putrida periclitetur, etſi audacis facti ſit labris impuris Domini Sacramen-
ta attingere, reſpiciens præſentia, hymnum audacter canam, reliqua dignitati
permittam miraculi. Mortui enim fetens fœtorem, vt propriæ humanitatis bo-
Ioan.11.39. num odorem oſtenderet, & noſtrum os cum ſepulchro Lazari aperiet, mundans vitæ
maculam, vt illius mortem. Vox aquas viuificat, peperit terra, & ſine congreſſu fœ-
tu impleta eſt. Quid dicis, ô hæretice? Vides pro immiſſione ſeminis, Verbi man-
datum

CCLXV.

datum factum, & quomodo dubium dicis virgineæ conceptionis myſterium? Quæ
enim iam ſine ſemine non concipiuntur, cum his aliquando concurrit vox vocantis ad
generationem, & conceptionis modum præcepti lex imitata eſt, & vna voce omnia in-
carnata ſunt: & qui tunc creaturam carne induit, & ſemen ſine ſemine omnibus con-
tulit, ille à carnea terra carne indutus, ſine ſemine deſcendit, maris radicem, quam caro
plantauit, falce virgineæ generationis præcidens. Creator ponens hominem in para-
diſo, colere terram, & ſeruare iuſſit, ne ignauiæ ſe dedens ad libertatem nimis procli-
uis, hoſtium inſidiis pateret, inuidiæ acceſſu Dei beneficium commutans. Hæc videns,
qui noſtris aſſiduè bonis inuidet, inimicitiarum occaſionem hinc ſumpſit. Inuidorum
enim natura eſt pugnare cum aliquo nulla de cauſſa, ex ſe malitiæ ſemen ſeminans: &
pugnam tanquam contumelioſam fugit, quæ certa de cauſſa accidit, rata hæc eſſe im-
825 becillitatis argumentum. Inimicus è cœlo lapſus, contra homines in terra bellum
gerit: poſt caſum regnum perſequens, quod adhuc ſtans tenere non valuit, & contra
Euam arma mouit, fraudulentis illam telis vulnerans, & ſine dolore proſtrauit, tan-
quam gladio eius verbis vtens, & ſui exitij adminiſtram illam capiens. Vnde cùm cæ-
dem incruentam perfeciſſet, neque homicida putabatur, ſed vt bonus conſiliarius
credebatur, ſimplicitate gladij vulnera molliora reddens, & dulcem doloris ſenſum
exhibens. Ipſa verò manu contumaci defectionis ſcribens legem, acquiſiuit præuari-
cando ſibi pulchrum fructum, & flore mortis maturum. Eua autem cum temerè de
ligno guſtaſſet, ipſe huius mortem petens, incoctum peccati cibum habuit, & fame
liqueſcentis nutritus, & illius induens nuditatem, purpuram eſſe regalem ficus folia
exiſtimarunt. Deus ex alto peccatum inſpexit, & conniuere noluit, iniuriam primæ
creaturæ ſuam eſſe ratus, & iudicans venit, quamquam rei ad iudicium venire non au-
derent, fugientes, & priori delicto aliud adiungentes. Cogitarunt Dei præſentiam
loco eſſe circumſcriptam. *Adam vbi es?* Non ſunt hæc verba irati, ſed miſericordis: Geneſ. 3. 9.
non vox repudiantis, ſed miſerentis. Mutatam imperij formam video, dignitatis
alium ordinem. *Vbi es? Vocem tuam audiui ambulantis, & abſcondi me:* & cur time-
rem ſatis erat vel pedum tuorum ſtrepitus. Tanti enim iudicis omnia clamant mem-
bra, & quum rem cum tali reo habeas, non habeo cauſſæ dicendæ libertatem. Su-
ſcipe timorem qui peccatum meum purget, & qui ſit patronus tuæ iuſtitiæ. Vincere Pſal. 50. 5.
te oſtendi fugiens ſententiam tuam: crimina fuga detexi, oſtendens errorem defendi
non poſſe. Mulier, quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Habuit
clementem iudicem, & inuenit cauſſam commiſeratione dignam. Ad imbecillitatem
Euæ confugit, audiens iudicem inquirere rem. O * patientem iudicem! Permiſit * μακροθύμου.
omnem cauſſam referri ad ſerpentem, vt leuius ſtatueret deceptis crimen: *Maledictus
tu inter omnia animalia, & beſtias terræ:* vt qui aduerſus omnem creaturam ſcelus pa-
traſti! Cœlum iniuria affeciſti, inuidiæ veneno fœdatus. Angelos tua defectione con-
triſtaſti, minuere ſtudens beatorum numerum, ignarus ſublato peiori ſuccedere me-
lius. Augens augebo dolores tuos, & deinceps. O Domini commiſerationem! in-
dignatio humanitatem ſupergrediens, legis dolores terminat & gemitus, vt his inua-
leſcens mortem ex delectatione exuat, multitudinem humani generis comminatus.
826 Additionem ſucceſſionis promittit dolens, matrem mundi elegit iratus, cadentem
trahens in progreſſum. *In doloribus paries filios:* per ventrem docet, per quem in mun-
dum venit, vetitum capiens fructum, ipſa puniatur partus doloribus, & magnæ cupi-
ditatis damnum contrahens, & multitudinem generis opponens ſerpenti, & per mul-
tos proſternens lætantem per vnum. Parias cum dolore caſtè, cum læta peperiſti ſine
damno, *& ad virum tuum conuerſio tua.* Subditam Euam Adamo fecit. Libertas enim
inutilis iis, qui per ſe ſapere neſciunt. Ipſe dominabitur tui, habe virum Dominum, Geneſ. 3. 16.
& non ſerpentem. Deinde ad meliorem vitam conuerſa, vnde ſumpta veniſti in
mundum. *Et Adam dixit &c.* Noua clementia quæ priorem ſuperat. Animus paterni
plenus amoris, minæ plenæ conſolationis. Oportuit quidem te, inquit, mihi obedien-
tem mulieris conſilium non attendiſſe, nec legem, quam mea manu ſcripſi, digitis
Euæ delere: cùm verò ſeparatione mulieris, & peccato non ſeparetis, accipe legem,
quæ tuis peccatis conueniat, maledicta terra. Adam peccauit, terra pœnam luit, inde
incœpit doctrina, vnde cauſſa fraudis ortum duxit. Cum plantis deceptus mea præce-
pta neglexiſti, tribulos & ſpinas habeat. Sapientium medicorum eſt, morbi materiam
TTT 2 in ſani-

LEONTIVS. in ſanitatis remedium mutare, & quæ nocere putabantur, vtilia eſſe laborantibus oſtendere. Bifida lingua ſerpentum, ſpinas, & tribulos imitata, ex vno ortu in tres diuiſa ſtimulos. Hanc ad opem ſumpſit Inuidus, tanquam contra Trinitatem pugnaturus, & per vnam Adami imaginem, totam Deitatem calumnians. Vnde illi parens rebellis eſt Deo, per ſimiles res accipit doctrinam, vt ab hac reprehenſus, ſerpenti meritò indignetur, inimicitias cum illo perpetuo gerens. Vidit creaturam ad remedij deſperationem ægrotare, vno impietatis fœdere victam, & alium modum non eſſe ſanandi, niſi is, qui cùm naturas prouidiſſet, ac voluntates, medicinam adhibuiſſet ægrotis, tunc demum ſciret ſanare, cùm ſanitatis capax omnino eſſet. Ideò dixit:
Pſal.144.5. *Domine inclina cœlos tuos, & deſcende*, & ſimilia.

* Luc.1.41.44. Imitatus eſt Ioannem Lazarus. * Ille in ventre matris exultauit, errorem diſſo-
lutum iri exſultans: hic in ſepulchri vtero eorum qui errassent, reuerſionem demon-
ſtrauit. Et miraculum duplicem habuit ſeriem, & potentiam Domini extollentem, &
Iudæorum linguam confundentem. Mortuus obedit, & viui non item. Inferis male-
dixerunt, quia Lazarum reddebant. Conuitiabantur Chriſto, nouam à mortuis ſuſci- 827
tationem inducenti. Pueri hymnos Deo decantant, prophetiam loquebantur, eun-
Ioan.12. dem & vnum eſſe in cœlo, & in terra, & locis non ſeparari, ramos palmarum tenebant,
non palmas. Nondum enim legis ſterilitatem prætergreſſi, gratiæ dulcedinem guſta-
runt. Cùm Chriſtus amaram ſerpentis euellens plantam, incorruptionis plantauit
dulcedinem.

THEODORETI

CCLXXIII.

In S. Chryſoſtomum libri V.

LEGI è libris S. Theodoreti, quos in S. Ioannem Chryſoſtomum ſcripſit, quorum nos tantùm quinque libros vidimus, vnde hæc excerpſimus.

LIBER I. Primus liber, alium pro illo videtur admittere, vel partem illius eſſe, niſi quod addat, quomodo poſt vocatus Conſtantinopolim venerit, vtque Archiepiſcopus ſit conſtitutus, & quomodo ſacerdotium, & ſummum ſacerdotium ad antiquam normam omnino reuocare niteretur, & quæ contra Cainam egregius ille Ioannes dixerit, hoc verò pro communi reipublicæ negotio peregit, & ob inuidiam in exilium pulſus eſt, & aliqua eorum vſque ad finem proſequens, quæ vir ſanctus perfecit.

II. Secundus liber aliquas paruas laudes, quanquam & ipſe paucioribus breuis ſit, adiungit, ſic incipiens: Iterum nobis Ioannis memoria.

III. Tertius etiam laudandi modum excedit. Diſtinguitur ab aliis libris pulchritu-
Panegyrica, & funebris laudatio praeſens. dine verborum & nominum. Et ſic incipit: *Argumentum, viri diſertiſſimi, tuba indi-
gens, in puerili lingua video periclitari, & decus pugilis, mille artificiis deſcriptum, nunc
imbecillo mihi artifici ad deſcribendum impoſitum.* Hoc eſt prooemium. Alius illum
rapiens in auxilium trahit, alius iudicatus patronum vocat, alius famelicus cibum orat,
nudus veſtem, alius illum exuit, alius dolens conſolationem petit, alius ligatus ſolui
poſtulat, alius trahit illum ad morborum inſpectionem, peregrinus hoſpitium efflagitat, alius ſeſe ſiſtens debitum deplorat, alius arbitrum & pacificatorem domeſtica-
rum turbarum accerſit, nec ſeruus ad alium fugit, amaram Domini indignationem
exponens. Vidua clamat: Miſerere; alia viduitatem deplorat. Multæ ac variæ patri
re nata in ſingulos, pro ſingulis mutationes: rapitur quis, & patronus pater, fames ve- 818
xat, & nutritor ex patrono fit: aliquis ægrotat, & in medicum pater mutatur: dolore
aliquis concidit, & noſocomij curator ſolatium adfert. Si hoſpites curandi, omnia
factus, benignum ſe exhibet. Et quid ſingula attinet, quæ per omnem eius vitam geſta
ſunt, commemorare, cùm de ſolo ſacerdotio referre nequeam, tanta homines operum
ſalutarium varietas ſupradicta non reliquit. O egregium poſt mortem ducem! O
triſtem etiam hoſtibus poſt ſepulturam militem! O lyram omni harmonia præditam,
morte iam ſolutam! O theatrum tanto il[illegible]ne orbatum! O ſalutarem hominum
ſagenam, in cœlum raptam! O arborem in cœlum iam, & terram extenſam. A huic
quidem corpus, illi verò animam tradentem! In ſepulchro Eccleſiæ os concluſum eſt.
Quantus ocellus pietatis hominum raptus eſt! Non mortuus es, ſancte Pater, ſed vt
Sol oc-

Digitized by Google

Sol occidiſti: non te, vt mortuum dolemus, ſed vt nobis abſconditum: non te vt mortuum quærimus, ſed vt in cœlos eleuatum. Sic ferè tertius liber.

IV. Laudantis partes agit quartus, nimirum quod oporteat parentes colere, laudem trahens, vnde & hæc deprompta. Ioannes horum paſtorum vnus, intellectus ſine malitia, mens oculata, Euangelicæ experientiæ liber, cera commutabilior, pelagus gratiarum, contra dolos hoſtium infractus, Eccleſiæ munimentum. Nullus illum hypocryſeos ſerpens latuit. Vnde tibi vis oſtendamus Ioannem celebrem? ab hoſpitalitate? Ecquis Ioanne magis hoſpitalis? à grauitate in honore? Ecquæ illum poteſtas proſtrauit? A ſtudio in Eccleſiam? Cuiusnam eſt illa concinna modulatio Pſalmorum in hanc vſque diem publicè inſtituta? Sed hæc quarto libro.

V. Sequens liber eaſdem nectit laudum corollas: clarius verò cogitationum ſuarum iubar exponit. Videntur illi omnes libri quinque, poſt reuerſionem ab exſilio compoſiti. Hæc quoque eius libri fragmenta ſunt.

Da nobis, ô Pater, mutuam lyram tuam, & tuum ad tuam laudem concede plectrum. Etſi enim manus naturæ ſolutæ lege ſunt, ſed lyra per omnem terram ſonat dono gratiæ. Da nobis illam immortalem linguam. Sola enim tua lingua par eſt ad enarrandas res tuas. Propterea Ioannes Ioannem anteceſſit, liberè loquens æmu-
829 laurem. Qui morte reprehendit, prædicantem poſt mortem, deſerti incola totius orbis ſapientem. Habes aliam cum Apoſtolis cognationem, primus apud Scythas, qui quod in curribus viuant, Hamaxobij dicti aras erexiſti, & barbarus vix ab equis diſſiliens, didicit genu flectere, & ad pauimentum incuruari, & qui captiuorum lachrymis non mouetur, didicit pro peccatis flere. Quin etiam iaculatorem Perſam vulnerans prædicatione, & ferrei didicerunt crucifixum adorare. Vicit tua lingua Chaldæorum & Magorum impoſturas, & Perſarum inculta natio templa germinauit, non amplius Babylon pietatem auerſata eſt. Hæc te ſimilem Apoſtolis fecerunt, adhuc apud nos ſemina linguæ vigent. Quando Ioannem aliquis nominat, magnus ſonus exauditur. Eccleſiaſtica lyra antiquum plectrum cognoſcit, & pro digitis ſufficiunt ſyllabæ nominis tui. Conſtantinopolis vidit Syrorum vela, & contempſit. Vidit lapillos Indicos, & irriſit, nec Tyri illam color purpureus delectauit. Luteam concupiuit linguam, quæ immortales doctrinæ liquores diſtillauit. Vidit te antiqua Epheſus, & Ioannem nouum appellauit, vidit, & Euangelici recordatus eſt tonitrus. Hinc, ô dilecti, fluxus orationis cum impetu currit. Sed ne aſperitatem fugiamus, pace tandem fluctui viam ſternente. Si quid enim de tuis nautis, pater, conquereris, ſi quid contra tuos connauigantes contriſtat, intellige hyemis tempeſtatem, procellam, & mare efferueſcens coëgiſſe illos vel inuitos Ionam mari immergere. Non eorum odium, ſed tua exercitatio: non eorum arma, ſed tua certamina ea quæ facta ſunt, non illi à fraterna ſententia expulſi ſunt, ſed oportuit & te ſtadium Martyrum currere. Arcana quædam prouidentia, * ſcammata tibi, & certaminis locum præparauit. Omnino dictum eſt de te contra hominum communem hoſtem: *Nunquid conſideraſti ſeruum meum Ioannem, &c.* Debuit claræ vitæ clara etiam mors addi. Oppugnauit Diabolus Iob, aduerſari amici nolebant. Ideò poſtea Deus opem tulit amicis Iob, & amicis amicum Iob reddidit. Hoc etiam nunc, vt video, factum in te, ô Pater, & dextras Patrum cùm inuicem copulatas animo cogito. Recepit Iob plura quàm prius habuit, recepiſti & tu cum auctario gloriam ab omnibus maiorem. Hanc extremam orationis partem inſcriptio in Apoſtolico templo habitam ſignificat. Prooemium verò indicat, auctorem
830 poſt alia hæc ſcripſiſſe. Sic enim ait: *Poſtquam & ego dicere ordine debui, cum ego cum cæteris aſſurgere ad dicendum cogor, cùm oporteat & me patria benè precari, & multi debitum inexorabile petentes: apud nos verò nihil ſimile paternæ virtutis: da nobis, ô Ioannes, mutuam lyram.*

Ioan. Baptiſtam imitatus eſt Ioannes Chryſoſtomus.

1. Pet. 5.

Marc. 3. 17.

** Scammatis vocem pro arena, meta, & palæſtra adhibet Tertullianus, & B. Hieronymus. Vide Paulum Leopardũ lib. 1. Miſcellan. cap. 22. & hic Græci exemplaris ſcholia.*

Iob. 1. 8.

IOANNIS CHRYSOSTOMI

In XL. Martyres Oratio. CCLXXIV.

LEGI Ioannem Chryſoſtomum in laudem XL martyrum. Celebrantur martyres non vt ipſi laudem accipiant, verùm vt nos per eorum laudem ad imitationem incendamur. Moleſtias paſſi ſunt pij & impij, ſed illi ad exercitationem iuſtitiæ, hi ad

IOAN.CHRY-ſoſtomus. peccati caſtigationem. Ideò Iuſtorum mala S.Scriptura *Tribulationes* vocat, malorum
Matth 13.16. contra *Caſtigationes*. *Veſtri beati oculi, quia vident*, id eſt, quia intelligunt. Si enim in
videndo felicitas, etiam Iudæi, qui Saluatorem viderunt, beati fuiſſent. Sed *videre* in
S.Scriptura eſt capi de intelligenti animi oculo, & profunditatem veritatis intelligere.
1. Reg. 9. Ideò Prophetas olim *videntes* vocarunt. Beata prædicat Saluator inſtrumenta virtutis,
etſi corporis ſint, oculos benè videntes, & aures cum diſcretione audientes. Oportet
Pſal.44.12. enim audientem intellexiſſe, & intelligentem audiſſe, vt ſcriptum eſt: *Audi filia, &
vide, & inclina aurem tuam.* pro his, obtempera, intellige. Quemadmodum hauſturus
aquam ad fiſtulam acclinatur, ſic auditus iuſti ad diuinæ legis fluenta ſe inclinat: *Incli-
Pſal.48.5. nabo enim in parabolam aurem meam.* Quare *inclinabo?* Cùm omnis vrna aquam ca-
piens, capit ſe inclinando, ideò & omnis auris ſuſcipiens fluxus verbi Dei, ad hoc ſe
Martyrum cruciatus. inclinare dicitur. Prædico beata martyrum latera, quæ pietatis robur inexpugnabile
oſtenderunt, pietatem non amiſiſſe. Etenim vt plurimum percuſſi ſunt totis coſtis,
Geneſ.2. quandoquidem per coſtam peccatum intrauit. Peccatum enim non eſt fœmina: ipſa
etenim etiam Dei creatura eſt, ſed quia per eam præuaricatio viam inuenit. Polluuntur
igitur martyres in coſtis, vnde peccatum irrepſit. Ideò Saluator in latere haſtam ſuſ-
Ioan.19.34. cepit, *& exiuit ſanguis & aqua*, quo mundus ablutus eſt, & antiquum vulnus depul-
ſum. Quemadmodum enim iuſtorum membra ſingillatim laudibus celebrantur, ſic
Pſal 35.12. & impiorum membra infamia notantur, & ſingillatim infelicia deprædicantur: *Non
veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris non moueat me.* *Pes* ſuperbiæ via eſt factus,
manus verò eſt actio, vt, neque factum peccati, neque ſemita accidat mihi, neque pro-
Leuit.8.23. fectus in deterius. Ideò Moſes aurem dextram Sacerdotis ſanguine arietis vngit, &
pollicem manus eius dextræ, ſimiliter & pedis. *Aurem* quidem quaſi ſuſcepturam
Verbum Domini. *Manum* quaſi opera oſtendat: pedem verò, quia progreſſionis & 831
perfectionis in virtute ſignum eſt. Duo fons Euangelij cooperatur, mundat, & po-
Matth.5.12. tum præbet: potum quidem ſitientibus præbet: mundat verò animas ſordidas: *Merces
veſtra copioſa eſt in cœlis*: in Euangelio ſemel dictum, vt hic & vox *copioſa*, & in antiquo
Teſtamento Abrahamo ſemel dicta eſt, poſtquam reges occidiſſet, captiuoſque libe-
raſſet, & cùm mercedem accipere laborum, victoriæque, quam de capientibus retule-
Geneſ.15.1. rat, noluiſſet. Tum enim ait illi Deus: *Noli timere, Abraham, quia merces tua magna
nimis*: ad verbum ſemel, & ſemel [merces tua] *copioſa* dictum eſt, ſed in ſignificatione
Pſal.18.12. ſæpius. Etenim dicit Dauid, *retributio multa*, pro merces copioſa, & alibi, cùm dicit
Deus, *copioſa merces*, intelligit quod dictum eſt, intelligit & ineffabile verbum, *copioſa*.
Aliud eſt enim dicere ruſtico *copioſam*, aliud vrbano, vtroque adhuc maius duci exer-
citus copioſum. Quod autem à Rege proficiſcitur, multis partibus adhuc maius eſt,
quàm quod ab aliis datur: quod verò à Deo datur, adhuc omnibus eſt longè copioſius,
nec explicari poteſt. Copioſa igitur merces martyrum, qui nullo iure ad necem rapi-
untur, quique ob Deum accuſantur, qui anguſtiantur, quique humanam gloriam, vt
Abraham, calcant. Nam ille regibus Gomorrhæ & Sodomorum omnem equitatum
dantibus, & illis honorantibus, vt ipſis ſeruaret captiuos pueros, atque vxores, reſpuit
eorum honorem, non cupiens ſui laboris mercedem ab hominibus accipere. Ideò di-
Gen.14.23. gnus fuit audire à Deo: *Merces tua copioſa*.

Ait σφαιρωτὴρ dici, quam vulgus ligulam ſeu corrigiam appellat: σφαιρωτῆρα autem
nominari, quod artifex corium rotundum elaboret, & ſic ſecet. Nonnulli dicunt no-
men ei inditum eſſe, quia pedis talum ſeruat.

Matth 16.28. *Iudicabunt hi duodecim tribus Iſraël*: iudicabit & Paulus, orbis præco, orbem, &
1.Cor.6 2. illi, qui eadem cum Paulo ſentiunt. Audi enim quid ille dicat: *An neſcitis, quia ſancti
de hoc mundo iudicabunt?* & ſi in vobis iudicabitur mundus, indigni eſtis, qui de mini-
mis iudicetis.

* Luc.18.7.&8. 2.Pet.2.26. Alia eſt * ἐκδίκησις, vltio gentilium: alia verò populorum ἔλεγξις. Ἐκδίκησις enim
in iis qui omnino non crediderunt: populus autem nolens in eorum agnitionem ve-
nire, de quibus arguuntur, ἐκδίκησιν non ſubibit. Exactio enim hoſtium eſt: redar-
gutio verò peccata reprehendentis Domini eſt.

Anima iuſti cùm hinc exceſſerit, Angelorum manibus portatur, qui illam in re- 832
giam vrbem referunt, quæ eſt cœleſtis Hieruſalem.

In de-

In decollationem S. Ioannis Baptiſtæ.

HÆc oratio S. Chryſoſtomi nomine inſcribitur, non tamen mihi eius videtur. Argumentis enim modoq́ue ſcribendi multum à reliquis eius orationibus diſtinguitur, niſi quod quædam ex iis huc reiiciantur. Eſt autem dictio ſatis vilis, & ab eius ſtylo aliena.

O rem nouam! Ioannes animam Herodis ligatam vinculo peccati, redarguendendo ſoluere voluit: ille verò ſoluentem ligauit. *Matth. 14. Marc. 6. Luc. 3. 20.*

Eiuſdem oratio inſcribitur in idem argumentum, & eſt omnino priori ſimilis.

MANDATVM fuit Iudæis, vxorem fratris ſine prole defuncti ducere, prohibitis nuptiis cum gentibus, quæ ſolitæ erant ad idola currere: tale igitur matrimonium concedebatur, vt tolerabilius quàm idololatria. Tripudiauit filia Herodiadis: dignus feſto honor, delectatio celebritate. *Iurauit illi quidquid petiiſſet:* & illud turpitudinem auget, iuramentum * indefinitum, & hoc propter ſaltationem. Regalem auctoritatem puellæ pedibus ſtultus ſubiecit: permiſit regiam dignitatem conculcari, ſub qua ſe iuramento conſtrinxit, qui cupiditate cæca captus erat: inuitus poſtea puellæ nutui obſecundauit, quin potius Euæ iterum vir eſca capitur. Audacia petitionis ſanè magna, petere Iuſti caput in diſco, & dolore gaudium commutare, menſam ſepulchrum facere. Decebatne, ô miſer, dare in mercedem tripudianti cædem nefariam, & mortem in ebrietatis delectationem adferre? Iuramentum te obſtringit? ſed cædes prohibet. Promiſſionem repoſcit, ſed æqualem tripudio. Non eſt cum vita mundus comparandus. Nouum eſt Herodis iudicium, menſa, ebrietas, & tripudium iudicarunt. O iuſtitiam iniqua audentem! Sanctè ſe iurare fingit, & occidere non erubeſcit. Vtinam rectè peieraſſet, & non iniquè ſanctè iuraſſet. O conuiuium iuſti admiſcens mortem! O conuiuium legis obſeruantiſſimi aſperſum ſanguine!

Deut. 25. 5.
Marc. 6. 24.
* ἄνευ ἀδιορί-στου.

Eiuſdem in idem.

833 VIDETVR hæc oratio cognata eſſe Chryſoſtomi orationibus, non tamen eſt, nec conuenientem cum illis ſenſum præfert: quemadmodum & illæ duæ ab ſe inuicem diuerſæ non ſunt, ſed proprio exordio incipit.

Ioannem prædicabo, & illius ſapientiam vobis omnibus notam faciam. Ioannem, qui diuiſit cum Patre prædicationem vnigeniti. Etenim ille: *Hic eſt Filius meus dilectus*, deſuper è cœlo teſtatus eſt, hic verò infra in terra: *Ecce agnus* DEI, *qui tollit peccata mundi:* & Pater per columbam dilectum ſuum oſtendit, ille digito oſtendit mundi redemptorem. Oportuit voce genita verbum Patris ſolui. Dum enim Zacharias non crederet, Elizabethæ ſterilitatem iri ſolutum, mutus factus eſt, ne incredulum os loqueretur, poſtquam ſoluta eſt ſterilitas, & vox prodiit: ſoluta eſt etiam Zachariæ lingua, & locutus eſt. O vocem æternam, & poſt mortem etiam orbem terrarum replentem.

Matth. 3. 17. Ioan. 1. 29.
Luc. 1. 20.

HESYCHIVS HIEROSOLYMITANVS Presbyter

CCLXXV.

In Iacobum, & Dauidem pſalmographum.

LEGI Heſychium presbyterum Hieroſolymorum, in Iacobum fratrem Domini, & in Dauidem Chriſti dictum patrem.

Niſi Saluator *humiliaſſet ſemetipſum, factus pro nobis obediens vſque ad mortem*, non domeſtici cognati dicerentur, non lutum Pater figuli diceretur. In Sion Bethleem vt præſens te ſaluto, in filia matrem video. In te tædifera ſtella vna eluxit, in hac multæ. Illa Magos duxit: hæc Parthos, & Medos, & Elamitas, & omnes gentes luminis fulgore illuſtrauit. Tu lac trahis ex vberibus virgineis, hæc Spiritum ex ſinu trahit paterno. Tu panem fermentaſti, ſed Sion cœnam oſtendit. Tu vitulum in præſepio nutriuiſti,

Philipp. 2.
Sion & Bethleem.
Bethleem domū panis ſignificat

Hesychius Hieroſolym. presbyter. *Hieroſolymorum primus Epiſcopus fuit.*

nutriuiſti, ſed Sion ad aram duxit. Tu IESVM faſciis inuoluiſti, hæc latus Thomæ
attrectare volenti nudauit. Tu virginem habes parientem, clauſis naturæ organis:
hæc thalamum clauſis oſtiis intus ſponſum & accipientem & habentem. Quomodo
prædicabo ſeruum Chriſti, & fratrem, nouæ Hieruſalem ſummum ducem, ſacerdotum
principem, Apoſtolorum caput, in capitibus verticem, in lampadibus ſuperſplenden-
tem, & inter aſtra maximè illuſtrem. Petrus prædicat, Iacobus decernit, & paucæ vo-
ces magnitudinem quæſtionis comprehenderunt. *Ego iudico non inquietari eos qui*
Act. 15. *ex gentibus conuertuntur ad Deum, &c.* Ego iudico eum, cuius iudicium abrogare non
licet, neque depravare decreta. In me enim omnium iudex viuorum & mortuo-
rum loquitur meo organo, ſed artifex ſupra eſt. Ego linguam præbeo, ſed vocis
opifex vocem ſuppeditat. Attende non calamo, ſed ſcribenti: auditui obedientia 834
ſuccedat.

MODESTI ARCHIEPISCOPI HIEroſolymitani

In vnguenta ferentes mulieres.

Septenarius numerus
SEPTIMVM numerum, & de virtute & de peccato in Scriptura acceptũ inuenimus.
Luc. 8. 2. Meritò igitur elegit Mariam Magdalenam Saluator, è qua ſeptem dæmonia eiecit,
vt principem peccati per illam ab hominibus expelleret. Hiſtoriæ tradunt Magda-
B. Maria Magdalena. lenam hanc virginem fuiſſe, & martyrium huius memoratur: vbi dicitur, propter ſum-
mam illius virginitatem, & puritatem, illam tanquam vitrum purum tortoribus viſam
eſſe. Poſt obdormitionem ſanctiſſimæ dominæ noſtræ Deiparæ profecta eſt Epheſum
ad dilectum diſcipulum: vbi curſum Apoſtolicum per martyrium vnguentifera Ma-
ria perfecit, nolens ad extremum vſque ſpiritum à beato Ioanne Euangeliſta, & vir-
** Primitiâ.* gine ſeparari. Quemadmodum, inquit, * princeps Apoſtolorum ab immobili fide
quam habuit in petram Chriſtum, Petrus appellatus eſt: ſic & illa princeps diſcipu-
larum ob puritatem & amorem, quo Chriſtum complexa eſt, ab ipſo nominata eſt,
cui idem fuit nomen, quod Dei matri. Quemadmodum Dominum diſcipulorum
Ioan. 4. 27. chorus ſecutus eſt, ſic Dominam & matrem Domini chorus diſcipularum. Mirati
enim aliquando diſcipuli erant, quod cum fœmina loqueretur: hinc pater Dominum
Luc. 8. 3. cum mulieribus conſortium non habuiſſe. Sed matre Domini Euangelicum curſum
vnà cum Filio & creatore complente, & ipſæ illam ſecutæ, communi Domino & di-
ſcipulis de facultatibus ſuis in rebus neceſſariis miniſtrabant.

Legi eiuſdem orationem quæ inſcribitur, Encomium in obdormitionem Dei-
paræ virginis. Longa quidem eſt oratio, ſed nihil neceſſarium, nec præcedenti quid
familiare cognatumque adferens.

EIVSDEM

In Occurſum.

ANNA cum viro ſeptem annos, ſabbathum colens, precibus & ieiuniis adhæ-
rens, octuaginta quatuor annos cùm exegiſſet, carnem è quatuor elementis com-
Luc. 2. 36. poſitam vincens, & mentem mundans ad S. Spiritus receptionem, & generalibus [vul-
gò cardinalibus dictis] ſe ipſam virtutibus exornans, octogeſimum annum poſtquam
exceſſit, in templo inuenit futuri temporis Saluatorem, vlnis geſtatum. Meritò lex
vt cauſam peccantis voluptatis, filias Euæ iuſſit afferre pro purificatione par turturum,
Leuit. 12. 8. vel duos pullos columbarum ad ſacrificandum. Lege ſcilicet ſignificante, eum qui 835
ad DEVM accedat, debere & animum & corpus ab omni peccato liberum habere.
CHRISTVS legem implet, non debitor eſt legis, *in ruinam & reſurrectionem mul-*
Matth. 5. 17. *torum poſitus eſt.* In ruinam peccati, in reſurrectionem iuſtitiæ, & in ſignum, cui Iu-
Luc. 2. 34. dæi, qui Chriſtum occiderunt, contradixerunt: *Si tu es Filius Dei, deſcende de cruce,*
& credemus tibi. Et: *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius, vt reuelentur ex multis*
Matth. 27. 40. *cordibus cogitationes.* Quia mater es, quæ verè patiebatur dolorem matris pro Filio, &
Luc. 2. 35. Deo, pro nobis carne paſſo.

NILI

NILI

Oratio prima in Paſcha.

CCLXXVI.

LEGI primam orationem S. Nili in Paſcha, cuius hoc initium:
Reſurrectionis verbis reſurrectionis diem honorabimus. *Aulmæ eſt quæ- * ψυχῆς *lege.*
dam, altera hominum reſurrectio, ad virtutem excitans, & ſi illam ab hominibus ſuſtu-
leris, mortuum ad actiones virtutū corpus reddideris. Igitur quaſi pro communi ca-
lamitate ad bellum pro reſurrectione accingamur, omnem creaturam nobis armatam
adiungentes. Pugnat enim nobiſcum cœlum contra incredulos. Quem enim è reſur-
rectione Dominum ſuſcepit, videt reſurrectionis gloria priuari. Terra quoq; ad bel-
lum nobiſcum parata. Vidit enim reſurrectionem blaſphemari, per quam ſæpius ipſi
mortui ſunt prærepti. Ideò & Paulus creaturæ amorem tribuit reſurrectionis: *Nam* *Rom.8.19.*
exſpectatio, inquit, *creaturæ, reuelationem filiorum Dei exſpectat.* Quemadmodum
enim ciuitas regij aduentus recipiens præcurſores, ad eius præſentiam tota ſe præparat:
ſic reſurrectione tanquam regina aliqua, creaturæ prænuntiata, tota ad illius præſen-
tiam ſe comparauit. Et ne mireris creaturas ipſam reſurrectionem deſiderare. Eſt enim
hominibus inſtar nutricis, quæ feſtinat promiſſum regnum videre, & futurorum tar-
ditas non diſſoluit ſpem nutricis. Habet enim in ſe ſemper ſemina reſurrectionis,
quorum grana oſtendit viuentes, mortuorum reſurrectionis in paruis ſpem nobis con-
firmantia. Sepeliuntur in illa, vt videmus ſeminum grana, cùm ſulci ſint ſatis pro ſe-
pulchris. Ipſa verò, ſeminibus acceptis, imitatur monumenta, & putrefacit granum,
vt ipſum ſepulchrum corpus, & accipiens viuum, mortuum reddit, & medium grani
planè putrefaciens corculum, etiam ipſis formicis inutile ad comedendum facit. Cor-
836 ruptionem autem tanquam conceptionem quandam poſſidens, mortuam ſeminum
fœturam putrefactione geſtat, & fit mater vitæ, granis corruptio, & mors partus pater
deſignatur. Noua illa doloris terræ parturientis lex eſt, niſi fiat mortuus fœtus, non
fingitur: ſi vixerit, non formatur. Hinc igitur & formicæ diſſecta grana in terram de-
fodiunt, ſectione germen è corruptione impedientes. Oportuit enim & formicarum
naturam teſtificari, terram poſt corruptionem producere ſemina: & vide pariendi tali
modo miram naturam. Accipiens ſolum granum, corrumpit, corruptum verò mul-
tipliciter pullulare facit, granum in varias partes formans. Calamum ſpicis dat pro oſ-
ſibus, & tenuem pro pelle exterius adaptat tuniculam, radicem inferius vinculis qui-
buſdam tanquā neruis, & venis cingit, pro vnguibus granis addit ariſtas ſpicarum, quæ
contra volucres certent. Quomodo hęc omnia ex vno grano corrupto oriuntur? Hoc
verò eſt multò mirabilius reſurrectione. Nam tunc quidem mortuos, quos natura ac-
cepit, reddit: nunc verò multa pro vno mortuo ad regenerationē grana profert. O de-
mentiam gentium incurabilem! Vident terram tradentem agricolæ, quæ non acce- *Seminum cum*
pit: Creatori verò reddituram, quos illi prius mortuos credidit, ſperare nolunt. Ideò *reſurrectione*
& Paulus ſeminum exemplo vtitur. Quanquam clarius habeat exemplum de infanti- *ſimilitudo.* *1.Corin.15.36.*
bus è vulua matris prodeuntibus. Formatur enim tāquam in ſepulchro, in vtero non- *Fœtus in vtero*
dum exſiſtens infans, naturæ faſciis inuolutus, & ſimilis eſt mortuo, faſciis ſepulchra- *generatus.*
libus circumſtricto. Nam mortuorum quidem vultus arctius concluſus eſt, os in vtero
mutum, manus & pedes in ventre tanquam in tumulo extenduntur. Matrix egregium
fœtibus ſepulchrum eſt, & ſepulchrū quidem fœtoribus non carens. Tali fœtus for-
matus in ſepulchro, formantis nutum vocatus ſequitur. Quid igitur tali B. Paulus ex-
emplo vti cùm potuiſſet, tacet formationem ad vitam in ſepulchro vuluæ? ſeminum
verò ſimilitudine reſurrectionem cōfirmat. Sciuit viuum in vtero ſemen formare fœ-
tum, quæſiuit verò mortuorum quorundam reuiuiſcentium aſpectabilem ſimilitu-
dinem, & ideò ad ſemina reſpexit. Grana enim poſt mortem & corruptionem ex pu-
trefactione reuiuiſcunt, & apertè mortuorum reſurrectionem declarant.
Iniuriam facis animæ prætextu patrocinij, & in pugna aduerſus corpus contra *Animi & cor-*
ipſam animam armaris. Factorum enim remunerationes cum anima non communi- *poris cōparatio.* *legenda eſt au-*
837 cans, & carni debitam pœnam animæ, tanquam ſola peccaſſet, irrogas. Si enim anima *rea Gregorii Pa-*
ſola remunerationem bonorū operum, laborumq; habeat, patet etiam eorum quibus *lama Epiſc. Theſ-*
homo peccauit, pœnam ſolam eſſe daturam. Sed vide ne corpus & animam aduerſus *ſalon. tom 9. Bib-* *lioth. SS. Patrū.*

NILVS. ſeſe inuicem in iudicium voces. Meritò enim corpus cũ anima expoſtulârit, ſi honores rectè factorum ſibi adimeret: animáq; viciſſim cum corpore, ſi debitas illi pœnas ſe ſolum videret ſuſtinere oportere. Quin potius vtrumq; contra iudicẽ incitas: corpus quidem, quia retributione, quã meretur, priuatur: animam verò, quod eorũ quorum non eſt conſcia, pœnæ ab ea exigantur. Copulaſti me, ô Domine, corpori incorporeã, & ſoli mihi resterrenas non cõmiſiſti, & à me ſola pœnã exigis, & do pœnas eorũ, quibus corpus peccauit, ebrietatis, fornicationis, gulæ. Vbi enim ſunt hæc animæ propria, vt inuidia forte, vel hæreſis? Quemadmodũ enim hæc non ſunt corporis, ſic neq; illa animæ, etſi alterum ſine altero ad vtraque ineptum. Corpus verò cum alia pro ſe dicat iuſta, tum, ego pro te mortem oppetij, non anima. Non enim meum eſt laborare ob leges tuas ieiuniis, & vigiliis. Per membra mea virginitas. Quomodo igitur non iniquum, cùm mea ſint certamina, animam ſine me coronam accipere. Quæ eſt ſententia eorum iudicij? *Communis merces, & communis pœna, quia etiam vtriſque communia opera fuerunt.* Quanquam in aliquibus contentione vnum ſuperat alterum; & ſibi inuicem coniuncta fuiſſe ab initio ad communes labores obeundos, confitendum, & ſciendum, & fore, vt communes coronas, parta victoria accipiant, & in quibus peccarunt, communes pœnas luant.

Eiuſdem altera oratio in Paſcha.

Reſurrectio. RESVRRECTIO eſt caput prouidentiæ Domini: capitis verò anima memor, & gratias agens benefactori, inimici laqueis capi non poteſt. Aſcende ad antiquorum hiſtorias, & videbis reſurrectionis adumbrationem. Brutorum enim natura animata *Geneſ. 2. 7.* creata eſt, anima cum corpore ſimul condita. Adam autem ſine anima é luto fictili formatus eſt, deinde anima inſpiratione formata eſt, quin, vt verius loquar, ſuperinducta eſt. Et mortuorum reſurrectionis creator primordium ſtatim fecit. Non enim è ſolida protoplaſtum fecit materia, ſed terræ puluerem in formam adduxit, tollens ab initio hominum infidelitatem, quia etſi puluis ſit mortuus & immobilis, facile anima reſurgere facit, & nullum ferens veſtigium viuificationis, nec accipiens, participem reddit vitalis coniunctionis. Non enim corruptibile corpus fecit, ſed tempore quodam ſolutioni tradit, vitioſitatem vaſis ex peccato purgans ac ſanans, & putrefactũ peccati mor- 838
** χωνευτηρίῳ.* talitate inueniens, mortis * fornace diſſoluit, & vbi ſoluit, vas putrefactum de nouo format, ne admireris, quaſi altiorem captu mortuorum reformationem. Tanta enim *† πλάστου.* ars eſt † fictoris in fingendo, vt etiam aquæ naturam in ſimulacra in ventre formet, hoc mihi magis mirãdum videtur, quàm ipſa reſurrectio. Ibi enim è puluere mortuus formatur, & figulus vas è terra format, noſtris artibus ſimilia repræſentans: hic verò nuda quædam gutta factorum eſt lutum, & è gutta fit animal ratione præditum. O artem ex aqua ſimulacra formans. Et nõ hoc ſolùm mirum eſt, aquam ſculpi in animarum ſimulacrum, ſed intus formari fluctuans ſemen. Sanguis enim vndique bulliens, ſemen huc atque illuc nutans & ægrè ſtabile facit, & illis decumanis agitatum fluctibus, animata tamen ſtatua perficitur. O pictorem in fluctuanti linteo ſecurè pingentem. Sanguis enim tanquam linteum ſubiacet formato fœtui. Hoc Salomon etiam cum ſtupore ad- *Sap. 7. 2.* mirans. *In ventre*, inquit, *matris figuratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine.* Fœmina enim tanquam pictoris officina propoſita eſt, colorum verò materiam vir addit. Eſt verò quis pictor in vtero, ex vno colore è multis compoſitam pingens imaginem. Sed quomodo è fœculento ſemine oculis addidit elegantem pupillam, quo modo è ſubſtantia fluxa oſſa condidit? quomodo ex ſoluto ſemine neruos compegit? quomodo ſanguinis canales venas deſculpſit? quomodo cerebri in capite cuſtodiam oſſibus aptauit? quomodo fœtus in obſcura depictus officina, aptum membrorum ſitum accepit? Sed tanquam radio vterum illuſtrante, cuique parti pro- *Pſal. 103. 2.* prium membrorum locum pictor diſtribuit: *Amictus enim lumine ſicut veſtimento*, eſt *Pſal. 139. 14.* occultus fœtuum pictor. Quem Dauid celebrat dicendo: *Non abſcondiſti os meum à te, quod feciſti in occulto.* Hanc è gutta cogitans fictilem artẽ, reſpectu figmenti è terra non ambigo. Quoties enim video artificem ex aqua condentem ſtatuam, melius illum ſtatuas è terra credo facere. Quemadmodũ enim ſi quis in aqua pingit literas, & lineas ducit, idem melius in cera eas efformabit, ſic fluxo ſemine pingens & ſculpens membra,

facilius

839 facilius in terram membrorum figuras pinget, & formabit. & qui ante vllum virtutis
meritum ſic corporis in vtero curam geſſit, poſt opus virtutis quomodo terram diſſo- *Corporis vtilitas.*
lutam ſine honore relinquet? Interime corpus, & creaturam occideris: non erit nauis
ſine nauibus, neque nauigabile erit mare, corpore mortuo. Mille animalium genera
fruſtra erunt, neq; nutrimentum ex illis eſſet, neq; aliud alimenti miniſterium. Artes
verò vbi erunt, corpore non exſiſtente? Horæ verò & temporum ordinatæ mutatio-
nes, & ineffabilis cœleſtis motus ſapientia, quam vtilitatem præberent, ſi corpora non
eſſent? Et quot alia quis conſiderarit? Vnde igitur inueniam corpus futuris donis
indignum, cui tantùm ab omnibus conceſſum honorem video! Verum exiſtimatis
Deum corpus quod piſces comederunt inuenire non poſſe? & quomodo qui infinitas
cogitationes animi agitatas, immixtas & inconfuſas, habet cognitas, naturam corpo-
rum mixtam non poterit diſcernere? Facitis nimirum diuinitatem inferiorem noſtris
artibus. Nos enim è terræ arena vitrum, aurum (exempli gratia) æs, argentum, igni
dantes, ſcrupulos ſeparamus, & detérimus, tametſi nihil horum in lapidis natura ap-
paruerit, & vinum aquæ immixtum iterum in propriam naturam diſcernentes, vtrum-
que reſtituimus. Sed Dei poteſtas & ſapientia infinitis modis humanam artem & in-
tellectum excedens, & vniuerſorum naturam in ſe comprehendens & continens, &
variam corporis compoſitionem, & miſtionem in naturæ promptuario puram con-
ſeruat. Non enim extra naturam in creatura, corporis natura eſt, etſi per mille mortes
fluat ſoluta. Ideò in propriam facile formam reuertitur, & de honore participat, cu-
ius illam participem fieri oportuit, cùm etiam vna certauerit.

Eiuſdem Homilia prima de Chriſti aſcenſione.

IN cœlum & terram creaturæ natura diuiſa eſt: non permittit me diuiſionem videre
gratia, quæ hodie creaturam connectit. Quiſnam deinceps dixerit, cœlum & terram
diuiſa eſſe, cum ſupra & infra natura mea regnet? Sed infra quidem corruptione ad-
huc premimur. Quando verò in cœlum oculos conuertimus, corruptionem natu- ** ἀποτίθεται, al. ὑποτίθεται.*
ra* deponit. Videt enim ſuprà eorum qui infra mortui reſurrectionis radicem (Chri-
ſtum) ô lucrum è damno proueniens! Deorſum miſſi tollimur in altum, expulſi in cœ-
lum reducimur. Intra paradiſum vulnerati, extra illum remedium inuenimus. Vbi tibi
pirata, maleficium eſt? Crux quam gubernatori fixiſti, vertitur naturæ naufragæ in cla-
uum nauis, & ad cœleſtem nos portum fluctuantes ducit, ac ſiſtit. Quemadmodum A- *Crux Chriſti*
840 poſtolorum oculi è terra ad cœlum ſublati erant, carne paulatim ſurſum tranſlata, ſic & *naufragis ta-*
cœleſtes ſpiritus incorporei de cœlo in cœlos aſpiciebant ore hiante, corporis natura *bula.*
ſupra ipſos aſcendente, donec in ſinum Patris ſuſcepta eſt. O ſecura hominum ſpes,
in cœli regem eiuſdem naturæ poſſidens, qui iterum eâdem cum carne omnibus ap-
parebit.

Eiuſdem Homilia ſecunda de eodem feſto.

O religionem omnibus regibus magis regiam! Quæ enim armis reges acquiſiue- *Religionis ac*
runt, illa ſine armis oſtendit ſe euertere. Quæ mactantes vexabant, hæc mactata *fidei præſtantia.*
applauſu excepit, & cædibus contra mactantes trophæa ſtatuit. Eccleſiæ palmites ſuc-
ciſi erant, & fructus fidei magis progreſſus eſt, & florem immarceſſibilem proferebat.
E radice enim palmites enati ſunt, quæ verè dixit: *Ego vici mundum, ego ſum vitis, vos* *Ioan. 16. 33.*
verò palmites. Stephanus tanquam ramus ab Eccleſia exciſus eſt, & alius palmes Mar- *Ibid 15. 5.*
tyrum pullulauit. Iacobus & Petrus amputati ſunt: alius rurſum martyr enaſcitur: quo *Martyrum ſan-*
exciſo, alium rurſus vberem palmitem radix protulit. Vindemia deceptus eſt Paulus, *guis Chriſtia-*
& alius racemus martyrio matureſcens Thomas apparuit, & vndique radix vindemiata *norum ſemen*
fructum tulit vberiorem, & germen durabilius, quàm qui vindemiarunt. Etenim qui *eſt. Tertull. in*
exſcindebant paulatim areſcentes extincti ſunt. Eccleſia verò fructibus omni tempore *Apologet. ex-*
onuſta, fines terræ ſuis plantis comprehendit. *tremo.*

Eiuſdem Homilia tertia in idem feſtum.

PROOEMIVM.

DIVINÆ bonitatis imber incipiens hominibus effundi, hodie ſupra modum au-
ctus eſt, & magna olim [exhibita] beneficia maioribus hodie obſcurauit. Nam erat

quidem ante hoc beneficium illuſtria, & ſummi amoris ſigna: Adam è virgineo ſanguine nouus factus, corporũ morbi fugati, & ex animabus dæmonia eiecta. Latrones principem latronum vincunt, & de eo triumphant: Reſurrectio morti ſuccedit. Sed hactenus hæc plena ſunt honoris & ſplendoris, ſed donum quod nunc celebramus, non admittit comparationem. Et amor creatoris erga nos vincit ſeipſum, & vnà cum victoria ornatur: & quæ illam vicit, nihilominus quàm ſi horũ ſingula victoriæ coronam reportarent. Terrigena natura terram relinquens, quin potius ferens, in cœlum transfertur. Et hoc quod dictũ eſt: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinẽ noſtram*, 841
Geneſ. 1. 26. magis reformationis, quàm formationis eſſe videtur. Exemplar immortalitatis eſt forma hodie aſſumpta, adumbratio huius & typus eſt initium creationis noſtræ ad imaginem Dei. Loqui debet aſinus, ne quis ſit incredulus, ante locutus eſt ſerpens, Virgo parit. Ne tibi nouum videatur, parit quæ antea ſterilis fuit, pariendus erat Adamus morte ſuperior, ne quærendo vt credas defatigeris. Primus Adam accipit ſententiam de immortalitate. & Enoch habes, & Eliam, qui immortalitatis myſterium adumbrant. Creator enim hos adhuc tenet in corpore, naturam exſulantem conſolans, qui etiam poſt exilium iterũ immortalitati ſit illam reſtituturus. Lapſi parentis quæ irrepſit mortalitas, non peccantis filij in ſolutionem indiget ſupplicio, quem exſpectare natura per Enoch, & Eliam antea conſueuit. Te volente nõ moritur mortalis, vt Enoch, & Elias me docent, & per illos reſurrectionem ſperamus, quia nondum mortui ſunt. Mortui verò, quam quæſo præbeant exſpectationẽ reſurrectionis ij qui nondum mortui ſunt? Sed ſi quis à mortuis excitatus in cœlo regnat, ille omnibus hominibus certum immortalitatis beneficium dat. Ideò naturæ format Deus immortalitatis è natura faciem, & oſtendit ſupra naturã è natura naturæ ducem. Qui mortem guſtauit, in cœlo à mortuis collocatur, vt è terris natura ad eum qui in cœlis eſt reſpiciens, nihil de immortalitate addubitet, videns regem in æternum in cœlis è ſe natum regnare. Quis potentias Domini enarrabit? Regnat cum diuinitate natura, quæ prius in paradiſo nec diuinam vocem audire ſuſtinuit, ſed præ timore fugit, & ſeſe occultauit. O Dei erga me bonitatem! Non meminit tranſgreſſionis, non recordatur pacti, quod cum ſerpente malum pepigimus, ingratitudinem hominum non reputat, lapſum naturæ non erubeſcit, ſed in barathro mortis iacentem, in ipſis impietatis adytis complectitur inenarrabilibus amoris diuitiis, & illam ex inferorum penetralibus retrahens, vna cum diuinitate ſua creator creaturam eleuans, paterno ſinui impoſuit. Ideò Paulus clamat: *Conreſuſcitauit, & conſedere nos fecit in cœleſtibus.*

Margin references: *Num. 22. 28.* *Geneſ. 3. 1.* *Luc. 1. 36.* *Geneſ. 5. 24.* *4. Reg. 2. 11.* *Epheſ. 2. 6.*

EXCERPTA EX HOMILIA I. IOANnis Chryſoſtomi

CCLXXVII

De Spiritu ſancto.

LEGI primam Homiliam Chryſoſtomi de Spiritu ſancto, cuius hoc initium: Heri nobis, ô amatores Chriſti, pſeudochriſti à ſemetipſis loquebantur, non ex lege, non ex Prophetis, ſed à proprio ſuo animo ac impetu: Saluator autem non receſſit à
Matth. 15. 7. lege, nõ reliquit Prophetas, ſed dixit nunc quidem: *Benè prophetauit Iſaias:* nunc verò:
Ioan. 8. 17. *Non eſt in lege veſtra ſcriptum?* & talia infinita. Cùm igitur qui venerũt ante Chriſtum, & illius nomen falsò ſibi impoſuerunt, non è ſacra Scriptura, ſed ex propria væcordia 842
Ioan. 14. 10. errorem proferrent, dicit Chriſtus: *Ego à me ipſo non loquor*, vt illi. Nam à ſeipſo loqui, eſt extra ſacras litteras loqui, quia verò à ſeipſo loqui, pſeudochriſtorum &
Ezech. 13. 6. pſeudoprophetarum eſt, dicit Deus per Prophetam Ezechielem: *Non miſi illos, à ſeipſis locuti ſunt, & de corde ſuo dicunt.* Quia igitur pſeudoprophetæ à ſeipſis loquuti ſunt, illam ſuſpicionem amoliri volens: (blaſphemabat enim ingrata Iudæorum natio, & mundum in errorem trahebat) ideò dixit: Ego à me ipſo non loquor, ſed à
Ioan. 15. 15. lege ac Prophetis: *Omnia quæcunque audiui à Patre meo*, in lege, in Prophetis, (in per-
Ioan. 8. 44. ſona carnis hæc dicit, & ad impiam ſuſpicionem tollendam) *vos verò quæcunque audiſtis à Patre veſtro diabolo:* filij enim paternam hæreditatem ſuſcipiunt, & ideò eorum hæredes fiunt, vt idem hic eſſe videatur, & eodem recidere τὸ ex ſeipſo loqui, & loqui ex patre ſuo diabolo. Quemadmodum Chriſtus veniens legem & Prophetas impleuit, ſic & Spiritus ſanctus Euangelium impleuit. Chriſtus veniens confirmauit ea quæ ſunt

quæ ſunt à Patre in lege & Prophetis dicta. Ideò & Paulus dixit: * *Finis legis Chriſtus.* * al. τέλος, plenitudo, πλήρωμα.
Spiritus ſanctus veniens, Euangelium impleuit. Quæcunque ſunt in Chriſti doctrina,
Spiritus implet; quæcunque in lege, Chriſtus. Non quòd Pater ſit imperfectus, ſed
quod ſit interpres, & perfector eorum quæ ſunt Patris. Sic Spiritus ſanctus explicat Rom. 10. 4.
& illuſtrat opera Filij. Etenim ait: *Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò: cùm autem venerit Spiritus ſanctus, docebit vos omnem veritatem &c.* à ſe ipſo Ioan 16. 12.
non loquitur, non enim contradicit Filio, ſed opera Filij implet, vt Filius Patris. In
hac homilia in fine inuenies Chryſoſtomum dicere, miſſionem neque Filium neque
Spiritum minorem facere Patre. Quòd & ipſe Pater mittatur à Spiritu, & à Filio, dicit
his verbis: Si tibi oſtendero factorem cœli & terræ miſſum eſſe à Spiritu & Filio, quid
facies? vel nega Chriſtum, & dele Scripturas, vel ſeruus Scripturæ, ſubmitte te
Scripturis. Et vbi dicitur, inquit, hoc? Audi Deum per Prophetam dicentem Iſaiam:
Audi me Iſraël quem ego voco, & cùm integrum locum vſque protuliſſet: *Et nunc* Iſaia 48. 12.
Deus miſit me & Spiritus eius. confirmat Patrem hæc dicere, ex prædictis confirmans Ibid. 16.
hanc orationem, & ſtatuens: Clarum eſt Patrem nunc loqui, & mitti ſe à Spiritu
& Filio.

Eiuſdem ex oratione, Chriſtum eſſe orientem, & in illud: Deſcendit & aſcendit: *& quòd Spiritus ſanctus ſit omnipotens.*

Luc. 1. 78.
Epheſ. 4. 9.

843

DEVS Verbum, ait Ioannes, brachium de diſpenſatione Saluatoris, & eiuſdem
deitate interpretans. Multa, inquit, ſigna faciente in populo IESV, non crediderunt in eum Iudæi, vt impleretur quod dixit Eſaias: *Domine quis credidit auditui noſtro,* Iſaia 53. 1.
& brachium Dei cui reuelatum eſt. Ipſe igitur etiã iuſtitia: appropinquat enim iuſtitia
mea accedere, ipſe Saluator, ipſe brachium: ideò & Paulus omnia comprehendens, ad
vnum refert, dicens: *Qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, & iuſtitia, & ſanctificatio, &* 1. Cor. 1. 30.
*redemptio, ille nobis pretulit exortũ iuſtitiæ. Ecce enim, inquit, proferam exortum iuſtitia
domus David.* Ipſe & rex iuſtus. Vnus igitur exortus [ſiue oriens] multi eius fuerunt radij, humanitatis, curationis, pacis, iuſtitiæ, radij infinitorum aliorum. Ideò & Dauid Pſal. 71. 7.
præuidens cecinit: *Orietur in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis, donec auferatur*
Luna. Hic igitur oriens ex alto ortus eſt, & è terra; ex alto quidem, ſecundùm deitatem: ex terra verò, ſecundùm diſpenſationem. Luc. 1.

Eiuſdem in Domini incarnationem Ieſu Chriſti, & quod ſingulis regionibus Angelus præſit.

SERVIVIT creatura homini, Sol & Luna, ſtella, mare, terra, & quæcunque in eis Pauli locus Roman. 8. exponitur.
ſunt: non verò vt digno (etenim præuaricator & reus fuit) ſed Deo iubente ei ſeruire: ne per omnia imago iniuria afficeretur: licet homo præuaricatus fuerit. Omni
igitur creatura rebellante, Deus creaturæ mandat non repugnare, ſed præbere quidem Solem radios ſuos, mare piſces & negotiationem, & ſingulas creaturas, vtilitatem
ſuam & commodum hominibus. Hunc ſenſum Apoſtolus explicans dicit: *Nam expectatio creaturæ reuelationem filiorũ Dei exſpectat. Vanitati enim creatura ſubiecta eſt,* Rom. 8. 20.
*non volens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe, & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute
corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.* Hæc eò pertinent, ſcinit Deus hominem
lapſurum, & creaturam peccatoris imperium detrectaturam, idcircò refrænauit eam,
& etiam nolentem iuſſitque parere, vt antea, dum legi parendo, regale ac ſummum imperium ſeruabat. Pudebat enim creaturam obnoxio peccatis domino ſe ſubiici, &
844 ſeruire ei, quem ſeruum peccati eſſe videret, ſed creator iuſſit tranſgreſſorem non abnegare, ſed oſtendere communis Domini immenſam gratiam, & firmum beneficium.
Promittens etiam creaturæ, renouato & liberato corrupto & captiuo homine, etiam
ipſam renouatum iri, quaſi diceret: Cecidit imago, & per lapſum interiit, & per inobedientiã corrupta eſt. Patere ſeruire corruptione corrupto, vt quando ipſum renouaro,
meam imaginem, corruptum hominem, cum illo & te creaturam renouem, & eadem
qua ille afflictam miſeria, cum gloria reſuſcitem. Quid eſt hoc, hominis dominium fugere creaturam. Dicit enim: *Vanitati ſubiecta eſt creatura, non volens:* cui vanitati? Rom. 8. 20.

Pſal.38.8. A quo enim tempore homo à Deo deflexit, vanitas vocatur. Audi canentem Daui-
dem: *Veruntamen vniuerſa vanitas, omnis homo viuens.* Omnis homo vanus eſt Deum
reliquens, & vanitatem ſequens.

Angeli cuſtodes vniuerſi. Conſtituit Deus Angelos ſecundùm climata orbis vniuerſi cuſtodes, vt quod &
a. Vt LXX. habent. Deuter. 32. 8. Moſes dicit, *a* ſinguli ſingulas gentes ſeruent. Cõſtituit verò, vt inanimatas creaturas
Vulg. ſic: Conſtituit terminos populorũ, iuxta numerum filiorum Iſrael. frænent, Solem, & Lunam, & mare, & terram, & quæcunq; in iis ſunt, adſeruiendum
hominum vſui. Rurſum Angeli angebantur ſeruientes indignis, & pœnæ obnoxiis ho-
minibus: præſertim videndo illos maximũ honorem idolis, vni Deo debitum, exhibere.
Protulit terra vinum, & aræ libationes accipiebant, alios fructus idolis conſecrabant.
Ideò Angeli ſunt indignati, videntes ea quæ nõ ſunt, coli loco eius qui eſt. Hinc & alia
quæſtio, quæ ad Prophetam relata eſt: *Venit ad illum,* inquit, *Angelus Gabriel, & dicit ei:*
Dan.10.14. *Daniel ſerue Dei, ex die primo quo poſuiſti cor tuum ad intelligendũ, vt te affligeres in con-
ſpectu Dei tui, exaudita ſunt verba tua, & miſſus ſum vt hæc tibi nuntiarem. Princeps
autem regni Perſarum reſtitit mihi, niſi Michaël princeps gentis veſtræ veniſſet in adiu-
torium meum.* Dubitauerit enim aliquis, ſi Perſiæ Angelus præſidens à Deo ordina-
tus ſit. Si verò & Gabriel à Deo miſſus eſt, vt populum Iſraël è captiuitate educeret,
quomodo ei Perſarum princeps reſtiterit? Ea quæſtio ſic ſolui poteſt. Mundus idolola-
triaplenus fuit, Angeli gentibus præfecti indignabantur & affligebantur. Daniel verò
captiuus cum ſuis cõtribulibus Babylonem ductus, Dei cognitionem prædicauit: ſimi-
liter & tres pueri, quibus ignis tanquam ſuauis aura refrigerationi fuit. Ideò & multos
ab idololatria ad pietatem traduxerunt. Angelus igitur Perſarum lætatus eſt, videns in 845
ſua regione pro idolis Deum coli. Nabuchodonoſorẽ non iam ad idolis immolandum
cogere, neque vltimis ſuppliciis non parentes ſubiicere vidit: ſed clarè Deum prædi-
Dan.3.27. cantem & dicentem: *Sidrach, Miſach, & Abdenago, ſerui ſunt* Dei *altiſſimi*, taliaq;
multa. Cùm igitur beatus Daniel peteret à Deo, impletis ſeptuaginta annis captiui-
tati præſcriptis, vt è captiuitate Iſraël educeretur: miſſus eſt Gabriel, qui Danieli libe-
rationem ſignificaret, reſtitit Gabrieli dolens Angelus Perſarum, quia iterum terra
cui præerat, doctoribus pietatis hinc ablatis, ad priſtinã impietatem & errorem reuer-
ſura eſſet. Reſtitit igitur non pugnando, ſed iuſta dicendo. Quæ reditus, inquit, feſti-
natio? propriam habitans patriam Iſraël, rebus ſecundis, ſæpius ad idololatriam cõuer-
ſus eſt: Nunc verò piè viuit, regionem alienam inhabitans, & nõ modò piè viuit, ſed
etiam pro pietate pugnat, multoſque errantes ad verum Deum conuertit. Quando
igitur & gratiam ſuſcipientibus nihil ſecundùm animam eſt vtilius futurum, & qui
pietatem per illos colere incœperant, in ſummum malum, qualis impietas eſt, iterum
ſunt lapſuri, quantò melius erit Iſraël è captiuitate non reducere, & ad pietatem re-
uerſos, in ipſa pietate conſeruare? Miſſus, inquis, ſum ad reſtituendum populum in pa-
triam: in quam patriam? quam inhabitantes fœdauerunt, dœmonibus ſacrificantes,
Ierem.2.28. & 11.13. & idolis. Non hæc accuſat Ieremias: *Secundùm numerum ciuitatum tuarum erant Dii
tui Iuda, & *ſecundùm numerum viarum tuarum Ieruſalem poſuiſti aras confuſionis
ad libandum Baal.* Infinitis tunc à Deo afficiebantur bonis, & à malitia impietate-
** Græcè hic eſt: in biuio Ieruſalem ſacrificabat Baal.* que non receſſerunt. Multa nunc ſuſtinent mala, & à Deo non recedunt. Quod igi-
tur reditus erit emolumentum? Erat igitur Angeli contentio, non mali aduerſus bo-
num: (non enim dixit Scriptura, pugnauit, ſed reſtitit. Etenim ſæpe reſiſtit iuſtus
bono, vt ſæpe legi clementia, & viciſſim clementiæ lex. Lex peccantem caſti-
gat, clementia verò regis erga peccantem commiſeratione ſæpenumero mouetur,
& à pœnis liberat. Hic igitur pugna non aduerſarij contra aduerſarium, ſed cog-
nati contra cognatum, neque enim iuſtitia extra bonitatem, neque bonitas abſque iu-
ſtitia inuenitur. Creatura, inquit, vt dictum eſt, moleſtè ferente & indignante, quod
inuita tranſgreſſori præbuit vſum, & ſeruiuit, & Angelis dolentibus ob hominum in-
Geneſ.6.12. gratitudinem, & toto mundo malis afflicto propter inobedientiam (*Viderat enim,*
inquit, *Deus terram eſſe corruptam, omnis quippe caro corruperat viam ſuam*, non erat
creatura talis, qualem initio eam Deus crearat. Non erat ſtellis cœlum, vt antea 846
ſplendens ſine vlla macula. Non dabat terra vt prius, fructus puros, nec mare, nec
aliqua alia creatura. Præuaricator enim in eam ingreſſus, contaminauit ac fœ-
dauit omnia, blaſphemiis Deo inuiſis, turpibuſque vocibus, & cædibus, mare
piratis & latronibus, fontes & fluuios idolis & nymphis ſtatuiſque complendo,
omnes

Digitized by Google

omnes res conditas in Deos homines formabant. Nihil autem ſic creaturam maculat & adulterat, quam ſi in Deũ conſletur. Ideo Saluator mundi venit in illam per carnem, & eandem ab infinitis illis maculis mundatam renouauit, & à longe difficilioribus morbis & affectionibus, quam corporea corruptione liberauit, renouat per primũ aduentum creaturam, vt diſcas eundem eſſe, qui eam in principio creauit. Non enim alterius eſt creare, & alterius corruptam inſtaurare, ſed eiuſdem vtrumq; eſt ſapientiæ & artis. Renouat creaturam priori aduentu, vt credas ſecundo etiam aduentu eam inſtauratum iri, & te ante illam renouatum in incorruptibilitatem perturbationum vacuitatem, & ineffabilem pulchritudinem. Si enim quando volens in infirmitate carnis erat in ſudoribus, in doloribus, quando ſeductor & Samaritanus vocabatur, creaturam ab his tantisq; & maximè diuturnis morbis, & maculis mundauit, quando veniet iudex viuorum & mortuorum, quando Angelorũ infinitis myriadibus ſtipatus, quando omniũ dominator & dominus, quando omnia horrore concutientur & trement, quomodo mutatio corruptionis in incorruptibile, non videatur quam facilimè conſecutura, Deo digna?

Venit Saluator prædicentibus Prophetis, ne quis putet, quomodo homo à primo propoſito & auxilio aberrans, aliud arripuerit; eodem agendum eſſe Deo. ne igitur quis hoc putet, longo ab hinc tempore Prophetæ illius aduentum prædixerunt, vt oſtenderent, Deum non meditando inuenire commodum, ſed à principio omnia præuidiſſe. Nam nos quidem homines meditamur, ac ſi priori conatu fruſtremur, ad alium accedimus. Deus vero non ſic, ſed dedit Legem, Prophetas, & poſt illa Euangelium; non

847 tempore, quod eſſet vtile, diſcens, verum ab initio videns, non aliter potuiſſe creaturam, & in ea hominem fieri, nec manu-duci, neque incorruptionis dignitatem recipere, niſi eo modo, quo ineffabilis prouidentia & humanitas diſpenſauit.

Si, inquit, *Deus præuidit Adam peccaturũ, quare eum produxit? Et multa ſunt, & per pulchra huius dubii ſolutiones.* Dicit itaq; Chryſoſtomus: Non hoc ſolũ aio, quod præſciuit, ſed etiam quod lapſum hominem per diſpenſationem reparaturus eſſet. Et non primo quidẽ ſciuit lapſum, niſi etiam præſciuiſſet reſurrectionem. Sciebat eum lapſurũ, ſed reſurrectionem tanq̃ remedium præparauit, & permiſit hominem vſque ad periculum mortis peruenire, vt diſceret, quid ſua culpa conſequatur, & quid per Creatoris gratiam. Sciuit fore vt Adam caderet, ſed vidit ex illo proditurum Abel, Enos, Enoch, *Martyres.*
Noe, Eliam, Prophetas, admirandos Apoſtolos, nobilitatem naturæ, vidit Martyrum nubes, diuinitus motas, pietatem deſtillare. Vidit hæc: & vbi erat honeſtas, vbi iuſtitia, vbi dignum opus Deo? Propterea quod vnus erat peccaturus, ideone ex nihilo illũ producere non debuit? & tot hominum, quarum nec vno dignus erat mundus, fructũ amputare, & demetere radicitus tantum germen generis humani & florem, & contra illud ſubornare iram ac falcem, præſertim cum poſt peccaturus, tum neq; peccarit, neq; peccare cogitarit, quippe nondum exiſtens. Si enim prudentum virorum eſt non ab eo pœnas exigere, qui peccare quidem cogitarit, nondum tamen peccarit, quomodo Dei eſſet ab eo, qui ne meditatus quidem ſit peccare, pœnas peccatorum exigere, præſertim cum graue quidem, tunc eſſet peccatum (quomodo enim non graue relinquere Domini præceptum?) non vero incurabile ineffabili conditoris clementiæ, primum hominem ad priſtinam reuocaturi dignitatem. Itaque ſi non productus fuiſſet primus parens quod peccaturus erat, efficeretur Deum punire nondum peccantem, & poſteriore vocatione & ſalute priuare: & creaturam tot tantisque viris orbam oſtendere.

Cum dicat B. Paulus: *Primogenitus omnis Creaturæ*, hæretici, inquit, non intelligen- *Coloſ. 1, 15.*
tes de qua creatura loquatur, ad creaturam filium ipſi inſipientes referunt. Duplex enim *Duplex creatura*
eſt creatura, vna quidem facta, altera renouata. Paulus namq; iterũ clamat: *Si qua in* *2. Cor. 5, 17.*
Chriſto noua Creatura, vtq; manifeſte oſtendat ſe dicere Chriſtũ eſſe primogenitũ creaturæ renouatæ, addit *primogenitus ex mortuis*, vt ſit in omnibus primus. Primus reno- *Coloſ. 1, 18.*
uatorum, ad incorruptionem vocatorum, ex mortuis reſuſcitatorum, & ſuſcitando-
848 rum. Primus non ſecundum deitatem (Apage: contumelia enim eſt in Deum, vocari illum primum creatorarum, qui ineffabili verbo, & incomprehenſibili excellentia ſuper omnes creaturas aſcendit ſedetque.) ſed primus eſt ſecundum humanitatem, princeps factus reſurrectionis noſtræ, & mutationis ex corruptione in incorruptionem. Si enim *3. Reg. 17, 22.*
Elias filium viduæ excitauit, & Eliſæus filium Sumanitidis, & Saluator quatriduum La- *4. Reg. 4, 34.*
zarum *Ioann. 11, 39.*

Digitized by Google

IOAN. CHRYſoſtomus. peccati caſtigationem. Ideò Iuſtorum mala S. Scriptura *Tribulationes* vocat, malorum
Matth 13.16. contra *Caſtigationes. Veſtri beati oculi, quia vident*, id eſt, quia intelligunt. Si enim in
videndo felicitas, etiam Iudæi, qui Saluatorem viderunt, beati fuiſſent. Sed *videre* in
S. Scriptura eſt capi de intelligenti animi oculo, & profunditatem veritatis intelligere.
1. Reg. 9. Ideò Prophetas olim *videntes* vocarunt. Beata prædicat Saluator inſtrumenta virtutis,
etſi corporis ſint, oculos benè videntes, & aures cum diſcretione audientes. Oportet
Pſal. 44.12. enim audientem intellexiſſe, & intelligentem audiſſe, vt ſcriptum eſt: *Audi filia, &*
vide, & inclina aurem tuam. pro his, obtempera, intellige. Quemadmodum hauſturus
aquam ad fiſtulam acclinatur, ſic audiens iuſti ad diuinæ legis fluenta ſe inclinat: *Incli-*
Pſal. 48.5. *nabo enim in parabolam aurem meam.* Quare *inclinabo?* Cùm omnis vrna aquam ca-
piens, capit ſe inclinando, ideò & omnis auris ſuſcipiens fluxus verbi Dei, ad hoc ſe
Martyrum cruciatus. inclinare dicitur. Prædico beata martyrum latera, quæ pietatis robur inexpugnabile
oſtenderunt, pietatem non amiſiſſe. Etenim vt plurimum percuſſi ſunt totis coſtis,
Geneſ. 2. quandoquidem per coſtam peccatum intrauit. Peccatum enim non eſt fœmina: ipſa
etenim etiam Dei creatura eſt, ſed quia per eam præuaricatio viam inuenit. Poliuntur
igitur martyres in coſtis, vnde peccatum irrepſit. Ideò Saluator in latere haſtam ſuſ-
Ioan. 19.34. cepit, *& exiuit ſanguis & aqua*, quo mundus ablutus eſt, & antiquum vulnus depul-
ſum. Quemadmodum enim iuſtorum membra ſingillatim laudibus celebrantur, ſic
Pſal 35.12. & impiorum membra infamia notantur, & ſingillatim infelicia deprædicantur: *Non*
veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris non moueat me. *Pes* ſuperbiæ via eſt factus,
manus verò eſt actio, vt, neque factum peccati, neque ſemita accidat mihi, neque pro-
Leuit. 8.23. fectus in deterius. Ideò Moſes aurem dextram Sacerdotis ſanguine arietis vngit, &
pollicem manus eius dextræ, ſimiliter & pedis. *Aurem* quidem quaſi ſuſcepturam
Verbum Domini. *Manum* quaſi opera oſtendat: pedem verò, quia progreſſionis & 831
perfectionis in virtute ſignum eſt. Duo fons Euangelij cooperatur, mundat, & po-
Matth. 5.12. tum præbet: potum quidem ſitientibus præbet: mundat verò animas ſordidas: *Merces*
veſtra copioſa eſt in cœlis: In Euangelio ſemel dictum, vt hic & vox *copioſa*, & in antiquo
Teſtamento Abrahamo ſemel dicta eſt, poſtquam reges occidiſſet, captiuoſque libe-
raſſet, & cùm mercedem accipere laborum, victoriæque, quam de capientibus retule-
Geneſ. 15.1. rat, noluiſſet. Tum enim ait illi Deus: *Noli timere, Abraham, quia merces tua magna*
nimis: ad verbum ſemel, & ſemel [merces tua] *copioſa* dictum eſt, ſed in ſignificatione
Pſal. 18.12. ſæpius. Etenim dicit Dauid, *retributio multa*, pro merces copioſa, & alibi, cùm dicit
Deus, *copioſa merces*, intelligit quod dictum eſt, intelligit & ineffabile verbum, *copioſa*.
Aliud eſt enim dicere ruſtico *copioſam*, aliud vrbano, vtroque adhuc maius duci exer-
citus copioſum. Quod autem à Rege proficiſcitur, multis partibus adhuc maius eſt,
quàm quod ab aliis datur: quod verò à Deo datur, adhuc omnibus eſt longè copioſius,
nec explicari poteſt. Copioſa igitur merces martyrum, qui nullo iure ad necem rapi-
untur, quique ob Deum accuſantur, qui anguſtiantur, quique humanam gloriam, vt
Abraham, calcant. Nam ille regibus Gomorrhæ & Sodomorum omnem equitatum
dantibus, & illis honorantibus, vt ipſis ſeruaret captiuos pueros, atque vxores, reſpuit
eorum honorem, non cupiens ſui laboris mercedem ab hominibus accipere. Ideò di-
Gen. 14.23. gnus fuit audire à Deo: *Merces tua copioſa.*

Ait σφαιρωτὴρ dici, quam vulgus ligulam ſeu corrigiam appellat: σφαιρωτῆρα autem nominari, quod artifex corium rotundum elaboret, & ſic ſecet. Nonnulli dicunt nomen ei inditum eſſe, quia pedis talum ſeruat.

Matth 16.28. *Iudicabunt hi duodecim tribus Iſraël:* iudicabit & Paulus, orbis præco, orbem, &
1. Cor. 6 2. illi, qui eadem cum Paulo ſentiunt. Audi enim quid ille dicat: *An neſcitis, quia ſancti*
de hoc mundo iudicabunt? & ſi in vobis iudicabitur mundus, indigni eſtis, qui de mini-
mis iudicetis.

** Luc. 18.7. & 8.* Alia eſt * ἐκδίκησις, vltio gentilium: alia verò populorum ἔλεγξις. Ἐκδίκησις enim
2. Pet. 2.26. in iis qui omnino non crediderunt: populus autem nolens in eorum agnitionem ve-
nire, de quibus arguuntur, ἐκδίκησιν non ſubibit. Exactio enim hoſtium eſt: redar-
gutio verò peccata reprehendentis Domini eſt.

Anima iuſti cùm hinc exceſſerit, Angelorum manibus portatur, qui illam in re- 832
giam vrbem referunt, quæ eſt cœleſtis Hieruſalem.

In de-

In decollationem S. Ioannis Baptiſtæ.

HÆc oratio S. Chryſoſtomi nomine inſcribitur, non tamen mihi eius videtur. Argumentis enim modoque ſcribendi multum à reliquis eius orationibus diſtinguitur, niſi quod quædam ex iis huc reiiciantur. Eſt autem dictio ſatis vilis, & ab eius ſtylo aliena.

O rem nouam! Ioannes animam Herodis ligatam vinculo peccati, redarguendo ſoluere voluit: ille verò ſoluentem ligauit. *Matth. 14. Marc. 6. Luc. 3. 20.*

Eiuſdem oratio inſcribitur in idem argumentum, & eſt omnino priori ſimilis.

MANDATVM fuit Iudæis, vxorem fratris ſine prole defuncti ducere, prohibitis *Deut. 25. 5.* nuptiis cum gentibus, quæ ſolitæ erant ad idola currere: tale igitur matrimonium concedebatur, vt tolerabilius quàm idololatria. Tripudiauit filia Herodiadis: dignus feſto honor, delectatio celebritate. *Iurauit illi quidquid petiiſſet:* & illud turpitudinem auget, iuramentum * indefinitum, & hoc propter ſaltationem. Regalem auctoritatem puellæ pedibus ſtultus ſubiecit: permiſit regiam dignitatem conculcari, ſub qua ſe iuramento conſtrinxit, qui cupiditate cæca captus erat: inuitus poſtea puellæ nutui obſecundauit, quin potius Euæ iterum vir eſca capitur. Audacia petitionis ſanè magna, petere Iuſti caput in diſco, & dolore gaudium commutare, menſam ſepulchrum facere. Decebatne, ô miſer, dare in mercedem tripudianti cædem nefariam, & mortem in ebrietatis delectationem adferre? Iuramentum te obſtringit? ſed cædes prohibet. Promiſſionem repoſcit, ſed æqualem tripudio. Non eſt cum vita mundus comparandus. Nouum eſt Herodis iudicium, menſa, ebrietas, & tripudium indicarunt. O iuſtitiam iniqua audentem! Sanctè ſe iurare fingit, & occidere non erubeſcit. Vtinam rectè peierаſſet, & non iniquè ſanctè iuraſſet. O conuiuium iuſti admiſcens mortem! O conuiuium legis obſeruantiſſimi aſperſum ſanguine!

Marc. 6. 24.
* ὅρκος ἀόριστος.

Eiuſdem in idem.

833 VIDETVR hæc oratio cognata eſſe Chryſoſtomi orationibus, non tamen eſt, nec conuenientem cum illis ſenſum præfert: quemadmodum & illæ duæ ab ſe inuicem diuerſæ non ſunt, ſed proprio exordio incipit.

[illegible] Ioannem prædicabo, & illius ſapientiam vobis omnibus notam faciam. Ioannem, qui diuiſit cum Patre prædicationem vnigeniti. Etenim ille: *Hic eſt Filius meus dilectus*, deſuper è cœlo teſtatus eſt, hic verò infra in terra: *Ecce agnus* DEI, *qui tollit peccata mundi:* & Pater per columbam dilectum ſuum oſtendit, ille digito oſtendit mundi redemptorem. Oportuit voce genita verbum Patris ſolui. Dum enim Zacharias non crederet, Elizabethæ ſterilitatem iri ſolutum, mutus factus eſt, ne incredulum os loqueretur, poſtquam ſoluta eſt ſterilitas, & vox prodiit: ſoluta eſt etiam Zachariæ lingua, & locutus eſt. O vocem æternam, & poſt mortem etiam orbem terrarum replentem.

Matth. 3. 17. Ioan. 1. 29. Luc. 1. 20.

HESYCHIVS HIEROSOLYMITANVS Presbyter

CCLXXV.

In Iacobum, & Dauidem pſalmographum.

LEGI Heſychium presbyterum Hieroſolymorum, in Iacobum fratrem Domini, & in Dauidem Chriſti dictum patrem.

Niſi Saluator *humiliaſſet ſemetipſum, factus pro nobis obediens vſque ad mortem,* non domeſtici cognati dicerentur, non lutum Pater figuli diceretur. In Sion Bethleem vt præſens te ſaluto, in filia matrem video. In te tædifera ſtella vna eluxit, in hac multæ. Illa Magos duxit: hæc Parthos, & Medos, & Elamitas, & omnes gentes luminis fulgore illuſtrauit. Tu lac trahis ex vberibus virgineis, hæc Spiritum ex ſinu trahit paterno. Tu panem fermentaſti, ſed Sion cœnam oſtendit. Tu vitulum in præſepio nutriuiſti,

Philipp. 2.
Sion & Bethleem.
Bethleem domũ panis ſignificat

Heſychius Hieroſolym. presbyter. Hieroſolymorum primus Epiſcopus fuit.

nutriuiſti, ſed Sion ad aram duxit. Tu IESVM faſciis inuoluiſti, hæc latus Thomæ
attrectare volenti nudauit. Tu virginem habes parientem, clauſis naturæ organis:
hæc thalamum clauſis oſtiis intus ſponſum & accipientem & habentem. Quomodo
prædicabo ſeruum Chriſti, & fratrem, nouæ Hieruſalem ſummum ducem, ſacerdotum
principem, Apoſtolorum caput, in capitibus verticem, in lampadibus ſuperſplendentem, & inter aſtra maximè illuſtrem. Petrus prædicat, Iacobus decernit, & paucæ voces magnitudinem quæſtionis comprehenderunt. *Ego iudico non inquietari eos qui*
Act. 15. *ex gentibus conuertuntur ad Deum, &c.* Ego iudico eum, cuius iudicium abrogare non
licet, neque depranare decreta. In me enim omnium iudex viuorum & mortuorum loquitur meo organo, sed artifex ſupra eſt. Ego linguam præbeo, ſed vocis
opifex vocem ſuppeditat. Attende non calamo, ſed ſcribenti: auditui obedientia 834
ſuccedat.

MODESTI ARCHIEPISCOPI HIEroſolymitani

In vnguenta ferentes mulieres.

Septenarius numerus
Luc. 8. 2.
B. Maria Magdalena.

SEPTIMVM numerum, & de virtute & de peccato in Scriptura acceptũ inuenimus.
Meritò igitur elegit Mariam Magdalenam Saluator, è qua ſeptem dæmonia eiecit,
vt principem peccati per illam ab hominibus expelleret. Hiſtoriæ tradunt Magdalenam hanc virginem fuiſſe, & martyrium huius memoratur: vbi dicunt, propter ſummam illius virginitatem, & puritatem, illam tanquam vitrum purum tortoribus viſam
eſſe. Poſt obdormitionem ſanctiſſimæ dominæ noſtræ Deiparæ profecta eſt Epheſum
ad dilectum diſcipulum: vbi curſum Apoſtolicum per martyrium vnguentifera Maria perfecit, nolens ad extremum vſque ſpiritum à beato Ioanne Euangeliſta, & vir-
** Primitiâ.* gine ſeparari. Quemadmodum, inquit, * princeps Apoſtolorum ab immobili fide
quam habuit in petram Chriſtum, Petrus appellatus eſt: ſic & illa princeps diſcipularum ob puritatem & amorem, quo Chriſtum complexa eſt, ab ipſo nominata eſt,
cui idem fuit nomen, quod Dei matri. Quemadmodum Dominum diſcipulorum
Ioan. 4. 27. chorus ſecutus eſt, ſic Dominam & matrem Domini chorus diſcipularum. Mirati
enim aliquando diſcipuli erant, quod cum fœmina loqueretur: hinc pater Dominum
Luc. 8. 3. cum mulieribus conſortium non habuiſſe. Sed matre Domini Euangelicum curſum
vnà cum Filio & creatore complente, & ipſæ illam ſecutæ, communi Domino & diſcipulis de facultatibus ſuis in rebus neceſſariis miniſtrabant.

Legi eiuſdem orationem quæ inſcribitur, Encomium in obdormitionem Deiparæ virginis. Longa quidem eſt oratio, ſed nihil neceſſarium, nec præcedenti quid
familiare cognatumque adferens.

EIVSDEM

In Occurſum.

ANNA cum viro ſeptem annos, ſabbathum colens, precibus & ieiuniis adhærens, octuaginta quatuor annos cùm exegiſſet, carnem è quatuor elementis com-
Luc. 2. 36. poſitam vincens, & mentem mundans ad S. Spiritus receptionem, & generalibus [vulgò cardinalibus dictis] ſe ipſam virtutibus exornans, octogeſimum annum poſtquam
exceſſit, in templo inuenit futuri temporis Saluatorem, vlnis geſtatum. Meritò lex
vt cauſam peccantis voluptatis, filias Euæ iuſſit afferre pro purificatione par turturum,
Leuit. 12. 8. vel duos pullos columbarum ad ſacrificandum. Lege ſcilicet ſignificante, eum qui 835
ad DEVM accedat, debere & animum & corpus ab omni peccato liberum habere.
CHRISTVS legem implet, non debitor eſt legis, *in ruinam & reſurrectionem mul-*
Matth. 5. 17. *Luc. 2. 34.* *torum poſitus eſt.* In ruinam peccati, in reſurrectionem iuſtitiæ, & in ſignum, cui Iudæi, qui Chriſtum occiderunt, contradixerunt: *Si tu es Filius Dei, deſcende de cruce,*
& credemus tibi. Et: *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius, vt reuelentur ex multis*
Matth. 27. 40. *Luc. 2. 35.* *cordibus cogitationes.* Quia mater es, quæ verè patiebatur dolorem matris pro Filio, &
Deo, pro nobis carne paſſo.

NILI

Oratio prima in Paſcha. CCLXXVI.

LEGI primam orationem S. Nili in Paſcha, cuius hoc initium:
Reſurrectionis verbis reſurrectionis diem honorabimus. *Animæ eſt quæ- * ψυχῆς lege.
dam, altera hominum reſurrectio, ad virtutem excitans, & ſi illam ab hominibus ſuſtu-
leris, mortuum ad actiones virtutũ corpus reddideris. Igitur quaſi pro communi ca-
lamitate ad bellum pro reſurrectione accingamur, omnem creaturam nobis armatam
adiungentes. Pugnat enim nobiſcum cœlum contra incredulos. Quem enim è reſur-
rectione Dominum ſuſcepit, videt reſurrectionis gloria priuari. Terra quoq; ad bel-
lum nobiſcum parata. Vidit enim reſurrectionem blaſphemari, per quam ſæpius ipſi
mortui ſunt prærepti. Ideò & Paulus creaturæ amorem tribuit reſurrectionis: *Nam* Rom. 8. 19.
exſpectatio, inquit, *creaturæ, reuelationem filiorum Dei exſpectat.* Quemadmodum
enim ciuitas regij aduentus recipiens præcurſores, ad eius præſentiam tota ſe præparat:
ſic reſurrectione tanquam regina aliqua, creaturæ prænuntiata, tota ad illius præſen-
tiam ſe comparauit. Et ne mireris creaturas ipſam reſurrectionem deſiderare. Eſt enim
hominibus inſtar nutricis, quæ feſtinat promiſſum regnum videre, & futurorum tar-
ditas non diſſoluit ſpem nutricis. Habet enim in ſe ſemper ſemina reſurrectionis,
quorum grana oſtendit viuentes, mortuorum reſurrectionis in paruis ſpem nobis con-
firmantia. Sepeliuntur in illa, vt videmus ſeminum grana, cùm ſulci fiot ſatis pro ſe-
pulchris. Ipſa verò, ſeminibus acceptis, imitatur monumenta, & putrefacit granum,
vt ipſum ſepulchrum corpus, & accipiens viuum, mortuum reddit, & medium grani
planè putrefaciens corculum, etiam ipſis formicis inutile ad comedendum facit. Cor-
836 ruptionem autem tanquam conceptionem quandam poſſidens, mortuam ſeminum
fœturam putrefactione geſtat, & fit mater vitæ, granis corruptio, & mors partus pater
deſignatur. Noua illa doloris terræ parturientis lex eſt, niſi fiat mortuus fœtus, non
fingitur: ſi vixerit, non formatur. Hinc igitur & formicæ diſſecta grana in terram de-
fodiunt, ſectione germen è corruptione impedientes. Oportuit enim & formicarum
naturam teſtificari, terram poſt corruptionem producere ſemina: & vide pariendi tali
modo miram naturam. Accipiens ſolum granum, corrumpit, corruptum verò mul-
tipliciter pullulare facit, granum in varias partes formans. Calamum ſpicia dat pro oſ-
ſibus, & tenuem pro pelle exterius adaptat tuniculam, radicem inferius vinculis qui-
buſdam tanquã neruis, & venis cingit, pro vnguibus granis addit ariſtas ſpicarum, quæ
contra volucres certent. Quomodo hęc omnia ex vno grano corrupto oriuntur? Hoc
verò eſt multò mirabilius reſurrectione. Nam tunc quidem mortuos, quos natura ac-
cepit, reddit: nunc verò multa pro vno mortuo ad regenerationẽ grana profert. O de-
mentiam gentium incurabilem! Vident terram tradentem agricolæ, quæ non acce- Seminum cum
pit: Creatori verò reddituram, quos illi prius mortuos credidit, ſperare nolunt. Ideò reſurrectione
& Paulus ſeminum exemplo vtitur. Quanquam clarius habeat exemplum de infanti- ſimilitudo.
bus è vulua matris prodeuntibus. Formatur enim tãquam in ſepulchro, in vtero non- 1. Corin. 15. 36.
dum exſiſtens infans, naturæ faſciis inuolutus, & ſimilis eſt mortuo, faſciis ſepulchra- Fœtus in vtero
libus circumſtricto. Nam mortuorum quidem vultus arctius concluſus eſt, os in vtero generatus.
mutum, manus & pedes in ventre tanquam in tumulo extenduntur. Matrix egregium
fœtibus ſepulchrum eſt, & ſepulchrũ quidem fœtoribus non carens. Tali fœtus for-
matus in ſepulchro, formantis nutum vocatus ſequitur. Quid igitur tali B. Paulus ex-
emplo vti cùm potuiſſet, tacet formationem ad vitam in ſepulchro vuluæ? ſeminum
verò ſimilitudine reſurrectionem cõfirmat. Sciuit viuum in vtero ſemen formare fœ-
tum, quæſiuit verò mortuorum quorundam reuiuiſcentium aſpectabilem ſimilitu-
dinem, & ideò ad ſemina reſpexit. Grana enim poſt mortem & corruptionem ex pu-
trefactione reuiuiſcunt, & apertè mortuorum reſurrectionem declarant.
Iniuriam facis animæ prætextu patrocinij, & in pugna aduerſus corpus contra *Animi & cor-*
ipſam animam armaris. Factorum enim remunerationes cum anima non communi- *poris cõparatio.*
837 cans, & carni debitam pœnam animæ, tanquam ſola peccaſſet, irrogas. Si enim anima *legenda eſt au-*
ſola remunerationem bonorũ operum, laborumq; habeat, patet etiam eorum quibus *rea Gregorii Pa-*
homo peccauit, pœnam ſolam eſſe daturam. Sed vide ne corpus & animam aduerſus *lama Epiſc. Theſ-*
ſalon. tom 9. Biblioth. SS. Patrũ.

VVV ſeſe

ſeſe inuicem in iudicium voces. Meritò enim corpus cũ anima expoſtulârit, ſi honores rectè factorum ſibi adimeret: animâq; viciſſim cum corpore, ſi debitas illi pœnas ſe ſolum videret ſuſtinere oportere. Quin potius vtrumq; contra iudicẽ incitas: corpus quidem, quia retributione, quã meretur, priuatur: animam verò, quod eorũ quorum non eſt conſcia, pœnæ ab ea exigantur. Copulaſti me, ô Domine, corpori incorporeã, & ſoli mihi res terrenas non cõmiſiſti, & à me ſola pœnã exigis, & do pœnas eorũ, quibus corpus peccauit, ebrietatis, fornicationis, gulæ. Vbi enim ſunt hæc animæ propria, vt inuidia ſorte, vel hæreſis? Quemadmodũ enim hæc non ſunt corporis, ſic neq; illa animæ, etſi alterum ſine altero ad vtraque ineptum. Corpus verò cum alia pro ſe dicat iuſta, tum, ego pro te mortem oppetij, non anima. Non enim meum eſt laborare ob leges tuas ieiuniis, & vigiliis. Per membra mea virginitas. Quomodo igitur non iniquum, cùm mea ſint certamina, animam ſine me coronam accipere. Quæ eſt ſententia eorum iudicij? *Communis merces, & communis pœna, quia etiam vtriſque communia opera fuerunt.* Quanquam in aliquibus contentione vnum ſuperat alterum; & ſibi inuicem coniuncta fuiſſe ab initio ad communes labores obeundos, confitendum, & ſciendum, & fore, vt communes coronas, parta victoria accipiant, & in quibus peccarunt, communes pœnas luant.

Eiuſdem altera oratio in Paſcha.

Reſurrectio. RESVRRECTIO eſt caput prouidentiæ Domini: capitis verò anima memor, & gratias agens benefactori, inimici laqueis capi non poteſt. Aſcende ad antiquorum hiſtorias, & videbis reſurrectionis adumbrationem. Brutorum enim natura animata
Geneſ.2.7. creata eſt, anima cum corpore ſimul condita. Adam autem ſine anima è luto fictili formatus eſt, deinde anima inſpiratione formata eſt, quin, vt verius loquar, ſuperinducta eſt. Ex mortuorum reſurrectionis creator primordium ſtatim fecit. Non enim è ſolida protoplaſtum fecit materia, ſed terræ puluerem in formam adduxit, tollens ab initio hominum infidelitatem, quia etſi puluis ſit mortuus & immobilis, facile anima reſurgere facit, & nullum ferens veſtigium viuificationis, nec accipiens, participem reddit vitalis coniunctionis. Non enim corruptibile corpus fecit, ſed tempore quodam ſolutioni tradit, vitioſitatem vaſis ex peccato purgans ac ſanans, & putrefactũ peccati mor- 838
* χωνευτηρίῳ. talitate inueniens, mortis * fornace diſſoluit, & vbi ſoluit, vas putrefactum de nouo format, ne admireris, quaſi altiorem captu mortuorum reformationem. Tanta enim
† [illegible] ars eſt † fictoris in fingendo, vt etiam aquæ naturam in ſimulacra in ventre formet, hoc mihi magis mirãdum videtur, quàm ipſa reſurrectio. Ibi enim è puluere mortuus formatur, & figulus vas è terra format, noſtris artibus ſimilia repræſentans: hic verò unda quædam gutta factorum eſt lutum, & è gutta fit animal ratione præditum. O artem ex aqua ſimulacra formans. Et nõ hoc ſolùm mirum eſt, aquam ſculpi in animarum ſimulacrum, ſed intus formari fluctuans ſemen. Sanguis enim vndique bulliens, ſemen huc atque illuc nutans & ægrè ſtabile facit, & illis decumanis agitatum fluctibus, animata tamen ſtatua perficitur. O pictorem in fluctuanti linteo ſecurè pingentem. Sanguis enim tanquam linteum ſubiacet formato fœtui. Hoc Salomon etiam cum ſtupore ad-
Sap.7.2. mirans. *In ventre*, inquit, *matris figuratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine.* Fœmina enim tanquam pictoris officina propoſita eſt, colorum verò materiam vir addit. Eſt verò quia pictor in vtero, ex vno colore è multis compoſitam pingens imaginem. Sed quomodo è fœculento ſemine oculis addidit elegantem pupillam, quo modo è ſubſtantia fluxa oſſa condidit? quomodo ex ſoluto ſemine neruos compegit? quomodo ſanguinis canales venas deſculpſit? quomodo cerebri in capite cuſtodiam oſſibus aptauit? quomodo fœtus in obſcura depictus officina, aptum membrorum ſitum accepit? Sed tanquam radio vterum illuſtrante, cuique parti pro-
Pſal.103.2. prium membrorum locum pictor diſtribuit: *Amictus enim lumine ſicut veſtimento*, eſt
Pſal.139.14. occultus fœtuum pictor. Quem Dauid celebrat dicendo: *Non abſcondiſti os meum à te, quod feciſti in occulto.* Hanc è gutta cogitans fictilem artẽ, reſpectu figmenti è terra non ambigo. Quoties enim video artificem ex aqua condentem ſtatuam, melius illum ſtatuas è terra credo facere. Quemadmodũ enim ſi quis in aqua pingit literas, & lineas ducit, idem melius in cera eas efformabit, ſic fluxo ſemine pingens & ſculpens membra,

facilius

839 facilius in terram membrorum figuras pinget, & formabit. & qui ante vllum virtutis
meritum ſic corporis in vtero curam geſſit, poſt opus virtutis quomodo terram diſſo- *Corporis vtilitas.*
lutam ſine honore relinquet? Interime corpus, & creaturam occideris: non erit nauis
ſine nauibus, neque nauigabile erit mare, corpore mortuo. Mille animalium genera
fruſtrarunt, neq; nutrimentum ex illis eſſet, neq; aliud alimenti miniſterium. Artes
verò vbi erunt, corpore non exſiſtente? Horæ verò & temporum ordinatæ mutatio-
nes, & ineffabilis cœleſtis motus ſapientia, quam vtilitatem præberent, ſi corpora non
eſſent? Et quot alia quis conſiderarit? Vnde igitur inueniam corpus futuris donis
indignum, cui tantùm ab omnibus conceſſum honorem video! Verum exiſtimatis
Deum corpus quod piſces comederunt inuenire non poſſe? & quomodo qui infinitas
cogitationes animi agitatas, immixtas & inconfuſas, habet cognitas, naturam corpo-
rum mixtam non poterit diſcernere? Facitis nimirum diuinitatem inferiorem noſtris
artibus. Nos enim è terræ arena vitrum, aurum (exempli gratia) æs, argentum, igni
dantes, ſcrupulos ſeparamus, & deterimus, tametſi nihil horum in lapidis natura ap-
paruerit, & vinum aquæ immixtum iterum in propriam naturam diſcernentes, vtrum-
que reſtituimus. Sed Dei poteſtas & ſapientia infinitis modis humanam artem & in-
tellectum excedens, & vniuerſorum naturam in ſe comprehendens & continens, &
variam corporis compoſitionem, & miſtionem in naturæ promptuario puram con-
ſeruat. Non enim extra naturam in creatura, corporis natura eſt, etſi per mille mortes
fluat ſoluta. Ideò in propriam facile formam reuertitur, & de honore participat, cu-
ius illam participem fieri oportuit, cùm etiam vna certauerit.

Eiuſdem Homilia prima de Chriſti aſcenſione.

IN cœlum & terram creaturæ natura diuiſa eſt: non permittit me diuiſionem videre
gratia, quæ hodie creaturam connectit. Quiſnam deinceps dixerit, cœlum & terram
diuiſa eſſe, quum ſupra & infra natura mea regnet? Sed infra quidem corruptione ad-
huc premimur. Quando verò in cœlum oculos conuertimus, corruptionem natu- ** ἀποτίθεται, al. ἐκτίθεται.*
ra* deponit. Videt enim ſuprà eorum qui infra mortui reſurrectionis radicem (Chri-
ſtum) ò lucrum è damno proueniens! Deorſum miſſi tollimur in altum, expulſi in cœ-
lum reducimur. Intra paradiſum vulnerati, extra illum remedium inuenimus. Vbi tibi
pirata, maleficium eſt? Crux quam gubernatori fixiſti, vertitur naturæ naufragæ in cla-
uum nauis, & ad cœleſtem nos portum fluctuantes ducit, ac ſiſtit. Quemadmodum A- *Crux Chriſti*
840 poſtolorum oculi è terra ad cœlum ſublati erant, carne paulatim ſurſum translata, ſic & *naufragis tabula.*
cœleſtes ſpiritus incorporei de cœlo in cœlos aſpiciebant ore hiante, corporis natura
ſupra ipſos aſcendente, donec in ſinum Patris ſuſcepta eſt. O ſecura hominum ſpes,
in cœli regem eiuſdem naturæ poſſidens, qui iterum eàdem cum carne omnibus ap-
parebit.

Eiuſdem Homilia ſecunda de eodem feſto.

O religionem omnibus regibus magis regiam! Quæ enim armis reges acquiſiue- *Religionis ac*
runt, illa ſine armis oſtendit ſe euertere. Quæ mactantes vexabant, hæc mactata *fidei præſtantia.*
applauſu excepit, & cædibus contra mactantes trophæa ſtatuit. Eccleſiæ palmites ſuc-
ciſi erant, & fructus fidei magis progreſſus eſt, & florem immarceſſibilem proferebat.
E radice enim palmites enati ſunt, quæ verè dixit: *Ego vici mundum, ego ſum vitis, vos* *Ioan. 16.33.*
verò palmites. Stephanus tanquam ramus ab Eccleſia exciſus eſt, & alius palmes Mar- *Ibid. 15.5.*
tyrum pullulauit. Iacobus & Petrus amputati ſunt: alius rurſum martyr enaſcitur: quo *Martyrum ſanguis Chriſtianorum ſemen*
exciſo, alium rurſus vberem palmitem radix protulit. Vindemia decerptus eſt Paulus, *eſt. Tertull. in*
& alius racemus martyrio matureſcens Thomas apparuit, & vndique radix vindemiata *Apologet. extremo.*
fructum tulit vberiorem, & germen durabilius, quàm qui vindemiarunt. Etenim qui
exſcindebant paulatim areſcentes extincti ſunt. Eccleſia verò fructibus omni tempore
onuſta, fines terræ ſuis plantis comprehendit.

Eiuſdem Homilia tertia in idem feſtum.

PROOEMIVM.

DIVINÆ bonitatis imber incipiens hominibus effundi, hodie ſupra modum au-
ctus eſt, & magna olim [exhibita] beneficia maioribus hodie obſcurauit. Nam erāt

NILVS. quidem ante hoc beueficium illuſtria, & ſummi amoris ſigna: Adam è virgineo ſangui-
ne nouus factus, corporũ morbi fugati, & ex animabus dæmonia eiecta. Latrones prin-
cipem latronum vincunt, & de eo triumphant: Reſurrectio morti ſuccedit. Sed hacte-
nus hæc plena ſunt honoris & ſplendoris, ſed donum quod nunc celebramus, non ad-
mittit comparationem. Et amor creatoris erga nos vincit ſeipſum, & vnà cum vi-
ctoria ornatur: & quæ illam vicit, nihilominus quàm ſi borũ ſingula victoriæ coronam
reportarent. Terrigena natura terram relinquens, quia potius ferens, in cœlum trans-
Geneſ. 1. 26. fertur. Et hoc quod dictũ eſt: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinẽ noſtram,* 841
magis reformationis, quàm formationis eſſe videtur. Exemplar immortalitatis eſt for-
Num. 22. 28. ma hodie aſſumpta, adumbratio huius & typus eſt initium creationis noſtræ ad imagi-
Geneſ. 3. 1. nem Dei. Loqui debet aſinus, ne quis ſit incredulus, ante locutus eſt ſerpens, Virgo
Luc. 1. 36. parit. Ne tibi nouum videatur, parit quæ antea ſterilis fuit, pariendus erat Adamus
morte ſuperior, ne quærendo vt credas defatigeris. Primus Adam accipit ſententiam
Geneſ. 5. 24. de Immortalitate. & Enoch habes, & Eliam, qui immortalitatis myſterium adumbrant.
4. Reg. 2. 11. Creator enim hos adhuc tenet in corpore, naturam exſulantem conſolans, qui etiam
poſt exilium iterũ immortalitati ſit illam reſtituturus. Lapſi parentis quæ irrepſit mor-
talitas, non peccantis filij in ſolutionem indiget ſupplicio, quem exſpectare natura per
Enoch, & Eliam antea conſueuit. Te volente nõ moritur mortalis, vt Enoch, & Elias
me docent, & per illos reſurrectionem ſperamus, quia nondum mortui ſunt. Mortui
verò, quam quæſo præbeant exſpectationẽ reſurrectionis ij qui nondum mortui ſunt?
Sed ſi quis à mortuis excitatus in cœlo regnat, ille omnibus hominibus certum immor-
talitatis beneficium dat. Ideò naturæ format Deus immortalitatis è natura faciem, &
oſtendit ſupra naturã è natura naturæ ducem. Qui mortem guſtauit, in cœlo à mortuis
collocatur, vt è terris natura ad eum qui in cœlis eſt reſpiciens, nihil de immortalitate
addubitet, videns regem in æternum in cœlis è ſe natum regnare. Quis potentias Do-
mini enarrabit? Regnat cum diuinitate natura, quæ prius in paradiſo nec diuinam
vocem audire ſuſtinuit, ſed præ timore fugit, & ſeſe occultauit. O Dei erga me boni-
tatem! Non meminit tranſgreſſionis, non recordatur pacti, quod cum ſerpente ma-
lum pepigimus, ingratitudinem hominum non reputat, lapſum naturæ non erubeſcit;
ſed in barathro mortis iacentem, in ipſis impietatis adytis complectitur inenarrabili-
bus amoris diuitiis, & illam ex inferorum penetralibus retrahens, vna cum diuinitate
ſua creator creaturam eleuans, paterno ſinui impoſuit. Ideò Paulus clamat: *Con-*
Epheſ. 2. 6. *reſuſcitauit, & conſedere nos fecit in cœleſtibus.*

EXCERPTA EX HOMILIA I. IOANnis Chryſoſtomi

CCLXXVII

De Spiritu ſancto.

LEGI primam Homiliam Chryſoſtomi de Spiritu ſancto, cuius hoc initium: Heri
nobis, ô amatores Chriſti, pſeudochriſti à ſemetipſis loquebantur, non ex lege,
non ex Prophetis, ſed à proprio ſuo animo ac impetu: Saluator autem non receſſit à
Matth. 15. 7. lege, nõ reliquit Prophetas, ſed dixit nunc quidem: *Benè prophetauit Iſaias:* nunc verò:
Ioan. 8. 17. *Non eſt in lege veſtra ſcriptum?* & talia infinita. Cùm igitur qui venerũt ante Chriſtum,
& illius nomen falsò ſibi impoſuerunt, non è ſacra Scriptura, ſed ex propria væcordia 842
Ioan. 14. 10. errorem proferrent, dicit Chriſtus: *Ego à me ipſo non loquor,* vt illi. Nam à ſeipſo lo-
qui, eſt extra ſacras litteras loqui, quia verò à ſeipſo loqui, pſeudochriſtorum &
Ezech. 13. 6. pſeudoprophetarum eſt, dicit Deus per Prophetam Ezechielem: *Non miſi illos, à ſe-*
ipſis locuti ſunt, & de corde ſuo dicunt. Quia igitur pſeudoprophetæ à ſeipſis loquuti
ſunt, illam ſuſpicionem amoliri volens: (blaſphemabat enim ingrata Iudæorum na-
tio, & mundum in errorem trahebat) ideò dixit: Ego à me ipſo non loquor, ſed à
Ioan. 15. 15. lege ac Prophetis: *Omnia quæcunque audiui à Patre meo,* in lege, in Prophetis, (in per-
Ioan. 8. 44. ſona carnis hæc dicit, & ad impiam ſuſpicionem tollendam) *vos verè quæcunque audi-*
ſtis à Patre veſtro diabolo: filij enim paternam hæreditatem ſuſcipiunt, & ideò eorum
hæredes fiunt, vt idem hic eſſe videatur, & eodem recidere τὸ ex ſeipſo loqui, & loqui
ex patre ſuo diabolo. Quemadmodum Chriſtus veniens legem & Prophetas imple-
uit, ſic & Spiritus ſanctus Euangelium impleuit. Chriſtus veniens confirmauit ea
quæ ſunt

quæ ſunt à Patre in lege & Prophetis dicta. Ideò & Paulus dixit: * *Finis legis Chriſtus.* * al. πλῆρ, plenitudo, πλήρωμα.
Spiritus ſanctus veniens, Euangelium impleuit. Quæcunque ſunt in Chriſti doctrina,
Spiritus implet; quæcunque in lege, Chriſtus. Non quòd Pater ſit imperfectus, ſed
quod ſit interpres, & perfector eorum quæ ſunt Patris. Sic Spiritus ſanctus explicat Rom. 10. 4.
& illſtrat opera Filij. Etenim ait: *Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis por-* Ioan. 16. 12.
tare modò: cùm autem venerit Spiritus ſanctus, docebit vos omnem veritatem &c. à ſe ipſo
non loquitur, non enim contradicit Filio, ſed opera Filij implet, vt Filius Patris. In
hac homilia in fine inuenies Chryſoſtomum dicere, miſſionem neque Filium neque
Spiritum minorem facere Patre. Quòd & ipſe Pater mittatur à Spiritu, & à Filio, dicit
his verbis: Si tibi oſtendero factorem cœli & terræ miſſum eſſe à Spiritu & Filio, quid
facies? vel nega Chriſtum, & dele Scripturas, vel ſeruus Scripturæ, ſubmitte te
Scripturis. Et vbi dicitur, inquit, hoc? Audi Deum per Prophetam dicentem Iſaiam:
Audi me Iſraël quem ego voco, & cùm integrum locum eonſque protuliſſet: *Et nunc* Iſaia 48. 12.
Deus miſit me & Spiritus eius. confirmat Patrem hæc dicere, ex prædictis confirmans Ibid. 16.
hanc orationem, & ſtatuens: Clarum eſt Patrem nunc loqui, & mitti ſe à Spiritu
& Filio.

Eiuſdem ex oratione, Chriſtum eſſe orientem, & in illud: Deſcendit & aſcendit: *& quòd Spiritus ſanctus ſit omnipotens.*

Luc. 1. 78. Epheſ. 4. 9.

843 DEVS Verbum, ait Ioannes, brachium de diſpenſatione Saluatoris, & eiuſdem
deitate interpretans. Multa, inquit, ſigna faciente in populo IESV, non crediderunt in eum Iudæi, vt impleretur quod dixit Eſaias: *Domine quis credidit auditui noſtro,* Iſaia 53. 1.
& brachium Dei cui reuelatum eſt. Ipſe igitur etiã iuſtitia: appropinquat enim iuſtitia
mea accedere, ipſe Saluator, ipſe brachium: ideò & Paulus omnia comprehendens, ad
vnum refert, dicens: *Qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, & iuſtitia, & ſanctificatio, &* 1. Cor. 1. 30.
redemptio, ille nobis protulit exortũ iuſtitia. Ecce enim, inquit, proferam exortum iuſtitia
domus Dauid. Ipſe & rex iuſtus. Vnus igitur exortus [ſiue ortus] multi eius fuerunt radij, humanitatis, curationis, pacis, iuſtitiæ, radij infinitorum aliorum. Ideò & Dauid Pſal. 71. 7.
præuidens cecinit: *Orietur in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis, donec auferatur*
Luna. Hic igitur oriens ex alto ortus eſt, & è terra: ex alto quidem, ſecundùm deitatem: ex terra verò, ſecundùm diſpenſationem. Luc. 1.

Eiuſdem in Domini incarnationem Ieſu Chriſti, & quod ſingulis regionibus Angelus præſit.

SERVIVIT creatura homini, Sol & Luna, ſtella, mare, terra, & quæcunque in eis Pauli locus Roman. 8. exponitur.
ſunt: non verò vt digno (etenim præuaricator & reus fuit) ſed Deo iubente ei ſeruire: ne per omnia imago iniuria afficeretur: licet homo præuaricatus fuerit. Omni
igitur creatura rebellante, Deus creaturæ mandat non repugnare, ſed præbere quidem Solem radios ſuos, mare piſces & negotiationem, & ſingulas creaturas, vtilitatem
ſuam & commodum hominibus. Hunc ſenſum Apoſtolus explicans dicit: *Nam ex-*
ſpectatio creatura reuelationem filiorũ Dei exſpectat. Vanitati enim creatura ſubiecta eſt, Rom. 8. 20.
non volens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe, & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute
corruptionis in libertatem gloria filiorum Dei. Hæc eò pertinent, ſciuit Deus hominem
lapſurum, & creaturam peccatoris imperium detrectaturam, ideircò refrænauit eam,
& etiam nolentem iuſſitque parere, vt antea, dum legi parendo, regale ac ſummum imperium ſeruabat. Pudebat enim creaturam obnoxio peccatis domino ſe ſubiici, &
844 ſeruire ei, quem ſeruum peccati eſſe videret, ſed creator iuſſit tranſgreſſorem non abnegare, ſed oſtendere communis Domini immenſam gratiam, & firmum beneficium.
Promittens etiam creaturæ, renouato & liberato corrupto & captiuo homine, etiam
ipſam renouatum iri, quaſi diceret: Cecidit imago, & per lapſum interiit, & per inobedientiã corrupta eſt. Patere ſeruire corruptione corrupto, vt quando ipſum renouaro,
meam imaginem, corruptum hominem, cum illo & te creaturam reuocem, & eadem
qua ille afflictam miſeria, cum gloria reſuſcitem. Quid eſt hoc, hominis dominium fugere creaturam. Dicit enim: *Vanitati ſubiecta eſt creatura, non volens:* cui vanitati? Rom. 8. 20.

Digitized by Google

omnes res conditas in Deos homines formabant. Nihil autem ſic creaturam maculat
& adulterat, quam ſi in Deũ conſletur. Ideo Saluator mundi venit in illam per carnem,
& eandem ab infinitis illis maculis mundatam renouauit, & à longe difficilioribus mor-
bis & affectionibus, quam corporea corruptione liberauit, renouat per primũ aduen-
ntum creaturam, vt diſcas eundem eſſe, qui eam in principio creauit. Non enim alterius
eſt creare, & alterius corruptam inſtaurare, ſed eiusdem vtrumq; eſt ſapientiæ & artis.
Renouat creaturam priori aduentu, vt credas ſecundo etiam aduentu eam inſtauratum
iri, & re ante illam renouatum in incorruptibilitatem perturbationum vacuitatem,
& ineffabilem pulchritudinem. Si enim quando volens in infirmitate carnis erat in ſu-
doribus, in doloribus, quando ſeductor & Samaritanus vocabatur, creaturam ab his
tantisq; & maximè diuturnis morbis, & maculis mundauit, quando veniet iudex vi-
uorum & mortuorum, quando Angelorũ infinitis myriadibus ſtipatus, quando omniũ
dominator & dominus, quando omnia horrore concutientur & trement, quomodo
mutatio corruptionis in incorruptibile, non videatur quam facilimè conſecutura, Deo
digna?

Venit Saluator prædicentibus Prophetis, ne quis putet, quomodo homo à primo
propoſito & auxilio aberrans, aliud arripuerit; eodem agendum eſſe Deo. ne igitur quis
hoc putet, longo ab hinc tempore Prophetæ illius aduentum prædixerunt, vt oſtende-
rent, Deum non meditando inuenire commodum, ſed à principio omnia præuidiſſe.
Nam nos quidem homines meditamur, ac ſi priori conatu fruſtremur, ad alium acce-
dimus. Deus vero non ſic, ſed dedit Legem, Prophetas, & poſt illa Euangelium; non
847 tempore, quod eſſet vtile, diſcens, verum ab initio videns, non aliter potuiſſe creatu-
ram, & in ea hominem fieri, nec manu-duci, neque incorruptionis dignitatem recipere,
niſi eo modo, quo ineffabilis prouidentia & humanitas diſpenſauit.

Si, inquit, *Deus præuidit Adam peccaturũ, quare eum produxit? Et multa ſunt, & per
pulchra huius dubij ſolutiones.* Dicit itaq; Chryſoſtomus: Non hoc ſolũ aio, quod præ-
ſciuit, ſed etiam quod lapſum hominem per diſpenſationem reparaturus eſſet. Et non
primo quidẽ ſciuit lapſum, niſi etiam præſciuiſſet reſurrectionem. Sciebat eum lapſurũ,
ſed reſurrectionem tanq̃ remedium præparauit, & permiſit hominem vſque ad peri-
culum mortis peruenire, vt diſceret, quid ſua culpa conſequatur, & quid per Creatoris
gratiam. Sciuit fore vt Adam caderet, ſed vidit ex illo proditurum Abel, Enos, Enoch, *Martyres.*
Noe, Eliam, Prophetas, admirandos Apoſtolos, nobilitatem naturæ, vidit Martyrum
nubes, diuinitus motas, pietatem deſtillare. Vidit hæc: & vbi erat honeſtas, vbi iuſti-
tia, vbi dignum opus Deo? Propterea quod vnus erat peccaturus, ideone ex nihilo illũ
producere non debuit? & tot hominum, quarum nec vno dignus erat mundus, fructũ
amputare, & demetere radicitus tantum germen generis humani & florem, & contra
illud ſubornare iram ac falcem, præſertim cum poſt peccaturus, tum neq; peccarit, neq;
peccare cogitarit, quippe nondum exiſtens. Si enim prudentum virorum eſt non ab eo
pœnas exigere, qui peccare quidem cogitarit, nondum tamen peccarit, quomodo Dei
eſſet ab eo, qui ne meditatus quidem ſit peccare, pœnas peccatorum exigere, præſertim
cum graue quidem, tunc eſſet peccatum (quomodo enim non graue relinquere Do-
mini præceptum?) non vero incurabile ineffabili conditoris clementiæ, primum homi-
nem ad priſtinam reuocaturi dignitatem. Itaque ſi non productus fuiſſet primus parens
quod peccaturus erat, efficeretur Deum punire nondum peccantem, & poſteriore vo-
catione & ſalute priuare: & creaturam tot tantisque viris orbam oſtendere.

Cum dicat B. Paulus: *Primogenitus omnis Creaturæ*, hæretici, inquit, non intelligen- *Coloſ. 1, 15.*
tes de qua creatura loquatur, ad creaturam filium ipſi inſipientes referunt. Duplex enim *Duplex creatura*
eſt creatura, vna quidem facta, altera renouata. Paulus namq; iterũ clamat: *Si qua in* *2. Cor. 5, 17.*
Chriſto noua Creatura, vtq; manifeſte oſtendat ſe dicere Chriſtũ eſſe primogenitũ crea-
turæ renouatæ, addit *primogenitus ex mortuis*, vt ſit in omnibus primus. Primus reno- *Coloſ. 1, 18.*
uatorum, ad incorruptionem vocatorum, ex mortuis reſuſcitatorum, & ſuſcitando-
848 rum. Primus non ſecundum deitatem (Apage: contumelia enim eſt in Deum, vocari
illum primum creaturarum, qui ineffabili verbo, & incomprehenſibili excellentia ſuper
omnes creaturas aſcendit ſedetque.) ſed primus eſt ſecundum humanitatem, princeps
factus reſurrectionis noſtræ, & mutationis ex corruptione in incorruptionem. Si enim *3. Reg. 17, 21.*
Elias filium viduæ excitauit, & Eliſæus filium Sumanitidis, & Saluator quatriduum La- *4 Reg. 4, 34.*
zarum *Ioann. 11, 39.*

Io. Chryso.

zarum excitauit; ſed nemo eorum ad incorruptionem*, & immortalitatem excitatus eſt, Iterum enim eos mors poſtea oppreſſit. Chriſtus vero ſurgens è mortuis, non amplius moritur, nec mors amplius illi dominatur, ſed neque illis quos in ſecundo ſuo aduentu excitabit. O malam & dementem veſtram opinionem! Venit Chriſtus ad nos: dedit nobis ſpiritum ſuum ſanctum, & aſſumpſit corpus noſtrum, & contractus præceſſit, & induens noſtram humanitatem exaltauit illam, & conſtituit illã in dextera Patris: & ingratitudo beneficium contumeliâ afficit. Accepit à nobis figmentum, & conſtituit illud in dextera patris. Accepimus ab illo ſpiritum, & iniuriam facimus, in creaturarum & ſeruorum ordinem illum redigentes.

Rom. 6. — *Epheſ. 1, 20.* — *1. Corinth. 2, 12.*

Orationum diſcrimina. — * *ἔντευξις.*

Petitio quidem dicitur, quando Deum aliquis rogat, rei cuiuſdam gratia; precatio vero quando Deum laudat; gratiarum actio, quando quis pro acceptis beneficijs gratias agit Deo; * Interceſſio vero, quando quis contra iniquos accedit ad Deum, vocans illum ad vltionem. Intercedere vero non eſt, inquit, ſupplicare, ſed interrogare, & reſponſum accipere. Dicit Deus ad Eliam: Quid tu hic, Elia? reſpondet Propheta interrogatus: *Zelo Zelatus ſum pro Domino exercituum, quia dereliquerunt partem Domini filij Iſraël, &c.* non eſt hic petitio, ſed interrogatio & reſponſio, & interceſſio [vel, interpellatio] fit ex vtroque. Et vnde id manifeſtum? Paulum dicentem audi: *An neſcitis in Elia quid dicit ſcriptura, quemadmodum interpellat Deum aduerſum Iſraël.* Igitur ἔντευξις non eſt δέησις. Sed hæc Chryſoſtomus. Oportet vero adhuc ſubtiliùs differentias dictorum nominum perpendere, & conſiderare, vt non ſolum ſatis idonea ſint quæ plebi dicantur; ſed & eorum, qui eas voces volent acrius excutere, reprehenſionem & iniuriam effugiant.

3. Reg. 19, 10. — *Rom. 11, 3.*

Ex oratione, quod antiqui Teſtamenti vnus ſit Legiſlator, & in veſtes Sacerdotum Exodi 28. & de Pœnitentia.

Rom. 16, 17.

AIt Paulus: *Non enim erubeſco Euangelium, Iuſtitia enim Dei in eo reuelatur.* Quo- 849
modo igitur Iuſtitia Dei in illo reuelatur, Quomodo? cum prima lex Iudæis ſolis data ſit, licet alij homines eiuſdem exiſterent naturæ & originis, Euangeliũ vero omnibus æqualiter gentibus, merito in illo Iuſtitia Dei reuelatur, & iuſtitię Euangelium vocatur. In veteri igitur teſtamento non erat vocatio iuſta, non enim ſimiliter omnes vocabat & illuminabat, ſed ſolos Iudæos. Non erat igitur iuſta, ſed diſpenſatio præparans viam iuſtitię! non dico hanc iuſtam, illam vero iniuſtam, ſed illam viam huius & præparationem. Putabant Iudæi ſibi ſolis etiam Euangelium datum iri, quemadmodum Legem, ſed exſpectatio præter ſpem euenit, ideo & Dauid dicit: *Suſcepimus Domine miſericordias in medio * populi tui.* Deinde: *Secundum nomen tuum Deus ſic & laus tua.* Non ſolum in medio populi tui, ſed etiam in fines terræ; & vt oſtendat quod miſereri finium terræ iuſtitiæ ſit, addit: *Iuſtitia plena eſt dextera tua.*

Pſal. 47, 10. — * *λαοῦ vulg. ναοῦ.*

Pſal. 29, 1. 96, 1.

Dominus regnauit, inquit, Quomodo *Dominus regnauit*? an quaſi nouam capiens dignitatẽ regni? Nam ſi dixiſſet, *Dominus regnat*, æternã Domini poteſtatẽ oſtendiſſet, dicens vero: *regnauit*: diſpenſationẽ per carnẽ dicit, per quam natura noſtra iugo diaboli, peccati, mortis excuſſo, creatorem cognouit, vt verum regem, largitorẽ incorruptionis, reſurrectionis. Nunciũ igitur lætũ adfert Dauid ijs, qui à peccato, morte, diabolo olim regebantur, quod iugum illud contritum, imperium ſolutum ſit, & omnibus Dominus dominetur, vt ipſe quoq; poſt reſurrectionem dixit: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra*, prius vero dominata eſt nobis mors, & peccatũ. Regnauit enim mors ab Adam vſq; ad Moyſen & cætera. & Dominus de diabolo: *Si Satanas ſatanam eiiciat, diuiſum eſt regnum eius.* Itaq; regnauit ante aduentum Chriſti ſuper genus humanum diabolus, imo & peccatum, Dicit enim iterum Paulus: *Quemadmodum regnauit peccatum in mortali noſtro corpore, ſic & gratia regnabit per Chriſtum. Dominus regnauit*, (finita eſt victoria diaboli, peccati, & mortis) exultet igitur terra, natura terrigena, olim errans, nunc vero glorioſa, olim in ſepulcris, nunc in thronis.

Matth. 28. — *Rom. 5, 14.* — *Matth. 12. 26.* — *Rom. 5, 21.*

Diſpenſationis erant plurima in veteri teſtamento, non autem ſatis Deo placebant, rerum futurarum figuræ, & vmbræ, ſed non res ipſæ, & eſt videre in illis alias quidem figuras, alias vero notiones. Veluti non omnino placent Deo hyacinthus, purpura, & 850
coccus, & byſſus (Deus enim requirit animarũ puritatem, non corporis florem aut nitorem) Sed corporeâ elegantiâ imaginem virtutum depingit. Si enim vere ſtolis illis acquieſce-

Sacerdotis Veſtes Exodi 28.

acquieſcebat, quomodo Moſen ante Aaron non induit, ſed qua ipſe non veſtiebatur,
illam ſacerdotibus attribuit? Et Moſes quidem aqua ablutus non eſt, ſed lauit. Quam-
obrem? vt diſcas, non hæc Deo potiora eſſe, & perfecto ad ſui ornatum ſufficere virtu-
tem, & hæc fuiſſe typum Virtutis, non ipſam virtutem.

In capite, inquit, ferebat, Pontifex tiaram, quia caput omnibus deſignatum opor- *Tiara.*
tuit capite habere poteſtatem, & ſcire, quod creatus caput aliorum, & ipſe ſub capite
ſit communi omnium Domino & principe. Abſoluta enim auctoritas, nec cuiusquā ſub-
iecta imperio, intolerabilis eſt & difficilis. Ideo in Lege gratiæ, qui Pontifices maximi
ſunt, Euangelium in capite recipiunt, vt electus intelligat, quod veram Euangelij tiarā
accipiat, & tametſi aliorum caput conſtituatur, legibus tamen iiſdem ſubijciatur, & alijs
imperanti Lex imperet. Sed tiara poteſtatem deſignabat, quam ipſe in populum habe-
bat, & qua ille Deo tenebatur.

Aurea vero bractea, in qua Dei nomen exaratum erat, in pectore erat, cuſtodiam *Lamina aurea.*
deſignans cogitationū cordis, & quod oporteat has aptare ad Dei nutum & referre.

In humeris erant Smaragdi duo, quorum alter hinc ſex tribus, totidem alter conti- *Smaragdus.*
nebat. Erant autem typus aſpectus ſacerdotalis: habet enim Smaragdus & viriditatem
egregiam, & claram puritatem, inſtar ſpeculi radians. Etenim oportet ſacerdotem &
pia exercitatione ſobrium eſſe, & vitam ſubditis ſuam tanquam ſpeculum virtutū oſten-
dere. Erat vero in humeris, quod actionum ſignum eſt, ſmaragdus. Actionis enim po- *Hierem. 31. v. 21.*
tentia ab humeris dependet, ideo & Deus ad Hieruſalem loquitur: *Dirige cor tuum in* *22. Sed Græca*
viam rectam, in qua ambulaſti, filia vaga, quia creauit Dominus nouum ſuper terram. *editio alter quā*
Etenim manus & humeros ad actionem ſcriptura accommodat, vt quando de Dauide *vt hic Vulgata*
loquitur, *& in intellectu manuum ſuarum deduxit eos.* Inerant vero * Logio in pectore *editio.* *Pſal. 77. v. 72.*
duodecim etiam lapides impoſiti, qui duodecim tribus ſignificabant. Et vide, ſupra qui- * λογίῳ.
dem, & in humeris vna erat natura lapidum ſmaragdus, infra vero & in pectore duode-
cim. Quo ſignificatur, Antea quidem ab vna omnes prodijſſe natura: progreſſu vero
temporis, diuerſis opinionibus diuiſos eſſe, & hoc quidem tribuit opinioni, illud vero
851 naturæ. Infra vero in fimbria ſacerdotis, quæ dicitur ora, aurea mala, & punica, & cam- *Exod. 28.*
panulæ dependebant. Et quomodo hæc, prima ratione Deo vt diximus, placerent? Sed
in veſtitu & habitu ſacerdotis virtutes effinxit, infra flores & fructus, virtutum opera,
cuiusmodi ſunt Eleemoſyna, Iuſtitia, & humanitas, & chorus reliquarum ipſis affinium.

Non mutabis verba Dei viui. In Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum baptiza- *Deut. 4. 2.*
tus es, quid tollis nomina viua, & introducis nomina cogitationum tuarum, dicens;
ingenitum, genitum, ſemper exſiſtens, & non ſemper exſiſtens. Deúsne hæc inania
verba toleret? Vnum verbum vt mutaret, Propheta olim de vita periclitatus eſt: Et
vide emphaſim exigui verbi. Verba Prophetarum vocarunt quidam per ignorantiam * λῆμμα.
Domini * onus. Dicit Dominus per Eſaiam: *Si igitur interrogauerit te populus iſte, vel* *Ierem. 23, 33.*
Propheta aut Sacerdos dicens, quod eſt onus Domini: dices ad eos, quia vos Domini onus
eſtis. Proiiciam quippe vos, & relinquam, ne dicatis onus. Vnum verbum ne mutetur,
minatur Deus, & tu totam doctrinam commutans, putas te manus Domini effugitu-
rum.

Eiusdem in illud: *Sufficit tibi gratia mea, virtus enim in infirmitate perficitur.* *2. Cor. 12, 9.*

VEnit à Patre Chriſtus ad homines legatus [mactatus legatus eſt] & tunc pacem fe-
cit. Sed legati venientes, & dona ferunt, & dona accipiunt. Quod igitur donum *Legatorum mo-*
tulit, & quod accepit? nouum donū, quia & nouus Legatus. Tulit nobis donū corpus *res.*
& ſanguinē ſuum: & quid à nobis accepit? Fidem. Et quid pro illa nobis dat? Gratiam.
Credidimus nos, ille gratiā dedit, ſoluta eſt [ita &] odium. Cum venit legatus ad ali-
quam gentem, non dignatur cum aliquo paupere aut plebeio loqui, ſed ſtatim ad Re-
gem accedit. Hic vero legatus cum venit, ſtatim cum meretrice, latrone, telonario, &
Magis locutus eſt. Vides legati benignitatem? Non enim ad vnum & alterum venit,
ſed ad communem naturam, & venit carne noſtra indutus, ne pura diuinitate accedens
beſtiam terreat.

Io. Chryso.
2. Cor. 5, 17.

Ex eadem Homilia in dictum Apoſtoli: *Si qua ergo in Chriſto noua creatura; vetera tranſierunt, ecce facta ſunt omnia noua.*

IVdæi & gentes dicunt: quid gloriatur Paulus dicens: *Vetera tranſierunt, ecce facta ſunt omnia noua.* Si qua in Chriſto noua creatura. Ego vero, inquit, nihil nouum vi- 852
deo. Non enim habes oculos, vt videas hæc. accede huc, & faciam tibi oculos. Et vides, & tu facis oculos? Ita. Et creator es? omnino. Túne demens es? nequaquam. Igitur facies oculos corporis? nequaquam, ſed maius aliquid, Oculos mentis? & facis mihi oculos? Ita. Non enim habeo? nequaquã. Tu vero habes? Ita. Quomodo, dic mihi. Cum veneris in templum, nudamq́; ibi ſtatuam videris, lapidem mutum, & dixeris, ille Deus eſt, an oculos habes? Non enim vtilitas aliqua oculorum externorum, ſi interna caligant. Vides opus eſſe, vt faciam tibi oculos, vt videas lapidem eſſe lapidem, & lignum eſſe lignum, Oculóſne habes quando vides lignum, & adoras? Atqui ego ſi accipiens comburam, num habes oculos, id Deum, quod exuſtum eſt, vocans? Quando affectus & * perturbationes Deos eſſe dicis, oculóſne habes? Ebrius eſt homo, & circumagitur, & irridetur, & ex homine fit beſtia. Tu vero dicis, ebrietas Deus Bacchus eſt. Furtum Deus Mercurius. Vidéſne indigere te oculis? Lex affectus punit, & hoste Deos facere non vides? Si autem vis attende, quomodo facta ſint omnia noua. Dicitur in Scriptura, creatura non ſolũ è nihilo in aliquid productio, ſed etiã ex aliquo in melius immutata. Creauit Deus cœlum, hoc eſt, è nihilo fecit. Creat & quando malũ hominem bonum reddit. Hic vero creatio eſt rerum mutatio in melius. Et audi Dauidem dicentẽ. Cum enim erat ipſe, & cor eius creatum, ſordibus vero adulterij & cędis maculatũ eſt, & ad corruptionẽ ferebatur, prouocat Deum dicens: *Cor mundum crea in me Deus.* Non quod prius cor nõ habuerit, nec de cordis ſubſtantia loquitur, ſed de meliori eius conditione. Ecce igitur creatio dicitur, non ſolum eorum, quæ è nihilo producta ſunt, ſed etiam corruptæ naturæ in melius mutatio. Sic creatur munda ipſa adultera; ſic miſericors qui antea raptor; ſic mutatur in ouem lupus, in columbã vultur. duplex creatio. Ideo & lauacrũ creatio dicitur, lauacrum inquam, regenerationis. *Exuentes enim,* inquit, *veterem hominem, & induentes nouum eum qui renouatur ſecundum imaginẽ eius, qui creauit illum.* Vides igitur nouam eſſe creaturã. Quid enim mihi prodeſt, ſi fiat cœlum nouum, & terra noua, ego vero in peccatis meis inueteraſcam? Cœlum domus eſt, ego vero habito in ea ægrotus. Si quando medicus in domum ægroti veniret, & nulla morbi ratione habitâ, inalbaret parietes, & auro laquearia incruſtaret; nonne diceres
illi, bone vir cura ægrotum, quid domum exornas? adiuua decumbentem. Christus ve- 853
nit in hunc mundum, in quo decumbentem naturam meam inuenit, & ægrotantem, & ad eam ſanandam omnẽ ſubit certamen, & renouat inſtauratq́; naturam. Quid igitur medicũ tu reprehendis, quia non illa facit, Chriſtum vero reprehendis, quod hæc faciat? Sic tranſierunt antiqua, ſic facta ſunt noua omnia, ſic noua creatura, & alia multa ſimilia quis coaceruet.

** Virgil. IX. Aeneid. vers. 184. —Dine hunc ardorem mentibus addunt Euriale? an ſua cuiq; Deus fit dira cupido? & in Hippolyto Seneca Tragicus.*

Creatio duplex, externa & ſpiritalis.

Pſal. 50, 11. *Luc. 7, 37.* *Luc. 19. 5.* *Act. 9, 13.* *Coloſ. 3, 9.*

Ex Homilia poſt Calendas, &c. & contra ebrios.

Matth. 14, 13.

CHriſtus magnam multitudinem in deſerto conuiuio excipiens, non illos ad tentorium & ſomnum miſit, ſed ad diuina verba audienda vocauit. Sic & nos faciamus, & tantũ nos edere aſſueſcamus, quantum ad vitam tuendam ſufficit, non quantum noceat & grauet. Non enim idcirco nati ſumus & viuimus, vt edamus & bibamus, ſed ideo edimus vt viuamus. Non vita propter cibum, ſed cibus propter vitam ab initio factus eſt. Nos vero quaſi ideo in mundum venerimus, ſic omnia in eam rem conſumimus.

1. Theſſ. 4, 13.

In dictum Apoſtoli: *Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & cæteri, &c.*

Mors & dormitio. *Rom. 6, 3.* *1. Cor. 11. 30.* *1. Cor. 15, 6. 18. 20. 51* *1. Theſſ. 4, 14. 15*

QVare Paulus, cum de Chriſto loquitur mortem ipſius vocat *mortem*, cum vero de noſtra morte verba facit, *dormitionem* illam, & non *mortem* appellat. Nam in eadẽ oratione ter mentionẽ mortis hominũ faciens nunquam *mortem* dicit, ſed *dormitionem* deceſſum nominat. Non enim temere his vſus verbis Apoſtolus eſt, ſed magnũ & ſapiens quiddam præparat. In Chriſto igitur *mortem* vocat, vt paſſio credatur, in nobis vero *dormitionem*

Digitized by Google

dormitionem, vt dolorem conſoletur. Vbi enim præceſſit Reſurrectio, confidens vocat mortem: vbi vero in ſpe adhuc manet, dormitionem appellat: & hac appellatione nos conſolans in bonam [vitæ] ſpem erigit. Dormiens enim omnino reſurget, cum mors nihil ſit aliud, quam diuturnus ſomnus.

Ex Homilia Chryſoſtomi de Pœnitentia.

COmederunt Iudæi manna, & cepas Aegyptias quærebant. Adeo turpis res eſt con- *Exod. 16.*
ſuetudo, quin peſſima. Licet per decem dies præclarè te geras, licet per viginti, per *Peccatum &*
triginta, non acquieſco, non gratiam habeo, non te complector: modo ne defatigeris, *pœnitentia*
ſed ſuffundaris pudore, teque accuſes. Iterum de charitate diſſeruimus; audiſti, abijſti,
854 rapuiſti, non operibus ſermonem oſtendiſti: ne iterum ingredi Eccleſiam erubeſcas,
erubeſce peccare, non erubeſce pœnitere. Duo hæc ſunt, Peccatum & Pœnitentia:
vulnus quidem peccatum, remedium pœnitentia: in vulnere putredo; in pœnitentia
putredinis mundatio: in peccato probrum, & deriſio, in pœnitentia laus, & libertas dicendi, ac è ſeruitute liberatio. Sed Sathanas ordinem immutat, datq; ijs qui illi obediunt, in peccato licentiam, in pœnitentia pudorem. Tu vero ne credas illi, ſed vtrique actioni ſuum tribuere ſtude.

Viſio quam vidit Eſaias contra Iudæam & Ieruſalem.

DIc viſionem quam vidiſti. Ipſe autem dicit: *Audite cæli, & auribus percipe terra,* *Eſaia 1, 2.*
quoniam Dominus locutus eſt. Alia promiſiſti, alia loqueris. Incipiens, dixiſti, *viſio ſuper Iudæam & Ieruſalem*: & omiſſa narratione, cum terra & cœlo loqueris. Homines relinquis, & cum brutis elementis loqueris. Ita, inquit; cum homines ipſis brutis magis ſint facti irrationabiles, & non ideo ſolũ, ſed etiam quia Moſes ducturus illos in pro-
miſſionis terram, & præuidens futura, ſic ait: *Audi cœlum & loquar, attende terra verba* *Deut. 32. 1.*
oris mei. Teſtor vobis, inquit Moſes, Iudæi, cœlum & terram, quia cum veneritis in terram promiſſionis, & reliqueritis Deum veſtrum, in omnes gentes diſpergemini. Venit igitur Iſaias, minæ erant ceſſaturæ. Non potuit vocare Moſem, iam mortuum; nec qui aliquando audiuerunt: elementa tandem vocat, quæ etiam in teſtimonium ipſis Moſes vocarat, & quanquã ille potuit Aaronem etiam vocare in teſtimonium, & alios multos, ſed ideo (diceret) illos non vocaui, quandoquidem illi erant morituri, neque teſtari poterant. Cum vero Iſrael præuaricatus ſit, ideo adhuc durantia elementa merito in teſtimonium voco. Sic & Iſaias facit, non modo propter ea quæ diximus, ſed etiam
poſtquam cum Iudæis locutus, vidit illos ſibi non attendere, ad elementa ſe conuertit, *Exod. 16, 13. 14.*
& teſtes ſibi aſſumit. *Audi cœlum.* Tu enim manna pluiſti. *Inclina aurem tuam terra.* Tu enim coturnices dediſti. Audi cœlum, nam illis ea quæ ſupra naturam dediſti. ſurſum manſiſti, quomodo te Deus firmauit, & imitationem areæ non deſpexiſti. Attende terra, tu enim infra eras, & menſam illis ſubito apposuiſti. Ideo & alius Propheta vi-
dens regem inſanientem, idolum colentem, Deumq; contumelijs afficientem, alios *3. Reg. 13, 2.*
timentes: nullum horum alloquitur, ſed conuerſus ait: *Audi, altare, audi me*; cur lapidi loqueris? certè inquit, cum minus quam lapis rex ſentiat, *Audi altare hæc dicit Dominus*, & ſtatim diuiſum eſt altare, & fractum, & effudit hoſtiam. Homo autem non
855 audiuit, ſed Rex manum ſuam extendit, cupiens Prophetam comprehendere. Deus vero quid fecit: manum eius areſecit, non autem areſecit manum à principio, vt ille ruptura lapidis fieret prudentior. Cupiuit enim eum ſine caſtigatione ſapere. eum, inquit, diſciſſus ſit lapis, & tu non emendaris te, iuſtam in te iram conuerto.

Ex oratione in prodigum, in pœnitentiam, in lignum ſcientiæ boni & mali, & in latronem.

AGmen iuſtorum non vult in ſe rapere poteſtatẽ creaturarum, ſed quæ ſunt diſpen-
ſationis, Patris prouidentiæ ſubiecta eſſe. Ideo etiam parabola iuniorẽ introducit, *Luc. 15. 12.*
accepta paternâ hæreditate, proficiſcentẽ in regionem longinquã. Sed longitudo ſtadijs non determinatur, ſed moribus circumſcribitur. Etenim peccator non tam loco remotus eſt, quam moribus. Accepta itaq; bona paterna, perdidit prodigè viuendo. Accepit

Solem ad per fruitionem, & donum vt Deum adorauit. Accepit fontes ad delicias, & donum Deum fecit. Ignorauit donantem, & donum ſupra modũ coluit. Eadẽ creatura, ſed non omnibus eodẽ modo conſpicua. Paterna ſubſtantia ille quidẽ recte vſus eſt; hic vero abuſus. Ordo autẽ hic & ibi, tametſi diuerſus, pius pulchritudinem videt cœli, & inde Creatorem laudat: *Videbo enim cœlos opera digitorum tuorum*: Vidit impius, & ad creatorem ſenſum non conuertit: ſed perſiſtens in pulcritudine cœli, creaturam eſſe Deum imaginatus eſt. Pius non iniuriam facit creaturæ, ſed Domino adorationẽ tribuit. Honorat creaturam, ſed vt conſeruam, non auferens autem cultum creatori, præſtat creaturæ: laudat artificium, ſed artificis gloriam illi non attribuit; impius vero benè quidem vidit, ſed malè adorauit, & omnem ordinem inuertit.

Pſal. 8, 4.

Sæpe Scriptura Diabolum vocat draconem & ſerpentem tortuoſum.

Diabolus cur dictus. Luc. 10, 19. Manichæorum error.

IDeo & Saluator dicit: *Ecce dedi vobis poteſtatem ambulandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones*. Et ne reptilia intelligas, ſubiecit, *& ſuper omnem virtutem inimici*. Diabolus draco & ſerpens eſt, non tanquam mali radix, vt Manichæi dicunt, ſed vt princeps dæmonum, & auctor illis factus defectionis.

Ex adhortatione ad pœnitentiam.

Luc. 12, 18. Luc. 16, 9.

DE illo qui dixit: *Deſtruam horrea mea, & maiora faciam*, ſententiam à Deo latam, 856
in memoriam homines reuocantes ipſi vobis, aperite theſauros veſtros, & date eleemoſynas; facite vobis theſauros indeficienes in cœlo, vt Dominus iubet, qui futiles diuitias è fœnore & iniuſtitia colligitis, *facite vobis amicos de mammona*, vt Dominus imperat, *vt cum vos dereliquerint, recipiant vos in æterna tabernacula.*

*Ex oratione * in terremotum, & Lazarum, & diuitem.*

** Integram hanc de terræmotu concionem euulgauit nuper P. Frõto Ducæus ſociet. Ieſu, Burdigalæ, Anno 1604.*

NOn ceſſo dicere, etſi non audiat. Medicus ſum, medicamenta appono, præceptor ſum, monere iuſſus ſum. Et nemo ſe emendat? Quid hoc rei eſt? ſed ego nihilo minus mercedem accipio, & hoc incredibiliter dixi. Fieri enim non poteſt in tanta hominum multitudine vt nemo ſe emendet. Audio, inquit, indies, & non facio: audi, etſi non facias. Ex auditione enim factum oritur, etſi non facias, pudefies ob peccatũ, etſi nõ facias, mutas ſententiam, etſi non facias, condemnas teipſum, quod non facias. Accuſare enim ſe, principium eſt emendationis. Quando dicis hei mihi audiui, & non facio. illud, *hei mihi*, initium eſt mutationis in melius.

In illud dictum: Mitte Lazarum, &c.

Luc. 16, 24. Sapient. 5, 8.

ET vbi nunc ſunt pincernæ tui, paraſiti, & adulatores? vbi nunc arrogantia, & phantaſiæ? Folia fuerunt, & hiems abſtulit, omniaque perierunt. Somnium erat, & ortus eſt dies, & ſomnium diſſipatum. Ideo vero non Noë, vel Iacob, vel Iſaac, vel Abraham diues videt. Quare? quia Abraham benignus in peregrinos fuerat, & illius inhumanitatis maior eſt accuſatio, huius hoſpitalitas.

Ex Homilia: Non adeo vehementer deflendos eſſe mortuos.

MOrs, ærumnarum ſolutio. Niſi mors eſſet, nos ipſos ederemus: niſi puniremur, nequaquam à malis ceſſaremus. Vides Domini benignitatem? pœnam ex præuaricatione in ſalutis anſam conuertit. Si igitur iuſtus eſt qui mortuus eſt, gaude, quia cũ fiducia ad dominum profectus eſt. Sin peccator, ne doleas: lucratus eſt, quod accumulatione peccatorum priuatus ſit.

Epiſtola ad Cyriacum.

In epiſtola ad Cyriacum Epiſcopum, quam ſcripſit poſt ſecundum exſilium, pungit Arſacium, vocans illum delirum, & adulterum. Laudatq; eos, qui illius familiaritatem auerſantur, vt qui propter Deum, & impietatem in Archiepiſcopum ſuum ab illo declinent. quamuis in alijs videatur hortari, ne ab Eccleſia recedant. id autem poſtea, vt apparet, voluit, cum ij, qui hunc iniuſtè eiecerant facto non acquieuerint, ſed mo- 857
liti etiam fuerint impetum, inſidias, & exſilium ijs, qui ipſi addicti eſſent.

Fragmentum de animalibus, quæ colorem mutant. CCLXXIIX.

LEGI ex Theophraſti libro de animalibus, quæ colorem mutant. Quibus verò mutatur color,& plantis,locis, lapidibus, quibus ſe applicant, ſimilis redditur, polypus ſunt,& chamæleon, & fera tarander, quæ apud Scythas vel Sarmatas naſcitertur. Mutatur igitur chamæleon in omnes colores,præterquam in album,& rubrum,& non ſolùm ad ſubiectos colores, ſed etiam ipſe in ſe, ſi quis ſolum ipſum tetigerit, colorem mutat. Tarander quidem magnitudine bouis èſt,ſimilis figura ceruo, niſi quod latior, tanquam è duorum ceruorum figuris compoſitus,biſida eſt ei vngula,& cornu. Habet verò hoc ramos vt ceruorum cornua, & omnino piloſum eſt. Oſſa regit extenſa cutis, vnde pili exſiſtunt. Pellis digitum denſa eſt, admodum dura, ideò & eam aptantes, pro thorace militari vtūtur. Rarò hoc animal videtur: mira eius eſt mutatio,& penè incredibilis. Alia quidem animalia in pelle mutantur, mutato interno humore vel ſanguineo, vel alio, vt manifeſta ſit ſympathia, hoc eſt, naturæ conſenſus. Pilorum verò mutatio, cùm aridi ſint ac pendentes, & frequenter mutari non ſoleant, omnino admiranda & incredibilis eſt, maximè cùm variè illa fiat. Polypus autem videtur anhelitu colores mutare: eſt enim naturâ flatuoſus. Argumentum verò reſpirationis pulmonis magnitudo eſt: penè enim per totum corpus diffunditur. Simul verò & eleuatur manifeſtè, & inflatur.

Inter opera Theophraſti nuper editum Francof. apud VVechelos. Chamæleon. Tarander. Πολύπους.

Ex eiuſdem de reſolutione neruorum.

DICIT reſolutionem neruorum è frigiditate, vt omnes ſentiunt, oriri: & alij quidem à ſpiritu: (eſt enim morbus pulmonarius) alij defectu & priuatione ſpiritus. Hunc enim eſſe, qui calorem & motum omnino faciat. Cùm autem motus non eſt, frigiditas eſt ſanguinis, vel, vt paucis perſtringam, humoris. Ideò,in pedibus oritur torpedo, vel in partibus ſuperioribus, quando à ſede expulſi fuerint, vel alio modo: tunc enim diducit compreſſione ſpiritum, & motu proprio priuatur, ſiſtit & refrige-
858 rat ſanguinem.

Paralyſis.

Eiuſdem de animi deliquio.

ANIMI deliquium priuatio eſt caloris, vel frigiditatis circa pulmonem, Id etiam contingit ab ipſo calore. Maior enim ignis tollit minorem,id experientia teſtatur. Nam ab æſtu præfocante & alio calore, & maximè condenſato, cùm hæc nos opprimunt, animo deficimus,& deliquium patimur. Extinguitur verò quod in * nobis frigiditatem non recipit. Fortaſſis verò reſpirationem omnino ſuffocatio impedit, vnde & πνῖγος nominatur. Suffocatur enim, vel ſuffocato ſimilis eſt is, qui reſpirare non poteſt. Teſtatur id defectus animi in balneis, ac fotionibus. Manifeſtum enim eſt deliquia illa calore, & propter calorem fieri, extinguente externo calore internum. Fit verò animi defectus, deficientibus his,in quibus calor naſcitur, vt ſanguine, vel ſimpliciter naturali humore. Quemadmodum in ſanguinis fluxu, & vterum geſtantibus videmus animi defectiones: ſed propter labores etiam fiunt deliquia.

** ἐν ἡμῖν lege.*

Nimium etiam adfert animi deliquium: nam & minus tabefacit, & reſpirationem impedit, & refrigerationi aditum intercludit.

Propterea plerumque qui † lauantur, animi deliquium non patiuntur, frequentius verò quieſcentes, quia humorem factum à liquefactione eorum qui lauantur, calidum eſſe contingit: eorum verò qui lauarunt, frigidum. Frigidus verò cùm ſit humor, incidens in locos principes, gignit animi deliquium, niſi ſpiritus remiſſio ante diſſoluat. Ideò continere iubent in deliquiis ſpiritum. Prohibet enim continens exire calorem: remiſſus verò ingerit.

† λουόμενοι.

Aſpergens aqua animo delinquentes, concludens poros, & condenſans meatus, & cogens intus calorem (*reſiſtit enim) adiuuat.

** ἀντιπεριΐσταται.*

Gaudium ac mœror etiam animi deliquium generant. Per vtrumque enim humorum copia naſcitur. Gaudium quidem liquefaciendo ac dilatando: mœror verò coarctando. Cùm autem ad pulmonis ſedem humor peruenerit, hinc animi deliquium patimur.

Theophraſtus.

Eiuſdem de Vertigine.

VERTIGINES ſunt, quando alienus ſpiritus in caput venit, vel redundans hu-
mor, vel ab aliquo nutrimento, vt à vino, vel ab aliquo alio ſucco. Ad hæc, cùm
quis mouerit caput in orbem. Locus enim circum cerebrum humidus cùm ſit, ſi ſuſ- 859
ceperit aliquid alienum, plus æquo tranſeundo vim infert, & ad venas agitat priorem
humorem in gyrum. Cùm autem agitatio ſit inſtar turbinis, & humor non ſit admo-
dum denſus, ſed in continuo motu, altero accipiente, altero deficiente ob inæquali-
tatem ponderis, ſimiliter vertiginem parit, & ſæpe proſternit.

Quare cruda oua non circumuerti poßint.

Oua.

OVA cruda circumuerti ideò non poſſunt: partim quia ab humore inæquali, & non eiuſdem ponderis proſternuntur: partim verò, quia non habent ſubſtratum quod deiiciatur, cùm vnum ſit & continuum intus. Ex hac cõſideratione ſoluitur hoc,

Vertigo.

quare in circo agitati vertiginem capitis patiuntur, & magis ſi in paruo circo, & adhuc ſi celeriter currant, & quod, ſi cum aliis, magis quàm ſoli. Et quare in ſiniſtram currentes potius quàm in dextram? Omnium enim horum & ſimilium cauſſa dicta eſt. Si enim vertigo fit, ſi quis eodem verterit caput, manifeſtum eſt quod ſi quis iuxta hunc ſimiliter vertatur, celerrimè & maximè ante alios vertiginem patiatur. Proximè verò qui in minore circulo caput vertit, & quo celerius, eò magis. Ideò & currentes magis quàm ambulantes vertiginem patiuntur, & qui celerius magis quàm qui tardius: (currunt enim inclinantes ad centrum.) Qui verò in ſiniſtram currunt, potius quàm ij qui in dextram, quòd acutiorem angulum faciant ad circulum. Grauiora enim cùm ſint dextra, magis ad interiorem partem vi tendunt, propter imbecillitatem partium ſiniſtrarum, & ſi cum multis currunt, magis quàm qui ſoli: propterea quod ad circumferentiam circuli aſpectus accedens currentibus non continuus, facit aliquem motum & turbationem in cerebro. Ideò vertiginem magis patiuntur, eò quòd dupliciter moueatur cerebrum, partim agitatione in gyrum, partim aſpectu in cerebrum delato. Quod autem propter oculorum motum ſæpe vertiginem multi patiantur, ex multis patet. Nauigantes enim celerius & magis vertiginem patiuntur, cùm fluctus intuentur, & agitationes & [illegible]chos videntes, ſtatim tenebras patiuntur. Vertiginem quoque patiuntur ij, qui profunda admodum & prærupta aſpiciunt, quod contingat oculos longius extenſos moueri & agitari. Oculi verò moti & agitati turbant & mouent interiora, qui verò ſuperna aſpiciunt, hoc non contingit, quia non longè aſpiciunt, ſed lumine impediuntur. Fiunt vertigines, quando continuò rem vnam aſpiciunt. Illud autem dubium eſt, cur interdum oculo in orbem agitato, & quieſcente idem vſu ve-
niat? Cauſſa verò motus illius in circulo, dicta eſt. Cur verò in attentione & in con-
tinuo aſpectu iſte dolor contingat? quòd quæ in motu ſalua erant, ſtatio ac quies agi-
tat. Stantibus igitur oculis, & alia continenter in cerebro ſtant. Stantia verò diui- 860
duntur, & ſeparantur grauia, & grauantur & faciunt vertiginem. Et curſus in gyrum
ſeparat grauia à leuibus. Facit verò oculorum demiſſio etiam vertigines. Nam demiſ-
ſione oculorum ſeparantur grauia à leuibus. Hæc quidem ſurſum, illa verò deorſum feruntur. Oportet verò ſimul eſſe, vt dictum eſt. Vertiginem quoque adfert abundantia & indigentia. Indigentia conſumptionem, abundantia ſuperfluitatem facit, vt pleni ſint pori. Hæc enim vbi aſcendit, mox deſcendit, & diuidit * circuitus: hinc vertigo.

* περιόδου

Ebrietates & veneficium, & alia ſimilia, vertigines faciunt. Humor enim aliundè incidens, turbationes creat.

Stantes magis quàm ſedentes vertiginem patiuntur. Nam quieſcentium humor in capite magis conſiſtit. Quando verò iidem mouentur, humor diſſipatur, & in vnam partem incidens vertiginem facit.

Eiuſdem de laßitudine.

DESCENDENTIVM, loco decliui, femora maximè laſſantur, aſcendentium contra tibia: quia in aſcenſu labor eſt eleuandi corporis onus. cui igitur onus incumbit, & à quo tollitur, eius maximus eſt labor. At in deſcendendo labor fit, quia corpus decidit,

deciđit, & contra naturam portatur. Quapropter in quod magis incidit pondus, huic maximus quoque eſt labor. Verùm vt tibiæ deſcendendo magis laborant, ſic femora in aſcendendo. Quod autem grauia deorſum ferantur, difficilius eſt aſcendere, quàm deſcendere.

Moleſtius eſt brachio per vacuum iacere lapidem, vel aliud quid graue, quia magis conuellit. Non enim incumbit alicui, quemadmodum qui iacit ponderi quod in manu eſt.

Æquales viæ magis defatigant, quàm inæquales, quòd nimius motus faciat laſſitudinem: nimius autem, continuus, & vnus: inæquales verò propter mutationes quietem adferunt: in æqualibus verò, ſimilitudo figuræ facit continuum motum.

Defeſſi ſemen ægrius continent, quia calida & humida ſunt corpora propter conſumptionem. Tale verò quid eſt ſeminalis vis.

861 Qui ſupini iacent, ſolutionis virium habent cauſſam, iis cooperatur ſitus ille ad nocturnam ſeminis emiſſionem. Corpora humida magis laborioſa ſunt quàm dura, quia imbecilliora: etſi alio modo dura ſint * audaciora. * [illegible]

*Eiuſdem de animantibus, quæ * cum copia viſuntur.* * al. repentè.

ANIMANTIVM quæ cum copia viſuntur, non eadem eſt omnium cauſa: ſed alia horum generantur ſubitò, vt muſcæ, quæ in exercitibus, & hominum frequentia, & hiſce finitis, plures præterea fiunt. Fimus enim & aliarum rerum putredo, harum ortus cauſſa. Alia verò prius quidem exſiſtunt, ſed apparent poſt pluuias, vt cochleæ, & paruæ ranæ. Non enim pluuiâ decidunt, vt nonnulli putant, ſed tunc prodeunt, cùm antea in terra fuerint, quòd aqua in eorum foramina influat. Eſt & aliud ranarum genus præter eas quæ in lacubus & paludibus ſunt. Multitudinem autem harum & aliarum [animantium] gignit ipſarum proſperitas. *Muſca. Vide Luciani de muſca libellum, & Gyraldum de Diis gentium. Ranæ.*

Potius poſt finem conuentuum & exercituum quàm dum adhuc durant, muſcæ oriuntur. Contingit enim, iis præſentibus, propter quotidianos vſus & motus, corrumpi generationes earum, motu ſemper & mutatione facta, quo modo & in aliis accidit, ſic & his cum ſordibus eiectis. Quando verò ſoluta fuerint caſtra, & conuentus, quiete facta, ſtatim generantur, quia nemo prohibet, donec in ipſis ſterquiliniis humor exaruit, muſcæ, vt diximus, celeriter, & cum copia gignuntur: bruci verò & locuſtæ vbique ſunt, vt ſic dicam. Abundant verò quia propria loca occupant, & eorum oua non corrumpuntur. Accidit hoc quia non colitur regio. Si enim ager colatur extinguuntur, inde ex deſerta & inculta regione feruntur ad frequenter habitatam & cultam. Durant verò diu, vel quia locus altis montibus cingitur, & hos ſuperare non valent, vel propter commoditatem regionis: Talis eſt, mollis tranquilla, & humida, & roſcida. Moleſtæ porrò ſunt locuſtæ, at moleſtiores bruci: & horum maximè, quos vocant baructos, ſed eorum ortus ex ſeſe inuicem mutuus. Aliqui verò putant, non euidenti ſigno, colore ſimiles aliquos eorum eſſe regionalibus, ſponte ſua naſci: manifeſtum enim quod tale quid à nutrimento, ſed non à generatione accipiant. Corruptio verò horum alia quidem naturalis eſt, & peſtilens: ſub canicula enim œſtro agi-
862 tatur, & oritur illi vermiculus in capite, & corrumpitur: alia verò ex motu, & volatu. Nam ſublati [bruci] à ventis in mare feruntur & corrumpuntur. Corrumpuntur verò etiam propter hiemem & frigus, ipſi, & oua eorum: extinguuntur verò & hominũ machinatione. Foſſas enim effodientes hos in eas deiiciũt, & terra obruentes interficiunt. *Bruci & locuſta.*

Serpentes duabus de cauſſis oriuntur: vel è cœlo pluuio, vel in bello, & fuſione ſanguinis, vnde penè alia quoque venenata animalia prodeunt. Vnde quondam & in Theſſalia magnam aiunt natam eſſe copiam ſerpentum. *Serpentes.*

Mures in aruis plurimi fiunt, & magis in ſiccis, quàm in humidis: Inimicæ enim illis ſunt aquæ. Fecundum autem animal eſt. Manifeſtus eis ex aqua interitus. Illis enim & foris moleſta, & in eorum cauernas influit. Occidunt etiam illos muſtelæ agreſtes. Occiduntur etiam occulto & frequente peſtilentiæ malo. Naſcitur enim in capite ipſorum vermis, quem periti obſeruantes, re cognita præſagiunt, ac prænunciant interitum eorundem. *Mures.*

Dicuntur mures ferrum & aurum arrodere: Ideò aurifabri illis diſſectis aurum inde tollunt. *Vide Q. Curt. de Tyro lib. 4. Mures ferrum arrodentes.*

In Ægy-

Digitized by Google

THEOPHRAſtus.

In Ægypto bipedes, & magnos naſci perhibent mures. Habent enim & anteriores pedes, iis verò non incedunt, ſed vtuntur pro manibus: quando verò fugiunt ſaltant.

De animantibus, quæ inuidia laborare dicuntur.

*Stellio. Vide Iureconſultos de Stellione, & Alciatum. Ceruus. * Φρύνης. Vide Prouerbia. Equa. Vide Plutarch. Phoca. Echinus. Lynx.*

STELLIO, vt aiunt, inuidens hominis vtilitati, deglutit exutam pellem. Eſt enim auxilium habenti comitialem morbum.

Ceruus dextrum cornu defodit, contra * bufonis venena aliaque multa perutile. Equa deuorat hippomanes ex pullis, ad quædam vtile. Phoca iam capienda euomit coagulum, quod etiam comitiali morbo vtile eſt.

Terreſtris Echinus pellem vrina inquinat, & corrumpit. Lynx defodit vrinam, quæ ad ſigilla & alias res prodeſt. Cæterum animalia hoc per inuidiam non facere, ſed homines è propria ſua opinione hoc crimen illis affinxiſſe, patet. Vnde enim brutis animantibus tanta ſcientia, quam homines multo labore vix diſcunt? Phoca quidē timore forſan turbata, coagulū emittit, & ſtellio pellem deglutit à natura, quemadmodum canes & ſues, & penè omnia quadrupedia. Comedunt enim à partu partus inuolucra, ſeu membranas. Echinus timore, vel alio quodam naturali affectu vrinam mittit, ſed non vt corrumpat pellem. Multa alia fiunt à brutis, quorum rationem reddere non poſſu- 863 mus: vt quamobrem gallina cùm pepererit, paleas circumiicit. Quare canes eleuato crure vrinam mittant? Quare capra, cùm eryngium comedit ſtet, & alias ſtare faciat? Quodque de lynce & ceruo narratum eſt, eodem modo diiudicandum.

Plutarch. lib. 7. ſympoſ. quæſt. 2. & lib. de tarda Dei vindicta.

De Sudoribus.

SVDOR ſalſus eſt, quia alienum excernitur ab adhærente carne, exhauſta & leuitate & dulcedine. Tale enim excrementum exſiſtens circa veſicam, vrina: in carne verò ſudor vocatur. Excernitur verò ſudor per motum, vel laborem, vel per caloris & ſpiritus virtutem. Sudor cùm ſit ſalſus accipit acrimoniam, vel acerbitatem, vel malum vel bonum odorem, propter multas & varias rationes.

Iuuenes difficilius ſudant quàm viri, & maximè pueri, quanquam natura calida ſint & humida, vnde oritur ſudor, quia denſiſſima eſt puerorum cutis, & tanquam concluſa. Ad hæc verò calor ſuperans concoquit dum creſcunt. Si quid verò ſit excrementi, hoc egeritur per aluum. Vtplurimum enim puerorum aluus facilis eſt: ſenes verò raræ quidem cutis, ſed ſiccæ. Oportet verò ſudori tanquam materiam ſubeſſe humidam: præſertim cùm per quod halitus facile tranſit, quodque eſt rarum, ſufficientem excretionem faciat: & quia fit continenter, & multus humor non ineſt. Ideò quorum ventres humidi ſunt, & excrementum fluxit in veſicam, non multum ſudant, eò quod omnem humorem illuc mittunt.

Qui cibos non concoquunt, & non dormiunt, multum ſudant, eò quòd concoctio diſtribuat humorem, & ſomnus concoquat.

Qui ſe exercent, & benè valent, magis ſudant quàm qui non laborant.

Qui coctum & qui crudum habent cibum, multum ſudant, quod quanquam abſurdum videatur, non tamen eſt. Qui enim ſe exercent, quòd ſoluta habeant corpora, & poros exercitatos, & quòd ſint ſudoribus aſſueti, multum ſudant. Aliorum verò pori clauſi ſunt, quia non ſe exercent. Qui verò cibum crudum edunt, ob humorum multitudinem ſudant plurimum: qui verò cocto veſcuntur, per concoctionem alterius ſucci, facile ſudant.

Non laborantes, ſed cùm iam quieſcunt, magis ſudant, neque intendentes, neque continentes ſpiritum, ſed quando remittunt, propterea quod laborantium à ſpiritu venæ inflatæ, claudere poros faciant. Quare per latiores poros magis prodit hu- 864 mor: ſpiritus autem retentio complet venas, vt prohibeatur exire.

Poſt labores & curſus, qui in vmbra ſedent magis ſudant quàm qui in Sole ſunt, quod Sol exſiccet & condenſet meatus.

Qui pedes in aquam immittunt, non ſudant, quia aqua prohibet liquefactionem. Sudor verò liquefactio eſt eorum, quæ malè carni adhærent, quando per calorem excernitur.

Quia exercitatio continua exſiccat quemadmodum Sol, ideò minus ſudant.

Fronte

Theophraſtus.

Fronte primùm & maximè ſudatur, quia ſubeſt cerebro quod humidum eſt, caput quoque maximè ſudat, quia rarum, idque maximè crines indicant, quodq; ſpiritus retentio in caput redundat.

Qui animo anxij ſunt, pedibus ſudant, in facie nequaquam: quia mœror non eſt diminutio caloris, ſed incrementum, quemadmodum ira, ideò in facie rubeſcunt, quia magis incalcſcunt (ſiccat enim ſupereminens calor) At ille in pedibus liquefarit, quia minor eſt, quàm vt poſſit exſiccare: maior verò, quàm qui antè fuit, & inſitus eſt.

In ſomnis magis quàm in vigilia ſudores excitantur, propterea quòd humores & calores * ob contrariorum pugnantiam maiores fiut, ex ambobus autem fit ſudor.

* διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν.

*Eiuſdem de * Apibus.*

* *In Græco forte legendū περὶ μέλιτος, De melle.*

MEL tribus modis naſcitur, vel è floribus, & ex aliis, quibus ineſt dulcedo, vel ex aëre, quando humor liquefactus à Sole, & concoctus cadit: idq; maximè meſſis tempore accidit, vel ex † arundinibus. Cadit autem mel ex aëre in terram, & in obuias plantas, & maximè in foliis quercus & in tilia inuenitur, quia denſitatem illa habent, & humida ſunt. Oportet verò nec omnino eſſe arida, ne in ſe trahant, nec omnino rara, ne perfluant. Hæc verò humida ſunt & denſa, & tilia etiam dulcedinem habet. Familiaritatem autem quodammodo cum quercu habet apis.

† *Calamus.*

Virgilius. Et duræ quercus ſudabunt roſcida mella.

HELLADII BESANTINOI

CCLXXIX.

Chreſtomathiæ.

LEGI ex Helladio Beſantinoo librum Chreſtomathiæ primum, ſecundum, tertium, quartum.

Nugatur Moſem ἄλφα vocari, quòd corpus habuerit ἀλφοῖς, id eſt, vitiligine di-
865 ſtinctum, & ad mendacium Philonem teſtem adhibet.

Dionyſius dicit, Atticos non dicere † ὠνησάμην *emi*, ſed eius loco ἐπριάμην, etſi ὠνῆσθαι, & ὠνήσατο & ὠνήμενος & alia id genus in vſu ſint.

Ælius Dionyſius.

† *Vide Phrynichum in inventario pag. 22.*

Καλὸς & ἀγαθὸς Attici dicunt, ſed non ἀγαθὸς καὶ καλός: quanquam ἀγαθῇ τύχῃ dicant, & τύχῃ ἀγαθῇ.

Dicunt auctores ὑπὸ μάλης, *ſub maxilla*: μάλην verò abſolutè non vſurpant: κιθάρην dicunt & κιθαριστὴν, ſed dicunt λύρην, non item λυριστήν.

Dicit, lapidem qui ferrum trahat, non μαγνῆτιν, *magnetem*, ſed ἡρακλείαν λίθον vocari, multi verò alij dicunt & μαγνῆτιν & ἡρακλείαν vocari, reddentes variæ appellationis cauſſas. Dicit Galenus electrum ad ſe trahere * putamina fabarum.

* κυρίβια.

Mariti fratrem mulieres δαέρα vocant: ſororem verò non item δαέραν, ſed γάλων, vnde & Homerus ait:

Εἰδομένη γαλόῳ Ἀντηνορίδαο δάμαρτι

Iliad. γ'. v. 122.

& θεῖον vocant patris fratrem, non ſic verò θείαν ſororem, ſed τηθίδα. Et πάππον dicunt patrem patris, μάμμην non item matris matrem, ſed τηθὴν. Antiqui verò matres ſuas μάμμας vocare ſolent.

Didymus decem libros prouerbiorum compoſuit, & prouerbiorum ſcriptoribus hæc nuncupauit.

Prouerbia ſeu adagia.

Quæ nunc vocantur κνεῖδες, Attici vocant κομμωτρίας, quanquam Menander etiam κνεῖδα dixerit.

Verſus ille prouerbialis: Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς ὕδωρ γράφω, *Iuramenta mulieris * in aqua ſcribo*, Eſt Sophoclis, quod Philonides per Parodiam exprimens dixit: Ὅρκους δὲ μοιχῶν εἰς τέφραν γράφω, *Iuramenta mæchorum cineri inſcribo.* Qui mulieres irrident, ſic dicunt: Ὅρκους ἐγὼ γυναικῶν εἰς οἶνον γράφω, *Iuramenta mulierum ebulatibus inſcribo.*

* *Catullus:*
- mulier cupido quod dicit amanti
In vento & rapida ſcribere oportet aqua.
Et Tibullus:
- periuria ridet amantum
Iuppiter, & vẽtos irrita ferre iubet.
Anarchus apud Athenæum, Inſcribo vino ſi qua iurat fœmina. *Prouerb.* In aqua ſcribere.

Inter viginti quatuor litteras μῦ, νῦ & ὖ duobus temporibus æquiualent & circumflectuntur: & aliæ monoſyllabæ, & diphthongo ſyllaba terminantur, & circumflectuntur, verbi gratia φεῦ, χοῦ, ψεῦ. ὦ apertè circumflectitur: inter diſyllabas verò quædam habent primam longam, quæ natura ſua circumflectitur, vt βῆτα, δῆτα, ἦτα: quæ verò non circumflectuntur, in penultima acuuntur, vt ἄλφα, κάππα, δέλτα.

Ancillæ nomen Peluſium erat, per quam Pyrrhus Moloſſus veneno matrem interfecit. 866

Ἀνθρακεὺς vocatur qui vulgò carbonarius.

Ex humili qui emerſerint. Vide Valerium Max. lib. 3. cap. 4.
**Auſonius. Fictilibus fama eſt cenaſſe Agathoclea regem.*

Dionyſius filius fuit agaſonis, qui Siciliæ annis duodequadraginta præfuit. *Agathocles figuli filius multos etiam annos Siciliæ præfuit. Hermeas caſtratus & ſeruus cùm eſſet, Aternæ (quæ Thraciæ ciuitas eſt) rex fuit. Porus Indorum rex filius tonſoris. Bradyllis carbonarius cùm fuiſſet, Illyricum duxit exercitum. Orthagoras coquus Sicyoniæ dominatus eſt.

Verbum μόγις *vix*, aptiſſimè per γ ſcribi ait, poſitũ pro iis quæ fiunt cum labore. Iones & Æoles ineptè per λ ſcribunt μόλις, & pronuntiant.

Ὦ τὰν, (pro ὦ ἐτὰν, *heus bone vir*) diuiſum eſſe dicit, ὦ quidem ſolum, τὰν reiecto ἐ. Integrum eſt enim ἐτὰν, & coalitione cum ὦ fit ὦ, τὰν. ἔτης enim amicus verus eſt: nam ἐτεὸν verum ſignificat.

† νεβρὸς emenda pro νεκρὸς.

Νεκρὸς dicitur de priuatis anima, quaſi νηκερὸν, & per ſyncopen νεκρὸν. Aiunt νε & νη priuatiuas particulas. Ideò & † νεβρὸς (hinnulus) qui cibum alimentumque accipere nondum poteſt, ſed ſolo lacte nutritur. νέκταρ quod mortales edere non poſſunt. κτεινόμενοι enim qui occiſi ſunt. Eſt autem κτὰς verbale à verbo κτῶ, quod ſignificat κτείνω, occido.

Qui ὦ articulum vocandi putant, falluntur. Articuli enim Vocatiuo non opus habent. Etenim articuli abſentium relationem quandam ſignificant. ὦ verò ad energiam demonſtrationum ſolùm vocatiuo adiungitur. Errare autem eos ait, qui putant illud vocatiuum eſſe, & tempus, & accẽtus, & ſpiritus indicant. Etenim leuigatur, cùm omnes articuli, qui ſpiritũ recipiunt aſpiratione notentur, & illi acuuntur, hoc circumflectitur, illi corripiuntur, hoc naturâ longum eſt. Quòd ὦ non ſit vocatiuus à recto ὁ, hinc etiam manifeſtum eſt. Vocatiuus recto ſuo æquiualet tempore, vel tempus minus ſuſcipit, vt Ἀγαμέμνων, & ὦ Ἀγάμεμνον. Hic verò contrarium. Non eſt igitur articulus, ſed aduerbium: Coniungitur tamen cum vocatiuo, cùm ſit Aduerbium. Quemadmodum & alia Aduerbia cum genitiuo iunguntur, vt apud Poëtam in Odyſ. α. Et cum Accuſatiuo νὴ & μὰ iungitur. Etenim iurantes Accuſatiuo iungunt.

Κνέφας alij putant eſſe à κενέφας. eſt enim κενὸν φάος lumine vacuum: alij verò per pleonaſmum κ. νέφος enim eſſe, & νέφας perfectũ per νε priuatiuum, *priuatum luce* ſignificans. Quemadmodum & κτύπος per pleonaſmum κ. τύπος enim eſt κτύπος, nomen verbale à verbo τύπτω. & καίνυτο αἴνυτο ὄν, per pleonaſmum habet κ. & ναῦρος, αὖρος enim eſt qui mente leuis eſt. 867

Plato in Cratylo aliter.

Muſam alij deriuant à μαιεῦσαν τινα, id eſt, *inueſtigatricem*: doctrina enim Muſarum nihil à myſteriis diſcrepat. Alij à μαίεσθαι deriuant. Quærere enim Dores dicunt μῶ. Et tertia perſona μῶται extat apud Epicharmum, μῶντες apud Euphronionem, & μώμεναι participium apud Sophoclem. Aptius igitur eſt Muſam ſic dici, tanquam inuentricem omnium diſciplinarum exiſtimatam. Μαίεσθαι Homerus quoq; pro *quærere* dixit, & μαῖαν illam dicimus, quæ conſulit Medicum de abſcondito.

Μάκαρ, inquit, ſola vox hac terminatione inuenitur, & in fœmininis δάμαρ.

Μάκαρ per apocopen à μακάριος, ſicuti ὑμὴν pro ὑμέναιος per apocopen.

Μακκοᾶν antiquum eſt μὴ ἀκούειν, vel μὴ κοεῖν, quod κόειν ſignificat *intelligere*. Callimachus in Hecuba ἰκόησε pro ἰνόησε dixit.

Μακάριος alij deriuant ex μηκήριος, verbi gratia ex μακήριον, quod fato non ſubiacet, immortalis, vel ex ἀκήριος pleonaſmo τῆ literæ μ, μακάριος.

Ἄλευρον addito μ inuenitur μάλευρον *fama*. & μία *vna* ex ἴα factum addito μ.

Philomela fabula. Vide Ouid. in Metamorph. & ſupra Photium.

De Philomela hæc narrat: Zeten filium Boreæ accepiſſe Philomelam, filiam Dulichij Pandarei, illis filium natũ eſſe nomine Actylum. Philomela autẽ ſuſpicata virum Nympham quãdam Hamadryadem adamare, zelotypa, cùm filius Actylus illi videretur conſcius ac adiutor furtiui concubitus, à venatione redeuntem illum interfecit. Venus autem tantam miſerata calamitatem, in volucrem luſciniam matrem mutauit. Pœnitens autem quæ antea fœmina, nunc verò auis, luget filium, non reperto mali fine.

Iliad. δ. Homerus illuſtratus.

Τέττα, quod apud Homerum eſt, quod dixit Diomedes ad Sthenelum, ſcripturæ vitium eſt. Quid enim ſignificet τέττα ignotum hactenus fuit: Sed alij quidem vocem honoris eſſe amici ad amicum dicunt: nonnulli verò, *garrule heus tu*,

vel ô *bone*

Digitized by Google

vel *ὦ bone vir*, ſignificare aiunt: alij, *bene tu garri.* alij rurſum, *te appello*: plures verò Grammatici iunioris eſſe vocem ad ſeniorem dicunt, quanquam oſtendere nequeant, Diomedem Sthenelo iuniorem fuiſſe. Neque etiam vſquam alibi Homerus hac voce vſus, vt ex ſenſu aliunde noto, ambiguitas verbi tolli poſſet: quod in ἐλλὸν, quod *hinnulum* ſignificat, fecit. Ibi enim dicit, πόδεσσιν ἐλλὸν ἔχε ποικίλον κύων, *canis pedibus variegatum hinnulum comprehendit*, obſcuritatem verbi detegit quod ſubnectitur, mortuum hinnulum. Similiter & λάε ex etymologia apertam vocem oſtendit, cùm ἄλαος ſit, *non videns lucem*. Vel quia λάειν idem eſt ac *frui*, quod vehementiorem oſtendit affectionem. & alia multa ſunt apud Homerum peregrina, quæ Homeri poſteris vſu facta ſunt perſpicua, & dubia omnia ſubmota ſunt. Non eadem tamen ratio in τέτλα. Neque enim τέτλα ſcribendum eſt, ſed τέτιλα, vltima ſyllaba ablata, à τετίλαθι. Etenim inuenire eſt τέτιλα, multos dixiſſe, vt Aratum, vbi ait, ἐν χαείτων πρώτη τέτιλα. Ideò & nonnulli verſum Homeri non per τέτλα, ſed per τέτιλα protulerunt, legentes & ſignificantes, errorem accidiſſe, quòd aliqui ſecundum τ pro λ acceperint, dante illis breuiore in linea λ imaginationem literæ τ, cuius vni apici recto alter incumbit tranſuerſus.

868

Odyſſ. τ' ἐλλὸν ἔχε ποικίλον ἔλλον.

Aratus.
Vide Indicem Homer. & Euſtath.

Mater regis Corinthi vxor Amphionis, altero læſo pede claudicans, Labda vocata eſt.

Rectius χεσιά dicitur: ſed per ellipſin χεσιά. & herba, potius ποία quàm ποά dicta eſt.

Ἄτλα ait leui ſpiritu ſcribi: alij ſecundùm ſignificata accuratius diſtinguentes, ſpiritibus etiam variare volunt.

Ἐλαύνω *fruor* irregulare eſt: ante finem enim verbum conſonantem habens, & in penultima habens ſyllabam in αυ terminatam, nunquam grauatur. Duorum enim alterum eſt, vel purum, barytonum, vel conſonantem habens, circumflectitur, vt φαύω vnde ἔφαυσε: alterius exemplum ἀμαυρῶ, & ſimilia. χαύνω nō benè grauatur. Formant autem nonnulli ἐλαύνω ab ἐλῶ. Nonnulli verò vt à βῶ fit βαίνω, ſic aiunt etiam ab ἐλῶ, ἐλαίνω factum, & tranſmutatione diphthongi ἐλαύνω. Sed ſolum eſt ἐλαύνω, & ideò nec regularem coniugationem habet, heteroclitum namque eſt perfectum, ab ἐλάζω enim ἐλήλακα formatur.

Coniunctio τὲ ſola eſt enclitica, forte quia voce eadem cum expletiuis vtuntur. Æoles verò, ſiquidem vt copulatiuam aſſumpſerint, ſimiliter vt nos τὲ efferunt. Si verò expletiuè, in ι vertunt ſyllabam, & τὶ dicunt pro τέ.

Γλωσσοκομεῖον propriè eſt vas, quod linguas tibiarum recipit: hodie verò abutentes ad receptacula aliarum rerum accommodant, & hoc quidem tolerabile: alij verò inuertunt & ſonum & tempus. Oportet enim penultimam longam circumflecti, illi corripiunt, & acutum in antepenultima ponunt. *Vide Phrynichum pag. 17.*

869

Speciem mazæ antiqui θριδακίνην vocant: herbam verò θρίδακα. Medici θρίδακα *lactucam*, ſiue *olus hortenſe*, θριδακίνην verò ſilueſtre vocant.

Quemadmodum dicimus τὰ νῦ, & τὰ μῦ, cùm litteras in plurali efferre volumus: ſic & τὰ σίγμα dicendum eſt, non τὰ σίγματα. Etenim non declinantur nomina literarum, ideoque quod à Xenophonte in ἑλληνικοῖς dictum eſt τὰ σίγματα τῶν ἀσπίδων non coniunctim legendum eſt, ſed duabus ſyllabis τὰ σίγμα, & ab alio principio τὰ τῶν ἀσπίδων diuiſim. *Xenophon emendatus. Literarum nomina.*

Aiunt Ἀρχέτυπον à nullo antiquo ſcriptore, nec oratore, nec poëta dictum eſſe, vt ſcribit * Dionyſius Halicarnaſſeus. ** Ter tamen vſum video in Rhetoricis.*

Κρήγυον *verum* ſignificare dicitur, quaſi κεκρίγυον. Qui enim verè aliquid facturi ſunt, illud promittunt capite annuentes. Alij verò κρήγυον, non *verum*, ſed *bonum* ſignificare aiunt, quaſi κεαρήγυον deriuantes, vt demulcens cor, id eſt animum: bonum enim demulcere animum ſolet. *Iliad. ά.*

Irati eſt eadem ſæpe dicere: infœcundus eſt enim iræ affectus. Ideò & Agamemnon iratus Calchanti, iiſdem ſæpe verbis conuitiatur. Vates dicens improbe,

Mala ſoles ſemper prædicere, Et, *nihil vnquam boni prædixiſti.*

Ἐπιτάξ apud Callimachum & Aratum, à futuro fit, reiecta ſyllaba longa finali, quemadmodum & χωεὶς à χωέσω, & πέλας à πελάσω, μὶξ à μίξω, vnde & ἐπιμὶξ apud Homerum, & δὰξ à futuro δάξω. Iones enim à δάκνω δάξω formant, ex δὰξ venit ὀδὰξ, à πτύξω πτὺξ, & reiecto etiam τ, πὺξ. Sic & ab ὀδίσω ὀυδὶς, & ἀμφουδὶς, ἀμύξω ἀμὺξ apud Nicandrum,

Vide Plautum.

candrum & ἀ πλέκω πλὲξ & ἀμφιπλὲξ: ab ἀγκάσω ἀγκὰς, τύψω τὺψ & περιτὺψ. Similiter & ab ἰλλάσω ἰλλὰς, & ἰλλὰξ. πείσω, πεὶς, πεὶξ, & ἀπεὶξ. Sic ergo & ex ἐπιτάξω, ἐπιτὰξ, quod imperio & iuſſione fit.

Vide Callimachum, & Vulcanum.

Κύρβεις Attici in maſculino efferunt, Callimachus in neutro. & idem præter rationem φοιτάζειν pro φατίζειν dixit, cùm inquit, boni ſæpe ſunt iuuenes * *

. . . . & . . . . . detergere verò ſignificat. ſuperbit autem & gloriatur eſt
βρενθύεται. Fit verò à βρένθιον, quod vnguentum eſt. Iactabuudi enim & ſuperbi, vn- 870
guento vti ſolent.

Vnguenta.

Vnguentorum ſpecies ſunt Bacarius, Narcitanus, Stacte, Plangonlou, quod inuenit mulier Elea nomine, Plangon, Metaleum, quod Metalus Syracuſius repperit.

Euphorion Chalcidenſis poeta.

Apud Euphorionem origine Chalcidenſem, incolam verò Athenienſem, non imitaudas voces licet reperire. Nam Iaſonem ναύαγον dixit, quod uon tam ſignificat naufragum, quàm nauem regeutem. & ſerpentem aurea mala Heſperidum ferentem, Κηπουρὸν nominauit. Malè autem æmulatus eſt primum Dionyſium Siciliæ tyrannum, qui licentia adulatorum, & deliciis corruptus, cœpit * tragœdias ſcribere, in quibus has voces cougeſſit, ἀκόντιον vocans βαλάντιον. κάδον verò ἐλλύδειον σκέπαρνον ἔσιον, χλαῖναν ἱεσόλην, vt quæ fuerit pernicies lanarum, & talia multa ridicula.

** Cicero Tuſculan. POETAM nominat Dionyſium maiorem. Athenæus lib. 9. Dionyſii verſum Tragœdias eius Tragici tabellas*

Διονυσοφ. Verſus eius exponit ex Adonide. Plutarchus quoque de Alexandri virtute hunc ex Tragœdia memorat: ἡ γδ τυραννὶς ἀδικίας μήτηρ ἔφυ. qui & Antiphonta oratorem, vt quidam referunt, quòd reprehenderet, interfectum ait. Philoxenum eadem de cauſſa ad latomias damnatum, atque Æſchyli coemere ſolitum, tocatur Lucianus.

a. Vide Gloſſarium.
b. De hoc Dionyſii carcere Cicero 7. Verr. & ibi interpres.

Mortarij piſtillum, *a* δοίδυξ ab Atticis vocatur. ἀλετρίβανος verò communiter & Atticè dicitur. Dionyſius verò tyrannus, de quo ante dictum eſt, δοίδυκα vocat θυΐσκα. meritò igitur maluit *b* ad latumias damnari Philoxenus, quàm talia audire.

Comici plerumque ſeruis nomiua à natali ſolo indunt, vt Syrum, Carionem, Midam, Getam, & ſimilia: partim ex adiuuctis, vt à colore quidem Pyrrian, & Xanthian: à moribus Parmenonem, Piſtum, Dromonem: item à die, quo emptus eſt ſeruus: vnde & Numenias vocant.

Plutarchus in Sylla, & Caſaubon in Laërt.

Tres dicũtur phthiriaſi, id eſt morbo pediculari, mortui eſſe: perpaucorum enim hic morbus. Fit autem cùm totum corpus in pediculos reſoluitur, ſed ex heroibus, qui hoc morbo extincti ſunt, eſt Acaſtus Peliæ F. Secundus Pherecydes Syrus, qui Genealogiam conſcripſit, quem & aiunt ab ortu hoc malum habuiſſe. Tertius Romanorum ſæpe conſul Sylla iam ſenex, vt etiam Felix propter fortunam dictus ſit.

Ες melius ſecundùm analogiam quàm præpoſitio εἰς dicitur, & ἐκ quàm ἐξ. Omnis enim præpoſitio vltima breui eſt. Sed alia contrà ratio ἐκ peregrinationis accuſat. Nulla enim vox apud Atticos in κ deſinit.

Κυλλοὶ ἄλαι *calamitoſus* per λ ſcribuut, ſed non per δ. Apud Argos enim regio Cyrh- 871
niou vocata, cuius viros olim Amphytricou interfecit, exceptis admodum paucis.

Mercenarius ab aliis θὴς vocatur, vel à θεῖναι, quod ſignificat manibus operari & facere. Antiquis enim dicendi formula erat ἔθηκεν pro τι δρᾶν, *aliquid agere*, vt & laborioſiſſimus heros ideò vocatus eſt Θησεὺς, Theſeus, vel mutatione τ in θ, penuria enim vitæ & indigentia multos ad opera ſeruilia cogit.

Multa coutra analogiam committuntur errata, vt pro σίκυος dicunt errantes *olus cucumis*, & pro ἀνδράχλη per λ (ſic enim dicunt Attici) dicunt ἀνδράχνη.

De Atlantibus vide Geographos.

Ἕσω rectius eſt quàm ἴσω. & . . . . proferunt . . . . vulgus verò per α.

Euphorion, inquit, refert quædam ſomnia alicubi non videri.

Mulam, qua ferimur, cùm iugum non ferat, Attici ἀστράβην vocant: inde dicitur & ἀστραβηλάτης. Dicitur etiam ἀστράβη pro ſella equeſtri, vt Demoſthenes in oratione aduerſus Midiam: ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενος ἀργυρᾶς: *Argenteo inſidens ephippio.*

Ἄρτος, inquit, dicitur ex αἴρειν, quod ſignificat admouere vel capere. Etenim ſingulis hunc diebus capimus. & ἄρμα *nutrimentum* ab Hippocrate & aliis dicitur.

Τάριχος *ſalſamentum* in neutro genere plerumque dicuut Athenienſes: minus verò frequenter in maſculino. Grammatici verò in vocibus occupati, dicunt in maſculino magis analogiæ reſpoudere.

Ἄριστος propriè de iis, qui in bello aliquid præclarè geſſerunt. Ideò & ἀριστέας eos vocamus, & ἄρην, *Martem*, rei bellicæ ephorum putant, abuſiuè verò etiam pro quauis in re excellentibus dicitur.

Μάκτρας vocant vas in quo polenta aut maſſa ſubigitur. Atticum eſt, & non, vt nonnulli dicunt, tritum. φαρὶς aeus eſt antiquius quam βαλλὴν, & ξύστρα *ſtrigilis*, quam στλεγγὶς, ὑδρορρόη *alueolus* quam ὀχετὸν; & ἀλετρὼν mola quam μύλος. Lapidem enim ſuperiorem molæ ſic vocant, ὄνον vero molam inferiorem. Et μαγὶς pro *menſa*, Aegyptium videtur, & omnino illegitimum. Epicharmus vero Doricus, & Cercidas poeta hoc ſenſu vſi ſunt eadem voce, & etiam Sophocles, qui Atticus eſt.

Epicharmus.

Ariſtoteles peripateticæ princeps ſcholæ, à Platone * pullus nominatus eſt, quod præceptori contradiceret. equo enim volupe eſt etiam patrem mordere.

Laert. & Aelianus.
** πωλάριον.*

872 Prouerbium eſſe dicit, dextrum calceare pedem, & ſiniſtrum lauare. Dicit enim Polemo, teſte Didymo, dexterum in calceum, ſiniſtrum in polubrum.

Prouerbium.

Ait vocari δήμιον *carnificem*, qui eos occidit qui ad mortem condemnati ſunt, δημόκοινον vero *tortorem*.

Ἱππῆς & νομῆς in nominatiuo plurali dicendum & ſcribendum, non vero in accuſatiuo, ſed ἱππέας *equites* νομέας *paſtores*, tametſi Xenophon dixerit, τοὺς νομεῖς, ne mireris ſi homo bellis aſſuetus, nec vrbanus, aliquam è patrijs vocibus adulterat: ideo non eſt quod quis illum Atticæ linguæ iudicem ſumat.

Xenophon. Dictū tamen de illo, Xenophontis ore Muſas locutas videri, Cic.

Primò quidem inſtituta fuerunt Panathenea: deinde Eleuſinia mortuo Peliæ certamina Theſſali inſtituerunt: pòſt Iſthmia in honorem Melicertæ: inde ab Hercule Olympia: dehinc Nemæa, mortuo Archemo: poſtremo poſt caſum Cirrhæ, Pythia inſtituta ſunt.

Ludi Græcorum quatuor. Archia Epigramma primum Antholo- gia.

Ποτνιᾶσθαι propriè de fœmina dicitur, quando aliquod malum patitur, & ſupplicat Deæ. Si quis de viro ποτνιᾶσθαι dicat peccat.

Μόνος ſecundum Grammaticos non comparatur, ideo μονώτατος, ſolœciſmum putant, etſi * Ariſtophanes vtatur.

** Vtitur illo & Theocritus, & LXX interpr.*

Templum Veneris in Theſſalia ἀνοσίας vocatur. quia Laidem meretricem illuc venientem mulieres ſupra modū zelotypia proſecutæ ſunt, & ligneis ſcabellis eam occiderunt.

Lais.

Mos fuit Athenienſibus duos habere expiatores; vnū pro viris, alterum pro fœminis; qui ad expiationē ducerentur. Virorum expiator nigras caricas circum collum habuit, alter vero albas. & συμβάκχοι nominati ſunt. Hæc vero expiatio fiebat ad peſtilentes morbos depellendos: & ab Androgeo Cretenſi initium ſumpſit: quo inique Athenis interfecto, Athenienſes peſte laborarunt: & inualuit hic ritus luſtrandi vrbem perpetuò expiationibus.

Ὀργὰς quidem communiter omnis dicitur terra, quæ eſt apta ad fructus procreandos. ὀργάδα autē propriè Athenienſes vocant terrā, quæ eſt inter Atticam & Megaridem duabus ſacratam Deabus. Quemadmodum & *Idam* communiter quidem vnumquemque montem, vnde inferiora cernuntur, propriè verò Cretæ & Troiæ montes. Et
873 ῥίον omnem montis *verticem* dicimus, propriè vero Molycrion. Iſthmum etiam communiter, omne quod duplici vtrimque mari clauditur, proprie vero locum quem Iſthma Corinthij vocant. Similiter & Cherſoneſus communiter omne quod maxima parte mari clauditur, & ab vna parte continens eſt, proprie vero locus Thraciæ. Et Αἰγιαλὸν quidem & ἀκτὴν communiter omnia littora vocamus, propriè vero Atticam ἀκτὴν nominant. Similiter & αἰγιαλὸν ſimpliciter dicunt locū circa Helicen maritimū, cum ſit Achaię, vnde Achæos αἰγιαλεῖς quidam appellare ſolent, ἤπειρος omnis terra, Epirus vero proprie & Theſprotias.

Idæ mons.
Iſthmus.

Anticyram, vbi album helleborum naſcitur, nullo alibi creſcente deteriorem vrbem Phocenſem eſſe dicit.

Anticyra.

In ſequentibus quarti libri, apophthegmata nonnulla refert, & argumenta quædam Athenienſium humanitatis, miſericordiæ, prudentiæ, & decori curæ, aliusq; ſanctitatis: vnde etiā hæc ſunt. Fugiens accipitrē ſtruthio in ariopago, vni Ariopagitæ in ſinum decidit; ille perfugā, cum ſeruare debuiſſet, interfecit. Senatus iudicauit hunc vt qui imple fecerit. Dedit igitur pœnas non ſtruthionis gratia, ſed ob crudelitatē. *Humanitatis item & cōmiſerationis exemplū Demoſthenē inducit, accuſatum ob pecuniā quam ab Harpalo acceperat, quem iam fugam adornantem, Athenienſes retinuerunt, & trepidantem circumſteterunt. Vnusquisque aliquid ſub axilla tenens illi pro viatico dedit, hic aurum, ille argentum, & clementer illum dimiſerunt, bonoque eſſe animo iuſſerunt,

Lib. IIII. Pierij Hieroglyphica. Quintil. de puero cornicū oculos configente, & hic pag. ſequē.
** Humanitas in Demoſthenem. Harpalus. Plutarch. in Demoſthene, & in X. Græciæ Oratoribus. Nos in Vitis parallelis ad Olympiadem CXII. an. 3. & CXIII. an. 1.*

Helladivs.

inſſerunt, & calamitatem fortiter ferre. Ille ſuſpirans quomodo, inquit, ferre potero ta-
lem deſerens vrbem, in qua multi tales ſunt hoſtes, quales alibi amicos quis non repe-
riat. Hoc apophthegma Aeſchinem dixiſſe quidam ferunt, quando fugientem arripi-
ens Demoſthenes, & amicum ſe oſtendens, hortatus eſt ad calamitatem fortiter feren-
dam. Et Calliclem in eadem cauſa pecuniarum Harpali ſuſpectũ, cum adduci iuberent
Areopagitæ, ad domũ accedentes qui miſſi fuerant, vbi veſtibulum coronatũ viderunt,
& cognito nuptias illum iam celebrare, deſinentes quærere abierunt. Non enim æ-
quum eſſe duxerunt ad mulierem ingredi quæ nupſiſſet. Cum contra Philippum
Athenienſes bellum gererent, & multas epiſtolas eius ad varios intercepiſſent; alias
quidem in conuentu legerunt, cum vero quædam ſic inſcripta eſſet: Philippus Olym-
piadi, populus ſimul acclamauit, ne aperirent neque legerent, quod putarent ſecreta
viri cum vxore communicanda non eſſe in vulgus, etſi profuiſſet illis ſcire. Adeo Athe 874
nienſes vtile honeſto non anteponebant. Magnæ vero pietatis ſignum, quod tumultu
& ſeditione Argi concitata, quam Scytaliſmum vocarunt, q; ſe inuicem ferientes mille
quingentos interfecerint, hoc Athenis nunciatum eſt, qua re ſolum audita, & pere-
grinu facinore perculſi, decreuerunt ciuitatem ſtatim vniuerſam expiandam. Et Praxite-
les quidam nomine arietem viuum excoriauit, & hoc factum execrantes, illum * fuſtibus
cædentes punierunt, non arietis vindictam capere volentes, ſed virum exoſi, quod
tyrannicam mentem haberet, & nouam rationem cruciatus excogitaſſet.

Callicles.

Vide συνθαλδο in Theſauro. Agellius XVII. cap. 9.

Praxiteles.

*Vide ſimile in cõtrouerſia vltima Seneca, & apud Quinctilianũ de puero corniců oculos configente. Vide Adagium * ἀντιτιμωρεῖν.*

Antiqui ſolliciti fuerunt, ne male ominoſa dicerent, maximè vero Athenienſes,
ideo & δεσμωτήριον *carcerem* οἴκημα vocabant, & δήμιον carnificem κοινὸν appellabant, ἐριν-
νύας Eumenides, vel venerandas deas, μύσος ſceleratũ vocabant ἄγος: ὄξος vinũ aceſcens
μέλι nominabant: χολὴν, γλυκεῖαν: βόρβορον lutum, ὀχετὸν, ſed Grammatici illa per anti-
phraſim nominant. Noui etiam quoſdam Philoſophos, qui ſimiam Calliam vocarunt.

Νὺξ *nox* à νύξω, id eſt, *ſtimulo*, factum eſt per apocopen. Stimulamur enim in te-
nebris offendentes & non videntes: vnde & vulnera, & læſuræ. Quinque ſunt mono-
ſyllaba in υξ deſinentia fœminina: τρὺξ, fex, ςὺξ palus inferorum, νὺξ nox, πτὺξ plica-
tura, & πνὺξ, concio Athenis ſeu tribunal. Per γ. declinantur τρὺξ, & ςὺξ, per χ. πτὺξ,
& νὺξ: πτὺξ ἐπτυχὸς, & νὺξ νυχὸς, vnde & παννύχιον & παννυχὶς, & παννύχιον, & per litte-
rarum mutationem νυκὸς, & additione τ in medio νυκτὸς, κ enim in caſu genitiuo abun-
dare ſolet, vt in ἄνακτος & γάλακτος; πνὺξ vero ſolum per κ declinatur.

Iudicia Athenis. Car. Sigonius de Rep. Athenienſium. lib. 3. cap. 1. & 3.

** Vt Oreſtes Clytẽneſtrã matrẽ. Cicero in Miloniana, & alibi in Rhetoricis.*

Areopagita.

Athenis quatuor iudicia de cæde eſſe dicit, Primum in Ariopago, quod iudicat
eos, qui deliberato animo cædem fecerunt. Secundum in Palladio, quod in illos inqui-
rit, qui inuiti cædem patrarunt. Tertium in Delphinio in eos qui ſe * iure occidiſſe aſ-
ſererent. Quartum Phreaticum, quod iudicat vadimonia deſerentes, prius cædis
accuſatos. Qui in naui iudicatus extra Pyræum defenſus, Anchoram demittit, quod lex
illi non permittat in terram deſcendere. Ariopagitæ igitur vocabantur qui voluntariam
cædem iudicabant: qui autem in alijs iudicijs communiter ἐφέται dicti.

Narrat virum quendam nomine Oën in rubro mari viſum, habentem cætera
membra piſcis, caput & pedes & manus hominis, & oſtendiſſe Aſtronomiam, & lit-
teras. Quidam dicunt illum natum eſſe è primo parente Ωου, & teſtari nomen, hominẽ
autem omnino eſſe, piſcem vero videri, quod piſcis pelle indueretur.

αὖτις Ionicum eſt, αὖθις vero Atticum: ſic etiam μεχρὶ, & ἄχρι ſine σ Attica ſunt, 875
cum σ Ionica.

Attici more aliquo patrio non vtuntur diphthongo ει, dicentes ἐς κόρακας, ad cor-
uos, vel ἐς μακαρίας in Beatorum ſedem: ſed ſine diphthongo præpoſitionem ἐς pro-
nunciant: in alijs vero omnibus & cum diphthongo & ſine diphthongo præpoſi-
tionem εἰς vſurpant.

φιλήτην lego.

Attici boni ominis gratia κλέπτην furem φιλητὴν dicunt, quaſi exoſum, vel φιλητὰς
fur, quia accipere amat aliena.

** Dionyſius Halicarn. Dictatorem ſic vocat.*

* αἰσυμνήτης dicitur, qui colit officium. (etenim officium αἶσαν appellant antiqui)
aut qui manet ἐν τῇ αἴσῃ, hoc eſt in officio, Hoc autem nomen verbale irregulariter Ba-
ritonum eſt. Quidam vero non ἀπὸ τοῦ μένειν, ſed [illegible] νέμειν αἰσυμνήτην fieri dicunt.

Ἔαρ *ver*, ab ἰαίνω ductum eſt; iucundiſſima enim eſt veris temperies.

Μέλιττα *apis*, vel à μέλειν dicitur: eſt enim rei familiaris ſtudioſa, vel quaſi μηλίζα,
dicitur, tanquam inſidens fructibus, μῆλον enim malum pro omnibus fructibus
ponitur.

Digitized by Google

ponitur. Apum vero examen proprie ἑσμὸς dicitur, quod ſimul eant, & non ſeparentur. Ideo & rectè Poëta [Homerus] ἀδινὰς eas vocat, quod ἄδην denſe & confertim volitent. Eſt enim animal hoc congregabile.

ὄνειρον ſomnnium deriuant tanquam τὸ ὂν εἴρει, hoc eſt, id quod eſt dicit. Quare pro veris ſomnijs hæc vox ponenda eſt: in falſis vero & alijs potius ἐνύπνια, inſomnia.

Plutarch. in Poplicola, & M. Ant. Muretus lib. 1. Variar. cap. 17.

Ideo, inquit, apud Comicos exeuntes pulſant * fores, quia non, vt apud nos nunc, oſtia olim aperiebantur interius, ſed aduerſo modo. Foras enim trudentes exibant, manu pulſantes prius, vt audirent ſi qui ad fores eſſent, & cauerent, ne inſcij læderentur, foribus repente in viam protruſis. Loxiam [*Apollinem*] enim adorabant, quem pro foribus ſinguli ponebant. Præterea arā ibi rotundā collocabant, & myrteis coronabant, cui prætereuntes adſtabant, aram autē illam ἀγυιᾶν λοξίαν viam obliquam vocarunt, hoc Dei nomen aræ tribuentes. At κνισᾶν ἀγυιὰς, apud Heſiodum ſignificat Deis ſacrificare.

Hinc fores dictæ.

Scriptor qui hæc collegit, natione Aegyptius fuit, ciuitate Antinoi, vel vt de ſe ipſe ſcribit, Beſantinoi, Iambico autē carmine hæc conſcripſit. Vixit temporibus Licinii & Maximiani, ethnicus, quantum è ſcriptis colligas, religione. Eodē carminis ge-
876 nere ſcripſit & alios libros: quorum vnus inſcribitur *Athena*, alius *Aegyptius*, item *Adhortatorius*, item Fama, alius Victoria, item Ciuitas Antinoi; vnde conſtat titulis cuiuſque argumentum operis indicari.

Suidas.

In eodem codice ſimili carminis genere continebantur patriæ Hermiæ Hermopolitani, & alia nonnulla. Sereni quoque Grammatici varia dramata vario carminis genere, & Andronici Hermopolitani ad comitem Phœbammonem * communem vrbis conditorem. Et hic dramatum auctor varijs verſibus libros compoſuit. Adhæc vero Horapollinis Grammatici * de patrijs rebus Alexandrinorum: Compoſuit & ille dramata ſimili ſtylo. Sed & Cyri Antiopolitani in Mauritium ducem, & Imperatorem, qui recitationi interfuit. Iambis & ille laborem ſuum comprehendit.

Sunt eius variæ epiſtolæ ad varios pigmentis adumbratæ, & aliæ nonnullæ orationes laudatorij generis.

* περὶ πατρίων, Vide ſup. in Arriano Alexandrino.

Horapollo Grammaticus, cuius exſtant Hieroglyphica. Meminit & Suidas.

Cyrus. An hic Cyrus prodromus, cuius quadā a Stobæo adferuntur, quadā cum Nicephori Calliſti verſibus edita.

* κοινοπολίτην.

EVLOGIVS ARCHIEPISCOPVS
Alexandriæ contra Nouatianos. CCLXXX.

LEGI è B. Eulogio Archiepiſcopo Alexandriæ librum contra Nouatianos, quinque libris diſtinctum, quæ ad S. Scripturæ interpretationem pertinent.

EX LIBRO RRIMO.

FRuſtra, inquit, Nouatiani, etiamſi mundi ſint, vitaq; abſoluti, quod nō ſunt, cum aliis conuenire, & preces Pſalmodiaſque facere detrectant. Abel enim cum Caino, plurimū in omnibus ſuperans, ſacrificauit, & illius ſacrificium Deus accepit, huius vero reſpuit. Neq; impediuit impius, quo minus iuſti dona Deo grata eſſent. Noë, inquit, omnia animalia munda & immunda ſimul in arcā recipere iuſſus fuit Et Phariſæum cum publicano oraſſe oſtendit Dominica Parabola: & coruus immundum animal cibum Prophetæ Heliæ tulit. Et hoc amplius, non impediuerunt illum ſacerdotes dæmonum in ſacrificijs quibus intererant: neque ipſe pollutus eſt, adſtans illis ſacrificantibus, quando ille & pinguem ouem illis ſacrificare etiam prius permiſit. Lot Sodomitis cohabitans, cum ijſdem non eſt extinctus, quia, etſi ſimul in eadem vrbe habitaret, operibus tamen longe ab illis diſſidebat. Seruauit vero ipſe vrbem Segor, in quam ſe receperat, vnā ex his quæ circum Sodoma erant. Nouit enim iuſtus ſeruare impios, ita vt cum illis minime pereat. Et Apoſtolus dicit: *Vnanimes omnes orare, & vno ore honorificare Deū*, & id genus alia. Quare impij ſunt Nouatiani, qui cum alijs conuenire nolunt.

Geneſ. 4. *Ibidem cap. 8.* *Luc. 18.* *3. Reg. 17.* *3. Reg. 18. 20.* *Genes. 19.* *Ibidem v. 21.* *Rom. 15. 6.*

Etiam ea quæ in Domini parabola de homine Iericho deſcendente & vulnerato leguntur apponit, & ſimiliter vt Chryſoſtomus explicat: hoſpitium Eccleſiam eſſe di-
787 cens; duo vero denaria antiquum nouumque Teſtamentum; hoſpitem vero Eccleſiæ præſides: Eum vero qui in latrones inciderit, peccatorem.

Luc. 10, 30.

De his:

Pſal.31.4. De his: *Beati quorum remiſſa ſunt iniquitates*, &c. *remiſſa ſunt*, inquit, de Baptiſmo:
Ibid. v.2. *tecta vero peccata*, de Pœnitentia dicitur. Et ibi: *Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum*, explicationē eſſe ait verbi, *tecta ſunt*. Recta enim Pœnitentia tegit peccata,
1. Tim.1,15. & Deus hæc non amplius reputat. Diuus Paulus ait: *Ieſus Chriſtus venit in mundum peccatores ſaluare*, propterea non dixit, *quorum primus fui ego*, ſed *ſum ego*, ne putes illum de vita ante vocationem, ſed poſt vocationem agere, quo tempore hæc dicit. hoc vero, inquit, dixit Apoſtolus, tum ſe ipſum humilians, tum vt humilis animi exemplar nobis relinqueret.

Luc.18,13. In Euangelio publicanus cum Phariſæo orans in templo, ideo percuſſit pectus, quia, inquit, receptaculū id peccatorum eſt. Ex corde enim veniunt, vt ait Chriſtus, co-
Matth.15,19. gitationes malę, & cætera. Vnde percutit fontem malorum, conſcientia victus, vt fluenta peccatorum exſiccet.

Gen.3,5. Diabolus, inquit, ex διαβάλλειν, eo quod creatorem creaturis criminatus eſt. Dicit enim ad illos: *Scit enim Deus quod oculi veſtri aperientur, & eritis ſicut Dii. Ideo prohibuit, ne de ligno comederitis.*

2. Cor.4,4. In hoc Apoſtoli dicto: *Deus ſæculi huius*, ille quoq; ad diabolum refert.

Matth.12,31. *Omne peccatum, & blaſphemia remittetur hominibus*, &c. Simplicius ille accipit, & ſecundum litteram. Ait enim: alia quidem peccata peccatoribus reſipiſcentibus remitti: Qui vero in Deitatem contumelia vtantur, ijs neq; in hoc ſæculo, neq; in futuro remitti, ac ne à Chriſto quidem ipſo Deo noſtro, quanquam apertè ab his diuerſum ſentiat (Cornelium enim propugnans defendit, à quo Nouatus auulſus eſt) quia negantes Chriſtum, in quo videlicet diuinitas iniuria affecta eſt, pœnitentes ſuſcepit. Tamē hoc dictum, fortaſſis contra Nouatum pugnans, ſic accepit.

EX LIB. SECVNDO.

IDeo, inquit, nec Ioanni, nec alteri cuiquam diſcipulo dixit Saluator: *Tibi dabo claues*
Matth.16,19. *regni cœlorum*, &c. ſed ſoli Petro, qui Deum negaturus erat, & peccatum lachrymis, 878
& pœnitentia expiaturus, vt ſuo ipſius exemplo erga peccatores humanior eſſet. alij enim non tentati forſan ſeuerius cum peccatoribus egiſſent. Hoc ait Eulogius veriſimilius magis quam verius. etſi enim Petro dictum eſt, veruntamen in perſona coryphæi & cęteris Apoſtolis talis poteſtas data eſt. Quandoquidem & ſequentibus illos ſacerdotibus, eandem datam eſſe ſoluendi ligandique poteſtatem credimus. Acceptâ Petrus poteſtate ligandi ſoluendique, interrogat quoties debeat dimittere: *Quoties*,
Matth.18,22. inquit, *ſi peccarit in me frater meus, dimittam illi*, vſque ſepties dicit, Caini condemnationem ſoluere volens dimittendo toties peccantibus. Saluator vero non hanc ſolum ſoluens, ſed etiam Lamech illatam, reſpondet: non dico tibi ſepties, ſed ſeptua-
Geneſ.4. gies ſepties. Narrationem porro de Lamech ſic exponit: Septimus erat à Cain, & vltimus ſtirpis. Huic enim diluuium anteuertens, deleuit Caini genus: & tantum ſupe-
Geneſ.4.d. rauit Lamechum, vt multò plura fuerint peccata quam Cain, ſecundum illud *ſeptuagies ſepties*. Quemadmodum ipſe Lamech vxoribus peccata annuncians oſtendit, interitum ſtirpis totius narrans, In tantum enim virorum creuerunt peccata, quibus cum floruit etiam Lamech, vt Deum ad vniuerſum ipſorum genus diluuio perdendum excitarint. Et carnem tunc vocauit Deus generationem hominum: *Non maneat*, inquit,
Geneſ.6,3. *Spiritus meus in illis, quia caro ſunt.* Quia toti carni & prauis cogitationibus, & alijs peccatis dediti, verè quem acceperant ſpiritum ad ſimilitudinem Dei, tunc in carnem conuertebant. Sic quidem, vt dicit Eulogius Archiepiſcopus, Lamech damnatus fuerit; plures vero patres per promiſſionem & pœnitentiam, veniam peccati illum aiunt reperiſſe.

Cum Petri principis Apoſtolorum negationem & pœnitentiam, ad redarguendam inſaniam Nouatianorum proferimus, reſpondere conantur, quod Petrus non per-
** Ioannis baptiſma quale. Vide P. Maldonatum aliosq; Theologos* fectè baptizatus fuerit, baptiſmate videlicet * Ioannis: Spiritum vero ſanctum nondum acceperit. Nam hunc poſt reſurrectionem quinquaginta elapſis diebus accepit. Sed contra illos aſſerere oportet, Ioannis etiā tunc perfectū fuiſſe baptiſma, at poſtea venti-
Matth.28,19. bus imperfectum fuiſſe, poſtquam Saluator modū baptizandi ſuis tradens diſcipulis dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S.*

Quando

879 Quando igitur myſticum hoc baptiſma traditum fuit, tunc Ioannis Baptiſma ceſſauit;
& qui ſic poſtea baptizarunt, imperfectè baptizarunt, Domini traditionem contem-
nentes. Prius vero perfectum fuit, idque oſtenditur quia illos, quos Ioannes baptiza-
uit, iterum baptizatos fuiſſe nullibi legitur. Ieſus enim, inquit, neminem baptizauit, *Ioan. 4, 2.*
ſed eius diſcipuli. Vnde rurſum apparet perfectum fuiſſe. Dehine quia Saluator eo *Matth. 3, 13.*
baptiſmo baptizari non eſt dedignatus, oſtendit perfectum fuiſſe Ioannis baptiſma,
ipſe, vt conſtat, purificatione non indigens, ſed factus purificatio aquarum & ſancti-
ficatio, & perfectio ijs qui tunc baptizabantur. Acceſſum vero ad Chriſti notitiam illi
qui tunc baptizati erant baptiſma acceperunt. Cum enim baptizarentur in nomine
eius qui venit, quæſierunt deinceps, quis eſſet ille, qui venit, & quærentes inuenerunt,
& inſtituti ſunt, & accedentes ad Chriſtum, non aliud baptiſma acceperunt, ſed ſo-
lum præcepta receperunt; quamdiu vero Chriſtus per Crucem nondum glorificatus
fuit, perfectum erat Ioannis baptiſma, poſtea non amplius. Ideo & Apollo baptiza-
tum à Ioanne, cum baptiſmus eius adhuc valeret, nemo rebaptizauit: Sed Priſcilla &
Aquila, cum adeſſet Epheſi ex patria Alexandria, aſſumpſerunt quidem eum, & Chriſti
doctrinam accuratius docuerunt, ſed baptizare non auſi ſunt. Ab illo autem baptiza-
tos, quia poſt Domini aſcenſum in cœlos Ioannis baptiſmate baptizati erant. non
enim amplius erat venturus Chriſtus, ſed iam venerat, & omnem diſpenſationem im-
pleuerat, & proprium baptiſma dederat: merito hos inueniens Paulus, & quia neque
an Spiritus ſanctus eſſet ſciuerant, Dominico baptiſmate rebaptizari curauit. Ex mul-
tis autem, inquit, licet colligere, Ioannis baptiſma perfectum fuiſſe, antequam Do-
minus ſuum traderet. Nam Chriſtus Petrum, inquit, & alios diſcipulos Ioannis baptiſ-
mo baptizatos, tempore paſſionis tremendis ſacramentis dignatus eſt, non commu-
nicaturus illis immaculatum corpus & ſanguinem, niſi perfectum Ioannis baptiſma lar-
gitus fuiſſet. Sed & quum Petrus recuſauit lauari pedes, audit Saluatorem dicentem: *Ioan. 13, 10.*
Qui lotus eſt, non indiget, vt iterum lauetur, ſed eſt mundus totus, & vos mundi eſtis.
Vnde, qui Ioannis baptiſmate ſuo tempore baptizatus erat, ſecundo baptiſmate non in-
diguiſſe oſtenditur: & facultatem habuiſſe illo baptizatos reddere mundos. Et vero ſic
Eulogius, cum plurimi patres oſtendant Ioannis baptiſma omnino fuiſſe imperfe-
ctum.

880 Quod dictum eſt in Actis de ijs qui Baptiſmum Ioannis accepiſſent: *His auditis,* *Act. 19.*
baptizati ſunt in nomine Domini Ieſu, hoc eſt, inquit, quia baptizati ſunt iuxta traditio-
nem, doctrinamque Domini IESV. Quare & alibi cum dicit: *In Chriſto vel in morte* *Rom. 6, 3.*
Chriſti baptizati ſunt, eundem ſenſum debemus intelligere ſignificari: hoc eſt, in
nomine *Patris & Filii, & Spiritus ſancti* baptizati ſunt. Sic enim docuit & tradidit
Ieſus Chriſtus Dominus noſter, vt baptiſma fieret.

Apoſtolus, inquit, maiorem quandam commiſerationem oſtendens erga Iſraëli-
tas, qui nondum crediderunt, ait: *Optabam enim ego ipſe anathema eſſe*, &c. hoc eſt, cu- *Rom. 9, 3.*
piui, inquit, ego condemnari, ſolum vt conuerterentur filij Iſraël ad Dominum.

Paulus, inquit, timens Galatarum caſum, ait: *Timeo, ne forte ſine cauſa labora-*
uerim in vobis. Deinde ſubdit: *Eſtote ſicut ego, & ego ſicut vos.* O ſummam Apoſtoli *Gal. 4, 11.*
commiſerationem: quæ tantum ſe demittit, quantum peccatores ceciderant, vt * de- * τῇ συγκατα-
miſſione lapſos ad proprium ſtatum reduceret. βάσει.

Filioli, inquit, Apoſtolus lapſos vocat, *quos ſe iterum parere* dicit, *donec forme-*
tur in illis Chriſtus. Tales & Ioannes *filiolos* vocat: *Scribo vobis*, inquit, *filioli, quoni-*
am remittuntur vobis peccata propter nomen eius. Poſtquam vero conuerſione [virtuti- *Gal. 4, 19.*
bus] perfecti eſſent, non amplius eos *filiolos* vocat, ſed *patres*. & *fratres*. Addit enim: *1. Ioan. 2, 12.*
Scribo vobis, patres, quia cognouiſtis eum, qui ab initio eſt, ſcribo vobis adoleſcentes, quia
viciſtis malignum.

Proferunt, inquit Nouatiani dictum Apoſtoli hoc: *Eos qui ſemel ſunt illumi-* *Hebr. 6, 4.*
nati, guſtauerunt etiam donum cæleſte, & participes facti ſunt Spiritus ſancti, guſtauerunt
nihilominus bonum Dei verbum, & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam. &
quod ad Hebræos ſcribit credentes, patet ex ipſis verbis epiſtolæ: imo vero plurimi ex
Iudæis fidelibus, & ad Chriſtum acceſſerunt, & Legem Iudaicã ſeruarunt, ideoq; diuerſis
vſi ſunt baptiſmatis. Ad illos igitur ſe conuertens Paulus, & à cæteris, excepto vno

baptiſmo, eos dehortatus, hoc dixit. Nequaquam vero pœnitentiam, quod abſit,
quam ſæpe alias prædicauit, vt auferret. Quod ergo iam dixit, tale eſt: impoſſibile eſt
eos qui illuminati ſunt, iterum ſecundum baptiſma exſpectare. Semel enim Chri-
Rom. 6. 4. ſtus in conſummatione ſæculorum paſſus eſt, vnde & in morte eius baptizamur. *Con-
ſepulti enim ſumus illi in baptiſmo, & ſimul reſurreximus.* Qui enim quærit ſeruare ba- 881
ptiſmata legis, iterum Filium Dei crucifigit, & oſtentui habet ſemel crucifixum. Si
vero eſſent plures baptiſmi, oportuiſſet Chriſtum etiam ſæpius pati: nunc vero ſe-
mel paſſus, non manu factum ſanctuarium intrauit, ſed in ipſum cœlum; nunc vt ap-
pareret coram Deo pro nobis. Impoſſibile eſt igitur eos, qui ſemel illuminati ſunt in
morte eius, ſecundo, vel ſæpius baptizari, & conari iterum crucifigere Filium Dei.
Heb. 5, 12. Accuſat igitur Iudæos, qui hoc audeant, & ad legis baptiſmata reuertuntur, quæ
animam mundare non valent; ideoque dicit: *Cum deberetis magiſtri eſſe propter tem-
pus, rurſum indigetis, vt vos doceamini, quæ ſint elementa exordij ſermonum Dei* &c.
Elementa autem exordij ſermonis Dei eſt Dei cognitio: vt, oportet accedentes ad
Chriſtum primum peccatis renunciare, quibus conſtringebantur, hoc eſt ſeiungi ab
operibus mortuis. Secundo redemptionem priorum peccatorum per baptiſmum
accipere, & hoc in Fide recipientes doctrinam diſcere. Quid nimirum Iudaicum fue-
rit, quid vero ſalutare? Deinde, progreſſione facta, dignos reddi aduentu ſancti Spiri-
tus, quę per impoſitionem manuum Apoſtolorum fiebat; docerique mortuorum re-
ſurrectionem, ac futurum iudicium. Hæc igitur doctrina initium diſciplinæ creden-
tium eſt. quam cum à Iudæis oriundi receperint, & receptam alios docere debuerint,
& illos perfectos reddere, ipſi contra iterum diſciplina indigent. Veruntamen, inquit,
etſi tales eſtis, vt rurſum diſcere debeatis, quænam ſint elementa exordij ſermonis Dei,
Heb. 6. 1. nos non rudimenta fidei iterum vos docebimus. Ait enim: *Quapropter intermittentes
inchoationis Chriſti ſermonem, ad perfectionem feramur.* Non oportet iterum vos redu-
cere ad elementa initij, ne videamur aliud fundamentum iacere. Ait enim: *Non rur-
ſum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, baptiſma-
tum doctrinæ, impoſitionis quoque manuum, reſurrectionis mortuorum & iudicij æterni.*
Ibid. v. 3. Hoc igitur ſignificat illud: *Quapropter intermittentes inchoationis Chriſti ſermonem,* &c.
& illud: *Et hoc faciemus, ſi quidem permiſerit Deus.* Eiusdem ſenſus eſt, non amplius
incipendũ à doctrina elementali vobis, quam initio baptizati didicerunt, ſed ad per-
fectionem feramur. Etſi enim lapſi eſtis, non poteſtis fundamentum fidei iterum re-
cipere, nec Baptiſma ſecundum, neque manuum impoſitiones. Sic igitur omittit
elementalem illam doctrinam Paulus, & ad perfectionem venit, Saluatoris ſacerdo-
tium narrans. Et hoc ſingulatim proſequitur, & quomodo ſecundum ordinem Mel-
Heb. 5. chiſedech Dominus ſit ſacerdos. Sententia igitur dicti Apoſtolici, vt ſæpe diximus 882
(etſi illud pro ſe adducant) pro Nouatianis non facit, ſed oſtendit eum, qui ſemel il-
Ioan. 13. 10. luminatus ſit, non indigere ſecundo baptiſmo. *Qui enim lotus eſt* vt Dominus ait, *non
indiget niſi vt pedes lauet*, hoc eſt, non iterum baptiſmate indiget poſtquam peccauit,
ſed vt lachrimis pedes lauentur, hoc eſt carnis greſſus.

Matth. 10, 11. Domini, inquit, præceptum: *In quamcunque ciuitatem intraueritis, & ſuſce-
Luc. 10, 6. perint vos, manducate quæ apponentur vobis.* [nihil dijudicantes] conuenit cum illo
Apoſtoli: *Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire, omne quod vobis apponitur, man-
1 Cor. 10, 12. ducate, nihil interrogantes.*

Nouatiani explicationi prius allati dicti repugnantes, de ijs intelligi aſſerunt, qui
ſecundum baptiſma requirunt; non autem de ſecundo baptiſmate. Impoſſibile enim
eſſe ait per pœnitentiam renouari eos, qui ſemel illuminati ſint, & poſtea lapſi, non
autem per Baptiſma. Baptiſmus autem à pœnitentia multum differt. Baptiſmus e-
nim donum & gratia eſt, & felix peccatorum remiſſio; Pœnitentia vero miſera-
tione, lachrymis, & ab ore ſuum opus peragit. Sic quidem illi dicunt, & nuſ-
quam Baptiſma vocari pœnitentiam inueniri. quod vero dicunt, licet multum in-
ter ſe Baptiſmus & pœnitentia differant, oſtenditur tamen ante Baptiſma, & poſt
Baptiſma pœnitentiæ nomen vſurpari. Si quis enim priori vitæ rationi non renun-
ciat, & vitam quę credenti conueniat, ante oculos poſuerit, ſicque ad Baptiſma
acceſſerit, fruſtra accedit, de prioribus improbè factis non pœnitendo, & conuer-
ſionis vitæ in melius nullam rationem habendo. Sic igitur, etſi varia eſt pœni-
tentia,

tentia, tamen ante Baptiſmum habet locum conſiderationis [illegible] poſt Baptiſ-
mum. Pœnitentiam igitur, quæ Baptiſma præcedit, impo[illegible]e eſt, inquit, iterare,
quia Baptiſma nemo poteſt ſecundo accipere. Sic & Io[illegible]s baptizans, quando Chriſti
diſcipulos baptizabat, dicit; *Ego quidem vos [illegible] in aqua* ad pœnitentiam: & ite- Matth. 3, 11.
rum, *Facite vobis fructus dignos* [illegible]. Videlicet pœnitentiæ per baptiſmum, & Luc. 3, 8.
coryphæus, inquit, [illegible]olis loquens de iis, quę in Chriſtum contra legē admiſiſſent:
quando compuncti doctrina dixerunt; *Quid, inquit, faciemus, viri fratres? Pœnitentiā,* Act. 2, 38.
inquit, *agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus*
ſancti, & cætera. Quare pœnitentiæ vox nihil eorum quæ voluerunt, [illegible] Noua-
883 tianis.

Quod dictum eſt à Simone Mago coryphæo Petro: *Precamini vos pro me apud De-* Act. 8, 24.
um, vt nihil veniat ſuper me horum quæ dixiſtis: Non erat, inquit, pœnitentiæ, nec ex
affectu. Nam precari eſſent, & veniam dediſſent, Vidit vero magis Petrus, Spiritu ſan-
cto reuelante, mentem illius ſubſannationem eſſe & fraudem.

An ignoratis quia quicunque baptizati ſumus in Chriſto IESV, *in morte ipſius bapti-* Rom. 6, 3.
zati ſumus? In Chriſto IESV baptizari ſignificat, ſecundum præceptum, & traditionem
IESV Chriſto baptizari: hoc eſt in Patre, & Filio, & Spiritu ſancto. Illud autem: *In*
morte ipſius, typo [illegible]monſtrantes in baptiſmate mortem eius.

Quod proferunt Nouatiani: *Voluntarie enim peccantibus nobis poſt acceptam* Heb. 10, 26.
notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia, terribilis autem quædam expe-
ctatio iudicij. &c. Hoc igitur dictum ad tollendam pœnitentiam prolatum diſſoluitur,
cum ait; hic non ſimpliciter ſacrificium amouet, ſed legis ſacrificium: & non ſimpliciter
interdicit, ſed & iudicium vltimū iis comminatur, qui poſt agnitionem veritatis, & my-
ſtici ſacrificij fruitionem, ad illud legale per vitulos & tauros ſacrificium reuertuntur.
Hæc dicendo, ait, Apoſtolum auocare conatum Iudæos, qui iam Chriſto ſe adiunxe-
rant, ab obſeruatione legis. Quemadmodum ergo vetat eos Baptiſmata legis exequi, ſic
& cruenta ſacrificia. Etenim Iudæi in peccatum lapſi, primum quidem purificaban-
tur; deinde aqua abluebantur: denique offerebant victimas pro peccatis, à quibus
auocans illos Apoſtolus, terribiles minas adfert. Etenim oportebat vera victima ſemel
in conſummatione ſæculorum pro peccatis oblata, videlicet agno Dei tollente pecca-
tum mundi occiſo, non amplius reliqua eſſe, ſed omnino ceſſare multa illa & typica
ſacrificia pro peccatorum expiatione. Fieri enim non poteſt, quemadmodū idem Apo-
ſtolus ait, vt iterum ſanguis taurorum & hircorum tollat peccata, cum ſemel agnus Dei
oblatus ſit. Vna enim oblatione, inquit, conſumauit, in omnem perpetuitatem eos qui
ſanctificantur. quem igitur admodū impoſſibile dixit, ſanguinem hircorum & tauro-
rum auferre peccata mundi, ad eundem modum & ſequentia dicit: *Voluntarie peccan-* Hebr. 10, 26.
tibus nobis poſt notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia &c. Etenim tre-
884 mendum ſacrificium corporis Dei, quod à nobis perficitur, non varia ſacrificia producit,
ſed cōmemoratio eſt hoſtiæ ſemel oblatæ: *Hoc*, inquit, *facite in meam commemoratio-* Luc. 22. 19.
nem. &: *Quotieſcunque enim hoc facimus, mortem Domini annunciamus.* Hæc omnia Eu- 1. Cor. 11. 26.
logius Alexandrinus, ad refellendum Nouatianorum dogma dixit.

E LIBRO TERTIO.

VEtat inquit Dominus in hac vita ſeparari peccatores à iuſtis, & hoc patet ex para-
bola, quæ dicit: *Simile eſt regnum cælorum homini ſeminanti bonum ſemen*, & re- Matth. 13, 24.
liqua, vſque ad illa, *Vis imus, & colligamus illa.* & ait, *non, ne forte colligentes zizania*
eradicetis cum eis ſimul & triticum: ſinite vtraque creſcere vſque ad meſſem, &c. Hæc
igitur parabola, inquit, vetat ante conſummationem ſæculi ſeparari peccatores à iuſtis,
etſi Nouati morbo affecti hoc dicant, ſeipſos tanquam puros aliis meliores iudicantes.
Huc etiam pertinet, quod Baptiſta dixit: *Cuius ventilabrum in manu ſua, & permun-* Matth. 3, 12.
dabit aream ſuam, &c.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ſignificat, facite vobis amicos, qui
in mundo egent, & apud Deum diuites ſunt, ſed melius eſt illos comparare amicos de Luc. 16, 9.
propriis laboribus: *Honora enim Deum de tua ſubſtantia*, & iuſtis laboribus. Si ve-
rò nihil ſuperſit ex iuſtis laboribus, tunc quę ex iniquitate collegimus, iis eos ami- Prouerb. 3, 9.

coſ faciamus: [illegible]*[illegible]enim iniquitatis* habendi cupiditatem vocat. Tales autem opes per pauperes acc[illegible]Deus, ſi modò caueamus, ne in poſterum peccemus. Pulcrum enim, etſi per auaritiæ pecun[illegible]micos poſſidere, vt cum vitam reliquerimus, non aliam habentes vitæ iuſtitiam propter [illegible]ficia à nobis in illos collata, in ſua nos tabernacula eleemoſynis affecti ſuſcipiant. Si vero non [illegible]ammona iniquitatis, id eſt, auaritiæ, benefacere voluerimus, quomodo quis credat, ſi acceſſiſſe[illegible] proprijs laboribus nobis pecuniæ, fore vt illis indigentes commiſerando ſubleuaremus! Si enim [illegible] quæ ſine moleſtia laboreque iuſto facile, & auara manu nobis acceſſerunt, adeo facile partis, & alienis reuera, nulli pauperi benigne facimus, quomodo, de ijs quæ & propria videntur eſſe, & laborum fructus ſunt, alieni pauperum communicare quid credemur?

Amos. 3. 12. Paſtoris boni officium. Dicit Propheta: *Quomodo ſi eruat paſtor de ore Leonis duo crura, aut extremum auriculæ*: his innuitur, non oportere prorſus illum deſpicere, qui in diaboli os inciderit, ſed ſigillum quod homo in baptiſmate acceperit, eripiendū diabolo, ne ob extremum 885
ouis ratione præditæ interitum puniamur. Quædam enim bruta animalia in aure, quædam in crure ſignantur. Propterea neceſſe eſt paſtoré vel aurem, vel crus in numerando præbere, & exhibere Domino. Paſtor vero ratione præditarum ouium, quandoquidem oues, quarum eſt paſtor, ſignum per Baptiſmum, & confeſſionem fidei in animo acceperunt, & ibi Domini ſignum geſtant, merito illud eripere diabolo, omni ratione conari debet, vt, ſi alijs actionibus ouis eſca fiat dęmonis, ſaltem ſigillum fidei, quod in animo per Baptiſmum inſculptum habemus, poſſit illinc ereptum tempore viſitationis exhibere Deo, magnum argumentum præferens, non ſua negligentia, & interitu oues amiſſas eſſe.

Ioan. 21. 15. Interrogans Dominus Petrum: *Simon Iona diligis me plus his*, ipſe qui nouit omnia, non interrogauit ad cognoſcendum, ſed cum paſtorem illum conſtituturus eſſet, vt oſtenderet quantam curam ouilis gerat, hoc fecit. Idem enim qui ſe dominum ingenti amore proſequutum, in paſtorem cooptauit, magnam ſine dubio erga oues amorem prębuit: ideo & * tertio interrogauit, magnam erga ratione præditas oues curam oſtendens. Deinde & gradum quendam ouium facit, primo iubens agnos paſcere; deinde ouiculas: quæ enim oues fuerunt per aliqua peccata imminutæ à virtutis perfectione, ad ouiculas reuerterunt: & demum tertio perfectas oues producit. Agnis ergo aſſimilantur, qui adhuc lacte & elementis doctrinæ indigent: ouiculis vero, qui per aliqua peccata à perfectione deficiunt; ouibus vero, qui ad culmen vſque fidei & operum peruenerunt. Et attende quomodo præponat imperfecta perfectis. Propoſitus enim domino ſcopus peccatorum ſalus: *Non enim veni*, inquit, *vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam.*

* Alia redditur ratio à Greg. Naz. Orat. in Epitaphio.

Matth. 9. 13.

EX LIBRO QVARTO.

MAgnum quid, inquit, eſt homo, quod imago Dei ſit, & manibus Dei conditus. Vir miſericors honorandus ſit præceptis Dei, honorem ſibi operibus ſuis comparans. Diuus Paulus ait: *Ego me non arbitror comprehendiſſe. Vnum autem: quæ quidem retro ſunt obliuiſcens, ad ea vero quæ ſunt priora extendens meipſum.* Et deinde ait: *Veruntamen ad quod peruenimus, in eadem permanere regula.* Regulam intelligit curſus ſecundum Deum, quæ ante tradita eſt. Quæ illa eſt? Obliniſci priorum benefactorum, florere vero & extendi vſque in priora, vt quaſi modo bona inchoantes opera, quotidie intelli- 886
gentes illud HODIE, & dicentes ſibi ad extremum vſque vitæ ſpiritum. Oportet enim ad id vſq; tempus currere curſum Dei, & cum aduerſarijs pugnare.

Philip. 3. 13. Ibid. v. 16.

1. Cor. 7. 9. Apoſtolus ait: *Melius eſt nubere quam vri*, dicens ardorem, qui ad libidinem ducit. Iacob. 1. 13. Melius enim eſſe legitimo matrimonio naturæ infirmitaté iuuare, quam ardore inflammari ad libidinem, & matrimonium fugere. *Nemo cum tentatur dicat, quod à Deo tentetur, &c.* Propriè ille accipit de tentatione libidinoſa. Vnusquisque enim, inquit, viſa concupiſcentiam accipiens, ſibi ipſi tentationem parit, non modo extrinſecus habens aduerſus ſe luctantem, ſed & intrinſecus per ſe incenſum. Incumbente enim concupiſcentia ob aſpectum eius quam vidit, & ſe in animo efformante, tentatio creſcit, & augetur, quam oculis ipſi contemplando incendimus. Tandem hunc fœtum imperfectum turpium cogitationum tempore nutriens, & formans, cor ſuſcipiens, gerit tanquam in vtero, & parit peccatum, cuius effectus eſt mors.

Illud

Digitized by Google

Illud: *Si oculus dexter ſcandalizet te,&c.* explicans,ait Saluatorem *oculo* intelligere *Matth.5.29.*
cordis cogitationes, quem exſcindi iuber, quando ad peccatum trahit. Exſcindi verò per cogitationem repreſſum, & animo electum: manus verò actionem ſignificat: quæ poſtquam ad peccandũ conuertitur, abſcindere eam ſtatim oportet, virtutis acura & *Ibid. 5.30.*
celeri inductione. Et pes greſſuum in vita, & conuerſationis motum ſignificat, quem ſicut & manum & oculum exſcindere par eſt, motu bono malum amputando. Sic quidem ille præter alios explicans intellexit ſupra dictum. Fortaſſe conducente tali explicatione ad pugnam contra Nouatianos, qui facile à ſe, & ab Eccleſia reſecant eos, qui vel minimum peccarunt. Igitur oportet, inquit, reſecto oculo contraria cernente, & actione, ac motu in malum diuiſis, ſingulariter videre, ac facere bonum, & ad ipſum ſolum moueri, & tanquam mancos, vnipedes, & vnoculos in regni cœlorum introitum properare.

887 Quod apud Iob dictum eſt: * *Tigris periit, eo quòd non haberet prædam*, diabolum ** μυρμηκολέων*
intelligit, *qui tanquam leo circuit quærens quem deuoret.* Superatus verò non amplius *alii eſt.*
vt leo, ſed vt formica pudore motus decedit, & periit, prædam in hominibus non in- *Iob 4.11.*
ueniens. Præda verò & fortitudo diaboli eſt peccatum, quod in homine vbi non eſt, *1.Pet.5.8.*
ille perit.

Diabolus ipſe, inquit, hominem & ad peccandum prouocat, & iterum ipſe contra eum qui ſibi obedit, vltor eſt: Dei & inimicus, & vindex in Scriptura vocatus. Inimicus quidem, quia aduerſas leges diuinæ legi opponens, perſuadet hominibus, vt peiora pro melioribus eligant: Vltor verò, quia cogitur ipſe peccatores rurſum punire. *Tradite enim*, inquit, *huiuſmodi Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Do- 1.Cor.5.5.*
mini. Vide igitur caritatem Dei, & malitiam diaboli. Deus quidem peccatorem mundare volens, tradit, vt Apoſtolus ait, tortori Diabolo. Ille verò ſtat, vt leo, cupiens deuorare, quem ipſe ad peccatum traxit. Et non nouit quod corpus ſibi traditum ſit non in perditionem, ſed caſtigationem, vt ſpiritus ſeruetur: in animam enim nullam ſortitur poteſtatem, quod & in forti Iob oſtenditur. Etenim in illo aliarum rerũ pote- *Iob.1.12.*
ſtatem nactus, prohibetur tangere animam, hoc eſt, mentem non eripere. Et nota, in iuſto Iob, & in peccatore Corinthio, non accepiſſe dæmonem in animam poteſtatem, ſed ab illa potius expelli. Traditus enim illi Corinthius eſt, *vt ſpiritus ſaluus ſit.* Inci- *1.Cor.5.5.*
dens enim peccator tentatione in interitum carnis, & corporis doloribus preſſus, cùm cognoſcit è qua radice huiuſmodi dolores exſiſtant, cogitur etiam nolens odiſſe peccatum, & conuerti, & cum corpore etiam animam ſeruare. Quomodo autem Satanas poteſtatem accepit in peccatorem? reſecto illo ab omnibus, & ab Eccleſia, Sacramentorumque communione. Idcircò ſcribit, vt pro merito punitus, & plagis affectus, & conuerſus, iam iterum in gratiam recipiatur, à qua antea arcebatur, quod conſecutus, non amplius in poteſtate eſt Satanæ, quam in eius corpus habebat.

Qui ſponte ad pœnitentiam conuertuntur, eos Dominus amplectens ſuſcipit: qui verò non ſponte pœnitentiam agunt, caſtigans reuocat, & hunc ſenſum Apoſtolus explicans dicit: *Quod ſi noſmetipſos iudicaremus, non vtique iudicaremur. Dum iudica- 1.Cor 11.31.*
mur autem a Deo corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. Illud autem, *vt non cum hoc mundo*, non *creatura* dicit: pulchrum enim eſt Dei opus. Sed mundum hic intelligit, improbitatem mundi, & ſcandala diaboli. Ideò & Dominus dicit: *Væ mundo à Matth.18.7.*
ſcandalis eius.

Hoc: *Contemplãtes ne quis deſit gratia Dei, ne qua radix amaritudinis ſurſum germi- Heb.12.15.*
888 *nans impediat &c.* De cogitationib⁹ ait ab Apoſtolo dici, hoc eſt, ne qua ſit in nobis cogitatio adhærens adhuc diabolo, quæ nos Dei gratia priuet. Quando.n. aliqua cogitatio tãquam radix quædã malitiæ in nobis pullulat, etſi plures per conuerſionem eradicauimus, tamen illa occultè relicta, ex parte creſcens & prodiens, inualeſcit, & * inquinat ** malos legen-*
alias cogitationes ad bonum inclinantes. Exſcindere igitur hortatur omnis peccati *dum puto.*
radicem, vt omnino homo Dei præcepta ſine moleſtia cum fructu exequatur.

Per canes, inquit, parabola crudeliorem illum diuitem coarguit, cuius ante fores *Luc.16.21.*
Lazarus iacebat. Canes enim commiſeratione magnæ illius calamitatis, quantum facere potuerunt præſtiterunt, lambentes vlcera linguis ſuis. Ille verò canibus erga fratrem ſuum truculentior, etiam per ipſos canes reprehenſus eſt. Ideò illum ignis ſine miſericordia ambit.

EVLOGIVS. Matth. 22. Parabolam de iis, qui ad nuptias vocant, & vocati ſunt, & venire noluerunt, alia-que id genus, ſic explicat; nuptias quidem regnum DEI, vocantes verò Prophetas, vocatos autem, primùm Iudæos, qui venire noluerunt, vnde mittens rex exercitum ſuum, videlicet Romanorum Imperatorem, omnes, qui nõ obedierunt ad credendum Chriſto prædicato, & Saluatori noſtro, occidit, & vrbem Hieroſolymã incendit. Poſtremò miſit alios ſeruos, ſcilicet Apoſtolos, & exeuntes in vias, & * ſepes, hoc eſt, viles & Dei ciuitate indignos, videl. qui proiecti, & varijs erroribus à Deo ſeparati ſunt, illos vocant, & . . . . aut qui videntur domeſtici, vocationẽ audierunt. Et docuerunt Apoſtoli malos & bonos. In conſummatione autem: Tunc enim nuptiæ impletæ ſunt diſcumbentibus, tumq; vocatos Rex amicè ſuſcipit, & neminẽ eijcit, niſi qui veſtem nuptialem non haberent, ſcil. qui incorruptionis veſtem nõ induerunt per baptiſmum, & nec habuerunt veſtem, vel puram illam induerũt, vel impuram pœnitentia & eleemoſynis abluerunt, & ad nuptias introduxit, & amoris ſponſi participes oſtendit.

* φραγμοὺς.

E LIBRO QVINTO.

Pſal. 30. 19. MVTA *fiant labia doloſa, quæ loquuntur aduerſus iuſtum*, vt canit Dauid. Hoc faceret ait Nouatianos Alexandriæ, contra Martyres Chriſti blaterantes. Cõpatituri 889 autem, inquit, in vltimo iudicij die, non habebunt ſui defenſionem, nec aperire os, nec mouere labra poterunt, quia hoc tempore contra CHRISTI Martyres linguam exacuerunt.

2. Tim. 4. 14. Quod dictum eſt ab Apoſtolo de Alexandro ærario fabro: *Alexander ærarius multa mala mihi oſtendit: reddet illi Dominus in illo die.* alij quidem Patres imprecationem eſſe negant, ſed tantùm denuntiationem eorum quæ paſſurus eſſet à Deo Alexander: Hic verò Eulogius planè maledictionem eſſe illatam affirmat, Alexandro, qui pœnitentiam non egerit, & ab improbitate ſua non conuerſus fuerit.

Pſal. 33. 20. De ſanctorum reliquiis. Dauid de iuſtificatis tribulatione loquens ait: *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, vnũ ex his non confringetur.* oſtendit oſſa illa vitã dare poſſe, & accedentibus medicinam præbere. Hæc enim ipſa oſſa, quæ à Chriſto nunc cõſeruantur, ſibi inuicem vnita animæ cõiungentur, & mercedem ſimul certaminum accipient. Et multa alia poſſem ſumere ad demonſtrandum ineſſe virtutem aliquam oſſibus ſanctorum. Indicat autem mortuus quidã, quem in hoſtium irruptione ferentes, cùm decenter non poſſent propter vim vrgentẽ ſuo ſepulchro condere, ibi eum ſepelierunt, vbi * ſancti viri oſſa iacebant. Nam cum mortuus ſancti viri reliquiis admoueretur, dicto citius è ſepulchro aſſurrexit, & cùm domum ſe contuliſſet, deprehenſum poſtea eſt capſam illam ſancti viri corpus continere.

* Eliſei Prophetæ. 4. Reg. 13. 20.

Dimitti peccata aiunt aliis quidem per baptiſmum, aliis verò per confeſſionem & pœnitentiam. Sunt verò alij Patres, qui aliter hoc dictum explicant.

Non videtur mihi ſatis rectè dicere, quòd Apoſtolus ponat tres ordines hominum. Vnum quidem Martyrum, & iuſtorum, quos ait non iudicandos, ſed iudices, 1. Cor. 6. 2. fore, his verbis: *An neſcitis quòd ſancti de mundo iudicabuntur.* Secundus autem ordo eorum qui non iudicabuntur, vt impiorum, & qui non ſeruierunt Deo. Reſurgent Pſal. 1. 5. enim illi, nec ad iudicium deducentur, Ait enim Dauid: *Ideò non reſurgent impij in iudicio* cum iudicandis, qui Deum quidem coluerunt, peccatis autem multis obnoxij fuerunt, pro quibus vt reſpondeant iudicio ſiſtentur. Sic quidem Eulogius. Sed neque exactè oratio conuincit, iudices conſtitutos cum Chriſto eſſe; neq;, non omnes ante tribunal comparituros. Semper enim impij ſeipſos condemnant, veruntamẽ iudicium ſuſtinebunt, ad reddendam rationem. Apoſtolus enim non collocat ſanctos cum 890 Chriſto iudices, ſed redargutionem mundi, & condemnationem eorũ, qui ſanctorum Matth. 12. 41. & 42. more non vixerunt, oſtendit futuram. Quemadmodum dicitur in Euangeliis, Niniuitas & reginam auſtri, quæ tunc fuit, iudicaturos generationem, quæ Chriſto non credidit.

Pſal. 1. 5. Dauid tres nominat ordines his verbis: *Ideò non reſurgent impii in iudicio.* Vide vltimum ordinem, *neq; peccatores in conſilio iuſtorum.* Vide eum qui ſequitur, *quia nouit Dominus viam iuſtorum.* Vide, inquit, optimum ordinem, & horum ſingulos habere proprium, & attributum ſibi pro meritis locum.

E LI-

E LIBRO SEXTO.

LIBRO ſexto arguit Nouati falſum quod fertur, Martyrium, quod contra Noua-
tum, quidam ex octo presbyteris, qui Romæ ſub Macedonio Epiſcopo ordinati
erant, ſolum martyrium confeſſionis in CHRISTVM pertulerit: ſeptem verò vnà cum
Macedonio ſacrificaſſe idolis. At cum ipſo martyrium ſubiiſſe penè ſolos Chriſtianis
Occidentis Marcellum & Alexandrum, Epiſcopos Aquileiæ, & Agamemnonem Ti-
beridis Epiſcopum: qui eum Nouato poſt Martyrium priuatim habitantes, & conuer-
ſantes, noluerint vnà cum iſtis ſacrificatoribus ſacrificare. Impoſuiſſe autem illi ma-
nus Epiſcopos, vt Pontificatu Romæ perfungeretur. Factum eſt hoc Martyrium De-
cio, & Valerio Imperatoribus Rom. Perennio Ducenario ſuppliciis Chriſtianos affi-
cere iuſſo. Et Martyrium hoc inſcriptum eſt: Nec flagella, nec tormenta, nec eculeum
Nouatum tuliſſe ſcribit. Quamuis Perennium crudeliſſimũ in Chriſtianos fuiſſe ſcri-
bat, ad diſputationes * nouas Nouati Martyrium adducens. Sic illũ producit * ſom- *Lacuna in mſ. locum obſcurant.*
niorum floribus coronatum. Hoc verò falſo confictum paucarũ pagellarum ſcriptũ,
libro ſexto refutat. Dicit autem Nouatum Cornelio Põtificatum Rom. tenente, pri- *Cornelius Pont. maximus.*
mum gradum Diaconi à Cornelio accepiſſe. Fuiſſe verò tunc inſtitutum in Eccleſia,
Archidiaconum, mortuo Epiſcopo, in Epiſcopatu illi, facta manuum impoſitione,
ſurrogari. Cornelium verò diuina inſpiratione cùm eum videret nouis rebus ſtuden- *φιλαρχον*
tem, & * imperium affectantem, indignum tali dignitate, inter presbyteros ordinaſſe, *fortè.*
& viam illi ad Pontificatum Romæ omnino præcluſiſſe. Nouatus verò captans occa-
ſionem inſtituti exequendi, cùm videret Cornelium eos qui verè pœniterent, cum ob
891 alia peccata, tum ob idolorum cultum, paternis viſceribus condolendo in gratiam re-
cipere: hac ille occaſione vſus, deſciuit ab Eccleſia reſectus, & Cornelio pertinaciter
reſtitit. Puros autem nominauit eos, qui ſecum agmen contra Eccleſiã facerent: Cor-
nelianos verò, qui eius ambitionem & dementiam contra pœnitentes deteſtarentur.
Poſtea verò Cornelium Romanũ Epiſcopum egregio martyrio vitam finiiſſe Alexan-
drinus Archiepiſcopus Eulogius refert. Non poteſt autem ille nomen inter eos ha-
bere, qui eruditione & hiſtoria excellunt, quòd interdum ſolœciſmos & barbariſmos
admittat. In S. Scripturæ ſanè intelligentia ne optimis quidem paſſim cedit. Tali au-
tem phraſis genere dicere ad perſuadendum & delectare, non prorſus non poteſt.

QVÆ igitur ſtudioſè nobis priuatim commentantibus memoria ſuppeditauit, præter ea, quorum ſtudium & exercitatio artes & ſcientias gignunt, vnde notitia quouis modo nobis & de libris iudicium creuit, hactenus veluti typo breuiter complexi ſumus. Producitur autem hoc opus ad trecentos & quindecim auctores: prohibiti tamen ſumus ad trecentos peruenire. Tu verò, dilectiſſime omnium quibuſ-cum fœtus meos communico, ſi me legationem meditantem humanæ vitæ terminus occuparit, habes quod petiuiſti ex voto amicitiæ iuxta ac ſolatij pignus, & primitias atque finem, vt defungar voluntati tuæ obſecutus mentis operatione. Si verò exinde nos DEI opt. max. voluntas atque benignitas incolumes in mutuum conſpectum atque complexum ſtiterit, fortaſſis aliarum editionum non minorum hæc principium fuerint, quæ ſimili forma tibi emolumentum adferent.

FINIS OPERIS.

Deo ſummè miſericordi gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

INDEX RERVM VERBORVMQVE MEMORABILIVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ.

NVMERVS EST PAGINARVM GRÆCI EXEMPLARIS, qui in ora citeriore collocatur. p. principium eius paginæ: m. medium: f. finem deſignat. Schol. Scholion marginis vel ſuo quidque loco poſitum ſignificat.

A.

ABARIS Philoſoph. 609. m.
Abari Romanos vexant 40. p.
Abyla Promontorium Africa 535. p.
Acacius Berrhoea Epiſc. Chryſoſtomum damnat. 25. m.
Acacius Caſarea Paleſtina Epiſcopus à Philoſtorgio accuſatur XI m.
Acacius Conſtantinop. à Simplicio pont. ne cum Petro Mongo conſentiat prohibetur 12. m.
à Romanis ſedemotus, quod Petro Mongo faueret, ibid.
Academici quid à Pyrrhoniis differant 280. p.
Acaſtus quo morbo perierit. 870 f.
Acephalorum hæreſis à quo orta 468 f.
Aceſtoridæ tabula politica 242. f.
Acheus ſeruus 629. m.
Achillas Epiſc. 766. f.
Achilles vnde dictus 253. m.
cur ποδάρκης dictus 252. p.
Achillis nomine varii fuerunt 252. m.
Achilles Tatius de amore Leucippes 119. f.
eius ſtylus obſcenus, ibid. & 130. m.
Achillis inſula 222. p.
Achamenides occiditur 59. m.
Ἄχρι καὶ μέχρι 875. p.
Ἀκρόπολις *arx in vrbis vmbilico 688. m.*
Athena 667. m.
Acridophagi: vide Locuſta.
Acta Synodi occidentalium contra Neſtorianos & Pelagianos 20. m.
Actis XII. Apoſtolorum Agapius aſſentitur 210. p.
Ἀκτὴ *Littus 873. p.*
Adagium: vide Prouerbium.
Adagium Sophocleum 865. m.
Adagiorũ Didymi libri. 13. 865. m.
Adami corpus an è terra limo 474. m.
Adaulphus ad Iouinum in Germaniam ſe confert 107. p.
non arridet eius aduentus Iouino ibid.
occurrit Saro & profligat, ibid.
Promittit pacem Honorio 107. f.
Placidiam Honorio reddere recuſat 107. f.
Maſſiliam dolo intercipere cogitat ſed fruſtra 108. p:
vulneratur. ibid.
prætendit excuſationes cur nõ reddat Placidiam ibid. p.
Placidiam vxorem ducit 108. f.
nuptiæ Narbone celebratæ 108. f.
filium è Placidia habet Theodoſium 109. p.
occiditur a Gottho ibid. p.
Adonidia 522. f. 524. p.
Adriani Iſagoge in S. Scripturã 1. f.
Adulatores 708. m. 679. m.
Αἰγιαλὸς 873 p.
Ægyptus quadrifariam diuiſa 722. m 729. p. eius Præfectura 726. m. quando in Rom. poteſtatem venerit 23. p.
eius Eccleſia ab Arianis turbata 781. m.
Ægyptii ſe mortalium antiquiſſimos putant 546. p.
iidem contra Chalcedonenſem Synodum 463 m.
Ægyptia nota 536. f.
AEmilius Paulus 377. p.
AEmulatio quæ in ciuitate laudabilis 542. f.
Aeneas Anchiſem ſepelit 234. p.
eius geſta 234. p.
in Bruſiadem regionem profectus AEnum condidit 234. m.
AEneſidemi libri de Pyrrhoniis 279. f.
AEoles Thebas vaſtarunt 524. f.
AEolus Deucalionis F. 225 m.
AEſchines vnus è X Græciæ oratoribus 25 f 798 f. 801 f.

Digitized by Google

eius orationes tres tribus Gratiis comparantur 28.f.
Epiſtola nouẽ, nouem Muſis comparantur 28.f.798.f.
Deliaca an eius oratio 28.f.768.
ſtylus qualis 29 p.798.f.
parentes 29.m.799.p.
in Timarchum oratio 799.p.de ea oratione Dionyſii dictum 29.m.
clara voce præditus. ibid.
τριταγωνιστὴς tertiarum partium victor, ibid.
Leodamantis vel, vt Suidas habet, Alcidamãtis Diſcipulus ibid.
Demoſtheni aduerſarius 28.f. 575 f.& ſequ.
Quid in Demoſthene reprehenderit 643.m.
à Demoſthene accuſatus 799.p.
à Philippo ſtetit ibid.f.
in Rhodum exulatum abit 29.p. 799.f.804.f.
Dictum eiuſdem in exilium proficiſcentis 29 p. 873.m.
De eo reuocando declamitat Himerius 575.f.
Rhodi ludum aperit. 799 f.
Declamat. 29.p.
Rhodienſibus orationem contra Cteſiphontem recitat 799.f.
in Samum inſulam migrat 29. p.
obitus 799.f.
Aeſchines Lyſaniæ F. Socraticus dictus 29.f.173.p.670.m.699.f.700.p
Aeſchylus puri ſermonis regula 173.p
eius cothurnus 595.p.
Aeſculapius Berytius 573.m.
Aeſerinam prætores migrant 639.f.
Aeſopi fabula 548.f.
Αἰσυμνήτης regina vnde 875.p.
de Aeſtu maris rubri ac refluxu 748. p.de Oceani æſtu quid Apollonius 535.m.
Aethilla Priami ſoror naues Græcorum incendit 221. p.
Aethiops piſcis 748.f.
Aethiopiæ ſapientes Indis cedũt, quod hi Solis radiis viciniores, & ætate priores ſint 13.p.
nudi vitam agunt ibid. p.
Aethiopes quales 716. p.
verenda tegunt 728. p.
telis vtuntur 723.f. quæ victus ratio 729.p.
Aer quomodo clamore intenſo diuidatur 653.m.
Aëtii Amideni opera medica 290.f.
quid ſingula tractent. 291. 292. 293.& deinceps.
Oribaſio cedit induſtria 297. m.
Dioſcoridem imitatur 208.p.
Aëtius Hæreticus ab hæreticis ob impietatem miniſterio pellitur 11.p.
à Iuliano Imp. reuocatur ibid. m.
à Philoſtorgio laudatur vna cum Eunomio ibidem.
Aetna 232.p. de eo fabulantur Poetæ 537 p.
Agapius 572.f. inſtar cubi 573.p.
Agapii impii libri 209.p.
dogmata impia ibid.
teſtes adhibet gentiles 210.p.
Actus Apoſtolorum probat 210.p.
eius ſtylus qualis ibid.m.
Agatharchida Gnidii hiſtorica 281.f
alia eius opera 282.p.
in ſtylo magniloquus ibid. & 725. f.731.m.
de mari rubro Excerpta 717.p.
vocibus vſus Atticis.738.m.
Agathocles Siciliæ Rex è figulo 866.p.
Ἀγέλαος 522.m.
Agnoitæ hæretici 484.f.
vnde hæreſim hauſerint, ibid.
Agrippa Herodis Magni F. Spurius ſit Tetrarcha à C. Cæſare 517.p.
gratificans Iudæis Iacobum fratrẽ Ioannis necat 517.m.
perit vltione diuina 517 f.
bubo ſuper caput eius ante mortẽ apparuit 518.p. eius proles, ibid.
Agrippa Agrippæ F. à Claudio paternam dignitatem recipit 518.p. Tetrachias quatuor à Claudio accipit ibidem, m.
fit Rex Chalcidis 518 m.
Coram hoc Agrippa S. Paulus perorauit 518.m.
Condidit vrbem Iuliadem in Peræa ibid.
Agrippa Rex Iudææ 98 f.
Aiaci Locrenſi Locri vacuum in acie locum relinquunt 222.p.
eius manes placandi in Achilleo (222.p.
Ἀνδρεῖος fabula 867. m.
Alarichus Gothorum præfectus euocatur vt Illyricum armis teneat 104.f. vrbem Rom. inuadit, ibid. renunciat Imp. Attalum ibid. & 147 f. morbo perit 105.m.
Adaulphus ei ſuccedit 105.m.
Rhegio in Siciliam traiicere prohibetur ſimulacri voce 106.m.
Albani carceris deſcriptio 622.p.
Albanorum Reges 23.f.
Albinus vrbis præfectus poſt vrbem à captam à Gothis 108.
Alcæus Poeta Lyricus 698.m.
Alcibiades à Cleophonte proſcriptus 615.m.
Alcides Caunius Zopyrum ſaxo necat 61.f. 24.m.
Alcinous Phæacum Rex 220 p.
Alemundarus Perſicor. Saracenorum Rex Romanos vexat 35.p.
Alexander Pontifex & Rex Iudæorum 98.m.
Alexander Presb. Conſtantinop. 119. p. Epiſc. 781.f.
B. Alexander Epiſ. Alexandriæ 766. p.768.p.f
huic ſuccedit in Epiſcopatu Athanaſius 778.f. moritur 771.
B. Alexandri Mart. corpus contumelis afficitur 47.f.
Alexandri collectio de Admirabilibus 24 '.f
Alexander Magnus albus 645. m.
corpus eius ſuaue olent ibid. honoris cupidus & Antiquitatis amans 341.f.
Continentia ſeipſum vicit 646.m.
Prodigium eidem oblatum, ibid.
Eius acta 764.& ſequ. laus 577.m
Ioui comparatus 601.f.
fœdus cum Athenienſib. iniit. 121.p
Perſas bello fregit ibid.& 624. m.
Dariũ vicit 121.p. à Lyſippo ſculpi ab Apelle pingi voluit 611.p.
ſepties vulneratus in prœlio 121 m
Philotam occidit 121. m. & Clitum ibid.
vicit Scythas & Sogdianos. ibid.
Roxanem filiã ducit vxorem, ib.
Indos ſuperat ib.f. Thebas vaſtat 577.m.
Cyri ſepulchrum adornat 122.p.
ſociis ſuis vxores comparat 122.m.
Hepheſtionis funus adornat ibid.f
Italiæ incrementum prædixit, ib.
Exules reduxit 576.p. & ſequ.
Tyri antiquitates luſtrat 189.f.
moritur Babylone 123. p.
eo mortuo quomodo diuiſum imperium 116.p.123.f. Eius filius ex Roxane dictus Alexander 116. m. & 123.t.
Alexander Pheræus à Coniuge interfectus 136 p.
Alexandri Aphrodiſei opinio de fato 751.p.

Digitized by Google

Alexander Rex Syriæ à ſuis occiditur 615.m.
Alexandria & Aegyptia perſecutio 790.p.
Ἀλιτρίβαντ 870. m.
Allouichus Euſebium fuſtibus occidit 106. p.
ideoq; mox pœnas dedit 106.m.
Alphabeti Græci literarũ tonus 865.f
Alpha Moyſes cur dictus 865.p.
Alpheus Rhinocorurorũ Epiſc. Lampetium hæreticum defendit 19.m.
alter Alpheus ſacerdotio mouetur, ib.
Althemenſes à Dorib. & Ionibus in belli ſocietatem vocatur 234. m.
in Cretam appulit, ibid.
Amazones 655.m.
Amaſtris Opathra F. Dionyſio Tyranno Heracleenſi, nubit 368.f.
Amatoria 522.f. 524.m.
Ambazuces domo Hunnus 33.p.
B. Ambroſius Mediolanenſis Epiſc: 469.m. laudatur 445.m.
Aminias Narciſſi amore capt⁹ 229.p
Ammon Geometra 114.p.
Ammonius Alexandr. 750.m. 755.f. eius aſin⁹ 552.p. auarus fuit 572.p
Amphilochius Iconii Epiſc. præfuit Synodo Sidetanæ 17.m.
Amphilochius Sidæ Epiſc. 463.m.
Amulius Numitori inſidias ſtruit 234.f.
à Romulo & Remo necatur 235.f.
Amyntian⁹ de geſtis Alexandri Magni 166.m.
in ſtylo frigidus, ibidem.
alia eiuſdem Opuſcula ibid.
Amytis Megabyzi vxor adultera 161.m.
adulterii inſimulata 58.f.
Græcos ſuppliciis afficit 60.p.
Petiſaca oculos eruit & pellem detrahit 54.p.
Amyrtæus Rex Aegypti in Cambyſæ poteſtatem viuus venit 55 p. in Suſa ablegatur 55.p.
Anacharſis 512.p.
per Anaphoram quæ in ſacris litteris dicta 465.m.
Anaphe inſula iuxta Lacedæmona (235.f.
Anapias & Amphinous parentes per Aetnæ incendia ferunt 232. m.
Anaſtaſius Imp. q̃diu imperarit 12.m
Perſis bellum mouet 32 m.
eius Duces profligantur 32.f.
vrbes ædificat 33.m.
Anaſtaſius Papa 153.m.
B. Anaſtaſius Theopolitanus 469.f.
Anatolius Præfectus 612.m. 507.m.
Anaxagoras 581.m. cur diuinus habitus 540.m.
Andocides vnus decem Græciæ Oratorum 795.m.
Orationes eiuſdem quatuor, ibid.
dicendi genus, ibid.
quando vixerit, ibid.
maiores eius, ibid.
parentẽ accuſat & liberat 795.m.
mercaturã cum Rege Cyprio exercet, ibid.
infelix cum amico potentiore ſucceſſus, ibid.
Legatus ad Lacedæmonios 796.
Andocidis Hermia, ibid.
Ἀνδράχνη 871.m.
S. Andreæ Apoſtoli laus 811.m.
Andreas monachus imperit⁹ Euſebio Epiſc. Theſſalon. epiſtolam mittit παραγγελτικόν 178.f.
hæreticus fuit, ibid.
tradit vnicam tantum vocabuli corruptionis eſſe notionẽ 179. 180.p
S. Patres deprauatè citat 180.f.
errores eius varii, ibid.
Orthodoxos Phthartolatras vocat, 181. p.
Androgini quomodo fiant 618.p.
Andromeda filia Cephei 230.f.
abripitur ex deſerta inſula 231.p.
eiulatu Perſeum ad ſe liberandum vocat, ibid.
Andronicus Hiſtrio 803.
Andronicus Hermopolitanus 876.p.
Dramatum Poëta 878.p.
Andronicianus ſcripſit contra Eunomianos: eius ſtylus. Multa promittit, pauca præſtat 14.p.
Angelorum creatio 308. & 309. cuſtodes hominum 844.m.
an ante mundum? 473.m. 528 p.
an corporei vt homines 471. m. 473.m.
an Gygantes genuerint 473.f.
Angelis in reſurrectione æquales erimus, & tamen maiorem gratiam adepti 329.p.
Anima immortalis Platoni & Ariſtoteli 714.f.
Animarum: migratio μετεμψύχωσις 713.p. vnde manarit 333.p.
Animalia ſponte nata è Theophraſto 861.p. 862. p.
inuidiæ obnoxia quæ 862.m.
falsò id eis tribui, ibid.f.
Animantia maris rubri inuſitatâ 719 p. & ſequ.
Indorum varia 538. m.
Animi defectio ex Theophraſto 858. p.m. eius deliquium vnde naſcatur 858 p. animi ſpecies tres 169.p.
Animi an è cœlo delapſi in corpora 474.p.
Animus Platoni homo eſt 547. m. corpori comparatur. 837 p.
Annus quot diebus conſtet 525.p.
Annulus quid ſignificet 818 f.
Anomoei hæretici 457.f.
eos Baſilius refellit ibid.m.
Anonymi teſtimonia de Chriſto 198.p
Anſandri nomẽ vnde deductũ 231.m
Anthemius Rom. Imp. 558.f.
Anthemius diſputat cum Chryſoſtomo 138.f. (139 p.
baptizatur ab Epiſ. Conſtantinop.
Anticyra in qua helleborus 873.p.
Antigonus Iudæus Parthos in auxilium vocat 515.m.
in regnum operâ illorum reſtituitur, ibid.
ab Herode eiicitur, capitur, ab Antonio ſecuri percutitur ibid.
Antigonus Macedo expeditionem contra Ptolemæum mouet 372. m.
profligatur claſſe nauali 372.f.
occiſo Ptolemæo Macedoniam occupat & cum Cleomene dimicat 652.p.
Antigonus Ariſtobuli F. Pontifex declaratur à Parthis 98.m.
Antimachus Epicus 521.m.
Antiochus Seleuci F. Heracleam infeſtat 373.p.
in Bithinos expeditionẽ mouet, ib.
contra Antigonum bella mouet 373.f. (618.f.
Antiochus Hieroſolimam oppugnat templũ Iudæorũ ingreditur 619 p
gentem delere conatur, ibid.
pòſt ignoſcit, ibid.m.
Antiochus Deus cognomento 624.m.
Antioch. Magnus cognomẽto 624.m
Antiochus omnia ſacerdotio ſubmouet 98.p.
Antiochus Ptolemaides Epiſc. Chryſoſtomum damnat. 40.p.
Antiochida Antiochi Filia liberos duos ſubiecit 624.f.
Antipater Alexandri, Dux 805.m.
Demoſthenem perſequitur ibid.
ius ſuum in caſtris Perdiccæ habuit 127.p.

milites tumultuãtes alloquitur, ib.
ab Eurydice laceſſitus 127.p.
Prouincias Aſia diuidit 127.m.
cum Eumene dimicare reformidat 128.f. Græcos profligat 129.m.
milites ſedat & dona promittit 129.p.
duos ſe Athenis amicos habere aiebat Phocionem & Demadem 645.p.
moritur veneno 514.f.
Antipater Curator Iudeæ à Cæſare declaratur 514.f. (ibid.
filio Phaſelo tradit iura Hieroſol.
Antiphontis Orationes quales 791.p.
LX numerantur, ibid.
quando floruerit 792.m.
Antiphontem Plato Comicus vt auarum traducit 792.p.
per Antiphraſin quæ Grammaticis dicta 874.m.
Antipas Aſcalonita pater Herodis Magni inimicitias cum Hircano gerit 514.p. (regula 734.p.
Antiſthenes Orator puri ſermonis
Antonii Diogenis libri de Inſula Thule ibid.f.
eius ſtylus & narratio, ibid.
quo tempore floruerit 189.f.
M. Antonii ingeniũ ac mores 649.p.
aſſentatoribus an delectatus, ibid.
Antonius Rom. Iudæam diuidit in Tetrarchias 115.m.
Apes ex boum tergorib. naſci 852.f.
Apis ad quercum magis mellificat 864.f.
C. Aponius Motulus 639.p.
Apologus de Ione 599.p.
Apolinarius & Magnus excõmunicati 468.f.
Apollinarius Hierapoleos Epiſc. eiuſque ſcripta 5.f.
floruit tempore M. Antonini Veri, ibid.
Apollo Galaxius 525.m.
ad quẽ ſupplicatio lauri ducta, ib.
Aegleta 215.f.
Nomius cur dictus 523.m.
Vulturius 228.f.
Apollo Pſamathen grauidam reddit, 222.m.
Apollinis Sarpedonii in Cilicia oraculum 615.f.
eius ſpectrum Athenienſes ſequebantur 224.f.
eius oraculum Socratem cur ſapientiſſimum pronunciarit, 671.m.
Apollinis tripus 610.m. fanũ Hierapoli 361.p.
Apollodori Bibliotheca de Diis 175.f. 236.f.
Apollonia ciuitas in Illyrico 226.p.
Apollonides Cous Medicus 59.p.
eius libido 16.m.
defoditur viuus 62.m.
Apollonius Tyaneus ad Indos profectus 15.p. 528.m. & deinceps ite ad Gymnoſophiſtas Aethiopiæ ib. eius vita morata 13.p. & f. è Philoſtrato 528.m.
mors eius obſcura, ſepulchrum non oſtenditur 13.m. 539.f.
eius dictum de vita Sapientum & morte 13.m. Diuitias contempſit, ib.
eius prodigioſa opera. ibid.
Præſtigiator non fuit ex ſententia Philoſtrati, ibid. cur nihil ſcriberet 540.f. eius dicendi genus 541.p.
Apollonius Minutius Dux bello fugitiuorum proditor 632.p.
Apoſtolica carmina 526.p.
Appiani opera libris XXII. 22.p.
eius ſtylus, ibid.
Appius Clodius ad Tigranem Legatus miſſus 386.p.
Aphthonii Declamationes 166.m.
Aquæ calida apud Aethiopas 742.p.
Ara quinium Euangelium ſcripſit licet ex parte imperitus lingua Hebræa 205.m.
Ara Iouis Diabaterii 57.p.
Aratus Achæorum Dux 178.p.
Aratus poeta 869.f.
dixit τέτταλα 866.p.
Aratus Sicyonius tyrannide patriã liberat 651.p. eius mors ibid.f.
Arbitrii libertas 753.f. 757.m.
Arbitriũ liberũ p Methodiũ 498.m
Arbores in India olei guttas diſtillantes 70.p.
Arca pinſaria μάκτρα 871.f.
Archelaus Herodis F. patri in regno ſuccedit 516.f. crudeliter imperans a Rom. regno exuitur, ibid.
Archelaus Dux Mithridatis Nicomedem profligat 378.p.
cũ Sulla pugnans pfligatur 379.p.
Archelaus Cæſar Cappod. Epiſc. damnat Meſſalianos 18.m.
Archelaus index Athanaſium cædi Arianorum eripit 784.p.
Archelaus quidam Leproſus ſanatur miraculoſè 139.f.
Ἀρχέτυποι 869.p.
Archilochus Parius Iamborũ princeps 522.m. eius dictum 650.f.
Archias inopia perit 124.m.
Ardaburius Aſparis F. Leoni aduerſatur 102.p dux militiæ 01.p.
Areopagiticus Himerii 594.m.
Arganthonecus longæuus in Tarteſſo 599.f.
Argiui ab Apolline peſte affliguntur 222.m. Argiuorum lex 651.m.
Argolicus quid de rubro mari 717.f.
Ariani Athanaſio infeſtiſſimi 782.f. & deinceps.
Ariana de Spiritu S. ſecta 476.f.
Arianorum dementia 466.m. ſæuitia 776.p.
Arianus Pontifex Iudæorum Sadducæus 518.f.
Ariarathes Perſarum Rex 624.p.
Ariarathis VI. in parentẽ pietas 624.f. 625.p.
Aridæus Philippo Regi Macedonum natus 646.f. frater Alexandri M. 115 fratris corpus curat 125.m
Arion Methymnæus 523.m.
Dithyrambi inuentor Ariſtoteli, ib.
Ariſtidis Panathenaicus 653.f. eius Orationes IV. pro Rhetorica 667.f.
ite Platonica pro Rhetorica 680.m
Platonica tertia ad Capitone 685.p
eiuſdem pro quatuor viris 687.m.
Cimon eiuſdem 691.m.
Miltiades 639.
Themiſtocles 694.
eius ſtylus 800.f.
Ariſtides Athenienſis profligat Perſas 58.m. Iuſti cognomento 628.m.
Oſtraciſmo pellitur, ibid.
Ariſtobulus Iudæus primus Pontificũ diadema capiti impoſuit 98.m.
Ariſtobulus regnum fratris inuadit 514.p. Romam captiuus abducitur, ibid.
remiſſus item Romam allegatur 514.m. Iulius Cæſar contra Pompeium mittit, ibid. a Pompeianis veneno necatur, ib.
eius filius Alexander à Scipione ſecuri percutitur 514.f.
Ariſtogiton a Phocione notatus vt claudus tamẽ bonus 644.f. 645.p.
Ariſtophanes Comicus puri ſermonis regula 173.p. tonare viſus 689.p.
voces interdum fingit 872.m.
Ἄρειος, bello fortior 871.m.
Ariſtoteles 550.p. mulus & pullus equi cur dictus 871.f. cum Platone conſen-

Digitized by Google

cõſentire 750.m.de Arione 523.m.
Ariſtotelis Deus quis? 713.f.
animam an immortalem poſuerit 714.f.
Arius hereticus Conſtantinum ſibi deuincit 778.f 766.p. exitus eius & 103.p.
infelix 771.m.
Armatus ab Onulpho occiſus 101.p. cum Baſiliſci vxore adulteratur, ibid. Ei creditur bellum aduerſus Zenonem ibid.
Armus melior, ἄρισ☉ 871.m.
Ἄρμα apud Hippocratẽ vnde. 871.m.
Armenii ad Rom. tranſeunt 39.p.
Arriani ſcripta 24.f.
eius vita & ſtylus 24.f. 25.p. 129.m. 130.m.
dictus alter Xenophon 25.p.
eius Bithynica 129.f.
libri de geſtis Alexandri Magni 121.p. Indica 122.m.
Poſt Alexandrum geſta 123.p.
Arſace deperit Theagenem 95.f.
Arſaces Regis Ochi filius Satiram vxorem ducit 63.f.
fit Rex mutato nomine Artaxerxes dictus 64.p. a fratre Cyro bello petitur 64.m. fratrem ſuperatũ poſt mortem excruciat 64.f.
Arſenius Alexandrina Eccleſia Lector 782.m.
Athanaſii familiaris, ibid.
quem & Arianorum calumnia liberat, ib. f. & ſequ. manum eiuſdem ab Athanaſio reſectam calumniantur Arriani 782.m.
Arſinoe Heracleæ dominium affectat 360.m.
in Artabris femina bellum gerunt 186.p.
Artaxanus occidit Xerxem 58.f.
occiditur & ipſe 59.p.
Artaxerxes Bactra tumultuãtia regno ſubdit 59.m.
ab eo Aegyptus deficit 59.m.
moritur 61.f. ſeptemdecim reliquit ſpurios 61.f.
Artaxerxis mater Paryſatis 651.f.
Articuli carent vocandi caſu 866.m.
Ἄρτος, panis vnde dictus.
Artoxares Eunuchus 63.m.
necatur, ibid.
Arundineo niti baculo, Prou. 480.p.
Aſander cum Attalo dimicat & frangitur 128.f.
Aſcanius Aenea patri in regno Italia ſuccedit 23.f.
Aſclepiades Tragicus Iſocratis auditor 793.m.
Aſclepiodotus ex Muſico medicus 560.p 565.m. Mæandro ſubmerſus 559. viſus acumen 561.f.
Aſiani imperii diuiſio mortuo Alexandro 116.p. 123.f. alia diuiſio facta ab Antipatro 127.m.
Aſia maior & minor 603.f.
Aſpar Leonem Illyriũ ad Imperium promouet 101.f. 102.p.
cum Viuiano contendit 102.p.
à Leone cum filiis occiditur, ibid.
Aſpaſius Rhetor 802.p.
Aſſaracus filius Trois 222.f.
Aſtacos vrbs a Nicomede condita 374.f.
Aſterius Amaſiæ Epiſc. 812.m. pius dictus 820.m.
Eius Homiliæ variæ, ibid.
De Pœnitentia 812.m.
in Stephanum Protomart. 813.f.
De eo q. in latrones incidit 814.m.
in illud: Homo quidam ab Hieruſalem in Hierycho 814.m.
De Phariſæo & Publicano 815.f.
De Zachæo 816.m.
In Parabolam filii Prodigi 817.m.
De Centurione 819.f.
De Ieiunio, ibid. f.
De cæco a natiuitate 820.m.
De Iairo & muliere ſanguinis profluuio laborante 822.f.
Aſteris præceptor ſcytha 819.m.
Aſtræus Dercyllidis ſocius 186.p.
oculorum incremento & decremento Lunæ mutationes deſignat, ibid.
Aſtrone 573.m.
Aſtyages fugit à Cyro. ſeq. prodit 53.p fame & inedia confectus eſt a Petiſaca 54.p.
eius corpus à feris intactum, ibid.
Athanaſius Epiſ. Alexandrinus 469 m 768.f. eius vita 778 p. & deinceps è Simeone Metaphraſte. πολύαθλ☉ meritò Græcis dictus 781. m 785.f.
exulat apud Treuiros 781 f.
redit ab exilio 782.p.
in puteo annos vi. latitat 784.m.
Tyrum proficiſcitur 782 m.
veneficii & adulterii falsò accuſatus 782.f.
mulieris procacis impudentiam refellit 783.p.
apud Virginem deliteſcit 787.m.
fugit iterum 789.p.
in ſepulchro latet 790.p.
Alexandria rurſum cedit 784.m.
Epiſtola eiuſdem & apologia de eius exilio lectu iucunda 8 f.
Commentaria in Cantica & Eccleſ. 168.p.
Eius liber cõtra Arium perſpicuæ dictionis, ib. Athanaſii mors 790 f
Arianorum in eũ calumnia 773.p
Athenarum mos 579.f. decretũ 586.p. & ſequ laus 654.p. 576.f. 664.m. 665.p & ſequ.
Athenis quatuor capitis iudicia qua. 874 m. ibidem puteale iudicium. 864 f.
Oſchophorica canebantur Athenis 525.m.
Athenas vaſtat Xerxes 58.m.
Athenienſes Græcos inter præſtantiſſimi 716.m. ἀυτόχθονες, ibid.
eorum ſuperſtitio in Hermaphroditas 618 p.
mos duplex conficiendi pharmacum 872 f.
Taminenſi proelio victores extitère 799 p.
Inaro Regi ſuppetias mittũt 59.m.
iudicium eorum de Philippi literis 873.f.
Athenio Cilix ſeruorum defectionẽ ſollicitans, Rex creatur 634.f.
diuinationi deditus, ibid.
Lilybæum obſidet 635.p.
eum Gomon profligat, ibid.p.
Athenodorus pirata 145 p.
Ἄττα quo ſpiritu efferendum 868.m.
Attalus Præfectus Vrbis fit Imper. 104.f.
imperat contra Honorium 105 f.
ab Honorio miſſus ei Legatus Iouianus & Valens 105.p.
ſuadet Adaulpho vt Iouino ſe iungat 107.p.
Iouinum increpat 106.p.
Imperio ab Alarico deiicitur 106.m.
Attalus Græcus regit copias contra Antipatrum 128 m.
tentat Rhodum fruſtra, ibid.
digitis ſummis dexteræ manus truncatur 106.m.
Attica qualis 716 m.
Atticis vſitatus Ἐυφημισμὸς 875 p.
Attica Phraſes ex Dionyſio 865.p.
Atticus & Cyrillus 477.p.
Auditus obiecta 713.m.

Digitized by Google

Augarus Rex Edeſſæ 37 p.τχ.
Auguſtin. Pelagianos damnat 20.f.
poſt mortem taxatus 21.p.
Auguſtulus expulſus 103. m.
Auguſtus Imper. vnus deſignatur 641.m.
Auis quædam in India δίκαιρος appellata 69.f.
Aues Indorum Leonis inſtar 533.f.
Aurelius Epiſc. Carthaginenſi Synodo præſedit 19. m.
Pelagianos damnat 20 f.
Aurelius Cotta aduerſus Mithridatem miſſus 381 p.
eius geſta contra Mithridatem 384.p.
Heracleam obſidet 386.p.
obſidionem tollit ibid. & 387.p.
Heraclea ei proditur 388.f.
incendit 389.p.
Romæ accuſatur & odium incurrit 393.p.
latus clauus ei adimitur 593 f.
Aurea ſecula 569.p.
Aurum vbi reperiatur 727 p.
Aurum apud Aethiopes 728. m.f.
apud Indos Gryphes effodiunt 533.p.
Auri fodinæ 727 p.
Αὖθις Atticum 875 p.
Αὖτις Ionicum 875 p.
Autoleon Crotoniata Aiacis ſpectro territus 222 p.
Auus & patruus Græcis vt dictus 865.m.
Auxumis Metropolis Aethiopia 2 p.
Azarethes Perſarum Dux 35.m.

B.

BAbia pueri à Damaſcenis dicti 555.f.
Babylonii tumultuantur 57.m.
Bacchus Lycurgum vino domuit 568 p apud Indos 607.m.
Bacchus Dithyrambicus quare 523 p
Nyſæus 529.f.
Bætis fluuius 536. f. Bætica ibid.
Bagapeta operâ Sphendadates magus occiditur 56.m.
Bagozarus à Secyndiana lapidibus obruitur 62.m.
Balenæ ingentes 743.m.
Baptiſmus Ioannis ante Chriſti baptiſmum qualis 898 f. & deinceps.
de Baptiſmo Ioannis quid aliter atq; SS. Patres ſenſerit Eulogius 879.p.
Baptiſmum aliquando Pœnitentiam vocari 882.m. iterari nõ poſſe 882.f.
Baptizati cur candidati 308.p.
Baptizati in Chriſto conſurreximus 880.f.
Baradatus Monachus 463 f.
Barbari a Græcis diuerſi 716.m.
Barbytos in conuiuiis 524.p.
Baſilius Magnus 469.m. 476.f.
in Hexaemeron 168.f.
ſtylus eius proprius & panegyricus 168 f. orationes Ethicæ 169.p.
Epiſtolæ ibid.
Aſcetica eiuſdem ib. & 255 p. eorum diuiſio, ordo & ſeries ibid.
B. Baſilii de Trinitate locus 457.m.
B. Baſilii Seleuciæ Epiſc. orationes xv. 195 f. earum ſtylus 156.p.
Is fuit ad quẽ Chryſoſtomus librũ de Sacerdotio ſcripſit 196. & σχολ. eiuſdẽ Baſilii Theclæ primæ Martyris vita ibid.
Baſilius Cilix hiſtoriam ſcripſit Eccleſ. lib. 3. 12. m.
eius ſtylus & ſcribendi forma. ibid.
vnde Hiſtoriam inchoarit ibidẽ.
Baſilius Cilix presb. Cauſidicus, putatur Hæreticus Dioſcorian 138.p
oppugnat Io. Scythopolitam 152.p.
eius impia dogmata 152. m. f. & 183.f. dictio eiuſdẽ triuialis 153.f.
Baſiliſcus Imp. regno exuitur, vnaq; cum liberis occiditur 101 p. 103.m.
Patricium è medio tollit 102 f.
Marcum F. Imperat. creat 103.p.
Baſiliſcus Epiſ. Comanorum apparet Chryſoſtomo 145.p.
Baſſianus Imperat. 148.f.
Battaces Cybeles Sacerdos 637.f.
coronam auream geſtabat ibid.
Romam cur venerit ibid. & 630.
Bazapharmanes Parthus Syriam obtinet 515 m.
Beliſarius profectus in Daras 34.p.
in Perſas mouet 34.p.
cum Perſis male pugnat ibid.
ex equo ad pedes deſilit, ſuiſq; auxilium fert 35.p.
In Vandalos expeditionem mouet 35.m.
Eius Coniux inſidias Imperatori patefacit 35.f.
aduerſus Perſas caſtra mouet 37.f.
Niſibim tentat fruſtra ibid.
Perſarũ Duces victos mittit Conſtantinopolim ib. domũ redit 38.p.
Bella ciuilia. Rom. Cæſaris & Pompei, Antonii & Auguſti 23.p.
Marii & Sullæ 23.p. 640.f.
Bellum ſeruile vnde natum 627.p.
Berenices Aegypti Regis filia 135.f.
Beſſus ſuccedit Dario 111.m.
occiditur ibid.m.
Bethleem domus panis 833.m.
Bibliotheca Athenarum 666. p. & in Prolegom.
Binarius numerus 238.m.
Biſaltæ a Chalcidenſibus exciuntur 222.f.
Bithyni cum Zeila pacẽ ineunt 376.p
Bithynorum Principum ſeries 375 p.
Bito Legat⁹ in Nicæna Synodo 199.p.
Bittacus auis, quæ & Pſittacus, voce humana prædita 67 p.
Blaſphemia in Deum an remittatur 877.f.
Blemmyæ vates in Thebaide 112.m.
Bœoti Tripodiphoricon canebant 525.m.
Boëthi collectanea vocum Platonicarum 171.p.
Eius opuſculum de dubiis apud Platonem 171 p.
Bombycum artificium 38.m. 46 p.
Perſæ Conſtantinopolim vſum Bombycum tulerunt 38.m.
Boni paſtoris officium 884.f. & 885.p.
Boniſacius vir nobilis Maſſiliam a rapina Adaulphi defendit 106 p.
Placidiam defendit 113.m.
adulteriũ quoddã vindicat 114.p.
Boreas ventus aſper 462.f.
Borechus index præſtãtiſſimus 133 p.
Boſtra ciuitas Arabiæ 567.
Brachmanæ Indorũ ſapientes 533 p. 538.p.
Bradyllis Illyriorũ Rex è ſeruo 866.p.
Branchidarum oraculum clarum habetur 227 f.
Branch. ob Apollinẽ adamat⁹ 227 m.
vaticinandi dono donatur ibid.
Brithagoras ciuis Heracleenſis 388.m
vrbem adminiſtrat poſt euerſionem 394.p.
Cæſarem ſecutus per omnes terras 344.p.
moritur magno cũ luctu patriæ ib.
Brutus & Caſſius Cæſaris percuſſores 641.m.
eos Octauianus bello pſequitur, ib.
Brutus Cæſari & M. Antonio aduerſarius 643 m.
Bucellarii vocati milites Romani & Gotthi à panis bucella 105.p.
Bucephalus equus ferociſſimus 643.f
quanti emptus, ibid.

Alexan-

Alexandro inſidente domitus,ib.
Bucolus proditor à Chalcidenſibus occiditur 222.f.
Byblis filia Mileti 220.p.
à fratre Canno amatur,ibid.
ſe ſuſpendit,ibid.
Byblos inſula 534.m.
Byblus Aegypti ciuitas expugnatu difficilis 59.
Byzātini bello à Gallis appetiti 374.p
cū Calatianis bellū gerunt 375.m.
ab Heracleenſibus iuuātur 376.p.
Bythemanenſium terra 744.p.

C.

CAbades Perſa regno eiectus reſtituitur 32.p.
Armeniam vaſtat 32.p.
Amidam expugnat,ibid.
Romanis bellum infert vinciturq́; 39.p. & m.
è Cadaueribus hominum angues exſiſtere 652.f.
Cæcilius Siculus 797.f.
idem de Antiphonte, eiuſque orationibus fert iudicium 791.m.f.
Cæſarii capita Eccleſiaſtica 277 f.
Cadmus Buſiridem fugit 226.f.
Cadmus in Europam miſſus è Phœnicia 229.p.
Thebas condidit, ibid.
Cain & Lamech generatio 878.p.
Caius presb. putatur auctor libri de vniuerſo qui Ioſepho attribuitur 16.m.
ſcripſit idem Labyrinthum & contra Montaniſtas,ibid.m.
presbyter fuit Rom. Eccleſiæ ſub Zephyrino Pont.16.m.
ordinatus gentium Epiſcopus, ib.
ſcripſit contra Artemonem & Proclum,ibid.
Calandio Antiochenus Epiſc.103.m.
de Calchante vate Homeri locus 869.m.
Callimachus Cyrenæus Eleg. Poeta 523.p.
in Hecuba 867.m.
Callimachus & Aratus 869 f.
Callinus Epheſius.522.p.
Calpe Europæ Promontorium 535.m
Cambyſes fit Rex Perſarum, Cyro ſuccedit 54.f.
Aegyptum ſibi adiungit 55.p.
Moritur Babylone variis portentis oſtenſis 56.p.
Camelopardalis 740.m.
Cādaula vxor acutiſſimi viſus 250.p.
Candidianus Dux belli 115.p.
Candidus Hiſtoricus vbi incipiat & deſinat 101.f.
Chriſtianus fuit,ibid.
eius ſtylus aſper 102.f.
Canes ſublatis cruribus meiunt 863 p
Canis cuiuſdam fidelitas 135.f.
Canobus à vipera morſus interiit 322.p.
Capitis in orbem giratio vertiginis inſtar 858.f.859 p.
Capra eryngio capto oreſtans manet 863.p.
Cappadocia 607.p.
Græcis quando nota 625.p.
Cappadociæ Reges, Cyri cognati, horumq; genealogia 623.f.
Cn.Carbo Cottam accuſat 393.f.
Carbonarius 866 p.
Carceris pedores Perſeus Rex pertulit 623.m.
Carnifex,δήμιο unde dictus 872.p.
Carthago capta 625.f.
eius mœnia quanta molis 625.f. 614.m.
Caſſander filius Antipatri ab Amigono diſſentit 128.f.
accipit a patre copias contra Eumenem 129.p.
Demadem occidit 124.f.
Caſſiani Collationes 266.p.
eius ſtylus ibid.m.
Caſpia porta 35.p.
Catadupa Nili 538.m.539.p.
Catonis dictum è Plutarcho 645.m.
Catulus Capitolium Romæ dedicauit 147.p.
Catulus: vide Lutatius
Caucaſus mons 529.p.
Caunus ſororem Byblida amauit 220.p.
Pronoem ducit,ibid. 20 p.)
Celeſtinus Papa Pelagianos damnat
B.Auguſtini fidem laudat 20.p.
eiuſq; mortem defendit 21 m.
Celeſtius hæreticus diſcipulus Pelagii 20 p.
Cenſorinus cum Cleochare claſſe dimicans ſuperatur 391.m.
Cena Chriſti quando 476.m.
Cephaleonis hiſtorica Epitoma nouē Muſis veluti comprehenſa 50.p.
eius ſtylus,ibid.
ab illo mutuatus Sopater 177 178.
Ceres raptā quærēs Proſerpinā 522.m
Pheneatas multat 221.p.
Ceruæ apud Indos mulgentur 533.p.
Cerui cornu dexterū abiiciūt 862.m.
auxiliatur id contra venena,ibid.
Cete ab Indis vt arceantur 535.p.
Chæronenſi pugna cæſi Athenienſes 794.m.
Chalcedonēſis Synodus 460 f.463.m
Chalcidenſis Biſaltas eiiciunt 222.f.
Chamæleon 363 f.
eius natura a Theophraſto deſcripta 857.m.
Chariclea & Theagenis caſtus amor 94.p.
capitur volens, ibid.
Trachinus quidam eam rapere vult, ibid.
Promittit illa nuptias, ibid.
rapitur à latronibus 94.ibid.
ducitur ad Regē Aethiopū 96.m.
Lunæ conſecratur, ibid.
ſacrificio paratur,liberatur,ibid.
L.Charmi liber dictus Periodi Apolorum 156.f.
eius ſtylus ineptus, ibid. opiniones & dogmata puerilia 157.p.
Cherſoneſus quæ dicta 873.p.
Choricii Sophiſtæ Declamationes variæ 174.
eius ſtylus Poeticus ac varius 175 p
floruit tempore Iuſtiniani 175.p.
Choſroes Cabadis F.38.m.
cum Romanis pacem componere nititur 35.m.
iniuſſus ſuis,inſidiis exponitur ib.f.
coniuratos necat,ibid.
in Rom.bellum mouet 36 p.
ab Antiochenis pecuniam poſtulat 36.f.
Antiochiam occupat 36 f.
Apameæ ſacra vaſa aufert 37.p.
Signis diuinis terretur,ibid.
Daras expugnare neſcit.37.m.
Antiochenos in Aſſyria liberaliter habet 37 m.
pacem cum Romanis init 37 f.
aduerſus Petras caſtra mouet 38 f.
& occupat,ibidem.
Æthiopiæ bellum infert,& expugnat 38.f.
Daras inuadit 39 m.
Chreſtomathia Procli 520 f.
CHRISTVS DEI *Filius cur homo factus 299 f.*
cur non factus Angelus pro lapſis angelis 334.5.
quomodo conceptus 397.m.
cur inter beſtias natus 298. & 299 p.

ſuper

Digitized by Google

ſuper mare ambulauit 301. m.
ſuper Lazarum fleuit 398. m.
quando ederit Paſcha 157. m. & 159. p.
qualis reſurrexerit 476 p.
Corpus eius poſt reſurrectionem quale 181. p. 472. f. 476. p.
In terris quot annis verſatus 475. f.
ad Iudicium quomodo venturus 472 f. 473. p. Hebraeorum Deus cur dictus 551. f.
Chriſtiana religio ſenſu an percipi queat 454. f. & ſequ.
Chriſtiani damnati ad metalla 160 f.
Chryſippus Philoſoph. 550. p.
Chryſippi hiſtoria de Gamaliele 199 m.
Chryſothemis Cretenſis primus Nomon cecinit 523 m.
In Chryſoſtomum Theodoreti lib. V. 827. p.
Chryſoſtomus: vide Ioã. Chryſoſtom.
Cicero quam ſit ſcõmatis delectatus 644. m.
Cimon oſtraciſmo pulſus 692 m.
Cimbrico bello Romani quot caſi 631 p.
Cineas Demoſthenis auditor Pyrrhi Legatus 600. f.
Cinnus potionis genus quintuplex 526 p.
Ciues Romani in Aſia occiduntur 378 m.
Ciuitatis ſtatus quis optimus 542. f.
Ciuitas Diaboli 818. p.
Claudius Imperator qualis 543. f.
Clearchus I. Tyrannus Heracleæ 365. m.
diſcipulus Platonis ibid. crudelis & ſtudioſus fuit, ibid.
occiditur a Chione 366 p.
Clearchus IV. Tyrannus Heracleæ crudelis 369. f.
in Matrem ſæuiit, ibidem.
eius vita breuiter 394. σχολ.
a Lyſimacho occiditur 370. p. à Leonide 394. σχολ.
Clearchus Græcus a ſuis deditur Tiſſapherni 65. m.
a Rege Artaxerxe vincitur ibid.
necatur ibid.
mors eius portentoſa 65. f.
eius tumulus palmis obſitus 65. f.
Clearchus Prætor Athenis 798. p.
Clemens Alexandr. 477. m.
eius Hypotypoſes 154. m.
quæ tractent, ibid.
opus hoc alterius eſſe putatur 154 f.
Diſcipulus fuit Pantæni 159. f.
Eius libri tres Pædagogi, & contra Gentes liber. ibid.
ſuperãt hi τοὺς ὑποτυπώσεων 155. p.
Liber ſtromateon 155. p. altera eius inſcriptio ibid.
alia eiuſdem opera 155. m.
quo tempore floruerit, ibid.
Clemens Rom. Pont. 163. m.
Eius Conſtitutiones Apoſtolorum 155 f.
quid contineant, ibid
ſcripſit res geſtas S. Petri 156. m.
Item Epiſtolas ad Corinthios 156. m. 163 m.
Alia eius opera ſpuria ibid.
Eius dogmata 163. m.
Cleomenes cum Antigono pugnat 652. p.
eius corpus in crucem agitur ib. f.
Draco ex mortui corpore viſus ib. heros ab Alexandrinis habitus ibid.
Cleon Cilix ſeruus 629. m.
occiditur a Rutilio 630. m.
Cleopatra Alexandri ſoror ſuadet Eumeni Sardes vt deſerat 128 m.
ab Antigono increpata ſe defendit ibid.
Cnemon dolet ſuper occiſa Thisbe 35 p.
Cochleæ vnde naſcantur 861. p.
Codrus ſe pro patria deuouet 225. p.
Cœlum triſariam 715 f 716. p.
mundum vocauit Pythagoras 714. f.
duodecim cœli ordines Pythagoræ 713 f.
an in orbem vertatur 474 p.
Cognationum apud Græcos vocabula 865. m.
Cognitionis inſtrumenta 715. f.
Colorum ſpecies duodecim 713 m.
Commentiolus Dux Rom. aduerſus Sclauos 40 m.
Comici vnde ſeruis nomina indidêre 870. m.
Comica locutio 875. f.
Cõmodus Imp. inſidiis occiſus 148. p.
Concilium Tyri CCLX. *Epiſcoporum 779. f.*
CONCILIA: *vide* SYNODVS.
Connacorix vrbem Heracleæ Rom. prodit 388. m.
Cononis narrationes L. 219 m.
Conſtantia Conſtantini F. 769. m.
Conſtantius Conſtantini pater Hiſpania & Britannia imperauit 30 p.
Leonem vicit 30. p.
Diocletiano ad erudiendum miſſus 30. p.
imperio potitus Gallos & Germanos vicit 30. p.
Maxentium ſuperat, ibid. m.
Licinium imperio exuit 30. f.
Conſtantini tyranni ortus & ad Imperium euectio 105. m.
Socius Honorii in Imperio ibid.
Poloniam Gallia venit ibid.
Galliam ſubiugat 105 f.
filium Conſtantem Cæſarem creat ibid.
Iulianum F. NOBILISSIMVM *vocat ibid.*
vincitur vnà cum filio Conſtante 106. f.
Arelate obſidetur, fit ſacerdos ibid.
occiditur vna cum filio ad Rauennam. ibid.
Cõnſtãtinus Valentiniani pater contra Celeſtium ſcripſit 19 f.
Conſtantinus Magnus baptizari in Iordane voluit 120 p. 164 p.
nititur Arianam hæreſin ſedare 164. m.
Conſtantini Imp. vita 764. m & deincepſ.
Conſtantinus Imp. concilium indici iubet 77. m.
Conſtantinus moritur imperii anno 30 781. m.
teſtamenti tabulas Ariano relinquit ibid.
quas Conſtantio tradit. ibid. f.
Conſtantius imper. Arianis deditus 787 m.
apoplecticus moritur 788 m.
Conſtantius Placidiam reddere ſuadet Adaulpho 107 f.
Conſtantinum tyrannum profligat 106 f.
Conſul Rauennæ creatur 108. p.
vir forma digna imperio 108. m.
hilaris in conuiuiis 108. m.
duxit Placidiam 111 f.
Collega Honorii in Imperio 112 p.
dolet ſe imperium adiiſſe ibid.
moritur pleuritide ibid.
pecunias ante nuptias contemſit, coniugatus amauit opes 113. p.
Conſubſtantiale 457. m.

de Con-

de Conſubſtantiali diſputatum 785.m.f.
Corfinium opidum Italiæ 638.f.
deſeritur 639 m.
Corinthus λάβδα cur dicta 868 m.
Corn. Cinna & Marius 621.f.
de pace conciliandâ agunt ibid.
cædes ab iis facta, ibid.
Cornelius Centurio 332.m.
Corn. Papa vt Nouato reſtitit 890 f.
Martyr. 891.p.
Cornua Aſinorum Indiæ eſſe medicinalia 91.f.
Corruptibile an incorruptibile 472.m.474 f.
Corythus Paridis F. ad Helenam miſſus 223.f.
à patre occiditur, ibid.
Craterus Antipatri filiam ducit 368 f.
occiditur 126.m.
Crœſus captus 53.
faſcinatur, ibid.
liberaliter a Cyro habitus 54.m.
Creatura reformatio illuſtrior quam formatio 303.
Cretenſes ſemper mendaces vnde dicantur 249.f.
in Macedoniam abeunt & Iapyges fiunt 224 m.
Cretenſis puer draconem familiarem habet 223.p. a dracone liberatur, ibid.
Critias vnus è xxx. tyrannis 681 m.
Crotopus filiam Pſamathem damnat 222.m.
ab Apolline punitur, ibid.
Crocodili Nili 820.p.
Crocatta fera Aethiopiæ 91.m. 741.m.
vocem hominis æmulatur 741.f.
Crucis CHRISTI miraculum 37 p.
naufragii tabula eſt: 839.f.
Cteſias Cnidius Medicus Pariſetadis 65.m.
Perſicarum Hiſtoriarum auctor, vnde incipiat & vbi deſinat 52.f.
eius ſtylus 66.m. Hiſtoria Indica 66 f.
Herodotum refellit vt immanem 52.f.
Elogia eiuſdem 66.f. σχολ.
Currentes quam ambulantes citius vertiginem patiuntur 859 m
ſurgentes potius quã ſtantes 860.m
Cybele Theageni venenum miſcet. 96.p.
Cyclopes 521.f.
Cyclus Epicum carmen 521.m.
Cynamolgi quales 737 f. (735.p.
Cynegetæ venatores apud Aethiopas
Cynane Alexandri magni ſoror 125.m.
occiditur, ibid.
Cynocephali 740.f. vide Kynocephali
Cycnus Rex Troadis 225.f.
Cycnus & Apollo 608.m.
Cyprianus Martyr primo magus fuit 215 f.
fit Chriſtianus & Ianitor templi 216.p.
eius vita longius deſcripta, ibid.
deſperabundus ad Ethnicos rediiſſet, niſi Euſebius quidam eum reuocaſſet 216.m.
martyrium obiit ſub Diocletiano cum Iuſtina 216.p.
Athanaſio mago miraculosè ſubuenit 217.p.
templum ei à Rufino exſtructum 217.m.
Cyprus inſula 606 f.
Cypria Poemata 522.p.
Cyrillus Alexandr. 476. p. Athleta 469.m. cõmunicauit cum Theod. Mopſueſteno Epiſc 402.m.
orthodoxè ſentire ab Ephræmo aſſeritur 429.
defenditur ab Eulogio 446. & ſeqq.
eius Theſauri 166 f 453 p.
ſtylus eiuſdem 166.f.
Contra Neſtorium ſcripſit 16.f. 167.
ſtylus operis 16 f.
de vnigeniti incarnatione 167.p.
Eiuſdem Epiſtolæ ad Succenſum duæ 453 p. & aliæ.
hæreſes deteſtatus eſt 454.p.
Cyrus Antiopolitanus Iambicorum ſcriptor 876 p. eiuſdem Epiſtolæ & Laudationes 876 p.
Cyrus Artaxerxis frater Aſtyagi propinquus non fuit 53.m. laudatus 808 f.
Bactriani ei ſe dedunt, ibid.
bellum Sacis infert, ibid.
Crœſum vincit 53.m.
in Derbices mouens caſtra vulneratur 54.m.
moritur 54 f.
Cambyſem filium natu maximum Regem creat 54.f.
Cyzicus Apollinis F. 231.m.

D.

Δαὴς Leuir quis Homero 865.m.
Damas & Sacas Eunuchi Regis Babylonis, Simonida inſequuntur 131.p.
Damas reperit eius coronam. ibid.
occiditur a Rege 135.f.
Damaſcius 572.
vitam ſcripſit Iſidori Philoſophi 211.f.
impius fuit & gentilis 166 p. 212.p
reprehendit quoslibet 212.p.
eius ſtylus durior 166.p. 212 f.
Theonis operam dedit 213.m.
in Geometria Marino Athenis 213 m.
eiuſdem Libri incredibiliũ 196 p.
Damaſcus 568.p.
Damnati an Diaboli futuri 473.f.
Damophilus ſeruos malè accipiens pœnas dat 628 p f.
Daphnephorica 522.f.
quomodo fieri ſolita 525 p.
Dardanus Dardaniam colit 223 p.
Dardanus Iaſium occidit 107 f.
Darius Hyſtaſpæ F. in Cambyſem cõſpirat 56.m.
fit Rex hinnitu equi 56.m. 247.p.
ſepulchrũ ſibi ædificari curat 56 m
Cappadociæ Satrapa bellũ infert, item Scythis 56.f.
Aram Scytharum Regi mittit & ab eodem accipit, moritur anno xii. regni. 57.p.
Darius capite plectitur 59 p.
Datames bello occubuit. 623.f.
Datis Græciam vaſtat 57.p.
Decii tyranni perſecutio 761.
Decio & Valeriano Impp. quid à Nouatianis geſtum 890.m.
Dedebarum amnis 744.f
De eo qui in Latrones incidit parabola explicata 877 p.
Defatigationis cauſa 860.m.
Deiphobus contendit de nuptiis Helenæ 227 f.
Delphi Apollini ſacri 602.p. Græciæ vmbilicus 659.p.
Delta iuxta Nilum 545 p.
Demades & Phocion Antipatri cari 645.p.
Demoſthenem accuſat 615. m.
Demades Orator iugulatus eſt 124.
Demetrius Epiſc. Alexandr. Origeni carus 160.p.
Demetrii martyrium 763. m. eius templum 764.m.

Demetrius Magnus (*ſed ex Plutarcho lege Magnes*) *806.p.*
Demetrius Phalerius 804.p.
eleganti corporis ſpecie 648.m.
formam habuit imperio dignam, ibid.
eius naues quanta 648.f.649 p.
Democlus filium amittit 227.p.
Democides Medicus 613.f.
Democritus Philoſophus 581.m.
Demoſthenes *Princeps x. Græciæ oratorum 799. & ſequ. parentes eius 802.f.*
an Iſocratis auditor de mercede ſtipulatus 793.m.802 f.
Battalus cur dictus 806.f.807.p.
Orationes eius quot legitimæ 799.f.800.p m f.801.p.
Dicendi Character, ibid.
De Haleneſo an Hegeſippi oratio, ibid.m.
oratio de fœdere cum Alexandro an Hyperidis, ibid.m.
duæ in Ariſtogitonem an ſpuriæ, ibid.m.
De falſa obita legatione 801.p.
quæ illi cum Lyſia & Iſocrate communia 801.m.
Contra Neæram an Demoſthenis oratio 801 f.
Item amatoria & funebris laudatio, ibid.
Natus XXIV. *annos quas habuerit orationes 802.p.*
Contra Leptinem exordium quale Longino, ibid. & de ea Ariſtides 685.m.
In Midiam oratio, ibid & 871.m.
Olymthiacæ quâ Demoſthenis ætate habitæ ibid.m.
Iſæi diſcipulus 802 f.
Thucydidis æmulus, ibid.
Tutores adoleſcens arceſſiuit, ibid.
Choragus fit ibid f. & 803.p.
Exercitationes dicendi: In antro attonſo capite 803.p.
Fluctibus ſe dicendo obiecit ne plebis tumultum metueret, ibid.m.
Longis periodis vt aſſueuerit ib.m
Ad Remp. accedit, ibid m.
Legationes obit 803 f.
Actioni ſeu pronunciationi quantum tribuerit 803.f 804.p.
In Dialecticis illi Præceptor Eubulides, ibid.p.
Philippi de ſtylo eiꝰ iudiciũ 804.p.
Iuſiurandum eius à Comicis reprehenſum, ibid.
Demoſthenis & Iſocratis ſtyli comparatio, ibid.m.
Demoſthenis ad Philippum Legatio 643.f.& 644.
quantum ei Philippus detulerit, ibid.
filia amiſſa coronatus & alba veſte in publicum prodiit 643.p.
reprehendit factum id Aeſchines, ibid.
Philippo exſtincto lætatur, ib m.
Argentanginam pati cur dictus 643 f.644.p.
oſtendit quam difficile ac periculoſum Rempubl. gerere, ibid.p.
Aeſchines aduerſarium in exilium abeuntem pecunia donat 804.p.
prælio Chæronenſi fugit, ibid.f.
fugiens dixit rubo ζώγρει viuum cape *804.f. Clypeus eiuſdem, ibid.*
Prælio caſos pro concione laudat, ibid f.
Corona cur donatus, ibid.
Pro Creſiphonte contra Aeſchinem orat 805.
ab Harpalo dono corruptus, ibid. & 643.f.
eius criminis accuſatus, ibid. Demades accuſator 615.m.
obitus per Antipatrum 805.m.
In exilium proficiſcitur 124.m. 873.m.
In Calauria periit 805.f.
ſtatuæ eius inſcriptum Epigrãma 806 p.
Mortis genus, ibid.p.
Liberi eius, ibid.m.
De Aſini vmbra lepida fabula, ibid.
Demoſthenes de Attico 725.m. de Olyntho 726 m. eius laus 710.f.
In Demoſthenem Himerii Declamatio 575.f.
Demoſthenes alter, præfectus Athenienſis tempore Chryſoſtomi 138.f.
Denarius numerus 241.p.
Derbicum Rex Amoræus cum Perſis & Sacis pugnans, moritur cum duobus filiis 54.m.
Dercyllis nobilis cum Dinia conſuetudinem habet 185.p.
à Paaſtio Aegyptio mala perfert, ibid. m. Rhodum abducta cum fratre Mantinia 185.m.
apud Cimmerios inferos ſpectauit, ibid.
à Myrto pediſequa mortua inſtruitur, ibid.
venit ad ſepulchrum Sirenes, ibid.
in Siciliã ducitur captiua 186.m.
Mantiniam fratrem reperit in Sicilia, ibid.
Conſulit oraculum cum fratre Mantinia, ibid.
reſponſa ab oraculo accipiunt morituros diu, noctu victuros, ibid.
in Dextram quam læuam verti melius eſt 860.p.
Dextrum in calceo, læuum in podaniptro Adag. 872.
Deus populi hoſpitales 744.m.
DEVS *in S. Scriptura interdum pro Aduerſario 461.m.*
DEVS *vnus & trinus 455.m.*
non negat ſeipſum 302.p.
Dexippus ſcripſit geſta poſt Alexandrum M. 115.m.
Eiuſdem Hiſtorica Epitome vſq; ad Claudium Cæſarem, ibid.
Eiuſdem Scythica, ibid.
ſtylo Thucydidi ſimilis 115.f.
Diabolus vnde dictus 877.m.
Tigridi comparatur à Iob. 886.f.
vltor & vindex Dei 887 p.
Serpens cur dictus & tortuoſus 855.f.
Diadochus Photicæ Epiſc. 469.m.
eius Definitiones 269.f.
Dialectica & Rhetorica confertur 677.p.
Dicæus Neptuni F. Herculem hoſpitio excipit 221.m.
Dictamus 353.m.
Dicteriis Cicero impensè delectatus 644.m.
Didymi Adagiorum ſeu Prouerbiorum lib. XIII. *865.m.*
Didymus in Prouerbia 872.p.
Δήμιος *Carnifex, vnde dictus 872.p.*
Dii viales 614.p. maiores duodecim 706.p.
Dinarchus Corinthius 125.f.
Dinarchus vnus in x. Græciæ oratoribus 808.f.
Demoſtheni ſimilis, ibid. & 809.p.
Parentes, ibid.
Theophraſti auditor, ibid.
Caſſandro familiaris, ibid.
exulat, reditque Theophraſti opera, ibid.
Eiuſdem orationes 801.m.
Dinias cum filio Demochare peregrinatur in Scythia 185.p.

ad inſ. Thulem perueniunt, ibid.
cum Dercyllide cõſuetudinem habet, ibid.
ab Arcadũ Repub. vocatur 185 f.
Diocletianus Africam, Aegyptum & Bithyniam rexit 30 p. perſecutionem inſtituit 764. m.
Diodorus Tarſenſis excommunicatus 6. p.
contra fatum ſcripſit 342. f.
in ſtylo qualis, ibid.
eiuſdem Liber de S. Spiritu. 150 p.
contra Manichaeos ſcripſit 117. f.
Diodori Lexicon 170 p.
Diodori Siculi Hiſtoria: quid ſcripſerit, vnde incœperit eiuſque ſtylus 51. m.
triginta annos hiſtoria impendit 51. f.
fabuloſus circa Deos & Heroas 51. m.
Ecloga eiuſdem 615. m.
Diomedes Stenelo iunior 867 f.
Diomedes Palladium rapit 228. f.
Dionyſis Aeges Dictiaca 217. f 278. p
Dionyſius Alexandr. Epiſc. 476 p. f.
Dionyſii Areopagita opera eſſe germana 1 p.
Apoſtolorum aequalis. ibid.
Pauli diſcipulus 469 m.
Dionyſii Halicarnaſſei hiſtoria vnde incipiat, vbi deſinat 116. f.
floruit tempore Auguſti 117. p.
eius ſtylus, ibid.
Lexicon dictionum Atticarum 170. m.
eiuſdem Hiſtoria Synopſis ſeuerior eſt caretque verborum iucunditate 117. m.
eius locus citatus 869. p.
Dionyſius IV. Tyrannus Heraclea in fratrem pius fuit 367. f.
aduerſam fortunam induſtria ſuperat 368 p.
Perdiccae petita non concedit, ibid.
duxit Amaſtrin Oxathra filiam 368. m.
Dionyſii Siculi ſupellectilem coẽmit, ibid.
tyranni nomen exoſus 369 p.
cognomentum benigni adeptus, ib.
Tutores eius liberorum, ibid.
Dionyſius Siciliae tyrãn⁹ 866. p. 870. m.
Tragœdias ſcripſit cum Antiphonte oratore 792. m.
Dio Caſſius vnde inceperit 52 p.
Conſul Romae cũ Alexandro 52 p.
Smyrnae praefectus fit, Pannoniam adminiſtrat, ibid.
ſtylus eiuſdem 52. m.
Thucididem imitatur, ibid.
Dionis Chryſoſtomi orationes recenſentur, & argumenta ſingularum 273. p. 274. 275. 276 277.
quando vigueri t 273. p.
morbis ſeuerus, ibid.
corpore gracilis, ibid.
Chryſoſtomus cur dictus, ibid.
ſtylus & ratio ſcribendi, ibid.
Dion Syracuſanus tyrannidem Dionyſii exegit 130. p.
Dioſcorides libri de materia medica 208. f.
hunc imitati qui pòſt de medicamentis ſcripſerunt, ibid.
Anazarbienſis fuit 208. f.
Diſcendi partes tres 715. f.
Dithyrambus 522. f. 523 p. & f.
Dithyrambi & Nomi comparatio 523. f.
Dithyrambicũ genus Poetarũ 541. p.
Diuinatio ad quam medicina pertinet 542. p.
de illa Apollonius ſcripſit, ibid.
Diuinationem è nubibus Anthuſa mulier inuenit 554. p.
Diuinitas ineffabilis indiuiſa 456. f.
Diuiſio in diſputando neceſſaria 684. m.
Dobbius Gothus Adaulphum in ſtabulo occidit 109. p.
Docilitas 715. f.
Dodonaeum oraculum 527 m.
Dogmaticus Medicus 182. p.
Dolus in bello 674. p.
Domini ac ſerui 819. p. m.
Dominicus dies octauus 474. p.
Dominic⁹ dies Reſurrectionis 476. m
Domitianus Imper. liberaliter habet Ioſephum 99. f. eius edicta 539. f.
Domitianus Meliteuenſis Epiſ. 859. m
Domna Iſidori Philoſ. vxor. 573. p.
Donatus Orator ad Hunnos miſſus 107. m.
Dorienſes ab Althamene Originem ducunt 234. f.
Dorothei Lexicon 171. p.
Dorus Philoſophus 561. p.
Dorilaus Dux Mithridatis 379. m.
Doſitheus aequalis Simonis Magi, Samaritanus 466. f.
idem in Iudam Patriarcham iniquus, ibid.
& octo libris Moyſis infeſtus, ibid.
Dotianus Epiſc. in Byzacena prouincia 19. m.
Draconis cuiuſdam acutus viſus 246 m.
Lapilli in capite apud Indos (532. f.
Dromo ſerui apud Comicos nomen 870. m.

E.

Ἔαρ, ver, vnde 875. m.
Echinus terreſtris 862. f.
corium vrina corrumpit, ibid.
Ἐκ χαὶ ἐξ 870. f.
Εἰς χαὶ ἐς 870. f.
Ἐλαύνω vnde deriuatum 868. m.
Elegia nomen vnde 522. p.
Elephantorum copia in regione Amen. 3. p.
Elephanti vt capiantur 717. p 735. m.
quam longeui 541. f. vbi gignantur 722. m.
eis aduerſantur Rhinocerotes 710 p.
Elephantis veſcentes apud Aethiopas 735. p. & deinceps 738. f.
Elephantis in bello qui vſi 717. p.
Elias & Eliſeus Iordanem ſiccis pedibus tranſeunt 301. m.
Eliſei in ſepulcro Latrunculi reuixerunt 889. m.
Eliogabalus Sardanapal. dictus 52 p
Ἔλλος quid Homero 868. p.
Eloquentia cum virtute coniuncta 690. p.
Elpidius, Arſaci⁹, Atticus in B. Chryſoſtomum ſententiã dixerunt 27. f.
Elyſii campi beatorum credita ſedes 647. f.
Emeſa vrbs 568. f.
Empirici Medici 182. p.
Emporica carmina 526. p.
Encomia 522. f.
Enna Siciliae vrbs à ſeruis tumultuãtibus capta 628 m.
a Rutilio Rom. recepta 630. m.
Enoch & Elias 417 f.
Endymeon in Aeoliã nauigat 221. p.
Epheſii aduena 620 p.
Ephorus Cinnaus Iſocratis diſcipulus 793 m.
Ephorus Philiſtum laudat 643. m.
Ephraem Theopolitanus orationes variae 403 p.
Comes Orientis, ibid.
orthodoxus fuit, ibid.
librorum eius plurimorum argumenta 405. 406. & ſequ.

Digitized by Google

B. Ephraem Homiliæ 364.m.
ſtylus einſdem 265.p.
Ephyra vrbs 602.f.
Epicedia 522.f.& 524.m.
Epicharmus poeta Siculus 867.p.
Dorica vſus dialecto 871.f.
Epicratida calcei qui 525.m.
in Epicurum Declamatio Himerii ut prouidentiam negantem 578.m.
Epicum carmen vnde 521.m.
Epinicius Verina Imperatricis domeſticus Illo cadem parat 103.m
Epinicii verſus 522 f.524.p.
Epiphanius Epiſc.477.m.
a Theophilo in Chryſoſtomum incitatur 144.m.
ordinem Eccleſ.turbat.ibid.
non conſentit in condemnationem Chryſoſtomi,ibid.
eiuſdem Epiphanii Panaria vnde incipiant. & vbi deſinant 162.m.
ſtylus ſimplex & parum firmus, ibid.
eius opus Anchoratus, ibid. & de Ponderibus 162.f.
Epirus quæ dicta 873 p.
Epiſcopi, Archiepiſcopi: quære Patriarchæ.
Epiſtaltica Carmina 526.p.
Epiſtola ad Hebræos an Pauli quaſitum 477.m.
Ἐπιτάξ, vnde deductum 869.m.
Epithalamia 522 f.524.m.
Epithalamium Seuere 596. m. & ſequ.
Equi pullus ſaltu gaudet prouerbii ſpecie 468.f.
Eraniſtes liber, ſeu Multiformis 55.p.
Ermenarchus Aſparis F.cadem effugit 102.p.
Ermeſianax al. Ermeſius Naxius Athenæus laudat 725.m.
Erymanthus a Venere excæcatus 23 f.
Erythræum mare 717 p 724.& deinceps vnde ſic dictum.ibid f.& 718.
Eſau poſteri an Iſauri 102. p.& f.
Ἐς μακαρίας, Adag.875 p.
Ἐς κόρακας, ad Coruos Prou 875.p.
Eſſeni apud Indos vitam agunt contemplatricem 150 m.& σχολ.
Eteſiæ quando ſpirent 716.f.
Euagoras Rex Salaminis Cypriæ 66. f.202.f.
Iſocratis familiaris 794 m.
Euagrii hiſtoria Eccleſ. inchoatur à fine Socratis 8 p.
natus in Cœleſyria,ibid.
eius ſtylus,ibid.
ceteros doctrina veritate vincit, ibid.
Euagrius Conſtantinus Epiſc. 790.f.
Eubulides Dialecticus 804.p.
Eucherius Stelichonis F. bello cæſus 105 p.
Euclens oculo captus liberatur precibus Chryſoſtomi 139.f.
Eudocia Auguſta Metaphraſis octateuchi carmine 215 p.
eius ſtylus non liber, ſed inhærens verbis,ibid.
Metaphraſis einſdem in Zachariam & Daniele Prophetas 215.m
Laudes Cypriani,ibid.
Eudoxia ſimultatem habet cum Chryſoſtomo 142.f.144 p.
clauduntur ei templi portæ 144 p.
commota ob ſtatuam ſuam contumelioſè habitam 145.p.
Eudoxius Conſtant.falſus Epiſ 787.f.
eius vox ridicula 788.p.
Perſecutio & vltio 790.m.
Eulogius Alexandr.Epiſcop.401.p. 469 m.
contra Nauatum ſcripſit 215.m. 272 f.
ſtylus eius mediocris,ibid.
Contra Seuerum & Timotheum 394.f.
Contra Theodoſium Acephalum 400 p.
inuectiua in Cainitas 401.p.
Ad Domitianum Epiſc.859.m.
quid de Baptiſmo Ioannes ſenſerit aliter,atq; SS.Patres 879 p.
Marciano imperãte floruit 467.p
Eumenes bellum gerit cum Neoptolemo 126 p.
vincit Craterum,ibid.
mouet contra Macedonas,ibid.
rebus aduerſis clarior 647.p.
Ariobarzani Amaſtrin tradit 373.m.
Eumenidæ dictæ graues Deæ 864.m.
Eunapii Chronica vnde incipiant & vbi deſinant 99 f.
impios pios velicat 100.p.
eius ſtylus,ibid.
Iulianum Apoſtatã laudat 100 p.
Chriſtianos primo tomo ridet 100 m. (ibid.
ſecũda editione idem reuocat 100.
Eunoius Rhetor 556 p.
Eunomius Citharœdus 221.m.
vicit aduerſarium adiutus à Cicada,ibid. σχολ.
Eunuchi 541.m.
Ἐυφημία Atticis vſitata 875.p.
Euphorion poeta 867.p.870 p.
eius locus 871.p.
Euphrates Fl.528.m.
Euphrates & Tigris inſulam efficiũt, vbi fanum Veneris 123.p.
Euphrates Veneris ſacerdos,ibid.
eius frater Tigris & ſoror Meſopotamia,ibid.
Euphramius Antiochiæ Epiſc.contra Acephalos ſcripſit 469.m.
Euplutius Magiſtrianus ad Valium orator mittitur 110 f.
Europa Phœnicis F.226.f.
a Ioue corrupta 229.p.
Europa Imperii diuiſio mortuo Alexandro 116 p.124 p.
Eurydice Aridæi vxor Rempub.curat 126.f.
Antipatro negotium faceſſit 127 p
Euripidis locus 543 m 709.722.p.
Euſebius Attali prepoſitus cubiculi 106.m.
occiditur fuſtibus ab Allonicho,ib.
Euſebius Cyrizi Epiſcop.occiſus 36.p.
Euſebius Dorylæi Epiſc.5 f.
Euſebii Epiſc.Theſſalonicæ liber contra Andream incluſum 178 m.
ſtylus eius ſimplex 181.m.
refellit Andream pluribus, Corruptibilis nomen pluribus poſſe accomodari 180.
Euſebius Nicomedienſis Arium iuuit 779.& ſequ.& 784 m.
à Philoſtorgio laudatur 10.m.
Magnus ab eo appellatur,ibid.
Euſebius Pamphili 477.m.
eius liber de præparatione Euangelica 4.f.
de Demõſtratione Euangelica 5.p.
alia eius opera,ibid.
Refutatio Hieroclis de Apollonio Tyaneo 10 f.
eiuſdẽ blaſphemia 5.m.ſtylus 5.m.
eius liber de vita Conſtantini eiuſque ſtylus 164.p. (164.m.
in eo opere defendit Arianiſmum
Conſtantini M.temporibus floruit 5.m.
vnde Pamphili dictus 5.m.
Eiuſdem hiſtoria Eccleſiaſtica 7.f.
defendit Originem 159 f.
nuſquã meminit ſcriptorum Dionyſii Magni 1.m.

Euſe-

Digitized by Google

Euſebii Sophiſtæ Declamationes 166 m.
Euſebius Valentianopolitanus Epiſc. accuſat Antonium Epheſum Epiſc. 182.p.
Euſtathius Antiochenus Patriarcha 475.m.
ab Arianis malè tractatus 164.f.
Euſtratii Presbyteri Tractatus de vita functis 199.p.
ſtylus puerilis, ibid.
Euthymius, Euſebius, Ammonius Anachoretæ longi appellati 143 m
fugiunt in eremum & veniunt Conſtantinopolim 143 f.
accuſant Theophilum apud Chryſoſt. ibid.
accuſantur falsò, ibid.
Eutropius ad aram proſtratus 141.m
Exſules Heracleam redeunt 371.f.

F.

F*Abulæ delectant 721 f.*
Facere an dicere præſtet 683 m.
Fadus procurator Iudææ 518.m.
Fames Hieroſolymitana 15.f.
fatum quid ſit, & vnde dependeat 283.
Hieroclis de eo Tractatus 283. & 284.252 m.
Faunus Aboriginum Rex 23.m.
ei ſuccedit Æneas 23.f.
Federati dicti milites qui ex diuerſis nationibus conflati ſunt 105.p.
Felix Pontifex Liberio ſucceſſit 787.f
oculis priuatur 787.f.
peſte exſtinguitur, ibid.
Felix procurator Iudææ Druſillam Agrippæ filiam ducit 518.m.
Feminina quinque in ξ terminata 874 m.
quo modo obliquos forment 874.m.
Femora deſcendentibus, tibiæ aſcendentibus magis defatigantur 860.m.
Ferrum vbi rarum 745.p.
auro permutatur apud Æthiopas, ibid.
Fidei præſtantia 840 p.
Figuris orationum quomodo vtendum 521 p.
FILII DEI *Hypoſtaſis 459.p.*
per Filium Dei omnia facta, quomodo intelligendum 300.p.
Filius Dei creator & iudex 310. & 311. ei cur Pater præponatur & eum S. Spiritus ſequatur 312.
Filii prodigi in Euangelio parabola explicatur 329 m 817.m.
Fimbria Dux Rom. Sullæ bello Mithridatico ſufficitur 379.f
in milites mitis, ibid.
Mithridatem ſtrategamate ſuperat 380.p.
eius milites ad Mithridatē transfugere volunt 382.m.
Flabella alarum vſus in ſacris myſteriis 314.m.
Flauianus Epiſc. innocens in 4. Synodo declaratus 5.f.
eius fides in Chalcedonenſi Synodo 460 f.
Flos in India purpuram tingens 70.m.
Fluuius mellifer apud Indos 69.p. aurifer 744.f.
Fluuius ὕπαρχος in India ſuccinum ferens 70 p.
Fodinæ ſmaragdorum in Thebaide 112 f.
fons aurifer 67.
Fons in India, cuius aqua intrantes eiaculatur 93.p.
Fons in regione Cyoniorum oleum ferens, ibid.
Fons in regione Metadrida nocte media æſtuans 93.f.
Fons in India qui omnes confiteri cogit crimina 69.p.
forma imperio digna 108.m. 648.m.
Formicoleones apud Trogloditas 739 f.
Fortunata Arabiæ inſula 747.m.

G.

G*Ades inſ. 535.m. 603.p. Græcos ſe perhibent 536 p.*
Gaïna reſtitit Ioann. Chryſoſtomus 141.f.
Galatæ depopulantur Heracleam 376.p. & f.
obſident Heracleam 378.m.
ab Heracleenſibus profligantur, ibid.
eorum mos bellum mouendi, ibidem.
Mithridatem vexant 376.m.
Galenus de ſectis Medicorum 181.f.
is liber aliis omnibus eius anteponendus 182.m.
Dioſcoride in Metallicis copioſior 208.f.
eius ſtylus plerumq; obſcurus atq; in libro de ſectis venuſtus 182.m.
Gallina cum parit feſtucam iacit 863.p.
Gallus albus oblatus cui obeſſe creditus 649 f.
Galli, vide Galatæ: in Aſiam irrumpunt 374.m.
cum Nicomede ſocietatem ineunt, ibid.
commodo fuēre Aſianis, ibid.
Nicomedi Regi ſuppetias ferunt 374.f.
Galatiam occupant, ibid.
vrbes condunt, ibid.
Gamaliel baptizatus fuit 199 m.
apparet Luciano Presbyt. 200 p.
corpus ſuum è loco obſcuro tolli iubet ibid.
eius filius Abibo ab Apoſtolis baptizatus 199.f.
Gaudia cœli oculus non vidit nec auris audiuit 472.p.
Garmus Babylonia Rex captus amore Simonidis 130.f.
occidi iubet Dacam 135. item Sacam, ibid.
Gelaſii Cæſareæ Palæſtinæ opus continens geſta Nicenæ Synodi 119.p.
ſtylus humilis, ibid.
eius Additamenta ad hiſtoriam Euſebii 120. m.
Hiſtoriam vnde incipiat, vbi finiat 120.p.
quando floruerit, ibid.
refellit Anomæos 150.p. eius ſtylus, ibid.
Auunculum habuit Cyrillum Hieroſ. 120. m.
Gelaſii tres Epiſcopi Cæſareæ Palæſtinæ, ibid.
Gelon Siciliæ tyrannus 231.f.
à Steſichoro taxatur 232.p.
Genethliaca 352 p.
eorum refutatio 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 3561. & ſequ.
Gens quædam barbara nuda, nigra & breuiſſima, hominum conſpectum fugiens 3.m.
Gentes de Moyſe falſa narrant 626.m
Georgica Poemata 526 p.
Georgius pulſo Athanaſio ſedem per vim occupat 784 f. 786.f.
tumultum Alexandriæ quomodo concitarit 788.m.
pœnas dat, ibid.
Georgius Laodicenſis contra Manichæos ſcripſit 117.f.

Germanus Patriarcha C P. pro Gregorii Nyſſeni ſcriptis 478.p.
eius ſtylus qualis, ibid.m.
Gerontius belli Dux filium Maximum Caſarem renunciat 106.p.
fugit ab Vlphila 107.p.
petitur inſidiis ſuorum, ibid.
ignis adibus eius iniectus, ibid.
Alanum & vxorem occidit, ſeipſum necat, ibid.
eius filius Maximus ad barbaros confugit, ibid.
Gerontius Abbas ſcripſit cōtra Lampetium Meſſalianum 18.p.
Geryonia arbores 536 p.
Geſius 573.p.
Geſius Florus Iudaos vexat 98.f.
Geta ſerui apud Comicos nomē 870 m
Gigantes in terra, 473 f.
Gigantum pugna cum Diis an fide digna 537.p.
Gigas Aſeus, quem Iupiter domuit 568.p.
Glycerius Imper. tondetur, fit Epiſc. Portuenſis 101.m.
Γλωσσοκομεῖον *vnde 861.f.*
Gnomologicum carmen 526.p.
Gnoſſus vrbs Creta 221.m.
γνῶθι σαυτὸν *noſce teipſum 715.m.*
ex tripode Apollinis pronunciatum, ibid.
Gordianus Imp. creatur 149.p.
laqueo ſe ſuſpendit 149.m.
Gorgias Leontinus Sophiſta 792.m. 793.f.
Gorgonias herba 554.p.
Gorgone apud Heſiodum 721.p.
Gothi à Vandalis Truli appellantur, & quare 110.m.
Gratianus Imp. interfectus 105.f.
Gracarum literarum nomina non inflecti 869.p.
Gracia certamina quatuor 872.p.
Gracia ciuitates duo lumina 725.p.
Graci barbaris meliores 716.p.
Cyprum occupant 202.f.
Gregorius NaZianzenus 469.m.
eius de Trinitate ſententia 457.p. 459.m.
eiuſdem locus 469 m.
Gregorius Nyſſenus 469.m.
eius defenſio per Germanum Patriarcham 478.p.
pro Baſilio fratri ſcripſit 4.p.
eius ſtylus 4 p.m.
Theodoro Antiocheno venuſtate anteceſſit 4.m.
Gregorii Rom. Pont. vita 759.m.
Gryphes in India aurum cuſtodientes 69.p.533.f.537 f.542.m.
Guſtatus munia 713.m.
Gygis annulus Proucr. 532 f.
Gymnaſius, Eudamon, Oneſimus Chryſoſtomum accuſarunt 27.f.
Gymnaſticis ſe exercentes citius ſudant 863.m.
Gymnoſophiſta Indorū viuos ſe comburunt 122. σχολ.

H.

H*Adriani Imperatoris Declamationes 149.*
HÆRESIS: *vide Heretici.*
Hereſis Acephalorum 468.f.
Hereticis dogmata varia 206.
Haretici S. Scripturam deprauant 395.m.
Cauponum ſimiles qui vinum aqua miſcent 479.m.
eorum diſcordia inter ipſos maxima 463.f.464.p.
HÆRETICI.
Acephali vnius perſona diuiſionem damnant 397.p.
Adelphius damnatur Synodo 3. Epheſina 18.m.
pœnitens non recipitur à Synodo 17.m.
Aëtius deponitur miniſterio 11.m.
Andreas Monachus Aphthartodoreta 178 f.
Anthropomorphita Aegyptum turbant. 143.m.
Anomoei, contra quos ſcripſit Gelaſius 119.f.
Arius damnatur in Synodo Nicana 119.m.
conatur impetrare admiſſionem, ibid.
moritur in latrinis publicis, ibidem.
eius vindicta 781.f.
Artemon à Caio Presb. taxatus, 16 f.
Caini, Gnoſtici ab Irenao taxantur 161.f.
Conon & Iuſtinus Tritheita 6.f.
Dioſcoriani refutantur 138.
Eunomius hareticus 3 f.
eius libellus de doctrina ſua occultatus à ſuis 167.p.
Eiuſdem refutatio Baſilii Magni, quod opus ipſe preſſit 167.p.
eo mortuo edidit opus, ibidem.
à Gregorio Nyſſeno, & Sophronio refellitur, ibid.
eius ſtylus ineptus, nec quicquam continet decori 167.m.
eius Epiſtola 168 p.
Euſebius Nicomedienſis Ario fauet 119.m.
laudatus à Philoſtorgio cur 11 m.
Eutorius prēsb. Ario fauet 119.m.
Eutyches hareticus 399.p.
Eutyches & Dioſcorus & Neſtorius in 4. Synodo damnati 5.f.
Haſitantes Paulus & Stephanus 6.f.
Lampetius ſacrilegus & eius crimina 18.f.
ſacerdotio mouetur 19.p. eius ſcripta 19.p.
Macedonius hareticus 773.m.
Meſſaliani, ſiue Euchetа ſiue Adelphiani 17.m.
Monothelitarum ſectarii damnati 6 m.
Neſtorius duas naturas diuiſas excogitauit 415.m.
excommunicatur à concilio 436.p.
Noëtiani ab Irenao refelluntur 161.f.
iidem cum Sabellianis 161. σχολ.
Nouatus ab Eccleſia ſe abſcindit 213.f.
refellitur ab Eulogio 214.p.
eius Commentarii friuoli & ficti, ibid.
Nouatianus dictus 213.f.
Roma Archidiaconus fuit & Pontificatus ei oblatus 214.p.
à Corn. Papa presbyt. ordinatur, ibid.
Pelagiani & Celeſtiani Carthagine damnantur 19.f.
Pelagii & Neſtorii idem dogma 20.m.
damnātur Pelagiani Synodo Dioſpolitana 20.f.
Petrus fullo 137.f.
Petrus Hareticus patriarcha Antiochenus 11.f.
Orientem turbat 103.m.
Proclus Montaniſta aſſerit tredecim tantum epiſtolas eſſe B. Pauli 16.f.
Quartadecimani 157.m.
Sabellius Afer 813.f.
Sabbas & Euſtathius, Dadoes & Simeon haretici Adelphiani 17.f.

Sene-

Seuerus & Timotheus haeretici 399.f.
Seuerus à Theodoro Alexandr. perſtringitur 154.m.
Theodoſius Acephalus 400.p.
Theopaſchita 429.p.
Theopaſchita fuit Themiſtius 154.p.
Zenobius Acephalus ab Eccleſia ſe ſegregat 405.m.
Harpalus Alexandrum compilauit 122.f 809.p.
Athenis fugit, ibid. occiditur à Thibrone 124.f.
Harpali furtum Athenis defenſum 873 m.
Areopagita 873.m. 874.m.
Hecataeus Mileſius qua lib. 14. de Indaeis ſcripſit 621.m.
Hegemonius contra Manetem ſcripſit 117 f.
Hegeſias hiſtoricus qualis 724.m.
Hegeſias Salaminius Poeta 522 p.
Hegeſipp⁹ lib 5. ὑπομνημάτων quid ſenſerit 472.p.
Helena excogitauit ſortitionem digitis 347 f.
a Ioue amatur, ibid.
a Paride in monte Ida inuenta, ibid.
Iuno ei Zonam dedit, ibid.
vnde Helena dicta 348.p.
filiam ex Paride ſuſtulit, ibid.
alia Helena nomine, ibid.
à Steſichoro laudata ei oculos reſtituit 222.p.
Helenus contendit cum Deiphobo ſuper nuptiis Helenae 227.f.
indicat Graecis Troiã ligneo equo capiendam, ibid.
Heliodori Ethiopica 94.p.
eius ſtylus, ibid.
Epiſcopatum motus, quod ἐρωτικὰ *ſupprimere nollet* 96. σχολ.
Erotica eius laudantur 130 m.
Helion Valentinianum quinquennem veſte Caeſarea induit 115.p.
Helladius Lexicon 169.p. *eius ſtylus, ibid.*
Aegyptius fuit 875.f.
floruit Licinii & Maximini temporibus, aliaque multa ſcripſit, ib. & 876.p.
Helleborus in Anticyra 873 p. *eius vſus* 560 p.
Hephaeſtion moritur 122.f.
Heraidis morbus eiusque curatio 616.p.
Androginos ſeu Hermaphroditus fit 616.m.
Diophanti nomen accepit 617.p.
Heracleota cum Rom. ſocietatem ineunt 377.m.
a Galatis infeſtantur 378.m.
Galatas caedunt, ibid.
Romanos bello iuuant 378.f.
Chios in libertatem vindicãt 379.
Mithridati auxilium pollicentur 381 f.
inedia laborant 388.p.
obſidentur a Cotta 386. & 387.
Nicomedem Regem iuuant 373.m. 374.p.
caeduntur à Bithynis 373 m.
tyrannos exoſi 371.p.
a Zipate Bithyno infeſtantur, ib.
Heraclea proditur Romanis a Connacorige 388.p.
Heracleenſibus agri reſtituuntur 393.f.
Heraclianus Chalcedonenſis Epiſc. 469.f.
contra Manichaeos ſcripſit 117.m. 469 f. *ſtylus Atticus* 117.m.
Heraclidas Nyſſ. Epiſc. contra Meſſalianos 18.m.
Heraclides Epheſ. Epiſc. damnatur à Macario Magnetum Epiſcopo 25.m.
à Theophilo ſubmouetur 14.m.
Heraclitus Tyrannus Heracleae 370 m.
ab Heraacleenſibus in cuſtodiam conicitur 371.m.
Herba ϑριδακίνη, ϑρίδαξ 869.p.
Hercules Geryonem ſuperauit 220 f.
Locrum incantum occidit, ibid.
apud Lindios bouem agricolae mactat 222.f.
Syleum Neptuni filium interficit 221.m.
ſibi necem parat 222.p. *eius Columna* 603.m.
ei mortuo templum ab Athenienſibus poſitum 654.p.
Hercules duo Aegyptius & Thebanus 536 p.
ab Indis coluntur, ibid. m.
Hermaphroditus in Epidauro, qui Callon ex Callo dictus 617 f.
Hermeſianax Mineruam laudans 725.m.
Hermarum Athenis deſtructio 795 m.
Hermias 554 f.
Hermias Hermopolitanus 876.p.
Hermias Sozomenus ſcriptor Eccleſ. 8 m.
Conſtantinopoli ius dixit, ibidem.
Socrate in ſtylo praeſtantior, ibidem.
ab eodem in narrando aliquando diſſentit, ibid.
Hermias ſeruus Atarnienſibus imperauit 866 p.
Herodes Magnus templum dirutum reſtaurauit 512.f.
quantũ temporis & ſumptum impenderit 513 p.
quantum impenderit in ſacrificiis die dedicationis, ibid.
filius fuit Idumaei Antipatri 513.m.
eius tempore natus CHRISTVS, *ibid.*
infantes occidit, ibid.
eius vxor Mariamne duos ei liberos peperit, ibid.
filium Antipatrum occidit 513.f.
ad Malchum auxilii gratia confugit 515 f.
ab Antonio & Auguſto Iudaea Rex conſtitutus 516. p.
Antigonum profligat, ibid.
Hircanum occidit 98.f. 516.m.
amicis pontificatum dedit Iudaeorum 98.f.
moritur morbis variis 513 f.
Archelaum F. ſucceſſorem relinquit, ibid.
Herodes Herodis Magni F. adamauit Herodiadem 516.f.
Ioann. Baptiſtam occidit 517.p.
Herodianus vnde incipiat 148 p.
eius ſtylus perſpicuus 149 m.
Herodoti Halicarnaſſei opera & ſtylus 28.m.
vnde hiſtoriam inceperit & vbi reliquerit 28.m.
Herodotus cur nomen vxoris Candaulae non ponat 250. p.
Heroibus cur anguem veteres conſecrarint 652.f.
Heſiodus Epicus 521.m.
Heſiodi locus 671 f 875.f 695 f.
Heſychius Hieroſolym. Presb. in Iacobum fratrem Domini 833.m.
item in Dauidẽ Pſalmographũ, ib. & in B. Thomam Apoſt 811.m.
Heſychius presb. Conſtantinop. in aeneum ſerpentẽ Moyſis ſcripſit 17 p.
eius ſtylus, ibid.

Heſychii

Heſychii Illuſtrii omnigena Hiſtoria 50.m.
vnde incipiat, quid narret, vbi deſinat 51.p.
eius ſtylus 50 f.
Hiems & æſtas aliis temporibus in regione Auæ quam apud alias gentes 3.p.
Hierax Alexandr. 555.f.
Hierius Plutarchi F. 556.m.
Hierocles 551.m.
de Prouidentia 283.749.m.
de Fato 283.p.
In Platonis Gorgiam ſcripſit 551.f
Hieronymus Presb. Pelagianos damnat 29.p.
Hieroſolymæ excidiũ quæ ſigna præceſſerint 15.m.
Hieroſolyma ſeditione & inteſtino bello euerſa 15.p.
Hilarius Philoſophus 570.f.
Hillus ad Zenonem transfugit 103 p.
eum ad imperium promouere contendit, ibid.
petitur inſidiis 103 m.
rebellantes deuincit 103 f.
Zeno in eum odium concipit, ibid.
Hilophagi feminib. veſcuntur 734 m
Himerii Polemarchica oratio ſeu militaris 561 p. & ſequ.
Himerii Sophiſtæ Declamationes iudiciales & ſuaſoriæ 182.f. 574.p. & deinceps.
eiuſdem dialogus 598.m.
ſtylus inſtar Demoſthenici 182.f.
eius vitia 183.
Variæ orationes varii argumenti 183 p.
earum ſtylus 184.f.
floruit tempore Iuliani Apoſtatæ, ibid.
in Chriſtianos inuectus, ibid.
eius in Seuerum Epithalamium 596.m.
Hippocrates prætor Athenis non medicus 792. m.
Hippolytus 477.m.
libellus contra hæreſes 161 f.
ſtylo clarus & grauis 162.p.
dogmata eius peruerſa 162.p.
Originem hortatus eſt vt in S. Scripturam commentaretur, ibid.
Hippolyti Martyris interpretatio Danielis & homilia de Chriſto & Antichriſto 270 f.
Hippomanes in equa 862.f.
prodeſt multis, ibid.
Hipponax Epheſius Poëta 522.m.
Hippotes e caſtris Heraclidarum reiicitur 224 f.
Hippopotamus 557.f. & σχολ.
Holophernes 624 p.
Homerus Epicorum Princeps 521 m.
Tragicus 687.p. eius fama 610.m.
Iliada aliunde transſcripſit 251 p.
Patroclem equitem, Vlyſſem Outin vocat 244. impios celebrat 542 p.
Homero ἰλλὸν quid 866.f.
eius locus 867.p.
Odyſſ ὠ. 866.f.
De Calchante vate 869.m.
a Platone reprehenſus 669 p.
Homo è tribus compoſitus, mente, anima, & corpore 474.m.
Homo mundi compendium 714.f.
idem vt vinum auſterus ſimul & dulcis eſſe poteſt: Phocionis dictum 645.p.
homine nulla fera crudelior 644.f.
eius cum mundo comparatio 715 p
Homines peccant naturaliter non ex voluntate 205.f.
Homines in Luna exſtare finxit Xenophanes 188.p.
Honorius Imperator Rom. 469.p.
Honorius Imper. contra Pelagianos ſcripſit 19.f.
Honorius ex Heracleani tyranni bonis ſumtus præſtat Cõſulatus Conſtantii 108.m.
turpiter Placidiam ſororem amaſſe dicitur 113.p.
odium eius erga eandem 113.p.
Sororem Conſtantinopolim ablegat, ibid.
moritur hydropicus 113.m.
Honorius Imp. vna cum Conſtantino tyranno 105.m.
Legatos mittit ad Attalum de imperio diuidendo 106.p.
Honorius Pont. a Photio taxatur iniuſtè 6 m.
à Calumnia Græcorum liberatur, ibid. σχόλ.
Horapollo Grammaticus 876.p.
Hortenſius Dux Romanorum aduerſus Mithridatem 379.p.
Hoſius Cordubenſis Epiſc. Sardicenſi Synod interfuit 119.785.m.766 m
Hunni albi Boreales Perſis finitimi 31 f.
Hunnorum Regum ſagittandi peritia 107.m.
Hydropis cura 542.p.
de Hyanis miranda 618 m.
Hyllus Herculis F. cornua habuit 245.f.
Hymenæi 522.m.
Hymenæus Terpſichori F. 524.m.
Hymnus 522 f. 524.m.
Hymnus triſagius 403.m.
Hypathia Iſidori philoſ. vxor 565.f.
Hypathius in Iuſtinianum conſpirat & necatur 55. f.
Hyperides vnus in x. Græciæ oratoribus 807.p.
orationes eius quot legitimæ, ib p.
cum Demoſthene confertur ib m.
ſtatuæ eius idem quod Demoſthenis inſcriptum, ibid. m.
Parentes ibid m.
Filius illi Glaucippus, ibid.
Platonis & Iſocratis diſcipulus, ibid.
Demoſthenis ſtudioſus, mox infeſtus, ibid.
decretum inuitus tulit, ibid. f.
In Neptuni fanum fugit 808. m.
inde ab Antipatro extrahitur, ib.
Linguam dentibus, ne patriam prodat præmordet, ibid. f.
mors ibid. Eius dicterium de ſe ad populum 645.p.
Hyperides & Iſæus an Iſocratem audierint 793.
Hyporchemata 522.f. 524.p.
Hypoſtaſis & natura an eadẽ 464.p.
Hypoſtaſis quid 459.p. 470.f. & ſubſtantia & natura 414. 415. & ſequ.
Hypoſtatica vnio 453.p & paſſim in Eulogio.
Hypſeris bello ſeruili contra ſeruos dimicat 629.f.
Hyrcanus Pontifex Iudæorũ 514.m.
aures ei ab Antigono præciduntur 515.f.
ab Herode occiditur 516.m.
eius F. Ariſtobulus Pontifex creatur, ibid.
Hyrcanus Pontifex & Rex Iudæorum 98.m.
regno à Pompeio exuitur, ibid.
ab Antonio necatur, ibid.

I.

IAcimus Pontifex ſuffectus in locum Onia illegitimus 98. m.
B. Iacobus primus Hieroſ. Epiſ. 833.f.

Digitized by Google

Iacobus Apoſtolus Obilas à Iudæis appellatus 352.m.
Iacobus Medicus 559.m. 560.p.
Iambe Threſſa 522.m.
Iambicum carmen unde & quando adhibitum 522.m.
Iambici Poeta quando viguerint 522.m.
Iamblichus Erotica impudenter conſcripſit 130 m.
eius ſtylus Oratorius 130 f.
Babylone Magiam didicit 133. f.
eius vita & ortus 133 σχολ.
Porphyrii ſocius 133. σχόλ.
Iaſon Dardani frater, Iouis F. 223 p.
Medeam è Colchide auexit 235.f.
Iberi Aſiatici Iuſtino ſe dedunt 33.f.
Ichthyophagi apud Aethiopas 729.m. 731.f.
apud Indos 535.f. & deinceps nudi ambulant 729.m. eorũ mores & ſedes 729. 731. & ſequ.
Liberis omnibus communes, ibid.
piſces vbi capiunt 729.f. 730 m.
IESVS CHRISTVS *quando natus 470.f. 471 p.*
IESVM *Naue filium credebant* Samaritani *466.m. 467 p.*
Ignatius Martyr quando floruerit 1.m.
Eiuſdem Epiſtola citatur in operibus B. Dionyſii, ibid.
Ignatius θεοφόρος 477.m.
Ignis in Lycia perpetuo ardens 68.m. & apud Iudæos 619 m.
Ignorantia in Deum non cadit 463. f 464.p.
Ilus Ilium ædificat 221 p.
Imagines apud Romanos in atriis cur collocata 625. m.
Imaginum ſacrarum cultus à Photio laudatus 155. p. & in Prolegomenis.
Imbres a ſtrage cur copioſiores 650.f.
ἡμίθεος 871.m.
Imitatiuum Poematis genus 521.m.
Imperatorum ſeries a M. Antonio Philoſopho vſque ad Maximinum 148 p.
Imperatores belli ſtudioſi 250 m.
Imperiorum deuolutio 358.f.
Incarnati triplex ſignificatio 338.p.
Incompoſitum in Deo 458.p.
Inconfuſa Chriſti natura 454. p. 460.p.
De Incorruptibili Diſputationes 179.p.
India Elephantes nutrit 722.m.
in India non pluit. 66 f.
aurum habet 69. p.
Sol in India triginta dies non lucet dum quædam ſacra peraguntur 68.p.
Aſi.ni in India purpureo capite 91.f.
homines in India à natiuitate denti ati 93.m.
Indorum iuſtitia 68 p 69. m.
Serpentes 542.p.
Dracones 532.p.
Aromata, Cinnamomum, Thus, Piper 531 p.
porcus, capra, oues 69 p.
Indi camelis inſident 530 p.
Indi Carmani quales 534.f.
Indicum Linum 530.p.
Indica Simia a Leonibus ægrotis vorantur 531. m.
Indus Flu 66 f 530 p.
qua Nilo ſimilis 537 f.
Indiuiſa Chriſti natura 460.p.
Ino qualis 541 p.
Innocentius Pontifex damnat Pelagianos 10.f.
pro B. Chryſoſtomo laborauit 143.f.
Inſufflauit in faciem Deus 474.m.
Inuentores Carminum varii 521.m. & ſequ.
tibiarum Phryges 602.p.
Elephantorum venationem Ptolomæi inuenerunt 717.p.
librorum compingendorum 110.m
Ioan. Aegeates contra 4. Synodum 21.f.
S. Ioann. Baptiſta quo menſe caſus 470.
eius baptiſmus ante Chriſti baptiſmum qualis 878 f & deinceps.
in eius decollationem Chryſoſtomi ſermo 832 p.
Ioan Cappadox 469.m.
Ioan. Chryſoſtomus 841.f
eius de Spiritu S. Homilia, ibid.f.
in Chriſti natalem 843. m.
in illud Pauli: Sufficit tibi gratia mea *851 m.*
in illud: Si qua ergo in Chriſto noua creatura *851.f.*
de pœnitentia 853.f. 855.f.
in Terra motum, in Lazarum ac diuitem epulonem 856 p.
in illud mitte Lazarum, &c. *ibidem m.*
Non eſſe tantopere lugendos mortuos *856.f.*
in Decollationem Ioannis 832.p.
in XL. Martyres 830.p. in D. Paulum 812.p.
Eius Epiſtola in exilio ad Olympiadem & Innocentium Papam ſcripta 118.m.
ad Cyriacum 856.f.
Parentes 138 m. Infantia ibid.
Vſus Præceptore Libanio & Andragathio, ibid.
Athenas profectus 138 f. (ibid.
Anthemium ſuperat diſputando,
fugit Epiſcopatum Athenienſium 139.p.
colit vitam ſolitariam in media ciuitate, ibid.
vtitur familiaritate Baſilii M. ibid.
fit religioſus 139.m.
D. Petrus ei claues tradit 139 m.
Sanat capitis dolorem miraculo, ibid.
Miracula varia patrat, ibid.
vitam ſolitariam in ſpeluncis egit 140.p.
Diaconus ordinatur 140.p. Ioan. Baptiſtam imitatur 829 p.
varia ſcribit, ibid.
fit presbyt. a Flauiano diuina viſione, ibid.
Eius vita in Epiſcopatu 140.f.
Auguſta offenſione incurrit 142. f. 145.p.
incurrit odium Epiſcoporũ 143 f.
viduam defendit 142.f Accuſatur 144 f.
Inſimulatur legere libros Origenis 148.m.
exſulat, ibid. reuocatur 145 p.
Eius exilium à Deo multis prodigiis punitur 145. m.
obitum ei prædicit Baſiliſcus Martyr, ibid.
Homilia eiuſdẽ in Geneſim 200.p. quando habita, ibid. m.
ſtylus ſuperat eum qui eſt in Acta Apoſtolorum, & cedit ei qui eſt in Epiſt. Pauli 201 m.
Liber Chryſoſtomi in mortem & aſcenſionem Chriſti & Pentecoſten 7.p.
damnatur & accuſatur à Ioanne Diacono ſuo 25 m.
Capita accuſationis eiuſdem 25.m
Accuſatur ab Iſacio, ibid.

Ioann. Chryſoſtomus lingua aurea 469. m.
Ioannes Conſtantinopol. cognomento Scholaſticus diſputat cum Tritheitis 6 f.
Ioan. Euangeliſta 762. f.
non eſt mortuus 418. p.
Ioan. Laurentii Tractatus de prodigiis, menſibus, & politeiis Magiſtratibus 210 f.
ſtylus eius frigidus 211. m.
militauit & in Imp. aula magnus fuit 211. m.
gentilem ſectam coluit, ibid.
Ioan. Moſchi Pratum 268 p.
Monachus fuit, ibid.
Ioan. Philoponus in Hexaëmerō ſcripſit 12. f. 526 m.
Baſilio magno in eo Opere conſentit, & Theodoro Antiocheno repugnat 12. f.
ſtylus eiuſdem, ibid.
Eius liber contra 4 Synodum 21. f
Contra Ioan. Scholaſticum Patriarcham 97 m.
ſtylus putidus 97. f.
Contra Iamblichum de ſimulacris 285. m.
S Patres irridet libro de Reſurrectione 6 m.
Ioan. Presbyteri Hiſtor. Eccleſ 11. f.
eius ſtylus & vnde inchoauerit, ib.
hereticus fuit & inimicus Synodo Chalcedonenſi 12 p.
Ioan Scythopolita 469. m.
de Chalcedonenſi Synodo ſcripſit ibid.
& contra Eutychianos 137. f.
Contra Dioſcorum 137 f.
taxatur à Baſilio Cilice tanquam Manichaus & impius 152. p.
eius ſententia refelluntur 152. m. & f.
Ioan Stobai Ecloga, apophthegmata, & Ethica 190.
dedicat Seſtimio filio, ibid.
Eorū argumēta 190. 191. 192. 193.
Ioannes quidam mortuo Honorio inauguratur 113. m. caditur 115. p.
Iobacchus 522. f. 524. p.
Iobus al. Iouis labor de verbo incarnato contra Seuerum 298 p.
Ioan Deucalionis F. 222. f.
Ioſephus Iuſtum Tiberienſem liberaliter habuit 8. f.
eius libri de bello Iudaico 15. m.
ſtylus, ibid.
elegant in concionibus & monitionibus 15. m
Opus eiuſdem de vniuerſo 16. p.
multa in eo contra Platonem & Hebraeorū opiniones ſcripſit 16. m.
Christi *in eodem opere meminit, generationemq; illi ex patre tribuit 16. m dubium an eius Opus, ibid.*
Caio nonnulli, alii Iuſtino, alii Irenao tribuunt, ib. m.
nō diſſimilia narrat à Moyſe 98. p.
Liber eius de Antiquitate, ibid.
Phariſaeus 99.
Sacerdos fuit è ſtirpe ſacerdotali 98 p.
Rempub. in Galilaea geſſit 99. m.
à Veſpaſiano liberaliter habitus, ibid.
Iouinus tyrannus in Germania necatus 107. p.
fratrem Sebaſtianum Imp. creat 107. m.
Adaulpho ſe dedit, ibid.
à Dardano occiditur 107 f.
Caput ſuffixum extra Carthaginem, ibid.
Iouianus Imp. Iuliani Imperium excipit 789. f.
menſes octo regnat, ibid.
eius mors in ade recens calce extructa 621 f.
Ionianus Legatus miſſus ad Attalum 105. f.
manet apud illum patricius appellatus 106. p.
Iphicratida calcei 525. m.
Ἱππεῖς καὶ νομεῖς non ἱππίας ἢ νομίας 872. p.
Irenaus 474. f. contra Hereſes 161. f.
Graecè ſcripſit σχολ. ibid.
Polycarpi Mart. diſcipulus 161. f.
Pothino in Epiſcopatu ſuccedit, ib.
Victorem Papam hortatur, vt Eccleſia pacem ſeruet, ibid.
Irenaus de Pauli ad Hebraeos Epiſtola 477 m.
Iſauri Cōſtantinopoli caduntur 102. f
Iſchyras Mareota Epiſc. 785 p.
Macarium accuſat 780 p. & ſequ.
Iſdigerda rex Perſarum tutor Theodoſii Imp. 31. m.
Iſaeus vnꝰ è x. Gracia oratorib. 798. m.
Orationes eius q̄ legitima 798. m.
Lyſia dictione ſimilis, ibid.
Demoſthenis Praeceptor, ibid.
Ei intelares ſcripſit orationes, ibid.
Quando floruerit, ibid.
Iſis Dea 554. f. eius capillus 748. m.
Iſidorus Peluſiota 406 p. 477 p.
Iſidori Philoſophi vita a Damaſcio deſcripta 211. f. 546 p.
Marino ſucceſſit 568 p.
Somniator fuit 546.
Eius forma & oculi, ibid. m.
ſenſus & memoria, ibid. m.
Iſocrates quando natus 172. 792. f.
Parentes eiuſdem 792 f.
Praeceptores, ibid.
a foro cur refugerit 792. p.
orationes eius quot 792. f.
ſimiles Athletis 204 f.
orationum omniū argumenta, ib.
Oratio de Permutatione 793 p. & 174. p.
Eius diſcipuli 793. p.
Hiſtoria materiam quibus ſuppeditarit 793. m.
Panegyricum quot annis edolarit 793 ſ. 794. f.
In periodis ac numeris quanta accuratio, ibid.
Panathenaicus eiuſdem, & quo aetatis anno ſcriptus 794. p. 174. p.
Epiſtola 174 m.
ſtylus accuratus, ibid.
orationes eius multa interciderunt 174. σχολ.
Epiſtola eiuſdem ad Archidamum recens euulgata 174. σχολ. eius Aſſecla 613 f.
Quando obierit 794. p.
Megaclidis filium adoptat 794. m.
Eius ſepulchrum 795. p. Epitaphium duplex, ibid.
Aphareus adoptione filius 794. m. 795 p.
Iſthmia quis inchoarit 872. p.
ἰσθμὸς 872. f.
Italici bello Mithridatis opem fruſtra implorant 640. p.
Iuba rex de pictura 175. f.
Iudaea Praefecti varii 518. f.
Iudaeorum origo ex Diodoro 619 f. & 620.
cur Aegypto exacti, ibid.
Iudaeorum natio qualis 618. f. 619. p.
eorū matrimonia & funera 621 m
ſecta tres 99. m. ab Ariſtide Ethni conotati 711. m.
Iugurtham Marius cepit 630 f.
Iulianus Apoſtata 572. p. de illo quid Damaſcius 570. p.
imperium vt rexerit 788. m.
gentium Deos amplectitur, ibid f.

Imp.

Google

Imp. à Conſtãtio declaratus 787 f.
contra illum Conſtantius in Gal-
lia bellum mouet 788 p.
Eum vt Apoſtatam & Idololatrã
Iouianus & Valentinianus deſe-
runt 789 p.
dignus eiuſdem bello Perſico in-
teritus 789. m. f.
Iuliani Lexicon 170 p.
Iulianus Epiſcopus Halicarnaſſ. ſede
pulſus 179. hæreſin ſapit 179. σχόλ.
Iulii Africani Chronicon, eiuſq; ſty-
lus 9 p.
incipit à creatione mundi, ibid.
C. Iulii Cæſaris ad Arminium inſõ-
mnia 646 f.
Iulius Rom. Pont. 436. 784. m.
Athanaſium texit, ibid.
literas de eius innocentia Alexan-
driam mittit, ibid m.
ter Athanaſium euocat 786.
Eius Epiſtolæ, ibid p.
Iuris prudentia Rhetorica part
675 f.
Iuſtina Martyr conuerſa ad fidem
216 f.
Cyprianum magum conſulit, ib.
Iuſtinianus Iuſtino adoptatur & in
regno ſuccedit 33 f.
Iuſtiniani Imp. ad Zoilum Patriar-
cham Epiſtola quæ Theſaurus in-
ſcribitur 469. f.
Iuſtinus Martyr 469 m.
Eius Apologia pro Chriſtianis:
quæſtiones & alia 162 f 163. p.
eius ſtylus probatur, ibid.
Neapoli in Paleſtina natus 163 p.
à Creſcentio accuſatus, obiit Mar-
tyrio, ibid.
ex Iuſtino Martyre locus 475. p.
Iuſtinus Thrax Imp 2 p.
Athanaſio ſucceſſit 12 m 33 m.
Iuſtitia Regem exornat 648. f.
Iuſtus impios ſeruat 876 f.
Iuſti an reſurgent impii 471. m.
Iuſtus Tiberienſis 8. f.
Tiberiade Galilææ ortus ibid.
Hiſtoriam a Moyſe ad Claudii
vſque tempora perduxit, ibid.
ſtylus conciſus & multa prætermi-
ſit, ibid.
CHRISTI & miraculorum eius non
meminit. ibid.
Eius parens Piſto homo nequiſſi-
mus, ibid.
cũ Ioſepho ſimultates exercuit, ib.
Erranti in bello Rom. cũ Iudæis 9 p
Hiſtoriam conſcripſit, ibid.

K.

Κάνδυλος pro ἄνδυλ☉ 867 p.
Kaſus præfectus Saracenorũ 1 f.
præfuit Chindenis & Macidenis
2 p.
Præfecturã tradidit fratrib. 2. m.
fit Præfectus Paleſtinæ 2. m.
Κῆπ☉ animal apud Troglodytas 740
f. & 741. p. (875 p.
Κλέπτης fur, quomodo Atticis dictus
Κείρας vnde deriuatum 866 f.
Κρήγυος vnde deriuatum 869. m.
Κτυπος idem τύπ☉ 866. f.
Κυδνώλης quomodo ſcribendum 870. f
Κύρβεις maſc. generis 869 f.
Kynocephali in India 70. m 71. p. m. f.
740. f. iaculandi periti, ibid.
degunt in antris, ibid.
veſtibus vtuntur pellitis & gla-
bris, ibid.
Caudati viri & feminæ, ibid.
Longæui, ibid.
Clunes non habent perforatas, ib.

L.

Labarum Conſtantini & victo-
ria 765. m.
Λάβδα cur dicta Corinthiacis 868 m.
a Labore magis quam in vmbra cur
ſudetur 864 p.
Lachares Rhetoricæ ſtudioſus 558 p.
Lacritas Athenienſis Legulator
793. m.
Lacus in India oleum ferens 68 f.
Lais ſcortum 872 m.
Lamech & Cain generatio 878. p.
Lamech an damnatus quæſitũ 878. f.
Lamentationes 522 f.
Lamina aurea 850 m. (793. m.
Laodamas Athenienſis Iſocr auditor
Lapis precioſus lucẽs in tenebris 742.
Lapis Magnus Atticis quomodo di-
ctus 865. p.
Laſſitudo vnde naſcatur ex Theo-
phraſto 860. m.
Latrunculi in Eliſei ſepulcro reui-
xerunt 889. m.
Laurus quomodo circumgeſta 525. p
in victoria geſtabatur 524. f.
Legale Paſcha an ſumpſerit Chriſtus
475. f.
Legatorum munus 851. m.
Leges ac virtutes prouidentiam adfe-
runt 756. f.
Legũ Iudaicarum antiquatio 621. m
Leo Imp. per Aſparem ad imperium
euectus 102 p.
cum Iſauris ſocietatem init, ibid.
Taraſicadiſam adſciſcit, ibid.
morbo exſtinctus 101 f.
Leo Pont. 463 m 469. p.
Pelagianos damnat 20. p. 21 m.
ab Acephalis traducitur 400. p.
Eius Epiſtolæ 461. p
Liber de re ruſtica ceteris eius an-
tefertur 181 f. (dunt 232. m.
Leodamas & Phrias de regno conten-
Caryſtios profligat Leod. 232. f.
Leogaras Andocedis pater 795. m.
Leones Arabici 739 f.
Lapides in ſepulcris 244 f.
eorum ingeniũ capta præda 538. f.
in partu 541 f.
Leonides Xerxem vicit ad Thermo-
pylas 57 f.
Leonippus vrbem Sinopem Rom. pro-
dere voluit 391. p.
occiditur a Cleochare ibid.
B. Leontii Epiſc. Arabiſſi de mundi
creatione ſermo 824 p.
item in Lazarum redinuiũ, ibid.
Leontius Monachus 469 f.
Leſbonactis orationes Politicæ 97. m.
Leucas Petra 253 f. & 254 p.
qui ex ea ſe præcipitarint, ibid.
Leucocoma a Promacho amata 221 p
Leuir. δαὴρ quis Homero 865. m.
Lexicon puraidea 169. m.
Lexicon grauis ſtyli, ibid.
Lexicon ſermonis politici, ibid.
Libanius Aſianus magus 112. f.
iactat ſe ſine armis mirabilia præ-
ſtare poſſe 112. f.
neci datur voluntate Placidiæ, ib.
Libanius Sophiſta 121 p 801 f.
eius orationes affectata & obſcuræ
121. p.
Liberius Pont. max. Iulio ſucceſſit:
huic rurſum Felix 787 f.
exulat Liberius, ibid.
Liberum arbitrium eſſe animæ 733 f
Licinius Tyrannus a Conſtantino vi-
ctus 30 f.
Lindii Herculi ſacrificant ſuperſti-
tioſè 222. m.
Linus Apollinis F. à canibus dilace-
ratus 222 m.
honores ei mortuo exhibiti, ibid.
a Poetis dfictur, ibid.
eius feſtum Amida vocant, ib. quo
die canes inuentis mactantur, ibid.
Linum indicum 530. p.
Litoius Armeniæ Epiſc. Meſſalianos
damnat 17 f.

Literarum Græci alphabeti tonus 865.f.
Literarum Græcarum nomina non inflecti 869.p.
è Literis Alphabeti Græci nomina propria deducta 251.m.
Loca S.Euangelii diuerſa conciliata 334.p.
Locrus Alcinoi frater 220.m.
ab Hercule occiditur 220.f.
Locri pugnantes Aiaci regi vacuum in acie locum relinquunt 222 p.
Locuſta apud Aethiopas 736.f.& deinceps.edi ſolita 737.p.m.
Locuſtæ & Bruchi frequentes ſunt 861.m. quomodo gignantur 861.m color vnde & interitus, ibid.
Longinus Rhetor Criticus de ſcriptis Demoſthenis 802.p.
ſub Flauio Claudio Imper. floruit tempore Zenobiæ Odenati vxoris 802 p.
Longi Monachi qui 143.m.
Loth Segor ſeruauit 876.f.
Luciani dialogi mortuorũ & amatoris 165 p.
irridet gentium Deos, ibid.
ſtylus eius purus & perſpicuus, ibid.
Lucianus Presb.Hieroſol. Gamalielem in ſomnis videt 199.f.
reuelantur ei corpora SS. Gamalielis, Stephani, Nicodemi 200.p.
Lucifer Calaritanus Epiſc.787.p.
Lucifer è cœlo deiectus 304.f.
Lucius 572.p.
Lucii Patrenſis narrationes transformationum 165.m.
alter Lucianus 165.f.
narrationes eius ineptæ 166 f.
Lucullus fugitiuos in Italia coercuit 631.f.
cum Saluio pugnat 636.m.
Amiſum obſedit 147.m.
repetundarum cur reus 637 p.
exulat, ibid.
Dux belli Mithridatici 381.m:
Mithridatē ſuperat ad Cyzicum 382.f.
Sinopem accepit à Machare 391.f
Tigranem ſuperat & Trigrano certam vincit 392.m.
Ludi apud Græcos quatuor 872.p.
Luſcinia fabula 867.m.
Luſitani ceteris ſe Hiſpanis anteponunt 628.m.
cum Rom. Duce Viriathro belligerantur 626.m.

Q. Lutatius Catulus Romanus 621.f.
de Cymbris triumphauit, ibid.
eius inuſitata mors, ibid.
Lycurgus vnus in x. Græciæ oratoribus 809.m.
eius orationes, ibid.
Parentes 809. m. Præceptores, ibid.m.
Opera Athenis, ibid.f. & 810.p.
decreta eius non atramento, ſed ſanguine ſcripta videri, ibid.p.
Legationes obit cum Demoſthene, ibid.p.
Leges quas condidit, ibid.m.
Xenocratem Philoſophum à Publicano liberat, ibid.m.
Ex tempore dicere refugit, ibid m
Nobilitate mirè placuit, ibid.
Obitus eius, ibid.
Sæpe à populo coronatus, ibid.f.
Liberi eius ex Calliſtone, ibid.f.
eos in vincula coniectos Demoſthenes iuuat 811.p.
Lydius cantici modus 523.f.
Lyncurium ſigillis vtile 862.f.
Lynx vrinam terra cur operiat 862.f
Lyſanias conciliatur cum Antigono 515.m.
Lyſias vnus x. Græciæ oratorum 796. p.801.p.
eius orationes quot, ibid.
dictionis forma, ibid. & 797.m.
Lyſias & Demoſthenes 797.p.
cum aliis comparatus, ibid.
Oratio eius περὶ σηκοῦ, quæ ſacri olei ſpecies 796.f.& 797.m.
Orationes eius Legitimæ & Spuriæ 796.p.797.m.
Patria & genus 797.f. eius fratres, ibid.
Præceptoribus quibus vſus, ibid.
Exulat 798.p.
quando mortuus, ibid.m.
Lyſimachus vi. Heracleæ tyrannus tutor liberorum Dionyſii 369.m.
Heracleam vaſtat 370.p.
Clearchum occidit & parricidas alios 370.
Amaſtrin vxorem repudiat 369.
filium Agathoclem necat 370.f.
perit in prœlio traiectus pilo, ibid.
cum Seutha Thrace pugnans periit 124.p.
Lyſippus pictor 605 p.

M.

Μάκαρ vnde 867.p. (867.m.
Μακάριος vnde deriuatum
Macarium Iſchyras accuſauit 780 p & ſequ.
Μακαρίτης *vnde deriuatum 867.m.*
Macedonius hæreticus 773.m. Paulo martyri ſuccedit 776.p.
Macedonica Phalanx 725.f.
Macedonici regni diuiſio mortuo Alexandro a Perdicca, ab Antipatro iuxta Arrianum Dexippum, Iuſtinum, Curtium in σχόλ.129.f.
Machares Mithridatis F. Sinopen Lucullo tradit 392.f.
Μάκτρα, *arca pinſaria 871.f.*
Mæander Flu.610.p.
Mæotica palus 739.m.
Margarita & Margari 31.f. σχόλ.
Magi qui Saluatorem adorarunt 365 p. (641 f.
Magiſtratus Rom. ante Auguſtum
Magnes lapis Atticis quomodo dictus 865 p.
Magnetes in Cretam migrant 226 p.
Magnentius tyrannus 775.f.
Magni Monachi Aſcetica 268.f.
eius ſtylus perſpicuus. ib. & 269 f.
Magnus & Apollinarius excommunicati 458.f.
Magnus Berrhoeæ Epiſc. Choſroem placat 36 m.
Magophonia feſtum Perſarum 56.m
Mala apud Aethiopas 728 p.
Malacon Lyſimachon in prœlio pilo traiecit 371.p.
Malchus Antipatrum Iudæum veneno necat 515.p.
Malchus Sophiſta vnde incipiat & vbi deſinat 100.p.
eius ſtylus 101.m. Chriſtianus fuit, ibid.
Malè ominatis verbis abſtinebant Athenis 874.p.
Μάλουρον *vnde 867.m.*
Manichæorum refutatio 117 m. Eorum error 855.f.
Mantinias frater Dercyllidis peregrinatur 185.m.
variè iactatus, in Sicilia ſororem inuenit 166.m.
Marathonia pugna 592.f.
Marcianus Anthemii Imp. filius rebellat 103 f. fit presb. ibid.
Ancyram Galatiæ turbat, ibid.
relegatur in Iſauriam, ibid.
Marcianus Imp. Chalcedonenſem Synodum indixit 463.m. 467.p.
Marcianus Iuſtini Imp patruelis in Choſroem expeditionē mouet 39.p

apud

Digitized by Google

apud Imp. accuſatur & relinquit imperium 39.m.
L. Marcius Philippus & Sex. Iulius Coſſ 638.f.
Mardonius aduerſus Plataenſ. mittitur 58.p.
Apollinis ædem diripit 58.p.
grandine perit 58.p.
Mare Aegeum 601 f.
rubrum 534 p. Etymon quadruplex 717.m 718.
Mare oleo infuſo leniri 534.f. eius ſpecies 614.p.
Mare Indicum 67 f.
piſces in fundo degunt, ibid.
Maris Chalcedonus Epiſ. cæcus 789.p. eius in Iulianum generoſum dictum dum cæcitatem exprobrat, ibid.
Margarita & margaris 31.σχόλ.
Margarita cordis loco 534.m.
B. Maria Magdalena 834.p.
Marinus Neapolites Procli in ſchola ſucceſſor 550. & 564 p.
ob ſeditionem Athenis Epidaurum ſeceſſit 571.m.
C. Marius & M. Aquillius Coſſ. an V. C. DCLII. 637.m.
bellum ſeruile conficiunt, ibid.
Marius & Cinna 621.f.
Marius Bocchum & Iugurtham vicit 630.f.
ex Africa exercitũ reducit 650.p.
de Iugurtha triumphat, ibid.
militem egregiè exercuit, unde muli Mariani dicti, ibid.
patiens fuit in varicibus ſecandis 649.f. 650.p.
à Mithridate profligatur 378.m.
a Sulla fugatus Præneſte ſe recepit 641 p.
mortẽ obſeſſus ſibi conſcidit 641 p.
Mari tyrann᷒ Lex regis inſtar eſt 648.f.
Marſus 572 m.
Marſicum bellum ſeu ſociale unde ortum 638 p. eius finis 640 f.
Marſyas tibicen quo die natus 247.p
Martichora animal in India hominis referens vultum 67.f.
Martyres 847 p.
Martyriũ Timothei Apoſtoli 762.m.
Septem puerorum ſub Decio tyranno 761.p.
Demetrii ſub Maximiano 763.m
Martyrum cruciatus 830.m. ſanguis eorum ſemen eſt 840.m.
Marrucini populi 378.m.
Maſſaniſſa Africæ Rex nonagenarius deceſſit 626 f.
x. liberos reliquit, & ſingulis agrum, ibid.
eius robur & exercitatio 626.p.
Maſſilienſium à clade factum 650 m
Matacas Apollinis templum diripit 58.f.
Mater filios tres comedit 110 f.
Mathematici Pythagorei 712 p.
Matthias Theophili F. Pontifex Iudæorum 98.p.
Mauricius Imp. renunciatus 39.f.
cum Abaris inducias fecit 40 p.
barbarorum pacem rumpentium oppida vaſtat, ibid.
occiditur 47.f percuſſores eius puniti, ibid.
Mauruſiæ fauces æſtate complui hyeme torreri 93 f.
Maxentii Imp. mors 765 f.
Maximianus 763.m.
B. Maximi quæſtiones S. Scripturæ 256.p.
eius ſtylus 259.m. Epiſtola, ibid.
Eiuſdem Liber Aſceticus 261.p.
Item de Dilectione, ibid.
Epiſtola ad Georgium Eparcham 261.f.
Centuria capitum Theologicorum & variæ epiſtolæ 262.p.
Eiuſdem Epiſtola ad Marianum presb. 263.f.
Dialogus de duabus in CHRISTO voluntatibus, ibid.
Maximus Martyr Honoriũ Papam defendit 6.σχόλ.
Maximus Hieroſolymorum Epiſc. 781.f.
Maximinus Imp. 569.m. Aſiam minorem occupat 30.f.
confunditur a Photio cum Maximiano 30.σχόλ.
Maximi Declamationes 166.m.
Maximus in filii præturam centenarios quadraginta impendit 114.m
Μέχρις καὶ ἄχρις 875 p.
Medicorum tres ſectæ 182.
quomodo differant, ibid.
Medis & Perſis matribus commiſceri permiſſum 221.p. & σχόλ.
Medium dicendi genus 521.p.
Megallis Damophili uxor 628.m. ab ancillis præcipitatur 629.p.
Megabyzus pugnat cum Inaro, & eum vulnerat 59.f.
à Perſis deficit 60, m.
aduerſus eũ Oſiris mittitur 60.m.
Item Artarius Babylonis ſatrapa 60.f.
cum rege Perſarum conciliari non vult 60.f.
Leonem interfecit 61.p.
a Rege capite damnatur 61.p.
precibus aliorum mortis pœna ei condonatur 61 p.
lepram ſimulat 62.m.
Regi conciliatur 62.m. moritur ſeptuagenarius, ibid.
Melanthus Athenis ciuitate donatur 230 p.
duello regni ſpe pugnat 230.m.
Xanthum dolo occidit, ibid.
Meleagrides aues vbi 742.m.
Meletius Antiochenus Epiſc. τὸ Conſubſtantiale prædicauit 787 f.
huic Euzoium per nefas ſufficiunt ibid. exilio pellitur 790.p.
Melicum Carmen multiplex 522.m.
Μέλιττα, apis unde 875.m.
Mellis generatio triplex 864 f.
Meloi quis primus inuenerit 521.m.
Memmius Prætor Rom. a Luſitanis cæſus 625 m.
Memnonis hiſtoria de tyrannis Heracleenſibus 366. & ſequ.
Menandri Poëta locus 865.m.
Mercium apud Indos permutatio 865.m.
Meſopotamia amata à Venere 133.p.
tres de eius pulchritudine contendunt, ibid.
Sinonis putata 134.m.
adducitur ad Garmum 135.f.
Zobaræ nuptui traditur 136.f.
In Meſopotamia terræmotus 38 p.
Metalla vbi 727 p.
Metellus Creticus. 147.p.
Μετεμψύχωσις & παλιγγενεσία 713.p.
Methodius de reſurrectione 479 f.
eiuſdem Apoſtolicorum quorundam dictorum expoſitio 481 f.
item de Creaturis 493.f.
Idem de libero arbitrio 498.m.
de Caſtitate 503.m.
Metrodorus ſcripſit calculum Paſchalem 157.m.
Metrophanes Sophiſta 556.m.
eius acta 764 m. & ſequ.
Metroph. Conſtantinop. Patriarcha 768.m.
Mia unde formatum 867.m.

Midas Phrygum rex 219.f. 606.p.
ei omnia in aurum verſa, ibid.
aures habuit aſininas, ibid.
Midas ſerui apud Comicos nomen 870.m.
Mileſius aurum apud trapezitam deponit 229 f.
a trapezita fraudatur, ibid. & aurum recuperat 230 p.
Militaris vir qualis 647.p. Militaria dona 656 f.
Miltiades, oratio Ariſtidis 693 p.
Miltiades Perſas vicit ad Marathonem 57.p.
Mimnermus Colophonius Eleg poeta 522.p.
Minerua & Bacchus Theſeo viſi in Dia inſula 525 f.
Minerua laudata 725.m.
Minos Rex Creta 224.m.
T. Minutius belli Seruilis in Italia cauſſa 631.m.f. manus ſibi adfert 632 p.
Miracula natura 748 p.
Mithridates Ariobarzanis F. à Galatis infeſtatur 376.m.
ab Heracleenſibus iuuatur, ibid.
ſororis filiam occidit 378.f.
Matrem in carcere inedia confecit, ibid.
eius feritas, ibid. cum Rom. bellum gerit 378.p.
Nicomedem profligat, ibid.
cum Mario confligit & vincit, ibidem.
ab Italicis ſollicitatus 840 p.
Bithyniam, totamq; Aſiam minorem inuadit 379.m. Ciues Rom. occidi iubet 378.m.
a Fimbria profligatur 380.m.
a Sulla profligatur 379 p.
Inopia commeatus laborat, ibid.
Chios inuadit 379 m.
pacem cũ Sulla facit ſed ſiniſtram 380 m.
cum Murana pacem redintegrare ſtuduit, ſed fruſtra 381 p.
Heracleotas in auxilium cõtra Rom. inducere tentat, ibid.
Rom. ad Chalcidonem profligat 382.p.
a Lucullo ſuperatur 147.p. 382.f. 385.p.
Heracleam doloſè intrat 384.m.
Capit Eupatoriam, Amiſin, aliaſque vrbes 385.f
ad Tigranem profugit ſed fruſtra 386 p.
ab eodem auxilia impetrat 392.p.
Mithridaticum bellum a quib. Roma ambiebatur 640.m.
Moeridis Atticiſta 171.m.
Moeror & dolor animi adferunt defectionem 858.p.m.
μόγις καὶ μόλις *Ionicè & Aeolicè 866.p.*
Moly herba inſula Circes 248.m.
Monachi conuerſatio 462.f.
Μονώτατος *non rectè dici 872.m.*
Monothelita 6.m.
Montaniſtarum Hareſis 477.f.
Montes cur igniti quaſitum 537.p.
Mopſocrene Cilicia oppidum 788.m.
Mopſius ſacerdos Delphicus 201.m. *mors & ſomnus 853 m.*
Morum diſtantia maior quam locorum 739.m.
Moyſes Iudaeorũ Dux qualis 620.m.
templum Hieroſolymis condidit, ibid.
leges tulit ac ritus ſacrorum, ibid.
Sacerdotes creat, ibid. qui & Iudices eſſent, ibid.
expeditiones in finitimos ſuſcepit 621 p.
Moyſes quis viſus Antiocho 619 m.
Alpha cur dictus 885 p.
Mula nolunt progredi cum corpore Artaxerxis ſed addito corpore Xerxis 62 p.
Mulus & equi pullus Ariſtoteles cur dictus 867 f.
Muli Mariani unde 650.m.
Murana bello Mithridatico praefectus 380.f.
Mures Aegytii quales 862.m.
Mures quomodo gignantur 862.p.
eorum interitus, ibid.
ferrum, interdum & aurum arrodere, ibid.
Muſa vnde appellata 867 p.
Muſca vbi plurimum naſcantur 861.p.m.
Muſonius Graete Cos. 608.m.
Myrmecoleones 740.p.

N.

NAis nympha virginitatem colit à Baccho corrumpitur 385.m
Narciſſus amatores fugit 224.p.
in aqua ſeipſum contemplans mortem conſciſcit, ibid.
Narratiuum Poëmatis genus 521.m.
ſecundum Naturam quid fieri indicatur 754.m.
natura miracula 748 p.
Nauigantes vertigine citius capiuntur 859.f.
ναῦρος *pro* ἄυρος *867 p.*
Nearchus Alexandri claſſis gubernator 534.m.
Νικρὸς *vnde dictus 866.m.*
Νέκταρ *vnde dictum 866.m.*
Nectarius Epiſc. 777.m.
Nemeaa quis inſtituerit 872 p.
Nemeſis Dea metuenda cum humanus deficit reſpectus 623.m.
Neoptolemus Eumeni aduerſatur 126 p.
perit in bello contra Eumenẽ, ib.
Neoptolemus hiſtrio 803.m.
Nepos Glycerium Caſarea poteſtate exuit 101.m.
inuadit imperium, ibid.
petitur inſidiis, perit, ibid.
Nero Imp. parricida 543 f.
Nerua Imp. laudatus 545.f. Domitiano ſuccedit 762 f.
Neruorũ reſolutio Theophraſto quomodo contingat 857 f. 858 p.
Neſſa 743.f. Neſtoris opinio 453.p.
Nicea vrbis initia 383.m.
Nicena Synodus prima 766.f. vide Synodus.
Nicephori Patriarcha hiſtorica epitome, vnde deducat exordium, & vbi deſinat 48.m eius ſtylus, ib.
Nicias Monachus contra Philoponum & Seuerum 17.p.
eius ſtylus, ibid.
Nicias ab Hyperbolo accuſat⁹ 615.m.
Nicocles Cypriorum Rex 794.m.
Nicodemus Martyr patruelis Gamalielis 199.m.
baptizatus a S. Petro, ibid.
a Iudaeis percuſſus, Martyrio obiit, ibid.
Nicolai Damaſceni Collectanea de moribus 242.m.
familiaris Auguſto Caſari, ibid.
Nicolaus vnus è vii. Diaconis 477.m
Nicomachi Geraſeni de Arithmetica Theologica 237 p.
eius libri non reſpondent titulo, ibid.
Nicomodes Rex Bithynia 826.
Pruſiam parentem occidit, ibid.
infeſtatur ab Antiocho 373.m.
Antigono ſuppetias fert 373 f.
ab Antiocho bello laceſſitur 374 p
cum Gallis ſocietatem init 374.m.
à Gallis ſuppetias petit 374 f.
condidit vrbem Aſtacon 374.f.

mors eius & teſtamentum 375.f.
eius filius Zeilas in Armeniam profugit 375.f.
alius eius filius Nicomedes à Rom. Rex Bithyniæ conſtituitur 378.p.
Nicomedes Nicomedis F. a Mithridate profligatur 378.m.
Nicomedes vltimus Bithyniæ rex regnum pop. Rom dedit 130.p.
Nicocreontis filia cum Euagora adulteratur 203.p.
Niger piſcis 748.f.
Nilus Aegypti fl. ab Himerio laudatus 605 m.
eius fluxus 742.p 537.m.f 726 f.
de Nilo quid Ariſtoteles 716.f.
eius incrementum 47 p.
Nilum cubitis pueri deſignant 605.m.
Nili crocodili 820 p.
Nili Nicomachi capita de oratione 270 m.
eius in Paſcha orationes duæ 835. m 837.m.
in Chriſti aſcenſionem Sermones tres 839 f 840.p.
Nitiorum Dii 604.
Nomades Hamaxobii 538.f.
Nomi 522 f.523.m.
Nomi & Dithyrambi comparatio 523 f.
Νομεῖς καὶ ἱππεῖς non ἱππίας καὶ νομίας 872.p.
Νομεῖς Xenophon dixit 872.p.
Nonnoſi Legatio ad Saracenos 1.f.
auus eius legatus miſſus ab Anaſtaſio Imp. 1.f.
Pater Timoſtratum & Ioan. Rom. Duces è vinculis liberauit 2.p.
Nouatus in Corn. Pontificem inſurgit 891.p.
eius falſum Martyrium 890 p.
Nouatiani quid de mundis & immundis ſenſerint 876.m.
negabant lapſos per pœnitentiam reuocari poſſe 880 m.
cum piis conuenire nolunt 876 f.
Numeri ad res diuinas applicati 237.
Numerus vnitatis 238 p.
Numerus binarius 238. p. ternarius, ibid.
Quaternarius 239. m. Quinarius 239.f.
Senarius 240. Septenarius, ibid. & 834.p.
octonarius ibid. Nouenarius, ib. Denarius 241.p.
Nymphis Hiſtoricus 376 m.
Νύξ, nox, vnde dicta 874.m.

O.

OCeanus terram ambit 357.m.
ὦ an articulus ſit 866. m.
Oaſis olim inſ. nunc continens 110.p.
beatorum inſula Herodoto fuit, ibid.
nulli in ea ſani morbo laborãt 111.p
putei in ea quingentos cubitos profundi 111 p.
arbores in ea perpetuo poma ferentes, ibid.
nulla ibi nubes, ibid.
horologia ibidem confici, ibid.
Ochus Perſarum Rex Darium ſe vocat 62.f.
Secyndiam captat inſidiis, ibid.
eius progenies, ibid.
multi proceres ab eo deficiunt 63 p
Tumultuantes ſedat 63 p.
ab Artoxare rege inſidiæ parantur 63 m.
moritur Babylone 64 f.
Octateuchi expoſitio, qui liber, liber Chriſtianorũ inſcribitur 9.f eius auctor floruit tempore Iuſtini Imp. ibid. ſtylus, ibid. abſurda eius dogmata 10 f.
Octonarius numerus 240.m.
Oculus quid in S.Scriptura 886 m.
Oculi forma 821.m.
Odenati vxor Zenobia 802 p.
Odoacer Italia potitur 103.m.
mittit legationem ad Zenonem, ib.
Oebaras Petiſaca conſilium dat interficiendi Aſtyagis 45 p.
inedia ſibi mortem conſciſcit, ibid.
Oenone Paridi offenſa 223 f.
vates fuit, ibid.
Paridi vulnerato ſuccurrere noquit, ibid.
ſeipſam zona ſtrangulauit 224.p.
Oei vir & piſcis 874 f.
Oetho Neptuni F.222.p.
Olfactus varia obiecta 713 m.
Oliua 748.m.
Olympias Alexandri mater 597 f.
Olympia quis inchoarit 872 p. eorum inſtitutia 146 m σχόλ.
Olympiadi Philippus ſcribit 873.f.
Olympias Diaconiſſa 118 m.
Olympiade CLXXVII. q̃ geſta 146.m.
Olympius occidit Stiliconem 104.m.
fit magiſter officiorum 105.p.
ſubmouetur officio, ibid.
fuſtibus cæditur, ibid.
aures eidem præſecantur, ibid.
Olympiodoro cuidã legationib. claro opera ſua dedicat Hierocles 283.p.
Olympiodori hiſtoria vnde incipiat & vbi deſinat 104 p.
ad Hunnos Orator miſſus 107.m.
eius ſtylus ineptus, ibid.
gentilis fuit & poeta, ibid.
Olynthus a Philippo euerſa 724 p
Onagri Indorum quales 521.f.
Ὄνειρος ſomnus vnde dicatur 875. m.
Ophiode inſula ſerpentib. abundans 742.m.
Optimates Gotthi 105.p.
Oraculum Dodonæum 525.m.
Orationis virtutes quatuor 521.p.
Orator pro Demoſthene 521.m.
Oratorum officium 674 m.
Orbis partes quatuor a quibus deſcriptæ 739.m.
Oreſtes pater Auguſtulum Imp. creat 102 f.
Ὀργᾶς γῆ.872.f.
Oribaſii medici Galeni compendium 286.p.
dedicat Iuliano Apoſtatæ, ibid.
eiuſde medicinalia collecta 286.m
dedicat eidem ibid.
Compendium eiuſdem collectum ad Euſtathium 287 m.
Item ad Eunapium libri 289.f.
Dioſcoridem ſublegit 208 f.
Orientalium de Chriſti natura opinio 454.m.
Origo humanarum perturbationum 256 p.
Origenes Adamantius: an duo cognomines 468 f.
Origenes 477.m. à quibus laudatus 477.m. Platonicus fuit 750.m.
eius ſcripta qualia 478.p.m.
Origeni tribuunt nonnulli opus, quod Labyrinthus inſcribitur 16 m.
Origenes de Principiis 4.m.
Pierius illi æquatur 161.m.
Blaſphemia in Trinitatem 4.m.
eius falſa opiniones 4 f.
damnatus a v. Synodo 6 p.
Apologia pro Origine eiuſq; ſcriptis 158.m.
Errores Origenis 158 f.159.p.
hortatur patrẽ ad martyriũ 159.m
ardet amore martyrii 189.
qua morte quoque tempore obierit, ibid.
omnes diſciplinas calluit, ibd.

Adaman-

Adamaotius dictus, ibid.
diſcipulus fuit Clementis Alexandrini 160.p.
Demetrio Alexandr. Præſuli percarus, ibid.
odium eiuſdem, ibid.
presb. ordinatur, ibid.
Origeniſtarum ſecta 478.m.479.p.
Orondes morte multatur 64.m.
Orpheus Rex Macedonũ fuit 233 p.
ad inferos deſcendit, ibid.
aues & feras cantu attraxit, ibid.
laceratur à Mænadibus, ibid.
feminas odit, ibid.
eius capite reperto deſiit contagio, ibid.
quid ei Apollo dixerit 543.p.
Orthagoras è coco Rex 866.p.
Orthagoras quæ de mari rubro 534.m.
Oryx animal ſternutans Sothin oriri oſtendit 558.p & σχολ.
Oſchophorica 522.f.525.f.
Athenis canebantur 525.m.
Oſtraciſmi lex 703 f.
Oſtrea 534.m.
Græcorum qualia, ibid.
apud Indos quomodo capiantur 534 f.
οὐ τὰν pro ὦ τᾶν 866 p.
Oua cruda circumagi non poſſunt 859 p.
Oues nonaginta in Euangelio & centeſima 303 m. 329.f.
Oues Chalcidicæ in Euboea carent pelle 93.m.

P.

Paaxis magus 187.p.
occiditur a Thuſcano Thulenſi, ibid.
Pacoris Rex Aegypti pro Euagora Cyprio contra Perſas ſtetit 202.f.
Pacurius Rex Perſarum 31.p.
Pæan 522.f.523.p.573.m.
adhibitus in Apollinis ſacro 602.p.
Pædagogi & gubernatores 244.m. 675.m.
de Pœnitentia Chryſoſtomi Homilia 853.f. 855.f.
& Aſteris 812.f. per ſtolam deſignatur 818.f.
Palamedes Rex Græcorum pro Agamemnone 250.p.
Palladii Declamationes 166.m.
Palladium Mineruæ è cœlo delapſum 227.p.
Pallas ab ortu laudata 725.m.
Pallene Neptuni filia datur ei qui patrem viciſſet 222.p.
Pallium Sophiſticum nemini, niſi Sophiſtæ permiſerint, geſtare licuit.
Modus & ritus in eodem geſtando. ibid.
Pamphila Hiſtoria Miſcella 201.f.
coniugata fuit, ibid.
Aegyptia genere fuit 202.p.
ſtylus eius ſimplex, ibid.
Pamphilus Martyr pro Origene Apologiam ſcripſit 159.f.
putat Martyrio affectum, ibid.
Pamprepius Aegyptius Grammaticus 565.f.558.f. (653.f.
Panathenaicus Ariſtidis Sophiſtæ
Panicum animal 555 f.
Panis piſcis contra philtrum valet 254.f.
Panyaſis Epicus 521 m.
Panthara gemma 66. f. & σχολ. 533.m.
Paphnutius 767.p.
Parabola de eo qui in latrones incidit explicata 877.p.
Paradiſus an cœlum aut vbi 471.f.
an in tertio cœlo, ibid.
in Oriente 468 p.
Pardalis 740.p. fortiſſimi, ibid.
Parebum lignum in India lapides & oues ad ſe pertrahens 69.f.
Paris filium occidit 223.f.
ab Oenone odio habitus, ibid.
à Philoctete vulneratur, ibid.
moritur ex vulnere, ibid.
Parmeno ſerui apud Comicos nomen 870.m.
per Parodiam dictum 865.f.
Parthenia 522 f.524.f.
Parthorum imperium 24.f.
cum Rom. æquo Marte contendunt 24.f.
Partus monſtroſus 44.f.
Paryſatis adulterii accuſata 64. m.
Cyrum luget, ibid.f.
Bagatem a Rege petit & alios excruciat 65.p.
Statiram veneno ſuſtulit 65 f.
damnatur à Rege 65.f.
Paſtoris boni officium 884 f. & 885.p
Patermuthius flammis martyrium paſſus 160.f.
SS. Patres quomodo legendi 396. m.
SS. Patrum Catalogus & Epiſcoporum multorum 422.p. & ſequ.

PATRIARCÆ.

Alexandrini.

Alexander Athanaſio ſuccedit 119 p
Demetrius indignatur Originem ordinatum 160.p.
Georgius ſcripſit de vita Ioan. Chryſoſt. 138.p.
eius ſtylus, ibid. & 146.p.
Ioan. damnat Pelagianos 21.m.
Petrus accuſatur a Theophilo 143 p.
Theophilus 7.m. 20.m.
Chryſoſtomum ordinat 140.m.
Theonas 161 m.
Timotheus Alphaum hæreticum ordinat 19.m.

Antiocheni.

Baſilius 437.p.
Calandio à Zenone pmouetur 103.m.
Flauianus ſecundus 153.m.
Flauianus concilium conuocat 17.m.
eiuſdem Epiſtola ad Oſroinenſes, ibid.
Epiſtola ad Armenium Epiſc. ib.
Gregorius Philippum exercitui reſtituit 42 m.
Ioan. damnat Meſſalianitas 17.m.
Iulianus Petro Gnapheo Fulloni impie ſuffectus 137 f. σχολ.
Macarius reſtituitur 6. σχολ.
Meletius Parentes Chryſoſtomi imbuit 136.m.
Euſtathius contra Arianos ſcripſit 395.p.
Nicena Synodo interfuit 119 p.
Theodotii epiſtola ad Amphilochium 18.p.

Conſtantinopolitani.

Anthimus ſedem inuaſit 6.p.
Arſacius Chryſoſtomo iniquè ſuccedit 100.p.
Attici Epiſt. ad Epiſcopum Pamphiliæ 18.p.
Cyriacus 47.f.
Eutychio epiſtolas mittit Eulogius presb. 402.f.
Ioan. ieiunator in precio habitus 45 f
Ioan. cognomento Scholiaſtes de Trinitate ſcripſit 97.m.
Metrophanes grandæuus 119.
Neſtorio mortuo Ioan. Chryſoſtomus ſuccedit 140 m.
Proclus baptizat Voluſianum legatum 19.f.
Siſinnius. 8.m. eius epiſtola 18 p.
Theodorus hæreſios errore conuictus, reſipiſcens reſtituitur. 6. σχολ.

Hieroſolymitani.

Alexandro Epiſ. Clemens opus Stromateon dedicat 155. m.

Ioan.

Digitized by Google

Ioan.Patriarcha 199.f.
Macarius Synodo Nycenæ interfuit 119.p.
Patruus & auus Græcis vt dicti 865.p
Paulacius a Chryſoſtomo taxatur 142.m.
Paulus Aemilius Perſeum regem cepit 622.f.
eius custodiam mitigat 623.m.
Pauli Epiſc.Conſtantinop.vita 773.p. exulat 785.p. moritur martyrio 776 p.
Romam venit ad Iulium Pont. Max.ibid.
Paulus Lector 768.p.
Paulus Aegineta Dioſcoridem tranſcripſit 208 p.
Paulus Emiſenus à Cyrillo laudatur 441.m.
S. Paulus Timotheum circumcidit 401 f.eius locus ad Rom. expenditur 843.m.f.
Pauones piſces apud Indos 530.m.
Pauſania Lexicon 170.f.
Peccatum & pœnitentia 853 f.
Pedem dexterum calceo inſerere Pythagoricum Prou.872.p.
Pediculari morbo tres mortui 870.f.
Pelaſgorum cum Thebanis bellum 525.m.
Peleus agonem in Græcia quem instituerit 667.p.
Pelops 612.f.
Peloris & Trachinus ſuper Chariclea contendunt 94.m.
Pentathli victores 667.p. quibus potiſſimum fierent,ibid. & 715.p.
Perdiccas mortuo Alexandro imperium diſtribuit 116 f.123.f.
confligit cum Ariarathe 124.m.
Antigono inſidiatur 125.p.
duxit vxorem Nicæam,ibid.
alteram duxit Cleopatram 125.f.
occiditur a ſuis in expeditione cōtra Ptolemæum 126.m.
Perennius Ducenarius Chriſtianos affligit 214.m.
Περὶ τῶ τὰ *868.f.*
Pericles 704.m.708.m.
a Cleone accuſatus 615.m.
nunquam ridere viſus 687.f.
Xanthippi F.797.f.
Perozes Perſa Hunnis bellum intulit 31.m.
Perſa vnde dicti 717. f. eorum mos 607 f.ad Salamina victi 58.m.
Perſarum regum à Cyro Genealogia 623 f.624.m.
eorum dogma & magia 115.m.
eorum etymon 718.f.
Perſeus Macedonum Rex ad extremam licet miſeriam redactus, vita tamen cupidus extitit 622. f. 623 p.
quid Albano in carcere paſſus, ibid.
mors eius,ibid.m.
Perſei fabula 719.p.
Perſicum mare vnde 717.f.718.p.
Pertinax Imp.occiſus 148 p.
Perturbationes pro Diis habitæ 852.m
Pes quid in S.literis 886.m.
Petrus Martyr 765.f.
Petrus Mongus Alexandriam falſa doctrina corrumpit 12.m. Acaciū Conſtantinop.peruertit, ibid.
S. Petrus conſcripſit res a ſe geſtas 156.p.
eius laus 812 p.
Φαιλόλιον & φαιλόλην *veteres pro* San-dalio *dixere 2.m.*
Phemonoë Epici carminis inuentrix 521.m.
Pheneatenſes à Cerere mulctati 221.m
Pherecles a Parthis necatur ob infandum ſcelus 24.p.
Pherecydes Syrus pediculis periit 870 f.
Phideæ opus, Iupiter.613.p.
Philammon amat⁹.a Nymphis 221.f.
Philetas Cous Poeta 522.p.
Philippus Dux orientis 40.f.
Philippi Sideta hiſtoria vnde incipiat 9.m.
eius ſtylus 9.m.& σχολ.
Siſinnio Patriarchæ conuitiatur, ibid.
Troili Sophiſta cognatus 9. m. σχολ.
Aſiaticum genus dicendi 9. m. σχολ.
Philippus Rex Macedonum Athenas obſidens quid epiſtolis egerit 648.m.
ei oculus ab Aſtere erutus 247.p.
Philiſtum Ephorus laudat 643.m.
Timæus ei infeſtior, ibid.
Philonis Iudæi ſacrarum legum allegoria 150.m.
De Eſſenis, ibid.
Liber Caius & Flaccus reprehenſus, ibid.
floruit tempore Caii Cæſaris,ibid.
S. Petro familiaris 150. f. & 151. σχολ.
genus duxit è Sacerdotibus 151.p.
Platonizare dictus 151.p.
Philomela fabula 867.m.
Philomela violata linguaq; carens peplo rem intexuit 226.m.
in Hirundinem conuerſa,ibid.
Philoſophi a Stobæo citati 193.m. eorum vitia 710.f.
Philoſophi & amatoris differentia 755.f.
Philoſophia vis 544.f.
Cū Rhetorica comparatur 696.f.
Philoſtorgii hiſtoria Eccleſ.10.f.
eius ſtylus,ibid.
Arianorum laudibus inhæret, ib.
ab Arii ſtudio in hæreſin hiſtoriam inchoat 11.p.
libros duodecim, ſingulos nominis ſui literis reſpōdentes,ſcripſit.11.m.
Gregorium Nazianzenum laudat, licet hæreticus 11 f.
Baſilio magno iniquus,ibid f. laudat eundem,ibid.
Philoſtratus Apollonii Tyanei vitam ſcripſit 13.p.528 m.& deinceps.
eius ſtylus 13.p.540.p.
Apollonium defendit 13.m.
mortem eiuſdem obſcuram narrat 13.m.
nugator & multa prodigioſè refert 13.m 533.m.
eius Icones 596.p.
è Philoſtrato collecta à Photio formulæ ac phraſes 540.m. & deinceps.
Philoſtrati Tyrii Lexicon 170 p.
Philtatius docuit Athenis artem conglutinandi libros 110.m.
Phineus & Cepheus fratres 230 f.
Phlegon Trallianus Auguſti libertus 146.p.
eius Chronicorum & Olympicorum Collectio,ibid.
vnde incipiat & vbi deſinat 146.m.
ſtylus puerilis nimia accuratione 147.m.
Phoca tyrannus 40 p.
Phoca 730 p.731.f.& deinceps.
Phocion quod in Ariſtogitonem dicterium iecerit 644.f.
ciuium inimicus nemini 645.p.
Phœnix auis vnica 163. & σχολ.
de ea variorum ſententia 163.f. σχολ.
Phraates cognomento Deus, Parthorum Rex 146.f.
Phradates Rex Parthorum amicitiā

Rom colit & Mithridatis 393 p.
Phryges tibiarum inuentores 602 p.
Phrygius modus & Hypophrygius 523 f.
Phrynes Mytelenaus 523. m.
Phrynichi apparatus oratorius 171. m
opus dedicauit Commodo Imper. 171 f.
alios alios libros dedicauit 171. f.
Phyſicarum rerum omnium reddi ratio non poteſt 863 p.
Pierius Martyr Pamphili Præceptor 160. f.
an Martyr fuerit dubium 161. f.
eius ſtylus clarus 161. p.
dogmata eius obſcura. ibid.
alter Origenes dictus 161. m.
Pietatis exemplum 874 p.
Pii de vnione hypoſtatica quid ſentiant 460 f
Pindari de Legibus dictum 648 f.
de fluminibus quid 539. f. de Circo 706 f.
Piſander Epicus 521. m.
Piſcis niger 748 f.
Piſiſtratus tyrannus 688. m.
Pithenius Apolloniates oues Soli ſacras pauit 226. m.
Planetæ ſeptem 713. f.
quot annis orbem obeant 714. f.
Placidia capta ab Adaulpho fruſtra à Conſtantio repetitur 107. & 108.
redditur poſt nuptias & cadem Adaulphi, Honorio 109. m.
captiua pedibus ante equum Gingirici ambulat 109. m.
redditur a Valio Gotho 110. f.
datur Conſtantio inuita aſſentiente Honorio 112 f.
Amor Honorii in illam 113. p.
odium eiuſdem 113. p.
Auguſta dicta 114 f.
Allegatur cum prole Conſtantinopolim 113. m.
remittitur Theodoſio 114. f.
Plato Archytæ diſcipulus 712. p.
nouus a Pythagora, ibid.
Phyſicam a Pythagoreis didicit 713. m.
à Socrate moralem, à Parmenide Logicam, ibid.
eius Idea 713. f & ſtylus 690 p.
eius Reſpub qualis 677. m. 686. m.
in Siciliam nauigat ad Dionem 678. m.
Dogmata eiuſdem 696. p de Deo quid 750 f.
Platonem & Ariſtotelem conſentire 283. m. 750. m.
Platonem oppugnauit Ariſtoteles 871. f.
Plato & Demoſthenes regula puri ſermonis 173. p.
Platonis locus de poetis 754. f.
Platonica Ariſtidis IV. pro Rhetorica 680. m.
quãto in honore fuerit Plato 685. p
Plenum orationis genus quale 521. p.
Pleſirrhous amore victus laqueo ſe ſuſpendit 250 p.
Plotinus Philoſophus Platonicus 750. m.
Plutarchus Neronis æqualis 653. f.
diſertus 596. p.
Πνῖγος vt contingat 858. p.
Pœna damnatorum apud inferos 472 p.
Poematis virtutes quatuor 521. p.
genera eiuſdem varia 521. & 522.
Poëmata Cypria 522. p.
Poëta pro Homero 521 m.
Poetica duplex 521. m.
Πόα unde dicta 868. m.
Polemon Sophiſta 872 p.
Polemarchus Bœotorum Rex 524. f.
Politicus liber 10. m.
Politia δικαιαρχικὴ 10. m.
componitur e tribus vulgo notis, ibid.
Politiæ tres in S. Scriptura & tempora 316. m.
Pollionis Lexicon 169. f.
Polybius quando inchoauerit hiſtoriam 117. p.
Polycarpi Epiſtola ad Philippenſes 169 f.
Polychronius Monachus Monotheli ta damnatus 6. m.
Pompeianum & Cæſarianum ciuile bellum 641. m.
Cn. Pompeius Italicum bellum confecit 639 m.
A. Pompeius Trib. pl. Battaci reſiſtens morte punitur 638. p.
Pontificatus Iudæorum vnà cum vita terminatus 98. m.
Q. Popedius Silo Marſus Coſ. 639. p.
eius res geſta 639. f.
Porcia Bruti coniux 643. m.
Porticus ποικίλη Athenis 577. f. 672. m.
Porus Indiarum Rex 866. p.
Ποτνιάδαι 872. m.
Prærupta loca vertiginem adferunt 860. p.
Pragmatica carmina 526. p.
Praxagoras Conſtantini vitam ſcripſit, & alias hiſtorias 30. p.
eius ſtylus 31 p.
Praxiteles 874 p.
Precatoria carmina 522. f 526. p.
Precandi genera varia. 848.
Prima vrbs Thebaidis 112. m.
Procli Chreſtomathia 520 f.
Procne marito filium epulandum appoſuit 226. m
in Luſciniam mutatur, ibid.
Procopius hiſtoricus narrat Gothica Vandalica Perſica 3. m.
Procopio Illuſtri cognomen addit Suidas 31 ἐχθρ.
Scriba datus Beliſario 34. p.
Procopii Rhetoris Metaphraſes Homericorum verſuum 175. m.
Procopius in Octateuchum; libros Regum, Paralip: 272. p.
in Eſaiam 272. m.
Prodigiorum ſuperſtitio 618. m.
Proditionis nefaria exemplũ 615. m.
Promachus Leucocomam adamat 221. m.
Prometheus 683. m.
Propempticus Himerii 598. m.
601 m. 605 m. 611 m. 613. f. 614.
Propylus Heraclea adminiſtrationi admotus 394 p.
Proſerpina a Plutone rapta 221. m. 522. m.
Proſodion Carmen 522 f 523 p.
Proſper Pelagianos damnat 21. m.
Protagoræ Geometrica 241. f.
Proteſilaus Aethillã Priami ſororem captiuam abducit 221 p.
Proteus 610. p.
Prouerbium 698 m 690. p m.
PROVERBIA.
Arundineo niti baculo 460 p.
Equi pullus ſaltu gaudet 468. f.
Aurea Platonis catena. 565. p.
Dextrum in calceo, læuum in podaniptro 872. p.
Gygis annulus 532. f.
Ignem verberare, lapidem coquere, ſaxum ſeminare 781. f.
In vino ſcribere 865. m.
Medius & poſtremus 685. p.
Mercurius alter 710 f.
Myſorum Phrygumque dicta 561. m.
Oreſte inſanior 543. m.

Stentorea vox 682.p.
Sybariticus cultus 543.m.
Suum cuique pulchrum 685.m.
ab vngue Leonem 685.f.
Prouidentia qua 751.p. eius argumentum 580 m.
de Prouidentia Hierocles 749.m. & ſeqq.
Pruſias Bithynorum Rex Heracleotas vexat 378 p.
ictu lapidis in crure vulneratur, ibid.
Claudus manſit, ibid.
Pruſias ciuitas 383 p.
Pruſa 383 p.
Pſalacantha herba 249.m.
Pſamathe ab Apolline violata 222.m
à patre deprehenditur, ibid.
Pſittacus doctus omnes humanas actiones 67.p. 112.m.
Ptolemaus Aſtronomicorum Princeps 564.m.
Ptolemai Hephæſtionis hiſtoria 221.p. 245 p.
Ptolemaus Aegypti Rex Elephantis conſultum vult 736.p.
eorum venationem inuenit 717.p.
Ptolemas bellum Aethiopicum 723.f.
Ptolemaus Lagi F. à Perdicca accuſatus abſoluitur 126.m.
Macedonibus benignè facit, ibid.
Ptolemaus Ceraunus captiuus 372.p.
Seleucum occidit 372.p.
fugit patrato facinore, ibid.
Rex ſalutatur, ibid.
ab Antigono bello petitur 372.m.
fugit Antigonum claſſe nauali, ib.
ſororem ſibi copulat matrimonio, ibid f.
occiditur à Gallis Macedoniam inuadentibus, ibid.
In Heracleotas liberalis 378.m.
Ptolemaus Philopator quales fabricarit naues 648.f.
Publicanus qualis 816.f.
Pueri agrè ſudant quia denſa cute 863.m.
Purgare animas igni 472.p.
Pygmæorum mores in India 68.m. 533 f.
ſagittarii peritiſſimi 68.f.
Pyramides 607.f.
Pyraeum. Athenarum portus 665.m
Pyrrhonii quid ab Academicis diſſerant 280 p.
Pyrrhus Achillis F. 524.f.
Pyrrhi Epirotarum regis regia forma 649.f. dentes raros habuit, ibid.
Pyrrhus Conſtantinop. damnatus in VI. Synodo 6.m.
Pythagora vita Excerpta 712.p.
eius dogmata 712.m.
ætas eiuſdem 712.m.
μόνας κ; ἓν quid illi differāt 712.m.
Dyas, τετρακτὺς, ibid.f.
Pythagoram imitatus Apollonius 339.f.
Pythagorei à Pythagoriſtis diuerſi 712.m.
ab animatis abſtinebant 713 p.
item à fabis, ibid.
Pythia quis inſtituerit 872 p.
Python orator ByZantinus qualis 345.m.

Q.

QVa ætate quiſque reſurget 471.p.m.
Quadrans quid Romanis 844.m.
Quaternarii numeri quantitatus 239.m.
Quatuor-virum caſus apud Athenienſis 703 f.
Quieſcentes an laborantes prius ſudent 863.f.
Quinarius numerus 239.m.
Quinque ſacrificari ſolere 468.m.

R.

Ramorum geſtationes 525.m.
Rana vnde naſcantur 861.p.
non ex pluuia, ibid. (22.p.
Reges Romanorum & eorum mors
Regiones ſerpentibus deſerta 737.m.
Regum Perſarum Catalogus eorumque exitus & mors 66.m. σχόλ.
Rebaptizandum nū eſſe more Iudaïco 881.p. 882 f.
Religionis ac fidei præſtantia 840.p.
Reliquiis Sanctorum virtutem ineſſe 889.m.
Repentè apparentia animalia ex Theophraſto 861.p. 862.p.
Res humana ex voto cur non fluant 757 f.
Res aduerſa famam cōciliant 647.p.
Reſurrectio carnis probata 467.m & ſeqq. 837.f.
Reſurrectio quomodo futura 471. p.m.
ſemini comparata 836.m.
Rhea à Marte compreſſa 235.p.
ab Amulio in vincula conicitur, ibid. (235.m.
à Romulo & Remo liberatur
Rhegius citharœdus 221.m.
Rhegium ab Italicis tentatum irrito conatu 640.f.
Rheſus à Diomede occiſus 221 p.
Rhetorica & Dialectica comparatio 677.p.
Rhetorica duplex Platoni 709.p.
Rhinoceros 740.p. cum Elephantis dimicat, ibid.
Rhodanes à cruce liberatus 131.p.
fugit à Rege Garmo cum Simonide, ibid.
ſpeluncam ſubit ibid.
apum venenatarum melle reficitur, ibid.
accuſatur cædis & abſoluitur 132 p.
collocat ſe in tumulo vt dormiat 132 m.
comprehenditur à Soracho 132 f.
venenum ſibi fruſtra parat, ibid.
Dimittitur, ibid.
ſimilis facie Tigridi & Euphratè 133.f.
Sorachū à vinculis liberat 134.p.
variis & ipſe piculis liberatur, ib.
Eius canis de percuſſoribus ſe vindicat 135.f.
ſe vulnerat amore Sinonidis 136.p
A Garmo cruci deſtinatur 137.m.
Liberatur ab eodem, ibid.
Dux belli creatur 137.f.
fit Rex Babylonis auguriis variis, ibid.
Rhodii perſtant in fide Romanorum 378.m.
Rhodiorum Legati Romæ auditi 622.m.
Rhodiorum fabula 604.m.
Ridiculi in conuiuio ſerui ſermones 628.p.
Ῥ"ιν, 872.f.
Roma terræmotus Olymp. CLXXVII. 146.f.
Romana vrbis domus magna: priuati hominis mediocris vrbis inſtar erit 114 p.
Romanorum diuitia 114.p.
exacto Tarquinio Superbo Reges non habuere 130.m.
quomodo Rempub. præclarè adminiſtrarint 622.m.
à Camillo in priſtina reſtituuntur 376 f.
Coronam Alexandro mittunt, ibid.
Pyrhum Italia expellunt, ibid.

varia eorũ victoria 376.m.377.p.
amicitia cum Heracleotis 377.m.
Antiochum ſuperant, ibid.
à Mithridate profligantur 378 m.
a ſeruis fugitiuis pulſi 634.p.
Romanorum & Athenienſium ſuperſtitioſus circa Hermaphroditas error 618.p.
Rom. imagines cur proponerentur 625.m.
eorũ cum aliarum gentium Principibus comparatio 622.p.
Romulus & Remus, Rhea Sacerdos & cognatio tota 24.p.
Romulus & Remus ad Tiberim à paſtore deferuntur 235.p.
a Lupa nutriuntur, ibid.
à Fauſtulo Lupa eripiuntur, ibidem.
Amulium confodiunt 235.ibid.
Romam condunt, ibid. f.
Rufina B. Cypriano templum ſtruit 217.m.
Rufinus Himerii Sophiſta F. 594.m.
in eundem monodia, ibid. f.
Rutilius Rom. (Liuio & Oroſio Rupilius*) ſeruos in Sicilia ſuperat 630 p.*
Siciliam liberat, ibid. m.

S.

SAbaeorum terra 745.m.
Sabellius 813.f.
Sacerdotis veſtes 850.p.
Sacerdos & Leuita in Euangelica parabola qui 815 p.
Sacrificium per vitulos ac tauros 883 m.f.
Sacrificia antiqua Iudaeorum 468.m
Sagena Euangelica quid ſit 298.f.
Saluſtius 556.f. & ſeq.
Saluſtius Cynicus 557.p.
Saluatoris genealogia quo modo à Matthaeo & a Luca narratur 9 p.
Saluius Tryphon dictus 635.m.
Athenionem ſibi adiungit, ibidem, m.
in cuſtodiam tradit, ibid. f.
Saluius Aruſpex & tibicen defectionis auctor 633.f.
victor Rom. ſuperat 634.m.
Samaritanorum opinio 466.m.
Samiades vxorem iudicio repetit 616.m.
Sanctorum reliquiis virtutem ineſſe 889.m.
Sandalia veteres Arbylas *vocabant 2.m.*
Sani prius quã aegroti ſudant 863.m.
Sapores 713.m.
Saracenorum conuentus circa montem quendam 2.f.
ſumma in eo tranquillitas inter homines & feras, ibid.
Sardicenſis Synodus quando habita 775.p. & 785.p.
Sarus ſocius Rom. Ioinino ſe adiungere vult 104.f.
Alarichi inimicus, ibid. & 147.f.
ab Adaulpho occiditur 107.f.
deſciſcit ab Honorio ob interfectum Belleridem 107.m.
Saturnum quomodo Phoenices & Syri nominarint 559 p.
Satyrus Deus 606.p.711.f.
Satyrus defectorum Dux ad beſtias damnatus quid egerit 637.m.
Satyrus 11. Heracleae tyrannus 366.m
crudelitas euſdem, ibid.
In fratrem propenſus, ibid.
mortem exoptat, ibid.
cancro exſpirauit 367.p.
Scamma quid 829.f. & σχολ.
Scaraboes ex aſinis pullulare 652.m.
Scientia inſtrumenta octo 715.m.
Sciapodes Indorum 533.f.
Scipio Africanus Numantiam obſidens 650.m.
Rex Hiſpaniae dictus, nomen detrectat 376.f.
Scipiones vincũt Heracleotas 377.m.
Σκολιὰ carmina 522.f. & 524.p.
Scribere in vino prou. 865.m.
Scylacis hiſtoria fabuloſa 533.f. & σχολ.
Scytabarces Rex Scytharum 57.p.
Perſas profligat, ibid.
Scythae quales 716.p.
Scythica fera Tarandus 859.p. & m.
Sebaſtianus Imp. frater Iouini occiditur 107.m.
Secyndianus ſuis odioſus 62.m.
ochim ſororem accerſit, ibid m.
omnes ab eo deſciſcunt 62.m.
Seditio exterminanda 542 f.
Seleucus Lyſimachũ deuincit 371.p.
Heracleenſium Legatos faſtidit, ibid. f.
à Ptolemaeo Ceranno occiditur 372 m.
Seleucis auis 353.f.
σεμνεῖον, quid ſit 150.m. σχολ.
Semiramis Nini filia 222.p.
cum filio vſum habuit, ibid.
Senarius numerus 240.m.
Senes an pueri citius ſudent 863.m.
pueris ſicciores ſudant rarius, ibid.
Senſus quatuor. in capite ſedem habent 713 f.
tactus toto corpore diffunditur, ibid.
Septenarius numerus 240.p.834.p.
Serapion Diaconus, Chryſoſtomi aduerſarius 141.p.
Serena vxor Stiliconis ſuffocata 104 f.
Sereni Grammatici Dramata 876.p.
Sergius Grammaticus 464.p.
S. Sergius à Choſroa honoratur 44.p.
Sergius Confeſſor vnde hiſtoriam inceperit, & vbi deſinat 49 f.
Sergius damnatus in VI. *Synodo 6.m.*
Serpens aeneus in deſerto an Chriſti typus 475.f.
Serpentum generatio duplex 862 p.
Serpentes inuſitata apud Aethiopas magnitudinis 741 quomodo capiuntur 741 f.
in India venenati cuiuſdam ſerpentis natura 69.m.542.p.
Serpentina inſula 742.m.
Sertorius credidit Elyſios eſſe campos quare ad virtutem incitabatur 647.f.
inſulas adamauit, ibid.
audacior, quam ſui ductu 648 p.
naturam qualem poſſideret oſtendit, ibid. p.
Seruile in Sicilia bellum vnde exortum 627.p.
Seruile bellum ſecundum in Sicilia qua de cauſa excitatum 632.m.f.
a Licinio Nerua extinctum, ibid.
tertium in Sicilia. bellum Duce Saluio 633.p.
quartum annos quatuor durauit 637.m.
Seruorum in Sicilia defectiones 628.p.
in Italia 631.p.
eorum in Dominos immanitas 628.m.
Seruorum apud Comicos nomina vnde 870.m.
Serui notis inuſti 627.p.
Serui ac Domini 819.p.
Seruus 8ὺς cur dictus 871.p.

Sene-

Seuerus Imper. 546.p. eius equus 553.p.
Morbo exſtinctus 148.m.
Seuerus hæreticus multiformis 463. p.f. 464 p.
Iſidorum malè reprehendit 477 p.
Seuerus Romanus 585.f.
Seuerus nuper aduenientis νήπιος 608.f. 609.f.
Seueriani hæretici 460.m.462.f.
Seuerianus 565.f.
Seuerianus Gabalorũ Epiſc. 469 m.
Sex dies in creatione mundi, typus agnoſcendæ Trinitatis 315.p.
Siciliæ Rex Agatocbles è figulo 866.p.
Siciliæ Tyrannus Dionyſius 866 p.
Siciliæ calamitoſus ſtatus 635.m.
Σικινος pro Σίκινος 571.p. (627.m.
Siculorum erga ſeruos humanitas
Σίγμα non σίγμαλα 869 p.
Signifer animalium duodecim 714 m.
Silli carmina 522.f.& 524 m.
Simiæ caudata 67.p.
a leonibus ægrotis deuorantur 531.m.
aliud earum genus apud Indos 534.p.
Simonides poëta 522.m.
Eius patria, ibid.
Sinonidis amore captus rex Babylonis 130.f.
Rhodanem à cruce liberat 131 p.
fugit nuptias, ibidem.
rex eum perſequitur, ibid.
ſpeluncam intrat, ibid.
apum venenatarum melle reficitur 131 m.
coruis affrictu è veterno ſurgit, ibid.
cadis accuſatur, ſed abſoluitur 132.p.
milites inſequentes decipit 132. m.
collocat ſe in tumulo vt dormiat, ibid.
comprehenditur à Soracho 132.f.
ſibi venenum parat, ſed fruſtra, ibid.
dimittitur, ibid.
proditur 134.f.
occidit Setapum eius amore incenſum 135.p.
eius canis ſe laqueo ſuſpendit 136.p.
Rhodanem conſpicata moribundam conſolatur 136.m.
nubit Regi Syriæ 137.m.
recuperata a Rhodane bello eireſtituitur 137.f.
Simulacra lignea fuere cauſa vrbis Sardianæ capiendæ 54.m.
Sinatrines Parthorum rex 146 f.
Singirichus Sari frater, rex Gothorum poſt Adaulphum 109 m.
occiditur, ibid.
Sitas prætorianus miles 34.p.
Cabadis exercitum profligat, ibid.
Smaragdus 850.m.
Smicrus a patre deſeritur 227.m.
eius vxor parit prodigioſè, ibid.
Soaëmus Romæ Senator, dein Rex Armeniæ 133.f.
Socratis hiſt. Eccleſiaſtici ſtylus 7 f. 8.p.
Ammoniũ & Helladium Doctores habuit 7.f.
eiuſdem ſtylus non eſt accuratus 8.p.
Socrates philoſophus 579.f.
Ethicam potiſſimũ docuit 713.m.
nihil ſe ſcire aiebat 671.m.
hinc oraculo omnium ſapientiſſimus iudicatus, ibid.
eius mors 794.m.
Solitudinis encomium 462 f.
Somniorum diuinatio 712 f.
Somnus & mors 853 m.
Sopatri excerpta de Diis, & de rectè factis mulierum 176.p.
aliaque excerpta ex aliis auctoribus Ariſtoxene, Phauorino, Ruſo, Laërtio, Plutarcho, Cephal & aliis 177 178.
Sophocles Atticus in ſtilo 871.f.
Tragicus 867.p.
adagium Sophocleum 865.m.
Sophronius pro Baſilio ſcripſit 3.f.
eius ſtylus, ibid.
Sorachus Publicanus capitur 134.p.
laqueo ſe ſuſpendit amore Sinonidis 135.p.
laqueo diſciſſo liberatur, ibid.
traditus Garmo ad crucem damnatur 137 p.
liberatur ab Alanis, ibid.
Soſius Romanorum dux 98.m.
Sotion de fluminib. & lacubus 242 p
Sphinx apud Troglodita 740 m.
eius forma, ibid.m f.
Sphendatata magus verberibus multatus 55.m.
præfectus fit Bactrianorum 55.f.
fit rex Perſiæ 56 p.
occiditur Babylone 56.
Spiridion 767 m.
Spiritus S. cur non habeat nomen filiationis 327 f.
eiuſdem proceſſio 458.m. 459. m.
Staſinus Cyprius poeta 522 p.
Stater in piſce repertus in Euangelio quid ſit 298 f.
Statua ænea Harmodio & Ariſtogitoni cur poſita 792 m.
Statua quadam prodigioſa Rhegii 106.f. Syrophœniſſæ 823.f.
Statua argentea reperta 109 f.
Stella, quæ magos in Bethlehem duxit 365.p.
Stellio ſerpentis genus 862.m.
eius pelle curatur morbus comitialis, ibid.
Sthenelo Diomedes iunior 867.f.
Stephani Gobari Tritheitæ liber 470 p
Stephanus protomartyr vidit cœlos apertos 426 p.
Steſichorus Geloni tyranno oſtenſus 132.p.
palinodiam Helenæ cantando viſum recuperat, 222 p.
Stilico tutor liberorum Theodoſii 104.m.
vxorem Serenam ducit, ibid.
fit gener Theodoſii, ibid.
perit operâ Olympii, quem promouerat ibid.
Stratoclis commentum 648.m.
Struthophagi apud Aethiopas 736.m
Stygis aqua 248.f. per Stygiam paludem iurare 568 p στύξ.
Stilus compoſitus laudandus 540 p.
Stola quid in Euanglica parabola 818.m.
Sudor vnde proueniat 863 p.
Sulla dux Rom. Mithridati occurrit eundem profligat 379.p. (378 f.
Athenas euertere decreuit 378 f.
In Italiam redit 380 f.
ad Nolam Italicos ſuperat 640.m.
Epaphroditus cur dictus ſeu felix 641 p.
pediculari morbo exſtinctus 870 f.
Superbi vnguentis delibuti 870 p.
Superianus Rhetoricam quando didicerit 556. p.
Superſtitio in prodigiis 618 m.
Surina occiſus ab Armeniis 39.p.
Suſanna hiſtoria non exſtat Hebraïce 9 p.

Sylaus ab Hercule interfectus 221.f.
eius filia Herculis deſiderio perit, ibid.
S.Symeon Stylites 463.m.
a columna ſic dictus, ibid.
Symeonius monachus 469 f.
Symmachus orator auri XII. *centenarios impendit in praeturam filii 114.m.*
Syncleticus Tarſi Epiſcopus 408.f.
Syneſii Cyrenaei ſphaera & ſtylus 7.m.
reſurrectioni primo non credit, ſed deinde factus Epiſcopus credidit, ibid.

SYNODI SEV CONCILIA.

Synodorum actiones Gelaſii nomen praeferunt 5.f.
Synodus III. *continens Epiſt. Cyrilli ad Neſtorium & Neſtorii ad Cyrillum ibid.*
Carthaginenſis contra Pelagium & Caeleſtinum 19 m.
Chalcedonenſis laudatur 419 m.
Conſtantinopolitana contra Macedonium 777.p.
Epheſina 18.m.
a Ioanne Aegeata deſcribitur 12 p
damnat Pelagianos 21.m.
Synodus IV. V. VI. & VII. *5.f 6.p.*
Synodo ſeptima Monachi damnati 6.m.
Synodus ad quercum illegitima 25.m.
Sidedana XXVI. *Epiſcoporum 17.m.*
Synodus Antiochia quadam particularis collecta 17 m.772 f.
Sardicenſe conciliũ abrogat Synodum Antiochenam 145.m. 787.p.
quot Epiſcoporum, ibid.
Synodus Nicana quando habita 219.p.
Synodus Nicana prima 766.f.
Syra Enni Syri è ſerua regina coronatur 629 p.
Syria Dea. 627 f.
Syrophaeniſſa ſtatua 823.f.
Syrus Ennius Antigenis ſeruus & Magus 627 m.628.p.
praeſtigia eius ignem vomitando 627 f.
rex ſeruorum creatus 629.p. coronat9 629. exitus illo dignus 630.m

T.

TActus circa qua 713 m.
toto corpore diffunditur, ibid.
Taminenſi praelio victores Athenienſes 799.p.
Tanyaxares Cambyſi inſidias ſtruit 55 p.
eius occulta machinatio 56.f.
Tarandus Scythica, aut Sarmatica fera 857.m. raro conſpicitur, ibid.
Taraſicodiſſa Imp Leonis gener cum imperio in Orientẽ miſſus 102. m.
nominatur Zeno 102 p.& m.
imperat poſt Leonem 102 f.
Τάριχος *Atticis cuius generis 870.m.*
Tatianus Iuſtini Mart. diſcipulus haereticus 161.m.
eius immanitas 790 p.
diuinitus punitur ibid.
Taurus carniuorus 741.p.
Taurus Mons 32.f.529.m.
Tautamus Viriatho in Luſitania ſucceſſit 626.f.
Taxiles Mithridati alimenta ſubminiſtrat 379.p.
Τῆκτα *quid Homero 867.868 p.*
Telegonus Vlyſſem patrẽ occidit 521.f
Tenue orationis genus 521 p.
Tennes à patre arcula includitur 225.f.
Tereſias vultum mutauit 343.f.
Tereus Thracum rex Procnen ducit 226 m.
Philomelã eius ſororem violat, ib.
eandem ſtricto gladio inſequitur, ibid.
in vpupam mutatur, ibid.
Ternarius numerus 238.f.
Teritucbmes Perſa occiditur 63.f.
Terramotus in obitu Saluatoris 147. m.& ἐχολ.
Teſtamenti vtriuſq; difficilis intellectio 323.m.
Τέτελα *Aratus dixit 868.p.*
Teucer Scamandri F. Teucriam à ſe denominauit 223 p.
Teucri Telamonii baltheus 536. m.
Thamyris fidicẽ filius Nympha 221.f.
Theagenis amor & Chariclea 94.p.
vulneratur 94.m.
deplorat caeſam Charicleam viſa Thisbe caeſa 95.f.
ſacrificio deſtinatur 96.m.
taurum ſuperat, ibid.
abſoluitur 96.f.
Theano Pythagorae filia 712.m.
Thebanorum cum Pelaſgis bellum 525.m.
iidem cum Macedonibus pugnant 725 f.
Theba ab Alexandro capta 724 p.& ſeqq. vaſtata 576.p 577.
Thebe per fratres Alexandrum Pheraeum coniugem interfecit. 236.p.
interfecto marito imperauit, ibid.
Themiſtius, Eugenius, Conon Philoponem inſectati 6.f.
Chalcedonenſem Synodum reiiciunt, ibid.
Philopono patrocinantur 6.f.
Themiſtius Theopaſchita 154.p.
fuit caput ſectae Agnoëtarũ 154.m.
eiuſdem orationes 97.p.
floruit tempore Valentis. Romae ſenator fuit, ibid.
Scripſit in Ariſtotelem 97.m.
Platonem imitatur, ibid.
Themiſtocles Athenienſis 586.p. exulauit 690.f.
occiditur 699.m.
à Seriphio reprehenſus 615. m.
Themiſtocles Ariſtidis oratio 694.
Theoclus Biſaltas Chalcidenſib. prodidit 222.f.
Theoctiſtus Martyr mori iubetur eò quod S.Cyprianum ad martyrium euntem ſalutaſſet 217.m.
Theodectes Phaſelites Tragicus Socratis auditor 793.m.
Theodorus Aegeorum Epiſc. 762.p.
Theodorus Alexandrinus Monachus Theopaſchita 154.p.
eius ſcriptum contra Themiſtium 153.f.
à Themiſtio refellitur 154.p.
eius ſtylus perſpicuus 154.p.
Theodori Antioch. vel Mopſueſtienſis interpretatio Geneſeos 10.f.
ab eo Philoponus interpretationem mutuatus, ibid.
ſcriptum eius de Magia Perſarum 115.m.
Baſilii libros contra Eunomium defendit 3.6. excõmunicatur 6.p.
Eius liber contra eos qui aſſerunt homines peccare naturâ 205.p.
haereſin interdum ſapit 205.m.
Theodorus Aſinaeus 565 f.
Theodoretus Epiſc. Cyrenſis 477.p.
Eius hiſtoria Eccleſ omnium optima 8.m.
audaciùs metaphoris vſus. ibid.
Synodi ſecundae acta latè perſequitur. ibid.
vnde incipiat, et vbi deſinat. ibid.
Anathematizatur 6.p.
Eiuſdem libri contra haereticos XXVII. *14.p.*
Et contra haereſes lib: v. 21 f.

Digitized by Google

Eius libri v. in Chryſoſtomum. 827.p.
in Danielem.271.f.
in Octateuchum, libros Regum & Paralipomena.271 f.
in Prophetas XII. *minores 272 p.*
recte explanauit II. *Regum 462.p.*
Theodoretus & Ibas innocentes a Synodo iudicati 5.f.
Theodoſius Adaulphi F. argentea capſa ſepelitur 109 p.
Theodoſius Imp. contra Pelagianos ſcripſit 19.f.
Theodoſius Monachus Philoponum refellit 6.m.
Theodoſius Pius Imper.777.p Lucius Dux militia interficere conatur 572 p.
Theodotus Ancyranus Epiſc.469. m.
Theogenes 565 m.
Theognoſti Alexandrini hypotypoſes 151 p.
errat cum filium dicit creaturam ex opinione Originis 151.
Origenem defendit, ibid.
alii eius errores circa SS. Trinitatem 151 f.
eius ſtylus Atticus, ibidem.
defenditur in Scholiis, ibidem.
Theognoſtus 477.m.
Theognoſti vxor ad Chryſoſtomum auxilii cauſa confugit 144.p.
Theon.552.m.
Theonis Alexandr. opus medicum 290.p.
Theopaſchita Themiſtius & Theodorus Mopſueſtienſis 154.p.
Theophanes Byzant. Hiſtoricus vnde incipiat 38.m.
Theophilus quidam Epiſcopus Chryſoſtomo iniquus 142.f.145 p.
accuſat Petrum Epiſc. Alexandr. 143.p.
Iſidorum accuſat, ibid.
Anthropomorphitis conſentire ſe fingit 143 m.
Monachos Longos vexat 143 f.
ab iiſdem accuſatur, ibid.
Chryſoſtomo aſperè reſpondet 44 p.
Epiphanium in Chryſoſtomum incitat 144.m.
Chryſoſtomum iudicat 144 f.
libros Origenis legit 145.p.
Epiſcopos a Chryſoſtomo ordinatos deponit 145 f.
Theophilus ad Ioan. Chryſoſtomum 477.p.
contra Seuerum ſcripſit 470 p.
Theophilus Indus a Philoſtorgio laudatur 11.m.
Theophraſtus de animi defectione 858.p.
de animantibus colorem mutantibus 857 m.
de odoribus 545.m.
Theophylactus Simocatta, vnde incipiat, & vbi finiat hiſtoriam, eiuſque ſtylus 39.f.
Theopompus Chius Iſocratis auditor 793.m.
Ex eius hiſtoriis multa interciderunt 202.m.
Eius patria & parentes 203 m.
Exulat in Aegypto, ibid.
Eius hiſtoria plena digreſſionibus 204.f.
Eius aquales 203. f. vt Ephorus (204 p.
Eius fama & gloria 204 p.
Iſocratis amulus 204.f.
Θεωροὶ qui apud Gracos dicerentur 648.m.
Theotecnus Epiſc. Caſarea 477.f.
Origenem ordinat 160 p.
Therapeuta diuerſi ab Eſſais 150.m. & σχόλ.
Theſe⁰ Oſchophorica inſtituit 525.m
Theſſalia ſerpentifera 862.p.
Theudérichus Malamiri F. Epidamnum occupat 101.p.
Thibro Harpalum occidit 124.f.
capitur 125 p.
Suſpenditur, ibid.
Thisbe occiditur 95.p.
Θὺς ſeruus cur dictus 871 p.
Thomas Epiſc. Germaniciæ 476 m.
Thraſybulus Athenas tyrannide liberat 795.f.
Thraſimedes Cottam accuſat, Heracleam reſtaurat & regit 394 p.
Threnorum carmen 522.f 524 m.
Θριδακίνη, Θρίδαξ herba 869 p.
Thucydide deſcendi ardor 28 m.
Thule inſula deſcripta ab Ant. Diogene 185.
Eius admiranda 188.p.
Thuſcanus Paapidem occidit 187.p.
Seipſum occidit amore Dercyllidis, ibid.
Thyamus cum Petoſiride de ſacerdotio contendit 95 m.
vincit Petoſiridem, ibid.
Tidenis Latronum præfectus 94.f.
Tiara 850.p.
Tiberii Imp. aſinus 553.m.
Eius vitam ſcripſit Plutarch. ibid. σχόλ.
Tiberius Gracus Mauritio filiam deſpondet 39.f.
Tibiarum inuentores Phryges 602.p.
Tigranes Mithridatem copiis iuuit 391.p.
Eius regnum Rom. inuadunt, ibidem.
a Lucullo ſu[illegible]atur, ibid.
dictum eius arrogans de exercitu Rom 392 m.
Legatos mittit ad Parthos 393.p.
Tigranocerta à Lucullo diripitur 392 m.
Tigris frater Meſopotamia & Euphratis 133.p.
mortuus fit Heros perſuaſu matris 133.m.
eius mater viſo Rhodane putat videre filium rediuiuum 133.f.
Tigridi Diabolus a Iob comparatur 886.f.
Tigris animal celeritate ventos adaquat 534 p.542 m.
Timai Lexicon vocum Platonicarum 170.m.
Timaus Philiſto iniquior 543.p.
Timothei Apoſtoli martyrium 762.m.
à S. Paulo circumciditur 401.f.
Timotheus Athanaſii ſacrificus 783 p.
eius innocentiam propugnat, ibidem.
Timotheus citharœdus 523.m.
Timotheus tibicen ab Alexandro prouocatus 601.f.606.m.
Timotheus Cononis F. Iſocratis auditor 793.m.
Timotheus III. *tyrannus Heraclea 367 p.*
ingenio fuit liberali, ibid.
eius heroica virtus, ibid.
a fratre Dionyſio honorifice ſepelitur, ibid.
Τίτνος idem Τίτνος 866 f.
Tiſſaphernes Cyrum criminatur 64.p
Gracos in ſuam redigit poteſtatem 65 p.
C. Titinnius cognomento Cadens 633.p.
M. Titinnius dux contra fugitiuos 633.m.
ab illis in fugam vertitur, ibid.
Titus Boſtrorum Epiſc contra Manichaos 472.m.473 p.

T. Quin-

Digitized by Google

T. Quinctius Flamininus liberam Græciam reddit 653.p.
læto clamore excipitur, quo aëre ſecto aues deciderunt, ibidem. m.
Titus Veſpaſianus Auguſt. laudatus 544 m.
Topazius vbi reperiatur 742.m.
Trachinus princeps latronum 94 p.
Tres pediculari morbo exſtincti 870.f.
Triarius vrbes Mithridaticas capit .383.p.
Eius geſta contra Mithridatem 384.m.
claſſem Mithridatis ſuperat 886.f
Heracleenſes bello nauali profligat 387.f.
C. Triarius Delum inſtaurauit 147 p.
Tribonianus Quæſtor 35.f.
Tricala Siciliæ arx vnde dicta 635.f. 636.p.
Triginta Athenis tyranni 795.f.
SS.Trinitatis perſonæ, effecta, qualitates 306.307.316.317.p.411.412. & ſeqq.
Trinus & vnus Deus 455 m. & ſeqq.
Tripodis geſtatio vnde 525.m.
Triptolemus à Cerere ſublatus 609 m.
Triumuiri quos proſcribi ſint paſſi 644.m.
Troglodita apud Aethiopas 737.f.
fœmina & Liberi his inter ſe communes, ibid.
à Traiano bello origines ducta 676.f.
Tros Erichthonii Filius 222.f.
Truli à Vandalis cur dicti Gothi 110.m.
Turcæ legatos Rom. benignè excipiunt 38.f.
legatos mittunt ad Iuſtinum Imp. 38.m.
Tyrannus 679.m.
Tyriorum monumenta 188. & 189 p.

V.

VAlara emporium apud Indos 534.f.
Valens imperium à patre accipit 789.f.
perſequitur pios 790.f.
Valentinianus Ioniano ſucceſſit 552. p.789.f.
Eius frater Valens qualis fuerit, ibid.
Valentinianus filius Conſtantii & Placidiæ 111.f.
dictus Nobiliſſimus ab Honorio, ibid.
item poſt mortem Honorii 114.f.
Auguſtus creatus, ibid & 115.p.
Valerius præfectus Thraciæ 109.m.
Valerius Flaccus à ſenatu Rom. Sullæ bello Mithridatico ſufficitur 379.f.
occiditur à militibus, ibid.
Valias dux Gothorum mortuo Singiricho 199.m.
remittit Placidiam pactis conditionibus 110.f.
Ei ſuccedit Theodericus 112 m.
Vandali Gothos Trulos vocant 110.m.
Vararanes Romanis bellum mouet 31 m.
Vdiaſtes Perſa Terituchmam occidit 63.f.
Venatores coriis veſcentes 735.p.
Veneris fanum in inſula, quam Tigris & Eufrates efficiunt 133.m.
in eo delubro matronæ ſibi viſa narrabant, ibid.
Veratrum in Anticyra 873.p.
Verbi incarnatio 298.m.
Verbum incarnatum & non pater, ibid.
Verbum quomodo vnitum 473 m.
Vermis quidam in India ſeptem cubitos longus 92.m.
oleum ex eo ſuſpenſo dimanat 82.f.
Verina Leonis vxor Zenonẽ vrbe & imperio pellit 102.f.
Patricium Aſparis F. promouere fatigat, ibid.
odium in fratrem concipit 102.f.
Illo parat inſidias 103.m.
ablegatur in Ciliciam 103.f.
Vertigo ἴλιγγος unde naſcatur 858.f.
Veſpæ ex equo putrefacto naſcuntur 652.f.
Viales Dii 614.m.
Vipera an in partu matrem enecet, quæſitum 542 p. & σχόλ.
Victor Papa Epiſcopos vult abdicare ob Paſchalis diſſenſionem 161.f.
Victores in Certamine Olympiade CLXXVII.146.m.
Victorini Lampadii declamationes 149.f.
Vigilantes ægrè ſudant 868.m.
Vincentius presbyter Rom. legatus miſſus 119.p.
Vindalii Anatolii Beryti de Agricultura collectanea 181 m.
vnde ſua collegerit, ibid.
fabulis ſcatet, alioqui præcepta tradit, ibid.
in Vino ſcribere prouerb. 885. m.
B.Virgo quando conceperit & pepererit filium Dei 470.f. 471.p.
Viriathus è paſtore Luſitanorum dux 626 m.
Eius robur & celeritas, ibid.
Romanos profligat, ibid.
à Fabio ſuperatur 626.f.
pactum cum eo init, quod rumpit deinde Cæpio, ibid.
ſtructis inſidiis occiditur, ibid.f.
Virtutis & vitiorum imago 544.p.
Vita calamitoſis etiam dulcis 623 m.
Vitiges Gothorum rex Choſroem ad arma impellit 36.p.
à Beliſario capitur, ibid.
Vitulus marinus 862 f.
coagulum eius Epilepticis prodeſt, ibid.
per Vitulos ſacrificium 883 m.
Vlyſſes in equum mutatus 249.p.
Diomedem vulnerare parat 228.p.
Errauit circa vltimas Italiæ oras 114.m.
Palladium vna cum Diomede abſtulit 228 p.
à Telegono filio interfectus 521 f.
vna Verbi natura, quomodo intelligendum 459.f. & ſeqq.
Vngnentis delibuti ſuperbi 870 p.
Vnio hypoſtatica in Chriſto 455. & paſſim in Eulogio.
Vnitas in numero 238.p.753 p.
Vnum in Deo quomodo accipiendum 455.m.
Vologeſus victus à Rom. 133.f.
Voluſianus S. Melaniæ patruus 19.f.
conuertitur ad fidem, ibid.
legationem obit Conſtantinopoli, ibid.
Melaniam Hieroſolymis conuenit, ibid.
Vrania ſidus malo nauis inſident 112.m.
Vrbis captæ facies 677.f.
Vrſicius Comes 609.m.

Xanthus

X.

Xanthus Bæotorum rex à Melantho occiſus 230 f.
Xenocrates Philoſophus à Lycurgo oratore à publicani moleſtiis liberatur 810. m.
Xenophon Grylli F. Iſocratis auditor 793. m.
eſt regula puri ſermonis 173. p.
Socraticus 606. f.
quantum ei tribuendum ſit 872. p.
νομίσι dixit 872. p.
Eius locus in ἑλληνικοῖς 869. p.
Xerxes rex Perſarum 557. m. 695. m.
Aſſuerus putatur 57 σχόλ.
uxorem ducit Amiſtrin 57. m.
in Græcos expeditionem mouet, ibidem.
occiditur 58. f.
Xerxis Artaxerxa F. patri ſuccedit 62 p.
occiditur ebrius à Secyndiani fratre, ibid.

Z.

Zacharias Pontifex 760 f.
Zamolxis apud Getas p Deo cultus 186. f.
Zani gens barbara victa in Chriſtianam religionem conceſſit 34. f.
Zeno Imper. inauguratur 100. f.
dictus antea Taraſicodiſſa 102. m.
deceptus à Verina fugit, ibidem. f.
bellum ciuile gerit cum Marciano, & Procopio 103 f.
quid in Theodoſium conatus 572. p.
Zenobia Odenati uxor virago 802. p.
Zenodotus 565. p.
Procli deliciæ, ibid.
Zipætes Bithynus Heracleotas infeſtat 373. m.
eos bello ſuperat 373. m.
Zopyrus occiditur Babylone 57. m.
Zopyrus alius Megabizi F. Athenas fugit, 61 p.
Zodiacus circulus Ariſtoteli 714. m.
Zodiaci ſigna 346. m.
Zoſimus Comes impius non Chriſtianus vnde incipiat & vbi finiat hiſtoriam 147. f.
Eius ſtilus planus 148. p.

FINIS.

Digitized by Google

Addenda & mutanda.

Pag. 4. verſ. 30. & 31. leg. Eunomium, p. 8. v. 28. leg. puriterque p. 10. v. 7. impune, v. 21. in marg. Tertull. de Corona, p. 17. v. 1. Spiritu, p. 18. v. 4. a fine, Celeſtium p. 21. v. 27. exteras p. 30. v. 22. mille auri p. 31. v. 4. ineunte vere v. 12. in marg. *πίλοι* p. 32. v. 20. marg. iidem v. 24. Niſibenorum v. 27. apud p. 33. v. 12. à fine, vere ineunte, p. 34. v. 38. muliebrem v. 40. Comentiolus v. 7. à fine. Atque hæc p. 36. v. 5. Alexandri v. 10. in marg. XIIX. v. 39. quod copia ſetici p. 40. v. 13. in marg. tributi genus p. 41 v. 3. qui-cum & abſque parentheſi, v. 27. vſus. d. Numeri p. 44. v. 12. cepit p. 45. v. 34. conſilium p. 47. v. 7. Megabyzus v. 45. cadauer v. 48. in marg. lit. f. Præter mentem meam accidit, vt hæſitatio noſtra prima *de cinerum ſupplicio* hoc loco expreſſa ſit. Nam ecce tibi clariſſime deſcripſit Val. Maximus Lib. IX. cap. II. Externorum hiſtoria ſexta, quo ſupplicii genere perierint, qui hic *ἐμβληθῆναι εἰς τὴν σποδὸν* dicuntur, quod etiam Ouid. in Ibin his verſiculis indicat:

Vtq; necatorum Darii fraude ſecundi
Sic tua ſuccenſus denoret oſſa cinis.

Dixeris & B. Hieronymum olim hanc ipſam phraſin, alterius Machabæorum libri cap. XIII num. 8. legiſſe; quum de ſacrilego illo Menelao, eodem hoc ſuplicii genere necato, vulgata eius verſio refert. *Inde in cinerem deuci iuſſit ſacrilegum.* p. 51. v. 8. peremptus v. vlt. initio. p. 57. v. 37. iuſtitiæ p. 59. v. 23. anno p. 61. v. 10. ne canes quidem p. 62. v. 20. Calaſiride p. 64. v. 17. à fine, in marg. d. al. Matathiæ, p. 96 v. 4. petulantius v. 30. in marg. in fruſta p. 69. v. 21. ſcriptot p. 70. v. 7. a fine, parentheſis claudenda ante Honorio, p. 77, v. vlt. in marg. LXXXVII. p. 78. v. 12. CYZICENI, v. 20. Alexandrum v. 26. in marg ſanctorumque p. 80. v. 12. à fine indigitat v. 9 à fine ſplendide p. 82. v. 27. Corinthium p. 84. lege parum p. 86. v. 14. Craterus omiſſâ copulâ atque v. 23. Libyam, p. 89. v. 9. à fine, Sinones p. 91. v. 9. à fine, Sinonide p. 93. v. 12 ſtricte p. 97. v. 9. in marg. Ptolemaidis v. 19. in marg. Theognoſti p. 99. v. 3. excitabatur v. 19. Cucuſum v. 10. a fine in Scholio. relatum, p. 101. v. 5. popoſcerunt v. 7. totius v 8 natuque v. 8 a fine, Saluatori p. 104. v. 4. à fine, neceſſariam p. 112. v. 4. à fine, laudat p. 113. v. 9. domosque p. 114. v. 18. à fine, delcatur cap. 17. v. 17. fine. Adde, Patauii edente Sambuco, Anno 1536. è Chronico Hippolyti Thebani fragmentum de ortu & cognatione B. Virginis, p. 113. v. 8. præterea p. 116. v. 4. Lucian. de Sectis, *Vide hic Scholia Graeci Cod.* p. 121. v. 21. in marg. omnium p. 127. v. 13. à fine, poſſet p 129. v. 4. Hellanici v. 34. à fine, Crateri p. 133. v. 37. in marg. Franc. Philelphi p. 137. v. 39. Antonius p. 138. v. 3. a fine, ac mutila, v. vlt. cõſtat p. 142. v. 20. a fine, increpuiſſe p. 149. v. 2 refellit p. 152. v. 7. Lacedæmonii p. 159. v 2. meteri p. 160. v. 17. a fine, in Schol. CCXXVII. p. 161. v. 31. Ex præcedenti p. 164. v 14. repone LIII. p. 166. v. vlt. marg Adde. Clemens tamen lib. 3. Strom. è Xantho in Magicis, Magos matribus, filiabus, ſororibus commiſceri ſolitos eſſe, refert. *Catull.*

Nam magus ex matre & gnato naſcatur oportet;
Si vera eſt Perſarum impia relligio.

Plura colligit Cœlius Rhodigin. cap. XVIII. lib. X. p. 170. v. 22. Leucophry dici cœpta. p. 177. v. 7 in marg. Apollodoris p. 179. v, 28. Androgynia, v. 19. a fine. Triuiam. p. 183. v. 23. in marg. Alex. lib. I. & Plutarch. in præceptis Politicis, p. 184. v. 41. Rhododaphnem, p. 183. v. 16. de Helena ſic dictum p. 191. v. 20. non aberrabit, v 3. a fine, bonus, p. 192. v. 7. Coloſſ. p. 196. v. 9. ſcribitur. p. 200. v. 24. in marg. extant Pariſiis Græcè & Latinè v. 16. a fine, verbis elegantibus, p. 212. v. 21. ſculpendi atque fabrili p. 219 agit; & de antidoto p. 220. v. 21. a fine, in marg. Matth. 13. 47. v. 8. a fine, in marg. Matth. 17. 27. p. 223. v. 3. refringens p. 226. v. 17. in marg. *Ἰσαπόστολος.* p. 230. v. 16. à fine, in marg. Nicol. & mox ibid. Georgius Cedrenus, p. 232. v. 24. quod p. 236. v. 10. quas iam, p. 241. v 18. Omnis enim p. 257. v. 32. cæteraq; v. vlt. ullus, p. 278. v. 35. ad marg. Naues, animantium nominibus apud Strabonem vt infra in Memnone, pag. Gr. 572. v. 9. à fine; Ad marg. ibid. annotetur, Alexandriæ ſororem ducere licebat. Vide Aemilium Probum, Muretum in Variis, & Turneb. in Aduerſ. lib 18. cap 13. de Apocolocyntoſi, p. 275. v. 23. Romanorum. p. 276. v. 26. Adde in marg. Cicero in Maniliana, Appianus & alii, & nos in Obſeruationum libris. p. 286. v. 12. In marg. adde CCXXVII. p. 292. v. 8. diuerſæ ſubſtantiæ vniuntur, perſonæ v. 9. Quare ſi volumus vnam incarnatam Verbi naturam p. 295. v. 17. Iuuentus, p. 301. v. 7. verbi cauſa, p. 302. v. 15. à fine, adde ad notam, Matth. 18. 17. p. 349. v. 32. ad excenſionem, p. 332. v. 5 fore ſi vatem v, 6. interficerent: & interfecerunt. p. 354. v. 30. Euphrates p. 358. v. 13. in marg. Ichthyophagi, v. 22 pinguedine referta, p. 519 v. 4 in margine tollatur numerus CCLXV.

AVGVSTÆ VINDEL.

Excudebat Chriſtophor. Mangus.
Anno M. DC. VI.

Digitized by Google

Digitized by Google

REST[redacted]
Cav[redacted]

Digitized by Google